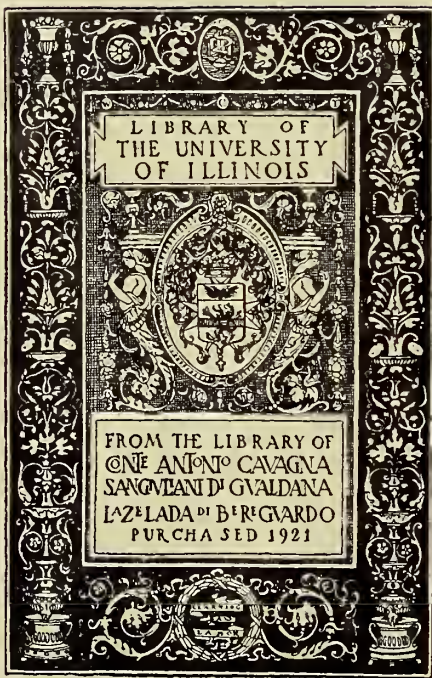
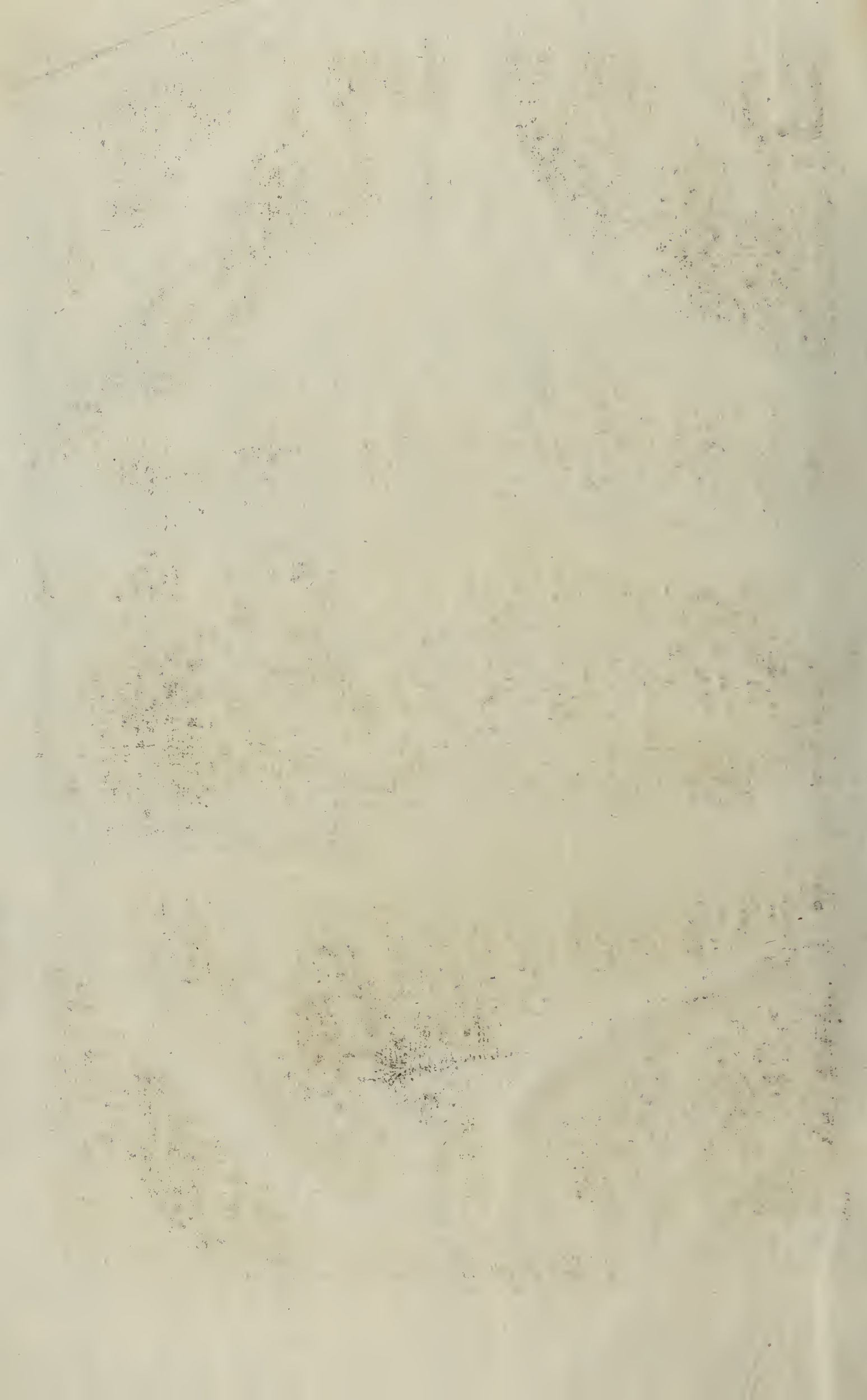

13-15-7

q 271.1
M11a
v. 1

Rare Book & Special
Collections Library

P. Simonneau Sculp.

Luteciae Parisiorum Apud Carolum Robustel via Jacobea.

Digitized by the Internet Archive
in 2013 with funding from
University of Illinois Urbana-Champaign

<http://archive.org/details/annalesordinissb01mabi>

ANNALES
ORDINIS
S. BENEDICTI
OCCIDENTALIUM MONACHORUM
PATRIARCHÆ.

In quibus non modò res monasticæ, sed etiam ecclesiasticæ historiæ
non minima pars continetur.

Auctore Domno *JOHANNE MABILLON*, presbytero
& monacho ejusdem Ordinis è Congregatione S. Mauri.

TOMUS PRIMUS,

Complectens Libros XVIII. ab ortu S. Benedicti ad annum DCC. cum duplici
Appendice, & Indicibus necessariis.

*Ad V. S. Barnardi
Lugdunensis*

*Summarie Abbatis
Congreg. S. Chisotini*

LUTECIÆ-PARISIORUM,
Sumtibus *CAROLI ROBUSTEL*, via Jacobea, ad insigne
Arboris Palmæ.

M. DCCIII.

CUM PRIVILEGIO REGIS, ET SUPERIORUM FACULTATE.

ANNALS

OF

2. BENEDICTI

OCCIDENTALUM MONACHORUM

PATRIARCHE

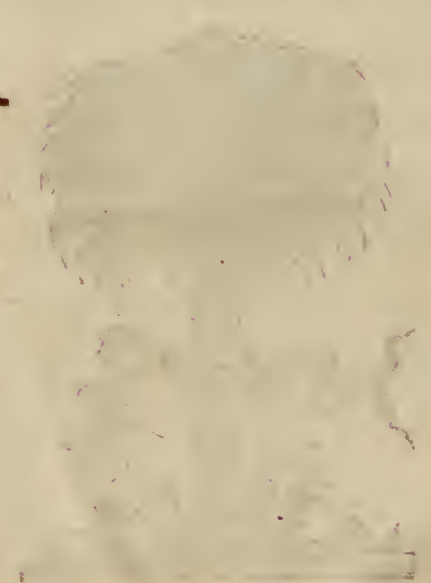
In quo continetur...

Ab anno...

...

Handwritten notes in the left margin.

Handwritten notes in the right margin.

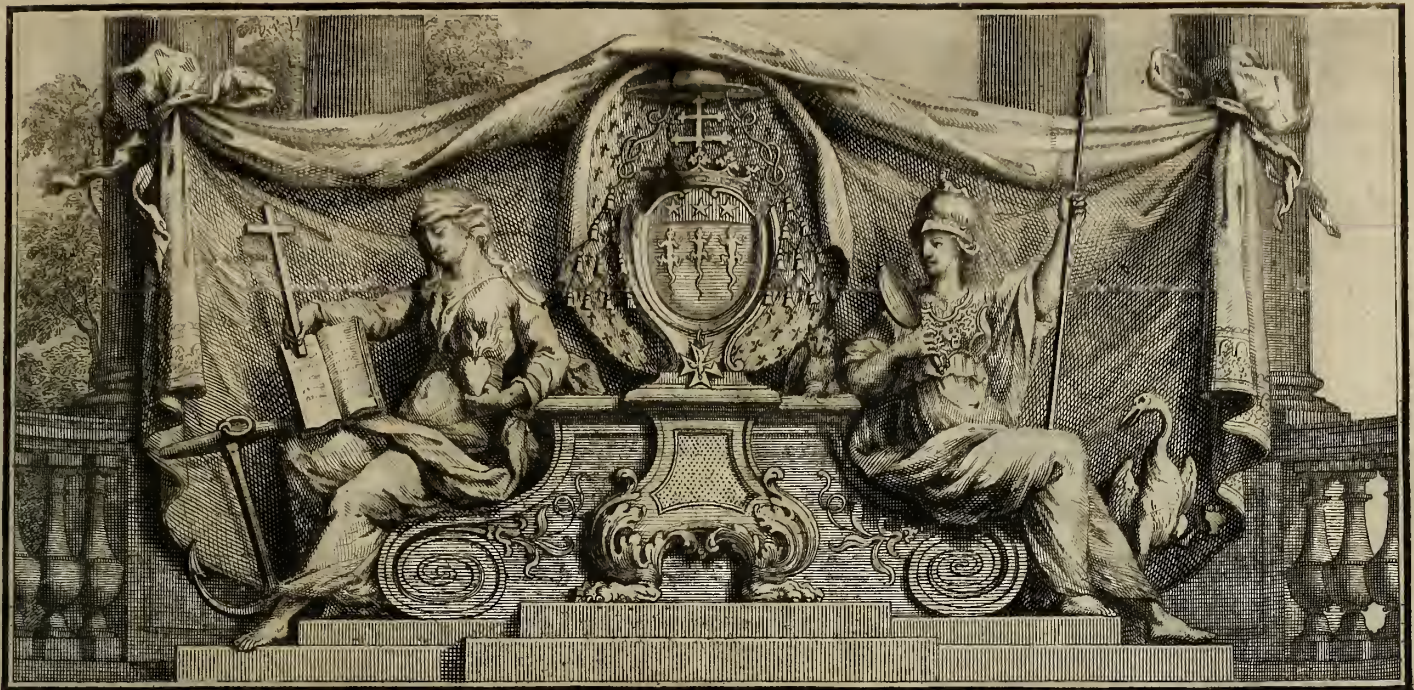

...

...

g 271,1
M 113
v. 1

1747 4. SEXTON

F. Girardon Sculptor Regius Invenit.

P. Giffart Sculptit et fecit.

ILLUSTRISSIMO ECCLESIAE PRINCIPI
CAROLO MAURICIO
TELLERIO,
ARCHIEPISCOPO
DUCI REMENSI,

PRIMO FRANCIAE PARI;

Galliae Belgicae Primati, Sanctae Sedis Apostolicae Legato-nato,
Regiorum Ordinum Commendatori, Archimonasterii
S. Remigii Abbati, necnon Sorbonae Provisori.

ANNALES nostros in lucem editurus, ARCHIPRAESUL ILLUSTRISSIME, non leviter peccare mihi viderer, si ultimum hoc vigiliarum mearum Opus tibi non offerrem, tuoque Nomini non inscriberem. Id enim postulant non modo benevolentia illa, qua me jam dudum prosequeris, sed etiam eximia tua in Ecclesiam Remensem

Annal. Bened. Tom. I.

â ij

E P I S T O L A.

& in Congregationem nostram merita : nec committendum putavi , ut ego , utriusque filius & alumnus , extremam hanc referenda tibi gratiæ occasionem pretermitterem.

Quanta Remensi Ecclesiæ ac toti Diœcesi contuleris , VIGILANTISSIME PONTIFEX , efficacius quavis oratione prædicant octingenta minimum Ecclesiæ , per te ad rectum ordinem & ad bonos mores reformatæ , ac rite administratæ : quarum præsentem statum cum veteri illo dum confero , ab inculto & sterili solo translatus mihi videor ad fertilissimam & amœnissimam regionem , in qua irrigui fontes , ac colonorum labor & industria miram agris conferunt fructuum ubertatem. Quidni fontes dixerim celebrem illam Academiam , insigne illud Seminarium , ex quibus tot viri doctrina & pietate eximii prodeunt in dies , præclaris tuis institutionibus informati & instructi ? Illic numerosa juvenus , tanta in uno nunc auditorio , quanta vix olim in toto Collegio erat , non minus pietate , quam litteris , sub oculis & auspiciis tuis , præclare eruditur : unde viri docti , quasi totidem scientiarum ac virtutum rivuli , in totam non modo Diœcesim , sed in vicinas quoque provincias derivantur.

Hic , cum in Seminario majori a te exstructo & dotato , tum in duobus aliis , Remis & Sedani , ingenui adolescentes & Clerici ab ipsis veluti discendi incunabulis per artes omnes , quæ informandis Ecclesiæ ministris conferant , sensim ad summas disciplinas perducuntur , & Theologicis moralibusque doctrinis , pro suo quisque captu , a peritissimis magistris imbuuntur. Horum e numero apprime eruditi Pastores ad

EPISTOLA.

vacantes transferuntur ecclesias; alii aliis ecclesiasticis ministeriis aptantur. Sic vero intentus es in omnes, ut singulorum non modo nomina, verum etiam mores atque ingenium, non secus ac domesticam familiam noris. Hi porro ad nutum tuum obsequi faciles, ab alia in aliam ecclesiam haud gravate migrant, prout eorum meritis vel ecclesiarum utilitati convenire perspexeris.

*Hæc dum commemoro, ILLUSTRIS-
SIME ANTI-
STES, non tam tibi gratulor, quam amplissima Diœcesi tua, quæ per te in eum restoruit statum, ut toti Provinciæ exemplo esse possit, immo etiam per omnes Gallicanas ecclesias respersus sit bonus illius odor, sicut odor agri pleni, cui benedixit Dominus. Gratias ago Deo & Domino nostro, qui emisit Spiritum suum, & terræ nostræ faciem renovavit ad tot tantosque fructus tempore tuo ferendos; precorque ex animo, ut bonum illud augeat, integrumque servet, ut, cum apparuerit Princeps Pastorum, percipias immarcescibilem gloriæ coronam.*

Sed quid dicam de insigni tua Remensi Ecclesia, quæ ceterarum caput est & exemplum; ista, inquam, Ecclesia, quæ tot sanctos & eximios Episcopos, Cardinales, Summos etiam Pontifices e sinu suo quondam protulit? Hæc excellentius quoddam sub te Seminarium est virorum doctrina & pietate præstantium, quos vel e Remensi Academia & e majori Seminario tuo educis, vel aliunde conquiris & adoptas. Talibus viris constat Senatus iste amplissimus, ex quo Vicarios Generales, Officiales, aliosque subsidiarios assumis Ministros: in quibus unum habes nobilissimum Abbatem, illustrissimi Fratris tui filium, tuis

E P I S T O L A.

curis ad omnem doctrinam, prudentiam, modestiam, ceterasque ecclesiasticas virtutes compositum, quem una cum ipsis annumeratum esse insignis illius Ecclesiæ venerabiles Canonici non immerito sibi gratulantur.

Quam letis hæc oculis e celo respiciunt sanctissimi illi Pontifices, qui Remensem Ecclesiam fundarunt, decorarunt, illustrarunt! Quo animo vineam suam tam bene cultam intuetur Magnus ille Remigius, Francorum Apostolus, cujus tu vices geris non modo in sede Remensi, sed etiam in Archimonastrio, quod ejus nomine ac corpore insignitum est! Quid in sacrum illum locum contuleris, clamant vel ipsi lapides ædificiorum, quæ perenne tuæ in beatum Remigium pietatis monumentum erunt, & grati animi in te nostri, quotquot Remigium colimus, incitamentum.

Jam vero si a Remensi Ecclesia & Diœcesi ad alias muneris & officii tui partes veniamus, quanta rerum dicendarum seges! Quid in ultimis Cleri Gallicani generalibus Comitibus, quibus pro tuæ dignitatis ordine Præsidis munere functus es, præstiteris, testes sunt illorum Comitiorum editi Commentarii; testes laxiorum de moralibus opinionum censura; testes denique fortes istæ, gravesque pro Gallicana Ecclesia Orationes, quæ ipsum LUDOVICUM MAGNUM approbatorem habuere. In his porro Comitibus sic rei-publicæ necessitatibus pro tuo in Regem ac Regnum studio consulisti, ut Clero Gallicano sublevando, quoad rerum status patiebatur, sedulam operam impenderis; sic asserendæ studuisti veritati, ut eam vel ipsius præsentia communicato honore stabilire curaveris: ratus tantum dignitatis tibi accedere, quantum auctoritatis ac præsidii ex consortio & eruditione Emi-

E P I S T O L A.

mentissimi Cardinalis & Archiepiscopi Parisiensis veritas accepisset.

Nimius sim, ILLUSTRISIME PRIMAS, si cetera ejus generis tua facta persequar. At reticere non possum, quod recentissime in Domo Sorbonica, cujus Provisor es, a te praeclare factum est. Ex omnibus Theologiae Magistris unus erat, cui stipendium suppetebat tenue admodum, nec honesto viro sufficiens. Rem tuo Provisoris nomine dignam excogitasti, ut de tuo fundo Cathedrae honorarium tantum augeres, quantum satis esset ad aliorum Magistrorum aequalitatem: ut, cujus par esset labor, ejus quoque premium aequaretur. Id factum cum plausu eorum omnium, qui veritatem & Sorbonae dignitatem, uti & tuam, sincere amant. Hujusce beneficentiae memoriam, ut par est, conservatura est Sorbonica Domus, quamdiu stabit: stabit autem Deo favente aeternum ad Galliae, tuaeque in primis Dioceseos, ex qua oriundus fuit primus ejus fundator, decus & ornamentum.

Nos vero, ILLUSTRISIME ARCHIPRÆSUL, quantum tibi obstricti sumus pro singulari patrocinio & presidio, quo Congregationem nostram ultro dignaris! Felices nos, si ad publicam grati animi in te nostri testificationem aliquid conferre possint hi Benedictini Annales, quos illustrissimi Nominis tui auspiciis in lucem prodire sinis. Erit fortasse in eis quod tibi non displiceat, commemoratio videlicet multorum Ecclesiae tuae Pontificum, Abbatum, virorumque illustrium, necnon monasteriorum origines, quae amplissima tua Diocesi continentur. Verum, quidquid illud est, novae mihi gratiae loco erit, si, qua humanitate studiis hactenus favisti meis, eadem hos ultimos labores meos

E P I S T O L A.

*tibi accipiendos putes. Superest, ut preces & vota nostra Deo pro te offeramus, ut recta consilia, piasque tuæ mentis cogitationes fortunare pergat, earumque merces illic te maneat, ubi nullum meritum perit. Hæc sincera vota sunt omnium nostrum, ILLUSTRIS-
SIME ECCLESIAE PRINCEPS, meique in primis tibi obstrictissimi, addictissimi, & obsequen-
tissimi.*

*Lutecia-Parif. xiv. Kal.
Martii 1703.*

F. JOH. MABILLON, M. B.

AD REVERENDISSIMOS
ABBATES ET SUPERIORES,
AC UNIVERSOS MONACHOS
ORDINIS S. BENEDICTI,

P R Æ F A T I O.

1. **V**OBIS potissimum debetur hæc Præfatio, REVERENDISSIMI PATRES, FRATRES AMANTISSIMI, quos maxime spectant Benedictini Annales. Vobis, inquam, instituti mei reddenda ratio est, & approbandum, si fieri possit, consilium meum, ne forte vobis temerarium videatur. Post editam in lucem Actorum nostri Ordinis Sanctorum maximam partem, cum à me Superiores & amici quidam mei postularent, ut Benedictinos Annales componerem; diu sum equidem reluctatus, tum ob argumenti difficultatem & magnitudinem, tum ob provectiorem hanc ætatem, tantoque operi impari facultatem. Sed tandem sæpe repetitis eorum postulationibus cedendum fuit, tametsi laboris cessationem & quietem jam affectæ vires, atque ætas suadere viderentur.

2. Res itaque monasticas ab ortu beatissimi Patris nostri BENEDICTI ad nostram usque ætatem, per sæcula amplius undecim in Occidente gestas, jam ab annis fere decem scribere aggressus sum. Difficilis sane provincia, quippe quæ res tanto temporum decursu gestas, nec minimam illorum temporum ecclesiasticæ historiæ partem contineat. Quod si nobilissimo Romanæ historiæ Scriptori res immensi operis visa est; ut quæ supra septingentesimum annum repeteretur: quanto magis mihi timendum erat, ne tam vasto labori succumberem?

3. Verum, cum ab annis ferme triginta studiorum meorum rationes pæne omnes in id argumenti jam tum retulisset; existimabant iidem illi suscipiendi operis exactores, me non imparato profus animo amplissimam hanc provinciam ingressurum; &, si me vita in ipso suscepti operis cursu deficeret, uti sine dubio deficiet, non defuturos sodales meos, in iisdem exercitatos studiis, qui interceptum opus persequantur. His demum rationibus acquievi, statimque operi manum ad-

P R Æ F A T I O.

movi, favente Deo, cujus beneficio, quod initio nonnisi ægre susceperam, postea non sine quadam animi voluptate profecutus sum. Sed, ne opus inchoatum præmature in lucem emitterem, non ante novem ab incepto labore annos de illius editione cogitare visum est, cum scilicet ultra dimidiam ejus partem confecissem, ne præpropere & non satis meditata esset editio. Jam vero quænam scribendorum horum Annalium ratio, quæ subsidia, quis ordo adhibitus; quibusve gradibus Regulæ Benedictinæ propagatio facta sit, quam brevissime differendum.

I.

4. Majores nostri, veteres illi, facere optima quam scribere magis solliciti, de historia sua adornanda, digerendisque Annalibus parum admodum cogitabant. Prima illis cura erat de moribus formandis, & ad sanctæ Regulæ normam componendis. Tum quorundam virorum sanctitate illustrium præclara facta in exemplum aliis proponere visum est operæ pretium, & in litteras referre. Sub hæc monasteriorum suorum historias seu chronica scribendi cupido eis incessit. quo in genere Fontanellensi chronico, quod sæculo nono condi cœptum est, nullum antiquius invenio. nam principis e nostris Casinensis cœnobii res memorabiles non ante sæculi decimi exitum litteris consignavit Leo Marficanus, & post eum Petrus diaconus, ambo sacri illius loci alumni. His monumentis dein accessere veterum cujusque monasterii instrumentorum collectiones, quæ vulgo chartularia dicuntur, viam in primis aperiens Folquino, sæculi noni monacho Sithiensi seu Bertiniano, quem alii subinde magno agmine secuti sunt. In his alii solas monasterii chartas retulerunt, & ex eis unum corpus confecerunt: alii abbatum suorum seriem & facta præcipua inseruerunt, ut Folquinus mox laudatus, & Johannes Casauriensis monachus, qui egregium chartaceum volumen, in bibliotheca regia nunc asservatum, ex monasterii sui instrumentis, & gestis abbatum composuit.

5. Non defuere tamen primis etiam illis sæculis e nostris historiarum scriptores: sed, sive quod difficile esset per ea tempora litterarum commercium, sive quod disjuncta essent ab se se invicem monasteria, nulla fere societate confœderata; illustrandæ potius patriæ suæ aut domesticæ historiæ, quam monasticæ in scripta redigendæ operam contulerunt. In ea classe existere apud Italos Paulus Warnefridi, diaconus & monachus Casinensis, & Erkempertus; apud Gallos Aimoinus, Glaber-Rodulfus, Hugo Flaviniacensis, Ordericus Vitalis, multique alii; ex Anglis Venerabilis Beda, Ingulfus, Willelmus Malmesburiensis, Matthæus uterque, Westmonasteriensis & Parisius, aliique magno numero historici; nec pauciores apud Germanos, in quibus Lambertus Scafnaburgensis præcipuus est. qui omnes patriis suis historiis, si qua in monasteriis nostris commemoratu digna ipsis occurrerent, inserere non omiserunt. His adjungendi Regino Prumiensis abbas, Hermannus Contractus, Marianus Scottus, Sigebertus, qui generalis historiæ indices potius scribentes, quam annales, de rebus quoque monasticis quasdam retulerunt

P R Æ F A T I O.

particulas, eorumque exemplo ceteri, qui annales ad paschales cyclos concinnarunt.

6. Primus e nostris, quod quidem sciam, librum de viris illustribus Ordinis nostri scribere aggressus est sub finem sæculi quarti-decimi Raymundus de Rialaco monachus Conchenfis apud Ruthenos, eumque Petro, cognomento *d' Abezac*, ex monacho archiepiscopo Narbonensi incripsit: quem librum in quatuor distribuit partes, in quarum prima agit de sanctis summis pontificibus Ordinis monastici; in secunda de sanctis martyribus; in tertia de sanctis episcopis; in quarta denique de abbatibus & monachis, ut legitur in codice Lirinensi, in quo hic liber habetur. Ante eum Petrus diaconus Casinensis libros duos, unum de viris illustribus, alterum de sanctis ac justis Casinensibus composuerat. Neutrum viderat Johannes Trithemius abbas Spanheimensis, qui primus hoc de argumento scripsisse hæcenus creditus est. Is cum videret alios pæne omnes in uno codice habere Ordinis sui historias, quibus juniorum animos ad præcedentium patrum exempla imitanda provocentur; habere etiam illustrium virorum catalogos, sanctorumque actus conscriptos suorum; indigne tulit, in solo Ordine nostro, qui antiquitate, dignitate & auctoritate ceteris præstat, nihil aut parum his de rebus conscriptum esse. Quapropter commentarium de viris illustribus nostri Ordinis scribere in animum induxit, majori quidem studio, quam censura, tamen diligentia non vulgari. quippe conquistis undequaque veterum codicum subsidiis, quos ad sex millia in suam bibliothecam Spanheimensem comportavit; & Paulo Langio monacho ad alias Germaniæ bibliothecas perscrutandas misso, rem pro tempore & vitæ suæ brevitate gnæviter exsecutus est. Huic commentario idem superaddidit Chronicon Hirsaugiense, secundis curis ab ipso recognitum & auctum, quale nuper sancti-Gallensibus typis vulgatum est: quo in Chronico generalis quædam Germanicorum monasteriorum historia continetur.

7. His accessere Martyrologiorum monasticorum scriptores: quos inter primas tenet Guillelmus abbas sancti Pauli in Urbe, patria Cadurcensis, qui anno M CCC LXXII. KALENDARIVM omnium sanctorum monachorum, necdum editum, composuit. Illud autem ex diversis codicibus se collegisse dicit, maxime ex quodam volumine satis grandi, quod inscriptum erat, *Collectarium sanctorum monachorum*, in quo sanctorum monachorum vitæ continebantur. Præ eo longe notior est Arnoldus-Wion Belga; qui sequaces postmodum habuit Hugonem Menardum e nostris, e Germanis Gabrielem Bucelinum, & Ægidium Cranbeck, qui *Kalendarium* itidem *Benedictinum* quatuor tomis cum æneis figuris non ita pridem vulgavit. Paulo minus prolixum est Martyrologium Thomæ Maihew Angli, qui TROPHÆA Benedictino-Anglicana tribus voluminibus composuit: quibus quartum de Scrip-toribus adjecit. Multum quoque ad historiam nostram contulit ejusdem nationis Clemens Reinerus, edito insigni libro, qui APOSTOLATUS *Benedictinorum in Anglia* nuncupatur.

P R Æ F A T I O.

8. Tandem vero sub initia præcedentis sæculi, Antonius Yepesius Hispanus, Vallisoletanus abbas, quod nemo ante eum tentaverat, generale totius Benedictinæ historiæ Chronicon scribendum suscepit, vir sane doctrina & eruditione ad id perficiendum non mediocriter instructus; illudque ad sex, quas ipse vocat, centurias perduxit. quod dominus Martinus Retellius, e percelebri Congregatione sancti Vitoni, gallice reddidit, multisque accessionibus subinde auxit: Bucelinus vero in epitomen redegit, adjecto compendio subsequentiæ annorum. Nec mirum quod Yepesius in duodecimo sæculo substiterit. Cum enim monasteriorum historias, vitasque Sanctorum atque illustrium Ordinis nostri virorum uno contextu integras semel descripsisset; nihil fere ipsi reliqui erat quod scriberet, cum & novæ monasteriorum foundationes post sæculum duodecimum, in quo desit, rarissimæ fuerint; & gesta sanctorum illustriumque virorum, qui post illud sæculum vixerant, in enarrandis uniuscujusque monasterii eventibus ab ipso jam relata essent. Verum, quia non satis amplas ad prolixum istud opus suppetias in promptu habuit vir doctus (nam præter Baronii Annales, vitasque sanctorum quorundam, & Hispaniæ monasteriorum tabularia, cetera fere ipsi deerant) historiam suam omni ex parte absolutam reddere non potuit. Vereor ut quid elimatius ac solidius elucubrare potuerit Constantinus Cajetanus, qui in commentario ad vitam Gelasii II. ait, se habere præ manibus Annales Benedictinos, quos propediem editurum se dicebat. Verum, qualescumque illi fuerint, ad manus nostras minime pervenerunt. Sic itaque imperfecta hæcenus restitit Benedictinæ familiæ historia.

9. Cum id animadvertissent primarii Congregationis nostræ præpositi, quibus res nostri Ordinis in primis cordi erant; delectos e suis studiosos fratres ad colligenda Benedictinæ historiæ monumenta designarunt: qui, perlustratis tum Galliæ, tum aliarum regionum bibliothecis & archivis, copiosam inde litterariam suppellectilem retulerunt. Hoc consilium primus iniit reverendissimus Pater dominus Gregorius *Tarisse*, Congregationis nostræ Præpositus generalis, idemque studiorum apud nos præcipuus institutor: cujus laudabile propositum persecuti sunt ejus successores, reverendissimi Patres Johannes *Harel*, Bernardus *Audebert*, Vincentius *Marsolle*, Benedictus *Brachet*, & Claudius *Boistard*, hodie quoque vivens, gratias Deo, vigenisque animo in provecta licet ætate: qui omnes bonarum, sacrarumque litterarum studia promovere studuerunt, tum in recensendis sanctorum Patrum Operibus, quorum lectionem ad instillandam, fovendamque pietatem in primis conducere persuasum habebant; tum in colligendis verustis illis monumentis, quæ ad conscribendam Benedictinam historiam necessaria & opportuna videbantur.

10. Ante omnia, Sanctorum nostrorum Acta primigenia, tamquam præcipuum historiæ nostræ fundamentum, in unum corpus redacta, & in lucem emissa sunt, cum Acherii nostri Spicilegii tomis tredecim, in quibus varia monasteriorum Chronica & documenta continentur. His magna ex parte vulgatis, Ludovicus Bultellus, e clara Rotomagen-

P R Æ F A T I O.

sum stirpe in Benedictinam cooptatus familiam, postquam monasticae historiae orientalis Specimen, ut ipse vocat, & quidem praeclarum edidisset; occidentalem itidem, id est Benedictinam, Gallico idiomate ab origine pertractare aggressus est: at, primis duobus voluminibus, quae quatuor saeculorum facta continent, in lucem editis, dum sequentium temporum historiam profequeretur, subita morte correptus, imperfectum opus reliquit.

11. Ex his intelligitur, Benedictinae historiae, quamquam ad notitiam hominum praeclarissimae, multum deesse ad absolutam ejus perfectionem: cui attingendae si quis idoneus modo adesset auctor, & tanto operi non impar, vix quidquam deesset eorum subsidiorum, quae ad id sunt necessaria. Nam praeter ea, quae mox commemorata sunt; infinita propemodum, cum in Gallia, tum in aliis regnis & provinciis, publici juris facta sunt hanc in rem monumenta: qualia sunt Acta sanctorum a Bollando, ejusque continuatoribus eruditius edita & illustrata; Annales quoque Francorum ecclesiastici, auctore doctissimo Carolo Cointio, Oratorii Gallicani presbytero; denique quam plurima diplomata & instrumenta, quorum magnam partem typis vulgavit, praesertim in Capitularibus regum Francorum & in Marca Hispanica, clarissimus vir Stephanus Baluzius, qui mihi praecipuus auctor fuit, ut his scribendis Annalibus operam impenderem.

I I.

12. Omnibus igitur istis subsidiis instructus, cum nemo ad hanc provinciam subeundam se offerret; ego demum, post multas excusandi rationes, arduum hoc opus, divino confusus auxilio, tentare coepi, & res Benedictinas in Annales pro viribus redigere in animum induxi: ut, quamquam perficiendo & absolvendo huic operi longe impar, saltem alios ad id perficiendum animarem. Hos vero Annales in libros, secundum annorum, quoad licebit, seriem distinguere visum est: ne si, ommissa librorum partitione, in singulorum annorum totidem capita rerum nostrarum eventa referre vellem; & certa subinde annorum indicia me deficerent, & nimis jejuna, exsanguis, & veluti corpore destituta esset narratio. Tantae quippe ambages subinde implicant, ut quo tempore, quove anno res pleraeque actae sint, vix certo discerni queat: nec tanta quandoque singulis annis suppetit materia, ut singularem tractationem exigere vel pati possit. Annorum porro seu temporum ordinem ideo praefere visum est, quod haec factorum in suas classes distributio magis historicae methodo conveniat, quam continua cujuslibet vel monasterii, vel sancti historia, quae Yepesii nostri methodus fuit: in qua tria occurrunt incommoda, nimirum & quod res, temporibus longe disparatae, ad certum quemdam annum referuntur; & quod taedium lectori afferat prolixa ejusdem argumenti tractatio; & quod denique in posterioribus saeculis nihil ferme reliqui sit, ut jam dixi, quod scribatur. Aliam iniit methodum noster Bullellus, quae suo etiam laborat incommodo, nempe rerum eventus pro locorum serie describendo: quo in genere confusa est etiam temporum

P R Æ F A T I O.

Series. Hæc autem incommoda in Annalium methodo vitantur: in quarum rerum dilucidus ordo, & jucunda varietas lectorem recreat, nec deest in posterioribus sæculis quod scribatur. Id tamen incommodi nonnullis hic videtur, quod uniuscujusque Sancti gesta in varios annos dispersa sunt: sed huic incommodo remedium afferunt indices accurati.

13. In his autem conscribendis Annalibus mediam quamdam tenui viam, sic illustria referendo facta, ut tamen minus splendida, quæ scilicet aliquanti momenti essent, non omitterem. Neque tamen ad omnes descendi minutias, quod in generali historia non licet; nec proinde integras cujusque monasterii, exceptis quibusdam illustrioribus, historias perscribere; nec singulorum abbatum, virorumque illustrium, vel prioratum; nec omnium denique sacrarum cujusque loci reliquiarum indices contexere mihi propositum fuit. Nam, præterquam quod horum pleraque vix ac ne vix quidem accurate pertractari possunt; sane hæc omnia peculiarem commentationem exigunt, id est peculiarem monasteriorum omnium historias, saltem compendiosas, quales de Congregationis nostræ monasteriis elaborabat noster Michael Germanus, socius quondam meus addictissimus, qui, dum operi extremam imponere manum pararet, in ipso ætatis flore morte interceptus est. peculiarem quoque commentarium postulant Ordinis nostri Scriptores, ex quibus præcipuos quidem in his Annalibus debito non defraudavi honore: at singula eorum recensere opera, & a genuinis dubia & spuria secernere, res nimium fastidiosa fuerit: quod quidem in peculiari de Scriptoribus Benedictinis opere rectius & opportunius a quodam e nostris præstari poterit.

14. Ceterum in his scribendis Annalibus diligentiam, bonam fidem, perspicuitatem cum brevitate pro solis ornamentis consecutus sum, hoc mihi scopo proposito, non ut lectorum animos splendida narratione oblectarem (neque enim ea dicendi facultate præditus sum, ut id possim, nec, si possem, velim) sed ut Benedictinos omnes, fratres utique meos, ad sectanda majorum nostrorum præclara exempla, & ad mala devitanda, quoad in me fuit, inducerem.

15. Neque vero necesse fuerit, historiam, alioqui insignem, adscitiis ornare coloribus, cum luceat ipsa per se se; eamque satis superque conspicuam & illustrem reddant præclara nostrorum facta, variique rerum eventus. quo in genere non modo florens Ordinis nostri status, verum etiam prolapsiones ipsæ, uti & mirificæ subinde renovationes, quas reformationes vocant, amplissimam suppeditant dicendi materiam. Videas quippe Ordinem longe florentissimum a Benedicto puero concipi, formari & nasci in horrido specu per summum & diuturnum silentium; tum in tenebris Sublacensis solitudinis adolescere, intermicantibus subinde radiis, qui Romam usque pertingebant: dein sensim attollere caput, & in sublimi Casini monte positum crescere per suas quoque injurias: dum, primario illo monasteriorum omnium capite cum suo auctore e medio sublato, ipsum nihilo minus quasi truncum corpus accipit ingens incrementum, tum constructione novorum, tum acces-

P R Æ F A T I O.

sione antiquiorum per Europam monasteriorum. mox, capite ipso redi-
vivo, influere in Ordinem ad cumulum opes ac dignitates: sub hæc,
qua proprio pondere, qua externa barbararum nationum, sæcularium-
que hominum violentia fatifcentem, propendere in lapsum, ruinam-
que; sed ex ipsis interitus faucibus cum pristina virtute & dignitate sta-
tim resurgere, & attollere caput; ac demum, non secus atque immen-
sam arborem, diffundi & propagari varios in ramos: ex quibus surculi
decerpti, secundoque infixi vel insiti solo, & ipsi coaluerint in frugife-
ras arbores, quarum *fructus*, ut Prophetæ ^a verbis utar, *in cibum*, & ^a *folia in medicinam*: postremo, post varias per sæcula fere duodecim al-
ternantis fortunæ vices, nostro etiam sæculo perstare, eo sane modo,
ut perstaturum itidem per subsequencia longe tempora, Dei opt. max.
ope ac potentia obsecundante, sperare liceat: ita ut de Ordine nostro
cum eodem Prophetâ possimus ominari, quod penitus *non deficiet folium
ex eo, & non deficiet fructus ejus*. Quales fructus ad universalis Ecclesiæ
utilitatem tulerit hæc arbor, probant ecclesiastici Annales, in quibus
tot Pontifices, Apostoli, & Evangelii præcones ex ea assumti, tot Doc-
tores & Scriptores ex ea producti laudantur: adeo ut dicere liceat, per
aliquot sæcula totum Ecclesiæ Latinæ regimen penes solos fere mona-
chos steterisse, & sacræ doctrinæ traditionem ex ea profluxisse. quod qui-
dem non ad ostentationem, sed ad argumenti, de quo agimus, qualita-
tem demonstrandam, paucis in antecessum commemorare visum est, in
progressu horum Annalium, ubi locus & occasio postulabit, opportu-
nius exponendum. Hæc cum ita sint, nemo non videt, historiam nos-
tram, si pro dignitate scripta esset, eam esse, quæ cum studio & fructu
non mediocri ab omnibus legeretur. quod etsi me non assecutum esse
persuasum habeam, feci tamen quod in me fuit, ut quæ scripsi, non
sine fructu, & cum minimo saltem fastidio legi possent.

I I I.

16. Nunc locus postulare videtur, ut de Regulæ nostræ propagatio-
ne per Occidentem differamus. Sed, quia hoc argumentum in Præfa-
tionibus ad Acta Sanctorum nostrorum data opera pertractavi; ejus rei
summa tantum capita hic referre visum est, maxime cum in decursu nos-
trorum Annalium id pro nata occasione exsecuturus sim. Quatuor po-
tissimum ad Regulæ Benedictinæ propagationem contulere: videlicet
Regulæ ipsius præstantia; ejusdem approbatio & elogium per Grego-
rium Magnum, præsertim in libro secundo Dialogorum; conjunctio
complurium in unis iisdemque monasteriis regularum; denique monastici
Ordinis per illa tempora unio seu unitas. Ad hæc non parum ad illam
propagationem contulit vel clades ipsa Casinensis, ex qua factum est,
ut sacri illius asceterii monachi Romæ humanissime accepti sint a Pela-
gio II. & collocati in ipso Lateranensi patriarchio: quo ex loco, ceu
totius orbis capite, eorum fama, adeoque Regula circumquaque fa-
cile diffundi potuit.

17. Quanta sit sancti Benedicti Regulæ præstantia, uno veluti ore

P R Æ F A T I O.

concinunt Patres & Concilia, in quibus REGULA SANCTA per excellentiam passim appellatur, eaque in cunctis monasteriis servanda præscribitur. Ita statutum in synodo Augustodunensi per sanctum Leodegarium sæculo septimo; in Gallicanis & Germanicis conciliis per sanctum Bonifacium octavo; ita in omnibus ferme sæculi noni ac decimi conciliis. Præiverat Gregorii Magni commendatio, qui quanti eamdem Regulam faceret, aperte demonstravit, eam appellans *Regulam monachorum, discretionem præcipuam, sermone luculentam*. Cum enim libri Dialogorum, quorum in libro secundo hoc elogium protulit, ob famam & dignitatem auctoris ubique legerentur; factum est, ut omnes hanc requirerent, præferrentque Regulam, quam tantus pontifex ita commendaverat. Ea mens fuit sancti Odonis abbatis Cluniacensis in sermone de sancto Benedicto, ubi ait, divinitus dispositum fuisse, *ut, cum isdem excellentissimus Legislatores in ceteris modis sit à Deo decoratus, etiam hinc majori auctoritate tam ipse, quam ejus Legislatio roboraretur, quod eamdem vitam summus apostolicæ sedis Pontifex ordinavit. quæ scilicet vita, etiam ex occasione Dialogi ejus, pluribus innotesceret, & non solum apud Latinos, sed etiam apud Græcos notissima fieret.*

18. Non mirum itaque, si hæc Regula in novis, quæ tum condebantur, monasteriis admissa sit: nec difficile fuit, ut in antiquioribus, quæ jam suam habebant Regulam, insuper Benedictina adoptaretur. Familiare quippe fuit illis temporibus, ut plures simul Regulæ in unoquoque monasterio receptæ essent. quod Gregorius episcopus Turonensis ^a testatur de Atanensi apud Lemovices cœnobio, in quo *non modo Cassiani, verum etiam Basilii & reliquorum abbatum, qui monasterialem vitam instituerunt, celebrabantur Regulæ*. Si quæras quæ fieri possit, ut plures insimul Regulæ uno in loco observarentur: facilis responsio est. Cum enim monasticæ Regulæ omnes in unum scopum tendant, ut scilicet, abdicata rerum omnium proprietate, monachi vitam communem, laboriosam, abstinentem, & a sæculi tumultu alienam, in summo silentio sub præpositi obedientia transigant, statisque horis ad divina officia, ad lectionem, laborem, & ad curandum corpus conveniant; in promptu erat, quæ moralia sunt in omnibus Regulis, singulis proponere monasteriis: quæ vero ad officia divina, jejuniorum ac laboris pensum, aliaque id genus pertinent, pro nutu & arbitrio abbatis seu præpositi ex illis Regulis desumerentur. Unde sanctus Filibertus, Gemeticensis cœnobii conditor & abbas, *Basilii sancti charismata, Macarii Regulam, Benedicti Decreta, Columbani Instituta sanctissima, lectione assidua frequentasse* traditur. Hinc in multis codicibus perantiquis simul compactæ habentur complures Regulæ. quod maxime probat Codex Regularum veterum, quas Benedictus, Anianæ venerabilis abbas, in unum corpus redegit, suisque discipulis legendas proposuit, tamen Regulæ Benedictinæ signanter addictis. ut illi intelligerent, non insuper habendam earum lectionem, quæ cum sua, id est Benedictina, in plerisque convenirent, & conducere possent ad eam accuratius observandam. Atque ut ejusmodi consensus Regularum clarius eis demonstraretur;

^a Greg. Tur.
lib. 10. c. 29.

P R Æ F A T I O.

traretur; Concordiam veterum Regularum idem abbas composuit: quo in libro singulis sancti Benedicti Regulæ capitulis, singula aliarum Regularum capita ejusdem argumenti subjecit; ut perfectus ille omnium Regularum concentus uno conspectu perspiceretur. Hoc tamen discriminis est inter sancti Benedicti, aliasque aliorum veterum Patrum Regulas, quod ejus sequaces eam abjicere non possint, propterea quod stabilitatem & conversionem morum suorum *secundum^a Regulam* se composituros promittant; adeoque observandæ Regulæ propositum in votum quodam modo cadat. quod nulla alia antiquorum Patrum Regula, si bene memini, præscribit; ac proinde omnes præstantiori commutari potuere. Verum id non obstat, quo minus nostra Regula cum aliis conjuncta fuerit, ut mox dicebam.

a S. Bened. c. 58.

19. Hæc quoniam a nostris moribus absunt, a veri similitudine aliena plerisque videntur, qui Ordinum religiosorum differentiam ex Regularum diversitate pro nostrorum temporum statu æstimant. Verum illo ævo, cum unus esset monasticus Ordo, necdum in varias classes divisus; illa Regularum diversitas, quæ uniformes censebantur, nullam inducebat Ordinum diversitatem: uti nec modo diversæ in eandem Regulam constitutiones, quas variæ unius ejusdemque Ordinis Congregationes sibi præscribunt, unitati Ordinis haud officiant. Hanc monastici Ordinis, non modo in toto Occidente, sed etiam in Oriente simul & Occidente unitatem in variis ad Acta sanctorum nostrorum Præfationibus inculcavi. Hanc vero ante me diserte docuerat Leo Allatius in Præfatione ad Codicem Regularum: cujus sententiam hoc loco ipsis ejus verbis referre juvat. sic ille capite IIII. Ex hæcenus dictis, inquit, “ de multitudine ubique colentium vitam monasticam in utroque sexu, “ facile cuiquam, vetera ex præsentibus æstimanti, persuadebitur fuisse pri- “ mis illis temporibus diversos, & certo charactere discriminatos mona- “ chorum Ordines, prout postea institutum, præsertim in Mendicantibus, “ quorum universæ, quamvis late sparsæ familiæ, sub uno peculiari ca- “ pite, certis & cuique propriis officiis ac legibus Deo militant. Valde “ fallor, si jam tum primis sex, septemve ecclesiæ sæculis iste usus inva- “ luerat. Certe vestigia mihi quidem non apparent, qui, quocumque in- “ tueor, uniformem ubique monachatus rationem, & facilem ac promif- “ cum invicem transitum, mutuamque commeatum professionum & cœ- “ nobiorum cerno. Orientales monachi, quando in Occidentem venerant, “ cum ibi profitentibus religiosam vitam sine discrimine censebantur: vi- “ cissim Occidentales in Oriente. quod cum innumeris exemplis probari “ possit, unum tantum hic afferam Cassiani & Germani Gallorum mona- “ chorum, qui Ægypti monasteria peragrarunt instituti monastici cognos- “ cendi causa, & animo in patriam referendi haustam inde notitiam dis- “ ciplinæ in suum & popularium suorum usum. Unde satis apparet existi- “ masse ipsos, unum esse in commune omnium ubique monachorum mo- “ dum, & usum religionis profitendæ. Inferius idem Allatius probat, ad- “ versus hanc monastici Ordinis unitatem nihil præscribere veterum Re- “ gularum in prædicto Codice relatarum diversitatem. Etenim illæ, in- “

P R Æ F A T I O.

» quit, a singulis, ut præsens usus poscebat, Patribus scriptæ, aliorum si-
 » milia cupientium studiis descriptæ in commune proponebantur: ut ex
 » his quique, pro locorum & nationum differentia, vitam uniformi, quoad
 » præcipua, disciplina temperarent. Primaria sane, & quasi fundamen-
 » talis monachorum regula Evangelium erat; illa, inquam, Christi con-
 » filia, quæ castrare seipsum propter regnum cælorum; quæ abnegare se,
 » & crucem tollere; quæ patrem & matrem, uxorem & agros propter
 » Christum relinquere; quæ vendere patrimonia, & dare pauperibus; sic-
 » que nudos Christum sequi suadebant. Regulæ particulares nihil nisi
 » ejus primæ ac universalis regulæ applicationes, aut declarationes, locis
 » & personis plerumque aptatæ, habebantur.

^{a Thomass.} 1.
 part. lib. 1. c.
 24.

20. Eamdem sententiam late propugnat Ludovicus Thomassinus,
 » Oratorii Gallicani eruditus presbyter; censetque nullas fuisse ante
 » Cluniacensem monachorum congregationes, quæ unum ab aliis dis-
 » tinctum corpus conflarent, & singulari alicui Regulæ se profiterentur
 » addictas: sed sub uno generali monachorum Ordine singula sibi seor-
 » sim constituisse monasteria, ab aliis haud pendentia, qui ita suam sin-
 » guli Regulam amplexabantur, ut alias non excluderent, sed multas
 » simul, aut omnes complecterentur. Et certe quisquis vetera monacho-
 » rum instituta & acta sincere, accurate, & absque ullo præjudicio revol-
 » verit, in eamdem conveniat sententiam necesse est. Hujus porro uni-
 » tatis evidens nobis argumentum suppeditat sanctus Pater Benedictus in
 » Regulæ suæ capite L X I. ubi præcipit, ut, si quis monachus peregrinus e-
 » longinquis provinciis in monasterium supervenerit, si pro hospite vo-
 » luerit habitare in monasterio, & contentus fuerit consuetudine loci;
 » suscipiatur quanto tempore cupit: *si vero postea voluerit stabilitatem*
 » *suam firmare, non renuatur talis voluntas, & si quidem vir frugi erit,*
 » *non solum si petierit, suscipiatur in Congregatione, verum etiam suadeatur*
 » *ut stet: ut ejus exemplo alii erudiantur; & quia in omni loco uni Domino*
 » *servitur, & uni Regi militatur.* Ad hanc proinde susceptionem non exi-
 » gebatur annua probatio, sed tantum stabilitatis, si mutuus fuisset con-
 » sensus, promissio: cujus promissionis formulam in hoc volumine re-
 » feremus.

21. Ex his quivis intelligere potest, nulla machina, ut quibusdam
 visum est, nulla vi, nulla arte opus fuisse, ut sancti Benedicti Regula
 non modo in novis, sed & in antiquioribus illis monasteriis, quæ ante
 eum condita fuerant, admitteretur, maxime post lectos Gregorii Ma-
 gni Dialogos, in quibus eadem Regula tantopere commendata erat.
 Hoc itaque modo facile propagari potuit, cum nec Ordinis monasti-
 ci, qui unus tum ubique erat, diversitas, nec Regularum varietas
 obstaret.

22. Si quid tamen obsistere potuit, non aliud fuit quam sancti Co-
 lombani institutum, in quo nonnulla erant a ceterorum monasteriorum
 ritibus abhorrentia, nimirum festi paschalis celebrandi diversa norma,
 ipsa nempe quarta-decima luna, si in dominicam incidisset; & Sco-
 tica tonsura longe dissimilis a Romana, raso scilicet anteriori capitis

P R Æ F A T I O.

parte ab aure ad aurem , posteriori intonsa. Verumtamen non ita segregati erant a ceteris illius instituti monachi, ut diversum omnino Ordinem constituerent. Illud argumento est, quod Attala Lirini monachus, cum diu illic vitam monasticam egisset, regularis disciplinæ studio ad beatum Columbanum se recepit: quem mox vir sanctus *suo ministerio junxit, ac divinis monitis erudire tentavit.* Idem factum Amato Agauni monacho, quem Eustasius Luxoviensis abbas inde secum abduxit, & in aliorum fratrum societatem admisit. Porro etsi sancti Columbani institutum principio in quibusdam ab aliis differret; sublata est post ejus mortem illa diversitas, videlicet post synodum Matisconensem anno D C. XXV. celebratam, in qua Agrestius monachus Eustasio abbati rixas movit ob illa discrimina, quæ Waldebertus ejus successor emendavit. Ex eo tempore sancti Benedicti Regula in Columbani monasteria nullo negotio admissa fuit. Unde Donatus, ex monacho Luxoviensi Vefontionensis præsul, Jussanensibus sanctimonialibus, quæ se beati Columbani discipulis conformare cupiebant, ex duabus sanctorum Benedicti & Columbani Regulis, additis ex Regula sancti Cæsarii particulis, unam conflavit, sequiori sexui accommodatam, quæ magna ex parte ex Benedictina contexta est; in Camelariensi apud Arvernos parthenone itidem observata.

23. Non immoror referendis hoc loco argumentis, quæ hanc Regulæ sancti Columbani cum Benedictina conjunctionem probant, utpote alias a me adductis in Præfationibus ad Acta sanctorum nostrorum, iterumque in horum Annalium decursu * proferendis. Quæ res adeo explorata a P. lib. II.
n. 49. visa est erudito & piissimo viro Prospero Flemingo e familia sancti Francisci, qui primus sancti Columbani epistolas vulgavit, ut eam suo calculo approbaverit. Is quippe in Dissertatione de sancti Columbani monachatu, rejectis Augustinianorum eremitarum, qui eum sibi vindicare conantur, ratiunculis; necnon sententia quorundam e nostris, sancti Columbani regulam nihil aliud esse quam Benedictinæ appendicem affirmantium; is, inquam, hanc utriusque Regulæ conjunctionem in monasterio Luxoviensi sub Eustasio, in Bobiensi sub Boboleno, eodemque tempore in aliis monasteriis factam admittit; ac demum in fine concludit, Benedictinos non immerito suis & sanctorum suorum catalogis & annalibus inscribere Columbanum, ejusque discipulos: utpote cum omnia, eaque celeberrima, a Columbano, ejusque posteris & alumnis condita monasteria, ipsis cesserint; instructique ab ipso cælesti sapientia discipuli, temporis successu Benedictinæ regulæ documenta susceperint: ut cognoscat generatio ventura, quam præclaris Benedictinæ religionis primordia ornamentis illustrarit Deus, qui ad ejus splendorem amplificandum, sidus illud clarissimum, scilicet beatum Columbanum, tantis divinæ sapientiæ radiis, tanta cælestium virtutum claritate conspicuum, Galliæ finibus ex Hibernia transmisit, ut ibi cum alio fulgentissimo sidere sancto Mauro, velut duo luminaria magna in firmamento refulcentia, omnia Galliæ latibula mutuo splendore collustrarent. quorum postea discipulorum sub Benedictino coalescens instituto ardor, tanto se

P R Æ F A T I O.

» per omnes Germaniæ, Britanniæ, aliarumque regionum fines fervore &
 » claritate diffudit, ut nullus esset terræ angulus, qui se absconderet a ca-
 » lore ejus; nullus pæne christiani religionis alumnus, qui non posset in
 » lumine illo videre lumen monasticæ perfectionis. Hucusque Flemingus,
 vir doctus & pius, qui pro fide Christi martyrio affectus est. Eamdem
 sententiam prius tenuerat Usserius ^a Armachanus.

^a Usser. antiq.
 Hiber. p. 1060.
 & seqq.

24. Magnum itaque ex illa Regularum conjunctione incrementum cepit Benedictinum institutum; perseveravitque toto septimo sæculo illa conjunctio, non modo in monasteriis a beato Columbano institutis, sed etiam in multis aliis, quæ sub utraque Regula de novo condita sunt: qualia fuere Floriacense, Corbeïense, Sithiense, Altivillarense, Fossatense, & alia non pauca. At sæculo insequente sola superfuit sancti Benedicti Regula: quæ ita visa est alia præstantior, ut sola sufficere visa sit ad regimen monasteriorum, solaque commemorata in illius sæculi monumentis. adeo ut principatu Caroli Magni quæsitum sit, uti res obscura, & tunc a paucis cognita, qua Regula vixissent monachi in Gallia, ante quam Regula S. Benedicti ad has partes pervenisset. De illa porro utriusque Regulæ unione testimonium perhibent non modo vetera diplomata & instrumenta prædictorum monasteriorum, verum etiam illorum temporum auctores: quos inter anonymus vitæ Salabergæ scriptor testatur, tempore Walberti Luxoviensis abbatis, qui Eustasio successit, agmina monachorum, ac sacrarum puellarum examina, non solum per agros, villas, vicosque atque castella, verum etiam per eremi vastitatem, *ex Regula dumtaxat beatorum patrum, Benedicti & Columbani*, pullulare cœpisse. Idem etiam haud obscure probat auctor, qui acta sancti Desiderii Cadurcensis scripsit, cujus tempore *hæc secta*, ut ipse vocat, ^b *& religio* Cadurcis primum innotuit. Insigne aliud istius Regularum conjunctionis & indubitatum exemplum nobis exhibet privilegium Johannis Papæ IV. pro monasterio quodam sanctæ Mariæ & sanctæ Columbæ, in quo sanctimonialis vivebant *secundum edicta* sanctorum Antonii, Pachomii, & Benedicti abbatis. quod privilegium in formulam redactum est ante annos octingentos in codice bibliothecæ olim Thuanæ, nunc Colbertinæ. Aliud item insigne exemplum suppeditat Aredius, alio nomine Petruinus, Valsensis episcopus, in suo diplomate, dato anno decimo Theoderici regis, filii Chlodovei junioris, pro monasterio Grassellenfi, quod ipse in sua parochia construxit *secundum normam venerabilis viri sancti patris Benedicti abbatis, vel sancti Macarii, seu sancti Columbani*. quod diploma integrum in Appendice hujusce voluminis referemus.

^b Lib. 13. n.
 11.

25. Ante hanc conjunctionem pauca erant monasteria sancti Columbani instituti, præter Luxoviense & cellas Fontanensem & Anagratensem: ast, ea unione semel facta, plurima sub utraque Regula condita sunt. Huc spectat quod ait sanctus Audoënus in libro primo ^c de vita beati Eligii, non tam crebra fuisse tunc in Galliis monasteria; & sicubi essent, in eis non viguisse disciplinam regularem, præterquam in Luxoviensi & Sollemniacensi: *ex quo demum multi sumserunt & ini-*

^c Cap. 22.

P R Æ F A T I O.

tium, & exemplum: adeo ut nunc quoque, inquit, propitia divinitate, innumera per omnem Franciam & Galliam habeantur sub regulari disciplina alma utriusque sexus cœnobîa. Mutuam itaque lucem sibi invicem præbuerunt ambæ Regulæ, ex quarum conjunctione factum est, ut multa cœnobîa in Galliis construerentur, cum antea paucissima essent sancti Columbani instituto addicta, propter diversos ritus ac mores, a quibus Galli, uti & Romani, abhorrebant. Itaque ab eo tempore, ut Ordericus ^a Vitalis scribit, sancti Columbani discipuli a sancto Benedicto *modum* ^{a Orderic lib. 8. p. 716.} *divinæ servitutis & ordinem didicerunt; & formam orationum pro cunctis ordinibus, qui in ecclesia Dei sunt, nigredinem vestium, aliasque observationes sumserunt, quas pro religione & honestate ipsius tenuerunt, & sequaces eorum usque in hodiernum diem reverenter observare appetunt.* Ita Ordericus procedente sæculo duodecimo scribebat. Nonnulla etiam ex sancti Columbani instituto retinere ejus discipuli, puta pœnarum, seu pœnitentiæ modos, quos ille in suo Pœnitentiæ præscripserat, utpote quos sanctus Benedictus prudentiæ abbatis permiserat. Unde in quibusdam exemplaribus Regulæ nostræ subjicitur *Regula cœnobialis patrum de Hibernia* ^b, id est Pœnitentiæ sancti Columbani, ut in quibusdam Germanicis codicibus observavimus. ^{b Analect. 10. 4. p. 634. & seqq.}

26. Quæ hæcenus dixi, monastici Ordinis per illa tempora unitatem probant, cui Regularum diversitas nullo modo præscribebat. Quam ob rem in secernendis sanctis aut illustribus viris, qui sancti Benedicti Regulam secuti sunt; aut in distinguendis monasteriis, quæ eidem Regulæ ab origine subjecta fuere, scrupulosior aut morosior minime fuero; certus utrorumque notitiam ad nostram pertinere historiam: tum quia unus, ut dixi, omnium Ordo erat: tum quia, etsi diversi tum fuissent Ordinis, omnibus illis monasteriis ad Ordinem nostrum translatis, ad eosdem pertinet honos, quibus provenit hereditas; atque adeo mutila esset atque imperfecta Ordinis nostri historia, si illorum monasteriorum ac monachorum commemorationem prætermitteremus. quod quidem non solum magno historiæ nostræ detrimento fieret, sed etiam ingrati animi vitio nobis merito verteretur. Nos porro hac in re morem sequimur christianæ ecclesiæ, quæ viros sanctos & illustres veteris Testamenti sibi adscribit, propterea quod una sit utriusque Testamenti ecclesia. Ob eandem causam antiquiores monachos ut patres nostros suspicimus: sed tamen de illis solis, quorum monasteria postmodum Regulæ nostræ accesserunt, agere instituimus, servato nihilo minus inter illos ac nostros discrimine, quatenus alios ab aliis secernere licuerit in tanta rerum antiquarum obscuritate.

27. Nunc consequens esset agere de Regulæ nostræ propagatione in varias regiones, puta per Italiam, Hispaniam & Germaniam, aliasque provincias ac nationes. Verum de his omnibus, ut jam dixi, in nostrorum decursu Annalium differere satis esse duximus, summis tantum capitibus hoc loco expositis, quæ huic propagationi viam fecerunt. Certe hoc in volumine invenias, quæ hanc in rem sufficere visa sunt ad id adstruendum pro Italia, Hispania, & Anglia. Hoc autem argumentum pro

P R Æ F A T I O.

Anglia in peculiari Dissertatione de sancti Gregorii monastico instituto, quæ in priori Appendice hujus tomi exstat, retractabitur. Quod Italiam spectat, Simplicius, Casinensis abbas tertius, magistri sui, id est sancti Benedicti, *latens opus propagasse in omnes* dicitur in quadam inscriptione, Regulæ nostræ ante annos fere nongentos præfixa, ut veteres codices & auctores fidem faciunt. ubi in veteri annorum septingentorum codice eandem Regulam continente, quem ante aliquot annos in bibliotheca domini Filiberti de la Marre Divionensis consilarii vidimus, ita scriptum observavi; *Simplicius Christi famulus, ministerque, Magistri late opus propagavit in omnes.* quæ quidem vox, *late*, sensum dilucidiorum facit. At sive legas *late*, sive *latens*; ex hac saltem inscriptione colligitur, Regulam nostram, quæ necdum omnino cognita erat, propagatam fuisse *in omnes.* quod saltem de Italiæ monachis & monasteriis intelligendum est. Certe sæculo octavo eam per totum Occidentem resperam & receptam fuisse testis est luculentus Paulus Warnefridi, diaconus & monachus Casinensis, Caroli Magni æqualis, in homilia de sancto patre Benedicto, in Appendice nostra ex Casinensi codice edita, in cujus initio hæc verba ad propositum leguntur. *Quis potius, fratres carissimi, post sanctos Apostolos, quam hic beatissimus Pater noster salis valet nomine appellari? qui ab urbe segregatus Romulea, tamquam ab instabilibus, amarisque pelagi fluctibus, dum intra specus sui se se ambitum tenuit, quidquid vel modicum ex mundanae mobilitatis liquore habere poterat, in salis soliditatem, rationemque mutavit; verique Solis radiis per caritatis fervorem torrefactus, ad justitiæ candorem pervenit. Qui non solum tunc corporali presentia, multorum piis verbis vel actibus vitam conducit; sed usque ad presentem diem præsens spiritu, non tantum nostrum collegium, sed PER TOTUM MAXIME OCCIDENTEM, SUOS SEQUACES ERUDIT: qui per salubrem, rationisque plenam sanctæ institutionis suæ Regulam, vitam carnalium, dissolutionis labe tabidam, restringendo revocat ad salutem. cujus districtiōnis censura etsi, ut salis species, plagis videatur crudeſcentibus austera; certum tamen est, quod tolerata patientius celestem conferat medicinam.* Hactenus Paulus diaconus, qui his verbis Regulæ Benedictinæ propagationem *per totum maxime Occidentem* tunc temporis factam luculenter probat testis rerum oculatus.

28. Antequam hinc discedamus, expendere juvat Leonis Allatii opinionem in Præfatione ad Codicem Regularum, censentis, sanctum Benedictum, qui antiquum, quem reperit in ecclesia, monasticum „ Ordinem suscepit, excoluit, dilatavit; Regulam, *non universalem* suis „ ubique omnibus promulgasse, sed peculiarem dumtaxat Casinensi cœ- „ nobio, cui præerat. Verum huic eruditi viri sententiæ propria ipsius Regulæ testimonia adversantur, maxime ex capite L V. ubi sanctus Pater *vestimenta fratribus secundum locorum qualitatem, ubi habitant*, dari præcipit: *quia in frigidis regionibus amplius indiget, in calidis vero minus.* & infra, *mediocribus locis* certa vestimenta concedit. Denique de vestium qualitate & materia non vult causari monachos, *sed quales inveniri possunt in provincia, qua degunt.* Prævidebat itaque vir

P R Æ F A T I O.

Dei Regulam suam variis illis locorum positionibus convenire posse, eamque aptare constituit. nam si solum Casinense monasterium tunc in animo habuisset, has locorum differentias minime curasset. Multa sunt alia, quæ hanc sancti Legislatoris nostri mentem fuisse probant: ut, cum duplicis generis congregationes distinguit, majores ^a & minores; & agendo de electione abbatis, præcipit, ut, si omnis congregatio ^b abbatem suis vitiis consentientem elegerit, *Et vitia ipsa aliquatenus in notitiam episcopi, ad cujus diocesim pertinet ille locus, vel abbatibus, aut vicinis christianis claruerit, prohibeant pravorum prevalere consensum.* quæ omnia id abunde confirmant. Certe, vivente ipso Benedicto, non unum Casinense monasterium, sed longe plura eidem sanctissimo Patri subjecta erant: ut duodecim illa monasteria, quæ in solitudine Sublacensi ante scriptam Regulam exstruxerat, & Terracinense, de quibus agit Gregorius Magnus in libris Dialogorum. Denique beatus Maurus sanctæ Regulæ exemplar autographum in Galliam attulit, quod ad sæculum undecimum in Majori-monasterio asservatum fuisse traditur. Ex quibus intelligitur, prædictam inscriptionem, in qua Simplicius Casinensis abbas tertius *Magistri latens opus in omnes propagasse* dicitur, vel in sensu accommodo intelligendam esse, ita ut Regula, antea minus nota, omnibus saltem Italiæ monasteriis tradita sit; vel certe mendosam esse, & pro *latens opus*, legendum *late*, ut quidam codices præferunt.

^a s. Bened. c. 17. & 21.

^b id. c. 83.

I V.

29. Superest agendum de his quæ in hoc primo volumine continentur. In eo ducentorum amplius annorum eventus octodecim libris, quorum ultimus in anno septingentesimo desinit, cum duplici Appendice referuntur. Atque ut narrationi sua stet auctoritas, probationes ad fidem faciendam, alias ex Actis sanctorum nostrorum repetimus; alias, quæ alibi editæ sunt, ad marginem indicamus; alias denique in contextu, vel summatim, vel integras, aut in Appendice referimus. Nonnullas etiam subinde picturas, quæ quid momenti contineant, exhibemus: quibus in æs incidendis Congregationis nostræ singuli præfecti symbolam suam liberaliter contulerunt. Casinensis monasterii ichnographiam & iconem, quas reverendus admodum pater domnus Erasmus a Caieta, ejusdem sacri loci bibliothecarius, studiose fieri curavit, necdum a nobis acceptas, sequenti volumini reservamus. quod etiam de Sublacensi specu & monasterio præstare non omittemus, si accuratam utriusque descriptionem obtinere nobis contigerit.

His octodecim libris duplex subjicitur Appendix. Prior Apologiam missionis sancti Mauri in Galliam continet, auctore nostro Theoderico Ruinartho, studiorum meorum socio, qui me hujus editionis fastidioso labore magna ex parte relevavit, indicesque contexuit. cui Apologiæ Dissertatio de Gregorii Magni monastico instituto subjicitur. Utramque in Appendicem referre visum est, ne, si illæ in contextu referrentur, narrationis filum nimis interrumpere. Posterior Appendix varias

P R Æ F A T I O.

probationes complectitur, id est varia monumenta, nondum antehac edita, quæ in corpore voluminis tantum summatim laudantur. Ex his quam plurima, quæ tum in hoc volumine, tum in subsequentiis proferentur, accepta referre debemus indefesso labori nostri Claudii Stephanotii, Romæ nuper mortui, dum Procuratoris officio pro nostra Congregatione illic fungeretur. Hic enim multa collectaneorum volumina, tum ex Gallicanis bibliothecis & archivis, cum nondum Romæ degeret, tum ex Italicis nobis suppeditavit, quæ magno nobis in studiis nostris fuere adjumento, uti & nostri Hugonis Lantenas piæ memoriæ variæ scriptiones. Multi quoque alii e sodalibus nostris operam mihi suam contulere, quorum nomina singula hic recensere, nimis prolixum fuerit, & forte illis ingratum. At reticere non possum, quantum debeam Casinatibus nostris atque Farsensibus, in primis domno Erasmo a Caieta, mox laudato, aliisque ex eadem Congregatione; quantum etiam obstrictus sim reverendis Patribus insignis Congregationis sancti Vitoni, qui mihi hoc in opere, tamquam uni ex ipsis, favorem, operam, & opem quamlibet peramanter impenderunt: ex quibus reverendos Patres Hyacinthum *Allyot*, Medianensis-monasterii abbatem; Bartholomæum *Senoc*, Congregationis præsidem, nuper defunctum; & Matthæum *Petitdidier*, innominatos præterire non possum. Multam quoque nobis materiam suppeditavit insigne archivum sacri monasterii Cluniacensis, quod non mediocri historiæ nostræ ornamentum futurum est. Insuper ex Germania & Belgio etiam non defuere quidam e nostris Benedictinis, quorum studio in his Annalibus adjutus sum: quos inter primas tenent reverendissimi abbates Adalbertus Desertinensis, & Georgius Geysser Wilinganus, nuper mortuus: quibus domnus Hermannus *Schenk*, sancti Galli cœnobita & bibliothecarius, accessit. Ex Gallia Belgica nobis etiam impense faverunt præ ceteris nostri Trevirenses & Stabulenses e Belgica prima; Elnonenses ac Sithienses e secunda: quorum locorum reverendissimi abbates chartularia sua, aliosque codices nobis perhumaniter communicarunt. Denique ex reformata in Belgio sancti Placidi Congregatione domnus Simon *Guillemot*, sancti Gislens olim subprior, pleraque Belgicorum cœnobiolorum chronica manu sua descripsit, & ad nos misit. Ad Hispaniam quod attinet, omnia nobis suppeditavit Yepesius in suo Chronico Benedictino: quædam etiam domnus Josephus Perezus, sacrarum linguarum in Salamantina academia professor. Si qui alii nobis suppetias contulere, eorum nomina suis locis adscribere haud omittemus. At præterire non possum hoc loco recolendæ omnibus litteratis memoriæ illustrem virum Antonium Wionem Herovallium, qui nobis amplissimam veterum monumentorum copiam liberali manu suppeditavit.

30. Verum, quod honoris causa primum commemorare debueram, nobis semper patuit ac præsto fuit Regia Bibliotheca, uti & Colbertina: hæc quidem jussu & benignitate illustrissimi Rotomagensis Archiepiscopi: illa vero favore illustrissimi Abbatis *De Louvois*, ejusdem regis

P R Æ F A T I O.

giæ Bibliothecæ præfecti; cujus in litteras & litteratos propensionem & beneficentiam omnes experiuntur in dies.

31. Hæc sunt, REVERENDISSIMI PATRES, FRATRESQUE AMANTISSIMI, quæ hic præfari quoddam operæ pretium duxi, ut mei vobis consilii rationem redderem. quod si approbaveritis, non minima mihi consolationis portio fuerit, in hoc laborioso quidem opere vobis non displicuisse. Sane haud diffiteor, ex præteritis nostris lucubrationibus, quas benigne accepistis, aliquam mihi injectam spem, hanc vobis non omnino ingratham fore. Neque enim fateri me pudet, quod fateri haud dedignatus est Magnus Ecclesiæ Doctor Augustinus, qui litterarias^a suas lucubrationes a Simpliciano legi & approbari sibi gratulabatur his verbis, *tanto Doctore dignis. Unde autem tanta exorta est felicitas litterario labori nostro, quo in librorum quorundam conscriptione sudavimus, ut a tua dignatione legerentur: nisi quia Dominus, cui subdita est anima mea, consolari voluit curas meas, & a timore recreare, quo me in talibus operibus necesse est esse sollicitum, necubi forte indoctior vel incautior, quamvis in planissimo campo veritatis, offendam?*

^a August. ep. 37. n. 21.

32. At parum fuerit, vobis non omnino displicere quæ scribo, nisi Patrum nostrorum eximia exempla ita vobis placeant, ut animis vestris alte infigantur. Atque utinam is sit horum Annalium fructus, ut boni ad ampliorem profectum accendantur, tepidi ad fervorem, solutiores ad resipiscentiam. Date, quæso, adhuc semel veniam imprudenti, ut summi e nostris Pontificis^b verbis vos alloquar. *Respicite, quæso, ad veteres Patres, qui nostrum sacrum Ordinem statuerunt; & considerate, qualiter relicto mundo, & contemptis omnibus, mortuis mortuos suos sepelire dimissis, ad solitudinem volaverunt, unde, aliis circa frequens ministerium satagentibus, ipsi ad pedes JESU cum Maria sederunt: ut tanto uberius cæleste manna perciperent, quanto longius ab Ægypto discessissent. Ipsi quidem egressi sunt de terra & de cognatione sua; obliti sunt populum suum, & domum patris sui; & quoniam Rex eorum speciem concupivit, crescere fecit eos in gentem magnam, & usque ad extremum terræ propagines eorum extendit: ita quod splendor claritatis eorum universum corpus Ecclesiæ illustravit, & Sareptana mulier ad eorum vocem innumera vasa de modico oleo, quod habuerat in lecytho, replevit. Sane illi primitias Spiritus acceperunt, & oleum suavitatis eorum ad nos usque defluxit. Unde cogitandum vobis est attentius, & agendum, ut non degeneretis de eorum virtutibus, sed quales fuistis in germine, sitis etiam in virgulto; & qui ex eis vitæ semina suscepistis, idem cum eis germen afferatis & fructum. Faxit Deus, ut is sit horum Annalium fructus, in quibus si quid incompositum, si quid omissum, qualia non pauca esse nequaquam dubitem, vos rogo, lectoresque meos omnes, qui hos forte Annales legere haud gravabuntur, ut benigne condonetis: si quid falsum aut minus apposite dictum, emendare paratum ut benigne admoneatis: si quid rectum, & acceptum, totum auctori Deo tribuatis.*

^b Eugenii III. ad Capit. Cisterc.

BREVIARIUM

TOMI PRIMI

ANNALIUM BENEDICTINORUM.

LIBER PRIMUS.

Ab anno Christi 480. ad annum 519.

- I. **L**ATINE ecclesie status.
II. **L**S. Benedicti, ejusque Regula prerogativa.
III. Benedictus Nursinus.
IV. Ejus genus & nativitas.
V. Rome studiis applicatur. Secedit cum nutrice.
VI. Effusa primum miraculum patrat.
VII. Sublacum adit. In speluncam se abdit.
VIII. Sublaci situs & descriptio.
IX. X. XI. XII. Monastici status propagatio in Occidente.
XIII. XIV. Regula quanam.
XV. S. Basili regule latine reddita.
XVI. S. Benedictus in paschate refectus.
XVII. Pastores erudit.
XVIII. Carnalem tentationem ut superat.
XIX. Monachos sibi infestos deserit.
XX. Gallia res monastica.
XXI. Locociagensis monasterium.
XXII. XXIII. XXIV. Majus-monasterium, ejusque disciplina.
XXV. Clarus & Maximus S. Martini discipuli.
XXVI. Insula-barbara monasterium.
XXVII. Athanacense.
XXVIII. Sancti Justini.
XXIX. Lirinense.
XXX. Divisa ibi cellula.
XXXI. Sub qua regula.
XXXII. Abbates primi Lirinenses.
XXXIII. Viri illustres.
XXXIV. S. Hilarius.
XXXV. S. Lupus.
XXXVI. Vincenius.
XXXVII. Veranus & Salonius.
XXXVIII. Faustus.
XXXIX. Lis de privilegio Lirinensi.
XL. Concilii Arlatensis hac de re decretum.
XLI. XLII. XLIII. Notabilia de clericis & laicis apud monachos.
XLIV. Abbatibus electio.
XLV. Neophyti in monasteriis, qui.
XLVI. Theodorus episcopus Foro-juliensis.
XLVII. S. Casarius monachus Lirinensis. Infirmus Arelate missus. A profanis studiis revocatur.
XLVIII. Presbyter ordinatur. Episcopus designatus fugit.
XLIX. Pomerii duo Afri.
L. Casarius exsular.
LI. Parthenona condit.
LII. Regulas scribit. Exhortationes ejusdem.
LIII. S. Johannis prima abbatissa.
LIV. Casarius Ravennam abductus.
LV. S. Victoris monasterium Massilia conditur.
LVI. Jurenensis monasteria, Condatenses.
LVII. Laucommense.
LVIII. Balmense virginum.
LIX. Romanum-monasterium.
LX. LXI. S. Romani tentatio duplex.
LXII. Condatensium victus & habitus.
LXIII. Augendus abbas.
LXIV. Mores ejus & studia.
LXV. Sancti ac pii monachi Condatenses.
LXVI. S. Antidiolus Augendi successor, aliique.
LXVII. Viventiolus an ibidem monachus & preceptor.
LXVIII. Augendi obitus quo anno.
LXIX. Agaunensis monasterii constructio.
LXX. Sigismundo an antiquior.
LXXI. Ibidem laus perennis.
LXXII. Novem turma, qua.
LXXIII. Agaunense monasterium an idem cum Tarnatensi.
LXXIV. Regula Agaunensis.
LXXV. Abbates.
LXXVI. Leonianus abbas Viennensis.
LXXVII. S. Petri & S. Andreae monasteria ibidem.
LXXVIII. S. Symphoriani monasterium apud Aduos.
LXXIX. S. Lauteni ibidem.
LXXX. Viancium apud Albigenes.
LXXXI. S. Severi & Maxentii monasteria.
LXXXII. S. Maximini cœnobium Micicense.
LXXXIII. Chlodovei M. pro eo diploma.
LXXXIV. Alia monasteria.
LXXXV. Lucullanum apud Neapolim.
LXXXVI. S. Antonius monachus Lirinensis.

ANNALIUM BENEDICT. TOM. I.

- LXXXVII. *Concilii Agathensis decreta de monachis.*
 LXXXVIII. *Aurelianensis primi.*
 LXXXIX. *Tarraconensis.*
 XC. *Epaonensis.*

- V. *Casinum adit, purgatque.*
 VI. *Monasterium ibidem condit.*
 VII. *Martino eremita cedente.*
 VIII. *Regula oeconomia qualis ab eo praescripta.*
 IX. *Frater ob sumtum foris cibum correpti.*
 X. *Item laicus.*
 XI. *Tertulli adventus Casinum, & donatio.*
 XII. *Monachus ob mappulas increpitus.*
 XIII. *Sanctimoniales excommunicatae.*
 XIV. *Scholastica an & ubi monacha.*
 XV. *Clericus demone solutus.*
 XVI. *Benedictus an ad S. Remigium puellam sanandam remisit.*
 XVII. *S. Remigii obitus & sepulcrum.*
 XVIII. *Ampulla sacra.*
 XIX. *Calix S. Remigii.*
 XX. *Romanus S. Remigii successor.*
 XXI. *S. Theodericus abbas Remensis.*
 XXII. *Terracinenis monasterii origo.*
 XXIII. *Sancti monachi Terracinenfes.*
 XXIV. *Paulinus & Augustinus monachi Castinenses.*
 XXV. *S. Placidi missio in Siciliam.*
 XXVI. & XXVII. *Donatus an primus monastici ordinis auctor in Hispania.*
 XXVIII. *Victorianus an ipso prior.*
 XXIX. *Turibius monachus, an episcopus.*
 XXX. *S. Amiliani res gesta.*
 XXXI. *Hispaniae monasteria.*
 XXXII. *Emeritensia.*
 XXXIII. *Caulinianum.*
 XXXIV. *Toletana monasteria.*
 XXXV. *Saguntense & Biclarense.*
 XXXVI. *Regula horum monasteriorum.*
 XXXVII. *Regula S. Benedicti quando in Hispania.*
 XXXVIII. *Hujus propagationis auctores.*
 XXXIX. *Objecta diluuntur.*
 XL. *Chlodoaldus monachus.*
 XLI. *Silverius papa monastica veste indutus.*
 XLII. *Meroveus item, aliique.*
 XLIII. *Carilefus monachus Miciacensis. Avitus ejus socius, alius ab Avito abbate Miciacensi.*
 XLIV. & XLV. *Aninsulensis monasterii origo.*
 XLVI. *Alii sancti monachi Cenomannenses.*
 XLVII. *S. Leobini vita compendium.*
 XLVIII. *S. Albinus res gesta.*
 XLIX. *Tincillacense monasterium.*
 L. *S. Albinus episcopus.*
 LI. *S. Paternus episcopus Abrincatenfis. Scubilio ejus socius.*
 LII. *Alii discipuli.*
 LIII. *Paternus abbas.*
 LIV. *Concilium Vafense, in quo de scholis.*
 LV. *Toletanum secundum de pueris clericis.*
 LVI. *Aurelianense item secundum de epistoliis.*

LIBER II.

Ab anno Christi 520. ad annum 527.

- I. **M**ONASTERIA duodecim a S. Benedicto condita.
 II. *Abbatibus sub S. Benedicto Regula; Monachi duodeni.*
 III. *Maurus & Placidus Benedicto oblato.*
 IV. *Monachus vagus correctus.*
 V. *Fontes divinitus educti.*
 VI. *S. Aequitius abbas.*
 VII. *Honoratus abbas Fundensis. Nonnosus praepositus.*
 VIII. *Monastica professio in Africa.*
 IX. *Africae monasteria.*
 X. *S. Fulgentii vita compendium.*
 XI. *Episcopus ut se gerit.*
 XII. *Pastoris monastici egregium in eo specimen.*
 XIII. *Concilium Carthaginense pro monasteriorum libertate.*
 XIV. & XV. *Instrumenta ejusdem argumenti.*
 XVI. *Concilii hac de re sententia.*
 XVII. *Aliud concilium Carthaginense ejusdem argumenti.*
 XVIII. *Locus emendatur.*
 XIX. *Observanda in his conciliis.*
 XX. *Privilegium parthenonis Arelatensis.*
 XXI. *Simile S. Benigni Divionensis.*
 XXII. *Reomaensis monasterii initia.*
 XXIII. *Laicis negatus in ejus ecclesiam ingressus.*
 XXIV. *S. Sequani vita monastica.*
 XXV. *S. Benigni abbates.*
 XXVI. *Burgundiae alia monasteria.*
 XXVII. *S. Germani Autisiodorensis.*
 XXVIII. *Abbatibus ejus loci.*
 XXIX. *S. Petri-Vivi origo.*
 XXX. *Abbatibus primi ejus loci.*
 XXXI. *Ferrariense S. Petri.*
 XXXII. *Melundense item S. Petri.*
 XXXIII. *S. Michaelis Tornodorensis.*
 XXXIV. *S. Fidolus abbas Trecentis.*
 XXXV. *Monasterium B. Mariae de Nigella.*
 XXXVI. *Dionysii Exigui cyclus & elogium.*
 XXXVII. *Concilii Ilerdensis decretum de monachorum possessionibus.*

LIBER III.

Ab anno Christi 528. ad annum 537.

- I. **S**ANCTUS Benedictus qualis & quantus apud Sublacum.
 II. *Maurus ejus imperio super aquas incedit.*
 III. *Florentius Benedicto insidiatur.*
 IV. *Benedictus Sublaco discedit, Florentii casum luget.*

LIBER IV.

Ab anno Christi 538. ad annum 542.

- I. **B**ELLI Gotthici causa & effectus.
 II. *Famis tempore quid sanctus Benedictus egerit.*

B R E V I A R I U M

- III. *Cassiodori secessus Schyllacium; Romani in Galliam.*
 IV. *Johannis abbatis Reomaënsis obitus & miracula.*
 V. *Silvester ejus successor.*
 VI. *Feminis negatus in basilicas monasticas ingressus.*
 VII. *Homicidarum penitentia.*
 VIII. *S. Benedictus rusticum solvit.*
 IX. *Mortuum excitat.*
 X. *Dæmonem alapa fugat.*
 XI. *Monacho insepulto Eucharistiam mittit.*
 XII. *Monachus vagus metu draconis reducitur.*
 XIII. *Alius superbus correptus.*
 XIV. *S. Placidi martyrium.*
 XV. *Ejus acta examinantur.*
 XVI. *Inventionis ejusdem historia.*
 XVII. *S. Placidi martyrium inde assertum.*
 XVIII. *S. Germani Capuani episcopi obitus.*
 XIX. *Turris Casinensis, ubi mira a S. Benedicto patrata.*
 XX. *Prophæcia de excidio Casinensi.*
 XXI. *Totila fraus detecta.*
 XXII. *Ipsè ad eum accedit.*
 XXIII. *Aliud varicinium de Roma.*
 XXIV. *Tempus Totile congressus cum S. Benedicto expenditur.*
 XXV. *S. Casarii episcopi Arelatensis obitus & virtutes.*
 XXVI. *Præclara ejus facta, & epitaphium.*
 XXVII. *Ægidius ejus discipulus.*
 XXVIII. *Item Florianus.*
 XXIX. *Nicetius episcopus Trevirensis.*
 XXX. *Lemovicense sancti Augustini monasterium.*
 XXXI. *Alia ejusdem diœcesis monasteria.*
 XXXII. *Monasteria diœcesis Arvernensis, S. Ildidi.*
 XXXIII. *Menatense.*
 XXXIV. *S. Porciani.*
 XXXV. *Porciani abbates an duo.*
 XXXVI. *S. Cyrici monasterium.*
 XXXVII. *Rubiacense, & S. Martii.*
 XXXVIII. *Autumense duplex.*
 XXXIX. *Cromonense.*
 XL. *Teclatense.*
 XLI. *Regula horum monasteriorum.*
 XLII. *Griniacense monachi.*
 XLIII. *Vienensis monasteria.*
 XLIV. *Theuderii abbatis res gesta.*
 XLV. *Cenomannensis episcopi legatio ad S. Benedictum. S. Mauri vita ut reperta.*
 XLVI. *S. Maurus ad missionem designatus.*
 XLVII. *Legationis tempus.*
 XLVIII. *Auctores conciliantur.*
 XLIX. *Gregorii Turonensis locus de Domnolo excussus.*
 L. *Legationis summa.*
 LI. *In conciliis actum de professione penitentia.*
 LII. *Abbas episcopi vicarius in concilio.*
 LIII. *Monasteria diœcesis Parisiensis.*
-
- L I B E R V.
- Ab anno Christi 543. ad annum 559.
- I. **M**AURO discessuro quantus Casini moror.
 II. *Casino discedit in Gallias.*
 III. *Scholastica extremum cum fratre colloquium.*
 IV. *Ejusdem obitus.*
 V. *S. Benedicti morbus extremus, & mors.*
 VI. *Viaticum an sub utraque specie.*
 VII. *Visum de ejus obitu.*
 VIII. *Quo anno.*
 IX. *Maurus Aurelianus discit obitum episcopi Cenomannensis.*
 X. *Glannafolienensis monasterii constructio.*
 XI. *S. Benedicti virtutes.*
 XII. *Maurus discipulus ejus precipuus. An laborem aboleverit.*
 XIII. *Mensa abbatis an seorsim.*
 XIV. *Carnium ejus hospitibus interdictus.*
 XV. *Regula autographum.*
 XVI. *Benedictus an tantum diaconus.*
 XVII. *Benedictinus habitus.*
 XVIII. *Chrothildis regina obit: monasteriorum conditrix.*
 XIX. *S. Petri Rotomagensis.*
 XX. *Andelagensis.*
 XXI. *Radegundis secedit Pictavos.*
 XXII. *An cum regis consensu.*
 XXIII. *Duo illic monasteria condit.*
 XXIV. *Cassiodori secessus & monasteria.*
 XXV. *Regula & ritus eorum.*
 XXVI. *Monita ejus ad abbates & monachos.*
 XXVII. *Monachi quales ibi positi.*
 XXVIII. *S. Medardi obitus & monasterium.*
 XXIX. *Flori professio monastica.*
 XXX. *Childeberti studium in monachos.*
 XXXI. *S. Aureliani monasteria apud Arelate: S. Petri.*
 XXXII. *S. Aureliani regula.*
 XXXIII. *S. Albini obitus & monasterium.*
 XXXIV. *Glannafolienensis dedicatio.*
 XXXV. *Marii abbatis Bodanensis gesta.*
 XXXVI. *Ebredunense monasterium, & Noviacense.*
 XXXVII. *Totila obitus.*
 XXXVIII. *Casini finis belli Gothici.*
 XXXIX. *Victorini monachi mira penitentia.*
 XL. *S. Germanus abbas Aduensis.*
 XLI. *Fit episcopus Parisiensis.*
 XLII. *S. Vincentii monasterium apud Parisios.*
 XLIII. *Basilica structura.*
 XLIV. *Varia ejus nomina.*
 XLV. *S. Germani merita in hoc monasterium. S. Germani Autisiodorensis monasterium Parisiis.*
 XLVI. *Childeberti pragmaticum pro cœnobio sancti Vincentii.*
 XLVII. *S. Germani privilegium.*
 XLVIII. *Droctoveus abbas primus.*
 XLIX. *S. Fusciani inventio, & monasterium. Ebrulfus abbas.*
 L. *Marculfus abbas Nantensis.*
 LI. *Bajocassensis monasteria.*
 LII. *S. Symphoriani monasterium apud Biturigas.*
 LIII. *S. Ferreoli monasterium & regula.*
 LIV. *Radegundis Chlotharium iterato effugit.*
 LV. *Austera ejus vita.*
 LVI. *Wlfinus-Boëtius & Drepanius, quinam.*
 LVII. *S. Juniani abbatis res gesta.*
 LVIII. *Sancti*

ANNALIUM BENEDICTIN. TOM. I.

- LVIII. *Sancti Benedicti oraculum de Roma impletum.*
 LIX. *Conciliorum decreta pro sanctimonialibus & monachis.*

LIBER VI.

Ab anno Christi 560. ad annum 579.

- I. **C**ONSTANTINO succedit Casini Simplicius, Regula propagator.
 II. Fundani abbatis ad eum epistola.
 III. & IV. Martinus Succos ad rectam fidem convertit.
 V. Dumiense monasterium & alia condit.
 VI. Panni sacri e tumulis sanctorum quales.
 VII. Martinus ubi monachus, an Benedictinus?
 VIII. Chlotharii obitus, & sepultura ad sanctum Medardum.
 IX. Rusticula traditur monasterio Arelatensi.
 X. Launomarus monachus.
 XI. Carnutenfia monasteria.
 XII. Quenam a Launomaro exstructa.
 XIII. Ebrulfus Bajocassensis seculum deserit, auctor monasterii Uticensis & aliorum quindecim.
 XIV. Martinus abbas Vertavenfis, an auctor monasterii duorum Gemellorum?
 XV. Res ab eo gesta.
 XVI. Rei monastica status in Armorica.
 XVII. Landevenecense monasterium.
 XVIII. Sancti Jacuti.
 XIX. Ruycense auctore Gilda Sapiente.
 XX. Dolense & Pentaliense per Samsonem,
 XXI. Maglorii Sargiense monasterium,
 XXII. Sancti Maclouii Alethense.
 XXIII. Pauli episcopi Leonensis facta. S. Matthai monasterium.
 XXIV. Kemperlegiense cœnobium.
 XXV. Sancti Brioci & sancti Rabutvali.
 XXVI. Sancti Nicetii episcopi Trevirensis facta & obitus.
 XXVII. S. Maximini monasterium Trevirensis.
 XXVIII. Sancti Eucharii seu sancti Matthia monasterium.
 XXIX. Sancti Martini item Trevirensis.
 XXX. Victoriani abbatis Asana obitus.
 XXXI. Turonensis concilii statuta.
 XXXII. Radegundis concilii Patribus scribit.
 XXXIII. Fortunatus Radegundi adheret.
 XXXIV. Radegundis pia monita.
 XXXV. Charibertus rex obit. Theodechildis re-trusa in monasterium Arelatense.
 XXXVI. Radegundis ex Oriente lignum sancta Crucis obtinet.
 XXXVII. Sancti Mammetis item reliquias, S. Georgii brachium.
 XXXVIII. Sancti Casarii Regulam Arelati refert.
 XXXIX. Nunctus abbas Afer floret in Lusitania.
 XL. Donatus item Afer, abbas in Hispania.
 XLI. Langobardi Italiam invadunt.
 XLII. Simplicius abbas Casinensis obit. Vitalis & Bonitus successores.

Annal. Bened. Tom. I.

- XLI. Sancti Vincentii apud Cenomannos cœnobii primordia.
 XLIV. Gregorii contextus de Domnolo episcopo assertus.
 XLV. Dommolus cœnobii dedicationem curat.
 XLVI. Sancti Paduini monasterium.
 XLVII. Alia apud Cenomannos.
 XLVIII. Aredii abbatis facta & testamentum.
 XLIX. Wlfaicus stylites.
 L. Leobardus reclusus in Majori-monasterio.
 LI. Ursus & Leubatus abbates.
 LII. S. Eustius Cella patronus.
 LIII. Martini Dumiensis libri duo.
 LIV. Sancti Basoli accessus Remos. Sindulfus eremita.
 LV. Agaunum direptum. Hospitius reclusus Nicia.
 LVI. Liliola Rusticula succedit.
 LVII. Sancti Emiliani obitus.
 LVIII. Gregorii M. prima facta.
 LIX. Monastica ejus professio.
 LX. Quo anno facta.
 LXI. Sub quibus abbatibus?
 LXII. Sub qua Regula. Non Aequicii.
 LXIII. Sed S. Benedicti.
 LXIV. Leander Gregorii amicus.
 LXV. Florentina sorori inscribit Regulam, cujus compendium refertur.
 LXVI. Sigiberti regis mors & sepultura ad S. Medardum.
 LXVII. Sancti Germani Paris. episcopi obitus.
 LXVIII. Donationes ab eo facta. Cainonense monasterium.
 LXIX. Bertichramnus episcopus quid egerit pro S. Germano.
 LXX. Eleutherii abbatis gesta.
 LXXI. Anastasius abbas & Nonnosus prepositus.
 LXXII. Meroveus Aninsula tonsus.
 LXXIII. Abbates octo in synodo Autisiodorensi. Monasteria illius dicecesis.
 LXXIV. Walaricus Autisiodori admissus.
 LXXV. Autisiodorensis synodi statuta.
 LXXVI. Sancti Marcelli Cabilonensis monasterii origo per Guntchramnum.
 LXXVII. Idem in sanctum Benignum magnificus. Elariacensis cella.
 LXXVIII. Sancti Apri monasterium Tulli.

LIBER VII.

Ab anno Christi 580. ad annum 589.

- I. **C**ASINENSIS monasterii destructio.
 II. Menas solitarius.
 III. Lateranense monasterium, quo tempore conditum?
 IV. Martini Dumiensis obitus.
 V. Lewigildi persecutio in Hispania.
 VI. Chlodoveus regius puer sepultus ad sanctum Vincentium Parisiis.
 VII. Sancti Crispini monasterium Sueffionense.
 VIII. Cauciacense monasterium. S. Sequani obitus.

B R E V I A R I U M

- IX. Sancti Eparchii abbatis acta.
 X. Miracula & mors.
 XI. Sancti Eparchii monasterium apud Santones.
 XII. Burdegala alia ecclesia.
 XIII. Petrocoricensis monasteria.
 XIV. Beati Mauri secessus abdicata praefectura.
 XV. Lues apud monachos Uticenses.
 XVI. Gregorius ad Tiberium missus.
 XVII. Maximianus ejus socius.
 XVIII. Eutyrius patriarcha CP. errorem deponit.
 XIX. Libri in Job incepti.
 XX. Gregorius ad suos redit.
 XXI. Eutropii abbatis apologia pro disciplina monastica.
 XXII. Pro correptionibus, pro frugalitate, & pro admissione novitiorum.
 XXIII. Eutropii alia scripta & episcopatus.
 XXIV. Sancti Mauri abbatis & aliorum obitus.
 XXV. Faustus reditus in Italiam.
 XXVI. Gregorii utriusque silentium de beati Mauri in Gallias missione expenditur.
 XXVII. Vincentii abbatis Legionensis martyrium, Raniri item & aliorum.
 XXVIII. Lupentii abbatis interitus.
 XXIX. Chilperici sepultura Parisiis ad sanctum Vincentium.
 XXX. Ejus pia opera. Ebrulfus abbas Bellocensis.
 XXXI. Guntchramnus donationes suas pias a Synodo confirmari petit.
 XXXII. Furtum in basilica Mettensi.
 XXXIII. Quatuor ejus urbis monasteria.
 XXXIV. Bertichramnus episc. Cenomannensis munificus.
 XXXV. Sancti Petri de Cultura-Dei monasterii auctor.
 XXXVI. Item Pontileuvensis.
 XXXVII. Item sancti-Germani.
 XXXVIII. Et Stivalensis.
 XXXIX. Mors sanctae Radegundis.
 XL. Episcopo ejus monasterium subicitur.
 XLI. Radegundis Testamentum.
 XLII. Quando scriptum?
 XLIII. Sancti Juniani abbatis obitus.
 XLIV. Sanctae Radegundis Vita scriptores.
 XLV. Sancti Aniani monasterium Aurclianis.
 XLVI. Lues in Gallia. Virgilius episcopus Arclatensis. Abbates Lirinenses.
 XLVII. Turba in Pictavensi parthenone.
 XLVIII. Chrodielidis facinora.
 XLIX. Aduensis synodus in seditiosas.
 L. Judex secularis Pictavos missus.
 LI. Similis rixa inter Ingeltrudem & Bertegundem apud Turonos.
 LII. Pictavensis rixae finis.
 LIII. Crimina abbatissa objecta.
 LIV. Leubovera succedit Justina, Justina Didymia.
 LV. Sancti Hilarii monasterium. Pascentius abbas. Sanctus Porcarius item abbas.
 LVI. Sanctae Radegundis monasterium virorum. Monacha quo ritu istic sepulta?
 LVII. Recluse ad sanctam Crucem.
 LVIII. Monachi proprietarii poena. Gregorii discipuli pii.

- LIX. Reccardi regis conversio. Concilium III. Toletanum. Leandri oratio in concilio.
 LX. Concilii decreta.
 LXI. Scandalum in Caulinianensi monasterio.
 LXII. Joannes Biclarensis.
 LXIII. Sancti Vincentii monasterium Lauduni.
 LXIV. Sancti Martini apud Aduam.
 LXV. Sancta Maria & sancti Johannis parthenon.
 LXVI. Sancti Andochii monasterium & Xenodochium. Gregorii M. privilegium.
 LXVII. Afferitur.
 LXVIII. Sanctonum monasteria.

L I B E R V I I I.

Ab anno Christi 590. ad annum 595.

- I. S A N C T I Columbani accessus in Galliam.
 II. Fidei & monachismi status in Britannia & Hibernia.
 III. Monastica vita propagator S. Patricius.
 IV. Bacchiarius, monachus Britannus, scribit ad Januarii abbatem pro monacho lapsio.
 V. Finnianus, & alii.
 VI. Eltutus an Bancorensis in Wallia monasterii auctor.
 VII. Congellus abbas Bancorensis in Hibernia. Luanus centum monasteriorum fundator.
 VIII. S. Columba abbas Hiiensis.
 IX. S. Columbani prima gesta. Anagratense monasterium ab eo conditum.
 X. Luxoviensis monasterii primordia.
 XI. Item Fontanense conditur. Prioratum origo.
 XII. Luxoviensium disciplina, & regula.
 XIII. Psalmodia ordo ac ritus.
 XIV. Penitentiale Columbani. Communio sub unice specie.
 XV. Alii ritus praeter regulam.
 XVI. Laus perennis an apud Luxovienses.
 XVII. Columbani regula an diversa a Benedictina.
 XVIII. Unus S. Benedicti & S. Columbani Ordo.
 XIX. Luxoviense privilegium.
 XX. Pelagio papa peste sublato eligitur Gregorius.
 XXI. Litanie a Gregorio instituta.
 XXII. Ejus ordinatio.
 XXIII. Pontificis recte facta & virtutes.
 XXIV. Gregorii epistola pro monachis.
 XXV. Launomari abbatis obitus.
 XXVI. Item S. Theodulfi abbatis Horensis, qui alius a Trevirensi.
 XXVII. Hilariacum monasterium, & Glandariense. Fridolinus abbas haec & alia monasteria condit.
 XXVIII. S. Domitianus abbas Bebronnensis.
 XXIX. Lugdunense monasterium S. Petri.
 XXX. S. Nicetii abbas Austregisilus.
 XXXI. S. Aredii abbatis obitus.
 XXXII. Gregorii M. epistola monastica. Excommunicatio sit rara & moderata.
 XXXIII. Injusta ut ferenda.

ANNALIUM BENEDICT. TOM. I.

<p>XXXIV. Prætorianum in Sicilia monasterium.
 XXXV. S. Hermetis abbas Marinianus.
 XXXVI. Abbatis vitia notata. Baptisterium in monasterio. Oratorii monastici dedicatio. Milites monachi.
 XXXVII. Claudius abbas Classensis.
 XXXVIII. Guntchramni regis obitus, & sepultura. an fuerit monachus.
 XXXIX. Monomachia origo apud Francos.
 XL. S. Petri monasterium Cabilonense. Lupus abbas, dein episcopus.
 XLI. Abbatia B. Mariæ de Latona.
 XLII. Dialogi a Gregorio M. scripti. qua fide & diligentia.
 XLIII. Fratrum hortatu. Theodelinda missi.
 XLIV. Auctori suo asserti. Sublâcensis monasterii abbates & status.
 XLV. S. Pancratii basilica tradita monachis.
 XLVI. Cyriacus abbas in Sardiniam missus ad convertendos infideles.
 XLVII. Monita pro regimine sanctimonialium.
 LXVIII. Clerici seculares ne abbates fiant.
 LXIX. Monachi ne mulieres ad se inducant.
 L. Walaricus monachus Luxovium adit.
 LI. Gallus obedientia meritum experitur, alii que.
 LII. Columbanus junior.
 LIII. Columbanus senior Donatum calitus inpetrat.
 LIV. Agilus ejus exemplo oblatus Deo.
 LV. Maximiani episcopi Syrac. obitus.
 LVI. Marinianus episcopus Ravennas. Privilegium monasterii Classensis.
 LVII. Luminosi abbatis privilegium.
 LVIII. Abbatum dejectio & restitutio.
 LIX. Urbicus abbas sancti Hermetis.
 LX. Abbatum presbyterorum & diaconorum lapsorum poena.
 LXI. Romana synodi statuta de monachis.
 LXII. Gregorii episcopi Turon. obitus. S. Juliani monasterium Turonis. Reliquia illic quænam.
 LXIII. S. Blevilegueti episcopi Venetensis.
 LXIV. S. Lauri abbatis. S. Meventii monasterium.
 LXV. S. Antonius monachus Turonensis.</p> | <p>XIII. Augustini ordinatio.
 XIV. Respecta abbatis Massiliensis privilegium.
 XV. Desponsata fit monacha.
 XVI. Andream ad seculi contentum hortatur Gregorius.
 XVII. Monasteriorum preces rei publicæ presidium.
 XVIII. Fredegundis regina mors & tumulus.
 XIX. Columbae abbatis Hiensis mors.
 XX. Item S. Ebrulsi abbatis Bellovacensis.
 XXI. Andecavis monasterium S. Johannis.
 XXII. Classensis monasterii privilegium.
 XXIII. Lis de hereditate monachi.
 XXIV. Monacha ad habitum & monasterium revocata.
 XXV. Augustinus ad Gregorium nuntios mittit.
 XXVI. Pax cum Langobardis facta per Probum abbatem.
 XXVII. Secundinus ejusdem cooperato. Gregorii ad eum epistola interpolata. Gregorii doctrina de cultu imaginum. Secundus abbas Tridenti.
 XXVIII. Arelatensis monasterii privilegium confirmatum.
 XXIX. Monasterium S. Petri in Campania dedicatum. Presbyteri monasteriorum.
 XXX. Abbas esto humilis. Abbatum & abbatissarum sollemnis ordinatio.
 XXXI. Abbatissa testamentum, an validum?
 XXXII. Excommunicatio monachi per abbatem an solvenda ab episcopis? Servi manu-missi ad monachatum.
 XXXIII. Gallicanum concilium post Barcinonense.
 XXXIV. Judicium de pascha celebratione contra S. Columbanum. Cyriacus abbas.
 XXXV. Columbanus epistola ad Gregorium.
 XXXVI. Fortunati episcopi Pictavensis obitus.
 XXXVII. Item S. Martini abbatis Vertavenensis.
 XXXVIII. Novitii rite probandi. Tonsura in professione.
 XXXIX. Abbatem tueretur Gregorius.
 XL. Eidem codices & vela restitui jubet.
 XLI. Monasteriorum unio.
 XLII. Immunitas a portoriis concessa.
 XLIII. Miraculum de sacra eucharistia.
 XLIV. Anglia prisca status cum presenti comparatus.</p> |
|--|--|

LIBER IX.

Ab anno Christi 596. ad annum 600.

- I. **A**UGUSTINI missio in Angliam.
- II. Epistola hac de re a Gregorio scripta.
- III. Itineris series.
- IV. Angliam ingrediuntur. Profectus eorumdem.
- V. Gregorii caritas ad redimendos captivos Anglos. S. Petri patrimonium.
- VI. Stephano abbati Livinensi scribit Gregorius.
- VII. Presbyteri ex monasteriis assumti. Episcopi cathedra ex monasterio sublata.
- VIII. S. Cyriaci monasterium Roma. Bona abbatissa.
- IX. S. Agnelli abbatis obitus.
- X. S. Ebrulsi item abbatis Uricensis.
- XI. Albertus abbas Gambrensis.
- XII. Ethelberti regis conversio, aliorumque.

LIBER X.

Ab anno Christi 601. ad annum 612.

- I. **S**ÆCULI secundi initium. Laurentii & Petri reditus in Angliam.
- II. Gregorii munera & epistola. Profanorum studia episcopis indigna.
- III. Alia epistola ad Anglorum regem & reginam.
- IV. Item ad Augustinum. Responsa ad consulta Augustini.
- V. Venantii ex monacho cancellarii lapsus.
- VI. Probi abbatis testamentum probatum.
- VII. Miracula in S. Andrea monasterio.

B R E V I A R I U M

- VIII. Turba de electione Lucusiani abbatis.
 IX. Gregorii cura de valetudine Mariniani episcopi.
 X. Item de monasterio Lirinensi.
 XI. Cantuariensis ecclesie constructio: ubi monachi instituti.
 XII. Ibidem perstiterunt ad Henricum VIII.
 XIII. Archiepiscopi ex monachis.
 XIV. Quando primum saculares clerici cum archiepiscopo. Monasterii qualis tunc disciplina. Cathedralis ecclesie monachorum in Anglia.
 XV. Augustinus S. Petri monasterium condit.
 XVI. Chorepiscopus in ecclesia sancti Martini.
 XVII. Raculfense monasterium & S. Mildritha.
 XVIII. S. Benedicti regula in illis monasteriis.
 XIX. Claudii abbatis Classensis mors. Gregorii modestia de suis scriptis. Abbatis rejecta electio. Peculiaritas in monacho quantum malum.
 XX. Monachatus pro subdiaconatu.
 XXI. Clerici non prohibendi ne monachi fiant.
 XXII. S. Leander episcopus obit.
 XXIII. Urbici abbatis electio in sedem Panormitanam irrita.
 XXIV. Luponis abbatis Aduensis obitus.
 XXV. Anglicana synodus contra Brittones.
 XXVI. Saxonum orientalium conversio. Episcopi duo ordinati.
 XXVII. Gregorii in extremis doloribus sollicitudo pro ecclesia, pro basilica S. Petri.
 XXVIII. Pro Fortunato abbate Casenate. Canonicus ordo.
 XXIX. Pro duobus monachis fugitivis.
 XXX. Gregorii obitus.
 XXXI. Corporis ejus forma.
 XXXII. Animi dotes. Caritas ejus & liberalitas.
 XXXIII. Vite ejus scriptores.
 XXXIV. Sabinianus ejus successor avarus.
 XXXV. Westmonasterii primordia.
 XXXVI. Columbani epistola ad papam.
 XXXVII. Faustus librum de vita S. Mauri offert Bonifacio papa.
 XXXVIII. Augustini obitus.
 XXXIX. Laurentius ei succedit. Scottis epistolam scribit.
 XL. Brittonum cades.
 XLI. Columbanus a Brunichilde exagitatus.
 XLII. S. Benigni abbates, & donationes ei facta.
 XLIII. Romana synodus de pace monachorum.
 XLIV. Bonifacii littere ad Ethelbertum pro monasterio S. Petri.
 XLV. Johannis abbatis decessor Petrus, vir sanctus.
 XLVI. Columbanus e Gallia migrare jussus.
 XLVII. Vespertionem ducitur. Luxovium reversus iterum inde abstrahitur.
 XLVIII. Iter ejus usque Namnetas.
 XLIX. Ad Chlotharium accedit, dein ad Theodebertum.
 L. Luxoviensibus scribit.
 LI. Monachi ejus exsilio socii.
 LII. Gallus apud Alemannos cum eo se sistit.
 LIII. Walaricus condit monasterium. alia ejus facta.

- LIV. Theodebertus a fratre victus casusque.
 LV. Columbanus Bobiense monasterium condit.
 LVI. Austregisilus fit episcopus Bituricensis. Bituricensia monasteria.
 LVII. Amandus fit monachus & reclusus.

L I B E R . X I .

Ab anno Christi 613. ad annum 627.

- I. THEODERICI & Brunichildis interitus. Brunichildis apud S. Martinum sepulta.
 II. Rusticula abbatissa falso accusata.
 III. Chlotharius ad se invitat Columbanum.
 IV. Columbanus Bonifacio papa scribit de tribus capitulis.
 V. Theodelinda olea Roma missa. Modoetia an monachi.
 VI. S. Petri Cantuariensis dedicatio.
 VII. Ethelberti & Seberti regum obitus. Anglorum infausta mutatio. Mellitus & Justus ex Anglia pulsi? Laurentius discessurus prohibetur. Eadbaldus rex Mellitum & Justum revocat.
 VIII. S. Gallus sanatus cellam condit. Fridiburgam sanat.
 IX. Eustasius Amatam adducit Luxovium. Burgundofaram sanat.
 X. Hac nuptias fugit. Monasterium edificat.
 XI. Eustasius Warascis & Boiis fidem predicat.
 XII. Salaberga lumen reddit.
 XIII. Agilum sanat.
 XIV. Leudemundo episcopo mortem deprecatur.
 XV. Winebaudus abbas Lupi episcopi reditum ab exsilio impetrat.
 XVI. Concilii Parisiensis decreta pro monachis. Item alterius synodi.
 XVII. Columbani obitus. Monasteria ejus & discipuli. Jonas primus ejus vita scriptor. Gallus Columbani obitum calius discit.
 XVIII. S. Deicoli quadam gesta.
 XIX. Leobardus cellam construit.
 XX. Sigisbertus auctor monasterii Desertinensis. Placidus ei adjungitur.
 XXI. Attrala S. Columbani successor apud Bobium.
 XXII. Bertichrammi episcopi Cenomannensis testamentum.
 XXIII. Virgilius episcopus Arelatensis obit.
 XXIV. Romarici conversio per S. Amatam. S. Martini Mettense monasterium.
 XXV. Laurentii episcopi Cantuariensis mors. Mellitus ejus successor.
 XXVI. Hispalensis concilii decreta de monasteriis non convellendis.
 LXVII. Virginum monasteria a monachis regenda. Disciplina monasteriorum duplicium.
 XXVIII. Habendensis monasterii primordia. Laus perennis. Maetstedis prima abbatissa, & sequentes.
 XXIX. Amatus in specu degit. Regula monasterii.
 XXX. S. Basoli obitus & monasterium.
 XXXI. Beretrudis regina sepulta ad S. Vincetium.
 XXXII. Agrestius

ANNALIUM BENEDICT. TOM. I:

- XXXII. *Agrestius monachus turbas ciet.*
 XXXIII. *S. Walaricus moritur.*
 XXXIV. *Desiderii episcopi Antisiodorensis munificentia. Ingundis etiam regine. Chlotharii secundi an uxor.*
 XXXV. *Palladius abbas Desiderii successor. S. Germani monasterii prerogativa & disciplina.*
 XXXVI. *Matisconensis synodus in causa Agrestii monachi.*
 XXXVII. *Agrestius Romaricenses ad se trahit.*
 XXXVIII. *Dagobertus in Austria regnat. Arnulfus & Pippinus ejus consiliarii.*
 XXXIX. *Theolegiense monasterium conditur. Wandelinus abbas. Paulus monachus, post episcopus. Grimo abbas.*
 XL. *Lupus episcopus sepultus in S. Columba monasterio.*
 XLI. *Austregisilus episcopus Bituric. obit. Sulpicius Pius succedit. Abbates Palatini & castrenses. Monasteria construit.*
 XLII. *Navense precipuum.*
 XLIII. *Donatus episcopus Vesontionensis. Palatium monasterium ab eo constructum. Justanum a matre. Donati regula.*
 XLIV. *Melliti episcopi Cantuariensis obitus. Justus successor.*
 XLV. *Deicolus abbas Columbinum designat successorem.*
 XLVI. *Eustasius abbas e vita migrat.*
 XLVII. *Waldebertus ei succedit.*
 XLVIII. & XLIX. *Sub eo S. Columbani regula cum Benedictina coalescit.*
 L. *Lonegisilus monasterium Buxiaci condit.*
 LI. *Ebroniensis abbacia conditur. Sigirannus abbas Anisulensis, Siviardi abbatis parens.*
 LII. *Synodus Remensis.*
 LIII. *Northumbrensiu conversio per Paulinum episcopum.*
 LIV. *Qua occasione.*
 LV. *Blidulfus monachus ob fidem male habitus. item Meroveus.*
 LVI. *Agibodus monialium rector pie obit.*
 LVII. *Attala abbas ad Christum migrat.*
 LVIII. *Blitmundus Leuconum redit.*
 LIX. *Edwinus rex cum suis baptizatur. Orientalium Anglorum conversio. Honorii papa epistola ad Edwinum.*
 LX. *Richarius Centulense monasterium construit.*
 LXI. *Amati abbatis penitentia & mors.*
 LXII. *Arnulfus in eremum secedit.*
 LXIII. *Amandus Roma reversus ordinatur episcopus.*

- VII. *Bertulfus privilegium Bobiensibus impetrat.*
 VIII. *Amandus relegatus Wasconiam adit.*
 IX. *Desiderius fit episcopus Cadurci.*
 X. *S. Petri monasterium Remis duplex. Baldericus & Bova abbatissa Superioris conditores.*
 XI. *Doda secunda abbatissa.*
 XII. *Baldericus cœnobii Montis-Falconis auctor & abbas.*
 XIII. *Wandregisili monachatus & peregrinationes.*
 XIV. *Besuenfis monasterii origo.*
 XV. *Amandus Sigibertum baptizat.*
 XVI. *Paulus fit episcopus Virdunensis. Divina officia instituit.*
 XVII. *Salaberga mariti & liberi.*
 XVIII. *Monasterium ab ea conditum.*
 XIX. *Gandavense duplex excitat S. Amandus.*
 XX. *S. Benedicti Regula utriusque præscripta.*
 XXI. *S. Eligii merita in rem monasticam.*
 XXII. *Sollemniacense monasterium condit. Remaclus abbas primus.*
 XXIII. *Tillo ejus loci monachus.*
 XXIV. *Alia monasteria ab Eligio constructa.*
 XXV. *S. Martini Tornacense.*
 XXVI. *S. Lupi Noviomagense.*
 XXVII. *Helladii episcopi Toletani obitus. Justus successor.*
 XXVIII. *S. Rusticula moritur.*
 XXIX. *Chagnoaldus item episcopus.*
 XXX. *Fara testamentum condit.*
 XXXI. *Mira in ejus monasterio facta.*
 XXXII. *Observanda de confessione sanctimonialium, &c.*
 XXXIII. *Desiderius Cadurci episcopus, Ordinis monastici propagator. Monasteria Cadurcensia. Moisiacense precipuum.*
 XXXIV. *S. Amantii monasterium: Dedicatio.*
 XXXV. *Aliud S. Maria.*
 XXXVI. *S. Benigno donatio facta. Abbates ejus loci.*
 XXXVII. *Paulinus fit episcopus Roffensis.*
 XXXVIII. *Toletani concilii IV. decreta, de puerorum oblatione.*
 XXXIX. *De clericis, qui monachi fieri volunt.*
 XL. *Episcoporum potestas in monasteria temperatur.*
 XLI. *Contra monachos vagos.*
 XLII. *S. Isidori Regula, ejusque œconomia.*
 XLIII. *Dado construit monasterium Resbacense.*
 XLIV. *Ado Jotrense,*
 XLV. *Radoliense, an Rado?*
 XLVI. *Aidanus Northumbrenses convertit.*
 XLVII. *Occidentalium Saxonum conversio.*
 XLVIII. *S. Juliani monasterium Antisiodorensis. Missa quotidiana in monasteriis.*
 XLIX. *Sigirannus Millebeccensis monasterii auctor: item Longoretensis.*
 L. *Justi episcopi Toleti obitus. Eugenius successor.*
 LI. *Paulus diaconus Emeritensis.*
 LII. *Judocus cellam construit.*
 LIII. *Treviris monasteria excitata. Germanus fit monachus Luxovii.*
 LIV. *Ermenfredus abbas Cusantia.*
 LV. *Andomarus fit episcopus Teruanna.*
 LVI. *Dagoberti obitus, sepultura, & pia facta.*

LIBER XII.

Ab anno Christi 628. ad annum 639.

- I. **D**AGOBERTUS solus regnat. S. Dionysii monasterium construit.
 II. *Basilica ejus status ante Dagobertum.*
 III. *Dagoberti magnificentia in ea construenda.*
 IV. *Landegisilus apud S. Dionysium sepultus.*
 V. *S. Faronis monasterii origo.*
 VI. *S. Fiacrii quadam gesta.*

Annal. Bened. Tom. I.

B R E V I A R I U M

- L VII. *S. Dionysio facta donatio; item sancti Germani monasterio.*
 L VIII. *Fossatensis monasterii primordia. Babolenus abbas, an etiam S. Germani.*
 L IX. *Elnonense monasterium conditur à S. Amando.*
 L X. *Nantuacense monasterium cum Elnonensi perperam confusum.*
 L XI. *Fursus in Britannia suscipitur a Sigeberto.*
 L XII. *Sigebertus ex monacho dux factus.*

L I B E R XIII.

Ab anno Christi 640. ad annum 649.

- I. **A** R N U L F I episcopi Mettensis obitus.
 II. **B** e r t u l f i item abbatis Bobiensis.
 III. **B** o b u l e n u s successor. *S. Benedicti Regula illic servata.*
 IV. *Eligii & Audoëni ordinatio.*
 V. *Domnolo abbati predicta monasterii sui desolatio.*
 VI. *Eadbaldo regi Canii succedit Earconbertus. Earcongota ejus filia sancta.*
 VII. *Itta & Gertrudis Deo consecrate. Nivialense monasterium conditur.*
 VIII. *Salaberga cum suis Laudinum se recipit.*
 IX. *Nanthildis regina sepulta in sancti Dionysii ecclesia; non fuit monacha.*
 X. *Floriaocensis monasterii auctor Leodebodus abbas. Abbatum & abbatissarum testamenta.*
 XI. *S. Columba parthenonis privilegium, & Luxoviense.*
 XII. *Item Fossatense.*
 XIII. *Viventius abbas sancti Justi admittit Baldomerem.*
 XIV. *Hadoindi episcopi Cenomannensis testamentum.*
 XV. *Bellilocensis monasterii initia per sanctum Rodingum.*
 XVI. *Weissenburgensis monasterii abbas Princi- pius fit episcopus. Clingense monasterium, & sancti Germani.*
 XVII. *Marcianensis monasterii origo a sancta Rictrude.*
 XVIII. *Maurontus Broilensis monasterii auctor & abbas.*
 XIX. *Hamatici parthenonis abbatissa Gertrudis & Eusebia.*
 XX. *Felix abbas sancti Juliani.*
 XXI. *Viennensis monasteria.*
 XXII. *Maximi abbatis Limonici facta.*
 XXIII. *Clari abbatis gesta.*
 XXIV. *Sulpicii Bituricensis episcopi obitus. Ebre- geslus reclusus.*
 XXV. *Paulini Roffensis episcopi mors.*
 XXVI. *Fursus Latiniacense monasterium condit.*
 XXVII. *Sancti Sergii monasterium Andecavis.*
 XXVIII. *Nulfus abbas sancti Albini. Magnobodi episcopi vite compendium.*
 XXIX. *Cabilonensis concilii decreta pro monaste- riis. Advocati monasteriorum.*
 XXX. *Abbatibus episcoporum vicarii in concilio.*

- S. Melani abbas Bertulfus. Placium monaste- rium.*
 XXXI. *S. Richarii abbatis mors in Foresti-cella.*
 XXXII. *S. Galli obitus. Monasterii ejus status ad S. Othmarum.*
 XXXIII. *Magnus & Theodorus S. Galli dis- cipuli.*
 XXXIV. *Concilii VII. Toletani decreta.*
 XXXV. *Fructuosi abbatis gesta & monasteria. Complutense.*
 XXXVI. *Eugenii Toletani duo.*
 XXXVII. *Hildefonsi prima facta.*
 XXXVIII. *Fructuosi continuatio gestorum.*
 XXXIX. *Benedicta virginum antesignana.*
 XL. *Familia tota ad Fructuosum confluunt. Mo- nasteria mista improbata.*
 XLI. *Fructuosi regula communis.*
 XLII. *Altera regula monachorum.*
 XLIII. *Sancti Bavonis conversio.*
 XLIV. *Gertrudis fit abbatissa Nivialensis.*
 XLV. *Nivialensium primum institutum.*
 XLVI. *Castrensium monasterii origo.*
 XLVII. *Germanus primus abbas Grandival- lensis.*
 XLVIII. *Pauli episcopi Virdunensis successor Gifloaldus.*
 XLIX. *Sithiensis monasterii origo. L. Fontanellense condit Wandregisilus.*
 LI. *Wandregisili virtutes.*
 LII. *Monasteria a Sigiberto rege exstructa. Ca- sa-congidunense.*
 LIII. *Malnundarium. Et Stabulense.*
 LIV. *Sancti Martini Mettense.*
 LV. *Remacli episcopi ordinatio.*
 LVI. *Amandus fit episcopus Trajectensis.*
 LVII. *Injuriosus abbas Condatescensis.*
 LVIII. *Gislenus Cellense monasterium struit.*
 LIX. *Vincentius Altimontense.*
 LX. *Romanorum pontificum chronologia. Monachis licet instituere presbyteros in suis ecclesiis.*
 LXI. *Monothelita damnati etiam a monachis.*
 LXII. *Sancti Goaris obitus.*

L I B E R XIV.

Ab anno Christi 650. ad annum 659.

- I. **F** U R S E I obitus & sepultura.
 II. *Ejus monasterium Perrona. Ultanus abbas.*
 III. *Montis sancti Quintini monasterium.*
 IV. *Sancti Fursi discipuli, Mumbolus & Elo- quius, Madelgisilus.*
 V. *Sancti Agili abbatis obitus. Filibertus ejus suc- cessor.*
 VI. *Sanctus Bavo moritur. Florberti abbatis clo- gium.*
 VII. *Sancti Livini quadam gesta.*
 VIII. *Frodobertus abbas Cellense monasterium con- dit. S. Quintini parthenon apud Tricasses.*
 IX. *Oswini regis & Aidani episcopi obitus. Lin- disfarnense monasterium.*
 X. *Cuthbertus fit monachus.*
 XI. *Judocus Roma defert reliquias.*
 XII. *Sancto Amando scribit Martinus papa.*

ANNALIUM BENEDICTIN. TOM. I.

- XIII. Chlodoveus absidem sancti Dionysii expendit in pauperes.
- XIV. Marculus formulas offert Landerico episcopo. Formule Andecavenses antiquiores.
- XV. Itte obitus. Gertrudis post ejus mortem facta.
- XVI. Fossuense monasterium ab ea conditum. Foilani martyrium. Ultanus Fossis abbas.
- XVII. Betto a Wandregisilo sanatus. Oratorium beate Mariae ibi extructum.
- XVIII. Amandi iter secundum Romam.
- XIX. Maricolense monasterium a sancto Humberto dotatum.
- XX. Sancti Dionysii privilegium.
- XXI. Privilegium a Landerico eidem loco concessum.
- XXII. Chlodoveus ob raptum sancti Dionysii brachium an amens?
- XXIII. Privilegia monasteriorum apud Gracos.
- XXIV. Wilfridus cum Benedicto Lugduni excipitur ab Episcopo.
- XXV. Aunemundus an idem cum Dalfino? Sancti Petri parthenon ab eo instauratus?
- XXVI. Ronarici abbatis mors.
- XXVII. Adelphus ejus successor. Abbatissa Romanicenses: Regula S. Benedicti illic observata.
- XXVIII. Landelini abbatis prima facta. Laubienense monasterium, & alia ab eo structa.
- XXIX. S. Benedicti translatio in Galliam.
- XXX. Caput-cervium sancto Benedicto datur.
- XXXI. Toletanum concilium octavum.
- XXXII. Botulfus monasterium Ikanboense condit.
- XXXIII. Desiderii episcopi Cadurci obitus. Arvanus Scottus.
- XXXIV. Sigiberti Regis item obitus.
- XXXV. Filibertus monasterium Gemeticense praeclare instituit.
- XXXVI. Geremarus Flaviacense.
- XXXVII. S. Fare obitus. Gerochus abbas. Eboriacenses post Faram abbatissa.
- XXXVIII. Earcongota ibidem monacha sancta.
- XXXIX. Sreaneshalensis monasterii initia. Item Heortensis.
- XL. Medeshamstedensis item & aliorum.
- XLI. Concilii IX. Toletani decreta.
- XLII. Toletani Concilii X. decreta de rebus monasticis. De viduis religiosis, & de pueris Deo oblatis.
- XLIII. Fructuosus suffectus in locum Potamii episcopi Bracarensis.
- XLIV. Chlodovei obitus & liberi. S. Enimia an ejus filia?
- XLV. Balthildis reginae prima gesta.
- XLVI. Leodegarius ex abbate episcopus Aduensis.
- XLVII. Sancta Salaberga obit. Bodonis-monasterium.
- XLVIII. Anstrudis filia ei succedit.
- XLIX. Waldetrudis auctor monasterii Castrilocensis.
- L. Aldegundis Melbodiensis.
- LI. Dornatiacum Besue datum. Chlotharius Francia rex dicitur.
- LII. Sancti Livini martyrium. Florberti abbatis successores.
- LIII. Aunemundo necato Wilfridus in patriam redit. Rippensis abbas.
- LIV. Calense monasterium condit Balthildis.
- LV. Herefvita ibi monacha, non Hilda.
- LVI. Corbeiense monasterium ab eadem regina conditur.
- LVII. Bettolenus ex episcopo abbas Cauciaci Drausius episcopus monasterii Retondensis auctor.
- LVIII. Magnilocensis Genesis antistes & Cantuomensis.
- LIX. S. Gertrudis Nivialle obitus.
- LX. Item sancti Geremari.
- LXI. Waningus condit Fiscammense monasterium.
- LXII. Erembertus episcopus Tolosanus.
- LXIII. Emmonis privilegium pro monasterio sanctae Columbae.
- LXIV. Aliud ejusdem pro monasterio sancti Petri.
- LXV. Tuffiaci monasterii origo.
- LXVI. Jonas acta sancti Johannis Reomaensis scribit. Reomaenses abbates.
- LXVII. S. Eligii obitus & sepultura.
- LXVIII. Mummolinus ejus successor. Jurandi mos ad tumulum sancti Eligii.
- LXIX. Jurandi ritus super reliquias sanctorum.

LIBER XV.

Ab anno Christi 660. ad annum 669.

- I. **B**ERTINUS novum Sithiense monasterium regit.
- II. Audomarus caemeterium condit cum privilegio.
- III. Sancta Maria caenobium apud Suesfionas.
- IV. Theudlechildis abbatissa Forri mors.
- V. Sancti Eligii translatio.
- VI. Sancti Gregorii monasterium in Alsatia conditur.
- VII. Sancti Clari obitus.
- VIII. Hildefonsus beatae Mariae virginitatem tuetur.
- IX. Tayonis epistola de calamitatibus Hispaniae.
- X. Hildefonsi liber questus.
- XI. Barisiaci monasterium struit S. Amandus.
- XII. Item Nantense.
- XIII. Vaurense sanctus Alanus.
- XIV. Nantense confusum cum Nantuacensi.
- XV. Senoniense monasterium condit Gundelbertus.
- XVI. Stivagium monasterium.
- XVII. Commutatio facta a Mummolino episcopo & Bertino abbate.
- XVIII. Aigulfus Livini abbas dira patitur.
- XIX. Biscopus fit Livini monachus.
- XX. Baboleni abbatis obitus. Boboleni plures.
- XXI. Trudo monasterium Sarchiniense condit.
- XXII. Remaclo succedit Theodardus praeceptor Landeberti.
- XXIII. Nivardus Berchario parat monasterium Altrivillarense.
- XXIV. Sancti Basoli monasterio quaedam confert.
- XXV. Avennacense monasterium conditur a Gunberto & Berta.
- XXVI. Sancti Petri monasterium Remis.
- XXVII. Pauliacensi monasterio praeficitur Austreberta.

B R E V I A R I U M

- XXVIII. Bertefredi privilegium pro monasterio Corbeienſi.
- XXIX. Beſuensi monasterio regia littera conceſſe.
- XXX. Wandregiſilo dona collata.
- XXXI. Elariacus ſancti Benigni cœnobio vindicatur.
- XXXII. & XXXIII. Wilfridi conflictus cum Colmano.
- XXXIV. Colmannus ad ſuos reſerſus duo monasteria ſtruit.
- XXXV. Hilda abbatiffa.
- XXXVI. Ronanus epiſcopus Scottus cultus apud Piſtones. Chrocelmus abbas Nobiliaceniſis.
- XXXVII. Egbertus peſte liberatus. Quadrageſimam ut obſervat.
- XXXVIII. Boiſilus peſte ſublatus. Cuthbertus poſt eum prapoſitus, verbi Dei preco.
- XXXIX. Sanctimonialibus prædicat. Feminarum aditus in virorum cœnobio vetitus.
- XL. Lindiſarne inſtituit regulam S. Benedicte. Patientia ejus in contumaces.
- XLI. Deus dedit Cantuaria epiſcopo ſuffectus Wighardus. Theodorus pro eo electus.
- XLII. Wilfridus ordinatur epiſcopus.
- XLIII. Remaclus epiſcopus moritur. Hadalinus ejus diſcipulus.
- XLIV. Balthildis regina ſecedit in Calenſe monasterium.
- XLV. Walberti abbatis Luxovii obitus. Non fuit epiſcopus Meldenſis. Ingofredus ejus ſucceſſor.
- XLVI. Walbertus comes monachus Luxovii.
- XLVII. Præjectus epiſcopus cœnobium Camelarienſe, aliaque inſtituit. Doroangenſe ſancti Amarini monasterium.
- XLVIII. Sancta Maria Sueſſionenſis privilegium.
- XLIX. Sancti Vedasti tranſlatio & monasterium.
- L. Sancti Germani abbatis martyrium.
- LI. Emeritenſis concilii decreta. Miſſa due ab uno præſbytero in dominicis.
- LII. Hildeſonſi epiſcopi mors.
- LIII. Wandregiſili item abbatis.
- LIV. Lantbertus ejus ſucceſſor.
- LV. Anſbertus ejuſdem affinis fit monachus. Angadriſma velatur.
- LVI. Sanctus Godo Wandregiſili nepos.
- LVII. Sancti Audomari epiſcopi mors.
- LVIII. Sancti Maximini epiſcopi Trevirenſis tranſlatio per ſanctum Hildulſum.
- LIX. Deodatus epiſcopus monasteria condit.
- LX. Ebersheimenſe ſeu Novientenſe monasterium a quo conditum. Abbates ejus loci.
- LXI. Athici genus & poſteri. Alſatia alia monasteria.
- LXII. Odilia virginis vita compendium. Palma monasterium virginum. Atala ſancti Stephani abbatiffa.
- LXIII. Theodorus in Britanniam accedit cum Hadriano & Biſcupo.
- LXIV. Wilfridus Regulam ſancti Benedicte propagat.
- LXV. Theodori geſta in Anglia.
- LXVI. Wilfridus ſedi Eboraceniſi impoſitus quid egerit?

- LXVII. Benedictus abbas Cantuaria.
- LXVIII. Agilbertus Pariſiorum antiſtes. Leutharium in Angliam mittit.
- LXIX. Deodatus monasterium Vallis-Galilea exſtruit.
- LXX. Sancti Judoci obitus.
- LXXI. Serenicus & Sernedus fratres.
- LXXII. Sancto Theodardo epiſcopo ſuccedit Lantbertus.
- LXXIII. Sancti Placidi monasterium Meſſana vaſtatam.

L I B E R X V I.

Ab anno Chriſti 670. ad annum 679.

- I. **C**HLOTHARII regis mors. Childericus ſolus regnat.
- II. Wandebertus abbas ſancti Dionyſii.
- III. Brogarienſis parthenonis fundatio.
- IV. Chrodegarius abbas Corbeienſis poſt Theodofredum.
- V. Vigilius epiſcopus Antiſiodori monasterium beatae Mariae condit.
- VI. S. Fructuoſi epiſcopi obitus.
- VII. Adlphi item abbatis Habendenſis.
- VIII. Monachorum Deſertinenſium cædes.
- IX. S. Wlſetrudis abbatiffa Nivialenſis obit. Agnes ei ſuccedit; tum Dominica.
- X. Oſvii regis Northumbria mors.
- XI. Wilfridi epiſcopi virtutes & quadam facta.
- XII. Biſcopus iterum it Romam.
- XIII. Lantberto Fontanella abbati Childericus munificus.
- XIV. Hildulſus epiſcopus condit Medianum-monasterium.
- XV. Erhardus ejus frater.
- XVI. S. Deodato privilegium a Numeriano conceſſum.
- XVII. Dervenſe monasterium a Berchario exſtructum.
- XVIII. Item alia.
- XIX. S. Faro epiſcopus ſepultus in monasterio S. Crucis.
- XX. Hatta abbas Nobiliaceniſis. Hadulſus ejus ſucceſſor.
- XXI. Hunegundis abbatiffa Humolarienſis.
- XXII. Ethildrita condit monasterium Elienſe.
- XXIII. Monasterium ibi duplex.
- XXIV. Ebba abbatiffa Coludenſis. Adannanus monachus monasterii incendium prædicat.
- XXV. Pertharitus in regnum reſtitutus, S. Agathe cœnobium exſtruit.
- XXVI. Dagobertus itidem reſtitutus.
- XXVII. Theoderada Beneventi monasterium condit. S. Benedicte monasterium ditat. S. Modeſti ibidem monasterium.
- XXVIII. Vitaliano papa ſuccedit Adcodatus ex monacho.
- XXIX. Frodobertus abbas Cellenſis obit.
- XXX. Leodegarius Childerico inviſus exagitur.
- XXXI. Præjectus epiſcopus ab Heſtore vexatus.
- XXXII. Childerici regis cædes ac ſepultura.
- XXXIII. Heorufordenſis ſynodi decreta. Winfridus

ANNALIUM BENEDICT. TOM. I.

frido episcopo suffectus Sexwlfus abbas.
XXXIV. S. Proiecti & S. Amarini martyrium. Volvicense monasterium.
XXXV. Leodegarii iterata vexatio per Ebroinum.
XXXVI. Leodegarii testamentum.
XXXVII. Augustodunensis synodi canones.
XXXVIII. S. Ragneberti martyrium & monasterium.
XXXIX. Filibertus multa etiam passus. Herense monasterium condit.
XL. Landebertus episcopatu dejectus Stabulacum secedit.
XLI. Amatus episcopus exsulat.
XLII. Aicadrus Quinciaci monasterii auctor; an S. Filiberti successor.
XLIII. Sidonius Filiberti discipulus, & abbas.
XLIV. S. Disibodus ejusque monasterium.
XLV. S. Medardi abbates.
XLVI. S. Martini basilica privilegium.
XLVII. Biscopus condit monasterium Wiremuthense. Beda natiuitas.
XLVIII. Ex lapide ecclesiam struit Biscopus.
XLIX. Althelmus fit abbas Maildunensis.
L. Conledus Fontanella monachus.
LI. Dufere monasterium.
LII. Hermenlandus Fontanella monachus, Namnetas missus.
LIII. Antrense monasterium condit.
LIV. Maurontii abbatis anima ei visa.
LV. Vinum miraculo auctum.
LVI. S. Amandi testamentum. Notanda in picturis episcoporum & abbatum.
LVII. Dagobertus munificus in Weissenburgenses.
LVIII. S. Memmii miraculum & monasterium Catalauni.
LIX. S. Aigulfi martyrium.
LX. Tolitanum concilium XI. Abbatum subscriptiones notanda.
LXI. Bracaransis concilii canon contra episcopos seruites.
LXII. Leodegarii rursus repetita persecutio.
LXIII. Epistola ejusdem consolatoria ad matrem.
LXIV. Monasteria a Dagoberto fundata, Suraburgense, Haslacense, S. Sigismundi, Regiopontanum, Scuttraman seu Offmis-cella.
LXV. Offonis-villa diuersa.
LXVI. Horrense cœnobiū regit Irima.
LXVII. Bellendis monacha.
LXVIII. Hædda episcopus Dorcicestrensis.
LXIX. Glastoniense monasterium.
LXX. Abndoniense.
LXXI. Cuthbertus in Farne solitarius.
LXXII. Qualia ad se venientibus dat monita.
LXXIII. Alcodato pape succedit Donus.
LXXIV. Adalrici bona Besue tradita.
LXXV. Dagoberti regis munificentia in Stabulens.
LXXVI. Hamensis monasterii origo. S. Frotmundus.
LXXVII. Wilfridi episcopi expulsio.
LXXVIII. S. Leodegarii exauctoratio & martyrium.
LXXIX. Chramlini item episcopi destitutio, secessus in monasterium S. Dionysii.
LXXX. Genesis Lugdunensi succedit Lambertus.

Annal. Bened. Tom. I.

Ab anno Christi 680. ad annum 689.
LXXXI. Chardericus abbas S. Dionysii, dein episcopus. Tunsonis-vallis monasterii auctor.
LXXXII. Autharius abbas S. Germani, aliique post eum.
LXXXIII. S. Amandi episcopi obitus. Vita ejus scriptores.
LXXXIV. Wilfridi iter Romam; ejus in synodo Romana restitutio.
LXXXV. Biscopus rursus Romam petit.
LXXXVI. Ethildrita abbatissa obitus. Sexburga ei succedit, tum alia. Huna sacerdos & monachus.
LXXXVII. S. Deodati episcopi obitus. Hildulfus ejus monasterium regit.
LXXXVIII. Mummoli abbatis mors.
LXXXIX. Baronti monachi visio. Visionum ejusmodi qualis auctoritas. Baronti secessus in Italiam.
XC. Desiderius ejus socius alius a Desiderio monacho Longoretensi. Baronti obitus & cultus.
XCI. S. Petri tres claves.

LIBER XVII.

Ab anno Christi 680. ad annum 689.

I. **W**ILFRIDI reditus in Britanniam.
II. Dagoberti regis cades.
III. Wilfridus in carcerem coniectus. Liberatus australes Saxones convertit.
IV. Johannis abbatis Romani obitus.
V. Balthildis item regine Francorum.
VI. Hilda item abbatissa.
VII. Cadmonis etiam poeta.
VIII. Beda in monasterium admissus. Beda alii duo.
IX. Lestingæu monasterium. Ceadda ex abbate episcopus. Owinus monachus.
X. Glocestrensis monasterii origo.
XI. S. Rodingi abbatis obitus.
XII. Wamba ex rege monachus.
XIII. Claudius ex episcopo monachus & abbas Condatecensis.
XIV. Aigliberti episcopi beneficia in nostros.
XV. Adrechildis abbatissa.
XVI. Monasterium S. Theofredi.
XVII. Menatense cœnobiū.
XVIII. Mauzacum.
XIX. S. Gislei obitus.
XX. Farfense monasterium instauratur a Thoma abbate.
XXI. Ibi ab eo excepti Paldo, Taso & Taro.
XXII. S. Vincentii monasterium ad Vulturum. Paldo abbas primus.
XXIII. Austrasii a Neustrasiis victi. Reguli episcopi innocencia purgata.
XXIV. Anstrudis abbatissa celitus servata.
XXV. Orbacense monasterium a Reolo conditum.
XXVI. Chrodegario abbati Corbejensi succedit Erembertus.
XXVII. Tolitanum Concilium duodecimum.
XXVIII. Ebroino interfecto Filibertus redit Gemeticum.

B R E V I A R I U M

- XXIX. *Monasterium-Villare conditur. Lucionense, & S. Michaelis in Eremo.*
- XXX. *S. Leodegarii translatio ad S. Maxentium.*
- XXXI. *Aicadri recte facta in regimine Gemericensium.*
- XXXII. *Landebertus ab exilio revocatur.*
- XXXIII. *S. Audoenus moritur.*
- XXXIV. *Ansbertus ei succedit.*
- XXXV. *S. Eligii vita a S. Audoeni scripta.*
- XXXVI. *Audoeni mortis tempus expenditur.*
- XXXVII. *S. Aldegundis abbatissa obitus. Canoniarum quale institutum.*
- XXXVIII. *Grafellensis monasterii origo.*
- XXXIX. *S. Filiberti abbatis obitus. Coschinus abbas ejus discipulus.*
- XL. *Mummolinus episcopus Noviomensis moritur.*
- XLI. *Hunulfis curtense monasterium S. Bertino concessum.*
- XLII. *Toletana concilia XIII. & XIV. Citruinus abbas Castrensis.*
- XLIII. *Bercharius abbas Dervenensis caditur. Gangiaci parthenium an condiderit.*
- XLIV. *Concedus moritur.*
- XLV. *Girwense monasterium conditur. Ceolfrius abbas.*
- XLVI. *Esterwinus Biscopi coadjutor, vir eximius.*
- XLVII. *Biscopi novum iter Romam. Sigfridus coabbas post Esterwinum.*
- XLVIII. *Egfrido regi succedit Aldfridus.*
- XLIX. *Cuthbertus ordinatur episcopus. Ermenburga regina fit monacha. Herebertus anachoreta.*
- L. *Theodorus cum Wilfrido pacem reformat.*
- LI. *Richmiri abbatis Cenomannici gesta.*
- LII. *Wilfranni donatio facta Fontanella.*
- LIII. *Berta Blanziacense monasterium condit.*
- LIV. *Waldetrudis abbatissa obitus.*
- LV. *Landelini item abbatis.*
- LVI. *Egbertus Germanorum conversionem meditatatur.*
- LVII. *Cuthbertus relicto episcopatu ad mortem se parat.*
- LVIII. *Ejusdem obitus. Turba Lindisfarnensis.*
- LIX. *Rictrudis abbatissa moritur.*
- LX. *Aicadrus item abbas Gemericensis.*
- LXI. *S. Galli cella violata.*
- LXII. *Wlmarus auctor & abbas monasterii Silvianensis.*
- LXIII. *Anstrudis abbatissa obit.*
- LXIV. *Concilium Toletanum XV.*
- LXV. *Fontanella privilegium concedit Ansbertus episcopus.*
- LXVI. *Ebremundus abbas Fontanetensis.*
- LXVII. *Bonitus fit episcopus Arverensis.*
- LXVIII. *S. Chilianus martyr.*
- LXIX. *Eusebia abbatissa obit.*
- LXX. *Plectrudis Coloniae cenobium condit.*
- LXXI. *Ina rex Glastoniense.*
- LXXII. *Biscopus & Sigfridus in extremo morbo ut se gerunt.*
- III. *Theodori episcopi Cantuariensis obitus.*
- IV. *Willibrordi & Suidberti missio in Frisiam.*
- V. *Ewaldi duo casti.*
- VI. *Volfrannus itidem in Frisiam pergit.*
- VII. *Hunegundis abbatissa obitus.*
- VIII. *Theodericus rex Latiniacum sancto Dionysio concedit.*
- IX. *Vandemiris donationes factae monasteriis.*
- X. *Theodericus rex sepultus in sancti Vedasti.*
- XI. *Wilfridus denovo exagitatus refugit ad Mercios.*
- XII. *Atla episcopus alius ab Hedda.*
- XIII. *Hastoniensis monasterii conditores, Johannes & Eulalia.*
- XIV. *Landrada conditrix monasterii Belisensis.*
- XV. *Casarangustani concilii tertii decreta.*
- XVI. *Bertwaldus Theodoro episcopo succedit. Beda fit diaconus.*
- XVII. *Willibrodi primum iter Romam. Suidberti episcopi ordinatio.*
- XVIII. *Pippini donatio facta sancto Arnulfo.*
- XIX. *Leutfredus monasterium condit.*
- XX. *Agricolus episcopus Avenionensis. Amandus abbas Lirinensis.*
- XXI. *Citruinus episcopus Albigenensis.*
- XXII. *Chlodovei regis varia diplomata pro sancto Dionysio.*
- XXIII. *Item pro Aninsulensi & Stabulensi. Aetici ducis pictas.*
- XXIV. *Ansbertus episcopus Rotomagensis exsul.*
- XXV. *Chlodovei regis placitum.*
- XXVI. *Cunipertus rex condit sancti Georgii monasterium. Theodota cenobium Ticini. Aliud sancti Salvatoris. Sancti Petri monasterium Bencventi.*
- XXVII. *Toletani concilii sexti-decimi abbates.*
- XXVIII. *Concilium Toletanum decimum-septimum.*
- XXIX. *Becancelde concilio intersunt abbatissa. Mildreda abbatissa Tanetensis.*
- XXX. *Terricus episcopus Autisiodorensis.*
- XXXI. *Leotheria donatio facta monasterio sancti Petri Vivi.*
- XXXII. *Ansberti episcopi Rotomagensis obitus.*
- XXXIII. *Bertulfus abbas Renticensis.*
- XXXIV. *Vvinnocus condit monasterium Vvomboltense.*
- XXXV. *Sancti Amandi translatio.*
- XXXVI. *Item sanctae Farae, & S. Hildverti.*
- XXXVII. *Sanctae Columbae Senonensis privilegium.*
- XXXVIII. *Basno episcopo Trevirensi succedit Ludwinus auctor monasterii Mediolacensis.*
- XXXIX. *Sancti Valerii abbatis Hispani gesta.*
- XL. *Sanctae Mariae monasterii ad Ligerim privilegium. Sancti Decodati monasterium ad Ligerim.*
- XLI. *Ansberti episcopi Eduensis testamentum. Sigolina monacha.*
- XLII. *Sigolena abbatissa Albigenensis. Evantius abbas.*
- XLIII. *Ephibii abbatis testamentum.*
- XLIV. *S. Claudius abbas Condarensis obit. Successores ejus.*

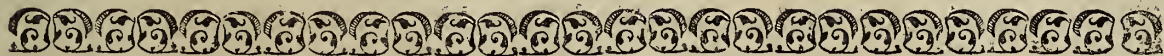
L I B E R XVIII.

Ab anno Christi 690. ad annum 700.

- I. **B**ENEDICTUS Biscopus moritur.
- II. **C**eolfrius ejus successor. Beda an Romam

ANNALIUM BENEDICT. TOM. I.

<p>XLV. <i>Begga monasterium Andanense condit.</i>
 XLVI. <i>S. Gertrudis miracula, & cultus in quadragesima.</i>
 XLVII. <i>S. Hadalini gesta & monasterium Celsenense.</i>
 XLVIII. <i>Vvillibrordi episcopi ordinatio.</i>
 XLIX. <i>Frisiorum origo & sedes.</i>
 L. <i>Rudberti episcopi predicatio in Bajoaria,</i>
 LI. <i>S. Petri monasterium Salzburgi.</i>
 LII. <i>Virginum item cœnobium sub Erendrude. S. Maximini cella. Vveltenburgense monasterium.</i>
 LIII. <i>Laubiensis monasterii incrementa & dedicatio per Vrsinarum.</i>
 LIV. <i>Dodo abbas Vvastercensis.</i>
 LV. <i>Childeberti placitum de Nocito pro Tusonivallis monasterio.</i>
 LVI. <i>Lemausi parthenon S. Germano subjectus.</i>
 LVII. <i>Vvillibrordus Epternacense monasterium condit. Suestrense item cœnobium puellarum.</i>
 LVIII. <i>Basini episcopi sepultura ad S. Maximinum. Monasterium S. Marie ad Martyres.</i>
 LIX. <i>Vvillibrordi studium in propagando Evangelio.</i>
 LX. <i>S. Trudo moritur. Abbates Sarchinienses.</i>
 LXI. <i>Dux aut comes apud Cenomamos nullus nisi per electionem.</i>
 LXII. <i>S. Cuthberti corpus incorruptum levatur.</i></p> | <p>LXIII. <i>Eadberti episcopi obitus. Edilwaldus & Felgidus anachoreta.</i>
 LXIV. <i>Driihelmi raptus & visa.</i>
 LXV. <i>Adamnanus recipit & predicat ritus Romanos. Alter Adamnanus.</i>
 LXVI. <i>Althelmi abbatris epistola de Pascha celebratione.</i>
 LXVII. <i>Bonitus abdicat episcopatum. Nodobertus ejus successor. Bonitus Magnilocum secedit.</i>
 LXVIII. <i>Tillonis monachi obitus.</i>
 LXIX. <i>Bertinus abbatiam cedit Rigoberto.</i>
 LXX. <i>Vesontionenses canonici reformantur per nostros Luxovienses.</i>
 LXXI. <i>Medericus abbas Aduensis.</i>
 LXXII. <i>Vodoalus reclusus Suesione.</i>
 LXXIII. <i>Sacerdos ex abbate Colobrensi Lemoicensis episcopus. Sarlatense monasterium.</i>
 LXXIV. <i>S. Savini monasterium Levitanum.</i>
 LXXV. <i>S. Severi monasterium Russitanense.</i>
 LXXVI. <i>Anonymi testamentum pro monasterio pagi Vilcassini.</i>
 LXXVII. <i>Ermentrudis matrone testamentum.</i>
 LXXVIII. <i>Dionysiani archivi apologia.</i>
 LXXIX. <i>S. Fridiani Luccense monasterium instauratum.</i>
 LXXX. <i>Regula Magistri examinatur.</i></p> |
|--|--|

A P P R O B A T I O.

Illustrissimi Galliarum Cancellarii jussu legi librum cui titulus est: *Annales Ordinis sancti Benedicti occidentalium Monachorum patriarchæ, &c. Authore Domino JOHANNÉ MABILLON, Presbytero & Monacho ejusdem Ordinis e Congregatione sancti Mauri, &c.* quem singulari diligentia & fide scriptum, nec absimilem iis operibus quæ ab eodem Authore edita sunt, inveni. Lutetiæ Parisiorum pridie nonas Februarii M. DCCII.

L A M A R Q U E T I L L A D E T.

P R I V I L E G E D U R O Y.

LOUIS PAR LA GRACE DE DIEU ROY DE FRANCE ET DE NAVARRE: A nos amez & feaux Conseillers les gens tenans nos Cours de Parlement, Maistres des Requestes ordinaires de nostre Hostel, Grand Conseil, Prevost de Paris, Baillifs, Seneschaux, leurs Lieutenans Civils & autres nos Justiciers qu'il appartiendra, S A L U T. Le Pere Dom JEAN MABILLON, Religieux Benedictin de la Congregation de saint Maur, nous ayant fait supplier de lui accorder nos Lettres de Privilege pour l'impression d'une Histoire de son Ordre qu'il a composée, & qu'il desireroit donner au public sous ce titre: *Annales Ordinis sancti Benedicti occidentalium Monachorum Patriarchæ: in quibus non modò res Monastica, sed etiam Ecclesiastica historia non minima pars continetur.* Nous lui

avons permis & accordé, permettons & accordons par ces presentes, de faire imprimer par tel Imprimeur qu'il voudra choisir, ledit livre, en telle forme, marge, caractère, & autant de fois que bon lui semblera, pendant le temps de vingt années consécutives, à compter du jour de la datte des presentes, de le faire vendre & distribuer par tout nostre Royaume. Faisons défenses à tous Libraires, Imprimeurs & autres, d'imprimer, faire imprimer, vendre & distribuer ledit livre sous quelque pretexte que ce soit, même d'impression étrangere & autrement, sans le consentement de l'exposant ou de ses ayans cause; sur peine de confiscation des exemplaires contrefaits, de quinze cens livres d'amende contre chacun des contrevenans, applicable un tiers à nous, un tiers à l'Hostel-Dieu de Paris, l'autre tiers audit exposant, & de tous dépens, dommages & interêts: à la charge d'en mettre avant de l'exposer en vente, deux exemplaires en nostre Bibliotheque publique, un autre dans le cabinet des Livres de nostre Château du Louvre, & un en celle de nostre tres-cher & feal Chevalier Chancelier de France, le Sieur Phelypeaux, Comte de Pontchartrain, Commandeur de nos Ordres; de faire imprimer ledit livre dans nostre Royaume & non ailleurs, en beau caractère & papier, suivant ce qui est porté par les Reglemens des années 1618. & 1686. & de faire enregistrer les presentes es Registres de la Communauté des Libraires de nostre bonne Ville de Paris, le tout à peine de nullité d'icelles: du contenu desquelles nous vous mandons & enjoignons de faire jouïr l'exposant ou ses ayans cause pleinement & paisiblement, cessant & faisant cesser tous troubles & empeschemens contraires. V O U L O N S que la copie desdites presentes qui sera imprimée au commencement ou à la fin dudit livre, soit tenuë pour deuëment signifiée, & qu'aux copies collationnées par l'un de nos amez & feaux Conseillers & Secretaires foy soit ajoutée comme à l'original. Commandons au premier nostre Huissier ou Sergent de faire pour l'exécution des presentes toutes significations, défenses, saisies, & autres actes requis & necessaires sans demander autre permission, & nonobstant Clameur de Haro, Charte Normande, & Lettres à ce contraires: C A R tel est nostre plaisir. D O N N E' à Versailles le septième jour de May, l'an de grace, mil sept cens deux: Et de nostre Regne le cinquante-neuvième. Par le Roy en son Conseil, L E C O M T E.

Registré sur le Livre de la Communauté des Libraires & Imprimeurs, conformément aux Reglemens. A Paris ce 11. jour de May 1702. P. TRABOUILLET Syndic.

Ledit R. P. Dom Jean Mabillon a cédé & transporté le present Privilege à Charles Robustel Libraire à Paris, pour en jouïr suivant les conventions faites entre eux.

Permissio R. P. Superioris Generalis Congregationis S. Mauri.

N O S frater CLAUDIUS BOISTARD, humilis Superior Generalis Congregationis sancti Mauri, Ordinis sancti Benedicti, facultatem impertimur Domino JOHANNI MABILLON presbytero & monacho ejusdem Congregationis, typis mandandi ANNALES ORDINIS S. BENEDICTI ab ipso compositos. In cujus rei fidem has litteras manu nostra subscriptas concessimus. Datum Parisiis in Monasterio S. Germani a Pratis, die 11. Julii anni 1702.

F. CLAUDIUS BOISTARD Generalis.

I
ANNAALES
ORDINIS
S. BENEDICTI
OCCIDENTALIUM MONACHORUM
PATRIARCHÆ.
SÆCULUM CHRISTI VI. ORDINIS I.

LIBER PRIMUS.

Ab anno Christi 480. ad annum 519.

PERIQUE è nostris, qui res Benedictinas ab origine repetere ac scribere aggressi sunt, orbis Christiani densissimas errorum ac schismatum tenebras, atque monastici Ordinis miserabilem statum post Baronium repræsentare solent, infinitasque calamitates illius temporis, quo natus est beatissimus pater BENEICTUS: quem, veluti splendidissimum solem, à Deo creatum & in terras immissum dicunt, ut Cimmericas illas tenebras, cum suo, tum discipulorum splendore discuteret, & monastici Ordinis propemodum emortui cineres excitaret. Sane ea tempestate occidentalem Ecclesiam, ne quid de orientali dicam, misere labefactaverat irruptio barbararum nationum, nec ulla ferme regna erant, quæ catholicos principes haberent, integramque fidem catholicam & illibatam retinerent. Italia quippe sub Odoacro Herulorum rege Ariano, Augustulo deturbato, cædibus ac rapinis misere afflictabatur. Galliam nostram, jam dudum Christi Evangelio imbutam, maxima ex parte tum invaserant Franci infideles, quorum Childericus, & ipse paganus, rex erat. Hispaniam & Aquitaniam, necnon Galliam Narbonensem obtinebat Evaricus Vesigothorum rex Arianus: Galliciam Suevi, eodem errore infecti, uti & Burgundiones, qui Galliæ partem alpibus conjunctam occupabant. Britan-

Annal. Bened. Tom. I.

A

ANN. CHR.
480.
I.
Latina ecclesie status.

ANN. CHR.
480.

nia insula Anglo-Saxonum infidelium subierat jugum : Germaniæ maxima pars necdum Christum noverat. Et quis inter tot barbarorum irruptiones ac strages religioni monasticæ poterat esse locus ?

At omnium fere temporum esse possunt ejusmodi querelæ, fatendumque est illo etiam ævo non ita deplorata fuisse omnia, quin magni in Ecclesia & in Ordine monastico viri floruerint : quales fuere inter Romanos pontifices sancti Felix, Gelasius, & Hormisda ; inter episcopos Apollinaris-Sidonius, Arvernensis ; Honoratus Massiliensis, cujus æqualis Salvianus ejusdem urbis presbyter ; Eugenius Carthaginensis, Epiphanius Ticinensis, Avitus Viennensis, Remigius Remensis, Patricius Hibernorum apostolus ; & qui eorum fere æquales fuere Cæsarius Arelatensis, Fulgentius Ruspensis, ambo ex monastico ordine assumti, aliique complures. Atque ut in monachis consistamus, florere per id tempus præ cæteris in Gallia Lirinenses, Majoris-monasterii & Insulæ-Barbaræ monachi ; Tarnatenses, Condatescenses sub sanctis Lupicino, Romano & Augendo abbatibus ; Agaunenses, necnon Reomaenses sub sancto Johanne abbate : ex quorum omnium cœtu multi præfules & abbates eximia sanctitatis prodire. Nec defuere etiam in aliis regionibus monachi religione insignes, puta in Italia, in insula Britannia, & Hibernia, quos percensere longum esset. In his exstitero quoque nonnulli monasticæ vitæ institutores, auctoresque regularum, Cassianus, Vigilus, Cæsarius, Aurelianus, & si qui alii. At peculiare unius aut paucorum monasteriorum hæc Regulæ erant. Verum ubi sancti Benedicti Regula prodiit in publicam lucem, ita omnibus præcellere visa est, ut à cunctis demum monachis & monasteriis adoptata sit ac recepta.

II.

S. Benedicti, ejusque Regulæ prærogativa.

a Conc. Duziac. 2. an. 876.

b Spicil. tom. 13. p. 112.

Hæc itaque sancti Benedicti peculiaris gloria est, ejusque Regulæ prærogativa, quod ipse, tamquam sol, inter ceteros vitæ regularis magistrum refulserit apud Latinos ; ejusque Regula ceteras omnes vel obscuraverit, vel omnino antiquaverit : tantæ auctoritatis habita, ut eodem^a Spiritu, quo sacri canones, condita crederetur, ob id REGULA-SANCTA passim appellata. Unde non mirum, quod tantis elogiis exornata sit, non tantum a Gregorio Magno, qui *Regulam monachorum* eam vocat, *discretionem præcipuam, sermone luculentam* ; sed etiam ab iis auctoribus, quorum minime intererat illam commendare. Hos inter Anselmus, Havelbergensis in Saxonia episcopus, sanctum Benedictum, ejusque Regulam prædicat in libro primo^b Dialogorum, iis sane verbis, quæ hoc loco referri merentur. *Surrexit quoque, inquit, in monastico ordine sanctus Benedictus post multos patres monachorum in Ægypto commorantium, vir Deo dignus, Spiritu-sancto plenus : qui de eremo Nursiæ, ubi latuerat, abstractus, & in Campania, in monte Casino, monachorum abbas factus est. Iste, in religione ferventissimus, Regulam suis, dictante Spiritu-sancto, præscripsit, & Ordinem monasticum, jam tunc vacillantem, renovavit & firmavit ; qui etiam tum per se, tum per Regulam suam post se, multa monachorum monasteria in diversis regionibus instauravit.* Hactenus Anselmus, cujus quidem sententia in progressu horum Annalium confirmabitur, ubi non modo nova, sed etiam antiquiora monasteria, quæ peculiari instituto addicta erant, sancti Benedicti Regulæ sponte se subjecisse videbimus. Ex his monasteriis, veluti totidem seminariis, prodiit infinita multitudo virorum sanctitate & doctrina præstantium, abbatum, episcoporum, atque summorum Pontificum, qui Ecclesiam per multa tempora sanctissime rexerunt. Verum hæc omnia res ipsæ in nostrorum Annalium decursu melius explicabunt, quam verba. Quare his, quæ elogium magis quam historiam redolere videntur, omissis, ad rem ipsam absque longiori præludio accedamus.

III.

Benedictus Nursinus.

c Paul. Diac. lib. 2. c. 20.

d Gregor. lib. 2. dial. c. 1.

e Id. lib. 4. c. 22.

f Id. lib. 11. op. 43.

Quamvis Ordinis sancti Benedicti exordium ab ipsius admodum secessu in solitudinem Sublacensem, seu ab ineunte sæculo sexto ; aut vero à tempore, quo prima duodecim in eadem solitudine monasteria ab eo condita cepta sunt, repetendum videatur ; altius tamen tantisper reflectenda oratio est, & ab ipso sanctissimi Patris nostri ortu & incunabulis ineunda narratio.

Nursia, urbs quondam episcopalis, Valeriæ provinciæ^e annexa, nunc Umbriæ seu ducatus Spoletini, nulla alia re quam sancti Benedicti ortu illustrior exstitit. Provinciam Nursiæ appellat^d Gregorius Magnus, tametsi jam tum^e Spoletinæ diocesi subjectam eo loquendi genere, quo Soranam itidem provinciam usurpat^f, pro solo seu agro Soræ, id est Suræ civitatis Romæ proximæ, quam nonnulli frustra in Umbria

quærent apud Suaranos. Sic Vitalis, abbas Saviniacensis apud Abrincenses, in Bajocassina provincia natus dicitur in propriis actis. Sunt qui Benedictum avita quidem origine Nursinum, sed ortu Romanum existiment, ea ducti ratione, quod Gregorius non in provincia, sed ex provincia Nursiæ ortum dicat. Sed perinde est, utrovis modo id efferatur. Certe Paulus Warnefridi ipsum Nursiæ alumnum ^a in carmine appellat. Nursino itaque in agro vir sanctus natus est, in quo Deus optimus maximus vim nominis amplissimis gratiæ suæ muneribus & admirandis gestis ac virtutibus implevit. Zacharias pontifex in versione græca Dialogorum nonnihil addit ad Gregorii contextum, ubi ait, Benedictum instar stellæ matutinæ ex regione Nursiæ, quæ Romanorum provincia est, exortum fuisse.

Omissis parentum nominibus, Gregorius ipsum *liberiori genere* ortum prædicat: *nobiliori* vertit Martyrologium Floro ^b ab Angelo de Nuce adscriptum. Unde a Bertario, ante annos octingentos abbate Casinensi, in carmine, Nursiæ claros habuisse parentes perhibetur, & a Frodoardo, sæculi decimi canonico Remensi, in versibus ^c de eodem, sprevisse

Splendorem generis tumidi cum luce leporis.

Aniciis tamen illum asserere non audet Angelus de Nuce, quippe auctorum fide dignorum testimonio destitutus. qua de re in posteriori Appendicæ agemus. Primus, si bene memini, Petrus diaconus ^d ac monachus Casinensis, ejus patrem vocat Eupropium, matrem Abundantiam, avum Justinianum. quod de Justiniano imperatore quidam interpretantur, turpi ac supino errore: cum Justinianus augustus, præterquam quod Thrax, & quidem infimæ conditionis fuit, nonnisi post natum Benedictum editus in lucem est. Nihil itaque moror Trithemii ^e sententiam, sancti Benedicti patrem Probum ^{*}, Justiniani imperatoris nepotem, appellantis. Denique quantæ dignitatis parentibus progenitus fuerit, inquit ^f Adrevaldus, sæculo nono monachus Floriacensis, testantur ruinæ palatii eorum, cum ædícula prope mœnia Nursiæ urbis sita. Tantæ quippe magnitudinis perplexi operis ex fundamentis conjicitur, ut quælibet palatia potentissimorum superaverit regum, nec modicis queat reparari impensis. In ipsa modo Nursiæ urbe princeps ecclesia, sancti Benedicti titulo insignis, a monachis Cælestinis incolitur: cujus cryptam inferiorem, solo ultra modum ex ædificiorum aggestis ruinis elato, eum esse locum, ubi tantus vir natus sit, traditione acceptum ferunt. Cetera mitto, sive quæ a Trithemio ^g, patrem sancti Benedicti comitem Nursensem, matrem vero marchionissam Monte-ferratensem vocante; sive quæ ab aliis de Riguardatorum familia, nullo idoneo teste, circumferuntur. Mihi vero omnino non displicet Leonis Marsicani silentium de genere sancti Benedicti: quod in magnis viris decus originis nihil addere nisi contemtu suo possit.

Natalem beati Patris annum octogesimum supra quadringentesimum omnes post Baronium unanimi consensu assignant: cujus calculi ante annos trecentos auctores lego Casinates & Sublacenses nostros, ejusdemque approbatorem Ambrosium Camaldulensem monachum, qui cum Casinense Leonis Marsicani Chronicon rogatu nostrorum Casinatium expoliret, vulgatam, quam certioris defectu cum aliis sequemur, sancti Benedicti chronologiam prætexuit. Sedebat tum ad clavum sancti Petri Simplicius pontifex, dum Odoacer, Herulorum rex Arianus, Augustulo deturbato, Italiæ dominaretur.

CUM ad discendas artes aptus esset pueri animus, Romæ liberalibus litterarum studiis informandus traditus est. Locum, ubi tum versabatur, ostendunt in regione trans-Tiberim, ad ecclesiam sancti Benedicti in Piscinula: ubi illustria veteris ædificii rudera supersunt ex paterna, ut putant, ejus hereditate. Sed cum plerosque suorum commilitonum per abrupta vitiorum præcipites ire animadvertisset, non scientiam perosus, sed pravorum contubernium, ex imminente discrimine suspensum retulit pedem, ne totus in immane præcipitium rueret. Itaque sæculo cum suo flore, qui jam in ejus pectore aruerat, despecto, relicta domo rebusque patris, dum clam omnibus se subducere parat, nutricem suam Cyrillam (id ei nomen apud Petrum ^h Diaconum) effugere non potuit, quæ fugientem cum revocare a proposito non posset, & ipsa secuta est. Id contigisse ipso anno, quo Theodoricus Gothorum rex, Odoacro apud Ravennam oppresso, in Italia regnare cœpit, & ad restituenda Romanæ urbis ornamenta, regni sede Ravennæ firmata, intendit animum, Sigonio, nostrisque persuasum est. Non placet Baronio ⁱ immaturus hic secessus. At

Annal. Bened. Tom. I.

A ij

ANN. CHR.
480.

^a Paul. lib. 1.
c. 26.

IV.
Ejus genus
& nativitas.
^b Angel. de
Nuce in vitam
S. Bened.
^c Sac. 2. Be-
nedict. p. 1095.

^d Petr. lib. de
vir. illust. c. 1.

^e Trithem. de
vir. ill. lib. 1.
c. 1.
^{*} al. Provi-
dum.

^f Adreval.
cap. 1. de
mirac. S. B.

^g Trithem.
ubi sup.

ANN. CHR.
494.
V.
Romæ stu-
diis applicatur.

Secedit cum
nutrice.

^h Petr. de vir.
illust. Cas. c. 1.

ⁱ Baron. an.
494.

ANN. CHR.

494.

^a *Bertar.abb. in hymno de S. Bened.*

^b *Odo serm. de S. B.*

V I.

Effidæ miraculum patrat.

Gregorius puerum vocat, qui licet vixdum puer attigisset ^a puberes annos, teste Bertario, adhuc tenerrimus grandævo animo, inquit sanctus Odo abbas ^b Cluniacensis, jam tum eremi vastitatem subire ausus est. Tantum in tenero pectore valuit divinus amor. Certe ex Valentiniani senioris edicto, adolescentibus studiorum causa Romæ commorari ultra vicesimum ætatis annum non licebat.

Interim dum nutricem fallere cogitat, in vico, qui Effide seu Enfide Gregorio, vulgo *Afile* dicitur, a Sublaci opido duobus circiter passuum millibus distito, tantisper substitit, opportunam quærens solitudinis petendæ occasionem. Accessit etiam incolarum humanitas, qui teneri adolescentis moribus ac modestia capti, ipsum detinuerunt, eique ad habitandum continentem ecclesiæ sancti Petri domunculam concesserunt. Mos erat per id tempus apud montanos illos rusticos, quibus communis aquaria mola tum forte deerat, ut domestica mola trusatili, aut mortario, quoties panis conficiendi esset necessitas, ad conterendum pinsendumve frumentum singuli uterentur, ad idque purgandum cribrum non ex corio, sed ex fragili materia factum adhiberent. Immo Quirites sibi ipsi panem ^c faciebant, mulierumque id ministerium erat, quæ ob eam causam panificæ ^d dicebantur. Forte ejusmodi cribrum, Gregorio *capisterium*, Cyrilla, ex inopinato discessu vitæ commodis ac facultatibus destituta, a vicinis mulieribus ad purgandum triticum mutuo acceperat: quod e mensa incaute lapsum, in duas partes diffractum est. Cum vero id ægre, nec sine lacrymis ferret bona mulier; Benedictus ejus dolori compassus, vasis fracti reliquias tulit, secessit, oravit, oratione vas reformavit, atque integrum nutrici restituit.

^c *Angel. de Nuce in vitam*

S. B.

^d *Regum lib.*

1. c. 3.

^e *Victor. lib.*

3. de mirac. S.

B. c. 1.

Idem præstitit de scypho fracto Leo papa nonus, testante Victore ^e tertio, qui hoc sancti Benedicti factum in exemplum adducit. Res in speciem parva, sed, ut in puero, prodigii loco habita, tantum incolis admirationis excitavit, ut cribrum ad ecclesiæ ingressum suspendere, futurum ad posteros miraculi ejus monumentum; ubi ad Langobardorum usque tempora super fores ecclesiæ pependit, insigni posteriorum documento, Benedictus *puer* (sic eum vocat Gregorius) conversionis gratiam a quanta perfectione cœpisset. Processu temporis Leo Sublacensis abbas pontificatu Agapiti secundi Effidem castrum acquisivit.

V I I.

Sublacum adit.

Laudis non minus, quam voluptatis venenum horruit pius adolescens, dispendium virtutis credens, fuisse laudatum; & captata rursus fugiendi occasione, nutricis diligentiam furtim elusit. Quæritur ergo solitudinis latebra, fugitur fama virtutis. Ibat per invia errabundus, ducente quo nesciebat divino Spiritu, cum Romanum monachum prope Sublacum reperit, eique consilium suum de petendo secessu aperit. Romanus vicissim secretum pollicetur, & adjutorium; eique *sanctæ conversationis habitum* (quo nomine vestem monasticam apud Gregorium, aliosque veteres passim designari constat) impertit. Ibi oratoriolum in facti memoriam erectum; & ad ejus fores hodie quoque visitur truncus columnæ lapideæ striatæ, plurimum exesæ, vetus ejusdem rei alterum monumentum. Mox in artificiosissimum specum se abdit Benedictus, nec dubitavit puer, tam delicate, tam molliter educatus, contra tantas loci, auræ, vitæque commodorum iniquitates decertare. Ibi per tres annos hominibus plane incognitus mansit, uno id resciente Romano monacho, qui quem ex quotidiana sibi annona surripere poterat, diebus certis Benedicto panem ferebat. Et quoniam ad eandem specum, abrupta rupe desuper pendente, a Romani monasterio iter non erat, ex longissimo fune cum tintinnabulo religatam demittebat sportulam cum pane, quem ad signi sonitum Benedictus accipiebat. Invidit dæmon, in suum caput, tantæ utriusque virtuti: sed fracta campanula Romani caritatem violare non potuit.

In speluncam se abdit.

V I I I.

Sublaci situs

& descriptio.

* *Trevia.*

* *Tivoli.*

Sublacus seu Sublacum, Cornelio Tacito ac Plinio haud ignotum, a lacu, quem Anionis * aquæ efficiunt, nomen habet. Distat ab urbe Roma quadraginta fere millibus, hoc est unius minimum diei itinere, in cujus medio Tibur *, in ea Latii regione, quæ Campania Romana vocatur. Anio amnis, torrentis instar, inter Simbruinos montes in Æquicolis excurrens, obstructis a Claudio angustis illorum montium faucibus, aquas stagnare cœgit, & in lacum colligi atque extendi. Anno trecentesimo quinto supra millesimum, vicesima die mensis Februarii, ut in Chronico Sublacensi legimus, fractis ex subita aquarum eruptione repagulis cum ponte, per quem itur ad S. Laurentium, defluxit lacus, cujus fossa tantum & cavitas nunc apparent. Infra lacum visitur opidum Sublacus * dictum: a quo distat sacra specus trium ferme millium intervallo, quod oblique ascendendo conficitur. In medio

* *Subiugo.*

ascensu exstat monasterium, S. Scholasticæ appellatum, unum e duodecim, quæ a S. Benedicto condita fuisse postea dicturi sumus. Specus ipsa in medio abrupti montis sita est, mille passus supra angustissimam vallem, per quam Anio, instar torrentis, præceps decurrit. Directum habet ad meridiem prospectum in oppositum montem, angusta valle a specu discretum. Ibi spelunca erat horrida, cum Benedictus eo se recepit, modo longe amœnior, tantum ex industria hominum adepta spatii, quantum ad capiendam adiculam sacram & monachorum quorundam stationem factis est. Oratorium in tres partes divisum; superiorem, in qua chori subsellia cum altari majori, mediam, & infimam. In hac parte sacra specus cum altari obverso, alta paullo minus infra staturam humanam, jacenti in longum æqualis. Infra specum hortulus, ubi quondam spineta, super quæ castissimus adolescens sese volutavit, jam dudum in rosaria conversa. Ad dextram superioris Oratorii partem consistunt officinæ pro monachis, & angusta area, super quam eminet excelsa rupes abruptissima, unde Romanus panem Benedicto demittebat. Inde quippe ad Romani cellam iter non erat, sed necdum est nisi per longos & sinuosos montium discursus. In hac sacra specu Benedictus Ordinem suum, obstetricante gratia, parituriit. Hic cunabula gentis nostræ: hæc petra, unde excisi sumus. Ibi dum pius adolescens per triennium latet ac tacet, ad considerandum rei monasticæ, qualis tunc fuerit, statum tantisper divertamus.

Religionis christianæ ortum & progressum pæne e vestigio subsecuta est monastica institutio, & naturali quadam lege ex Oriente in Occidentem pervasit. Basilium ducem præcipue celebrant Orientales: quamquam ætate superiores fuere Pachomius & Antonius, hic fere eremitarum, ille cœnobarum antesignanus. Benedictum duobus non integris sæculis præcesserunt monasticæ professionis primi in Occidente institutores. Ex Oriente Roma orbis caput, atque adeo universa Italia, monachorum vitam hausit per S. Athanasium Alexandrinum episcopum, qui Romam profugus, fugæ & laborum socios habuit monachos, attulitque secum S. Antonii vitam a se scriptam; itidemque Pachomii Petrus ejus successor. Hinc Pamachus ex Senatore monachorum primus in prima urbe, teste ^a Hieronymo. Marcèlla, illustris vidua itidem Romana, audita Antonii adhuc viventis & Pachomii vitæ narratione, non erubuit ^b profiteri quod Christo placere agnoverat. Unde ^c Augustinus Romæ plura monasteria cognovit, in quibus singuli, gravitate atque prudentia & divina scientia pollentes, ceteris secum habitantibus præerant christiana caritate, sanctitate & libertate viventibus. De his ^d Hieronymus: *Nunc multi monachi sapientes, potentes, nobiles.* Præ omnibus eminuit S. Paulinus, qui, Tarasia conjuge in sororem mutata, vixit ^e in monasterio vicini martyris S. Felicis. S. Eusebio Vercellarum episcopo id elogii tribuit S. Ambrosius, quod primus in Occidentis partibus diversa ^f inter se conjunxit clericorum & monachorum instituta. *Et erat,* teste ^g Augustino, *monasterium Mediolani plenum bonis fratribus extra urbis mœnia sub Ambrosio nutritore.* quo nullum esset in Italia antiquius, si a Mirocle episcopo, ut putat Ughellus, conditum fuisset. Legimus apud Severum Sulpicium, S. Martinum, qui postea Turonum episcopus fuit, Mediolani sibi monasterium statuisse, ubi eum Auxentius, auctor & princeps Arianorum, gravissime infectatus est, multisque affectum injuriis de civitate exturbavit. Inde vir sanctus in Gallinariam insulam se recepit. De monachis qui in Etrusci maris insulis, Capraria & Gorgona, degebant, loquitur Rutilius poëta paganus: Augustini verò exstat epistola ad Eudoxium Caprariæ abbatem. Inde Honorio augusto imperante Mazæceles ^h militum magister, in Africam contra Gildonem tyrannum profecturus, secum assumpsit quosdam monachos, quorum precibus recte bellum confecit. His adde Dalmatiæ insulas, in quibus monachorum choros a Nepotiano frequentatos ⁱ Hieronymus scribit. Porro Noricorum regionem cum fidei christianæ, tum religiosæ vitæ præceptis informavit S. Severinus abbas, istius gentis inde Apostolus dictus: cujus corpus cum ejus discipuli, Lucillus, Marcianus, aliique in agrum Neapolitanum attulissent, condendi Lucullani monasterii occasionem præbuerunt.

S. Augustinus Ambrosii exemplo, monasticum institutum in Africa non solum excoluit, sed etiam magnopere propagavit. quod ipsi vitio vertit ^k Petilianus. Immo hujus instituti defensionem adversus Circumcelliones, suscepit. quod Chrysostrmus in Oriente jam præstiterat. Idem Augustinus alibi meminit monasteriorum,

ANN. CHR.
494.

I X.
Monastici
status propaga-
tio in Occiden-
te.

^a Hieron. ep.
26. c. 50.

^b Id. ep. 16.
^c Aug. de
morib. escl.
c. 33.

^d Hieron.
ep. 26.

^e Pau'in.
ep. 1. c. 7. v.
Hieron ep. 13.
^f Ambros.
epist. 63.

^g Aug. lib.
8. Conf. c. 6.

^h
ⁱ
^h

^h Paul. Oros.
lib. 7. c. 36.

ⁱ Hieron. ep.
2.

X.
^k Aug. lib. 8.
in Petil. c. 40.
^l Idem in ps.
132. c. tract.
97. in Jo. 30.

AN. CHR. 49.
a Id. lib. 2.
Retr. c. 21.

quæ^a apud Carthaginem esse cœperunt. Eiusdem sancti Doctoris in psalmum tricesimum-seximum expositione lecta, ad deserendum sæculum inductus est B. Fulgentius, illustris ille Ruspensis episcopus, ut in ejus vita legitur, de quo postea erit dicendi locus.

X I.

* Ligugé.
b Sulpic. in
in ejus vita.
c Gregor.
Tur. lib. 4. de
mirac. sancti
Mart. c. 30.
c Id. de gl.
Conf. c. 22.

Italiam & Africam in monastico statu excolendo æmulata est Gallia, nedum superavit. S. Martinus ex insula Gallinaria ad sanctum Hilarium Pictavorum antistitem ab exilio reversum profectus, haud longe sibi ab ea urbe monasterium Locociagense^{*} construxit. Processu temporis idem factus episcopus Turonensis, aliquamdiu adhærente ecclesiæ cellula^b usus est. Deinde cum turbam se frequentantium ferre non posset, duobus fere extra civitatem millibus monasterium statuit, quod Majus alterius comparatione dictum est. Brevi adeo hæc beati Pontificis proles accrevit, ut ad ejus exsequias monachorum fere duo millia convenisse referantur, *specialis*, inquit Sulpicius, *Martini gloria, cujus exemplo in Domini servitute stirps tanta fructificaverat*. Apud Gregorium episcopum Turonensem^c sanctus Maximus, beati Martini discipulus, latendi desiderio, *apud Insulam-Barbaram monasterii Lugdunensis se recepisse memoratur*. An autem cœnobium istud ante Martini in Galliam adventum exstiterit, non satis exploratum. Varia sæculo quinto decreta pro monachis leguntur in Turonensis provinciæ Conciliis, Andegavensi, Turonensi & Venetensi. Quod etiam argumento est, monasticam professionem per illas regiones valde diffusam fuisse. Penetrasse etiam in secundam Lugdunensem, itemque ad Morinos, testes sunt epistolæ, tum Innocentii papæ primi ad Victricium hujus propagationis auctorem, tum sancti Paulini ad eundem. Immo etiam in Hiberniam insulam per sanctum Patricium B. Martini discipulum. Quo minus mirandum est in mediterraneis Galliæ insulis, Stœchadibus & Lirino, atque in vicinis regionibus, ejusdem instituti viros exstitisse: quales fuere apud Tolosam Minervius & Alexander, quibus Hieronymus commentarium in Zachariam dicat: Jovinianus, Leontius & Theodorus abbates in Stœchadibus^{*} insulis, quorum nominibus inscriptæ sunt postremæ septem Johannis Cassiani collationes: immo etiam Cassianus ipse, multorum monachorum pater & magister: cui sanctus Honoratus in Lirino præiverat, Caprasii abbatis discipulus. Sabino abbate Lugdunensi suadente, Cassiani vestigiis inhæsit S. Romanus abbas, subsequente germano ejus Lupicino, qui in locis Juren-sibus utriusque sexus monasteria condiderunt. Quin etiam apud Treviros jam tum monachos sedem fixisse testantur antiquissima, quæ huc usque non sine multo splendore superstint, sancti Maximini & sancti Mathiæ cœnobia.

* Isles d'He-
res.

XII.

Quo tempore in Hispaniam propagata sit monastica religio, haud facile est definire. Ex actis Concilii Cæsaraugustani, quod anno trecentesimo octogesimo celebratum est, hanc in illis partibus non ignotam fuisse colligimus ex eo, quod clerici ob affectatum monasticum habitum reprehenduntur. Proxime post id tempus Siricium Papam consuluit Himmerius episcopus Tarraconensis de ordinatione Monachorum. Hinc intelligimus, monachos in illis regionibus exstitisse ante Donatum, qui eo ex Africæ partibus cum septuaginta discipulis appulit, ubi & Sirbitanum monasterium construxit, testante Hildefonsod. Donato aequalis fuit beatus Victorianus abbas Asanensis, qui *plurima per patriam, id est, Hispaniam, monachorum examina fudisse* a Venantio Fortunato memoratur. In summa, quod Theodoretus^e scriptum reliquit, exstabant jam sæculo quinto infinita numerumque excedentia istiusmodi philosophiæ gymnasia per totum Orientem, & in Europa universa. Hæc raptim percurramus, quæ postea suis locis dedita opera persequemur.

d Hildef. de
vir. ill. c. 4.

e Theod. de
Vit. Patr. c. 30.

XIII.

Regulæ quæ-
nam.
f. Cassianus
lib. 2. Inst. c. 2.

Investigata monachorum occidentalium origine, res postulat, ut de primariis eorum Regulis nonnulla etiam delibemus. Ut in Oriente, sic in Occidente, *tot prope modum typi ac regulæ* erant, *quot cellæ ac monasteria*, inquit^f Cassianus. Aliis pro regula erat abbatis voluntas: aliis modus vivendi majorum usu ac traditione confirmatus: plerisque leges scriptæ impositæ. Et quoniam in unum eundemque scopum regulæ omnes, seu verbo, seu scripto traditæ, collimabant, nempe ut abdicata penitus omnium rerum tractatione ac cogitatione, uni se Deo rebusque spiritualibus dederent; non ita passim addicta erant uni regulæ monasteria, quin vel aliam inducerent, vel superinducerent pro sui abbatis arbitrio, absque ulla suæ professionis mutatione, ullove detrimento: ita ut in uno eodemque cœnobio plures insimul regulæ scriptæ observarentur, detractis vel assumtis, quæ pro locorum ac temporum

ratione opportuna videbantur. Et tamen in tanta regularum diversitate maxima erat monachos inter omnes animorum consensus, una societas, unumque corpus, nulla vestis quantavis diversitate discretum. Facilis etiam ac promiscuus ex uno in aliud monasterium transitus, mutuusque comitatus, non modo Latinorum inter se, sed etiam Latinos inter ac Græcos: quibus sat erat stabilitatem in novo monasterio firmasse. Sancti Basilii Regulam, posteaquam Rufinus Aquileiensis presbyter ac monachus, petente Urseio Pineti abbate, Latini juris fecit, monachi Itali præferebant. nam Eugippii abbatis Lucullanensis & Virgilio diaconi regulæ non admodum usitatæ fuerunt. Certe sanctus Benedictus Basilii regulam familiarem habuit, eamque suis discipulis commendavit. Eandem in Gallia servabat Aredius abbas Lemovicensis cum Cassiani institutis, quæ etiam in plerisque Gallie cœnobiis obtinebant. Erant & Lirinensium, Grinniacensium & Agaunensium atque Tarnatensium instituta. Regula sancti Macarii in Reomaensi monasterio sub Johanne abbate vigeat, forte Lirinensium exemplo, apud quos Johannes aliquamdiu versatus fuerat. Apud Miciacenses agri Aurelianensis cœnobitas sanctorum Antonii & Pauli norma colebatur: apud Turonenses sancti Martini forma vivendi, à Severo Sulpicio descripta, quam etiam sanctus Patricius in Hiberniam invexit, Orientalium monachorum institutis accommodata. Qualem regulam observaverint ante Isidorum & Fructuosum Hispanici Monachi, nobis incompertum. Næ illi nugantur, qui sancti Hieronymi apud Hispanos regulam & institutum ad illa tempora referunt.

Cum sanctus Benedictus Regulam suam instituit, in Italia supererant, post varias Hunnorum Gotthorumque tempestates, cœnobia non pauca, in quorum nonnullis monastica disciplina etiam tum vigeat. Accuratum eorum numerum inire in tanta rerum obscuritate haud proclive est. Sanctus Leo Magnus monasterium apud sanctum Petrum construxerat, quod forte cum aliis nobis ignotis tum subsistebat. Erant in agro Neapolitano Lucullanum sancti Severini, & Craterense, quod Gregorius Magnus alii Capuano unitum volebat, ut patet ex ejus epistola^a, Adeodato abbati Neapolitano inscripta. Perstabat etiam, ni fallor, Nolense sancti Felicis, ubi sanctus Paulinus versatus fuerat, monasterium. Jam vero tempore sancti Benedicti florebat in Valeria provincia sanctus Equitius, multorum monachorum pater; Laurentius Farfæ auctor, postea episcopus apud Spoletum; Spes abbas prope Nursiam, Suranus item abbas & Euty chius prope Romam; Hilarus in Etruria, Honoratus Fundis in Campania, Eugipius abbas in Lucullano monasterio, in Vivariensi à se constructo Cassiodorus, cui Dionysius abbas, cognomento Exiguus, in primis carus erat. Non præteriero Theodatum abbatem, sub cujus regula vivebat Romanus, is, qui sancto Benedicto habitum monasticum tradidit. Frustra torquent se qui de hac regula inquirunt, cum perinde sit hoc in loco, sub Theodati patris regula, atque sub ejus directione & obedientia vivere.

Sancti Basilii regulam passim in Italicis tum monasteriis viguisse crediderim. Sane hanc monachis suis commendant sanctus Benedictus & Cassiodorus. Eandem, ut jam præmonui, Rufinus presbyter ac monachus Aquileiensis latinitate donaverat, rogatu Ursei Pinetensis abbatis, cum eo, ut aliis occidua^b partis monasteriis ejus exemplaria latina præberet. Hoc monasterium, *angusto arenosi tramitis dorso superpositum, hinc atque hinc passivi & incerti maris unda circumluebat. Ibi rara tantummodo latentes locos eminus occupabat pinus, ex qua & Pineti clarum nomen sæculo dedit.* Et tamen modo quid sit Pinetum, & ubinam gentium situm fuerit disputatur, aliis in Sicilia, aliis prope Rhegium statuentibus. Mihi non aliud videtur quam Classense sanctorum Johannis & Stephani^c monasterium, cui sub finem sæculi sexti præerat Claudius abbas, Gregorii Magni discipulus; aliud a Classensi item sancti Apollinaris, quod à Johanne episcopo^d Ravennate quinto ad corpus ejusdem sancti Martyris constructum est; itemque a monasterio sancti Severi, cujus origo Petro^e archiepiscopo, ejus nominis secundo, tribuitur. Quippe huic loco recte convenit superior Pineti descriptio: cum Classis opidum, à Ravenna tribus fere passuum millibus sejunctum ad oram maris Adriatici, adjunctam habeat Piniciam silvam, ob frequentes in ea pinus, quod Pineto nomen dedit. *Pineta* vocat Jornandes^f & tertio a Ravenna milliario locat. Hoc monasterio se magnopere delectatum fuisse ait Rufinus, quod Urseus abbas, non, *ut aliquibus mos est*, vel de locis, vel de opibus Orientis sollicitè percontatus fuisset: sed quæ-

ANN. CHR.
494.

XIV.

^a Greg. lib.
9. ep. 12.

XV.

S. Basilii regula latine reddita.

^b Rufinus
Præf. in Reg.
S. Basilii.^c Greg. lib. 7.
ep. 18. ind. 1.^d Id. lib. 5.
ep. 1.
^e Ital. sac. 10.
2. col. 329. &
337.^f Jornand. de
reb. Gæt. c.
57.

ANN. CHR.
494.

a Soc. lib. 4.
c. 18.

nam ibi fervorum Dei haberetur observatio, quæ instituta servarentur in monasteriis, requisisset. Sic habet proborum monachorum indoles, quos sola delectat rerum piarum tractatio, rejecta futillum inani commemoratione aut adspectu. Insigne est hanc in rem exemplum Ammonii monachi^a, qui adeo parum curiosus fuit, ut cum Romæ una cum Athanasio forte versaretur, nihil ex magnificis urbis operibus, præter basilicam Petro & Paulo dicatam, videre cupierit.

ANN. CHR.
497.

X V I.
S. Benedictus
in paschate re-
fectus.

HOc exemplum recte convenit in sanctum Benedictum, (nam ad id unde digressi sumus redeundum est) qui spretis Romanæ urbis ornamentis ac spectaculis, in horridam specum se inclusit, rerum omnium, quæ in mundo fierent, adeo ignarus, ut etiam diem Paschæ ignoraret. Forte post tres severissimæ reclusionis annos conventus est a quodam presbytero procul inde manente, qui cum refectionem, festo, ut sibi videbatur, convenientem, in ipsa paschali sollemnitate in suos usus parasset, cælitus increpitus est, quod sibi lautitias præparasset, cum interim servus Dei illo in loco fame cruciaretur. Ille vero, etsi & nomen viri, & locum ignoraret; confestim ducente Spiritu cum paratis cibis eo contendit, & virum Dei per abrupta montium, per vallium concava, & per incultas horridasque quæsitum terras, tandem in specu latentem invenit. Novi hospitis adventu, adspectuque commotus adolescens, eum nonnisi præmissa oratione ad colloquium admisit, & cum ambo oratione facta confedisent, de rebus divinis & ad salutem pertinentibus simul colloqui cœperunt.

» Ubi sermo processit, is qui advenerat presbyter: Surge, inquit, atque una sumamus cibum. nam hodie Pascha est. Atqui, inquit vir Dei, scio quidem hodie mihi pascha esse, cum videre te meruerim. Tantum quippe ab hominum societate remotus erat, ut re vera ipsa die Pascha esse ignoraret. Immo vero, reponit presbyter, vere & sine ambiguo hodie resurrectionis dominicæ paschalis dies est. Abstinere proinde tibi minime congruit in tanta sollemnitate. Et ne quid scrupuli in animo tuo resideat, noveris me cælitus admonitum huc venisse, ut omnipotentis dona Dei simul sumamus. Acquievit pius adolescens, nullo habito rerum oblatarum delectu: tum ut supernis monitis obtemperaret, tum ut ne officiosum hospitem contristaret. Benedictione itaque præmissa sumserunt cibum; ac mox, refectione ac colloquio finitis, ad ecclesiam suam presbyter reversus est. Ita cœpit illustrari sacrum hoc latibulum, in quo tantum lumen occultum erat; cessitque ignoti prius antri obscuritas tam illustris hospitis claritati, Deo res sic moderante, ne lumen sub modio diutius lateret.

X V I I.
Pastores cru-
dit.

Eodem quoque tempore Benedictum in specu latitantem etiam offenderunt pastores, qui frequentes in subjectis vallibus ovium & armentorum greges pascebant. Atque ut erat pallio ex pellibus confecto (melotem vocabant) amictus, & inter fructa delitescens, genus feræ esse opinati, propius accesserunt. Verum ignotum speluncæ incolam reveriti, adeo ejus sermonibus capti sunt, ut plerique eorum ab agresti & tantum-non belluina vivendi consuetudine ad pios & christianos mores conversi sint. Inde Benedicti nomen per vicina loca cunctis innotuit: factumque est ut à multis frequentaretur, qui pro cibis corporeis, quos ei deferebant, ab ejus ore alimenta vitæ animo susciperent.

X V I I I.
Carnalem
tentationem
ut superat.

Rem vidit & invidit serpens ille antiquus, & qua præditus est arte ad fallendum, merulæ speciem indutus, importuno volatu in faciem adolescentis involitare cœpit, tanta improbitate, ut abigi non posset. Mox in intimos ejus sensus immisissis prestigiis, memoriam refricavit cujusdam feminæ, quam olim Romæ viderat; atque illius imago alte animo infixam in ejus pectore excitavit ignes, ut pæne deficeret, pæne solitudinem desereret. At vicissim Deus pugilem suum miseratus, nutantem ad se revocavit. Oborta de cælo luce rediit pudor, & semetipsum sic erubuit, ut abjectis vestibibus nudum se in urticas ac vepres tamdiu volutaverit, dum voluptatis sensus dolore penitus opprimeretur. Ita victrix divinæ gratiæ flamma ferales dæmonis ignes exstinxit; adeoque ex hac præclara victoria castitatis amor in ejus pectore prævaluit, ut in posterum, quod ipse postmodum familiaribus suis confessus est, omni prorsus voluptatis tentatione caruerit. ¶ Quantum ex una tentatione periculi! quantum fructus ex una victoria! Actum erat de salute Benedicti, immo & multorum aliorum, si victus discessisset: at ex hac victoria, cum ipsius, tum infinitorum aliorum æterna salus consecuta est. Nam postmodum vir Dei, quasi spinis erutis exculta

exulta terra, ex virtutum segete uberiores fructus dedit; & liber à tentationis vitio jure factus est virtutum magister.

Hanc tentationem alia savior, si non periculosior, excepit. Non longe a sacro specu monasterium quoddam aberat: cujus abbate defuncto, totus monachorum cœtus suffragia sua in Benedictum retulit, ita exigente virtutum fama, quæ pravos etiam homines in sui admirationem rapere solet. Illi magnis precibus sollicitant Benedictum, ut sui ipsorum regimen accipiat. Negat & pernegat vir Dei: illi instant. Multum temporis urgendo & repugnando consumptum, obtendente sancto viro, fore ut fortasse illorum mores cum suis non bene convenirent. Illi contra, se dictis ejus in omnibus maxime obsequentes futuros constanter affirmant. Victus tandem Benedictus assensit. Cum vero monachos districtissime in officio contineret, nihilque illis de pristina vitæ licentia permetteret; contigit, ut factæ electionis eos pœniteret, sibi que vitio verterent, quod hominem inexpertum, tractandis ingeniis ineptum, denique inclementem & misericordiæ expertem in suum caput elegissent. Adeo verum est, malos diu bonos non esse! Initio tamen iram taciti coquere, tantisper dissimulare, expectare, dum forte adolescentis ignea illa vis nonnihil deferbuisset. Sed cum processu temporis nihil remitteret, eis que durum atque intolerabile videretur assueta relinquere, & mente veteri nova meditari; communi conjuratione in sancti Abbatis necem monstra illa conspirant. Monasterii usus ex communi ritu ferebat, ut primum abbati poculum in mensa benedicendum offerrent, singulis suos calices, dum iste suum a ministro oblatum precatione sacraret, benedicendos efferentibus. Illi ergo sancto viro poculum (horresco referens) veneno infectum dare constituunt. Dumque vitreum vasculum, in quo letalis potus continebatur, recumbenti Patri ad benedicendum ex more fuisset oblatum; is extensa manu signum crucis vasculo impressit, moxque quasi lapide impacto vas contractum in partes dissiliit. Intellexit protinus vir Dei in illo vase mortiferum poculum latuisse, quod vitale signum ferre non potuisset. Nec mora surrexit a mensa, & sine ulla commoti animi significatione, vultu placido convocatos fratres tanti sceleris reos benigne affatus est in hunc modum: Parcat vobis, fratres, omnipotens Deus! cur in me id committere voluistis? Nonne prædixi vobis, nihil meis vestrisque moribus fore commune? Ite ergo, & patrem vestris moribus consentientem quærite. neque enim me in posterum habituri estis. In hæc verba discessit, certus fore ut, si in loco mansisset, dum protervos in sui obsequium flectere, & ad meliorem frugem compellere frustra conaretur, fortasse a mentis suæ statu dejiceretur, atque animo turbato a contemplationis scopo mentis suæ oculum defleceret; sicque dum in dies illis emendandis luderet operam, fatigatus, minus de suo profectu sollicitus, & alieni expers inveniretur. Sic omnes fere sancti magis insignes fuere periculorum suorum virtutibus. Itaque ad amicam solitudinem rediit, & solus in superni illius spectatoris oculis habitavit secum: quippe qui in sui semper custodia pervigil & circumspectus, ante oculos conditoris se assidue statuens, se semper adspiciens & examinans, extra se mentis suæ oculum divagari nullo modo passus est, nisi si quando ex contemplatione supra se raptus, se ipse sub se reliquit. Hanc vero cogitationem a Deo in piissimi viri animum immisam fuisse exitus comprobavit. Ut enim æquanimiter ferendi sunt mali, dum in eis inveniuntur aliqui qui adjuventur boni: sic e contrario deserendi sunt, ubi, bonis deficientibus, erga malos omnino supervacuum est labor: maxime cum alibi spes alicujus proventus affulget. Agit quippe in piorum animis divinus ille Spiritus, ut cum laborem suum sine fructu esse considerant, in locum alium ad laborem cum fructu migrent. quod in sancto Benedicto, atque ejus exemplo in aliis accidisse in subsequentibus videbimus. Locum, ubi prædictum monasterium situm erat, Vicovarum* esse tradunt, in sinistra Anionis ripa monti impositum, Sublacum inter atque Tibur: ubi hætenus fratrum Minorum conventus visitur; & intra montem excavatæ speluncæ, quas priscorum illorum monachorum latibula fuisse asserunt, In his una est, quam sanctus Benedictus inhabitasse fertur, modo in oratorium conversa. Illius loci specimen mecum communicavit noster Bernardus de *Montfaucon*, qui illud in suo Diario Italico exhibuit.

ANN. CHR.
510.
XIX.
Monachos sibi infestos deserit.

* Vicovaro.

ANN. CHR.
510.

XX.
Galliæ res
monasticæ.

Dum hæc in Italia geruntur, in Galliis res monasticæ magnopere crescunt, monasteriis cum novis conditis, tum antiquioribus auctis & amplificatis: quæ omnia, aut fere omnia in Ordinem nostrum subinde commigrarunt. Ex antiquioribus præcipua fuere in primis apud Lugdunum Insulæ-Barbaræ & Athanacense, quibus nonnulli sancti Justi basilicam addunt. In Jurenſibus jugis Condateſcense & Lauconneſe virorum, ac Balmenſe puellarum. In Provincia Galliæ Lirinense & Maſſilienſe sancti Victoris; Vienna Grinniacense, apud Pictones sancti Hilarii in urbe, & in eadem diœceſi Locociagenſe & Henſionense. Apud Turones Majus-monasterium suburbanum, aliudque urbanum, sancti Martini postea dictum, præter Cainonenſe & Loccense: quibus Trevirensia duo, sancti Maximini & sancti Mathiæ, annumerari possunt.

Regnante super Francos Chlodoveo alia nova surrexere cœnobia: sancti Germani Autisiodorensis, item sancti Petri apud Senonas, Miciacense apud Aurelianos; Divionense sancti Benigni, Reomaënſe & Melundense in Burgundia, atque Nigellense, præter Arelatenſe virginum, quod Cæſarius illius urbis episcopus in gratiam Cæſariæ fororis suæ condidit. De utriſque, antiquis scilicet ac novis, quædam, ut in loco, hic præmittenda sunt, antequam ad prima Ordinis nostri cunabula descendamus.

XXI.
Locociagen-
ſe monasteriũ.
* Ligugé.
* Le Clain.
a Greg. Tur.
de mirac. sancti
Mart. lib. 4. c.
30.

Locociagenſis * monasterii, quod sanctus Martinus non longe ab urbe Pic-tavo-rum ad Clenum * amnem construxit, ut exigua initia, sic etiam exiles progressus fuere, tamenſi conſtans ad noſtra uſque tempora ejus ſtatus perſeveravit. *Locus diſtat ab urbe Pic-tava, inquit Gregorius ^a, quaſi ſtadiis quadraginta, ubi monachorum catervam congregaverat vir beatus.* Iſtic ipſe vixit ante episcopatum, ibidemque mortuum excitavit. Iſtic etiam quidam ei ſe catechumenus junxit, cupiens viri ſanctiſſimi inſtitui diſciplinis, referente Severo Sulpicio: quæ catechumenorum inſtitutio in ſancti Pachomii monasterio, item in Bethleemitico, Hieronymo teſte, aliisſque non paucis obtinuit. Gregorius Turonum episcopus eundem expetens locum, poſt celebratas ſollemniter miſſas, abbatem percontatus eſt, an aliqua ibi miracula fierent. Quædam ei retulit abbas, in primis duorum paralyticorum, qui velum, quo cancellus tegebatur, oſculati, ſoſpitem receperant. Hujus monasterii qui poſt Gregorium meminerit, invenio fere neminem, præter Defenſorem ejuſdem loci monachum, qui librum ſcintillarum, ſeu collectaneum ex Parum ſententiis, ad informandos mores deſloravit *ſub Urſino nutritore ſuo in cœnobio Locuciaceni ſancti Martini*, ubi ſe in monachum attonſum fuiſſe teſtatur. Is forte eſt Urſicinus, qui ſancti Leodegarii facta in litteras ^b retulit ſeptimo ſæculo exeunte. Proceſſu temporis idem locus redactus fuit in Prioratum Malleaceni olim abbatiaſe ſubjectum, qui nuper Pic-tavenſi Patrum Societatis Jeſu collegio addictus eſt. Superſunt adhuc, præter basilicam, regulares officinæ pæne omnes.

^b V. hic lib.
17. n. 30.

XXII.
Majus-mo-
naſterium. ^c
c Sever.
Sulp. in ejus
vita.

Sed longe illuſtrius fuit aliud ſancti Martini monasterium, quod is episcopus factus in suburbano Turonum loco exſtruxit, Majus-monasterium ſubinde appellatum. Quippe cum ita ^c impletet episcopi dignitatem, ut non tamen propoſitum

monachi, virtutemque desereret; aliquamdiu adherenti ad ecclesiam cellula usus est. At cum inquietudinem se frequentantium ferre non posset, duobus fere extra civitatem millibus monasterium sibi statuit, qui locus tam secretus ac remotus erat, ut eremi solitudinem non desideraret. Ex uno enim latere præcisa montis excelsi rupe ambiebatur: reliquam planitiem Liger fluvius, reducto paululum sinu, clauserat. Una tantum, eademque arcta admodum via adiri poterat. Ibi ipse ex lignis contextam cellulam habebat, multique ex fratribus in eundem modum. Plerique saxo superjecti montis cavato receptacula sibi fecerant, quales istic hactenus visuntur veterum illorum monachorum quædam cellulæ, qualis etiam beati Martini cellula basilicæ ejusdem monasterii inclusa cernitur, una ex tribus quas illic habebat, lectulus ejus dicta, quod in ea noctu somnum caperet, atque interdum federet, ut docent versus *super locum lecti ejus*, qui in hos desinunt:

*Cellula namque fuit requies in nocte silenti,
Pro scamno & cathedra hæc quoque cella die.*

Discipuli vero octoginta erant, qui ad exemplum beati magistri illic instituebantur. Nemo ibi quidquam proprium habebat: omnia in medium conferebantur. Non emere, aut vendere (ut plerisque monachis moris est) cuiquam licebat. Sanctus Basilius id licere ait, modo vendentes tantum de bona rei traditæ qualitate, ementes de solo pretio solliciti sint. Sanctus Benedictus minori pretio quam a sæcularibus vendi præcipit. Ars ibi, pergit Severus, exceptis scriptoribus, nulla habebatur: cui tamen operi minor ætas deputabatur: majores orationi vacabant. Rartus cuiquam extra cellulam suam egressus, nisi cum ad locum orationis conveniebant. Cibum una omnes post horam jejunii accipiebant. Vinum nemo noverat, nisi quem infirmitas coëgisset. quod sane mirum in illa vinetorum, quæ ibi crescunt, abundantia. Plerique camelorum setis vestiebantur: mollior ibi habitus pro crimine erat. Quod eo magis sit mirum necesse est, quod multi inter eos nobiles habebantur, qui longe aliter educati, ad hanc se humilitatem & patientiam coëgerant. Pluresque ex his postea episcopos vidimus, ait Severus. Quæ enim esset civitas aut ecclesia, quæ non sibi de Martini monasterio peteret Sacerdotem?

Hæc de monasticis sancti Pontificis ritibus persequi nostri videtur instituti, maxime cum sanctus Benedictus eum, tamquam vitæ monasticæ exemplar, sibi patronum proposuerit, ædificatis in monte Casino in sancti Johannis Baptistæ & beati Martini honorem duobus oratoriis. Nec dubitem, sanctum Legislatorem nostrum quasdam institutiones in suam Regulam transtulisse ex Severi Sulpicii relatione: qui cum ritum, quo ipse a Martino vivente acceptus est, commemorat, quasi quoddam Regulæ nostræ specimen ob oculos ponit. Miserum me! exclamat a Severus, pæne non audeo confiteri, cum me sancto convivio suo dignatus est adhibere. Aquam manibus nostris ipse obtulit: ad vespertinum autem ipse nobis pedes abluit. Sermo autem illius non alius apud nos fuit, quam mundi hujus illecebras & sæculi onera relinquenda: ut Dominum Jesum liberi, expeditique sequeremur. Præstantissimum quoque nobis præsentium temporum illustris sancti Paulini exemplum ingerebat: qui summis opibus abjectis Christum secutus, solus pæne his temporibus evangelica præcepta impleisset. Illum nobis sequendum, illum clamabat imitandum. Jam vero, pergit Severus, etsi facta illius explicari verbis utcumque potuerunt, interiorem vitam illius, quotidianam conversationem, & animum cælo semper intentum nulla umquam explicabit oratio: illam scilicet perseverantiam in abstinentia & jejniis, potentiam in vigiliis & orationibus, noctesque ab eo perinde ac dies actas; nullumque vacuum ab opere Dei tempus, quo vel otio indulserit, vel negotio, sed ne cibo aut somno quidem, nisi quatenus naturæ cogebat necessitas. nulla umquam hora momentumque præterit, quin aut orationi incumberet, aut insisteret lectioni. Quamquam etiam inter legendum, aut si quid aliud forte agebat, numquam animum ab oratione laxabat. Talem sibi suisque patronum proposuit sanctus Benedictus, qui discipulis suis pro speculo esset & exemplo. Ceterum sanctum Pontificem in monasterio, ejusque discipulos a carnibus abstinuisse illud argumento, quod ipsis Paschæ diebus, non carnes, sed piscem, quasi pro quadam solitæ severitatis remissione, edere solitus erat.

Annal. Bened. Tom. I.

B ij

AN. CHR:
510.

Ejus disci-
plina.

X X I I I

a Sever. c.
26.

b Sever. dial.
3.6.13.

ANN. CHR.

510.

X X I V.

a Greg. lib.

10. c. 31.

Majoris-monasterii basilicam in honorem sanctorum apostolorum Petri & Pauli Martinus ædificavit, ex Gregorio ^a episcopo Turonensi: cui Volusianus pontifex aliam *sancti Johannis* basilicam adjunxit, id est sancti Johannis Baptistæ, quæ nunc diruta est. Ejus exemplo sanctus Benedictus itidem oratorium exstruxit in honorem illius sanctissimi Præcursoris, qui monachorum veluti antesignanus & exemplar ab antiquis vitæ monasticæ cultoribus habitus fuit.

b id. ibid.

Porro nonnisi post mortem sancti antistitis dictum est Majus-monasterium, cum scilicet ædificato super ejus tumulum alio monasterio, primum illud hujus aliorumque ejusdem provinciæ monasteriorum comparatione Majus appellari cœpit. Primus sanctus Briccius, Martini in episcopatu successor, *basilicam parvulam* ^b super corpus ejus ædificavit. Briccio successit Eustochius, Eustochio Perpetuus. is *submota basilica*, quam prius Briccius ædificaverat, *miro opere aliam ædificavit amplio-rem, in cujus absidam*, id est superiorem partem, sacrum ejus corpus transtulit anno quadringentesimo septuagesimo-secundo. Ab eo tempore posteriorem hanc basilicam infederunt monachi usque ad sæculi noni initia, rexeruntque monasterium istud abbates pietate ac merito illustres: quorum e numero fuit Leo, procedente sæculo sexto factus episcopus Turonensis. De Majoris-monasterii abbatibus nihil fere comperti habemus ante pontificatum Gregorii, cujus tempore Eustochius Majori-monasterio præerat.

X X V.
 Clarus &
 Maximus S.
 Martini disci-
 puli.
 c Sever. vi-
 ta c. 25.
 d Greg. Tur.
 de gl. Conf. c.
 22.

Ex sancti Martini discipulis præcipui, ne quid dicam de Septem-dormientibus, quos vocant, monachis, quorum tumuli in oratorio Majoris-monasterii basilicæ adhærente visuntur, duo fuere, Clarus & Maximus, ambo sacerdotio, ambo etiam sanctitate insignes. Clarus, *adolescens nobilissimus, mox presbyter*, teste ^c Severo, in quamdam cellulam cum aliquot ^e fratribus secessit, monasterio proximam, ubi modo exstat oratorium ejus nomine ac titulo insignitum. Alter *virtutibus* ^d itidem *ac nomine Maximus*, oculere quod erat cupiens, *Insulam-Barbaram monasterii Lugdunensis* latendi studio se recepit: sed & eo in loco *manifestatus*, in patriam redire disposuit, abjecta, quæ sibi imposita fuerat, abbatis dignitate. At cum flumen trajiceret, cymba aquis oppleta demersus est in flumen, habens ad collum cum evangeliorum libro supellectilem sacerdotalem, id est *patenulam parvam cum calice*: sed divina opitulante virtute appulit incolumis ad litus; reversusque in pagum Turonensem, ad castrum Cainonense ^{*}, monasterium collocavit, ubi & ipse obiit *plenus dierum*, ac sepultus miraculis claruit. Ejus loci abbas erat Flameris, qui ex tactu ^e epistolæ, a sancto Germano Parisiorum episcopo ad se scriptæ, monachum suum a febre liberavit.

* Chironi.

c Fortun. n.
 58.

X X V I.
 Insulæ-Bar-
 baræ monaste-
 rium.

* la Saone.

Jam inde itaque a sæculo quarto exsistebat in medio Araris ^{*} supra Lugdunum civitatem Insulæ-Barbaræ monasterium, sancto Andreæ primitus, deinde sancto Martino nuncupatum: cujus loci abbates clarissimi, Ambrosius, Maximinus, Licinius, & Benedictus, sub episcopis Eucherio, Lupo, Genesio, aliisque; & sub
 " Leidrado, hujus rei teste in epistola ad Carolum Magnum, ea pollebant auctori-
 " tate, ut vices episcopi tum in lustranda diocesi, cognituri, *utrum catholica fides*
 " *recte crederetur, ne fraus hæretica pullularet*; tum in remittendis retinendisque pec-
 " catis, tum denique in regenda vacante ecclesia implerent. Non desunt qui Ma-
 " ximum abbatem hic laudatum a Maximo, cujus modo mentio facta est, haud alium
 " esse existiment, adstipulante in primis auctore, qui Rudera ^{*} Insulæ-Barbaræ, id
 " est dissipatas ex veteri disciplina regulari, eo in loco per sæculares canonicos su-
 " periori sæculo everfa reliquias recollegit. Verum cum sub sancto Lupo episcopo
 " Leidradus Maximinum reponat: omnino diversum a Maximo fuisse non modo no-
 " minum, sed etiam temporum ratio persuadet. Fuerat porro Lupus ante episcopa-
 " tum Insulæ-Barbaræ monachus, quem Leobinus, is quem postea Carnutensis ec-
 " clesiæ præfulem factum dicturi sumus, in illo cœnobio habiturus adiit.

* Les Masu-
 res de l'Isle-
 Barbe, par M.
 le Laboureur.

ibid. p. 20.

Vulgata est in prædictis Ruderibus Eucherii antistitis epistola, *sancto ac venerabili & compresbytero Philoni* inscripta: qua Eucherius ab eo postulat, ut se conferat ad monasterium Insulæ-Barbaræ, Maximum ejus loci abbatem, qui de suo discessu ob inopiam cogitabat; hortaturus, ut ne locum deserat, certus, Eucherium necessaria monachis provisorum. Se id unum speciatim ab eo petere, *ut domum pensilem*, quam Eucherius ipse construi jusserat, paratam esse curet cum membranis. quippe se cupere, si Deus annuerit, quadragesimam in insula cum

ipso terere. Interim trecentos modios annonæ, ducentos vini, totidemque casei libras, atque olei centum in monachorum usus assignare, quæ epistola, si vera & genuina est, Maximo abbati, sancti Martini discipulo, aptari potest. Siquidem Maximus iste pervenit ad tempus Egidii magistri militum in Gallia pro Romanis, qui castrum^a Cainonenfe obsedit, id est ad medium sæculum quintum, quo Eucherius ecclesiam Lugdunensem regebat. Sub ejusdem etiam pontificatu Insulæ-Barbaræ præfuit Ambrosius abbas, in superiori Leidradi epistola memoratus, quem Asterio post Maximum substituunt vulgati indices Insulæ-Barbaræ abbatum. Hunc locum adiit sanctus Bonitus, rexitque Benedictus abbas Anianensis, ut suo loco dicemus: cujus gratia Carolus Magnus *codices suos*, ut in Leidradi epistola legitur, id est, bibliothecam, illuc direxit.

Præter hoc monasterium exstabat etiam tunc aliud apud Lugdunum Athanacense^{*} ad confluentes Araris & Rhodani, ob id *Interamne* appellatum in vita sancti Romani abbatis Jurenensis, qui priusquam religionis professionem arriperet, quemdam venerabilem virum, Sabinum nomine, Lugdunensis Interamnis abbatem, viderat, ejusque strenua instituta, & monachorum illius vitam, a quibus religiosæ vitæ exempla, librum vitæ sanctorum Patrum, eximiasque abbatum institutiones acceperat. Eo in loco martyrium passi sunt Martyres illi Lugdunenses, ob id Athanacenses dicti apud Gregorium Episcopum^b Turonensem, qui eorum nomina commemorat. Exustis martyrum corporibus sacros cineres in profluentem Rhodanum tyrannus spargi præcepit. At nihilo minus fideles eos colligentes, miræ magnitudinis basilicam in eorum honorem ædificarunt, & sacra pignora sub altari reposuerunt. Basilicæ brevi adjunctum est monasterium, quod Salonius episcopus, Eucherii Lugdunensis filius, & post eum Brunehildis regina instaurasse perhibetur. Idem sæculo nono restituit Aurelianus, factus postea episcopus Lugdunensis, de quo suo loco.

Lugdunensibus monasteriis Bultellus^c adjungit sancti Justi basilicam, propterea quod, auctore Sidonio, vigilias in ejus festo *alternante mulcedine monachi, clericique psalmicines concelebrabant*. quod argumentum nonnullis forte non satis firmum inde videbitur, quod in celebrioribus festis Patronorum tutelarium mos esset, qui etiam nunc Turonis in sancti Martini basilica servatur, ut clerici & monachi diversarum ecclesiarum, sibi succedentes, ordine quique suo divina officia peragerent. Verum cum ex actis sancti Baldomeri^d habeamus, Viventium monasterii sancti Justi sæculo septimo abbatem fuisse, pro comperta haberi potest Bultelli sententia. In festo sancti Justi habita est^e præclara illa sancti Aviti episcopi Viennensis collatio adversus Arianos coram Gundebaldo Burgundionum rege, episcopis à Stephano Lugdunensi de more invitatis *ad festivitatem sancti Justi, quæ instabat, in qua ob frequentiam miraculorum*, ait auctor, *siebat concursus plurimus populorum*.

Ineunte sæculo quinto conditum est Lirinenfe monasterium, insigne illud sanctorum monachorum & pontificum seminarium, quod ceteris Gallicanis cœnobiis formam dedit. Ejus auctor Honoratus, generis consularis, relicta patria una cum Venantio germano fratre, primo quidem vitæ monasticæ institutorem habuit Caprasium abbatem, *angelica in insulis conversatione degentem*. Tum in Orientem ambo profecti, Achaïæ aliarumque gentium litora lustrarunt. At^{*} Methonæ fratre mortuo, in patriam reversus Honoratus alliciente Leontio Foro-Julienfi episcopo, vacantem & venenatorum animalium metu inaccessam insulam Lirinensem subit. moxque ad ejus ingressum, *fugit horror splitudinis, cedit turba serpentum*. Hic primum illigatur invitus, clericatus officio, tametsi ante suum e patria discessum jam redactæ essent *ob breves capillos luxuriantes coma*; & tandem sacerdotio initiatur; & qui venire ad dignitatem detrectaverat, ad ipsum dignitas venit. Verum ille tam integram in sacerdotio monachi humilitatem conservabat, quam plene monachus sacerdotis merita possederat. Constructo istic monasterio, certatim jam illuc omnis regio quærens Deum properabat. Nulla terra, nulla natio in monasterio illius cives non habebat. Impiger, festinus, infatigabilis perseverabat, prout cujusque natura ferebat; hunc secreto, illum palam aggrediens; hunc severe, illum blandecompellans; incredibili cura, ne quem tristitia affligeret, ne quem nimis laboribus gravaret, ne quis nimia quiete torpesceret; valentes corpore a desidia semper excutiens, ferventes spiritu cogens ad requiem. Omnium vires, omnium animos, omnium stomachos instinctu quodam Dei noverat, vere servus omnium factus per

cc AN. CHR.
cc §10.

a Gregor. de
gl. Conf. c. 22.

XXVII:
Athanacense.
* Ainay.

b Gregor. lib.
1. de gl. mart.
c. 49.

XXVIII:
Sancti Justi.
c Bultell. lib.
1. c. 4. n. 22.

d Bolland.
27. Feb.

e Spicil. 10.
5. p. 110.

X X I X.
Lirinenfc.

* Moudon.

AN. CHR. 510,

XXX.
Divisæ ibi
cellulæ.

Christum Jesum. Hæc illius jugis opera, jugis intentio erat, levigare omnibus jugum Christi. Utinam ad tale exemplar sese conformarent monasteriorum rectores!

Mistum erat principio ex cœnobiali & anachoretica vita Lirinensium institutum. *Ingens fratrum cœnobium & congregationem* appellat Cassianus in Præfatione undecimæ Collationis ad Honoratum Lirini abbatem & Eucherium, qui Eucherius in epistola de laude eremi de Lirino agens; *Hæc nunc, inquit, habet sanctos senes illos, qui divisis cellulis Ægyptios Patres Galliis nostris intulerunt.* Itaque instar

a Sidon. lib.
9. epist. 3.

lauræ erat monasterium Lirinense, unde apud Sidonium^a in epistola ad Faustum, Lirinenses *cellularum* appellantur. Idem in Majori-monasterio, idem in Insula-Barbara ritus; paullo diversus in Tarnatensi, ubi divisis quidem cellulis, sed conjunctis, monachi commorabantur. Contrarium morem induxit in Condatecense monasterium Augendus, qui, *refutato archimandritarum orientalium more, omnes univit in medium, & destructis mansionum adiculis, quæ tunc etiam apud Jurense monachos in usu erant, uno cunctos secum xenodochio quiescere fecit: ut quos causa unita refectio una claudebat adicula, discretisque lectulis una ambiret & mansio.* Pertinebant hæ Lirinensium cellulæ etiam ad Lerum insulam, vulgo sanctæ Margaritæ dictam, ubi versabatur ante Lugdunensem episcopatum Eucherius, qui in epistola de laude eremi Lirinum suam vocat. An vero in unum omnes ad officia divina statis horis (quod solis sabbatis ac dominicis apud Ægyptios monachos fiebat) & ad refectionem convenirent, difficile dictu est, uti & factu. Si de officio divino interpretandus est Sidonius^b in epistola ad Faustum, ex Lirinensi abbate episcopum Reienssem, ubi idem Faustus preces insulanas de senatu Lirinensium in suam urbem transtulisse laudatur; sollemnes quotidiani officii horas apud Lirinenses viguisse inde comprobatur. Sane in vita sancti Cæsarii *canonicam modulationem monachi* legimus: ad refectionem quod attinet, is de exigua oleris seu pulticula coctione, quam sibi dominico die preparabat, usque in alteram dominicam traherebat. quæ res, nisi privata erat quorundam districtio, anachoreticum vivendi genus designat. Quamquam non sic à se se invicem discreti erant Lirinenses, ut omnem communis vitæ rationem excluderent. Sane Faustus, abbas tertius, in homiliis suis ad Lirinenses, quæ exstant in codice regularum, de cœtu illo agit, non secus ac de

b Sidon. lib.
9. epist. 3.

vera congregatione monachorum: ubi rogat eos^c, *ut obedientiam, humilitatem, caritatem, non solum senioribus & coequalibus, sed etiam junioribus exhibere jugiter studeant.* quod non facile in se se invicem præstare possunt anachoretæ. Sed & in epistola^d ad Ruricium, *insulanam angelicæ congregationis militiam* vocat.

c Faust. hom.
3.

d id. epist. 5.

XXXI.
Sub qua regula.

Reliqua inclyti hujus cœnobii instituta primaria operosum est explicare per partes. Nec licet recurrere ad Cassiani instituta, quæ necdum eo tempore, quo Honoratus Lirinum excolere cœpit, scriptis mandata erant. Probabilior est conjectura de sancti Macarii regula, quam Johannes abbas istic institutus Reomaënsibus suis imposuit. In summa, orientalium monachorum disciplinam æmulari videbantur. Idem Faustus in homilia tertiam abbatem & præpositum loci designat: tum meminit regulæ, voti, habitus peculiaris a sæculari diversi. Quippe agens de iis, qui retento habitu a corpore congregationis recedebant: *Isti tales, inquit, nesciunt quid voverunt.* Nam licet nomen atque habitum promissionis suæ custodire videantur, animæ illorum negligentis tabescunt ac diffluunt. tum subdit: *Et quid gravius, quam ut subito eradiceris de loco, ad quem te Dominus tuus vocaverat? oblivisci subito fraternæ societatis & consolationis, oblivisci loci illius, in quo primum dulcissimum habitum mutasti, & nomen sæculare exuisti?* Ceterum magnam in illa insula fuisse monachorum parsimoniam & vitæ severitatem, discimus ex his Sidonii ad Faustum versibus:

Vixque otia somni,
Vix coctos capture cibos. Abstemius ævum
Ducis, & insertis pingis jejunia psalmis.

XXXII.
Abbatem primi Lirinenses.
e Eucher. ep.
de laude eremi.

Honorato, ad insulas Arelatenfes post Patrocli necem, quam anno vicesimo sexto supra quingentesimum Prosperi chronicon reponit, rapto, successit Maximus, dignus habitus, cui fundator ille Lirinensis^e navis post se gubernacula committeret. Is plenis septem annis ibidem Christi gregem pavit, ut legitur in oratione

ejus funebri, quam Fausto ejus successori recte vindicat post Vincentium Barralem Josephus ^a Anthelmus, a quo multum lucis accepit historia Lirinensis. *Anno- rum hebdomada*, sic idem Faustus loquitur, *transacta*, ambierunt illum in episcopum Antipolis & Foro-Julium: *qua ille suspicione percussus, tristem parat egressum, & longinquum meditatur exsilium*: sed Reium ^{*} tandem prævaluit, eumque antistitem habere meruit. Maximum in regimine Lirinensi anno quingentesimo tricesimo-tertio excepit Faustus, idem itidem Maximi in sede Reiensis successor. quod egregie his versibus exprimit Apollinaris Sidonius:

—————*Fuerit quis Maximus abbas,
Urbem tu cujus, monachosque antistes & abbas
Bis successor agis.*

Fausto ad ecclesiam Reiensis abeunti suffectus Nazarius sancti Stephani cœnobium virginum in Arluco ^{*} extruxit, in colle peramœno ad oram maris & ad ripam fluvii Siagnæ ^{*}: cujus parthenonis ecclesiam sub titulo sancti Stephani dedicari curavit. Hoc cœnobium sanctus Aigulfus abbas sæculo sexto instauravit, eidemquæ Angadrismam abbatissam præposuit. Porcarius abbas, Nazarii successor, Abboni administrationem morte resignavit ineunte sæculo sexto.

Sub his abbatibus florere quam plurimi viri pietate, doctrina, pariterque dignitate illustres. Enituit in primis Hilarius, Honorati popularis, ac forte confanguineus, discipulus, & in sede Arelatensi successor: cujus causa is, plus jam *infirmitatibus* ^b, quam ætate gravis, patriam olim fastiditam, *non refugiens tanti itineris laborem*, non dedignatus est repetere, ut adolescentem, *jam amicum sæculo*, sed *contumacem Deo*, ad Christi militiam adduceret. Hanc patriam, quam Hilarius in vita Honorati, & Honoratus Massiliensis episcopus in vita ipsius Hilarii, de industria reticent, multum a Lirino distitisse verba mox relata probant, quæ nonnulli ad Campaniam, alii ad Belgicam primam trahunt. Nobilem tironem multa sollicitudine informavit Honoratus: qui tantæ caritati vicem aliquam rependere conatus est, scripta de ejus gestis præclara oratione, qua nullum fere per id tempus illustrius monumentum. Discedentem Lirino antistitem jussus sequi Hilarius, quam propere rediit ad amicam Lirinum. Quantus amor eremi ^c fuit, ait vitæ scriptor, apud quem beati Honorati dilectio non potuit studio caritatis imminui; sed ardentissima compunctionis flamma! Unde ad eum Eucherius: Magno animo egressus dudum de domo tua & de cognatione tua, usque in mare magnum recedentia eremi secreta penetraveras: majore tamen virtute repetita est à te eremus, quam petita: nempe quod eremum ingressus, Honoratum habuit ducem & magistrum: at redeuntem ad familiare eremi secretum unus solitudinis amor retulit. Mortuo post duos annos Honorato suffectus est in sede Arelatensi Hilarius, quam ad annum sæculi quinti undequingagesimum rexit: siquidem hoc anno data est Leonis Magni epistola ad Ravennium ejus successorem. Obiit ipse, cum ætatis *vix* ^d *quadragessimi-octavi anni circulum impleret*. ac proinde Honorato successit anno ætatis vicesimo-octavo. Sancto Caprasio, Honorati primo institutori, jam episcopus adfuit morienti: ubi tunc temporis sanctum Faustum, presbyterum pariter & abbatem, ita futurorum præsciis honoravit, ut inter se & sanctos sacerdotes Theodororum & Maximum compelleret residere. Ex quibus intelligas, beatum Caprasium; quem jam *senem perfectæ consummataque virtutis* primum adiit Honoratus, non ante annum sæculi quinti tricesimum-tertium ad superos abiisse: cum eo ipso tempore jam sedem Reiensis iniisset Maximus, qui regimen cœnobii Lirinensis non ante annos ab Honorati ex insula discessu septem Fausto abbati resignavit. Quod idcirco lubet observare, ut Lirinensis monasterii primordia non ante sæculi quinti initium statuenda esse demonstramus.

Præter Honoratum ac Maximum Eucherius celebrat reverendi nominis Lupum, qui postea Trecensis episcopus fuit, ac *germanum ejus Vincentium, interno gemmam splendore perspicuam*, ad hæc *venerabilem ætate Caprasium, veteribus sanctis parem*, qui Honorati primus, ut jam dixi non semel, institutor, ejusdem postea tantum-non discipulus Lirini exstitit. Longe plures omittit Eucherius, quibus duos præ ceteris præfert, Lupum & Vincentium, Hilario scribens, quod Hilarii sororem

ANN. CHR.
510.
^a Anthelm.
de inie. eccl.
Forojul. p. 89.
^{*} Riez.

^{*} Arluë.

^{*} La Siagnè.

XXXIII.
Viri illustres

^b Hil. in Vita Honorati.

^c Honorati in ejus vita.

^d Ibid.

XVII.
S. Hilarius.

ANN. CHR.

Pimeniolam Lupus quondam in matrimonio habuisset: sed ea dimissa, Lirinum se recepisset.

510.

XXXV.

Lupus.

^a Sidon. lib.
66. ep. 1.

^b id. lib. 7.
ep. 13.

Lupum Tulli-Leucorum in prima Belgica, ut in ejus actis apud Surium, nobili in primis genere oriundum, post desudatas militiae Lirinensis excubias, episcopum factum fuisse auctor est Sidonius ^a, & quidem anno quadringentesimo vicesimo-septimo, proximo post Honorati, cujus discipulus fuit, electionem in episcopum Arelatensem. *Summa homini*, inquit Sidonius ^b, *cura de litteris, sed maxime de religiosis, in quibus eum magis occupat medulla sensuum, quam spuma verborum.* Denique pontificum Gallicanorum facile principem fuisse, quod ait idem Sidonius, probat tum legatio in Britanniam cum sancto Germano episcopo Autisiodorensi contra Pelagianos, tum repressa Attilæ tyranni ferocia.

XXXVI.

Vincentius.

Vincentius Lupi germanus frater, relicta, quam primo sectatus est, sæculari militia, Lirinensem Honorato duce amplexus est. Presbyter factus elegantissimum Commonitorium, quo omnium hæreseon monstra confodit, scripsit anno sæculi quinti tricesimo-quarto, sub regimine Faustii abbatis. Ad hoc negotium illum non solum fructus operis, sed etiam consideratio temporis & opportunitas loci invitavit. Tempus, ut aliquid de tempore raperet, quod in vitam proficiat aternam: locus, quod secretum monasterii incoleret habitaculum, ubi absque magna distractione Deo, rebusque divinis vacare possit. Sed & monastici propositi rationem in id convenire dicit, quod *variis ac tristibus sæcularis militiae turbinibus expeditus, tandem in portum religionis appulerit.* Obiisse ante annum ejusdem sæculi quinquagesimum, viris eruditus persuasum est.

XXXVII.

Veranus & Salonius.

Discipulos habuit præ ceteris Veranum & Salonium Eucherii filios, uti Eucherius ipse testatur in epistola ad Salonium, libro de quæstionibus veteris ac novi Testamenti præfixa: ubi Salonius, *vixdum* decem natus annos, eremum Lirinensem ingressus, inter illas sacras manus, non solum imbutus memoratur, verum etiam nutritus sub Honorato patre illo primo insularum, postea ecclesiarum magistro: tum sub beatissimi Hilarii, tunc insulari tironis, sed jam nunc, inquit, summi pontificis, doctrina formatus per omnes spiritalium rerum disciplinas; postea consummatus a sanctis viris Salviano atque Vincentio, eloquentia pariter, scientiaque præeminentibus. Tandem ambo, Veranus & Salonius, episcopi fuere, uti & Valerianus, itidem Lirinensis, cujus præclaras aliquot homilias habemus, idemque episcopus sedis Cimelenensis, quæ postmodum Nicium translata est. An idem fuerit ille Valerianus Eucherii consanguineus, ad quem insignis exstat ipsius Eucherii epistola de contemtionem rerum humanarum, mihi non satis compertum, nequidem ex his quæ in utramque partem versavit eruditus Anthelmus ^c, tametsi in affirmantem sententiam propendet animus. Ad Salvianum quod attinet, fuit ille quidem Honorato carorum suorum unus ^d, & apud Lirinum aliquando hospes, ubi Salonium eloquentiæ præceptis imbut: sed non monachus.

^c Anthelm. de
Forojul. p. 212.

^d Hilar. in
vita Honorati.

XXXVIII.

Faustus.

Præclara sunt quæ de Fausto, monacho primum, & post Maximum Honorati successorem abbate Lirinensi, prædicat Apollinaris Sidonius tum in duabus ad eum epistolis, tum in carmine eucharistico ad eundem. Maximo abbati anno tricesimo-tertio supra quingentesimum, ut jam dixi, successit: sub cujus regimine gravis orta est ipsum inter & Theodorum Forojulensem episcopum controversia de jure ipsius diocæsani episcopi in Lirinenses, de qua inferius agendum. Maximum mortuum insigni oratione prosecutus est, quæ inter vulgatas Eusebii Emisenni homilias reperitur, eundemque in cathedra Reiensis excepit. Is episcopus precum peritus insularum, ut Sidonii ^e verbis utar, quas de palæstra congregationis eremitidis & de senatu Lirinensium cellulanorum in urbem quoque Reium transtulerat, nihil ab abbate mutatus est per sacerdotem: quippe cum novæ dignitatis obtentu rigorem veteris disciplinæ non relaxaverit. Et tamen in tanta vitæ severitate ejus *annos * dextera ^f numeravit*, teste Sidonio, ac proinde annum ætatis centesimum excefferat tum, cum hanc epistolam scriberet Sidonius, qui anno sæculi quinti septuagesimo-secundo episcopatum iniit. Idem auctor in eadem epistola Faustii libros laudat, ejusque studium erga philosophiam, quæ raso capillo superflue religionis, ac supercilio scientiæ sæcularis, ab ipso semper adamata est.

^e Sidon. lib.
9 ep. 3.

^f ibid. ep. 9.

* Qui olim per digitos numerabant, quæ ars indigitatio vocabatur, a sinistra manu incipiebant usque ad numerum centesimum, in quo ad dexteram transibant.

Hæc ab annis , inquit , vestra jam dudum pedisequa primoribus , hæc tuo late-
 ri comes inseparabilis , sive in palæstris exercereris urbanis , sive in abstractis ma-
 cerarere solitudinibus . Hæc athenæi consors , hæc monasterii , tecum mundanas
 abdicat , tecum supernas prædicat disciplinas . Fausti pietatem , qui ejus homilias
 legerit , religionemque fatebitur cum ecclesia Reïensi , quæ ejus diem festum colit
 septimo-decimo calendas Februarii , quamvis in Semipelagianorum errorem , ante
 Concilium Arausicanum sane veniabilem , impegerit . Brittonem fuisse , sive ex mi-
 nori , seu potius ex majori Britannia oriundum , colligimus ex patria Riocati an-
 tistitis ac monachi , qui *bis peregrinus* , utpote monachus & extra patrium solum
 existens , quædam volumina *Britannis* pro ipso reportans , ea Sidonio ^a legenda
 permisit . Hic est Riocatus , qui in vetustissimis Litaniis Anglicanis ^b Sanctus appel-
 latus est ante annos fere nongentos , nescio an idem qui sanctus Riochus dicitur
 in actis sancti Wingaloei abbatis Landvenecensis in minori Britannia .

Porro in Fausti operibus elucet non modo eloquentia haud vulgaris , sed & pietas ,
 si errata Semipelagianorum excipias . Præclara sunt in primis quæ in homiliis suis
 ad monachos , & in nonnullis quæ supersunt epistolis scripsit : qualia sunt quæ de
 lectione habet in epistola ad quemdam monachum Græcum , qui in errorem Nes-
 torianum lapsus erat , ubi eum monet , ut rectum animi sui sensum , qui multæ elationis
 pondus non sustinet , magis laboris occupatione castiget ; ita caveat nimiam
 lectionem , ut cordi parum capaci , tamquam sumti immoderatus vini periculo-
 sam ebrietatem : numquam cogitationibus fuit credat , sed magis imitanda legat ,
 quam legenda conscribat .

Sub Fausto , ut mox dicebam , Lirinensi abbate gravis exarsit inter ipsum &
 Theodorum episcopum contentio de jure *diocæsani* episcopi in monasterium Lirinense .
 Hoc primum situm fuit in diocæsese Forojuliensi : nunc vero in Antipolitana
 seu Grassensi . Honoratus loci conditor principio ita pepigerat cum Leontio epif-
 copo , ut Lirinenses clerici atque altaris ministri à nullo , nisi ab ipso episcopo ,
 vel ab eo , cui permisisset , ordinarentur ; chrisma ab eodem acciperetur : laica
 vero omnis monasterii congregatio à solo abbate penderet . Anno quadringentesi-
 mo tricesimo - secundo kalendis Decembris sanctus Leontius obiit , altero anno
 post sanctum Honoratum . Leontio subrogatus Theodorus ex abbate Stœchadum
 insularum , sive novo decreto Concilii Chalcedonensis , quod monachos episcopis
 subjiciebat , elatus , seu quavis alia ductus ratione , intra limites pacti cum Leon-
 tio initi consistere noluit : sed omnem in monachos Lirinenses auctoritatem sibi
 vindicare molitus est , & Faustum abbatem sibi repugnantem tantum-non sacris
 interdixit . Ubi nata est hæc controversia , comprovinciales vicinosque episcopos
 in varias partes distraxit , aliis pro Theodoro episcopo , aliis pro Fausto , ejusque
 monasterio stantibus . Lirinensibus favebant præ ceteris Maximus Reïensis , & Va-
 lerianus Cimelinensis , ex grege Lirinensi electi ad episcopatum . Cum hæc lis la-
 tius serperet , Arelate convocati sunt a Ravennio metropolita episcopi ad eam
 componendam . Annum signat Sirmundus quinquagesimum - quintum supra qua-
 dringentesimum , a Chalcedonensi Concilio quartum ; Anthelmus quinquagesimum ,
 ratus , Theodorum , si hic conventus Chalcedonensi posterior fuisset , ejus decre-
 to adversus Lirinenses usurum fuisse . Res magna civilitate & æquitate sic gesta
 est .

Ravennius metropolita , cum hæc contentio longius procederet , scandalo inde
 nascenti modum impositurus , audientiam ad tertium Kalendas Januarias Arelate
 indixit . Epistola generalis hac de re ad episcopos , prætermisso Theodoro epif-
 copo , scripta , in qua , Lirinenses tantum & Rusticum episcopum blande compel-
 lat , his verbis usus est ad Lirinenses . *Beatitudinem vero vestram præcipue adesse con-
 venit , quos insula ipsa , velut sinu quodam genitricis fovens , ad eam gratiam , qua
 nunc in vobis est , Domino instigante perduxit . tum ad sanctum Rusticum : Ac præ-
 cipue beatitudo vestra ut adsit , primum deprecamur , quia gravior infirmitas necessa-
 rio medicos peritissimos requirit .* Erat is Rusticus antistes Narbonensis , ex mona-
 cho , ut probat ejus inscriptio Narbonensis ab eruditissimo Baluzio primum relata
 in prioribus ad Salvianum ^c Massiliensem notis , tum in secundo tomo Capitularium ;
 idem , ut ipsi videtur , cui sanctus Hieronymus epistolam quartam de recta mona-
 chorum vivendi ratione scripsit : quem Lirini , vel in Stœchadibus insulis mona-

AN. CHR.
§ 10.a *ibid.*b *Vet. Anab.*
to. 2. p. 672.XXXIX.
Lis de privi-
legio Lirinensi.XLI.
Concilii A-
relatensis hac
de re decretum.c Baluz. in
notis ad Sal-
vian. pag. 402.

ANN. CHR.
510.

chum fuisse veri simillimum est. Huic ergo Synodo interfuerunt metropolitæ, Ravennius Arelatensis, & Rusticus Narbonensis, cui ex Zosimi decreto præmi-
nebat Arelatensis : episcopi, Nectarius Diniensis, Florus Tricastinensis, Constan-
tius forte Ucetienensis, Asclepius Aptensis, Maximus, alius forte a Reïensi, quod
is, uti & Valerianus, in confessu non comparuisse videantur, utpote Lirinen-
sibus addicti ; Justus an Valentinensis, Salonius incertæ sedis, tametsi Genuensis
in schedis Athanacensibus dicitur ; Ingenuus Ebredunensis, Inantius, Zoticus, &
Chrystantus incertarum sedium episcopi. Omnes in secretarium seu sanctiorem ecclē-
siæ Arelatensis partem convenere. Ibi prece ad Dominum præmissa, nullo ex-
trinsecus arbitro interveniente, ut scilicet majori cautela, ut in pios viros, res
gereretur, cum de remedio scandali pertractassent, placuit, ut omnibus, quæ in
controversiam venerant, sollicitè ventilatis, Theodorus Foro-Julien-
sis, utpote an-
tiquus abbas & episcopus, exoraretur, ut se facilem ac benignum adversus Fau-
stum abbatem, ejusque monachos se præberet ad recipienda satisfactionum remedia ;
& sanctum presbyterum & abbatem Faustum, indulta, si qua illi esset, culpa venia,
in pristinam caritatem & concordiam denuo admitteret, solita ei ejusque mona-
chis vitæ subsidia in posterum conferendo : denique id sibi tantummodo in eos
vindicaret, quod decessor suus sanctæ memoriæ Leontius episcopus vindicaverat :
nempe ut clerici, atque altaris ministri, non nisi ab ipso, vel cui ipse injunxerit, or-
dinentur : chrisma non nisi ab ipso speretur : neophyti si fuerint, ab eodem confirmentur :
peregrini clerici, absque ipsius præcepto, in communionem vel ad ministerium non ad-
mittantur. Monasterii vero omnis laïca multitudo ad curam abbatis pertineat, neque
ex ea episcopus sibi quidquam vindicet, aut aliquem ex illa clericum, nisi abbate pe-
tente, præsumat. Hoc enim & rationis, & religionis plenum esse, ut clerici ad
ordinationem episcopi debita subjectione respiciant : laïca vero omnis monasterii
multitudo ad solam ac liberam abbatis proprii, quem sibi ipsa elegerit, ordina-
tionem dispositionemque pertineat, Regula, quæ a fundatore ipsius monasterii
dudum constituta est, in omnibus custodita. Hoc est sollemne ac celebre illud
Arelatense decretum, quod subsequenter monasteriorum privilegiis primam
formam dedit, in Carthaginensi concilio sub Bonifacio primate laudatum : ad cu-
jus notitiam quædam hic paucis observare juvat.

X L I.
Notabilia de
clericis & laï-
cis apud mona-
chos.

In hoc decreto distinguuntur apud Lirinenses clerici, ministri altaris, laïca mul-
titude. Clerici tunc dicebantur, non a tonsura, sed a quovis officio ecclesiastico
cantoris, æditui, œconomi, notarii, vel defensoris : ministri altaris a quolibet or-
dine ex minoribus, majoribusve : laïci, simplices monachi, ejusmodi officiorum
& Ordinum expertes. qui ut a laïcis sæcularibus fecernerentur, aliquando laïci
majoris propositi appellati. Dicitur vero laïca multitudo, quod plures tum essent
ejusmodi laïci, quam clerici & ministri altaris apud monachos. Non paucos ta-
men, saltem ævo Gregorii Magni, clericos majores Lirini existisse, probat ejus
epistola ad Stephanum abbatem : ubi presbyteros, diaconos, cunctanque congrega-
tionem unanimes ibidem vivere gratulatur. Fructuosus Bracarensis episcopus in
capite ultimo Regulæ primæ, monachos distinguit a laïcis monasterii, his verbis :
Monachi in monasterio sancte, & pudice, atque honeste viventes persistant : laïci foris
abbatis vel præpositi mandata perficiant. Tales sunt quos modo Conversos appella-
mus. At de ejusmodi laïcis in superiori decreto sermonem non esse, sed de mo-
nachis, ex eo eruitur, quod ad laïcam illam multitudinem pertinebat electio ab-
batis Lirinensis. Sæculo sexto & sequentibus clerici & monachi nomina promiscue
usurpabantur, ut alias videbimus.

X L I I.

Quod de ordinibus a diocæsano episcopo, vel saltem ejus permissu ab alio sus-
cipiendis statuitur, in plerisque monasteriorum antiquioribus privilegiis itidem in-
culcatum est : at processu temporis, cum diocæsani episcopi omnimodam ab ordi-
nandis subjectionem exigerent, alia privilegia subinde obtinere monachi, ut Or-
dines a quovis episcopo possent suscipere. quod etiam de chrismate statutum est.

X L I I I.

Addit decretum, monasterii omnem laïcam multitudinem ita ad curam abbatis
pertinere, ut episcopus sibi ex ea quidquam non vindicet. cui rei quoddam tem-
peramentum pro aliis, quæ simili privilegio non gaudebant, monasteriis adhibi-
tum est, non tam pro disciplina interiori, quæ abbatibus reservata est, quam pro
exteriori, ne videlicet extra monasteria vagarentur : quod fieri vetat canon, quar-

tus concilii Chalcedonensis : ne ad sæculum aut ad sæcularia vota relaberentur : quod multis aliis conciliis cautum est. Denique nullum ex monachis clericum, nisi abbate petente, ordinare permittitur episcopo : ne hac specie monachos a potestate abbatis eximere videretur. Duo tunc erant apud monachos clericorum ordines : uni, qui petente abbate & cœtu monachorum ad usum monasterii : alii, qui permittente abbate ad petitionem episcopi ordinabantur. Primi generis clerici nequaquam a monasticis functionibus & vinculis eximebantur, sed intra monasterium, cui quodam modo alligati & incardinati erant, consistere debebant : posteriores ab ejusmodi vinculis expediti erant, quatenus exterioribus Ordinis sui muniis adverbantur. quod ex Gregorii M. epistolis, & ex his quæ alibi dicemus, perspicuum erit.

Ad hæc libera abbatis electio monachis asseritur. quod non primum a Leontio episcopo concessum, sed ab ipsis cœnobialis vitæ primordiis in more positum fuit, naturali æquitate dictante, ut suum quævis familia superiorem eligeret. Sic in monasteriis Pachomianis ab initio, sic in aliis omnibus subinde usus obtinuit. At cum nonnulli præpotentes, sive episcopi, sive sæculares, jus instituendi abbatis sibi tribuerent; obtemperata sunt ad revincendam eorum potentiam privilegia a regibus & pontificibus Romanis, quæ antiquam monachorum libertatem tuerentur, non jus adventitium tribuerent.

Qui sint illi neophyti, quos confirmari ab episcopo concilium decernit, facile intelliges, si recogites, quod jam superius^a observatum, moris tum fuisse, ut apud monachos catechumeni erudirentur ad baptismum. In quadam Theodori abbatis, Pachomii discipuli, epistola, quæ Regulæ Pachomianæ in codice regularum subiecta est, memorantur catechumeni qui sunt in monasteriis, expectantes gratiam spiritualis mysterii. & sanctus Hieronymus in epistola ad Pammachium conqueritur, quod Johannes episcopus Jerosolymitanus competentibus suis, qui erant in monasterio Bethlehemitano, baptismum conferre nollet. Denique, ut multa id generis exempla præteream, sanctus Euthymius abbas multos ejusmodi catechumenos Saracenos erudiisse, & sacro lavacro regenerasse perhibetur. Plura iterum hac de re inferius.^b

Nec illud omittendum quod Patres concilii Arelatensis Theodorum Foro-Juliensem compellant, ut Lirinensibus mitiorem se præbeat, utpote antiquus abbas & episcopus. quippe non decere, ut qui abbas fuerat, severiorem in monachos exhiberet se se; & qui antiquus episcopus, juvenum præfervidum zelum præferret. Theodorus iste, ut jam monui, abbas in Stœchadibus* prope Massiliam insulis fuerat: cui, simulque Joviniano & Leontio itidem abbatibus, Cassianus postremas septem Collationes inscribit, de Theodoro primum, dein de aliis duobus sic loquens. Posterior siquidem vestrum, nempe Theodorus, illam cœnobiorum sanctam atque egregiam disciplinam in provinciis Gallicanis antiquarum virtutum distinctione fundavit: ceteri vero non solum cœnobialem professionem monachos apprime expetere, verum etiam anachoreticam, &c. quod non ita intelligendum, quasi Theodorus in Galliis vitæ monasticæ auctor primus fuerit, cum sancto Martino potius id acceptum referri debeat: sed quod eam primus in illas insulas vel oras intulerit. Tantum de concilio illo Arelatensi, cujus decreto se se tuitus est Petrus abbas monasterii Byzacenæ provinciæ adversus Liberatum ejusdem provinciæ primatem, ut inferius* dicturi sumus.

Post Faustum abbatem Lirinensibus præfuit Nazarius, Arlucensis parthenonis auctor, ad annum sæculi quinti septuagesimum-secundum. Nazario successit sanctus Porcarius abbas, qui Casarium, eximium illum postea episcopum Arelatensem, Lirinum admisit. Is statim ab ipso tirocinio in omnibus vitæ religiosæ exercitiis adeo strenuum & indefessum se exhibuit, ut, quem instituendum susceperat Porcarius, non tironem, sed perfectum discipulum se invenisse gauderet. Remotus a cellerarii officio, quod morosior nonnullis ac severior videretur, ita se legendi, psallendi, orandique & vigilandi assiduitate mactavit, ut corporis sui vires prorsus debilitaverit, tanta inedia conficiendo, ut de exigua oleris seu pulticula coctione, quam sibi dominico die parabat, usque in alteram dominicanam victum traheret. Hinc valetudinem contraxit, cui curandæ Arelate missus, à Firmino viro illustri, & proxima ipsius illustrissima matrefamilias Gregoria, quorum in clericos & monachos

ANN. CHR.
510.X L I V.
Abbas elec-
tio.X L V.
Neophyti in
monasteriis,
qui.
a supra n. 21.b hic lib. 54
n. 51.X L V I.
Theodorus
episcopus Fo-
rojulienfis.* Les Isles
d' Hieres.

* ad an. 525.

X L V I I.
S. Casarius
monachus Li-
rinens.Infirmus A-
relate missus.

ANN. CHR.
510.

A profanis
studiis revoca-
tur.

atque in pauperes eximia caritas erat, benigne excipitur. Dum in ea urbe moratur Cæsarius, in animum inducunt boni illi hospites, ut, quatenus valetudo ejus fineret, cuidam sibi familiarissimo Pomerio clarissimo rhetori, Afro genere, qui tum illic versabatur, eloquentiæ præceptis imbuendus traderetur, quo *monastica in eo simplicitas secularis scientiæ disciplinis* expoliretur. At quoniam Deus piissimi adolescentis animum ad una sapientiæ cælestis studia impellebat, *eruditionis humane fragmenta non recepit, quem per se sibi divina gratia preparaverat.* Accessit visum de dracone, qui dormientis scapulam & brachium, cui librum a præceptore traditum somno inter legendum oppressus supposuerat, corrodens, ipsum subito excitavit, atque ita exterruit, ut protinus profanis litteris nuntium remiserit.

XLVIII.
Presbyter or-
dinatur.

Episcopus de-
signatus fugit.

Hinc in notitiam venit Eonii Arelatensis episcopi propinqui sui, qui ægre ipsum a sancto Porcario abbate impetravit: nec mora diaconum, deinde presbyterum ordinavit. Sic ecclesiæ Arelatensi addictus, numquam tamen *canonicam modulationem monachi, numquam instituta Lirinensium* vel modicum dimisit, quippe *ordine & officio clericus; humilitate, caritate, obsequio, cruce monachus* permanebat. Denique non visa; non audita ejus animum a cælestium rerum contemplatione & gustu revocabant. Post hæc suburbanæ insulæ monasterium, abbate defuncto, regendum Eonii jussu suscepit, eo lubentius, quo monasticæ vitæ exercitiis excolendis opportuniorem locum & occasionem habiturus esset. Comperta ejus sanctimonia & doctrina, Eonius eum sibi successorem optavit, suumque hac de re votum apud cives, & ipsos *rerum dominos*, id est reges Burgundionum, (sic quippe Theodoricum rerum dominum Ennodius ^a vocat) *per internuncios* exposuit. Res pro voto cessit, at cum id in Cæsarii notitiam venisset, in quædam sepulcra se abdidit. Verum absconditus esse non potuit, quem divina gratia publicabat. Igitur episcopatus sarcinam coactus suscepit, tantumque onus *modestis temperamento* levius portavit. Hæc electio contigit anno quingentesimo-primo, postquam suburbanum cœnobium *ultra triennium* rexisset. Excisum est jam pridem hoc monasterium, in quo sanctus Ailbeus seu Alveus Cæsario abbate præ aliis floruisse dicitur.

^a Ennod. lib.
4. ep. 6. & lib.
9. ep. 23.

XLI X.
Pomerii duo
Afri.

^b Ruric. lib.
1. ep. 17. &
lib. 2. ep. 9.
^c Julian. Po-
mer. lib. 1. c.
21.

Pomerius, rhetor ille Afer, cui apud Arelate erudiendus traditus est Cæsarius, alius videtur a Juliano Pomerio, qui libros scripsit de vita contemplativa: tamen si ambo Afri fuere, atque ambo monachi. Pomerius quippe ille Arelatensis abbatis nomine compellatur in duabus ^b Ruricii Lemovicensis antistitis epistolis: & Julianus Pomerius, cum episcopus esset, voluit, uti ipse ^c testatur, *sarcina episcopatus sui deposita*, elongari fugiens, & manere in solitudine. quæ duo, episcopalis nempe dignitas & solitudo, Pomerio Arelatensi non conveniunt.

L.
Cæsarius ex-
sulat.

Dum prædicationi assidue vacat Cæsarius, dum vitiis, cum laïcorum, tum clericorum, corrigendis operam sedulus impendit, adeo ut etiam eos, quibus fastidiosus atque importunus videbatur, ecclesiæ egressu arceri curaret: quodam ex ejus notariis suggerente, in suspicionem venit Alarico Gothorum regi, quibus tum Arelate parebat, prodendæ vicinis Burgundionibus urbis; ob idque Burdegalam exilio deportatus est. Verum brevi cognita ipsius innocentia, Liciniano accusatori suo, quem rex Arianus lapidibus obruendum decreverat, veniam supplex impetravit.

LI.
Parthenona,
condit.

Sub hæc beatus Pontifex puellare cœnobium in urbe construere instituit, ut virginum choris Arelatensium ornaretur ecclesia, & civitas muniretur. Necdum suprema operi manus imposita erat, cum Franci & Burgundiones, Alarico mortuo, Arelate obsidione cingunt. Mox Theodoricus rex Italiæ, Amalarici ejus filii, sui que ex filia nepotis, orbitatem ex animo miseratus, auxilio accurrit. In ea obsidione monasterium, quod sorori Cæsariæ, sacrisque virginibus construere cœperat vir sanctus, magna ex parte destruitur; atque ad cumulum doloris, cum ejus propinquus, urbi & sibi timens, noctis silentio ad hostium castra transfugisset, a populo & Judæis insimulatus est Cæsarius, quasi urbem hostibus prodere statuisset. Ob id retrusus in custodiam, atque in ejus contumeliam episcopium immissa Arianorum turba scædatum. Sequenti nocte Judæus quidam epistolam saxo alligatam in castra hostium jecit, monens, ut urbem ea parte, quæ suæ gentis custodiæ commissa erat, invaderent. nam ea nullo negotio potituros, modo ut Judæis obtenta urbe parcerent. Digressis forte a muro hostibus, civis quidam epistolam deprehendit, atque ad concives recitavit. Ita, Judæo ejus scriptore correpto,

Cæsarius, probata iterum innocentia sua, e custodia educitur, qui Francorum multitudini in obsidione captæ, atque inopia laboranti victum ea caritate subministravit, ut ornamenta etiam ecclesiæ in id pietatis genus exhauferit, ne illi Judæis aut Arianis ob vitæ necessaria se addicere cogerentur: professus, contrarium Deo non esse de suppellectile sua redemptionem dari, qui se ipsum pro hominis redemptione tradidit.

Soluta obsidione, inchoatum cœnobium redintegrare institit, perfectoque sororem Cæsariam, e Massiliensi parthenone, quo eam monasticis ritibus informandam direxerat, revocatam præfecit, regula sanctimonialibus *secundum statuta Sanctorum Patrum* præscripta. Prima hæc, ni fallor, monastica regula in gratiam sanctimonialium scripta est: cujus hæc prima lex erat, ut nulli usque ad mortem e monasterio egredi liceret. Infantes ibi nullæ ante annos sex aut septem admittæ. Litteras discebant omnes, atque omni tempore duabus horis, hoc est a mane usque ad horam secundam, lectioni vacabant, divinis cetera officiis, ac labore communi, in primis lanificio occupatæ. Abbatissæ nec refectio, nec mansio privatim permittæ. Vestes non nigrae, contra quam viris, sed laiaæ aut lactinae, id est nativi aut candidi coloris. Eleemosynas ad januam monasterii *propter nimiam inquietudinem* fieri vetuit, maluitque per provisorum ad abbatissæ nutum dispensari. Janua monasterii exterior nulla, præterquam basilicæ: quæ & ipsa vespertinis, nocturnis, ac meridianis horis numquam patebat, ita ut ipsis horis, quibus reficitur, claves apud se abbatissa haberet. quod etiam de januis monasterii apud monachos alicubi hodie quoque observatur. Lectio non modo ad mensam, sed etiam tempore laboris communis fiebat. Librorum etiam scriptio nonnullis pro labore erat. Pullorum esus non nisi infirmis^a concessus: alia carnes citra desperatam infirmitatem interdictæ. Ceterum cibaria seu fercula diebus jejunii tria, in prandis birra, tertio haud dubie in cœnam reservato. In festivitibus majoribus ad prandium & ad cœnam alia superaddita, & in fine dulciamina. Vini usus permittus pro infirmitate aut qualitate conditionis delicatioris. singulis diebus, sive hiemis, sive æstatis, bini *caldelli* seu calices; in diebus jejunii *ad refectioem*, terni, junioribus tantum bini concedebantur. Jejunia secunda, quarta, & sexta feria a kalendis Septembris: a kalendis vero Novembris usque ad natale Domini quotidie, exceptis festivitibus & sabbatis. Ante epiphaniam septena jejunia: abhinc ad quadragesimam non nisi feriis secundis, quartis, & sextis. Nullum a paschate ad pentecosten jejunium: deinceps ad kalendas Septembris id abbatissæ discretioni relinquitur. Hæc est regula, quam beata Radegundis in Pictavensi sanctæ Crucis parthenone secuta est, tantopere a Venantio Fortunato, aliisque laudata: eademque usus est sanctus Donatus episcopus Vesontionensis in concinnanda regula Julianensium monachorum. Regula virorum, auctore eodem Cæsario, quam Tetradius presbyter & abbas, ejus nepos, ex ore dictantis excepit, ejusque jussu *per diversa monasteria* transmisit, eadem fere habet: nisi quod lectio una hora prolixior, & jejunia à Septembri ad natale Domini quotidiana præscribuntur.

Præter has regulas Cæsarius frequentes etiam sanctimonialibus exhortationes scripto direxit; in quibus superbiam, invidiam, virorum colloquia & familiaritatem, vestium elegantiam splendidumve colorem, opera manuum vana aut superflua, præ ceteris cavenda monet. Humilitatem conservandæ puritati necessariam esse. Non enim diu carnis integritatem servari, ubi animus tumore superbiæ corripitur. Ceterum non sufficere vestem mutasse, & *religionis habitum* suscepisse, nisi & mores mutantur, & *contra male-dulces voluptates* jugiter dimicetur. Porro duriora esse proelia castitatis, ubi quotidiana pugna est, & rara victoria; gravem esse castitatis inimicum, qui quotidie vincitur, & timetur. Nemo quippe securus vincit, qui secum pugnat. Præclara sunt etiam ejus monita ad Oratoriam abbatissam. In his, ut sic temporalia quasi pro tempore agat, ut semper tenacius spiritualibus officiis inhæreat; illis expeditis ad orationem ilico vel lectionem, *quasi ad matris sinum*, recursura. Quod aliis prædicat, factis prius impleat. Prior in ecclesia inveniatur, postrema exeat: prima itidem suscipiat laborem, posterior solvat. Communibus cibus utatur in communi mensa. Non sit vestibis ornatio ceteris, sed moribus. Sorores omnes æqualiter diligat, ac parem eis caritatem impertiat. Nomen ejus complures noverint, beneficia plurimi sentiant, vultum

ANN. CHR.
510.LII.
Regulam
scribit.a V. infra lib.
5. n. 31.Exhortationes
eiusdem.

AN. CHR. 510.

LIII.
S. Johannis
primæ abbatil-
sæ.

a Fortun.
lib. 3. c. 1.

rari cognoscant. Omnis denique ejus actio semper sit propter Deum ; sermo de Deo, cogitatio in Deum. Hos mores in abbatissis beatus Pontifex exigebat.

Oratoria parthenonis Arlucensis, quem a Nazario abbate Lirinensi ad oram maris conditum diximus, fortean abbatissa erat. Certe non Arelatensis a Cæsario constructi : cui primo loco præfuit Cæsaria ejus soror ; eaque mortua, alia cognominis, cui Cæsarii testamentum ejusque vita inscripta est. In hoc cœnobio sancti Johannis (sic enim appellabatur, tametsi ecclesia *triplicem in una conclusione*, id est sub uno tecto, *basilicam* continebat, cujus media beatæ Mariæ, duæ altrinsecus sancto Johanni & sancto Martino sacratæ erant) vivebant sub Cæsaria juniore ducentæ ut minimum sanctimoniales : ad quas imitandas Venantius Fortunatus^a beatam Radegundem adhortatur. Liliolam alteri Cæsariæ successisse idem auctor tradit, ubi Cæsariam juniorem sanctis virginibus adnumerat, eamque suo tempore *Arelatense decus* appellat.

*Has inter comites conjuncta Cæsaria fulget,
Temporibus nostris Arelatense decus,
Cæsarii monitis luci sociata perenni,
Si non martyrii, virginitatis ope.
Quos Liliola refert æquatis moribus ambos,
Et claram heredem proxima palma manet.*

De sancta Rusticula, post Liliolam abbatissa, in Sæculo proximo agemus. Non levius hoc loco præmittenda erat florentissimi parthenonis commemoratio, qui etiam nunc viget sub regula sancti Benedicti, ab auctore suo sancti Cæsarii appellatus.

LIV.
Cæsarius Ra-
venna mabduc-
tus.

Non tulit bonum hoc opus invidia, quæ novam inde vexationem sancto auctori suo accersivit. Is enim apud Theodoricum Italiæ regem, utpote Amalarici tutorem, accusatus, quasi res ecclesiæ in id oneris prodegisset ; Ravennam sub custodia pertractus est. Verum angelici vultus adspectu, & innocentia securitate regem ita permovit, ut ei venerabundus aperto capite assurrexerit Theodoricus, & in hospitium cum honore dimissum disci argentei munere donaverit. Cæsarius autem eo vendito, ex redacta pecunia captivos Gallicos superiore bello factos redemit. Tantæ virtutis fama cum Romam ad Symmachum papam pervenisset, ejus visendi desiderio pontifex flagrare cœpit ; itaque in urbem accitum honorifice in primis excepit, atque pallii dignitate ornavit. Inde regressus Arelate Cæsarius, qui exsul in Italiam venerat, captivos redemptos reduxit, & dignitate auctus octo solidorum millia reportavit, quibus Carcaffonem profectus, reliquum captivorum recepit. Cæsario tam felicem Ravennensis exsilii successum gratulatus est Ennodius^b, scripta eleganti epistola, in hæc verba. *Quis hominum nobilissimo in Christi servitute Pontifici terrenas dominationes nesciat esse subjectas, & minacem reis potentiam innocentia objectione superari ? Tu ceteros, velut solis magnitudo astris minoribus comparata, transgrederis. In te lux convenit sermonis & operis.*

b Ennod. lib.
9. ep. 33.

LV.
S. Victoris
monasterium
Massiliæ con-
ditur.
c Holsten.
Præf. in Cod.
Reg.
d Cassian.
c. 11. 4. c. 1.

Eodem fere tempore, quo Lirinensē monasterium, cujus occasione hucusque devenimus, Massiliæ perillustre sancti Victoris cœnobium conditum est a Johanne Cassiano, qui Roma in Galliam sub initia sæculi quinti appulerat. Is natione Scytha, si Gennadio credimus præ Holstenio^c, qui eum Gallum fuisse colligit ex ipsius Cassiani verbis, qui se ex Provincia^d ortum innuere videtur ; is, inquam, primum quidem in Bethlehemitico cœnobio monachus, dein cum Germano socio varias Ægypti solitudines monasticæ eruditionis causa peragravit. Subinde Constantinopolim ad Chrysostrum profectus, ab eoque diaconus ordinatus, ejusdem jussu Romam ad tuendam sancti patriarchæ innocentiam directus est ad Innocentium papam. Post magistri sui mortem Romam reversus, inde in Galliam accessit, & Massiliæ fixit pedem : ubi, constructo in honorem sancti Petri ac sancti Victoris monasterio, cum piissimis quibusque episcopis ac monachis, quibus & libros Institutionum, & Collationes nuncupavit, magnam necessitudinem contraxit.

Institutionum libri duodecim Castori Aptensi episcopo ; Collationes decem priores, quas eidem promiserat, germano ejus Leontio Forojulienfi antistiti, & Hellaudio abbati ; septem sequentes Honorato adhuc Lirinum moderanti, atque adeo ante

annum sæculi quinti vicesimum-seximum, & Eucherio inscriptæ; septem sequentes Theodoro, Joviniano, & Leontio abbatibus, qui in Stœchadibus insulis consistebant, nuncupatæ ante annum ejusdem sæculi tricesimum, quo vertente Leoni, tum Romana ecclesiæ archidiacono, direxit libros septem de Incarnatione contra Nestorium, in quibus Collationum libros *dudum absolutos* ait. Præter Victorinum, aliud etiam virginum cœnobium erexisse, atque ad quinque millia monachorum habuisse fertur. Et forte in puellari informata fuit monasticis disciplinis Cæsaria, Cæsarii episcopi germana, de qua modo agebamus. Etsi vero jam ab ipsa origine celeberrimum fuerit sancti Victoris cœnobium; nulla tamen de eo nobis monumenta supersunt ad sæculum undecimum, quo caput denuo attollere visum est. Nam quæ de Anastasio abbate Massiliensi leguntur apud Gregorium ^a Turonensem episcopum, & quæ de aliis octo subsequenter abbatibus, quos inter sanctus Maurontus privilegium a Carolo Magno impetrasse perhibetur, in vulgatis libris legimus, minutiora sunt, quam ut in annales referri mereantur.

Longe potiora de Jurensibus apud Sequanos sancti Romani & sancti Lupicini monasteriis nobis veneranda suppeditat antiquitas. Tria fuere istis in locis eorum monasteria Condatescense & Lauconnense virorum, Balmense puellarum. Sanctorum fratrum germanorum, atque adeo Augendi eorum discipuli ac successoris, res gestas litteris consignavit monachus Condatescensis anonymus tribus libris, quos duobus Agaunensibus monachis piissimis, Johanni & Armentario, dedicavit, pollicitus se *eorum actus, vitamque ac regulam* descripturum. Romanus *intra Galliam Sequanorum*, quam hodie Comitatum Burgundiæ appellant, oriundus, primus vitæ monasticæ instituta, quæ a venerabili Sabino *Lugdunensis Interamnensis*, id est Athanasensis monasterii, abbate hauserat, in Jurenses solitudinem invexit, secum etiam referens *librum vitæ sanctorum Patrum, eximiasque institutiones abbatum*. quod de Cassiani libris Institutionum & Collationibus intelligendum est. Locum, ubi hæsit Romanus, trijugi montium cacumine sæptum, ad confluentes Biennæ* & Elaveriæ, ab *uniti fluminis decursu* Condadisonem seu Condatisconem dixerunt veteres Galli, quibus *Condatus* idem erat ac Latinis *Confluentes*. Sed cum soli asperitas novis incolis alimenta negaret; vicinarum silvarum planiora & pinguiora loca, excisis abietibus, aut falce in prata, aut vomere in æquora complanarunt, ut suam inopiam sublevarent. Basilica sanctis apostolis Petro & Paulo atque Andreæ primitus nuncupata: cujus dedicatio in calendario loci x. kalendas Septembris consignatur. Monasterii conditionem ad annum octogesimum supra trecentimum perperam retulit chronicon rythmicum sæculo undecimo scriptum, cum vix ante annum sæculi quinti tricesimum ejus primordia collocari possint. Romano brevi adjunctus est Lupicinus ejus frater, *germanitate* quidem *minor, sed non impar postmodum sanctitate*. Hic abstinentiæ ac severitati magis addictus erat: ille ad modum plurimorum se conformabat. Audita eorum fama Hilarius pontifex Arelatensis, qui, abjecto Celidonio dicecesano antistite, Vesontionensi ecclesiæ pro sua dignitate intendebat, Romanum haud longe à Vesontione sibi sisti mandavit, eumque, quantumvis renitentem, sacerdotio initiavit anno quadringentesimo quinquagesimo-quarto. Is vero professionis pristinae memor, contra quam nonnullis usu venit, qui ex tanto gradu se se immodice efferre, atque aliis præferre solent, sacerdotalem dignitatem, sic monastica temperabat humilitate, ut cum aliqua sollempnitas advenisset, vix à fratribus sacrificii causa cogere tur stare superior: reliquis vero diebus monachum monachis exhibens, nihil in se eminentiæ sacerdotalis præstabat.

Crescente supra modum discipulorum numero, cum Condatescensis locus non solum confluentibus turbis, sed etiam fratribus alimenta sufficere non posset; aliud monasterium Lauconni in finibus Vesontionensis diocesis, duobus a Condatiscone passuum millibus ad boream ædificatum est, eo scilicet in loco, ubi nunc sancti Lupicini ecclesia & cella cernitur. In utroque monasterio Romanus & Lupicinus indiscriminatim *ambo presules* seu abbates erant: tamen Gregorius Turonum Episcopus *monarchiam* tribuit Lupicino, qui quidem peculiarius Lauconnensi invigilabat, ubi centum quinquaginta fratres versabantur. Chilpericum Burgundionum regem cum Genevæ adisset, ab ipso, licet Ariano, annuæ annonæ munere auctus, repudiatis prædiis abscessit, testante ^b Gregorio. Sub hæc Agrippinum comitem, ab Egidio militiæ magistro apud Imperatorem prodicionis insimulatum, e Romano carcere,

ANN. CHR.
710.

^a Gregor. Tur.
lib. 6. c. 11.

LVI.
Jurensia monasteria,
Condatescense.

* La Bienné
& l'Alière.

LVII.
Lauconnense.

^b Gregor.
Turon. de vita
Patr. c. 1.

AN. CHR. „
510.

ubi vincētus tenebatur, post capitis sententiam precibus eripuit. Id accidit sub annum Christi quadringentesimum ac sexagesimum. Demum instante morte, cum per annos amplius viginti, teste anonymo, Lauconnensibus præfuisset, successorem designavit. Non diu post dignitatem retinuit Lauconnensis abbatia, quam *cellam sancti Lupicini* jam appellat Carolus Magnus in diplomate pro Ricberto abbate Jurensi, eamque principi monasterio Condatescensi subjecit.

L V I I I.
Balmense
virginum.

Propter locum ipsum in edita balma seu rupe (id enim balmæ vocabulum veteri gallica lingua sonat) parthenium centum-quinque virginum, quibus soror ipsorum germana præfuit, piissimi fratres instituerunt tanta districtione, ut quæcumque istuc se recepisset, foris deinceps non videretur, nisi quando in ipso extremo funere ad cœmeterium deportaretur: & cum in vicino Lauconnensi monasterio mater fortassis filium, vel germana fratrem haberet; sic neuter alteri aut adspectu, aut nuntio se prodebat, ut perinde esset utrosque jam sepultos esse: ne quovis modo renovata utrorumque recordatio, mollitie quadam districtionem monasticæ professionis dissolveret. Locus paullo post incultus ac sanctimonialibus vacuus, redactus est in cellam seu prioratum, sancti Romani de Rupe vulgo appellatum: propterea quod Romanus ibidem *in basilica super collis verticem*, id est in communi virginum conditorio extra parthenonis muros, sepulturam elegit: super cujus sepulcrum, teste Gregorio, *magnum templum adificatum est*, ingenti populorum concursu postea frequentatum. Cur hunc locum ad sepulturam suam prætulerit, causam hanc affert Gregorius, quod qui vivens gratiam curationum divinitus acceperat, optaret post mortem esse propitius mulieribus, quibus Condatescensis monasterii, adeoque ecclesiæ penitus interdictus erat accessus, Aliud superest apud Sequanos Balmense seu Palmense virginum prænobile cœnobiū, de quo alias, ubi de sancta Othilia agemus: præter Balmense virorum, a sancto Bernone abbate conditum, atque sancti Odonis ejus discipuli, qui eidem in regimen Cluniacense successit, secessu illustre.

L I X.
Romanum „
monaste- „
rium.

His quartum addit monasterium Gregorius Turonum antistes, vocabulo Romanum, quod sanctus Romanus, *intra Alamania terminum*, hoc est in Valdensi pago, diœcesi Aventicensi seu Lausannensi, construxit. Hoc est illud Romanum monasterium, hodie quoque vulgo *Roman-moustier* appellatum, cui Theodatus & Florianus abbates sancti præfuere; quod sanctus Wandregisilus in reditu e Romano itinere lustravit; quodque Rodulfus primus, Burgundiæ Transjuranae rex, Adelaidi forori suæ concessit; Adelais vero ipsa, sancto Odoni abbati Cluniacensi resignavit, ut suis locis dicturi sumus.

L X.
Sancti Ro-
mani tentatio
duplex.

Dum hæc in Jurensibus locis geruntur, Romanum severius objurgat quidam senior monachus, sibi ut videbatur, ceteris prudentior, qui Monachos Condatifone in dies succrescere videns, eorum indiscretam multitudinem causatur, fatius esse dicens paucos cum delectu, quam tantam gregariorum hominum copiam temere admittere. Ad hæc Romanus: Accuratam hominum discretionem, post cujusque exitum, divino examini reservari. Hic interim malos bonis, quantumvis eos ab invicem secernere curemus, permistos degere. Saulem & Salomonem, a Deo ipso ad regnum; Judam ad apostolatum a Christo electos, postmodum tamen horrenda defectione prolapsos. Multos in cœnobiis monasticæ vitæ ardentem arripere tirocinia, qui postmodum turpiter deficiant, qualis nuper e suis Maxentius: non pauciores e contrario a tepidis initiis & a foedis lapsibus ad meliora converti: cujus rei apud se exempla suppeterent, qui post resipiscentiam sacerdotio digni judicati, demum monasteriis, ecclesiisque regendis adhibiti sint. Ceterum dubium non esse, quin hæc senis intempestiva querela a falso zelo & dæmonis livore proficisceretur. Nec contra mustitare ausus est bonus senex, immo abbatis sui factum calculo suo approbavit, cautior atque compunctior de cetero factus.

L X I.

Sed hanc leviolem tentationem alia longe gravior tempestas excepit, quam fructuum rerumque ubertas, simulque ex vana scientiæ opinione conceptus tumor accivit. Quippe cum subacta recens tellus insolitam proventuum abundantiam attulisset, Condatescenses, rejecta abbatis ac regulæ parsimonia, solitæ frenos temperantiæ laxare, atque ex nimia dissolutione lasciviores existere cœperunt. Re ad se per Romanum delata, Lupicinus sese post sextam admodum diem, quasi ex improvviso Condatifonem adventurum pollicetur. Nec mora, adest ad conditum diem. Silet interim biduo, dapibus ex recenti more lautioribus refectus. Tum ille ad Romanum

num: Jam, inquit, me satias tenet harum lautitiarum. Hordeaceas, in cretasque seu AN. CHR. 510. furfureas absque sale & oleo in crastinum pulvis parari curato. his enim libenter vescor. Hoc facto, rogat, ut in reliquos dies, dum inde Lauconnum revertatur, non alia sibi reliquisque delicia ministrantur. Vix fluxerat tertius dies, cum solutiores monachi, talem mutationem non ferentes, e monasterio clam evolant. Ubi crastinus illuxit, cum vidisset Lupicinus evanuisse e monasterio turgidos fumos: Veni, ait, modo Romane frater, & redeant jube regulares, ut moris est, ciborum apparatus. Hujusmodi enim homines, ut video, decreverant servire, non Christo Domino, sed suo ventri. Igitur fugatis ventilatisque paleis, serva nunc triticum, & graculis, corvisque evolantibus, jam pasce pacatus mitissimas Christi columbas. Idem, an aliud, sed tandem consimile factum diversimode narrat Gregorius episcopus Turonensis in capite primo de vitis Patrum, ubi Romani & Lupicini res gestas compendio refert. Quippe Lupicinum, cum Romanum apud Alemannos monasterium aliquando visitaret, haud expectatum, fratribus in agro laborantibus, ingressum esse domum, in qua cibi coquebantur ad refectioem; ac viso diversorum ferculorum, pisciumque apparatu, intulisse: Non esse congruum, ut monachi, vitæ solitariae atque austerae addicti, tanto apparatu tantisque sumptibus alerentur. Statimque jussisse, ut omnia fercula promiscue in unam ollam conjicerentur. Quod quidem monachi illi moleste tulerint, atque ex iis duodecim ira inflammati inde discesserint. Id vero non fuisse probatum Romano abbati, cujus precibus fugitivi illi resipuerint, & ad monasterium redierint. Neque tamen humanitatis expers erat Lupicinus, qui monachum aliquando exanimem repertum tanta caritate ac sedulitate fovit, ut vitæ eum ac pristinae incolumitati ipse per se restituerit.

Quinam fuerint per ea tempora Condatescensium regulares cibi, docet nos idem anonymus auctor subæqualis in actis sancti Lupicini, ubi ejus austeriorem vivendi modum ita describit. Cum nullus, inquit, in Condatescensi præsertim cœnobio hodie usque, in Christi nomine, de animali quidquam, exceptis lactibus; aut de alitibus præter ova, infirmans dumtaxat audeat degustare: iste tamen sæpissime ne stillam quidem olei aut lactis pulviculæ saltem suæ permisit infundi. Vinum autem jam inde a monachali professione numquam coactus est vel leviter prælibare, aqua ipsa sic parcissime usus, ut etiam per octo ante obitum annos prorsus abstinerit. Ita Lupicinus supra morem aliorum: qui & tunicam ex diversis quadrupedum pelliculis contextam, & cucullam vilissimam, cum rusticanis, hoc est ligneis, soccis; calceos vero tantum extra monasterium gestare solitus erat. Addit auctor eundem abbatem sanctum æstivis diebus, ubi fames ac sitis vehementia stomachum atque arida membra pulsaret austerius, panem tantummodo comminutum, atque in paropside aqua frigida madefactum, pro cibo ac potu comedisse ad cochlear. Et hic sine dubio fuit ille cibi apparatus, quem solutioribus illis monachis apponi curavit. Ceterum lectulus illi nullus ad somnum, quem sedili suo in ecclesia insidens capiebat; hieme super tabulam tantisper ad ignem calefactam. Verum pleraque hæc Lupicini facta miranda potius, quam imitanda idem auctor proponit.

LXII.
Condatescensium victus & habitus.

Mortuo circiter annum octogesimum supra quadringentesimum Lupicino successit Condatesconæ sanctus abbas Minausius. sic quippe in rythmico chronico appellatur, qui quod imbecilli & infirmo erat corpore, Augendum sibi coadiutorem adesse jussit: at sacerdotio, nequidem futuræ successionis specie, haudquam illigare potuit. Apud Lauconnum alius abbas designatus: sed quem nec anonymus vitæ scriptor, nec chronicon prædictum nominant. Augendus (ita scribebant veteres, quo nomine quidam abstentus apud Cyprianum legitur) septennis oblatu Romano, jam inde ad sexagesimum, quo devixit, annum pedem extra monasterium non extulit. Ita vero lectioni atque eruditioni, quatenus regularia exercitia sinebant, se dedit, ut non solum latine, sed etiam græce sciret. Unica tunica & cuculla contentus, æstate scapulari cilicino utebatur, quod ei pro munere transmiserat vir sanctitate conspicuus Leonianus abbas Viennensis, de quo inferius acturi sumus. Prior in Oratorium ingressus, inde numquam recedebat nisi posterior. Refectio ei omni tempore semel in die; in æstate ad sextam cum ceteris, alias non nisi ad vesperam. Lupicini exemplo ad subeundum sacerdotii gradum, ne prætextu quidem abbatialis officii, à Minausio abbate, ejusdem Lupicini successore, unquam adduci potuit, sæpius contestatus, satius esse abbati, ad sa-

LXIII.
Augendus abbas.

AN. CHR. 510. nandam juniorum ambitionem, sacerdotii expertem fratribus præesse, ne inde se efferret immodice supra illos, quos humilitatis & modestiæ exemplo anteire conveniret. Despectus desertusque a nonnullis e suis, sed curationum dono & prodigiis multis calitus commendatus, ab optimatibus ipsisque episcopis honoratus fuit, qui ejus colloquium epistolasque certatim exquirebant. In his illustribus quædam materfamilias, Syagria nomine, quæ tum erat *ecclesiarum, monasteriorumque mater*, e desperato quo tenebatur morbo, osculanda sancti viri epistola, repente convaluit. quo facto Lugduni civitas magnis gaudiis recreata est. Hæc est illa Syagria, quæ sancto Epiphanio Ticinensi episcopo, cum opes suas redimendis apud Lugdunum captivis profudisset, *continuo ad expensas redemptionis necessaria suggestit, Theaurus ecclesia Lugdunensis* ab Ennodio ^a appellata; *cujus prolixam, ait, querit vita narrationem. tametsi sufficit ut ex operibus agnoscat, quæ verba transcendunt.* Erat porro Syagria Latini uxor, viri præpotentis & nobilissimi, sed Ariani, qui a Domitiano abbate ad fidem catholicam adductus, fundum eidem ad construendum Bebronense monasterium concessit.

^a Ennod. in
vita sancti Ste-
phani.

L X I V .
Mores ejus &
studia.

Cum vero in Augendi monasterio etiam presbyteri, multique fratres sanandi virtute divinitus concessa pollerent, illis præ se medendi officium committere malebat. Id vero in primis curabat, ut pro suo quisque dono a Spiritu-sancto accepto, congruis studiis vel officiis applicarentur. Ideo mansuetos ac senes quietioribus ac pacatioribus rebus adhibebat; ad superbiam & vanitatem proclives communibus, non privatis; contra quam presbyteris, quibus *ob ministerium sacrificii salutaris opera in secessu exigenda committere solebat*, tum ut majorem conscientiæ puritatem hoc pacto facilius conservarent, tum ut *absque notitia vel participatione alieni reatus*, dum aliorum culpas ignorarent, corpus dominicum eis citra scrupulum traderent, quod alias forte subtrahere cogentur. De cetero ita semper hilaris erat, ut sicut illum tristem nemo, ita ridentem nemo umquam viderit. Numquam ex laudibus inflatus, nec adversis fractus, nec contumeliosus. Præ sanctis decessoribus suis lectionis assiduitatem discipulis suis inculcavit; & rejecto Orientalium more, destructis privatis cellis; omnes in commune domicilium discretis ad quietem lectulis inclusit, quos uno in loco ad refectionem una ædicula claudebat. Neque ille cellam seorsim habebat ab aliis, neque mensam. quod anonymus suo tempore alibi fieri cœptum improbat. Solis infirmis privatas cellas & mensam habere licebat. Nihil cuiquam proprium permittebat, præter lectionem & orationem. Cum ætatis annos sexaginta paullum excederet, per sex menses morbo tentatus, nihil tamen de canonico cursu seu officio, nihil de pristina unicæ refectionis severitate remisit. Morti proximus, accersito uno e fratribus illo presbytero, *cui cum libertate peculiari olim etiam perungendi infirmos munus injunxerat, secretissime quoque sibi pectusculum, ut moris est, perungi petiit.* Tum transacta nocte, fratres ad instituta Patrum inviolabiliter observanda cohortatus, quinto abhinc die animam Deo reddidit, corpus sanctum Condatescensi cœmeterio: ut, quemadmodum Balmense Romani, & Lauconnense Lupicini; sic etiam Condatescense monasterium Augendi sacris exuviis honoraretur. Hæc fere erat Jurensium monachorum sub his piissimis abbatibus institutio, qui etsi orientalium mores penitus non affectarent, eorum tamen instituta lectitabant, & ex iis in suos usus nonnulla assumebant, ex Pachomio, Basilio, & Cassiano, quin etiam ex Lirinensium ritibus.

L X V .
Sancti ac pii
monachi Con-
datescenses.

Celebres eorum discipuli fuere Palladius *sanctissimus*, & Sabinianus Diaconus *castissimus*, sub Romano: Antidiolus presbyter *sanctus*, & Valentinus *venerabilis* diaconus sub Augendo, a quo subinde sancti Eugendi, vulgo *saint Oyan*, monasterium dictum est, etiam tempore sancti Bernardi abbatis Claræ-vallensis, ac proinde longe post obitum sancti Claudii episcopi Vesontionensis ibidem sepulti: cui tandem vetus appellatio cessit ob sacrum ejus corpus, quod huc usque integrum magna eo loci populorum pietate ac religione frequentatur. Sed hæc fusius in subsequens. In calendario Condatescensi notatur *xviii. kalendas Februarii translatio sancti Palladii monachi, discipuli sancti Romani abbatis. & x. kalendas Januarii, Condatesceno monasterio, natale sancti Sabiniani diaconi, discipuli sancti Romani abbatis.* His adde commemorationem sancti Justi confessoris ad nonas Julii, & pridie kalendas Augusti, sancti Ymitherii monachi.

L X V I .
Sanctus Anti-
diolus Augendi
successor, alii-
que.

Post sanctum Augendum anno fere quingentesimo decimo Antidiolus Condates-

cense monasterium regendum suscepit, presbyter sanctus in actis Augendi appellatus, is qui post incendium monasterii ampullam cum oleo beati Martini, quæ salutis gratia ad lectuli sui capitium dependebat, plenam, clausamque, ut fuerat, post vasta incendia reperit. Idem, ut ex chronico rythmico discimus, ecclesiam super decessoris sui tumulum construi, & in ea divinum officium celebrari curavit. Olympius, & ipse sanctus, Antidiolo successit. Hic sæculares admisit in locum Condatescensem, eisque fundos sub annuo censu, data facultate domos ædificandi, concessit. Hunc excepit beatus Sapientius, qui sancti Stephani oratorium, ubi sacramenta prædictis accolis ministrarentur, construxit. Post Sapientium beatus vir Thalafius: inde sanctus Dagamundus: & post hujus obitum Andericus, qui humilis supra modum, & sanctus fuisse perhibetur. Quot quisque annos regimen tenuerit, etsi vulgati expriment indices, asserere nolim, deficientibus idoneis argumentis. De Injurioso, undecimo loci abbate, in sæculo sequenti. Sancti Benedicti fama & opinio permanavit in hæc Jurenſia loca, cum beatus Maurus istic hospitatus, viduæ filium moribundum sanitati restituit, Eligium nomine, qui postea Lirini monachus factus est.

Post Augendi obitum forte id contigit, quod ex Aviti episcopi Viennensis decima-septima epistola discimus, Viventiolum Jurenſis eremi presbyterum accessisse Lugdunum, atque eo in itinere Apollinarem, Aviti germanum, Valentinum recens episcopum, qui tum morbo detinebatur, invisisse, ac fellam Avito transmississe: pro qua is Viventiolo cathedram episcopalem imprecatur & auguratur. Nec votum effectu caruit, Viventiolo paullo post in sedem Lugdunensem cooptato. Interim eum rogat Avitus, ut nutantem Scholam cari communis Eugendi, præfule tunc viduatam, spiritali solatio & sacerdotali magisterio foveat: ut in secundo sacerdotii gradu probatus, aptior sit ad primum gradum episcoporum. Inde consecuturum, ut paterna dilectione monasterium contineat, nec fraterna dissensio ibidem faciat eremum. quod argumento est, turbas, Augendo e vivis sublato, de futuro successore deligendo inter monachos excitatas fuisse: quibus componendis non alium magis idoneum Avitus, quam Viventiolum reputabat. Non tamen obtinuit ejus electio: at saltem ex hac epistola non levis conjectura deducitur, Viventiolum ex illo Jurenſium monachorum seminario prodiisse: qui locus ejus sollicitudine, institutione, doctrina, etiamsi inventa sit eremus, fieret paradisus, ut ad ejusdem loci commendationem Avitus loquitur. Ex cujus verbis non obscure inferas, Viventiolum ibi litteras docuisse.

Inde etiam argumentum eruitur ad stabiliendum tempus obitus sancti Augendi. Cum enim Viventiolus, jam episcopus Lugdunensis, Agaunensis basilicæ dedicationi, quæ anno quingentesimo quinto-decimo accidit, interfuisse memoretur: scholam Augendi, ut in superiori epistola loquitur Avitus, aliquanto ante tempore præfule seu abbate mortuo, scilicet Augendo, viduatam affirmare possumus.

AT qui de anno constructi a Sigismundo rege monasterii Agaunensis nos dubitare haud sinit Marii Aventicensis luculentum hac de re testimonium, qui id factum asserit Florentio & Anthemio consulibus, id est anno Christi quinto-decimo supra quingentesimum. sic enim habet: *His consulibus monasterium Acaunum a rege Sigismundo constructum est.* Quippe cum mortuo Gundobado patre Sigismundus Burgundiæ regnum obtinisset, & Arianam perfidiam, quam Burgundiones sectabantur, ejurasset; episcoporum consilio, quod ejus rei narratio vulgata memorat, non alia catholicæ pietatis actio visa est illustrior, quam ut ab ipso magnificentior ad reconduendas martyrum Agaunensium reliquias basilica erigeretur, eidemque loco deputarentur sanctissimi custodes, nempe monachi, qui & sacras exuvias a raptoribus tuerentur, & jugi psalmodiarum modulatione celebrarent. Hinc Sigismundus monasterium Agaunense, teste Gregorio^a Turonum episcopo, sollerti cura cum domibus, basilicisque ædificavit, prout regia magnificentia dignum erat. Præfectus loco Hymnemundus abbas ab episcopis accersitus una cum sanctissimis viris, Achivo, Ambrosio, Proto, aliisque, qui ad hoc opus suscipiendum de monasterio Granensi venerant, ut in vulgata^b narratione legitur. Longe ante id tempus basilicam super horum sanctorum martyrum tumulum exstitisse probat libellus de vita sancti Romani abbatis Jurenſis, qui hanc basilicam medio sæculo quinto expetiisse perhibetur: ta-

ANN. CHR.
510.LXVII.
Viventiolus
an ibidem mo-
nachus & præ-
ceptor.LXVIII.
Augendi o-
bitus quo annoANN. CHR.
515.
LXIX.
Agaunensis
monasterii con-
structio.^a Greg. Tur.
lib. 3. c. 5.^b Conc. to. 12.
4. col. 1557.

ANN. CHR.
515.

metri hæc basilica tot martyrum tumulos fabrica sua ambire non poterat, ut libelli scriptor subæqualis tradit. Hinc est quod basilicæ non prima constructio per Sigismundum, sed *innovatio* dicatur in titulo sancti Aviti Viennensis episcopi homiliæ, quæ *dicta est in basilica sanctorum Agaunensium, in innovatione monasterii ipsius*, quod etiam de ipso monasterio interpretandum esse verba ipsa præ se ferunt. Hanc homiliam cum aliis ejusdem auctoris typis vulgavit clarissimæ memoriæ Jacobus Sirmundus ex codice regio in phyllira scripto Aviti ætate. Verum cum monasterii nomine non raro basilica intelligatur, aliis argumentis investiganda est ipsius monasterii antiquitas.

L X X.
Sigismundo
an antiquior.

^a Greg. Tur.
lib. 2. c. 43.
* de Vouillé.

Si certa foret sancti Severini abbatis Agaunensis Fausto auctore vitæ fides, jam ante Sigismundi principatum monachos Agauni confedisse profus exploratum esset. Sed ejus historiæ fidem non pauca dubiam reddunt. Chlodoveus regni sui anno vicesimo-quinto gravi infirmitate decubuisse *per duos annos* dicitur, & a Severino ex Agauno Luteciam accito sanatus fuisse. Regnavit omnino annis triginta, ex Gregorio ^a, atque e vita migravit post Vogladense * bellum anno quinto, quod proinde anno regni ejus vicesimo-quinto contigit. Atqui tamen post hanc cladem Vogladensem, in qua Gotthorum rex Alaricus cæsus est, non levia facinora per Chlodoveum gesta sunt, quæ integram ejus ab eo tempore valetudinem probant. Quippe sequentem hiemem Burdegala transiegit. Tum, direptis qui apud Tolosam servabantur, Alarici thesauris, Ecolismam expugnavit. Dein Turonos profectus, consulatus insignia suscepit ab Anastasio imperatore, regiisque ornamentis in basilica beati Martini indutus est. Parisios inde reversus, mox cæso Sigiberto Colonia rege eo accedit, regnum ejus occupaturus. Idem mox de Syagrii & Ragnacarii regnis patrat, quæ certe homini in lecto ex gravi febre apud Parisios decumbenti nequaquam conveniunt. His adde Euladium (ita in vetustis codicibus scriptum reperio) seu, ut alii scribunt, Eulalium Nivernensem episcopum, cui Severinus, Chlodoveum adeundo, precibus sanitatem impetrasse fertur, per id tempus eidem ecclesiæ non præfuisse; sed veri similis esse id referendum ad Æoladium, qui regnante Chlodoveo juniori Nivernensem episcopatum regebat. Et fortasse non Chlodoveum Magnum, sed minorem adierit, sanaveritque Severinus, qui tamen annum regni vicesimum-quintum non attigit; nec Childebertum filium, quem admodum in vulgatis sancti Severini actis legitur, ac successorem habuit. Sed ejusmodi errata facile oriri potuerunt ex incitia imperiti auctoris. Ut ut sit, certe ex vulgatis ejus actis non satis firmum præsidium elici potest ad producendam Agaunensis monasterii antiquitatem, de qua paullo post sermo recurret.

L X X I.
Ibidem laus
perennis.

^b Annal.
Franc. an. 536.
n. 228.

In Conciliorum & Gallia Christianæ tomo quarto legitur Sigismundi regis instrumentum de hujus cœnobii institutione, Agauni facta in confessu sexaginta episcoporum, cui nihilo minus episcopi dumtaxat tres subscripti reperiuntur, Maximus Genevensis, Victor Gratianopolitanus, & Viventiolus Lugdunensis. Hunc episcoporum cœtum ad novæ basilicæ dedicationem convocatum fuisse veri simillimum est, cui interfuit cum aliis pluribus Avitus Viennensis, cum homiliam in hac dedicatione pronuntiavit. Unde Philippo Labbeo permirum videtur, quod Aviti nomen in hoc instrumento non compareat. Sed mirandum non est, quod ejus nomen in exemplo desideretur, uti & aliorum, præter tres mox laudatos; nec alia causa est quam socordia scriptoris amanuensis, qui alios omnes, uti & Avitum, (quod in similibus subscriptionibus accidit non raro) prætermisit. Torquet etiam in hoc instrumentum Carolus Cointius ^b, Oratorii eruditus presbyter, enormem numerum episcoporum: cum in Burgundia regno tunc essent sedes episcopales tantummodo septem & viginti, quasi ex finitimis regnis & provinciis alii plures istuc invitari, atque ex civitate, ut regi ad catholicam fidem recens converso gratificarentur, adesse non potuerint. At pugnare non vacat pro hujus monumenti auctoritate: quod ut genuinum non sit, certe antiquissimum est, nec levis momenti ad illustrandam Agauni historiam. In eo episcopis visum fuisse dicitur, ut ibidem *psallendi officium die noctuque indefinenter constitueretur*: & Victor Gratianopolitanus, cui ceteri omnes assentiuntur, censet, ut ad exsequendam optimi regis, episcoporumque hac in re devotionem, *fiant novem turma, id est Granensis, Isiana, Furensis, Meluensis, &c.* Unde omnibus in commune placuit, ut, ad servandum perennem illum psallendi morem, *opera manuum*, ut in ceteris monasteriis, ibidem non exerceren-

tur. Cointius perennem ac minime interruptum apud Agaunenses hunc psallendi ritum, qualis erat in Oriente monachorum accemetarum seu insomnium, fuisse negat, sed discretum & per distinctas horas interpolatum. Nullam quippe talis ritus idoneam probationem afferri; immo in regula Tarnatensi, quam Agaunenses servabant, nullam perennis laudis, sed tantum interpolatae, fieri mentionem. Porro *assiduum psallentium* Gregorio ^a quidem dici, non quod iuge fuerit, sed quod statutis horis, ita ut intermediis spatiis operari liceret, fuerit celebratum: eum ad modum, quo Cassianus *orationum assiduitatem* vocat quotidianam celebrationem tertiæ, sextæ, & nonæ. Huic rei argumento esse alterum ejusdem Gregorii ^b locum, ubi Sigismundus apud Agaunenses *psallentium quotidianum* instituisse memoratur. Verum ut hanc disputationem, quæ fufius à me in secunda Sæculi quarti præfatione agitata est, in pauca contraham; hoc unum affero, quod Salaberga, constructo apud Lugdunum-Clavatum * cœnobio, eo in loco brevi coadunavit *plus minusve trecentas famulas Christi, illisque dispositis per turmas, ad instar Agaunensium monachorum Habendique, normam disposuit, ut die ac nocte canonem omnipotenti Deo personarent*. Perspicuus est hic locus de perenni laude per Salabergam instituta; nec minus inde liquet id factum exemplo Agaunensium monachorum, quos proinde, quasi aliorum duces, ceteris hac in re Occidentis monachis præivisse pro explorato haberi debet. Subdit Salabergæ vitæ scriptor æqualis etiam exemplum Habendensium sanctimonialium, sancti Romarici alumnarum: cui sanctus Amatus abbas, ex Agaunoeductus, auctor fuit condendi in Vosago parthenonis, ubi *multis virginibus psallentium per septem turmas, in unaquaque turma duodenis psallentibus, die noctuque jugiter instituit*. qua in re Amatus sine dubio rationem habuit moris Agaunensis, quem ipse *ibidem* observatum viderat. Quid? quod Dagobertus eodem tempore in basilica sancti Dionysii *psallentium ad instar monasterii sanctorum Agaunensium instituerat*, teste Fredegario ^c: sed *facilitas abbatis Aigulfi eandem institutionem* postmodum abrogavit, quod de interrupta modulatione nullo pacto explicari potest. alias dicendum esset, quod a vero penitus abhorret, Aigulfi abbatis instinctu divinum in celebri ac frequenti basilica officium omnino cessasse. Sed longius progredior ad rem minime obscuram demonstrandam, quam in Centulensi monasterio sub sancto Angilberto abbate itidem viguisse suo loco videbimus.

In prædicto Sigismundi instrumento statuitur, ut, ad exsequendam jugis istius modulationis institutionem, *fiant novem turmae, id est Granensis, Isiana, Jurensis, & Meluensis, & vetera: ut succedentes sibi in officiis canonicis, id est nocturnis, matutinis, prima, tertia, sexta, nona, vespertina, die noctuque indesinenter Domino famulentur*. nulla completorii mentione facta, cujus institutio sancto Benedicto tribuitur. Ex quo inferas hujus instrumenti antiquitatem. Ex novem autem turmis quatuor tantum exscripsit amanuensis. quo minus mirandum est, ex sexaginta episcopis tres dumtaxat ab eo notatos fuisse, ceteris per oscitantiam omissis. Has turmas, non aliunde, ut quibusdam placet, adscitas, sed ex ipso Agaunensi monasterio conflatas fuisse mihi persuasum est. Nam ut de discretis officii divini horis, non de continua psalmodia hic agi permittamus: quis putet ex Granensi seu Griniacensi, ut ipsi interpretantur, apud Viennam monasterio, & ex Jurensi sancti Augendi, quod utrumque ab Agauno longissime, id est leucis amplius triginta, distat, Agaunum accitas monachorum turmas ad persolvendas Deo quotidianas laudes? Frustra ergo quæras alia monasteria, *Isianum & Meluense*, quæ nomina sunt turmis illis indita pro arbitrio Agaunensium ad singulas turmas designandas: eum ad modum quo legio Thebæorum *Felix*, aliæque aliis nominibus pro lubito appellatae sunt.

De regula principio Agaunensibus præscripta non minor est difficultas. Tarnatensem plerique assignant, rati, Tarnatense monasterium non aliud esse ab Agaunensi, propterea quod Tarnadæ locus, cujus meminit Antoninus Augustus in Itinerario, idem cum Agauno existiment. Hujus sententiæ auctor est Josephus Simlerus in libro primo de Vallesia descriptione*, quem Holstenius, Cointius ^d, aliique secuti sunt. Et quidem sicut ex Antonini Itinerario, Octodurum * à Tarnadis passuum millibus duodecim, ita Agaunum ab Octoduro totidem distabat, ex actis Martyrum Thebæorum. Verum ut ut sit de Tarnadis Antonini; Tarnatense monasterium idem esse cum Agaunensi inducere animum haud quaquam

ANN. CHR.
515.^a Greg. Tur.
lib. 3. c. 5.^b id de gl.
Mart. c. 75.

* Laon.

^c Fredeg. c.
79.L X X I I .
Novem tur-
mæ quæ.L X X I I I .
Agaunense
monasterium
an idem cum
Tarnatensi.
* le pays de
Vallay.
^d Annal. Fr.
an. 536. n. 199.
& seq.
* Martinac.

ANN. CHR.
515.

possim. Nusquam enim Agaunense monasterium Tarnatense appellatum invenias, sed ubique vel Agaunense, vel sancti Mauricii. adeoque si regula Tarnatensis Agaunensium monachorum gratia condita fuisset, non Tarnatensis, sed a vulgari monasterii nomine Agaunensis fuisset nuncupata: cum e contrario nunquam alio nomine, quam Tarnatensis dicta sit in Concordia regularum, apud Smaragdum, Trithemium, aliosque omnes, qui eam laudarunt. Mihi sane longe veri similis est, Tarnatense monasterium situm fuisse in pago Lugdunensi, non longe à Vienna civitate, in loco Tarnato seu Ternato, vulgo *Ternay*. Hic locus positus est ad Rhodanum, decurrentem Tarnatum inter & Grinniacum* pagi Viennensis, qui posterior locus vocabulum dedit Grinniacensi monasterio, de quo in vita sancti Clari abbatis. Porro hæc loci positio ad Rhodanum recte convenit iis, quæ in Regulæ Tarnatensis capite quarto leguntur, ut *navigium etiam ad ulteriorem ripam sine imperio senioris transvehere non presumat*. Ex agris novem & viginti, qui pagum Lugdunensem in veteri codice Saviniacensi constituunt, octavus est ager Tarnatensis, in quo sunt villæ Cassiacus, Mons-Esclareias, Cliviacus, Cassellæ, Magniacum, &c. idemque itidem memoratur in chartario Cluniacensi, anno tertio Ludovici regis, cognomento Transmarini: quo anno datur Odoni abbati mansus in villa Madaliaco, *in pago Lugdunensi, in agro Ternatensi*. & anno ejusdem regis decimo, eidem Odoni conceditur campus cum silva, *in pago Lugdunensi, in agro Tarnatensi*. Est & Ternancus, vulgo *Ternan*, locus alius haud ignobilis in pago itidem Lugdunensi, ubi prioratus abbatix Saviniacensi subjectus, præter Ternacum opidum, *Terny*, in pago Genevensi.

LXXIV.
Regula Agaunensis.

Hæc forsitan aliquid lucis afferent loco aliquando quidem celebri, sed nunc obscuriori: at primam Agaunensis monasterii regulam non satis explicant. Condatensis scriptor anonymus, qui trium primorum abbatum Jurensium acta litteris mandavit, in fine vite sancti Augendi memorat *Instituta, quæ de informatione cœnobii Agaunensis, sancto Marino presbytero, insula Lirinensis abbate, digessit*. Verum hoc opus intercidit, nec quidquam de primariis ejusdem loci institutis habemus præter ea, quæ in jam laudato Sigismundi instrumento leguntur. Certe Tarnatensis regula, quæ tota fere ex sanctorum Pachomii, Augustini, & Cæsarii regulis conflata est, hujus auctoris nec stilum, nec genium sapit. Erant eo in loco reclusi, erant & anachoretæ. Ex duobus quippe monachis illis Agaunensibus, Johanne & Armentario, quibus Condatensis iste anonymus opus suum inscribit, *Armentarius claustrum peculiaris cellæ contentus, mundi turbines securus irridebat*. & sanctus Amatus abbas Habendensis, de quo in sæculo sequenti agemus, postquam Agauni in communi ac cœnobitica vita per annos triginta se exercuisset, *majoris eremi secretum expetens, clam a septis monasterii egressus in devexa celsissimi montis rupe per triennium solus habitavit, pane hordeaceo & aqua contentus*. Psalmodia jugis loco laboris erat, contra quam in regula Tarnatensi. Jejunia pro more aliorum monasteriorum, uti & refectio in eodem cœnaculo, & sub eodem tecto dormitio. Graviorum culparum poena ex præscripto canonum, leviorum ex abbatis arbitrio pendebat. Feminis in basilicam, secus quam in aliis plerisque virorum monasteriis, patebat ingressus, ut constat ex Gregorio^a episcopo Turonensi. Ceterum ad hoc monasterium beatus Maurus, sancti Benedicti discipulus, adeundo Galliam, divertit, ubi & cæco lumen restituit, quod magnam ipsi apud ejusdem loci monachos gratiam conciliavit, eorumque animos ad suscipiendam sancti Benedicti regulam facile inclinare potuit.

^a Greg. de
gl. mart. c. 76.LXXV.
Abbates.
^b Bolland.
60. 2. Feb. p.
545. & 546.

Quod spectat primos loci abbates, si genuina est, cujus Bollandus fragmenta^b refert, quam & Condatensi anonymo tribuendam existimat, trium primorum Agaunensium abbatum brevis historia, primus abbas fuit Hymnemodus, seu Hymnemundus, ex Gravenis seu Grevenensi monasterio (quod etiam in vulgato Sigismundi instrumento legitur) accitus cum Achivo, qui locum rexit post Ambrosium Hymnemundi successorem. Ambrosius vero Insulæ-Barbaræ prius abbas extitisse ibidem dicitur, ad stipulante Adonis Viennensis episcopi Martyrologio. Quod mirum est negatum fuisse a Cointio, quasi Usuardi de hac Ambrosii apud Insulam-Barbaram abbatiali dignitate silentium elevare perspicuum Adonis testimonium possit, quod sane vir doctus non esset facturus, si ad præmissam, quam idem ipse laudat, Agaunensis monasterii brevem historiam attendisset. De Ambrosio ita Martyrologium Adonis:

17. nonas Novembris natale sancti Ambrosii abbatis monasterii Agaunensis, qui prius apud Lugdunum monasterii Insula-Barbara pater, magnis virtutibus clarus, cum illic ob egregie religionis normam translatus fuisset, beato fine quievit. Post annos septem a condito monasterio Sigismundus, caelo filio, victus a Francis, Veresallis in montem clam secessit, & ne a suis in manus Francorum traderetur, caput suum rotundit, & deposita veste, monasticum habitum induit. Verum nihilo minus a suis proditus, captusque a Francis, una cum uxore ac filiis iussu Chlodomiri regis in puteum demersus occubuit in loco, cui Belsa vocabulum est, ut in ejus passione legitur. quod de Belsæ * pago intelligendum esse puto ex Gregorio Turonensi episcopo, qui locum ejus martyrii Columnam Aurelianensis urbis vicum appellat: ubi etiam nunc prioratum abbatiae Miciacensis, sancti Sigismundi nomine insignitum haberi Carolus Sausseyus ^a testatur. Post annos tres Agaunensis abbas Venerandus (id viro nomen, quod Henschenius adjectivum putat) a Theodeberto rege corpus Sigismundi obtinuit, atque ad limina sanctorum Thebæorum deportatum in basilica sancti Johannis apostoli honorifice sepelivit; ubi multæ virtutes patratae dicuntur. Venerandus sexto loco ponitur inter abbates Agaunenses in fusiori Gallia christiana, nempe post Tranquillum Achivi successorem. Sed quia duo Ambrosii admittendi non sunt, sed unicus; Hymnemundi primi abbatis successor, saltem quintus, dicendus est Venerandus. unde quis forte inferat, antiquiorem Sigismundo videri Agaunensis monasterii originem; nec veri simile esse quinque abbates huic loco intra tam breve decem aut admodum duodecim annorum spatium præfuisse; atque adeo Sigismundum tantum innovatorem monasterii & amplificatorem censendum. quod confirmari potest ex titulo homiliae sancti Aviti episcopi Viennensis, habitæ in basilica sanctorum Agaunensium *in innovatione monasterii ipsius.*

ANN. CHR.
515.

* la Beauſſe.

^a Sausſ. lib.
3. Annal. eccl.
Aurelian.

Sed jam Leonianus abbas sanctus Viennam nos vocat. Erat is notus & familiaris Augendo Jurensi abbati, qui æstivis temporibus, ut superius diximus, scapulari cilicino utebatur, quod ei vir sanctitate conspicuus Leonianus, Viennensis urbis abbas, pignore transmiserat caritatis. Addit anonymus Condatescensis, sanctum istum ex Pannoniis ortum, late grassante barbarie, in Gallias captivum abductum fuisse, ubi non solum Viennæ, sed etiam Augustoduni, multo tempore peculiaris cellæ angustis conclusus vixerit: ita ut amplius quadraginta annis in utraque civitate, nulli hominum a prima retrusione vultu aut corpore, sed tantum sermone notus, monachos nihilo minus juxta cellam suam haud plurimos; monachas vero procul intra urbem, monasterioque consæptas, ultra sexagenarium numerum admirabili prudentia rexerit, alueritque: e quibus maximas, id est magno merito præditas, in cælum præmiserit, magnas vero post se reliquit. Cum anonymo consentit Leoniani epitaphium, quod ad ejus sepulcrum in suburbana sancti Petri æde positum Sirmundus ^b refert in hunc modum. *Hic vir sanctitate conspicuus, in hac urbe Viennensi abbas existit, Sabaria Pannoniæ ortus. A barbaris captivatus, Gallorum finibus devenit, Augustodini primum, deinde Vienna clastro peculiaris cellæ conclusus. Quadraginta plus annis tali ordine Christo militavit, tantæ districtiois, ut pene vultu omnibus undequaque venientibus ignotus intro vixerit, cum esset verbo doctrinæ multis ad salutem notissimus: ita ut juxta cellam suam quam plurimos monachos (anonymo haud plurimos) rexerit: monachas vero (sic legendum) ambitu monasterii infra urbem inclusas, ad sexagenarium numerum mirabili ordinatione paverit, & disciplinabiliter custodierit.* Hinc arguas libellum vulgatum de vita sancti Aniani episcopi Aurelianensis, in quo Anianus Viennensis civitatis opido, ubi germanus ejus Leonianus in basilica sancti Petri humatus est cum sancto Desiderio martyre, oriundus dicitur: præterquam quod Anianus Leonianum nostrum quinquaginta fere annis ætate superabat. Errat itidem idem auctor, cum basilicam sancti Petri ad orientalem plagam jam dictæ civitatis locat, quam ad australem partem rectius statuit vita sancti Clari abbatis Viennensis: ubi sancti Petri monasterium, ad australem urbis situm, quingentos pene monachos habuisse perhibetur. Hanc porro Leoniani per barbaros captivitatem contigisse non dubito anno quadringentesimo octagesimo-septimo, quo clades & vastitas Pannoniæ illata est, a sancto Severino Noricorum apostolo prædicata: cujus indubie discipulis fuit Leonianus.

L X X V I.
Leonianus
abbas Viennensis.

fis.

cc

cc

cc

cc

cc

cc

cc

cc

cc

cc

cc

cc

cc

cc

cc

cc

cc

cc

cc

cc

cc

cc

cc

cc

cc

cc

^b Sirm. Nota
ad Aviti ep. 72.LXXVII.
S. Petri & S.
Andræ mona-
steria ibidem.
^a Diplom. lib. 6. p. 463.

Redeo ad monasterium sancti Petri, cujus auctores fuisse Ansemundum & Ansleubanum, senatorii ordinis nobiles Viennenses, discimus ex eorum ^c litteris, domne

ANN. CHR.
515.

filia suæ Remilæ, cognomento Eugenia, in scriptis, quarum hæc summa est: se nempe res suas Remilæ eo pacto pridem tradidisse, ut, quemadmodum monasterium sancti Petri in Bello-campo extra portam civitatis construxerant: sic illa ex rebus concessis cœnobium in honorem sancti Andreae sub jure Viennensis ecclesiæ constitueret *sanctis feminis*, ex ordine victuris, quem sanctus Leonianus sancto monasterio urbis inquit, nostra instituit, ubi soror nostra Eubona abbatissa præest, sub cujus institutione & ipsa Remila nutrita fuerat. ac proinde cœnobium jam conditum supponunt litteræ, quæ datæ sunt Chlotharii regis anno nono, id est anno Christi quingentesimo vicesimo. quo tempore, cum jam Leonianus e vivis excessisset, ejus obitus paullo ante hunc annum consignandus est. Duplicis sancti Andreae monasterii meminit Ado in chronico ad annum DLXXV. ubi de Philippo episcopo, cujus tempore monasterium sancti Andreae subterioris Viennæ conditum fuisse dicit a Remila-Eugenia, Ansemundi ducis filia, atque sub testamento matri ecclesiæ traditum: aliud vero superius sancti Andreae in colle civitatis a beato Leoniano temporibus sancti Aviti ejusdem urbis episcopi fundatum fuisse, ubi eadem ipsa Remila sub regulari disciplina nutrita fuerat. Ante hos omnes Viennæ floruit Mamertus Claudianus, sancti Mamerti ejusdem urbis episcopi germanus frater, ejusque veluti coadjutor, dictus *antistes ordine in secundo*; adeo doctus, ut eo magistro triplex bibliotheca fulserit, Romana, Attica & Christiana:

*Quam totam monachus virente in ævo
Secreta bibit institutione,
Orator, dialecticus, poeta,
Tractator, geometra, musicusque,*

ut Sidonius-Apollinaris in ejus epitaphio canit: qui libros ejus tres de statu animæ alibi laudat.

LXXVIII.

S. Symphoriani monasterium apud Æduos.

* Luzi.

Cum Leonianus Augustoduni versatus est, non alium forte incoluit locum; quam suburbanam sancti Symphoriani basilicam ab Euphronio sacerdote, post ejusdem urbis episcopo, conditam, in qua ab eo tempore monachi exstiterunt, quibus postmodum beatus Germanus abbas præfuit. Is apud propinquum suum sanctum Scopilionem prope Lausiam * pagi Æduensis opidulum alitus & institutus, cum a loco fere mille passibus distarent, *jugiter ad matutinos*, testante Fortunato, *currebant, ducti fidei calore, per tempestatem, per hiemem*. Germanus vero *intra terni lustris spatium* a beato Agrippino episcopo diaconus, & *sequente triennio* presbyter ordinatur, quæ tria lustra non ab ejus ortu, sed a tempore, quo Scopilionis curæ instituendus traditus est, computanda esse inde colligitur, quod ejus ordinator Agrippinus nondum sedem obtinuerat tempore concilii Epaonensis, anno decimo-septimo supra quingentesimum celebrati: quo anno Germanus jam annos minimum viginti attigerat, ut qui octogenarius mortuus est anno ejusdem sæculi septuagesimo-sexto. Quamquam non desunt piorum exempla, qui ante annos viginti ex canonum relaxatione diaconi ordinati sunt, in quibus sanctus Theodorus Siceota ^a lector primo, dein postridie subdiaconus simul diaconusque ac presbyter divino nutu consecratus est anno ætatis decimo-octavo. qua ætate etiam venerabilis Beda se levitam fuisse ordinatum ipse testatur. De Germano plura inferius.

^a Bolland.
to. 3. April.
p. 37. n. 21.

LXXIX.

S. Laurentii
ibidem.

Apud Æduos exstabat eodem fere tempore aliud monasterium, ubi sanctus Laurentius monasticæ professioni nomen dedit. Hic *Laurentii abbatis magisterio* usus, inde in locum solitarium secessit, ubi septuaginta monachorum cœnobium, Siestenense dictum, extruxisse dicitur. Postea, crescente numero discipulorum, aliud cœnobium quadraginta monachorum erexisse in loco, qui Maximiacus vocatur. Annos natus amplius quinquaginta ab Amando episcopo presbyter ordinatus traditur. Ex discipulis ejus unus, Pharadæus nomine, in ardentem rogam ex obedientia se injecisse fertur. Denique Lauteno in partes Genevensium paullo ante mortem proficiscenti occurrit Gregorius episcopus Lingonensis. quod si ita est, eum quinto sæculo floruisse dicendum est: at quis fuerit Amandus episcopus, a quo ille presbyter ordinatus dicitur, incertum. Mortuus est kalendis Novembris: at festum ejus VII. kalendas Octobris ponitur in veteri breviario Cluniacensi. Cella sancti Laurentii * diocesis Vesontionensis memoratur in testamento sancti Bernonis abbatis, qui eam Widoni confanguineo

* S. Lautein.

consanguineo suo regendam commisit. Hactenus superest, subestque abbatia Balmenfi sub congregatione Cluniacensi, cui cella Maximiacus * itidem subiecta est.

Egregiam vero laudem tulit præ multis in re monastica propaganda Gallia Narbonensis pagus Albigenfis, quem insignis ille Carthaginensis ecclesie splendor Eugenius, Vandolica persecutione istuc deportatus, morte sua illustravit, & monasterio, quod in opido Viancio, haud procul Albiga urbe, in exilii sui solatium ac levamen exstruxit. quod alii etiam Africani episcopi exsules alibi præstiterunt, ut noster Theodericus Ruinartus observavit in commentario historico de persecutione Vandolica, capite VIII.

Non præteream hoc loco Maxentium apud Pictones abbatem, sancti Severi abbatis Agathensis * discipulum. Maxentius ex Syria oriundus, patriæ & sæculo vale dicto in Septimaniam * appulit, atque a Betico Agathensi episcopo benigne exceptus, postquam aliquamdiu extra urbem reclusus vixit, in ipsa urbe juxta principem sancti Andreae ecclesiam monasterium, ubi trecenti monachi sub eo fuerunt, instituit, sepultus tandem in basilica sancti Martini. Maxentius Agathensis ab eo disciplinis monasticis imbutus, indeque digressus ad pagum Pictavensem, in monasterio sancti Agapiti presbyteri abbas eligitur, & qui Adjutor antea vocabatur, mutato nomine Maxentius appellatus est. Post Vogladensem pugnam, cum milites quidam ejus monasterium diripere, unusque ex eis gladium in ejusdem caput stringere pararet; militis brachio repente cælitus rigescente, sed mox olei sacri contactu sanato, Chlodoveus ad spectandum Maxentium accessit, & ad ejus pedes procumbens, suis veniam de intentato excidio impetravit. Post annos aliquot vir sanctus in cælum migravit anno ætatis septuagesimo-septimo, ad sextum kalendas Julii, sepultus in monasterio suo, quod tempore Gregorii ^a episcopi Turonensis, *Cellula sancti Maxentii* vocabatur, veteri monasterii appellatione oblitterata. Hodie quoque sancti Maxentii * antiquum vocabulum retinet insigne monasterium ad Separim * annem, atque in opidum cognomine accrevit, a Calvinistis superiori sæculo dire violatum, quod Patres Congregationis sancti Mauri in augustiorem formam integrum restituerunt. Hunc locum sanctus Leodegarius abbas, dein Aduensis episcopus, sæculo septimo illustravit.

A sancto Maxentio divellendus non est beatus Maximinus, auctor & primus abbas monasterii Miciacensis prope Aurelianos, utpote eidem nominis & temporis affinitate conjunctus. Virduo per Chlodoveum expugnato, Auspicius seu Euspicius istius urbis presbyter regem victorem Aurelianos usque comitatus est cum nepote suo Maximino, atque idoneum construendo cœnobio locum ab eodem rege petierunt, impetraruntque, vocabulo Miciacum, ut veteres passim scribunt, seu Mitiacum, ad Ligerim loco amœno situm infra Aurelianos, probante Eusebio episcopo, qui loci ecclesiam sub titulo sancti Stephani consecravit, eodemque die Maximinum diaconum, ac paullo post presbyterum ordinavit. Perfecto monasterio abbas præfectus est idem Maximinus, ad quem plurimi, virtutis ejus imitandæ studio, cum sæculares, tum monachi, accesserunt. In his ex Menatensi apud Arvernos monasterio istuc se se receperunt Avitus & Carilefus, piissimi postmodum abbates. Post mortem, quæ decimo-octavo kalendas Januarii sub annum Christi quingentesimum vigesimum accidit, Maximinus in proximo antro, in quo immanem peltiferumque draconem exstinxerat, sepeliri voluit: super cujus tumulum Agilus prædives civis Aurelianensis, facti pœnitens, quod servum suum inde violenter abstraxisset, basilicam erexit, eundemque servum Miciacensibus perpetuo mancipandum tradidit. Hac neglecta basilica, Sigobertus aliam in agro sui juris, basilicæ sancti Aniani continentem, ad urbis muros ædificavit, eoque sacras reliquias asportari curavit, institutis ibidem clericis, qui divina officia celebrarent. Demum Jonas episcopus eadem inde Miciacum revexit, atque inde vetus loci appellatio in sancti Maximini * vocabulum mutata est. Maximino in regimen Miciacensis monasterii successit beatus Avitus, qui abbas Chlodomiro ^b Aurelianorum regi, adversus Sigismundum Burgundionum regem profecturo, anno sexti sæculi vicesimo-tertio iinteritum prædixit. Eidem suffectus Theodorus, Theodoro nepos Maximinus junior, ambo itidem sancti: sub quibus complures monachi, pietate ac sanctitate illustres, eo in loco flourerunt. Præcipui fuere Leobinus & Carilefus, de quibus in consequentibus agendum. Monasterii statum prope ad excidium vergentem confirmavit, erexitque

ANN. CHR.

515.

* Moisaay.
L X X X.
Viantium a-
pud Albigenfes.L X X X I.
SS. Severi
& Maxentii
monasteria.* Agde.
* le Langue-
doc.a Greg. Tur.
lib. 2. Hist. 6.37.
* S. Maxent.
* Seure.LXXXII.
S. Maximini
cœnobium Mi-
ciacense.

* S. Mesmin.

b Gregor.
Tur. lib. 3. c. 6.

ANN CHR.

515.

LXXXIII.
Chlodovei
M. pro eo di-
ploma.

Theodulfus episcopus, collaborante Jona ejus successore. Nunc locum obtinent Patres Fulienfes.

Lubet hic attexere diploma Chlodovei M. de conditione cœnobii Miciacensis, quod diploma pro sua brevitatē & sinceritate, ac pro consubstantialis Trinitatis contra Arianos commemoratione, hoc loco non ingratum fuerit.

* al. Ligeri-
um, le Loiret.

CHLODOVEUS *Francorum rex, vir inluster. Tibi, venerabilis senex Euspici, tuoque Maximino, ut possitis, & hi qui vobis in sancto proposito succedent, pro nostra, dilectaque conjugis & filiorum sospitate divinam misericordiam precibus vestris impetrare, Miciacum concedimus, & quidquid est fisci nostri intra fluminum alveos, per sanctam confarreationem & anulum inexceptionaliter tradimus, & corporaliter possidendum præbemus absque tributis, navulo & exactione, sive infra, sive extra Ligerim & Ligerinum*, cum querceto & salicto, & utroque molendino. Tu vero, Eusebi, sanctæ religionis catholice episcope, Euspicii senectam fove, Maximino fave, & tam eos, quam possessiones eorum in tua parochia, ab omni calumnia & injuria præsta liberos. Neque enim nocendi sunt, quos regalis affectus prosequitur. Idem agite, o vos omnes sanctæ religionis catholice episcopi. Vos ergo, Euspici & Maximine, desinite inter Francos esse peregrini, & sint vobis loco patriæ in perpetuum possessiones, quas donamus in nomine sanctæ, individua, equalis, & consubstantialis Trinitatis. Ita fiat ut ego Chlodoveus volui. Eusebius episcopus confirmavi.* Annus dati diplomatis signatus non erat in exemplo, ex quo id primum erutum est in spicilegio Acheriano: nec facile suppleri potest, cum ab expugnata Viriduni civitate, quod biennio ante annum quingentesimum accidit, ad Chlodovei obitum anni fere tredecim intercesserint.

LXXXIV.
Alia monas-
teria,

Multa sunt Gallia, aliarumque regionum monasteria, cum nova, tum vetera, quorum commemoratio & tractatio ad hoc tempus revocari posset: qualia sunt Glonnense sancti Florentii apud Andecavenses, Enfionense sancti Jovini apud Pictones, Landvenecense sancti Wingaloëi, & sancti Jacuti in Armorica; Divionense sancti Benigni, sancti Germani Autisiodorensis, Reomaënse sancti Johannis, Ferrariense sancti Petri, sancti Michaëlis Tornodorensis, Melundense sancti Petri in Burgundia, & sancti Juliani Turonense, præter monasterium sancti Theoderici prope Remos. Verum hæc tractatio longius nos abduceret a continuandis gestis sancti Benedicti, atque opportunius in sequentes libros, ubi dabitur occasio, differetur.

LXXXV.
Lucullanum
apud Neapo-
lim.

Hic tamen strictim præmittenda est commemoratio Lucullani apud Neapolim monasterii, quod sæculo nono labente sancti Severini percelebri monasterio dedit originem. Is ex Oriente in Pannoniam profectus, monasteria illis in partibus construxit primus, præcipuum prope Favianas, non longe a Vindobona seu Vienna Austria civitate; monachos admonere solitus, ut beatorum Patrum vestigiis inhaerent, & ne, qui parentes reliquerant & sæculum, pompæ sæcularis illecebris denuo caperentur. Norici Ripensis vastitate prædicta, corpus suum in Italiam transferri discipulo suo Lucillo presbytero mandavit. Tum, morti proximus, discipulos monitis instruxit, terrenam ut despicerent patriam, caelestem semper inquirerent: non pigeret agere pœnitentiam, quos non puduit facinus perpetrare; essent corde humiles, mente tranquilli; scirentque non prodesse cum vestis humilitate nomen monachi, vocabulum religionis, speciem pietatis, si circa mandatorum observantiam degeneres ac reprobi invenirentur. Grande nefas esse peccata sectari homines sæculares: multo magis monachos, qui blandimenta sæculi, quasi quamdam bestiam fugientes, Christum cunctis affectibus prætulerunt, quorum incessus & habitus virtutis debeat esse documentum. Deinde osculo singulis & omnibus dato, & sacramento communionis accepto, lugeri se penitus prohibuit, totumque corpus signo crucis consignans; ut psallerent imperavit. Ubi vero ille psalmum ultimum protulit, sexto idus Januarii animam efflavit in hæc extrema psalmigraphi verba, quibus omnes spiritus ad laudandum Deum invitantur. Annus ejus supremus colligitur ex eo, quod sexto post anno corpus ejus tumultu elatum, atque in Italiam a discipulis deportatum est ipso anno vastitatis ex ipsius vaticinio ab Odoacro perpetrata, quam anno sæculi quinti octogesimo-septimo accidisse constat. Sacrum ejus corpus Neapolim delatum, in arce Lucullana, quæ ab ovi similitudine Castellum-ovi modo appellatur, a Victore episcopo collocatum est in mausoleo, quod illustri matrona, Barbara nomine, ipsi erexerat

in basilica ab se constructa cum adjuncto monasterio, cui praefuit Eugipius abbas, ipsius Severini discipulus, scriptis suis illustris. Idem ipse est, qui librum de vita patroni ac magistri sui scripsit instar *commeminatorii*, quod Paschasio sanctae Romanae ecclesiae diacono expoliendum, & eloquentiae lumine illustrandum nuncupavit biennio post consulatum Importuni, id est anno Christi undecimo supra quingentesimum. Falluntur qui hunc Eugipium ^a alium existimant ab auctore collectanei ex operibus sancti Augustini, quod opus, hortante Marino abbate, susceptum, Probae virgini piissimae nuncupavit. Forte Marinus abbas fuit Lirinensis, is cujus itidem instinctu vitae sancti Augendi scriptor de institutis monasterii Agaunensis agere compulsus est.

Favet huic conjecturae, quod Antonius monachus ille sanctitate insignis, cujus vitam Ennodius Ticinensis episcopus edidit, cum Eugipio vixit sub cura sancti Severini, idemque post vastationem Pannoniarum, tandem Lirinum se recepit. Natus fuerat patre Secundino, in civitate Valeria circa Danubii ripas, Severino ab infantia notus & carus; idemque nepos Constantii episcopi Laureacensis, cujus disciplinae, mortuo Severino, traditus est. Post patris obitum Antonius a famulis suis perductus, primo in Tellina-valle * Mario sancto presbytero adjunctus, mox eundem clericatus vitandi studio deseruit. Postea secessum elegit haud procul a sancti Fidelis Comensis martyris sepulcro, ubi Larius lacus Ionii marmoris ripis coercetur. Illic monte sublimi conscenso sedem fixit, nihil secum amplius assumens, nisi parum leguminis, & lignem ad terram ingratiſsimam excolendam. Jugae illa indomitae naturae legem, Antonio congregiente, perdidit. Verum adventantium perturbatus frequentia, ad secretiora eremi sibi credidit evolandum, ubi in edita rupe annis pluribus solus sine conſorte tranſegit. Sed ecce iterum fama vulgante detectus, timuit ne grandaevis perderet vanitate, quod inter tirocinia virtute servasset. Et quid agimus, inquit, o anima, quando periculis plena sunt etiam quae videntur esse tutissima? Lenocinia hostis tui intelligis, dum univerſorum voce laudaris. Vide quantis labores insidiis! Absconditum esse non licet quocumque vertimus. Sanctorum petamus consortium, & illam Lirinensis insulae sanctam cohortem adeamus. Quem solum haecenus pulsavit adversarius, timebit inter inimicam sibi multitudinem constitutum. Dixit, nec mora suscepto itinere, simul Lirinum appulit, admissus est cum debita reverentia. Providit tamen, ne cui *in illa nutrice Sanctorum insula*, cum praestaret meritis, praeferrī honoribus videretur. Ibi biennio cum vixisset, mortalem vitam cum immortalī commutavit. Libellum de ejus vita Ennodius dicavit Leontio abbati. Lirinensem facile crederem, nisi scripti atque editi indices reclamarent.

Reliquum est, ut ad concludendum primum librum, quod etiam in subsequenti- bus observabimus, praecipua de monachis decreta conciliorum paucis referamus. In Agathensi anni quingentesimi-sexti statutum est, ut monasterium ^b novum, nisi probante aut permittente episcopo nullus condatur: neu monachum sine consensu abbatis episcopus ipse *ordinare praesumat*; nec monachos, etiam vagantes, nisi eis testimonium abbas suus dederit. Ad haec, ne monachum alienum abbas citra consensum proprii abbatis suscipere, aut retinere audeat. Praeterea, ut ^c monasteria puellarum longius a monasteriis monachorum, aut propter insidias diaboli, aut propter oblocutiones hominum, collocentur. Denique ^d ne monachis ad solitarias cellulas liceat a congregatione discedere, nisi forte probatis post emeritos labores, aut propter infirmitatis necessitatem a superior abbatibus regula remittatur. quod ita demum fiet, ut intra eadem monasterii saepa manentes, sub abbatis tamen potestate separatas habere cellulas permittantur. Abbatibus quoque singulis diversas cellulas, aut plura monasteria habere non liceat, nisi tantum propter incursum hostilitatis intra muros urbis receptacula, quae hospitia vocant, collocare. quod intelligendum, non de inspectione & providentia generali, sed de regimine ac directione peculiari. Quamquam non defuere etiam subsequentiſſimis saeculis praecipuae sanctitatis abbates, quos non cupiditas, sed eximia virtus & regendarum animarum peritia pluribus monasteriis gubernandis admovit. qualis fuit saeculo nono Benedictus abbas Anianensis, & sequenti sancti Berno, Odo, aliique nonnulli Cluniacenses abbates.

Anno undecimo post quingentesimum, qui Chlodovei Magni Francorum regis mortalis fuit, celebratum est concilium Aurelianense primum, in quo abbates ^e episcopis subesse, & ad synodum annuam venire praecipitur: monachos vagos revocandos, & sub custodia constringendos; omnem quibusvis proprietatem interdicens

ANN. CHR.
515.
Eugipius abbas.

a V. tom. 1.
vet. Anal. p.
13. & seqq.

LXXXVI.
Sanctus Antonius monachus Lirinensis.

* Valtelino.

LXXXVII.
Concilii Agathensis decreta de monachis.
b Can. 27.

c Can. 28.

d Can. 38.

LXXXVIII.
Aurelianensis primi.
c Can. 19.

ANNALES ORDINIS S. BENEDICTI.

ANN. CHR.
520.

LIBER SECUNDUS.

Ab anno Christi 520. ad annum 527.

POST varios hinc inde discursus, jam tandem ad solitudinem Sublacensem revertendum est, in qua per hos annos Benedictus monasteria duodecim ædificavit. Quippe cum vir Dei per diuturna silentia, carnis tentationibus subactis, ignis divini fervorem ex meditatione & lectione, atque ex orationum assiduitate concepisset, non potuit hæc flamma unius Sublacensis specus angustiis contineri: sed dimissis, qui ipsius magisterio se subjecerant, Vicovarrensibus protervis ac contumacibus monachis, se se ad novos homines formandos, & ad omnem monasticæ disciplinæ normam componendos, Spiritu-sancto impellente, comparavit. Rem sic narrat Gregorius. Cum sanctus vir diu in eadem solitudine virtutibus, signisque quotidie magis magisque inclaresceret, multis ad eum in dies confluentibus, duodecim monasteria instituit, quasi totidem pietatis gymnasia, in quibus sub præfectis singulis duodenas monachos deputavit, paucis secum retentis, quos interim à se ipso aptius erudiri judicavit. Horum monasteriorum nomina varia sunt apud auctores nostros. Præferenda videtur Angeli de Nuce sententia. Sunt autem, inquit, ^{et} sacra Specus, sancti Cosmas & Damianus, nunc sanctæ Scholasticæ; sanctus Angelus ^{et} post lacum; sancta Maria, nunc sanctus Laurentius; sanctus Hieronymus, sanctus Johannes-Baptista, nunc sanctus Johannes ab Aquis; sanctus Clemens citra lacum, sanctus ^{et} Blasius, hodie sanctus Romanus; sanctus Michael archangelus sub sacra Specu; ^{et} sanctus Victorinus ad radices montis Porcarii; sanctus Andreas, & Vita-æterna, ^{et} nunc Vallis-sancta. Omnia, si duo priora, quæ hactenus superstans, exceperis, aut ^{et} in parietinas, aut certe in simplicia oratoria seu facella redacta sunt.

Singulis monasteriis abbates singulos sub sancto Benedicto, quasi generali magistro, præfuisse ex Gregorio colligimus, qui vagum illum, communis orationis impatientem monachum, *ab abbate suo sæpius admonitum & increpitum fuisse commemorat*: quem Pater sanctus, pro sua dignitate eo invitatus, virga percussum revocavit ad sanam mentem. Regula sancta per id tempus concepta & adumbrata, quam postmodum in Casino monte absolvit, exemplum præbentibus cum primis Basilio & Cassiano. Duodenas monachos in singulis cœnobiis instituit, nec plures, ut parva & exigua sunt rerum omnium principia; nec pauciores, quod infra hunc numerum monastica disciplina servari incolumis, & coalescere vix posset, crescente & adulta religione subinde augendum. Hunc numerum, tamquam a sancto Legislatore nostro con-

I.
Monasteria
duodecim à
sancto Bene-
dicto condita.

II.
Abbatibus sub
sancto Bene-
dicto.

Regula;

Monachi
duodeni.

ANN. CHR.
520.

secratum imitati sunt, qui novas lapsu temporum colonias au reformationes excitant: ut præ ceteris exempla probant Cisterciensium monachorum. Minorem hanc congregationem appellare licet: quæ major demum fiet, si minimum dupla, tripla, aut quadrupla fuerit, ita ut in uno quoque monasterii cœtu sint plures decani, qui singuli singulis duodecim monachorum turmis præsent.

ANN. CHR.
522.
III.
Maurus &
Placidus Bene-
dicto oblatis.

Non continuit se se intra Sublacensis solitudinis fines tantæ virtutis ac religionis fama, sed Romam usque primum, deinde in remotissimas quasque regiones permanavit. Hinc ad eum Romanæ urbis nobiles & religiosi viri concurrere cœperunt, & ex eis nonnulli liberos suos eidem tradere educandos & instituendos, non ab eo ut discerent vanas artes, sed ut is eorum mores ad virtutis & pietatis normam componeret. quod perspicuis verbis declarat Gregorius, cum eos tradit suos ei filios *omnipotenti Deo nutriendos* dedisse: quos satius fuisset Romæ erudiri, si de solis scientiis, ut quidam Novatores inepte fabulantur, & non de moribus ac pietate eorum parentes potissimum curassent, uti certe curabant: sic tamen ut congruæ eruditioni secundas tribuerent. Inter hos nobiles præcipui fuere Equitius & Tertullus patricius; quorum ille Maurum duodennem, hic Placidum puerum, *bonæ spei soboles* tradiderunt: an sollempni illo ritu, quem in sua regula Benedictus præscripsit, Deo oblatis fuerint, non liquet. Quamquam non levis hujus rei conjectura ex eo deducitur, quod amplissima simul cum illis prædia, magnasque possessiones donasse memorantur. Tantum brevi in virtutis stadio progressum fecit Maurus, ut cito magistri adjutor exstiterit. Hanc Tertulli oblationem vulgata sancti Placidi acta revocant ad annum hujus sæculi vicessimum-secundum.

IV.
Monachus
vagus correc-
sus.

Forte in uno ex illis duodecim monasteriis quidam vagæ mentis monachus erat, qui ad orationem, quæ *expleta psalmodia* solebat fieri, stare non poterat: sed mox ut fratres orationi incubuissent, ipse extra eorum cœtum egressus, nugæ & fabulas sectabatur. Cum ex abbatis sui, cui Pompeiano nomen erat, monitis nihil proficeret, ad sanctum Benedictum ductus, graviterque increpitus ab eo est. Verum is ad monasterium suum reversus, vix biduo se se continuit, tertia die ad inolitum vitium relapsus. Admonitus iterum vir Dei ab eodem monasterii quem constituerat patre: Ego venio, inquit, eumque per memetipsum emendo. Accessit, & *constituta hora cum expleta psalmodia*, haud dubie matutinarum vigiliarum, se se fratres in orationem dedissent, vidit vagum illum monachum a tetra & sordido puerulo per vestimenti fimbriam foras trahi. Mox Pompeiano abbati, & Mauro Dei famulo, quem secum adduxerat, hujusmodi dissolutionis errorisque auctorem indicavit: sed cum illi nihil ejusmodi cernerent, biduo est oratum: attamen soli Mauro id intueri datum fuit. Postridie expleta oratione vir Dei oratorium egressus, stantem foris monachum reperit, virga percussit, atque ita nigerulum hostem fugavit, ut deinceps monachus ille ab orationis studio demoveri non potuerit. Præclarum sane posteris documentum, quanto in pretio fuerit apud sanctissimum Parentem nostrum orationis studium, & quo auctore, quantove damno fratres ab hoc studio revocentur.

V.
Fontes divini-
tus educti.

Sic itaque sanctissimo institutori ac magistro parebant omnia ejus monasteria, ut eorum incommoda ad ipsum referrentur, atque ejusdem providentia emendarentur. quod etiam ex alio facto perspicuum fiet. Ex his duodecim monasteriis tria in editis montis Sublacensis rupibus constructa erant, aquæ subsidio sic destituta, ut id e subjecto lacu, ad quem nonnisi per devexum montis latus descensus erat, non sine grandi labore ac periculo, suppleri necesse esset. Collecti simul fratres rem optimo Patri exponunt, censentque ex eodem loco monasteria mutari oportere. Hos blande consolatus, nocte proxima cum Placido adolescente montis verticem conscendit, diutius ibidem oravit, & tribus lapidibus eodem in loco pro signo positus, in suum monasterium rediit. Tandem, fratribus denuo aquæ penuriam conquerentibus, rupem ad tres illos lapides cavari præcepit, de omnipotentis Dei misericordia bene sperare iussis. Reversi fratres rupem jam sudantem invenerunt, & excavato altius saxo fons ubertim emanavit, qui nunc etiam fluit, teste Angelo de Nuce, licet tenui vena.

VI.
Sanctus Equi-
tius abbas.
a Greg. lib. I.
Dialog. c. 4.

Proxima erat Æquicolis, adeoque Sublacensibus locis, Valeria provincia, in qua per id tempus sanctitate florebat beatus Equitius, multorum in eadem provincia, ut ex Gregorio a discimus, monasteriorum pater. Hunc, cum carnis stimulis acrius urgeretur, ipsæ suæ tentationis angustia ad orationis studium sollertio-

rem & ferventiorē fecerunt, ac demum hac sedulitate exercitato eximiae castitatis munus calitus attulerunt. Hoc praesidio armatus, etiam de sequiori sexu regendo cogitare coepit: at discipulos admonere institit, ne id ejus exemplo attentarent, & periculum facerent doni, quod non accepissent. Interim, maleficis Roma pulsus, Basilius quidam, ejusmodi factionis dux & antesignanus, mentitus monachum, flagitante Amiterno episcopo, in coetum venerabilis abbatis admissus est, nequiquam repugnante Equitio, qui superno lumine pravam hominis mentem noverat. Paucis inde elapsis diebus, cum idem Dei famulus pro exhortandis ad aeternorum bonorum desideria fidelibus de more paullo longius a cella, id est a monasterio, digressus fuisset; una earum, quas regebat, sanctimonialium, ceteris forma praecellens, inter ardentis febris aestus Basilium inclamitare coepit, mox se morituram asserens, nisi ad se adduceretur. Re nuntiata, vir sanctus daemones artes intelligens, facinoris architectum e monasterio extrudi praecipit. quo facto, puella corporis & animae sanitati restituta est. Cum vero venerabilis abbas, sacri Ordinis & auctoritatis expertus, ultro citroque praedicationi insisteret, a Felice quodam nobili Nursino interpellatur: cur qui nec sacrum ordinem, nec a Romano pontifice potestatem haberet, id muneris sibi licere arbitraretur? Verum id sibi divinitus mandatum fuisse reposuit, ut, nec si vellet, integrum sibi esset tacere. Non tamen Romanis clericis visa est ferenda haec licentia, instigantibus Pontificem, ut talem ausum compefceret. Et quis est, inquit, rusticanus ille & sordidus homunculus, qui auctoritatem sibi praedicationis arripuit, & indebitum officium indoctus temere usurpat? Missus ilico Julianus defensor, post Sabinensis episcopus, qui Pontifici hujus rei causa Equitium sisteret, ad monasterium confestim advolat, antiquarios scribentes reperit; Equitium vero secundo foeno foris occupatum ex agro accivit. Revertentem cum falce, incultum & sordentem, Julianus primo quidem despexit: sed mox ejus reverentia tactus, mandatum exposuit suppliciter. Id incunctanter exsequi paratus vir religiosissimus; Julianum in craftinum differentem revocandi a Pontifice mandati admonuit. Miratus mutatam subito sententiam Julianus, viso deterritum Pontificem ex nuntio accepit. Haec Fortunati venerabilis abbatis monasterii, quod Balneum-Ciceronis vocabatur, aliorumque relatu se didicisse ait Gregorius: qui & addit, corpus sancti Equitii in beati Laurentii martyris oratorio humatum fuisse, & saevientibus Langobardis, cum fratres ad ejus sepulcrum refugissent, Deo poenas exigente, barbarorum manus evasisse. De Equitiano instituto inferius erit dicendi locus.

Eodem tempore Fundis in Campania Honoratus^a monasterium construxit, in quo ducentorum ferme monachorum exstitit pater. Illud in eo mirum, quod cum fervilis esset conditionis, solo Spiritus-sancti magisterio artis spiritualis peritiam edoctus fuit. Hanc libertatem in exemplum non esse trahendam subdit Gregorius: ne, dum se quis divino Spiritu instructum jactat, discipulus hominis esse despiciat, fiatque erroris magister. Quippe divini Spiritus indicium certum est praeter ceteris humilitas, quae subesse amat, nec aliud quidquam magis refugit, quam praesse. Unus e praecipuis Honorati discipulis fuit Libertinus, ejusdem monasterii praepositus, de quo mira quaedam narrantur apud Gregorium. Multa item de Nonnosus^b Soractensis monasterii praeposito, de quo illud in primis memorandum, quod sub asperrimo abbate degens, ejus mores mira semper aequanimitate & patientia, etiam durius aliquando percussus, tolerabat. Nec id praetermittendum, quod cum in olivetis monasterii fructus fere nullus appareret, visumque fuisset abbati, ut ad colligendas extraneorum olivas, redimendi olei causa, opera fratrum locaretur; modeste restitit Nonnosus, ne exeuntes ex monasterio fratres, dum olei quaerent lucra, animarum suarum damna paterentur. quae res insigni miraculo probata est. nam ejus consilio paucissimae monachorum olivae, in vasculo ante altare positae, ipso orante, cunctis monasterii vasis oleo implendis suffecerunt. Haec in Italia gesta sub Symmacho & Hormisdas Romanis pontificibus, Theodorico Ostrogothorum rege.

ANN. CHR.
522.V I I .
Honoratus
abbas Fundens-
sis.
a id. ibid.
c. 1.Nonnosus
praepositus.
b ibid. c. 7.

ANN. CHR.

525.
V I I I .
Monastica
professio in A-
frica.

SEd ecce in Africam nos vocat concilium Carthaginense, sub Bonifacio primate sexti saeculi anno vicesimo-quinto celebratum pro libertate quorundam monasteriorum: quod concilium, cum privilegiis Gallicanis, Dionysiano, Corbeien-

ANN. CHR.
525.

^a *August. de*
Op. mon. cap.
28.

^b *id. contra Pe-*
sil. lib. 3. c. 40.

^c *Fulb. ep. 8.*
^d *Aug. in*

Psal. 132.
1 X.

Africa mona-
stera.

si, Fossatensi, aliisque formam & auctoritatem dederit, non alienum a rebus nostris censeretur. Verum antequam de hac synodo agamus, paullo altius repetenda res est. Hoc maxime gloriari potest monastica professio, quod præstantissimum ecclesiæ Doctorem sanctum Augustinum instituti sui in Africa auctorem, fauoremque, immo etiam præfessorem habuerit, optantem ^a hoc propositum, *sicut per alias terras, sic per totam Africam pullulare*. Petiliani hæretici hac de re convicium elogii loco habuit vir magnus ^b, longe dispari animo ab illo episcopo Cenomannensi, qui moleste ferebat se monasticæ vitæ dici amatorem, improbante Fulberto ^c Carnutensi, exemploque suo revincente Augustino, qui monachorum demum adversus Donatistas defensionem ^d acriter suscepit.

Præcipua tum in Africa virorum monasteria fuere, Hipponense auctore ipso Augustino presbytero, in quo is, teste Posidio, *cum Dei servis*, (sic monachos tunc passim vocabant) *vivere cæpit*; Carthaginensia illa, quorum idem meminit in libro secundo Retractationum, capite vicesimo-primo; Adrumetinum, cujus loci monachis direxit librum de gratia & libero arbitrio, qui *de transmarinis partibus sibi semper presbyteros ordinaverunt*, ut Petrus abbas ait in concilio Carthaginensi, de quo infra; ad hæc monasterium de Præcisu, & Baccense, de quibus in eodem concilio fit mentio, uti & de monasterio Petri abbatis, quod gravi contentioni in eadem Synodo agitata occasionem dedit. Erat & Gillitanum monasterium, cujus abbas Felix ob tria capitula damnatus fuit: erat & Tripolitanum, cui præfuit Petrus abbas, compilator commentarii in epistolas Pauli ex operibus sancti Augustini; denique erant & monasteria illa, de quibus agitur in libro de vita sancti Fulgentii episcopi Ruspensis, quo nullum fere vitæ monasticæ illustris ornamentum. Vidor Vitensis ^e laudat Tabracenum monasterium, cui tum nobilis pastor Andreas præerat. Eo se recepit Martinianus ille confessor, servus Vandali cujusdam, jussu domini sui desponsus egregiæ Christi ancillæ Maximæ, quæ & ipsa *haud procul monasterium incoluit puellarum*. E Caplensi monasterio prodire septem illi pugiles, in persecutione Vandalica enecti: quorum unus diaconus, duo subdiaconi, præter abbatem, & Maximum monachum puerili ætate, in eodem monasterio ab infantia nutritum. Unde colligimus quænam fuerit in Africanis monasteriis disciplina.

^e *Victor. Vit.*
lib. 1. num. 10.

X.

S. Fulgentii vitæ compendium.

Sed nullum aliud hujus rei illustrius monumentum est, quam vita sancti Fulgentii episcopi mox laudati. Is primo quidem monasteriorum suavissimos greges frequentius visitans, servorum Dei mores propositumque didicit. Inter abstinentes nulla esse gaudia, nulla esse tædia sentiebat. Eorum consuetudine, simulque lectione tractatus sancti Augustini in psalmum tricesimum-seximum ad sæculi contentum animatus, ad Faustum episcopum se confert, qui ab Hunerico relegatus, monasterium sibi in exilio pro asylo condiderat. Ne matri quidem se spectandum præbere voluit novitius, illius preces admittere incongruum putans, *quia pietatem solitam religiosa crudelitate vincebat*. Ad quod Faustus: *Facile, inquit, poterit hic juvenis tolerare quemcumque imposueris laborem, qui potest maternum jam despicere dolorem*. Ingruente persecutione, consulto prius Fausto episcopo, vicinum monasterium petiit, cui Felix abbas, dudum ejus amicus, præerat, coadjutor ejusdem effectus *post multa certamina pietatis, passus violentiam caritatis*. Fulgentius docendis fratribus, & exhortandis externis eo supervenientibus: Felix quotidiano ministerio & hospitibus excipiendis vacabat: nihil alter sine alterius consilio faciens; alter alterum offendere timens, de mutua subjectione ambo sublimes. Comprehenso utroque a crudeli presbytero Ariano, in se unum verbera & plagas converti rogabat Felix: nec sic tamen Fulgentio parcì obtinuit. Post sæva verbera ambos decalvatos & nudos perfidus ille dimisit. Inde Ægyptios monachos cogitat Fulgentius, duabus ex causis: *ut vel ibi deposito nomine abbatis sub regula viveret in humilitate; vel districtioris abstinentiæ legibus subderetur*. Ea propter Syracusis Eulalium episcopum adit, qui monachorum professionem singulariter diligebat, habens etiam ipse monasterium proprium, cui semper adhærebat, quoties ab ecclesiasticis officiis vacabat. Is ab Ægypti itinere revocat Fulgentium, propterea quod illorum locorum homines a communionem beati Petri essent alieni. Post paullo Fulgentius Rufinianum Africanum antistitem, qui in vicinam insulam refugiens, vitam monachi ibidem agebat, hac de re consulit, idemque ab eo accipit responsum. It Romam:

sacra

sacra martyrum loca, omnesque servos Dei invisit, urbis pompam nil moratus præ-
 splendore cælestis Jerusalem. Mox ad Africam per Sardiniam redit, suisque cum
 ingenti lætitia redditur. Offertur a quodam prænobili cive Byzaceno locus aptus
 monasterio fabricando: ubi magnæ congregationis efficitur pater, *otium sanctum*
quærens ex dilectione veritatis, negotia multa suscipiens ex necessitate caritatis. At
 victus tandem contemplatione meliorum, clam secedit in monasterium Juncense,
 ubi tunc duo presbyteri eximii abbatis officio fungebantur, *numquam de cænobio*
recedentes, sed ecclesiastica dignitati multos viros idoneos nutrientes. His adunatus
 vir sanctus, fulget supra ceteros mirabili scientia, eloquentiaque speciali; sed lau-
 dabili humilitate atque obedientia singulari omnibus subjectus. Tantus cum esset,
 manibus tamen delectabiliter operabatur, scriptoris artem exercens, & ex pal-
 marum foliis flabellos contexens ad ministerium altaris, lectioni autem in cellula,
 frequenter coram fratribus insistens. Vulgatus in proprium monasterium redire
 cogitur sub interminatione Fausti episcopi, qui, ne Fulgentius iterum effugeret,
 repente eum consecrat presbyterum, ut abbatis & presbyteri decoratus & liga-
 tus officio, nec monasterium deserere, nec in alia ecclesia posset ordinari.

Conspirantibus omnibus ut episcopus fieret, eligentium vota velociori præve-
 niens fuga, latebris ignotis absconditur, nec quæsitus invenitur. Alio electo re-
 vertitur, pontificalis dignitatis sarcinam se gaudens evasisse: sed tandem a Rus-
 pensibus flagitatus, *pontifex esse non rogatur, sed cogitur.* Accepta dignitate ita se
 gessit, ut non desisteret esse monachus, professionis præteritæ servans integra-
 tem, quæ pontificis dignitatem ornabat. Idem semper cibi, etiam inter hospites;
 eademque jejunia. Orario, sicut omnes episcopi, numquam; pelliceo cingulo ritu
 monachorum, etiam inter dormiendum, utebatur. Calceamentis clericorum vilis-
 simas caligas hiemis tempore, caligulas in æstate, soleas interdum præferbat.
 Casulam pretiosam, vel *superbi* seu splendidi coloris, nec ipse habuit, nec mona-
 chos suos habere permisit: subtus casulam nigello vel lactinio, id est subalbo, pallio
 circumdatus, solo pallio intra monasterium: una tantum vilissima tunica, sive per æ-
 tatem, sive per hiemem, contentus. Hæc illa Fulgentii episcopi insignia, qui *in qua tu-
 nica dormiebat, in ipsa sacrificabat:* dicens, *tempore sacrificii mutanda esse potius corda,*
quam vestimenta. Nullus umquam ab eo extorsit, ut cujuscumque generis carnes ederet,
 sed sola olera & ova, quando juvenis erat, sine oleo, nisi postquam senuit, *ne caligo*
prevalens oculorum lectionis impediret officium. A vino denique semper abstinuit. De
 cetero nusquam sine monachis, quibuscum in condito a se Ruspeni monasterio
 habitabat, *ne, suscepta regendorum sarcina clericorum, consolationem perderet mona-
 chorum.* Longum esset cetera ejus eximia facta, proscriptiones, exilia, & lucu-
 brationes percensere. Sexaginta amplius episcoporum, quos tunc catena exilii li-
 gabat, *lingua & ingenium Fulgentius fuit.*

Reversus in Sardiniam, ubi antea monasterium condiderat, novum ædificat pro-
 cul a strepitu Calaritanæ civitatis, hoc speciatim monachis inculcans, ut nullus
 eorum quidquam proprium sibi vindicaret: servis Dei necessaria vitæ sic distribuens
 pro singulorum infirmitate, ut moneret eos, qui plura accipiebant, abundantio-
 rem servare humilitatem: cum quisquis plus accipit, omnium fiat debitor, quorum
 est illa substantia. Erat quoque ei maxima sollicitudo prævenire cunctorum mona-
 chorum petitiones; eis vero qui peterent, petita negare, etiamsi accipere me-
 ruissent, dicens, *monachos iis, quæ acceperint, debere esse contentos.* Illos dicitabat
 veros esse monachos, qui, subactis voluntatibus suis, parati essent nihil velle, aut
 nolle, nisi pro abbatis arbitrio. Sic laborem & lectionem omnibus commendabat,
 ut laborantes fratres, qui lectionis studium non habebant, minus diligeret, nec
 magno honore dignos judicaret: contra studiosos, sed laborare non valentes,
 summo opere amaret. Carthaginem demum ab exilio revocatus est cum omnibus
 confacerdotibus, unde solus exierat; invenitque habentem spiritalem patrem, id est
 Bonifacium episcopum, concessa catholicis ab Hilderico episcoporum eligendo-
 rum facultate. Effusa est obviam populorum infinita multitudo, Fulgentium in
 primis videre cupientium. Immensa pluvia neminem terruit: quin planetis seu
 palliis suis super eum certatim expansis repellebant imbres, novum tabernaculi ge-
 nus artificiosa caritate componentes. Egresso inde novos triumphos exhibuerunt
 omnes ecclesiæ: id quod eum ad majoris humilitatis studium provocabat. Redditus

AN. CHR.
525.XI.
Episcopus ut
se gerit.XII.
Pastoris
monastici e-
gregium in
eo specimen.

AN. CHR. „ suis, inter monachos denuo habitare perseveravit. Et ne videretur abbatis Felicis
 125. „ adventu suo minuere potestatem, imperandi monachis omnem sibi facultatem ul-
 „ tro ademit, non suam, sed alterius volens sequi voluntatem; recusans jam epif-
 „ copus dominari in proprio monasterio. Parum fuit verbis ac operibus hanc humi-
 „ litatem profiteri, nisi per scripturam quoque firmaret, nihil se in illo monasterio
 „ proprium vindicare; nec pro potestate, sed pro caritate inter monachos habitare,
 „ obice contradictionis hoc pacto successoribus suis opposito, ne quod exinde servi
 „ Dei simplices præjudicium paterentur. Hoc privilegium confirmatum fuit aucto-
 „ ritate synodi Carthaginensis, sub Reparato episcopo, de qua inferius agemus,
 „ postquam de priori altera synodo ibidem habita differuerimus.

XIII.
 Concilium
 Carthaginense
 pro monasterio-
 rum libertate.

Hæc synodus sub Bonifacio primate celebrata est anno quingentesimo vicesimo-
 quinto, fere octennio ante sancti Fulgentii obitum, quem anno quingentesi-
 mo tricesimo-tertio decessisse constat. Concilii convocandi occasio nata est ex
 indulgentia Hilderici Vandalorum regis, qui, mortuo Trafamundo, Bonifacium
 episcopum apud Carthaginem, aliosque in viduatis ecclesiis antistites ordinari per-
 misit, omnibus catholicis libertate restituta. Gratulatur hac de re Bonifacius epif-
 copus initio concilii, contestatus, se plus de sacerdotum presentia, quam de solis
 adspectu lætari; hortaturque Patres ad faciendam ecclesiæ disciplinam. Intro-
 ductus inter alios Petrus abbas cum aliquot monachis suis, oblato libello conques-
 „ tus est, quod Liberatus, primæ sedis Byzacenæ episcopus, vim sibi, sui que mo-
 „ nasterii libertati inferret. Quippe hoc cœnobium a monachis, qui ex diversis
 „ Africæ locis & de transmarinis partibus convenerant, conditum fuisse *sumtu pa-*
 „ *rentum* suorum, *aliorumque religiosorum* hominum; atque a Reparato episcopo
 „ Puppianensi provinciæ proconsularis dedicatum, nulli umquam, præterquam pri-
 „ mati Carthaginensi, paruisse. Carthaginensi sede vacante post Eugenii obitum,
 „ qui anno quingentesimo-quinto contigit, cui non ante annum quingentesimum vice-
 „ simum-tertium alius suffectus est; cum ordinandi essent ad monasterii usum sacri mi-
 „ nistri, *se de proximo* Bonifacium Gratianensem, primæ sedis Byzacenæ provinciæ epif-
 „ copum, convenisse, ut, dum ecclesiæ Carthaginensi episcopus indultus fuisset, ex
 „ suis, *qui divina mysteria celebrarent*, sibi ordinaret. Bonifacio mortuo, Reparatum
 „ ejus successorem ex hac ordinatione monachos in jus vocasse, & post audientia
 „ præfixum diem, post pacificæ disputationis facultatem concessam, monasterio suo
 „ excommunicationem intendisse. Ceterum nihil contra fidem, nihil contra bonos
 „ mores a se admissum. Licere liberis hominibus se se, cuicumque demum voluerint,
 „ subicere, nulla in contrarium adversante auctoritate. Exempla etiam sibi patro-
 „ cinari aliorum monasteriorum, quæ, ommissa proximi episcopi subjectione, alteri
 „ ecclesiæ sponte se se subjecerint. Ita monasterium de Præcisu, quod in medio Lep-
 „ timinensis diocesis situm erat, prætermisso istius sedis episcopo, e longinquo Vico-
 „ Ateriensis episcopi subjectionem prætulisse. Baccense item monasterium, quan-
 „ tumvis Maximianensi ecclesiæ vicinum, se contulisse ad primatem Byzacenæ pro-
 „ vincia. Quin etiam Adrumetinos monachos, prætermisso ejusdem civitatis episco-
 „ po, de transmarinis partibus, hoc est de Italia, presbyteros sibi semper ordinari
 „ curasse. Non insolens proinde videri debere, quod monasterium suum soli pri-
 „ mati Carthaginensi subjectum a principio fuisse contendat. Neque obstare quod
 „ opponebatur a Liberato, nempe quod a proprio ejus subdiacono, qui primus loci
 „ abbas exstiterat, monasterium diceret esse fundatum. Non enim præjudicare vi-
 „ ventibus mortui hominis personam, *quando, etiamsi clericatus conditionem alicui*
 „ *debit, conditio cum persona defecerit*. Subdiaconum ipsum non fuisse monasterii
 „ dominum, cujus tantum dispensationem habuerit; nec, quia subdiaconus, sed quia
 „ monachus erat, electum fuisse abbatem. Denique, esto Byzacenæ provinciæ epif-
 „ copi subdiaconus fuerit: suum certe monachum exstitisse; nec se honoris eccle-
 „ siastici, sed sanctissimæ professionis heredes regendo monasterio adoptasse. Proinde
 „ obsecrare nihil novari in suo monasterio, quando nihil a se novum commissum
 „ constaret. Ideo se, ne opprimerentur, appellasse ad istam sedem, ad quam solerent
 „ ipsi etiam clerici, si se opprimi viderint, appellare. Eo se adductos, quod a Li-
 „ berato vexati & diris addicti, ab ecclesiis arcerentur, ejicerenturque; hospitali-
 „ tatis jure privarentur, nec a quoquam salutarentur, nec ipsis cuiquam benedictio-
 „ nem impertiri liceret. Libello subscripsit Petrus abbas cum monachis suis, quorum

alii presbyteri, alii diaconi, omisso monachi titulo, nomen suum apponunt, alii dicti seniores.

Libello subjiciunt *sanctorum Patrum dicta, monasteriorum libertatem defendentium*. Primum sancti Augustini ex secundo libro seu sermone de moribus clericorum, ubi agitur de presbytero Leporio, qui monasterium constituerat in horto, nec ecclesiae, nec suo. Alterum ex eodem etiam sermone, ubi fit mentio de loco, quem honorabilis vir Eleusinius Barnabae presbytero ad condendum monasterium tradiderat, antequam idem Barnabas ordinaretur presbyter: sed tamen, ne quod monasterii libertati praedictum ex conditione presbyteri generaretur, mutata instrumenta, ut ne Barnabae presbyteri, sed monasterii nomine locus possideretur. Tertium instrumentum est Bonifacii episcopi, Byzacena provincia primatis, epistola ad quasdam sanctimoniales, concedentis, ut, cum semper Dei servorum vel ancillarum monasteria *liberum habeant arbitrium a conditione clericorum*; & istae licentiam habeant, unde voluerint, spiritalem sumendi cibum; & quem velint, assumant presbyterum, qui in monasterio suo *sacrosancta peragat, & illa quae ad normam pertinent unitatis*: sed ea conditione, ut *ipsius primatis in altario Domini nomen recenseatur, ut jurgiorum semina in omnibus caveant*. sic enim legendum, *non carcant*, ut in editis. Postremum est decretum synodi Forojulienensis pro monasterio Lirinensi, de quo superius actum est.

Recitata fuit etiam epistola Liberati primatis Byzaceni, aliorumque episcoporum, ex Juncensi concilio, cui sanctus Fulgentius interfuit, ad Bonifacium transmissa: postulantium, ut ea quae per coepiscopos suos, Pontianum & Restitutum, sanctitati suae exponenda mandaverant, clementer audire, & sapienter ordinare sua beatitudo dignaretur; studeretque praecipue, (quod tacite causam Petri abbatis spectabat) ut nullus permetteretur ecclesiasticorum canonum convellere firmitatem; atque ita se cunctis formam praebere virtutum, ut terminos paternis definitionibus constitutos non negligat servare posteritas. Ad quam quidem epistolam Bonifacius respondit: id quod per legatos Juncenses Liberatus aliique petierant, sibi difficillimum esse. Neque enim se posse mutare statuta, quae per tot sacerdotes instinctu divino servata noscuntur. Si enim id semel admissum fuerit, ut quae antea constituta sunt, in retractationem vocentur, nihil in divinis humanisque actibus, nihil in sacris publicisque rebus obtinere ullam posse firmitatem: dum post tot annorum spatia, tamquam in emendationem patrum, velut instructor nostra videatur mutare posteritas.

Recitato coram omnibus Petri abbatis libello, Bonifacius Carthaginensis primas palam testatus est se gravate atque indigne ferre, quod Liberatus episcopus *de levissimis rebus grave jurgium suscitaret, captataque unius injustissima querela occasione, privilegia Carthaginensis ecclesiae subtrahere moliretur*. Assensi sunt etiam alii episcopi, dolentes, quod *huic sanctae sedi debitam reverentiam Liberatus denegaret*: ac demum perlectis, atque attente expensis omnibus, decretum condiderunt in hunc modum: *Erunt igitur omnia omnino monasteria, sicut semper fuerunt, a conditione clericorum modis omnibus libera, sibi tantum & Deo placentia*.

Huic concilio aliud ejusdem generis, Carthagine itidem sub Reparato Bonifacii successore anno ejusdem saeculi tricesimo-quarto habitum, continenter hoc loco ob argumenti affinitatem subjungendum est. Tempus celebrati concilii colligitur ex epistola synodica episcoporum Africanorum ad Johannem papam secundum, quae ejus successoris Agapeto reddita fuit paullo post ejus creationem, ineunte anno tricesimo-quinto factam. Inter alia in hac synodo actum est de privilegio, quod monasterio Ruspensi a sancto Fulgentio concessum superius vidimus. Post mortem Fulgentii, quae fere biennio ante acciderat, Felicianus episcopus Ruspensis, cum synodo praesens adesset, patres sciscitatus est, quid de hoc privilegio observare deberet. Felix episcopus ecclesiae Zactarensis provinciae Numidiae nomine totius concilii, edixit: de monasterio abbatis Petri, ubi nunc Fortunatus abbas constitutus est, quae temporibus sanctae memoriae Bonifacii *in universali concilio*, nobis etiam praesentibus, acta sunt, inconvulsa permaneant: cetera vero monasteria etiam ipsa libertate plenissima perfruantur, servatis limitibus conciliorum suorum in hac dumtaxat, ut quandocumque voluerint sibi clericos ordinare, vel oratoria monasteriis dedicare, episcopus, in cujus plebe, vel civitate locus

ANN. CHR.

525.

XIV.

Instrumenta
ejusdem argu-
menti.

XV.

XVI.

Concilii hac
de re sententia.

XVII.

Aliud concilium
Carthag.
ejusdem argu-
menti.

AN. CHR. „ monasterii consistit, ipse hujus muneris gratiam compleat, salva libertate mona-
 525. „ chorum, nihil sibi in eis præter hanc ordinationem vindicans, neque ecclesiasti-
 „ cis eos conditionibus aut angariis, id est exactionibus, subdens. Tum subjicit :
 „ O P O R T E T enim in nullo monasterio quemlibet episcopum cathedram collocare :
 „ aut qui forte voluerint habere, nequaquam permittantur; nec aliquam ordina-
 „ tionem, quamvis levissimam, facere, nisi clericorum, si voluerint habere, nem-
 „ pe monasteria. Esse enim debent monachi in abbatum suorum potestate. Et
 „ quando ipsi abbates de corpore exierint, qui in loco eorum eligendi sunt, judicio
 „ congregationis eligantur, nec officium hujus electionis sibi vindicet aut præsumat
 „ episcopus. Si qua vero contentio, quod non optamus, inter monachos exorta
 „ fuerit, abbatum aliorum concilio sive judicio finiatur: aut, si scandalum perseve-
 „ raverit, ad primates uniuscujusque provinciæ universæ causæ monasteriorum ju-
 „ dicandæ perducantur. Inter sacrificia vero ordinatores suos tantummodo, id est
 „ episcopos plebium, ubi monasteria sunt, recitent. Hoc enim convenit paci. Con-
 „ firmetur etiam ab hoc sancto concilio, ut sine bono testimonio abbatis, vel con-
 „ cessione, nullus monachum in aliqua ecclesia teneat ad clericatum, vel promoveat
 „ ad honorem.

XVIII.
 Locus emen-
 datur.

Hoc decretum, prout jacet hoc loco, ex codice Viridunensi monasterii sancti Vitoni magis integrum relatum est, quam apud Labbeum ex editione Acheriana, ubi mutilum, mendosumque habetur. Quamquam nec mendæ expers est codex ipse Viridunensis ad hunc locum, qui in aliis editis ad finem usque deest, ubi legitur, *Inter sacrificia vero ordinatos suos tantummodo idem episcopus plebium, ubi monasteria sunt, recitet.* & sic quidem typis edideram in tomo primo Analectorum: sed manifesto errore, ut cuius patebit ex comparatione superioris textus cum alia lectione, & cum tertio instrumento, quod Petrus abbas protulit, in quo Africanis illis sanctimonialibus ea conditione presbyterum sibi, quem voluerint, adsciscere permittitur, ut *ipsius primatis altario Domini nomen recensatur, ut jurgiorum semina in omnibus caveant.*

XIX.
 Observanda
 in his conciliis.

Hæc fusius ob materiæ gravitatem referre visum est ad illustranda subsequen-
 tium temporum privilegia, quæ ab hoc priori concilio Carthaginensi præsidium &
 formam mutuata sunt. Sanè gravissima est istius concilii auctoritas: tum quod uni-
 versale esset totius Africæ concilium, ut certe in posteriori concilio Carthaginensi
 appellatur: tum quod ex episcopis plerisque sanctissimis, qui diras vexationes a
 Trasamundo pertulerant, conflatum esset. Ex his autem colligitur, eum fuisse
 per id tempus in Africa usum, quem etiam in Oriente maxime viguisse constat,
 ut monasteria, in quacumque demum diocesi vel provincia fundarentur, illius
 tamen jurisdictioni immediate subjecta essent, cui illa subjicere voluissent fun-
 dadores, si modo in prædio libero & ab ecclesiæ principis potestate seu possessione
 alieno constructa essent; & ab hominibus quidem liberis, qui nec ratione condi-
 tionis, nec ratione ordinis seu clericatus, diocesano episcopo essent obnoxii. Nul-
 lum tutius, nullum privilegii indubitatus fundamentum est, inquit eruditissimus^a
 Thomassinus, quam fundatorum voluntas, quibus integrum utique est bona sua &
 se ipsos cui lubet donare. Deinde hinc sumpta auctoritas, ut primati immediate sub-
 jectæ monasteria pro voluntate fundatorum, atque adeo patriarchæ, ad signandam
 suæ sedis prærogativam. Ad hæc, diocesanis episcopis relictam aliquando clericorum
 in monasteriis ordinationem, aliquando detractam, uti & altarium consecrationem.
 Nec in his tamen abrogata est episcoporum in monachos potestas, sed translata ab uno
 in alium. Accedit quod in his monasteriis libera erat penes monachos abbatum suo-
 rum electio: ut jam ex concilio Forojulienfi pro Lirinensi monasterio observatum.
 Unde patet quam largissime allucinentur ii, qui hujus potestatis originem ad sancti
 Benedicti regulam referunt. Postremo si quid abbas in monasterio deliquisset, aut
 si qua jurgia inter ipsum & monachos nata fuissent, id aliorum abbatum judicio
 ac sententia emendandum, componendumve, aut ad primatis referendum arbi-
 trium.

^a Thomassinus
 in Discip. p.
 1. lib. 3. c.
 31. n. 9.

XX.
 Privilegium
 parthenonis
 Arelatensis.

Gallia tunc omnis divisa erat in quatuor partes. Unam obtinebant Franci re-
 cens ad fidem conversi sub rege Chlodoveo, tum sub quatuor ejus filiis, Theo-
 derico, Chlodomiro, Childeberto & Chlothario: alteram Burgundiones sub Si-
 gismundo & Godomaro Gundobadi filiis, Ariani; Provinciam Arelatensem Theo-

doricus Ostrogotthorum rex ; Galliam denique Narbonensem Theuda Amalarici Vesigotthorum regis non tam tutor, quam exturbator. In hac Cæsarius Arelatensis antistes, quamquam parthenium a se constructum episcopo Arelatensi subjecerat, hoc tamen speciatiim voluit, atque a successoribus^a suis magnopere postulavit, ut sive proviforem ad monasterium, sive presbyterum ad basilicam sanctæ Mariæ ; nullum alium habeat congregatio sancta, nisi quem ipsa elegerit, vel ordinari petierit : & quia nonnulla ex bonis ecclesiæ suæ eidem monasterio dederat, confirmationis privilegium a Romano pontifice obtinuit. Quapropter successores suos obtestatur, ut illibatam donationem fervent : quia *hoc quod episcopi agitur verbo, non solum auferri non debet, verum nec omnino potest : tum præcipue quia & hoc ipsa sanctissimi papa urbicani suavit auctoritas.* Hormisda is fuit, cujus hac de re diploma exstat^b apud Bollandum. Diplomatis initio perperam præmittitur *Paulinus*, quod mendum ex imperitia lectoris ortum existimo, qui cum Christi monogramma, pontificiis diplomatibus non raro præponi solitum, vidisset, pro littera græca P. Paulinum compendio scriptum opinatus est. Liberam porro abbatissæ electionem penes monasterii congregationem relinquit^c Cæsarius : tantum ut ne fiat *pro carnali affectu, aut pro natalibus, aut pro parentela.*

Consimile privilegium Hormisda pontifex Divionensi sancti Benigni monasterio indulfit rogatu beati Gregorii episcopi Lingonensis, qui sub initia sæculi sexti, inventum sancti Benigni martyris corpus in decentiorem transtulit locum, & super ipsius tumulum basilicam ædificavit, ibique multos ex diversis partibus aggregavit monachos, quibus præfectum Eustadium, virum sanctum, tradit Chronographus^d Benignianus. Locus erat suburbanus, ob sancti martyris reverentiam perquam honoratus, in cujus ambitu circumquaque totius urbis, nedum provinciæ, conditorium erat, atque etiam non paucorum Lingonensium episcoporum in adjuncta ecclesia, quam sancto Johanni Baptistæ & sancto Johanni Evangelistæ nuncupatam tradunt, ubi & sanctimonialium congregatio ante monachos exstiterit. Totum hoc spatium Gregorius novo monasterio, cujus auctor erat, attribuit, constituitque, ut etiam in posterum ibi generale cœmeterium esset monasterio subiectum : quam constitutionem Hormisda, aliique deinceps pontifices, Johannes & Sergius, apostolica auctoritate confirmarunt. Veri simillimum est, monachos istuc accitos fuisse tum ex Agaunensi monasterio, quicum magnam ab exordio necessitudinem habuit Benignianum, tum ex vicino Reomaensi, de cujus origine hic agendum est.

Johannes abbas ejus auctor, si quidem vixit annis centum & viginti, sub annum Christi vicesimum supra quadringentesimum apud Lingonas editus in lucem est, parentibus non minus piis, quam genere claris. Pater ejus Hilarius ex senatoribus, mater Quitta, ambo a Gregorio Turonensi^e episcopo laudati, sepulti que Divione ad tumulum sancti Benigni juxta Eustadium abbatem. Johannes annorum circiter viginti in cellam se recludit cum duobus sociis non ita procul a paterna villa : dein iisdem comitantibus in desertum locum pagi Lingonensis secessit, ibique monasterium construxit triginta passuum millibus a castro seu opido Tornodoro^{*} ad amnem Reomaum, qui monasterio postea vocabulum dedit. Dein prælationis impatiens, Lirinum cum duobus sociis clam profectus, ibidem sesqui-anno delituit. Verum ab exploratore detectus, ad suos redire compulsus est, flagitante per epistolam episcopo Lingonensi, quarum una ad Lirinensem abbatem, quem antiquus vitæ scriptor perperam Honoratum vocat ; altera ad ipsum Johannem, exigente, ut quantocius rediret. Regressus comperit fratres jam a districtione regulæ multum deflexisse, quam ad pristinum ordinem mox revocavit, præscripta regulari norma, quam discipulis suis tradidit sanctus Macarius. Ex quo conjicere possumus, eandem regulam apud Lirinenses tum obtinuisse. Orientalium monachorum exemplo fratres suos labore manuum exercebat ; adeo solitudinis amans, ut ne viros quidem sæculares in monasterii basilicam inter sacra admitteret. Unde quidam vir pius, nomine Agrestius, cum ad monasterium die dominico advenisset, communionem sacram ab eo (presbyter quippe erat) & benedictionem percepturus ; non tulit Johannes, eumque foras egredi jussit, ut secretius sacra mysteria celebraret. Urgente illo ne rejiceretur : Non ideo, ait vir sanctus, id facimus, quasi præsentiam tuam aversemur ; sed ne sanctorum patrum præcepta

ANN. CHR.
525.^a Cæsarii testamentum.^b Bolland. to. 1.
1. Janu. p. 735.^c Cæsar. recapit. reg. c. 12.X X I.
Simile sancti Benigni Divion.^d Spicil. to. 1.
p. 358.X X I I.
Reomaensis monasterii initia.^e Greg de gl. Conf. c. 42.^{*} Tommerre.

AN. CHR. 525. & regularem censuram transgredi videamur. Eadem in Luxoviensi monasterio disciplina viguit sub beato Columbano.

X X I I I.
Laicis negatur in ejus ecclesiam ingressus.

Quæ sint hæc sanctorum Patrum præcepta, non liquet. neque enim quidquam simile in antiquis regulis legitur, ne quidem in Macariana, quam Reomaenses sectabantur. Neque huc trahi potest, ut Petrus Roverius in historia Reomaensi opinatur, Pachomianæ regulæ articulus quinquagesimus-primus: ubi tantum abest ut sæculares homines ab oratorio arceantur, ut etiam admittantur *muliercula*, ita ut singuli in diversis locis suscipiantur *juxta ordinem sexus sui*. Et hic quidem ritus in aliis orientalibus monasteriis passim ^a servabatur, præterquam in ecclesia Cellarum ^b in Ægypto haud procul a Nitria: in quam cum quidam, parvam gestans cucullam, ingressus fuisset, expulsus fuit ab Ilaaco abbate, instar laici, dicente: Hæc loca monachorum sunt: tu vero, cum sæcularis sis, tibi hic manere non licet. In regula quidem sancti Aureliani episcopi Arelatensis pro viris, articulo quarto-decimo præscribitur, ut *nullus laicus, sive nobilis, sive ignobilis, in basilicam vel monasterium introire permittatur*: at hæc regula post obitum Johannis abbatis scripta fuit. At forte *sanctorum Patrum* nomine intelligere voluit suos Lirinenses. Quamquam sanctus Sequanus, etsi Johannis discipulus, hanc distinctionem nequaquam tenuit, utpote qui paralyticum ipso die sancto Paschæ ad communionem admisit.

a *Refueid.*
p. 264.
b *Cotelerii*
mon. um. græca
to. 1. p. 491. 22
C. 492.

X X I V.
S. Sequani
vita monastica.
* *Verry sous*
Dreez.
* *Maimont.*

Hic haud procul a paterna domo, in villam Valeriacum * pagi Magnimontensis * in Burgundia, non longe a fonte Sequanæ, primum secessit, sub ipso laici habitu mores monachi probatissimi gerens, & sub intonsi capitis *crine tonsi pectoris frugem*. Post rigidissimæ vitæ annos tres Eustadio, sancto apud Magnimontenses presbytero, adhæsit, acceptaque ab eo clericali tonsura, (hæc enim per simplicem sacerdotem, nedum per abbates, illis temporibus non raro conferebatur) cum esset *annorum fere quindecim*, à Lingonensi episcopo ad diaconatum promoveretur, obloquentibus loci clericis, quod Sequanus *secundi ordinis sacerdotii honore* sibi præponeretur. Mortuo sancto Eustadio, Sequanus *ecclesiasticum officium relinquere*, & monasticam vitam arripere statuit. Hujus rei causa Johannem abbatem adiit in Reomaense monasterium pagi Tornodorensis, *cujus singularis sanctitas universas jam provincias peragrarat*. Post exactam serio vitæ religiosæ disciplinam ab eo digressus, & ipse monasterium condidit, in quo monachos adeo perfecte erudit, ut propositi eorum continentiam, sacrarumque litterarum peritiam omnes in eis mirarentur. Locus Sicafter seu Sigester antiquis appellatus, in pago Magnimontensi, quinque leucis ab urbe Divione, in valle angusta positus, ab auctore sancti Sequani nomen retinet, abbatia sanctæ Mariæ & sancti Sequani in diplomate Caroli cognomento Crassi dictus, Benedicti, insignis illius Anianensis abbatis, secessu in primis sæculo octavo illustratus.

X X V.
Sancti Benigni abbates.

c *Greg. de*
gl. Conf. c. 44

Si Benigniani, ut diximus, cœnobii abbas primus fuit Eustadius, alius censendus videtur ab Eustadio presbytero Magnimontensi mox laudato, quem presbyterum sæcularem fuisse ex actis sancti Sequani non obscure intelligitur. Eustadio Tranquillum abbatem successisse tradit ejusdem loci chronographus, quem ipsum esse putat Tranquillum virum sanctum, cujus miracula commemorat Gregorius ^c episcopus Turonensis. Apollinarem abbatem laudat idem auctor tempore Guntchramni regis, qui, multis prædiis sancto Benigno attributis, instituit, ut ad instar monasterii Agaunensis, cujus itidem regimen, uti & sancti Apri apud Tullum, Apollinaris habuisse dicitur, die noctuque divinum in sancti Benigni ecclesia officium persolveretur. Et ut hæc institutio in posterum non desineret, constituisse dicitur, ut abbates utrobique iidem essent, ut una congregatio, unusque ordo servaretur. Quæ constitutio, si vera est, effectu caruit: quandoquidem diversi omnino duorum illorum monasteriorum abbates leguntur in vulgatis indicibus; nec Apollinaris abbas, sed sanctus Tranquillus inter abbates Agaunenses recensetur.

X X V I
Burgundiæ
alia monasteria.

X X V I I.
Sancti Germani Autisiodorensis.
* *Auxerre.*

Præter hæc, alia erant etiam tunc in iisdem Burgundiæ partibus cœnobia, Autisiodorensis sancti Germani, Tornodorensis sancti Michaëlis, Melundense sancti Petri, corrupte Molosmensis, sancti Martini a vicina parœciali ecclesia dictum: quibus addenda sunt sancti Petri Vivi Senonense, & Ferrariense sancti Petri.

Sancti Germani monasterium in urbe Autisiodoro * a primordiis exiguum erat oratorium, quod beatissimus Germanus, ejusdem urbis antistes, vir magnus & il-

lustris, qui vitæ monasticæ severitatem cum episcopatu conjunxit, in suo ipsius prædico sub sancti Mauricii patrocinio construxerat, & Saturnino discipulo suo sub titulo sacerdotali deputaverat. Istuc beati Pontificis corpus Ravenna, ubi decesserat, delatum, ibidemque sepultum fuit, pretioso illo sudario, quod Placidia augusta suppeditaverat, a sancto Petro Ravennate episcopo, cognomento Chrysologo, involutum. Illud ipsum esse creditur, quod unum ex Calviniana strage relictum est sanctissimi antistitis monumentum. Pannus est ex serico, longitudinis pedes fere septem, latitudinis quinque habens cum totidem pollicibus, violacei coloris flavo permixti. Aquilis octo respersum est sudarium, intermixtis rosis. Aquilæ, semi-expansis alis, ex rostro singulas palas cum gemma non mediocri, & torques singulos in collo gerunt. Progressu temporum Chrotechildis regina, Magni Chlodovei conjux, super sancti Germani tumulum ingentis atque operosæ fabricæ basilicam extruxit, & ad eam dedicandam *sanctum Lupum episcopum ex superioribus Burgundiæ partibus* secum adduxit. Ita fere Herricus^a, sancti Germani sæculo nono eruditus monachus: qui & addit, eundem Lupum non multo post ad decimum-sextum kalendas Julii die functum supremo, in eadem ecclesia decenter ac religiose compositum requiescere. quod pario impressum marmoris cuique legere cupienti scriptura prodit antiquior. Cujus loci episcopus fuerit iste Lupus, ignoramus. neque enim id vel ad sanctum Lupum Trecentem episcopum, qui superiori sæculo decesserat; neque ad Senonensem referri potest, qui ipsis mensis Septembris kalendis mortuus est in Briennonensi diocesis suæ prædico, sepultusque in basilica sanctæ Columbæ prope Senonas, integro fere sæculo post tempus Chrotechildis reginæ. Quin etiam Chlotharii senioris conjux, nomine Ingundis, sepulcro beati Germani plurima vasorum, palliorumque attulit ornamenta: inter quæ calicem egregium, auro splendidissimo, gemmisque compactum vidimus, ait Herricus, pretiosis reginæ memoriam infertis litteris præferentem. Quod vero subdit idem auctor, munus istud *per manus Desiderii Autisiodorensis episcopi beato Germano fuisse oblatum*; sanè id constare non potest cum accurata ratione temporum. quandoquidem Desiderius hanc sedem iniit non ante exitum sæculi sexti, quo tempore Ingundis jam dudum vivere desierat. Nec ob eandem rationem Chlothario seniori aptari potest quod idem auctor ei tribuit, nempe ipsum *per manus sancti Desiderii, ejusdem tunc urbis episcopi*, regalibus expensis *fredam*, id est ædiculam columnis innixam, (alii ciborium vocant) super ejusdem sancti Germani sepulcrum composuisse. quæ freda auro, argentoque decorata, in nostram, ait Herricus, duravit ætatem, auctorem ministrumque operis insculptarum sibi designans suffragio litterarum. Neque dixeris, duos ejusdem urbis existitisse per id tempus eodem nomine episcopos, unum Chlotarii senioris, alterum junioris principatu: cum constet, tum ex antiquis istius sedis episcoporum indicibus apud Hugonem sancti Mariani monachum, & apud Labbeum^b; tum ex ipso Herrico, unicum fuisse. quod cuivis perspicuum erit, qui caput primum libri primi ejusdem auctoris, cum libri secundi capite quinto-decimo conferre voluerit. An forte Chlotarius secundus, uti & primus, conjugem nomine Ingundem habuit ante Bertetrudem? quam secundam ejus uxorem fuisse Hadrianus Valesius, & cum eo Carolus Cointius existimat. Sed de his plura suo loco.

a Labbe 10.
cc 1. Biblioth.
novæ p. 542.

b *ibid.* p.
422.

Ab erecta per sanctam Chrotechildem beati Germani Basilica monachi locum istum infederunt ad nostrum usque tempus, numquam interrupta serie: sed quis primus loci abbas extiterit, incertum. Aunarium quidem, seu Aunacharium vulgati præferunt indices, quem monachum abbatemque fuisse tradunt, priusquam episcopatum Autisiodorensis adipisceretur: at de abbatiæ ejus dignitate altum silentium in ejus vita apud Labbeum^c, ubi tantum ad sepulcrum sancti Martini Turo-nensis episcopi, *coma capitis detonsa, clericali habitu secularem vestem mutasse* perhibetur. Idem jam episcopus in cœnobium sancti Germani admisit Walaricum, Leuconensem abbatem sanctum postea futurum. Explorator est notitia de Winebaudo sancti Germani abbate forte secundo, qui synodo Autisiodorensi sub Aunario subscripsit anno supra quingentesimum nonagesimo, ut in consequentibus videbimus.

XXVIII.
Abbares ejus
loci.

c *ibid.* p. 529.

Apud Senonas haud inferius dignitate ac sanctitate etiam nunc viget monasterium sancti Petri, in suburbio ejusdem civitatis ad orientalem plagam situm, eo in

XXIX.
Sancti Petri
Vivi origo.

ANN. CHR.
525.

loco, ubi primitus sanctorum martyrum Saviniani & Potentiani ecclesia erat, & quidem in vico sancti Petri: unde monasterio sancti Petri de Vico, corrupte Vivi cognomen adhæsisse volunt nonnulli: cum alii *Vivi* vocabulum præferant, a nomine vici, quem *Vivum* antiquitus appellatum malunt. Sed id parum interest ad notitiam monasterii nobilissimi, ubi Senonensium archiepiscoporum conditorium, etiam ante inductos monachos, fuit, sanctorum reliquiarum multitudine & dignitate insignitum. Conditricem agnoscit Theudechildem reginam, quam alii Chlodovei Magni, alii Theoderici ejus filii prolem; plerique virginem, quidam nuptam dicunt. Et certe fuere per id tempus duæ ejusdem nominis notissimæ feminæ: una regis stirpis, a Venantio Fortunato laudata duobus in locis, (nam unam eandemque utrobique designari cum Hadriano Valesio non dubito:) & quidem Theoderici Austrasiorum regis filia, Hermigiselo Varnorum regi conjugata, ea scilicet, quam Suavegottæ filiam vocat Frodoardus: altera vero ex opilione orta, quæ Chariberti Parisiorum regis concubina fuit. Priorem monasterii sancti Petri Vivi (ut cum vulgo loquamur) auctorem fuisse mihi pro comperto est. quam Theoderico rege natam illud satis probat, quod Nunnichius, Arvernorum tribunus, *Theudechilda regina tributa reddidisse* a Gregorio ^a memoratur: quia scilicet Theoderico, ac postea Theodeberto ejus filio, Austrasiorum regibus, Arverni tum parebant. Nec alia fuisse videtur Theudechildis sancti Petri cœnobii conditrix, quæ Basolum Arvernorum comitem, ob defectionem a Theoderico in vincula coniectum, in idem monasterium excepit. Certe huic conditrici totidem ætatis annos Clarius monachus cum aliis ejusdem loci scriptoribus, id est septuagintaquinque, tribuit, quot Fortunatus Theudechildæ reginæ in epitaphio, in quo *templorum Domini cultrix* ^b vocatur; & in alio ^c quidem carmine Fortunatus haud obscure meminisse videtur basilicæ sancti Petri his versibus:

^a Greg. Tur.
de gl. conf. c.
41.

^b Fortunat.
lib. 4. c. 24.
c id. lib. 6.
c. 8.

*Ecclesie sacre, te dispensante, novantur:
Ipsa domum Christi condis, & ille tuam.*

Ceterum genus ejus apprime in epitaphio exprimit hoc disticho:

*Cui frater, genitor, conjux, avus, atque priores,
Culmine succiduo regius ordo fuit.*

Eadem alio in carmine sententia eandem utrobique Theudechildem contra Coinitium probat.

*Inclita progenies regali stirpe coruscans,
Cui celsum a proavis nomen origo dedit.
Currit in urbe volans generis nova gloria vestri,
Et simul hinc frater personat, inde pater.*

Nec dubitavit Clarius, monasterii sui auctorem Theudechildem esse eam ipsam, cujus epitaphium scripserat Fortunatus: tametsi aliud huic poetæ tribuit, agens de Archembaldo archiepiscopo monasterii direptore, cui legendum objectum est domnæ Theudechildæ epitaphium, dira sacri loci raptoribus supplicia intentans.

X X X.
Abbat. pri-
mi ejus loci.

Ex his argumentum deducitur, istius monasterii originem circiter annum sæculi sexti vicesimum reponendam esse: certe ante Arvernorum a Theoderico Austrasianorum rege defectionem, qui eos denuo subegit rebellantes anno vicesimoquinto, quo tempore Basolus Arvernorum comes ab eo comprehensus, captivusque ab ipso abductus fuit: sed mox errati veniam per Theudechildem impetrata, tonsus in monasterio sancti Petri, ibidem pie decessit, sepultus in oratorio sancti Bartholomæi cum debito epitaphio alibi a me relato, in quo quidquid prædii & opum apud Arvernos habebat, eidem monasterio contulisse dicitur. In his est nobile prædium Mauriacus ^{*} in superiori Arvernorum regione, non longe a Dordonna fluvio: ubi Jeremias Senonum archiepiscopus cellam seu monasterium, principi sancti Petri abbatix subjectum, sæculo nono construxit, de quo alias. Primos sancti Petri abbates ignorarunt Clarius & Odorannus, ejusdem loci monachi & chronographi, quibus primus est Amalbertus, a quo normam Luxoviensem istuc inductam

^{*} Mauriac.

inductam tradunt. Id si admittamus, rejiciendus est Amalbertus ad sæculum septimum, quo sæculo ritus Luxovienses propagari cœperunt. Verum hac de re sermo recurret, ubi de privilegio Emmonis episcopi Senonensis eidem abbatiæ concessio agemus. Mitto quæ scribit Hugo monachus sancti Mariani de sancti Petri basilicæ dedicatione, & vulgatas de ejus conditione litteras sub nomine Chlodovei Magni. Theudechildis sepulta est in eadem basilica ad sinistrum latus majoris altaris, ibidemque ut sancta colitur in vigilia apostolorum Petri & Pauli.

Invitat nos & vicinæ affinitas & temporis, ut de Ferrariensi sancti Petri monasterio continenter agamus, cujus tam obscura sunt primordia, quam illustria incrementa & progressus. Situm est in Wastinensi * pago dicecesis Senonensis, ad Clareiam * amnem in Lupam * influentem, tribus admodum leucis ab urbe Montis-Argisi, dictum in litteris Ludovici Augusti *monasterium sancta Mariae & sancti Petri de Ferrariis, quod antiquitus Bethlehem vocabatur*. Et quidem Lupus, ejusdem loci sæculo nono illustris abbas ^a, *Bethlehem a conditore dictum* scribit, sed conditoris nomen non exprimit. Aliæ litteræ Wandalbertum ducem vocant, quem cœnobii instauratorem, non primum auctorem plerique opinantur. Hæc in medio relinquimus, idoneis destituti monumentis, quibus & monasterii, alias celeberrimi, originem, & conditorem ejus sive restitutorem Wandalbertum ducem illustremus. Forsan ipse est Waldebertus ^b dux sub Chlodoveo juniore, is qui cum aliis Burgundiæ ducibus Willibadam patricium armis aggressus est ac peremit. an idem qui prius Chlotharii secundi domesticus ^c fuerat, quo tempore Dado seu Audoënus Resbacense monasterium ab se conditum itidem Jerusalem appellari voluit. Ex abbatibus monasterii Ferrariensis primus nobis occurrit apud sanctum Audoënum ^d *Buchinus ex gentili conversus, qui & ipse postea venerabilis*, id est monachus, *existit, & monasterio Ferrariensi profuit*. Aliorum ante Alcuinum abbatum haud comperta est series ac memoria. Pippinus rex in frequenti procerum conventu apud Ferrarias leonem in taurum immisum transverso gladio confodit ad virtutis suæ specimen Francis, quibus forte ob brevem staturam despectui erat, ostentandum. Sed hæc anticipato dicta ad celebrandum insigne monasterium, quod Hildegarius episcopus Meldensis *pro religione sanctitatis famosissimum* vocat sub Lupo abbate, sub quo cœtus monachorum septuaginta-duorum *toto orbe venerandus* florebat. Duplex eo in loco etiam nunc ecclesia, major ab Aldrico & Lupo restituta, sub titulo sancti Petri: minor sub titulo sanctæ Mariæ, Bethlehem hodie quoque appellata, quam a primis Christianæ religionis istis in locis incunabulis ibidem existisse tradunt.

Est & aliud in Tornodorensi pago item sancti Petri monasterium Melundense, vulgo Molosmense *, sic dictum a vico cognomine, in quo primitus conditum fuit; postmodum autem retento primo vocabulo ad Armentionem * fluvium, tribus circiter a priore situ leucis, translatum prope vicum sancti Martini. Prima ejus initia Chlodoveo Magno, uti & multa alia antiqua, quorum origo ignoratur, auctori tribuunt recentiores. Hujus mentio est ante annos octingentos inter fratres conscriptos monasteriorum sancti Galli apud Helvetios, & Augiensis, ubi memoratur Epelinus abbas *de cœnobio sancti Petri Melundis*, in Augiensi catalogo *ex monasterio Melundis*. Bernardus quoque abbas Melundensis subscripsit litteris ^e Jonæ episcopi Aduensis, datis anno decimo-octavo regni Caroli, cognomento Calvi. Subsequentibus abbatibus prætereo, nullis rebus gestis insignes. Ansegisus abbas Fontanellensis, imperante Ludovico Pio, in testamento suo legat *ad Melundas libram unam*. Perseverat ad hoc usque tempus monasterium, sed tenuis census, sub Congregatione sancti Mauri.

Nec illustriora, quæ antiquissima esse constat, proximi Tornodorensis sancti Michaëlis monasterii exordia, quæ itidem Chlodoveo Magno tribuunt. Situm est in monte Voluta, unde vocabulum aliquando ei tributum, imminente urbi Tornodoro * ad Armentionem. Primum loci incolam fuisse quemdam eremitam tradunt, qui condendo monasterio occasionem dederit: sed eremitæ nomen ignorant. Forsan is est Michomeres monachus, sancti Germani episcopi Autisiodorensis ex Hibernia pedisequus: qui cum magistrum, cujusdam ecclesiastici negotii causa longe profectum, adire vellet, atque Tornodorum pervenisset; languore interceptus, testante Herrico ^f monacho, ibidem decubuit, paucisque interjectis die-

ANN. CHR.
525.XXXI.
Ferrariense
sancti Petri.
* Le Casti-nois.
* Clairry.
* Le Loim.^a Lupus ep.
13.^b Fredeg.
chron. c. 90.^c ibid. c. 54.^d Audoën. de
vita sancti
Eligii lib. 1. c.
10.XXXII.
Melundense
item sancti Pe-
tri.
* Molôme.
* l'Armenton.^e Spicil. 20.
8. p. 145.XXXIII.
Sancti Mi-
chaëlis Torno-
dorensis.

* Tonnerre.

^f Herric. lib.
de mirac. sanc-
ti Germani.
" c. 2.

AN. CHR. 525.

bus vita defunctus, atque in clivo ejusdem rupis sepultus est: ubi *beato Micho-*
meri ipso in loco deinceps oratorium est constructum: ibidemque sanctum Dei vene-
 rantibus, ait idem auctor, divina hodie miracula cumulantur. Sed hæc con-
 jectura est, nec certiora suppetunt de monasterii conditore argumenta. Teutboldus,
 Lingonensis medio sæculo nono episcopus, in quibusdam litteris testatur, se reperisse
 ecclesiam sancti Michaëlis juxta Tornodorum, ubi monachi Deo famulabantur,
 sed rebus necessariis fere destitutam, cui succurrendum existimavit, ne religio
antiquitus ibidem instituta penitus deficeret. Collapsas cum religione ædes sar-
 civit Milo comes Tornodorensis, cooperante Widrico diœcesano, id est Lingo-
 nensi episcopo, ibidemque monasticas vestes sub Dodone abbate induit labente sæ-
 culo decimo. Mirum est, Ebonem, prænobilem illum septimo & octavo sæculo
 Tornodorensis alumnus, & ex monacho Senonensem episcopum sanctum, præ-
 termisso, si tum exstabat, hoc sancti Michaëlis monasterio, ad Senonense sancti
 Petri se recepisse. tametsi loci dignitate & majori frequentia huc allici potuit.

XXXIV.
 Sanctus Fi-
 dolus abbas
 Trecensis.

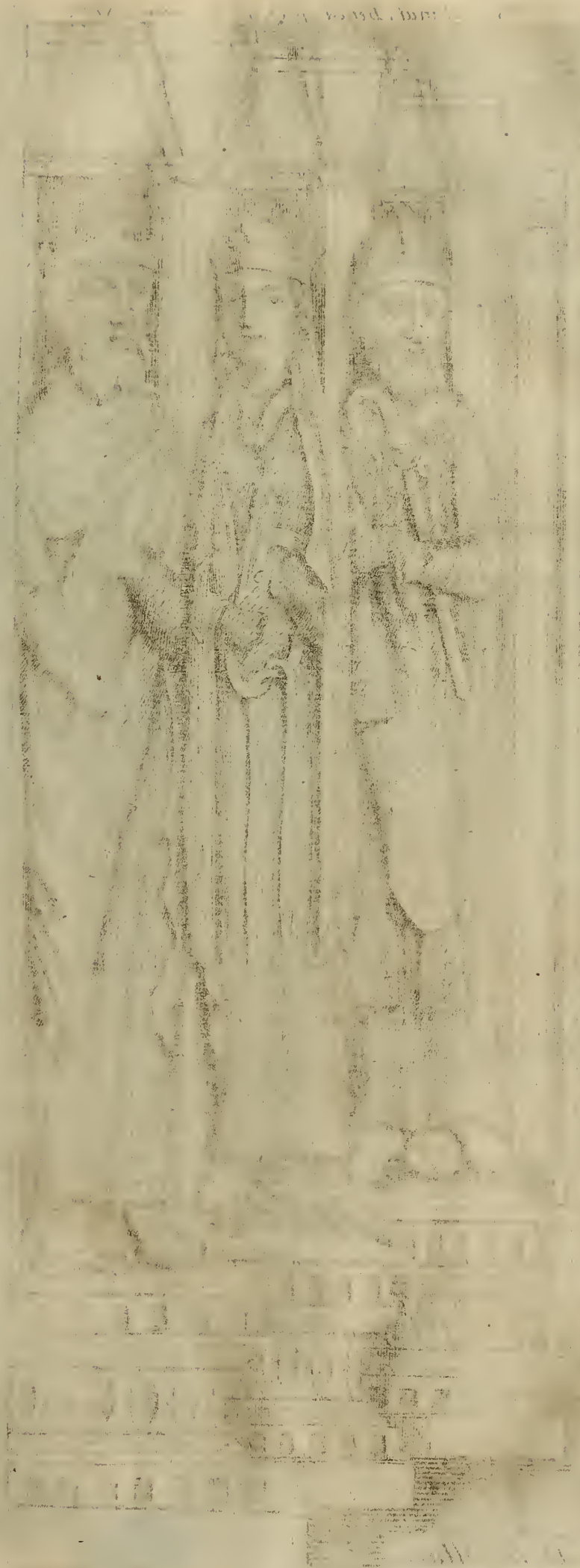
Eandem, atque Basolus comes, cujus superius meminimus, fortunam Arverni-
 co bello subiit Fidolus, & ipse Arvernus, inter manubias a Theoderico rege ab-
 tractus a patria. Is cum in Trecensem pagum, ubi tunc venerabilis Camelianus
 episcopus, beati Lupi successor, præerat, advenisset, religiosissimi Aventini abba-
 tis opinione comperta, qui in agro Trecensi piorum monachorum gregem magna
 cum religione pascibat, se se ejus disciplinæ mancipavit, captivitatem in filiorum
 Dei libertatem commutaturus. Situm erat Aventini monasterium ad Insulam opidum,
 duabus ab urbe Tricassina leucis, ad Ozam fluviolum, ubi nunc prioratus Molis-
 mensi cœnobio subiectus. Processu temporis cum Fidolus pro virtutum merito cun-
 tis probaretur, præpositi officium sibi impositum gessit, suffectus tandem Aventino,
 qui in proximum Insulæ locum desertum secessit, ubi ad mortem usque solus perse-
 veravit. Fidolus vero quanto ceteris loco præminebat, tanto se exhibebat virtuti-
 bus superiorem, adeo parcus in victu, ut in quadragesima vix ternos panes consu-
 meret. Migravit in cælum septimo-decimo kalendas Junias, quo anno incertum.
 Ejus reliquæ in monasterio Cellensi ad muros Tricassinos, de quo alias, religiose
 asservantur.

XXXV.
 Monasterium
 beatæ Mariæ
 de Nigella.
 * Nefle la
 Reposte.

Non discefferim ab episcopatu Trecensi, insalutato beatæ Mariæ monasterio de
 Nigella seu Nigello, quod prope Villam-noxam, Briegii tractus opidum, primitus
 conditum fuit, quo auctore, non satis exploratum. Nigellam*-repostam seu ab-
 conditam vulgus appellat. Qui hujus monasterii originem ad Chlodovei Magni tem-
 pora referunt, referunt autem plerique, sed nullo idoneo testimonio adducto, auc-
 toritatem habent a veterrimo basilicæ portæ majoris frontispicio, in quo duplex ter-
 narum statuarum ordo altrinsecus visitur, nempe ingressuris ad lavam, sancti Pe-
 tri, tum duorum regum cum sceptris & coronis, ad dextram episcopi cujusdam,
 sancti Remigii Remensis, an Lupi, alteriusve Trecensis, cum pontificalibus orna-
 mentis; ac deinde reginæ, tabulas manibus tenentis; cui adhæret alius rex cum libro
 in manibus, & corona in capite. Reginam hanc non aliam esse quam Chrothildem,
 Chlodoveisenioris conjugem, id argumento est, quod pingitur cum dextro pede anse-
 rino. quo ritu etiam in aliis nonnullis locis exhibetur, puta in Divionensi basilica sanc-
 ti Benigni, in Nivernensi sancti Petri, & in sancti Porciani basilica apud Arvernos,
 & quidem ad majorem ubique ecclesiæ portam. Id sive symbolum est ad designandam
 reginæ prudentiam, (nam anserem istuc veteres adhibebant) sive rem veram pro-
 dit, mirum est, a Gregorio, ceterisque scriptoribus Francicis fuisse prætermis-
 sum; nec ejusdem reginæ lapideam statuam, quæ ad majorem itidem sancti Germani apud
 Parisios basilicæ portam exstat cum aliis aliorum regum statuis, absque ejusmodi pe-
 de anserino repræsentari. Unde conjicere licet id potius pro symbolo, quam pro rei
 veræ indicio alibi expressum. Pedis-anserini reginam, vulgo *la Reine-Pedaunque*, jac-
 titant Tolosates ac finitimi populi: sed quæ, qualisque fuerit, non explicant. Ve-
 rum ut ad id unde digressi sumus sermo recurat, antiquissima Nigellensis basilicæ
 facies nobis historiæ loco esse potest, monasterium istud a Chrothilde regina ædifi-
 catum fuisse, uti innuit ejus statua, tabulas manu gestantis. Deinde sacram hanc
 ædem beato Petro primitus dicatam, forte a Cameliano Trecensi episcopo, cujus
 effigies ea fuerit, quæ prima ingressuris ad dextram occurrit. Alias vero esse trium
 Chrothildis filiorum, Chlodomiri, Childeberti, & Chlotharii. si tamen una ex his

CHR.

1706.

CHR.

6.
VI.
E-
clus &

av. de
sp. lib.

pro de
7. lib. 2.

nod. di-
lect. c.

eda de
ar. c.

Conspectus portæ majoris basilicæ S. Mariæ de Nigella.

non est Chlodovei ejus conjugis. Certe hoc monasterium ante sæculum nonum existisse probat tum Lotharii imperatoris diploma, Sigobaldo abbati Nigellensi concessum, quod Chlothario Chlodovei M. filio perperam tribuunt; tum constitutum de monasteriis regni Francorum sub Ludovico Pio, ubi inter monasteria, quæ solas preces regi debebant, *monasterium Nigelli* ponitur. Hujus loci abbas mihi videtur fuisse Geraus ille *abbas de Nivella*, qui synodo Attiniacensi subscripsit anno supra septingentesimum sexagesimo-quinto. Translatum est nuper hoc monasterium in Villam-noxam * a Patribus Benedictinæ Congregationis sancti Vitoni, atque in posteriorum documentum basilicæ totum frontispicium eodem comportatum est. Idem non ab re fuerit hoc loco æri incisum ejusdem rei gratia exhibere. Sunt & multa alia apud nostrates loca Nigellæ appellata, qualis est Nigella castrum seu opidum agri Veromandensis, ubi collegium modo est canonicorum sæcularium; sancti Laurentii ad Nigellam in Septimania, & alia quædam, quorum commemoratio in consequentibus facienda. Sed jam satis est in præsens monasteriorum Gallicanorum: ad res Italicas revertamur.

ANN. CHR.
525.

* *Villesnace.*

ANno hujus sæculi, quod præ manibus habemus, vicésimo-sexto, Dionysius, ob corporis statum cognomento Exiguus, natione Scythæ, cyclum Victorii Aquitani reformavit, & quem iste a Christi Domini passione orsus fuerat, Dionysius ab incarnatione per annos quingentos triginta duos repetiit, sed ita ^a tamen, ut uno anno cyclus Dionysianus ejus æram antecedit, atque adeo primus annus æræ Dionysianæ, sit ejusdem cycli annus secundus. Constat hic cyclus ex duobus cyclis, solis & lunæ, in se ductis, qui duo per se se multiplicati prædictam summam annorum D XXXII. conficiunt. Hunc autem cyclum restituit ad supplendum cyclum sancti Cyrilli episcopi Alexandrini, annis nonaginta quinque constantem, atque a Diocletiani anno primo inchoatum. Cum enim cyclus Cyrilli in orbem non rediret, & eo desinente, novo XC V. annorum cyclo opus esset; Dionysius, ut in plures annos paschatis dies haberi posset, composuit cyclum magnum paschalem D XXXII. annorum: quo spatio exacto, omnia novilunia & omnia festa mobilia in eundem diem mensis, & in eisdem feriis redeunt. Hunc magnum annum vocat Aimoïnus exemplo mathematicorum ^b apud Ciceronem, magnum annum appellantium eum, qui tum efficitur, cum solis & lunæ, & quinque errantium ad eandem inter se comparisonem confectis omnium spatiis est facta conversio. Idem, hortante Stephano Salonitano antistite, codicem græcum canonum ecclesiasticorum latine vertit post veterem tralatorem, præmissis canonibus Apostolorum, quos Nicæni, aliique deinceps aliorum ad Chalcedonense usque conciliorum canones subsequuntur. Eidem Eugipius abbas Lucullanensis auctor fuit in græcum transferendi librum Gregorii Nysseni de officio hominis, ut docet ejus præfatio typis edita initio voluminis secundi nostrorum Analectorum. Id ipsum item præstitit de vita sancti Pachomii abbatis, testante Trithemio. Qualis porro quantusque fuerit Dionysius, non ab alio melius discere possumus, quam a Cassiodoro, amico ejus singulari, in libro de divinis ^c lectionibus, ubi dicitur monachus, Scythæ natione, sed moribus Romanus, factis suis exprimens quæ in libris Domini legerat. qui scripturas divinas tanta diligentia discusserat, ut de quacumque re interrogatus, mox competens responsum redderet, paratus græce & latine in promptu differere. qui inter reliquas virtutes hoc habuisse probatur eximium, ut, cum se totum Deo tradidisset, non aspernaretur sæcularium colloquiis interesse. vir, in quo magna simplicitas cum insigni sapientia, cum facundia loquendi parcitas, cum doctrina summa humilitas, ut in nullo se vel extremis servis anteferebat, cum dignus esset regum ac principum colloquiis. In lacrymas compunctionis resolvi solitus, cum alios inani lætitia gestientes videbat; jejunos sine exprobratione prandentium; ubi vero comederet, parce quidem, sed escis communibus utens. Denique totus catholicus, totus paternis regulis perseveranter addictus, ac demum in ecclesiæ pacè mortuus, sepultusque. Hunc consortem suum & in dialecticæ studio socium, virum sanctum, sanctisque adjunctum asserere non dubitat Cassiodorus, qui ejus meritis & precibus se adjutum iri confidebat. Apud Bedam ^d *abbas Romane urbis* vocatur: incertum an alicujus monasterii rector, an potius abbas dictus Orientalium more, quibus monachi quique,

ANN. CHR.
526.

XXXVI.
Dionysii Exigui cyclus & elogium.

^a *Petav. de doct. temp. lib. 12. c. 2.*

^b *Cicero de nat. deor. lib. 2.*

^c *Cassiod. di. vin. lect. c. 23.*

^d *Beda de temp. ras. c. 45.*

ANN. CHR.
526.

XXXVII.
Concilii Iler-
denfis decre-
tum de mona-
chorum posses-
sionibus.

virtutibus ac meritis præcipui, abbates censebantur. Hæc de Dionysio scribebat Cassiodorus post annum quadragesimum supra quingentesimum : quo tempore Dionysius ipse jam in vivis esse desierat.

Ad claudendum hunc librum observandus canon tertius concilii Ilerdenfis, in Hispania Tarraconensi anno hujus sæculi vicesimo-quarto celebrati : ubi de monachis id observari placuit, quod synodi Agathensis & Aurelianensis superiori libro laudatæ decreverunt, hoc tantum adjecto, ut pro ecclesiæ utilitate, quos episcopus probaverit in clericatus officio, cum abbatis voluntate debeant ordinari, » nempe ad ministeria in extraneis ecclesiis pro nutu episcopi exercenda. ea vero » quæ in jus monasterii a fidelibus de facultatibus suis offeruntur, in nullo, *diæce-* » *sana lege*, ab episcopis contingantur. Quæ sit illa lex diæcesana, discimus cum ex multis aliis, tum ex concilio Carpentoractensi anni quingentesimi vicesimi-septimi, in quo ad revincendam quorumdam episcoporum cupiditatem, qui, quæ a fidelibus in parochiales ecclesias collata erant, omnia fere in suos usus » transferebant, statuitur, ut, si ecclesia civitatis ejus, cui episcopus præest, ita sit » locuples, ut nihil indigeat ; quidquid parochiis donatum fuerit, clericis qui ipsis » parochiis deserviunt, vel reparationibus ecclesiarum dispensetur. Si vero episco- » pus minus facultatum habuerit, parochiis vero largior fuerit collata substantia ; » hoc tantum quod clericis & fartis-TECTIS rationabiliter suffecerit reservato, reliquum » episcopo concedatur. Cum autem episcopi idem jus in monasteria exercere vel- » lent, decreto Ilerdenfi hoc eis interdictum fuit ; eaque molitio, cum nec sic com- » pesceretur, occasionem dedit privilegiis illis, quibus monasteria complura exem- » ta sunt a ditioe episcoporum : qua de re alias uberior erit dicendi locus.

ANN. CHR.
528.

ANNALES ORDINIS S. BENEDICTI.

LIBER TERTIUS.

Ab anno Christi 528. ad annum 537.

AM tandem cum Benedicto Casinum migrare juvat, ubi prostratas profanæ superstitionis reliquias, iisque superstructas sacras ædes, adolescentem Ordinem toto orbe venerandum, fusa oracula, miracula edita, ac demum Regulam sanctam divino afflatu scriptam licebit intueri. Migrationis causam paucis accipe. Post edomitos intestinos hostes, vir sanctus; quasi securus sui, atque intima pace gaudens, sibi suisque alumnis intendebat animum; & de-

I.
S. Benedictus
qualis & quanti-
us apud Su-
blacum.

fertis, qui sibi mortem propinare voluerant, adulterinis monachis, docilem piorum filiorum gregem apud Sublacum lætus pascebat: cum inimica virtuti invidia novum ipsi bellum, novasquæ insidias per Florentium quemdam struxit. Invidiæ materiam fortè præbuere facta admiranda, quæ per Benedictum iis in locis edita, omnium ora oculosque in eum convertebant. Nam, ut ne superiora hic repetam, ad ejus imperium Maurus, Placidum puerum ex imminente periculo erepturus, siccis pedibus super lacum accurrit. quod etsi Pater sanctus discipuli obedientiæ tributum volebat, magistri tamen benedictioni ac meritis Maurus, assentientibus universis, adscripsit. Et quoniam res ista stupenda, & post Petrum apostolum, ait Gregorius, inusitata videtur, paullo diligentius narranda est.

Per id tempus habitabat vir sanctus in uno ex illis duodecim monasteriis, ex quo prospectus, aut certe breve iter in lacum Sublacensem; ibidemque hortus erat, ut ex Florentii factò perspicuum est. Unde improbanda Angeli de Nice conjectura, id de monasterio Specuensi interpretantis, quod potius hodierno sanctæ Scholasticæ monasterio convenit, nam ex specu neque prospectus, neque admodum breve iter est ad lacum, nec loci angustia hortum patiuntur. Forte Placidus *puer sancti viri monachus*, ad hauriendam aquam in lacum cum vase procumbens, incaute lapsus, mox undarum impulsu longius abripiebatur. Hoc cognito, Benedictus ilico Maurum advocat, eumque pereunti fratri succurrere jubet. Patris benedictione accepta, (jam tum quippe is religionis mos erat) confestim advolat filius obediens, & non quia iret, sed quod juberetur attendens, nesciens super aquas currit, Placidumque per capillos (nam monachis tunc ad cutem resecti non erant) salvum ex aquis extrahit. Ut vero terram attigit, miratus est se fecisse, quod tentare numquam ausus fuisset. Reversus factum ad Patrem retulit, qui non suis meritis, sed discipuli obedientiæ imputavit miraculum. Maurus contra

II.
Maurus ejus
imperio super
aquis incedit.

ANN. CHR.
523.

a Hieron.
epist. 3.

Patris imperio id tribuit, se nullo modo ejus rei participem confessus, quam ignorans fecisset. Sic uterque concedendo invicem alter alteri hujus facti laudem totam sibi vel nolens afferebat. Contentionem diremit Placidus arbiter, qui Benedicti melotem seu pallium super caput suum se vidisse, & per ipsum ex aquis se eductum fuisse contestatus est. Puerum vocat Gregorius Placidum tum quindecennem; eum ad modum, quo Valentinianus augustus annorum viginti, *pene puer* necatus Hieronymo ^a dicitur; & Gregorius ipse *puerulum* vocat monachum illum, cujusdam curialis filium, qui lapsi parietis, cui erigendo cum aliis operam dabat, ruina oppressus fuit. Quin etiam Victorinus *puer* appellatur homo conjugatus annorum triginta septem, qui VII. Idus Junias decessit Flaviis Lupicino & Jobino cons. Lapidem ejus rei indicem servant Martinianæ apud Turonos basilicæ canonici, quibus Victorini corpus pro martyre Roma allatum est. Præclarum vero erat, senatorii ordinis adolescentem monachum, aliosque ejusdem conditionis sancti Benedicti discipulos, qualis fuit illius curialis filius, humilibus ejusmodi applicari ministeriis, quæ non nisi viliore apud nos operæ exsequi solent. Hoc tam celebri ac memorando prodigio, quod in duobus illustribus Romanis adolescentibus toti urbi, nedum orbi, quasi coram ostentatum fuit, posteris Deus declaratum voluit, Benedictinam religionem in humili obedientia maxime fundari, nec ullam aliam per hos æstantis sæculi fluctus tutiorem esse ad salutem viam.

III.
Florentius
Benedicto infir-
diatur.

Crescentem inde supra modum Benedicti ac Benedictini instituti famam certatim admirari omnes, multi etiam cælestem ejus vitam æmulari & amplecti. Verum, ut mos pravorum est invidere aliis virtutis bonum, quod sectari ipsi nolunt; Florentius quidam, vicinæ ecclesiæ presbyter, vanæ opinioni suæ decedere putans, quod tanti viri justæ existimationi accedebat, ejus meritis derogare cœpit, & quocumque modo poterat, alios ab ejus consuetudine revocare tentavit. Ubi verba non succedunt, vi malam mentem explere aggreditur. Benedicto infectum veneno panem quasi pro munere transmittit. Dirum munus vir Dei accipit cum gratiarum actione, non ignorans pestem, quæ in pane latebat. Hunc vero per corvum, qui stans in dies horis ad eum annonæ causâ accedere solitus erat, longius asportari jussit. Frustratus mala arte Florentius, ad aliud nequitæ genus se convertit; & quia magistro corporalem vitam adimere non potuit, discipulorum animas perdere instituit. Hinc puellæ septem in monasterii hortum nudæ inductæ, quæ obscœnis nutibus ac signis spectantium pectora ad libidinem inflammarent. Quod ubi vir sanctus animadvertit, longe minus sollicitus & anxius de vita sua, quam de animarum sibi commissarum profectu aut detrimento, invidiæ cedendum ratus, quæ construxerat monasteria, singulis præpositis seu abbatibus regenda commisit, paucisque secum assumtis monachis, Sublaco recessit. Quiddam haud absimile, tamen innocens in speciem factum, magnum Gregorium Nazianzenum e solitudine sua expulit. Unus ex amicis & cognatis, Valentinianus nomine, ejus contubernii fruendi causâ cum quibusdam mulieribus proxime ad eum habiturus accessit. Non tulit tales vicinas vir sanctus, moxque e solitudine recessit, scripta ^b ad Valentinianum epistola, in qua ait, multo melius fuisse, tabula publice proposita ipsi secessionem indici, quam per mulieres, quas e regione sui collocaverat. Neque valere speciosum istum prætextum, quo ille se excusabat, nempe Gregorium hinc honore affici, quod illi cum suo cœtu vicinus esse cuperet, ac, sicut cognatos decet, complecti, & aliquem ex ejus amicitia fructum capere. Hunc enimvero merum sermonem, mera verba esse, non rem. Se quidem libenter eum amplecti; at feminarum viciniam, ut viperinos impetus, velle effugere.

b Greg.
Naz. epist.
196.

IV.
Benedictus
Sublaco discedit.

Florentii casum luget.

Non diu crimen Florentii inultum. is enim cum in *solario*, seu superiori domus suæ cubiculo, de Benedicti discessu exsultaret, corruentis cubiculi, domo cetera integra remanente, lapsu contritus interiit. Inde jam decem millibus processerat Benedictus, cum discipulus ejus, Maurus nomine, non sine quadam lætitiæ significatione, infelicem hominis casum nulla mora nuntiari curavit: rediret ocus; Florentium dedisse meritas poenas. Illacrymatus est ad funestum casum Benedictus, simul de inimici morte dolens, ac de errore discipuli. adeo ut eidem pœnitentiam indixerit, quod de Florentii interitu gaudere visus fuisset. Quo in loco, auditis tot sancti Benedicti miraculis ac virtutibus, exclamans merito infert Petrus Gregorii interlocutor, quod *vir iste omnium justorum spiritu plenus fuit.* id quod approbat

Gregorius. Maurus iste an Equitii filius sit, etsi afferit liber de vita sancti Mauri, dubitant quidam e nostris, nec sine fundamento: tum quia Benedictum Sublaco discedentem comitatus est sanctus Maurus: tum quia Gregorius, nominato semel Mauro Equitii filio, Maurum simpliciter in consequentibus semper vocat: cum hic longo verborum ambitu *viri Dei discipulus, Maurus nomine*, appelletur. Ceterum hoc factum eo certius rescivit Gregorius, quod Florentius iste avus fuerit Florentii Romani subdiaconi, ipsi Gregorio, ut ex ipsius ad Petrum diaconum verbis liquet, notissimi ac familiaris.

Non ideo pedem retulit Benedictus, sed constans in proposito persecutus est iter, quod non casu ac fortuito, sed summa ordinante providentia susceperat. Ibat plenus animi, forte nesciens quo iret, sed divini numinis ductum sequens. Angelos duos in bivii divortio Casinum versus monstrasse iter, auctor est Marcus poeta, & post eum Paulus Diaconus, aliique. quod mirum est ignorasse, aut reticuisse Gregorium. Pervenit tandem Casinum vir sanctus, ibique sedem figere constituit, sive loci opportunitate, seu divino, ut credi par est, consilio impulsus. Casinus; Campaniæ-Felicis locus celebris apud veteres, Ciceronem, Livium, aliosque; nunc Samnitum provinciæ seu Aprutio, nunc Latio-novo ob confinia attributus, Roma passuum millibus circiter septuaginta, Neapoli fere quinquaginta, totidemque Sublaco distat; sancti Benedicti secessu ac monasterio illustrior, quam Varronis villa, antiquis auctoribus tantopere decantata. Idem vicino municipio, monti, & fluvio nomen. Fallitur Cluverius, & ex nostris Haëstenus præter alios, qui vetus Casini opidum, (castrum Gregorius appellat) eo loci stetitisse aiunt, quo suum Benedictus monasterium extruxit. Hoc quippe in ipso montis cacumine, ad quod per tria passuum millia patet ascensus: opidum vero in decliviori montis latere situm est. quod vel sola locorum inspectio probat. Istic namque supersunt vetera urbis ædificia non pauca, templi, amphitheatri, & aquæductus nobiles reliquiæ, via silicibus strata, aliaque vetustæ civitatis præclara vestigia: quo colonorum quatuor millia ex senatusconsulto quondam deducta sunt. Fluvius Casinus altero lapide a Casino monte oritur, & in Lirim, Rapidi amnis aquis auctum, influit, ad Casini radices labentem. In ipso monte Benedictus profanæ gentilitatis delubra, aras, lucosque etiam tum invenit, accolæque insanis ritibus addictos, Benedicto ejusque discipulis zeli materiam & laborum. Lustrato monte, vir sanctus fanum Apollinis evertit, contrivit idolum, subvertit aram, succidit lucos, ubi infidelium insana multitudo sacrificiis sacrilegis usque dum insudabat; atque in ipso templo Apollinis (Gregorii verbis utor) oraculum seu oratorium beati Martini; ubi vero ejusdem Apollinis ara fuit, oraculum sancti Johannis Baptistæ construxit, & *commorantem circumquaque multitudinem prædicatione continua* ad fidem adduxit. Mirum sane eo in loco superfuisse ad id usque tempus profanæ superstitionis reliquias: cum & Casinus quondam episcopus habuerit, ex quorum numero fuit Severus ille episcopus Casinensis, qui actis concilii Romani sub Felice tertio subscripsit, in Chronico Casinensi celebratus. Verum id mirari desines, si in ipso Romæ sanctuario cives paganis ritibus deditos ad id fere tempus reliquos fuisse advertas, quales sane multi ibidem restabant Honorio Augusto imperante, qui Ratgaiso Italiæ cladem minitante, erecti animo palam in sermone jactabant, Ratgaiso merito hæc secunda evenire, quod deos coleret; Romanam civitatem idcirco destitutam esse, quia deos & sacra deseruisset. quod etiam tum jactatum in vulgus, cum ab Alarico Roma direpta est.

Ergo, everfis prostratisque insanæ turbæ simulacris, animisque accolarum ad veri Dei cultum sollicitatis, tandemque adductis, postquam duo, ut mox dicebam, oratoria profanis ruinis superstruxisset Benedictus, monasticarum ædium fabricæ manum admovet, collaborantibus piissimis alumnis, qui everstæ gentilitatis rudera, lucosque profanos in sacros usus, plaudentibus superis, convertebant. Apollinis ara erat in ipso montis apice, ubi dein oratorium sancti Johannis; & nunc sanctuarium basilicæ Casinatis: infra aram ad occasum erat fanum, cui successit beati Martini oratorium, prope monasterii januam, testante Petro^a Diacono; nunc vero translatum ad aquilonare basilicæ latus, ubi sæculares domestici & peregrini humanantur. Inter ea frendebat humani generis hostis, quod regno suo cedere cogeretur, nullumque non movebat, aut sistebat lapidem, quo surgentia ædificia prohiberet. Verum om-

V.
Casinum a-
dit, purgatque

V I.
Monasterium
ibidem condit.

à Petr. Dia-
con. lib. 4.
Chron. Cas. 53
g.

ANN. CHR.
528.

nes ejus artes ludebat artifex pius, & vires illius precibus vel minimo nutu infrin-
gebat. Insideat lapidi dæmon, quo minus in structuram efferatur, apteturque?
Orando repellit hostem Benedictus, & nullo negotio lapis effertur. Igneo terricu-
lamente ludificet ille laborantes? hic præstigias eadem arte dispellit. Parietem jam
erigi cœptum ad opprimendos fratres disjicere minetur, atque *unum puerulum mo-
nachum, cujusdam curialis filium*, everfi parietis ruina opprimat, penitusque conte-
rat dirus persecutor? mox contriti adolescentis, non jam corpus, sed frustra, in
suam cellam deferri jubet vir sanctus, & eadem hora hunc incolumem atque, ut
prius, redintegratum, ad eundem laborem remisit in diri hostis desperationem. Sic
invito illo ac ringente, fabrica tandem ad cumulum perducta est, ea simplicitate,
quæ monachos, nonnisi cælestem patriam spirantes, deceret; ea opportunitate,
quæ religiosis conveniret exercitiis; eo denique secessu, qui saculares sic arceret a
consuetudine monachorum, ut tamen hospites admitteret ac peregrinos. Hæc, in-
quam, suis numeris absoluta, non alio architecto quam Benedicto, non aliis fere
artificibus quam monachis. quod etiam contigit in conditione cœnobii Terracinen-
sis, de quo inferius.

VII.
Martino ere-
mita cedente.

Hic sancti patris in Casinum montem adventus statuitur jam inde a multis sæcu-
lis anno vicesimo-octavo, vel insequenti supra quingentesimum. Iftic invenit quem-
dam eremitam, nomine Martinum, qui locum novo hospiti cedere divinitus jussus,
montem Marsicum in Campania prope Galenum seu Forum-Claudii petiit, ibique
pie ac sancte vitam absolvit. Et primo quidem longiori catena se ipse constrinxit,
ne longius progredi posset: sed postea catenam abjecit, monente sancto Benedic-
to his verbis: *Si servus Dei es, non teneat te catena ferri, sed catena Christi.* quo
audito oraculo, in antro suo ita se continuit, ut sequiori sexui aditum penitus inter-
diceret, nec cuiquam umquam mulieri in posterum se spectandum permetteret. quæ
omnia de eo Gregorius^a commemorat.

a Greg. lib.
3. Dial. c. 16.

VIII
Regulæ œco-
nomia, qualis
ab eo præscri-
pta.

Confluentibus undequaque discipulis, cum multitudo hæc coalescere in unius so-
cietatis corpus nulla re, præterquam legibus ac certis ritibus posset, Regulam præ-
scripsit Benedictus, quæ ita posteris probata fuit, ut Gregorio discretionem præci-
pua, sermone luculenta; Patribus & conciliis præcise Sancta atque eodem Spiritu,
quo sacri canones, condita haberetur. Hæc nullo discrimine quosvis admittit, pue-
ros, adolescentes, adultos; pauperes æque ac divites, nobiles & ignobiles, servos &
ingenuos, doctos pariter & litterarum expertes, laicos & clericos. Pueros oblatio
parentum monachos, adultos sua quemque professio faciebat. Serius, nec ante sæ-
culum undecimum admissi fratres illi, quos Conversos vocamus, solis externis ad-
dicti ministeriis: cum alias conversi dicerentur adulti quique, qui ad professionem
monasticam matura in ætate accedebant: qualis fuisse videtur Exhilaratus ille,
quem conversum^b vocat Gregorius Magnus, nullo discrimine, quantumvis illitera-
ti essent, ab aliis olim distincti. Cujusvis conditionis, servos & ingenuos, nobiles
& ignobiles admittit^c Benedictus. In regulam proinde peccant illa monasteria, quæ
nonnisi nobiles admittunt, exclusis aliis, qui sunt servilis aut inferioris conditionis.
Grave hoc delictum vocat Augustinus^d in hæc verba. *Nunc veniunt plerumque ad
hanc professionem servitutis Dei & ex conditione servili; vel etiam liberti, vel pro-
pter hoc a dominis liberati sive liberandi, & ex vita rusticana, & plebeio labore, tan-
to utique felicius, quanto fortius educati: qui si non admittantur, GRAVE DE-
LICTUM est. Multi enim ex eo numero vere magni & imitandi exstiterunt. nam
propterea infirma mundi elegit Deus, ut confunderet fortia, & stulta mundi elegit, ut
confunderet sapientes; & ignobilia mundi, & ea que non sunt, tamquam sint, ut ea
quæ sunt evacuentur: ut non gloriatur omnis caro coram Deo.* Hactenus ex Augustino,
quæ vice commentarii esse possunt in hunc regulæ nostræ locum, cujus specimen
jam persequimur. Pueri, novitii, professi, in distinctis dormitoriis noctu jacebant,
continentes habentes lectos, solis velis aut tabulis ab invicem, ut credere par est,
ob honestatem discretos, sub suis quique magistris. Omnibus præpositus; singuli sin-
gulis decadibus præerant decani. Abbas, in summa potestate, plus tamen exemplo,
precibus, & prudentia, quam auctoritate universos regebat; cellerario utens ad
temporalia curanda; præposito, decanis, aliisque magistris ad spiritualia. Omnes fa-
mulorum sibi mutuo vices præstabant in culina, pistrino, horto, & in ceteris minist-
teriis, etiam ad excipiendos hospites & peregrinos, quibus separata diversoria &
mensa

b Gregor. lib.
2. Dial. c. 18.

c Regula c.
36.

d Aug. de op.
monach. c. 22.

mensa erant, tametsi iidem cibi, ita ut nullius dignitatis aut status prætextu carnes cuius præberentur. Infirmis tamen conceditur *servitor, timens Deum, & diligens ac sollicitus*; immo & *servitores*, a quibus ne infirmi negligantur, magnopere curare debet abbas. Monachis omnibus tonsura communis, sed non ita præstata ad cutem: corona interrasilis ministros sacros a reliquis distinguebat, diaconos ac sacerdotes, quos e probatissimorum numero abbas legebat.

Vestis, tunica & cuculla duplex cum cingulo; scapulare loco cucullæ ad laborem manuum, quod tunicam a fordibus protegeret, ad genua usque protensum, & ligaculis constrictum ad utrumque latus; minor cuculla nonnumquam dictum. Cuculla & scapulare passim ex nigro; tunica seu toga ex albo (quamquam de colore non admodum curabat sanctus Legislator) utraque duplex, tum ad lavandum, tum ad decumbendum. nam absque tunica & cuculla jacere in lecto religio erat. Tunica ad cutem tum demum nigra fieri cœpit; postquam interulæ lanæ in usu esse cœperunt, tametsi serius. siquidem albus tunicarum color diu perseveravit post concessas interulas stamineas, quarum usus jam sæculo octavo invaluerat.

Tribus maxime virtutibus fulcitur tota Benedictinæ religionis disciplina, nimirum silentio cum solitudine ac secessu, humilitate, & obedientia. Hanc solam, cum conversione morum secundum Regulam, sollempni voto promittimus, ad difficillima quæque seu impossibilia usque extensam. Primum in religiosis exercitiis officium divinum, opus Dei, & servitutis nostræ pensum; secundum hoc lectio & labor, qui manu exercetur. Nocte vigiliæ nocturnæ paullum de media nocte, interposito spatio ante matutinos, quos modo Laudes appellamus. A matutinis redire ad lectos non licebat. quod tempus lectioni, meditationi, id est cuius piæ mentis agitationi, psalmis discendis infumebatur. Sic in Regula sanctorum Patrum^a matutino dicto fratres lectioni vacabant usque ad horam secundam. Meditationem vocat sancti Macarii^b Regula, quæ tantumdem temporis indulget. Post Primæ officium labor manuum a Paschate ad kalendas Octobris in tres fere horas; ab his kalendis in Pascha post lectionem, quæ per binas ternasve horas mane fiebat. Nulla diebus privatis missa principio celebrabatur: sed solis Dominicis & festis seu sollempnitatibus: in quibus omnes sacra communione reficiebantur. Post meridiem iterum lectio, iterumque labor, pro portione virium cuique assignatus, ita ut debiles impositum non refugerent, validiores cuperent etiam duriolem. Si quando extra monasterium occuparentur fratres ad colligendam messem aut simile quid operandum, ibidem officia divina pro tempore flexis genibus persolvebant. Stando psallebatur etiam in matutinis, præterquam ad lectiones vigiliarum & ad responsoria, exemplo^c scilicet beati Martini, quem nemo umquam in ecclesia sedere conspexit. Oratoria passim bina, aliquando terna, immo & plura: princeps non raro basilica vocabatur, & ecclesia. Alia oratoria erant pro infirmis, & pro iis qui aut secretius orare, aut e communi cœtu secedere volebant; processu temporis etiam unum pro famulis.

In cibum quotidianum pulmenta duo, aliquando tertium ex nascentibus herbis; libra panis propensa, hemina vini in potum; tertia parte reservanda cœnaturis. Mixtum lectori & servientibus ad mensam concessum ad relevandum laborem; at speciatim lectori *propter communionem sanctam*, diebus dominicis percipi solitam. quem locum quidam recentiores ad metaphoricam communionem inepte detorquent. De his alias fusius maxime ubi de synodo Aquisgranensi. Pulmenta ex quibusvis leguminibus confecta erant, itemque ex ovis & piscibus, ut ex actis^d sanctæ Salabergæ aliisque constat, quorum rarior principio usus. Jejunia a paschate ad pentecosten nulla; a pentecoste ad idus Septembris singulis feriis quartis & sextis, inde ad paschæ festum quotidiana; at severiora in quâdragesima, in qua unusquisque non modo de cibo & potu, sed etiam de somno, loquacitate, aliisque commodis aliquid detrahebat. In utrisque jejuniis una refectio, in his ad vesperam, in illis ad nonam.

Abstinencia ab esu carniùm, saltem quadrupedum, perpetua, præterquam infirmis. An esus volatiliùm fanis, aut quidem infirmis, ex regulæ indulgentia concessus sit, varia fuit nostrorum sententiã; varia item praxis illius temporis monachorum; sed longe graviora in negantem partem præjudicia. Certe pullorum esum, etsi facilius, solis tamen infirmis permittunt Cæsarius^e & Aurelianus. Neque veri

a Reg. 55.
Patr. c. 5. in
Cod. Reg. p.
22.

b Macar. c.
10. ibid. p. 25.

c Sulpic. de
vita S. Marti-
ni lib. 2. c. 1.

d V. hic lib.
14. n. 46.

e V. hic lib. 1.
n. 53. lib. 5.
n. 31. & lib.
12. n. 42.

ANN. CHR.
528.

^a Greg. Tur.
lib. 5. c. 19.
^b infra lib.
13. n. 2. &c.

simile est, sanctum Benedictum, qui vilioris pretii & gustus escas suis tribuit, etiam sanis concessurum fuisse volatilium esum, quas regias tum delicias fuisse ex Gregorio^a Turonensi episcopo discimus. Sed hæc alias^b, maxime ubi de concilio Aquisgranensi anni DCCCXVII. Ad regulæ ordinem redeo.

Delinquentium pœnæ sequestratio ab oratorio, a mensa, a cœtu communi, pro culpæ qualitate; protervi, contumaces, obdurati & incorrigibiles e monasterio ejeti. Ne monachis vagandi foras facilis esset prætextus aut frequentior necessitas, omnia intra monasterii claustra necessaria erant, molendinum, pistrinum, diversæque artes, diversi adeoque artifices: quorum opera si quando vānum dari contingebat, minori pretio vendebant quam sæculares, ut quævis cupiditatis labe removeretur. Si quando foras progredi cogebat necessitas, abbatis benedictio & preces fratrum abeuntes & redeuntes muniebant. Reversis interdictum visa vel audita referre aliis: *quia plurima destructio est* & detrimentum pietatis, sæpe etiam caritatis. Non longe profecturis, si eadem die reversuri essent, quidquam cibi vel potus percipere nefas. Certe olim^c religio monachis erat cibum sumere in domo sæculari.

^c Pachomii
vita n. 42.
apud Bolland.
IX.

Fratres ob
sumtum foris
cibum corre-
pti.

Cum in hoc præceptum deliquissent nonnulli fratres, qui cujusdam responsi seu negotii causa non longe a monasterio ex sancti Patris mandato progressi fuerant, tardiusque morari coacti, apud quamdam religiosam feminam cibum sumissent; reversos interrogavit vir sanctus, ubinam comedissent. His vero nusquam se comedisse respondentibus: Cur, ait, mentimini? an non ad hospitium illius feminæ divertistis, atque hos & illos sumistis cibos, totque calices ebibistis? Ad hæc illi stupore tremefacti, ad ejus pedes acciderunt supplices, atque erratum confessi sunt. Ipse vero culpam tandem fassis remisit pœnam, certus, eos se absente simile quid numquam perpetratos, quem sibi animo præsentem semper esse ex hoc facto probassent. quasi hoc exemplo Benedictus rectores monasteriorum erudiret, dissimulandas aliquando esse culpas, maxime quando publicæ non sunt, relaxandasque pœnas, ubi constat de lapsorum resipiscentia.

X.

Item laicus

^d Audoen. lib.
1. c. 22.

Non ab simile accidit cuidam laico, sed religioso viro, fratri Valentiniani monachi, qui postea Lateranense monasterium rexit. Is annis singulis, ut servi Dei precibus se commendaret, germanumque fratrem viferet, e domo sua in Casinense monasterium jejunos (id ipsum æditabat sanctus^d Eligius cum adiret monasteria) venire consueverat. Accedenti quadam vice comitem se adjunxit viator ignotus, cibos in viaticum portans. Cum longius ambo processissent in multam diem: Veni, mi frater, inquit, atque una sumamus cibum. Abnuat alter, morem suum allegans. Siluit ad horam conviator: ast aliquantum progressus, institit denuo ut corpora reficerent. Primus vero in abnuendo perseveravit: sed tandem cum longius iter vires pæne exhausisset, inclinata jam luce, pratum amœnum, limpidissimumque fontem, omnia denique ad reficiendum opportuna cum invenissent, ait socius ille: En aqua, pratum, amœnus locus, omnia demum nos ad reficiendum corpus invitant. quid moramur, ut resumptis viribus iter nostrum conficiamus incolumes? Sic tandem, cum & verba auribus, & loca oculis blandirentur, tertio sollicitanti assensit alter, & cibos sumsit. Deinde iter profectus, sub vesperam ad monasterium pervenit, & ad sanctum Patrem deductus, petiit ut pro se precaretur. Verum factum ei impropere vir sanctus: Itane vero, inquit, malignus tibi hostis per conviatorem illulit, ut propositum tuum, quod strenue semel iterumque retinueras, tertio tandem victus abjiceres! Tum ille culpam agnoscens suam, ad ejus pedes provolutus, eo penitentiore tactus est dolore ac verecundia, quo se se cognovit, quamquam absentem, quasi sub ipsis Benedicti patris oculis deliquisse. quod sane delictum, etsi levius forte nonnullis videatur, id nos docet, non facile pios quoscumque motus comprimendos, quos longo usu foveris, ne segnior in proficiendo fias, qui ferventior in dies esse debueras. Sic enim ignea illa vis animi defervescit sensim, & caritatis cursus languescit, dum segnius propositi constantiam retines, mobilis ad quamlibet auram.

XI.

Tertulli ad-
ventus Casi-
num & dona-
tio.

Ad idem fere tempus revocandus est Tertulli patricii Casinum adventus, ut surgentis monasterii ædificia, sed magis ut Benedictum, filiumque suum Placidum, istuc cum Mauro adductum, inviseret. Tertullo itineris comites adjungit vitæ sancti Placidi scriptor, non admodum accuratus, illustrissimos Romanæ nobilitatis viros,

Boëtium , Symmachum , Vitalianum , Gordianum , & Equitium Mauri parentem ; additque ab Tertullo Casini montem cum appendicibus suis novo monasterio tunc sollempni donatione traditum fuisse : cui donationi multa etiam de suo Equitius & Gordianus adjecerint. Ad hæc Tertullum decem & octo patrimonii sui in Sicilia cortes seu prædia beato Patri contulisse. quam donationem testimonio suo confirmat Leo Marsicanus in Chronico Casinensi. Sane Tertulli commemorationem notat ejusdem loci Necrologium decimo-septimo kalendas Augusti, eademque die hætenus sollempni anniversario recolunt nostri Casinates. Quod attinet ad Boëtium & Symmachum , triennio ante extincti fuerant, quam Benedictus Casinum accederet.

Haud longe a sacro monte aberat vicus , emporium Zacharias vocat , in quo non minima hominum multitudo ab idolorum cultu ad veram fidem Benedicti fuerat exhortationibus conversa. Ibi quoque versabantur *quædam sanctimoniales feminae*, quarum diversorium Zacharias asceterium vocat. Istuc crebro ad exhortandum cum recens conversorum , tum sanctimonialium gregem , quosdam e fratribus suis Benedictus dirigere curabat. Missus quondam ex more monachus mappulas seu strophiola pro munere a sanctimonialibus rogatus accepit , atque abscondit in sinum. Reversum mox graviter increpuit Pater : Et quomodo , ait , ingressa est iniquitas in sinum tuum ? At ille obstupuit , facinoris jam non memor. Tum vir sanctus : An putas me abfuisse , cum mappulas illas ab ancillis Dei accepisti , ac deposuisti in sinum ? Ad hæc monachus humi procumbens , culpam agnovit , mappulasque abjecit. Sanctimoniales illas in cœnobio vixisse , tametsi non persuadet sanctimonialis vocabulum , quo Gregorius aliquando ^a usus est ad designandas virgines Deo in privatis adibus devotas , nihilo minus probat asceterii nomen , quod hoc in loco Zacharias , vicinus illorum temporum , adhibuit. An vero monasterium istud a sancto Benedicto conditum fuerit , etsi ex conversione paganorum ibidem ab eo facta probabilis conjectura est , non tamen constanter affirmare ausim. Neque etiam constat , an Scholastica germana ejus soror , quæ haud procul a Casino degebat , eo loci vitam monasticam duxerit.

Sed quid de duabus illis sanctimonialibus , quæ ob intentatam a beato Patre excommunicationis sententiam , post mortem e tumulis prodibant tempore sacrificii ? Rem sic narrat Gregorius. Non longe ab ejus monasterio *duæ quædam sanctimoniales feminae* , nobilissimo genere exortæ , *in loco proprio conversabantur* , quibus quidam religiosus vir ad exterioris vitæ usum præbebat obsequium. Sed illæ tumore nescio quo nobilibus ingenito , tum linguam suam , ut earum habitus poscebat , non frenabant , tum etiam religiosum illum virum duris & incautis verbis nonnumquam ad iram provocabant. Is cum diu hæc tulisset , atque illæ nihilo moderatius agerent , rem ad virum Dei retulit , qui auditis ejus querelis , sanctimonialibus hanc comminatus est sententiam : Continete linguam vestram ; alioqui excommunico vos. ^c Illæ autem nequaquam resipiscentes , intra paucos dies defunctæ sunt , atque in ecclesia sepultæ. Cum vero in eadem ecclesia missarum sollempnia celebrarentur , clamante ex more diacono , *Si quis non communicet , det locum* ; nutrix earum , quæ pro eis oblationem Domino offerre consueverat , eas e sepulcris suis progredi , & de ecclesia exire cernebat. Id cum sæpius evenisset , hæc recordata significatæ illis a Benedicto sententiæ , eidem factum exponi curavit. Is vero mox oblationem manu sua transmisit , ita effatus : Ite , & hanc oblationem pro eis Domino facite ; & sic ^c demum excommunicatio cessabit. Et quidem id probavit eventus ; nec ad vocem diaconi amplius vitæ sunt ab ecclesia exire : quippe quæ communionem a Deo per fervum Domini recepissent. Factum sane observatione dignum ad ecclesiasticam disciplinam. Sed an illæ sanctionales monasticæ professioni ac reclusioni addictæ erant ? an sancto Benedicto subjectæ , ut quæ comminatoriæ ejus sententiæ vim senserint ? An monasterium significant hæc verba , ubi *in loco proprio* conversatæ dicuntur ? an in propria domo , ut sane intellexisse videtur Zacharias *ἐν τῷ ἑαυτῶν ὀικῷ* ? aliis æstimandum relinquere malim , contentus factum , uti apud Gregorium se habet , exposuisse.

Quid vero de Scholastica , sancti Benedicti germana sorore dicemus ? nam de eâ tandem ut agamus , postulat hic locus. Nil moror Trithemium , qui Benedictum & Scholasticam uno partu ex Abundantia editos ; nec alia recentiorum de hac somnia , digna fabulis anicularum. Id tantum de ea explorati , quod ex Gregorio habemus. Soror ejus , inquit , Scholastica nomine , omnipotenti Domino ab ipso infantia tem-

ANN. CHR.
528.XII.
Monachus ob
mappulas in-
crepitus.^a Greg. lib.
3. Dialog. c.
7. 14.XIII.
Sanctimonialis
excommuni-
cata.XIV.
Scholastica
an & ubi mo-
nacha.

AN. CHR. 528.

pore dedicata, ad eum semel per annum venire consueverat. Non ergo erat, inquis, sanctimonialis ex earum numero, quæ monasticis regulis & reclusioni subjectæ erant, tamen eam Gregorius sanctimonialem vocat. Atqui omnes tum monachæ non eadem severitate reclusionis leges servabant, sicut illæ, quæ Cæsarii regulam profitebantur. Certe in parthenona sanctæ Liobæ abbatissæ, sancti Bonifacii episcopi & martyris discipulæ, ea lege admittebantur sanctimoniales, ut eo intrarent numquam inde egressuræ, nisi *causa rationabilis, vel magna cujusdam utilitatis* id exigeret. qualis sane illa erat, quæ Scholasticam, semel tantum in anno ad fratrem suum accedere suadebat, ut salutaribus ejus monitis & consiliis juvaretur. quo facto, *ad cellam propriam* virgo sancta se denuo recipiebat. Hoc cellæ vocabulo Gregorius passim monasterium ipsum, aut certe privatam monasterii cellam significat, cujus rei multa apud eum exempla suppetunt; nec usquam cellæ nomen apud ipsum, cum sanctimonialis saltem vocabulo conjunctum, nisi pro monastica habitatione invenies. Ita vero de Scholastica intellexerunt auctores quique ex nostris, etiam antiquiores. Bertharius abbas Casinensis ante annos octingentos in sermone de sancta Scholastica eam monacham, & monacharum magistram non obscure appellat, designando locum, in quo ipsa *simul cum aliis religiosis sanctisque virginibus, quas illa docuerat, Domino serviebat.* Carmen de eadem virgine, Paulo Diacono adscriptum, addit, Scholasticæ parthenium, quod *virginal* appellat, vicinum fuisse Benedicti monasterio, ibique eam sacris virginibus præfuisse. Integra exstant alibi testimonia, tum apud Angelum de Nuce in hunc locum, tum in præfatione nostra ad Sæculum primum, quæ hic repetere superfluum fuerit. Locus, ubi prope Casinum degebat, quantum majorum traditione assequi possumus, Plumbariola fuit, ubi Tasia Ratchisi ducis uxor, & filia eorum Ratrudis, monasterium construxerunt, aut forte instaurarunt. Sane eo in loco virorum etiam cœnobium existisse, patet ex privilegio libertatis, quod ex antiquissimo Diurni Romani exemplari ^a eruimus, *Religioso abbati venerabilis monasterii sanctæ Dei genitricis Mariæ, in loco Plumbariolo, territorii Aquinensis*, inscripto: cum puellarum monasterium sanctæ Petronillæ nomine insignitum esset. De illo virorum cœnobio qui scripserit, reperimus neminem, præter vetus illud monumentum, quod sæculo nono antiquius fuisse colligere licet ex illo Diurni Romani exemplari, scripto ante annos octingentos. Fuit ergo apud Plumbariolam olim monasterium duplex, sanctæ Mariæ virorum, & sanctæ Petronillæ puellarum. De monasterio sanctæ Mariæ in Plumbariola mentionem facit Leo ^b Marficanus. Nunc locus redactus est in nudum prædium abbatissæ Casinensis. Ceterum an sancta Scholastica, quam Domino ab infantia dicatam asserit Gregorius, primitus apud Sublacum se se receperit; an potius Romæ, aut alibi votis adstricta monasticis, postmodum Casinum ad fratrem accesserit, aliis divinandum permittimus.

^a Musæi Ital. p. 35.

^b Chron. Cassin. lib. 1. c. 49.

ANN. CHR. 530. X V. Clericus dæmone solutus.

Inter ea Benedicti fama crescebat in dies, atque in remotas spargebatur regiones: neque homines modo, qui tunc in terris agebant, sed & cælites ipsi ad celebrandam ejus virtutem, Deo ita volente, conspirare videbantur. Testis in primis ille Aquinensis ecclesiæ clericus a dæmone vexatus, qui cum a venerabili Constantio ejusdem ecclesiæ antistite per multa sanctorum martyrum oratoria fuisset transmissus, nequaquam tamen infesto vexatore solutus fuerat. quasi sancti Martyres Benedicto ad declarandam insignem illam, quæ divinitus ipsi concessa fuerat, gratiam id miraculi reservarent. Is itaque adductus ad sanctum Patrem est: qui fuis ad Christum precibus, antiquum hostem ex obsessio homine protinus expulit, hoc præcepto imposito, ut ne in posterum carnes comederet, aut ad sacros Ordines accederet. si secus tentasset, statim juri diaboli rursus mancipatum iri. Discessit ita clericus sanus; dum cruda esset in eo pœnæ intentatæ memoria, interdictum servans. At lapsu temporis, cum alios natu minores sibi præferri gravate ferret, abjecta interdicti memoria, ad sacrum ordinem accessit. Nec mora, iterum dæmonis potestati ad mortem usque mancipatus fuit; confitentibus universis, qui hujus facti conscii fuerant, virum sanctum, ut qui Deo perfecte adhæreret, divinitatis secreta penetrasse, quippe qui perspexisset, hunc clericum idcirco diabolo traditum, ne ad sacrum ordinem accedere auderet.

XVI. Benedictus an ad sanctum Remigium puellam curandam remiserit.

Idem in consimili omnino causa Benedictus in sanctum Remigium Remorum

antistitem, quod sancti Martyres in Benedictum, præstitisse dicitur. Factum sic narrat Hincmarus in libro de beati Remigii vita. Puella quædam Tolosana haud ignobilis a dæmone vexata, a parentibus, qui eam summopere caram habebant, Romam ad beati Petri sepulcrum deducta est, cum *in iisdem partibus vir vite venerabilis, gratia & nomine Benedictus*, plurimis virtutibus & miraculis inclaresceret. Hoc comperto, puellam ad eum perducunt parentes, ut filix sospitatem ab ipso flagitarent. Verum ubi nec precibus, nec jejuniis, Pater sanctus id quod petebatur a Deo impetrare potuit, hoc unum ab hoste dirissimo tum exorcismis, tum adjurationibus valuit extorquere, numquam se cujusquam, nisi beatissimi Remigii antistitis orationibus, ex suo hospicio egressurum. Tunc, acceptis Benedicti ad Remigium, atque etiam Alarici Gotthorum regis, cui necessitudine & affinitate conjuncti erant, litteris, ad beatum Pontificem accedunt, eumque diutius reluctantem ad petendam filix suæ salutem compellunt. Cessit tandem dirus hospes tanti Pontificis virtuti, sed cum tanta violentia ac puellæ ipsius vexatione, ut ipsa paullo post exspiraverit. Mox novæ ad Remigium postulationes, mortuæ ut reddat vitam, cui salutem jam reddiderat. Ille constanter abnuere, professus, se loco remedii homicidium commisisse, sed vicit demum parentum, aliorumque flagitatio & importunitas, adhibitisque suis ac circumstantium precibus & lacrymis, mortuam vir sanctus excitavit. Hanc narrationem suspectam habet Baronius, quod Hincmarus pro puellæ parente, qui Benedictus in prolixiori sancti Remigii testamento vocatur, sancti Benedicti nomen substituisse videatur. Verum Fortunatus potius loco male intellecto erravit Hincmarus. Fortunatus quippe, primus vitæ sancti Remigii scriptor, quem Hincmarus interpolavit, scribit, puellam hanc ad beati Petri sepulcrum perductam fuisse, ubi *quidam Dei servus cum auxilio sacri corporis, plurima patrabat signa virtutum*. Non ergo illis in partibus, sed Romæ, & quidem ad ipsum Apostoli sepulcrum, tum addit, negasse dæmonem, se ab ullo alio, quam a Remigio expelli posse. Tunc, ait auctor, *parentes ejus, & ipsius benedicti servi Dei, & Alarici Gotthorum regis affatibus suffragati, cum agrota sobole ad sanctum Remigium antistitem pervenerunt*. quæ verba cum legisset Hincmarus, *benedicti* vocem adjective, ut sæpe alias, hic usurpatam in proprium sancti Benedicti nomen commutavit, & quod *benedicto*, id est beato illi servo Dei, qui ad sancti Petri sepulcrum excubabat, a Fortunato tribuitur, sancto patri Benedicto adscripsit, qui illis in partibus, id est apud Sublacum, forte etiam tum latebat, nondum illa virtutum fama, qualem paullo post obtinuit, Romæ celebratis. siquidem id contigit Alarici Gotthorum regis principatu, qui anno Christi quingentesimo-septimo extinctus est. Sic Fortunatus ipse hujus vitæ Remigianæ initio habet, *matri suæ benedictæ Cilinia*. Sic in libro secundo de gestis beati Cæsarii episcopi Arelatenfis, vir sanctus ad Ursium presbyterum: *Parcat tibi, inquit, Deus, benedictæ*. & ad sanctimoniales: *Non timeatis, benedicta*. Sic exempla pæne infinita. Hinc explosa manet vulgata illa sancti Benedicti ad beatum Remigium epistola, quam vel eo suppositam imprudentes probant ipsi ejus confectores, quod non propriis auctoris verbis ac stilo, sed consimili, & qualem scilicet ipse effinxisset, exaratam ultro agnoscunt. Quin etiam haud levis suspicio est, simili æquivocatione in prolixius Remigii testamentum cum miraculi commemoratione intrusum fuisse *Benedicti* nomen, quasi puellæ parentis proprium fuerit, quod ipsius benedicti servi Dei elogium erat apud Fortunatum. Hunc vero servum Dei non alium esse crediderim, quam Abundium, ecclesiæ beati Petri mansionarium seu custodem, tantæ humilitatis ac gravitatis virum, ac divino cultui sic addictum, ut *idem beatus Petrus apostolus*, teste ^a Gregorio, *signis ostenderet, quam de illo haberet estimationem*. quod Gregorius ipse exemplis probat.

ANN. CHR.
530.^a Gregor. lib.
3. Dial. c. 25.ANN. CHR.
533.XVII.
Sancti Remigii obitus & sepulcrum.^b Ferricus de mirac. sancti Germani t. 46.

J Am quando ad id tempus devenimus, quo sanctus Remigius ex hac vita migravit, multæ me rationes, cum privatæ, tum communes impellunt, ut ne hunc locum intactum præteream. Ejus quippe sepulcrum, tota Eûropa celeberrimum, insigni Ordinis nostri monasterio & occasionem dedit & originem; & ego ipse eo in loco vitæ monasticæ tirocinium me posuisse cum debito grati animi sensu agnosco. Situm olim erat in suburbano vico, sed jam dudum urbis muris inclusum: ubi antiquitus sancti Christophori martyris oratorium exstabat, ad cujus atrium sanctus Remigius basilicam sancto Germano episcopo Autisiodorensi ^b construxerat, in qua

ANN. CHR.
533.

decreverat sepeliri. Postquam ergo Pontifex sanctus Remensem ecclesiam ad decrepitam usque ætatem, insigni vitæ factorumque gloria & sanctitate administrasset, & Chlodoveum regem cum tota Francorum gente Christo per vivifica sacramenta consecrasset, naturæ tandem concessit; ejusque corpus in ipso sancti Christophori sacello, ubi sanctæ Genovesæ jam ara erat, sepulturæ mandatum fuit. Mox loco ac tumulo religio accessit ex pietate accolarum in sanctum Pontificem, qui confluentium devotionem multis beneficiis muneravit. Hinc abbas cum monachis ibidem instituti, qui sacri corporis ac tumuli custodes essent & excubitores. Jam enim Gregorii episcopi tempore, id est annis non amplius a Remigii obitu quinquaginta, abbas loci memoratur, tum in libro ^a de gloria confessorum, tum in ejusdem historia ^b, ubi Epiphanius *abbas basilica sancti Remigii* appellatur. Crescentem cum miraculis adventantium frequentiam cum parva ædicula capere non posset, dilatatis spatiis nova basilica fieri cœpta, quæ deinceps sancti Remigii dicta fuit, novo hospiti locum & honorem cedente beato Christophoro, cui continens sacellum conditum est, virgini Deiparæ itidem sacrum. Dein effosso sancti Pontificis tumulo, corpus quidem *exsiccatum*, sed *integrum* repertum, quod novo *brandeo* seu sudario rubeo involutum, in cryptam pone altare novæ basilicæ depositum fuit kalendis Octobris. quo etiam die longe post recurrente nova ejusdem sacri corporis translatio ab Hincmaro facta est, ut suo loco dicturi sumus.

^a Gregor. de
glor. Conf. c.
29.
^b id. Hist.
lib. 10. c. 19.

XVIII.
Ampulla sacra.

Ibidem etiam cum sancto corpore asservata sacra ampulla, quam in Chlodovei regis baptismum cælo delapsam Hincmarus tradit, tum in vita beati Remigii, tum in Capitularibus Caroli Calvi: ubi, Carolum apud Mettas inauguraturus, in frequenti episcoporum, procerum, omniumque ordinum conventu asseruit, eundem Carolum duxisse originem a Chlodoveo per beatum Remigium converso; ac peruncto *cælitus sumto chrismate*, unde, inquit, *adhuc habemus*. Res proinde tum constantissima erat, ampullam hanc ad id usque tempus asservatam, eam ipsam videlicet, quæ etiam ætate nostra habetur in regum christianissimorum unctionem. Huic traditioni severiores critici opponunt Aviti Viennensis, Gregorii Turonensis, Fortunati Pictavenensis episcoporum, atque Fredegarii Scholastici silentium, quod in re tam illustri decretorium arbitrantur; atque adeo Hincmarum hujus fabulæ, sic vocant, auctorem criminantur. At, si res ex æquo ac sincere expendatur, non ita decretorium videbitur horum auctorum silentium. Nam ad Avitum quod attinet, nondum forte rescierat, quæ acciderant in Chlodovei baptismo, ad quem a rege invitatus, hæc epistola se excusat. Deinde etiam si ea rescivisset, quid attinebat illa commemorare Chlodoveo ipsi, horum omnium probe conscio? Jam vero Gregorius, etsi ampullæ cælitus demissæ non meminerit, aliquid tamen prodigii tunc accidisse innuit, cum ait templum ^c baptisterii *divino respersum* fuisse *ab odore*, talemque ibi gratiam adstantibus ibi tribuisse, ut *estimarent se paradisi odoribus conlocari*. Denique ex Fortunati silentio nihil confici potest: cum alia æque miranda in sancti Remigii vita prætermiserit, immo ipsam, quod mirere, Chlodovei & Francorum conversionem, & sacram ejusdem regis unctionem a Remigio factam. Quid itaque mirum, si miraculum de sacra ampulla reticuit, qui ne quidem Chlodovei baptismi meminit? Quin etiam consimile omisit miraculum de duabus ampullis, oleo sacro & chrismate in baptismo cujusdam viri nobilis cælitus impletis, quod miraculum ipsius Fortunati ævo in contestatione seu præfatione missæ Gallicanæ de sancto Remigio recitatum fuisse constat, ut mox videbimus. Verum fac ut nullus horum aliorumve auctorum ante Hincmarum hujus ampullæ mentionem fecerit: quis Hincmarum adeo imprudentem, ne dicam impudentem fuisse credat, ut rem novam ac recens inventam pro re antiqua & sacra in tam illustri eruditorum hominum coetu obtruserit? Quid? quod id obiter tantum, & absque ulla præfatione, uti rem omnibus notam & nemini ambiguam, refert. Res ergo jam tum receptissima & exploratissima erat ampulla sacra: sed origo forte non ita.

^c Gregor. "
Tur. lib. 2. "
c. 31.

Non unius tantum; sed duarum ampullarum meminit antiquus auctor, qui libellum de vita sanctæ Chrothildis reginæ scripsit, ubi ait, chrismate deficiente, cum sanctus Remigius Chlodoveum baptizaturus esset, *duas ampullas oleo & chrismate plenas*, cælitus demissas fuisse, ex quibus beatus Remigius regem more ecclesiastico perunxerit. Unde id acceperit hic auctor, nobis incompertum, nisi si hoc loco aliud miraculum confuderit, ab Hincmaro in vita beati Remigii relatum. Narrat

quippe Hincmarus, sanctum pontificem, cum iter ageret, ab homine quodam ægroto haud ignobili, necdum baptizato, accersitum fuisse, ut eum sacris aquis ablueret. Cum autem oleum exorcizatum fere, chrisma vero penitus in duabus ampullis a presbytero loci allatis defecisset; vacuas ampullas super altare deposuisse, ac fusa ad Deum oratione mox plenas inventas fuisse, quod quidem Hincmarus ante Chlodovei baptismum refert. Neque id ab Hincmaro inventum putes. Hoc enim antiquitus, id est ante annos mille, in præfatione missæ de sancto Remigio ritu Gallicano commemorabatur, ut constat ex veterrimo codice ecclesiæ Remensis; ante annos octingentos scripto, in quo beati Remigii quoddam vitæ compendium, & quædam miracula referuntur *ex præfatione, quæ ad missam antiquitus dicebatur*, ut fragmenti illius titulus præfert, in quo sic de duabus ampullis scriptum reperitur. *Dum autem cuidam ægroto baptizando chrisma quæreretur, & nihil inveniretur; sic ampullas vacuas super altare jussit mitti, ut ipse se interim in oratione prosterneret. Tunc caelesti rore chrismatum benedictione perfunditur.* Integrum fragmentum in appendice hujusce tomi habes. Haud scio an ad duas istas ampullas respexerit scriptor vitæ sanctæ Chrothildis mox laudatus, quod si ita est, ex his ampullis Chlodoveum perunctum fuisse nobis conjiciendi locum dedit. Porro an ampulla illa, cujus meminit Hincmarus una ex illis duabus fuerit, ejusque originem, non satis ipsi compertam, ad Chlodovei baptismum retulerit; temere asserere nolum, sed sive hæc, sive alia fuerit, de ejus veritate dubitare non possum. Neque vero mirum est, Fortunatum in libello de beati Remigii vita secundi hujus miraculi non meminisse. Neque enim omnia scripsit Fortunatus, professus, se *pauca differere, plurima prætere*. Et quidem rem omnium maxime illustrem, & quæ ad beati Remigii gloriam & commendationem in primis faciebat, prætermisit; nempe conversionem Chlodovei regis; adeoque Francorum omnium ab eo factam, ut jam diximus. Ex quo intelligitur, quam invalidum sit ex ejus silentio argumentum. Neque potior est ex Fredegarii silentio petita auctoritas, quæ ut summum eadem censenda est cum auctoritate Gregorii episcopi Turonensis, cujus ille historiam dumtaxat in compendium redegit. Cum itaque hæc argumenta nihil contra sacræ ampullæ veritatem efficiant, antiquissimæ de illa traditioni Remensis, immo & Gallicanæ ecclesiæ sua constare debet auctoritas.

Occasione sacræ ampullæ non possum non meminisse vasis illius, quod Chlodovei dono acceperat sanctus Remigius, ecclesiæ Remensi ab ipso legati ad fabricandum *turriculum & imaginatum calicem*, ut in breviori testamento legitur, hoc addito in prolixiori, ut epigramma, quod Remigius ipse Lauduni argenteo vasi inscribi curaverat, calici quoque ex vase facto inscriberetur. sic vero habebat epigramma, Hincmaro referente.

*Hauriat hinc populus vitam de sanguine sacro;
Injecto æternus quem fudit vulnere Christus.
Remigius reddit Domino sua vota Sacerdos.*

Quod vas, addit Hincmarus, *ad nostra tempora perduravit, donec fustum in redemptionem datum est christianorum, ut à ministris diaboli Nortmannis redimeret pretio argentei calicis, quos de potestate tenebrarum redemerat effusus sanguis calicis, Christi videlicet passionis.* Alius tamen calix in Remensi ecclesia ostenditur, qui sancti Remigii fuisse dicitur. Illustre sane hic elucet exemplum christianæ caritatis, quæ nec sacris vasis parcat, ubi de Christi membris redimendis agitur, quod olim Cæsarium Arelatensem episcopum, præter alios multos, suo tempore fecisse superius legimus. Verum, quod ad Remigium attinet, insigne in his versibus est ejus de vero Christi in Eucharistia sanguine monumentum, dignum certe quod argenteo calici, immo & cedro inscriberetur: quo sanguinem illum, quem e calice fideles hauriunt, eum ipsum esse, qui e Christi vulneribus in cruce fusus est, contestatur. Nec minoris est momenti testimonium Hincmari in libro de vita ipsius sancti Remigii, ubi *panis & vini creatura in sacramentum carnis & sanguinis Christi ineffabili Spiritus sanctificatione transferri dicitur; sicque corpus & sanguis illius fidelium ore sumi in salutem, qui licet in Patris dextera sit constitutus, in eadem tamen carne, quam assumpsit ex Virgine, sacramentum propitiationis exsequitur.* Id in transcurso

ANN CHR.
533.

X I X.
Calix S. Remigii.

a Hincmar.
c. 21.

ANN. CHR.
533.

observare visum est, utpote ab iis, qui ejusmodi argumentum tractarunt, hactenus, ni fallor, prætermisum. Non hic præteream Venantii Fortunati versus duos in eam rem insignes, Remigianis omnino consimiles, cum Leontium Burdegalensem episcopum laudans, ob vasa sacra, Virgini Deiparæ concessa, ita canit:

*Muneribusque piis dotasti altaria Christi,
Cum tua vasa ferunt viscera sancta Dei.*

quibus verbis nihil expressius afferri potest ad probandam illorum temporum cum nostris de Eucharistia fidei consensionem.

XX.
Romanus S.
Remigii successor.
* Mantenay.

Remigium in sede Remensi excepit Romanus abbas Mentuniacensis * prope Tre-cas monasterii, quod Romanus ipse duabus ab urbe leucis ad Sequanam construxerat in honorem sanctorum Gervasii & Protasii martyrum. Locum post eum rexit Leo abbas sanctus, qui obitum suum prædixit a sanctis Hilario, Martino & Aniano. Excisum est monasterium ab annis fere sexcentis. Romanus vero vix biennium ecclesiæ Remensi præfuit: siquidem Flavius ejus successor concilio Arvernensi subscripsisse invenitur anno currentis sæculi tricesimo-quinto.

XXI.
Theodericus
abbas Remensis.
a Sac. 1. Bened. p. 617.
* Mnancourt.

Non diu Remigio supervixit Teudericus seu, Theodericus ejus discipulus, abbas & conditor cœnobii Remensis in monte Hor, quod *aureum* montem perperam nonnulli interpretantur contra veterum traditionem, qui hoc nomine *lumen*, vel *iracundiam* ², sive *montanum* significari testantur, exoticorum ejusmodi nominum recti interpretes. Theodericus in Alamannorum-curte * pagi Remensis vico, patre Marcardo natus, rectius educatus fuit, quam ut ferret latronis (sic acta eum vocant) patris conditio. Conjugio pro parentum voluntate inito, sponsam paullo post intactam, vix ac ne vix quidem consentientem, dimisit. Hinc de novæ vitæ ineunda ratione sacra virgo & abbatissa consulitur, nomine Susanna, quæ sub sancti Remigii auspiciis puellari in urbe Remorum congregationi præerat. Remigius ipse arbiter convenitur. Ejus consilio ambo locum monasterio aptum quærunt, inveniuntque in monte silvis confito, tribus ab urbe passuum millibus. Atque ne res consilii divini expers crederetur, ab Angelo in specie aquilæ monasterii & basilicæ situs & forma designantur. Dein Theodericus ordinatus presbyter, *omnibus præcepta salutis predicare cepit, implere scilicet volens officium sacerdotis*. In multis Marcardum patrem suum ad monasticam vitam ex latrone traduxit. Accersitus à Theoderico Austrasiorum rege, in cujus palatium fama ejus virtutum penetraverat, insanabili regis oculo precibus suis integrum usum restituit; non Theodericus, sed Theoderio præ modestia deinceps appellari volens ad discrimen regis. Sic prima Theoderici acta in codice Remigiano, ab annis fere octingentis exarato. Addunt posteriora acta, a nobis vulgata in Sæculo primo, ab eo ejusdem Theoderici regis filiam a morte excitatam fuisse: in cujus rei argumentum regium diploma proferunt de facta donatione Venderarum * ad Matronam fluvium, & Gaugiaci * in pago Remensi, præter Germaniacum * villam, quam pro recepta oculi sanitate rex illuminatori suo largitus sit. Utraque acta in id consentiunt, abbatem sanctum ad Christum migrasse kalendis Julii; ejusque corpus Theoderici regis humeris in tumulum subvectum fuisse. Id contigisse oportet ante annum istius sæculi tricesimum-quintum, quo rex ipse vivere desit. Theoderico abbati successit anonymus, anonymo Theodulfus vir magnæ sanctimonix, inferius commemorandus. Primariam Theoderici vitam, quæ necdum typis edita est, in appendice nostra referre visum est.

* Venderarum.
* Gueuc.
* Germigny.

ANN. CHR.
534.
XXII.
Terracinen-
sis monaste-
rii origo.

CAsinum revertor, ubi tunc de condendo prope Terracinam monasterio agebatur. Urbs est Campania seu Latii-novi ad oram Tyrrheni maris, decimo lapide a Fundis, termino regni Neapolitani. Rogatus a quodam fidei viro Benedictus, discipulos ut mitteret ad construendum in ejus prædio monasterium. Missis qui opus inchoarent, dixit bonus pater, irent; se certo die adfuturum ad fabricam delineandam. Eunt, nec ipse adest ad conditum diem: sed paratis omnibus ad ædificium necessariis, nocte eadem, qua promissus instabat dies, uni ex his, quem novæ colonix patrem seu abbatem designaverat, eique, qui ab ipso secundus erat, præposito, vir Dei in somnis universam futuri cœnobii dispositionem notavit, designatis locis, ubi oratorium, ubi refectorium fratrum, ubi cella hospitem, aliæque monasticæ officinæ constitui deberent. Verum cum somnio fidem non accom-
modarent

modarent, ad Patrem reversi permodeste conqueruntur, quod promissioni suæ defuisset. Et, cur, inquit, ista dicitis? an non ipso die, quo promiseram, adfui? Illis vero percontantibus, quando venisset; respondit: Nonne utrique vestrum in somnis apparui, & loca singula designavi? ite, atque agite secundum formam, quam vobis præscripsi. His auditis, attoniti recesserunt, atque omnia ad ipsum exemplar composuerunt. Sancto Stephano protomartyri nuncupatum fuit monasterium, cujus quinam abbates primi fuerint, quive subsequentes, ignoramus.

Tantum rescimus nomina quorundam ex illis, qui primi istuc missi sunt, sanctorum monachorum, nempe Speciosi & Gregorii. Hos laudat Gregorius M. in libro^a quarto Dialogorum ex relatu aliorum sancti Benedicti discipulorum. Hi duo nobiles viri, & quidem germani fratres cum essent, atque *exterioribus studiis*, id est humanioribus ac civilibus, eruditi, omnibus facultatibus suis in pauperes distributis, sancti Benedicti regulæ ac disciplinæ se subjecerunt; eosque probè institutos venerabilis Pater in monasterium, *quod juxta Terracinensem urbem construxerat*, habituros direxit. Ex his Speciosus, *cum pro utilitate monasterii ad quemdam locum prope Capuam missus fuisset, excessit e vivis*: cujus obitum statim Gregorius ejus frater Terracinæ cognovit, eumque ceteris monachis indicavit. Tum profectus ad prædictum locum, fratrem sepultum reperit, eundemque ipsa hora, qua ejus animam e corpore egressam conspexerat, obiisse intellexit. Falluntur ergo qui Gregorium hunc Romæ aut vixisse, aut devixisse existimant. quod inuere videntur Martyrologia, monasticum & Romanum. Ex his intelligitur, Specioso commissam fuisse rerum temporalium procuracionem, quippe qui *studiis exterioribus* eruditus erat. Felices illi, qui similibus implicati negotiis, ita se gerunt; ut soluti corpore eandem sortem experiri mereantur! At quam timendum est; ne temporalia tractando, temporalibus, quasi cuidam visco, inhæreant, & a caelestibus ad hæc terrena & infima ita demergantur, ut inde emergere non valeant!

His duobus Terracinensibus monachis geminos alios adjungere liceret, Paulinum & Augustinum, si vera esset Angeli de Nuce observatio in Chronici Casinensis locum illum, ubi de his duobus agitur. Narrat libri quarti auctor^b Petrus Diaconus, Oderisii abbatis Casinensis anno septimo-decimo, Christi centesimo-tertio supra millesimum, dedicatam sancti Stephani ecclesiam a Benedicto Terracinensi episcopo nonis Novembris; atque in hac ecclesia inventa fuisse corpora sanctorum monachorum Paulini & Augustini, beatissimi Benedicti discipulorum, cum aliis duobus sepulta; tumque dæmoniacum quemdam infesto dæmone liberatum fuisse, vociferante, se ab illis duobus, quos ex nomine appellabat, sancti Benedicti discipulis ex hominis corpore expelli. Postremo addit, Oderisium abbatem sanctorum illorum corpora inde extulisse, atque in muro ecclesiæ sancti Andreae apostoli reverenter collocasse. Angelus de Nuce, & ipse nostro tempore abbas Casinensis, lecto hoc loco, ubi de Terracinensi episcopo & de ecclesia sancti Stephani agitur, hunc interpretatus est de Terracinensi sancti Stephani monasterio, quem de Casinensi sancti Stephani ecclesia intelligit idem ipse Petrus diaconus in libello necdum typis edito de obitu justorum Casinensium, ubi de his duobus sanctis monachis scribit in hunc modum. *Paulinus Patris Benedicti discipulus, Casini mortuus, & sepultus in ipso loco, ubi postea ecclesia sancti Stephani constructa est. Hujus corpus Oderisii abbatis tempore dum inventum fuisset, dæmoniacus quidam ibidem veniens confestim sanatus est. Tunc abbas cum fratribus sancti Paulini corpus inde elevans, in muro ecclesiæ sancti Andreae apostoli reverenter locavit. & capite sequenti: Augustinus, beati Benedicti discipulus, juxta corpus sancti Paulini cum aliis duobus sepultus Casini: ejus corpus itidem in ecclesiam sancti Andreae translatum.* Unde in antiquo Casinensi kalendario legitur: *Nonis Novembris hic in Casino dedicatio ecclesiæ sancti Stephani & sancti Adalberti. & de sancti Andreae ecclesia: III. kalendas Februarii in Casino dedicatio ecclesiæ sancti Andreae apostoli.* Non ergo ad Terracinense, sed ad Casinense monasterium referendi Paulinus & Augustinus: quamquam parum interest, nec incongrue de illis mentio facta est hoc loco. Agapitus & Leo IX. Casinatibus asseruerunt monasterium Terracinense, quod nostra ætate ab ipsis alienatum conqueritur^c Angelus de Nuce.

Ad idem fere tempus, quo monasterii Terracinensis origo, revocanda est sancti Placidi in Siciliam missio, quæ prima nostrorum extra Italiam fuit. Optandum

ANN. CHR.

cæ 534.

cc

cc

cc

X X I I I.

Sancti monachi Terracinenses.

^a Greg. lib. 4. Dial. c. 8.

X X I V.

Paulinus & Augustinus monachi Casinenses.

^b Chron. Casin. lib. 4. c. 23.

23.

^c Angel. in Chron. Cas. lib. 1. c. 8.X X V.
S. Placidi missio in Siciliam.

ANN. CHR.
534.

sane esset, ut accuratiorem de rebus ab eo gestis scriptorem haberemus, quam Gordianum illum personatum auctorem, qui ejus discipulus atque itineris socius fuisse, ejusque vitam græce scripsisse dicitur. Scriptorem longe recentiorum arguit imperita narratio, plurimis respersa erratis, quæ nisi in posteriorum temporum hominem, & quidem imperitum, cadere non possunt; nec modo interpolatorem, sed falsum auctorem omnino arguunt. Petrus diaconus Casinensis in sancti Placidi elogio, quod Gregorio præfuit, Terracinensi, an Sueffano, nuncupavit, se primum ex græco vitam sancti Placidi transtulisse testatur. Stephanus Aniciensis paullo post eandem expoliendam suscepit rogatu Casinensium. Hæc ex membranis Casinensis bibliothecæ monumentis accepimus: ex quibus sancti Placidi apud Casinates cultum longe ante hos auctores receptum fuisse intelleximus. Hunc sancti martyris cultum, simul & missionis ejus causam indicat vetus ejusdem monasterii kalendarium, in quo aureis litteris ipsius memoria consignata fuit ante annos sexcentos in hæc verba: *III. nonas Octobris apud Siciliam natalis sancti Placidi beatissimi martyris, cum sociis suis Eutychio, Victorino, & aliis triginta: pro quo pater ejus Tertullus patricius decem & octo patrimonii sui curtes beatissimo patri Benedicto obtulit.* De ista donatione totidem fere verbis agit Leo Marficanus in chronico Casinensi. quæ quidem antiquiorum martyrologiorum, Usuardi, Adonis, aliorumque commemorationem, non satis explicatam, illustrant; simulque innuunt occasionem mittendi in Siciliam Placidi in vulgatis actis expressam, nempe ad recuperandas possessiones Benedicto a Tertullo Placidi patre assignatas, quas iniqui homines invalerant. Itineris socios habuisse fertur Gordianum & Donatum: Capuæ a Germano, Beneventi a Martiano, Canusii a Sabino, Regii a Sisinnio episcopis benigne ac perhonorifice exceptus cum tanta miraculorum frequentia, ut præter ea quæ in via patravit plurima, totius etiam Siciliae homines male habentes sanasse dicatur. Non diu post suum Messanam adventum de monasterio construendo cogitare cœpit, idque intra quadriennium absolvit in portu maris, haud longe ab urbe Messana, sancto Johanni Baptistæ sacrum. Basilicæ dedicationem quinto kalendas Augusti factam perhibent. Brevi confluentibus eo discipulis, numerus ad triginta accrevit: quos omnes monasticis præceptis apprime imbuit vir sanctus, dum ipse interim oratione, lectione, jejuniis, ceterisque virtutibus supra ceteros emereret. Hanc missionem anno currentis sæculi tricesimo-sexto contigisse vulgatus ejus vitæ scriptor tradit: at, si Canusii a Sabino episcopo exceptum fuisse constet, biennio ante statuenda est: siquidem Sabinus anno tricesimo-quinto Constantinopolim missus ab Agapeto pontifice, anno sequenti interfuit, subscripsitque concilio ibidem convocato, quod pridie nonas Junii absolutum fuit. Hic est Sabinus Canusii episcopus, cui sanctus Benedictus, teste ^a Gregorio, urbis Romæ excidium prædixit; qui etiam cæcus factus, ob sanctitatis famam a Totila rege demum honoratus fuit.

^a Gregor.
lib. 2. Dial. 6.
15. & lib. 3.
c. 5.

XXVI.

Donatus an
primus monas-
tici Ordinis
auctor in His-
pania.

Non dubium quin primas Siculis facile concessuri sint Benedictini nostri Hispani, post agnitas fraudes vulgati chronici sub nomine Maximi, cujus larvata auctoritate deceptus Antonius Yepesius, sancti Benedicti regulam anno sexti sæculi tricesimo-septimo in Hispanias invecram, ac monasterio sancti Petri de Cardena impositam fuisse existimavit. Id serius factum constat, tamen quo præcise tempore contigerit, minime sit exploratum. Verum ante quam id explicemus, observare convenit, Hispaniam omnem sæculo sexto Gotthis & Suevis paruisse, utrisque Ariana labe infectis. Suevis Gallicia, Gotthis seu Vesigotthis cetera subiecta erant. Suevi, Germaniæ populi, cum Vandalis aliisque barbaris nationibus ineunte sæculo quinto, irruptione in Galliam facta, eaque per biennium vastata, inde cum eis in Hispaniam penetrarunt, & citeriore Hispania Honorio imperatori dimissa, ultiores provincias a se subactas in sortem conjecerunt. Vandalis & Suevis Gallicia evenit, Alanis Lusitania, Turcilingis Batica; atque ita eas suis quique subiecti regibus tenuerunt. Alani paullo post, regia dignitate omissa, uti & Turcilingi, Vandalis se subdunt; Vandalis demum in Africam commigrantibus, Suevorum potentia in Hispania crevit. Sed hac a Gotthis tentata ac minuta, Romani ipsi quidquid juris in Hispania reliquum habebant, Gotthis cesserunt sub Eurico rege, qui domita Hispania in Galliam irrupit; & Aquitania prima, aliisque ad Rhodanum provinciis occupatis, regni sedem Arelati con-

stituit. Alaricus, Eurici successor, a Chlodoveo Francorum rege victus ac necatus, cum vita simul Aquitaniam amisit. Amalarico ejus filio adhuc puero, Gesalaicus ejus nothus regnum occupat; quem Theuda, a Theodorico Italiae rege pro Amalarico praefectus, regno ejicit, & Galliae partem Amalarico recuperat, idemque Hispaniae partem invadit; atque Amalarico a Childeberto Francorum rege, ob contumelias sorori ipsius illatas, deleto ac caeso, solus demum in Hispania regnat ad annum ejus saeculi quadragesimum-octavum, quo Theudiscum, & post eum Agilam, Athanagildum, Liuvam & Leuvigildum, quem ejus filius Reccaredus catholicus excepit unum post alium habuit successores. Sub illis regibus, tametsi Arianis, res monastica nihilominus incrementum acceperunt. Primus in Hispaniam *monasticae observantiae usum & regulam*, si Hildefonso ^a Toletano episcopo sit fides, adduxit Donatus, qui *professione & opere monachus*, cujusdam in Africa eremitae discipulus existisse fertur. Hic violentias barbararum gentium, Hildefonsi verba sunt, imminere conspiciens, atque ovilis dissipationem & gregis monachorum pericula pertimescens, fere cum septuaginta monachis, copiosisque librorum codicibus, navali vehiculo in Hispaniam commigravit: qui ab illustri femina Minchæa subsidiis ac rerum opibus ministratis, Sirbitanum monasterium visus est construxisse. Non alia videtur hæc barbararum gentium in Africam incursio, quam Vandalorum vexationes, & frequentes bellorum tempestates cum Imperatoribus Orientis; aut certe Maurorum in Africam impressiones, quos ante & post sancti Fulgentii obitum passim in Africam irrupisse, ac pleraque loca rapinis, caedibus, incendiis infestasse ^b legimus. Donatum quippe Justiniani, aut saltem Justiniani principatu in Hispaniam accessisse intelligimus ex chronico Johannis Biclarenis, apud quem *Donatus abbas monasterii Servitani, mirabilium operator, clarus habitus* memoratur ad annum quintum Justiniani secundi, id est anno istius saeculi septuagesimo. Jam ergo ante aliquot annos Donatus eo accesserat, condideratque Servitanum Monasterium, quod in regno Valentiae prope Setabim ^{*} situm fuisse opinantur.

Verum longe ante id tempus monasticum institutum in Hispaniam fuerat propagatum, probante Siricii papae epistola ad Himmerium Tarraconensem antistitem, qui varia de monachis ac sanctimonialibus dubia Damaso Siricii decessori proposuerat. Id ipsum adstruunt canones conciliorum, Tarraconensis, Ilerdensis, & Barcinonensis, editi ante medium saeculum sextum; immo Caesaraugustani canon sextus, convocati saeculo quarto contra Priscillianistas, quæ prima est monacho um mentio apud Hispanos. Justus, Urgellensis sequenti saeculo episcopus, in commentario super Cantica canticorum, per vineas florentes & odoriferas ait designari *congregationes clericorum, monachorum, & virginum, quæ in ecclesia proficiunt, & per bonam famam & conversationem intonuerunt.* quod tamen de Gallia Narbonensi Gotthis tum subjecta, immo & de aliis extra Hispanias regionibus intelligi potest. ^c Johannes Mariana præmissum Hildefonsi locum, ubi Donatus *prior monasticae observantiae usum & regulam* in Hispaniam attulisse perhibetur, sic interpretatur, quasi monasticam vivendi rationem, certis legibus institutisque temperatam, invexerit primus, cum monachi in illis partibus antea, aut nulla votorum religione adstricti essent, aut dissipati per silvas vitam agerent solitariam. Verum ex Hispanicis illorum temporum conciliis oppositum omnino evincitur. Tarraconense anno istius saeculi sexto-decimo monachorum cœtum, abbatesque memorat, ubi statuit canone 1. ut monachus, qui absque teste ad mulieres etiam consanguineas accesserit, *in cella monasterii* reclusus pœnitentiæ lamentis incumbat, ubi singulari afflictione, panis & aquæ victum *ex abbatis ordinatione* percipiat. & canone undecimo: *ut monachi à monasterio foras egredientes, ministerium ecclesiasticum temere non usurpent, nisi forte cum abbatis imperio.* Ad hæc in Ilerdensi anni vicesimi-quarti canone tertio: ut monachi, quos episcopus probaverit in clericatus officio, *cum abbatis voluntate* ordinentur; & quæ *monasteriis* offeruntur, ab episcopis non contingantur. Erant ergo tunc temporis abbates monachorum, erant & monasteria in Hispaniis ante Donatum, qui forte quod severiores monachis præscripsit leges, *prior monasticae observantiae usum & regulam* induxisse dicitur ab Hildefonso. Certe Eutropius ejus discipulus, & in Servitani monasterii regimine successor, de nimia rigiditate accusatus est, ut inferius videbimus. Si germanum esse constaret Donati epitaphium, quod Eutropio auctori apud Tamayum tribuitur, dicendus esset disci-

ANN. CHR.
534.^a Hildef. de
vir. ill. c. 4.^b S. Fulgent.
vita c. 9. 10.
& 30.^{*} Xative.
X XVII.^c Mariana
lib. 5 de reb.
Hisp. c. 11.

ANN. CHR.

534.

XXVIII.

Victorianus
an ipso prior.

a V. Sæc. I.

Bened. pag.

189.

* *Æuesca.*

pulus *Facundi præsulis & monachi*, in Africa. At fatius est fidem habere Hilde-
fonso, qui eum *cujusdam in Africa eremita discipulum* extitisse scribit.

Donato in propaganda apud Hispanos re monastica prævisse videtur Victo-
rianus abbas Afanensis, qui, teste ^a Fortunato, *plurima per patriam monachorum exa-*
mina fudit, suumque ipsius Afanense monasterium *bis senis lustris*, hoc est sexaginta
ta annis, rexit. Afana seu Asanio vicus est apud Celtiberos seu Aragones, haud
procul ab urbe Osca *, ad fluvium Cingam, qui per montium fauces rapido im-
petu decurrens, in Iberum tandem influit. Primum hujus loci abbatem fuisse Vic-
torianum nullus dubito, quantumvis reclamant recentiores Hispanici scriptores,
qui hujus monasterii auctorem putant Gefalaicum Gotthorum regem ad annum
quingentesimum-seximum, sane parum veri simili argumento, regi Ariano venisse in
mentem, ut monasterium alienæ religionis construeret. Sed etsi de tempore condi-
ti cœnobii conveniamus, Victorianum ejus primum rectorem fuisse nihil obstat:
cum annis sexaginta ei præverit, non diu post annum ejusdem sæculi sexagesimum
superstes. siquidem mortuus erat tum, cum Venantius Fortunatus ^b ejus epita-
phium scripsit, sub hoc titulo in sinceris ac pervetustis codicibus: *Epitaphium Vic-*
toriani abbatis de monasterio Afana: ubi in editis mendosissime legitur, *monasterii*
Agaunensis. At in veterrimo exemplari Corbeiensi sic titulus habet: *Epitaphium*
domni Victoriani primi abbatis de monasterio Afani in Spania. quo ex titulo confutantur
& qui eum Afanensis monasterii abbatem primum, & qui Hispanum fuisse negant.
Integrum epitaphium visum est referre hoc loco, quod Victoriani vitam compen-
dio referat melius, quam alia recentior apud Bollandum ad Januarii diem duode-
cimam, qui supremus ejus dies fuit. Audi Fortunatum.

b Fortunat.
lib. 4. c. II.

Quisquis ab occasu properas huc, quisquis ab ortu,
Munus in hoc tumulo quod venereris habes.
Respice ditatum caelesti rore talentum,
Cujus semper habet pectoris arca Deum.
Relligionis apex, vita decus, arma salutis,
Eximius meritis Victorianus adest.
Dignum opus exercens, qui fructificante labore,
Cunctis, non soli vixit in orbe sibi.
Plurima per patriam monachorum examina fundens,
Floribus æternis mellificavit apes.
Lingua potens, pietas præsens, oratio jugis
Sic fuit, ut jam tunc totus ad astra foret.
Plura salutiferis tribuens oracula rebus,
Sæpe dedit signis vita beata fidem.
Bis senis rexit patrio moderamine lustris
Rite Deo placitas pastor opimus oves.
Calle sequens recto sacra per vestigia Christum,
Nunc fruitur vultum, quem cupiebat amor.

Sunt qui existiment, Victorianum Italum fuisse, atque ex Italia in Hispaniam de-
migrasse, decepti, ut puto, similitudine nominis, eundem esse opinati cum Victo-
rino monacho illo Italo, quem Gregorius Magnus laudat in homilia tricesima-
quarta. At rem dirimere videtur Fortunatus, qui Hispaniam Victoriani *patriam*
dicit. Gratiam forte nobis habebunt Hispani, non modo quod Victorianum ipsis
asseramus, sed quod eidem restituamus Fortunati epitaphium, in abbatem Agaunen-
sem, ubi nullus eo nomine abbas in indicibus abbatum invenitur, jam dudum per-
peram translatum. Nunc Afanense monasterium est canonicorum regularium sancti
Augustini.

XXIX.

Turibius mo-
nachus, an e-
piscopus.

Victoriano & Donato æqualis fuit Turibius monachus, a Turibio Palentino sæ-
culi quinti episcopo diversus, cui habitum monasticum Romæ a sancto Benedicto
traditum, eundemque Benedictinæ in Hispania regulæ promulgatorem fuisse non-
nulli pseudo-Maximi sectatores inepte fabulantur. Exstat Montani Toletani anti-
stites epistola, *domino eximio præcipuoque Christicola, domino & filio Theoribio* inscri-
pta, in qua eum laudans ob destructum idolorum cultum, extinctasque Priscillianista-

rum reliquias; simul ei potestatem committens revincendi *novum*, & a primis christianæ religionis *inauditum* quorundam in Palentina diœcesi presbyterorum facinus, qui *chrisma* ipsi conficere ausu temerario non dubitabant; simul arguens eos, qui *alienæ sortis*, id est metropolis, episcopos ad consecrandas Palentinæ diœcesis basilicas invitabant. *Quæ celsitudini vestre*, inquit, *indicare curavi*, quæ *facilius per vestram increpationem nefanda presumptio in posterum conquiescat*, nempe audacia illa presbyterorum; demumque hortatur, ut ad id emendandum *severissimi sacerdotis auctoritate utatur*. Garfias dubitat, an hic Turibius monachus fuerit ille, cujus meminit Hildefonfus in libro ^a de viris illustribus: an alter notarius sedis apostolicæ, a beato Leone Papa missus in partes Hispaniæ ad Priscillianam hæresim extirpandam; an vero episcopus Palentinus & Asturicensis. At dubium non est quin idem fuerit Turibius ille monachus, de quo agit Hildefonfus, quippe qui prædictæ epistolæ argumentum refert: nec minus certum, & Turibium notarium, & Turibium Palentinum episcopum, qui Leonis Magni tempore vixerunt, annis fere octoginta ab isto discretos fuisse. Montanus enim Toletanus antistes, qui hanc ad Turibium epistolam scripsit, præfuit secundo concilio Toletano ad annum sexti sæculi tricesimum-primum, nec quadragesimum excessit; quippe qui, teste Hildefonso, annis novem tenuit pontificis dignitatem. Palentina vero sedes pastore tum destituta erat, cum hæc epistola scripta fuit. unde factum erat, ut Palentini sacerdotes licentiam conficiendi *chrisma*tis novo & insolito ausu sibi arrogarint, quod postea damnavit concilium ^b *Bracarense*; alienosque episcopos, provincialibus prætermittis, ad basilicas consecrandas invitaverint. Id porro diserte probat alia ejusdem Montani epistola ad Palentinos presbyteros, in qua hæc iterari vetat, donec ipsis *a Domino prepararetur antistes*. Non ergo, inquam, episcopus erat ille Turibius, sed tantum presbyter & monachus, quo nomine afficit illum Hildefonfus, ubi Montani *ad Turibium monachum* epistolam commemorat. Quæ autem his opponuntur; five ex *domini* five ex *celsitudinis* titulis, five ex *coepiscopi* vocabulo, leviora sunt quam ut tam luculenta elevare argumenta possint. Certè idem Montanus Palentinos sacerdotes vocat *dominos* in epistola, *dominis dilectissimis fratribus, filiisque territorii Palentini* inscripta: nec dubitavit sanctus Bernardus, parcus alioqui laudator, Petrum abbatem Cluniacensem *magnitudinis* ^c titulo compellare. Porro *vester coepiscopus* dici potuit relate ad Montanum, aut propter aliam rationem, scilicet quod in vacante Palentina diœcesi officium exerceret chorepiscopi. nam haud insolens est apud veteres, chorepiscopi nomen cum coepiscopo confundi. Maneat ergo fixum, Turibium hunc monachum fuisse: quod satis innuit Montanus initio epistolæ, ubi ejus vitam laudat, cum *adhuc floreret in seculo*: quin etiam tunc fuisse sacerdotem & visitatorem vacantis ecclesiæ Palentinæ. quo fit ut Montanus eum hortetur ad utendum *severissimi sacerdotis auctoritate*. Certè si Turibius fuisset episcopus, hunc Montanus in epistolæ inscriptione *filium* appellaturus non fuisset. Hæc de Turibio certâ & explorata: cetera conjectorum arbitrio permitimus.

Prædictis viris annumerandus venit sanctus Æmilianus, abbas recentioribus dictus, quem vel monachum tantum, vel presbyterum veteres appellant. Hunc Benedictini in Hispania instituti auctorem, aut saltem amplificatorem existimant nostri, atque in argumentum afferunt vetus epitaphium, ad ejus tumulum insculptum. Silet tamen hac de re sanctus Braulio Casaraugustanus episcopus, qui libellum de vita sancti Æmiliani Fronimiano presbytero, cujus hortatu id susceperat, nuncupavit, eumque ab se scriptum ait *sub testificatione Citonati abbatis venerabilis, Sophronii & Gerontii presbyterorum, atque sanctæ memoriæ Potamiæ religiose feminae, ut possit in Missæ ejus celebratione quantocius legi*, pro more illorum temporum, quibus, lecto evangelio, ejusmodi narrationes recitari solebant. Citonatus abbas sancti Æmiliani cœnobii fuisse creditur; Sophronius vero & Gerontius monachi ejusdem loci, tamen presbyteri tantum appellati ex recepto antiquorum usu, qui suppressis aliis titulis, nudè presbyteros, etiam eos qui abbates erant, non raro appellabant. Sic in prologo Braulionis idem ipse, qui Citonatus abbas initio vocatur, in consequentibus *Citonatus presbyter sanctissimus, & sanctæ purissimæque vite*, tamen adhuc vivens, appellatur. Jam, ut ad rem accedamus, Æmilianus ex opilione primum discipulus fuit cujusdam eremitæ sanctissimi, nomine Felicis, tunc in castro Bilbio;

ANN. CHR.
534.^a Hildef. cap.
4.^b Conc. Brac.
car. c. 19.^c S. Ber. ep.
228.X X X.
S. Æmiliani
res gestæ.

ANN. CHR.
534.

quod Najaræ opido Hispaniæ Tarraconensis proximum est, commorantis. Dein *ad sua* redit, haud procul a Vergegio, qui locus ejus natalis dicitur in suo ipsius epitaphio: sed concurrentium multitudine turbatus, *ad remotiora Distercii montis secreta* secedit, ubi annis quadraginta vixit, *consortio hominum privatus*, Angelorum solummodo consolationibus recreatus, omnibus temporum ac necessitatum expositus incommodis, quas remotissima parit solitudo. Sed quantumvis latere vellet, in notitiam venit Didymi *Tyrasonensis* episcopi tum diocesani, qui eum ordini ecclesiastico, etsi renitentem, aptavit, ac presbyterum ordinatum præfecit ecclesiæ Vergegiensi. Nihilominus tamen continuatæ preces, protracta jejunia, vigiliæ, aliaque vitæ monasticæ rigidiora exercitia. At cum ecclesiæ suæ facultates in egenos, eam religione & virtutibus potius, quam opibus ditare cupiens, liberaliter effunderet; sub speciem dilapidati ecclesiæ patrimonii ab illo ministerio amotus, reliquum vitæ ad centum annos tempus peregit eo in loco, ubi nunc ejus exstat monasterium, sacro ejusdem corpore & adventantium concursu celebratum, quod modo subest episcopo Calaguritano. Hunc sanctis Antonio & Martino *vocatione, educatione ac miraculis* omnino similem dicit sanctus Braulio, qui *suis fere temporibus gesta* narravit, ut ipse in ejus vitæ præfatione testatur. *Æmiliano* mos erat cellula reclusum in quadragesima vivere, nec cuiquam tum se permittere videntum. Hospites, præter id tempus, ad ipsum adventantes non minus verbis reficiebat, quam cibo. Virginibus cohabitavit in decrepita ætate non sine vulgi, ut fit, obloquiis, exemplo, etsi in illa centenarii hominis ætate minime suspecto, sane haud quaquam aliis probando aut imitando, *ne, sicut ait Braulio, succedat periculum temeritati.* Potamia superius laudata ex earum virginum numero fuisse videtur. De monasterio sancti viri altum in ejus vita silentium, nisi quod *is collegium* habuisse dicitur cum Afello sanctissimo presbytero, quod perinde est atque eum habuisse collegam; & quod ipsius corpus post mortem sepultum legitur *cum multo religiosorum obsequio, depositumque in suo, ubi & manet, oratorio.* Ibidem monasterium exstructum, cujus abbas, ut jam dixi, fuisse videtur Citonatus. *Æmiliano* etiam *abbatiale curam* tribuit ejus epitaphium, gothicis litteris scriptum, inventumque in ejus tumulo ante annos, ut ferunt, sexcentos, effectum apud Yepesium. Eundem anno istius sæculi septuagesimo-quarto in cælum migrasse inferius demonstrabimus. Cum ergo in solitudine Disterciensis, post suum sub Felice eremita tirocinium, annos quadraginta duxerit; subducto, quo Vergegiensem rexit ecclesiam, quoque postea supervixit, tempore, ante annum ejusdem sæculi tricesimum vitam monasticam iniisse dicendus est. Hic rerum consequentia postularet, ut ad perfectam traditionis in Hispania Benedictinæ notitiam de sancto Martino Dumienensi primum abbate & episcopo, tum Bracarensi, hic ageremus: at rem in suum locum differre præstat, ut temporis rationem accuratius observemus.

XXXI.
Hispaniæ
monasteria.

Quænam fuerint primis illis temporibus alia, præter *Servitanum, Afanenense & Æmilianense*, de quibus mox egimus, per Hispaniam monasteria, non ita liquet. *Valvenerense* ad Distercii montes jam dictos, *Caradignense* sancti Petri in diocesi Burgeni, sancti Claudii Legionense, sancti Martini seu sancti Turibii Libanense, atque *Lorbænense* in Lusitania suggerunt Antonius Yepesius, aliique: ne quid dicam de cœnobio sancti Petri de Arlança, quod non ante sæculum decimum conditum fuisse nobis persuasum est. Nec fere certiora sunt de aliorum, quæ mox commemoravi, origine argumenta, ut pote pseudo-Maximi, aliorumque ejusmodi farinæ mendaci auctoritate subnixæ. *Valvenerensis* principia referunt ad Munionem quemdam eremitam, qui penitentia causa in illam solitudinem secedens, discipulis eo confluentibus, monasterium excitaverit, ibidemque vixerit sub regimine Dominici presbyteri. In ejus loci ecclesia beatissimæ Virginis imago maxime celebratur; vigetque cultus sancti Athanasii Alexandrini patriarchæ, quem eo se olim recepisse perperam putant. *Caradignensis* monasterii constructionem tribuunt Sanctinæ, Severiani ducis Carthaginensis parenti. Cetera nonnisi dubia traditione fulta.

XXXII.
Emeritenfia.
* Merida.

Certa & explorata sunt quæ de Emeritenfi sanctæ Eulaliæ, & de Cauliniano in Lusitania monasteriis habemus testimonia ex libro Pauli diaconi de vita Patrum Emeritensium. Augusta-Emerita*, totius olim Lusitaniæ metropolis & caput,

cujus metropolitana dignitas, cum a Mauris attrita jacuisset, Compostellam jussu Callisti secundi translata, sanctæ Eulaliæ reliquiis & cultu in primis nobilitata fuit. Duæ in ea urbe primariæ ecclesiæ erant; una princeps seu senior sanctæ Mariæ, Jerusalem dicta, cui adjacebat baptisterium sancto Johanni Baptistæ de more nuncupatum: altera sanctæ Eulaliæ sub abbate & monachis, testante Paulo Diacono, qui ejusdem loci monachus videtur fuisse. Is quippe *abbatem* suum, tacito nomine, appellat sub finem capituli primi, cujus initio eundem vocat *prepositum celle*, id est monasterii, nempe sanctæ Eulaliæ: itidemque capite octavo-decimo *dominum*, qui *preest celle sanctæ Eulaliæ*. Neque enim infrequens est apud veteres, ut cellæ nomine monasterium designetur. In hac ecclesia mos erat ex ejusdem auctoris capite primo, *ut hiemis tempore seorsum matutinum officium factò intervallo celebraretur*, hoc est ut vigiliæ nocturnæ aliquo temporis intervallo dirimerentur a matutino, id est a Laudibus, quas modo vocamus. qui ritus omnino assignatur a sancto Benedicto in regula^a sua. An *Florentinus ecclesiæ monasterii sanctæ Eulaliæ abbas*, qui undecimo concilio Toletano subscripsit, Emeritenfium cœnobio præfuerit, incertum est: immo veri similis id de Toletano interpretandum, nam & istic sanctæ Eulaliæ ecclesia erat: cum nullus, præter ejusdem provinciæ episcopus, huic concilio interfuisse ac subscripsisse reperiatur.

Erat & aliud in agro Emeritenfium monasterium, vocabulo Caulinianum, quod *Emerita urbe haud procul situm*, inquit Paulus^b diaconus, *ferme millibus octo distabat*: cui ineunte sæculo septimo præerat *reverendissimus vir piæ memoriæ Renovatus abbas*, postmodum Emeritenfium antistes. Hoc abbate res accidit non indigna memoratu, quam anticipato huc referre visum est. Cum Renovatus cœnobii sui monachos sollicitè regeret, omnesque piissimis monitis & adhortationibus suis consentientes haberet & conspirantes; unus tamen, a ceterorum moribus discrepans, sic gulæ & crapulæ addictus erat, ut non modo temperantiæ leges sæpe excederet, sed etiam obvia quæque suffuraretur. Nulla hunc admonitio aut increpatio; non flagra, reclusiove, aut quævis alia remedia poterant ab inolita consuetudine revocare. Quid faceret in tam difficili articulo bonus pastor? Tactus dolore ob periculum errantis oviulæ, in id tandem devenit, ut homini cupiditatibus suis explendis habenas laxaret, præciperetque promptuariorum custodibus, ut quæcumque vellet asportaret, iisque pro nutu abuteretur. Ille universa impune auferre; devorare, vasâ vinaria cum cibariis, posteaquam ventrem impleverat, in orto monasterio ipsi contiguo inter arbuta aut arundineta occultare, nemine prohibente. Forte die quadam, cum temulentus e cellario exiret, puerorum turba, qui in monasterio *sub pedagogorum disciplina in scholis studebant litteris*, eo viso una voce exclamavit: Considera tandem, o vir, terribile judicium Domini, & tremendi examinis metuendam sententiam; considera horrendam ejus judicii ultricem severitatem! Attende istam ætatem, istos canos; tandemque mores commuta in melius, & vel uno ante mortem die, vitam corrige tuam. An vero tibi jam annis effeto licet agere, quæ nobis puerulis non licet? Ad hæc ille pudore suffusus, resolutusque in lacrymas, cum ejulatu magno in has voces erupit: Domine Jesu Christe, Salvator bone, qui non vis mortem peccatoris, sed ut revertatur ab iniquitate, & vivat; te obnixè precor ut corrigas me, & auferas ignominiosum hoc opprobrium a facie mea; aut certe, si minus id majestati tuæ placet, jam tolle me ex hac miserabili vitâ, ne umquam similia dedecora audiam. Nec mora, exauditæ cælitus preces: eumque statim ingens febris æstus corripuit; eademque Excelsi dextera, quæ eum percussit, sic commutavit in melius, ut omnes gulæ ac carnis delicias abhorrens, *flagranti animo penitentia remedium mox appeteret, corporisque ac cruoris dominici sacramentum desideraret*. Verum cum id vesaniæ aut improbæ mentis vitio tribueret abbas prudentissimus, *penitentiam plenariam*, Pauli ipsa verba sunt, *dare distulit, sed tantum ei gratiam viaticam impertivit*. hoc est *penitentia benedictionem, quam viaticum deputant patres concilii*^c Gerundensis, tantum ei concessit, ea tamen lege, ut, si reconvalesceret, condignam penitentiam omnino expleret. Perstitit æger tribus diebus totidemque noctibus in lamentis & confessione delictorum suorum; ac tertio tandem die vale dicens fratribus, contestatus est, omnia sibi errata condonata esse, atque adesse sanctissimos apostolos Petrum & Paulum cum beato Laurentio, qui se expectent, ut cum ipsis

ANN. CHR.
534.a S. Bened.
reg. c. 8.XXXIII.
Caulinianum
b Paul. diac.
c. 2.

c Conc. Gerund. c. 9.

ANN. CHR.

534.

* Guadiana.

ad Dominum pergat. Dixit, & in hæc verba efflavit animam. Addit Paulus, quindecim post annis Anam * fluvium, qui Emeritam alluit, aquis extra alveum redundantibus circum posita vastasse, simulque Caulinianensis monasterii cellas evertisse. quas cum monachi instaurare voluissent, effosso monachi illius tumulo, nectareum inde odorem emanasse, ejusque corpus cum vestimentis incorruptum fuisse repertum. Mirum quam brevi compendio gulosus ille tantum sanctitatis adeptus sit! At Spiritus ubi vult, & quomodo vult spirat. Harum rerum notitiam referre debemus acceptam Paulo Diacono, qui in suo libro agit de quinque Emeritensis ecclesiæ episcopis, Paulo, Fideli, Massona, Innocentio & Renovato, in quo desinit. Innocentius Gundemari regis decreto subscripsit anno Christi sexcentesimo decimo: Renovatus vero vivere desinit anno ejusdem sæculi tricesimo-tertio, successorem fortitus Stephanum, sub quo indubie Paulus hæc scribebat. Mitto quæ de allatis per Romanum Caulinianum monachum reliquiis & sacra beatissimæ Virginis effigie habentur apud Bernardum ^a Brittum, & in Notis Thomæ Tamaii ad Paulum Diaconum.

^a Britto Monarchia lib. 7.

c. 4.

XXXIV.

Toletana monasteria.

Toletanæ urbis & provinciæ quorundam, quæ tunc exstabant, monasteriorum nomina discimus ex undecimo concilio Toletano, cui subscribunt *Julianus ecclesiæ monasterii sancti Michaëlis abbas*, totidemque verbis Valderedus sanctæ Leocadiæ, Gratindus sanctorum Cosmæ & Damiani, Absalio sanctæ Crucis, Florentinus sanctæ Eulaliæ, Avila sancti Juliani Agaliensis: qui omnes non simpliciter monasterii, sed *ecclesiæ monasterii* abbates se dicunt. Hæc videntur omnia sita fuisse in ipsa urbe Toletano, aut certe non procul, si quid sani ex pseudo-Maximo elicere possumus, qui monasteria illa, uno sancti Michaëlis excepto, Toletanæ urbi attribuit; & Agaliense quidem ab Athanagildo rege conditum in villa suburbana; at vero sanctorum Cosmæ & Damiani cœnobium, quod Toletano amplius duobus passuum millibus situm erat ad Tagum, cum aquarum colluvie collapsum fuisset, a Reccaredo rege instauratum. Sane apud Johannem Biclarensem *monasteriorum conditor & ditator* Reccaredus appellatur. at parum simile veri est, regem Arianum fuisse auctorem cœnobii sanctorum Cosmæ & Damiani, quod ab Agaliensi diversum esse præmissæ subscriptiones evincunt. Quamquam in actis sancti Hildephonsi Agaliense monasterium sanctorum Cosmæ & Damiani dicitur; & Mariana testis est, in Gotthicis codicibus prædicti concilii Toletani post voces *monasterii sancti Juliani*, non addi Agaliensis. qua de re suo loco: Aliis Hispanicis subscribunt conciliis, sed nudis tantum nominibus, alii abbates: ac proinde id unum inde conficere possumus, in aliis etiam Hispaniarum provinciis monasteria existisse. id quod patet ex subscriptione eorum abbatum, qui pro suis episcopis vicarii nonnullis conciliis interfuerunt. In Bætica sane provincia tempore concilii Hispalensis secundi, id est anno septimi sæculi decimo-nono, erant monasteria, cum nova, tum antiqua, ut patet ex canone decimo: ubi *poscentibus monasteriorum patribus* statuitur, *ut cœnobium nuper condita in provincia Bætica, sicut & illa quæ sunt antiqua, immobili & inconcussa stabilitate permaneant solidata.*

XXXV.

Sagunthense & Biclarense.

^b Greg. Tur. de gl. Conf. c.

21. & 13.

His tantum alia duo addere placet, sancti Martini Sagunthense, & Biclarense. De priori agit Gregorius ^d Turonensis antistes, traditque, Leuvigildem regem, cum in Hermenigildum filium arma moveret, accessisse ad monasterium sancti Martini, situm inter Sagunthum & Carthaginem-Spartariam. quo audito, monachos, relicto istic abbate sene, in insulam maris fuga se proripuisse. tum adventibus Gotthis, monasterium direptum; in Abbatem sanctum ensem vibratum ab uno ex illis, qui resupinus ruens mox spiritum exhalaverit. quod cum regi nuntiatum fuisset, jussisse ut quæcumque ablata fuerant, monasterio restituerentur. Cernens vero prædictus rex, addit Gregorius, tot tantaque miracula per servos Dei, *qui nostræ religionis erant*, fieri; accersitum ad se unum ex suis episcopum Arianum secreto interrogavit, cur isti similia non patrarent? Reposuit episcopus, se cæcis lumen, surdis auditum sapius restituisse, paratumque esse ad hæc iteranda. Et uni de sua secta clanculum ad se vocato, datis quadraginta argenteis, præcepit episcopus, ut in loco, per quem rex transiturus erat, clausis oculis cæcum se simularet, & prætereunte rege exclamando precaretur, ut episcopus qua pollebat virtute sibi lumen oculorum restitueret. quo factò, isti episcopo idem contigisse quod alteri ejusdem sectæ, nomine ^e Cirulæ, & impositis super fidei cæci

^c V. Greg. Tur. lib. 2. Hist.

c. 3.

oculos

oculos manibus, dicto, *Secundum fidem meam fiat tibi*; veram cæcitatem, quasi impacto lapide, incussisse. Hæc obiter occasione monasterii Sagunthenfis, quod percelebre fuit, ut in consequentibus videbimus.

Ad Biclarense quod attinet, conditorem habuit Johannem, qui Barcinonem a Leuvigildo relegatus, cœnobium construxit. Illud ad Pyrenæi montis radices positum fuisse, ibique hodie quoque videri ait Johannes^a Mariana. Verum ex literis illustrissimi e nostris Benedicti episcopi Barcinonensis, quem hac de re nuperime consului, rem aliter omnino se habere intellexi. Ita enim ad me scribit vir illustrissimus. *Circa situm & statum monasterii Biclarenfis, nostro idiomate de Vallclara, a Johanne abbate fundati regnante in Hispania Reccaredo, æquivocationem absque dubio passus est Mariana, cum scripsit, illud ad radicem Pyrenæi montis constitutum, ibique eodem nomine etiam nunc exstare. Perstat quidem adhuc juxta opidulum ejusdem nominis de Vallclara ecclesia, circa quam plura vestigia hodie cernuntur solo æquata ad calcem montis, non Pyrenæi, sed alterius longe dissiti, vulgo de Prades, in archidiœcesi Tarraconensi, prope illustre cœnobium sanctæ Mariæ de Populeto, ubi Biclarense monasterium exstitisse, eique præfuisse Johannem abbatem, antea quam Gerundensem ecclesiam gubernaret, testantur scriptores nostri, constans est in Gotholaunia persuasio. Quod, cum aliud non exstet in toto principatu nostro prædicti monasterii vel leve vestigium, nullum videtur relinquere dubitandi locum, quin iste fuerit situs monasterii Biclarenfis.* Hactenus vir illustrissimus in litteris ineunte hoc anno M. DCCII. ad me scripsit.

Quales regulas per prima illa tempora sectati sint veteres illi in Hispania monachi, definire haud in promptu est. Arbitrariæ tum erant passim ad nutum abbatum regulæ, nec raro in uno eodemque cœnobio plures observabantur. Cum enim in unum omnes scopum dirigerentur, nempe, ut abdicata rerum omnium inanitate, uni Deo monachi vacarent, seque totos ejus rei causa silentio, secessui, labori, aliisque severioris penitentiae officiis dederent; regulæ omnes in monasteriis legebantur, saltem ut libri spirituales; assumebaturque ex unaquaque earum, quod e bono monasterii regimine esse videbatur. Unde in cœnobio Atanensi apud Lemovices, teste Gregorio Turonensi episcopo, non modo Cassiani, verum etiam Basilii, & reliquorum abbatum, qui monasterialem vitam instituerunt, celebrabantur regulæ. Non ergo ita uni addicti erant monachi, quin pro voluntate abbatum aliam inducerent, aut jam receptæ superducerent. Quippe pristino instituto nihil mutationis ex mutatis regulis obveniebat, cum eodem spectarent omnes. Primus antiquorum sanctus Benedictus discipulos suos uni regulæ suæ sollemni voto adstrinxit, cum eos obedientiam & conversionem morum secundum regulam profiteri voluit. Ex his intelligitur, facilem fuisse monachorum ex prima sua regula transitum ad Benedictinam: a Benedictina ad alias non item. tametsi cum ea non raro aliæ in eodem loco compositæ fuerint. Ita etiam primis illis temporibus usu venit in Hispanicis monasteriis, nam in sancti Petri^b Arlucensi cœnobio hactenus servatur codex, *Regula Patrum* inscriptus, in quo regulæ sanctorum Macarii, Pachomii, Basilii, Benedicti, Fructuosi, Isidori, & Cassiani continentur. sic in Caradignensi itidem sancti Petri alius codex regulas sanctorum Postumi, Macarii, Pachomii, Basilii, Cassiani, Benedicti, Isidori & Fructuosi comprehendit. Utrobique habentur regulæ Basilii, Cassiani, Benedicti: atque inde colligitur, ante receptam illis in partibus Benedictinam, istic vel Basilii, vel Cassiani, vel utraque simul instituta viguisse. Certe *Cassiani dicta*, hoc est Instituta & Collationes, *Victor Martyritanus episcopus Afer purgasse, & quæ minus erant addidisse* a Cassiodoro memoratur; & sanctus Fulgentius eadem instituta lectitabat, testante ipsius vitæ scriptore. Et forte fuerint illa Cassiani instituta, quæ Donatus ex Africa in Hispaniam invexit, ac Servitano imposuit monasterio *secundum antiquorum normam*, ut Eutropius loquitur in epistola ad Petrum episcopum Irtabicensem: ubi *sancta Regula institutio* vocatur. *Sancta Regula* nomine passim veteres Benedictinam intelligunt. Ita concilia, ita auctores plerique, ita vetera diplomata, ut alias videbimus. At, ne quid dissimulem, *sancta Regula* hoc loco pro stricto & accurato normæ ac disciplinæ monasticæ genere ab Eutropio videtur usurpari. Neque enim prope fidem est, Regulam sancti Benedicti ex Africa, ubi vixdum nota esse poterat, in Hispaniam per Donatum allatam fuisse. Verum de hac Donati regula

ANN. CHR.
534.

^a Mariana lib.
5. c. 3.

XXXVI.
Regulæ horum monasteriorum.

^b Yepes. an.
646. c. 3.

ANN. CHR.

534.

XXXVII.

Regula S.
Benedicti quã-
do in Hispa-
nia.

in consequentibus sermo recurret, ubi de Eutropio agemus. Interim hic examinandum, quò tempore sancti Benedicti regula apud Hispanos nota ac recepta fuerit, & quo auctore. Cum a Mauris, qui in Hispaniam ineunte sæculo octavo irruperunt, pessumdata fuerint pleraque monasteria, veteraque archiva & tabularia incendio variisque casibus dissipata sint; his destituti argumentis, ad conjecturas, & ad paucos qui ex illis cladibus superfuere auctores confugere cogimur. Huc faciunt non modo scriptorum, sed conciliorum, aliarumque regularum, puta Isidori, & maxime Fructuosi testimonia. Cum lego quarti concilii Toletani canonem quadragesimum-nonum, sancti Benedicti regulæ sententiam atque usum mihi videre videor. *Monachum*, inquit patres, *aut paterna devotio; aut propria professio facit. Quidquid horum fuerit, alligatum tenebit. Proinde his ad mundum reverti intercludimus, & omnem ad sæculum interdicimus regressum.* Non hæc ex Basilii regula, non ex Cassiani institutis. Basilii quidem pueros admittit in monasteria, Deoque illic a suis parentibus offerri probat: at eisdem jam adultis revertendi in sæculum, ac nubendi potestatem facit. Cassianus ne pueros quidem intra claustra recipit. Quid vero sancti Benedicti regula? Idem omnino præscribit quod concilium Toletanum. Offeritur a parentibus inter ipsa sacra puer, involuta ejus manu in palla altaris. Sancte jurant parentes se nihil umquam puero duros, nec per se, nec per suspectam personam: ne qua puero detur pereundi occasio, nempe contra vota faciendo, aut revertendo in sæculum. Annon est hoc ipsum quod aiunt patres Toletani, cum his, quos parentes obtulerint, omnem ad sæculum interdicunt regressum? Idem porro de clericorum admittance in monasteria, in canone sequenti, atque sanctus Benedictus in capite itidem proximo, quasi patres hanc regulam in condendis his duobus decretis habuerint præ oculis. Celebratum hoc concilium æra septimi sæculi septuagesima-prima, id est anno Christi tricesimo-tertio supra sexcentesimum. Interfuit huic concilio Isidorus Hispalensis episcopus, & ipse regulæ auctor, in qua Benedictinæ præcepta de verbo non raro transcribit. Plura habet in sua Fructuosus, ut alibi ostendimus. Ambo vero proprias quisque regulas condiderunt, tum ut sancti Benedicti regulam usibus patriis aptarent: tum quia, ut mox dicebamus, plures simul regulas in uno eodemque monasterio tunc servari mos erat; idque pro Hispania probant duo veterrimi codices superius laudati, in quibus sancti Benedicti regula cum Isidori, Hildefonsi, aliisque aliorum regulis componitur.

^a Basil. reg.
art. 7. Reg.
fus. c. 15. V.
Spicil. to. 7. p.
62.
^b S. Bened.
c. 59.

^c Præf. in Acta sac. I. Bened. n. 74. & seq.

XXXVIII.
Hujus propagationis auctores.

Hujus autem propagationis auctores fuisse videntur Martinus abbas & episcopus Dumienfis, Leander Hispalensis, præ ceteris Gregorius Magnus cum verbo, tum scriptis, maxime per libros Dialogorum, in quibus tantopere sancti Benedicti regulam commendavit, ac veluti toti Latinæ ecclesiæ approbavit. Martinus e Pannonia, uti & magnus ille Martinus, oriundus, in Orientem profectus est, indubie per Italiam, atque ex Oriente post medium sæculum sextum in Galliam navigio appulit, ubi monasteria, in primis Dumienfe, ab eo constructa. In his peregrinationibus Regulam sancti Benedicti forte accepit, certe in Hispania videtur observasse. Argumento est Bonifacii quarti summi pontificis decretum contra quosdam clericos monachis infestos ob ecclesiasticas functiones, quas pontifex monachis asserit exemplo Gregorii papæ, Augustini Anglorum apostoli, ac *Pannoniensis beati Martini. Neque enim, uti addit Bonifacius, Benedictus, monachorum præceptor, hujuscemodi rei aliquo modo fuit interditor.* Ut quid vero pontifex huc sancti Benedicti regulam attulisset, si eam tres illi magni viri non observassent? Hic vero de Martino Dumienfi sermonem esse longe veri similis est quam de Martino Turonensi, quem *Pannonicum* semel tantum, & quidem ab energumenis dictum lego: qui certe postremis omnium hoc loco nominatus haud quaquam fuisset. Deinde Leander Constantinopolim ab Hermenegildo principe legatus, consuetudine usus est Gregorii Magni, tunc ibidem apocrisarii officio fungentis, qui sancti Benedicti gesta regulamque, quam ipse in monasterio suo Romæ ceteris prætulera, inspirare potuit. Et quid non ipsa ejusdem Gregorii commendatio per libros Dialogorum effecit? quos in Hispania, statim atque editi sunt, notos lectitatosque fuisse probat in primis Taionis Caesar-augustani episcopi collectio ex scriptis Gregorii Magni, tum Pauli diaconi præfatio in librum de sanctis Emeritensibus, ubi eos laudat, uti & Taio in sua collectione. Huc non refero chartarum;

^d Greg. Tur. de mirac. S. Jul. c. 30.

veterumque diplomatum monumenta , quæ ab erudito viro Josepho Perezio Benedictino Hispano discussa , asserta , & vindicata leges in Dissertationibus ecclesiasticis , Salmantica editis contra Hermenegildi Hieronymiani monachi objectiones , ne dicam cavillationes aut criminationes , religioso homine prorsus indignas . Sane longe æquiores in nos fuere Johannes Mariana , Moralez , alique inter Hispanos auctores nobilissimi , qui vetera quæque Hispaniarum monasteria Ordini nostro tribuere non dubitarunt , nullo habito præjudicio ex amissione antiquiorum monumentorum , quæ Sarracenicæ cladis absumsit . Jam vero quidquid pro commentitia sancti Hieronymi regula & monastici Ordinis institutione libuerit , effutiat Hermenegildus : nobis nostra exponere ac proponere juvat , non aliena somnia refutare .

Obtenditur nobis Sancii majoris diploma pro Legerensi seu Leirensi monasterio , qui , audito *beati Benedicti doctrinam ubique rutilare , cogitavit , qualiter in regionibus suis eam posset transplantare . Et mittens ad Cluniacense cænobium , invocavit inde abbatem Paternum , & cum illo gregem monachorum , quos in arcisterio sancti Johannis Baptista constituit* anno Domini vicesimo-secundo post millesimum . Ergone , inquam , ad id tempus summovenda est regulæ nostræ in Hispaniam propagatio ? Et quid fiet aliis diplomatis , aliisque instrumentis pæne infinitis , quæ hanc regulam longe ante sæculum undecimum istic receptam fuisse evincunt ? qualis est Fromiltæ abbatis charta pro monasterio sancti Vincentii de Oveto , data æra octingentesima decima-nona , quæ anno Christi supra septingentesimum octogesimo-primo respondet , ubi *regulam sancti Benedicti accepisse* se abbas iste testatur . quale est ejusdem æræ diploma Adelgastri , Silonis regis filii , qui cænobium construxit in loco , nomine Obona , ad honorem Christi & beatæ Matris ejus , & sancti Michaëlis Archangeli , & sancti Johannis Evangelistæ & sancti Antonini martyris & *sancti Benedicti abbatis , cujus ordinem* , inquit , in ipso monasterio *constituimus* . Legantur multa alia diplomata & instrumenta in Appendice Marcæ Hispanicæ apud virum clarissimum Stephanum Baluzium , Ludovici Pii pro monasterio Arulensi in diocesi Helenensi , pro sanctæ Grata in Urgellensi , (quibus aliud ejusdem imperatoris ac diocesis pro Exaladensi sancti Andree adde ex libro sexto de re diplomatice ^a) tum pro Surensi in Helenensi diocesi ; diplomata item Caroli Calvi pro eodem Surensi , pro Helenensi sancti Clementis , pro Balneolensi , Bisuldunensi , Arulensi , Urgellensi sanctæ Cæcilie , aliisque ; & ubique invenies disertis verbis commendari regulam sancti Benedicti . Quid mirum itaque si in ulterioribus Hispaniæ monasteriis eadem viguerit ? Cum ergo Sancius ait se induxisse animum , ut *in regionibus suis eam transplantaret* , ejusque rei gratia monachos Cluniaco accersisse ; id hoc modo interpretandum est , quod is regulæ Benedictinæ accuratum usum , qualis apud Cluniacenses tum obtinebat , & ubique passim ex eodem fonte radiabat , transferendum in Legerense monasterium curavit . Sic locum hunc Mariana ^b intellexit . Sic etiam explicandus locus ex miraculis ^c sancti Bercharii abbatis Dervensis , ubi ante Cluniacenses *regula sanctissimi patris nostri Benedicti inaudita* fuisse dicitur *hominibus Francorum imperii* . quod nisi de recentiori illa Cluniacensium disciplina seu strictiori regulæ observatione , aut luxatæ restitutione intelligas , nubem testium contra te insurgere videbis . Sed de his alias : ad ordinem revertor .

Per id tempus Chlotharius & Childebertus , Francorum reges , Godomarum Burgundionum regem bello aggressi sunt , totamque Burgundiam perdomitam inter se partiti , postea ad facinus atrocissimum convenerunt . Chlodovirus eorum germanus , qui regni sedem apud Aurelianos obtinuerat , a Burgundionibus circumventus cæsusque , tres filios impuberes reliquerat , Theodoaldum , Guntharium & Chlodoaldum , qui sub Chrothildis aviæ suæ disciplina nutriebantur . Hos e medio tollere , ut regni portionem ipsis debitam devorarent , Chlotharius & Childebertus patrii ex composito durarunt . Tum , advocatis ad se nepotibus , specie ut regnum inter eos partirentur ; Arcadium ad Chrothildem mittunt , qui forfices & gladium reginæ ostendet ; simulque interroget , quid nepotibus suis fieri velit ; forficibusne tonderi , & privatos vivere placeat , an gladio jugulari . Talibus verbis velut telo icta regina , respondit , malle se mortuos videre , quam tonsos . Mox illi horrendum propositum exsequuntur , dumque duos primos

ANN. CHR.

534.

a Greg. Tur.
lib. 3. c. 18.

cultro crudeliter conficiunt, Chlodoaldus per viros fortes eorum furori subductus, sibi ipse capillos incidit, *clericusque*, id est monachus, ac postmodum presbyter factus est, ut ex Gregorio^a discimus. In vulgatis ejus actis *habitus sacre religionis* dicitur accepisse a Severino monacho, qui tum reclusus prope Luteciam versabatur. Postea in Provinciam, ubi scilicet patris suis ignotus degeret, secessisse; atque inde pacatis eorum animis reversus, apud Novientum seu Novigentum, agri Parisiensis vicum, confedisse: ubi & monasterium construxit, & corpus suum post mortem sepeliri curavit. Childebertus & Chlotharius Aurelianense regnum inter se partiti sunt, parte tamen Theoderico Austrasiorum regi concessa, cui Andecavorum portio sortitione obtigit, ut ex actis sancti Mauri abbatis intelligimus. Ambo fratres, tanti facinoris haud dubie postmodum penitentia ducti, ob Chlodoaldi vitæ sanctitatem magnis demum possessionibus locupletarunt cœnobium Novienti, quod ab ejus nomine & corpore hactenus sancti Chlodoaldi * vocabulum retinet, regio palatio & hortis amœnissimis insigne. In veterrimo martyrologio bibliothecæ olim Pithœanæ, nunc Ottobonianæ, memoratur VII. idus Septembris Parisius, vico Novigento, depositio sancti Chlodoaldi regis & confessoris. ubi regis filium regem appellatum vides, & Parisius situm esse vicum Novigentum, qui quinque millibus passuum ab urbe abest. Illic monachi erant ad sæculum octavum. si quidem synodo Attiniacensi anno supra septingentesimum sexagesimo - quinto subscribit Johannes abbas de sancto Flodoaldo. quod de hoc Novientensi haud dubie interpretandum est. & in epistola Eginhardi ad Gozbertum abbatem, de monasterio sancti Chlodowaldi fit mentio, quod jam dudum collegium est canonicorum sæcularium. Hic primus e principibus Francis est tonsus ac monachus factus, ut perniciem vitaret. Ante eum Sigismundus Burgundionum rex a suis proditus, in habitu^b monachali, quem forte volens ad vitandam necem induerat, in Franciam abductus, interfectusque est. Eadem fors fuit Constantini tyranni, qui Arelati obsessus, ob eandem causam sacerdotio se initiari curaverat.

* S' Clou.

b Marii
Chronie.

ANN. CHR.

537.

X L I.

Silverius pa-
pa monastica
veste indutus.

Post paullo quam id Chlodoaldo accidit, in Silverium Romanum pontificem consimile, novo itidem exemplo, facinus commissum. Quippe Theodora Augusta, cui per Justiniani imperatoris facilitatem omnia licebant, cum Pontificem ad Menam Constantinopolitanum episcopum dejiciendum, Anthimumque, qui ob hæresim Acephalorum rejectus fuerat, restituendum inducere non posset; mandata ad Belisarium ducem misit, ut eum de sede, excogitata causa, dejiceret, atque ei Vigilium substitui curaret. Mox litteræ Silverii nomine ad Vitigem Gothorum regem confictæ, quibus se urbem ei cum Belisario traditurum pollicebatur. His productis, Belisarius eo nomine Silverium ad se in ædes Pincianas vocat. Is apertas cernens insidias, jam tertium accersitus, eo tandem accessit, tum solus ad Belisarium & Antoninam ejus conjugem est intromissus. Dum vero ab Antonina de prodicione constata interrogatur, subdiaconus primæ regionis, ad id conductus, pallium de collo ejus abstulit, & pontificio habitu detracto monasticæ ei vestes injecit. quo facta, Sixtus, regionis sextæ subdiaconus, egressus foras clero nuntiavit, Silverium se ipsum pontificatu abdicasse, & monachum induisse. proinde ipsi se ad alium pontificem subrogandum pararent. Inde post sex dierum spatium Vigilus Belisarii suffragatione suffectus est. Silverius Pataras in Lyciam relegatur, ibidem ærumnis post sesqui-annum confectus.

X L I I.

Meroveus
item, alii que.

c Greg. Tur.

lib. 5. c. 14.

X L I I I.

Carilefus
monachus Mi-
ciacensis.

Eandem Chlodoaldi sortem etiam experti sunt Meroveus Chilperici filius, & Eboricus rex Suevorum in Hispania, quem Andeca, regno ejus per tyrannidem occupato, monachum fieri jussit, & ipse postmodum tonsus, sacerdotio accepto, in Pacensem urbem relegatus, teste Johanne Biclarense, Mauricii imperatoris principatu. quæ quidem anticipato dicta ob argumenti cum prædictis affinitatem. Meroveus vero propter matrimonium cum Brunichilde, Sigeberto patruo suo orbata, initum, Chilperico patri invisus infestusque, cum in custodia à patre tenebatur, itidem tonsus est, *mutatæque veste*, ait Gregorius^c, *qua clericis uti mos est, presbyter ordinatur*, & ad monasterium pagi Cenomannensis, quod Aninsula vocabatur, directus est, *ut ibi sacerdotali regula erudiretur*.

Hoc cœnobium a fluvio præterfluente Aninsula, vulgo Anisola, cognominatum,

Carilefus * seu Karilefus, Arvernus presbyter & monachus, Maximini Miciacensis abbatis, de quo superius ^a diximus, discipulus, regnante Childeberto, consensu & favore Innocentii Cenomannorum episcopi exstruxit. Is monachus primum in Menatensi apud Arvernos cœnobio ad amnem Siolam * posito, cujus origo Brachioni ^b abbati, natione Toringo; instauratio Meneleo sæculi octavi abbati accepta referri debet, cum Avito socio ad Miciacense monasterium Maximini abbatis, tunc celebre, se recepit: ubi postquam in communi virtutum palæstra recte se exercuisset, dimissa, non jam sua sponte, sed Maximini abbatis sui consilio Miciacensium societate, cum Avito commilitone & populari suo in Perticensem solitudinem secessit. Istic cella ab eis exstructa: cui Avitus præfuit, distinguendus ab altero Avito abbate Miciacensi ejus æquali, sed Aurelianis orto, non Arvernus, qui regi Chlodomiro adversus Godomarum ^c Burgundionum regem arma paranti, atque Sigismundum ejus fratrem, quem superiori bello cum uxore & filiis captum in custodia detinebat, necare volenti, prædixisse fertur: Si habito Dei respectu, consilium de interficiendis istis captivis mutaveris, eorumque vitæ peperceris, Deus tibi aderit, certumque de Burgundionibus victoriam obtinebis. Si vero eos occidere sustinueris, tu ipse in manus inimicorum traditus, eadem conditione interibis, idemque tibi eveniet, quod Sigismundo & conjugi ac liberis ejus feceris. At ille stultum & insanum esse reputans, ut inimicis domi relictis, contra reliquos progrediretur, ne ab utrisque hinc inde circumveniretur; despecto Aviti consilio, Sigismundum cum uxore & liberis in puteum præcipitari jussit, atque in Burgundiones cum Theoderico fratre progressus, viri sancti vaticinium expertus fuit, in acie ipsa interfectus anno regni sui quarto-decimo, Christi vicesimo-quarto supra quingentesimum. Ejus caput a corpore defectum, ac conto defixum, per hostium castra circumlatum est. quod ita Francorum animos exasperavit, ut Burgundiones victoria jam elatos, redintegrato magna mole prælio, penitus oppresserint, ac provinciam, extincto Burgundionum regno, in suam redegerint potestatem. Avitus iste Miciacensis abbas obiit quarto-decimo kalendas Januarii, quo die in sincero Adonis martyrologio laudatur ut *spiritu prophetia illustris*; Perticensis vero quinto-decimo kalendas Julii in hæc verba: Aurelianis depositio sancti Aviti presbyteri & confessoris, qui, cum sanctæ religionis fervore sub patre Maximino in monasterio floret, tandem Deo tactus, eremum petiit: ubi aliquanto commoratus, etiam miraculis claruit, ac postea glorioso fine in pace quievit. Hunc Perticensem abbatem vocatum ait ^d Gregorius, additque ipsum apud Aurelianos humatum fuisse, ac super ejus tumulum ecclesiam a fidelibus constructam, quæ hætenus perstat. In loco ejus solitudinis virginum cœnobium hodie quoque visitur, ab ejus * nomine appellatum in pago Carnutensi. Nominis æquivocatio fecit, ut hi duo in unum Aviti commiscerentur.

Carilefus ab Avito Perticensi cum Daumero & Gallo digressus in pagum Cenomannensem, consedit in loco Casa-Gajani appellato ad Aninsulam amnem, qui locus, tametsi amœnus, ab hominum tunc frequentia omnino secretus erat. Illic tamen visebantur parietinæ vetusti ædificii, quamdam operis dignitatem etiam tum retinentes. Ibidem ecclesia itidem superstes erat, a Turibio episcopo sub titulo sancti Petri constructa, ut in actis ^e Cenomannensium episcoporum legimus, ubi Innocentius ejusdem civitatis episcopus multas Carilefo suppetias contulisse perhibetur. Forte Childebertus rex in villa proxima, quæ Madvallis, id est Bonavallis, vocabulo ex Britannica & latina lingua composito, dicebatur, aliquando consistens, inter venandum, bubalo deducente, ad Carilefi cellam progressus est. qui servi Dei sanctitate permotus, prædium ipsi concessit, atque ad eum invisendum Ultrogottham reginam excitavit. Missis qui reginæ desiderium Carilefo intimarent, proposita vicini fisci integra donatione, si modo annueret; vir sanctus respondit: preces Deo libenter pro ejus salute se oblaturum; ceterum rogare, ne ad monasterium accedat. quippe infixum animo, ne unquam cuiquam mulieri huc pateret ingressus. Neque enim decet nos, inquit, qui de Christi censetur familia, vendere nostrum mulieribus adspectum, aut pro capessenda terrena possessiuncula inimico generis humani nostram prostituere animam. Mutaret ergo consilium, & fisci sui partem, cui libuerit, attribueret. Quod etsi non sine molestia accepit regina, a cœpto tamen destitit: atque ab eo tempore hæc consuetudo in Aninsulensi

ANN. CHR.

537.

* S. Calais.

a lib. 1. n.

82.

* la Sioule.

b Greg. de vit.

Patr. c. 12.

Avitus ejus

socius, alius ab

Avito abbate

Miciacensi.

c Greg. Tur.

lib. 3. c. 16.

d id. de gl.

Conf. c. 99.

* S. Avi.

XLIV.

Aninsulensis

monasterii ori-

go.

e Analect.

to. 3. p. 76. &

segg.

ANN. CHR.
137.

monasterio inviolata perseveravit ad Siviardum abbatem, qui hæc scripsit, & sæculo octavo vivere desit. Eadem religio in multis aliis Galliarum cœnobiis diu servata est: cujus rei exemplum in Reomaënsi sancti Johannis cœnobio jam vidimus, alia subinde in horum Annalium decursu observaturi. quæ consuetudo non solum de interioribus monachorum ædibus, sed etiam de oratorio seu ecclesiâ interpretanda est, ut constat exemplo cujusdam Gundæ, quæ sexum mentita, cum rem exploratura ad sancti viri tumulum accessisset, temeritatis meritas luit pœnas. quod factum suo tempore accidisse testatur Siviardus, qui libellum de miraculis vitæ subjecit. Posteaquam in laboriosis vitæ monasticæ officiis confuisset vir sanctus, morte imminente, discipulis convocatis dixit: Filioli, adest mei finis irrevocabilis hora. ideoque peto, ut vestri memores, memores quoque Christi, fidem rectam ipsi fervetis, neque illam ulla adulterina labe corrumpatis. Sit in cordibus vestris defixa cum vera caritate obedientia, ut possitis non modo æternas pœnas evitare, sed repositas in cælo perpetuas & immarcescibiles promereri coronas. His fere dictis, obiit ipsis kalendis Julii. Corpus ejus in suo ipsius monasterio sepultum fuit, postmodum faviente Nortmannorum tempestate translatum in castrum Blesense, ubi hactenus asservatur.

X L V.

Tempus conditi Aninsulensis monasterii certo definire in promptu non est. Id factum constat eo tempore, quo Genomanni Childeberto regi parebant: ac proinde post mortem Chlodomiri Burgundiæ regis, cui hæc provincia ex paterna hereditate fortitione obvenerat. In actis Cenomannensium^a episcoporum variæ referuntur litteræ, tum Carilefi cœnobium suum Innocentio episcopo subjicientis, tum Childeberti hanc subjectionem approbantis: quarum litterarum priores datæ sunt octavo idus Januarii, anno quarto-decimo Childeberti. Verum has litteras, etsi antiquissimas, utpote quæ sæculis octavo & nono in litis contentione productæ sunt, non immerito suspectas reddunt nomina episcoporum subscribentium, quorum nulli in indicibus Turonicæ provinciæ antistitum per id tempus reperiuntur; & census illi, in prædictis litteris expressi in gratiam majoris ecclesiæ Cenomannensis, qui numquam ab Aninsulensibus persoluti leguntur. Accedit, quod monasterium istud semper liberum existisse pronuntiatum est a Nicolao papa, apud quem proluxa de ejus subjectione controversia tum recruduit, quæ antea, Caroli Magni & Ludovici augusti principatu, agitata fuerat. Melioris notæ videtur in archivo Aninsulensi diploma Childeberti regis pro dotatione ejusdem monasterii: ast annus ejus quartus, qui in recentiori apographo legitur, sine dubio mendosus est: tum quia eo anno Childebertus minorennis erat, necdum conjugatus cum Ultrogottha regina, quæ prædictæ dotationi favit: tum quia necdum tunc Cenomanni Childeberto regi parebant, sed Chlodomiro ejus germano, qui non ante annum Childeberti regis tertium-decimum, Christi quingentesimum vicesimum-quartum necatus est. Forfan omissa est in apographo numerica nota x. ac pro xiv. scriptum iv. Hoc diplomate Childebertus Carilefo tradit Madvallem, ubi situm erat Aninsulense monasterium, ejusque fines circumscribit. Idem princeps eundem locum sub suam tutelam suscipit in aliis litteris, Daumero abbati inscriptis: qui Daumerus Carilefi ex Perticensi monasterio socius, ejusdemque in regimine Aninsulensi successor fuit. Eandem gratiam Chilpericus anno regni sui primo confirmat Gallo abbati, qui Carilefi *servus* in libro de vita ejus appellatur. In actis supra^a laudatis Cenomannensium episcoporum exhibetur precaria, Gallo abbati a Domnolo episcopo facta Chilperici anno quinto. Deinceps nullæ ejusmodi litteræ inveniuntur ante precariam ab Hadoindo episcopo factam Sigranno abbati, cui successit sanctus Siviardus, is qui gesta sancti Carilefi litteris mandavit. Ex his intelligimus, Carilefum vita cessisse sub annum istius sæculi quadragesimum, eique successisse Daumerum ante Chilperici regis annum primum, id est ejusdem æræ sexagesimum, quo Gallus Aninsulensibus jam præerat. Hiatus est in abbatum catalogo inde ad Sigrannum. Ceterum mirabitur fortasse aliquis, cur Gregorius Tuorum antistes nullam de Carilefo, qui in sua provincia ante se floruerat, mentionem fecerit. at mirari desinet, cum alios ejusdem provinciæ haud minus illustres, itidemque prætermittos advertet, ac ne nominatum quidem ab ipso, licet Aninsulensis monasterii meminerit, sancti Carilefi vocabulo cum adjuncto opido insigniti, ejusdemque reliquiis nobilitati usque ad tempora Nortmannorum, quando ad castrum Blesas delatæ sunt.

^a *ibid* p. 80.
& seq.

^b p. 104.

Eodem tempore, & quidem pontificatu prædicti Innocentii episcopi, multi alii monachi sanctitate præditi in eundem pagum accesserunt, in eoque monasteria condiderunt, annuente atque suffragante Innocentio; in primis Almirus, Ulfacius, Bommirus, & Constantianus: quibus accensendus etiam Leonardus abbas & auctor cœnobii Vendoperensis, distinguendus a sancto Leonardo Lemovicensi, auctore cœnobii Nobiliacensis, quod nunc sancti Leonardi vocatur, estque collegium canonicorum sæcularium; distinguendus item a sancto Leonardo abbate Cellensi diœcesis Bituricensis, qui eodem sæculo floruerit. Ex his manifestum est, Innocentem seu Innocentium Cenomannensem episcopum instituti monastici maxime fautorem fuisse; nec proinde mirum esse, quod beatum Maurum e Casino in pagum Cenomannensem accerserit, ut in subsequenti videbimus. De sancto Constantiano, nihil certum afferri potest, quippe cujus gesta cum actis sancti Alnei confunduntur. Ejus reliquæ in Brituliensi diœcesis Bellocacensis monasterio asservantur.

Per idem tempus Albinus Andecavensis episcopus, & Leobinus tum abbas Brajacensis, is qui postea Carnutensi ecclesiæ præfuit, ad Cæsarium episcopum, sanctitate & doctrina tum celebrem, cujus superius meminimus, Arelate adierunt. Leobinus *, in Pictavorum urbe infimo loco natus, tantum litterarum studium & amorem a teneris præ se tulit, ut boves pascendo, & terram excolendo, eas didicerit, Noidgeleni monacho in primis præceptore. Deinde in quodam monasterio (sic habet ejus vitæ scriptor) susceptus, refectis capillis monachum induit. Tum cellarium ei creditum cum cura horarum temperandarum. His interdum occupatus officiis, cum nullum fere ad lectionem tempus superesset; ceteris somno indulgentibus, ipse pernox sacris lectionibus dabat operam. Verum hanc lectionis assiduitatem ob luminis, quo utebatur, ingestum dormientibus splendorem, fratribus onerosam animadvertens, fenestræ, quæ oculis eorum patebat, velum opposuit, ut lumen eis redderet subobscurum. Sub hæc incidit ei cogitatio adeundi beatum Avitum, in Perticensi, ita ut diximus, solitudine degentem. Hoc cognito, Nileffus illustris diaconus: Novi, inquit, frater, te majora moliri animo; sed de tribus monitum te velim. Unum, ut nulli episcoporum te obsequiis obliges, quia inter malos bonus, multos invenies detractores. Alterum, ut ne curam ullius ecclesiæ suscipias, ne inter diversos mores aut monachi rigorem perdas; aut, si blandimentis non consenseris, detrahentes ferre non possis. Tertium, ne te exiguo sociis monasterio: quia dum singuli singulos præponere sibi cupiunt, nulli obedientia impenditur. Leobinus nihilo minus, post annos octo in suo monasterio exactos, invisit sanctum Avitum, qui ei suasit, ut post eruditionem, quam in congregatione monachorum percipere volebat, ad se reverteretur. Inde recedens cum quodam sui monasterii diacono, monitorum memor, dimissa, quæ sibi offerebatur, quadam cella ad Ligerim, Lirinum adire parat. Sed a quodam Lirineni monacho, quem forte in itinere offendit, proposita insulæ intemperie revocatus, ab Hilario Gabalitano antistite susceptus fuit. Loci incommodum causante socio, ad Insulæ-Barbaræ monasterium ambo se conferunt, beati Lupi fama & sanctitate allekti. Non multo post vago & inconstanti fratri suum rediit ingenium: at discedere volentem nil moratus Leobinus, quinquennio ibidem conversatur. Inter ea dum Franci cum Burgundionibus atrocia gererent bella, monachis ob Francorum metum huc illucque difflugentibus, solus cum altero sene in cœnobio intrepidus mansit. Irruentibus in locum Francis, ad prodendas monachorum, quas extorquere volebant, reconditas reculas, nec minis, nec tormentis adduci potuit. Inde tandem cum duobus fratribus, Eufronio & Rustico, digressus, ad sanctum Avitum reversus, cellarii officium apud eum exercuit. Post ejus mortem cum prædictis sociis in locum Carbonariam dictum secessit, ibique una in singulis cellulis per quinquennium conederunt, parcissimo cibo, & aqua poculo se se reficientes. Tanta ejus virtutes Ætherium Carnutensem episcopum induxerunt, ut eum diaconum ordinaret, ac Brajacensi monasterio præficeret, cui præfecturæ presbyteri gradum opportunum esse judicavit.

Non multo post tempore ab eodem pontifice ei injunctum est, ut ad sanctum Cæsarium Arelatensem episcopum se conferret, de rebus ad suum profectum pertinentibus eum consulturus. Forte beatus Albinus, tunc Andecavensis antistes,

ANN. CHR.
537.
X L V I.
Alii sancti
monachi Cenomannenses.

X L V I I.
S. Leobini
vitæ compendium.
* S. Leobin.

* de Bron.

ANN. CHR.
537.

eadem de causa idem iter aggressus fuerat, maxime ut de incestis nuptiis Casarii sententiam exploraret. Sciscitanti cur ambo tantum iter suscepissent, respondit Leobinus, se quidem non aliam ob causam, quam ut, dimisso monasterii sui regimine, apud Lirinum privatus degeret, aliisque subiectus. Consilium improbavit Casarius, iussitque ut quantocius ad suos reverteretur, ne eo absente vim regulæ frangerent, & quasi oves sine pastore in direptionem venirent. quod si contigisset, tuæ, inquit, reputabitur culpæ, & omnis eorum iniquitas in tuum redundabit caput. Regressus est itaque Leobinus: sed paullo post mortuo Ætherio, in ejus locum subrogatur, Childeberti regis præmissis, ut tunc mos ferebat, decreto de ejus electione. In episcopatu monastici propositi rigorem indeficienter servavit, sine pompa monachum se, ut antea, demonstrare perseverans. Obiit post annos regiminis duodecim, si qua Carnutensis ecclesiæ tabulis fides, sepultus in suburbana sancti Martini ad vallem basilica. Corpus a Calvinistis in favillas redactum præter caput, quod in Majori-monasterio asservatur. Brajacense monasterium nunc redactum est in simplicem, ut vocant, prioratum, sub titulo sancti Romani martyris: qui prioratus abbatia sancti Petri in valle Carnutensi subest: cui adjunctum est opidulum Brajacum*, caput decanatus cognominis. Leobini annus obitus colligitur ex actis concilii Parisiensis tertii, anno ejus sæculi quinquagesimo-septimo celebrati, cui Caletricus ejus successor subscripsit, cum ipse antea Aurelianensi quinto & Parisiensi secundo interfuisset. Cetera ex ejus actis, certe non improbandis, repetere licet.

* Bron.

XLVIII.
Albini res
gestæ.

Albini mox laudati vitam in litteras retulit Fortunatus tum presbyter, dein episcopus Pictavenfis, suumque hac de re libellum Domitiano, Albini post Eutropium in sede Andecavensi successor, nuncupavit. Albinus in pago Venetensi apud Armoricos non exiguis parentibus ortus, decus ex genere acceptum vix adolescens Deo consecravit in monasterio Tincillacensi, & quidem eo fere tempore, quo sanctus pater Benedictus sæculo nuntium remisit. Ab ipso vitæ religiosæ tirocinio jejuniis, vigiliis, orationi, ceterisque virtutibus sic deditus erat, ut jam tum senibus esset exemplo. Ita vero sensus suos in monasterio composuit, ut, si quando in publicum procedere cogeretur, non aliud extra se spectandum curaret, Christum semper præ mentis oculis & in corde habens. Cum esset annorum circiter triginta-quinque, monasterii rector & abbas eligitur. quo in munere per viginti & quinque regiminis annos ita disciplinæ censuram tenuit, ut sub eo peccandi licentia periisse videretur; cum ad eradicanda vitia sollicitus, tum inferendis virtutibus, donisque caelestibus intentus.

XLIX.
Tincillacense
monasterium.

Quodnam fuerit illud Tincillacense, aliis Cincillacense, monasterium, quove in episcopatu situm, nullus hactenus definire potuit. Ut Andecavensi illud attribuamus, suadet Albini electio in episcopum Andecavensem, tametsi ex Venetensi, ob virtutum splendorem, facile accersiri potuit. Verum id majoris momenti, quod Fortunatus, ex Pictavorum urbe Andecavos profecturus, adiit cœnobium Tincillacense, uti ipse testatur^a in carmine de itinere suo ad Radegundem & Agnetem abbatissas Pictavenfes, quas sic alloquitur.

^a Fortunat.
lib. II. c. 24.

Nam me digressum a vobis Eomundus amator

Illam suscepit, qua bonitate solet.

Hinc citus excurrens, Cariacæ devehor aulam:

Tincillacensi perferor inde loco.

Hinc sacer antistes rapuit me Domicianus,

Ad sancti Albini gaudia festa trahens.

Ita hos versus restitui ex optimæ notæ codice Corbeiensi, ante annos octingentos exarato: cum apud Browerum legeretur distinctis verbis, *eo mundus*; & mox, *Tunc Illacensi*: quamquam hoc posterius jam restituerant focii Bollandiani. Ceterum tam ex istius codicis lectione, quam ex variis vitæ sancti Albini codicibus, non dubito quin legendum sit *Tincillacense*, non *Cincillacense*: quod monasterium ut Andecavensi potius quam Venetensi pago, ex quo Albinus oriundus erat, tribuamus, suadet prædictum Fortunati ex urbe Pictavorum iter in urbem Andecavorum. Quippe digressus ab Eomundi hospicio, mox venit ad Cariacam aulam, forte *Carieres* prope

prope Toarcis-castrum *; inde in Tincillacensē monasterium, hinc raptus a Domiciano episcopo in urbem Andecavorum; atque adeo tribus aut quatuor diebus hoc totum confecit iter: quod longe prolixius futurum fuisset, si ex Pictavorum urbe Andecavos per Namnetensem & Venetensem pagum accessisset.

Adelphio Andecavorum antistite mortuo, in Albinum eligentium suffragia convenerunt. Pontificis meritum subsecuta miracula comprobarunt. In his, cæco lumen dicitur restituisse, cum *Asiacum monasterium paterna sollicitudine visiteret*; uti & Genomero monacho Tincillacensi. Asiacum duplex invenio, ac utrique adjunctum prioratum, unum Cormeriacensi, alterum Nucariensi monasterio subjectum, sed apud Turones, non apud Andecavos, ad quos prædictum Asiacum pertinebat. Fuerit ergo prioratus ille, *Asé* vulgo appellatus, diocesis Andecavensis. Jam vero cum in conciliis Arvernensi ^a anni tricesimi-quinti, atque post triennium in Aurelianensi ^b tertio, cui Albinus subscripsit, incestæ nuptiæ penitus damnatæ fuissent, injunctumque episcopis ut examinarent in suo quisque territorio, id est diocesi, ignorantia an contumacia perpetratæ fuissent, diris in eos qui a se se separari nolent intentatis: cum, inquam, exsequendis hisce decretis Albinus strenue navaret operam, *incestarum nuptiarum*, ait Fortunatus, *exsecrabilis copulationis jura condemnans*: demum quorundam episcoporum *vi coactus est, ut excommunicatas a se personas absolveret*. Id in quodam concilio in cujusdam præpotentis personæ gratiam factum innuit idem auctor. nam cum Albinus rogaretur, ut eulogias, quas reliqui antistites, ad personam communionem suspensam directuri, benedixerant, & ipse signaret in signum redditæ communionis, ait ad sacerdotale concilium: Etsi ad imperium vestrum ego signare compellor, dum vos Dei causam recusatis defendere, ipse potens est vindicare. Et quidem, antequam eulogias ejus excommunicata persona susciperet, exspiravit. Scrupulum sancto antistiti movit hoc factum, de quo mox Cæsarium Arelatensem episcopum consulturus Arelate cum Leobino, ut mox dicebam, adiit. Quid responsi retulerit, non declarat Fortunatus, neque etiam Leobini vitæ scriptor: tametsi uterque istius itineris meminit. Id vero accidit non multo post concilium tertium Aurelianense: siquidem Cæsarius vix quadriennium supervixit. Forte huc revocandus conventus episcoporum apud Andecavos, in vita sancti Melanii ^c Redonensis episcopi memoratus, qui Melanius Albino, aliisque episcopis eulogias in fine synodi dedisse perhibetur. Similem ob causam habita fuit per ea tempora synodus Tullensis, cujus memoriam nobis servavit epistola Mappinii episcopi Remensis ad Nicetium Trevirensis, qui pariter ob damnatas ejusmodi nuptias exagitatus fuerat. Hæc de sancto Albino fusius persequi a nostro instituto non videtur alienum: tum quia is est, qui sanctum Maurum in Andecavensem pagum admisit: tum quia insigni apud Andecavos monasterio, sancti Albini nomine & reliquiis ornato, occasionem præbuit, ut inferius exponemus.

Leobini æqualis & concivis fuit Paternus * episcopus Abrincatensis, cujus gesta itidem Fortunatus ad posteros transmisit rogatu Marciani abbatis, haud dubie Eneffionensis. Hoc monasterium, quod alii Eneffionense, alii Ansionense vocant, jam stabat ante sæculum sextum; sed quo auctore, quoque tempore cœperit, nobis latet. Sunt qui ejus originem tribuunt sancto Jovino, cujus nomine postea insignitum fuit, uti & reliquiis decoratum. Hunc Maximini Trevirorum episcopi germanum fratrem dicunt recentiores, uti & Maxentium Pictavensem, tametsi in actis beati Maximini a Lupo abbate editis, solus Maxentius Maximino frater adscribitur. Situm est monasterium prope Marnas, vicum pagi Mirabellensis, prope Toarcium * opidum, inter duos amnes, Thoedam * & Divam, qui in Ligerim devolvuntur. Principio duplex istic erat cœnobium: unum ^d in vertice montis sub titulo sancti Johannis-Baptistæ; alterum sancti Petri versus orientem. Præter has majores basilicas aliæ duæ minores erant, nempe sancti Johannis Evangelistæ ad austrum, & sancti Christophori martyris, ubi primitus sancti Jovini corpus humo conditum fuit. Hæc penitus jam dudum eversa est, ac pæne etiam jacet sancti Petri basilica, superstitite una sancti Johannis Evangelistæ ecclesia post varias clades & eversiones, cum monasterio, quod modo sancti Jovini * de Marnis a vicino Marnarum vico appellatur. Nullum ejus loci abbatem invenimus ante Leonegisilum, a quo Generosus ejus postea successor, monasticum habitum suscepit. Hic est Generosus abbas, qui Paternum in Ansionense monasterium admisit, vixdum adolescentem, Pictavis ortum, & a

ANN. CHR.
537.
* *Touars.*

L.
Albini episcopus.

^a *Conc. Arvern. c. 12.*
^b *Aurel. 3. c. 10.*

^c *Conc. to. col. 1828.*

L I.
S. Paternus episcopus Abrincatensis.
* *S. Patier.*

* *Touars.*
* *le Toué & la Dive.*
^d *Aff. sec. 1. Bened. p. 638. &c.*

* *S. Juvin de Marnes.*

ANN. CHR.

537.

Scubilio ejus
socius.

Julitta matre nobili piissime educatum. Is a primis vitæ monasticæ rudimentis cellario præpositus, in ipso primo gradu dedit indicium futuræ dignitatis. Parentum viciniam & consuetudinem ægre ferens, cum Scubilione *ejusdem cellula*, id est cœnobii, monacho in Constantinum Neustria pagum se recepit, uno secum delato psalterio. Necdum pallium monasticum gerebat Paternus, quod forte nonnisi provectoribus ætate ac virtute monachis concedebatur. Scubilio vero jam emeritus; cum illud gestaret, *ad fratrem suum sibi coaquandum suum dimisit pallium*. Sic apud Græcos monachi distinguuntur in ordines tres, novitios, perfectos seu professos, & perfectiores, qui suis quique distincti vestibus. Novitiorum est tunica, cingulum & pileus: perfectorum pallium: perfectiorum cuculla. Atqui tamen Paternus jam tum votis adstrictus erat, tamen necdum gestabat pallium, quo nomine nescio an cuculla designetur a Fortunato. Cum vero ambo in quamdam insulam, majoris solitudinis causa, vellent secedere; vir quidam religiosus, Amabilis nomine, eis auctor fuit, ut apud Sesciacum consisterent ad expurgandum fanum, ubi profanæ superstitionis sacra execranda etiam tum incolæ frequentabant. Hinc antrum montis proximi ad habitandum eligunt, ut ad fanum adventantes a nefario cultu compescerent. Res pro votis successit, non sine fremitu & repugnantia hominum insanis ritibus addictorum.

LII.

Alii discipuli.

Paterno & Scubilioni adjuncti sunt nonnulli discipuli, quorum primus fuit Witherius. Paterni supra ceteros rigidior vitæ ratio erat. Huic pro cibario nihil aliud præter panem & aquam, atque olera sale condita. Lectulus nullus, nulla lectaria: sola ei vestis cum cilicio per noctem, sicuti per diem. Conspectum virorum, nedum feminarum, penitus respuebat. Id genus vitæ austerioris, *quod supra propositum regula erat*, Generosus abbas, post triennium ad requirendos discipulos, bene pro Christo fugitivos, istuc fama vulgante profectus, temperari jussit, dato mandato, ut *cellulas, quas ipse construxerat*, id est monasteria, *in catro* certis vicibus visiteret. forte quod præ debilitate virium equo incedere non posset. nam monachos, quantumvis severiores, equis non raro, ubi foras progredi cogebantur, usos fuisse, multis exemplis probare in promptu est. Non tulit Leontianus Constantiensis antistes, ut Paternus ad pristinum monasterium reverteretur. atque ut eum suæ diocesi strictius obligaret, diaconum, ac mox presbyterum ordinavit. Unum Scubilionem extorquere potuit Generosus, quem etiam postmodum ad Paternum redire permisit. Ex illa demum spelunca, veluti ex quodam alveario, probatissimorum examina monachorum prodierunt, per circumpositas dispersa civitates, Bajocas, Cenomanos, Abrincas, & Redones Aremoricæ urbem: quibus in locis monasteria, Paterno auctore, accreverunt.

LIII.

Paternus abbas.

a Fortun.

lib. 3. c. 20. &
lib. 7. c. 23.

Nonnullis videtur is esse Paternus abbas, ad quem exstant versus ^a Venantii Fortunati, quod facile concederem, nisi temporis ratio repugnaret. At Paternus longe ante desiit esse abbas, quam ex Italia in Galliam accederet Fortunatus, qui nec eum viventem in Gallia episcopum videre potuit, mortuo quippe Paterno biennio ante Fortunati in Galliam adventum. Jam septuagenarius raptus est ad sedem Abrincatensem in locum Ægidii, qui anno ejus sæculi unde-quinquagesimo subscripsit concilio quinto Aurelianensi, obiitque post tres admodum annos. Mirum est, Scubilionem, qui Paterno tantopere addictus erat, eidem episcopo non adhæsisse, adeo ut solitudinem suam tam sanctæ atque amicæ consuetudini præferret. Annum in episcopatu tertium-decimum agebat Paternus, cum ecce altera die paschæ, fratres Sesciacenses visitare cupiens, in morbum incidit, eodemque tempore Scubilio in cœnobio Maudanensi. Nuntios ad se invicem simul dirigunt, ut priusquam e sæculo discederent, mutua præsentia fruerentur. Ibat Scubilio a Paterni nuntio admonitus: sed, *brachio maris opposito*, non potuit nocturno tempore transfretare. Interim cum viri sancti a se se trium millium spatio distarent, eadem nocte ambo pias animas emisissent ad Christum ^b anno ejusdem æræ sexagesimo-quinto. Eodem etiam tempore Lauto Constantiensis episcopus, qui morienti Scubilioni adfuit, & Lascivus, ut videtur, Bajocensis, hic Paterni, ille Scubilionis exsequias curarunt, & utrumque apud Sesciacum sepulturæ mandarunt. Sic uno eodemque momento mortuis, eodem etiam suprema funeris persoluta. Visuntur hodiè quoque amborum cenotaphia in vico sancti Paterni ^{*} diocesis Constantiensis, haud procul a Grandi-villa opido ad oram Oceani, ubi situm fuisse videtur monasterium Sesciacense, jam du-

b Aſſa Jac.

1. Bened. P.

153.

* S. Pair.

dum penitus excisum. Locum possidet abbatia sancti Michaëlis in monte Tumba ex dono Richardi secundi ducis Nortmannorum. Istic anno sexcentesimo septuagesimo-quinto supra millesimum sancti Gaudi episcopi Ebroicensis corpus inventum est. De Maudanensi monasterio non improbanda est conjectura Arturi in Neustria pia, id esse Maduinenſe, diœcesis itidem Constantiensis, cujus loci abbas fuit sæculo nono sanctus Odobertus. Tantum de Paterno & Scubilione, qui ambo fastis sacris adscripti sunt ad diem Aprilis sextum-decimum. Generosus abbas, is qui utrumque in monasterium Enſionenſe admisit, ibidem colitur decima die Julii, itidemque in vicino prioratu, ab ejus nomine appellato.

Per decem annos, quibus hic liber continetur, primum in conciliis occurrit Vafense * secundum, Decio juniore consule, id est anno ejus sæculi undetricesimo, habitum, præside Cæsario episcopo Arelatenſi. Concilii canon primus nos docet, magnam tunc temporis fuisse scholarum penuriam, nec in majoribus passim ecclesiis hoc institutum viguisse: quandoquidem patres jubent, ut omnes presbyteri, qui sunt in parochiis constituti, secundum consuetudinem, quam per totam Italiam salubriter teneri cognoverant, juniores lectores, quantoscumque sine uxore haberint, secum in domo sua recipiant, quos, ut boni patres, spiritaliter instituunt in psalmis, lectionibus divinis & in lege Domini, ut sibi dignos successores provideant. Non mirum itaque si in monasteriis, ubi ejusmodi vigeat institutio, externi etiam nonnumquam alerentur. qualis fuit ille Meroveus, Chilperici regis filius, qui a patre tonderi jussus, in monasterium Aninsulense missus fuit, ut ibi ecclesiasticis regulis informaretur. In secundo canone præcipitur, ut presbyteri, quibus eo in concilio per omnes parochias verbum Dei prædicandi facultas datur, si per se se id exsequi non valeant, saltem ipsi curent, ut sanctorum Patrum homiliae a diaconis recitentur. *Si enim verba^a Domini, & prophetarum, sive apostolorum a presbyteris & diaconibus recitantur: Ambrosii, Augustini, seu & parvitas meæ, inquit Cæsarius, aut quorumcumque sanctorum a presbyteris & diaconibus quare non recitentur?* Ita Cæsarius, qui huic concilio interfuit, & homilias suas, cum ipse non posset, per presbyteros & diaconos prædicari curabat. Quin etiam novas quandoque homilias ab aliis in ejusmodi usum condi curabant episcopi, quales sunt homiliae^b Abbonis sæculo nono monachi sancti Germani apud Parisios, quem Froterius Piëtavensis & Fulradus Parisiacensis compulere ad cudendas id genus homilias *ad utilitatem simplicium clericorum*, qui eis ad prædicandum populo uterentur.

Concilium Toletanum secundum, habitum anno quinto Amalarici regis, id est biennio post Vafense, de pueris rem definit, ecclesiasticis regulis magis accommodatam: nempe ut hi, quos voluntas parentum a primis infantiae annis clericatus officio manciparit, mox ut detonsi, ac ministerio ecclesiastico contraditi fuerint, in domo ecclesiae, sub episcopali praesentia, a praeposito sibi erudirentur ad decimum-octavum ætatis annum, quo facultatem haberent vel caelibatum, vel conjugium eligendi.

Unum observo in concilii Aurelianensis secundi canone tertio-decimo, ut abbates, martyriarii, reclusi, vel presbyteri *apostolia* dare non præsumant. ubi *epistolia* legendum esse monet vir claræ memoriæ Carolus Cangius, idque probat ex canone sexto concilii secundi Turonensis, quo statuitur, ut nullus clericorum vel levitarum *epistolia* facere præsumat. quod de litteris pacificis seu communicatoriis intelligendum est, quæ foras profecturis in signum communionis dabantur ab episcopis.

ANN. CHR.
537.

L I V.
Concilium
Vafense de
scholis.
* de Vafion.

a Cæsarii vlt
ta lib. 4. n. 31.
lege Præfat. in
to. 5. S. Au-
gustini.

b Spicil. 10.
p. 79. &c.

L V.
Tolentanum
I I. de pueris
clericis.

L V I.
Aurelianen-
se II. de epi-
stolis.

ANN. CHR.
538.

ANNALES ORDINIS S. BENEDICTI.

LIBER QUARTUS.

Ab anno Christi 538. ad annum 542.

I.
Belli Gothici causa & effectus.

AM toti Italiae suprema clades ex Gothico bello imminere videbatur, jam omnia tumultu & armorum strepitu permiscebantur, jam denique gravissima fames Campaniae, immo universae paene Italiae incumberebat: cum Benedictus, malorum omnium aut testis, aut praescius, cum praesentibus remedium aliquod afferre conabatur, tum ex futurorum praenotione se suosque, immo & hostes ipsos ad recta consilia flectebat, aut animabat. Et quia haec omnia ex bello Gothico, tamquam ex fonte orta sunt, paucis ejus originem ac progressum juvat exponere. Postquam Odoacer rex Herulorum, atque Italiae invasor, pulso qui eum auxilio acciverat Augustulo imperatore occidentis, rex Italiae acclamatus fuerat; atque ipse a Theodorico Ostrogothorum rege Italiae regno & vita spoliatus fuerat; Italia ipsa in summa rerum tranquillitate sub Theodorico per annos fere triginta-tres versata est. Verum, cum eo extincto Amalafuenta filia; ob immaturam Athalarici filii sui aetatem, omnia pro arbitrio suo regeret; in odium tandem Gotthorum incurrit, & Athalarico filio impubere mortuo Theodahatum suffecit, cum eo, ut ipsa sub illo, non secus ac sub filio suo, regnaret. Conditionem accepit, sed non diu servavit Theodahatus: immo Amalafuentam, de fuga sua in Graeciam cogitantem, in insulam conjecit lacus in Tuscia Vulturnensis, eamque paullo post impie necari iussit. Hoc comperto, Justinianus augustus Amalafuentae necem armis persequi maturavit, & Francorum reges ad affinis suae mortem communibus armis vindicandam perpulit. Hinc Mundus in Dalmatiam, Belisarius in Siciliam missi, initium dederunt internecino illi bello, quod Justiniani imperii anno nono, Christi Domini quingentesimo tricesimo-quinto coeptum, Gothicæ in Italia dominationi finem post annos septemdecim imposuit, atque maximarum ibidem calamitatum causa fuit. Theodahato, primam belli molem segniter sustinenti, Vitiges a Gotthis altero incepti belli anno suffectus, post triennium a Belisario in obsidione Ravennae captus, locum fecit Hildobaldo, moxque Hildobaldus Ararico: quem a Gotthis ipsis caesum excepit Totilas anno Gothici belli septimo desinente. Eo demum, cum regni annum undecimum ageret, victo, & per Narsetem interfecto, Teias a Gotthis subrogatur, sub quo Gotthorum in Italia regnum penitus excisum est anno ejus saeculi quinquagesimo-secundo. Sic Justinianus in regnum Italiae restitutus postliminio est, idque retinuit Justinus ejus

successor usque ad Langobardorum invasionem, de qua in consequentibus agendum.

Anno ejusdem belli quarto tanta frugum inopia Italiam afflixit, ut alii panem e glandibus commolitis confectum esitarent, unde magna eidem perniciēs contigit; alii se ipsi conficerent, alii denique alios interfectos absumerent; nec defuerint matres, quæ, famis impotentes, rabiem ejus in proprios liberos exercuerint. Huc referendum id quod de sancto patre Benedicto scribit^a Gregorius, nempe cum fames Campaniæ, in qua situm fuisse Casinum diximus, incolas ad summam egestatem adduxisset, jamque tritico in Benedicti monasterio deficiente, panes omnes ad quinque consumti essent; fratres inopiæ metu percussos ac contritatos fuisse, eorumque timiditatem *modesta increpatione* beatum Patrem correxisse, ac certa divinarum promissionum fiducia relevasse. Cur de panis, inquit, inopia animi vestri tristitia dejecti sunt? Hodie quidem minus est, sed crastina die abunde habebitis. Et quidem sequenti die ducenti farinæ modii ante fores *cellæ* seu monasterii inventi sunt: sed per quos, Deo providente, istuc delati fuerint, hætenus fuit incompertum. Hoc miraculo recreati fratres, Deo gratias ex animo retulerunt, didiceruntque jam de abundantia, nec in egestate ipsa, dubitare, dum justitiam Dei ejusque regnum, ut par est, præ omnibus quærent. Sic exhausta fuit aliquando Benedicti substantia, fides numquam.

Eodem tempore alia duo acciderunt, quæ idem Gregorius^b etsi ex ordine non commemorat, continenter tamen facta fuisse satis declarat. Nimirum cum hæc alimentorum inopia Campaniam affligeret, quidam subdiaconus, Agapitus nomine, magnopere ab ipso postulavit, ut sibi nonnihil olei daret. Mox vir Dei, qui nihil sibi reliqui in terra volebat reservare, ut omnia cum fenore in cælo recuperaret; quidquid olei in exiguo vasculo supererat, petenti dari jussit. Res dictu parva: sed quam inopia fecerat argumentum ingens caritatis. Verum, quemadmodum œconomis non raro contingit meticulosos esse, & humanæ plus industriæ, quam divinæ misericordiæ confidentes; monachus, qui cellarii curam habebat, jubentis quidem verba excepit, sed ea exsequi dissimulavit. Postea vero inquirenti an id dedisset, rem ut erat fassus est; aiens, si istud tradidisset, nihil omnino fratribus superfuturum. Tunc vir Dei indignatus, aliis præcepit, ut hoc ipsum vas vitreum cum oleo per fenestram abjicerent, ne in *cella*, id est in monasterio, aliquid per inobedientiam remaneret. Nec mora id factum. At cum præcipitium ingens sub ipsa fenestra saxorum mole exceptum pateret; vas quidem vitreum in saxa decidit, sed omnino illæsum, atque integrum cum oleo restitit. Benedictus vero statim id ad se referri, atque, ut erat integrum, petenti tribui præcepit. Sub hæc ne ad commonendos fratres tam præclaræ occasione deesset, convocatis omnibus inobedientem monachum coram increpuit, & contumaciam ei suam atque infidelitatem exprobravit. Continuo cum fratribus se ad orandum prostravit, ipso in loco, ubi dolium oleo vacuum erat. Cumque vir sanctus orationi insisteret, tanta olei copia dolium implevit, ut ejus operimentum oleo excrecente efferretur, oleumque ipsum redundaret in pavementum. Tunc diffidentem inobedientemque fratrem pluribus admonuit, ut fidem habere disceret, atque humilitatem. Is vero salubriter inde pudefactus, & cum eo fratres omnes experimento didicerunt, nequaquam divinæ providentiæ diffidendum, nec magistri sui jussionibus repugnandum, quando tanto cum fenore caritati ejus Deus vicem rependisset. Eadem caritas fecit, ut pro duodecim denariis, quos a paupere debitore durus quidam exactor repetebat, tredecim divinitus, cum in monasterio nulli essent, Benedictus obtineret, atque debitori ad persolvendum debitum erogaret, ut Gregorius^c a Peregrino monacho rescivit. Sic fide sua vir sanctus, quasi communis quidam fons, & dantibus, & accipientibus profluebat.

Inter has Italiæ ærumnas, cum plurimi alio salutem quærent, Cassiodorus, ex consule & præfecto-prætorio, post administratam sub Athalarico, Theodato & Vitige Gotthorum regibus rempublicam, nuntium sæculo remisit, condito apud Schyllacium Calabriæ urbem Vivariensi monasterio, uti fufius infra dicturi sumus. Romanus vero monachus, is qui Benedictum principio in specu Sublacensi aluerat, in Galliam accessisse, atque apud Fontem-Rogi, diœcesis Autisiodorensis vicum, tumultuario opere monasterium construxisse traditur. Distat hic locus sex leucarum

ANN. CHR.

538.

I I.

Famis tempore quid S. Benedictus egerit.

^a Greg. lib. 2. Dial. c. 21.^b id. c. 28.

c. 29.

^c Greg. lib. 2. Dial. c. 27.

I I I.

Cassiodori successus Schyllacium, Romani in Galliani.

* *Dreuz.* intervallo ab urbe Autifiodoro ad austrum, ubi nunc Drogia * opidulum cernitur.

ANN. CHR.

539.

I V.

Johannis ab-
batis Reo-
maënsis obitus
& miracula.

NON longe hinc abest cœnobium Reomaënsē, cujus auctor & primus abbas Johannes, de quo superius mentio facta est, e vivis excessit, cum annos fere centum ac viginti attigisset, sensibus nihilo minus atque animo integer. Inerat in eo virtutum omnium series & ornamentum. Mens modulo contenta suo, nec umquam turpi lucro dedita, semper sibi constans & eadem. Jocos non minus, quam obscœna dicta vitavit. Sollicitudinem rerum temporalium numquam, vix rerum necessariorum curam admisit. Id vero in primis curabat, ut discipuli his imbuerentur disciplinis, in quibus ipse ab ineunte ætate exercitatus, ad culmen perfectionis evaserat. Naturæ tandem concessit quinto kalendas Februarii, anno quingentesimo duodecimo, secundum calculum Victorii, qui cyclum suum exorsus est ab æræ christianæ vicesimo-octavo. Sepultus est vir sanctus *haud procul a cœnobio*, id est basilica, ita enim *cœnobii* vocabulum in his actis non semel usurpatur: sed intra *terminos monasterii*, donec ejus corpus in basilicam illatum est a Leopardino, qui quartus post eum abbas locum rexit. Primus quippe ab illo abbas fuit Silvester, & ipse inter sanctos habitus; dein Mummolus, cognomento Bonus; tum Leopardinus, qui primam sancti Johannis translationem fieri curavit. Alterius auctor fuit Betto Lingonensis antistes Carolo Magno imperante: ne quid dicam de tertia, cum nempe sacrum beati Johannis corpus, ob Nortmannorum infestationes, confugii causa, in opidum Sinemurum * delatum est. Johannis memoria celebris est in antiquis martyrologiis ad quintum kalendas Februarii: quo die Hicanis a Notkero vocatur.

* *Semur.*

Res ab eo gestas primus scriptis excepit Reomaënsis anonymus ejus discipulus, easdemque politiori ac prolixiori stilo exornavit Jonas abbas; beati Columbani discipulus, rogatus a Reomaënsibus, cum ad eos divertisset anno tertio Chlotarii junioris, ut suo loco dicturi sumus. Libello de Johannis vita alterum subjecit de ejus miraculis dialogi modo, interlocutore Læto diacono: tertium adjunxit anonymus quidam, qui sæculo nono vixit. In dialogo meminit Jonas Secundini Patricii, qui cum epistolam a Johanne in gratiam cujusdam pauperis scriptam proculcasset, magnis doloribus vexatus est; sed facti pœnitens sospitatem recepit. Subdit Lætus germani sui Fidamioli receptam ex quartana febre sanitatem. Is videtur esse Lætus monachus, qui Johannis epistolam ad Secundinum detulit. Cum ergo interlocutor a Jona, qui longe serius vixit, inducitur, id fit oratorio more.

V.

Silvester ejus
successor.

In fine laudat Jonas Silvestrum abbatem, quem Johannes ipse vivens successorem suum designaverat. Is & religionis forma, & regulæ accurata disciplina vestigiis magistri incedens, longo tempore floruit, Chlothario atque Childeberto acceptissimus *ob meritum sanctitatis*. Huic clericus quidam, quem contractio nervorum & manuum debilitas gradiendi & operandi impotem reddebant, oblatus, olei perunctione a Silvestro pedum agilitatem, a beato Germano Parisiorum episcopo manuum usum recepit. cujus rei meminit Fortunatus in libro de vita beati Germani. Obiit Silvester septimo-decimo kalendas Maii, sepultus in basilica sancti Johannis. Hæc ex Jonæ dialogo.

V I.

In subsequenti libro miraculorum duo tantum observare sufficiat, nempe quoddam pœnitentiæ genus, quod homicidis, aliisque ejusmodi facinorosis hominibus antiquitus imponi mos erat, ut ferreis vinculis eorum brachia, quandoque etiam venter constringerentur: sicque palabundi vagari sinebantur. Alterum, feminis olim in monachales ecclesias negatum fuisse aditum. Id etiam ad viros extendebat Johannes noster, ut superius observatum: sed cum hæc severitas postea remisisset; processu temporis, ait scriptor miraculorum alter, ejus loci fratres religioso sancivere consilio, atrium cœnobii, id est ecclesiæ, a frequentia feminarum perpetuo coercere; regulari professioni non integrum fore arbitantes, muliebri frequenter vel adspectu insuescere, vel alloquio implicari. Unde quædam pagi Reomaënsis mulier, oculorum usu destituta, per dies quam plures limina basilicæ subire prohibita, cum ad prospectum monasterii aliquando accessisset, fuis precibus adepta est, quod cupiebat, experta Johannem beatissimum absentem etiam votis adesse. Multa hujusce interdicti exempla occurrunt in actis Sanctorum nostrorum, quæ in præfationibus nostris retulimus. Insigniora quædam huc afferre juvat. In monasterio Floria-

Feminis ne-
gatus in ba-
silicis mona-
sticis aditus.

censi id *ex antiqua consuetudine* jam tempore Adrevaldi monachi sancitum erat, idque unum mulieres, junctis spectabilium virorum precibus, ab abbate & monachis extorquere potuerant, ut ad venerandas sanctorum reliquias, extra portam monasterii, in loco nemoribus confito tentorium extenderetur, ubi sacrae reliquiae certis dominicis diebus depositae, communi venerationi exponerentur. Eodem tempore, id est saeculo nono, Castrenses monachi, teste Aimoino, non illo Floriacensi, sed Prateni sancti Germani, cum sancti Vincentii martyris reliquiae istuc allatae fuissent, sanctum corpus servandum, venerandumque in ecclesia beatae Mariae *ante ipsius caenobii portam* collocaverunt ob mulierum frequentiam, quibus monasterii ipsius aditus, adeoque principis basilicae, *ex antiqua Patrum ejusdem loci consuetudine* denegabatur. In nonnullis figebatur crux longiuscule a forinseca monasterii porta ^a in signum, quousque uterque sexus admitti deberet. quale signum etiam nunc visitur in eremo Camaldulensi. Hinc apud Cluniacenses prope monasterium exstabat ^b oratorium, ubi nobilissimae mulieres causa orationis recipiebantur. Eadem etiam disciplina viguit ab ipsis primordiis in caenobio Fuldensi, ut patet ex actis sanctae Liobae abbatissae, cui uni licebat Fuldensem ingredi basilicam ex concessione sancti Bonifacii popularis & consanguinei sui. Perseverabat eadem lex principatu Friderici primi imperatoris, cognomento Aenobarbi, qui ingressu ejusdem basilicae abstinuit, propterea quod *regina*, id est imperatrix, *in comitatu ejus erat*. Interdictum istud violare non ausus est Johannes Merlavius abbas, nisi prius obtento diplomate Bonifacii papae noni. tamen id impune non tulit, Fuldensi basilica fulmine tacta post triduum, quam salubris haec severitas emolliri coepit. Idem in caenobiis Lindisfarnensi apud Anglos, in Elnonensi, Sithiensi & Stabulensi apud Belgas, in Romano sancti Pauli, aliisque permultis, ne dicam omnibus, usus primis illis purioris aevi temporibus obtinebat, atque adeo in ipso nostri ordinis principe monasterio Casinensi, ut initio libri sequentis observabimus. Quin Turonici basilicae Martinianae canonici eam, quam a monachis acceperant, disciplinam, etiam abjectis monasticis institutis, per multos annos retinuerunt, uti perspicuum est ex epistola ^c Leonis papae septimi ad Hugonem abbatem. Ex communi illa monasteriorum lege factum est ut Cartusienenses & Cistercienses ab ipso suae institutionis initio hanc disciplinam instauraverint, uti & Grandimontenses. quod sanctus Stephanus hujus ordinis auctor in regula sua praescripsit. Excipiebantur nihilo minus ab illa severitate festa nonnulla, puta dedicationis; sed & sollemnes illi ritus, quando pueri Deo ab utroque parente offerebantur. Haec dixerim, non quo disciplinam illam in monasteriis nostris restitui posse putem: sed ut majorum nostrorum exemplo admoneam fratres nostros, ut saltem chori sui interiores, quoad licet, aditus prohibeant a saecularium hominum tumultu & frequentia, nedum a mulierum ingressu, quae utinam ad ipsos etiam sacri altaris gradus aliquando non obrepent impune! Laudanda in primis hac in re Latiensium nostrorum religio, qui laicos homines non modo in chorum ecclesiae suae non admittunt, sed ne quidem in monasterii claustra interiora, uti oculis quondam nos ipsi conspeximus.

Altera de homicidarum poena observatio petitur ex eodem libro de miraculis sancti Johannis abbatis, ubi quidam ob admissum facinus ferreis vinculis constrictus, cum varia sanctorum oratoria perlustrando, atque unius brachii nexu solutus fuisset, alterius etiam ad sancti Johannis tumulum relaxationem obtinuit. Id genus poenitentiae ab episcopis & presbyteris non raro imponebatur ob crimina graviora, maxime ob homicidium. neque enim quovis tempore poena capitis plexa est hominis caedes. Quippe *consuetudine antiqua*, ut legitur in libro nondum edito de miraculis sanctorum Floriani & Florentii, in partibus Franciae interioris mos inoleverat, ut quisquis propinquiorem sibi gladio peremisset, & postea poenitentia ductus, ad pontificem crimen admissi facinoris detulisset; ipso decernente pontifice, ex ejus gladio ferrei nexus componebantur, & collum homicidae, venter, atque brachia constringebantur ex ipsis ferreis vinculis: sicque ex propria patria pellebatur, peregrinari coactus Romam, dein per diversa sanctorum loca, quousque divina pietas eadem vincula resolvisset. Deinde exemplum affertur cujusdam clerici, nomine Amelii, qui ob necatum avunculum ab Aretario Trajectensi episcopo hoc judicium subierat: at solutus meritis sancti Florentii,

ANN. CHR.
539.

^a *Aff. Sac.*
^{4.} *parte 1. p.*
^{551.}
^b *Aff. Sac.*
^{5. p. 163.}

^c *Spicil. 10.*
^{2. p. 375.}

V I I .
 Homicida-
 rum poeniten-
 tia.

AN. CHR. 539. „ absente abbate, obnix obtestatus est fratres, ut ex nomine abbatis deprecato-
 „ riam epistolam eidem episcopo, a quo in pœnitentiam missus fuerat, scriberent,
 „ ut cum in sua parochia reciperet: ut quem divina benignitas ac meritum sancti
 „ Florentii visibilibus solvisset vinculis, ipse quoque interioribus sua pontificali au-
 „ ditoritate eundem omnino absolutum declararet. Infinita propemodum id genus
 „ exempla alibi occurrunt. Ubi memoria subit consimilis facti, quo Constantinus
 „ Magnus cum Veronenses subactos in vincula tradere vellet, ex gladiis eorum ge-
 „ mina aptari claustra præcepit. Verum tamen Carolus Magnus ejusmodi pœnas
 „ haud probavit. unde in Capitulari Aquisgranensi^a statuit, ut *isti nudi cum ferro,*
 „ *qui dicunt se data sibi pœnitentia ire vagantes,* deinceps vagari non sinantur. me-
 „ lius quippe videri, ut, si quod capitale crimen commississent, in uno loco perma-
 „ nerent laborantes, & canonicam pœnitentiam agentes. Non tamen continuo hæc
 „ consuetudo cessavit, ut constat in primis ex Aimoini libro secundo de mira-
 „ culis sancti Germani Parisiorum episcopi, ubi cuidam ob interfectam matrem,
 „ causa pœnitentiæ ferri circulum in brachio jam dudum gestanti, ad tactum sacri
 „ feretri, ilico ferrum e brachio dissiliit. Idem ritus etiam in Anglia vige-
 „ tante Wolstano in versibus de miraculis sancti Swithuni episcopi Wintoniensis:
 „ qui versus quoque, quamquam scabrosi & impoliti, ad illustrandam antiquitatem
 „ repudiandi non sunt.

*Contigit interea quemdam patrassè reatum.
 Nam occidit proprium crudeli morte parentem.
 Unde reo statim precepit episcopus urbis,
 Ferreus ut ventrem constringeret acriter omnem
 Circulus, & similem paterentur brachia pœnam;
 Continuosque novem semet cruciando per annos,
 Atria sacrorum lustraret sæpe locorum,
 Viseret & sacri pulcherrima limina Petri,
 Quo veniam tanta mereretur sumere culpa.*

^b Acta Sac.
 4. parte 2. p.
 215.

Quin etiam Romæ id genus pœnitentiæ a pontifice imponebatur: cujus rei uni-
 cum exemplum afferam, sane luculentum. Fuit qui fortuito casu^b germanum
 suum injecto scalpello occideret; & is diaconus erat Spoletinus. Facti horrore
 commotus, consilio accepto perrexit ad papam, ut ab eo pœnitentiam acciperet.
 Exposito crimine, pontifex *jussit illum ligari per collum & brachia, sicut in lege*
parricidarum censetur, mandato imposto, ut loca sancta circuiret, Deum omni-
 potentem pro suo reatu deprecaturus. Romæ lustratis sæpius sanctorum apostolo-
 rum basilicis, admonitus in Britanniam-minorem accessit ad Rotonense^{*} monas-
 terium, ubi ad reliquias sancti Marcellini papæ, evangelio super eum lecto,
 vinculorum solutionem cælitus impetravit. Longius jam progressum piget omit-
 tere insigne in eam rem factum^c Frotmundi, viri inter Francos nobilissimi, qui
 una cum fratribus, ob cæsum patruum suum, & is sacerdos erat, pœnitentia
 ductus perrexit ad palatium regis Lotharii, episcopos consulturus, quidnam ad ex-
 piandum facinus agere deberent. Episcopi vero *jusserunt fabricare catenas ferreas,*
& ligare eos per lumbos & brachia strictim: ut sic loca sancta circuissent in cinere &
cilicio. Romam profecti, ibidemque morati per multos dies ad frequentandas
 ecclesias, cum epistola Bonifacii, Romanæ sedis invaloris, loca sancta Jerosoly-
 mis semel & iterum adierunt; tum Ægyptum & vastas Ægypti solitudines, ubi
 monachi consistebant; ad hæc Africam ad visitandum sepulcrum sancti Cypriani,
 qui secundo miliari ab urbe Carthaginis *juxta mare* tum requiescebat. Demum
 post peregrinationis annos octo, in eodem Rotonensi monasterio per sanctum
 Marcellinum, vinculis disruptis, liberati sunt. Idem porro pœnitentiæ modus
 adhuc in usu erat sæculo undecimo, cujus rei exemplis^d, ne longior sim, referendis
 supersedeo.

* Redon.

^c *ibid.* p.
 219.

^d *ibid.* p.
 401.

ANN. CHR.

541.
 VIII.
 S. Benedic-
 tus rusticum
 solvit.
^e Greg. c. 31.

Hoc loco venit in mentem consimile exemplum, quo sanctus Benedictus rusti-
 cum quemdam loris ligatum solo adspectu solvit. Rem sic narrat^e Gregorius.
 Gotthorum quidam, Zalla nomine, Arianus, Totila rege, cum contra catholicos
 immanissime

immanissime faviret, prædæ & rapinæ inhians, obvium rusticum diris tormentis vexare non desinebat, ut ab eo, si quid haberet, extorqueret. Victus pœnis rusticus, se res suas omnes Benedicto patri consignasse, per speciem redimendi temporis ac supplicii asseruit. Mox Zalla ejus brachia loris validissimis adstringens, se præcedere ad Benedictum jussit. Hunc vero cum ad ingressum monasterii sedentem ac legentem offendissent, subsequenti ac favienti Zallæ rusticus: En, ait, de quo tibi dixeram, Benedictus pater. Tum Zalla feroci illo animo, torvisque ac minacibus oculis vociferari: Surge, surge, & res istius rustici tibi commissas quantocius redde. At Benedictus tantisper a lectione oculos in utrumque avergens, mox ut ad rustici brachia oculos deflexit, miro modo, tanta celeritate lora dissoluta sunt, quanta nulla hominum industria dissolvi potuissent. Adeo verum est quod hujus facti occasione dixit sancta Hildegardis, nullum vel leviozem oculorum nutum in Benedicto virtutis expertem fuisse. Ad tantæ vim potentiæ tremefactus Zalla, in terram corruit, & cervicem illam savitia & superbia rigidissimam ad sancti Patris pedes inclinans, ejus se orationibus commendavit. At vir sanctus a lectione minime surrexit, sed cibo refectum, atque ut mitius in posterum ageret, admonitum dimisit.

Hæc sane arguunt, quanta Benedictus apud Deum potestate valeret. quod maxime probat mortui pueri facta per eum excitatio. Rusticus alter, auditis viri sancti factis admirandis, defuncti filii sui, quem summopere lugebat, corpus ad monasterium attulit, tum, cum vir sanctus ad agrestem laborem cum fratribus egressus fuerat. Revertenti occurrit mæstissimus rusticus, & insanienti similis, viso Benedicto, iterata voce clamare cœpit, filium suum ut sibi redderet. An vero, inquit Benedictus, filium tuum tibi abstuli? At ille: Mortuus est, veni, excita eum a mortuis. Quo audito, vir Dei mærore affectus dixit: Recedamus hinc, fratres. Talia quippe opera nostra non sunt, sed sanctorum apostolorum. Rusticus vero plus suo dolore, quam hac repulsa tactus, juravit se non recessurum, nisi suum sibi filium viventem restituisset. Victus tandem Rustici dolore & improbitate vir sanctus, ad mortuum, qui ad portam monasterii jacebat, accessit; tum flexo genu super corpusculum infantis incubuit, moxque erectus, elatis in cælum palmis, in hunc modum precatus est: Domine non respicias ad peccata mea, sed ad fidem hujus hominis, qui filium suum ad vitam revocari rogat, & restitue in hoc corpusculum animam, quam abstulisti. Vixdum completa oratione, sensim revixit puer, quem manu apprehensum patri viventem atque incolumem Benedictus restituit, sanctos hoc in facto imitatus, qui ^a operantur ut justi, loquuntur ut peccatores.

Non mirum si dæmones eum revererentur, cui mors ipsa tam facile parebat. Ibat ^b quadam die vir Dei ad oratorium sancti Johannis Baptistæ, quod in ipso Casini montis cacumine construxerat. Forte humani generis hostem in mulomedici seu equimedici specie offendit, cornu & tripedicam ferentem. Interrogatus quod iret: Ad fratres, inquit, vado potionem daturus. Perrexit nihilo minus ad orationem venerabilis pater: qui confestim reversus, invenit unum e senioribus monachis, a dæmone inter hauriendum aquam a dæmone correptum, ac dire vexatum. Mox alapa monacho inflicta, infestum hospitem expulit, quem alias flagello a monacho vago ejecerat. Simile quid de sancto Macario legitur apud Rufinum in libro tertio de vitis Patrum. Videas sanctissimum patrem, cum peculiari orationi vacare vellet, seorsim in oratorium secessisse: neque proinde mirum si plura fuerint ob eam causam in unoquoque cœnobio oratoria, cum privatarum cellularum, ubi id commode fieri potest, usus nondum invaluisse, nonnisi post multa inde sæcula inductus. Quamquam etiam tum abbati peculiarem cellam competisse ex eo ^c intelligimus, quod juvenem illum monachum, ex parietis eversione contritum, in cellam suam afferri jussit Benedictus, & in psyathio deponi, super quod procumbere solebat ad orationem.

Jam vero quanti esset sancti Patris benedictio, & quantum damnum ea caruisse, docet nos exemplum unius pueruli, id est adolescentis, monachi, qui parentes suos supra modum amans, ad eos absque benedictione sanctissimi abbatis accesserat. Non diu id impune tulit. siquidem ipso, quo accessit, die defunctus est. Quin etiam ejus corpus altero quam humatum est die ejectum e sepulcro repertum, quod rursus sepulturæ traditum, sequenti itidem die extra tumulum inventum est. quasi terræ

ANN. CHR
541

finus ejus cadaver horreret, qui Benedicti gratiam non haberet. Rem sancto Patri mox nuntiant maesti parentes, obsecrantes, defuncto ut gratiam suam largiri dignaretur. Nuntiis vir Dei *manu sua protinus communionem dominici corporis*, id est eucharistiam, *dedit. Ite*, inquit, *atque hoc dominicum corpus super pectus mortui cum magna reverentia ponite; & sic sepulture eum tradite.* Quo facto, susceptum corpus terra retinuit, nec amplius ejecit. Non infrequens olim consuetudo erat eucharistiam consepeliendi mortuis. quem usum postmodum concilia improbavere, in primis Carthaginense tertium canone tertio, & Trullanum canone octogesimo-tertio. Id maxime usitatum in episcopis mortuis docet Theodorus Balsamon in hunc canonem. *Quod autem*, inquit, *sanctus panis antistitibus post mortem tradatur, & sic sepeliantur; existimo hoc fieri ad averte[n]dos demones; & ut per ipsum, tamquam viaticum, deducatur ad celum, qui magna & apostolica benedictione dignus est habitus.* Huc afferri potest locus ex vulgata sancti Basilii vita, qui hostiam consecratam divisisse fertur in tres particulas, quarum unam ore accepit, aliam e columba aurea suspendit, tertiam ad sibi consepeliendum reservavit. Hinc est quod, abrogato etiam apud Latinos ejusmodi usu, viaticum non nisi in extremo halitu moribundis traderetur: cujus rei infinita prope modum recentiorum temporum exempla nobis suppetunt, præter exemplum sancti Ambrosii episcopi Mediolanensis, qui mox ut glutivit sacrum Domini corpus, extremum spiritum exhalavit.

XII.
Monachus
vagus metu
draconis redu-
citur.

Sed vide alterum paternæ longanimitatis exemplum. Quidam monachus mobilis & inconstantis animi, viro sancto sæpe contestatus fuerat, se in monasterio permanere haud posse. Cumque toties increpitus & correptus, in eadem semper mobilitate persisteret, atque importunis precibus ut relaxaretur postularet, tandem beatus Pater improbitatis ejus tædio affectus, non sine indignatione dixit demum, ut abiret. Verum discedenti occurrit draco faucibus hians, eumque quasi mox devoraturus. Ille vero tremere, palpitare, & vix resumto tantisper spiritu, auxilium inclamare. Accurrentes subito fratres, draconem minime viderunt, sed monachum illum fere exanimem in monasterium reducerunt, voto ab eo facto, se numquam e monasterio discessurum, quod quidem strenue postmodum exsecutus est. Atque inde patuit, sancti viri precibus dæmonem draconis specie monacho restitisse, quem prius invisibilem sequebatur. Hinc mirari desinamus, si in monasteriis nostris id genus vagi & inconstantes monachi nonnulli reperiantur, quando in sancta illa tanti viri schola & societate tales non defuerint.

XIII.
Alius super-
bus correptus.

a Gregor.
Tur. lib. 5. c.
b Sidon. lib.
2. ep. 10.

Et ecce aliud tibi imperfecti monachi exemplum, nam ejusmodi paullo minus, quam proborum laudabilia exempla, profunt. Forte quadam die venerabili Patri ad vesperam reficienti unus e suis monachis, cujusdam defensoris filius, candelam tenebat ad mensam. Et is mos olim erat, ut probat apud Gregorium Turonensem^a episcopum Rauchingi illius factum, cui ad mensam accumbenti puer cereum ministrasse dicitur, sed & Symmachi^b senioris uxor viro suo candelam & candelabrum tenebat. Tum monachus ille, natalium suorum opinione tumidus: Et quis est hic, ait, cui sedenti ac manducanti assisto ac servio candelam tenens? an is vero sum, qui ei ministrare debeam? Non latuit virum Dei superba hominis cogitatio; sed statim ad eum conversus, vehementer eum increpuit, jubens cor suum ut cruce signaret ad abigendam insanam cogitationem: tum aliis fratribus ad se vocatis, ab eo candelam auferri, & quietum residere præcepit. Postea fratribus quid rei esset sciscitantibus, erratum monachus fassus est suum: atque hoc facto innotuit omnibus, sanctissimum Patrem nihil latere, ut qui interiores etiam mentis agitationes penetraret. Prætereo hoc loco inofficiosos censores nonnullos, qui ex insana monachi cogitatione præjudicium inferunt adversus sancti Benedicti natalium dignitatem, quod fere perinde est, ac si aliquis ex blasphemis hominum cogitationibus contra Dei majestatem argueret. Sed nos in sanctissimo Patre nostro non tam generis splendorem quærimus, quam virtutis, ex cujus, ut ita dicam, profapia sumus procreati.

XIV.
S. Placidi
martyrium.

Nunc Casino tantisper dimisso, adeunda iterum Sicilia est ad intuendum sancti Placidi protomartyris e nostris martyrium, quod hoc anno contigisse tradunt, id est currentis æræ christianæ quadragesimo-primo. Rem hoc modo commemorant. Cum Placidus absoluto apud Messanam monasterio, ubi ad triginta monachi erant,

præfset cum magna virtutis existimatione, eo accesserunt, fratris videndi desiderio, Eutyechius & Victorinus germani ejus, una cum Flavia sorore. Eodem tempore contigit, barbaros quosdam (Sarracenos appellat vulgatæ vitæ scriptor, quos a rege suo Abdala, duce Mamuca ex Hispania in Siciliam missos per supinam inscientiam dicit) in eam insulam irrupisse, atque Messanam adortos, etiam in sancti Placidi monasterium involasse. Atque ut pagani erant, in monachos, cum Placido ejusque germanis ac sorore comprehensos, ut ad ejurandam christianam religionem eos cogerent, fustibus sæpe repetitis, suspendio, linguæ præcisione, igne ac fumo, aliisque dirissimis suppliciis sæviisse, ac demum ferro eorum cervices resecurisse. tum monasterio præter ecclesiam combusto, cum Regium navigio tenderent, suborta tempestate omnes, id est sexdecim millia octingentos, cum navibus centum maris undis absorptos. At vero sanctorum martyrum corpora per Gordianum monachum, qui fuga clam se subduxerat, sepulturæ mandata fuisse, eundemque totam hanc historiam in litteras græce retulisse. Non immoror huic posteriori commento refutando, quando id satis superque jam alibi a me actum est. Auctorem vero illum, quisquis est, non ante Johannis octavi pontificatum vixisse, ex eo colligimus, quod is pontifices recensens, qui Tertulli donationes in Sicilia factas comprobant, a Vigilio papa numerat quadraginta-novem. totidem enim a Vigilio ad Johannem octavum numerantur Romani pontifices.

Huic historiæ medicam adhibere manum difficile est in tanta rerum antiquarum obscuritate. Unus ei illustrandæ nobis succurrere posset Procopius, qui de rebus Justiniani Augusti principatu per Italiam & Siciliam gestis accuratissime descripsit. Nihil vero ad propositum accommodatius ex isto auctore afferri potest, quam quod in libro tertio commemorat ad belli Gotthici annum quintum decimum, ejus vero sæculi quadragesimum-nonum. Quippe Gotthorum rex Totila, quem alii Badiulam vocant, postquam Regium a suis obsessum, relicta custodia, circumcluserat, ipse trajectis in Siciliam copiis Messanæ adortus est mœnia: cui cum Domentiolus urbis præfectus strenue restitisset, Gotthi, nemine sibi deinceps obviam procedente, Siciliam fere omnem depopulati sunt. quibus peractis, in Italiam denuo transfretasse perhibentur. quæ quidem vulgatis sancti Placidi actis non male conveniunt, nisi quod Regio paullo ante dedito, Totila cum suis in Italiam feliciter appulsus est: at in istis actis prædones illi, Regium adeundo, periisse naufragio dicuntur. Illud præter ea incommodi, quod Gotthi, non plane gentiliū ritibus, sed Arianæ sectæ addicti erant. quamquam & barbari inter eos multi erant, & in catholicos ita efferati, ut plurimos in Italia, cum alios, tum monachos, atrociter ceciderint. Facile nihilo minus propenderem in Sclavos, quorum immanitatem & feritatem ita describit idem ipse Procopius, ut ad mores illos, quales sancti Placidi passionis primus scriptor describit, plane accedant. Hi enim nulli parcebant ætati, quoslibet obvios absque delectu necantes, non ense, non telo, aliove armorum genere consueto; sed acutissimos in terram palos defigentes, summa vi miseros superimponebant, palique præacutum spiculum per inferiorem corporis partem trudendo, & in viscera adigendo, interiora excruciant. Aliquando etiam ad sudes quernas & crassiores, altius in terram defixas, pedes manusque captivorum deligabant, ac fuste deinde caput diverberantes, morte conficiebant: alios vero cum bubus, pecudibusque, quas abigere domum non satis commode poterant, igne inclementius cremabant. quæ certe tormentorum genera iis, quæ in sanctum Placidum, ejusque socios adhibita leguntur, apprime conveniunt, uti & Sclavorum religio, qui inter deos unum aliquem, qui fulminis sit fabricator, summum omnium dominum ac solum agnoscebant, tametsi silvas, nymphas, dæmonesque etiam sacrificiis colebant. Verum quo minus Sclavis hanc impressionem tribuamus, nos prohibet Procopius ipse harum rerum scriptor ac testis, qui Sclavos in Histriam, Thraciam, Illyricum & Dalmatiam, non in Siciliam grassatos commemorat. De cetero tempus non male congruit. Carolus Sigonius sancti Placidi martyrium refert ad annum sexagesimum-primum: sed in re tam obscura tempus, non minus quam aliæ circumstantiæ, penitus incertum est. Non tamen propterea incertum eorum martyrium, immo exploratum censeri debet. Certe in veteri calendario Casinensis monasterii ante annos sexcentos exarato, sancti Placidi ejusque sociorum memoria aureis litteris consignatur III. nonas Octobris, ut

ANN. CHR.

541.

a lib. 3. num.

35.

b Cod. reg.

n. 3867.

c Sicil. fac.

lib. 4. p. 245.

et seqq.

superius ^a vidimus; & paullo recentiori manu *IV. idus Octobris, Octava sancti Placidi & sociorum ejus.* Ad hæc in veterrimis litanis Vaticanis post sanctos Benedictum & Maurum sanctus Placidus locum habet, uti & in Casinensibus, tempore Oderisii primi abbatis scriptis, atque in aliis, quæ in appendice rerum liturgicarum apud Cardinalem Bonam habentur, & in Pontificali ^b Romano bibliotheca regiae in litanis pro baptismo. Post mortem sancti Placidi ad Messanense monasterium Casino missi sunt alii monachi, qui locum illum incoluere usque ad Siciliae devastationem ^c factam per Sarracenos, id est ad annos ferme trecentos: qua in communi strage destructum fuit monasterium: quousque, fugatis per Nortmannos Sarracenis, Rogerius primus Siciliae comes, locum equitibus ordinis sancti Johannis Jerosolymitani attribuit ineunte sæculo duodecimo, ut patet ex ejus litteris anno *M C XXXVI.* datis. Demum sub finem sæculi decimi-sexti, id est anno *M D LXXXVIII.* sacrae horum martyrum reliquiae inventae sunt in praedicta sancti Johannis Baptistae ecclesia, ac sollempni pompa in decentiorem locum translatae.

XVI.

Inventionis
ejusdem histo-
ria.

d Gorho p. 33

18. et seqq.

Hujus inventionis & translationis historiam singulari libro, Messanae edito anno *M D XCI.* descripsit accurate Philippus Gothus eques Messanensis italico idiomate, totamque pompam elegantissimis figuris repraesentavit. Inventionis summa historiae hæc est. Tempore Philippi ^d secundi regis catholici subiit mentem Rainaldi de Naro, Jerosolymitani apud Messanam prioris, consilium redigendi meliorem in formam praedictum sancti Johannis templum, quod est veluti totius illius ordinis in Sicilia metropolis. Quapropter cum templi illius tribuna seu absida, orienti de more obversa, amplam haberet planitiem cum ornatissimo fonte versus civitatem; annuente summo totius ordinis magistro Hugone Verdala Cardinale, ob majorem urbis ac populi eo concurrentis commodum, translata est ad locum portae majoris, quæ loco tribunae posita est. Cumque terra praedictae tribunae efoderetur ad reficiendum murum, qui novam portam sustineret; humo ad viginti palmos effossa, sub majori altari ad dextram, mensis Augusti die quarta, anno *M D LXXXVIII.* inventum est sepulcrum, extrinsecus muro saeptum, intrinsecus vero marmore varii coloris incrustatum, longitudine duodecim palmorum, latitudine vero sex; lateribus & muro fortissimo coopertum. quo aperto, quatuor reperta sunt corpora, ex quibus tria posita erant ex una parte sepulcri cum capitibus ad meridiem conversis: quartum vero ad aquilonem. Et quia antiqua ferebat traditio, sanctum Placidum sociosque ejus in illo templo, sed incerto loco, humatos fuisse; hæc corpora eorum esse non dubitarunt Messanenses. Concurrit ad piuum hoc spectaculum tota civitas, adfuitque archiepiscopus cum senatoribus, presbyteris atque religiosis viris, Benedictinis, & Jesuitis, necnon abbatibus domno Cæsare Minutolo & domno Silvestro Maurolico ad hoc opus deputatis: quibus visum est, ut circa sepulcrum humus cavaretur, si forte aliqua inscriptio, vel alia corpora illic reperirentur. quo diligentissime & studiosissime facto, inventa sunt triginta circiter corpora cum vasculis sanguine plenis; abscissis alia capitibus supra pectus positis, alia absque capitibus, forte crematis, vel in mare projectis; alia denique, quorum pectora ferro, vel sagittis confixa erant, aut semiustulata. quæ sancti Placidi sociorum corpora esse omnibus persuasum fuit: sepulcrum vero ipsum ejusdem Placidi, fratrumque ac sororis ejus ossa continere. E medio sanctorum illorum corporum fontem protinus scaturiisse testatur idem auctor, & ex eo dulcem & copiosam emanasse aquam, quæ multis ægrotis salutem attulerit. Tum Xysto summo pontifici ab Antonio archiepiscopo, civibusque Messanensibus supplicatum, ut recens inventae sanctorum martyrum reliquiae fidelibus publice colendae exponerentur. Annuuit pontifex diplomate dato eodem anno *M D LXXXVIII.* idibus Novembris: quo in diplomate testatur pontifex corpora sancti Placidi nostri ejusque sociorum in ecclesia sancti Johannis Baptistae, olim monachorum, quæ postmodum successu temporis in prioratum hospitalis ejusdem sancti Johannis Jerosolymitani fuit erecta, pie sepulta & recondita, temporum injuria per multa sæcula ita inibi occulta latuisse, ut jam nostra, inquit, ætate, licet ex compluribus antiquitatis monumentis constaret in praedicta ecclesia sancti Johannis sepulta fuisse; tamen certus ejus ecclesiae locus, ubi sita forent, penitus ignotus esset: sed tandem divinæ misericordiae placuisse, ut sacra ex eis nonnullorum monumenta & reliquiae,

dum pro fundamentis in reparatione ipsius ecclesie jaciendis humus effoderetur, post longum temporis intervallum in lucem proferrentur.

Ex hac nuda & simplici factae inventionis narratione confirmatur nostri ordinis antiqua traditio de sancti Placidi sociorumque ejus martyrio. Quid enim ad hæc dicturi sunt morosiores illi ac præcipites critici, qui hujus martyrii veritatem negant, ejusque cultum abrogare contendunt? En sepulcrum nuper detectum, in quo quatuor corpora sub majori ara, utpote digniora, inventa; & circa illud triginta fere alia, testante Gotho, qui præsens adfuisse videtur. Quis non videat, ut certe censuerunt Messanenses, quatuor illa corpora esse sancti Placidi monachi, duorumque ejus fratrum ac sororis; alia vero ejus sociorum? Nec illud insuper habendum, quod istius sepulcri quartum corpus alio modo compositum sit, quam prima tria, nempe capite ad aquilonem converso pro sexus verecundia ad discrimen trium fratrum, quorum capita ad meridiem conversa erant. Unde vero hunc martyrum numerum, eorumque martyrii circumstantias rescire potuit personatus ille, si lubet, Gordianus, nisi ex vulgata superiorum temporum traditione, quæ ab ipso rei gestæ tempore ad illius auctoris ætatem pervenerat? At fabulis & erratis referata sunt vulgata ejusmodi acta. Cedo, & ea quidem ego ipse agnovi & detexi. an vero propterea falsum martyrium? Si sic argutari liceret, eodem jure quis veritatem martyrii apostolorum infitari posset, quorum acta pleraque subditios itidem præferunt auctores, atque erratis respersa sunt. Ast, inquis, sancti Placidi apud Messanenses memoria penitus ignota erat ante conficta ejusmodi acta. Primum id pernego. nam, si quidem Petrus diaconus Casinensis eorum fabricator est, certè longe ante illum sancti Placidi nostri cultus cum Casini, tum Romæ receptus erat, ut ex præmissis kalendariis superius probatum est; probatque insuper sincerum Ufuardi Martyrologium, in quo apud Siciliam sancti Placidi, sociorumque ejus triginta fit commemoratio ad tertium nonas Octobris. Quin etiam in veteri codice missali Romaricensium sanctimonialium, qui ante annos quingentos scriptus est. Deinde, etsi prædictorum martyrum apud Messanenses fere obsoleta esset memoria, id minime mirum esset in tam prolixo temporum decursu, quando apud Mediolanenses breviori longe intervallo sancti martyres Gervasius & Protasius omnino in oblivionem venerant ante sancti Ambrosii pontificatum, qui eorum corpora ex divina revelatione detexit, eorumque nomina penitus ignorata vulgavit. Sed tandem, ne quis opponat, hanc inventionem cum ejus historia confictam esse a monachis; hæc inventio facta est, non a Benedictinis, sed ab equitibus ordinis Jerosolymitani; & quidem in ecclesia, quæ ab annis fere sexcentis ad illum ordinem translata est. Denique, ut rem finiam, illius inventionis historia accuratissime scripta est, non a monacho, sed a Philippo Gotho equite Messanensi, qui repertorum corporum iconem cum arcubus triumphalibus, ad sollempnem eorum translationis pompam erectis, excudi curavit. Verum ut tota res melius intelligatur, factæ inventionis iconem ex Gotho hic in averfa pagella exhibere juvat.

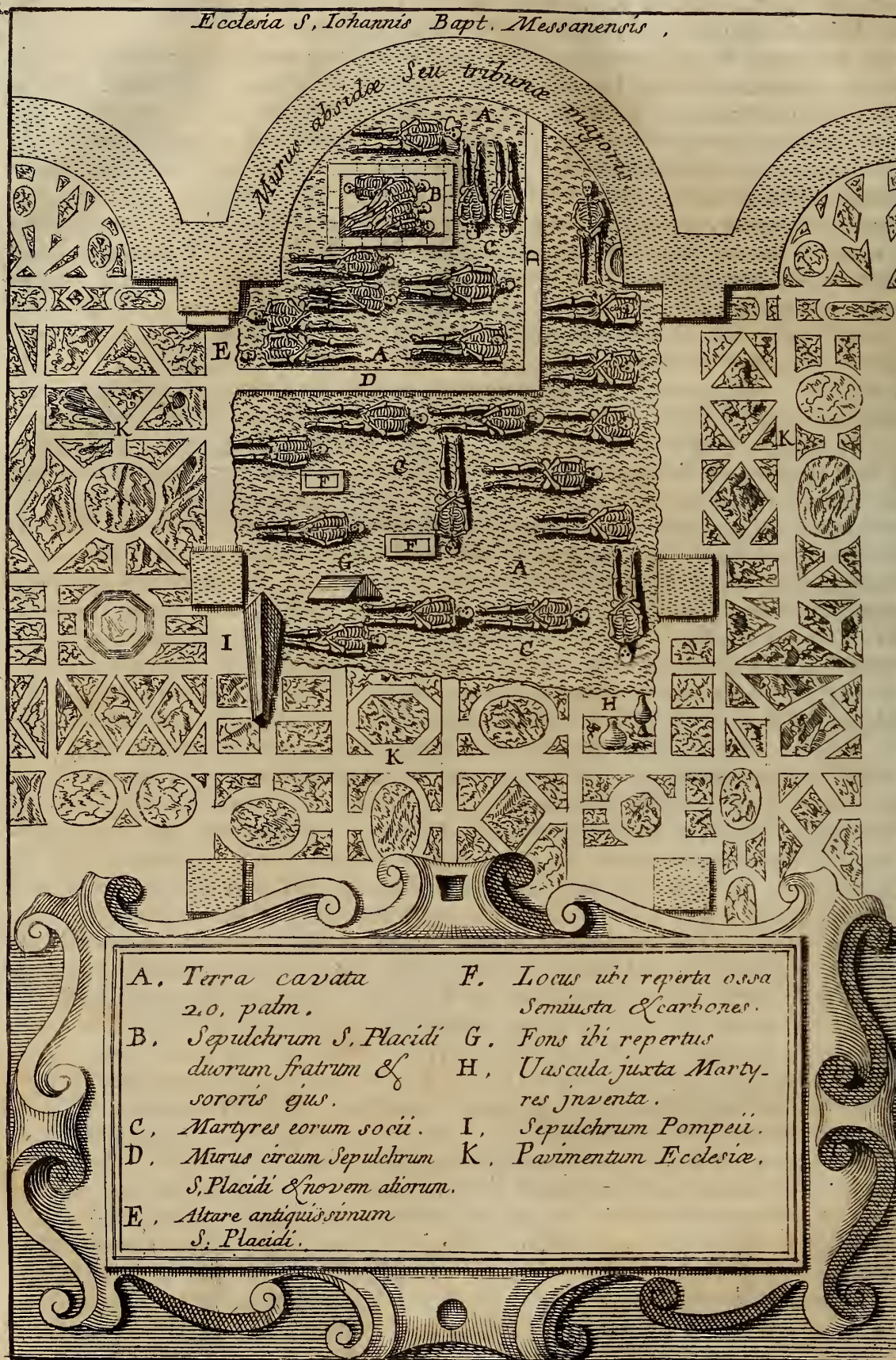
Jam tandem ad ordinem revertendum, & ad hoc tempus revocandus est obitus sancti Germani Capuani episcopi, cujus animam in cælum abeuntem Benedictus suspexit. Is est, quem Hormisda pontifex Constantinopolim cum collegis direxit ad reconciliandam ecclesiam orientalem cum occidentali. Exstant relationes hujusce legationis septem, in quarum septima, observatione dignum est, quod legitur de Justiniano viro magnifico, postea imperatore, qui de impetrandis Roma sanctorum apostolorum reliquiis legatos interpellaverat. Rogant isti pontificem, ut *sanctuarium beatorum apostolorum Petri & Pauli secundum morem ei concedi præcipiat*, &, si fieri posset, *ad secundam cataractam ipsa sanctuarium deponerentur*. Sanctuarium hæc erant panni, sanctorum apostolorum contactu reliquiarum sacrati. Brandea vocat Gregorius Magnus. Cataractæ vero nihil aliud erant, quam fenestræ clathris seu cancellis ferreis munitæ, per quas panni illi super sanctorum reliquias demittebantur. Et hæc duplices erant: aliæ exteriores, in altari vel pavimento, sub quo conditæ erant sacræ reliquiæ: aliæ interiores, in ipsa capsula seu arca, qua reliquiæ claudebantur. Petunt ergo legati, ut ad secundam fenestram panni deponerentur ad contrahendam ex proximo contactu majorem virtutem. Redit ex hac legatione Germanus anno super quingentesimum vicesimo. Eundem invisit Placidus, cum in Siciliam proficisceretur. Annum ejus obitus incer-

ANN.CHR.

541.
"XVII.S. Placidi
martyrium in-
de assertum.

XVIII.

S. Germani
Capuani obi-
tus.a v. infra
lib. 6. n. 8:

ANN. CHR.
F44.

tum esse fatetur Michaël, cognomento Monachus, in Sanctuario Capuano : ac differri non posse post annum quadragesimum-secundum, quo anno Victor ejus successor Capuanam regebat ecclesiam. Quid eo moriente sancto Benedicto acciderit, ex Gregorio^b accipe. Servandus diaconus & abbas monasterii, a Liberio patricio in Campaniæ partibus constructi, frequens adibat Casinum, ut cælesti sancti Benedicti doctrinæ pabulo reficeretur. Vulgata sancti Placidi acta ferunt, Servandi monasterium situm fuisse juxta civitatem Alatrinam, haud procul a Ve-

^b Greg. M.
lib. 2. c. 35.

rulis, sancto Sebastiano martyri nuncupatum; atque adeo, si res ita habet, triginta fere passuum millibus Casino distans. Ejus auctor Baronio videtur esse Liberius praefectus praetorio Galliarum pro Gotthis sub Theodorico semel, iterumque sub Athalarico. Casinum venerat pro more Servandus abbas, aliquot discipulis suis, qui eodem studio tenebantur, comitatus. Somni tempore appetente, singuli ad suas quique cellulas quieturi se se receperunt; Benedictus quidem in superiori cujusdam turris parte, Servandus in inferiori, ex qua patebat ad superiorem ascensus; utriusque vero discipuli in habitaculo ampliori, eidem turri adjuncto. Vigiliis occupaturus vir Dei, fratribus adhuc quiescentibus, ad fenestram orationi vacabat, cum subito, intempesta noctis hora, vidit fusam lucem tanto splendore caelo radiantem, ut diem vinceret illa, cunctasque noctis tenebras abigeret. Atque, ut tam insolito spectaculo intentus erat, res mira, quemadmodum & ipse post narravit, consecuta est. quippe in hac speculatione mundus etiam totus, velut sub uno solis radio, collectus, oculis ejus obversatus est. dumque in hunc splendorem defixos haberet oculos, Germani Capuani episcopi animam in sphaera ignea ab Angelis in caelum deferri conspexit. Tunc tanti sibi testem miraculi habere cupiens, Servandum diaconum, iterato bis terque ejus nomine, inclamare coepit. Ille vero insolito tanti viri clamore perculsus, tum ob nocturni silentii religionem, tum ob insolitam vociferationem, ascendit, respexit, partemque lucis jam exiguam vidit. Huic vero rei novitate attonito, vir Dei ex ordine cuncta narravit: moxque ad castrum Casinum, monti subjectum, Theoprobo, viro religioso, mandavit, ut Capuam ipsa nocte nuntium mitteret, qui quid Germano episcopo accidisset sciscitaretur, ac sibi referret. Nec mora missus qui mandatum exsequeretur; relatumque est, reverendissimum episcopum eodem momento exhalasse animam, quo eam in caelum deferri vir sanctus adspexerat. Hic torquentur theologi, seque versant in diversas partes, an sanctus Pater tunc essentiam divinam (sic enim loquuntur) intuitive viderit. Nobis sufficiet Gregorii verba retulisse, cetera ignorasse contentis. Non mirum quod Benedictus totum mundum, quasi sub uno solis radio collectum conspexerit: quia ANIMAE VIDENTI CREATOREM ANGUSTA EST OMNIS CREATURA. Quippe praeter illam lucem exteriorem, quae corporeis oculis fulsit, animae ipsius affulsit lux interior, qua luce non caelum ac terra contracta sunt, sed videntis animus ita dilatatus, ut totus in Deum raptus, immo & Deo ipso perfusus, mundo ac se ipso superior extiterit; sicque facile comprehenderit, quam breve ac fere nihilum sit quidquid creatum est. Ceterum hoc ineffabili, quaecumque demum fuerit, spectaculo declaratum voluit Deus, quantae perfectionis ac sublimitatis fuerit sancta illa anima, quae tanto excellentiori modo Deum conspexit, quanto res omnes creatas infra se posuit, ac pro nihilo duxit. Nulla quippe ad Deum videndum compendiosior via est, quam perfectus rerum omnium contentus.

Non praeterierim hoc loco, turrem illam, cujus superius mentio facta est, ex primis aedificiis Casinensibus superesse unicam, per quam aditus est in monasterium, subobsuro sub ea fornice per gradus quadraginta praebente viam. Inferior pars turris jam dudum conversa est in Salvatoris & Virginis Deiparae oratorium, cujus parietes tectorio opere, testudo vero plastico obducta. In ejus vestibulo ad angulum turris orientalem exstant rudera veteris illius habitaculi largioris, in quo Benedicti & Servandi discipuli requievissent dicuntur. Hoc videtur fuisse domicilium hospitum, & eorum fratrum, qui sancto abbati atque hospitibus ministrabant. Pars superior, quae beati Patris cubiculum fuisse traditur, bipartita concameratione distincta est a posteris, quo firmior esset adversus caducitatis injurias, atque adeo duo quaedam efficit cubacula, praeter aliud praambulium ad superiorem turris ingressum. Prioris cubiculi pavementum bicolore marmore: interioris vero pretiosis stratum lapidibus, egregio artificio tessellatis: utriusque testudo plastico opere, auroque illuminata: parietes denique exquisitis celebriorum pictorum tabulis adornatae. In utroque etiam altare, prioris quidem ad omnem ornatum & elegantiam compositum: at sub interioris altariolo sancti Mariani lipsana reconduntur cum lumine perpetuo lychnorum. Interius porro cubiculum unam habet fenestram ad occidentem: exterius duas, unam ad occasum, alteram ad austrum. Huic turri adjunctum erat sancti Martini oratorium, ut ex veteri codice Casinensi

ANN. CHR. 541. „ discimus, in quo hæc leguntur. In turri juxta sanctum Martinum, in fenestra
 „ alta, quæ est contra Capuam, (nempe ad austrum) vidit sanctus Benedictus ani-
 „ mam Germani Capuani episcopi ; & ibi in fenestra, quæ est contra Plumbario-
 „ lam, (scilicet ad occasum) vidit animam sanctæ Scholasticæ. Ibi resanavit Seve-
 „ rum contritum, & leprosum, (nimirum elephantiosum illum, famulum patris
 a Greg. c. 26. „ Aptonii viri illustris, a quo id rescivit a Gregorius) & ibi cunctas virtutes fecit.
 „ In fundo turris fecit miraculum de labello olei ; & ibi super aream tredecim
 „ solidi de turre ceciderunt. Per fenestram, unde vidit animam sanctæ Scholasticæ,
 „ jactata est ampulla de vitro. Ibi resuscitavit mortuum ad petram de turre extra
 „ portam. Ibi sanctus Maurus claudum extendit. In poïo (id est porticu) qui est
 „ in dormitorio ante portam de turre, solsit (id est solvit) rusticum, & ibi corrui-
 „ Totila. In refectorio, quod est juxta ipsum dormitorio, prophetavit de Roma
 „ & de panibus. In turre ipsa scripsit regulam. In pede de rabe (forte rupe)
 „ quæ vadit ad sanctum Johannem, fugavit dæmonem. In fronte ipsius dormitorii
 „ & de sancto Martino, fecit cerbenera. (& hoc obscurum.) Deforis porta ad
 „ pedem turris invenit munus de farina. In ipsa turre omni anno in sancti . . .
 b V. lib. 20. „ ante altare biancco faciebant officium Græci & Latini, sicut præcepit Petro-
 n. 32. „ nax abbas Casinensis. Hæc, tametsi minutula & salebrosa, visum est referre hoc
 loco, tum quia pleraque sancti Benedicti miracula exhibent, tum quia fidem con-
 ciliant miraculo sancti Mauri in ejus tantum actis relato, qui claudum ibi sa-
 navisse memoratur. Porro hæc relatio antiquissima est, ut ex ipso stilo patet, &
 quidem paullo post Petronacis abbatis tempus, id est medium octavum sæculum,
 scripta ; adeoque ante vulgatum ab Odone abbate librum de vita beati Mauri
 abbatis.

XX. Prophetia de excidio Ca-
 sinensi. c Greg. M. lib. 2. c. 17. Nescio an Theoprobus, cujus superius mentio facta est, idem sit cum Theo-
 probus, viro illo nobili, qui sancti Benedicti admonitione conversus, magna apud
 eum familiaritatis gratia pollebat. Is cum quadam die sancti viri cellam fuisset
 ingressus, eum in lacrymas resolutum vidit, non orando, ut solebat, plangentem
 ac suspirantem, sed mærentem ac gemebundum. Causam tanti luctus percontanti
 „ vir Dei respondit : Nempe totum hoc, quod vides, monasterium, a me con-
 „ structum, & universa quæ in fratrum usus multo sudore comparavi, omnipo-
 „ tentis Dei judicio profanorum arbitrio tradita sunt ; idque unum ægre obtinere
 „ potui, ut vel saltem fratres salvi ex illa tempestate evadant. ubi addit Gregorius,
 Benedictum Pauli vicem tenuisse, cujus dum navis rerum omnium jacturam per-
 tulit, ipse in consolationem vitam omnium, qui eum comitabantur, accepit. Hujus
 vero prophetiæ veritatem comprobarunt Langobardi, qui de nocte in monasterium
 irruentes, omnia diripere, ut suo loco dicendum erit. Mærentem Benedicti ex
 hac prænotione animum Dei miserentis benignitas cælesti oraculo recreavit, fe-
 citque certiore, brevi fore ut ejus discipuli ab exteris deposcerentur, qui ipsius
 institutum in longinquas regiones transmitterent, & Casinensis everisionis dama-
 na sarcirent. Nempe hoc oraculo significabatur episcopi Cenomannensis futura
 legatio ad Benedictum, quæ sub finem anni quadragesimi-secundi Casinum directa
 est. quod obiter hoc loco notasse sufficiat, hujusce legationis narrationem tantif-
 per differendo, dum alia, quæ intercessere, sanctissimi Patris facta & eventa per-
 sequimur.

ANN. CHR. 542.
 XXI. Totilæ
 fraus detecta.
 d Greg. M. c. 14.

Sub idem tempus, quo hæc Casinensis ruinæ prædictio facta est, Totila d Gottho-
 rum rex post Hildebaldum, audito, Benedictum prophetiæ dono celebrem haberi,
 veritatem per se ipse explorare voluit. At cum non longe a monasterio abesset,
 illic substitit, regiæ dignitati convenientius existimans id prius per exploratorem
 tentare. Præmissis itaque qui se brevi venturum nuntiaret, Riggonem ensiferum
 suum regio ornata & comitatu, ut se regem simularet, ad virum sanctum direxit.
 Sed Riggo ubi in ejus conspectum venit cum sua illa regis persona & satellitio,
 Benedictus eminus venientem, ut sedebat, conspicatus : Pone, inquit, fili, pone
 alienum istum quem geris habitum, qui tuus non est. Is vero statim in terram
 corruit, simulque omnes quotquot cum eo istuc advenerant, & quod sancto viro
 fucum facere tentasset, magnopere doluit. Neque vero, postquam e terra furre-
 xere, ad eum accedere ausi sunt : sed mox ad Totilam reversi, quam cito ac
 facile fraus eorum deprehensa fuerit, trepidi retulere. His

ANN. CHR.
542.

a id. lib. 4.

facile. Hac levi negotio gesta, tantum temporis solum exigunt, quantum fere ad emetiendum hoc iter necessarium erat. Certe relicto Casino, Totilas ante hiemem, in qua belli Gotthici octavus desinebat annus, capto Benevento, Neapolim obsedit, ac diu reluctantem expugnavit, adeo ut mense admodum Aprili aut Maio ejus anni Casinum advenisse dicendus sit, ut postea Beneventum ac Neapolim ante hiemem insequentem expugnare potuerit. Huic calculo recte convenit sancti Benedicti vaticinium, ubi Totilæ prænuntiat, fore ut *novem annos regnans; decimo moreretur*^a. Id vero desumendum non ab ipso regni ejus initio, siquidem annum regni sui undecimum agens, ut disertè Procopius habet, extinctus est; sed ab ipso tempore, quo colloquium istud cum sancto Benedicto habuit. Hanc vero summam facile conficies ex Procopii libro quarto, ubi Totilas periisse anno belli Gotthici octavo-decimo memoratur, id est quinquagesimo-secundo supra quingentesimum; & quidem mense Augusto, quo mense annus regni ejus undecimus a Julio inchoatus erat. Numerata tempus a Maio anni quadragesimi-secundi, quo ejus cum Benedicto congressum accidisse dicebamus, cum anno quinquagesimo-secundo ad mensem Augustum; utique annos integros novem cum tribus mensibus invenies, quod cum prædicto sancti Benedicti vaticinio accurate convenit. Hinc consequens est, viri sancti obitum, si quidem mense Martio contigit, non incidisse in annum quadragesimum-secundum, cum hujusce anni mense Maio Totilam exceperit: an vero anno insequente acciderit, inferius discutiemus.

XXV.
S. Cæsarii
obitus & vir-
tutes.

Ab his chronologicis tricus veniendum est ad obitum magni Cæsarii episcopi Arelatensis, qui aliquanto tempore sanctum Benedictum in cælum præcessit, annis quadraginta in episcopatu exactis, & quidem tanta vitæ sanctimonia, puritate & caritate, ut sanctissimis quibusque episcopis exemplo esse possit. Agebat annum ætatis septuagesimum-tertium, cum transitum suum ad Deum imminere præsentens, inter non modicos quos patiebatur dolores, an prope esset beatissimi Augustini depositionis dies, sciscitatur. Cum vero non longe abesse intellexisset: „ Confido, ait, in Domino, obitum meum non longe ab ipsius mortali die separan-
„ dum esse. nam quantum dilexi, ut ipsi nostis, catholicissimum ejus sensum, tan-
„ tum ego, etsi me discrepantem meritis sentio, minime tamen reor longo intervallo de-
„ positionis meæ diem ab ejus obitus tempore divisum iri. Jam vero migrationis ejus
die accelerante, in monasterium virginum, quod ipse fundaverat, famulantium manu in sella deferri se præcepit, quasi eas consolaturus, quibus proximi ejus obitus vel sola suspicio somnum & cibum abstulerat, pro psalmorum cantu non nisi lacrymas, ejulatum pro canticis, & gemitum reddentes. Ejus vero præsentia, cum mortem jam præsentem indicaret, earum mærorem, etsi pius pater verbis suis id tentaverit, adeo non minuit, ut contra cumulaverit. In primis alloquitur Cæsariam juniorem, ducentarum puellarum venerabilem matrem, hortaturque, ad palmam ut supernæ vocationis irremisse tendant, & regulam a se institutam accurate servant. Tum eis fausta precatur omnia, benedictionem amanter impertit, atque, extremo vale dicto, ad ecclesiam revertitur. Demum tertio die post sancti Genesii festum patroni Arelatensis, pridie ante diem depositionis sancti Augustini, uti optaverat, id est sexto kalendas Septembris, imminente hora prima, inter manus qui aderant pontificum, presbyterorum, & diaconorum, beatam animam lætus emisit ad Christum, dignus habitus, quem non solum boni, sed etiam mali, Judæi æque ac Christiani lugerent. Sepultus est in basilica sanctæ Mariæ, a se constructa, ubi sanctimonialium corpora condebantur.

XXVI.
Præclara e-
jus facta &
epitaphium.

Vita ejus statim post ejus mortem scripta est duobus libris, quorum primus auctorem habet Cyprianum Tolonensem episcopum, adstipulantibus Firmino ac Viventio, itidem episcopis: secundus Messianum presbyterum, ejus olim notarium, & Stephanum diaconum, rerum testes oculatos, qui totum opus Cæsariæ juniore, post Cæsariam ipsius Cæsarii sororem Arelatensis parthenonis abbatissæ, inscripserunt. Præclara omnino sunt, & ad instruendos mores aptissima, quæ de eo referuntur. Episcopus nihil umquam de monasticæ vitæ severitate remisit. Idem habitus, sine lineis; vita immaculata, irreprehensibilis, semper æqualis. Seipso melior fiebat in dies, judicium æternosque dies præ oculis semper habens. Numquam ad ejus mensam defuit lectio, cujus rationem a suis exigere solebat. Ceterum lectioni privatæ, ut ferebant negotia, assidue vacabat; prædicationi verbi Dei irremisse: cum

vero per se ipse non posset, per idoneos ministros, presbyteros & diaconos, id suppleri curabat. Doctrinam ejus de gratia, ab æmulis impugnata, synodus Valentiniana & Bonifacius papa, utpote Augustinianæ consentientem, probarunt. Tertiæ, sextæ, & nonæ officia in majori sancti Stephani basilica instituit; curavitque, ut laici in ecclesia profas & antiphonas latine & græce canerent, ut fabulis vacandi spatium non haberent. Sic in ecclesia Parisiensi, teste Fortunato, per idem tempus, Pontificis monitis clerus, plebs, immo & infantes psallebant. Pallium ab apostolica sede, id est a Symmacho pontifice, sibi successoribusque suis; dalmaticarum usum diaconis ecclesiæ suæ, instar Romanæ, impetravit. Horum ordinationem non ante annum ætatis tricesimum admittebat, ea certe conditione, ut quater vetus, totidemque vicibus novum testamentum perlegissent. Magna ei sollicitudo erat, ut nullus *sine medicamento penitentia*^a ex hoc mundo recederet; cavique, ne pro pœna peccati quisquam amplius quam undequadragesima^b virgarum plagas exigeretur, post dies tamen aliquot repetendas, ubi crimen capitalis esset. Statuit etiam *regulariter*, ut^c nubentes, post benedictionem in ecclesia acceptam, triduo se continerent. Longe plura proponi possent ex piis ejus homiliis, quæ fere omnes in appendice Augustiniana novæ editionis simul editæ sunt: sed hæc in specimen sufficient ad conciliandam lectoribus opinionem tanto viro non omnino indignam. Legi Messiani presbyteri, ejus discipuli ac vitæ scriptoris, epistolam ad Viventium episcopum de restituta ab ipso memoria sancti Hermetis martyris, quæ haud indigna nobis visa est, quæ in appendice nostra ederetur. Ejus epitaphium, post eversum a Sarracenis ipsius sepulcrum, scripsit Paulus illustris *anno Domini DCCC LXXIII. indictione xv* *. *Ranigaudo magistro*, ut legitur post epitaphium in veteri codice Arelatensi, sub hoc titulo, *Restauratio sepulcri sancti Casarii*. cui titulo subjicitur epitaphium, longe emendatius quam apud Saxium & alios, in hunc modum.

ANN. CHR.
542.

a *Vita lib.*
2. n. 8.
b *lib. I. n. 13.*
c *ibid. n. 34.*

*Cernitur hic vario renovatum marmore tectum
Patri Casario pontificique sacro,
Quod scelerata cohors rabie destruxit acerba.
Hanc virtute Dei sorbuit unda maris.
Præsule Rostagno, hac Arelati sede locato,
Cernuus id Paulus strenue compsit opus.
Cui Christus tribuat celestis premia vite,
Cætibus angelicis consociavit ovans.
Et nobis, venerande pater, miserere precando,
Diluat ut noster crimina cuncta Deus.*

Ex Casarii discipulis duo sunt nobis commemorandi in præsens, Ægidius & Florianus abbates. Is est Ægidius, qui una cum Messiano notario mox laudato Romanam directus a Casario est, ut libellum Symmacho papæ offerret ad renovanda privilegia sedis Arelatensis. an vero idem sit Ægidius abbas ille Græcus & sanctus, qui monasterium in Septimania prope Nemausum in valle Flaviana construxit, ab ejus nomine postea nuncupatum, res non adeo perspicua est. Hic quidem in omnibus ejus actis, tam editis, quam ineditis, dicitur ex Græcia, unde oriundus ex regia stirpe erat, tributis in pauperes facultatibus, in Galliam accessisse ad Casarium Arelatensem episcopum: sed cum deinde Aurelianos a Carolo Francorum rege accitus fertur, hoc primum si admiseris, alterum respuendum est, cum Casarius qui unus Arelatensi ecclesiæ præfuit, ducentis annis præcedat Carolum Martellum, primum eo nomine principem Francorum. Idem itaque fuerit Ægidius græcus abbas, quem Casarius cum Messiano direxit ad Symmachum papam. Is, si qua vulgatis ejus actis fides, transmissio Rhodano se adjunxit Veredemio eremita. dein secretiorem in locum penetravit, ubi cum cervæ lacte pasceretur, a Flavio Gotthorum regis venatoribus, cervæ ad eum refugiente, deprehensus fuit; idemque postea Flavio auctor fuit condendi cœnobii, quod ipse rexit. Dicebantur quidem Flavii omnes Gotthorum reges: sed cum omnes Arianæ sectæ addicti fuerint, quis putet Amalaricum, qui tempore Casarii Septimaniam obtinuit, aut quemvis alium de condendo monasterio cogitasse? Ad hæc, monasterium istud

XXVII.
Ægidius e-
jus discipulus.

ANN. CHR.
542.

multo post tempore conditum dici debet, quam Ægidius, transmissio Rhodano, discessit a Casario; nec Ægidius ante conditum monasterium abbas fuit. Et tamen libellus seu epistola Symmacho pontifici Casarii nomine oblata est *ab Ægidio jam abbate, & Messiano notario*. Ex his colligitur, quam intricata sint & nullius sane momenti hæc acta, his mendis quidem expurgata a Fulberto episcopo Carnutensi in officio sacro, quod de sancto Ægidio composuit, sed nullo sane relato historico facto, nisi quod eum Græcum fuisse, & in Galliam accessisse dicit. Ut cumque sit, antiquum est sancti Ægidii monasterium in valle Flaviana, quod inter Septimaniam^a monasteria, quæ regi solas orationes debebant, primum nominatur in Constituto Ludovici augusti, cognomento Pii, de monasteriis regni Francorum. Hæc abbatia ex ordine sancti Benedicti ad sæculares canonicos translata est.

a *Chesn. to.*
2. p. 324.

XXVIII.

Item Florianus.

De Floriano abbate, altero Casarii discipulo, pauca habemus, sed certiora. Is ortu civis Mediolanensis, sacris aquis tinctus fuit ab Ennodio Ticinensi antistite, quem suum ipsius ex lavacro patrem appellat. Idem in latinis elementis præceptorem habuit beatæ memoriæ, ut ipse loquitur, Casarium Arelatensem episcopum, qui vixit inter barbaros pius, inter bella pacatus; pater orphanorum, pater egentium, qui tanti census effusione nil perdidit, catholicæ regulam disciplinæ dictis, factisque demonstrans. Post hæc in Romanum admissus monasterium, sanctæ memoriæ Theodatum nactus est abbatem & archimandritam, sæculi hujus inimicum, utpote cui crucifixus erat mundus, templum vere dignissimum Trinitatis, plenum reverentiæ christianitatis, ex placida bonitate mitissimum, jejuniis castigatum, qui ipsi sacras exposuit scripturas, & flores teneræ lanuginis suscepit. Hæc de se ipse testatur in epistola^b prima ad Nicetium episcopum Trevirensis, quem rogat, ut sanctos illos viros pro se interpellat, atque sacratissimum confessorem suum Ambrosium, ut se peculiarem famulum tueatur, ac veluti proprium civem ac familiarem alumnum foveat. In altera ad eundem epistola obsecrat, ut domino filio vestro, inquit, gloriosissimo regi Theodebaldo insulam Lariensem, quæ Christopolis dicitur, plurimum commendetis, ut Romanis servis ejus sacramenta, quæ data sunt, omnimodis conserventur. Hæc est insula Lariensis, quæ prope Comum, Gallorum Insubrium civitatem, sita est, laudata non semel ab Ennodio episcopo Ticinensi. Hæc insula, aut forte portio ejus, Romani cœnobii monachis tradita fuerat, eisdemque Theodebaldus seu Theobaldus, qui hanc Italiæ portionem tunc possidebat, sancte juraverat, se hanc eis possessionem sartam tectam servaturum: cujus sacramenti ut memor sit, per Nicetium moneri eum optat. Florianus abbas Romanus, nescio an idem, qui Lirinensis eo nomine abbas medio sæculo sexto: sane mihi non alius esse videtur quam Florianus ille abbas, cui Astartor sanctæ Romanæ ecclesiæ subdiaconus carmina sua nuncupavit: ubi ait, eum, adhuc *primævum*, id est adolescentem, senibus ipsis dedisse documenta, quibus in cælum iter instrueret. Rogat insuper, ut priscis & grandiloquis mille voluminibus tantisper sepositis, hæc recentia & breviora legat. Ceterum non dubito quin hoc sit Romanum monasterium, quod sanctus Romanus Jurensis abbas in pago Lausannensi construxit, ut superius diximus. Paulo minus mihi persuasum est, duas Ennodii^c episcopi Ticinensis epistolas Florianus inscriptas, cujus lascivientem in scriptitandis epistolis animum reprimit vir sanctus, huic Florianus aptandas esse, tum juveni, ac flosculis recentis eloquentiæ plusculum indulgenti. Præclarum est quod ait his in epistolis Ennodius, se jam dudum amore silentii abruptisse scribendi studium, & in locum gloriæ silentium computasse; diu esse, quod oratorium ornatum affectus orationis a se absciderit, & nequeat occupari verborum floribus, quem ad gemitus & preces evocat clamor officii. Egregia virtus in episcopo, utinam non rarior in monachis studiosis!

c *Ennod. lib.*
1. ep. 15. &
16.

XXIX.

Nicetius
episcopus
Trevirensis.

In fine prioris epistolæ Florianus Nicetium rogat, ut pro beatissimo viro, domino suo, Datio episcopo Mediolanensi precetur. Æquum enim esse, ut pro eo, quem monasterii sæpta sacrarunt successorem, etiam confessorum successor egregius beatorum, nempe Nicetius, qui sanctis Maximino & Paulino successerat in sedem Trevirensis, exorare non desinat. Ex quibus verbis intelligimus, Nicetium abbatem fuisse ejusdem monasterii, cui post eum Datus præfuit. At quodnam illud monasterium? Gregorius episcopus Turonensis Nicetium monachum quidem & abbatem fuisse dicit, sed cujus monasterii non dicit. immo neque ejus patriam

memorat. In historia ^a Trevirensi legitur, Nicetium fuisse abbatem *urbis Lemovicinae*. At vereor, ne auctor deceptus sit ex lectione ejus vitæ ^b per Gregorium, qui ait se ejus facta rescivisse a beato Aredio abbate *urbis Lemovicinae*, ipsius Nicetii alumno ac discipulo. Forte enim putavit iste auctor, ambos ejusdem loci abbates extitisse. Id unum pro explorato haberi potest, Nicetii monasterium situm fuisse in regno Theoderici Austrasiorum & Arvernorum regis, cui etiam Lemovicenses videntur paruisse. Certe concilio Arvernensi, quod Theodeberti ejus filii consensu convocatum fuit, interfuit Ruricius episcopus Lemovicensis, cum aliis Aquitaniæ primæ praelatis; & epistolam synodalem Theodeberto inscribunt *cultores*, inquit, *vestri, ecclesiarum vestrarum episcopi*, quos inter Ruricii etiam nomen comparet.

Hic est Ruricius junior, ex Aniciana stirpe, uti & prior, ambo Lemovicenses episcopi, hic avus, ille nepos, quorum primus sancti Augustini, alter sancti Petri basilicam erexit, teste Fortunato ^c in epitaphio Ruriciorum.

*Accumulante gradus prænominis, sanguine nexi,
Exultant pariter hinc avus, iste nepos.
Tempore quisque suo fundans pia templa patroni,
Iste Augustini condidit, ille Petri.*

Ruricio seniori constructionem sancti Augustini ecclesiæ tribuit Gaufridus ^d Prior Vosiensis, aliique post eum; putavitque ex nomine sancti Augustini canonicos regulares ibidem ab eo institutos, quasi tunc canonici regulares extiterint. Locus est extra muros urbis ad Vigennam * fluvium, in orientali plaga, ubi sanctus Martialis oratorium in honorem sanctissimæ Trinitatis condidisse fertur, commune olim cœmeterium christianorum, immo & episcoporum Lemovicensium, ex quibus viginti-octo istic humati creduntur. An monachi ibidem principio instituti a Ruricio fuerint, tamen si veri simillimum est, non produnt vetera monumenta. Illud certum, si ulla eo in loco primitus instituta societas fuit, monachorum fuit: cum rara clericorum ante sæculum octavum familia in his partibus Gallicanis extiterit extra ecclesias cathedrales. At restituta ejusdem loci ecclesia per Turpionem episcopum ante medium sæculum decimum, ibidem collocati sunt monachi, qui ex eo tempore istic perseverarunt, perseverantque hætenus sub sancti Mauri congregatione, quæ eo in loco initium habuit, atque ob hanc causam titulum abbatialem recuperavit ex regia munificentia gloriosæ memoriæ Ludovici Justi. Quæ causa Ruricius impulerit ad construendam hanc basilicam sub nomine sancti Augustini, colligimus ex ejus epistolis, in quibus magnopere affectus fuisse videtur in lectionem tanti ecclesiæ Doctoris. Exstat ejus hac de re epistola ^e ad Turentium episcopum, forte Nivernensem, qua sibi mitti postulat promissum librum sancti Augustini de civitate Dei: *cujus dum nos, inquit, lectione edificatis in terris, vobis ejusdem civitatis habitacula præparetis in calis*. In responsione Turentius eum laudat, quod antiquos scripturarum interpretes, Cyprianum, Augustinum, Hilarium, Ambrosium, aliosque amet, nedum assequatur; mittitque sancti Augustini codicem ab eo exoptatum, chartaceum librum, adeoque ad ferendam injuriam parum fortem, quia citius charta vetustate consumitur. quod intelligendum de charta seu papyro Ægyptiaca ex corticibus, quæ charta membranæ longe fragilior erat. Ad ejusdem sine dubio conditionem ecclesiæ Ruricius parabat columnas illas, de quibus scribit ^f Claro episcopo, indubie Elufano. Et forte ad idem opus etiam utebatur illo pictore, quem sorori suæ Cerauniæ ^g se dirigere in alia epistola testatur.

De sancti Petri basilica, quam Ruricius junior, teste Fortunato, ædificavit, nihil certi & explorati nobis dicendum occurrit. Erat per id tempus inter alias ecclesia sancti Petri prope basilicam sancti Salvatoris & sancti Martialis, ubi sanctus Aurelianus antistes ^h sepultus fuit: erat & sancti Petri monasterium Vosiense * extra urbem ad Viseram * fluvium, cui cœnobio præfuit Sebastianus abbas tempore Ruricii junioris, is qui beatum Aredium, Atanensis cœnobii auctorem primumque abbatem, a pueritia in litteris instruxit. Id discimus ex testamento ⁱ ipsius Aredii, cedentis Deo & sancto Petro apostolo ad monasterium Vosidense apud Limovicinas monasterium sancti Michaëlis. Idem Vosiense monasterium Aredius destruc-

ANN. CHR.
542.
a Spicil. 10.
12. p. 209.
b Gregor.
de vit. Patr.
c. 17.

XXX.
Lemovicense
S. Augustini
monasterium;
c Fortunat.
lib. 4. c. 5.

d Labbe 10.
2. Bibl. p.
277.
* la Viennè.

e Ruric. lib.
2. ep. 16.

f Ruric. lib.
2. ep. 63.
g ibid. ep.
14.

XXXI.
Alia ejusdem
diocesis mo-
nasteria.
h Labbe 10.
2. p. 266.
* Vigeois.
* le Vezere.

i Analect. 10.
2. p. 66. c.
seqq.

ANN. CHR.
542.

tum restauravit post mortem Sebastiani abbatis, atque innumeris beneficiis ditavit, monachis istic duodecim collectis, quibus nepotem suum Astidium, virum illustrem, præfecit abbatem. Exsistit etiam nunc hæc abbatia, non vero monasterium sancti Michaëlis in urbe, quod Vosiensis attribuerat Aredius, utpote post varias fortunas in ecclesiolam redactum.

Aliud tunc temporis fuit in eadem diœcesi cœnobium Comodoliacense, alias sancti Juniani ad Vigennam*, modo canonicorum sæcularium, auctorem habens sanctum Amandum, qui ibidem solitariam vitam duxit. In hunc locum maxime affectus erat Ruricius junior, quippe qui sancto Amando ædiculam, & beato Juniano tumulum construxit, ibidemque sepeliri voluit. Forte hujus loci basilica sancto Petro sacra erat, adeoque hæc fuerit, de qua loquitur in ipsius Ruricii epitaphio Fortunatus.

Præter ea fuere per id tempus & alia apud Lemovices monasteria, ut sancti Pauli in urbe, constructum a Jocundo & Pelagia beati Aredii parentibus, atque a sancto Ferreolo præfule dotatum; Rauzoliæ item monasterium, ab iisdem conditoribus Atanensi abbatiae addictum, si tamen jam tunc monasterium erat, quod Carissima, Odonis Biturigum principis filia, & sancti Aredii proneptis, eidem abbatiae asseruit litteris datis *mensis Septembrio, indictione prima, vesano Childerico regali sede ejecto, atque Pippino rege piissimo a Francis pro eo constituto*. His monasteriis adde Nobiliacense sancti Leonardi; item sancti Valerici, quem cave ne confundas cum sancto Walarico abbate Leuconaënsi; utrumque nunc canonicorum sæcularium. Addunt plerique Scoltorienſe seu de Dorato sancti Petri ad Separim amnem, itidem modo collegium sæculare; uti & Aëntense* monasterium ad Vigennam*, quorum originem ad Chlodovei M. principatum referunt, melius ad sæculum nonum aut decimum revocandam. Hæc de monasteriis Lemovicensibus.

* Emantiers.
* la Vienne.

XXXII.
Monasteria
diœcesis Arvernensis, S. Illidii.
* S. Alire.

* Tiretaine.

Quod attinet ad monasteria diœcesis Arvernensis, multa itidem tunc exstiterunt: quorum præcipua sunt sancti Illidii, Menatense, Mirandense sancti Porciani, sancti Cyrici, Rubiacense, Autumense, Cromonense, & Teclatense. Ut sancti Augustini monasterium apud Lemovicas, ita sancti Illidii* apud Augustonemetum Arvernorum seu Clarummontem, primitus commune totius urbis cœmeterium fuit, in suburbii valle amœnissima ad fluviolum Trundonis* seu Scateonis: ubi sanctus Stremonius, aliis Austremonius, primus Arvernorum præsul, oratorium erexisse traditur in honorem sanctissimæ Deiparæ Virginis, dictum *sancta Mariæ inter sanctos*, propterea quod plurimi eo in loco sancti quiescant martyres, in primis Cassius, Victorinus, & Anatolianus, atque multi etiam episcopi Arvernorum, sanctitate insignes. Certe jam Apollinaris-Sidonii tempore locum illum *sepulcrorum multitudo* repleverat, in quibus *multa sanctorum corpora* quiescebant. Ex episcopis primus ac præcipuus est Illidius, qui oratorio sanctæ Mariæ aliud ornatius & amplius adjunxit sub titulo sancti Clementis papæ & martyris, cujus brachium ibidem reposuit. Decessit apud Treviros vir sanctus, quo sanandæ imperatoris filia causa profectus fuerat; ejusque corpus ad Arvernos reductum, in oratorio sancti Clementis sepultum fuit, atque inde mox loco appellationem & celebritatem dedit, ut patet ex Gregorio^a episcopo Turonensi, qui sancti Illidii basilicam vocat. Idem tres^b illic basilicas exstitisse dicit, quæ hodie quoque supersunt, nempe sancti Illidii, quæ præcipua est; sancti Venerandi, & sancti Cassii, quæ parœcialis: additque, in sancti Venerandi basilica multa ex marmore^c pario sepulcra sculpta fuisse, quæ visuntur etiam nunc, veterum christianorum, cum picturis Christi Domini & apostolorum, quales in Roma subterranea exhibentur. Lege Ruinartum nostrum in addendis^d ad Gregorium Turonensem. Quo tempore monasterium his oratoriis accreverit, obscurum est. *Apocryfarius capitoli Arvernorum monasterium juxta sancti Clementis simul & sancti Illidii ecclesiam construxit*, inquit Winebrandus in libro de vita & miraculis sancti Illidii: sed quo tempore id contigerit, non explicat hic auctor, cujus ætas etiam ignoratur. Illud certum, Arnaldum & Raymundum secundum episcopos, cooperante Odone abbate Cluniacensi, restituisse medio sæculo decimo hoc monasterium, quod incursione barbarorum destructum fuerat.

^a Greg. Tur.
de vit. Patr.

cap. 2.

^b Id. de gl.
conf. c. 36.

^c Ibid. c. 35.

^d Ruinart.
p. 1400. & seq.

XXXIII.
Menatense.

Menatense sancti Martini cœnobium quis primus condiderit, ignoramus. Carlesum & Avitum inde ad Miciacense recessisse jam superius vidimus. Eodem tempore Brachio, Sigivaldi præpotentis famulus, hortatu Æmiliani eremitæ conver-

sus est. Cum adhuc ^a esset laicus, nocte bis aut ter e lecto confurgens, terræ prostratus preces fundebat ad Dominum. Ignarus, sed cupidus litterarum, videns in oratorio litteras super *iconicas*, ut Gregorius vocat, apostolorum, aliorumque sanctorum conscriptas, eas pro modulo exprimebat in tabulis, &, si quando clerici aut monachi sibi occurrerent, ab eis inquirebat nomina litterarum; atque hac industria legere, ac scribere didicit. Mortuo Sigivaldo, adiit Æmilianum eremitam; quibus & alii monachi adjuncti sunt. Hinc origo monasterii in silva Ponticiacensi, cui Ranichildis, Sigivaldi filia, multa prædia tribuit. Etsi blandus & humanus sermone, in se tamen severus, & disciplinæ monasticæ in aliis rigidus exactor & censor erat. Ob id accitus est ad regendum monasterium Manatense seu Menatense, quod per incuriam abbatis intepuerat. Ob hanc forte regularis disciplinæ relaxationem Carilefus & Avitus monachi inde recesserunt. Avito episcopo Brachio imminentem obitum suum prænuntiavit, rogavitque prioris monasterii sui abbatem, ut corpus suum ibidem sepeliret. Menatense restituit ineunte sæculo octavo Meneleus abbas sub regula sancti Benedicti, quam hodie quoque observat.

Paulo infra Menatum, ad fluvium itidem Sicaulam*, intermedio opidulo Eborolaco seu Ebrolio, olim prædio Apollinaris-Sidonii, ubi nobile Benedictinorum cœnobium a sæculo decimo conditum exstat, visitur aliud, sancti Porciani* nomine celebratum, quondam Mirandense appellatum, quod circumposito non ignobili opido cognomini originem dedit. Porcianus, uti & Brachio, in obsequio barbari domini Deum cæli quærere non desinebat. Idem tamen ad proximi cœnobii Mirandensis abbatem confugiens, toties revocabatur a domino suo: qui tandem oculorum lumine orbatus, videndi facultatem emancipato servo redemit, abbate pro ipso apud Deum supplicante. Exin Porcianus clericus, ut Gregorius^b loquitur, id est monachus, factus, ad eum virtutis gradum pervenit, ut decedenti abbati ipse successerit. Cum monasterium regeret, Theodericus Austrasiorum rex in Arvernus irruens, in Arthonensis vici pratis castra metatus est. Hunc convenit Porcianus, rogaturus, ut abstineret a devastatione regionis. Erat in regis comitatu Sigivaldus*, is qui Brachionis dominus fuerat, Porcianumque flagitavit, ut secum reficeret. Hic vero excusare, quod neque hora esset reficiendi, nec regem adhuc salutasset; &, quod his omnibus potius erat, Deo necdum officium debitum perfolvisset. Sed tandem cedere compulsus, oblatum poculum benedicendo, vasculum fregit, & cum vino venenum latens effusum est. Hinc sancto viro multus honos a rege & optimatibus, atque ab aliis impensus; captivi redditi, & in libertatem asserti. Hunc contra dæmonis astus & fraudes muniit Protasius, reclusus in vicino Canbidobrensi monasterio, quod Jacobus Sirmundus, eximia vir eruditionis, idem esse cum sancti Porciani cœnobio existimavit. At, si Gregorii contextus expendatur accurate, diversa fuisse monasteria nemo, ut quidem reor, negaturus est. Certe tam diversa fuere monasteria, quam diversa opida sancti Porciani, & Canbidobrum, vulgo *Combronde*, Ricomago vicinum, a sancti Porciani opido diffitum octo fere leucarum intervallo.

Major est difficultas de Porciano abbate, cui Ennodius scribit epistolam^c illam, cujus occasione hanc notam Sirmundus adhibuit, an scilicet idem ipse sit Porcianus abbas Arvernensis, quod quidem ægre concesserim. Hic quippe homo erat plane rudis & indoctus, nec ipsi, ut puto, in mentem venisset scribere episcopo eruditissimo, & longis terrarum spatiis diffito ab Arvernibus. Atqui hac epistola Ennodius gratias agit Porciano abbati, quod se litteris prævenisset. Impetratæ, inquit, jam divina misericordiæ fiducia est, cultorum Dei animis non deesse. Ergo gratias refero Trinitati Deo nostro, qui, ut me reverentia vestra alloquiis visiteret, exegit. Suscipio obedientiam vestram. nec enim exiguus cultus debetur obsequentibus, cum Christi gloria maneat imperantem. Orate pro me, qui humanitatis imbecilla, dum adhuc estis homines, evitastis, quos contigit, necdum corpore sequestrato, ponderibus carnis absolvi. Certe hæc mihi convenire non videntur in Porcianum Arvernensem. Permirum videtur scriptori recentiori, monachis hodie tribui *reverentia* compellationem. Absit hos titulos exigi a monachis: sed a novitatis invidia vocabulum Ennodius cum aliis pluribus vindicat. Nec erubescit magnus præsul *obedientia* honorem abbati deferre, quod quidem non observarem, nisi nonnemo quoddam opusculum episcopo abjudicatum vellet, quod auctor monachis librum suum inscribendo, obedientiæ sibi munus hoc officio prætendisset.

ANN. CHR.
 542.
^a Greg. Tur.
de vit. Gal.
 c. 12.

XXXIV.
 S. Porciani.
 * *la Sioulé.*
 * S. Pourçain.

^b Greg. *de vit. Parr.* c. 5.

* *V. de gl. conf. lib. 2.*
 c. 14.

XXXV.
 Porciani ab-
 bates an dub.
 c. Ennod. l. 3.
 ep. 34.

ANN. CHR.

542.

XX XVI. »
S. Cyrici mo-
nasterium.»
a Sidon.
l. 7. ep. 17.

Verum non solum Ennodius, sed & Apollinaris-Sidonius, vir magnus, eodem obediendi, immo & domini vocabulo utitur erga Volusianum monachum, qui a se Abrahæ abbatis epitaphium scribi optaverat. Jubes me, inquit, a domine frater, lege amicitiae quam nefas lædi, jam diu desides digitos incudibus officinae veteris imponere, & sancto Abrahæ die functo nœniam sepulcralem luctuosis sermonibus inscribere. Celeriter injunctis obsecundabo, tum tua tractus auctoritate, tum principaliter amplissimi viri Victorii comitis devotione præventus. Abraham Persa erat, natus ad Euphratem. Dum Ægypti solitudines, ad visitandos viros sanctos, qui eas incolebant, perlustraret, a paganis comprehensus, multis pro Christo verberibus affectus, jussu regis Persarum in vincula conjicitur: in quibus quinque annos exegit. Inde elapsus, ad occidentales partes accessit, ob virtutes & potentiam in energumenos ab universis expetitus. Is vero honores fugiens, venit ad Arvernos, ubi in secessu urbis exiguum vili opere casam, culmo tectam, cum oratorio struxit. Paulo aliter id narrat Gregorius^b, ubi ait, Abrahamum ad basilicam sancti Cyrici monasterium collocasse. quasi hanc basilicam jam erectam invenisset. At Sidonius, cui potior fides, auctorem basilicæ Abrahamum agnoscit.

b Greg. de
vit. Patr. c. 3.

*Ædificas hic ipse Deo venerabile templum,
Ipse Dei templum corpore facte prius.*

Ibidem plenus dierum obiit, sepultusque est, pontificatu Sidonii, cum Victorius ducem ageret super septem civitates sub Eurico Gotthorum rege, teste Gregorio: tametsi comes tantum a Sidonio appelletur. In fine epistolæ Sidonius vicissim a Volusiano postulat, ut Abrahæ discipulos soletur, fluctuantemque regulam secundum statuta Lirinensium patrum vel Griniacensium informet; disciplinæ si qui rebelles fuerint, castiget; si qui sequaces, collaudet. Præpositum quidem illis esse sanctum Auxanium: qui vir, ut nosti, inquit, plusculum justo & corpore infirmus, & verendus ingenio; eoque parendi, quam imperandi promptior, exigit te rogari, ut tu ipse sub magisterio monasterii magister accedat; & si quis illum de junioribus speraverit, tamquam imperitum vel pusillanimum; per te unum sentiat utrumque non impune contemni. Quid multa? vis ut paucis quæ velim agnoscas? Quæso ut abbas sit frater Auxanius supra congregationem, tu vero & super abbatem. nempe ut curaret Auxanio abbati ab omnibus obtemperari, non ut ipse abbas esset primarius super Auxanium abbatem. Ex quibus intelligimus, homines corpore infirmos & vercundos ingenio, minus idoneos esse ad alios regendos. Nunc parœcialis est sancti Cyrici ecclesia, de qua fit mentio in libro primo de ecclesiis Claromontensibus, & de ejus altari, *ubi sanctus Abraham, & sanctus Justus, & sanctus Silvanus quiescunt.*

XXXVII.
Rubiacense &
S. Martii.

* Royat.

Juxta eandem pariter urbem situm erat virginum monasterium Rubiacense*, mille circiter passuum millibus ab urbe distitum versus occidentem, a monte Rubiaco sic appellatum. Positum est inter duos præcelso montes in rupe, sub qua amnis seu torrens Scateon, vulgo *Tiretaine*, seu Trundo dictus, præterfluit. Incerta illius parthenonis origo, quam noster Petrus Laurentius, a quo ejus loci notitiam accepi, tribuendam putat sancto Præjecto Arvernorum episcopo, de quo in sæculo sequenti acturi sumus. Huc sanctus Bonitus Arvernorum præsul adduxit ex Britannia Blandam mulierem, cui lumen oculorum reddiderat. Istic erat altare sanctæ Mariæ; item alia duo, nempe sanctæ Segolenæ, & sanctæ Genovefæ; ibidemque sancta Sacra quiescebat, ut in veteri notitia ecclesiarum Claromontensium legimus. Hactenus eo loci superest ecclesia haud inelegans, sancto Leodegario sacra, in qua servantur etiam nunc reliquiæ sanctæ Sacræ, forsân olim ibidem sanctimonialis, sed nullo publico cultu honoratæ. Ibidem crypta est beatæ Mariæ dedicata. Ecclesia modo parœcialis est cum prioratu, qui a Mausacensi monasterio pendet.

c Greg. de
vit. Patr.
c. 14.

Non longe ab hoc parthenone aberat sancti Martii abbatis monasterium, qui, referente^c Gregorio, cujus pater Florentius Martii benedictionem obtinuerat, in rupe cavati montis cellulam, scamnum & lectulum sibi paraverat, nihil habens proprium, nisi Dei cultum: cui victum interdum devotorum largitio ministrabat. In ejus ecclesia, ubi nunc prioratus sancti Illidii abbatia subjectus, est altare sanctæ Felicitatis, ubi olim ejus corpus quiescebat.

XXXVIII.
Autumense
duplex.

* Autoin.

Exstabat olim apud Arvernos Autumense* monasterium duplex: unum, non longe

longe ab Iciodoro opido ad Elaver * fluvium, Cantoënnensi canonicorum regularium abbatia etiam nunc prioratus nomine subjectum: aliud item in Delfinatu Arvernia, solo pingui situm, itidem prioratus, modo a Celsiniacensi monasterio pendens. In alterutrum se recepit Walaricus, postea Leuconaënsis in Pontivo abbas, de quo inferius.

Sexto ab urbe Arverna milliario distabat Cromonense * monasterium. Istuc cum Gallus, nobilis ex Georgio senatore Arvernus, se recipere vellet, non eum prius admisit abbas, quam Gallus patris consensum obtinuisset. Ille vero, etsi primo ægre tulit, mox tamen assensus est. Natum hunc, inquit, conjugio destinaveram, utpotè primogenitum: sed, quando Deus eum ad aras vocat, æquum est ejus potius, quam nostra voluntas fiat. Mox abbas eum clericum, ut Gregorii verbis loquar^a, id est monachum, fecit. Erat in eo magna vitæ & castimonie puritas, mens seria, & senilis in juvene gravitas; lectio pæne assidua, longa denique jejunia. Hunc beatus Quintianus a monasterio paullo post abstraxit; patre mortuo Theodericus rex evocavit in aulam, ac demum Quintiano sufficiens curavit. Destructum fuit a Danis, ut & alia ejusdem regionis fere omnia, Cromonense monasterium: at sæculo decimo instauratum pro canonicis regularibus, quibus tandem sæculares canõnici successerunt.

Denique cœnobiũ sancti Petri de Teclada seu Teclatense, incertæ, uti & Cromonense, originis, jam stabat sæculo septimo. quippe Moderatus ejus loci abbas laudatur in historia translationis sancti Boniti episcopi Arvernensis, procedente octavo sæculo factæ. In libro secundo de ecclesiis & altaribus Claromontensibus sancta Tecla requiescere dicitur in monasterio Camalariensi, quod eruditus Savaro idem esse suspicatur cum Teclatensi, quasi ita dictum sit a sancta Tecla loci patrona. At diversum esse constat. Siquidem Camalariense monasterium modo est collegium canonicorum sæcularium: Teclatense * vero prioratus Casa-Dei abbatia subjectus. Certe Simon archiepiscopus Bituricensis in instrumento visitationis suæ, sub finem sæculi tertii-decimi factæ, dicitur accessisse non semel ad Teillede, latine Teclatas, prioratum Casa-Dei. qui situs est haud procul a Ricomago, versus Canbidobrum opidum, de quo modo agebamus. His omnibus adde monasterium Brivatense, cujus abbas Felix^b laudatur apud Frodoardum, de quo inferius.

Quenam regulæ in prædictis monasteriis obtinuerint, colligimus ex superiori Sidonii epistola, in qua Volusianum monet, ut fluctuantem regulam monasterii sancti Cyrici secundum statuta Lirinensium patrum, vel Griniensium informet. ubi regulæ vocabulum non pro aliqua scripta, ut vulgo, regula usurpatur, sed pro certa vivendi ratione ac disciplina usu recepta in monasterio. quo modo non raro accipitur apud veteres scriptores rerum monasticarum. Sic, teste Cassiano^c, in cœnobiis orientalibus tot propemodum typi ac regulæ erant, quot monasteria. quod de monastica seu regulari disciplina, quæ pro nutu præpositorum variabat, non de regulis scriptis intelligendum est. Neque alia forte fuerint tunc statuta patrum Lirinensium seu Griniensium, quam ritus & consuetudines usu receptæ: quales apud Cartusienfes absque scripto viguere ad Guigonem usque, quintum majoris Cartusie præpositum, qui eas in scripta primus redegit. Quod si in sancti Cyrici monasterio sub Abrahamo abbate statuta Lirinensium & Griniensium in usu erant, verisimillimum est eandem fuisse aliorum etiam ejusdem provincie monasteriorum disciplinam. De Lemovicensibus id unum scimus, quod de Atanensi sancti Aredii cœnobia Gregorius^d Turonensis antistes memoriæ prodidit, nempe istic non modo Cassiani, verum etiam Basilii, & reliquorum abbatum, qui monasterialem vitam instituerunt, regulas celebratas fuisse. Quippe non una tum erat, ut jam dixi, repetamque sæpius, nec fixa singulorum monasteriorum scripta regula. Plures simul in eodem loco observari mos erat: ex quibus certa vivendi ratio ac disciplina regularis forma pro voluntate abbatum constituëbatur, ceteris, quæ in eisdem regulis ad informandos mores pertinebant, lectioni ac meditationi fratrum reservatis. Unde per illa tempora nec mutatio regularum statum mutabat, nec status forma pendeat ex regulis; quæ cum ad unum scopum ac propositum tenderent omnes, eundem monastici ordinis statum constituëbant: eum ad modum quo variæ in eandem regulam constitutiones, ut vocant, unitati Ordinis modo non officiant. Ceterum hæc vivendi norma, quæ apud Atanenses vigeat, ex Basilii, Cassiani, aliorumque pa-

ANN. CHR.
542.
* P. Allier.

XX XIX.
Cromonense.
* Gournon.

a Greg. d.
vit. Patr. c. 6.

XL.
Teclatense.

* Teillede.

b V. infra
lib. 13. n. 20.

XLI.
Regulæ hœ-
rum monaste-
riorum.

c Cassian.
l. 2. Inf. c. 2.

d id. Inf.
lib. 10. c. 29.

ANN. CHR.
542.

trum regulis conflata, non multum sine dubio diffidebat ab institutis Lirinensium & Griniacensium, quorum vivendi ratio a primis institutoribus suis orientalium disciplinæ accommodata fuerat.

XLII.
Griniacenses
monachi.

De Grinincensibus seu Griniacensibus id solum nobis restat, quod in libello de vita sancti Clari abbatis legimus, nempe eorum *cænobia*, a sanctis pontificibus Viennæ Allobrogum fundata, in quorum maximo ossa beati Ferreoli martyris condita erant, quadringentos monachos aluisse. Non ergo unum erat Griniacensium, sed plura monasteria, quorum auctor & institutor ignoratur. Forte sancti Marcelli cœnobium ex illis unum erat: siquidem Clarus, qui in majori sancti Ferreoli monasterio vestes monasticas induerat, a pontifice urbis abbas ad sanctum Marcellum institutus fuit. Griniacense * monasterium, a quo alia ejusdem instituti cœnobia vocabulum traxerunt, situm fuisse videtur extra muros urbis ad Rhodanum, eo in loco, qui hodie quoque vulgatum nomen retinet.

* Grigny.

XLIII.
Viennensia
monasteria.
a lib. 1. n. 77.

Erant tum Viennæ & alia monasteria intra & extra civitatem, quorum unum sancti Petri ad australem partem Leonianus abbas, ut superius ^a diximus, instituit, quod quingentos pæne monachos alebat tempore Clari abbatis. aliud erat sancti Andreæ intra urbem, virginum numero centum, eodem tempore, ubi tantum sexaginta principio sub ejusdem Leoniani abbatis disciplina versabantur. Utrumque cœnobium Ansemundus & Ansleubana, nobiles cives Viennenses, principatu Chlotharii primi condiderunt. Auctor vitæ sancti Clari alia memorat: unum sanctorum Gervasii & Protasii, monachorum quinquaginta: alterum sancti Johannis Baptistæ, totidem: tertium sancti Vincentii martyris, itidem quinquaginta: quartum sancti Marcelli, triginta: quintum sancti Martini, quinquaginta. Ad hæc sanctimoniales viduæ apud sanctam Blandinam viginti-quinque: apud sanctum Andream, tum superiorem, tum inferiorem, nam duo id nominis erant parthenones, virgines utrobique centum: apud sanctum Nicetium quadraginta: apud sanctam Columbam triginta. Erant ergo sæculo septimo intra aut prope Viennam sex minimum monasteria virorum, non computatis Griniacensibus: & quinque virginum. Horum omnium, præter unum sancti Petri virorum, & alterum sancti Andreæ virginum, ^b cujus auctores mox laudavimus, incerta origo est. Alia quoque erant, ait idem ^c vitæ sancti Clari scriptor, venerabilia sanctorum in unum conversantium habitacula ad sexaginta, quæ sub cura pontificis in eadem dioccesi vigeant. In his quatuor erant a sancto Theuderio abbate instituta, de quo nunc agendum est.

XLIV.
Theuderii ab-
batis res gestæ.
^a Acta sac. 1.
Bened. p. 678.

Theuderius & ipse unus fuit e discipulis sancti Cæsarii episcopi Arelatensis, præter Ægidium & Florianum abbates superius laudatos. Ejus vitam ^a in litteras retulit sæculo nono Ado Viennensis antistes, eamque *fratribus in cænobio sancti Theuderii consistentibus* inscripsit, ut eos ejus exemplis ad amorem vitæ æternæ amplius invitaret. Ortus est ex Viennensi provincia vir sanctus, parentibus genere claris & locupletissimis. Amplo patrimonio in pauperes effuso, adolescens Lirinensis monasterii desiderio sanctum Cæsarium adiit, ut per ipsum in sacram illam familiam facilius admitteretur. Retentus apud Cæsarium, eximios in virtute progressus fecit, adeo ut ei, quantumvis reluctanti, beatus antistes diaconi officium, & non multo post sacerdotii dignitatem contulerit. Cum aliquamdiu apud eum constitisset, incidit ei cogitatio revisendi patrios lares. Pontificis benedictione accepta, Viennam reversus, locum aptum ad religiosum secessum ^b quæsit. Placuit ei locus haud procul ab urbe, ubi in honore Domini nostri Jesu ^c Christi, Adonis verbis utor, sub veneratione beati Eusebii Vercellensis episcopi & martyris domunculam, id est oratorium, ædificare cœpit. Tum juxta Jairam fluvium monachorum cella cum oratorio sancti Symphoriani ab ipso constructa: ubi, plurimis ad eum undique confluentibus, frater ejus Arvus cum aliis consanguineis suis ipsum convenit. Forte locus non capiebat tot discipulos, qui frequentes ad eum veniebant. Hinc aliud cœnobium condidit ad castrum Alaronam, cum oratorio sancti Petri: aliud item ad vicum & villam parentum suorum, vocabulo Afficiam, in honorem sancti Mauricii. Neque his contentus, quartum addidit in colle Ruspiano, qui locus tum silvestris, ac feris tantum pervius erat: ubi ecclesiam in veneratione sanctæ Dei genitricis Mariæ condidit, cum monasterio, propinquorum suorum facultatibus dotato, cui *regulam sanctorum Patrum* præscripsit. Præerat tum Viennensi ecclesiæ Philippus episcopus, ordine vi-

cesimus primus, is qui consilio Lugdunensi secundo, & quarto Parisiensi præfedit.

In eadem vero urbe consuetudo ferebat, unum e sanctorum vitæ hominibus intra urbem recludi in privata cellula, qui uni vitæ contemplativæ addictus, vota populi Deo assidue offerret. Fuerat ex eo numero Leonianus abbas superius laudatus, qui Viennæ claustrum peculiaris cellæ conclusus, per multos annos hoc officio functus est. Electus ad id muneris a Philippo Theuderius, Severiano præposito, postremi hujus monasterii curam commisit, atque in monte Quirinali intra urbem ad basilicam sancti Laurentii reclusus, reliquum vitæ, nimirum per duodecim annos, in oratione & magna districtione exegit, ita ut advenientibus monita salutis non nisi per modicam fenestram daret. Post mortem ejus corpus sepultum est in prædicto sanctæ Mariæ monasterio, quod ab eo nomen postmodum accepit, vernacule *Saint Chef* appellatum, ex ordine sancti Benedicti in collegiatam ecclesiam conversum, cujus portio abbatialis archiepiscopis assignata est.

A sancto Benedicto ad Cæsarium digressi, nunc ab ipso Cæsario ejusque discipulis ad sanctum Benedictum revertimur. Tristem, ut dicebam, & conturbatum ex Casinensis everisionis prævisione ejus animum relevavit legatio Cenomannensis episcopi, qui novi instituti fama permotus, Benedicti discipulos in diocesim suam accersere decrevit. Id accidit sub finem anni, qui beati Patris obitum præcessit, id est extremo ejus sæculi anno quadragesimo-secundo, si constet hunc obitum anno quadragesimo-tertio, mense Martio contigisse. Legationis hujus auctor in vulgata sancti Mauri acta Berthichramnus pro Innocente seu Innocentio intrusus est ab Odone abbate, ejusmodi actorum editore, quorum primus auctor dicitur Faustus monachus, Mauri in eadem peregrinatione socius. Quo modo hæc acta in manus Odonis abbatis inciderint, Odo ipse exponit in epistola, vitæ ab eo editæ seu interpolatæ præmissa ad Adelmodum Cenomannensis ecclesiæ archidiaconum. Erat Odo abbas monasterii Glannafoliensis ad Ligerim in pago Andecavensi, quod beatus Maurus construxit, & corporis sui sepultura, non solum vitæ & conversatione sua nobilitavit. Grassantibus per illas partes Nortmannis, Odo cum sancti Mauri corpore hac illac profugus, in Burgundiam accessit. Cum ad Ararim in prædio quodam illustris viri Audonis comitis tantisper consisteret anno sexagesimo-tertio supra octingentesimum, obvios habuit quosdam ex Romana peregrinatione redeuntes: quorum unus clericus, Petrus nomine, ex Neustriæ pago Abrincatino istuc ante biennium profectus, quaterniunculos inde referebat, antiquaria conscriptos manu, ac nimia pæne vetustate consumptos, qui vitam sancti Benedicti ac discipulorum ejus quinque, Honorati videlicet, Simplicii, Theodori, Valentiniani atque Mauri, continebant. Hos quaterniunculos, quia e re sua erant, Odo aliquot nummorum pretio redemit. Sic acta sancti Benigni martyris, Burgundionibus olim ignota, sanctus Gregorius Lingonum antistes accepit ex Italia, ut pronepos ejus Gregorius a Turonensis tradit. Et quoniam vitio scriptorum, nedum inculto ac impolito sermone, depravati erant hi quaterniones; sancti Mauri acta pro modulo, viginti fere dierum labore, Odo correxit, *salva fide dictorum & miraculorum inibi repertorum*. In fine prædictæ epistolæ lectores obtestatur, *per eam que est in Jesu veritatem*, ut relationi suæ absque fuco factæ fidem habeant. Non tamen desunt nævi aliquot in hac vitæ narratione, qui Fausto monacho tribui vix possunt, qualis est ille, quem mox notabam, de nomine episcopi Cenomannensis istius legationis auctoris, quem fuisse Innocentium, non Bertichramnum, temporis ratio persuadet. quippe Innocentius, cum Aurelianensi concilio quarto subscripsisset anno quadragesimo-primo, exiguo tempore supervixit, successorem sortitus Domnolum, dein Baldegisilum: cui Bertichramnus, mortuo jam sancto Mauro, successit anno Childeberti junioris undecimo, qui fuit ejus sæculi octogesimus-sexus. Hinc apparet quantum a vero aberraverit Odo, qui, cum Bertichramnum pro Innocentio intrusisset, Bertichramno Domnolum consequenter, sed falso supposuit. Sunt & alia in his actis errata, quæ suis locis notare necessarium erit. Porro hanc Cenomannensis episcopi legationem sancto Benedicto cælesti oraculo prænuntiata fuisse, ad erigendum ejus ex Casinensis excidii prænotione animum, Faustus vulgatus tradit, Deum ipsum Benedicto loquentem inducens: Bono animo esset. Irrevocabilem quidem esse de Casini everisione divinam sententiam: at brevi adfore opportunum solatium atque in tantis malis remedium, ex quo locus ipse in melio-

ANN. CHR.
p. 542.

X L V.
Cenomannensis episcopi legatio ad S. Benedictum.

S. Mauri vita ut reperta.

a Greg. Tur.
lib. I. de gl.
mart. c. 51.

AN. CHR. 542. » rem restitueretur statum, & in exteris nationes ejus instituti splendor diffunderetur. Proinde, ubi primum hujus rei oratores accepturus esset, extemplo quos » probabiliores haberet discipulos, eo mittere, quo postularentur, ne hæreret, haud » dubius de successu & fructu operis, nec de præmio, quod sibi inde accresceret » post mortem, quæ ipsum paullo post cælo esset illatura.

X L V I. S. Maurus ad missionem designatus. Oraculum brevi secutus est effectus. Casinum quippe sub finem anni advenero ab Innocentio episcopo legati, Flodegarius archidiaconus, & Harderadus vicedominus, multis precibus flagitantes, ut pio antistiti concederentur sacri instituti cultores probatissimi, qui in fundo ad hoc parato istud profeminarent. Annuit sanctus Pater, quamquam vitæ suæ exitum imminere intelligeret, nec nisi ægre cara a se pignora pateretur avelli. Delectus ad id muneris Maurus una cum Constantiniano, Antonio, Simplicio, & Fausto, qui anno sequenti ineunte iter ad has partes instituerent. Præpositi apud Casinenses munere tunc fungebatur Maurus, qui qualis ac quantus vir fuerit, intelligimus tum ex eo quod super aquas siccis pedibus Placidi auxilio accurrit; tum ex alio miraculo, quo linguæ & pedum officia, cum ex agri opere ad horam sextam regrederetur, surdo & muto puero restituit, imposita super ejus caput stola levitica, quam eo anno, quo scilicet diaconus ordinatus fuerat, pro more gestabat. Moris enim tunc erat, quod ex solo Fausto discimus, ut toto ordinationis suæ primo anno diaconi *sanctitatis gratia* stolas indefinenter gererent. Nec est quod hac in re sive Fausto, sive Odoni fidem denegemus. si quidem id etiam novis presbyteris apud Cluniacenses mos erat, ut sacerdotalem stolam, etiam noctu in lecto, retinerent, ut ex facto sancti Odonis constat apud Johannem ^a ejus vitæ scriptorem. immo in concilio Moguntino anni DCCCXIII. statuitur canone XXVIII. ut *presbyteri omnes assidue & sine intermissione utantur orariis propter differentiam sacerdotii dignitatis*. Id miraculi cum apud alios omnes, tum maxime apud Benedictum, conceptam de Mauro opinionem magnopere auxit. Nullus eodem in jejuniis rigidior, nullus in vigiliis magis assiduus. Cilicio oblongo, tunicæ ac cucullæ loco, in quadragesima uti solitus, duabus tantum per hebdomadam diebus corpus parcissime reficiebat: aliis temporibus cilicium sub tunica gestabat. Somnum super aggestum sabuli, stragulo cilicino instratum, capiebat extra quadragesimam, qua vix sedenti id sibi tribuebat. Pachomius ad carnem suam magis edomandam cilicina, ut plurimum, veste corpus tegebat: & cum defatigatum nimis vigiliis corpusculum tantisper recreare vellet, in cellulæ suæ medio super lapidem, aut aliud quidpiam confidens, ne parieti quidem incumbendo, somnum captabat. Is fere erat Maurus, quem tam celebris missionis ducem ac signiferum Benedictus designavit.

^a Johan. lib. 1. n. 37.

X L V I I. Legationis tempus.

Hujus legationis tempus certo definire vix possumus, propterea quod annus tum obitus Innocentii episcopi Cenomannensis, tum electionis Domnoli ejus successoris non satis exploratus est. Innocentium concilio Aurelianensi quarto constat subscripsisse *Basilio consule, indictione quarta*, id est sæculi sexti quadragesimo-primo; & quidem in synodo, ut veri simile est, verni temporis. nam indictio quinta mense Septembri inchoabat. Quam diu supervixerit Innocentius, incertum. Post ejus obitum veteres tabulæ Cenomannenses interpontificium statuunt, sed incerti intervalli: recentiores nonnulli intrusum eo intervallo fuisse aiunt Scienfridum, quem sub Innocentio chorepiscopum prædictæ tabulæ exhibent, non intrusum. Innocentio itaque, mediante incerti temporis interpontificio, proxime successit Domnolus: at ejus pontificatus & exordium, & diuturnitas nobis certo non constant, sive Gregorii Turonensis ^b historiam, sive acta vetera episcoporum Cenomannensium, sive ipsius Domnoli vitam ab anonymo scriptam consulamus. Gregorius annos dumtaxat viginti-duos episcopatus ei tribuit: acta episcoporum vetera ^c quadraginta-sex cum mensibus undecim. Carolus Cointius, Gregorii totum libri sexti caput nonum, quod de Domnolo est, interpolatum censet, utpote quod abest a Corbeiensi & Mettensi codicibus. Etsi ejus sententiæ non assentiar, illud tamen adversus Gregorianum textum me movet, quod in eo Domnoli pontificatus brevior sit, quam vetera ferant instrumenta, quæ in actis episcoporum ejus sedis referuntur. Unum est Theodeberti ^d Francorum regis, cujus si notæ chronicæ sinceræ essent, ad probandum Domnoli exordium valde conducere. Datum quippe legitur anno septimo regni Theodeberti, mense Junio.

^b Greg. Tur. lib. 6. c. 9.

^c Analect. veter. 10. 3. p. 47. & 99.

^d *ibid.* p. 108.

qui annus coincidit cum anno Christi quadragesimo-primo ; ac proinde vix integro post mense, quam Innocentius Aurelianensi concilio subscripserat. Id vero admitti non potest : tum quia hoc pacto nullus interpontificio, immo nec fere electioni, locus relinquitur : tum quia hoc admisso, Innocentius ante mensem Junium obiisse debuerat, quem acta episcoporum & facti Cenomannenſes tertio-decimo kalendas Julii decessisse tradunt. At five annum Theodeberti regis octavum, five etiam duodecimum pro septimo in ejus diplomate reponas ; anni minimum pontificatus triginta-quinque Domnolo tribuendi sunt, cujus litteræ pro Canone villa datæ sunt Chilperici regis anno vicesimo, Christi octogesimo-primo supra quingentesimum ; qui annus Domnoli supremus fuit.

Verum fortasse tanta annorum disparitas ita conciliari poterit. Domnolo post Innocentii mortem electo quiete ac tranquille sedem suam occupare non licuit ob odium Childeberti Cenomannis imperantis, cui is invisus erat, propterea quod Chlothario faveret, teste Gregorio. Mortuo Childeberto cum Chlotharius Domnoli amicus principatum apud Cenomannos obtinisset ; tunc demum Domnolus pacifice ecclesiam suam rexit per annos, quibus supervixit, viginti-duos. Hujus temporis tantum rationem in assignandis ejus pontificatus annis Gregorius habuit : alii longe plures annos eidem tribuerunt, ducto a prima ejus electione exordio. Toto illo tempore, quod ante Childeberti obitum fluxit, Domnolus nullas a Childeberto litteras impetrare potuit : plures dein obtinuit a Chilperico Chlotharii filio. Cur vero unum diploma a Theodeberto Austrasiorum rege, cui tunc nihil juris apud Cenomannos competeat, nempe quod, extinguendo absque masculis Childeberto, devolvenda partim esset ad nepotem patris hereditas. Ergo anticipato Theodebertum adiit Domnolus pro ecclesie sue causa, non Childebertum sibi infestum. Hæ conjecturæ meæ ad conciliandum Gregorii contextum cum actis episcoporum Cenomannenſium.

Nec forte difficilius fuerit Domnoli scriptorem vitæ cum Gregorio itidem conciliare. Auctor ille, quisquis est, etsi eum Hadoini episcopi jussu hæc scripsisse admittamus, certe non admodum accuratus fuit, ut qui nec Domnoli patriam ; nec locum, ubi episcopus fuerat antequam Cenomannis præficeretur, noverat. Omissa ejus abbatialis in Parisiensi sancti Laurentii basilica dignitatis, de qua Gregorius agit, mentione, ait eum Romam ad limina Apostolorum profectum, cum in Galliam rediret, electum fuisse episcopum Cenomannenſem, ubi *jam pridem beatus Innocens ad Dominum migrarat* ; atque ejus electioni tam proceres & principes, quam universum clerum & populum consensisse, cum antea jam alibi episcopus fuisset ordinatus. Huc referri potest id quod de Domnolo tradit Gregorius, eum a Chlothario sedi Avenniensi episcopum fuisse destinatum, sed ejus rogatu in aliam sedem reservatum. Nisi malis, communi hunc & generalem ejus pro sede Cenomannenſi electionis consensum contigisse post obitum Childeberti, qui eam antea ratam habere noluerat. quod tamen impedire non potuerit ejus ordinationem, at cum sedem pacatam per Childebertum habere ipsi non liceret, nec sancto Mauro in condendo, quod decessor ipsius Innocentius meditabatur, monasterio suffragari posset, nec in ecclesia sua consistere ; ob id ad limina apostolorum se contulerit, dum serenior rerum facies sibi arrideret. quod quidem contigerit mortuo, ita ut mox dicebamus, Childeberto.

Hæc si certis demonstrari argumentis non possunt, certe a veri similitudine non multum abhorrent. Verum ; utcumque sit de his conjecturis, certum est Gregorii de Domnolo narrationem non esse commentitiam & assitam. Certè eas rerum circumstantias præfert, quæ nescio quo pacto interpolatori venire in mentem potuissent. Domnolus, ex Gregorio, apud Parisios in basilica sancti Laurentii gregi monachorum præfuisse dicitur. Nihil hæc de re, fateor, in libello de Domnoli vita : sed quod hic legitur, Domnolum Germano Parisiorum antistiti maxime familiarem fuisse, id Domnoli apud Parisios commorationi fidem conciliat. unde enim alias hominis exteri, & ex longinqua peregrinatione in Galliam subito adventantis, tanta cum Germano necessitudo ? Ceterum si a Gregorii historia removerentur, quæcumque a nonnullis absunt codicibus, quantumvis antiquis, mutilam & truncam haberemus Gregorianam historiam, & fere nullam. Id patet ex variis locis, plerisque magni momenti, quæ Cointius ex ejus textu expungenda existi-

ANN. CHR.
542.XLVIII.
Auctores
conciliantur.X L I X.
Gregorii Turonensis locis
de Domnolo
excussus.

ANN. CHR.
542.

mat, quod in nonnullis codicibus desint. Verum hi defectus non interpolatoris vitio, sed aliis causis imputari possunt. Una est, quod Gregorius absoluta historiarum suarum rudi editione, eam retractando, nova novis curis subinde, ut fit, adjece- rit, quæ sequentes editiones reddidere auctiores. Jam vero qui eam postea describere historiam, si prioris editionis exemplar nandi erant, iis capitulis dimi- nutam habebant, quæ secundis exemplaribus adjecta fuerant. Immo non totos decem libros continenter scripsit Gregorius, sed primo quidem sex primos vulgavit: quos unos habebant veterrimi codices, Mettensis & Corbeiensis; nec plures in epito- men Fredegarius Scholasticus redegit, auctore gestorum Francorum. Afferri po- test & alia causa ex desidia & arbitrio antiquariorum, qui, ut compendiosiori la- bore Gregorianam haberent historiam, ea tantum exscribebant, quæ e re sua sibi videbantur. Plura hac de re inferius.

L.
Legationis
summa.

Itaque, ut ad propositum me referam, mihi perquam veri simile est, Innocen- tium episcopum verno tempore anni quadragesimi-secundi legatos ad montem Ca- sinum direxisse, qui tum Gotthici belli difficultatibus, tum Romanæ urbis viden- dæ ac perlustrandæ studio, in itinere nonnihil retardati, nonnisi autumnoproce- dente Casinum pervenerint, dum Totila Neapolitana obsidione occupatus, libe- rum istuc iter reliquerat. Interim Innocentium tertio-decimo kalendas Julii e vi- vis excessisse, ignorantibus legatis, qui non ante ejus obitum rescierint, quam in reditu id acceperunt Aurelianis. Domnolum Innocentio suffectum post aliquod tempus, intercedente, cui invisus erat, Childeberto, Innocentii de condendo novo monasterio consilium exsequi nec potuisse, nec forsitan voluisse. unde factum, ut Maurus, invitante Floro, in pagum Andecavensem se receperit, ibique condide- rit monasterium Glannafolienſe, de quo in sequenti libro acturi sumus.

L I.
In conciliis
actum de pro-
fessione pæni-
tentie.

Per hos quinque, quibus hic liber circumscribitur, annos, quatuor habita in occi- dente concilia legimus, Aurelianensia duo, tertium & quartum, Gerundense atque Barcinonense. In duobus Aurelianensibus interdicitur abbatibus, ne res monasteriis collatas aut sibi vindicent, aut alienare inconsulto episcopo audent. In Aurelianensi tertio & Gerundensi statuitur, non licere iis qui pænitiæ sollempnis benedictio- nem susceperint, denuo ad sæcularem habitum ac militiam reverti: secus facien- tibus Aurelianensis canon vicesimus-quintus viaticum usque ad exitum negat. Bar- cinonensis sextus edicit, ut pænitentes, tonsa capite & religioso habitu utentes, jejuniis & obsecrationibus tempus vitæ peragant. Septimus, ut epulis non inter- sint, nec sæcularibus negotiis se implicent, sed tantum in suis domibus frugalem vitam ducant. Octavus, ut qui in infirmitatibus constituti pænitentiam petierint, susceperintque a sacerdote, si postea convaluerint, vitam pænitentium peragant. Ejusmodi vero pænitentes, si conjugati erant, cælibem deinceps vitam agere de- bebant, unde vetat Aurelianensis canon vicesimus-quartus, ne benedictio pæni- tentiæ juvenibus personis concedatur, maxime conjugatis, nisi ex consensu par- tium, & ætate jam plena. Id observare visum est, quod ex hoc ritu pænitentium profecta sit ea, de qua subinde loquemur, consuetudo, ut infirmi monasticum habi- tum peterent: quo accepto, si convaluissent, nefas erat ad sæcularia vota reverti. Ubi opportuna est Gabriælis Albaspinei observatio seu conjectura in canonem oc- tavum concilii Gerundensis, hoc canone agi de iis, qui cum imminentis mortis metu percellerentur, pænitentiam, quamvis nulla peccata tam atroci multa digna commisissent, divini amoris instinctu sibi dari efflagitabant, ob idque tonsuram ac certum pænitentium habitum suscipiebant. Confessores apud Hispanos id genus pænitentes appellabantur. Ex variis sæculi sexti exemplis unum ex Gregorio^a Turo- nensi antistite adducere licet Marci referendarii, qui post congregatos ex iniquis descriptionibus thesauros, subito lateris dolore correptus, caput totondit, atque pænitentiam accipiens, spiritum exhalavit. Pænitentium etiam haud dubie induit habitum, quem pullum seu nigrum fuisse constat in primis ex Ruricii^b episcopi Lemovicensis epistola ad Agricolam consanguineum suum, qui hoc modo pænitentiam sollempni ritu professus fuerat. *Superest, inquit, ut nunc conversionem, quam protulistis in veste, probetis in corde; & hæc commutatio inter indumentum vestrum habeatur & animum, ut, sicut ille sub candidis vestibus habuit huc usque nigredinem, ita nunc sub pullis vestibus operum luce candescat.* Si qui ab hoc proposito descivissent, eos ab episcopo comprehendi, & ad pænitentiam revocari jubet To-

^a Greg.
Tur. lib. 6. c.
28.

^b Ruric. lib.
2. ep. 31.

letani concilii quarti canon quinquagesimus-quintus ; secus irrevocabiles, id est respiscere nolentes, ut apostatas vult haberi. Duo ejusmodi pœnitentium genera distinguit ejusdem concilii canon quinquagesimus-tertius, unum eorum, qui ob manifesta crimina ; alterum aliorum, qui ex sola devotione se se ejusmodi pœnitentiæ subiciebant : atque inter utrosque id discriminis statuit, quod hi, si revaluerint ex infirmitate, pro morum probitate ad gradus ecclesiasticos promoveri possint ; non vero qui ob mortale aliquod peccatum pœnitentiæ addicti fuissent.

Hoc genus pœnitentiæ jam sæculo quinto in usu erat, uti colligitur ex epistola Leonis Magni ad Rusticum episcopum Narbonensem, ex indulgentia dispensantis cum juvenibus conjugatis, ut, siquidem continere se non possent, ad pristinum conjugium redire ipsis liceret. quam dispensationem renovant patres concilii sexti Toletani canone octavo. Verum progressu temporis eo usque crevit ejusmodi pœnitentiæ severitas, ut, qui eam in extremis, etiam non sentientes, id est sui non composites, nec proinde eam petentes, acceperint, eam servare tenerentur. Insigne præ omnibus est exemplum Wambæ Vesigothorum regis, cui ex veneni hauustu pane exanimi, nec scienti, nec sentienti, pœnitentiæ ordinem imposuit Quiricius Toletanus antistes. Cum vero ex letali poculo nihilo minus convaluisset, pœnitentiam sibi impositam intelligens, sive proprio, seu Ervigii regnum affectantis impulsu, monasterium petiit, ibique usque ad obitum in proposito pœnitentiæ perseveravit. Paulo post concilii Toletani duodecimi patres, forte ut Ervigio novo regi gratificarentur, ratam habendam esse ejusmodi pœnitentiam sanxerunt canone tertio, eum ad modum, quo infantes baptismus ligat, tamen non sentientes ac scientes illum acceperint. In fine tamen canonis hunc rigorem aliquo modo temperant, sub unius anni excommunicatione interminantes, ne quisquam sacerdos infirmis, qui non aliquo saltem nutu aut indicio petiissent, pœnitentiæ ordinem temere imponerent. Hæc præludia fuere piæ illius consuetudinis, quæ apud monachos, ut jam dixi, sæculo septimo invalescere cœpit, ut, sumto in extremis monastico habitu, perpetuæ, si sanitatem recuperaturi fuissent, se se pœnitentiæ devovebant, quo divinum sibi numen propitium redderent, uti exempla suis locis referenda nos docebunt. Cum enim ejusmodi pœnitentes sanitati restituti intelligerent, hoc pœnitentiæ ac continentię genus in privatis domibus ægre admodum servari posse ; id demum Wambæ exemplo induxerunt animum, uti in monasteria perpetuo se se retruderent : ac subinde hoc pacto mos obtinuit, ut non alius perpetuæ istius pœnitentiæ habitus indueretur, quam monasticus, cujus colorem pulchrum jam antea imitabantur.

Concilio Aurelianensi quarto pro Amelio Parisiensi episcopo subscripsit Amphilo-chius abbas. quo nullum forte antiquius exemplum est abbatis, qui vices episcopi egerit in conciliis. Multa alia exempla suppeditant synodi subsequentes. Amphilo-chius erat sine dubio abbas in pago Parisiensi : sed cujus monasterii, ignoramus ; immo quæ tunc temporis monasteria in hoc pago essent, nobis haud sat compertum. nam sanctæ Crucis & sancti Vincentii, nunc sancti Germani, monasterium nondum conditum erat. Gregorius Turonum præful auctor est, monachos tum existisse in suburbana sancti Laurentii basilica, iisque præfuisse Domnolum abbatem, qui postea creatus episcopus Cenomannensis. Forte etiam sancti Dionysii basilicam jam tum incolebant monachi, certe ante Dagoberti principatum, qui munificentia sua ita eam auxit & locupletavit, ut monasterii primus auctor a posteris habitus sit.

Et quidem huic loco præerat sub Chlothario Dagoberti patre Dodo abbas, ut patet ex litteris tum in libro sexto de re diplomatica, tum apud Dubletum relatis. An autem Amphilo-chius huic basilicæ tum præfuerit, defunt argumenta quibus id asseramus. Alia pagi Parisiensis monasteria memorantur in charta Vandemiris^a ex-eunte sæculo septimo : sed non minus incerta est eorum origo & conditio, quam incerti abbates. Ceterum Parisiæ sancti Petri basilicæ monachos non longe a principio adhæsisse, intelligimus ex auctoris perantiqui libello de vita sanctæ Balthildis reginæ, in quo Chrodechildis seu Chrothildis regina, Chlodovei Magni conjux, ecclesiam in honore sancti Petri, *ubi religio monastici ordinis vigeret*, apud Parisios condidisse perhibetur, necnon & cœnobiolum in honore sancti Georgii sacrarum virginum in Cala, quod postea sancta Balthildis eversum restituit atque amplificavit.

ANN. CHR.
542.

L II.
Abbas episcopi vicarius in concilio.

L III.
Monasteria diocesis Parisiensis
^a Diplomatica p. 472.

ANN. CHR.
543.

ANNALES ORDINIS S. BENEDICTI.

LIBER QUINTUS.

Ab anno Christi 543. ad annum 559.

I.
Mauro dis-
cessuro quan-
tus Casini mæ-
ror.

PARATIS omnibus quæ tum ad missionem Gallicanam, tum ad novam istic coloniam fundandam necessaria & opportuna videbantur, Benedictus Maurum ejusque socios ire fortes, ire felices jubet. Hinc effusus mæror ac luctus totum illum sacri montis cœtum invasit: se in Mauro alterum patrem atque rectorem, spei suæ alterum præsidium, alterum denique Benedictum amittere deplorantes: nec scio an Maurus sociique minori a carissimis comilitonibus dolore avellebantur. His motus alternantibus suspiriis bonus Pater, utrorumque animos his paucis, at efficacibus verbis relevandos duxit. Si cui nostrum, carissimi fratres ac filii, dura & acerba videri possit hæc discessio, mihi sane præ vobis hinc dolendum est, ut qui non modo a caris pignoribus avellar, sed etiam his destituar solatiis, quæ in præsens tantopere necessaria videbantur. Verum jam dudum in schola caritatis edocti, quæ suis commodis aliena præferre jubet; nos aliis impendere decet, quod Deo suggerente rogamur. Quapropter his lacrymis, quaeso abstinete, certi posse Deum supplere his, quos quasi amissos lugetis, longe meliores. Jacite ergo in eum spem vestram, & cavete, ne dæmonis astu, unde aliis salus acquiritur, inde vobis ex tristitia detrimentum accedat. Nec vos mutui conspectus moveat privatio. Non valent dividere longa quævis terrarum spatia, quos caritas artissimo semel unanimatis fœdere conjunxit. Vos vero, fratres carissimi, quos ad pium istud opus Deus optimus vocat, erigite animos, & arreptum sacrae religionis propositum constanter retinete; nec dubitate, quanto duriora & asperiora pro Christo pertuleritis, tanto ampliora vobis præmia in cælo proventura. Ceterum etsi me forte mors ipsa a vobis separabit, ne animos abjicite; præsentiorum vobis, si Deo placebit, atque utiliorum, deposito hoc mortali corpore, ut quidem spero, habituri.

II.
Casino dis-
dit in Gallias.

In hæc verba dimissi cum Patris benedictione & fratrum osculis Maurus & socii, discedunt, sacro cœtu ad monasterii januam prosequente, secum ferentes sanctæ Regulæ codicem, pissimi auctoris manu exaratum, simulque pondus libræ panis, atque vini heminae vasculum, quæ singulis fratribus in dies regula subministrari

subministrari præcipit. Casino profecti ipsis epiphaniarum diebus, feria quinta, ut obscura Fausti verba explicat Adrevaldus, in vicinum monasterii prædium, (Eucheliaz vocabulum hæctenus hæret) a duobus, quos pridie sanctus Pater eo præmiserat, fratribus, Probo & Aquino, humanissime accepti sunt. Sequenti nocte, cum nocturnale officium celebrarent, eodem advenerunt alii duo fratres, Honoratus, vir beatæ memoriæ, ac Felicissimus, egregiæ indolis adolescens, ipsius Mauri consobrinus, missi a sancto Patre, qui capsulam eburneam, sacras reliquias, in primis tres veræ crucis particulas, continentem, afferrent, cum brevi epistola, quæ prolixum ejus in filios amorem abunde testabatur in hunc fere modum. Accipe, carissime fili, extremum pignus amoris in te mei, quod tibi sodalibusque tuis solatio sit, & contra impendentia mala præsidio. Vos quippe multa manent in isto itinere discrimina: sed vobis præsto aderit benignissimus Deus, qui felicem inceptis vestris exitum tandem concessurus est. Ad te, fili, quod attinet, postquam religiosæ professionis annos sexaginta expleveris, laborum tuorum fructum (sic enim mihi cælitus revelatum est) in cælo percipies. Vade interim, sisque in profectioe felix, sed felicior in perventione. His recreati, alacres itineri se committunt, ac quinquagesimæ quinta feria (sic enim interpretor) Vercellas adveniunt. Hic e celsa turri lapsus alter e legatis Harderadus, per dies quatuordecim subsistere coëgit, quoad prolixioris moræ tædio affecti socii, Maurum ad divina subsidia confugere compulerunt. Prolatum e sacro scrinio lignum vivificæ crucis, simul attriti corporis partes attigit, pristinam Harderado restituit sospitatem. Postridie Vercellis egressi, ad Alpes contendunt, iisque transscensis, dum in Agaunensi basilica Maurus cum sociis precibus vacat, cæco lumen signo crucis reddit. Jurensibus in locis cujusdam viduæ, apud quam hospitabantur, filius, Eligio nomen erat, ab imminente morte revocatus: qui in monasterio Lirinensi postmodum monachus factus est.

Interim jam mæstos ex Mauri discessu Casinatium animos gemina plaga supra modum afflixit, mors scilicet Benedicti parentis, sororisque ejus Scholasticæ, quæ fratrem in cælum paucis diebus præcessit. Hæc ex vicino, ubi degebat, asceterio fratrem semel quotannis adire solita, ad quamdam monasterii villam accedebat, mille circiter ac quingentis passibus a Casinensi cœnobio distantem, totidemque a Plumbarola, ubi ejus parthenon existisse creditur. Istuc venerabilis ejus descendebat frater cum aliquot discipulis: non modo ut sororis incommodò, quod ad conscensum montis subeundum fuisset, ac sæcularium obloquiis occurreret; sed maxime quod ea lex monasterii erat, plerisque aliis, ut vidimus, jam communis, ut ne mulieres propius accederent. Id tamen ex indulgentia concessum Agneti augustæ, aliisque subinde principibus feminis, ut sacri loci sæpta & basilicam ingrederentur, quæ facultas etiam nunc rarius, nec fere præterquam in sollemnioribus festis, permittitur. Hæc severitas, hæc religio majorum nostrorum erat! Rara cum feminis, etiam sanctis, colloquia, raræ consalutationes. Non nisi annuus erat, ut mox dicebam, Benedicti cum sorore, etsi e vicino consisterent, congressus; colloquia ipsa sacra, nec nisi de Deo, rebusque divinis. Hæc erat amborum sitis, hæc aviditas: quam cum unius diei spatium explere non potuisset, in noctem etiam, immo in sequentem lucem Scholastica protrahi hoc extremo anno cupiebat. Omnino abnuere frater, pernoctare extra monasterium sibi fas non esse. Hæc cum fratrem flectere ad voluntatem non posset suam, capite in manus insertas super mensam inclinato, Deum ardentissima cum lacrymis prece sollicitavit, id sibi ut liceret. Ubi caput attollere cœpit, nec mora mugire tonitrua, fulgura coruscare, cælum ipsum in pluvias resolvi, cum antea ejus serenissima esset facies. Tum Benedictus: Parcat tibi, inquit, omnipotens Deus, ô soror! quid istuc fecisti? Illa vero: Rogatus preces meas rejecisti: non ita vero Dominus meus. Jam ergo, me dimissa, abi hinc, si poteris. Sic remansit in loco invitus ac nolens sanctissimus frater, atque ambo pervigilem in sacris colloquiis noctem duxerunt insomnes. Miranda in sorore sacrorum colloquiorum aviditas! miranda vis & efficacia precationis, immo potius lacrymarum, qua factum est, ut plus apud Deum tacito fletu potuerit, quam precibus apud fratrem: sed non minus suspicienda fratris religio in observanda, quam ipse instituerat, regulæ districtione. Utrius præferenda sit imitatio, non facile dixerim: utramque malim.

Post triduum quam sacra virgo *ad propriam cellam*, ut Gregorii verbis utar,

ANN. CHR.
543.

recesserat; Benedictus in sua cella consistens, erectis sursum oculis, sororis suæ animam sub columbæ specie in cælos evolantem suspexit. quo subito infortunio adeo turbatus non fuit, ut de beata sororis sorte ac gloria magnopere gavissus sit, atque inde omnipotenti Deo gratias immensas retulerit. Mox ejus obitu fratribus nuntiato, quia locus non procul aberat, sacræ virginis corpus ad Casinense monasterium deferri, atque in sepulcro, quod sibi ipse ob continuam mortis recordationem paraverat, sepeliri curavit: ut quorum mens in Deo una semper fuerat, eorum quoque corpora nec sepultura ipsa separaret.

V.
S. Benedicti
morbus extre-
mus & mors.

Non diu sorori supervixit sanctus frater, qui suum ipsius obitum selectis familiaribus, qui sibi adhærebant, discipulis; quibusdam vero longe positis prænuntiavit: illos monens, ut silentio rem tegerent; his vero certum signum & indicium promittens, quo mortis suæ hora ipsis significaretur. Mox sexto ante obitum die tumultum sibi aperiri jussit, tum ardentissima febre correptus, cum in dies crescente morbo vires corporis deficerent, sexto die in monasterii oratorium deferri voluit: ubi *exitum suum dominici corporis & sanguinis perceptione munivit*. Deinde corporis imbecillitati minime cedens, inter discipulorum manus se ipse sustentans, erectis in cælum manibus substitit, atque ultimum spiritum inter verba orationis efflavit. Ea virtus erat, ut nisi post mortem non jaceret aut caderet: ea jugitas orationis, ut non alius precandi, quam spirandi finis esset.

V I.
Viaticum an
sub utraque
specie.

Hoc piissimæ mortis exemplum pro modulo imitari conati sunt plurimi e nostris, præsertim sacramenta in ecclesia ipsa suscipientes. ubi cum audis, Benedictum *dominici corporis & sanguinis perceptione* exitum suum munivisse, haud scio an recte inde concluderis, sacrum Viaticum sub utraque specie, quod nonnulli hinc inferunt, ab eo perceptum fuisse. neque enim insolens est apud veteres, idque indubia loca probant, ut corporis & sanguinis dominici nomine unica tantum panis species designetur. Sic in Sacramentario Gellonensi, ubi corpus Domini in cæna Domini reservandum de more in sequentem parasceven dicitur, postea die ipso *parasceves ingrediuntur diaconi in sacrarium, atque inde procedunt cum corpore & sanguine Domini, quod ante diem remansit*. Eadem verba leguntur in codice Carnutensis monasterii sancti Petri. Consimili modo presbyter fideles communicaturus, porrigendo panis speciem non raro dicebat: *Corpus & Sanguis Domini nostri Jesu-Christi prosit tibi, &c.* ut videre licet tum apud Menardum ^a nostrum in Notis ad Sacramentarium Gregorianum, tum in concilio Rotomagensi ^b sub Ludovico rege Transmarino, in hæc verba: *NULLI autem laïco aut femina eucharistiam in manibus ponat, sed tantum in os ejus cum his verbis ponat: CORPUS DOMINI ET SANGUIS PROSIT TIBI AD REMISSIONEM PECCATORUM ET AD VITAM ÆTERNAM.* Contra in Missali Gelasiano, recens baptizatis in Missa, siquidem celebranda sit, communionem dari præcipitur: *Sin autem, dabis ei tantum Sacramenta corporis & sanguinis Christi, dicens: CORPUS DOMINI NOSTRI JESU-CHRISTI SIT TIBI IN VITAM ÆTERNAM.* ubi vides hic *corpus Christi* præcise dici, cum paullo ante *sacramenta corporis & sanguinis* dictum sit. Erunt fortasse qui hæc dicta velint de specie intincta; sed ne controversias hic serere videar, hanc interpretationem saltem non admittit reservata in Parasceven eucharistia, quæ sufficientem nobis rationem præbet, ut ne alia loca de specie intincta interpretemur. Quamquam aliquando viaticum sub utraque specie concessum fuisse haud negaverim: cujus rei præclarus est locus tum in canone undecimo concilii undecimi Toletani, ubi agitur de quibusdam infirmis, qui præ oris siccitate, *preter dominici calicis haustum* traditam sibi eucharistiam deglutire non poterant: tum apud Petrum ^c Damiani, ubi agit de quodam sacerdote, qui cum eucharistiam detulisset ægroto, *aliquantulum dominici sanguinis* ex negligentia reliquit *in calice*. quod cum ille ad ecclesiam reversus comperisset, sed fastidio præpeditus nolisset accipere; mox calicem lavit, & in labrum marmoreum, in quo erat aqua sanctificata, projecit. Et, o magnum divinæ virtutis indicium! illam labri partem, quam id quod effusum est de calice contigit, in sanguineum ruborem repente convertit, ubi scilicet duæ majores guttæ exprimuntur. Utro modo Benedictus sacrum viaticum acceperit, non facile asseruerim.

a Menard.
pag. 392.
b Pomeraius
Conc. Rotom.
p. 33.

c Petr. Dam.
opusc. 47. c. 2.

V II.
Vifum de
ejus obitu.

Ubi animam in cælum emisit vir sanctus, simul uno atque indiffimili viso ejus obitu declaratus est duobus ipsius discipulis, uni *in cella*, hoc est in Casinensi

monasterio, commoranti, ut habet Gregorius; alteri vero longius posito. quod de sancto Mauro Faustus vulgatus ita interpretatur. Superatis, ita ut diximus, alpi-
 bus & Jurensibus locis, Maurus tandem pervenit in pagum Autisiodorensē, ubi
 Romanus, is qui Benedicto apud Sublacum suppeditaverat annonam, monasterium
 apud Fontem-rogi condiderat. Hoc comperto, Maurus cum sociis istuc divertit
 ipso die parasceves. Recreatus boni hospitis officiis, doloris materiam eidem præ-
 buit, significando sancti Patris obitum in crastinam sabbati diem, quæ duodecimo
 kalendas Aprilis celebranda erat. qua die, hora tertia, dum precationi operam
 daret, extra se raptus, viam palliis stratam, ac innumeris coruscantibus lampadibus
 conspexit, recto orientis tramite a Benedicti cella ad cælum usque pertingentem.
 Rem narrat Gregorius ipse: at neque Mauri hoc loco, nec Galliæ meminit. Hoc
 spectaculo intentum propius assistens quidam venerabilis senex, quid de insolita illa
 sentiret via, cujusve esset, interrogavit. Mauro autem, ignorare se fatenti, respon-
 dit: Hæc est via, qua dilectus Domini cælum Benedictus conscendit. O præclara
 illa via! quis nobis det eam cum sancto Patre tenere ac terere! Via hæc, vita
 ejus, regula ejus, una atque eadem. Ex ejus quippe regula vitam quoque ejus
 conjicere licet. Neque enim sanctus vir, ait ^a Gregorius, ullo modo potuit aliter
 docere, quam vixit. Hanc viam, hanc mentem, Benedicte pater, qua quondam
 Casinum ac subiecta tibi monasteria rexisti, qua ipse vixisti, da stirpi tuæ. Jube
 hanc ingredi viam, quam tu dux, quam grex ingressus est tuus; ego vero, quan-
 tum mortalis atque infirmus homuncio possum, te ac tua vestigia sequar! Ita im-
 pletum est sancti Patris promissum de morte sua discipulis, cum præsentibus, tum
 absentibus, significanda. Sepultus est in oratorio beati Johannis Baptistæ, quod
 Apollinis fano everso ipse construxerat, testante Gregorio, ex quo vulgatus Faustus
 corrigendus, qui sancti Martini oratorium habet. Successorem in Casinensis
 monasterii regimine fortitus est Constantinum, quem reverendissimum valde vi-
 rum ^b Gregorius appellat.

ANN. CHR.
543.

^a Gregor. 11.
² Dial. c. 3.

^b *ibid.* c. 1.
VIII.
Quo anno.

De anno, quo sanctissimus Pater mortalem vitam reliquit, jam dudum orta
 difficultas calculatorum ingenia torisit. Incassum, deficientibus idoneis, quibus id
 definiatur, argumentis. Qui id anno ejus sæculi tricesimo-sexto consignarunt Ab-
 bo Floriacensis abbas, alique; recte quidem duodecimum kalendas Aprilis cum
 sabbato sancto ex paschalibus tabulis composuerunt: sed non attenderunt ad To-
 tilæ cum Benedicto congressum, qui serius contigit. Si Gregorium Magnum con-
 sulas, duas certe habebis hujusce obitus chronologicas notas, ceu duos limites,
 quos ultra citraque Gregorius divagari non sinit; nempe Totilæ cum sancto Patre
 congressum, quem anno quadragesimo-secundo contigisse probavimus; & ever-
 sionem Casinensis monasterii per Langobardos, quæ sub Bonito, Casini post sanctum
 Benedictum abbate quarto, facta est circiter annum, ut suo loco videbimus, octoge-
 simum. Ex vago hoc spatio mortalem illum annum ad tempus Totilæ congressus
 propius accedere recte inferre licet: at certum obitus annum figere non licet. Si
 Faustum integrum sequi velis, vanus & irritus conatus. Numquam enim toto
 illo, quod mox notabam, spatio sabbatum sanctum duodecimo kalendas Aprilis
 invenias. Quod si ad varios paschalis festi cyclos confugas: nugæ. Neque enim
 id conficias, sive Victoris aut Victorii, sive Dionysianum aut Alexandrinum, qui
 uni tunc in ecclesia recepti erant, calculum sequaris. Hanc controversiam sibi
 finiendam, aut certe illustrandam proposuit eruditus ac religiosus vir Claudius
 Lancelotus: at Faustum, quem sequi ducem instituit, deserere coactus est non
 semel, ut annum quadragesimum-septimum ceteris præferat. quo anno pascha,
 non undecimo, sed nono kalendas Aprilis, contra vulgati Fausti & latinæ eccle-
 siæ calculum, fatetur accidisse. Accedit præter alia, quod in ea sententia, Glan-
 nafoliensis ecclesiæ dedicatio, quæ apud Faustum octavo inchoati monasterii anno,
 & quidem Theodeberto rege facta dicitur, non integro post inchoatum monaste-
 rium anno, si Gregorium Turonensem præ Procopio audiamus; aut certe quarto
 admodum, si Procopium Gregorio præferamus, facta fuisse dicenda est. Verum
 hæc minoris momenti incommoda Lanceloto videntur, quam recedere ab accu-
 rata illa Fausti in describendis parasceves & sabbati sancti circumstantiis diligentia.
 quas sane circumstantias si commentus esset Odo Fausti expolitor, næ ille nebulo-
 nis ac falsarii loco habendus esset, ut qui Jesum invocet sinceritatis suæ testem

ANN. CHR.
543.

in edenda sancti Mauri vita. Odonis fidem elevare non est animus: sed cum Faustum integrum præstare non liceat, in his ambagibus recepto jam pridem calculo adhærere satius videtur, constituendo sancti Patris obitum in anno quadragesimo-tertio, quem Leo Marsicanus in chronico Casinensi, aliique post eum plerique assignarunt. Quidam codices habent *quadragesimo-secundo*. at perinde est utrum dicas, siquidem annus quadragesimus-tertius secundum novum calculum, idem est quadragesimus-secundus juxta veterem, qui a paschate novum annum inchoabat. Quamquam apud Leonem indictio non concordat: sed, his inextricabilibus tricis omissis, ad ordinem revertendum est.

I X.
Maurus Aurelianus discit obitum episcopi Cenomannensis.

Digressos a Romano Maurum ac socios, ubi Aurelianorum attigere civitatem, gravissimus alter invasit mæror, nuntius scilicet ad se perlatus de morte Innocentii episcopi Cenomannensis, hujus legationis auctoris. Maurus vero, oraculi sibi a sancto Patre de adversis perferendis memor, spem in Deum defigens suam, socios legatosque bono animo esse iussit. Harderadus novum suadet adeundum pontificem: si decessoris sui consilium exsequi neglexerit, se aliam sarcinendis rebus tentaturum viam. Conventus a legatis episcopus, sive is fuerit, ut quidam volunt, Scienfridus intrusus; seu potius, ut apud Faustum, Domnolus, ob Childeberti odium sedem suam pacatam non habens, respondit, non ferre suarum rerum statum ac rationes, ut aliorum negotia & cœpta persequatur; sibi alias longe majoris necessitatis ac momenti curas incumbere. Hoc responso Harderadus nihilo turbatior, maxime cum locus, quem Innocentius ad novi cœnobii fabricam designaverat, Rupiachus vocabulo, non admodum commodus & opportunus videretur (situm ejus indicant acta^a episcoporum Cenomannensium prope Evronium) Hademarum nepotem suum ad Maurum, qui Aurelianis interim ad sancti Petri basilicam substiterat, dirigit: ne desponderet animum, sed quantocius ad se in pagum Andecavensem accederet, ubi quid facto esset opus, simul consulerent.

^a *Analect.*
no. 3. p. 149.
V. *infra* lib.
II. n. 51.

X.

Glannasofien-
sis monasterii
constructio.

Confestim Aurelianis, decimo quam eo advenerant die discedunt, & intra quinque dies ad locum, qui Restis dicitur, perveniunt: ubi Maurus ab Harderado, ejusque conjugæ ac filii (nam in ecclesiis quibusdam Gallicanis vicedominos conjugatos esse hodie quoque fert usus) honorifice cum sociis acceptus, refectusque est. Mox Harderadus cum uxore, cui Cæcilie nomen, Maurum seorsim alloquitur: esse sibi in aula Theodeberti regis consobrinum, Florum nomine, virum præpotentem ac locupletissimum, ceterum Deo devotissimum: cui, amissa uxore, unicum filium habenti, nihil antiquius fuerit, quam probatissimis Dei servis monasterium ex rebus suis construere, ac filium istuc suum offerre Deo, sibi videri mittendum ad eum nuntium, qui Mauri adventum ac desolationem significet. Interim lustrandum ex ejus prædiis unum, haud procul inde remotum, qui locus construendo cœnobio aptissimus sibi videatur. Annuit Maurus; nec mora missus est qui rem Floro nuntiaret. Ille vero oblatam occasionem gratanter arripens, regi consilium aperit suum, & approbat: tum iter ad prædium suum, Glannasofium vocabulo, ad Ligerim apud Andecavos situm prope accelerat. Dein Maurum, ejusque socios complexus, suam de condendo monasterio voluntatem pandit: operam, locum, facultates, insuper & regis gratiam ac favorem pollicetur. Acceptis cum multa gratiarum actione conditionibus, cum locus ad monachorum quietem ac solitudinem Mauro arrisisset, instrumentum donationis conficit, ac Bertulfum filium, annorum circiter octo, Deo consecrat, Mauri doctrina præceptisque informandum; facto proposito nuntium remittendi sæculo, ubi de rebus suis statuisset. Post hæc conducti artifices opus accelerant, intra octo annos absolvendum. Angustus erat locus ad Ligeris ripam, ex altera parte montis objectu constrictus, in cujus devexo latere fabrica omnis ædificari cœpta est. Dum operi certatim incumbunt artifices, clericus, cui nomen Langiso, cæmentariis præfectus, ex sublimi præceps actus loco, Mauri præcatione recepit sospitatem. Alia item in alios artifices, qui beato viro detraxerant, miracula patrata. Hic forte nos remoretur aliquis, inquirens, quid juris esset Theodeberto Austrasiorum regi in pago Andecavensi, qui ad Childeberti regnum pertinebat? Verum etsi forte pagus ille maxima ex parte ad Childebertum pertinuisset, nihil obstat quominus aliqua ejus portio Theodeberto competeret. Sic Chilperico Carnutensis pagus tributus erat: & tamen Castridunum possidebat Sigebertus ejus frater, qui episcopatum illic instituere tentavit. Sic media pars urbis Massilie Gunt-

chramno, altera Childeberto, ejus ex fratre nepoti, parebat. quo minus mirandum est, si aliquantula portio pagi Andecavensis ad Theodebertum pertinuerit. Adde non omnino certum esse, an Andecavi ad regnum Childeberti senioris pertinuerint. Certe si constaret, formulas Andecavenses, quæ in tomo quarto analectorum a nobis editæ sunt, nomenque Childeberti régis præferunt non semel; principatu Childeberti secundi Austrasiorum régis, ut veri simillimum est, conditas fuisse; Andecavi regno Austriæ tribuendi essent, non Neustriæ, quæ fors erat Childeberti senioris. Ceterum Glannafoliense monasterium ab origine coloniam fuisse Casinensis monasterii, illud indubitatum argumentum est, quod per multa sæcula principi illi cœnobio subjectum fuerit, uti Hadriani papæ primi, Urbani secundi ejusque successorum diplomata evincunt.

Hucusque sancti Benedicti formam atque exterioris hominis lineamenta rudiori penicillo utcumque adumbrare conati sumus. utinam sat perspicaces haberemus oculos, ut interioris ejus hominis virtutes ac dotes introspicere, contemplari, atque exprimere nobis liceret! Quanta inde nobis exemplorum sēges, quam præclarum virtutis specimen & exemplar in tanto viro, qui, teste Gregorio, omnium justorum spiritu plenus fuit! At quis illas animi dotes mente comprehendere, nedum verbis explicare possit? illam scilicet perseverantiam in abstinentia & jejuniis, in vigiliis & orationibus; animum illum semper Deo intentum, noctesque ab eo perinde ac diēs actas; nullumque ab opere Dei tempus, quod vel otio indulserit, vel negotio extraneo, quod in sancto Martino Sulpicius laudat. Sic, magni Antonii imitatione, laudabat veterum studia, ut esset imitator novorum, utrosque in se uno representans. Hinc Basilium æmulatus, bonarum rerum alias invenit, alias imitatus est, alias superavit. Cunctas in se virtutes tam plenas habuit, ut singulas peculiariter excolere, & possidere tamquam unicam putaretur. Omnes semper nimietates, sancti Honorati exemplo, & cognatum nimietatis gloriæ fugiens appetitum, regulam ita suam temperavit, ut & fortes plura facere cuperent, & infirmi ejus severitatem non refugerent; regulam suam nihil aliud esse, præter quamdam honestatem morum & initium piæ conversationis professus. Studebat potius amore suos regere, quam eis terrore dominari, quod de sancto Honorato scribit Hilaricus: ut voluntaria magis quam coacta correctio hunc quosque subditis adjiceret ornatum; ne ad officium suum compulsi crederentur. Incredibile est quantæ illi curæ fuerit, ne quem tristitia præter modum affligeret. Non adulatorie tamen aut serviliter, sed perquam fortiter & generose delinquentes, ubi exigebat res, corripiebat, ratus, id quod molle ac tenerum est, dissolutum esse ac languidum. Sic utrique malo per alterum medebatur, duritiā mansuetudine & facilitate, molitiam autem gravitate atque animi firmitate temperans. Omnes in eo gestus, nedum actus, exemplo erant. Ita non modo loquendo, sed etiam silendo, monitoris partes obibat. Quales putamus extitisse sub tali institutore ac magistro discipulos! Quid aliud tum erant Ordinis nostri cœnobia, quam gymnasia pietatis, ubi quisque non optimus videri, sed esse studebat! ubi solitudo ac latebræ pro summa gloria, paupertas pro divitiis, silentium pro eloquentia erat! Quam præclare nobiscum ageretur, si idem rerum nostrarum status esset! Nunc autem periculum est, ne Ordo omnium sanctissimus in contemptum veniat, & forte in solitudinem, si prima hæc ejus ornamenta a nobis negligantur: sed maxime solitudo, silentium, sæcularium hominum ac rerum fuga, stabilitas in monasterio: cum nihil monachis perniciosius sit, quam facilis ac promiscuus ex uno in aliud discursus, ubi sola in causa est animi levitas & inconstantia. Sed querelarum hic locus non est, quas utinam admittere, ubi necessariae erunt, sæculi nostri mores possint.

Præcipuus ex sancti Patris discipulis fuit Maurus, & præ ceteris familiaris. Id cursus ejus super aquas ad liberandum Placidum, atque, ut cetera fileam, id missio in Galliam, & visum de morte pii Patris satis superque probant. Nec mirum si tantum profecerit sub optimi magistri oculis, cujus viva vox & convictus continua exhortatio erat. Felix ille, qui tanti viri actis interfuit, secreta perspexit; qui eum in omnibus observavit. Non poterat, siquidem homo frugi erat, ut certe erat, non fieri melior in dies. Talem Ordinis nostri apostolum Gallia meruit, qui sancti Benedicti spiritum in nos transmitteret; nos, inquam, qui ejusdem beati Patris sacras reliquias possessuri eramus.

ANN. CHR.
543.

XI.
S. Benedicti
virtutes.

XI.
Maurus discipulus
ejus præcipuus.

ANN. CHR.

543.
An labore
aboleverit.

a Petrus »
Ven. lib. 1. »
ep. 28. »
b id. lib. 4. »
ep. 17. »

c V. Tractat.
de studiis mo-
nast.

XIII.

Mensa abba-
tis an seor-
sim?

d Petrus »
lib. 4. ep. 17. »

e Pachomii
vita apud Bol-
land. n. 28.

XIV.

Carnium esus
hospitibus in-
terdictus.

Non dubium quin is regulam docuerit ad amissim, eo scilicet modo, quo eam ab ipso legislatore edoctus fuerat. Sunt tamen qui existiment eum labori manuum in Gallia detraxisse. Mirum est unde id acceperint Rupertus & Petrus Venerabilis, qui hæc scripserunt. Nihil quippe ejusmodi in ejus vita invenio. Et tamen Petrus^a ait, beatum Maurum, ad has Galliarum partes pro construendis secundum regulam cœnobiis a sancto Benedicto directum, hunc morem in monasterio Andecavensi tenuisse, ut, quia eis sine proprio labore cuncta necessaria suppeditabant, *omisso manuum labore*, unis spiritualibus exercitiis occupati essent. unde alibi^b dicit, eum *aliqua vel multa*, ex simplici caritatis oculo, mutasse. quod de labore manuum non facile crediderim, quantumvis dotatum fuerit monasterium Glannafo-liense. Ejusmodi enim dotatio monasteriorum etsi pro privata monachorum necessitate laborem remittit, at non præscribit contra sacrum hoc pœnitentiæ exercitium, quod plerisque monachis^c necessarium est, ne otio torpescant; & pauperibus utile, ut ex eo labore adjumentum accipiant. Certe in Gallicanis post beatum Maurum cœnobiis laboris corporalis usus perseveravit, ac denuo sancitus est in generali synodo Aquisgranensi, prout videbimus suis locis.

Quænam sint alia, quæ a sancto Mauro mutata fuisse Petrus existimavit, non video. Quamquam citra culpam quædam pro locorum varietate dispensari posse non diffitear: nec Cistercienses ipsi, qui regulam ad apicem observandam receperant, hujusce dispensationis in omnibus expertes erant, ut idem Petrus probat. Immo vero quædam aliquando mutanda suggerit experientia, cum ex ipso regulæ usu, pro locorum, temporum, atque hominum diversitate, quædam oriri incommoda monasteriorum præfecti advertunt. Sic in celebri illo abbatum conventu Aquisgranensi sub Ludovico Pio statutum fuit, ut mensa abbatis, quam cum hospitibus & peregrinis seorsim vult esse Benedictus, non in privata camera, sed in communi fratrum refectorio esset: nempe ut hoc pacto multorum abbatum profusioni, qui hospitem occasione sibi propitii, suis impii esse solebant, ut Petrus^d Venerabilis loquitur, eos ad mensam communem revocando patres mederentur. Non desunt tamen e nostris qui existiment, hanc esse regulæ nostræ mentem, ut non in privata, sed in communi mensa, cum hospitibus abbas reficiat; atque ea est Menardi nostri sententia. sed, ut ingenue dicam quod sentio, hunc sensum vix capit regulæ nostræ caput quinquagesimum-seximum; atque eo mihi videtur spectare anonymus scriptor vitæ sancti Augendi, cum abbates quosdam notat, qui *sequestratam a fratribus mensam* habebant. Hoc vero sancto Patri suasit caritas, & tantopere apud veteres monachos commendata & laudata hospitalitatis virtus; idque laudabiliter servatum est, dum eadem frugalitate, iisdemque cibus abbates in privatis mensis utebantur. at ubi ad lautitias & mensarum sæculares apparatus ventum est, virtus in vitium vertit, eique opportuno remedio recte consultum est. Quamquam non leviora forte incommoda occurrunt in susceptione hospitem ad mensam communem. Hæc ut præcaveret sanctus Pachomius, instituerat, ut etiam monachis aliunde adventantibus, quanto magis sæcularibus? hospitem ad monasterii fores, loco ab aliis secreto pararetur, nec intra monasterium una cum aliis fratribus admitterentur. quod cum^e Dionysius, Tentyranæ ecclesiæ œconomus, improbasset, ejus reprehensionem leniter excepit Pachomius, hancque instituti sui reddidit rationem, nempe in monasterio suo varii generis esse homines, quosdam recenter admissos, qui nullam adhuc vitæ monasticæ cognitionem haberent; quosdam etiam pueros, qui boni & mali discrimen necdum nossent. Utrisque nociturum adventantium contubernium. quamobrem e majori eorum commodo, atque monachorum peregre advenientium esse honore, ut hi ad sacram admissi synaxim, postea in decentiorem & quietiorem locum reciperentur. quo audito, Dionysius factum probavit. Ut rem paucis absolvam, hospitem mensa aut iisdem cibus eademque frugalitate instruenda est, si seorsim fiat, & sacra lectione adversus otiosos sermones munienda: aut, si communis est cum fratribus, strepitus ac tumultus omnis vitandus est; iique soli hospites admittendi, qui fratres nec perturbare, nec offendere ulla immodestiæ significatione possint.

Verum ferenda non est quorundam monachorum vecordia, qui legum monasticarum ignari aut oblici, carniū esum hospitibus nonnullis, maxime summæ dignitatis viris, immo quandoque operis externis concedunt aut permittunt intra mona-

sterii septa, contra præscripta sanctorum patrum, contra pontificias sanctiones. Exstat hac de re præclarus locus in actis sancti Theodori Siceota. Is fabris quibusdam mandavit, ut ad usum monasterii apothecam frumenti ac fructuum ex tabulis edificarent, sed ea conditione, ut ne carnibus vescerentur: aut, si vesci velent, in opidum irent. Verum, cum absente viro Dei carnes comedisset fabrorum præfectus, statim in febrem incidit, actumque erat de ejus vita, nisi ei sanitatem vir sanctus suis precibus restituisset. Innocentii tertii & Gregorii noni ea de re decreta alias, Deo dante, referemus. Scio, incivile ac pæne inhumanum id videri Johanni episcopo^a Sarisberienfi: at inhumanius longe esset, ac turpius, inquit Basilius^b Magnus, propter delicatos aliquos monasterii leges ac frugalitatem mutare. Id etiam de quibusvis aliis cibis ac de piscium insolito apparatu intelligendum. Turpe enim est, teste Hieronymo^c, *judicem provincie melius apud te prandere, quam in palatio*. Apage vero jactatam nuper fabulam de monachis græcis a sancto Benedicto carnibus refectis, quam fabulam male feriat homines superiori sæculo commenti sunt.

Quod attinet ad regulæ autographum, quod sanctus Maurus in Gallias attulit, olim creditum est illud ipsum fuisse, quod postmodum in Majori-monasterio apud Turones asservatum fuit, ex destructo forte Glannafoliensi cœnobio istuc allatum. Primam ejus rei notitiam Browero^d debemus, attestanti in Fuldensi monasterio asservari codicem regulæ nostræ perantiquum, ad cujus calcem hoc præclarum attexitur *mnemosynon* beati Patriarchæ: *Codex peccatoris Benedicti. Væ mihi misero, habenti contrariam mihi rem; qui reus in his omnibus, quæ adversantur moribus meis malis! Tu vero horum lector, si tuam videris vitam concordare præceptis, orans pro scriptore, codicem redde domino suo*. Tum subdit hujus clausulæ exscriptor: *Hæc verba sancti Patris reperta sunt in fine regulæ, quam ipse manibus suis propriis scripsit, & sancto Mauro, cum eum in Gallias mitteret, tradidit. quæ domnus ac venerabilis abbas N.* (Ruthardum Browerus explicat, qui Fuldensi monasterio post medium sæculum undecimum præfuit) *cum apud Majus-monasterium Turonense in eadem regulæ, quæ ibi pro reliquiis servatur, invenisset, rogavit sibi apud Cluniacum transmitti, & in hac regulæ nostræ pro amore ipsius sanctissimi Patris nostri jussit studiose describi*. Verum hæc eadem clausula sine Benedicti subscriptione reperitur in codice Casinensi sub nomine Petri Venerabilis in fronte libri, qui inscribitur *Ordo monastica conversationis*, ubi leguntur hæc verba, *quem domnus Petrus abbas Cluniacensis cum apud Majus-monasterium &c.* atque adeo hæc clausula potius Petro Venerabili adscribenda, quam Ruthardo Fuldensi abbati. tametsi postea Fuldensis abbas aliquis post Ruthardum, quo posterior fuit Petrus Venerabilis, eandem subscriptionem & clausulam describendam curavit, ut fidem facit codex Fuldensis. Utcumque res habet, tempore saltem Petri Venerabilis persuasum erat, regulæ autographum, beato Mauro a sanctissimo Patre nostro traditum, illud ipsum fuisse, quod in Majori-monasterio pro reliquiis asservabatur. quamquam subscriptio ipsa iis verbis concepta est, ut potius Benedicto cuidam regulæ exscriptori, quam sancto regulæ auctori tribui possint. Sed hæc conjectura est, cui præponderat vetus Majoris-monasterii traditio. Nisi si illud exemplar erat, quod Carolo M. direxit Theodemarus abbas Casinensis, ex ipso codice transcriptum, quem beatus Pater *suis sanctis manibus exaravit*. Forte illud idem exemplar erat, de quo loquuntur Grimaldus & Tatto monachi, qui sub initia sæculi noni Sancti-Gallensibus nostris regulam beati Benedicti direxere, *ex ipso transcriptam exemplari, quod ex ipso exemplatum est codice, quem beatus Pater sacris manibus suis exarare* (quæ Theodemari fere verba sunt) *ob multarum sanitatem animarum curavit*. Ut ut est, periit exemplar illud Majoris-monasterii, uti & autographum Casinense, quod in Theani conflagratione combustum est sæculo nono. Casinates nostri in sacratio suo unum ostendunt folium, quod ex illo incendio reliquum putant. At ejus scriptura nobis haud quaquam tantæ visæ est antiquitatis. Veri similis existimem eam esse *regulæ partem*, quam Drogo abbas Glannafoliensis, cum anno supra millesimum centesimo tricesimo-tertio Casinum adiisset, Casinatibus obtulit cum reliquiis beati Mauri, ut ex Petro Diacono videbimus suo loco.

Unus hic restat excutiendus scrupulus, an sanctus Benedictus sacerdotii ordine præditus fuerit, an diaconi tantum gradu insignis, quemadmodum beatus Maurus, quem levitam dumtaxat fuisse ejus epitaphium, vetera instrumenta, & collectæ, ut

AN.C HR.
543.

a *Johan. Sarisb. de nug. cur. l. 8. c. 13.*
b *Basilius Reg. fus. c. 20.*
c *Hieron. ep. 2.*

X V.
Regulæ autographum.

d *Fuld. antiqu. lib. 2. c. 16.*

X V I.
Benedictus an tantum diaconus.

ANN. CHR.
543.
a Busch. l. 2.
c. 69.

b Angel. de
Nuce p. 45.

a Diar. Ital.
p. 324.

vocant, seu orationes in sacris antiquitus usitatae probant. Sacerdotii expertem existisse Benedictum tradit prae aliis Petrus Blesensis in epistola octogesima-sexta, & post eum, ut alios mittam, Buschius in Chronico a Windesimensi. Petri Blesensis verba haec sunt ad Alexandrum Cartusianum, causantem, quod sibi quotidie rem divinam facere non liceret. *Scis quia monachorum pater, & sacri Ordinis institutor, nec etiam sacerdotii gradum attigit; expertisque missarum multo tempore, etiam in die paschae, utrum paschalis esset sollemnitas, ignoravit.* Hunc vero diaconum fuisse constans nostrorum traditio est, antiquis picturis, monumentisque confirmata, ut in secunda effigie hic apposita videre licet. Hic vero praemittere visum est antiquam ejusdem sanctissimi Patris effigiem, quae formam ejus habitus repraesentat ex veteri codice, quem Desiderius Casini abbas anno M LXXII. describi curavit, prout eam nos- ter Bernardus de Montfaucon in suo Diario Italico a expressit. Aliarum ejusdem tabellae figurarum explicationem ad illud tempus, quo scriptus est codex, reservamus.

ANN. CHR.
543.
a Angel. de
Nuce p. 45.
b Idem p. 87.

Posterior hæc figura æri incisa est^a ab Angelo de Nuce in notis ad vitam sancti Benedicti, ubi Benedictus *levita* appellatur; eruta ex codice Casinensi, in cujus prima membrana exhibetur effigies sancti patris Benedicti, atque Johannis abbatis, qui codicem exarari curavit. quod Angelus^b interpretatur de Johanne primo, qui Casini abbas electus fuit anno nongentesimo quinto-decimo. Sedet in cathedra sanctus Pater, dalmatica indutus & stola diaconali, non ab humero sinistro, ut fit, in dextrum latus transversa: Johannes autem abbas, stans ante eum, regulam ab eodem accipit. Similem vidimus picturam in codice bibliothecæ Vaticanæ, ex Casinensi istuc allato.

XVII.
Benedictinus
habitus.

Ex his picturis, præter sancti Benedicti leviticum gradum, quædam alia colligimus de primario habitu nostro (nam & id ad hunc locum pertinet) observatione digna. quippe in Johannis abbatis icone deprehendimus scapularis formam, non ultra umbilicum protensi, & sub scapulis assuti: tum colorem tunicæ talaris album, contra quam scapularis, quod nigrum est: ad hæc caputium acuminatum, ne quid dicam de barba neglecta, non tamen promissa. Denique ad caput Johannis abbatis videas tabulam quadratam, quod viventium piorum hominum insigne est; non coronam, ut ad caput sancti Benedicti, beatis dumtaxat ac sanctis tribui solitam, uti docet in primis Johannes diaconus in libro quarto^c de vita Gregorii Magni. Vidimus & alias id genus picturas veteres, qualis est ea, quæ existat Romæ in altari ecclesiæ sancti Benedicti in Piscinula, qualem in Itinere^d Italico retulimus. Alias picturas monachorum, tum Gallicanorum, ubi de visione Baronti monachi sæculo proximo, tum Germanorum seu Fuldensium sæculo nono, ubi de Ratgario ejus loci abbate, referemus. Ita vero usus priscus tenebat, ut loco cucullæ esset scapulare ad laborem, ob id parva cuculla appellatum, quod cuculla esset monachorum insigne, quam ne de nocte quidem abjicere licebat. Quam ob causam cuculla duplex a sancto Benedicto conceditur: quæ quoniam ad laborem incommoda futura esset, inventum est scapulare, quod cum cuculla, ut modo fit, olim non gestabatur. Unde in Clementina præcipitur, ut monachi peregre proficiscentes *cucullam deferant, aut, si maluerint, scapulare subtus cappam*, quod genus pallii viatorii erat. Ad sancti Patris Benedicti gesta quod attinet, insignis est ejus prærogativa, quod ea litteris mandaverit ex relatu quatuor ejus discipulorum Gregorius Magnus, qui unus omnium instar esse debet. Quædam tamen peculiariora refert Marcus poëta, non spernendus, quem ipsius sancti Benedicti discipulum fuisse Paulus Warnefridi testatur.

c Johan. diac.
lib. 4. c. 86.

d Itiner. Ital.
p. 147.

ANN. CHR.
544.
XVIII.
Chrothildis
regina obit.

Dum Maurus apud Andecavos monasterium condit, Chrothildis regina, viro suo Chlodoveo Magno dudum orbata, apud Turonos excessit e vivis; & Rade-gundis, Chlotharii senioris conjux, velo suscepto Pictavos secessit. Utriusque rei commemoratio ad nostram pertinet historiam. Chrothildis, regio Burgundionum sanguine, Chilperico patre nata, inter Arianos licet, in aula Gundebaldi patruum, qui ejus parentem interfecerat, catholice educata, Chlodoveo conjugii suo auctor fuit, ut, ejuratis profanæ gentilitatis ritibus, christianam fidem profiteretur. Mortuo Chlodoveo, piæ viduæ officia omnia obire cœpit, Chlodomiri regis filios seu nepotes suos educare, elemosynis pauperum egestati succurrere, basilicas condere, monasteria dotare. Cæsis a Childeberto & Chlothario Chlodomiri, uno excepto Chlodoaldo, liberis, secessit Turonos ad tumulum beatissimi Martini, ibidemque e vita decessit, forsan in sancti Petri parthenone, quem ipsa in suburbio Turonensi construxerat, puellari hæctenus appellato, tamen modo collegium est canonicorum sæcularium. Obiit tempore Injuriosi episcopi^e Turonensis, mortui anno ejus sæculi quadragesimo-sexto; ejusque corpus deportatum est Luteciam Parisiorum ad basilicam sancti Petri, quam ipsa construxerat, ibidemque ad latus Chlodovei regis sepultum. In hac basilica monachos principio existisse jam probavimus testimonio^f antiquissimi auctoris vitæ sanctæ Balthildis reginæ; ex quo etiam discimus, Chrothildem *cœnobium sacrarum virginum in honore sancti Georgii in Cala primam instruxisse*. De hoc cœnobio plura, ubi de sancta Balthilde agemus.

Monasterio-
rum conditrix.

c Greg. Tur.
lib. 4. c. 1.

f Supr. lib. 4.
n. 53.

XIX.
S. Petri Roto-
magense.

Ad hæc, Chrothildis in suis ipsius actis, in primo sæculo nostro editis, dicitur etiam renovasse ab ipsis fundamentis quoddam miræ magnitudinis monasterium,

quod in suburbio Rotomagensis civitatis prope muros ejusdem urbis tempore beati Dionysii ibidem ædificatum fuit, & ab eodem apostolico viro dedicatum in nomine duodecim apostolorum die kalendarum Septembris, sicut in quadam petra, quæ erat in fundamento altaris reposita, sculptum erat; ibique aggregasse non modicam congregationem clericorum Deo servientium, id est monachorum, quos Gregorius episcopus Turonensis, aliique ejusdem ævi scriptores, non raro clericorum nomine insigniunt, uti exempla superius a nobis allata probant. Hoc apostolorum Rotomagensis monasterium non aliud est a cœnobio quondam sancti Petri, modo sancti Audoëni * appellato. Ejus originem Fridegodus, ejusdem loci monachus, in libello de vita sancti Audoëni episcopi Rotomagensis, Chlothario seniori tribuit. Sed nihil vetat, quo minus Chrothildis ejus parens eidem operi collaboraverit. Si *beati Dionysii* nomine præmissus auctor Dionysium Parisiorum apostolum ac primum episcopum intelligit, haud dubie fallitur; potiusque ad Victricium Rotomagensis episcopum illius basilicæ ac monasterii, si quidem ante Chrothildis ac Chlotharii tempora existit, primordia referenda sunt. Conjecturæ favet Paulinus in epistola ^a ad eundem Victricium, ubi eum laudat, quod in sua urbe, uti & in oriente, *apostolorum quoque præsentiam adduxerit, qui peregrinam memoriis suis urbem, affectu sanctorum spirituum, & effectu operum divinatorum, sedibus suis comparant.* quibus verbis novam tum apostolorum apud Rotomagum basilicam videtur designare. Sane idem Paulinus ibidem Victricium commendat ab instituto apud Rotomagenses quotidiano psallentium concentu *per frequentes ecclesias & monasteria.* quod sancti Petri monasterio non sine fundamento aptari potest. De hoc nihil ulterius comperti habemus ad id tempus, quo sancti Audoëni corpus eo delatum est.

Præter ea Chrothildis construxit aliud puellarum cœnobium super fluvium Sequanæ, in loco, qui dicitur Andelagus * seu Andeleius, supra Rotomagum, cujus basilica in honorem sanctæ Dei genitricis Mariæ dedicata erat. De hoc parthenone agit venerabilis Beda in historia ^b sua, ubi scribit, sæculo septimo, cum pauca essent in regione Anglorum monasteria, hunc morem in illa gente fuisse, ut multi ex Britannia, monasticæ conversationis gratia, Francorum monasteria adirent, sed & filias suas eidem erudiendas, ac Sponso cælesti copulandas mitterent, maxime in Brigenfi seu sanctæ Faræ monasterio, & in Calensi, & in *Andilegum monasterio.* Hoc monasterium jampridem existere desit, cujus loco novum Benedictinarum virginum cœnobium nuper excitatum est.

Chrothildis decessum non longo intervallo excepit Radegundis itidem reginæ secessus in urbem Pictavorum. Hæc Bertharii Toringorum regis filia, Francis victoribus Chlothario Sueffionum regi forte obtigit pæne infans, dein apud Atteias*, pagi Viromandensis regiam ad Suminam villam, educata, dum regio thalamo habitis redderetur. Cum præter votum regi nupsisset, monacham potius agebat quam reginam, de nocte e regio cubili se ad orandum subripiens, & in quadragesima jugi cilicio ad carnem utens, quod ipsi religiosa quædam sanctimonialis, re ac nomine Pia, suppeditabat. Hinc durius idemtidem a sponso tractabatur. Quæ res sæculi fugam ei facile persuasit, jam a conjugii vinculis alienæ. Accessit germani ejus fratris interitus, cujus auctor Chlotharius, qui eum pariter captivum in Franciam abduxerat. Hinc dolori ac tædio cedens Radegundis, secessum meditatatur. Ideo Noviomagum * accedit ad beatum Medardum episcopum, vehementer obsecrans, ut se Domino consecraret. Abnuvit ille, obtendens Apostoli interdictum, ne, quæ ligata conjugio est, ejus solutionem tentet. Ad hæc interminabantur proceres, ne pontifex eam velaret, quæ sollempni more nupsisset regi. Hæc vero mox in sacrarium ingressa, monachica veste se ipsa induit; sicque induta processit ad altare, episcopum sic allocuta: Si me consecrare distuleris, plus hominem reveritus quam Deum, erit qui animam abs te meam exigat. quibus ille verbis, haud secus ac tonitruo concussus, sive serio, sive ex composito id factum sit, *manu superposita consecravit diaconam*, ait Fortunatus, qui postea rem explicans, ait eam a *sancto Medardo consecrante velatam fuisse.* Ergo veli susceptione monacha facta est, manu impositione diacona. Ordo Romanus addit ex novo ritu orarii impositionem super collum. Diaconissarum præcipuum munus erat, ut presbyteris ministrarent, cum mulieres baptizarentur, & ad certa negotia exsequenda, quæ presbyteris propter honesta-

AN. CHR.
544.

* S. Omer.

^a Paulin.
ep. 18. novæ
edis.X X.
* Andela-
genfe.
* Andeley.^b Beda lib. 3.
c. 8.X X I.
Radegundis
secedit Picta-
vos.
* Athies.

* Noyon.

ANN. CHR.

544.

a Morin. 3.
part. Ord. 6.
xerc. 10.* Cande.
* Sais.

* Chimon.

b Greg. Tur.
de gl. Conf.
c. 23.X XII.
An cum regis
consensu.X XIII.
Duo illic mo-
nasteria con-
dit.

tem non congruebant. Morinum ° adeant qui plura volent.

Mox Radegundis ecclesiæ regia sua ornamenta, pauperibus cingulum ex auro comminutum distribuit. Tum nulla mora Pictavos versus iter instituit, varia piis locis dona conferens, nempe *ad cellam sancti Jumeris, & ad cellam venerabilis Datdonis*, ubi quidquid indui poterat regio more, in manu Datdonis abbatis *totum dedit cænobio*, quod prius cellam Datdonis dixerat Fortunatus. Idem fecit in *synergio* seu monasterio Gundulfi, quem postea Mettis episcopum fuisse idem auctor tradit, tamen nullus eo nomine præsul Mettensi ecclesiæ per ea tempora præfuisse reperitur. Hinc navigio Turones appulsa, mirum est quanta sacris ubique altaribus munera largita sit. Eadem in vico Candatensi * & in villa Suaëdis * liberalitas. Hoc ejus iter Pictavos usque: ubi aliquantum temporis substitit, dum, constructo monasterio, ibidem recluderetur, tanta interim vitæ severitate, ut, præter panem filigineum vel hordaceum, nihil aliud quam legumina & olera perciperet, non pisces, non ova, ne quidem poma: ad potum nihil præter aquam mulsam aut piratium adhiberet. Cetera in usus pauperum, egenorum & infirmorum tota erat, quibus etiam ad mensam ministrabat. Quadragesimæ tempore, exemplo sancti Germani Parisiorum episcopi, quem summopere venerabatur, mola trusatili frumentum conterebat, ex quo tantum panis, quantum ad quatruiduanam refectionem satis esset, conficiebat; ad hæc oblationes in usum sacrificii, quas *locis venerabilibus dispensabat*. Dum in villa Suaëdis subsisteret, rumor ad ipsam defertur, Chlotharium pænitere, quod eam a se discedere permisisset. Hæc vehementer timens ne revocaretur, jejunia, vigiliæ, cilicium sibi imposuit, ut animum regis a tali cogitatione averteret. Quin etiam per nonnam quamdam, nomine Fridovigiam, quam itineris comitem habuerat, munera transmisit *viro venerabili domno Johanni reclauso in castello Cainone* * ad confluentes Vigenne & Ligeris, pro se ut oraret, ne iterum ad sæculum reverti cogeretur; ab eoque vestem cilicinam accepit, & divinum oraculum, quo certior fieret de mutata regis voluntate. Is est Johannes, quem laudat Gregorius Turonensis antistes in libro de gloria ^b confessorum.

Mirari subit, cur Radegundis a viro discesserit. Occasionem vidimus, necem fratris: at consensum regis non videtur impetrasse ante recessum, tamen sex minimum annos cum Chlothario vixerat more conjugali. An vero eam citra consensum regis velaturus fuisset Medardus, regularum ecclesiasticarum sciens; aut etiam consentiente rege, nisi rex ipse calibatam professus fuisset, quem certe postea non servavit. An forte episcopi, si quid hac in re peccatum esset contra leges, dissimularunt propter verecundiam regis? Quosdam id fecisse, facile crediderim; ut nullus resisterit, ægre assenserim. Carolus Cointius putat Radegundem, annuente rege Chlothario, Noviomagum profectam fuisse, atque assensum regis accessisse, antequam velaretur. Alterum ex altero probat, nempe quod, teste Fortunato, *directa a rege, veniens ad beatum Medardum, supplicat instanter*. Verum si rex consenserat, cur reclamant proceres? cur Medardo tergiversanti, & Apostoli obtendenti interdictum, Radegundis non opponit regis consensum? Equidem Baudonivia, quæ librum de vita Radegundis secundum scripsit, quodam modo huic sententiæ favet, ubi ait, Radegunde in villa Suaëdis commorante, sparsum fuisse rumorem de regis pænitentia, *qui talem & tantam reginam permisisset a latere suo discedere*. At reponi potest, permissum hunc accessisse velata jam regina. Locus sane lubricus ac difficilis. Radegundis a rege discessum ea tantum ratione probat Fortunatus, quod ejus frater a rege cæsus fuisset *innocenter*, id est absque ulla causa, adeo ut prorsus innocens & culpa vacuus esset. *Et quoniam*, inquit Fortunatus, *frequenter aliqua occasione, divinitate prosperante seu obsecundante, casus cedit ad salutem; ut hæc religiosius viveret, frater interficitur innocenter*. Quod subdit idem auctor, *Directa igitur a rege, veniens ad beatum Medardum Noviomago*; perinde est ac si diceret, *profecta a rege*. Cædes ergo illa discessionis causa fuit non plane iniqua, sed non sufficiens ad solvendum vinculum conjugale. Nodum hunc solvere videtur collecta, quam vocant, in ejus officio antiquitus recitari solita, in qua Radegundis regali in folio virginitatis decorem conservasse dicitur. At parum veri simile id servari potuisse per sex minimum annos cum tali conjugate, qui vitæ non admodum continentis fuit. Sed hæc viderint theologi: res nostras persequamur.

Duplex apud Pictavos monasterium pia regina construxit, unum sanctæ Crucis pro

virginibus, cui Agnetem abbatissam præfecit, seque illi subjecit: alterum sanctæ Mariæ pro viris, ubi virgines sepeliebantur. Aliud etiam virorum condidit in urbe Turonica, cujus vocabulum silet Baudonivia^a ejus vitæ auctor. *Monasterium sibi*, ait Fortunatus, *per ordinationem præcelsi regis Chlotharii construxit*, nimirum cœnobium sanctæ Crucis: cujus fabricam Pientius Pictavorum episcopus, & Austrapius dux, ex regis mandato, accelerari curarunt. *Magnam congregationem puellarum*^b ibidem principio exstitisse Baudonivia tradit, tamen *cellam*^c inferius appellat. Dotato ex regia liberalitate monasterio præfecta est a Radegunde Agnes abbatissa, quam ipsa a teneris eduxerat. De ejus benedictione a sancto Germano facta inferius dicemus. Monasterio beatæ Mariæ præfuit Arnegifilus abbas, ut scribit Baudonivia, cujus tempore jam basilica sanctæ Radegundis, uti & modo, appellabatur, nunc collegium sæcularium canonicorum. Qui in hoc monasterio primitus debebant monachi, sanctimonialibus sanctæ Crucis in sacris inserviebant. idemque mos in omnibus aliis virginum cœnobiis obtinebat, ut duplicia essent, quod in horum Analium decursu passim observabimus: tamen pleraque hæc virorum monasteria in canonicos sæculares abierunt, uno fere excepto apud nos Calensi agri Parisiensis, ubi a principio ad hoc usque tempus monachi sanctimonialibus sacra indefinenter ministrarunt.

Duplicia etiam fuere quibusdam in locis virorum monasteria, una pro cœnobitis, altera pro anachoretis, exemplo scilicet orientalium monachorum, qui præter cœnobita lauras habebant, in quibus monachi, in cœnobiis prius exercitati, divisis cellulis habitabant. Utrumque vivendi genus instituit Magnus Aurelius Cassiodorus, cognomento Senator, *repulsis*^d *in Ravennati urbe sollicitudinibus dignitatum, & curis secularibus*; atque in fundo proprio duplex monasterium erexit prope Schyllacium, Calabriae ulterioris apud Brutios opidum; Vivariense scilicet pro cœnobitis, Castellense pro anachoretis. Istic depositis priorum dignitatum insignibus, qui prius consul, quæstor, præfectus-prætorio, & Theodorico Gotthorum regi ab epistolis fuerat, vilem monachi habitum purpuræ ipsi prætulit, *conversus & servus Dei* ob id a veteribus appellatus. quod ipse confirmat in libro suo de orthographia, ubi *conversionis* suæ meminit. Calcedonius & Gerontius utriusque loco præfecti, sive ut suus singulis locis præesset abbas, sive ut conjunctis curis utrumque simul monasterium regerent. quod in Wiremuthensi & Girwensi apud Anglos cœnobiis factum suo loco videbimus. Vivariensis monasterii situm amœnissimum fuisse colligimus ex libro^e de institutione divinarum litterarum. Ibi horti irrigui, & piscosi amnis Pellenæ fluentis, cujus aquæ per diversos meatus in monasterium ad necessarios usus derivabantur. Hinc varia piscium *receptacula* seu vivaria, unde loco vocabulum manavit. Nec longe aberat mare ad piscationem, quod vir magnus commemorat: ut vel inde appareat, Vivarienses monachos piscibus, non carnibus usos fuisse. Ad hæc insignem ibidem bibliothecam instruxit, omnigenis libris, quos undequaque conquieserat, refertam. nec deerant balnea in usum infirmorum. adeo ut nihil rerum necessariorum monachis in ipsis claustris deesset. Ita fiebat, ut monasterium potius quæreretur ab extraneis, quam monachi extranea loca desiderarent. Verum his oblectamentis nolebat occupari monachos suos vir pius, sed spe futurorum, ad quæ eos jugiter adspirare hortabatur. Qui in priori hoc Vivariensi cœnobio probati fuerant, si aliquid sublimius cuperent, his pro eremo Castellense monasterium erat. Habetis, inquit^f, montis Castellii secreta suavia, ubi, velut anachoritæ, præstante Domino, feliciter esse possitis. Erant quippe illic remota & imitantia eremi loca, & muris ambientibus inclusa. Quapropter, addit ipse Vivarienses alloquens, vobis aptum erit eligere exercitatis jam atque probatissimis illud habitaculum, si prius in corde vestro præparatus fuerit adscensus.

Patrum regulas^g, ac *præceptoris proprii jussa* servare discipulis suis præcipit, atque Cassiani^h instituta, aliaque ejus scripta sedulo legere, & libenter audire, exceptis iis, quæ de libero arbitrio scripsit, in quibus sancti Prosperi censuram, ac Victoris Martyritani Afri episcopi, qui ejus errata purgavit, sequendam Cassiodorus docet. Horas divini officii omnes, quas modo in usu habemus, commemorat in commentario super psalmos. Jejunia monastica nona resolvi ait in ejus-

ANN. CHR.
544.
a Baudon.
num. 19.

b *ibid.* n. 5.

c *ibid.* n.
19.

ANN. CHR.
545.
X X I V.
Cassiodori se-
cessus & mo-
nasteria.
d Cassiod.
pref. in psalm.

e *Div. litt.*
c. 19.

f *ibid.*

X X V.
Regula &
ritus eorum.
g *ibid.* c. 32.
h *ibid.* c. 29.

ANN. CHR. 545.
 ac. 28. dem commentarii præfatione. Scripturæ sacræ studium suis magnopere inculcat, eoque omnium disciplinarum intentionem dirigi cupit. Huc spectat præclarus ejus liber de institutione divinarum litterarum, quem monachi omnes accurate legere deberent. Quin etiam sæcularium litterarum studia ^a probat, quia exinde, inquit, non minimum ad sacras scripturas intelligendas sensus noster instruitur: si tamen notitia ipsarum rerum sobrie ac rationabiliter inquiratur. Sacrorum librorum excuscribendorum atque emendandorum curam inter præcipua vitæ religiosæ exercitia
 bc. 30. ponit, eamque ceteris præfert, quæ corporeo ^b labore exerceri possunt, propterea quod monachi antiquarii (sic scriptores illi vocabantur) mentem suam, relegendo
 cc. 32. scripturas divinas, salubriter instituant, & Domini præcepta scribendo, longe, lateque diffeminant. Pro lectione spirituali, sacrarum scripturarum ^c cum expositoribus suis commendat, necnon vitas patrum, confessiones fidelium, & passiones martyrum.
 dc. 28. Denique, si qui erant ita ingenio tardi, ut nec humanis, nec divinis litteris ^d erudiri potuissent; laborem, qui manu exercetur, iis imponit: quia nec ipsum est, ait, a monachis alienum hortos colere, agros exercere, & pomorum sæcunditate gratulari, etiam in usus pauperum ac peregrinorum. Hæc quippe, cum peregrinis atque ægrotantibus præparantur, fiunt caelestia, quamvis terrena esse videantur. Quale est enim, inquit, languentes aut dulcibus pomis reficere, aut colubarum fetibus enutrire, aut piscibus alere, aut mellis suavitate mulcere? quæ quidem de languentibus extraneis, non de monachis ipsis intelligenda esse, cum ex superioribus, tum ex consequentibus manifestum est.

XXVI. Præclara in primis sunt ejus monita tum ad abbates, tum ad monachos. Calcedonium & Gerontium ^e obnixè rogat, ut sic cuncta disponant, quo gregem sibi creditum, præstante Domino, ad beatitudinis præmia perducant. Peregrinos ante omnia suscipiant, eleemosynam indigentibus tribuant, nudis vestes, esurientibus panem. Ipsos autem rusticos, qui ad suum pertinent monasterium, bonis moribus erudiant, nec adjectarum pensionum pondere gravent: curent denique, ut illi frequenter ad monasteria sancta conveniant, ut erubescant, inquit, vestros se dici, & non de vestra institutione cognosci. Prætereò varia ejus monita ad monachos, quibus præcipue concordiam inspirat, desidiæ fugam, lectiones ac meditationes sanctas: quæ id efficient, ut inimicus ^f in eis non inveniat locum, cum totum Christus occupaverit animum. Ceterum qui non valet alios sermonibus docere, morum instruat sanctitate.

XXVII. Monachos, non Græcos, sed Romanos seu Latinos principio in duobus illis monasteriis constitutos fuisse patet ex præfatione sæpe laudati libri de institutione divinarum litterarum: ubi potius *Latinos scriptores* sectandos monet, *ut, quoniam Italici, inquit, scribimus, Romanos quoque expositores indicasse videamur.* Castellienis monasterii mentionem facit duabus in epistolis ^g Gregorius Magnus: quarum una Secundino Tauronimitano episcopo, altera Johanni Schyllitano inscripta est. In hac sanctus pontifex de nova quadam exactione conqueritur, quam Johannes a monachis Castellienibus extorquebat, jubetque ab ipso servari omnia, quæ ab ejus prædecessoribus promissa sunt ac servata: ita tamen, ut, si quempiam illic pravè conversari deprehenderit, districta ac regulari emendatione corrigat. Jam dudum uterque locus, Vivariensis scilicet ac Castellienis, monachis orbatus est, uno sancti Gregorii Thaumaturgi oratorio in præfens relicto. Dionysium, cognomento Exiguum, cum Cassiodoro, cui in primis carus erat, in Vivariensi monasterio per aliquod tempus conversatum fuisse quidam opinantur, ibique dialecticam cum eo legisse. At vereor ut id probari possit: immo Dionysium ante conditum Vivariense monasterium decessisse inde confici posse existimem, quod liber de institutione divinarum litterarum, ubi tanta cum laude amici jam mortui meminit Cassiodorus, paullo post ejus conversionem scriptus ab eo est, uti diserte tradit initio libri de orthographia, nempe *post commenta psalterii*, quod opus conversionis suæ tempore *primum* elucubravit. Postremus ejus liber est de orthographia, quem *anno ætatis suæ nonagesimo-tertio* composuit. E vivis excessit post annum ejus sæculi sexagesimum-secundum.

ANN. CHR. 546.
 XXVIII.
 S. Medardi obitus & monasterium.

h Spicil. 10.
 3. p. 481.
 * l' Oise.

Sub hoc tempus, id est anno circiter quadagesimo-sexto, mortalem vitam ^h sæterna commutavit Noviomagi ad Isaram * Medardus Viromandensis episcopus,

sanctitate insignis : cujus corpus Chlotharius Francorum rex Sueffionas transfere-
rendum, atque in fisco suo suburbano, qui Croviacus * hætenus appellatur, se-
peliendum curavit. Is tumultuario opere statim super ejus tumulum rude ex vir-
gultis ^a oratorium construxit, quod in insignem basilicam, beatæ Mariæ, sanctis
Petro ac Stephano dicatam, conversum est, ab ipso Chlothario inchoatam, sed
absolutam a Sigiberto ejus filio, qui ex paterno voto basilicæ monasterium adjun-
xit, sancti Medardi reliquiis & nomine illustre. Situm est ad prospectum urbis
amœnissimæ orientalem, secundum dextram Axonæ ripam, haud procul a vico
Croviaco : quæ loci amœnitas reges nonnullos primæ ac secundæ stirpis ad con-
struendum ibidem palatium, adeoque sedem suam istic figendam invitavit. Per-
stant etiam nunc in hortis monasterii antiqua vestigia basilicæ sanctæ Sophiæ,
quam ex æmulatione Justiniani imperatoris prisca illi reges condiderant. Super-
sunt etiam ejusdem basilicæ canonici duodecim, qui ad divina officia singulis tan-
tum dominicis cum monachis conveniunt. Perfecto monasterio, non clericos, sed
monachos a Sigiberto impositos fuisse, tam luculenter demonstravit vir clarissimus
Hadrianus Valesius in disceptatione sua de basilicis, & in ejus defensione, ut ne-
mo qui legerit, in posterum hac de re dubitaturus sit ; omnesque fatebuntur, ba-
silicarum nomine apud Gregorium Turonensem episcopum, aliosque ejusdem ævi
Gallicanos scriptores, passim monasteriorum ecclesias designari. quod semel suffi-
ciat monuisse. Daniele abbatem cœnobii primum suggerunt vulgati indices non
admodum accurati ; eique substituunt Gairaldum, cui vulgatum Gregorii Magni
privilegium inscriptum est. Ibidem sepulti sunt Chlotharius & Sigibertus loci con-
ditores ; eidemque villas ^b fiscales in pago Sueffionico positas, quas Godino prop-
ter prodicionem ademerat, Chilpericus Sigiberti frater largitus est. Hæc pro con-
sequencia rerum, occasione sancti Medardi obitus, continenter diximus, tametsi
ipsius monasterii conditio paullo serius, id est post mortem Chlotharii, differenda
erat.

ANN. CHR.
546.
* Crouy.
^a Greg. Tur.
de gl. conf. c.
95. & lib. 4.
hist. c. 19.

^b Greg. Tur.
lib. 5. c. 3.

DAnielem abbatem ferunt discipulum fuisse beati Mauri, qui tum Glanna-
foliensis monasterii ædificationem accelerabat. Loci dedicationem, anno in-
choati ædificii octavo factam, præcessit Flori conversio, ac Theodeberti in mo-
nasterium accessus, tametsi dedicationem anticipato refert Odo, ne semel incoep-
tam de Glannafoliensis cœnobii constructione ^c narrationem interrumperet. Sic,
ne sermonem de Floro jam institutum divideret, prius ejus obitum narravit, quam
Theodeberti regis : quamvis dicat Florum inter monachos vixisse annis duode-
cim, mensibus tribus ac diebus totidem ; constetque Theodebertum anno ejus sæ-
culi quadragesimo-octavo ^e vivis excessisse, annis fere decem ante Florum. Is
factæ promissionis memor, qui Mauro fundum construendo monasterio dederat,
a Theodeberto rege facultatem petiit sæculo nuntium remittendi. nam id in-
jussu regis optimatibus agere non licebat. Rex non nisi ægre assensit, pollicitus se
ad certum diem, si modo sanctus Pater gravate non ferret, cœnobio adfuturum.
Florus interea accedit ad cœtum Glannafoliensem, qui jam tum ad quadragenari-
um monachorum numerum creverat. Tum rex ad diem conditum eodem venit,
ibidemque ea, quæ regiam dignitatem decebat, honorificentia susceptus, fiscum
regium, qui Boscus vocatur, concessit, ac demum comam Floro totondit : qui,
deposito militari cingulo, aliisque sæculi insignibus, monasticas vestes, frequenti
curia spectante, indutus est, concessis plurimis auri, argentique donariis, atque
ornamentis pretiosis in usum sacrorum. Refectus inde rex, se filiumque suum
Theobaldum in societatem orationum admitti rogavit, ac Bertulfum, Flori filium
jam monachum, complexus, Landramno, ejusdem Flori nepoti, quæcumque pa-
truus ejus ex regali dono possederat, per sceptrum regale tradidit. Florus vero,
cum annis duodecim, mensibus tribus ac diebus totidem in religioso instituto piis-
sime vixisset, duodecimo kalendas Septembris supremum diem absolvit.

Monachis non minus favebat Childebertus, quam alii reges, immo alios hac
in re longe superavit. Nam, ut ne superiora repetam, Sacerdoti Lugdunensi an-
tistiti in construendis sancti Pauli & sanctæ Eulaliæ basilicis ; Aureliano Arela-
tensi in condendis cœnobiis sancti Petri & sanctæ Mariæ ; & præ ceteris Germa-
no Parisiensi in excitando monasterio sanctæ Crucis & sancti Vincentii martyris

ANN. CHR.
547.
X X I X.
Flori pro-
fessio monasti-
ca.
^c Coite an.
547. n. 2.

X X X.
Childeberti
studium in mo-
nachos.

ANN. CHR.
547.

opem tulit. Sancti Pauli basilicam apud Lugdunum, quæ modo collegiata est, monachorum quondam fuisse multi opinantur, auctore Sacerdote ejus loci metropolitano, qui sanctæ Eulaliæ cœnobium virginum in eadem urbe exstruxit, suppetias ferente Childeberto cum Ultrogottha regina. Utrumque locum instauravit Leidradus archiepiscopus, uti idem ipse testatur in epistola ad Carolum Magnum. *In eadem civitate Lugdunensi alias restauravi ecclesias, unam in honore sanctæ Eulaliæ, ubi fuit monasterium puellarum in honore sancti Georgii, quam de novo operui ex parte, & macerias ejus a fundamentis erexi. Alia quoque domus in honore sancti Pauli de novo operta est.* Sanctæ Eulaliæ ecclesia postmodum cessit militibus Templi, quæ modo præceptorum est ordinis sancti Johannis Jerosolymitani.

ANN. CHR.
548.

XXXI.
S. Aureliani
monasteria a-
pud Arelate.
S. Petri.

^a Greg. M.
lib. 7. ep. 116.
nd. 2.

^b Cod. regul.
parte 2. p. 69.

^{*} l. septimo.

^c Sax. Pont.
Arelat.

Sacerdotis exemplum æmulatus est Aurelianus, Cæsarii post Auxanium successor in sede Arelatensi, condendo monasterio Apostolorum pro viris, & parthenone sanctæ Mariæ pro virginibus. Utrique regulam præscripsit sanctus antistes, sola fere generum mutatione diversam. Regula virorum inscripta est, *Sanctis & in Christo venerandis fratribus, quod Deo miserante, ac jubente Childeberto fecimus, Aurelianus episcopus.* Nonnullis videtur hoc idem esse monasterium, quod Childebertus rex *intra muros Arelatensis civitatis* condidit, cui *quadam ibidem pro habitantium sustentatione concessit*, obtento a Vigilio papa ad Aurelianum privilegio, tam pro libera dispositione rerum, quam pro electione abbatis: quod privilegium Gregorius ^a Magnus confirmavit. Huic conjectioni favent diptycha monasterii ab Aureliano constructi, in quibus fit commemoratio Childeberti & Ultrogotthæ post Aurelianum, aliosque benefactores; tempusque exprimitur conditi monasterii, atque nomen basilicæ patronorum, nempe sanctorum Apostolorum & martyrum. Ex quo refelluntur ii, qui hoc cœnobium confundunt cum monasterio Montis-majoris, sito extra muros Arelatenses, cum illud Aureliani ac Childeberti exstiterit intra muros ejusdem civitatis. Diptychorum ^b hæc verba sunt. *In Christi nomine fundatum est monasterium virorum Dei in civitate Arelatensi a sancto Aureliano episcopo, jubente sanctæ memoriæ Childeberto rege Francorum, quinto-decimo kalendas Decembris, indictione undecima, anno quinto * post consulatum Basilii junioris viri clarissimi, & basilica ibidem in honore sanctorum Apostolorum & martyrum; habetque ibidem reliquias positas, id est de cruce Domini nostri Jesu-Christi, &c.* Hæc notæ chronicæ conveniunt cum anno quingentesimo quadragesimo-octavo. Primus loco abbas præfuit Florentinus per annos quinque, testante ejus epitaphio, acrostichis versibus composito, in quo dicitur obiisse pridie idus Aprilis, anno duodecimo post Basilii consulatum. qui coincidit cum anno hujus sæculi quinquagesimo-tertio. Hujus corpus Constantinus abbas transfulit in basilicam sanctæ Crucis, ac demum *exactis septem lustris* in ecclesiam sancti Petri. Hæc memoriæ prodidit Januarius ejus discipulus, istius epitaphii auctor, qui se se illi commendat, simulque tumuli sculptorem, ac Benignum & Hilarinum monachos. Acrostichi versus hanc sententiam reddunt, *Florentinus abbas hic in pace quiescit, amen*, ut apud Saxium, Baronium, & Cointium videre licet, qui prædictum epitaphium retulerunt. Huic subjuncta leguntur hæc verba. *Primus itaque præfuit sanctus Florentinus abbas monasterio nostro per annos v. qui vixit annis plus minus L. obiit pridie Idus Aprilis, duodecies post consulatum Basilii viri clarissimi junioris. Post hunc secundus fuit dominus Redemptus abbas.* Hunc excepit Constantinus primæ translationis auctor, ut ex diptychis prælaudatis constat, in quibus hoc ordine fundatores atque abbates primi commemorantur. *Simulque precantes oramus etiam, Domine, pro animabus famulorum tuorum, patrum atque institutorum quondam nostrorum, Aureliani, Petri, Florentini, Redempti, Constantini, Himiteri, Hilarini, Januarii, Reparati, Childeberti, Ultrogotthæ, vel omnium fratrum nostrorum, quos de hoc loco ad te vocare dignatus es.* Disputant Saxius, Baronius, & Cointius de nomine monasterii, an titulus fuerit sanctæ Crucis, an sancti Petri, an Montis-majoris. At mihi pro explorato habetur non aliud fuisse quam sancti Petri seu sanctorum Apostolorum, ut in diptychis: ubi erat duplex ecclesia pro more illorum temporum, una sancti Petri præcipua, ex quo inditum monasterio nomen: altera sanctæ Crucis, in quam translatum est primo Florentini corpus ex cœmeterio fratrum; deinde; crescente in eum fidelium religione, in

in ecclesiam sancti Petri. Certe in iisdem diptychis, ubi de reliquiis ejusdem monasterii agitur, fit mentio *de Cruce Domini Jesu-Christi*, quæ secundæ huic basilicæ titulum dedit. Hæc nunc est ecclesia parœcialis. Sancti Florentini memoria quottannis apud Arelatenſes recolitur decimo-sexto kalendas Junias, tamenſi ejus depositio accidit pridie idus Apriles, inventio & elevatio undecimo eadem kalendas, translatio duodecimo kalendas Junias.

Cœnobium virginum, quod Arelati construxit Aurelianus, beatæ Mariæ nuncupatum fuisse docet ipsius regulæ inscriptio: *Sanctis & in Christo venerandis sororibus in monasterio beata Maria, quod Deo jubente intra muros Arelatenſis urbis fecimus, constitutis, Aurelianus episcopus*. Hic nulla mentio de Childeberto rege, quia nimirum ad ejus parthenonis conditionem nihil contulerat. Non amplius existat hoc cœnobium, uti neque illud sancti Petri, quod a Sarracenis sæculo octavo everſum fuisse existimant.

Sancti Aureliani regula in multis concordat cum regula sancti Cæsarii, in multis etiam cum regula sancti Benedicti, quam, uti & Cæsarianam, præ oculis ^a videtur habuisse Aurelianus. Vetat ^b ne pallæ holosericæ ad altaria, de auro aut de gemmis ornatae umquam comparentur. Ut ^c ad vigilias, dum lectio legitur, aut de sparta, aut de canape, aut aliud hujusmodi, manibus operentur tam monachi, quam monachæ, ne somnus obrepat. Ut ^d litēs nullas habeant. Ut si aliquis ex monachis ad episcopatum expetatur, solus egrediatur e monasterio absque ullo alio monacho comite. Ut ^e sanctus abbas (sic passim appellatur) nisi inæqualitate, id est morbo, faciente, extra congregationem non reficiat, id est extra commune refectorium. Ut ^f carnes in cibum numquam sumantur, ne quidem pulli ^g aut quævis altilia, nisi ab infirmis. Pisces vero certis festivitatibus, aut quando abbas indulgentiam facere voluerit, procurentur. Ceterum cibaria quotidie ad refectioem tria, ad prandium duo, ad cœnam duo indulget. Biberes ad refectioem per æstatem merum, id est scyphum ex vino, & tres caldellos, id est cyathos ex cervisia aut zytho; ad prandium tres tantum: ad cœnam in æstate ternos, aliis temporibus binos tantum accipiant: sic tamen ut abbas in festivitatibus, & quando indulgentias facere voluerit, & cibaria, & recentēs augere possit. Biberes binas ad prandium, binas ad cœnam concedit; si jejünaverint, ternas. Refectio jejünium indicat; prandium vero cœnam. *Recentes* hoc loco perperam emendare volunt ^h nonnulli: at prorsus vox hæc retinenda est, significatque *dulciamina*, ut ex regula virginum intelligitur, & *recentes*, id est *dulciamina*, (ita enim legendum puto, non *de dulciamina*) *addenda sunt*. Hinc *recentatum* vinum, de quo in Glossario Cangiano, quod vetus vinum est, musto aut recenti aliquo liquore permistum ac renovatum. Eadem regula jejünium indicit a kalendis Septembris ad kalendas Novembris (sic restituit Benedictus ⁱ in Concordia regularum) qualibet feria secunda, quarta & sexta, uti & regula Cæsarii: a kalendis Novembris ad Nativitatem Domini per dies singulos, exceptis sabbato & dominica; Cæsarius excipit etiam festivitates. Similiter ab epiphania usque ad paschã, exceptis majoribus festivitatibus, sabbato ac dominica, ut legitur etiam in Concordia regularum. Non ergo emendandus hic locus secundum conjecturam ^k Caroli Cointii, censentis, aut hanc vocem *sabbato* expungendam esse, aut præceptum illud non esse prorogandum ab epiphania usque ad paschã, sed tantum ab epiphania usque ad quadragesimam, sicut in regula Cæsarii: ne sabbata in quadragesima excludantur a jejünio. Verum sollemne erat non modo Orientalibus, sed etiam Gotthis, ut Menardus in hunc locum notavit, ut a jejünii lege eximerent sabbatum & dominicam, propter communionem sacram, quæ his diebus in quadragesima percipiebatur. Denique in Aureliani regula jejünium a paschã ad pentecosten solis feriis sextis præscribitur: post pentecosten vero per menses Junium, Julium & Augustum, pro arbitrio abbatis. quod utrumque Cæsarii regulæ consentaneum est. Bultellus ita explicat capita secundum, & quadragesimum-sextum Aureliani regulæ, quasi in ea monachorum reclusio perpetua fuerit, uti & sanctimonialium; solusque abbas sacerdotii gradum potuerit suscipere. En verba capituli secundi: *Exceptus vero usque ad mortem suam nec præsumat, nec permittatur de monasterio egredi.* quæ forsan aliquis de regressu ad sæculum interpretetur. At veri similior est Bultelli interpretatio: atque ob id statuit Aurelianus, ut solus sine comite, si quis

ANN. CHR.
548.

episcopus e monachis electus fuisset, e monasterio egrederetur. Verum in capite quadragesimo-sexto id solum statuitur, *ut nullus honorem presbyterii aut diaconatus accipiat, præter abbatem*, id est citra ejus consensum. quod verba sequentia probant: *si voluerit ordinari presbyterum, & unum diaconem, & subdiaconem; quos ipse voluerit, & quando voluerit, ordinandi habeat potestatem*. Idem ergo statutum erat de sacerdotio, ac de diaconatu & subdiaconatu, quos nulli monacho absque permisso & conscientia abbatis conferre licebat, ut ex Gregorii Magni epistolis patet. Id notare visum est hoc loco, ne viri eruditi, mihiq; dum viveret, amicissimi auctoritas alios inducat in errorem. Certe Menardus noster, ut postea deprehendi, sic Aureliani verba explicat, *præter abbatem, id est præter abbatis voluntatem*.

a Conc. regul.
p. 1017.

ANN. CHR.

550.

XXXIII.

S. Albini
obitus & mo-
nasterium.

Sed jam in pagum Andecavensem revertendum est, quo sancti Albini episcopi Sobitus, & Glannafoliensis ecclesiæ dedicatio nos vocant. Mortuus est Albinus kalendis Martii, anno vitæ suæ octogesimo, postquam viginti annis & sex mensibus ecclesiam Andecavensem rexisset, quæ omnia ex Fortunati narratione discimus. Mortuus est, inquam, post concilium quintum Aurelianense, cui subscripsit Sapaudus abbas, an Tincillacensis, *directus a domno Albino episcopo ecclesiæ Andecavensis*, gravi ætate, ne adesse posset, forte impedito. Hic est Sapaudus abbas, qui quondam Chlotharii^b regis minister, pænitentia accepta, cum Friardo eremita in Vindimitensem Namnetici pagi insulam secessit: sed postea in monasterium suum reversus, non multo post, incertum qua de causa, gladio peremptus est. Hoc porro concilium habitum fuit anno Childeberti regis tricesimo-octavo, qui coincidit cum anno sæculi sexti quadragesimo-nono. Albini corpus sepultum fuit in basilica sancti Petri: ubi cum aliquamdiu jacuisset, non multo post ab Eutropio ejus successore, & sancto Germano Parisiensi, aliisque comprovincialibus episcopis, translatum est in basilicam sancti Germani episcopi Autisiodorensis, quæ postmodum ab ejus nomine sancti Albini appellata est cum adjuncto monasterio. Hanc basilicam Fortunatus *novam* vocat. quod argumento est eam sacri corporis causa ædificatam fuisse. Eutropium, non Domitianum, hujus translationis auctorem fuisse, etsi non assereret, ut quidem asserit, vetus loci breviarium; id certe suaderet ipsius Fortunati narratio, qui cum libellum de vita sancti Albini Domitiano episcopo nuncuparet, Albini successorem a Domitiano plane diversum esse, etsi ejus nomen haud exprimit, satis innuit his verbis. *Igitur cum sanctus Germanus episcopus Parisiorum, vel comprovinciales, ac pontifex successor ejus, nempe Albini, & populus vellent membra sancti Albini in novam basilicam transponere, &c.* quæ verba directurus fuisset ad Domitianum, cui libelli sui præfationem inscripsit, si alius ab ipso non fuisset Albini successor.

b Greg. Tur.
de vit. Patr. c.
10.

Childebertum regem novæ basilicæ construendæ per Germanum Parisiorum episcopum necessaria suppeditasse tradunt; nec dubito quin idem regi auctor fuerit monasterii, quod ab eo tempore ibidem excitatum est. Certe hanc basilicam per sanctum Germanum, voluntate & imperio Childeberti regis, fundatam fuisse, asserit charta^c Nefingi episcopi Andecavensis. Bobinum ejus loci abbatem, Chlotharii secundi principatu, suggerit Bertichramni^d episcopi Cenomannensis testamentum. is villam Pauliacum, quam a venerabili Bobeno seu Bobino abbate de basilica domni Albini pretio triginta solidorum aureorum comparaverat, cuidam pronepoti suo legat, hoc pacto, ut si aliquid aut basilica domni Albini, aut abbas, qui Bobini successor futurus esset, secus attentaturus fuisset, dupli satisfactionem prædicto pronepoti suo redderet, nec villam umquam illam revindicare posset. Veri simile est primos istius cœnobii monachos ad Glannafoliensium normam institutos fuisse. Bobino videtur successisse Nihulfus sub Magnobodo episcopo, quo tempore ibidem vigeat disciplina monastica. Præter hæc nulla nobis documenta supersunt usque ad Carolum Magnum, cujus anno primo Guntarus abbas obtinuit confirmationem omnium ejusdem loci possessionum, ubi monachorum numerum ad quadraginta definit. Fuit & aliud^e sancti Albini cœnobium puellarum apud Cenomannos, ab Aigliberto episcopo sub finem sæculi septimi conditum, ubi *monachos sub regula degentes* instituit. Ceterum, ut ad superiora me referam; libellum de vita sancti Albini, quem Fortunati esse Gregorius^f restatur, Domitiano episcopo instigante scriptum, eidemque nuncupatum fuisse probat tum auctoris præ-

c Baluz. „
ad Lupum p. „
378.
d Analect. „
to. 3. p. 132.

e ibid. pag.
192.

f Greg. Tur.
de gl. Conf. c.
96.

fatio libello præfixa, tum codicis Escurialis, teste Rosweydo, titulus, *ad Domitianum papam*, quem virum apostolicum Fortunatus principio appellat: ubi ait, se, cum ad urbem Andecavorum accessisset, ab ipso compulsus fuisse ad scribenda gesta sancti Albini. Id factum fortasse eo itinere, quod Fortunatus * ipse describit, cum ex urbe Pictavorum profectus est ad cœnobium Tincillacense. quippe, ut ipse canit,

*Hinc sacer antistes rapuit me Domitianus,
Ad sancti Albini gaudia festa trahens.*

Eutropius, Domitiani decessor, successorque sancti Albini, cum aliis ejusdem provinciæ episcopis, Glannafoliensis monasterii dedicationem celebravit anno a Mauri adventu octavo, & quidem post obitum Theodeberti regis, tametsi anticipato eam Odo retulit, ut suæ narrationis filum continuaret. In ipso monasterio ecclesiæ quatuor primitus ædificatæ fuerunt: quarum major, in quam fratres ad divina conveniebant officia, consecrata est in honorem beati Petri: secunda in honorem sancti Martini: tertia, quæ ceteris minor erat, in veneratione sancti Severini Noricorum apostoli: quarta vero, quæ in modum turris quadrifidæ ad ingressum monasterii altissime erecta erat, sub titulo sancti Michaëlis archangeli. Porro jam tunc grex ille sanctissimus quadragenarium monachorum numerum exceperat, atque adeo subinde excrevit, ut vicesimo-sexto conditi cœnobii anno centum quadraginta monachi istic degerent. qui numerus beatus Maurus vetuit ne excederetur. Eodem quo Theodebertus studio Theodebaldus ejus filius hunc locum profectus est, eidemque villas duas, nempe Villam-fabrensem, & Vosdam, donavit. Nec minus in Glannafolientes munificus fuit Chlotharius, cum regni Francorum monarchiam obtinuit. Hanc munificentiam probat largitio fisci regii, qui *Blazon* vocatur, & villæ Longi-campi, ab eo facta, dato regio diplomate, quo item abbatis eligendi libertas monachis asserta est.

Interea florebat in Provincia Gallicana, nempe in pago Sistaricensi *, Marius abbas Bodanensis *, cujus vitam litteris mandavit Dynamius patricius ac rector patrimonii Romanæ ecclesiæ in Gallia, quem uterque Gregorius laudat. Istic numerosissimæ monachorum turmæ præerat Marius, civis Aurelianensis, qui primum in sua urbe monachum induit, forte in cœnobio Miciacensi. deinde in Provinciam profectus, a fratribus monasterii Bodanensis abbas electus est, cum Gundobadus in Burgundia regnaret, Johannes vero præesset ecclesiæ Sistaricensi. Observare tamen convenit, monasterium *Bobacense* dici in martyrologiis etiam manu exaratis Ufuardi & Adonis ad diem sextum kalendas Februarii, quo die natale sancti Marii celebratur. Mos erat viro sancto, qui monachis tunc familiaris erat, ut tempore quadragesimæ in cellam peculiarem reclusus, severius solito viveret. Hunc frequens tum invisebat Lucretius Diensis episcopus, ejusdem olim monachus & alumnus, qui eum patris loco, etiam episcopus venerabatur. Eidem imminentem Italiæ cladem vir sanctus prædixit, itidemque obitum cuidam Donato servo Dei & anachoretæ concivi suo, in Martyrologio Adonis ad diem quartum decimum kalendas Septembris laudato, qui vitam anachoreticam multis annis duxisse dicitur in monte Lura, non Jura, ubi sæculo duodecimo Lurensis abbatia^b condita est. Utrumque oraculum probavit eventus. Suprema Mario funera persolvit Lucretius: nec multo post Bodanense monasterium, in illa communi Italiæ clade, dirutum est. Situm fuisse creditur in valle Badonensi *, prope comitatum Saltus *. Perstitit nihilo minus usque ad sæculum decimum ecclesia Bodanensis sive Bobacensis: ex qua sancti Marii corpus ab Arnulfo Sistaricensi episcopo translatum fuit in opidum Forcalcariense, quod inter Sistaricum & Aptam-Juliam situm est, in concathedralem ecclesiam erectum a Gerardo episcopo Sistaricensi sub annum millesimum sexagesimum. In hac vero Forcalcariensi ecclesia monachos Benedictinos quondam existisse, forte ex Bodanensi istuc cum sancti Marii reliquiis translatos, probat libellus de ejus miraculis iis sane verbis^c, quæ ad Benedictinam professionem manifeste alludunt. nam relata cujusdam puellæ pœna ob violatum quod ipsa ad sancti Marii tumulum fecerat votum, auctor monet eos, qui in hac ecclesia *Deo & sancto Mario morum stabilitatem promiserunt*, ut

Annal. Bened. Tom. I.

R ij

ANN. CHR.
550.

a Fortun.
lib. 11. c. 24.

ANN. CHR.

551.

X X X I V .

Glannafoliensis dedica-
tio.

X X X V .
Marii abba-
tis Bodanensis
gesta.

* de Sisteron.

* de Bevon.

b *V. Gall.
chr. to. 4. p.
582.*

* Baudon-
noise.
* de Sault.

c *Sac. 1. Be-
ned. p. 108.*

AN. CHR.

551.

a S. Bened.
c. 63.XXXVI.
Ebredunense
monasterium
& Noviacense.

* Ambrun.

b Bolland.
22. Janu. p.
390.

voti sui memores sint; & , si quidem minus religiose istud exsecuti fuerint, *votis fractis per penitentiam* consulant, adeoque salutis suae *morum stabilitate redintegrata*. Hic obiter animadvertas, olim in sollemni Benedictinae professionis formula, ubi regula^a morum conversionem & stabilitatem in congregatione promitti praecipit, utrumque non raro una morum stabilitate comprehensum fuisse. Bodanensis abbatia lapsu temporis conversa est in prioratum, Insula-Barbarae monasterio subjectum.

Per idem tempus contigit sanctorum martyrum Vincentii, Orontii, & Victoris reliquiarum translatio, quae condendo monasterio Noviacensi occasionem praebuit. Passi sunt hi martyres Gerundae in Hispania Diocletiano Imperatore: quo ex loco Ebredunum*, quae alpium maritimarum metropolis est, eorum corpora translata sunt, ac recondita per Marcellinum episcopum prope muros Ebredunenses in basilica ab eo constructa, quam monachi subinde occuparunt. His praerat saeculo sexto Beroaldus abbas, a quo partem reliquiarum sacrarum impetravit Aetherius episcopus, easque in loco, qui Noviacus dicebatur, honeste collocavit. Rem gestam fufius narrat ejus temporis auctor apud Bollandum^b, qui se Aetherii successorem dicit. at cujus loci episcopus fuerit Aetherius, disputant recentiores. In actis vulgaris *Antinciae*, seu *Antimiae*, episcopus dicitur. Bollandus *Dinia*, vel *Sanicii*, vel *Nicia* legendum suspicatur. Carolus Cointius *Aventica*. Mihi vero persuasum est *Antibix* praefendum, id est Antipolitanae civitatis, cujus loci Euterius antistes concilio Aurelianensi quarto subscripsit anno istius saeculi quadagesimo-primo, idem haud dubie qui Aetherius pralaudatus. Huic in sede Antipolitana successit Eusebius, qui proinde praedicta scripsit acta translationis, si non me mea fallit conjectura. Concilio Aurelianensi quinto interfuit September diaconus, *missus ab Eusebio episcopo ecclesiae Antipolitanae*. Nec reticendum quod narrat idem auctor de quodam Noviacensi pseudomonacho, nomine Astroaldo, qui praedictas furatus reliquias, eas Lugdunum secum asportavit. Cum id ab eo rescisset vir quidam religiosus, nomine Beatus, qui cellulam ad ripam Rhodani prope Lugdunum incolebat, nec ab eo extorquere potuisset, ut eas loco suo restitueret; eas demum Beatus post necem Astroaldi, quam quidam ejus comes eidem intulerat, obtinuit, ac in sua cella reposuit. Forte istuc diverit Eusebius, qui tum Lugdunum ad principem navali per Rhodanum itinere properabat. Is a Beato sciscitatur, cujas esset. Aurelianensem ortu & educatione se esse reposuit, qui in Hispania diu habitasset; addiditque quo pacto ad se praedictae reliquiae pervenissent, easque non sine multa difficultate Eusebio restituit. Auctor demum agit de quodam *synodali concilio Galliae* episcoporum, cui ipse interfuit, adfuitque *quidam abbas ab Hispaniis pro utilitatibus ecclesiarum*, a quo praedictorum martyrum passionem accepit, quam deinde ipse, tamen rudi stilo, expolire conatus est, ad id usque tempus Ebredunensibus ipsis incompertam. Existimarem concilium istud non aliud esse quam Aurelianense quintum, anno Childeberti regis tricesimo-octavo celebratum, multis praesentibus ex Gallia Narbonensi & ex Aquitania secunda & tertia episcopis, si Eusebius huic concilio per se, & non per vicarium suum subscripsisset.

ANN. CHR.

552.

XXXVII.
Totilae obitus.

Sub hac Totilas Gotthorum rex, inito cum Narsete in Tuscia praelio fufus, interfectusque est, anno Gotthici belli decimo-octavo, regni vero sui undecimo, qui decimus erat ab ejus congressu cum sancto Benedicto, cujus vaticinium mors ejus comprobavit. cetera, quae ad idem vaticinium spectabant, itidem impleta sunt. nam Romam iniit anno regni suisexto, nono in Siciliam transfretavit. Teias a Gotthis in ejus locum subrogatus, in belli societatem adduxit Theodebaldum Francorum regem, qui patri Theodeberto ante annos quatuor successerat, testante Gregorio nostrate, cujus hac in re auctoritas Procopio praeferenda est, scriptori extraneo, Theodeberti obitum ad tres annos differenti. Franci liberius per Italiam vagati, ab urbe tamen Roma, locisque finitimis abstinebant. postquam vero in Samnium pervenerunt, diversas inter se se provincias ad populandum partiti sunt, sic tamen ut templis parcerent, exceptis Alemannis eorum sociis, qui a christiana religione averfi, in ea potissimum saeviebant, & , sacra supellectile direpta, etiam mortuos ex sepulcris trahebant.

FRANCIS a Narsete in Campania victis, Gotthi in opidum Casinum se receperunt, fidque Ragnacare Brittone duce, communiverunt. Narfes extempio locum oppugnare institit, a quo Ragnacares colloquii copiam obtinuit. sed ab eo absque fructu dimissus, sagittam clam in Narsetem occidendi hominis gratia jecit. quæ res, iniqui admodum ac scelerati exempli, ita Romanorum animos inflammavit, ut sagittis ipsum confoderint. Hoc duce extincto, Gotthi viribus suis diffisi, incunctanter Casinum, seque dederunt: atque hic Francisci ac Gotthici in Italia belli finis fuit anno quingentesimo quinquagesimo-quinto. Constantinus sancti Benedicti successor, tum præerat Casinensi monasterio, quod per eas tempestates incolume stetit, extra Casinum opidum in monte locatum.

Mira erat per id tempus pænitentia Victorini monachi, cognomento Æmiliani, qui, referente Gregorio Magno, cum in sæculo esset locuples, in grave crimen lapsus tanto facti horrore correptus fuit, ut monasterium, expiandi ejus causa, confestim petierit: ubi tantæ severitatis, tantæque humilitatis specimen dedit, ut ceteri fratres, tametsi ferventissimi, in ejus comparatione sibi ipsis vilescerent. quippe toto animi conatu carnem macerare studuit, propriam abdicare voluntatem, furtivas orationes fundere, quotidianis animam lacrymis abluere, sui despectum appetere, delatum a fratribus fugere honorem. Is nocturnas fratrum vigiliis prævenire solitus, montis, in quo monasterium situm erat, secretiorem partem adibat, ut se in fletu pænitiæ quanto secretius, tanto liberius exerceret, & venturi Judicis contemplatione lacrymis dilueret reatum facinoris sui. Quadam vero nocte abbas eum furtim persecutus, in eodem loco ad orationem prostratum diu observavit, tantoque luminis splendore perfusum, ut lucis ipsius claritas vicinas regionis illius partes illustrarit, ipsumque abbatem, timore pæne exanimatum, in fugam conjecerit. Reversum ad monasterium abbas interrogavit de eo quod acciderat. Ille vero se deprehensum intelligens, rei veritatem aperuit; adjecitque sibi in illo splendore revelatum cælesti voce fuisse, dimissum esse ipsius peccatum. Potuit Deus, ait Gregorius, peccatum ejus tacendo relaxare: sed loquendo per vocem, radiando per lumen, exemplo suæ misericordiæ nostra ad pænitentiam corda convertere voluit. Monasterii, in quo id factum est, nomen Gregorius non exprimit, neque ego divinare velim, tametsi ejus verba ad Casinensem montem videntur inclinare. sed cura nobis longe minor esse debet de loco, quam de tam præclaro exemplo.

FLorebat tum apud Ædios Germanus presbyter, quem Nectarius episcopus abbatem ad sanctum Symphorianum, sic Fortunatus loquitur, adsciverat. an monachus fuerit priusquam abbas ab episcopo designaretur, incertum est. Forfan idem Germano accidit, quod Probo civi Romano, quem Gregorius Magnus ex laico monachum fieri voluit, ut sancti Andreæ regimen suscipere. Nemo humanior, nemo in pauperes liberalior fuit, adeo ut nec fratribus quandoque necessaria ad victum reservaret. Hinc murmur adversus eum & querelæ monachorum, immo & ipsius episcopi, qui nimiam ejus, uti putabat, effusionem non probans, ipsum pænitiæ causa in ergastulum retrusit. quod episcopi factum in veterissimo quidem codice nostro omittitur; at vero in sancti Galli exemplari, ante annos octingentos scripto, reperitur. Verum Deus servi sui probavit innocentiam, tum referendo carcerem, ex quo tamen Germanus citra episcopi jussionem egressi noluit; tum summittendo annonam copiosam, tum denique virum sanctum miraculis illustrando. Hinc scenilis restinctum incendium, quod Amandus fortuito igne excitaverat. Chariulfus, Francus præpotens, ob res sancti Symphoriani occupatas divinitus punitus. Agricola Cabilonensis episcopi cubiculario in extremis posito salus reddita ad Germani orationem, quam Agricola scriptis ad eum litteris postulaverat. Cum vero ad repetendas quasdam villas Augustodunensis ecclesiæ Theodeberto regi Cabilone occurrisset, memor sancti Symphoriani in ingressu palatii, sic divino spiritu afflatus est, ut ante rex annueret, quam verba orator explicaret. Non ideo tamen regi, quod de proximo ejus obitu cælitus acceperat, reticuit. Nec vanâ oraculi fides. nam paucis post diebus, cum Remos Theodebertus remearet, in ipso itinere mortem oppetiit. quamquam Gregorius eum diutissime ægrotasse asserit, atque anno post Chlodovei obitum tricesimo-septimo, regni sui quarto-decimo, id est Christi quadragesimo-octavo supra quingentesimum obiisse. Ex quo intelligitur,

ANN. CHR.
553. & 554.
XXXVIII.
Casini finis
belli Gotthici.

XXXIX.
Victorini
monachi mira
pænitentia.
a Greg. Mag.
hom. 34. in
Evang.

ANN. CHR.
555.
XL.
S. Germanus
abbas Ædich-
sis.

ANN. CHR.

555.

X L I.

Fit episcopus
Parisiensis.

jam dudum ante hunc annum Germanum basilicæ sancti Symphoriani abbatem præfuisse.

Post annos inde septem, Saffaraco Parisiensi episcopo ob crimina exauctorato, & in monasterium retruso, cum regem Childebertum in ea urbe adiisse & omnium suffragiis admotus est cathedræ hujus civitatis, cujus claves sibi a quodam fene porrigi in somnis ante intellexerat. Creatus episcopus, nihil omnino de monastica vitæ severitate remisit. nam, teste Fortunato, *de reliquo monachus persifrens*, hinc se frequentibus exercebat jejuniis, inde continuata inedia macerabat: nec minus sacras tenebat vigiliis. Cursum suum, id est horas divini officii, nudo semper capite, etiam in itinere, per tempestatem, per hiemem, dicebat. Hinc summa in eum erat Childeberti reverentia, atque inter ambos pia de misericordia contentio, thesauros ut in pauperes effunderent, & de suis talentis egeni ditarentur. Quadam vice cum idem princeps ei solidorum sex millia pauperibus eroganda tribuisset; expensis tantum tribus millibus, reversus ad palatium Germanus causatus est pauperes defuisse, quibus totum distribueret. cui rex inquit: Domine, dona quod restitit. nam, Christo largiente, quod donetur non deficiet. Eiusdem sancti antistitis, ut videtur, suggestione Childebertus constitutionem edidit de abolendis idololatriæ reliquiis, & de sacrorum dierum festivitibus rite celebrandis, emendatis profanis vigiliis, quas in comotationibus & scurrilitibus populus ducebat. Nec desunt veri similes conjecturæ, ejusdem hortatu conditum fuisse a Childeberto insigne sanctæ Crucis & sancti Vincentii monasterium in pratis Luteciæ suburbanis, de cujus primordiis modo agendum est.

X L I I.

S. Vincentii
monasterium
apud Parisios.

Duplex Hispanis bellum intulit Childebertus: unum anno hujus sæculi tricesimo-primo adversus Amalaricum, ad ulciscendam Chrothildis sororis suæ injuriam, quam Arianus ille princeps, non ut sponsus, sed ut tyrannus catholicæ religionis odio durissime tractabat: alterum anno quadragesimo-secundo, incertum qua de causa, in Cæsaraugustanos. Ex priori bello magnos thesauros, teste ^a Gregorio, cum sorore, quæ in via mortua est, retulit, & *ministeria ecclesiarum*, id est sacram suppellectilem, calices, patenas, capsas evangeliorum; quæ omnia ecclesiis & basilicis tradidit. In posteriori bello, quod cum fratre Chlothario, obsessa Cæsaraugusta, aggressus est, intellecto cives sancti Vincentii tunicam circa muros civitatis ad avertendam obsidionem circumtulisse, religione tactus obsidionem solvit, sed acquisita maxima Hispaniæ parte, ait ^b Gregorius, cum magnis spoliis reversus est.

^b *ibid.* c. 29.

Apud auctorem qui gesta Francorum scripsit, legimus Childebertum, advocato loci episcopo, sancti Vincentii reliquias ab eo postulasse, ejusque demum stolam accepisse, ac tandem Parisios reversum ædificasse ecclesiam in honorem sancti Vincentii martyris. Idem tradit Aimoinus ^c sincerus a Chesnio editus, additque in ea basilica non minimam vasorum partem, quæ tunc a Toletio Childebertus asportaverat, cum capsis evangeliorum, cruces quoque mirifici operis, aliaque excellentissima munera ab eodem reposita fuisse. Quam duo isti auctores sancti Vincentii stolam vocant, tunicam appellant Aimoini interpolator & Gislemarus sancti Germani monachus, qui libellum de vita sancti Droctovei, primi ejusdem loci abbatis, scripsit. Ex Gregorio Turonensi antistite constat, Cæsaraugustanos, cum a Childeberto obsiderentur, tunicam beati Vincentii circa muros civitatis psallendo gestasse, & Childebertum cum magnis spoliis ex Hispania in Gallias rediisse: an vero idem princeps hanc tunicam ab episcopo Cæsaraugustano impetraverit, ex illo auctore non constat. Placet Carolo Cointio, Cæsaraugustanos tunicam & stolam beati Vincentii penes se habuisse: ex quibus tunicam penes se retinuerint, cujus præsidio, veluti quodam palladio, se ex gravi obsidione ereptos credebant: stolam vero Francis dederint, nec integram, si qua fides scriptoribus Hispanis, partem ejus etiam nunc Cæsaraugustæ asserentibus ostendi. Verum cum stolæ vocabulum apud antiquos pro quolibet vestimenti genere sumatur; non incongrue stolæ nomine tunica, quam sanctus Vincentius forte in usu communi habebat, intelligi potest: cum ejus tempore levitæ peculiare, ut credi par est, vestes necdum in sacris gestaverint. Certe Gislemarus, hujus loci ante annos octingentos monachus, beati Vincentii modo tunicam, modo stolam indifferenter vocat.

^c *Aimoin.* lib. 2. c. 20.

X L I I I.

Basilicæ stru-
ctura.

Ut ut est, hujus monasterii basilicam Childebertus, testante eodem Gislemaro, magnifice construxit in modum crucis, ob sanctam crucem eidem loco a piissimo

principem concessam, qui ecclesiam aptissimis fenestris, columnis marmoreis, auratis laquearibus, elegantibusque picturis ornasse dicitur. Ad hæc pavementum pulcro emblemate, id est tessellato opere, stratum; tectum denique deaurato cupro cooperatum erat. Hinc *inaurati Germani aula*, inquit Gislemarus, olim vulgi ore celebrabatur. Addit idem auctor, hanc basilicam, in modum crucis, ita ut diximus, constructam, quatuor habuisse in totidem crucis cornibus altaria: unum in honorem sanctæ Crucis & beati Vincentii martyris consecratum, ubi prædicta stola seu tunica recondita erat: alterum ad aquilonem in veneratione sanctorum martyrum Ferreoli & Ferrutionis: tertium ad meridiem sub titulo sancti Juliani martyris Brivarentis: quartum versus occidentem in honorem sanctorum martyrum Gervasii & Protasii, Celsi pueri & Georgii. Ad hæc ad ingressum ecclesiæ versus austrum ædificatum est sancti Symphoriani oratorium, ubi sanctus Germanus postmodum sepeliri voluit: ad aquilonem vero sacellum beati Petri apostoli, singulis noctibus, ait Gislemarus, celebri quodam miraculo insignitum, quod ab eodem auctore scriptum, nunc deletum est in veteri codice. Porro in majori altari sanctæ Crucis, reliquiæ quoque beati Stephani protomartyris inventæ sunt tempore Pippini regis, quo translatio sancti Germani corporis e sancti Symphoriani sacello in majorem basilicam facta est. Nunc quo in loco crux illa, vel sancti Vincentii tunica existant, siquidem alicubi existunt, nobis prorsus incompertum. Exstabat adhuc sæculo undecimo crux illa pretiosissima, quæ tum Philippi regis manus evasit, ut suo loco videbimus. Ceterum in martyrologio Ufuardi, hujus loci in quo hæc scribimus monachi, quod autographum, aut certe ipsius auctoris tempore exaratum asservamus, primaria manu scriptum legitur: *decimo kalendas Januarii, Parisius dedicatio basilica in honore sanctæ Crucis & sancti Vincentii martyris; & depositio domni Childeberti regis.* dubium an eodem anno: tametsi id asserit Gislemarus in vita Droctovei abbatis. In eadem basilica cum viro suo sepulta est Ulrogottha regina, cui hoc elogium ab anonymo scriptore altero vitæ sanctæ Bathildis tribuitur, quod nutrix esset orphanorum, consolatrix pupillorum, sustentatrix pauperum & Dei fervorum, atque adiutrix fidelium monachorum.

Non immoror refutando celebris Johannis Launoii duplici commento, contra omnium antiquorum fidem præfracte negantis, basilicam sancti Vincentii, quam Childebertus senior condidit, quæque postea beati Germani a sepulto ibi beato antistite dicta est, sanctæ Crucis pariter consecratam fuisse, & monachos a primordiis habuisse. non immoror, inquam, his commentis refutandis, quando id eruditissime atque invictissime præstitit Hadrianus Valesius in duobus libellis de basilicis. Hæc a Gregorio nostrate & Fredegario, atque ab auctore gestorum Francorum semper quidem basilica sancti Vincentii appellatur: sed a Fortunato basilica sanctæ Crucis in libro de vita ^a beati Germani, ubi ait, cum vir Dei Parisius *ad basilicam sanctæ Crucis, in suburbio ejusdem civitatis positam*, processisset, mulierem quamdam parvulum adhuc in albis, extremos spiritus trahentem, ante sanctum exposuisse, eique vitam impetrasse. De hac eadem basilica intelligendus idem auctor ^b, ubi de hortis veteris thermarum palatii agens, canit, hinc Childeberti fuisse iter, cum ad eam basilicam progrediretur, quam postea ejus tumulo nobilitatam dicit.

ANN. CHR.
555.

X L I V.
Varia ejus
nomina.

^a Fortunat.
n. 42.
^b Id. lib. 6.
c. 3.

*Hinc iter ejus erat, cum limina sancta petebat,
Que modo pro meritis incolit ille magis.
Antea nam vicibus loca sancta terebat amatus:
Nunc tamen assidue templa beata tenet.*

Hinc Valesius infert, ipsam basilicam ante Childeberti obitum perfectam, consecratamque fuisse, cum eam frequens adiret. tametsi non ante ejus obitum, immo ipso ejus obitus die consecratam fuisse tradit Gislemarus. Eum itidem diem habet Ufuardus mox laudatus: sed annum non exprimit. Indiscriminatim itaque basilica modo sanctæ Crucis, modo sancti Vincentii compendio dicebatur; in vetustissimis passim instrumentis, sanctæ Crucis & domni Vincentii. Primus Dado seu Audoenus, aut certe inter primos, in libro primo ^c de vita beati Eligii, *basilicam sancti Germani confessoris* vocat, ubi claudum; ad cancellos ejusdem sancti Germani, fuis precibus sanavit, erexitque Eligius. Tandem hæc basilica cum suo monasterio

^c Audoen. lib.
I. c. 26.

ANN. CHR.
555.

sancti Germani a Pratis nomine modo celebris est ob primum situm suum in pratis Luteciæ suburbanis, quæ in magnificas ædes urbi continuas nostro ævo conversa sunt.

X L V.

S. Germani
merita in hoc
monasterium.

Quid sanctus Germanus huic basilicæ sive adjuncto monasterio contulerit, nunc investigandum est. Childeberto hujus fabricæ condendæ auctorem fuisse, prope fidem est, sive ejus primordia referas ad tempus posterioris Hispanici belli, sive ad pontificatum ipsius Germani. Is Parisios ante suum episcopatum idemdem ventitabat, & si vetustæ traditioni recentioribusque scriptoribus credimus, in basilica, quæ modo sancti Germani-veteris appellatur, cum discipulis suis hospitabatur. Sane quod sancti Symphoriani sacellum regiæ sancti Vincentii basilicæ adjunxerit, quod ex Æduensi cœnobio monachos in hunc locum induxerit, atque adeo Drocoveum ejusdem loci abbatem primum eis præfecerit; quod denique eidem sancti Vincentii monasterio privilegium indulserit: id argumento est, quanto studio ejus profectum quæsierit. Accedit quod suum ipsius alodium, nempe mansum dominicatum in villa ^a Vitriaco, & Puciolum pertinentem ad ipsam villam, contulit ad luminaria sanctæ Crucis, ut ex ea singulis annis eidem ecclesiæ persolverentur olei sextaria octo, aut ceræ libræ una & viginti, ut ex censuali codice Irminonis abbatis, qui Carolo Magno imperante floruit, discimus. Quin etiam Germani pater Eleutherius ab Ermenfrido comite emit possessiones seu villas duas Vitriaco proximæ, scilicet Valliacum & Galliacum, quas idem præsul largitus est eidem basilicæ: ut exinde quotannis *in commemoratione natalitii patris ac genitricis sue*, id est in eorum anniversario, solvantur ad sepulcra eorum cerei duo, singuli librarum octo, & ad refectorem fratrum viginti solidi, intentata coram novemdecim episcopis excommunicatione in quemcumque, qui temerario ausu hoc donum in posterum convelleret, sive episcopus Autisiodorensis, in cujus diocesi existunt, seu princeps Nivernensis, cujus in ditione sitæ sunt. In eodem codice subjungitur dies depositionis patris ejus, nempe Eleutherii, kalendis Novembris: matris vero, nomine Eusebiæ, quinto kalendas Januarii, qui ambo in oratorio sancti Symphoriani sepulti fuerunt. Ex his intelligimus, quanta fuerit beati Germani in hunc locum propensio; nec vana proinde traditio censeretur Germanensium monachorum, qui suum monasterium hortatu patroni ac benefactoris sui munificentissime a Childeberto conditum, dotatumque fuisse credunt. quæ traditio Childeberti ipsius pragmatico innititur. Neque vero ejus foundationem statim post posterius bellum Hispanicum admittere necesse est, etsi eam continenter describant Aimoinus & anonymus auctor, qui gesta Francorum scripsit. nam, facta commemoratione thesaurorum sacrorum, quos Childebertus ex illo bello reportavit, consequens erat, ut de conditione monasterii sanctæ Crucis & sancti Vincentii agerent, ubi hæc munera, a piissimo principe hic reposita, forte construendi monasterii fuerant occasio.

^a V. appen-
dicem hujus
tomi.

S. Germani
Autisiodorensis
monasterium
Parisii.
^b Diplom. p.
472.

Eidem etiam regi vulgo tribuitur conditio alterius monasterii sancti Germani Autisiodorensis, nunc collegiatae ecclesiæ, apud Parisios, cujus primus patronus itidem fuit sanctus Vincentius. Hujus monasterii mentio facta videtur in charta Vandemiris optimatis, qui *basilicæ^b domna Germani* (ita authenticum) *ubi Landebertus abbas*, inquit, *præesse videtur*, villam Fraxinetum confert sub finem sæculi septimi; idemque alia etiam legat *basilicæ sanctæ Crucis & domni Germani*, cui Audcharius abbas præerat.

X L V I.

Childeberti
pragmaticum
pro cœnobio
sancti Vin-
centii.

Eidem sanctæ Crucis monasterio Childebertus pragmaticum suum seu regium diploma, Germanus vero privilegium libertatis concessit. Utrumque jam multoties usum non videtur operæ pretium hic recudere. In pragmatico Childebertus ait, se cum consensu & voluntate Francorum seu Neustrasiorum, & exhortatione sanctissimi Germani Parisiorum urbis pontificis, & consensu aliorum episcoporum, cœpisse construere templum in urbe Parisiaca prope muros civitatis, in terra quæ adspicit ad fiscum Isciacensem, in loco dicto Locoticio, in honorem sancti Vincentii martyris, cujus reliquias ex Hispania asportavit, necnon sanctæ Crucis & sancti Stephani, & sanctorum Ferreoli, Juliani, Georgii, Gervasii, Protasii, Nazarii & Celsi pueri, quorum reliquiæ ibidem repositæ sunt. Idcirco se eidem loco donasse *fiscum Isciacum^{*}*, qui est in pago Parisiaco prope alveum Sequanæ, una cum omnibus quæ ad eum pertinent, cum piscatoria, quæ appellatur venna, cum piscatoriis omnibus fluvii Sequanæ a ponte civitatis usque ad locum, ubi alveolus Savaræ^{*}

^{*} Issy.

^{*} La Sevre.

præcipitat

præcipitat se in Sequanam; ad hæc oratorium sancti Andeoli martyris, qui primus patronus est parœcialis ecclesiæ sancti Andree, de Arcubus vulgo appellata. Datum die sexto mensis Decembris, anno regni ejus quadragesimo-octavo, qui vitæ ejusdem regis supremus fuit. Nihil moror effutias quasdam, quas critici recentiores in hoc diploma objiciunt, quod sua se auctoritate vindicat contra id genus minutias, qualis est ea in primis, quod vox *Neustrassi* nondum per id tempus in usu erat. deinde quod sancti Vincentii basilica exhortante sancto Germano condita dicatur, quæ longe ante Germani Parisios adventum & pontificatum constructa sit, nempe statim post bellum secundum Hispanicum. Sed hæc leviora sunt, quam ut iis immoremur.

Gislemarus monachus meminit privilegii a beato Germano eidem loco indulti, quo eligendi abbatis libertatem monachis concedit, adimendo quibusvis, præter regiam majestatem, ejusdem loci rerum dispositionem. Sic Childebertus monasterio, quod Arelati construxerat, a Vigilio papa privilegium obtinuerat immunitatis, *tam in dispositione rerum, quam in ordinatione abbatis.* quod privilegium Gregorius Magnus confirmavit litteris datis ad Virgilium episcopum Arelatensem. Sic idem rex de xenodochio Lugduni ab se erecto statuerat, ut Lugdunensis antistes nihil ex eo sibi attribueret. quo minus mirandum est, eundem principem, inquit^a Valesius, multo majora privilegia basilicæ sancti Vincentii, quam apud urbem regiam, prope palatium suum exstruxerat, concessisse, aut concedenda curavisse; ac Germano etiam Parisiorum episcopo persuasisse, ut ditioni suæ ac successorum suorum hanc basilicam eximeret. quod non multis post ipsius obitum annis pius antistes perfecit. An vero vulgatum Germani privilegium sit omnino sincerum, hic discutere supervacaneum fuerit post disputationes ultro, citroque editas, tum a Johanne Lanoio, tum a nostro Roberto Quatremario; quas disputationes revocare non est hujus loci.

Autharium ejusdem monasterii abbatem primum suggerunt vulgati indices, atque etiam scripti ante annos quingentos. Droctoveum præponit vetus auctor, qui libellum de ejusdem vita scripsit. Ejus nomen eruimus ex acrostichis versibus libello præmissis, quorum initiales litteræ hanc sententiam conficiunt, *Gislemarus edidit hæc.* unde auctor in posteriori versu:

Pars horum prima designat vatis onoma.

Inter monachos Germanenses, qui sæculo nono societatem inierunt cum Dionysianis, notatur Gislemarus. quo nomine duo minimum fuere Pratenfes monachi, unus senior mox dictus: junior alter, qui libros retractationum exaravit ante annos circiter quadringentos. Seniori tribuendus videtur libellus de vita sancti Droctovei. Hic quippe auctor vixit ante sæculum undecimum, quo Autharius primus Pratenfis abbas fuisse jam credebatur. Contra Droctoveo primum locum tribuit Gislemarus, qui libellum suum composuit post alterum monasterii incendium per Nortmannos: quod accidit anno sæculi noni octogesimo-sexto, post annos a primo triginta-tres. Sane Fortunatus Gislemaro suffragari videtur in carmine^b ad Droctoveum seu Droctoveum abbatem, quem his versibus laudat.

*Vir venerande, sacer, meritis & honore colende,
Droctovee, mihi semper amore pater:
Qui de discipulis Germani jure beati,
Norma magisterii factus es ipse sui.
Cujus pontificis sacra per vestigia currens,
Despicis hunc mundum, dum cupis ire polo.
Perge libenter iter celi mansurus in urbem*,
Et pro me famulo queso precare Deum.*

Idem Poëta^c Lupo, & Waldoni palatii diaconis eundem commendat, uti amicum præcipuum.

ANN. CHR.
555.

XLVII.
S Germani
privilegium.

^a a Vales dis-
cept. de basil.
p. 53.

XLVIII.
Droctoveus
abbas primus.

^b Fortun.
lib. 9. c. 11.

^c Al. orbem.

^c Ibid. c. 13.

ANN. CHR.
555.

*Droctoveo, dulci clero, & concivibus, oro,
Quod præsens facerem, vos adhibete vicem.*

Fuit quidem Autharius ejusdem cœnobii abbas: sed principatu Theoderici, haud dubie Chlodovei secundi filii: qui donationem confirmavit ecclesiæ sanctæ Crucis & sancti Vincentii, a Galterio quodam, ejusque conjugè Goda factam de rebus suis in Bituricensi pago sitis, sub Authario abbate: qui Autharius, in vulgatis indicibus tempore Theoderici omissus, ad Childeberti principatum summotus est, forte quod abbas exstitisset sub Childeberto tertio Theoderici filio, quem pro Childeberto seniore quidam rerum antiquarum minus periti usurparunt. An sancti Benedicti regula principio sancti Vincentii monasterio præscripta sit, non definio. Gislemarus scribit, haud scio an idoneus hac in re auctor, Droctoveum in Æduensi sancti Symphoriani monasterio institutum fuisse *juxta normam sanctorum patrum Antonii & Basilii*. In sincero Usuardi martyrologio memoratur sexto idus Martii, *Parisus depositio sancti Droctovei abbatis, discipuli beati Germani episcopi*. Sepultus fuit in oratorio sancti Petri, ad occidentalem basilicæ plagam posito, cujus dedicatio primaria manu in eodem Usuardi martyrologio notatur quinto idus Junii: at posteriori manu, sed antiqua, margini adscripta legitur septimo kalendas Maii, *translatio corporis beati Droctovei abbatis*; sed quo tempore facta sit, ignoramus. Droctoveo in regimine cœnobii sancti Vincentii successores in vulgatis indicibus & scriptis assignantur Scubilio, Desiderius, Gauscio, Germanus, Sigo, Sigofredus, Babo, Childerannus, Hunfridus, de quibus nihil dicendum occurrit.

X L I X.
S. Fusciani in-
ventio & mo-
nasterium.
* *Saints.*

Ad hunc annum Carolus Cointius revocat inventionem corporum sanctorum martyrum Fusciani, Victorici, & Gentiani, qui tempore Diocletiani in pago Ambianensi martyrium passi sunt, via publica, eo scilicet in loco, ubi sancti Fusciani monasterium hætenus cernitur; sepulti non longe ab hoc loco, in vico Sanctis * postmodum appellato, ubi etiam nunc eorum cenotaphia visuntur. Honoratus Ambianensis episcopus, præmonito cœlitus Lupicino presbytero, ejus elevationis auctor. Childebertus rei fama permotus sacra inde corpora amovere cum non potuisset, in eorum martyrii loco basilicam construi jussit; in qua reponerentur. Hinc initia monasterii sancti Fusciani in nemore, ex quo sancti hujus martyris, uti & sanctorum Victorici ac Gentiani, reliquiæ Ambianos delatæ sunt, atque in majori ecclesia collocatæ: inde postea translatae, Gentiani quidem in monasterium Corbeïense, Victorici vero Augustam-Viromanduorum: tamen Ambianenses id pernegent. Sancti Fusciani monasterio, quod quinto ab ea urbe milliari, in veteri Parisiensi via situm est, præfectus fuit paullo post Ebrulfus abbas Bellovacensis suasu Fredegundis reginæ, quæ illum maxime venerabatur: cum prius in Oratorio monasterio, ab se prope Bellovacos constructo, religiose vixisset, atque ab episcopo Bellovacensi diaconus ac presbyter ordinatus fuisset. Hinc non nisi agre avelli potuit, eodemque postmodum reversus, istic finem vivendi fecit. Processu temporis eversum fuit sancti Fusciani monasterium, quod Ingeirannus comes sæculo decimo exeunte instauravit.

Ebrulfus abbas.

ANN. CHR.
556.

L.
Marculfus
abbas Nanten-
sis.

* *Nanteuil.*

Celebris erat per id tempus sanctus Marculfus in Neustriæ pago Constantiensi, qui natus apud Bajocasses, relictis omnibus Possessorem episcopum Constantiensem adiit, ab eodemque presbyter, & sacri verbi præco institutus est. In concionibus suis id passim fidelibus inculcabat, ut quod semel in sacro fonte professi essent, & moribus tenerent, & operibus exercerent. Subinde a Childeberto rege locum in eodem pago, construendo monasterio aptum, Nantum * vocabulo, facile obtinuit: ubi cum Cariulfo & Domardo sociis, aliisque monachis piissime vixit. Quadragesimæ tempore in solitudinem secedere solitus, pane tantum & crudis herbis vescabatur, sacco indutus cilicino, & pellibus vervecinis. Morti proximus ad Childebertum regem in opidum Compendium profectus est, ut ab eo monasterii sui honorum confirmationem obtineret. Sepultus fuit in monasterio suo Nantensi cum Cariulfo & Domardo, qui eodem tempore obierunt. Ejus corpus e tumulo extulit sæculo sequenti sanctus Audoenus Rotomagensis episcopus rogatu Berwini abbatis. Everfoper Nortmannos Nantensi monasterio, sancti Marculfi corpus in villam regiam pagi Laudunensis translatum Carolo Simplicè regnante, scilicet Corbiniacum; ibidemque erecta est in ejus

honorem basilica, quo voti solvendi causa reges Francorum statim a sua inunctione proficisci solent, ut ob strumarum sanandarum donum cælitus acceptum se Deo gratos exhibeant.

Paullo ante hoc tempus tria apud Bajocasses condita sunt a Vigore episcopo monasteria, Redeveriacum, Cerasiense, & Chrismatum; priora quidem duo ante ejus episcopatum, ubi & religiosissime vixit: tertium vero post adeptam illam dignitatem. Tria illa monasteria solo adæquata sunt a Nortmannis: ex quibus Cerasiense undecimo sæculo a Rotberto, ejusque filio Guillelmo Nortmanniæ ducibus instauratum hodie quoque superest, uti & Chrismatum, nunc prioratus abbatia sancti Benigni Divionensis subjectus, sancti Vigoris dictus a suo conditore.

Concilio Parisiensi tertio subscripsit anno quinquagesimo-septimo in primis Probianus episcopus ecclesiæ Bituricensis, auctor cœnobii sancti Symphoriani ad muros ejusdem civitatis. Primus ejus abbas fuit Augustus^a quidam nomine, ex familia Desiderati quondam episcopi; qui Augustus ædificato apud Brivas oratorio, contractione membrorum liberatus, ibidem monasterium construxit: ubi collectis secum paucis monachis, *sub regula monasterii degens*, assidue orationi vacabat. Dein cum merita ejus Probiano episcopo innotuissent, ab eo abbas ordinatur in basilica sancti Symphoriani, quam memoratus pontifex in urbis prospectu fabricaverat. Non tamen prioris cœnobii regimen dimisit, sed, instituto istic præposito, ipse utrumque locum rexit. Tum de requirendo sancti Ursini, primi ejusdem urbis episcopi, corpore cælitus admonitus, visum retulit ad Probianum: qui fidem ejus dictis primo non adhibens, & ipse postmodum cælesti oraculo ad id exsequendum compulsus est. Id præfente sancto Germano Parisiorum episcopo factum fusius commemorat Gregorius episcopus Turonensis. In additionibus Molani ad Usuardum fit mentio nonis Octobris apud Bituricas sancti Augusti presbyteri & confessoris. Jam pridem monasterium sancti Symphoriani conversum est in collegium^b canonicorum sæcularium, nunc sancti Ursini vulgo appellatum.

Interea Ferreolus Uctiensis episcopus monasterium instituit, quod ex suo nomine Ferreolacense voluit appellari. Istius loci monachis regulam præscripsit, quam Lucretii Densis episcopi censuræ submitit. In hujus regulæ præfatione, *Lucretio papa* nuncupata, Ferreolus scribit, se hortatu quorundam ac propria devotione accensum, servorum Dei habitaculum condidisse, ratum id suæ salutis cessurum, quod sanctæ congregationi deputasset. Multa in hac regula observatione digna reperiuntur, in qua monachi *religiosorum* nomine passim appellantur.^c Prohibet ne qua mulier, seu religiosa, seu laica, in monasterium ingrediatur: & si qua necessitas monachum cum feminis honestis colloquium habere coegerit, id fiat sub oculis duorum fratrum cum permisso abbatis, qui causam, de qua erit colloquendum, non ignoret. Nulli^d monacho litteras ignorare permittit, cunctisque præscriptum est psalterium memoriter tenere, etiam iis, qui pastores pecorum pro more illius temporis erant. Carolus Cointius^e mihi non videtur affecutus sensum capituli duodecimi, ubi Ferreolus, præter communem ac publicum psallendi cursum, quem dominicum vocat, præcipit, ut unusquisque peculiare Deo laudes singulis diebus, secretius offerat. quod ille de dominicis seu festivis diebus, & privatis interpretatur. Baptizari^f in monasterio suo parvulos ait necessarium non esse, sicut in reliquis monasteriis observatur. Mos quippe erat multis in locis, cum apud orientales, tum apud occidentales, ut catechumeni in monasteriis instituerentur, ac baptizarentur. Præter exempla jam superius^g hanc in rem allata insigne est quod legitur apud Johannem^h Moschum de Conone presbytero monasterii Penthuculæ, cui pro vitæ merito patres jusserant ut baptizaret accedentes; eosque sacro chrismate ungeret, non modo viros, sed etiam mulieres. Has vero quoties oleo sancto inungere cogebatur, scandalum patiebatur molestissimum, (hæc quippe inunctio per totum corpus nudumⁱ olim fiebat apud Græcos, servaturque fere etiam nunc) ita ut toties ex monasterio vellet abscedere. Id vero cum Petro archiepiscopo innotuisset, ad hoc opus diaconissam mulierem delegare cogitavit: sed tamen id non fecit, ne contra canones peccaret. Porro Conon ob eam causam cum e monasterio suo jam demum discederet, a sancto Johanne Baptista revocatus est, atque alios duodecim annos in baptizandi ministerio implevit

ANN. CHR.
556.L I.
Bajocassensia
monasteria.ANN. CHR.
557.L I I.
S. Sympho-
riani monaste-
rium apud Bi-
turigas.^a Greg. Tur.
de gl. conf.
c. 80.^b Patriar-
ch. Bitur. p. 25.ANN. CHR.
558.L I I I.
S. Ferreoli
monasterium
& regula.^c Ferreoli
reg. c. 4.^d Ibid. c. 11.^e Le Cointe
an 558. n. 20.^f Fer. reg. c. 15.^g lib. 1. n. 45.
^h Prat. spir.
c. 3.ⁱ S. Cyrill.
Ferosol. catech.
2. Dion. de hier.
c. 2. Euchol. de
baptismo.

AN. CHR. 558. » tanta tranquillitate animi & corporis, ut nullum interius carnis motum sentiret, cum
 a Ferr. reg. » inspiceret ac tangeret mulieres. Denique in eadem Ferreoli regula^a cavetur, ne
 c. 16. » quis cellam peculiarem habeat ad manendum, aut ad alium quemcumque usum,
 b Ibid. c. 38. » præter abbatem & artifices. Abbas^b vero tribus per annum vicibus, id est die na-
 » talis Domini, & primo paschæ, necnon in festivitate peculiaris patroni monasterii,
 » nempe sancti Ferreoli martyris, coquinæ ministerium exercere debebat. Ne autem
 » tam præclara institutio in oblivionem veniret, hanc regulam singulis singulorum
 mensium kalendis coram omnibus relegi præcipitur.

ANN. CHR.

559.

LIV.

Radegundis
 Chlotharium
 iterum effugit.
 c Baudonio.
 in vita S. Ra-
 degund.

EXstincto sub finem anni quinquagesimi-octavi Childeberto rege, Chlotharius
 ejus germanus, regni monarchiam adeptus, cum filio suo^c Sigiberto Tu-
 ronos specie devotionis accessit, sed re vera Pictavos accedendi causa, ut inde Ra-
 degundem educeret, sibi que denuo copularet. Hoc cognito, pia regina sacramen-
 tales litteras ad Germanum Parisiorum episcopum, qui regem comitabatur, per
 Proculum agentem suum secretius direxit cum xenio & eulogiis. quas litteras ubi
 vir Dei perlegisset, cum fletu ad regis pedes procumbens ante beati Martini sepul-
 crum, eum obtestatus est, ut ab eo consilio averteret animum. Rex tanta pontifi-
 cis humilitate flexus ad pænitentiam, malis consiliariis id imputavit, seque tali re-
 gina indignum confessus est. Dein ad pedes beati Germani eodem in loco vicissim
 se se abiciens, obnixè eum rogavit, ut a Radegunde pro se veniam peteret. Nec
 mora, Pictavos accedit vir sanctus; ac monasterium ingressus, in oratorio beata
 Mariæ prosternit se ad pedes reginæ, pro rege veniam flagitans. Hæc vero statim
 benigne indulget, magnopere gavisa, quod tam lubricam occasionem evasisset;
 moxque omni timendi ratione expedita, se se ad Dei servitium totam aptavit.
 Tunc Germanus Agnetem, a tota congregatione electam, sua benedictione abba-
 tissam consecravit. quo verbo usa est Radegundis in epistola a Gregorio^d relata.

d Greg. Tur.
 lib. 9. c. 42.

Quam austeram post hæc vitam duxerit piissima regina, Fortunatus & Bau-
 donivia monacha ab ea educata produnt. Primo omnium Agnetis abbatissæ, quam
 ipsa instituerat, se suaque omnia tradidit potestati, ex proprio jure nihil sibi re-
 servans, ut curreret expedita post Christum, & tanto sibi plus auget in cælo,
 quanto magis subtraxisset de sæculo. Cilicio ad cutem jugiter pro linteo utebatur,
 & pro lectulo cinerem cilicio stratum sibi adhibebat, adeo ut requies ipsa fatiga-
 ret. Hinc Monachus somno indulgentibus, calceamenta tergere & ungere, vice
 sua culinæ ministerium exsequi, scopis purgare monasterium, & quidquid fœdus
 & aliis horrore erat, avehere; ligna in aliarum usus comportare, infirmantibus
 ministrare præter hebdomadam suam, ipsa coquens cibos, & quæ necessaria erant
 omnibus præbens, nullius passa famulitium aut solatium. Denique ex omnibus mo-
 nasterii officiis nihil sibi placuit, nisi prima serviret; & si quando ab aliis præ-
 venta foret, rigidam sibi pœnam ob id imponebat. Prima reclusionis suæ quadra-
 gesima panem non comedit, nisi dominica die, sed tantum radices herbarum, aut
 olera de malvis, absque sale & oleo: aqua ipsa tam parce usa, ut toto illo jejunii
 tempore vix duo aquæ sextaria biberit. Aliis quadragesimis aliquid relaxatius feria
 quinta & dominica sumebat. In illis tamen se in privatam cellam recludere sole-
 bat. unde Fortunatus^e ad ipsam:

e Fortun. l. 8.
 c. 11.

*Mens fecunda Deo Radegundis, vita sororum,
 Quæ ut foveas animam, membra domando cremas:
 Annua vota colens, hodie claudenda recurris.
 Errabunt animi te repetendo mei.
 Omnibus exclusis uno retineberis antro:
 Nos magis includis, quas facis esse foris.
 Et licet hic lateas, brevibus fugitiva diebus:
 Longior hic mensis, quam celer annus erit.*

f Ibid. c. 12.

& idem^f ad eandem, cum absoluta quadragesima ex ea reclusionis se in commu-
 nem cœtum reddebat:

*Abstuleras tecum, revocas mea gaudia tecum:
 Paschalemque facis bis celebrare diem.*

Eandem ipse Fortunatus, ut modicum vinum bibat, hortatur^a aliis versibus, quibus, ne nimium diffluamus, referendis superfedemus. Addit Baudonivia, quadam vice tres circulos ferreos diebus quadragessimæ collo brachiisque suis nexuisse, totidemque catenis corpus suum ita constrinxisse, ut carni alte infingerentur; nec sine carnis incisione extrahi potuerint. Ad hæc lamina ignita corpori impressa, caro ipsa prunis ardentibus adusta: ut, cessante persecutionis tempore, a se ipsa fieret martyr. Quam assidua in lectione fuerit, docent iidem auctores: quos vero libros solita esset legere, his versibus explicat Fortunatus ejus familiaris.

*Cujus sunt epula quidquid pia regula pangit:
 Quidquid Gregorius, Basilinque docent.
 Acer Athanasius, quod lenis Hilarius edunt,
 Quos causa socios, lux tenet una duos.
 Quod tonat Ambrosius, Hieronymus atque coruscant:
 Sive Augustinus fonte fluente rigat:
 Sedulius dulcis, quod Orosius edit acutus:
 Regula Casarii linea nata sibi est.
 His alitur jejuna cibus, palpata nec umquam
 Fit caro, sit nisi jam spiritus ante satur.*

Junianus interim apud Pictones anachoreticam vitam aliquamdiu æmulatus, in artissima cella, veluti reus in ergastulo, reclusus degebat. Res ab eo gestas in litteras sæculo nono retulit Wlfinus Boëtius Pictavis degens, rogatu Godoleni abbatis Nobiliacensis, cujus *per inobedientiam contraire imperiis*. (sic ille auctor abbati loquitur) veritus est. Is est Wlfinus Boëtius, quem Drepanius poëta in carmine eidem inscripto grammaticum Aurelianensem vocat, atque ad sibi scribendum impellit. Drepanii nomen adsciticium est Flori diaconi Lugdunensis, ut patet ex ejus epistola ad Moduinum Augustodunensem episcopum, ubi se Drepanium in epistolæ inscriptione, Florum in carmine dicit. Aliam ejusdem Flori epistolam, cum aliis ejusdem carminibus in Analectorum nostrorum tomo primo habes; metricè itidem scriptam ad ipsum Moduinum, quem Ludovici Augusti, cognomento Pii, principatu vixisse constat. Hæc optime conveniunt tum Flori, tum Wlfini Boëtii ætati, ad quam proinde Drepanii hætenus incerta ætas revocanda est. Wlfinus in prologo hujus vitæ se origine Sarmatam dicit; nec dubito quin Boëtii nomen ipsi adsciticium fuerit, uti & Drepanii Floro, pro more illius temporis eruditorum. Sic Carolo M. Davidis, Alcuino Albini, Rabano Mauri, Radberto Paschasii, Gothescalco Fulgentii cognomina litteraria adscripta erant. Theodulfus episcopus^b Aurelianensis Wlfinum cum scholaribus suis laudat. Hæc extra lineas ad illustrandum Drepanium & Wlfinum: ad Junianum revertor.

Is apud Coloniacum*, Pictavensis pagi vicum, reclusus cum degeret, in Rade-
 gundis notitiam & familiaritatem venisse memoratur, nec aliam post hæc gestasse vestem, (erat autem cappa caracallæ in modum, ex caprarum pilis contexta) quam quæ ab illa conficiebatur. Sed & illa vicissim ab eo catenam ferream accepit, quam ad exitum vitæ super nudam carnem gestavit. Confluentibus ad virtum Dei multis discipulis, in vicum vocabulo Castum-locum* migravit. Apud Chlotharium regem, quasi aliquid ex territorio fisci regii usurparet, accusatus, sic ei se purgavit, ut regi admirationem simul ac venerationem sui excitavit. Interroganti de genere vitæ ac religionis suæ respondit: se sub monastico ordine vitam degere, abbatem monachis præesse secundum beatissimi Benedicti instituta; regularem ejus vitam se in omnibus observare, quoad liceret per angustiam loci. His auditis, rex locum, Mariacum nomine, construendo monasterio aptissimum, Juniano concessit, Aurelio diploma regium consignante; ibidemque conditæ religiosæ ædes ampliores ad commodiorem usum monachorum. Idemtidem nihilo minus in remotiorem locum secedebat vir sanctus, ubi orationi secretius vacaret.

Hoc anno, per menses Julium & Augustum, toto fere oriente & occidente, ex maris illuvione, tempestatibus, pestilentia & terræ-motibus, sævissima clades accepta. quæ clades cum alia occidentis loca, tum in primis Italiam afflictavit, usque adeo, ut Romam satis constet plus ab ea detrimenti, quam a barbarorum feri-

ANN. C. HR.

559.

a *Id. lib. 11.*

c. 3.

LVI.

Wlfinus Boëtius & Drepanius quinam.

b *Theodulf.*

lib. 2. c. 13.

LVII.

S. Juniani abbatis res gestæ.
* *Chasnay.** *Chaste-lachei.*

LVIII.

S. Benedicti de Roma oraculum impletum.

ANN. CHR.
559.

a Greg. M. »
l. 2. dial. c. 15. »

LIX.
Conciliorum
decreta.

b cap. 19. »

tate cepisse. Tunc impletum est de illa urbe sancti Benedicti vaticinium, qui Canusino antistiti (Sabinus vocatur in vulgatis sancti Placidi actis) aliquando asserenti, fore ut per Totilam Roma ita dirueretur, ut nequaquam incoletur in posterum, respondit^a: Immo vero Roma ab hominibus non excindetur, sed a tempestatibus, fulguribus, turbinibus, & terræ-motu fatigata exardescet in semetipsa. Hujus oraculi veritatem, teste Gregorio M. probavit eventus, affirmante, sua ætate mœnia dissoluta, domos everfas, ecclesias turbine dirutas fuisse; ejusque ædificia, longo senio lassata, increbrescentibus ruinis, ingratum sui spectaculum præbuisse.

Ab Aurelianensi concilio quarto ad hunc annum varia cum in Oriente de tribus capitulis, tum in Occidente, præsertim in Gallia, habita sunt concilia, quorum decreta, quæ ad res monasticas pertinent, pro nostro instituto referre juvat. In Aurelianensi quinto duo sanctimonialium genera, præter eas mulieres, quæ in domibus propriis degebant, distinguuntur: unæ, quæ perpetuam clausuram observabant, aliæ quæ reclusæ non erant. Utræque item duplicis erant conditionis, nempe quæ propria voluntate monasterium expetebant; & illæ, quæ a parentibus offerebantur in puerili ætate. De utrisque statuitur^b, ut quæcumque puellæ, seu propria voluntate monasterium expetunt, seu a parentibus offeruntur, siquidem perpetuo inclusæ esse debeant, annum unum in ipsa qua intraverint veste permaneant, hoc est in habitu sæculari, qui novitiarum erat: in his vero monasteriis, ubi non perpetuo tenentur inclusæ, triennium in ipsa qua intraverint veste permaneant: nimirum quod majori periculo expositæ, majori cautela & probatione opus haberent: & postmodum secundum statuta monasterii ipsius, in quo elegerint permanere, vestimenta religionis accipiant. ubi vides religionis vocem, quod eo tempore jam usitatissimum erat, pro vita monastica sumi, & religiosas vestes alias fuisse a sæcularibus. In hoc canone duo leguntur regulæ sancti Benedicti consentanea: nempe oblatio puellarum impuberum, & probatio novitiarum in veste sæculari. Celebratum est hoc concilium, quod nationale censerî potest, anno Childeberti regis tricesimo-octavo, hujus sæculi quadragesimo-nono respondente. Huic concilio subscribunt inter alios episcoporum vicarios Optatus abbas directus a Prætextato episcopo ecclesiæ Cabellicæ, & Sapaudus abbas directus a domno Albino ecclesiæ Andecavensis. Eadem statuta paullo post confirmata sunt in concilio Arvernensi secundo. Concilium Parisiense tertium sub gravi interminatione prohibet raptum & conjugium earum, quæ vestium commutatione, tam viduæ, quam puellæ, religionem, penitentiam, aut virginitatem publica fuerint declaratione professæ. Id factum anno quinquagesimo-septimo, anno altero post secundum concilium Parisiense, quo Saffaraci episcopi ejus urbis exauctoratio, atque in monasterium retrusio sancita est.

ANNALES ORDINIS S. BENEDICTI.

ANN. CHR.
560.

LIBER SEXTUS.

Ab anno Christi 560. ad annum 579.

CONSTANTINUS, post sanctum Benedictum Casinensis abbas primus, annis septemdecim sacro monti præfuisse, atque ad annum hujus sæculi sexagesimum pervenisse creditur. Virum eximie virtutis ac sanctimonie fuisse, etsi vetera monumenta discrete non loquuntur, satis probat vel unum Gregorii Magni testimonium, qui eum ex quatuor sancti Patris discipulis, à quibus res ab eo gestas didicit, primum testem adducit, eundemque virum *valde reverendissimum* appellat. quo nomine non nisi insignes dignitate ac pietate viros designare solet. Constantino in regimine congregationis Casinatis successit Simplicius, in eadem sanctissima schola educatus, & ipse in testimonium adductus a Gregorio Magno ad fidem iis rebus conciliandam, quas de sancto Benedicto retulit. Simplicius, auctore Petro^a diacono ac monacho Casinensi, regulam, quam suus magister ediderat, publice legendam omnibus monachis tradidit, versusque nonnullos de eadem re scripsit. Existant hi versus cum apud Haëstenum aliosque, tum in Codice regularum, in quibus, ubi Simplicius *magistri latens opus propagasse in omnes* dicitur, quidam codices veteres præferunt, *magistri late opus propagavit in omnes.* quæ una voculæ mutatio Gallonii objectionem dissolvit, contendentis, sancti Benedicti regulam ante Simplicium latentem, invisamque fuisse. quasi non ante illum eam in Gallias attulerit beatus Maurus, in Siciliam Placidus: ne quid dicam de Terracinensi, aliisque monasteriis a sancto Patre institutis, quibus eandem regulam tradidit, ac præscripsit. At *latens* etiam regula dici ante Simplicium potuit, habita ratione majoris propagationis ab eo factæ per universa Italiae monasteria, immo per alias orbis partes, si qua fides Petro diacono mox laudato, apud quem in alio libello hæc de Simplicio legimus: *Hic regulam per orbem disseminavit.*

Huc afferri potest vulgata Fundani abbatis epistola, *reverentissimo monachorum patri Simplicio* inscripta: in qua testatur, jam suo tempore omnia Campaniæ, Samniæ, Valeriæ, Tusciæ, Liguriæ, & aliarum Italiae provinciarum monasteria, dimissis peculiaribus regulis, Benedictinam servare decrevisse: quorum exemplo & ipse animatus, se duos ex sua congregatione monachos Casinum dirigere, Hugonem & Paulum, juxta prædictam sanctam regulam & observantiam plenius instruendos sub Simplicii disciplina. Datum in monasterio prope urbem Fundanam, septimo

I.
Constantino
succedit Casini
Simplicius.

Regulæ pro-
pagator.

*«a Petr. diaç.
« de vir. ill.
« Cas. c. 5.*

II.
Fundani ab-
batis ad curti
epistola.

AN. CHR. 560.

kalendas Aprilis. Hoc testimonio cum se feriri sensisset Gallonius, qui Baronii causam de Gregorii Magni monachatu Equitiano in se suscepit, confictam a recentioribus epistolam causatus est, non alio argumento, quam quod Bernardi & Hugonis nomina Simplicii ævo in Italia inusitata essent. quippe Bernardi nomen Lauretus Benedictinorum defensor tribuit Fundano abbati, cujus nomen in veteri codice prima tantum littera B. decurtatum reperitur. Hunc codicem * ego sociusque meus Michael Germanus peramantissimus, quem paucis abhinc diebus mors a me cum maximo mærore meo avulsit, vidimus simul, cum ante annos octo * in sacro asceterio Casinate versaremur. qui codex varias continet pontificum epistolas, quibus hæc Fundani abbatis epistola inserta est ab annis fere trecentis. Codicem vidit & epistolam Lucas Holstenius, Vaticanæ bibliothecæ præfectus eruditus, eidemque nomen suum apposuit cum hac subscriptione: *Hæc illa epistola est, quam pater Mathæus Lauretus in libro de existentia corporis sancti Benedicti apud monasterium Casini defendit contra Gallonium ejus impugnatores: quamvis ipse Lauretus nesciverit ubi exstaret.* Erunt forte quibus suspectam reddat epistolam inclinata ejus latinitas. at forsitan levandæ huic suspicioni id sufficere poterit, quod hæc epistola in codice Casinensi scripta sit loco peregrino trecentis annis ante natam de Gregorii monachatu controversiam. Nec plura scimus de Simplicio abbate Casinensi, quem Gallonius perperam confudit cum altero Simplicio beati Mauri socio in Galliam, eumque congregationi Lateranensi præfuisse existimavit, ob locum male intellectum Gregorii Magni, ubi, cum dicit se sancti Benedicti facta quatuor ejus discipulis agnovisse, *Constantino scilicet, reverendissimo valde viro, qui ei in monasterii regimine successit; Valentiniano quoque, qui annis multis Lateranensi monasterio præfuit; Simplicio, qui congregationem illius post eum tertius rexit, &c.* pronomen illius Gallonius retulit ad Valentinianum, cum ad sanctum Benedictum manifeste referatur, uti probat in primis Paulus ^b diaconus, ubi quatuor primos Casinensis monasterii abbates post Benedictum recenset, Constantinum, Simplicium, Vitalem, & Bonitum, sub quo sacri monasterii destructio a Langobardis facta est. Odo Glannafo- liensis abbas in epistola, beati Mauri actis præmissa, sancti Simplicii vitam asserit a se visam, quam periiisse magnopere dolemus.

a Casin. cod. ms. n. 555. Anno 1685.

b Paul. diacon. de Langob. lib. 4. c. 18.

III.

Martinus Suevos ad fidem convertit.

c Greg. Tur. de mirac. S. Martini lib. 1. c. 11.

Sub hunc annum sexagesimum Martinus Pannonius ex partibus Orientis, quo devotionis atque eruditionis causa profectus fuerat, in Galliciam appulsus est, Theodemiro Suevis tum Arianis imperante, eosque ad catholicam fidem cum eorum rege adduxit. Tam præclari eventus occasionem discimus ex Gregorio ^c episcopo Turonensi. Theodemiro seu Ariamiro Suevorum regi, quem Gregorius Chararicum vocat, filius erat in primis carus, quem morbus gravissimus, isque insanabilis vexabat. Rex, omni humana ope deplorata, auditis beati Martini Turonensis episcopi miraculis, cujus religionis fuisset, inquisivit. Catholicæ de trium divinarum personarum æquali substantia & omnipotentia fidei eum semper adhæsisse, eandemque fidem subjectis sibi populis tradidisse cum intellexisset; confestim legatos ad ejus tumulum direxit, munera deferentes amplissima, in his auri argentique donum ad filii pondus; professus se, si æger convalesceret, ad catholicas partes accessurum. Reversi legati, multa se Martini miracula vidisse affirmarunt: cur autem regis filius sanatus non fuerit, ignorare. Causam Theodemirus intellexit: tum fabricata in sancti Martini honorem ecclesia insigni, alios misit nuntios, qui sacras ejus reliquias postularent, pollicitus, se demum catholicum fore, si eas obtinisset. Reliquiæ illæ non aliæ erant quam panni ex contacto beati pontificis sepulcro sacрати. Petentibus reliquias nuntiis oblatis ex more ejusmodi panni. Hi vero: Non ita erit, inquirunt, sed liceat nobis super sepulcrum ponere, atque inde assumere quæ attulimus. Tunc partem pallii seu panni serici, prius in lance expensam, super tumulum sacrum posuerunt, dicentes: Apud sanctum confessorem gratiam nos invenisse credemus, si majoris ponderis pannum e tumulo receperimus. Hujus rei causa tota nocte vigilatum. ubi crastina illuxit, tanta beati viri gratia perfusus est pannus, ut appensus in libra, in sublime efferret alteram stateræ lancem. Sic rem narrat Gregorius, paullo post episcopus Turonensis.

IV.

Martinus ex Oriente in Gallicia portum appulit eodem die, quo reversi sunt nuntii: quibus obviam prodiit regis filius, morbi penitus expertus. Rex unitatem trium divinarum personarum confessus, cum omni domo sua christatus est, (is recipiendi hæreticos)

hæreticos ritus erat) atque lepræ omnis contagio, quæ Suevos ad id tempus infecerat, magni sancti Martini meritis omnino fugata. Martinus alter, & ipse Pannonius ac monachus, hac occasione dextre usus, populum, jam ad rectam fidem inclinantem, omnino convertit, tantoque Christi amore inflammavit, ut omnes martyrium libenter, si tempus persecutionis adfuisset, sponte subituri fuissent. quæ res Suevos cum rege impulit, ut Martinum suæ gentis episcopum ordinari curarent. Is ordinatus ecclesias per totam Galliciam catholicis ritibus addixit, monasteria^a condidit, ac præclara piæ institutionis opuscula composuit. Tantorum conscius factorum Venantius Fortunatus, accepta a Martino per Domicium ejus discipulum epistola, in ejus laudes excurrit, tum in præfatione in carminum librum quintum, tum in carmine primo, ubi de Suevorum conversione ipsi congratulatur his aliisque versibus.

*Martino servata novo, Gallicia, plaude:
Sortis apostolicæ vir tuus iste fuit.
Qui virtute Petrum præbet tibi, dogmate Paulum:
Hinc Jacobi tribuens, inde Johannis opem.
Pannoniæ, ut perhibent, veniens e parte quiritum,
Est magis effectus Galli-Sueba salus.
In sulcum sterilem vitæ plantaria sevit,
Quo matura seges fertilitate placet.
In ramis heresis fidei pia germina fixit;
Quodque oleaster erat, pinguis oliva viret.*

Non immerito itaque Hispani Martinum Gallicia apostolum nuncupant: tamen Johannes Biclarensis perfectam Suevorum, uti & Gotthorum, conversionem Recaredo Vesigotthorum regi tribuit.

Non impari studio rem monasticam promovit in Gallicia Martinus, construendis monasteriis, quæ religioni & præsidio essent, & ornamento. Præcipuum fuit Dumienfe, prope Bracaram situm, cujus ecclesia hodie quoque superest, sed paræcialis, antiquitatem suam referens, testante præter Garfiam Johanne Waleo. In monachorum gratiam librum de sententiis patrum e græco in latinum transferri curavit per Paschasium diaconum, cujus prologus, *domino venerabili patri Martino, presbytero & abbati*, nuncupatus est. Sigebertus de hac translatione ita loquitur, quasi Paschasius eam ediderit in monasterio Dumienfi. In concilio Lucensi primo, ut præconi suo gens Suevorum gratam se exhiberet, hujus monasterii dignitas aucta est sede episcopali, quam Martino, tum Dumienfi abbati, patres illius concilii detulere. Hæc synodus proinde posterior censeri debet Bracarenfi prima, anno Theodemiri tertio habita, cui Martinus jam Dumienfis episcopus subscripsit. Demum, Lucretio metropolitæ Bracarenfi mortuo, Martinus utrique cathedræ, Bracarenfi nimirum & Dumienfi, imponitur: qui non multo post, id est anno Mironis regis secundo, alterum Bracarense concilium indixit, eodemque anno, Nitigesio, aliisque patribus apud Lucum^{*} denuo congregatis, orientalium canonum collectionem ab se latine redditam obtulit, dedicavitque.

Quod de pannis ex contactu sepulcri beati Martini Turonensis episcopi sacra-
tis, ac reliquiarum instar habitis, ex Gregorio episcopo retulimus, idem ex eo-
dem auctore^b discimus de sepulcro sancti Petri Romæ apud Vaticanum. Id sub
altari collocatum ambiebant cancelli, quibus referatis, accedebant fideles super
sepulcrum; & fenestella parvula, quæ ibi erat, patefacta, immisso introrsum ca-
pite necessitates suas orando suggerebant. tum immisso, si qui vellent, palliolo
seu panno, prius ad momentanam seu stateram appenso, jejuni in precibus vi-
gilias ad sepulcrum agebant; &, si quidem eorum fides id meruisset, votorum com-
potes fiebant: cujus rei hoc indicium erat, si pannum inde pondere gravio-
rem efferrent. Ejusmodi panni sacra-
ti *brandea* vocantur a Gregorio Magno. Porro
non unica, sed dux ad beati Petri sepulcrum fenestellæ erant, superior & infe-
rior, quæ *cataractæ* appellantur in suggestione altera legatorum Germani & Jo-
hannis episcoporum, nomine Justiniani comitis ad Hormisdam, petentium, ut
sanctuarium, seu id genus reliquiarum, ad secundam^c *cataractam* sibi concederentur.

ANN. CHR.
560.^a Isidor. de
vir. ill. c. 36.V.
Dumienfe
monasterium
& alia condit.^{*} Lugo.VI.
Panni sacri
& tumulis sanc-
torum, qua-
les.
^b Greg. Tur.
^c de gl. mart.
lib. 1. c. 28.^c V. supra
lib. 4. n. 19.

ANN. CHR.
560.

^a Evod. de
mirac. S.
Steph. c. 12.

Quippe longe major prærogativa censebatur, si ex secunda fenestella panni super loculum sacrum inferrentur, quod videlicet ex ea propior esset sacri corporis contactus. Similis fenestella erat ad memoriam seu oratorium beati Stephani in civitate Uzalensi, auctore Evodio ^a: ubi quidam civis Uticensis, paralyti linguæ ac pedum affectus, recuperato pedum officio, exuens sibi manicam tunicæ suæ, eo quod orarium non haberet, per fenestellam memoriæ ad interiora loca sanctorum reliquiarum manu injecta mittebat, atque inde manum reducens, ori suo admovebat; & linguam contingendo, sic tandem paullatim linguæ facultatem recuperavit. Ideo vero ejusmodi fenestellæ dicebantur *cataractæ*, quod firmis porticellis (sic enim firmiores portæ appellantur) essent præclusæ. Ad lineas regrædior.

VII.
Martinus ubi
monachus,
an Benedicti-
nus.

Quo in loco monasticam vitam amplexus sit Martinus, nobis incompertum. Certe monachum fuisse constat, non tantum ex dignitate abbatis Dumienfis, sed etiam ex decreto Bonifacii papæ quarti, qui monachis asserit jus obeundi ecclesiasticas functiones, tum exemplo Gregorii papæ primi, ejusque discipuli Augustini, ac Martini Pannoniensis, qui ex monachis ad pontificalem dignitatem assumpti fuerant: tum ex regula sancti Benedicti, qui id monachis non interdicit. Quid vero consequentiæ esset, Gregorio, Augustino, & Martino id licuisse per regulam sancti Benedicti, si eam non servassent? Hunc vero Martinum Pannoniensem non esse magnum illum Turonensem episcopum, uti Gallonius existimavit, sed Dumiensem, ex eo intelligimus, quod eum nominat Bonifacius post Gregorium Magnum & Augustinum, nempe ut suæ tantum ætatis exempla adduceret; nec umquam, quod quidem viderim, Pannoniensis cognominatus sit magnus sanctus Martinus episcopus Turonensis, etsi Pannoniensis esset, uti & is de quo nunc agimus. nisi quis abuti velit convicio energumenorum, immo dæmonum per eos loquentium, qui eum per contumeliam *Pannonicum* vocant apud Gregorium ^b Turonensem. De altero proinde Martino intelligenda sunt prædicti decreti elogia, ubi laudatur *Martinus Pannoniensis, cujus sanctitatis fama longe lateque diffusa totus personat mundus*. In synodo Lucensi prima, in qua cum antiquis, tum novis episcopatibus fines assignantur, Dumio tantum attribuitur *familia regia*, seu *servorum*, hoc est, uti Garfias interpretatur, regimen sanctorum monachorum, qui ex regia Christi familia in primis censentur, ob idque servi Dei passim appellantur. quod argumento est, Dumiensem episcopatum eo tantum consilio erectum fuisse, ut Dumienfe monasterium, ejusque conditor ac primus abbas Martinus hac dignitate honoraretur. Ex hac Garfias interpretatione conjicimus, ubi in illa synodo sex familiæ Dumio assignantur, id interpretandum de sex monasteriis, quæ Martinus condiderit. Sane apud Isidorum non unum, sed plura monasteria construxisse memoratur.

^b Greg. lib.
2. de gl. mart.
c. 30.

ANN. CHR.
561.

VIII.
Chlotharii
obitus & sepul-
tura ad S. Me-
dardum.

* de Cuisse.
c Spicil. 20.
8. p. 396.

Anno post Suevorum conversionem proximo, Chlotharius Francorum rex, in Cotia * silva inter venandum febre correptus, apud Compendium regnandi ac vivendi finem fecit. Ejus corpus quatuor filii Sueffionas delatum in sancti Medardi basilica, quam ipse ædificare cœperat, ex jussione patris sui sepelierunt. In vita sancti Medardi Suriana honorifice sepultus dicitur *ante altare sancti Medardi*. In genuina ejus vita, auctore ^c Fortunato, nulla ejus rei mentio: at in actis eidem subjunctis Chlotharius sepulturam obtinuisse perhibetur *ante gloriosi pontificis tumulum*, nempe in crypta subterranea, ubi hætenus ejus tumulus ostenditur. Regnum inter se partiti sunt quatuor ejus filii: Chariberto Parisii, Guntchramno Aureliani cum Burgundia, Chilperico Sueffiones, & Sigeberto Austrasii obtigere: qui Sigebertus sedem Remis, non Mettis habuit, ut in emendatis Gregorii codicibus legitur. His erat foror, nomine Chlodoveinda, Alboino Langobardorum regi nupta, quam litteris hortatus est Nicetius Trevirensis episcopus, ut mariti sui Ariani procurandæ salutis sedulo incumberet exemplo Chrothildis aviæ suæ, quæ Chlodoveum ad christianam fidem monitis suis adduxerat. His in litteris in testimonium catholicæ fidei Nicetius affert miracula sanctorum Galliæ pontificum, Martini Turonensis, Hilarii Pictavensis, Germani Autisiodorensis, Lupi Tricassensis, Remigii Remensis, & Medardi Noviomensis. Hic, inquit, si lubet, ad domnum Martinum per festivitatem suam, quam undecima die

facit November, ipsos mittat fideles suos Alboinus; & ibi, si audent, aliquid præsumant, ubi cæcos hodie illuminari conspiciamus, ubi surdos auditum, & mutos sanitatem recipere. Nam quid dicam adhuc de domno Germano, Hilario, vel Lupo episcopis? ubi tanta mirabilia hodie apparent, quanta nec dicere valeo. Quid de domno Remigio, & domno Medardo episcopis, quos tu, credo, vidisti? Non possumus tanta exprimere, quanta mirabilia per illos Deum videmus facere. Hos præ ceteris laudat Nicetius, quod & illustriores essent, & Arianis suo tempore maxime restitissent, ut Cointius^a observavit.

Per id tempus Rusticula, cognomento Marcia, Valeriano & Clementia clarissimis in pago Vasionensi orta parentibus, cum pæne quinquennis esset, rapta est a quodam viro nobili, nomine Cheraonio, qui eam genitrici suæ enutriendam tradidit, in nubili ætate sibi aliquando copulandam. Id cum rescisset Liliola ejus monasterii, quod Cæsarius Arelati construxerat, abbatissa, Syagrium Æduensem divino instinctu impulit ad Guntchramnum regem interpellandum, ut eam, juxta sancti Cæsarii oraculum Rusticulæ genitrici factum, in suo parthenone instituendam vindicaret, id permittente regula, quæ^b vetabat, ut nulla umquam in monasterio infantula parvula, nisi ab annis sex & septem, quæ & jam litteras discere, & obedientiæ obtemperare posset, susciperetur. Nec mora, puella jussu regis, repugnante incassum Cheraonio, per quemdam abbatem eximiæ pietatis ad Liliolam, quæ Cæsariæ juniore successerat, perducitur. Hinc Rusticulæ mater eam repetere per Sapaudum Arelatensem episcopum; munera ejus rei causa ipsi dirigere; rogare, ut misereatur orbitatis suæ; alias domus suæ facultates, familiæ numerosam turbam, opes denique omnes, deficiente altera prole, venturas in alienas manus. Ad hæc Sapaudus: se cupere matris parentis votis obtemperare: at repugnare præceptum Domini. Opes, quas filia dare meditaretur, momentaneas & vanas esse. ne flet quasi amissam, quæ cum Christo regnatura esset. Nec plus obtinent apud filiam matris preces, munuscula, blandimenta. Inter hæc quippe immota manet pia puellula, quæ ita scripturæ sacræ lectioni ac meditationi se addidit, ut intra breve temporis spatium psalmos omnes didicerit, immo scripturas omnes divinas; digna proinde habita, quæ Liliolæ succederet, vix nata annos duodeviginti, uti ex Florentio, Tricastinensis ecclesiæ presbytero, qui libellum de ejus vita scripsit, accepimus.

DUm hæc in Provincia Romanorum aguntur, Launomarus, apud Carnutenfes natus in pago Dorcastino*, Curbionense monasterium anno secundo Chilperici regis, postea quam in eremo socios aliquot collegisset, ædificare cœpit. Is apud Carnutas a venerabili Chirmiro presbytero in pietatis officiis ac litteris institutus, sacerdotii primum in ea urbe gradum, dein cellerarii munus adeptus est. quod munus potius monacho convenit, quam canonico, qualem tunc fuisse Launomarum recentiores nonnulli opinantur.

Tria sunt antiqua Carnutum monasteria, sancti Petri unum, alterum sancti Carauni, tertium sancti Martini; omnia suburbana, uno sancti Petri excepto, quod olim extra, nunc intra muros situm est ad ripam Auduræ* fluvii, in valle Carnutenfi. De prima ejus origine nihil comperti habemus, nisi quod locus iste inter regales per Galliam nobiliter fundatos ac dotatos insignis dicitur in codice Aganonis episcopi, qui cœnobium istud sæculo decimo instauravit, postea quam ab Elia episcopo exilatam, ac fere destructum fuisset, ut suo loco dicturi sumus. In eodem Aganonis libro laudantur inter veteres loci benefactores Hilarius quidam illustris, qui alodium suum ad portam urbis Cinerosam, condendæ in honorem sancti Hilarii ecclesiæ gratia, medio septimo sæculo concessit; & Balthildis regina, cui Geneti & Autrici villæ acceptæ referuntur. Huic cœnobio, quod hæctenus inter insigniora congregationis nostræ monasteria censetur, proxima est sancti Carauni, modo canonicorum regularium, abbatia, quam Pappolus antistes post medium sæculum sextum ædificavit; cujus loci Aper abbas memoratur in actis sancti Carauni haud vulgaris, ex quibus hæc didicimus. Incerta sunt sancti Martini, in valle item Carnutenfi, monasterii primordia. Certum est monasterium illic existisse sæculo sexto, quo sanctus Leobinus episcopus in basilica sancti Martini humatus est, uti & sanctus Launomarus abbas, de quo agimus in præsens. Istic quondam Carnutensium an-

AN. CHR.
561.

^a Coint. ad
an 563. n. 9.
C. f. q.
IX.

Rusticula
traditur mona-
sterio Arela-
tensi.

^b Cæsarii
reg. c. 5.

ANN. CHR.
562.
X.
Launomarus
monachus.
* de Dreux.

XI.
Carnutenfia
monasteria.
* l'Enre.

ANN. CHR.
562.

tistitum, aliorumque nobilium conditorium fuisse veteres etiam tradiderunt. Præter ea, duo alia erant, auctore, ut superius diximus, Leobino, monasteria, unum apud Brajacum, alterum apud Carbonariam vicum: cujus cellæ abbati Leudranno seu Leudocramno paralyfi affecto Launomarus pristinum membrorum usum signo crucis atque olei sacri inunctione restituit.

XII.
Quænam a
Launomaro
constructa.

* *le Perche.*

* *Bellomer.*

Leobinus in monasterio, forte sancti Martini, susceptus, postea cellario præfectus fuit. Idem de Launomaro dictum puta. quæ causa fuerit, ut in basilica sancti Martini uterque humatus sit. Post diurnam in Perticensi * solitudine mansionem, Launomarus, cum fama vulgante hominum frequentia interturbaretur, una cum sociis in locum secessit nemoribus opacum, ubi cœnobium construxit, ab ipsius nomine nunc Belli-Launomari * appellatum, quod modo est instituti Fontis-Ebraldi. Istic edita miracula turbas acciverunt: turbæ virum sanctum alio refugere denuo coegerunt. Placuit Curbionis locus, sic dictus ab amne præterfluente, decem circiter leucis distitum ab urbe Carnutum, fundum tradente Ragnosointho, viro illustri. Istuc nobilis quidam Perticensis, Hermoaldus nomine, ex gravissimo languore redactus ad extrema, viro Dei solidos quadraginta per unum e servis suis submisit, ad vitæ inducias impetrandas. Hic, solidis super altare compositis, orationem fudit pro Hermoaldi sospitate. tum, uno e solidis accepto, reliquos nuntio reddidit, domino suo referendos. Pecunia hæc, inquires, quippe quæ injuste acquisita, nec mortem, nec divinam potest suspendere sententiam. adeoque Hermoaldus rebus salutis suæ consulat injuste parta restituendo. nam eum sine dubio incunctanter moriturum, quod eventus probavit. Felicior fuit Widforada seu Wlfrada nobilissima matrona, quæ deficiente ex morbo anhelitu, ad Launomarum perducta, oleoque sacro perfusa, sanitatem recepit; ob idque post Launomari obitum Curbionensibus monachis ex suis rebus dedit, viro suo Chramulfo assentiente, Lontvei-villam & Britonogilum, ut ibi servorum Dei cœtus constitueretur ad divinas laudes celebrandas. quod quidem a Ragnoberto Launomari successore effectui mancipatum, missis ad hoc opus idoneis fratribus, qui piis benefactorum votis facerent satis. quæ res eisdem movit, ut villam Fagiam, trans Ligerim sitam, primæ donationi superadjicerent in perpetuum animæ suæ remedium. Tempus conditi cœnobii Curbionensis assignat alter vitæ sancti Launomari scriptor annum secundum Chilperici regis, id est annum sexagesimum-secundum vel tertium, si Chilperici annos a Chlotharii obitu numeres, non ab excessu Chariberti fratris, qui Carnutibus tum dominabatur. quippe scriptor iste, qui sub Chlotharii secundi, Chilperici filii, posteris hanc vitam edidit, nullam videtur habuisse regis rationem, qui tum Carnutibus imperabat, sed tantum illius, a quo descenderant reges, qui suo tempore Francorum principatum obtinebant.

XIII.
Ebrulfus Ba-
jocassensis
sæculum dese-
rit.

* *Bayeux.*

* *de Lisenx.*

Auctor mo-
nasterii Uticen-
sis.

* *Hiesmes.*

* *Charente.*

Eodem fere tempore Ebrulfus, alius a Bellocacensi, cujus superius mentio facta est, nobili admodum prosapia ortus apud Bajocasses *, relicta Childeberti senioris aula, atque uxore velata, tamquam elapsus e naufragio, ad monasterium quoddam se recepit. Ordericus Vitalis de cœnobio Duorum-gemellorum apud Bajocasses sito, cujus sola rudera suo tempore supererant, interpretatur. Hoc monasterium a sancto Martino abbate Vertavensi conditum ferunt, uti mox dicemus. Inde Ebrulfus solius Dei contemplationi vacare volens, assumtis secum tribus sociis, in eremum clam properavit, atque in Uticensem silvam pagi Oximensis se abdidit, non longe ab opidulo, quod Mons-fortis dicitur: ubi cum nec satis tecti essent ab adventantium molestia, locum deseruere, ibique posteri basilicam in honorem sancti Ebrulfi condidere, quæ in prioratum postmodum conversa est sub diœcesi Lexoviensi *. Erat in eadem silva locus, tum densissimis nemoribus opacus, fontibus ad potandum gratissimis scatens, qui paullulum derivati in grande stagnum colligebantur. Istic subsistendum rati servi Dei, ex virgultis & frondibus extemporaneum construxere tugurium, exiguo ejusdem materiæ claustrum circumcinctum; ibique manentes, optatæ quietis refugium sunt consecuti. Hæc initia fuere insignis monasterii Uticensis, sic dicti a silva circumposita, aliquando Oximensis a pago Oximensi, cujus Oximum * opidum caput est, appellati, quod sancto Petro primitus dedicatum, a sancto Ebrulfo demum vocabulum & decus retinuit, situm ad Carentonam * fluvium in diœcesi Lexoviensi, non Bajocensi, uti nonnullis perperam visum est. Monasterii primordia paullo post annum hujus sæculi sexagesimum refe-

renda sunt, si quidem luēs illa gravissima, quæ locum istum anno inchoati cœnobii vicesimo-secundo contigit, eadem sit cum ea, quæ, Gregorio ^a teste, accidit anno Childeberti regis septimo, Christi quingentesimo octogesimo-secundo. sed prima hæc initia tumultuario opere potius tentata, quam perfecta, paucis post annis, Chilperico & Sigeberto régnantibus, quod tradit Wilelmus Gemeticensis monachus, meliorem formam acceperunt. Hic singularis patientiæ, abstinentiæ & orationis specimen exhibuit Ebrulfus, cujus monitis sanctis flexi etiam latrones, qui silvam illam infestam habebant, ad meliorem frugem omnes conversi sunt. Nulla ipsi de crastino cura, nec quidquam pauperibus negatum volebat; cunctantibus ex annonæ penuria œconomis dicere solitus: Numquam desitutum pascere fidelem conditorem, pro quibus dignatus est affixus cruci pretiosum sanguinem impendere. Hinc ad aliorum salutem, quam propriæ idem quieti præferebat, procurandam animatus, vulgata per multas provincias ejus opinione sanctitatis, ad ejusdem professionis luctam plurimos traxit, qui beato viro domos, prædia & possessiones suas una cum familiis tradebant, rogantes, sibi ut monasteria construeret, atque religiosæ vitæ ordinem præscriberet. Horum petitionibus acquiescens vir sanctus, monasteria quindecim, cum virorum, tum mulierum, regularibus instituit disciplinis, iisque probatissimæ vitæ præfectos imposuit, dum ipse interim Uticense monasterium regere perseveraret. Nomina quindecim illorum monasteriorum jam dudum cum ædificiis interiere, superstitæ etiam nunc Uticensi, quod a conditore demum appellationem, uti & ornamentum accepit.

Modo agebamus de monasterio Duorum-gemellorum apud Bajocasses, quod Ordericus ^b Vitalis, Uticensis ante annos sexcentos monachus, ex veterum traditione a Martino abbate Vertaveni ex Anglia revertente conditum scribit, juvante Ebrulfo adhuc laïco, qui ibidem postea monasticum habitum susceperit, atque a duobus gemellis ab eodem Martino excitatis nuncupatum. Ordericum, auctorem sane gravem, & domesticum, sequimur, deficientibus antiquioribus & magis idoneis argumentis: tamen non nihil difficultatis aliquando in hac sententia passi sumus: propterea quod Felix Namnetensis episcopus, a quo Martinus diaconus, sacrique verbi præco institutus fuit, hanc sedem non ante annum sexti sæculi quinquagesimum obtinuerit; atque adeo Martinus munia hæc, variasque tum in Angliam, tum in alias Europæ provincias, explevisse peregrinationes vix potuerit ante annum sexagesimum, quo Ebrulfus, jam dudum monachus, Uticense monasterium rudi opere construere cœpit. Verum his conjecturis præferenda videtur Orderici sententia: cum annus incepti Uticensis monasterii nobis haud satis compertus sit & exploratus. In actis episcoporum Cenomannensium laudatur ^c abbas *monasterii Duo-gemellensis* sub Dagoberto rege ejus nominis primo; ibidemque ^d Herlemundus ejus urbis episcopus, qui origine Coloniensis clericus fuerat, dimisso ob tyrannorum violentiam episcopatu, orbatus oculis se recepisse ad monasterium quoddam, ubi frater suus abbas præerat, Duos-gemellos appellatum, in pago Bajocassino. Id factum regnante Pippino. Nulla deinceps hujus monasterii mentio, præterquam in testamento Ansegisi abbatis Fontanellensis, qui monasterio Duorum-gemellorum duas libras legavit Ludovici Pii principatu: ut proinde constet, hoc cœnobium a Nortmannis eversum, denuo excitatum non fuisse.

Ad Martinum quod attinet, hic apud Namnetas ^{*} in Armorica, illustri loco natus, decursis apprime liberalium artium studiis, cum in virtute non minorem progressum fecisset, diaconus primum, dein sacri verbi minister a Felice episcopo ordinatur. Qui res ab eo gestas scripsere auctores, eum ad Herbadillam urbem, Namnetibus proximam, directum tradunt, ut opidanorum mentes, ignorantiae tenebris occæcatas, illuminaret, eorumque cordis ex rerum affluentia duritiem emolliret. Verum ubi nec promissa, nec minæ proficiunt, urbi cladem minatur rebeli, quæ ultricibus aquis absorpta, ingentem in lacum, qui Grandis-locus, rectius Grandis-lacus, etiam nunc dicitur, conversa sit. Tam tristis eventus (fabulam alii malunt dicere) Martinum solum vertere compulit, & peregrinandum per totam vagari Europam, ut tantæ calamitatis tristitiam devoraret. Reversus demum in patriam, secessit in locum, qui Vertavum ^{*} dicitur, duabus ab urbe Namnetum leucis, ibique cœnobium in honorem beati Johannis Christi Præcursoris ædificavit sub regula, quam a trasalpinis ferunt regionibus, ab ipso delatam. quod de Benedictina alter ^d

ANN. CHR.

562.

^a Greg. Tur. lib. 6. c. 14.

Item aliorum quindecim.

XIV.

Martinus abbas Vertaveni-
sis an auctor
monasterii
Duorum-gemellorum.
^b Orderic. hist. lib. 6.^c Analect.no. 3. p. 147.
^d ibid. p. 240.

XV.

Res ab eo
gestæ.
^{*} Nantes.^{*} Verton.^d Sac. 1. act. Bened. p. 685.

ANN. CHR.
562.

* *Durin.*

XV I.
Rei monasti-
cæ status in
Armorica-

vitæ ejus scriptor explicuit. Hinc propagatæ in alia complura cœnobia coloniæ, veluti totidem sacrarum apum examina, quæ vicinas regiones, Neustriam in primis, virtutum suarum odore perfuderunt. In his ad tercentenos sub Martini disciplina monachos vixisse tradunt ambo vitæ scriptores. Apud Durivum *, sic dictum a duobus rivulis in unum confluentibus, duplex erat monasterium, virorum unum, alterum mulierum, quibus etiam vir sanctus æternæ vitæ subsidia præbebat. quod dum aliquando exsequeretur, istic ad superos evolavit hoc sæculo desinente.

Dum in Armorica versamur, qualis tunc ea in provincia rei monasticæ status fuerit, paucis explicare juvat. Primos ejus vitæ illis in partibus auctores fuere sancti Wingaloëus, Jacutus, Gildas seu Gildasius, Samson, & Machutes seu Maclovius: monasteria præcipua, Landvenecense, sancti Jacuti, Ruyense, Dolense, & Aletense.

XVII I.
Landvenecense monasterium.

* *S. Guignolé.*

* *de Cornouailles.*

Landvenecense, quod locum apricum & a ventis tectum significat, primum conditorem & abbatem agnoscit sanctum Wingaloëum * seu Winwaloëum, ex majori Britannia ortum, quem sancti Patricii tempore, hoc est sæculo quinto, vixisse constat ex ejus actis, ubi Patricium consulere voluisse memoratur. Ex Hibernia in Armoricam cum trajecisset, relicto, ubi primum substitit, Corisopitensi * pago, in adversum litus occiduum cum sociis concessit. Condito istic monasterio, sed ob ventorum asperitatem post decennium itidem deserto, nonnihil deflexit ad commodiorem oceanum oram, quæ arcus instar ab oriente, austro, & aquilone, tota mari cincta, solo aditu ad occidentem patefacto, omnibus fere ventis, præterquam orientali, impervia est, atque adeo amœnissima, *velut quidam paradisus*, ut verbis utar antiqui ejus vitæ scriptoris. Hic demum sedem suam fixit vir sanctus, ibidemque monasterium constituit in honorem Deiparæ Virginis, Grallono rege locum & multa prædia suppeditante, cum pro salute sua, tum pro anima ^a filii sui Riveleni. A vicesimo ætatis suæ anno ad obitum usque numquam visus est sedere in ecclesia. Brachiis in modum crucis expansis orare solitus, centenis per diem, totidemque per noctem genuflexionibus Dei majestatem adorabat. Pro lineo, laneove indumento, nonnisi caprinis pellibus; pro plumis aut lectisterniis, tantum arborum corticibus utebatur. Panis quo vescabatur, ex hordeo erat cineri permisto: pulmentum ex farinula hordeacea & modico olusculo: sabbato & dominica pisces & caseum in cibum adhibebat. In quadragesima bina tantum erat per hebdomadam refectio. De cetero nullum uvæ liquorem, nihil mellis, aut lactis sumebat: sed potus ejus constabat ex aqua plurima, & quibusdam malorum agrestium succis. Hæc fere institutio ibidem viguit ad imperium Ludovici, cognomento Pii, cujus jussu temperata est ea severitas ad regulam sancti Benedicti; mutataque tonsura, quam ad id usque tempus, Scottorum more, Landvenecenses retinuerant. Discipulum habuit vir sanctus inter alios sanctum Riochum ^b, per quem aliquando mortuam ejus matrem excitavit. Wingaloëus pervenit ad principatum Childeberti senioris, obiitque quarto nonas Martias, prima hebdomada jejunii quadragesimalis, sub initia ^c sæculi sexti.

^a *Bolland. 10.
1. Martii. pp.
246. col. 2.*

^b *ibid. p. 259.
col. 2.*

^c *Bolland.
ibid. p. 246.
vol. 1.*

XVIII I.
S. Jacuti.

Paullo minus antiquum est sancti Jacuti monasterium, primitus appellatum sanctæ Mariæ de Landovardo, situm in diœcesi Dolensi, in quadam Armoricæ pæninsula, quæ, lapidum mole oceanum fluctibus objecta, modico terræ spatio jungitur continenti. Grallonum itidem conditorem habuisse fertur. Hactenus perstat, uti & præcedens & subsequens, sub Benedictina sancti Mauri congregatione, quæ vetustis ædificiis meliorem formam restituit.

XIX I.
Ruyense auctore Gilda Sapiente.

Gildas, cognomento Sapiens, auctor est cœnobii Ruyensis sub diœcesi Venetensi. Natus est nobilissimis ac regiis parentibus apud Areclutam, Scotiæ validum propugnaculum, ipso anno obsidionis Badonicæ, ex qua Badonici cognomentum accepit. Albanium alii vocant a patre Cauno Albanæ rege. Prima vitæ christianæ & litterarum elementa didicit a piissimo viro Hiltuto seu Eltuto, sociosque in ea schola habuit Samsonem & Paulum, clarissimos dein futuros episcopos, alterum Dolensem, alterum Oxismensem seu Leonensem in Armorica, quæ olim Letavia Britannis dicebatur. In Hiberniam a rege accitus, rem christianam ac monasticam ea in insula mirifice promovit. Post Romanum inde iter, in Armoricam accessit, ubi vetus quoddam castrum, in monte Reuvifii ad prospectum maris situm, in monasterium commutavit, construxitque parvum oratorium ad ripam fluminis Bla-

veti, qui Venetenses a Curiosolitibus dirimit. Id factum anno circiter sexti sæculi tricesimo-octavo. Post decem annos, quam ex patria recesserat, librum de excidio Britanniae scripsit duobus libris eo anno, quo Constantinus Damnoniae rex, duorum puerorum regionum, eorumque nutritorum, inter sacrosancta altaria, latera transverberavit; & quidem anno post obsidionem Badonicam quadregesimo-quarto, quam obsidionem anno Christi octogesimo-quarto supra quadringentesimum contigisse alibi ^a probavimus. Multa in illo opusculo, quod typis in Bibliotheca Patrum atque alibi vulgatum est, observatione digna, quæ non sunt hujus loci. Venetensis comitis filia, quæ sub ejus fidejussione cuidam illius regionis tyranno nupsit, ab impio marito caesa, a Gilda e mortuis excitata fuit, ac postmodum in cœnobium virginum sponte inclusa. Filius ejus, Trechmorus nomine, a viro sancto pie educatus, vitam & ipse beato sine conclusit. E vivis excessit Gildas quarto kalendas Februarii in insula Horata ^{*}, ubi olim eremiticam vitam duxerat. Corpus ejus, prout jusserat, in caduca navi in mare demersum, appulit ad quoddam oratorium, quod sub titulo sanctæ Crucis construxerat, atque inde in proximum Ruyense monasterium delatum quinto idus Maii, qui tum in litanias rogationum incidebat, id est anno hujus sæculi sexagesimo-quinto.

ANN. CHR.
562.

^a Sac. 1. Bened.
p. 139. &
144.

^{*} Hovarth.

DE hoc monasterio altum deinde apud veteres silentium ad sæculum nonum, quo tempore a Nortmannis eversum fuit. Sunt & alia eidem patrono dicata duo monasteria, unum in pago Bituricensi, ad excipiendas ejus reliquias erectum sæculo decimo ineunte; alterum sæculo insequente in diœcesi Namnetensi, sancti Gildasii de Nemore appellatum, ut suis locis videbimus.

ANN. CHR.
563.

Dolensis & Pentaliensis monasteriorum, itidem in Armorica, origo ad sanctum Samsonem episcopum referenda. Huic patria Demetia, quæ Walliæ in Britannia majori provincia est, parentes nobilissimi fuere. Puer in monasterio Eltuti cum Gildasio institutus, dein a Dubricio Legionum episcopo diaconus ac presbyter ordinatus, abbatis officium gessit in cœnobio Pyronis abbatis, quem sanctum appellari Guibertus ^b abbas vehementer conqueritur. Episcopus demum ab eodem Dubricio consecratus, in Armoricam item accessit, ubi Dolense monasterium ab ipso construitur. Aliud deinde auctore Childeberto rege in antro, ex quo serpentem expulerat vir sanctus, excitatum ad fluvium Sigonam seu Sequanam, vocabulo Pentale seu Pentalense. Ejus situm signantius exprimit libellus de vita sancti Germalii abbatis, qui sæculo septimo rexit *monasterium Pentallium in pago Rotomagensi super fluvium Lirizinum* ^{*}, nempe ubi Lirizinus in Sequanam influit. Hactenus locus ille infra Pontem-Audomari positus, sancti Samsonis appellationem retinet. Samson episcopus, absque ulla sedis designatione anno quinquagesimo-septimo subscripsit concilio Parisiensi, cui non diu supervixit. Post mortem sepelitur in Dolensi monasterio, quod in episcopalem ecclesiam conversum est, non ante sæculum nonum, nempe cum Nomenius, dux minoris Britanniae, ex quatuor ejus regionis episcopatibus octo constituit. Quadregesimæ tempore, pro more piorum illius temporis hominum, in remotiorem locum secedere solitus, tres tantum oblationes, id est panes ad sacrificium paratos, secum portabat; idemque kalendarum Januariarum profanos ritus acriter infectatus est. Res ab eo gestas anonymus auctor ^c æqualis scripsit duobus libris, quos Tigerinomalo episcopo nuncupavit, haud dubie Leonensi, qui in actis sancti Pauli istius sedis antistitis Tiernomailus vocatur, in vulgatis indicibus omissus. Præferendus hic auctor aliis ejus vitæ scriptoribus: quos inter Baldricus, Dolensis sæculo undecimo antistes, præcipuus est. In synodo Landavensi ^d tertia ex Cornugallia Britanniae majoris remissus est judicandus rex parricida ad archiepiscopum Dolensem in Cornugalliam Armoricanam: propterea quod magnam inter se se necessitudinem habuissent sanctus Teliavus episcopus Brittonum majoris Britanniae, & sanctus Samson archiepiscopus primus Dolensis civitatis; & quod Brittones, & archiepiscopus illius terræ essent unius linguæ & unius nationis, quamvis dividerentur spatio terrarum,

XX.
Dolente &
Pentalienſe
per Samſoné.

^b Guibert. de
pign. Sanct.
lib. 1. c. 1.

^{*} In Lizaine.

^c Sac. 1.
Bened. p. 165.

^d Labbe 10. 3.
conc. vol. 830

Samsonis consanguineus ac popularis exstitit Maglorius, qui ab eo diaconus ordinatus, in Armoricam pariter cum eodem trajecit. Successor ab ipsomet designatus in regimine Dolensis monasterii, Budoco postea sibi substituto, turbæ declinandæ causâ in Sargiam ^{*} insulam se recepit, ubi locum, sibi a Radwalo regulo concessum,

XXI.
Maglorii Sat-
gienſe monaſ-
terium.
^{*} Farſay.

ANN. CHR.
563.

in monasterium commutavit, in quo monachi supra sexaginta ab eo congregati. Jejunium illi singulis feriis quartis & sextis sollempne erat. a vino & sicera prorsus abstinens, pisciculis interdum paucis in cibum utebatur. E Sargiensi monasterio, ubi primitus ejus corpus humatum fuit, sæculo nono transfertur in prioratum Leho-niensem, postmodum Luteciam Parisiorum, ubi hætenus religiose asservatur in ecclesia ipsi sacra, quæ a Benedictinis ad patres Oratorii nostro ævo mutavit.

XXII.
S. Maclovii
Aletense.

Ab his non divellendus Maclovius, aliis Machutes, Samsoni & Maglorio non minus sanctitate, quam consanguinitate conjunctus. A puero disciplinæ traditur sancti Brendani abbatis apud Carvannam, locum in majori Britannia maritimum. Jam episcopus in Armoricam trajicere animo destinavit, ac primum quidem ad quamdam applicavit insulam, in qua Aaron abbas, vir angelicæ vitæ, cum discipulis tunc versabatur. Huic vicina est alia insula, spatio latior, altiorque rupibus, ubi antiquissima civitas Aletis sita erat, a meridie Rinctio * fluvio in mare istuc influente, ab aquilone brevi freto ab illa insula sejuncta. Mox Aletenses, qui plerique etiam tunc paganis ritibus addicti erant, verbis & exemplis ad fidem adduxit, eisdemque episcopali sollicitudine præfuit. Aarone abbate mortuo, ejus etiam cœnobium regendum suscepit, numerumque monachorum ad septuaginta auxit. Parem canonicorum numerum in Aletensi ecclesia instituisse dicitur, parum veri simili fundamento. Verum postea vexatus ab incolis illius regionis, in Aquitaniam semel atque iterum se recepit, ibidemque apud Archambiacum *, Santonensis pagi vicum, in cinere ac cilicio exspiravit septimo-decimo kalendas Decembris. Inde corpus ejus Aletas reductum, pars in cathedrali sancti Petri ecclesia servata fuit, pars delata in monasterium Aaronis, sancto Vincentio sacrum, quod in urbem subinde accrevit, ab ejus nomine Macloviopolim * seu sancti Maclovii urbem appellatam: quem in locum sedes episcopalis Aletensis duodecimo sæculo translata est. Aletæ vero, quæ civitas Diablintum in antiqua episcopatum notitia vocatur, in vicum * redactæ, nunc sancti Servatii vocabulum obtinent. De sancti Maclovii reliquiarum in urbem Parisiorum translatione alias agemus.

* *la Rance.*

* *Archambiacum.*

* *S. Malo.*

* *Quidaleth.*

* *S. Servans.*

XXIII.
Pauli episcopi
Leonensis
facta.

* *BAAZ.*

S. Matthæi
monasterium.

Paulo, Oxismensi seu Legionensi item in Armorica episcopo, eadem patria, idemque genus, eadem sub Eltuto præceptore institutio, eadem quoque in Armoricam transmigratio. Huic Batham * insulam Withurus comes, serpentis infestatione ab eo repurgatam, cum censu delegavit, atque ut Oxismorum episcopus ordinaretur, a Childeberto rege obtinuit. Dein monasteria a Paulo constructa, in primis Gerberense, cui Tanguidus abbas præfectus, is qui sancti Matthæi monasterium in extremo Armoricæ apud Leonenses promontorio sub medium sæculum sextum construxisse perhibetur, ob id in finibus-terræ cognominatum. Occasionem tradunt sancti Apostoli caput ex Ægypto a quibusdam mercatoribus Leonensibus allatum. Novum asceterium consecravit Paulus, eoque Tanguidus e Gerberensi monasterio, cui Relecense successit, monachorum coloniam duxit. Perstat ad nostrum tempus sancti Matthæi monasterium sub sancti Mauri congregatione, situm, ut mox dicebam, in diœcesi Leonensi, haud procul a Conquitto, paullo longius a Brestensi celeberrimo portu. Nulla fere de hoc cœnobio vetera monumenta supersunt post varias ab Anglis illatas clades: tametsi antiquum ejus splendorem arguit insignis basilica, quæ variis sanctorum reliquiis ornata est. Sancti Pauli episcopi corpus delatum in monasterium Floriacense sæculo decimo.

XXIV.
Kemperlegien-
se cœno-
bium.

Post medium item sæculum sextum revocant Kemperlegienses nostri primam cœnobii sui originem, quod in finibus diœcesis Corisopitensis, qua parte Venetenses attingit, situm est cum adjuncto cognomine opido, quod geminis fluviolis alluitur, Idola scilicet atque Elegio, ex quo inditum loco nomen Kemperlegium, quasi dicas Elegi urbem. De primario cœnobii conditore nihil constat. Karadokum seu Guarekum Venetensem comitem recentiores ingerunt, primumque abbatem Gurthiernum, cujus memoria sacris Armoricæ fastis tertio kalendas Julias inscripta est. De monasterii restitutione agendum sæculo undecimo.

XXV.
S. Brioci &
S. Rabutvali.

De monasteriis sancti Brioci, & sancti Rabutvali, quorum primum in episcopalem sancti Brioci sedem & urbem, alterum in Trecorensem sæculo nono conversum est, nihil certi & explorati habemus in vetustis instrumentis, nisi quod utrumque sæculo sexto conditum fuit, uterque sanctus eo tempore floruit. Sic ex novem Armoricæ episcopatibus quinque ex monasteriis originem habuerunt, Dolensis, Leonensis,

Leonensis, Macloviensis, Briocensis, & Trecorensis, tametsi, una excepta Leonensi, non ante sæculum nonum eam dignitatem obtinuisse videntur: quamvis Samson episcopus fuerit, sed regionarius.

ANN. CHR.
563.

AD annum hujus sæculi sexagesimum-sextum revocamus obitum sanctorum Nicetii episcopi Trevirensis, & Victoriani Afanensis in Hispania abbatis. Nicetium in Austrasiano regno abbatis officium gessisse, atque inde in sedem Trevirensis assumptum fuisse, superius^a diximus. Multa præclare in episcopatu egit, viro apostolico digna. Illud in primis memorandum, quod Theodeberto Austrasiorum regi non pepercerit, frequenter eum corripiens, quod multa iniqua committeret, ejusque aulicos, qui sacris ab ipso privati fuerant, ab ecclesia ejecerit. ^b Gregorii contextum, qui in editis gemino versu mutilus erat, Ruinartus noster ex codice antiquo sic restituit. *Cum Theodorico decedente Theodebertus filius ejus regnum ambiisset, ac multa inique exerceret, & ab eodem plerumque corripere, quod vel ipse perpetraret, vel perpetrantes non argueret; [advenit* dies dominicus: & ecce rex cum his, qui ab hoc sacerdote communioni abesse jussi fuerant,] ecclesiam est ingressus. Lectis igitur lectionibus, quas canon sanxit antiquus, oblatis muneribus super altare Dei, ait sacerdos: Non hic hodie missarum sollempnia consummabuntur, nisi communionem privati prius abscedant.* Energumeno vero in eos, qui exire ab ecclesia volebant, vociferante, cum rex timore concussus peteret, ut hic energumenus ab ecclesia ejiceretur, dixit episcopus: Prius illi qui secuti sunt, id est incesti, homicidæ, adulteri, ab hac ecclesia extrudantur, & hunc Deus silere jubebit. Et statim rex jussit, [omnes hos, qui sacerdotis sententia damnati fuerant, egredi ab ecclesia. quibus expulsis jussit sacerdos] demoniacum foras extrahi. quo factò rex mitior ac placatior factus est. Ex Gregorii contextu non apparet, Theodebertum, etsi adulterii reus dicitur, inter abstentos numeratum, ejectumve fuisse. Quamquam Nicetius, ut idem auctor in consequentibus scribit, Chlotharium regem pro injustis operibus sapius excommunicavit, exsiliumque eo minitante, numquam est territus. quod sine dubio accidit, cum Chlotharius monarchiam obtinuit. alias Trevirensi episcopo in Sueffionum regem nulla erat auctoritas. Id probat Gregorius ipse cum subdit, Nicetium re vera in exsilium a Chlothario missum fuisse: sed mox, eo mortuo, a Sigiberto rege inde revocatum. Sanctorum basilicas, maxime beati Maximini, sæpe uno tantum comitatus famulo, circumibat, capite cucullo contacto, ne agnosceretur. Adhuc vivens potissimum a naufragantibus invocabatur. Ad Deum migravit nonis Decembris, postquam Chlothesuindam, Alboini Langobardorum regis sponsam, de curanda mariti sui conversione litteris commonuit, ac Justinianum augustum, sub extremam imperii sui tempus in errorem Incorruptibilium lapsum, redarguit. Sepultus est in basilica sancti Maximini, de cujus monasterio nunc agendum.

ANN. CHR.
566.

XXVI.

S. Nicetii episcopi Trevirensis facta & obitus.

a lib. 4. n. 28.
b Greg. Tur. de vit. Patr. c. 17.

* Hæc in editis decrant.

Antiquissima est, & a primis christianæ religionis apud Treviros sæculis condita sancti Johannis evangelistæ basilica, cujus originem Constantino Magno tribuunt. Sancti Maximini appellationem accepit a tumultu ejusdem pontificis, quem insignis confessor Paulinus, ut verbis utar Lupi abbatis, in ecclesia beati Johannis evangelistæ magnificæ sepulturæ tradidit. *Templum sancti Maximini* vocat Gregorius^c episcopus Turonensis, qui per juro ad ejus tumultum^d divinitus castigatos fuisse dicit, idemque de sancto Nicetio^e commemorat. Quo primum tempore monachi basilicam illam infederint, non satis exploratum. Id ipso Constantino auctore ad preces Helenæ augustæ factum asserit diploma Dagoberto regi adscriptum, ac Johannem primum loco abbatem præfuisse. Fibicium item seu Vibicium, qui Maximiano successit desinente sæculo quinto, ex abbate sancti Maximini assumptum ferunt. Sane ante sæculum quintum servos Dei seu monachos apud Treviros existisse constat ex narratione Pontitiani apud^f Augustinum, ubi *in quadam casa* extra muros urbis habitasse memorantur quidam servi Dei, quibus duo Pontitiani focii, reperto istic codice, in quo scripta erat vita magni Antonii, eoque lecto, se se adjungi flagitarunt. Verum ad illustrandam hujus nobilissimi cœnobii antiquitatem nulla nobis idonea suppetunt argumenta, neque in actis sancti Maximini per Lupum abbatem, neque in veteri historia Trevirensi. Tantum Lupus meminit cujusdam Gosberti, ipsius ecclesiæ custodis, per quem cæcus quidam *ad sepulcri penetralia intronissus est*, nempe, ut ex Gregorio^g intelligitur, ad tertium ostium, per quod ad cryptam, ubi

XXVII.

S. Maximini monasterium Trevirensis.

c Greg. Tur. de vit. Patr.

c. 17.

d id. de gl. conf. 93.

e ibid. c. 94.

f Aug. conf. lib. 8. c. 6.

g Greg. Tur. de gl. conf. c. 94.

ANN. CHR.
566.
a *Annal. Tre-*
vir. lib. 7.
n. 16.

sancti pontificis locus erat, ingressus patebat. Addit Lupus donum Caroli Magni, qui *cœnobium sancti Maximini* prædiis auxit, ob sanitatem ad ejus tumulum recuperatam. Browerus ^a forte antiquiora viderat instrumenta, cum ait, Hildulfum episcopum, qui cum Clemente seu Willibrordo atque Gosberto episcopis sancti Maximini corpus, testante Lupo, ex hac crypta in decentiorem locum octavo sæculo transtulit, revocata veteri monachorum disciplina, centum ibidem instituisse cœnobitas. Totidem numerat vulgatum diploma Dagobertinum. Ceterum Lupus abbas Ferrariensis librum de vita sancti Maximini edidit rogatu Waldonis monachi, quem amicum suum vocat. Is non alius videtur, quam venerabilis ille abbas Waldo, cui Lotharius ^b rex diploma concessit anno supra octingentesimum sexagesimo octavo pro abbacia sancti Maximini: de cujus instauratione sæculo nono erit dicendi locus.

b *Zylessius*
part. 3 p. 14.

XXVIII.
S. Eucharii seu
S. Mathiæ
monasterium.

c *Spicil.*
fo. 12. p. 259.
d *Annal. Tre-*
vir. l. 5. n. 82.

Extra muros itidem Trevirenses a primis temporibus existit basilica sancti Eucharii ex primis Trevirorum apostolis, quam beatus Cyrillus, ejusdem sedis medio sæculo quinto antistes, incensam & desertam reparavit, monasteriumque non longè a priore loco constituit, & illuc corpora sanctorum Eucharii, successorumque ejus transtulit, juxta quos & ipse requievit, prout legitur in veteri historia ^c Trevirensi. Exstant apud Browerum ^d antiqui versus id ipsum attestantes. Locum restituit sæculo decimo Egbertus episcopus, alio nomine sancti Mathiæ a reliquiis hujus beati Apostoli appellatum.

XXIX.
S. Martini item
Trevirensis.

Revertor ad Nicetium, cujus epitaphium scripsit Venantius Fortunatus. Magnericus, ejus discipulus ac successor, præter varias ecclesias, unam in ipsa urbe construxit in honorem sancti Martini, in qua & ipse, expleto vitæ suæ cursu, humatus est. Hanc monachis concessit, an restituit sæculo decimo Theodericus archiepiscopus. Nicetii etiam discipuli fuere Aredius abbas Atanensis & Wifilaicus stylites, de quibus aptior erit infra dicendi occasio.

XXX.
Victoriano ab-
batis Asanæ
obitus.
e *Supra lib. 3.*
n. 28.
f *Roderic.*
Tolet. lib. 6.
cap. 1.

Hunc annum non videtur excessisse Victorianus abbas Asanensis in Hispania primus, de quo superius ^e actum, postquam cœnobium suum per annos sexaginta relixisset. Hunc miraculis claruisse tradit Fortunatus in ejus epitaphio, confirmatque Rodericus Toletanus ^f antistes, qui Petri Aragonum regis de Mauris victoriam sancto Victoriano acceptam refert. De ejus reliquiis duæ certant apud Hispanos ecclesiæ, quarum lites componere haud nostri est instituti. Vide sis hac de re observata in ejus elogio, edito in actis nostris Benedictinis.

XXXI.
Turonensis
concilii sta-
tuta.

g *can. 7.*

h *can. 14.*

i *can. 15.*

k *can. 16.*

l *can. 17.*

m *can. 18.*

Sub finem hujus anni, id est quinto-decimo kalendas Decembris, anno sexto Chariberti regis, celebratum est Turonense concilium secundum, in quo multa disciplinæ regularis capitula sancita sunt a pontificibus trium Lugdunensium provinciarum. Interdictum ^g episcopo, ne abbatem, absque aliorum abbatum consilio, e loco suo ejiciat. quod secundæ Carthaginensis sub Reparato synodi decreto consentaneum est. Nec liceat ^h monachis cellulas habere communes, ut in eis bini mancant; aut peculiare, ubi singulares reponi possint: sed schola, id est commune conclave seu dormitorium, labore communi construatur, ubi omnes jaceant, & lectiones fiant. Non ergo in claustris lectiones tum fiebant. Monachis item prohibetur ⁱ conjugium sub interminatione excommunicationis. Ad hæc ^k, ne quævis mulier intra sæpta monasterii introire permittatur: qua in re si abbates aut præpositi negligentes reperti fuerint, excommunicantur. Jejunia ^l a paschate ad quinquagesimam seu pentecosten nulla, præterquam in triduo rogationum. Post pentecosten integra jejuniorum septimana. Inde ad kalendas Augusti singulis feriis secundis, quartis, & sextis. Prandia toto Augusto, id est nulla jejunia, *quia quotidie missæ*, seu festa, *Sanctorum* erant. Quænam festa illa fuerint, non satis apparet. Totis Septembri, Octobri & Novembri, terna, ut post pentecosten, jejunia: quotidiana mensè Decembri ad natale Domini. Ab hoc festo ad epiphaniam triduanæ ad abolendas gentilium superstitiones litanæ in kalendis Januarii, in quibus post psalmorum cantus nonnisi hora octava missa celebrabatur. Ab epiphania denique ad quadragesimam terna itidem, ut post pentecosten, jejunia. Incertum est ^m an ordo psallendi, qui in hoc concilio tam in basilica sancti Martini, quam in aliis ecclesiis assignatur, etiam ad monachos pertinuerit. qui ordo, uti & jejuniorum, omnino diversus est ab eo, quem sanctus Benedictus in regula sua præscribit.

XXXII. Ad patres in hac synodo congregatos scripsit Radegundis, ut suum eis commen-

daret monasterium. Excidit ejus hac de re epistola : at Gregorius^a patrum ad eam responsum refert, cujus hæc inscriptio : *Domine beatissima, & in Christo ecclesie filie Radegundi, Euphronius Turonensis, Prætextatus Rotomagensis, Germanus Parisiensis, Felix Namnetensis, Domitianus Andecavensis, Victorius Redonensis & Domnolus Cenomannensis episcopi.* In his litteris patres Radegundi gratulantur, quod, declinante sæculi vetustate, ejus fides revirescit in flore, & quod vetero tepuerat algore senectæ, tandem ferventis animi rursus ardore recalescat. quod exemplo beati Martini sic audientium mentes & pectora cælesti lumine afficiat, ut passim provocati puellarum animi, divini ignis scintilla succensi, raptim festinent ejus doctrinæ fonte inrigari, & relictis parentibus, hanc sibi matrem eligant, faciente hoc gratia, non natura. Et quia quasdam ex suis territoriis puellas ad institutionem ejus regulæ convolasse intellexerant patres, se ejus rogatu confirmare quod fecerant votum, nimirum perpetuæ reclusionis, ut omnes inviolabiliter custodiant, quod libentissimo animo susceperant : quoniam contaminari ac violari non debet, quod semel Christo promissum cælo teste fuerit. ideoque definire, ut quæcumque ex suis provinciis in Pictavensi isto monasterio meruerit sociari, secundum beatæ memoriæ domni Cæsarii Arelatensis episcopi constituta, nulli sit ulterius discedendi licentia. quod si qua secus fecerit, separata a communione sua, diri anathematis vulnere feriatur, & si quis cum ea conjunctus fuerit, aut id faciendi consilium suggererit. Hæc epistola scripta fuit antequam Cæsarii regulam suscepissent illæ sanctimoniales. quod non nisi post tres annos factum est. Sed tamen ex hac regula patres perpetuæ reclusionis legem eis imponunt, ita ut excommunicatio in eas tantum caderet, quæ animo reverendi in sæculum e claustro discessissent. nam post hoc decretum Radegundi cum Agnete abbatissa profecta est Arelate, ut inde sancti Cæsarii regulam acciperent, ac Sigiberti regis patrocinium obtinerent.

ANN. CHR.
566.
Radegundis
patribus Concilii
scribit.
^a Greg. Tur.
lib. 9. c. 39.

Non multo post hoc concilium Venantius Fortunatus Italiæ Galliam prætulit, & cum amore sancti Martini, cujus meritis sanatus fuerat, Turonos accessisset, postmodum Radegundi atque Agneti abbatissæ se addixit. Is in Italia transpadana prope Tarvisum opidum, in loco qui Duplavenis ipsi Fortunato, Paulo diacono Duplabilis dicitur, natus, Ravennæ educatus, atque in litteris institutus fuit. Contracto ex studiis oculorum morbo, in basilica sanctorum Johannis & Pauli, quæ in ea urbe sita est, sanitatem consequitur ex contactu olei, quod ad beati Martini oratorium ardebat. Hinc accepti beneficii memor, Sigiberto rege in Franciam accessit, Turonos adeundi causa ad tumulum sancti Martini, ut tanto se patrono gratum præstaret. Erant tunc novæ Sigiberti cum Brunichilde nuptiæ, quas ipse epithalamio celebravit : cum vero Pictavos primum accessit, Galefuinta, major Brunichildis soror, ex Hispania veniens illac transibat, Chilperico nuptura. quod anno Chilperici & Sigiberti sexto contigit. Ab eo tempore Fortunatus^b Radegundi adhæsit, ut ipse fatetur his, aliisque versibus.

ANN. CHR.
567.
XXIII.
Fortunatus
Radegundi ad-
hæret.

^b Fortun.
lib. 8. c. 1.

*Martinum cupiens, voto Radegundis adhesi,
Quam genuit cælo terra Toringa sacro.*

Quanta fuerit ejus cum Radegunde & Agnete abbatissa familiaritas, idem in carminibus suis passim testatur.

Porro etsi regina humilis Agneti abbatissæ, quasi omnium infima, subjecta esset; salutaria nihilo minus toti congregationi monita subinde dabat. Sic vero, teste Baudonivia, congregationem sanctarum puellarum diligebat, ut præ his nec parentes, nec conjugem reges se habuisse recordaretur. Hinc piæ illæ ad eas voces : Vos elegi filias, vos mea lumina, vos mea vita, vos mea requies, totaque felicitas, vos novella plantatio. agite mecum in hoc sæculo, unde gaudeamus in futuro. Plena fide, plenoque cordis affectu serviamus Domino in timore, & in simplicitate cordis quæramus eum, ut cum fiducia ei dicere possimus : Da, Domine, quod promissisti, quia fecimus quod jussisti. Ad hæc, pacem inter Francorum reges, qua monitis, qua precibus, procurare conabatur, ut eis regnantibus populi salubri tranquillitate fruerentur; puellisque suo monasterio inclusis assiduas indi-

XXXIV.
Radegundis
pia monita.

ANN. CHR.

567.

X X X V.

Charibertus
rex obit.a *Greg. Tur.*
*lib. 4. c. 26.*b *id. de gl.*
*conf. c. 19.** *Blaye.*Theodechil-
dis retrusa in
monasterium
Arelatense.c *Greg. Tur.*
lib. 4. c. 26.

cebat vigiliis, ut sine intermissione Deum pro regibus precarentur.

Sub hoc tempus Charibertus rex Parisiorum Marcovefam, religiosa veste indutam, conjugio sibi copulavit: cujus rei causa a Germano Parisiorum episcopo excommunicatus uterque est. Sed, cum rex eam dimittere nollet, protinus illa iudicio Dei extincta est. Nec multo post ipse rex decessit, & quidem in urbe^b Parisiorum, ubi haud dubie sepultus est, forte in basilica sancti Vincentii, juxta Childebertum patrum suum; non vero Blaviae* in Aquitania secunda, ut recentiores volunt, secuti scriptorem libri de gestis Francorum, qui Charibertum, Dagoberti primi filium, in illa provincia mortuum, videtur confudisse.

Mortuo Chariberto Parisiorum rege, Theodechildis opilionis filia, quæ in regium itidem thalamum adscita fuerat, nuntios^c ad Guntchramnum Aurelianorum regem direxit ad nuptias cum eo conciliandas. Rex id se facturum simulavit. accederet proinde cum thesauris, majori honore quam cum Chariberto sublimanda. Hæc vero, tam læto nuntio accepto, mox ad regem profecta est cum gaza regia. Tum rex indignum putans, hos thesauros penes eam, quæ temere germani sui thorum adierat, remanere; cum exigua portione eam ablegavit in monasterium Arelatense, cui tum Liliola abbatissa præerat. At illa tantam vitæ severitatem inique ferens, Gotthum quemdam ad se ducendam, atque in Hispanias perducendam, ostentatis thesauris suis, sollicitavit. Nec mora Gotthus acquievit. Verum cum illa discessum cum proco suo pararet, deprehensa est a monasterii antistita, quæ eam graviter casam custodiæ mancipari præcepit, in qua usque ad exitum vitæ non sine multo mærore perduravit.

ANN. CHR.

568.

X X X V I.

Radegundis
ex Oriente li-
gnum sanctæ
crucis obtinet.

Postero anno, ubi Sigibertus, pace cum Chilperico fratre composita, civitates ab eo captas, nempe Turonos & Pictavos, recepisset, Maroveus Pictavenensis episcopus consensit, instante ad Radegundis preces Sigiberto, ut clerici in orientem, ad petendas a Justino imperatore reliquias, in primis vero lignum dominicæ crucis, mitterentur. Radegundis petitioni ac votis non ægre annuit imperator, lignumque sanctæ crucis, cum evangeliis auro gemmisque ornatis, eidem transmisit. Hæc vero mox a Maroveo episcopo, cui hætenus in omnibus obsequens fuerat, flagitavit, ut hoc vivificum lignum ea, qua decebat, reverentia in monasterium suum deponeret. Maroveus contra, tantæ reginæ petitionem parvi pendens, assensis equis in villam suburbanam se contulit.

ANN. CHR.

569.

X X X V I I.

S. Mamme-
tis item reli-
quias.

Re ad Sigibertum delata, Euphronius Turonum antistes jussu regis id executus est, deducta sollemni pompa e Turonico virorum, quod olim pia regina condiderat, monasterio, ubi sacre reliquiæ, dum responsum a Sigiberto rege expectabatur, interim resederant. Festivam hanc pompam Fortunatus versibus celebravit, qui plerique ad celebranda sanctæ crucis præconia hætenus in ecclesia concinuntur.

Paullo ante venerabilis, non jam regina, sed monacha, reliquias sancti Mammetis per Reovalem presbyterum a Jerosolymorum patriarcha postulaverat, impetraveratque sancti martyris minorem digitum, qui patriarchæ post triduanum jejunium ac missas oranti veluti sponte cesserat. Accepto ligno sanctæ crucis Radegundis misit, qui gratias imperatori debitas referret, eundem Reovalem presbyterum. is in mari gravissima per quadraginta dies tempestate jactatus, beatæ reginæ invocato præsidio, imminens naufragii periculum evasit. Forte in alterutro hoc itinere allatum sancti Georgii brachium cum reliquiis beatorum Innocentium, concessumque beato Germano Parisiorum episcopo, qui sacra hæc pignora in basilica sanctæ Crucis sanctique Vincentii apud Parisios reposuit. quæ sane conjectura præferenda est fabulosæ Germani in loca sacra peregrinationi, qualem commentus est Aimoini interpolator. Sane simili fere sorte Gregorius Turonum antistes pallam^d holosericam, in qua crux Domini involuta fuerat, Jerosolymis accepit.

S. Georgii
brachium.d *Greg. Tur.*
lib. 1. de gl.

mart. c. 6.

XXXVIII.

S. Cæsarii
regulam Arela-
ti refert.e *Greg. Tur.*
lib. 9. c. 40.

Post hæc cum Radegundis in gratiam cum Maroveo episcopo redire frustra^e tentasset, necessitate compulsa Arelate contendit cum Agnetè abbatissa, atque inde sancti Cæsarii regulam retulerunt, simulque Sigiberti regis tuitioni, quando sibi episcopalem demereri non poterant, se se commiserunt. In hoc itinere sine

dubio Sigibertum, impetranda ejus tutelæ gratia, convenerunt; longeque ipsis conducibilius fuit ad stabiliendam monasterii sui disciplinam propriis cernere oculis eam, quæ ad præscriptum beati Cæsarii in Arelatensi parthenone servabatur, quam rudem ac nudam ejus notitiam ex lectione haurire.

Per id tempus Nunctus abbas ex Africanis regionibus in Lusitaniam cum aliquot fratribus trajecit temporibus ^a Leovigildi Vesigotthorum regis. Basilicam sanctæ Eulaliæ apud Emeritam cum idemdem frequentaret, ad spectum mulierum, non secus ac vipereum morsum, vitare studebat; non sexum aspernatus, sed metuens tentationis periculum. Hujus rei causa, quocumque pergeret, duobus semper ibat comitatus monachis, quorum unus se præcedebat, alter subsequabatur. Quin etiam cum ad nocturnas vigilias in eandem basilicam conveniret, secretum a Redemto diacono, basilicæ præposito, locum obtinuerat, ne qua mulier in eum oculos conjiceret. Pervicit tamen Eusebia quædam, nobilissima & piissima vidua, ut eum, in cellam suam post vigilias revertentem, accenso de industria magno cereorum lumine, eminus prospiceret, quod ille ubi observasset, Redemti fraudem conquestus est, graviterque tulit. Inde in solitarium locum paucis cum fratribus secedens, vilissimis ibidem tuguriis constructis, tanta religione claruit, ut ejus fama ad regis aures recurrente, Leovigildus, tametsi Arianus, ejus se precibus commendaverit, eidemque prædia quædam ex regio fisco, conscripto regio diplomate, tradiderit ad comparanda sibi suisque fratribus alimenta & indumenta, quam donationem respuit primum vir sanctus, sed tandem eo, qui a rege directus fuerat, flagitante, nonnisi ægre admisit. Post paucos inde dies, cum loci illius incolæ vilissimo, ut sibi videbatur, ac sordido habitu deformi domino subjici non sustinerent, hunc solum repertum fractis cervicibus crudeliter necarunt. Comprehensos deinde homicidas Leovigildus inultos abire sivit, certus, si is vere Dei servus esset, ejus interfectores divinæ justitiæ pœnas cito duros, id quod brevi effectu comprobatum, dæmonibus in reos sævientibus, quo usque crudeli morte confecti essent.

Eodem fere tempore, eademque forte occasione Donatus abbas, Servitani in Hispania monasterii auctor, ex Africa item istuc appulsus est cum monachis fere septuaginta, ob metum scilicet barbararum gentium, a quibus Africæ excidium, adeoque ovilis sui cladem imminere prævidebat, uti fusus supra ^b exposuimus ex Hildefonso & Johanne Biclarensi, qui eum hoc tempore floruisse commemorant. Forte hæc barbararum in Africam gentium impressio non alia fuerit, quam Maurorum, a quibus Theodorus præfectus Africæ, Theodistus magister militiæ Africanæ, itidemque Amabilis ejus successor, singuli tribus annis consequentibus tertio, quarto, & quinto Justinii imperatoris, interfecti perhibentur in chronico Johannis Biclarensis. In annum sequentem incidit Justinii quintus: quo anno Donatum in Hispania claruisse idem auctor scribit. An diu post hunc annum supervixerit, nobis incompertum. Hunc signis quibusdam effulxisse, & monumentum ejus ab incolis regionis honoratum tradit Hildefonso ^c, cui soli accuratiorem ejus notitiam acceptam referre debemus, nulla ejus scriptione commemorata. Et quidem nullum opus ab eo editum fuisse colligere licet ex Isidoro, qui nullam ejus mentionem facit, tametsi Eutropium ejus discipulum, & in monasterii Servitani regimine successorem laudat. Non eadem ratio de Hildefonso, qui viros non tantum scriptis, sed etiam virtute claros sibi laudandos proposuit: quos inter locum habet Aurasius Toletanus antistes, tametsi plus illi studii fuit in defensione veritatis, quam in scribendi exercitio. Sola itaque pietas apud Hildefonsum locum Donato commertuit, cui Miræus perperam tribuit regulam Donati episcopi Vesontionensis ad virgines Jussanenses.

Dum in Africa res imperii in deterius labuntur, recepta non ita pridem ex Gotthis Italia novam Langobardorum dominationem subiit Alboino duce. Is, contractis ex popularium suorum atque Hunnorum copiis, ex Pannonia in Italiam irruit tanto impetu, ut omnia Venetiæ opida facile redegerit in suam ditionem. Liguria haud magno etiam negotio subacta, quo nomine veteres etiam Infubres complectebantur. Mediolano, quod erat provinciæ caput, in potestatem adducto, Langobardi continuo Alboinum ipsum Italiæ regem lætis acclamationibus salutarunt, eique hastam, insigne regium, porrexerunt. Atque hic annus regni

ANN. CHR.
569.

XXXIX.
Nunctus Afer
abbas floret in
Lusitania.
^a Paul. diac.
Emerit. c. 3.

XL.
Donatus abbas
item Afer
in Hispania.
^b Supra lib.
3. n. 26.

^c Hildef.
c. de script. c. 4.

XLI.
Langobardi
Italiam invadunt.

ANN. CHR.
569.

Langobardorum in Italia principium fuit, & infinitarum cladum origo, a quibus non loca, non urbes, sed nec sacræ etiam res & personæ immunes fuerunt, non templa, non clerici, non monachi. Langobardi quippe, pars hæresi Ariana, pars etiam gentilium erroribus infecti, natura præter alios inculti atque asperi, & militari præter ea consuetudine efferati, trucem ipso etiam nomine & habitu speciem præ se ferebant, capite a cervice ad occipitium usque raso, demissis a fronte usque ad os capillis, ab utraque parte in frontis discrimine divisis: ita ut nulla fere in eis, ne in vultu quidem, humanitatis apparerent indicia. Ex his quanta rei monasticæ clades acciderit, sequens narratio satis superque declarabit. Qui Langobardos ad hanc stragem adduxit Alboinus, Ariana hæresi imbutus erat, uxorem habens Chlothesuindam, Chlotharii Francorum regis filiam, quam litteris suis Nicetius episcopus Trevirensis magnopere hortatus est, ut conjugii suo catholicam fidem persuadere conaretur, eam per tremendum iudicii diem obtestans, ut hanc epistolam, in qua Arianorum errores impugnabantur, illi frequenter exponeret. At quam parum hæc profecerit, Alboini infaustus interitus docet.

ANN. CHR.

570.
XLII.
Simplicius
abbas Casinen-
sis obit.

Vitalis &
Bonitus suc-
cessores.

Huic Langobardorum tempestate magno divinæ providentiæ beneficio subduc-
tus est Simplicius abbas Casinensis tertius, vitamque caducam meliori com-
mutavit, una cum Constantino præcessore suo ad pedes sanctissimi patris Bene-
dicti compositus. Horum corpora primum a Desiderio, una cum sacris cineribus
Carolomanni principis ac monachi, sæculo undecimo inventa; deinde a Johan-
ne cardinale de Aragonia, cui sacri Casinensis monasterii cura demandata fuerat,
sub finem sæculi quinti-decimi; prostremo a Simplicio Caffarello abbate tertium de-
tecta, magnam sui reverentiam in monachorum animis ingenerarunt. Simplicium
Vitalis ex eadem familia excepit, Paulo diacono attestante, apud quem nudum
Simplicii nomen, uti & Boniti ejus successoris, sub quo Casinensis monasterii
destructio, prout a beato Patre prædicta fuerat, per Langobardos facta est.

ANN. CHR.

571.
XLIII.
S. Vincentii
apud Ceno-
mannos cœno-
bii primordia.

a Greg. Tur.
lib. 6. c. 9.

XLIV.
Gregorii
contextus de
Domnolo epis-
copo assertus.

IN rebus Italicis & Hispanicis breviores, quam in Gallicanis, esse cogimur ob
defectum veterum monumentorum, quorum copia apud nostrates major nos
sæpius invitat ad Gallicas res pertractandas. Huc nos in præsens denuo revocat
Domnoli Cenomannensis antistitis pietas, quem insignis sancti Vincentii apud
Cenomannos abbatia conditorem suum munificentissimum agnoscit colitque, ejus tu-
mulo & reliquiis honorata. Posita est in uno civitatis suburbio, & in altero sancti Petri
monasterium, quod Bertichramnus ejus successor ædificavit. Domnolus tempore
Chlotharii senioris apud Parisios in basilica sancti Laurentii *gregi monasteriali præ-*
fuerat, ut Gregorius^a Turonensis antistes diserte tradit.

Totum hoc caput, ubi de Domnolo agitur, interpolatum causatur præter alia
multa Carolus Cointius, tum quia in veterrimo codice Corbeiensi, Merovingicis
litteris scripto, & in Mettensi desideratur: tum quia in libro de gestis Domnoli
nulla mentio abbatialis ejus dignitatis. Hunc vero de Domnolo Gregorii locum
integrum præstare non dubitavit noster Michaël Germanus in libro de palatiis
regum Francorum, atque idipsum superius jam tentavimus. Sed abstinere hoc
loco non possum, quin rationem ex codice Corbeiensi, quem nunc præ mani-
bus habeo ex bibliotheca Joliana, in contrarium petitam nunc paucis convellam.
Non integrum, sed mutilum multis in locis hoc exemplar esse tria in primis loca
insigniora probant. Primus locus est in libro primo, ubi capiti tricesimo, in quo
de Valeriani & Gallieni persecutione agitur, continuo subjungitur narratio de
sancto Martino ab his verbis, *Tunc jam & lumen nostrum exoritur*, &c. quod
quidem falsum est, si media cum exemplari Corbeiensi refeces, ubi proxime ante
hæc verba de Constante & sancto Hilario agitur, cum quibus apprime quadrant
superiora verba, *Tunc jam & lumen nostrum exoritur*. quod in exemplari Cor-
beiensi caput tricesimum est, in editis tricesimum-seximum. Secundus locus est in
libri secundi capite tertio, in quo mentio est de Eugenio episcopo Carthaginensi,
cujus epistola catholica refertur in editis, omittitur in codice Corbeiensi, tametsi
hæc verba in eo leguntur, *epistolam civibus pro custodienda fide catholica hoc modo
transmisit*. quod sane manifestam arguit lacunam. Tertius denique locus est in

libro sexto, ubi caput tricesimum-quartum, in quo de morte filii Chilperici agitur, in prædicto codice deest, manifesto depravationis indicio, uti sequentis capituli initialia verba probant; *Dum autem hæc agerentur, nuntiatur reginæ puerum qui mortuus fuerat, &c.* Ex his tribus locis, ut alia taceam, manifeste conficitur, ad probandam Gregorianæ historiæ interpolationem non sufficere unum aut alterum veteres ejusmodi codices, in quibus multa certa & necessaria subindè resecta sunt pro arbitrio antiquariorum, qui libros scribebant: sed hanc interpolationem ex omnibus, aut certe ex plerisque ejusmodi codicibus probandam esse. Ceterum, ut ad propositum me referam, locus iste de Domnolo habetur in veteri codice Casinensi. Verum hæc frustra in præsens persequor post novam Gregorii Turonensis operum editionem, a nostro Ruinarto adornatam, in qua hæc aliaque accurate pertractata sunt.

Domnolus rei monasticæ, quo flagrabat, desiderio, tum amore sancti Laurentii, cujus basilicæ apud Parisios præfuerat, monasterium juxta urbem Cenomannorum constituit in honorem sancti Vincentii & sancti Laurentii, atque ad ejus dedicationem ecclesiæ beatum Germanum^a Parisiorum episcopum, suum in primis amicum, invitavit, collocato in ea capite sancti Vincentii, una cum magna parte craticulæ, super quam sanctus Laurentius assatus est. Hæc dedicatio kalendis Novembris facta, anno, ut quidem videtur, sæculi sexti septuagesimo-primo. quod ejusdem Domnoli probant litteræ, pridie nonas Martias anni sequentis, nempe anno undecimo Chilperici regis, datæ, quibus Germanus ipse cum aliis^b subscribit. Exstant hæc litteræ in actis episcoporum Cenomannensium, tomo tertio veterum Analectorum. Leusus, ejus loci abbas, ut quidem videtur, primus, laudatur in aliis Domnoli litteris, quibus villam Canonem eidem monasterio tribuit, Chilperici regis anno vicesimo, subscribente inter alios Audoveo episcopo Andecavensi, quem ad sancti Victoris episcopi sollempnitatem invitaverat; itidemque in testamento^c Berthichramni episcopi, dicentis, se brogilum a fratre suo Leusio abbate, datis quadraginta solidis, redemisse, & res quasdam cum eo commutasse. In his litteris beatus antistes petit, ut post obitum suum abbas, qui in hoc loco fuerit ordinatus, commemorationem suam, id est anniversarium diem, annis singulis celebrari procuret. Ad hæc multi nobiles, cum Domnoli tempore, tum post eum, suas possessiones eidem ecclesiæ contulisse perhibentur. In his omittenda non est charta venditionis, a Betha Deo sacrata factæ basilicæ sancti Vincentii, de quibusdam locellis apud Soliacum, Bariacum & Briscinum: quorum legitimam possessionem, exhibito venditionis instrumento, evindicavit *venerabilis frater Patuinus præpositus de ipso monasterio. Actum Soliaco in anno undecimo regni Domni Theodorici gloriosi regis, quod fecit præsens mensis Octobris dies duodecim. forte legendum Chilperici regis.* Huic instrumento in appendice referendo subscribunt inter alios Derriceus & Beoraldus abbates.

Non hic stetit Domnoli pietas, sed aliud etiam monasterium beatæ Mariæ cum xenodochio ultra fluvium Sarta edificavit, ubi monachos sub Paduino abbate quatuordecim instituit, *sub regula degentes*, ut & ipsi pauperes recrearent, & hospites omnes condigne susciperent, & ipsi sancte & regulariter viverent. Ita in actis episcoporum: at in vita ipsius Domnoli monachi viginti-quatuor in eo monasterio constituti dicuntur sub Paduino abbate, qui antea præpositus fuerat prædicti sancti Vincentii monasterij, ut mox vidimus ex charta venditionis factæ a Betha Deo sacrata. Ejus exemplo multi, tam nobiles, quam ignobiles, sæculo & pompis ejus abrenuntiantes, regulari vitæ se submiserunt, adeo ut amplius quam viginti-quatuor cellæ, id est monasteria, in pago Cenomannico sint edificatæ, virisque sanctis & religiosis repletæ, quos Paduinus, siquidem ejus actis credimus, cælestibus informabat documentis.

Idem etiam Domnolus antiquum sancti Victurii monasterium prope fluvium Sarta, in quo sancti Juliani, primi jam dictæ urbis episcopi, corpus requiescebat, & censuum, & monachorum número auxit, quos ad quinquaginta ibidem aggregavit. Denique ejus tempore quædam cellula, seu monasteriolum, cum sua ecclesia sub sancti Martini titulo intra urbem construitur ab Eulalio presbytero & Baudomalla Deo sacrata, ab eisque dotatur: qua de re præceptum exstat Theoberti Francorum regis in actis, jam laudatis episcoporum Cenomannensium. Ex

ANN. CHR.
571.

X L V.
Domnolus
cœnobi dedi-
cationem cur-
rat
a *Analect.*
to. 3. p. 97.

ANN. CHR.
572
b *ibid.* p. 102.

c *ibid.* p. 122.

X L V I.
S. Paduini
monasterium

X L V I I.
Alia apud
Cenomannos.

ANN. CHR.

572.

XLVIII.

Aredii abbat-
tis facta & tes-
tamentum.

his omnibus monasteriis unum superest sancti Vincentii monasterium illustre, de quo subinde recurret dicendi occasio.

Hoc eodem anno Aredius, nobiles inter Lemovices nobilissimus, cum Pelagia matre sua testamentum condidit in gratiam basilicæ sancti Martini apud Turonos, cui Atanense monasterium, paullo ante ab se conditum, in primis commendavit anno undecimo regis Sigiberti. Aredius patrem nomine Jocundum habuit, educatus in aula Theodeberti regis; vitamque sanctius instituit monitis Nicetii episcopi Trevirensis, cui omnia suæ adolescentiæ delicta confessus est; ejusdemque gesta Gregorio Turonensi episcopo exposuit. Rinoscendum Aredii fratrem laudat idem Gregorius in libro secundo de miraculis sancti Martini, capite tricesimo-nono,

* *Vigeois.*

ubi mendose *pater* ejus in editis antehac appellabatur. Sebastianus, abbas Vosidensis* seu Vosiensis, Aredii præceptor fuerat: quo mortuo idem monasterium vir sanctus instauravit, innumerisque beneficiis ditavit. Mortuo patre, ex aula Theodeberti regressus Aredius, in antrum secessit, teste anonymo in libro de ejus vita nuper edito: sed hortante Pelagia matre, quæ post conjugis mortem, mutato sæculi habitu, sanctimonialis vestes induerat, cœnobium Atanense construere cœpit, situm in finibus pagi Lemovicensis versus Petrocorios, nunc ab auctore, sancti

* *S. Yrier* „
de la Perche. „
a *Greg.* „
Tur. lib. 10. „
c. 29. „

Aredii* appellatum. Istic ex familia propria, ut Gregorii^a verba referam, tonsuratos instituit monachos, cœnobiumque fundavit, in quo non modo Cassiani, verum etiam Basilii & reliquorum abbatum, qui monasterialem vitam instituerunt, celebrantur regulæ. an etiam sancti Benedicti? Certe in libro de ejus vita,

b *Analect.*
to. 4. p. 196.

qui Gregorio Turonensi episcopo in pervetusto codice sancti Galli tribuitur, & est saltem Atanensis monachi subæqualis, quædam phrasæ^b ex sancti Benedicti regula proferuntur, uti etiam ex Gregorii Magni libro secundo, qui totus de sancto Benedicto est. Jam erectum erat Atanense monasterium, cum Aredius testamentum suum condidit, anno, ut mox dicebam, undecimo Sigiberti, qui Arvernensis & Lemovicibus dominabatur. Hoc testamento, vivente ac comprobante Pelagia matre, res suas omnes contulit cœnobio Atanensi, quod Turonicæ sancti Martini basilicæ, ejusque præposito subjectum voluit. Aliud testamentum morti jam proximus condidit Childeberti Austrasiorum regis anno sexto-decimo, Christi nonagesimo-primo, ut priori testamento robur adderet. Posterioris tantum mentionem Gregorius facit. In priori, quod a nobis^c editum est, heredem constituit sancti Martini basilicam Turonensem, ita ut per ejus præpositum omnia ordinarentur, præcipue Atanense monasterium, cujus abbatem absque ejus procuratore ordinari vetat. Idem statuit de cella Exidoliensi, in honorem sancti Medardi dedicata, quam Atanensibus monachis subjecit. Sub finem adjurat præpositum sancti Martini & monachos Atanenses

c *Analect.*
to. 2. p. 48. &
seq. & in ap-
pend. *Greg. Tur.*

PER CORPUS ET SANGUINEM
DOMINI NOSTRI JESU-CHRISTI, & merita omnium sanctorum, ut in oratorio sancti Hilarii, in cella, inquit, mea, quinta feria omni tempore maturius matutina & missa sanctorum domnorum, id est Hilarii & Martini, a monachis ibidem revocetur. Sic apud Hieronymum in dialogo adversus Luciferianos, *contestantes corpus Dei*. Sic Augustinus in epistola quadragesima-quarta, *hortor & obtestor per Domini sanguinem*. Sic in libro tertio Victoris Vitenensis duo germani fratres jurant *super corpus & sanguinem Domini*, se pro Christo unanimiter acerba quæque tormenta perpeffuros. Sic denique ante hos omnes Novatianus schismaticus suos asseclas jurare cogebat *super corpus & sanguinem Christi*, quod numquam ad Cornelii pontificis partes transirent.

XLIX.
Vulfilicus
Sylites.* *Ivois.*

Inter Aredii discipulos censendus est Vulfilicus diaconus, genere Langobardus, & ipse sancti Martini ab infantia cultor præcipuus, qui cum Aredio in Atanensi monasterio aliquamdiu conversatus fuerat. Inde profectus ad diœcesim Trevirensis, octo passuum millibus ab Epolio* castro monachos collocavit, constructa insigni basilica in honorem beati Martini. Ipse vero columnam erexit, super quam stabat ab aliorum cœtu sejunctus, & exalceatus. Parum panis & oleris in cibum, modicum aquæ in potum sumebat. Confluentes ad proximum Dianæ simulacrum populos a profano cultu avertit, statua suis precibus dejecta, moxque in pulverem comminuta. Episcopis hoc vitæ genus improbantibus, e columna descendere acquievit ad capiendum cum sodalibus cibum, & cum eisdem conversandum. Eversa demum jussu cujusdam episcopi columna, reliquum vitæ

cum

cum fratribus in monasterio exegit. Gregorium Turonensem episcopum, qui hæc aliaque ^a ex ejus ore acceperat, ex Childeberti regis aula redeuntem excepit.

Consimili in beatum Martinum pietate flagrabat Leobardus Arvernus, qui parentum jussu sponsalia contrahere coactus, dato sponsæ anulo, (hic sponsalium ^b ritus erat) porrigit osculum, præbet calceamentum, celebrat sponsalium diem festum. Non multo post, mortuis parentibus, statuit relicto sæculo sese divino cultui mancipare, hæc apud semetipsum recogitans: Quid agis, anima? quid in ambiguo suspensa teneris? Vanum est enim sæculum, vana sunt ejus desideria, vana gloria mundi; & quæque in eo continentur, omnia vanitas. Melius itaque eo relicto sequi Dominum, quam ejus operibus consensum præbere. His dictis tumultum sancti Martini adire constituit: sed cum circa ejus basilicam paucis diebus substitisset, ad cellulam Majori-monasterio proximam, ex qua Alaricus quidam recesserat, devotus accessit, ibique super membranis a se aptatis scripturas sanctas, ut eas legendo memoriæ commendaret, sedulus exaravit. In hac cellula, quam tantisper excavata rupe amplificaverat, jejniis, oratione, lectione maxime delectabatur, & cum a divinis officiis & oratione cessaret, scribebat interdum, ut noxias a se cogitationes excuteret. Cum vero de mutanda cellula cogitaret, id improbavit Gregorius, qui hæc narrat, asserens ex dæmonis suggestionem hoc consilium proficisci; eidemque transmisit libros de vitis Patrum & institutionibus monachorum, ut ex eorum lectione disceret, quales reclusi monachi esse debeant, & quanta cum cautela vivere. Erat ei sollicitudo præcipua Deum precari pro regibus, populis & ecclesiasticis viris. Vixit in ea cellula per annos viginti-duos, sub Eustathio abbate. Morte imminente Gregorium ad se venire rogavit, ab eoque *eulogias flagitavit*, quas ubi sumisset, hausto mero ait, se brevi ex corporeis vinculis, nempe ante diem festum paschæ, liberandum, quod quidem contigit dominica die mensis duodecimi seu Februarii, cum id mense Decembri prædixisset. Mortui corpus reliqui fratres ablutum, ac condignis indutum vestimentis, in sepulcro, quod sibi ipse in sua cella sculperat, condiderunt.

Paullo extra lineas hic commemorandi ex loci occasione Ursus & Leubadius abbares, Chlodovei Magni ejusque filiorum æquales, quorum elogium texuit Gregorius ^c episcopus Turonensis. Ursus ex urbe Cadurcina in Bituricensem pagum accessit, ibique monasteria in vicis Taurisiaco, Onia, atque Pontiviaco ædificavit. His cum præpositos imposuisset, Turonicum ingressus est pagum, & in loco Senaparia dicto cœnobium construxit, eique Leubadium præfecit. Postremo aliud instituit apud Loccias ^{*}, super fluvium Angerem ^{*} situm, cui jam Gregorii ævo castrum cognomine supereminebat. Iltic consistere decrevit cum monachis suis, qui propriis manibus victum a terra in sudore vultus sui exigebant. Quin etiam molam versabant ad triticum, panis conficiendi gratia, comminuendum, qui labor cum ei gravior videretur, molendinum in ipso Angeris alveo fabricavit ad relevandum hunc laborem. Insolitam vero fabricam cum Gotthus quidam, Alarici regis quondam familiaris, Sichlarius nomine, monasterio invideret, nec cujusvis pretii repensatione ab Urso posset extorquere; rem vi aggressus est, similem infra construendo, quæ retinendis aquis superioris motum impediret. At viri Dei fratrumque ejus preces hanc fabricam dissiparunt. Urso mortuo, qui in ejus monasteriis præpositi erant, abbatum nomen & officium, episcopis concedentibus, susceperunt, uti & Leubadius, qui apud Senapariam in magna sanctitate ac senectute vitam exegit. Hoc monasterium modo incognitum est. Loccense autem redactum est in prioratum, Belliloccensi prope Loccas abbatiæ subjectum, de qua suo loco. De aliis pagi Bituricensis monasteriis ab Urso conditis, nulla superest memoria.

Exstat in eodem pago Cella ^{*} sancti Eustitii ad Carum amnem, Ursi & Leubadii æqualis. Is apud Petrocorios ortus, a parentibus ob rei familiaris inopiam vœnum datus est abbati loci, cui Patriciacus vocabulum erat. Post viliora monasterii ministeria ad sacerdotii apicem evehctus, ex abbatis fratrumque permisso secessit in Bituricensis pagi abditissimum locum, nemoribus consitum, Prisciniacum antiquo vocabulo dictum: ubi humili casa & oratorio exstructis, pane hordeaceo, modicisque oleribus famem, & aqua profluente sitim sedabat. Ad hunc senem ^d Childebertus in Hispaniam movens cum venisset, aureos ei quinquaginta obtulit, at ille: Ad quid mihi, inquit, ista? hæc in pauperum usus largire, nam mihi haud ne-

ANN. CHR.

572.

a Greg. Tur.
lib 8. cap. 15.
& 16.

L.

Leobardus
reclusus in
Majori-mo-
nasterio.
b id. de vit.
c Patr. c. 20.

c

L I.

Ursus & Leu-
badius abbares,
c Greg. Tur.
de vit. Patr.
c. 18.* Loches.
* V'Indre.

L II.

Sanctus Eu-
stitius Cellæ
patronus.
* Cella.d Greg. Tur.
de gl. conf. c.
82.

ANN. CHR.
572.

cessaria sunt. His dictis, regi victoriam prædixit. qui reversus votivam ibidem ædificavit basilicam, in qua Eufitius post obitum sepultura donatus est. Nunc locus Cellæ vocabulum retinet, pertinetque ad patres Fulienses.

LIII.
Martini Du-
mieniſis libri
duo.

Ut ad ordinem revertar, hoc anno duo in Hispaniis celebrata sunt concilia, nempe Bracarenſe tertium, cui Martinus ejus sedis antistes præfuit, & Lucenſe secundum. Hic annus erat secundus Mironis Suevorum regis catholici, cui tum Martinus librum, hoc titulo, *Formula vita honesta*, nuncupavit. Liber exstat in Bibliotheca Patrum: at præfatio in Spicilegii tomo decimo. Ad synodum Lucensem missa est orientalium canonum collectio, quæ ab eodem Martino emendata ad codices græcos, & latinis nonnullis aucta est, distincta in duas partes, quarum una canones ad episcopum & clerum, altera ad laicos pertinentes complectitur, ut idem auctor præfatur in epistola, Nitigesio episcopo & universo concilio Lucensi inscripta.

ANN. CHR.
573.
LIV.

S. Basoli ac-
cessus Remos.
* de la Route.
a Frodoard.
lib. 2 c. 1.
* Verzy.

AD sequentem prope annum revocamus sancti Basoli adventum in cœnobium Virisiacense, quod ad radices montis Remorum infra nemus Righetii * situm erat. Hujus monasterii primordia Suavegottæ, Theoderici Austrasiorum regis conjugis secundæ, & Theudechildi eorum filiæ tribuit Albericus in chronico; idque inde colligitur, quod Suavegotta ^a tertiam partem villæ Virisiaci * ecclesiæ Remensi testamento legasse reperitur, Theudechildæ ejus filiæ postea per precariam usu-fructuario concessæ, quod argumento est, totam villam ad eas pertinuisse: cujus antea duas partes monasterio construendo forsan impenderant. Monachis istic duodenis præerat Diomerus abbas, cum Basolus eo accessit ex Aquitaniæ partibus, nempe ex territorio Lemovicino, ubi nobili genere ortus fuerat. Hanc peregrinationem beati Remigii amore aggressus est, simulque patriæ relinquendæ ac delitescendi desiderio, quod cum Ægidius, Remorum tunc antistes, cui jam antea notus erat, intellexisset, prædictum ei monasterium ad habitandum concessit. Ibidem miros brevi cum in virtute, tum in sacris litteris progressus fecit sub Comarco præceptore. Nulla ei propensior cura, quam aut in lectione, aut in sermone de Deo, aut in oratione loqui cum Deo. Caducis sæculi rebus penitus despectis, ad æterna semper anhelabat. In jejuniis assiduus, modicam mensæ communis annonam cum egenis communicabat. Sic in vita cœnobitica probatus, solitariam expetit vitam, & in montis proximi fastigio, ubi nunc ejus monasterium cernitur, cellulam cum oratorio construit, in qua per annos quadraginta seorsim vixit. Fontis vena salubris ipso orante ex filice producta, hætenus in crypta beatæ Mariæ scaturire non cessat. Sub idem tempus Sindulfus, & ipse Aquitanus, in proximo Remorum vico Alfontia * solitariam vitam agebat, solo pane & aqua contentus.

Sindulfus ere-
mita.
* Ausonce.

ANN. CHR.
574.
LV.

Agaunum di-
reptum.
Hospitius re-
clusus Nicæ.
* Nice.
b Greg. Tur.
lib. 6. c. 6.

POSTERO anno Langobardi, facta in Gallias irruptione, Agaunensi monasterio multam stragem intulerunt: sed in proximo loco a Guntchramni ducibus omnino cæsi sunt, vix quadraginta relictis. Erat tum prope urbem Nicensem * monasterium, in quo privata cellula reclusus degebat Hospitius, ^b ferreis ad cutem catenis, superinducto cilicio, constrictus, nihil aliud ad esum, quam purum panem cum paucis dactylis comedens; diebus autem quadragesimæ radices herbarum ægyptiarum a negotiatoribus allatas, quibus eremitæ illis in locis utebantur. Hic, revelante Spiritu-sancto, Langobardorum in Gallias adventum prænuntiavit, monachisque, uti & vicinis rusticis auctor fuit, ut salutis suæ fuga consulentes, se suaque omnia intra muros urbis recluderent. Cum vero ipse e cella egredi noluiſſet, eo veniunt Langobardi, & nullo invento in cellam aditu, duo ex ipsis conscenso tecto, ubi hominem catenis cilicioque onustum viderunt, hunc facinorosum & homicidii reum esse, quod ille interrogatus non negavit, minime dubitarunt. Mox unus ex illis, in ejus caput gladium vibravit: at ei dextera in ipso ictu suspensa dirigit. Tunc ejus socii pro sancto habuere, quem facinorosum reputaverant, & ab eo veniam errati postularunt. Nec mora signo crucis temerarius ille miles dexterae usum recepit, & facti pœnitens, in eodem loco monachi districtissimi vitam exegit. Aliis a dæmone arreptis itidem beneficium impensum. Cum autem vir Dei obitum suum jam imminere præsentiret, vocato ad se monasterii præposito, cellæ suæ

parietem aperiri iussit, & loci episcopum, cui Austadio nomen erat, ad se sepeliendum accersiri rogavit. In ipso mortis articulo, depositis, quibus vinctus erat, catenis, diutissime profusis lacrymis oravit: tum se se super scamnum collocans, extensis pedibus, manibus in cælum erectis, gratias agens Deo, efflavit animam.

Per idem tempus, mortua Liliola parthenonis Arelatensis abbatissa, sanctæ isti congregationi visum est, ut Rusticulam, quantumvis adolescentem, nam octodecim tantum annorum erat, ei sufficerent. Hæc vero, ætatis & vitiorum suorum causas obtendens, reluctabatur, seque proflus tanto imparem oneri, honoreque indignam dictitabat. Prævaluit nihilo minus ancillarum Dei fervens devotio, nec Rusticula valuit a teneris adhuc humeris tantum onus amovere. Hæc vero, quasi nihil hæcenus egisset, sic abstinentiæ, austeritati, & vigiliis se dedit, ut in tertium diem a cibo abstineret, cilicio corpus tegetet, & sororibus quiescentibus totum fere noctis spatium in psalmis & precibus consumeret in ecclesia. Dein, crescente supra modum sanctimonialium numero, loci oratorium amplificavit; aliaque duo de novo erexit, unum sub titulo sanctæ Crucis, alterum in honorem sancti Michaëlis, cum septenis altaribus. Erant ergo in illo parthenone quatuor basilicæ, una sancti Petri, in Rusticulæ^a actis memorata, quæ princeps videtur fuisse: altera beatæ Mariæ in sepulturam sanctimonialium: & aliæ duæ, quas modo commemorabam. Tantæ virtuti miracula non defuere: sed nec virtus, nec miracula Rusticulam ab invidia & vexatione hominum immunem præstare potuerunt. Verum id in aliud tempus reservandum.

Eodem anno contigit obitus Æmiliani Vergegiensis in Hispania abbatis. Uno ante obitum anno, cum centenarius esset, ad vitam convertitur austeriorem, ut inceptis finis non remissior esset, sed præstantior. Interim Leovigildus^b Gotthorum rex Cantabriam, in qua Vergegium exstat, ingressus, provinciæ pervasores ad ortus cædit, & provinciam non sine magna strage in suam revocat ditionem. Hanc cladem popularibus suis prædixit vir sanctus, eosque ad pænitentiam hortari non destitit: cujus oraculum cum Abundantius quidam, ut senis delirium, irrideret, propria morte a Gotthis multatus, ejus veritatem expertus est. Æmilianus mortui proximus, Asellum, sanctissimum presbyterum, collegam suum advocari curavit, atque in ejus conspectu animam exhalavit. Corpus in oratorio loci humatum, miraculis illustratum est, præcipue unius puellæ exanimis suscitatione, ob idque ejus encomiastes alterum Eliseum vocat. Librum de ejus vita sanctus Braulio Cæsaraugustanus antistes Fronimiano presbytero, haud dubie monasterii Vergegiensis, nuncupavit, professus se ejus *obedientem præceptis* ac jussis Johannis episcopi, fratris atque decessoris sui, hoc opus suscepisse *sub testificatione Cytonati abbatis venerabilis, Sophronii & Gerontii presbyterorum, atque sanctæ memoriæ Potamiæ religiosa femina*: de quibus jam supra conjecturas nostras exposuimus. Hymnum de sancto Æmiliano item edidit Braulio, ejusque basilicam versibus suis Eugenius Toletanus itidem celebravit, quos ex codice Casinensi ad calcem hujusce voluminis referemus. Uterque sancti Æmiliani miracula celebrant.

Sub annum sequentem Gregorius Magnus, abdicata Romanæ urbis præfectura, smonachum induit in sancti Andree monasterio, quod Romæ ad cliyum Scauri prius condiderat. quæ res ad memoriam insignis, atque Ordini Benedictino cum primis decora, non perfunctorie hoc loco a nobis commemoranda est. Gregorius Romæ ex prænobili Aniciorum genere, patre Gordiano, matre Silvia in lucem editus, Felicem sanctissimum pontificem, atavum^c habuit. quod de Felice tertio intelligendum Baronius probat. Adolescenti liberalibus studiis apprime erudito, inerat in prima illa ætate maturum jam studium, adhærere^d scilicet dictis majorum, & si quid dignum auditu percepisset, tenaci memoriæ commendare. Hinc ortum est ejus animo flagrans vitæ religiosæ desiderium: sed, cum id perendinando remississet, sub sæculari habitu, sub quo pietatem retinere sibi posse visum erat, animum induit pæne sæcularem. Verum in eo subinde reffloruit hæc cogitatio, novosque in ejus pectore ignes excitavit, tum ex consuetudine & colloquio religiosorum hominum, tum ex commemoratione factorum mirabilium, quæ suo tempore per sanctos viros, præcipue monachos, in Italia patrabantur. Unde mortuis^e parentibus, aut saltem Gordiano patre, cum liberam disponendarum rerum suarum haberet facul-

ANN. CHR.
574.

LVI.
Liliolæ Rusticula succedit.

^a Sacul. 2.
Bened. pag.
143. n. 17.

LVII.
S. Æmiliani obitus.
^b Johan. Biscular.

ANN. CHR.
575.
LVIII.
Gregorii Magni prima facta.
^c Greg. dial. lib. 4. c. 16.

^d Paul.
Diac. in ejus vita. n. 1.

^e id. n. 2.

ANN. CHR.
575.a Greg. Tur.
lib. 10.b Roc. Pirr.
lib. 4. parte 2.
p. 155. & seqq.c ibid. p.
164.LIX.
Monastica e-
jus professio.d Greg. Mag-
nus lib. 3. ep.
34.e id. in hom.
12. & lib. 4.
dial. c. 38.LX.
Quo anno.
f Baron. an.
581. & 583.

tatem; ex amplissimo, quod in Sicilia ei obvenerat, patrimonio sex in ea insula monasteria ^a ædificavit; septimum Romæ in ædibus paternis ad clivum Scauri sub titulo sancti Andreæ, quæ omnia congruis ad victum monachorum prædiis ac censibus abunde dotavit: quod vero e paterna hereditate reliquum erat, in pauperes erogavit. Sex illa Sicilia monasteria Rochus Pirrus ^b sita fuisse omnia in urbe vel dioecesi Panormitana censet, nempe unum sub invocatione sancti Johannis-Baptistæ, virorum: alterum puellarum sub titulo sancti Martini, exemplo sancti patris Benedicti, qui hos patronos Casinati monasterio adoptavit: tertium sanctorum Maximi & Agathæ, dictum Lucufianum: quartum sancti Theodori: quintum sancti Hadriani: sextum Prætorianum in ædibus maternis: quæ omnia Paulus diaconus apud Rochum ^c Pirrum, ad sua usque tempora *ad Dei laudem & beati Benedicti monachorum patris* perstitisse asserit. De his omnibus pro nata occasione in consequentibus agemus. Interim prætoris urbani officium strenue administrabat Gregorius; contigitque ut eo nomine Laurentii Mediolanensis episcopi, recens electi, cautioni seu formulæ fidei subscriberet, eamque calculo suo comprobaret.

Non multo post, mutato repente sæculi habitu, sancti Andreæ monasterium petiit, & ex hujus mundi naufragio nudus evasit. Ea vero fuit ab ipso tirocinio Gregorii pietas, is profectus, ut jam tunc in ipsis initiis perfectorum numero haberetur; ea porro vitæ austeritas & districtio, tum in jejuniis, tum in vigiliis & precationibus, ut in assiduas corporis, præsertim stomachi, infirmitates inciderit, & per singula pæne horarum momenta, spiritu ex viscerum dolore intercepto, animam agere videretur. Summittebat ei in dies Silvia parens legumina in argentea scutella, quam mercatori naufragium passo, verius angelo in hominis habitu stipem mendicanti, postquam monasterii nummos ad relevandam ejus inopiam expendisset, tribui jussit. Hoc in loco Johannis diaconi sententiam sequimur præ Paulo Diacono, qui ambos Gregorii parentes, antequam is monasteria condere, monasticamque vitam ipse amplecteretur, mortuos fuisse existimavit. Si quis vero Pauli auctoritatem, qui hoc factum non retulit, Johannis sententiæ præferri velit; quod hic Silviam tribuit, Gregorii nutrici adscribendum erit, quam eo adhuc pontifice vixisse colligimus ex ejus epistola ad Rusticianam ^d patriciam, e locis sacris Constantinopolim reversam: ubi *Domnam vero, inquit, illam nutricem meam; quam mihi per litteras commendatis, omnino diligo, & gravari in nullo volo.* quæ verba si metaphorice non sumantur, Gregorii nutricem etiam tunc superstitem fuisse aperte probant. Quo animo affectus in monasterio fuerit idem testatur in prologo dialogorum, ubi jam pontifex, non sine gemitu & lacrymis, meminit, qualis aliquando in monasterio fuisset: quomodo ei labentia cuncta subter essent: quantum rebus, quæ voluntur, emineret: quod nulla, nisi cælestia, soleret cogitare: quod etiam retentus corpore, ipsa jam carnis claustra contemplatione transiret: denique quod mortem quoque ipsam, quæ pæne cunctis pœna est, ut ingressum vitæ, & laboris sui præmium amaret. Ita pontifex sanctissimus juxta & modestissimus, supremæ suæ dignitati monasticam quietem animo præfererat, & monachum se fuisse adeo non superpudebat aut pænitebat, ut etiam gloriaretur. unde agens de Maximo cœnobii sui monacho, quem ipse, ait ^e, *jam monachus monachum vidi.* Rarum sane exemplum in summo viro! Non morabor in hac parte: nimium est quod intelligitur.

Vix post hunc annum rejici potest Gregorii in monasterium ingressus, quem illustrissimus Cardinalis Baronius ^f in annum octogesimum-primum differendum existimavit. Id vero ex eo conficere sibi visus est eximius annalista, quod Gregorius eo anno adhuc prætor subscripserit cautioni Laurentii episcopi Mediolanensis, initio ejus episcopatus ad papam de more missæ. atqui Laurentius hanc sedem tenuit annos, ut cum vulgatis indicibus Baronius censet, dumtaxat duodecim; eique Constantius successit anno nonagesimo-tertio, ut constat ex Gregorianis epistolis ad exarchum Italiæ & ad Johannem subdiaconum datis indictione secunda. Ex quo intelligitur, Laurentium Constantii decessorem eodem anno e vivis excessisse. Si ergo Laurentius annos tantum duodecim sedit, profecto ejus pontificatus initium locari non potest ante annum octogesimum-primum, quo proinde anno Gregorius, adhuc prætor, nondum monachus, Laurentii recens electi cautioni subscripsit. Ergo eo admodum anno factus est monachus, qui altero post anno, accepta diaconi cardinalis dignitate, Constantinopolim directus est a Pelagio Romano pontifice. adeo-

que non integro biennio privatus in monasterio vixit. Verum longe citius in monasterium se recepit Gregorius, diutiusque in eo perseveravit ante novam hanc dignitatem & legationem. Admittimus quidem ipsum adhuc prætorem Laurentii cautioni subscripsisse; ac Laurentio Constantium successisse anno nonagesimo-tertio. At plures Laurentio pontificatus annos tribuit antiquissimus index archiepiscoporum Mediolanensium, ex veterrimis illius ecclesiæ tabulis a nobis ^a editus, quam vulgati indices præferant. quippe post Frontum seu Frontonem *Laurentius episcopus sedit annos novemdecim, menses septem; obiitque duodecimo kalendas Septembris.* quos annos si ex nonagesimo-tertio, quo Constantius ei successus est, detraxeris; anno D L X X I V. Laurentii creationem, adeoque ejus cautionem ad Romanum pontificem missam, cui Gregorius prætor subscripsit, admittas necesse est. Potuit ergo Gregorius anno sequenti, hoc est septuagesimo-quinto, ingredi monasterium: in quo usque ad annum octogesimum-secundum, quo diaconus cardinalis a Pelagio pontifice, ac legatus creatus est, id est per octo annos, privatam vitam duxit. Huic sententiæ, quam ego alias, ante visos ecclesiæ Mediolanensis veteres indices, propugnaveram in Disquisitione de Gregorii ^b monachatu, subscripsere Bollandi continuatores ad vitam ipsius Gregorii: ubi Honorato Mediolanensi episcopo Laurentium, expuncto Frontone intruso, substituunt anno septuagesimo; ac paullo post Gregorium monasticam vitam amplexum fuisse sentiunt. Certe Merulus monachus, quem Gregorii in cœnobio socium ac discipulum fuisse testatur Johannes ^c diaconus, ante annos quatuordecim, quam Gregorius Dialogos scriberet, id est ante annum hujus sæculi octogesimum, e vivis excesserat, auctore ipso ^d Gregorio. Jam vero quoto ætatis anno Gregorius monasticæ professioni nomen dederit, non facile definiërim., quamquam annos minimum triginta fuerat affecutus: si quidem primos sancti Benedicti discipulos viderat, deque ejus factis interrogaverat: ex quibus Constantinus, beati viri successor, ante annum currentis sæculi sexagesimum vivere desierat.

Sub Hilarione primum, dein sub Maximiano abbatibus Gregorius monachum induisse, ac militasse dicitur apud Joannem diaconum: at Hilarionis loco Valentium reponendum esse contendit Baronius. Sane Valentium ^e sibi, suoque monasterio præfuisse Gregorius fatetur. tamen si Hilarion præcessisse potuit. Valentio successisse videtur Maximianus, qui tum, cum Gregorius legatus creatus est, Andreani ^f monasterii pater erat. Denique Petrus post annos decem eidem monasterio præerat, Dialogos scribente Gregorio, id est anno nonagesimo-tertio, certe post Gregorium ipsum, qui, ex sua legatione reversus, monasterium suum rexit, ut postea videbimus.

Quæ regula in sancti Andreæ monasterio tum viguerit, res est magnæ inter viros eruditos concertationis. Ante Baronium omnes, uno auctore excepto, quem Paulus Langius Trithemii discipulus tribus libris confutavit, Benedictinam ibidem a Gregorio institutam, ipsumque Gregorium eidem regulæ addictum fuisse unanimi consensu tradiderant, Johannes diaconus, Abbo Floriacensis, Aimoinus, sanctus Thomas Aquinas, Antoninus, alique uno agmine recentiores. Baronius vero Equitianum institutum prætulit, propterea quod Valentius, quem primum Andreani monasterii abbatem fuisse opinatus est, non e proximo Benedictinorum Lateranensi monasterio, sed ex Valeriæ cœnobio assumtus sit a Gregorio. quod illustrissimus annalista de primario sancti Equitii monasterio interpretatur, in Valeria sito, ubi Equitius multorum monasteriorum, teste Gregorio, pater exstiterat ante sanctum Benedictum. Verum falsa hæc, ut pace tanti viri dixerim, aut incerta pleraque omnia. Valentius seu Valentio, non Valentinus, Andreano quidem monasterio præfuit, ibidemque Gregorium discipulum habuit: an vero primus loci abbas fuerit, incertum; neque id evincunt Gregorii ^g verba. *Vita namque venerabilis Valentius, qui post in hac Romana urbe mihi, sicut nosti, meo quoque monasterio præfuit, prius in Valeria provincia suum monasterium rexit. Suum, inquit, monasterium, nempe ab ipso, non ab Equitio, conditum, eum ad modum quo Gregorius meum dicit Andreanum.* Immo vero sancti Andreæ monasterium ante Valentii Romam adventum exstitisse, eoque exceptum fuisse Valentium, cum Langobardorum furorem declinaret, ex consequentibus Gregorii verbis satis intelligitur. *In quo, scilicet Valentii monasterio, dum Langobardi savientes venissent, sicut ejus narratione didici, duos ejus monachos in ramis unius arboris suspenderunt, qui suspensi eodem die defuncti sunt.* Acceptus in Andreanum monasterium Valentius, postmodum eidem præfe-

ANN. CHR.
575.^a *Mus. Ital.*
to. 1. p. 111.^b *Analect.*
to. 2. p. 145.
& seq.^c *Johan diac.*
lib. 1. c. 19.^d *Dial. lib. 4.*
c. 47.L X I.
Sub quibus ab-
baribus.^e *ibid. l. 4.*

c. 27.

^f *ibid. l. 3.*
c. 36.L X I I.
Sub qua re-
gula.

non Equitii.

^g *ibid. l. 4.*

c. 27.

ANN. CHR.
575.

ctus fuit, ac Gregorium monasticis informavit disciplinis, haud scio an post Hilarionem. Hæc prima Langobardorum excursio anno septuagesimo-sexto in Italiae penetralia se effudit. nam antea in transpadana regione confederant. Ante hunc annum jam monachus erat Gregorius: certe exstabat sancti Andreae monasterium, cujus proinde abbas primus alter a Valentio fuit. In illa prima Langobardorum impressione prius obvia fuit Valeria provincia, quam ager Casinensis; prius vastata Valeriae monasteria, quam Casinense: quo a Langobardis postea everso, Casinates in Lateranensem basilicam admissi fuere. Equitius multorum in Valeria^a monasteriorum pater exstiterat. Eandem Valeriae provinciam Langobardis intrantibus, » ex monasterio reverentissimi Equitii in oratorium ad sepulcrum ejus monachi fugerunt. Cumque Langobardi sævientes in oratorium intrassent, cœperunt eosdem » monachos foras trahere, ut eos aut tormentis cruciarent, aut gladiis necarent. Verum ad monachorum preces protinus sævientes Langobardos dæmon invasit, nec » locum sanctum ulterius temerare ausi sunt, aut monachos vexare, qui omnes hoc » modo eorum manus effugerunt. Aliud ergo erat Valentii monasterium, in quo duo ejus monachi, ad ramos arboris a Langobardis suspensi, exspirarunt. Quid si Valentius monasterium suum informavit ad præscriptum regulæ Benedictinæ? quæ in vicinis Sublacensis solitudinis vigeat monasteriis duodecim, a sancto Benedicto institutis, adeoque Valeriae conterminis, ut sub ea Æquicoli, ac proinde Sublacus, a Paulo diacono comprehensi videantur. Deinde, fac Valentii monasterium unum fuisse ex illis, quæ in Valeria condiderat Equitius, cujus viva vox pro regula erat. quid prohibet, mortuo Equitio, ejus monasteria in Benedictinas leges concessisse? curante nimirum Simplicio Casinensi abbate tertio, qui parentis sui regulam in alia Italiae monasteria, ut superius^b vidimus, propagavit.

^b *Supra n. i.*

LXIII.

Sed sancti Benedicti,

Neque vero dubitari potest, quin hanc regulam nosset Gregorius ante conditum sancti Andreae monasterium, ut pote commemorante Benedicti facta in primis Constantino ejus discipulo ac successore, quem sub annum sexagesimum e vivis abiisse superius diximus. Hanc autem regulam Gregorius tanti fecit, ut eam prædicaverit *discretione præcipuam, sermone luculentam*. Quis credat, regulam, sic ei notam & approbatam, eum ceteris non prætulisse ad monachos suos instituendos? Ad hæc Gregorius eam sine dubio regulam monachis imposuit suis, quam prætulit ceteris, & cujus auctorem præ aliis, quos laudavit, patribus commendavit. Nullam vero aliam quam Benedicti regulam prædicavit sanctus Doctor, qui in libris Dialogorum virtutes & miracula sanctorum Italiae scribere aggressus, nullius tamen vitam integram accurate & ex integro refert, nisi solius Benedicti, cujus gesta toto libro secundo comprehendit, eumque iterum data occasione laudat duobus^c locis in libro quarto. Non sic in Equitium affectus fuit, quem uno libri primi capitulo^d præstringit, Petrum interlocutorem, plura de Equitio scire cupientem, remittens ad Albinum episcopum. Poteratne luculentius pontifex summus suum adversus beatum Benedictum, præ sancto Equitio & aliis, declarare studium & amorem vere filialem? Quin etiam non raro in epistolis suis^e ipsius regulæ verba in medium adducit, uti & in concilio Lateranensi, ubi hæc regulæ verba laudat, ad reprimendas monachorum evagationes: *quia omnino non expedit animabus eorum*. quæ totidem verba exstant in regulæ nostræ capite sexagesimo-sexto. Verum hæc fortasse fufius pro historiae instituto: tametsi argumenti dignitas id postulare videbatur. Aliud validissimum hanc in rem argumentum inferius adducemus ex propagatione Benedictinæ in Angliam regulæ per Augustinum illius gentis apostolum, quem Andreani monasterii sui regulis institutum dicit Gregorius in responsione ad ipsum Augustinum.

^c *ibid. l. 4.*

^e 6. & 7.

^d *lib. 1. c. 4.*

^e *Greg. l. 8.*

epist. 4. c. 39.

lib. 9. ep. 8.

LXIV.

Leander Gregorii amicus.
de Seville.

Non divellendus a Gregorio Leander, domo Hispanus, professione monachus, & ex monacho Hispalensis* episcopus, quicum Gregorius, apud regiam urbem legatum agens, magnam necessitudinem iniit. Is patre Severiano in Carthaginensi provincia genitus, germanos habuit Fulgentium Astigitanum episcopum, & Isidorum, suum postea in sede Hispalensi successorem; ac Florentinam sororem sanctimoniam. Hujus gratia regulam pro sanctimonialibus scripsit, in cujus fine prædictorum fratrum meminit his verbis. » Postremo carissimam te germanam quaeso, ut » mei orando memineris, nec junioris fratris Isidori obliviscaris: quem quia sub Dei » tuitione & tribus germanis superstitebus, ipsomet nimirum Leandro, Fulgentio & » Florentina, parentes reliquerunt communes; læti, & de ejus nihil formidantes in-

fantia ad Dominum commearunt. Matrem extra patrium solum in monasterio vitam absolvisse intelligimus ex eodem ipsius regulæ capitulo. Denique errorem meum, inquit, ipse fateor, me communem matrem sæpe allocutum, nosse cupiens, si vellet reverti ad patriam. Illa autem, quæ se noverat Dei voluntate causa inde salutis exiisse, sub divina obtestatione dicebat, nec velle se videre, nec unquam visuram illam patriam esse. & cum magnis dicebat fletibus: Peregrinatio me Deum fecit agnoscere: peregrina moriar, ut ibi sepulcrum habeam, ubi Dei cognitionem accepi. Teste Jesu, hoc in ejus expertum me fuisse desideriis memor sum, ut, etiam si diu viveret, patriam illam non reviseret. Ex quibus colligas, eam extra patriam in monasterio vixisse, forte Hispalensi, quo cum Leandro & Florentina commigraverit. Ejus nomen tam varie efferunt, ut ipsum ignorare fateamur. Leander *professione monachus* ab Isidoro fratre dicitur: at cujus monasterii, nobis latet. tamen recentioribus placet, eum in Hispalensi primum cœnobio sancti Benedicti instituto nomen dedisse; deinde in Legionensi sancti Claudii aliquamdiu commoratum, ad proprium postea monasterium rediisse: unde mortuo Stephano, aliis Davide, Hispalensi * episcopo, in illius ecclesiæ regimen sit coopratus. Id factum eo tempore, quo Hermenegildus, regni consors a patre denunciatus, Hispali sedem fixit, certe ante annum octogesimum-tertium, quo anno Leander, ait Mariana ^a, Constantinopolim ad Tiberium augustum navigavit, ex monacho Benedictino Hispalensis episcopus, singulari eruditione, morum probitate eximia, neque minori orationis suavitate & elegantia; res eo tempore comparanda miraculo.

Quam pia & salutaria Florentinæ sorori monita dederit, ex ejus regulâ manifestum est, quæ *pergrata sibi in Christo filia & sorori* inscribitur. Principio eam ad contentum terrenorum omnium hortatur. Aurum quippe & argentum de terra esse, & in terram reverti; fundos, & patrimoniorum redditus vilia & transitoria esse. porro nihil ea dignum, quidquid sub sole conspicitur: supra cælos quærendum esse, ubi præmium virginittatis inveniat. Deinde studiose ^b monet, vitandas esse laicas mulieres, uti organum satanæ. quippe quod amant, hoc suggerunt; & eas res aliorum insinuant auribus, quæ in suis desideriis versantur. Vitandos ^c perinde viros, quantumvis sanctos, ne videndi jugitate aut infameretur utriusque sanctitas, aut pereat. Lectionem ^d ejus assiduam esse debere, dividendo tempora & officia, ut, postquam legerit, oret; postquam oraverit, legat. Si quid vero manibus operandum, aut corpus reficiendum, lectio etiam ne desit. at vetus testamentum non carnaliter legendum, sed spiritali modo interpretandum. Carnium ^e usum iis competere, qui metalla effodiunt, qui in agone terreno certant, qui construunt celsorum culmina ædificiorum, vel in diversis opificiis labore corporis desudant. at virgini tantum *medicinaliter* sumendas carnes, si cogat infirmitas. qui usus alias ad id unum valet, ut miserum corpus fæce vitiorum inundet. Ne ^f velit imitari eas virgines, quæ in urbibus per cellulas demorantur: quas multimoda cura constringit prius placendi sæculo, ne fœdo prodeant amicti; & domestica oppressæ sollicitudine, dum pro vitæ subsidio satagunt, minus quæ ad Deum pertinent quærunt. ^g Perseverandum itaque in monasterio, ubi ex multarum societate proficiat, & Apostolorum teneat vitam; nec dubitet eorum assequi merita, quorum imitetur exempla. Denique si pactum, quod cum Christo pepigit, servaverit, bene agenti coronam esse repositam; & si perseveraverit, eam salvam fore. In eodem indubie parthenone versata est Florentina, in quo ejus mater vitæ supremos exegit dies; & quidem extra patrium solum. unde eam in fine monet, ne eam unquam ad genitale solum reverti sollicitet cogitatio: ubi eam, si Deus habitare voluisset, non inde ejiceret. tum, proposito matris exemplo, quæ in patriam reverti noluit; hortatur sororem cavere, quod mater timuit; & malum illud prudenter evitare, quod illa experta fugit. Florentinam quippe ea ætate inde abstractam fuisse, ut, vel si ibidem nata fuerit, non meminerit. Dolet vero quod illuc communem fratrem transmiserit Fulgentium, cujus pericula jugi formidine pertimescit. Postremo expertus asserit, sic perdidisse statum & speciem illam patriam, ut nec liber quisquam in ea supersit, nec tertia ipsa solita sit libertate fecunda, nec sine Dei judicio. Terra enim, cui cives erepti sunt, & concessi extraneo, mox ut dignitatem perdidit, caruit & fecunditate. quod intelligendum de Carthaginensi provincia, ex qua forte in Baticam * Florentina cum matre translata fuerat.

AN. CHR.
575.

* Seville.

^a Mariana
lib. 5. c. 12.

L X V.

Florentinæ sorori inscribit
regulam, cuius compendium referatur.

^b cap. 1.

^c cap. 2.

^d cap. 6.

^e cap. 15.

^f cap. 17.

^g cap. 21.

* P. Andalusie.

ANN. CHR.

575.

LXVI.

Sigiberti regis
mors, & sepul-
tura ad S. Me-
dardum.

Hoc eodem anno septuagesimo-quinto, cum Chilpericus, bello in Sigibertum fratrem redintegrato, Remorum civitatem, regni ejus caput, cepisset, ocius Sigibertus cum magno exercitu advolat, &, Guntchramno a Chilperici societate revocato, opidis ac locis, quæ circa urbem Parisiorum & Rotomagum sita erant, vastatis & occupatis, Tornacum, quo Chilpericus cum uxore ac liberis confugerat, oppugnare aggreditur, fratrisque regnum in se transferre. Germanus Parisiorum antistes, mala prospiciens, quæ ex hoc bello incumberent agro Parisiensi, iis occurrere statuit, scripta ad Brunichildem epistola, ut Sigibertum conjugem a proposito revocaret, » vulgi exponens rumorem, quasi ejus consilio & instigatione Sigibertus hanc vellet » perdere regionem. Inhonestam esse victoriam fratrem vincere, domesticas domos » humiliare, & possessionem a parentibus constructam evertere. Id vero nihil aliud » esse, quam contra semetipsum pugnare, suamque felicitatem exterminare. Verum ubi » nihil monita precesse obtinere, Germanus Sigiberto * prædixit fore, ut, si fratrem » ad necem quæreret, in foveam, quam ei parasset, secundum Salomonis sententiam » ipse corrueret. quod ita contigit apud Victoriacum * duabus a Duaco leucis: ubi, cum Sigibertus, clypeo de more impositus, loco fratris rex acclamatus fuisset; a duobus sicariis, a Fredegunde Chilperici conjugis immixtis, percussus interiit anno regni sui quarto-decimo, ætatis quadragesimo. Ejus corpus primum jussu fratris apud Lambros * vicum prope Duacum versus Atrebatem sepultum, postea in Sueffionensem sancti Medardi basilicam translatum fuit, atque humatum prope Chlotharium parentem. Sigibertum viventem ob perfectam basilicam laudat Fortunatus, his versibus sanctum Medardum compellans.

a Greg. Tur. »
lib. 4. c. 46. »

* Vitry.

* Lambros.

*En tua templa colit nimio Sigibertus amore,
Insistens operi promptus amore tui.
Culmina custodi, qui templum in culmine duxit.
Protege pro meritis qui tibi tecta dedit.*

ANN. CHR.

576.

LXVII.

S. Germani
episcopi Parisi-
ensis obitus.

Non diu superstes fuit Germanus, cui non ignotus fuit supremus ipsius finis. nam ante aliquot dies vocato ad se notario præcepit hæc scribere supra lectum suum: *Quinto kalendas Junias*. quod cum qua de causa factum esset, omnes ignorarent, mors ejus, quæ ipsomet die accidit, aperte declaravit. Sic mortis diem ob oculos positum habens vir sanctus, obiit fere octogenarius anno Childeberty junioris primo, Christi supra quingentesimum septuagesimo-sexto, ad extremum usque spiritum piis operibus occupatus. Corpus ejus in oratorio sancti Symphoriani ab se ad basilicam sanctæ Crucis ac sancti Vincentii constructo, sepulturæ mandatum est. quo cum deferretur, ad portam carceris, in quo rei tenebantur ^b inclusi, ita immotum perstitit, ut nulla vi amoveri inde potuerit, nisi solutis reis, qui ejus exsequias festivo comitatu honorarunt. Multa dehinc miracula, teste ^c Gregorio, ad ejus tumulum patrata: in his paralyticus, *qui in porticu basilicæ sancti Vincentii, in qua beatus Germanus quiescebat in corpore*, ingrediente urbem Chilperico rege, pristinum membrorum usum recepit. Ita loquitur Gregorius, propterea quod sancti Symphoriani facellum in porticu sancti Vincentii basilicæ situm est, ubi etiam nunc visitur beati Germani cenotaphium: quo ex loco amotus est nostris diebus lapis ejus sepulchralis, & sub majori altari collocatus. Scriptor libelli de translatione sancti Germani ait, cum *in porticu ecclesiæ sancti Vincentii sepultum fuisset. Cryptam sancti Symphoriani* vocat Aimoinus sub finem libri secundi de ejus miraculis; *oratorium* denique *sancti Symphoriani* Gislemarus in actis sancti Droctovei abbatis.

b Greg. Tur.

lib. 5. c. 3.

c Id. de gl.
conf. c. 90LXVIII.
Donationes ab
eo factæ.

d V. lib. 5.

n. 44. & ap-
pend.

In libro censuali Irminonis abbatis secunda manu adscriptum legitur, sanctum Germanum alodium suum in villa Vitriaco, cum vicina silva Puciole & vinea a se plantata, huic monasterio contulisse ^d *ad luminaria ecclesiæ sanctæ Crucis, sanctique Stephani protomartyris, seu sancti Vincentii levite & martyris*, ea conditione, ut quolibet anno inde persolvantur ad ipsam ecclesiam octo sextarii olei, aut viginti duæ ceræ libræ. Eiusdem loci colonos vir sanctus ingenuos esse jussit, nihilque cuiquam pendere servitii absque mandato aut consensu abbatis, aut monasterii. Exstat *ibidem inconfinio* quædam alia possessio, Valliacus nomine; aliaque procul, dicta Galliacus, quas pater ipsius beati Germani ab Ermenfrido comite comparaverat. Hæc

autem

autem sanctus antistes eidem ecclesie ad anniversarium parentum suorum concessit: quatenus annis singulis in commemoratione natalitii patris, seu genitricis sue solvant ad sepulcra eorum cereos duos, unumquemque librarum octo; & ad refectionem fratrum viginti solidos, addita interminatione excommunicationis, coram novemdecim episcopis latae in quoslibet inuales, sive esset episcopus Autisiodorensis, in cujus existunt diocesi; seu princeps Nivernensis, sub cujus ditione posita erant. Dies vero depositionis patris ejus, nomine Eleutherii, ibidem notatur kalendis Novembris; matris vero Eusebiae quinto kalendas Januarii. Librum de ejus vita scripsit Fortunatus presbyter, teste Gregorio Turonensi episcopo, quo in libro, ait idem auctor, strenuas illius virtutes legere licet. Chilpericus rex ejusdem sancti praesulis epitaphium composuisse fertur, ab Aimoino forsitan expolitum. Laudatur a Fortunato *venerabilis Flameris abba de Canone* Turonico*, qui cum manu beati Germani subscriptam accepisset epistolam, monacho suo, per duos annos decubanti eam porrexit: ea vero accepta, monachus subscriptionis ejus litteras lingua deterfit; moxque sanatus est: sicque atramenti pictura cuncta vicit unguenta, inquit Fortunatus. Maximus abbas, laudatus a Gregorio^a Turonensi, construxerat sub initia saeculi quinti monasterium Cainonense, in collegiatam postea ecclesiam conversum. De translatione corporis sancti Germani interiorem in basilicam sanctae Crucis agendum saeculo Christi octavo.

ANN CHR.
576.

Cainonense
monasterium.
* *Chinon.*

^a *Greg. Tur.
de gl. Conf. c.
22.*

NON multo post ejus obitum Bertichramnus Cenomannorum episcopus, qui ab eo in ecclesiasticis ritibus institutus, atque ad sacros ordines provectus fuerat, cellulam seu monasterium apud Cenomannos ultra fluvium Sartae in honorem magistri sui domni Germani, Parisiacae civitatis insignis praesulis, condidit, dotavitque: ubi *monachos sub regula degentes constituit*, hospitali pauperum atque nobilium ibidem instituto, ut in actis^b episcoporum Cenomannensium legitur. Praeclara est ejusdem beati Germani commemoratio in testamento ipsius Bertichramni, cujus verba^c huc referre juvat. Basilicae domni & peculiaris patrini mei Germani episcopi, qui me dulcissime enutrivit, & sua sancta oratione, ac si indignum, ad sacerdotii honorem perduxit, si supersistit in basilica domni Vincentii, ubi sanctum ejus corpusculum requiescit, dono inibi in honore sepulturae suae villam Bobanæ, quae est in terraturio Stampense super fluvio Colla*, quam mihi gloriosus dominus Chlotharius rex suo munere contulit: ut si semper corpus ejus in basilica nova, quam inclitus Chilpericus quondam rex construxit, si convenerit ut inibi transferatur, villa ipsa, ubi semper ejus corpus fuerit, semper ibi deserviat, & ipse sanctus pontifex pro meis facinoribus deprecari dignetur. Rogo abbatem loci illius, ut nomen meum in libro vitae recitetur, id est in necrologio monasterii. In consequentibus^d Bertichramnus basilicae sancti Germani, quam apud Cenomannos aedificaverat, ubi & monachos instituerat, quasdam villas attribuit. Nunc locus redactus est in parocialem ecclesiam suburbanam. Ex superioribus patet, sancti Vincentii basilicam a Chilperico rege innovatam fuisse, in qua is cum Fredegunde regina humatus est; ibique visuntur hactenus eorum tumuli; Chilperici quidem cum ejus effigie ab annis fere sexcentis sculpta; Fredegundis vero primarius, cum ejus itidem effigie, ex tessellis lapidum & aurichalci segminibus adumbrata, coronam in capite gestantis cum liliis, & sceptrum in manu, desinens in florem lilii agrestis. Ex antiqua illa Chilperici basilica supersunt forte statuae illae bis quaternae, quae ad majorem basilicae portam hodie quoque cernuntur: quarum quatuor priores, ingredientibus ad laevam, sanctum Germanum in habitu pontificali, duosque reges cum regina intermedia repraesentant, omnes cum regia corona: quatuor vero aliae exhibent tres itidem reges, cum una regina, quae penultimo loco est. Omnes uno excepto dextrae partis reges, circulares habent caelatum coronas, uti & beatus Germanus, praeter regiam. Proximus a sancto Germano rex in manu tenet sceptrum cum aquila expansis alis in fastigio sceptri: secundus vero ex altera parte gerit librum ad pectus. Ille mihi videtur non alius esse quam Chlodoveus Magnus: hic Childebertus, primus basilicae & monasterii auctor: cui Ultrogottha ejus uxor adhæret, Chlodoveo autem Chrothildis; utraque cum longis capillorum cirris. Primus e parte dextra, qui sine circulari corona, forte ipse est Chilpericus basilicae instaurator, qui, quod adhuc viveret, solam habet in fronte coronam regiam, ut ceteri, non calicam. Denique duo postremi ex utraque parte

ANN. CHR.
L X I X.
577.

Bertichramnus
episcopus quid
pro S. Germa-
no egerit.

^b *Analect.
20. 3. p. 109.*
^c *ibid. p. 121.*

^d *Colle.*

^d *ib. p. 133.*

ANN. CHR.

577.

L X X.

Eleutherii ab-

batis gesta.

a Greg. M.

lib. 3. dial.

c. 33.

reges forsan fuerint Chlodomirus & Chlotharius, Childeberti fratres. Totum id melius sequens figura explicabit, quam Ruinartus noster in appendice ad Gregorii Turonensis episcopi opera jam exhibuit.

Redeo ad sancti Andreae monasterium Romanum, in quo Eleutherius, vir sanctus, diu^a cum Gregorio conversatus est, ibique defunctus. Is pater monasterii beati Marci evangelistae, quod juxta muros Spoletanae urbis situm erat, vir tantae pietatis & compunctionis fuit, ut fletuum suorum merito mortuum suscitasse referatur; Gregorio jejunandi in sabbato sancto gratiam caelitus impetrasse, aliaque multa miracula patrasse. Cum aliquando iter agendo in quoddam virginum monasterium pervenisset, ibique alterius diversorii defectu fuisset hospitatus; puer quidam a daemone vexatus in ejus lecto, ipso inscio, positus est, atque hoc pacto a daemone infestatione liberatus. Eo in monasterium secum adducto, Eleutherius, quod de ejus salute immodice coram fratribus laetando, tantisper se extulisset, daemone in puerum infestationem denuo accersivit; ob idque summo opere dolens, fratres quidquam cibi sumere non ante permisit, quam precibus suis denuo infestum hostem effugassent. Sic quia pondus miraculi solus portare non potuit, divisum cum fratribus melius portavit. Eidem germanus erat sanguine ac religione frater, Johannes^b nomine, qui suum fratribus obitum ante dies quatuordecim praenuntiavit. quod quidem ita contigit psallenti cum fratribus, postquam *dominici corporis & sanguinis mysterium* percepisset, vocato secum Urso alterius coenobii monacho. Savientibus in Spoletanas partes Langobardis, Eleutherius Romam accessit, admissusque est in sancti Andreae monasterium a Gregorio: qui, cum ex frequenti^c virium lapsu animam singulis pane momentis agere videretur, ciboque saepius refici indigeret; magnopere dolens, quod in ipso paschalis sollemnitatis pervigilio, id est sacratissimo sabbato, quo omnes, etiam *parvuli* jejunium servare solent, ipse jejunare non posset, Eleutherium interpellavit, ut hanc ei gratiam a Deo impetraret. Nec mora, in oratorium una cum Gregorio ingressus, cum lacrymis preces fudit, & jejunandi tantam Gregorio facultatem obtinuit, ut facile in crastinum protrahere jejunium valuisset. Eiusdem Spoletani sancti Marci monasterii abbas erat Stephanus, de quo Gregorius Anthemio^d Neapolitano subdiacono scribit, ut eidem monasterio massam Veneris, in Campaniae territorio Minturnensi sitam, quam ei Benedictus papa jam reddi praecerat, restitui curet. Eidem loco praefuit saeculo decimo labente sanctus Maiolus abbas Cluniacensis: sed tandem, quae rerum vicissitudo est, sub medium saeculum tertium-decimum abbas & monachi ibidem defecerunt.

b Id. lib. 4.
c. 35.

c Id. lib. 3.
c. 33.

d Id. lib. 7.
ind. 2. ep. 29.

L X X I.
Anastasio ab-
bas, & Nonno-
sus praepositus.
e Id. lib. 1.
dial. c. 8.

f Ib. c. 7.

Eodem tempore prope Soractem montem Anastasius^e abbas monasterii Suppen-toniensis florebat. qui cum Romanae ecclesiae notarius esset, soli Deo vacare cupiens, scrinio suo monasticam vitam praetulit. Paullo ante obitum ex nomine caelitus vocatus, septem alios fratres itidem post se brevi morituros intellexit. Porro Anastasio animam agenti quidam ejusdem monasterii frater cum lacrymis supplicavit, ut ne se ultra dies septem in mundo superstitem relinqueret: obtinuitque quod flagitaverat. Anastasii discipulus erat Laurio monachus, cujus relatione Gregorius^f acceperat, quod de Nonnosus Soractensis monasterii praeposito narrat. Nonnosus Anastasio, non magis propinquitate loci, quam morum ac virtutis studiis conjunctus, sub asperrimo sui monasterii vivens patre, ejus duritiam mira semper aequanimitate tolerabat. Is saxum ingens, quod horto amplificando impedimentum erat, precibus loco movit, & vitream lampadem in frustra sectam refecit, sancti Gregorii Thaumaturgi factum in uno imitatus, in altero virtutem sancti Donati episcopi Aretiensis, qui fractum calicem pristinae integritati restituit. Forte deficiente oleo, olivarumque in monasterio messe, abbati ejus visum fuerat, ut fratres ad colligendas extraneorum olivas conducti mitterentur, ut ex labore suo aliquid olei ad usum monasterii reportarent. Id vero ne fieret Nonnosus cum magna apud abbatem modestia intercessit: ne egressi e monasterio fratres, dum lucra olei quaererent, animarum suarum damna paterentur. Paucis vero monasterii olivis sub prelum missis, parvum inde vasculum impletum ad altare afferri jussit; factaque oratione tantum olei accepit, quantum replendis vacuis vasis satis esset. Gregorius in epistola^g ad Maximianum Syracusanum episcopum ait, se oblitum esse eorum, quae is *de domno Nonnosus abbate, qui juxta domnum Anastasium de Pentumis fuit*, sibi retulerat; eaque rursus ex eo rescire cupit. Hic duplex error, & quod Nonnosum abbatem vo-

g Id. lib. 2.
ind. 11. ep. 50.

Conspectus majoris Portæ Basilicæ S^ti Germani à Pratis.

ANN. CE
577.
LXX.
Eleutherii &
batis gesta.
a Greg A
lib. 3. dial.
c. 33.

-b Id. lib. 4
c. 35.

c. Id. lib.
c. 33.

d Id. lib. 7
ind. 2. ep. 29.

LXXI.
Anastafius at
bas, & Nonne
sus præpositus
e Id. lib. 1
dial. c. 8.

f Ib. c. 7.

g Id. lib. 2.
ind. II. ep. 50.

cet, qui tantum præpositus fuit; & quod *Pentumis* pro *Suppentonia* scribat. quod utrumque erratum in libro primo dialogorum Gregorius emendavit. *Suppentonia* nunc *Castellum-sancti-Eliæ* vocatur, ibique exstat nobilis & vetus ecclesia, sub titulo sancti Eliæ atque sancti Anastasii abbatis Deo dicata. *Soraçtense* monasterium *Carolomanni* principis secessu postea nobilitatum est.

Hoc ipso anno quem præ manibus habemus, *Meroveus* *Chilperici* filius, *Brunichildem* amitam post *Sigiberti* patris sui mortem, in matrimonium duxit citra consensum patris, qui, stimulante *Fredegunde*, ob id vehementer in eum excandescens eum tonderi iussit, mutataque a veste, qua clericis uti mos est, presbyterum ordinari, atque in *Aninsulense* sancti *Carilefi* apud *Cenomannos* cœnobium recludi, us ibi sacerdotali erudiretur regula. quod indicio est, monachos tum clericalibus muniis assuetos, eorumque monasteria, veluti totidem clericorum seminaria fuisse. unde *Gregorius* *Turonum* antistes monachos non raro simpliciter clericos vocat; idemque est apud ipsum clericum fieri, ac monastica donari tonsura. *Gallus* videtur fuisse ad hoc usque tempus ejus loci abbas: sed quis ei successerit ante *Sigrannum*, sancti *Siviardi* patrem ac decessorem, ignoramus. *Meroveus*, *Aninsula* fuga^b elapsus, *Turonos* ad tumulum sancti *Martini* se recipere statuit: sed *Chilperici* iussu obseratis foribus, uno relicto ostio, per quod clerici, id est monachi, ad celebrandum officium ingrederentur; in *Campaniam Remensem* se subduxit, tum a *Tarabannensibus* * dolose de sua salute sollicitatus ad eos confugit: verum ab eis circumventus, demum necatus est, sive id factum dolo *Fredegundis*, sive, quod hæc in vulgus spargebat, sibi necem *Meroveus* ipse consciverit per *Gailenum* familiarem suum, ne in manus adversariorum incideret. Verum hæc forte trucidis ac subdolæ reginæ artes erant, quæ pari modo^c *Chlodoveum*, *Chilperici* alterum filium, quem ipsa in carcere cædi præceperat, sibi manus intulisse jactavit in vulgus. *Prætextatus* episcopus *Rotomagensis*, cujus ex sacro fonte spiritualis filius erat *Meroveus*, in iudicium coram episcopis, quod *Meroveum* cum *Brunichilde* copulasset, vocatus, synodo apud *Parisiis* in basilica sancti *Petri*, jubente rege, coacta, cum nullum episcoporum, præter *Gregorium* episcopum *Turonensem*, defensorem haberet, excogitati in *Chilpericum* homicidii reum se mentitus, id agentibus ejus adversariis, quasi sub humilitatis specie, criminis sibi falso imputati pœna hoc pacto ab ipso esset amolienda, custodiæ traditur: ex qua cum se proripuisset, in insulam prope *Constantiam* * est relegatus, subrogato in ejus locum *Melanio*.

ANN. CHR.
577.

LXXII.
Meroveus *Aninsulæ* tonsus.

» a *Greg. Tur.*
lib. 5. c. 14.

b. *ibid.* c. 19.

* *de Terovano.*

c *Greg. Tur.*
lib. 5. c. 40.

* *Comence.*

Sequenti anno synodus *Autisiodori* ab *Aunachario* seu *Aunario* ejus urbis episcopo celebrata fuit, cui abbates septem absque monasteriorum suorum designatione subscripserunt, *Winebaudus*, *Baudovius*, *Francolus*, *Cæsarius*, *Desideratus*, *Amandus*, & *Tegridus*. In actis episcoporum *Autisiodorensium*,^d octo recensentur abbates: nempe *Winebaudus*, *Cæsarius*, *Desideratus*, *Baudoveus*, *Frannulfus*, *Tegridus*, *Gregorius*, & *Amandus*: ut in codicibus emendatioribus legitur. *Ibidem* etiam recensentur monasteria, basilicæ, & ecclesiæ parœciales, quæ certis diebus ad majorem sancti *Stephani* ecclesiam, divini officii celebrandi causa, convenire debebant, ex ipsius *Aunarii* præscripto: in quibus memorantur monasteria octo, scilicet monasterium domni *Mariani*, quod sanctus *Germanus* in honorem sanctorum^e martyrum *Cosmæ* & *Damiani* construxerat, a corpore & tumulo sancti *Mariani*, qui ibidem monachus postea fuit, nuncupatum: secundum monasterium *Wlfini*; tertium *Decimiacense* ad sanctum *Cyricum*, qui locus est in pago *Avalonensi*: quartum *Fontanetense*, situm ad vicum *Fontanetum* *, ubi *Ludovici* augusti filii de summa rerum dimicarunt: quintum *Cotiacense* *Ad-sanctos*, mendose in editis *Coacense*, quod sanctus *Germanus*, ejusdem urbis pontifex sanctissimus, apud locum *Cotiacum* in honorem sanctorum *Prisci*, aliorumque martyrum condidisse^f memoratur, ab *Hunnis*, id est *Sarracenis*, postea destructum, & in solitudinem redactum: sextum monasterium *Sessiacense* *, duodecim ab urbe *leucis*, nunc prioratus abbatiæ sancti *Germani* subjectus: septimum *Manuacense*; octavum monasterium, quod vocabant *Varennas*. Ad hæc multæ aliæ ibidem memorantur basilicæ, quarum nonnullæ monachorum erant, sic dictæ, quod ceteris nobiliores essent. qualis erat basilica domni *Germani*, sic etiam sanctos tunc appellabant; & basilica domni *Juliani*, quæ tunc virorum erat, sed postea conversa in usus sanctimonialium a *Palladio* episcopo,

ANN. CHR.
578.

LXXIII.
Abbatibus octo in synodo *Autisiodorensi*.
d *Bibl. nova*
Labbe to. 1. p. 421.

Monasteria illius diœcesis.
c *ibid.* p. 415.

* *Fontenay.*

f *ibid.* p. 416.
* *Saissy les bois.*

ANN CHR.
578.

ut suo loco dicturi sumus. In hoc numero etiam erant, ut quidem puto, basilica domni Amatoris, nunc ecclesia parœcialis in urbe; & basilica sancti Petri apostoli, quæ modo canonicorum regularium. Quibus ex his monasteriis præfecti fuerint octo illi, qui hoc anno subscribere synodo Autisiodorensi, abbates, divinare non licet, præter Winebaudum basilicæ sancti Germani abbatem: cui videtur successisse Palladius, postmodum factus episcopus Autisiodorensis. Niginaldus abbas præerat basilicæ domni Juliani martyris tempore Desiderii episcopi, qui medius sedit inter Aunacharium & Palladium. His addè basilicam domni Martini, quod monasterium puellarum ultra fluvium Icaunæ constructum dicitur in actis ipsius Desiderii. Ad ejusdem fluminis ripam extra urbem situm erat sancti Mariani cœnobium, nunc solo penitus æquatum. Hujus loci cœnobita erat Robertus monachus, cujus chronologia sub titulo monachi Autisiodorensis jam dudum typis vulgata est. In his mentio fit de Drogia * vico pagi Autisiodorensis, in quo situm erat Fontis-rogi monasterium à sancto Romano constructum: quod tunc forte jam destructum erat, ac sancti Romani abbatis corpus Autisiodorum delatum: primo quidem in ecclesia ^a sancti Amatoris honorifice conditum; dein, Heribaldo episcopo Autisiodorensi ecclesiæ præsidente, in basilicam sancti Germani, rogatu monachorum translatum. His præmissis, ad majorem eorum illustrationem prædictum Aunacharii constitutum referre juvat, omissis ruralibus ecclesiis, quæ singulis diebus, post kalendas cujusque mensis, rogationes cum clero & populo suo facere debebant, prima die in civitate inchoandas cum clero item & populo: sed ita ut per duodecim mensium capita eadem litaniam seorsim celebrarentur hoc ordine, quem nusquam alibi ante hoc tempus forte reperias, tametsi in antiquioribus martyrologiis ubique initio cujusque mensis præscribitur, *Litaniis indicendas*. quod longo post tempore sancivit ^b concilium decimum-septimum Toletanum. Aunacharii constitutio sic habet.

* *Droz.*

^a *Sec. I.*
Bened. p. 85.
¶ 87.

^b *V. infra lib.*
13. n. 41. &
lib. 18. n. 28.

Kalendis Januarii basilica domni Germani.
Kalendis Februarii basilica domni Amatoris.
Kalendis Martii monasterium domni Mariani.
Kalendis Aprilis basilica sancti Petri apostoli.
Kalendis Maii basilica domni Valeriani & monasterium Vulfini.
Kalendis Junii basilica domni Martini.
Kalendis Julii basilica domni Juliani,
Kalendis Augusti monasterium Decimiacense ad sanctum Cyricum.
Kalendis Septembris monasterium Fontanetense,
Kalendis Octobris monasterium Cotiacense Ad-sanctos.
Kalendis Novembris monasterium Sessiacense.
Kalendis Decembris monasterium Manuacense.

Pari vero conditione instituit Aunacharius, *ut omnibus dominicis diebus ab universis archipresbyteris & abbatibus vigilia in propriis locis fiant, hoc est a die sancto Pasche usque ad kalendas Octobris, a primo sero usque ad illucescentem diem; (vide majorum nostrorum religionem:) a kalendis vtro Octobris usque ad natalem Domini a gallorum cantu; & a natale Domini usque in pascha a media nocte.*

Item constituit, a quibus vigilia in ecclesia sancti Stephani in civitate cum abbatibus celebrentur.

Dominica nocte, basilica domni Germani, ac monasterium Decimiacense.
Secunda feria, basilica domni Amatoris, & monasterium Fontanetense.
Tertia feria, monasterium, quod dominus Germanus construxit, ubi sanctus Marianus requiescit; simulque Sessiacus.
Quarta feria, basilica sancti Petri, & monasterium Manuacense.
Quinta feria, basilica domni Martini, & monasterium Vulfini.
Sexta feria, basilica domni Valeriani, & monasterium quod dicitur Varennas.

Post hæc idem auctor anonymus agit de synodo ab Aunachario celebrata, cui post ipsum subscripti referuntur octo abbates, videlicet Winebaudus, Desideratus, Framnulfus, Gregorius, Amandus, Cæsarius, Baudoveus, & Tegrinus: tametsi in vulgatis synodi actis, ut jam dixi, septem tantum memorantur, omissio Gregorio: & loco Framnulfi Francolus ponitur. In hac synodo editi sunt canones quadraginta-quinque,

in quibus multa sunt observatione digna. Canone xxvi. statuitur, ut si quis abbas mulierem in monasterium ingredi permiserit, aut festivitates aliquas ibi spectare; tribus mensibus in alio monasterio retrudatur, pane & aqua contentus. Canon xxxvi. vetat, ne mulier nuda manu eucharistiam accipiat, sed *dominicalem* suam habeat in manu, quando communicat; ut canone quadragesimo-secundo præcipitur. Morem hunc antiquiorem esse probat Cæsarius Arelatensis episcopus in quodam sermone, qui exstat in appendice sermonum sancti Augustini, ^a novæ editionis. *Omnes viri, inquit, quando ad altare accessuri sunt, lavant manus suas: & omnes mulieres nitida exhibent lintamina, ubi corpus Christi accipiant.*

Aunacharii pontificatu Walaricus Arvernus ex Autumensi monasterio Autisiodorum accessit, ibique admissus est *in monasterium beati quondam antistitis Unacharii*: ut in ipsius Walarici actis legitur, *quod in suburbano ipsius civitatis, in quodam est viridario constructum.* Id intelligendum de monasterio sancti Germani, cujus basilicam Aunacharius, teste Herrico ^b monacho, *magnificis prædiis locupletavit*, mortuus kalendis Octobris post regiminis annos fere quatuor & quadraginta; ibidemque sepultus ad pedes sancti Germani. Actum est superius ^{*} de Autumensi apud Arvernens monasterio, ubi Walaricus sub avunculi sui disciplina educatus, inde abduci nulla patris arte potuit. Victus demum abbas adolescentis constantia, censuit non abjiciendum esse, quod sibi a Deo datum fuerat; eumque unanimi fratrum consensu *intra monasterii septa, ad clericatus officium admisit.* Hic vero postea parentum consuetudinem fugere satius ducens, ad prædictum sancti Germani cœnobium se recepit, cui tunc Winebaudus abbas præerat. Istic cum in artissimis jejuniis, vigiliis & precibus cælestem ageret vitam, eum convenit vir quidam genere atque opibus præpotens, nomine Bobo, virtutum ejus fama adductus: quem adeo monitis ac colloquiis suis ad pietatem & ad sæculi contemptum animavit, ut illum in Luxoviense monasterium, quod tum celebrari cœperat, secum pertraxerit.

Pane omiseram observare hoc loco decreta, quæ ad rem monasticam sancita sunt in prædicta synodo Autisiodorensi: nempe ^c abbatem, qui monachi sui crimina non emendat aut non denuntiat, in aliud monasterium ad agendam pœnitentiam retrudendum. Non licere ^d abbati aut monacho ad nuptias ire; neque ^e filios de baptismo habere. Abbatem ^f vero, qui mulierem in monasterium suum ingredi permiserit, etiam ad spectandas aliquas festivitates, tribus mensibus in aliud monasterium retrudendum, pane & aqua contentum. ubi monasterii nomine basilica, ut alibi diximus, comprehenditur, utpote cum mulieres ad spectandas sollempnitates, quæ non nisi in ecclesia celebrantur, admitti prohibentur. Hinc Gregorius Magnus non uno in loco vetat episcopis cathedram seu stationem suam instituere in monasteriis, ne in servorum Dei recessibus quies ac solitudo interturbentur. Hæc tamen disciplina generalis non erat, ut inferius ^g videbimus. Observatione dignæ sunt Pelagii papæ epistolæ duæ ad Aunarium, qui ab ipso *sanctuarium*, id est brandea seu pannos ex tumulis ^h apostolorum petierat pro novis ecclesiis, quæ tum complures in his partibus construebantur. Petenti annuit pontifex: at queritur, quod Aunarius Italiæ calamitatibus non compatiatur, & quod Francorum reges ad opem ei ferendam non excitet.

Postero anno Salonius Ebredunensis, & Sagittarius Vapincensis episcopi, qui pridem in synodo Lugdunensi ob varia crimina damnati fuerant, sed Johannis papæ tertii interventu sedibus suis postmodum restituti; cum ad ingenium & pristina scelera rediissent, ac læsæ majestatis præterea insimularentur, in concilio ⁱ Cabilonensi, jussu Guntchramni regis convocato, episcopatu dejecti, atque in suburbana sancti Marcelli basilicam sub custodia detrusi sunt, inde postea fuga elapsi. Hæc est insignis illa basilica trans Ararim ^{*} in vico Ubiliaco sita prope ^{*} Cabilonum civitatem, ubi Guntchramnus, posthabitis Aurelianis, regni sedem fixerat. quæ quidem basilica ab eodem Guntchramno condita est ante hunc annum, ut patet ex hoc loco: tamen Fredegarius id factum memorat post annos sex, id est Guntchramni regis vicesimo-quarto. Verba ejus huc ^k adscribo. *Anno vicesimo-quarto regni, divino amore tactus, ecclesiam beati Marcelli, ubi ipse pretiosus requiescit in corpore, quæ in suburbano quidem Cabilonense, sed in Sequanorum est territorio, mirifice & sollerter edificari jussit; ibique monachos congregans, monasterium condi-*

ANN. CHR.
578.

^a Appendice
serm. 229. n.
5.

LXXIV.
Valaricus
Autisiodori ad-
missus.

^b ibid. p. 565.

^{*} lib. 4. c.
37.

LXXV.
Autisiodorensis
synodi statu-
tura.

^c c Can. 23.
^d d Can. 24.
^e e Can. 25.
^f f Can. 26.

^g infra lib.
8. n. 49.

^h V. supra
lib. 6. n. 6.

ANN. CHR.
579.

LXXVI.
S. Marcelli
monasterii Cabi-
lonensis origo per Gunt-
chramnum.

ⁱ Greg. Tur.
lib. 5. c. 28.

^{*} la Saone.
^{*} Chalon sup
Saone.

^k Fredeg.
chron. c. 1.

ANN. CHR.
579.

dit, ipsamque ecclesiam rebus plurimis ditavit. Addit idem auctor, Guntchramnum, quadraginta episcoporum coacto concilio, instituta monasterii sanctorum Agaunensium, quæ, jubente Sigismundo Burgundionum rege, Avitus Viennensis aliique episcopi comprobaverant, confirmanda, & monachis sancti Marcelli tradenda curavisse. quod forte referendum ad Matisconense concilium secundum ipso anno convocatum, in quo episcopi amplius quadraginta interfuerunt. Paulus Warnefridi auctor ^a est, eundem regem ciborium solidum ex auro, id est umbellam, miræ magnitudinis & eximii ponderis fecisse, multisque illud pretiosissimis gemmis decorasse; atque Jerosolymam in sepulcrum Domini mittere voluisse: quod cum ob itineris pericula & difficultatem facere minime potuisset, Cabiloni super corpus beati Marcelli martyris id ponendum curavisse: ubi Pauli diaconi ætate adhuc visebatur, ætate vero Aimoini Floriacensis monachi non amplius exstabat. Quo pacto, a quibusve operis constructæ sint aliæ monasterii partes, legitur in veteri instrumento apud San-Julianum: ubi singulis vicis, qui monasterio a rege attributi fuerant, „ singulæ monasterii officinæ construendæ assignantur: nempe ut ibi manentes servi „ hospitale construant: solarium vero, id est superius conclave, cum caminata illi de „ Gergeiaco & de Alciaco faciant: illi autem de Mercureis & de Canopis lobiam „ ædificent, id est porticum seu deambulatorium. De Floriaco quoque introitus ec- „ clesię & secretarii atque thesauri, monachi ibidem demorantes operatores mittant. „ Illi de Vermiacio ad claustrum introitum præparandum dirigantur. Porticum sancti „ Petri illi de Rosiaco dimidiam; illi de Berineis, & de Tapariaco, & de Blaico di- „ midiam partem. Cellarium illi de Areo, & de Ogniaco, & de Liliaco construant. „ Qui vero Frenis & Lingis habitant, refectorium faciant: & de Scociolis, & de „ Oriengiis, & de Aquis cetera peragant necessaria. Hactenus vetus instrumentum Guntchramno ipsi adscriptum, idcirco a me relatum, quod ex eo & veteres monasteriorum officinæ, & ritus in earum constructione olim servatus intelligatur..

LXXVII.

Idem in S.
Benignum mu-
nificus.

^b Chron. S.
Benigni. to. 1.
Spizil. p. 370.
^{*} Lavé.
^{*} l'Ouche.

Non solum in sancti Marcelli basilicam munificus fuit Guntchramnus, sed anno regni sui vicesimo-tertio, ut habetur in chronico sancti Benigni, cum videret nullos sibi liberos mares superesse, opes suas in egenos impendit, & in monasteria; atque in primis basilicæ ^b sancti Benigni martyris vicum Elariacum ^{*} ad Oscaram ^{*} fluvium cum agris & servis plurimis ad victum monachorum contulit, ut pro sua ac futurorum regum salute, totiusque regni statu Deum precarentur. Insuper decrevit, ut, quemadmodum in monasterio Agaunensi fieri solebat, die nocteque in hac basilica sine intermissione Deo psalleretur. quod institutum ne temporis diuturnitate solveretur, pio principi placuisse dicitur, ut abbates Agaunenses monasterii Benigniani rectores essent ac veluti procuratores; essetque e duabus una veluti congregatio; unusque utrobique ordo, id est una vivendi norma, servaretur. Idem etiam de cœnobio sancti Marcelli Guntchramnus statuuisse fertur in eodem chronico. Apollinarem vero simul & monasterii Agaunensis, & sancti Benigni abbatem fuisse, immo etiam & sancti Apri apud Tullum-Leucorum. Denique Apollinaris successores utriusque loci diu curam habuisse. unde sancti Benigni monasterio multæ in illis partibus accreverint prædiorum possessiones, ut in eundo & redeundo abbates, eorumque domestici ea loca ad hospitandum obvia haberent. Et quidem donatio Elariaci per Guntchramnum constat tum ex perpetua loci possessione aliisque documentis, tum ex placito ^c Chlotharii tertii, Elariacum sancto Benigno confirmantis anno regni sui octavo, agente Wlfechramno abbate, cujus *antecessor* Richimarum ibidem appellatur, Bertoaldo episcopo Lingonensi. Ut vero constet quod ait chronographus, Agaunensis & sancti Benigni monasteriorum aliquanto tempore unos & eosdem fuisse abbates, non facile assenserim. Exstat apud Perardum ^d charta Godini cujusdam & Lantrudis uxoris suæ, quasdam possessiones suas in vico Albiniano tradentium sancto Benigno anno septimo-decimo Chilperici regis, eodem utriusque Christi anno, quem modo præ manibus habemus: qua in charta Boloneus abbas huic monasterio tum præfuisse memoratur, Apollinaris forte successor, qui ambo in vulgato Agaunensium abbatum catalogo locum non habent. Immo neque Gudinus, qui anno quarto-decimo Theoderici regis, Mietio episcopo Lingonensi, hanc abbatiam regebat: neque denique Richimarum aut Wlfechramnus unus post alterum ejus successores. Falsus est itaque chronographus, Guntchramni diplomate forsan male intellecto, qui, ut inter Agaunenses & Benignianos mona-

^c Perard.
monum. Bur-
gund. pag. 6.

^d *ibid.* pag. 5.

chos perpetuum fœdus stabiliret, id statuit, ut abbas utriusvis loci non aliter utrobique haberetur, quam si unus idemque esset utrobique rector. quod de unico utriusque loci abbate chronographus perperam interpretatus est. Prædictis Godini litteris subscripsit Agilbertus abbas: sed cuius loci, ignoramus.

ANN. CHR.
579.

Ad Elariacum quod attinet, qui locus est ad muros urbis Divionis, traditus fuit processu temporis virginibus Deo sacratis, quæ istic sub sancti Benigni abbatis jurisdictione debebant pontificatu Gregorii septimi: cuius loci abbatissa fuit sæculo sequenti uxor Guidonis, primogeniti fratris sancti Bernardi Abbatis Claravallensis. Postea nescio quo casu, denuo rediit in usum monachorum, existitque ad nostros usque dies prioratus conventualis.

Elariacensis
cella.

De suburbano apud Tullum-Leucorum sancti Apri * monasterio antiquam habemus notitiam ex testimonio chronographi sancti Benigni anonymi, qui ait, Apollinarem Benignianum etiam sancti Apri apud Tullum fuisse abbatem, prout hujus loci monachi in antiquis se invenisse scriniis referebant. Certe hoc sancti Apri cœnobium longe ante sæculum nonum existabat, quo tempore Frotharius episcopus pæne collapsum, & monachis rebusque omnibus destitutum, denuo erexit ac dotavit. In actis episcoporum Tullensium nondum editis, sanctus Aper septimus illius urbis episcopus fuisse dicitur, & septem annis hanc sedem tenuisse, ejusque depositionem xvi kalendas Octobris celebrari in ejusdem civitatis suburbio, humatus in ecclesia, quam ipse a fundamentis construere cœpit. Hæc est ecclesia nunc ejus nomine insignita cum adjuncto monasterio, quod multorum Tullensium episcoporum conditorium fuit. Quod vero subdit auctor ille anonymus, qui librum de gestis episcoporum Tullensium scripsit, sanctum Aprum vixisse tempore Hadriani imperatoris; longe falsus est ex loco male intellecto vitæ ejusdem sancti pontificis, ubi legitur eum ad Cabilonensium urbem profectum reperisse in carcere tres reos catenis vinctos, & pro eis intercessisse apud *Hadrianum*, qui per id temporis officium judicis illic exercebat; sed repulsam passum a Deo impetrasse, ut claustra carceris dissilirent, & vincula, quibus rei constrikti erant, rumparentur. ubi quod Hadriano judici tribuit antiquus ille vitæ scriptor, prædictus anonymus ad Hadrianum imperatorem perperam retulit. In libro de miraculis sancti Apri, ejusmodi catena in monasterio ejus asservari traditur, atque furiosis seu energumenis imposita dæmonem fugare. Sancti Apri successor Alaudus seu Alodius, subscriptus concilio quinto Aurelianensi, ecclesiam ab eo cœptam perfecisse dicitur, ibique fideles viros apostolorum exemplo victuros aggregasse, id est monachos, ac privilegium *de eodem cœnobio* a summis pontificibus obtinuisse, eamdemque ecclesiam nuncupasse sanctis martyribus Stephano & Fabiano. Idem monasterium magnopere auxit Autmundus, duodecimus illius sedis antistes, & in sancti Apri veneratione *nonnulla scripta ac responsoria ad posterorum recordationem* exarasse dicitur. quod de ejus vita interpretari licet. Vivebat Autmundus sub finem sæculi sexti. Hæc de origine cœnobii sancti Apri, quod a Frothario episcopo sæculo nono instauratum est, floretque hætenus sub congregatione sancti Vitoni, sed amplius religione, quam ædificiis.

LXXVIII.
S. Apri monasteriū apud
Tullum.
* S. Evre.

ANN. CHR.
580.

ANNALES ORDINIS S. BENEDICTI.

LIBER SEPTIMUS.

Ab anno Christi 580. ad annum 589.

I.
Casinensis
monasterii def-
tructio.

INSCRUTABILI divinæ providentiæ judicio factum est, ut sacra domus Casinensis, quæ acceptissimi Deo patris Benedicti, sanctorumque ejus discipulorum opere ac sudore ædificata fuerat, impiis Langobardorum manibus vastata sit, ac penitus eversa. Quippe in ultiores Italiæ partes progressa Zotone, ut perhibent, duce truculenta cohors, humani sanguinis non minus avida quam prædæ, nocte intempesta in sacrum montem involat, universa contaminat, diripit, evertit; & quod auferre aut evertere non valet, igne flammisque corrumpit. Sic una dies, immo unius diei hora, quinquaginta annorum opus, quibus Casinas monasterium steterat, excidio ac ruinis dedit. Una funestæ illi calamitati superfuisse dicitur ea turris, quæ hætenus Casini visitur, Benedicti quondam habitatione ac miraculis nobilitata. Hanc cladem, quam vir sanctus divinitus paullo ante obitum præcierat, nec precibus, nec lacrymis suis avertere potuit, idque tantum apud Deum evicit, ut monachi omnes ^a inde salvi & incolumes evaderent. Hi in urbem Romam, quæ & ipsa novissime vix Langobardorum insultus vitare potuerat, cum sanctæ Regulæ autographo & quibusdam aliis ^b scriptis (hæc nimirum digna piorum monachorum cura erat) aliæque modica supellectile (libram panis & mensuram vini memorat Paulus Diaconus) perfugii causa se se retulerunt, Pelagio secundo pontifice, qui proximum Lateranensi patriarchio locum ^c eis ad construendum monasterium concessit. Casino tum præerat Bonitus abbas, successorem in regendo apud Lateranum grege Casinensi sortitus Valentinianum, *qui annis multis*, teste Gregorio ^d, *Lateranensi monasterio præfuit*. Unus hic locus sufficit emendandæ communi nostrorum sententiæ, qui hanc everisionem anno supra quingentesimum octogesimo-nono ponunt. Gregorius quippe dialogos suos scribere aggressus est anno nonagesimo-tertio. Jam vivere tum desierat Valentinianus, qui *multis ante annis*, hoc est annis minimum decem, Lateranensi monasterio præfuerat. Ergo longe ante annos decem eversum fuerat Casinense monasterium, & monachi inde fugati, quibus Pelagius continentem Lateranensi basilicæ locum ad construendum monasterium concesserat, anno utique circiter octogesimo, qui quartus erat ejus pontificatus annus. Nec refert quod Gregorio ejus successori, dialogorum librum secundum scribenti, nupera dicatur hæc everisio. *Nuper enim apud Gregorium non semel accipitur pro decem, immo & pro viginti annorum spatio, ut duo ejus loca manifeste*

^a Gregor. M.
lib. 2. Dial. c.
17.

^b Paul. diac.
lib. 4. c. 18.

^c Chron. Ca-
sin. lib. 1. c.
2.

^d Greg. M.
prol. lib. 2.

manifeste probant, a me alias relata in notis ad hunc Gregorii^a locum.

Unum ex his locis eo lubentius huc refero, quod in eo agatur de Mena solitario, qui eo tempore, quo contigit clades Casinensis, haud longe a Casino, nempe apud Samnites, quiddam ab ipsis Langobardis passus est, sed non impune. *Nuper*, ait^b Gregorius, in Samnii provincia *quidam venerabilis vir, Menas nomine, solitariam vitam ducebat, qui nostrorum multis cognitus, ante hoc fere est decennium defunctus.* Nihil clarius: en vox *nuper* ultra decennium producta. Pergit Gregorius ex Samnitum omnium testimonio narrare, Menam hunc nihil ad usum suum aliud, quam pauca alvearia possedisse: quæ cum Langobardus quidam rapere voluisset, mox a maligno spiritu arreptum ad ejus vestigia procubuisse. unde magna apud barbaram gentem sancti viri existimatio, uti apud populares omnes, orta fuerit. Mos vero incolis, immo & longe positis accolis is erat, ut certis per hebdomadam diebus viro Dei, peculii omnis prorsus experti, oblationes quisque suas transmitteret, ut esset quod ipse ad se venientibus offerre posset. Hic vero salutaria singulis monita dabat, non parcens increpationibus, si cujus culpæ id exigebant. Forte Carterius quidam, cum sanctimoniali illicito conjunctus matrimonio, cum absentis reprehensionem incurrisset, præsentis correptionem timens, oblationes suas cum aliorum munusculis ei submisit. Tum vir Dei, omnibus singillatim consideratis, alias seorsim posuit, acceptasque habuit: at Carterii oblationes, quas divino instinctu agnovit, sprevit abjecitque, eique hæc dici iussit: Ergone qui oblationem suam omnipotenti Deo abstulisti, mihi tuas oblationes transmittere ausus es? Ego certe oblationem tuam non accipio, eum Deo suam ipse abstuleris. Hinc factum est, ut præsentem quosque magnus invaderet timor, quod vir Dei absentium errata sic nosset, sicque dijudicaret.

Itaque, ut ad intermissa me referam, Lateranense monasterium ab anno saltem octogesimo infederunt Casinates, eoque circiter anno accidit sacri eorum cœnobii everio. nisi quis dixerit, jam ante illam everisionem stetit ad Lateranum monasticas ædes, quas annis multis rexit Valentinianus, sancti Benedicti discipulus, quem ejus facta referentem Gregorius consuluerat. Sane quod huic nodo opponam, non aliud habeo, quam testimonium Leonis Marsicani in chronico Casinensi, scribentis, Casinates, direpto, everioque cœnobio suo, Romam confugisse, ubi *ex concessione Romani pontificis Pelagii, qui tunc sedi apostolicæ præerat, juxta Lateranense patriarchium monasterium construxerunt.* nam Paulus Warnefridi eos tantum dicit Romam petiisse: Gregorius neutrum dicit. Verum nec quidquam solidi Leonis Marsicani auctoritati opponi potest, ut proinde in ea consistere satius sit, quam meras admittere conjecturas. At corrigendus in eo prædictus auctor, quod subdit, Casinates apud Lateranum perseverasse per centum ac decem annos, *quod Casinense monasterium destructum permansit.* alius codex habet *centum ac triginta annos*: sed utrobique diminuto temporis intervallo: cum a Pelagio secundo, cujus pontificatu hæc everio contigit, ad Gregorium tertium, quo pontifice sacri cœnobii a Petronace instauratio facta dicitur a Leone, anni fere centum ac quadraginta intercesserint. Verum Gregorii tertii loco substituendus est Gregorius secundus: qui, cum anno septingentesimo quinto-decimo pontificatum inierit, annis minimum centum ac triginta-quinque Casinensis monasterii ruinæ perseverarunt, sed hæc suo loco. Monasterium istud Lateranense sub titulo sanctorum Johannis Baptistæ, Johannis Evangelistæ & sancti Pancratii conditum tradunt, nimirum illud ipsum, quod postmodum Gregorius tertius instauravit.

Ad hunc annum, Childeberti regis quintum, Gregorius^c Turonum antistes vocat Martini Galliciensis episcopi obitum, qui magnum illi populo planctum attulisse perhibetur. Versiculos, ait Gregorius, qui super ostium sunt a parte meridiana in basilica sancti Martini, ipse composuit. Hos versus cum aliis editos habes apud Sirmundum, & ex eo in bibliotheca patrum, ubi alia ejusdem Martini opuscula edita sunt. Isidorus, præter librum de differentiis quatuor virtutum, ei tribuit volumen epistolarum, quas nobis injuria temporum subtractas impense dolemus. *Testamentum gloriosæ memoriæ sancti Martini Bracarensis episcopi, qui & Dumiense monasterium visus est construxisse, jussu Reccesvinthi regis sibi transmissum, referarunt, legeruntque patres decimi concilii Toletani: quo testamento idem gloriosæ memoriæ sanctissimus vir decreverat, ut succedentibus per ordinem regibus, ad comple-*

ANN. CHR.

580

a *ibid.* c. 17.

II.

Menas solitarius.

b *Id. lib.* 3.

c. 26.

“

“

“

III.

Lateranense monasterium quo tempore conditum.

IV.

Martini Dumienensis obitus: c *Greg. Tur.* lib. 5. c. 38.

ANN. CHR.
580.

mentum ejus ipsius testamenti, constitutio commendata maneret. Lectum est deinde Recimiri ejusdem ecclesie Dumienſis epiſcopi testamentum, quo pretia frugum, absque ulla exceptione, immo etiam quidquid ex fervorum ejusdem ecclesie labore & opificiis provenire poterat, quotannis pauperibus erogari præcipiebat, nihil relinquens ad usus prædictæ ecclesie. cui testamento modum & temperamentum imponunt patres ad preces ecclesie Dumienſis, statuuntque, ut sancti Martini epiſcopi testamentum deinceps inviolatum habeatur. Sepultus est vir sanctus in monasterio suo Dumienſi cum hoc epitaphio ab se composito.

*Pannoniis genitus, transcendens æquora vasta,
Gallicie in gremium divinis nutibus actus,
Confessor Martine, tua hac dicatur in aula.
Antistes cultum instituit, ritumque sacrorum,
Teque, patrone, sequens famulus Martinus eodem
Nomine, non merito, hic in Christi pace quiesco.*

V.

Leuvigildi per-
secutio in His-
pania.

a *ibid.* c. 39.

b *Greg. M.*
lib. 3 dial. c. 31.

Relato Martini obitu Gregorius^a agit de persecutione in Hispaniis per Leuvigildum regem Arianum in Catholicos excitata ob conversionem Hermenegildi ejus filii, quem Ingundis ejus uxor, Sigiberti Francorum regis filia, Childeberti minoris tunc regnantis soror, ad orthodoxam fidem pertraxerat. Hispani contra scriptores produnt, Hermenegildum eodem anno, quo Ingundem uxorem duxerat, causa Gouinthæ novercæ suæ rebellasse, & a patre defecisse; Hispalimque, in qua sedem regni sibi a patre concessi fixerat, firmis muniisse præſidiis, & alia opida atque castella in societatem conjurationis adduxisse. Gregorius Magnus^b alteri Gregorio fidem præstat, scribitque, Hermenegildum, a Leandro Hispalensi epiſcopo, quo Ingundis haud dubie prædicatore usa est, ad fidem catholicam fuisse conversum: quem pater Arianus, ut ad eandem heresim rediret, & premiis suadere, & minis terere comatus est. Hermenegildum vero constantissime in fide persistentem ab irato patre regno rebusque omnibus exspoliatum, deinde in custodiam conclusum, demum capite amputato martyrii gloriam obtinuisse. Hujus persecutionis causa missus est Constantinopolim Leander ad Mauricium imperatorem, ut his malis acerbissimis & domesticæ huic rixæ aliquod remedium afferret: eaque occasione factum est, ut Leander magnam necessitudinem contraxerit cum Gregorio, qui tum legati officio in eadem urbe pro Pelagio pontifice fungebatur, ut inferius dicturum.

VI.

Chlodoveus
regius puer se-
pultus ad S.
Vincentium
Parisiis.

c *Greg. Tur.*
lib. 5. c. 40.

* *Noisy le
grand.*

d *ibid.* c. 35.

Post hæc Gregorius^c Francus necem describit Chlodovei, Chilperici regis ex Audovera conjuge filii, quem Fredegundis ejus noverca, propterea quod de futura in regnum successione, Dagoberto & Chlodoberto Fredegundis liberis ex dysenteria sublatis, sibi blandiretur, cultro percutiendum curavit. Ejus corpus in profluentem Matronam, quippe in villa Nuceto* agri Parisiensis necatus fuerat, ejusdem novercæ jussu dejectum, piscator repertum sub cæspite humavit, donec a Guntchramno Parisios translatus, in basilica sancti Vincentii regia sepultura honoratum est. Præcesserat, uti mox dicebam, mors^d regionum duorum liberorum Dagoberti & Chlodoberti, quos ex Fredegunde susceptos infesta dysentericæ lues apud Brennacum, agri Sueſſionensis opidum, immaturos absumsit. Dagoberti corpus in basilica sancti Dionysii prope Parisios; Chlodoberti vero in basilica sanctorum martyrum Crispini & Crispiniani apud Sueſſionas sepultum est. Venantius Fortunatus^e amborum fratrum mortem epitaphio celebravit.

e *Fortun.*
lib. 9. c. 4. & 5.

VII.

S. Crispini mo-
nasterium Sueſ-
sionense.

An hæc suburbana sanctorum martyrum Crispini & Crispiniani basilica cum a monachis occupata fuerit, non levis est difficultas. Eam principio cathedralem fuisse, nec ante sæculum nonum in aliam, quæ nunc episcopalis est, sanctorum Gervasii & Protasii ecclesiam epiſcopi & cleri sedem translata fuisse, communis recentiorum persuasio est, quam nec præstare velim, nec elevare. Basilicam sanctorum Crispini & Crispiniani non uno in loco appellat Gregorius, quo nomine monasteriales passim ecclesias, nescio an umquam episcopales appellat; quas seniorum ecclesiarum, aut præcise ecclesiarum nomine insignire solet. Nulla tamen monachorum in hac Crispiniana basilica diserta mentio est ante sæculum nonum: sub cujus finem Carolus, cognomento Simplex, in quodam pro ea diplomate gregem *monachalis or-*

dinis monasterii pretiosorum Christi martyrum Crispini & Crispiniani appellat. Certe in exceptione corporis beati Medardi, quando, pompam deducente rege Chlothario, ex urbe Noviomago Sueffionas allatum est, Rodoinus ^a, sæculi noni Medardensis monachus, agmina sacerdotum & clericorum, cum turba populorum obviam sacro corporis concurrisse scribit, nulla monachorum mentione facta. Ad hæc Ansegisus abbas Fontanellensis Ludovico Pio imperante, testamento legat *ad Sueffionis civitatem libram unam, ad sanctum Crispinum solidos quindecim, ad sanctum Medardum monachis libram unam.* dicturus pariter monachis ad sanctum Crispinum, si monachi tunc in illa basilica exstitissent. Denique Eiricus comes eodem fere tempore in charta autographa pro eadem basilica, mentionem quidem facit *fratrum ibi Deo militantium*: an vero hi clerici fuerint, monachive, non exprimit. quamquam id pro monachis facit, quod loci abbatem nominat, ubi sub gravi interminatione vetat, ne *quælibet persona, aut judiciaria potestas, vel abba, seu quicumque locum tenuerit*, hanc ipsius donationem infringere ausit. Monasterium tamen vocat sancti Bandaridi episcopi vitæ interpolator, monachosque istuc tum fuisse non obscure indicat, cum ait, revertenti ab exilio Bandarido obviam processisse omnem clerum *monastici & canonici ordinis.* quod de aliis quam de sancti Crispini monachis intelligi non potest, cum nulli alii tunc ea in urbe monachi fuerint, sancti Medardi monasterio nondum existente. At istius interpolatoris testimonium, qui vix sæculum undecimum excedit, non sufficit ad tantæ antiquitatis factum legitime adstruendum. Hæc ut in tanta rerum obscuritate & temporum distantia. Ceterum hæc basilica Major dicitur comparatione alterius sancti Crispini ecclesiæ in Cavea dictæ, item extra urbem ad Axonam sitæ, ubi sancti martyres in custodiam a tyranno traditi sunt. Hæc infra urbem canonicorum regularium est ordinis sancti Augustini; illa supra urbem, monachorum sancti Benedicti sub congregatione sancti Mauri, uti & proximum sancti Medardi percelebre monasterium, quod solo Axona fluvio ab hoc sancti Crispini cœnobio dirimitur. Major porro basilica dicta est tum ob antiquitatem, tum ob reliquias beatorum martyrum, quas ad patrum nostrorum sæculum possederunt ejus loci monachi, dum, furente Calvinistarum rabie, in ecclesia beatæ Mariæ, tamquam in tuto asylo, depositæ sunt, unde numquam deinceps ex Benedictinis ejus loci sanctimonialibus recuperari potuerunt.

Erat in eadem diœcesi Sueffionica, sed proxime Compendium * opidum, Cauciacense * monasterium, cujus loci abbas sequenti sæculo fuit Bettolenus, qui Anserico Sueffionensi episcopo successit non sine simoniæ suspitione: quam ut purgaret, abdicato episcopatu in suum monasterium denuo se recepit. Istic, teste Fredegarii continuatore, id est Cauciaci, sepultus est Childebertus tertius in basilica sancti Stephani martyris. qui vicus ad Axonam positus, haud procul ab hujus fluvii & Isaræ confluentibus, olim villa regia erat, ponte lapideo insignis flumini imposito, uti ejus reliquiæ hodie quoque indicant.

Hoc fere tempore Sequanus abbas Segestrensis, cujus superius ^b meminimus, ad superos migravit XII. kalend. Octobris, quo die Usuardus eum commemorat his verbis: *In territorio Lingonica civitatis sancti Sequani presbyteri.* Ado fufius eum laudat, & Segonum vocat, cujus verba huc adscribo. *In territorio Lingonica civitatis, monasterio Segestro, depositio sancti Segoni presbyteri & monachi, qui mira abstinentiæ & monasticæ perfectionis atque eremiticæ solitudinis sectator, virtutum & miraculorum gratia illustrem conversationem duxit.* Uterque abbatis nomen, tametsi eum abbatem fuisse constet, pro more illorum temporum reticet, quibus temporibus abbates & monachos presbyteros passim solo presbyteri titulo donari usus obtinebat. Sancti Sequani vitam & miracula scripsit anonymus ejus æqualis. Auctor est ^c Gregorius, quod anonymus ille silet, Guntchramnum regem cornu venatorio amisso, multos illius furti suspectos in vincula coniecisse, nonnullos etiam fortunis spoliasse: ex quibus tres metu suppliciorum ad sancti Sequani sepulcrum confugisse, quos rex vinciri jusserit: media vero nocte dissiluisse ferreas compedes, & ruptis omnibus catenularum anulis solutos esse miseros. quo miraculo regem perterritum ægre incolumes eos statim dimisisse. Hactenus sancti Sequani reliquiæ asservantur in Segestrensi monasterio, quod ejus nomine jam insignitum erat, cum eo secessit Benedictus, ille celebris ordinis monastici reformator & abbas Anianensis, qui locum illum sæculo octavo maxime illustravit.

ANN. CHR.
580.
a Spicil. t. 3.
p. 403.

VIII.
Cauciacense
monasterium.
* Compiègne.
* Choisy.

S. Sequani
obitus.
b lib. 2.
n. 24.

c Greg. de gl.
conf. c. 88.

ANN. CHR.

581.

I X.

S. Eparchii ab-

batis acta.

* S. Cibar.

a Greg. Tur.

lib. 6. c. 8.

* Periguenx.

b Greg. Tur.

de gl. conf.

c. 101.

* Angoulesme.

* la Charente.

Post hunc annum incidit mors Eparchii * abbatis Ecolismensis, nobili genere apud Petrocorios orti, qui ex monasterio Sedaciaco, ubi anno ætatis quindecimo in rebus monasticis institutus fuerat, Ecolismam accessit, ibique reclusus in cellula cum paucis monachis ad exitum usque perseveravit. Libellum de ejus vita, ab auctore æquali scriptum, cum Gregorio^a Turonensi episcopo tantisper conferre aliquod operæ pretium fuerit. Eparchius in ipsa urbe Petragorica * genitus, patre Felice, cognomento Oriolo, matre Principia, avum comitem Felicissimum habuit. Cum ter quinos ageret annos, ait vitæ scriptor, relicta sæculari militia seu conversatione, inficiis omnibus Sedaciacum expetiit monasterium, & ad pedes Martini abbatis prostratus, se monachum fieri postulavit; idque, invitis licet parentibus, obtinuit. Magna mihi suspicio est hunc esse Martinum abbatem Santonicum, de quo Gregorius^b Turonum episcopus agit; vicumque illum haud nominatum, in quo monasterium ejus situm erat, Sedaciacum esse forte locum illum, qui modo vernacule *S. Martin de Sarsey* vocatur. Apud Gregorium uno verbo, *post conversionem clericus factus* dicitur vir sanctus: ubi clericum perinde est ac monachum fieri. Deinde facta quædam ab eo patrata leguntur apud anonymum, tum in Lemoialo agello monasterii sui præsentem Victuriano monacho, tum apud Senocellam, quo orationis causa cum Manderico monacho properabat *ad occursum sancti Aquilini* episcopi Petrocoriensis. Hinc conjicias monasterii Sedaciacensis situm, quem Johannes Puteanus perperam quærit apud Hispanos. Notos fugiens Eparchius, cum apud Ecolismam * incognitum se putaret, Aptonio ejusdem urbis antistiti indicatur, qui eum longius ire non sinens, locum, etsi non longe ab urbe, secretum tamen, ei ostendit, ex una parte latere montis, unde fons aquæ perennis manabat, ex altera Carantono * fluvio vallatum. Cum locus Eparchio arrisisset, noluit tamen inconsultis episcopo Sabaude & abbate suo istuc recludi. Si Petrocoriis tum præerat Sabaudis, aut Santonibus, (nam sedem ejus non exprimit anonymus) in vulgatis indicibus suppleendus est. Hunc adiit Eparchius cum missis Aptonii episcopi Ecolismensis, Frontonio archidiacono, qui postea episcopatus in eadem ecclesia meruit dignitatem; Arthemio item archidiacono, & alio Arthemio defensore. Ægre impetrata facultate, reclusus est in prædicto loco, ornatusque sacerdotii honore ab Aptonio: qua in reclusionem annos triginta-novem explevit. Gregorius quadraginta-quatuor habet, ex eo-
 » que colligimus reclusionem hanc fuisse *in cellula*, hoc est in monasterio, in qua *col-*
 » *lectis paucis monachis* orationi assidue vacabat. Ad hæc panis, inquit, in cellula illa,
 » eo vivente, numquam coctus fuit, sed a devotis, cum necessitas exegisset, infere-
 » batur. Consentit anonymus, asserens virum sanctum non diebus, non noctibus a
 cursu, id est officiis divinis, & precibus sacris umquam cessasse, neque permisisse,
 ut monachi sui labori aut coquendis panibus, sed tantum orationi insisterent: quam-
 quam ipse in Sedaciaco monasterio vineam & terram excoluerat. Ubi vero panem
 sibi ad vescendum deesse fratres queritabantur, ipse, collationibus & dictis patrum
 oppositis, eorum querelas reprimebat hoc effato: Fides famem non timet. In sum-
 ma, vestitus ejus & victus asperrimus erat, vino numquam usus, aut alio quovis li-
 quore.

X.

Miracula &
mors.

Tantæ virtutis viro superna non defuere miracula, præsertim in liberandis reis morti addictis. Unum refert Gregorius de quodam latrone, ad patibulum damnato, cujus salutem cum a comite seu iudice impetrare non potuisset, e patibulo depositum, atque ad se adductum, precationum suarum merito adhuc spirantem invenit, moxque incolumem reddidit. quod ex ipsius comitis ore Gregorius ait se accepisse. Chramnulfum appellat comitem anonymus, qui id rescierat ex Gratiano presbytero & monacho, quo ministro usus fuerat Eparchius ad solvendum reum. Idem aliud factum commemorat de quodam Arthemio, qui cum scripturas lectitaret, atque ex ea lectione *servus Dei*, id est monachus, esse cuperet, *nec clericus ordinatus*; in pago Santonico se reclusit. Hic cum multis annis in ea reclusionem vixisset, promissosque capillos haberet, dæmonis instinctu demum e cella egressus, ad Childebertum regem ire disposuit, ejus regni, aiebat, vires exploraturus. Hominis insaniam advertentes ejus parentes, equo impositum, manibus ac pedibus ligatis, ad Eparchium adduxerunt, plurimum de sanctitatis gloria ex longiori coma sibi plaudentem. Id genus monachos Hieronymus alicubi insectatur. Eparchius ei bene præcatus, eum *more laico* tonderi præcepit invitum; ac postera die *clericum illum ordinavit*, recisis scilicet ad cutem

capillis. qui postea ad sanam mentem reversus, diaconusque factus est. Eparchius vero tandem modica febre pulsatus, e vita migravit kalendis Julii, *vir magnificæ sanctitatis*, ait Gregorius; *protractusque e cellula*, sepulturæ mandatus est, nempe in basilica, teste anonymo, haud dubie monasterii sui, ubi ejus reliquæ asservatæ sunt ad sæculum patrum nostrorum, quò tempore a furentibus hæreticis combustæ sunt. *Reclusum* Gregorius eum semper vocat; *cellulam* vero locum, ubi simul cum suis monachis vivebat. quo nomine monasteria non raro designat idem auctor. Verum peculiari cella in monasterio suo inclusum fuisse, in eaque perseverasse Eparchium acta ejus satis superque probant.

Post ejus obitum ^a Waldericus, Santonicæ urbis civis haud ignobilis, monasterium & domum ad pauperum necessitatem in suo prædio super Carantoni fluvium, loco quem Montem* appellant, in honorem sancti Eparchii construi curavit. Eo mortuo Gratharius quidam monasterii agrum occupare institit. Rusticus abbas postulavit supplex, ut pauperibus ager restitueretur. Eo pernegante, indictum est monachis triduanum jejunium. Ille vero gravi morbo percussus, missus ad cœnobium argenteo vase, villam se incunctanter redditurum promisit, tantum ut convalesceret. Sed irritæ preces avari & rapacis hominis, qui & villam reddidit, & vitam amisit. Sic pereunt qui res pauperum malis artibus captant.

Aliam *sacri ordinis* ecclesiam Burdigalæ constituit sæculo sexto Nicasius, *tunc temporis Ecolismensis episcopus*, ut legitur apud Labbeum. quæ verba forte innuunt, Nicasium postea translatum fuisse in sedem Burdigalensem, cujus multi antistites post Gundegisilum desiderantur. Hoc in loco *ecclesia sacri ordinis*^b non alia videtur fuisse quam monachalis, à Nicasio forsan erecta in memoriam excitati mortui apud Burdigalenses. De Ecolismensi sancti Eparchii monasterio, variaque ejus fortuna plura in consequentibus.

Erant & alia tunc temporis monasteria apud Petrocorios: Genoliacense, ubi Amandus Lemovix cum sociis in disciplina monastica institutus; Calabrense haud longe a Dordonia fluvio, ubi quadraginta monachi degebant sub Sacerdote abbate, postmodum episcopo Lemovicensi, cujus corpus primo quidem in prædicto cœnobio Calabrensi conditum fuit; deinde translatum in Sarlatense, quod processu temporis in episcopalem ecclesiam conversum est. Ad hæc Temolacense, nunc prioratus Ecolismensi sancti Eparchii monasterio subjectus, ubi olim duodecim monachi residebant; Bonalense, ubi sanctus Avitus, postea eremita, sub Licinio abbate vixisse dicitur. Præterea cœnobium Albæ-terræ, quod a beato Mauro institutum ferunt. Palnatense* ferius conditum fuit, nempe Carolo-Magno imperante.

Sub finem hujus anni, qui conditi Glannafoliensis monasterii duodequadragesimus erat, beatus Maurus, cum antea jam non facile prodiret extra monasterium, sed commissa præpositis rerum omnium cura, soli Deo in oratione & lectionibus piis vacaret; biennio ante mortem, ædificatâ sibi juxta oratorium beati Martini cellula, remotam a communi fratrum cœtu vitam ducere instituit. Sed quia grægem illum sanctissimum absque rectore esse non decebat, eum de successore deligendo commonuit. cum vero omnes ab ejus auctoritate ac sententia se pendere contestati essent, Bertulfum, nobilissimum illum Flori, cujus supra meminimus, filium, virum maxima religione præditum, fratribus proposuit, eique protinus electioni omnes præbuere assensum. Eo itaque in suum locum substituto, Maurus prope oratorium sancti Martini se recepit, duobus tantum ad sibi cohabitandum & ministrandum comitatus fratribus, Primo scilicet atque Aniano, ceteris commonefactis, ut Bertulfo obsequentes essent, & in tuenda disciplina regulari coadjutores. Hoc beati Mauri exemplum secuti complures è nostris, abdicata pastoralis cura, uni salutis suæ procurandæ se totos dederunt: rati non alio modo gestæ præfecturæ securos tremendo Dei iudicio se posse adesse, quam si prius tanto pondere exonerati, errata sua in secessu lacrymis & penitentia diluissent, atque in humilioris vitæ genere afflatos ex diuturno præfulatu spiritus deposuissent. Hinc prudentibus posterioris ævi hominibus religiosus non paucis visum est, magnum ad tuendam religionem præsidium esse, si præfecturæ non diuturnæ, multo minus perpetuæ essent; & temporis modus imponeretur, quibus juris imponi vix possit. quippe neminem melius imperare, quam si obsequendi difficultatem idemidem experiatur. Post duos & selqui annos vitæ remotioris, Maurus beati Martini oratorium de more ingressus, dæmonem sibi insultantem;

ANN. CHR.
581.

X I.
S. Eparchii
monasterium
apud Santonicæ.
* *Bibl. nov.*
Labbe 10. 2.
p. 524.
* *Meniy.*

X II.
Burdigalæ aliâ
ecclesia.
b ibid. p. 523.

X III.
Petrocoricensiâ
monasteria;

* *Paunat.*

X IV.
B. Mauri fecerit
sus abdicatâ
præfecturâ:

ANN. CHR.
532.

XV.

Lues apud
monachos Uti-
censes.

^a Greg. Tur.
lib. 6. c. 14.

fratrumque suorum stragem sibi minitantem audivit. quæ quanta inde consecuta sit, postea exponemus.

Postero anno, qui Childeberti junioris septimus a Gregorio ^a notatur, magna lues Galliam afflixit, multosque e medio sustulit. Huc forte revocanda est sævissima illa pestilentia, qua Uticenses monachi ad septuaginta-octo confecti sunt. Non defuit suis in tanto discrimine Ebrulsi abbatis sollicitudo ac providentia, qui monitis & officiis omnibus aderat, omnibus succurrebat. Unus tamen ex eis Ansbertus absque sacro viatico defunctus est. quod ubi vir Dei intellexit, seipsum negligentiam reum confessus, afferri sibi mortuum præcepit. Mox fufis precibus, elata voce mortuum vocat. Ille statim apertis oculis, caput erigit, servatori bene precatur, communionem petit. Nec mora jubetur afferri sacrificium. quo accepto, spiritum denuo exhalavit. Nec præterierim, quamquam id ad commemorandum leve apparet, cuidam monasterii famulo, qui res fratrum diligentissime procurabat, redditam item vitam & sospitatem, qui ad funus compositus, extra monasterium, ubi conditorium erat, mox fuerat deportandus. ubi observare convenit, alios a monachis rerum temporalium procuratores aliquando adhibitos fuisse; & cœmeteria non raro extra monasteria existisse. quod in Sithiensi, Laubiensi, aliisque non paucis usu venit. Quamquam apud Uticenses ea causa erat, testante Orderico ^b ejus loci monacho, quod, cum in valle, in qua situm erat monasterium, palustris humus esset, in hieme passim, ubi foderetur, mox scaturiebat aqua, quæ foveam statim complebat. unde cœmeterium positum erat in vicino colle, qui inter rivum Carentonæ & silvam consistit: ubi Ultrogottha regina, Childeberti regis uxor, oratorium construi curaverat, beatæ Virgini Deiparæ nuncupatum.

^b Orderic.
hist. lib. 6.

XVI.
Gregorius ad
Tiberium mis-
sus.

Non serius hoc anno, quidquid contra Baronius sentiat, Gregorius, ex monasterii sui quiete avulsus, a Pelagio pontifice missus est Constantinopolim ad novum imperatorem Tiberium salutandum, & res ecclesiæ procurandas, cum ipsum prius diaconi honore pontifex ad id munus obeundum ornasset. Nota quippe omnibus erat Gregorii prudentia & dexteritas in rebus gerendis, longo urbanæ præfecturæ usu comprobata; nec dubitavit Pelagius, quanti momenti esset, virum, ea dignitate & virtute præditum, in tanta rerum difficultate apocrisarium creare, tum ut catholicos, ipsumque imperatorem in officio contineret, tum ut schismaticos hæreticosque aut coerceret, aut ad fidem & communionem revocaret. Quanto animi dolore a monasterio avulsus sit vir piissimus, aperit ipse cum aliis in locis, tum in præfatione ad libros Moralium, Leandro Hispalensi episcopo, qui tum in regia urbe legatum pro Hermenegildo principe agebat, nuncupatos: ubi se repente sub specie ecclesiastici ordinis in causarum sæcularium pelago constitutum ingemiscit; & quietem monasterii, quam habendo non fortiter se tenuisse dicit, quam stricte tenenda fuerit, perdendo cognovisse. Adeo vero sacri altaris ministerium, quod alii tam cupide quærunt, non ambierat, ut sibi ignoranti, immo renitenti onus fuerit impositum, & si impune liceret, iterum fugiendo a se removeret. At pontifici parendum fuit, sed ita ut vir sanctus miro quodam modo, ut Baronius loquitur, ipsum secum monasterium veheret, cum videlicet complures ex suo monasterio secum duceret monachos, qui, ubicumque locorum esset, monasterium referrent florentissimum monasticis institutis. unde ipse in eadem præfatione ad Leandrum: Me, inquit, multi ex monasterio fratres mei germana caritate secuti sunt. quod divina factum dispensatione conspicio, ut eorum exemplo ad orationis placidum litus, quasi anchoræ fune restringerer, cum causarum sæcularium incessabili impulsu fluctuarem. Ad illorum quippe consortium, velut ad tutissimi portus sinum post terreni actus volumina fluctusque fugiebam: & licet illud me ministerium, ex monasterio abstractum, a pristinae quietis vita mucrone suæ occupationis extinxerat; inter eos tamen, per studiosæ lectionis alloquium, quotidianæ me adspiratio compunctionis animabat. Videant qui se in tumultum rerum sæcularium sponte conjiciunt, quam distent a præclarissimo hoc exemplo, & quam longe absint a via salutis, quam majores nostri sanctissimi tenuerunt.

XVII.
Maximianus
ejus socius.

^c Greg. M.
dial. lib. 3. c. 36.

In eo fratrum numero erat Maximianus, postea Siracusanus episcopus, qui ex urbe regia Romam ^c navigio revertens, oborta sævissima tempestate, cum fracto malo, velisque dissipatis, navis dehiscens jam proximum exitium minaretur, ad præ-

lentem mortem ita se cum sociis comparavit. Omnes quippe sibi invicem pacem dederunt, corpus & sanguinem Redemptoris acceperunt, Deo se singuli commendantes, ut eorum animas benigne susciperet, quorum corpora in tam pavendam mortem tradere videbatur. At singulari Dei beneficio contigit, ut navis, quæ ad superiores tabulas aquis oppleta erat, per octo dies incolumis, nono tandem die in portum Cortonensem enataverit, omnibusque inde egressis in ipso portu undis sit submersa, quo ex loco docemur, uti etiam ex Satyri Ambrosii fratris exemplo, peregrinantes olim eucharistiam gestare solitos, qua sese in presentibus periculis munirent.

In illa Gregorii apud Tiberium legatione contigit Eutychiei Constantinopolitani patriarchæ cum Gregorio collatio de resurrectione carnis, quam Eutychieus, vir alias sanctissimus, minime tractabilem fore, Origenis dogma secutus, assererat. Hunc vero errorem tam aperte falsi convicit Gregorius, ut patriarcha eodem anno morti proximus, manus suæ pellem dextra contingens professus fuerit, se indubitanter credere, resurrectionem in hac ipsa carne futuram. Totam hanc cum Eutychieo disputationem libris moralium suorum a Gregorius inseruit, quam huc referre non sinit institutæ brevitatis consilium. Peracta disputatione Tiberius imperator, qui præsens aderat, probatis Gregorii rationibus, Eutychieo auctor fuit, ut librum de hoc errore ab se conscriptum combureret: moxque Gregorium & Eutychieum gravissimus invasit morbus, ex quo ille tandem convaleuit, non vero Eutychieus: qui cum Dominica prima post pascha, Aprilis diæ quinta obierit, plane hoc anno, non octogesimo-sexto, ut vult Baronius, mors ejus accidisse dicenda est, adeoque mors Tiberii augusti, qui, teste Eustathio in libro de vita Eutychiei patriarchæ, quatuor tantum mensibus supervixit, successorem sortitus Mauricium magistrum militum, quem paullo ante Cæsarem dixerat.

Neque is solus Gregorii in regia urbe commorationis fructus fuit, quin etiam quantumvis officii sui curis occupatus, maxime arduum opus, nempe libros moralium in Job, ibidem aggressus est, rogatu fratrum suorum, sed flagitante in primis Leandro episcopo, quicum summam necessitudinem & familiaritatem, ob morum affinitatem, in pari legatione contraxit. Hinc illa Gregorii verba in præfatione ad eosdem libros. Dudum te, frater beatissime, in Constantinopolitana urbe cognoscens, cum me illic sedis apostolicæ responsa constringerent, & te illuc in juncta pro causis fidei regis Wisigothorum legatio perduxisset, omne tuis auribus, quod de me displicebat, exposui. quomodo scilicet post diu dilatam conversionem suam, monasterii demum portum petiisset, & postea ex tranquillo illo portu in turbulentissimum rerum sæcularium pelagus denuo abreptus fuisset, ut apocrifarii officium Constantinopoli obiret. Tunc eisdem fratribus, quos nimirum Roma secum adduxerat, etiam cogente te placuit, sicut ipse, inquit, meministi, ut librum beati Job exponere importuna me petitione compellerent, & prout veritas vires infunderet, eis mysteria tantæ profunditatis aperirem. Hæ nimirum erant piorum illorum hominum animi agitationes, hæ collationes, ubi tantisper a rerum sæcularium, quæ officii sui erant, tractatione licebat respirare. In consequentibus mira est Gregorii modestia & humilitas, qui tanto imparem operi se reputans, ipsa tamen desperatione robustior & erectior, id impossibile non esse judicavit, quod de fraternis sibi cordibus caritas imperabat. Nam quamvis eorum, ait, quibus exponere compellebar, longè me vita transcendere; injuriosum tamen esse non credidi, si fluente usibus hominum plumbi fistula ministraret. Immo vero non plumbea, sed aurea plane fistula, quæ tot divinæ sapientiæ thesauros & arcana in fidelium mentes & corda infundit. Porro cœptum hoc anno eximium opus illud Gregorius integrum & absolutum primo sui pontificatus anno ad Leandrum, qui illud summopere expetebat, transmisit, ut ipsa præfatio & litteræ tunc ad eum scriptæ probant.

Paullo post Tiberii obitum, qui mense Augusto hujus anni accidit, Gregorius, suo munere rite perfunctus, Laurentio diacono, quem Pelagius novo imperatori Mauricio novum apocrifarium destinavit, locum fecit, Romamque reditum maturavit, magnis donatus muneribus, in primis reliquiis sancti Andreæ apostoli & beati Lucæ evangelistæ, tempore Justiniani refoffis, & honorificentiori loco reconditis in basilica apostolorum; quam idem imperator pro dignitate instauraverat. Reliquiæ dono concessæ Gregorio, ut in veteri codice bibliothecæ, olim Altaem-

» AN. CHR.
» 52.

XVIII.
Eutychieus
patriarcha erro-
rem deponit.

a id. lib. 143
moral. c. 29.

XIX.
Libri in Job
incepti.

XX.
Gregorius ad
suos redit.

ANN. CHR.
582.

penſis, nunc Ottobonianæ legimus, fuere brachia ſanctorum Andreæ & Lucæ, (caput beati Lucæ Baronius, aliique præferunt) quæ Pelagius papa intra palatium ſuum in eccleſia ſancti Laurentii, ſcholæ baſilica, repoſuiſſe memoratur: ubi quieverunt uſque ad ipſius Gregorii pontificatum, qui anno præſulatus ſui ſecundo manum ſancti Andreæ venerabili abbati ſancti Andreæ ad cliyum Scauri dedit: brachium vero ſancti Lucæ evangeliftæ atque brachium ſancti Andreæ apoſtoli, abſque manu, præcepit deportari ad eccleſiam beati Andreæ juxta baſilicam principis apoſtolorum in Vaticano, non longe a ſepultura Julii Cæſaris, quam idem pontifex conſecravit. Partem vero brachi ejusdem ſancti Andreæ dedit religioſo abbati ſancti Sabæ, quæ eccleſia poſita eſt prope portam ſancti Pauli apoſtoli, ubi quotidie mirabilia fieri dicuntur. Haſtenus codex. Verumtamen brachium ſancti Andreæ Andreano monaſterio conſeſſum tradunt; caput vero ſancti Lucæ baſilicæ Vaticanæ: quibus in locis haſtenus oſtenduntur. Tunc redditus fratribus ſuis Gregorius, mirum quanta cum animi ſui voluptate priſtina clauſtri officia repetierit, non infra ſe exiſtimans, abbatis munus in ſe ſuſcipere, quod omnes unanimi conſenſu ipſi detulerunt. Neque vero hujus officii reminiſci jam pontifex in Romano concilio tertio dedignatus eſt, ubi, *Quam ſit neceſſarium, inquit, monaſteriorum quieti proſpicere, & de eorum perpetua ſecuritate tractare, ante actum nos officium, QUOD IN REGIMINE CÆNOBII EXHIBUIMUS, informat.* & in libro tertio dialogorum, ubi receptæ ex Eleutherii abbatis precibus facultatis ad jejunandum in ſabbato ſancto meminit, ait ſe penitus oblitum ægritudinis ſuæ, cum in diſpoſitione monaſterii ſui mens occupata fuiſſet. Verum de his plura ſuo loco.

ANN. CHR.
583.

X X I.

Eutropii ab-
batis apologia
pro diſciplina
monaſtica.

Johannes abbas Biclarenſis ſcribit anno ſequenti Eutropium abbatem Servitanum, ſancti Donati Servitani abbatis primi diſcipulum & ſucceſſorem, clarum exiſtitſſe. Tanta vero Eutropii apud Hiſpanos exiſtimatio erat, ut in ſynodo tertia Toleſtana, in qua totius Hiſpaniæ, Galliæ, nempe Narbonenſis, & Galliciæ epiſcopi convenerant, numero ſeptuaginta-duo, *ſumma ſynodalis negotii penes ſanctum Leandrum Hiſpalenſis eccleſiæ epiſcopum, & beatiffimum Eutropium monaſterii Servitani abbatem fuerit.* Erant ejus tempore quidam Servitanorum monachorum cenſores, qui Eutropium immodicæ ſeveritatis tum in arguendo, tum in vivendo culpabant, eumque ad quoviſ in ſuorum numerum admittendos plus æquo moroſum ac difficilem eſſe quererentur. Apologeticam hac de re epiſtolam ſcribere coactus eſt Eutropius ad Petrum epiſcopum, ſive quod eum inſtituti ſui patronum ac defenſorem habere cuperet, ſive quod cenſorum ſuorum fautorem aut conſcium exiſtimaret. Exiſtat hæc epiſtola in appendice ad Codicem regularum ad Petrum papam, ut præfertur, id eſt epiſcopum Irtabicenſem, quod ex Iſidoro diſcimus, & quidem de diſtrictione monachorum. Ex hac epiſtola, quæ magni momenti videtur ad res monaſticas illuſtrandas & aſſerendas, huc potiora fragmenta referre juvat.

X X I.

Pro correptionibus.

Principio ſic ait Eutropius, tenendam eſſe in bonos manſuetudinem, ut adverſus delinquentium vitia erigamur, & irāſcamur. Et, Quid nunc agimus, inquit, ſanctiffime vir? tacebimus, & diſſolutioni conſentiemus, ut manſueti & mitis vocabulum acquiramus? Et quid nobis hoc ante Deum proderit, quando pro noſtro ſilentio anima pereuntis de noſtra dicitur manu perquiri? Si autem a Deo nobis creditum gregem, & exhortando, & increpando, ſæpius a diaboli laqueis & perverſo voluerimus opere revocare, immites & aſperi multorum ore dicemur: ſed quamvis hoc a multis, qui locum officii noſtri non intelligunt, ſæpe dicatur, tenenda eſt tamen diſtrictio, & ſanctæ regulæ inſtitutio: ut, quæ patres inſtituerunt, etiam ſucceſſores & filii integra, illibataque cuſtodiant & obſervent. Nam ſi in aliquo a ſanctorum patrum inſtitutione & tramite devianſum, nec pro culpæ ſuæ quis qualitate & opere increpandus eſt: quis quæſo malorum hoc audit, qui nunc ſaltem propter ſupplicia terreatur, qui non quæcumque voluerit agat, & præceps feratur ad vitia? Et propterea divinæ potentæ ordo & ineffabilis diſpoſitio præcipit, ut ſit in ſæculo princeps, in eccleſia paſtor & pontifex præficiatur, & in monaſteriis pater: ut nefario operi, & actibus ſceleſtis & impiis obſiſtere, & contra humani generis mores perpetratum facinus diſtrictionis & ſeveritatis poſſit gladio vindicare. Irāſci enim delinquenti ut corrigatur, contriſtari pro afflicto ut liberetur, timere periclitanti ne pereat, nescio utrum quiſquam ſana reprehensione

sione reprehendere audeat. Hæc Eutropius ad vindicandam subditorum per præ-
latos correptionem.

Quid vero ad asserendam victûs in monachis frugalitatem? Facultas, inquit, istius
sæculi, quam nobis Dominus pro necessitate & sustentatione istius transitoria vitæ,
& non pro luxuria & superfluitate faciendâ, sua miseratione donare dignatus est,
etiâsi in toto, quod non est, sufficientes esse possimus, non tamen ideo affluenter
& splendide vivere, & ventri & gulæ inserviendum est, etiâsi his omnibus abun-
demus. Quod si non ita est, sine causa ergo sanctorum patrum quotidie vitam legi-
mus: si quorum professionem tenere nos dicimus, secundum eorum institutionem
vivere detrectamus. Ut quid enim & Dominus noster, secundum Isaïæ vaticinium,
præcipit, dicens, *In viam gentium ne abieritis*, nisi, ut quorum separata est reli-
gio, separetur & vita? Nulla enim erit distantia inter profanum & sanctum, inter
sæcularem & monachum, frugalem & parcum, si passim voluntati nostræ & concu-
piscentiæ deservire voluerimus, & satisfacere. Aut quid nobis ante Deum proderit
in nomine tantum, & non etiâ in sancta & bona vita, & conversatione laudabili
professio religionis nostræ, primo ante Deum, deinde ante homines, si voluerimus
ostendere?

Denique quod spectat eos, qui ad monasticam professionem admittendi sunt,
hæc subdit. Optamus autem, & hoc ex toto cupimus affectu, mi pater, quod &
tu vis, & paratus sum, ut dicam, [obviis] manibus in domo Dei venientes susci-
pere, & nostro in sinu portare & fovere, dummodo tales sint, qui & Deo placeant,
& professionem suam intelligant, & custodiant. quia non desideramus, quantos,
sed quales habeamus, & cum quibus caste & sancte vivamus, ita ut in professione
perfectorum Domino placeamus. Non enim in dissoluto tepidoque vocabulo & nu-
mero, sed in sanctitate perfectorum Dominus delectatur: satisque melius est, cum
paucis & sanctis in vitam ingredi, quam cum plurimis tepide & luxuriose viven-
tibus a sanctorum consortio segregari. Nos enim, sicut fundatores & patres istius
monasterii tenuerunt, & nobis tradita dimiserunt, auxiliante Domino & tenuimus,
& tenemus, nec quicquam super aut minus facimus; ut per hæc domnos & patres
nostros, qui regulam hæc secundum antiquorum normam, Deo sibi inspirante, in-
stituerunt, in iudicio Dei non adversarios, sed patronos habeamus. Nam etsi forte
aliquis dicat, nimis districte nos agere, & propterea aliquos a nobis dicat exire;
& pace tua loquimur, & salvo tuo carissimo nobis, & Deo digno honoris privile-
gio dicimus, quicumque alius hoc dicit, videtur nobis monasterialem regulam nec
nosse penitus, nec intelligere: & per hoc apparet, eum non nobis detrahere, sed
suam imperitiam publicare. Dicat autem sibi quisquis ille quod vult: nos autem
quod accepimus & didicimus tenemus, & omnes sancti qui nobiscum sunt fratres,
in quorum corde divinus amor & caritatis dilectio regnat, tota mentis intentione
custodiunt, & in hoc perseverare, Domino se protegente & adjuvante, confidunt.
Et in fine. Hæc tibi, beatissime pater, propterea scribimus, ut scias nos nihil abs-
que ratione gerere, sed secundum consuetudinem monasterii hujus, quæ & sancte,
& regulariter instituta sunt, facere. Certe si aliquis consuetudinem regulæ nostræ
ferre non sustinet, non nostræ districcioni, sed suæ imputet tepidæ voluntati. quia
quod Deus bene, sancte, & perfecte a sanctis & perfectis viris in hac cella sua in-
stituit, & nunc usque teneri voluit; nullo modo nunc propter paucos tepidos aut
vagos, aut pseudo-monachos, qui diversorum quotidie circumeunt domos, & cum
Epicuro lætanter dicunt, *Manducemus, & bibamus, cras enim moriemur*; in aliquo
transgredi poterit, aut immutari aut dimitti.

Hæc tam idonea & opportuna visa sunt ad confirmandam contra malevolos, qui
numquam desunt, accuratæ in monachis disciplinæ obtrectatores, ut eam epistolam
fere totam huc referre visum fuerit operæ pretium. Certe Isidorus^a hanc non modo
salubri sermone compositam, sed & valde monachis necessariam judicavit; ex quo dis-
cimus, eam scriptam fuisse ad Petrum episcopum Irtabicensem, sive, ut in Thuaneo
codice legitur, Ircavicensem, qui locus erat provinciæ Carthaginiensis*, in qua sita
erat Setabis, modo Xativa, vicina monasterio Servitano. In codice regularum
hæc epistola dicitur *directa Romæ*. ubi, si mendum non est, intelligenda videtur
Valentia ejusdem provinciæ civitas, quam Romam ante vocatam scribit Beuthe-
rus, & Garfias ex eo. Hujus civitatis, teste Isidoro, episcopus demum fuit Eu-

AN. CHR.
583.pro frugali-
tate.& pro ad-
missione no-
vitiarum.X XIII.
Eutropii alia
scripta & epis-
copatus.
a Isidor. de
vir. illust. c.
31.
* de Carta-
gene.

ANN. CHR.
583.a *ibid.* c. 29.

tropius, qui cum adhuc in monasterio Servitano seu Sirbitano (ita enim legit codex Thuaneus) degeret, & pater esset monachorum, scripsit ad papam Licinianum valde utilem epistolam, in qua petit ab eodem, pro qua re baptizatis infantibus chrismæ unctio tribuatur. Hic est Licinianus, Carthaginis-Sparthariæ episcopus, qui plurimas ad Eutropium abbatem, postea Valentia episcopum, epistolas scripsisse perhibetur. Exstat in bibliotheca patrum libellus ejusdem Eutropii abbatis ad Petrum papam, id est episcopum Irtabicensem, de octo principalibus vitiis, quoddam veluti compendium collationis quintæ Cassiani, cujus forte instituta in Servitano monasterio pro regula erant.

ANN. CHR.

584.
X X I V.
S. Mauri ab-
baris & aliorū
obitus.

ANnus subsequens beati Mauri & centum-viginti ipsius monachorum felici ad Deum transitu insignis fuit. Is cum duos annos ac dimidium remotam a ceterorum contubernio vitam duxisset in privata cella juxta beati Martini oratorium, demonem sibi aliquando suorum stragem minitantem audivit, idque non ad eorum perniciem, sed ad salutem proventurum in oratione intellexit. Tum fratres de instanti multorum exitu commonuit, ne eos mors brevi secutura imparatos inveniret. Mox omnes, quasi nullus ex hoc numero excipiendus esset, ad exitum se pro virili certatim preparare, præteritæ vitæ actus districtè revolvere & expiare, in gemitu & lacrymis horam ultimam opperiri: factumque est, ut intra quinque menses mortui sint centum & sex-decim fratres, inter quos erant Antonius & Constantianus, beati Mauri ex Casino comites, remanentibus ex numero illo collegio tantum quatuor & viginti monachis. Nec multo post lateris dolor gravissimus invasit eximium eorum signiferum & ducem, qui, languore ingravescente, ante altare beati Martini super cilicium depositus, cum ibidem vivifica sacramenta percepisset, feliciter ad Deum migravit decimo-octavo kalendas Februarii, quadragesimo-primo adventus sui in eum locum anno; sepultusque est in eadem basilica ad dexteram partem altaris.

X X V.
Fausti reditus
in Italiam.

Eo mortuo, cum Faustus una cum Simplicio Casinate monacho in Italiam reverti vellet, biennium nihilo minus istic ambo remanserunt, flagitante Bertulfo abbate, qui per id tempus supervixit. Bertulfo successit Florianus, eximie vir religionis, Harderadi filius, ejus qui Maurum & socios in Galliam deduxit, quo Florianus nequiquam intercedente, Faustus in suum monasterium, hoc est Lateranense, reversus est; ibidemque, hortante Theodoro, tertio hujuscæ monasterii post Valentinianum abbate religiosissimo, libellum de vita & missione beati Mauri, necnon de constructione cœnobii Glannafoliensis scripsit, quem Bonifacius papa laudasse & approbasse dicitur. Hunc locum de Bonifacio tertio interpretatur Leo Marsicanus, alii forte melius de Bonifacio quarto, qui singulari monachos studio profecutus est. Hæc retulerim vulgatum Faustum secutus, cujus narrationem omnis erroris & interpolationis immunem præstare difficile est.

X X V I.
Gregorii u-
triusque silen-
tium de beati
Mauri in Gal-
lias missione
expenditur.

Verum qui eam penitus rejiciunt, & sancti Mauri in Gallias ex Casino missionem aut pernegant, aut dubiam habent, sane ulterius progredi, quam par esset, mihi videntur. Et afferunt quidem pro argumento utriusque Gregorii hac de missione silentium: sed non satis eloquens aut efficax ad rem evincendam. Fac enim non alium quam Odonem abbatem vulgati de beati Mauri vita libelli auctorem esse. certe, cum ante annos octingentos hunc scripserit, id est annis a Mauri obitu non integris trecentis; omnem ipsi fidem, homini domestico, & qui monasterii sui originem & auctorem traditione & scriptis acceperat, abrogare absque immodicæ censuræ vitio nemo possit. At sanctum Maurum, inquis, non negas Glannafoliensis monasterii conditorem & abbatem: Casinatem monachum a sancto Benedicto in Gallias missum negas, repugnante scilicet utriusque Gregorii silentio. At recurret nihilo secius etiam in ipsum Maurum Glannafoliensem, quisquis demum ille censeatur, Gregorii Turonensis silentium. cur enim illum, sane virum sanctum, is prætermisisset? Certe elingue est, ut jam dixi, & invalidum utriusque Gregorii silentium adversus beatum Maurum Casinatem, ejusque in Gallias missionem. Quot enim provinciæ Turonensis sanctos illustres prætermisit Gregorius Turonum antistes, tametsi beati Mauri æquales? Samsonem, Maglorium, Maclovium episcopos, Gildam abbatem in Armorica; Carilefum Aninsulensis monasterii auctorem apud Cenomannos, ut alios taceam, omnes virtute & fama illustres? Et Gregorio

necdum nato (neque enim natus est ^a ante hujus sæculi quadragesimum-quartum) accesserat in Galliam beatus Maurus : ut proinde non mirum fuerit , si ejus missio Gregorium fugerit , aut ad eam memoriæ & scriptis commendandam non satis attentum reddiderit. Ad Gregorii Magni silentium quod attinet, de hac missione agere ejus instituti non erat, utpote qui nonnisi de rebus in Italia ipsa gestis scribere induxerat animum, ut ipse diserte attestatur in præfatione dialogorum. Hinc est quod licet de beatorum Mauri & Placidi rebus in Italia gestis agat, utriusque tamen tum in Galliam, tum in Siciliam missionem silentio præterit, ne extra præscriptos sibi limites divagaretur. Quamquam sancti Benedicti exitum ^b narranti, si quis attentum se præbebit, næ ille de beati Mauri in Galliam transitu non obscure locutum intelliget, ubi visum de hoc obitu apparuisse dicitur duobus sancti Patris discipulis, *uni in cella commoranti, alteri autem longius posito*. quod de alio, quam de beato Mauro in Galliis tum agente, nemo umquam intellexit. Postremo vetera quæque monasterii Glannafoliensis, quotquot nobis restant, ante Odonem monumenta; diplomata, quæ hanc Casini coloniam esse probant; reperta in beati Mauri tumulo inscriptio, litaniæ etiam veteres apud Alcuinum ^c & in pervetustis codicibus ^d, Nonantulensi & Vaticano, non alium nobis a Mauro sancti Benedicti discipulo suggerunt cœnobii Glannafoliensis conditorem & primum abbatem. quæ sane quibusvis æquis rerum æstimatoribus sufficere debent amoliendæ dubitationi, quæ ex utriusque Gregorii silentio suboriri potest. Litaniæ quidem illæ veteres, atque Odone superiores, beatorum Maurum sancti Benedicti tantum discipulum indicant, cum eum proxime post sanctum patrem, & quidem Vaticanæ cum sancto Placido, nominant: at, cum nullus alius sanctus Maurus Benedicti discipulus præter Glannafoliensem agnoscat, non duo, sed unus ubique sanctus Maurus agnoscendus est, uti & in sincero Ufuardi martyrologio, qui loco indicato *in territorio Andegavensi sancti Mauri abbatis* præcise meminit octavo-decimo kalendas Februarii. Cetera suppleant, nempe missionem ejus e Casinensi monasterio, vetera diplomata, & inscriptio paullo post in beati Mauri tumulo reperta: quod utrumque suis locis referemus: sed maxime dissertatio nostri Ruinarti in appendice hic relata.

ANN. CHR.
584.
a *Cointius*
to. 1. p. 685.

b *Greg. M.*
lib. 2. dial.
c. 37.

c *Alcuin. op.*
col. 194.
d *Her Ital.*
p. 125. & 144.

Circa hoc tempus, tametsi variant ^e sententiæ, reponendum videtur Vincentii Legionensis apud Hispanos abbatis martyrium, quod hoc modo accidisse tradunt. Cum Suevi, Ariana hæresi infecti, catholicos variis tormentorum generibus a recta fide avertere conarentur; rex eorum Ricilianus, sic eum vocant, diu hac de re quæstionem apud Legionem ^{*} haberi jussit. Exstabat tum in hujus civitatis suburbio insigne cœnobium, sanctis martyribus Claudio, Luperco, & Victorico nuncupatum, cui Vincentius abbas, vir orthodoxæ fidei studiosissimus, præerat. Hunc in sui conspectum adductum tyrannus gravissima objurgatione increpat, quod regiis de admittendo Arianorum dogmate editis non obtemperaret. Vincentius ad hæc constanter respondit, præstare mori, quam deferere catholicam fidem a Nicænis patribus comprobata. Hoc responso Ricilianus ira excandescens, Vincentium in medio concilio flagris crudeliter cædi jubet, ac fere exsanguem in carcerem sub fidis custodibus retrudi. Productus postridie in concilium sanctus confessor, elata voce coram omnibus symbolum Nicænum recitavit. Qua re tyrannus inflammator, ad ipsius monasterii fores ei caput amputari præcepit. Sacrum martyris corpus monachi noctu rapuere, & ad occidentalem ecclesiæ parietem sepeliere. Eandem sortem experti sunt Ramirus præpositus & monachi duodecim, Vincentium ducem Ario, mortem pro Christo vitæ impiæ præferentes. Alii vero fuga sibi consulentes monachi, in Galliciam se contulerunt, ibique aliud condiderunt itidem sancti Claudii cœnobium, a nigris primum monachis, deinde a Cisterciensibus, qui illud hodie quoque possident, occupatum. Sancti Vincentii corpus, divino postea nutu repertum, in urbem Ovetum ^{*} deportatum, depositumque est in ecclesia cathedrali, ubi hætenus asservatur. Ramiri vero oculus post longæ oblivionis tempora sæculo undecimo, dum novæ basilicæ parietes, vetustis destructis, eriguntur, sub altari inventus, sub novo itidem repositus fuit: sacræ vero ejus reliquiæ in theca argentea supra ipsum altare collocatæ, ubi ad hunc usque diem religiose coluntur. Hæc potius contigerunt sub Leuvigildo Gotthorum rege Ariano, & quidem vel anno quinto Childeberti regis, quo anno magna in Hispaniis Christianorum persecutio fuit, teste Grego-

XXVII.
Vincentii ab-
batis Legio-
nensis marty-
rium.
e *Sæcul. 1.*
act. p. 304.
^{*} *Leon.*

Ramiri item,
& aliorum.

^{*} *Oviedo.*

f *Greg. Tur.*
lib. 5. c. 39.

AN. CHR. 584. „ enecti, coniecti in carceres, affecti verberibus, ac diversis trucidati suppliciis, in-
 „ stigante in primis Goisuintha Leuvigildi uxore, itidem Ariana. vel certe post ali-
 „ quot annos, cum Leuvigildus, in filium Hermenegildum infensus, atrocem in catho-
 „ licos vexationem commovit. Certe apud Johannem Biclarensem invenio, anno ter-
 „ tio Maturicii, qui est Leuvigildi septimus-decimus, Christi octogesimus-quartus su-
 „ pra quingentesimum, Leuvigildum regem Gallicias vastasse, Andecam Suevorum
 „ regem comprehensum regno privasse; Suevorum gentem, thesauros, & patriam sibi
 „ subjugasse, & Gotthorum fecisse provinciam; ac demum Hermenegildum in urbe
 „ Tarraconensi a Sisberto interfectum fuisse. Id si ita est, Ricilianus non Suevorum
 „ rex, sed Leuvigildi minister furoris fuerit ad insectandos catholicos.

XXVIII.
 Lupentii abba-
 tis interitus.

a *id. lib. 6.*

c. 37.

* *Favoux.*

* *Pontion.*

* *l'Aine.*

Hoc eodem anno, sed diversam ob causam, Lupentius^a abbas basilicæ sancti Pri-
 vati martyris, in urbe Gabalis^{*} sita, ab æmulis cæsus est. Hunc Innocentius, Ga-
 balorum comes nocentissimus, apud Brunichildem majestatis accusaverat, & de
 ipsa male locutum affirmaverat. Mox citatus ad curiam sistitur, & causa cognita
 insons inventus, discedere permissus est. Verum in itinere ab Innocentio compre-
 hensus, ducitur in villam publicam Ponticonem^{*}, ac multis illic injuriis affectus
 dimittitur; sed eo, ut patuit, animo, ut clam & paucis consciis in itinere necaretur.
 Id factum ad Axonam^{*} fluvium, ubi reficiendi causa subsistens, a comite de
 improviso incautus opprimitur, & obtruncatur. Atque ut scelus lateret, caput ejus
 a cervice defectum culeo lapidibus oppleto includitur, & cum reliquo corpore ad
 saxum alligato in flumen dejicitur. Utrumque postea repertum pastores ex viso ad-
 moniti sepeliunt. Locus, ubi capite multatus est, in quadam charta Dervensis mo-
 nasterii dicitur esse Mediolanense^{*} castrum diocesis Catalaunensis, cui proxima est
 ecclesia sancti Sepulcri, sanctæ Mariæ, sanctique Stephani protomartyris, quam san-
 ctus Lupentius ædificasse, & incoluisse traditur, donec Brunichildis eum decollari
 fecit, ut legitur in charta Witeri militis Mediolanensis castri, qui hanc ecclesiam
 Dervensi monasterio largitus est anno M L X I I I. Meliorem sane exitum mereba-
 tur vir sanctus, Innocentius vero pœnas scelere condignas. quod contra accidit.
 nam hic in locum Theodosii^b Rutenorum^{*} episcopi substitutus est favore Bruni-
 childis, quæ hoc facto perpetrati criminis particeps fuisse non immerito visa est.

* *Molain.*

b *Ibid. c. 38.*

* *de Rodez.*

XXIX.
 Chilperici se-
 pultura Parisiis
 ad S. Vincen-
 tium.

* *Chelle.*

Periit etiam hoc ipso anno sub autumnum Chilpericus rex in Parisiensis agri villa,
 nomine Cala^{*}, a sicariis confossus: cujus corpus cruentum Mallulfus seu Mada-
 lulfus Silyanectensis episcopus lavit, regalibusque indutum vestimentis, post noc-
 tem in precibus actam, navi imposuit, & una cum Fredegunde regioque comitatu,
 secundo flumine Matrona, tum Sequana, Parisios deportatum, in suburbana basi-
 lica sanctæ Crucis & sancti Vincentii, quam ab ipso de novo ædificatam diximus,
 sepelivit. Ejus monumentum, sed ab aliquot dumtaxat sæculis innovatum, hodie
 quoque hic ostenditur cum adjuncto Fredegundis ejus uxoris tumulo, prope majus
 altare, ad latus evangelii; at loco motum ante annos quadraginta, cum basilica a
 patribus nostris instauraretur. nam antea regum hic sepultorum tumuli dispositi
 erant circum altare matutinale, ut vocant, & loculum beati Germani in abside ba-
 silicæ, pone majus altare: tamen neque hanc primam eorum sedem fuisse credi-
 derim. Anno tandem Christi sexcentesimo quadagesimo-tertio supra millesimum,
 cum arena e perystilii seu quadriporticus area juxta capitulum egereretur, duo tu-
 muli lapidei reperti sunt cum suo operculo itidem lapideo: in quibus jacebant ossa
 humana, suo quodque ordine & situ disposita; in uno quidem absque ulla inscriptione,
 in altero vero cum duplici, una exteriori, alia interiori, quæ utraque nudum *Ilperici*
 nomen præferbat, utraque uncialibus litteris, sed inæqualibus, & simul connexis
 insculpta, minioque exarata, cum crucibus lapidi incisis. Sic habebat exterior:

PRÆREGO ILPERICVS NŌ A FERANTVR HINC OSSAMEA

id est, *Precor ego Ilpericus, non auferantur hinc ossa mea.* Sic vero habet exterior:

TEMPORE NULO VOLO HINC TOLLANTUR OSSA HILPERIC

quæ sic legi debet: *Tempore nullo volo hinc tollantur ossa Hilperici.* His acceptis eru-

diti non pauci censuerunt hunc esse tumulum Chilperici regis, de quo nunc agimus, tamen si regis titulo careret utraque inscriptio: alterum autem uxoris ejus Fredegundis; idque Hadriano^a Valefio, rerum Francicarum scriptori clarissimo, ita vitium est. At præterquam quod Chilperici & Fredegundis tumuli in ipsa basilica exstabant circa aram beati Germani; parum veri simile est, Chilperico vel uxori ejus placuisse, ut extra basilicam sepelirentur; aut absque regis vocabulo Chilpericus designaretur; neque propius verum est, harum inscriptionum auctorem (nam quisquis ille est Hilpericus, eas videtur suggestisse) esse Chilpericum regem, qui ex improvise confossus interiit. Itaque alicujus ex regia stirpe principis hoc monumentum potius esse crediderim, quod indicat nomen Ilperici seu Hilperici (sic enim hic varie scribitur) solis tum principibus viris usurpatum. Hic Chilperici regis exitus post annos regni viginti-tres, unico ex multis relicto filio Chlothario, necdum quadrimestri, quem Fredegundis sollicitè pro suis moribus ad regnandum educavit, ad monarchiam regni Francici aliquando tandem perventurum. Filias duas reliquit, Basinam ex priore conjugè Audovera, & Rigunthem ex Fredegunde: hanc quidem Reccaredo, Leuvigildi Gotthorum in Hispania regis filio, desponsam, sed conjugio frustratam: illam vero in Pictavensi parthenone sanctæ Crucis monacham, quæ multarum turbarum causa & auctor fuit.

ANN. CHR.
584.
a Valef.
lib. 11.

Ceterum etsi variis criminum nævis fœdata sit Chilperici vitæ, non tamen piorum operum omnino expers fuit. nam præterquam quod eum munificum hæcenus prædicat, recoliturque quotannis sollempni ritu Tornacensis ecclesia; sane, quod ad res nostras attinet, sancti Luciani apud Bellovacos cœnobitæ eum monasterii sui instauratorem agnoscunt. ut ne repetam quod jam dixi, sancti Vincentii suburbanam apud Parisios basilicam ab eodem in novam formam restitutam fuisse. Diploma regium pro instauratione sancti Luciani basilicæ, quamquam mendis aliquot non caret, haud tamen in tanta veterum monumentorum inopia penitus rejiciendum. Ejus summa est, Dodonem Belyacensem episcopum simul cum Ebrulfo abbate, regiam Chilperici serenitatem adiisse, rogaturos, uti quamdam ecclesiam, quæ ab antiquis in honore beati Petri Apostolorum principis, & sancti Luciani, prope muros Bellovacæ urbis fuerat constructa, sed postea quorumdam paganorum irruptione vastata atque destructa, pro sua munificentia denuo ædificari juberet. id quod exemplo genitorum suorum præstiterit, qui quasdam possessiones eidem loco concesserant: nimirum ut locus divino famulatu aptetur, atque cœnobitæ Deo ministraturi ibi congregentur. Ad id vero se impulsus in primis ait, quod suis ipsius diebus sanctus Lucianus martyr viso Ebrulfo jam dictum abbatem excitaverit, ut corpus sancti Maximiani, mendose Maxiani, qui cum beato Luciano martyrium passus fuerat, adhuc in monte Milio* latens, humo efferret, & una cum beati Luciani in eadem ecclesia recondideret. Actum Rotomagi, Chilperici regis anno vicesimo-secundo. Alias chronologicas notas omitto, utpote vitiosas. Hoc diploma Carolus^b Cointius perperam refert ad Chilpericum, cognomento Danielelem. quæ sententia manifeste revincitur, tum ex vita sancti Ebrulfi abbatis, quem Fredegundi, ac proinde Chilperico primo æqualem vixisse constat. Is a Fredegunde, ut superius diximus, novo sancti Fusciani prope Ambianos cœnobio præfectus, in somnis monitus a sancto Maximiano, cujus corpus in monte Milio incognitum jacebat, in proximam sancti Luciani basilicam transferret, rem Dodone episcopo approbante exsecutus est, idemque auctor fuit Chilperico per Fredegundem apud Bellovacos ortam, ut sancti Luciani basilica instauraretur, monachisque istic institutis forte ad tempus præficeretur. Sepultus est nihilo minus in primo suo monasterio, nempe Oratorio*, haud longe a Cæsarmago Bellovacorum: cujus sepulcrum multis post annis matrona quædam nobilis & prædives, nomine Teolana, adornavit: eodemque tempore Chrodobertus Parisiorum antistes, cui Dado seu Audoënus libros duos de vita sancti Eligii episcopi nuncupavit, magno in eundem locum studio affectus, Deo ibidem templum ædificavit, ubi & alia diversis sanctorum dicata nominibus ædificia constructa sunt. Vixit in eodem loco sancta Angadrifma sub finem sæculi sequentis.

X X X.
Ejus pia opera:

cc * *Mont-miles*
cc Ebrulfus abbas Bellovacensis.
b Cointius
an. 716. n. 5.

* *Orer.*

Proximo anno habita est synodus in urbe Valentina ex mandato Guntchramni regis, qui datis ad sanctam synodum litteris injunxit, ut quodcumque tam ipse, quam bonæ memoriæ Austrechildis conjux sua; vel filiæ suæ Deo sacratæ, bonæ

ANN. CHR.
585.
X X X I.
Guntchram-

AN. CHR. 585. ^{585.} item memoriæ Chlodebergis aut Chlodechildis, locis sanctis contulissent, auctori-
 nus donatio-^{nes suas} tate apostolica sanctæ synodi patres præsentis titulo manuum suarum subscriptione
 a synodo con-^{firmari} firmarent. Propterea sancta synodus decrevit, ut, si quis basilicæ sancti Marcelli apud
 firmari petit. Cabilonum, vel sancti Symphoriani apud Augustodunum, vel quibuscumque locis,
 vel servientibus Deo per quascumque auctoritates seu diplomata, vel scripturarum
 epistolas dominus rex, vel uxor & filia sua, sive in ministerio altarium, sive in
 quibuscumque speciebus, quæ ad divinum cultum pertinent, contulissent, vel in
 posterum conferre voluerint; neque episcopi locorum, neque *potestas regia* quo-
 cumque tempore successura, de eorum utilitate quidquam minuere, aut auferre
 præsumat. Quod si hoc quocumque tempore præsumserit, veluti necator paupe-
 rum, anathemate perpetui iudicii divini plectatur, & veluti sacrilegii perpetrator,
 criminis sui reus, supplicii æterni teneatur obnoxius. Hinc refellitur quorundam
 criticorum iniqua censura, qui regia nonnulla diplomata ob similes clausulas falsi
 postulant, ubi in illis legunt tum ejusmodi imprecationes, tum idem interdictum,
 ne *regia potestas* donationes in regis illis diplomatis contentas violare ausit. Aut
 ergo synodi hujus auctoritatem rejiciant si possunt: aut, si non audent, similes in
 regis diplomatis clausulas admittant. Valentiniæ synodi actis subjicitur apud Sir-
 mundum Verani Cabellicensis præsulis epistola de castitate sacerdotum, ubi ait,
*sub magnorum patrum disciplina monachorum congregationes esse non parvas, unde ad
 supplenda clericorum officia in promptu est viros bonos adsumi.*

XXXII.
 Furtum in ba-
 silica Mettensi.

Eodem anno, cum Mettensis episcopus, nimirum Aigulfus, cum primoribus ci-
 vitatis, kalendis Octobris ad celebrandam sancti Remigii festivitatem extra urbem
 processissent, contigit ut famuli Guntchramni-Bosonis, qui ducis officio in regno
 Sigiberti præditus erat, in eam basilicam concurrerent, in qua paucis ante diebus
 quædam ejus uxoris consanguinea sepulta fuerat. Hic mos eo tempore apud Fran-
 cos obtinebat, ut non in ornandis exterius, ut modo fit, tumulis, sed in corporibus
 humandis magnificentiam suam occultarent potius, quam ostentarent. Hunc morem
 secuta prædicta matrona, quæ sine liberis decesserat, omnes opes suas & thesauros,
 omniaque ornamenta in suum sepulcrum conjecerat. Eam jacturam Boso indigne fe-
 rens, quippe qui matronæ liberis orbæ opibus inhiabat, famulos suos perpulit ad
 effodiendum tumulum, thesaurosque in eo latentes inde efferendos. Illi mandatum
 domini sui haud impigre exsequuntur, ablatisque omnibus, celeribus equis fugam
 arripiunt. Admoniti hac de re istius basilicæ monachi, factum ad urbis episcopum
 & ducem deferunt. At fures veriti, ne brevi comprehensi meritas tandem luerent
 pœnas, ad eandem basilicam regressi sunt, rebusque omnibus, quas surripuerant,
 super altare positas, id se jussu domini sui fecisse causantur. Habebat tunc temporis
 conventum procerum Childebertus apud Belfonancum villam regiam silvæ Arduen-
 nensis. Istic Boso de perpetrato sacrilegio interpellatus, nullo responso dato clam
 aufugit, seque criminis conscium atque instigatorem fuisse vel silentio suo & fuga
 ipsa satis superque patefecit; atque ideo res suas fere omnes merito amisit. Qui hoc
 factum retulit ^{Gregorius} Gregorius, titulum basilicæ, in qua scelus commissum est, non ex-
 primit. Mihi vero persuasum est non aliam esse quam sanctorum Apostolorum, quæ
 tum ad australem urbis portam sita erat.

^{Gregorius} Greg. Tur.
 lib. 3. c. 21.

XXXIII.
 Quatuor hujus
 urbis monaste-
 ria.

Quatuor sunt apud Mettas civitatem antiqua virorum monasteria, unum sancti
 Johannis Evangelistæ seu sanctorum Apostolorum, cujus basilicam primus con-
 struxit sanctus Patiens, Mettensis ecclesiæ episcopus quartus, marmoreisque or-
 navit columnis: ubi dentem sancti Johannis Evangelistæ cum reliquiis Apostolorum
 posuit. Hæc basilica sæculo quinto ab Hunnis everfa fuit, sed paullo post restituta,
 monachisque concessa, demum sancti Arnulfi corpore, istuc per Goëricum ejus suc-
 cessorem delato, ac nomine nobilitata est. In hac basilica multorum imperatorum,
 regum ac principum, insigniumque personarum monumenta exstabant ante, quam
 veteri monasterio destructo, sæculi superioris anno quinquagesimo-secundo, mona-
 chi nostri in eam, quam nunc possident, Prædicatorum ecclesiam translati essent.
 In illa priori basilica sanctimoniales parthenonis sanctæ Glodesindis primitus sepeliri
 mos erat, ut in consequentibus dicturi sumus. Alterum vetus apud Mettas mona-
 sterium est sancti Clementis, in cujus ecclesia primi ejus urbis plerique episcopi se-
 pulchram habuere. Tertium est sancti Symphoriani, cujus ecclesia ad australem
 itidem urbis plagam sæculo septimo ineunte constructa fuit a Pappolo, vicesimo-

oétavo episcopo, ibidem cum aliquot episcopis humato. Quartum denique sancti Vincentii martyris, quod Theodericus seu Diedericus episcopus quadragesimus in suburbio Mettensi ædificavit, multisque sanctorum reliquiis decoravit. Hæc quatuor monasteria extra urbem quondam, nunc omnia intra muros a superiori sæculo restituta sunt ob bellorum procellas; florentque hæctenus, novamque non modo regularem disciplinam, sed formam etiam ædificiorum, a patribus congregationis sancti Vitoni acceperunt, accipiuntque in dies. His quintum adde monasterium sancti Martini, itidem suburbanum, modo excisum, de quo inferius agendum.

ANN. CHR.
585.

Postero anno Bertichramnus Cenomannensem ecclesiam, mortuo Baldegisilo^a post sancti Domnoli obitum in eam sedem ante annos quinque intruso, regendam auspicato suscepit, vir sane merito nobis commemorandus, qui tanto studio rem monasticam suo tempore auxit, ut veniabili errore Odo abbas ipsum missionis sancti Mauri auctorem fuisse crediderit. Huic quippe originem debet nobile sancti Petri, quod de Cultura-Dei appellatur, monasterium, in suburbio Cenomannicæ urbis situm, quod tanta magnificentia condidit, quanta cuiquam monasterio, etiam regis conditionis, nulla forte major. Nec hoc solo contentus, tria alia ædificavit cœnobia; unum in honorem sancti Germani Parisiorum episcopi, a quo insignitus sacerdotio fuerat: alterum puellarum, Stivale nuncupatum: tertium sancti Martini de Pontileuva, quod principi sancti Petri monasterio subjectum esse voluit. Non minor fuit ejus munificentia in sanctam matrem ecclesiam Cenomannensem, quam tot tantisque prædiis ac donis itidem cumulavit, ut mirum sit uni episcopo tantas fuisse facultates. Verum has quidem comparaverat tum ex hereditate parentum, non minus opibus quam genere præstantium, tum ex munificentia regis Chlotharii secundi, cui semper fidelissimum & addictissimum se præstitit. Id patet ex ejus testamento^b, quod in tomo tertio Analectorum nostrorum cum actis episcoporum Cenomannensium editum est.

ANN. CHR.
586.

XXXIV.
Bertichram-
nus episcopus
Cenomannen-
sis munificus.
^a Greg. Tur.
lib. 8. c. 39.

^a Analect.
to. 3. p. 112.

XXXV.
S. Petri de
Cultura-Dei
monasterii auc-
tor.

In his actis Bertichramnus, quem vulgus Bertramnum vocat, cum in oratorio sancti Michaëlis juxta matrem ecclesiam in precibus vigiliis dominicæ diei perageret, ad construendum sanctorum Petri & Pauli monasterium, angelo sibi locum extra urbem designante, cælitus animatus fuisse dicitur; & illud quidem a fundamentis erexisse, cum basilica, claustris, & aliis ædificiis, ubi agmen multorum monachorum instituerit, cum xenodochio ad excipiendos pauperes, adventantes & peregrinos, atque matricularios. Ad hæc non longe ab eodem monasterio ecclesiam in honorem sanctæ Crucis fecisse, ibique Dei servos, id est monachos, ad divinum explendum officium instituisse, & ad suscipiendos similiter hospites & peregrinos. Basilica a sanctis sacerdotibus, id est episcopis, *dupliciter consecrata* primitus fuit in honorem sanctorum apostolorum Petri & Pauli; quorum reliquiæ ibidem tunc positæ leguntur in ejus testamento. Jam vero longum esset singulas enumerare possessiones, quas in dotem constructi ab se monasterii liberali manu assignavit. In summa hanc beatissimorum Petri & Pauli basilicam, una cum sancta ecclesia Cenomannica, heredem suam instituit, atque in illa corpus suum sepeliri voluit, instituto ibidem anniversario suo, cui amicos & fideles adesse jubet cum servis ab ipso manu-missis, ita ut ex hoc exemplo cunctis manifestum fiat, quam *felix est homo ille, qui amicos bonos relinquit*. Ex his adjurat consanguineum suum Chaimoaldum Pictavorum episcopum, ut post obitum suum suprema sibi officia exhibeat, foveatque abbatem & aluminos suos monasterii sancti Petri. Idem etiam summopere efflagitat a successoribus suis episcopis, eos obtestans, ne quid ex bonis prædictæ basilicæ ab se collatis minuant, aut detrahant, cum ipse nullum inde ecclesiæ suæ dispendium attulerit. Ita ille in prolixo suo testamento, quod anno tricesimo-seculo Chlotharii regis conditum est, ex quo hæc anticipato retulimus, incerti quo primum anno monasterii sancti Petri fundamenta jacta sint. Hinc corrigendus scriptor libri de gestis episcoporum Cenomannensium, qui hoc sancti Petri monasterium, aliaque a Bertichramno constructa, ex rebus ecclesiæ Cenomannensis dotata fuisse affirmat, laudato in eam rem ipsius testamento, in quo omnino oppositum legitur. Ceterum quis primus monasterii sancti Petri abbas fuerit, quive proximi ejus successores, nobis incertum est.

XXXVI.
Item Ponti-
leuensis.

* Pontlieu:
* l'Annie.

Monasterium sancti Martini de Pontileuva * seu Pontileuga, ad Idoniam * am-

ANN. CHR.
586.* *Pontlevooy.*

nem, quod cum Pontleviensi * pagi Blefensis confundi non debet, in eodem testamento *matricula sanctorum Petri & Pauli* nuncupatur, propterea quod tam monachi, quam pauperes in loci canone recensiti, sub potestate abbatis & basilicæ sancti Petri consisterent ex mandato conditoris. Principio *sexdecim tantum animulas*, ut loquitur, *Deo devotas, hoc est viros pauperes, cæcos aut debiles* ibi collocaverat, ea conditione, ut diebus singulis eis victus & necessaria quæque subministrarentur. Idem vero abbatem prædictum ejusque successores obtestatur, ut talem habeant curam de cursu, id est officio divino, & de nocturno lumine basilicæ sancti Martini, qualem de sanctorum Petri & Pauli; & quod superfuerit, in pauperes & inopes ipsius basilicæ jubet impendi. Hactenus prioratus est ab illo principe monasterio pendens, haud longe ab urbe.

XXXVII.

Item S. Germani.

Meminit etiam idem pontifex basilicæ sancti ac beatissimi Germani Parisiaci antistitis, ab se grati animi causa constructæ, propterea quod ab eo *nutritus* fuerat, & sacerdotio initiatus. Ibidem monachos instituit, eisque villas in dotem tribuit, ut eo in loco perpetuis temporibus *officium & servitium procurent*. Cellulam vocant acta episcoporum, atque ultra fluvium Sartæ locant, nempe in suburbio civitatis, ubi hodie superest ecclesia parœcialis sub titulo sancti Germani. Hunc nutritorem & alumnum suum agnoscit Bertichramnus, non quod a teneris in ecclesia Parisiensi ab eo educatus fuerit, (nam Turonis ad sepulcrum sancti Martini ^a comam deposuerat) sed quod eruditus in ordine clericali, ac demum ad *sacerdotii* honorem proventus a sancto Germano. Archidiaconum tamen ecclesiæ Parisiensis fuisse, antequam sedem Cenomannensem obtineret, testatur Gregorius ^b episcopus Turonensis. Sic urbs Cenomannorum undique monasteriis sæpta erat, nempe sancti Vincentii monasterio versus orientem, cujus auctorem sanctum Domnolum superius laudavimus: abbatia sancti Petri versus austrum: cœnobio vero sancti Germani ad aquilonem; quibus demum abbatia de Prato, quæ virginum Benedictinarum est, paullo post accessit ad occidentem.

^a *Analect.*
20. 3. p. 142.^b *Greg. Tur.*
lib. 2. cap. 39.

XXXVIII.

& Stivalensis.

* *Estival.*^c *Analect.*
20. 3. p. 110.^d *ibid.* p. 123.

Denique monasterium Stivale * *infra illam quintam*, hoc est quinto ab urbe milliari seu duabus leucis, a quodam clerico, nomine Bertegisilo, qui semel & iterum Cenomannensem episcopatum ^e *tyrannica potestate contra canonum auctoritatem invaserat*, redemit, amplificavit, auxitque, & sanctimonialibus monachis sub regula degentes ibidem instituit. Meminit hujus Bertegisili Bertichramnus in suo testamento, ejusque factione se in exilium ^d actum fuisse satis innuit, quo tempore idem Bertegisilus ecclesiam Cenomannensem diripuit & vastavit, nempe dum Chlotharius & Theodebertus de summa rerum inter se conflictarentur. Hinc patet Bertegisilum hunc plane diversum esse a Baldegisilo, quo mortuo Bertichramnus sedem inivit Cenomannensem. Illud vero discriminis est inter ipsum testamentum & acta episcoporum, quod in his Stivale sanctimonialibus traditum, & matri ecclesiæ Cenomannicæ subjectum fuisse dicitur: in testamento vero, nulla sanctimonialium mentione facta, *Estivale* cum omnibus ad eum locum pertinentibus sanctæ basilicæ domni Pauli legatum, una cum oratorio sancti Michaëlis superius memorato, quod idem pontifex construxerat. In hoc porro testamento tria ecclesiarum genera perpetuo distinguit, nempe matrem ecclesiam Cenomannicam, sanctæ Mariæ & sancto Gervasio sacram, quam ecclesiæ nomine semper designat: basilicas, quæ pleræque sunt monachorum; & oratoria, quæ minores erant ecclesiæ. Id maxime patet ex postrema ^e testamenti parte, ubi singulis urbis & pagi circumpositi locis sacris ^f pecuniariam stipem legat, in his solidos viginti basilicæ domni Vincentii, ubi sanctus Domnolus episcopus requiescit. Stivale virginum cœnobium, vulgo in Charnia cognominatum, hactenus perseverat sub regula Benedictina.

^e *ibid.* p. 142.

^f *ibid.* p. 142.

ANN. CHR.

587.

XXXIX. ^g
Mors S. Radegundis.^g *Greg. Tur.*
de gl. conf. c.
106.

Insequens annus octogesimus-septimus magnum terris lumen abstulit, cæloque invexit, scilicet sanctam Radegundem ex regina monacham Pictavensis parthenonis sanctæ Crucis, quem ipsa condiderat. Quarta feria, inquit, Baudonivia, summo mane, idibus Augusti, clausi sunt ejus oculi, & obscurati sunt nostri. Aberat forte Maroveus loci episcopus, cum Radegundis obiit, lustrandis parochiæ suæ ecclesiis occupatus. Triduo expectatus cum non venisset, misso nuntio Gregorius Turonum antistes rogatus Pictavos accessit, funus curaturus. Stabat circa feretrum, ait ^f ille, multitudo magna sanctimonialium, numero circiter ducentarum, quæ

quæ ejus prædicatione & monitis conversæ, ibidem vitam sanctam agebant; Senatorii generis non pauca, nonnullæ etiam ex stirpe regali. Cum sacrum corpus, capsula lignea cum aromatibus inclusum, extra monasterium in beatæ Mariæ basilicam, ubi cum ceteris sororibus humari voluerat, efferretur; illæ funus e muro spectantes (quippe quibus ex Cæsarii regulæ præscripto egredi e monasterio non licebat) pro canticis non nisi ejulatum ac gemitum reddebant. Rogant e muro, ut subtus turrim muro adhærentem tantisper susteretur feretrum, ut ejus adspectu paululum recrearentur. Dum illic subsistit, cæcus lumen jam dudum amissum recuperat. Effertur inde corpus: itur ad beatæ Mariæ basilicam, nondum sacerdotali benedictione sacratum: cujus altare Gregorius, rogatu abbatissæ, & civium virorumque honoratorum, prius benedixerat, Marovei episcopi benevolentia & humanitati confisus. Composito intra sepulcrum loculo, Gregorius facta oratione discessit, ceteris ritibus episcopo honoris causa reservatis, ut reversus Pictavos missam istic celebraret, & operculum tumulo imponeret. Regresso in monasterium Gregorio, atque in secretiores ejus partes admissio, abbatissa lugens, singula ostendebat loca, in quibus regina sancta legere, aut orare consueverat. En, inquit, cellula beatæ, sed amplius in ea matrem non videmus. en locus, ubi genua flectere & precari solebat: en liber, quem lectitabat: en fusi; quos nendo per longa jejunia & profluas lacrymasolvebat: sed hæc omnia orbitatis nostræ nos admonent. Hæc abbatissa lacrymans aiebat: quæ nec sine lacrymarum profusione Gregorius audire poterat. An superstes fuerit ad hunc usque diem Agnes prima loci abbatissa, an Lubovera jam illi successerat, non liquet. quamquam posterior sententia probabilior videtur.

Radegunde mortua, denuo abbatissa ^a postulavit, quod pia regina postulaverat vivens, a Maroveo loci episcopo, ut monasterium sanctæ Crucis esset sub ejus potestate. quod ille primum quidem abnuvit: postea tamen, clericorum suorum consilio mutata sententia; eorum se patrem fore pollicitus est, & tutorem. Sed quia inconsulto rege, sive quod regis tutelæ subjectus a Radegunde fuisset locus, sive quod regis conditionis esset, hanc potestatem exercere integrum sibi non credebat; a Childeberto ejus rei facultatem litteris petiit, regiumque diploma obtinuit, ut hoc monasterium, sicut reliquas parochias suas, regulariter gubernare sibi liceret. Gregorii verba ipsa refero. *Qua migrante, iterum petiit abbatissa, se sub sacerdotis sui potestate degere. quod ille cum primum respere voluisset, consilio suorum promisit se patrem earum, sicut dignum erat, fieri; & ubi necessitas fuisset, suam præbere defensionem. Unde factum est, ut absens ad Childebertum regem præceptionem eliceret, ut ei hoc monasterium, sicut reliquas parochias, regulariter liceat gubernare.* Quibus sane verbis satis innuit, id sibi antea non licuisse.

Cum jam præ senio se deficere sentiret Radegundis, epistolam ^b Gallicanis episcopis vice testamenti direxerat, in qua suum illis monasterium commendat, ex regia munificentia a se donatum, & ad præscriptum sancti Cæsarii regulæ institutum. Commendat etiam domnam & sororem suam Agnetem, quam ab ineunte ætate loco filia habuerat & eduxerat, electione congregationis suæ, consentientibus civitatis, aliisque episcopis, creatam abbatissam, atque a beatissimo Germano, præsentibus aliis episcopis, benedictam & consecratam, cujus post Deum directioni se ipsa lubens subjecerat. In hoc monasterio apostolicæ vitæ formam observari, tam a se quam ab aliis sororibus, quæ omnes, quicquid terrenæ substantiæ in saculo possidebant, factis chartis dimiserant, nihil proprium sibi reservantes. Obtestari per sanctissimam Trinitatem ac tremendum judicii diem, ut, si forte post suum ipsius obitum quisquam, sive loci episcopus, seu princeps, vel quivis alius, hanc congregationem perturbare, aut ejus regulam infringere, aliamve, præter Agnetem, instituere abbatissam, vel novam in hoc monasterium, resque ad ipsum pertinentes, dominationem exercere tentaverit; aut ejus possessiones, donationesque a principibus, vel a se, sororibusve factas, sibi vindicare; aut si qua denique sanctimonialis e monasterio unquam egredi voluerit; id ne fieri quoquo pacto sinant; habeanturque illi, quicumque id attentaverint, extra gratiam ecclesiasticæ communionis. Ad hæc obsecrare, ut cum Deus prædictam Agnetem abbatissam e saculo migrare voluerit, ea in locum ejus abbatissa ex eadem congregatione ordinetur, quæ Deo & ipsi congregationi placuerit, nempe quæ regulam custodiat,

X L.
Episcopo e-
jus monasterii
subjicitur.
^a id. hist. lib.
9. c. 40.

X L I.
Radegundis
testamentum.
^b ibid. c. 43.

AN. CHR.,
587.

„ & nihil de proposito sanctitatis imminuat. Denique adjurare loci episcopum,
„ aliosque pontifices; obtestari principes regesque Francorum, præsentés ac futuros,
„ immo christianos omnes, ut universa hæc inviolata servari & compleri procurent,
„ sacrumque virginum cœtum tueantur ac defendant, condignum recte facti præ-
„ mium a Deo percepturi.

X L I I.
Quando scri-
ptum.
a lib. 6. n. 31.

Erunt forte qui existiment, hanc epistolam eam esse, quam Radegundis patri-
bus in secundo Turonensi concilio congregatis scripsit: cui epistolæ respondeat ea,
quam ejusdem concilii patres ad eam rescripserunt, superius a nobis laudatam,
ubi de prædicta synodo egimus. Verum serius haud dubie, & quidem jam adulta
virginum congregatione, ut ex ejus contextu patet, hæc Radegundis epistola exa-
rata est: illa vero Turonensis concilii patrum responsio *in initio hujus congrega-*
tionis, teste Gregorio^b scripta fuit. Ad hæc in prædicta Radegundis epistola fit
mentio *beatissimi Germani*, uti jam mortui: cum is unus sit episcoporum, qui res-
pensionem concilii subscripserunt. Mirum vero est, cur ex novem, quibus consta-
bat concilium, episcopis, septem tantum in responsionis inscriptione memorentur,
Euphronius Turonensis, Prætextatus Rotomagensis, Germanus Parisiensis, Felix
Namnetensis, Domitianus Andecavensis, Victorius Redonensis, & Domnolus
Cenomannensis, omissis Caletico Carnutensi, & Leudebaude Sagienti, qui iti-
dem prædictæ synodo subscripserunt. Sed hæc parvi momenti.

X L I I I.
S. Juniani o-
bitus.

Eodem anno eodemque die, quo in cælum migravit beatâ Radegundis, obiit
quoque sanctus Junianus abbas Mariacensis, quem illa summopere colebat. Is,
cum in febrim incidisset, languore ingravescente, discipulos suos ad sæculi contem-
tum & ad rerum divinarum amorem hortatus est, atque Auremundo successore
designato, mandatum eis dedit, ut beatæ Radegundi obitum suum quam primum
nuntiarent. quod illa itidem jussisse dicitur; factumque est ut missi ex utraque
parte nuntii in medio itinere sibi invicem occurrerent. Juniani corpus sepultum
est in cœnobio Mariacensi, ex quo translatum fuit sæculo nono in Nobiliacense*
agri Pictavensis, ubi hætenus ejus reliquiæ, loco ignoto ob metum Calvinista-
rum olim occultatæ, delitescunt.

X L I V.
S. Radegun-
dis vitæ scrip-
tores.

Beatæ Radegundis res gestas primus litteris consignavit Venantius Fortunatus
ejus familiaris, Pictavorum post ejus obitum episcopus: eoque mortuo, res ab eo
prætermittas Baudonivia monacha profecuta est, librumque suum nuncupavit do-
minabus sanctis Didymie abbatissæ, totique congregationi gloriosæ dominæ Ra-
degundis, professa se minimam omnium minimarum, quam ab ipsis cunabulis hæc
enutrierat. Didymia successit Leuboveræ abbatissæ, cujus tempore ingentes mo-
tus & turbæ excitatæ sunt in eodem parthenone per Basinam & Chrodiedem re-
gias puellas, uti postmodum exponemus. In hoc libello Baudonivia non semel
utitur *religionis* vocabulo ad significandum monasticum institutum, quod itidem
vocabulum in eandem sententiam multi alii, etiam ante illud^c tempus, usur-
parunt.

^c Bulteau to-
1. p. 46.

X L V.
S. Aniani mo-
nasterium Au-
relianis.

^d Id. lib. 9.
c. 18

Hoc eodem anno^d Namatius Aurelianensis episcopus, qui cum Bertichramno
Cenomannensi in minorem Britanniam, ad componendas Brittonum factiones,
a Guntchramno rege directus fuerat, ex pusularum morbo in territorio Andecaven-
si confectus est. Corpus ejus ad urbem suam revedum, in basilica sancti Aniani,
ejusdem urbis quondam episcopi, sepultum est. Hanc basilicam tunc occupabant
monachi, eamque forte Namatiu ipse condiderat in suburbio tunc Aurelianensi, &
quidem sub titulo sancti Petri Ad-sboves, postea sancti Aniani dictam, etiam Grego-
rio episcopo Turonensi, postquam scilicet istuc sancti Aniani corpus ex cœnobia-
li ecclesia sancti Laurentii de Orgeriis, ubi ante pontificatum abbatis munus obiisse
dicitur, eodem Namatio curante, translatum fuit. Quantum inde crevit novæ ba-
silicæ splendor, tantum decrevit sancti Laurentii ecclesia, quæ tandem recidit in
prioratum Cluniacensi monasterio subjectum. Sancti Aniani cœnobio præfuit sæ-
culo sequenti Leodebodus abbas, cui Floriacense Aurelianensis pagi monasterium
insigne originem suam refert acceptam. Jam dudum hæc sancti Aniani basilica
muris urbis inclusa est, transiitque ante annos octingentos a monastico statu ad ca-
nonicalem.

Proximus annus pestilentissima lue infestus fuit, quæ Italiam, Hispaniam, & partem Galliarum vexavit. Cum vero latius serperet in dies, & a locis Massiliæ proximis Lugdunum usque propagaretur; Guntchramnus^a rex pro ea, quæ pollebat, pietate rogationes & vigiliis indixit, nec nisi panem hordeaceum cum aqua pura in victum adhiberi iussit. Licerio Arelatensi episcopo inter alios e vivis sublato suffectus est Virgilius^b abbas Augustodunensis, an Lirinensis. Certe Virgilius fuerat monachus Lirinensis: an etiam ejus loci abbas, dubitare nos facit Gregorii Turonensis auctoritas, qui eum asserit creatum episcopum ex abbate Augustodunensi: tamen auctor antiquus, qui libellum de gestis sancti Virgilii scripsit, & vetus index Lirinensis monasterii eum Lirinensibus præfuisse tradunt. Neque dixeris, erratum irrepsisse in textum Gregorii ex libroriorum vitio, qui pro Lirinensi Augustodunensem scripserint: quando quidem Virgilii promotio a Gregorio facta dicitur *opitulante Syagrio episcopo Augustodunensi*. Duo tunc exstabant apud Augustodunum monasteria, unum sancti Martini, alterum sancti Symphoriani, quod antiquius erat, abbatemque habuerat sanctum Germanum, antequam is in sedem Parisiensem proveheretur. Sancti Martini monasterium, itidem suburbanum, conditum est a Brunichilde regina, quæ nescio an monachos ex Lirinensi monasterio istuc induxit, eisque Virgilium præfecit, jam abbatem Lirinensem. Post Porcarium, cujus in libro primo meminimus, in veteri indice abbates Lirinenses hoc ordine recensentur. *Abbo abbas anno D XXX. Florianus anno D L. Marinus anno D LXXIX. qui Agaunense cænobium instruxit.* In vulgatis indicibus omitti sunt Porcarius, eo nomine primus; Abbo, & Marinus, quem restituendum itidem docet ejus temporis scriptor vitæ sancti Augendi abbatis Jurensis, qui auctor instituta monasterii Agaunensis, *sancto Marino presbytero insula Lirinensis abbate compellente*, digessit. Marinum sequitur in prædicto indice Stephanus, ad quem scripsit Gregorius papa, & post eum Virgilius. At, si Virgilius ejus loci abbas fuit, certe Stephanum præcessit. siquidem Arelatensem episcopatum iniit ante Gregorii pontificatum, cujus anno sexto hæc Gregorii ad Stephanum abbatem epistola scripta est. Virgilius domo Aquitanus, insulam Lirinensem petiit adolescens, *ubi æternas justus divitias inveniret*. Episcopus factus Arelatensis, sancti Stephani ecclesiam in urbe construxit; itemque extra muros basilicam in honorem Salvatoris & beati Honorati, *atque ibidem ordinem instituit monachorum servientium Deo*, haud dubie ad exemplum Lirinensium. Istic commune totius urbis conditorium erat, ob idque locum hodie quoque Campos-Elysios vocant. Hoc monasterium cum adjuncta basilica sæculo undecimo traditum est monachis sancti Victoris Massiliensis, postmodum annexum Tarasconensi parthenoni ordinis sancti Benedicti, donec tandem decimo-septimo sæculo ineunte in Minimorum religiosam familiam transit. Gregorius Magnus Augustinum monachum in Angliam proficiscentem commendavit eidem Virgilio, qui ipsum Augustinum postea episcopum ordinavit.

ANN. CHR.
588.X L V I.
Lucs in Gallia.
^a Greg. Tur.
lib. 9. c. 21.c. 22.
^b Ibid. c. 23.
Virgilius episcopus Arelatensis.Abbate:
nenses.

Jam Pictavos reverti cogimur, ubi Chrodielidis & Basina regis monachæ ingentes turbas & factiones adversus Leuboveram sanctæ Crucis abbatissam excitarunt. Hujus seditionis jam quoddam veluti præludium ante Radegundis obitum fecerat ejusdem parthenonis reclusa^c quædam, quæ e monasterio per murum desiliens, ad basilicam sancti Hilarii confugerat, multa in abbatissam crimina evomens, quæ pro falsis postea comperta sunt. At regressa in monasterium, immo funibus per eum locum, unde se dejecerat, istuc reducta, facti in speciem pænitens, petiit ut in cellulam secretam pænitentia causa recluderetur. Ejus exemplum pejus secuta sunt Chrodielidis & Basina: quarum illa se regis Chariberti filiam ferebat: hæc Chilperici ex Audovera priori conjuge filia erat, matre interfecta in monasterium Pictavense, Fredegunde agente, retrusa. Hanc, instantibus aliquando Hispanicis legatis, ut pro Rigunthe, altera Chilperici ex Fredegunde filia, Reccaredo principi in conjugium traderet pater; plusquam muliebri constantia restitit Radegundis, negans puellam, semel immortalis Sponso dicatam, mortali cuiquam posse copulari. Chrodielidis parendi impatiens, & dominandi avida, magnos spiritus ex regum, uti jactabat, propinquitate gerens, Leuboveram abbatissam opprimere decrevit, exactoque a multis sanctimonialibus sacramento extorsit, ut compositis criminibus circumventam dejicerent, seque in ejus locum substituerent. Mox e monasterio egressa

ANN. CHR.
589.X L V I I.
Turbe in Pictavensi parthenone.c Greg. Tur.
lib. 9. c. 40.
c. seq.

AN. CHR. 589. » est, dicens adire se reges propinquos suos, conquestura, quod non ut regum, sed
 » ut mancipiorum filiarum, ipsa; & Basina, a Leubovera indigne haberentur. Infelix ac
 » fatua, inquit Gregorius, non recordabatur, quantam humilitatem Radegundis, quæ
 » hoc monasterium instituerat, in omnibus exhibuisset, & quam sponte non solum
 » Agneti abbatissæ, sed quibusvis aliis se subiecisset! Egre dientem secutæ sunt mo-
 » nachæ amplius quadraginta, in primis Basina Chilperici filia, abeuntes retinere fru-
 » stra nitente Maroveo episcopo. Itaque Pictavis profectæ omnes kalendis Martiis,
 » Turonos pedibus jejunæ anhelæque, lutulentis ex imbre viis, perveniunt. Chrodiel-
 » dis, velut omnium dux & antesignana, Gregorium antistitem post salutationem ro-
 » gavit, ut has puellas, a Pictaveni abbatissa male habitas & extrema quæque passas,
 » custodire atque alere ne gravaretur, dum ipsa reges propinquos suos adiisset, suaf-
 » que eis injurias exposuisset. Ad hæc Gregorius respondit, si abbatissa, in aliquo de-
 » liquisset, aut minus canonice se gessisset, Pictavos se accessurum, & una cum Ma-
 » roveo episcopo eam admoniturum, emendatisque omnibus, quæ correctione digna
 » viderentur, ipsas in monasterium restitutum: ne, si longius malum serpat, luxu
 » & nimia licentia dissipetur, quod sancta Radegundis jejuniis, parsimonia, precibus,
 » elemosynisque frequentibus congregaverat. Cum vero Chrodielis nihilo minus in
 » sua contumacia perseveraret, timere se dixit Gregorius, ne ab episcopis cum asse-
 » clis suis communionem privaretur; recitavitque epistolam, a patribus concilii Tu-
 » ronensis ad Radegundem scriptam, qua sub excommunicationis interminatione,
 » prout illa petierat, vetabant, ne cuiquam monachæ e monasterio umquam egredi,
 » aut ad sæculi vota reverti liceret. Verum Chrodielis nihilo magis a proposito de-
 » territa, sed ad reges quantocius adire velle protestata est, aliæque simul cum ea
 » monachæ Maroveum episcopum sibi semper infestum, invisumque fuisse causatæ
 » sunt; nihilque præsidii, nisi a regibus ipsis sibi reliquum esse. Verum Gregorio illis
 » suadenti, expectarent saltem tempus itineri magis opportunum; assensere omnes,
 » ac Turonis interim substitere.

XLVIII.
 Chrodielis
 facinora.

Insequenti æstate Chrodielis cum aliquot virginibus, ceteris apud Turonos cum
 Basina relictis, ad Guntchramnum pergit: a quo benigne accepta auditaque, Tu-
 ronensium demum muneribus honorata revertitur, sponsione a rege sibi facta de revo-
 cando quam primum episcoporum conventu, in quo tota hæc controversia finiretur.
 Erat in ejus comitatu inter alias Constantina Burgoleni filia, quam in monasterio
 Augustodunensi reliquerat cum aliis puellis, quarum multæ, a viris libidinosi se-
 ductæ, ad nuptias convolarunt, priusquam Chrodielis ab aula regis regressa fuisset.
 Ubi nullum episcopum condito tempore convenire sensit, Pictavos cum asseclis suis
 revertit, omnesque simul, perditorum hominum manu stipatæ, sancti Hilarii basi-
 licam occupant. Ibi Chrodielis & Basina se ad certamen parant, palam dictitan-
 tes, reginas se esse, nec nisi expulsa abbatissa in monasterium reversuras. Dum hæc
 agerentur, Gundegisilus Burdigalensis episcopus, Aquitanicæ secundæ, cui Pictavi
 attribuuntur, metropolitanus, cum Nicasio Ecolismensi, Saffario Petrocorico & Ma-
 roveo Pictaveni comprovincialibus suis, ad basilicam sancti Hilarii accedit, ac mo-
 nachas, pro eo ac debebat objurgatas, in monasterium reducere conatur. at cum
 nihil proficeret, excommunicationem eis infligit. Tum vero perditorum hominum
 turba, hortante Chrodielde, in episcopos irruit, eorumque ministros: qui fustibus
 graviter cæsi, cruenti sanguine, quo basilica ipsa resperfa est, vix e loco profugere
 valuerunt. Inde Chrodielis hoc successu, veluti victoria ferox, monasterii villas
 invasit, & quoscumque ejus famulos aut clientes excipere poterat, plagis ac verberibus
 sibi subicere tentabat. Minabatur quoque, si monasterium ingredi posset, se
 e muro abbatissam in præcepsum dejecturam. His de rebus certior factus Childebertus,
 statim Macconi comiti mandavit, ut hanc sicariorum turbam quantocius reprime-
 ret ac coerceret.

XLIIX.
 Eduensis sy-
 nodus in sedi-
 tiosas.

Interim Guntchramnus episcoporum synodum Augustodunum indicit, cui Æthe-
 rius Lugdunensis, Syagrius Augustodunensis, Aunacharius Autisidorensis, Hesy-
 chius Gratianopolitanus, Agricola Nivernensis, Urbicus Reïensis, Felix Belicensis,
 Veranus Cabellicensis, item Felix Catalaunensis, & Bertichramnus Cenomannen-
 sis interfuerunt. Ad hos Gundegisilus Burdigalensis suo & comprovincialium no-
 mine epistolam scripsit, ut eos ad comprobendam in rebelles monachas prolatam
 sententiam hortarentur. Ea probata, rescripserunt se in synodo, proximis kalendis

Novembribus habenda, simul consilium inituros, quo pacto monacharum Pictaven-
sium temeritas & audacia posset coerceri. Interim monere, ut Pauli apostoli sententia
memores, eas opportunis, importunisque correptionibus, atque assiduis precibus
ad officium revocare conarentur. Præterea Leubovera abbatissa ad finitimarum ur-
bium episcopos misit exemplaria epistolæ, in qua Radegundis Gallicanis episcopis
monasterium suum, ejusque institutum commendaverat, obtestata, ne a quoquam
regulam solvi, abbatissamve rite electam dejici; neu monasterium gravari, ejus-
que possessiones indebite imminui aut adimi; aut denique ullam virginem monaste-
rio egredi paterentur.

Post hæc Maroveus episcopus rebellium monacharum convicia non ferens, Por-
carium, sancti Hilarii basilicæ abbatem, ad Gundegisilum metropolitanum, alios-
que comprovinciales episcopos mittit, oratum, ut, reddita puellis communionem, eis
in judicium veniendi facultatem concedere dignarentur, quod impetrare non potuit.
Interea Childebertus, continuis utriusque partis querimoniis fatigatus, Teutharium
presbyterum ad dirimendas earum controversias misit. Evocata ad audientiam
Chrodieldis & Basina cum reliquis puellis, negarunt se, nisi prius ecclesiæ recon-
ciliarentur, in judicium venturas. Teutharius Gundegisilum, aliosque episcopos
rogat, ut puellis excommunicationem relaxent: sed illi iterum recusant, indignum
rati, ante pœnitentiam & satisfactionem rebellibus communionem reddi. Puellæ vero,
cum jam propter inopiam simul consistere non possent, separatae ab invicem, aliæ
ad parentes & propinquos, aliæ ad domos proprias, aliæ ad monasteria, in quibus
prius fuerant, sunt reversæ, paucis remanentibus cum Chrodielde & Basina, quas
inter magna excitata est discordia, propterea quod altera alteri præferri cupiebat.

Non dissimilis & paullo minus atrox discordia^a in Turonico monasterio eodem
tempore exorta est inter Ingeltrudem nobilem matronam & filiam ejus Bertegun-
dem. Erat Ingeltrudis, ut Valesio videtur, soror Ingundis & Aregundis reginarum,
quas uno eodemque tempore Chlotharius senior conjuges habuit, eademque Bert-
chramni Burdigalensium episcopi ac Bertegundis parens. Hæc, amisso viro, vestem
mutaverat, & in atrio basilicæ sancti Martini parthenium condiderat, ubi se ipsam
cum aliis virginibus reclusit, quarum e numero erat Bertefledis, Chariberti regis
filia, ac proinde memoratae Chrodieldis soror, si verum erat quod hæc de se ipsa jac-
tabat. Cum virginum coetui jam numero abbatissa præponenda esset, Ingeltrudis
filia suæ Bertegundi suadet, ut relicto viro ad se veniret, futura parthenii abbatissa.
Nec mora levitate muliebri Bertegundis cum viro suo, rei minime conscio, Turo-
nos advenit, & monasterium ingressa, conjugem suum valere jussit, liberosque ac
rem domesticam curare. Tam inexpectato sermone perturbatus vir, Gregorium ur-
bis episcopum adit, rogatque ut mulierem auctoritate sacerdotali ad officium & ad
sanam mentem reducat. Gregorius ad monasterium accedit, decreta canonum Ni-
cænorum, ut ipse vocat, forte Gangrensis concilii, Bertegundi obtendit, quibus
uxori virum relinquere sub anathemate interdicitur. His auditis, mulier verita, ne,
si in monasterio permaneret, communionem privaretur; matri monasterioque vale
dicit, & cum viro suo domum revertit. Perstat nihilo minus in proposito mater, &
post quatuor aut quinque annos filiam denuo in monasterium revocat. Aberat tum
domo Bertegundis maritus, qua usa occasione mulier, res tam viri quam suas cum
uno e filiis imponit navibus, Turonosque deserit. Ocius vir ejus istuc advolat: in-
stat ut sua sibi uxor restituatur. Bertegundis suavis matris ad Bertchramnum Burdi-
galensem episcopum, germanum suum, se recipit. Vir profugam persecutus, ab epis-
copo conjugem repetit, quicum annos triginta vixisset. Negat ille conjugem ejus
amplius futuram, quam matre & propinquis non consentientibus duxisset. Gunt-
chramnus rex, a viro apud Aurelianos appellatus, uxorem ei reddi jubet. Episco-
pus, simulato assensu, sororem clam monet, *ut veste mutata, ac pœnitentia accepta,*
basilicam sancti Martini expeteret. Nefas quippe tum censebatur accepta pœnitentia
veste, ut superius^b diximus, sæculum denuo repetere, quod cum illa exsecuta
fuiisset, ne sic quidem a persequendo vir ejus deterritus, Turonos venit cum multis,
ut, si aliter non posset, uxorem e loco sancto vi abstraheret. Hæc, opposito pœni-
tentia voto, id sibi licere negat. Interea, mortuo Bertchramno fratre, Bertegundem
voti pœnitere cœpit, quæ sapientum usa consilio ad virum redit. Hinc nova rixæ
& discordia seges inter matrem & filiam, Bertegunde res patris sui ab Ingeltrude

L.
Judex sæculi
ris Pictavens
missus.

L I.
Similis rixæ
inter Ingeltru-
dem & Bertegun-
dem apud
Turonos.
à Greg. Tur.
lib. 9. c. 33.

b lib. 4. n. 51.

ANN. CHR.
589.

a Greg. l. 10.
c. 12.

repetente: quas Ingeltrudis adeo restituere noluit, ut, effracta domo filia, res ejus omnes jufferit diripi, simulque auferri donationis litteras, quibus Bertchramnus multa sorori suae testamento legaverat. Childebertus, hinc inde interpellatus, mandat Gregorio Turonico, & Maroveo Pictavensi episcopis, ut tantae demum rixae finem imponant, & alteram alteri reconcilient. Ingeltrudis id praefracte recusat, nec placito regis acquiescit, quo filiae quadrantem paternae hereditatis, retento sibi odrante, restituere tenebatur. Tandem, cum morti^a proxima esset, suam e filio nepotem abbatissam constituit, rogavitque monachas, ut nec in monasterio suo, nec super sepulcrum filiae suae, pro ea Deum orarent. Ejus morte cognita, Bertegundis Turonos confestim venit: sed in monasterium ingredi prohibita, Childebertum regem adiit, postulans, ut loco matris suae monasterium regere sibi liceret. Childebertus, prioris judicii oblitus, Ingeltrudi res patris & matris omnes dato diplomate concessit, eidemque quidquid Ingeltrudis monasterio suo reliquerat, adjudicavit. His freta litteris Bertegundis monasterii res omnes diripuit, & abbatissam, nullo propinquitatis respectu, fictis criminibus onerat, tantisque onusta spoliis ad propria reversa est.

LII.
Pictavensis
rixae finis.
b *ibid.* c. 15.

Non meliorem exitum habuit Chrodielidis factio, quam similis ambitio conflagraverat. Haec morae impatiens, sicariis & perditis^b hominibus, quorum turbam semper habebat secum, in mandatis dat, ut nocte abbatissam comprehendant, & ad se adducant. Rem ocius dicto exsequuntur nefarii homines, portisque monasterii refractis, istuc intrant armati, accensoque cereo per omnes cellulas & angulos Leuboveram quaerunt, eamque tandem inveniunt humi jacentem ante arcam argenteam sanctae Crucis, quo haec podagrica, audito furentium tumultu, se deferri jufferat. Hanc cum quidam gladio vellet percutere, accepto ab alio vulnere prohibitus est. Interim Justina praeposita, aliaeque virgines, extincto cereo, palla altaris, quod ante crucem dominicam erectum erat, abbatissam operiunt. Tum sicarii strictos gladios per caecas tenebras vibrantes, occurrentes virgines fauciant, repugnantium manibus vulneratis; ac praepositam pro abbatissa comprehendunt, excussisque de capite linteis, solutis a vertice capillis, foras extrahunt, custodiae in basilica sancti Hilarii mancipandam. Verum dum basilicae accedunt, caelo paullulum albescente, errorem agnoscunt, & reducta praeposita, abbatissam rapiunt, & in carcerem paratum conjiciunt. Dein nocte subobscura monasterium tertio ingressi, ad lumen cupae accensae universam supellectilem diripiunt. Haec ante septem dies paschae cum gesta essent, Maroveus episcopus tot malis offensus, misit qui Chrodielidem rogarent, ut abbatissam per hos dies liberam dimitteret: sin minus, se pascha minime celebraturum, nullumque in urbe catechumenum baptizaturum; aut certe opidanorum ope abbatissam e custodia erepturum. Chrodielidis contra minatur, si quis vim intulerit, Leuboveram gladio perimendam. Evasit nihilo minus custodiam abbatissa ope Flaviani regii domestici, qui tunc Pictavis aderat, & ad beati Hilarii basilicam confugit; eodemque tempore emissarii ante ipsam sanctae Crucis arcam, & ad sepulcrum beatae Radegundis varias caedes perpetrant. Hinc monasterium ingressa Chrodielidis, efferre se se quasi victrix, aliisque praeferre; & Basinam ipsam despiciatui habere. Basina hanc injuriam indignanter ferens, facti paenitentiam agere coepit, seque cum abbatissa reconciliavit: sed non multo post, ob necem uni e famulis suis a domesticis abbatissae illatam, relicta Leubovera, denuo ad Chrodielidem rediit. Haec ubi Childebertus accepit, Guntchramnum patrum sollicitavit ad cogendum episcoporum ex utroque regno conventum, ut tantis malis occurreretur. Jussus Pictavos adire Gregorius, id se facturum negavit, ni emissarii Chrodielidis per judicem reprimerentur. Childeberti jussu rem exsequi tentat Macco Pictavorum comes, cujus id officium erat; & ubi preces apud Chrodielidem nihil proficiunt, armata manu sicarios, quos illa tradere noluit, aggreditur; & alios quidem veetibus, alios telis, plures gladiis caedi ac transfigi jubet. Chrodielidis hac caede perterrita, ad crucem dominicam, quam antea despiciatui habuerat, confugit, & signum illud venerandum obviam ferens, orat, ut ne sibi, quae regis filia esset, vis inferretur; secus attentantibus ultionem minatur. At plebs nihili pendens preces ejus ac minas, in sicarios irruit, in repugnantes injicit manus, abstractosque e monasterio, & ad stipites extensos graviter caedit. Tum aliis capita rasa, aliis praecisae manus; nonnullis aures cum naribus amputatae: itaque seditio compressa.

Eum in modum punitis sicariis, episcopi abbatissam & monachas utriusque partis in iudicium vocant. Chrodielis & Basina interrogata, cur e monasterio discessissent, tantasque turbas concivissent, responderunt, omnium se rerum necessarium inopia, & abbatissae suae favitia coactas huc devenisse. Ceterum ea esse abbatissae crimina, quae officio suo indignam redderent: nempe quod viri in balneo suo lavarent: abbatissa ipsa tabula saepe luderet: cum saecularibus convivia iniret: sponsalia faceret in monasterio: nepti suae ex pallis sacris ornamenta conficeret: *barbatorias intus celebraret*, hoc est larvatas personas in monasterio exhiberet. Eidem etiam imputabant, quod claustris per has turbas violatis infanda crimina perpetrata sint. Abbatissa ad haec respondit, Chrodieli & Basinae numquam ad vicium aut vestitum necessaria defuisse, argumento esse earum arculas, quae vestibus haud necessariis refertae sint. De balneo iussisse dominam Radegundem, ut, quia calce recenti perlutum erat, a servis monasterii idemtidem frequentaretur a diebus quadragesimae in pentecosten, ne monachus recens odor noceret. Tabulae lusum nec canonibus, nec regula prohiberi; & si quidem lussisset, id nonnisi vivente domina Radegunde. (ex quo colligitur, Leuboveram Agneti; superstiti Radegunde, successisse.) Si quid tamen hac in re peccasset, se iudicio episcoporum condigne satisfacere paratam. Ad convivia quod attinet, nihil se novasse, sed morem tenuisse usitatum sub domina Radegunde. ceterum se eulogias quidem christiano more nonnullis dedisse; convivia nullis exhibuisse. Ad sponsalia neptis suae arras se quidem accepisse, sed neutiquam sponsalia celebrasse. Denique ad purgandam de pallis sacris accusationem testes produxit Maconem Pictavorum comitem & Didymiam monacham nobilem, quae pannum holosericum dono dederat, ex quo palla facta est, panni reliquis tantum incisuris nepti suae concessis. Haec est Didymia, postea monasterii abbatissa, cui Baudonivia libellum suum de vita beatae Radegundis nuncupavit. His omnibus, quae vel levia, vel falsa erant, mature expensis, episcopi abbatissam in locum suum restituerunt: Chrodielidem vero & Basinam veniam precari, & Leuboverae satisfacere nolentes, immo eam interficere molientes, communionem privarunt. Insuper ambos reges orarunt, ut diplomata & instrumenta donationum, quae monasterio factae fuerant, ab iisdem abstracta restitui juberent; neque eis in locum, quem tam impie violassent, redire permitterent. Monachae tamen, quae eas secutae fuerant, in monasterium reverti iussae, ubi criminum suorum poenitentiam agerent. Hac uno tenore, tametsi ultra hunc annum protracta sunt, a nobis relata, fufius continentur ^a in litteris, quas iudices episcopi, Ebregefilus Coloniae Agrippinae, Gregorius Turonensis, Gundegisilus Burdigalensis & Maroveus Pictavensis, aliique comprovinciales, ad reges hac de re scripserunt. Post haec nihilo minus Chrodielis & Basina Childebertum adeunt, novisque criminationibus abbatissam infamant: quarum falsitas, testibus auditis, comprobata. Ambae tamen paullo post, deprecante pro eis rege, in communionem receptae sunt in synodo ^b Mettensi, permissumque Basinae erratorum poenitenti, ut in monasterium suum reverteretur: Chrodieli vero, quia cum abbatissa commorari volebat, concessum est, ut in villa sibi a rege tradita resideret.

Quamdiu his turbis Leubovera superstes fuerit, quaeve in ejus locum abbatissa proxime successerit, indices vulgati non produnt, in quibus post Leuboveram nulla usque ad saeculum nonum abbatissa legitur. Mihi vero persuasum est ei successisse Justinam, quae per has rixas praeposita officio fungebatur: idque probare videtur Venantius Fortunatus, Gregorio Turonensi episcopo scribens ^c *in causa abbatissae*, hoc est *in causa Justinae*, ut ipse in subjecta carmini epistola explicat. Eidem iterum gratias egit ^d *ex nomine Justinae*, quod aviae neptem restituerit; oratque ut in posterum *inter avam & neptem* mediatorem agat. Hinc subintelligitur, nonnihil simultatis Justinam inter & quamdam ejus neptem intercessisse, & neptem quidem recessisse a Justina: sed postmodum opera Gregorii eidem restitutam. Justinam successit Didymia, cui, ut praemissum est, Baudonivia monacha librum alterum de vita beatae Radegundis inscripsit; eademque nobilis illa monacha Didymia, quae pannum sericum ad ornatum altaris Leuboverae donaverat, ut in litteris episcoporum ^e ad Guntchramnum & Childebertum legitur.

Priusquam hinc discedamus, operae pretium est observare, duo tunc fuisse apud Pictavos virorum coenobia, nempe in basilica sanctae Mariae, quam Radegundis

ANN. CHR.
889.
LIII.
Crimina abbatissae objecta.

^a *ibid.* c. 16.

^b *ibid.* c. 20.

LIV.
Leubovere
succedit Justina.

^c Fortunat.
lib. 3 c. 14.

^d *ibid.* c. 15.

Justinæ Didymia.

^e Greg. Tur.
lib. 10. c. 16.

L V.
S. Hilarii
monasterium.

ANN. CHR.
589.

pro virginum conditorio exstruxerat; & in basilica beati Hilarii episcopi, ubi sancti confessoris corpus asservabatur. Longe antiquior est sancti Hilarii basilica, & forte ante ejus obitum in suburbio Pictavorum constructa, quæ beati pontificis corpore & tumulo magnopere illustrata est. Chlodoveo adversus Alaricum dimicaturus lux ex illa basilica affulgens, certam de rege Ariano victoriam portendit. Testis hac de re Venantius Fortunatus, qui de sancti Hilarii vita & miraculis duos scripsit libellos, rogatu Pascentii episcopi Pictavenfis, quem in præfatione libri primi ait, a primis cunabulis ad sancti Hilarii vestigia, id est ad ejus tumulum, *quasi peculiarem vernulam*, enutritum fuisse. Idem Pascentius, ante pontificatum, ejusdem basilicæ abbas fuerat, testante Gregorio^a episcopo Turonensi, electus episcopus circiter annum illius sæculi sexagesimum-quartum. An ei proxime successerit Porcarius, ejusdem basilicæ abbas jam laudatus, haud exploratum. Anno undenonagesimo a Maroveo antistite missus est^b ad Gundegesilum Burdigalensem, & ad provinciales episcopos, ut Chrodioldi ejusque sequacibus communionis restitutionem ab eis impetraret. Hunc conditorem fuisse putant monasterii apud Pictavos, quod sancti Porcarii nomen ab auctore postea obtinuit, estque prioratus abbatix Burgulienfi ante annos sexcentos subjectus. In variis martyrologiis non editis ejus commemoratio fit his verbis: *Pridie kalendas Junii, Pictavis sancti Porcarii confessoris*. Ejus tempore jam mos inoleverat, teste Baudonivia, ut in festivitate beati Hilarii vicinorum cœnobiorum monachi usque ad mediam noctem in ejus basilica vigiliis celebrarent: at post mediam noctem quilibet abbas cum suis fratribus ad suum reverteretur monasterium, solitum *cursum* divinorum officiorum celebraturus. In eodem monasterio a teneris beatus Aicadrus abbas Gemeticensis ad erudiendum traditus fuit nominatissimo ejusdem loci monacho, nomine Ansfrido. Venantium Fortunatum, Pictavorum sub finem vitæ episcopum, in beati Hilarii basilica sepultum fuisse inde colligimus, quod Aper ejusdem loci abbas, ejus epitaphium a Paulo Warnefridi componendum curavit.

Pascentius
abbas.
^a *id. lib. 4.*
c. 18.

S. Porcarius
item abbas.
^b *id. lib. 9.*
r. 43.

LVI.
S. Radegundis
monasterii
virovum.
^c *Baudon. n.*
16.

Beatæ Mariæ basilicam sancta Radegundis itidem extra muros Pictavenfes ad sepulturam sanctimonialium sanctæ Crucis construi curaverat, monachisque, qui virginibus sacra ministrarent pro more illorum temporum, attribui voluerat. Leo quidam vir inluster centum solidos ad basilicæ fundamenta contulisse^c memoratur. Nondum sacrata erat basilica, cum beata Radegundis istic humata fuit, brevique post tempore hæc nomen loco dedit. Certe apud Baudoniviam monacham laudatur vir venerabilis Arnegifilus *abbas basilicæ beate Regine*, qui cum suis monachis ad sancti Hilarii basilicam profectus ad celebrandas in ejus festo vigiliis, his finitis^d ad suam ipse basilicam reversus est, *cursum* impleturus. Istuc etiam e Burgundia venisse memoratur quidam abbas, nomine Abbo, cum viro apostolico Leifasto episcopo, nempe Æduensi: qua in urbe Abbo haud dubie abbas erat, in sancti Symphoriani, an sancti Martini monasterio, quod hoc ipso tempore Brunichildis regina construxerat in suburbio Augustodunensi. Quo ritu, quoque habitu in basilica illa sanctæ Mariæ seu sanctæ Radegundis sepelirentur sanctimoniales, ex Gregorio^d discimus, referente obitum Disciolæ monachæ: *cujus corpus aquis ablutum* ita candore niveo refulgebat, ut *nullum linteum* reperire abbatissa in promptu potuerit, quod corpore candidius esset. *Induta tamen lincis mundis, sepultura mandata est*. Ceterum utraque basilica, nempe sancti Hilarii, & beatæ Mariæ, transiit ad canonicos sæculares. quod serius factum in basilica sancti Hilarii, nec ante sæculum decimum: at in basilica beatæ Mariæ seu sanctæ Radegundis sæculo præcedenti, uti colligitur ex capitulari Ludovici Pii pro parthenone sanctæ Crucis, ubi statuitur, *ut omnino provideatur, ne clericorum numerus plusquam triginta augeatur, qui per omnia ad dictam congregationem sancta congregationi sancta Crucis obedientes sint atque subjecti*. Quamquam clericorum vocabulum non raro pro monachis sumitur. Sed de his alias.

Monachæ
quo ritu istic
sepultæ.
^d *Greg. Tur.*
lib. 6. c. 29.

LVII.
Reclusæ ad
sanctam Cru-
cem.
^c *id. ibid.*

Non licet prætermittere hoc loco, reclusas existisse quondam in parthenone sanctæ Crucis, uti Gregorius^e tradit, ex quo etiam discimus ritum, qui in earum reclusionem servabatur. Is quippe agens de quadam sanctimoniali, quæ viso ad communionem animata fuerat, subdit, eam post dies paucos rogavisse abbatissam, ut sibi, in qua recluderetur, cellulam præpararet. Tum cellula quantocius perfecta, puellam petiisse, *ut recludi permetteretur*. quod cum ei permissum fuisset, *congrega-*

ris virginibus, cum magno psallentio, accensis lampadibus, tenente sibi beata Kade-
gunde manum, ad locum usque perducitur. Et sic vale faciens omnibus, & osculans
singulas quasque, reclusa est. obstructoque aditu, per quem ingressa fuerat, ibi nunc
orationi & lectioni vacat, ait Gregorius. Idem fere ritus legitur apud Grimlaicum^a
in regula Solitariorum. Sic apud eundem Gregorium de Hospitio recluso apud
Niciam legitur, nullum patuisse in ejus cellulam aditum, quæ instar turris fabricata
erat; solamque relictam fuisse fenestram, per quam scilicet vitæ necessaria accipie-
bat, aut exteris loquebatur. Grimlaicus addit, episcopum reclusioni præfuisse, &
ostium retrusionis cellulæ aposphragismo, id est sigillo, suo solitum sigillare.

Hoc anno in Romano sancti Andreæ monasterio accidit, quod Gregorius Ma-
gnus, ejus tunc loci abbas, ante triennium, quam dialogos scriberet, contigisse^b
narrat. Erat in eo monasterio quidam monachus, Justus nomine, artis medicinæ
peritus, qui Gregorio agrotanti opportuna remedia & obsequia exhibuerat. Is mor-
bo ad extrema redactus, germano fratri suo, Copioso nomine, quo ministro ad me-
dicinæ officia utebatur, secreto significavit, penes se esse tres aureos, quos occulta-
tos retinebat. Res ad Gregorium delata summopere ipsi displicuit: & quia ejus-
dem monasterii regula cautum erat, ut cuncti fratres ita in communi viverent,
ut nulli quidquam habere proprium liceret: tantum facinus illustri aliquo pænæ
exemplo purgare decrevit. Itaque Pretioso ejusdem monasterii præposito injunxit,
ut nullus ex fratribus morienti assisteret, præter fratrem ejus carnalem: qui cau-
sam tantæ severitatis percontanti responderet, eum propter tres aureos clam refer-
vatos omnibus fratribus horrore esse: ut vel sic a perpetrato crimine resipisceret.
Ad hæc imperatum, ut defuncti corpus, non in communi fratrum conditorio hu-
maretur, sed in sterquilinum projiceretur, & super eum tres aurei prædicti jacta-
rentur, cunctis inclamantibus: Pecunia tua tecum sit in perditione: & sic demum
corpus ejus humo operiretur. Profuit hæc severitas non modo viventibus, sed
etiam moribundo: qui se ab omnibus desertum videns in extremis, tantum admissi
criminis dolorem concepit, ut veniam a Deo impetrare meruerit. quod quidem
Copioso ejus fratri revelatum est. Cum enim, elapsis ab ejus obitu triginta diebus,
Gregorius ejus animæ compatiens, Pretioso præposito jussisset, ut triginta diebus
continuis pro eo salutare sacrificium offerretur: his peractis, Justus Copioso, hujus
rei minime conscio, nocte conspicuus visus est, seque modo bene esse, quia hoc
primum die communionis particeps fuerat, asseruit. Hoc nuntium magnopere ex-
hilaravit fratres, qui quo die hoc visum contigit, tricesimum oblationis diem fuisse
compererunt; eisque persuasum fuit, salutaris hostiæ oblatione fratrem hunc e
supplicio liberatum fuisse. Consimile religiosæ severitatis exemplum nobis suppe-
ditat sanctus^c Pachomius, qui psalmodiarum cantum in funere fratris minus obedien-
tis cessare jussit, vestibibus ejus in conspectu omnium crematis. Eodem tempore ac-
cidit, ut Johannes sancti Andreæ sub Gregorio piissimus monachus, cum quidam
frater mortuus in ejusdem monasterii cæmeterio sepeliretur, ab eodem fratre, qui
mortuus fuerat, de sepulcro vocatus sit, & post dies decem defunctus. Hæc Gre-
gorius in libro quarto Dialogorum capite XLVII. ubi Antonii & Meruli, piis-
simorum ejusdem loci monachorum, obitum refert: ex quibus Antonius, totus in
cælestia intentus, cum studiosissime sacra eloquia meditaretur, non in eis verba scien-
tia, sed fletum compunctionis inquirebat. Merulus vero ita psalmodiæ deditus, ut ex
ejus ore pæne numquam cessaret. Pios mores consimilis mors subsecuta. Antonius
quippe mortis suæ tempus cælitus didicit, sibi que peccata sua dimissa esse præcogno-
vit; nec tamen trepidare cessavit. Merulus vero cælestem ex floribus coronam sibi
dari in somnis intellexit, paullo post cum magna animi hilaritate & securitate de-
functus. Aperto post annos quatuordecim ad ejus sepulcrum tumulo, tanta inde
fragrantia emanavit, quasi florum omnium odoramenta illic recondita essent. quod
Gregorio asseruit Petrus, qui sancti Andreæ monasterio post Gregorium præerat.

His, quæ superius commemorata sunt, longe gratius, lætiusque spectaculum no-
bis exhibet Reccaredi Gotthorum in Hispania regis conversio, qui sollemnem ca-
tholicæ fidei professionem in tertio concilio Toletano, Ariana hæresi ejurata, edi-
dit. Annus is erat ejus regni quartus a morte patris Leuvigildi, qui moriens^d Lean-
dro episcopo Hispalensi, quem prius multum vexaverat, Reccaredum filium suum
commendavit, ut in ipso idem efficeret, quod in Hermenegildo altero filio suo, quem

ANN. CHR.
529.^aReg. Solit. c.
15. & 16.LVIII.
Monachi pro-
prietarii pænæ.
^bGregor. M.
lib. 4. Dial. c.
55.Gregorii dis-
cipuli pii.
^cBolland.
10. 3. Maii p.
335. & 336.LIX.
Reccaredi
regis conver-
sio.
^dGreg. M.
lib. 3. c. 31.

ANN. CHR.
589.
a *Johan. Biclari.*
Concilium
tertium Toletanum.

ad rectam fidem adduxerat. Et quidem Reccaredus primo regni sui anno catholicam^a religionem amplexus, Arianæ sectæ sacerdotibus ratione potius quam imperio eandem persuasit, gentemque omnium Gotthorum & Suevorum ad unitatem catholicæ ecclesiæ revocavit. Hoc vero anno, qui quartus, ut jam dixi, ejus regni erat, synodus episcoporum septuaginta-duorum ex tota Hispania, Gallicia & Gallia Narbonensi Toletum ejusdem jussu convocata est, in qua ipse conversionis suæ ejusdemque sectæ sacerdotum reddita ratione, professionem suam coram patribus edidit, qui eam ecclesiasticis monumentis inferendam curarunt. Totius negotii & concilii summa fuit penes sanctum Leandrum episcopum, & beatissimum Eutropium monasterii Servitani abbatem, cujus tamen subscriptio in vulgatis concilii actis non comparet: nullusque abbas Hispanicis conciliis subscripsisse reperitur ante Crispinum abbatem, cujus nomen septimo concilio Toletano appositum est: sive huic primo re vera is honos delatus est, sive aliorum, qui superioribus ante eum conciliis subscripserint, nomina exciderunt, ut forsitan Eutropii abbatis mox laudati, cujus tanta fuit in tertio concilio Toletano auctoritas, teste Johanne abbate Biclarensi. Idem rex post sollemnem hanc professionem, cui similem ediderunt ejusdem sectæ episcopi, proceres, & omnes Gotthicæ gentis seniores, episcopis orthodoxis auctor fuit, ut ad retinendam fidei puritatem in omnibus ecclesiis, orientalium more, in publicis missæ sacrificiis symbolum Constantinopolitanum ante orationem dominicam & communionem decantaretur: ut ne se quisquam in posterum de ignorantia fidei excusaret a culpa, quando univerforum ore cognosceret, quid catholica teneat, & credat ecclesia. Exstat egregia oratio a Leandro episcopo habita in illo concilio, in qua de gentis suæ conversione gratulatur. Pro qua re, inquit, & nos majoribus gaudiis elevamur: quia repente novos ecclesiam parturisse populos intuemur; & quorum asperitatem quondam gemebamus, de eorum nunc gaudemus credulitate. Ergo materia gaudii nostri, tribulationis præteritæ occasio fuit. Gemebamus, dum gravaremur: sed gemitus illi id egerunt, ut hi, qui per infidelitatem nobis erant sarcina, fierent nostra per suam conversionem corona. Præclarum est, quod idem pontifex in consequentibus ait de unitate ecclesiæ. Ordo ergo naturalis exposit, ut qui ex uno homine trahunt originem, mutuam teneant caritatem; nec dissentiant a fidei veritate, qui non disjunguntur naturali propagine. Hæreses vero & divisiones e fonte manant vitiorum. unde quisquis ad unitatem venit, ex vitio ad naturam redit: quia sicut naturæ est fieri ex pluribus unitatem; sic est vitii, fraternitatis declinare dulcedinem.

Leandri oratio in concilio.

L X.
Concilii decreti.

b *Can. 4.*
c *Can. 7.*

d *Can. 12.*

L X I.
Scandalum in
Caulinianensi
monasterio.

In eo concilio statutum^b est, ut liceat cuilibet episcopo, unam de parochitanis ecclesiis suis monasterium dicare, id est convertere in monasterium: ut in ea monachorum congregatio regulariter vivat; immo etiam ex rebus ecclesiæ aliquid, quod ei detrimentum non afferat, eidem loco donare. Præterea^c in omni sacerdotali convivio lectionem scripturarum divinarum misceri concilium jubet. Per hoc enim & animæ ædificantur ad bonum, & fabulæ non necessariæ prohibentur. Ad hæc præcipit^d, ut quicumque pænitentiam agere voluerint, sive sani, sive infirmi, prius tondeantur, aut habitum mutent. qui ritus postea laicos induxit ad monasticum habitum in extremis suscipiendum.

Sub idem tempus scandalum in Caulinianensi cœnobio prope Emeritam, Lusitaniæ quondam metropolim, sito, exortum est. Tarra quidam uxore orbarus istuc secesserat, sollemnemque emiserat votorum monasticorum professionem. Processu temporis e monasterio ejectus est, propterea quod in lapsum carnis incidisse crederetur. Ille innocentiam suam confisus, Reccaredo regi porrecta schedula supplicavit, ut in pristinum locum restitueretur. Tam scabrosus est schedulæ seu epistolæ stilius, tam barbarus & incultus, ut vix quidquam sani hinc elici possit. Inscriptio sic habet, *Suggerendum gloriose triumphanti, ac invicta fide regnanti piissimo domino meo Reccaredo regi, servus tuus Tarra indignus.* Is in hac epistola conqueritur, quod *in cœtu Caulinianensi monachorum* obscœna criminatione fuerit *infamatus*, & *tamquam aborsum projectus indemnatus.* at contra contestatur regiæ majestati, se in nullo umquam gradu, sive laici, seu monachi, ullo scelere contaminatum fuisse; nec esse quemquam in urbe Emerita, immo in tota Lusitania, qui se ullius criminis fontem possit evincere. Se quidem unam olim in Lusitania habuisse uxorem: sed, ea mortua, nihil amplius vel levissimæ familiaritatis cum ulla umquam femina

habuisse. Quid inde consecutum sit, ignoramus, nec scire multum interest. Visum est tamen hujus epistolæ facere mentionem, quod ex ea discamus antiquitatem monasterii Caulinianensis, cujus jam meminimus ex libro Pauli diaconi^a Emeritensis de Patribus Emeritensibus, ubi Caulinianum seu Caulinianense monasterium laudat, simulque Renovatum ejusdem loci abbatem, qui post Innocentium episcopum^b Emeritensi ecclesiæ præfuit. Et forte sub Renovato abbate contigit id, quod de Tarra monacho mox retulimus.

In hoc anno desinit chronicon Johannis abbatis Biclarenensis, postmodum Gerundensis episcopi, cujus elogium texuit Isidorus^c, & post eum Hildefonfus. ^d Hic natione Gotthus, domo Lusitanus, apud Scalabim^{*} natus, cum esset adolescens, Constantinopolim perrexit; ibique Græcis litteris cum Latinis junctis, septimo demum anno in Hispanias reversus est, eodem tempore, quo, Leuvigildo rege incitante, Ariana fervebat insania. Cum vero eum vefanus rex ad nefandam hæresim compellere non valeret, ipsum Barcinonem relegavit: ubi per annos decem multas ab Arianis injurias passus est. Ibidem postea condidit monasterium, vocabulo Biclarense^{*}, modo^e extinctum, ubi congregata monachorum societate, scripsit regulam suo non tantum monasterio, sed etiam cunctis Deum timentibus profuturam. Hæc regula Benedicto abbati Anianensi ignota fuit, at nota Trithemio, qui ejus regulæ fragmentum^f refert. Johannes; jam episcopus Gerundensis, anno undesequentissimo subscripsit concilio Barcinonensi, successoremque in sua sede habuit Nonnium, professione^g itidem monachum, atque actibus sanctum, qui beati Felicis martyris Gerundensis eximius cultor fuit.

Sub idem tempus Brunichildis regina in Gallia, post mortem Sigiberti conjugis sui, quædam monasteria erexit, unum apud Lugdunum-clavatum, duo alia cum xenodochio apud Augustodunum. Primum in honorem sancti Vincentii^h martyris conditum fuit in prospectu urbis Laudunensis, quam Lugdunum simpliciter veteres nonnumquam appellabant; in ejusdem montis extrema parte situm, sed ab urbe profunda valle secretum: qui situs & ad religiosum secessum, & ad jucundum prospectum maxime opportunus est. Primum loci patronum agnoscunt beatum Christophorum martyrem: cujus loci tanta olim celebritas erat, hodie quoque paullo impar, ut secunda Laudunensium episcoporum sedes, eorundemque ac canonicorum, nobiliumque laïcorum conditorium esset. Testes hac de re litteræ Roriconis episcopi, qui monasterium a Nortmannis destructum instauravit, monachisque restituit: testes & Lotharii Francorum regis litteræ, quibus hanc restitutionem confirmavit. Apud Gregorium Magnumⁱ inveno monasterium sancti Christophori in Sicilia: ut ne repetamus quæ diximus de oratorio sancti Christophori apud Remos, ubi sanctus Remigius primum sepultus fuit.

Sancti Martini cœnobium in suburbio Augustodunensi, versus orientem angusta valle & exiguo amne Taraneto^{*} ab urbe disparatum, haud procul a sancti Symphoriani abbatia, conditricem itidem agnoscit Brunichildem, cujus tumulus & cineres in basilica sancti Martini habentur. Primam antiquitatem refert hæc basilica, tum elegantia operis, tum columnarum, e marmore fere omnium, magno numero: tamen alia monasterii ædificia varias clades pertulerunt, primum quidem a Sarracenis sæculo octavo, quorum ruinas sæculo tandem nono Badilo comes refarcivit. Eo in loco id accidisse tradunt, quod Sulpicius^k Severus *in pago Æduorum* a sancto Martino Turonensi antistite gestum scribit: ubi dum vir sanctus templum profanum everteret, furente gentiliū rusticorum in eum irruente multitudine, unus, audacior ceteris, strictum in ejus caput gladium vibravit; ille vero nudam percussori cervicem præbuit. At dextera altius elata, resupinus ruit gentilis; consternatusque divino metu, veniam precatus est. Addunt Martinum eodem in loco ecclesiam sub nomine beatorum apostolorum Petri & Pauli posuisse, quam postmodum in honorem ipsius sancti Martini Syagrius episcopus, volente Brunichilde, dedicaverit. Hunc antistitem piorum Brunichildis in urbe Æduensi operum adiutorem fuisse, atque adeo condendo sancti Martini cœnobio suppetias contulisse, testes sunt Gregorii M. epistolæ ad Luponem presbyterum & abbatem, quem primum ejus loci rectorem vulgati nobis indices suggerunt. Recentiores nullo veterum testimonio fulti, Syagrium Brunichildis germanum fratrem^l fuisse existimant.

Eisdem conditores itidem habuere tum parthenium sanctæ Mariæ & sancti Johan-

Annal. Bened. Tom. I.

C c ij

ANN. CHR.

589.

^a Paul. diac. c. 2.

^b id. c. 21.

LXII.

Johannes Biclarenensis.

^c Isid. c. 31.

^d Hildef. c. 9.

^{*} Santarem.

^{*} Biogro.

^c V. supra

lib. 3. n. 35.

^f Trithem. de propr. mon. c. 5.

^g Hildef.

c. 10.

LXIII.

S. Vincentii

monasterium

Lauduni.

^b Aimoin.

lib. 4. c. 1.

ⁱ Greg. M.

lib. 8. ep. 33.

LXIV.

S. Martini apud

Æduam.

^{*} Tamer.

^k Sulpic.

lib. 1. de vita

S. Martini.

c. 13.

^l V. Coin.

20. 1. p. 364.

LXV.

ANN CHR.

589.

S. Mariæ & S.
Johannis par-
thenon.a Greg. Tur.
lib. 9. c. 40.

nis, tum xenodochium ejusdem urbis, ut patet ex alijs ejusdem Gregorii litteris, de quibus inferius agemus. Jam exstabat ante hunc annum prædictum sanctæ Mariæ cœnobium, ubi Chrodieldis monacha Pictavenfis, ad Guntchramnum regem cum suis sequacibus profectura hoc eodem, ut superius diximus, anno, unam ex his Constantinam Burgolini filiam reliquit *in Augustodunensi a monasterio*. quod de sanctæ Mariæ monasterio interpretandum videtur. Conditum est ad muros urbis eo in loco, ubi quondam Berecinthiæ fanum erat: & recte quidem, ut ibi veri Dei mater cole-retur, ubi inanium deorum mater profano cultu honorata fuerat. Thalassix primæ, ut creditur, ejusdem parthenonis abbatissæ inscripta est Gregorii Magni epistola, continens privilegium eidem loco indultum: in quo *monasterium sanctæ Mariæ* ap-pellatur, prætermisso nomine sancti Johannis, cujus modo solum nomen retinet, vulgo sancti Johannis-Majoris, ut distinguatur ab alia ejusdem urbis ecclesia, quæ itidem sancto Johanni Baptistæ sacra est. Monachos in eodem loco etiam existisse ad sacra virginibus ministranda, colligimus, tum ex communi aliorum parthenonum usu, tum ex veteri codice novi testamenti, in cujus fine legitur Gundohini antiqua-rii subscriptio, testantis se hunc codicem exarasse jussu *alma matris familia Fausta*, quæ *hoc opus in honore sancti Johannis & sanctæ Mariæ matris Domini nostri Jesu-Christi fieri rogavit, poscente Fulculfo monacho*. quod opus a se perfectum dicit antiquarius *in mense Julio, anno tertio regnante domino nostro Pippino rege*. Fausta hæc sine dubio tunc abbatissa erat parthenonis sancti Johannis, cujus nomen sanctæ Mariæ præpo-nitur, ut præcipui loci patroni. Fulculfus monachus unus erat ex his, qui sancti-monialibus sacra ministrabant.

LXVI.

S. Andochii
monasterium,
& xenodo-
chium.

Intra muros urbis situm est sancti Andochii olim xenodochium simul & mona-sterium virorum, nunc virginum cœnobium ab annis amplius octingentis. Xenodo-chii curam gerebant monachi ab ipsa institutione sub disciplina Senatoris abbatis, cui Gregorius Magnus insigne privilegium concessit, uti & duobus supra dictis mona-steriis, rogatu Brunichildis reginæ & Syagrii episcopi conditorum. Collapsam istic disciplinam regularem Modoïnus episcopus restituit, eamque novis legibus confir-mavit Jonas ejus successor, litteris hac de re editis, in quibus notum esse testatur, quo pacto in suæ sedis urbe *ab antiquo constructum sit monasterium sacrarum monia-lium, sub canonico habitu degentium*, quas ejus decessor *in regularem & monasticum ordinem* reformaverat. Itaque ante medium sæculum nonum, quo datae sunt hæc lit-teræ, sancti Andochii monasterium occupabant sanctimoniales: immo communis tunc omnium persuasio erat, monasterium *sacrarum monialium*, non monachorum istic a principio existisse. Huic tamen sententiæ aperte repugnat Gregorii Magni privilegium, Senatori presbytero & abbati ejusdem xenodochii concessum, in quo monachorum tantummodo mentio est, non etiam sanctimonialium. Quapropter si quæ forte ab initio istic fuere virgines, non aliam ob causam admixtæ sunt, quam ad sublevandam monachorum curam in pauperes & peregrinos, quibus excipiendis ac refovendis xenodochium a Syagrio & Brunichilde institutum fuerat. In ^b prædicto privilegio, rogatu Brunichildis, ac nepotis ejus Theoderici Burgundiæ regis, pon-tifex de xenodochio, quod in civitate Augustodunensi a Syagrio, reverendæ me-moriæ episcopo, & prædicta excellentissima regina constructum est, statuit in pri-mis, ut nullus regum, nullus antistitum, nullus denique quacumque præditus digni-tate, ex his, quæ prædicto xenodochio concessa fuerant, vel in posterum conce-denda forent, quidquam minuere, vel auferre, aut suis usibus applicare ausit. De-inde, ut obeunte abbate vel presbytero supra dicti *xenodochii atque monasterii*, non alius ibi ordinetur, nisi quem rex ejusdem provinciæ, *cum consensu monachorum*, se-cundum timorem Dei elegerit, ac præviderit ordinandum, citra ullum pretium pro ipsa electione aut ordinatione. Præter ea, ut ejusdem loci abbas aut presbyter nullo modo deponatur, nisi ob manifestum crimen, cujus causam non solus episcopus Au-gustodunensis, sed præter eum sex alii episcopi prius examinaverint. Ad hæc *juxta desiderium conditorum* decernit, ut nullus eorum, qui eidem *xenodochio ac monasterio* abbas aut presbyter in posterum fuerit ordinatus, ad episcopatus umquam officium aut accedat, aut assumatur, nisi prius abbatis officium abdicaverit, aliusque in ejus locum sit subrogatus: ne quid inde detrimenti res xenodochii ac monasterii capiat. Postremo, ut ne quis episcopus ullum ex eodem loco monachum ad ecclesiasticum ordinem aut officium, *sine consensu abbatis atque presbyteri*, tollat. Secus attentantibus,

Gregorii M.
privilegium.b Greg. M.
lib. II. ep. 10.

pontifex dignitatis suæ privationem, & excommunicationem interminatur. Idem omnino privilegium idem pontifex concedit Thalassæ abbatissæ sanctæ Mariæ, & Luponi seu Lupo abbati sancti Martini; & quidem pænultimo pontificatus sui anno: sed hæc anticipato referre visum est ad illustrandum prædicti xenodochii statum & originem, quod nusquam sanctæ Mariæ, sed sancti Andochii xenodochium aut monasterium apud veteres appellatum invenias.

His privilegiis, uti & monasteriis prædictis, testimonium accedit & auctoritas ex alia ejusdem pontificis indubitata^a epistola; Brunichildæ Francorum reginæ inscripta, in qua se lætari ait, & gratias omnipotenti Deo agere, litteris ejus indicantibus agnoscens, ipsam in suburbano Augustodunensi ecclesiam sancti Martini, atque monasterium ancillarum Dei construxisse, necnon xenodochium in eadem urbe: quibus locis privilegium pro quiete & munitione illiè degentium, sicut regina voluerat, se indulgisse dicit, ut ejus benefactorum in aliquo particeps haberetur. Hoc privilegium præ oculis habebat sæculo nono Pardulus episcopus Laudunensis, cum Orniacensi diocesis suæ parthenoni, petente Carolo rege, cognomento Calvo, cum Irmintrude regina, privilegium, non suis, sed ejusdem Gregorii papæ verbis, composuit, teste^b Frodoardo, *repetens maledictionis intentationem, quam idem Gregorius contra præsumptorem illius monasterii jaculatus fuerat*. Certe similes prorsus comminationes in consimili causâ reperiuntur in concilio Aurelianensi tertio, canone quinto-decimo, quo possessiones Lugdunensis xenodochii, a Childeberto rege constructi, contra invasores muniuntur. quod pluribus aliis argumentis ostendimus in libro secundo^c de re diplomatica. His omnibus adde libellum de vita sancti Hugonis monachi Æduensis, in quo diserte fit mentio privilegii Luponi abbati concessi.

Hæc sufficiant in præsens de illis duobus partheniis; quod utrumque hætenus superest sub ordine sancti Benedicti, uti & suburbanum sancti Martini monasterium virorum sub congregatione sancti Mauri. In parthenone sancti Andochii asservantur reliquiæ Syagrii episcopi Æduensis, qui pro sancto habetur, coliturque in ecclesia Æduensi vi. kalend. Septembris.

Florebat hoc tempore Palladius Santonum antistes, qui basilicam^d in honorem sancti Stephani; in illius urbis suburbio extruxit; tumque sancti Eutropii, primi illius civitatis episcopi & martyris, corpus in locum ab se in illa basilica præparatum sollemniter transtulit. Convocati ad hanc celebritatem abbates: quorum duo, reserato tumuli operculo, sanctum corpus contemplati sunt, & in eo cicatricem capitis, qua parte securis inflicta fuerat. unde populis innotuit, (quod ad id tempus ignoratum fuerat ob defectum ejus passionis) eum martyrio consummatum fuisse, quod sanctus martyr duobus illis abbatibus in somnis revelavit. Id etsi extra nostrum propositum videatur, visum est tamen commemorandum hoc loco, quod illa basilica, sancti Eutropii postmodum nomine nuncupata, in monasterium nostri Ordinis conversa sit. Ex hoc etiam loco intelligitur, complura tunc fuisse apud Santones monasteria, quorum abbates sancti Eutropii translationi interfuisse memorantur. Unus haud dubie abbas fuit monasterii sancti Martini abbatis apud Santones, superius^e laudati, cujus corpus idem Palladius, adstantibus quinque abbatibus, testante Gregorio^f Turonensi, loco movit, & in decentiorem locum transtulit.

ANN. CHR.
589.

L X V I I .
Asseritur.
a Id. *ibid.*
ep. 8.

b Frod. lib. 3.
c. 27.

c Diplomat.
p. 104.

L X V I I I .
Santonum
monasteria.
d Greg. Tur.
de gl. mart.
c. 56.

e lib. 7. n. 9.
f Greg. Tur.
de gl. conf.
c. 57.

ANN. CHR.
590.

ANNALES ORDINIS S. BENEDICTI.

LIBER OCTAVUS.

Ab anno Christi 590. ad annum 595.

I.
S. Columbanus
accessus in
Galliam.

OPPORTUNE hunc librum ordiemur a sancto Columbano abbate, per quem res monastica magnum sæculo septimo incrementum cepit. Duo exstiterent ejusdem nominis abbates eodem tempore illustres, nempe senior Columba Hiiensis, Bedæ etiam Columbanus dictus: & junior Columbanus, qui ex Hibernia, regnante apud Burgundiones Guntchramno, apud Austrasios Childeberto, (quamquam ad Sigiberti ejus patris principatum id nonnulli referunt) in Galliam accessit, atque in regno Burgundiæ Luxoviense monasterium condidit, multorum monachorum, immo & cœnobiorum seminarium insigne. Sed antequam qualis, quantusque fuerit Columbanus iste, dicere incipio, res paullo altius repetenda est, ac de rei publicæ monasticæ in Britannia insula & Hibernia statu tantisper differendum: ut iis quæ tum de Columbano, tum de Augustino Anglorum apostolo dicenda erunt, necessariam lucem afferamus.

II.
Fidei & monachismi status
in Britannia &
Hibernia.

Britannia est omnis divisa in partes duas: quarum una, australis, Britannia nomen retinuit: alia, ad septemtrionem, Scotia dicta est: cui occidentem versus, Oceani intermedio freto, Hibernia adjacet. Britanniam medio sæculo quinto Angli & Saxones invaserunt, eique Angliæ nomen indiderunt, victis pulsisque Brittonibus ejus incolis, quorum pars in Wallia Britannia provincia confedit, pars in Armericam Gallia se recepit. Scotiam eodem tempore infederunt Picti cum Scottis, quorum magna pars etiam Hiberniam incoluit: sive hæc prima fuerit Scottorum sedes, ut Bedæ^a visum est; sive ex Scotia in Hiberniam effusi aut translati, denuo in Scotiam reversi sint. Hinc Scotia vocabulum pro Hibernia, uti & pro Scotia ipsa, promiscue usurpatum apud veteres; & Scotti passim dicti etiam Hibernia indigenæ. quæ æquivocatio in patria historia sæpius confusionem parit. Ad religionem quod attinet, christianam fidem Brittones susceperunt pontificatu^b Eleutherii papæ: at Scotti-Hiberni tempore Cælestini primi: a quo Palladius primum episcopus, sed exiguo fructu; tum sanctus Patricius istuc missus fuit ad confirmandam in ea gente nascentem religionem. Ceteri, nempe Picti, qui Scotiam septemtrionalem; atque Angli & Saxones, qui Britanniam paullo post occuparunt, paganorum superstitionem sectati fuere usque ad finem sæculi sexti, quo tempore Columba Hiiensis abbas Pictos

^a Bedæ lib. 1.
cap. 1.

^b Id. ibid.
co. 4.

ANN. CHR.
590.

si, quem Januarius ad pænitentiam admittere abnuebat. Immo is, seu quisvis alii, lapsus illi suadebant, ut crimen suum conjugio cum virgine vitata ineundo emendaret, aut saltem tegeret, ut scilicet offendiculum removeretur hominum sæcularium, qui ex hoc facto monachis & monasticæ vitæ insultabant. Bacchiarus itaque hac epistola primo quidem Januarium validis argumentis inducit ad recipiendum lapsum: deinde fratrem illum ad pænitentiam hortatur, seque ejus pænitentiae socium ac participem esse velle profitetur. Legimus hanc epistolam in veteri codice monasterii Regalis-montis ordinis Cisterciensis, sed initio mutilam, in cujus fine hæc clausula habetur: *Explicit epistola sancti Bachiarii abbatis consolatoria ad Januarium abbatem scripta de reparatione lapsi.* quem Januarium Italum fuisse, aut saltem Italici monasterii abbatem existimo. Hunc beatissimum fratrem perpetuo appellat Bacchiarus, patrem dicturus, si & ipse abbas non fuisset. *Bachiarus*, uti & *Bachus*, scribebant antiqui tertia littera haud geminata, secus quam usus & recta scribendi ratio apud nos obtinuit. Sed hæc minutiora sunt. In hujus epistolæ priori parte, ait Bacchiarus, audita militis Christi ruina, se totum ita commotum fuisse, ut omnem partem corporis sui senserit eadem plaga torqueri. neque enim se reputare, absque damno suo hoc accidisse malum, ubi membrum corporis sui diabolica sagitta percussit. Tum Januarii in fratrem lapsum acerbitatem arguit. *Ubi est, inquit, misericordia christiana religionis, quam Magister noster sacrificio docuit esse meliorem? Eum errare, si putet fratri lapsi, quia levita est, remedii medicinam conferri non posse. Revocandum in monasterium, ubi nullus eum videat, etiam ex ejus propinquis: ut sic consortio meliorum erubescat, & resurgat ad vitam. Eos qui lapsi matrimonium suadeant, perinde agere, ac si medicus ægrotum, quia non posse vivere suspicetur, jubeat occidi. Omnino erratum, quod casus & ruina fratris in notitiam sæcularium hominum vulgata sit, ut non solum quam incolit civitatem, sed etiam totum orbem, famæ ipsius desperatione impleverit. Hinc exhilaratos sæculares homines ex ruina militis Christi, eam quasi in scelerum suorum excusationem & consolationem suam prætendentes. In posteriori vero parte fratrem illum alloquens, ejus culpam plangit, ei commori, si necesse sit, optans. Deinde monet, caveat, ne scelus hoc in conjugium vertat. Attollat animos, ne se inimica desperatio frangat. Ingrediatur monasterii sui carcerem, id est monasterium ipsum; & tenebras solitudinis, quibus ad perditam lucem revocetur, exquirat. Horreant membra jejunio, & cilicium pro veste habere consuescat. Sed ne more Pharisæorum onera importabilia, quæ ipse gestare nolit, ei imponere videatur: Ecce, inquit, frater, quia nobis jurandi licentia prohibetur, spondeo secundum misericordiam Domini, hujus me laboris, quem suadeo, velle esse participem: consortium vero meum, cupidus salutis tuæ, non solum ingero, sed etiam offero. Hæc aliaque Bacchiarus, quæ tam præclara visa sunt, ut ea prætermittere duxerim nefas. Ad ordinem revertor.*

V.
S. Finnianus
& alii.

Patricii studium in propagando monachorum instituto æmulatus est sanctus Finnianus, qui & ipse apud Turonos aliquando versatus est, ubi cum litterarum studiis religionis cultum conjunxit. Reversus in patriam, id est Hiberniam, quædam ædificavit monasteria, multosque habuit celebres discipulos, quorum illustriores fuere Brendanus, & ipse complurium monachorum pater; Columba, Hiiensis postea monasterii auctor; atque alter Columba itidem abbas, sub quo monasticis disciplinis informatus est Fintanus, multorum itidem monachorum abbas & præceptor. Hos inter præcipuus fuit Comgellus abbas, qui celeberrimum Bancorense monasterium condidit, eruditque Columbanum, Luxoviensis monasterii ac Bobiensis, aliorumque parentem.

VI.
Eltutus an
Bancorensis in
Wallia mona-
sterii auctor.

Dum Finnianus apud Hibernos rem monasticam cum suis promovebat, idem apud Brittones faciebat Eltutus, quem alii sancti Germani Autisiodorensis episcopi, alii sancti Dubricii Carleolensis antistitis discipulum fuisse volunt. Ipse discipulos habuit Samsonem, Maglorium & Paulum episcopos, atque Gildam abbatem, qui omnes ex Britannia in Armoricam trajecerunt. An unum vel plura monasteria in Wallia instituerit Eltutus; quove nomine locus, in quo versari solebat, appellaretur, incertum. Facile tamen adducor ut credam, Bancorense Walliæ monasterium ab ipso institutum fuisse, atque ejus conversatione illustratum. Duo fuere eo nomine celebria monasteria, unum apud Hibernos in Ultonia; alterum apud Brittones

Brittones in Wallia, quod Beda ^a nobilissimum Brittonum monasterium appellat, in quo tantus, inquit, fertur fuisse numerus monachorum, ut cum in septem portiones esset cum præpositis sibi rectoribus monasterium divisum, nulla harum portio minus quam trecentos homines haberet, qui omnes de labore manuum suarum vivebant. Huic monasterio præerat Dinootus abbas, cum Augustinus in Angliam accessit. Incredibilem illic monachorum olim numerum fuisse indicio sunt, ait Willelmus monachus Malmesburiensis, tot semiruti parietes ecclesiarum, tot anfractus porticuum, tanta turba ruderum, quantum vix alibi cernas; tunc monachorum famosum receptaculum; nunc mutatum in episcopatum. Ejus situm describit Johannes Spedus in Theatro Britannia, statuitque in australi Flintensis comitatus parte, in loco qui apud veteres Bovium, hodie *Banchor* sive *Bangor* appellatus, *Bancornaburg* apud Bedam; urbs primo, ut nomen ipsum indicat, deinde celebris memoriae monasterium, jam dudum penitus excisum: ubi duarum tantum, ait Spedus, portarum nomina restant, mille passus disjunctarum, quas Deva fluvius nunc interfluit.

Non minus illustre fuit aliud Bancorense in Ultonia Hibernia provincia monasterium, quod sancto Comgello seu Comgallo ac Commogello, Fintani, ut diximus, discipulo, suam debet originem. Situm erat in hodierno comitatu Dunensi, haud procul a mari orientali, qua brevissimus in Scotiam trajectus est. Tanta istuc monachorum confluit multitudo, ut cum omnes uno in loco non possent consistere, eos in diversas cellas & varia monasteria dividere coactus sit Comgellus, adeo ut tria millia sub ejus disciplina militarent. Nempe nobilissimum, ait sanctus ^b Bernardus, exstiterat ante sanctum Malachiam ejus instauratorem hoc cenobium, sub primo patre Comgello multa monachorum millia generans, multorum monasteriorum caput; locus vere sanctus, fecundusque sanctorum, copiosissime fructificans Deo, ita ut unus ex filiis sanctæ illius congregationis, nomine Luanus, centum solus monasteriorum fundator exstiterit feratur. Denique ita Hiberniam, Scotiamque repleverunt genimina ejus, ut ea potissimum tempora Davidici illi versiculi præcinuisse videantur: *Visitasti terram, & inebriasti eam; multiplicasti locupletare eam, &c.* Nec modo in præfatas, sed in exteris etiam regiones, quasi inundatione facta, illa se sanctorum examina effuderunt: e quibus ad has nostras Gallicanas partes sanctus Columbanus ascendens, Luxoviense construxit monasterium, factus ibi in gentem magnam. Hactenus Bernardus. Mos erat Comgello, ejusque discipulis, ut quocumque irent, chrismale secum deferrent. quo nomine aut capsula reliquiarum collo appendi solita, (Græci *ἐνδόμιον* vocant,) intelligitur; aut vasculum oleo benedicto plenum, quo ad ægros consignandos, morbosque depellendos utebantur. Idem etiam episcopis in usu erat, unde sanctus Germanus Parisiorum antistes, ad sanandum quemdam ægrotum invitatus, eo diaconum cum *chrismaris suis* ^c direxit, quia nimirum ipsi difficilis erat accessus. Forte Comgellus in agrum laborandi causa profectus, *chrismale suum* supra vestem suam posuit. Istuc gentiles latrunculi ex Pictis, ut cuncta diriperent, irruentes, chrismale illud Comgelli deum esse rati, virum sanctum contingere non ausi sunt. Huic affine est quod legitur in pænitentiali sancti Columbani, in quo præcipitur, ut, *qui oblitus fuerit chrismal pergens procul ad opus aliquod, quinque quinquies percussioneibus* subjaceat. Et quidem chrismal vas quoddam fuisse ex eo patet, quod ibidem duodecim percussiones infliguntur ei, cui *chrismal ceciderit*, sed non fractum, Morte instante Comgellus, cum ei discipuli sui quotidie divinam eucharistiam dare vellent, contestatus est se a nullo alio eam accepturum, quam a sancto Fiachra abbate in Lageniensi Hibernia provincia. qui ab angelo admonitus, in Bancorense monasterium protinus accessit, statimque *communione dominicam*, id est corpus & sanguinem Christi, beatissimo patri dedit. Post obitum sepultus est in suo monasterio; atque inde prædictus Fiachra, post aliquot annos, brachium sancti Comgelli, quemadmodum a vivente petierat, obtinuit, condiditque in ejus honorem monasterium in arce, quam ipsi ejusdem provinciae dux Ædus tradiderat. Edidit nonnulla opuscula Comgellus, quorum unum laudat Columbanus, auctoremque alio nomine Faustum ^d vocat. Idem cognomentum eidem tribuit Notkerus Balbulus in martyrologio ad diem nonum Junii, ubi mentionem facit sancti Columbæ abbatis, cujus inter alios discipulos unum Comgellum, latine Faustii nomine illustrem, commemorat. At Comgellum sancti

ANN. CHR.

590.
a Beda lib.
2. c. 2.

V I I .
Comgellus
abbas Banco-
rensis in Hi-
bernia.

b S. Bern.
in vita S.
Malach. c. 30

Luanus
centum mo-
nasteriorum
fundator.

c Fortun. 7.
47.

d Columban.
instruct. 2.

ANN. CHR.
590.

Fintani discipulum fuisse testatur libellus de ejus vita apud Patricium Flemingum; idque longe veri similis est; siquidem Columba & Comgellus ætate æquales fuerunt.

VIII.

S. Columba
abbas Hiiensis
a Bedæ lib. 3.
c. 4.

Ad Comgellum idemtidem ventitabat sanctus Columba, ille Hiiensis, ut puto, abbas, qui sanctum Finianum in disciplina monastica præceptorem habuerat in Hibernia, ubi Dearmacanum^a monasterium construxit. Dein cum duodecim commilitonibus discipulis suis ex Hibernia in Britanniam accessit, id est in Scotiam, prædicaturus verbum Dei Scottis, qui erant in Britannia, & provinciis septentrionalium Pictorum, qui arduis atque horrentibus montium jugis ab australibus Pictis disjuncti erant. Hi vero multo ante tempore christianam fidem, relicto gentilium errore, susceperant, prædicante eis verbum Dei Ninia seu Niniano episcopo, reverendissimo & sanctissimo viro, ex natione Brittonum, qui Romæ rectam fidem edoctus, sedem episcopatus sui ad Candidam-casam in ecclesia sancti Martini statuit, ubi & ipse corpore una cum multis aliis sanctis requiescit. Columbæ adventus ad illos Britannia Scottos contigit sub annum incarnationis dominicæ quingentesimum sexagesimum-quintum, Comgalli seu Convalli regis septimum: quo ex tempore vir sanctus per annos amplius triginta verbo & exemplo Christum prædicare non destitit. Hinc gens illa tanti beneficii memor, Jovam seu Jonam insulam, quam Hiiensem alii vocant, ad construendum monasterium ipsi concessit. Non satis sibi constat Venerabilis Beda, cum ait, Scottos in Britanniam advenientes ad

b id. lib. 1.
c. 1.
c id. lib. 3.
c. 4.

maris sinus partem septentrionalem sibi locum^b patriæ fecisse: & tamen Hiiensem insulam a Pictis, qui *eam Britannia plagas incolebant*, sancto Columbæ^c donatam fuisse tradit. Hæc enim insula sita erat in regione Scottorum, octo decim circiter millibus distita ab occidentali litore illarum provinciarum, in quibus Scottorum regnum positum erat: quos inter & Pictos Dorso-Britannici montes, ut jam dixi, differt termini erant, teste Adamnano Hiiensis cœnobii abbate, qui Beda paullo antiquior, & locorum magis gnarus erat. Exigua hæc insula vix quinque milliaria in orbem continet, teste Beda, jacetque in Deucaledonio mari ad occidentem, hactenus *Colmkil* appellata apud Spedum in Scotia descriptione, tracto vocabulo ab ipso sancto Columba, qui a nonnullis, ut Beda^d auctor est, composito a cella & Columba nomine, Columcelli vocabatur. Certe hoc nomine afficitur in pervetustis

d id. lib. 5.
c. 10.

e *Analect.*
vet. to. 2. p. 671.

f *Bed. lib.*
3. c. 4.

litanis^e Anglicanis. In hac insula conditum fuit Hiiense monasterium, aliorum omnium, quæ a Columba instituta sunt, caput. Habere autem solet ipsa insula, inquit idem^f auctor, rectorem semper abbatem presbyterum: cujus juri & omnis provincia, & ipsi etiam episcopi ordine inusitato debeant esse subjecti, juxta exemplum primi doctoris illius, scilicet sancti Columbæ, qui non episcopus, sed presbyter exstitit & monachus. Is Aidanum cælesti monitu Scottorum regem benedixit; & sancti Brendani obitu cælitus accepto, *sacra eucharistiæ mysteria* per Diormetium ministrum suum, ad celebrandum in ejus natali die missæ sacrificium præparari jussit. Idem factum in obitu sancti Columbanus episcopi Lagenensis, quo die, cum fratres ad opera manuum exituri essent, sanctus vir contra feriari jussit, sacræque oblationis obsequia præparari, & aliquam fieri prandioli adjectionem. Hinc colligitur, nonnisi festis feriatisve diebus missam in hoc monasterio, qui ritus sine dubio etiam aliorum in illis partibus erat, celebratam fuisse. Jam ad Columbanum, cujus maxime causa hæc præmissa sunt, revertamur.

IX.
Columbani
prima gesta.

Columbanus in Lagenia Hiberniæ provincia ortus, post liberalium litterarum studia, hortatu religiosæ ac Deo dicatæ feminæ, ad Silenem virum venerabilem, qui eo tempore singulari religione & sacrarum scripturarum scientia pollebat, se contulit, atque ab eo sacras litteras didicit. Dein Bancorense petiit monasterium, cui tum præerat egregius ille monachorum pater Comgellus, idemque prædicti monasterii primus; auctor. Mox ille jugum Christi in se suscipere, jugi orationi vacare; dura tolerare jejunia, omnia denique subire austeritatis religiosæ genera, ut qui aliorum doctor futurus erat, ipse docenda prius factis impleret. Tum multis annis in monasterio exactis, subiit mentem ejus cogitatio exteras adeundi regiones. Ægre tandem assentiente Comgello, cum duodecim sociis, primum quidem in Britanniam, inde in Galliam iter aggreditur. Agebat tunc annum ætatis tricesimum; regnabatque in Burgundia Guntchramnus, in Austria Childebertus, qui paullo post, mortuo patruo, utrumque regnum obtinuit. Placuit Columbano vasta Vo-

fagi seu Vogesi solitudo, visumque est consistere in veteri castro, quod Anagrates * præfco vocabulo appellabant. In eremo inculta vix aliud novis incolis ad victum, præter herbas & arborum cortices, suppetebat. Ægrotanti fratri non aliud subsidium allatum est, quam aliorum fratrum jejunium & preces. Tertio demum die servis Dei cælitus provifum, adducto panum & pulmentorum supplemento per quemdam hominem, qui fratrum orationes pro conjugis fospitate depolcebat. Iterum summa egestas; iterumque divina opitulatio adfuit. Novem jam transierant dies, quibus vir Dei cum suis non alios sumferat cibos, quam quos sponte saltus præbebat: cum Caramtoco abbati vicini monasterii, cui Salicis nomen erat, suggessit clementissimus Deus, ut famulo suo Columbano, intra eremi vastitatem fame laboranti, necessaria deferri curaret. Ilico paruit abbas bonus, præcipiens Marculfo cellerario suo, ut quantocius cum onustis vehiculis ad virum Dei pergat. Ibat Marculfus per saltus in via, ignorans quem quæreret: sed, præmissos absque duce equos secutus, ad Anagrates tandem pervenit, atque allatum Columbano commeatum obtulit. Exstat tribus ab Anagratibus leucis quidam vicus, *le Saucy* vulgo dictus, una tantum leuca distans a Lutra abbacia: quo in loco Salicis monasterium positum fuisse, & nominum maxima affinitas, & Luxoviensium traditio suadet, si non persuadet. Columbano moris erat, ut in præcipuis Christi Domini, aliorumve sanctorum festivitatibus a fratrum societate se subtraheret, quietius orationi & piis animi exercitationibus vacaturus; degeretque in edita & abrupta rupe, agrestium pomulorum, quæ bollucæ * vulgo appellantur, herbarumque esu contentus, & aqua pura, quæ ex valle subjecta non sine magno labore afferri poterat. Hunc laborem cum Domoalis ejus minister gravate ferret, proximam rupem percutere jussus, mox fontem perennem elicuit.

Hæc, etsi in obscura solitudine patrata, vicina tamen circumquaque loca luce sua penetrarunt, multosque istuc discipulos adduxerunt. Hinc visum est Columbano aliud in eadem solitudine monasterium instituere octo ab Anagratensi passuum millibus, in loco, quem veteres Luxovium nuncupabant. Ibi munitissimi olim castrî rudera; ibi thermæ eximio opere constructæ etiam tum visabantur; ibi denique idolorum reliquiæ, quæ profano ritu gens illa quondam coluerat. Hunc locum vir sanctus in sacrationem commutavit religionem, condito istic monasterio, quod celebritate sui nominis exteris quoque regiones implevit, multisque aliis formam præbuit & exemplum.

Quo anno Vosagum incolere cœperit Columbanus, quove Luxoviensis monasterii fundamenta posuerit, quod diserte notasse convenerat, incertum reliquit Jonas monachus, ejus vitæ scriptor, nec alii post eum satis explicarunt. Qui Jonam sequi volunt recentiores, Columbani adventum in Galliam statuunt sub principatu Sigiberti, id est ante annum hujus sæculi septuagesimum-quintum, quo anno Sigibertus Victoriaci prope Duacum necatus est. Sed in eo manifestus est hujus auctoris error, cum ait, Sigibertum *eo tempore duobus regnis Austrasiorum, Burgundionumque* imperasse, cui Burgundiam numquam paruisse constat, utpote quæ eo vivente ac mortuo Guntchramnum regem habuit. Alii, Jonæ errore animadverso, pro Sigiberto Childebertum ejus filium reposuerunt. Verum nec sic mendæ expers esset hic locus: cum in Galliam accesserit Columbanus ante annum nonagesimum, quo tempore Guntchramnus adhuc in vivis erat, qui nonnisi post annos tres Burgundiæ regnum Childeberto Austrasiorum regi morte sua resignavit. Rectius Ordericus Vitalis Columbani in Galliam accessum refert ad Childeberti principatum, sed nulla regni Burgundici facta mentione. Errandi occasio Jonæ, homini extero, nec in patria nostra historia satis exercitato, hæc fuit, quod Burgundiæ principatum per Sigibertum ex paterna hereditate in Childeberti potestatem venisse falso autumaverit, quem ei ex patris morte, id est Guntchramni, provenisse exploratum est. Jam vero quo anno Columbanus Vosagum adierit, ex eo colligitur quod inde Brunichildis instinctu expulsus sit *vicesimo anno post incolatum eremi illius*, teste ipso Jona. Cum vero ex eodem auctore hanc expulsionem triennio post subsecuta sit Theodeberti ac Theoderici regum mors, & monarchiæ Francicæ devolutio ad Chlotharium eorum fratrem patruelem, quod utrumque anno post sexcentimum tertio-decimo contigisse certum est: hinc conficitur, Columbanum non nisi anno quingentesimo nonagesimo Vosagum incolere cœpisse; ac paullo ante in Galliam accessisse, ac primum

ANN. CHR.

590.

Anagratense
monasterium
ab eo conditum.* *Anegray.** *Belues.*

X.

Luxoviensis
monasterii primordia.

ANN. CHR.
590.

quidem tumultuario opere Anagratense monasterium; dein, crescente discipulorum numero, Luxoviense construxisse: cujus proinde primordia circiter annum nonagesimum collocanda sunt. Hinc Columbani, ejusque discipulorum fama supra modum crevit, quæ innumeros undequaque ad novum cœnobium pertraxit. Istuc non modo servi ac ingenui, sed nobilium etiam filii, spretis sæculi phaleramentis, concurrebant, sic ut tantam confluentium turbam unius cœnobii sæpta capere non possent. Tantam fuisse aiunt, ut sancti Bernardi^a verbis utar, ut, succedentibus sibi vicissim choris, continuarentur sollemnia divinatorum, ita ut ne momentum quidem diei ac noctis vacaret a laudibus.

^a Bernard. »
in vita sancti »
Malach. c. 5. »

X I.
Item Fontanense conditur.

Cum itaque novis in dies adventantibus hominibus unus hic non sufficeret locus, aliud Columbanus monasterium construxit, Fontanas ab aquis inde scaturientibus appellatum: quo nova colonia deducta est. Processu temporis Fontanensium auctus est numerus ad sexaginta fratres, quos aliquando terram sarculo excolentes vir sanctus mirifice refecit. Utrique loco, id est Fontanensi & Anagratensi, præpositi ab eo constituti, qui hæc cœnobia regerent sub ipso Columbano, & sub principe monasterio Luxoviensi, quod omnium aliorum veluti caput erat. Hinc prima origo prioratuum, quos modo abbatias, modo cellas, cellulasque aut monasteria veteres appellant; nempe deductio novarum sub principe abbatia coloniarum, quas princeps monasterium commode capere non poterat. Accesserunt & aliæ subinde causæ, in primis fidelium pietas ac devotio, qui cum penes se pios habere monachos cuperent, ex celebrioribus monasteriis selectos accerserant, quibus domicilia in suis prædiis exstruebant sub prioris monasterii regimine ac disciplina. Ad hæc procuratio possessionum ac villarum, a fidelibus concessarum: quarum ut fructuosior & fidelior esset administratio, majorum auctoritate & consilio provisum est, ut cultioribus pinguioribusque locis monachos aliquot præficerent, atque ad continendos in officio servos, & colonos rite gubernandos, inibi ecclesias & regulares officinas exstruerent. Horum vero prioratuum ea disciplina erat, ut ad nutum abbatis principis monasterii istuc mitterentur monachi, pro ejusdem arbitrio itidem revocandi; iisque ab eodem præficerentur præpositi, qui disciplinam regularem, quatenus in iisdem locis observari poterat, vice abbatis curarent, quamdiu abbati placuisset. Hi annuos proventus, qui ex eorum parsimonia reliqui erant, abbatia suæ pendere tenebantur, & ad comitia generalia accedere in princeps monasterium, ubi, si quid animadversione aut correctione dignum accidisset, emendabatur. Hæc uno conspectu ob oculos posita, in consequentibus data occasione illustranda erunt.

Prioratuum origo.

X II.
Luxoviensium disciplina & regula.

His ergo locis ita, ut diximus, institutis, Columbanus, ut summus rector, præerat, atque ut una eademque omnium vivendi norma esset ac minime dissimilis; regulam quam tenerent, ait Jonas, Spiritu-sancto repletus condidit: in qua qualis & quantæ disciplinæ vir sanctus fuerit, agnoscere licet. In hac regula summa obedientia, & quidem usque ad mortem, præscribitur, quantumvis dura & ardua sint quæ jubentur. Summum item silentium, præterquam de rebus utilibus aut necessariis. Ad cibum olera, legumina, & farina aqua conspersa, cum parvo paximatio concessa. Pisces etiam non raro adhibiti, & cervisia ad potum, ut ex Columbani actis patet. Quotidie jejunandum præcipit, sicut quotidie orandum, quotidie laborandum, quotidie legendum. Ad laborem, qui corpore exercetur, vir sanctus vuantis seu chirothecis utebatur, testante Jona. Cupiditatem in monachis maxime resecat regula: quippe monachis lepram esse cupiditatem, cum non solum superflua eos habere nefas sit, sed etiam velle. Hunc porro facultatum contemptum primum esse gradum perfectionis monachorum; secundum, purgationem vitiorum; tertium, perfectissimam ac continuam Dei dilectionem, ac cælestium jugem amorem, qui terrenorum oblivioni succedat. Denique mortificationem ait maximam esse partem regulæ monachorum, quam in hoc sitam esse dicit, ut ne quid sine abbatis consilio fiat.

X III.
Psalmodiæ ordo ac ritus.

Obscurum est quod de cursu ac synaxi psalmodiarum, id est de officio divino, præscribit. Sic vero interpretor. Non uniformis debet esse psalmodiæ modus, sed longior aut brevior pro temporum diversitate. In vigiliis nocturnis brevior modulatio est, ut viginti-quatuor psalms cum octo antiphonis decantentur: longior, ut septuaginta-quinque psalms cum viginti-quinque antiphonis: media, ut triginta-sex psalms cum duodecim antiphonis: ita ut terni psalms ad singulas semper antiphonas dicantur.

tur. Aboctavo kalendas Julii, id est a nativitate sancti Johannis-Baptistæ, ad kalendas Novembris, in nocturnis vigiliis tum sabbati, tum sequentis dominicæ, prolixior præscribitur modulatio, ut totum psalterium in his duabus noctibus cantetur. Idem etiam ritus servatus in tota hieme. quo tempore feriatis diebus media, quam diximus, psalmodia triginta-sex modulatio absolvitur duodecim choris seu antiphonis. nam utrumque promiscue a Columbano usurpatur. Choras vocat Donatus episcopus Vesontionensis. Hieme transacta per singulas veris hebdomadas terni minuuntur psalmi in vigiliis nocturnis, tum sabbati & dominicæ, tum privatarum feriarum, donec modulatio in primis illis sabbati & dominicæ vigiliis redigatur ad triginta-sex psalmos; & in privatis diebus ad viginti-quatour: qui modus in feriis per totum ver & totam æstatem usque ad autumnale æquinoctium retinetur. In diurnis totius anni officiis, quod labore corporeo interpolari solebat, terni psalmi assignantur cum statutis precibus pro peccatis, pro omni populo christiano, pro sacerdotibus & singulis ecclesiæ gradibus, pro eleemosynas facientibus, pro pace regum, & pro inimicis. Denique ad initium noctis, alii duodecimam vocant, duodecim psalmi recitabantur. Hæc summa est regulæ beati Columbani, quæ constat novem dumtaxat capitulis in editis; in manu exaratis aliquando quatuordecim ob minutiores sectiones: ita ut caput ultimum in omnibus libris, cum editis, tum scriptis, sit *de mortificatione*, præterquam in codice Bobiensi, in quo aliud capitulum adjicitur *de perfectione monachi*. Unde mirari subit in concordia^a regularum a Benedicto abbate Anianensi, itidemque a Smaragdo afferri caput tricesimum-tertium ex regula Columbani, quod neque in Columbani regula, neque in pænitentiali eidem subjuncto reperitur.

a Menard.
p. 1082.

Hic pænitentialis liber in quibusdam vetustis codicibus vocatur *regula cænobialis patrum de Hibernia*. quem titulum præfert Augustanæ sancti Udalrici abbatiae recentior codex, ex antiquo Augiensi transcriptus, cui veterrimus sancti-Gallensis omnino similis erat. In hoc pænitentiali qui non signaverit cochleare quod lambit, sex percussionebus multatur. qui perdidit micam, oratione in ecclesia emendatur. Duodecim percussiones infliguntur ei, qui domo egressurus ad orationem poscendam non se humiliaverit, & post acceptam benedictionem non se signaverit, & crucem non adierit. quas minutias idcirco visum est observare, quod ex iis quædam sanctorum nostrum obscura facta illustrentur, ut data occasione videbimus. Ad hæc variæ multæ imponuntur iis, qui accipiendo sacram communionem, dentibus calicem salutaris tetigerint; qui ordinem sacrificii non custodierint: item sacerdoti sacrificium offerenti, qui unguës non resecurerit; atque diacono, cui barba tonsa non fuerit. At vero præscribitur, ut sacrificium, id est communionem, accepturus ter se humiliet: & novitii, quia indocti & inexperti, *ad calicem non accedant*. quod argumento est, jam eo tempore communionem sub unica specie quandoque in usu fuisse. Interdicitur etiam, ne quis veniat ad sacrificium cum nocturno cingulo, vel veste itidem nocturna. Duplices quippe vestes habebant tum monachi, unas pro nocte; alteras pro die, honestiores. Diversæ etiam pœnæ imponuntur iis, qui sacrificium, id est eucharistiam, perdidert, vel corrumpi siverint. quod argumento est, eam a monachis, forte iter agentibus, delatam fuisse. Pænitentes fratres non lavabant capita sua, nisi die dominico. In eodem libro fit etiam mentio de confessione facienda sacerdoti.

XIV.
Pænitentialis
Columbani.

Communiõ
sub unica spe-
cie.

Præter superiorem regulam & librum pænitentialem, erant & quidam alii ritus usu recepti apud Luxovienses. quale est illud, quod sæcularibus in adyta monasterii ingressus minime patebat: adeo ut Theodericus rex ingressus refectorium, dure a Columbano increpitus sit, quæ res occasionem præbuit virum sanctum criminandi apud regem; quod *intra septa secretiora* omnibus christianis aditum prohiberet. Ad hæc infantes a Columbano admittebantur in monasterium, tametsi nulla de eorum susceptione aut educatione mentio in prædicta ejus regula fiat. Sic Donatus, Waldeleni ducis & Flavie filius, ab infantia educatus est a beato Columbano, cujus precibus parentes eum cælitus obtinuerant: neque id privilegii puero a Deo dato ab interventore concessum dici potest, quod Agilo, Reibacensi postmodum abbati, itidem indultum legitur.

XV.
Alii ritus præ-
ter regulam.

Hoc in loco tres quæstiones nobis examinandæ occurrunt. Prima est, an jugis psalmodia seu laus perennis aliquando in usu fuerit apud Luxovienses, quod sanctus Bernardus in libro de vita sancti Malachie traditione acceptum refert; & quidem

XVI.
Laus perennis
an apud Luxo-
vienses.

ANN. CHR.
590.

an a beato Columbano instituta. Hunc ritum a Columbano præscriptum fuisse vix mihi persuadeam. Nihil quippe hac de re apud Jonam in actis aut Columbani, aut Eustasii; nihil in actis Attalæ aut Bertulfi Bobiensium abbatum legitur. Immo vero Luxovienses monachi, non in turmas distincti, sed simul omnes divinis laudibus, simul omnes labori corporeo vacabant. unde regii satellites, ad comprehendendum Columbanum missi, eum *in ecclesia cum psallentium choro orationi deditum, cum omni congregatione fratrum repererunt*. Certe scriptor vitæ sanctæ Salabergæ, Laudunensis parthenonis abbatissæ, asserit, assiduam ac perennem psallendi normam ab ea institutam fuisse *ad instar Agaunensium monachorum & Habendensium sanctimonialium*: dicitur etiam Luxoviensium, si hæc institutio apud Luxovienses tum obtinuisse. Nihil etiam circa perennem psalmodiam statuit Eustasius Columbani successor; nihil Waldebertus, qui Eustasium excepit. Quæ apud Surium de sexcentis sub Eustasio abbate monachis leguntur, interpolatoris est additamentum, ut patet tum ex codicibus melioris notæ, tum ex libro de vita sancti Walarici abbatis, in quo monachi tantum ducenti ferme viginti in tribus prædictis Vosagi cœnobiis feruntur exstitisse sub beato Columbano. Quamquam Eustasius in Adonis martyrologio monachorum ferme sexcentorum pater exstitisse perhibetur: & necesse est sub Columbano ipso numerosum fuisse Luxoviensis monasterii cœtum, cum in cella Fontanensi sexaginta monachi sub eo exstiterint, teste ^a Jona. Denique in fragmento veteris catalogi abbatum Luxoviensium, non nisi post Waldebertum laudis perpetuæ fit mentio usque ad Mellinum; quo cum fratribus interfecto, cessavit laus perpetua. Neque his repugnat regula Columbani, ubi de *choris duodecim*, immo & *viginti-quinque* agitur. Hac enim voce, ut jam dixi, non distinctas canentium turmas intelligit, sed singulas antiphonas cum ternis psalmis, qui una modulatione sub una antiphona canebantur. *Choras* appellat in regula Julianensi Donatus episcopus Vesontionensis, & ipse Columbani discipulus. *Duodecim* ^b *chora*, inquit, *in hieme omni nocte cantanda sunt*; & alia in hunc modum, quibus nihil clarius est ad propositum. Hujus vocis æquivocatio fortasse nonnullos induxit, ut hos locos de variis concinentium turmis, atque adeo de perenni laude interpretarentur. Hæc porro argumenta huc non afferro, ut laudis perpetuæ ritum apud Luxovienses a Columbano institutum fuisse omnino negem; sed ut conjecturas, quæ me in contrarium movent, sincere proferam, quas tamen veterum sententiæ submittere non gravabor.

^a Jonas.
n. 28.

^b Donat.
reg. c. 75.

XVII.
Columbani regula an diversa
a Benedictina.

Altera quæstio est, an sancti Columbani regula diversa omnino censenda sit a Benedictina; an potius quoddam, ut nonnullis recentioribus placet, Benedictinæ supplementum, adeo ut numquam una ab altera disjuncta fuerit; denique, si principio discretæ ab invicem fuerint, quo tempore simul coaluerint, quandove Columbani regula Benedictinæ cesserit. nam & simul eas coaluisse, & alteram alteri aliquando tandem cessisse constat. Tria hæc unius quæstionis capita singillatim nobis explicanda sunt, quatenus sinunt historicæ narrationis leges, a dissertationum forma penitus diversæ. Primum tantum caput hoc loco expedio, duobus aliis in aliud tempus dilatis. Columbani regulam principio a Benedictina disparatam fuisse mihi dudum visum est. Quippe Columbanus ex Hibernia seu ex Bancorensi monasterio in Galliam accessit, antequam regula sancti Benedicti in Britanniam majorem, nedum in Hiberniam & Scotiam, penetravisset. Deinde, ubi in Galliam advenit Columbanus, in nullo Galliæ substitit monasterio, sed statim cum suis secessit in Vosagi solitudinem, ubi Luxoviense monasterium, aliaque ædificavit. His vero monasteriis eandem vivendi normam præscripsit, quam in Bancorensi didicerat, eisdemque ritus circa tonsuram & paschæ celebrationem. unde Theodericus rex de eo conquirebatur, *cur a comprovincialium, nempe Gallorum, moribus descisceret*. quæ etiam Agrestii monachi querela fuit in subsequenti synodo Matisconensi. Præterea regulam peculiarem Spiritu-sancto repletus condidit, teste Jona, eamque discipulis suis tenendam, servandamque præscripsit: qua in regula nulla de sancto Benedicto, ejusve regula fit mentio; neque in pænitentiali eidem regulæ subjuncto; nec denique apud Jonam ejus discipulum, ac vitæ ipsius, subsequentiūque abbatum scriptorem.

Qui contrariam tuentur sententiam, in argumentum afferunt imperfectionem regulæ sancti Columbani, quæ cum non sufficiat ad instituendam vitæ monasticæ ac regularis accuratam disciplinam, alia indigebat ad sui complementum; ob eamque causam, in vetustis illorum temporum monumentis cum Benedictina perpetuo con-

junctam reperiri. Et quidem penitentialem ejus librum esse quamdam veluti appendicem regulæ sancti Benedicti, qui indefinitos reliquit varios penitentiæ modos, quos Columbanus in suo penitentiali speciatim assignavit. Sane hic liber Regulæ nostræ subjungitur, ut jam diximus, in veterrimo codice monasterii sancti Galli, & in Augustano sancti Udalrici recentiori, præmissa brevi^a præfatiuncula, qua significatur id factum ad supplendos varios penitentiæ modos, quos sanctus Benedictus in regula sua non satis expressit. Quod si hanc præfatiunculam Columbanus ipse suo penitentiali apposuisset, certe fatendum esset regulam sancti Benedicti ab eo servatam fuisse, ejusque penitentiæ esse veluti quamdam ejusdem regulæ appendicem. Verum ejus potius discipuli hanc præfatiunculam regulæ Benedictinæ subjunxisse videntur, quando hanc regulam cum sancti Columbani regula sibi servandam proposuere: quod non multo post Columbani obitum accidisse postea videbimus.

At tota hæc controversia non tanti est, sicuti quibusdam visum est, momenti, ut longiori disceptatione agitari debeat. Certum quippe est, ut jam dixi, sæpiusque repetere juvat, unicum fuisse, non solum Benedicti & Columbani, sed etiam omnium tunc temporis monachorum ordinem ac institutum, tamen si regulas varias, ritusque habuerint nonnihil diversos. Omnibus quippe idem propositus scopus erat, idemque finis, nempe secessus a sæculi tumultu & corruptelis; eadem rerum omnium abdicatio cum aliis monasticis votis; nec umquam monachorum Ordo vocabatur diversus, nisi quatenus hoc vocabulum ad majorem vel minorem regularis disciplinæ observationem significandam adhibebatur. Porro hæc regularum diversitas non magis unius Ordinis unionem violabat, quam variæ nunc commentationes in regulam sancti Benedicti societatem nostram dirimunt a Cluniacensium instituto. Neque enim ex regularum diversitate oriebatur Ordinum, ut modo, diversitas: cum non raro in uno eodemque monasterio plures simul regulæ tum servarentur, quod de Atanensi diserte asserit Gregorius^b Turonicus antistes, tibi non modo Cassiani, verum etiam Basilii, & reliquorum abbatum, qui monasterialem vitam instituerunt, regulæ celebrabantur. Denique in tanta regularum diversitate, quas varia inter se se monasteria servabant, maxima erat monachos inter omnes animorum consensio, una societas, facilis ac promiscuus ex uno in aliud monasterium transitus, mutuusque comœtus. Id vero in cœnobiis etiam a beato Columbanus institutis usu venisse probat factum Eustasii, post Columbanum abbatis Luxoviensis, qui ad eum in Italiam profecturus, ingressus in cœnobium Agaunense, ubi tum monachi degebant, sciscitatus est, quis inter primos sanctitate primus ibidem haberetur. Cognito ipsum esse Amatium monachum, qui post annos triginta inibi exactos, in excelsissima rupe jam fere per triennium duram agebat vitam; ipse revertens ab Italia, sanctum hominem secum abduxit, perduxitque Luxovium, ubi is aliquantum temporis conversatus, ab omnibus amatus effectus est, ut scribit gravis auctor & æqualis in ejus actis. Quo in facto observandum est, Agaunenses ad aliud, quam Columbani regulæ præscriptum vixisse; nihilo minus Amatium, ejus loci monachum, nulla habitus aut professionis mutatione facta, inter Luxovienses admissum fuisse & cooptatum.

Non tamen diffitear secus actum aliquando cum extraneis monachis, quorum mores non ita perspecti erant, ac probata vita. at sanctus Benedictus^c non aliam a peregrinis ejusmodi monachis probationem ad firmandam stabilitatem exigit, quam laudabilem eorum tempore hospitalitatis conversationem; quæ si non fuerit talis, inquit, ut is e monasterio projici mereatur; non solum, si petierit, suscipiatur congregationi sociandus; verum etiam ei suadeatur ut ibidem perstet, ut ejus exemplo alii erudiantur ac discant, & quia in omni loco uni Domino servitur, & uni Regi militatur. Formulam promittendæ stabilitatis a monachis peregrinis & extraneis refert Hildemarus in caput Lxi. Regulæ nostræ in hæc verba: *Ego ill. veniens de longinquis provinciis in hoc monasterium, quia placuit mihi conversatio fratrum istius loci, & illis placuit mea conversatio: ideo stabilitatem meam in hoc monasterio per hanc scripturam, manu mea scriptam, perpetuo confirmo.* Hæc tota ratio & ceremonia erat admittendi in monasterium peregrini monachi: nisi quod sanctus Benedictus exigit litteras commendatitias seu consensum illius abbatis, si monachus ille ex noto & vicino monasterio venisset: ne alias hæc monachi admissio scandalum

ANN. CHR.
590.

^a *Analect.*
to. 4. p. 635.
& seq.

XVII.
Unus S. Benedicti & S. Columbani Ordò.

^b *Greg. Tur.*
lib. 10. c. 29.

^c *S. Bened.*
reg. c. 61.

ANN. CHR.
590.

& offendiculum inter duo illa monasteria generaret. Talis erat monachorum omnium, etiam orientalium in occidentales, & occidentalium in orientales, per id tempus disciplina, ac mutua communio, quæ nonnisi post longa sæculorum intervalla scindi ac dividi cœpit, nec ante sæculum tertium-decimum omnino violata est, variis novarum religionum Ordinibus sub diversis ac singulis regulis institutis.

XIX.
Luxoviense
privilegium.

Jam tertio loco inquirendum, quodnam fuerit Luxoviense privilegium, & a quo rege, quibusve pontificibus indultum, ad cujus instar aliis subinde monasteriis concessa privilegia leguntur. Innumera sunt ejus rei exempla, adeo ut Marculfus monachus id genus privilegii in formulam redegerit, qualis est formula prima, in qua *monasteria sanctorum*, verba ipsa refero, *Lirinensis, Agaunensis, Luxoviensis, vel modo innumerabilia per omne regnum Francorum sub libertatis privilegio consistere* dicuntur. Et de privilegio quidem tum Lirinensi, tum Agaunensi satis constat non aliud esse, quam quod Lirinensibus in synodo Forojulienfi, & Agaunensibus in Epaonensi concessum vidimus; at quodnam fuerit Luxoviense, a quo concessum, vetera silent monumenta. In hoc vero consistebat, ut ex Lirinensi & Agaunensi, sed maxime ex Marculfiana formula intelligitur, ut ex concessu episcopi diocesani aliorumque jus esset penes Luxovienses proprium ex sua congregatione eligendi abbatem, qui ab ipso episcopo absque ullo præmio benedicatur, sacrosque suscipiat gradus; & ut idem episcopus, præter ordinationem monachorum, altarium benedictionem, sancti chrisimatis concessionem, nullam penitus aliam potestatem in res aut personas ipsius monasterii exerceat; & nisi rogatus ab illa congregatione vel abbate, ad ipsum monasterium non accedat. Porro si quid monachi deliquissent, secundum eorum regulam a proprio abbate corrigantur: nisi si abbas ipse id facere neglexerit. Fuerit ergo Luxoviense privilegium hujus vel similis formæ, quod episcopus Vesontionensis, in cujus diocesi monasterium situm est, cum aliis episcopis eidem concesserit, dein a Romano pontifice indultum & confirmatum. Hæc postquam scripseram, incidit in manus meas privilegium Johannis papæ quarti, rogatu Chlodovei junioris concessum Luxoviensi monasterio, cum ei loco Waldebertus abbas præflet, ut suo loco videbimus.

XX.
Pelagio papa
peste sublato
eligitur Gregorius.

Sed Columbano tantisper dimisso, jam ad res Italicas veniendum est, quæ ut erant afflictissimæ, peritissimum virum, qui tantis mederetur malis, id est sapientissimum ac sanctissimum pontificem, exigebat. Quippe ad cetera mala, quibus Italia per tot annos tum a Gotthis, tum novissime a Langobardis misere vexabatur, novum hoc anno accessit incommodum, nempe gravis pestilentia, ex qua Pelagius pontifex cum infinitis aliis interiit. Hæc originem accepit ex continuis imbribus, toto superioris anni mense Octobri cælo effusis, ex quibus tanta aquarum illuvies Italiam totam invasit, quantam post antiquum diluvium nulla hominum aut litterarum memoria prodidit. Hinc enim exundantibus fluviis non campi solum in stagna conversi, & viæ confusæ sunt, sed tecta etiam subruta, atque homines passim, pecudesque nullo discrimine perierunt. Et Veronæ quidem Athesis annis ita excrevit, ut aqua usque ad basilicæ sancti Zenonis fenestras, quæ proximæ tecto erant, pertigerit; nec tamen, apertis licet januis, basilicam ipsam iniit. Romæ vero exitu Octobris Tiberis adeo intumuit, ut super mœnia effusus, altiores quoque urbis regiones late omnes obsederit. Tantam aquarum illuviem foedissima pestilentia, quam inguinariam vocant, excepit. Hæc per Italiam cum maxima humani generis pernicie debacchata, cum innumeram plebis ac nobilium turbam perculit, tum ipsum in primis Pelagium Pontificem, cujus meritis ac precibus se stare arbitrabantur homines, e medio sustulit VIII. idus Februarias. Illo sepulto, cum clerus populisque ad novum creandum pontificem convenissent, mira omnium consensione electus est Gregorius diaconus, qui tum in sancti Andreae monasterio abbatis munus gerebat. quem ille honorem constanter recusans, litteras ad Mauricium Imperatorem extemplo direxit, summopere illum orans, ut hanc a se electionem ac dignitatem amoliretur. Verum litteris interceptis, Germanus urbis præfectus imperatorem de ingenti cleri ac populi in Gregorium studio commouit, eidemque indiculum de ejus electione Constantinopolim direxit.

XXI.
Litaniz a
Gregorio instituta.

Interim dum ab urbe regia Mauricii assensus ac responsum expectatur, dum Romæ acrius in dies pestilentia sæviret, ac mæstum ubique silentium, tristisque luctus passim universam civitatem teneret, prementium malorum magnitudine
jam

jam prope animum despondentem, Gregorius I v. kalendas Septembris populum ad concionem in basilicam sanctæ Sabinæ vocavit, & divino repletus Spiritu hortatus est, ut flagella Dei, quæ formidari ventura debebant, saltem præsentia timerentur, & dolor aditum ad conversionem aperiret, quem indomita cordis durities hætenus præcluserat. Neque vel tantisper procrastinandum, cum singuli repente adeo moriantur, ut non languor mortis impetum præveniat, sed mors ipsa languoris tarditatem præcurrat; ac percussus quisque ante rapiatur, quam ad lamenta pænitentia possit recurrere. Mutanda proinde incunctanter corda, lacrymis & precibus instandum; nec dubium esse, quin citius flectendus sit supremus Judex, si reus sceleris sui correctionem adhibeat. quam ob rem contrito corde ac emendatis moribus ad septiformem, quam ipse instituerat, litaniam se accingerent. Hujus vero septiformis litanæ is ordo erat, ut feria quarta, prima luce clerus egrederetur ab æde sanctorum Cosmæ & Damiani, cum presbyteris regionis sextæ: omnes vero abbates cum monachis suis ab æde sanctorum Gervasii & Protasii, cum presbyteris regionis quartæ: omnes abbatissæ cum congregationibus suis ab æde sanctorum martyrum Marcellini & Petri, cum presbyteris regionis primæ: omnes pueri & puellæ ab æde sanctorum martyrum Johannis & Pauli, cum presbyteris regionis secundæ: omnes laici ab æde sancti protomartyris Stephani, cum presbyteris regionis septimæ: omnes mulieres viris orbatæ ab æde sanctæ Euphemie, cum presbyteris regionis quintæ: omnes conjugio sociatæ ab æde sancti martyris Clementis, cum presbyteris regionis tertiæ. Hunc septiformis litanæ ordinem cum sermone Gregorii Magni refert Gregorius ^a alter, sed alio modo Johannes diaconus, forte quod litanæ illæ, per triduum continuatæ, aliter atque aliter institutæ sint. tamen Paulus ^b Warnefridi superiorem ordinem confirmat. Egressi omnes ex suis quique ecclesiis processerunt ad basilicam beatæ Mariæ, quæ nunc Major appellatur; factumque est, ut, dum ejusmodi supplicationes clerus & populus celebraret, repente octoginta homines in turba exanimes conciderint. quod nequaquam Gregorium ab incepto deterruit, immo vero is continuo populum admonuit, ut ne ab obsecratione cessaret, sed multo intentius in studium divinæ precationis incumberet. Hinc origo litaniarum, quæ majores vocantur, in festo sancti Marci deinceps ad nostrum usque tempus celebratæ.

^a Greg. Tur.
lib. 10. c. 1.
^b Paul. de
gest. Long. lib.
3. c. 25.

Dum hæc Romæ fiunt, sacra ab imperatore jussio venit, qua Gregorii pontificis electio comprobata, ejusque consecratio permissa est. quod responsum dum expectatur, Gregorius, de interceptis litteris suis certior factus, timens quod futurum erat, sub aliena veste ex urbe fugit, & se in speluncam abdidit. Verum indicio igneæ columnæ deprehensus, quantumvis renitens ac tergiversans, demum III. nonas Septembris consecratur. qui dies in tabulis ecclesiasticis consignatus est. In quibusdam tamen kalendariis notatur I v. kalendas Aprilis, qui dies forte ejus electionis est, certe non ejus ordinationis, ut ex diuturnitate ejus pontificatus suo loco videbimus. Fugæ suæ & divini ex ignea columna indicii, cui repugnare non valuerit, ipse Gregorius meminit in duabus epistolis, una ad Natalem ^c Salonitanum episcopum, altera ad Cyriacum Constantinopolitanum. Omnia repente mutavit pontifex novus: alia spes, alius animus omnium, fortuna quoque alia urbis videri cœpit. Solus Gregorius sortem suam doluit, in suis ad amicos litteris ^d ingemiscens, quod sub colore episcopatus ad sæculum esset reductus, tantisque curis implicatus, quantis ne in vita quidem laica implicatus erat. Alta enim, ait, quietis meæ gaudia perdidit; & intus corruens, ascendisse exterius videor: unde me a Conditoris mei facie longe expulsum deploro. Conabar namque quotidie, extra mundum, extra carnem fieri; cuncta phantasmata corporis ab oculis mentis abigere, & superna gaudia incorporaliter videre; & non solum vocibus, sed totis medullis cordis ad Dei speciem anhelans, dicebam: *Tibi dixit cor meum, quasi vultum tuum; vultum tuum, Domine, requiram.* Nihil autem in hoc mundo appetens, nihil pertimescens, videbar mihi in quodam rerum vertice stare. sed repente a rerum vertice tentationis hujus turbine impulsus, ad timores, pavoresque corruui: quia etsi mihi nil timeo, eis tamen, qui mihi commissi sunt, valde formido. Ita ille, & multa in hunc modum ad Theodistam Mauricii imperatoris sororem, & ad alios. Dein fidei suæ professionem ^e Johanni episcopo Constantinopolitano, Eulogio Alexandrino, Gregorio Antiocheno, Johanni Jerosolymitano & Anastasio Antiocheno episcopis de more trans-

X XII.
Ejus ordinatio.

^c Greg. M.
lib. 1. ep. 20.
^d lib. 6. ep.
4.
^e lib. 1. ep. 5.

^e ibid. ep. 24.

ANN. CHR.
590.
^a *Johan. diac.*
lib. 1. c. 45.

misit, in qua iterum de onere pastorali sibi imposito ingemiscit. Ex his omnibus apparet, quam maligne & sinistre Gregorii mentem interpretati sint perfidi^a quidam Langobardi, qui eum specie quidem fugisse pontificatum aiebant, sed revera appetiisse. Gregorio in regimine sancti Andreae monasterii successit Petrus, ut idem Gregorius innuit in libro IV. dialogorum capite XLVII.

XXIII.
Pontificis recte facta & virtutes.

In hac porro dignitate ut se gesserit pontifex vere magnus, si persequi velim, omnes ejus epistolas huc referre oporteret, ex quibus nemo non intelligit, quanta eum tenuerit sollicitudo ecclesiarum, totius cleri, omniumque ordinum, pauperum & egenorum. Nullus pontificum post Petrum modestius & humiliter de se sensit; nullus patrum de humilitate melius scripsit, vere Doctor humilitatis appellandus, uti gratia Doctor Augustinus. Incredibilis fuit ejus caritas, in qua hæreas utrum magis mirere, liberalitatem in eleemosynis erogandis, an diligentiam & sollicitudinem in perquirendis curandisque pauperibus & egenis, quorum accuratum numerum & nomina in tabellis descripta habebat, non modo unius urbis aut regionis, sed totius Italiae, Siciliae, Galliae, aliarumque provinciarum. Patrimonia Romanae ecclesiae per œconomos diligentissime curabat, non ut ex eis locuples fieret, sed ut ex eis pauperes & egeni recrearentur. Aliis vestes, aliis vinum & annonam; his pecuniam, istis oleum, illis oves vel pullos; omnibus denique necessaria procurabat: certus ecclesiae census ac redditus concessos, non ut accumularentur, sed ut erogentur, & in sinu pauperum recondantur; pastoresque ecclesiae reos esse homicidii, si ex eorum negligentia pauperes præ inopia deficiant, vel intereant. Denique quantum ad effundendum propensus erat, tantum ab accipiendis muneribus abhorrebat. cujus rei testis est ejus epistola ad Felicem^b Messanae episcopum.

^b *Greg. Magnus lib. 1. ep. 64.*

Nimius sim, si cetera persequar. Quatuor generalia concilia, non secus ac quatuor evangelia, venerabatur, sacris canonibus sic inviolabilem servans auctoritatem, ut pravas consuetudines abrogaret. Episcopos bonos ut fratres coluit: male agentes auctoritate sua coercuit ac repressit. Sic dignitatis suae jura vindicabat, ut aliena intemerata servaret. Nullus eo humilior, nullus adversus vitia erectior. Modestiam ejus probat in primis testimonium Johannis abbatis Persæ, qui Romam ad venerandos beatorum Petri & Pauli cineres profectus, prout ipse Johanni Moscho^c narravit, cum Gregorium per urbem incedentem pronus venerari gestiret, præventus est ab ipso pontifice, qui se ad ejus pedes coram omnibus abjecit, nec ante se erigere voluit, quam Johannes ipse surrexisset. Ad hæc divinorum officiorum splendor ac majestas, sinceritas morum, emendatio vitiorum, conversio gentilium, Judæorum & hæreticorum, ejus animum irremisse occupabant. Atque ut se ipse cunctis irreprehensibilem ac probatum exhiberet, remotis a suo cubiculo sæcularibus, clericos sibi prudentissimos consiliarios, & monachorum sanctissimos sibi familiares delegit, cum quibus interdum nocturne conversatus, nihil^d monasticæ perfectionis in palatio, nihil pontificalis officii in ecclesia prætermisit. Sic in diversæ professionis sectatoribus agebatur vita communis, ita ut talis esset tunc sub Gregorio Romana ecclesia, qualem sub apostolis Jerosolymitanam Lucas, & sub Marco Alexandrinam existisse Philo commemorat. Ex clericis^e magis familiares ei fuere Petrus diaconus, quem

^c *Prat. spirit. c. 151.*

^d *Johan. diac. lib. 2. c. 12.*

^e *id. ibid. c. 11.*

in scribendis dialogis interlocutorem adhibuit; Æmilianus notarius, qui quadraginta in evangelium homilias cum fociis excepit; Paterius itidem notarius ac secundicerius, qui ex libris ejus utilissima quæque, veluti continuam in scripturas omnes expositionis catenam, defloravit; Johannes Defensor, ab eo in Hispanias cognitor missus, & Januarius episcopus Malalitanus, quem sedi suæ restituit. Ex monachis fuere Maximianus, monasterii sui abbas, postea episcopus Syracusanus; Augustinus, ejusdem monasterii præpositus; & Mellitus monachus, per quos Anglorum gentem ad fidem perduxit; Marinianus, ejusdem cœnobii monachus, quem in Ravennate ecclesia antistitem consecravit; Probus ex laico ad regendum monasterium suum repente ab ipso assumptus, & ad construendum Jerosolymis xenodochium directus; & Claudius Classitanus abbas, qui ex ore pontificis commentarios in Heptateucum, libros regum, proverbialia, cantica canticorum, & prophetas, excepit. Verum ne hæc longius a proposito nos abducant, ea tantum, quæ ad res monasticas pertinent, deinceps commemorare satius videtur.

XXIV.
Gregorii epistolæ pro monachis.
^f *Greg. lib. 1. epist. 9.*

Atque ut ab epistolis, indictione nona, a Septembri hujus anni scriptis ordiamur; Petro^f subdiacono, qui negotia ecclesiae Romanae in Sicilia curabat, præcepit, ut res

cujusdam fundi, quas Gregorius servus Dei, presbyter & abbas monasterii sancti Theodori in Messana civitate, contra Romanæ ecclesiæ actores repetebat, restitui juberet, si eas continuis annis quadraginta quiete possedisset. ubi in gratiam ecclesiæ Romanæ Gregorius terminum præscriptionis, qui triginta annorum spatio definitus erat, ad quadragenarium extendit. Conquestus fuerat Agapitus ^a abbas monasterii sancti Georgii ex Urbe-veteri * in Etruria, quod Johannes ejus urbis episcopus multa monasterio suo gravamina inferret; in his, quod ibidem missas celebrari, & mortuos sepeliri prohiberet. quod pontifex jubet emendari. Eodem tempore accidit, ut, provincia Brutiorum a barbaris devastata, monachi quidam Tauri seu Taurianæ civitatis apud Brutios, ea tempestate dispersi, per totam Siciliam absque rectore vagarentur, de animæ suæ salute parum solliciti, & vitam viventes habitui suo haud quaquam convenientem. Hac de re a Paulino ejusdem ^b urbis episcopo admonitus Gregorius, scripsit ad Felicem episcopum Messanensem, & ad Petrum subdiaconum mox laudatum, ut vagos illos monachos recludi curarent in monasterium sancti Theodori, in Messanensi urbe situm, cum hujus loci monachis: quos rectore egerè dicit, sive jam obiisset Gregorius abbas, de quo supra, sive is non satis curaret sui monasterii disciplinam. Eiusdem est argumenti epistola ^c sequens, qua monachi quidam Surrentinæ diocesis, consimili vagandi licentia abrepti, & insuper peculio studentes, ad officium revocantur. Ad hæc prohibetur iis, qui a clericatu ad monachicam conversionem venissent, ne pro arbitrio ad suam revertantur ecclesiam, aut alterius curam sumant, nisi episcopus eos sacerdotio dignos judicaverit. Denique monachos nonnullos, qui uxores publice duxerant, ad pristina monasteria quantocius revocari jubet.

Quanta vero sollicitudine super monasticum ordinem sanctissimus pontifex invigilaret, liquet ex aliâ epistola ad ^d Anthemium subdiaconum, in qua duo præcipit observatione in primis digna. Unum est, ut mulieres, quæ ad Orphiarum Tyrreni maris insulam metu barbarorum confugerant, ibidemque in oratorio beati Petri cum monachis consistebant, ab eo loco amoverentur, & in vicina refugiorum loca migrarent. Alterum, ut, quia illius insulæ, vicinarumque monachi durissimam vitam agebant, pueri in eisdem monasteriis ante annorum decem & octo ætatem non susciperentur: &, si qui suscepti jam fuissent, in Romanam urbem transmitterentur, ubi moderatior erat monastica disciplina, quem locum perperam nonnulli detorquent ad monasticæ professionis tempus absolute definiendum, quod Gregorius de illis tantum Tyrreni maris insulis, Orphiarum, Palmariæ, Pontia, & forte Gorgonia, ubi monachorum greges austerius vivebant, ad octodecim annos differt.

Gorgoniæ insulæ proximâ erat Corsica, in qua pia quædam matrona, Albina nomine, monasterium construxerat, cui instituendo Symmachus defensor monachos a Gregorio petierat. Annuit vir sanctus ^e eo pacto, ut alter locus ibidem munitus ad alteram monachorum coloniam disponatur, *quatenus, ait, insula ipsa, qua monasterium nunc-usque non habuit, etiam in hujus conversationis via meliorari debeat.* Hujus rei causa Horosium abbatem istuc misit, cui etiam dedit in mandatis, ut in Gorgoniam insulam se conferret ad corrigendos quosdam excessus illius insulæ monachorum. Restat alia hujus anni ad Petrum ^f subdiaconum, Siciliæ procuratorem jam laudatum, epistola, cujus hoc argumentum Johannes abbas Gregorio suggererat, plurima se habere monasterii sui negotia, cui citra status sui & animæ dispendium vacare non posset; optabatque se optimi patris clementia hoc onere relevari. Id vero ad se pertinere Gregorius intellexit. nam sicut studii, inquit, nostri esse concedet, a litigiis foralibus monachos submovere, ut divinis ministeriis pie ac sollerter invigilent: ita necesse est nostra provisione, quemadmodum negotia eorum disponi debeant, ordinare, ne distenta mens per varias causarum curas defluat, & ad celebrandum opus consuetum ignava torpescat. Proinde Petro subdiacono mandat, ut Johannis abbatis negotia cuidam Fausto, Romani viri magnifici actori, commendet. Expedi enim, inquit, parvo incommodo a strepitu causarum servos Dei quietos existere: ut & utilitates cellæ, hoc est monasterii, per negligentiam non pereant, & servorum Dei mentes ad opus dominicum liberiores existant. quæ sententia utinam ita religiosorum animis infigeretur, ut etiam sæculares ab eorum infestatione cohiberet!

Revertor in Galliam, ubi circiter hunc annum ad cælos migrarunt Laurentinus

ANN. CHR.
590
Launomari ab-
batis obitus.

abbas Curbionensis, & Theodulfus Horensis monasterii prope Remorum urbem. Prior mortem sibi imminere præsentiens, discipulos suos, ut magis magisque in dies proficerent, sibi que invigilarent, hortabatur. Accersitus in urbem Carnutum ab episcopo, non Malehardo seu Malardo, ut in vulgatis actis legitur, sed Pappolo, qui ejus colloquio idemtidem se recreari gaudebat, gravi febrium vexatione tentari cœpit. Mox episcopus eum invisere, queri ac flere, quod se desereret. quid solatii, eo amisso, inter tot sæculi miseras reliquum sibi futurum? At vir sanctus: Desine, inquit, immeritum deslere. eam esse humanam conditionem; nec terminum a Deo constitutum posse præteriri. Se vero ardentem cupere quantocius eripi ex his feriis ad meliorem vitam; & si optio hic remanendi daretur, mortem sibi potiore esse, quam imminentem regionis vastationem, mortes ac supplicia civium, quæ instabant, intueri; & qui tantorum malorum cumulus est, locorum sanctorum profanationem. Ceterum ne pontifex tantopere ex hac prædictione doleret. quippe nec excidium provinciæ, nec urbis obsidionem visurus. Obiit Launomarus senex ac plenus dierum, XIV. kalendas Februarii, sepultus cum beato Leobino episcopo in suburbana basilica sancti Martini. Non multo post ejus obitum, mortuo item, ut is prædixerat, episcopo, civitas Carnutum a exercitu Theoderici Burgundiæ regis obsessa est anno sexto Betharii, qui Pappolo successerat; ac tandem expugnata, opidanis ad deditionem compulsis ex aquæ penuria, utpote cuniculis, quibus ea in urbem inferebatur, ab hostibus interruptis. Launomaro in Curbionensis monasterii regimine successit Ragnobertus abbas eximie virtutis, qui ecclesiam suam tanti patroni corpore orbatam esse gravate ferens, quod precibus non poterat, arte obtinere molitus est. Duo quippe ejus cœnobii monachi, quibus id officii commisit, ad prædictum sancti Martini *monasterium* accesserunt, fingentes se cupere ibidem admitti. Admissi quam primum impositam sibi provinciam egregie exsecuti sunt, sublato sancti Launomari corpore, quod ad Curbionense monasterium festinato transfulerunt.

a *Chesn. t. I.*
p. 560.

XXVI.
Item, S. Theodulfi abbatis Horensis.
* *S. Thion.*
b *Fredoard.*
l. 2. c. 5. & 6.
qui alius a Trevirensi.

c *Thomas Cantipr. l. 2.*
c. 53.

Eodem fere tempore Theodulfus * abbas Horensis post anonymum Theoderici, primi ejus loci abbatis, successorem, ad superos migravit kalendis Maii, postquam annos ferme quinquaginta monasterium rexisset. Sonnatus b Remorum antistes sæculo sequente basilicæ domni Theoderici portionem suam de villa Germaniaco cum omnibus ad se pertinentibus legavit; argentum quoque ad sepulcrum domni Theoderici fabricandum vel exornandum. Lando etiam paullo post quædam contulit monasterio sanctorum Theoderici & Theodulfi. Hunc Thomas Cantipratenis, Trithemius, alique nonnulli perperam confundunt cum Theodulfo abbate Trevirensi, cujus corpus ipsius Thomæ tempore Treviris inventum est. Vidimus, inquit, c Thomas, & corpus cujusdam sancti, quod annis ferme sexcentis integraliter manserat incorruptum. qua autem occasione hoc factum sit, breviter enarrabo. In urbe Germaniæ Trevirensi, totius Europæ antiquissima civitate, structura quædam mirabilis erat, quæ Helenæ Constantini matris palatium dicebatur. Hoc ne ab inimicis præoccuparetur in periculum civitatis, a civibus est destructum: in cujus latere, a parte aquilonari, oratorium parvum inventum est, in quo altare ex alabastro candidissimum erat, & in latere dextro sepulcrum. Hæc vero scriptura super sepulcrum legebatur:

Sancte Theodulfe, nostri petimus miserere.

Addit Thomas, fratres Prædicatores istuc vocatos fuisse, seque permissu civium manum ejus dexteram abscidisse, ac fratribus Prædicatoribus apud Lovanium dedisse. Omitto fabulosa, quæ de beato Theoderico, sancti Theodulfi, ut credebatur, fratre, subdit idem auctor, cujus Theoderici corpus in alia parte prædictæ structuræ *incineratum* inventum sit. ubi Theodericum abbatem Horensis monasterii prope Remos, & Theodulfum ejus discipulum, atque anonymo abbate intermedio successorem, Trevirensibus manifesto errore attribuit, forte quod Horensis monasterium cum Horreo parthenone ad muros Trevirenses confuderit, & utrumque apud Treviros sepultum crediderit: cum constet ambos in Horensi prope Remos cœnobio sepultos fuisse, eorumque reliquias ibidem hodie quoque religiose asservari. Non negaverim tamen existuisse Theodulfum abbatem Trevirensis, sed alium a Remensi,

haud scio an eum, quem salutat ^a Gogus, vir potens in aula Sigiberti regis, in epistola ad Petrum episcopum Mettensem, his verbis: *Saluto Theodulfum, sacri Domitiani abbatis similem, de cujus sepulcro rosarum virgulta prodierunt, moribus insignem, & vitæ conversatione sublimem. Saluto reliquos abbates, sanctis templorum liminibus conversantes.* Quamquam Theodulfus iste abbas videtur fuisse potius in urbe vel pago Mettensi, quam Trevirensi. Sed nihil obstat, quo minus ejus corpus apud Treviros fuerit asservatum tempore Thomæ Cantipratenfis, id est medio sæculo tertio-decimo. Forte is est Theodulfus ^b abbas, quem Domnolus Cenomanorum episcopus sibi subrogari cupiebat, assentiente primum Chilperico rege, sed postea Badegisilum domus-regiæ majorem præferente.

In fine ejusdem epistolæ Gogus salutat abbatem quemdam, *cujus gressibus indesinenter sanctorum limina visitantur, & qui nunc super Mosella litoribus præcelsa templi cernitur construxisse jam culmina.* Præter Mettensis urbis monasteria, quorum superius ^c mentio facta est, duo alia tunc temporis in eadem diocesi condita sunt: unum in honorem sancti Hilarii ad Mosellam, Helera appellatum, cujus auctor & primus abbas exstitit sanctus Fridolinus: alterum Glanderiæ, non longe ab Hilariaco vico in monte Longæ-villæ, unde monasterio nomen hæsit, in honorem sancti Martini, cujus originem Arnoaldo, Ansberti ducis filio, tribuunt. Non dubito quin superioris epistolæ locus de Fridolino abbate, & de Helera ad Mosellam cœnobia ab eodem constructo intelligendus sit. Fridolini acta in veteri codice Helerensi legit, lectumque ex memoria postea in litteras retulit Baltherus clericus Secaniensis seu Seckingensis, duosque hac de re libellos Notkero sancti-Gallensi, præceptori quondam suo, nuncupavit. Fridolinus, seu, ut in codice Helerensi legebatur, Fridoldus, natione Scotto-Hibernus, in Galliam appulsus, diu in Pictavenfi sancti Hilarii monasterio habitasse, ibidemque tandem abbas fuisse dicitur. Postea in Austrasianas partes profectus, potestate a rege accepta, monasterium in honorem sancti Hilarii construxit, quod Baltherus aliquando invisit, & *juxta Mosellæ litus situm*, atque *Heleram* dictum fuisse testatur. Longe ergo aberrant plerique, qui hoc monasterium idem esse putant cum Hilariaco monasterio seu Nova-cella: quod prope Saram fluvium, sed longe a Mosella situm, non Fridolinum, sed Sigivaldum episcopum Mettensem conditorem agnoscit; non sexto sæculo; sed octavo: quod in honorem, non sancti Hilarii, sed sancti Pauli apostoli principio constructum; dein sancti Naboris, ob corpus hujus sancti martyris a Chrodegango episcopo istuc translatum, nomen accepit. Superest in hunc usque diem hoc sancti Naboris * monasterium sub Benedictina congregatione sancti Vitoni; uti & Longæ-villense *: at Helerense jam dudum extinctum est.

Non diu hic substitit Fridolinus, sed inde progressus, varias ubique ecclesias, omnes in honorem sancti Hilarii, erga quem impense affectus erat, ædificavit; nempe in Vosago, Argentorati, & Curia in Rætia. Præcipuum fuit cœnobium virginum in insula Rheni dicta Secania, nunc Seckinga, haud procul ab Augusta * Rauracorum, possessiones suppeditante Ursione, nobili viro, ex urbe Clarona *, quæ caput est cognominis pagi Helvetici. Fallitur Baltherus, cum hæc omnia, Chlodovei primi Francorum regis concessione, facta commemorat, quæ nonnisi sub posteris ejus regibus contingere. Auctor iste res a beato Fridolino, ante & post obitum patratas, duobus libris comprehendit, quos Notkero monacho sancti Galli, suo quondam magistro; ut jam dixi, nuncupavit. Sex fuere hoc nomine sancti Galli cœnobia. Primus cognomento Balbulus, vir sanctus, scriptis & doctrina clarus, qui anno duodecimo supra nongentesimum vivere desit. Secundus, ejusdem loci decanus sub Ottone primo imperatore. Tertius Ottonis secundi sacellanus & præceptor. Quartus item decanus sæculo undecimo. Quintus, Junior dictus, qui librum de casibus monasterii sancti Galli sub medium sæculum duodecimum composuit. Sextus denique vitam Notkeri senioris, id est Balbuli; crassa minerva scripsit pontificatu Innocentii tertii. Baltheri libellos duos, non seniori, ut Bollandi continuatoribus visum est, sed uni e posterioribus fuisse nuncupatos, inde colligitur, quod tum in præfatione, tum in fine libri secundi mentio sit de incurso seu impressione paganorum *jam olim* facta in Secaniam insulam, quod Stumphius accidisse tradit anno nongentesimo tricesimo-octavo; atque adeo post mortem Notkeri senioris: quo anno Hungari hanc insulam invaserunt, sed inde postea sunt repulsi. Certe Leonini

ANN. CHR.

590

^a Chesnii
to. 1. p. 864.^b Greg. Tur.
lib. 6. c. 9.

X X V I I .

Hilariacum
monasterium
& Glanderien-
se.^c lib. 7. n. 33.Fridolinus ab-
bas hæc & aliâ
monasteria
condit.

* S. Avd.

* Longevillæ.

* Augstæ.

* Glaritzæ.

ANN. CHR.
590.

versus a Balthero relati, posterioris ævi genium sapere videntur. Hic auctor existimavit, puellas Secanienses *canonicam sanctimonialium vitam* ab initio duxisse, nempe habita ratione sui temporis, quo a monachico habitu & instituto ad canonicarum mores deflexerant. Verum tempore Fridolini abbatis nullas in cœnobiis puellas præter monachas existisse, nec nisi Caroli Magni principatu hoc vitæ genus institutum fuisse suo loco demonstrabimus.

XXVIII.
S. Domitianus
abbas Bebron-
nensis.

Gogus, superius laudatus, in epistola ad Petrum episcopum Mettensem, salutando Theodulfum abbatem, ait eum similem esse *sacri Domitiani abbatis, de cujus sepulcro rosarum virgulta prodierunt*. Is mihi videtur esse Domitianus abbas & auctor monasterii Bebronensis diœcesis Lugdunensis, quod postea sancti Ragneberti nuncupatum est. In ejus vita, quam Guicheno vulgavit, Romæ natus dicitur ex nobilibus parentibus, Philippo & Marcianilla; atque inde in Lirinense monasterium se recepisse. Istic uno tantum anno conversatus, dein vitæ eremiticæ studio in quemdam locum pagi Lugdunensis secessit ad torrentem Bebronnæ, haud longe a montibus Jurenibus: ubi oratoria duo, unum in honorem sanctæ Dei genitricis Mariæ, alterum sub titulo sancti Christophori construxit, jussu Eucherii episcopi Lugdunensis dedicata. Aliud postmodum erexit secus viam propter frequentiam transeuntium, quod sanctus Eucherius itidem in honorem sancti Genesii consecravit. Erat in illis partibus vir genere & opibus pollens, Latinus nomine, sectæ Arianæ, cujus conjux Syagria, catholicæ fidei impense addicta, virum suum ab errore quam maxime cupiebat revocare. quod quidem Domitianus feliciter exsecutus est. Accepti beneficii memor Latinus, quasdam res proprietatis suæ, juxta castrum Bellicense sitas, *servis Dei Domitiano, & sociis ejus eremitis* concessit. Loci fama crescente, cœperunt nobiles viri non pauci istuc confluere, habitum religionis suscepturi. Numerus crevit ad viginti-quinque fratres, quibus Domitianus, jejuniis & vigiliis non minus, quam senio attritus, Johannem abbatem suffecit. Demum, mortis suæ præsciis, jussit abbatem fratresque adesse, & sacra missarum sollemnia celebrari; acceptoque sacrosancto corporis Christi viatico, animam Deo commendavit kalendis Julii. Corpus ejus sepultum est non longe ab altari sancti Genesii. Hæc carptim ex vitæ scriptore anonymo, qui in assignanda ejus ætate allucinatus est, cum eum Juliani apostatæ principatu vixisse scribit. quod quidem falsum esse convincitur, tum ex pontificatu Eucherii episcopi Lugdunensis, haud dubie junioris, tum ex tempore Syagriæ Latini uxoris, qui sub finem sæculi quinti & sexti initium vixere. Hæc est illa Syagria, nobilis & pia matrona, laudata in actis sancti Augendi abbatis Condatescensis, ubi *ecclesiarum, monasteriorumque mater per elemosynam* vocatur; & ab Ennodio in libello de vita sancti Epiphani episcopi Ticinensis, ubi sancto pontifici, in Gallias ad redemptionem captivorum misso, opes suas profudisse dicitur, *thesaurus ecclesie Lugdunensis* appellata. In præmissis sancti Domitiani actis nulla fit mentio de miraculo rosarum, cujus prædicta Gogi epistola meminit; neque in martyrologiis Ufuardi & Adonis, quibus honorifice adscriptus est kalendis Julii.

XXIX.
Lugdunense
monasterium
S Petri.
a Greg. Tur.
lib. 10. c. 8.

Admonemur hoc loco agere de puellari sancti Petri apud Lugdunum monasterio, cujus prima hoc anno certa & explorata mentio nobis occurrit apud Gregorium * episcopum Turonensem, ubi Eulalius Arvernorum comes, Tetradia conjuge Desiderio Duci adhærente, puellam, *ex monasterio Lugdunensi* raptam, incesto sibi conubio junxisse perhibetur. quod non de alio, quam de sancti Petri parthenone interpretandum videtur, cujus obscuram originem hic investigare nobis incumbit. Sancta Marthani satis habuerunt dicere, monasterium esse nobilium feminarum Ordinis sancti Benedicti: nec plura de tam illustri cœnobio. Si genuinum esset sancti Anemundi Lugdunensis episcopi testamentum, quod in archivo sancti Petri servatur; hujus parthenonis primus auctor agnoscendus foret Albertus, vir nobilissimus, qui unus ex primis conversis existit non post multum tempus passionis sancti Irenæi, sociorumque ejus: qui Albertus fundum ad construendum monasterium cum multis prædiis concessisse; & duas ibi filias suas, quarum una Radegundis, altera Aldagundis, consecrasset dicitur, uti & Pernetam, fratris sui Silvini filiam, cognomento Sibyllam. Verum in eodem archivo existat vetus instrumentum melioris notæ, datum anno Guntchramni regis vicesimo-sexto, quo Girartus quidam cum uxore sua Gimbergia, res suas eidem parthenoni tradit propter Adaltrudam filiam suam, sponsam Christi benedictam in monasterio, quod est dedicatum in honorem sancti Petri, si-

tum in Lugdunensi civitate inter Rhodanum & Ararim, substructum a rege Gaudikelro (ita legit Stephanotius noster) & a regina Theudelinda sponsa sua piissima. Verum quis fuerit iste Gaudikelrus, corruptum haud dubie vocabulum; cujusve provinciae rex fuerit, non minus obscurum, quam monasterii origo. An forte is est Gundicarius Burgundiae rex medio saeculo quinto, qui in proelio Catalaunico contra Attilam occubuit? Ast Ariani erant Burgundionum reges. Sed quid si uxor ejus Theudelinda catholicae religioni adhaerit, condideritque monasterium sancti Petri, consentiente rege, immo etiam favente? At rectius forte existimare licet, hoc loco legendum esse Godegesilum, Gundobadi fratrem, ex parte Burgundionum regem Arianum, ac Theodelindam ejus uxorem, quae ineunte saeculo sexto Genevam, ubi regnabant, magnificentissimam basilicam aedificasse, & sancti Victoris martyris reliquias in eam Soloduro transtulisse^a perhibentur. Favet illius parthenonistraditio, quae *Godegesilum* (sic quidam mss. nomen contrahunt) primum ejus conditorem agnoscit. Certe Chilpericus rex Burgundionum, & ipse Arianus, Lupicino abbati Jurense ejusque fratribus praerceptionem seu regium diploma dedit *apud Janubam* * urbem, ut annis singulis trecentos modios tritici, ejusdemque mensurae numero vinum acciperent, & centum aureos ad comparanda fratrum indumenta. quod usque nunc, ait Gregorius^b, a fisci ditionibus capere referuntur. Ut ut est, idem sancti Petri monasterium saeculo septimo instauravit Annemundus Lugdunensis antistes, & post eum Leydradus episcopus labente saeculo octavo, uti probat ejusdem Leydradi epistola ad Carolum Magnum. Primae loci abbatissae, si qua fides praedicto sancti Annemundi testamento, exstiterunt, Raymundia & Wandamodia, itemque Radagundis & Animonia, Annemundi temporis aequales: quibus Luciam & Petronillam, ejusdem sorores, unam post alteram, successisse tradunt. Leydradus in parthenone ab se restituto instituit triginta-duas sanctimonialiales, quibus Adalaisiam abbatissam praefecit.

Per idem fere tempus Austregisilus, Guntchramni mapparius, qui scilicet regi manus lavanti mappam solebat praebere; cum repetundarum falso insimulatus fuisset, usus deprecatore^c Aetherio, viro inter aulae proceres praestantissimo, cujus fidei omnia arcana sua Guntchramnus committebat, a rege impetravit, ut ejus permisso ad clerum transire sibi liceret. Annuente principe, acceptisque ab eo literis, Autifiodori ab Aunachario seu Aunario episcopo clericus factus, & subdiaconus ordinatus est. Deinde ad Aethereum, jam Lugduni episcopum, accessit: a quo benignissime acceptus, presbyter & abbas sancti Nicetii episcopi & confessoris basilicae institutus est. Is cum in quadam basilica prope Genevam missas celebrare vellet, atque ad sacrificium necessaria deessent; vinum & aquam miraculo impetravit, quae frustra perquisierat Marculus eo tempore lector, postmodum ejusdem basilicae abbas. Demum mortuo Apollinare Bituricensi episcopo, in ejus locum Austregisilus subrogatus est, ut suo loco dicturi sumus.

ANno Childeberti regis sexto-decimo, Guntchramni tricesimo, qui Christi Domini nonagesimus-primus supra quingentesimum erat, beatus Aredius abbas Atanensis in caelum migravit. Is, ut legitur in libro de ejus vita, qui Gregorio Turonensi tribuitur, nullum tempus elabi sinebat, quo non aut lectioni, aut orationi vacaret, aut manibus operaretur, maxime sacros codices describendo; quos in vicinas *dioceses*, id est parociales ecclesias, distribuebat. Turonos profectus ad celebritatem sancti Martini, quae iv. nonas Julii celebratur, Gregorio^d episcopo dixit, se brevi moriturum. Inde in cellulam suam (sic Gregorius Atanense monasterium vocat) revertit, ordinatisque omnibus, sanctos Martinum & Hilarium testamento heredes bonorum instituit; Atanensesque monachos sub sancti Martini tutela & patrocinio vivere iussit. Paucis post diebus, nimirum vii. kalendas Septembris, dysenteria oppressus decessit, octogenario major; ejusque corpus in monasterii sui oratorio, quod beato Juliano martyri sacratum erat, a Ferreolo episcopo Lemovicensi humatum est. Successit in monasterii regimine Astedius nepos, ab eo designatus abbas, qui e vicino monasterio Vosiensi, cui praerat, accersitus; cum venire distulisset, mortuum reperit. Non multo post ejus obitum, quidam monachus Atanensis, nomine Baudenus, cum instrumentis chartarum, quibus monasterii possessiones contentae erant, ad regem Burgundiae perrexit, ut regio diplomate denuo

AN. CHR.
590.

^a Vales. rer.
Franc. lib. 16.
p. 512.

^{*} Geneve.

^b Greg. Tur.
de vit. Patr.
c. 1.

X X X.
S. Nicetii abbas
Austregisilus.
^c Sac. 2.
Bened. p. 66.
& seqq.

ANN. CHR.

591.
XXXI.
Aredii abbatibus
obitus.

^d Greg. Tur.
lib. 10. c. 29.

ANN. CHR.
591.

confirmarentur. id quod facile impetravit interventu Syagrii Æduensis episcopi, cujus magna erat in palatio auctoritas. In eo itinere delatum est a Baudeno chris-marium, sanctorum reliquiis refertum, quod sanctus Aredius gestare consueverat: cujus chris-marii contactu ægri nonnulli sanitati restituti fuere. Miracula ad sancti viri tumulum patrata partim descripsit Gregorius Turonum antistes, partim auctor anonymus, cujus libellus in tomo quarto Analectorum & in appendice Gregorii Turonensis operum editus est. In his mentio fit de Gandomero monacho *de monasterio Ambacianis*, aliis *Ambiacini*, quod non longe ab urbe Lemovicina situm erat: qui Gandomerus infestatione dæmonis ad sancti viri tumulum liberatus est, diruptis catenis, quibus adstrictus tenebatur. Hic locus antiquitatem probat Ambaciacensis * monasterii, siti haud procula Mureto, jam pridem subjecti Benedictinæ abbatiæ sancti Augustini intra muros Lemovicenses. Plura in consequentibus de Atanensi monasterio; quod processu temporis conversum est in collegium triginta-duorum canonicorum sæcularium, subjectum Turonicæ basilicæ sancti Martini, ab auctore sancti Aredii * cum circumposito opido appellatum.

* Ambezac.

* S. Xrier la
Perche.

XX XII.
Gregorii M.
epistolæ mona-
sticæ.

Gregorii Magni liber secundus epistolarum, uti & liber septimus, duas earum classes continet: unam epistolarum triginta-novem per indictionem decimam, quæ a mense Septembri hujus anni ducit initium: alteram sexaginta-sex per indictionem undecimam, quæ initium ducit a Septembri anni sequentis, pro more pontificiæ indictionis. In aliis libris, præter secundum & septimum, nulla habita est ratio duplicis per annos singulos indictionis. Inter libri secundi epistolas primæ classis observatione digna est epistola vicesima-quarta: cui adjungendæ sunt ex libro duodecimo aliæ duæ ejusdem argumenti, eodemque tempore scriptæ, nempe vicesima-sexta & tricesima, quas loco suo motas esse constat: tum quia Maximianus, cui prior inscripta est, mortuus est anno quingentesimo nonagesimo-sexto, currente indictione quinta-decima; ac proinde longe ante indictionem septimam sequentem, qua libri duodecimi epistolæ præditæ esse debent: tum quia Gregorius in posteriori epistola tricesima Petrum subdiaconum Siciliæ procuratorem monet, ut *pensiones nonæ & decimæ indictionis*, id est anni nonagesimi & nonagesimi-primi, secum afferat. In his tribus epistolis agitur de excommunicatione, quam Maximianus, ex abbate sancti Andreæ Syracusanus episcopus, leviori ex causa, & ex animi commotione infligerat Eusebio abbati, homini seni & religioso, & jam dudum ipsius Maximiani familiari & amico. De eo ita scribit ^a Gregorius Maximiano episcopo. Frequenter

” me admonuisse vos recolo, ut in proferenda sententia esse præcipites nullatenus de-
” beretis. Et nunc ecce cognovi, quia reverendissimum virum, abbatem Eusebium,
” commota furore vestra fraternitas excommunicavit. quod ego valde miratus sum,
” ut non antiqua ejus conversatio, non ætas longa, non ægritudo diuturna, ab ira
” vestrum animum flecteret. Quilibet enim in eo fuerit excessus, ipsa ægritudinis
” afflictio ei debuit pro flagello sufficere. Quem enim divina disciplina conterit, ei
” humana flagella addi superfluum fuit. Sed fortasse ideo excedere in tali persona
” permissus es, ut cautior in vilioribus fias; & diu trutines, cum aliquem per senten-
” tiam ferire disponis. Eundem tamen præfatum virum quanto furore exasperasti,
” tanta nunc dulcedine consolare: quia valde injustum est, ut qui te plus amave-
” runt, ipsi te sine causa atrociorum contra se sentiant. Sane optandum esset, ut
” hanc moderatissimi pontificis admonitionem ob oculos semper haberent prælati,
” ut in ferenda ejusmodi sententia nec præcipites, nec faciles essent, nec eam
” umquam ob leviores causas, aut ex animi commotione adhiberent, numquam ad
” ulciscendas, quod Gregorius alibi improbat, privatas injurias.

Excommuni-
catio fit rara &
moderata.

a Greg. M.
lib. 12. ep.
26.

XXXIII.
Injusta ut fe-
renda.

b id. lib. 2.
ep. 24. in-
diti. 10.

Sed miranda est summi pontificis prudentia in epistola ^b ad Eusebium abbatem, qui redditam sibi a Maximiano communionem accipere detrectabat. Digna sane est hæc epistola, ut integra hoc loco etiam exhibeatur. Credat mihi caritas tua, quia valde contristatus sum de tristitia tua, ac si in te injuriam ipse pertulisset. Sed cum postmodum agnovi, quia etiam reddente reverendissimo viro fratre & coëpiscopo nostro Maximiano, gratiam atque communionem, tua dilectio ab eo communicare volebat; cognovi & illud prius justum fuisse quod factum est. Servorum Dei humilitas in afflictionis tempore debet apparere. Qui vero se contra præpositos suos erigunt, profecto ostendunt, quia servi Dei esse contemnunt. Et quidem ab illo hoc, quod factum est, minime fieri debuit: a te tamen omnino debuit humiliter

humiliter

militer suscipi: & rursus, cum gratiam reddebat, ad eum cum gratiarum actione debuit occurri. Quod quia ita a te factum non est, adhuc cognosco, quia nobis omnino lacrymarum opus est. Non enim grande est, iis nos esse humiles, a quibus honoramur: quia & hoc seculares quilibet faciunt: sed illis maxime humiles esse debemus, a quibus aliqua patimur. nam Psalmista dicit: *Vide humilitatem meam de inimicis meis*. Nos cuius vitæ sumus, qui humiles esse etiam patribus nolumus? Proinde, dilectissime fili, rogo, ut omnis amaritudo de corde tuo transeat: ne fortasse finis vicinus sit, & antiquus hostis, per iniquitatem discordiæ, viam regni cælestis intercludat. Præter ea centum solidos per Petrum subdiaconum dilectioni tuæ dari fecimus, quos peto ut absque injuria sui suscipias. Hactenus aurea Gregorii epistola, qui ut exasperatum Eusebii animum permulceret, dato centum solidorum munere, eum ad concordiam cum Maximiano resarciendam invitavit. De hoc munere Petro subdiacono ita præcipit: Eusebio autem abbati dare te volumus auri solidos centum, quos tuis certum est rationibus imputari.

Duo tunc erant apud Syracusas monasteria: unum sanctæ Lucie, extra muros situm, eo in loco, ubi beata virgo martyrium passa est: alterum sancti Petri ad Baïas: cujus abbas Cæsarius cum Johanne abbate monasterii sanctæ Lucie contentionem habuit, teste Gregorio, qui in aliis etiam litteris de hoc monasterio agit. Utri, alterutri præfuerit Eusebius, ignoramus, uti & causam discidii, quod cum Maximiano habuit. Ad Cæsarium quod attinet, abbas venerabilis appellatur a Gregorio, eumque Johanni Syracusano commendat, quia olim suum, id est sancti Andree in urbe Roma, monachum.

In eadem epistola pontifex Petrum subdiaconum excitat ad urgendam constructionem monasterii Prætoriani, unius ex illis sex monasteriis, quæ in Sicilia ædificavit. Fratre autem Mariniano abbate indicante cognovi, quia fabrica in Prætoriano monasterio, nec ad medietatem quidem adhuc perducta est. Ex qua re quid aliud, quam fervorem experientiæ tuæ collaudemus? Sed vel nunc admonitus excitare, & quantum potes, in ejusdem monasterii constructione te exhibe. Deinde Petrum monet, ut talem post se in Sicilia relinquat successorem, qui hanc fabricam quantocius absolvat. In fine epistolæ, codicem heptatici ex substantia Antonini eidem monasterio dari præcipit. Ad hæc Victori Panormitano episcopo scribit, ut, quia monachorum congregatio, quæ in monasterio Prætoriano consistit, pro sacris missarum sollempniis peragendis presbyteri indigere probatur officio, atque de sua sibi congregatione in hoc ordine postulant consecrandum; ipse eum ordinet, quem sibi de congregatione sua unanimes duxerint eligendum, jugiter illic permanendum. Id regulæ sancti Benedicti congruit, præipientis, ut, si quis abbas sibi presbyterum aut diaconum ordinare petierit, de suis eligat qui dignus sit sacerdotio fungi. Ad quem locum Hildemarus observat, ejusmodi ordinandum toti congregationi proponi solitum ad ejusmodi discutiendos, ut ex omnium ac singulorum suffragiis cognosceretur, an is dignus esset sacerdotii honore.

Marinianus, in superiori ad Petrum epistola memoratus, abbas erat Panormitani monasterii sancti Johannis-Baptistæ, alio nomine sancti Hermetis dicti, ob ædiculam sancti martyris eidem monasterio adjunctam. Postea sancti Johannis de Eremitis vocabulum locus obtinuit: quod alterum est monasterium a Gregorio in Sicilia ædificatum: cujus abbas Marinianus itidem assumptus fuit ex Romano sancti Andree monasterio, ubi cum Gregorio conversatus fuerat. Generalem Benedictinorum seu Gregorianorum in Sicilia monasteriorum præpositum fuisse Marinianum censeo Rochus Pirrus in libri quarti parte secunda, ubi Sicilienses ordinis sancti Benedicti abbatias commemorat. Quanti hunc abbatem faceret idem pontifex, testatur in primis ejus epistola Mariniano abbati de Panormo, & Benenato notario rectori patrimonii Panormitani inscripta, qua excommunicationis, a Victore episcopo in Bonifacium, virum clarissimum, latæ cognitio eis demandata est. Eidem curam committit instaurandæ sancti Georgii ecclesiæ, sitæ in loco, qui Ad-sedem dicitur, cui contiguum erat ejus monasterium. quæ epistola, itidem extra ordinem posita, prior est aliâ, Andree scholastico directâ, qua Marinianum, in Ravennensi ecclesia antistitem a se ordinatum, ipsius Andree colloquiis relevari cupit, quia ad episcopatum venit invitus. Eidem Mariniano, in sancti Hermetis monasterii regimine & præfectura aliorum generali, suffectus est Urbicus, in cujus monasterio ut præ-

AN. CHR.
591.

a id. lib. 12.
ep. 30.

b id. lib. 6.
ep. 36.
c ibid. ep. 4.
lib. 8. ep. 4.

XXXIV.
Prætorianum in Sicilia monasterium.

d id. lib. 7.
ep. 23. indict.

e S. Bened.
c. 62.

XXXV.
S. Hermetis abbas Marinianus.

f Greg. lib. 4.
ep. 45.

g id. lib. 2.
ep. 27. ind. 11.

h id. lib. 9.
ep. 68.

i id. lib. 4.
ep. 45.

AN. CHR. 591. a id. lib. 5. ep. 41. byterum ordinaret, Victori episcopo ^a scripsit in hæc verba. Urbicus abbas monasterii sancti Hermæ, quod Panormi situm est, a nobis cum congregatione sua magnopere postulavit, in eodem monasterio presbyterum, qui sacra missarum sollempnia celebrare debeat, ordinari. Et quia ejusmodi non est differenda petitio, fraternitatem vestram scriptis presentibus necessario duximus adhortandam, ut eum, qui ad hoc ministerium de eadem congregatione electus fuerit; cujus vita, mores, & actio tanto possit ministerio convenire, sine mora, auxiliante Domino, debeat conscrari: quatenus nec ille de monasterio suo hac pro causa egredi, nec extraneum sibi ad peragendum sacrum opus cogatur adducere. Qua ex epistola, uti & ex alia ejusdem argumenti superius relata, colligitur, paucos tum in Italicis monasteriis presbyteros fuisse; sed longe plures in aliis locis, maxime apud orientales. Quamquam ipse Urbicus abbas jam presbyter erat, saltem cum Gregorius scribebat epistolam Venantio ^b Patricio Panormitano, ubi electionem de Urbico factam laudat, nempe ad episcopatum Panormitanæ ecclesiæ, in qua Victori episcopo successit.

ANN. CHR. 592. XXXVI. Abbatis vita notata. c id. lib. 2. ep. 3. ind. 11. d id. lib. 4. ep. 48. e id. lib. 2. ep. 23. ind. 11. f Baptistarium in monasterio. f ibid. ep. 57. g ibid. ep. 59. h ib. ep. 62. i id. lib. 7. ep. 11. ind. 1. XXXVII. Claudius abbas Classensis. x id. lib. 2. ep. 32. ind. 10. 1 lib. 9. ep. 22.

Persequor epistolas Gregorianas, quæ ad disciplinam monasticam pertinent. Hæc inter insignis est ^c Johanni abbati inscripta, in qua eum arguit, quod opinio monasterii per ejus negligentiam inquinata sit: eundem monens, ut ne frequentius foras egrederetur pro causis negotiorum, in quibus procurator instituendus esset, ut ipse lectioni atque orationi vacare posset; curaretque fratres similiter lectioni vacare. Is videtur esse Johannes abbas de Regio, ad quem aliam ^d Gregorius epistolam scripsit. In monasterio sancti Martini quod circa Neapolim situm erat, Secundinus abbas ante adeptam dignitatem in carnale crimen lapsus fuerat. Hunc ab officio amoveri; & Theodosium, quem congregatio ejus loci sibi ordinari petierat, in ejus locum subrogari jubet Gregorius in epistola ^e ad Petrum subdiacolum Campaniæ: indignum ratus, ut ad abbatis ordinem ascenderet tanto facinore coinquinatus, quanto magis si id in ipsa dignitate perpetrasset? In alia epistola ^f pontifex baptisterium ab oratorio monasterii amoveri præcipit *propter insolentias monachorum*: id forte non facturum, si monachi in officio perseverassent. Ad hæc novum parthenonis sanctæ Mariæ, cui Gaudiosa abbatissa præfecta erat, oratorium consecrari per Fortunatum episcopum Neapolitanum vir sanctus ^g petit: sed ita ut neque ipse, neque ejus presbyteri quidquam sibi istic vindicent *præter diligentiam disciplina*. An sine pontificis permisso in illis partibus oratorium consecrari ab episcopo non licebat? Sane id suadere videntur aliæ Gregorii epistolæ, quod tamen dubitando potius dictum velim, quam asserendo. Postremo conqueritur ^h Gregorius de lege injusta, qua Matricius augustus prohibuerat, ne milites in monasteriis susciperentur: secus de alia lege sanciente, ut quisquis publicis administrationibus fuisset implicatus, ei ad ecclesiasticum officium venire non liceret. quod pontifex probat, nisi ⁱ prius rationibus publicis esset absolutus. Aliam vero legem hac ratione potissimum refellit, quod, etsi multi sint, qui possunt religiosam vitam cum sæculari habitu ducere; plerique tamen, nisi omnia reliquerint, salvari apud Deum nequaquam possunt. Ceterum se scire ait multos tempore suo milites in monasteriis conversos, qui miracula fecerunt, signa & virtutes operati sunt.

Hoc anno Claudius abbas, Gregorii discipulus, Classensi prope Ravennam sanctorum Johannis & Stephani monasterio jam præerat, ut ex epistola Johanni ^k episcopo Ravennæ ab ipso Gregorio scripta intelligitur. Johannes inter alia petierat, ut incensæ civitati Severi schismatici, nempe Aquileiensis episcopi, qui tria capitula recipere detrectabat, elemosyna mitteretur. Respondet Gregorius, misericordiam prius fidelibus, ac postea ecclesiæ hostibus esse faciendam. Juxta esse civitatem Fanum, in qua multi captivi detinerentur. Istuc mittendum cum aliquanta pecunia Claudium abbatem ad eos redimendos. Non ergo improbabat Gregorius abbatis e monasterio egressum ob pias causas. Id etiam in consequentibus patebit multis aliis exemplis. quod dixerim ob superiorem epistolam ad Johannem abbatem Regiensem, cujus frequentiores ob leves causas discursus Gregorius carpit. Idem Claudius Romam identidem ab eodem invitatus ventitabat, de rebus sacris cum eo tractaturus. Hinc in alia ad eundem epistola ^l pontifex ait, se frustra-

tum fuisse exspectatione sperati ejus adventus cum Severo episcopo Anconitano, qui ad beati Petri limina venerat: petitque, ut post aliquantum temporis istuc accedat, ut usque ad quinque vel sex menses secum commoretur. quam epistolam, extra ordinem itidem positam, in hunc locum referre visum est. Huic forte respondet alia^a ad Marinianum episcopum Ravennatem, apud quem se excusat pontifex modestissimus, quod communem filium, Claudium abbatem, longa apud se mora retinuerit ob ingens sui in verbo Dei solatium; libenter eum diutius remoraturus, nisi & is ad suum monasterium reverti festinasset, & Gregorius ipse congregationi fratrum presentiam ejus omnino necessariam judicasset.

ANN. CHR.
592.
a lib. 7.
ep. 19. ind. 1.

HOC anno vel subsequente (nam peritiores historici nostrates utroque trahunt) Guntchramnus, nulla virili relicta prole, Burgundiæ regnum Childeberto Austrasiorum regi, Sigiberti fratris sui filio, moriendo resignavit, prætermisso Chlothario, quem Chilperici, germani itidem sui, ex Fredegunde filium legitimum esse pro explorato non habebat. Auctor gestorum Francorum atque Ado Guntchramno regni annos dumtaxat triginta & unum tribuunt: Fredegarius, ætate, forsân & auctoritate, utroque superior, ait, eum anno tertio ac tricesimo regni sui anno, quinto kalendas Aprilis obiisse. Hinc nata scriptorum nostratium in assignando Guntchramni obitus anno diversitas: quam notasse hoc loco juvat, at discutere nostrâ nihil interest. Ejus corpus Cabiloni in suburbana sancti Marcelli martyris basilica, a se, uti diximus, constructa, honorifico, ut par erat, funere conditum est. Rex fuit, si quis alius, religiosissimus, pietatis non minus, quam pacis ac tranquillitatis amans, erga ecclesias & monasteria optime affectus: cujus rei nullum magis idoneum afferre possumus testimonium, quam concilia episcoporum variis in locis ab ipso indicta, quos inter sacerdotem agebat, non principem; largissimæ donationes ecclesiis & monasteriis factæ, in primis basilicæ sancti Marcelli Cabilonensi, Divionensi sancti Benigni, & Æduensi sancti Symphoriani. Gregorius^b Turonum antistes auctor est, Guntchramnum ita se spiritalibus operibus mancipasse, ut, relictis sæculi pompis, thesauros suos ecclesiis & pauperibus erogaret; munera etiam monachis Agaunensibus ex voto transmisisse, presbyteroque, per quem ea mittebat, præcepisse, ut inde Thebæorum martyrum reliquias ad se referret. Eadem verba Usuardus transscripsit in suum martyrologium, in quo, uti & Ado, aliique post eos, Guntchramno locum dedit ad quintum kalendas Apriles. Porro superiora Gregorii verba sic interpretati sunt nonnulli veteres, ut piissimum regem relictis sæculi pompis monachum factum fuisse crediderint. qua in opinione versabatur sanctus Hugo abbas Cluniacensis, qui Philippo primo Francorum regi, quem ad monasticam professionem hortabatur, an aliquis umquam ex regibus factus fuisset monachus percontanti, respondit^c, aliquos fuisse: Sed etsi, inquit, de nullo alio certi essemus, solius sancti Guntranni Francorum regis exemplum sufficeret, qui, relictis sæculi pompis, & vanitatibus, & illecebris, factus est monachus, imitans illum, qui, cum dives esset, pauper pro nobis factus est, ut sua nos paupertate ditaret. quod si verum est, (id vero suspectum reddit Jonas in vita Columbani, qui Theodeberto regi, ut monachus fieret, consulenti, proceribus risum excitavit, negantibus se umquam simile quid de ullo Merovingico rege audisse aut legisse.) si, inquam, hoc verum est, dicendum Guntchramno id accidisse, quod Lothario augusto, Ludovici Pii filio, qui in pænitentia signum monasticas vestes in extremis, pro more illorum temporum, in Prumiensi monasterio suscepit; eas non depositurus, nec enim id licebat, si ex morbo convaluisset. Johannes-Robertus episcopus Cabilonensis, pontificatu Eugenii papæ quarti, idemque prior sancti Marcelli, thecam sancti martyris plurimum ornavit, & facellum supra sancti Guntchramni sepulcrum extruxit. Hactenus piissimi regis locus visitur in eadem sancti Marcelli basilica, quæ ab annis sexcentis prioratus est ordinis Cluniacensis.

ANN. CHR.
593.
XXXVIII.
Guntchramni
regis obitus &
sepultura.

b Greg. Tur.
de-gl. mart.
lib. 1. c. 76.
c Spicil. 10.
2. p. 401

An fuerit monachus.

Ad eundem Guntchramnum referendus est ritus, Francis olim; aliisque Germaniæ populis maxime usitatus, ad decernendas in rebus civilibus, criminalibusque dubias contentiones. Solebant quippe iudices, immo & ipsi Francorum reges, si quando ejusmodi causæ ad eos referebantur, ubi actor aut accusator nullis testibus reum convincere poterat, ut ambo congredierentur decernere; & de controversia armis inter se disceptare. Qui pugnare ipse non valebat, propinquum suum, aut

XXXIX.
Monomachia
origo apud
Francos.

ANN. CHR.
593.

quem alium mercede conductum sui loco pugilem exhibebat. Clericis & monachis, ne se humano sanguine polluerent, datum erat, ut ex suis hominibus (sic ecclesiarum servi & subditi nuncupabantur) aliquem ad pugnam sufficerent. Certamen a loco clauso, ubi inibat, campus vocabatur. Dies a iudice, locusque, ubi res agebatur, constituti erant. Universi ad spectaculum conveniebant, reges, principes, non raro etiam ipsi episcopi. ubi venit in mentem Johannis de Mellento, episcopi Parisiensis, qui, ejusmodi certamine ad prata cœnobii sancti Germani Parisiensis indicto, cum ipse vellet e monasterio certamen prospicere, monachis ab ejus subjectione exemptis litteras^a cautionis dedit. Accusator vel actor reum prior impetere consueverat. Uter victus & prostratus ab adversario erat, is causa cadebat, &, tamquam divino iudicio convictus, supplicio aut pecunia multabatur. Forte Guntchramnus, dum in Vosago silva^b venatione se exerceret, vestigia occisi bubali agnovit. Facti impatiens, custodem silvæ interrogat, quis id perpetrasset. Chundonem regis cubicularium accusat custos. Chundone rem pernegante, rex ferro ambos decertare jubet. Chundo, quia senex & imbecillus erat, fratris aut sororis filium pro se pugilem dedit. Procedunt custos silvæ & adolescens in campum, qui proximus erat basilicæ sancti Marcelli, Congressio rege inspectante facta est. Adolescens lancea transfigit adversarii pedem, qui supinus adolescentem, ad se conficiendum accurrentem, gladio ipse confodit. Chundo itaque pro reo habitus, ad basilicam sancti Marcelli confugit: sed ante quam eo perveniret, jussu regis comprehensus, alligatusque ad palum saxi obruitur. cujus rei postea, at serius, regem pœnituit. Consimile certamen eodem in loco indictum a Guntchramno inter Austregisilum, qui postea Bituricensis episcopus fuit, & Betellinum^c in palatio præpotentem, cujus mors repentina certamen prævertit. Adi Valesium in libro quinto-decimo rerum Francicarum. Hæc ad historiam nostram elucidandam non supervacanea esse rerum dicendarum series demonstrabit.

c Sac. 2. Bened. p. 96.

X L.
S. Petri monasterium Cabilonense.

d Greg. Tur. lib. 5. c. 46.

e Greg. M. lib. 9. ep. 52.

Dum Cabiloni versamur, agendum est de monasterio sancti Petri, quod eodem tempore conditum fuit a Flavio episcopo, qui Agræculæ seu Agricolæ successit anno hujus sæculi octogesimo, Guntchramni regis decimo-nono, cujus, teste^d Gregorio, referendarius fuerat. Idem post annos quinque interfuit synodis Valentiniæ & Martisconensi; obiitque ante annum sexcentimum primum, quo anno Gregorius Magnus^e epistolam a paribus, id est communem & encyclicam, ad commendandum Augustinum monachum, ejusque socios, scripsit multis Gallicanis episcopis, in his Cabilonensi Flavii successori, sive is fuerit Lupus, ut epistolæ inscriptio in plerisque libris, cum editis, tum manu exaratis præfert; sive Wadelinus, quem viri docti pro Lupo substituendum volunt. Sancti Petri monasterium Flavius episcopus, opitulante, ut veri simile est, Guntchramno, condidit extra muros urbis versus orientem, eo in loco, ubi primum cœmeterium fidelium fuisse tradunt: quod cœnobium, multis subinde attritum cladibus Girboldus episcopus, Caroli-Calvi principatu, instauravit. Ejus rei testes sunt litteræ Hugonis Lugdunensis archiepiscopi & sanctæ Romanæ ecclesiæ legati, apud quem Rainaldus abbas sancti Petri de Galtero episcopo conquestus est, quod contra jus & morem fidelium in cathedrali beati Vincentii ecclesia unum e primoribus urbis, & unum canonicum sepelisset, prolato Giribaldi episcopi scripto, quo jus communis omnium sepulturæ assertum erat monasterio beati Petri: quod beatus Flavius construxit primus, alique post eum gloriosissimi præfules ejusdem urbis propriis tam honoribus, quam facultatibus dotaverunt: ac demum Girbaudus eversum reparavit, monachisque ibidem constitutis Aimonem doctorem, id est abbatem, præfecit. Huic monasterio sanctus Lupus præfuisse creditur, dein factus episcopus Cabilonensis, & quidem post sanctum Flavium, ut Papebrochius^f asserit ex actis sancti Gervasii diaconi & martyris, septimo, ut ipsi videtur, sæculo scriptis. Deinde Lupo substituit Gilderinum, Gilderino sanctum Gratium, prætermisso Wadelino, quem ex actis episcoporum Autisiodorensium Carolus^g Cointius, alique nonnulli supplendum volunt in vulgatis indicibus episcoporum Cabilonensium, & sancto Flavio proxime substituunt, summoto post sanctum Gratium beati Lupi pontificatu. Hanc sententiam probat itidem Cointius ex ipsis actis beati Gervasii martyris, qui ex pago Cenomannico, ubi natus erat, Romam profectus, indeque revertens, cum per silvam territorii Cabilonensis transiret, a latronibus interfectus est. Eo in loco postea beatus Lupus episcopus in ejus honorem construxit ecclesiam, quam multis dotatam prædiis *monasterio beati Petri, ab antecessore beato*

Lupus abbas, dein episcopus.

f Papebr. April. 10. 2. p. 779.

g Cointius 10. 2. p. 614.

Flavio jam dictæ civitatis pontifice constructo, attribuit, accepto a Sigiberto, gloriosissimo Francorum rege, regali præcepto. ubi loco Sigiberti, quem Dagoberti filium putat Cointius, reponendum censet, aut Chlodoveum ejusdem Sigiberti fratrem, aut Chlotharium ipsius Chlodovei filium, quibus paruit Burgundia, in qua situm Cabilonum; numquam vero Sigiberto, Chlodovei junioris germano, qui Austriæ dominabatur. Addit vir doctus, Flavium Lupi antecessorem fuisse, non proximum, ut Papebrochio visum est, sed post Wadelinum, Gelonium seu Gilderinum, & Gratum. Verum, si in verbis mox relatis mutandum est Sigiberti nomen, cur ejus loco non reponatur Childebertus, Sigiberti senioris filius, aut Theodericus ejusdem Childeberti filius, ac in regno Burgundiæ successor, a quo præceptum seu diploma prædictum Lupus obtinuerit? quid? si, hoc admisso, Lupus Flavii successor, ut in vulgatis indicibus, retineatur, & Wadelinus Lupo subrogetur? Certe satius mihi videtur, ac longe probabilius, Lupi nomen retinere in epistolæ Gregorianæ inscriptione: qua semel admitta, Lupum Flavio successisse admittendum est. ubi mirari subit supinam vel ignorantiam, vel negligentiam anonymi^a auctoris, qui, actis beati Lupi amissis, ex veracibus, ut loquitur, relationibus libellum de ejus vita consarcinavit; nec tamen quis, qualisve ante episcopatum fuerit, cuive successerit, memorat. Ei tamen gratiam habemus, quod corpus ejus ex more compositum scribit in ecclesia beati Petri apostoli, quæ in suburbio eminet ejusdem civitatis, ubi se tumultuandum pius antistes mandaverat; & quidem ad dexteram altaris partem reconditum fuisse. Dum ex urbe funus eo inferretur, corpus adeo grave factum dicitur eo in loco, ubi rei in custodia detinebantur, ut inde moveri, nisi solutis vinculis, non potuerit. Hinc diu penes episcopos Cabilonenses perseveravit jus & facultas liberandi vinculum in festo sancti Lupi, quemcumque voluissent. Girboldus episcopus, monasterii instaurator, sacras beati Lupi reliquias tumulto efferri, & digniori loco reponi curavit anno post octingentesimum septuagesimo-septimo. Hic mihi dubium occurrit, num is sit Lupus ille episcopus, qui de superioribus Burgundiæ partibus^b Autisiodorum venisse dicitur cum Chrothilde regina, ibique xvi. kalend. Julii die functus supremo, ex reginæ placito in sancti Germani basilica, quam illa recens construxerat, humatus fuisse. Verum multa obstant, quo minus huic conjecturæ assentiar. Lupus enim Cabilonensis in ipsa urbe sepultus est, coliturque vii. kalend. Februarii: alter Autisiodori mortuus xvi. kalend. Julii, vivente Chrothilde regina, si non falsus est Herricus, qui hæc refert; ibidemque religiose compositus requiescit, quod Parisio impressum marmori scriptura prodit antiquior, inquit Herricus noni sæculi scriptor. An forte ejus corpus Autisiodoro relatum Cabilonum, ejusque translatio vii. kalend. Februarii, quo die sanctus Lupus Cabilonensis celebratur? Alii judicent: sed tamen non visa est omnino negligenda conjectura. Perstat etiam nunc Cabiloni sancti Petri monasterium, sed in altero urbis suburbio, prima ejus sede ad construendam arcem ante annos centum conversa.

Nolim præterire hoc loco id quod legere memini in quadam notitia seu instrumento de abbacia beatæ Mariæ apud Lodonam* seu Latonam, quam abbatiâ venerabilis memoriæ Theodericus rex Francorum, nempe Childeberti minoris filius, fundasse memoratur, & dotasse, ad hoc ut dicta abbacia secunda sedes esset ecclesiæ Cabilonensis, ad celebrationem sacrorum ordinum, & ceterorum ecclesiastici ordinis officiorum: & quam exemerat ab omni exactione tam regum ejus successorum, quam civilis dignitatis principum. quam concessionem Rotbertus Francorum rex anno millesimo tricesimo-secundo Remis suis litteris confirmavit, uti legitur in charta Galterii episcopi Cabilonensis, hanc abbatiâ monasterio Cluniacensi concedentis sub speciali jure ecclesiæ seu prioratus Vergiacensis, anno supra millesimum centesimo tricesimo-sexto. Hoc est opidum Latona ad Araris* & Oscaræ* confluentem, vulgo sancti Johannis de Latona appellatum, de quo fit mentio in gestis Dagoberti: ubi beatæ Mariæ ecclesia existit ad nostros usque dies, quibus ob rationes politicas penitus excisa est, ejus loci monachis alio translatis.

Hoc anno Gregorius Magnus res a viris sanctis in Italia gestas dialogico more scribere aggressus est quatuor libris, interlocutore Petro diacono ejus familiari. Qua occasione id factum sit, ipse initio hujus operis narrat. Quippe cum muneris sui tumultibus fatigatus & pressus, ad relevandas utcumque molestias, secretum locum cum Petro petuisset, nempe sancti Andreae monasterium, ut vetus^c inscriptio docet;

ANN. CHR.
593.

^a Holland.
to. 1. Januar.
p. 777.

^b Herric
to. 1. biblioth.
Labbe p. 542.

X L I.
cc Abbacia B.
» Mariæ de Lâ-
cc tona.
cc * Lasne.

* la Saone.
* l'Ouche.

X L I I.
Dialogi a Gre-
gorio Magno
scripti.
c Analest.
to. 4. p. 497.

AN. CHR. 593. „ animum subiit ante actæ vitæ vehemens cogitatio , qualis scilicet aliquando in mo-
 „ nasterio fuisset : ubi rebus mortalibus superior , nonnisi cælestia cogitare consueve-
 „ rat , & mortem quoque ipsam , quæ pæne omnibus invisa est , velut ingressum vitæ ,
 „ & laboris sui præmium amabat. Perpendens itaque & quod amiserat , & quod tole-
 „ rare in pontificatu cogebatur ; quasi post tergum conversis oculis , viso quem reli-
 „ querat portu , ingemiscebat , quem ne quidem plene cernere , utpote rerum sæcu-
 „ larium tenebris circumfusus , valebat. Hunc vero dolorem augebat contemplatio
 „ virorum sanctorum , qui tunc in Italia , procul a tumultu , uni Deo placere gestie-
 „ bant , quorum facta & miracula sciscitari ab aliis , & indagare per se se jam dudum
 „ amaverat. Ea itaque quæ bonis ac fidelibus viris attestantibus noverat , vel quæ per
 „ se ipse didicerat , his quatuor libris complexus est , singulos viros sanctos , eorumque
 „ facta singulis fere capitulis comprehendens , cum integrum librum secundum expli-
 „ candis beatissimi patris Benedicti gestis ac virtutibus impendat. Etsi vero in omnibus
 „ factis recensendis diligentiam suam præstat , commemorando testes , a quibus dicta
 „ accepit : majorem tamen fidem haberi vult iis , quæ de sancto Benedicto refert : ut-
 „ pote qui non unum aut duos , ut in aliis , testes , sed quatuor , & quidem viros reli-
 „ giosissimos , testesque oculatos citat , nempe Constantinum reverendissimum valde
 „ virum , qui ei in monasterii Casinatis regimine successit ; Valentinianum quoque ,
 „ qui annis multis Lateranensi monasterio post everfionem Casinensis cœnobii præ-
 „ fuit ; Simplicium , qui congregationem illius , hoc est Casinensem , post eum tertius
 „ rexit ; & Honoratum , qui , Gregorio dialogos scribente , adhuc cellæ ejus , in qua
 „ prius conversatus fuerat , nimirum Sublacenfi , præerat. Adeo vero in referendis Be-
 „ nedicti factis , & factorum testibus accuratus fuit , ut , cum ejus de Romæ subversio-
 „ ne^a vaticinium Canusino episcopo factum commemorasset sub fide Honorati abbatis ,
 „ subdat , eum fateri , nequaquam ex ore ipsius Benedicti , sed aliorum fratrum relatu
 „ se accepisse. Porro Marci poetæ , qui sanctum Benedictum versibus cecinit , non me-
 „ minit Gregorius , sive is nondum carmen suum vulgaverat , sive ad Gregorii notitiam
 „ non pervenerat.

Qua fide &
diligentia.

^a Greg. l. 2.
dial. c. 15.

X L I I I .
Fratrum hor-
tatu.

Exstat ejusdem pontificis ad Maximianum Syracusanum episcopum , antea sui
 „ monasterii abbatem , epistola , postulantis , ut ea quæ ipse hoc de argumento nove-
 „ rat , sibi litteris indicaret. Fratres mei , inquit , qui mecum familiariter vivunt , om-
 „ ni modo me compellunt aliqua de miraculis patrum , quæ in Italia facta audivimus ,
 „ sub brevitate scribere. ad quam rem solatio vestræ caritatis vehementer indigeo , ut
 „ ea , quæ vobis in memoriam redeunt , quæque cognovisse vos contigit , mihi bre-
 „ viter indicetis. Non dubito quin eadem epistola aliis etiam directa sit ad petendas
 „ huic operi suppetias. id quod prædictæ epistolæ titulus indicat , in quo ceteri , non
 „ expressis nominibus , satis designantur. Hos libros Theodelindæ Langobardorum re-
 „ ginæ transmisit Gregorius , teste Paulo^b Warnefridi , ut eam in recta fide & bonis
 „ moribus confirmaret. Et quidem aptissimi sunt hanc in rem isti dialogi , in quibus
 „ morales sententiæ exemplis ita insertæ sunt , ut non minus gratam ac jucundam ,
 „ quam utilem ac fructuosam lectionem efficiant. quod certe nemo non experiatur ,
 „ qui aliquem pietatis succum animo imbiberit. Faceffant ergo morosi illi critici , qui
 „ hos dialogos , forte numquam sibi lectos , tamquam Gregorio indignos perperam
 „ traducunt. quos si eo animo , quo scripti sunt , legissent , forte in Photii^c conveni-
 „ rent sententiam , hominis sane nec imperiti , nec insipientis , qui ait , Gregorium
 „ multos quidem & utiles in primis libros conscripsisse , ut homilias , & libros quatuor
 „ dialogorum , quos Zacharias pontifex in Græcam linguam verterit , in communem
 „ totius orbis utilitatem.

Theodelindæ
missi.

^b Paul. diac.
l. 4. de gest.
Langob. c. 5.

^c Photii bibl.
c. 253.

X L I V .
Auctori suo
asserit.

^d Analect.
to. 1. p. 68.

Hos dialogos duodecim amplius locis adhibuit Paterius , ipsius Gregorii discipulus ,
 „ in contexenda ex ejus operibus expositione sacrorum librorum ; eosdemque retulit in
 „ collectionem sententiarum Taio seu Taius Cæsaraugustanus sæculo septimo episco-
 „ pus , quam Quirico Barcinonensi^d episcopo nuncupavit. Eosdem laudant Paulus
 „ diaconus Emeritensis , venerabilis Beda , Aldelmus episcopus , aliique sæculo septimo
 „ & octavo , ne quid de posterioribus ac recentioribus dicam ; tantique eos fecit Za-
 „ charias pontifex , ut in linguam Græcam illos converterit , magno ecclesiæ Græcæ
 „ fructu , ut ex Photio mox commemorabam. Hos cum in libro de scriptoribus eccle-
 „ siasticis prætermisisset Isidorus , neque enim in melioris notæ codicibus & editioni-
 „ bus ab eo notati reperiuntur , auctori suo asseruit Hildefonfus episcopus , qui Isidori

de quibusdam Gregorii scriptis, præsertim de dialogis, silentium supplere voluit: quia non tantum de ejus operibus dixit Isidorus, quantum ipse post eum didicit. Denique aliqua facta in his dialogis relata commemorat Gregorius ipse in homiliis super evangelia, maxime in prioribus undecim, ubi duodecim miracula recitat, quorum pleraque retulerat in dialogis, in quibus easdem homilias ^a citat ut suas. Hæc satis superque sufficiunt ad asserendos Gregorio dialogos, quos genuinum ejus, si quis alius, fetum esse nemo sanus umquam negaverit. Plura qui volent, adeant Guffanvillei vindicias in hos libros, & Bultelli nostri itidem præfationem in eorundem Gallicam versionem: ubi hos a Gregorio scriptos observat ad asserendum dogma immortalitatis animarum, de quo nonnulli tunc temporis pseudo-christiani dubitabant. Ad hoc vero comprobandum utitur Gregorius non solum ratione & exemplis, sed etiam visis: quæ temere in nimiam viri sancti credulitatem quidam hypercritici rejiciunt, a Baronio ^b merito confutati: quorum si admittatur fastidiosa censure, eadem in Cyprianum, Ambrosium, Augustinum, Theodoritum, aliosque primi ordinis viros, qui similia scribere non dubitarunt, recidat necesse est.

Honorato Sublacensi abbati superius laudato munificum se præbuit Gregorius, quippe qui cum matre sua Silvia castrum Apollonium eidem loco & multa alia bona contulisse traditur Honorato abbate. Hic majorem ecclesiam in honorem sancti Benedicti & sanctæ Scholasticæ exstruxit, præter ecclesiam sanctorum Cosmæ & Damiani, quæ in capitulo illius cœnobii jam condita erat. Honorato successit Elias, tertius ejus loci a sancto Benedicto abbas: cujus tempore Agareni monasterium omnino devastasse perhibentur, ab eo tempore in solitudinem redactum usque ad Johannis VII. pontificatum, ut in ejusdem monasterii chronico haud vulgato legitur.

Subsequens annus quingentesimus nonagesimus-quartus nulla alia re magis insignis fuit, quam admissione monachorum in sancti Pancratii ecclesiam, quæ Romæ via Aurelia etiam nunc exstat. Hanc prius occupabant sæculares clerici, sed ita negligenter rem divinam tractabant, ut sæpe nec die dominico sacra missarum sollemnia ibidem celebrarent. Conquerenti hac de re populo, qui istuc devotionis causa confluere solebat, Gregorius fecit satis, instituendo in eadem ecclesia cœtum monachorum, qui quotidie divinas ibi laudes strenue persolverent, adhibendo interim presbyterum extraneum ad celebranda missarum sollemnia, dum aliquis ex illo cœtu monachorum sacerdotio initiatus fuisset. Epistolam Mauro abbati hac de re scriptam ^c huc referre juvat. Quoniam ecclesiam sancti Pancratii, quæ erat commissa presbyteris, frequenter neglectam fuisse cognovimus, ita ut, veniente dominico die, populi missarum sollemnia audituri, non invento presbytero, murmurantes redirent: hoc matura deliberatione nostro sedit arbitrio, ut, eis remotis, monachorum congregationem in monasterio eidem ecclesiæ cohærente constituere cum Dei gratia deberemus: quatenus abbas, qui illic præesset, curam & sollicitudinem ante factæ ecclesiæ habere modis omnibus debuisset. In quo etiam monasterio te Maurum abbatem prævidimus præponendum: statuentes, ut terras præfatae ecclesiæ, vel quidquid illuc intraverit, seu de redditibus ejus accesserit, antè dicto monasterio tuo debeat applicari, atque illic sine diminutione aliqua pertinere: ita sane, ut quæcumque in ipsa supra scripta ecclesia fienda, reparandaque sunt, per te sine dubio reparentur. Sed ne remotis presbyteris, quibus ecclesia ipsa fuerat ante commissa, vacare ministeriis videatur: idcirco hujus tibi auctoritatis tenore præcipimus, ut peregrinum illic debeas adhibere presbyterum, qui sacra missarum sollemnia debeat celebrare. quem tamen & in monasterio tuo habitare, & exinde vitæ subsidia habere necesse est. Sed & hoc præ omnibus curæ tuæ sit, ut ibidem ad sacratissimum corpus beati Pancratii quotidie opus Dei procul dubio peragatur. Quis fuerit Maurus ille abbas, quove ex monasterio accitus, aliunde rescire non licuit. Ex hac vero epistola intelligimus, non incongruum esse, immo ad fidelium ædificationem aliquando conducere, ut monachi in locis frequentibus instituantur. Deinde extraneos aliquando presbyteros a monachis adhiberi posse ad ea exercenda, quæ a monachis non sine tumultu & inquietudine exerceri possunt. quales fuere multis in monasteriis clerici, quos *pulsantes* Adelardus abbas Corbeiensis in statutis suis vocat. Sunt qui hanc epistolam ^d interpretantur de monasterio sanctorum Johannis-Baptistæ,

ANN. CHR.
593.

^a Greg. dial.
lib. 4. c. 16.
Etc.

^b Baron. in
Martyrol. ad
23. Decemb.

Sublacensis
monasterii ab-
bates & status.

ANN. CHR.
594.
X L V.
S. Pancratii
basilica tradita
monachis.

^c Greg l. 3.
ep. 18.

^d Lubin de
monast. Ital.
p. 341.

ANN CHR.
594.

Johannis Evangelistæ, & Pancratii, prope Lateranum a Casinatibus constructo. Verum huic interpretationi repugnat epistolæ series, in qua de ecclesia presbyteris, non monachis, dudum commissa agitur. Neque veri simile est, monachos in illo Lateranensi, quod Pelagii pontificatu constructum fuit, tam cito defecisse. Certe nec Maurus abbas Gregorii tempore ei præfuit, sed Theodorus, qui tertius post Valentinianum abbatem primum ac Gregorium ejus successorem, prolixiori tempore Lateranensis monasterii congregationem rexit. Itaque hæc epistola nulli melius convenit, quam sancti Pancratii ecclesiæ in Janiculo sitæ, quæ a monachis nostris jussu Alexandri quarti translata est ad sanctimoniales Cistercienses; deinde ad fratres sancti Clementis de urbe ordinis sancti Ambrosii ad Nemus; ac demum nostro tempore ad Carmelitas Excalceatos.

XLVI.

Cyriacus abbas in Sardinia missus ad convertendos infideles.

a Greg. lib. 3. ep. 25.

b ibid. ep. 27.

c lib. 4. ep. 23.

d lib. 3. ep. 10.

Hoc eodem anno Cyriacus abbas cum Felice episcopo in Sardiniam ad Barbaricinos idololatrias ad fidem convertendos missus a Gregorio est. Cum his Zabarda insulæ dux pacem facere eo pacto statuerat, ut eisdem Barbaricinos ad Christi obsequium adduceret. Ob id eidem duci a gratulatur Gregorius, & ad cæpta perficienda hortatur, simulque ad fovendos Felicem & Cyriacum, quos istuc ad convertendos illos Barbaricinos transmiserat. Hi Africæ populi erant, qui Wandalorum infestatione pulsi e patria, in Sardiniam commigraverant. Cyriacus Romani sancti Andreæ monasterii abbas, cum Felice, Portuensi, ut quidem puto, episcopo, missus in Sardiniam ad Barbaricinos christianis mysteriis imbuendos, Hospitoni b eorum duci jam converso itidem commendatur a Gregorio: ubi dum commorantur, controversiam, quam Musicus e abbas monasterii Agilitani cum Juliano episcopo Caralitano habebat ob res monasterii, ab eodem Juliano in oratorii dedicatione ablatas, componere jubentur. Hoc monasterium recens condiderat Thedosia pia & illustri matrona; aliudque cœnobium virginum in urbe Carali, cui construendo auxilium ab eodem Juliano impendi pontifex d rogat. Hic est Cyriacus abbas, quem Gregorius tum in Galliam, tum in Hispaniam misit ad mores corrigendos, restituendamque ecclesiasticam disciplinam, in primis vero ad simoniacam labem abolendam, quem abbatem & servum Dei, nusquam presbyterum appellat.

XLVII.

Monita pro regimine sanctimonialiũ.
c ibid. ep. 9.

f ib. ep. 11.

Ceterum Juliani Caralitani episcopi incuriam erga monasteria e, præsertim ancillarum Dei, carpit idem Gregorius, quod nempe res earum non per probatos e clero viros, uti a suis decessoribus dispositum fuerat, procurarentur: sed a publicis actoribus pro tributis, aliisque muniis & oneribus vexatæ, per villas prædiaque discurrere, atque virilibus incompetenter negotiis se immiscere cogentur. quod incommodum ut emendet, hortatur, deputando scilicet virum probatum vita moribusque, cujus ætas ac locus nihil de se pravæ suspicionis injiciat: qui sic monasteriis ipsi curam impendat, ut pro quibusvis causis, sive publicis, seu privatis, ancillæ Dei extra venerabilia loca contra regulam in posterum vagari non compellantur, sed in suis claustris orationi & Dei laudibus vacantes, nullam deinceps pravæ suspicionis ansam præbeant. Ejusmodi procuratores clericos aut monachos in cœnobiis puel- larum posteri præpositos appellarunt. Ad hæc juvenculas abbatissas f fieri omnino prohibet vir sanctus; & virgines ante sexaginta ætatis annos velari. Velatio quippe sanctimonialium non in ipsa religiosa professione statim fiebat, sed post multos probatæ vitæ annos. quod etiam nunc Venetiis observatum vidimus.

XLVIII.

Clerici sæculares ne abbates fiant.
g ibid.

h id. lib. 4. ep. 1.

Idem presbyteros, diaconos, ceterosque clericos, qui in sæcularibus ecclesiis militabant; abbates g in monasteriis fieri non permittit: sed, aut admissa clericatus militia, ad monasticas prælaturas non admittendos: aut, si abbatis officium retinere voluerint, a clericatus militia excludendos. quippe incongruum esse, ut utrumque servet quis officium: cum ne unum quidem pro sui magnitudine & difficultate vix quisquam explere possit, atque alterum ab altero impediatur. Nemo quippe potest, ait in alia epistola h idem pontifex, & ecclesiasticis obsequiis deservire, & in monachica regula ordinate persistere: ut ipse monasterii districtiorem teneat, qui quotidie in ministerio ecclesiastico cogitur permanere. His, aliisque similibus locis abutuntur nonnulli, ut probent Gregorium noluisse unquam eum, qui esset presbyter, abbatem esse; vel eum, qui abbas esset, presbyterum esse. cum constet nihil aliud in his litteris præcepisse pontificem, quam ut ne titulus abbatis & cura monasterii deferatur clerico extraneo, qui sæcularis ecclesiæ titulum habeat, nec monachus sit: & siquidem talis clericus, relicta ecclesia, cui serviebat, jam factus sit

fit abbas; ut, optione facta, aut abbatiale munus dimittat, si ecclesie suae titulo renuntiare nolit; aut ecclesie suae curam deferat, si in abbatis officio permanere decreverit. In his ergo locis agitur de clericis extraneis seu peregrinis, quos saeculares vocant, qui cum certae cuidam olim ecclesie omnes addicti essent, nec monachi, nec monachorum rectores esse poterant, nisi prius titulo seu beneficio suo renuntiassent. quae disciplina ad hunc usque diem viget. Unde alibi ^a Gregorius prohibet eos, qui ex clericali ordine ad monasticam professionem accessissent, pro arbitrio ad suam reverti ecclesiam, aut alterius curam suscipere, nisi episcopus id approbasset. Adeo vero monachos vel abbates ab ordinibus sacris & sacerdotio non arcet Gregorius, ut contra Victorem ^b Panormitanum episcopum hortatus sit, ut unum e monachis coenobii sancti Hermæ, rogatu Urbici abbatis, qui etiam sacerdotio insignitus erat, presbyterum quantocius ordinaret. Denique multos reperias, cum apud Gregorium Romanum, tum apud alterum Gregorium Turonicum, aliosque ejusdem ævi scriptores, abbates & monachos sacerdotio insignes, ex quibus nonnullos memorat Carolus Cointius in annalium Francorum tomo tertio ^c. Porro Gregorius ideo clericos hac lege arcet a monasticis praelaturis, non solum quod clericorum & monachorum functiones in diversis simul ecclesiis sociari non possint; sed ut clericorum ambitioni obviaret, qui tunc monasticis dignitatibus inhiant: dumque ^d fingunt, inquit vir sanctus, se religiose vivere, monasteriis præponi appetunt; & per eorum vitam monasteria destruuntur. Proinde, subdit pontifex, Johannem Ravennatem episcopum alloquens: Fraternitas tua hoc, quolibet in loco factum sit, emendare festinet: quia ego nullo modo patiar, ut loca sacra per clericorum ambitum destruantur. Hæc vero lex ante Gregorium jam obtinebat, ut patet exemplo sancti Germani, qui cum presbyter esset ecclesie Aeduensis, non ante abbatialem in sancti Symphoriani monasterio curam capessivit, quam factis monasticis votis, ecclesie suae titulum dimisisset. quod itidem saeculo septimo apud Pictones fecit Leodegarius presbyter, cum in monasterio sancti Maxentii abbas renuntiatus fuit.

Non prætereunda est hoc loco alia constitutio Gregorii pertinens ad disciplinam regularem, qua ^e vetat, ne monachi feminas in monasterium inducant, easve sibi commatres faciant, contra quam Valentinus abbas in monasterio suo fieri sinebat, ob eam causam merito a pontifice increpitus. Utrumque concilii Autisiodorensis decreto jam cautum fuerat, superius ^f relato: ubi observavimus, vetitum olim fuisse ingressum mulierum, non solum in monachorum interiora sæpta, sed etiam in eorum ecclesias. quod an Gregorius etiam hoc loco sanciverit, non mihi videtur satis exploratum. Saltem id nequaquam censei potest de Romana ecclesia sancti Pancratii, quam idem pontifex monachis concessit eo pacto, ut peregrinum haberent presbyterum ad celebranda missarum sollempnia in gratiam promiscui sexus, qui ecclesiam illam dominicis diebus frequentabat ^g. Certe de Ariminensi sancti Thomæ monasterio id tantum præcipit Gregorius, ut *frequentior mulieribus introitus* inde arceatur.

Per hoc fere tempus Walaricus, opinione & fama commotus Columbanus abbatibus Luxoviensis, ad quem multi undequaque discipuli monasticæ eruditionis causa confluebant; relicto sancti Germani coenobio Autisiodorensi, una cum Bobone viro illustri, ad meliorem frugem a se converso, Luxovium se recepit: ubi omnium cor unum & anima una; ubi magna rerum omnium contemptio vigeat; ubi denique omnia omnibus communia, nullusque quidquam sibi proprium dicebat, præter diurnos labores nocturnasque vigiliis. Monachos ferme ducentos in coenobii eorum locorum, Luxoviensi, Anagratensi, & Fontanensi, sub Columbanus disciplina vigiisse, atque novitiorum more ac ritu probatum fuisse a Columbanus Walaricum, tradit Walarici vitæ scriptor, habita fortè ratione sui temporis; eique horti excolendi curam commissam. quod cum accurate executus fuisset, habitum Luxoviensem tandem promeruerit, tanti postea factus, eum ut Columbanus, ac deinde Austasius seu Eustasius dignum judicaverint, qui Luxovienses aliquando abbatis loco regeret. Quamquam res effectu caruit, divino consilio Walaricum ad alia vocante. Sed hæc alias.

Florebat inter alios Columbanus discipulos Gallus, quem secum ex Hibernia in Galliam adduxerat. Huic ad Lignonem ^{*} amnem piscatum ire jussu visum est Brus-

ANN. CHR.
594.

^a id. lib. 1.
ep. 40.

^b id. lib. 5.
ep. 41.

^c Coint. an.
574. n. 59 &
60.

^d Greg lib.
4. ep. 2.

^e

^f

^g

XLIIX.
Monachi ne
mulieres ad se
inducant.
^e id. lib. 3.
ep. 40.
^f supra lib.
6. n. 75.

^g id. lib. 4.
p. 43.

L.
Vvalaricus
Luxovium
adit.

LI.
Gallus obe-
dientie meritum
experitur, alii-
que.
^{*} Lignon.

ANN. CHR.

594.

* *le-Brusc.*

cam *, utpote piscibus magis abundantem, præferre. Sed vana per totam diem piscatio redire vacuum coëgit. Re ad patrem delata, correptus ab eo est, ac demum simpliciter obediens, ingentem piscium copiam in Lignone cepit, quam in piscosiori amne frustra quæsierat. Longe promptior fuit alterius obedientia monachi, cui cura cellarii commissa erat. Is, cum ad refectorem cervisiam e dolio in vas subjectum, quod *tybrum* Jonas vocat, educeret; patris jussu vocatus, nulla mora, oblitus dolii meatum obturare seraculo, pernici cursu ad beatum virum pergit, duciculum seu obturaculum deferens manu. Accepto patris imperio, confestim ille ad cellarium, dolium penitus exhaustum esse non dubitans. At contra nec minima stilla ceciderat, sed tantum supra tybrum excreverat cervisia, quantum cervisiam in ipso vase inerat. Idem obedientiam meritum experti sunt alii monachi ex morbo decumbentes: qui e lecto surgere jussi ad flagellandam in area messem, pars obediens e morbo prorsus convaluerunt, pars abbatis imperio diffidentes, ægritudine invalescente sic attriti sunt, ut vix mortem effugere potuerint. Sic languens tepidorum monachorum animus, dum corporis sui saluti ex carnali prudentia nimium consulit, pejus habet, eoque frustrari solet, quod facile obtinet simplex ac fervens obediendum fides. Sed quanta in ipso Columbano earum rerum exactore! Tempus messis evenerat, tantaque imbrium vehementia continue ingruerat, ut periculum esset, ne segetes inde corrumperentur. Columbanus Fontanis tum residebat, anxius animi quid ageret. Armavit mentem fides, omnibusque accersitis, messem præcidi jubet. Mirantur illi patris imperium, nec tamen quisquam contra hiscere audet. Conveniunt una omnes, falcibusque inter effusos imbres segetem secant, intenti in Columbanum quid ageret. Ille quatuor eximiam pietatis monachos in quatuor agri angulos disponit, Cominum, Eunocum, & Equanum ex Scottorum gente; quartumque Gurganum, genere Brittonem. His ordinatis, ipse cum reliquis segetem medijs præcidebat. Mira virtus! Fugiebat imber a segete, & undique pluvia diffundebatur: medios tantum solis ardor torreat, æstusque vehemens, quousque messem conderent, afflavit. Sic fides, inquit idem Jonas, & oratio meruit, ut, pulsa pluvia, æstum inter imbres haberet. Parva sunt hæc: sed parva ista non contemnendo majores nostri religionem fundarunt. Nos vero ad majora non attingimus, quod minora illa, si minora & parva dicere fas est, negligimus.

LII.

Columbanus junior.

His quatuor piissimis, quos modo commemorabam, Columbani ex Hibernia & Britannia sociis seu discipulis adjungendus est Columbanus junior, ex eodem genere, atque ex Hibernia ejus itineris comes, qui aliquando febre correptus, & ad extrema redactus, felicem ex hoc mundo exitum lætus præstolabatur, confusus de cælesti mercede, quam longo Dei obsequio meruerat. Verum intellecto hanc optimam sortem ob patris lacrymas & preces retardari, Columbanum accersit ab ecclesia, ubi pro se orabat. Accitum blande interpellat, ne suis orationibus in hac ærumnosa vita se diutius retineret. Tum religione percussus Columbanus, signo tacto omnes adesse jussit: corpus Christi ex hac vita abeunti viaticum præbuit, & post extrema oscula, totum morientium cantum & officium implevit. Felix qui sic vixit, ut ita mori mereatur! Columbani junioris memoria kalendario Einsidlensi consignatur xi. kalendas Decembris; decimo in Benedictino.

LIII.

Columbanus senior Donatū cælitus impetrat.

Tanta Luxoviensium religio cum ad aures pervenisset Waldelini ducis Transjurani, qui quidquid Alpium septis & Jurenibus locis continetur administrabat; cum conjuge sua Flavia, æque nobili ac pia femina, Columbanum adit, rogaturus, ut sibi sobolem (nam experts liberorum erat) precibus a Deo impetraret. Annuit sanctus pater, modo ut primam prolem Deo consecrarent, sibi que *ex lavacro suscipiendam*, id est sacris aquis abluendam, traderent. Promittunt illi se ejus dictis læto animo parituros. Post paullum gravida mulier masculum parit, editum mox ad sanctum virum defert, ejus orationum fructum; grates referens Conditori, qui petitiones fervorum suorum tam facile admittit, rataque habet. Tum vir sanctus in manus acceptum *sacraavit*, *sacroque lavacro ablutum ipse suscepit*, seu, ut Frodoardus reddit, *expiat-undis*, baptista simul & patrinus; eique Donati nomen, ob ipsius doni monumentum, imposuit, & matri ad nutriendum reddidit. qui post in Luxoviensi monasterio a puero alitus, eos in virtute & sapientia progressus fecit, ut Vefontionensis ecclesiam pontifex esse meruerit. Quin etiam alios liberos, secundum viri sancti vaticinium, Flavia edidit, nempe Ramelenum, geminasque filias,

in sæculo nobiles, & in Dei timore perfectas : ex quibus Ramelenus , non minus prudentia quam genere pollens, post patris obitum in ejus honorem seu dignitatem suffectus est , & in habitu sæculari Christi amorem sollicitè curavit. id quod testamentum fecit monasterium , ab ipso sub beati Columbani regula super Novisanam fluviolum in saltu Jurenſi constructum , cui Syagrium abbatem præfecit. Ubi in transcurso observare licet , jam tum duces seu præfectos provinciarum nonnumquam perpetuos fuisse , & in patrum locum filios regum beneficio aliquando successisse. Ceterum Flavia , pientissima mulier , post mariti sui obitum , & ipsa monasterium puellarum Vefontione construxit , ibidemque reliquum vitæ exegit.

Donati exemplo oblatus est Columbano Agilus puer in monasterio Luxoviensi , futurus postea Resbacensis abbas. Erat is nobilis Burgundus , ex primis regii palatii optimatibus , Portensi territorio ad Ararim , nobilissimis natalibus oriundus ; patre Chagnoaldo seu Agnoaldo , qui ejusdem regis conviva & consiliarius fuisse dicitur , & matre Deuteria , catholicæ fidei cum primis addicta. Chagnoaldi merito Columbanus in regis notitiam & benevolentiam venisse fertur , & ab eodem Luxovium condendi cœnobii gratia impetrasse. Forte diverterat in Chagnoaldi ædes vir sanctus in villa Honorifiaco , ubi Agilum parentes ei benedicendum offerunt. Ille puerum Deo consecrari , sibi que monasticis disciplinis erudiendum tradi postulat. Consensere parentes pii , & quem sibi superstitem , sui que nominis heredem ac propagatorem habere cupiebant , Christi servum & coheredem habere maluerunt. Caram itaque sobolem sacris altaribus sollemni ritu applicant , Deoque offerunt cum donatione varix supellectilis , multorumque prædiorum ac numerosæ servorum familiæ. Sic oblatus puer committitur Eustasio , probatæ religionis monacho , erudiendus cum aliis nobilium virorum filiis , Chagnoaldo videlicet , qui postea Lugduni-clavati episcopus fuit ; Waldeberto , facto demum Luxoviensi post Eustasium abbate ; Achario , Viromandensi postmodum & Noviomensi ac Tornacensi ; Ragnachario , Augustauracorum & Basileæ ; Audomaro , Bononiæ & Teruannæ episcopis , aliisque. Hoc magistro , talibusque condiscipulis , mirum est quantum in virtutum palæstra ingenuus adolescens profecerit.

Postero anno ad superos abiit Maximianus Syracusanus antistes , is qui Gregorii Magni in cœnobia Andreano institutor fuerat & abbas , ejusdemque vices jam episcopus ^a in tota Sicilia obierat. Eum *ad præmia desiderata* pervenisse asserit Gregorius in epistola ^b ad Cyprianum diaconum ; tantique fecit , ut quem civitati illi episcopum sufficeret , *Maximiano reverendissimo* ^c similem non habere se confiteatur. Post varias de successore deligendo controversias , eidem suffectus est Johannes archidiaconus ecclesiæ Catanensis , & quidem monachus , si Rocho Pirro hac in re fides , Benedictinus : qui Zozimum & Eliam , Johannis post Germanum , unum post alterum successores , ejusdem fuisse instituti putat. Floruit sub Johanne episcopo Faustus abbas monasterii sanctæ Lucix prope Syracusas , cujus dies festus in quibusdam loci calendariis consignatur VIII. idus Septembris.

Eodem anno Ravennensem ecclesiam morte sua viduatam reliquit Johannes episcopus , qui monasterium ad sancti Apollinaris basilicam in Classensi opido construxit. In testamento ab se condito a Gregorio expetiit , ut ea quæ prædicto monasterio contulerat , sua auctoritate firmaret. quod cum recepisset Gregorius , Marinianum ejus successorem litteris ^d convenit , ut nihil de his , quæ ejus præcessor illic contulerat , aliquo modo imminui pateretur , sed omnia firma stabilitate firmari studeret ; non quia ita Johannis testamento constitutum fuerat , sed quia viventi id promiserat Gregorius. Cetera Johannis testamentum rescindit pontifex , propterea quod non ex propriis , sed ex ecclesiæ rebus donationes fecisset. Dissidentibus de futuro successore Ravennatibus , tandem omnium vota , probante Gregorio ^e , in Marinianum conspirarunt , *virum venerabilem , presbyterumque* , qui diu cum ipso Gregorio conversatus in monasterio fuerat Romæ apud sanctum Andream ; postmodum abbas monasterii sancti Hermetis apud Panormum. Huic episcopatum refugienti , ait vir magnus , diversis modis vix aliquando potuit suaderi , ut Ravennatum petitioni consensum præberet. Sed quia pontifici vita ejus probe cognita erat , eumque in lucrandis animabus sollicitum noverat ; nullam in ejus ordinatione moram afferre sustinuit , immo ipsum Andream scholastico præcipue commendavit. Nam omnibus , inquit ,

Annal. Bened. Tom. 1.

G g ij

ANN. CHR.
594.

LIV.
Agilus ejus
exemplo obla-
tus Deo.

ANN. CHR.

595.
L V.
Maximiani
episcopi Syrac.
obitus.
^a Greg. M.
lib. 2. ep. 4.
ind. 10.
^b id. l. 4.
ep. 19.
^c ep. 47.

LVI.
Marinianus
episcopus Ra-
vennas.
d. Id. lib. 5.
ep. 1.

^c Id. lib. 4.
ep. 45.

AN. CHR. 595. » sicut nostis, cuiuslibet officii valde onerosa est novitas. Ego autem magnam confiden-
 » tiam habeo, quia omnipotens Deus, qui eum dignatus est gregi suo præponere, & ad
 » interiora illum curanda exacuet, & ad exteriora gerenda gratiæ suæ pietate conforta-
 » bit. Sed quia post longa quietis otia, ejus, ut prædiximus, novitas proculdubio pertur-
 » batur; peto, ut, cum venerit tempestates sæculares fugiens, semper apud vestram
 » mentem portum quietis inveniatur, & de vestræ bono caritatis hilarescat. Eiusdem contra
 a id. l. 5. » obloquentium querelas fidem Gregorius^a approbat clero & plebi ecclesiæ Ravennæ,
 ep. 2. » contestatus, eum, a cunabulis in sanctæ universalis ecclesiæ gremio nutritum, sem-
 » per rectam fidei prædicationem cum probis moribus tenuisse, atque in primis syno-
 » di Chalcedonensis, contra quam nonnulli mussitabant, auctoritatem venerari.

Is tamen monachus, Claudio abbati Classensi litem movit, quam Romæ definiri
 b ibid. ep. 24. a pontifice cum anxie timeret, eum certiores fecit^b Gregorius, fore ut id citra
 Privilegium » ecclesiæ ejus dispendium fieret. Hujus controversiæ causa & origo nata videtur e
 monasterii » quibusdam juribus, quæ Marinianus in Classense sanctorum Johannis & Pauli mo-
 Classensis, » nasterium, cui præerat Claudius, sibi præter jus vindicabat. qua de re sententiam
 c ib. ep. 28. » tandem tulit pontifex, suo loco referendam. Eiusdem pontificis aliquanto gravior
 » exstitit in eundem episcopum querela, quod Classense itidem sancti Apollinaris mo-
 » nasterium, a suo constructum præcessore, vexaret: cum e contrario eum deceret
 » monasteria defendere ac tueri, & multos in illis *religiosos* seu monachos congregare,
 » ut lucrum sibi ex ejusmodi congregatione compararet. Eundem in fine arguit, quod
 » monasteria, sub ipsius ditione constituta, clericorum molestiis & vexationibus gra-
 » varentur. quod ne in posterum fiat, prohiberi ab ipso cupit. Idem itidem vehementius

d id. lib. 6. » inculcat in alia^d ad eundem Marinianum epistola, eumque modeste hortatur, quod
 ep. 40. » sane jubere poterat, ut, qualibet mora & excusatione submota, monasteria ipsa ab
 » hujusmodi gravamine relevare studeret, ita ut nullam deinceps in eis clerici, minores
 » aut majores, nisi orandi tantum aut missas ibidem, si quidem invitati fuissent, cele-
 » brandi causa, istuc accedendi facultatem haberent. In summa, si quisquam abbatum
 » aut monachorum ex quocumque monasterio ad clericatus officium vel ordinem sacrum
 » assumatur, nullam illic habeat ulterius potestatem. Quia vero ex peregrinis quibus-
 » dam vigilantissimus pontifex compererat, eundem Marinianum in dandis eleemosynis
 e id. lib. 5. » parciores esse; eidem per Secundinum servum Dei suggeri^e jussit, ut cum loco mu-
 ep. 29. » taret & mentem. Ne crederet sibi solam lectionem & orationem sufficere: ut remo-
 » tus a strepitu federet, & manu atque opere minime fructificaret: sed largam haberet
 » manum, necessitatem patientibus occurreret, opitulareturque; alienam inopiam cre-
 » deret suam: quia si hæc non haberet, vacuum episcopi nomen teneret. Caveret pro-
 » inde, ne per præsentem negligentiam, vitam, quod absit, priorem amitteret. Et ta-
 » men mirum est quanto amore Marinianum prosequeretur Gregorius, quanti eum
 » faceret: idque ex subsequens manifestum fiet. Sed nimirum hæc indicia erant car-
 » ritatis veræ paternæ, amicæ pungentis, ubi res postulabat, non vitia palpantis.

LVII.
 Luminosi ab-
 batis privile-
 gium.

Non defuerunt etiam aliis in locis haud absimiles superioribus rixæ episcopos in-
 ter & abbates. Consimilis quippe causa Luminosum, sancti Andreae & sancti Tho-
 mæ de Arimino abbatem, agente Castorio episcopo, exagitavit, coegitque, ut ad
 apostolicam sedem recurreret. Hanc Luminosi, ejusque congregationis petitionem,
 secundum statuta patrum, jurisque formam, benigne admisit Gregorius; interdixit-
 que^f Castorio Ariminensi episcopo, ne ullum in posterum gravamen monasterio in-
 ferret, sive in rerum descriptione & recensione, quæ mortuo abbate fieri solebat,
 sive in publica istuc processione indicenda; contentus ordinatione abbatis, quem
 sibi concors monasterii congregatio elegisset. Sic ad Luminosum scribebat Grego-
 rius, monachos in fine exhortans, ut in Dei opere (sic divinum officium cum san-
 cto Benedicto vocat) solliciti essent, orationi operam assidue dantes, ne non tam
 videretur ab ipsis quæsitæ mentis ad orationem securitas & quies, quam male agen-
 tibus episcopalis evitata districtio & censura. Hoc vero privilegium signantius ex-
 plicat pontifex in epistola^g Castorio directæ: quem hortatur, ut obeunte monasterii
 g ib. ep. 43. » abbate, nullus ecclesiæ Ariminensis nomine in describendis monasterii rebus quo-
 » quo pacto se immisceat; abbatem vero non alium, quam quem moribus & monas-
 » ticæ disciplinæ studio dignum unanimi consensu tota congregatio elegisset, epis-
 » copus ordinaret. Ad hæc missas illic publicas ab episcopo fieri prohibet, ne in ser-
 » vorum Dei secessibus ulla popularibus conventibus occasio præbeatur, & simpli-

ciores ex hoc animas in scandalum trahat. Postremo ut frequentior quoque mulierum introitus inde arceatur. Hanc porro constitutionem omni tempore illibatam servari jubet, ut & Ariminensis ecclesia suo jure contenta sit, quod in ordinando abbate situm erat; & monasterium illud *nulli ulterius generali, canonicæve jurisdictioni deserviens*, remotis vexationibus ac cunctis gravaminibus, divinum opus cum summa animi devotione perficiat. Quo tempore monachi hanc sanctorum Andreæ & Thomæ ecclesiam occupare desierint, incertum. Fuit & antiquitus in eadem urbe sancti Gaudentii abbatia Benedictina insignis, sed ab ordine nostro non ita pridem itidem abstracta. Fuit & tertia, sancti Gregorii nomine insignita. Sed de his alias. Cuinam ex illis præfuerit Agnellus abbas^a de Arimino, cui Gregorius de instituendo præposito & de cura monasterii ipsius sollicitè agenda scribit, divinare non licet.

Hoc ipso anno de abbatum dejectione & restitutione nonnulla præcipit Gregorius, quæ aliena non sunt ab hoc loco. Gregorius presbyter & abbas monasterii sancti Theodori in urbe Panormo, auctore, ut tradunt, Gregorio Magno, cum monasticam disciplinam penitus luxari sivillet, regimine sibi concessio dejectus est, Romamque a summo pontifice agendæ penitentia causa accersitus. Penitentem miseratus pater optimus, eundem ad monasterium suum remisit, datis^b ei commendatitiis ad Victorem episcopum litteris, eum ut in pristinum locum restitueret. Epistolæ verba ipsa huc adscribere juvat. Latorem præsentium Gregorium, abbatem atque presbyterum monasterii sancti Theodori, nulla quidem ratio permittebat, ut post lapsum cellæ, id est monasterii, ipsius pæne generalem, ei ultra præponi debuisset. Qui enim tot discipulos per suam negligentiam ad infernum duxit, reliquis umquam præponi non debuit. Sed quia longe hic est apud nos penitentia afflictus, fraternitatem tuam necesse est eum in monasterium suum recipere, locoque suo constituere; ita tamen, ut Urbicus, monasterii mei præpositus, dare aliquem de servis Dei debeat; qui ei præpositus fiat: ut quod istius incuria negligitur, illius sollicitudine servetur.

Hic est Urbicus, monasterii sancti Hermetis a Gregorio constructi apud Panormum præpositus primum, dein abbas post Mariniani ejusdem loci rectoris promotionem in sedem Ravennensem: qui Urbicus, uti & præcessor, generalem^c in alia Sicilia monasteria sollicitudinem gerebat. Idem a Gregorio Magno postulavit, obtinuitque unum e suis presbyterum^d, qui sacra missarum sollempnia ibidem celebrare debeat, ordinari: ut nec ille e monasterio suo hac de causa egredi, nec extraneum sibi ad peragendum sacrum opus adducere cogatur. Eum vero quia hoc ministerium ex eadem congregatione electus fuisset, talem esse voluit Gregorius, & velle certe debent omnes, ut ejus *vita, mores & actio tanto possint ministerio convenire*. Ad eundem Urbicum idem pontifex direxit^e Agathonem quemdam conjugatum, qui monasticam vitam amplecti cupiebat, hortatus, ut eum cum omni humanitate & caritate susciperet, atque ad æternam vitam ejus desideria accenderet assidua adhortatione, ut & illi prodesset sæculum reliquisse, & Urbico ipsi ejus conversio ad mercedem proficeret. Sed tamen ita suscipiendum monet, si & uxor ipsius similiter converti voluerit. Incongruum quippe esse cum unum amborum corpus conjugii copulatione factum sit, partem unam converti, alteram in sæculo remanere. Defuncto interim Victore Panormitano episcopo, Venantius patricius apud Gregorium satis egit, ut in ejus locum Urbicus substitueretur, ut suo loco dicturi sumus: sed effectu caruit postulatio.

Jam vero ut se gesserit sanctissimus pontifex in abbates sacerdotio vel diaconatu insignes, operæ pretium est ex nonnullis hujus anni epistolis observare. Amandinus presbyter & abbas cujusdam monasterii sub diocesi vel metropoli Mediolanensi, itidemque Jobinus diaconus & abbas monasterii de Portu-Veneris in diocesi Lunensi, in ordinem, immo extra ordinem redacti fuerant. Quæsit a Gregorio Constantinus Mediolanensis antistes, utrum in ordinem restitui possent. Respondit^f Gregorius, nec licere, nec aliqua ratione fieri posse. Quippe si lapsis ad suum ordinem revertendi licentia concedatur, canonicæ disciplinæ vigorem frangi, dum pro reversionis spe pravæ actionis desideria concipere non pudet. Eos tamen, si quidem id eorum conversio meruerit, in monasteriis ante alios constitui posse concedit, id est suum supra alios monachos, qui sacrorum ordinum expertes erant, ordinem retinere. Hæc disciplinæ severitas tenuit ab exordio ecclesiæ ad sæculum nonum. *Ut enim constitueretur in ecclesia, teste Augustino^g, ne quisquam post alicujus criminis penitentiam clericatum accipiat, vel ad clericatum redeat, vel in clericatu maneat;*

AN. CHR.
595.

a Id. lib. 6.
ep. 10.

L VIII.
Abbatum de-
jectio & resti-
tutio.

b Id. lib. 4.
ep. 4.

L IX.
Urbicus abbas
S. Hermetis.
c Rech. Pir-
rus p. 156.
d Greg. M.
lib. 5. ep. 41.

e Ib. ep. 49.

L X.
Abbatum, pres-
byterorum &
diaconorum
lapsorum
pœna.

f Id. lib. 4.
ep. 16. & 17.

g Augustini
ep. 185. n. 45.

ANN. CHR.
555.

non desperatione indulgentiæ, sed rigore factum est disciplina. alioquin contra claves datas ecclesiæ disputabitur, de quibus dictum est: QUÆ solveritis in terra, soluta erunt & in calo. Sed, ne forsitan, etiam detectis criminibus, spe honoris ecclesiastici animus intumescens superbe ageret penitentiam; severissime placuit, ut post actam de crimine damnabili penitentiam, nemo sit clericus, ut desperatione temporalis altitudinis medicina major & verior esset humilitatis. Verum postmodum laxata est illa severitas; concessusque est vel restitutus honos post penitentiam: sicque detractum est aliquid severitati, ut majoribus malis sanandis caritas sincera subveniret.

L X I.

Romanæ synodi statuta de monachis.

a Greg. lib. 4. ep. 44.

De servis.

Hoc insuper anno habita est Romæ^a synodus ab eodem Gregorio, in qua inter alia decretum fuit, ut quidam ex clericis, vel etiam ex monachis electi, ministerio cubiculi pontificalis, laicorum & sæcularium domesticorum vice, obsequantur: nimirum ut is qui in regiminis loco est, tales habeat testes, qui vitam ejus in secreta conversatione videant, & ex visione sedula exemplum profectus sumant. Quoniam vero multi ex ecclesiastica vel sæculari familia servi ad monasteria Deo se mancipaturi accedebant, ut ab humana servitute liberi, in divino servitio familiariter conversarentur; verebaturque prudentissimus pontifex, ne, si ii passim admitterentur, omnibus fugiendi ecclesiastici juris dominium occasionem præberet; si vero eos ab omnipotentis Dei obsequio prohiberet, ei qui dedit omnia, quædam negare ac subtrahere videretur: constituit, ut quisquis ex juris ecclesiastici vel sæcularis militiæ servitute ad Dei servitium converti vellet, prius in laico habitu constitutus probaretur; & si quidem mores ejus & conversatio bono ejus desiderio concordarent, nemine obstante, Deo in monasterio servire permetteretur: ut ab humano servitio liber recedat, qui in divino obsequio districtiorem appetit servitatem. Hoc privilegio excidere

b *ibid.* ep. 27.

meruit quidam Cicero^b monachus Misenas, qui, cum a Petro diacono, patrimonii ecclesiastici illis in partibus rectore, penitentiam ob lapsum nescio quem suppositus fuisset; eum sibi suæque ecclesiæ, cujus servus erat, cum rebus suis reddi postulabat Benenatus episcopus. Annuit pontifex, si modo ejus servum fuisse constaret: nempe ut, postquam a monachica conversatione culpæ lapsu se subduxerat, domini sui jugum, quod in proposito suo permanens evadere poterat, eidem tandem restitutus recognoscat. Nonnihil severius actum in mancipium cujusdam naucleri, nomine Galli, qui servum suum; in monasterio Misenati monachum se insciente factum, sibi restitui^c a pontifice obtinuit, *licet jam monachi habitum sumisset*. Libellum manumissionis ad vitam monasticam ineundam facile obtinebant ejusmodi servi, qualem Gregorius^d ipse concessit cuidam Montanæ, quæ ad conversionem monachicam, in monasterio quodam sancti Laurentii, cui præerat Constantina abbatissa, animum appulerat.

c *Id.* lib. 10. ep. 3.

d *Id.* lib. 5. ep. 12.

L X I I.
Gregorii episcopi Turon. obitus.

Ad res Gallicanas quod attinet, hoc anno e vivis excessit Gregorius Turonicæ ecclesiæ antistes eximie sanctitatis, cum post scriptam historiam biennio supervixisset; auctor gravis, & pro sui temporis captu eruditus, sine quo in historia patria, ecclesiastica, monastica & civili, plane hospites & elingues essemus. quod idcirco visum est commemorare, non quod eum nostris accensere cum Trithemio velim, (nam monachum haud exstitisse constat) sed ut auctori numquam satis laudato aliquid meritæ laudis rependamus. Neque vero ejus recte facta in rem monasticam defunt, tum piorum sui temporis monachorum gestis referendis, tum etiam exornanda basilica sancti Juliani martyris, quæ nostrorum hæctenus nobile apud Turonos cœnobium est, olim extra urbis muros ad Ligerim, nunc muris ipsis contenta: quam primum beatæ Mariæ de Scaliis, tum sancti Mauricii, ac demum sancti Juliani appellatam fuisse tradunt; primamque ejus originem referunt ad Chlodoveum M. qui ex pugna Vogladensi redux, insignis victoriæ tropæa istic deposuerit. Gregorius ait^e monachos ipsos fuisse ejus basilicæ conditores, quam ipse dedicavit tertio kalendas mensis quinti seu Julii; allatisque ex Brivatensi ecclesia reliquiis decoravit. Idem quædam miracula in illa Turonensi basilica facta commemorat, meminitque pauperum, qui in illius matricula descripti erant. Hoc monasterium tum a Sarracenis Caroli Tuditis seu Martelli principatu, tum sequenti sæculo a Nortmannis eversum legitur. Tunc sanctorum, quæ illic asservabantur reliquiæ, humo reconditæ, demum instaurato per Theotonem antistitem monasterio refossæ & inventæ leguntur in veteribus membranis, quæ si non laceræ, sed integræ essent, majorem istius monasterii notitiam haberemus. Undecimi quippe sæculi auctor res ibi gestas, tametsi rudi stilo, comprehenderat duobus libris: in quorum primo, ut ipse secundi

S Juliani monasterium Turonis.

e Greg. Tur. lib. 2. de gl. mart. c. 34. & seq.

libri initio loquitur, hujus abbatiæ prima institutio, institutionis impia destructio, AN. CHR. 195. destructio pia restauratio continebatur: in secundo res a restauratione ad suum Reliquiæ illic quanam. tempus, id est duodecimi sæculi initia, factæ. Ex primo libro quarundam tantum corporum sanctorum Blevilegueti episcopi Venetensis, Lauri abbatis & Antonii monachi, de quibus nonnulla ex majorum traditione refert; ad hæc sancti Albini, cujus altari ollam ejus reliquiis plenam ait contineri.

De Blevilegueto nonnulla narrat auctor, quæ sibi a Morvanno, ejusdem Venetensis ecclesiæ episcopo, relata asserit, videlicet præfulem fuisse sanctissimum, qui ranis in villa episcopii sui importune strepentibus silentium imposuerit; deinde obsequentibus britannice intulerit, *ranchant singulariter*, id est cantent singulæ, non omnes simul, quam silentii legem ranæ ab eo tempore ibi servaverint; idque omnibus indigenis notum esse. Ad hæc in Lusdi-castro dæmonem effugasse ab homine, famuli obsequia ei præstantem, sed parantem in crastinum aquis ipsum suffocare. Denique sanctum virum ex divite pauperem, ex præfule monachum factum fuisse. Quo vero tempore vixerit, inde colligitur, quod Morvannus horum relator, qui undecimo sæculo desinente florebat, se a Blevilegueto septimum esse episcopum dicit. Unde corrigas vulgatum episcoporum Venetensium indicem, in quo longe plures inter utrumque episcopi numerantur. quæ omnia idcirco referre, tametsi forte leviora, visum est, quod nudum Blevilegueti nomen, & ipsum quidem corruptum, in vulgatis indicibus reperitur.

De Lauro abbate hæc idem auctor. eundem itidem originem & domo Britannum, statim a puero omnia pro cælesti gloria sprevisse, opes, delicias, honores; & demum pro Christo patriam, parentesque reliquisse: at Deum ipsi rependisse amicum, qui sibi parentum & patriæ loco esset. siquidem Judicaël, Brittonum dux optimus, a Deo adjutor in omnibus ei datus sit, cujus adjutorio monasterium condiderit, in quo cum sibi subjectis, in omni sanctitate floruit. Denique vitam ejus in conspectu hominum religiosissimam existisse, mortem coram Deo pretiosam: cujus sanctitatem miraculorum gloria cumulare non desinit, maxime in loco illo, ubi a sæculo in cælum migravit, uti liber de ejus vita docet. Excidit hic liber, nec Lauri quidem nomen in Gallicano martyrologio, nedum in aliis locum habet. Ceterum Judicaël sancti Johannis de Gaëlo monasterium, quod postea sancti Mevenii * a sancto ejus nominis abbate dictum est, in diocesi Aletensi, nunc Macloviana, struxit, forte illud ipsum, quod in Lauri gratiam ab eo conditum præmissus auctor commemorat. Sancti Mevenii virtus maxime elucet in sanandis pforis & fursuribus, qui morbus sancti Mevenii vulgo appellatur; ejusque nomen invocatur in pervetustis^a litanis Anglicanis post sanctum Judicaëlem, cujus tempore eum vixisse existimo, tametsi beati Samsonis episcopi discipulus fuisse dicitur. Ejus monasterium nostro ævo ad Missionarios clericos translatum est.

Nec Antonius monachus his duobus notior est, quamquam celebre est oratorium, secessit ejus ac prioratu illius nomine insigne. Auctor supra memoratus ait incertum esse, indigena, an advena fuerit: at certum fuisse hominem sanctum, qui solitariae vitæ desiderio locum a turba remotum petierit, pulcrum utique & quietum, undique silvis cinctum, ubi in rupe excisa sculpta sit capella, duo altaria habens. unde Antonio cognomen de Rupe. Eundem ibidem mortuum, sepultumque fuisse: sed postea corpus ejus porcarii indicio in basilicam sancti Juliani, cujus forte monachus fuerat, processu temporis translatum. Addit idem auctor, in una ex his capellis fontem esse, quo nulli feminæ pateat accessus. Hæc autor ille ante annos sexcentos. Recentiores nonnulli existimant, hunc esse Antonium Casinatem monachum, qui, referente Odone in vita beati Mauri, una cum sancto Mauro in Galliam accessit, eundemque ex monasterio Glannafoliensi arceritum ad regendam abbatiam sancti Juliani: qui demum abdicato regimine in solitudinem secesserit. Verum hæc repugnant tum libello de vita sancti Mauri, in quo Antonius apud Glannafolium vixisse ac devixisse, atque adeo sepultus fuisse perhibetur, tum chronico^b Casinensi, ubi sancti Antonii corpus a Callisto papa secundo in Glannafoliensi ecclesia a se consecrata depositum scribitur. Ceterum exstat etiam nunc sexto ab urbe Turonica lapide prædicti Antonii speleum in rupe excisum, atque oratorium prioratu insigne, monasterio sancti Juliani hætenus subjectum.

LXIII.
S. Blevilegueti episcopi Venetensis.

LXIV.
S. Lauri abbatis.

S. Mevenii monasterium.
* S. Meen de Gaël.

^a Analect.
to. 2. p. 671.

LXV.
S. Antonius monachus Turonensis.

^b Chron. Casin. lib. 4. c. 64.

ANNALS OF S. BENEDICT.

ANN. CHR.
596.

LIBER NONUS.

Ab anno Christi 596. ad annum 600.

I.
Augustini
missio in An-
gliam.

ANNUS supra quingentesimum nonagesimus-sexthus, indictione quarta-decima notatus, Augustini Romani monachi, ejusque sociorum in majorem Britanniam missione maxime insignis fuit. Hujus missionis auctor Gregorius Magnus, vir vere apostolicus, cui ante pontificatum ea cogitatio alte animo infederat. Is cum in foro Romano pueros Anglicæ nationis venum expositos aliquando vidisset, formæ elegantia pæne angelis similes; sciscitatus, ecquinam essent, cujusve provincie ac religionis; comperto Anglos esse, & quidem paganismo addictos; corporatos ejusmodi angelos dæmonis imperio subjacere summopere doluit, statimque de adeunda illa regione, ut illos infideles christianæ religionis fideique mysteriis imbueret, consilium cepit. Verum cum id Romani, qui eum qua par erat reverentia colebant, intellexissent, ipsum a pio proposito averterunt, invitumque retinuerunt. Cum vero id consilii alta semper mente repositum haberet, anno pontificatus sui sexto rem per Augustinum monasterii sui præpositum, aliosque monachos & clericos exsequi & perficere, & Anglos, qui ex Germania in Britanniam insulam ante annos circiter ducentos quadraginta-septem transierant, ibique confederant, ad christianam fidem adducere constituit. Tanti operis cura demandata est Augustino monacho, Romani sancti Andreæ monasterii præposito, nec minus sacrorum nostrorum scientia, quam monasterii sui regulis erudito, viro probatæ pietatis, eique aliquot adjutores dati, in primis Laurentius presbyter & Petrus monachus. Hi piissimi pontificis & magistri mandata exsequi gestientes, illud iter absque ulla cunctatione aggrediuntur. Verum, cum aliquantum progressi essent, operis difficultate deterriti cœperunt se ipsi accusare, quod parum consulto rem tantopere arduam & difficilem suscepissent: statueruntque communi consilio potius reverti domum, quam barbaram, feram, incredulamque gentem, cujus ne linguam quidem nossent, adire nullo fructu, immo cum ludibrio ejus gentis & aliarum. Sed ne temere consilium retractasse viderentur, Augustinum Romam remittunt, qui a pontifice humili ac supplici prece obtineret, ut ne tam incertam peregrinationem, alex periculi & laboris plenam, adire cogerentur.

II.
Epistolæ hæc
de re a Grego-
rio scriptæ.

Eorum inconstantiam improbavit pontifex, datisque Augustino litteris eos ad persequendum iter animavit, ac bono animo esse jussit. Harum litterarum summa erat, melius fuisse bonum non incipere, quam inceptum statim deserere, & relin-
quere

quere infectum. Irent fidentes ac certi, Deum, quo auctore hoc opus susceperant, piis cœptis non defuturum, & pro tam arduo labore congruam in cœlo gloriæ mercedem repensurum. Proinde ne operis ac laboris difficultate detererentur, nec maledicorum hominum lingua; Augustino præposito, quem & abbatem ipsis præfecerat, in omnibus humiliter obedirent, scientes, id eorum saluti profuturum, quidquid ex ejus mandato compleverint. Ceterum optare, ut in cœlesti patria eorum laboris fructum coram spectare, ejusque portionem aliquam adipisci sibi contingat, quippe qui, etsi cum eis laborare sibi non datum esset, collaborare tamen magnopere cuperet. Data die decima kalendarum Augustarum, imperante domino nostro Mauricio-Tiberio, piissimo augusto, anno decimo-quarto, post consulatum ejusdem anno decimo-tertio, indictione decima-quarta. Has chronologicas notas solus refert Venerabilis Beda, harum rerum auctor accuratus, in libro primo historiæ gentis Anglorum, ex quo hæc epistola in registram Gregorii relata est in fine libri quarti, sed sine chronologicis notis. Eadem sunt apud Bedam aliarum litterarum ad Gallicanos episcopos, quibus Gregorius Augustinum ejusque socios commendavit. Ex quo intelligitur, eas Augustino, cum rediret ad suos, primum traditas fuisse, ut in proposito confirmarentur, oblata commendatione non modo ad Gallicanos episcopos, sed etiam ad reges Francorum. Exstant ^a hodie quoque litteræ, a paribus, quibus Gregorius Palladio Santonensi, Pelagio Turonico & Sereno Massiliensi episcopis Augustinum ejusque socios commendat, rogans, ut religiosos viros, nullius apud sacerdotes, id est episcopos, commendationis egentes, omnibus rebus necessariis adjuvent; & quæ ultro facere ipsos deceat, libentius ac promptius faciant suis litteris incitati. Eadem epistola ^b inscripta est Ætherio Lugdunensi episcopo, apud Bedam, qui eum Arelatensem episcopum perperam vocat. Ejusdem argumenti est epistola ad Virgilium Arelatensem, metropolitanum Galliæ, itemque alia ad Desiderium Viennensem, & ad Syagrium Augustodunensem.

Non dubito quin priores ex his litteris, quæ encyclicæ & communes erant, aliis etiam Galliarum episcopis directæ sint. Quamquam ii, quos modo commemoravi, præcipuæ erant inter ceteros auctoritatis: ex quibus Syagrius Augustodunensis & Palladius Santonensis magna in regio palatio gratia pollebant, iidemque Gregorio ob accepta beneficia obstricti erant. Scripsit quoque Gregorius non solum ad Arigium patricium Galliarum, sed & ad Theodericum & Theodebertum Francorum reges, de quibus multa se & magna sperare ait, quod regnum recta fide ornatum, & integritate christianæ religionis inter alia aliarum gentium regna præcipuum obtinerent, sibi que subjectos ad eam, quam ipsi sequerentur, fidem adduci cuperent. Compertum sibi esse gentem Anglorum ad fidem christianam converti flagrantissime optare; sed a sacerdotibus Galliarum insulæ Britannia proximis negligi. Quare Augustinum se monachum, cujus studium moreque optime nosset, cum aliquot aliis monachis eo mittere: quibus etiam mandaverit, ut aliquot ex ora Galliæ, eadem insulæ adversa, presbyteros secum ducerent, tanti operis ac laboris futuros adjutores. Demum rogare, ut eorum permissu ac voluntate id facere liceat, utque homines a se missos regia potestate tueantur & adjuvent. Eadem fere hac de re epistola itidem scripta est ad Brunichildem reginam.

Quo ex loco Romam ad Gregorium reversus sit Augustinus, colligere licet ex Gregoriana epistola ^c, quam in Augustini reditu sanctissimus pontifex scripsit ad Stephanum Lirinensem abbatem, in qua latum se factum fuisse dicit ex relatione *Augustini servi Dei*, id est monachi, testificantis, Stephanum abbatem vigilantem esse, ejusque congregationem unanmem vivere. Unde conjicere datur, Gallorum, & forte Lirinensium sermonibus deterritum fuisse Augustinum ejusque socios, quos Stephano forsitan ob hanc causam non commendat, ut vir doctissimus ^d observavit.

Ex his omnibus epistolis, quas Augustinus iis, ad quos scriptæ erant, reddere debebat, colligere licet seriem itineris, quo ipse ex Italia per Galliam cum sociis in Britanniam majorem profectus est. Primo quippe adeunda Massilia fuit, tum Arelate, & forte ante monasterium Lirinense, cujus religionem Augustinus servus Dei Gregorio ^e approbavit; deinde Vienna, Lugdunum, Cabilonum, ubi Theodericus Burgundiæ rex cum Brunichilde residere solebat; postea Augustodunum, Divodurum-Mediomatricum, aut certe Durocortorum-Remorum, Theodeberti Austrasiæ regis sedes; inde Mediolanum-Santonum & Cæsarodunum-Turonum:

AN. CHR.
596.^a Greg. lib. 5.
ep. 52.^b ibid. ep. 53.
54. & seqq.^c ibid. ep.
56.^d Fleury
Hist. eccl. to.
8. p. 119.
III.
Itineris se-
ries.^e Greg. lib.
5. ep. 56.

ANN. CHR.
196.

ubi sine dubio sancti Martini tumulum ac cineres venerati sunt. His perlustratis id forte contigit, quod Gotselinus monachus in libro de vita sancti Augustini narrat. Nempe Augustinum cum sociis, cum Andecavos peterent, *Ponte-Sai*, quem imperiti Pontem-caesaris vocant, pertransito, in adjacentem villam pernoctandi causa venisse; ibique indigna passos a mulierculis, qui tantam peregrinorum turbam irridebant, & ludibrio habebant, sub divo noctem traduxisse: ubi & fontem, defixo in terram baculo, elicuerit Augustinus, & processu temporis ædificata sit ecclesia, ejus nomine decorata, in quam feminis, ob injuriam eidem factam, negatus sit ingressus. Certe eo loci hætenus ecclesia cum fonte visitur, modo paræcialis, titulusque prioratus, sub nomine sancti Augustini *, olim Benedictinis, nunc canonicis regularibus abbatix omnium Sanctorum apud Andecavos sitæ subjectus, quæ olim & ipsa prioratus erat, ante quam in abbatiam ineunte sæculo tertio-decimo converteretur. Post hæc Andecavos adiit vir sanctus cum commilitonibus suis, atque inde in insulam Britanniam trajecit.

* S. Ostin.

I V.
Angliam
ingrediuntur.

a Bedæ lib. I.
c. 25.

Regnabat tum in Cantio, regione insulæ Galliis objecta, Ethelbertus Anglorum rex, & usque ad Humbrum fluvium, quo meridiani Angli a septemtrionalibus dirimebantur, imperium protulerat; habebatque in conjugio Bertam, Adilbergam Gregorius Magnus vocat, christianam ac pientissimam feminam, Chariberti quondam Francorum regis filiam, quam ea conditione a parentibus acceperat, ut ritum fidei ac religionis suæ cum Liudhardo episcopo Gallo, quem secum adduxerat, inviolatum servare posset. Appulsi in Tanetum insulam, quæ ad orientalem Cantii plagam sita est, Augustinus & socii ferme quadraginta, comitantibus interpretibus, quos ex Gallia acceperant, Ethelberto significarunt, se Roma istuc venisse a Pontifice missos, ut optimum ei nuntium afferrent, spem nimirum indubitatam potiundi æternis in cælo gaudiis, & regno sine fine permanfuro, si modo suis monitis obtemperare vellet. His auditis rex, qui jam a conjugis sua de religione christiana audierat, manere eos in Taneto insula jussit, dum ipse, quid huc facto opus esset, animo statueret. Post non multos dies venit ad insulam rex, & sub divo residens (nam in domo magicæ incantationis periculum suspicabatur) Augustinum cum sociis in colloquium admisit. Hi vero non alia quam divina virtute freti, crucis argenteæ vexillo cum picta Salvatoris imagine prælato, litanias concinentes accesserunt, & verbum vitæ regi omnibusque qui aderant, cum tanta gratia prædicarunt,

„ ut eis humanissime responderit his omnino verbis. Pulcra quidem sunt verba & promissa, quæ affertis: sed quia nova sunt & incerta, his assentiri in præsens non possum relictis ritibus, quos tanto tempore cum tota Anglorum gente servavi. Verum, quia huc e longinquo peregrini venistis, ut nobis, sicuti existimo, quæ vera & optima creditis, communicetis; vobis molesti esse nolumus: quin potius hospitio vos benigne excipere, & quæ ad victum vobis necessaria erunt, ministrari curabimus. Interim in urbe Doroverno, regni sui capite atque metropoli, eos collocavit, sumtuque publico ali jussit. Memoriae proditum est, appropinquantes prædictæ civitati, crucem & imaginem Salvatoris more suo præferentes, hanc litaniam seu precationem consona voce modulatos fuisse: *Deprecamur te, Domine, in omni misericordia tua, ut auferatur furor tuus & ira tua a civitate ista, & de domo sancta tua, quoniam peccavimus, halleluia.* Illic vero apostolicam vitam imitati sunt, in orationibus videlicet, vigiliis ac jejuniis, & in prædicatione verbi divini assidui: quibus primum nonnullos ad christianam fidem adduxerunt, admirantes innocentis ipsorum vitæ simplicitatem ac dulcedinem doctrinæ cælestis. Erat autem prope ipsam civitatem ad orientem ecclesia in honorem sancti Martini, antiquitus, dum Romani Britanniam incolerent, constructa, ubi Berta regina orare consueverat. In hac ergo & ipsi primo convenire, psallere, orare, missas facere, prædicare & baptizare cœperunt, donec, rege ad fidem converso, majorem ubique prædicandi, ecclesias erigendi vel instaurandi facultatem obtinuissent.

Profectus eorumdem.

V.
Gregorii caritas ad redimendos pueros Anglos.
b Greg. lib. 5. ep. 10.

Ea vero Gregorii in Anglos caritas erat, ut Candido ^b presbytero in Galliam eunti ad regendum ecclesiæ Romanæ his in partibus patrimonium mandaverit, ut ex solidis, quos accepturus erat, vestimenta pauperum vel pueros Anglos, qui essent ab annis decem & septem, vel decem-octo compararet, ut in monasteriis dati Deo proficerent. qui locus confirmat id quod jam superius diximus, pueros & catechumenos per hæc tempora in monasteriis institui consueisse: immo & non raro

baptismum accipere. Sed quia pagani erant ejusmodi adolescentes, jubet providus pater, ut cum eis presbyter transmittatur, ne quid ægritudinis in via ipsis contingat: ut quos morituros perspexerit, baptizare debeat. Patrimonium ecclesiæ Romanæ in Galliis potissimum in Provincia situm erat, constabatque ex redditibus & locatione quorundam prædiorum, quæ fideles nonnulli pietatis causa beato Petro contulerant. Accessit processu temporis pensio ex quibusdam monasteriis, sedi apostolicæ immediate subjectis, quæ annum censum ecclesiæ Romanæ in signum subjectionis & acceptæ libertatis pendebant. quale fuit in primis Cluniacense monasterium, aliaque non pauca. Hujus ergo patrimonii cura in Galliis Candido presbytero commissa erat, quod ad nutum pontificis ipsis in locis, ubi colligebatur, in pias cleemosynas, in vestes & subsidia pauperum, pupillorum, viduarum, monasteriorum, expendi solebat. Unde Gregorius solidos Galliarum *apud locum proprium* expendi jubet, *qui in terra*, inquit, *nostra expendi non possunt*, id est non debent. Mirum est ejusmodi patrimonii curam presbytero demandatam fuisse, quam passim diaconis committi mos erat.

Sic in omnes orbis christiani partes intentus erat Gregorii animus, immensus quodam modo & infinitus, ita majoribus intentus, ut nec minora ipsum præterirent. Cochleares & circulos in usus pauperum aliquando miserat Stephanus abbas Lirinensis, qui Augustinum servum Dei Lirini exceperat. Patri optimo res in speciem parva tanti visa est, ut eum litteris ^a dignaretur, simul gratias acturus pro munere, simul sollicitum redditurus erga congregationem ei commissam. Lætos, inquit, nos relatio Augustini servi Dei, præsentium portitoris, effecit, quod dilectionem tuam, ut oportet, vigilantem esse narravit. Denique & presbyteros, & diaconos, cunctamque congregationem unanimes vivere ac concordēs affirmat. Et quoniam præpositorum bonitas subjectorum salubris est regula; omnipotentem Dominum deprecamur, ut in omnibus te semper operibus gratia suæ pietatis accendat, & commissos tibi ab omni diabolicæ fraudis tentatione custodiat, & tecum in caritate & placita sibi vivere conversatione concedat. Ita ille, & plura in hunc modum. Augustinus ille servus Dei non alius est ab Augustino ad Anglos missus; adeoque consequens est, quod jam dixi, eum adeundo insulam Britanniam Lirinum appulisse cum focii; eosque operis difficultate perterritos, inde Augustinum Romam, ad obtinendum a pontifice regressum, direxisse, dum interim focii ipsi Lirini subsisterent; eundemque esse portitorem illum, cujus superior epistola meminit. Neque vero posthac, excepta illa occasione, Augustinus Romam amplius reversus est. Ubi observare convenit, presbyteros & diaconos complures Lirini jam tunc existisse, ut ex relatis epistolæ verbis intelligitur. Stephanum abbatem in vulgatis Lirinensium abbatum indicibus subsequitur Cono, ad quem exstat Gregorii ^b itidem epistola, de sollicita monasterii procuratione ejus se lætari testantis, sicut *audita decessoris ejus incauta remissio* ipsum contristaverat. Fuerit ergo superior illa ad Stephanum epistola exhortantis potius quam laudantis. nisi si Stephanus non satis Gregorio tunc notus fuerit, aut subinde mores mutaverit, tantumque doloris Gregorio attulerit ex factis extremis, quantum forte lætitiæ ex primis attulerat. Porro hujus epistolæ vitiosa in editis inscriptio ex codice Colbertino recte emendatur hoc modo: *Stephano abbati de monasterio, quod est Lirino Gallia*: cum in excusis mendose legatur, *de monasterio Quirilino Gallia*. ubi corrigenda etiam novi editoris nota, falso asserentis, nullum tunc temporis haberi Stephanum in indicibus abbatum Lirinensium. ad quod refellendum unus sufficit Gallia-christianæ fusioris index. Proferri possent etiam indices scripti: sed in re minime necessaria diutius immorari non licet.

Candidus episcopus Urbis-veteris * in Etruria sancto pontifici scribens monuerat, se raritate presbyterorum in parochia seu diocesi sua laborare; sed esse in quibusdam parochiæ suæ monasteriis quosdam monachos, qui ad id muneris apti essent, si modo sibi eos ordinari liceret. Rescripsit ^c Gregorius id sibi probari, modo id fieret cum consensu abbatis; (nam renitente abbate hoc non licebat, ut superius observatum:) essetque sollicitus episcopus, ut vitam actusque eorum, qui in hoc officio constituendi essent, accurate inquireret, ut nonnisi dignos ad hunc ordinem quoquo pacto proveheret. Ex quo intelligitur, complura tum monasteria in ea diocesi existisse.

Idem pontifex Felicem ^d Pifaurensem * episcopum reprehendit, quod monaste-

Annal. Bened. Tom. I.

H h ij

ANN. CHR.
cc 596.

«S. Petri patrimonium.

V I.

Stephano abbati Lirinensi scribit Gregorius.

^a Greg. lib. 5. ep. 56.

«

«

«

«

«

«

«

«

«

«

«

«

«

«

«

«

«

«

«

«

«

«

«

«

«

«

«

«

«

«

«

«

«

«

«

«

«

«

«

«

«

«

«

«

«

«

«

«

«

«

«

«

«

«

«

«

«

^b Id. lib. 9. ep. 8.

«

«

«

«

«

«

«

«

«

«

«

«

«

«

«

«

«

«

«

«

«

«

«

«

«

«

«

«

«

«

«

«

«

«

«

«

V I I.

Presbyteri ex monasteriis assumti.

* Orviese.

^c Id. lib. 5.

ep. 27.

«

«

«

«

«

«

«

«

«

«

«

«

«

«

«

«

^d Id. ep. 46.

AN. CHR. » rium, cujus auctor & abbas erat Johannes, cum missis publicis, contra quam Pelagi-
 Ep^{96.} » gius papa jusserat, dedicasset, & cathedra posita, sacra illic missarum sollemnia pu-
 thedra ex » blice celebraret: jubetque, ut omni excusatione cessante, cathedram suam exinde
 monasterio » amoveri curet, (cathedræ quippe episcoporum ad ecclesias, ubi missæ celebrari debe-
 sublata. » bant, deferebantur, atque adeo mobiles erant) nec denuo^a ibidem missas publicas per-
 * Pefaro. » agat, sed presbyter, quem forte monachi petierint ad missas sibi celebrandas. Ad hæc
 a v. infra » ut calicem, quem ex illo monasterio abstulerat, quantocius restitueret. ubi vides mo-
 n. 14. » nasterii nomine etiam oratorium seu ecclesiam monasterii comprehendi & significari.

VIII.

S. Cyriaci mo-
 nasterium Ro-
 mæ.

In urbe Roma Johannes presbyter sanctæ Romanæ ecclesiæ in domo juris sui juxta
 thermas Agrippinas oratorium construxerat, in quo servorum Dei seu monacho-
 rum congregationem esse constituerat, edito testamento, cujus executionem Pela-
 gius papa in se receperat. Re infecta obiit pontifex, & domus ipsa cum horto suo
 ab actoribus ecclesiæ Romanæ occupata & detenta fuit. Non tulit hanc pii testa-
 menti frustrationem Gregorius: & quia *pro difficultate temporis* nova illic servorum
 Dei congregatio institui non potuit, feminarum saltem cœtum ibidem constituen-
 dum decrevit; atque ideo & locum ipsum *sollenniter*, id est cum missa publica, de-
 dicare. Huic vero parthenoni præfecit Bonam^b abbatissam, quam ex alio monaste-
 rio, ruinæ proximo, istuc accersit; eamque districtè monuit, ut & Dei laudes de-
 vote, ut moris est, ibidem celebrarentur, & res ipsius monasterii ex ejus negligē-
 tia nullo modo deperirent. Hoc est monasterium sancti Cyriaci ad thermas, cujus
 loci antiquissimum kalendarium in Vallicellana Romæ bibliotheca asservatum legi-
 mus: in quo notatur XVIII. kalendas Maii obitus Bonæ abbatissæ sancti Cyriaci,
 eadem sine dubio, cui hæc, de qua agimus, Gregorii epistola inscripta est. Inter
 alias abbatissas domina Petrusa, humilis, sed nobilis abbatissa, monasterium refor-
 maste atque etiam exaltaste dicitur. Porro in eodem kalendario adscribitur *quinto*
idus Februarii edificatio beati Benedicti abbatis. præter ejus natale XII. kalendas
 Aprilis, & depositionem, scilicet in monasterio Floriacensi, quæ notatur quinto idus
 Julii. quo in loco quid ædificatio sancti Benedicti indicet, non video: nisi forte his
 verbis signata est restitutio monasterii Casinensis per Petronacem. In eodem porro
 kalendario consignatur etiam die sequenti, hoc est IV. idus Februarii, memoria san-
 ctæ Scholasticæ virginis. quæ omnia satis superque probant, monachas illas ad præ-
 scriptum regulæ nostræ vixisse. Nec omittere licet, quod *depositio sancta Maria vir-*
ginis, matris domini nostri Jesu-Christi notatur XV. kalendas Februarii. quod arguit
 prima illa tempora, quibus hoc festum ea die celebrabatur, uti in Liturgia Galli-
 cana docuimus, non vero, ut modo, XVIII. kalendas Septembris. Præter Bonam ab-
 batissæ ibidem adscribuntur Maria, Pretia, Jacoba, Theodoræ plures, Comitissa,
 Lavinia, Agatha, Petrusa reformatrix jam laudata, Boniza, quæ & Dultiza, An-
 drea, Angelica, Adilaza, item Labinia, Eugenia & Sergia: sed quem inter se se or-
 dinem tenuerint, omnino incertum. Jam dudum hoc sancti Cyriaci monasterium
 occupare desierunt sanctimonialia nostræ, illudque tenent in præsens patres Cartu-
 siani.

IX.

S. Agnelli ab-
 batis obitus.

Hoc ipso anno Agnellus Neapolitanus, & Ebrulfus Uticensis in Gallia, notæ san-
 ctitatis abbates, in cælum migrarunt. Agnellus Neapoli natus dicitur piis honestis-
 que parentibus, qui, cum steriles essent, a beata Dei genitrice precibus illum obti-
 nuerunt. Anno ætatis quinto decimo vitam amplexus monasticam, sacellum in quo-
 dam specu exstruxit, eidemque continens xenodochium, in quo ægrotos excipie-
 bat, atque ipse refovebat. Dein nominis sui celebritatem fugiens, secessit in altis-
 simos Samnii montes, ibidemque in specu ignotus aliquamdiu latuit: sed divino mo-
 nitu ad xenodochii sui curam revocatus, tandem sancti Gaudiofi monasterium sus-
 cepit regendum sub regula sancti Benedicti, ut in Ferrarii catalogo legitur. Ejus cor-
 pus Fortunatus episcopus, accitis finitimis quatuor episcopis, in æde sacra beatæ
 Mariæ, quæ postea sancti Agnelli dicta est, honorifice condidit. Sancti Gaudiofi
 monasterium eo in loco exstitit, ubi postea Dominicani ecclesiam semirutam in ho-
 norem beatæ Mariæ de Sanitate, ut vocant, erexerunt. Fuit & aliud in eadem urbe
 virginum cœnobium sancti Gaudiofi confessoris & episcopi Africani, quod Step-
 hanus Neapolitanus episcopus, ordine quadragesimus, præter alia duo, nempe sancti
 Festi, & sancti Pantaleonis martyrum, exstruxit, addita basilica sanctæ Fortunatæ
 virginis & martyris, cujus corpus e Patriensi allatum ecclesia ibidem recondidit,

testante Paulo diacono in libro nondum edito de episcopis Neapolitanis.

Ebrulfus, Uticensis in Neustria abbas, eodem anno, eodemque mense, nempe Decembri, in caelum receptus est. Per dies quadraginta, quibus febris incommoda sustinuit, nullum alium cibum percepit, quam identidem *Domini Jesu corporis Sacramentum*; nec persuaderi se passus est, ut aliquid refrigerii admitteret. Neque vero terrenis epulis ac subsidiis egebat, quem Spiritus-sanctus interius alebat, recreabatque. Instante extrema hora, fratres convocavit, paucisque, sed efficacibus verbis eos ad sobrietatem, castitatem, & humilitatem cohortatus est, eosdem sedulo admonens, ut quod Deo promiserant, studerent implere. Migravit a saeculo octogenarius quarto kalendas Januarii, Chlotharii regis anno duodecimo. Corpus ejus, post tres in ecclesia dies in hymnis & precibus exactos, in marmoreo loculo conditum est in basilica sancti Petri apostolorum principis, quam ipse aedificaverat. Res ab eo gestas literis mandavit monachus Uticensis anonymus, & quidem perantiquus: cujus libellum Ordericus Vitalis, ejusdem loci cœnobita, historiae suae inseruit cum nonnullis additamentis, quae in Actis nostris videre licet. Eandem vitam metricè reddidit Johannes ex scholastico Remensi monachus Uticensis, teste eodem ^a Orderico, carmenque hac de re suum Radulfo metropolitae Remensi nuncupavit. Librum de ejus miraculis scripserat Natalis monachus, quem librum incendio periisse idem Ordericus tradit, confessus se ignorare, qui vel quot Ebrulfi in Uticensi monasterio successores fuerint per quadringentos annos, nimirum usque ad monasterii instaurationem medio saeculo undecimo factam. Unum invenio Ragingarium abbatem de Utico, qui synodo Attiniacensi subscripsit anno septingentesimo sexagesimo-quinto apud Labbeum.

Eadem omnino facta tribuuntur Alberto cuidam abbati monasterii Gambrensis, quod ipse ad Oldam fluvium construxisse fertur. Oldam * hunc invenimus in pago Andecavensi, sed Gambrum illic desideramus. Albertus natus dicitur in urbe Sagiensis nobilibus parentibus, atque in aula regis educatus; dimissa dehinc quam duxerat uxore, tonsura suscepta, ad fluvium Oldam secessisse. Abhinc omnia cum Ebrulfo communia. Primo tres focii, quibuscum monasterium Gambrum construxit. Deinde latrones utrobique conversi; panis in summa inopia pauperibus datus, sed alimonia deinde divinitus suppeditata; corvi multata rapacitas; monasteria quindecim constructa; monachus absque viatico mortuus ad vitam revocatus; item alius famulus excitatus, ex peste extincti monachi septuaginta-quinque; mors eodem die, scilicet quarto kalendas Januarii, quam obitus monachi diaconi subsequutus. Sic sola fere nomina propria discrepant, cetera communia: ita ut non dubitem, quin scriptor ille qualiscumque vitae sancti Alberti libellum de gestis beati Ebrulfi praeculis habuerit: tametsi ait se usum *veteri exemplari*. Id tantum in Albertina proprium, quod is sanctorum patrum Benedicti & Columbani, sed & Romanum cursum seu officium quotidie expleret. quod de sancto Serenico itidem legitur. deinde quod omni die dominico coram eo tres missae canerentur. ad haec quod ter tantum in anno comam tonderet. Ceterum nullae in hac vita chronologicae notae: nisi quod nonagenarius obiisse dicitur. unde non minus tempus quo vixit ignotum est, quam locus ubi habitavit, construxitque monasterium Gambrum, cujus basilica, in qua sepultus fuit, in honorem beatae Mariae sacra erat. Haud scio an idem sit monasterium *de Gambron*, cui Jacobus ^b Aragoniae rex ducentos morabitanos legavit anno M CC LXXII. Ex his patet nullius esse auctoritatis hunc vitae consarcinatorem, qui passim laudat vitam & regulam sancti Benedicti. Willelmus abbas Romae in monasterio sancti Pauli mentionem facit *Alberti abbatis* tertio kalendas Januarii in calendario sanctorum, quod composuit anno millesimo trecentesimo septuagesimo-secundo. Tantum de hoc Alberto.

Interim apud Anglos res christiana per Augustinum, ejusque socios mirifice promovetur. Rex ipse Ethelbertus ^c praecorum evangelicorum hortationibus, exemplisque commotus, simul etiam divinis promissis, quae miraculorum ostensione confirmabant, sacro demum fonte ablatus est. Ejus exemplo multi quotidie ad audiendum Dei verbum confluere coeperunt, atque ejurata gentilium superstitione, Christo & ecclesiae catholicae nomen dederunt. Eorum vero fidei & conversioni sic congratulatus est rex, ut credentes quidem artiori amore, utpote regni caelestis

H h iij

ANN. CHR.

596.

X.

S. Ebrulfi item abbatis Uticensis.

» fis.

^a Orderic. lib.

5. p. 586.

XI.

Albertus abbas Gambrensis.

* Poudon.

^b Spicil. 10. 9.

p. 251.

ANN. CHR.

597.

XII.

Ethelberti regis conversio aliorumque.

^c Bedae lib. 1.

c. 26. & 27.

ANN. CHR.
527.

a *Th. Sprotus in hist. monast. S. Augustini.*

XIII.
Augustini
ordinatio.

b *Greg. lib. 7. ep. 30. ind. 1.*

XIV.
Respectæ abbatissæ Massiliensis privilegium.

c *id. lib. 6. ep. 12.*

d *V. supra num. 7.*

e *Greg. ibid. ep. 33.*
f *id. lib. 9. ep. 70.*

g *Greg. Tur. lib. 6. c. 11.*

XV.
Desponsata fit monacha.

h *Greg. Magnus lib. 6. ep. 20.*

i *Cod. de episc. & cleric. L. 36.*

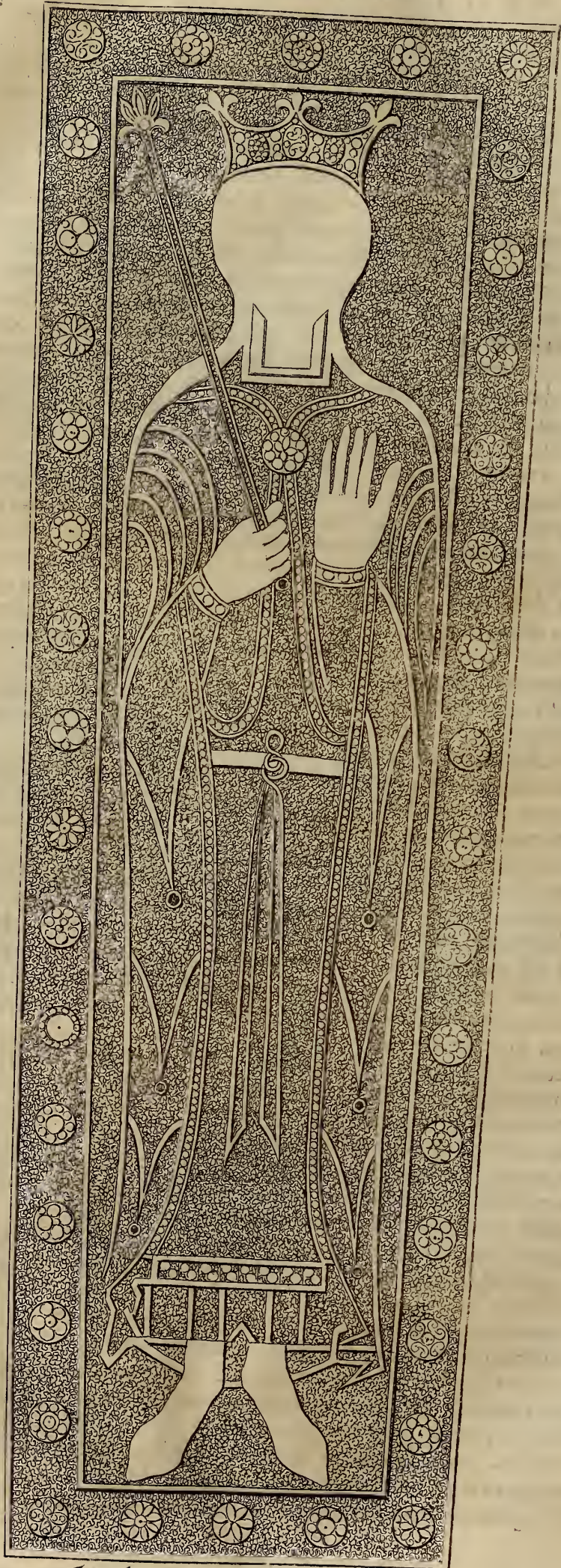
k *Greg. lib. 9. ep. 44.*

concives futuros, complecteretur: sed tamen neminem invitum ad christianismum cogeret. Didicerat quippe a doctoribus suis, obsequium Christi voluntarium ac spontaneum esse debere, non extortum & coactitium. Sub hæc ipsis doctoribus suis in Dorovernia metropoli sua, quæ Cantuaria postea dicta est, locum sedis donavit; simulque multas contulit possessiones, & omnia necessaria abunde suppeditari jussit. Pentecostes diem^a regis baptismo adscribunt recentiores quidam scriptores Anglicani.

Cum res tam prospere succederent, Augustinus ordinationis causa in Galliam accessit; & prætermisissis metropolitanis & episcopis proximis, Arelate profectus est ad Virgilium Arelatensem antistitem, cui vicēs suas Romanus pontifex per Gallias dato pallio demandaverat. Augustinus, si Sprotto & Thorno fides est, ordinatus fuit episcopus xvi. kalendas Decembris. Nec sane id male convenit cum sequentium rerum serie. siquidem Arelati statim reversus in Britanniam insulam, Anglos decies-mille sacris aquis lustravit in sollemnitate nativitatē Domini, quo præclaro facto episcopatus sui primitias egregie illustravit. Testes ea de re Gregorii^b litteræ ad Eulogium episcopum Alexandrinum, in quibus tum de Augustini missione, tum de hac conversione Anglorum ita disserit. Data a me licentia, a Germaniarum (lege Galliarum) episcopis episcopus factus, cum eorum quoque solatiis ad prædictam gentem in fine mundi perductus est: & jam nunc de ejus salute & opere ad nos scripta pervenerunt, quia tantis miraculis vel ipse, vel hi qui cum eo transmissi sunt, in gente eadem coruscant, ut apostolorum virtutes in signis, quæ exhibent, imitari videantur. In sollemnitate autem dominicæ nativitatē, quæ hac prima indictione transacta est, (indictione scilicet a Septembri inchoata) plusquam decem millia Angli ab eodem nuntiati sunt fratre & coepiscopo nostro baptizati. Ita Gregorius in orientem lætitiā hac de re suam amico explicabat. Verum has aliasque Augustini ad Gregorium litteras excidisse, nobis magnopere dolendum est.

Præerat hoc tempore Respecta abbatissa monasterio Massiliensi, quod in honorem sancti Cassiani consecratum erat, teste^c Gregorio: cui parthenoni domum suam conjunxerat ac donaverat Dynamius, cum Aurelio seu Aureliano germano suo; eidemque privilegium eorum rogatu concessit Gregorius, constituens, ut, obeunte ejusdem loci abbatissa, non extranea, sed quam ipsa congregatio ex suis sibi elegeret, ordinetur. Deinde ut in res & dispositionem monasterii nec episcopus, nec quisquam ecclesiasticorum, sed sola abbatissa habeat potestatem. Ad hæc, ut in die natalis vel dedicationis monasterii ita episcopus Missarum sollemniter celebrare possit, ut cathedra^d ejus ex eodem oratorio, peractis sacris, auferri debeat: ceteris vero diebus per presbyterum, qui ibidem ab episcopo fuerit deputatus, missarum officia celebrentur. At vero erga vitam & actus ancillarum Dei sive abbatissæ episcopus sollicitudinem adhibeat: ut, si qua ex his exigente culpa puniri debuerit, ipse juxta sacrorum canonum vigorem culpam vindicet atque emendet. Hunc esse Dynamium patricium Galliarum eruditi viri existimant, qui amissa uxore Eucheria se totum piis actibus dederit cum Aureliano fratre suo, quos Gregorius, ut ad meliora^e in dies proficiant, hortatur. Aurelianum vero de morte fratris sui, quæ anno sexcentesimo-primo accidit, litteris^f suis consolatur. Ceterum hoc sancti Cassiani monasterium virginum non aliud esse credimus, quam cœnobium sancti Salvatoris, quod Massiliæ hæcenus subsistit sub regula & ordine sancti Benedicti, auctoremque suum Cassianum agnoscit. Quod attinet ad monasterium sancti Victoris ab eodem constructum, illud per id tempus regebat Anastasius abbas, is qui adversus Theodorum episcopum cum Dynamio patricio insurrexit, ut apud Gregorium^g Turonensem episcopum legitur, quod facinus piis factis Dynamius postea expiavit. an etiam Anastasius, nobis incompertum.

Non ab re erit hoc loco referre, id quod Gregorius noster statuit^h de sorore cujusdam Catelli civis Neapolitani, quæ cum Stephano cuidam fuisset desponsata, divino instinctu in Neapolitanum monasterium convolvit, ibique conversa est. Hinc Stephanus sponsus ejus domum & res illius protinus invasit, atque indebite retinuit. Restitutionem jussit pontifex, propterea quod decreta legalia desponsatam, si converti voluerit, nullo omnino damno multandam censuerunt. quæⁱ ex in codice Justiniano reperitur. Aliter egit pontifex^k cum Agathosa muliere Panormitana, cui maritum suum, etiamsi jam tonsuratus esset in monasterio, restitui jussit:

Tomulus Fredegundis Reginae.

suum

suum in basilica sanctæ Crucis & sancti Vincentii, modo sancti Germani a Pratis: ubi hæcenus tumulus ejus opere tessellato cernitur, quò nullum antiquius regum nostrorum monumentum. In illo exhibetur Fredegundis effigies, liliatam in capite coronam gerentis, manu sceptrum regale in lilium agreste desinens, vestibus amplis cingulo ad renes præcinctis viduæ instar indutæ. Nulla ejus vultus lineamenta, nulla forma; nisi quod vultus, uti & manuum & pedum loco, planus lapis relictus est. Tota vero tumuli area variis marmoris, jaspidis, similiumque lapidum segmentis filis æreis mixto opere colligatis respersa est. Hujus tumuli tabellam in æs incisam exhibuit noster Theodericus Ruinartus in appendice ad opera Gregorii episcopi Turonensis, quam hic denuo in aduersa pagella repræsentare visum est.

ANN. CHR.
597.

Insequens annus Columbam Hiiensem in Scotia abbatem, & Ebrulfum apud Belovacos in Gallia itidem abbatem e vivis sustulit. Ille tricesimo suæ apud septentrionales Pictos seu Scottos commorationis anno, cum in insula Jova versaretur, aliquando plurimum lætitiæ præ se tulit. Causam sciscitantibus duobus fratribus, negavit se dicturum, nisi silentio rem se tecturos promitterent. Promittunt. Quibus ille: Usque in præsentem, inquit, diem meæ in Britannia peregrinationis (nam in Scotiam ex Hibernia patria sua venerat) ter-deni completi sunt anni. Ego vero petivi a Domino, ut in fine anni tricesimi dissolverer, & cum ipso essem. Et hæc sane cogitatio immenso gaudio animum replet meum. Quamquam id gaudium meum nonnihil perturbat, quod multarum ecclesiarum orationibus in quatuor annos retardor. Mortis diem præsciis, monte conscenso cum Diormetio ministro, monasterium protensis manibus benedixit. Inde reversus in monasterium, (sabbatum erat) in cella sua sedit psalterium scripturus. Cum ad tricesimi-tertiū versiculum pervenisset, in quo legitur, *Inquirentes autem Dominum non deficient omnino bono*, a scribendo cessavit: cetera Barthaneo perscribenda reliquit, qui ei non solum scribendo, sed etiam in regimine monasterii laborando successit. Dein celebrata missa, in lecto pernox resedit. tum ad discipulos, qui circumstantabant: Inter vos, inquit, mutuam & non fictam caritatem cum pace semper habetote. Id si feceritis, Dominus vobis aderit opportunus adjutor: & ego eum interpellabo, ut vobis temporalia & æterna bona proveniant. His dictis paullisper conticuit. Media nocte, pulsante ad matutinas vigilias campana, subito e lecto surgit, ad ecclesiam pergit ocius ceteris, & ad altare flexis genibus ad orandum procumbit. Diormetius mox accurrens, eminus totam ecclesiam cælesti luce circumfusam vidit, quæ eo appropinquante evanuit. Tum ille sanctum paullulum erigens, eique assidens, ejus caput gremio imposuit suo. Ceteri vero fratres mox concurrentes, morientem patrem haud modice plangebant. Hic, monente Diormetio, elevata, ut potuit, dextera fratres signavit, & continuo spiritum exhalavit. Post egressum sanctæ animæ, finitis matutinalibus hymnis, sacrum corpus ab ecclesia ad hospitium cum canora fratrum psalmodia reportatur: ubi ternis diebus, totidemque noctibus honorabiles exsequiæ rite explentur. Tandem sanctum corpus mundis involutum sindonibus cum debita veneratione humatur. Ejus vitam primus in litteras retulit Cummeneus-Albus ejus discipulus, & post eum Adamnanus Scottus in tres libros digessit. Cummeneus-Albus is esse videtur, qui epistolam scripsit ad Segienum Hiiensem abbatem, apud Ufferium in Hibernicis epistolis undecimam. De sancto Columba lege Notkeri martyrologium ad quintum idus Junii, ubi agit de Hiiensi monasterio, quod Margarita^a Scottorum regina sub finem sæculi undecimi magnis sumptibus restituit.

Præter Hiiensē Columba, priusquam in Scotiam^b veniret, nobile in Hibernia monasterium construxerat, a copia roborum Dearmachense appellatum. Ex utroque monasterio plurima deinde monasteria per discipulos ejus, tum in Britannia, tum in Hibernia, propagata sunt: in quibus Hiiensē principatum tenebat, solebatque rectorem semper abbatem presbyterum habere, cujus juri & potestati tota provincia, & ipsi etiam episcopi, inusitato more, subjecti esse debebant, ad exemplum primi illius doctoris, qui non episcopus, sed presbyter & monachus exstitit. Nec defuere post eum successores, magna continentia ac pietate regularique disciplina insignes: tamen si canonico ritu pascha non celebrabant. Ex illa schola prodiit, Segenio presbytero & abbate, Aidanus episcopali insignitus honore, qui ex Hiiensi insula missus

ANN. CHR.

598.

XIX.

Columbæ abbatiss Hiiensis mors.

“

“

“

“

“

“

“

“

“

“

“

“

“

“

“

“

“

“

“

“

“

“

“

“

“

“

“

“

“

“

“

“

“

“

“

“

“

“

“

“

“

“

“

“

“

“

“

“

“

“

“

“

“

“

“

“

“

“

“

“

“

“

“

“

“

“

“

“

ANN. CHR.
598.

a *ibid.* c. 3.
b *V. supra*
lib. S. n. 8.

est ad conversionem Anglorum, ut suo loco dicemus. Ceterum, quod Hiensem insulam Columba Britanniam vocat, id in causa est, quod insula hæc, testante^a Beda, ad jus Britanniae pertinebat, non magno freto ab ea discreta; sed donatione, non Pictorum^b, sed Scottorum, qui illas Britanniae plagas incolebant, monachis Scottis ex Hibernia istuc profectis tradita, propterea quod eorum prædicatione fidem Christi percepissent.

X X.

Item S. Ebrulfi
abbatis Bello-
vacensis.

c *Supra n. 10.*

* *Oroer.*

Ebrulfus, non ille Uticensis, de quo^c superius, sed Bellovacensis abbas, cum jam plenus dierum præsentis vitæ finem sibi imminere sentiret, advocatis fratribus significat se brevi ad aliam vitam migraturum. Omnes pariter ex tam tristi nuntio repentinus dolor invasit, pro tanti pastoris discessu immoderato dolore affectos. Post aliquot dies inter verba orationis animam efflavit viii. kalendas Augusti, an in monasterio sancti Luciani, incertum. Eo quo par erat honore sepulturæ mandatus est haud procul a Bellovacorum urbe in Oratorio*, ubi prius habitaverat, quod ab ipso postea nomen accepit. Dein transactis aliquot annis matrona quædam, nobilis & religiosa, Theolana nomine, sepulcrum ejus magnifice adornavit. Istic Chrodobertus Parisiorum antistes, vir sapiens & illustris, qui ipsi loco magnam impendebat reverentiam, templum Domino ædificavit; ibidemque posteri alia aliorum sanctorum oratoria addiderunt: unde loco Oratorii vocabulum accessit. Eundem locum beata Angadrisma, de qua inferius, postmodum valde illustravit. Hic est Chrodobertus seu Rodobertus, cui Audoënus libros duos de vita beati Eligii dedicavit.

X X I.

Andecavis mo-
nasterium S.
Johannis.

d *Contius*
zo. 2. p. 456.

Per id tempus Licinius Andecavorum episcopus in ejusdem civitatis suburbio basilicam in honorem sancti Johannis-Baptistæ construxit. Hanc consecraturus, Roma reliquias a summo^d pontifice expetiit per Magnobodum presbyterum, futurum ipsius in episcopatu successorem. Dedicata basilica, ibidem collegium monachorum *juxta normam sanctæ professionis* viventium instituit, multis prædiis in eorum usus assignatis. Suburbanam hanc sancti Johannis basilicam modo occupant canonici sæculares. Licinius Bertichramnum Cenomannorum episcopum etiam juvit in construendo monasterio sancti Petri, quod de Cultura-Dei appellatur; idemque Magnobodum mox laudatum præfecit cœnobio Colonetensi, cujus situs modo, uti & fortuna, ignoratur. Quidam tamen subdubitant eo in loco positum fuisse, ubi nunc Chalonnæ præfectura, vetusque castellum ad Ligerim fluvium, quatuor leucis infra urbem Andecavorum, via Namnetensi, ad episcopum Andecavensem pertinet. Licinii vitam scripsit sæculo undecimo Marbodus episcopus Redonensis.

X X I I.

Classensis mo-
nasterii privile-
gium.

e *Greg lib. 7.*
ep. 18. ind. 1.

Interea nova jurgia in Classensi sanctorum Johannis & Pauli, cui Claudius abbas præerat, monasterio excitata, novam concedendi privilegii occasionem, ut sit, Gregorio præbuerunt. Quippe Johannes episcopus Ravennas, & post eum Marinianus, jura quædam in eum locum sibi vindicare volebant: quæ cum Claudius abbas cum suis monachis gravate ferret, rem ad pontificem retulit. Gregorius vero, cui in primis curæ erat monasteriorum quieti prospicere, & de eorum perpetua securitate tractare, id quod experientia in regimine monasterii sui didicerat, idem Mariniano, qui & ipse monachus & monachorum rector fuerat, initio scriptæ ad eum epistolæ^e inculcat; eidemque mandat, ut gravamina, quæ a decessoribus suis Classenses monachi pertulerant, emendaret, eorumque deinceps quietem non interturbaret. Quapropter interdicit, ne ullus episcoporum aut sæcularium ulterius audeat de redditibus, locis, vel chartis ejusdem monasterii quoquo pacto quidquam minuire; neu quidquam in illud vi aut dolo attentare: sed, si qua forte controversia inter Ravennatem ecclesiam & prædictum monasterium in posterum evenisset, quæ pacifice componi non potuerit, a delectis Deum timentibus arbitris absque mora; interpositis sacro-sanctis evangeliiis, finiretur. Defuncto vero abbate, non extraneus, sed ex eadem congregatione, aut, si idonea illic persona desit, ex aliis monasteriis, quem sibi concors fratrum societas elegerit, sine ullo dolo, pretiove ordinetur: cujus loco nullus alius præponi possit, nisi forte ob crimina deponi mereatur. Ad hæc, ut ne invito ejusdem monasterii abbate quisquam ex ipsius monachis ad regenda alia monasteria, aut ad sacros ordines, clericatumve assumi possit: sed, si monachi illic plures fuerint, quam qui ad celebrandas Deo laudes, vel ad procurandas monasterii utilitates suffecerint, abbas ex his qui superfuerint, ex devotione offerat, quos coram Deo dignos reputaverit. Quod si hos ultro dare noluerit; tunc Ravennas episcopus eos ad alia monasteria ordinanda & gubernanda

tollere, etiam invito abbate, possit; non autem ad ecclesiasticum officium, nisi quem abbas ejusdem loci rogatus propria voluntate obtulerit. Quisquis vero ex illis ad ecclesiasticum officium sic assumtus fuisset, nullam istic potestatem, nequidem habitandi, ulterius haberet. Deinde ut descriptio seu recensio rerum & chartarum ejusdem monasterii, si quando res exigit, ne fiat per alios, quam per abbatem loci cum aliis abbatibus ad hoc ab eo delectis. Quoties porro abbas pro monasterii sui utilitate ad Romanum pontificem venire, aut quemlibet transmittere voluerit, ei omnino liceat. Denique ne hospitandi occasione prædictum monasterium, uti acciderat, prægravaretur; sic caritatis officium impleat episcopus, qui visitandi, exhortandique causa istuc accesserit, ut abbas ejus adventum non modo non refugiat, sed contra flagranter cupiat, certus ex ejus præsentia nullum monasterio incommodum aut gravamen inferendum.

Alia quoque in Romano sancti Andreæ ad clivum-Scauri monasterio, cujus auctor Gregorius, controversia nata est inter Candidum proabbatem^a & Maurentium militiae magistrum. Litis occasio & causa hæc erat. Johannes, frater consanguineus, ut Gregorius^b loquitur, prædicti viri, in illo monasterio conversus seu ex adulto monachus, ibidemque defunctus fuerat. Ex legis concessu ejus successio & hereditas ad monasterium pertinebat. si quidem id permittebant Justiniani leges. Cum dubium ortum esset, ne quid Maurentius ex ea hereditate occultaret, dato corporaliter sacramento asseruit, nihil se in fraude verfatum, aut quidquam occultasse, sed omnia bona fide prodidisse. Sic res ex partium composito decisa, Gregorii etiam præcepto seu diplomate sancita est. Maurentium alibi^c laudat Gregorius, quod humana conventicula caveret: nimirum quia sæpe animus, qui renovari in Deo per compunctionis gratiam desiderat, per prava colloquia atque verba iterum veterascit.

At nihil magis pontificis zelum inflammavit, quam Vitaliani Sipontini episcopi incuria adversus quamdam sanctimoniam, Tulliani militiae magistri filiam, quæ, projectis vestibus religiosis, in sæculum redierat. qua in re cum segnius ageret Vitalianus, dure, si umquam alias, eum increpuit^d Gregorius. Hunc enim nimie desidia & torporis arguit, quod res illicita impune commissa esset. nam si sollicitus, pro eo ac debuit, exstitisset, prius ad se ultio mulieris pravissimæ, quam culpa pervenire debuisset. Quia vero adeo hebes & negligens esset, ut nisi canonicam fuisset coercionem expertus, in aliis distractionem & disciplinam nesciat custodire: quo pacto sollicitus esse debeat, se congruo tempore ostensurum. Evigilaret proinde, & excitatus saltem exsequeretur, quod pressus ignavia nunc usque distulerat; id est, ut una cum Sergio defensore, cui hac de re etiam graviter^e scribit, prædictam mulierem statim, non solum ad male contemptum habitum sine aliqua excusatione revocet, sed etiam in monasterium retrudat, ubi omnino districte custodiri possit; & ita omnem circa illam sollicitudinem exhibeat, ut quæ sit nefarium quod commisit, ex episcopali demum distractione intelligat. Hæc indictione prima contigerunt. Ejusdem argumenti est alia^f ejusdem pontificis ad Virgilium Arelatensem & Syagrium Augustodunensem episcopos epistola de quadam Syagria, quæ, cum mutatis vestibus vitam religiosam seu devotam professâ fuisset, postea viro copulata liberos genuerat, episcopis non reclamantibus. Hinc patres concilii Barcinonensis canonem quartum contra ejusmodi foedifragas, sive sanctimoniales, seu devotas, condiderunt.

Eodem anno Augustinus Laurentium presbyterum, qui & idem monachus erat, & Petrum itidem monachum Romam mittit, tum ad dubia quædam de initiis nascentis ecclesiæ Anglicanæ proponenda, tum ad significantos missionis suæ felices successus. Hi vero iter quantocius maturantes, beato pontifici gentem Anglorum cum rege eorum Ethelberto fidem accepisse, & Augustinum ordinatum esse episcopum nuntiarunt. Quanto hinc gaudio affectus fuerit optimus pater, res ipsa satis superque loquitur, & Gregorius ipse in suis epistolis, maxime ad Eulogium episcopum Alexandrinum, diserte explicat. Hinc gratias agere omnibus, qui opem ac gratiam Augustino, ejusque sociis contulerant; in primis Brunichildi^g reginæ & Syagrii^h episcopo Augustodunensi, ut litteræ ad eos scriptæ testantur. Quid ex hac legatione consecutum sit, initio sæculi sequentis aperiemus.

AN. CHR.
598.

X XIII.
Lis de hereditate monachi.
a V. infra
n. 33.
b ibid. ep. 13.

c id. l. 12.
ep. 25.

X XIV.
Monacha ad habitum & monasterium revocata.
d id lib. 7.
ep. 9. ind. 1.

e ib. ep. 10.

f ib. ep. 114.
ind. 2.

X XV.
Augustinus ad Gregorium nuntios mittit.

g ibid. ep. 5.
ind. 1.
h ib. ep. 113.
ind. 2.

ANN. CHR.

599.

XXVI.

Pax cum Langobardis facta per Probum abbatein.

Postero anno pax, tam diu optata, inter Romanos & Langobardos, inter Mauricium imperatorem & regem Agilulfum, tandem utcumque sancita est, sed non multum duratura. Hanc pro virili dudum conciliare studuerat Gregorius: sed repugnante Romano exarcho, non nisi eo mortuo componi potuit, tamen Roma ipsa per id tempus semel & iterum obsessa, primum quidem ab Ariulfo duce Spoleti, tum ab ipso Agilulfo Langobardorum rege in summas angustias redacta fuisset. In his ultimis angustis pontifex piissimus, de salute civitatis sollicitus, ab expositione Ezechielis destitit, & sacro missarum in canone verba illa, *diesque nostros in tua pace disponas*, adjecit. In tanta tamen trepidatione urbs singulari Gregorii & Castorii magistri militum, nec minore Romanorum industria, acriter defensa est adversus varios Agilulfi insultus: qui pactis demum induciis obsidionem solvit: sed captivos Romanos secum abducens, quasi canes funibus collo implicitis traxit, atque inde in Franciam vendendi causa transmisit. Hanc tamen urbis & Italiae liberationem Gregorius non suis curis aut officiis, sed piarum, quæ plurimæ in urbe vivebant, sanctimonialium precibus tribuebat. Harum vero, inquit^a, talis vita est, atque in tantum lacrymis & abstinencia districta, ut credamus, quia, si ipsæ non essent, nullus nostrum jam per tot annos in loco hoc subsistere inter Langobardorum gladios potuisset. Longe alia fane a sæculi nostri hominum persuasionem, qui monachos & monachas, quasi inutilia rei publicæ pondera, existimant.

^a Idem lib. 2. ep. 42. V. supr. n. 17.

^b id. lib. 4. ep. 35.

^c id. lib. 7. ep. 2. ind. 2. d. ib. ep. 103.

^e ib. ep. 125. f. V. infra n. 31.

^g Dial. lib. 4. c. 12. & 19.

XXVII. Secundinus ejusdem cooperator.

^h id. lib. 5. ep. 29.

Quanta per has tempestates incommoda pertulerit Gregorius, paucis explicat in epistola^b ad Sebastianum episcopum Rizinensem. Uno, inquit, tempore curam episcoporum atque clericorum, monasteriorum quoque & populi gerere, contra hostium insidias vigilare, contra ducum fallacias atque malitias suspectum semper existere, cujus laboris, cujus doloris sit, vestra fraternitas tanto verius pensat, quanto me, qui hæc patior, verius amat. Sed Romano tandem mortuo, Callinicus exarchus pontifici obsequentior pacem confecit, Probo abbate in primis agente, quem ad Agilulfum ante multum^c jam tempus transmiserat, simul cooperante præceteris Theodoro curatore Ravennæ, cujus hac in parte studium magnopere^d laudat ex relatu Probi abbatis. Hunc Probum Baronius eundem esse putat, quem Gregorius ad regendum sanctorum Andreae & Luciae monasterium ex laico repente abbatem ordinari jusserat, quod quidem omnes de sancti Andreae ad clivum-Scauri monasterio interpretantur. Neutrum tamen mihi satis exploratum habetur. Eodem quippe tempore, quo Probus iste cum Agilulfo de pace agebat, Cyriacus abbas, hujusce monasterii pater a Gregorio^e dictus, in Gallias directus fuerat; & Candidus, qui ejus vices in monasterio^f interim gerebat, cum Maurentio magistro militiæ pactus est, ut diximus, de hereditate Johannis monachi. Non ergo veri simile est, Probum tunc temporis Andreani ad clivum-Scauri monasterii fuisse abbatem. Neque etiam mihi persuasum est, eundem aliquando isti monasterio præfuisse. Illud enim, ad quod regendum de improvise Probus assumptus est, sanctorum Andreae & Luciae monasterium appellatur. hoc vero præcise sancti Andreae monasterium appellat *meum*: contra in epistola ad Probum abbatem, aut simpliciter monasterium, vel Probi monasterium vocat. Neque vero probabile est, Probo jam propectæ ætatis, & qui ad regendum sanctorum Andreae & Luciae monasterium tantopere necessarius Gregorio visus est, statim alienam ac difficilem pacis componendæ provinciam impositam fuisse: ut proinde alius pacis sequester fuisse mihi videatur. An autem sit Probus ille, Renati in urbe Roma cœnobii abbas, quem Gregorius in libro quarto^g dialogorum laudat, aliis divinandum permitto.

Eidem etiam cooperator in procuranda pace existit Secundinus servus Dei, reclusus Ravennæ: cujus proinde reclusionis tanta districtio non erat, ut aliquando, non tantum de rebus magni momenti tractare, sed etiam e cella egredi ipsi non liceret. Quale etiam exemplum habemus Sigoberti reclusi apud sanctum Dionysium in agro Parisiaco, qui una cum Grimone abbate Corbeiensi ad Gregorium papam, eo nomine quartum, a Carolo Francorum principe missus est. Certe Secundinum in variis a Gregorio negotiis adhibitum legimus, maxime in tractanda pace cum Agilulfo, quem sine dubio hujus rei causa convenire debuit. Exstat hoc de argumento Gregorii^h epistola, *Secundino servo Dei non a paribus* inscripta, in

qua eum pontifex monet sollicitum esse, & quibusvis modis tentare, *ut pax ista debeat ordinari*: simul etiam eidem mandat, ut Marinianum Ravennæ episcopum inducat ad elemosinas pro sua dignitate pauperibus & peregrinis erogandas, in quibus eum parciores esse ex relatu quorundam didicerat.

Est & alia ejusdem ad eundem epistola ^a hac secunda indictione scripta, de tribus capitulis concilii Chalcedonensis, de sacerdotali officio post lapsum, de parvulorum animabus sine baptismo decedentium, & de imaginibus transmissis: cujus epistolæ ea pars, quæ restitutionem sacerdotum post lapsum, peracta penitentia, continet, adeo contraria est constanti aliis in epistolis ^b Gregorii doctrinæ, ut viris eruditis merito assuta videatur: tametsi in veterimis codicibus nonnullis reperitur, puta in Corbeiensis, qui sancto Adelhardo abbati a Paulo diacono & monacho Casinate sub finem sæculi octavi transmissus est; eamque habeant non modo canonum collectores plerique, sed etiam Hinemarus ^c Remorum antistes & sanctus Anselmus ^d Cantuariensis.

Dubia item est alia pars de imaginibus Salvatoris eidem transmissis, & de cultu earundem imaginum, etsi nihil continet, quod a genuina sancti pontificis doctrina abhorreat. nempe eo spectat, ut, dum picturam Salvatoris videmus, ad illum animo inardescamus, cujus animum videre desideramus. Et nos quidem, inquit, non quasi ante divinitatem ante illam prosternimur: sed illum adoramus, quem per imaginem aut natum, aut passum, sed & in throno sedentem recordamur: & dum nobis ipsa pictura, quasi scriptura, ad memoriam Filium Dei reducit, animum nostrum aut de resurrectione lætificat, aut de passione demulcet. Pictura itaque & imago monitoris loco nobis est, ad cujus præsentiam dum procumbit corpus, internum cultum ad prototypum dirigit animus.

Eandem doctrinam tradit Gregorius in duabus ad Serenum episcopum Massiliensem epistolis, quarum prior hac secunda indictione scripta est, posterior ^e indictione quarta. In utraque Serenum graviter reprehendit, quod imagines, ne a rudi vulgo adorarentur, confregisset. Eas enim idcirco in ecclesiis adhiberi, non quidem ut adorentur, sed ut hi qui litteras nesciunt, saltem in parietibus videndo legant, quæ in codicibus legere non valent. Servandas proinde esse, sed ab earum adoratione populum prohibendum. Hac reprehensione commotus Sereni animus, Cyriaco abbati litterarum delatori eas imputare se finxit, ut majori cum licentia stomachum suum effunderet. At Gregorius in posteriori epistola priorem agnoscit ut suam, eandemque amplius inculcat, aggerendo querelas in factum Sereni, quod maxime improbat. Et quidem, quia eas adorari vetuisset, se omnino laudare: quod vero eas confregisset, indignanter ferre. A quo sacerdote id factum esse? an vero ceteris omnibus fratribus seu cœpiscopis suis despectis, solum se sanctum & sapientem sibi videri, qui id commiserit, quod nullus umquam ausus sit? Enimvero aliud esse picturam adorare, aliud per picturæ historiam, quid sit adorandum, ad discere. nam quod legentibus picturam, hoc idiotis præstare picturæ adspectum. Frangi ergo non debuisse, quod in ecclesiis non ad adorandum, sed ad instruendas solum imperiti vulgi mentes fuit institutum. Sane in venerabilibus sanctorum locis historias depingi solitas, idque non sine ratione admisisse vetustatem. Proinde hortari, ut factum quantocius emendet, eosque quos a sua communione immodicus zelus avulsit, paterna dulcedine ad se revocare ne differat. Ubi nemo non videt, non aliam in his duabus epistolis, quam quæ in illa ad Secundinum epistola, doctrinam contineri. Quod sane dixerim non ad præstandam hujus epistolæ in omnibus auctoritatem, sed ad illustrandam in antecessum controversiam de cultu imaginum, quæ sæculo nono & sequenti magnos tumultus excivit. Secundinum hunc Baronius confundit cum Secundo servo Christi seu monacho, quem Gregorius ^g abbatem vocat, qui de Langobardorum gestis ^h scripsisse, Adaloaldum Agilulfi regis filium e sacro fonte suscepisse, ac tandem Tridenti obiisse. a Paulo Warnefridi memoratur. Ubi notare convenit, e sacro fonte aliquem suscipere, non raro perinde esse ac baptizare, ut ex sancti Remigii testamento, sexcentisque aliis locis probari potest; non autem semper susceptoris seu patris officio fungi, ut quibusdam viris eruditis visum est.

Hoc eodem anno sanctissimus pontifex Arelatenis monasterii privilegium, quod Vigilius papa Childeberti regis rogatu eidem indulserat, auctoritate apostolica de-

ANN. CHR.
599.

Gregorii ad
eum epistola
interpolata.

a id. lib. 7.

ep. 54. ind. 2.

b V. Supra
lib. 8. n. 60.

c Hinemarus
capitul. 2.

art. ult.

d Anselm. lib.

1. ep. 56.

Gregorii

doctrina de

cultu imagi-

num.

e Greg. lib. 7.

ep. 110. ind. 2.

f id. lib. 9.

ep. 9.

Secundus abbas
Tridentis.

g id. lib. 1.

ep. 7.

h Paul. de

gest. Langob.

lib. 3. c. 30. et

lib. 4. c. 42.

XXVIII.

Arelatenis

monasterii pri-

villegium con-

firmatum.

ANN. CHR.
599.

nuo confirmavit, litteris scriptis ad Virgilium ejusdem civitatis episcopum, cui privilegii a Vigilio concessi exemplum litteris suis subjunxit. Excidit hoc privilegium, at ex hac Gregoriana epistola intelligimus illud constituisse, *tam in dispositione rerum, quam in ordinatione abbatis.* cujus rei effectum & regia voluntas, & res valde desiderata poscebat: quia difficultatem pati non potuit hujusmodi res petita.

XXIX.
Monasterium
S. Petri in
Campania de-
dicatum.

a *id. lib. 7.*
ep. 15. ind. 2.
Presbyteri
monasterio-
rum.

Tunc etiam Theodosius abbas monasterii sancti Martini, a Liberio quondam Patricio in Campaniæ Neapolitanæ partibus constructi, ab eodem pontifice facultatem petiit, ut dedicaretur monasterium in honorem beati Petri apostolorum principis & sancti Michaëlis archangeli, quod Andreas ipsius decessor in domo cujusdam Martini construxerat. Annuat pontifex, scriptis litteris ^a ad Fortunatum episcopum Neapolitanum, ut ad prædictum locum absque ullo gravamine rogatus accederet, sollempnia dedicationis facturus. Quoties vero necesse fuerit, ut a presbyteris ecclesiæ suæ ibidem celebrentur sacrificia veneranda missarum, id ita fiat, ut nihil molestiarum loco sancto inferant, nec ipse etiam episcopus quidquam illic sibi vindicet, *præter diligentiam disciplinæ*: cum monachis in eodem loco deservientibus debeat proficere, quidquid a fidelibus offerri contigerit.

b *ibid. ep. 93.*

c *id. lib. 10.*
ep. 54.
d S. Bened.
reg. c. 62.
e *ibid. c. 3.*

Ex hac epistola aliisque colligimus, adventitios nonnumquam presbyteros, sicubi scilicet proprii & domestici ex monachis deerant, in monasteria venisse rogatos, celebrandi sacrificii causa: non vero monachos in parœciales ecclesias accessisse, ut sacris interessent. Porro in abbatis potestate erat, ut ex suis presbyteros & ministros sacros ordinari curaret, id quod sancti Benedicti regula permittit, concessitque Gregorius, quoties abbates id ab ipso postularent. Testis hac de re in multis epistola, hac secunda indictione ^b scripta Victori episcopo Panormitano, quem hortatur, ut in monasterio Præcoritano ex monachis presbyterum ordinet, eum scilicet, quem sibi ex congregatione sua unanimes duxerint eligendum, Testis & alia ejusdem epistola ^c ad Lucidum episcopum Leontinum. Ordinandos itaque ex monachis a tota congregatione ad id officii eligi mos erat. quod etsi sanctus Benedictus reponat ^d in abbatis arbitrio, non tamen monachorum suffragia excludit. quandoquidem hæc res inter præcipuas censenda est, quarum gratia totius congregationis consilium ^e alibi expetendum præscribit. Addit in eadem ad Fortunatum epistola Gregorius, ejusmodi presbyteros sic ordinatos in suo monasterio permanere debere, non in alia ecclesia munus suum exercere: ut & ille, dum alibi non fuerit occupatus, in officio suo assiduus esse possit; & congregatio, quæ sibi eum postulavit ordinari, præsentem & opportunum semper habeat ad sacrificium, quoties necesse fuerit, celebrandum. quod sane sacrificium non quotidianum passim, ut modo, erat, sed rarius, ubi scilicet festi aut dominici diei, aut quævis alia necessitas exigeret. In quibusdam tamen etiam antiquioribus, puta sancti Euthymii abbatis, *quotidie* ^f *sacra peragebantur mysteria.* Quales vero ad sacerdotium conditiones exegerit Gregorius, superius vidimus.

f *Allas.*
Symm. p. 309.

XXX.
Abbas esto
humilis.
g *Gregor. lib.*
7. ep. 92. ind.
2.

Idem in alia ejusdem indictionis epistola ^g ad Fortunatum Neapolitanum antistitem mox laudatum, maxime humilitatem ac modestiam postulat in eligendo abbate. Hinc, cum in locum abbatis apud Neapolim defuncti alium sufficere necesse esset, Barbatianum monachum eo direxit, ut præpositus interim ibidem fieret: ut, si ejus vita episcopo probata hoc in munere fuisset, post aliquantum temporis eum monasterii patrem seu abbatem ordinare posset. Esse quidem in eo bona, quæ sibi placeant: sed hoc esse in illo vehemens vitium, quod *sibi ipsi valde sapiens esse videatur*: qua ex radice multi rami peccati prodire soleant. Invigilaret ergo super eum Fortunatus, & si hunc & cautum in regimine, & humilem in suo sensu fieri animadverteret, tunc eum ad abbatis honorem proveheret: si vero minus in humilitate proficeret (uti factum eventus probavit) ejus ordinationem differret. Ejusmodi ordinationem sollempni more jam tum ab episcopo fieri solitam satis innuunt Gregorii epistolæ, his aliisque verbis. Consentit Pænitentiale Theodori episcopi Cantuariensis, testantis, in ordinatione abbatis missam ab episcopo celebrandam; atque ordinandum pedules ab eodem cum baculo pastorali, uti Ordo Romanus præscribit, accipere debere. Porro abbatissas similiter *sollemni more ab episcopo* etiam tum ordinatas fuisse, patet ex Gregoriana itidem epistola ^h ad Januarium episcopum Caralitanum, hac secunda indictione scripta, de qua modo agendum est.

Abbatum &
abbatissarum
ordinatio sol-
lemnis.

h *ibid. ep. 7.*

XXXI.
Abbatissæ tes-

Gravinia abbatissa monasterii sanctorum Gravini atque Luxorii apud Caralim in

Sardinia Gregorio insinuavit, Siricam, monasterii sui olim abbatissam, postquam regendi suscepisset officium, condito testamento legata quibusdam reliquisse. Et quidem id erat in detrimentum monasterii sui, siquidem, teste Gregorio, ingredientibus monasterium conversionis gratia, ulterius nulla est testandi licentia; sed res eorum ejusdem monasterii juris fieri, prout aperta legis^a definitione decretum est. Interroganti vero super hoc pontifici, cur episcopus res monasterio competentes ab aliis detineri pertulerit; Epiphanius ejus archipresbyter, qui præsens aderat, respondit, memoratam abbatissam, nempe Siricam, usque ad diem obitus sui monachica veste indui se noluisse, sed in vestibus, quibus illius loci utuntur presbyteræ, permansisse, quo nomine significat feminas ætatis provectæ, quæ devotarum habitum gerebant. Ad hæc reponerat ipsa Gravinia, quæ Siricæ factò suffragari videbatur, hoc pæne ex consuetudine in monasterio suo, saltem abbatissis, licuisse: adeo ut abbatissa, quæ Siricam præcesserat, ejusmodi vestibus usa fuerit. Hæc res tanti visa est Gregorio, ut cum consiliariis suis & cum aliis Romanæ urbis doctis viris, quid agendum foret, deliberaverit. Omnium sententia fuit, postquam abbatissa *sollemni more ab episcopo ordinata est*, & in monasterii regimine per annos plurimos usque ad vitæ suæ transitum præfuit, vestis qualitatem ad culpam forte episcopi respicere, qui eam sic esse permiserit; non tamen potuisse monasterio præjudicium irrogare, sed res ipsius eodem loco, ex eo quo illuc ingressa, & abbatissa constituta est, manifesto jure competere. Restituendam proinde monasterio possessionem illam, quam Sirica xenodochio legaverat, si possessio illa ex nullo præcedenti contractu profecta erat. Processu temporis quiddam amplius sibi licere existimarunt abbates nonnulli, etiam pietate insignes, qui legata pia, sed pecuniaria, quibusdam ecclesiis & monasteriis, ad demerenda eorum suffragia, conferre non dubitarunt. Huc spectat constitutio Ansegisi Fontanellensis, de qua suo loco. Quin etiam testamenta confecerunt quidam abbates & nonnullæ abbatissæ, quibus testamentis non tam novas donationes faciebant, quam initio conversionis suæ factas confirmabant. Hoc in genere est testamentum sanctæ Faræ abbatissæ.

Supereft alia magni momenti epistola, quæ hac secunda indictione scripta^b est Chrysanto episcopo Spoletano, rogatu Valentini presbyteri, haud dubie & abbatis monasterii ejusdem urbis aut diocesis, qui apud Gregorium conquestus est, quod si quando monachus ipsius monasterii, exigente culpa, communionem privatus fuisset, ubi ad episcopi loca se contulisset, mox communionem sine aliqua reservatione perciperet. Respondit pontifex, si res ita se haberet, quoniam ex hoc non solum regularis ordo dissolvitur, sed etiam perdicionis materia ministratur; necesse esse, ut omnibus juris sui presbyteris interdicit episcopus, ne hoc facere de cetero ausint. Sed si forte quis injuste se excommunicatum fuisse causetur, ipse ejus causam accurate discutiat, atque ita, causa cognita, sententiam ferat, ut nec injustitia diu insonitis afflictione prævaleat, nec disciplinæ vigor aut frangi, aut indiscreta præsumptione dissolvi possit.

Huic querelæ aliam addebat Valentinus, nempe diaconum quemdam duo juris sui mancipia sub hac conditione manumississe, ut monachi fierent in suo monasterio, ibidemque permanerent, alias servitutis jugo denuo mancipatum iri. Unum vero e duobus, hac conditione insuper habita, monasterium temerario ausu deseruisse, atque se inter clericos sociasse. Id etiam episcopo discutiendum committit Gregorius: & si ita rem esse compererit, sic sacerdotalem zelum exhibeat, ut nec servo illi monasterium deserendi facultas sit, & sic manumittentis voluntas hoc modo conservetur. Cujus monasterii fuerit Valentinus, nobis obscurum est. Certè abbas non erat monasterii sancti Marci in Spoletanæ urbis pomeriis siti, cujus pater seu rector ante id tempus exstiterat sanctus Eleutherius, quem in Romano sancti Andréæ monasterio defunctum fuisse Gregorius^c testatur. Huic successit Stephanus, qui hoc cœnobium regebat eodem anno, quo Valentinus Gregorii epistolam ad Chrysanthum Spoletanum episcopum obtinuit, hoc est indictione secunda, qua Stephanus abbas prædicti monasterii sancti Marci massam^d Veneris, in Campania sitam, sibi suoque monasterio restitui curavit.

ANN. CHR.

599.

tamentum an
validum.

V. infra lib.

10 n. 6.

a Novell.

123. c. 38. &

Gratian. caus.

19. q. 3. c. 9.

cc

cc

cc

cc

cc

cc

cc

cc

cc

cc

cc

cc

cc

cc

cc

cc

cc

cc

cc

cc

cc

cc

cc

cc

cc

cc

cc

cc

cc

cc

cc

cc

cc

cc

cc

cc

cc

cc

cc

cc

cc

cc

cc

cc

cc

cc

cc

cc

cc

cc

cc

cc

X X X I I .

Excommuni-
cacio monachi
per abbatem
an solvenda ab
episcopis.b Greg. lib. 7.
c. ep. 36. ind. 2.Servi manu-
missi ad mona-
charum.c id. lib. 3.
dial. c. 33.d id. lib. 7.
ep. 29. ind. 2.

ANN. CHR.
600.
XXXIII.
Gallicanum
concilium post
Barcinonense.

Variis Gregorius epistolis, tum ad reges Francorum, & ad Brunichildem reginam, tum ad Virgilium Arelatensem, aliosque Gallicanos episcopos, tum denique ad Hispanos, maxime ad Claudium ducem, tentaverat, ut concilia episcoporum utrobique convocarentur, præfente Cyriaco abbate harum litterarum bajulo, in quibus vitia tunc grassantia, maxime simonia & neophytorum ordinatio, extirparentur. Et quidem unum habetur Barcinonense concilium kalendis Novembris, æra sexcentesima tricesima-septima, anno quarto-decimo Reccaredi regis, Christi unde-sexcentesimo, celebratum: cujus quatuor cum existent canones, duo adversus simoniacam labem sanciti sunt, tertius vero adversus ordinationes neophytorum seu laicorum, qui, prætermisso tempore ab antiquis canonibus præscripto, subito ad sacros ordines, & ad ipsum etiam episcopatum, promovebantur. Nulla vero synodus Gallicanorum episcoporum hoc tempore occurrit in editis, quæ his summi pontificis votis monitisque respondeat. At prope fidem non est, Gallos, sedi apostolicæ semper addictissimos, Hispanis minus obsequentes hac in re fuisse.

XXXIV.
Judicium de
paschæ cele-
bratione contra
Columbanum,

Et certe ~~in~~ sancti Columbani epistola secunda diserte probat, anno post ejus in Vosagi solitudinem accessum duodecimo, qui anno sexcentesimo respondere mihi videtur, congregatos fuisse in unum Gallicanos episcopos ipsius Columbani causa, *de fidei, & bonorum operum veritate tractaturos*. qua de re hic gratias Deo agit initio prædictæ epistolæ secundæ, quæ *dominis sanctis in Christo patribus vel fratribus episcopis, presbyteris, ceterisque sanctæ ecclesiæ ordinibus* inscribitur, quibus *Columba peccator*, ita se ipse vocat, salutem in Christo præmittit. Principio gratias Deo, ut mox dicebam, ob convocatum concilium actis, optare se magnopere ait, ut id sapius fieret; & licet juxta canones, semel aut bis in anno pro tumultuosis ejus ævi diffusionibus accuratè convocari non possint; quam frequentius saltem ac celerius id fiat, ut & negligentes quique ad timorem, & studiosi ad majorem provocentur profectum. Tum occasionem cogendæ prædictæ synodi aperit, nempe paschalis festi celebritatem, quam Columbanus cum suis a quarta-decima die lunæ æquinoctialis, siquidem hæc dies in dominicam incidisset, Scottorum more celebrabat: cum Romani, atque adeo Galli & ceteri occidentales, festum in dominicam sequentem differrent. Ecce, inquit, Deo gratias, quod vel pro me de paschate discutiendo occasio vobis sanctæ effecta est synodi. Pergit vero asserendo suam traditionem, præfatus *tres tomos* hac de re scripsisse papæ, scilicet Gregorio, & *libellum* sancto eorum fratri Arigio. quod de Arigio Vapincensi tunc temporis illustri episcopo interpretor. Dein poscit ab eorum sanctitate, ut cum pace & caritate ipsius comportent insipientiam, quam necessitas extorsit. Saltem ut sibi liceat cum eorum pace & caritate in his silvis silere & vivere juxta ossa fratrum suorum septem-decim defunctorum, sicut hucusque licuit inter eos annis duodecim vixisse: sin minus, ut solus inde expellatur, ut commotio hæc quiescat. Porro se ad eos ire non ausum fuisse, ne forte contenderet præfens contra Apostoli edictum. De cetero, inquit, Patres orate pro nobis, sicut & nos facimus, viles licet, pro vobis; & nolite nos a vobis alienos reputare. Unius enim sumus corporis commembra, sive Galli, sive Britanni, sive Iberi, sive quæque gentes. In hac epistola Columbanus Anatolii atque orientalium paschale computum longe præfert cyclo Victorii, quem Romani & Galli sectabantur, utpote nuperi scriptoris, qui post tempora D*. Martini & D*. Hieronymi & papæ Damasi post centum & tres annos sub Hilario scripsit. Et quidem Victorius cyclum suum composuit hortatu Hilari, tunc archidiaconi ecclesiæ Romanæ, dein summi pontificis ab anno sæculi quinti sexagesimo-primo ad septimum, quibus annis si centum & tres annos addideris, tantum annum sæculi sexti septuagesimum invenies. quo tempore Columbanus necdum in Galliam, nedum in Vosagum accefferat. Legendum itaque videtur in textu superiori, *post centum & triginta-tres annos*. cui restitutioni conveniet altera prædictæ epistolæ chronologica nota, ubi Columbanus ait, se jam tum in ea solitudine vixisse *duodecim annis*. qui calculus anno sexcentesimo prope respondet, uti & restitutio notæ superioris.

*f. Domni

Cyriacus abbas.

a *Supra num.*

26.
b *Greg. dial.*
lib. 3. c. 47.

Non dubito quin Cyriacus abbas huic synodo interfuerit, quemadmodum constituerat Gregorius in suis ad Gallicanos episcopos litteris, quibus eos ad convocandum concilium hortabatur. Hic est Cyriacus abbas, ut jam ^a dixi, monasterii sancti Andreæ in clivo-Scauri post Petrum ^b, primo quidem in Sardiniam missus ad convertendos Barbaricinos, deinde in Galliam & Hispaniam ad res ecclesiasticas procurandas.

curandas. Ejus loco, dum his negotiis vacaret, suffectum fuisse Candidum satis innuit concordia, inter ipsum Candidum abbatem & Maurentium magistrum militum ante biennium inita, quo tempore Cyriacus abbas in Gallia versabatur. Mortuus videtur anno sequenti. siquidem in epistola posteriori ^a ad Serenum episcopum Massiliensem, Cyriacum *quondam* abbatem, ac proinde jam mortuum, Gregorius laudat.

Ex tribus *tomis* seu epistolis a Columbano, uti ipse asserit, papæ, id est Gregorio, scriptis, unica superest de paschæ celebratione: atque adeo aliæ duæ, sicut & libellus ad Arigium Vapincensem episcopum missus, exciderunt. In hac quæ restat epistola, in editis numero quinta, Columbanus rejecto Victorii cyclo, Scottorum morem propugnat Anatolii in primis auctoritate, atque etiam Hieronymi Anatolium laudantis. Proinde si Victorius præferatur, Gregorio futurum esse negotium cum Hieronymo, cujus auctoritati quisquis fuerit contrarius, apud occidentis ecclesias uti hæreticus respuendus erit. Deinde conqueritur de episcopis, qui per simoniam tum ordinabantur; & de diaconis, qui post lapsum eligebantur ad episcoporum gradum: quales nonnullos se nosse ait, qui cum clientelis, id est uxoribus, quondam suis ante ordinationem ductis, *absconsum adulterium* commiserant. quod apud magistros, inquit, non minoris censetur esse facinoris. Unde Gregorius ipse post mortem Fortunati episcopi Neapolitani, quæ hoc anno accidit, Johannem diaconum ab episcopatu hac ratione exclusit, quod filiam, haud dubie ex uxore, parvulam haberet. nam ^b qua præsumptione, inquit, ad episcopatum audet accedere, qui adhuc longam sui corporis custodiam, filiola teste, convincitur non habere? Ad hæc, inquit Columbanus, quid faciendum sit de monachis illis, qui pro Dei intuitu, & vitæ perfectioris desiderio accensi, contra vota, nimirum stabilitatis, venientes, primæ conversionis loca relinquunt; & invitis abbatibus, fervore intempestivo abrepti, aut laxantur seu dimittuntur, aut ad deserta confugiunt. Postremo se magnopere cupere videre, non Romam, *salva sanctorum reverentia tinerum*, sed ipsum pontificem, si occasio daretur; laudatque Pastoralem ejus librum, & scripta in Ezechielem cum expositione in Cantica canticorum. In fine se suosque eidem commendat, speratque sibi a pontifice responsum iri, ut audivi, ait, a sancto Candido tuo, qui Candidus is est, qui in Gallias a Gregorio ante annos quinque missus fuit, ecclesiæ Romanæ patrimonium post Dynamium curaturus. His aliisve Columbani litteris responsum dedisse Gregorium tradit sanctæ Salabergæ vitæ scriptor perantiquus. quamquam Columbanus ipse in epistola ad Bonifacium papam quartum, prima in editis, scribit, satanam *semel & bis* impedivisse, quo minus portitores scriptorum suorum ad beatæ memoriæ Gregorium papam pervenerint. Verum cum epistolas tres ad eum scripserit Columbanus, forte ad unam respondit Gregorius, tametsi nulla inter Gregorianas epistolas Columbano inscripta modo invenitur.

Hunc annum non videtur excessisse Venantius Fortunatus episcopus Pictavensis. siquidem hoc tempore Baudonivia, sanctæ Crucis in eadem urbe monacha, librum alterum de vita beatæ Radegundis scripsit, eumque dominabus sanctis Didymix abbatisæ, totique ejus congregationi nuncupavit post Fortunatum, quem virum apostolicum & episcopum vocat. Consentit Paulus ^c Warnefridi, apud quem Fortunatus, relicta ob sancti Martini amorem ac reverentiam patria sua, id est Italia, Turonos primum, deinde Pictavos accessisse; novissime in eadem civitate primum presbyter, deinde episcopus ordinatus fuisse memoratur, atque in eodem loco cum debito honore, & quidem in suburbana basilica sancti Hilarii humatus. Ad cujus tumulum cum Paulus ipse orationis gratia advenisset, ejus epitaphium, quod ipse in historia sua refert, rogatus ab Apro ejusdem loci abbate composuit. Paucis annis Pictavensem ecclesiam rexit Fortunatus, nec nisi post mortem Gregorii episcopi Turonensis in eam sedem successit Platoni, qui Placidus a nonnullis appellatur, deceptis mendoso contextu ejusdem ^d Gregorii, apud quem, ubi in editis legitur Placidus, in omnibus scriptis recte habetur Plato. Fortunati epitaphium, a Paulo diacono, ut mox dicebam, compositum, hic referre non gravabor.

ANN. CHR.
609.^a *id. lib. 9.*
*ep. 9.*XXXV.
Columbani
epistolæ ad
Gregorium.^b *idem lib.*
*8. ep. 40.*XXXVI.
Fortunati e-
piscopi Picta-
vensis obitus.^c *Paul. de*
gest. Langob.
lib. 2. c. 13.^d *Greg. Tur.*
de mirac. S.
Mart. lib. 4. c.
32.

Ingenio clarus, sensu celer, ore suavis,
Cujus dulce melos pagina multa canit:
Annal. Bened. Tom. I.

ANN. CHR.
600.

*Fortunatus apex vatum, venerabilis actu,
 Ausonia genitus, hac tumulatur humo.
 Cujus ab ore sacro sanctorum gesta priorum
 Discimus: hæc monstrant carpere lucis iter.
 Felix, quæ tantis decoraris, Gallia, gemmis,
 Lumine de quarum nox tibi tetra fugit.
 Hos modicos promsi plebeio carmine versus,
 Ne tuus in populis, sancte, lateret honor.
 Redde vicem misero, ne fudice spernar ab aquo,
 Eximie meritis, posce, beate, precor.*

Tum his subdit Paulus: *Hæc paucis de tanto viro, ne ejus vitam sui cives funditus ignorarent, delibavimus.* Mirum est talem virum, qui tot sanctorum & piorum viro- rum facta celebraverat, tot epitaphia condiderat, usque ad Pauli tempus, id est an- nis post suum obitum fere ducentis, epitaphio caruisse; & quis fuerit, fere tunc à Pictavensibus ignoratum fuisse, quem Paulus *sanctum & beatum* vocat, ejusdemque civitatis episcopum, quod hodie quoque nonnulli nonnisi dubitanter dicunt. tam- etsi Baudonivia, ejus æqualis, id diserte adstruit. Hanc commemorationem de- bebamus viro eruditione ac pietate clarissimo, cujus operâ complures sanctorum nostrorum vitas e vetustatis & oblivionis tenebris erutas habemus, nempe sanctorum Albinus Andecavensis, Paterni Abrincatensis, Germani Parisiensis episcoporum; atque sanctæ Radegundis reginæ: ne quid dicam de sanctis Marcello Parisiensi, Re- migio Remensi & Medardo Noviomensi episcopis. Sed præclarum est in primis ejus poema de sancto Martino Turonensi episcopo, quod quatuor libris composuit ob receptam ejus meritis oculorum sanitatem, ut in fine libri quarti diserte explicat, ubi suam ipsius patriam & consanguineos commemorat.

XXXVII.
Item S. Mar-
tini abbatis
Vertavensis.

Eodem tempore ad caelestem gloriam transivit beatus Martinus abbas Vertaven- sis in pago Venetensi Britanniae Armoricanæ, quod accidit IX. kalendas Novem- bris apud Durivum, ubi cœnobium duplex condiderat. Cum talis nuntius ad Ver- tavenses delatus fuisset, mox illi Durivum concurrunt, ut sibi, qua fieri liceret, sacrum ejus corpus vindicarent. Contra repugnare Durivenses, & res fere in seditionem abiit. Controversiam diremit Durivensium somnus, quo Vertavenses ad oculum vigiles dextre usi sunt ad sacrum pignus inde efferendum. Nec mora iter cum feretro accelerant: cum Durivenses e sopore exciti, sacroque thesauro se pri- vatos videntes, Vertavenses persequi aggressi sunt contentiore fugientes cursu, qui ad oram fluvii Separis, qui tunc Laudosa dicebatur, tantisper substiterant. Hi ad conspectum turbæ armatæ diffidere animis, ad preces converti, supplicare Deo, ut ne se proprio frustrari patrono pateretur. Mox fluvius viam Vertavensibus fe- cisse traditur, eamque insequentibus occlusisse. unde ab eventu rei Separis * vo- cabulum accepisse fertur. quæ reticere in re vulgatissima non putavimus, fide apud auctores relicta. Tanto exempti periculo Vertavenses, Deo gratias cum ingenti gaudio persolvunt, sacrumque corpus deponunt in basilicam sancti Johannis- Baptista, quam Martinus ipse in eminentiori montis parte erexerat: ibidemque superfuit usque ad tempestatem Nortmannorum, qui locum in vastam redege- runt solitudinem, & Vertavenses alio sacrum corpus transferre cœgerunt. Duri- vense monasterium, sic dictum a duobus rivis in unum confluentibus, redactum est in simplicem, ut vocant, prioratum, sancti Georgii de Monte-acuto appellatum, subditumque Enfionensi sancti Jovini de Marnis abbatiæ, uti & Vertavense monas- terium, nunc prioratus conventualis e nostris.

* La Sevre.

XXXVIII.
Novitii rite
probandi.

Eodem anno, quod de Barbaciano monacho, Neapolim ad regendum monaste- rium a se missio, Gregorius præfagierat, id evenit. nempe hominem sibi ipsi sapien- tem, minus aptum videri ad alios regendos, nisi prius in præpositi officio debite pro- baretur. Eum nihilo minus haud satis probatum Fortunatus, ejusdem urbis antistes, abbatem creavit. quod præmature factum fuisse res ostendit. Is abbas Mauricium quemdam, sæcularem hominem, non ante probatum, *temere tonsuravit.* Non multo post contigit, ut idem Mauricius, abductis secum ex eodem cœnobio aliis mona- chis, fuga inde se proripuerit. Re ad se delata Gregorius, qui monasteriorum dis-

ANN. CHR.
600.

vassent multæ ecclesiæ in locis munitis constitutæ, sanctorum reliquias, quæ apud eas ingruentibus bellis securitatis causâ depositæ sunt, bona fide restituisent. Observanda hanc in rem alia Gregorii epistola ad Alcysonum Corcyræ episcopum de corpore sancti Donati apud Cassiopi castrum ob bella deposito, quod ecclesiæ Isauriæ, facta pace, restitui pontifex jubet.

XLI.
Monasteriorum
unio.
a *ib. ep. 39.*

Quo ritu fieret tum unio monasteriorum, discimus ex Gregoriana^a epistola, inscripta Adeodato abbati sancti Sebastiani monasterii, quod Neapoli in domo quondam Romani constructum erat. Huic monasterio monachi Gazarensis cœnobii, in Plagia siti, se suumque monasterium uniri magnopere optabant. adeo ut omnes chartas seu instrumenta monasterii sui jam eo præmisissent. Verum quia ditioni Neapolitanæ ecclesiæ, tunc pastore orbata, subjecti erant; id quidem ad tempus concessit pontifex: sed absolutam hujus negotii executionem futuro episcopo reservavit. Idem Falcidis monasterium apud Puteolos*, quod ita monachis destitutum erat, ut *opus Dei* pæne omnino intermitteretur, eidem sancti Sebastiani cœnobio attribuit, cum eo, ut in utroque illo monasterio instituerentur monachi, qui disciplinam regularem sollicitè curarent, sed maxime *opus Dei* accurate persolverent. Idem factum de Craterensi^b sancti Marcellini. Tanta erat religio Adeodati abbatis. Sic vero eadem monasteria Adeodato abbati subjiciuntur, ut, si qua inde bona seu possessiones distractæ fuissent, is repetendi, suoque monasterio vindicandi haberet facultatem. quippe dignum esse, ut quorum sollicitudinem & curam gereret, eorum rebus ac possessionibus nequaquam defraudaretur. Similem unionem fieri voluit^c idem Gregorius monasterii Marciani, in Campania siti sub Nucerna diœcesi, cum

» Surrentino monasterio Agapiti abbatis, cujus studii esset monachos illic deputare,
» qui, ubi per hostes licuerit, *opus Dei* ibidem celebrarent, & decenter deservirent:
» sic tamen ut jurisdictionem illic, non episcopus Surrentinus, in cujus civitate situm erat Agapiti monasterium, sed loci episcopus, scilicet Nucernus, haberet. Ita ergo tunc fiebat ejusmodi unio, ut in subjectis monasteriis non intermitteretur divinum officium, sed ut disciplina regularis in illis, & *opus Dei* (sic fere perpetuo divinum officium cum sancto Benedicto vocat) restituerentur per abbatem principis monasterii, cui subjiciebantur.

* *Pouzolles.*

b *id. lib. 11.*
ep. 4.

c *id. lib. 9.*
ep. 67.

XLII.
Immunitas a
portoriis con-
cessa.

Hoc loco præterire non possum insigne aliud paternæ Gregorii in monasteria sollicitudinis & caritatis argumentum. Haud scio cujus monasterii abbatissa fuerit Adeodata, multarum virginum mater, quibus necessaria navigio absque portorio devehenda præcipit sanctissimus pontifex, Hilario notario scribens in hunc modum. Navem in qua Vitalis præsentium portitor navigat, ad dilectissimam filiam nostram Adeodatam abbatissam pro sustentatione monasterii sui emissam cognoscas. Quæ illuc veniente, hæc tibi auctoritate præcipimus, ut ita eam in cunctis tuearis, atque ab omni angaria vel onere exuere, excusareque festines, ac si specialiter nostra sit. Nam nostri causa in eodem monasterio tanta congregatio, Deo propitio, degere comprobatur, ut plus illi solatiari atque concurrere, quam nostræ in omnibus festinemus ecclesiæ. Hæc aliaque pastor munificentissimus: cujus exemplum imitati Francorum reges plerique, maxime secundæ stirpis, monasteriis non paucis immunitatem ab ejusmodi portoriis liberaliter concesserunt, ut in consequentibus videbimus.

XLIII.
Miraculum de
sacra eucha-
ristia.

Ad hoc tempus revocare licet factum illud nobilis matronæ Romanæ, quæ, referente Paulo diacono, cum quadam die dominica ex more communionem de manu pontificis acciperet, ad hæc verba, quæ porrigendâ eucharistiâ Gregorius proferebat, *Corpus Domini nostri Jesu-Christi prosit tibi in remissionem peccatorum omnium & vitam æternam*, subrisisse fertur. quod cum pontifex animadvertisset, sacram illi communionem dare distulit, & mysteriis peractis, facti adeo indecori rationem ab ea quæsit. At illa, quæ oblationes suas ipsa facere & offerre consueverat, respondit, se agnovisse particulam illam, quam pontifex corpus Christi diceret, ex ea oblatione fuisse, quam ipsa manibus propriis confecerat; ob idque risisse, quod eandem corpus Christi pontifex appellasset. Tum vir sanctus mulieris incredulitatem miseratus, frequentem populum hortatus est, ut preces ad Deum pro ea effunderet, scilicet ut ad multorum fidem corroborandam aliquo insigni ostento probaret, quod mulier incredula mentis oculis & fidei lumine suspicere debuisset. Oratum est: & pallam corporalem, qua eucharistiæ sacram particulam obvolverat, re-

velat pontifex , & universo populo , ipsaque muliere contuente , carnem Christi conspicuam ostendit , partemque digiti auricularis sanguine cruentam adverteit . Tum mulieri (verba ipsa ex Paulo refero) dixit Gregorius : Disce Veritati vel modo jam credere , contestanti , *Panis , quem ego do , caro mea est , & sanguis meus vere est potus* . Sed præcius Conditor noster infirmitatis nostræ , ea potestate , qua cuncta fecit ex nihilo , & corpus sibi ex carne semper virginis , operante sancto Spiritu , fabricavit ; panem & vinum aqua mistum , manente propria specie , in carnem & sanguinem suum ad catholicam precem ob reparationem nostram Spiritus-sancti operatione convertit . quæ quidem verba , sive Gregorii sint , sive Pauli diaconi , catholicam de eucharistia fidem ante Paschalis Radberti tempus mirifice probant . Post hæc , fufis denuo precibus , vir sanctus sacram particulam in speciem solitam restituit , eamque mulieri jam credenti & pænitenti communicandam præbuit . Ex quo insuper intelligas , fideles non ex solido & integro panè , sed ex particula , ex integro pane decerpta , tunc temporis communionem accepisse . Locum hunc versibus reddidit Frodoardus in vita metrica Gregorii Magni in hunc modum .

ANN. CHR.
660.

————— *Ridentes mystica vultus*

*Perculit , atque oculis mysteria sanguine pandit
Rosea , carnalique refert sacra carnea cordi ,
Triticeamque docet mutari in carne farinam ,
Ac ligno cretum converti in sanguine vinum .
Hæc carnis promens oculis ubi pectora firmat ,
In priscam reparat divina litamina formam .*

Sic vir sanctus factis , non solum dictis , catholicam fidem assererat . Non prætereundum hoc loco id , quod legitur in veteri codice bibliothecæ , olim sancti Andree , nunc Vaticanæ , de *virgula argentea perforata* , qua idem sanctissimus pontifex sanguinem Domini in celebratione missarum hauriebat .

Antequam hoc sæculum claudamus , mirari licet ingentes fructus , quos vir ille vere magnus in ecclesia protulit , magnaque ecclesiæ incrementa sub tanto Doctore , cujus studio & opera christiana religio in Angliam propagata est tanto cum successu , ut nascens illa ecclesia primitivæ formam æmulari videretur . Verum , cum præsentem illius insulæ statum cum Gregoriano illo tempore confero , non possum non vehementer lugere miserabilem illam conversionem , quæ a duobus circiter sæculis in amplissimo illo regno facta est . Quis enim vere christianus non doleat , florentissimam quondam illam ecclesiam , catholicæ fidei & sedi apostolicæ tantopere olim addictam , nunc omnibus sectis , quantumvis a catholica religione alienis , soli catholicæ fidei præcluso aditu , admissis , in apertum schisma prorupisse , & in illo persistere , omni cura & diligentia reformandæ unitatis abjecta ? An non id unum schismatici & acatholici animi manifestum indicium est ? Ah si modo in illas terras redivivi venirent Gregorius & Augustinus ! quibus oculis intuerentur laborum suorum fructus dissipatos , dispersos lapides sanctuarii , & domos orationis factas domos desolationis ! Neque verò lugemus amissas illic ecclesiæ amplissimas opes ; neque nos Benedictini jam dolemus monasteria nostra direpta & everfa : sed ingemiscimus , quod fratres nostros a gremio catholicæ ecclesiæ avulsos , & in schismate obfirmatos videamus . Utinam cessione omnium rerum , olim nostrarum , eorum ad nos reditum comparare nobis liceret ! Quidni Ecclesia , quidni Ordo noster ultro cederet bonis , olim suis , ad lucrandos fratres nostros , cum Christus Dominus propter nos egenus factus sit , ut nos ejus inopia ditaremur ? *Quid enim dubitemus* , ut cum magno Augustino ^a loquar , *Redemptori nostro sacrificium istud offerre ? An vero ille de calis in membra humana descendit , ut membra ejus essemus : & nos , ne ipsa ejus membra crudeli divisione lanientur , bonis olim nostris cedere formidabimus ? Si servi utiles sumus , cur Domini aternis lucris pro nostris temporibus sublimitatibus invidemus ? Qua fronte in futuro seculo promissum a Christo sperabimus honorem , si christianam in hoc seculo noster honos impedit unitatem ?* Sic loquebatur , sic sentiebat maximus episcopus & Doctor ^b Augustinus : nec dubito quin ita locuturi sint , sentiantque modo boni quique catholici , maxime pontifices

X L I V .
Angliæ priscus
status cum præ-
senti compa-
ratus .

^a Augustin.
ep. 128. n. 3.

^b V. ejusdem
ep. 185. n. 44.
& seq.

ANN. CHR.
600.

ac præsules, si hæc cessio reconciliandis fratribus nostris posset conducere. Sed hæc de meo forte illi dicta causabuntur, atque hanc in rem fidejussore meliori opus esse. Fateor me ad id omnino imparem esse. Verum, si id experiri volent, quod utinam velint, meliores haud dubie sponsores aderunt, qui rem ipsam præstent. Et certe jam Benedictina Anglorum congregatio ex animo id e publico suggestu, præsentis piæ memoriæ Jacobo II. rege, in ipsa Anglia profiteri per unum e suis curavit. Quod si hæc, quæ dico, nihil efficient, studium saltem in Anglos meum, atque mea pro eorum reconciliatione vota testabuntur.

ANN. CHR.
601.

A N N A L E S
O R D I N I S
S. B E N E D I C T I
SÆCULUM CHRISTI VII. ORDINIS II.

L I B E R D E C I M U S .

Ab anno Christi 601. ad annum 612.

ANNUS Christi sexcentimus primus, a quo æræ christianæ sæculum septimum incipit, sæculum secundum Benedictinum aperiet. Etsi enim sanctus Benedictus anno Christi octogesimo supra quadringentesimum natus creditur; non tamen ab ejus cunabulis desumendum est Ordinis nostri exordium, sed ab ineunte sæculo sexto, quo tempore virilem ætatem ingressus est, efformando sacro instituto tum primum habilem & convenientem. Hinc sæculorum ordinis nostri facilior erit comparatio cum sæculis christianis, quorum sextum concurreret cum primo Benedictino, septimum cum secundo, & sic consequenter de aliis. quod semel expositum deinceps repetere haud necessarium fuerit. In hoc vero sæculo nescio quid prius aut amplius mirer, felicitatem illius ætatis tot sanctissimos ferentis viros; an pietatem regum ac principum, tot ubique basilicas, tot & tanta, apud Gallos præsertim & Anglos, monasteria construendum, ornantium, & ditantium auro, argento ac gemmis; tam multa denique servis Dei prædia conferentium: ut eorum opibus posteri, moribus plane dissimiles, inviderent, atque indignarentur. Hæc ex rerum consequentium serie illustrabuntur, majori copia & luce, quam quæ in primo libro retulimus, res scilicet, cum vetustate nimia obscuræ, veluti quæ longo ex intervallo vix cerni possunt; tum sepultæ oblivione ob inopiam & raritatem scriptorum, quorum etiam pleraque temporum injuria perierunt. Clariora deinceps certioraque ab secunda origine, velut ab stirpibus lætius feraciusque propagati Ordinis, gesta per totam fere Europam, Deo favente, exponentur.

I.
Sæculi secundæ
initium.

Anno itaque hujus sæculi primo Laurentius presbyter & Petrus monachus, quos Augustinus Dorovernensis antistes Romam ad Gregorium ante triennium direxerat, in Britanniam majorem ad Augustinum regressi sunt, muniti Gregorii litteris ad reges Francorum & Brunichildem reginam, ad multos Galliarum episcopos, & ad ipsum Augustinum, necnon ad regem, reginamque Anglorum; comitati etiam subsidiariis præconibus evangelicis, quales Augustinus ab optimo pontifice petierat, operariorum paucitatem causatus ad tantam messem. In his, teste a Beda, primi & præcipui fuere Mellitus, Justus, Rufinianus. Omnes Gregorius monachos vocat, quibus Mellitum abbatem atque itineris ducem præfecit.

Laurentii &
Petri reditus
in Angliam.

a Beda lib. i.
c. 29.

ANN. CHR.

601.

I 1.

Gregorii mu-
nera & epis-
tolæ.a Greg. lib. 9.
ep. 71.b Bedæ lib. 1.
c. 30.c Greg. lib. 9.
ep. 49. &
seqq.Profanorum
studia episco-
pis indigna.
d ibid. ep. 48.e Greg. Naz.
ep. 30.

Per hos bonus pater universa, quæ ad cultum nascentis ecclesiæ necessaria videbantur, vasa sacra, altarium ornamenta & ecclesiarum, sacerdotalia & clericalia indumenta, reliquias item sanctorum apostolorum ac martyrum, necnon codices plurimos transmisit, simulque pallium ad Augustinum archiepiscopum, jam ante annos aliquot ordinatum. His Roma digressis, cum nullum de eorum progressionem nuntium pontifex accepisset, animi anxius, quæ paterna ejus caritas & sollicitudo erat, dilectissimo filio Mellito^a abbati omnium instar litteras scripsit, quibus suam de eorum salute, itinerisque prosperitate anxietatem testabatur; jubetque Augustinum commoneant, ut ne fana idolorum apud Anglos destruat, sed ea in veri Dei templa everfis simulacris, convertat, ea lustrando aqua benedicta, erigendis altaribus, sacrisque reliquiis ibidem collocandis: ut dum ea gens fana sua non destrui, sed a cultu dæmonum in veri Dei obsequia commutari viderit, facilius errorem ex animo & corde deponat, & ad loca consueta familiarius concurrat. Et quoniam boves in eorum sacrificiis cædi & immolari mos erat; hunc ritum in melius commutandum, nempe ut in die dedicationis ecclesiæ vel natalitiis sanctorum martyrum, quorum istic reliquæ colerentur, tabernacula sibi ex ramis arborum prope ecclesias construerent, ubi religiosis conviviiis sollempnitatem celebrarent. Duris quippe mentibus omnia simul abscindere nec fieri posse, nec debere. Hæc epistola apud Bedam^b data dicitur *decima-quinta kalendarum Juliarum*, imperii Tiberii Augusti anno decimo-nono, indictione quarta: cum tamen aliæ omnes, quæ præcedere debuerunt, *decima kalendarum Juliarum* scriptæ legantur apud eundem auctorem, quod ita conciliari poterit, si hæc scriptæ dicantur decima die post pronuntiationem kalendarum Juliarum, hoc est vicesima-tertia die Junii: illa vero quinta-decima die a pronuntiatione earundem kalendarum, nempe Junii die vicesima-octava. Eisdem Laurentium presbyterum, Mellitum abbatem, aliosque divini verbi ministros commendavit pontifex variis præsulibus^c Gallicanis, regibus Francorum & reginæ Brunichildi. Exstant novem hac de re epistolæ in registri libro nono, nempe duodequingagesima & octo sequentes. Gregorius in singulis epistolis socios, quos Laurentio presbytero & Petro monacho in Angliam redeuntibus adjunxit, monachos vocat, nec aliorum quemquam suo nomine appellat præter Mellitum abbatem: cui semper Laurentium presbyterum præponit, propterea quod Mellitus abbas sacerdotali honore præditus non erat. Theodeberto, Theoderico, ac Chlotario regibus, necnon Brunichildi reginæ gratias agit ob singulare studium, quo Augustinum in Britanniam proficiscentem prosecuti fuerant, prout a monachis, qui inde Romam redierant, se accepisse dicit. In encyclica epistola, quæ Mennæ Tolonensi, non Tolofano, Sereno Massiliensi, Lupo Cabilonensi, Agilfo seu Agilulfo Mettensi, Simplicio Parisiorum, Melantio Rotomagensi, & Licinio Andecavensi episcopis inscripta est, prætermisso Syagrio Æduensi, qui paullo ante e vivis excesserat, tantam Anglorum multitudinem ab idolorum cultu ad fidem christianam converti ait, ut Augustinus negaret eos, quos secum habebat, ministros huic operi posse sufficere. quare se aliquot ad eum monachos mittere cum Laurentio presbytero & Mellito abbate, quos ut omnibus rebus necessariis juvent rogat, ne in Galliis morari cogantur. Eiusdem argumenti sunt aliæ litteræ ad Desiderium Viennensem, Virgilium Arelatensem, Ætherium Lugdunensem, & Arigium Vapincensem, quos etiam ad evellendam e Galliis simoniam, aliasque labe inde eliminandas hortatur.

In primis Desiderium objurgat^d, quod grammaticam ipse episcopus doceret, cui sane sacras litteras docere longe melius convenisset. Id vero se molestissime ferre ait sanctus pontifex: *quia in uno se ore cum foris laudibus Christi laudes non capiunt; & grave nefandumque esse episcopo, quod nec laïco quidem religioso conveniat.* Præclara est hanc in rem Gregorii Nazianzeni^e epistola ad Gregorium Nyssenum, quem acriter reprehendit, quod, studiis sacrarum litterarum abjectis, ad rhetoricen profitendam se contulisset; hortaturque ne diutius animo ita affectus sit; sed tandem aliquando resipiscat, seque & piis hominibus purget, & Deo sacrisque mysteriis, a quibus procul se submovisset. Desineret alios, hoc est eos, qui ex se se ad malum procliviores sunt, offendere ac vulnerare, atque occasionem iis præbere de ipso tum suspicandi, tum loquendi. Falso sane & inique id faciant. at quid necesse sit, hanc illis occasionem suppeditari? Neque enim sibi ipsi quem-

quam

quam tantum vivere , sed & proximo ; nec sibi ipsi fidem facere satis esse , nisi aliis quoque fides fiat. Hæc tantorum virorum doctrina eo spectat , non ut profanorum auctorum universim studium damnetur ; sed ut intelligant episcopi & rebus sacris mancipati , nequaquam eos decere , ut se se ejusmodi studiis immergant , quæ pueris quidem & adolescentibus ad expoliendos animos conceduntur , at nequaquam ab iis repetenda , qui sacris rebus ac litteris semel se se addixerint. Inest enim profanis ejusmodi libris blandiens quidam sapor , quo passim infectus animus , ad repetenda sacrarum litterarum studia inhabilis & male affectus redditur. Unde Augustinus a magni beneficii loco ducit , quod ante lectionem sacrarum librorum profanis auctoris nuntium remisisset. *Nam si primo* , inquit Deum alloquens , *sanctis tuis litteris informatus essem , & in earum familiaritate obdulcuissem mihi , & postea in illa volumina incidissem ; fortasse aut abripuissent me a solidamento pietatis ; aut , si in affectu , quem salubrem imbiberam , perstitissem , putarem etiam ex illis libris eum posse concipi , si eos solos quisquam didicisset.* Hanc digressionem postulare videbatur iste locus : ad ordinem revertor.

Præmissis Gregorii Magni epistolis subjunctæ sunt aliæ ad Adilbergam Anglorum reginam , & ad Ethelbertum regem ejus conjugem epistolæ : quarum in priori Ethilbergam seu Bertam , quam Adilbergam vocat , plurimum laudat , quod ejus studio rex ad christianam fidem accesserit , quemadmodum Constantinus augustus Helenæ matris adhortatione ; eamque rogat , ut eum in christianæ religionis amore roborare pergat : ut sicut Romanis , omnibusque usque Constantinopolim christianis de ejusmodi conversione lætitia facta est , ita quoque de perfectione operis Angelis fiat gaudium in cælis. In posteriori vero ad Ethelbertum seu Adilbertum epistola eidem de sua , gentisque Anglorum conversione gratulatur , eumque hortatur , ut eam , quam divinitus acceperat , gratiam sollicitè servet , & christianam fidem in populos sibi subditos extendere pergat ; zelum rectitudinis in eorum conversione exerceat , fana evertat , & subditorum reformet mores , exhortando , terrendo , blandiendo , corrigendo , & boni operis exempla monstrando : ut illum in cælo remuneratorem inveniatur , cujus nomen atque cognitionem in terra dilataverit. Quamobrem libenter audiat , devote peragat , & studiose in memoria conservet , quæcumque reverendissimus frater Augustinus , in monasterii regula doctus , sacræ scripturæ scientia repletus , bonis operibus præditus , ipsum admonuerit : certus , ipsum ab omnipotente Deo facile exauditum iri , si eum pro Deo & de Deo loquentem , uti par est , audierit. In fine addit , se parva eidem regi munuscula transmittere , quæ ob sancti Petri benedictionem ipse non parvi facturum sit.

Duplices etiam litteras Gregorius Augustino direxit. In primis gestientis animi gaudium exprimit , gratias Deo referendis , quod gens Anglorum , operante omnipotentis Dei gratia , & Augustino laborante , expulsis errorum tenebris , sanctæ fidei luce perfusa sit : quod mente & devotione integerrima jam conculcet idola , quibus prius vesano timore subiacebat : quod omnipotenti Deo subjecta , præceptis divinis ex animo obtemperet , & feroces animos ad orationem in terram abjiciat : quod denique mira & fortia facta per infirmos Deus operetur. Sed videat Augustinus , ne hæc miracula in suam ipsius perniciem gloriando convertat. Proinde necesse esse , ut de hoc dono cælesti & timendo gaudeat , & gaudendo pertimescat ; & quidquid de faciendis signis acceperit , hæc non sibi , sed illis data reputet , pro quorum salute ipsi collata sunt. Hæc vero ideo a se dici , ut ejus animum in humilitatem flectat , ex qua certam habeat fiduciam , ejus peccata ipsi condonata esse ; & idcirco electum , ut per eum remittantur aliena.

Sed longe prolixior est alia ad eundem epistola , qua pontifex ad varia dubia , de quibus ab eo consultus fuerat , abunde respondet. Primum erat de vitæ genere , quod apud Anglos institui deceret inter clericos , an singulis singulæ distribuendæ essent portiones ex his , quæ a fidelibus oblata essent. Respondet Gregorius satius esse , ut Augustinus , monasterii regulis eruditus , seorsum a clericis suis non vivat , sed communem cum eis instituat vitam juxta formam nascentis ecclesiæ , in qua omnibus omnia communia erant. Secunda quæstio erat , qualem ritum in celebratione missarum servare deberet , Romanum an Gallicanum , in quibus varia consuetudo erat. Respondet Gregorius placere id assumi , quod Deo magis placere possit , & novæ Anglicanæ ecclesiæ amplius convenire. Tertia quæstio est de pœna furti ,

AN. CHR.
601.a Aug. Conf.
lib. 7. c. 20.III.
Aliæ episto-
læ ad Anglorū
regem & regi-
nam.IV.
Item ad Aug-
ustinum.Responsa ad
consulta Au-
gustini.

ANN. CHR.
601.

quam pontifex ait cum caritate & prudentia moderandam. Quarta & quinta est de matrimonio cum consanguineis & affinibus ineundo: quod Gregorius inter sorores fieri vetat: aliis permittit intra tertium vel quartum consanguinitatis gradum. Ad sextam, quæ est de numero episcoporum ad alterius episcopi ordinationem requisito, ait hanc sine tribus vel quatuor episcopis fieri non debere. Septima interrogatione quærit Augustinus, quo pacto cum Galliarum & Britanniarum episcopis sibi agendum sit. Gregorius vero nullam in Galliarum episcopos auctoritatem ei tribuit ob pallium acceptum, ne episcopo Arelatensi, cui pariter pallium cum hac auctoritate concesserat, derogare videretur. Si qua vero in Galliarum episcopis animadversione digna deprehenderit, cum eodem Arelatensi episcopo, cui hac de re scribit, ei hac de re agendum esse: at vero Britanniarum episcopos omnes Augustino subiectos esse debere. Quæ duo restant de menstruatibus mulieribus & de illusionibus nocturnis, prætermitto. Scripsit insuper epistolam Gregorius ad Virgilium^a episcopum Arelatensem, quæ septimæ responsioni consentanea est: nempe ut Augustinum, si forte ad ipsum venerit, amanter, sicuti decet, excipiat; & si qua in Gallicanis episcopis vel aliis reprehensione digna exposuerit, una cum eo residens cuncta diligenter discutiatur, atque reos quidem puniat, innocentes vero absolvat, nec suspectos esse patiatur.

^a Greg. lib. 9.
ep. 63.

V.
Venantii ex
monacho can-
cellarii lapsus.

Hoc eodem anno Venantius Italiæ cancellarius, in gravissimo constitutus morbo, Gregorii caritatem magnopere sollicitavit. Is patricio genere in Sicilia, ut videtur, ortus, monasticam vitam ibidem primum quidem amplexus est: sed postmodum abjecto monastico habitu in sæculum relapsus, etiam cancellarii munus exercuit, haud scio an etiam nuptiis denuo alligatus. nam ante monasticam professionem conjugatum fuisse, & liberos habuisse constat. Italica patricia, ad quam non una Gregorii^b epistola, ejus parens videtur fuisse. Hic Venantii lapsus contigit ante Gregorii pontificatum: qui pontifex factus mox eum litteris convenit, contra quam multi falso sibi persuaserant, atque ad officium & ad monasterium revocare modis omnibus institit. Principio ait^c multos perperam existimasse se, si ad episcopatum promoveretur, nihil litterarum Venantio scribere dignaturum. at eos longe falsos fuisse: quippe qui adeo dignitate sua id indignum non judicat, ut e contrario ipsa dignitatis necessitate ad ei scribendum compellatur: quia si pastor delinquentes increpare noluerit, eos procul dubio occidit tacendo. Necessario itaque sibi loquendum, ut aut Venantii animam fervet, aut suam ipsius a mortis periculo eripiat. Tum Venantio in memoriam revocat, quo in habitu fuerit, & unde & quo delapsus sit. Culpæ gravitatem, dum vacat & juvat, sibi ob oculos ponat, & distractionem futuri judicii serio expendat, ne tunc illam amaram sentiat, cum eam jam nullis fletibus aut lacrymis evadere licebit. Anania factum cum suo comparet, & ex ejus supplicio suum metiatur, ni resipiscat. nam si ille mortis pœna multatus fuit, quia nummos pauculos Deo subduxit: quid mereatur iste, qui non nummos, sed semetipsum Deo omnipotenti, cui se sub monachali habitu devoverat, subtraxit? Ceterum se ægre talia Venantio commemorare, utpote ingrata ei haud dubie futura: sed culpam ejus dissimulare non potuisse. Se ipsi consulentem audiat, non falsos amicos, qui non quæ amico, sed quæ sibi profunt & placent, loqui solent. Cum amicis quidem omnia tractanda esse, quæ verba sunt sæcularis auctoris, sed prius de ipsis.

^b id. lib. 7.
ep. 128. ind.
2. V. lib. 2. ep.
58. ind. 11.
^c id. lib. 1.
ep. 33.

Permirus videtur nonnullis, Gregorium non alias Venantio intentasse minas, quam futuri judicii, nec eum censuris ac pœnis ecclesiasticis ad officium reduxisse. Et quidem hunc locum cum alio beati Augustini sancto Bernardo quondam objecerunt monachi Carnutenenses; nec responsum^d aliud acceperunt, nisi quod ita sancti antistites, sive suo sensu, sive Dei spiritu, sapuerunt. Verum satius Gregorio visum est virum præpotentem, & summo loco natum, monitis, hortationibus & honestis officiis, quam vi aut minis revocare ad sanam mentem; immo in suo lapsu perseverantem, cum epistolas sæpe variis de rebus ad eum scripserit, non ulterius eum repetitis increpationibus fatigavit, sed suæ permisit conscientiæ. adeo ut gravissimo morbo, non tamen extremo decumbenti cum scriberet, id quod hac quarta indictione^e contigit, fat habuerit eum generatim salutis suæ commonefacere, eoque morbo uti ad expianda ante actæ vitæ peccata: sed tamen Johanni^f Syracusano antistiti mandat, ipsum conveniat, eumque exhortando, rogando, Dei terribile iudicium proponendo compellat, ut ad habitum suum redire vel in extremis debeat, ne ei

^d Bernard.
de prac. &
disp. c. 17.

^e Greg. lib.
9. ep. 25.
^f ibid. ep.
31.

ante culpæ reatus in aeterno iudicio obsistat. Verum quid inde consecutum sit, ignoramus.

Litteris etiam suis ^a pontifex consolatus est Barbaram & Antoninam Venantii filias, quæ patris morbum ei nuntiaverant; easque monet, ne de Redemptoris misericordia diffidant, sed spem suam in manu omnipotentis Dei constituent. Has dulcissimas filias suas vocat Gregorius, easque honorifice salutatur in fine epistolæ ad Venantium patrem; eisque ipsis protectionem suam post patris obitum pollicetur, longe aliter cum eis acturus, si ex iniquis nuptiis susceptæ fuissent. Certe si post patris lapsum genitæ essent, non ejus fuissent ætatis, quæ & Gregorio scribere, & ejus opem implorare per se ipsæ potuissent. quandoquidem paullo ante Gregorii pontificatum, hoc est annis admodum novem, Venantius habitum monasticum abjecerat. Hic est Venantius, qui ante extremum morbum reliquias sancti Severini confessoris ad construendum oratorium expetiit a Gregorio, cujus hac de re literæ ^b exstant ad Paschasium episcopum Neapolitanum. Eum porro ex hoc morbo convalescente, colligitur ex litteris ^c eidem sexta indictione scriptis de electione Urbici abbas. Mihi tamen secus suadebat postrema quartæ hujus indictionis epistola, sed fortasse loco mota, ad Venantii filias Barbaram & Antoninam, quibus Gregorius ait optare se, ut Romam, uti cupiebant, accederent, & *sanctam scripturam legere amarent*: ut ex hac lectione discant, qualiter vivere, & domum suam disponere debeant.

Ipsa anno, cum Italiæ episcopi quinque, & presbyteri sanctæ Romanæ ecclesiæ fere omnes, coram pontifice simul convenissent, adfuit Probus abbas monasterii sanctorum Andreæ & Lucie, supplici libello postulans, ut sibi testamentum condendi facultas tribueretur. Gregorii jussu Paterius notarius libellum recitavit, in quo Probus exponebat, se ante hos annos ex laico ad religiosum migrasse officium, eo animo, ut in privata cella solitarius reliquum vitæ transigeret; nec quidquam de substantia seu possessione sua statuisset, quippe tam ab intestato, quam ex testamento filium suum sibi heredem futurum. Interim dum aliquando pontificem adiisset, subito atque inopinato jussum fuisse introire in monasterium, ac suscipere onus abbas, nullo spatio sibi concessio ad condendum testamentum. Ideo magnopere supplicare eam facultatem modo sibi concedi, ut obedientia sua nec sibi officiat, nec filio pauperi damnosa esse possit. nam cunctis notum esse, quod illos legalis sanctio quidquam de substantia sua, postquam monasterium ingressi fuerint, prohibet ordinare, quibus disponendarum rerum suarum suppetit ante licentia; non autem eos, quos ad id, quod numquam tractaverant, præpositorum suorum parere cogit instantia. Post hanc lectionem, spatio ad deliberandum accepto, Gregorius ex communi adstantium sententia edixit, rebus ita, ut ipse recte meminerat, se habentibus, eam facultatem Probo non ægre tribui, eandem scilicet, quam habere poterat, antequam monasterium introiret; nec quidquam ipsi abbas officium, quod repente atque invitatus suscipere coactus fuerat, sive monasticæ conversionis statum obsistere, quo minus de universis rebus suis pro arbitrio statueret. Eiusdem fere argumenti est alia Gregorii ^d epistola ad Adeodatum servum Dei seu monachum, qui priusquam in sancti Hadriani monasterium, ubi conversus erat, intraret, donationem quamdam fecerat, quam pontifex ratam esse jubet.

Probus inter alia quamdam pecuniæ summam legavit ad construendum Jerosolymis xenodochium, ut patet ex alia ^e Gregorii epistola: sed an eo profectus sit, quamquam ita Johanni diacono, Baronio, aliisque visum est, non facile dixerim. Sane vix crediderim, ut jam superius dixi, hominem jam ætatis provecæ, & monasterio suo tantoperè necessarium, Jerosolymam a Gregorio missum fuisse; nec id prædictæ epistolæ verba evincunt: *De solidis vero, qui pro faciendo xenodochio a filio nostro Probo abbate Jerosolymis relictis sunt, hoc quod deliberatum fuerat, ut fieri debuisset, immutari non potuit.* Fucum fecit *relictis* vocabulum, quod hoc loco idem est ac *legati & concessi*. De his ergo solidis, quos Andreas presbyter, cui epistola hæc inscripta est, forte sibi in alios usus concedi petierat, negat pontifex immutari posse quod deliberatum fuerat, nempe in præmissio cœtu Romano: ideoque alios quinquaginta solidos pontifex eidem Andreæ mittit. Mihi etiam perquam veri simile esse jam ^f dixi, aliud fuisse monasterium sanctorum Andreæ & Lucie, cui Probus præfectus fuerat, a monasterio sancti Andreæ in clivo-Scauri, quod præcise sancto Andreæ nuncupatum erat, nulla umquam sanctæ Lucie mentione facta. Non licet itaque abbatibus, nedum monachis, condere testamentum, non modo ex

ANN. CHR.
601.
a Greg. l. 9.
ep. 30.

b Ib. ep. 26.

c Id. lib. 11.
ep. 14.

VI
Probi abbatis
testamentum
probatum.

d Id. lib. 11.
ep. 5.

e ibid. ep. 28.

f Supra l. 9.
n. 26.

ANN. CHR.
601.

rebus propriis, (nam proprias habere non debent) sed neque ex rebus monasterii, quarum dispensationem œconomicam habent, nequaquam vero dominium. Unde Gregorius cujusdam terræ ad Castellienſe monasterium pertinentis donationem, Johanni episcopo Schillitano a Castellienſi abbate ſub prætextu fabricandæ eccleſiæ factam, reſcindit: quia nec mundanarum, inquit, legum, nec ſacrorum canonum statuta permittunt, res monasterii de jure ejus quolibet titulo ſegregari; atque ideo hanc donationem, quæ contra rationem facta eſt, eidem monasterio ſine aliqua dilatione reſtitui jubet. Quid verò de quibusdam piſſimorum abbatum & abbatifſarum ^a teſtamenti ſentiendum ſit, in ſubſequentibus, Deo dante, expendemus.

^a V. ſupra
lib. 9. n. 31.

VII.

Miracula in
S. Andree mo-
naſterio.

^b Greg. lib. 9.
ep. 38.

Lubet attexere hoc loco id, quod de monasterio ſancti Andree ad clivum-Scauri narrat Gregorius in epiſtola ^b hoc anno ſcripta ad Ruſticianam patriciam, cui gratias agit ob eleemoſynam eidem monasterio factam, ſimul commemorans, tanta illic miracula patrari, tantam ejuſdem apoſtoli in monachos protectionem & cuſtodiam vigere, quanta major eſſe non poſſet, ſi ipſe ſanctus Andreas ſpeciatiſſime abbas monasterii eſſet. id quod aliquot exemplis Gregorius probat, quæ abbate ac præpoſito narrantibus reſcierat. Unum eſt de duobus monachis, qui inde miſſi fuerant, ut aliquid emerent pro monasterii utilitate: unus junior, qui prudentior videbatur, nempe in rerum temporalium uſu: alter ſenior, *qui cuſtos junioris eſſet*. Lex quippe regularis diſciplinæ inviolabilis erat, ut nullus umquam monachus abſque ſocio foras procederet. Unde Gregorius monachum quemdam, ut prædictum eſt, electum abbatem rejecit, quod incomitatus aliquando iter feciſſet. Ambo itaque ad deſtinatum locum proſecti commiſſum obierunt officium: at ſenior, qui ad junioris cuſtodiam deputatus fuerat, ignorante ſocio quiddam de pecunia ſibi credita ſuffuratus, mox ut monasterii limen attingit, a dæmone correptus vexari cœpit. Poſt paullo tantisper ſolutum ac dimiſſum interrogarunt fratres, num aliquid de acceptis nummis penes ſe retinuiſſet. Is vero factum negat, ruruſque a dæmone arripitur. Dimiſſus, atque iterum interrogatus rem pernegat, atque iterum vexatur. Octies interrogatio eadem; totieſque repetita negatione, repetita item vexatio. Sed poſt octavam demum negationem humi proſtratus furum confeſſus eſt, nec ulterius dæmon ad eum acceſſit.

Alio quoque tempore in die natalitio ejuſdem apoſtoli, cum fratres meridianis horis quieſcerent, unus ex illis ſubita oculorum caligine cæcatus tremere cœpit, ac vociferari, intolerabili ſe dolore cruciari. Concurrentes fratres eum, a ſenſibus alienatum, ante altare ſancti Andree deferunt, ibique proſtrati pro eo preces fundunt. qui ſtatim ad ſe reſerſus, ſibi quemdam ſenem apparuiſſe confeſſus eſt, canem ad ſe dilaniandum emittentem, propterea quod animum deſerendi monasterii habuiſſet; ſed ad fratrum preces eundem canem ab eo revocatum: ſtatimque ſui compotem redditum fuiſſe.

Aliud alterius monachi omnino conſimile factum ſubjungit Gregorius: quartum de duobus aliis ejuſdem loci monachis fugitivis, qui, ne ab inſequentibus deprehendi ac comprehendi poſſent, in cryptas, Flamineæ portæ vicinas, occluſo aditu ſe ſe interim abdiderunt. Veſpere quæſitos a fratribus, nec inventos, mox quidam fratres conſenſis equis eos per Metroni portam, (nam iſtac ſe tranſituros finxerant, quaſi Jeruſolymam ituri,) inſecuti ſunt, ut eos per Appiam viam aſſequerentur. Sed, mutato neſcio cujus inſtinctu conſilio, eos primo per viam Salariam, ac demum per Flamineam perquirentes, mox ut ad cryptas illas pervenerunt, ſubiſtentibus & hærentibus equis quantumvis a ſe concitatis, rem talem ſine myſterio eſſe non poſſe intellexerunt. Ergo revulſis, qui cryptarum aditum præcludebant, lapidibus, eo introierunt, ac fugitivos comprehenſos in monasterium reduxerunt. qui hoc miraculo ſic in melius converſi ſunt, ut eis profuerit ad breve tempus e monasterio fuiſſe. Hæc, tametſi forte minutiora, huc referre viſum eſt, quando Gregorius ipſe, quæ Ruſticianæ patriciæ perſcriberentur, eadem haud indigna duxit.

VIII.

Turbæ de elec-
tione Lucuſiani
abbatis.

^c id. lib. 9.
ep. 42.

Majoris forte momenti eſt alia ejuſdem epiſtola ^c ad Urbicum abbatem jam laudatum monasterii ſancti Hermetis apud Panormum in Sicilia, de electione abbatis in cœnobio Lucuſiano, quod ſanctorum Maximi & Agathæ titulo inſignitum erat. Hujus loci abbate mortuo, cum novæ electioni Urbicus abbas, veluti generalis aliorum monasteriorum præpoſitus, ex inſtituto Gregorii præſideret, primo quidem mane Domitium præſbyterum & monachum, deinde veſpere Bonum ſervum Dei,

alterius cœnobii monachum eligi passus est, diversarum partium arbitrio facilius obsecutus. Re ad Gregorium delata per Bonum, sanctissimus pontifex Urbicum abbatem acriter increpuit, conquestus de dissoluta monasterii regula, dum nec monachi ejusdem monasterii ei ad obediendum parati exstiterint, nec ipse constanter res ordinare valuerit. nam si tantisper constantiæ habuisset, ipsa ejus maturitas haberi potuisset in reverentia, & disciplinæ ordo in monasterio servari. Tum, improbata Boni, utpote alterius loci monachi, electione, jubet Domitium presbyterum Lucusiani monasterii abbatem institui; & Victorem Panormitanum episcopum istuc invitari, ut ipse illic missarum sollempnia celebrare, & prædictum Domitium abbatem ordinare possit. Ad hæc Luciferum ex-cellerario ejusdem monasterii præpositum institui præcipit præ Catello monacho juniore, quem vere monachum esse negat, propterea quod ex parva eulogia seu munusculo, quod Bonus monachus acceperat, partem exigendo contentionem non timuit facere in itinere. nam Bonum Romam ad pontificem euntem comitatus fuerat. quod ex quanta amaritudine, subdit Gregorius, cordis descenderit, tua poterat dilectio scire, *si regulam monachorum nosse voluisset*, id est regulam sancti Benedicti, quam monachorum regulam itidem vocat in fine libri secundi dialogorum: cujus regulæ caput septuagesimum-quartum est de eulogiis non accipiendis, aut sibi vindicandis sine jussu abbatis; tertium vero contentiones monachis prorsus interdicit. Neque tamen Luciferum Catello meliorem reputabat Gregorius. *Sed tolerabilius est*, inquit, *antiquiorem fratrem, quam novum & puerum tolerare*. Porro in alia epistola ^a idem comprobatur concordiam factam inter Dometianum abbatem & presbyterum prædicti monasterii Lucusiani, & administratores xenodochii Romani super quibusdam possessionibus, de quibus inter se se disceptabant. ac proinde hæc epistola superiori posterior censenda est.

Sic in omnia intentus erat Gregorii animus, quod maxime probat ^b ejus sollicitudo de valetudine Mariniani episcopi Ravennatis, cujus audito morbo, etsi ipse gravi articulorum dolore decumberet, statim peritos urbis medicos consuluit super vomitu sanguinis, quem is patiebatur; eidemque quietem & silentium ob id præ ceteris necessaria esse scripsit. Sed quia utrumque, dum in ecclesia sua maneret, ægre servari a Mariniano posse perspectum habebat pontifex; eundem hortatur, ut Romam ad se ante æstivum tempus, ordinatis ecclesiæ suæ rebus, veniat, & quidem cum paucis: quia cum pontifice manens *in episcopio* seu palatio apostolico, quotidiana obsequia ab ejus ministris ac domesticis esset habiturus. De cetero non jam hortatur, sed districte præcipit, ut Marinianus a jejuniis ex medicorum consilio prorsus abstineat, nisi forte si magna sollempnitas jejunium exigat, quod quinque tantum per annum vicibus ei permittit. Sed & a vigiliis quoque ipsum temperare jubet, & a sollempnibus illis precibus, quæ *super cereum*, forte paschalem, in Ravennate ecclesia tum dici solebant; immo etiam ab expositionibus evangelii, quæ circa paschalem sollempnitatem a sacerdotibus seu episcopis fiebant, nempe in scrutiis baptizandorum, quas per alios fieri mandat. Quænam fuerint quinque illæ sollempnitates, quibus jejunium a Mariniano præmitti concedit Gregorius, non facile est divinare omnes. Mihi vero perquam veri simile est, fuisse natale Domini, epiphaniam, pascha, nativitatem S. Johannis, & forte natale apostolorum Petri & Pauli. Est & alia ejusdem fere argumenti ad eundem, sed brevior ^c epistola, qua eum optimus pater denuo hortatur ad temperanda jejunia, quippe cum eruptionem sanguinis patientibus jejunia omnino contraria esse medici asserant; nec de eo erubescendum, quod infirmitas exigit ac necessitas. Quod si processu temporis vires resumat, *semel aut bis in hebdomada* jejunare permittit. Ex quo intelligitur, Marinianum alias tenuisse morem disciplinæ monasticæ, quæ quotidiana per octo anni menses jejunia præscribit, quod in sancti Benedicti regulâ notum est ab idibus septembris ad pascha institutum: Pervenit Marinianus ad annum sexcentimum-seximum, cujus epistaphium Rubeus, Baronius, alique retulerunt.

Cum Gregorius Marinianum ad se accitum de ordinanda prius ecclesia sua admonuit, quatuor potissimum eidem inculcavit, nempe missarum celebrationem per ministros idoneos, episcopii procuracionem, hospitalitatis curam, & sollicitudinem monasteriorum. Et quidem, quod ad postremum attinet, id de Gregorio asserere possumus, quod ipse de sancti Andreæ apostoli erga monasterium suum providentia scripsit in epistola mox relata ad Rusticianam patriciam, eam scilicet Gregorii sol-

ANN. CHR.
601.^a Greg. lib. 7.
ep. 27. ind. 2.I X.
Gregorii cura
de valetudine
Mariniani episcopi.
^b Id. lib. 6.
ep. 29.^c Id. lib. 17.
ep. 34.X.
Item de monasterio
Lirinensi.

ANN. CHR.

601.

a Greg. lib. 9.
ep. 8.b Supra lib. 9.
n. 6.

licitudinem in omnia monasteria fuisse, quasi omnium esset abbas. Id potissimum patet de monasteriis Italiæ ac Siciliæ, adjacentiumque insularum: sed aliis etiam ejus providentia non defuit. Testis hac de re hujus indictionis quartæ epistola^a ad Cononem abbatem monasterii Lirinensis, cujus sollertiam in regendo monasterio, & vigilantiam laudat, prout a reverendissimo fratre & coepiscopo suo Menna, nempe Tolonensi, se didicisse ait; eundemque ad persequenda bona cœpta, & ad refarciendam, quæ ob ejus decessoris socordiam remissa & luxata fuerat, disciplinam sedulum se præstaret. Hæc reprehensio cadit in Stephanum Cononis decessorem, cujus studium aliis litteris, superius^b commemoratis, probavit primum Gregorius, forte quod meliora de ipso accepisset: sed postea ex ejus remissione sæpius se contristatum fuisse in hac epistola scribit. Cum vero pontifex Cononem contra dæmonis insidias vigilantissimum esse cupit, tum præcipue cavendum monet a gula, a superbia, ab avaritia, a vaniloquio, & ab omni immunditie: quæ forte Lirinensium vitia tunc erant. Ad hæc boni te dulcem, inquit, pravi sentiant correctorem. in qua videlicet correctione hunc esse ordinem noveris observandum, ut personas diligas, & vitia persequaris. quæ fere verba sunt sancti Benedicti in regulæ capite sexagesimo-quarto de ordinando abbate: *Oderit vitia, diligat fratres*. Nec multum Gregorii sequentia verba ab aliis sancti Benedicti verbis distant, ubi in correptionibus modum servandum docet, sic vulnus abscindendo, ut ne ulceretur quod sanum est: ne, si plus, quam res exigit, ferrum impresseris, noceas cui prodesse festinas. Itaque ipsa, inquit, dulcedo sit cauta, non remissa; correctio vero diligens sit, non severa: sed sic alterum condat ab altero, ut & boni habeant amando quod caveant, & pravi metuendo quod diligant. Hæc Gregorius in prædicta epistola ad Stephanum, cui Columbum presbyterum, jam meritis suis satis superque commendatum, iterum in fine commendat, qui Columbus fortasse epistolæ delator erat. An vero Cono ipse ex talibus Gregorii monitis pro eo ac par erat, profecerit, ex eo dubitare licet, quod paullo post multum labefactata sit monasterii Lirinensis regularis disciplina: quod ex actis tum sancti Amati abbatis Habendensis, tum sancti Aigulsi Lirinensis inferius nimisquam apparebit.

AAN. CHR.

602.

X I.

Cantuariensis
ecclesiæ con-
structio.c Beda lib. 1.
c. 33.Ubi monachi
instituti.d Spelman.
tom. 1. p. 130.

Postero anno; quam Laurentius presbyter cum Mellito & sociis ejus ex urbe Roma in Britanniam reversus est; acceptis a Gregorio subsidiariis in opus evangelicum ministris, Augustinus de construenda Cantuariensi ecclesia serio cogitare cœpit, & de instituendo monasterio, quod continuandæ missioni & religioni propagandæ præsidium esset simul ac seminarium. Sane venerabilis^c Beda utrumque refert post reditum legatorum ex urbe, nec ante id tempus hoc consilium exsequi potuit Augustinus, tametsi jam ab anno duodescentesimo locum construendæ basilicæ ab Ethelberto rege acceperat, nempe veterem ecclesiam, quam ibi, id est in regia civitate Dorovernensi, Romanorum antiquorum fidelium opere factam fuisse didicerat. Hanc itaque ecclesiam in augustiorem formam restituit, eamque in honorem salvatoris Domini nostri Jesu-Christi sacravit, atque eidem adhærentem sibi successoribusque suis habitationem statuit. Quia vero Gregorius in prælaudata ad Augustinum epistola præceperat, ad formam nascentis ecclesiæ Anglicanum clerum componi; Augustinus in metropolitana totius regni ecclesia non alios ministros instituit, quam monachos. quod Melliti episcopi instinctu, rogante Ethelberto rege, a Bonifacio papa quarto comprobatum fuisse, ipsius Bonifacii apud Spelmannum^d epistola docet his verbis. Quapropter, gloriose fili, quod ab apostolica sede per coepiscopum nostrum Mellitum postulastis, libenti animo concedimus, id est, ut vestra benignitas in monasterio in Dorovernensi civitate constituto, quod sanctus doctor vester Augustinus, beatæ memoriæ Gregorii discipulus, sancti Salvatoris nomini consecravit, cui ad præsens præesse dignoscitur dilectissimus frater noster Laurentius, licenter per omnia monachorum regulariter viventium habitationem statuatur; apostolica auctoritate decernentes, ut ipsi vestræ salutis prædicatores monachi monachorum gregem sibi adsocient, & eorum vitam sanctitatis moribus exornent. Id Spelmanus refert ad annum Christi sexcentimum-decimum, qui quartus ab Augustini obitu erat. Ea vero disciplina principio in illa ecclesia servabatur, ut episcopus cum clericis-monachis suum haberet diversorium seorsim a grege monachorum, qui sub eisdem tectis officia, cum divina, tum regularia exercebant sub disciplina abbatis.

quod luculenter Beda venerabilis probat in libro de vita sancti Cuthberti episcopi Lindisfarnensis, ubi Aidanus eandem normam instituit. Ipsa ejus verba ^a huc adscribere juvat. Neque aliquis miretur, quod in eadem insula Lindisfarnea, cum permodica sit, & supra episcopi, & nunc abbatis & monachorum esse locum dixerimus: re vera enim ita est. Namque una eademque servorum Dei habitatio utroque simul tenet, immo omnes monachos tenet. Aidanus quippe, qui primus eisdem loci episcopus fuit, monachus erat, & monachicam cum suis omnibus vitam semper agere solebat. unde ab illo omnes loci ipsius antistites usque hodie sic episcopale exercent officium, ut, regente monasterium abbate, quem ipsi cum consilio fratrum elegerint, omnes presbyteri, diacones, cantores, lectores, ceterique gradus ecclesiastici, monachicam per omnia cum episcopo ipso regulam servent. quam vendi normam multum se diligere probavit beatus papa Gregorius, cum sciscitanti per litteras Augustino, quem primum genti Anglorum episcopum miserat, qualiter episcopi cum suis clericis conversari debeant, respondit inter alia. *Sed quia tua fraternitas, monasterii regulis erudita, seorsum non debet fieri a clericis suis; in ecclesia Anglorum, quæ Deo auctore nuper ad fidem perducta est, hanc debet conversationem instituire, quæ in initio nascentis ecclesiæ fuit patribus nostris: in quibus nullus eorum ex his quæ possidebant, aliquid suum esse dicebat, sed erant illis omnia communia.* Haftenus Beda cum Gregorio: ex quibus intelligitur, quænam tunc temporis fuerit in aliis cathedralibus Angliæ ecclesiis, quæ principio monachorum erant omnes, disciplina.

Monachos in ecclesia Dorovernensi usque ad tempus Henrici octavi, excepto brevi spatio, perseverasse adeo manifestum est, ut mirum sit existisse hoc tempore nonnullos, qui id in dubium revocare, aut negare ausi sint. Per totum illud intervallum temporis, quod ab Augustino primo episcopo ad sæculum decimum effluxit, numquam intermissa est monachorum in illa ecclesia statio ac possessio. Id evincit liber evidentiæ istius ecclesiæ, ubi in plerisque instrumentis mentio fit de monachis illic residentibus per sæculum octavum & nonum ad annum usque undenongentesimum, quo Elvredus seu Elfredus rex agrum quemdam memoratur tradidisse Plegmundo Doroberniæ archiepiscopo *ad opus monachorum.* Sub finem sæculi decimi monachis suffectos fuisse clericos sæculares, iisque paullo post amotis a rege Ethelredo restitutos in perpetuum fuisse monachos constat ex ejus privilegio apud Spelmannum ^b relato, quo Ethelredus ejusdem archiepiscopi rogatu, *monachos ejusdem ordinis, quem huc attulit sanctus Augustinus, & in Christi ecclesia posuit, se restituisse testatur* ineunte sæculo undecimo. Hos iterum amovere post annos sexaginta moliti sunt quidam clerici monachis infesti: sed obviam itum ab Alexandro papa secundo, scripta epistola ad Lanfrancum, tunc ejusdem ecclesiæ archiepiscopum, inter Lanfranci epistolæ quarta, cujus exordium referre juvat. Accepimus a quibusdam venientibus de partibus vestris ad limina sanctorum apostolorum Petri & Pauli, quod quidam clerici, associato sibi terrenæ potestatis, laicorum videlicet, auxilio, diabolico spiritu repleti, moliuntur de ecclesia sancti Salvatoris in Dorobernia, quæ est metropolis totius Britannia, monachos expellere, & clericos inibi constituere: cui nefario operi molitionis suæ hoc adjicere conantur, ut in omni sede episcopali ordo monachorum extirpetur, quasi in eis non vigeat auctoritas religionis. Qua de re zelo Dei compulsi, scrutinium de privilegiis ecclesiarum fieri præcepimus, & venit ad manus statutum prædecessoris nostri beatæ memoriæ Gregorii majoris de ecclesiis Angliæ, quomodo scilicet præcepit Augustino gentis vestræ apostolo, ut ejusdem ordinis viros, cujus & ipse noscitur esse, poneret in præfata sede metropolitana. Tum refert hac de re fragmenta ex litteris sancti Gregorii ad Augustinum, & Bonifacii papæ quarti, quas modo commemorabam. Deinceps monachos ibidem, nulla interruptione facta, usque ad Henrici octavi defectionem perstitisse manifeste probant omnia illorum temporum monumenta, liber de vita sancti Anselmi archiepiscopi, scriptio Gervasii monachi de discordia inter Baldewinum archiepiscopum & monachos Dorovernenses, epistola Odonis ejusdem ecclesiæ monachi ac prioris ad fratrem suum Adamum novitium Igniacensem, quadrilogium de vita sancti Thomæ archiepiscopi & martyris, Petri Blesensis epistola vicesima-septima, in qua *fratres nostri monachi cathedrales* appellantur; plures Johannis Sarisberiensis epistolæ a ducentesima vicesima-septima ad

ANN. CHR.

602.
a Beda de
Cuthb. cap.
16.XII.
Ibidem per-
fiterunt ad
Henricū VIII.b Spelm. p.
505.

ANN. CHR.
602.

trecentesimam-tertiam, in quibus de electione archiepiscopi post necem sancti Thomæ agitur; Antonius de Culancurte in historia nondum excusa monasterii Corbeiensis, ubi ad annum millesimum quingentesimum vicesimum-tertium in Cantuariensi ecclesia *archiepiscopus-abbas*, *centum quinquaginta monachi nigri* exstitisse perhibentur. nam longe ante id tempus archiepiscopus abbatis officium & nomen sibi vindicaverat, ut mox videbimus. denique id ipsum demonstrat insignis Erasmi locus in dialogo de peregrinatione, ubi de Anglia agens: Hujus, inquit, metropolis est Cantuaria. In ea sunt duo monasteria pæne contigua. *utrumque Benedictinos habet*. Id quod habet divi Augustini titulum, videtur antiquius: hoc quod nunc appellatur divi Thomæ, sedes archiepiscopi fuisse videtur, ubi cum paucis electis monachis vitam ageret, quemadmodum & hodie præfules habent ædes ecclesiæ contiguas, sed ab ædibus reliquorum canonicorum semotas. Olim enim fere tum episcopi, tum canonici monachi erant. Id arguunt manifesta rerum vestigia. Et inferius de illius ecclesiæ abbate interroganti respondet hoc modo. Mitram habet, census habet abbaticos, solo nomine caret, & prior dicitur, ob id quod archiepiscopus abbatis loco est. nam antiquitus quisquis erat hujus ditionis archiepiscopus, idem erat & monachus. Hæc Erasmus, ex cujus testimonio colligimus, monachos ad suam usque ætatem, id est ad tempus Henrici octavi, perseverasse in ecclesia Cantuariensi, quæ primitus sancti Salvatoris, tunc sancti Thomæ nomine insignita erat: deinde priores tunc abbatis loco fuisse in capitulo monachorum, soli archiepiscopo abbatis nomine reservato: cum abbas principio alius ab archiepiscopo esset, subsequenti tempore decanus teste Gervasio monacho, ac demum prior. Ad hæc archiepiscopum ex monachis electum fuisse, quod facile ex antiquis auctoribus comprobari potest.

XIII.
Archiepiscopi ex monachis.

Mortuo sancto Anselmo Cantuariensi præfule ex monacho & abbate Beccensi, post vacationis quinquennium, cum demum ad electionem ventum esset, eligentium vota in Faricium Abendoniæ abbatem, favente Heinrico rege, conspirabant. at episcopi & quidam magnates quemlibet episcopum de ordine clericali, aut clericum aliquem de capella regis, in opus illud adscisci volebant. Verum, ut refert Eadmerus in historia novorum, testis rerum oculatus, ubi eis objectum est, *nullum a beato Augustino, nisi de monachico ordine, umquam pontificatui Cantuariensi præfuisse*, uno dumtaxat excepto, qui & ob hanc præsumptionem, & alia quædam ab eo perverse commissa, depositus per Romanum pontificem fuit; ideoque tam antiquam & authenticam consuetudinem, cum nulla ratio vel necessitas exigeret, subverti non oportere: desistere cœpto, quod plurimo conatu perficere laborabant, compulsi sunt. Ergo tandem electus est Radulfus, Rossensis ex abbate Sagiensi antistes: cui Guillelmus Curbuliensis, canonicus regularis, post aliquot annos successit, ex Orderico^a Vitali, qui hæc subdit. Ecce antiquus mos pro invidia, qua clericis contra monachos urebantur, depravatus fuit. Augustinus enim monachus, qui primus in Anglia Christum prædicavit, ac Edelbertum regem & Sarbertum nepotem ejus, cum populis Cantix & Lundoniæ, ad fidem Christi convertit, jussu Gregorii papæ primas metropolitanus totius Britannix floruit. *Omnes exinde usque ad Radulfum Doroberniæ archiepiscopum, præter Frigeardum & Odam atque Stigandum fuerunt monachi*. Et quidem Ordericus addit, Frigeardum, qui Lotharii regis capellanus fuerat, *sine præfulatus unctione* exhalasse spiritum; Odam vero seu Odonem electum, audito omnes decessores suos fuisse monachos, mutasse habitum, nempe in cœnobia Floriacensi, ac religiosum monachum & archipræfulem usque ad mortem Deo militasse: Stigandum porro, Emmæ reginæ capellanum, a Romano pontifice numquam pallium accepisse; immo ab Alexandro secundo interdictum, quod Haraldo nihilo minus regiam benedictionem conferre ausus esset, postea, Guillelmo primo in regnum confirmato, synodi sanctione fuisse exauctoratum. Ex quibus ita concludit Ordericus illorum temporum auctor. Angli monachos, quia per eos ad Deum conversi sunt, indefinenter diligentes honoraverunt, ipsique clericis reverenter & benigne sibi monachos præferri gavisi sunt. Nunc autem mores & leges mutatae sunt; & clerici, ut monachos conculcent & confutent, clericos extollunt. Guillelmo tamen mortuo suffectus est Theobaldus, ante Beccensis abbas: sed post eum ecce nova rursus mutatio, cum in illam sedem, volente Henrico ejus nominis secundo, postulatus est ex cancellario regis Thomas: qui, ut veterem quodam

^a Orderic.
p. 873.

dam modo retineret morem, habitum monasticum suscepit, gestavitque cum clericali, ut in quadrilogo non semel legitur, monachorum capitulis presidere solitus, collationibus interesse, in claustris cum ipsis lectioni intendere, teste Gervasio eisdem loci monacho in libello de discordia inter monachos Cantuarienses & Baldwinum, qui Richardum archiepiscopum Thomæ successorem excepit, prius monachus Cisterciensis. *Res nova & inaudita*, inquit Gervasius. Sicut enim inusitatum est, ordinis Cisterciensis monachum Anglicanæ ecclesiæ præesse: ita Cantuariensi ecclesiæ inexpertum est, ut aliquis archiepiscoporum conventui suo tot inferret injurias. Post id tempus primam illam cathedram promiscue infederunt Benedictini, Dominicani, Franciscani, ac clerici sæculares: at Benedictinorum conventus nihilo fecius in majori ecclesia, ut jam dixi, usque ad funestissimi schismatis tempus perseveravit: sed tamen archiepiscopis ab eo tempore adhæserunt clerici sæculares loco monachorum, qui antea ab episcopi contubernio & latere non discedebant.

Hujus novationis originem Gervasius refert ad Theobaldum, qui, quamquam monachus & abbas Beccensis fuerat; cum esset natura simplex, & aliquantum, id est parum, litteratus, adscivit clericos sæculares, quorum consilio, suo impetu, quolibet ferebatur, quæ res magnarum discordiarum fomes & seminarium existit. Abbatibus sublati, monachorum primus post archiepiscopum rector decanus erat, quem postea priorem appellarunt. Abbatis loco, ut præmissum est, archiepiscopus censebatur. Omnes autem donationes, quæ medio tempore, nempe inter Augustini & Baldewini ætatem, monasterio factæ sunt; non archiepiscopis, non decanis, qui nunc, ait ^a Gervasius, priores vocantur, non alicui personæ singulariter factæ sunt, sed ipsi Deo, & per eum toti monachorum congregationi: nec usquam, ut reor, addit idem auctor, aliquo in scripto, simplici vel bullato, inveniri poterit aliter vel alteri omnia illa esse collata. Eodem ritu antiquitus fiebant in ceteris monasteriis donationes; nec cuiquam umquam venit in mentem, ut quidam monachorum oses jactitant, ut eas abbatibus speciatim ac nominatim, nec nisi per eos monachorum gregi conferret. Verum, pergit post aliqua Gervasius, ut pacis & concordie vinculum partis utriusque, capituli videlicet & corporis, futuris temporibus inviolabiliter servaretur; archiepiscopus, monachis suis in novam ordinis formam redactis, priori & conventui rerum suarum omnimodam concessit administrationem. Postea vero sub Theobaldo ad archiepiscopum hæc administratio ex conventus decreto translata fuit: qua de re non sera fuit monachorum pænitentia. Hæc fere disciplina viguit penes monachos majoris ecclesiæ Cantuariensis. quæ omnia uno conspectu ob oculos posita, suis locis illustranda & fusius explicanda erunt. Eadem fere disciplina servata est in plerisque cathedralibus Angliæ ecclesiis, quæ monachorum conventum principio habuerunt, quales fuere Eboracensis, Wintoniensis, Schireburnensis, Roffensis, Norwicensis, Theotfordensis, Lindisfarnensis ac Dunelmensis, Conventriensis, Wigorniensis & Eliensis: de quibus opportunius suo loco disseremus. Certe Robertus ^b de Monte in appendice ad Sigebertum testatur, suo tempore, id est sub finem sæculi duodecimi, fuisse in Anglia episcopatus septemdecim, ex quibus octo possidebant monachi; totidemque canonici sæculares; & unum canonici regulares.

Præter majorem sancti Salvatoris ecclesiam, Augustinus monasterium non longe ab ipsa civitate ad orientem instituit, in quo Ethelbertus ejus hortatu ecclesiam beatorum apostolorum Petri & Pauli a fundamentis construxit, variisque donis locupletavit: ubi & ipsius Augustini, & omnium episcoporum Dorovernensium simul & Cantii regum corpora condi possent, sic hujus monasterii originem compendio retulit venerabilis ^c Beda, qui & addit, ejus ecclesiam, non ab ipso Augustino, sed a successore ejus Laurentio consecratam fuisse. Paullo fusius rem explicat Monasticum Anglicanum, quippe non longe ab ipsa Cantuariæ civitate ad orientalem plagam, quasi medio itinere inter veterem sancti Martini ecclesiam, cujus superius meminimus, & muros civitatis, fanum erat, in quo Ethelbertus rex cum suis, ante susceptam fidem, profana sacra exercere solebat. Illud Augustinus, ubi primum episcopus ordinatus est, a fordibus & inquinamentis gentilium repurgavit, & confracto quod in eo erat simulacro, synagogam satanæ mutavit in ecclesiam, eamque sub sancti Pancratii martyris nomine dedicavit, quæ prima ecclesiæ dedicatio ab Augustino in Britannia facta est. Tum eandem sancti Pancratii ecclesiam Augustinus

ANN. CHR.
602.XIV.
Quando primum sæculares clerici cum archiepiscopo.

Monasterii qualis tunc disciplina. a Gervasio. col. 1310.

Cathedrales ecclesiæ monachorum in Anglia.

b Robert. pag. 769. post Guibert.

XV.
Augustinus S. Petri monasterium condidit.

c Beda lib. I. c. 33.

ANN. CHR.
502.

una cum terra adjacente a rege obtinuit, in cujus fundo idem Ethelbertus ecclesiam in honorem sanctorum apostolorum Petri & Pauli a fundamentis construxit, ibidemque monachi, perpetuis temporibus Deo servituri, ab eodem instituti, variisque donis & possessionibus dotati: ubi & suam ipsius ac successorum sepulturam elegit, itidemque Augustinus suum ac subsequen- tium Cantuariensium pontificum conditorium esse jussit, variis sanctorum apostolorum ac martyrum reliquiis & ornamentis ecclesiasticis, ab apostolica sede transmissis, a se exornatum. Hinc ecclesie, adjunctoque monasterio ab Augustini corpore & tumulo appellatio & celebritas postmodum accessit. Ex hoc præcipue loco vivendi formam & exemplum acceperunt alia ejusdem insule monasteria, cum nova, tum antiqua, quæ ante Augustini istuc adventum condita fuerant. Primus ^a ejusdem monasterii abbas Petrus presbyter fuit, Laurentii & Melliti in Romana ad Gregorium legatione socius: qui in Galliam, forte ab Augustino, missus, oceani undis absorptus est. Magna inter utrumque monasterium, nempe sancti Salvatoris & sancti Petri, communio & affinitas erat: commune ^b utrique congregationi capitulum, ac refectorium, ceteraque loca communia, sic tamen ut majoris ecclesie Salvatoris monachis primas cederent sancti Petri cœnobitæ. Hic tamen archiepiscopis residere propter liberio- rem auram mos erat, maxime ab eo tempore, quo eorum conditorium ibidem esse desit. Id factum per Cuthbertum ^c archiepiscopum ab Augustino undecimum, qui Romam ad accipiendum pallium de more profectus, cum multos in ipsa urbe pontifices, aliosque apud Lateranum humatos observasset; & ipse, consulto prius pontifice, cœmeterium intra muros Cantuarie prope majorem ecclesiam fieri constituit, ubi deinceps præfules ac monachi cathedrales, alique fideles sepulti sunt.

^a Beda *ibid.*^b *Monast. Anglic. pag. 26.*^c *ibid. p. 25*XVI.
Chorepiscopus in ecclesia S. Martini.^d *ibid. p. 26.*XVII.
Raculense monasterium & S. Mildrithæ.^e *ibid.*^f *Beda lib. 5. c. 9.*^g *Monast. Ang. pag. 86.*^h *ibid. pag. 26.*

Non longe a loco, ubi stetit sancti Petri monasterium extra civitatem, in parte itidem orientali, exstabat, ut jam dixi, vetus sancti Martini ecclesia, ubi Augustinus sedem suam primitus fixerat. Istic episcopus, verius chorepiscopus, institutus fuit, qui vices ^d archiepiscopi absentis in omnibus gerebat, & monachos sibi ex majori ecclesia, monachus ipse, in obsequium assumebat. Idem sollempnitates in sede metropolitana celebrare solitus, archidiaconi etiam officium agebat, clericos archiepiscopo subjectos corripiens & emendans: cum prior seu decanus majoris ecclesie eos, qui in ecclesiis sibi subditis degebant, corrigeret.

Præter ea Ethelbertus rex aliud cœnobium construxisse dicitur ^e apud Raculsum, ubi sedem regni sibi præparaverat: cujus loci abbas ultimus fuit Wenredus. Certe hoc monasterium antiquissimum esse patet ex Beda ^f; quo referente Bertwaldus, ejus loci abbas, Theodoro in sedem Cantuariensem successit anno dominicæ incarnationis sexcentesimo nonagesimo-secundo. Situm erat, teste eodem auctore, hoc monasterium juxta ostium aquilonale fluminis Genladi; concessumque est ab Eadredo rege ^g Cantuariensi ecclesie sancti Salvatoris medio sæculo decimo. His addunt ^h beatæ Mildrithæ abbatiam, eodem tempore intra Cantuarie muros in australi parte constructam, cujus ultimus abbas Alfwicus. Hæ gentis primitiæ erant, hoc studium in christianam religionem, quod posterius ad funestissimum usque superiorum temporum schisma æmulati sunt.

XVIII.
S. Benedicti regula in illis monasteriis.

Regulam sancti Benedicti in primis illis monasteriis ab Augustino institutam fuisse manifesta demonstrant argumenta. Post annos ab Augustini obitu admodum quinquaginta Wilfridus, ex abbate Ripensi Eboracensis antistes, id in Britannie parte trans-Humbrana perfecit, quod Augustinus in parte cis-Humbrana paullo ante præstiterat, nempe ut Romani ritus a Scottis, qui trans Humbrum fluvium degebant, susciperentur, videlicet paschæ celebratio, cantus, & tonsura ad morem Romanorum. Idem regulam sancti Benedicti primus in illarum partium monasteria invenit. qua de re apud Willelmum Malmesburiensem gloriatur. At unde hanc regulam acceperit, discimus ex locupletissimo hujus rei teste Eddio-Stephano, Wilfridi discipulo ac socio, qui, postquam Wilfridi ordinationem & Ceaddæ in ejus locum substitutionem retulit, eundem ab Egberto Cantuariorum rege accersitum fuisse, ibique mortuo Deusdedit archiepiscopo ministros haud paucos ordinasse tradit, atque inde in regionem suam trans Humbrum revertisse *cum Regula sancti Benedicti*, cujus subsidio *instituta ecclesiarum*, id est monasteriorum, *melioravit*. Id contigit anno hujus sæculi sexagesimo-quarto, qui Deusdedit archiepiscopi supremus fuit, teste venerabili ⁱ Beda. Itaque ex ipsa urbe Cantuarie, quo arcessitus

ⁱ *Beda lib. 4. c. 1.*

a rege Wilfridus fuerat, sancti Benedicti regulam secum retulit, nec eam aliunde sine dubio, quam ex ipsis Cantuariæ monasteriis, ubi servabatur, accepit: qua ex urbe cum cantoribus Ædde (forte is Eddius noster) & Æona, aliisque artificibus Romanæ structuræ peritis, in regionem suam reversus *cum regula sancti Benedicti*, instituta monasteriorum in melius commutavit. Eandem ergo regulam Cantuariensibus monasteriis, unde eam Wilfridus accepit, beatus Augustinus instituerat: cum nulla tam brevi tempore facta sit mutatio, id nimirum vetante post Gregorium Bonifacio quarto. Certe nulla huiusce mutationis causa seu occasio afferri potest, nec ullum ejus apparet vestigium. Eodem tempore Benedictus, cognomento Biscopus, priusquam Wiremuthense monasterium cum Girwensi conderet, in Cantuariensi sancti Petri monasterio abbatis officium gessit, atque inde illa duo monasteria *juxta Regulam* instituit; præcepitque, ut abbatis electio fieret, *juxta quod Regula magni quondam abbatis Benedicti continet*. quod totidem fere verbis Ceolfridus ejus successor inculcavit, nempe ut *juxta Regulam sancti abbatis Benedicti* monachi ex suis ipsi patrem, qui aptior ad regendum esset, eligerent. Non aliam utique regulam ab ea, quam in Cantuariensi sancti Petri monasterio Biscopus observaverat, suoque monasterio imposuerat. Id testatur venerabilis Beda, ipsius Biscopi alumnus, in duobus libellis de origine & primis abbatibus monasterii Wiremuthensis, in quo una ecclesia erat *beati patris Benedicti*, ut ipse loquitur in fine libri secundi. Idem in libro de vita S. Cuthberti non semel *beatissimi patris Benedicti* meminit, iis sane verbis, quæ monachum S. Benedicti regulæ addictissimum probant. Paulo ante id tempus venerabilis Eata presbyter & abbas in Lindisfarnensi monasterio docuit *Regulam monachicæ perfectionis*, quæ Bedæ verba sunt in libro de vita ejusdem Cuthberti: quod aliis verbis exprimens anonymus, qui eandem vitam in litteras retulit ante ipsum Bedam, sic de hoc Eata facto loquitur: *Vivens quoque ibi secundum sacram scripturam, contemplativam vitam in actuali agens, & nobis regularem vitam componens constituit, quam usque hodie, inquit, cum Regula Benedicti observamus*. Hæc itaque tunc temporis princeps regula erat, quæ omnibus monasteriis, cum novis, tum antiquis, imponebatur: nec proinde mirum, quod in veterrimis litanis^a Anglicanis, quæ ab annis

^a *Analect. 2o.*
2. p. 669.

*Primus qui nostræ statuit certamina vite,
Qualiter optatam teneant cœnobîa normam.*

Primus, inquit, non quidem absolute. si quidem Benedictum præcessit Basilius monasticæ vitæ institutor: sed primus, a quo Angli hoc institutum acceperunt per Augustinum. Idem auctor in prosa ejusdem argumenti iterum S. Benedictum extollit, laudaturus Equitium, si hunc monastici illis in partibus instituti patrem ac patronum agnovisset. Non levis momenti hac in re est professionis formula, qua monachi Anglicani ante Dunstanum, id est ante sæculum decimum, utebantur, relatâ in codice perantiquo, olim ecclesiæ Cantuariensis, modo Parisiensis: in quo prima oratio ad iniciandos professos eo tendit, *quatenus cum sanctis patribus nostris, Paulo, Antonio, Macario, ceterisque innumerabilibus, necnon & beato Benedicto, vite bravium percipere mereamur*. Professionis vero formula, qua haud dubie utebantur Cantuarienses nostri etiam ante Dunstanum, est ipsamet, quæ in toto sancti Benedicti Ordine ab antiquis temporibus recepta est, ad regulæ mentem, & fere ex ejus verbis

diacono scripsit Gregorius, ea scripta ut ad se transmitteret, in quibus aliqua, a suo sensu prorsus aliena, deprehenderat. In eadem epistola etiam non probat, sua in Jobum commentaria publice ad vigilias legi jussu Mariniani episcopi: quippe opus populare non esse, & rudibus auditoribus magis impedimento, quam profectui futura. Magis expedire, ut ad vigilias legantur psalmodiarum commenta, quæ mentes secularium ad bonos mores præcipue informant. Nolle se, dum in hoc corpore verfaretur, ut opera sua in publicum facile prodirent; ac graviter ferre, quod Anatholius diaconus imperatori postulanti librum regulæ pastoralis dedisset; multo minus, quod eum Anastasius Antiochenus episcopus (quæ sanctissimi pontificis modestia erat) in Græcam linguam transtulisset.

Post Claudii mortem monachi ejus cœnobii, scilicet Classensis sanctorum Johannis & Pauli, Constantium monachum in ejus locum elegerunt, & missis Romam nuntiis eundem sibi abbatem institui petierunt. Horum petitionem *detestatus est* Gregorius, immo petitores ipsos, utpote terrenæ mentis homines, quippe qui terrenum nimis hominem sibi abbatem præfici voluerant. *Cognovi enim*, ait vir sanctus, *quod idem Constantius peculiaritati studeat. quæ res maxime testatur, eum cor monachi non habere.* O quam pauci ergo vere monachi! quam pauci cor monachi habent! En prima rejiciendi Constantii causa: alteram audiamus. Deinde cognovi, quod ad monasterium, quod in Piceni provincia situm est, *solus pergere sine aliquo fratrum suorum presumpsit.* Ex qua ejus actione cognoscimus, quia *qui sine teste ambulat, recte non vivat.* Utinam id attenderent, qui tam facile foras absque socio pergunt! Constantio itaque rejecto, Maurum cellerarium, a Claudio abbate sibi quondam laudatum, præferri jubet, eumque a Mariniano episcopo, si ejus vita ad locum regiminis digna sit, ordinari: sin minus, alium vel ex ipsa ejusdem loci congregatione, si dignus adsit; vel ex alia, si desit, eligendum. Ubi obiter observare licet, Gregorium hoc loco & alibi, (quod etiam de aliis dictum puta) cum de assumendo ex alia congregatione abbate loquitur, nullum discrimen fecisse Ordinum: propterea quod tunc monachi omnes, ut superius^a exposui, ejusdem instituti & ordinis censerentur. Præterea Gregorius Mariniano antistiti præcipit significari, ut peculiaritatis vitium a quatuor aut quinque ejusdem cœnobii monachis, in quibus corrigi hæcenus minime potuerat, studiosissime compescat; & hoc ipsum monasterium ab ejusmodi peste mundare festinet: quia, si illic peculiaritas a monachis habetur, neque concordia, neque caritas in congregatione eadem poterit permanere. *Quid est autem*, inquit, *habitus monachi, nisi despectus mundi? Quomodo igitur mundum despiciunt, qui in monasterio positi aurum querunt?* Tum subdit Johannem alloquens: Ita igitur tua experientia faciat, ut neque loci ordinatio differatur, neque ad nos ulterius hac de re querela perveniat.

Monachatum subdiaconatus loco aliquando fuisse colligit Thomassinus^b ex hujus anni epistola tertia-decima ad Passivum episcopum Firmanum. quippe, Aprutii castro Firmensis territorii pastoralis sollicitudine omnino destituto, Passivum monuit pontifex, Opportunum quemdam, moribus apprime, uti acceperat, compositum, in psalmodiæ studio, in amore orationis valde laudatum, religiosam plane vitam agere. Eum proinde hortetur episcopus, ut in his bonis studiis crescat; & si nulla ei crimina, quæ per legis sacræ regulam morte multanda sunt, obviare deprehenderit; tunc hortandum esse, ut *vel monachus, vel ab ipso Passivo subdiaconus fiat;* & post aliquantulum temporis, si Deo placuerit, ipse ad pastorem curam debeat promoveri. Certe sanctus Benedictus in regula sua concedit abbati, ut, si voluerit, aliquos e suis presbyteros aut diaconos ordinari curet, nulla subdiaconatus mentione facta. Nec certe fit in epistola sancti Epiphani^c ad Johannem episcopum Jerusalemitanum, qui de ordinatione monachi ab Epiphanio facta conquerebatur, ubi Epiphanius: *Ordinavimus*, ait, *diaconum; & postquam ministravit, rursus presbyterum.* Et scimus, monasticam professionem minorum Ordinum loco quandoque habitam fuisse. quo minus mirandum est, abbatibus quibusdam, non modo tonsuram, sed etiam minores ordines, immo & subdiaconatum conferendi potestatem concessam fuisse a pontifice Romano. Quamquam Siricius^d volebat monachos per gradus singulos ad sacerdotium promoveri; idemque nonnullos carpit^e episcopos, qui, ut ne monachos diutius penes se probandos retinere, & alere cogerentur, eos statim diaconos ac presbyteros ordinabant; *carius reputantes dare sumtum transfereunti, quam sacerdotium non retento.* Quamquam id forte pro inferioribus Ordinibus

ANN. CHR.
602.Abbatis rejecta
electio.Peculiaritas in
monacho
quantum
malum.a lib. 8. n.
18.X X.
Monachus
pro subdiaconatu.b Thomassin.
parie 2. l. 1.
c. 34.c inter Epist.
ep. 60.d Siric. ep. 1.
c Id. ep. 3.

ANN. CHR.
602.

a *Gelas. ep. 9.*
c. 2.

b *Greg. M.*
lib. 10. ep. 14.

XXI.
Clerici non
prohibendi ne
monachi fiant.

c *Ibid. ep. 39.*

d *Lup. ep. 29.*

non ita improbaturus fuisset Siricius, si ordinandorum mores episcopo probati ac perspecti fuissent. Porro Gelasius papa^a primus, etsi monachos itidem per singulos ordinum gradus promoveri vult; in eorum tamen gratiam, qui in monastico instituto præcellerent, singulorum graduum interstitia relaxari concedit, *quibus quod annorum interstitia fuerant collatura, sancti propositi sponte suscepta doceatur præstitisse devotio.* In sequente epistola Gregorius^b eximium dat paternæ benignitatis exemplum, cum eundem Opportunum, quem forte asperius objurgaverat, lenibus literis mitigare & recreare satagit, contestatus, illa verba non ex asperitate cordis, sed ex amore ejus animæ se fuisse locutum. Interim vero eum ad meliora hortatur.

Pancratius, Viennensis ecclesiæ clericus, divina commotus inspiratione monasterium petierat, ibique monasticum sumserat habitum, & ejusdem monasterii diaconus factus fuerat. Eum Desiderius Viennensis antistes sibi suæque ecclesiæ, cui in clericatus officio mancipatus fuerat, restitui postulabat, non quidem *impedimentum* facti causatus, sed *affectu benevolentia.* Episcopum vero Gregorius^c hortatur, ut tam promptæ Pancratii in sancto proposito devotioni minime obsistat; immo quibus valet adhortationibus hujus desiderii fervorem in eo excitet: ne, qui a turbulento curarum sæcularium tumultu se segregans, portum monasterii appetiit, rursus ecclesiasticarum curarum perturbationibus implicetur. Nullum ergo huic facto *impedimentum* opponebat Desiderius, sed solum benevolentia suæ affectum. Alia mens erat Guenilonis seu Wenilonis episcopi Senonensis, qui duobus suæ parochiæ presbyteris suos relinquendi titulos, ut liberius & districtius institutionem beati Benedicti sequerentur, copiam negabat; idque impediturus fuisset, nisi Lupus abbas Ferrariensis monasterii, quo se se recipere volebant, auctoritate probasset, id absque vitio posse fieri. Ad hæc Lupus, qui id numquam in controversiam vocatum vel audierat, vel legerat, affert^d auctoritatem ex regula sancti Benedicti, a beato Gregorio probata & laudata, quæ sacerdotes in monasterium suscipi præcipit. quod sane nulli canones prohibeant. Insuper Lupus afferre poterat auctoritatem concilii quarti Toletani, canone quinquagesimo sancientis, ut clericis, qui monachorum propositum appetunt, *quia meliorem vitam sequi cupiunt*, liberi eis ab episcopo in monasteria permittantur ingressus; nec interdicatur propositum eorum, qui ad contemplationem transire nituntur. Et hanc quidem in clericis libertatem agnoscit concilium Chalcedonense canone septimo, cum prohibet eos, *qui semel clero cooptati sunt, & monasticam vitam expetiverunt*, denuo in sæculum reverti: cum alias eos, ut in clerum reverterentur, compellere ac cogere debuisset, nisi hanc adeundæ monasticæ vitæ facultatem permisisset.

ANN. CHR.
603.

XXII.
S. Leander
episcopus obit.

ANNO subsequente, hujus sæculi tertio, Leander Hispalensis antistes supremum diem obiit, si qua fides epitaphio, quod ipsius regulæ in Codice regularum subjunctum est. Sub cruce, forsan transversa ecclesiæ parte, ut ex salebrosis epitaphii versibus undecim intelligimus, simul jacuere sanctorum tria corpora germanorum, hinc Leandri, inde Florentinæ sororis, atque Isidori in medio sepulti. Pictura in adjuncto pariete expressa eorum effigies & merita repræsentabat. *Obiit felicitis memoria Leander episcopus die III. kal. Martii, æra sexcentesima quadragesima-prima.* Hæc ibi conceptis verbis, tametsi æræ designatio difficultate non caret, maxime propter Isidori ejus fratris ac successoris auctoritatem, scribentis, Leandrum *Reccaredi regis temporibus floruisse, ac terminum vitæ clausisse.* qui Reccaredus vitam cum regno amisit anno salutis sexcentesimo-primo. Verum Isidori verba non ita rigide forsan accipienda sunt, ut epitaphii auctoritatem elevare debeant. Pontifex fuit suo tempore, tum virtute, tum facultia inter paucos illustris, cui reges catholicos Hispania refert acceptos. Modestiam ipse suam prodit in regulæ præfatione ad sororem. Senti fratris animum, inquit, tuos desiderare profectus: Senti fratris concupiscentiam velle te esse cum Christo. qui etsi in me non habeo quod in te perficere volo, perdidisse me doleam quod te tenere desidero. Erit mihi interim quædam portio remissionis, si tu, quæ pars melior nostri es corporis, in via peccatorum non steteris; si quod tenes, firmissime teneas. Heu mihi, si alius accipiat coronam tuam! Tu apud Christum tutamen meum; tu, carissima, meum pignus; tu hostia mea sacratissima, qua expiari a peccati colluvione non dubito. Tot verba, tot scintillæ divini amoris, & eximia humilitatis ac modestiæ. Leandri obitum an subsequuta sit mors sororis, incertum, tametsi

id vero propius videatur. Eam in urbe Astigitana, cujus Fulgentius eorum germanus sedem episcopalem obtinebat, vitam exegisse^a tradunt, & quadraginta virginum collegio præfectam, ubi & domus, in qua vixerit, monstratur, & præcipui virginum collegii vestigia ad Singilis seu Xenilis fluvii ripam: quo loco sancti Hieronymi nomine monasterium extat. Viderint qui hæc tradunt, quo pacto cum prædicto conciliari epitaphio possint. Sane longe veri similis est, eam in urbe Hispalensi cum duobus germanis, loci episcopis, sepultam fuisse. De Fulgentio Astigitano episcopo hæret aqua. Johannes^b Mariana, nominis similitudine deceptus, ei perperam tribuit librum de incarnatione, quem Fulgentii Ruspensis esse non dubito. De Isidoro infra.

ANN. CHR.
603.
a Marian.
lib. 6. c. 1.

b ibid.

Eodem anno Panormitana ecclesia itidem pastore orbata est post mortem Victoris episcopi: in cuius locum Venantius patricius Urbicum, monasterii sancti Hermetis abbatem, substituendum suggessit Gregorio, aut saltem Crescentem diaconum, si Urbici electio pontifici non placeret. Acceptis Venantii litteris rescripsit^c Gregorius, sibi quidem hanc Urbici electionem valde placere; laudatque Venantium, quod ad ecclesiæ gubernationem virum quæsierit vigilantem atque sollicitum, & *divinæ scripture scientia, quod maxime in sacerdotibus eligendum est*, probe institutum. Sed quia, inquit, ceteris sic est aliquis præponendus, ut, dum ipse exterius proficit, interius non decreseat, quietem ipsius turbare non possumus; ne, cum eum ad altiora producimus, minorem illum seipso fieri missum in fluctibus compellamus. Tum subdit de Crescente diacono, qui xenodochio Panormitano præerat, diligenter inquirendum esse, an recte se gesserit in xenodochii sui administratione; sitque iis præditus moribus & dotibus, quæ ad pastorem curam sunt necessaria. Neutrius tandem electio successit, sed ea dignitas Johanni collata fuit, cui Gregorius pallium^d hoc eodem anno concessit.

X X I I I.
Urbici abbat
tis electio in se
dem Panormi
tanam irrita
c Greg. M.
lib. II. ep.
c 14.

d ibid. ep 44.

Ad idem etiam tempus refertur privilegium Luponi abbati Augustodunensis monasterii sancti Martini concessum, uti & alia duo a paribus in gratiam xenodochii ejusdem urbis, & monasterii sanctæ Mariæ, de quibus superius^e actum est. Hæc privilegia data sunt post mortem Syagrii, reverendæ memoriæ dicti episcopi, qui suam in his construendis operam opesque Brunichildis reginæ munificentia adjunxerat. Neque diu supervixit Lupo seu Lupus abbas, cujus obitus in necrologio Martiniano consignatur his verbis: *Idibus Octobris depositio domni Lupi abbatis*. Ei videtur successisse Abbo ille abbas, quem Baudonivia in fine libelli de vita sanctæ Radegundis ait e Burgundia Pictavos venisse cum viro apostolico Leifasto episcopo, quem Syagrii successorem fuisse veri simillimum est. Pictavis cum ambo morarentur, dentium vehementissimo dolore per septem dies vexatus Abbo, rogavit se duci ad sanctæ Radegundis basilicam, ibique apprehensa palla ejus sepulcri, omni profusus dolore caruit.

X X I V.
Luponis ab
batis Aduensis
obitus.
e Supra lib. 7.
n. 64. & 65.

CUM apud Anglos res christiana ex sententia procederet, Brittones etiam ad officium & ad ritus Romanos revocare operæ pretium Augustino^f visum est. Ejus rei causa vir sanctus, Ethelberto rege favente, episcopos sive doctores proximæ Brittonum provinciæ in confinio Wicciorum & occidentalium Saxonum convenire curavit, ut amico eos colloquio ad unitatem cum Romana ecclesia ineundam adduceret. His congregatis, fraterna admonitione suadere cœpit, ut, pace & communione catholica secum inita, communem prædicandi gentibus evangelii laborem una susciperent. Illi vero, post longam disputationem, nec Augustini ejusve sociorum precibus, hortamentisque, nec increpationibus cesserunt, sed suas traditiones obfirmatis animis tueri ac retinere perseverarunt. Tum Augustinus longæ ac molestæ concertationi finem imponere volens: Oremus, inquit, Deum, qui in domo Patris sui unanimes habitare facit, ut, e duabus traditionibus utra sequenda sit, aliquo cælesti signo nobis ostendat. Ager quivis obvius huc adducatur, & si quis alterutrius partis eum sanaverit, hujus communioni omnes accedant. Conditionem, licet ægre, admisere Brittones. Mox e gente Anglorum quidam oculorum lucem privatus adducitur. Orant pro eo Brittones, sed nihil a Deo impetratum. Succedit Augustinus, flectit genua, Deumque obnixè rogat, ut cæco lumen restituat: quo per unius hominis illuminationem corpoream, plurimi spiritalem gratiæ lucem consequerentur. Nec mora, cæco lux redit; nec miraculum Brittones infitiri pos-

ANN. CHR.
604.
X X V.
Anglicana synodus contra Brittones.
f Bedæ lib.
2. c. 2.

ANN. CHR.
604.

sunt. Et veram quidem Augustini doctrinam esse confitentur : sed absque suorum consensu ac facultate priscos ritus ac mores abdicare sibi minime licere causantur.

Alterum proinde conventum fieri postulant, in quo majori suorum numero res finiretur. Annuit Augustinus, & ad locum conditum Brittonum episcopi septem accesserunt cum pluribus viris suæ gentis doctissimis, maxime ex Walliæ monasterio Bancorensi, cui tunc Dinootus abbas præerat. Hi, priusquam eo convenirent, quemdam suæ sectæ anachoretam, magnæ apud se opinionis, consuluerant, an pro Augustini sententia suas abjicere traditiones deberent. Ille vero si homo Dei esset, ei obsequendum esse respondit. Et quo pacto, inquiunt, id probemus? Ad hæc ille: Si mitis sit & humilis corde Augustinus. Tum percontantibus illis, quo demum indicio id agnoscerent, adjecit: Curate ut ille prior cum suis ad synodum veniat, & siquidem vobis adventantibus assurrexerit, ei protinus obtemperantes estote, certi ipsum esse famulum Dei: sin contra, quasi vos despectui habens, nullam vobis, qui plures estis, reverentiam exhibuerit; & ipse spernatur a vobis. Factum ut dixerat; contigitque ut illis accedentibus Augustinus, qui in sella sedebat, non assurrexerit. Illi vero indignatione commoti, eum superbiæ insimularunt, ejusque doctrinæ modis omnibus repugnare non destiterunt. Instabat nihilominus Augustinus, ut ritus suos deponerent; & quamquam in multis ab universalis ecclesiæ consuetudine dissentirent, se manus daturum, si modo in tribus obsequentes forent: nempe ut pascha catholico ritu observarent: ut ministerium baptismi secundum morem Romanæ & apostolicæ ecclesiæ complerent: & ut genti Anglorum una secum verbum Domini prædicarent. cetera se facile relaxaturum. At illi nihil horum se facturos, neque illum unquam pro archiepiscopo habituros esse præfracte responderunt. Ad hæc Augustinus prædixisse fertur, si pacem a fratribus accipere nollent, bellum eos ab hostibus accepturos; durosque pœnas Anglis ipsis, quibus viam vitæ prædicare noluisent, quod ita divino judicio contigit.

XXVI.
Saxonum
orientalium
conversio.
Episcopi duo
ordinati.
a id. lib.
I. c. 29.

Brittonibus in sua contumacia obfirmatis, orientales Saxones evangelii lucem acceperunt. quod hoc modo accidit. Augustinus pro ea, quam a Gregorio acceperat, potestate duos hoc anno episcopos ordinavit, Mellitum scilicet ac Justum, quorum alterum Londoniæ, alterum Roffensi civitati præfecit. Ita vero Gregorius præceperat mittendo pallium ad Augustinum, ut per loca singula duodecim episcopos ordinaret, qui suæ ditioni subjacerent; eique metropolitani ad Londoniam honorem, qui tamen Cantuariæ cessit, contulit: cujus civitatis episcopus semper in posterum a propria deberet synodo consecrari, atque honoris pallium ab apostolica sede percipere: episcopum vero Eboraci ordinaret, qui & ipse duodecim episcopos, si eadem civitas cum finitimis locis verbum Dei recepisset, ordinare, adeoque metropolitani honore perfrui posset. qui metropolitani hunc inter se ordinem servarent, ut Eboracensis nequaquam Londoniensis potestati post Augustini obitum subiectus foret, sed inter eos ea esset honoris distinctio, ut ipse prior haberetur, qui prius fuisset ordinatus. Ceterum omnes Britanniaæ sacerdotes Augustino subjacerent. Mellitum itaque, ubi ordinatus fuit, Augustinus misit^b ad prædicandum provinciæ orientalium Saxonum, qui Tamesi fluvio dirimebantur a Cantia, orientali mari contigui, quorum caput & metropolis erat Londonia, emporium jam tum celeberrimum ad Tamesim. Hanc gentem regia potestate ab Ethelberto mutuata gubernabat Seberthus, ejus ex sorore nepos: qui Ethelbertus universis Anglorum gentibus usque ad fluvium Humbri imperabat. Melliti prædicationi mox se subdidit hæc provincia; statimque rex Ethelbertus in civitate Londonia construxit ecclesiam sancti Pauli apostoli, in qua Mellitus sedem episcopalem, ejusque successores haberent. Justus ab Augustino directus est ad Roffensem, ab urbe Doroverno seu Cantuaria distantem millibus passuum ferme viginti-quatuor ad occidentem. Istic etiam Ethelbertus rex episcopalem sancti Andreae apostoli ecclesiam ædificavit, eique multa dona, uti & Londoniensi, necnon prædia & possessiones ad alendos ecclesiæ ministros liberaliter contulit. Missus est longe post eos Paulinus ad populos, qui trans Humbrium degebant, primusque Eboracensem ecclesiam fundavit, ut in consequentibus dicturi sumus.

b id. lib. 2.
c. 3.

XXVII.
Gregorii in
extremis dolo-
ribus sollicitu-
do pro ecclesia.

Dum hæc in Britannia geruntur, Gregorius extremo laborans podagræ morbo, nihil interim de pastoralis sollicitudine remittebat, scribendis litteris ad retinendam, revocandamque, sicubi defecerat, pietatem, & ad sarcinendam ecclesiæ, monasterio-
rumque

rumque disciplinam: ut mirum sit, inter continuos morbi gravissimi cruciatus & dolores cum potuisse tot ac tantis rebus applicare animum. Quanta vis ejus dolorum fuerit, ipse explicat variis in epistolis, præsertim ad Rusticianam patriciam, quæ eodem morbi genere afflictæ erat. Ubi caro deest, inquit ^a, quæ virtus esse poterit doloribus resistens? Me etenim (quem, qualis fuerim, nostis) ita amaritudo animi & assidua exacerbatio, atque præter hoc podagræ molestia affecit, ut corpus meum, tamquam in sepultura, ita siccatum sit. unde fit, ut jam de lectulo raro surgere valeam. Si ergo mei molem corporis in tantam podagræ dolor ariditatem redegit: quid de vestro corpore sentiam, quod nimis siccum ante dolores fuit? Et in alia ^b ad eandem epistola: Ego autem in tanto gemitu & occupationibus vivo, ut ad dies, quos ago, me pervenisse pæniteat, solaque consolatio sit mortis expectatio. Denique in epistola ^c ad Theodelindam hoc anno scripta: Tanta nos, inquit, podagræ infirmitas tenuit, ut non solum non dictare, sed etiam nec ad loquendum possimus assurgere, sicut & præsentium portitores, legati vestri, cognoverunt, qui nos & venientes infirmos invenerunt, & discedentes in summo vitæ periculo atque discrimine reliquerunt. Inter hæc non extrema illi cura fuit dotandi basilicam sancti Pauli, ut sumtus ad luminaria sufficeret, largiendo massam seu agrum ad Aquas-Salvias, tanti apostoli passione illustrem: incongruum existimans, ut illa ei specialiter possessio non serviret, in qua palmam sumens martyrii, capite truncatus est. Ita ille in litteris ^d hac de re confectis. Cuncta iraque ad eum locum pertinentia prædictæ sancti Pauli basilicæ contribuit, ut servientes ibi præpositi, omni posthac carentes excusatione, luminaria suppeditare non negligent. Erat prope hanc basilicam sancti Stephani monasterium ancillarum Dei, in prædictis litteris memoratum. Sed utrum monachi basilicam sancti Pauli tunc inlederint, ex eis non liquet, quamquam id veri simillimum reddit liber de gestis pontificum Romanorum: ubi Gregorius secundus monasteria, quæ secus basilicam sancti Pauli erant, ad solitudinem redacta, innovasse perhibetur, atque ordinatis servis Dei monachis congregationem post longum tempus restituisse, ut ibidem die noctuque Deo laudes redderent. Hæc monasteria sine dubio regebant præpositi illi, de quibus Gregorius Magnus in suis litteris agit. Advena erat impostor ille ^e Andreas homo Græcus, qui sub monachali habitu ad sanctum Paulum inclusus debebat. Ibidem monasticum ordinem restituit sæculo decimo sanctus Odo abbas Cluniacensis.

ANN. CHR.
604.^a Greg. M.
lib. 9. ep. 38.^b id. lib. 11.
ep. 26.^c id. lib. 12.
ep. 7.Pro basilica
S. Pauli.^d ibid. ep. 9.^e id. lib. 9.
ep. 69.XXVIII.
pro Fortunato
abbate Cæ-
senate.^f id. lib. 12.
ep. 1.^g id. lib. 11.
ep. 54.Canonicus
ordo.^h v. lib. 16.
num. 37.ⁱ Ughell. to.
2. col. 458.XXIX.
pro duobus
monachis fugi-
tivis.^k Greg. lib.
12. ep. 20.

Ut Gregorius crimina punire non prætermittibat, sic etiam innocentes tueri ac purgare in primis satagebat. Exstabat apud Cæsenas Flaminiae urbem monasterium sanctorum Laurentii & Zenonis, cui Natalis loci episcopus Fortunatum abbatem præfecerat. Hunc, nulla existente causa vel culpa, inde removerat Concordius Natalis successor, atque alium in ejus locum ordinaverat. Causa discussa, Gregorius non ante nihilo minus Fortunatum restitui Mariniano ^f Ravennæ episcopo metropolitano injunxit, quam in illis partibus, ubi res acta fuerat, examinata causa fuisset, uti *canonicus ordo* exposceret, id est canonum leges. sic *canonicus ordo* sumitur in alia itidem Gregoriana ^g epistola, in qua Johanni defensori significat, monachos in Capricana insula perverse agere; eidemque præcipit ad eorum monasterium accedere, & quæ correctione digna invenerit corrigere, sicut *canonicus ordo desiderat*. sic denique, ut alia loca præteream, eadem loquendi formula usus est Reccaredus rex in oratione ad patres concilii tertii Toletani. quæ omnia referre visum est ad illustrandum similem locum, quo nonnulli abutuntur, ex synodo Augustodunensi ^h sub sancto Leodegario habita, ubi præcipitur, ut abbates & monachi studeant implere, *quicquid canonicus ordo vel regula sancti Benedicti edocet*. Quod attinet ad prædictum sanctorum Laurentii & Zenonis monasterium, quod olim Ordinis Benedictini fuisse testatur codex taxarum, ut vocant, apostolicarum; jam inde a sæculo undecimo unitum est ⁱ cathedrali ecclesiae Cæsenatensi per Johannem, ejusdem urbis e nostris episcopum, ad instituendam in sua ecclesia communem vitam regularem.

Ita vero in universos intentus erat Gregorii animus, ut etiam singulorum saluti sedulo prospiceret. Testis ea de re epistola ^k ad Stephanum chartularium, quem hortatur ad revocandos duos monachos fugitivos ex monasterio sancti Georgii, in massa seu agro Marato sito, quorum unus jam conjugem acceperat, alter *laicus effectus*

AN. CHR 604. „ (non ergo monachi inter laicos) sæculariter vivebat. quippe contra Deum esse , ut ,
 „ post adeptum divini officii. cultum, *ad sæcularem vitam atque habitum remearent.*
 „ Itaque monachos illos sine dilatione retrudendos esse, ne eorum exemplo , cetero-
 „ rum monasteriorum districtio dissipetur, sed potius ut aliis monachis spes gerendi
 „ talia submoveatur. Addit pontifex reprimendum esse prædictæ massæ presbyte-
 „ rum , qui novas eidem monasterio consuetudines imponere volebat , portionem
 „ scilicet usurpando ex oblationibus, quæ eidem monasterio factæ fuerant. siquidem
 „ ex tempore conditi monasterii per tricennale tempus id usitatum non fuerat. tum
 „ quia si hoc ab initio non fuit, etiam labentibus temporibus imponi non debuit: tum
 „ quia maxime exiguæ substantiæ, & monasterium pauperum erat, & abbas ipse om-
 „ nino hospitalis. quod multorum testimonio Gregorius rescierat.

XX X. Gregorii obi-
 tus
 a *id. lib. 7.*
 ep. 3, ind. 1. „ Hæc studia, hæc mentis agitationes Gregorii erant, cum eum Deus ecclesiæ &
 „ orbi subtraxit, ad immortalæ vitam transferendum. Hunc finem jam dudum op-
 „ taverat vir sanctus, ut ex præmissis intelligitur, & ex epistola ad Anastasium ^a epis-
 „ copum Antiochenum, quem rogat, ut pro sui cordis infirmitate enixius oret, longe
 „ minus scilicet de corpore sollicitus: quatenus omnipotens Deus mentem, inquit,
 „ meam a malis omnibus pro vestra intercessione tueatur, & citius me de tot pro-
 „ cellis hujus tempestatis eripiat, atque in æternæ quietis litore perducatur. Ejus vota
 „ & desideria tandem aliquando exaudivit Deus, tantisque malis, doloribus & anxie-
 „ tatibus finem imposuit, postquam Romanam ecclesiam summa prudentia & sancti-
 „ tate rexisset annis tredecim, mensibus sex, & diebus decem, uti Johannes diaconus
 „ computat, initio ducto a mense Septembri anni quingentesimi nonagesimi, quo
 „ anno pontifex ordinatus fuerat, & quidem tertio nonas ejusdem mensis. Decessit
 „ i. v. idus Martias, anno Phocæ imperatoris secundo, indictione septima, æræ chris-
 „ tianæ anno sexcentesimo quarto; sepultus in extrema porticu basilicæ beati Petri
 „ apostoli ante vetus secretarium, ubi sanctus Leo, Simplicius, Gelasius & Symma-
 „ chus humati erant. Ejus tamen obitum venerabilis Beda anno sequenti, eumque
 „ secutus Paulus diaconus indictioni octavæ consignat. Sancti Doctoris epitaphium
 „ refert post Bedam Johannes diaconus, & ex eis Baronius, aliique. Idem testatur
 „ pallium ejus, phylacteria reliquiarum, quas e collo gestare solebat, & baltheum
 „ seu cingulum in basilica sancti Petri suo tempore asservata fuisse, & fidelium devo-
 „ tionem ad osculandum exposita; atque ex balthei exilitate, quæ unius pollicis mensu-
 „ ram non excedebat, speciem propositi regularis a sancto Benedicto statuti, cujus
 „ ipse vitam describens, regulam quoque laudaverat, eum servasse luce clarius esse
 „ asserit: præsertim, inquit ^b, cum idem venerabilis doctor Gregorius græcam lin-
 „ guam nescierit, & sui monasterii monachos, Benedicti utique regulis mancipatos,
 „ in Saxoniam seu Britanniam destinavit.

^b *Johan. diac.*
 l. 4. c. 80.

XXXI. Corporis ejus
 forma.

^c *ibid. r. 84.*

XXXII. Animi dotes.

„ Erat Gregorius statura corporis justa & bene composita, facie oblonga & me-
 „ diocriter rotunda, barba subfulva & modica, capillis subnigris, in medio frontis
 „ raris, & sub auriculas medias protensis, corona rotunda & proluxa, fronte specio-
 „ sa, elatis & longis, sed exilibus superciliis; oculis pupilla fulvis, non quidem ma-
 „ gnis, sed patulis; subocularibus plenis; naso a radice vergentium superciliorum sub-
 „ tiliter directo, circa medium latiore, deinde paullulum recurvo, & in extremo pa-
 „ tulis naribus eminente; ore rubeo, crassis & subdividuis labiis, genis compositis,
 „ mento a confinio maxillarum decenter prominente; colore aquilino & livido;
 „ vultu benigno, manibus pulcris, teretibus digitis, & habilibus ad scribendum. Ita
 „ formam ejus corporis describit Johannes ^c diaconus ex rota gypsea, in qua vir sanctus
 „ se ipse pingi curaverat, eamque picturam in parva sancti Andreæ monasterii
 „ abside, post fratrum cellarium statui jusserat. Eamdem æri incisam, Baronius, alii-
 „ que repræsentarunt, cum iconibus Gordiani & Silvii Gregorii parentum, ejus
 „ jussu itidem depictis, quas ob tanti viri merita in adversa pagella exhibere visum est.
 „ Verum præstantissimi ejus animi statum quis explicet? Vir fuit, si quis alius, exi-
 „ mia humanitate & mansuetudine præditus, ingenio facilis & copiosus; sui ipsius victor
 „ & compos, ad misericordiam & commiserationem in peccantes, quam ad severi-
 „ tatem pronior; humilis ac modestus, sed, ubi res exigebat, magnanimus & fortis;
 „ justitiæ & æquitatis in primis amans, numquam passus suam dignitatem crescere
 „ ex aliorum detrimento; cleri disciplinam, & honestatem ubique fovens, nihil boni
 „ prætermittens, nullum vitium sinens inultum; in correptionibus moderatus, sed

*Gordianus Gregorij pater.**Gregorius.**Silvia Gregorij mater.*

fortis ; excessum corrigere & purgare , quam defendere paratior ; miserorum omnium refugium , egenorum ac pauperum pater ; ceterum dignitatis pontificiæ studiosus , sed æquissimus propugnator ; iis quæ ad Dei cultum pertinent ; addictissimus ; rebus cælestibus , ubi tantisper sibi a tumultu negotiorum licebat respirare , aut meditando , aut scribendis dictandisve , aut viva voce explicandis assidue occupatus ; summis doloribus , morbisque gravissimis æquè patiens & actuosus ; denique inter assiduas bellorum procellas semper quietus & tranquillus , nec a scripturis medicandis ac commentandis deterritus ; prudentia tanta , ut inter partes omnino sejunctas & contrarias , imperatoris & Langobardorum semper gratiam & dignitatem retinuerit.

Quod si quis unam ejus virtutem attentius considerare velit , nempe caritatem ac liberalitatem ; omnibus omnino singulorum mensium kalendis ^a necessaria quæque pauperibus generatim erogabat , frumentum , vinum , legumina , lardum , aliorumque animalium carnes , pisces & oleum pro suo quæque tempore distribuens. Pig-

Caritas ejus &
liberalitas.
^a Johans diac.
lib. 2. c. 25. &
seq.

ANN. CHR.
604.

menta vero, aliaque delicatiora poculenta & esculenta primoribus offerebat, adeo ut omnium commune reconditorium ecclesia censeretur. Ad hæc omnibus ordinibus ecclesiasticis vel palatinis, ecclesiis, monasteriis, diaconiis, cœmeteriis, xenodochiis urbanis ac suburbanis, certæ erogationes quater per singulos annos ab eo fiebant, in paschate scilicet, natali apostolorum, natali sancti Andree, natalitioque suo. Quin etiam tribus millibus ancillarum Dei, quæ Romæ in monasteriis degebant, quindecim auri libras semel pro lectisterniis dedit, eisque pro quotidianis stipendiis octoginta libras quotannis conferebat: professus, nullum^a per tot annos absque earum precibus lacrymis, & districtissima vita, inter Langobardorum gladios subsistere potuisse. Denique singulis diebus per omnium regionum vicos & compta infirmis ac debilibus quibusque certa stipendia per constitutos veredarios mittebat: verecundioribus vero, antequam ipse cibum caperet, cibaria e mensa sua ostiatim deferri curabat: ita ut nullum ejus misericordia præteriret; sibi impu- taverit, quod quidam pauper ex inopia mortuus aliquando inventus sit; ob idque a missarum celebratione per aliquot dies abstinuerit, quasi eum propria manu peremisset. Atque ut ne temporaria & caduca esset tanta caritas, non tantum quadraginta pauperes semel in anno in perpetuum refici procuravit per monachos monasterii sui, ubi & duodecim pauperibus singulis annis in die depositionis ipsius prandium parari mos erat; sed etiam hospitale pauperum in porticu basilicæ beati Petri instituit, æternum tantæ misericordiæ monumentum. Porro in eodem monasterio libræ pondus, sextarium, modium, ceterasque mensuras, ad quarum normam singula distribui voluit, asservari præcepit; & modius quidem ejus erat^b mensuræ, ut triginta & quinque panes ex eo fierent, singuli trium librarum.

^a Greg. l. 6.
ep. 23.

^b Johan. diac.
lib. 4. c. 98.

De cetero, si quis volet maximi pontificis mores ac virtutes perfecte cognoscere, legat ejus epistolas: quas qui legerit, non modo sanctiorem ecclesiæ disciplinam ex eis addiscet, sed etiam historiam illorum temporum non multum desiderabit. Eas in tot libros, quot annos vixit, id est in tredecim libros, ab eo distinctas fuisse auctor est Johannes diaconus; ex quibus tertium-decimum septimæ indictionis librum imperfectum reliquit, quoniam ad ejusdem indictionis terminum non pertigit. quamquam Hildephonsus libros dumtaxat duodecim agnoscit. Selectiores epistolas ab Hadriano primo in decretalium libros duos redactas fuisse Johannes^c tradit. In rebus moralibus ac spiritualibus quam exercitatus fuerit, testantur maxime ejus in Jobum commentarii, in quibus ita præclare in primis de humilitate agit, ut nemo veterum melius, quod argumento est, hæc virtutem ejus animo alte infixam fuisse.

^c ib. c. 71.

Sunt qui sanctissimum & integerrimum pontificem adulationis insimulent, eoque trahunt ejus epistolas, tum ad Phocam imperatorem, cujus promotioni gratulatur, tametsi parricidiis viam ad imperium sibi fecisset; tum ad Brunichildem reginam, quam laudat. Verum ex Gregorii ad Phocam^d epistola id tantum colligitur, corruptissimum fuisse ante eum rei publicæ statum, quem a Phoca emendatum iri sperat; etsi vero ejus promotioni gratuletur, non tamen probat parricidia, quibus viam sibi ad imperium straverat. Qualis fuerit sub Mauricio rerum status, ex his Gregorii verbis intelligitur: *Quiescat felicissimis temporibus vestris universa res publica, prolata sub causarum imagine præda pacis. Cessent testamentorum insidiæ, donationum gratia violenter exacta. Redeat cunctis in rebus propriis securæ possessio, ut sine timore habere se gaudeant, quæ non sunt eis fraudibus acquisita. Reformetur jam singulis sub jugo imperii pii libertas sua.* Hæc itaque omnia in imperio reformanda erant, quæ Gregorius a Phoca reformanda sperat, operaturque, & ad id eum hortatur. Ad Brunichildem quod attinet, pia ejus opera laudat quidem Gregorius: sed non præviderat posteriora illius facinora, quibus hæc extrema vitæ suæ tempora dehonestavit.

^d Greg. l. II.
ep. 38.

XXIII.
Vita ejus
scriptores.

Gregorii res gestas litteris primus mandavit venerabilis Beda in historia gentis suæ, & post eum Paulus Warnefridi, diaconus ac monachus Casinensis. Hæc ipsa vita in primo volumine Actorum nostrorum cum quatuor libris Johannis diaconi edita est; eamque genuinum Pauli diaconi fetum esse testantur veteres codices, in primis Casinensis & Conchensis, in quibus hæc vita a Paulo Casinensi monacho edita in fronte legitur. Hunc libellum viderat Johannes diaconus, ex eoque quasdam sententias^e refert, quæ in editis nostris leguntur. Hæc obiter dixerim adversus Guffanvillei

^e Johan. diac.
lib. 4. c. 99.

falsam conjecturam, qui hunc libellum Paulo diacono abjudicare voluerat, alias singulari disquisitione a me refutati in tomo primo Analectorum. Johannes diaconus post Bedam & Paulum ejusdem Gregorii facta fufius in quatuor libros digessit jussu Johannis octavi, eosque majori parte ex epistolis Gregorianis scite contextuit.

Gregorio successit in sedem beati Petri Sabinianus, quem piissimi decessoris sui fama infestissimum fuisse, & de libris ejus comburendis consilium iniisse Johannes^a diaconus a majoribus traditum refert. Invidia causam fuisse, quod Gregorium, uti prodigum, & rei ecclesiasticae dilapidatorem calumniaretur. Sed quominus ejus libri comburerentur, intercessisse Petrum diaconum, ejus, dum viveret, notarium & familiarem, qui id perperam tentari dixit, quippe eorumdem librorum exemplaribus ubique locorum dispersis; atque immane sacrilegium esse, tanti doctoris libros exurere, super cujus caput Spiritum-sanctum in columbae specie eidem scribenti adstitisse, se vidente, affirmavit; in cujus rei testimonium praedixit, se protinus moriturum, quod re ipsa contigerit. Hanc narrationem, scriptoribus Johanne antiquioribus ignotam, rejicit cardinalis Baronius, nec immerito sane: maxime cum Paulus diaconus de columba Gregorio assistente agens, ubi opportuna hujus rei commemorandae occasio erat, nihil simile de Petro diacono referat. Secus forte sentiendum de calumnia, quam Sabinianus in Gregorii liberalitatem vulgasse fertur. nam Sabinianum avaritiae deditum fuisse ex eo intelligitur, quod ingruente fame horrea ecclesiae aperiri jussit, non ut Gregorii exemplo frumenta pauperibus gratuito erogaret, sed ut vanum daret populo Romano, cui ob eam causam maxime invisus fuit. Hinc accidit, ut mortui cadaver, non per medium civitatis, ut moris erat, deferretur cum funebri pompa ad basilicam sancti Petri; sed ejiceretur per portam sancti Johannis, ut loquitur Anastasius, atque extra muros per pontem Milvium in Vaticanum deduceretur. Non diu pontificatum tenuit Sabinianus, sed post sedis annum unum & menses quinque cum aliquot diebus, locum fecit Bonifacio tertio: quem etiam brevi post defunctum excepit Bonifacius quartus, cujus commemoratio nobis non semel inferius facienda erit.

ANN. CHR.
604.

XXXIV.
Sabinianus ejus
successor avarus.
a *ib. c. 69.*

Paulo post quam Mellitus apud orientales Saxones evangelium praedicare coeperat, christianam fidem, Deo cooperante, Ethelberti fultus adminiculo, egregie in illa provincia propagavit. Accessit in laboris consortium Seberthus rex, cujus munificentia Mellitus monasterium beati Petri, Augustini haud dubie exemplo non minus, quam ipsius apostoli inductus monito, construxit in occidentali Londoniae urbis parte, unde Westmonasterio indita appellatio, cum beati Pauli cathedralem ecclesiam ad orientalem rex Ethelbertus paullo ante construxisset. Westmonasterii ecclesiam ab ipso Petro apostolo dedicatam fuisse tradunt Britannici scriptores plerique ab annis sexcentis, tanto consensu, ut rem difficilis persuasionis probabilem redderent, si antiquiorum accederet auctoritas. Mirum est Bedam venerabilem de hujus monasterii constructione, uti & de hac dedicatione, penitus siluisse. Multum celebritatis eidem loco post Dunstanum episcopum attulit Edwardus rex sanctus, qui, ampliori monachorum conventu ibidem adunato, ecclesiam novo aedificationis genere excitavit. Multa eidem praedia concessit Willelmus rex, quod illic regni suscepisset insignia. Hinc consuetudo apud posteros invaluit, ut ibidem propter sancti Edwardi istic sepulti memoriam, reges Anglorum inaugurarentur, ibique insignia regalia reconderentur. Novam speciosae structurae basilicam Henricus tertius multiplici marmorearum columnarum ordine, tecto laminis plumbeis convestito, intra quinquaginta annos magnis sumptibus exaedificavit, regalique illustravit palatio. Henricus septimus in suam suorumque sepulturam admirandae elegantiae aedificium adjecit. Piget anticipato commemorare indignam loci fortunam post defectionem Henrici octavi, a superiori heu! quam dissimilem. An monachos etiam in cathedrali beati Pauli ecclesia Mellitus, uti Augustinus in Cantuariensi, primitus instituerit, vetera monumenta non produnt, tamen si monasterium passim appellant. Exstat in appendice historiae ejusdem ecclesiae diploma^b Ethelberti regis, quoddam praedium Mellito episcopo largientis ad monasterii sui, id est sancti Pauli, solatium, ut in perpetuum in monasterii utilitate permaneat: cui diplomati Melliti rogatu Hunfridus & Lotharius episcopi subscribere. Hic est Lotharius Bedae^c Liud-

ANN. CHR.
605.
XXV.
Westmonasterii primordia.

^b *Dugdale*
p. 181.

^c *Beda lib. 3.*
cap. 25.

ANN. CHR.
605.

hardus, episcopus Gallus, quem Berta Ethelberti sponsa e Gallia in Britanniam accedens secum adduxerat, ut ritum fidei christianæ eo duce inviolatum retineret.

ANN. CHR.
606.
XXXVI.
Columbani
epistola ad
Papam.

ANno subsequente, cum Bonifacius tertius ad clavum Petri federet, Columbanus Luxoviensis abbas epistolam scripsit *domino sancto & in Christo apostolico patri Papa*; quem, quia propter tumultuosas interjacentium gentium seditiones, id est ob bella, quæ Gallos inter ac Langobardos passim grassabantur, visitare, & coram consulere non poterat, litteris saltem suis convenire cogebatur ad sedandam contentionem, contra se a Gallicanis episcopis de paschæ celebratione excitatam. Binas hac de re litteras ad beatum Gregorium jam scripserat sanctus abbas: sed, cum ad pontificem pervenire non valuissent ejus nuntii, earum exempla Gregorii successorum cum peculiari epistola direxit, apostolicum patrem enixe rogans, ut sibi peregrinis laborantibus piæ sententiæ præstaret solatium; quo, si non contra fidem est, suorum traditionem seniorum roboraret; ut ritum paschæ, sicut acceperant, per pontificis judicium possent in sua peregrinatione observare; utpote in desertis locis viventes, nulli molesti; id maxime habentes in votis, ut inter Gallos sibi liceret vivere cum ecclesiasticæ pace unitatis, sicuti sancti patres Polycarpus & Anicetus papa eam inter se servaverant. In fine pontificem obsecrat, ut sui in sanctis orationibus juxta sanctorum cineres memor, sibi eandem facultatem largiatur, quam Constantinopolitanæ synodi patres olim concesserant, statuentes, ecclesias Dei, in barbaricis nationibus constitutas, administrari oportere secundum eam, quæ obtinuit, & in usu habetur, consuetudinem patrum. An responsum a pontifice obtinuerit Columbanus, ignoramus: at eum retinuisse patrium suum ritum in paschatis celebratione constat ex ejus epistola ad suos Luxovienses Namnetis scripta, cum in procinctu esset ad trajiciendum in Hiberniam. Verum hanc traditionem deposuisse videtur saltem cum in Italiam accessit; idque suadet tum ejus epistola ad Bonifacium quartum, e Bobiensi monasterio scripta; tum synodus Matisconensis Gallicanorum antistitum, instinctu Agrestii monachi convocata adversus singulares quosdam ritus Luxoviensium monachorum, in quibus nulla amplius de paschate fit mentio.

XXXVII.
Faustus librum
de vita sancti
Mauri offert
Bonifacio pa-
pæ.
a Chron.
Casin. lib. 1.
c. 3.

Inter ea Bonifacio tertio apostolicæ sedis præsidente, ut tradit Leo^a Marficanus, Faustus monachus, qui cum beato Mauro in Gallias accesserat, ad Casinates suos, in monasterio Lateranensi tum degentes, rediit, atque a beato Theodoro, qui tunc post sanctæ memoriæ Valentinianum, intermedio Gregorio, tertius eandem congregationem regebat, rogatus atque compulsus, historiam de vita beati Mauri *signata veritate* conscripsit: quam idem Bonifacius auctoritate sua comprobasse traditur. Alii Bonifacio quarto id tribuendum malunt. Reversus est in Italiam Faustus una cum Simplicio monacho, qui solus ex beati Mauri commilitonibus Italis cum Fausto superstes erat, Constantiniano & Antonio apud Glannafolium mortuis & humatis. Hoc monasterium tum regebat post Bertulfum beati Mauri successorem Florianus, *vir totius religionis*, qui Faustum & Simplicium ægre a se avelli passus est. Simplicium hunc male confundunt nonnulli cum Simplicio abbate Casinensi tertio, quem Gregorius unum e quatuor testibus adhibet ad ea confirmanda, quæ de sancto Benedicto retulit. Non immoror excutiendis mendis, quæ in vulgata Faustum de beato Mauro historiam irrepperunt, satis superque a nobis superius animadversa. Hanc solam ejus auctoris lucubrationem memorat Petrus diaconus in libello de viris illustribus Casinensibus, ubi ait Faustum sepultum fuisse in monasterio Lateranensi.

ANN. CHR.
607.
XXXVIII.
Augustini
obitus.

ANnum insequentem non videtur excessisse Augustinus, nec assentiri possum Willelmo Malmesburiensi monacho, annos episcopatus quindecim aut sexdecim eidem assignanti. Decessit vii. kalendas Junii, quem diem toti Anglicanæ ecclesiæ ejus memoria sollempnem esse sanxit concilium Cloveshovienfe. Sepultus est in suburbano monasterio sancti Petri juxta ecclesiam nondum perfectam: quo ex loco ejus corpus in interiorem ecclesiam translatum est, humatumque in porticu aquilonari anno sexcentesimo tertio-decimo, cum in priori loco per septem annos jacuisset, ut habet vetus inscriptio, relata in Monastico^b Anglicano. Ex quo conficitur, ejus obitum hoc anno contigisse. Certe anno Phocatis imperii octavo, teste

b Monast.
Anglic. to. 1.
p. 25.

ANN. CHR.
607.

tis in tutiori proximo loco e Banchorensi Walliæ monasterio monachis, qui, præmissis triduo jejunio, pro salute popularium suorum Deo supplicaturi frequentes convenerant, defensorem habentes cum militum manu Brocmailum quemdam, qui eos precibus intentos a barbarorum gladiis protegeret. Ubi Ethelfridus in conspectum venit, ecquinam ii essent sciscitatur. Cognito cujus rei causa istuc accessissent: Ergo, inquit, si adversum nos ad Deum suum clamant, profecto & ipsi, etsi inermes, contra nos imprecationibus pugnant. Itaque in eos primum arma verti jubet; moxque ceteras adversi exercitus copias, non sine magno suorum damno, penitus delet. Exstinctos in ea pugna ferunt ex monachis circiter mille ducentos, quinquaginta dumtaxat fuga elapsis cum suo duce Brocmailo, qui ad primum hostium adventum cum suis terga vertens, quos defendere debuerat, inermes ac nudos ferientibus gladiis expositos reliquit. Sic completum est, ait Beda, sancti pontificis Augustini præfagium, qui Brittonibus in suo errore obfirmatis hoc excidium prædixerat, propterea quod oblata sibi reconciliandæ unitatis consilia spreverunt. Hanc stragem in Augustini calumniam vertunt novatores, quasi eo vivente & incentore patrata sit: quem constat ejus tantum vatem ac prænuntium existisse, non auctorem, utpote qui *multo ante tempore*, uti Beda discrete testatur, e vivis excesserat. Versant se in omnes partes ejus adversarii, ut hæc verba in textum Bedæ intrusa fuisset persuadeant. Sed ita legebatur etiam ante Alfredi versionem, sæculo nono factam; idque fatetur Abrahamus Whelocus, Augustino quantumvis iniquus, qui ea verba antiquitatem sapere non diffitetur, uti codices manuscripti omnes, quos consuluit, testantur. Certe si superstiti Augustino, eodemque incentore facta fuisset hæc Brittonum cædes, non Ethelfridum regem, a christianis sacris alienum; sed Ethelbertum regem, christianæ fidei sibi que addictum, ad id facinus impulisset. Non alia ergo hujus stragis causa, nec alius auctor quærendus est, quam Ethelfridus, quo nullus e regibus infestior Brittonibus fuit, teste ^a Beda, nullus ad eos expugnandos ac conterendos propensior. Chronologia Saxonica hanc cladem refert ad præsentem annum, atque adeo paullo post Augustini obitum, quod Bedæ sententiæ non convenit. Verum hæc chronologia non ita est accurata, ut Bedæ auctoritati prævalere debeat, nec tam perspicua est Bedæ sententia, ut certum ejus facti annum designare possimus. Sed cum rem ipsam accidentibus suis circumscriptam habeamus, tempus accurate nosse parum interest, modo constet, ut certe constare debet, de Augustini hac in parte innocentia.

^a id. lib. i. c.
34.ANN. CHR.
609.
XLI.
Columbanus
^a Brunichilde
exagitatus.

PER idem fere tempus, hoc est anno ejus sæculi octavo, vel potius nono, simili in speciem de causa, sed re longe dispari, Columbanus, & ipse Scottus, & Scotticæ gentis ritibus perquam addictus, a Theoderico Burgundiæ rege, consilio potissimum Brunichildis aviæ, varie exagitur. Jam per universas Galliæ ac Germaniæ provincias piissimi abbatis fama sanctitatis vulgata erat, idemque laudabatur ab omnibus, & colebatur. Quin etiam Theodericus ipse abbatem sanctum magnæ venerationi habebat; gaudebatque, quod tantum virum intra fines regni sui haberet; eumque non raro conveniebat, & ut in precepcionibus sui recordaretur, demisse poscebat. Occasione bene usus Columbanus, non in suum ipsius commodum, ut fit, sed in regis salutem, libere eum admonere cœpit, & hortari, ut, dimissis quas penes se habebat concubinis, justum iniret matrimonium, ex eoque sobolem regiam potius, quam ex infami contubernio nothos procrearet. Sancti viri consilium approbare primum, ac velle sequi rex visus est: at Brunichildis ejus mentem evertit, verita, ne, si Theodericus, expulsis concubinis, reginam aulæ præficeret, plurimum de sua auctoritate & potentia detraheretur. Forte per id tempus Columbanus ad Brunichildem venit, in villa publica Brocariaco tunc commorantem. cujus adventu cognito, ei quatuor Theoderici ex concubinis filios offert, ut eis vir sanctus bene precaretur. Ille vero hos rejecit, negans regia sceptra gesturos, utpote qui ex scortis prædiissent. Tum Brunichildis furens cum pronepotibus suis recessit, ac nomine regis vicinis monasteriis mandat, ut Luxoviensibus monachis omnes ad se aditus præcludant, nec eorum quemquam tecto recipiant, neu cibo aut ulla alia re juvent. Hoc comperto Columbanus ad regem in villam Spissiam * properat, si quo modo regii edicti severitatem coercere monitis suis posset. Sub vesperam regi nuntiatur adesse Columbanum, nec regiam intrare velle. Ilico Theodericus

* Esposse.

dericus ei cœnam apparari, & ad eum ferri jubet, præfatus fatius esse, virum Dei honorifice excipere ac reficere, quam eundem vexando Deum ad iracundiam provocare. Verum regias dapes plane respiciens Columbanus, ait, Deum munera impiorum averfari, nec decere famulos Dei ora polluere cibus ejus, qui non solum eis in regiam, sed in fervorum Dei domicilia aditum interdixisset. Ad hoc responsum vascula omnia in frustra disrupta, vinum ac sicera effusa; cetera hinc inde disjecta. Attoniti ministri quid factum sit statim regi nuntiant. Ille vero itidem pavore perculsus, postridie cum avia sua diluculo Columbanum adit: precantur ambo factorum veniam, emendationem in posterum pollicentur. His placatus Luxovium ad suos redit Columbanus: sed non diu pax illa & promissa tenuerunt.

Tunc temporis, præfidente Lingonensi ecclesiæ Mietio episcopo, cujus ex sorore nepos erat Eustasius, Columbani discipulus, ejusdemque in Luxoviensi regimine successor; Divionensem sancti Benigni^a abbatiam rexille dicitur venerabilis abbas Godinus seu Gudinus: cujus tempore, id est anno quarto-decimo Theoderici regis, quædam nobilis femina, Goyla nomine, cum consensu & laude viri sui, nomine Bonevasi; sancto Benigno dedit quidquid in villa Longo-vico possidebat. Verum hæc donatio potius referenda videtur ad principatum Theoderici Calensis, quo tempore de Godino abbate acturi sumus. Defuncto Mietio episcopo successit Dodoaldus, qui villam Massiacum, a se ex commutatione comparatam, sancto Benigno largitus est, cum Bobolenus abbatis officio ibidem fungeretur. Hunc Richimarus abbas excepit, cujus opera Elariacus^{*} vicus, sancto Benigno dudum concessus a Guntchramno rege, contra vicinorum molestias & rixas eidem monasterio assertus est. Eundem locum postea rexerunt Ætherius, Widradus, Hugo, Odeleus, & Maurinus abbates, de quibus nihil ad nos pervenit præter nomina, quæ in antiquis martyrologiis, teste chronographo Benigniano, consignata fuerunt.

ANN. CHR.
609.

X L I I .
S. Benigni
abbates & do-
nationes ei fac-
ta.

^a Spicil. v.
I. p. 376.

^{*} Laré.

Proximo anno Romæ convocata est synodus episcoporum mense Februario, cui Bonifacius quartus præfuit. Causam celebrandæ synodi discimus^b ex venerabili Beda. Is quippe refert, Mellitum Londoniensem episcopum his temporibus Romam profectum esse, ut de necessariis Anglorum ecclesiæ causis cum apostolico papa Bonifacio tractaret. Has causas Baronius censet fuisse occasione monasterii sancti Petri, Londoniæ recens constructi, pro cujus regulari observantia Mellitus sollicitus se Romam contulerit: utpote quod illud ipsum fore sciret, si bene custodiretur, amplum seminarium, ex quo omnes Anglicanæ ecclesiæ sibi adfiscerent antistites. Addit & aliam causam, quæ & potissima videri poterat, de ejusdem monasterii dedicatione ecclesiæ a beato Petro facta, num rata censeri deberet, an potius ad obtinendum pallium a pontifice Romano, & privilegium pro suburbano Cantuariæ monasterio sancti Petri, inferius memorando. Ut ut sit de illis causis, cum idem Mellitus Romam pervenisset, forte idem Bonifacius convocarat synodum Italiæ episcoporum, *de vita & quiete monachorum ordinaturus*; jussitque ut Mellitus inter eos assideret; & quæcumque regulariter decreta fuerant, sua auctoritate ac subscriptione firmaret. Id factum anno imperii Phocatis octavo, indictione tertia-decima, tertia die kalendarum Martiarum. quæ notæ chronologicæ huic anno conveniunt, prout eidem assignavit Sigebertus. Hujus synodi decretum ab Ivone integrum relatum est, uti & apud Petrum Damiani ad calcem opusculi vicesimi-octavi: ubi sacramentorum administrationem monachis, uti & aliis clericis, licitam esse probat ex hoc decreto Bonifacii papæ, quod partim retulit Urbanus secundus in concilio Nemausensi; & post omnes Gratianus. Itaque hoc tempore nonnulli exstiteræ sæculares clerici, *zelo magis amaritudinis, quam dilectionis inflammati*; qui monachos arcere volebant ab administratione sacramentorum, *asserentes monachos, quia mundo mortui sunt, & Deo vivunt, sacerdotalis officii potentia indignos, neque penitentiam, neque christianitatem, id est baptismum, largiri posse; neque absolvere per sacerdotalis officii divinitus sibi injunctam potestatem.* sic enim ejusmodi clericorum sententiam exponit synodus. *sed omnino labuntur*, ait decretum. nam si ex hac causa veteres æmuli vera prædicarent, apostolicæ sedis compar beatissimus Gregorius, monachico cultu pollens, ad summum nullatenus apicem conscenderet. Augustinus quoque, ejusdem sanctissimi Gregorii discipulus, Anglorum prædicator egregius; & Pannoniensis Martinus beatissimus, cujus sanctitatis

ANN. CHR.
610.

X L I I I .
Romana synodus de potestate monachorum.

^b Bedæ lib. 6. 4.

AN. CHR. 610.

„ famam longe lateque diffusam, totus personat mundus; alii quoque quam plurimi
 „ viri sanctissimi, pretiosissimo monachorum habitu fulgentes, nequaquam anulo pon-
 „ tificali subarrarentur; sed quia monachi fuerunt, prædictis uti prohiberentur.
 Hæc exempla præ aliis adducuntur, utpote nova & cuius tunc temporis nota:
 siquidem Martinus Pannoniensis, de quo hic agitur, ipse est abbas & episcopus Du-
 miensis, ut superius diximus, qui Suevos nuper ad catholicam fidem perduxerat,
 uti Anglos ad christianam Augustinus. Ab exemplis ad alias rationes procedunt
 patres huiusce decreti auctores, probantque monachis id licere per regulam sancti
 Benedicti. *Neque enim, inquit, Beatus Benedictus, monachorum præceptor almifi-
 cus, huius rei aliquo modo fuit interdictor, sed eos secularium negotiorum edixit exper-
 tes fore tantummodo.* quod quidem apostolicis documentis, & omnium sanctorum
 „ patrum institutis, non solum monachis, sed etiam canonicis maximopere impera-
 „ tur. Hinc ita inferunt. *Nos vero tantorum patrum instituti exemplis, quibus est
 periculosissimum refragari, credimus a sacerdotibus monachis ligandi, solvendique offi-
 cium, Deo operante, digne administrari, si eos digne contigerit hoc ministerio subli-
 mari.* Et aptato eis angelorum vocabulo ex cucullæ symbolo, quæ sex alas Che-
 rubim quodam modo exprimit, ita concludunt. *Decertantes igitur monastica pro-
 fessionis presbyteros sacerdotalis potentia arceri officio, omni modo precipimus, ut ab hu-
 juscemodi nefandis ausibus reprimantur in posterum: quia quanto quisque est celsior,
 tanto est & in his potentior.* Huc usque synodi decretum. Nam quæ apud Petrum
 Damiani adduntur, ad id non pertinent. Hoc vero decretum apprime convenit sy-
 nodo a Beda laudatæ, quam Bonifacius quartus hoc ipso anno coëgit, *de vita mo-
 nachorum & quiete ordinaturus.* quod decretum si accurate servaretur, infinitis ri-
 xis & controversiis, quæ subinde clericos inter & monachos excitari solent, mo-
 dus facile imponeretur. quod sane magnopere optandum esset, ut ex mutuo utro-
 rumque consensu & laboris consortione fideles ædificationem haurirent & profec-
 tum: cum e contrario sæpius accidat, ut ex eiusmodi simultatibus gravia scandala
 patiantur. Cesset cupiditas & ambitio: honore se invicem præveniant clerici sæcu-
 lares & religiosi; & tunc demum omnia ecclesiæ membra erunt in pace, & in
 ædificationem corporis Christi feliciter proficient. Addit eodem loco Beda, Mel-
 litum Roma in Britanniam revertentem, secum Anglorum ecclesiis hæc decreta
 „ atque mandata detulisse, una cum epistolis, quas idem pontifex Bonifacius Deo
 „ dilecto archiepiscopo Laurentio & clero universo, pariterque Ethelberto regi at-
 „ que genti Anglorum direxit.

XLIV.
 Bonifacii lit-
 teræ ad E-
 thelbertum
 pro monaste-
 rio S. Petri,
 a Reyner.
 pag. 60.

Bonifacii ad Ethelbertum litteras refert Clemens Reynerus^a in apostolatu Be-
 nedictinorum in Anglia, quibus pontifex significat, se omnia eidem regi libenter con-
 cessisse, quæ per coepiscopum suum Mellitum a se petierat, nempe ut ecclesia beato-
 rum apostolorum Petri & Pauli, ad orientem civitatis Doroberniæ sita, (quam
 catholice religionis amore & sanctissimorum patrum Gregorii & Augustini hor-
 tatus, in propriam ipsius successorumque ejus, atque etiam ejusdem urbis præsulum
 sepulturam a fundamentis construxerat, diversisque donis ad divini cultus honorem
 & inhabitantium usum ditaverat, in qua & monachorum religiosorum congrega-
 tionem sub abbate Johanne ab apostolica sede istuc directo collocaverat, ubi & ipse
 Deo dilectus pater Augustinus jam quiescebat;) apostolicis privilegiis munita, per-
 petua libertate donaretur. Se proinde statuere, & perpetua auctoritate decernere,
 ut prædictum monasterium, quod christianæ religionis in ejus regno, & monastici
 ordinis primum erat, cum omnibus ad se pertinentibus, ab omni servitio sit libe-
 rum, & à quibuslibet obsequiis & exactionibus ecclesiasticis & sæcularibus; nullus-
 que præsulum, sæculariumve in dominium huius ecclesiæ aliquo modo se ingerere
 ausit, vel quamlibet ei molestiam inferre, consuetudinemve imponere; nec, nisi
 rogatu abbatis & fratrum, ibi missas facere; sed abbas Johannes omnia libere te-
 neat, possideat, disponatque, cum consilio fratrum Deum timentium; & sic, omni
 remota vexatione & gravamine, divinum servitium cum tota animi devotione per-
 agant. Abbate vero mortuo, non extraneus, sed ex eadem congregatione, quem
 sibi propria voluntate concors fratrum societas elegerit, aut certe, si apta & idonea
 ibidem persona desit, ex aliis monasteriis assumatur; electus autem sine dolo aut
 venalitate qualibet ordinetur. Hæc itaque nostræ, inquit, institutionis decreta in
 synodo episcoporum Italiæ, cui & interfuit tuæ dilectionis legatus Mellitus co-

episcopus noster, recitari & roborari fecimus, tibi & ecclesie tuæ supra scriptæ, Johanni abbati, & cunctis successoribus suis custodienda atque perpetualiter observanda, tibi & genti tuæ per manum ipsius direximus. Secus attentare ausis pontifex diras imprecatur. Data die tertia kalendas Martias, imperante piissimo augusto Phoca, anno octavo imperii ejusdem principis, indictione tertia-decima; ut est apud Bedam, male tertia apud Reynerum. Hic est Bonifacius quartus, qui a Phoca principe obtinuit, ut celebre illud templum omnium deorum, pantheon ob id appellatum, quod Marcus Agrippa ter-consul, Augusto imperante, mirando opere erexerat, in christianæ religionis cultum, eliminata profanorum simulacrorum spurcicia, converteretur, & sanctæ Dei genitricis omniumque martyrum nomine consecraretur. Idem etiam pontifex domum suam in monasterium convertit, teste Anastasio. Ex quo intelligitur, eum in monasticum ordinem impense affectum fuisse. quod certe satis superque probat superius decretum ab ipso conditum de potestate monachorum in rebus sacris.

Johannes abbas, in præmissis diplomate memoratus, Petro ejusdem monasterii rectori primo successerat. Itali ambo, ambo Roma cum Augustino in Britanniam missi. Et Petrus quidem cum Laurentio presbytero & monacho Romam denuo ab Augustino directus fuerat, ut pontificem de rebus necessariis consulere; post suum in Britanniam reditum monasterii sancti Petri regimini admotus, & quidem primus, testante ^a Beda, qui eundem presbyterum vocat. Non multo post legatus in Galliam missus, forte ab Ethelberto rege, vel certe a Mellito Cantuariensi antistite, demersus est in sinum maris, Bedæ *Ansleat* dictum, (recentiores *Ambleteuse* appellant, opidum Bononiæ portum obtendens) & ab loci incolis ignobili traditur sepulturæ. At tumulus, singulis noctibus cælesti luce illustratus, ejus sanctitatem illis declaravit incolis, qui, agnito Petri nomine ac merito, ejus corpus inde sublatum in ecclesia Bononiensi eo quo par erat honore posuerunt. Gotselinus monachus in libello de translatione sancti Augustini hanc ecclesiam canonicorum fuisse dicit; additque prodigium suo tempore factum in æditum loci, qui, cum sacrum corpus, quasi eo honore indignum, in cœmeterium intulisset, a viro sancto in somnis increpitus, & pastorali, quam manu ferebat, virga percussus, postridie animam exhalavit, elatus ipse in cœmeterium, ex quo Petri reliquiæ in ecclesiam denuo condigna cum reverentia relatæ sunt.

Interea Theodericus Burgundiæ rex, instigante Brunichilde, Columbanum abbatem Luxoviensem vexare pergit. Is quippe, promissi viro sancto facti haud memor, in priora stupra, Brunichildis solita in facinora relabitur. Hoc comperto, Columbanus litteris regem objurgat, eique excommunicationem, ni concubinas abigat, minatur. Sic Theodorus Studita Constantino juniore imperatori, ob repudiata Mariam uxorem & Theodoten superductam, anathema imprecatus est, tamen ejus memoriam in sacris facere perseverabat. Sic, ut e multis unum addam; Macarius presbyter alios presbyteros excommunicasse dicitur apud Eusebium. quod genus excommunicationis, non publicæ, sed privatæ erat, uti Valesius ^b in hunc locum docet. Lecta epistola, Brunichildis furere, & regem adversus Columbanum incitare, hortari proceres aulicos & optimates, ut idem faciant; episcopos denique sollicitare, ut de ejus instituto ac regula palam detrahant. Obsequuntur reginæ aulici, impelluntque regem, ut virum Dei, aut loco cedere, aut institutum suum ceteris conformare curet. Tot ac tantis machinationibus rex tandem cedit vel invitus. Luxovium adit: queritur expostulatque cum eo, quod a provincialium moribus ritibusque descisceret; & omnes christianos in monasterii sæpta interiora introire minime pateretur. Ad hæc Columbanus, ut erat igneo ac fervido spiritu, respondit: se quidem sæculares homines in adyta monasterii non admittere; sed opportuna & apta ad eos excipiendos loca seorsim habere. Tum rex ait, si gratiam ac munificentiam suam deinceps experiri vellet Columbanus, singula & universa loca omnibus patere oportere. Ille vero se muneribus ejus & subsidiis carere malle ait, si regularis disciplinæ puritatem violare in animo habeat; & si fervorum Dei cœnobia destrueret, regnum ejus funditus eversum iri, ipsumque cum omni propagine regia perituum. His territus dictis Theodericus, e refectorio, quo jam ingressus erat, pedem retulit, Columbano sic locutus: Martyrii coronam te a me accepturum forte speras: ast eo dementiae me non devenisse scias, ut tantum facinus

AN. CHR.
610.

XLV.
Johannis abbatis decessor
Petrus vir sanctus.

^a Beda lib. I.
c. 33.

XLVI.
Columbanus e Gallia migrare iussus.

^b Vales. in Euseb. p. 136.

ANN. CHR.
610.

committam. Mihi sat fuerit, si tu, qui ab omnium sæcularium convictu abhorres, eadem qua venisti via in patriam redeas. Regis dictis applaudunt aulici, & una voce profitentur, se in his locis hominem pati nolle, qui a ceteris secessionem faciat. At Columbanus se monasterii sæptis egressurum negat, nisi per vim inde abstrahatur.

XLVII.
Vesontionem
ducitur.

Discessit ergo rex, & unum quemdam e proceribus, nomine Baudulfum, ibi relinquit, dato mandato, ut virum Dei Luxovio eductum Vesontionem adducat, dum regalis de eo sententia decerneret. Ibi vir Dei reos morti addictos, carcere patefacto, vinculis solvit, spondentes se vitam emendaturos, & de commissis criminibus pænitentiam acturos. Tum illi, jubente patre, ecclesiam petunt, ut lacrymis scelera diluant. Mox tribunus reos a tergo cum satellitibus insequitur. Illi vero fores ecclesiæ obseratas cernentes, virum Dei, ut sibi succurrat, inclamant. Nec mora ad ejus preces referantur ecclesiæ fores: statimque reis introgressis, sponte sua recluduntur. Accitus ecclesiæ custos, clavibus eas frustra tentat referare; nec quifquam deinceps reis vim inferre ausus est, quos divina virtus sic eruisset. Post hæc vir Dei, cum a nemine asservaretur, aut prohiberetur ire quo luberet, die dominico per mediam urbem cum suis ad monasterium revertitur. Hinc Brunichildis & Theodericus majores iras concipiunt, & militum cohortem eo mittunt cum tribuno, ut sanctum abbatem inde vi abstractum in exsilium reducant. Forte in atrio basilicæ vir sanctus librum legebat: sed militum oculis, qui istac ibant ac redibant, & tantum-non pedibus in eum offendebant, minime conspicuus fuit. Tandem intuitus per fenestram tribunus, ipsum inter milites lætum ac securum vidit, residentem ac legentem; agnitaque Dei virtute, milites ab inutili perquisitione revocavit, regique nuntiavit, se Columbanum minime reperisse. Rex furore incitator, Bertarium comitem & Baudulfum ad eum attentius perquirendum cum militum manu Luxovium ire jubet. qui cum eo venissent, Columbanum in ecclesia cum omni fratrum cœtu psallentem reperiunt; precanturque, ut regiis parens præceptis in patriam regrediatur. At ille: Non puto, ait, Deo placere, ut natale solum, quod semel ob ejus amorem reliquimus, denuo repetamus. Itaque illo non acquiescente, Bertarius, rem per se exsequi veritus, ferocissimis suorum quibusque, qui id perficiant, relictis, abscessit. Illi, feritate posita, virum Dei multis precibus rogant, ut ipsorum misereretur: qui si eum e monasterio non abstraherent, mortis periculum incurrerent. Illo autem exire, nisi vis fieret, pernegante, alii ejus pallium apprehendunt, alii genibus provoluti cum lacrymis obsecrant, tanti ut sceleris noxam sibi condonaret, utpote qui non sua sponte, sed regiis præceptis adacti id committerent. Tandem eorum periculum miseratus cedit Columbanus, & cum multo omnium mærore & ejulatu monasterio egreditur, simulque cum eo qui eum ex Hibernia ac Britannia insulis secuti fuerant: ceteri, qui in Gallia nati erant, Franci, Burgundiones, Galli, jussu regis in monasterio remanserunt inviti; in primis Eustasius seu Austasius, Mietii Lingonensis episcopi, ut jam dixi, sororis filius, qui postea Luxoviensi monasterio abbas præfuit, a magistro discipulus, ac velut a patre filius avellitur. Dati Columbano ejusque sociis custodes, qui eum extra regnum Theoderici deducerent, & navi impositos in patriam avehendos curarent. Ragamundus iis præfectus Namnetas usque perduxit Columbanum, universis fratribus mærore plenis velut funus extra monasterium subsequens. Mæstus & ipse pater suorum membrorum avulsione, cælos suspiciens: Æterne, inquit, rerum conditor, tu illos opportunis fove cibariis ac subsidiis, ut debitum majestati tuæ cultum impendere valeant. Tum eos spem suam in Deum defigere jubet; id non in sui suorumque dispendium redundaturum, sed in profectum. hanc enim occasionem esse multiplicandi propagandique monastici sui instituti. quod quidem eventus probavit.

XLVIII.
Iter ejus usque
Namnetas.

Egressus ergo vir sanctus cum suis anno vicesimo post suum in Vosago incolatum, per urbem Vesontionem & Augustodunum in castrum Avallonem pervenit, sanato in via regiorum equorum custode, qui virum Dei lancea transfigere voluerat. Dein per Choram vicum, ubi in domo Theodemandæ nobilis ac piæ feminæ hospitatus, duodecim dæmoniacos curavit, Autifiodorum accessit, Ragamundo contestatus, Chlotharium, quem tunc spernebant, intra triennium habituros dominum. Dein Autifiodoro Nivernum adductus est, ut scaphæ impositus, secundo fluvio Ligere in sinum Britannicum deferretur. Cum scapham lentius, quam custodibus videretur,

conscenderent, unus eorum arrepto remo Luam monachum percussit. quem, non secus ac propria membra, sic atrociter casum Columbanus non ferens: Cur, inquit, crudelis, dolorem auges meum? non sufficit ad vestram ruinam scelus jam commissum? Certus sis, te hoc ipso loco debitam aliquando ultionem recepturum. quod quidem probavit poena paullo post subsecuta, custode ibidem postmodum aquis submerso. Forte is fuerit Luanus monachus, quem sanctus Bernardus centum monasteriorum patrem fuisse scribit, & quem virum sanctissimum ac religioni cum primis deditum fuisse Jonas testatur. Cum Aurelianos attigisset Columbanus, ad ripas Ligeris extra urbem sub tentorio residere coactus est: ubi cum nemo ex civitate necessaria sibi suisque suppeditare auderet, id officii praestitit mulier quaedam ex Syria orta, cujus conjugii oculis orbato vir sanctus lumen in accepti beneficii vicem restituit. Turonos accedenti Columbano sancti Martini sepulcrum adire nonnisi aegre permissum: ubi a Leopario ejus urbis episcopo invitatus ad prandium, & cur in patriam rediret interrogatus: Canis me Theodericus, inquit, a meis fratribus abegit. Tum unus e convivis Chrodoaldus, qui etsi Theodeberti regis materteram in matrimonio haberet, nihilo minus Theoderico fidelis addictusque erat, id in principis contumeliam dictum graviter ferens, in Columbani aurem dixit, sibi satius esse lac, quam absinthium bibere. Ad haec Columbanus Theoderici interitum post triennium Chrodoaldo denuo praedixit. Leuparius virum sanctum viatico profectus est, discedentem Namnetas. Hic Suffronius seu Sophronius urbis episcopus, & Theodoaldus comes, ut sibi a rege mandatum erat, navim parant ad devehendum in Hiberniam Columbanum. Cum aliquamdiu ibidem moraretur, a Procula & Doda piis feminis pro modio farinae, quem ipse pauperi de suo largiri praeeperat, com meatum accepit, ad verecundiam Suffronii episcopi, a quo nihil impetrare potuerat. Parata navi Scotica, coepta navigatio: sed, adversante vento, immo Deo, navim ad litus redire coegit undarum moles, atque arenae defixam reliquit. Manente per triduum absque undis carina, dominus navis ob respectum viri Dei caelitus hoc fieri intellexit, statuitque iis omnibus, quae ad eum pertinebant, navim exonerare; nec mora fluctus maris magno impetu fluminis alveum exundantes, carinam ad alta provexere. Rem mirati omnes, voluntati Dei cedendum rati, viro Dei, quocumque ire vellet, permisere.

Moratus ibi paullulum Columbanus, demum ad Chlotharium Chilperici filium, Neustrasiis Francis, extrema Gallia ad oceanum positus, imperantem, proficiscitur. qui eorum, quae vir sanctus a Brunichilde & Theoderico passus esset, non ignarus, eum, veluti munus caelo delapsum, laetus excepit; rogavitque, ut intra fines regni sui subsisteret, ab ipso colendus, & quibuscumque egeret rebus juvandus. Columbanus, gratis regi actis, in ejus regno consistere noluit, ne aliquam belli inter eum ac Theodericum materiam praerberet. Eundem nihilo minus ob quaedam peccata, quorum vix ulla experta aula est, castigavit. Rex se pro ejus voluntate omnia emendaturum promisit; ac deinde per Theodeberti regnum in Italiam contendere cupienti comites dedit ducesque viae, qui eum ad Theodebertum tuto perducerent. Itaque Columbanus per Luteciam Parisiorum, cujus ad portam daemoniacum curavisse dicitur, Meldos * pervenit: ubi a Chagnerico Franco, Theodeberti conviva & consiliario, viro nobili ac sapiente, atque ab ejus uxore Leudegunda, piissima femina, honorifice exceptus est, forte in villa Pipimisio, ubi illi Eustasium postea exceperé, duobus circiter passuum millibus supra Meldorum urbem ad Matronam sita. Ambos conjuges cum universa familia vir Dei benedixit, in primis Burgundofaram eorum filiam tum infantem, quam etiam Deo vovit, uti Chagnoaldum eorundem filium, qui postea Lugduni-clavati episcopus factus est. Inde paullum progressus, apud Vultiacum * villam, itidem ad Matronam positam, non minus benigne acceptus ab Authario Franco, pietate juxta ac genere illustri, ejus filiis impuberibus, Dadoni & Adoni, fausta precatus est. qui cum ad virilem aetatem pervenissent; Chlothario, dein Dagoberto acceptissimi fuere; eorumque prior in saltu Jotrensi (Juratum vocat Jonas) coenobium virginum; posterior in saltu pagoque Briegenfi ad fluviolum seu torrentem Resbacem virorum monasterium, nomine Jerusalem, utrumque sancti Columbani regulae subjectum, exstruxerunt. His tertium adjungunt veteres Radonem Autharii filium, Dadonis & Adonis germanum, cui Radoliensis ad Matronam prope Jotrum monasterii principia tri-

X L I X.
Ad Chlotharium accedit.

Dein ad Theodebertum.

* Meaux.

* Essy.

ANN. CHR.
610.

buunt. Tandem Divodurum-Mediomatricorum, quo multi e Luxovio fratres obviam ei præcesserant, ad Theodebertum Austrasiorum regem venit Columbanus, ab eoque humanissime excipitur, optione sibi concessa, ut in quocumque vellet regni sui loco cum suis consisteret. Electum ab eo Brigantium opidum ad lacum Constantiensem, cujus loci vicinos incolas, gentilium profanis ritibus ad id tempus addictos, ad Christi fidem convertit.

L.
Luxoviensibus
scribit.

Dum Namnetis per triduum moraretur, epistolam ad suos Luxovienses scripsit, in editis tertiam, cujus hæc inscriptio: *Dulcissimis suis filiis, discentibusque carissimis, fratribus frugalibus, cunctis simul monachis suis, Columba peccator.* Principio pacem, salutem, & sempiternam caritatem eis imprecat, suum de eorum profectu desiderium eis aperit; tum hortatur eos ad patientiam, ut ne *temporales* sint; & ad orationem cum fide & unanimitate faciendam; certos se, quidquid petierint, a Deo accepturos, si cor unum sint, & anima una. alioquin, si unum velle & unum nolle non habeant, melius esse ut non simul habitent. jubere, ut quicumque sibi adhærere & consentire velint, Attalæ adhæreant & obediant, cui optionem dat, aut Luxovii residere, aut se sequi. Si ille venire ad se voluerit, Waldolenus sit præpositus. Tum Attalam alloquitur, monetque, ut qui secum unanimes non fuerint, eos continuo valere jubeat, tantum ut cum pace eos dimittat; Libranum honoret, & Waldolenum penes se retineat, modo ut humilis sit; suumque osculum, quod a discessuro non accepit, ei tradat. Id se habere in votis, ut, si Attala ibi animarum profectum viderit, istuc maneat; sin pericula, maxime discordiæ, ad se accedat. timere enim, ne & istuc sit discordia propter pascha: ne forte Galli eos a se alienare & separare velint, si cum ipsis in paschæ celebratione non consentiant. Paci maxime provideat, paci repugnantes secum non retineat, prudentior se futurus, qui dum omnes ad pacem & unanimatem revocare voluit, pæne insipiens factus sit, & perperam sudaverit. Sit quodam modo multiplex ad curam eorum, qui sibi cum fide & amore obedierint; sed eorum erga se amorem timeat, utpote ipsi periculosum. Angustias proinde esse undique: periculum, si ipsum fratres oderint; periculum, si amaverint. Dein hortatur omnes ad regulæ disciplinam firmiter & constanter retinendam. Quicumque rebelles fuerint, foras exeant; quicumque obedientes, ipsi sint heredes, & ad eum, qui juxta altare, quod sanctus Aidus episcopus benedixit, Deo servierit, omnes aspiciant, eique adhæreant. Ceterum se habuisse in votis, gentes adire, eisque prædicare evangelium; sed hoc votum tantisper in animo remisisse, quod illæ tardiores sint ad id suscipiendum. Se cum lacrymis hæc scribere, quamquam fortem militem in bello plorare non decet. Non esse novum quod sibi contigit: beatum esse qui cum Christo aliquid patitur; omnia pro veritate sustinenda, ut simus Domini passionum, tandemque regni ejus participes. His omnibus addendam perseverantiam; quam ut quis obtineat, auxilium Dei jugiter imploret cum omni mentis humilitate. Non enim dignos esse misericordia, nisi qui se miseros coram Deo confitentur & agnoscunt. In fine addit, nunc sibi scribenti nuntium supervenire, monentem, sibi navem parari, qua invitus in regionem suam revehatur. Sed, si fugere velit, obstare neminem; idque custodes suos velle videri. Denique, si ad fratrum gubernationem Attala non sufficiat, fratres suos Brittones in vicinia esse, nempe in Armorica: una simul omnes conveniant, in unum locum, ubi facilius contra vitia & diaboli dimicent insidias. Tum, orate, inquit, pro me, viscera mea, ut vivam. His litteris acceptis, Attala Columbanum sequi maluit, quam Luxovii permanere: & forte unus eorum fuerit, qui apud Divodurum-Mediomatricorum Columbanum adierint; Columbani in Bobiensis monasterii regimine successor futurus. Waldolenus etiam Luxovio discessit, Walaricum sequi malens, quam Luxoviensibus præesse. His itaque præfectus Eustasius, ex nobili Burgundionum genere procreatus, Mietii Lingonensis episcopi ex sorore nepos.

L I.
Monachi ejus
exsili socii.
a Jonas n. 16.
b id. n. 30.

Columbanum Luxovio discedentem secuti sunt Scotti omnes, in primis Gallus, Luanus, Potentinus, unus e duobus, qui apud Aurelianos, annonæ quærendæ causa, in urbem a Columbano missi sunt; & Domoalis ejus minister. nam abbatibus ministrare quemdam ex monachis^a moris erat, quo munere etiam Chagnoaldus^b functus est. His quatuor totidem alii etiam adjungendi, Comininus, Eunocus, forte etiam Equanacus, Scotti; & Gurganus Britto, religione præstantes monachi: quibus adjutoribus usus fuit Columbanus ad pluviam a messe depellendam. Certe

ex illis tres invenio, Columbani litteris pro Bobiensi monasterio subscripsisse ^a apud Ughellum, una cum Domitiale diacono Scotto, quem non alium esse a Domoale persuasum habeo. Ex his Potentinus in Neustria constitit, & in suburbio ^b Constantiæ urbis monachorum cœtum congregavit.

Gallus, Columbani in Bancorensi Hiberniæ monasterio discipulus, & peregrinationis collega, eamdem cum eo fortunam subiit, & relicta Mettensium urbe, ambo Moguntiam profecti, ubi a Leonisio episcopo necessaria subsidia acceperunt; deinde, si Walafrido Straboni fides, per fluvium Lindimacum, quem recentiores Limagum ^{*} vocant, & per lacum Turicinum seu Tigurinum ^{*}, ad lacus ipsius caput pervenerunt, in locum, qui Walafrido Tucconia, hodie Tuggium ^{*} dicitur. Cum vero hujus loci incolas paganos a cultu idolorum revocare tentarent, inde coacti discedere, ad castrum Arbonam accedunt, excepti a Willimaro presbytero; eodemque duce Brigantium veniunt, ubi, reconciliato sanctæ Aureliæ templo, Columbanus per tres annos substituisse dicitur, multosque circumquaque infideles ad christianam religionem adduxisse. Certe Jonas auctor est, Columbanum solo flatu dissipasse vas ingens seu cupam, quod viginti-sex modios cervisiæ capiebat, quodque loci incolæ deo suo Vodano (sic Mercurium vocabant) offerre ac litare volebant; eoque facto multis ad Christi fidem & doctrinam conversis baptismum contulisse; alios jam lavacro ablutos, sed in superstitionem relapsos, ad cultum evangelicæ doctrinæ monitis suis revocasse.

Waldolenus Luxovio videtur abfuisse, cum inde recessit Columbanus. Huc enim refero verba ejus epistolæ ad Luxovienfes. *Tantum Libranum honora, & semper Waldolenum tene, si illic sit cum congregatione. Bene illi Deus faciat: humilis fiat, & meum illi da osculum, quod tunc festinans non habuit.* His verbis lucem affert libellus de vita sancti Walarici, quem Waldolenus a beato Columbanus locum ad prædicandum inter gentes Christi evangelium & adiutorem obtinuisse perhibetur. Hac obtenta facultate, ambo in Neustriam profecti, ad Chlotharium accesserunt, ab eoque locum a turba remotum impetrarunt, ad construendum scilicet monasterium, in quo post evangelicæ prædicationis labores tantisper quiescerent. Cum advenissent in pagum Ambianensem, ubi Sigobardus comes *mallum* seu publica judicia faciebat, Walaricus quemdam reum equulei suspendio defunctum excitasse memoratur. Nuper in ipsa urbe Ambianorum oratorium adhuc exstabat, in facti memoriam eodem in loco erectum. Inde Walaricus, aliis Walericus, Gualaricusve, ad locum perrexit sibi a rege concessum, qui Leuconaus seu Leuconaus antiquo vocabulo dicebatur, situm in pago Vinemacensi ^{*} ad Somenæ seu Suminæ fluminis ostia in oceanum: ubi nunc sancti Walarici monasterium cum opido cognomini visitur. Istic Leuconaus cœnobii fundamenta jecit vir sanctus, annuente Berchundo Ambianensi antistite, qui istuc diebus quadragesimæ secedere solitus erat. Ibidem Walaricus in privatam cellulam, segregatus a fratribus, se recludit, ut, omni sæculi cura postposita, uni rerum divinarum contemplationi vacaret: cum ceteri fratres, qui ex munificentia regis alebantur, construendo monasterio instarent. Situs ejus loci monachis percommodus & opportunus erat, tum ob viciniam maris & Somenæ piscosi amnis, tum ob terræ circumjacentis ubertatem. Eo ex Isaræ ^{*} fluvii confinio adductus ad Walaricum contractus quidam, vocabulo Blitmundus, alio nomine Gogus, manibus ejus super infirmum cum oratione impositis, membrorum usum facultatemque recepit; idemque ob tanti beneficii memoriam monachus ibi factus, processu temporis dignus habitus est, qui viro Dei in loci regimine succederet. Forte duo germani ad eum in festivitatem sancti Martini sumto potu advenerant, quibus ille increpando dixit: *Miror, cur ante missarum sollempnia potum præsumistis. Ea quippe tum sacrorum mysteriorum reverentia erat, quæ paucis hætenus hæret. Illi culpam confessi, veniam petunt, & in posterum se culpam emendaturos pollicentur. Idem alteri etiam in dominica die accidit, quem facti illicite commissi itidem pœnituit. Redeunti aliquando ex domo cujusdam principis viro sancto occurrit ad fluvium Auvæ, haud procul a vico Augusta ^{*}, stipes ingens cum variis idolorum figuris eidem impressis: ad quem rusticorum insana multitudo impia sacra faciebat, quod etiam discimus ex actis sancti Lupi episcopi Senonensis. Rei indignitate commotus Walaricus, asino infi-*

ANN. CHR.
610.

^a *Isal. sac.*

20.7. col. 1321.

^b *Jonas n.*

41.

LII.

Gallus apud

Alemannos cū

eo se sistit.

^{*} *Limat.*

^{*} *de Zurich.*

^{*} *Zug.*

ANN. CHR.

611.

LIII.

Walaricus

condit monas-

terium.

^{*} *le Vimeux.*

Alia ipsius

facta.

^{*} *l'oise.*

^{*} *Ouz.*

ANN. CHR.
611.

dens, monacho se comitanti imperavit, ut stipitem in terram prosterneret. Ille vero statim manu leviter contactum obedientiæ merito in terram dejecit, quem vix magna hominum multitudo evellere potuisset. Concurrentes ad hunc casum cum armis & fustibus vicinos incolas, ut injuriam deo scilicet suo factam vindicarent, Walaricus divino spiritu afflatus ab idolorum cultu resipiscere docuit, iidemque eodem in loco postea basilicam in honorem sancti Walarici construxerunt juxta quemdam fontem, in quo vir sanctus lavisse fertur, cujus aquæ hætenus potantibus saluberrimæ sunt. Pontem * vicum appellant, passibus admodum centum distitum ab Augusta, paullo supra Augum * opidum, hic Auvam dictum: unde fluvius Auvæ, quod Augum præterfluat, Bresla vulgo appellatus. Ad Waldolenum quod attinet, cum Walarico apud Leuconam remansit, videturque ex illo pago fuisse oriundus; (istuc enim fratres ejus ad eum accessisse dicuntur annonæ petendæ gratia) ob idque consilium cepisse iis in locis evellendi paganismi reliquias.

* Pont.
* la ville
* Et.

ANN. CHR.

612.

LIV.

Theodebertus a fratre vi-
sus, cæsulque.
* Nas.

* Zulpich.

PER id tempus Theodericus Burgundiæ rex, belli faces præferente Brunichilde, Theodeberto fratri excidium parat, coactisque ex toto regno copiis, in Austriæ regnum irrumpit. Nasio * castro Leucorum ac Tullo expugnatis, occurrit Theodebertus in campis Tullensibus. Ibidem instructæ acies, commissum prælium, pugnatumque eo furore, quo in bellis civilibus pugnari solet. Magna utrimque cæde facta, fusus tandem fugatusque Theodebertus. Fugientem secutus est Theodericus ad castrum usque Tolbiacum *, Chlodovei senioris quondam victoria nobile, quod abest a Colonia-Agrippina millibus passuum viginti-quatuor. Ibi redintegratum prælium majori quam prius mole, sed non dispari Theodeberti fortuna: cui denuo victo, & fuga salutem quærenti, intra Coloniam caput abscissum a suis, qui hoc facto victoris gratiam mercati sunt. Jonas auctor est Columbanum, quo tempore ad Tolbiacum pugna fervebat, inter legendum putris quercus trunco insidentem, obdormisse, & viso quæ inter fratres gerebantur cognovisse; suadentique Chagnoaldo, ut suis precibus Theodebertum adversus communem hostem juvaret, restitisse virum sanctum, ac respondisse, stolidum id consilium esse, religionique ac præcepto Domini contrarium, qui nos pro inimicis orare jubet; satius esse pugnæ eventum justis Judicis arbitrio permittere.

LV.

Columbanus
Bobienſe monaſterium con-
dit.

* Pavis.

Cum vero victoriam penes Theodericum sterisse intellexisset, & sub unius domini Galliam atque Germaniam, id est Burgundiæ & Austriæ regna, esse redacta; relicto apud Alemannos Gallo tunc ægrotante, in Italiam se recepit, atque Ariani apud Mediolanum qua voce, qua scripto, confutatis, ab Agilulfo Langobardorum rege honorifice susceptus est, data optione, ut intra Italiam, ubicumque vellet, sibi sedem eligeret. Tum Jocundus quidam aptum ad id locum regi indicavit in alpibus Apenninis seu Cottis, ab urbe Ticino * distitum millibus passuum quadraginta, vocabulo Bobium, ad rivum cognominem, & ad alium amnem Treviam appellatum, super quem olim Hannibal hiemans, hominum, equorum, & elephantorum atrocissima damna sensit. Illic superesse veterem basilicam sancti Petri apostolorum principis, in qua supernas virtutes factas se vidisse contestatus est. Eo profectus Columbanus, basilicam semirutam reperit, eamque pristino decori brevi restituit, immensas trabes per ardua & aspera loca cum suis comportans tam facili negotio, ut divinam operi virtutem adesse non dubitaverit, Dei voluntatem esse affirmans, ut in ea eremo consisteret. Basilica instaurata, constructæ monachorum ædes, & cætera omnia, quæ ad eorum usum ac necessitatem pertinent, quatenus loci & instituti monastici conditio patiebatur. Apud Ughellum ^b litteræ Agilulfi nomine referuntur, basilicam beati Petri Columbano largientis cum loco Bobio ad quatuor millia per circuitum: sed vitiosa est in his litteris indictio quinta, siquidem Columbanus obiit anno ejus sæculi quinto-decimo, qui indictione tertia præditus erat. Mendum etiam irrepsit in alias ^c litteras, quibus vir sanctus Bobienſe monasterium sedi apostolicæ subjicit, beato Gregorio papæ inscriptas: quem anno ante conditum istud monasterium saltem octavo e vivis excessisse constat. De cetero hæ litteræ videntur esse bonæ notæ, nihilque in earum contextu, neque in subscriptionibus occurrit, quod illi tempori non conveniat. Harum duo exemplaria Columbanus fieri jussit, quorum unum in Romana beati Petri ecclesia, alterum penes se in Bobienſi archivo asservari voluit.

^a Ital. sac.
to. 7. col.
1322.^b ibid. col.
1320.

Præter basilicam sancti Petri, oratorium in honorem beatissimæ Virginis Deiparæ in proxima rupe cum spelunca ad suam ipsius mensuram construxit, coque per totam quadragesimam secedere consueverat, jejuniis & precibus vacaturus; aliis vero temporibus subinde solitariam ibidem agebat vitam, tantumque sabbato vel diebus festis ad monasterium revertebatur. Prope hoc oratorium defixit etiam crucem, ad quam sæpissime genua flectebat. Consuetudo quippe illius gentis piorum hominum est, ut minimum centies per unumquemque diem genu flectant, uti legitur in libello de miraculis beati Columbani. Omnes ejus discipuli, qui e Gallia recedentem secuti fuerant, eundem in Italiam comitati sunt: quorum plerique præmissis ad pontificem Romanum litteris subscripsisse reperiuntur, exceptis Gallo, qui in Alemannia remansit, & Chagnoaldo, qui in Galliam ex Alemannia reversus est. Hæc subsequenti biennio facta continenter ob rerum consequentiam retulisse visum est.

Hoc anno post mortem Apollinaris episcopi Bituricensis, Austregisilus abbas sancti Nicetii Lugdunensis monasterii in ejus locum, communi omnium suffragio, cum regis Theoderici consensu subrogatur, eamque ecclesiam rexit per annos duodecim, quem admodum sibi divinitus revelatum fuisse, Sulpicio futuro ejus successoris, & Desiderio diaconis significavit. Ejus pontificatu nobilis & pia matrona, Bertoara nomine, cœnobium virginum prope Bituricas ædificavit, ubi laudabili conversatione tum vixit Friovala reclusa, quam Austregisilus episcopus dæmonis vexatione liberavit, postquam spiritales Domino hostias pro ea obtulisset, confecto Christi mystico corpore, quod ipse prius percepit, deditque puellæ, ei præcipiens, ut religiosas vestes cum velo acciperet, & a vino carnibusque (quod S. Benedictus Aquinensi clerico, simili dæmone infestato, præceperat) in posterum abstineret. Hæc auctor anonymus in libello de gestis S. Austregisili scribebat eo tempore, quo Friovala in monasterio beatæ Bertoaræ reclusa inter reliquas Dei famulas adhuc degebat. Hæc est Bertoara, nobilis genere & religione femina, quæ, referente Jona in actis Eustasii abbatis, in Bituricensi urbe puellarum monasterium ex beati Columbani regula construxit, quod modo collegium est canonicorum sæcularium ad muros urbis, beatæ Mariæ de Salis nuncupatum. Ad hæc in Bituricensis urbis *suburbano* seu pago, ut subdit Jonas, vir venerabilis Theodulfus, cognomento Bobolenus, tria alia monasteria sub eadem regula condidit, religione florentia; primum in insula supra fluvium Milmandram*, ubi religiosorum congregationem adunavit: alterum, Gaudiacum nomine, haud procul a fluvio Alberta*: tertium Christi virginum apud Caramtomum, supra fluvium jam dictum Milmandram. Insuper quartum itidem virginum juxta Nivernense opidum sub eadem regula construxit. Ex his quatuor monasteriis duo tantum supersunt, Caramtomense* & Nivernense sub titulo beatæ Mariæ, Ordini sancti Benedicti etiam nunc subjecta.

Eodem fere tempore Amandus, is qui postea Trajectensem ad Mosam episcopatum adeptus est, divino se se cultui mancipavit, primum quidem in Ogia insula, deinde in Turonico sancti Martini monasterio, ubi tum monachi sub abbate versabantur; postmodum privata cellula inclusus apud Bituricas, Austregisili mox laudati pontificatu. Ortus est in pago Herbatilico* prope Namnetas, & quidem christianis & claris genere parentibus, Amantio & Serena. Vir tantus, ut ejus nativitas, quæ circiter annum superioris sæculi octogesimum-nonum contigit, in pervetustis quibusdam martyrologiis, puta monasterii sancti Martini Tornacensis, nonis Maii consignetur. Vix pueritiam egressus erat, cum in Oia seu Ogiæ* insulæ monasterium, cujus nomen haud proditur, perfectioris vitæ desiderio se recepit, monachis collætantibus, patre vero gravate ferente, qui eum a proposito, paternæ hereditatis obtentu, revocare conatus est. At terrenam hereditatem parvi pendens generosus adolescens, ut se a parentum molestiis liberum præstaret, ad sancti Martini tumultum adiit, & capillis penitus recisis, clericatus honorem adeptus, ceteris ejusdem loci monachis prælucebat. Sed cum locus tam celebris piissimo adolescenti, latebras cupienti, non bene conveniret; abbatis & fratrum, quibus magnum sui desiderium reliquit, permissu & benedictione, Bituricas accessit ad Austregisilum episcopum, a quo benignissime acceptus est, itidemque a Sulpicio archidiacono, qui Austregisilo postea successit, re & cognomine Pio. Hinc eorum jussu Amando juxta ecclesiam, in superiori civitatis muro constructa cellula: in qua tribus fere militans lustris, cilicio rectus & cinere, attritusque jejuniis & inedia, solo pane hordeaceo & aqua contentus perduravit, nempe usque ad Romanam peregrinationem, de qua in consequentibus acturi sumus.

ANN. CHR.
613.

A N N A L E S O R D I N I S S. B E N E D I C T I.

LIBER UNDECIMUS.

Ab anno Christi 613. ad annum 627.

I.
Theoderici
& Brunichildis
interitus.

IN T E R E A Theodericus fratris interitu & parto Austriae regno ferocior, ut est ambitio consortis impatiens, Chlothario regni Francici partem, quae ad Neustriam pertinet, inuidebat; & Denteleni ducatu, quem ei restitutum pollicitus fuerat, modo ne Theodeberto faveret, repetito, reddere negantem opprimere, regnoque penitus exuere maturabat. Jamque exercitus ipsius, ex Austria & Burgundia collectus, in Chlotharii regnum properabat, cum Theodericus ipse in urbe Mettis ex profluvio ventris interit inter flagrantis ignis incendia, inquit Jonas, qui eum divinitus percussum fuisse dicit, ut Chlothario totius regni Francici principatus, quemadmodum Columbanus praedixerat, obveniret. Morte regis comperta, exercitus statim domum revertitur: nec mora Chlotharius Austriae & Burgundiae regnis, nullo fere negotio, potitur, frendente nequiquam Brunichilde, quae Sigibertum, ex Theoderici filiis natu maximum, paterno solio imponere conabatur. Jonas auctor est, Sigibertum collectis copiis obviam Chlothario processisse: quem Chlotharius captum peremerit, fratresque ejus quinque cum proavia Brunichilde, quam primo dedecorose camelo impositam toti exercitui ostentaverit, & post indomitum equorum caudis alligatam misere perire jussit. Nec hoc supplicio contenti Burgundiones, quibus invisa jam dudum ejus dominatio erat, ossa ejus igni cremasse dicuntur: quae post modum a quibusdam collecta, apud Augustodunum in basilica monasterii sancti Martini, quam ipsa construxerat, cum cineribus illata sunt: ubi haecenus ejus sepulcrum marmoreum visitur cum loculo plumbeo, in quo ejus cineres cum semi-ambustis ossibus asservantur. Ejus obitus i v. kalendas Maii in necrologio loci notatur. Regiam magnificentiam indicat etiam praesens basilicae status, cujus fabrica columnis marmoreis fulcitur. Ex quatuor aut quinque filiis, quos Theodericus ex concubinis susceperat, Sigibertus, Corbus, Meroveusque capti, Chlotharii jussu interemti sunt. quartus, nomine Childebertus, annum agens undecimum, concitato equo salutem fugam quaesivit, nec usquam postea repertus est.

Brunichildis apud S. Martinum sepulta.

II.
Rusticula abbatissa falso accusata.

Huc refert Valesius quod de Rusticula, parthenonis sancti Casarii Arelatensis abbatissa, Florentius presbyter ecclesiae Tricastinae in ejus vita scripsit: nempe eam a Maximo episcopo, scilicet Avenionensi, & Riccimiro nobili principe apud Chlotharium falso accusatam fuisse, tamquam occulte regem nutrirer, nempe praedic-

tum Childebertum; Riccimirumque Arelate profectum, facta cum episcopis Chlotharii jussu inquisitione, e suis ad regem misisse, qui affirmarent, Rusticulam manifesto crimine convictam fuisse. Hinc Chlotharius majori furore accensus, Faraulfo uni de optimatibus suis mandavit, eam ut ad se adduceret. Hæc vero sancti Cæsarii præceptum regulæ obtendens, sanctimonialium e monasterio egressum interdicentis, aiebat mori se malle, quam pii patris interdictum violare. Tum Nymphidio civitatis principi nomine regis a Faraulfo imperatum, ut eam e monasterio per vim abstraheret. Ille vero, qui virginem sanctam magnopere venerabatur, eam cum lacrymis obtestari cœpit, ut se hinc educi pateretur, ne capitis periculum in se ambos accerferet. Hæc itaque obtestationi cedens, ab ovili sancto abstrahitur, & in cella monasterii, quod in eadem civitate situm erat, custodiae mancipatur, post septem dies indeeducta, ut ad regem perduceretur. Hanc injuriam dolens sanctus ejusdem civitatis antistes Domnulus, ad regem festinato accessit, eumque reprehendit, quod piissimam & innocentissimam abbatissam falso crimine damnasset. Mox duo comites a rege missi, qui reverenter eam ad se perducerent, & in via rebus necessariis instruendam curarent. Cum in regis conspectum venisset, quærente rege coram optimatibus suis, an vera essent, quæ sibi de ea nuntiata fuerant; Deum innocentia suæ testem appellavit, & tantum se facinus ne cogitasse quidem, nedum fecisse jurejurando affirmavit. At rege nihilo minus hæsitante, Rusticula filii ejus mortem prædixit, quem historici nostri omnes ignotum habent. Absoluta demum abbatissa dimittitur, & in suum monasterium honorifice reducitur, omnibus in gaudia effusis, sed maxime puellis sacris, quæ piam matrem sibi ereptam inconsolabiliter lugebant.

Adepta regni Francici monarchia, Chlotharius, Columbanum vaticinium in se completum videns, venerabilem Eustasium, qui Luxoviense monasterium ejus loco regebat, ad se accersit, eumque cum supplemento publico & nobilium virorum comitatu in Italiam mittit ad Columbanum, ut ei reditum in Galliam persuaderet. Viso Eustasio summopere recreatus Columbanus, post aliquot dies, commendata regulæ accurata disciplina; eum a se dimisit, regique ob summam ejus dignationem quam maximas gratias agere jussit, seque apud eum excusare, quod ejus invitatu in Galliam non rediret. id unum orare, ut filios sodalesque suos, qui Luxovium incolebant, regali favore ac præsidio foveret. Eidem etiam litteras scripsit castigatorias, quas rex, veluti benevolentia & amicitia pignus, reverenter accepit. Dein omni præsidio ac subsidio Luxovienses fovit, annuis censibus ditavit, monasterii terminos pro nutu Eustasii auxit, & pro regia munificentia necessaria quæque fratribus in Columbanum gratiam suppeditavit.

Fervebat ad hoc usque tempus controversia de tribus capitulis, quæ plerisque Histriae, quosdam etiam Gallia Cisalpinæ episcopos afflaverat. Hi Theodelindam primo reginam Langobardorum, dein ipsum Agilulfum regem, postquam ab Ariana hæresi ad catholicam fidem conversus fuerat, in partes suas pertraxerant; conquesti, Theodori Mopsuesteni, Theodoretæ Cyri episcopi scriptorum, & Ibae Edeseni epistolæ, quæ tria capitula erant, damnatione, in quinta synodo generali sub Justiniano facta, tentatam fuisse auctoritatem concilii Chalcedonensis, in quo tres illi episcopi laudati fuerant. Vigilius pontifex principio anxius animi, primo synodum quintam rejecerat, tamquam Chalcedonensi contrariam: deinde approbaverat, quod in ea non de doctrina fidei, sed tantum de personis actum esset. Catholici episcopi in diversas abiere partes, aliis timentibus, ne synodo Chalcedonensi hinc fraus fieret; aliis existimantibus hoc compendio eam stabiliri, si, damnatis tribus capitulis, quæ hæreticis maxime displicebant, errantes ad fidem synodi Chalcedonensis revocarentur. Hæc quæstio an etiam ad Hiberniam permanerit, non ita liquet. nam quæ hac de re legitur Gregorii Magni epistolæ ad Hibernia episcopos, Histriae episcopis potius inscribenda videtur, quibus magis competit querela de persecutione sibi ob hanc controversiam illata. Nihil enim ejusmodi actum legitur adversus Hibernia episcopos: cum Histriae episcopi, tamquam schismatici, ab ecclesia Romana rejecti sint. Theodelindam reginam Gregorius ab hac secta revocare conatus fuerat, scriptis litteris tum ad ipsam, tum ad Constantium Mediolanensem episcopum synodi quintæ approbatorem, a cujus communione ob eam causam hæc se removerat. Missi ad Theodelindam Johannes abbas cum apostolicis

ANN. CHR.
613.

III.
Chlotharius ad
se invitat Co-
lumbanum.

IV.
Columbanus
Bonifacio P. P.
scribit de tribus
capitulis.

a Greg. A.
lib. 2. ep. 36.
ind. 10.

ANN. CHR.
613.
a Greg. M.
lib. 3. ep. 4.

litteris^a, & Hippolytus notarius, ut eam ad catholicam communionem reducerent. Eandem vero in sua sententia, etiam Gregorio mortuo, perstitisse discimus ex epistola, quam Columbanus abbas ex cœnobio Bobiensi ad Bonifacium papam quartum hoc anno scripsit, instinctu Agilulfi regis & Theodelindæ, pro damnatione trium capitulorum. In hac epistola sub Palumbi nomine vir sanctus pontificem omnium totius Europæ ecclesiarum caput, & pastorum pastorem præfatus, ait non esse præsumptionis, quod Bonifacio scribere audeat, sed necessitatis, ad ecclesiæ ædificationem, quippe dolere se de infamia, quæ cathedræ sancti Petri inuritur, quasi fidem Chalcedonensis synodi deseruerit. Papæ vigilandum esse, ut hanc a se propulset infamiam. Non bene vigilasse Vigilium papam, quem scandali caput esse multi asserunt. Grande ecclesiæ periculum impendere ex cæcæ prosperitatis securitate. Pontificis esse periculum propulsare, ut qui potestatem omnia ordinandi habeat, bellum excitandi, duces instituendi, & certaminis instruendi. Se a rege interpellatum, ut pontificis auribus suggerat, quanto dolore afficiatur ob schisma populi, tum ipse rex, tum regina, eorumque filius; & dolendum revera esse ac deplendum, si in sede apostolica fidei puritas, ut ejus inimici improperant, non teneatur. Precari pro Christo, subveniat famæ suæ, quæ laceratur inter gentes, ne perfidiæ ipsius deputetur ab æmulis, si amplius tacéat. Hæreticorum receptionem, nempe Eutyçhis, Nestorii, Dioscori, Vigilio, adeoque cathedræ sancti Petri imputari, quod si ita sit, cur Vigili cum hac labe defuncti nomen in sacris recitetur? Jam Bonifacii culpam esse, si id ulterius fieri patiatur. Rogare sibi indulgeri, quod tam libere loquatur, quippe non personam apud se, sed rationem valere, & amorem pacis evangelicæ. Se suosque devinctos esse cathedræ sancti Petri; ejusque tantum cathedræ nomine Romam apud se magnam & claram censeret. Et ideo, inquit, sicut magnus honor vester est pro dignitatè cathedræ, ita magna cura vobis necessaria est, ut non perdatis vestram dignitatem propter aliquam perversitatem. Tamdiu enim potestas apud vos erit, quamdiu recta ratio permanserit. Nescire neminem, sancto Petro regni cælorum claves traditas: sed si forte superciliosum, ait, nescio quid, aut majoris præ ceteris auctoritatis ac in divinis rebus potestatis vobis vindicatis; noveritis, minorem fore potestatem vestram apud Deum: quia unitas fidei in toto orbe unitatem fecit potestatis & prærogativæ, ita ut libertas veritati ubique ab omnibus detur, & aditus errori ab omnibus similiter abnegetur. Denique rogare, ut, quia multi dubitant de fidei ejus puritate, cito tollat hunc nævum de sanctæ cathedræ claritate. Non enim decere Romanæ ecclesiæ gravitatem hac infestari levitatis fama, ut qualibet vi possit moveri a soliditate veræ fidei, pro qua tot martyres suum sanguinem fuderunt, malentes mori, quam convelli. Hæc se scribere jussione Agilulfi; eum rogare, rogare reginam, rogare denique omnes, ut, quam celerrime possit fieri, fiant omnia unum; fiat ut in patria pax, pax fiat mox fidei, ut omnes deinceps grex fiat unus Christi; pontifex Petrum, ac demum pontificem tota sequatur Italia. De cetero sanctissimum papam & fratres rogat, ut orent pro se vilissimo peccatore & suis comperegrinis juxta loca sancta & sanctorum cineres, & præcipue juxta Petrum & Paulum. Hæc summa est epistolæ Columbani abbatis ad Bonifacium papam quartum, paullo quidem pro nostris moribus liberioris, sed ex magno ejus in apostolicam sedem studio profecta, in qua meminit alterius epistolæ contra Agrippinum nescio quem scriptæ de eodem argumento.

v.
Theodelindæ
olea Roma
missa.

Ex hac porro epistola nemo non videt, Gregorium apud Theodelindam reginam non omnino evicisse, ut in trium capitulorum damnatione cum Romana ecclesia consentiret; nec id obtinuisse Johannem abbatem & Hippolytum notarium, quos ejus rei causa ad eam direxerat. Hic est sine dubio Johannes ille, qui de oleis sanctorum martyrum, quorum Romæ corpora requiescunt, tempore, & forte jussu Gregorii eidem Theodelindæ detulit: cujus rei indicem authenticum, in papyro ægyptiaca scriptum, legimus in museo illustrissimi Francisci Settalæ canonici Mediolanensis, qui eum ex Modoëtia basilica a Theodelinda constructa acceperat. Hunc indicem nuperrime typis vulgavit doctissimus Muratorius in tomo secundo Anecdotorum, cujus initio edidit librum de fide, a me superius^b desideratum, auctore Bacchiario, quem monachum fuisse in prolegomenis suis probat, uti ego, cum necdum ejus tomus prodisset in lucem. Porro prædicta olea, vel ex sanctorum corporibus profluentia, vel ex lampadibus ad eorum reliquias ardentibus accepta erant. Posterius mihi proba-

b Anecd. to.
a. p. 191.
c lib. 8. n. 4.

bilius videtur. neque enim veri simile, oleum ex tot sanctorum martyrum corporibus, quot Romæ colebantur, promanasse. Ceterum apud Gregorium Turonum episcopum legimus, ejusmodi oleum ex lampade ad tumulum sancti Martini ardente, immo etiam pulverem ex ejus sepulcro collectum, pro reliquiis sacris habitum, acceptumque fuisse. Et ipse Gregorius Magnus gratias^a agit Leoni exconsuli, ob susceptum ab eo *oleum sanctæ crucis*. Non alia ergo erant olea illa Theodelindæ reginæ transmissa, *quæ olea sancta*, ut in fine indicis legitur, *temporibus domini Gregorii pape adduxit Johannes indignus & peccator domine Theodelindæ reginæ de Roma*, in basilica sancti Johannis-Baptistæ, quam ipsa Modoëtiæ construxerat, forte reposita. Sed hæc extra ordinem. Quamquam nonnulla mihi suspicio injicitur, num illa basilica monachorum ab exordio fuerit, tamen Paulus Warnefridi, qui ejus originem refert, nullam de monachis mentionem faciat. Illustrissimus cardinalis Baronius^b ejusdem Pauli locum refert ex editione Ascensiana, multo ampliore, quam in aliis vulgaris, ubi Theodelindæ ordinatio ejusmodi legitur: *De rebus sancti Johannis nullo modo se debet aliquis intromittere, nisi tantum sacerdotes, qui ibi serviunt die ac nocte; tantumque famuli & famulæ, qui ibi subjecti sunt, communiter debeant vivere.* quæ verba monachis, an clericis sæcularibus aptanda sint, aliorum judicio permittimus.

Ad hunc annum revocanda est dedicatio basilicæ monasterii sancti Petri in suburbio Cantuariensi, de qua vetus hæc inscriptio legitur in Monastico Anglicano, æri incisa: *Antiqua ecclesia presentis monasterii dedicata fuit a sancto Laurentio archiepiscopo anno Domini sexcentesimo tertio-decimo, anno sexto-decimo ab adventu sancti Augustini in Angliam: quo anno translatum fuit corpus sancti Augustini a loco, quo prius jacuit per septem annos foras, juxta ecclesiam nondum perfectam, in eandem jam consecratam, ac reverenter in porticu aquilonari, ubi modo est ecclesia sanctæ Mariæ, tumulatum fuit: ubi jacuit per quadringentos septuaginta-octo annos, usque ad annum Domini millesimum nonagesimum-primum.* quo scilicet anno in novam basilicam cum aliis sanctis translatum fuit, ut suo loco dicemus. Processu temporis hæc basilica sancti Augustini nuncupata est.

Hoc ipso anno, testante^c Beda, Ethelbertus rex Cantuariorum post regnum temporale, quod quinquaginta & sex annis gloriose tenuerat, ad cælestis regni gaudia migravit die vicesima-quarta mensis Februarii, post viginti & unum annos acceptæ fidei; atque in porticu sancti Martini intra ecclesiam beatorum apostolorum Petri & Pauli sepultus, ubi & Berta regina condita est. Successit in ejus regnum filius Eadbaldus magno novellæ ecclesiæ detrimento. Siquidem non solum Christi fidem recipere noluerat, sed & incesto nefando pollutus est, qualem nec inter gentes auditum Apostolus testatur, ita ut uxorem patris in thorum suum adscisceret, quo utroque scelere occasionem ad priorem vomitum revertendi dedit eis, qui sub imperio patris sui, vel favore, vel timore, fidei & castimoniam leges susceperant. Sed divinam ultionem brevi sensit Eadbaldus, qui in amentiam versus, etiam immundi spiritus potestati mancipatus est. Accessit ad ejus infortunii cumulum mors itidem Seberthi^d orientalium Saxonum regis vere christiani, qui tres filios regni temporalis, sed non fidei heredes reliquit. Illi enim mox idololatriæ, quam vivente patre aliquantulum intermisisse videbantur, denuo se se manciparunt, subjectisque populis idola colendi dederunt licentiam. Cumque viderent Mellitum pontificem in missarum sollempniis eucharistiam populo dare; barbara inflati insania, ei dixisse feruntur: Cur non & nobis porrigis *panem illum nitidum*, (sic eucharistiam vocabant) quem & patri nostro dabas, & populo in ecclesia porro dare pergis? Quibus Mellitus: Si vultis, inquit, fonte illo salutari ablui, quo pater vester ablutus est, potestis etiam panis sancti, sicut ille, fieri participes: sin minus, nequaquam vobis eum percipere licet. Illi vero nec fonte illo sibi opus esse, sed pane illo refici se velle. Negante episcopo id fieri posse, ut absque purgatione salutaris lavacri quis oblationi sacrosanctæ communicet; illi demum furore perciti dixerunt, si nollet in re tam facili sibi assentire, nec se etiam velle, ut is in sua deinceps provincia demoraretur: abiret proinde quantocius cum suis e toto regno.

Expulsus hoc modo episcopus in Cantiam venit, cum Laurentio & Justo episcopis tractaturus, quid in tam lubrica & difficili occasione agendum esset; visumque est illis communi consilio, satius esse, ut omnes in patriam redirent, libera Deo mente servituri, quam inter barbaros fidei rebelles sine fructu residere. Discessere

AAN. CHR.
613.

^a Greg. M.
lib. 7. ep. 34.
ind. 1.

Modoëtiæ an
monachi.

^b Baron. an.
616. n. 1.

V I.
S. Petri Can-
tuar. dedicatio.

V I I.
Ethelberti &
Seberthi regum
obitus.
^c Beda lib. 2.
c. 5.

Anglorum in-
fausta mutatio.

^d id. ibid.

Mellitius &
Justus ex An-
glia pulsæ.

ANN CHR.
613.

Laurentius dis-
cessurus prohi-
betur.
a *Bedæ* *ibid.*
c. 6.

Eadbaldus rex
Mellitum &
Justum revo-
cat.

b *Monast.*
Anglic. to. 1.
p. 18.
VIII.
S. Gallus sana-
tus cellam con-
dit.

Frideburgam
sanat.

* *Oberlingen.*

itaque primo Mellitus ac Justus, atque in partes Galliarum secessere, istic rerum eventum ac finem præstolari. Quantum inde ceperit detrimenti christiana religio, quivis facile æstimare potest. Principes rejecto veritatis præcone, in apertam idololatriam prolapsi, etiam populos, qui regis ad exemplum se fingere solent, in defectionem, aut in sceleratos mores traxerunt. Mox ruere in pejus omnia, & ipsi etiam principes in excidium ire præcipites. nam egressi contra gentem Gevissorum in prælium, omnes pariter cum suis copiis corruerunt: sed nec tamen, licet auctoribus e medio sublatis, excitatum ad crimina vulgus emendari potuit, nec ad puritatem fidei christianæ revocari. Interim Laurentius^a Mellitum & Justum sequi, ac Britanniam deserere constituit; jussitque pridie quam discederet, in suburbana beatorum apostolorum Petri & Pauli ecclesia sibi stratum parari. Ibi in quiete beatissimi Apostolorum principis species ei visa dicitur, multis illum flagellis corripientis, eccur gregem, quem sibi ipse crediderat, sic relinqueret; vel cui oves Christi, in medio luporum expositas, fugiens ipse dimitteret? An mei, inquit, oblitus es exempli, qui pro iis, quos mihi Christus in sui amoris signum commiserat, vincula, verbera, carceres, mortem denique ipsam, & quidem mortem crucis perpeffus sum? His tum verbis, tum verberibus correptus Laurentius, diluculo venit ad regem, & resecta veste verberum plagas ei ostendit. qui, causa intellecta, magnopere timuit, & ejurato idolorum cultu, abdicatoque illegitimo connubio, Christi fidem suscepit; sacrisque undis purgatus, ecclesiæ rebus, quantum valuit, in omnibus consulere ac favere curavit. Misit etiam in Gallias, qui Mellitum & Justum ad suas ecclesias revocarent; iique post annum, quam discesserant, incunctanter ad regis imperium reversi sunt. Et Justus quidem reversus ad suam Roffensem ecclesiam, in eamque acceptus est: Mellitum vero episcopum Londonienses recipere noluerunt, idololatriæ pontificibus obsequi malentes. Neque eos ad officium reducere valuit Eadbaldus, cui tanta non erat, quanta patri in eos auctoritas. Perstitit ille nihilo minus in fide christiana & in accurata divinorum præceptorum observatione. Denique in monasterio sancti Petri construxit sanctæ Dei genitricis oratorium, quod Mellitus consecravit; idemque quasdam eidem monasterio fecit donationes, quarum mentio fit in Monastico^b Anglicano.

Interim Gallus, quem a sancto Columbano infirmum apud Alamannos dimissum diximus, construendæ dabat operam cellæ, quæ postmodum celeberrimum sui nominis monasterium evasit. Huic Columbanus, ab eo in Italiam discessurus, sacris celebrandis, quamdiu ipse viveret, interdixisse dicitur, quod eum non vero, sed ficto morbo, & amore illius regionis ibidem retineri existimaret. Columbano inde profecto, Willimarus, pius loci presbyter, Galli curandæ valetudinis officium commisit duobus clericis suis, Magno seu Magnoaldo & Theodoro, quorum opera, sed maxime Dei ope, perfecte convaluit. Tum, Hiltiboldo ejusdem presbyteri diacono indice ac duce, locum in illa eremo invenit solitariae vitæ aptissimum, & humanis necessitatibus opportunum. Oratione facta, ex virga colurnea crucem fecit, atque in terram defixit: ad quam suspendit capsellam reliquiarum, quam in collo solebat gestare, reliquias beatæ Dei genitricis Mariæ, & sanctorum martyrum Mauricii & Desiderii continentem. Walafridus Strabo abbas Augiensis auctor est, Gunzonis illius provinciæ ducis filiam, nomine Frideburgam, forma excellentem, Sigiberto Theoderici regis filio desponsatam, in villa Iburningis*, quæ in dextro latere Potamici lacus sita est, a dæmone fuisse correptam. qua re sibi nuntiata, Sigibertum confestim duos episcopos cum donis regis ad puellam Deo commendandam, sanandamque misisse; at re infecta, ad Sigibertum reversos. Dein Gunzonem, missis ad Willimarum litteris, Gallum ut ad se adduceret, præcepisse; Gallum vero restitantiem in interiora deserti usque ad Rætiam Curientem penetrasse, ubi a Johanne diacono, viro justo & Deum timente, humanissime acceptus sit; sed demum a Willimaro repertum, atque ad Gunzonem adductum: qui, manu capiti virginis imposita, fufis precibus dæmonem ejecerit, & Constantiensem episcopatum, morte Gaudentii vacantem, ob id sibi a duce oblatum recusaverit, interdictum sibi a Columbano altaris officium obtendens. Verum Gunzonem interim Arbonensi præposito jussisse; ut omnia construendæ viri Dei cellæ necessaria suppeditaret. Post hæc, comperta Frideburgæ sanitate, Sigibertum mandavisse Gunzoni, puellam ut ad se perduceret. qui cum ingenti ornamentorum mole & congruo comitatu

usque ad ripam Rheni eam deduxerit, atque inde per comites ad regem, apud urbem Mediomatricum residentem, direxerit. Et Frideburgam quidem eo, quo sponsum decebat, gaudio & amore exceptam esse; Gallo autem, qui in saltu publico, inter alpes Raticas & lacum Brigantinum posito, prope Arbonam commorabatur, locum ubi habitare cœperat, ob redditam sponsæ sanitatem à rege donatum, cum regio diplomate & auri libris duabus, totidemque argenti; dato Gunzoni præcepto, ut, si Gallus hanc solitudinem cum discipulis suis vellet incolere, ad edificandam cellam necessaria ei præberet. Dein convocati dicuntur ad nuptias sacerdotes & principes, omniaque parata. Frideburga die nuptiis destinato, cum duobus viris totidemque puellis, majorem sancti Stephani ecclesiam ingressa; & post januas templi secedens, deposita veste regia, habitum propositi sanctioris, id est monasticum, sumisse; & ante altare prona, sanctum Stephanum in sui voti testimonium invocasse. Denique regi hac de re admonito, & episcoporum consilium sciscitanti, Cyprianus Arelatensis suavis fertur, ne puellæ votum irritum faceret. Itaque Sigibertus, ut erat religiosus & Deum timens, beati Stephani ecclesiam ingressus, puellam ad se accedere, ac bono animo esse jussisse; inhærentemque cornibus altaris, ne vi scilicet ab ecclesia abstraheretur, episcopis præcepisse, ut eam ad se adducerent. tum veste regia injecta, sacroque velamine imposito, sic eam affatus: Ego quidem te, licet connubio meo destinatam, tamen quia sic animo tuo infedit, sponso cælesti domino Jesu-Christo lubens trado. His dictis, dexteram ejus apprehendens in altari deposuisse, regressusque non sine lacrymis in palatium, eamque istuc vocatam juxta se sedere jussisse, ac demum donis ingentibus oneratam Mettensi beati Petri parthenoni eam præfecisse. Tota hæc Walafredi narratio eruditus viris non immerito suspecta, Valesio omnino fabulosa videtur. nam, ut alias rationes mittam, Sigibertus extincto Theoderico patre vix duodennis, potius de fuga & salute sua, ut scilicet Chlotharii manus effugeret, quam de nuptiis cogitare potuit. Et quidem statim a morte patris in Germaniam ad Toringos, aliasque gentes transrhenanas profectus, inde in Burgundiam reversus ad cogendas copias, postremo in campis Catalaunicis a suis desertus & proditus; demum a Chlothario captus, cæsusque est. Ad hæc nullus per ea tempora legitur Cyprianus episcopus Arelatensis; nec Frideburga tunc sancti Petri parthenonis, sed Waldrada abbatissa. Neque hæc narratio tribui potest Sigiberto Dagoberti filio, qui ineundo conjugio habilis non fuit vivente Gallo. Viderint alii, an Sigiberto orientalium Anglorum regi convenire possit, homini bono ac religioso, qui dudum in Gallia, teste Beda^a, dum inimicitias Redwaldi fugiens exfularet, lavacrum baptismi percepit, regnante Dagoberto. Ceterum Johannes diaconus supra laudatus beato Gallo adhæsisse, & sub ejus disciplina vixisse memoratur; donec, ipso Gallo Constantiensem episcopatum recusante, ejus loco electus est.

Eustasius e Bobiensi monasterio, quo Chlotharii jussu profectus fuerat, in Galliam rediens, Amatam Agaunensem monachum secum in Luxoviense monasterium adduxit. Amatus nobilibus parentibus ex Romana seu Gallica stirpe, patre Heliodoro summæ religionis viro, exortus in suburbano seu pago Gratianopolitano, jam inde à prima ætate Deo in Agaunensi sancti Mauricii monasterio a patre oblatus est, ibidemque inter scholares cum litteris, tum virtute imbutus, primus in bonis habebatur. Postquam per annos triginta monasticis regulis se totum dedisset, majoris solitudinis studio clam e septis monasterii egressus, haud procul in devexam excelsissimi montis rupem se abdidit. Tum anxie à fratribus abbatis jussu quæsitus, observatis inter periculosos scopulos ipsius vestigiis, vix tandem repertus fuit. Abbati & fratribus causam inopinatæ discessionis sciscitantibus, & ut ad suum monasterium rediret flagitantibus: Sinite me, inquit, fratres, in hoc arto locello commissa peccata deslere, ac Redemptori meo sedulo deservire obsequio. Mansit itaque illo in loco, pane hordeaceo & aqua contentus, quæ ipsi per Birinum monachum post quodlibet triduum deferebantur. At ministri molestiæ compassus Amatus, fontem e silice baculi percussione elicuit, & proprio deinceps labore agellum ad ferendum hordeum in suos usus excoluit, panem ex farina, quam mola terebat, sibi ipse parans. Huic vestis erat ex vervecinis pellibus. Tempore quadragesimæ quinque nuclei nucum cum parvo aquæ poculo ad quotidianam post vespas refectioem sufficiebant: interdum ad triduum

ANN. CHR.
613.cc
cc à Beda lib.
cc 3. c. 18.

ANN. CHR.

614.
I X.Eustasius Amatam adducit
Luxovium.

ANN. CHR.
614.

producta jejunia. Balneis bis tantum singulis annis utebatur, nempe in natali Domini, & in die paschæ. Cum vero Eustasius, ex Italia revertens, Agaunum pervenisset, quis inter loci illius monachos perfectior, sanctiorque haberetur, sciscitatur. Amatam præferunt omnes, duram hanc vitam in excelsissima rupe jam a triennio agentem. Nec mora ad ejus cellam subiit Eustasius, eique ut secum in Luxoviense monasterium veniret, persuasit.

Burgundofara
tam sanat.

Relicto apud Luxovium Amato, vir sanctus ad Chlotharium, a quo missus fuerat, tunc in ultimis Galliæ seu Neustriæ ad oceanum finibus degentem, iter persequitur. Forte arrepti itineris via per saltum pagumque Briegium tendebat, ducebatque ad villam Chagnerici nobilis viri, vocabulo Pipimisium*, ab urbe Meldorum circiter duobus passuum millibus distantem. Ibi tum Chagnericus cum conjugē sua Leudegunde commorabatur, filiumque suum Chagnoaldum Luxoviensem monachum, qui a Columbano ex Alamannia dimissus fuerat, penes se habebant, cum filia Burgundofara, quam Columbanus ante quatuor annos Deo sacraverat. Hæc cum præter suam voluntatem jussu patris jam desponsata, ac brevi nuptiis alliganda foret, tanto dolore oculorum & febrium igne correpta erat, ut de ejus vita pæne actum videretur. Eustasius patrem facti arguit, aitque ejus noxæ esse, quod puella in tantum discrimen adducta esset. At ille factum dissimulans: O utinam, inquit, sospitati reddatur, ut divino cultui mancipetur! Absit vero ut ejus votis obstare velim. Verum Eustasius rem propius examinaturus, ad lectum puellæ accedit, & an suæ fuerit voluntatis, quod contra beati Columbani interdictum a cælestibus votis ad terrena resilierit, sciscitatur. At puella protestatur, se terrenis votis ex animo nuntium remisisse, paratamque beati viri parere consiliis. quin etiam virum in ipsa Columbani specie se præterita nocte vidisse, qui sanitatem sibi ab Eustasio redditum iri pollicitus sit. Mox humi supplex procumbens Eustasius, Deum precatur, ut promissum puellæ lumen cum salute restituat; factoque signo crucis super ejus oculos, protinus ei lumen redditur, febriumque ignis exstinguitur. Tum sospitem & incolumem matri commendat, ut cum ipse a Chlotharii aula redierit, eam religiosis induat vestibus; & post hæc ad Chlotharium pergit.

X.

Hæc nuptias
fugit.

Jam vero pater filiam sospitati reddita cernens, promissionem Eustasio factam parum curans, eam sponso tradere constituit. quo puella cognito, cum una sodalium de fuga cogitat, eaque assentiente & comitante, ad basilicam beato Petro apostolorum principi nuncupatam confugit. Hinc furens pater eo satellites dirigit, qui filiam aut inde abstrahant, aut reluctantem perimant. Ministri lentius patris mandatum, dum ejus ira tantisper defervesceret, exsequentes, mortem minitari sat habuere. At illa: Mortem me, inquit, timere putatis? hic in ipso ecclesiæ pavimento probate, an re ita sit. certe nihil mihi optatius fuerit, quam pro hac causa vitam ei rependere meam, qui mihi suam impendit. Interim Eustasius ex aula reversus, puellam in libertatem asserit, & patre dure increpito, per pontificem illius urbis, nomine Gundoaldum, religionis veste indui, Deoque salutaribus votis ac sacramentis consecrari curavit. His pater, Eustasium reveritus, repugnare ausus non est: quin etiam, eo consentiente, Burgundofara in agro paterno, nomine Eboriaco seu Evoriaco, inter fluviolos Mucram* & Albam, in pago Briegio, insigne monasterium virginum ædificavit, suadente Eustasio, qui structuræ monasterii, simulque instituendarum ad regulam virginum curam *fratribus*, scilicet Chagnoaldo germano puellæ, & Walberto seu Waldeberto, qui ipsi postea successit, delegasse a Jona monacho perhibetur. quem locum transcribens Hildegarius in libello de vita sancti Faronis episcopi, deceptus vocabulo fratrum, quo Jonas monachos designaverat, temere asseruit, Gundoaldum episcopum cœnobii structuræ procuratores deputasse fratres Faræ, Chagnoaldum & Waldebertum, qui post Gundoaldo ipsi successe-

† Monasterium
ædificat.
* la Morin.

* Pipimisium nonnulli putant esse vicum *Poinfy*, supra Meldos situm ad Matronam, una fere leuca distantem a Meldica urbe, cui vico adjacet, fluvio intermedio, Trajecti-portus parœcialis ecclesia, sancto Petro dicata. At Gallicus vitæ sanctæ Faræ interpretis ex veteri traditione Pipimisium reddit *Opigny*, qui locus, nunc redactus in simplex prædium rusticum, pertinet ad monasterium sanctæ Faræ. Hinc non longe abest ecclesia sancti Petri, in loco *Bregy* vulgo appellato, cum prioratu abbatiæ Resba-

cenſi ſubjecto: quæ forte illa ſit ſancti Petri baſilica, ad quam ſancta Fara confugiſſe dicitur, infra. Priori loco melius convenit & analogia Gallica Pipimiſii nominis, & diſtantia ab urbe. At Jonas, homo extraneus, facile errare potuit in aſſignanda loci accurata diſtantia; & pleraque prædia, poſteriori loco vicina, ad Meldenſem eccleſiam pertinent, ex dono ſcilicet ſancti Faronis, beatæ Faræ germani. Forte Pipimiſium olim vernacule dicebatur, *Ab-Pimy*, quod deinde *Opigny* corrupte vocatum ſit.

rit : cum e contrario certum sit , non Gundoaldum , sed Eustasium ejus rei curam Chagnoaldo & Waldeberto imposuisse ; & Waldebertum nec Faræ germanum , nec episcopum umquam , sed monachum primo , deinde , mortuo Eustasio , Luxovienſis monaſterii abbatem ad obitum uſque fuiſſe conſtet . In martyrologio Farenſi , ab annis circiter quingentis ſcripto , notatur VII. kalendas Novembris , Eboriacas monaſterio , quod dicitur Brige , abrenuntiatio militiæ ſecularis beatiffimæ Faræ virginis , & conſecratio ejus a Gundoaldo Meldenſi epifcopo . Hoc porro monaſterium , quod beatiffimæ Virginis & ſancti Petri apoſtoli patrocinio nuncupatum eſt , a loco Eboriacenſe , a pago Brige ſeu Brigenſe apud Bedam , poſtmodum ab auctore Faræ-monasterium * appellatum eſt , tantæ ab initio , uti etiam nunc , celebritatis , ut Angli filias ſuas in illo , uti & in Calenſi & Andilego monaſteriis , inſtituendas , Deoque conſecrandas tradiderint : quas inter Saëtrudis , Annæ Anglorum occidentalium regis privigna , & ejuſdem filia Æthilburga , ob eximias virtutes , altera poſt alteram , ejuſdem monaſterii abbatiffæ exſtitere : ne quid dicam de Earcongota , Earconberti Cantiorum regis filia ; quam Beda in monaſterio Brigenſi , quod Fara condiderat , monacham fuiſſe tradit . In vulgato ſuo teſtamento , quod nonnulli abſque legitimo fundamento rejiciunt , Burgundofara fratres ſuos Chagnoaldum & Burgundofaronem agnoſcit , alterum ex monacho poſtea Laudunenſem , alterum ex laico Meldenſem epifcopos : atque ut Burgundofara Fara , ſic etiam Burgundofaro dictus eſt Faro , quem quia Jonas de Chagnerici parentis familia diſſerens prætermiſit , quidam Chagnerici filium , & Chagnoaldi atque Faræ germanum fuiſſe in dubium , ſed immerito , revocarunt . Faranam & Aſaranam vocat Eccardus comes in ſuo ipſius teſtamento ^a apud Perardum : in quo quædam prædia legat in baſilica , quæ dicitur Alba , Deo & ſanctæ Mariæ & ſancto Stephano & ſanctæ Faranæ , ad faciendum in ipſo Aſaranæ monaſterio anniverſarium , tum ipſius Eccardi , tum Albegundis & Adanæ , atque Bertradanæ abbatiffæ : ex quibus Albegundis ejus uxor fuerat , Adana ejus germana monacha in Afrano , ut ipſe vocat , monaſterio ; itidemque Bertradana , ut quidem conjicio , ejuſdem loci abbatiffa , de quibus alias . Eccardus Albam vocat baſilicam monaſterii , quod ad fluviolum Albam ſitum erat ; patroniſque beatæ Mariæ & ſancto Petro in beatæ Faræ teſtamento memoratis adjungit ſanctum Stephanum , cujus eo in loco peculiaris baſilica erat . In hac ſepulta fuit Earcongota virgo , ut ſuo loco ^b videbimus . Monachos canonicorum loco , qui modo ejuſdem monaſterii virginibus inſerviunt in rebus ſacris , ibidem , ſicut & in aliis ſanctimonialium cœnobiis , exſtitiffe colligitur ex venerabili Beda , laudante fratres ejuſdem monaſterii , qui aliis erant in adibus , a virginum ſcilicet habitatione ſeparatis . Collegiata ejus loci eccleſia canonicorum ſancto Sulpicio epifcopo conſecrata eſt , forte olim ſancto Stephano ſacra .

* Faremon-
tier.cc a Perard.
monum Bur-
gund. p. 25.

bib. 13 n.

6.

Redeo ad Eustasium , qui Luxovium reverſus , ex Columbani præcepto gentes vicinas fidei chriſtianæ elementis imbuere & alere curavit . Waraſci populi erant Sequanorum , ad utramque Dubis * fluvii ripam incolentes , partim ſuperſtitionibus paganis adhuc imbuti , partim errore Photini Sirmiſenſis quondam & Bonofi Narſitani in Dacia epifcoporum ; qui Chriſtum ante Mariam exſtitiffe negabant , eundemque nonniſi purum hominem eſſe impie aſſerebant . Hugo Veſontionenſis antiſtes , eo nomine primus , in litteris ^c pro majori eccleſia ſancti Stephani , meminit pagi Waraſci , eique Terceniacum villam attribuit . Iiſdem erroribus infecti erant Bajoarii Germaniæ populi , qui in Norico conſedere multo poſt Boios , quos Jonas & ſcriptor vitæ ſanctæ Salabergæ cum Bajoariis ^d perperam confundunt . Utroſque populos , Waraſcos nimirum & Bajoarios , Chriſto lucrari tentavit Eustasius : & Waraſcos quidem , utpote vicinioreſ , primum aggreſſus , comitante Agilo monacho , eos facili negotio ad rectam de Chriſto fidem convertit : at Bajoarios non ſine multo labore ab inolito revocavit errore ; ſed plurimis demum ex illis chriſtianæ fidei myſteria , in primis æternam Chriſti Domini generationem perſuaſit ; ceteros ſagacibus viris a ſe delectis erudiendos dimiſit , Luxovium reverſurus .

X I.
Eustasius
Vvarafcis &
Boiis fidem
prædicat.
* le Doux.c Chifflet
Tournu p. 355.d V. Vales.
lib. 24. rer.
FrancX I I.
Salabergæ lu-
men reddit.

Cum vero inde pedem referret , forte divertit in domum cujuſdam prænobilis ac locupletis viri , nomine Gundoini , illuſtri Francorum genere progeniti , qui tunc in vico Moſa una cum Saretrude , pariſ nobilitatis uxore , & cum univerſa familia ſua commorabatur . Moſa vicus , a fonte fluvii cognominis ſic dictus , inter Lingonas & Tullum-Leucorum poſitus eſt , in confinio ſcilicet Burgundiæ & Auſtriæ

ANN. CHR.
614.

regnorum, quorum alteri Lingones, alteri Leuci, adeoque Tullum-Leucorum attribuebantur. Eo in vico, qui a Luxoviensi monasterio aberat millibus passuum fere quadraginta, Eustasius a Gundoino, veluti cæleste munus, gratissime acceptus, de liberis ejus percontatur, rogatque ut omnes ad se adduci jubeat. Mox ille duos bonæ indolis adolescentulos, nempe Leuduinum natu majorem, qui processu temporis monachus primum, dein Tullensis episcopus fuit; & minorem, nomine Fulcufum, quibus Bodo cognomen erat, ad virum Dei accersit; interrogatusque, num alia sibi proles adhuc superesset, præter hos se puellam habere dicit, sed dudum luminibus orbatam. Et Eustasius: Veniãt, inquit, & illa, quam cum vidisset, an ad cultum divini timoris adspiraret sciscitatur. Hæc vero, quatenus juvenilis ferebat ætas, se ad divinum cultum pro modulo paratam esse respondit. Tum ille, triduo præmissa jejuniis, super oculos puellæ benedictionem infundit, eique pristinum oculorum usum incunctanter restituit. Hæc est Salaberga, Jonæ Adalberga, piissima femina, primo nuptiis semel & iterum alligata, nempe cum Richramno, postea cum Blandino, cognomento Basone, viris nobilitate clarissimis, ex quorum posteriori quinque liberos suscepit; dein consilio Waldeberti Luxoviensis abbatis monastica veste induta, cœnobium virginum condidit in confinio duorum Burgundiæ & Austriæ regnorum, ut inferius dicturi sumus.

XIII.
Agilum fa-
nat.

Eustasius inde progressus, cum Luxovium versus iter persequeretur, Agilo monacho, vehementi febre pulsato, fufis pro eo precibus, pristinam statim sospitatem reddidit. Is est Agilus seu Agilis, nobilissimis natalibus ex primis palatii Burgundici optimatibus, Portensi ad Ararim territorio, & quidem in vico Honorifico exortus, patre Chagnoaldo, Childeberti regis conviva & consiliario, & Deuteria ejus conjugæ ex præclara Burgundionum prosapia: qui filium suum Agilum beato Columbano benedicendum obtulerunt, ejusque hortatu puerum Deo consecrarunt in monasterio Luxoviensi. Hunc autem abbas sanctus Eustasio commisit erudendum cum aliis nobilium virorum filiis, in primis Chagnoaldo, Ragnachario, Achario & Audomaro: qui omnes monachi pietate insignes, & præstantissimi antistites fuerunt, scilicet Chagnoaldus Lugduni-clavati, Ragnacharius Augustanæ propè Basileam urbis tum episcopalis, Acharius Veromandensis & Noviomagensis, Audomarus Teruanensis & Boloniensis. Eundem Agilum Columbanus ad Brunichildem & Theodericum in palatio, quod Brocariacum vocabant, tum residentes, misisse dicitur, ut Brunichildem placaret, Luxoviensibus ob negatum feminis in monasterium ingressum maxime infestam; idemque Agilus Wandaleni ducis nepoti, cui ob districtum in ipsum ensen manus diriguisse fertur, dextram resolvisse, ob idque cum favore ac muneribus regiis revertisse in monasterium, in quo juvenis ille facti pœnitens, & miraculi in se ipso facti admirator & præco, monasticam vitam amplexus sit. Id vero sancti Agili vitæ scriptor ait, se didicisse ab ipso Donato Wandaleni ducis filio, qui ex monacho Vesontionensis postea episcopus factus est. Redditus itaque suis Eustasius, non modo monachos ad accuratam regulæ observationem, & religiosum fervorem, sed etiam vicinos populos ad sinceram ac solidam pietatem commovere & adhortari studuit; curavitque, ut multos sua facundia erudiret, ex quibus nonnulli, nempe quos modo laudabamus, *ecclesiarum presules*, exstiterunt, uti Jonas loquitur, quo hæc scribente Agilis (sic eum vocat) *Resbancensi cœnobio presul* exsistebat. Ubi vides, Præsulis nomen episcopis & abbatibus tum fuisse commune.

XIV.
Leudemundo
episcopo mor-
tem deprecatur.
a Fredegar.
cap. 43. 44.
Marleim.

Eodem anno Chlotharius Herponem, natione Francum, summoto Eudila, Burgundiæ Transjurenensis ducem^a constituit, quem, ut erat juris & æqui amantissimus, ferre non potuerunt Aletheus patricius, Leudemundus Sedunensis episcopus, & Herpinus comes, qui malis erant præsidio, & licentia temporum hucusque abusi fuerant. Eorum itaque consilio ab incolis interemptus est Herpo, cujus necem rex vindicaturus, cum Bertetrude conjugæ Alesatiam petiit, & in villa regia Marilegio^{*} de cæde Herponis quæstionem habuit. In multos facinoris participes gladio animadversum. Interim Aletheus patricius, sive meritam pravo consilio pœnam metuens, sive Burgundiæ regnum affectans, in necem regis conspirat cum Leudemundo Sedunensi episcopo, quem ad Bertetrudem reginam misit, suadendi causa, ut hæc, quando ipse Chlotharium eo anno sine dubitatione moriturum sciret, Sedunos in urbem suam, natura loci munitissimam, cum regiis gazis se reci-

peret ; Aletheum patricium , ipsam in matrimonio accipere , dimissa uxore sua , paratum esse , qui , quoniam regio Burgundionum genere ortus erat , post Chlotharii mortem facile regnum occupare posset . Hoc audito , regina , viri sui amantissima , id quasi a vate dictum existimans , profusis lacrymis se ipsa conficiens , regi doloris sui causam prodere nolebat ; sed is tandem ab ea extorsit . Leudemundus vero de se actum esse non dubitans , Luxovium ad Eustasium abbatem , quem Chlothario acceptissimum esse sciebat , confugit , eoque deprecatore a rege clementissimo veniam impetravit , Aletheo capitis damnato .

Quod Eustasius pro reo & nocente , hoc Winebaudus abbas fecit in gratiam sancti & innocentis episcopi Lupi Senonensis , cujus ab exilio regressum ab eodem rege obtinuit . Ubi primum Burgundiæ regno potitus est Chlotharius , mox Farulfum quondam ducem ad pagum Senonensem , aliasque ordinandas provincias a latere suo direxit . Is ubi Senonas advenit , indigne tulit , quod Lupus episcopus sibi cum muneribus non occurrisset . Reponente episcopo , sacerdotis esse alios regere , & proceres ad episcopum accedere debere , divinis ab eo præceptis instruendos ; amplius inde exacerbatus Farulfus , sanctum antistitem fictis apud regem criminibus insinuat , adjuncto sibi Madegisilo suburbani sancti Remigii monasterii abbate , qui pii episcopi sedem occupare moliebatur . Utriusque criminationibus commotus Chlotharius , sanctum antistitem in Vinemacum * Neustriæ pagum relegari iussit sub custodia Bosonis Landegisili ducis pagani , qui eum in vico Andefagina * , sito ad flumen Auciam seu Augum , in actis sancti Walarici Auvam , (quod modo Breslam * appellant , veteri nomine in opidum Augum * translato) stricte observari curavit . Erant adhuc eo in loco profana delubra , quæ a decurionibus colebantur , haud dubie ipsius Bosonis iussu : quem vir sanctus , reddita cæco homini luce , a paganismi tenebris ad veram Christi lucem adduxit , & cum multis aliis baptizavit . Interea Senonenses , gravate ferentes pastoris sui absentiam , in basilica sancti Remigii Madegisilum abbatem , tanti facinoris reum , trucidant . Florebat tunc temporis apud Tricasses Winebaudus , basilicæ sancti Lupi ejusdem urbis quondam episcopi abbas , quem ob eximiam sanctitatem apud Chlotharium regem plurimum auctoritate valiturum Senonenses non dubitabant . Hunc eorum impulsu & propria sponte adiit Ragnesilus Senonensis ecclesiæ archidiaconus ; rogavitque suo & Senonensium civium nomine , ut infontem episcopum Chlothario reconciliaret . Fecit vir sanctus quod rogatus erat . Regem adiit in villa regali Alento non longe ab urbe Rotomagensi . Rex facile a sancto abbate se exorari passus est , sanctumque antistitem ecclesiæ suæ restitui iussit , data etiam ad Winebaudi preces reis libertate , qui in carceribus tenebantur . Winebaudus abbas loco Auderici abbatis successerat in regimine basilicæ sancti Lupi episcopi ad muros Trecentes , quæ basilica jam dudum canonicis regularibus cessit . Suburbanum sancti Remigii apud Senonas cœnobium , sanctis Mauricio , ejusque sociis primitus nuncupatum , incertæ nobis est originis . Instauratum fuit a Ludovico Augusto ; inde in vicum Wallilias * , passuum millibus circiter viginti ab urbe distitum , translatum ab Aldrico episcopo , postea denuo ad priorem sedem , demum a Calvinistis eversum : cujus mensa , ut vocant , abbatialis missionariis clericis , conventualis Senonensi sancti Petri abbatia unita est .

In concilio sexto Parisiensi , quod eodem anno Chlotharii regis sollicitudine convocatum fuit ad restituendam in Francorum regno ecclesiasticam disciplinam , quæ per superiores bellorum procellas aliquantum labefactata fuerat , statutum est canone octavo , ut decedente abbate vel presbytero , ceterisque , qui per titulos deseruiunt , bona ab eis relicta nequaquam ab episcopo aut archidiacono diripiantur , sed ut cedant in usum ecclesiæ , cui mancipati erant . Deinde canone duodecimo præscribitur , ut , si quis e monachis (quod etiam de sanctimonialibus decernitur) e congregatione se subtraxerit ad parentes aut ad propriam possessionem ; si ab episcopo admoniti ad monasterii sæpta non redierint , utque ad exitum vitæ a communione suspensi remaneant ; nec prius ad eucharistiæ gratiam admittantur , quam ad proprium ovile cum summa humilitate & condigna penitentia reversi fuerint . Synodi decreta peculiari constitutione Chlotharius promulgavit , explicatis nonnullis , quæ ad civiles causas pertinebant . Sic promulgando canonem tertium-decimum , in quo sancitum erat de viduis & puellis , quæ *in habitu religionis* in propriis domibus

ANN. CHR.
614.Item alterius
synodi.

accepto, postea se conjugio copulaverint, ut suspensæ remaneant usque ad emendationem: ita decretum explicat regia constitutio. *Puellas aut viduas religiosas, aut sanctimoniales, quæ se Deo devoverunt, tam quæ in propriis domibus resident, quam quæ in monasteriis posite sunt, nullus nec per præceptum nostrum competat, nec trahere, nec sibi in conjugio sociare penitus præsumat.* Eiusdem synodi decreta confirmata sunt in subsequenti synodo incerti loci & temporis, additis quibusdam statutis, quorum

» unum est canone quarto, *ut monachi juxta regulam vivant*, nec sequestrati per cellas habitent vel convivant; & peculiare nullum habeant, sed, juxta Apostolum, sint eis omnia communia, sicut abbatis vel præpositi dispensatio iusta perpenderit. ubi *REGULÆ* nomine intelligi videtur vel regula S. Benedicti, quæ non raro simpliciter Regula dicta est, vel norma monastica, id est forma vivendi apud probatos monachos usitata, sive ex una, sive ex pluribus regulis concinnata fuerit. Canon

» quintus præcipit, ut intra sæpta monasterii non baptizetur, nec missæ defunctorum sæcularium celebrentur, nec sæcularium corpora ibidem sepeliantur, nisi forsitan

» permissu pontificis. Canon undecimus, ut abbates vel archipresbyteri absque culpa de ecclesiastico ministerio removeri non debeant, nec præmio ullus abbas vel archipresbyter ponatur.

ANN. CHR.
615.
XVII.
Columbani
obitus.

Postero anno Columbanus, postquam annum unum in monasterio Bobiensi jam perfecto explevisset, mortalem vitam immortalis commutavit, ibidem mortuus XI. kalendas Novembris, ut scribit Jonas, qui nullas ejus mortis circumstantias refert. Hinc corrigenda Suriana editio & vetera quædam martyrologia, in quibus ejus obitus nono eadem kalendas assignatur, ut in sincero Ufuardo, & Adone, quibus præferendus Wandelbertus, qui cum Jona consentit. Apud Adonem Columbanus multorum cœnobiorum fundator, & innumerabilium pater monachorum existisse perhibetur, & quievisse *in senectute bona*. In carmine ad Fedolium Columbanus ipse de se ipso ita canit.

*Hæc tibi dictarum morbis oppressus amaris,
Corpore quos fragili patior, tristisque senecta.
Nam dum præcipiti labuntur tempora cursu,
Nunc ad olympiadis ter senæ venimus annos.*

Monasteria
ejus & discipuli.

ubi si olympias pro annis quinque sumitur, ut quidem sumi solet, annos nonaginta tunc attigerat Columbanus, cum prædictos versus scribebat. Neque hoc insolens apud Scottos, ut ex sancti Galli ætate liquet, atque etiam Cummiani episcopi, qui natus annos amplius nonaginta-quinque in Bobiensi monasterio vitam absolvit tempore Liutprandi regis. Quod attinet ad monasteria ab ipso condita Columbano, præcipua fuere Luxoviense, Anagratense & Fontanense in Gallia; & in Italia Bobiense, ubi & sepultus fuit, & reliquiæ ejus multis pollent virtutibus, ut Jonas tradit; hætenus in arca lapidea ibidem asservatæ super altare præcipuum cryptæ subterraneæ, cui ad sinistram aræ partem adhæret arca item lapidea, continens reliquias sancti Cummiani episcopi cum epitaphio, in quo tumbam hanc jussu Liutprandi regis fabricatam fuisse legitur. Duæ hinc inde aræ continent reliquias sanctorum Attalæ & Bertulfi abbatum. Præcipui Columbani discipuli fuere Gallus, Eustasius, Waláricus, de quibus jam sæpius egimus, agemusque deinceps; & præter eos Attala, ejus in Bobiensi regimine successor; itemque Deicolus, Leobardus, & Sigisbertus abbates. nam monachos omnes & singulos commemorare non licet. Fallitur, multosque fefellit personatus ille Theodorus, qui Magnoaldum seu Magnum Fussensem abbatem sancti Columbani discipulis adjungit, quem sancti Galli discipulum fuisse constat, Columbano fortasse numquam visum. Probabilior est sententia Hariulfi chronographi Centulensis, qui Frichorium & Caïdocum, primos sancti Richarii in vita monastica institutores, beati Columbani discipulis annumerat.

Jonas primus
ejus vitæ scrip-
tor.
* S428.

Librum de vita ejus primus scripsit Jonas sub Attalæ & Bertulfo abbatibus monachus Bobiensis, quem nonnulli Scotto-Hibernum fuisse perperam fingunt, cum, ex ipso Jona, natalis ejus locus Sigusia * fuerit, urbs nobilis, quondam Taurinatium colonia, a Bobio distans centum quadraginta millibus: ubi Attalæ permissu, datis co-

mitibus Blidulfo presbytero & Hermenoaldo diacono, jam monachus genitricem invisit. qui & se in Galliam venisse, & in Eboriacensi Faræ monasterio, atque etiam in Elnonensi hospitatum fuisse alibi testatur. Abbatem hunc vocat Walarici vitæ scriptor, nec fortasse alius sit Jonas abbas ille, qui de vita & miraculis sancti Johannis abbatis Reomaensis libros duos composuit. Jonas libro de vita sancti Columbani alterum addit de discipulis ejus Attala & Eustasio, tum de miraculis in Eboriacensi parthenone gestis, quibus acta item Bertolfi seu Bertulfi abbatis Bobiensis adjungit. Binos hosce libros, quos in ternos dividunt quidam veteres codices, nuncupat *Dominis eximiis, & sacri culminis religione decoratis, religionisque copia fultis, Boboleno & Waldeberto, Jonas peccator.* ubi in præfatione ait se meminisse, cum ante hoc triennium in Ebobiensi cœnobio moraretur, rogatu fratrum, & Bertulfi abbatis imperio pollicitum fuisse, ut almi patris Columbani gesta suo stilo contexeret, quæ quidem ab iis, qui ea viderant vel audierant, in primis ab Attala & Eustasio, venerabilibus viris, ipse didicerat. Hos ergo libros scribere cœpit post annum hujus sæculi quadragesimum-tertium, qui tertius erat a morte Bertulfi abbatis, cujus mandato hoc opus aggressus fuerat. quod in Gallia videtur scripsisse, certe absens a monasterio Bobiensi, ut ipsa ejus verba initio præfationis indicant. Et quidem de Eustasio agens ipse affirmat, se hæc scribere viventem Eligio Noviomagensi episcopo, qui Chlodoveo juniore non diu supervixit.

Columbani obitum, etsi longius abesset, cælesti monitu didicit Gallus monachus, qui tum apud Alamannos degebat cum duodenis monachis, quibus mansiunculas circa oratorium a se constructum disposuerat. Ad eum Columbanus morti proximus baculum suum deferri jusserat, ut hoc signo eum ab interdito celebrandæ missæ absolveret. Ipso die, quo Columbanus e vivis excessit, Gallus, cum fratres absoluto matutinarum officio quiescendi gratia lectos repeterent, præcepit Magnoaldo diacono, ut omnia ad sacræ oblationis mysterium necessaria præpararet. nam patrem Columbanum ex hujus vitæ ærumnis ad cæli gaudia migrasse. Nec mora, paratis omnibus cœperunt missas celebrare, & precibus insistere pro commemoratione beati Columbani. Tum misso in Bobiense monasterium Magnoaldo, intellexit Gallus, ea ipsa hora, qua ipsi revelatum fuerat, sanctum virum obiisse; accepitque a Bobiensibus hujus rei indicem epistolam cum cambutta seu baculo, quem ipsi Columbanus in pignus absolutionis & paternæ benevolentiae cum epistola legavisse a Walafrido Strabone perhibetur.

Gallus Colum-
bani obitum
cælitus discit.

Si vera sunt quæ de sancto Deicolo litteris mandavit sæculo decimo monachus Lutrensis anonymus; jam provectoris ætatis erat Deicolus monachus, cum Columbanus e Gallia discedere Theoderici & Brunichildis jussu coactus est: adeo ut pedibus debilitatus a Columbano petierit supplex, ut sibi in loco, quem Vepras appellant, haud longe a Luxovio, liceret remanere. Deinde secretiora eremi penetrans, ad locum, cui Lutra * vocabulum est, venisse dicitur: ubi in oratorio sancti Martini istic reperto aliquamdiu consedit. Mortuo Werfario loci domino, qui viro Dei maxime infestus fuerat; Bertildis ejus uxor locum ipsum Deicolo cum adjacentibus prædiis concessit, modo ut pro salute mariti apud Deum intercessor existeret; ibidemque vir sanctus oratoria duo construxit, unum sub patrocinio beati Petri apostolorum principis, alterum sub nomine sancti Pauli doctoris gentium. Hanc vero donationem Chlotharius regia auctoritate confirmasse, & de suo quædam etiam adjecisse memoratur: quæ omnia apostolico privilegio a Romano pontifice roborari Deicolus Romam profectus obtinuerit.

XVIIII.
S. Deicoli quæ-
dam gesta.

* Lutra.

Deicolo æqualis fuit Leobardus abbas, qui cœnobium Cellense, cui nomen a posteris inditum Cella-Leopardi; tertio a Tabernis * Alfaticis lapide, construxit regnante Childeberto, & anno post vicesimo-tertio sub Chlothario ejus filio sanctissime vitam clausit. Jodocus Coccus, qui ejus cœnobii monumenta inspexit, ejus originem non recte refert ad Childebertum seniore, qui numquam Austrasiis imperavit: rectius ad Childebertum secundum Carolus Cointius, qui Leobardum sancti Columbani discipulis accenset, nullo tamen certo fundamento. In actis sancti Bertulfi abbatis Bobiensis mentio quidem fit de Leopardo monacho, sed qui medio tantum septimo sæculo Bobii vixit. Theodericus rex, cognomento Calensis, in regio præcepto pro eodem monasterio tradit, illud a fundamentis constructum fuisse a domino Leobardo quondam abbate in honorem sanctorum apostolorum Petri & Pauli

XIX.
Leobardus Cell-
lam construit.
* Tabernis.

ANN. CHR.
615.

& sancti Martini, & a Childeberto rege concessam terram illam desertam, quam Leobardus ad excolendum, vel commanendum, præoccupaverat: cujus fines Theodericus rex in suis litteris describit. Leobardus in martyrologio Benedictino colitur quinto kalendas Martias. Post eum Anastasius monasterium rexit annis quadraginta: Anastasium excepit Godefridus, Godefridum Leobardus secundus, eique subrogatus est Maurus, cujus rogatu Theodericus Calensis prædictum diploma concessit. quo ex tempore Leobardi-cella Mauri-monasterium* appellata est.

*Maurmunster.

X X.

Sigisbertus
auctor mona-
sterii Desertini-
ensis.

*Disentis.

Desertinense* in Rætia Curiensi monasterium insigne sancto Sigisberto abbati originem suam refert acceptam, quem Scotto-Hibernum, & sancti Columbani in Bancorensi asceterio primum, tum in Gallicana peregrinatione & expulsionem socium fuisse tradunt. Columbano e Suevia in Italiam digresso, Sigisbertus contra orientalem plagam per excelsa Crispalta montis juga conscendens, & usque ad Rheni caput progressus, in planitiem quamdam vastam solitudinis, quæ ob hoc Desertina dicta est, descendit; & ibidem ad radicem montis, (nunc Vaccareciam vocant) unde fons limpidissimus emanabat, cellulam ex rudi truncorum & ramusculorum materia ipse construxit, adjuncto Deiparæ virginis oratorio. Erant ad id usque tempus in proximis locis incolæ plerique paganis superstitionibus addicti: quos ad veri Dei cultum vir sanctus exemplo & prædicatione pertrahere non cessabat. Hinc profani luci succisi, everfa delubra, & ad ejus preces dejecta proceræ altitudinis arbor, quæ sacrilegis paganorum ritibus dicata erat, quæ res exitium ei attulisset, nisi securim in ipsius caput vibratam, opposito crucis signo, avertisset. Cum his & ejusmodi operibus ejus fama clarior ac celebrior fieret in dies, vir quidam in illis partibus dives ac præpotens, Placidus nomine, qui in castro Tremisii haud procul ab ejus cella habitabat, audita viri Dei prædicatione, ad ejus pedes se abjecit, profusus lacrymis rogans, ut christianæ fidei se participem faceret. quem ipse amanter suscipiens, sacrorum mysteriorum doctrina congrue eruditum spiritali vitæ lavacro expiavit, ac demum ad perfectiora anhelantem, postquam universas facultates ac possessiones suas Deo & beatæ Mariæ obtulisset, religiosa veste induit. Crescente in dies discipulorum multitudine, aliud oratorium in honorem beati Martini ædificare visum est, adjunctis circumquaque in cœnobii similitudinem casulis ad habitationem monachorum, quibus Sigisbertus virtutibus amplius quam verbo prælucebat. Non tulit tam præclara initia humani generis hostis, sed concitato in servos Dei Victore, illius regionis comite seu judice, qui nec Deum timebat, nec homines verebatur, varias eis vexationes accessivit. Is enim Disertinenses implacabili odio persequi institit, & omnia illa terrenæ facultatis subsidia, quæ Placidus eisdem contulerat, vi aperta invadere & occupare non dubitavit. Missus ad eum Placidus in castrum Villingam*, quod trans Rhenum fluvium non longe a monasterio positum erat, nunc dirutum, tyrannum ob injustum facinus acri arguit increpatione; & veluti alter Johannes, obscœni cum femina quadam contubernii crimen ei objecit. Ille vero, ut alter Herodes, in Placidum furere, dato satellitibus suis mandato, ut eum a se discedentem in itinere e medio tollerent, amputata cervice, ne quid Johannis-Baptistæ similitudini hac in re deesset. Non diu tantum nefas impune tulit tyrannus, qui, cum Rhenum ponte pertransire vellet, delapsus est in flumen cum equo & servis suis, qui omnes voluminibus aquarum decurrentium absorpti dicuntur. Non multo post mitiori mortis genere ad cælum quoque migravit beatus Sigisbertus, sepultusque est in tumulo beati Placidi martyris, ut quorum in Domino una mens fuerat, uno etiam amborum corpora loculo tegerentur. Ad eorum vero cineres tot & tanta postmodum signa facta referuntur, ut magna loco reverentia & religio ex peregrinorum undequaque adventantium frequentia subinde accesserit. Hæc ex vetustis membranarum monasterii Desertinensis nobis transmissa sunt cum observationibus reverendissimi domni Adalberti Funsi, ejusdem loci tunc cœnobitæ, postea decani, ac demum abbatis: qui observat, in loco, ubi sanctus Placidus capite truncatus est, magnificam olim basilicam positam fuisse, quæ stetit ad nostra usque tempora, quibus magna coacervatæ nivis moles, e vicinæ vallis faucibus erumpens, memoriam martyris cum villa villanisque miserabiliter obruit. Ceterum submersi Victoris cadaver, quem Victorem primum Rætia Curiensis comitem a Francorum regibus constitutum fuisse vir doctus putat; Rheno extractum, Curia in monaste-

Placidus ei
adjungitur.

*Villingin.

rio sancti Lucii postea sepultum ait, epitaphio, barbare, ut ea ferebant tempora, jussu Victoris nepotis adscripto in hunc modum.

ANN. CHR.
615.

HIC SUB ISTA LAPIDE
MARMOREA QUEM VECTOR
VIR INLUSTER PRESES OR-
DINABIT VENIRE DE TRIDEN-
TO. HIC REQUIESCIT CLA-
RESIMUS VECTOR PROAVUS
DOMNI VECTORIS EPISCOPI.

Plura in consequentibus de hoc monasterio, deque Victore & Tellone Curiensibus episcopis, qui in eum locum valde munifici exstiterunt.

Mortuo, uti diximus, sancto Columbano successus est in regimine cœnobii Bobiensis Attala, dignus tanto patre filius ac discipulus. Is ex nobili Burgundionum genere procreatus, Arigio Vapincensi episcopo liberalibus studiis imbuedus traditur. Dein subiit ejus animum pia cogitatio, ut abjectis sæculi phalamentis, monasticum institutum amplecteretur. Mox duobus famulis comitatus, Lirinense monasterium petiit, cui tunc Cono abbas præerat, superius laudatus. Verum cum eo in loco regularis disciplina tum laxior esset, quod ex Gregorii Magni epistola Cononi scripta vidimus; ad strictioris propositi monasterium Luxoviense pius adolescens se contulit, ubi sub Columbano præceptore miros in severiori virtutis palæstra progressus fecit. Pulsus inde Columbano, successor ab eo ibidem designatus, non tamen acquievit, sed amantissimum patrem adire maluit ad Bobiense monasterium, quod eo mortuo regendum suscepit. Verum cum ejus loci monachi jam solutiores severiorem, ut ipsis videbatur, ejus disciplinam ferre non possent, nec ipse salutaribus quibusque monitis ac remediis eorum animos emollire ac retinere valuisset; cum jam se nihil proficere animadverteret, pertinaces abire sivit, ut ceteros ab eorum labe præstaret immunes. At illi non diu inulti, alii maris fluctibus absorpti sunt; alii in eremum profecti, cum Attalæ detrahere perseverarent, meritas brevi dedere pœnas: ex quibus unus, Roccolenus nomine, qui jurgiorum fomenta ministrare credebatur, subito febrium igne correptus, inter arduos morbi æstus clamare cœpit, se, si revaluisset, ad beatum Attalam redire velle, ut commissi criminis noxam medicamento pœnitentiæ sanaret. Verum hæc dicentem halitus defecit. Hac ultione qui aderant commoti plurimi, ad virum Dei reversi sunt, emendationem pollicentes. quos vir sanctus, tamquam oves e luporum faucibus ereptas, miro gaudio recepit, eosque culpam agnoscentes suam in pristinum locum restituit. Qui vero vel præ verecundia, vel arrogantia obsistente, ad officium redire noluerunt, vario mortis genere divinitus puniti sunt: quos inter Theodemundus securi percussus interiit: alius, dum exigui amnis alveum transiret, irretitis poplitibus in undam lapsus, suffocatusque: tertius, qui Theutarius dicebatur, cum mare trajiceret, undis itidem submersus est. Forte Bobius fluviolus eo usque aquis exundantibus excreverat, ut molendini fabricam jam prope subvertere minaretur. Admonitus hac de re abbas sanctus, accito Sinoaldo diacono: Vade, inquit, ad Bobium, & imposito ripæ baculo hoc quo sustentor, facto signo crucis, tumentis fluvii aquas in diversa latera fluere præcipe. Mox ad viri Dei imperium discipulus obediens, baculum ad ripam defixit, signoque crucis impresso, ut aquæ pro jubentis imperio diverterent, jussit: statimque amnis imperio parens, relicto alveo, in superiora collis latera aquas subrexit, sibi que alveum, quo flueret, oblutante natura, aperuit. quod miraculum vir Dei, quamdiu superstes fuit, nemini propalari passus est. Alio tempore Fraimericus monachus, cum ad ferenda frumenta vomere tellurem excoleret, stivamque confractam refarcire vellet, ferramento sibi pollicem præcidit, qui statim relicto vomere ad monasterium reversus, factum patri supplex confessus est. Tum vir Dei abscissi digiti particulam ad se afferri jussit, & saliva illitam manui denuo aptavit. Hæc Jonas gravis auctor, ipsius

X X I.
Attala sancti
Columbani
successor apud
Bobium.

ANN. CHR.

615.

X X I I.

Bertichram-
ni episcopi Ce-
nomannensis
testamentum.

beati viri ministerio deputatus, omnium fere oculatus, auritusve testis.

Ad hunc annum revocare licet insigne testamentum Bertichramni Cenomanno-
rum episcopi, quod anno Chlotharii regis tricesimo-secundo, apud quosdam non
recte vicesimo-secundo, v. i. kalendas Aprilis conditum est. Hoc testamento Ber-
tichramnus amplissimarum facultatum, quas in diversis Francici regni provinciis,
cum ex paterna hereditate & ex proprio comparatu, tum ex regia Chlotharii li-
beralitate possidebat, heredes constituit matrem Cenomannicam ecclesiam, & ba-
silicam suburbanam sanctorum apostolorum Petri & Pauli, ubi sepeliri voluit, seu
monasterium de Cultura-Dei, quod a fundamentis construxerat. Multæ etiam aliis
monasteriis & ecclesiis donationes ab eo factæ sunt, superius a nobis, quantum
instituti nostri erat, commemoratæ, quas hoc loco repetere superfluum fuerit. Sub
finem testamenti adjurat Chaimoaldum episcopum, scilicet Pictavensem, consanguini-
neum suum, quando eum divina pietas ad sacerdotale culmen perduxit, ut semper
sit memor nutrituræ, id est educationis suæ, & patrocinii sancti Petri, unde ad ipsum
onus, Christo præfule, ambulavit. quibus verbis innuere videtur, Chaimoaldum a se
educatum & institutum fuisse in monasterio sancti Petri, unde ad episcopale onus
assumptus sit. tum eundem obtestatur, ut idonea sepultura, quando se Deus ab hac
luce migrare jusserit, suis manibus cum reliquis domnis & fratribus suis coepisco-
pis corpusculum suum sepeliat; & quamdiu in hoc sæculo superstes fuerit idem
Chaimoaldus, ad anniversariam commemorationem itidem ipsius venire dignetur;
& domnus abbas & congregatio sanctorum Petri & Pauli condignum ei honorem
impendant. Jubet etiam, ut omnes, quos ex servis liberos liberalive constituerat,
in die depositionis suæ istuc conveniant, & oblata nominis sui ante sanctum altare
offerant; & ministerii, quod olim gesserunt, universi ipsa die meminerint; & ab-
bati loci illius solatium & obsequium præbeant: quibus in crastinum usque abbas
ipse amplissimam refedionem præbeat. Ceterum ita idem abbas omni tempore
ad anniversariam ipsius depositionem lumen singulis annis provideat, ut alios de-
lectet loca sancta pariter maximis rebus ditare. Hæc ex prolixo, sed præclaro &
indubitata fidei testamento, quod alibi b integrum retulimus, observasse sufficiat.
Pervenit Bertichramnus ad annum ejus sæculi vicesimum-tertium, sepultusque est,
uti jusserat, in basilica sancti Petri monasterii, quod hæcenus sub congregatione
sancti Mauri florentissimum est, uti & monasterium sancti Vincentii, quod a sancto
Domnolo episcopo prope muros ejusdem urbis conditum fuisse alias diximus.

b *Analect.*

no. 3. p. 112.

ANN. CHR.

616.

X X I I I.

Virgilius e-
piscopus Are-
latensis obit.

Sub idem tempus Virgilius antistes Arelatensis, obitu suo præcognito & prænun-
tiato, ex hac vita migravit, magno sui desiderio Arelatensibus relicto. Nempe
cum in stratu proprio, quasi sopori tantisper indulturus, recubasset; dum divinum
impleret officium, inter sacra cantica exspiravit anno, si non fallit vitæ scriptor
vel exscriptor, centesimo vicesimo-septimo ætatis suæ. Id si admittamus, dicendus
est ad episcopale officium electus jam centenarius, & nihilo minus in illa ætate ea
omnia gessisse quæ ab ipso gesta fuisse constat: quod sane parum veri simile est.
Quis vero putet Gregorio Magno, prudentissimo pontifici, venisse in mentem, ut
homini decrepito suas vices in Galliis commiserit? quod quidem munus virum stren-
uum & actuosum, non silicernium exigebat. Tunica cilicina ad cutem semper usus
fuisse dicitur, seque cum ea sepeliri voluisse; numquam balneas, pro more illius æta-
tis, frequentasse. Singulis noctibus solus basilicas circuibat. quod dum quadam vice
faceret, cæco sibi occurrenti lumen restituit. Cum funus per urbem veheretur,
mortua puella ipsius feretri contactu revixit. Sepultus est in basilica Salvatoris, quam
ipse construxerat extra muros Arelatenses, instituto ibidem ordine monachorum:
quæ basilica sæculo undecimo Massiliensi abbatia sancti Victoris, postea parthenoni
Tarasconensi Benedictinarum virginum tradita; demum religiosæ patrum Minimo-
rum familia obvenit: in cujus crypta subterranea ipsius sancti Virgilio, aliorumque
Sanctorum, quorum reliquiæ in urbem illatæ sunt, monumenta cernuntur. Campos
Elysios vocant ob promiscuam multitudinem sepulcrorum, quæ ibidem exstant.

ANN. CHR.

617.

X X I V.

Romarici

Postquam Amatus, quem ex Agaunensi monasterio secum Eustasius abbas Lu-
xovium adduxerat, aliquantum temporis istic exegisset, ad Austrasios ea qua pol-
lebat prædicationis gratia erudiendos profectus est, eo directus a fratribus, ait vitæ
scriptor

scriptor, id est a Luxoviensibus monachis, quibus prædicandi studium a majoribus insitum erat, ut Columbani, Galli, Eustasii, Waldoleni, Walarici, aliorumque exempla, jam a nobis adducta, probant. Florebat tunc temporis apud Austrasios Romaricus, parentibus in palatio claris, & ipse non minus pietate illustris, sollicitus Deo quæ Dei sunt, & quæ regis regi reddere; sic in monasteria, in basilicas sanctorum, & in pauperes affectus, ut illum diem se perdidisse crederet, quo aliquod pietatis opus non exercuisset. Cum vero Theodericus rex Theodebertum fratrem suum, Austrasiorum regem, debellasset, atque e medio sustulisset; Romarici etiam genitorem, quem ipsius Romarici vitæ interpolator Romulfum vocat, eadem strage involvit, atque universa ejus bona in fisci ditionem redegit, excluso a paterna hereditate Romarico, quod Theodeberto regi fidem servasset. Romaricus persequentes fugiens, in urbem Mediomatricum se recepit, adiitque supplex Aridium Lugdunensem episcopum, cujus summa erat in palatio penes Brunichildem auctoritas. Is Romarici precibus, qui eum apud reginam gratiæ conciliatorem habere cupiebat, adeo flexus non est, ut ad suos pedes prostratum etiam calce repulisse memoretur. At Romaricus ad meliorem efficaciorumque conversus patronum, sancti Martini basilicam petiit, suasque ad sanctum confessorum preces & querelas deposuit, ut tandem misero, qui se ei commendaverat, opportunam opem afferret. Mox in urbem remeavit, certus, tamquam accepto cælitus oraculo, de eventu; & postera die illucescente Theoderici regis interitum accepit; statimque accitus a regina, universis bonis sibi restitutis, eidem auxilium ad Chlotharium effugiendum præbuit. Cum vero etiam apud Chlotharium ipsum, ad quem totius regni Francici tum devoluta monarchia erat, plurimum gratia valeret, & sub laico habitu religiosum gereret animum; forte Amatus, ab Eustasio prædicandi verbi Dei causa ad Austrasios missus, ad ejus ædes divertit, & cum multa reverentia & condigno honore ab eo susceptus est. Huic porro inter epulas flagitanti, ut vir sanctus de rebus divinis ac salutaribus aliquid diceret, captata ex rebus præsentibus occasione: Cernis, inquit, hunc discum argenteum, quot dudum possessores habuit, servos potius dixerim quam dominos; quotque deinceps habiturus sit. Id vero te admonet, ut ad rationem de rebus tuis reddendam te compares: ne aurum & argentum tuum, quod tandem secundum scripturam æruginè inficietur, ipsaque utriusque ærugo contra te ferant testimonium. Tum Romaricus Amatum apud se aliquot dies remorari petiit, ut de rebus ad salutem suam pertinentibus simul colloquerentur; & audito, unum sibi superesse, ut omnibus venditis & in pauperes erogatis Christum sequeretur; post paucos inde dies, Luxoviense monasterium cum multarum substantia rerum, una sibi villa reservata, iniit, servis suis in libertatem assertis, quorum plerosque secum adduxit, & vitæ monasticæ socios adscivit, eisdem subditus, quos dudum ministros habuerat. Ita enim humilitatis & penitentiæ officiis se addixit, ut quidquid in monasterio abjectius agendum esset, sibi assumeret. Idem hortos excolendi curam præ ceteris fratribus in se suscepit, psalmis discendis reliquum temporis impendens.

Si hæc sancti Martini basilica, ad quam Romaricus adiit, eadem est cum suburbana ad Mosellam sancti Martini basilica, in qua Sigibertus Austrasiorum rex sanctus, Dagoberti majoris filius, postea sepultus fuit, auctorem non habet illa Sigibertum, sed ad summum instauratorem & amplificatorem; cum hoc Romarici factum, ab æquali relatum vitæ scriptore, ante natum Sigibertum contigerit. Ceterum basilicæ vocabulum, quo usus est auctor ille, satis innuit jam tum eidem basilicæ adjunctum fuisse monasterium: cujus primordia si quis Sigiberto tribuere velit, per me licet.

ANN. CHR.
617.
conversio per
S. Amatium.

S. Martini
Mettense mo-
nasterium.

ANnus sexcentessimus decimus-octavus nulla re, quæ quidem ad nostram notitiam pervenerit, memorabilis fuit. Proximo Laurentius Dorovernensis antistes, regnante adhuc Eadbaldo, regnum cæleste conscendit, atque in ecclesia & monasterio, sic Beda^a loquitur, sancti Petri apostoli juxta decessorem suum Augustinum sepultus est die quarta nonarum Februariarum. Librum de ejus gestis scripsit Gotfelinus monachus, necdum a nobis repertum, qui Gotfelinus in historia translationis sancti Augustini quædam ejus facta præstringit his verbis. De beato Laurentio dulce esset memorare, quomodo mortuum suscitaverit, super undas maris

ANN. CHR.
618, & 619.
X X V.
Laurentii e-
piscopi Can-
tuar. mors.
æ a Beda lib
2. 6. 7.

AN. CHR. 618. & 619. „ pedibus cucurrerit, igne de cælo evocato virtute Eliæ impios conflagraverit, quo-
 „ modo fontem aridis in locis productum in perpetuum rivum effuderit: qua pœna ar-
 „ ceatur omnis feminarum accessus ab ecclesia, quæ ejus apostolatui exstructa &
 „ consecrata est in Scotia, ut nuper regina Scotiæ inclyta Margarita, cum oblatio-
 „ nibus aditum tentare ausa, subito sit perculsa atque repulsa, sed clericorum prece
 „ restituta. Hæc ille, qui hæc facta alibi fufius retexenda pollicetur, quod opus,
 „ ut jam dixi, necdum in lucem prodiit, nec aliud etiam de Mellito Laurentii succes-
 „ fore ab eodem auctore exaratum.

Mellitus ejus
 successor.

Mellitus Romanus monachus, novæque coloniæ abbas, quam Gregorius in sup-
 plementum prioris in Britanniam miserat, vivente Augustino Londinensis creatus
 episcopus, mortuo Laurentio Augustini successore, ad sedem Cantuariensem trans-
 latus est, tertius ejusdem ecclesiæ antistes: cum Justus Rossensem ecclesiam admi-
 nistraret. Præerat tunc Romanæ ecclesiæ Bonifacius quintus, qui anno superiore
 Deusedit pontifici successerat: idemque *scripta exhortatoria*, inquit Beda^a, id est
 epistolam Mellito & Justo, qui magna tunc cura & sollicitudine Anglorum eccle-
 siam regebant, direxit, ne scilicet inceptum institutum ob incolarum inconstantiam
 & protervos mores, uti jam paullo ante tentaverant, desererent. Hæc Bonifacii
 epistola excidit, remque nobis opportunam fecisset Beda, si hanc, uti & aliam ejus-
 dem pontificis ad Justum jam Cantuariensem antistitem, epistolam retulisset.

^a Beda *ibid.*

XXVI.
 Hispalensis
 concilii decre-
 ta, de mona-
 steriis non
 convellendis.
 * *l'Anda.*
lousse.

Celebratum est eodem anno concilium Hispalense secundum, in quo duo cano-
 nes magni momenti pro monasteriis conditi leguntur, decimus & undecimus. In
 priori, poscentibus monasteriorum patribus, pari sententia statutum est, ut cœnobio
 nuper condita in provincia Bætica*, sicut & illa quæ sunt antiqua, immobili &
 inconcussa stabilitate permaneant solidata. Si quis autem, inquiunt patres, quod
 absit, nostrum, vel nobis succedentium sacerdotum, quodlibet monasterium, aut
 vi cupiditatis spoliandum, aut simulatione aliqua fraudis convellendum, vel dissol-
 vendum tentaverit, anathema effectus, maneat a regno Dei extraneus: nec profi-
 ciat illi bonum fidei vel operis ad salutem, qui *tantiæ & tam salutaris vite* destru-
 xerit tramitem. Super hoc etiam universi Bæticiæ provinciæ episcopi congregati,
 eundem sacri cœtus eversores a communione suspendant; convulsam monasterium
 cum rebus suis restaurent, & quod impie unus subverterit, omnes pie reforment.
 quod sacrosanctum decretum utinam ii adverterent, qui tam facile manus in loca
 sacra injiciunt, atque a monastico statu ad sæcularem pro arbitrio transferunt.
 Observandæ etiam in prædicto canone imprecationes sollemnes adhiberi solitæ in
 vetustis instrumentis: quæ temere nonnulli ob ejusmodi anathemata falsi postulant:
 qualia certe leguntur in quinto concilio Aurelianensi pro xenodochio Lugdunensi
 a Childeberto rege constructo. Ceterum ex hoc canone intelligitur, quosdam Bæ-
 ticiæ provinciæ episcopos monasteriis infestos fuisse. quæ res condendo huic canoni
 occasionem præbuerit.

XXVII.
 Virginum
 monasteria a
 monachis re-
 genda.

Undecimo canone decretum communi itidem consensu, ut monasteria virginum,
 in provincia Bætica condita, monachorum administratione ac præsidio gubernentur,
 nimirum in spiritualibus ac temporalibus procurandis, ut inferius explicatur. Tunc
 enim salubria Christo dicatis virginibus providemus, quando eis patres episcopi
 tales eligimus, quorum non solum gubernaculis tueri, sed etiam doctrinis ædificari
 possint: ea tamen circa monachos disciplinæ cautela servata, ut remoti ab earum
 peculiaritate, nec usque ad vestibulum habeant accedendi familiare permissum; sed
 nec abbati vel ei qui præficitur, extra eam quæ præest, loqui virginibus Christi
 aliquid, quod ad institutionem morum pertinet, licebit. Nec cum sola quæ præest,
 frequenter eis loqui oportet, sed sub testimonio duarum aut trium sororum; ita ut
 rara sit accessio, & brevis omnino locutio. Absit enim, ut monachos (quod etiam
 dictu nefas est) Christi virginibus familiares esse velimus: sed, juxta quod jussa re-
 gularum vel canonum admonent, longe discretos atque sejunctos, eorum tantum
 eandem gubernaculis deputamus: constituentes, ut unus monachorum probatissimus
 eligatur, cujus curæ sit, prædia earum rustica vel urbana intendere, fabricas
 exstruere, vel si quid ad necessitatem monasterii providere: ut Christi famulæ,
 pro animæ suæ tantum utilitate sollicitæ, solis divinis cultibus vivant, operibusque
 suis inserviant: sic tamen ut is qui ab abbate præponitur, judicio sui episcopi com-
 probetur. Ceterum virgines illæ vestes iisdem cœnobiis faciant, a quibus tuitionem

expectant, ab eisdem denuo, ut prædictum est, laborum fructus & procurationis suffragium recepturæ. Si autem monasteriorum hanc ordinationem aut contemserint, aut qualibet inertia dissolutione neglexerint, sciant, quod eorum tepor atque superbia excommunicationis sit plectenda censura. Hæc omnino consentanea sunt iis, quæ de sancto Pachomio leguntur in ejus vita. Is quippe in gratiam sororis suæ, quæ cum fratrem videre non potuisset, monasticen & ipsa professâ est, monasterium construi curavit, Nilo flumine a suo disparatum: cujus curam Petro, probatæ vitæ monacho, commisit. Petrus autem idemtidem ad eas ventitabat, ut eis de sanctis scripturis & de eis, quæ ad salutem pertinent, rebus loqueretur. Pachomius vero eis descripsit regulas, quibus conversationis suæ momenta dirigerent. Si quando vero aliquis e fratribus, propinquam aliquam vel sororem in illo parthenone habens, eam visitare & alloqui voluisset; mittebatur cum eo unus e senioribus probatæ vitæ; & visa prius antistita, deinde sub ejus præsentia & aliarum, quæ erant provectioris ætatis, consanguineam suam frater cum eo quo par erat pudore cernebat, alloquebaturque, nihil ei afferens, nec ab ea quidquam accipiens. Quod si aliquando vel ad structuram aliquam, vel ad aliam rem monasterio necessariam puellæ monachorum opera indigerent; eligebantur ex illis viri graves & virtute insignes, qui fratribus ad quæsitâ præessent officia. Præpositi lapsu temporis appellati sunt. Ubi vero defuncta esset aliqua virgo, reliquæ funus ejus curabant, deferebantque usque ad ripam fluminis, quod ambo monasteria separabat, psalmos de more canentes. Tunc monachi cum ramis palmarum & olivarum frondibus fluvium transeuntes, mortuæ cadaver psallentes transvehebant, & in cœmeterio suo condebant. Hi ritus erant apud Pachomieneses. Nec longè aberat ab hoc instituto sanctus Benedictus, qui discipulos suos idemtidem ad sanctimonialia Casino proximas instituendas mittebat, & sororem suam Scholasticam in proprio sepulcro humari voluit. Hæc occasione concilii secundi Hispalensis, cui primo loco subscripsit Isidorus Hispalensis Bæticae metropolitanus, & quarto loco ejus frater Fulgentius Astigitanus, Leandri Isidori decessoris ambo germani.

AN. CHR.
619.

Disciplina monasteriorum duplicium.

OB eam, quam mox diximus, causam cœnobita virginum passim, præsertim in Gallia & Britannia insula, duplicia erant, utpote quibus adjuncta in disparatis ædibus virorum habitacula, qui sequiori sexui cum in spiritualibus, tum in temporalibus rebus subservirent. Hujus generis fuit Habendense monasterium, quod Romaricus, adjuvante sancto Amato, construxit in villa sua Habendi seu Habundi, quam, ceteris rebus abdicatis, unam sibi ad pium opus in monasticæ vitæ professione reservaverat. Sanctimonialium basilica in honorem beati Petri apostoli constructa. Locus est in Vosago ad Mosellam, eo quidem tempore vasta solitudo, nunc vero pro situ longè amœnior: ubi sanctus magister Amatus & discipulus ejus Romaricus sub magna sanctitate, ut verbis utar scriptoris vitæ sancti Amati, atque summæ perfectionis religiosissima intentione monasterium puellarum condunt. Istic ergo, ut præfert sancti Romarici vita, multis adunatis puellis in eremo sanctum instituunt opus, pauperes quidem substantia in sæculo, sed fide divites in Christo. Et primo quidem in monte constructum est monasterium duplex, unum puellarum, alterum virorum pro Amato & Romarico: sed processu temporis puellare in subjectam vallem ultra Mosellam translatum est, relictis viris in priori loco, quem Sanctum-montem appellant. Primas ejus parthenonis virgines prædicti scriptores duo sanctimonialia & sorores passim nuncupant: nec canonicarum nomen apud eas auditum est, nisi longè posterioribus sæculis, cum videlicet, tepescente religione, alios mores induerunt. Tanta vero principio earum religio, tantus fervor erat, ut, cum plurimæ istuc virgines confluxissent, eas in septem turmas, duodenis puellis per singulas deputatis, distinxerit Amatus, ut die nocteque jugem ac perennem psalmodiam continuarent. Suum singulis turmis fuisse oratorium conjicere licet ex illis quæ supersunt, numero sex: quæ omnia, præter illud quod modo sacri montis occupant monachi, aliis amplius & majus, angustissima sunt, vixque capiendis duodecim aut viginti hominibus apta.

ANN. CHR.
620.
X X V I I I .
Habendensis
monasterii primordia.

Laus perennis.

Prima ceteris prælata est Macstedis abbatissa, virtute ac religione præcipua, quam ad exemplum summæ sanctitatis Amatus aliis imitandam proposuit: sed illa, vix peracto in regimine biennio, naturæ concessit. Cum in extremo vitæ articulo

Macstedis
prima abbatissa
& sequentes,

ANN. CHR.
620.

versaretur, cuidam sorori ceteris dicenti, ut psalmos canerent; hæc tantisper expectandum esse respondit, dum sanctus Paulus, quem præcipuo cultu venerabatur, adesset. dein post pusillum innuit ut canerent. quod dum fieret, sancta illa anima de hac luce ad meliorem migravit, eamque instar stellæ e monasterio ad cælos subeuntem una ex sororibus conspexit. Macstedii successit Cæcilia, cui prima de sancti Romarici gestis lucubratio nuncupata est: Cæciliæ Gibitrudis, alio nomine Tetta, cujus honorifica mentio est in vita sancti Adelphi, post Amatam abbatis Habendensis, in alio scilicet monasterio, quod virorum erat.

XXIX.
Amatus in specu degit.

Interim Amatus, solitudinis summopere amans, in obliqua prærupti montis parte, quo vix aditus erat, concavam rupem inveniens, angustum sibi soli habitaculum præparavit ad lectuli sui modum ac mensuram, (visitur etiam nunc hæc specus, non sine intuentium horrore) ibique ex immani rupe superius pendente annonam quotidianam, id est exiguam panis particulam cum modico aquæ, ministro deferente, ad sonum tintinnabuli ex fune dependentis accipiebat exemplo sancti Benedicti. Dominicis vero diebus, e specu illo egressus, fratribus & sororibus sacras scripturas relegebat, exponebatque, utrosque admonens, ut ad æterna gaudia & ad cælestem patriam jugiter adspirarent. Hæc nempe assidua mentis ejus agitatio erat: ex quo fiebat, ut, cum hilari semper & sereno vultu esset, lacrymæ nihilo minus jugiter ex ejus oculis defluerent.

Regula monasterii.

Utrique cœnobio regulam sancti Columbani primitus inditam fuisse Jonas in vita sancti Eustasii abbatis auctor est; eidemque regulam sancti Benedicti mox conjunctam, nec multo post ibidem solam ad nostrum usque sæculum usitatam constat ex vetustis illius cœnobii monumentis, quod ab auctore & situ Romarici-montis* postmodum appellatum est. Ejus rei probationes in decursu operis afferemus. Tanta autem principio hujus loci districtio erat disciplinæ regularis, ut puella sanctimonialis ejusdem cœnobii, quæ absque senioris permissu pomum edere ausa fuerat, dæmonis potestati mancipata, non nisi ad Amati & aliarum sororum preces liberata sit. & frater quidam, ob servatum contra interdictum regulæ tridentem, pœnitentiæ ab eodem Amato subjectus. Sed vide quanta ibidem obedientiæ religio! Forte sanctimoniales novum vas apum, lacte & bonis herbis illitum, ad excipiendum examen paraverant. Jubente Amato, ut in aliud reciperetur, illæ nihilo minus in vas a se paratum intromittunt. Verum per quinque dies nec apes inde evolare, nec flores legere visæ sunt, nec, pulsato licet alveario, umquam egressæ. Tandem puellæ, mandato viri Dei revocato ad memoriam, rem ei nuntiant. Is vero in aliud vas examen inferri jubet. quo factò, apes solito more discurrunt, ac flosculos decerpunt. sicque hoc exemplo puellas sanctimoniales ad obedientiam informavit. Ceterum monasterii Habendensis originem ultra annum sexcentimum ac vicesimum differri non posse constabit ex iis, quæ de Agrestii istuc accessu post triennium referemus. Inde etiam intelligemus, quam numerosus fuerit eo in loco virorum cœtus: cum quinquaginta ex illis Agrestii fautores eodem tempore interierint.

XXX.
S. Basoli obitus & monasterium.

Hoc eodem circiter anno sanctus Basolus, e Viriziacensi prope Remos monacho factus anachoreta, supremum diem vitæ mortalis sexto kalendas Decembris absolvit in ipso montis vertice, ubi remotioris habitaculi cellulam cum oratorio sibi erexerat, & per annos quadraginta Deo militaverat, jejuniis, orationibus, vigiliis & lectionibus jugiter vacans, & ad se venientes doctrina cælesti erudiens. Ibi orando cælitus fontem impetravit, qui hætenus in subterraneo beatæ Mariæ oratorio visitur, haustu dulcis & ad potandum salubris. Idem & cæco nato lumen dedisse, & aprum ab Attilæ viri præpotentis manibus eripuisse, reumque suspensum, in patibulo incolumem servasse memoratur. Cellæ suæ domicilium reliquit Balsenio nepoti, quem mortis præsciis ex Aquitania, id est ex Lemovicina regione, istuc acciverat. Cum vero locus iste & miraculorum gloria, & adventantium frequentia illustrior evaderet in dies; beatus Nivardus Remorum antistes ibidem aliud monasterium construxit: sicque paulatim Viriziacensè monasterium, quod ad montis radices situm erat, obsolescere cœpit, & superiori monasterio cedere, monachis inferioris cœnobii istuc translatis. Ab eo tempore monasterium sancti Basoli appellari cœptum: cui idem antistes dedit sub privilegii^a jure Viriziacensem sanctæ Mariæ ecclesiam cum omnibus ad eam pertinentibus, adjecto prædio, quod Was-

^a Frodoard.
lib. 2. c. 35

ciacus * dicitur. Ad hæc immunitatem quoque monachis, sub Perrone abbate Deo ibidem fervientibus, concessit, ut nullus ecclesiasticorum judicium ullam eis molestiam injuste inferret, sed eis pacate *sub sancta regula* vivere liceret. quod indubie intelligendum est de regulis sancti Benedicti & sancti Columbani, quas idem antistes Altvillarensi monasterio a se constructo imposuit, ut suo loco dicemus. Sancti Basoli gesta litteris mandavit post anonymum Adso abbas Dervenſis, rogatu alterius Adſonis abbatis sancti Basoli monasterii, desinente sæculo decimo.

Fuit hic annus Chlothario regi, nedum Francis omnibus, maxime acerbus ac luctuosus, amissa Bertetrude seu Bertrude regina, optima atque pudicissima femina, quam rex unice dilexerat, & omnes Franci ob bonitatem suavitatemque morum, cum pietate conjunctam, magnopere amaverant. Sepulta est in basilica, non sancti Petri Rotomagensi, ut fallit Audoëni vitæ scriptor parum accuratus; sed sancti Vincentii seu sancti Germani in suburbio Parisiensi, ubi Chlotharius ipse postea humari voluit. Charibertum ex Bertrude suscepit Chlotharius; an etiam Dagobertum, apud historicos nostros haud constat, quem Hadrianus Valesius, uti & Meroveum, filiorum natu-maximum, ex alia priori conjugè procreatum fuisse existimat. Eidem subscribit Carolus Cointius. An forte Ingundis vocaretur, inferius discutiemus. Mortua Bertrude Chlotharius Sichildem uxorem duxit.

ANN. CHR.
616.
* *Vie.*

XXXI.
Bertetrudis regina sepulta ad S. Vincentium.

Non serius anno subsequente Agrestius, Theoderici quondam regis notarius, qui paullo ante se suaque omnia Eustasio abbati, monachum Luxovii professor, tradiderat, ab eodem petiit, sibi ut liceret verbum Dei gentibus prædicare. Hunc increpat vir sanctus, quod rudis adhuc in religione tiro id officii sibi arrogare vellet, quod non nisi perfectis & in rebus sacris versatissimis competeret. Sed cum temerarium ac præſidentem tironem a proposito revocare non posset, ac retinere invitum nollet, eum arbitrio suo abire passus est. Is ubi ad Bajaorios venit Bonosiaca hæresi infectos, nullo operæ pretio relato, deinde Aquileiam proficiscitur. Desciverant tum Aquileienses a sede apostolica, & tria capitula, synodi quintæ decreto rejecta, tueri perseverabant. His se adjunxit homo imprudens, & ecclesiasticorum dogmatum imperitus, seque a Romanæ sedis communione sejunxit. quo schismate imbutus, litteras felle & conviciis plenas ad Attalam abbatem Bobiensem per Aurelium, Adalvaldi Langobardorum regis notarium, dirigit, virum sanctissimum ausus increpare, & erroris arguere, quod in communione sanctæ sedis persistens, damnationi trium capitulorum consentiret. Et fortasse Agrestius ei objiciebat communis magistri sui sententiam, cujus alia fuerat de capitulis illis doctrina, ut ex ejus epistola ad Bonifacium papam superius ^a vidimus. Post hæc Luxovium repetit Agrestius, & Eustasium abbatem ad suam sententiam allicere conatur. Sed contra vir sapiens & sanctus paternis eum monitis ad sanam mentem revocare tentat: at cum se nihil proficere vidit, a suo eum suorumque contubernio summovit.

ANN. CHR.
621.
XXXII.
Agrestius monachus turbas ciet.

^a *supra n. 2.*

Pulsus Luxovio Agrestius, per varia Galliæ loca errabundus vagatur, si quos posset vesaniæ suæ fautores sibi adjungere. Sed cum operam perderet, adversus Columbani regulam & institutum, quod professus erat, insurrexit, & multa convicia effudit. Favebat in primis homini Abellenus Genevensis antistes, eidem consanguinitate conjunctus, qui finitimarum urbium episcopos ad propinqui sui partes pertrahere summopere nitebatur. Quin etiam ambo Chlotharium regem adire ausi sunt, ac tentare, an suis partibus esset assensus. Sed rex prudentissimus, cui Columbani sanctitas spectata erat, & probata discipulorum ejus doctrina, primo graviter eos redarguit: deinde, ubi se nihil proficere animadvertisset, episcoporum judicio synodali rem discuti jussit, minime dubitans, quin Eustasius ea qua pollebat auctoritate, doctrina & facundia, Columbani regulæ adversarios facile revinceret.

Interim sub finem hujus anni Walaricus, Leuiconænsis in pago Vinemaco seu Vimnacensi abbas, extremos decurrebat dies, & mortis præsciis, sepulturæ suæ locum designavit in vertice montis, ad quamdam arborem vepribus undique circumseptam, ubi seorsim orare consueverat. Octavo post die dominico, sæculi ac sui victor, ad caeleste regnum migravit pridie idus Decembris, quo die ejus memoria in sinceris Ufuardi & Adonis martyrologiis celebratur, in quibus Walaricus

ANN. CHR.
622.

XXXIII.
S. Walaricus moritur.

ANN. CHR.
622.

appellatur. Presbyterum appellat Ufuardus : Ado eum eremiticam ad Somnam fluvium vitam duxisse, ibidemque miraculis fulsisse scribit. Sepultus est, uti iusserat, ad prædictam arborem, ubi Berchundus episcopus Ambianensis secedere solebat. Quædam illustris & Deo devota femina, Bertila nomine, a Walarico petierat, ut, si ipsa ei superstes esset, corpus suum sepelire mereretur. quod officium an sancto confessori impenderit, vitæ scriptor non prodit. Ad ejus virtutes quod attinet, virginitatem ab utero matris illibatam servasse perhibetur. Nullum tempus elabi sinebat, quo vel lectioni, vel orationi aut labori non vacaret. Lectulus ex virgis contextus vili tantum stragulo tegebatur. Huic tunica cum capello seu caputio pro veste erat. Tantæ abstinentiæ fuisse dicitur, ut frequenter tota hebdomada, nonnisi dominico die, cibum sumeret, vino & sicera abstinere solitus. Cursum tam monasticum, quam Gallicanum quotidie persolvebat. Eo mortuo, cum ejus cœnobium quibusdam infestationibus premeretur, locum deseruere monachi, & palabundi in diversa loca se receperunt : ex quibus Blitmundus in Bobiense monasterium ad Attalam abbatem confugit. Interea Berchundus episcopus corpus sacrum Ambianos transferre tentat : at effosso sepulcro numquam ejus loculum movere aut efferre valuit.

Ejus gesta primus in litteras retulit Raimbertus abbas pius & eruditus, cujus scriptionem anonymus quidam expolivit, & Theodino abbati Leuconænsi, & toti sanctæ ejus congregationi dedicavit ; Hugonis archiepiscopi jussu id se suscepisse præfatus. Post beati Walarici mortem, cum monasterium ejus per annos quinque desertum fuisset, Blitmundus locum restituit ac rexit. Quinam ei abbates ante monasterii everfionem sæculo decimo factam successerint, nobis incompertum. Restituito per Hugonem magnum monasterio, quod sancti Walarici * ab eo tempore dictum est, præfuerunt unus post alium abbates Restoldus, Fulcradus, Adhelmus, & Theodinus, mortuus ante annum millesimum quinquagesimum-secundum, quo anno Walo, sancti Walarici abbas, sancti Bertini corporis elevationi interfuit Si alius ante hunc Theodinus ejus loci abbas non exstitit, prædictus anonymus vitæ sancti Walarici expolitor dicendus est vixisse paullo ante medium sæculum undecimum : quo tempore nullus in Gallia Hugo archiepiscopus erat præter Hugonem Vefon-tionensem, genere & cognomento Salinensem. Ejus jussu si hæc vita expolita est, haud fere ambigam, quamquam pro certo affirmare nolim, expolitorem illum fuisse monachum proximi cœnobii Luxoviensis. Sed quando ille nomen suum reticere voluit, per nos licet ut ignoretur. De cetero non confundendus Walaricus seu Walericus noster cum Valerico * Lemovicensi anachoreta, cujus obitus contigit quarto idus Januarii : quo die colitur maxime in ecclesia nominis sui, triginta fere passuum millibus a civitate Lemovicarum distita : ubi prioratus est sancti Martialis abbatia subjectus.

* S. Valery.

* S. Vaurry.

XXXIV.
Desiderii episcopi Autifiod. manifestia.* Sessy.
Ingundis
etiam regina.
a Labbe to.
1. Bibl. nova
p. 425.

b Ib. 434.

c Ibid. 542.

Ad hunc annum vix pervenire potuit Desiderius episcopus Autifiodorensis, si successor fuit Aunacharii seu Aunarii, ejus qui Walaricum in monasterium S. Germani ejusdem urbis admisit. Brunichildem reginam ejusque filios, Burgundionum & Francorum reges, propinquitate attinuisse dicitur, quorum munificentia ingentes habuit facultates & possessiones, quas in ecclesias & monasteria liberali manu effuderit. In primis munificus exstitit in basilicam sancti Germani, cui multa prædia largitus est, & centum solidos auri purissimi ad suam ipsius sepulturam, ibidem exornandam. Eidem basilicæ, ipso suggerente, agrum Sessiacum *, situm in territorio Autifiodorensi, contulit domina Ingundis regina, reservato sibi vitæ suæ tempore usu-fructuario ; & Chlotharius rex, simulque ejus nobilissima a conjux domina Ingundis regina, per manus ejusdem Desiderii episcopi eandem basilicam magnis & eximiis ornaverunt donariis. Ad hæc fredam seu ædiculam, quæ sacratissimo corpori beati Germani ejusdem urbis episcopi superposita erat, rex auro argentoque mirifice decoravit : regina vero calice simulque patena, ex auro purissimo, gemmis pretiosissimis exornato, devotissime honoravit. Ita legitur in pervetusta historia episcoporum Autifiodorensium, quam sæculo nono composuerunt b Rainogala & A-lagus, collaborante Herico theosopho & monacho. Hic libros item duos scripsit de miraculis sancti Germani, ubi Ingundis c Chlotharii conjux, cum religione famosissima, tum etiam largitatis & diligentia singularis, sepulcro beati Germani plurima vasorum, palliorumque ornamenta obtulisse memoratur : inter quæ calicem

egregium, auro splendidissimo, gemmisque compactum, inquit auctor, vidimus pretiosis, reginae memoriam insertis litteris praefertentem; quae munus hoc per manus supra nominati Desiderii pontificis beato Germano devota contulerat. Quae omnia cum attente expendere, vix animum inducere poteram, quin Chlotharius secundus, siquidem ejus principatu floruit Desiderius, conjugem habuerit nomine Ingundem, uti & Chlotharius senior: tamen Hericus priori Ingundi attribuit, quod posteriori tribuendum esse Desiderii tempus & pontificatus exigere videbatur. Certe praeter Bertrudem & Sichildem, Chlotharius secundus primam conjugem, ex qua natus Dagobertus, videtur habuisse; tamen nomen ejus ignoremus; eaque sententia est Hadriani Valesii, & post eum Caroli Cointii, eruditorum virorum. Quid si ea esset Ingundis, quae superiora omnia sancto Germano contulerit? Accedit quod monasterium Varziacense * a bonae memoriae Ingunde regina olim itidem sancto Germano datum legitur in gestis ^a abbatum ejusdem monasterii, quod de praedio tantum interpretandum est, uti & de Sessiacum, in quibus postea monasteria aedificata sunt. Ex his intelligitur, Ingundem hanc in Burgundiae regno, cui Autisiodorum civitas, pagusque Autisiodorensis, in quo Sessiacum & Varziacum sita sunt, tribuebatur, rerum summa potitam fuisse. quod utriusque melius possit competere, Chlotharii senioris an minoris uxori, statuere difficile est in tanta rerum obscuritate. Illud certum & exploratum, Desiderium Autisiodorensis episcopum ^b sedisse annos decem & octo, dies viginti-quinque, & quidem temporibus Chlotharii gloriosi regis; & si praedictis auctoribus fides, sub Romanis pontificibus Gregorio, Sabiniano, Bonifacio secundo, & Bonifacio tertio, imperantibus Phoca & Heraclio; ac proinde non nisi post annos a Chlothario seniore quadraginta: cui Chlothario etsi Ingundis ejus uxor supervixisset, certe vitam ad Desiderii episcopatum non produxisset. Verum Desiderium Gregorii Magni pontificatu episcopum fuisse praedictis auctoribus persuasisse videtur ipsius Gregorii epistola ^c ab eis relata, & *Desiderio episcopo Autisiodorensi* inscripta, in qua legitur, Desiderium a pontifice pallium petiisse: quod quidem jam olim ab apostolica sede eidem ecclesiae concessum fuisse assererat: cujus rei nullas chartas in Romanae ecclesiae scrinio reperiri Gregorius respondit. Verum haec Gregorii epistola ^d *Desiderio episcopo Galliarum* in registro inscripta est, id est Viennensi, quo fere titulo alia ^e ejusdem Gregorii epistola directa est *Desiderio episcopo Galliae*, quod indubie de Viennensi intelligendum est. Unde manifestum videtur, Desiderium Autisiodorensis non sedisse pontificatu Gregorii Magni, sed tempore Chlotharii senioris, & Ingundis ejus uxoris.

Praeter jam dictas donationes monasterio sancti Germani ab eo factas, dedit ^f etiam eidem basilicae agellum Feriolas *, situm in pago Autisiodorensi super fluvium Lupae * cum omnibus ad eum pertinentibus ad xenodochium pauperum; item Orgyacum & Marciacum, aliaque praedia per manus Palladii tunc presbyteri & basilicae domni Germani abbatis, postmodum vero sui in episcopatu successoris. Multa insuper alia largitus est monasterio, quod dominus Germanus pontifex super ripam fluminis Icaunae * construxit in suburbio Autisiodorensi, ubi bonae recordationis dominus Marianus confessor corpore requiescit; & basilicae domni Juliani martyris, ubi Nigivaldus abbas praerat; ad haec monasterio puellarum, quod in honore domni Martini super fluvium Icaunae est constructum. Idem antistes his supra scriptis monasteriis, unicuique basilicae *singula vasa argentea largiri praecipit*, quae verba in editis desunt, ex veteri codice restituta. Item dedit basilicis sanctae Columbae & sancti Leonis, quae sunt constructae juxta Senonicam urbem, agellum Visciam, ea ratione, ut rectores harum basilicarum eandem villam aequa sorte inter se dividerent. Denique quaedam etiam concessit basilicae sancti Amantii, quae est constructa in pago Cadurcino, ad stipendium monachorum ibidem Deo deservientium, ubi & genitrix ipsius Necteria seu Nectaria corpore requiescit. Hericus ^g eadem habet, nisi quod sancti Amantii monasterium in pago Petragorico non recte locat. De hoc monasterio prope Cadurcorum urbem sito, quod modo sancti Desiderii * nomine insignitum est, inferius agemus. Sepultus est Desiderius in basilica sancti Germani juxta beatum Aunarium, idemque sanctus habitus apud Autisiodorenses. Ejus corpus, aut saltem magna ejus pars, monasterio Melerensi, qui prioratus est sancti Germani, praecise nunc Monasterium * appellatus, labente saeculo decimo ab Heldrico abbate ^h concessa est. Nevelo, Corbeiensis sequente saeculo

AN. CHR.
622.Chlotharii
secundi an uxor.

* Varzy.

a *ibid.* p.
972.b *ibid.* p.
422.c *ibid.* p. 423.d *Greg. M.*
lib. 7. ep. 117.
ind. 2.e *id. lib. 9.*
ep. 48. v. lib.
10. ep. 39.f *ibid.* p.
425. ep. 117.
* Fe. 101es.
* le Lo. n.

* l'Yonne.

g *ibid.* p.
566.

* S. Gerry.

* Montier.
h *ibid.* p. 450.

ANN. CHR.

622.

XXXV.

Palladius
abbas Deside-
rii successor.
a *ibid.* p. 426.S. Germani
monasterii
prærogativæ
& disciplina.

monachus, eum martyrologio suo adscriptit v. i. kalendas Novembris, eumque novem-decim annos, nempe inchoatos, sedisse dicit.

Tunc florebat in sede Autisiodorensi Palladius monasterii sancti Germani abbas, vir strenuus, sapiens, largus & misericors: qui accepto sacerdotio totum se ecclesiasticis tradidit disciplinis. Ejus tempore magnopere sanctitate floruit sancti Germani monasterium, quo vix ullum in tota Burgundiæ provincia etiam nunc augustius est, maxime ob magnum numerum sanctorum ejus urbis episcoporum, qui ibidem cum eximio illo sancto Germano Autisiodorensi episcopo sepulti sunt. Multi etiam in illo cœnobio sanctitate & doctrina illustres viri floruerunt, ubi celeberrima litterarum academia, maxime sæculo nono floruit. Erat ibidem baptisterium, sancti Germani basilicæ adjunctum sub titulo, ut fit, sancti Johannis-Baptistæ, cum sancti Johannis Evangelistæ reliquiis. De hoc baptisterio sic habet Nevelo monachus ad sextum-decimum kalendas Maii: *In Autisiodoro Gallie dedicatio baptisterii, quod est juxta basilicam sancti Germani confessoris, ubi sunt condita reliquia sancti Johannis Evangeliste.* Ibi sepultus fuit sæculo decimo Gualdricus episcopus; atque adeo vel hujus baptisterii usus jam tum desierat, vel certe obsoleverat canon quartus-decimus synodi Autisiodorensis sub Aunachario celebratæ, vetantis, ne in baptisterio corpora mortuorum sepeliantur. quamquam pro episcopis exceptioni locus est. Vigebat insuper eo in loco, uti & in aliis Ordinis nostri monasteriis, sollicita hospitum, peregrinorum & pauperum cura. Xenodochio pauperum Ingundis regina, ut mox vidimus, prædia quædam assignavit. Distincta erant hospitia divitum & pauperum, immo etiam monachorum adventantium & familiarium, qui ad portam excipiebantur, ut in vetustis ejusdem loci instrumentis legitur. Monachis ad hæc aliaque officia & ad curam ecclesiæ subserviebant matricularii, quos *nonnones* alio nomine appellabant. cujus generis erant clerici pulsantes in monasterio Corbeiensis tempore sancti Adelhardi abbatis. Reliqua Palladii opera inferius prosequemur.

ANN. CHR.

623.

XXXVI.

Matisconen-
sis synodus in
causa Agrestii
monachi.

Sub finem anni sequentis, indicta Matisconem synodo, Gallicani e Burgundia Sepiscopi jussu Chlotharii istuc in suburbano loco frequentes convenerunt ad finiendam Agrestii cum Luxoviensibus monachis controversiam, quale ferme negotium sancto Pachomio quondam acciderat in synodo Latopolitana. Hujus rixæ post Agrestium incentor erat quidam Warnacharius, maximus hæreticus, idemque infensissimus Eustasii adversarius: qui statuto die, quo cum Eustasio altercaturus erat, repente interiit. Alius ergo a Warnachario majore domus regis, qui nonnisi post Eustasium mortuus est, nimirum anno Chlotharii regis quadragesimotertio, teste Fredegario. Fractis Warnacharii morte Agrestianæ partis viribus, turbantur omnes, sciscitanturque Agrestium, quid contra regulam beati Columbani dicere, quid objicere vellet Eustasio. At ille trementibus labiis, cum nihil sani aut solidi afferre posset, superflua quædam & canonicæ institutioni contraria in Luxoviensium ritibus haberi causatur, nempe quod cochleare cum lamberent, vasaque & pocula signo crucis crebro signarent: quod ingredienti egredientesque quamlibet monasterii cellulam benedictionem postularent: in summa quod a ceterorum ritu ac norma desciscerent, & sacra missarum sollempnia orationum & collectarum multiplici varietate celebrarent. Hæ decantatæ erant æmulorum querelæ tempore Theoderici regis, cujus notarius fuerat Agrestius, Eustasius ad hæc: Vestrum est, inquit, o Patres, discernere, utrum hæc objecta quidquam contineant, quod religioni, scripturarumve auctoritati adversetur. An vero religioni contrarium, si cochleare, quod lambit christianus, vel quodcumque vas aut poculum signetur signo crucis, per quam humani generis hostis victus, ejusque pestis depulsa est? Quid autem contra rectos mores, immo quid magis Psalmistæ votis consentaneum; quam unumquemque monachum, sive cellulam ingreditur, sive egreditur, seu quovis progreditur, signo crucis muniri, vel benedictione sodalium roborari? Orationum porro multiplicationem in sacris officiis multum prodesse quis neget? cum & orationi sine intermissione vacare nobis ex divino præcepto incumbat, & quo plus Dominus quaeritur, plus invenitur, nihilque cuivis christiano, & maxime pœnitentibus, salubrius sit, quam Deum multiplicatione precum & orationum assiduitate pulsare. His responsis confutatus & turbatus Agrestius, nihil habuit quo dicta refelleret: tantum adjecit garrulus calumniator, Luxovienses a ceterorum norma desciscere, qui comam

nova

nova ratione tondeant, novam coronæ formam expriment, scilicet ab aure in aurem per frontem in dimidiatæ coronæ modum caeso capillo; sed ab aure ad aurem per occipitium, intonso, quæ Hibernorum seu Scottorum tonsura erat. Talia effu-
 tiendi homini indignatus Eustasius: Ego, inquit, ejus discipulus & successor, cu-
 jus tu disciplinam & instituta carpis, in præsentia tantorum sacerdotum, intra fi-
 nem anni vertentis te ad divinum voco judicium, acturum cum ipso, experturum-
 que ejus sententiam & ultionem, cujus famulum tuis conviciis & calumniis lace-
 rare & infamare audes. Ad hæc quidam ex Agrestianis metu perculsi sunt: omnes
 vero hortantur ambos, ut, offensa deposita, alter alteri reconciliaretur; & Agrestius
 quidem conceptæ temeritatis audaciam abjiceret; Eustasius vero paterno affectu
 lapsum reciperet, & piis ad emendationem correptionibus provocaret. quibus Eus-
 tasius se eorum precibus ex animo acquiescere paratum esse respondit, nisi Agrestii
 obfirmata contumacia omne correctionis remedium excluderet. Instantibus nihilo
 minus cunctis, cum pacem, quamvis fictæ & simulate, petiisset Agrestius, petenti
 Eustasius indulget, osculumque porrigit.

Hinc Agrestius, tametsi apertam machinationem præ pudore quodam ac vere-
 cundia persequi non auderet, non tamen omnem fraudem exiit. Monasteria quip-
 pe Columbani institutis addicta pertentare institit, & sub ementita discipuli specie
 furtim prodicionem moliri. Et primo quidem ad Romarici monasterium pergit,
 venerabilis viri, qui primus inter palatinos nobiles fuerat apud Theodebertum
 habitus, priusquam beati Columbani exemplis ac Eustasii hortatu animatus, mo-
 nasticæ Luxoviensium institutioni se subjecisset. Is, ut superius a nobis commemo-
 ratum, post aliquantam apud Luxovienses moram, Eustasio annuente, puellarum
 monasterium in proprio fundo construxerat, cooperante Amato, quem ibi Eusta-
 sius ad docendam Columbani regulam præfecerat. Forte ob quædam negligentia
 errata Amatus & Romaricus ab Eustasio correpti, ob idque nonnihil commoti
 fuerant. Lætos ergo ut sensit Agrestius, primo quidem in eorum animos sensim
 influere, se seque eis subditum atque obedientem simulare: tum eosdem mollibus
 sugillationibus tentare, & venenata verba in exasperatos jam animos paullatim ins-
 tillare in contemptum regulæ beati Columbani. Denique tantum valuit virulenta
 & dolosa hominis lingua, ut letifera persuasione eos induxerit ad abjicienda pristi-
 na instituta, ut nova & rudia amplecterentur. Ubi res Agrestio tam belle cessit, ad
 Burgundofaram in Eboriacense monasterium pergit, ut virginem sanctam suis etiam
 partibus adjungere conaretur. At repulsam passus, iterum ad Romaricum & Ama-
 tum redit, ut cœptam machinationem perficiat. Verum eos jam prorsus mutatos,
 & ad Columbani instituta denuo conversos invenit. Multi tamen ex eorum mona-
 chis (nam & virorum cœnobium ibi etiam conditum fuerat) Agrestio adhæserunt.
 Verum brevi eos divina ultio subsecuta est, aliis ex luporum morsu in rabiem actis
 & exanimatis, aliis a dæmone correptis, quos inter Plaurelius quidam, Agrestii
 præcipuus fautor & assentator, laqueo se ipse suspendit; aliis denique ad viginti
 fulmine tactis, quod terribili fragore locum perculit, & monasterii tegumenta
 subvertit. Reliquos pavore consternatos paullatim mors rapit: ita ut monachi am-
 plius quinquaginta hac ultione oppressi sint, auctore criminis ad pœnitentiam reser-
 vato. Sed cum nec sic resipisceret, tandem prævalente Eustasii ad divinum judi-
 cium appellatione, ante tringita dies, quam vertentis anni meta compleretur, a ser-
 vo suo, quem ipse redemerat, securi percussus interiit. Amatus & Romaricus mor-
 te ejus territi, cum Eustasio abbate in gratiam redeunt, ejusque communionem dein-
 ceptu fruuntur. Abellenus vero ceterique Gallicani episcopi, qui prius Agrestii par-
 tium fautores fuerant, Columbani regulam & instituta probare & commendare
 cœperunt, multique ejus amore monasteria exstruxerunt: quos inter Eligius, vir
 tunc in palatio inluster, postmodum Viromandensis seu Noviomagensis episcopus,
 juxta Lemovicarum urbem nobile cœnobium, Sollemniacum nomine, crexit, alia-
 que multa iisdem in locis; sed & Luteciæ-Parisiorum in loco, quem regio dono ac-
 ceperat, monasterium edificavit puellarum, quibus Auream Christi virginem præ-
 fecit. Sic ex parvis initiis magna persæpe scandala & crimina oriuntur. Temere
 usurpata prædicandi licentia Agrestio inspiravit audaciam, audacia contemptum ma-
 jorum, tum ipsius regulæ, quam professus erat; & ex illo contemptu aperta erupit

ANN. CHR.
623.

XXXVII.
Agrestius Ro-
maricenses ad
se trahit.

ANN. CHR.
623.XXXVIII.
Dagobertus
in Austria re-
gnat.Arnulfus &
Pippinus ejus
consilarii.

a fratribus & ab instituto defectio, quæ multos alios, ea mali contagio, in eandem perniciem ac ruinam traxit.

Post decem admodum annos, quam Chlotharius, victis extinctisque Theodeberto & Theoderico Austriae & Burgundiae regibus, utrumque regnum Neustrasiano adjecerat; tantam imperii molem commode sustinere se non posse intelligens, Dagobertum filium, pro ætate strenuum ac sollertem, Austriae solio imponere, eundemque Arnulfo Mettensi episcopo, viro sancto, ac Pippino duci integerrimo commendare constituit anno regni sui tricesimo-nono, qui christianæ æræ sexcentesimo vicesimo-secundo aut insequenti respondet. Arnulfus nobili & opulenta Francorum familia ortus, sed quibus parentibus non satis exploratum, domestici officium sub Theodeberto rege Austriae gessit, procurando sex villas regias, quas post eum singuli domestici administrarunt. Conjugio inito, ex Doda uxore nobili & bene morata duos suscepit filios, Chlodulfum & Ansigisilum, quorum prior quartus ab Arnulfo, qui post episcopus fuit, Mettensem ecclesiam rexit annis quadraginta, atque nonagenarius decessit: posterior Ansigisilus Beggam in matrimonio habuit, Pippini senioris, majoris-domus in Austria, filiam; Grimoaldi similiter majoris-domus apud Austrasios, & Gertrudis Deo devotæ virginis sororem; ex eaque Pippinum juniorem, Francorum principem procreavit, Caroli Francorum itidem principis, cognomento Tuditis seu Martelli patrem, avumque Pippini, qui rex a Francis consalutatus est. Pippinum illum seniore, cui Dagobertus a patre commendatus, a pago Hasbanienti, ubi multas possessiones habebat, Hasbanientem appellant; juniorem vero, qui ex Begga filia nepos erat, ob similem causam Landinensem dixerent. Tales Dagobertus habuit adolescentiæ suæ in Austriae regno moderatores, viros sapientia & pietate insignes, Arnulfum dico & Pippinum seniore, ambos sacris fastis adscriptos, quorum quamdiu consiliis usus est, regnum feliciter prudenterque administravit.

XXXIX.
Theolegiense
monasterium
conditur.
* Tholei
* la Sare.
Vvandelinus
abbas.Paulus mo-
nachus, post
episcopus.

Grimo abbas.

Primum pietatis in Austriae regno specimen dedisse creditur Dagobertus, superpetias conferendo in conditionem monasterii, quod Theolegiense seu Doleiense*, aliis Tabuleiense placuit appellare. Situm est ad Saravum* fluvium in finibus diocesis Trevirensis & Lotharingiæ, hæud procul ab opido sancti Wandelini, sic dicto a Wandelino, quem primum Theolegii abbatem nonnulli existimant. Is origine Scottus, & quidem stirpe, ut tradunt, regali, postquam apud Trevirenses aliquamdiu delituit, adscitus est ad regendum Theolegiense monasterium. Istuc cum forte divertisset Paulus anachoreta Gallus, qui in Vosagi solitudine nuper se receperat, Theolegiensium cœtui adscriptus est, tantumque honoris ob eximias virtutes brevi affectus, ut, excepto nomine pastoris, vice magistri ab omnibus coleretur. Hinc ejus curæ commendati, qui eo se conferebant, tirones; cœperuntque ad eum ex longinquis terræ partibus, audita ejus famæ opinione, multi confluere, non solum mediocrium hominum, sed & nobilium ac præpotentium filii. In his præcipuus Grimo, alio nomine Adalgisus dictus, quem Dagoberti consanguineum & fundi Theolegiensis dominum existisse perhibent, cælestis patriæ amore; hujus sæculi gloriam pro nihilo ducens, se se illius doctrinæ ac disciplinæ imbuendum subjecit; tantumque brevi profecit in sacris litteris, ut magistrò non reputaretur inferior, dignusque habitus, qui & ad levitici ordinis gradum, & ad ipsius monasterii regimen assumeretur. Multi ex illo asceterio, quod hodie quoque celebre est, illustres viri prodire; non pauci Viridunenses episcopi, quorum omnium veluti dux & antesignanus fuit Paulus, de quo mox agebamus. Hunc sancti Germani Parisiorum episcopi fratrem fuisse vitæ ejusdem Pauli scriptor, qui post decimum sæculum vixit, opinatus est; immo etiam Bercarius presbyter in historia episcoporum Viridunensium; sed perperam, reclamante scilicet temporum ratione, cum longè ante sanctus Germanus e vivis excesserit. Id potius admittere liceret de Germano sub id temporis abbate monasterii sancti Vincentii seu sancti Germani apud Parisios; vel de Germano abbate Grandivallensi, a Modoaldo Trevirensi episcopo, cujus pontificatu Theolegiense monasterium constructum fuit, educato & instituto, nisi Bobolenus ejus temporis auctor duos tantum fratres ei assignaret, Opthomarum & Numerianum. Sed diutius ariolari non vacat in re non magni momenti.

Hoc fere anno Lupus Senonum antistes, ab exilio reversus, finem vivendi fecit, & , uti ipse jusserat , in stillicidio basilicæ sanctæ Columbæ ad pedes beatæ martyris sepulturæ traditus est. Hæc est sancta Columba virgo & martyr, quæ, igne superato, in persecutione Aureliani imperatoris apud Senonas gladio cæsa fuisse perhibetur. In ejus honorem a fidelibus postea erecta est insignis basilica altero lapide infra civitatem ad Icaunam fluvium: cui postmodum nobile monasterium adjunctum fuit. Id factum creditur Chlotharii secundi principatu, qui villam Cerfiacum * eidem monasterio concessit. Grandem-vallem in pago Wastinensi * adjecit filius ejus Dagobertus ad basilicam domnæ sanctæ Columbæ & domni sancti Lupi, ut in veteri instrumento legitur. Utramque villam eidem basilicæ restituit Ludovicus augustus. Multum celebritatis loco accessit a tumulo & reliquiis sancti Lupi, qui Briennonem opidum, aliaque prædia amplissima Senonensi ecclesiæ testamento legavit. Ejus liberalitatis memores canonici, die festo sancti Lupi, id est kalendis Septembris, in sacram ædem beatæ Columbæ quotannis conveniunt, & singuli cereum ponderis unius libræ offerunt. Eligius, Dagoberti aurifaber, postea Noviomagensis antistes sanctissimus, cum multa alia, tum sanctæ Columbæ sepulcrum, auro, argento, gemmisque, Dagoberto impensas suppeditante, exornavit. Ante hos omnes Desiderius episcopus Autisiodorensis dedit basilicis sanctæ Columbæ & sancti Leonis, quæ sunt constructæ juxta Senonicam urbem, agellum, qui vocatur Viscla, situm in eodem pago, cum ædificiis, terris, silvis, & universis appendiciis suis, eâ ratione, ut rectores harum basilicarum eandem villam inter se æqua sorte dividerent. Jam supra * monuimus, nec repetere hoc loco necesse est, textum hoc loco esse corruptum in editis: ex quo quis male inferret, jam tum ante hanc Desiderii donationem monasterium sanctæ Columbæ existisse. quod quamquam infitiri nolim, falsas tamen a veris probationes discernere interest.

ANN. CHR.
623.
X L.
Lupus episcopus sepultus in S. Columbæ monasterio.

* Cuisy.
* le Gatinois.

* num. 347

Postero anno Austregisilus Bituricensis episcopus humanis rebus exemptus est XIII. kalendas Junii, sepultusque est a Raureco seu Rauraco Nivernensi antistite in suburbana basilica, quæ postmodum ab eo sancti Austregisili * dicta est, principio monachorum, jam dudum canonicorum sæcularium collegium. Bercorialis & Bertradus ejus loci abbates laudantur in libro de miraculis ejusdem sancti pontificis, cujus res gestæ ab auctore æquali conscriptæ; miracula ab aliis duobus, quorum prior sequenti sæculo vixit, nempe tempore Eudonis Aquitaniæ ducis: posterior ab homine recentiori. Successorem habuit Sulpicium, cognomento Pium, ut distinguatur a Sulpicio Severo, qui ante Austregisilum, intermediis Eustasio & Apollinari episcopis, eam ecclesiam rexit. Sed cave ne hunc Sulpicium Severum confundas cum Severo Sulpicio, qui beati Martini eximia facta luculenter descripsit, duobus fere sæculis altero ætate superior. Sulpicius Pius, claris parentibus apud Bituricenses in opido Vastinio * progenitus, castitatis ab adolescentia plurimum amans, basilicis exornandis, monasteriisque construendis primos virilis ætatis annos exegisse perhibetur. Diaconus ab Austregisilo propter præclaras virtutes ordinatur, postquam Theoderici regis assensu demandatum sibi ab eodem pontifice prædicandi officium strenue administraverat. Erant tum penes Francorum reges abbates palatini, erant & castrenses. Palatini præerant oratorio seu monasterio, quod in palatio regio constructum erat: qualis fuit Rusticus, Desiderii Cadurcensis episcopi germanus, qui *abbatiam Palatini oratorii* sub Chlothario secundo gessit. Castrenses * ita dicti, quod castra regum sequerentur, præpositi erant clericis seu monachis, quibus id pensi incumbebat, ut horis diurnis atque nocturnis, quæ priscorum regum erat religio, divina in ipsis castris officia persolverent. Id factum Constantini Magni exemplo, qui sacerdotes in castra religionis causa deduci curabat, teste ^b Eusebio. & Carolus Magnus per Fardulfum ^c, sancti Dionysii abbatem, beatorum martyrum pignora in expeditione Saxonica secum ferri, & sacrorum pignorum custodes clericos seu monachos adhiberi voluit. Huc spectat canon secundus synodi Germanicæ apud Liptinas confirmatæ. Sulpicium ab Austregisilo postulavit Chlotharius, ut *in suis castris abbatibus officio fungeretur*. quo in munere regem morbo extremo laborantem sanitati restituit. Dein, rejectis indignis hominibus, qui mortuo Austregisilo episcopatum illum per simoniam ambiebant, factus episcopus, nec oneri succubuit, nec honori. Per id tempus Judæi pluribus in locis, maxime in His-

ANN. CHR.
624.
X L I.
Austregisilus episcopus Bituric. obit.
* S. Oustrille.

Sulpicius Pius succedit.

* Vatan.

Abbates palatini & castrenses.

a V. Coimt.
annal. Franc.
to. 2. p. 736.

b Euseb. de vita Constantini lib. 3. c. 56.
c Mirac. S. Dion. lib. 1. c. 20.

ANN. CHR.
624.

Monasteria
construit.

pania, vi compulsi sunt ad christianam fidem, quam certe suaderi, non imperari decet. Sulpicius Judæos, qui in sua diœcesi frequentes erant, mitiori aggreditur modo, eos jubens vel ad baptismi gratiam accedere, vel urbe ac finibus suis egrèdi. Ex his multi christianam religionem sincere amplexi dicuntur. Famis tempore, pauperi stipem ab eo emendicanti jussus œconomus dare, cum neglexisset, eidem ex fame extincto vir sanctus vitam restituit. Incendium ab eodem sæpe restinctum, & semel quidem in monasterio virginum ac continentium feminarum, quod in ea urbe ipse construxerat. Tum ex periculo ereptas oves salutaribus instruit monitis, & ad pudicitiam, abstinenciam, ceterasque virtutes, quibus concupiscentiæ restingerentur incentiva, ea data occasione hortatur. Parthenonis nomen haud exprimit illius temporis scriptor. Fortasse hoc est Medianum-monasterium, quod sancta Eufadiola, matrona nobilissima inter præcipuas, consentiente viro suo Tetradio, intra civitatis Bituricæ muros construere cœperat, Sulpicio adhuc in humanis agente, & forte etiam subsidia conferente: ubi cum illa puellis Deo devotis aliquamdiu præfuisset, ibidem sexto idus Junii ad cælos migravit. Aliud est perantiquum in eadem urbe sancti Laurentii percelebre etiam nunc virginum cœnobium: sed primam ejus originem ad Carolum Magnum referunt: an sola restitutio ei tribuenda sit, Sulpicio verò prima conditio, definire nolim.

XLII.
Navense præ-
cipuum.

Eidem sancto pontifici accepta referri debent primordia insignis monasterii Navenis, in suburbio ejusdem urbis pro monachis ab ipso constructi, ante adeptum, ut conjicere licet, episcopatum. Certe, ut illius temporis auctor testatur, nihil aliud in sæculari adhuc positus habitu visus est agere, quam monasteria construere, basilicas extollere, opere novo ecclesias restaurare dirutas, miseris auxilium ferre. Navenis basilica dedicata est in honorem sanctæ Mariæ virginis, sancti Stephani protomartyris, sancti Clementis, & omnium Sanctorum. Navis loco inditum nomen putant, propterea quod inter duos amnes Euræ & Orionis positus, statio esset navibus opportuna. Certe vetus auctor in Sulpicii vita sic vocitatum tradit *ob portum navigii*. Sed tandem post aliquot annos, obsoleto Navis vocabulo, ab auctore monasterium sancti Sulpicii hætenus appellatur. De hoc monasterio Johannes Fernandus monachus, a Trithemio laudatus, ita scribit in libello de sancti Sulpicii vita. Inter cetera, quæ plurimo labore, sumtuque non parvo pius pater erexerat monasteria, unum præsertim in deliciis habebat, quod in suburbio Bituricæ urbis situm, ac Deiparæ Virgini consecratum, Navis cognomento placuerat appellari. Illic probatissimos monasticæ conversationis viros habitare præceperat: quorum exactissima beate vivendi norma suam ipsorum salutem operari cupientibus lucidissima præberet exempla. Diligebat ex animo fratres illos, quibus & abbatem se se exhibebat, & socium: & quoties ei vacare licuisset, cum ipsis suæ lassitudinem senectutis spirituali cum alacritate levabat, & quodam modo solabatur. Idcirco præcipua veneratione colebat monachos, eorumque consuetudine crebrius utebatur, quod haberent os expurgatum, essentque sancta quadam coacervandarum virtutum invidia perquam curiosi. Hætenus Fernandus in libro de vita sancti Sulpicii, inserto in Patriarchio Bituricensi. Sulpicio superstite, non alius videtur eo loci abbatis gessisse officium, quam Sulpicius ipse, qui inter monachos, non modo ante episcopatum, sed etiam episcopus, quantum episcopales sinebant functiones, conversari solebat. Rex Dagobertus indiculum ad eum scripsit pro consecratione Desiderii Cadurcensis episcopi, cujus *devotissimam & monasticam conversationem* laudat. Navenis cœnobii sine dubio monachus erat Ebreghisus, pius ille solitarius ceteris præstantior, quem vir sanctus ad Dagobertum direxit ad hoc ut relaxaretur tributum Bituricensibus impositum, quod Lullo quidam regius minister, cum a plebe, tum a clero, rigidissime exigebat. Et rex quidem tributum remitti præcepit: at ferus exactor, cum nec sic ab exactione temperaret, præcipiti mox interitu meritas pœnas dedit. Is est Ebreghisus inclusus, qui se beato Eligio episcopo spectandum præbere noluit, ut postea ex Audoëno referemus.

XLIII.
Donatus episcopus Vefontionensis.

Non ferius hoc ipso anno Donatus Luxoviensis monachus in sedem Vefontionensem, mortuo Protadio, suffectus est, quippe qui anno sequenti subscripsit concilio Remensi sub Sonnatio. In episcopatu semper idem, in monastico perseverans proposito; cum inter canonicos commoraretur, sic canonicum implebat officium, ut, monastica veste retenta, etiam monachi leges accurate servaret. quod ut facilius

ANN. CHR.
624.a Beda lib. 2.
c. 7.Justus succes-
sor.

b ibid. c. 8.

tri. Erat carnis origine nobilis, ait ^a Beda, sed culmine mentis nobilior, qui, cum podagræ morbo graviter laboraret, excitato incendio, quod Cantuariæ civitati, jam non minima parte flammis consumptæ, integrum minabatur excidium; divino confusus auxilio, sævientibus & hac illacque volitantibus flammarum globis obviam se afferri jussit, cœpitque orando periculum infirmus abigere, quod firma fortium hominum manus multum laborando non valuerat. Eidem in sede Cantuariensi successit Justus, Roffensis antea ecclesiæ episcopus: cui Bonifacius papa quintus pallium concessit, cum potestate ordinandi novos in illa insula episcopos, ut Christi evangelium plurimorum prædicatione in gentes necdum conversas dilataretur. Exstat hac de re epistola apud eundem ^b Bedam, in qua pontifex, collaudato ejus studio in gentis illius conversionem, ait se intellexisse ex litteris Ethelwaldi regis, quanta sacri eloquii eruditione ejus animum ad veram fidem & conversionem perduxisset. Justo successit in ecclesiam Roffensem Romanus, qui a Justo, tum archiepiscopo Cantuariensi, Romam missus ad Honorium pontificem, in Gallico freto aquis submersus interiit.

ANN. CHR.

625.

X L V.

Deicolus abbas
Columbinum
designat suc-
cessorem.

Proximo circiter anno Deicolus abbas Lutrensis ad superos migravit, ordinato in locum suum Columbino, quem e sacro fonte susceperat, & in rebus monasticis instituerat. Paulo ante obitum, secesserat in privatum sanctæ Trinitatis oratorium a se constructum, ut, rerum omnium cura seposita, uni Deo vacaret. Sub finem vitæ Columbinum abbatem cum fratribus accersivit, & percepto salutari viatico, osculum dedit fratribus, & mox inter orandum animam efflavit quinto-decimo kalendas Februarii. Sepultus est in oratorio, quod ipse sibi construxerat. In necrologio monasterii sancti Galli ad diem prædictum, omisso sancti vocabulo, fit commemoratio *Deicoli fratris sancti Galli*. tametsi in ejus actis nihil de illa cum sancto Gallo consanguinitate legitur. Eo mortuo tantum eidem loco profectum Dominus concessit sub Columbini abbatis disciplina, ut multi nobilium & præpotentum filii eo se conferrent, & se suaque omnia monasterio traderent. Errant qui Columbino proxime substituunt Hiccam seu Ichonem abbatem, quem regnante Lothario, Lotharii imperatoris filio, vixisse constat, atque adeo duobus minimum sæculis post Columbinum. Locum olim invisimus, cum in Germaniam proficisceremur. Arcis instar modo est, aquis circumductis, validis muris, & propugnaculis munitus. Ecclesia vetustatem præfert, in qua duo ingentis molis tumuli visuntur, unus sancti Deicoli abbatis, alter beati Columbini ejus discipuli & successoris, nuper illuc cum utriusque reliquiis allati ex proxima sancti Deicoli ecclesia destructa; procera amborum corpora (quod de sancto Deicolo tradit ejus vitæ scriptor) indicantes. In eo monasterio nunc degunt pauci monachi, eo mitti soliti ex abbacia Murbacensi, cui Lutrensis modo subjuncta est.

X L V I.

Eustasius abbas
& vita migrat.

Non diu superstes fuit Eustasius abbas Luxoviensis post synodum Matisconensem, in qua victus Agrestius, confutatusque est, brevi post tempore extinctus. Post hanc victoriam Eustasius lapsos corrigere, & ad suas partes revocare studuit. Magna tunc sub eo monachorum congregatio erat, ex qua eductæ in alia loca coloniæ, ubi monasteria ejusdem instituti non pauca constructa sunt, & informata a Waldeberto ejus successore. Jamque tempus instabat ejus transmigrationis in cælum, quo ejus vota precesque ferebantur, cum data est supremi Judicis sententia, ut quod minus in humanæ vitæ curriculo purum & sincerum in ejus gestis fuerat, brevis infirmitas corporis perpurgaret. Inter ardentes morbi æstus sibi visus est aliquando interrogari, quadraginta dierum leviori, an triginta graviori dolore purgari mallet, antequam in cælos reciperetur. Ad quod ille: Satius est, inquit, brevi purgari per duriores brevioris temporis pœnas, quam diu sustinere mitiores. Res illi pro voto successit, & post gravissimos triginta dierum dolores, viatico sumto, animam Deo reddidit quarto kalendas Aprilis, ut in sincero Adonis martyrologio legitur ad hanc diem, in hæc verba: *Depositio sancti Eustasii abbatis, discipuli sancti Columbani, qui pater ferme sexcentorum existit monachorum; & vita sanctitate conspicuus, etiam miraculis claruit*. Eadem verba leguntur in vulgatis Ufuardi exemplaribus, quæ desunt in nostro autographo. Diem signanter exprimit Wandelbertus in metrico martyrologio, ubi eum Eustathium vocat. Et tamen in veterrimo calendario Corbeienfi, litteris majusculis scripto, habetur *quarto nonas Aprilis Luffovio monasterio depo-*

sitio Eustasii abbatis. Sed preferenda Jonæ, aliorumque auctoritas. Adso abbas in libro de gestis Waldeberti ejus successoris scribit, Eustasium in principe Luxoviensi ecclesia, quam cum beato Columbano construxerat, pone aram beati Petri, magnificam sepulturam habuisse. Ejus tempore scriptus est codex, modo ecclesie sancti Petri Bellovacensis, Augustini homilias novem in epistolam beati Johannis continens uncialibus litteris scriptas, in quarum fine sic legitur: EXPLECITUM OPUS FAVENTE DOMINO APUD COENUBIUM LUSOVIVM, ANNO DUODECIMO REGIS CHLOTHACHARII, INDICIIONE TERTIA-DECIMA, ANNO QUADRAGESIMO PATRIS NOSTRI FELICITER PERACTO, id est Columbani, ut quidem ego interpretor. qui proinde anno supra quingentesimum octogesimo-quinto in Volagum advenisse dicendus est: siquidem annus duodecimus Chlotharii regis secundi in Burgundia regnantis, & indictio tertia-decima, quæ duo presenti anno conveniunt, Chlothario tertio convenire non possunt. Annum satis indicat vitæ sanctæ Salabergæ scriptor subæqualis, cum ait Eustasium Luxoviensibus præfuisse *tribus non parum minus lustris* post discessum beati Columbani, qui anno hujus sæculi decimo pulsus Luxovio est.

In Eustasii locum, subdit scriptor mox laudatus, beatæ recordationis Walbertus in regimine fratrum subvectus fuit, vir omnium fama laudabilis, eximiæque sanctitatis, & in ecclesiasticis disciplinis non mediocriter eruditus, bonitate ac pietate caritateque præcipuus, & doctrina exuberans. Walafridus Strabo auctor est, Eustasio mortuo, Luxovienses ad sanctum Gallum sex fratres Hibernicos misisse, ut eum ad suscipiendam Luxoviensis monasterii curam invitarent. At Gallum non assensisse, ut qui episcopatum & terrenas omnes dignitates ac facultates ex animo sprevisset. Deinde refectos piscibus & vino quasi cælitus accepto fratres, & apud se aliquot diebus retentos ad propria dimisisse. quo facto, non multo post, expletis nonaginta-quinque annis ætatis, obierit. Verum, ut certum sit quod de hac Luxoviensium postulatione tradit Walafridus, etsi sane parum veri simile videtur, hominem fere centenarium ad capeendum celebris monasterii regimen invitari. ut, inquam, id certum sit; serius vitam produxit beatus Gallus, si ad hanc ætatem pervenit, ut inferius ostendemus. Eustasio itaque successit Walbertus seu Waldebertus, vir egregius, ex genere Sicambrorum, id est Francorum, ut legitur in libello de vita sancti Germani abbatis Grandivallensis, auctore Boboleno monacho; idem ipse, cui una cum Chagnoaldo monacho, Burgundofaræ virginis fratre, cœnobii Eboriacensis condendi atque ordinandi cura commissa est ab Eustasio abbate, testante Jona monacho, quem male interpretati sunt, qui Waldebertum Chagnoaldi & Burgundofaræ germanum fratrem fuisse existimarunt. Hunc in famoso vico pagi Meldensis, Nanto nomine, natum & educatum fuisse tradit Adso abbas in libro de ejus gestis, quem locum Luxoviensi monasterio donasse dicitur, & miraculorum signis illustrasse. Ubi Nanti nomine Nantogilum-Haudoeni * significari non dubito; non Vicum-Nantum *, ut quidam existimant: qui locus exiguus est propè Nantoliacum *. Idem quippè auctor addit, ibidem fontem haberi ob ejus memoriam celebratum, qui multis saluberrimus sit, quod prædicto Nantolio convenit, ubi fons copiosissimus visitur.

Ad genus Waldeberti quod attinet, inclyta & locuplete familia pagi Pontivi oriundus erat. Adolescens militiam primo sectatus est, dehinc sæculo nuntium remittere cupiens, beati Eustasii abbatis consilio Luxovium se recepit, multis concessis eidem loco prædiis, in pagò maxime Pontivo, in primis Herlerio ad oram Oceani; armisque depositis, quæ in testimonium sacræ ejus militiæ ibidem suo tempore asservata fuisse idem Adso testatur. Addit monstrari adhuc quoque locum, duobus a monasterio disparatum millibus, ubi sub concava rupè cellulam sibi edificaverat vitæ remotioris studio: quæ omnia tempore Adsonis credita, & majorum traditione accepta rejici non debent, præsertim cum Adso ea ipsa legere potuerit in veteri volumine, quo usus est, de gestis Walberti abbatis. Fuit & alter Walbertus comes Arkenis, idemque Luxoviensis monachus, quem Johannes Iperius, alii-que recentiores nonnulli perperam confuderunt cum Walberto abbate, de quo hic agimus.

Hujus tempore, ait anonymus auctor, gravis & suppar, in libro de gestis sanctæ

ANN. CHR.
625.

XLVII.
Walbertus
ei succedit.

* Nantogil-
Haudoen.
* Vicum.
* Nantoliac-
let.

XLVIII.
Sub eo sancti

AN. CHR. 625. Columbani regula cum Benedictina soalescit.

Salabergæ, per Galliarum provincias agmina monachorum, & sacrarum pueillarum examina, non solum per agros, villas, vicosque atque castella, verum etiam per eremi vastitatem, ex regula dumtaxat beatorum patrum Benedicti & Columbani pullulabant: cum ante illud tempus monasteria vix pauca illis reperirentur in locis. Huic testimonio suffragatur Jonas monachus, agens de beato Eustasio Waldeberti decessore: cujus tempore monachorum in cœnobio Luxoviensi *concio maxima erat*, & quidem tanta, ut ex hoc jam multa per vicina loca monasteria construerentur, quæ ejus successor beatus Waldebertus firmavit atque ædificavit, nempe sub regulis sanctorum Benedicti & Columbani simul conjunctis. Neque insolens est & inusitata ejusmodi conjunctio regularum in uno eodemque monasterio, ut Gregorius Turonensis antistes probat de Atanensi, nam id sæpius inculcare juvat; in quo non modo Cassiani, verum etiam Basilii & reliquorum abbatum, qui monasterialem vitam instituerunt, celebratæ sunt regulæ. Ejusmodi conjunctionis regularum in cœnobiis a Waldeberto institutis occasio forte nata est ex objectis Agrestii, ejusque fautorum, Columbani discipulos a ceterorum monachorum ritu ac norma desciscere conquerentium. quod etsi satis superque in synodo Matisconensi ab Eustasio refutatum videretur; tamen ne similis post hæc querelarum occasio nasceretur, Waldeberto visum est adsciscere sancti Benedicti regulam, quæ tantam apud omnes, maxime ex Gregorii Magni elogio, commendationem acceperat: ut, detractis ex regula Columbani iis, quæ scandalo ansam præbuerant, æmulorum invidia ex conjunctione regulæ Benedictinæ præcluderetur. Hinc Adso abbas in libello de gestis Waldeberti eum laudat, quod si quid in rebus monasticis tempore Columbani & Eustasii imperfectum restabat, omni industria supplevit, auxit & ad unguem perfectius elimavit, scilicet ex præscripto regulæ sancti Benedicti. Unde factum est, ut deinceps monasteriis omnibus, quæ a beati Columbani discipulis Waldeberto abbate constructa sunt, utraque regula præscriberetur, ut patet de Sollemniacensi, Gemeticensi, Resbacensi, Floriacensi, Corbeïensi, aliisque: cujus rei testimonia alibi retulimus, maxime in præfatione prima ad Sæculum quartum Benedictinum. Idem factum in antiquioribus monasteriis, Luxoviensi, Bobiensi, ceterisque, necnon in cœnobiis virginum, quæ a sancti Columbani discipulis postmodum instituta sunt. Exemplo sit Jussanense, in cujus gratiam Donatus, tametsi Columbani discipulus & alumnus, cum esset Vesontionensis antistes, regulam ex sancti Casarii, quæ virginum erat, & ex sanctorum Benedicti & Columbani regulis contexuit, & Jussanensibus monachabus id postulantibus tradidit. Quæ causa has sanctimoniales ad id petendum impulerit, nulla alia occurrit quam studium æmulandi & imitandi Luxovienses monachos, Donati consodales, qui ambas Benedicti & Columbani regulas tum observarent. Sane his sanctimonialibus sufficiebat sancti Casarii regula, quæ earum sexui accommodata erat. sed ne a patrum suorum exemplo tantisper recedere viderentur, duas alias regulas, quas illi sectabantur, sibi a Donato cum regula Casarii aptari flagitarunt. Hanc itaque regulam, ex tribus illis conflata, Jussanensi parthenoni Donatus imposuit, eamque in succedentia tempora observari præcepit ante ejus sæculi annum quinquagesimum, quo fere tempore vivere desiit. Hæc eadem fortasse regula est, quæ in Camelariensi apud Arvernos parthenone paullo post obtinuit: quod virginum cœnobium vir illustris Genesis fabricare adorsus est sub *regula virorum sanctorum, id est sancti Benedicti, sancti Casarii atque Columbani*, auctore anonymo illius temporis in priori vita sancti Præjecti episcopi Arvernensis: qui aliud item virginum sub iisdem regulis, aut potius sub eadem regula ex tribus illis concinnata, instituit,

X L I X.

Hanc in monasteriis virorum conjunctionem regularum sanctorum Benedicti & Columbani passim attestantur vetera quæque septimi sæculi monumenta & diplomata, quæ multitudine se se tuentur sua. Si enim unum aut alterum dumtaxat in hanc rem instrumentum haberemus, aliqua forsitan interpolationis suspicio veniret in mentem. Nunc vero cum tot tamque locis & personis diversa, in quibus hæc utriusque regulæ unio deprehenditur, monumenta nobis supersint; nemo de hac conjunctione jure merito controversiam movere potest. Et quidem eam agnoverunt pro Sollemniacensi monasterio, præter sancti Eligii conditoris chartam, scriptor vitæ sancti Tillonis ejusdem loci monachi; pro Altiwillarensi & Basolensi Frodoardus, sæculi decimi gravis auctor; Helgaldus ejus suppar pro Floriacensi, pro Beluensi
anonymus

anonymus chronographus , pro Vefontionenſi veteres membranæ a Johanne Jacobo Chiffletio relatæ ; & pro omnibus univerſim Ordericus ^a Vitalis ; denique multa alia id genus argumenta , quibus referendis ſuperſedeo , ne pro hiſtoria diſſertationes condere videar . In ſumma , hanc ambarum regularum conjunctionem aliquando factam fuiſſe fatendum eſt . Atqui eam ante ſæculum octavum factam conſtat tum ex vetuſtis , quæ mox laudavimus , instrumentis , tum ex eo quod nulla hujus conjunctionis aut faciendæ , aut primum factæ veſtigia reſtent in ſæculi octavi monumentis , ſive in ſynodis epiſcoporum , ſive in diplomatibus aut capitularibus regum , ſive in ejus temporis auctorum ſcriptis : in quibus omnibus regulæ ſancti Benedicti mentio frequens occurrit , aliarum nulla , præterquam in privilegio Farfenſi . quod certe unionem hanc longe ante factam designat . Contra vero in ſæculi ſeptimi monumentis occurrit paſſim utriuſque regulæ conjunctæ commemoratio . Ex quibus conſequens eſt , eam conjunctionem hoc ipſo ſæculo , & quidem Waldeberto , ſi non Eulſaſio , Luxoviendi abbate factam fuiſſe . Quæ conſecutio eruditiffimo Uſſerio ^b Armachano adeo manifeſta viſa eſt , ut , inſpecto Orderici Vitalis teſtimonio , prolatisque quibuſdam ſæculi ſeptimi instrumentis , hanc ſanctorum Benedicti & Columbani regularum conjunctionem eodem ſæculo factam aſſerere non dubitaverit : non quod una , ait ille , eademque eſſet utriuſque regula : ſed quod Columbani ſectatores , majoris profectus ergo , duas illas celeberrimas aſceticæ vitæ normas conjunxiſſent , quæ mediis hiſce temporibus in Italia , Gallia , & Germania ſolæ enitebant & apparebant . Nemo vero clarius aut expreſſius , nemo validius hanc conjunctionem demonſtravit , quam Proſper Flemingus in diſſertatione ſingulari de ſancti Columbani monachatu ejus operibus adjecta , ubi , rejectis Auguſtinianorum eremitarum , qui eum ſibi vindicare moliti ſunt , offutiis , etiam ſententiam refutavit quorundam e noſtris , qui ſanctum Columbanum regulæ Benedictinæ jam inde a monaſterio Bancoreniſi addictum fuiſſe ; ejuſque regulam non aliud eſſe , quam Benedictinæ appendicem affirmarunt . qua utraque opinione , ut par erat , rejecta , hanc conjunctionem in cœnobio Luxoviendi ſub Eulſaſio , in Bobienſi ſub Boboleno , eodemque tempore in aliis factam admittit vir pius & doctus ; ac demum in fine diſſertationis concludit , Benedictinos non immerito ſuis & ſanctorum catalogis , & annalibus inſcribere Columbanum , ejuſque diſcipulos : utpote cum omnia ; eaque celeberrima , a Columbano , ejuſque poſteris & alumnis condita monaſteria ipſis ceſſerint ; inſtructique ab ipſo cœleſti ſapientia diſcipuli temporis ſucceſſu Benedictinæ regulæ documenta ſuſceperint : ut cognoſcat generatio ventura , quam præclaris Benedictinæ religionis primordia ornamentis illuſtrarit Deus , qui ad ejus ſplendorem amplificandum , ſidus illud clariffimum , ſcilicet beatum Columbanum , tantis divinæ ſapientiæ radiis , tanta cœleſtium virtutum claritate conſpicuum , Galliæ finibus ex Hibernia tranſmiſit , ut ibi cum alio fulgentiſſimo ſidere ſancto Mauro , velut duo luminaria magna in firmamento relucentia , omnia Galliæ latibula mutuo fulgore colluſtrarent ; quorum poſtea diſcipulorum ſub Benedictino coaleſcens inſtituto ardor , tanto ſe per omnes Germaniæ , Britanniæ , aliarumque regionum fines fervore & claritate diffudit , ut nullus eſſet terræ angulus , qui ſe abſconderet a calore ejus ; nullus pæne chriſtianæ religionis alumnus , qui non poſſet in lumine illo videre lumen monaſticæ perfectionis . Haſtenus Flemingus , non minus doctrina & eruditione , quam chriſtianæ fidei , pro qua mortem oppetiit , confeſſione illuſtris : cujus librum etſi ego non videram , cum regulæ ſancti Columbani cum Benedictina conjunctionem propugnavi ; eadem tamen uterque veſtigia tenuimus , eaſdemque ferme attulimus ſententiæ noſtræ rationes . quæ fortuita , & minime præmeditata , condictave ſententiarum , in hominibus tam diverſis , conſenſio non poteſt niſi ex ipſa rei evidentia proficiſci .

Ceterum hæc utriuſque regulæ conjunctio , & ſancti Columbani monaſteriorum in partes noſtras tranſlatio , nulla vi , nullo dolo malo , nulliſque machinis adhibitis facta eſt , ſed ex præconcepta ſancti Benedicti , ejuſque regulæ opinione & præſtantia , & maxime ex lectione dialogorum Gregorii Magni , qui regulam ipſam , ejuſque auctorem tantopere commendavit . quod quidem tanto facilius factum eſt , quod unus tunc temporis monaſticus ordo cenſeretur , nec regularum diverſitas , ut modo , ordinum diverſitatem conſtitueret . Porro hæc unio duplici modo facta eſt , nempe vel utramque regulam ſimul integram adoptando , vel aſſumendo tantum pæniten-

ANN. CHR
625.

tuale sancti Columbani, tamquam appendicem & quoddam veluti supplementum regulæ sancti Benedicti, qui diversos pœnarum modos arbitrio & iudicio abbatis permisit. Prioris modi vestigia restant in vetustis codicibus regularum, in quibus utraque regula integra cum martyrologio & necrologio legenda proponitur. Posterioris in aliis codicibus, in quibus regulæ sancti Benedicti subijcitur tantum sancti Columbani pœnitentiale cum brevi præfatione, in qua id factum dicitur ad supplendos variarum pœnitentiarum modos, quos sanctus Benedictus indefinitos reliquerat. Hanc præfatiunculam retulit in sua dissertatione Flemingus ex codice Augustano, quem ipsi etiam vidimus, non admodum antiquo; retulimus & nos in tomo quarto ^a Analectorum ex perantiquo codice monasterii sancti Galli, scripto ante annos octingentos. Sed, aliis prætermisissis, modo ad ordinem revertendum est.

^a Analect.
to. 4. p. 634.

L.
Lonegifulus
monasterium
Buxiaci con-
dit.
^{*} S. Longis.

Sub hoc ipsum tempus Lonegifulus * seu Lenogifulus, presbyter & monachus, construxit monasterium Buxiacense in pago Cenomannensi, favente & fundum conferente Hadoindo episcopo. Is natione Alamannus, paganis ortus parentibus, relicta patria baptismum, dein monasticas vestes suscepit. Post multas peregrinationes etiam Romam, venit ad Cenomannos, ubi tandem confedit, condiditque monasterium Buxiacense, quod ecclesiæ Cenomannensi subiecit. Apud Chlotharium accusatus innocentiam purgavit, & ab eo diploma regiæ tuitionis obtinuit. Ejus acta retulit Bollandus in appendicem ad diem tertium-decimum Januarii: at Lonegifulus ipse totam vitæ suæ hiltoriam compendio, licet rudi ac simplici stilo, melius explicat in suo testamento, quod retulimus in tomo tertio ^b Analectorum in hæc verba.

^b Analect.
to. 3. p. 151.

*Ego in Dei nomine Lonegifulus, indignus sacerdos, & quamvis non opere, voluntate tamen monachus, pertractans casum fragilitatis humane, relinquens solum Alaman-
nia patria mea, parentesque meos nobiles & divites, qui gentiliter vivere me cogebant,
& militia regali me conjungebant, atque in armis exercebant, & a Christi militia
me subtraherent, & diis mortalibus me servire exhortabantur. sed, ut credo, inspira-
tione divina eos respuebam, quia vana mihi videbantur, & omnipotenti Deo me socia-
re curabam. Cæpi tunc querere christianos, ut ab eis discerem, qualiter agerem: a
quibus litteris instructus & baptizatus, christianus effectus sum. Postea vero cæpi loca
sanctorum & monasteria frequentare, & querere loca, ubi aliquam cellulam adifica-
re potuissem. Taliter Domino ducente perveni in pagum Cenomannicum, ubi a domno
Hadoindo, domino meo, amabiliter sum susceptus. cui voluntatem meam manifestavi,
atque, qualiter ab infantia mea egeram, patefeci. a quo & confortatus, cæpi in eo-
dem pago ejus auxilio & exhortatione querere, ubi aliquam cellulam ad lucrandas
animas facerem. Quadam autem die perveni ad Buxiacum vicum canonicum, ubi
detentus sum a presbyteris & pagensibus ejusdem loci, quibus cum voluntatem meam
patefacerem, cæperunt me exhortari, ut in eodem loco cellulam adificarem: quia locus
popularis est, & elemosyna multa ibidem venit, & populus noster amans Deum, qui
sufficienter mihi facerent, in tantum ut locum ab episcopo impetrarem. qui statim mihi
dederunt hereditates eorum, & multas possessiones. Cum autem hæc domino meo Hadoin-
do renuntiarem, egit Deo gratias, & ordinavit me sacerdotem, & memoratum vicum
Buxiacum mihi dedit una cum reliquis prædiis & adjacentiis suis, ea videlicet con-
ditione, ut subiectus essem Cenomannica matri ecclesiæ, & quidquid conquirere & at-
trahere undique poteram, sibi traderem, & prædictum monasterium cum omnibus ad
se pertinentibus prædicta matri ecclesiæ, sicut antea fuerat, cum omnibus, quæ ibi lu-
crari potueram, futuris esset temporibus: cujus manibus me libenter tradidi, & om-
nes res quas acquirere potui, seu in futuro acquirere potuissem, per hanc chartam
delegavi perpetualiter ad possidendum, vel ejus successoribus, per licentiam & permissum
sive concessum domni Chlotharii regis, una cum misso suo, nomine Buccellino, comite,
legaliter tradidi atque confirmavi. Ab ipso enim domino meo Hadoindo episcopo accepi
de rebus suæ sedis ecclesiæ sanctæ Mariæ & sanctorum Gervasii & Protasii, aliquam
partem de villa Lucduno, una cum præfato vico Buxido, seu de aliis rebus, quas ei
preceavi, & ecclesiastica ornamenta multa, unde valde ditatus sum ad ipsum monaste-
riolum perficiendum: cujus adjutorio & operariis, vel magistris fultus, monasterium ibi-
dem adificare merui. Postea vero ad Chlotharium regem accusatus & adductus sum:
sed Dominus, qui semper adjuvat sperantes in se, ipse me adjuvavit, & convertit ip-
sam accusationem in bonum, & inveni, ejus misericordia, gratiam Chlotharii regis; &
ab eo multis muneribus ditatus sum; atque ad prædictum monasteriolum censuit annos*

singulos argentum solvere, unde illud perficere potuissem; & tuitionem mihi fecit. Et sic reversus omnia illa tradidi per hæc strumenta memorato domino meo Hadoindo episcopo, & ecclesie sue perpetualiter tenendum, jubente & hortante domno Chlothario contradidimus, atque confirmamus, eo videlicet modo, ut futuris temporibus monachi, ibi semper regulariter viventes, sub potestate pontificis permaneant, ea scilicet ratione atque pretexto, ut rem datam pontificis, non judiciario more, sed ecclesiastico, sub integra emunitate, sicut a nobis huc usque possessum est in jure, oratorio sancti Petri (cujus dentem Roma, Domino tribuente, super corpus & super altare ejusdem sancti Petri, ipso principe Apostolorum revelante, invenire merui, & domino meo Hadoindo episcopo deferre: quem ipse suis precibus Domino commendavit, & in predicto nostro oratorio sollemniter collocavit;) memoratum nostrum monasteriolum per hanc paginam testamenti reddo domino meo Hadoindo episcopo: & quidquid acquisivi, sive deinceps acquirere potuero, in omnibus rebus, tam mobilibus, quam & immobilibus, trado atque transfundo in jure & potestate ac dominatione sanctæ Mariæ matris Domini nostri Jesu-Christi vel sanctorum martyrum Gervasii & Protasii: ut eorum rectoribus atque pontificibus debeat, Deo protegente & opitulante, consistere, &c. Actum Sagonna * mallo publico. Data VIII. kalendas Decembris, anno XLII. (sic legendum videtur, non LII.) regnante Chlothario rege.

ANN. CHR.
625.

* Sogne.

Huic instrumento subscribunt, post Lonegifulum, Medegifelus Turonicæ urbis archiepiscopus, Magnobodus episcopus, nempe Andecavensis, & Abbo episcopus incerti loci, forte Mettensis; tum Odilardus, Leobadus, & Ratgaudus comites; & post eos Benedictus, Syagrius, & Leutfridus abbates, cum aliis nonnullis inferioris dignitatis. Buxiacus seu Buxidus situs fuisse videtur in pago Sagonnenfi * apud Cenomannos, quo in pago hætenus visitur parœcialis ecclesia sub nomine & patrocinio sancti Lonegifuli *, cum prioratu abbatia sancti Vincentii unito. Qui Lonegifulum sacerdotio apud Arvernos ordinatum tradunt, testimonio revincuntur ipsius Lonegifuli, qui ab Hadoindo se ordinatum fuisse hic asserit. Alias hac de re, tum Hadoindi episcopi, tum Chlotharii regis, litteras prætermitto.

* le Sonnois.

* S. Longis.

Eidem episcopo tribuenda sunt primordia monasterii beatæ Mariæ in loco Ebronio, qui antiquitus *Aurion*, modo *Evron* vernacule appellatur. Eo in loco Turibium, Cenomannorum episcopum secundum, jam pridem ecclesiam construxisse tradunt, concessio ipsi Rupiaco, in cujus territorio *Aurion* situm erat, haud longe a Sarta fluvio. Rupiacus porro locus erat, quem Innocentius Cenomannorum præful beato Mauro ^a ad construendum monasterium designaverat. Forte ^b evenit, ut tempore Hadoindi, undecimi ejusdem fedis antistitis, peregrinus quidam reliquias sanctæ Dei genitricis Mariæ, hoc est de lacte ejus, secum deferens, ad eum locum perveniret, fessusque ibidem procumbens obdormiret sub quadam arbore, ad quam prædictas reliquias suspendit. Inde somno relictus cum recedere vellet, iter profecturus, reliquias auferre (sic rem memorant) non valuit. Hoc comperto, Hadoindus ad locum accessit, & rem nutu divino factam haud dubitans, ecclesiam istic & monasterium beatæ Mariæ construxit, ibidemque prædictas beatæ Virginis reliquias honorifice collocavit, incluso trunco arboris seu spinæ, ad quam suspensæ fuerant; & monachorum, qui inibi Deo deservirent, cœtum instituit. Primus loco præfectus est abbas Agobertus, qui & ipse condendo cœnobio suppetiās contulit, testante ipso ^c Hadoindo in suo testamento, quo amplissima prædia Evroniensibus monachis legavit. Multi nobiles ejus exemplo eidem monasterio possessiones contulerunt. Exstat ejusdem Hadoindi precaria, qua idem episcopus Sigiramno abbati Aninsulensis res monasterii sui confirmasse dicitur, sub conditione annui census, cum præcepto hac de re Dagoberti regis. quales chartæ seu precariæ a singulis post Innocentium Cenomannorum episcopis factæ referuntur in gestis eorundem episcoporum, ut his instrumentis Aninsulensis monasterii subjectionem ecclesiæ suæ assererent: quas tamen precarias Aninsulenses in controversiis de sua subjectione subinde excitatis agnoscere noluerunt. Hic Sigiramnus abbas ante monasticam professionem conjugatus fuerat, cujus filius Siviardus eidem postea in regimine monasterii Aninsulensis successit, is qui sancti Carilefi, ejus loci conditoris & abbatis primi, gesta litteris mandavit.

L I.
Ebronienfis abbatia conditur.a *v. lib. 5.*
n. 9.
b *Analect. 10.*
3. p. 159.c *Ibid. p. 160.*

Sigiramnus abbas Aninsulensis.

Siviardi abbatis parens.

L II.
Synodus Remensis.

In concilio Remensi hujus anni sub Sonnatio nihil, quod ad res monasticas pertineat, statutum est, tametsi episcopi e monachis insignes, & in monasticam rem

ANN. CHR.
625.

publicam optime affecti ei interfuere, Donatus Vesontionensis, Sulpicius Bituricensis, Chagnoaldus Lugduni-clavati, & Palladius Autifiodorensis, ne quid dicam de Hadoindo Cenomannensi, cujus propensum in monachos studium ex dictis comprobavimus; & de Arnulfo Mettensi, qui paullo post abdicata dignitate, in solitudinem secessit, & monasticum institutum amplexus est. Id tamen ad propositum nostrum nonnihil facit, quod canone decimo sancitum est, ut, si clerici vel sæculares oblationes parentum ecclesiis aut monasteriis factas retinere vel auferre præsumserint, ut necatores pauperum, quousque reddant, ab ecclesiis excludantur.

LIII.
Northumbren-
sium conversio
per Paulinum
episcopum.
a Bedæ lib. 2.
c. 9.

Hoc ipso anno contigit ordinatio Paulini episcopi Eboracensis primi, unius e primis monachis a Gregorio in Britanniam cum Augustino missis: cujus opera Northumbrenses Britanniae populi, qui ad aquilonarem Humbri fluminis plagam habitabant, cum rege suo Edwino christianam fidem susceperunt. Venerabilis Beda rem hoc modo commemorat. Cum Edwinus, quasi in suscipiendæ fidei auspiciis, regni sui fines supra decessores suos prolataisset, visum est ipsi in regii thori consortium adsciscere Ethelburgam, quæ alio nomine Tate vocabatur, Ethelberti, Cantuariorum quondam regis, filiam. Missi in Cantium nuntii, regiam virginem a fratre ejus Eadbaldo, qui tunc apud Cantuarios regnabat, petituri. Legatis obiectum est religionis discrimen, responsumque nefas esse christianam virginem pagano regi in conjugium dari, ne sacra fides & cælestis Regis sacramenta polluerentur consortio regis, qui veri Dei cultus expers esset & ignarus. Hæc referentibus nuntiis, Edwinus promisit se nihil omnino christianæ fidei, quam regia colebat virgo, contrarium esse facturum: quin potius permissurum, ut ipsa suæ religionis fidem cultumque, cum omnibus qui secum venirent, viris sive feminis, sacerdotibus seu ministris, more christiano libere palamque profiteretur. Quin etiam se forte eandem subiturum esse religionem, si modo a viris doctis & prudentibus examinata, sanctior ac Deo dignior probaretur. His conditionibus promittitur virgo, eaque Edwino mittitur, deducta a Paulino, qui idcirco episcopus ordinatus est a Justo Cantuariensi archiepiscopo, sub die duodecima kalendarum Augustarum, anno ab incarnatione Domini sexcentesimo vicesimo-quinto. In id vero Paulinus maxime intendit, ut ne quisquam eorum, qui secum ex Cantio venerant, a religione deficeret, sed omnes potius, Deo juvante, in fide continerentur: tum, si quos ex paganis posset, ad fidei gratiam prædicatione converterentur.

ANN. CHR.
626.
LIV.
Qua occasione.

Anno sequenti submissus a Quichelmo occidentalium Saxonum rege nefarius quidam sicarius, vocabulo Eumerus, specie, quasi nuntium domini sui referret; re vero, ut Edwinum regem ense bicipiti toxicato e medio tolleret; pervenit ad regem, in villa regali juxta amnem Dorowentionem commorantem; & quasi Edwinum salutaturus, evaginata sica, quam veste occultabat, impetum fecit in regem. Mox Lilla, minister regis fidissimus, scuto destitutus, quo dominum protegeret, medium interposuit corpus suum ad ictum ferientis: sed sicarius tanta vi ferrum infixit, ut per corpus Lillæ percussus regem vulneraret. qui cum undique gladiis impeteretur, in ipso tumultu etiam alium e satellitibus regis sica peremit. Eadem autem nocte sacrosancta dominicæ paschæ contigit, ut regina pareret filiam, cui nomen Eanfledæ inditum est. Cumque rex, præsentem Paulino, diis suis pro nata sibi filia gratias ageret; contra episcopus Christo Domino gratias agere cœpit, regi asserens, se precibus suis apud Deum obtinuisse, ut regina incolumis, & absque gravi dolore sobolem pareret. His verbis rex delectatus, pollicitus est, se, ejuratis idolis, Christo mancipatum iri, si vitam sibi donaret, victoriamque pugnanti adversus regem, a quo sicarius ille, qui se sauciaverat, missus est; atque in promissi sui pignus, filiam suam baptismi fonte Christo consecrandam Paulino tradi jussit. Hæc vero baptizata est die sancto Pentecostes, & quidem prima de gente Northumbrorum, cum duodecim aliis ex regia familia. Eodem tempore rex e vulnere sibi inflicto omnino convaluit, collectoque exercitu adversus occidentales Saxones processit; tum prælio inuito victor, universos, quotquot in necem suam conspirasse didicerat, aut occidit, aut in deditionem accepit. Sic victor in patriam reversus, non tamen statim & inconsulte sacramenta fidei christianæ, uti promiserat, percipere voluit: sed primo quidem a Paulino ejus mysteria sibi explicari; deinde ipse apud se

se, quæ ejus prudentia erat, quid sibi faciendum, quæ religio servanda esset, animo revolvere, ac serio tractare cœpit. Interim Bonifacius papa quintus, cui forte hac de re Paulinus scripserat, litteras ^a viro glorioso Edwino regi Anglorum direxit, quibus eum ad capeſſendam religionem christianam animabat, proposito exemplo Eadbaldi Cantuariorum regis; simul inculcans, prorsus alienum esse a sapientia prudentissimi regis ea colere; quæ manibus hominum fabricata, nihil vitæ aut intelligentiæ, nullam sive lædendi, seu juvandi facultatem habeant. Alias consimilis argumenti scribit pontifex dominæ glorioſæ filix Ethilburgæ reginæ, quam laudat ob susceptam olim fidem; hortaturque, ut gloriosum conjugem suum ab idolorum cultu ad christianam fidem convertere studeat: ut, quos copulatio carnalis affectus unum quodam modo corpus efficit, eisdem quoque unitas fidei, etiam post hujus vitæ transitum, in perpetua societate conservet. Ambos vero, regem scilicet ac reginam, muneribus donat Bonifacius: qui, cum superiori anno vita functus sit mense Octobri, eas litteras anno superiore scripsisse censendus est: tamen ad hunc annum a Beda referantur. Hærentem nihilo minus & cunctabundum Edwinum cujusdam visi recordatio ad credendum perpulit.

Fuerat is ante adeptum regnum exsul apud Redwaldum Anglorum regem, propterea quod ab Ethelfrido, qui ante eum apud Northumbrenses regnaverat, ad necem quæreretur, etiam promissa Redwaldo pecunia, si eum in manus inimicorum tradere sustineret. Acquiescente tandem Redwaldo, intercessit quidam Edwini amicus, qui eum de occultis adversariorum machinationibus commonefecit, & suam ad eum liberandum operam sponte obtulit. Edwinus pactum cum Redwaldo a se initum obtendit, simulque latendi, quocumque demum fugeret, evadendique difficultatem. Abeunte amico, cum Edwinus solus ante palatium mæstus resideret, quid ageret, quo se verteret incertus; subito intempestæ noctis silentio vir quidam incogniti vultus & habitus ad ipsum accedit, salutatumque interrogat, cur illa hora, ceteris quiescentibus & alto sopore depressis, solus ipse mæstus super lapidem sederet. Respondenti nihil ad hominem pertinere; vir ille incognitus reposuit: Sibi causam ejus tristitiæ probe compertam esse, nec deesse facultatem eum liberandi ex his angustiis, immo & in regio folio constituendi, si quid ipsi mercedis dare vellet. Nihil non promissum homini, si talia exsequeretur. Sed quid si, ait ille, consilium tibi dederò tuæ salutis ac vitæ longæ melioris & felicioris, quam quæ majoribus umquam tuis concessa est? Non distulit Edwinus promittere, se in ejus auctoritate ac doctrina futurum, qui se tot ac tantis angustiis & insidiis ereptum, ad regni fastigium proveheret. Tum ille, dextra capiti ejus imposita: Cum hoc, inquit, signum advenerit, memor esto eorum, quæ nunc mihi promisisti; eaque incunctanter adimplere ne differas. Et his dictis, repente evanuit. Tum reversus amicus, eum de emendata & propensa Redwaldi in Edwinum voluntate certiore fecit. Nec vana fides. nam Redwaldus ei auxiliares copias suppeditavit ad debellandum Ethelfridum; nec destitit ab officio, dum, eo occiso, Edwinus in regnum, juxta oraculum quod ante acceperat, sublimaretur. Totius rei gestæ Paulinus hæud ignarus, manu capiti ejus (quod vatis signum erat) imposita, promissum urget. Rex attonitus, se quidem paratum esse dixit ad suscipiendam fidem: sed velle adhuc cum amicis & præcipuis consiliariis de re tanti momenti conferre ac colloqui: ut, si & illi eadem cum eo sentire vellent, omnes simul in fonte vitæ Christo consecrarentur. Paulinus assensit. Facta cum suis collatione, omnibusque ad Paulini prædicationem conspirantibus in christianam religionem, rex omnium consilio simulacra & profanas aras everti jussit; idque unus ejus sacrorum pontifex, armis a rege & equo emissario acceptis (neque enim pontificem sacrorum illorum profanorum vel arma ferre, vel nisi in equa ^b incedere fas erat) strenue & impigre exsecutus est.

Per id tempus in Italia dux erat Langobardorum Ariovaldus, gener Agilulfi quondam regis, qui post Adalvaldi cognati obitum regnum Langobardorum obtinuit, homo sectæ Arianae. Forte Blidulfus presbyter & Bobiensis monachus, quem una cum Jona monacho Segusium profectum superius diximus, Ticinum missus ab Attala abbate, in ipsum incidit. quo conspecto Ariovaldus ad suos conversus dixit: Hic de Columbanis monachis est, qui Arianis salutantibus abnuunt referre vicem. Inde jocabundus salvere Blidulfum jussit. cui monachus: Grata mihi salutatio tua esset,

T t iij

ANN. CHR.
626.
a Beda lib. 2.
c. 10. & seq.

b ib. c. 13:

L V.
Blidulfus monachus ob fidem male habitus.

ANN. CHR.
626.

nisi tu seductoribus tuis, & nefariis de Christo Deo doctrinis assentires; sed potius in una deitate trinitatem crederes. Quæ cum audisset rex, indignatione accensus: Prò Deum, inquit, cur ministrum non habeo, per quem intemperantem hujus monachi procacitatem ulciscar! cui unus e stipatoribus: Atqui ego summo studio præstabo operam, inquit. Et annuente rege, primis tenebris monachum ab amico, qui eum ad cænâ invitaverat, se recipientem, solus solum assecutus, vulneribus multis affecit, ac nemine audiente aut vidente, pro exanimi in via reliquit. Haud ita multo post Justus presbyter, apud quem Blidulfus hospitabatur, vicem monachi sollicitus, veritus, id quod res erat, ne in Arianos incidisset, ad eum perquirendum se dedit, ac demum cum eum humi jacentem reperisset, perinde ac si sopore oppressus esset, excussit. quo motu Blidulfus, gravi quasi e somno excitatus, surrexit incolumis, quasi nihil adversi passus fuisset. Peractis demum quorum gratia Ticinum venerat negotiis, ad monasterium rediit.

Interim qui tanti patrator facinoris fuerat, mox a dæmone correptus, ultro suum flagitium prodidit. qua re palam facta, vox in populo increbruit, talem exitum manere omnes, qui aut monachos Bobienses læsissent, aut Arianis hæreticis studuissent. Ariovaldus autem, ne quid simile sibi eveniret, magnopere timens, percussorem cum sociis ad Attalam misit, atque ut ignosceret postulavit, seque ad ejus obsequium paratum esse, si munera sua recepisset, præ se tulit. quæ aspernatus Attala, monachis tamen, ut pro salute scelerati hominis supplicarent, admonitis, ipsum pristinæ sanitati restituit. Ast homo infelix non diu hoc beneficio fruitus est. nam domum reversus, vehementi febre correptus, in ipso morbi æstu expiravit. quem nequaquam in communi aliorum cœmeterio humare ausi sunt, sed seorsim in conspicuo loco, ut omnes intelligerent, indignum esse communi sepulturæ honore, qui in Bobienses monachos tam inhumanus fuisset.

Simile quid eodem tempore accidit Meroveo ejusdem loci monacho. Is a beato Attala Dertonam in urbem missus, cum longius ab urbe progressus, ad quamdam villam Iriæ * fluvio adjacentem accessisset, ibi fanum quoddam arboribus constitum reperit. quo viso, zelo accensus, allatum ignem, congestis in modum pyræ lignis, admovit. Id ubi adverterunt ipsius fani cultores, statim Meroveum fustibus cæsum & pæne contusum in flumen præcipitant, eumque submergere conantur. Verum unda monachum non recipiente, iidem mane consilio inuito rursus eum super undas prosternunt, & super eum materiam congerunt, ut depressus aquis obrueretur. Cumque jam se rem perfecisse crederent, eo relicto inde recedunt. At Meroveus nihil molestiæ passus, a fluvio surgit incolumis, & diruptis nexibus sospes Dertonam, ac demum Bobium regreditur. Contra vero adversariis ejus accidit, qui omnes diversis calamitatibus affecti sunt, quorum nonnulli in Bobiense monasterium adducti, quibus pænitiæ medicina remedium attulit.

Erat in eodem monasterio monachus quidam, Agibodus nomine, sub Columbano a sæculo conversus, simplex, cujusvis doli & malitiæ expers, obedientia & religione singulari præditus, cui beatus Attala sanctimonialium cœnobium regendum commiserat. Huic in extremis agenti, & mox e mundo migraturo cum fratres suprema persolverent officia, atque de more ad psallendum parati essent; egressa e corpore ejus anima, æternam lucem sibi paratam vidit, solemque miro splendore fulgentem. Hoc spectaculo attonitam unus e calicolis bono animo esse jussit, eamque hac admirabili luce ipsa die fruituram asseruit: sed interim ad fratres suos rediret id eis nuntiatura. Reversa itaque, ut Jonas narrat, in corpus anima, rem fratribus retulit Agibodus; ac demum, *sumto sacratissimo Domini corpore*, omnibus osculo præbito, ad promissam lucem migravit. Hoc documento demonstrare voluit clementissimus Deus, eos qui simili simplicitate præditi vivunt, obedientiæ & mortificationi ex animo addicti, eandem manere remunerationem & æterni luminis claritatem.

LVI.
Agibodus monachorum rector pie obit.ANN. CHR.
627.
LVII.
Attala abbas ad Christum migrat.

Postero anno & ipse sanctissimus abbas Attala ex his tenebris ad sempiternam illam lucem migravit. Cum vero jam supremos ageret anhelitus, se extra cellulam educi jussit, atque e stratu suo surgens, sustentantibus se fratribus, crucem ad cellulæ suæ ingressum a se erectam, ut cellulam ingrediens egrediensve tactu ejus frontem muniret, lacrymarum plenus in hæc verba salutavit: Salve, alma crux, quæ mundi pretium portasti, & nostris vulneribus attulisti medicinam: tu, inquam,

illita Salvatoris cruore , qui ad redimendum genus humanum , geminamque veteris Adæ maculam abstergendam in has miseras descendit ; tu mihi sis vexillum ad patriam caelestem . Dixerat , moxque precatur omnes , ut se solo illic relicto , paulisper abscedant . Egressis omnibus præter unum Blidemundum monachum , qui post tergum viri Dei id nescientis tacito anhelitu stabat , ne quid ei forte adversi contingeret ; Dei clementiam vir sanctus cum multis lacrymis implorare cœpit , ut sui misertus , veteres maculas ablueret , nec se a caelesti præmio rejiceret . Tum inter frequentes singultus & lacrymas in caelos suspiciens , eosdem sibi apertos vidit . qua de re immensas omnipotenti Deo gratias egit , qui tam benigne secum ageret . Facto deinde signo , omnes denuo adesse iussit , ac cellulæ redditus est . Postera die , universis fratribus vale dicto , omnesque exhortatus , ut ne coeptum iter defererent , sed contra semper proficerent in melius , animam caelo reddidit , cujus ingressum sibi referatum pridie viderat . Obiit v . i . idus Martias , teste Usuardo ; qui eum Attalum vocat . Erratum est in quibusdam Usuardi exemplaribus , ubi *Lu-xovio monasterio* ejus obitus assignatur , quem in Bobiensi accidisse constat . Rectius in nostro autographo ad diem sextum ante idus Martias : *Ipsa die sancti Attali abbatis , discipuli sancti Columbani* . Eodem die in antiquissimo calendario nostro , *sancti Attala abbatis* memoria recolitur . Successorem in Bobiensi monasterii regimine habuit Bertulfum , virum peræque sanctum , qui anno sequenti privilegium ab Honorio papa obtinuit . Utriusque gesta Jonas , ejusdem cœnobii monachus , in litteras retulit , qui superius factum a Blidemundo ipso accepit .

Blidemundus , hic a Jona laudatus , haud alius est a Blitmundus , sancti Walarici Leuconaensis abbatis discipulo , quem eo mortuo Bobium se recepisse superius a diximus . Paulo aliter prædictum Attalæ factum in libello de vita sancti Walarici legitur : sed res utrobique fere in idem recidit . Addit libellus , Blitmundum sæpe ab Attala petiisse , ut sibi Leuconaum redeundi , ac sancti Walarici cellam revisendi facultas concederetur : sed Attalam semper restitisse , dum morti proximus , visa beati Walarici gloria , Blitmundus tandem indulgit quod petebat . Mortuo itaque Attala , Blitmundus Leuconaum repetit , & annuentibus Chlothario rege & Ambianensi episcopo , ibidem monasterium instauravit , constructa insigni basilica , in qua sancti Walarici corpus reposuit . Reversus ergo est Leuconaum Blitmundus ante mortem Chlotharii regis , quæ accidit anno sequenti , ejusdemque loci abbas secundus fuit : quinam vero abbates ei successerint , incertum , nec fere quicquam amplius de hoc monasterio rescimus ante translationem sancti Walarici corporis Monasteriolum * Ambianorum , de qua sæculo decimo acturi sumus . Colitur in eodem monasterio Leuconaensi sanctus Blitmundus una cum sancto Walarico , quem nautæ patronum agnoscunt , eum invocare soliti , cum marino discrimini se committunt . Exstat prope Leuconaense monasterium ejus oratorium , eo scilicet in loco , ubi & subinde , dum viveret , seorsim a fratribus degebat , & post mortem sepeliri voluit : quo in oratorio , ex quo in mare prospectus est , nautæ iter suscepturi Deo sub sancti Walarici patrocinio se commendant . Willelmus Conquerstor , Anglicam expeditionem suscepturus , cum mense Augusto ad sanctum Walericum venisset , habito cum senioribus consilio , corpus sancti Walarici foras efferri , & pro vento deprecando sub divo exponi iussit , quod recte ipsi successit , testante Willelmo Malmesburiensi monacho , & post eum Matthæo Parisio .

Et nos hinc solvamus in eam insulam , ut Northumbrensi conversionem a Paulino prius cœptam , sed modo perfectam videamus . Abjectis , ut præmissum est , everisque idolis & simulacris , rex Edwinus salutari tandem lavacro expiari , Christoque mancipari constituit , suoque exemplo non modo regiam familiam , sed etiam nobiles quosque & infinitam promiscuæ plebis multitudinem ad idem faciendum animavit . Id factum Eboraci anno regni^b ejus undecimo , anno præsentis incarnationis dominicæ sexcentesimo vicesimo-septimo , & quidem ipso die paschæ pridie idus Aprilis , in ecclesia beati Petri apostoli , quam ipse ex ligno , cum catechizaretur , tumultuario opere construxerat . Ubi vero sacro fonte regeneratus est , augustiorem ex lapide , in qua prædictum oratorium inclusit , basilicam regia magnificentia ædificare cœpit , monente & dirigente Paulino doctore suo & baptista , cujus sedem episcopalem ibidem assignavit . Sed priusquam fabrica ejus basilicæ consummata esset , rex pius , impia nece occisus , istud opus Oswaldo successoris suo perficiendum

AN. CHR.
627.

LVIII.
Blitmundus
Leuconaum
redit.
a lib. II.
num. 33.

k Montreuil.

LIX.
Edvinus rex
cum suis bapti-
zatur.

b Beda lib. 2.
c. 14. & seqq.

ANN. CHR.
627.

Orientalium
Anglorum con-
versio.

Honorii papæ
epistola ad Ed-
vvinum.

a *ibid.* c. »
17.

L X.
Richarius
Centulense
monasterium
construit.

reliquit. Tantus autem gentis illius in suscipiendis christianæ religionis mysteriis & sacramentis fervor, tantaque devotio fuisse perhibetur, ut aliquando apud Bernicios Paulinus, per triginta-sex continuos dies, a catechizandi & baptizandi officio a prima luce ad vesperam non destiterit; & baptisteriorum defectu confluentes populos in fluvio Gleni baptizaverit; idemque factum in provincia Deirorum, seu Eboracensi, & in Lindissensi. Nec in populorum suorum conversione stetit Edwini regis in rem christianam studium & devotio singularis, quin etiam ad eandem orientales Anglos adduxit cum eorum rege Eorpwaldo, Redwaldi, apud quem olim exsulaverat, filio: qui tamen postea domum reversus, ab uxore sua & perversis quibusdam doctoribus dementatus, a fidei sinceritate defecit, ita ut Christo simul & profanis diis cultum adhiberet. Eodem etiam in errore tota ejus provincia tribus annis versata est: quibus elapsis, rex impius necatus regnum fratri suo Sigbercto reliquit, viro per omnia religiosissimo & in christianis mysteriis perfecte erudito, qui fidei sacramentis imbutus fuerat in Gallia, dum ibi vivente fratre exsularet. Eo regnante, Angli orientales ad fidei puritatem reversi sunt, cooperante piissimo regi Felice episcopo Gallo, qui e Burgundionum partibus, ubi ortus ordinatusque fuerat, istuc ab Honorio papa directus fuerat. Edwini regis & Northumbrensi conversione comperta, Honorius pontifex, eo nomine primus, qui Bonifacio quinto successerat anno superiori, Paulino^a episcopo pallium misit, simulque gratulatorias scripsit litteras, domino excellentissimo atque præcellentissimo filio Edwino regi Anglorum, quem tum primum vere factum regem asserit, cum supremum Regem ac Creatorem agnoscere cœpit & colere. Eundem hortatur, ut assiduis precationibus, piisque factis fidem, quam accepit, observare contendat, nec umquam a lectione & doctrina sancti Gregorii domini sui apostolicæ memoriæ, a Paulino sibi tradita recedat. Denique se duo pallia mittere pro duobus metropolitanis, Honorio & Paulino: ut, uno eorum deficiente ac decedente, alter in ejus loco successorem subrogare valeat. Jam ergo tum, cum hæc epistola scripta est, Honorius episcopus Justo in sede Cantuariensi successerat: quod nonnisi post annos septem accidisse inferius videbimus. Ad id usque tempus tres tantum in Britannia insula sedes episcopales erant, omnes a monachis nostris fundatæ: metropolitana duæ, Dorowernensis seu Cantuariensis, quæ & ipsa primatialis est; atque Eboracensis; tertia Roffensis. Hoc anno Cantuariensi Justus, Paulinus Eboracensi præerat; Roffensi autem Romanus.

Inter ea Richarius, jam presbyter & ferventissimus concionator, non modo popularibus suis, sed etiam Britannis verbum Dei prædicabat. Erat is nobilis Pontivensis, *stemmate præcelso*, ut versus Alcuini in fronte sepulcri docent; sed moribus & virtute longe nobilior, in villa Centula natus, ubi postea insigne monasterium in proprio fundo construxit. Cum esset adolescens, contigit istuc ex Hibernia divertere duos sacerdotes, virtute ac meritis præstantes, quos beati Columbani socios fuisse tradunt. unus Caidocus, alter Frichorius vocabatur, ad emolliendam linguæ barbaræ nomenclationem, postea dictus Hadrianus. Hos cum humanissime excepisset Richarius, eorum monitis & prædicatione in virum alterum mutatus repente est. Quo tempore Centulensis monasterii fundamenta jecerit, ignorare nos sivit Alcuinus ejus vitæ scriptor, qui, ut nihil de monasterii constructione, nihil etiam de Richarii parentibus, nihil de monastica ejus professione & abbatali dignitate nobis scriptum reliquit. Paucis multa complexus est sub hoc disticho, quod in dextro sepulcri ejus latere apponi curavit.

*Postposito mundi quo grandi fulsit honore,
Amplas divitias sprevit amore Dei.*

Monasterii conditionem Hariulfus monachus, Centulensis chronici ante annos sexcentos scriptor, refert post Richarii in Britannia prædicationem; aitque virum sanctum illud *in paterno solo* construxisse. Id factum hoc modo conjicio. Caidoci & Frichorii verbis & exemplis ad meliora conversus Richarius, Centulæ monasterium eorum gratia ædificare constituit: ubi ambo reliquum vitæ exegerunt, & post mortem sepulti sunt, publico cultu ibidem honorati. Ab iis forte in rebus monasticis informatus Richarius, postea sacerdos ordinatus, finitimis populis, atque etiam

Britannis

Britannis verbum Dei prædicavit. Hoc factò , reversus est in patriam , ait Alcuinus: ne dum in aliena messe quæreret mercedem , in propria perderet ; & tanto se ardentius servituti Dei subegit , quanto viciniorem sibi diem remunerationis esse præsensit. quæ Alcuini verba satis innuunt , jam conditum fuisse monasterium Centulense , cujus abbatem primum Richarium tacite agnoscit , cum Ocioaldum ejus successorem vocat & abbatem. Cum aliquando nobilem , ac Deo devotam matronam , Rictrudem nomine , visitasset Richarius , & sumto cibo , post salutaria vitæ cælestis colloquia , conscenso equo domum jam remeaturus esset ; oblatum sibi ad benedicendum ejus filiolum , quem ipse sacro baptismo regeneraverat , in ulnas accepit ; & equo mox ferociente & calcitrante , puer e manibus beati viri excussus est in terram , sed ejus precibus servatus incolumis. Mox mansuefacto equo , judicatum est , talem ejus impetum dæmonis impressione excitatum fuisse. Maurontum vocat Hucbaldus in libro de vita sanctæ Rictrudis , Broilensis monasterii auctorem futurum & abbatem. Processu temporis , agente Gislemaro , viro illustri , Dagobertus ad Richarium accessit , ut ejus se precibus commendaret. quem vir sanctus libertate sacerdotali admonuit , ut ne sæculari superbiret potestate , neve caducis honoribus gloriaretur , nec vanis adulantium sermonibus se se efferret : immo potius Dei potentiam revereretur , & ad ejus gloriam referret omnia ; humanam vero gloriam , quæ subito velut umbra , & tamquam aquæ spuma evanescit , pro nihilo duceret. Hac admonitione benigne , uti decebat , accepta , rex virum Dei ad mensam suam invitavit , eique aliquid de regio censu in luminaria ecclesiæ concessit , quæ Salvatori sacrata erat. Hinc intelligimus Centulense monasterium jam stetit paullo ante , quam Dagobertus Neustriæ regnum , in quo Pontivensis * pagus situs erat , mortuo patre obtineret ; ac proinde ante annum sequentem , qui Chlotharii supremus fuit. Erunt fortasse qui existiment , Richarium professioni monasticæ tum primum sub finem vitæ nomen dedisse , cum scilicet in silvam Crisciensem cum uno socio secessit. Tunc quippe , ait Alcuinus , *monasticam vitam petiit* , quo secretius sola cælestia rimaretur. Favent conjecturæ verba subsequentiâ , ubi idem Richarius alteri dicitur tradidisse *ecclesiæ regimen* , quam ipse in Centulo vico Christo fundaverat , nulla monasterii , sed tantum ecclesiæ mentione facta. Sed uterque scrupulus evanescit ex alio Alcuini loco sub finem libri , ubi non multo post sancti Richarii obitum *fratres a Centulo monasterio cum suo abbate Ocioaldo* , cui ecclesiæ Centulensis regimen secessurus dimiserat , in cellam Crisciensem venisse , indeque sacrum ejus corpus Centulam asportasse memorantur. Erant ergo Centulæ ante Richarii secessum monachi , quibus vir sanctus abbatis nomine & jure præerat , monachus monachis , uti & Ocioaldus , quem successorem sibi designavit. Accedunt & Alcuini versus in hymno de sancto Richario , in quibus duplex cœnobia fundasse perhibetur , unum in Centulo , alterum prope Argubium. quem locum postea explicabimus.

* *le Pontivis.*

Amatus abbas Habendensis non diu supervixit Eustasio Luxoviensi abbati , quicum nonnihil simultatis occasione Agrestianæ factionis habuerat. Is ubi finem vitæ suæ imminere præsensit , cuidam fratri familiari suo injunxit , ut cum Castorio presbytero & monacho sibi culcitram cinere oppletam in lectulo suo poneret , quoniam de quibusdam factis suis pænitere necesse habebat. Repugnanti fratri , & corporis ex longa abstinentia & ætate imbecillitatem obtendenti : Facito , inquit , id quod dico. nam & olim hoc culcitæ genere clam usus sum , nec ex eo imbecillior , immo vegetior & fortior , Domino juvante , factus sum. Ceterum salutis meæ ratio id postulat , eoque modo confessionem meam coram omnibus facere constitui , & legitima pænitentia accepta , e sæculo exire. Factum est quod præcepit vir Dei : tum ille , post non multos dies , accitis fratribus , quidquid se deliquisse meminit , in cinere & cilicio prostratus publica voce confessus est. Etsi vero gravi teneretur infirmitate , hanc tamen pænitentiam per anni circulum continuare institit , non mediocri animi gaudio affectus , quod hoc pacto præterita delicta expiari crederet. Interim turmatim aderant , qui coram eo scripturas legerent , ab eoque salutaria monita referrent , cum fratres , tum ancillæ Dei. Sub finem anni , cum in hoc pænitentia genere , inter assiduas preces perseverasset , eo usque viribus attritus fuit , ut nudata carnibus & cute ossa patescerent. Sed nihilo minus ejus vox cum fletibus ad Christum indeficiens erat. Venit tandem ultimus ille dies , Amato quidem festivo

L X I .
Amari ab-
batis pæniten-
tia & mors.

ANN. CHR.
627.

& lætus, sed fratribus & sororibus tristis & acerbus. Tunc passim per omnes cellulas illas nonnisi gemitus & planctus audiebantur. Cum finis jam prope adesset, beati Leonis ad Flavianum epistolam, in qua plenissima fidei catholicæ doctrina continetur, sibi afferri præcepit, & coram se legi. Inter legendum, per universas sententias dicebat: Sic credo, Trinitas ineffabilis, ita confiteor, Deus omnipotens; ita de te sentio, Fili Dei Jesu-Christe, qui pro salute nostra in hunc mundum venire dignatus es. ita, inquam, unum Deum in Trinitate, trinumque in unitate confiteor; ita de tua incarnatione, piissime Christe, sentio. Sic pro singularum sententiarum varietate confessionem suam aptabat, ut se in omnibus orthodoxum universis approbaret. Denique, ut erat singulari humilitate præditus, non se intra valvas, sed in limine basilicæ sanctæ Mariæ sepeliri voluit, ubi hætenus ejus cenotaphium cum sancti Romarici tumulo visitur; & super sepulcrum suum hunc titulum ab ipso editum apponi: *Omnis homo Dei, qui in hunc locum sanctum ad orandum introieris, si merueris obtinere quod postulas, pro anima Amati penitentis, hic sepulti, Domini misericordiam deprecari digneris: ut, si quid mea parvitas de meis peccatis obtinere non potuit tepide penitendo, obtineat vestra tantorum caritas sedule Domini misericordiam deprecando.*

Congregati ergo in unum fratres ac sorores, sancti viri exitum lugentes præstolabantur, evangelia coram eo legentes, & idem psalmos hymnosque ad ejus lectulum decantantes: quas inter voces, vale omnibus dicto emisit spiritum; sepultusque est in eo loco, quo ipse præceperat. Eximium sane religiosæ pænitentiae & mortis in tanto viro exemplum! qui, licet durissimam & austerissimam vitam semper vixisset, ad expurganda tamen peccata sua, quæ quidem, si lapsus in Agrestii schisma excipias, in tanta vitæ districtione nonnisi leviora esse potuerant, annua pænitentia sibi opus esse existimavit. Nos vero vitæ remissioris homines, quid de nobis in fine sperandum censebimus, qui ætate & viribus valentes, in pænitentiae officiis tam facile languemus? Non mirum itaque, si post tam felicem exitum vir sanctus, cuidam fratri conspicuus asseruit, sibi coram Deo bene esse: & censu quidem destitutos esse tum fratres, sed brevi divinitus locupletandos. Ceterum Romarico juberet bono animo esse, & de monasterio magnam gerere sollicitudinem; sui que esse memorem. Nec multo post Dagoberti regis munificentia ducenti aurei istuc allati sunt; & plurimæ deinceps possessiones eidem loco accreverunt. Post anni circulum ex divina revelatione sacrum ejus corpus intra basilicam deportatum est. Ejus memoria in Ufuardi & Adonis sinceris martyrologiis consignatur idibus Septembris, quo die ita apud Ufuardum: *Eodem die sancti Amati presbyteri & abbatis monasterii Romarici* * (sic Habendense monasterium deinceps appellatum) *qui miræ abstinentia & anachoretica vite sectator, virtutum & miraculorum gratia illustrem conversationem duxit.* Haud scio an typographi error sit in Notkeri martyrologio, ubi Anianus appellatur. Eidem in monasterii duplicis regimine successit Romaricus, cujus in fundo utrumque constructum fuerat. Amati vitam descripsit monachus anonymus ejus suppar, jubente Clydone, quem virum beatissimum appellat, forte abbate Habendensi post Adelphum, qui Romarico successit.

* Remire-
mont.LXII.
Arnulfus in
eremum sece-
dit.

Paullo post Arnulfus Mettensis antistes, quo consiliario usus Dagobertus, ita in Austrasia regnavit, ut in gente Francorum nullus ei rex similis fuisse dicatur; aulæ solitudinem præferens, remotum a sæculi strepitu locum petere, ibique totus noctu & interdium precibus vacare constituit. Itaque primo quidem ad Chlotharium regem, sine cujus consilio nulla res majoris momenti gerebatur, litteras scripsit, significans se a Deo monitum episcopatu, quo esset indignus, cedere, ac in eremum secedere animo statuisse. orare, ut sibi successorem dari sineret, qui episcopali oneri ferendo magis idoneus esset. Chlotharius nonnisi ægre, sed tamen annuit. Deinde idem flagitavit Arnulfus a Dagoberto, qui, ut erat juvenili ardore ferocior, minis Arnulfum a proposito deterrere, sed frustra, conatus est. Extorta demum discedendi facultate, pius antistes, Goërico, cognomento Abbone, sibi substituto, cum omnia sua in egenos erogasset, urbem Mettensem reliquit, & duce Romarico, amico quondam suo, qui his auditis ad ipsum accesserat, in solitudinem Habendensis monasterii secessit: ubi, exstructis inter feras cellulis, cum aliquot monachis reliquum vitæ sanctissime exegit. Distat sancti Arnulfi eremitorium, quod Horembergum vocat scriptor vitæ sancti Germani abbatis Grandivallensis, duobus fere passuum mil-

libus a Monte-sancto, interposita profundissima valle, lapideo ponte magnæ molis utrique monti juncta, ut facilior esset ad Arnulfi cellam aditus.

Per id temporis Amandus, cum ternis ferme lustris apud Bituricas in cellula reclusus vixisset, Romam ad apostolorum limina profectus, indeque beati Petri admonitu in Gallias ad prædicandum evangelium reversus est. Non multo post coactus a rege & sacerdotibus episcopus ordinatur, non ad certam sedem, sed ad prædicandum gentibus variis in provinciis evangelium. Accepto episcopatus honore, mox paganis, maxime qui in Belgio restabant, Christi fidem annuntiare cœpit, seque in omnibus exemplum præbere bonorum operum. Si quos ex transmarinis pueros vel captivos invenisset, dato pretio redimebat, spiritalique eos regenerans lavacro, litteris affatim imbui curabat, & præmissa libertate per diversas distribuebat ecclesias; ex quibus multi postea episcopi, presbyteri & abbates facti sunt. Baudemundus monachus, qui res ab Amando gestas memoriæ prodidit, auctor est, eum jam episcopum Romam rursus adiisse, forte ut a pontifice prædicandi facultas sibi confirmaretur: tum inde reversum Gandavensibus verbum Dei prædicasse; Tornaci mortuum suscitasse; Sclavis Christum annuntiasse, ac demum Dagoberti regis, ex quo scilicet, patre mortuo, monarchiam adeptus est, incontinentiam redarguisse: quam ob rem Dagoberti jussu regno pulsus exsulaverit. quæ omnia Baudemundus facta refert, priusquam Amandus Sigibertum Dagoberti filium ab exilio revocatus baptizaret. Utrum in his commemorandis accuratum ordinem auctor ille servaverit, parum interest examinare. Quamquam difficile est, ut in tam brevi temporis intervallo, nempe ab anno hujus sæculi vicesimo-sexto ad tricesimum, hæc omnia tam diffitis in locis expleverit. Hi Sclavi, quibus evangelium prædicavit, *trans Danubium* usque ad flumen Albim, finesque Toringorum habitabant, ii nimirum, qui Samonem paullo ante regem elegerant, eique se se subjecerant. Is homo Francus erat, ex pago Senonago, qui, compluribus negotiatoribus Francis sibi adjunctis, cum Sclavinorum regem negotiandi causa petiisset anno quadragesimo regni Chlotharii, sæculi septimi vicesimo-quarto, Sclavinis contra Hunnos-Avares de libertate contendentibus comes adjunctus, Sclavinis victoriam procuravit, ob idque rex ab eis electus, inter barbaros christianæ religionis oblitus est, & cum Sclavinis paganis & ipse paganorum more vivere didicit. Hos ergo ad Christum adducere tentavit Amandus: an vero id perfecit, ignoramus. Certe apud Gandavenses etsi multum profecit, non tamen convertit omnes. siquidem postea beato Eligio episcopo Noviomagensi Tornacenses, Flandrenses, Gandenses, & Corturiacenses ideo attributi dicuntur, quod incolæ ejusdem regionis magna adhuc ex parte gentilitatis errore detinerentur. Cum ad hos accessit Amandus, Noviomagensi ecclesiæ tum præerat Acharius episcopus ex monacho Luxoviensi, qui, instigante Amando, impetravit a rege Dagoberto, ut qui sponte nollet, vel coactus baptismum susciperet, quod Sisebutus rex eodem tempore in Hispania de Judæis statuit, nescio an utili, certe haud imitando, ut multis sapientibus videtur, exemplo.

ANN. CHR.

627.

LXIII.

Amandus Roma reversus ordinatur episcopus.

ANN. CHR.
628.

ANNALES ORDINIS S. BENEDICTI.

LIBER DUODECIMUS.

Ab anno Christi 628. ad annum 639.

I.
Dagobertus so-
lus regnat.

LOREBAT sub Chlothario patre & Dagoberto ejus filio Fran-
corum imperium, atque alta pace fruebatur: cum Chlotharius, op-
timus si quis alius princeps, maximo rei publicæ damno interiit,
anno regni quadragesimo-quinto. Hoc nuntio accepto, Dagobertus
ex Austria, ubi ante annos sex regnare occæperat, ad recipienda
Neustriæ & Burgundiæ paterna regna se se accinxit, excludendo
Ariberto seu Chariberto fratre, quem Chlotharius prætermiserat, & quibusdam Aqu-
taniæ provinciis & urbibus contentum esse jussu. Inter pia Dagoberti opera, si non
primum, certe præcipuum & nobilissimum regiæ magnificentiæ monumentum est
constructio percelebris sancti Dionysii monasterii in agro Parisiaco, quod omnibus
totius Galliæ, & forte Europæ monasteriis fama & dignitate antecellit. Quo præ-
cise anno Dagobertus ejus fundamenta jecerit, non ita exploratum. Certe primis
ejus monarchiæ annis id factum constat, cum supremam operi longe magnificentis-
simo manum imposuerit ante obitum, qui post annos decem accidit. Carolus Coin-
tius hujus monasterii primordia refert ad annum ejus sæculi tricesimum: alii tantis-
per differunt. Mihi in his tenebris sub ipsa Dagoberti monarchiæ exordia satis fuerit
statuisse, adstipulante Dionysiano monacho, qui gesta Dagoberti scripsit ante annos
fere octingentos, ac monasterii Dionysiani conditionem per Dagobertum anno a
morte patris proximo assignat. quem auctorem, uti nec in omnibus probandum,
(nam fabulosa subinde quædam intermiscet) ita nec omnino rejiciendum esse,
quippe qui domestica instrumenta viderat, nemo jure negaverit. Fabulosa non im-
merito videntur, quæ de basilicæ sancti Dionysii primo situ, vilitate & exiguitate,
deque cervi, ipsiusque Dagoberti in eam, cum ob dehonestatum Sadregisilum ad
castigandum a patre quæreretur, perfugio auctor ille narrat.

S. Dionysii
monasterium
constituit.

II.
Basilicæ ejus
status ante Da-
gobertum.

Erat ante Dagobertum in Catolaco vico sancti Dionysii basilica non incelebris &
ignobilis; erat & adjunctum basilicæ monasterium, cujus abbati Dodoni quædam
donationes Chlotharii secundi principatu factæ memorantur. Expleto martyrio san-
ctorum Dionysii, sociorumque ejus Rustici presbyteri & Eleutherii diaconi, trunca
corpora altis Sequanæ gurgitibus demergere, ne a fidelibus honorarentur, pagani
satellites parabant: cum matrona quædam, adhuc quidem & ipsa pagana, sed pia
quædam in martyres affecta humanitate, retardatis convivii apparatu ministris,

facra corpora per dispositos famulos clam auferri curavit, eaque postmodum sexto ab urbe Parisiorum lapide in terra arata abscondi ac sepeliri. Persecutione cessante, eadem matrona, in somnis admonita, sacras reliquias a se neglectas perquisivit, & exstructo super eas mausoleo honoravit. Re cognita, christiani basilicam supra martyrum corpora magno sumtu, ait primus eorum passionis scriptor, cultuque eximio construxerunt: ubi in dies miracula in infirmos ac debiles patrabantur. Eandem basilicam sancta Genovesa instaurari curavit: quæ basilica Gregorii episcopi Turonensis tempore ejus erat magnitudinis, ut multa ostia haberet; ejus vero elegantia, ut turritus martyrum tumulus palla holoserica, auro & gemmis ornata, opertus esset; ac præter alia dona, pretiosaque anathemata, columba aurea super eorum sepulcrum penderet; ejus denique celebritatis, ut in eadem basilica Dagobertus Chilperici filius sepultus fuerit; ibidemque non modo infimæ plebis homines, sed & optimates Francorum, si quando criminum suspecti erant, se ac suos jurejurando purgare consueverunt. quod in vili ac neglecto loco, qualem describit auctor gestorum Dagoberti, factum esse nemo concesserit. Non dubito quin ejusdem Gregorii ævo monachi basilicam illam infederint; & forte Amphilocheus abbas ille, qui nomine Amelii Parisiensis episcopi concilio Aurelianensi quarto interfuit, subscripsitque, abbas fuerit ejus monasterii: quod multo ante Dagobertum, etsi longe disparis magnificentia, existisse constat. Verum tamen incertum, quinam ei loco abbates præfuerint ante Dodonem, qui, regnante, ut jam dixi, Chlothario secundo, Dagoberti patre, hoc monasterium regebat, ut probant nonnullæ donationes eidem Dodoni, ejusque congregationi factæ. Una est apud Dubletum^a Theodilæ seu Theodilana, alio nomine Theodetrudis, nobilis matronæ, Domino & in Christo venerabili patri Dodoni abbati, una cum fratribus suis basilicæ sancti Dionysii deservientibus inscripta in epistolæ modum: qua pia illa femina eidem basilicæ concedit quædam prædia in pagis Bellovacensi & Lemovicino, ea conditione, ut nomen suum *in libro vite*, id est in necrologio loci, conscribatur, ipsiusque corpus in illa basilica sepeliatur. Actum in eadem basilica XII. kalendas Maias, anno quadragesimo-tertio Chlotharii regis. Primarium ejusdem Chlotharii aliud diploma, in charta Ægyptiaca scriptum, sed mutilum ac lacerum, habetur in archivo Dionysiano, quo diplomate idem princeps confirmat donationes, a quodam Johanne negotiante factas, tum basilicæ sancti Dionysii martyris, quem peculiarem patronum suum vocat, & Dodoni ejus basilicæ abbati; tum aliis basilicis, locisque sanctis: cui præceptioni *Chlotacharius in Christi nomine rex* subscribit, offerente Urfino referendario. Datum in villa Stirpiniaco. Annus in semeso autographo non compareret. Exstat & aliud Dagoberti diploma apud Dubletum^b pro monasterio sancti Dionysii vel Dodone abbate, datum anno regni ejus quarto-decimo, sed dubium, quod eo tempore Aigulfus abbas eidem loco præfuisse videatur. Hic fere status erat sancti Dionysii basilicæ ante Dagoberti in Neustria principatum.

a *Dublet*
p. 653.

b *id.* p. 670.

Post hæc idem princeps, ut beati Dionysii Francorum apostoli patrocinium precelque sibi, regnoque suo demereretur, novam eidem basilicam ampliorem & augustiorem, opere & materia quibusvis aliis elegantiorém & magnificentiorém erigere constituit. Hanc marmoreis cujusque generis columnis fulsit, auro, argento, gemmis, omnigenisque ornamentis decoravit, musivo stravit pavimento; ejusque parietes, columnas, arcus vestibus auro textis, & pallis holosericis vestivit. Ad hæc super tumulum sanctorum martyrum jussu ejus erectum fastigium marmoreum, beati Eligii manu atque arte auro gemmisque ornatum; absida puro argento tecta, crux magna & eximia, ex auro & gemmis ab eodem Eligio, cujus etiã nunc nomen retinet, mira arte fabricata; ornamentum eximium, (quod *cristam* olim vocabant, nos umbellam appellare possumus) aureo altari impositum; gazophylacium ante cornu altaris ex argento factum, cui centum aureos quotannis a se, posterisque suis ex fisco in perpetuum inferendos assignavit. Denique plumbi octo millia librarum ad tegendam basilicam concessa, tantumdemque ad facta tecta altero quoque anno pendi jussum. Adde valvas æreas, quas ex basilica sancti Hilarii, Pictavenensis quondam episcopi, sustulisse dicitur, & navi impositas oceano adversoque Sequana fluvio istuc devehî jussisse, ex quibus una flumine demersa, postea neutquam reperiri potuerit. Visitur hodie quoque insignis cupa ex porphyrite, ex eadem basilica ab eodem, ut traditur, in Dionysianam translata. Jam vero quis re-

III.
Dagoberti magnificencia in ea construenda.

ANN. CHR.
628.

censeat tot tantisque opes, tot villas, prædia, census, possessiones, quas munificentissimus princeps eidem basilicæ & monasterio, regia plane magnificentia, contulit? Neque his contentus, centum aureos ex vectigali, quod ipsi quotannis ex Massiliensi *cataplo* pendebatur, ad emendum oleum basilicæ usibus necessarium impendit; & una die solidorum ducenta millia, quæ pro pretio missorii sibi debiti Sisenandus Hispaniæ rex submiserat, ad opus fabricæ ejusdem basilicæ cum aliis pluribus ornamentis obtulisse fertur. In summa, quidquid in thesauris & cimeliis suis pretiosius invenire potuit, ad exornandum eundem locum liberali manu largitus est.

Non impari magnificentia monachorum ædes construi jussit, quibus alias pro matriculariis adjunxit, & xenodochium, in quo pauperes utriusque sexus, sive etiam qui sanctorum martyrum ope sanati fuissent, in reliquum vitæ, siquidem servitio ecclesiæ se mancipare voluissent, alerentur. Quantus ibi principio monachorum numerus institutus fuerit, hinc aperte colligitur, quod Dei laudem perennem ibidem instituit, nempe ut, quemadmodum in monasterio Agaunensi, monachi in turmas divisi die noctuque divina officia continuarent. quod institutum Aigulfus abbas, qui primus post Dodonem novæ basilicæ, novique monasterii rector fuit, teste Fredegario abrogavit; Theodericus vero Francorum rex, cognomento Calensis, postea restituit, dato hanc in rem præcepto, quod a nobis alibi ^a vulgatum est. Porro matricularii erant pauperes in matricula descripti, qui atrio & basilicæ sancti Dionysii serviebant, uti nos docet Dagoberti ^b diploma, quo Sarcitas villam pagi Stampensis, quam a domno Ferreolo Augustodunensi episcopo, & a Deodato basilicæ sancti Symphoriani abbate, facta commutatione comparaverat, sancti Dionysii assignat matriculariis, *qui ad ipsam basilicam, vel in ejus atrio ad matriculas residere videntur*. Perfecta basilica & numeris omnibus absoluta, Rex sanctorum Dionysii sociorumque ejus corpora e loco, ubi prius jacebant, efferi & in locum a se paratum & exornatum transferri curavit. Quæ translatio x. kalendas Maias singulis annis hæctenus recolitur. Hanc nonnulli, etiam veterum auctorum, factam existimant a loco, ubi nunc ecclesia sancti Dionysii de Strata cernitur: quo in loco sanctorum martyrum corpora primitus sepulta fuisse tradunt, atque in argumentum afferunt cenotaphia tria, quæ ibidem etiam nunc visuntur. At quis putet, matronam illam Catolacensem, quæ sacra corpora paganorum oculis ac perquisitioni subducere cupiebat, ea in publico & conspicuo loco ad stratam seu viam publicam reposuisse? Id factum *in arata terra* prodit Dionysianæ passionis scriptor: quod melius convenit ei loco, ubi Dagobertus novam construxit basilicam, haud dubie eodem in loco, ubi & matrona Catolacensis mausoleum, & sancta Genovesa postmodum sacram beatissimis illis martyribus ædem erexerat. Tot tantisque sanctum Dionysium beneficiis Dagobertus a posteris obtinuit, ut primus basilicæ & monasterii auctor & conditor censeretur, quippe qui donationes, a superioribus etiam regibus factas, ingentibus donis & benefactis cumulavit, penitusque obscuravit.

Fuit nuper vir doctus qui contra omnium retro scriptorum auctoritatem auderet asserere, basilicam sancti Dionysii tumulo & nomine illustrem primitus in ipsa urbe Parisiaca positam fuisse, & novam eodem in loco a Dagoberto constructam; nec nisi a Fulradi abbatis tempore eo in loco, ubi nunc cernitur, sterisse. quod commentum clarissimæ memoriæ Hadrianus Valesius tam valide & invictè explosit in disceptatione de basilicis, ut huic opinioni refutandæ immorari penitus otiosum fuerit. Unum aut alterum tantum hic addiderim. Tota ratio, qua novum illud commentum innititur, ex eo petita est, quod basilica illa *Parisus* sita fuisse dicitur, tum a Gregorio episcopo Turonensi, tum a beato Audoëno in vita sancti Eligii. At *Parisus* nomine non solum urbem ipsam & quidquid ejus pomœrio continetur; sed etiam circumpositum agrum & loca ei attributa (quod nos vulgari nomine *le Paris* vocamus) comprehendi ab illis auctoribus inde manifeste convincitur, quod Carolus Calvus *Parisus* in basilica sancti Dionysii ab Orderico ^c Vitali; itemque Rotbertus rex a veteri historico ^d sepultus dicitur *Parisus in monasterio sancti Dionysii juxta patrem suum*: cum constet, ipsis etiam fatentibus adversariis, jam longe ante id tempus Dionysianam basilicam quinto ab urbe lapide extitisse: uti exstabat etiam tempore Adalberonis ^e Mettensis episcopi, qui *sancto Dionysio Parisus, & sancto Remigio Remis* medio sæculo decimo donaria transmisisse memoratur.

^a *Diplom.*
p. 488. & seq.
^b *Doublet.*
p. 669.

^c *Orderic.*
p. 634 & 637.
^d *Chesne*
to. 4. p. 86.

^e *Labbe* to. 1.
bibl. no. p. 681.

ANN. CHR.
628.
a *Aimoin. lib.*
2. c. 20.

Denique, ut multa id genus alia loca omittam, apud Aimoinum ^a in libro secundo de miraculis sancti Benedicti legitur, puellam quamdam nobilem, Adelaidem nomine, *Parisius ad sancti Dionysii sepulcrum* delatam fuisse undecimo sæculo ineunte. Eadem ratione vicus, sancti Clodoaldi nomine insignis, olim Novigentum dictus, non minus ab urbe remotus quam Dionysiana basilica, *Parisus* situs dicitur in veteri martyrologio nunc bibliothecæ Ottobonianæ in hæc verba: v II. idus Septembris, *Parisus vico Novegento depositio sancti Clodoaldi regis & confessoris.* ubi obiter adverte regis filium absolute regem appellari, uti etiam alibi reginas regum filias. Sed vereor ne nimius sim, quamquam adversarii auctoritas, & dignitas argumenti id postulare videbatur, in re perspicua illustranda. Hæc est insignis illa basilica, in qua Francorum reges jam inde a Dagoberto sepeliri mos est, & Francorum reginas coronari: ubi ornamenta regia, quæ in regum nostrorum inauguratione adhiberi solent, asservantur, uti & flamineum * quondam labarum illud, quod olim in expeditionibus deferri solebat: illa, inquam, basilica, quam Landericus Parisiorum antistes, petente ac favente Chlodoveo juniore Francorum rege, a lege diocesana absolvit: cujus denique abbas principem supra ceteros abbates locum in Parisiensis cleri confessoribus, uti & in senatu Parisiensi obtinebat.

Paullo post conditum a Dagoberto novum sancti Dionysii monasterium Landegifilus, frater Nanthildis ^b reginæ, supremum diem obiit, & in nova sancti Dionysii basilica primus, aut certe inter primos, jussu Dagoberti honorifice sepultus fuit: ubi hætenus neminem injussu regis humare licet. Eo mortuo Nanthildis impetravit a Dagoberto, ut Alateum-villare, situm in pago Parisiaco, quod vivo Landegifilo dederat, eidem basilicæ pro honore sepulturæ tribueretur.

Sub id tempus conditum est sancti Faronis monasterium in suburbio Meldensi, si quidem verum est quod ait Hildegarius ejus urbis episcopus, seu quisquis est auctor vitæ sancti Faronis, Chlotharium Chilperici filium, quem a Farone e sacro fonte susceptum falso asserit idem auctor, eidem monasterio privilegia concessisse, quod fortasse potius Chlothario tertiotribuendum sit. Equidem haud scio an Faro Meldensem episcopatum inierit ante mortem Chlotharii secundi: quam dubitationem auget diploma Dagoberti ejus filii primarium, in charta ægyptiaca scriptum, confirmantis divisionem bonorum factam inter Ursinum virum illustrem, sibi que fidelem, quem Chlotharii referendarium fuisse superius vidimus; & inter Beppoleum ejus germanum, earum scilicet possessionum, quæ tam a genitore suo Chrodoleno, quam a germano suo Chaimedesigilo eis obvenerant, maxime in pago Rotonico *: quod diploma, notis chronicis in autographo mutilo destitutum, *Burgundofaro* obtulit, subscripsitque *Dagobertus*. Ex quo intelligitur, Faronem seu Burgundofaronem referendarii munus Dagoberto regnante, nimirum ante Dadonem seu Audoënum, aut certe cum eo gessisse, nam plures ejusdem regis referendarios fuisse constat. Erat Faro Agnerici seu Chagnerici nobilis Franci filius, Chagnoaldi ex monacho Luxoviensi Laudunensis episcopi germanus, uti & beatæ Faræ virginis, quæ & ipsa Burgundofara, ut illè Burgundofaro, vocabatur. In aula Chlotharii primas tenebat conjugatus: sed, dimissa uxore ac velata, factus clericus, demum episcopatum Meldensem, tibi pater ejus bonis plurimis abundabat, & soror ejus Fara monasterium construxerat, adeptus est. Jam episcopus suburbanum condidit monasterium sub titulo sanctæ Crucis & sancti Johannis-Baptistæ, atque omnium apostolorum; sibi quidem refugium a sæculi episcopalisque muneris tumultu; peregrinis vero, maxime Anglis & Scottis, asylum ac diversorium. Hic excepti ab eo Theodorus & Hadrianus, cum Roma in Britanniam insulam jussu Romani pontificis proficiscerentur; itidemque Fiacrius Scottus, de quo mox agemus. Primus loco præfectus abbas Helias, haud dubie ex sodalitate Luxoviensi: quem Fredegifilus excepisse creditur, & sancti Faronis funus curasse. Fredegifilo videtur successisse Maiolus, qui sub finem sæculi septimi corpus sanctæ Faræ virginis e tumulo extulit. In recentiori necrologio notatur septima die Martii: *Helias primus abbas de sancto Farone.* Parum veri simile est quod tradit Ordericus Vitalis, Faronem Luxoviensem fuisse monachum ante episcopatum: falsum quod ait Johannes Iperius, monachum Resbacensem exstitisse. siquidem jam episcopus Resbacensis ecclesiæ dedicationi interfuit.

Ex omnibus peregrinis, quos Faro in sanctæ Crucis monasterium admisit, cele-

* *Porifarme.*

IV.
Landegifilus
apud S. Dionysii
sepultus.
^b *Gesta Dagob.* c. 22.

V.
S. Faronis
monasterii origo.

* *le Rouergue.*

VI.
S. Fiacrii,
quædam gesta.

ANN. CHR.
618.

briores exstiteret beatus Fiacrius nobilis Scottus, Fefrus olim appellatus; & Chillenus itidem Scottus & sanctus, quem Faro ad Atrebatas prædicandi evangelii causa direxisse perhibetur. Fiacrius, exactis forte in monasterio aliquot annis, solitariae vitae studio secessit in quemdam locum territorii Meldensis, Broilum vocabulo, tribus fere ab ea urbe millibus, sibi a Farone assignatum: ubi exiguam cellam ædificavit cum oratorio beatæ Mariæ, quod postea ejus miraculis magnopere illustratum fuit. Feminas ejus aditu interdixit ob procacitatem, ut tradunt, cujusdam mulierculæ, quæ ipsum apud sanctum antistitem magicæ artis insimulaverat. Hunc laudant Hildergarius in libro de vita sancti Faronis, ac Fulcoius poëta & subdiaconus Meldensis, atque ambo Meldicam provinciam ejus signis ac miraculis clarescere ac florere testantur. Sane vix ullus alius etiam nunc celebrior miraculorum patrator in Gallia; vix ullus alius locus amplius frequentatus a peregrinis, qui istuc voti causa undique confluunt, id est in Broilense ejus oratorium, sancti Fiacrii jam dudum appellatum: tametsi ejus corpus, superiori Calvinistarum furente tempestate, in majorem ecclesiam Meldensem translatum sit, nec umquam inde extorqueri a canonicis potuerit. Nunc Broilense seu sancti Fiacrii monasterium appendix est monasterii sancti Faronis. Hæc occasione hujus monasterii anticipato retulimus, quod certis annis consignari vix possint. Adam Faronianus abbas anno trecentesimo tertio-decimo supra millesimum statuit, ut deinceps novem monachi de gremio sui monasterii in illa cella residerent præter priorem, cum uno converso & una conversa, qui eorum insisterent obsequiis sub habitu regulari; jubetque ut pro sua sustentatione percipiant omnes oblationes, quæ pro reverentia capitis ejusdem sancti confessoris in posterum fierent. Multæ ubique Galliarum ecclesiæ & plura oratoria in sancti Fiacrii honorem condita sunt. Alius fuit sanctus abbas^a Fiacra in Lageniensi Hiberniæ provincia, qui beato Comgello Bancorensi abbati viaticum ministravit, ut superius vidimus.

^a V. supra
lib. 8. n. 6.

VII.
Bertulfus
privilegium
Bobienfibus
impetrat.

Hoc quem præ manibus habemus anno Bertulfus abbas, quem in regimine Bobiensis monasterii Attalæ successisse diximus, ab episcopo Dertonensi exagitatus, Romam adiit, ut privilegium libertatis ab Honorio pontifice obtineret. Rem narrat Jonas monachus ejus itineris comes, a quo itineris ac vitæ ejus seriem accepimus. Bertulfus, ortu quidem gentilis, sed genere nobilis, utpote Arnulfi Mettensis episcopi consanguineus, cum eum post aulicos honores, pompasque sæculi, etiam ad religionis & solitudinis studia, præ pontificalibus infulis, anhelantem cerneret, ejus exemplo patriam parentesque deserere, & relictis omnibus nudus Christum nudum sequi constituit. Itaque cum Arnulfo adhuc episcopo tantisper commoratus, deinde Luxovium ad venerabilem Eustasium abbatem se contulit, ab eo in rebus monasticis informandus. Cum vero Attala Bobiensis abbas ex Italia, incertum qua de causa, istuc accessisset; eundem Bobium revertentem, Eustasio annuente, comitatus est, & sub ejusdem disciplina & obedientia vivere institit. Eo mortuo, Bobiensium vota in Bertulfum conspirarunt, atque unanimi & consona voce omnes Bertulfum abbatem pronuntiarunt. Ipsius regiminis initio Provus Dertonensis antistes, aliis Procus & Proculus, in cujus parochia Bobiense monasterium censebatur, Bertulfum abbatem cum tota ejus congregatione sibi subicere molitus est, & vicinis sollicitatis episcopis, etiam regem ipsum Ariovaldum, licet Arianum, pertentavit, ut ad suas partes eum adjungeret. Verum is, jam in Bobienses æquior ac mitior, respondit, videndum esse, an monasteria, procul ab urbibus sita, episcopis subiecta esse deberent. Hoc intellecto, Bertulfus ad regem ipsum nuntios experiundi causa direxit. quibus ipse: Non est meum, inquit, sacerdotum causas definire, quæ synodali judicio discutiendæ sunt. Quærentibus vero nuntiis, num episcopo, ejusque fautoribus suffragaturus esset? Minime vero, ait, favebo eis, qui famulis Dei negotium facessant. Tum Bertulfus miratus, regem tam benigne de se esse locutum, petiit, ut supplemento & comœatu publico sibi proficisci Romam liceret; eoque impetrato, Honorium pontificem adiit, comitante ac ministrante Jona monacho, ac causam suam edocuit. Honorius, causa cognita, & disciplina Bobiensium percepta & probata, collaudatis eis concessit, ut in pristina manerent libertate, atque Arianam perfidiam acriter infectari perseverarent, jusque indulset, ne quando Bobiense monasterium episcopali potestati esset obnoxium. Exstat ejus rei diploma pontificium in Italiæ sacræ^b tomo quarto, datum III. idus Januarii, (legendum

^b Ital. sac.
to. 4. p. 1384.
& seqq.

(legendum Junii) Heraclii augusti anno octavo, indictione prima: quæ notæ anno præfenti conveniunt. Hinc intelligimus, Bobienses hoc tempore a ritibus Scotticis jam recessisse: quandoquidem Honorius, qui de eorum regulari disciplina & institutis Bertulfum accurate interrogavit, eorum normam ac ritus probavit, non probaturus, si pascha secus, quam Romana ecclesia, tum celebrassent. In reditu Bertulfus, ubi, Tuscia peragrata, Apenninas alpes attigit, gravissima febre pulsatus, pæne ad extrema redactus est. Cum vero aspero in loco sub tentorio subsistere ac pernoctare præ morbi violentia coactus esset; in ipsa vigilia passionis beatorum Petri & Pauli apostolorum, qua ex die mensem concessi privilegii emendavi, inter ardentes febris æstus, intempesta nocte, omnibus alto sopore depressis, Petrus apostolorum princeps ei adstare visus est, præcipiens, confestim ut surgeret, & ad sodales suos pergeret sospes; sicque cœptum iter sanus Bobium usque profecutus est.

ANN. CHR.
628.

ANno subsecente Amandus a Dagoberto, quem ob vagos amores increpauerat, pulsus in exilium est. Consilio inito, ut in Britanniam insulam ad prædicandum Saxonibus evangelium proficisceretur, navi ad trajiciendum non inventa, in Aquitaniam tertiam seu Wasconiam concessisse dicitur. Sic apud anonymum Chesnium & Hucbaldum Elnonensem monachum legitur. Baudemundus ait, Amandum, cum pro capitalibus criminibus (quod nullus sacerdotum ausus fuerat) regem arguisset; eo jubente, non absque injuria de regno ejus fuisse expulsus; tum ad remotiora profectum loca, verbum Dei gentibus prædicasse. quod satis Vasconia convenit, quam postmodum Amandus ipse, Baudemundo testante, prædicatione sua illustravit.

ANN. CHR.
629.
VIII.
Amandus re-
legatus Vas-
coniam adit.

Interim mortuo Rustico Cadurcensi episcopo Desiderius germanus ejus frater subrogatus est, assentiente Dagoberto rege, cujus præceptio pro ejus episcopatu, *episcopis & ducibus, cunctoque populo Galliarum* inscripta, data est *sub die idus Aprilis, anno VIII.* Dagoberti regis: ubi rex se certo cognovisse dicit, *virum illustrem Desiderium, thesaurarium* suum, religionis observantiam ab ipso pueritiæ suæ tempore in omnibus custodisse, & *sub habitu seculari* Christi militem gessisse, & mores angelicos, & sacerdotalem conversationem habuisse. proinde merito ad sacerdotium debere provehi, quem civium, abbatumque Cadurcorum consensus exposcebat: quibus se ægre, nec absque violentia & damno sui, se assentiri dicit, Ejus autem ordinationem *in sancta paschali sollemnitate* fieri mandavit, scripto hac de re ad Sulpicium Bituricensem episcopum indiculo, in quo dicit, fidelem suum, vere illustrem Desiderium thesaurarium, *adolescenciæ suæ tempore* fideliter ipsi deservisse, sibi que *devotissimam ac monasticam conversationem* ejus bene compertam esse. Ex quibus colligendum videtur, Desiderium *adolescenciæ suæ tempore* thesaurarii munus sub Dagoberto rege obiisse; & *sub habitu seculari* Christi militem gessisse; dein vero in monastica conversatione aliquamdiu vixisse, ante quam ad episcopatum electus esset. Prædictus indiculus datus est *sub die sexto idus Aprilis*, ut in veteri ejus vitæ codice Moisiacensi legitur. ubi paschalis sollemnitatis nomine, omnes paschales dies designantur, non unus paschæ dies, qui hoc anno in sextum-decimum Aprilis diem incidebat. Hæc fusius alias ^a a me tractata præmississe juvat ad præstruendum Desiderii episcopatum, cujus in ordinem monasticum benefacta subinde in consequentibus referemus.

I X.
Desiderius fit
episcopus Ca-
durci.

a *Annales.*
10. 3. p. 529.

Exstabat per id tempus in urbe Remorum sancti Petri monasterium virginum, Superius dictum a situ loci ad discrimen alterius, quod paullo post in eadem urbe a Guntberto ædificatum est. Prioris auctores fuere Baldericus presbyter & abbas Montis-falconis, ac soror ejus Bova, ejusdem cœnobii postmodum abbatissa, quos regio genere ortos fuisse referri ait Frodoardus ^b presbyter, patre scilicet Sigeberto rege; neptem habentes Dodam castissimam puellam, quæ Bovæ abbatissæ postea successit. Quo tempore conditum fuerit Superius sancti Petri monasterium, non convenit inter recentiores, qui multum torquentur in designando Sigeberto rege, Balderici & Bovæ patre, quem plerique Dagoberti filium esse existimant. Id vero penitus falsum esse constat, propterea quod sancti Petri Superius monasterium jam exstabat ante natum hunc Sigebertum, id est ante annum hujus sæculi tricesimum. quippe Wandregisilus, abbas postea Fontanellensis, circiter hunc annum admissus est in monasterium Montis-Falconis a Balfrido seu Waltfrido abbate, quem plerique perperam, mea quidem sententia, cum Balderico monasterii auctore confundunt.

X.
S. Petri mo-
nasterium Re-
mis duplex.

b *Frodoard.*
lib. 4. c. 38.

Baldericus &
Bovæ abbatissa
Superioris con-
ditors.

ANN. CHR.
629.

Non levis quippe Baltfridum inter & Baldericum nominum distantia est, nec quisquam, quod quidem sciam, veterum asseruit, aut Baldericum unum & eundem cum Baltfrido; aut Baltfridum monasterii Montis-Falconis, quod Balderico tribuitur, esse conditorem; neque certe id legitur in priori sancti Wandregisili vita, ubi nomen senis, ad quem vir sanctus in Monte-falconis divertit, nequaquam exprimitur: neque in posteriori, ubi Waltfridus, aliis Baltfridus, & quidem vir sanctus appellatur. Si ergo Baltfridus a Balderico alius est; jam e vivis excefferat Baldericus eo tempore, quo Wandregisilus in Montem-falconis secessit; aut certe, etiam si unum & eundem fuisse concedatur, saltem Baldericus ejusdem loci abbas erat ante natum, ut jam dixi, Sigibertum Dagoberti filium. Et priorem quidem sententiam eo lubentius amplector, quod sancti Petri monasterium Remis existiterit longe ante ipsum etiam Dagobertum. Illud argumento est, quod Romulus Remorum antistes, Sonnatii decessor, ante finem sæculi sexti exstinctus, in testamento suo^a villam Lautinacum super fluvium Caltaionem legat monasterio puellarum Remis in honore sancti Petri constructo, illi ipsi sine dubio, cujus Baldericus & Bova conditores fuisse memorantur. Scio quibusdam videri hoc esse monasterium, quod Susanna abbatissa, cujus in actis sancti Theoderici abbatis mentio est, beati Remigii pontificatu rexit. Sed nullo fundamento: immo vero contrarium elicitur ex testamento sancti Remigii, qui, cum omnibus, quæ tunc apud Remos erant, ecclesiis aliquid conferat, nullam prædicti monasterii mentionem facit, quod certe subsequentes post Romulum antistes, Sonnatius, Lando, & Nivardus, quorum testamenta Frodoardus laudat, non prætermiserunt. Ex quo intelligitur, Superius sancti Petri monasterium, aut pontificatu Romulfi, aut paullo ante, id est sub finem sæculi sexti, conditum fuisse. atque adeo, si Baldericus & Bova patrem habuere Sigibertum regem; id non de alio, quam de Sigiberto Chlotharii senioris filio censei potest. Sane Ordericus Vitalis Bovam Deo sacratam virginem, Sigiberti ac Brunichildis liberis annumerat, quamquam illud obstat, quod neque a Gregorio Turonensi episcopo, nec a quovis illorum temporum auctore inter hujus Sigiberti liberos censeantur. An vero hujus Sigiberti naturales proles fuerint, an ex alio regis stirpis Sigiberto nati, aliis divinare per nos licet.

XI.

b *id. lib. 4.*
c. 38.

Doda fecunda abbatissa.

Redeo ad Superius monasterium, quod in honorem sanctæ Mariæ & sancti Petri. Baldericus cum sore sua Bova construxisse traditur, ait^b Frodoardus, & quidem primum extra muros urbis, postea muris ipsis inclusum. Neptem habebant, ut jam dixi, Dodam puellam, quæ desponsata fuisse fertur cuidam magnati ejusdem Sigeberti regis, quem Baldericus & Bova patrem dicuntur habuisse. At Bova ipsius amita, eam ad servendum Deo, servandamque perpetuo virginitatem instituens, ab amore mortalis sponsi avertit. Is vero, dum eam vi sibi vindicare parat, furentè lapsus equo interiisse fertur. Itaque beata Doda in castitatis permanens proposito, amitæ suæ in ejusdem monasterii regimine successit; eademque præceptum immunitatis, quod adhuc apud nos, ait Frodoardus, habetur, eidem cœnobio a Pippino principe obtinuit, quod potius de Pippino majore-domus in Austria sub Dagoberto (Landinensem vocant) intelligi potest, quam de Pippino Heristallensi Anfigisili filio, majore-domus sub Theoderico non ante annum hujus sæculi octogesimum, ad quem Doda pervenire non potuit. Bovæ & Dodæ sanctarum virginum corpora in ecclesia extramurana, ubi primum monasterium puellarum existiterat, humata diu quieverunt, donec postmodum, præmissis quibusdam revelationibus, e tumultis elata, & in novam ecclesiam translata sunt: ubi honorifice collocata, continua, inquit, Frodoardus, puellarum inibi Deo famulantium reverentia coluntur. Celebre est in primis etiam nunc hoc monasterium sancti Petri ordinis sancti Benedicti, quod unum superest ex duobus illis sancti Petri monasteriis, de quorum posteriori inferius agemus. Nivardus Remorum antistes sub finem sæculi septimi quædam largitus est monasterio^c puellarum Remis, ubi Bova præesse videbatur abbatissa, quæ distinguenda videtur a sancta Bova ex præmissis. alias plusquam centenaria fuisset. Si quis vero unam & eandem esse velit, consequens est ut etiam neget, vel sanctam Bovam fuisse primam sancti Petri parthenonis abbatissam, aut Balderici sororem; vel certe Baldericum non fuisse conditorem monasterii Montis-falconis, quod conditum erat ex dictis ante annum sexcentessimum tricesimum, & quidem post constructionem parthenonis^d sancti Petri. Sanctarum Bovæ & Dodæ acta habentur apud

c *id. lib. 2.*
c. 10.d *id. lib. 4.*
c. 39.

Bollandum, sed nullius auctoritatis, ad diem Aprilis vicesimum-quartum, quo die earum memoria celebratur in prædicto parthenone, ubi sacra earumdem reliquæ asservantur. Idem Frodoardus ^a miracula quædam præstringit, maxime *in die sollemnitatis earumdem* patrata. quod argumento est, earum festum uno & eodem die jam sæculo decimo ineunte celebratum fuisse. Tum subdit ^b visum Ricuidis ejusdem loci sanctimonialis, quæ admonitu sancti Petri apostoli & beati Remigii Romanam peregrinationem, una cum fratre suo Friderico presbytero aggressa est, a carnibus, & vino abstinere iussa, dum iter inciperet: ex eoque itinere reversa, deinceps a carnibus illa, præter dominicam abstinuit; ac tribus diebus in hebdomada, usque ad secundum signum ad secundam, nihil operis egit, soli orationi & psalmodiæ vacatura. Hinc patet, loci illius sanctimoniales, etsi Benedictinas, jam tum abstinentiam a carnibus non servasse, at Ricuidem cælitus impulsam fuisse ad eam servandam.

De Balderico presbytero & abbate itidem ea tantum utcumque certa habemus, quæ Frodoardus de ^c eo commemorat. Is, constructo sancti Petri parthenone, locum aptum quærens, ubi, collectis secum religiosis viris, Deo pie ac quiete serviret, non alium aptiorem invenit quam Montem-falconis, in finibus diocesis Remensis versus Viridunum, qui locus tunc temporis silvis obsitus, & hominum habitationi inhabilis erat. Succisis arboribus, collectis secum monachis, cœnobium sub regulari institutione ædificavit cum adjuncta basilica, quam sub honore beati Germani Autisiodorensis episcopi dedicari curavit. Erat & alia ibidem sancti Laurentii ecclesia, ubi vivens ipse sibi sepulcrum paraverat. His perfectis, Remos ad sororem suam reversus, ultimum sui cursus diem ibidem clausit, ubi & sepultus tempore non modico requievit, donec Montis-falconis ^d cœnobitæ clam surreptum beati viri loculum ac reliquias in ecclesiam sancti Laurentii intulerunt. quod factum ante Nortmannorum tempora, quorum terrore compulsi ejus loci canonici, qui monachis jam successerant, sacrum corpus Viridunum, tamquam in asylum deportarunt, indeque rebus serenatis in ecclesiam sancti Germani, ubi hæcenus colitur, retulerunt. Hericus ^e Autisiodorensis monachus laudat cœnobium Montis-falconis, quod ad Remensem diocesim pertinere testatur: tamen Dido ^f Viridunensis episcopus sæculo decimo ineunte hanc abbatiam a rege impetravit. Baldericum a Balfrido distinguit Andreas Sauffaius, sed omnia suo more confundit ac permiscet, dum uno in loco Balfridum eremitam Montis-falconis, in alio Balfridum sancti Wandregisili amicum & imitorem in pago Bituricensi collocat.

Cum Balfridus Montis-falconis cœnobio præfesset, istuc accessit Wandregisilus, alio nomine Wando, ut ab eo in rebus monasticis erudiretur. Erat is nobili genere, in territorio seu pago Viridunensi oriundus. Primus ejus vitæ scriptor subæqualis reticet patris nomen, quem alter Waltchisum cum chronographo Fontanellensi appellat. Idem auctor, & post eum Willelmus Malmesburix monachus, ac recentiores nonnulli, Waltchisum, Wandregisili patrem, sancti Arnulfi liberis annumerant, & Chlodulfo & Ansigisilo ejus filiis medium interponunt, sed falso: cum constet Arnulfum duos tantum filios ex conjuge, nimirum Chlodulfum & Ansigisilum, suscepisse. Wandregisilus, in palatio educatus, *exacturam* sibi commissam rite administravit. Erant olim plures id genus exactores, nempe vectigalium, & ædificiorum, quo sensu Ansigisus abbas Fontanellensis exactor *operum regalium* in Aquisgrani palatio sub Eginhardo fuisse perhibetur: eodemque sensu accipitur apud Zachariam ^g prophetam. Posterior vitæ scriptor hanc Wandregisili *exacturam* interpretatur de officio comitis palatii, quod Dagobertus ei demandaverit. Ducatum addit chronographus Fontanellensis, sed incerto fundamento. Conjugem nobilissimam ex parentum jussione cum duxisset, ei contemptum sæculi quam primum persuasit; moxque ejus consensu coma deposita factus clericus, eidem etiam volenti ac lubenti velum imposuit. Deinde incidit ei cogitatio sæculi oblectamenta respuendi, & sub religionis habitu in vita cœnobitica conversandi. Hæc meditati occurrit Montis-falconis monasterium, ubi non multo tempore habitavit cum quodam sene, quem secundus auctor cum chronographo Fontanellensi Balfridum vocat. Ægre id tulit Dagobertus, eumque instigantibus proceribus in palatium revocavit, increpiturus, quod regio adscitus ministerio, ipse in jussu caput suum totondisset. Nempe aliquando usus obtinuit, ut citra regis permissum non modo regii ministri, sed qui-

ANN. CHR.

629.

^a *Ibid.* c. 44.^b *Ibid.* c. 45.

XII.

Baldericus
cœnobii Montis-falconis auctor & abbas.^c *id.* lib. 4.

c. 39.

^d *Ibid.* c. 40.^e *Heric. lib.*

I. de mirac.

S. Germani.

c. 52.

^f *Frodoard.*

lib. 4. c. 40.

XIII.

Wandregisili
monachus &
peregrinationes.^g *Zachar.*

c. 10. v. 4.

ANN. CHR.

629.

a Marculf.
lib. 1. form. 19.

* le Doux.

* S. Ursiz.

b lib. 1. n. 39.

XIV.
Besuensis mo-
nasterii origo.
* la Saone.
* la Tille.
* Beze.c Spicil. 10. 1.
p. 490. & seq.

libet ingenui homines ad clericatum & monachatum haud promoverentur. Exstat hanc in rem apud Marculfum^a præceptum de clericatu cum notis Bignonianis. Verum, arcessito Wandregisilo & interrogato, emollitus Dagobertus vetuit a quocumque eum inquietari. Inde reversus, cellam seu monasterium ex propriis facultatibus in *Elizangio* territorio ad Dubim^{*} fluvium ædificavit sub patrocínio sancti Ursicini^{*}, cujus corpus ibidem quiescebat. ubi Elizangii territorii nomine Elisatium seu Alesaticum pagum interpretor, cui hæc cella adhærebat. Illic jejuniis ac vigiliis continuos gemitus & assiduas lacrymas jungebat; & si quando somnus repugnantem oppressisset, nuda humus corpus attritum & exsiccatum excipiebat. Dehinc angelico monitu Bobium profectus, ibidem aliquanto tempore conversatus est, ut ejus loci monachorum hauriret disciplinam. Hic Romanum ejus iter interponit secundus auctor, quod primus omnino reticet. Tum Scotiam seu Hiberniam cogitare cœpit, amore sine dubio Columbani, ejusque institutorum; atque Alpes emensus, in monasterium Romanense, quod a sancto Romano Condatensensi abbate ultra Jurensem saltum in Rætia constructum diximus^b, accessit: ubi hospitatus, cognovit eo in loco artam illam servari vitam, quam Christi amore sectari cupiebat; eoque se adductum fuisse divino consilio, ut *sub religionis habitu* illic conversaretur. Unde eo in loco professus obedientiam, decem ibi annis sub institutione regulari habitavit. Verum cum eo in loco multa sibi eventura, & Godonis nepotis sui futuram conversionem, quam magnopere cupiebat, intellexisset, hinc discedere statuit; ac demum Rotomagum adiit ad Audoënum episcopum, a quo in levitarum ordinem nolens adscitus fuit. Dein ejusdem jussu a sancto Audomaro sacerdotii honore sublimatus, locum quærere cœpit, ubi sub sancta regula vitam degeret. Præ omnibus illi arrisit locus Fontanella, sic dictus a fonte uberrimo illic scaturiente, positus in eremo Gemeticensi, quem, quia fisci regii erat, regali munere accepit, monasterium ibidem ædificaturus, ut pluribus suo loco dicturi sumus.

Præmittenda est in primis commemoratio de cœnobio Besuensi, quod Amalgarius dux Burgundiæ, genere Francus, inter flumina Ararim^{*} & Tilam^{*}, in pago Atuariensi ad fontem Besuam^{*} construxit, ac plurimis villis, cum paternis, tum fiscalibus, Dagoberto consentiente, dotavit. Locus est in Lingonensi diocesi, decem fere millibus passuum ab urbe Divione, sub patrocínio sanctorum Petri & Pauli apostolorum. Primus eidem monasterio præfectus abbas Waldelenus, Amalgarii & Aquilinæ conjugis filius, frater Adalrici & Adalsindæ, quorum ille paterni ducatus successor, hæc Dornatiaci parthenonis, apud Vefontionem a patre itidem conditi, prima existit abbatissa. Waldalenus Deo per manus beati Columbani oblatum, ab eodem educatus fuerat in monasterio Luxoviensi, quod tunc præ ceteris Galliarum atque Burgundiæ monasteriis religionem florebat. Quo in loco educata fuerit Adalsinda, incertum. Dum vero ambo in schola Christi erudiuntur, Amalgarius pater convenientia utriusque sexui & religioni ovilia parat; Besuense Waldaleno, Adalsindæ Dornatiacum, quod Dubi flumine a Vefontione dirimebatur. Johannes chronographus^c Besuensis hæc omnia fuse commemorat, refertque plurima hanc in rem egregia monumenta: sed in eo fallitur, quod Besuensis monasterii originem ad annum sexcentimum sub Chlotharii secundi principatu refert; quæ vix ante annum ejus sæculi tricesimum, Dagoberto totius Franciæ rege, collocari potest. Waldalenus quippe, haud ante annum ætatis tricesimum factus abbas, adhuc sanus & incolumis stabat anno quarto regni Theoderici, Chlodovei junioris & Balthildis reginæ filii, id est anno circiter ejusdem sæculi octogesimo: quo anno præceptum ab eodem rege obtinuit. qui, si anno sexcentesimo Besuense monasterium regere cœperat, annos tunc ætatis decem supra centum excessisset. Ob eandem rationem idem Waldalenus distinguendus est ab alio Waldaleno seu Waldoleno Luxoviensi monacho piissimo, quem sancti Walarici in prædicationis munere socium, & in construendo Leuconænsi monasterio adiutorem fuisse superius vidimus. Adde Waldolenum illum in pago Vinemacensi natum videri, & ex tenuis fortunæ parentibus ortum, quippe qui summa necessitate constricti dicuntur ad expendam a Walarico quamdam farinæ portionem. quod Amalgario duci potentissimo & locupletissimo, ejusque propinquis haud quaquam tribui potest. Besuæ instituti sunt monachi primum sub regula beati Columbani, testante Johanne chronographo: cui sancti Benedicti regula, si non ab ipsis primordiis, certe Chlo-

tharii tertii principatu jam accesserat, uti adstruit ejusdem principis diploma a Johanne relatum, cujus fides hic suspecta esse non potest: quippe qui monasterium primitus sub regula sancti Columbanii conditum fuisse non dissimulavit. Cum Dagobertus, patre mortuo, Burgundiam lustraret, audiens bonam famam & existimationem Waldaleni Besuensis abbatis, ejusque monachorum; eidem monasterio villas Artasiam & Monasteriolum concessit; ratasque habuit donationes, quas Amalgarius Waldaleni parens eidem loco fecerat. Is est Amalgarius dux, quo ministro in primis usus est Dagobertus ad interficiendum Brunulfum, Chariberti fratris avunculum, ne res novaret; idemque legatus ab eodem ad Sisenandum Gotthorum regem cum Venerando, & cum aliis ducibus missus adversus rebelles Vascones, qui ad officium deditone compulsi sunt.

ANno regni sui octavo, a morte patris altero, Dagobertus ex Ragnetruide puella Austrasia filium suscepit, quem in sacro fonte Sigibertum placuit appellari, & vix bimulum in Austria regem constituit: ubi processu temporis multorum monasteriorum auctor, a posteris sanctus habitus est. Futuræ sanctitatis quoddam veluti præfagium fuit, cum infans recens natus, atque ad baptizandum oblatus sancto Amando, inter sacras preces, nemine respondente, *Amen* ipse protulisse traditur. Factum sic narrat Baudemundus in vita sancti Amandi. Dagobertus, in mulieres amore effusior, cum nihil liberorum haberet, precibus tandem ac piis largitionibus filium a Deo impetravit. Tum Amandi recordatus, quem ob correptionem sibi factam paullo ante regno excedere jusserat; eum a ministris suis perquirendum, & baptizandi filii sui causa ad se adducendum curavit. Is vero perquisitus, ac demum inventus sistit se ad regem, in agri Parisiensis villa regia Clipiaco tunc commorantem. quo viso Dagobertus imperati exfilii veniam petit, & sanctum antistitem rogat, ut filium sibi a Deo concessum sacris aquis abluere, & in filium spiritualem suscipere dignaretur. Amandus, qui sciret Deo militantem sæcularibus negotiis implicari, & quietum, atque a sæculi tumultu alienum palatia regum frequentare fas non esse; negavit id se facturum; atque a regis conspectu abscessit. Verum Dadonis & Eligii, tunc illustrium procerum, precibus expugnatus, in regiam rediit, oblatumque infantem signavit, & ex more catechumenum fecit. Cumque ad finem orationis nemo e circumstantibus responderet, infans cunctis audientibus clara voce *Amen* respondisse traditur; moxque baptizatur; eique Sigiberti nomen imponitur. Rem aliter narrat Fredegarius, nempe Sigibertum Aurelianus absente patre baptizatum, & a Chariberto Dagoberti fratre e sacro fonte susceptum fuisse, nulla Amandi aut miraculi facta mentione. At quæ postea consecuta sunt; Amandum in Dagoberti gratiam rediisse probant, quippe quem Tungrensi seu Trajectensi * ad Mosam ecclesiæ antistitem ab eodem rege (quamquam id accidit post multos inde annos) designatum fuisse constat. Baptizato Sigiberto Amandus in regia remanere noluit; sed mox inde egressus, ad Gandavenses, vicinosque populos erudiendos denovo profectus est.

Per idem tempus, defuncto Ermentario Viridunensi episcopo, vel Godone, qui concilio Remensi sub Sonnatio subscriperat, Paulus Theolegiensis monachus communibus omnium votis expetitur. Ille vero acquiescere nolens, canonum obtendit interdictum, ne quisquam ex aliena diocesi facile in alterius loci episcopum assumatur. Hujus interdicti recens erat decretum concilii Remensis canonè ultimo, ut decedente episcopo, in locum illius non alius subrogetur; nisi loci illius indigena. At, re ad Dagobertum relata, ejus mandato Paulus renitens & invitus e monasterio educitur, & vacantem sedem occupare cogitur. Tunc temporis Viridunensis ecclesia sic rebus destituta erat, ut non sufficeret alendis clericis, qui in ea vel missarum sollempnia, vel consueta divinæ laudis officia persolverent: sed suo quisque ordine forenses presbyteri singulis diebus ejus rei gratia eo accedebant, & recitatis cursim cum missa consueta psalmis, mercedula accepta; mox ad propria revertebantur. Neque id in sola Viridunensi ecclesia fiebat. nam in Autisidorensi, ut superius a vidimus, urbani vicanique presbyteri & monachi, immo & sanctimoniales, suis quique vicibus in majori sancti Stephani ecclesia sacra officia celebrabant. Paulus hunc Viridunensis ecclesiæ statum miseratus, dolorem suum aperit Grimoni Theolegiensi abbati, qui ecclesiæ & episcopo compassus, Frasnidum villam in

ANN. CHR.
629.

ANN. CHR.

630

X V.

Amandus Sigiberti baptizatur.

* *Mastrich.*

XVI

Paulus fit episcopus Viridunensis.

Divina officia instituit.

a lib. 6. n. 73.

ANN. CHR.
630.XVII.
Salbergæ ma-
riti & liberi.

victum fratrum, id est clericorum seu canonicorum, largitus est, & cum Paulo ad Dagobertum profectus, possessiones & pecunias ab eodem istuc impetravit.

Tunc temporis Salberga, altero conjuge soluta, virginum cœnobium condere in animum induxit. Prior ejus conjux fuerat Richramnus, vir prænobilis, cui nupserat invita. quo post duos menses amisso, beati Eustasii pia monita in memoriam revocans, ad Habendense sacrarum virginum cœnobium, a Romarico in Vosago constructum, secedere decreverat: sed Gundoini patris voluntate, qui Dagoberto id displiciturum metuebat, secundis nuptiis conjuncta est Blandino, cognomento Bafoni, viro illustri, ex Sicambrorum seu Francorum spectabili prosapia, qui-cum vitam plane christianam duxit. Interim, nullis liberis susceptis, pii conjuges solitudinem suam dolebant. Hinc continuæ ad Deum Salbergæ preces ad obtinendam prolem: sed cum tardius vota succederent, ad basilicam beati Remigii, qui Campaniam totam, nedum urbem Remorum, virtutibus & miraculis tum illustrabat, pietatis causa iter aggressa est: ibique in vigiliis & orationibus interdum noctuque excubias agens, votum nuncupavit, se, si proles a Deo sibi concederetur, ipsam Domino consecraturam. Exauditæ tandem cœlitus preces: concepitque & peperit filiam, quam ex aviæ vocabulo Saretrudem vocavit. Rursus edidit aliam, cui Ebanæ nomen dedit; tertia Anstrudis appellata, quæ processu temporis in regimine virginum matri successit. Post hæc duos genuit filios, unum Eustasium in sanctissimi Eustasii abbatis illuminatoris sui memoriam appellatum, qui in puerili ætate defunctus est; & Baldoinum, quem, uti & alios omnes, omnipotenti Deo sacravit, id unum in votis habens, ut totam domum suam Christi faceret ecclesiam.

XVIII.
Monasterium
ab ea condi-
tum.

Inter ea per omnes Francorum oras vulgata erat fama & existimatio Waldeberti seu Walberti abbatis Luxoviensis, sanctitate celebris; & ubique utriusque sexus monasteria ex ejus norma & institutione affatim condebantur. Hunc sæpius ad se accessitum pia mulier, non secus ac cœleste munus, idemtidem suscipiebat, & salutaria ex ejus ore monita hauriens, ad sæculi phaleras & pompas abjiciendas sensim animabatur. Quid plura? viro ad cœlibem vitam converso, liberisque Deo sacratis, ipsa religionis vestem induit, & cum beati Walberti consilio, virique sui assensu, cœnobium puellarum *in suburbio Lingonica urbis* extruxit in possessione paterna, Walberto artifices opemque conferente; idque multis redditibus ac prædiis ditavit: ubi puellæ amplius centum, cum nobiles, tum sibi subjectæ, Christo Domino consecratæ sunt. Cœnobii nomen & locum diserte non exprimit auctor vitæ suppar, sed obscure designat his verbis, quod locus, licet Austrasiorum finibus immineret, vicinus tamen Burgundiæ erat, distans a Luxovio monasterio millibus passuum paullo minus quadraginta; & quidem *in suburbio*, ut præmissum est, seu diocesi Lingonensi, quæ omnia Mosæ vico, ad fontem fluvii cognominis sito, recte conveniunt: quo in loco Eustasius, a Boiis revertens, Gundoinum Salbergæ patrem invisit, eisdemque Salbergæ oculorum lumen restituit. Fallitur ergo Dionysius Galterotus, qui in sua Anastasi Lingonensi de abbacia sancti Petri in ipsa Lingonum urbe olim posita, nunc excisa, id interpretatur; nec situs hic convenire potest, ut quidam voluit, Polengiacensi Benedictinarum virginum cœnobio haud procul a Matriona fluvio, quod longius abest ab Austrasiorum & Burgundiæ confinio. Sed parum id interest, quando primum hoc Salbergæ cœnobium jam pridem eversum est.

ANN. CHR.

631.
XIX.
Gandavense
duplex excitat
Amandus.

Non ante annum sequentem consignanda videntur primordia monasteriorum Ngeminorum, quæ sanctus Amandus in opido Ganda excitavit. Primum Gandense seu Ganda primitus, dein sancti Bavonis appellatum: alterum Blandiniense, sic dictum a monte Blandinio, in quo exstructum fuit, fano simulacroque Mercurii subverso, principio quidem extra Gandenses muros, postmodum urbis pomœrio inclusum: utrumque sub patrocinio sanctorum Petri & Pauli, aliorumque apostolorum. Non aliam vir sanctus opportuniorem ad religionis christianæ incrementa viam invenit, quam construendis monachorum seminariis, qui & conversos in fide accepta continerent, & paganorum contumaciam non minus exemplis, quam verbis perfringerent. Primus utriusque monasterii abbas ab Amando institutus est Florbertus, vir sanctus, a quo Bavo in rebus monasticis informatus est. Verum id quia serius contigit, tantisper differendum. De his monasteriis, eorumque origine generatim dumtaxat differit Baudemundus. Ubi fana, inquit, destruebantur, vir Domini Amandus,

tam ex munificentia regis, quam ex collatione religiosorum virorum, religiosarum- que feminarum, statim monasteria aut ecclesias construebat. Milo monachus in suo ad Baudemundum supplemento varia recenset ejusmodi monasteria: sed e Gandaven- sibus unum Blandiniense commemorat. Duplex non obscure laudat auctor peran- tiquus, qui gesta sancti Bavonis primus in litteras retulit. nam Gandensium con- versione narrata, hæc habet. Basilicam autem ibi in honore beati Petri apostoli fecit construi, quam reliquiis insertis, altissimo Domino consecravit cum magno ho- nore, in qua virtutes multas postea Dominus fecit. quod de Blandiniensi basilica intelligendum. tum subdit: Deo etiam annuente clericorum cœnobium in ipso cas- tro honorifice est constructum, ubi die noctuque laus a fidelibus decantatur. In hoc porro monasterio beatus Bavo ante oraculum templi Domini comam capitis sui abscondi deprecatus est, & adeptus venerandi pontificis Amandi manibus clericatus honorem, meruit fieri consors apostolorum.

Ex hoc loco male intellecto Theodericus sancti Trudonis abbas, & Philippus de Eleemosyna, qui vitam sancti Amandi post quadringentos ab ejus ætate annos ex- polire & amplificare aggressi sunt, lecto *clericorum* & *clericatus* nomine, existima- runt, clericos in utroque monasterio primum quidem ab Amando institutos fuisse; sed paullo post Florbertum abbatem & monachos clericis successisse; hancque senten- tiam secuti sunt multi recentiores. Verum nulla in his duobus monasteriis instituti clericalis in monasticum facta est vivente Amando mutatio; nec alios in seminariis illis quam monachos, monachus ipse instituit. Id manifeste probat idem, qui errandi occasionem dedit, scriptor primus vitæ sancti Amandi, qui clericorum nomine, ut Gregorius Turonensis episcopus, aliique passim jam a nobis laudati, utitur ad de- signandos monachos, non modo ubi agit de primordiis monasterii Gandensis, sed etiam de Florberto abbate, sub quo hæc mutatio facta dicitur. Jam anni fere sex- decim ab origine prædicti monasterii elapsi erant; cum Allowinus (id alterum Ba- vonis nomen) ad supra dictum castrum, ait anonymus, ad venerabilem Florbertum abbatem, quem almus pontifex Amandus ibidem constituerat *super gregem clero- rum rectorem*, petiit ab eo humiliter cellulam, in qua familiariter Domini miseri- cordiam pro facinoribus suis deprecaretur. ubi vidēs Florbertum dici *clericorum rectorem*, uti antea dictum fuerat *cœnobium clericorum*. Sed quid inde? qualem regu- lam sectabantur illi clerici? nempe regulam sancti Benedicti. id quod subsequētia verba probant. Ut vero pius pater monasterii, nempe Florbertus, ejus petitionem audivit, cum gaudio eam suscepit; & ejusdem fratribus monasterii, *juxta præceptum pii patris Benedicti*, convocata omni congregatione, ejus patefecit preces: ut, si for- sitan juniore revelatum fuisset quod placitum esset Omnipotenti, cum omni avidi- tate cordis susciperet. quæ verba desumpta sunt ex capite tertio regulæ sancti Bene- dicti. Itaque *præceptum pii patris Benedicti* sequebantur illi clerici, non alii proinde quam monachi, quos clericorum nomine absolute prolato designatos olim fuisse jam sæpius observavimus. Adde Gandavenfes illos clericos *ad obedientiam* egressos, ut cellulam viri Dei Bavonis construerent; ipsosque *laborasse manibus*, & ædificium fabricasse, nempe ad præscriptum regulæ sancti Benedicti, qui monachos suos ejus- modi operibus adhibebat. Cui ergo, inquis, Gandenses monachos anonymus ille auctor clericos vocat, non monachos? nempe quod Amandus in monasteriis illis, quæ seminaria ministrorum erant, ad disseminandum Christi evangelium monachos clericalibus officiis destinasset aptassetque: quales erant monachi Romani a Grego- rio in insulam Britanniam missi ad Anglos in fide erudiendos, quos venerabilis Be- da satis habuit appellare verbi a ministros, eosdem scilicet, quos Gregorius mona- chos in epistolis vocat.

Florebat tum in aula Eligius; parentibus ingenuis apud Lemovices in villa Ca- talacensi ortus: qui, etsi veste & professione monachus non fuit, monasticæ tamen vi- tæ studio, imitatione & propagatione piissimis quibusvis monachis inferior non fuit. Parentes habuit maxime christianos & catholicos, Eucherium & Terrigiam; fra- trem Alethium seu Alicium, qui in villa Catalacensi * monasterium in paterno fun- do construxit. Parentes ejus jacent in Lemovicino sancti Martini monasterio, cu- jus primi conditores fuisse perhibentur. Aurifabri artem edoctus Eligius, in regis palatio adjunctus est Bobboni regis thesaurario, multaque in usum Chlotharii, fi- liique ejus Dagoberti; longe plura in honorem sanctorum, quorum tumulos gemmis,

AN. CHR.
631.

X X.
S. Benedicti
regula utriusque
præscripta.

a Bedæ lib. 2.
c. 29.

X X I.
S. Eligii me-
rita in rem mo-
nasticam.

* Chatelars.

ANN. CHR.
631.

auro & argento decoravit, fecisse perhibetur. In regia non decrevit Eligii pietas, sed augmentum cœpit, sibi amicos & socios adsciscendo viros quosque pios, in primis Dadonem, cognomento Audoënum, qui libros de ejus vita duos postea composuit, & Adonem ejus fratrem. Atque ut se vas Deo sanctificatum exhiberet, veritus ne qua peccati macula in ipsius animo resideret; omnia, quæ ab adolescentia commiserat, delicta & peccata coram sacerdote confessus est, sibi que austeram penitentiam imposuit, vino abstinens per decem amplius annos; cilicio ad cutem usus, dum pretiosis exterius vestibus fulgeret. Inter laborandum, codicem habebat præ oculis, simul manus operi, simul mentem divinis eloquiis applicans. vir tantæ religionis, ut Chlothario fidem suam jurejurando adstringere non sustinuerit. Monachos in primis diligebat, monachus & ipse fieri cupiens in cenobio Sollemniacensi, nisi eum alio in loco, ait Audoënus, *Dei obligasset dispensatio*.

XXII.
Sollemniacense monasterium condit.
* Solignac.

Sollemniacum * villam, sex millibus passuum a Lemovicis distantem, a Dagoberto impetravit, ubi magnum & insigne monasterium exstruxit, & monachis centum & quinquaginta congregatis præfecit Remaclum abbatem, qui postmodum Turgrensensis episcopus factus est. Tanto in eum locum studio afficiebatur, ut, quidquid a rege proceribusve obtinere, quidquid a quibusvis comparare poterat, totum id in monachorum usus effunderet. Videres plaustra istuc vehi omnis generis suppellectile, vasculis æreis & ligneis, vestimentis, lectuariis, linteis, necnon voluminibus sacris onusta: quæ omnia in monasterii usus expendebat, ita ut sæcularium inde invidiam concitaret. Eo quondam se accessisse testatur Audoënus, tantamque sacrae regulæ illic vidisse observantiam, ut præ ceteris Gallia monasteriis, uno excepto Luxoviensi, florere videretur. Nullus ibi quidquam sibi proprium vindicabat, sed omnia erant omnibus communia. Multa loci ubertas & amœnitas: ambitus decem fere stadiorum, sphærico muro, non lapideo, sed fossato circumscriptus. Ex uno latere præterfluit, Brancia *; super quem mons eminent silva opertus. Fallitur itaque Jonas monachus, gravis ceteroqui auctor, cum Sollemniacum locat super fluvium Vigennam *. Totum porro monasterii spatium diversi generis arboribus frugiferis consitum erat. Istuc identidem ventitabat Eligius, ut monachorum conversatione recrearetur. Videres eum, ait Audoënus, cum januam ingrederetur monasterii, dejecto in terram, vultu, depressisque oculis, magna gravitate inter fratres incedere, & pæne ad terram usque ad singulorum pedes prostratum benedictiones ab ipsis flagitare, quibus ipse vicissim copiosas eleemosynas rependebat. Egressurus vilissimam panis tortam seu placentam ab eis pro benedictione & insigni munere accipiebat, atque ex ea diebus singulis, quo usque tota consumeretur, eulogias, veluti sacram communionem, jejunos fumebat; jejunos itidem ad quælibet monasteria vel ecclesias accedere solitus. Singulos vero paterna sollicitudine commonebat, ut Deo servirent in veritate & in simplicitate cordis, & quotidie in melius coalescerent, & arreptum propositum omni instantia ad finem usque perducerent.

a Sæc. 2. p.
1091.

Eligii litteræ de hujus monasterii conditione a nobis vulgatæ sunt, datæ x. kalendas Decembris, anno decimo Dagoberti regis: inscriptæ dominæ sacrosanctæ ecclesiæ, quam in honore sanctorum Petri & Pauli apostolorum, Pancratii & Dionysii cum sociis suis, Martini, Medardi, atque Germani confessorum, in suburbio Lemovicensi, & fundo agri Sollemniacensis ait se construxisse: ubi tum præerat Remaclus abbas. Hunc vero fundum sibi obvenisse ex munificentia gloriosissimi & piissimi regis Dagoberti cum omnibus ad illum agrum pertinentibus: quæ omnia cedit ad usum monachorum ejus monasterii, ea conditione, ut tramitem religionis sanctissimorum virorum Luxoviensium sectentur, & regulam beatissimorum patrum Benedicti & Columbani firmiter teneant; & nulla potestas, nullusque episcopus, vel quælibet alia persona, nisi tantum gloriosissimus princeps, jus ullum in prædicto monasterio, neque in rebus, neque in personis in posterum haberet. Litteris subscribunt episcopi complures, Madegisilus Turonensis, Hildegarius Senonicus, Adeodatus Matisconensis, Chagnoaldus Laudunensis, Maurinus Bellovacensis, Salapius Namneticus, Lupus Lemovicensis, & Deoremus cum aliis optimatibus.

Remaclus abbas primus.

Quo ex monasterio eductus sit Remaclus abbas, non liquet. Anonymus ejus vitæ scriptor, traditione acceptum refert, eum monasticis disciplinis instructum fuisse in Sollemniaco monasterio. Si qua fides Harigero & Notgero, educatus est puer sub beato Sulpicio; postea jam adultus traditur Eligio. Ut ut sit, primum fuisse Sollemniaci

Jemniaci abbatem constat tum ex præmissis Eligii litteris, tum ex ipso Audoëno in libri secundi capite quarto-decimo, ubi ait primum ejus monasterii abbatem, quem tamen nusquam nominat, ad episcopatum assumtum fuisse. quod Remaclo sub annum hujus sæculi quinquagesimum contigisse inferius videbimus.

Sub Remacli disciplina ibidem vixit Tillo monachus, ex genere Saxonum haud ignobili, captivus in Galliam abductus, quem Eligius dato pretio redemit, præter multos alios, quibus, jactatis ante regem denariis, (hic manumissionis ritus erat) chartas libertatis tribuebat, trina data^a optione, nempe ut vel in patriam liberi remearent, vel cum ipso manerent, non jam ut servi, sed ut fratres ab eo habendi; vel *venerabilem* monachorum vitam arriperent. Medium primo elegit Tillo, cum Eligio laborans, *vernaculus* eius ab Audoëno dictus: qui magistri sequens vestigia, & ipse postmodum *venerabilem*, id est monasticam, vitam duxit. Sic Buchinus, ex gentili conversus, & ipse postea *venerabilis* exstitisse, ac Ferrariensi monasterio præfuisse dicitur. Itaque Sollemniaci monachum professus Tillo, cum tanta pietate se gessit, ut ad sacerdotii honorem promoveri meruerit. Ejus opera Eligius in conversione Menapiorum seu Tornacensium populorum usus fuisse perhibetur. Verum is honoris impatiens, post beati Eligii obitum in Arvernensis pagi solitudinem clam secessit, nempe in eremum Brajacum seu Brajeäte, haud procul ab opido Mauriaco, ubi hætenus sancti Tillonis eremitorium inter præruptos montium scopulos cernitur, & proximum cœnobium virginum Benedictinarum, sanctis Cosmæ & Damiano nuncupatum. Ibi rebus mortalibus superior, ad cælestia dumtaxat ferebatur ejus animus. Cibus ei parcissimus, poma cruda sive radices herbarum, quibus nonnisi post vesperam vescabatur, aqua pura contentus; pro veste sola tunica atque cuculla, sub quibus cilicium gerebat. Pauli nomen tum latendi studio, tum ob reverentiam sancti Pauli primi anachoretæ, postmodum assumpsit.

Idem Eligius Luteciæ domum propriam, quam a rege acceperat, in sacrarum virginum cœnobium sub titulo sancti Martialis Lemovicensium apostoli convertit, & trecentis puellis, in quibus multæ generis Francici, & quidem nobiles erant, istic congregatis, & bene dotatis, Auream virginem sanctam, Maurini & Quiricæ filiam, abbatissam præfecit. Ædificavit etiam extra muros basilicam sancti Pauli apostoli, plumboque textit, ut in ea monachæ sepelirentur. Forte deerat in civitate spatium ad construendum puellis necessarium ædificium, cui construendo exigua quædam fiscalis area opportuna erat. Hanc metiri jussit Eligius, eamque ut sibi daretur petiit a principe; moxque obtinuit. Cum vero in locum reversus, linea jactata denuo futuri ædificii amplitudinem metiretur; invenit spatium uno fere pede amplius esse, quam regi fuggerat. Hinc tristis effectus, quod regi falsum dixisset, veniam ab eo poposcit. Rex facti novitate in stuporem versus, facile rem ei condonavit, & conversus ad circumstantes: Videte, inquit, quam præclara & venerabilis Christi fides! Duces & domestici mei quotidie villas fiscales surripiunt, & citra scrupulum in suos usus convertunt: & hic famulus Christi ne palmum quidem areæ sibi concessæ, me insciente, retinere sustinuit. Præter ea ædificavit in urbe Noviomagensi alterum ancillarum Christi monasterium, ubi, prædiis & censibus affatim assignatis, puellarum magnum cœtum, & districtam vitæ observationem instituit sub Godeberta abbatissa. Hæc apud Ambianos nata, cum a multis procis in matrimonium peteretur, nec parentes, haud dubiæ nobilitatis, Chlothario rege inconsulto, a quo beneficium acceperant, puellam cuiquam collocare auderent; omnibus ex principis voluntate pendentibus, Eligius anulo suo eam Christo despondisse dicitur: Chlotharius vero suum ei Noviomagensi palatium cum suburbano sancti Georgii martyris oratorio, duasque villas fiscales concessisse. Hæc in libello de sanctæ Godebertæ vita, fidei admodum dubiæ. Uterque hic parthenon jam dudum excisus est: solæque modo restant ecclesiæ, ex quibus ecclesia sancti Martialis apud Parisios parœcialis est. Sunt & alia monasteria non pauca, quæ vir sanctus cum per se, tum per discipulos suos extruxit, teste Audoëno.

Ex his monasteriis, quæ generatim tantum indicat Audoënus, unum est Tornacense sancti Martini, quod ab Eligio conditum fuisse Hermannus, ejus loci post restaurationem^b monachus, ex traditione a majoribus accepta scribit. Erat tunc ad portam urbis meridianam mons silvis & arbustis consitus, ubi sanctus Martinus mortuum suscitasse ferebatur. Eo in loco Eligius baptismalem ædem in honorem beati

ANN. CHR.
631.XXIII.
Tillo ejus loci monachus.a Audoën.
lib. 1. c. 10.XXIV.
Alia monasteria ab Eligio constructa.XXV.
S. Martini
Tornacense.
b Spicil. 11.
12. p. 403.

ANN. CHR.

631.

a Audoën.
lib. 2. c. 32.XXVI.
S. Lupi No-
viomagenſe.b *ibid.* cap.
37. & 55.c *ibid.* c. 62.d *ibid.* c. 63.e *lib.* c. 72.f *idem lib.* i.
c. 23.g *id.* lib. 2.
c. 38.

ANN. CHR.

632.

XXVII.

Helladii e-
piscopi Toleta-
ni obitus.h *Hildef. de*
vir. illustr. c.
7.

pontificis construxisse, ejusdemque dentem alterum reposuisse dicitur, monachorum ibidem habitaculis adjunctis, quibus abbatem præposuerit. Traditioni favet id quod apud Audoënum ^a legitur de Balderedo ecclesiæ Tornacensis abbate, quem Eligius, morte imminente, ad se accersitum monuit, ne ulterius Tornacum rediret, sed Noviomi *cum fratribus* suis remaneret. sin redire vellet, scire se Noviomum amplius vivum non reverſurum. quod post Eligii obitum contigit. nam Balderedus, beati Eligii vaticinium parvi pendens, Tornacum denuo rediit, & post non multos dies, irruente super eum turba, graviter cæsus, ad extremum interiit.

Ex hoc Audoëni loco intelligimus, Balderedum educum fuisse ex monasterio Noviomagenſi, ubi eum cum fratribus suis remanere præceperat. Hoc monasterium sancto Lupo Trecenti episcopo, cui veteres scheda sanctum Stephanum protomartyrem & sanctum Eunucium confessorum addunt, primitus nuncupatum fuisse constat, postea sancti Eligii tumulo ac reliquiis, ac demum vocabulo illustratum. Hujus cœnobia si non auctor, certe amplificator censendus Eligius. Chlodovei junioris accessit munificentia, qui villas quasdam eidem loco largitus est, testante Lotharii tertii diplomate regio. Hujus principis aliud diploma habet, locum hunc a sancto Eligio quondam in monastica religione decenter fuisse instructum. Hæc ergo nostrorum sæculo decimo persuasio erat. Sparvum ejusdem monasterii abbatem non semel laudat ^b Audoënus, præsertim ubi agit de interitu cujusdam prædonis, qui agrum in Calvo-monte, ad hanc basilicam pertinentem, sibi vindicare moliebatur. Is ad regis judicium provocatus a prædicto abbate, secundum legem Francorum jussus est, ut, aliis juratoribus secum adhibitis, terram sui juris esse jurejurando affirmaret. Abbas contra satis habuit, ut, aliis juratoribus omissis, idem prædo solus singulari sacramento id assereret. quod cum ad beati Eligii sepulcrum manu imposita facere non dubitaret; in medio sacramenti contremiscens, repente in terram resupinus corruit, hisque verbis ægre prolatis, Abba Sparve, recipe terram tuam, expiravit. De hujus monasterii habitatoribus ita loquitur variis in locis Audoënus, quasi eo in loco, non monachi, sed clerici tunc temporis existerint. Nam furem in basilica ^b comprehensum scribit, *cum clerici consuetas expleſſent præces vespertinas*, nullusque ex *custodibus* in basilica superesset. & paullo post ^d ait, beatum Eligium ad suum ipsius mausoleum illustri viro Amalberto comiti Noviomagenſi apparuisse, postquam *matutinos hymnos ex more persolvisset clerus*. Alios id genus locos referre non vacat. Verum his locis monachos ab Audoëno designari, uti ab aliis factum jam sæpius observavimus, patet ex alio loco, ubi *frater* ^c *quidam ex monachis beati Eligii*, podagra decumbens, imposita sancti antistitis melote, sanatus perhibetur. Certe monachos in sancti Dionysii basilica collocatos a Dagoberto fuisse nemo negaverit; & si quis negaret, Fredegarium, aliosque ejus temporis auctores in se testes pertraheret: & tamen ejus basilicæ clerum vocat Audoënus ^f ipse, ubi ait, claudum in festo sancti Dionysii ibidem erectum fuisse, *dum vigilia a clero caneretur in thoro*. Similes loquendi modi passim occurrunt, maxime in chronico Fontanellensi. Haud scio an in basilica Dionysiana residebat pius ille cellanus, nomine ^g Dulciolenus, non longe ab urbe Parisiaca commanens, quem beatus Eligius frequenter visitare consueverat.

Post longum de rebus Hispanicis silentium, nunc demum agendum est de Hella-
dio Toletano pontifice, qui anno hujus sæculi tricesimo-secundo cursum vitæ
mortalis absolvit. Fuerat ante episcopatum monachus & abbas Agaliensis monasterii,
in Toletanæ urbis suburbio siti, ex quo multi eo sæculo episcopi in sedem Toleta-
nam assumpti sunt, nempe Helladius ipse, de quo nunc agimus; Justus ipsius Hella-
dii successor, Eugenii duo, & Hildeſonus, omnes doctrina & sanctitate illustres.
Helladius ^h in sedem Toletanam Aurasio successit sub annum sexcentimum
quartum-decimum, ejusque regimen decem & octo annis tenuit. Is primum in au-
la regia illustrissimus, rectorque rerum publicarum, subinde in Agaliense monaste-
rium secedebat, ubi, remota clientum sæculique pompa, ita se vilibus quibusque
mancipabat officiis, ut stipularum fasciculos ad clibanum deferret. Tandem vero,
relictis omnibus quæ sæculi erant, ad sanctum illud monasterium, quod voto fre-
quentaverat, optati voti usu ad finem positurus accessit. Ibi factus omnium pater,
meritis studiisque sanctis & vitam monachorum optime rexit, statumque monasterii

multis opibus auxit. Jam senio pæne confectus ad pontificatus apicem evocatur. Ecclesiam Toletanam magna discretione administravit, & eximiis illustravit exemplis. Tantæ caritatis & misericordiæ in pauperes & egenos, ut eos non secus ac propria viscera confoveret. Obiit sub initia regni Sisenandi, qui æra sexcentesima sexagesima-nona regnare cœpit. Hunc excepit Justus^a ejus discipulus, ab infantia in rebus monasticis ab ipso Helladio excultus, & in Agaliensi monasterio tertius post eum rector. Ejus pontificatu Agaliensi monasterio præerat Richilanes abbas, ad quem epistolam scripsit, ut ne suscepti gregis curam desereret. Hildefonsum non videtur legisse Arnoldus Wion, qui Helladium scriptis clarissimum existisse ait. Helladius quippe, teste Hildefonsio, renuit scribere, quia quod scribendum fuit, quotidianæ operationis quadam veluti pagina demonstravit. Non confundendus Justus ejus successor cum Justo^b diacono, qui & ipse episcopus fuit, sed in alia ecclesia, Helladio insultare ausus, ob intemperantiam morum in reprobum versus sensum, ac demum a ministris altaris sui injecto laqueo strangulatus exspiravit. Exstat Isidori Hispalensis antistitis egregia epistola ad nostrum Helladium ceterosque coepiscopos, in qua eum graviter monet de redigendo in ordinem Cordubensi episcopo, qui in pontificali culmine in carnale crimen lapsus fuerat. Melius quippe esse illi, ut temporaliter judicetur ab episcopis, quam æterno damnetur judicio. Sciat enim, inquit, se amisisse nomen & officium sacerdotis, qui meritum perdidit sanctitatis. Horret animus ad tam piam justamque illorum temporum sententiam, dum nostros mores cum illis conferimus. Ex præmissa porro Isidori epistola falsi convincitur alia^c sub ejus nomine conficta ad Mafonem episcopum, quæ lapsorum sacerdotum restitutionem approbat. Helladii epitaphium scripsit Hildefonsus, in quo eadem, quæ in ejus elogio, commemorat: hoc solum addito, quod annos octoginta transgressus decesserit, sepultusque sit in æde sacra beatæ Leocadiæ. Ejus obitus in martyrologiis recentioribus consignatur duodecimo kalendas Martii.

Non post multos abhinc menses in cælum itidem migravit Rusticula, sancti Cæsarii parthenonis Arelatensis abbatissa, septuagesimum-septimum agens annum. Die sabbati ante festum beati Laurentii febre correpta, dominica gravius ægrotare cœpit. Rogantibus sororibus, ut lectulus ejus, quem semel tantum in anno revolvere solebat, mollioribus stramentis sterni pateretur, acquiescere noluit. Feria secunda, quæ sancti Laurentii festiva erat, cum sorores ad ejus lectum præ nimia tristitia submissa voce psallerent, clarius psallere jussit, ut ex psalmorum cantu & sensu recrearetur. Ipsa die ad horam sextam, quasi subridens, animam Deo reddidit. Theodosius, ejus civitatis episcopus, cum toto clero funus virginis sanctæ curavit. Cum ejus corpus ad basilicam sanctæ Mariæ, ubi sanctimonialis humari mos erat, deferretur; unus e monasterii famulis, qui oculis orbatus erat, lumen ad feretri contactum recepit. Mirum est quantum sui desiderium sororibus reliquerit pia mater, quam illæ tenerrimo amore diligebant omnes. Quippe hæc illius jugis cura & sollicitudo erat, ut ne quam illarum perperam tristitia afficeret, neu nimio labore gravaret. Nec tamen eas otio torpescere sinebat, sed ad ferventem omnes disciplinam animabat. Huic in regimine monasterii successit Celsa abbatissa, cui Florentius presbyter Tricastinæ ecclesiæ libellum de beatæ Rusticulæ vita nuncupavit.

Eodem mense, & forte eodem anno, Chagnoaldus episcopus Laudunensis fati munus implevit *ictuatus*, ut loquitur Paulus Viridunensis antistes in epistola ad Desiderium Cadurcensem, id est ictu sanguinis seu apoplexia confectus. Ejus obitus Augusti die vicesima-tertia colitur in martyrologio Benedictino. Incautos lectores fefellit Pseudo-Theodorus in vita Magnoaldi, cum Chagnoaldi facta Magnoaldo tribuit. Hæc suo loco expendenda. Successorem in sede Laudunensi habuit Attolam, qui Salabergam in urbem Laudunum excepit.

Fara seu Burgundofara, Chagnoaldi germana soror, anno Dagoberti regis in Neustria quinto, VII. kalendas Novembris testamentum condidisse traditur, nimirum ut donationes, olim Eboriacensi monasterio ab se factas, confirmaret. Id fecit accersito Waldone notario, presentibus in testimonium sacerdotibus & sæcularibus viris. In vulgato testamento genitorem suum Agnericum, germanos Burgundofaronem & Chagnulfum, sororem Agnetrudem vocat. Si Chagnulfus idem est cum Chagnoaldo, quem germanum ejus fratrem fuisse ex Jona monacho indubium est; in vivis adhuc erat Chagnoaldus, cum testamentum condidit Burgundo-

ANN. CHR.
632.Justus successor.
^a *ibid.* c. 8.^b *Id.* in pre-
logo.^c *Cænis. ib.*
s. antiq. lect.
*part. 2. p. 293.*X X V I I I .
S. Rusticula
moritur.X X I X .
Chagnoaldus
item episcopus.X X X .
Fara testamen-
tum condit.

AN. CHR. 632. » fara. Hoc testamento in primis prædicto monasterio Eboriacensi, sito in pago Brie-
 » gio, quod est constructum in honore domnæ ac sanctæ Mariæ, & sancti Petri apo-
 » stolorum principis, dat portionem suam de villa Campellis, quam contra germa-
 » nos suos in partem acceperat; item de villa Cavaniaco pagi Kalensis: tum villam
 * Fay. » Dulgo-faiacum *, sitam in pago Aliodrensi; denique portionem suam, an forte
 » Pipimiffi villæ, in suburbio Meldicæ civitatis, cum casis & areis, tam intra, quam
 » extra muros ejusdem urbis; ad hæc portionem suam de villa Luvra, sita in pago
 » Parisiaco, faventibus dulcissimis germanis suis, Chagnulfo, Burgundofarone, &
 » Agnetrude. Actum est hoc Eboriaco monasterio in mense Octobri.

XXXI.
 Mira in ejus
 monasterio
 facta.

Post hoc testamentum Fara vixit per aliquot annos: cujus tempore quædam facta memoria digna, quæ Jonas in litteras retulit, patrata sunt, pleraque ad virtutis commendationem, quædam etiam ad castigationem vitiorum. Prioris generis est exemplum Sifetrudis virginis, quæ cum celleraria monasterii esset, de instante obitu cælitus admonita, reliquos quadraginta dies moribus corrigendis & vitæ emendandæ sedulo impendit. Cum septem ac triginta dies in precibus, jejuniis, vigiliisque exegisset; in cælum a duobus angelis rapta fuisse dicitur, indeque ad triduum facta rediviva, *matrem*, id est Burgundofaram abbatissam, totumque Dei famularum cœtum convocasse, ac rogasse, ut suis precibus ipsi subvenirent, morituræ post trium dierum sibi datas inducias. Post triduum denuo ad cælum evocata, inter angelicos concentus illuc evolavit. Hoc primum piissimæ ac felicissimæ mortis in illo cœnobio exemplum a Domino famulabus suis ostensum fuisse ait Jonas, ut superstites toto studio *ad cultum religionis* contenderent. De hac Sifetrude intelligendum sanctæ Faræ vetus martyrologium, in quo nonis Martii fit commemoratio *sanctæ Sifetrudis virginis*. Ex his patet falli eos, qui eam illius monasterii abbatissam fuisse opinantur: quippe quæ tantum celleraria fuit, & vivente sancta Fara prima abbatissa, ex primis illius loci sanctimonialibus ad aliarum exemplum mortua est.

Non impar exemplum edidit Gibitrudis virgo, genere & religione nobilis, Burgundofaræ consanguinea, quæ illam in extremis positam videns, obnixè a Deo cum lacrymis postulavit, ut piam matrem mori non sineret, sed se potius sodalesque suas ad se reciperet. Nec mora, Burgundofaræ longioris vitæ induciæ concessæ: ipsa Gibitrudis ex repentina febre exanimis, sed vitæ ad sex menses reddita, demum tanto divinæ gratiæ munere defuncta est, ut ipsius cellula cælesti quodam odore perfusa sit, teste Jona monacho: quo etiam præsentè idem accidit in ecclesia, cum ejus commemorationem *more ecclesiastico* tricesimo die agentes, missarum sollemnia pro ea celebrarent.

Eximium vero patientiæ specimen edidit pia virgo Hercantrudis, nobilibus & ipsa parentibus orta, quæ ab infantia Deo istic consecrata, continua dolorum immanium tormenta sustinuit: in quibus virtus animæ manebat inconcussa; mira humilitas, mansuetudo & pietas cum lacrymarum ubertate refulgebat; sed in primis tanta vitæ innocentia, ut sexuum discrimina nesciret. Inter hæc ei contigit aliquando, ut contra regulæ præscriptum nonnihil faceret, quam ob culpam prædicta monasterii mater eam a sacri Christi Domini corporis communionem removet, dum impositæ sibi pœnitentiæ satisfecisset. Erat vero in crastinum festum depositionis sanctissimi antistitis Martini. Verum, totam illam noctem in lamentis & precibus pervigilem ducens, culpæ veniam a Deo atque a matre impetravit, Christique corpori sequenti die communicavit, religiosior deinceps effecta. Morti demum post aliquot annos proxima, cum quamdam sanctimonialem minus religiosam coram cerneret: Cito, inquit, unam ex vobis segregate indignam ceterarum consortio, ut quæ sæculo vivat, non Christo. Stupentibus omnibus, quid vellet; una earum reatum agnoscens suum, humi prostrata culpam confitetur, & in omnibus se emendaturam pollicetur.

Quadam die dominica, dum missarum sollemnia Burgundofara cum sacro virginum collegio spectaret, & jam sacri corporis communionem participarentur; quædam ex eis, Domna nomine, *cum jam corpus Domini accepisset, ac sanguinem libasset*; ipsa Jonæ verba refero, & sacro choro inserta una cum comparibus caneret: *Hoc sacrum corpus Domini & Salvatoris sanguinem sumite vobis in vitam æternam*; simul in ore ejus globus rutilans micavit. Sed postea elationis vitio perdidit, quod modestia ac religione meruerat.

Alia ex his Wilsinda ex genere Saxonum, & ipsa religiosissima, Ægæ Dago-

berti consiliarii, qui monasterio infestus erat, interitum prædixit; & fororum suorum, quæ prius decesserant, cælestem gloriam, quas inter Ansildis erat, conspexit. Hæc etiam aliam puellam admonuit, quisquiliis ut abjiceret, quippe quæ mentem sordibus ac vitæ sæcularis reliquiis inquinatam gereret. Mox illa territa solo proster-nitur, *celataque vitia matri per confessionem prodit*, uti Jonas loquitur.

Ad hæc quædam puella, nomine Blithildis, cum diu inter regularis vitæ accu-ratam observationem, immobili desiderio adspiraret ad cælestia, ad extrema de-mum redacta, sacræ lectionis codices coram se legi poposcit. Forte una ex assif-tentibus vas lucernæ aqua & oleo cum impleffet, aquam in lac commutatam stupens animadvertit. Tum, lacte ab oleo jussu matris separato, oleum ex vase denuo ma-nare cœpit, quod sollicite collectum in sacrario recondidit, ex quo multi sanita-tem consecuti sunt. Testes sunt, ait Jonas, hujus rei Burgundofara, pontifexque Meldensis urbis, haud dubie Faro, & Waldebertus abbas Luxoviensis monasterii.

Ad delinquentes quod attinet, quasdam ex illis recens conversas eo usque seduxit dæmon, ut exitiabilem sæculi vitam denuo appeterent, & ad immane exsequen-dum consilium, admota scala, sæpta monasterii transsilire conarentur. Mox ignis massa ingens a medio dormitorii egressa, totam domum illustravit, ac post in tres divisa globos, per totidem domus ostia erupit. Hoc tonitruum fragore excitæ sorores, egressuras assequuntur, & vix intra sæpta monasterii revocant. Tum illæ facti pu-dorè suffusæ, culpas agnoscunt, *matrique per confessionem produnt*. Aliis duabus se-cus contigit, quibus a dæmone persuasum est, ut confessionem non facerent eorum, quæ vel in sæculo, vel in monasterio commiserant. *Erat enim consuetudo monasterii*, ait Jonas, *ut ter in die per confessionem unaquaque earum mentem purgaret*. Illæ de-mum e monasterio clam egressæ, sed ab inquisitoribus istuc reductæ, obfirmatis in malum animis, divina ultione ad extrema tandem venerunt. Hortante matre, ut saltem inter supremas vitæ horas confessione scelera expiarent, & sacri corporis com-munione munirentur; obdurato corde nihil remedii admittentes perierunt. Harum vero cadavera nequaquam in communi ceterarum conditorio, sed seorsum foris sepeliri mater jussit: super quarum tumulos per totum triennium globus igneus visus est, & voces ululantium auditæ.

In his aliisque exemplis a Jona relatis, illud in primis observandum occurrit, quod sanctimonialia matri seu abbatissæ peccata confiterentur, etiam gravia, quæ in sæculo commiserant, nulla sacerdotis facta mentione. Sed tamen sacerdotis mi-nisterium non excludi ex eo colligitur, quod Columbanus, cujus instituta illic ser-vabantur, postquam tria confessionis seu revelationis conscientiæ tempora in Pæ-nitentiali distinxit capite primo, nempe *ante mensam* seu refectionem; *ante introi-tum lectulorum*, vel *cuicumque fuerit facile dare*; culpam nihilo minus *sacerdoti fa-cendam* præscribit capite vicesimo-nono. Fortasse in monasteriis ejus instituti sancti-monialium id in usu erat, quod Basilii^a de sui temporis sanctimonialibus statuit in brevioribus regulis: ubi interroganti, utrum oporteat, cum aliqua soror quodcum-que delictum suum presbytero confitetur, etiam matrem monasterii adesse; respon-det, honestius sibi videri & religiosius, ut per seniores matrem presbyter, siqui-dem illud sibi videtur, statuat, & modum vel tempus pænitiæ imponat ad emen-dationem ejus, quæ corrigi desiderat a peccato. Neque enim Burgundofaram, san-ctissimam utique abbatissam, in eo versatam fuisse errore credere fas est, qualis fuit olim quarundam apud Græcos abbatissarum, quæ ab episcopo facultatem pe-tierunt^b monacharum sibi subditarum excipiendi confessiones. quam petitionem jure merito rejecit patriarcha Antiochenus, dicens, eam potestatem solis sacerdo-tibus concessam esse.

XXXII.
Observanda
de confessione
sanctimonia-
lium, &c.

^a Basil. reg.
brev. art. 199.

^b Balsam.
juris Græco-
lat. interr.
34.

^c Beda lib. 3.
c. 8.

XXXIII.
Desiderius Ca-
durci episcopus
ordin. monasti-
ci propagator.
^d supr. n. 9.

Alterum notabile est, cantum psalmodiarum in agone morientium adhiberi solitum, quod de sancta Rusticula etiam superius vidimus. Tertium monachos sanctimonia-libus in extremo agone positos adfuisse cum toto sanctimonialium cœtu, eos scilicet, quos venerabilis Beda^c fratres monasterii vocat, in aliis ædibus commorantes: qui-bus postea sæculares canonici, ut in aliis plerisque locis, successerunt. His cursim observatis, ad ordinem revertor.

Tunc temporis Cadurcensem regebat, illustrabatque ecclesiam Desiderius^d anti-stites, qui monasticum institutum illis in partibus mirifice coluit ac propagavit, adeo ut ejus veluti primus apud Cadurcos institutor habitus sit ab auctore gravi & fere

AN. CHR. 632. » æquali, qui libellum de ejus gestis composuit. Nullum, inquit, eo tempore in urbe
 » Caturcæ propositum monachi, neque habitus religionis aut regulæ cœnobialis in-
 » traverat. Secta Columbani procul aberat: instituta beati Benedicti longe distabant:
 » Desiderii autem tempore hæc secta Caturcæ intravit, hujus sub die hæc religio ado-
 » lescere cœpit. Erant tamen in pago Cadurcino ante Desiderii pontificatum mona-
 » steria, uti argumento est Dagoberti regis epistola, ad confirmandam ejus electio-
 » nem inscripta Francorum episcopis & ducibus, cunctoque populo Galliarum: ubi
 » hanc *civium, abbatumque Caturcorum consensu* factam fuisse testatur. Ex eorum nu-
 » mero fuisse videtur Magnus abbas, cujus causam dilectissimo filio suo Desiderio, in
 » aula tum degenti, Archenefreda piissima genitrix commendat. Fortasse etiam ex
 » illis erat Bertegisilus abbas, qui domino Desiderio thesaurario^a aliam epistolam scrip-
 » sit. Immo etiam sancti Amantii monasterium, quod tanta magnificentia instauravit
 » Desiderius tum episcopus, ut primus ejus auctor ab auctore vitæ censeatur; jam
 » ante ejus pontificatum exstabat, ut superius^b vidimus agendo de altero Desiderio
 » episcopo Autisiodorensi, qui ad stipendia monachorum nonnulla testamento lega-
 » vit prædicto monasterio, ubi genitrix ejus Nectaria corpore quiescebat. Antiquissi-
 » mum itidem est in eodem pago Musciacense seu Moisiacense monasterium, nunc ad
 » sæculares conversum canonicos, situm ad confluentes Saræ in Tarnim, qui paullo
 » infra in Garumnam devolvitur. Hujus originem Chlodoveo Magno tribuunt, quæ
 » Chlothario secundo potius tribuenda est, siquidem a viris laudabilibus Ansberto &
 » Leutado *expletum* dicitur Desiderio jam Cadurci sedente, cum paullo ante *regis*
 » *impensis initiatum* fuisset, ut in codice Moisiacensi legitur; secus in alio codice,
 » quem prætulit Labbeus, substituendo Marciliacense monasterium. Verum hoc se-
 » rius constructum videtur, nimirum a Pippino rege, uti & Figiacense, olim unitum
 » Conchensi ejusdem diœcesis, de quibus alias agemus. Hæc prima sunt virorum mo-
 » nasteria apud Cadurcenses. Incertum cujus loci fuerit abbas^c ille Cadurcinæ urbis,
 » Guntchramni regis jussu flagellis cæsus, & in carcerem retrusus, quod Gundobaldi
 » litteras, in cavata codicis tabula sub cera reconditas, ad ejus amicos clam deferens
 » fuisset deprehensus.

Ad virginum cœnobium quod attinet, in eadem diœcesi exstabat cœnobium illud
 » Aspasiæ abbatissæ, quam Desiderius episcopus scriptis litteris hortatur ad agendam
 » de perpetrato crimine pœnitentiam exemplo peccatricis feminae, cujus historiam
 » frequentius ab ea relegi cupit. Ergo, inquit, compatiatur anima tua dolori meo,
 » ut ego possim, vulnere sanato, lætificari de bono tuo. Age pœnitentiam, quantum
 » melius potes; & omni custodia serva cor tuum. Confido ego in Domino meo Jesu-
 » Christo, quia cito obliterabit omnem maculam tuæ confusionis bona confessio. Oro
 » ergo, & per Dominum Jesum-Christum te obtestor, ut non des amplius diabolo lo-
 » cum; sed in jejuniis, & obsecrationibus, & vigiliis te instanter impendas: & quan-
 » tum sentis te hominum destitutam præsidio, tantum tibi divinum adesse flagites
 » adjumentum. Ita pius antistes, haud dubie pro carnali lapsu, cui expiando, forte
 » quod publicum crimen non esset, non abdicationem officii, sed solam pœnitentiam
 » Aspasiæ abbatissæ præscribit. Redeo ad monasterium Moisiacense, cujus primus
 » abbas fuit sanctus Ansbertus, quem cum Ansberto Rotomagensi episcopo plerique
 » perperam confundunt. In veteri martyrologio Silvæ-majoris, *pridie kalendas Octobris*
 » *Musciaco monasterio sancti Ansberti abbatis* fit memoria. Ejus successorem Leotadium
 » itidem sanctum dicunt, uti & successores ejus Paternum & Amarandum; quorum
 » alterum Auxitanæ, alterum Albiensis ecclesiæ episcopos fuisse tradunt. *Venerabili in*
 » *Christo patri & domino apostolico* Leotadio abbati monasterii Moisiacensis Nizezius,
 » vir prædives, & uxor ejus Ermintrudis multa prædia vendunt in pagis Tolosano,
 » Aginnensi & Elufano, mense Maio, anno septimo domini Theoderici regis. quod
 » de Theoderico Chlodovei junioris filio interpretandum videtur. Ad Moisiaci ety-
 » mon quod attinet, si Petro Vallis-Cernaii monacho credimus, *Moysacum a Moys*,
 » quod est aqua, vocatur, eo videlicet quod dulcissimis intus fontibus abundat. quam-
 » quam apud veteres non Moysacum, sed Musciacum passim scribitur.

XXXIV.
 3. Amantii
 monasterium.

Inter pia Desiderii opera præcipuum est sancti Amantii monasterium, in cunctis
 » ædibus eximium, quod septingentorum & quinquaginta ab urbe passuum intervallo
 » denuo ædificavit. Singularis ejus monasterii fabrica fuit, quod tum basilicarum alti-
 » tudine & fornicum elegantia, tum sublimium domorum amplitudine & sæptorum

dignitate ceteris præstabat. Primam loci basilicam, (nam plures in illo monasterio pro veteri more erant) non Gallicano ritu minutis ac rudibus, sed quadratis ac dedolatis lapidibus exstruendam curavit, duplici porticu operi adjecta. Ibidem copiosum monachorum cœtum congregavit, quibus congrua ex propriis facultatibus subsidia contulit, præfecto Dadaleno abbate, post Urlicinum venerabilem virum, qui antea monasterium regebat. Illic vir sanctus pias cordis sui delicias, dum viveret, collocavit, ibidemque corpus suum post mortem sepeliri voluit. Quædam etiam prædia eidem loco largita est Bobila seu Bobilana, senatrix Romana seu Gallicana, Severi quondam conjux, cujus itidem corpus eodem in loco sepultum est. Hæc est illustris mater-familias Bobilana, in cujus gratiam duas epistolas scripsit Desiderius ad Paulum Virdunensem, & Abbonem Mettensem episcopos, ut quædam res ei debitæ, quas quidam Leva injuste retinebat, eidem restituerentur. Id duorum illorum episcoporum testantur epistolæ duæ apud Chesnium ^a, in quarum altera, quæ Abbonis est, Bobilanæ pater Agilenus vocatur. Inter alia vero prædia, quæ Desiderius eidem monasterio contulit, mentio fit ^b de Marciliaco, ex quo intelligitur, monasterium eo in loco necdum tum fuisse constructum. Perfectis omnibus, quæ ad monasterii fabricam & ornamentum necessaria erant, multos ex Gallicanis ecclesiis antistites ad ejus dedicationem invitavit. Exstat ejus hac de re epistola ad Paulum episcopum Virdunensem, quam huc referre juvat.

Domno semper suo Paulo episcopo Desiderius peccator. Jam credo ad aures tuas perlatum, qualiter monasterium construere cœperim, & basilicam jam, mihi Domino cooperante, consummatam habeam. Proinde rogo atque invito apostolicam dignationem vestram, ut ibidem ad dedicationem interesse dignemini: & cum nos ibidem in Dei nomine viderimus, aliquantis simul diebus commorantes, de illa perenni ac desiderabili vita, de qua mutuo suspirare solebamus, familiaria colloquia desidero ut habeamus. Alios etenim plures episcopos interesse faciemus, qui nos vel exemplo juvent, vel hortatu roborent: quorum nos contubernio non mediocriter opinor adjuvari. Veni igitur, carissime, quantum longius, tantum velocius: ut, post diutinam corporis absentationem, tandem refocillemur mutua confabulatione. Aderit, credo, Dominus de se concionantibus, adstabit orantibus; nec nos deseret umquam, qui passus est pro nobis de sede veniens paterna. Orantem te pro nobis potentia Domini nostri Jesu-Christi conservare dignetur.

Hinc patet, magnam olim intercessisse inter utrumque familiaritatem: sive quod Paulus, cum monachus esset Theolegiensis, ad aulam Chlotharii, cujus tum thesaurarius erat Desiderius, idem idem ventitabat: sive quod Desiderius Paulum in suo monasterio conveniebat. Sane Dagobertus in indiculo ad Sulpicium Bituricensem episcopum pro Desiderii consecratione, ejus *devotissimam ac monasticam conversationem* laudat. Non dubito quin ad hanc dedicationem invitatus sit etiam cum Paulo Sulpicius, quos fratrum suorum amissorum loco habere se testatur in epistola ^c ad Dadonem seu Audoënum episcopum, qui-cum etiam & cum Eligio antiquam necessitudinem & inconvulsam caritatem, precumque communionem continuari cupit: ut, quemadmodum in aula terreni principis socii fuerant; ita in illo superni Regis cælesti palatio simul vivere mereantur. Ad hæc vero eorum amplius le orationibus, quam suis viribus confidere dicit. Non impar ejus amicitia cum Abbone Mettensi episcopo, cui in alia epistola ^d nuntium quemdam monachum, qui ad Mettense quoddam monasterium observandæ disciplinæ causa ab se missus erat, præcipue commendat, rogatque in sacra ejus admitti colloquia: *ut sicut nos, inquit, in seculi habitu, in contubernio serenissimi Flotharii principis mutuis solebamus relevare fabellis: ita jam nunc illi, ad plenum deposita vanitate, dulcia liceret Christi ruminare præcepta.* Sic vir sanctus colloquia nonnisi de rebus sacris miscere cum amicis solebat, etiam in sæculari habitu, in ipso palatio Chlotharii regis, quem *Flotharium* vocat, eum ad modum, quo monasterium *sancti Flodulfi* pro *Chlodulfi* alii cubilegere memini, *visio Flodulda*, pro Chlothildæ, & alia id genus.

Præter sancti Amantii monasterium Desiderius aliud *sub ipso Caturcæ opido* ædificavit in honorem sanctæ Mariæ semper virginis: cujus operis profectorem Claudium abbatem constituit, cui postmodum cœnobii regimen commisit. Eundem aliquando cum litteris ^e & munusculis misit ad Modoaldum Trevirensis episcopum, gratias agens, quod se in illas partes profectum paterno affectu refovis-

ANN. CHR.
632.

^a Chesnii to
1. pag. 885. &
886.

^b Vita c 17
Dedicatio.

^c Desider.
epist. 55.

cc

cc

cc

^d id. ep. 56.

XXXV.
Aliud S. Mariæ.

^e Desider. ep.
54.

ANN. CHR.

632.

XXXVI.

S. Benigno
donatio facta.* *Lacois.*a *Perard.* »
pag. 7.Abbatibus hu-
jus loci.

set; eidemque filium communem Claudium abbatem obnixè commendat.

Anno quinto Dagoberti regis, ut legitur in chronico monasterii sancti Benigni Divionensis, illustris quidam vir, nomine Ermembertus, ejusque conjux Ermenoara, sancto Benigno dederunt quasdam villas ad se pertinentes; nempe Posciacum, & Fontem-Lagnis in pago Laticensi *; & in Lingonico Masciacum, quæ superiori tempore a Dodoaldo episcopo Lingonensi huic loco attributa fuerant, sed violentia pravorum hominum postmodum ablata. Exstat ejus rei charta optimæ notæ apud Perardum ^a, inscripta sacrosanctæ basilicæ sub opido Divione constructæ; ubi beatus Benignus sacerdos & martyr requiescit in corpore: in qua Ermembertus & Ermenoara prædictas res sancto Benigno, quæ per commutationem viri apostolici domni Dodoaldi episcopi ad venerabilem virum Bobolenum abbatem quondam pervenerant, ex integro restitunt sancto Benigno, ut monachi, vel pauperes ibi consistentes, pro se Domini misericordiam deprecantur. Actum in supradicto monasterio publice, anno ab incarnatione Domini sexcentesimo tricesimo-secundo, die tertio post kalendas Septembris, anno quinto Dagoberti regis, quæ notæ chronologicæ mirifice confirmarent calculum nostrum de annis regni Dagoberti, si annum incarnationis in primigeniis illis litteris appositum fuisse constaret. Lingonensem ecclesiam post Dodoaldum, rectius in vulgatis Modoaldum, regebat Bertoaldus episcopus, qui synodo Remensi, ante annos septem habitæ, interfuit, ac subscripsit: quo sedente, monasterio sancti Benigni præerat Richimarus abbas, successor Boboleni, sub quo superiores litteræ datæ sunt. Alter fuit Bobolenus ejusdem loci abbas procedente sæculo octavo, cui Ermenoara quædam Deo sacrata villam Rufiacum in pago Atoariorum sancti Benigni basilicæ contulit, defuncto Theoderico rege, cognomento Calensi. Ubi vehemens mihi suspicio injecta est, num idem sit utrobique Bobolenus abbas, eademque Ermenoara, quæ Dagoberto secundo rege conjugata, postmodum viro suo mortuo, Deo sacrata fuerit. Verum scrupulum exemit tempus Modoaldi & Astorici episcoporum, qui illis in actis laudantur, integro sæculo alter ab altero disjuncti.

ANN. CHR.

633.

XXXVII.

Paulinus fit
episcopus Roffensis.b *Beda lib. 2.*
c. 20.

Annus proximus clade & nece Edwini Northumbrorum regis, ac Paulini episcopi Eboracensis fuga insignis fuit. Cum ^b Edwinus, suscepta fide christiana, septemdecim omnino annis genti Anglorum simul & Brittonum Northumbrensi præfuisset, adversus eum consurrexit Ceadwalla rex Brittonum, opem conferente Penda Merciorum rege; & conferto gravi proelio, Edwinus cæsus cum Osfrido, altero ejus filio; fususque ejus exercitus, relicto solo filio Eadfrido, qui ad Pendam regem transfugit, ab eoque postmodum contra fidem jurisjurandi interemptus est. Hac clade accepta, maxima strages in Northumbrensi ecclesia facta, maxime quod Penda cum omni Merciorum gente idolis deditus, & christianæ fidei expers erat: Ceadwalla vero, etsi nomen christiani gereret, pagano truculentior, nec sexui muliebri, nec innocuæ parvulorum ætati pepercit, nec ipsi etiam christiano nomini, ob innatum Brittonum odium in Anglos, quos, etsi Christianos, non secus ac paganos habebant. Sic turbatis & afflictis illius ecclesiæ rebus, Paulinus cui nihil præsidii nisi in fuga relictum erat, assumpta secum Ethilburga regina, navigio in Cantiam rediit, atque ab Honorio archiepiscopo & ab Eadbaldore rege honorifice acceptus est, allatis secum vasis pretiosis compluribus Edwini regis, in his cruce magna aurea, & calice aureo, ad ministerium altaris consecrato. Tunc temporis viduata erat Roffensis ecclesia morte Romani episcopi, qui ad Honorium papam a Justo archiepiscopo, Honorii archiepiscopi decessore, Romam legatus, Italici maris fluctibus absorptus fuerat. Hanc itaque ecclesiam Paulinus, invitatu Honorii antistitis & Eadbaldi regis, administrandam suscepit, relicto in ecclesia Eboracensi Jacobo diacono, viro sancto & ecclesiasticarum rerum peritissimo, qui multas demoni prædas docendo & baptizando eripuit, ibidemque plenus dierum decessit. Northumbrorum regnum, quod Deiros & Bernicios comprehendebat, inter se se ^c partiti sunt Osfricus & Eanfridus. Osfrico Deiri, Eanfrido Bernicii obtigere. Prior quidem Elfrico Edwini patruo natus, a Paulino christianæ fidei mysteriis & ipse imbutus fuerat: posterior Eanfridus, filius Edelfridi, Northumbrorum ante Edwini regis, cujus filii toto Edwini principatu apud Scottos sive Pictos exsules, ibidem a Scottis in christiana fide eruditi baptismum susceperant. Sed uterque paullo post

c *id. lib. 3.*
c. 1.

post ejurata fide christiana, vitam cum regno juste amisit, Ceadwalla rege Christi vindicante injuriam, ut ambitionem ipse suam expleret. Dein regnum devolutum est ad dignum heredem Oswaldum, Eanfridi fratrem, qui collecta paucorum militum manu, Ceadwallam, vires suas immodice jactantem, facili negotio vicit, ipsumque interemit, defixa prius in terram & adorata Christi cruce. quod primum apud Bernicios christianæ fidei monumentum fuit. Reliquerat Edwinus, præter Eanfledam, filium, nomine Wiscfreamum, & ex Osrico filio nepotem Iffium: quos Ethilburga regina, metu Eadbaldi & Oswaldi regum, nutriendos in Galliam misit ad Dagobertum regem, qui ipsi amicus & affinis erat: sed ambo in pueritia defuncti, pro dignitate in ecclesia, forte Dionysiana, sepulti sunt. Ethilburga ipsa paullo post monasticum velum sumfit.

Hoc ipso anno, Sisenandi regis studio Hispaniarum episcopi Toleti in sanctæ Leocadiæ basilica convenerunt, & septuaginta-quinque condiderunt canones sub nomine quarti concilii Toletani, cui interfuerunt ex monachis episcopi, Justus Toletanæ ecclesiæ metropolitanus, & Nonnitus Gerundensis, præsidente Isidoro Hispalensi metropolitano, canonum auctore, qui magno in monasticum ordinem studio erat affectus, ut ejus regula in primis probat. In hoc concilio quidam editi sunt canones in rem nostram præcipui, nempe quadragesimus-nonus & sequentes. Primi hæc verba sunt. Monachum aut paterna devotio, aut propria professio facit. Quidquid horum fuerit, alligatum tenebit. Proinde his ad mundum reverti intercludimus, & omnem ad sæculum interdicimus regressum. Hæc institutio in veteri testamento adumbrata in Samuelis prophetæ oblatione Deo facta, ejus exemplo in novo inchoata in monasteriis per Basilium, & tandem perfecta & absoluta a sancto Benedicto, qui pueris, Deo in monasteriis a parentibus sollemni ritu oblatis, omnimodam repetendi sæculi facultatem, quam Basilus in medio reliquerat, in perpetuum interdixit. Hoc sancti Benedicti institutum præ oculis habuisse videntur Toletani patres condendo superiori canone, seu Isidorus canonum auctor, qui in regulæ suæ capite primo idem adstruit Samuelis exemplo. Durior visa est posteris hæc in pueros necessitas, ideoque sensim emollienda. Modum ei quemdam imposuerunt decimæ Toletanæ synodi patres canone sexto, ubi pueris minori ætate, quibus vel religionis tonsuram, vel monasticam in religione vestem aut unus, aut ambo parentes imponi voluerint, ad sæcularem revertendi habitum non licere decernunt: verum parentibus filios suos religioni contradere, non amplius quam usque ad decimum ætatis eorum annum, sic permittunt, ut pueris ab ea ætate liberum sit religionis cultum assumere, vel sæculum repetere. Eadem moderatio adhibita in synodo Aquisgranensi sub Ludovico Pio, in qua congregati abbates capite tricesimo-sexto statuerunt, ut, quem pater aut mater tempore sacrificii altari sollemni ritu obtulissent, hanc oblationem tempore intelligibili ipse puer confirmaret, quod consequens est in ipsius potestate relictum fuisse. Serius apud Germanos admissa est hæc remissio, ut patet ex canone vicesimo-secundo concilii Wormatiensis sub finem sæculi noni. Hinc est quod Germani quidam hanc sancti Benedicti institutionem eodem tempore improbarunt, quos Rabanus Maurus singulari libello, quem sequenti volumine proferemus in lucem, refutavit. Processu temporis ubique hæc severitatis antiquæ obtinuit relaxatio, & retenta puerorum per parentes oblatione, eisdem jam adultis professionis emittendæ optio concessa: donec tandem offerendorum puerorum ritus ecclesiæ decretis penitus abrogatus est. Hæc fusius a nobis alias tractata, quæ suis locis pro nata occasione illustrabimus.

Prædicti Toletani concilii altero canone, nimirum quinquagesimo, sancitum est, clericis, qui monachorum propositum appetunt, quia meliorem vitam sequi cupiunt, liberum ab episcopo largiendum esse ingressum; nec interdicendum eorum propositum, qui ad contemplationis desiderium transire nituntur. Huic decreto præiurat Gregorius Magnus in epistola ad Desiderium episcopum Viennensem, de qua superius ^b egimus.

Sequenti canone Toletani patres gravate se ferre testantur, quod monachi a nonnullis episcopis servili operi mancipientur; & jura monasteriorum, contra constituta canonum, illicita præsumptione usurpentur, ita ut pæne ex cœnobio possessio fiat, atque illustris portio Christi ad ignominiam servitutemque redigatur, quod in posterum patres fieri vetant, statuentes, ut hoc tantum sibi in monasteriis vindicent.

AN. CHR. 633. cent sacerdotes, quod præcipiunt canones, id est, monachos ad conversationem sanctam præmonere; abbates, aliaque officia instituere, id est ordinare; (nam electio penes monachos erat ex regula Isidori) atque extra regulam facta corrigere. quod soli abbati Lirinensi conceditur in concilio Forojulienfi.

X L I. Canones quinquagesimus-secundus & tertius vagos monachos ad monasteria sua
 Contra mo- » ro, vel in monasteriis esse præcipitur, præter illos qui ab episcopo suo, aut propter
 nachos va- » atatem, aut propter languorem fuerint absoluti. Hæc ex Toletano concilio quar-
 gos. » to, quod in quinto confirmatum, pro *universali & magna synodo* habitum est.

X L I I. Non integro triennio supervixit huic concilio Isidorus, scripta monastica Re-
 S. Isidori re- » gula, quam *sanctis fratribus in cænobio Honoriacensi constitutis* nuncupavit, & pro
 gula, ejusque » *patria usu*, ait in ejus elogio Braulio, & *invalidorum animis aptissime temperavit*.
 œconomia. » Multa sunt in ea regula Benedictinæ affinia, aliquando eadem de verbo: lectæ ab
 eo regulæ non dubium argumentum. Facilis esset comparatio, si hanc permitterent
 historiæ leges. Jejuniorum, laboris ac lectionis eadem alternatio: vestes eadem,
 eademque nomina, tamen quædam addit Isidorus, pro patriæ scilicet usu. Audi
 quid ille de strato in capite quarto-decimo. *Fratres quoque omnes, si possibile est,*
in uno conclavi commorari decet. quod si difficile fuerit, certe vel decem, quibus unus
est præponendus decanus, quasi rector & custos. . . ., Lux autem nocte dormientium lo-
cum illustret. Eadem sanctus Benedictus in capite vicesimo-secundo. *Si potest fieri,*
omnes in uno loco dormiant. Si autem multitudo non sinit, deni aut vicieni cum senio-
ribus suis, decanos alibi vocat, qui super eos solliciti sint, pausent. Candela jugiter
in eadem cella ardeat usque mane. Vix ovum ovo similis. Initio Isidorus regulam
 suam, veluti quoddam vitæ perfectioris rudimentum, proponit, quæ sancti Benedic-
 ti modestia est in fine regulæ suæ. Prolixior esset aliorum locorum collatio. Isido-
 rus cellulas fratribus juxta ecclesiam instituit, ut possint properare quantocius ad
 officium: at locum ægrotantium remotum esse jubet, ne qua inquietudine aut cla-
 moribus interturbentur. Idem statuit, ut in pentecoste omnes fratres sub divina
 professione se alligent, nihil peculiare apud conscientiam suam se habere. Ex eo
 capite, quinto scilicet, desumpta est trita illa sententia: *Monachus quidquid quomo-*
documque acquirit, non sibi, sed monasterio acquirit. Nulli fratrum separatam ad
 habitandum cellulam permittit, præter eum, qui fortasse morbo vel ætate defessus,
 hoc ex consulto patris monasterii promeruerit. Reclusos non admittit ob pericu-
 lum otii vel vanæ gloriolæ. quippe reclusos non raro latere velle, ut pateant. Præf-
 rare proinde omnes in sancta societate commorari, atque sub testimonio vitam suam
 transigere: ut, si quid in eis vitiorum est, dum non celatur, curetur: si quid vero
 virtutum, ad incitamentum proficiat aliorum. Inter laborandum monachos jubet
 meditari aut psallere, ut carminis verbique Dei delectatione consolentur ipsum
 laborem. Libros gentilium & hæreticorum legere nefas. Laicos ad famulitium
 a cap. 6. » admittit: ita ut hortos^a olerum, vel apparatus ciborum propriis sibi manibus fratres
 » exerceant: ædificiorum autem constructio vel cultus agrorum ad opus servorum
 b cap. 19. » pertineat. Ad hæc ars pistoria laicis assignatur, uti & purgandi tritici cura, & ex
 » more molendi. Massa tantum monachis subigenda relinquitur, & panis sibi propriis
 » manibus conficiendus, ita ut pro hospitibus & infirmis laici faciant panes. Tem-
 » pore refectionis claustra monasterii obserari jubet, ad excludendos sæculares. Ab-
 » bas in communi refectorio, citra languoris seu morbi necessitatem, cibos cum fra-
 » tribus sumere debebat, nec aliud quam ceteri, nec cultius accipere. Per omnem
 » hebdomadam fratres olerum viles cibos ac legumina comedebant: in diebus vero
 » sanctis interdum cum oleribus *levissimarum carniū alimenta*: sed ita ut quisquis
 » a carnibus vel a vino abstinere voluisset, non esset prohibendus. Laici ministri a
 » communi mensa excludebantur. Fructuosus volatiliū esum solis infirmis & iti-
 » nerantibus^c concedit. Quod ex mensis superabat egentibus dispensari mos erat.
 c infra lib. » Jejunium quotidianum a decimo-octavo kalendas Octobris servabatur, ut in regu-
 13. n. 42. » la sancti Benedicti, exceptis octo diebus a nativitate Domini. In quadragesima
 » non solum a prandiis, sed etiam a vino & oleo abstinerebatur. Lapsos in graviora cri-
 » mina, & relapsos, extra monasterium projici vetat. Officia monasterii erant penes
 » abbatem, præpositum, custodem sacrarii, janitorem, cellerarium, hebdomadariū,
 » & laicos. Ejusmodi laici monasterio addicti erant, ut fratres nostri conversi vel ob-

lati. * adeoque monachi haud laici tum censebantur. De his plura ad regulam sancti Fructuosi. Cura nutriendorum parvulorum, nempe qui oblati a parentibus fuerant, pertinebat ad virum ætate gravem, sanctum & sapientem, qui illos non solum studiis litterarum, sed etiam documentis virtutum informaret. Cum necesse erat urbem vel possessionem aliquam negotiorum causa adire, istuc mittebantur duo fratres spirituales ac probatissimi; nequaquam vero adolescentes, aut nuper conversi. Si quando monachus ad aliud monasterium visitandum accedebat, ejus moribus ac vivendi rationi se accommodabat, ad vitandum scandalum & perturbationem. Pro spiritibus fratrum defunctorum altera die post pentecosten sacrificium Deo offerebatur. Hæc fere Isidoriana Regulæ œconomia erat. Quodnam fuerit Honoriacense monasterium, cui hæc regula præscripta est, incertum.

In codice Lirinensi vetustissimo huic regulæ præmittitur pactum, quod monachi illius monasterii abbati suo faciebant in hæc verba. *Hoc est pactum, quod facimus nos, quorum subter annotata sunt nomina, tibi patri nostro ill. abbati. Cum nos regularis antiquitas doceat, monasticam non sine abbate ducere vitam; nec proficuum esse alicui monachorum juxta suum præjudicium secum agere; elegimus te in primis loco abbatis; cui contradimus animas nostras, simulque & corpora: ut juxta spiritualem censuram nobis ea que sunt Dei imperes; animas nostras imbutas, castificatasque Deo offeras. Nostrum ergo erit ab hodierno die & tempore tuis monitis obedire, præcepta servare, actus & conscientias tuas revereri: tuum vero id omne, quod a majoribus legendo, vel audiendo didicisti, nobis sine cunctatione imperare. Si quis sane hoc pactum, nostrum videlicet, quorum subter affixa sunt nomina, violare tentaverit, quia hoc non sine inimici suasionis acturus est, sit tam diu reus, & a cætu fratrum anathemate percussus, quamdiu penitentiam ducens omnibus satisfaciatur fratribus.* Simile pactum legitur in fine regulæ communis sancti Fructuosi.

SUB annum sequentem jacta sunt fundamenta monasterii, quod Dado seu Audoënis, adhuc laicus, in saltu Briegio, ad torrentem Resbacem extruxit, & Jerusalem, sive a visis ibi, ut aiunt, & ostensis; sive a studio monachorum, qui Deo contemplando & sancto ibidem otio vacaturi erant, appellari placuit, vulgo Resbacense a torrente præterlabente nuncupatum, qui locus olim Gemellus-mercatus ob geminos lacus vocabatur. Ibidem etiam ab Audoëno fundatum est xenodochium in subsidium egenorum. Accitus e Luxoviensi monasterio, cujus institutum Dado summopere colebat, primus abbas Agilus seu Agilis *, beati Columbani discipulus, quem Eustasius abbas Luxoviensis nuper suæ apud Warascos & Boios prædicationis socium habuerat. Dagoberti regis decretum impetrando a Luxoviensibus Agilo adhibitum perhibent, propterea quod diversis, tum Luxoviensium, tum Vesontionensium, studiis retinebatur; eique in villa regia Compendio arcerfiso, postea apud Clipiacum in episcopali synodo, novi cœnobii regimen ab ipso rege impositum fuisse. Basilicæ dedicatio a sanctis episcopis Farone Meldensi, & Amando Trajectensi, præsentibus Dadone & Eligio, sub titulo beati Petri apostolorum principis facta est octavo kalendas Martii, nempe ipso die, quo sanctus Petrus Antiochiæ primum sedisse creditur. Altaris tabulam ex Pario marmore, cum quatuor illi summi viri suo loco aptare vellent, ex eorum manibus elapsam, atque in duas dissipatam partes, mox ad eorum preces divinitus resectam tradunt. Hunc locum Dado opimis possessionibus ac prædiis dotavit, librisque & ornamentis ecclesiasticis ac varia suppellectile abunde instruxit; idemque se ipse Deo illic consecrasset, nisi regis, procerumque intercessisset auctoritas. Monachorum numerum ad octoginta sub Agilo abbate crevisse asserit ejus vitæ scriptor. Hos inter multi fuere ex primoribus & proceribus regni, qui, spretis sæculi dignitatibus & pompis, Agili se se disciplinæ manciparunt: quos inter præcipuus fuit sanctus Filibertus, & ipse monachorum præceptor insignis futurus. Jonas monachus in libro de vita Eustasii, quem ante annum hujus sæculi quinquagesimum scribebat, *Agilem* laudat, qui modo, inquit, *Resbacensi cœnobia presul existit.* Hoc cœnobium Dado suum vocat non semel in libro secundo de vita beati Eligii: ubi nonnulla commemorat, quæ *in meo*, ait, *monasterio* ^b nuper gesta sunt. Unum est de quodam fratre ex monachis suis, qui, cum ulcere pessimo in facie laboraret, allato sibi ex oleo, quod *medendi gratia* in oratorio sancti Eligii ibidem constructo ante quasdam ejus reliquias pendebat, extemplo sa-

ANN. CHR.
633.
a V infra
lib. 13. n. 2. &
42.

ANN. CHR.
634.
X L I I I .
Dado construit
monasterium
Resbacense.

* s. Aile.

b Audoën.
lib. 2. c. 64.

ANN. CHR.

634.

a Audoën.
l. b. 2. c. 68.

natus est. Alterum est ^a de alio fratre, tertiana febre graviter vexato, cui unus ex diaconis monasterii quoddam beati Eligii linteum super pectus tertio imposuit, ex quo æger penitus convaluit. Exstat in ejus monasterii tabulario diploma Dagoberti regis, inscriptum, *Apostolicis patribus domnis episcopis, & illustribus viris ducibus, itemque magnifico Chanulfo comiti, omnibusque agentibus*: quo diplomate Dado referendarius, ejusque germani Ado & Rado, monasterium Jerusalem, quod vulgo appellatur Resbacis, in Meldensi territorio situm, construxisse dicuntur in honore sanctorum Petri & Pauli, & sancti Antonii, ad monachos vel peregrinos inhabitandum, ac solitaria vita fruendum; eumque locum ex fisco regio a rege accepisse: quapropter interdictum, ut nullus episcoporum, vel quælibet persona quidquam ex illo loco auferre, aut aliquam sibi in illo potestatem vindicare ausit, aut ad ipsum monasterium, vel ejus cellulas, nisi pro lucranda oratione; aut episcopus, nisi invitatu aut voluntate abbatis vel suæ congregationis istuc accedere: at vero ei liceat, ut, cum abbas ille e sæculo fuerit evocatus, quem ex semetipsis ipsa congregatio *secundum sanctam regulam* sibi elegerit, seniore ibidem instituat. Dado obtulit. Datum sub die kalendarum Octobris, anno regni Dagoberti quarto-decimo. quod anno præsentis convenit, vel sequenti. Certe Dadonem Dagoberti referendarium fuisse constat ex fragmento authentici ipsius Dagoberti diplomatis pro sancto Dionysio, in charta Ægyptiaca scripti, quod Dagobertus rex subscripsit, *Dado obtulit*. Habentur etiam in Resbacensi archivo privilegia quædam Romanorum pontificum, Johannis quarti & Martini primi, sed in eis vitiata sunt chronologica notæ. Privilegia hæc agnovit Fulcoius subdiaconus Meldensis in vita metrica sancti Faronis, quam sæculo undecimo composuit rogatu Gaufridi abbatis sanctæ Crucis: quo in carmine, postquam miraculum de reparato altaris lapide retulit, hæc habet de privilegio Resbacensi.

*Hæc sanctus pastor cernens miracula Faro,
Libertate locum nota donavit in ævum,
Regis, item papæ confirmans conditione.*

X L I V.
Ado Jotrense.
* Fouarre.

Eodem tempore Ado, Dadonis germanus natu-major, postquam in aula Chlotharii & Dagoberti floruerat, monasterium, vocabulo Jotrum*, in saltu Jotrensi, (Joranum vocat Jonas) loco eminenti, non procul a Matrona fluvio construxit, atque impense dotavit: ubi, sæculi voluptatibus abdicatis, reliquam vitæ partem pie religioseque exegisse ab Aimoino dicitur. Jonas locum diserte non exprimit, sed tantum dicit, Adonem, postquam *intra forani saltus arva* monasterium ex beati regula Columbani construxerat, sæculi voluptatibus nuntium remisisse. Id factum non dubito in ipso monasterio Jotrensi, ubi duplex de more cœnobium ædificatum sit, præcipuum virginum, alterum virorum, qui puellis sacra ministrarent. Adonem ope fratris Audoëni hoc cœnobium ædificasse vitæ sancti Agili scriptor tradit. Theodechildis seu Theudlechildis prima loco præfecta est, Agilberti Parisiorum episcopi germana soror, quam ex proximo sanctæ Faræ monasterio Eboriacensi assumptam fuisse veri simile est. Idem etiam libertatis privilegium eidem loco indultum ex conditoris voluntate. Quam ob rem observare convenit, moris tunc fuisse, qui ad sæculum duodecimum perseveravit, ut monasteria, quæ in locis liberis, maxime quæ fisci regii, aut procul ab urbibus in locis solitariis erant, a potestate diocesani episcopi pro voluntate conditorum eximerentur. quod infinita prope exempla in consequentibus demonstrabunt. Basilica Jotri primaria beatissimæ virginis Mariæ principio dicata est; ecclesia parochialis sancto Petro; oratorium aliud cœmeterii in honorem sancti Pauli primi eremitæ, ex æmulatione monasterii Resbacensis, qui sanctum Antonium monachorum antesignanum pro secundo patrono ab initio habuit. In hoc sancti Pauli oratorio sepulti sunt Theodechildis prima loci abbatis, quam ut sanctam venerantur; Agilbertus Parisiorum antistes ejus frater; tum sanctæ Agilbertæ & Balda Jotrenses abbatissæ, & fortasse Ado in ingentis molis tumulo, qui inscriptione caret.

X L V.
Radoliense an
Rado.
* Reuil.

Adoni & Dadoni tertium fratrem plerique addunt Radonem, qui Radoliense* monasterium infra Jotrum ad Matronæ sinistram ripam condiderit. Ut hoc postremum verum sit, de priori non levis difficultas, præsertim ob ipsius Dadonis & Jonæ

monachi auctoritatem. Hic enim Authario viro illustri non plures quam duos filios fuisse prodit, Adonem majorem natu, minorem Dadonem; ambos fere decennes. Dado ipse tantummodo germani sui Adonis, nusquam Radonis mentionem facit. Is Eligium in virtute amulari cupiens, etiam germanum suum Adonem ejusdem consilii participem fecit. Erant^a enim, inquit, *viri inclyti, optimates aulae, filii scilicet Autharii*. Quis putet eum ab hac societate exclusurum fuisse Radonem, si ejus frater fuisset, idemque regis thesaurarius, pius & sanctus? Verba Jonæ difficultatem augent. Columbanus a Chagnerico, Burgundofaræ patre, digressus, ad villam quamdam Vultiacum*, quæ super amnem Maternam sita est, venit. Ibi receptus est a quodam viro, Authario nomine, cujus conjux Aiga dicebatur: erantque his filii infra infantiaë annos decennes, quos mater ad benedicendum viro Dei obtulit, quorum major-natu, Ado nomine, semet suis voluptatibus abdicavit, postquam intra Jorani saltus arva monasterium ex beati Columbani regula construxit: juniorque, nomine Dado, intra Briegensem saltum supra fluvium Resbacenum ex supra dicti viri regula monasterium construxit. Hic duo tantum Autharii filii numerantur: nulla de Radone mentio. Neque dixeris necdum natum fuisse Radonem, quandoquidem scriptor vitæ sancti Agili abbatis, quo potissimum auctore Rado Autharii filiiis accensetur, Radonem Adoni & Dadoni medium interponit, eo minus fide hac in re dignus, quod ipsa Jonæ verba transcribens, hunc locum Radone intruso interpolavit. Restant gesta Dagoberti & Aimoinus pro Radone, qui quidem auctores vulgatam de Radone opinionem antiquam esse probant; sed tanti non sunt, ut viris eruditis eam approbare possint contra Audoëni & Jonæ testimonium. Nec me movet Dagoberti diploma pro cœnobio Resbacensi, in cujus exemplum Rado facile intrudi potuit. Quod si Rado aliquis auctor sit monasterii Radoliensis, fuit illis temporibus Rado major-domus in Austria a Chlothario constitutus; alius item Rado, qui Chlodovei junioris diplomati pro immunitate monasterii Dionysiani subscripsisse reperitur. Radoliense monasterium, nunc cella seu prioratus Caritatis ad Ligerim, patronos habet sanctos Petrum & Paulum. De Adone Audoëni fratre id tantum præter superiora scimus, quod morienti sancto Agilo abbati adfuerit. Audoënus factis & sanctitate inclytus fuit, dignus certe melioribus vitæ suæ scriptoribus, quam qui ad nos pervenerunt, non admodum accurati. Natus fuerat in vico Sanciaco* ad quintum lapidem ab Augusta-Suessionum, non in villa Vultiaco, ubi Columbanus acceptus fuit ab Authario Adonis & Dadonis patre, qui ibidem mortuus, ac pro sancto habitus est.

Dum hæc in Gallia geruntur, magnos in Britannia majori progressus facit christiana fides per Aidanum, qui hoc anno episcopus renuntiatus est. Quippe Oswaldus^b, qui, extincto Edwino rege, cujus ex sorore nepos erat, Northumbrorum regnum hereditario jure inierat, totam illam, cui præerat, gentem christianæ fidei mysteriis imbui cupiens, a majoribus Scottorum, quos inter ipse olim exsulans baptismi ac fidei sacramenta cum suis susceperat, enixe petiit antistitem, cujus opera & ministerio gens illa christianæ religionis elementis & sacramentis informaretur. Nec mora, ordinatus ac missus eo antistes; sed paullo post remissus in patriam ob mores duriores: ejusque loco electus Aidanus ex insula & monasterio Hiiensi, quod in cunctis septentrionalium Scottorum & Pictorum monasteriis principatum tenebat. Ab illa ergo insula, ab horum collegio monachorum, cui tunc Segenius abbas & presbyter præerat, directus est Aidanus, vir summæ mansuetudinis, prudentiæ, & pietatis; sed tamen infuscatus errore septentrionalium Scottorum atque Pictorum, qui pascha contra catholicum morem, a quarta-decima luna ad vicesimam, observabant: quem errorem australes Scotti jam dudum, admonente sedis apostolicæ pontifice, deposuerant. Venienti Aidano episcopo ab rege concessa, uti petierat, sedes in Lindisfarnensi insula, quæ bis singulis diebus maris æstu circumluitur, siccaturque. Mox Aidanus strenue Christi evangelium prædicare coepit; & quia linguam Anglorum non bene callebat, Oswaldus rex interpretis officio, res sane pulcherrima! fungebatur. Cum id ex animi sententia succederet, plurimi Scottorum, monachi omnes, in Britannia partes accessere, prædicaturi evangelium in illis Anglorum provinciis, quæ Oswaldo regi parebant. Hinc constructæ passim ecclesiæ, ac regio munere dotata: concessa prædia & territoria ad instituenda monasteria, in quibus non modo parvuli Anglorum, sed etiam majores-natu a præceptoribus Scottis im-

ANN. CHR.
634.^a Audoën.
lib. 1. c. 3.

* Eussy.

* Sancy.

X L V I.
Aidanus Northumbrenses convertit.
^b Bedæ lib. 2.
c. 3. & seq.

ANN. CHR.
634.

buebantur litterarum studiis & disciplina regulari. Aidanum præ ceteris commendabat vivendi modus a sermonibus non degener. Is quippe nihil hujus mundi quærere, nihil amare; cuncta; quæ sibi a regibus vel divitibus hujus sæculi donabantur, mox pauperibus erogare. Discurrere per urbes & vicos, non equo vectus, nisi coegeret necessitas, sed pedes. In ipso itinere legendis, meditandisque scripturis, aut psalmis discendis operam dare. Hoc juge & quotidianum ejus opus, hoc studium, & omnium qui cum eo erant. Si quando ad regis mensam invitatus erat, (intererat vero aliquando cum uno clerico aut duobus;) ubi paullulum refectus erat, ocius ad legendum cum suis, vel ad orandum a mensa discedebat. Ejus denique exemplo religiosiores quique viri ac feminæ per totum annum quarta & sexta feria, excepta remissione quinquagesimæ paschalis, jejunium ad horam usque nonam producere consueverunt. Cæteris omnibus, ut dignitate, ita pietate ac religione eminebat rex Oswaldus, qui cælestia præ omnibus sibi suisque procurare studens, etiam terrena ab eo, qui utraque moderatur, consecutus est, cunctis Britannia nationibus & provinciis, quæ in quatuor linguas, nimirum Brittonum, Pictorum, Scottorum, & Anglorum, divisæ erant, in ejus ditionem redactis.

XLVII.
Occidentalium
Saxonum con-
versio.
a *Ibid.* c. 7.

Idem focerum suum mox futurum e sacro fonte suscepit, Cynegislum scilicet, regem occidentalium a Saxonum, quos Birinus episcopus, ab Honorio papa in Britanniam missus, ad christianam fidem eodem tempore adduxerat, episcopali sede in urbe Dorcinca constituta. Contigit autem præclaro sane spectaculo, ut dies dicta regis baptismati occurreret ipsa die, quo rex filiam suam Oswaldo nuptum tradere statuerat. sicque liberali commercio actum est, ut futurus Cynegisli carnalis gener, prius ejus in baptismo spiritualis pater fieret. Birino successit in episcopatu Agilbertus seu Angilbertus, homo Gallus, multisque annis occidentalibus Saxonibus unus sacerdotali jure præfuit, prorsus patriæ linguæ ignarus. unde Cenwalchius rex, Francici sermonis pertæsus, alium episcopum suæ gentis, Winium nomine, qui & ipse in Gallia ordinatus fuerat, in provinciam induxit, eique in urbe Venta sedem tribuit episcopalem. Hac divisione se inconsulto facta offensus Agilbertus, in Galliam rediit, & accepto episcopatu Luteciæ Parisiorum, ibidem, testante Beda, senex & plenus dierum decessit. Hactenus in insula Britannia erecti fuerant episcopatus ab adventu Augustini numero sex: Cantuariensis scilicet, & Eboracensis, quæ duæ metropoles erant; Lundoniensis, Roffensis, Lindisfarnensis, & Dorcincensis, quem Winius episcopus, a rege occidentalium subintroductus, in duas scidit parochias, ut mox dicebamus: quæ Agilberto fuit discedendi causa. Cantuariensi tum præerat Honorius: vacua erat sedes Eboracensis, Paulino in Roffensem translato, uti & Lundoniensis. Aidanus Lindisfarnensem, Winius Ventanam occupabat: Agilbertus vacuam reliquit sedem Dorcincensem. Verum non multo post ejus discessum rex Cenwalchius episcopatu expulit Winium, qui Lundoniensem a rege Merciorum infami commercio mercatus est: cumque provincia occidentalium Saxonum antistite careret, missis in Galliam legatis rex Agilbertum deprecatur, ut factæ sibi immemor injuriæ, ad pristinum episcopatum rediret. Ille vero excusavit se se, negavitque eo reverti posse, propterea quod episcopatu Parisiensi adstrictus teneretur. Misit tamen loco sui Leutherium nepotem, qui prono provincialium assensu exceptus, septem annis occidentalium Saxonum rexit ecclesiam, successorem sortitus Heddam abbatem & monachum, de quo inferius. Ad res Gallicanas redeo.

ANN. CHR.
635.
XLVIII.
S. Juliani mo-
nasterium Au-
tisdorense.
b *Diplom.*
p. 465.

Palladius episcopus Autisdorensis ex abbate, ut diximus, ejusdem urbis cœnobii sancti Germani, monasterium sancti Juliani, quod antea virorum erat, puellis Deo sacratis attribuit, & altera in honorem Dei genitricis Mariæ extructa basilica, ejusdem monasterii ædificia multum amplificavit, ac muro undique circumcinxit. Exstant ejusdem antistitis hac de re litteræ in libro sexto^b de re diplomatica, datæ anno octavo Dagoberti in Burgundia regnantis, qui annus partim cum hujus sæculi tricesimo-quinto, partim cum subsequente concurrat. In illis proinde litteris corrigenda indictio septima, quæ convenit anno tricesimo-quarto. His litteris Palladius ait se suis laboribus ac propriis impensis cellam seu cœnobium in suburbano cœnobio Autisdorensi construxisse in basilicis tribus, id est domnæ Mariæ perpetuæ virginis, & domni Andreæ apostoli, & sancti Juliani martyris, cum oratorio sancti Ferreoli & sancti Martini, annuente atque opem conferente domno Dagoberto piissimo

rege ; atque ordinasse , ut sanctimonialia puellæ ac viduæ Deo ibidem deservirent , deputatis quibusdam rebus ex ecclesia sancti Stephani , adjectisque tribus prædiis nobilissimis , sibi a domino Dagoberto concessis . Insuper statuisse , ut singulis diebus in basilicis tribus singulæ missæ , absque officio sanctarum horarum , & diurnali missa , cum oblationibus & orationibus celebrarentur , & duodecim pauperes pascerentur : quinta vero feria omnibus hebdomadibus cum litanis & crucibus omnis illa congregatio ad seniore basilicam sancti Stephani veniret , & ibi missas celebraret , & triginta pauperes reficeret ; in cœna vero Domini sexaginta similiter pasceret ac vestiret . De hac sanctimonialium processione in ecclesiam cathedralem sermo postea recurret . Observanda est Palladii institutio de quotidianis missis in illo parthenone celebrandis . Jam sæculo quinto in laura sancti Euthymii quotidie sacra peragebantur mysteria , ut jam observavimus :

Sigirannus abbas eo tempore monasterii Millebeccensis * in pago Bituricensi fundamenta posuit . Is in solo Biturico nobili progenie ortus , patre Sigelaico , qui postea Turonensis ecclesiæ antistes fuit , Flaocato majori domus regis in Burgundia educandus traditur , ubi pietatem cum singulari modestia conjunxit . Cælibis vitæ amans , Adroaldi viri præpotentis , cujus filiam ipsi pater sponsam parabat , affinitatem repudiavit . Turonos deinde profectus , ad sancti Martini tumulum rescissa coma clericus effectus , nec multo post ab ejus urbis episcopo archidiaconus creatur . Cum vero piis floreret operibus , in carcerem conjicitur a Stephano civitatis rectore , quasi patrimonii proprii dilapidator , quod in pauperes & egenos profuderat . Id non impune tulit Stephanus , sed brevi meritis interitu suo pœnas luit . Interim accidit , Falvium quemdam Hiberniensem episcopum Romam proficiscendo , Cæsarodunum-Turonum appellere . Sigirannus jam liber ei se se comitem adjungit . Inde reversus in pagum Bituricensem , in quodam compendio loco , Millebecco nomine , in saltu Brionensi * , consistere decrevit . Illic exigua cella a Sigiranno exstructa , in qua paucis cum fratribus aliquamdiu *sub sancto ordine* conversatus est . Sed longe amœnior & commodior visus est alius locus in eodem saltu , Longoretus * dictus , ad Clasiam * fluvium , cui proximæ erant ædes Flaocati majoris-domus , ut mox dictum , in Burgundia , cujus ditioni Bituriges subjacebant . Eo in loco vir sanctus extemporaneum ex lignis habitaculum fabricavit : dein , consentiente ac favente Flaocato , suo quondam amico & alumno , congruum ibidem monasterium construxit *sub sancta Regula a beato edita Benedicto* , & patrocinio sancti Petri apostoli ; illudque multis subinde possessionibus auctum , per multos annos strenue & sanctissime rexit , plurimosque istic discipulos sub sanctorum Patrum institutis vivere docuit . Hæc continenter retulimus , tametsi monasterium Longoretense , quod postmodum sancti Sigiranni * nuncupatum est , paullo serius conditum sit , vix ante Chlodovei junioris principatum . Insigne fidei suæ argumentum prodit vitæ sancti Sigiranni scriptor , cum Flaocatam , quem Flaucadam vocat , quamquam viro sancto amicum & beneficum esse noverat , nihilo minus voluptatibus corporis maxime deditum fuisse tradit , & per factum atque superbiam Willibaldo , homini christianissimo , a quo ipse puer enutritus fuerat , exitium machinari cœpisse , ac demum consensu regis intulisse : quò pessimo facinore mortem sibi ipse undecimo post die arcessiverit . Eadem fere habet Fredegarius , qui tamen in eo dissentit , quod Willibadum rapacem & perjurum dicat , quem christianissimum & Dei timentem non modo prædictus vitæ Sigiranni scriptor , sed etiam Audoenus in libro secundo ^a de vita S. Eligii appellat . Addit Fredegarius , Flaocatam Augustoduno , ubi cædem patraverrat , profectum ; Cabiloni in febrem incidisse , & ad veris flumine Arari , quod alio nomine Sauconnam vocat , Latonam * delatum , undecimo post Willibadi cædem die morbo oppressum decessisse , eumque in basilica sancti Benigni martyris extra muros castri Divionensis sepultum fuisse . quod anno Chlodovei junioris quarto contigit , Christi sexcentesimo quadragesimo-primo , cum jam Longoretense monasterium conditum esset .

Hoc eodem anno Toletana ecclesia pontificem re ac nomine Justum amisit , longiori pontificatu & vita dignum , cum annis dumtaxat tribus eam ecclesiam administrasset . Hunc excepit Eugenius , qui ab infantia monachus fuerat in cœnobio Agaliensi , discipulus Helladii , conlector & consors Justo , ait ^b Hildesonus , id est , uti ipse explicat , ab Helladio cum Justo pariter sacris in monasterio institutionibus

ANN CHR.
635.
Missæ quotidianæ in monasteriis.

XLIX.
Sigirannus Millebeccensis monasterii auctor.
* Meaubec.

* de Brenne.

Item Longoretensis.
* Longret.
* la Claise.

* s. Cyrill.

a Audoen. lib. 2. c. 27.

* S. Jean de Laone.

L.
Justi episcopi Toleti obitus

Eugenius successor.
b Hildes. c. 13.

ANN. CHR.
635.

eruditus. Hunc secum Helladius a monasterio abstulit, cum ad pontificatum assumptus est, eumque ad ecclesiasticos ordines promovit, tertium ab eo ejusdem sedis futurum successorem. Magnum sane optimi senis meriti indicium, qui duobus discipulis suis, iisdemque sanctis, Toletanam post se ecclesiam gubernandam reliquit. Eugenius moribus incessuque gravis, atque ingenio callens fuisse dicitur, idemque peritissimus temporum, cursuque astrorum calculator. Sub eo celebrata sunt Toletana concilia, quintum, sextum, & septimum, quibus præfuit ac subscripsit.

L I.
Paulus diaconus Emeritensis.

Sub idem tempus Paulus diaconus Emeritensis librum de vita patrum Emeritensium scripsit. Monachus erat cellæ seu monasterii sanctæ Eulaliæ in eadem urbe, cujus loci rectorem, dominum & abbatem suum vocat. Opus istud aggressus est exemplo Gregorii Magni, cujus dialogos in præfatione sua laudat. Agit de quinque episcopis Emeritensibus, Paulo, Fideli, Massona, Innocentio, & Renovato, in cujus obitu desinit, quod argumento est, Paulum scripsisse sub Stephano, qui Renovato successit anno hujus sæculi tricesimo-tertio. Agit etiam de quibusdam Emeritensibus monasteriis, nempe sanctæ Eulaliæ, & Cauliniano, eorumque nonnullis abbatibus & monachis, quorum præcipuos superius ^a laudavimus. In fine lectores rogat, ut legant prius hujus codicis opuscula, quam ea despiciant, ne videantur, non ex judicio, sed ex odio ignorata damnare. Ceterum se amore Christi & beatæ Eulaliæ dilectione impulsus fuisse ad scribendum; atque sibi nota & manifesta retulisse, & vera veraciter ac sincere exposuisse.

^a lib. 3.
num. 32. &
seqq.

ANN. CHR.

636.

L II.

Judocus cellam construit.

^b Fredeg. c.

78.

* Clichy.

R Egnabat tunc in Armorica Judicaël, Juthaëlis filius atque successor, Judoci viri sanctitate eximii germanus: cui ob raptas e Francis proximis prædas ^b Dagobertus bellum intentavit, ni se suosque dederet, prædasque restitueret. Hac terribus denuntiatione Judicaël, cum multis muneribus ad villam regiam agri Parisiensis Clipiacum * venit, & a Dagoberto veniam petiit supplex, impetravitque. Cumque a rege invitatus ad prandium fuisset, excusavit se se, & ut erat religiosus ac Deum timens, Dadonis referendarii, cognomento Audoëni, quem piissimum esse noverat, domum prandendi causa petiit; ac demum in Britanniam reversus est. Idem monasterium sancti Johannis in Gaëlo, postea sancti Mevenni dictum, extruxit, ibidemque ex rege monachus factus est. Post aliquod tempus, quam monasticam vestem & tonsuram acceperat, ipsum arrepti propositi pænituisset dicitur, & crine crescente ad laicum habitum revertisset. at, consulto hac de re quodam servo Dei, Carotho nomine, saluberrimis ejus monitis flexus, Judoco fratri regnum dimisisset, & ad monasterium denuo se se recepisset. Verum longe alia Judoco consilia erant, fratremque monachum, quam regem sequi & imitari maluit. Sed ne honorem in patria, quem fugiebat, invitatus assequeretur; relicta clam Britannia Armorica, per urbem Luteciam-Parisiorum Pontivum * petiit, pagum Morinorum, tunc silvis horridum, & magna ex parte incultum ac desertum: ubi presbyter factus, post varias hinc inde sedes, in eremo mari proxima inter Alteiam * & Quantiam * fluvios demum constitit, atque ab Haimone regionis duce, cujus filium e sacro fonte exceperat, primum ex ligno oratoria duo, unum sancti Petri, alterum sancti Pauli: dein ex lapide quadrato basilicam sub sancti Martini patrocinio ædificavit, ibidemque cum paucis fociis, quorum unus Wrmarius vocabatur; sanctissime vixit, vir sane multis virtutibus ac prodigiis, sed maxime recusatione ac contemptu delati sibi a fratre regni insignis.

* la Pontion.

* l'Authie.

* la Canche.

L III.

Treviris monasteria excitata.

22.

Germanus fit

monachus Lu-

xovii.

Trevirensis ecclesiam tunc illustrabat Modoaldus episcopus, qui singulari in monasticen studio affectus, & tantum-non monachus fuit. Duo virginum cœnobium in illa urbe condidisse memoratur: unum in suburbano palatio, ob id Palatiolum dictum, cui Basilissam præfecit: alterum sancti Symphoriani ad litus Mosellæ, in quo sororem suam, Severam nomine, abbatissam instituit. Sunt qui tertium addant Horreense, quod ad alterius Dagoberti principatum differre præstat. Ejusdem antistitis curæ educandus, atque in liberalibus studiis instituendus traditus est Germanus abbas futurus & martyr, qui in solo Trevirensi ex genere senatorio procreatus, patrem Optardum; fratres vero Ophthomaram & Numerianum habuit. In hac pietatis schola sæculum prius averfari ac contemnere, quam nosse & amare didicit. Hinc animo ejus infedit monasterii portum petere, ubi a mundi corruptelis tutus verfaretur. Expetita prius a Modoaldo facultas, sed negata inconsulto principe.

cipe. At nulla remora potuit retineri pius adolescens ; quin tribus locis comitatus pergat ad Arnulfum Mettensem episcopum, qui, abdicata dignitate, tunc in eremo Horenbergensi vitam sanctam ducebat. Is pius adolescentem amanter amplexus, in proposito confirmavit, eidemque comam totondit. Tum aliquanto tempore apud se detentum, ad proximum Romarici monasterium, quod Bobolenus monachus vulgo Castellum appellatum tradit, transmittit. Istuc cum fratre Numeriano, quem ad sæculi itidem contemptum missis ad eum duobus e suis invitaverat, humanissime admissus, totum se jejuniis, vigiliis & orationibus mancipavit. Paullo post cum Chuane, eximia religionis viro ex genere Burgundionum, Luxoviense monasterium expetiit, quod sub Waldeberti abbatis disciplina tum florentissimum erat. Nobilissimi adolescentis vultus, sermo atque mores eum Waldeberto acceptissimum brevi reddiderunt. Erat in eo mortificationis, sanctæ religionis, & obedientiæ singularis amor, in summa tanta animi puritas, ut eum ad sacerdotii gradum promovere Waldeberto visum sit, tantoque ordine dignum universus Luxoviensium cœtus censuerit. Hi erant fructus Modoaldi episcopi sanctissimi: cujus etiam pontificatu sancti Maximini monasterium adeo claruit, ut monachorum numerus ad centenarium accrevisse dicatur sub Memiliano abbate. Exstat * diploma Dagoberto adscriptum, quo rex Modoaldo donationes præcedentium regum confirmasse, novasque de suo addidisse dicitur: in quo recensens ecclesias majori sancti Petri ecclesiæ subjectas, præ ceteris nominat cellam sancti Hilarii, quæ nunc appellatur sancti Maximini, cellam sancti Paulini & sancti Eucharrii, & monasterium sanctæ Mariæ, Horrea dictum, ab eodem pontifice constructum.

Germani in cœnobio Luxoviensi focus fuit Ermenfredus, nobili ortus prosapia, & in aula Chlotharii regis educatus cum fratre suo Wandaleno. Mortuo eorum patre, aulicam vivendi rationem sibi parum tutam rati, facultatem discedendi postularunt, & privatam ambo vitam apud genitricem agere cœperunt. Sed nec ea contentus Ermenfredus, ad meliora adspirans, relicta domo cum rebus omnibus, Luxovium petiit, ubi sub Waldeberto mirificos brevi progressus fecit. Cum in eo adulta esset religio, ad locum suæ olim ditionis, Cusantiam * dictum, ædificandi monasterii causa missus est, ubi tricenos fere monachos congregavit, Luxoviensis instituti servantissimos: ipsum vero monasterium Luxovio subjecit. Inter alia miranda, Wandaleni fratris excessum e vivis divinitus cognovit. Ipsius denique obitum, qui VII. kalendas Octobris accidit, miracula non pauca consecuta sunt. Ejus corpus ad fratris exuvias in beati Johannis-Baptistæ Cusantiensi æde collocatum: qui locus nunc prioratus est monasterio sancti Augendi seu sancti Claudii subjectus, ex donatione Pontii archiepiscopi Vesontionensis.

CUM Jonas monachus acta sancti Eustasii abbatis scriberet (ea vero scribebat sub initia regni Chlodovei junioris) Audomarus jam episcopus erat Boloniæ & Teruanensis opidi, ut ipse Jonas loquitur. Has quippe duas urbes complectebatur Morinorum episcopatus, in quarum alterutra promiscue sedebat horum populorum antistes. Audomarus prope Constantiam urbem ad Rhenum, in vico Aurea-valle * nobilibus & piis parentibus ortus, ab iisdem pie educatus est. Nomen patri Friulfus, genitrici Domitta. Coniuge mortua & adulto Audomaro, Friulfus de relinquendo sæculo cogitavit, idemque consilium inspiravit filio. Hujus rei causa Luxovium ambo profecti, se suaque omnia Deo in manus sancti Eustasii abbatis tradiderunt, amboque Eustasius multa cum animi voluptate admisit. Audomarus brevi sub tanto præceptore & institutore vir perfectus evasit. Eodem tempore Acharius, & ipse monachus Luxoviensis, Noviomagensis regebat ecclesiam cum Viromandensi & Tornacensi. Vacante sede Teruanensi, Acharius Dagoberto regi auctor fuit, ut Audomarus in eam substitueretur. Supererant ad id usque tempus apud Morinos paganorum reliquiæ, quas novus & fervens antistes omnino abolere studuit. Divina suffragante gratia, res prospere cessit pro voto; nec ullum deinceps paganismi vestigium apud illos populos relictum fuisse dicitur. Hoc in opere auxiliares ministros habuit Bertinum, Mummolinum, & Ebertramnum Luxovienses monachos, doctrina & pietate præstantes, quos Waldebertus abbas, Eustasii successor, Audomaro in subsidium misit.

Annal. Bened. Tom. I.

A 22

ANN. CHR.
636.

a Brover.
annal. Trevir.
to. I.

L I V.
Ermenfredus
abbas Cusan-
tiæ.

* Cusance.

ANN. CHR.
637.
L V.
Audomarus
fit episcopus
Teruanæ
* Guldindat.

ANN. CHR.

638.

L V I.

Dagoberti obitus, sepultura, & pia facta.

* *Espinay.*

Paullo post Dagobertus rex in villa regia agri Parisiensis Spinogilo * ad Sequanam, ex profluvio ventris interiit, ejusque corpus in proximam sancti Dionysii basilicam delatum, sub arcu in latere dextro sepultum est, ubi hactenus ejus monumentum ex ophite, liliis respersum visitur, Sugerii ætate erectum, aut restitutum. Obiit xiv. kalendas Februarias: quem diem anniversaria precatione Dionysiani nostri, ritumque sollemni hodie quoque celebrant, cum debita sane grati animi testificatione. Obiit, inquam, anno regni sexto-decimo, quos annos plerique rerum Francicarum scriptores a Chlotharii patris obitu numerarunt, dum Hadrianus Valesius eos sexto ante anno, ex quo nimirum Austriae rex vivente patre constitutus est, numerandos esse demonstravit. Accessit huic sententiæ Carolus Cointius, quam ego quoque novis argumentis propugnavi, tum in præfatione ad Sæculum secundum, tum in disquisitione singulari, quæ exstat ad calcem tomi tertii Analectorum. Insculpta est Dagoberti, quale modo cernitur, monumento vulgata historiola de ejus anima post mortem e potestate dæmonum per sanctos Dionysium, Mauricium, & Martinum liberata, quam scriptor gestorum Dagoberti primus retulit, aut forte commentus est: tametsi ejus meminit Ludovici Pii epistola, libris areopagiticis præfixa. Sic fabellam narrant. Aiunt eo tempore, quo Dagobertum mori contigit, Ansoaldum Pictavensem episcopum, in Italiam legationis causa profectum, trajecisse in Siciliam, atque adiisse Johannem venerabilem anachoretam, cujus fama sanctitatis ita celebris erat, ut illam insulam adiret nemo, nemo ex ea discederet, eo insalutato. Ansoaldum ab eodem interrogatum de moribus Dagoberti regis; tum senem asseruisse, aliquando sibi forte dormienti virum canitie venerandum adstare visum, admonuisse, ut mox surgeret, & pro salute Dagoberti regis preces funderet. Cum vero id facere maturaret, se in mari Dagobertum advertisse in lembo vinctum & colligatum, quem dæmones multis plagis affectum, in infernum pertrahebant. At supervenisse beatos Dionysium & Mauricium martyres, atque sanctum Martinum ab eo in auxilium vocatos, qui rogantem e poenis & vinculis eripuerint, & in cælum demum perduxerint. Hanc narrationem retulerunt Aimoinus, Sigebertus, aliique chronicorum consarcinatores: at dubiam saltem reddunt Fredegarii, aliorumque ejus temporis auctorum hac de re silentium, nedum ipsa narratio, non satis gravis ad persuadendum. Longe nobilius de Dagoberti obitu scripsit ejus æqualis Audoenus in libro primo de vita beati Eligii, ubi relatis piis Dagoberti insignioribus factis: *His operibus, inquit, mirifice perfectis, mortuus est rex magnus & inclytus Dagobertus, & sepultus est in eadem sancti Dyonyssii basilica sub arcu (sic transversam crucem vocant) in latere dextro.* Haud scio an meliori fundamento nitantur, qui spoliatas ab eo ecclesias produnt, ut unam sancti Dionysii basilicam ex convectis rapinis locupletaret. nam præter valvas ex fusili ære, quas ex Pictavensi sancti Hilarii basilica dicitur abstulisse, multa Sanctorum corpora ex aliis ecclesiis ab eo vi sublata perhibent, sancti Hilarii episcopi Pictavensis, Firmini Ambianensis martyris, Patrocli Gratianopolitani, Hilari Gabalitani, & Romani monachi: quæ quidem corpora hodie quoque Dionysiani nostri ostendunt: an vero vi sublata, an potius precario accepta fuerint, non satis exploratum. Filios duos, Sigibertum ex pellice, & Chlodoveum ex Nanthilde conjugè susceptos reliquit Dagobertus, eisque regnum partitus est, Austria Sigiberto, Neustria cum Burgundia Chlodoveo attributis. Sigibertus octennis Cuniberto Coloniensi episcopo & Pippino majori-domus; Chlodoveus quadrimus cum matre Nanthilde Ægæ majoris-domus fidei commendatus. Sigibertus multa cœnobia condidisse aut dotasse perhibetur, ob pia facta in Sanctorum numerum relatus. Idem de Dagoberto seniore nonnulli perperam affirmant, eum confundentes cum Dagoberto Austriae rege, senioris nepote, Sigiberti filio, quem Satanacenses ut martyrem colunt. In codice veterum legum, quas Dagobertus senior emendavit, quadam latæ sunt in gratiam monachorum, qualis est illa de plaga vel nece monachi in hæc verba: *Monachi, qui secundum regulam in monasterio vivunt, & illi dupliciter componantur secundum genealogiam suam; & reverentia sit Dei, & pax eis, qui illi deserviunt.*

Qui gesta Dagoberti scripsit auctor anonymus ante annos octingentos, Dagobertum regem, cum vitæ suæ periculum imminere cerneret, convocatis primoribus palatii filium & uxorem commendasse tradit, atque matriculariis beatorum martyrum Dionysii ejusque sociorum, de villis Acuciaco & Culduno; ad hæc de Magnovillari, Medianovillari & Gellis præceptum fieri jussisse. Et quia invalescente ægritudine calamus in manu ejus ita trepidaret, ut non valeret subscribere; ideo rogasse dulcissimum filium suum HLudovium regem, ut signaculo sui nominis donationem firmaret, & Dado chartam offerret, & optimates illam subscriberent. Ludicrum videri possit, Dagobertum rogasse puerum vix quadrimum, ut signo suo regium præceptum subscriberet. Verum ita rem habere constat ex diplomate authentico Chlotharii tertii, in charta ægyptiaca scripto, hanc donationem confirmantis, testantisque, genitorem suum Chlodovium, dum adhuc adolescens, id est puer, esset, cum avia sua Nantechilde & optimatibus regni subscripsisse litteris Dagoberti, qui trepidante manu ipse subscribere non valeret. Quin etiam apud nos sub tertia stirpe regia id in usu fuit, ut infantes ipsi lactentes donationes a parentibus factas suo modo approbarent, ut Beslius* observavit, vel tangendo chartam donationis, vel spondentibus pro eis parentibus aut nutrice, se daturos operam, ut illi adulti donationem ratam haberent. Fere consimile factum memini legere in libro de vita sancti Porphyrii episcopi Gazensis, qui cum ab Arcadio imperatore facultatem idola evertendi postularet, & Eudociam augustam, tum prædicenda natiuitate Theodosii junioris, tum eidem recens nato benedictione impertienda, sibi propitiam reddidisset; augustam in quamdam accepti beneficii vicem jussisse, libellum supplicem a Porphyrio scribi ad obtinendum quod petebat; eamque infanti e sacro fonte egresso porrigi; cetera se curaturam dixit. Itaque Porphyrius libellum supplicem scribi curavit; & infante baptizato, stetit in vestibulo ecclesiæ, præ manibus habens chartam supplicationis, quam infanti obtulit, rogans ejus pietatem, suas preces ratas haberi. Ad hæc bajulus infantis, uti ab augusta edoctus fuerat, accepta charta, jussit fieri silentium; partemque chartæ legit. Mox charta involuta, subjecit manum capiti infantis; illudque inclinavit. quo facto, clamavit coram omnibus, jussisse ejus potentiam ea fieri, quæ contenta erant in supplicatione. Hoc audito, Arcadius supplicationem, etsi ægre admodum, admisit, dicens, gravem quidem esse petitionem; sed graviorem recusationem, quoniam hæc prima erat jussio filii sui. Sic nonnumquam parentes, etiam principes, cum pueris suis quodam modo repuerascunt. Sic Chlodovei pueri manum haud dubie direxit minister, ad subscribendam patris Dagoberti donationem. Idem Dagobertus cellam sancti Dionysii de Rulliaco* in Biturigibus ad ripam Arnonis extruxisse traditur: sed incerta traditio. Ejus situs est inter Exoldunum, Virzionem, & Masciacum. Illic supersunt vetera monasterii rudera. Sub altari ecclesiæ crypta est longa pedes septuaginta, viginti lata. Ad hæc idem rex plurima prædia monasterio sanctorum Vincentii & Germani apud Parisios, in his villam Cumbas in Briacensi territorio positam, donavisse dicitur^b in diplomate Philippi Francorum regis eo nomine primi, ubi quædam de varia ejus villæ fortuna referuntur.

Vix regnum mortuo patre inierat Chlodoveus, cum Bledegifilus archidiaconus ecclesiæ Parisiensis castrum Bacaudarum, (sic factiosos & rebelles, tempore DIOCLETIANI exortos appellaverant) vulgo Fossatum dictum, ab eodem rege, vel potius a Nanthilde genitrice loco ejus regnante, petiisse, & obtinuisse traditur: ubi ille basilicam sub titulo sanctorum Petri & Pauli cum adjuncto monasterio molitus est, eique Babolenum abbatem præfecit, annuente rege una cum Audoberto Parisiorum antistite, qui ambo monasterium, Fossatense postea dictum, privilegiis concessis decorarunt. Positus est locus quinque fere passuum millibus supra Luteciam-Parisiorum ad Matronam fluvium, qui pæninsulam efficit, plus amœnitatis, quam fertilitatis habentem. Jacobus Brolius, monachus cœnobii sancti Germani Parisiensis non indoctus, libellum vulgavit de gestis sancti Baboleni abbatis, & de primordiis monasterii Fossatensis, auctore anonymo Fossatensi monacho sæculi undecimi, parum accurato, qui Babolenum Fossatensem pro Baboleno Bobiensi, & pro Babone Parisiensis monasterii sancti Germani abbate temere usurpavit. Mirum quod eum itidem non confuderit cum venerabili Theodulfo, cognomento Baboleno, qui, Jona monacho testante, quædam monasteria in Bituricensi ac Nivernensi pagis sub regula

ANN. CHR.
638.
L VII.
S. Dionysio
facta donatio.

a Besly *corro.*
p. 103.

* *Ruilly.*
Item S. Germani monasterio.

b *Labbe Mis-*
cell. p. 579.

L VIII.
Fossatensis monasterii primordia.

ANN. CHR.
638.

Babolenus
abbas, an
etiam sancti
Germani.

a *Diplom.*
p. 625.

beati Columbani construxit. quem sane ipsum esse Babolenum Fossatensem abbatem facile crederem, nisi me moveret Jonæ silentium, qui alia recensens ejus Baboleni monasteria, Fossatensis non meminit. Exstat præceptio Chlodovei regis de Fossatensi monasterio, data regni ejus anno primo, *duci Archenaldo*, aliisque inscripta, in qua rex ait, se rogatu viri venerabilis, sibi que plurimum dilecti Blidegisili diaconi castellum, qui Fossatus vel castrum Bagaudarum appellatur, concessisse cum tota terra, quæ dicitur Varena, ad ecclesiam ædificandam in honore sanctæ Dei genitricis Mariæ ac sanctorum Petri & Pauli apostolorum, & monachos sub regula sancti Benedicti ibidem congregandos. Exstant item litteræ ipsius Blidegisili diaconi, quibus testatur se prædictum castrum ex munificentia Chlodovei regis accepisse, & constructo ibidem monasterio præfecisse egregium virum, nomine Babolenum, qui monachos regeret sub regula sancti Benedicti ad modum & similitudinem monasterii Luxoviensis. quæ litteræ scriptæ sunt anno tertio Chlodovei regis, subscribentibus Annoberto Senonensi metropolita, Audoberto Parisiensi, aliisque episcopis & abbatibus fere ignotis. Has litteras edidit Jacobus Brolius, ac post eum Carolus Cointius, & Gerardus a Bosco, Oratorii presbyteri eruditi: quas tamen omnino sinceræ præstare nolim. Scriptor vitæ sancti Baboleni asserit, ab Audoberto seu Autberto Parisiensi antistite, qui in pervetustis indicibus^a sancti Landerici decessor ponitur, Baboleno abbati privilegium in gratiam monasterii Fossatensis concessisse, ut tam ipse, quam successores ejus, liberi & securi ab omni inquietudine, tam ecclesiasticorum, quam laïcorum, ibidem manere possint. sed hoc privilegium necdum visum est. Idem asserit, venerabilem patrem Babolenum & beatum Furseum construxisse ecclesiam in loco, qui dicitur Campus, posito inter Gornacum & Latihiacum in agro Parisiensi; eamque ab Audoberto Parisiorum episcopo dedicatam fuisse; ac duo ejus altaria, unum in honorem beatæ virginis Mariæ, alterum sub patrocinio beati Petri apostolorum principis consecrata; ubi postmodum, renovata ecclesia, sanctis Baboleno & Furseo duo altaria erecta sint. quæ quidem veri magis proxima crediderim, quam quæ scribit idem auctor de Sigofrido monasterii sancti Vincentii seu sancti Germani extra muros Luteciæ positi abbate, quem a Chlodoveo rege legatum in Hispanias missum, & Cæsaraugustæ comprehensum jussu regis Hispaniæ, ac carcere inclusum fuisse: interim Chlodoveum Baboleno Fossatensi abbati monasterium beati Vincentii commisisse, quod per octo annos prudenter, diligenterque administraverit. quo tempore cæco ad portam Luteciæ lumen restituerit, ob idque a rege donatus fisco regio, cui nomen Valentonium est. Sane hic locus hætenus pertinet ad monasterium nostrum Vincentianum: verum an hac occasione eidem provenerit, ignoramus; neque id evincere valet testimonium auctoris haud satis gravis, qui Babonem, ut jam dixi, Vincentianum abbatem forte cum Baboleno confundit; neque apparet unde id acceperit, quod de Sigofridi legatione Hispanica commemorat. Ceterum qualiscumque sit iste auctor, vera esse credimus, quæ testis domesticus de sui monasterii origine scripsit, etsi nullo alio ejus temporis testimonio confirmari possint. Monasterium Fossatus inter ea monasteria numeratur, imperante Ludovico augusto, quæ solas regi orationes debebant.

ANN. CHR.
639.
LIX.

Elnonense monasterium conditur a sancto Amando.

U Num e præcipuis, quæ sanctus Amandus excitavit, monasteriis insigne in primis fuit Elnonense, tribus leucis distans ab urbe Tornaco, inter duos positum amnes, Scarpum & Elnonem, a quo nomen primitus accepit, postmodum sancti Amandi ab auctore cum adjuncto opido appellatum. Locum penitus incultum, silvisque obsitum a Dagoberto rege obtinuit Amandus, testante Milone monacho; exstatque hac de re apud Miræum diploma, datum anno regni Dagoberti undecimo, sed vitiatum. Hoc monasterium sub finem ipsius regni, vel initio regni filii ejus Chlodovei, conditum fuisse intelligimus ex Jona Bobiensi monacho, qui in præfatione ad acta sancti Columbani ejusque discipulorum, quam anno tertio a morte Bertulfi abbatis, hoc est sexcentesimo quadragesimo-tertio, scribebat, ait se jam per triennium oceani oras lustrantem sæpe permeasse lentam paludem Elnonis ob venerabilis Amandi pontificis suffragium, qui his constitutis in locis veteres Siccamborum errores evangelico mucrone coercebat. Illic duplex condita primum basilica, una in honorem beati Petri apostolorum principis: altera sub patrocinio sancti Andreæ apostoli. quod ex Philippo ab Eleemosyna discimus. ubi mirari subit

negligentiam Baudemundi, primi vitæ sancti Amandi scriptoris, qui, cum monachus esset Elnonensis, ne quidem sui monasterii originem commemorat, contentus dicere, sanctum Amandum sepultum fuisse cum magnifico honore in loco, cui vocabulum est Helnone, ubi multa fiant ejus orationibus beneficia. Nec multo accuratior fuit Milo, & ipse Elnonensis monachus, tametsi ea, quæ a Baudemundo fuerant omissa, supplere professus est. Meliores sanè rerum suarum scriptores exigebat tam illustre monasterium, cujus de origine, si tam exilia & jejuna scribimus, non indiligentiæ nostræ, sed veterum incuriæ imputandum est. Non alium quam Amandum ipsum principio huic monasterio præfuisse plerique existimant, nec nisi post annos aliquot Ursum ei ab eodem substitutum fuisse, cui Jonas seu Jonatus postea successerit. Mihi perquam veri simile fit, hoc de loco interpretandum esse Albini Flacci seu Alcwini epigramma quinquagesimum-nonum, in quo agit de oratorio sancti Martini, constructo ante monasterii sæpta. Certe præcedentia & sequentia fere epigrammata pertinent ad monasterium Elnonense. Huc illud epigramma referre juvat, saltem ob memoriam sancti Amandi. Neque enim in tantis angustiis versus quoque ad reparandam vetustatem repudiandi sunt.

*Martinus meritis Domini condignus amore,
Qui sibi sacratam hanc regit ecclesiam
Egregius præsul toto præclarus in orbe
Torona pausans pastor in urbe pius.
Hæc domus alma Deo prima est fundata tonanti,
Ante alia & sacri sæpta monasterii.
Crevit honor horum, Domino donante, locorum,
Et major Domino est edificata domus.
Dum sanctus præsul hic inhabitavit Amandus,
Crevit honor patris, crevit & iste locus.*

Alcwinus ipse in epitaphio sancti Amandi, quod epigramma est sexagesimum-quin-tum, testatur eum, post prædicationis evangelicæ labores & sæculi tumultus, in Elnonensi monasterio contemplativos fructus decerpisse. Hæc est sine dubio opidi sancti Amandi parœcialis ecclesia, quæ sancto Martino sacra est.

Hæc cum ita sint, mirari satis non possum, quæ fieri potuerit, ut Elnon Tornacensis pagi fluviolus ad Nantuates translatus sit, & quæ in Elnonensi Gallia Belgicæ monasterio acta sunt, in Nantuacensi facta dicantur. Hinc Nantuacensis monasterii primordia tributa sancto Amando Trajectensi episcopo, quem etiam ibidem sepultum fuisse, atque hætenus honorari tradunt. Nec id recens inventum, sed vetus fabella potius, quam traditio, antiquis loci monumentis, & martyrologiis consignata. Ad hæc affertur a Simeone Guichenone libellus de vita sancti Amandi in ejus rei argumentum. Verum, quisquis sit Amandus ille, quem uti conditorem suum colunt, & cujus reliquias venerantur Nantuacenses nostri, tam distat a Nantuacensi monasterio Elnonense, quam Scaldis a Rhodano; Menapii Gallia Belgicæ populi seu Tornacenses a Sebusiis*, quibus Nantuacense monasterium attribuitur. Spuria sunt instrumenta, quæ Gregorio Magno & Childerico regi adscribuntur apud Guichenonem^a: tametsi haud negaverim, jam inde a sæculo septimo existisse Nantuacense monasterium, sive a sancto Amando Trajectensi episcopo, seu a quovis alio conditum fuerit. quod in medio relinquere malim, quam temere definire. Nullius ejus loci abbatis nomen nobis compertum est ante Syagrium, cujus rogatu concessum est Pippini regis diploma^b pro immunitate cœnobii Nantuacensis, quod est constructum, inquit, in honore beatæ Dei genitricis Mariæ, & sancti Petri apostoli, vel ceterorum apostolorum. Alia charta cujusdam Ansmundi & uxoris ejus Cæciliæ tempore Godelsadi abbatis inscripta est *Domino, & sacrosanctæ ecclesie in honore sancti Petri apostolorum principis, & sanctæ Dei genitricis Mariæ, & sancti Michaelis archangeli*; data regnante & imperante domino nostro HLudowico anno quarto. Nulla uspiam in illis mentio sancti Amandi, quem modo Nantuacenses alterum cum beato Petro patronum agnoscunt. Mihi vero dubium nullum est, Nantuacenses; vocum affinitate deceptos, pro Nantensi pagi Vauren-sis monasterio, quod a sancto Amando institutum fuisse constat, Nantuacense usurpavisse, uti Elnonem in Nan-

L X.
Nantuacense
monasterium
cum Elnonensi
perperam con-
fusum.

^a le Bugé.

^a Guichen.
Bugé prob.
p. 212. & seq.

^b Ibid. p. 213.

ANN. CHR.
639.

tuadem transtulerunt. Sed hæc postea suo loco accuratius expendenda. Ceterum monasterium Nantuadis recensetur inter illa, quæ tantum dona sine militia dare debebant tempore Ludovici augusti. quod argumento est, locum hunc non incelebrem tunc existisse.

L X I.
Furseus in Britannia suscipitur a Sigeberto.
a Bedæ lib. 3.
c. 18. & 19.

Paullo ante hoc tempus, sed incerto anno, Furseus nobilissimo in Hibernia Scottorum ortus genere, relicta cum suis omnibus patria, in insulam Britanniam^a transiit, & in provincia orientalium Anglorum substitit. His imperabat tunc temporis Sigebertus, bonus, religiosus, doctusque princeps, qui dudum in Gallia, ubi Redwaldi regis, inimici sui, metu profugus exsulabat, christianus factus baptizatusque fuerat. Inde, omni apud Francos barbarie deposita, domum reversus, regnoque post æmuli mortem & Reopwaldi fratris sui potitus, mox ea quæ in Galliis bene disposita observaverat, servare cupiens, scholam instituerat, in qua pueri litteris erudirentur, popularibusque per Felicem episcopum, natione Burgundionem, catholicam fidem inseverat; sic rerum cælestium amore captus, ut tandem, relicta regni negotiis, & cognato suo Egrico commendatis, qui & antea ejusdem regni partem moderabatur, monastica veste & tonsura susceptis, in monasterium, quod ipse construxerat, se se receperit. Id factum haud dubie hortatu & persuasione Fursei, qui in patria vitam monasticam professus, visisque cælestibus eruditus, relicto natali solo, a Sigeberto benigne exceptus fuit, multosque Anglos præceptis & exemplis ad christianam religionem adduxit, ceteros in ipsa fide confirmavit; ac nobile monasterium condidit, fundum & impensas suppeditante rege, qui in illo forte monasterio se divino cultui mancipavit. Post hæc Fursei animum incessit desiderium solitariae vitæ. nec mora, germano suo Foillano relicta monasterii cura, conventus ab eo germanus alter Ulranus, qui post diuturnam monasterii probationem ad eremiticam vitam transferat. Verum ex solitudine a rege ob ingruentes causas revocatus, cum provinciam gentiliùm incurfione turbatam animadverteret, nec monasticum ordinem congrua illic tranquillitate frui posse; in Galliam trajecit, ubi a Chlodoveo Francorum rege & Erchinoaldo patricio seu præfecto palatii, quem majorem-domus alio nomine appellabant, honorifice acceptus est.

L X I I.
Sigebertus ex monacho dux factus.

Vix ex orientalium Anglorum provincia Furseus excesserat, cum Penda rex Merciorum paganus bellum illis indixit. Hi se viribus inferiores arbitrati, Sigebertum jam monachum supplices convenire; rogare, ne se in tanto discrimine deserat; si ipsum habeant ducem, salva fore omnia. Ille vero supplicum precibus & lacrymis nihilo magis cedens, invitus demum ac reluctans e monasterio educitur, & dux bello præficitur. Sed ipse, monasticæ professionis non immemor, inter confertos hostium globos, pro armis non nisi virgam gestare voluit, longe religiosior Constante illo, Constantini tyranni filio, quem pater ex monacho cæsarem primum, deinde augustum creavit, & bellicis expeditionibus præfecit contra Honorium imperatorem. Non desunt similia in consequentibus exempla, & quibusdam monachis regiarum stirpis adeo arma tractare non incongruum visum est, ut etiam ex his nonnulli conjugia inire non dubitaverint. Verum religiosus princeps Sigebertus in ipso prælii articulo una cum rege & cognato suo Egrico cæsus est, deletus ac dissipatus exercitus; regnumque relictum Annæ optimo regiarum stirpis principi, qui & ipse postea ab eodem Merciorum rege occisus est.

ANNALIS ORDINIS S. BENEDICTI.

ANN. CHR.
640.

LIBER TERTIUS-DECIMUS.

Ab anno Christi 640. ad annum 649.

ANNUS hujus sæculi quadragesimus, magnorum virorum, in primis Arnulfi ex episcopo Mettensi monachi & eremitæ, ac Bertulfi abbatis Bobiënsis; necnon Eadbaldi Cantuariorum regis obitu insignis fuit. Arnulfus ex Romarici monasterio ingressus in eremum, ibidem cum aliquot monachis inter feras sanctissime vixit; idem tamen admittens leprosos, quibus cum eximia humilitate ministrare solitus erat, ita ut vilia quæque, etiam coquinæ, officia vir tantus non abhorreret. Cum extremus instaret vitæ dies, mox præsto adest cum monachis suis Romaricus, ultimos sanctissimi pontificis spiritus excepturus. Tum vir sanctus ad eum: Jam, inquit, instat dies, quo supremo Judici sistendus sum. Quid vero acturus miser, qui nihil boni in hoc sæculo gessi, immo criminibus undique vallatus coartor! Ora itaque pro me, bone vir, & Deo dilecte, ut scelerum veniam merear. Eo animam agente, lector pro more sacrosanctum Christi evangelium inter psallentium & lugentium cantus & gemitus personat. Dein Romaricus extincti corpus ea qua par erat dignitate & veneratione in monasterio Habendensi humandum curavit. Verum anno vertente Goëricus, Arnulfi in sede Mettensi successor, assumtis secum duobus episcopis, Paulo Virdunensi & Theodefrido Tullensi, cum suo clero ad montem sanctum pergit, sacra membra e tumulo cum congrua reverentia effert, in urbem transfert, & in suburbana sanctorum apostolorum basilica deponit, quæ postmodum ab ejus nomine sancti Arnulfi dicta est. Huic monasterio tum præfuisse videtur Arnegisilus abbas, cujus mentio est in libello de vita sancti Arnulfi, quem anonymus ejus loci monachus conscripsit, & Chlodulfo Mettensi antistiti, filio ejusdem Arnulfi, nuncupavit. Eundem Umno quidam interpolavit Caroli Calvi principatu; cujus genus ex sancto Arnulfo per Ansbertum & Blichildem, ut regi gratum se præberet, deduxit. Arnulfi obitus xvii. kalendas Septembris; translatio xv. kalendas Sextiles accidit. Porro hunc mortis annum assignat Sigebertus, quem secuti sumus, deficiente magis idonea auctoritate.

Tertio ab Arnulfi obitus die pariter e vivis excessit ejus consanguineus Bertulfus abbas Bobiënsis, post annos regiminis tredecim a morte sancti Attalæ sui decessoris.

I.
Arnulfi episcopi Mettensis obitus.

II.
Bertulfi iterti abbatis Bobiënsis.

ANN. CHR.
640.

Eo abbate Baudacharius monachus, cum aliis triginta vineæ adversus aves & feras custodiendæ deputatus, cum nihil haberet præter modicum panis ad reficiendos fratres, orando impetravit a Deo anatem, qui tot fratribus exsaturandis suffecit, augente fide quod dapibus deerat. Ex quo intelligitur, sancti Columbani discipulos, quos a carnum esu abstinuisse constat, non tanta religione avium esum sibi interdixisse. Ea persuasio cum apud nostros invaluisset sæculo nono, Aquisgranensis synodi patres in octavis natalis Domini & paschæ volatilium usum permisere: tametsi plerisque religiosioribus persuasum erat, hunc nequaquam a sancto Benedicto permissum fuisse. quod antiquiores regulæ commentatores, Smaragdus & Hildemarus, docent. Confer ea, quæ de sancti Isidori regula superius^a retulimus. Bertulfi abbatis gesta quædam litteris mandavit Jonas monachus ejus æqualis. Eundem Frodoardus Remensis canonicus metro reddidit: ex cujus carmine discimus nomen illius Victorini energumeni, cui aliquando, cum expleto psallendi, id est primæ, officio una cum fratribus *secunda diei hora* e basilica egrederetur, Bertulfus sanam mentem restituit.

^a *Supra lib.*
12. num. 42.
& infra lib.
17. n. 57.

III.
Bobolenus
successor
^b *Ital. sac.*
no. 4. col. 1330.

Ei successit in Bobiensi regimine Bobolenus seu Bobulenus abbas, non ex Atticorum genere oriundus, ut fert ejus elogium^b apud Ughellum, sed Burgundionum, asserente Jona Monacho, qui ejus patrem Winnocum laudat in libro de vita sancti Columbani abbatis. In eodem elogio Bobulenus dogmata majorum accurate servasse, & a subditis servari curasse dicitur, prout a beato Columbano edoctus fuerat. Interdium labori & jejunio; per noctes vigiliis & orationi indefessus vacabat. Idem in se durior, in ægrotantes fratres benignissimus. Ejus tempore centum & quadraginta monachi in monasterio Bobiensi debebant sub regula *sanctæ memoriae Benedicti vel reverendissimi Columbani*.

S. Benedicti
regula illic ser-
vata.

Non placent hæc verba Ferdinando Ughello, indigne ferenti, quod Columbanus pro sancto habitus, a pontifice dumtaxat reverendissimus appelletur; & quod mentio fiat de regula sancti Benedicti, de qua nullum apud Bobienses testimonium a se repertum dicit ante Lucii secundi pontificatum: denique quod sub disjunctione regulam *sancti Benedicti vel Columbani* nominet, quasi Theodoro pontifici, ait Ughellus, ignotum esse potuerit, quam regulam Bobienses profiterentur. At mirum est ignorare potuisse virum doctum, qui tot vetera instrumenta legerat, hanc particulam disjunctivam passim conjunctive usurpari. Jam vero sanctum Columbanum *reverendissimum* a pontifice appellari non magis ejus sanctitati obstat, quam quod Gregorius Magnus sanctum Germanum Capuanum episcopum, cujus animam in caelos evolantem sanctus Benedictus suspexerat, *virum reverendissimum* vocat. Ceterum non omnia monumenta cœnobii Bobienses vidit Ughellus, qui, si librum de miraculis sancti Columbani medio sæculo decimo scriptum, si Gerberti epistolæ perlegisset; amplius ducentis ante Lucium secundum annis regulam sancti Benedicti apud Bobienses, & quidem ante omnium retro memoriam receptam, immo in ipso, de quo agitur, Theodori pontificis privilegio, uti jam tum credebatur, expressam fuisse comperisset. Quæ regula suo tempore a Bobiensibus servaretur, ignorare non potuit Gerbertus, Bobiensis quondam abbas, postea Romanus pontifex sub nomine Silvestri secundi. Is vero in epistola^c ad Bobienses suos: *Qui Regulam, inquit, sancti Benedicti professi estis, & pastorem deserendo abjecistis, colla tyrannis sponte subdidistis*. Nihil his verbis expressius.

^c *Gerbert. ep.*
13.

^d *Anonym. e.*
23.

Ad hæc monachus Bobiensis anonymus, qui librum de miraculis sancti Columbani composuit ante medium sæculum decimum, quo itidem sæculo desinente, Gerbertus scribebat, privilegia sanctæ sedis apostolicæ^d laudat, scilicet Honorii, Theodori, Martini, Sergii, Gregorii, Zachariæ, & aliorum, suo monasterio concessa, ex quibus idem auctor recitat fragmentum privilegii, inter alia decernentis, ut, si monachi Bobienses, tepidi in Dei amore, & in institutis patrum torpentes quandoque existant, secundum regulam ab abbate, id est a patre monasterii, corrigi debeant. Si autem & ipse abbas in ignavia aliqua contra instituta patrum & regulæ tenorem fuerit deprehensus, & in aliquam sinistram partem inclinatus; a sede apostolica, sub cujus constitutione consistit, corrigatur. quæ omnino verba, sed mendose, in Theodori privilegio leguntur apud Ughellum. Sed ne, quamnam esset illa regula, ambigeremus, Placentinum episcopum prædictus anonymus compellat his verbis: *Non vales tuum episcopatum regere, & monachos secundum Regulam sancti Benedicti*

Benedicti gubernare. quam scilicet regulam idem auctor in laudato, ut credere par est, Theodori diplomate legerat, dato Constantini anno secundo, consulatus primo, indictione prima, quæ anno ejus sæculi quadragesimo-tertio conveniunt. Verum Jonas, qui sanctum Columbanum, ejusque discipulos laudandos susceperat, unius Columbani laudat regulam, cum Benedictinæ accessio nihil faceret ad ipsius institutum. Ejus prologus ad vitam sancti Columbani, *Dominis eximius, & sacri culminis regimine decoratis, religionisque copia fultis, Boboleno & Vvaldeberto patribus* inscriptus est; & in ipso vitæ contextu memoratur non semel Winnocus presbyter, pater Boboleni, *qui nunc*, ait Jonas, *Bobiensis cœnobio præst.* Non ergo Italus fuit, ut Cointio visum est, ex mera conjectura.

ANN. CHR.
640.

I V.
Eligii & Au-
doëni ordina-
tio.

Cum Jonas acta Eustasii abbatis Luxoviensis scriberet, (hæc vero scribebat tertio fere anno a morte Bertulfi Bobiensis, ut ex præmissis ejus prologo constat) Eligius jam Viromandensis ecclesiæ pontifex erat, eoque nomine ab eo in iisdem actis laudatur. Anno superiori electus fuerat in locum Acharii episcopi ex monacho Luxoviensi. Electus non se permisit sacerdotem consecrari, ait Audoënus, *nisi sub normula clericatus aliqua temporis curricula exegisset.* Hæc probatio unius fuit anni. Eodem tempore electus est Audoënus post Romanum in sedem Rotomagensis, a Deodato Matifconensi episcopo presbyter ordinatus. Tum ambo convenientes in civitatem Rotomagensis *quarto-decimo mensis tertii, seu Maii, tertio anno Chlothovei, juvenculi adhuc regis, die dominico ante Litanias,* episcopi consecrati sunt. Hoc palmari argumento se muniunt, qui Dagoberto regni annos sexdecim a morte Chlotharii patris tribuendos esse contendunt, ejusque obitum summovent ad annum sexcentimum quadragesimum-quartum: propterea quod dies dominica ante litanias rogationum anno quadragesimo-sexto coincidebat cum die quarta-decima mensis tertii: quibus notis Audoënus annum suæ consecrationis designat. Nec placet quod contrariæ sententiæ patroni, qui Dagoberti obitum sexto ante anno illigant, hunc Audoëni contextum interpolatum causantur. Magis arridet alia Cointii solutio, ita hunc locum dispungentis, ut Audoënus & Eligius Rotomagum ordinationis causa accesserint quarto-decimo die Maii: at ordinatio dilata fuerit in octavam post diem, quæ dies hoc anno quadragesimo dominica erat ante sollemnes rogationes. Verum huic solutioni id obstat, quod in Noviomensi ecclesia sancti Eligii ordinatio ante annos octingentos celebrata est *pridie idus Maii*, ut in veterrimo ejus ecclesiæ kalendario deprehendi; atque adeo Eligii ordinatio ipsa die Maii quarta-decima peracta tunc censebatur, non dominica sequenti, ex traditione ecclesiæ Noviomensis. Verum, libratis aliunde in oppositum invictissimis argumentis, id unum reponi posse video, quod, etsi sancti Eligii depositio haud longe post ipsius obitum in divinis officiis celebrata sit; non tamen statim ejus ordinatio (quod etiam de Audoëni consecratione dicendum) sacris ejus ecclesiæ fastis adscripta, & peculiari cultu honorata est, sed post annos forte centum, immo & ducentos. Eos vero qui hanc ordinationem primi ecclesiæ suæ kalendariis inscripserunt, ex loco Audoëni, obvio quidem sensu, sed non bene intellecto, eam reposuisse pridie idus, seu quarta-decima die mensis Maii, quæ vicesima-prima die reponenda erat. Hunc locum, sane difficilem, sic explanare visum est in nostræ chronologiæ fundamentum.

a Audoën. lib.
2. de vita S.
Eligii. c. 2.

Domnolo abbati quædam prædixit Eligius, quæ hoc loco nobis videntur commemoranda. Forte is Eligium visitandi causa convenerat. Cum vero diutius apud eum commoraretur, vir sanctus aliquando eidem post quietem evocato suavit, quanto citius ut domum rediret. nam quædam in ejus monasterio perperam acta esse, sibi-que visa ædificia corruisse. Mox Domnolus nulla mora redit ad monasterium: ubi comperit duodecim monachos; abjecto proposito, dæmonis instinctu aufugisse, & diversos passim vagari, ad sæcularia prolapsos. Tunc probato Eligii vaticinio, abbas fugitivos persequi jubet; & ex eis quidem nonnullos in monasterium revocavit; ceteros nusquam assequi & comprehendere potuit. Cujus loci abbas fuerit Domnolus iste, incertum, an forte sancti Martini Tornacensis, cujus abbati Baldere-do^b vir Dei mortem prædixit, nisi in Noviomensi monasterio maneret, nisi si Domnolus abbas idem sit cum Domnione abbate cœnobii Navenis apud Biturigas, a Sulpicio episcopo exstructi, quod Eligius, Lemovicas adeundo, idemtidem frequentabat.

V.
Domnolo ab-
bati prædicta
monasterii de-
solatio.

b r. lib. 14.
n. 67.

ANN. CHR.

640.

VI.

Eadbaldus regi Cant. succedit Earconbertus.

a Beda lib. 3. c. 8.

Earcongota ejus filia sancta.

b v. supra lib. II. n. 10.

VII. Itta & Gertrudis Deo consecratae.

Nivalense monasterium conditur.

Hoc ipso anno Eadbaldus rex Cantuariorum mortuus Earconberto filio regni gubernacula reliquit in annos iamplius quadraginta. Christianæ religionis studium in filio non impar, utpote qui primus regum Anglorum idola in toto regno penitus destrui, & quadragesimæ jejunium accurate observari sub gravibus pœnis curavit. Hujus filia Earcongota, ut condigna parenti soboles, magnarum virgo virtutum, in monasterio Brigenfi seu Eboriacensi, quod a Fara nobilissima abbatissa constructum erat, divino cultui se se addixit. Is enim mos tum erat apud Anglos, ut, cum necdum multa in regione Anglorum monasteria exstarent, multi utriusque sexus ex insula Britannia, monasticæ gratia professionis, Gallias adirent; & puellæ quidem in Brigenfi, vel Calensi, aut in Andilego monasteriis erudirentur. Illustris præceteris fuit Earcongota, Eadbaldi, ut mox dicebam, & Sexburgæ reginæ filia, quæ, imminente mortis suæ die, sibi divinitus in somnis præsignata, monasterii Eboriacensis casulas seu cellulas, in quibus infirmæ Christi famulæ versabantur, circumire cœpit, omnium se præcibus humiliter commendans, earum maxime, quæ vel ætate maturiores, vel probitate morum insigniores erant. quippe imminere obitus sui diem, quem ostento ipsa in quiete intellexerit. sibi nimirum apparuisse albatum hominum turbam, monasterium intrantium, qui dicerent, se venisse ut aureum numisma ex Cantia istuc allatum repeterent. Nec vana oraculo fides: nam hæc ipsa nocte, sub auroram, ex mundi tenebris ad æternam lucem migravit. Tum auditi angelorum concentus a fratribus nonnullis, qui in aliis ædibus seorsim a cœnobio virginum degebant. Sepultum est corpus ejus venerabile in basilica b sancti Stephani protomartyris, ubi miram fragrantiam cunctis, qui adstant, fratribus & sororibus post triduum exhalasse dicitur, cum, lapide quo monumentum tegebatur amoto, altius ipso in loco reponeretur. Hæc in antecessum dicta, quæ serius, sed incerto anno, contigerunt, forte sub Ethilberga abbatissa, ipsius Earcongotæ matertera, quæ monasterium post sanctam Faram rexit.

Post mortem Pippini majoris-domus Sigiberti in Austria, quem veteres Seniores, recentiores Landinensem a villa ejus Landino appellant; Itta seu Iduberga ejus conjux, annos nata circiter octo & quadraginta, cum a multis nihilo minus procis ambiretur, auctore Amando episcopo, velo suscepto, se & suâ Deo consecravit. Superstites eorum liberi erant Grimoaldus, qui postea præfectus palatii loco patris per Austriam fuit; Begga, quæ Ansigisilo filio sancti Arnulfi nupta, Pippinum juniorem, Pippini regis patrem, procreavit; & Gertrudis virgo, cui mater, ne ad illecebrosas hujus mundi voluptates pertraheretur, arrepta fornice, capillos in coronæ similitudinem abscidit, post paullum a sacerdotibus velandæ. quod argumento est, id tum in more positum fuisse, ut sanctimoniales & virgines Deo sacræ sic tonderentur. At nonnis velatis, quæ in crimen lapsæ essent, capillos radi præcipit concilium Liptinense. Anonymus beatæ Gertrudis vitæ scriptor, gravis & æqualis, tradit, cum Pippinus virginis parens Dagobertum, Austrasiorum tunc regem, ad epulas invitasset; procacem quemdam adolescentem, Austrasiorum ducis filium, eo venisse, & a rege atque Pippino Gertrudem sibi in matrimonium petiisse: quæ petitio cum regi placuisset, Dagobertum a puella quæsiisse, an adolescentem hunc, auro & serico nitentem & suffarcinatum, habere sponsum vellet. At puellam indignabundam cum juramento affirmasse, nec hunc, nec quemquam alium mortalem, sed Christum Dominum ac Deum suum, sponsum se umquam habituram. quo auditò, adolescentem quidem rubore atque ira turbatum recessisse; Dagobertum vero ac principes tantam in tenera virgine constantiam admiratos, eamque post id factum regi in primis magnopere caram fuisse. Hinc Gertrudem, tuendæ virginitatis causa, in Franciam clam se subduxisse comminiscitur interpolator: quod viri docti alteri Gertrudi, quæ Carolo Magno regnante vixit,tribuendum arbitrantur. Gertrudis tam læta de cæsis capillis, quam sæculares puellæ de compositis crinibus gloriari solent, præ gaudio gestiebat, quod pro Christo coronam in capite gestaret.

Post hæc Amandus Ittam flagitabat, ut monasterium sibi, suæque filia construere maturaret, quo a sæculi corruptelis & illecebris remotiores, tutioresque essent. Huic erat inter alias præclara villa in Brabantia posita, Niviolla nomine, seu Nivigella, recentioribus Nivella, nunc opidum inter Bruxellas & Montes-Hannoniæ, a Niviolla vico, Leodicum inter & Trajectum ad Mosam posito, distinguendum. Hic locus condendo cœnobio virginum opportunus visus est; statimque arti-

fices operi manum admovent ; eidemque perfecto & absoluto Itta Gertrudem filiam suam abbatissam præficit. Annorum quatuordecim erat Gertrudis, cum, amisso patre, consecrata Deo est decisione capillorum. Verum nonnisi post annos septem sacrum velamen accepit, iniitque regimen monasterii. Id constabit ex iis, quæ suo loco dicturi sumus.

ANN. CHR.
640.

Dum hæc in Bracbanto geruntur, Salaberga de transferendo tutiorem in locum monasterio cogitans, auctore Waldeberto abbate Lugdunum-clavatum se recipere, ibique, ut munitissima in arce, cum suis consistere decrevit. Cum enim cœnobium illud, quod in paterno fundo condiderat, in confinio duorum regnorum, Austriæ scilicet ac Burgundiæ, positum, bellorum, quæ de finibus subinde inter illorum reges excitabantur, tumultibus expositum ac pervium esset; verita prudentissima mulier, ne imbellis ac innocens sexus militari obnoxius esset injuriæ, cum Waldeberto tractare cœpit, quid consilii hac in re caperet. Eorum sententia fuit, ceteris locis præferendam esse urbem Laudunum, quam Lugdunum præcise vetus auctor, alii Lugdunum-clavatum discriminis causa nuncuparunt. Nec vanus fuit Salabergæ aut muliebris pavor. nam post aliquot annos, exorto Theodericum inter & Dagobertum Austriæ regem internecino bello, vastati confinium agri, direptæ villæ ac combustæ, nec ipsis etiam templis ac Sanctorum reliquiis parsum est. Ex quo manifeste patuit, mulierem sanctam divino consilio hanc cladem prævertisse. Itaque Salaberga paternas sedes & cœnobium a se illic constructum reliquit, ac Waldeberto comite, eodemque consilii auctore, cum virginibus amplius centum, quas partim ex nobilium liberis, partim ex puellis suis ad Dei cultum congregaverat, in eam urbem commigravit, atque ab Attilone episcopo, Chagnoaldi successore, cum clero honorifice occurrente, in urbem deducta est, natura loci munitissimam, & Wandalis, Alanis, Hunnis, ceterisque Germaniæ & Scythiæ feris nationibus usque ad id tempus inaccessam. Malignos spiritus ad ingressum venerandi agminis ex urbe diffugisse vetus auctor tradit. Illic Salaberga nobile & amplum condidit cœnobium cum basilicis septem, ex quibus sua ætate, hoc est sæculo duodecimo, quinque superfuisse Hermannus^a monachus affirmat, maximamque sanctæ Mariæ Profundæ appellatam, cujus etiam nunc quædam restant vestigia. Aliæ basilicæ seu oratoria erant sancti Michaelis & omnium angelorum, quæ secunda basilica erat: tertia sancti Johannis Baptistæ, & omnium patriarcharum & prophetarum: quarta beati Petri, omniumque apostolorum. Præter has quatuor, constructæ ad ingressum monasterii, quinta in honorem sanctæ Crucis: sexta in honorem sancti Apri martyris: septima in honorem sanctæ Mariæ Magdalænæ: ex quibus quinta & sexta Hermanni tempore destructæ erant. Nunc vero una restat sancti Johannis Baptistæ basilica, cum monasterio, quod virorum est ordinis nostri ab annis fere sexcentis. Brevi confluentibus istuc nobilium Francorum filiabus, puellæ fere trecentæ congregatæ sunt. Has Salaberga in turmas divisit, quæ sibi vicissim succedentes, juges ac perennès Deo laudes, more Agaunensium monachorum, virginumque Habendensium, die noctuque concinerent. Hinc necessariae erant tanto virginum numero plures basilicæ, ex quibus quatuor primæ interiores erant: tres aliæ ad introitum monasterii, ad usum tum monachorum, qui sanctimonialibus sacra ministrabant, tum domesticorum ac famulorum, tum sæcularium.

VIII.
Salaberga cum
suis Laudunum
se recipit.

^a Hermann.
de mirac. B.
Maria lib. 3.
c. 22.

Hoc eodem anno, vel insequente, moritur Nanthildis seu Nantechildis regina, Dagoberti olim conjux, postquam filii sui Chlodovei tutelam quadriennio administrasset; & in basilica sancti Dionysii juxta Dagobertum, atque in eodem quo ipse monumento sepelitur. Moriens villas, quas a Dagoberto & a Chlodoveo filio dono acceperat, variis sanctorum basilicis legavit; in his Latiniacum, villam pagi Briegii, basilicæ Dionysianæ assignavit, necnon pretiosissimum quoddam monile suum, quod aureæ cruci ab Eligio factæ insertum fuit. Ita in gestis Dagoberti, ubi tamen præmissum legitur, Dagobertum eidem basilicæ præceptum fecisse de Latiniaco villa, quæ sita est in territorio Meldico, quam ipse rex cum Bobone duce & Tacilone comite palatii de suo proprio fisco comparaverat. Sed fortasse Nanthildæ quamdam ejus villæ partem reservaverat, quam postmodum regina ipsa sanctis itidem martyribus testamento reliquit. Hanc villam Latiniacum-Siccum vocant ad discrimen alterius Latiniaci pagi Parisiensis, ubi sanctus Furseus paullo post insigne monasterium construxit. Falsi sunt mendosa lectione Fredegarii Aimoinus &

IX.
Nanthildis re-
gina sepulta in
S. Dionysii ec-
clesia.

Non fuit me-
nacha.

ANN. CHR.
640.

Hermannus Contractus, postque eos alii fere omnes, qui Nanthildem *e monasterio* raptam a Dagoberto, ac in matrimonium ductam fuisse tradiderunt: cum fere in omnibus Fredegarii exemplaribus scriptis, uti Hadrianus Valesius primus observavit, & in chronicis Benigniano & Besuensi, diserte dicatur Dagobertus, Gomatrude dimissa, Nanthildem, unam ex puellis *de ministerio* ejus, in matrimonium accepisse. Accidit igitur, quod idem Valesius notat, ut mutatione duarum litterarum Nanthildis ex puella nobili, ministraque Gomatrudis reginæ monacha fieret, & e monasterio abstracta, non de ministerio electa crederetur. Ejus sepulcrum auro decoratum fuisse docent versus, ineunte sæculo nono apud sanctum Dionysium scripti in codice quondam Petavianæ, nunc Ottobonianæ bibliothecæ, in quibus etiam Chlotharius & filius ejus Dagobertus laudantur.

*Egregii proceres, Chlotharius ac Dagobertus,
Filius & pater hic memorantur laude perenni.
Sed magis ecclesiam ditavit hanc Dagobertus
Cum Nanthilde sua, quam exornant aurea busta.*

ANN. CHR.
641.X.
Floriacensis
monasterii au-
ctor Leodebo-
dus abbas.

Floriacus, olim vicus fisci regii, octodecim passuum millibus seu septem leucis supra urbem Aurelianorum, ab ineunte Chlodovei junioris principatu, nobili monasterio insignis fuit. Ejus auctor existit Leodebodus, vir pius & nobilis, abbas monasterii sancti Aniani, tunc extra muros Aurelianenses positi, qui Floriacum, dato in vicem paterno prædio Attiniaco, a Chlodoveo rege comparavit: ubi mox duas basilicas cum monasterio condidit, congregatisque monachis primum abbatem, nomine Rigomarum; eoque post annos quinque mortuo, Mummolum præfecit. Prima & princeps initio erat basilica sancti Petri: unde monasterium sancti Petri principio appellatum: minus præcipua sanctæ Mariæ, quæ ob translatas in eam sancti Benedicti reliquias basilicæ sancti Petri prælata est, majorque dicta, testante Aimoino in carmine de translatione corporis sancti Benedicti. Quo signanter anno monasterii Floriacensis fundamenta jacta sint, certo definire non licet. Leodebodi vulgatum testamentum præfert Chlodovei annum secundum, quo Floriacus vicus fiscalis prædio Attiniaco commutatus sit a Leodebodo abbate, sancti Petri monasterium ædificare tunc deliberante: eumque annum Aimoinus, & Helgaldus monachi Floriacenses anno septimi sæculi vicesimo illigant, gravi quidem errore, sed temporibus illis ferendo; cum anni Meroveadum regum cum annis incarnationis necdum bene conciliati essent, qui vix dum nostra ætate componi potuerunt. Jam vero facile esset annum inchoati monasterii assignare, si de anno conditi a Leodebodo testamenti constaret. At in eo nonnulla occurrunt, quæ cum anno secundo Chlodovei coherere nequeunt. Quippe Floriaci commutatio facta dicitur *cum glorioso atque præcelso domno Chlodoveo rege, & gloriosa domina uxore ejus Balihilde regina*: cum Chlodoveus anno regni secundo tantum sexennis, non ante annum regni decimum Balthildem in matrimonium duxerit. Deinde Audoënus episcopus, qui testamento condendo interfuisse, eidemque condito subscripsisse dicitur, anno dumtaxat Chlodovei regis tertio Rotomagensis cathedram insedit. Serius etiam Aurelianensem ecclesiam regere cœpit Leodegarius episcopus, qui & unus ex subscribentibus fuit, quamquam is postea subscribere potuit. Cetera hoc testamentum videtur bonæ notæ, idque Adrevaldus monachus suo tempore, hoc est medio sæculo nono, *in archivis publicis* sui monasterii asservatum fuisse tradit. Hoc testamento Leodebodus multa legat, tum basilicæ sancti Aniani, cui ipse præerat; tum basilicæ sanctæ Mariæ, quam Johannes Floriacus a novo quondam construxerat, ubi venerabilis Fulcaldus abbas erat; tum monasterio sancti Petri, quod in vico Floriaco ædificare cœperat, in quo monachi juxta regulam sanctissimi Benedicti & domni Columbani vivere deberent: quæ regula itidem in monasterio sancti Aniani tum servabatur. Basilicam sanctæ Mariæ, quam Johannes Floriacus construxerat, & Fulcaldus abbas regebat, perperam confunditur a Cointio cum basilica Floriacensi sanctæ Mariæ a Leodebodo erecta; nec forte alia fuerit, quam quæ beata Mariæ de Bono-nuntio apud Aurelianos appellatur, olim puellaris dicta, quæ a Rotberto rege instaurata est, adjuncta ibidem cella monachorum, Majori-monasterio hætenus subjecta, recens a nostris monasterio haud ignobili insignita, eidemque uni-

ta. At siue eadem, seu quævis alia fuerit hæc beata Mariæ basilica, auctorem habens Johannem Floriacum, certum est eam a Floriacensi omnino diversam esse. Ut rem totam in pauca contraham; ab incunte, ut jam dixi, Chlodovei junioris principatu condi cœptum est monasterium Floriacense, siquidem sub eodem rege, qui annos regni octodecim haud excessit, sancti Benedicti reliquiæ e monte Casino istuc translatae sunt, curante Mummolo, secundo ejus loci abbate: & in veterrimo indice abbatum Floriacensium, qui in Theodulfo episcopo Aurelianensi, eodemque Floriacensium abbate quarto-decimo desinit, in quo singulorum abbatum anni regiminis diserte notati sunt; annorum summa uniuersa est centum octoginta-duorum. Obiit vero Theodulfus anno Christi octingentesimo vicesimo-primo. Detrahe ex hoc numero prædictam summam; reliqui erunt anni sexcenti triginta-novem, qui cum secundo Chlodovei anno coincidunt. Verum quia & in numerandis abbatum regiminis annis quosdam cavos esse necesse est; & Theodulfus ipse, qui novemdecim annis Floriaco præfuisse dicitur, abbatis titulum usque ad obitum non seruavit; quandoquidem Adelgaudus hac dignitate ante annum octingentesimum vicesimum potiebatur: in tanta rerum obscuritate id accurate definire difficile est. Quamquam si Theodulfus initio exsilii sui, quod primo Ludovici augusti tempore contigit, Floriacensi abbatia, ut quidem sentio, privatus est; facile conditi cœnobii calculus ad hunc annum sexcentimum quadragesimum-primum reducitur. Rigomarus primus Floriaco præfectus abbas, incertum quo ex loco assumtus: sed ejus præfectura quinquennis nulla re gesta memorabili insignis fuit. Mummolum ejus successorem, quem Adrevaldus, monasterii Floriacensis monachus, prætermisso Rigomaro, primum commendavit; illustrem reddidit translatio sancti Benedicti, ab ipso procurata: cetera ejus facta silentio pressit antiquitas. Leodebodus in fine testamenti sui jubet duo ejus confici exemplaria, quorum unum in sancti Aniani, alterum in sancti Petri monasterio asservetur, cavens ne quisquam illud violare ausit.

Hoc loco testamenti nomine instrumentum donationis inter viventes factæ intellige, non ultimam hominis voluntatem, qua quis de rebus suis post mortem disponendis statuit. At siue hoc, siue alio modo testamenti nomen intelligatur, mirum non immerito videri possit, quo jure liceret abbatibus & abbatissis testamenta condere, construere monasteria pro extraneis ex fundo cœnobii proprii, aut ex parentum donatione, aliasque insignes facere donationes, quæ hominibus, evangelicam paupertatem professis, minime convenire videantur. Certe Gregorius Magnus, ecclesiasticæ & monasticæ disciplinæ æquissimus censor, ejusmodi testamenta non probavit, ut ex superioribus patet, tum exemplo Probi^a abbatis, cui ex dispensatione concessum est testamentum condere, quod ipsi, ad abbatialem curam ex laïco statu repente assumpto, facere datum non fuerat: tum exemplo Graviniæ^b abbatissæ, cujus testamentum, in gratiam cujusdam xenodochii factum, Gregorius irritum declaravit. Verum multis in locis alius obtinebat usus, ut constat exemplis abbatum & abbatissarum, etiam pietate præstantium, a viris etiam piis haud improbatus, modo non in propinquorum commoda, sed in pios usus hæc testamenta fierent. Ejus generis ceteri potest testamentum sanctæ Burgundofaræ, superius^c a nobis relatum, quamquam non tam testamentum censendum est, quam rati habitio donationum, antea ex rebus propriis monasterio suo factarum, ne ejus propinqui post ipsius obitum eas reperere possent. Ad alias donationes quod attinet, multæ etiam factæ sunt a piissimis abbatibus & abbatissis ad alia monasteria construenda vel dotanda. quale est prædictum Leodebodi abbatis testamentum seu instrumentum donationis factæ pro novo monasterio Floriacensi. Eiusdem generis est donatio rerum in Saxonia concessarum Corbeia-veteri, quas sanctus Adalhardus abbas ædificando Corbeia-novæ monasterio impendit. Quin etiam apud Italos idem usus obtinuit. Testis hac de re Ita, parthenonis sancti Hillari in pago Florentino abbatissa, quæ sancto Johanni abbati fundum Vallumbrosæ ad construendum monasterium liberaliter concessit. Talis denique fuit, ut multas alias omittam; donatio Farfensis^d abbatis, in gratiam sancti Bernardi abbatis Clara-vallensis, cui sexcentas fere marcas argenti, quas latrones surripuerunt, sub chirographo direxit ad construendum in Gallia monasterium. Neque porro hoc amplissimum donum, quasi illicitum, refutavit Bernardus; neque aliud Johannes abbas. quæ quidem donationes ea forte ratione licitæ tunc censebantur, quod approbante conventu factæ essent. Alii alias forte afferent ex-

ANN. CHR.
641.Abbatum &
abbatissarum
testamenta.^a Greg. M.
lib. 9. ep. 22.^b Id. lib. 7.
ep. 7. ind. 2.^c lib. 12.
n. 30.^d Vita S. Bern-
nard. lib. 3.
c. 7. n. 27.

ANN. CHR.
641.

XI.

S. Columbæ
parthenonis
privilegium.a Sac. 2. part.
I. p. 747.

cusandi rationes : sed rem ipsam hoc loco leviter saltem delibare visum est , quod ejusmodi exempla passim in his annalibus recurrant.

Luculentum est Johannis ^e papæ quarti privilegium , postulante Chlodoveo juniore hoc anno concessum parthenoni beatæ Mariæ & sanctæ Columbæ atque sanctæ Agathæ seu aliorum sanctorum martyrum : quo in loco sanctimoniales vivebant *secundum edicta Antonii ; Pachomii , & hæud procul a nostris temporibus* , ait pontifex , *Benedicti abbatis istius Romæ urbis*. Hoc privilegium olim eruimus ex veterrimo codice Thuaneo , annos minimum octingentos præferente , in quo redactum est in privilegii formulam , detractis nominibus propriis personarum ac locorum ple-risque . Non facilis proinde conjectura de situ illius cœnobii , quod duplex fuisse intelligitur , non tantum puellarum , sed & virorum pro more illius ætatis . Exstabat tunc temporis apud Viennam Allobrogum monasterium sanctimonialium beatæ virginis Columbæ , quod triginta monachas fovebat : sed an sit illud ipsum , cui Johannis papæ privilegium concessum est , divinare nolim . Hoc porro privilegio cautum est , ut nullus episcopus , nec quivis aliusquidquam auferre aut sibi vindicare ausit eorum , quæ ad monasterium pertinuerint ; nec ullus episcopus eo accedat , nisi quem mater spiritalis , paterve monasterii invitaverit ad celebranda missarum sollempnia , vel ad benedicendas virgines , aut ad sacrandas tabulas altaris : sed eo pacto , ut gratis omnia peragat , & tales secum pontifex introducat , quales vita & religio sancta commendet , In fine obtestatur pontifex , ut loci episcopus non prohibeat abbatem vel ejus monachos a Romano itinere , quando ipsi ad limina apostolorum devotionis vel officii causa proficisci voluerint . In altero ejusdem privilegii exemplari , quod in bibliotheca Colbertina habetur , post medium aliter desinit hoc privilegium , cujus fragmentum diversum mihi pro sua humanitate eruditus Baluzius communicavit , in appendice referendum . In illo fragmento cavetur , ut ne episcopus , sive petitus , seu conductus , ad secreta monasterii accedere præsumat ; nec ibidem , contra regulæ institutionem , eidem pontifici convivium præparetur : ne quietem monacharum , quæ vitam solitariam propter Deum peragere decreverant , frequens sacerdotum ingressus perturbet , ut sic pro excellentissimi régis Francorum stabilitate & fundatorum pia devotione assidue Dominum deprecari non cessent . Quod si monachæ a suo instituto deflexerint , ab ejus loci abbatissa corrigantur ; & , siquidem graviter deliquerint , in secretiorem cellulam retrudantur : abbatissæ vero correctio fiat ab apostolica sede , sub cujus ditione consistit . Episcopis secus attentantibus pœnæ impositæ .

& Luxoviense.

Luxoviensi monasterio consimile privilegium idem Johannes pontifex concessit rogatu etiam Chlodovei regis . Hujus privilegii fragmentum eruimus ex chartario monasterii Dervensis , ante annos sexcentos scripto , in hujusce voluminis appendice editum , cujus summam hic accipe . Has litteras Johannes papa inscribit *Dilectissimis fratribus universis episcopis per Galliam constitutis* : quibus significat , etsi ecclesiasticæ regulæ doceant , canones & constituta patrum servari oportere ; vota nihilo minus supplicantium , qui catholica fide & peculiari præ ceteris devotione fulgent , ali- quando exaudienda esse in his , quæ a communi regula excipiuntur . Cum igitur excellentissimus filius suus Chlodoveus rex Francorum , pro sua pietate postulaverit , ut apostolicæ sedis privilegium pontifex impertiretur monasterio beati Petri , quod vir venerabilis Columbanus Scottus in loco , qui dicitur Luxovium , ex largitate regia exstruxerat , instituta inibi non exigua monachorum congregatione , ubi nunc venerabilis Waldebertus abbas etiam cum multis monachis conversabatur : regiæ petitioni se annuisse . Neque vero id novum videri , quando non pauci ante se apostolicæ sedis præfules id generis privilegia concesserint , non modo locis sub sua ditione constitutis , sed etiam in aliis regionibus longius remotis , præsertim in regno Francorum : cum ad universa loca usque *ad fines terræ & Oceani* potestas beati Petri se extendat . Quare eorundem monachorum litteris , & præsertim interventu excellentissimi filii sui regis interpellatum , se postulatis assensisse , atque interdiceré omnibus episcopis , tam vicinis quam procul a dicto monasterio remotis , ut nihil aliud in eo loco usurpent aut contingant , præter id , quod ipsius privilegium decernit : nempe ut episcopus eo tantum ingrediatur , cum a patre monasterii vel a cuncta congregatione invitatus fuerit ad celebranda missarum sollempnia , aut *ad consecrationem ab- batis vel tabularum* , in quibus missæ debeant celebrari . Cetera desunt in illo fragmento , quæ suppleri possunt ex alio Benedicti octavi privilegio , quod iisdem omnino verbis , atque prius illud , conceptum est .

ANno insequente Baboleno Fossatensi abbati concessum etiam privilegium ab Audoberto Parisiensi antistite, ut tam ipse, quam ejus successores liberi & securi sint ab omni inquietudine, tam ecclesiasticorum hominum, quam laïcorum. Et ne quis id factum putet contra statuta patrum, legat canones a sancto Bonifacio Carthaginensi episcopo, aliisque coëpiscopis factos, ejusdemque antistitis epistolas ad Liberatum episcopum missas: & inveniet quod monasteria, in quibus regulariter vivitur, libera esse debeant ab omni infestatione episcoporum & clericorum. Hoc privilegium haud dubie legerat anonymus ille Fossatensis monachus, qui hæc undecimo sæculo scribebat.

Fossatensi privilegio undecim subscripsisse feruntur episcopi, in his Gaudericus seu Candericus Lugdunensis, qui Cabilonensi concilio itidem subscripsit. Hoc pontifice abbas erat in monasterio sancti Justi Viventius, qui Baldomerem seu Waldomerum in monachorum cœtum admisit. Eundem Gaudericus ad subdiaconatum promovit, invitum ac renitentem. Is privata dein cellula reclusus, assiduis precibus non sine lacrymis vacabat, cum pro sua, tum pro Lugdunensium omnium salute, quam ardentem sitiebat. Insignem meritis vitam pretiosa mors, mortem ipsam crebra miracula subsecuta sunt, ut vetus ejus epitaphium docet. Hæc nihilo magis hæreticos nostri temporis moverunt, quo minus in ejus reliquias sævirent. Adeo nihil sacrum hominibus furentibus ac profanis.

Non prætermittendum hoc loco est testamentum Hadoindi episcopi Cenomannensis, editum ^a VIII. idus Februarias, anno quinto regnante gloriosissimo Chlodoveo rege. Hoc testamento piissimus antistes multa legat, tum Cenomannensi majori ecclesiæ, tum basilicæ sancti Vincentii martyris, a sancto Domnolo episcopo constructæ; & basilicæ sanctorum Petri & Pauli, quam Bertichramnus episcopus ædificaverat; quæ duo sunt insignia nostri Ordinis monasteria in suburbio Cenomannensi; necnon basilicæ sanctæ Mariæ Ebronienſi, quam Agobertus abbas secum condiderat una cum adjuncto monasterio. Hujus testamenti executores adhibet Bodilonem & Audrannum, ex quibus Bodilonem *parentem*, id est consanguineum, suum vocat. Successorem habuit Berarium æque beneficium in ordinem monasticum: quo episcopo sedente sanctæ Scholasticæ reliquiæ Cenomannos translatae sunt.

Ad hunc annum revocari potest conditio Bellilocensis in Argonna monasterii, quod sancto Rodingo suam originem acceptam refert. Rodingus* seu Chraudingus, genere Scottus, in Galliam aliquanto post Columbanum tempore accessit. Acceptus in Tabuleiense seu Theolegiense monasterium, ita se gessit, ut abbatali honore dignus sit habitus. Verum Chroduino, fratris aut sororis filio, in suum locum substituto, ipse in Argonnæ saltum, Paulo Viridunensi antistite obiter salutato, se recepit in locum Waslogium, quem posteri mutato nomine Bellum-locum, ob pulcherrimum situm loci, vocare maluerunt. Distat ab urbe Viriduno septem fere leucis, tribus vero ab opido sanctæ Manechildis. Illic jacta in edito colle fundamenta monasterii Bellilocensis, quod nonnumquam Waslogiense a priori vocabulo appellatum invenio. Ita in loco, ubi erant lustra ferarum, sit domus orationis; ibique chorus psallentium audiri coëptus, ubi lupi ululare consueverant. Austresius quidam, incola proximi vici prædives, non tulit barbaricæ, ut sibi videbatur, gentis homines in silva sua, se inconsulto, habitare; ibidemque succis arboribus habitacula absque suo permissu sibi construere. Hinc, immissis ministris, Rodingi discipulos flagellis cædi jussit, & cum dedecore e silva expelli. Interim vir sanctus Romam pergit ad limina apostolorum. Tum, votis ad eorum tumulos Deo persolutis, redit in pristinum locum: Austresium caelesti plaga flagellatum sanat, ab eoque silvam condendo monasterio impetrat. Mox coëptum opus perficitur, basilica construitur in honorem Salvatoris, & sancti Mauricii ejusque sociorum, quorum reliquias ex Agaunensi monasterio, cum istuc in reditu ex secunda Romana peregrinatione se contulisset, reportavit. In hac peregrinatione obtentum a Romano pontifice privilegium, reservatis Viridunensi episcopo, cujus diœcesi locus continetur, sacrorum ordinum collatione & benedictione abbatis. Huic privilegio accessit Childerici regis præceptum, monasterii possessiones confirmantis, quæ ad septingentos septuaginta mansos excrevisse dicuntur. Quin etiam ex fisco regio princeps Ermériacam villam eidem cœnobio largitus est: illudque in suam tutelam suscepit, & ab omni exactione liberum & immune pronuntiavit. Istuc confluxere complures discipu-

ANN. CHR.

642.

XII.

Item Fossatense.

642.

642.

642.

642.

642.

642.

642.

642.

642.

642.

642.

642.

642.

642.

642.

642.

642.

642.

642.

642.

642.

642.

642.

642.

642.

642.

642.

642.

642.

642.

642.

642.

642.

642.

642.

642.

642.

642.

642.

642.

642.

642.

642.

642.

642.

642.

642.

642.

642.

642.

642.

642.

642.

642.

642.

642.

642.

642.

642.

642.

642.

642.

642.

642.

642.

642.

642.

642.

642.

642.

XIII.

Viventius abbas S. Justi admittit Baldomerem.

XIV.

Hadoindi episcopi Cenomann. testamentum.

^a *Analect.* to. 3. p. 160.

XV.

Bellilocensis monasterii initia per S. Rodingum.

^a *S. Revit.*

ANN. CHR.

642.

XVI.

Weissenburgen-
genfis monaste-
rii abbas Prin-
cipius fit epif-
copus.

li, tum ex vicinis regionibus, tum ex transmarinis, maxime Scotti, qui popularem suum invifere, & cum eo converfari gaudebant.

Principius Sigiberto regnante creatus dicitur epifcopus Nemetenfis feu Spirenfis ex abbate primo Weiffenburgenfis monasterii, cujus proinde primordia rectius Dagoberto feniori, quam Dagoberto posteriori Auftrofiorum regi tribuenda funt. Weiffenburgum, nobile opidum diocefis Spirenfis, alio nomine Album-castrum, amoeniffimo loco ad montes Vofagi pofitum in inferiori Alfatia ad amnem Lutharum, qui mediam urbem præterfluit, nomen ac celebritatem accepit ab ampliffimo cœnobio, quod sanctis apostolis Petro & Paulo, atque beato Stephano protomartyri nuncupatum est. In brevibus annalibus Gregoriani in Alfatia monasterii, ad cyclos paschales digeftis, reponitur anno sexcentefimo tricesimo *initium Leutopolis cœnobii, quod latine, immo teutonice Weiffenburch dicitur.* Hunc locum monachorum eruditio & litteræ haud minus, quam pietas & religio illustrarunt. Ex eo abbates non pauci ad regendos aliis in locis monachos assumti; alii ad infulas epifcopales. Testis in primis Principius monasterii primus abbas, quem propria merita ad sedem Nemetensem, mortuo Athanasio antiftite, provexerunt. Hunc in regimine Weiffenburgenfis monasterii excepit Cherdonius, cui Radefridus fuffecit, fi non fallit Brufchianus abbatum catalogus. Nullius momenti est diploma Dagobertinum a Trithemio relatum.

Clingenfe
Monasterium,
& S. Germa-
ni.

Weiffenburgo duobus tantum milliaribus diftat Clingenfe monasterium, itidem Ordinis noftri, in agro frumenti & vini feraciffimo, quadratis lapidibus constructum, cujus itidem originem ad Dagobertum, primum an fecundum, referunt. Idem aiunt de cœnobio sancti Germani, quod ad eandem diocefim pertinet. In his rerum antiquarum tenebris vulgares traditiones afferre juvat, deficientibus idoneis argumentis.

ANN. CHR.

643.

XVII.

Marcianenfis
monasterii ori-
go à S. Ric-
trude.

PAUCIS post annis a condito cœnobio Elnonenfi, beatus Amandus Marcianenfe diocefis Atrebatenfis, itidem ad Scarpum fluvium, ædificavit, Rictrude nobili matrona fundum & impensas fuppeditante, eidemque loco Jonatum Elnone accitum præfecit. Rictrudis in citeriore Vafconia, nobili genere, patre Ernoldo, Lichia genitrice nata, Adalbado Franco nupsit, genere itidem atque opibus claro, Gerberta filio, beatæ Gertrudis parthenonis Hamatici conditricis nepoti; & ex eo liberos procreavit; fcilicet Maurontum, quem sanctus Richarius baptizavit, poftea Broilensis monasterii abbatem; & tres virgines Deo devotas, Clotfendem, Eufebiam, & Adalfindam: ex quibus Clotfendis, mortua matre, Marcianenfe monasterium rexit: Eufebia, Hamatici futura abbatiffa, a Nanthilde regina ex facro fonte fufcepta est: Adalfinda Marcianis immature deceffit. Marcianenfe * monasterium extruere cepit Rictrudis vivente marito Adalbado, qui, cum alibi, tum maxime in pago Auftrebatenfi *, in quo Marcianæ fitæ funt, ampliffimis latifundiis & poffeffionibus pollebat, ab inimicis cæfus, cum in Vafconiam proficifceretur. Post viri fui cædem Rictrudis, cum a Dagoberto rege blanditiis ac minis cuidam ex optimatibus nubere compelleretur; fuadente Amando aliquamdiu propositum fuum diffimulat, polliceturque regi, fe ex ipfius fententia & confilio facturam, quod rebus fuis convenientius utiliufque videretur. Mox in prædio quodam fuo convivium parat, magnifice instructum. Invitatus rex eo libenter venit, Rictrudem voluntati fuæ obfequentem fore arbitratus. Cum mero cuncti incalefcere cœpiffent, quærit a rege venerabilis matrona, an ex ejus voluntate fibi liceret facere in domo fuâ quod vellet. Rex licere mox respondit. At illa velum, ab Amando confecratum, e finu protulit, fuoque capiti, invocato Dei auxilio, illud impofuit. Tum princeps deceptum fe ac derifum intelligens, protinus relicta menfa difceffiffe fertur. Rictrudis vero, depositis pretiofis veftibus, Marcianis fe inclufit, permittente tandem rege, qui ab Amando mitigatus fuerat. Hæc occasio fuit condendi apud Marcianas alterius cœnobii pro virginibus Deo facris, quæ Rictrudis exemplo iftuc fe receperunt. Tum fuadente matre filia tres, quas fupra commemoravimus, virginitatem Deo vovent: Maurontus ejus filius interim in fæculari habitu regalibus obfequiis ad tempus corpore vacat, mente divinis. Adalfinda in tenera ætate ex hoc mundo difceffit ipfo die, quo Chrifti Domini nativitas celebrabatur. Dolorem ob facra gaudia fufpendit Rictrudis ad diem festum Innocentium, quo die lacrymas fuas piarum Innocentium

* Marchien-
fis.

* Voftruvant.

matrum

matrum planctibus sociavit. Si certum & exploratum esset, quod de Rictrudis regio convivio, ac de velo ab ea dein suscepto ex Hucbaldo monacho retulimus; ad Dagoberti principatum referenda esset constructio monasterii Marcianensis, quod jam tum existitisse supponitur. at vereor ut vera sit tota hæc narratio, cui similem de Itta, viro suo Pippino Landinensi orbata, ex auctore gravi & æquali superius retulimus. Propius fidem est, Rictrudem post mortem viri sui, nemine prohibente, secundis, quæ se se offerebant, nuptiis nuntium remisisse, ac velo suscepto a sancto Amando, cellulam sibi Marcianis construxisse: ubi Jonatus jam gregi monachorum præerat.

Maurontus, a sancto Richario e sacro fonte susceptus, id est baptizatus, cum de sponsa ducenda cogitaret, subita divini luminis collustratione percussus sententiam mutavit. Jamque sponsalia cum futura conjugè contraxerat, cum divinæ gratiæ inspiratione vitam cælibem ducere, ac divino cultui se totum dare constituit. Ægre id principio tulit Rictrudis, dæmonis insidias verita, verum consultus hac de re Amandus, sacris Deo factis, id divino consilio factum intellexit, ac piæ matri omnem scrupulum exemit. Mox Maurontus, decisa capitis sui comâ, clericus attonsus ab eodem sancto antistite, postmodum levita ordinatus est, qui antea regaliū præceptorum, si Hucbaldo credimus, conscriptor fuerat. Tum monasterium ab eodem Mauronto exstructum in prædio suo Broilo ad Legiam * fluvium: qui locus postea Mauronti-villa, corrupte Merinvilla * dictus est. Ibidem in privata cellula vixit sanctus Amatus Senonensis præsul, qui a Theoderico rege, Chlodovei junioris filio, in Perronense monasterium sub beati Ultani abbatis custodia relegatus fuerat. Sed hæc postea contigere.

Regebat tum Hamaticense * virginum cœnobium Dei famula, eademque monasterii auctor Gertrudis, Adalbaldi avia, Gerbertæ mater, ejusdem Adalbaldi genitricis. Marcianis quatuor tantummodo stadiis distat hic locus, cujus basilica in honorem sancti Petri apostolorum principis consecrata erat. Ibi educata est Eusebia sub disciplina proaviæ suæ Gertrudis, primæ ejusdem parthenonis abbatiæ, post cujus mortem, quæ VIII. idus Decembris accidit, eidem successit. Fabulas narrare videtur Hucbaldus, cum ait, Eusebiam vix duodennem in locum proaviæ suæ successisse; at jussu matris revocatam Marcianas se recepisse cum corpore proaviæ suæ sanctæ Gertrudis, aliorumque sanctorum reliquiis, atque cum omni sua congregatione, relicto ibidem sancto Amato: verum amore loci veluti sibi genialis, singulis pæne noctibus, inscia matre, relictis pro dissimulatione ante stratum sandaliis, Hamaticum furtim cum fidis sociabus pergere solitam, indeque celebratis vigiliis reverti, qua re a matre cognita, virgis caesa sit: sed tandem consultu episcoporum & abbatum illustrium, ei Hamaticum redire permissa: quæ sane commentitia videntur. Certe, ut alia mittam, Amatus non ante annum hujus sæculi septuagesimum-octavum a Theoderico relegatus fuit: quo tempore Eusebia, non duodennis, sed fere quadragenaria erat, utpotè a Nanthilde regina e sacro fonte suscepta. Mihi vero perquam difficile intellectu est, Eusebiam in regimen Hamatici parthenonis proxime succedere potuisse proaviæ suæ, quæ vix annum hujus sæculi quinquagesimum attingere potuit. quo sane tempore Eusebia vix adulta esse poterat.

Frodoardus canonicus Remensis * auctor est, Anglebertum Remensem pontificem cum Gallo Arvernorum episcopo controversiam tunc temporis habuisse pro quibusdam bonis, quæ trans Ligerim Remensis habebat ecclesia, & Felix abbas ecclesiæ sancti Juliani martyris indebite retinebat. Id interpretor de Brivatensi sancti Juliani ecclesia, quæ tunc ad Arvernensem, modo ad sancti Flori dicecesim pertinet. Jam dudum insignis hæc ecclesia sæculares canonicos habet: an autem a principio habuerit, non facile dixerim. Sane per ea tempora haud scio an ullum erat collegium sub abbate, quod monachorum non esset. Gregorius Turonum antistes in libro secundo de gloria martyrum, qui totus est de miraculis sancti Juliani, primo super ejus tumulum a quadam matrona cellulam (oratorium ac mausoleum intelligit) ædificatam scribit. Dein *magnam basilicam* a fidelibus erectam, cujus ministros clericos vocat, quibus præerat sacerdos, aliquando archipresbyter dictus: quo titulo Publianus quidam insignitur. Ædituus alio nomine martyrius nuncupatus. Nusquam abbatis mentio apud Gregorium. An forte post ejus obitum abbas ibidem creatus sit, alii viderint. Certe id ex Frodoardo colligendum videtur. Ut ut sit, a sæculo nono ad nostrum usque tempus insigne ac nobile est sæcularium canonicorum

ANN. CHR.
643.XVIII.
Maurontus
Broilensis monasterii auctor
& abbas.

* le Lys.

* Merghem.

XIX.
Hamatici
parthenonis
abbatiæ, Gertrudis & Eusebia.

* Hamay.

XX.
Felix abbas
S: Juliani:
cc a Frodoard:
lib. 2. c. 6.

ANN. CHR.

643.

XXI.

Viennensia
monasteriaa Greg. Tur.
lib. 2 de glor.
mart. c. 2.b V. lib. I.
num. 76. &
77.

* s. Chef.

XXII. „
Maximi ab-
batis Limo-
nici facta.
c Bolland. die
2. Januarii.

* le Lot.

rum collegium in ecclesia Brivatenſi, quod Ludovici Pii principatu reſtitutum fuit.

Gregorius ^a in eodem libro mentionem facit de revelatione capitis ſancti Juliani, quod a ſancto Ferreolo martyre Viennam tranſlatum, ibidem in ejus ſepulcro reconditum fuerat. Eidem revelationi interfuiſſe dicitur *abbatum ac monachorum magnus numerus*. Jam ergo multa erant apud Viennenses monasteria ante pontificatum Cadoldi ſeu Caldeoldi, extremis Dagoberti annis ejus urbis epiſcopi: ſub quo monasteria duodecim, tam intra, quam extra muros ejus urbis, ſub Grinianenſium patrum diſciplina exſtitiſſe vetus auctor tradit in libello de vita ſancti Clari abbatis. Et ſeptem quidem virorum erant, quinque puellarum. In illis præcipuum ac maximum erat, in quo beatiffimi Ferreoli martyris oſſa & reliquiæ colebantur. Grinianenſe monachos alebat quadringentos: ſancti Petri monasterium ^b ad australem urbis partem quingentos: ſanctorum Gervafii & Protafii baſilica quinquaginta; totidemque ſancti Johannis Baptiſtæ monasterium; paremque numerum cœnobium ſancti Vincentii martyris; eundemque ſancti Martini, Sanctimonialium cœnobia quinque, ut jam dixi, erant: unum beatæ Columbæ virginis, in quo triginta monachæ: alterum ſanctæ Blandinæ, in quo viduæ ſanctimoniales viginti-quinque: tertium ſancti Andree intramuranum, in quo monachæ centum: quartum itidem ſancti Andree extramuranum, in quo idem ſanctimonialium numerus: quintum ſancti Nicetii ejus urbis epiſcopi, in quo quadraginta virgines Deo ſacræ debebant. Hæc de monasteriis urbanis. Ad hæc in tota Viennensi diœceſi alia erant venerabilia ſanctorum „ in unum converſantium habitacula *ad ſexaginta*, ſub cura pontificis degentia. Monasteria hæc itidem erant, ex quibus ſanctus Theuderius abbas quatuor ædificaffe memoratur, unum ſancti Eufebii confessoris, alterum Alaronenſe, tertium Aſſicienſe, quartum Rupanum, quod ab ejus nomine & tumulo ſancti Theuderii * poſtmodum appellatum eſt.

His annumerandum eſt ſancti Johannis monasterium, Limonicum vocabulo, ſitum inter montuoſa loca ſuper amne Rhodano, habens ex latere aquilonis Limonica fluenta, & ex parte occidentis montem minorem, qui vocatur Terulius. Ita hujus ſitum loci deſcribit auctor anonymus in libro ^c de vita ſancti Maximi ejus loci abbatis. Is in pago Cadurcenſi, vico Margarita ortus, Cadurcis ſub Deſiderio antiſtite litteris eruditus eſt. Grammaticam ibidem docens, a Beraldo, viro prædivite, in generum poſtulat. Ille vero nuptias perofus, cum Ambroſio diſcipulo ſeceſſit in ſolitudinem ad fluvium Oltum *, in loco Subtus-roca vocato, ubi ſolitarii in diviſis cellulis habitabant. Verum a patre Gundeberto, qui ipſum nuptiis alligare peroptabat, inventus ac domum reductus, ſponſalia cum filia Beraldi contrahere cogitur. Septimo poſt die Viennam fugit cum Magnentio peregrino, & epiſcopum adit. Repuſſam paſſus, angeli juffu abit ad cellulam ſancti Johannis ſeu ad Limonicum monasterium, cui tum præerat Samſon abbas ſub ditione Flotharii ſeu Chlotharii regis. Samſon Maximum & Magnentium benigne ſuſcepit, totondit, adſcripſitque numero monachorum. Maximus brevi tempore ob virtutes & ſigna, quæ patrabat, in notitiam & exiſtimationem venit epiſcopi Viennensis, qui, quem antea ſpreverat, ſacerdotio dignum judicavit. Epiſcopum hunc prædictus auctor ſanctum Paſchaſium vocat, cujus loco Domnolum Carolus Cointius ſubſtituendum putat, propterea quod Paſchaſius ſub ethnicis imperatoribus vixit. An forte alter cognominis vixit Chlothario regnante? Samſoni abbati mortuo ſuffectus Maximus, ab Eldeboldo Chlotharii regis curſore objurgatur, quod abſque illius conſenſu monasterii regimen ſuſcepiffet. Citatur ab eo non ſemel, ut facti ſui rationem reddat. Maximo venire negante, Eldeboldus accenſus furore venit ad monasterium, & baculo ſanctum abbatem ferire parat: vibranti continuo arefacta manus, & oculi excæcati dicuntur. At nihilo cautior Gundramnus, Eldeboldi famulus, lancea confodit Maximum ipſis kalendis Januariis, qui poſtridie exſpiravit, præſentibus epiſcopis, Paſchaſio Viennensi, & Auguſtino Arvernensi. Eorum loco reſtituit Cointius Syndulfum & Cæſarium, qui anno ſexcentefimo vicesimo-quinto, quo anno Maximi cædem refert, concilio Remenſi ſubſcripferunt. In prædictis actis ſanctus Maximus paſſus dicitur *in anno duodecimo ſub Chlothario rege*; ſepultuſque in baſilica ſancti Johannis *ſuper Limonica fluenta*. Cointius id de Chlothario ſecundo interpretatur: ego vero potius de Chlothario tertio: ſiquidem Maximus natus dicitur *anno octavo ſub Brunehilde regina*; litteris informatuſ ſub Deſiderio Cadur-

corum antistite, qui nonnisi post mortem Chlotharii secundi ad episcopatum promotus fuit. Magnentius ei successit in regimine prædicti monasterii, & ipse postea martyrio affectus.

Clarus Vienna ortus, subinde cum pia matre loca sancta urbis frequentabat. Cum aliquando e cœnobio sancti Ferreoli martyris, quod trans Rhodanum situm erat, navicula in urbem reveheretur; gravi suborta ventorum tempestate, extensis ad basilicam, ubi sancti martyris ossa tum quiescebant, manibus, ejus auxilium cum lacrymis imploravit. moxque ex imminente periculo ereptus in portum appulit. Adhuc puer monasterio sancti Ferreoli traditur a pia matre, quæ & ipsa in sanctæ Blandinæ cœnobium se recluserat. Ille vero brevi tantum profecit, ut dignus habitus sit, cui & sacerdotium conferretur, & sanctæ Blandinæ monasterium viduarum dirigendum crederetur. Paulo post abbas factus apud sanctum Marcellum, virtutibus & religione, quam nomine clarior, curam sibi impositam, divina gratia suffragante, strenue administravit. Tantis virtutibus non defuere miracula. Matri monasterii, letali febre decumbenti, solo dexteræ tactu & oratione statim sanitas restituta. Ad hæc frater quidam olei perunctione, & misellus ulceribus totus scatens, aquæ Rhodani lotionem sanati. Adde vineæ grandinatae ubertatem precibus redditam; monachum, qui inter piscandum in Rhodanum lapsus fuerat, signo crucis e naufragio ereptum; dæmonis spreta terculamenta, Claro minitantis, cum is orationis causa nocte perlustraret castrum, in quo monasterium sanctæ Blandinæ positum erat. Hæc sub Caldeoldo episcopo contigere, quo tempore *in domo majori* sanctorum martyrum Mauricii, ejusque sociorum clerici communem vitam agebant, & *turmis dispositis* divina officia celebrabant: cum apud sanctum Severum cœtus quoque clericorum venerabilis esset. Tanta clericorum & monachorum religio & pietas merito obtinuit, ut Vienna Allobrogum sancta diceretur, nec minus virtutum fama, quam dignitate sedis illustris haberetur.

Annus insequens duo præclara ecclesiæ lumina terris abstulit, Sulpicium Bituricensem, & Paulinum Roffensem episcopos. Sulpicius senio prægravatus, cum se functionibus episcopalibus obeundis impari sentiret, Wlfelentum seu Wlfolendum, claris in ea regione natalibus ortum, atque idoneis instructum dotibus, in consortium laboris adscivit; eique divini verbi ministerium commisit. Tum ille piis operibus totum se dedere, assiduis vacare precibus, nil nisi cælestia spirare. In his sacris mentis agitationibus vir sanctus extremos vitæ dies absolvit, obiitque XVI. kalendas Februarii, magno sui desiderio Bituricensibus maxime relicto, mox sanctorum cultu honoratus, testante in primis Audoëno in libro secundo ^a de vita sancti Eligii Noviomensis episcopi, qui, quoties urbem Lemovicam, patriam suam, revisabat, Bituricis *ad basilicam beati Sulpicii properabat, & ad memoriam Sulpicii confessoris adorare* consueverat. Sic Audoënus loquitur, sic in dialogo primo Sulpicii Severi Postumianus, cui Carthaginem profecto, *ad sepulcrum Cypriani martyris adorare* libuit, id est orare. Post hæc multæ sancto Sulpicio erectæ basilicæ & ecclesiæ, & una quidem in Africa paullo post ejus obitum; idemque sacris fastis adscriptus apud Usuardum & Adonem, apud quem, coma deposita, monachorum pater existisse dicitur, antequam ad episcopalem cathedram proveheretur. Idem Eligius cum aliquando ex Sollemniacensi monasterio rediens, Bituricas advenisset, quemdam ^b illic inclusum, magnæ apud Bituricenses famæ & opinionis, Ebregefilum nomine, videre cupiit. Ille vero tam rigide, atque, ut Audoëno visum est, *indiscrete* institutum suum servavit, ut nec faciem quidem suam Eligio spectandam exhibere voluerit: sed ei tantum per fenestram, & ipsam vitro obductam, uti ceteris consueverat, responsum reddidit. Discessurus ab eo Eligius, eique vale dicens: Hic te, frater, modo, inquit, videre non potui; at cito procul dubio visurus sum palam in aula regis Cli- piaco. Eidem vero id numquam futurum asserenti Eligius id certo eventurum iterato affirmavit. quod paullo post accidit, Ebregefilo cellulæ suæ claustris egredi co- acto ob quasdam causas necessarias, quæ eum regis palatium adire compulerunt: ubi ab Eligio honorifice susceptus, atque inter amica colloquia per jocum ob negatum olim sui conspectum increpitus est. Is est Ebregefilus solitarius ceteris præstantior, in libro tertio de vita Sulpicii laudatus, quem sanctus antistes ad Dagobertum misit exorandum, ut tributum Bituricensibus impositum relaxaret. Et hæc for-

ANN. CHR.
643.

XXIII.
Clari abbatie
gesta.

ANN. CHR.
644.
XXIV.
Sulpicii epif-
copi Bituric.
obitus.

^a Audoën.
lib. 2. c. 14.

^b Ibid. c. 23.

Ebregefilus re-
clusus.

ANN. CHR.
644.

tassis fuit adeundi palatii occasio, quam Eligius eidem solitario prædixit. Mihi vero venit hoc loco in mentem præclarum, & numquam satis laudandum factum piissimæ illius virginis reclusæ, quæ sancti Martini Turonum episcopi colloquium & conspectum modeste recusavit. ubi succurrit pia Sulpicii Severi observatio & exclamatio, Ebregeisili facta non immerito aptanda. O virginem gloriosam, quæ ne a Martino quidem passa est se videri! ô Martinum beatum, qui illam repulsam non ad contumeliam suam duxit! Audiant ergo virgines, (addam & monachi) hoc exemplum: ut fores suas, si eas mali obsidere voluerint, etiam bonis claudant; & ne ad se improbis sit liber accessus, non vereantur excludere etiam sacerdotes. Libros quatuor de gestis sancti Sulpicii, cognomento Pii, primus scripsit anonymus, ejus cœnobii monachus fere æqualis, testatus, se a patre monasterii, *qui hodie*, inquit, *superest*, accepisse miraculum redditi luminis cuidam seneci levitæ e monasteriolo, quod Sorbarius dicitur. Domio tum erat pater Navenis monasterii, cujus regimen, mortuo Sulpicio, suscepit. Sepultus est Sulpicius in ejusdem monasterii basilica, quam ipse magnis impensis construxerat: ubi, cum ejus sepulcrum rutilante bractea, variisque marmorum segmentis ornarent artifices, inter marmorea fragmenta offenderunt aureum numismâ, (pondus erat medii sicli,) in quo Cæsaris antiquissimi expressa manebat figura. Ut cetera paucis absolvam, Sulpicius complures ecclesias, monasteria, cellas construxisse memoratur, *innumerabilium clericorum pater & monachorum effectus*: quorum alii extra urbem in hortulis vel agellis degebant, alii communem vitam more apostolorum ducebant, cunctis facultatibus vel in communes usus, vel in pauperes erogatis; omnes lectioni, orationi, ac jejunio dediti: ex quibus nonnulli a cibo aliquando per triduum penitus abstinebant. Ex multis ejus miraculis duo tantum commemoro: unum patratum erga Consortiam, genere clarissimam, uxorem Esonis viri illustis, Massiliensis Provinciæ quondam rectoris; beato Sulpicio ob probitatem morum carissimam, quæ olei ab ipso benedicti contactu gravi morbo penitus liberata est. Alterum est de Legontio clerico matris ecclesiæ, qui cum ad nocturnas vigilias pergeret, humani generis hostem offendisse dicitur, multisque plagis cæsus fuisse, semivivus relictus & pæne exanimis: quem vir Dei post triduum (nam tunc absens erat) *sacrificio*, id est corpore Christi, in os ejus infuso repente incolumem reddidit. Navensem basilicam, cum impar esset continendis peregrinis undequaque confluentibus, amplificavit Domio abbas, idemque sancti Sulpicii tumulum exornavit. Ejus successorum nomina ignoramus, usque ad Ebrardum, qui Navense monasterium administrabat regnantè Carolo Magno.

X X V.
Paulini Roffensis episcopi mors.
a Beda lib. 3. c. 14.
b Id. lib. 2. c. 16.

Hoc anno Paulinus, primum Eboracensis, postmodum Roffensis antistes, ad Dominum migravit^a VI. idus Octobris, postquam novemdecim annos & menses ferme tres episcopus fuisset. Sepultus est in secretario basilicæ sancti Andree, quam rex Ethelbertus in urbe Roffensi construxerat. Vir fuit proceræ staturæ, paullulum incurvus, nigro capillo, facie macilenta, naso adunco & gracili, venerabilis simul & terribilis adspectu. Hanc ejus effigiem venerabilis Beda^b didicerat a quodam presbytero & abbate monasterii Peartanensis, nomine Deda, qui eam ab uno seniorum, baptizato ab ipso Paulino in fluvio Trenta, se rescivisse testabatur. In ejus locum Honorius Cantuariensis archiepiscopus ordinavit Ithamarum ex gente Cantuariorum.

X X V I.
Furseus Latiniacense monasterium condit.

Eodem tempore Furseus Romam cogitans; non prius ex Saxonia discedendi facultatem a Sigeberto rege obtinuit, quam promisso dato, se, voto ad sepulcrum apostolorum persoluto, istuc reversurum. Transmissus in Galliam, in pago Pontivo Haimonis ducis filium extinctum in villâ Majoco precibus excitavit. tum Haimoni se retinere volenti mortis suæ apud eum eventuræ indicia dat. Romam pergentem Chlodoveus Francorum rex & Erchinoaldus præfectus palatii ab itinere virum sanctum revocarunt. In castro Perronæ ad Suminam fluvium ab Erchinoaldo exceptus, filium ejus sacro fonte abluit, solvitque captivos. tum Erchinoaldus tribus domesticis suis mandavit, ut Furseum per possessiones suas circumducerent, optione eidem data, ut, quam ex omnibus opportunissimam, & monastico instituto convenientissimam judicasset, in ea sedem suam figeret. At ille Latiniacum^{*} præ ceteris delegit, in pago Briegio positum ad ripam fluminis Matronæ, sex leucis supra Luteciam-Parisiensium. Locum facile concessit Erchinoaldus, impensasque condendo monasterio, Chlodoveo rege opitulante, suppeditavit. Ibi constructæ basilicæ tres: una in ho-

* Eagny.

morem Salvatoris : altera sub patrocinio beati Petri apostolorum principis : tertia , quæ postmodum sancti Fursei dicta est , multis olim miraculis illustrata. Prima & tertia modo parœciales sunt, media monachorum, qui nostris diebus pristinum Latiniacensi monasterio decus restituere conati sunt. Latiniacum, haud ignobile opidum diœcesis Parisiensis ad Matronam , distinguendum est ab alio Latiniaco pagi itidem Briegii, sed diœcesis Meldensis, quem locum Dagobertus monasterio sancti Dionysii concessit , Latiniacum-siccum * vulgo appellatum, ob soli ariditatem, cum alterum

ANN. CHR.
644.

* Lagny le sec.

Latiniacum & flumine Matrona irriguum sit, ac fonte copioso & salubri, quem Furseus baculo humi defixo scaturire fecit. His auditis, transmarini ejus cognati & amici ad ipsum accesserunt simul cum Emmiano, qui ei postea in Latiniacensis monasterii regimine successit. Interim digressus a Furseo Erchinoaldus, Perronæ alium Furseo locum parat in monte Cygnorum dicto, si forte illi esset præ Latiniaco acceptior.

Longe obscurior est origo monasterii sanctorum Sergii & Bacchi apud Andecavos, quod Chlodoveo juniore regnante jam exstitisse docet diploma Childeberti regis eo nomine tertii, beneficium quoddam confirmantis, quod bonæ memoriæ avus ipsius Chlodoveus, & genitor suus Theodericus eidem monasterio concesserant. In hoc diplomate monasterium in suburbio Andecavorum constructum dicitur in honore sancti Sergii & domni Medardi episcopi. His patronis accessere sæculo nono sanctus Godebertus confessor, tum sancta Gertrudis virgo, ac demum sanctus Briocus episcopus : nunc soli audiunt ejus loci patroni sancti martyres Sergius & Bacchus. In hoc monasterio novi Andecavorum antistites, pridie quam consecrentur, pernoctare jam dudum soliti erant, precibus vacaturi : quem ritum Guillelmus, Major cognominatus, prout eum sæculo tertio-decimo exsecutus est more majorum, litteris mandavit ^a, postera die in monasterio sancti Albinus consecratis.

X X V I I .
S. Sergii monasterium Andecavis.

Huic sancti Albinus monasterio præerat his diebus Niulfus abbas, illudque *secundum normam sacra religionis* regere satagebat. Accidit ut gravi podagræ dolore adeo torqueretur, ut etiam omni manuum destitutus esset officio. Ad eum accedens Magnobodus episcopus, eulogias a se benedictas præbet. Sumit æger, & confestim convalescit; multisque deinde annis prædictum cœnobium rexit, serviens Domino cum devotione, uti in libro de vita sancti Magnobodi legitur apud Bollandum. Hæc innuere videntur, Niulfum usque ad obitum abbatem perseverasse. Hinc legitima oritur dubitandi ratio, an is sit Niulfus episcopus, qui Magnobodo in regimine Andecavensis ecclesiæ successisse reperitur in perverustis indicibus, qualis occurrit in codice Vindocinensis monasterii, scripto ab annis ferme sexcentis : quo in codice Andecavenses hujus sæculi episcopi hoc ordine recensentur, Licinius, Chaidulfus, Magnobodus, Niulfus, Lupus, Aglibertus, Godobertus. Non ergo expungendus ex illo indice Niulfus, ut Carolo Cointio visum est, nullo, aut certe leviori fundamento.

a Spicil. id.
10. p. 208
X X V I I I .
Niulfus abbas
S. Albinus.

Magnobodi Andecavorum episcopi res gestas scripsere anonymus perantiquus, & Marbodius ejusdem sedis antistes. Natus in pago Andecavensi, a S. Licinio episcopo tonsura clericali insignitur. Dein ob egregios vitæ mores ab eodem præficitur sacrae congregationi cœnobii Colonensis, quod Grandinus apud Bollandum eo in loco stetit suspicatur, ubi nunc Chalonnæ præfectura, vetusque castellum ad Ligerim fluvium, quatuor infra urbem Andecavorum leucis, via Namnetensi, ad mensam episcopi Andecavensis modo spectans. Cum Licinius in suburbio prædictæ civitatis basilicam S. Johannis Baptistæ a se constructam dedicare vellet, Magnobodum Romam ad petendas a summo pontifice reliquias direxit. Licinio demum successit Magnobodus cum consensu Dagoberti regis, idemque basilicam in honorem sancti Saturnini primi Tolosani antistitis, & omnium martyrum, aliorumque sanctorum, cum monasterio exstruxit magno apparatu, ibidemque religiosos viros *sub sancto proposito* congregavit. Nunc collegiata est ecclesia, quæ ab ejus tumulo & reliquiis appellationem sancti Magnobodi * accepit.

Magnobodi episcopi vitæ compendium.

Hoc anno consignatur Cabilonense concilium, jussu Chlodovei regis convocatum in majori ecclesia sancti Vincentii : ubi conditi sunt canones viginti, addita epistola ad Theodosium episcopum Arelatensem, quem patres ab episcopali munere suspendunt. In his canonibus quatuor sunt ad monasteria pertinentes : septimus, ut defuncto abbate nihil ab episcopo vel a quoquam de rebus monasterii auferatur, aut

* S. Mainbenf.
X X I X .
Cabilonensis concilii decreta pro monasteriis.

AN. CHR. 644. minuatur. quod sancitum fuit contra eos, qui res monasterii mortuo abbate, quod etiam non raro post mortem episcoporum fiebat, diripiebant. Tertius-decimus prohibet iudices publicos ad tribunalia sua compellere monachos vel abbates, eoque arcet aditu monasterii, nisi ab ejus abbate istuc invitentur. Duodecimus, ut duo abbates in eodem monasterio non sint, ne sub obtentu potestatis similtas inter monachos, & scandala generentur. nisi si abbas sibi successorem elegerit: sed eo pacto, ut electus nullam in res monasterii exercent potestatem. Hoc temperamento usi sunt primi abbates Cluniacensis monasterii, designando successorem, ut scilicet hoc modo extraneis abbatibus aditus præcluderetur. Canon quintus-decimus cavet, ut abbates & monachi, aut agentes monasteriorum patrocinio sæculari penitus non utantur, nec ad principis præsentiam sine episcopi sui permissu pergant: secus facientibus diras interminatur. Hujus canonis condendi occasio mihi videtur ex eo nata fuisse, quod eo tempore expeti & institui a regibus cœperint monasteriorum advocati seu defensores, ut eorum auctoritate, quorumvis hominum monasticis rebus inhiantium cupiditas reprimeretur. Quippe Chlotharius tertius, Chlodovei junioris filius, inlustrem virum Gengulfum Besuensis monachis advocatum concessit anno decimo regni sui: nempe ut omnes causas ipsius monasterii prosequeretur, & ablata restitueret. Non placuit nova hæc institutio episcopis, qui hoc pacto suam in monasteria potestatem imminutum iri persuasum habebant. Perseveravit nihilo minus hæc advocatorum institutio, eosque Carolus Magnus confirmavit in capitulis ecclesiasticis anni octingentesimi primi, statuens, ut ipsi boni & recti essent, & recte ac juste causas prosequerentur. Hanc provinciam suscipere plerique monasteriorum conditores, ipsorumque posterii, si quidem satis virium & potestatis haberent: sin minus, optimates a monachis electi, & approbati a rege. Hinc Albertus Bremensis antistes, cum Gozecense monasterium erexisset, decernit, ut e stirpe sua laicus, qui ceteris ætate provectior fuerit, advocatus ibidem constituatur: si vero talis defecerit, quemcumque abbas cum consilio fratrum ad loci defensionem expetierit, hunc archiepiscopus Bremensis constituat advocatum. Monasterium sancti Galli, propterea quod non ex regalibus donariis, sed ex privatorum largitionibus accreverat, cum neminem sui defensorem vel advocatum reperire potuisset, Ludovicus augustus tuendum ac defendendum suscepit. Ne vero advocati monasteriis operam ac tutelam suam gratuito præstare viderentur, stipendium eis assignatum est ac merces annua ex redditibus monasteriorum constituta, modo ut non tantum lites omnes prosequerentur, sed etiam duella in dubiis causis, ubi necesse esset, susciperent; juramenta præstarent; (neutrum enim monachis licebat) & ad castra pergerent cum militibus & subditis monasteriorum, quæ regi militiam debebant. Stipendium illud erat vel certum prædium advocatis assignatum, vel annuus census. Officium istud dignitas evasit, quæ una cum stipendio transibat ad heredes. Advocatis adjuncti etiam subadvocati, quibus sua itidem merces constabat. Eorum officium erat res monasteriorum curare vice advocatorum. Plures ejusmodi subadvocatos aliquando creabant singuli advocati in magnum gravamen monasteriorum. Hinc Otto Magnus in litteris, quibus Lambertum comitem Lovaniensem creat advocatum cœnobii Gemmelacensis, præcipit, ut comes unicum habeat subadvocatum, qui nihil juris habeat, nisi per singulos annos de unaquaque domo percipere denarium unum, gallinam unam, unum avenæ sextarium. Tempore procedente, qui monasteriorum defensores esse debuerant, eorum deprædatores ac direptores facti sunt; nec sine gravi damno ac labore id genus officii pretio redemptum est a monachis, penitusque extinctum. quod sæculo quarto-decimo accidit. Hæc fusius tractata leges in fine præfationis primæ ad Sæculum tertium Benedictinum.

XXX.
Abbates episcoporum vicarii in concilio.

Concilio Cabilonensi præter episcopos undequadragesima subscripserunt abbates quinque ab episcopis suis directi, nempe Betto abbas missus a Latino metropolitano Turonensi, Chagnoaldus abbas missus ab Hadoindo seu Chadoindo episcopo Cenomannensi, Bertulfus abbas sancti Melanii missus a Duriotero Redonensi, Germoaldus abbas missus ab Audoberto Parisiensi, & Paternus abbas vice Felicis Lemovicensis. Incertum est cujus monasterii abbates illi fuerint præter Bertulfum, qui abbas erat cœnobii sancti Melanii Redonensis.

S. Melanii abbas Bertulfus.

Nullam ejus monasterii antiquiorem hac notitiam habemus, cujus conditionem referunt ad Durioterum episcopum, cujus vice Bertulfus, primus, ut creditur, ejus

loci abbas , Cabilonensi concilio subscripsit. Exstructum est in ipso loco suburbano , ubi corpus sancti Melanii illius urbis episcopi sepultum fuerat. Mortuus est regnante Childeberto seniore Melanius in Placio monasterio , ubi ipse basilicam construxerat , & monachos ad cultum Deo exhibendum congregaverat. Funus ejus curaverunt sancti pontifices Albinus Andecavensis , Victor Cenomannicus , Lanus Constantiensis , & Marsus Namnetensis , qui corpus ejus ad suburbium Redonense deferri , ibidemque humari curarunt. Super ejus sepulcrum christiani miram celsitudine fabricam seu mausoleum erexerunt , teste Gregorio ^a Turonensi antistite. Quoddam oratorii genus id fuisse ex eodem auctore intelligimus , siquidem vela ex parietibus & ostiis pendeant. Palla linea sacrum tegebat sepulcrum , tignis , trabibus ac tegulis tectum. Post incendium , quod illic accidit , ingrediuntur populi cum ejulatu magno , & usque ad sepulcrum antistitis properant. Hæc omnia oratorium satis designant , vel etiam basilicam : an autem monasterium , monachive ab eo tempore ibidem exstiterint , magna dubitandi ratio est. De Bertulfi abbatis successoribus nihil certi dicendum occurrit usque ad Stephanum , qui medio octavo sæculo translatus est ad episcopales infulas Redonenses. Post id tempus vastatum est monasterium a Nortmannis , ac fere in solitudinem reductum usque ad principatum Philippi regis , quo tempore a Gaufrido Barbato Redonensium comite instauratum est.

De Placio monasterio id tantum discimus ex libello de sancti Melanii vita , eum locum situm fuisse triginta fere passuum millibus ab urbe Redonum , & quidem haud procul a Vicenonia * fluvio : siquidem post mortem sancti pontificis sacrum ejus corpus , reperta navi in alveo prædicti amnis , adverso flumine ab eo loco Redonas translatus est. Albertus de Monte-relaxo censet esse vicum , *Brain* vulgo appellatum , in diocesi Venetensi ; Robinius *Ploermel*. Nostri putant esse vicum *Blain* , ad Vicenoniam tribus leucis supra Rothonum * situm , qui juris est monasterii sancti Melanii.

ANno insequenti obitum sancti Richarii presbyteri & abbatis Centulensis collocandum existimamus. Aliquot ante mortem annis , sæculi tumultum & honores fugiens , eremum expetierat , ut liberius soli Deo vacaret , & contemplativos delibaret fructus , qui diutius in actuosa vita se se exercitaverat. Itaque cum Centulensis monasterii regimen Ocioaldo commisisset , cum unico socio & commilitone , nomine Sigobardo , secessit in silvam Crisciacensem * , ubi Gislemarus vir inluster piusque , ac Maurontus , vir itidem nobilis & regiarum silvarum præfectus , locum ei ad construendam cellam tradiderunt. Maurontus in eodem loco vestes sæculares monasticis mutavit , alius haud dubie a Mauronto filio sanctæ Rictrudis , Broilensis monasterii auctore & abbate , quem idem Richarius olim baptizaverat. Forestemcellam veteres appellarunt , recentiores Forestense-monasterium * , Richarii secessu nobilitatum. Eo in loco vir sanctus tanta rigiditate corpus jam maceratum attrivit , tantaque jejuniorum & vigiliarum assiduitate , vix ut ossa arenia dissipatis juncturis inter se se cohærent , & trementia baculo regente vestigia nonnisi ægre moveret. Hinc vili reclusus tugurio , mente jam mundo superior , sola cælestia cogitabat. Non continuit se se intra eremi secreta tanti luminis splendor , quin radiis circumquaque effusis , cunctos variis infirmitatibus detentos invitavit , quos sanctarum medicinis orationum sanabat omnes. Mortis imminentis præsciis , Sigobardo commilitoni suo præcepit , ut vasculum condendo corpori suo præpararet , resectis superfluis ornamentis. Monitis pii patris obsequens Sigobardus , arborem secat , truncum findit cavatque , corpori patris coaptat , & loco designato componit. Interim virum sanctum gravissimus coquit morbus , & jam pæne ex maceratione semianimem ad extrema urget. Nihilo secus a divinæ laudis officio cessavit Richarius , qui , ubi *salutifero corporis & sanguinis Christi viatico* iter suum muniisset , inter gratiarum actiones & verba orationis v i . kalendas Maii spiritum emisit. Corpus ejus positum est in sepulcro , & loco sibi antea præparato. sed non multo post , id est v i i . idus Octobris insequentis , fratres cum abbate Ocioaldo a Centulensi monasterio in Forestense convenerunt , atque inde sacrum corpus in suam basilicam transtulerunt : ubi eum miraculis claruisse testatur Alcuinus in libello , quem de ejus vita ex veteribus schedis composuit rogatu Angilberti abbatis , &

ANN. CHR.
644.

^a Greg. Tur.
de gl. conf. c.
55.

Placium monasterium.

* *la Vilaine*.

* *Rhedon*.

ANN. CHR.
645.

X X X I .

S. Richarii
abbatis mors
in Foresti-cella.

* *de Crecy*.

* *Forest-monastier*.

ANN. CHR.
645.

Carolo Magno dicavit. In fine libri Centulenses monachos hortatur, ut Deum sancti patris exemplo, perfecte ament, colantque; sicque patronum laudent, ut eum imitari studeant. Magis quippe illi placet, inquit, imitator devotus, quam laudator otiosus. Alcuini librum interpolavit quidam anonymus, qui multas ineptias de Richarii genere, aliisque rebus inseruit. Falluntur qui Paschasium Radbertum de gestis sancti Richarii scripsisse existimant. Hæc metro cecinit ineunte sæculo undecimo Angelrannus seu Ingelrannus abbas Centulensis, qui libros de ejus miraculis duos itidem versibus reddidit. Tantæ dignitatis, tantique splendoris Centulense monasterium evasit sub sancto Angilberto abbate, ut Galliæ monasteria fere omnia obscuraverit. Richarii presbyteri & confessoris meminere Ufuardus, alique martyrologiorum auctores, abbatis nomine, ut tunc moris erat, ob sacerdotii præstantiam suppresso. Notkerus episcopum vocat, nimirum ob prædicationem evangelii, quæ censetur inter episcopales functiones. Ob eandem causam sanctus Furseus abbas Latiniacensis, Gregorius Trajectensis, alique nonnulli a posteris episcopi dicti, ac crediti sunt, qui tamen numquam episcopali dignitate præditi fuere.

In hymno, quem Alcuinus de beato Richario composuit, laudatur abbas sanctus, quod struxerit cœnobium loco prope Argubium, nempe Forestem-cellam; & aliud in Centulo. Argubium eo loco stetit videtur, ubi nunc vicus Argonna cernitur prope Quantiam fluvium, Foresti-cellæ hæcenus subjectus. In Foresti-cella quondam erant ecclesiæ tres, prima sanctæ Mariæ, secunda sancti Petri, tertia sancti Richarii, cum altaribus auro argentoque ornatis. Ibi degebant sæculo nono canonici sub disciplina Centulensis abbatis. Locus postliminio rediit ad monachos, qui Centulensium jugum processu temporis excusserunt.

* la Quance.

ANN. CHR.
646.
XXXII.
S. Galli obitus.

IN annum sequentem sancti Galli obitum rejecimus, quem Walafridus Strabo, ejus vitæ scriptor, non multo post Eustasium abbatem Luxoviensem decessisse tradit. Verum huic calculo multa obstant, in primis sancti Galli ætas nonaginta-quinque annorum, quam ei Walafridus tribuit. Quis enim sibi persuadeat, Luxoviensibus venisse in mentem, ut mortuo Eustasio tam annosum & decrepitem senem subrogandum censuerint? Deinde quæ fieri potuit, ut homo tam grandævus intra decem ultimos vitæ suæ annos tot labores apostolicos exantlaverit, quot Gallum in Rætia Curiensi, aliisque finitimis pagis pertulisse Walafridus auctor est? ut omittam, quod Talto, vir illustris, Dagoberti regis camerarius, Gallum adhuc viventem coluisse dicitur apud Ratpertum. Hæc omnia exigere videntur, ut sancti Galli obitum serius differamus: tamen certus ejus annus definiri non possit. Explorator est ejus obitus dies xvii. kalendas Novembris: quem diem assignant Walafridus Strabo & Wandelbertus; adeoque Ufuardus & Ado, qui ejus memoriam x. kalendas Martii referunt, de die ejus elevationis sunt interpretandi. Sacrum ejus corpus sepultum est in oratorio, quod ipse construxerat. Post venerandi patris obitum a Dagoberti regis tempore ad Carolum Martellum, quotidianas ad ejus tumulum excubias egerunt *quidam religiosi clerici*, inquit Walafridus, *vel discipulus ejus memoria, vel divino amore succensi*. quibus verbis satis innuit, eos mundo nuntium remisisse, ac proinde monachos existisse. Non magna tamen loci frequentia & celebritas fuit usque ad sanctum Othmarum, qui sancti Galli cella (sic appellabant) a Victore Curiensi comite impetrata, amplissimum ibidem monasterium excitavit, eidemque abbatis titulo præfuit. Monasterium tamen sancti Galli appellatum invenio ^a paullo ante Othmarum in veteri donationis instrumento cujusdam Aloini *ad honorem sancti Gallonis & sancti Desiderii*. quod actum in monasterio sancti Gallonis, Theodorico rege. quod de Theodorico tertio Vadianus interpretatur. Cellæ rector vulgo custos & pastor appellatus, probante charta Gotfridi Alamanie ducis, a quo *Magulfus presbyter & pastor sancti Galluni* quædam impetrat *ad luminaria sancti Galluni ecclesiæ*. Sic varie flectebant veteres illi nomen sancti Galli, qui & Gallo, interdum Gilianus in vetustis instrumentis appellatur.

Monasterii
ejus status ad
S. Othmarum.

^a Goldast. rer.
Alaman. to. 3.
p. 43.

XXXIII.
Magnus &
Theodorus S.
Galli discipuli.

Galli discipulis in primis accensendi sunt Magnus & Theodorus, qui mortuo magistro in locum, Campidonam dictum, ambo secessisse dicuntur; Magnus vero relicto illic Theodoro, ad fauces alpium Juliarum accessisse, ubi Faucense monasterium struxerit. Sancti Magni acta circumferuntur sub nomine Theodori, quæ plerosque hæcenus sub larvata persona deceperunt, conficta hæc dubie a quodam impostore

impostore, qui Magnum appellat Magnoaldum, ut Chagnoaldi sancti Columbani discipuli facta personato suo Magnoaldo affingat. Non immoror fabulis illius impostoris observandis, quas in actis Sanctorum nostrorum manifeste detexi. Nihil itaque certi sive de Magno, sive de Theodoro nobis succurrit, nisi quod eos non Columbani, sed Galli discipulos, non Scotto-Hibernos, sed Alamannos fuisse constat ex Walafrido Strabone, qui eos Willimari presbyteri clericos existisse ait, antequam in sancti Galli disciplinam cooptarentur. Esto vero Theoderus oratorium beatæ Virginis Campidonæ ad Hilaram fluvium; & Magnus Faucense monasterium condiderit: at serius Campidonense constructum est ab Audochario, qui primus Campidonensis cœnobii fundator & abbas ab Hermanno Contracto memoratur. Alterius sententiæ sive auctor, seu approbator Ermanricus monachus Elewangensis, ut hæc Magno & Theodoro tribuat, eorum vitam producere cogitur ad tempus Othmari sancti Galli abbatis, qui annis centum sancto Gallo ætate inferior fuit. Certe auctor est Walafridus Strabo, Magnum & Theodorum remansisse in cellula sancti Galli usque ad cladem illam, quæ post annos a transitu sancti Galli quadraginta eidem loco ab Otwinno tyranno illata est. Quamquam nec Walafridum erroris immunem hoc loco esse viri docti existimant. Sed vereor, ne tot errata congerendo, pro luce novas rebus jam obscurissimis tenebras & ipse afferam.

Venio ad septimum concilium Toletanum, hoc anno celebratum, quinto Chindasuindi regis, xv. kalendas Novembris, cujus canone quarto monasteriorum basilicæ ab annua duorum solidorum pensione exemptæ, quotannis persolvenda episcopis diœcesanis: quibus interdicitur, ne visitanda diœcesi *quingagenarium numerum erectionis*, id est equitaturæ, excedant. Canon quintus agit de reclusis, quorum alii sanctioris propositi servantes, meritis & probitate se venerabiles exhibebant: alii sola ignavia istuc impulsæ, pium institutum morum depravatione & ignorantia deturbabant. Et primos quidem laudant patres Toletani, eosque Dei auxilio, suoque favore tutos esse jubent: alios vero ex eorum cellulis ejiciendos decernunt, atque ab episcopis sive rectoribus monasteriorum, ex quorum congregatione fuerant, vel in quorum vicinitate consistebant, iisdem monasteriis deputandos: ut illic sancti ordinis meditates doctrinam, primum possint discere, quæ sunt a patribus instituta, ut post valeant docere, quæ sancta meditatione ab eis percepta fuerint. Deinceps autem nullos ad tam sanctum propositum admittendos, nisi prius in monasteriis constituti, & secundum sanctas monasteriorum regulas plenius eruditi, & dignitatem honestæ vitæ, & notitiam potuerint sanctæ promereri doctrinæ. quod regulæ sancti Benedicti omnino consentaneum est, edicentis, ut ad vitam eremiticam seu anachoreticam nullus prius admittatur, quam in monasterio probatione diuturna exercitatus fuerit. Denique, addunt patres, vagos monachos, aut suis restituendos, si fas est, cœnobiis; aut, si difficile est, saltem ad honestatem ab episcopis compellendos. Huic concilio subscripsit inter alios vicarios Crispinus abbas, agens vicem domini sui Neufridi episcopi Olissiponensis; primus omnium abbatum, cujus nomen in conciliis Hispanicis vulgatis inter episcopos, & quidem episcopi sui vice subscriptum occurrat. In hoc ipso concilio Chindasuindus Taioni Cæsaraugustano episcopo curam demandasse fertur, ut Romam adiret ad recuperandos residuos Gregorii magni libros Moralium, quorum priorem dumtaxat partem beatus Leander Hispalensis antistes ab auctore acceperat. Verum non videtur id factum in ipso concilio, cui Taio non interfuit.

Eodem anno rex Chindasuindus una cum Reciberga regina Complutensi sanctorum Justi & Pastoris monasterio, quod a Fructuoso abbate recens constructum fuerat, privilegium concessit, inscriptum Dominis sanctis gloriosissimis, & post Deum fortissimis patronis sanctis martyribus Justo & Pastori, sive sanctæ Mariæ & sancto Martino episcopo, quorum basilica vel monasterium situm est juxta rivulum, qui dicitur Molina, sub monte Irago, in confinio Vergidensi, fundatum a Fructuoso abbate, qui monasticæ professionis apud Hispanos sæculo septimo eximius propagator existit. Is ex regio Gothorum sanguine, patre duce in Galicia procreatus, adhuc puer vitæ monasticæ propositum meditabatur. nam patre in Bergidensi seu Vergidensi agro ovium suarum greges perlustrante, loca monasterio apta notabat tenellus puer, nemini prodens, quod animo agitabat. Mox abjecto sæculari habitu, tonsoque capite, ad Tonantium episcopum, Toletanum an Palea-

ANN. CHR.
646.XXXIV.
Concilii septimi Toletani decreta.a S. Bened.
reg. c. 1.XXXV.
Fructuosi abbatis gesta & monasteria.

ANN. CHR.
646Compluten-
se.a Eulog. me-
mor. sanct.
lib. 2. c. 11.* Alcala de
Henarez

tinum, (nam uter amborum fuerit, disputant Hispanici scriptores) se contulit, ut ejus præceptis & disciplina ad pietatis officia informaretur. Paulo post ætate confirmata, perfectioris vitæ studio, abdicatis mundi illecebris, amplissimas patrimonii sui opes ecclesiis sanctis, libertis suis & egenis erogavit. Tum se abdidit in montes Asturicenses, ibique Complutenſe monasterium, in loco a se olim designato exstruxit, suisque facultatibus impense dotavit. Monasterium sanctorum Justi & Pastoris sanctus Eulogius^a presbyter & martyr Cordubensis vocat, ejusque situm describit in hunc modum. Est in interiori montana Cordubensi, loco qui dicitur Fraga, inter clivosa montium & condensa silvarum, confini viculi Lejulensis, qui a Corduba distat quinque milliarios iustos, id est passuum millibus viginti-quinque, ubi Cordubam Lusitanicæ montem interpretare, ab indigenis *Coruan* appellatum; non vero Cordubam civitatem, inde longissime disparatam. Porro ideo dictum creditur monasterium Complutenſe seu Compluticum, non a Compluto^{*} urbe regni Castellæ, quæ a montibus Asturicensibus multum abest; sed ob sanctos martyres Complutenſes Justum & Pastorem, quibus monasterium nuncupatum erat. Quamquam Johannes Mariana ita dictum innuit, quod positum esset *ad Compluticam sub monte Irago*, ubi etiam nunc ejus monasterii vestigia monstrantur, nimirum consequenti tempore monasterio dissipato. Vidit & invidit pium Fructuosi opus, profundasque in illud opes sororis ejus maritus, & coram rege prostratus obtinuit, ut ejusdem pars hereditatis a sancto monasterio auferretur, & sibi ad necessarios sumtus publicæ cujusdam expeditionis assignaretur. quo comperto, vir sanctus basilicæ vela tulit, (sic ferebat usus temporum etiam penes viros pios) sancta nudavit altaria, eaque ciliciis induit. Tum scriptis litteris sororium ille suum dure increpavit, seque ad jejunia & preces totum convertit. Inter hæc boni operis æmulus interiit, sicque contigit, ut qui oblationes sanctorum auferre moliebatur, ipse de hoc sæculo liberorum expers discederet, & facultates suas alienis relinquens, solus culpæ & temeritatis suæ lueret pœnas. Id forte in causa fuit, cur rex Chindasvindus, qui ejus cupiditati facilius dederat manus, repentino hominis interitu resipiscens, Complutenſi monasterio multa bona contulerit. quod ejus diploma docet ab Antonio Yepesio relatum, in quo ipsos montes, vallesque interjacentes monasterio Compluto tribuit *in opus monachorum, anachoretarum, & eremitarum* ibidem degentium; simulque offert vasa altaris, calicem argenteum & patenam; crucem argenteam deauratam, vestimenta seu ornamenta altaris omnia ad plenum, sive frontalia, sive principalia, & signum fusile æneum bonæ modulationis. ad hæc libros ecclesiasticos, id est psalterium, dialogorum, & passionum, ubi dialogorum nomine Gregorianos haud dubie intelligit, qui tum apud Hispanias noti erant, ut ex Hildefonsi libro de viris illustribus constat. Diplomati subscribunt ex episcopis Eugenius Toletanus, Candidatus Astoricensis, in cujus diœcesi Complutenſe monasterium positum erat, is, cujus vice Paulus presbyter superiori Toletano concilio subscripsit; & Vasconius Lucensis, qui eidem itidem synodo interfuit. Deinde regiis litteris subscribunt Paulus comes notariorum, Evancius comes scantiarum, Richila comes patrimoniorum, Ermenfredus comes spathariorum: quibus subjunguntur abbates quinque, Fugitivus, Anatholius, Euscicus, Hildefonsus, & Simpronius, qui omnes subscripti reperiuntur octavo concilio Toletano. Antonii Yepesii conjectura est, Fugitivum abbatem ipsum esse, qui postea creatus est episcopus Hispalensis. Quibus vero monasteriis abbates illi quinque præfuerint, divinare non licet, uno excepto Hildefonso abbate, haud dubie Agaliensi, de quo paullo postagemus, postquam de duobus Eugeniis Toletanis episcopis nonnulla præmiserimus.

XXXVI.
Eugenii To-
letani duo.b Hildef. de
script. c. 14.

Duo exstiterè Toletanæ sedis, unus post alterum, antistites Eugenii nomine, ambo ex monachis, ambo non minus pietate & doctrina, quam genere insignes. Prior Justo, ut diximus, in eam sedem successit, obiitque præſenti anno: cujus in locum electus est posterior. Hic, cum regis^b seu Toletanæ ecclesiæ clericus esset, illic studia sapientiæ & propositum monachi sectatus est *ad sepulcra martyrum*, id est in monasterio sanctæ Encratidis seu Encratæ, ad Massam-Candidam appellato. Verum aliquanto post a clero Toletano in pontificem cooptatus, accedente Chindasvindi regis jussu, in urbem regiam revocatur, eidemque ecclesiæ post Eugenium seniore præſſe cogitur. Erat in eo fervens & strenuus ad sacrum ministerium ani-

mus, sed vires corporis impares. Librum de Trinitate scripsit, duosque alios libellos, unum metro, alterum prosa oratione. Ejus carmina typis vulgata sunt a clarissimæ memoriæ viro Jacobo Sirmundo, exstantque in Bibliotheca patrum: in quibus Eugenius avum suum commendat Nicolaum virum illustrem: cujus filius Evancius ex Blæssilla conjugè hunc Eugenium suscepit. Dracontii quoque libellos metricos de creatione mundi a mendis repurgavit, & quæ de die septimo decrant, supplevit. Uter e duobus Eugeniis septimo concilio Toletano subscripserit, non ita perspicuum est: quamquam id Eugenio priori passim tribuunt. quod si verum est, non diu prior ille Eugenius supervixit, quando hoc ipso anno (& mense Octobri concilium habitum est) posterior eidem subrogatus fuit, post annos duodecim successorem habiturus Hildefontum, de quo in præfens agendum est.

Hunc Toletum civitate ortum natales perillustres, excellens ingenium, animi candor eximius, ceteræque virtutes, in primis illibata castimonia, insignem reddiderunt. Hic a tenerioribus annis adeo captus fuit instituto monachorum, ut in suburbanum Agaliensè monasterium, quod sanctitatis opinione, ipso Hildefonto a teste, tum venerabile erat, se subduxerit incio patrè: qui, ex filii secessu furore concepto, istuc advolat, omnes monasterii latebras pericrutatur, eoque non invento domum redit, filium amissum deplorans: dum interim patris diligentiam declinaturus pius adolescens, in latibulo se contineret. Erat id monasterium non procul ab urbe positum, non sanctorum Cosmæ & Damiani, quod Zixilanès tradit; sed sancti Juliani nomine sacratum: ut concilii Toletani undecimi vulgatæ subscriptiones probant, quibus major fides adhibenda est. Patre domum reverso, monasterium petit Hildefontus, & cucullum induit, patre interim hortatu genitricis mitigato, hanc prolem, post longam sterilitatem cælitus impetratam, Deo se vovisse affirmantis. Monasticis rudimentis informatum Eugenius Toletanus antistes, primus an secundus, eum ad se accersivit, primisque litteris ab se imbutum, ad sanctum Isidorum Hispalensem episcopum, majoris eruditionis gratia direxit. Ex quo intelligimus, jam tum in more positum fuisse, ut monachi aliquando e monasteriis ad discendas artes ad celebriores magistros ablegarentur. Revocatus ab Eugenio Hildefontus ordinatur diaconus; nec multo post abbas Agaliensis eligitur: quo in munere sic monachos in virtutis palæstra exercuit, ut omnibus exemplo suo ipse præluceret. Parentibus mortuis, amplissimam consecutus, more etiam nunc apud Hispanos monachos usitato, hereditatem, cœnobium virginum in Deibiensi villula construxit, paternisque opibus dotavit. Hac in narratione Juliani testimonium prætulimus auctori anonymo, qui Hildefonti secessum in monasterium, cum jam diaconus esset, accidisse ait: cum ex adverso Julianus, qui Eugeniæ secundi fuit discipulus, idemque post Quiricum Hildefonti in Toletana sede successor, asserat eum ab ipsis *infantia*, id est pueritiæ vel adolescentiæ, *rudimentis*, divino tactum spiritu, contemptis parentum rerumque affectibus, Agaliensè monasterium petiisse, monachumque ibidem multis annis perseverasse; ac demum ejusdem cœnobii rectorem exstitisse, antequam in Toletanam sedem assumeretur.

Interim, cum Fructuosi abbatis famam Asturicenses circumquaque montes personarent, popularem auram perosus vir sanctus, postquam regularem disciplinam in Complutensi monasterio confirmaverat, abbate in sui locum ibidem constituto, in abditissimos saltus se proripuit, ubi liber a mortalium tumultu continuis precibus & jejuniis vacaret. Verum a venatore deprehensus, qui ipsum melotè indutum pro fera pæne occiderat, loco iterum cedere cogitur. Itaque in vastissimam atque ab omni hominum commercio remotissimam solitudinem secessit: ubi, exstructo monasterio Rufinianensi, juxta sanctum altare in angustissimam cellulam se inclusit. Nequaquam tamen effugere potuit diligentiam monachorum Complutensium, qui istuc accedentes, piissimum patrem ex illo ergastulo extractum, pie violenti, invitum ad priorem sedem reducerunt. Cum vero discipulorum numerus magnopere crederet in dies, tertium monasterium in Vergendensis pagi & Galliciaë confinio ædificavit, Visumense appellatum. Mox aliud ex alia parte Galliciaë ad oram maris adjectum, quartum id erat, vocabulo Pheonense; nec multo post in quadam insula quintum, quod & regularibus institutis, & rebus necessariis munit. Hinc ad eum magis magisque confluxere novi discipuli, non modo ex promiscuo

ANN. CHR.
647.

vulgo, sed etiam ex optimatibus palatii, qui, relicto terreni principis obsequio, se se totos ad Dei famulatum convertebant, sub Fructuosi confugientes disciplinam. Ex his unus, Theudisilus, forte Theudegisilus nomine, humanarum litterarum scientia non mediocriter imbutus, in loco admodum solitario, cui Castrum-leonis vocabulum erat, monasterium condidit, ubi vitæ cursum pie traduxit. Post hæc novas latebras quærit vir Dei, sed nutu divino invitus ubique proditur. Ubi vero Gallicia ipsius splendore satis illustrata fuisset, in alias etiam partes sanctitatis suæ radios diffudit. Et primum quidem in Gaditana insula, unde solis orientis instar totam illuminaret Hispaniam, septimum erexit cœnobium: cui amplissimum aliud paullo post in abdita solitudine adjecit, cui nomen dedit Nono, quod ab ora maris novem passuum millibus distaret. Floruit eo in loco religiosus vir Julianus presbyter, a quo scriptor vitæ sancti Fructuosi id se accepisse affirmat. Hinc, crescente supra modum Fructuosi discipulorum multitudine, querelæ ad regem delatæ a provinciæ duce, quod, hominibus ad Fructuosum cætervatim confluentibus, nulla jam esset copia conscribendi militem ad expeditiones publicas. Coërcito itaque virorum accessu ad virum sanctum, sequiori sexui aditus, qui hactenus negatus fuerat, ad eum patefactus est.

XXXIX.
Benedicta vir-
ginum antefi-
gnana.

Omniū antefignana fuit piissima virgo, Benedicta nomine, claro exorta genere, & jam contra voluntatem viro palatino (gardingum vocant) desponsata, quæ conservandæ virginitatis studio, confugit ad Fructuosum, qui tum in Nono monasterio versabatur. Hæc ad locum prope accedere non ausa, id quippe muliebri sexui cautum erat, in remoto illius deserti loco substitit, dum per internuntios abbatem sanctum flagitavit, sui ut miseratus, animam Deum quærentem in viam salutis dirigeret, & spiritalibus institueret disciplinis. Hoc nuntium gratanti animo vir Dei accepit, & Benedictæ mansuinculam in eodem loco parari jussit, eidem cibum, a se prius benedictum, subministrare solitus. Intra breve tempus multæ virgines eidem se se adjunxerunt ad octoginta, quibus in ea solitudine cœnobium a Fructuoso exstructum est. Hoc comperto, is, cui Benedicta desponsata fuerat, regem adit, sponsamque sibi restitui magnis clamoribus institit. Missus ad monasterium virginum comes Angelate: qui regia auctoritate præpositam virginum compulit, sibi ut Benedictam repræsentaret. Interrogata sic judici satis fecit, ut sponso contradicere non valenti dixerit comes, dimitteret eam Domino servire, sibi que aliam uxorem quæreret. Non diu supervixit Benedicta: factumque est, ut, quæ aliarum virginum chorum in sancta illa congregatione præcesserat, easdem etiam ad cælestem gloriam antecederet.

XL.
Familia tota
ad Fructuosum
confluunt.

Non solum autem viri & mulieres conjugii expertes, sed etiam conjugati utriusque sexus cum liberis suis, immo senes & anus, ad Fructuosum concurrebant, sequentium cum natis suis ab eo ad monasticam professionem admitti flagitabant. Novum itaque regularis vitæ genus vir sanctus instituit, priori paullo amplius temperatum, atque utriusque sexus infirmitati magis accommodatum, sed ita ut viri cum filiis masculis seorsim degerent in monasteriis a sequiori sexu separatis: contra quam nonnullis in locis tum fiebat apud Hispanos, ubi nullo sexus discrimine conjugati simul cum uxoribus, liberis ac servis, domicilia sibi in monasterii modum componebant, rectore sibi præposito sub nomine abbatis, cui non tam parebant, quam voluntates suas approbabant, ut cum ejus benedictione suis cupiditatibus obsequerentur. Id vero ab ipsis ideo inventum erat, ut hoc pacto a publicis curis & tributis sub specie monasticæ professionis eximerentur, & religionis nomine facta sua vindicarent a sæculari censura. Hoc rusticanae familiæ in villis suis, hoc presbyteri sæculares in morem induxerant, decimas^a suas amittere formidantes, si non & ipsi monasteria ædificarent, in quibus parochiani sui viverent in promiscua illa societate.

Monasteria
mixta impro-
bata.^a Fructuos.
^b reg. comm. c. 2.

Pravum hoc institutum apud Hispanos oriri cœpit sub finem sæculi superioris, ut colligimus ex canone tertio concilii Ilerdensis, decernente, ut, si quisquam ex laicis a se factam basilicam consecrari desiderat, nequaquam sub monasterii specie, nisi ubi congregatio collecta, vel regula ab episcopo constituta fuerit, eam a dicecæ sana lege audeat segregare. Eadem labe in Angliam invecata fuerat tempore venerabilis Bedæ; testante ejus epistola ad Egbertum Eboracensem antistitem, quem monet, ut huic malo idoneis remediis occurrat. Hoc institutum graviter infectatus est Fructuosus initio regulæ communis, ubi hæc non monasteria, sed animarum perditionem^b esse contestatur; inde oriri schismata & dissensiones per monasteria;

^b *ibid.* c. 1.

ejusmodi vero homines non monachos, sed hypocritas esse censendos: quippe qui suo arbitrio vivant, nulli seniorum subjecti; nihil de propria substantia pauperibus erogantes, sed aliena, paupertatis nomine, captantes; denique qui nulli peculiari regulæ addicti sint; sed^a communem cum episcopis, secularibus terræ principibus & populo regulam servant.

Longe alia vivendi ratio erat in monasteriis a Fructuoso institutis, ut probat regula communis ab eodem scripta, uti & alia regula pro monachis, qui districtiorem vitam observabant. Scio Menardo nostro visum esse diversos esse harum regularum auctores: at mihi persuasum est unum eundemque utriusque esse auctorem: cujus rei argumenta ex observationibus nostris præviis ad vitam S. Fructuosi repetenda sunt. Regulæ communis hæc fere œconomia erat. Principio nemini suo arbitrio monasteria exstruere licebat, inconsulta communi *collatione* seu congregatione, & citra permissum episcopi, qui ejus regulam & institutum confirmaret. Non facile quisquam in monasterium admittebatur, nec nisi prævia probatione & abdicazione omnium rerum. Si quando viri cum uxoribus & liberis suis ad conversionem accedebant; viri cum masculis in monasterium virorum, uxores cum puellis in cœnobium virginum dividebantur: ubi viverent sub disciplina abbatis vel abbatissæ, quibus ad mortem usque parere debebant. Maxima cura erat de parvulis, qui ibidem septemnes admittebantur. Par erat in senes humanitas, quibus ob induratos mores non facilis patebat accessus. Utrique a gravi labore immunes erant. Omnes in unum singulis dominicis conveniebant ante missarum sollempnia, ut præterita hebdomadæ errata expiarent. Ad hæc per capita singulorum mensium abbates diversorum monasteriorum in unum convenire mos erat, ut *mensuales litanias* una celebrarent; pro animabus sibi subditis Dei opem imploraturi; & in commune, quid ad regularem disciplinam conducere posset, consulturi. Monachis & sororibus ut commune monasterium, ita commune oratorium habere non licebat. Ex monachis eligebantur probati senes, qui res sororum curarent. Causarum procuratio uni ex laicis injuncta erat, cui juramentum præstare nefas. Omnes, instar sollempnis professionis, pactum in commune faciebant, quo se totos Deo & abbati seu abbatissæ tradebant; professi, se secundum edicta apostolorum ac regulam, & secundum præscripta patrum victuros; si secus fecissent, pro culpæ qualitate puniendos; aut; si contumaces perstitissent, religiosa veste ablata e monasterio expellendos. Qui ob culpas excommunicatus fuerat, in *cellam obscuram* mittebatur, pane tantum & aqua reficiendus. In hac regula communi nulla mentio fit de jejuniis, & de qualitate ciborum: nisi quod iis, qui graviora in sæculo peccata commiserant, carnes, ficeram, & vinum subtrahere præcipit, excepto si in gravem infirmitatem, aut in nimiam senectutem incidissent. Id tamen solis senibus & parvulis indultum fuisse conjicitur ex capite nono, ubi pastores gregum ad custodiam ovium ex eo animantur, quod inde recreentur parvuli, foveantur senes, redimantur captivi, inde etiam suscipiantur hospites & peregrini. quo in loco hæc exceptio non fieret, si fratres & sorores omnes, præter parvulos & senes, a carnibus non abstinuissent. Et forte ejus rei, uti & jejuniorum constitutio, ex alia regula repetenda erat. Ex eodem capite intelligimus, monasteria illa posita fuisse *inter fragosa & abrupta montium*, & quidem in sterili solo, ubi vix tribus mensibus quotidiana paximantia suppeditari potuissent, nisi monasteria ovium greges alendos habuissent. Ceterum quod *mensuales litanias* celebrari hæc regula sancit; hoc ipsum est, quod in vetustis martyrologiis initio cujuscumque mensis legitur, *Litanias indicendas*. quod jam superius^b observavimus de ecclesia Antisiodorensi. Hæc ex regula communi, quæ constat capitulis viginti.

Alterâ, quæ ordine ac tempore prior est, habetque capitula quinque supra viginti, Regula monachorum appellatur, multaque habet superiori consentanea, quædam explicatiora. Electio abbatis penes monachos, quibus laici in rebus exterioribus subserviebant, quales modo sunt oblato nostri. De his etiam agit Isidori^c regula, Fructuosi regulæ in multis conformis. Vestes cuculla duplex, *villata*, & simplex, (sancto Benedicto villosa, & pura seu vetusta;) palliolum unum, ternæ tunicæ, stamineæ duæ: pedules in hieme, in æstate solæ caligæ; femoralium usus permissus. Singulis singuli lecti, qui ab invicem uno tantum cubito separati erant. Volatilium^d esus infirmis & itinerantibus concessus: alias solis oleribus & legumi-

AN-CHR.
1647.

a Fructuos.
ibid. c. 2.

XLI.
Fructuosi regu-
la communis.

b lib. 6. n. 73.

XLI.
Alterâ regula
monachorum.

c supr. lib. 12.
n. 42.

d V. ibid.

ANN. CHR.
647.

nibus vescebantur; raro pisciculis fluvialibus vel marinis. Sextarius vini in quatuor monachos divisus. Una per singulos potio sabbatis & dominicis adjiciebatur. In præcipuis sollempnitatibus tria pulmenta, totidemque potiones. Labor & lectio alterna, omnino ut in regula S. Benedicti; uti & obedientia usque ad impossibilia. Idem de hebdomadariorum officio dicendum. In officiis divinis duodecima vesperis præponitur. Mendaces eadem poena, atque fures, percussores, & perjuri affecti. Reclusio in cella, & incarcerationio certis criminibus inflicta. Ad jejunia quod attinet, a paschate ad pentecosten fratres sexta hora reficiebant: sed unica erat refectio, a pentecoste usque ad octavam kalendas Octobris interdiana, id est alterna, jejunia: nisi quod una quadragesima servabatur ante festivitatem sanctorum Justi & Pastoris, Complutensis monasterii patronorum, quæ festivitas accidit VIII. idus Augusti; atque adeo hæc quadragesima, si quidem integra erat, incipiebat a septima-decima die Junii; qua ex die jejunium usque ad horam nonam servabatur; atque a vino penitus abstinabatur, singulis tamen potionibus concedendis, ubi labor gravis id exigebat. De cetero ab octavo-decimo kalendas Octobris usque ad pascha perpetuum jejunium erat, ut apud sanctum Benedictum; & in quadragesima abstinencia a vino & oleo. Ter singulis hebdomadibus collectæ seu collationes fiebant, in quibus regulæ patrum legebantur, haud dubie etiam regula sancti Benedicti, cujus sententias & institutiones passim, verba non raro Fructuosus in suas regulas transfert. In his etiam collationibus delictorum emendationes fiebant & castigationes a seniore, & de rebus etiam ad spiritalem profectum pertinentibus diserebatur. Fructuosus in hac regula, sicut in communi, professionem quam vocamus monachorum appellat pactum, quo initiandi promittebant, se omnia cœnobii sui instituta observaturos, neque umquam ab ejus districtione vel tantisper recessuros. Eodem etiam vocabulo utitur Isidorus. Capitula vicesimum-quartum & vicesimum-quintum, quæ in editis desunt, supplenda sunt ex regula communi, ubi capitula octavum ac tertium-decimum constituunt, uti nos docent prioris regulæ exemplaria manu exarata. de Fructuosi regulis satis.

XLIII.
S. Bavonis
conversio.

Per id tempus sanctus Amandus in Gallia Belgica res christianas ac monasticas mirifice promovebat. In multis, quos ad sanctiorem adduxit vitam, non inferior fuit Bavo, alio nomine Allowinus, nobilis Hasbanienſis, qui Adilionis comitis filiam in matrimonium duxerat, ex eaque Agletrudem, sanctam Christi virginem, suscepit. Conjuge mortua, secundis nuptiis posthabitis, ad sanctum Amandum profectus, eidem peccata sua confessus est. Tum ad suos reversus, inspirante Deo, hujus sæculi divitiâs, velut umbram prætereuntem, & sicut fœnum arescens reputans, cunctis facultatibus suis in loca sancta & in pauperes erogatis, ad sanctum Amandum denuo rediit, in castro Gandavo tunc commorantem. Mox clericatus honore ab eodem insignitus est, coma capitis resecta; & sæcularibus vestimentis abjectis, sacræ vestes induta. Hæc monasticæ professionis insignia sic describit antiquus ejus vitæ scriptor. His acceptis, Bavo Amandum gentibus verbum Dei prædicantem comitatur. Verum paullo post eidem visum est, annuente Amando, monasteria circumire ac perlustrare, ut vitam monachorum seu cœnobarum propius posset dispicere ac intueri. Tandem ad Gandam monasterium reversus, a venerabili Florberto abbate obnixe petiit, ut in privatam cellulam, in qua divinam misericordiam sibi pro facinoribus propitiâ redderet, secedere ipsi liceret. Ejus petitionem haud gravate admisit Florbertus, eamque fratribus monasterii *juxta præceptum pii patris Benedicti*, tota congregatione convocata, exposuit. Omnes assensum facile præbuere. Inclusus itaque angusta cellula Bavo, sacrificium contriti cordis assiduis precibus, vigiliis, jejniis, aliisque austerioris vitæ operibus Domino offerre non cessabat. Accidit, ut, cum fratres propriis manibus cellulam ejus construerent, Attinus quidam cæmentum vehens, mole corruentis plaustris opprimeretur: sed ad Bavonis preces continuo revixit. Forte alius, quem olim, dum sæcularem vitam ageret Bavo, vœnum dederat, in libertatem assertus sibi occurrit. Mox facti pœnitentia supra modum tactus Bavo, veniam ab eo petiit supplex, seque ab eo flagellis cædi, ac more latronum caput suum decalvari, ac demum compedibus ac manicis vincitum publicæ custodiæ mancipari postulavit, idque tandem ab homine obfirmate resistente extorsit. Sic in carcerem retrusus, cilicio tectus & cinere, hordeaceum tantum panem cum aqua sumens, quatuor fere mensibus ibidem perseveravit, ab-

batis sui nihilo minus semper subjectus imperio, cujus permittu pavimento hinc inde, dum divina recitaret officia, ita constrictus fuit, ut ad dexteram aut ad laevam movere se non valeret, prægrandi ad collum lapide insuper appenso. Hanc Bavonis in publicam custodiam retrusionem ejus reclusioni præponit Theodoricus abbas, alter vitæ scriptor, sed vetus auctor postponit.

ANN. CHR.
-647.

Bavoni consanguinea & familiaris erat Gertrudis, Pippini senioris & Ittæ filia, quæ hoc anno velum suscepit, & perfecto Nivialensi monasterio præposita est. Scrip-
tor ejus vitæ, gravis & æqualis, id factum tradit curante matre Itta, quæ filiam suam, jam ab se tonsione capillorum Deo consecratam, sacerdotibus Domini tradidit ad sacrum velamen accipiendum cum sodalibus suis, & *sancto gregi cœnobitarum* præesse constituit, cum Gertrudis vix annum ætatis vicesimum attingisset. Id factum I V. nonas Decembris, & quidem dominica die, ut ex vetustis calendariis prodit Molanus: in quibus consecratio Gertrudis virginis ea die recolitur. atqui hoc anno D C X L V I I. secunda Decembris dominicalis dies erat. Favet anni calculo scriptor ejus vitæ, gravis & æqualis, ex quo discimus, Gertrudem obiisse tricesimo tertio ætatis suæ anno, quam anno Christi sexcentesimo duodesagesimo decessisse suo loco demonstrabimus. Attamen in calendario Corbeiensis annorum amplius septingentorum, consecratio sanctæ Gertrudis virginis XII. kalendas Septembris ponitur. Etsi vero vix adultæ ætatis esset virgo sancta, cum abbatissa renuntiata est, mirum est tamen, quam prudenter ac strenue impositum sibi munus expleverit, erga juvenes & adolescentulas gravis & constans, in vetulas & infirmas moderatior & humanior; materna denique in omnès caritate sollicita. Quin etiam, nuntiis Romam missis, sanctorum reliquias & sacra volumina inde reportari curavit, & ex transmarinis regionibus viros pios & doctos, qui se suasque sacris litteris instruerent, arcessivit. Hos inter censendi sunt sancti Foillanus & Ultanus germani, genere Scotti: ex quibus Foillanus construendo Fossuensi seu Fossensi monasterio locum ab ea accepit, eidemque Ultanus obitus ejus diem prænuntiavit. Tres in Nivialensi monasterio primitus basilicæ erant, una sanctæ Mariæ, altera sancti Petri, tertia sancti Pauli, quæ forte monachorum erat, sanctimonialibus sacra ministrantium, nam monachos principio ibidem existitisse constat, tum ex generali more puellarum cœnobiorum, tum ex libro de miraculis sanctæ Gertrudis, cujus libri auctor æqualis agens de incendio apud Niviallam exorto, ait tam vehemens fuisse, ut *nullus monachorum vel virginum* ullam spem haberet liberandi monasterii. & in actis sanctæ Aldegundis abbatissæ Melbodienfis mentio fit Subini abbatis de Nivialensi monasterio.

X L I V.
Gertrudis fuit
abbatissa Ni-
vialensis.

Hinc consequens est, virgines itidem Nivialenses primitus vere sanctimoniales fuisse. Unde mirari subit, viris doctis subortam fuisse dubitationem, utrum illæ ab initio monachæ fuerint, votisque monasticis adstrictæ: an vero, sicut ab aliquot sæculis, nobiles canonicæ votis solutæ, quæ pro arbitrio suo ad nuptias convolare potuerint. Idem judicium esto de cœnobiis Castrilocensi seu Montensi, & Melbodien-
si in Hannonia; de Andanensi & Monasteriensi in pago Namucensi; uti & de Romaricensi in Vosago, aliisque. De Nivialensi constat, Gertrudem ab exordio *sacrum velamen*, quod perpetuæ castitatis insigne erat, cum sodalibus suis a sacerdotibus, id est episcopis, accepisse. Unde in vetustis actis & monumentis Nivialenses constanter *virgines, ancilla Dei, sanctimoniales* appellari solent, numquam canonicæ, saltem ante sæculum nonum, quo primum tempore canonicarum nomen in Gallis audiri coeptum, quæ tamen longe dispares erant a recentioribus canonicabus. Deinde idem institutum in Nivialensi monasterio principio viguit, quale in Andanensi, quod Begga, Gertrudis germana soror, ad formam Nivialensis instituit, ubi *religiosam vitam* duceret, non canonicam, *virginesque sacras in servitutem divinam* PERPETUA STABILITATE firmaret, non arbitraria, ut modo, licentia. Ejus rei causa Nivialenses Beggæ dederunt *seniores in sancto habitu spirituales sorores, quæ ipsum Andanense monasterium docere possent regularis vitæ disciplinam, normamque religionis*. Denique ante synodum Liptinensem, medio sæculo octavo celebratam, nullæ aliæ in Belgio erant *ancilla Dei monasteriales* præter monachas, quibus omnibus præcipitur, ut cœnobia vel xenodochia sua ordinent & gubernent secundum regulam sancti Benedicti. Hanc Nivialensibus initio præscriptam fuisse satis innuit antiquus illius temporis auctor, qui in actis sanctæ Gertru-

X L V.
Nivialensium
primum insti-
tutum.

a Sec. 2.
Bened. p. 471.

ANN. CHR.
647.

dis verba ipsa Benedictinæ regulæ nonnumquam adhibet, qualia sunt hæc in libro de miraculis, *aqualem servitutis militiam bajularunt*, petita ex Benedictinæ regulæ capite tertio: ut omittam, *opus Dei, opus divinum*, in iisdem miraculis ex eadem regula usurpata. Ceterum quæ sæculo nono in Gallia canonicæ puellæ institutæ sunt, longe dispares erant a recentioribus, ut mox dicebam, canonicabus, idque patet ex regula illis præscripta in concilio Aquisgranensi, Illæ quippe vota perpetua profitebantur, nec eis sæculum ^a repetere, aut ad nuptias convolare integrum erat; omnesque vestibus ^b nigris utebantur. Verum, ut in solutoribus virorum monasteriis monachi ad sæcularium canonicorum mores sensim prolapsi sunt, uti accidit sæculo nono in Turonico sancti Martini, & in Dionysiano apud Parisios: sic etiam accidit in cœnobiis virginum, quæ a pristino instituto monastico ad canonicalem, & a canonicali ad sæcularem qualemcumque statum penitus defecerunt ante sæculum tertium-decimum: quo tempore Jacobus a Vitriaco ejusmodi statum magnopere improbat in libro de occidentali historia, cujus caput tricesimum-primum inscribitur, *de irregularitate secularium canonicarum*: quæ tamen eo adhuc tempore in communi dormitorio quiescebant, non in domibus privatis, nisi infirmitatis obtentu. Verum hæc pro nata occasione alias suis locis amplius illustrabuntur.

^a Reg. A-
quisgr. c. 18.
^b ibid. cap.
3.

XLVI.
Castrensis
monasterii ori-
go.
^c Spicil. 10.
7. p. 335.

Eodem anno consignatur origo monasterii Castrensis in diœcesi Albigeni, quod tres viri nobiles, Robertus, Anselinus, & Daniel, *juxta fluvium Agouti* sub patrocinio & regula sancti Benedicti construxisse ^e perhibentur, conditis primum ex virtutibus arborum tribus cellis, quæ postmodum ad viginti-novem auctæ sunt. Primus loco præfuit Robertus abbas: cui successit Faustinus, ex milite prædivite strenuus monachus, dein abbas, qui sancti Benedicti basilicam magno sumtu ædificavit. Roberto abbate Albigensem ecclesiam regebat Constantius episcopus, cujus successor Richardus, Faustino abbati cœqualis, vixisse dicitur ab anno hujus sæculi septuagesimo-tertio.

XLVII.
Germanus
abbas primus
Grandivallensis.
^{*} Grandfel,
al. Munster-
thal.

Sub idem tempus Germanus Luxoviensis monachus a Waldeberto abbate missus est ad regendum monasterium Grandivallense ^{*}, quod Gundoinus dux ac vir illustris condiderat ad Birsam fluvium, qui in Rhenum juxta Basileam devolvitur. Locum antea incultum, jussu Waldeberti expurgaverat Fridoaldus monachus ex discipulis sancti Columbani: sed nemo visus est aptior ad regendos monachos, quam Germanus, utpote non minus pietate ac litterarum scientia, quam genere insignis. Eodem etiam traditæ sunt duæ aliæ cellæ, nempe sancti Ursicini, & Verdunensis seu sancti Pauli ad-insulam. nam *Vverd* apud Germanos insulam significat. Sancti Ursicini cella posita erat ad Dubim fluvium in diœcesi Basileensi, eo in loco, ubi sanctus Ursicinus, sancti Columbani discipulus, vitam eremiticam duxerat, ejusdem tumulo postmodum nobilitata: quam Wandregisilus ex Italia reversus auxit, & aliquanto tempore incoluit. Nunc opidum est, sancti Ursicini ^{*} reliquiis & appellatione insignitum. Hujus loci ecclesia Innocentii secundi pontificatu cessit canonicis sæcularibus, qui in vicinum opidum Telsbergam seu Delmontem commigrarunt.

^{*} S. Ursis

XLVIII.
Pauli episco-
pi Verdunensis
successor Gis-
loaldus.

^d Spicil. 10.
12. p. 257.

Sub anni sequentis initium Paulus Verdunensis antistes, v. r. idus Februarii condignam sanctissima vita mortem consecutus est, sepultusque in suburbana sancti Saturnini ecclesia, quæ sæculo decimo a Wilgefrido episcopo Benedictinis monachis assignata est, sancti Pauli nomine ac reliquiis illustrata, excepto capite, quod Thelegiensis monachi principatu Caroli Magni obtinuerunt. In Pauli locum subrogatus est Gisloaldus, & ipse monachus Thelegiensis, Grimone tum abbate. Bercharius ^d presbyter tradit, Paulum, cum adhuc monachus in pistrino laboraret, veritum, ne fratres hora statuta panem non haberent, in clibanum ingressum cuculla sua illum purgasse; indeque illæsum exiisse. Addit idem auctor se vidisse picta miracula, quæ Paulus in ^eepiscopatu & post mortem patraverat.

XLIX.
Sithiensis
monasterii ori-
go.

Idem annus quorundam monasteriorum conditione insignis fuit. In primis commemorandum venit Sithiense, quo nullum etiam nostris temporibus illustrius in toto Belgio est. Ejus origo adscribenda sancto Audomaro Teruanensi episcopo, qui Morinos tum verbi divini prædicatione illustrabat, opitulantis Bertino, Mumolino, & Ebertramno piissimis monachis, quos in sui laboris subsidium Luxovio arcessiverat. In multis, quos ab idolorum cultu ad fidem Christi adduxit sanctus antistes, quidam existit Adroaldus seu Adrowaldus, vir locuples, quem cum tota familia

familia sua baptizavit. Is religionis studio accensus, villam sui juris, *Sithiu* dictam, sancto Audomaro obtulit ad xenodochium ædificandum: at monasterium eo in loco ædificare, tum ad fidei incrementum, tum ad rei dignitatem, satius Audomaro visum est; salubrius esse judicans, animarum valetudinarium erigere, quam corporum. Sic beatus Eligius, cum, teste ^a Audoëno, in urbe Parisiorum xenodochium fabricare cogitaret, *excellentiore consilio* virginum cœnobium construendum existimavit. Eandem mutati consilii rationem reddit Adroaldus in litteris hac de re confectis, quæ *Dominis sanctis presbyteris, Bertino, Mummoleno, Ebertrando* inscriptæ sunt. ita enim Adroaldus in eis loquitur. *Ego in Dei nomine Adroaldus sana mente, sano quoque consilio integra mentis, prout mundana peccata abstergere Dominus dignetur, dono vobis omnem rem portionis hereditatis meæ in pago Taruanense, quam domino patri Audomaro, apostolico viro, ad xenodochium suum ædificandum dare volumus; sed ipse salubre consilium nobis donavit, ut ipsam rem vobis delegarem, ut ibi monasterium in honore beati Petri principis apostolorum construere debeatis ad conversandum monachis, ubi beati pauperes spiritu & domestici fidei adunari debeant, quorum voces quotidie ad aures Domini pertinere noscantur, quorum petitiones audit, & implet. Propterea vobis in Christo patribus dono per hanc epistolam donationis in pago Taruanensi villam proprietatis meæ, nuncupatam Sithiu, super fluvium Agnionem**, cum omni merito suo

locus est in Morinis Pernas inter & opidum sancti Pauli. Facta donatione, mox viri sancti cœnobium construere maturarunt, vetus monasterium postea nuncupatum ad discrimen alterius, quod post annos quatuordecim prope eum locum ab iisdem ædificatum est. Veteri monasterio præfectus abbas Mummolenus seu Mummolinus, novo Sithiensi monasterio Bertinus, quæ res non satis animadversa auctores in varias distraxit sententias, aliis Mummolinum abbatem Bertino præferentibus, aliis postponentibus, aliis denique ex albo Sithiensium abbatum omnino expungentibus, ut primum Bertino locum tribuant. Mummolinus itaque abbas fuit primus, immo & unicus Veteris-monasterii, quod nomen sancti Mummolini hætenus retinet; Bertinus novi post annos quatuordecim a constructione Veteris-monasterii: cum scilicet Mummolinus defuncto sancto Eligio in sedem Noviomensem subrogatus est, mortuus longe ante sanctum Bertinum, cui Gallix christianæ auctores Mummolinum gravi errore substituunt. Eodem tempore, quo Vetus-monasterium exstrui cœpit, Audomarus in monte proximo, eidem anni assurgente, basilicam in honorem beate virginis Mariæ ædificavit ad suam ipsius & monachorum sepulturam, quæ postea in monasterium, ac demum in cathedralem Audomaropolis ecclesiam conversa est.

Wandregisilus ad sacerdotium, procurante Audoëno Rotomagensi pontifice, ab Audomaro mox laudato promotus fuit paullo ante, quam condendo Fontanellensi monasterio manum admoveret. Id fieri cœptum fuisse anno itidem undecimo ^b Chlodovei regis prodit ejus monasterii chronicon, in quo anni regum primæ stirpis cum annis incarnationis passim male conciliantur. Est autem Fontanella pagi Rotomagensis locus in Caletis*, octodecim fere millibus infra Rotomagum, haud amplius passibus octingentis a flumine Sequana, prope Calidobecum* opidum, sic dictus a fonte rivuli præfluentis per angustissimam vallem, quæ vix sufficit capiendis monasterii ædificiis. Hunc locum *regali munere* accepisse vir sanctus perhibetur a scriptore vitæ, gravi & æquali. quem locum chronographus Fontanellensis ait Wandregisilum & Godonem, fratris aut sororis filium, dato pretio comparasse ab Erchinoaldo patricio seu præfecto palatii, qui illum a quodam Airanno, Rothmari filio, commutatione facta acquisierat. Porro hunc locum Rothmarus acceperat ex Dagoberti regis munificentia, & succis arbutis & fructibus habitabilem reddiderat. Hæc Fontanellæ traditio Wandregisilo & Godoni facta est kalendis Martiis, Compendio palatio, anno undecimo Chlodovei regis: qui hanc traditionem anno sequenti confirmavit kalendis itidem Martiis, & quidem in villa regia Compendio, Francorum populis in campo Martii de more congregatis. In illo itaque loco monasterium, sanctitatis fama postea celeberrimum, *sub sancta regula* instituit Wandregisilus, favente in primis Dadone seu Audoëno diocesano antistite, sibi amicissimo, in cujus domo aliquamdiu hospitatus fuerat. Illic conditæ basilicæ tres cum totidem oratoriis: prima & princeps in honorem sancti apostolorum principis quadrifido opere,

ANN. CHR.
648.

quæ ducentos nonaginta pedes longitudinis, latitudinis triginta septem habuisse dicitur: altera sancti Pauli doctoris gentium, mirandi operis: tertia sancti Laurentii. His adhærebat oratorium sancti Pancratii, & in colle monasterio adjacente oratorium S. Saturnini, quod etiam nunc superest cum oratorio S. Amantii Rutenensis præfulis ad Sequanam, uno circiter milliari a monasterio: quo in oratorio Audoënus & Wandregisilus, de rebus sacris collocaturi, non raro conveniebant, una cum Filiberto abbate Gemeticensi, ubi eorum grabata *in destina* seu cella, oratorio proxima, tempore chronographi Fontanellensis asservabantur, atque sellæ, in quibus sedere consueverant. Has omnes basilicas cum oratoriis consecravit sanctus Audoënus, & in eis reliquias sanctorum reposuit, quas Godo jam laudatus ex urbe Roma detulerat, præter reliquias sancti Saturnini martyris ac sancti Amantii, quæ a Sindardo diacono ac monacho Tolosa & Rutenis* allatæ fuerant. Has vero reliquias Godo Roma, Vitaliano papa sedente, retulisse dicitur cum diversis voluminibus sacrarum scripturarum, & libris maxime beatissimi ac gloriosissimi papæ Gregorij. Multa etiam ad opus & necessaria monasterii subsidia contulit Waningus vir illustris, cujus filius, Desideratus nomine, ibidem monachus factus est. Ita porro brevi excrevit cœnobarum Fontanellensium numerus, ut Wandregisilo abbate trecenti, vel etiam quadringenti ibidem exstitisse memorentur: a quibus ea, quæ gratuito dare volebant, subsidia ad eorum victum & vestitum accipere non recusabat.

* Rodex.

L I.
Vvandregisili
virtutes.

Cum eximie erant in Wandregisilo virtutes, quæ ipsum universis venerabilem reddebant, tum canonum observantissimus erat, adeo ut absque Audoëni permisso nullum iter aggrediretur; sic discipulis exemplo suo conformandis intentus, ut in extrema senectute laborem, qui corpore exercetur, non prætermitteret. Erat in eo mirifica dicendi gratia, ut imbecilles erigeret, dubios confirmaret, errantes ad rectum iter revocaret. Solebat vero discipulos admonere, ut retrorsum ne respicerent, deferendo salutarem viam, quam semel cepissent; immo semper ad altiora connitentur, ad humilia quæque semper parati. Ne computarent annos, quos in monasterio exegerant; sed id tantum profectui deputarent, quod sine querela in mandatis Dei vixissent. Si vero aliquando eis subreperet superbiæ cogitatio ex eo, quod a furibus, homicidis, aliisque id genus nefariis hominibus longo intervallo sejuncti essent; caverent, ne odio, detractioe, ambitione, aliisque ejusmodi pestibus haud essent meliores. Mortis memoriam jugiter ob oculos haberent, quippe qui hodie vivimus, in crastinum quid nobis eventurum sit, ignoramus. Recogitarent se quondam fuisse filios tenebrarum; nunc verò misericordiam consecutos esse filios lucis; abjicerent proinde opera tenebrarum, & per præcepta Christi, quasi per lucem, ambularent. In summa, caritate simul colligati una viverent, invidiæ ac livoris expertes; certi se a diaboli incurfibus tutos ac securos fore; si unianimes & concorditer perseverare studuissent. Nec contentus discipulis suis salutaria dare monita, etiam finitimos ruricolos sermonibus suis instruebat, bruta eorum pectora ad pietatem sic flectens & emolliens, ut, si quando eos increparet, monachorum more ad ejus pedes statim abjecti veniam peterent. Sicque factum est, ut Caletorum populi, qui ante ejus istuc adventum belluis similes, ac pæne religionis expertes videbantur, ejus prædicatione mansuefacti atque ad meliora conversi, ex præscripto evangelii viverent; & qui ante diripiebant aliena, tunc sua largirentur; qui prius superstitionibus erant addicti, profanos ritus abjicerent; & qui ante verbo Dei rebelles, ne illud quidem dignabantur audire, tunc sponte se subderent sacræ Christi disciplinæ. Denique tanto honore ex eo tempore prosequerentur sacerdotes ac monachos, ut sicubi eos obvios habuissent, mox in eis Christum venerarentur & adorarent, obsequentes scilicet canoni quinto-decimo synodi Matisconensis, statuentis, ut si quis sæcularium quempiam clericorum in itinere obvium habuerit, siquidem ille sæcularis equo vehitur, clericusque similiter; sæcularis de capite galarum auferat: si vero clericus pedes graditur, & sæcularis vehitur equo, ilico ad terram defluat, & debitum honorem prædicto clerico sinceræ caritatis exhibeat. qua in re ipsi etiam pagani christianis nostri temporis religiosiores fuere in suos sacerdotes^a, suasque vestales, quos Lucius Albinus, cum, obsidentibus capitulum Gallicis, plaustro conjugem ac liberos extra urbem vehens, pedibus cum sacris abire cerneret, descendere uxorem ac pueros jussit, virgines sacraque in plaustrum imposuit; irreligiosum ratus, sacerdotes publicos, sacraque populi Romani pedibus ire; se ac suos in vehiculo conspici.

^a Tit. Liv. l. 5.

Hoc etiam tempore Sigibertus, piissimus rex Austrasiorum, munificentiam regiam in condendis cœnobiis exhibuit. Ad duodecim enumerat Sigebertus monachus Gemblacensis in libro de ejus vita, totidemque alii post eum recentiores: tametsi quatuor dumtaxat nobis comperta sunt, nempe Casæ-congidunense, Stabulense, Malmundarium, & sancti Martini Mettense, si tamen hoc ante ipsum non exstabat. Primum origine est illud quod Casæ-congiduni, super Sefmarum * fluvium, in honorem apostolorum Petri & Pauli & sancti Johannis Evangelistæ, ac ceterorum martyrum in saltu Arduennensi ædificavit, accito e Sollemniacensi monasterio Remaclo abbate, qui servis Dei illic congregatis præfesset. Exstat regium de hoc monasterio diploma a primarium, sed notis chronicis destitutum, in quo rex ait, se consilio magnificorum apostolicorum Guniberti & Godonis (hi Coloniensis & Mettensis episcopi erant) & illustrium virorum, Grimoaldi, Bobonis & Adalgisili, monasterium regulare ex suæ largitatis munere construxisse in honorem prædictorum sanctorum in silva Arduennensi, in loco, qui dicitur Casæ-conguidinus, quam Sefomiris fluvius cingere videtur; ibidemque, Christo auspice, Remaclum abbatem instituisse, ut servi Dei eo in loco secundum ordinem & monita antiquorum patrum conversari debeant. tum enumerat prædia eisdem concessa, ut habeant, possideant, suisque posteris spiritualibus relinquunt: quo eos Domino preces attentius fundere delectet. Superest etiam nunc cella seu prioratus in prædicto vico Casæ-congiduno *, inter Chinium & Bullonium opida posito ad Sefmarum fluvium, qui dextram Mosæ ripam subit prope Castrum-Reginaldi. Exstabat olim ibidem sancti Remaculi cellula excisa in rupe, ubi orare consueverat, infirmorum concursu, qui istuc voti causâ confluebant, frequentata.

Non multo post, hortante Remaclo, Sigibertus alia duo construxit monasteria in saltu itidem Arduennensi, unum in parochia Coloniensi, Malmundarium vocabulo; alterum Stabulense in Tungrensi seu Trajectensi, tametsi vix duobus passuum milibus ab alio disparatum. Ejus rei causa Remaclus Sigibertum adiit, suggestitque regie celsitudini, multa occurrere in aliis provinciis servorum Dei monasteria; in sola Arduenna nulla exstare. regie pietatis esse quædam iis in locis ædificare; volenti facultatem ex Dei benignitate non defore: quippe omnia loca adjacentia regie ditioni esse obnoxia. Rex facile assensit, statimque convocari jussit caros, fidosque sibi viros, quorum consilio ac nutu gerebat omnia, Chunibertum Coloniæ-Agrippinæ episcopum, Attelanum sive Attolam Laudunensem, Theodefridum Tullensem, & Gisloardum Virdunensem; necnon optimates, Grimoaldum præfectum palatii, Folcoaldum, & Bobonem; domesticos quoque suos, Chlodulfum, Ansigisilum, & Berselanum; dixitque se induxisse animum, duo in Arduenna silva monasteria construere, in quibus habitarent religiosi viri, monastici instituti servantes, qui pro sua, successorumque suorum, ac rem publicam procurantium salute, ac totius regni stabilitate Deum precarentur; eique operi se præficere velle Remaclum, cujus instinctu id aggressus fuerat. Ubi assensere omnes pio regis proposito, Remaclus, dum silvam Arduennam perlustrat, locum offendit ad Warchinnam piscosum rivulum, ubi profanæ gentilitatis multæ reliquiæ erant, & subversis fractisque Dianæ, aliorumque dæmonum statuis, ac fonte signaculo dominicæ crucis purgato, oratorium ac cellas in usus monachorum extruxit. Monasterium in Coloniensi parochia positum Malmundarium placuit appellari: sive id loco antea nomen erat, sive ab eventu inditum, ut plerisque placet, quod eum Remaclus a malo dæmonum cultu mundasset. Id factum, antequam Remaclus ad Tungrensis ecclesiæ regimen assumeretur, patet ex superiori Sigiberti diplomate, in quo Remaclus tantum abbas appellatur: tametsi id post ejus promotionem referunt ejus vitæ scriptores, certe non admodum in designandis temporibus accurati. Inde haud procul a flumine Amblava in Trajectensis dioceseos finibus, loco qui Stabulaus dicebatur, alterum monasterium ædificavit. Utrique monasterio præfuit Remaclus, episcopus-abbas dictus in duobus diplomatis Sigiberti regis, quo jubente basilicam non modo Stabulensem, sed etiam permissu Chuniberti episcopi Malmundariensem consecrassè dicitur; in honorem Dei genitricis Mariæ, sanctorum apostolorum Petri & Pauli, sanctique Johannis Baptistæ & sancti Martini; & Malmundarium quidem Stabulensi monasterio ita conjunxisse, ut ab uno abbate, qui in Stabulensi resideret, utrumque regeretur. quæ res multarum subinde rixarum materia & seminarium fuit. In uno

ANN. CHR.

648.

LII.

Monasteria a Sigiberto rege extructa.

* le Semoy. - Casæcongidunense.

a Bolland.

1. Febr.

p. 234.

* Cognos.

LIII.

Malmundarium.

& Stabulense.

ANN. CHR.
648.

a Bolland. 1.
Febr. p. 235.
col. 1.

ex duobus regiis diplomatibus ^a Sigibertus rex utriusque monasterii constructionem Grimoaldo tribuit; atque se consensu prædictorum episcoporum ac procerum amplissimum eidem cœnobiis spatium assignasse, *ob cavenda pericula animarum inhabitantium, & ad evitanda consortia mulierum*; nempe circa utrumque cœnobiū quoquo versus duodecim milliaria: ubi quidquid agri culti aut inculti jaceret, monachorum esset. quæ donatio litteris confirmata regiis, manu regia subscripta, anuloque regio signata est. Eamdem postea ratam habuit Childericus Austrasiorum rex, Theodardo in sedem Tungrensem substituto in locum Remacii episcopi, qui dimidia parte agri ab Sigiberto concessi contentus fuit. Ad hæc idem rex quædam in Aquitania loca ^b ad Ligerim, ac nonnulla vectigalia, & ex villis fiscalibus, quæ ambobus monasteriis adjacebant, decimas eis attribuit anno regni, uti apud Notgerum in vita sancti Remacii legitur, quarto-decimo, qui cum anno hujus sæculi quinquagesimo-secundo coincidit. atque adeo ante hunc annum jam utriusque monasterii fabrica erat absoluta, cum Sigibertus rex vix annum ætatis quintum-decimum excefferat. Ut nugari mihi videatur Sigibertus Gemblacensis monachus, cum scribit, regem Sigibertum, propterea quod liberos non habebat, & de progignenda prole desperabat, monasteriis construendis ac dotandis appulisse animum, uti hoc pacto Deum rerum suarum, saltem ex parte, heredem faceret: cui vix per ætatem habere uxorem licebat.

b *Ibid.*, col. 2.

LIV.
S Martini
Mettense.

Quartum monasterium, cujus auctor rex Sigibertus, est sancti Martini in regie urbis suburbio Mettensi, ubi corpus suum humari jussit. Abbatia sancti Martini a Campis vocabatur, postea translata ad radices montis sancti Quintini, ac demum superiori patrum nostrorum ævo penitus excisa, abbatie redditibus una cum sancti Sigiberti regis reliquiis Nanceianæ primatiali ecclesie attributis. Huic abbatie præfuit sæculo nono Sigelaus abbas, id est tempore Lotharii imperatoris, ut docent versus præmissi codici ^c evangeliorum, quem idem Lotharius eidem abbatie obtulit, cum eo, ut ejus frater conscriptus esset, seu particeps suffragiorum & bonorum operum ejusdem monasterii. Exstat in fronte ipsius codicis effigies Lotharii imperatoris, quam vir de re publica litteraria bene meritus Stephanus Baluzius in æs incidi curavit tomo secundo capitularium.

c *Capitul. 10.*
2. p. 1565.

d *ib.*, p. 1279.

LV.
Remacii epif-
copi ordinatio.

Redeo ad Remaclum, quem ab anno hujus sæculi quinquagesimo-secundo vocatum fuisse episcopum modo dicebamus. Ejus ordinatio in quibusdam fastis notatur III. nonas Februarii, quæ dies dominica, ut in ordinationibus episcoporum solet, fuisse debuit, qualis fuit hoc anno bissextili. Id si ita est, non certæ sedis episcopus creatus est, sed incertæ, forte ut hoc titulo dignitas & honor ejus auferretur. Certe in præmissis Sigiberti regis litteris episcopus-abbas appellatur, & Stabulensi ac Malamundario monasteriis, non Tungrensi aut Trajectensi ecclesie tunc præfuisse dicitur.

LVI.
Amandus fit
episcopus Tra-
jectensis.

Trajectensem ante eum ecclesiam, mortuo Johanne episcopo, per tres annos rexit sanctus Amandus, cujus electio vix ante hunc annum collocari potest, cum longe ante regionarius episcopus fuisset ordinatus. Comperto Johannis obitu, Sigibertus rex Amandum accersiri jussit, eumque, ab universo clero & populo approbatum, vacanti ecclesie sufficiens curavit. Id oneris, quantumvis reluctans, suscipere coactus, vicos & opida obire, & verbum Dei omnibus prædicare coepit. Prædicantem ægre sustinuerunt indomitæ incolarum mentes, & per biennium prædicationi insistentem, tandem vacuum abire coegerunt. Hinc, celesti vindicta prosequente, everse domus, agri in solitudinem redacti, opida cum vicis subversa, & contumaces ipsi ad unum fere extincti. Interim Amandus, excusso pedibus pulvere, ut Christus Dominus instituit, in parvam insulam, cui Chavelaus* vocabulum est, in Scaldis fluvii æstuariis Frisiis adjacentibus positam, se recepit cum spiritalibus fratribus, dum ad Vascones iterato adiret. Per id tempus Elnonense monasterium regebat Ursus abbas, quem Amandus Trajectum migrans sibi substituerat.

* *Calloo.*

LVII.
Injurious ab-
bas Condatef-
censis.

Hoc ipso tempore Condatefense monasterium in Jurensibus Sequanorum locis regebat Injurious abbas undecimus, qui corpora sanctorum Lupicini & Romani, primorum ejusdem monasterii abbatum, alterum ex Lauconnensi, alterum ex Romano monasteriis, ubi humata fuerant, in Condatefensem basilicam transtulisse memoratur, & juxta aram, quam erexerat, reposuisse, relicto tamen sancti Lupicini capite in ecclesia Lauconnensi. Versus rhythmos hujus rei indices, quantumvis rudes, huc adscribo.

*Beatus Injuriosus undecimus abbas fuit.
Hic corpora viri consultus sanctorum Patrum extraxit
De suis prioratibus, atque ea deposuit
In cenobio devotus juxta aram, quam erexit.*

ANN. CHR.
648.

Nihilo minus ante quatuor abhinc annos, dum majus altare ecclesiæ Lauconensis seu sancti Lupicini ad amplificandum chori spatium summovertetur, egerenda humo inventus est locus ex polito lapide, longus tres circiter pedes, in quo caput & ossa quædam reperta sunt cum plumbea lamina, cui hæc verba Carolini ævi litteris majusculis inscripta erant: *Hic requiescit beatus Lupicinus abbas.* Hinc ingens omnes subiit admiratio, & quæstio nata non parum perplexa, veræne essent sancti Lupicini reliquiæ, quas olim Injuriosus abbas in Condatelesense monasterium asportasse ferebatur. Consultus hac de re illustrissimus Vesontionum archiepiscopus veras esse respondit. Condatelesenses interim hærent, qui sacras Lupicini reliquias in sua jam dudum asservatas ecclesia, a furentibus hæreticis dissipatas fuisse affirmabant. Consultus ego quoque hac de re quid certi afferrem? Illusus est Injuriosus, & pro sancti Lupicini corpore aliud effodit? Definiant qui ejusmodi lites interminabiles definire amant: mihi certe ad alia festinanti nec vacat, nec lubet.

DUM Trajectensem ecclesiam administrabat sanctus Amandus, Gislenuſ Cellenſe, Vincentius Altimontense monasteria condiderunt. Gislenuſ seu Ghislenuſ natione Græcus fuisse dicitur, tamen ejus nomen originem Francicam sapit. Hunc Athenis natum, ibidem litteris dedisse operam, atque in patria monachum sub sancti Basilii norma induisse tradunt; dein Roma lustrata, ubi sacros ad sacerdotium ordines suscepit, in Belgium accessisse cum duobus discipulis, Lamberto & Bellirio, quæ itidem nomina Francos potius indicant, quam Græcos. tum, conspectis Belgii monasteriis, adiiſſe præfulem Amandum, sanctitatis fama celebrem, ejusque colloquio & consiliis instructum perveniſſe ad locum, qui Castrilocus dicitur, in pago Hainoënsi, qui hodiernæ Hannoniæ pars erat. Interim Dagobertum regem inter venandum istuc penetrasse urſam persequendo, quæ ad Gislenuſm refugiens, canum morsus & mortem ipsam evaserit; dein abierit in vicinum locum, ubi catulos fovebat, qui locus ob id Urſidongus appellatus, ac demum Cella, ad Hainam amnem, ubi Gislenuſ monasterium, a loco primum Cellenſe, dein processu temporis ab auctore sancti Gislenuſi dictum, ædificavit. His narratiunculis addunt, urſam aliquando Gislenuſi sportam, ministerii sacri instrumenta continentem, in antrum suum extulisse: quod furtum aquila duce deprehensum sit. Hinc Cellenses nostri semper urſum & aquilam cicures apud se fovent, quibus carere piaculum sit ac religio. Fabulas narrare videar: sed est etiam suis fabulis in historia usus, ubi veræ narrationes desunt, & certæ rerum origines. Expurgato & disposito loco, Gislenuſ basilicam in honorem sanctorum apostolorum Petri & Pauli ædificavit, quam sanctus Autbertus diocæſanus, id est Cameracensis, episcopus, unacum beato Amando, consecravit, probata prius Gislenuſi vitæ ratione. Postea Gislenuſm inviſiſſe dicitur Dagobertus, forte potius ejus filius Sigibertus, qui, comperta ejus sanctitate, locum Cellam dictum, & quidquid in circuitu est, silvarum, aquarum, aliarumque rerum, cum villa Hornuto sanctis apostolis Petro & Paulo tradidit.

ANN. CHR.
649.
LVIII.
Gislenuſ Cellenſe monasterium fruit.

Eodem tempore in illis partibus inter illustres & optimates viros eminebat Madelgarius comes, Vincentius postea vocatus, quem cum Amalgario duce, a Dagoberto adversus Vascones misso, nonnulli perperam confundunt. Ex Waldetrude nobilissima conjuge suscepit Aldetrudem & Amalbertam, unam post alteram abbatissas Melbodienſes. Landricum filium his addunt, aliosque, quos commemorare nil juvat. Sejuncti ab invicem mutuo consensu piissimi conjuges, totos se se pietatis officiis ac rebus sacris manciparunt; & Vincentius quidem Altimontense monasterium virorum; Waldetrudis Castrilocense virginum construxit. Ex actis sanctarum Waldetrudis & Aldegundis colligitur, Altimontense monasterium constructum fuisse, priusquam Madelgarius conversionem meditaretur, aut certe exsequeretur.

LIX.
Vincentius Altimontense.

Altus-mons locus est ad Sabim * fluvium in Hannonia, ubi Vincentius cenobium suis sumptibus ædificavit, designato cælitus loco, ut Baldericus * episcopus tradit,

* La Sambræ:
a Balderic.
chro. Camerac.
lib. 2. c. 35.

ANN. CHR.
649.

in formam crucis nive resperfo. Iftic Vincentius, beati Autberti epifcopi monitis animatus, ſæcularis militiæ abjecta pompa, ſe totum Deo confecravit, ejuſque loci baſilicam ab eodem antiſtite in honorem apoſtolorum Petri & Pauli dedicari curavit. Hanc Madelgarii ſeu Vincentii converſionem ſcriptor vitæ ſancti Giſleni, a Surio editus, factam tradit eo tempore, quo monaſterii Cellenſis baſilicam Autbertus & Amandus epifcopi confecrarunt: quorum admonitionibus Vincentius converſus fit, ac beati Autberti manibus tonſus ſeceſſerit in monaſterium Altimontenſe ab ſe exſtructum, ubi uſque ad obitum ſuum inclufus vixerit. Sed præferenda videtur Balderici ^a auctoritas, ſcribentis, Vincentium poſteaquam aliquamdiu apud Altum-montem vixerat, in ſecretiorem locum ſeceſſiſſe, Sonegias ^{*} appellatum, propterea quod Altimontenſe monaſterium, regum munificentia plurimum auctum, frequentia fratrum populofior haberi cœpiſſet; ibique exſtructo monaſterio, quod modo ſæcularium canonicorum eſt, haud procul a Montibus-Hannoniæ reliquum vitæ exegiffe cum filio ſuo Landrico, quem Meldenſis eccleſiæ epifcopum idem auctor facit. Urſio abbas in libro de translatione corporis ſancti Marcelli papæ & martyris, quem Lietberto Cameracenſi epifcopo ſub finem ſæculi undecimi nuncupavit, auctor eſt, Dagobertum locum excoluiſſe, rebus ac redditibus ditaffe & auxiſſe, adeo ut trecenti iſtic monachi eo tempore accreverint; & reliquiis ſancti Marcelli papæ & martyris exornaffe, & quidem *Martini papæ conſeſſu*, cujus pontificatus cum regno Dagoberti conciliari non poteſt, annis amplius decem ab ejus morte remotus, cum nonniſi hoc anno, ſæculi ſeptimi quadrageſimo-nono, Martinus ſedere cœperit. Id vero quoniam aliquanti momenti eſt, hoc loco de Martini pontificatu, & quorundam ejus deceſſorum ac ſucceſſorum quædam obſervare juvat.

a *ibid. e. 46.*
^{*} *Sognies.*

L X.
Romanorum
pontificum
chronologia.
b *Hollſten.*
coll. Rom. p.
253.
c *Labbe to. 5.*
col. 1772.
Monachis »
licet inſtitue- »
re preſbyte- »
ros in ſuis ec- »
cleſiis

d *Innocent.*
III. de ſtatu
mon. tit. 35. c.
5.

Martini deceſſores fuere Johannes quartus & Theodorus, quorum ille anno hujus ſæculi triceſimo-nono Severinum, Honorii primi ſucceſſorem, excepit, ſeditque uno dumtaxat anno, & menſibus decem non integris: hic vero annos ſeptem cum menſibus ſex incompletis. Johanni quarto ab Hollſtenio ^b & novis conciliorum editoribus ^c tribuitur epiſtola ad Iſaacum Syracuſanum epifcopum, in vulgatis indicibus omiſſum, qua monachis conceditur facultas inſtituendi preſbyteros in eccleſiis ſibi attributis: qua de re clericos inter ac monachos gravis controverſia exorta fuerat. quæ ut ſopiretur, conſilio multorum fratrum diligentiffime exquiſito, decrevit pontifex, ut amodo eccleſiæ monachis traditæ per ſuos ſacerdotes inſtituantur. Divinæ enim leges habent, inquit, & ſæculares, ut cujus eſt poſſeſſio, ejus fiat inſtitutio: & ſi in dando quod majus eſt, facilis fuit caritas, ſit facilior in concedendo quod minus eſt, ſancta largitas. Majus enim fuit poſſeſſionem dare quam ſit veſtituram concedere. Ubi advertere convenit, pontificem eam facultatem tribuere monachis, non abbati. quod ſi hoc tempore obſervaretur, non excitarentur hac de re tot lites monachis, abbatiali ſede vacante. Hanc epiſtolam deſignare videtur Innocentius ^d tertius, cum ait, monachos ad eccleſiarum parochia- lium regimen in preſbyteros ordinari poſſe *per antiquos canones*. Johanni quarto ſucceſſit Theodorus; Theodoro poſt ſeptem regiminis annos & ſex fere menſes Martinus, quem Hermannus Contractus anno quadrageſimo-nono ſedere cœpiſſe recte ſcribit; ſediſſe vero annis ſex, menſibus fere duobus, ſeu, ut habet Anaſtaſius, annos ſex, menſem unum, dies viginti-ſex. Anno igitur quinquageſimo-quinto ejus martyrium accidit, non quarto, ut Baronio viſum eſt: qui etiam in deſignando Martini exſilio erravit, quod non anno quinquageſimo, ſed quinquageſimo-tercio decretum eſt, nempe *feria ſecunda, quinto-decimo kalendas Julias*; ejus vero ejectione contigit feria quarta, tertio-decimo eaſdem kalendas. id quod ipſius Martini epiſtola quinta-decima teſtatum facit. Falſus eſt etiam Baronius in annis ſequentium pontificum; adeoque ejus calculus emendandus in deſignandis annis Eugenii, Vitaliani, aliorumque pontificum, qui Martino ſucceſſerunt, uſque ad Agathonem, in quo rectus calculus cum Baroniano demum in concordiam redit. Certe Milo monachus Elnonenſis in ſupplemento ad Baudemundi librum de geſtis S. Amandi, annum Domini ſexcentiſimum ſexageſimum-primum illigat anno pontificatus Vitaliani tertio, qui proinde non anno, ut apud Baronium, ſexcentiſimo quinquageſimo-quinto, ſed quinquageſimo-octavo ſedem iniiit. Quippe Martino exſtincto menſe Novembri anni quinquageſimi-quinti, vacavit ſedes menſes fere duos. Dein electus Eugenius ſedit annis duobus, menſibus octo cum aliquot diebus; ſucceſſorem fortitus Vitalia-

num , qui pontificatum tenuit annos quatuordecim cum dimidio ; locumque fecit Adeodato anno septuagesimo-tertio ; qui fedit annos quatuor , menses duos : Donus annum unum & menses quinque , ex Anastasio : cujus successor Agatho exstitit anno septuagesimo-nono. Hæc in rerum sequentium fidem præmittenda fuere : modo ad ordinem redeundum est.

Vix thronum apostolicum subierat Martinus , cum nefandam Monothelitarum hæresim sollemni ecclesiæ anathemate proscribere in animum induxit , exemplum secutus Theodori decessoris sui , qui , convocato ad sancti Petri sepulcrum ecclesiæ conventu , postulato divino * calice , ex vivifico Christi sanguine in atramentum stillavit , & ita propria manu depositionem & excommunicationem Pyrrhi , illius sectæ antesignani , fecit ac subscripsit. Hoc itaque anno Martinus synodum centum & quinque episcoporum apud Lateranum , mense Octobri , actionibus quinque celebravit , ubi , typo Constantis imperatoris damnato , Monothelitarum hæresim , ejusque auctores ac promotores diris multavit. Tunc temporis plurimi , tum ex Oriente , tum ex Africa monachi a Monothelitis vexati in Urbem commigraverant , sibi que assignatas a pontifice occupabant ecclesias. Horum hegumeni seu rectores cum præcipuis e suis actione secunda concilium adierunt , postulaturi , ut Monothelitæ , in primis Paulus patriarcha Constantinopolitanus , qui typi fabricandi Constanti imperatori auctor fuerat , proscriberentur. Hujus rei causa synodo libellum supplicem obtulerunt Johannes abbas-presbyter venerabilis lauræ sancti Sabæ , constitutæ in eremo juxta sanctam Dei civitatem , scilicet Jerosolymitanam ; Theodorus abbas-presbyter lauræ in Africana provincia constitutæ ; Thalassius abbas-presbyter monasterii Armenissarum in Romana civitate , vocabulo Renati ; & Georgius abbas-presbyter monasterii de Cilicia , positus ad Aquas-salvias in eadem urbe , multique cum eis reverendissimi abbates & monachi , qui libello supplici subscripserunt. In editione Labbeana secundo loco subscribit Thalassius abbas-presbyter sanctæ Dei Genitricis & beati Andreæ , haud scio an monasterii in Clivo-Scauri , quod a Græcis sæculo nono inhabitatum fuisse Johannes diaconus auctor est. In his subscriptionibus qui presbyteri erant ex monachis , suppresso monachi nomine tantum presbyteri vocantur. In his reperitur Maximus monachus , haud dubie non alius ab eximio illo confessore & athleta , cujus opera Pyrrhus , alique ejusdem sectæ fautores compressi sunt. Hunc subsequitur Anastasius monachus ejus discipulus. Porro unus ex illis Theodorus abbas , una cum Johanne , Stephano , & Leontio monachis , quorum itidem nomina in his subscriptionibus exstant , a Martino pontifice in Orientem justus est synodi acta perferre ad Johannem Philadelphiæ episcopum , quem pontifex vicarium suum constituerat. Ab eo tempore a monachis Græcis incolæ coepit basilica sancti Anastasii ad Aquas-Salvias , quem locum Gregorius Magnus basilicæ sancti Pauli prius attribuerat. De hoc monasterio mentio læpius recurret. Ad monachos Græcos quod attinet , atras aut subnigras eorum vestes etiam tunc fuisse testatur sanctus Maximus ^b abbas in libro de quæstionibus & dubiis ad interrogationem sexagesimam-septimam , ubi de monastici habitus significationibus agit , aitque monachorum indumenta ideo pulli coloris esse , ut omnes intelligant , debere nos esse obscuros sæculo , quippe qui vitam ac municipatum in cælo habeamus. Ad Latinos revertamur.

Ad hunc annum retulimus obitum sancti Goaris apud Trevirenses. Is natione Aquitanus , suscepto sacerdotio , secessit ad quoddam Germanicum opidum in finibus Trevirorum pago Trigorio , ad Wocharam fluviolum , paullo supra confluentes Mosellæ & Rheni : ubi permissu Felicij episcopi oratorium cum cella extruxit. Missam quotidie , excepto die parasceves , præmissa divinorum officiorum recitatione , celebrare solitus , & excipere peregrinos , apud Rusticum Trevirensis episcopum accusatur , ac sistitur. Verum , qui quasi retis ad judicem perductus fuerat , judicis ipsius stuprum ex ore infantis expositi elicuisse dicitur. Moris tunc erat apud Trevirenses , notante Wandelberto Prumiensi monacho , ut , si quando mulier infantem , cujus patrem sciri nollet , aut quem præ inopia rei familiaris nutrire non sufficeret , exponere vellet , eum deponeret in quadam marmorea concha , quæ ad hoc ipsum statuta erat ad ostium ecclesiæ. tum infantem accipientes matricularii seu custodes ecclesiæ , disquirebant in populo , si quis forte eum suscipere nutriendum , & pro suo deinceps habere vellet , episcopo rem deinde approbante. Hanc

ANN. CHR.
649.

L X I.
Monothelitæ
damnati, etiã
a monachis.
a Theophan.
an. 20. Hæ-
ræsi.

b Maxim. ib.
1. p. 327.

L X I I.
S. Goaris
obitus.

ANN. CHR.
649.

a Capitul. 20.
2. p. 474. V.
20. 4. Analeſt.
p. 263.

* S. Gover.

vero concham Prumiensî monasterio a Pippino rege concessam , & ad lavandas manus prope refectorium adhibitam fuisse , idem auctor testatur. Neque is mos Trevirensibus peculiaris erat. Exstat hac de re decretum synodi Matiscensis apud Burchardum , præcipientis , ut , si aliqua femina clanculo corrupta prolem pepererit , ne eam interficiat , sed ante januas ecclesiæ exponat , ab aliquo fideli suscipiendam & nutriendam. Idem legitur in quadam epistola ^a collectionis Sirmondianæ , inter formulas veteres in appendice ad Marculfum. Purgata innocentia , vir Dei pænitentiam pro episcopo subire paratior fuit , quam oblatum sibi a Sigiberto rege episcopatum suscipere. Reversus ad cellam suam , post septem abhinc annos decessit pridie nonas Julias : cujus corpus Agrippinus & Eusebius , ipso petente a Sigiberto rege prius missi , sepulturæ mandarunt eo in loco , qui postmodum miraculis illustratus nomen mutavit , accepta sancti Goaris * appellatione ; atque Prumiensî monasterio a Pippino rege concessus est. Libros duos de sancti Goaris gestis post antiquiorem anonymum , unum de vita , alterum de miraculis , scripsit Wandelbertus monachus Prumiensîs anno octingentesimo tricesimo-nono , eosque Marcwardo abbati suo nuncupavit.

Huic percelebri auctori partim tribuendum puto , quod sancti Goaris memoria tam celebris fuerit : quippe quem laudant post Bedam Martyrologi omnes , Rabanus , Wandelbertus ipse , Ufuardus , Ado & Notkerus , ex quibus Rabanus & Notkerus acta ejus compendio retulere. Compendiosior est ceteris Ufuardus , cujus hæc verba sunt in pervetusto nostro exemplari pridie nonas Julii : *In pago Maginensî sancti Goaris presbyteri & confessoris*. Eadem habet Adonis nostri veterrimus codex , excepto loco , quem statuit in pago *Thretarensî* , quem alii Trigoriensem seu Maginensem vocant. Apud omnes unus sancti Goaris titulus est *presbyteri* , pro more illorum temporum , quibus post episcopi nomen illustrior nullus , ne quidem abbatis , titulus merito censebatur.

ANNALES ORDINIS S. BENEDICTI.

ANN. CHR.
650.

LIBER QUARTUS-DECIMUS.

Ab anno Christi 650. ad annum 659.

ONSTRUCTO Latiniacensi monasterio Furseus, promissi Sigebercto Saxonum regi facti non immemor, ac germanos, quos illic reliquerat, suos, Foillanum & Ultanum, revisere cupiens, in Britanniam insulam reditum aggreditur, Latiniacensis monasterii cura Emmiano, viro sancto, relicta. Ubi ad vicum Macerias*, quæ Haimonis ducis, hospitis quondam sui, possessio erat in Pontivo ad Alteiam* fluvium, pervenit, morbo corripitur, & angelorum conspectu dignatus, ibidem ad Deum migrat xvi kalendas Februarii. Mox Haimoni duci ejus obitus signum apparuit, nempe Furseus cum duobus suis diaconis, & tres cerei super ipsius mensam accensi. Tunc ille viri Dei verba sibi facta in memoriam revocans, eum obiisse intellexit in villa Maceriis, quam illi quondam concesserat. Nec mora ad eum condigno cum honore sepeliendum pergit. Dum funus paratur, accepta viri Dei morte Erchinoaldus, qui tum non procul aberat, illuc cum armata manu properat, sacrum corpus vi repetiturus. Tum Erchinoaldus ad Haimonem: Redde, inquit, mihi monachum meum. sic Furseum vocabat ob conditum in ejus gratiam monasterium. Haimo contra repugnabat, suum esse asserens, ut qui filium ipsius e mortuis excitasset. Interim dum invicem litigant, puella cæca feretri contactu lumen recepit. Demum inter eos convenit, quod Haimoni favorabilius videbatur, ut junctis ad feretrum duobus tauris indomitis, ex eorum cursu lis finiretur. Tauri Perronam contendunt, Erchinoaldo ovante ac prosequente. Verum in via cum militum manu intercessit Bercharius dux Lugdunensis seu Laudunensis, qui corpus sacrum ex lege sibi deberi affirmabat, utpote regionis duci, ut qui Furseo magnam bonorum suorum partem vovisset, tametsi numquam illum viventem, prohibente nimirum Erchinoaldo, videre meruisset. Saltem mortui corpore frui sineret Erchinoaldus: aut certe pueri duo litem dirimerent, in alterutram partem illud deportaturi. Erchinoaldo assentiente, duo pueri septennes feretrum efferrunt, & Perronam versus tendentes, ei victoriam cedunt. Illic per triginta dies in sepultum servatur corpus, dum basilica, quæ necdum perfecta erat, abolveretur, in honorem duodecim apostolorum consecranda; & funebris pompa magno sumtu pararetur. Frendebat ad hæc Leutsinda Erchinoaldi conjux, quæ se, filiasque suas pecuniis & possessionibus ab eo spoliari querebatur, ut homo ignotus ditaretur. si sic

I.
Fursei obitus
& sepultura.

* Mazeroo-
les.
* Auchie.

ANN. CHR.
650.

agere perseveraret, sibi fatius esse ab ipsius consortio separari; miseram se, quæ viro bonorum suorum prodigo nupsisset. Erchinoaldus vero uxoris mitigare animum, ac mollioribus verbis affari. Ah desine, ait, carissima, ita loqui. O si scires quanta nobis ex sanctissimi viri familiaritate bona provenerunt, numquam talia proferres. sed vide ne tibi ejusmodi sermones iram ejus accersant. Tum illa cachinnans: Ecquid mihi putridus ille triginta dierum faciat mali? Interim illuxit dies, quo, præparata basilica, omnibusque ad funus necessariis, sacrum corpus sepeliretur, id quod v. idus Februarii accidit. Apud Bedam post dies viginti-septem parata basilica dicitur: sed rotundo numero triginta dies ab aliis numerantur, nempe a septimo-decimo kalendas Januarii ad hunc diem. Paratis itaque omnibus, Erchinoaldus ad uxorem: Hac die, inquit, viri Dei virtutem experiri poteris: sin minus, centuplo tibi possessiones tuas restituum. Mox Leutsinda promisso facta lætior, ad feretrum accedit, loculum detegit; at oculis repente orbata, eum intueri non meruit. Tum illa jam tandem respiciens, tamdiu ad sacrum loculum oravit, dum amissum lumen cælitus recuperavit, bonis acquisitis Christo in ejus gratiam consecratis. Post hæc magna pompa sanctum corpus ad dextram altaris partem repositum, donec ad ejus sepulturam pararetur ædicula, in qua post annos quatuor ab illustribus & sanctis episcopis, Eligio Noviomensi, & Autberto Cameracensi conditum est, ita illæsum ac integrum repertum, quasi ea primum die exanimatum fuisset. Crebrescentibus deinceps miraculis, Erchinoaldus cum conjugē Leutsinda novam ei ædificavit ecclesiam; ejus vero sepulcrum seu mausoleum sanctus Eligius manibus propriis fabricavit. Ab eo tempore monachi locum illum incolere cœperunt, ut patet ex miraculo sequenti, quod a primario vitæ sancti Fursei scriptore relatum est. Matrōna quædam, gravissimo vexata morbo, cum nullum ex medicis levamen acciperet, admonita in somnis de adeundo sancti confessoris sepulcro, eo accedere non valens, misit qui eulogias inde sibi referret. Famulus ab ea missus, *veniens ad virum, cui sollicitudo erat monasterii*, eulogias petit, nempe vinum benedictum. At frater ille respondit: Certo scias hoc sterili anno id tantillum vini nobis dumtaxat suppetere, quod vix ad missas nobis sufficiat. At famulus rogavit sibi saltem indicari fontem, ut ex ipso aquam dominæ suæ deferret. Matrōna ad se delatam ut gustavit, numquam se melius vinum bibisse testata est. Idem experti ejus famuli atque vicini, qui ex allato vase hauserunt; & ipsa cum omnibus suis, quotquot morbo affecti erant, sanitatem recepit, seque suaque omnia Deo pro meritis sancti Fursei cum illis vovit. Hæc ex auctore anonymo, qui ejus res gestas primus scripsit, quem venerabilis Beda laudat, ac fere de verbo in historia sua reddit. Eadem gesta duobus libris profecutus est alter anonymus; & post eum Arnulfus, labente sæculo undecimo abbas Latiniacensis, duobus itidem libris, altero vitæ, altero miraculorum, commentatus est rogatu Perronensium, ut in codice olim Christinæ reginæ Sueciæ legebatur; idemque Romanam Furseo peregrinationem, regiumque genus tribuit, quem Beda nobilissimo genere Scottorum procreatum dicit. Secundus vitæ scriptor perantiquus Furseo pontificalem dignitatem concessam fuisse existimat, idque traditione acceptum credunt non modo Latiniacenses nostri & Perronenses, sed etiam Cameracenses, teste Molano. Certe in majori porta ejus basilicæ Perronensis sanctus Furseus cum episcopi insignibus piæ est ante annos quingentos. quamquam nulla ejus rei mentio apud primum vitæ ejus scriptorem, aut apud venerabilem Bedam. Casulam ejus cum stola servant nostri Latiniacenses, qui manipulum, quem vocant, Perronensibus canonicis concesserunt in vicem accepti ex ejus capite ossis petrosi. Ex his corrigendus Ado in martyrologio, eumque secuti Wionius, aliique, qui Furseum primo sepultum in Latiniaco monasterio, deinde Perronam seu Perronam translatum fuisse scribunt. Prope vicum Macerias, ubi Furseus supremum obiit diem, exstat vicus alter basilica ejus titulo insignis; vulgo *Forshem*, id est Fursei-domus, appellatus; uti villa Majocus olim dicta, nunc *Hemon*, ab Haimone duce appellatur.

II.
S. Fursei monasterium Perronæ.

Basilicam sancti Fursei, quæ jam pridem collegium sæcularium canonicorum est apud Perronam, monachis principio addictam fuisse, probat in primis monasterii nomen, a primo vitæ ejus scriptore eidem inditum, quod nomen ante sæculum nomen, quo ad clericorum etiam significanda collegia usurpari cœpit, nonnisi ad designanda monachorum domicilia in usu erat. Certe Erchinoaldus, condito in Fursei

gratiam cœnobio Latiniacensi, aliud Perronæ in monte Cygnorum præparabat, ut, si acceptior ei fuisset hic locus, eum cum suis monachis incoletet, ibidemque sepe-
liretur. Denique annales Mettenses sæculo nono scripti diserte habent, post Textri-
cianam Pippini ducis contra Theodericum regem victoriam, quæ paullo post Fursei
mortem accidit, multos ex Theodericianis ad beati Quintini martyris limina, non-
nullos *ad Perronam Scottorum monasterium, in quo beatus Furseus corpore requiescit*, con-
fugium fecisse: quibus, *interventu abbatum locorum illorum*, mitissimus princeps Pip-
pinus, acceptis ab his tantum sacramentis, cunctis vitam cum rebus suis facile con-
donaverit. Erant ergo tunc temporis, id est labente sæculo septimo, monachi cum
abbate tum in Perronensi basilica, ubi sanctus Furseus requiescebat, tum in basilica
S. Quintini apud Augustam Viromanduorum. Et Quintinianæ quidem eo tempore
præerat Ebertramnus abbas, sancti Bertini socius: Furseanæ vero paullo ante Ulta-
nus, sancti Fursei germanus, qui eo mortuo ex insula Britannia, ubi monasterium a
fratre sibi relictum regebat, in Galliam accedens, Perronensi ab Erchinoaldo præ-
fectus fuerat. Ultanus, ait clarissimus ^a Valesius, præerat cœnobio Perronensi, ab
Erchinoaldo patricio exstructo, in quo frater ipsius Furseus sepultus erat: quod quia
Scottum abbatem & multos ejusdem nationis monachos habebat, Scottorum mo-
nasterium vulgo appellabatur. Sub eo sanctus Amatus Senonum pontifex eo in loco
exsulavit, ut in ipsius Amati vita legitur: in qua Ultanus & Foillanus, beati Fursei
germani, post ejus decessum in Galliam advenisse perhibentur: & Ultanus quidem
Perronensi monasterio, ubi ejus frater sepultus jacebat, præfuisse; Foillanus vero
Fossuensi, quod Gertrudis Nivialensis abbatissa ei concessit, ut in consequentibus
videbimus. Perstiterunt monachi in illo Perronensi monasterio usque ad cladem Nort-
mannorum, id est ad annum sæculi noni octogesimum primum, quo anno hi usque
Perronam Scottorum venerunt, eamque igni succenderunt. Loco dein restituto,
non monachi, sed, canonici sæculares collocati sunt, ibidemque ad nostrum usque
tempus perseverant.

Ad idem tempus, id est ad tempus sancti Fursei, vulgo referuntur primordia mo-
nasterii montis sancti Quintini Perronæ proximi, cui etiam beatum Ultanum ab ex-
ordio præfuisse tradunt. Nec nova traditio hæc, utpote quam admittebat sæculo
decimo Adalbertus comes, ejusdem monasterii proinde instaurator potius quam
auctor. Hic enim in veteri instrumento testatur, in suo Viromandensi comitatu ab
antiquo tempore extitisse ecclesiam, in honore sancti Quintini martyris dedica-
tam, in montem sitam juxta vicum Perronam, quam quondam Erchenaldi præfecti
donatione, sancti Eligii pontificis benedictione, Ultanus quidam, genere Scotus,
professione monachus, ecclesiasticis ac monasticis informaverit institutis, abbatis
honore functus; hanc vero tum a barbaris destructam se a fundamento velle instau-
rare. Ut id verum sit, nihilo minus certum & exploratum esse debet quod præ-
missimus de Furseano monasterio, quod principio monachorum, non canonicorum
collegium fuisse constat. Perronam monasterium vocant in suis martyrologiis Ado
& Uuardus, ubi sancti Fursei memoriam celebrant.

Inter Fursei discipulos præcipui numerantur Emmianus, alii Emilianus, ejus in
regimine Latiniacensi successor; Eloquius & Mumbolus itidem abbates, qui ex Bri-
tannia in Galliam venisse dicuntur una cum Ertone, Bertuino, ac Madelgisilo sancti
Fursei discipulis: quibus forte annumerandus Anfilio, qui Latiniaci prioris officium
gessisse dicitur, ibidem annuo cultu honoratur v. idus Octobris: Emmianus vero
vi. idus Martii. Mumbolus & Eloquius ejusdem loci abbates fuisse dicuntur. Eo-
rum acta simul confusa, nec quidquam certi de eis nobis compertum, nisi quod
Mumbolus fratrum animos in se exasperatos animadvertens, ad quemdam locum
pagi Noviomensis, Gundarinum vocabulo, super fluvium Isaram*, cum paucis fra-
tribus secessisse fertur, atque a beato Eligio episcopo presbyter consecratus, facul-
tatem prædicandi per totam illam diocesim accepisse: quo in loco sepultus est,
mortuus xiv. kalendas Decembris. Eloquium ob eandem causam itidem secessisse
tradunt in locum Girimacum seu Grimacum diocesis Laudunensis, & III. idus
Decembris obiisse, sepultum in quodam monte juxta aggerem publicum super flu-
vium Sommeronem, ubi in Isaram devolvitur. Processu temporis, id est principatu
Ludovici augusti, sancti Mumboli corpus e tumulo elatum est ab Achardo præfule
Noviomagensi & Halitgario Cameracensi, cujus dominio subiectus erat locus, &

ANN. CHR.
650.

* Chauny.

Madelgisilus.

* Monstrelet.

a Balderic.
chron. Came-
rac. lib. 2.
c. 22.

* Lens.

in vicinam basilicam sancti Petri apostolorum principis translatum. Modo sacrae ejus reliquiae asservantur in monasterio Fontis-sancti-Eligii, quod est canonicorum regularium prope Calniacum * opidum pagi Noviomagensis ad Isaram. At sancti Eloquii reliquiae concessu Rodoardi episcopi Laudunensis translatae sunt regnante Odone in Walciodorensis pagi Namucensis monasterium ad Mosam, quod inclytus comes Eilbertus, conjuxque ipsius Heresindis eo tempore construxerant. De beato Ertone nudum fere nomen nobis relictum est. Ad sanctum Madelgisilum quod attinet, mortuo Furseo in Centulense monasterium se recepit, postea vero secessit in quemdam ad Alteiam locum, Monstroledum * nomine, ubi vixit ac devixit cum sancto Wlganio Scotto, quem Cantuariensem episcopatum dimisisse, & Madelgisilo convixisse ferunt. Wlganii depositio IV. nonas Novembris; Madelgisili vero III. kalendas Junii notatur ab Hariulfo ex monacho Centulensi abbate Aldemborgensi, qui Gervino, ejus nominis secundo abbati Centulensi, libellum de vita sancti Madelgisili nuncupavit. Sancti Wlganii corpus asservatur in ecclesia * collegiata canonicorum in castro Lenensi * dioecesis Atrebatensis: at sancti Madelgisili corpus Centulam translatum est saeculo decimo, tempore Ingelardi abbatis, & in nova theca repositum Anshero abbate curante, anno supra millesimum centesimo tertio-decimo. Sunt qui sanctos Eobanum & Sidonium beati Fursei discipulis accensent: quorum alterum episcopum ante Fursei e Britannia discessum obiisse constat ex primo scriptore vitae sancti Fursei; alterum, nempe Sidonium, sancti Filiberti abbatis Gemeticensis discipulum existisse postea videbimus.

V.

S. Agili abbatis
obitus.

Sanctum Furseum brevi secutus est beati Agili Resbacensis transitus in caelum, qui biennio ante obitum ei praedictus fuisse perhibetur. Obiit III. kalendas Septembris, & quidem centenarius, si vitae ejus scriptori credimus, sepultus in ecclesia beati Johannis Baptistae, quae nunc opidi Resbacensis parochialis est: ubi ejus cenotaphium cum lapidea statua etiam nunc cernitur. Ejus gloriam venerabili Adoni, qui ex Jotrensi monasterio istuc accesserat, post matutinos in ecclesia beati Petri ad altare beatæ Mariae oranti revelatum fuisse tradit idem auctor, a quo Agilus *centenarius virgo* appellatur. Si puer septennis a beato Columbano benedictionem obtinuit, & paullo post eidem in monasterio Luxoviensi oblatu fuit; vix septuagenarius erat cum ex hac vita migravit. quippe id accidit annis aliquot ante obitum Chlodovei regis: quo favente Filibertus, qui Agilo in Resbacensis monasterii regimine successit, dimisso regimine, Gemeticense monasterium exstruxit. Viventi ac mortuo miracula non defuere. Hospitalitatis maxime amans, cum multos ex Hibernia Resbacum, sancti Columbani & Audoëni amore, adventantes quondam excepisset; modico, quod in usum sacrificii supererat, vino totam multitudinem abunde refecit. Cum vero ejus corpus sepulturae traderetur, quidam e fratribus ardentissima exaestuans febre, contacto linteo, quod *pavonem* seu feretrum tegebat, confestim sanatus est; alique aliis morbis liberati. Ejus vitam anonymus fere aequalis, sed parum accuratus, litteris mandavit, suadente Ragnemundo episcopo, eamque Aygloaldo abbati nuncupavit. Post mortem beati Agili Filibertus, ejus loci monachus, communi fratrum consensu eligitur. Eisdem brevi adversarios expertus est, quos in sua electione concordēs & unanimes probaverat. Hanc ei vexationem conciliarunt virtutes, maxime zelus Dei ac studium ardens, quo vitia quæque refecare saragebat. Hæc persecutionis occasio & causa. Verum protervis quibusdam pœna caelestis inflicta, ceteros ad respicientiam mox adduxit. Cœpit nihilo minus vir sanctus regia lustrare cœnobîa, Luxovium, Bobium, aliaque, quæ sancti Columbani instituta sectabantur; immo & cetera omnia, quæ in Francia, Burgundia, & Italia tum existebant. Ex his didicit non modo sancti Columbani institutiones, sed etiam regulas sanctorum Basilii, Macarii, & Benedicti, quas assidue lectitabat, & suis ad vitæ religiosæ normam proponebat.

Filibertus ejus
successor.

VI.

S. Bavo mori-
tur.* ad Deom-
linum.

Post annos tres a confessione Amando facta, postque quadraginta dierum abstinentiam, sanctus Bavo rigidissimæ penitentiae præmium in caelo consecutus est. Ubi ultimum vitae suæ diem imminere intellexit, Florberto abbati & fratribus monasterii sui Gandæ id renuntiavit; rogavitque fidelem sibi piisque presbyterum Deolinum * evocari e monasterio Turholtensi, quod vasta silvarum solitudo a Gandavo dirimebat. Eo viso magnopere gavisus est vir sanctus, petiitque ab illo, ut funus suum curaret. Inter hæc quamdiu spiravit, ad caelestia jugiter anhelabat, & ab

oratione divinisque non cessabat colloquiis. Demum corpore & sanguine Redemptoris munitus, sanctam animam, carnis solutam nexibus, omnipotenti Deo reddidit kalendis Octobris. Mox beatæ Gertrudi abbatissæ Nivialensi apparens, vestes ab ea ad sepeliendum corpus suum petiit, quas ipsa statim submitti curavit. Sepultus est in monasterio suo, quod Ganda peculiari nomine ab antiquis vocabatur, nunc sancti Bavonis dictum, & in cathedralem a Carolo quinto imperatore conversum ecclesiam. Tantæ fuit virtutis Bavonis conversio, ut ad ejus exemplum viri ad sexaginta monasticis institutis se manciparint. Librum de ejus vita primus scripsit anonymus, monachus haud dubie Gandavenfis, ab Adone laudatus, editusque à nobis: quem Theodericus abbas sancti Trudonis sæculo undecimo alio stilo reddidit. Eiusdem sancti Bavonis epitaphium rogatu Florberti abbatis scripsit sanctus Livinus episcopus & martyr, qui ex insula Britannia in Brabantum eo tempore accessit, a Florberto Gandæ abbate prius humanissime acceptus, detentusque per aliquot dies; dein identidem rebus necessariis recreatus: qui liberalissimo hospiti gratias retulit scripta ad eum metrica epistola, cui Bavonis epitaphium subjecit in hunc modum.

*Qui patria rector, spes gentis, gloria regni,
Magnorum primus qui modo magnus eras:
Non quia magnus eras, te gloria magna beatum,
Sed contempta decus gloria magna facit.
Pro Christo pauper, despectus, vilis, egenusque,
Es Christi famulis nunc caput atque decus.
Defunctum revocans, qui mortis jura tulisti,
Monstras quippe tibi jura patere poli.
Quam tu fundasti, qua te tenet, inclyte Bavo,
Ecclesiam meritis protege, sancte, tuis.*

In epistola epitaphio præmissa Livinus Florbertum multis effert laudibus; nempe quod probitate fulgens, sit forma gregis, decus ecclesiæ, concordia fratrum; ipse suis medicus, sibi que medicina. quod ipsum Livinum peregrinum benigne excepisset, non modo præsentem recreans, sed etiam absentem, cum ipse Livinus in Holtemio * villa pagi Alostenfis versaretur. sic enim ipse canit:

Florberti ab-
batis elogium.

† *Hautbem.*

*Hæc quoque dum scribo, properans agitator aselli,
Munere nos solito, pondere lassus adit.
Ruris delicias affert, cum lacte butyrum;
Ovaeque caseoli plena canistra premunt.
Et pius ille pater cum donis mollia verba
Mittit, & ad studium sollicitat precibus.
Ac titulo magnum jubet insignire Bavonem,
Atque leves elegos esse decus tumulo.*

Hic est Livinus, regio sanguine apud Hiberno-Scottos ortus tempore Colomagni regis: qui a sancto Augustino Anglorum apostolo, cum ad eundem regem christianæ rei causa forte accessisset, & a Menalchio archipræsule, Theagnii patris sui germano, baptizatus dicitur. Postea in solitudinem secessit cum Foillano, Elia, & Kiliano: quem Foillanum a germano sancti Fursei distinguere necesse est. Dein ad eundem Augustinum cum iisdem sociis accedens, ab eodem litteris informatus, & sacerdotio initiatus dicitur. Reversus in patriam, in locum Menalchii archipræsulis & patris sui suffectus. Postmodum Silvano archidiacono vices suas demandavit, apud exterarum nationum Christum prædicaturus. Oceano transmissus, venit in Gandensium monasterium, ubi sanctum Bavonem recens humatum, & miraculis coruscantem veneratus est: quo in loco per dies triginta commoratus, ad sepulcrum ejus preces, missarumque celebrationes obtulit Deo. Brabantenses demum, paganismi tenebris adhuc involutos, evangelii lumine illustrare pergit. Verum illi ipso lumine offensi, prædicatori ac benefactori suo ingrati, non nisi mala & vexationes respondent. Testis Livinus ipse in epistola ad Florbertum, qui hac de re ita conqueritur:

VII.
S. Livini quæ-
dam gesta.

ANN'ALES

*Impia barbarico gens exagitata tumultu,
Hic Brabantia furit, meque cruenta petit.
Quid tibi peccavi, qui pacis nuntia porto?
Pax est quod porto: cur mihi bella moves?*

Quin etiam, futuri martyrii sui vates, ita subdit.

*Sed qua tu spiras feritas, sors lata triumphi,
Atque dabit palmam gloria martyrii.
Cui credam novi; nec spe frustrabor inani.
Qui spondet Deus est: quis dubitare potest?*

In his angustiis non aliud refugium aut solatium habebat, quam apud Florbertum abbatem & Gandenses monachos.

*Attamen est aliquid mæste solatia menti
Quod dat, nec penitus me premit atra dies.
Gauda parat gremium, quo me fovet ubere lato:
Invitat, mulcet, nutrit, amat, refovet.*

Habuit nihilo minus humanissimas hospites duas apud Brabantenses, Bernam & Chraphaildem, germanas sorores pias & sanctas: cujus Chraphaildis filio Ingelberto lumen a tredecim annis amissum restituit. Hæc litteris tradita nobis reliquit Bonifacius ejus vitæ scriptor, in hoc allucinatus, quod Livinum recens natum ab Augustino sacris aquis tinctum, & ab eodem sacerdotem ordinatum fuisse scribit. nam, præterquam quod an umquam in Hiberniam profectus sit Augustinus, merito dubitari potest: certe qui vix annos duodecim in Britannia perstitit, eundem infantem baptizare, ac sacerdotio, quod ante annos ætatis triginta non concedunt canones, initiare non potuit. Certius est quod de Livini episcopali dignitate tradit Bonifacius, cui hac in re adstipulatur Livinus ipse, ubi de Florberto abbate civiliter queritur, quod se pontificem & dominum vocaret.

*Quid referam pietatis opus, quo me peregrinum
Obsequiis latis dum fovet, addit onus?
Sufficeret fratrum fratrem dixisse Livinum:
Pontificis nomen prægravat, & domini.
Egressus patriam, pompa mortalis honorem
Sprevi, devovi: spes Deus una mihi.*

Hos versus referre visum est ad conciliandam Livini gestis auctoritatem.

VIII.
Frodobertus
abbas Cellenſe
monasterium
condit.

Circiter hunc annum ædificari cœpit monasterium sancti Petri in suburbio Tricassino, loco palustri, Insula-Germanica dicto; post sæculum octavum a tumultu sancti Bobini episcopi, monachi quondam amplificatorisque sui, Cella-Bobini; passim præcise Cella, vulgo monasterium-sancti-Petri-de-Cella nuncupatum. Primus ejus auctor abbas sanctus Frodobertus Tricassinus, mediocri loco natus, qui post navatam pietati ac litteris operam sub disciplina Ragnesili ejus urbis episcopi, in Luxoviense monasterium vitæ religiosæ studio se contulit: ubi Waldeberto seu Walberto abbate tantum progressus fecit, quantum postea manifestis documentis ejus sanctitas declaravit. Forte tunc temporis illic versabatur Teudolenus abbas ex cœnobio sancti Sequani, prope Divionem posito, quem vir apostolicus Bertoaldus, Lingonicæ urbis episcopus, eruditionis gratia illuc direxerat. Hunc frequens conveniebat Frodobertus, miram præ se ferens simplicitatem: quam ille probaturus, ludibrii simul & experimenti causa ex composito Frodobertum rogavit, ad alterius fratris cellulam ut pergeret, circinum, sibi ad scribendum necessarium, delaturus. Nec mora pius adolescens mandatum exsequitur: at frater ille doli conscius, pro circino medium molæ Frodoberti collo imposuit. Nihil ille cunctatus, impositum onus ad Teudolenum, quamquam lapidis pondere prægravatus, deferebat: cum ecce Waldebertus abbas gestanti occurrit, facti causam interrogat, eaque audita, hu-

jus colludii auctores acriter objurgat, laudata discipuli obedientia. Sub hæc ab episcopo suo Trecas revocatus, aliquantum temporis apud eum commorari coactus est, nihil interim de religiosa severitate remittens, immo tempore quadragesimæ in privatam cellulam se recludens: ubi orationis & vigiliarum instantia ac jejuniis ad plures dies continuatis, seipsum pane conficiebat. quæ res supra humanum modum visa, suggerentibus quibusdam malevolis fictam & simulatam esse abstinentiam, pontificem induxit, ut eum in cellulam porticui ecclesiæ adhærentem recluderet, ejus jejunia accurate exploraturus. Sed mox criminorum fallacia evanuit, probata & comperta Frodoberti sinceritate, quæ conceptam de ejus sanctimonia opinionem vehementer auxit. Sed tandem humana perofus consortia vir sanctus, de condendo monasterio, in quo ipse cum aliis ejusdem instituti & habitus fociis seorsim viveret, cogitare cœpit. quam ob rem palustrem quemdam locum in suburbio Tricassinæ urbis, qui antiquitus, ut jam dixi, Insula-Germanica vocabatur, a Chlodoveo rege obtinuit, quem virgultis erutis, lacubusque siccatis, humanæ habitationi aptavit. Ibi, oratorio cum aliquot cellulis constructo, cum paucis primo fratribus habitare cœpit; at processu temporis locus tum personis ac sanctitate, tum possessionibus & ædificiis sic auctus est, ut nobile ac famosum evaserit cœnobium, quod multos sanctitate ac dignitate illustres monachos protulit, etiam Tricassium antistites: ex quibus Aldobertus, vir summi ingenii, nec imparis sanctitatis; itemque Bobinus, natione Aquitanus, prodire: qui ambo ipsum locum ingentibus beneficiis extulerunt, suaque decorarunt sepultura. His etiam adjungendi in primis sanctus Rotbertus abbas Molismensis, & Petrus Cellensis vulgo dictus, abbas primum ejusdem monasterii, tum sancti Remigii apud Remos, ac demum episcopus Carnutensis. Chlotharius rex in diplomate, quo donationem^a Insulæ-Germanicæ Frodoberto a patre suo Chlodoveo factam cum Balthilde matre confirmavit, monachos ait ibidem *sub sancta regula* vixisse. Ex aliis viri Dei factis duo tantum commemorare juvat. Unum contigit in puellarum cœnobio, sancti Quintini martyris nomini intra urbem consecrato, quod ejus eruditioni ac regimini speciatim commendatum erat, ubi duo vini vascula, quæ triginta fere modios capiebant, atque ab ipso sanctimonialibus dono concessa fuerant, jam fere in caritatis usus exhausta, divinitus repleta sunt. Huic parthenoni tum præerat Rocula abbatissa, quæ virum sanctum, ad festivitatem sancti Quintini invitatum, eundem expleto vigiliarum officio in oratione pernoctantem observavit. Alterum est de Theudecario *ejusdem suburbii* abbate, qui, cum ad Frodobertum visitationis & instructionis suæ gratia, ut cunctis e vicinia religiosi mos erat, aliquando venisset, inter sacra de divinis rebus colloquia angelicos audivit concentus: quo referente id frequenti hominum sermone vulgatum est. Cujus loci abbas fuerit Theudecarius, non facile est divinare. Hic suburbii nomine, pro veteri illo more loquendi, intelligendus videtur totus pagus, forte etiam universa diœcesis Trecensis: in qua tunc quatuor minimum monasteria erant: unum sancti Lupi suburbanum; alterum sancti Aventini, septem millibus ab urbe in insula, quam Sequana & Osa fluvii circumdant: tertium Mentuniacense in vico Mentuniaco, quinque ab urbe passuum millibus: quartum Nigellense prope opidum Nigellam: His quintum Cellense accessit, præter puellare cœnobium sancti Quintini. De quatuor prioribus superius actum est suis locis.

ANN. CHR.
650.

a Camuzat
Prompt. Tri-
cass. fol. 19.

S. Quintini
parthenon
apud Tricasses.

ANno insequente Oswinus Northumbrensium rex; & Aidanus Lindisfarnensis episcopus, qui gentem illam Christi mysteriis imbuerat, mortem^b obierunt; Oswinus quidem anno regni nono, XIII. kalendas Septembris, a proditore, cui se crediderat, cæsus: cujus cædis expiandæ causa monasterium apud Ingetlingum constructum est. Aidanus vero pridie eadem kalendas ex morbo decessit decimo-septimo episcopatus^c sui anno: cujus corpus ad insulam Lindisfarnensem translatum, atque in cœmeterio fratrum sepultum est. vir a Beda magnopere laudatus ob ipsius virtutes, maxime ob studium pacis & caritatis, continentiæ & humilitatis; & quod animum gereret iræ & avaritiæ victorem, ambitionis contemptorem simul & vanæ gloriæ: tametsi non probatus eidem ob Scotticos ritus, maxime in observando paschate, quod dominica quidem die, ut Romani, sed in ipsa quarta-decima luna celebrabat, cum a quinta-decima celebrandum esset. Successit ei in episcopatum Finanus, & ipse in Hiensi Scottorum monasterio iisdem ritibus informatus.

ANN. CHR.
651.

I X.
Osvvini re-
gis & Aidani
episcopi obi-
tus.

b Beda lib. 3.
c. 14.
c ibid. c. 17.

ANN. CHR.
651.
Lindisfarnen-
sis monasteriū.

Ceterum Aidano Lindisfarnensis monasterii percelebris originem referre debemus acceptam, in qua & sedem suam fixit, & monachorum cœtum constituit, qui principio quidem Scoticis ritibus imbuti, sed postmodum, agente potissimum Wilfrido, Romanos ritus recepere in concilio Streaneshalensi. Lindisfarne insula, a Lindo fluvio sic dicta, ab occidente & austro Northumbriæ comitatum spectat, Farnem insulam ad euro-astrum perexiguam, in quam sanctus Aidanus idemdem fecedebat. Major erat Lindisfarne, quam semi-insulam vocat venerabilis Beda, quod bis quotidie, accedente & recedente oceani æstu, insulæ instar undis circumluatur, bis etiã renudato litore, oceano jam fluctus suos resorbente, terræ contigua reddatur. Anglis Sacra-insula * vocatur, quod multi olim sancti monachi eo se se, quasi in recessum & solitudinem, receperint. Ea vèro loci disciplina erat, ut ibi eodem in loco episcopus ^a cum clero, & abbas cum monachis, una conversarentur; exemplo sancti Aidani, qui monasticam cum suis omnibus vivendi formam ibidem semper observavit. Unde omnes ab illo ejus loci antistites sic episcopale exercebant ^b officium, ut, regente monasterium abbate, quem ipsi cum consilio fratrum elegissent, omnes presbyteri, diacones, cantores, lectores, ceterique ^c gradus ecclesiastici, monachicam per omnia cum episcopo ipso regulam servarent. quod Augustinus, Gregorio probante, in Cantuariensi ecclesia instituerat. Hien-sium monachorum regulam principio sectabantur Lindisfarnenses: at Benedictinam post prædictum concilium susceperunt, ut suo loco videbimus. Aliud in eadem insula, aut prope eam monasterium exstruxit dux Eandmundus, suo item loco commemorandus. Utrumque beati Petri patrocinio ac titulo insignitum.

^c Holy-Iland.

^a id. lib. 4.
c. 27.

^b id. in vita
S. Cuthbert.
n. 23.

X.

Cuthbertus
fuit monachus.
* Torvede.

^c ibid. n. 4.

Cuthbertus eodem anno Mailrosense monasterium petere decrevit, quo decessit sanctus Aidanus, cujus animam in cœlos abeuntem suspexit. Hic in orientali recentioris Scotiæ regione, haud procul a Tuidi * fluvio, humili loco natus, a nugis puerilibus octennis revocatus est admonitu trimuli pueruli, qui ei cum æqualibus colludenti futuram dignitatem ^c ominatus est: Ludere te, inquit, inter parvulos non decet, quem Dominus etiam majoribus natu magistrum virtutis consecravit. His monitis puer in virum mox mutatus, quantum meritis & precibus apud Deum valeret, manifesto probavit indicio. Exstabat tunc temporis non longe ab ostio Tini fluminis in Laudonia Scotiæ provincia monasterium, tunc quidem viro-rum, postea virginum; cujus loci monachi, cum ligna suis apta usibus per fluminis alveum ratibus veherent, abreptas ventorum turbine in oceanum cum lignis & hominibus rates magnopere dolebant. Humano deplorato, divinum implorare auxilium. Precantium dilatis votis, ridebat ad hæc rusticana turba, quæ in adversa fluminis ripa stabat, quasi id merito paterentur monachi, qui communia mortalium jura, tritas ac vulgares semitas spernentes, nova & insolita vivendi statuta darent, ac sectarentur. Reprimere deridentium probra tentavit Cuthbertus: at contra ea in se retorsit. Ille vero genua flexit, caput inclinavit, oravit: moxque rates reflexo cursu in monasterium appulerunt, pudæfactis rusticis, qui suam infidelitatem erubescerent, Cuthberti fidem & meritum prædicare non cessarunt. Paulo ante quam monasterium ingrederetur, iter agentis feria sexta, qua plerique fidelium ob reverentiam dominicæ passionis usque ad horam nonam jejunium producere solebant, mulier quædam, ad quam forte hora tertia diverterat, institit ut cibum sumeret. Longum quippe ejus esse iter, in quo nullus viculus, nulla hominum habitacula occurrerent. Ille vero constanter oblatos recusans cibos, iter prosequitur ad vesperam jejunus, nec ad destinatum locum ea die pervenire potuit. Interim, nullo diversorio invento præter vacuum tentorium pastorum, ad parietem equum alligavit suum, qui elato sursum capite cœpit fœnum tecti carpere: cum ecce inter fœna cadentia involutum decidit linteum, in quo dimidium calidi panis ac frustum carnis reperit. quod utrumque, velut divinitus sibi oblatum, comedit. Hoc Bedæ retulit Wirensis monasterii ejus presbyter, nomine Ingwaldus, emeritæ senectutis ac singularis pietatis monachus, qui ab ipso Cuthberto id acceperat.

^d Beda lib. 4.
c. 27.

Sub hæc pius adolescens, visis cælestibus animatus, relictis sæculi pompis, Mailrosense petiit monasterium, in Scotiæ & Angliæ confiniis ad ripam Tuidi ^d fluminis positum, cujus monasterii, ad Cistercienses postea devoluti, vestigia quædam supersunt, teste Davide Camerario. Hoc autem monasterium Lindisfarnensi prætulit Cuthbertus ob famam & existimationem Boisili ejus loci, sub Eata abbate præpositi

præpositi, sublimium virtutum monachi & sacerdotis: qui ipsum ex equo descendentem, eumque cum hasta famulo tradentem, ut in ecclesiam ad orandum intraret, eminus conspicatus, quanti meriti futurus esset, divinitus præfagiens: Ecce, inquit, servus Dei. Adstabat Boisilo hæc dicenti inter alios religiosus ac veteranus Dei famulus & presbyter Sigifridus, tunc in ipso monasterio adolescens, postea translatus ad Girvense, ubi perfectum in Christo agens virum, inter ægra spiritus extremi suspiria, lætum vitæ alterius introitum sitiebat tum, cum venerabilis Beda, ejus loci monachus, eum sapius id attestantem audivit. Aberat tunc a Mailrosensi monasterio abbas Eata, cui Boisilus novi tironis ardens animi propositum exposuit, obtinuitque apud eum, ut, accepta tonsura, fratrum consortio jungeretur. Tonsuræ beati Petri formam, non Scoticam, ei traditam fuisse testatur anonymus auctor ejus æqualis. Nihil ille, nec Beda de vestibus monasticis, quas non ante expletum probationis annum candidatis concedit sanctus Benedictus. Sic admissus in monasterium Cuthbertus, mox in observatione disciplinæ regularis ceteros assequi, vel etiam supergredi studuit, ad lectionem, laborem, vigiliis & orationem promptior & ferventior. Ceterum Boisili a disciplinæ humiliter subditus, ab eo & scientiam sanctarum scripturarum, & bonorum operum sumsit exempla.

Inter ea Judocus, exstructis in Pontivo duobus oratoriis, Romam pergit, annuente Haimone duce, sacra beatorum apostolorum limina invisurus, atque inde sanctorum reliquias reportaturus. In reditu, cum ad eremum suam propè accessisset, puella quædam ab ortu cæca, cum ex aqua, ad sancti Judoci manus abluendas adhibita, oculos lavisset, protinus lumen recepit. Crux in rei monumentum ibidem erecta, eidem loco postea nomen dedit. Revertenti viro Dei occurrit dux Haimo, is, qui erga beatum Furseum tanto studio affectus erat; eumque magno gaudio complexus, honorifice excepit, eidemque tradidit ecclesiam novam ex lapidibus constructam, in qua reliquias sacras Roma allatas Judocus deposuit, atque in honorem sancti Martini eam dedicari curavit. Locus ab Haimone dotatus, atque sancti Judoci deinceps habitatione illustratus, Cella sancti Judoci postea dicta est, Alcuino Cella-maritima, itidemque Lupo abbati Ferrariensi, cui eam Ludovicus augustus tradiderat; aliquando monasterium Crucis, ob repositam in eo crucem, cujus modo meminimus. Hoc monasterium inter Alteiam & Quantiam fluvios positum, quinque passuum millibus ab oceano Britannico, totidemque a Quantia distat, Wicus etiam ab Alcuino appellatum,

Haud scio an Judoci ministerio & opera usus est sanctus Amandus Tungrensis seu Trajectensis antistes, mittendis Romam litteris ad Martinum summum pontificem, quem de episcopali onere ab se ob incontinentiam & contumaciam presbyterorum ac diaconorum relinquendo commonefaciebat: ut pastorali sollicitudine vacuus, in silentio atque otio sancto vitam ageret. Respondit pontifex, se quidem laboribus ejus condolere, eique compati ob duritiam gentis illius sacerdotum, quod, postpositis ordinis & officii sui legibus, in turpia vitia provolvantur, & in lapsum ruant, at ipsum ob hoc pastorale munus abdicare non debere: soli perseverantiæ, quæ ex tolerantia rerum duriorum nascitur, præmium esse reservatum. Proindeque ne frangatur animo, neu propositum deserat; sed contra, gravia quæque libenter perferat exemplo & amore Christi, qui tot & tanta sustinuit pro salute mortalium. Non patiatur zelum suum emolliri adversus lapsos ecclesiæ ministros, nam qui semel post suam ordinationem in capitalia crimina, quibus depositionem infligunt canones, lapsus fuerit, deinceps ordine suo movendum esse, nullumque sacerdotii gradum in posterum adipisci posse; sed in lacrymis fletibusque assiduis, quoad vixerit, ac pænitentia officii peccatum commissum expiare debere. Si enim tales quærimus, inquit, ad sacros ordines promovendos, quibus nulla macula, nullumque vitæ contagium insit: quanto magis, si quispiam post ordinationem in prævaricationis crimen ceciderit, a sacris mysteriis prohibendum? Ceterum se una cum reliquiis sanctorum, quas petierat, eumque encyclia sua mittere acta synodi Romanæ contra Monothelitas habitæ, ab episcopis Gallicanis in unum locum conventuris confirmanda secundum ordinem encycliæ a se directæ. Quare Sigibertum præcellentissimum filium suum, regem Francorum, sicut ipse per epistolam fecerat, moneat, horteturque, ut Romam lectissimos regni sui episcopos mittat, qui Deo propitio sedis apostolicæ legatione fungantur; & quæ in concilio Romano gesta

ANN. CHR.
651.

cc a id. ibid.

X I.
Judocus Roma defert reliquias.

X I I.
S. Amando scribit Martinus papa.

AN. CHR. „
651.

fint, ad Constantem principem ferant. Eadem de re Martinus itidem ad Chlodoveum scripsit. Et ad eam quidem legationem Eligius & Audoënus ex omnibus Gallicanis episcopis electi sunt; at nescio quid obstitit, quo minus Romam adirent. Adhuc laicos fuisse electos nonnulli tradiderunt ex Audoëni loco male intellecto, ubi sub initia regni Chlodovei & concilium Romæ a Martino habitum, & suam ipsius cum Eligio destinationem ad Romanum iter refert ante suam ipsorum ordinationem episcopalem: non quod tunc ambo episcopi non fuerint, cum ad hoc iter sunt destinati: sed quod in relatione rerum ab Eligio gestarum Audoënus ordinem temporum ubique servare non consueverit. Sane Martinus nonnisi post annos ab eorum ordinatione septem vel octo, in nostra sententia; in communi vero, nonnisi post annos tres in sedem beati Petri assumptus fuit, id est anno hujus sæculi undequingagesimo, cujus anni mense Octobri Romanum concilium contra Monothelitas habitum est. In fine epistolæ ad Amandum Martinus pontifex ait, se reliquias sanctorum dari præcepisse, quæ lator epistolæ ejus nomine petierat: at codices, quos itidem petebat Amandus, dare non potuisse, quoniam Romana bibliotheca codicibus præne exhausta erat; nec transcribi potuisse, quod idem lator ex urbe festinanter regredi properaret. Martini admonitioni non penitus acquievit Amandus; sed postquam in insula Chanelao aliquamdiu substiterat, in Wasconiam denuo profectus est anno sequenti, ab illius regionis incolis invitatus.

XIII.

Chlodoveus
absidem sancti
Dionysii ex-
pendit in pau-
peres

^a *Gesta Da-*
gob. c. 50.

^b *Hist. eccl.*
Paris. p. 179.

^c *Fredeg. c.*
79.

Hoc etiam anno Chlodoveus, regni sui quarto-decimo, cum Gallia gravissima fame laboraret, absidem ^a super beati Dionysii pulcrum a Dagoberto patre erectam, & puro tectam argento, spoliari jussit, illudque per Aigulfum monasterii abbatem egentibus ac peregrinis disperiri. Hujus famis Eligius in homilia quadam meminit, ubi ait mala crescere in dies, & bella alia super alia, perpetuamque famem & pestilentiam. Regis litteris eam dispensationem confirmatam fuisse tradit monachus Dionysianus in libro de gestis Dagoberti, atque Aigulfo abbati hac conditione mandatam, ut argentum sincera fide dispensaret, nullamque episcopo suo, cujus potestati monasterium sancti Dionysii ad id usque tempus subjectum erat, aut cuiquam alii rationem redderet. Parisiacam tum ecclesiam regebat Landericus, Audoberti successor, qui, grassante fame, eadem, sine dubio, de qua mox diximus, etiam domesticam supellectilem dicitur ^b vendidisse, ut egenis pararet alimoniam; idemque nosocomium ad limina matris ecclesiæ extruxisse, ac dotasse. Mihi vero perquam veri simile est, Aigulfum abbatem sponte in animum induxisse, ut argentum absidæ templi Dionysiani in egentes profunderet; piusque ejus consilium a Chlodoveo rege approbatum fuisse; ob idque prædictas litteras, quibus erga Parisiensem episcopum purgaretur, ab eodem concessas. Eodem fortasse tempore id contigit, quod de Aigulfo abbate tradit ^c Fredegarius, nempe ejus facilitate factum esse, ut perennis psalmodia, quæ a Dagoberto instar Agaunensium in Dionysiano monasterio instituta fuerat, abrogaretur. Forte enim Aigulfus, cogente rei familiaris angustia, per illam famis tempestatem, monachorum numerum minuire coactus est, & in alia loca disperire, adeo ut reliqui monachi continuandæ divinorum officiorum perpetuæ modulationi non sufficerent. Quamquam in præcepto Chlodovei regis, paullo post dato pro immunitate Dionysiani monasterii, ejusmodi psalmodia perennis retinenda præscribitur. Ut ut sit, rebus postea in melius restitutis, eadem psallendi disciplina ibidem paullo post restituta est.

XIV.
Marculfus
formulas offert
Landerico e-
piscopo.

^d *Dipl. p.*
625.

Sub idem tempus Marculfus monachus libros duos formularum edidit, eosque domino ac reverentissimo papæ Landerico, cujus mandato id operis susceperat, jam fere septuagenarius nuncupavit. Illustrissimus vir Hieronymus Bignonius, Senatus Parisiensis suo tempore ornamentum, qui hunc auctorem edidit, notisque doctissimis illustravit, non dubitat asserere, Landericum hunc Parisiorum episcopum fuisse, eumque principatu Chlodovei floruisse. Et sane Landerici episcopi meminerunt ejusdem ecclesiæ tabularia, & veteres quique Parisiensium episcoporum indices, qualis unus ^d a nobis editus est in libro sexto de re diplomatica, ante annos septingentos exarari cœptus: in quo *sanctus Landericus* inter Autbertum seu Audobertum, & Rotbertum, aliis Chrodobertum, medius collocatur. Ejusdem sollempnis est in ecclesia Parisiensi memoria 1 v. idus Junias; reliquæ ibidem honoratæ, ecclesia parochialis sub ejus patrocinio ab antiquo erecta, quæ omnia satis superque revincunt quosdam recentiores, qui sanctum Landericum ex indice pontificum Parisien-

sum, ut verbis utar clarissimi^a Gerardi a Bosco, expungere ausi sunt, abrepti scilicet æstu disputationis extra veritatis limites, ut Dionysianum privilegium, a sancto Landerico Parisiorum antistite concessum, facilius expugnare possent. Verum invicta stetit, semperque stabit veritas contra ejusmodi impugnatores. Itaque Landerico Parisiorum episcopo formulas suas obtulit Marculfus, qui se ultimum ac vilissimum omnium monachorum in præfatione, ac septuagenario majorem dicit in hæc verba. *Utinam, sancte pater, jussioni vestra tam efficaciter, quam spontanee obtemperare valuissem! quia jam supra vires mea possibilitatis conatus sum injunctum a vobis subire negotium: cum fere septuaginta aut amplius annos expleam vivendi; nec jam tremula ad scribendum manus est apta, nec ad videndum mihi oculi sufficiunt caligantes, nec ad cogitandum sufficit hebetudo. Propterea eleganter facere non potui, ut volui: feci tamen ordinate, ut potui, non solum ea quæ jussistis; verum etiam multa alia in hac schedola, tam præceptiones regales, quam chartas pagenses, juxta simplicitatis & rusticitatis meæ naturam intimare curavi.* Ex quibus intelligitur, formulas illas non tam ex editis antea instrumentis excerptas fuisse a Marculfo, quam proprio ab ipso Marte & ingenio conscriptas, tametsi secundum morem a majoribus suis receptum, & juxta conditionem loci in quo ipse degebat. Sic enim præfationem concludit. Ego vero hæc quæ apud majores meos, juxta consuetudinem loci, quo degimus, didici, vel ex sensu proprio cogitavi, ut potui, in unum coacervare curavi, & capitula prænotavi, ut facilius, quod voluerit, a quærenti inantea scripto reperiat. Ex his verbis, *juxta consuetudinem loci, quo degimus*, colligit Bignonius, Landericum & Marculfum eodem in loco, id est, in eadem diœcesi, vixisse. Frustra ergo cum Philippo Labbeo huc accersas ex Biturigibus Marculfum abbatem, qui in actis sancti Austregisili episcopi laudatur; nec velim etiam huc adducere Marculfum cellerarium monasterii Salicensis apud Sequanos, per quem Caramtocus abbas beato Columbano, apud Luxovium egenti, annonam & subsidia submisit. Certe Marculfi formulas expriment in multis diplomata monasteriorum antiquiorum diœcesis Parisiensis, ut argumento est in primis privilegium Dionysianis a Chlodoveo juniori concessum. Jam vero cujus monasterii monachus fuerit Marculfus, Dionysiani, an sancti Germani sive Autisiodorensis episcopi, sive Parisiensis, (nam duo erant Luteciæ monasteria, primo sub titulo sancti Vincentii, deinde sancti Germani, alterum quidem Parisiensis, alterum Autisiodorensis, quod modo sæcularium canonicorum insigne collegium est) an vero sancti Petri seu sanctæ Genovefæ, fateor mihi plane incompertum. Ceterum Fossatense recentius tunc erat, quam ut homo septuagenario major eo in loco vitam monasticam professus esset. Ideo vero formulas suas edidit Marculfus, ut notariis palatii, monasteriorum, aliarumque ecclesiarum exempli loco essent: at nulla publica eis accessit auctoritas, quæ vim legis eis tribueret. Unde mirari licet immodicam multorum criticorum censuram, qui, si qua invenerint vetera instrumenta, quæ tantisper a Marculfianis formulis discrepent, ea incunctanter falsa pronuntiant. quasi publici juris facti sint hæ formulæ, mox ut editæ sunt; aut privati hominis placita pro lege habenda essent. Quo magis iniquiores videntur, qui etiam superiorum temporum monumenta ad illas formulas exigunt. Non prætermittenda hoc loco Caroli^b Cointii observatio, qui, collatione a se facta codicis regii cum editione Bignoniana, deprehendit, Marculfi nævos ac solæcos a Bignonio multis in locis correctos fuisse; aitque se malle genuinum Marculfum citare cum suis nævis. Et ita quidem visum est similiter viro accuratissimæ censuræ Stephano Baluzio, qui in nova Marculfi ad capitularia regum nostrorum editione, purum-putum Marculfi textum ex vetustis exemplaribus restituit. Non ergo similia orationis vitia, quæ in vetustis occurrunt, quidquam officere debent eorum auctoritati: cum vitia hæc ex commutatione passim litterarum, aliisque vocabulis in formulis usitatis, qualia etiam nostra ætate in forensibus formulis adhibentur, quæ in vulgari dictione nemo ferat, consulto usurpantur.

Antiquiores videntur Marculfianis formulæ Andecavenses, quæ in tomo quarto Analectorum a nobis editæ sunt, scriptæ principatu Childeberti regis, cujus nomen non semel in illis expressum occurrit. Id vero de Childeberto primo aut secundo intelligendum esse patet ex antiquitate codicis Weingartensis, ex quo formulas illas eruimus: qui codex scriptus est principatu Theoderici, filii Chlodovei junioris. Ut vero eas potius Childeberto secundo, Sigiberti Austrasiorum regis filio, tribuam,

ANN. CHR.
651.

illud suadet, quod tempore Childeberti senioris non ita constituta erant omnia, nec tot publica condita instrumenta, ut ex illis formulæ illæ confici potuerint. Certe ex formula XLVI. manifestum est in civitate Andecavis tunc fuisse abbates, adeoque monasteria, quæ illic nulla existisse videntur principatu Childeberti senioris. Sed de his satis.

ANN. CHR.
652.
XV.
Itta obitus.Gertrudis post
ejus mortem
facta.

ANno sequenti pia & religiosa matrona Itta seu Iduberga, Pippini senioris conjux, Gertrudis abbatissæ Nivialensis parens, plena dierum, a viri sui morte anno duodecimo, ætatis sexagesimo, ex hac vita ad cælestem migravit in Nivialla monasterio, ibidemque in Basilica sancti Petri honorifice condita est. Ea mortua, Gertrudis onus regiminis, cujus non minimam partem mater in se suscipiebat, in se solum recipere coacta est: sed tamen ut divina contemplatione, cui assueverat, ob sæcularium rerum tractationem ne frustraretur; exteriorum sollicitudinem bonis ac fidelibus fratribus seu monachis; interiorum verò spiritualibus sororibus curam familiarem commendavit. Sic terrenis expedita curis, sacris exercitiis, vigiliis & orationibus sanctis, lectionibus ac jejuniis totam se se, uti antea, dedere institit. Hinc factum est, ut pæne omnem bibliothecam divinæ legis, id est omnes divinarum scripturarum libros, memoria complecteretur, earumque sensus, etiam reconditiores, accurate perciperet, atque aliis facile aperiret. Neque tamen aliarum etiam curam omnem abjiciebat, earum maxime, quæ ad Dei cultum, & ad egentium subsidia pertinebant. Nam orphanis, viduis, captivis, peregrinis, egentibus denique omnibus quotidianam annonam large suppeditabat; atque ecclesias, & loca pia & sancta, a fundamentis extruebat.

XVI.
Fossuense mo-
nasterium ab
ea conditum.
v. Fosse.

Ex his unum est monasterium Fossuense seu Fossense*, opido Rhodio proximum, quod in gratiam Scottorum, Foillani & Ultani germanorum, ædificavit. Erant hi beati Fursei fratres, quos ille, e Saxonia Brittonum in Galliam accessurus, in monasterio ibidem ab se constructo reliquerat. Hi vero audito fratris obitu in Galliam appulsi, Niviallam accedunt, & a Gertrude, quæ maxime in peregrinos humanissima erat, excipiuntur. Placuit beatissimæ virgini fratrum religio ac pia conversatio: atque ut eos penes se retineret, Foillano dedit in vicinia locum, quem Fossas appellant, ait vitæ sanctæ Gertrudis interpolator: ubi monasterio constructo & fratribus præderet, & sibi propter loci propinquitatem non deesset. Is monasterio condito germanum suum domnum Ultanum præfecit, ac rebus pro tempore ordinatis Niviallam ad virginem remeavit. Ibat itaque passim ac redibat, modo fratres, modo sponsam Christi visitaturus. Dum vero quadam die per silvam Sonesiam, Niviallæ contiguam, pertransiret; in latronum manus incidit, a quibus spolia ac prædæ cupiditate ipse cum tribus sociis peremptus est, martyr ob hoc nomine ac veneratione pro more illorum temporum honoratus. Ejus corpus in Fossuense monasterium; trium vero sociorum corpora in Nivialense delata sunt. Ultanus post fratris necem perstitit in Fossuensi monasterio, quod modo collegium est canonicorum sæcularium; ibique perseverabat eo tempore, quo Gertrudis e vivis excessit. Eundem Perronensi monasterio sancti Fursei, & proximo sancti Quintini de monte cœnobio præfuisse tradunt; uti superius dictum est.

Foillani mar-
tyrium.Ultanus Fossis
abbas.

a num. 2.

XVII.
Betto a Vvan-
dregisilo sana-
tus.

Agebatur annus a prima cœnobii Fontanellensis conditione quartus, qui Chlodovei regis quintus-decimus erat, cum Betto, custos regiarum silvarum in Caletis, tantumdem ditioni ac potestati suæ decedere existimans, quantum Wandregisilo ex monasterii amplificatione accederet; id gravate admodum tulit, maxime quod ejus vallis orientalem partem, ubi fons annis Fontanellæ exoritur, deserere ac cedere cogere. Sic ille irarum plenus, fratres eum locum extirpantes aliquando conspiciatus, eo accessit, & Wandregisilum, labori cum aliis fratribus operam dantem, lancea transfigere tentavit. Verum, dextera protinus rigescente ac torpente, lancea ad pedes decidit; simul ille a dæmone correptus ad viri Dei vestigia corruit. Non tulit ejus infortunium vir sanctus; sed die illa, nocteque insequentem orando traductis, ubi crastinus illuxit, hominem ad se adduci præcepit, eumque in pristinum statum restituit. In ejus rei monumentum basilica in honorem sanctissimæ Christi Domini Matris condita fuit, miraculis postea insignis, quæ hactenus existit; beatæ Mariæ de Caillovilla nuncupata.

Oratorium B.
Mariæ extru-
ctum.

XVIII.

Binas tantum Amandi Romanas peregrinationes memorat Baudemundus, & post

eum Milo, ambo monachi Elnonenses, tres vero Philippus abbas Bonæ-spei, cui duos illos auctores, utpote antiquiores, præferendos censemus. Prior Amandi Romam profectio contigisse videtur sub annum hujus sæculi vicesimum-seximum: posterior hoc anno quinquagesimo-secundo. Posterioris hæc fuit occasio. Amandus, inito ante annos quatuor episcopatu Tungrensi seu Trajectensi, ubi belluinos illorum populorum mores subigere, ac jugo Christi mansuefacere se non posse animadvertit, a Martino papa facultatem abdicandi episcopatus postulaverat: sed, ea non impetrata, Romam per se ipse adire, eamque facultatem a pontifice exigere constituit, id quod tandem obtinuit, libertate ipsi data, quod antea litteris expetierat, secedendi cum suis in monasterium Elnonense: ubi post suum ex urbe reditum aliquamdiu substitit. Interim in ejus locum suffectus est in sede Tungrensi Remadus, jam antea ordinatus regionarius episcopus, electus a clero & populo, suffragante Sigiberto rege. Theodardus vero cœnobiorum Stabulensis & Malmundariensis curam suscepit. In hoc secundo ex urbe raditu id Amando contigit, quod Baudemundus narrat de quodam navis famulo, qui, invocato ad Amandi monitionem Christi Domini crucifixi nomine, ex imminente naufragio ereptus est in Centumcellensi * Etruriæ portu. In illo vero secessu Amandus sic monasterio Elnonensi adhæsit, ut tamen idemidem circumpositos populos prædicatione sua erudiret, aliorum locorum monachos inviseret, novæque in nova cœnobia colonias educeret. Ex horum numero exstitit cella Barisiacensis in pago Laudunensi, quæ anno Childerici regis secundo erecta est.

ANN. CHR.
652.
Amandi iter
secundum Ro-
mam.

* Cincelle M.
Civitatevechis.

Amandum in suis Romam peregrinationibus comitatus est Humbertus, cui Maricolensis * in Hannonia monasterii originem ejus acta tribuunt. At præferenda videtur ipsius Humberti auctoritas in veteri instrumento, in quo *vir illustris Rodobertus* suo quondam opere prædictum monasterium in honore sanctæ Mariæ Christi Domini matris, & sanctorum apostolorum Petri & Pauli construxisse memoratur; situm in pago Fanomartensi * super fluvium Elpram. Hoc vero instrumentum refertur non modo apud Miræum in codice donationum, & apud Bollandi continuatores in tomo tertio Martii ex ipso, ut putant, autographo, sed etiam apud Baldericum Cameracensem episcopum in chronico, ubi loco Rodoberti mendose legitur *vir illustris Huntbertus*, & pro Humberto instrumenti auctore Chonebertus. Verum perinde est ut dicatur Humbertus, Huntbertus, Honebertus, Chonebertus; qui apud Baldericum Huntbertus passim appellatur: & proclive est apud veteres adspirationi præmittere litteram c. sic legitur promiscue Chrodobertus & Rodobertus; & qui Chlotharii in prima stirpe regia Francorum dicti sunt, Hlotharii dicuntur in secunda. Redeo ad Humbertum, qui ingentis parentibus in pago Laudunensi ortus est, Evrardo patre & Popita genitrice, ex clara stirpe Francorum. Suum ipsius locum natalem idem vocat villam Macerias * super fluvium Iseram *. Vix dum adolescens Laudunum a parentibus ducitur, ibidemque tonsura insignitus, recluditur in monasterium, quod non aliud, quam sancti Vincentii esse potest: ubi ætate proficiens & gratia, per gradus singulos ad sacerdotii culmen provectus est. Romæ secundo reversus, accepta a beato Amando apud Elnonem dominicæ crucis specie, Maricolas secessit, Mareclias vocat * Baldericus; atque, impetrata ab episcopo Cameracensi, scilicet Autberto, facultate, ibidem oratorium construxit. Verum illo relicto, ut in ejus actis legitur, haud procul extruxit, aut potius restituit aliud cœnobium, in quo clericos, id est monachos, triginta constituit. Illic virtutum signis, & doctrinæ, vitæque meritis clarus emicuisse perhibetur a Balderico, ibidemque laborem hujus vitæ consummasse, ac sepultum fuisse. Huntberti seu Choneberti veterem chartulam *in archivo ecclesiæ sancti Huntberti* reperit, refertque ^b idem auctor, datam anno duodecimo regni domni Childerici regis, decimo-quinto kalendas Aprilis: in qua Chonebertus donat, donatumque in perpetuum jubet ad sacrosanctum monasterium, quod vocatur Maricolas, quod vir illustris Hrodobertus (ita emendo ex Miræo & Bollandianis) quondam suo opere construxit, *ubi ego ipse*, inquit, *indignus peccator abbas præsse videor*, consecratum in honore sanctæ Mariæ matris Domini nostri Jesu-Christi, & sanctorum Petri & Pauli apostolorum, vel reliquorum dominorum, qui in ipsa basilica venerantur, situm in pago Fanomartensi super fluvium, qui vocatur Helpre, hoc est partem maximam de possessione sua in villa nuncupata Macerias, sita in pago Laudunensi super fluvium Iseram; quam de avia sua

XIX.
Maricolense
monasterium
a S. Humberto
dotatum.
* Maroilles.

* de Famars.

* Maizieres.
* l'Osse.

a Balderic.
lib. 2: c. 32.

b Ibid. lib. 1.
c. 27.

AN. CHR. 652. Deo sacrata Audeliana quondam dato pretio per venditionis titulum comparaverat :
 ,, hoc est mansos dominicos, ubi ipsa Audeliana manserat, & terrationes, & servos &
 ,, ancillas. quæ omnia ad ipsum monasterium delegat, ut ipsi monachi vel eorum suc-
 ,, cessores in suo jure ac sua dominatione a præsentis die in posterum recipiant: secus
 ,, attentantibus diras imprecatur. Atque ut donatio rata & inviolata permaneat, eam
 ,, confirmari voluit ad stipulationem testium, domni videlicet Vindiciani episcopi, &
 ,, Fulberti sui ipsius fratris, aliorumque. Actum Maricolis. Chonebertus abbas propria
 manu rem confirmat.

ANN. CHR.

653.

X X.

S. Dionysii
privilegium.a Marculf.,
lib. 1. c. 2.

ANno regni sexto-decimo Chlodoveus in villa regia Clipiaco, prope Luteciam-
 Parisiorum, conventum episcoporum ac regni procerum convocavit: ubi me-
 dius inter eos in folio residens, ait, se ab apostolico viro Landerico Parisiacæ eccle-
 siæ antistite impetravisse, ut sancti Dionysii monasterium, cujus in basilica parentes
 sui Dagobertus & Nanthildis sepulti erant, episcopali, si ipsis ita videretur, potestati
 eximeretur; nec ejus possessiones, mancipia, ornamenta, ceteraque a præsentibus regi-
 bus & a parentibus suis, piisque hominibus eidem sacro loco legata, aut quando-
 cumque leganda, quisquam episcopus, aliusve, nisi monachorum voluntate, ac per-
 missu suo, suorumve successorum, inde auferat, aut alio transferat, vel permutet;
 ullamve in monachos potestatem sibi vindicet: ut hi, vexationis & inquietudinis ex-
 pertes, attentius ac liberius, libentiusque pro salute ipsius atque regni Deum pre-
 centur. Assentientibus regiæ voluntati omnibus, conditum est hac de re præceptum
 regium, cui subscribere omnes, tam episcopi, quam proceres. Hoc præceptum,
 ex ipso autographo a nobis in libro quinto de re diplomatica æri incisum, eadem
 fere habet quæ mox ex libro de gestis Dagoberti retulimus, omnino consentanea
 formulæ a Marculfianæ. Ait quippe in illo diplomate Chlodoveus, se libenter locis
 venerabilibus ea impertiri, quæ pro timore divini nominis, vel pro quiete servorum
 Dei postulantur; maxime vero basilicæ sanctorum martyrum Dionysii, Leutherii, &
 Rustici, in qua requiescere videntur, ubi per multa tempora non minima miracula
 Christus per ipsos operatur: quo in loco progenitores sui, Dagobertus & Nanthechil-
 dis, requiescunt. Et quia ab ipsis principibus, & a ceteris præsentibus regibus, vel etiam
 a Dei timentibus christianis hominibus sanctus ipse locus rebus ac possessionibus di-
 tatus est; suæ devotionis fuisse petere, ut apostolicus vir Landericus, Parisiacæ ec-
 clesiæ episcopus, privilegium ejusdem sancti loci abbati, ac fratribus ibidem con-
 sistentibus, pro futura eorum quiete faceret, ac confirmaret: quo facilius congrega-
 tioni ipsi liceret pro stabilitate regni sui ad limina sanctorum martyrum Deum
 precari. Ipsum vero pontificem cum suis coepiscopis regiæ devotioni ac petitioni
 plenissima voluntate annuisse, ipsumque privilegium pro reverentia sanctorum mar-
 tyrum, & pro mercede regis concessisse ac confirmasse. Proinde per hanc auctorita-
 tis suæ seriem se jubere, ut quidquid ipsi sancto loco in villis, mancipiis, vel qui-
 buscumque rebus atque corporibus, a præsentibus principibus, seu a progenitoribus suis,
 vel a Deum timentibus hominibus, propter amorem Dei ibidem legatum, aut dein-
 ceptum additum fuerit; nullus episcoporum, sive præsentium, seu futurorum, aut qui-
 libet alius, quoquo modo possit quidquam inde auferre, aut aliquam potestatem sibi
 in ipsum monasterium vindicare, aut commutationis titulo, absque voluntate ipsius
 congregationis, vel suo permissu, minere; aut calices, vel cruces, seu indumenta al-
 taris, vel sacros codices, seu argentum, aurumve, vel qualemcumque speciem ex
 his, quæ ibidem collata fuerint, vel in posterum conferenda essent, auferre, aut
 minuere, vel ad civitatem deferre: sed liceat ipsi sanctæ congregationi ea omnia,
 quæ ei legitime legata fuerint, perpetim possidere: ut pro stabilitate regni Deum
 jugiter precentur, eo scilicet ordine, ut, sicut tempore genitoris sui fuit institutum,
 psallentium per turmas, ad instar monasterii S. Mauricii Agaunensis, die nocteque
 ibidem teneatur ac celebretur. Regiis litteris subscribunt post Chlodoveum regem
 Beroaldus, qui diploma obtulit; dein Aunemundus Lugdunensis, Chaoaldus Vien-
 nensis, Ætherius Ebredunensis, Rigobertus Turonum, Wilfoleudus Biturigum, Ar-
 mentarius Senonum, metropolitani; tum alii episcopi, Rauracus Nivernensis, Eli-
 gius Noviomagensis, Landericus Parisiensis, Palladius Autisiodorensis, Clarus Gra-
 tianopolitanus; insuper Laudomerus, Ricoaldus, Amalbercthus, Wandalmarus,
 Athildus, Sigichelmus, Chadbedo, Warnacharius, Wilderadus, Ganctulfus, Bobo,

& Desideratus, incertarum sedium episcopi. Ad hæc Gauciobertus & Garichramnus diaconi. Post hos omnes, subscribunt regni proceres Bodolevus, Ebroinus, Ragenobertus, Arnebercthus, Radobertus major-domus, Æginarus, Merulfus, Bertecarius, Aigulfus comes palatii, Chradobertus, Ochelpingus, Austrobertus, Gaërinus, Ebrulfus, Incrinus, Probatas, Gundobertus, Ermenricus, Madalfridus, Chaldo, Rado, Auderdus vir inluster atque patricius. Omnes appposito signo crucis. Datum decimo kalendas Julias, anno sexto-decimo regni Chlodovei, Clipia-
co in Dei nomine feliciter. In his subscriptionibus illud est discriminis, quod episcopi omnes, non designato sedis suæ nomine, consentientes subscribunt: ceteri vero absolute subscribunt, nulla consensus mentione facta.

Hoc Chlodovei regis præceptum adeo consentaneum est formulæ Marculfi, ut Cointius nullam in eo falsitatem aut interpolationem esse sentiat: sed quia in antea vulgatis vitiosas episcoporum ac procerum subscriptiones legerat, eas expungendas existimat, ea inductus ratione, quod præceptis regis nemo subscribebat præter regem ejusque referendarium; & quod hoc modo solvantur omnes objectiones, quibus critici præceptum Chlodovei regis impugnant. Verum regis diplomatis, in rebus præsertim majoris momenti, episcopos & optimates subscripsisse, patet ex iis, quæ adduximus in libro secundo de re diplomatica, capite vicesimo-primo; nec quisquam Dionysianum Chlodovei autographum revocare in dubium potest, quod Hilduini abbatis charta itidem authentica, in æs etiam a nobis partim incisa, disertis verbis adstruit; idque pro genuino habet Gerardus a Bosco in historia ecclesiæ Parisiensis.

Major est difficultas de vulgato Landerici Parisiorum episcopi privilegio, quod falsum, aut certe interpolatum plerique existimant. Primo quæri potest, an Landericus privilegium monasterio Dionysiano aliud contulerit præter superius Chlodovei regis præceptum, cui cum aliis episcopis & proceribus subscripsit. Ego vero id pro comperto habeo, idque mihi probare videtur charta a Hilduini abbatis de partitione bonorum ejusdem monasterii, in qua testatur, Ludovico augusto fuisse oblata præcepta & privilegia ipsius loci, maxime autem privilegium Landrici religiosi Parisiorum episcopi, & sollicite consideratum: in quo statutum erat inter alia, ut hæc regularis ordo inviolabiliter conservaretur, qui tempore Dagoberti institutus fuerat, ibidemque perseveraverat principatu filii ac successoris ejus Chlodovei: qui hoc privilegium suo præcepto firmaverat, & sanctorum, qui usque hodie, inquit, miraculis coruscant, manibus roboratum isti ecclesiæ tradiderat, libertatis privilegio ab ipso honoratæ. Jam vero an vulgatum Landerici privilegium genuinum sit ac minime interpolatum, alii jam satis superque expenderunt, scriptis ultro, citroque concertationibus, quas denuo revocare nostri non est instituti, nec animi. Ex sanctis illis episcopis, qui Chlodovei diplomati subscripserunt, laudantur in libro de gestis Dagoberti & apud Aimoinum beatus Audoënus, & sanctus Rado frater ipsius; necnon & beatus Palladius, & sanctus Clarus, atque domnus Eligius, vel sanctus Sulpicius, beatus quoque Aubertus, & domnus Castadius, sanctusque Ætherius. Et quidem id constat de Ætherio, Palladio, Claro, Eligio episcopis, ac de Radone: sed Radonem beati Audoëni fratrem fuisse non constat. Audoënum etiam eidem præcepto subscripsisse facile crediderim: tamen, fugientibus in autographo literis, ejus nomen jam legi non potest. Et forte is est Dado, qui Rado episcopus in editis Sirmundi legitur, cujus in nostris mutilum est nomen. Aliorum nomina vel mendosa sunt, vel supposititia in gestis Dagoberti, ubi pro Rigoberto metropolitano Turonensi legitur Aubertus; intrusus ab imperito lectore Sulpicius, Biturigum videlicet antistes, quem ante decem dati diplomatis annos obiisse vidimus.

Scriptor gestorum Dagoberti, quem Regino, Hermannus, Sigebertus, alii que sequuntur, laudato Chlodovei præcepto de immunitate Dionysiana, memoriæ tradit, Chlodoveum ad limina beati Dionysii, quasi orationis causa venisse; & cum aliquas ejus reliquias penes se habere magnopere cuperet, referato beatissimi martyris loculo, parum religiose os brachii ejus fregisse, atque rapuisse; statimque stupefactum in amentiam incidisse, quamobrem tantæ ei loco tenebræ incubuerint, tantisque omnium, qui aderant, animis pavor incussus sit, ut consternati protinus aufugerint. Regem vero, ad expiandum scelus & sanitatem recuperandam, quædam monasterio villas donasse; atque os beati martyris, quod abstulerat, auro gemisque inclusum sacro loco restituisse, ibique reposuisse, quo facto aliqua ex parte

ANN. CHR.
653.

XXI.
Privilegium
à Landerico
eidem concessum.
a Diplomab.
lib. 6. n. 75.

XXII.
Chlodoveus
ob raptum S.
Dionysii brachium, an
amens?

ANN. CHR.
653.

fanatus sit, at post duos annos interierit. Non desunt qui hanc narrationem fabulis accenseant, idque commenti putent a monachis confictum esse, ut omnes tam memorabili exemplo a simili ausu deterrent. Verum, etsi melius ejus generis conatus aliis successerit; non defuere tamen aliquando similia exempla. qualia sunt illa quæ Gregorius Magnus refert in epistola ^a ad Constantinam augustam de quodam basilicæ sancti Pauli apostoli præposito, qui, cum ossa beati apostoli loco movere, atque in alium locum transponere tentasset, apparentibus quibusdam tristibus signis, subita morte defunctus est; & de Pelagio papa ejusdem Gregorii decessore, cujus jussu adhibiti artifices ad instaurandam sancti Laurentii extramuranam basilicam, beati martyris sepulcro ignoranter aperto, quia sacrum ejus corpus viderant, tametsi tangere minime ausi essent, omnes intra decem dies defuncti sunt. In summa Gregorius asserit, in Romanis, immo totius occidentis partibus, omnino intolerabile esse, atque sacrilegum, si sanctorum corpora quispiam tangere præsumferit; hancque temeritatem nullo modo impunitam remanere. Nolim hoc loco repetere, quid Leutindæ Erchinoaldi conjugii acciderit detegendo loculo sancti Furfei abbatis apud Perronam.

^a Greg. M.
lib. 3. ep. 30.

XXIII.
Privilegia
monasteriorum
apud Græcos.
^b Bolland. A-
pril. 10. 3. p.
49. n. 72.

Ceterum ad privilegia monasteriorum quod attinet, multa his temporibus concessa sunt etiam apud Græcos. Exemplo est illud, quod in libro de vita sancti Theodori Siceotæ legitur ^b apud Bollandianos. quippe virum sanctum Mauricius imperator & Cyriacus patriarcha Constantinopolim accersitum magno studio & honore complexi sunt; & monasteriis ejus immunitates tributæ, illudque concessum, ut nulli alii episcopatu subjecta essent, sed sanctissimæ tantum & magnæ ecclesiæ apostolicæ regię ipsius civitatis, ita providente Deo, & sancto martyre Georgio opitulante, propter benevolentiam in eos, qui in illis degebant, & sacrificabant. Denique apud Græcos *imperialia monasteria nulli archiepiscoporum vel episcoporum dominio subjecta erant*, teste Innocentio papa tertio ^c apud Bosquetum: quæ eadem erat in regalibus passim apud Gallos cœnobiis disciplina.

^c Innoc. III.
lib. I. ep. 39.

XXIV.
Vilfridus
cum Benedicto
Lugduni exci-
pitur ab epis-
coop.

Præerat hoc tempore Lugdunensi ecclesiæ Aunemundus episcopus, ut patet ex superiori Chlodovei diplomate, cui is subscripsit. Eodem anno Wilfridus ex insula Britannia in Galliam solvit, ac Lugduni a Dalfino ejus ecclesiæ antistite exceptus memoratur. Wilfridus non infimis apud Northumbros parentibus ortus, vitæ regularis ac litterarum elementa nondum attonsus didicit in monasterio Lindisfarrensi. Dein Romam ad catholicos ecclesiæ, monachorumque ritus ediscendos proficisci statuit, simul hac peregrinatione peccatorum suorum reliquias expiatum iri confusus. Itaque inassuetum ad id usque tempus, & inatritum Northumbris iter initurus, ab Eanfleda regina directus, commendatusque est Erconberto Cantuariorum regi, ejusdem Eanfledæ avunculo, qui ei socium ac comitem itineris adjunxit Benedictum, cognomento Biscopum, alio nomine Baducingum, piissimum adolescentem ex nobili stirpe Anglorum: qui, cum esset Oswii Northumbrorum regis minister, terrena omnia præ caelestibus fastidierat, annos natus circiter viginti & quinque; & patria, parentibusque cum terrena militia relictis, ad Romanum iter tunc se se accingebat. Ambo itaque ex Britannia solvunt, superstite, aut certe recens mortuo Honorio Cantuariensi pontifice, uti ex venerabili Beda ^d intelligitur, qui Honorii obitum ^e huic anno Christi sexcentesimo quinquagesimo-tertio illigat. Cum Lugdunum pervenissent, Wilfridus a Dalfino ejus civitatis episcopo ibi detentus est: Benedictus vero cœptum iter persequitur. Tanta porro fuit antistitis in peregrinum elegantis formæ, numquam antea sibi visum, benevolentia & benignitas, ut non minimam Galliarum partem ei regendam committere, ac fratris sui filiam virginem in matrimonium dare, eumque loco adoptivi filii habere, siquidem Wilfridus vellet, constituerit. Ille vero, cui longe alia animo consilia erant, actis ob conditiones sibi oblatas Dalfino gratiis, respondit, se vitæ calibis studiosum, conjugio nuntium remisisse; nec ideo domum ac patriam reliquisse, ut in aliena regione uxorem duceret, sed ut apostolorum limina viseret. Quare ab episcopo dimissus, dato duce itineris, & cunctis necessariis large subministratis, Romam contendit, pollicitus in reditu, se hospitem suum denuo invisurum. Ergo Wilfridus Romam adiit, ibique *menses aliquot* permansit. quo temporis intervallo ex Bonifacio ecclesiæ Romanæ archidiacono quatuor evangeliorum libros, computum paschæ canonicum, Britannis & Hibernis tunc ignotum, mutaque alia ad ecclesiasticam disciplinam

^d Beda lib.

5. c. 20

^e Id. lib. 3.

6. 20.

ANN. CHR.
653.* XXV.
Aunemundus an idem cum Dalfino.

S. Petri parthenon ab eo instauratus.

* Dolomiens.
* de Bregons.X X V I .
Romarici abbatis mors.

plinam pertinentia didicit , atque inde reversus est ad Dalfinum in Gallias , apud quem triennio commoratus , ab ipsoque Romano more attonsus , a viris ejus urbis doctis & eruditis multa didicit ; Dalfini heres futurus , si ipse acquiescere voluisset.

Quæ de Wilfrido & Dalfino hætenus retulimus , desumpta sunt ex Eddio-Stephano Wilfridi æquali , atque ex venerabili Beda , quos Fridegodus poëta , Willelmus Malmesburiensis , aliique secuti sunt : qui omnes Dalfinum Lugdunensis ecclesiæ episcopum vocant , eique ea omnia , quæ superius relata sunt , ac necem inde consecutam tribuunt . Nullus tamen in vetustis Lugdunensium antistitum indicibus Dalfino locus est , ut patet ex tribus illis antiquissimis , quos Chiffletius in Paulino illustrato vulgavit : in quibus post Gandericum seu Candericum , qui Remensi concilio sub Sonnatio subscripsit , recensentur Viventius , Aonemundus seu Aunemundus , mendose Annemundus , Genesius , Landebertus , & Gudinus . Et Aunemundus quidem præmisso Chlodovei regis diplomati hoc anno subscripsit , quo tempore Dalfinus episcopus Wilfridum Lugduni excepisse perhibetur . Ex quo intelligitur , aut binominem fuisse Aunemundum , aut falsos fuisse Eddium atque Bedam , qui pro Aunemundo scripserint Dalfinum , cujus nominis fratrem habuit Aunemundus , ut legitur in ipsius testamento , interpolato quidem , sed hac in parte nequaquam suspecto . Hujus Dalfini forte filiam Aunemundus Wilfrido nuptum tradere in animo habebat ; eique regendam committere illius civitatis partem , cujus comitivam Dalfinus Aunemundi frater habuisse fertur . In illo autem testamento , quod pro puellari sancti Petri monasterio Lugdunensi conditum est , Aunemundus parentes suos Sigonem & Petroniam vocat , Dalfinum germanum , Petronillam & Luciam sorores , quæ sacrum velamen in prædicto parthenone susceperant . Idem Viventio- lum in sede Lugdunensi decessorem suam vocat , rectius Viventium , quem sancti Petri cœnobio multa beneficia contulisse dicit . Eidem loco plurima largitur idem Aunemundus , tum respectu sororum suarum Petronillæ atque Lucix , ibidem vitam monasticam professarum ; tum hortatu quondam parentum suorum : nempe ecclesiam sancti Petri in episcopatu Genevensi , Turrim-de-Pinu in pago Viennensi , rogatu Radegundis ejusdem monasterii abbatissæ ; parochiam de Marinis cum ecclesia beati Johannis-Baptistæ , aliaque ad preces Animonix abbatissæ ; necnon Dolomicuraticum * vicum cum ecclesia beati Petri , & silva Bregonensi * , & alia . Certe Leydradus Lugdunensis pontifex in epistola ad Carolum Magnum laudat monasterium puellarum in honorem sancti Petri dedicatum , ubi corpus sancti Aunemundi humatum est , quod ipse sanctus episcopus instituit , & ipse Leydradus a fundamentis instauravit . Hæc itaque tria explorata maneant , nempe Aunemundum Lugduni excepisse Wilfridum , eundemque parthenonis sancti Petri alterum veluti conditorem censendum ; atque Dalfinum , siquidem binominis non fuit Aunemundus , neutiquam Lugdunensis ecclesiæ episcopum fuisse , contra quam Demura in historia Lugdunensi cum Beda opinatur , qui contra rectam temporum seriem , Dalfinum Arigio episcopo substituit tempore Brunichildis reginæ , cujus jussu eum necatum fuisse fabulatur .

Hoc eodem anno beatus Romaricus abbas Habendensis , cum animas virginum amplius centum in cælum præmisisset , morti proximus in palatium Sigiberti Austriæ regis proficisci statuit , ut regi ac proceribus de futuro eorum periculo & casu quædam , sibi haud dubie cælitus revelata , nuntiaret . Eo cum pervenisset , vir magnificus Grimoaldus subregulus , id est palatii præfectus , audito per internuntios , Romaricum noctis tempore ad ipsum velle accedere , intempesta nocte cum facibus ei occurrit ; ac virum Dei , angelica quadam specie præditum , complexus , datis muneribus , quæ sibi suaserat se facturum pollicetur . Vitæ sancti Romarici interpolator id interpretatur de fide , per Grimoaldum servanda Dagoberto Sigiberti filio post parentis mortem . quod promissum non implevit Grimoaldus . nam , Sigiberto rege mortuo , filium ejus Dagobertum tonderi , & per Didonem Pictavorum episcopum in Scotiam seu Hiberniam amandari jussit , substituto in ejus locum proprio filio suo , quem Aufrasiarum regem constituit . Verum brevi post tempore perfidiæ suæ pœnas dedit , ut sequenti anno videbimus . Reversus e palatio Romaricus , monasterii sui cellas lustravit , fratresque ac sorores efficacibus verbis hortatus est , ut doctrinam eis ab se traditam illibate servarent , & de animarum suarum salute semper solliciti essent . Tum modica febre tentatus decubuit , in Dei laudibus

ANN. CHR.
653.

& suorum adhortatione interim persistens. Die dominica, finitis matutinis, pæne in ipso diei crepusculo, rogatus, ut mutandi causa aliud verteretur in latus, mox animam agere visus est. Sed unus e circumstantibus presbyter, clamare cœpit, expectaret tantisper, dum *communione gratia viaticum* acciperet. Ille vero tamquam excitatus, dextera manu signum crucis super se, ceterosque adstantes expressit; & cum tandem sacerdos cum sacro viatico advenisset, *accepto munere*, labiis suis decenter compositis, mox sancta illa anima, inter suorum lacrymas & singultus, e corpore egressa est v. i. idus Decembris, qui dies hoc anno in dominicam incidebat. Ejus exsequiæ magno cum apparatu & studio celebratæ sunt, sepultusque est juxta socium suum beatum Amatum, ut, qui individua caritate ei conjunctus fuerat dum viveret, mortuus ejus lateri etiam adhæreret. Libellum de ejus gestis scripsit monachus Habendensis anonymus, ejus suppar, rogatu domnæ Cæcilie abbatissæ, alio nomine Claræ seu Gegobergæ, cui hunc libellum nuncupavit, a quodam anonymo postea interpolatum. In antiquo breviario Romarici-montis, manu exarato, in festo sancti Adelphi abbatis, Romaricus tres filias habuisse dicitur, quarum duæ virgines permanserint: tertia vero, Afferberga nomine, *paternæ non acquiescens devotioni*, nupsisse traditur *cuidam in partibus Sicambria, cui vocabulum Bethelinus, summa nobilitatis, multaque potentia viro.*

XXVII.
Adelphus e-
jus successor.
Abatissæ
Romaricenses.

In Romarici locum successit Adelphus seu Adelphius mox laudatus, cujus suprema tantum facta idem anonymus, qui Romaricum celebravit, in litteras retulit, hortante Tetta abbatissa, quæ alio nomine Cebetrudis seu Gebitrudis vocabatur. Hæc tertia ejus loci abbatissa erat. Prima siquidem fuit Maestledis, ut constat ex actis S. Amati: secunda Cæcilia, alio nomine Clara, quæ antea, nempe in sæculo, Gegoberga dicta fuerat: tertia Tetta, aliis Tecta, cognomento Cebetrudis, cui sancta Perpetua successisse dicitur. In antiquis tamen ejus loci ecclesiasticis libris nullum habetur officium de sancta Perpetua; sic vero de sancta Gebetrude, cujus festum in veteri breviario, a ducentis circiter annis scripto, notatur post feriam tertiam in octava omnium Sanctorum. Nullæ tamen de ea habentur lectiones: at in responsorio, quod hymno vesperarum præmittitur, hæc de ea leguntur. *Virgo inclyta, ad te clamantes sustenta, & perennem nobis deposce virginitatem.* & in antiphona ad canticum beatæ Mariæ: *Sancto de semine orta, sacrosancta Gebetrudis, a primo juvenutis flore, bona indolis, Domino servire cepit lata forti animo, & celestibus concupivit interesse thalamis.* In fine habetur hymnus de eadem, sed nihil in eo singulare.

S. Benedicti
regula illic ob-
servata.

Deinceps ad trecentos fere annos illius monasterii documenta nos deficiunt; mirum usque ad principatum Arnulfi imperatoris, quo tempore monasterium puellarum, quod in monte situm erat, *ab Hunnis* seu Hungaris destructum fuit, paullo post ad subjectam vallem trans Mosellam translatum. Toto illo priori tempore usque ad illam everisionem, *perstitit intactum in religiosa disciplina* monasterium, & quidem sub regula sancti Benedicti, ut litteris suis ad Paulum V. scriptis testantur Visitatores apostolici tres, scilicet Guillelmus archiepiscopus Corinthiensis, Johannes episcopus Tullensis, & Adamus Tripolensis, quibus visitandi ac reformandi illius monasterii facultas a pontifice data fuerat. In illis litteris, quæ in Romarici-monte x v. i. kalendas Decembris, anno M D C X I I I. data sunt, visis ac lustratis omnibus loci illius monumentis, tres monasterii status distinguunt; primum ante destructionem Hungaricam: secundum a translato seu instaurato in valle monasterio ad exitum sæculi tertii-decimi: tertium ab eo tempore usque ad factam visitationem. In triplici illo statu sancti Benedicti regula semper illic servata fuit.

» In primo statu duæ monachorum, septem monialium domus erant, omnes in
» monte positæ, ac in qualibet domo duodecim personarum religiosarum congregatio-
» nes, quæ sibi assidue succedentes, diu noctuque in eo monte, qui inde Sanctus-mons
» appellari cœpit, divinas laudes decantabant. Monialium curam in spiritualibus ge-
» rebant monachi: quorum unus, syndici nomine, rem familiarem administrabat. In
» subjecta planitie villâ erat monasterii primaria, quam vivente sancto Romarico,
» mille conversi, monasterii famuli, aut potius servi, incolebant.

» In secundo statu idem vivendi institutum perseveravit: at post ducentos fere
» annos, sive temporum, sive opum injuria, religiosi pertæsi monialium curam, ab
» ipsis recesserunt: hæc vero sæculares sacerdotes ad spiritualium curam; & syndici

unius loco , officiales nobiles ad temporalium regimen acciverunt. Unde regularis vivendi norma sensim dilapsa est ; tandemque abbatialis mensa separata fuit a conventuali ; immo ineunte sæculo quarto-decimo mensa conventualis in præbendas divisa. quo ex tempore nulla deinceps restituendæ disciplinæ cura fuit. Extunc enim abbatissæ sæculares affectarunt honores, Principes-imperii dictæ anno M CCC XXXIV. ab imperatore Alberto : moniales vero id curarunt, ut omni regula solverentur, & in earum numerum nonnisi nobiles, quarto ab utriusque lateris stipite gradu, admitterentur.

In tertio denique statu eo licentia progressa est, ut jam circiter M D XV. moniales vocari cœptæ sint canonicæ ; & abbatissa sola cum nonnullis aliis regulam Benedictinam profiteretur. *Paulatim vero genus vestis religiosæ depositum ; ipsaque non ita pridem abjecta est cuculla.*

Hæc omnia constant ex litteris Visitatorum apostolicorum, qui ita subdunt. *His initiis sequentem rerum statum reperimus, beatissime Pater, ut scilicet antiquis ac recentibus documentis omnibus, modernis quoque caeremoniis, usu item, qui hodie servatur, Benedictini officii ; nonnulla etiam parte vestium, quæ relicta est ; abbatissæ demum regulari professione, capituli confessione, quotidiana in completorio regula sancti Benedicti lectione, aliisque permultis religionis signis existentibus, ambigi non possit, quin monasterium sit Ordinis Benedictini, ex cujus præscripto sola abbatissa vota adhuc emittere consuevit.* Post hæc in prædictis litteris exponitur præsens monasterii status ; postulantque Visitatores a pontifice locum ea forma componi, qua securitas sit conscientii, & vivendi certus ordo sanctitati suæ & sanctæ sedi probatus.

His superfluum fuerit alia congerere argumenta, quibus constet, regulam sancti Benedicti ab ipsis initiis ad nostra tempora in illo monasterio receptam fuisse. Id enim vetera instrumenta & documenta, quæ bene multa legimus, diserte attestantur, consentitque peculiaris sancti Benedicti ibidem cultus in divinis officiis præ sancto Columbano, cujus tantum commemoratio die ipsius natali præscribitur : cum sancti Benedicti duo festa, obitus scilicet ac translationis, ritu duplici notentur. Ad hæc ejusdem sancti Patris amplissima capella in subterranea crypta sub majori altari ab instaurato monasterio exstructa est, cum duobus hinc inde aliis altaribus : sed nuper aditus interpositis muris ad eam præclusus, ut ipsius sancti, ejusque regulæ memoria, si fieri posset, ibidem omnino aboleretur. His tantum duo adjicere lubet. Unum est fragmentum cujusdam sermonis, in sanctorum Romarici, Amati & Adelphi translatione habiti, paullo post instauratum monasterium ineunte decimo sæculo, quo in sermone fit mentio de piscibus ad illud festum miraculo obtentis, cujus occasione ita loquitur auctor. *Agite semper, dominae matres & sorores, magnas omnipotenti Deo gratias, vestraque tota sponsionis religiosa vota, quæ Christo Domino regi vero SUB PATRIS EGREGII NORMA BENEDICTI contra antiquum pugnando serpentem, sponte inspiratione divina vovistis, ad finem usque vite in sanctis perseverando operibus viriliter, Christo adjuvante, adimplete.* Nihil hoc testimonio illustrius ad probandum usum regulæ sancti Benedicti sæculo decimo in illo monasterio, & votorum sollempnem professionem ibidem a puellis fieri tunc solitam. Hinc est quod in veteri formula confessionis, accusabat se quælibet Romaricensis puella, quod peccasset in transgressione omnium mandatorum Dei, *in prævaricatione & contemtu sanctæ Regula*, quod divinum officium negligenter persolvisset ; quod corpus & sanguinem Domini indigne frequenter accepisset ; quod silentium die ac nocte non observasset ; denique, ut multa alia omittam, quod *ante horas & post horas regulariter constitutas frequenter manducasset.* quæ quidem manifeste referuntur ad regulam S. Benedicti, qui in omnibus litanis ejusdem loci, vel excluso sancto Columbano, vel ante eum invocatur. Alterum testimonium desumitur ex primario instrumento monasterii sanctorum Bertarii & Athaleni, quod in Bliderici-villa* medio sæculo undecimo a Rainardo Tullensi comite exstructum est sub regula sancti Benedicti, ut diserte in prædicto legitur instrumento, quod suo loco referemus. Hujus vero loci prima abbatissa ex monasterio Romaricensi assumpta est ad informandam novam illam coloniam sub eodem instituto, quod illa professæ erat. Hæc digressio rebus nostris illustrandis necessaria visa est : ad intermissam rerum seriem reflectenda narratio.

* Bleurville.

ANN. CHR.
653.Landelini ab-
batis prima
facta.Laubiense mo-
nasterium &
alia ab eo stru-
cta.

episcopi discipulus, a quo res monastica non modicum in Belgio incrementum cepit. Excelsa Francorum progenie natus dicitur in villa pagi Cameracensis, quæ vocatur Vallis, atque a beato Autberto episcopo, qui eum e sacro fonte susceperat, pietate ac litteris imbutus. Hunc, cum sanctus pontifex ad clericatus officium tondere vellet, cognati ejus ab amore celestium revocare cœperunt, rem indignam censentes, ingenuum adolescentem, egregia forma & multa gratia præditum, sæculo nuntium remittere: longe consultius esse, ut mundi fruatur deliciis, quam, ut veluti mortuus, in monasterio torpeat ac vilescat. His dictis seductus adolescens, ab episcopo clam discessit, & perniciosus adjunctus consiliariis, simul cum eis latronum vitam vixit, Morosi accepto nomine, ne indicio proprii nominis agnosceretur. Sed tandem sodalis interitu, simul angelico, ut ferunt, monitu resipiscens, ad institutorem suum redit prodigus filius, ejusque pedibus advolutus, ante actorum scelerum pœnas sibi imponi rogat. Mox pontificis jussu in quoddam monasterium reclusus, ibidem sub seculari habitu duram pœnitentiam egit. Dein, tonsura accepta, Romam perguit, atque inde reversus ordinatur diaconus. Nec semel Romam adiisse contentus, iterum sacra apostolorum limina cum lustrasset, a beato Autberto sacerdotii honore decoratus; tertio demum Romam petit cum duobus discipulis, Adeleno & Domitiano, qui ei in prædicatione verbi divini nuper adhæserant. Reverso indulsit Autbertus, ut in quemdam Hannoniæ locum secederet, positum super fluvium Sambim seu Sambram, Laubacum vocabulo, ex nomine rivuli decurrentis. Illic conditum ab eo monasterium Laubacense seu Laubiense, ab ejus successoribus postea amplificatum, & maxime illustratum, quod amplam historiæ nostræ materiam suppeditabit. Aliud item cœnobium tribus inde millibus construxit in pago Sambreo, Alneum seu Alnense nomine, sancti Petri apostolorum principis titulo ac pignori decoratum. Tertium itidem sub invocatione sancti Petri ab eodem erectum est in pago Templutensi, Guastarense seu Wasstarense nuncupatum, octo millibus distans a primo suo monasterio Laubiensi, quod præ aliis omnibus ei acceptum fuit, ac dotatum. Quidquid enim ex piorum regum munificentia in toto Francorum regno acquirere potuit, huic cœnobio Laubiensi legavit, ut numerosa fratrum congregatio ibidem commode institui, ac Deo servire posset. His ita gestis, cum duobus discipulis, Adeleno & Domitiano, alium in locum commigravit, infra Valentianas, haud procul a Scaldi fluvio positum super amnem *Hon*, ad silvam Ambidgim: ubi, spatio virgultis & sentibus expurgato, quartum monasterium ædificavit, Crispinium dictum, cum basilica sancti Petri, & beati Martini oratoriolo. Eo in loco divinæ contemplationi totus addictus, duos discipulos verbi ministerio destinavit, Adelenum quidem super fluvium *Hon* una a Crispinio leuca; Domitianum vero duabus abhinc leucis super fluvium Hagnam.

X X I X.
S. Benedicti
translatio in
Galliam.

Floriacense monasterium regebat hoc tempore Mummolus abbas secundus, qui Rigomaro, post quinque regiminis annos mortuo, successerat. In lectione sacrorum librorum assiduus, cum libros dialogorum, a beato Gregorio papa conscriptos, sedulo revolveret, excidium Casinensis monasterii a Langobardis eversi ingemuit, ob eam maxime causam, quod sub his ruinis sacrum beatissimi Patris corpus sepultum, ac neglectum jaceret. Tandem ejus animum impressa subiit cogitatio, ut tantum thesaurum ex illis ruinis erueret, & in suum transferret monasterium. Non alius ad hoc opus magis idoneus ei visus est quam Aigulfus monachus, vir probatæ virtutis ac sanctitatis, ex castro Blesensi ortus, qui ante aliquot annos ejusdem se Mummoli disciplinæ tradiderat. Accepto patris mandato protinus obsequens discipulus, iter in Italiam aggreditur, adjunctis Cenomannensibus nuntiis, quos Berarius episcopus, eodem instinctus spiritu, ad deportandum ex Casino monte sanctæ Scholasticæ corpus, novo parthenoni ab se exstructo inferendum, itidem in Italiam direxerat. Romæ locis sanctis obiter lustratis, Aigulfus Casinum ocuis advolat, locum sibi ignotum, ubi expetitæ reliquæ jacerent; tacitus explorat. Tandem, venerando sene admonente, supernæ lucis indicio latentem reperit thesaurum, effossum paratam in cistam deponit, ac reditum in Galliam maturat, comitantibus, qui tempore supervenerant, Cenomannis. Inter ea Romanus pontifex (is Martinus erat,) viso in somnis increpitus fertur, cur sineret Italiam tantorum sanctorum orbari patrocinio, eorumque corpora in Galliam deferri? surgeret quantocius, & ablatas reliquias suo loco restitui cûraret. Nec mora missi armati celeres, qui fugientes inse-

querentur. sed frustra; utpote quos offusa caligo ab insequentibus protexit. Vix in pagum Aurelianensem sacra reliquiae appulerant, cum homini a nativitate caeco in vico Bonodio * lumen infunditur, contractus erigitur. Alius item caecus illuminatus in Nova-villa, quae a monasterio Floriacensi passibus non amplius quingentis distat. Mox obviam effusi monachorum chori cum infinita promiscui vulgi multitudine, acceptaeque cum insigni triumpho sacrae reliquiae in veterem Floriacum. Illic sanctae Scholasticae ossa sibi dari postulant Cenomannenses. Floriacenses aggre tandem assensere. In discernendis amborum sanctorum ab invicem ossibus haesere animi. Dubitationem duplex miraculum sustulisse traditur. Allati pueri duo diversi sexus, recens extincti. Masculus ad sancti Benedicti; puella ad sanctae Scholasticae ossium contactum revixit. Haec data Cenomannis; atque illata in illud virginum coenobium, quod Berarius episcopus inter muros urbis & fluvium Sartae a fundamentis construxerat: ubi tempore Adrevaldi monachi, qui saeculo nono haec in litteras retulit, magna fiebant miracula. Corpus vero sancti Benedicti in Floriacensem sancti Petri basilicam ad tempus depositum est a Mummolo abbate; dum congruus eidem locus in basilica sanctae Mariae pararetur. Haecenus ex Adrevaldo.

Simpliciolem breviorque hujus translationis historiam exhibet ^a anonymus, natione Germanus, cujus narrationem ex codice Ratisponensis monasterii sancti Emmerammi, ante annos nongentos scripto, eruimus. sic autem habet. Quidam presbyter in Francia doctus pii patris sui mandato iter fecit in Italiam, investigaturus, ubi sepulta jacerent ossa sancti Benedicti patris, ab hominibus inculta. Tandem pervenit in desertum, nempe Casinense, Roma distitum septuaginta vel octoginta millibus, ubi olim constructa fuerat cella sancti Benedicti, quae concordia caritatis inhabitantium firma, & in aeternum duratura videbatur. Tum presbyter, locorum imperitus, a subulco mercede conducto situm monasterii didicit, at locum sepulcri invenire non potuit, donec triduo jejuniis, sibi sociisque indicto, id tandem obtinuit, facta eorum coquo revelatione. Effosso loco designato, repertus est lapis sepulcro superpositus. Amoto lapide, inventa ossa sancti Benedicti abbatis, & in eodem monumento beatae Scholasticae sororis ejus ossa subter jacentia, marmore tamen interposito. Collectis amborum ossibus lotisque, sindone mundissima seorsim involuta sunt, & in Franciam deportata, ignorantibus Romanis, & reposita in monasterio, cui Floriacus nomen est. Ita fere anonymus Germanus.

Haec translatio consignata legitur vetustissimis quibusque calendariis, non modo Gallicanis, sed etiam Germanicis, immo etiam Italicis, ut ipsi oculis nostris perspeximus. Nec sane mirum, cum ei testimonium perhibeat Paulus ^b Warnefridi, monachus Casinensis, qui saeculo sequenti scripsit historiam Langobardorum, in qua asserit, Francos e Cenomannicorum & Aurelianensium partibus Casinum, ubi tunc
 « vasta solitudo existebat, simul convenisse, ejusdemque venerabilis patris, pariter-
 « que ejus germanae venerandae Scholasticae ossa abstulisse, & in patriam suam aspor-
 « tasse, ubi duo monasteria, unum in sancti Benedicti, alterum in sanctae Scholasticae
 « honorem constructa sint. Addit tamen in consolationem Casinensium, *os illud ve-*
 « *nerabile, & oculos semper caelestia contuentes, cetera quaeque membra, quamvis resoluta*
 « *in cineres, penes Casinates remansisse.* Haec scribebat Paulus in ipso monte Casino
 paulo post mortem Carolomanni principis, qui jussu abbatis sui Casinensis missus ad Pippinum regem, germanum suum, corpus sacrum beati Benedicti Casinum revertere, sed frustra, tentavit. Perstant nihilo minus Casinates nostri in asserenda sibi possessione sacri corporis, quod non modo saeculo undecimo sub altari repertum perhibent, attestante Leone Marsicano in chronico Casinensi; sed etiam Angelo de Nuce in singulari hac de re dissertatione adversus me scripta, in qua ait repertum a se, dum majus altare basilicae Casinensis de novo erigeretur, detectumque sacrum loculum, in quo beati patris ossa jacebant. Verum exoratus a me, dum Romae versarer; venerabilis senex, tunc Rossanensis archiepiscopus, ut rei veritatem mihi sincere aperiret, respondit: inventum quidem ab se tumulum, inventa ossa sub altari, sed absque ulla inscriptione, absque ullo denique indicio, quo ea esse sancti Benedicti ossa testatum fieret: nisi quod tumulus eo in loco positus esset, ubi sanctissimi patris corpus sepultum fuisse majorum ferebat traditio. At quidni, inquiebam, alter quidam abbas ibi se humari voluerit? an locus ignotus erat Pauli diaconi tempore, & posteris demum revelatus? Hucusque tantum nostra haec

ANN. CHR.

653.

* Bonay.

^a Analec. 70.

4. p. 451.

^b Paul. Diacon.

lib. 6. c. 2.

ANN. CHR.
653.

de re collatio : cujus hoc loco meminisse haud ab re visum est. Ad tempus factæ translationis quod attinet, eam principatu Chlodovei junioris contigisse constat ; de anno præcise non constat. Diem signat præter alios in martyrologio Rabanus pridie nonas Decembris his verbis : *Floriaco monasterio a partibus Romæ adventus corporis sancti Benedicti abbatis.* De his iterum alias.

XXX.
Caput-cervium
S. Benedicto
datur.

* Saerge.

a Aimoin.
lib. 2. de mirac.
S. Bened. c. 4.

Post hanc translationem varia per sanctum Benedictum patrata Floriaci miracula, quorum fama ad circumpositas regiones e vestigio diffusa, ad aures pervenit Aotharii seu Otherii, nobilis apud Bituriges Aquitanici, qui tum paralyti toto corpore, una lingua excepta, laborabat. Hic consultis incassum medicis nihilo melius habens, in somnis admonitus traditur, mitteret ad sanctum Benedictum, a quo sanitatem recepturus esset. Nec mora, Deo & sancto Benedicto vovit hereditatis suæ portionem, cui Caput-cervium * nomen est, in finibus Biturigum situm, contiguum Lemovicinis, a quo vicina regio corrupto vocabulo *Capærgensis* vocitatur, Aimoino a referente. Tum missi qui votum exsequerentur, Floriacum adeunt, & cum *vuantis ipsius auro ornatis* hanc donationem sacris altaribus imponunt. Mox eadem die, eodemque horæ momento æger, *nonaginta millibus semotus a loco*, integerrimam adeptus est sanitatem. Ita ferebat Aimoini tempore antiqua veterum relatio :
 „ cui repugnare ait ille *antiquius tertii Chlotharii regis edictum* seu præceptum, in quo
 „ continetur, quod Aotharius ob perfidiam ab ipso rege interfici iussus sit ; rebusque
 „ ejus omnibus confiscatis, illud prædium sancto Benedicto ab eodem principe collatum.
 „ Hinc Caput-cervium *regia liberalitate* cœnobio sancti Benedicti donatum legitur apud Adrevaldum, qui ait, cellam duorum vel trium monachorum ibidem suo tempore exstructam fuisse. Verum hæc duo facile, vel ex ipso Aimoino, conciliari possunt. Otherius quippe vovendo prædium, ejus usum-fructum sibi ad vitam reservaverat. unde lapsus in crimen læsæ majestatis, potuit confiscari prædium illud, quod ille adhuc possideret, & sancto Benedicto a rege donari.

XXXI.
Toletanum
concilium octavum.

Sub finem hujus anni, id est XVII. kalendas Januarii, æra sexcentesima nonagesima-prima, in urbe regia celebratum est Toletanum concilium octavum, in quo, hortatu Reccesvinti regis, tredecim canones conditi sunt, tum ad sancendam fidem, tum ad sancendam ecclesiasticam disciplinam ; de rebus vero monasticis nullus. Concilio subscribere, post episcopos quinquaginta duos, abbates numero novem, & quidem ante presbyteros & vicarios episcoporum, ac viros palatinos, quos princeps huic concilio adesse voluit, ut sanctiones patrum se opere completuros in ipso conventu protestarentur. quod rex ipse pollicetur, his verbis sane memorandis patres allocutus. In commune jam vobis cunctis & ex divino cultu ministris idoneis, & ex aula regia rectoribus decenter electis, divini nominis adjuratione strictis, adjicio consensionis meæ verum, purumque promissum : ut, quodcumque justitiæ, aut pietati, salutarique discretioni vicinum decernere, seu adimplere cum nostro consensu elegeritis, omnia favente Deo perficiam, & adversus omnimodam controversiarum querelam principali auctoritate muniam ac defendam. Subscribunt, inquam, post episcopos abbates novem, Fugitivus, Anatolius, Euficius, Hildefontus, Simpronius, Eumerius, Quiriacus, Morarius, Johannes, Secundinus : ex quibus Hildefontus Agaliensi prope Toletum monasterio præerat, idem qui postea ejus urbis clarissimus pontifex fuit : ceterorum monasteria ignota.

ANN. CHR.
654.

XXXII.
Botulfus monasterium
Ikanhoense
condit.

Insequente anno Botulfus apud Anglo-Saxones monasterium ædificare cœpit in loco, qui dicitur Ikanho, in recentiori Lincolnæ comitatu, ad Withamam fluvium, qui locus hodie quoque nomen sancti Botulfi retinet. Is in Gallia cum Adulfo fratre, qui postea incertæ sedis episcopus fuit, monachus factus est in eodem monasterio, ubi sorores duæ Edelmundi seu Adelmundi, australium Anglorum regis, monasticam vitam agebant, nempe vel in Jotrensi, vel in Eboriacensi, vel certe Andilego. Reversus in patriam cum commendatitiis earundem sororum ad regem litteris, locum jam dictum condendo cœnobio ab ipso accepisse fertur, approbante Siwara regina, Adelmundi genitrice ; cohortantibus regibus Adelerio & Adewoldo, ejusdem Adelmundi propinquis. Novum cœnobium informavit Botulfus ad instar monasteriorum, quæ in Gallia lustraverat, discipulis suis monita salutis *secundum beati patris Benedicti documentum*, vetera novis, nova veteribus miscens, suggerere solitus. De Adelmundo rege altum apud scriptores Britannicos si-

lentium ad hunc annum, quo tempore Adelerus australibus Anglis, caeso Anna fratre, & post eum Athelwoldus imperarunt. Sepultus est sanctus Botulfus cum beato Adulfo ipsius fratre in suo monasterio: quo a Danis everfo, venerabilis Ethelwoldus a rege Eadgaro impetravit, ut sanctorum corpora in ea, quæ ipse construxerat, monasteria transferre sibi liceret. Sancti Botulfi corpus in tria loca divisum: caput Eliensi monasterio concessum; media pars corporis Thörnensi; & quod residuum fuit, scriniis regalibus insertum.

Ad hunc annum referendus videtur obitus Desiderii, Cadurcorum sanctissimi præfulis, quem Carolus Cointius biennio citius decessisse putavit. Hujus discriminis rationes alibi ^a retulimus. Paulo ante obitum vir sanctus scripsit epistolam ad Grimoaldum majorem-domus Sigiberti Austriæ regis, cui Cadurci parebant, dominum illustrem, totius aulæ, immo & regni rectorem, suumque patronum appellans, eumque non secus ac regem, eminentiæ, excellentiæque titulis honorans. Hac epistola ^b Lupum abbatem Grimoaldo plurimum commendat, ut gloriosum principem, dominum Sigibertum regem, per eum adire possit, rerumque monasterii sui, quod in honorem sancti Amantii extruxerat, curam & sollicitudinem habere dignetur. His litteris respondere videtur alia ^c Sigiberti regis ad ipsum Desiderium epistola, qua gratias ei agit ob eulogias, ejus nomine a Bettone abbate sibi oblatas; simulque res sibi ab eodem commendatas ad effectum perductas fuisse scribit. Idem anno sexto-decimo Sigiberti regis testamentum condidit. Mirum est quot & quanta matri ecclesiæ Cadurcinæ, aliisque basilicis & monasteriis legaverit. Mortuus est tandem ejusdem Sigiberti regis anno septimo-decimo, episcopatus sui vicesimo-sexto, non tertio, ut quidam legendum volunt; mortuus est inquam xvii. kalendas Decembris; sepultusque est in basilica monasterii sancti Amantii, ab se constructa. Ad ejus sepulcrum in multis sanatus est Februndus abbas atque vicedominus. Habebat Desiderius in multis amicis fidelissimum, nomine Arvanum seu Aruanum, de genere Scottorum: quo præcipue ministro in dispensandis eleemosynis utebatur. Is multis annis in cœnobio beati antistitis vitam venerabilem duxit, eisdemque annis ferme quinque supervixit, atque in eodem loco sepultus est. Huic solebat episcopus sanctus singulis diebus ex sua mensa cibos submittere: quos cum duo clerici aliquando furtim deglutissent, graviter eos castigavit.

ANN. CHR.
654.

XXXIII.
Desiderii e-
piscopi Cadur-
ci obitus.
^a *Annal. E.*
10. 3. p. 531.

^b *Desider. ep.*
49. 10. 1.
^c *Chefnii p.*
876.
ibid. ep. 71.

Arvanus
Scottus.

Proximo anno decessit piissimus Austrasiorum rex Sigibertus kalendis Februarii, ineunte octavo-decimo regni sui anno a morte patris Dagoberti, ætatis suæ vicesimo-quinto. Sepultus est Mertis in basilica sancti Martini, quam ipse cum monasterio extra muros regia magnificentia extruxisse traditur. Cum in morbum incidisset, Grimoaldi majoris-domus fidei unicum ex Eimhilde seu Imnechilde regina filium Dagobertum commendavit, orans, ut parvulum Austriæ regem constituendum curaret, essetque ei tutoris ac parentis loco. Verum ille, potentia & ambitione occæcatus, beneficiorum a Sigiberto acceptorum ac fidei immemor, proprium filium suum Childebertum Austriæ throno admovere constituit, ac Dagobertum pupillum, fidei suæ a patre commissum, tonderi, atque per Didonem Pictavorum episcopum in Scotiam seu Hiberniam deportari jussit. At non diu male occupato regno potitus est Childebertus, Austrasias alienum sibi imponi indigne ferentibus; & Grimoaldus ejus pater vincus ad Chlodoveum adductus, & custodiæ mancipatus, in vinculis periit, Austriæ regno interim ad Chlodoveum delato, qui sic Francorum integrum principatum adeptus est. Haud scio an aliquod operæ pretium sit adnotasse, extare in archivo sancti Dionysii confessionem cujusdam Genechifeli, qui se conscium ac culpabilem esse dicit homicidii, in domo sua perpetrati a quibusdam optimatibus; Theodobaudo, Juniuberto, aliisque, qui in domum suam irruperant, & hominem quemdam occiderant. Facta confessio anno xvi. regis domni nostri Sigiberti, Etherico. qui vicus est ad Axonam in pago Remensi, ad regnum Austriæ pertinente. *Bobolenus scripsit & subscripsit.* Hæc confessio facta est coram testibus, qui ei subscribunt. Hæc in charta Ægyptiaca exarata est: quæ etsi forte ob stilum omnino barbarum in appendice nostra locum non merebatur; non tamen insuper habenda visa est, quippe quæ historico facto & personis ignotis illustrandis occasionem præbere possit.

ANN. CHR.
655.
XXXIV.
Sigiberti re-
gis item obi-
tus.

Sigibertus monachus Gemblacensis librum scripsit de vita & miraculis Sigibera

ANN. CHR.
655.

ti regis, qui monasteriorum constructionibus & suis in monachos benefactis consecutus est, ut inter beatos sanctosque coleretur, ejusque nomen sacris fastis inscriberetur. Certe monachus quidam monasterii S. Martini extra muros Mettenses, qui libellum de ejus miris virtutibus ante annos fere quingentos scripsit, ægros ad ejus sepulcrum sanatos, vinctos solutos, energumenos dæmone liberatos fuisse tradit; ejusque corpus primum anno supra millesimum sexagesimo-tertio, atque iterum centesimo septuagesimo incorruptum repertum, quod Letaudus, tum loci abbas, convocatis abbatibus & clero in capsam argenteam condiderit. Demum Sigiberti regis reliquiae in Nanceianam primatiam basilicam translatae sunt, eidemque attributae possessiones monasterii sancti Martini, quod superioris sæculi anno quinquagesimo-secundo, cum a Casarianis urbs Mettensis oppugnanda esset, a nostris se ad obsidionem ferendam parantibus penitus excisum est. Uxor ejus Imnehildis Austrasiis nihilo minus, & postmodum Childerico Austriae regi adeo grata & accepta fuit, ut ejus consilio Childericus non pauca monasteriis, aliisque ecclesiis beneficia contulerit; eidem vero Childerico adeo fidelis, ut, eo a Neustrasiis Burgundionibusque revocato, Austrasios in fide continuerit. Nec dubium, quin multum ejus prudentia, benignitasque valuerint, ut filius ejus Dagobertus ex Hibernia, quo relegatus a Grimoaldo fuerat, postliminio tandem ab Austrasiis revocaretur, & patrio folio imponeretur.

XXXV.
Filibertus
Monasterium
Gemeticense,
præclare instituit.

Posteaquam Filibertus aliquot annis Resbacensi monasterio post Agilum præfuisset, subiit animum cogitatio ædificandi proprio labore monasterii. Hujus rei gratia a Chlodoveo Francorum rege & a conjugē ejus Balthilde locum in pago Rotomagensi, nomine Gemeticum, petiit, obtinuitque, atque eo in loco nobile monasterium ædificavit. Hujus loci donationem non a sola Balthilde, sed etiam a Chlodoveo rege factam diserte asserit Filiberti vitæ scriptor subæqualis: cui non adversatur libellus de vita sanctæ Balthildis, quæ ad Gemeticum domno Filiberto, viro religioso, & silvam magnam ex fisco, ubi cœnobium fratrum situm est, & multa munera, & partus de fisco dominico ad ipsum monasterium construendum concessisse perhibetur. Ita enim hæc cum altero scriptore conciliari possunt, ut Chlodoveus ac Balthildis fundum monasterio construendo una concesserint: Balthildis vero mortuo Chlodoveo, donationem auxisse dicatur: aut certe auctor, qui de gestis Balthildis seorsim scripsit, id in ejus laudem retulit, quod ei commune cum rege erat, forte quod rex ea suadente & impellente hanc donationem fecisset. Antequam monasterium ædificaretur, locum *vetusto vocabulo Gemeticum* * *antiquitas consueverat appellare. Gimegias* quidam vocant. Nugantur proinde, qui a gementium monachorum cœtu loci appellationem derivant. Ibidem antiquitus castrum existisse tradunt.

* *Fumieges.*

Positus est locus decem passuum millibus infra Rotomagum ad Sequanam, qui cursum multis reflectens gyris, unum tantummodo istuc aditum relinquit. Monasterium mœnibus quadratis, turrisque cinctum, majorem basilicam sanctæ Mariæ ad eorum instar crucis constructam habebat, cum abside auro argentoque decorata, & duobus hinc inde altaribus, uno sancti Johannis Baptistæ, altero beati Columbani. Ad boream Dionysii martyris & Germani confessoris ædicula: a dextris oratorium sancti Petri, adjunctum habens e latere sancti Martini sacrarium. Dormitorium ad austrum respiciens duplex, ducentorum nonaginta pedum in longitudine, in latitudine quinquaginta: ubi singulis lectis singulæ fenestræ respondebant, ardente per noctem lychno ad commoditatem legentium. Subter ædes geminæ officinæ duobus officiis opportunæ, refectorium, & cella vinaria. Magna item eo in loco piscium commoditas & copia, nam uncis ibi, retibus & ratibus, ait vitæ scriptor, capiuntur pisces marini, quinquagenis * pedibus longi, qui & fratribus escas, & lucernis fomenta suppeditant. Moris erat viro sancto selectos e monasterio fratres ad exhortandos circumquaque populos dirigere. Unde factum est, ut multi ad eum viri, etiam nobiles ac potentes, confluerent, proprias voluntates cum facultatibus abdicaturi, & Christo Domino servituri. Hinc monachorum Gemeticensium numerus ad nongentos accreverat Aicadro secundo abbate. Octingentos ibidem ante cladem a Nortmannis illatam existisse auctor est Willelmus ejusdem cœnobii monachus. Tanta porro Filiberti ejusque discipulorum opinio & existimatio erat, ut alii abbates monasteria sua relinquerent, eorum consortio fruituri: aut certe monachos e suis probatissimos ad eum dirigerent, ut sub ejus magisterio ac disciplina

* *f. quingenis.*

disciplina perfectam vitæ monasticæ normam, addiscerent. Erat in eo tanta compunctionis gratia, ut, cum se ad orationem dedisset, statim ex ejus oculis lacrymæ erumperent; nec umquam cibum, nisi præmissis lacrymis, sumeret.

Tanti magistri virtutibus respondebat discipulorum religio & obediendi promptitudo. Forte pro causa monasterii monachum e suis quemdam, rebus gerendis magis idoneum, ad Ebroinum Francorum principem, id est summum palatii præfectum, dirigere voluit. Obstare videbatur febris gravissima, qua monachus ille vexabatur. Jussus est nihilo minus in nomine Christi mandatum exsequi. Nec mora jubentis imperium subsecuta est discipuli simul obedientia, & sanitas. Alter monachus, qui infirmis ministrabat, & ipse aliquando in morbum incurrit. Hoc cognito Filibertus: Fidem habe, inquit, & ægotantibus famulari perge, certus de recipienda sanitate. Mox jussionem adimplevit monachus, simulque sanitatem consecutus est. Cum quidam monachus ad extrema deductus loquendi usum amisisset, illum adiit Dei sacerdos, monuitque, ut, si quid occultum in ejus conscientia expiandum resideret, suam ipsius stringeret manum. Strinxit ille; & confestim Filibertus beatæ Mariæ ingressus basilicam, Deum precatur, ut loquelam infirmo ad confitendum peccatum restitueret. Vix ab oratione surrexerat, cum ipsi nuntiatum est, ægro redditam vocem, & peccatum confiteri velle. quod statim ita factum est: & ille data confessione, ac pænitentia accepta, animam Deo reddidit, non dubiam de sua salute viro sancto fiduciam relinquens. Porro si quid negotii pro fratrum compendiis tractandum erat, amplius dare jubebat, quam a secularibus dari consuetudo poscebat, sancti Benedicti^a hac in re obsequens edicto, qui in vendendis artificum operibus minus exigi præcipit, quam a secularibus solet.

Sub idem tempus Flaviacense monasterium a Geremaro conditum. Geremarus apud Bellovacos in villa Warandra*, ad flumen Ittam* posita, nobilibus Francis, Rigoberto & Aga, parentibus principatu Chlotharii natus est. Adultus, consensu regis ac procerum, puellam, nomine Domanam, in matrimonium accepit, tanti factus a Dagoberto rege, ut ab eo in palatium evocatus, ejusdem consiliis adhiberetur. Laicus monasterium, vocabulo Insulam, sub patrocinio beati Petri ædificavit, cui Archarius abbas præfectus ab ipso est. In hoc monasterio, quod Normannorum tempore eversum fuit, modo prædium cœnobio Flaviacensi omnino proximum, sepultus est Amalbertus Geremari unicus filius, cui omnia bona sua reliquerat, cum duæ ejus filiarum, altera innupta morte intercepta esset, altera in monasterio Deo consecrata. Anno Chlodovei regis undecimo, ejus permisso tonsus ab Audoëno Rotomagensi episcopo, quem hac de re consuluerat, ac monastico habitu indutus est in Pentallensi^b monasterio, quod sanctus Samson olim principatu Childberti senioris exstruxerat in agro Rotomagensi ad Lirizinum* amnem. Post paullo decedente abbate, virtutibus suis promeruit Geremarus, ut numerofo fratrum collegio ibidem præficeretur. Sed quorundam malevolorum insidiis, qui cultum in lecto ipsius ad ejus necem occultaverant, appetitus, abdicato regimine cessit in quoddam antrum ad fluvium Sequanam, ex quo Samson quondam serpentes ejecerat.

Ibi cum per annos quinque & sex menses delituisse, nuntius ei allatus est de morte filii sui Amalberti, qui e Wasconia cum rege Chlodoveo revertens (forte cum rex, mortuo Sigiberto, in ejus provinciæ venit possessionem) ex morbo interiit. Ejus funus præsentem patrem curatum, corpusque delatum in monasterium Insulam, ubi honorifice conditum est. Cum eo deferretur, immotum factum fuisse tradunt in loco, qui Baniacus-pons dicitur, ac vultu detecto faciem sanguine madidam repertam, quæ occasio fuerit Geremaro erigendæ eo in loco ecclesiæ in honorem sancti Johannis, ubi duodecim monachos, qui pro sua, filiique salutem Deum precarentur, collocaverit, prædiis ac rebus necessariis instructos. Post hæc Geremarus ex bonis sibi post filii mortem provenientius aliud monasterium ædificare animo constituit, consultoque beato Audoëno locum, qui Flaviacus* vocabatur, ceteris prætulit, quem ipsi angelico monitu præostensum ferunt indicio nebulæ, effuso rore monasterii ambitum designantis, sub interdico, ut ne mulieribus illuc umquam pateret accessus. Basilica in honorem sanctæ & individuæ Trinitatis, sanctæ Mariæ virginis, & sancti Johannis, sanctique Petri apostolorum principis constructa: varia item ædificia, tum ad monachorum domicilia, tum ad exercendas intra mo-

ANN. CHR.
655.

a S. Bened.
reg. c. 57.

XXXVI.
Geremarus
Flaviacense.
*Varde.
* l'Épse.

b V. lib. 6.
n. 20.
* la Lizaince

* Flay.

ANN. CHR.
655.

nafterium diverſas artes, ut nulla eſſet neceſſitas monachis vagandi foras, quod omnino non expedit animabus eorum, inquit ſanctus Benedictus. Brevi eum in locum multi confluxere monachi, quibus Geremarus paterna ſollicitudine annis tribus & menſibus ſex præfuit. Poſt mortem ejus corpus ſepultum eſt in baſilica monaſterii Flaviacenſis, quod ab ejus nomine poſtmodum appellationem accepit. Monachis illiè jam ſucceſſerant ſæculo nono canonici, ut patet ex teſtamento Anſegiiſi abbatis Fontanellenſis, qui *ad Flavi cum illis canonicis* libras quindecim legavit, adeoque ante Nortmannorum tempeſtatem, a quibus monaſterium cum Inſulano exciſum eſt, a Drogonè Bellovacorum epiſcopo inſtauratum ſæculo undecimo, ſancti Geremari nihilo minus corpore in majori Bellovacenſi eccleſia relicto, quo metu Nortmannorum perſugii cauſa delatum fuerat.

XXXVII.
S. Faræ obi-
tus;

Annus & dies, quibus Burgundofara ſeu Fara, Eboriacenſis ſeu Brigenſis cœnobii conditrix & prima abbatiffa, deceſſit, non omnino explorati ſunt. Hanc annum præſentem exceſſiſſe vix crediderim. Diem obitus auctor appendicis ad Jonæ librum, qui ea vivente de rebus Eboriacenſibus ſcripſit, tertium ante nonas Aprilis aſſignat. Favet codex monaſterii Tegernſenſis in Bajoaria, in quo liber Jonæ de ſancta Burgundofara ſic inſcribitur: *Vita ſancta Burgundofaræ virginis, quod eſt tertio nonas Aprilis*. Verum in antiquiſſimo epitaphio, quod ad ejus vitam retulimus, obiſſe dicitur v. idus Decembris: quo etiam die in ſincero Uſuardi martyrologio commemoratio fit ſanctæ Faræ virginis in pago Meldicenſi. Eadem ſententia eſt veteris martyrologii Eboriacenſis, ab annis minimum quingentis ſcripto, in quo hæc leguntur: *v. idus Decembris, Eboriacas monaſterio, quod dicitur in Bri-ge, natalis glorioliſſimæ atque nobiliſſimæ Burgundofaræ, præcellentiſſimæ virginis & abbatiffæ*.

Gerochus
abbas.

In eodem martyrologio fit commemoratio v. idus Julii *beati Ferochii abbatis*, quem ſanctæ Faræ a confeſſionibus fuiſſe tradunt. In veterrimo ſacramentario, quod Godelgaudus præſbyter ac monachus Remigianus anno xxxi. Caroli regis, cognomento Magni, deſcribi curavit, præmittitur kalendarium, in quo legitur, *III. idus Julii in Briegio depositio Gerochi*. Exſtat haud procul a Farenſi parthenonè locus, *Gilmoutier* vulgo dictus, id eſt Gerochi-monaſterium, ut interpretantur quidam. Attamen patrona loci eſt beatiffima Virgo: Gerochus vero Dagniaci * propè Firmitatem-Galcherii. Si abbas fuit ſanctus Gerochus, ut habet ſanctæ Faræ martyrologium, eum monachis ejuſdem loci, qui ſanctimonialibus ſacra miniſtrabant, præfuſſe crediderim.

* Dagny.

Eboriacenſes
poſt Faram ab-
batiffæ.
a Beda lib.
3. c. 8.
b v. lib. 12.
n. 31.

Faræ in regimine ſui monaſterii ſucceſſit una poſt alteram Saëtrudis, filia uxoris Annæ orientalium Anglorum regis; atque Æthilberga ſeu Edilburgis, ejuſdem regis filia naturalis: quæ utraque, Beda * teſte, pro merito virtutum, ejuſdem monaſterii Brigenſis eſt abbatiffa conſtituta. Non confundenda Saëtrudis abbatiffa, Saëthryth Bedæ dicta, cum Siſetrude ejuſdem monaſterii celleraria, cujus piam ^b mortem, quæ vivente ſancta Fara accidit, Jonas commemorat.

Æthilberga illibatam virginitatem a puero ſervavit, cujus rei indicio fuit ipſius etiam corporis poſt mortem incorruptio. Cum eſſet abbatiffa, in monaſterio ſuo cœpit ædificare eccleſiam in honorem omnium apoſtolorum, quam ne perficeret, morte prærepta eſt, dato nihilo minus mandato, ut in ipſo eccleſiæ loco corpus ſuum humaretur. Verum cum hoc ædificium penitus intermiſſum fuiſſet ac relicto a fratribus ſeu monachis loci, alia curantibus, his viſum eſt abbatiffæ oſſa in S. Stephani eccleſiam deportare. Aperto ſepulcro corpus ejus omnino intemeratum reperitum eſt, ſicut olim a corruptione carnali prorsus immune fuerat, quod denuo lotum, atque aliis indutum veſtibus, in prædictam ſancti Stephani baſilicam honorifice tranſlatum eſt. Sanctæ Æthilbergæ * natalis dies ex eo tempore, teſtante venerabili Beda, cum magna gloria celebrari ſolet die nonarum Juliarum: quo die in veteri Farenſi martyrologio notatur *natalis ſanctæ Adalbergæ virginis & abbatiffæ*. Exſtat olim prioratus ſanctæ Æthilbergæ ſeu Edilburgæ, cujus loci præfecta ſeu prioriffa capitulo ſanctæ Faræ quotannis aſſeſſe debebat cum prioriffa monaſterii Giacenſis *, quod hæcenus exiſtit in pago Waſtinenſi *. Æthilberga alio nomine vocatur Adalberga, non modo in Farenſi martyrologio, ſed etiam in veteri hymno, in ejus honorem compoſito ante annos ſexcentos, quem ex codice Elnonenſi in appendice hujusce voluminis referemus.

* S. Aubier-
ge.

* de Gy.
* le Gatinois.

Æthilburga matertera fuit Earcongotha, aliis Eartongotha, virginis magnarum virtutum, quæ & ipsa monasticam vitam in sanctæ Faræ monasterio professa est. Hæc regio sanguine orta, parentes habuit Earconbertum regem Cantuariorum, & Sexburgam filiam Annæ orientalium Anglorum regis. Imminente die vocationis suæ in cælum, cœpit circumire monasterii casulas seu cellulas infirmarum Christi famularum, earum maxime, quæ vel ætate provectiores, vel probitate morum insigniores erant, earumque se precibus humiliter commendare, obitum suum proximum asserens hoc sibi indicio revelatum fuisse, quippe se vidisse albatorum hominum turbam in monasterium ingredientem, qui ab ipsa interrogati, quid quærent; responderint, se istuc directos fuisse, ut aureum hoc numisma, quod e Cantia eo venerat, inde secum assumerent. Ipsa migrante, auditi angelorum concentus a fratribus ejusdem monasterii, qui in aliis ædibus erant. Sepulta est itidem in basilica beati Stephani protomartyris. Hanc tamen Willelmus Malmesburiensis monachus in Calensi monasterio sanctimonialem fuisse dicit. at præferenda Bedæ auctoritas, qui eam Brigensi seu sanctæ Faræ monasterio asserit. In Farenfi martyrologio prima notatur manu VII. kalend. Martii natalis sanctæ Ercongota virginis. Ex quo intelligitur eos falli, qui eam ejus loci abbatissam fuisse putant, quod Beda non dicit.

Dum res Anglicanas persequimur, locus postulat, ut agamus de primordiis puel- laris cœnobii Streaneshalensis, quod in Northumbrorum regno hac occasione conditum est. Cum Oswius^b rex frequentes pateretur insultus Penda regis Merciorum pagani, qui fratrem ipsius Oswaldum occidisse non contentus, insuper populos ejusdem acerbis irruptionibus laceßere & devastare non cessabat; ad extremum donis ac muneribus eum placare, & oblati conditionibus ad pacis concordiam adducere tentavit. Verum illo nec precibus, nec promissis acquiescente, ut qui totam Northumbrorum gentem penitus delere in animum induxerat; Oswius ad divinum confugit auxilium, &, quamquam viribus longe inferior, de summa rerum armis decernere statuit, voto facto, si victor exsisteret, se filiam suam, vixdum unius anni, Deo consecraturum, simulque duodecim prædiorum possessiones ad exstruenda monasteria donaturum. Instructa utrimque acie, Oswius cum Alchfrido filio & paucis copiis contra paganos tricies numerosiores, Christo duce confisus processit. Pugnatum est ex utraque parte acriter: sed tandem cæsi aut fugati pagani, quorum plerique exundantis vicini fluvii aquis absorpti sunt; eorumque duces triginta, qui auxilio Penda venerant, cum ipso Penda pæne omnes interfecti. Id contigit anno hujus sæculi quinquagesimo-tertio. Patrata victoria, Oswius voti facti non immemor, filiam suam Elfredam, quæ vixdum unius anni ætatem, ut mox dicebam, impleverat, perpetua Deo virginitate consecravit; donavitque duodecim prædiorum possessiones, sex nimirum in provincia Deirorum, qui circa Eboracum erant, totidemque in provincia Berniciorum, qui ad septentrionem propius attinebant: ex quibus singulæ possessiones decem erant familiarum; adeoque simul omnes centum viginti. Mox Elfreda Deo tradita est in monasterio Heortensi, cui tunc Hilda abbatissa præerat, virgo regii sanguinis, filia Hererici, Edwini regis nepotis. Hæc post biennium, comparata possessione decem familiarum, in loco dicto Streaneshala monasterium exstruxit: in quo prædicta Oswii filia, primo discipula vitæ regularis, dein magistra post Hildam exstitit, donec, completa sexaginta annorum ætate, ad complexum & nuptias Sponsi cælestis virgo beata ingressa est. Illo in monasterio sepulti Oswius & regina Eanfleda cum Elfreda eorum filia, & pater matris ejus Edwinus & multi alii nobiles, in ecclesia sancti Pauli apostoli jacuere. In extremis^c monasterii locis novitiæ probari solebant, donec regulariter institutæ in societatem congregationis admitterentur. Duplex eo in loco erat congregatio, virginum & monachorum, qui sacra illis ministrabant: ex quibus episcopus quinque Beda se vidisse testatur. Situm erat illud monasterium triginta passuum millibus ab urbe Eboraco ad boream; eo in loco, ubi Eska fluvius in oceanum se exonerat. Destructum a Danis instauravit sæculo undecimo Willelmus de Percio, Vitebiense deinceps appellatum. Paullo antiquius erat Heortense virginum cœnobium, conditum a religiosa Christi famula^d Heru, aliis Bega, quæ prima feminarum institutum vestemque sanctimonialium, consecrante Aidano episcopo, suscepisse traditur. Non multo post tempore ad civitatem Calcariam secedens, loci regimen cessit Hildæ abba-

ANN. CHR.
655.XXXVIII.
Earcongota ibidem monacha sancta.^a Beda lib. 3.
c. 8.XXXIX.
Streaneshalensis monasterii initia.^b Idem lib. 3.
c. 24.^c Idem lib. 4.
c. 23.Item Heortensis.
^d Id. ibid.

ANN. CHR.

655.

a *Monastic.*
Anglic. to. 1.

p. 395.

X L.

Medeshamsteden-
densis & alio-
rum.b *Beda lib.*

4. c. 21.

tiffæ; tandemque a Calcaria^a peregre proficiscens, obiit apud Hacanos monasterium virginum, tertio a Scardoburgo milliario.

Penda Merciorum rex, tamen paganus, non tamen christianis adeo infestus erat, quin fidem eorum in regno suo disseminari, & liberos suos christianis sacris initiari sineret, de fidelibus male viventibus dicere^b solitus, contemnendos & miseros esse eos, qui Deo suo, in quem crederent, obedire contemnerent. Habuit ex regina Kineswita filios Peadam, Wlferum, Ethelredum, Merewaldum, & Mercelinum; filias duas, Kineburgam & Kineswitham, ambas sancta continentia præcællentes. Ita parens, perpetuo in Deum rebellis, sanctissimos cælo fructus protulit. Kineburga nupsisse dicitur Alchfrido, filio regis Oswii; sed, spreto regali thoro, sanctimonialis habitum suscepisse in monasterio, quod fratres ipsius Wlferus & Ethelredus construxerant, Kineburgense ex ejus nomine appellatum. Et ita quidem tradit Willelmus^c Malmesburix monachus: sed ab eo dissentiunt Bollandiani^d socii, qui Pendæ filias duas cognomines distinguunt, alteram Alchfrido nuptam, alteram virginem, monacham ac deinde abbatissam Kineburgensis monasterii, quod idem cum Dormecastrensi esse existimant. Oswius Pendæ filiam suam Alfedam eo pacto conjugem dedit, ut ille fidem Christi ac baptismum susciperet. Eo uxoris insidiis interfecto, Merciorum regnum ad breve tempus obtinuit Oswius, quod Wlferus Pendæ frater favore popularium post triennium recepit. Hic ratas habuit donationes, a Peadæ fratre suo atque ab Oswio, aliisque factas monasterio Medeshamstedensi, quod in regione^e Girwiorum, seu in comitatu Northantonensi, condiderat Sexwlfus, primus loci abbas, demum pulso per Theodorum Cantuariensem antistitem Winfrido, episcopus Licidfeldensis. Petroburgense seu Burgense ab instauratione nuncupatum est hoc cœnobium, a quo Dormecastrense non longe aberat. Wlfero successit tertius frater Ethelredus, animi religione, quam pugnandi exercitatione celebrior, qui post triginta regni annos Bardeneix monachus, ac postmodum abbas factus est. De his alias recurret oratio.

c *Willelm.*
de gestis reg.
Angl. lib. 1.

c. 4.

d *Bolland.*
to. 1. Martii.

p. 445.

e *Beda lib. 4.*

c. 6.

X L I.

Concilii IX.
Toletani de-
creta.

Celebratum est hoc anno Toletanum concilium nonum, absolutumque die quarto kalendarum Decembrium, anno septimo Reccesuinti regis, æra sexcentesima nonagesima-tertia. Primo canone sancitum est, ut de rebus ecclesiæ collatis nihil auferant episcopi aut ministri; &, si id attentaverint, propinqui fundatoris eos compefcent; aut episcopo, vel metropolitano, aut judici, aut, si neglexerint, regi, factum corrigendum denuntient. Secundo, ut fundatores ecclesiarum vel monasteriorum, quamdiu vixerint, earum curam & sollicitudinem gerant, atque rectores iis locis idoneos episcopis ordinandos offerant. Quinto, ut, quisquis episcoporum in parochia sua monasterium construere forte voluerit, & hoc ex rebus ecclesiæ suæ dotare decreverit, non amplius quam quinquagesimam ejus partem dare possit. Aliis vero ecclesiis, quæ monasticis non informabuntur regulis, si quidem eas munificare voluerit, non amplius quam centesimam partem census ecclesiæ, cui præfidet, conferre licebit. Huic concilio subscribere eodem ordine, sicut octavo, episcopi, abbates, vicarii episcoporum, & viri illustres palatini: episcopi quidem sexdecim, & sex abbates, iidem, præter Johannem alterum abbatem, qui nono subscripsit.

ANN. CHR.

656.

X L I I.

Toletani Con-
cilii X. decreta
de rebus mo-
nasticis.

Subsecutum est anno sequenti kalendis Decembris decimum concilium Toletanum: cujus canon tertius nobis aperit originem abbatum laicorum, quos eo tempore quidam episcopi in monasteria intrudere cœperunt. Canonem integrum, quo id prohibetur, integrum huc referre juvat. *Reverentia totius auditum quia res adiit dura, non frustra cogimur hanc duriori exstirpare censura. Agnovimus enim quosdam pontifices præcepti principis apostolorum, qui ait: PASCITE qui in vobis est gregem, non coacte, sed spontanee; nec dominantes in clero, sed forma facti gregis; ita esse immemores, ut quibusdam monasteriis parochialibusque ecclesiis, aut suæ consanguinitatis personas, aut sui favoris participes, iniquum sæpe statuunt in pralatum, ita illis providentes commoda inhonestæ, ut eisdem deferantur aut quæ proprio episcopo dare justus ordo poposcerit, aut quæ rapere deputati exactoris violentia potuerit. Proinde decenter omnibus placet, & in presenti tale rescindere factum, & non esse de cetero faciendum. nam quisquis pontificum deinceps, aut sanguine propinquis, aut favore sibi personis quibuscumque devinctis, talia commodare lucra tentaverit ausu nefandæ præ-*

sumtionis ; & quod visum fuerit , devocetur in irritum ; & qui ordinavit , annue ex-communicationis ferat excidium. Hinc prima mali labes , de quo hactenus ingemiscimus.

Canone quarto statuitur , ut viduæ , quæ sanctæ religionis propositum obtinere voluerint , apta religioni veste utantur , & pallio purpurei vel nigri coloris caput contegant ; & canone sequenti violatrices propositi ad habitum revocantur. quæ de viduis in sæculo remanentibus intelligenda sunt. Virginum vela olim quibusdam in locis flammei coloris erant , ut testatur alicubi Hieronymus. Theodoretus^a scribit , sanctimonialium vela retro quidem ad pedes ; antè vero ad zonam dependisse. Toletani decimi concilii canon sextus est de pueris Deo a parentibus oblati , quibus concilium quartum Toletanum canone quadragesimo-nono omnem ad sæculum regressum penitus interdixerat secundum regulam sancti Benedicti. Sed quia dubium erat , ad quam pueri ætatem offerri possent ; concilium definit id licere ad decimum ætatis annum : ultra quem parentibus liberos suos sub illa irrevocabili necessitate offerre non liceret. Quartum-decimum annum legunt Ivo , Gratianus , & alii canonistæ. Inter vicarios episcoporum , qui huic concilio subscribere , duo reperiuntur abbates , Argefredus vice Egilani episcopi ecclesiæ Oxomensis , & Martinus loco Waldefredi episcopi ecclesiæ Mentefanæ.

In eodem concilio perpetuæ penitentia addictus fuit Potamius episcopus Bracarenfis , qui se carnali flagitio pollutum palam confessus fuerat : cui patres miserationis respectu non abstulerunt nomen honoris , propterea quod sponte culpam confessus esset. In ejus locum unanimi consensu substituerunt venerabilem Fructuosum , qui ex abbate paullo ante Dumienfis ecclesiæ antistes institutus fuerat , ejus potestati subjicientes totam metropolim provinciæ Galliciæ , cunctosque ejusdem metropolis episcopos & populos. In eodem conventu confirmatum est testamentum gloriôsæ memoriæ sancti Martini , ecclesiæ Bracarenfis olim episcopi , qui Dumienfe monasterium construxerat ; sarcitumque damnum ; quod Recimirus ejusdem sedis antistes , contra prædicti testamenti ordinationem , ecclesiæ Dumienfi intulerat ; libertis ejusdem ecclesiæ , & omnibus ex illis provenientibus , relictis in discretionem & dispositionem venerabilis Fructuosi episcopi. Is paullo antequam Bracarenfis episcopus crearetur , in orientem peregrinationis causa trajicere statuerat. Nave parata , cum ex ora Hispaniæ solvere maturaret , prodente uno ex ipsius sociis , regis jussu comprehensus , & ad eum perductus est , datis custodibus , qui ipsum ab incœpto reprimere. Verum reserata custodia egressus , per sanctas ecclesias orandi gratia procedit : dum tandem invitus ac reluctans in sede metropolitana pontifex jussu Toletanorum patrum ordinatus est. In eâ dignitate nihil de pristina conversatione detraxit : sed in eodem habitu , eodemque abstinentiæ rigore persistens , residuum vitæ suæ tempus in eleemosynarum dispensatione , atque in monasteriorum ædificatione consummavit. In his inter Bracaram urbem & Dumienfe cœnobium , in cacumine montis insigne exstruxit monasterium , Montellenfe dictum , ubi post mortem corpus suum sepeliri mandavit. Tantum porro ejus studium erat in ædificandis ecclesiis , testante Cassiano abbate , primo ejus discipulo , ut , imminente obitu , cum imperfecta opera relinquere timeret , non solum dies totos in pium opus infumeret , sed etiam , accensis de nocte lampadibus , illud ipsum prosequeretur. Unum ex his fuit Turonium monasterium prope Bracaram civitatem , in quo Decentium morti proximus abbatem *imposita manu* ordinavit. Ad hæc monasterium sancti Petri de Montibus in pago Vergidensi diocesis Asturicensis erexisse fertur : quod a sancto Vincentio abbate amplificatum , postea vero a beato Gennadio Asturicensi episcopo restitutum , demum a monachis nigris transiit ad Cistercienses.

In Galliam revertor , ubi Chlodoveus hoc anno , regni sui decimo-nono , ætatis vicesimo-tertio , regnare ac vivere desinit. quod alias demonstravi in tomo tertio^a Analectorum ex Jonæ auctoris æqualis testimonio , qui se jussu regis Chlotharii , Chlodovei filii ac successoris , ac domnæ Balthildæ reginæ , Cabilonem missum fuisse scribit anno centesimo post expletionem cycli S. Victorii episcopi , anno tertio domni Chlotharii regis. Atqui prima periodus cycli Victorini incipit ab anno Christi vicesimo-octavo , constatque annis quingentis triginta-duobus : atque adeo desinit in anno quingentesimo quinquagesimo-nono. Itaque annus centesimus secundæ periodi coincidit cum anno sexcentesimo quinquagesimo-nono. Hic vero ex Jona annis

ANN. CHR.
656.

De Viduis religiosis & de pueris Deo oblati.

^a Theodorit.
hist. relig.
c. 29.

XLIII.
Fructuosus substitutus in locum Potamii episcopi Bracarenfis.

XLIV.
Chlodovei obitus & liberi.
^a Analect.
c. 10. 3. p. 514.

ANN. CHR.
656.

tertius erat Chlotharii. Ex quo consequens est, Chlodoveum ejus patrem ac decessorem pervenisse ad annum sexcentimum quinquagesimum-seximum. Certe appendix chronici Fredegariani, chronicon Moisiacense, liber de gestis Dagoberti, Johannes monachus Besuensis, octodecim regni annos ei tribuunt cum chronographo monasterii sancti Benigni Divionensis, qui id de *completis annis* interpretatur. Idem auctor Chlodoveum * regem, alio nomine Chlotharium dictum fuisse ait, quod etiam apud alios auctores, sed Chlodoveo longe posteriores, usurpatum invenies. Chlodoveus moriens tres filios impuberes ex Balthilde regina sanctissima reliquit, Chlotharium, Childericum, & Theodericum: ex quibus Chlotharius natu-maximus, qui octennis esse vix potuit, in solidum principio rex dictus est, sub tutela genitricis suæ Balthildis, quæ Chlotharii pupilli, reique publicæ curam gessit. Childericus natu-secundus nonnisi post annos quatuor Austriæ regnum obtinuit, Theoderico interim, qui natu-minimus erat, in palatio adolescente. Certe Childericus annos dumtaxat quatuordecim regnavit; & quidem annis decem in Austria; quatuor annis toto Francorum imperio post mortem Chlotharii fratris potitus. unde in fragmento vitæ sancti Lambertii abbatis Fontanellensis largitio quadam eidem a Childerico rege facta dicitur *undecimo anno prefati regis in Austria, qui fuerat primus in Neustria*. Certe Childericus quatuor tantum annis in Neustria regnavisse in actis sancti Waningi perhibetur. Theodericus, regnante Childerico fratre, in sancti Dionysii monasterium reclusus, nonnisi eo mortuo principatum adeptus est. Quidam beatam Emmiam seu Enimiam Chlodovei junioris liberis adnumerant. Hæc virginitate Deo consecrata, in Gabalis * puellare monasterium extruxit ad fontem Burlam prope alveum Tarni fluvii, cum basilica, in honorem sanctæ Dei genitricis Mariæ ab Hilario Gabalitanæ seu Mimatensis ecclesiæ præfule consecrata: ubi ipsa grandis natu decessit, ac sepulta est, annuo cultu in pago Gabalitano & Albiensi honorata pridie nonas Octobris. Hoc monasterium redactum est in cellam sancti Theotfredi apud Vellavos abbatia subjectam, in qua sanctæ Enimiæ reliquiæ coluntur.

* le Gevaudan.
S. Enimia an
ejus filia.

X L V.
Balthildis re-
gina prima
gesta.

Balthildis, quam veteres quidam Baldechildem, recentiores passim Bathildem vocant, in insula Britannia claro Saxonum genere orta, quod de regio posterior ejus vitæ scriptor interpretatur, a prædonibus capta, & Erchinoaldo præfecto palatii vili pretio vendita est. quod multis aliis ex eadem gente contigit, ut patet ex sancti Audoëni libro primo de vita sancti Eligii, ex actis sancti Richarii, & aliorum. Huc spectat id, quod in libro primo de Gregorii Magni vita legitur, de negotiatoribus illis, qui Romæ venales pueros ex Britannia insula exponebant. Erat autem puella cum forma corporis excellens, tum moribus eximiis prædita, ob idque Erchinoaldo adeo grata & accepta, ut, quam antea pocillatricem habuerat, eandem, mortua Leutfinda conjuge, in matrimonium ducere constituerit. quod illa intellegens, ejus oculis se subduxit, ac tam diu latuit, quoad princeps aliam uxorem duxisset. Reperta illa tandem, sed intacta, Dei nutu Chlodovei regis nuptiis reservata est. Sic Chlotharius senior Radegundem Toringam, a se captivam factam, in regium thronum adscivit. Sic Theodebertus Austrasiorum rex, Sigiberti ex Brunichilde filius, puellam virginem eximia corporis specie, nomine Belichildem, a negotiatoribus emit, atque in matrimonium accepit. Balthildis vero pristini status haud immemor, regem colebat ut dominum, principes habebat ut filios; sacerdotes colens ut patres, monachos ut fratres; egentibus nutricem se exhibens. Rex vero bonis ejus consiliis assentiens, piorum operum adiutorem ei dedit virum sanctum, Genesium abbatem, postmodum Lugdunensem episcopum, per quem illa monachis, sacrisque virginibus auri & argenti munera non modica; egenis quoque largas eleemosynas erogabat. Denique in omnibus ita se gessit, ut, rege mortuo, unanimi procerum consensu pupillorum filiorum & regni cura & tutela eidem delata sit; nec Francos ejus tutelæ ac regiminis pæniterit. Hæc episcoporum hortatu simoniacam hæresim, quæ toties ecclesiæ decretis jugulata, semper nihilo minus in Gallia reviviscebatur, regia auctoritate restinxit, vetuitque quemquam datis muneribus ad sacros ordines & ad ecclesiasticas dignitates promoveri. Tributum in singula Gallorum capita, cujus causa parentes quidam liberos suos ei obnoxios crudeliter necabant, penitus abolevit: Judæos a mancipiis christianis vendendis prohibuit: multos ipsa captivos redemit: ex quibus alios liberos dimisit, alios in mo-

nasteria volentes admitti curavit. Jam vero quantam ecclesiarum ac monasteriorum curam egerit, explicatu difficile est. In primis domno Filiberto filvam Gemeticensi monasterio adjunctam, multaque munera, & passus ex fisco dominico largita est. Laigoberto abbati monasterii Curbionensis, a sancto Launomaro in pago Carnutensi exstructi, plurimum auri cum villa Nugareto, ac ipsam, qua cingebatur, zonam donavit. Multa item concessit Fontanellæ & vicino Logiensi monasterio; ad hæc Luxovio, ceterisque Burgundiæ monasteriis, necnon Jotro parthenoni, & sanctæ Faræ in pago Briegio; aliisque in urbe Parisiaca basilicis & cœnobiis. Præter ea rectores præcipuarum basilicarum sancti Dionysii & sancti Germani apud Parisios, S. Medardi apud Sueffionas, & sancti Petri, forte Corbeix: sancti Aniani apud Aurelianos, & sancti Martini apud Turonos, aliarumque, quascumque nosse potuerat, litteris commonuit, darent operam, ut sub sancto regulari ordine fratres eorum locorum bene morati viverent: atque ut id libentius facerent, eosque delectaret pro rege & pace Christi clementiam exorare, privilegia & immunitates eis concessit. Auctores duo, qui de Balthildis rebus gestis scripsere, tradunt, mortuo rege Chlodoveo, filium ejus Chlotharium post eum regnavisse, & suffragantibus præcellentissimis principibus, Chrodoberto episcopo Parisiaco, & domno Audoëno Rotomagensi, necnon Ebroino majore-domus, cum reliquis senioribus seu optimatibus, ceterisque quam plurimis, ad regimen Francorum in pace constitutum, deinde ordjnante domna Balthilde, assensu & concilio seniorum, Childericum, alterum ejus filium, regem Austriæ dictum fuisse: cum alia duo Neustriæ & Burgundiæ regna simul unita sub potestate Chlotharii essent; ac demum tria hæc regna sub procuratore Balthildis inter se tenuisse concordiam. Ex quibus intelligitur, episcopos tunc temporis, saltem qui majori auctoritate pollebant, inter principes palatii viros locum habuisse, immo & primatum tenuisse; & Ebroinum majoris domus officium gessisse, antequam Chlotharius in patrium solium eveheretur; adeoque Erchinoaldum ejus decessorem paullo ante Chlodoveum, aut certe simul cum eo evita migrasse.

Florebat tunc Leodegarius, nobilissimo inter Francos ortus genere, pietate, prudentia, eloquentia, aliisque dotibus insignis, sacrorum librorum, canonumque, ac juris civilis scientia præditus: quem Dido Pictavorum episcopus, ipsius avunculus, diaconum intra vicesimum ætatis annum, & non multo post archidiaconum, ac demum monasterii sancti Maxentii apud Pictones abbatem instituerat: quod monasterium sex annis rexit, ac multis opibus dotavit. Hujus comperta prudentia, Balthildis petiit a Didone episcopo, ut ei in palatio remanere permetteret. Missus in aulam ab avunculo Leodegarius, ita mores suos composuit, ut dignus episcopatu palam ab omnibus diceretur. Unde, exorta post mortem Ferreoli episcopi inter Æduenses de eligendo successore contentione, quæ per biennium eos exagitavit, tandem procurante pia regina, ejus ecclesiæ antistes factus est Leodegarius anno quarto Chlotharii junioris, eamque ecclesiam decennio pacifice ac strenue rexit sub Chlothario; eo mortuo tanta passus Ebroini factione, quanta ab tyranno quemquam pati potuisse vix ullus credat. Leodegarii genitrix, Sigrada nomine, in puellarum monasterio sanctæ Mariæ apud Sueffionas monacha facta est.

Circiter hunc annum in cælum migravit beata Salaberga, Laudunensis parthenonis auctor & prima abbatissa, de instante obitu præmonita a Magoberto puerulo, filio Amilianæ, quem ante se in cælum præmiserat, & a venerabili Anserico, Sueffionum quondam episcopo, quem sæpius in monasterio suo viderat, ab se invitatum; necnon ab angelo in specie Waldeberti seu Walberti abbatis Luxoviensis, institutoris sui, qui adhuc in vivis supererat. Ante vicesimum obitus sui diem, pedum dolore tacta lectulo decubuit. Interim ad ipsam accessit germanus ejus Bodo, qui litteras de quibusdam donationibus sororis monasterio factis, a se rescissas, denuo refecit. Imminente obitu, sorores convocari jussit, easque ut in servitio Dei omnipotentis strenue perseverarent, admonuit. Tum accersitum Italum presbyterum, (id viro nomen erat) ejusdemque cœnobii præpositum, rogavit, ut pro se solitum morientium officium expleret. quo facto, emisit spiritum x. kalendas Octobris, qua die sanctorum Agaunensium passio celebratur. Eximia fuere in Salaberga virtutes: at ceteris præcellere videbatur ejus humilitas. quippe quæ quidquid humile & abjectum in monasterio, quidquid munditiarum faciendum erat, in eo

XLVI.
Leodegarius
ex abbate epif-
copus Æduen-
sis.

XLVII.
S. Salaberga
obit.

ANN. CHR.
656.

præcipuas sibi partes præripi non patiebatur, in coquinæ officio suis per vices hebdomadibus ministrare solita. quod munus cum quondam exerceret, Basino ejusdem urbis archidiacono revelatum est, ancillabus Dei cibaria deesse. Ille domo egressus, pro foribus reperit hominem, qui piscem miræ magnitudinis ferebat. Dato pretio emtum beatæ matri detulit, quæ ex eo pulmentum sororibus exhibuit, omnesque affatim refecit, id est trecentas minimum sanctimonialia. In his multæ nobiles erant, & inter ceteras nobilium Sicambrorum seu Francorum filias præcallebat Odila, non minus ingenio, quam genere illustris.

Bodonis monasterium.
a Spicil. 10.
3. p. 283.

Italus presbyter ejusdem cœnobii monachus erat, atque præpositus, is scilicet, cujus providentiæ rerum monasterii cura commissa erat. Laudatur etiam in actis Salabergæ Landefridus seu Lantfredus monachus & hortulanus: sed præ ceteris Bodo, ipsius Salabergæ germanus, alio nomine Leuduinus dictus, qui incisus ibidem capillis, monachi pro virili officium gessit, ac non multo post Tulli-Leucorum episcopatum adeptus est. Is est Bodo episcopus sanctissimus, qui puellarum monasterium in quodam prædio suo ædificavit, Bodonis-monasterium ab auctore appellatum; cui Thietbergam filiam, quam ante pontificatum ex legitima conjugē suscepit, abbatissam præfecit; a Bertholdo ejusdem urbis episcopo translatum in superiorem locum sub titulo sancti Salvatoris, monachisque nostris concessum, quod postmodum transit ad canonicos regulares. Librum de gestis sanctæ Salabergæ scripsit auctor gravis & fere æqualis, cumque Omotario papæ, id est episcopo, ut quidem puto, Laudunensi, necnon castissimæ Christi virgini Anstrudi abbatissæ, ipsius Salabergæ filix, nuncupavit: quo ex auctore restitutionem Dagoberti Sigiberti filii in regnum Austrasianum viri docti, in primis Hadrianus Valesius, nuper eruerunt. Alius auctor longe recentior, priorem illum auctorem suo modo expolitum interpolavit.

XLVIII.
Anstrudis filia ei succedit.

Salabergæ in regimine cœnobii successit Anstrudis ejus filia, quæ & ipsa in eodem parthenone virginitatem professa erat. Hæc duodennis a nobili & locuplete viro, nomine Landranno, in matrimonium postulata, nuptias terreni sponsi respuit præ amore Christi. Deinde in Salabergæ monasterium deductam sanctissima parens Deo lubens ac gaudens consecravit, eandemque in sacri ovilis regimine successuram designavit. Erat annorum viginti, cum monasterium regendum suscepit, consilio Laudunensis episcopi, & procerum ejus provinciæ a sanctimonialibus electa, & annuente rege, sacrata abbatissa. Hoc in munere, etsi pietatem in Deum, lenitatem in sorores, misericordiam in egentes ac peregrinos, caritatem, humanitatemque adversus omnes exerceret; multas nihilo minus ab hominibus injurias perpessa est, etiam ab iis, qui se ejus amicos simulabant. Huic germanus frater adhærebat, nomine Balduinus, quem ipsa misit pro certis monasterii sui causis ad quoddam placitum, id est conventum optimatum, tunc temporis habitum in villa quadam pagi Laudunensis, quo cum ille, duobus tantum equitibus comitatus, pergeret, ab inimicis confossus gladiis interiit, martyr a posteris dictus, quod innocens a scelestis occisus sit. Quin etiam impii parricidæ Anstrudem apud Ebroïnum infimulare perrexerunt, suadentes, ut eam a monasterii regimine amoveret. Ex quo licet conjicere, beatæ virginis vexatores non alios fuisse, quam Laudunensis provinciæ homines quosdam præpotentes, monasterii rebus inhiantes: quos cum Anstrudis ad regale placitum provocasset, hi Balduinum ipsius fratrem ac levitam, qui forsitan monasterii præpositus erat, a sorore ad dicendam causam ad placitum præmissum, in itinere necarunt. In calendario sanctorum, quod psalterio Hemmæ Francorum reginæ præfigitur, omnes illi Salabergæ liberi cum aliis consanguineis commemorantur, nempe natalis Balduini levitæ & martyris VI. idus Januarii; nonis Maii sancti Basonis; IV. kalendas Julii sancti Bodonis episcopi; sanctæ Anstrudis virginis & abbatissæ XVI. kalendas Novembris; tertio eisdem kalendas sancti Gunduini patris sanctæ Salabergæ, quæ & ipsa X. kalendas Octobris in eodem calendario locum habet; itidemque omnes in litanis psalterio insertis ejusdem Hemmæ, uxoris Lotharii regis, parentum Ludovici Transmarini.

XLI X.
Valdenudis auctor monasterii Castrilocensis.

Salabergæ & Anstrudi adjungere licet Waldetrudem & Aldegundem germanas sorores, quæ eodem spiritu animatæ, cælibemque vitam professæ, monasteria virginum duo, altera Castrilocense in Hannonia, altera Melbodiense construxerunt. Hæ nobilissimis ac ditissimis parentibus, Waldeberto seu Walberto, & Bertilane, seu

seu Bertilia, in Belgio nata: qui Waldebertus videtur fuisse dux & domesticus * ille, per quem Chlotharius secundus, quadragesimo regni sui anno, Godinum, Warnacharii majorem-domus filium; insidiis occidit. Ambæ etiam sorores avunculos habuerunt Gundelandum & Ländricum, quos *Græci*, ait vetus auctor in vita sanctæ Aldegundis, *scholares; nos quoque bellatores vocamus*. Is est sine dubio Gundolandus major-domus ejusdem Chlotharii, vir egregius dictus in Erchanberti fragmento, quippe qui in altera vita beatæ Aldegundis major-domatus dignitatem administrasse memoratur. Tales parentes ac propinquos habuere Waldetrudis & Aldegundis, quæ occasio fuit Floro diacono Lugdunensi in additionibus ad Bedæ martyrologium, ut Aldegundem *ex regali prosapia* editam assereret. Sed prius de Waldetrude * natu-majore dicendum. Hæc primum conjugio copulatâ parisi nobilitatis ac pietatis viro Madelgario comiti, cognomine Vincentio, qui, consentiente uxore, Autberti episcopi manu ^b tonsus, in Alto-montè monasterio vestem mutaverat; & ipsa viri sui imitata exemplum, Gisleno abbate hortatore, in monte Castriloco puellare cœnobium ædificare cœpit, quem locum ab Hildulfo illustri viro, sibi affini, pretio comparatum acceperat. Monasterio magnifice exstructo, cum hæc sumtuosa ædificia aversaretur, tota fabrica divino nutu a fundamentis corruisse fertur; aliaque humilior, & monasticæ religioni convenientior, ab eodem Hildulfo in ejusdem montis latere restructa cum exiguo oratorio, in honorem beati Petri apostoli dedicato.

Perfectis omnibus, Waldetrudis a beato Autberto Cameracensi episcopo sacrum velamen & sanctimonialium vestes accepit, & se suisque omnibus Deo consecratis, in monasterium Castrilocense reclusa est. Non defuere nobili ac juveni adhuc feminæ tentationes, quæ a proposito eam retraherent, splendor generis, relictæ opes, sæculi oblectamenta & illecebæ: sed hæc omnia, non secus ac fumus, præ amore Christi facile ex ejus oculis evanuerunt. Victis tentationibus, jam ad ferendum fructum magis idonea, dignior effecta est, quæ alias ad virtutem animaret. Hinc fama ejus resperfa, nobilioris generis feminæ quædam sub ejus disciplinam concurrere cœperunt, & Christo Domino non arbitraria, sed *dedicata castitate* fervire. Locus angustior visus est Aldegundi, quæ ad sororem suam identidem ventitabat; & minor sanctimonialium numerus, quam optasset. Hortatur Waldetrudem; locum illum ut defereret, & ad suum Melbodiense monasterium se reciperet. At Waldetrudis paupertatis studiosior, quam avari divitiarum amatores esse solent; sororis petitioni acquiescere abnuit, permansitque in eo loco tenui & angusto, juvandis nihilo minus egenis, & captivis redimendis intenta. Verum processu temporis ita crevit monasterii frequentia, ut ex deserto loco insigne opidum factum sit, Montes-Hannoniæ vulgo appellatum; & ex tenui sanctimonialium parthenone nobile collegium sæcularium canonicarum, quæ non minus votis ac instituto; quam habitu differunt a sancta Waldetrude, ejusque sociabus.

Paullo post Waldetrudis secessum Aldegundis seu Aldegunda, sororis suæ hortatu, & multis visis ad relinquendum sæculum inducitur; atque Eudonis proci interpellationibus rejectis, e villa Curtisolra *, ubi mater viro orbata tum degebat, clam aufugit in locum tunc nemoribus consitum; Melbodium * seu Malbodium nomine, ad Sabim fluvium positum; ibique aliquamdiu delituit. Tum beatos Autbertum & Amandum in Altimontensi monasterio conveniens, ab iisdem benedictione sacerdotali consecrata; *consecratum pallium*, ut æqualis auctor, seu, ut loquitur Hucbaldus monachus, *sacra religionis velamen*; habitumque suscepit. Melbodium reversa, quidquid auri, gemmarum, ornamentorumque habebat, basilicis contulit, prædia ac possessiones locis sacris donavit; Melbodiense monasterium exstruxit, dotavitque, atque a sancto Autberto episcopo in honorem sanctæ Dei genitricis Mariæ dedicari curavit, ubi *servos & ancillas Dei* congregavit, in his Madelbertam & Adeltrudem sororis suæ filias; ex quibus Adeltrudis materteræ suæ Aldegundi abbatißæ, Madelberta Adeltrudi successit. Præter ea locum apud Curtisolram, ubi parentes ejus sepulti fuerant, in melius reparavisse dicitur, ibidemque duodecim sanctimonialia ad serviendum Christo Domino constituisse: cetera egentibus distribuisse. Etsi vero monasticam in suis cœnobiis vitam agerent Waldetrudis & Aldegundis, altera alteram nihilo minus vicissim invisebat, ut de rebus ad divinum cultum pertinentibus simul colloquerentur. Quippe non una erat

ANN. CHR.
656.

tunc temporis in puellarum monasteriis disciplina. Aliæ inviolabilem reclusionem servabant, quales erant illæ, quæ ad præscriptum regulæ beati Cæsarii Arelatensis episcopi vivebant, tamen aliquando cum abbatissis earum dispensatum: aliæ non ita claustris suis addictæ erant, ut non aliquando pro causis honestis ac necessariis egrederentur. Magna item erat abbatissarum, uti & abbatum, potestas in res monasterii, ut superius vidimus, maxime ubi ejus conditrices, aut conditorum filia ac consanguineæ erant.

a lib. 13. n.
10.

L I.
Dornatiacum
Besuæ datum.
b Spicil. 10.
v. p. 495.

Ejus generis est donatio, quam monasterio Besuensi fecit Adalsinda abbatissa b Dornatiaci, ab Amalgario & Aquilina constructi prope Vefontionem. Hæc improborum hominum injuriis & vexationibus exagitata, cum eis modum imponere non valeret, loco cedere cum monachabus suis & Adalrico germano constituit, ac monasterium suum cum consensu Donati antistitis resignavit in manu fratris sui Waldaleni abbatis cœnobii sancti Petri Besuensis, ea conditione, ut in ipso sancti Petri monasterio sub regula vel ordine sibi habitare liceret. Factum diserte exprimit litteræ sequentes.

Domino sancto, & in Christo amabili fratri Vvaldaleno Adalsinda abbatissa. Dum malorum hominum vexata injuriis & variis adversitatibus ibidem stare non possem; inde ego, & germanus meus Adalricus, vobis & fratribus vestris petivimus, ut ad monasterium sancti Petri habitare sub regula vel ordine in Dei nomine deberem. quod & vos pro caritatis studio concessistis. Ideo monasterium Dornatiacum in honore sancti Martini sacratum, quod genitor meus Amalgarius & Aquilina mater mea construxerunt, & ei maximam partem de suis facultatibus delegaverunt, hoc recipere in Dei nomine debetis, cum villis ad eundem locum pertinentibus, & omnibus universaliter appendiciis suis, villam scilicet Assonam, Parniacum, Potentiacum, & medietatem, quam in Balatonna genitores nostri tenuerunt: reliqua vero, quæ ad ipsum monasterium Dornatiacum genitores nostri delegaverunt, a die presenti in Dei nomine recipite. Et de villa Montaniaco, quam genitor noster Amalgarius, & Amloaldus de fisco pariter promeruerunt, portionem nostram a die presenti in vestra dominatione revocate: ut nec ego, nec quislibet de parte nostra, vel ullâ opposita persona, adversum vos de supra dictis rebus calumniam ac laborem generare presumat. Si quis vero fecerit, conferat una cum sacratissimo fisco auri libras viginti, argenti pondo quinquaginta. Actum publice Fonte-Besuæ monasterio. In Dei nomine Adalsinda hanc traditionem nostram subscripsi. Hermena monacha jussu domne mee Adalsindæ subscripsi. Aga monacha, jussu domne mee Adalsindæ subscripsi, &c. Ego Allo hanc traditionem scripsi & dictavi, Chlothario rege regnante in Francia primo anno regni ejus, venerabili viro Donato Besonticam sedem tenente, die mercurii proximo ante medium mensis Februarii.

Chlotharius
Franciæ rex
dictus.

Ex his litteris conjicere licet, Chlothario totum Francorum principatum non obtigisse regni ejus anno primo, sed tantum Franciam seu Neustriam, cui Burgundia tunc conjuncta erat jam a tempore Chlotharii secundi, quod probat superius instrumentum, in Burgundia, & de rebus ad Burgundiæ regnum pertinentibus confectum Chlothario ibidem regnante, tamen de solo Franciæ regno ibidem sit facta mentio. Cui ergo, inquis, tum parebat Austria? Existimem Austrasios, mortuo Chlodoveo, inter sese de successore disceptasse, aliis Childericum Chlotharii fratrem; aliis Dagobertum Sigiberti filium, qui tum in Hibernia exsulabat, præferentibus; sed tandem omnes in Childericum consensisse, agente Balthilde, & forte ipsa Innichilde regina, Dagoberti genitricæ, quæ Childerico semper in primis accepta fuit, & actis ejus fere omnibus subscripsit.

L I I.
Sancti Livini
martyrium.

Livini episcopi martyrium rursus nos revocat in Belgium, ubi his diebus ab Aloftensibus ob prædicationem evangelicam necatus est. Et primo quidem fustibus cæsus, lingua multatur; at loquendi facultatem non amisit, cujus rei auctores Walbertus & Gerardus cælitus puniti. Tum ille a furente multitudine comprehensus, infirmitatibus Walberto & Meinzone, capite percussus interiit pridie idus Novembris, cum prius pro inimicis ac futuris cultoribus suis orasset. Rescissa etiam per medium cervix Chraphaldi venerabili matronæ ejus hospitiæ; sectusque in tres partes infantulus ejus filius, Brictius nomine, adhuc in albis, quem sanctus martyr nuper de sacro fonte levaverat, ut loquitur vetus auctor, id est sacris aquis lustraverat. suum ipsius martyrium, quod etiam idem auctor testatur; prædixerat Livinus in metrica epistola ad Florbertum abbatem Gandensem, his versibus.

*Impia barbarico gens exagitata tumultu ,
 Hic Bracbanta furit , meque cruenta petit.
 Quid tibi peccavi , qui pacis nuntia porto ?
 Pax est quod porto : quid mihi bella moves ?
 Sed qua tu spiras feritas , sors leta triumphi ,
 Atque dabit palmam gloria martyrii.
 Cui credam novi , nec spe frustrabor inani.
 Qui spondet Deus est : quis dubitare potest ?*

ANN. CHR.
656.

Hæc sanctus martyr , ad mortem pro Christo subeundam anhelans. quæ ipsi contigit in villa Holtamo * pagi Alostenis : ubi ejus corpus primitus sepultum est , dein sæculo nono humo elatum , & loco celebriori collocatum a Theodoro Cameracensi episcopo ; ac demum in Gandense sancti Bavonis monasterium translatum sæculo undecimo ab Eremboldo abbate. Livino haud diu supervixit Florbertus abbas monasteriorum Blandiniensis & Gandensis , seu sancti Bavonis. Ejus depositio in martyrologio Blandiniensi consignatur kalendis Novembris. Duo hæc monasteria non uni , sed duobus deinde abbatibus paruere. Blandiniense post Florbertum obtigit Johanni abbati : Gandense Aldeberto , qui ambo sancti Amandi testamento subscripti reperiuntur.

* *Hautborn.*

Florberti abbatibus successores.

Postquam Wilfridus triennium a Romano itinere (sex annos Chiffletius ^a perperam obtrudit) mansisset apud Aunemundum Lugdunensem pontificem , quem Eddius , Beda , & alii Anglicanæ historiæ scriptores Dalsinum vocant , Dalsinum comitem forte cum Aunemundo ejus fratre ^b confundentes ; Aunemundus , ob nimiam potentiam , cum suam , tum Dalsini fratris , qui Lugdunensis urbis comitivam gerebat , Ebroino haud dubie suspectus , citatur cum fratre apud duces Ebroino addictos , quasi ambo germani res novas molirentur. Paradinus habet , Dalsino comiti initum occupandæ urbis consilium ab optimatibus objectum fuisse , hominemque infontem damnatum , & capite truncatum. quo territus nuntio Aunemundus , aliquamdiu latuisse dicitur ; sed innocentia demum suæ confusus , spe in Deo posita , Lugdunum rediisse ; ac paucis post diebus missi ad eum comprehendendum tres duces e palatio venisse. qui , cum se purgare vellet , negata causæ dicendæ potestate , fuerit jugulatus. quæ licet idoneis fortasse testimoniis destituantur , veri tamen haud absimilia sunt , nec male cohærent cum Eddii ac Bedæ narratione de Dalsino. nisi quod Eddius ait Dalsinum , (sic Aunemundum vocat) a ducibus malignissime venire jussum , intrepide ad agonis locum , nescientem quid sibi futurum esset , pervenisse , simulque cum eo Wilfridum servum Dei , episcopo incassum prohibente : quippe asserentem , nihil melius esse , quam patrem & filium simul mori , & esse cum Christo : sed tandem episcopum martyrio coronatum fuisse. Interim Wilfridum , mori cum episcopo cupientem , jam exspoliatum , & ad martyrii palmam paratum , adstitisse intrepidum ; verum miseratione ducum formoso juveni parsum fuisse. Ita rem narrat Eddius , auctor gravis & æqualis , sed extraneus , & necdum Wilfridi socius , qui Dalsini , id est Aunemundi , cædem Balthildi reginæ tribuit ; tametsi pro Balthilde codices quidam Brunichildem falso habent ; uti Eddius , aliique post eum falso Balthildem inculant , piissimam & sacerdotum observantissimam reginam , cui ab homine extraneo facile imputari potuit , quod sub ejus regimine , jussu ac malis artibus Ebroini , factum est. Aunemundus prope Cabilonum necem passus memoratur , a posteris sanctus & martyr dictus & habitus , teste Leydrado antistite in epistola ad Carolum Magnum ; sepultusque in puellari monasterio sancti Petri , quod inter Ararim & Rhodanum extra muros Lugdunenses ex integro restruxerat. Natalem ejus Lugdunensis ecclesia celebrat III. kalendas Octobris. Exstat in pago Forensi haud procul ab ea urbe , sed propius Viennam , castrum sancti Aunemundi * nomine illustre.

ANN. CHR.
657.
LIII.

Aunemundo necato Vvilfridus in patriam redit.

^a *Analect. 10. 3. p. 521. & seq.*

^b *supra n. 25.*

* *S. Chaumont.*

Ripensis abbas.

^c *Beda l. 3. c. 25.*

Post ejus mortem ac funus condignum , Wilfridus in patriam rediit , & ab Alchfrido , Oswii regis filio ac regni consorte , honorifice acceptus est. quo præceptore Alchfridus catholicos ritus didicit. Atque ut eum apud se retineret , monasterium quadraginta familiarum , Ripum vocabulo , eidem concessit , quem locum paullo ante Eatano abbati & monachis ^c sectæ Scoticæ in possessionem dederat. Sed quia

ANN. CHR.
657.
de vita
Cuthberti c. 7.

illi postmodum, data sibi optione, loco cedere, quam ritus suos mutare maluerant; locus ille Wilfrido cessit, quippe qui dignam loco doctrinam haberet ac vitam. Constructo monasterio, abbas ibidem ordinatus, non tantum regis, sed etiam Northumbrensiū populorum sibi gratiam conciliavit, dignusque habitus, cujus doctrinæ omnes obtemperarent. Eo in monasterio tres annos mansit Wilfridus, quo tempore ab Agilberto, Gevissorum episcopo, Gallo natione, rogatu Alchfridi presbyter ordinatus est. Ripum seu Hripum inter Urum fluvium ac limitem septemtrionalis & occidentalis ducatus Eboracensis, atque Skellum fluviolum situm erat: ubi Wilfridus post mortem sepultus est. Hæc omnia continenter retulimus, tametsi Aunemundi cædes nonnisi sub finem anni sequentis videtur accidisse. In veteri martyrologio Anglicano, olim bibliothecæ Altaëmpensis Romæ, nunc Ottobonianæ, legitur vi. idus Januarii sancti Delfini episcopi. qua de re monitum volui lectorem, ne quid desit ad ulteriorem inquisitionem de vulgato apud Anglos Dalfino episcopo Lugdunensi, quem tamen non episcopum, sed episcopi Aunemundi fratrem esse haud quaquam dubitaverim.

LIV.
Calense monasterium condit Balthildis.

Inter ea Balthildis regina Francorum de condendo Calensi monasterio cogitabat, ubi aliquando, adulto filio Chlothario, regni procuratione deposita, aulicorum tumultuum expers, reliquum vitæ in Dei obsequio exigeret. Id consilii episcopis ac proceribus aperit, postulatque, suo ut hac de re voto ac desiderio faveant. Nonnisi ægre assensum ab omnibus, quippe qui optimam reginam incredibili amore ac veneratione prosequerentur. Erat autem Calæ villa regia in agro Parisiaco, ad fluvium Matronam posita, ubi Chrothildis, Chlodovei Magni conjux, cœnobium sacrarum virginum, parvamque sub titulo sancti Georgii basilicam olim condiderat. Eversis vetustis ædificiis, Balthildis novum monasterium, idque amplissimum, excitari curavit, cum prægrandi basilica: cujus altare medium sub titulo sanctæ Crucis, dextrum in honorem sancti Georgii, sinistrum sancto Stephano protomartyri dedicandum curavit. Bertila cum aliquot sanctimonialibus ex Jotro monasterio evocata, & a Genesio episcopo, qui Aunemundo in sede Lugdunensi successerat, istuc perducta, atque ob pietatem pudicitiamque singularem, sicuti Teudlechildis Jotrensis abbatissa mandaverat, novo virginum collegio prima præfecta est. Eidem loco plurimæ & amplissimæ possessiones a Balthilde concessæ, quæ regio diplomate, sua, filiorumque suorum manu subscripto, anuloque regio signato cavit, ne quis umquam loci rector eas possessiones occuparet, minueretve, aut cuiquam beneficii nomine conferret.

L V.
Herefvita ibi monacha, non Hilda.

Floruit ibidem Herefvita, mater Adulfi regis orientalium Anglorum, regularibus subdita disciplinis; ejusque soror Hilda similiter optabat, relicta patria cum omnibus quæ habebat, in Galliam itidem accedere, atque in monasterio Calæ una cum sorore vitam ducere peregrinam. Quapropter sæculari deposito habitu, secessit in provinciam orientalium Anglorum, inde in Galliam transfretatura. Verum annum totum in ea provincia detenta, frustrato trajiciendi proposito, ab Aidano episcopo in patriam revocatur; acceptoque loco unius familiæ ad septemtrionalem plagam Wiri fluminis, anno uno monasticam cum paucis sociabus vitam egit. Post hæc abbatissa facta est in Heortensi monasterio, ac demum in Streaneshalensi, uti ex venerabili Beda^a jam superius observavimus. Hunc Bedæ locum de Hilda hoc modo recte interpretatur Matthæus Westmonasteriensis; aliter Menardus noster & Harpsfeldius, qui Hildam in Galliam re vera trajecisse, & in Calensi monasterio annum unum exegisse volunt, quod de provincia orientalium Anglorum interpretandum erat. Matthæo subscribit Carolus Cointius, idemque ex Beda colligit, Herefvitam Calæ admissam fuisse, ante quam monasterium a Balthilde instauraretur. quippe Hildam istuc ad sororem accedere voluisse statim atque vestes sæculares monasticis mutavit. quod contigit anno sexcentesimo quadragesimo-septimo, & quidem tricesimo-tertio ante ipsius obitum, quem anno ejusdem sæculi octogesimo accidisse constat, postquam triginta-tres annos, referente Beda, in monachica vita exegerat.

a Beda lib. 4.
c. 23.

LVI.
Corbeienſe monasterium ab eadem regina conditur.

Non minorem virorum, quam virginum curam egit Balthildis; nec satis ejus munificentissimæ pietati visum est Calense monasterium puellarum condidisse, nisi alterum etiam virorum & ipsa erigeret. Opportune ad hoc consilium accidit, ut Corbeia villa pagi Ambianensis ad Sumnam seu Suminam, cum adjacentibus prædiis,

quæ Guntlandus vir illustris a rege in beneficium quondam acceperat, post ejus obitum ad fiscum ditionem revocaretur. Hac occasione usa Balthildis, eo in loco monasterium in honorem sancti Petri ædificare instituit, sanctorum, eruditorumque virorum aliquando seminarium futurum; idque multis villis ac prædiis dotavit, partim ex ipso Guntlando, partim ex Frodino quodam, & ex fisco acceptis. Illic magnus grex monachorum ab ipso principio adunatus: cui præfectus est venerabilis vir Theodefridus, quem a Waldeberto Luxoviensi abbate, beati Eustasii successore, pia regina petierat. Exstant duo Chlotharii regis de hoc monasterio diplomata, ipsius primum, deinde Baldechildis reginæ manu subscripta: quorum altero villam Corbeiam cum adjacentiis suis, aliasque villas pagi, tum Ambianensis, tum Atrebatensis, confert monasterio, quod ipse & genitrix sua domna Baldechildis regina in honore sanctorum Petri & Pauli apostolorum & sancti Stephani protomartyris, super fluvium Somna, in loco qui dicitur Corbeia, quem Guntlandus quondam possederat, & ad fiscum pervenerat, ubi præest venerabilis abba Theodefridus, æterni Numinis intuitu ædificari præceperant: ut monachi *sub sancta regula* ibidem converfarentur. Altero immunitates ab omnibus teloneis concedit monachis, actoribusque ejusdem monasterii, quod domna & genitrix sua Baldechildis suo opere construxisse dicitur: ut quotiescumque monachi vel actores eorum per varias provinciam aut regni partes *ad cappas comparandas*, ceterasque monasterii opportunitates exercendas discurrerint, nihil penitus ex eis ab hominibus regiis exigatur. Vidrehadus jussus obtulit. Datum sub die vicesima-tertia mensis Decembris, anno quinto regni ipsius Chlotharii, in villa Stirpiniaco, quæ est in pago Vilcassino.

Tres fuere ab initio Corbeiensis monasterii basilicæ: prima & præcipua sub titulo sanctorum Petri & Pauli: aliæ duæ sancto Johanni Evangelistæ, & sancto Stephano protomartyri sacratæ, præter oratoria tria, S. Johannis Baptistæ, S. Johannis Evangelistæ, & S. Martini, de quibus fit mentio in actis S. Adelhardi abbatis, & S. Anscharii episcopi Bremensis. In antiquissimis ejus monasterii calendariis dedicatio basilicæ S. Petri v. kalendas Augusti; S. Stephani tertio-decimo eadem kalendas; basilicæ vero sancti Johannis Evangelistæ III. kalendas Februarii consignatur; immo & paræcialis ecclesiæ sancti Albini XI. kalendas Octobris, *Corbeia monasterio dedicatio basilicæ domni Albini & Marcellini episcoporum*. Corbeia nomen accepit a Corbeia seu Corbeo fluviolo, qui eo in loco in Somenam influit, nomenque ibidem amittens, adjuncto monasterio & opido illud communicat. Hinc Gerardus in libro de vita sancti Adalhardi situm loci valde salubrem & commodum laudat. *Ex uno latere*, inquit, *Somma fluvius præterfluit, ex altero concurrens Corbeia fluviolus vocabulum loco tribuit: sed ilico cadens in Sommam, ubi dat, ibi perdit*. Porro hoc monasterium Chlotharius & Balthildis Bertefridi episcopi Ambianensis privilegio muniri curarunt, in quo, uti & in priori Chlotharii diplomate, monasterii constructio ambobus tribuitur; in posteriori vero soli Balthildi, cujus nimirum consilio & instinctu tam pium opus susceptum est: quod tamen perfici, ac villis fiscalibus dotari, nisi rege consentiente ac favente, non potuit.

Regebat per id tempus Sueffionensem ecclesiam Drausius seu Drauscio episcopus, successor Bettoleni, olim abbatis Cauciensis, qui illam sedem per simoniam consecutus, deinde ductus penitentia, quam indigne sedem obtinuerat, sponte resignavit, & in suum Cauciense monasterium denuo se recepit, ubi pristini dedecoris maculam condigne diluere sategit. Erat autem Cauciacum *villa regia super Axonam paullo supra confluentes in Ifaram, posita prope Compendium, villam itidem regiam, veteri palatio regum nostrorum insignem, uti & Cauciacum, ubi sancti Stephani monasterium olim exstabat, Meroveadum regum opus, tametsi primus ejus auctor ignoretur. Illic sepultus fuit Childebertus tertius, cognomento Justus. Nunc cella est seu prioratus Sueffionensis monasterii sancti Medardi, uti & Retondense, quod Drausius, Bettoleni in sede Sueffionensi successor, medio Sueffionas inter ac Compendium itinere, ad Axonam itidem ædificavit. Hunc locum Retondas* antiquitus appellatum vir sanctus pretio comparaverat a Bettoleno quondam abbate Cauciensis monasterii, a quo locus iste pendebat. Ibi Drausius exstructis ædificiis cœnobiticæ vitæ congruis exiguam monachorum congregationem, qui *sub sancta vite norma* degerent, collocavit, ut in ejus vita legitur. Idem etiam Leutrudi Ebroini uxori auctor fuit condendi apud Sueffionas parthenonis sanctæ Mariæ, de quo fusius in consequentibus acturi sumus.

LVII.
Bettolenus ex
episcopo abbas
Cauciaci.

* Choisy.

Drausius episcopus Retondensis monasterii auctor.
* Retondes.

ANN. CHR.

657.

LVIII.

Magnilocensis
Genesis an-
tistes & Can-
toënnensis.* *Manliu.*

Eodem tempore Genesis Arvernorum antistes Magnilocense * monasterium in vico Tudurnensi ad Doram fluvium extruxit, ac sancto Sebastiano consecravit, præposito Evodio, primo ejus loci abbate. Condendi monasterii occasio nata est ex pulvere, quem presbyter quidam, Magnus nomine, a quo appellationem monasterio inditam ferunt, ex sancti Sebastiani mausoleo retulisse dicitur. Romam sanitatis assequendæ gratia profectus, cum ad catacumbas tertio ab urbe lapide ferventius orasset, voti compos effectus est ad sepulcrum sancti Sebastiani, cujus se meritis ac intercessione ex diutina febre sanandum fore speraverat. Tum collectum ex ejus tumulo pulverem in patriam referens, pervenit in quemdam locum, aquarum decursu, & nemorum amœnitate jucundissimum: ubi, dum corpus reficit, sacculum sacro pulvere plenum ex arbore suspendit, nec ultra ramum arboris, ex quo pende-
bat, contingere valuit. Mox rei fama circumquaque spargitur, ac villanos finitimos ad id spectaculum frequentes cogit. Miracula & virtutes succedunt: cæcis lumen, claudis gressus, denique omnigenis morbis sanitas redditur. Inter ea dominus fundi, in quo hæc gerebantur, his miraculis commotus, facta legaliter traditione locum sancto martyri contulit, jure perpetuo possidendum: ac primum ibidem *oratoria cella* construitur, crescente fidelium devotione demum conversa in monasterium, sancti Sebastiani nomine ac cultu celebratum. Ita hujus monasterii originem narrat Odilo monachus in libro de translatione sancti Sebastiani in sancti Medardi monasterium Sueffionense: quo in libello improbum factum refert duorum pseudo-
monachorum, qui falsas sancti Sebastiani reliquias Roma in Magnilocense monasterium attulerunt, quas pro veris a Romanis coëmerant. Has cum sacro altari imposuissent, nutu divino turbo concitatus cum fragore horribili dejecit ac dissipavit. Præter hoc monasterium Genesis etiam cœnobium virginum erexit in loco Cantoëno *, cujus meminit non semel Gregorius ^a Turonensis. idem nonnullis creditum ac Candidinense, quod Felix episcopus postmodum Præjecto abbati regendum commisit. Cantoënnense monasterium possidebant adhuc sæculo decimo sanctimonialia, quo tempore vetus auctor, qui catalogum ecclesiarum Claromontensium scripsit, mentionem facit de monasterio puellarum Cantoëno, ubi ecclesia sancti Petri & altare sancti Præjecti. In hanc ecclesiam inducti sunt canonici regulares ex-
eunte sæculo duodecimo: quibus demum Carmelitæ excalceati successere.

* *Chantoïn.*^a *Greg. Tur.**lib. 1. c. 44.** *lib. 2. c. 21.*

ANN. CHR.

658.

LIX.

S Gertrudis
Niviallæ obi-
tus.

ANno insequenti obitum sanctæ Gertrudis virginis & abbatissæ Nivialensis con-
signamus, siquidem contigit die dominica, & quidem xv. kalendas Aprilis, qui dies hoc anno in dominicam incidebat. Cum se morti proximam esse intelligeret, *cum consilio servorum Dei & ancillarum*, id est monachorum & sanctimonialium Niviallæ degentium, abbatissæ nomen ac dignitatem cum rerum exteriorum ac temporalium administratione in Wlfetrudem neptem suam, quæ tunc annum ætatis vicesimum agebat, a cunabulis sub ipsius oculis ac disciplina pietati ac litteris innutritam, transtulit, reservata sibi sola rerum spiritualium cura. Deinde se totam pietatis officiis, precibus, vigiliis, jejuniis, ac suis exhortandis impendit, ad extremum vitæ suæ diem interim, & ad cælestem patriam anhelans; nihilque solatii aut levaminis admittens, immo addens cilicinam vestem, quam occulte ad cutem gestabat. Instante obitu, vetuit, ne ullo vestimento laneo, vel lineo corpus suum involveretur, sed tantum cilicio ac panno vetere, quo idem cilicium tegeretur, apposito ad caput velo viliori, quod peregrina quædam sanctimonialis nuper sibi promunere direxerat. Tum per unum e fratribus seu monachis Ultanum abbatem monasterii Fossuënsis de die obitus sui interrogat. Ille vero nuntio respondet: Hodie
» sextus-decimus kalendas Aprilis est dies: crastino autem die inter missarum sollempnia Christi virgo & ancilla Gertrudis de corpore est migratura. jussitque ut ne timeret, sed segura ac læta pergeret ad Christum, a beato Patricio & angelis Dei excipienda cum gloria. Hoc vaticinio lætior effecta, totam noctem cum sororibus in psalmis & orationibus pervigilem duxit. Die sequenti dominica ad horam sextam *sacratissimum Christi corporis & sanguinis viaticum* percepit; atque, ubi sacerdos *dominicam secretam sententiam* absolvit, actis Deo gratias, qui se ab omni carnis labe immunem servaverat, purissimam Creatori animam reddidit xv. kalendas Aprilis, tricesimo-tertio ætatis suæ anno. Mox suavissimus odor adstantes afflavit, in primis servum Dei fratrem Richinum, & anonymum illum monachum,

qui res ab ea gestas memoriae prodidit. Funus ejus cum divinis laudibus curatum a sacerdotibus & ancillis Dei, corpusque sacrum cum honore condigno sepultum est *in cisterna*, quam olim sibi ipsa praeparaverat. Ipsa exitus sui hora in eadem specie, eodemque habitu, quibus vivens praedita erat, apparuit Modestae abbatissae monasterii beatae Mariae, Trevirensis, an alterius loci, quae in primis ipsi carissima fuerat; eidemque obitum suum significavit, quod visum Chlodulfo Mettensi episcopo postridie Modesta retulit. Lectus ejusdem Gertrudis, in basilicam sancti Pauli delatus, multis infirmis salubris exstitit. Qui librum de ejus vita & miraculis, postulante Dominica abbatissa, totaque ejus loci congregatione, scripsit monachus Nivialensis anonymus, gravis & aequalis, ipsis S. Benedicti verbis aliquando utitur, ut in capite secundo de miraculis, ubi agit de Modesta abbatissa, cui Gertrudis statim a morte apparuit, ait eas, quamquam sibi invicem conspectae haud fuerant, animo tamen atque intima cordis dilectione semper praesentes fuisse: *quia aequalem servitutis militiam bajularunt*, ut apud sanctum Benedictum in capite secundo regulae, *aequalem servitutis militiam bajulamur*. Ad haec anonymus Nivialensis officium divinum vocat *opus Dei*, qui loquendi modus sancto Benedicto familiaris est. Duos antiquissimi auctoris libellos tribus reddidit anonymus alter, clericus Nivialensis, multisque in locis interpolavit.

Eodem anno e vivis excessisse videtur Geremarius abbas Flaviacensis monasterii in pago Bellovacensi, postquam annos tres cum sex mensibus coenobium suum relixisset. Corpus ejus sepulturae mandatum est in basilica, quam ipse in honorem sanctissimae Trinitatis, ac beatae Mariae virginis, ac sancti Johannis, sanctique Petri apostolorum principis exstruxerat. Incertum quinam abbates locum illum rexerint usque ad Hastingum Normannorum ducem, a quibus Flaviacense monasterium cum altero, Insula dicto, eversum est, jacuitque ad saeculum undecimum, quo a Drogone episcopo instauratur, sancti Geremari nomine deinceps illustratum, cujus reliquiae in majori sancti Petri ecclesia Bellovacensi jam dudum repositae haecenus aservantur.

Florebat tunc inter Francorum proceres Waningus seu Waringus, vir illustris ac locuples, quem sancti Wandregisili in exstruendo Fontanellensi monasterio adiutorem superius diximus. Hic Caletis a Chlothario rege praefectus, aliquando raptus in mentis excessum, beatorum gloriam & damnatorum supplicia conspexisse dicitur, simulque vitae inducias in annos viginti (nam valida febre tum vexabatur) impetravisse meritis beatae Eulaliae virginis & martyris, quam singulari cultu venerabatur, mandato ab ea accepto, ut in valle Fiscamnensi coenobium virginum aedificaret, illudque non ulli ex stirpe sua, sed Childemarchae, inclytae apud Burdegalam multarum virginum matri seu abbatissae, regendum committeret. Forte ad illam aliquando divertit Sindardus Fontanellae monachus, propter utilitates monasterii sui eo missus: cui notum fecit, se in somnis caelitus admonitam fuisse, pagum ut Rotomagensem adiret, conveniretque Wandregisilum abbatem, cujus monitis, tamquam caelestibus edictis, obsequeretur. Paruit illa supernis oraculis, virumque sanctum, pro ut sibi mandatum fuerat, convenit. Hanc Wandregisilus ad Waningum deduxit, qui visis itidem caelestibus parens, monasterium puellarum condere meditabatur in loco sibi, & ante eum Ansegiso duci, nuper designato. Hic locus Fiscamnum * erat in Caletis * seu pago Calciacensi ad oceanum. Verum antequam ibi coenobium inchoaret Waningus, Chlotharium adiit, petiitque a principe, sibi ut monasterium eo in loco exstruere liceret, quem Deus ostentis designaverat. Rex facile ac lubenter annuit, donisque regiis Waningum honoravit, qui mox domum reversus, opus celeriter perfecit, cujus basilicam Deo uni ac trino ab Audoeno, aliisque provinciae Lugdunensis secundae episcopis dedicari curavit. Rex ipse Chlotharius dedicationi adfuit, ac coenobium regalibus gazis ac praediis dotavit. Illic congregatae virgines amplius trecentae, quibus Childemarcha, eximia sanctitatis virgo, praefecta est, totiusque coenobii administratio Audoeno & Wandregisilo commissa. Fiscamno praerat adhuc Childemarcha, cum Leodegarius Augustodunensis antistes Waningo ibidem custodiendus jussu Ebroini traditus fuit. In perantiquo kalendario Patriciacensi fit mentio XII. kalendas Julii *Childomarga virginis*, haud dubie Fiscamnensis abbatissae.

His diebus Erembertus, Wandregisili discipulus, ex monacho Fontanellensi crea-

ANN. CHR.
68.

L X.
Item S. Geremari.

L X I.
Waningus
condit Fiscam-
nense monaste-
rium.

* Fescan.
* le pays de
Caux.

L X I I.
Erembertus

ANN. CHR.

638.

episcopus To-
lofanus.* de Poissy.
* la Pec.

tus est episcopus Tolofanus. Natus in vico pagi Pinciensis *, dicto Viliolicorte, prope Alpicum * ad Sequanam, spretis sæculi rebus monasticum habitum induerat Fontanellæ, ibidemque sub Wandregisili disciplina tantum in rebus spiritualibus progressum fecerat, ut Tolofani cleri ac populi electione, regisque Chlotharii ac Balthildis reginæ matris jussu, Tolosæ ordinatus sit antistes. Omnium suffragiis episcopi vita meritumque respondit. Forte aliquando in Viliolicorte apud Gamardum germanum suum, cui hæc possessio ex hereditate parentum obvenerat, versabatur, cum incendium ibidem subortum restinxit, precibus fuis in ejusdem loci basilica, quæ in honorem sancti Saturnini martyris atque pontificis Tolofani olim ab ipso constructa fuerat. Verum ad amicam tandem solitudinem, abdicata dignitate, reverti constituit, ibidemque sub Lantberto abbate, cum in sancta conversatione consenuisset, morbo ex defectu virium contracto tentatus, viatico ac signo crucis se munivit; & ad Christum feliciter migravit pridie idus Maii, eo quo par erat honore sepultus in inferiori parte basilicæ sancti Pauli apostoli; inde post aliquot annos a sancto Bains abbate, tum episcopo Teruanensi, translatus in absidam prædictæ basilicæ, ac demum in ecclesiam sancti Petri, depositusque in oratorio sancti Martini. Gamardus ejus germanus, Viliolicortis possessione Fontanellæ tradita, coma deposita, ibidem cum filiis suis Namnaco & Zacchæo, monachus factus est.

LXIII.
Emmonis
privilegiū pro
monasterio S.
Columbæ.

Emmo Senonum pontifex monasterio sanctæ Columbæ suburbano privilegium concessit anno tertio Chlotharii regis, qui annus partim anno Christi sexcentesimo quinquagesimo-octavo, partim insequenti convenit: sed quo præcise mense, ac die, incipiat, incertum. Emmonis hac de re litteræ, nondum typis vulgatæ, hic exhibendæ sunt.

Dilectissimo in Christi amore & honorabili fratri Agoni abbati, & omnium fratrum congregationi consistentium in basilica, ubi sancta Columba & beatus Lupus pontifex sub opidum Senonis civitate requiescunt in corpore, cui superna dispensatione præes, Emmo divino munere, ac si indignus, sanctæ Senonicæ ecclesiæ episcopus. Dum te, diligende in Christo frater, tuosque fratres tantus ardor celestis succensus habere videtur, ut secundum patrum regulam & evangelicam auctoritatem atque apostolicam traditionem vivere disponatis, ita ut, juxta normam apostolicorum actuum, nullus sibi monachus ullo unquam tempore peculiare in rebus maximis vel minimis appetat aut vindicet, nec suum proprium dicere presumat, sed sint illis in cunctis omnia communia. Pro qua re petis ab extremitate nostra, ut tibi privilegium in jam dicto monasterio, manus nostra subscriptione, & fratrum consacerdotumque nostrorum roboratum, donemus. Quam petitionem sanctitas tua, venerabilis frater, noverit libentissime velle me tibi prestare: dum constet, nihil ecclesiasticæ præjudicare regulæ, quidquid domesticis, pro amore divino, impenditur fidei: quia monachi, sub abbatis regimine regulariter viventes, semper fuerunt a conditionibus clericorum segregati ac liberi. Et si quis hoc manifestius cognoscere appetit, legat concilium Carthaginense sub sancta recordationis Bonifacio ejusdem civitatis ecclesiæ pontifice, vel ejus consacerdotibus celebratum; necnon & jam dicti pontificis ad senem Liberatum epistolæ: & in brevi animadvertet, omnia semper monasteria, in quibus regulariter vivitur, libera fuisse a conditionibus clericorum. Nam & præclarus doctor ecclesiæ Augustinus in libro de moribus clericorum probat, sui juris monasteria esse debere. Sed & in his provinciis plura alia regalia monasteria, tam antiquiore tempore, quam nuper constructa, a pontificibus, in quorum territoriis condita sunt, gratia religionis & caritatis privilegia acceperunt. In fine, ne cuncta numerando in longum protraham sermonem, pauca & præcipua vel vicina sufficet memorare antiqua, Lirinensium & Luxoviensium, vel ad basilicam beati Marcelli Cavillono constructa, seu & monasterium Resbacensium, de quo nos nonnulla proximior tempore a pontificibus confirmata legimus. Maneat ergo & hoc vobis, vestrisque posteris privilegium ob institutionem monasticam, sive ob quadam impedimenta reseranda, omni-stabilitate firmissimum: ita ut tam monachi, quam omnia quæ præfati monasterii sunt, vel quæ altario offeruntur, in abbatis ejusdem monasterii potestate consistant. Abba Deo & regulæ plena sit devotione subjectus: monachi vero post Deum abbati suo propter Deum verâ humilitate subjaceant. Ille cogitet pro se illisque Deo se rationem redditurum: isti credant de subjectione sua à Christo recepturos mercedem. Abbas numquam nisi de eadem congregatione vel regulâ, cum alius præsentem vitam finierit, instituatur. Ille sane instituatur, quem omnis ejusdem monasterii congregatio

congregatio bene regulam scientem uno animo elegerit. Quod si de eadem congregatione talis non fuerit inventus, qui fratrum curam suscipiat; de alio monasterio, eandem, quam illi tenent, regulam tenente, licentiam habeant expetendi abbatem ipsi monachi. Quamvis enim in jure possessionis nostræ non sit idem monasterium, nostræ tamen auctoritatis est & canonicæ dispensationis, una cum regali consensu id ordinandi, & hujusmodi privilegia monasteriis constituendi: quamvis monachi, privilegiis episcoporum undique muniti, soli Deo famulari, & sub quiete ac tranquillitate in suo cœnobio valeant conversari. Et illud huic privilegio placuit adnecti, ut si quis, quod nec futurum esse credo, si ullus pontificum, superstitemque nostrorum, ea, quæ superius sunt decreta, vel comprehensa, non valere, aut quantulumcumque violare voluerit, severissimum omnipotentis Dei judicium incurrat, & lepræ Naaman, quam Giezi causa cupiditatis promeruit, super ipsum descendat, ac cum fuda vindictæ obnoxietur perpetua: & insuper tam presentis, quam futura ecclesiæ communionē privetur, & sub anathemate in æternum maneat condemnatus: ut privilegium pro pace vel tranquillitate, vel defensione servorum Dei, tam pro presenti, quam pro futuro tempore, plenissima devotione factum, quod circa monasterium a religioso fratre nostro ante fato Ag. ne abbate instructum volo manere firmissimum, & manus meæ subscriptione roboratum, ac fratribus & sacerdotibus meis, id est dominis episcopis, subscriptionibus trado roborandum. † Emmo episcopus subscripsi. † Johannes episcopus peccator hoc privilegium subs. † Aunemundus peccator consentiens subs. † In Christi nomine Chaondius * episcopus Viennensis ecclesiæ servulus consentiens subs. † Wlfoleudus peccator subs. † Audoenus peccator hoc privilegium consentiens subs. † Chrodovertus peccator hoc privilegium consentiens subs. † In Christi nomine Gauciobertus peccator Carnotina urbis episcopus hoc privilegium consentiens subs. † Carlefredus peccator hoc privilegium consentiens subs. † Canderis * Lugdunensis ecclesiæ episcopus consentiens subs. † Bertoldus, ac si peccator, Tricassinensis episcopus hoc privilegium consentiens subs. † Bertarius ac si peccator, episcopus ecclesiæ Santonica, hoc privilegium consentiens subs. † In Christi nomine Berecharius, ac si peccator, episcopus hoc privilegium consentiens subs. † Burgundofarus in Christi nomine, ac si peccator, episcopus hoc privilegium subs. † In Christi nomine Eligius episcopus subs. † In Christi nomine ego Adebertus, ac si peccator, episcopus hoc privilegium subs. † Leodebaudus peccator, Nebarvensium episcopus, hoc privilegium subs. † Amlecharius in Christi nomine, ac si peccator, episcopus hoc privilegium consentiens subs. † Bertefredus Ambianis urbis episcopus consentiens subs. † Drucfredus in Christi nomine hoc privilegium consentiens subs. † Hincho Lexogium urbis episcopus subs. † In Christi nomine.... ac si peccator, episcopus hoc privilegium subs. † In Christi nomine Concessus episcopus Dorreti * consentiens subs. † Deocarus Antipolitana ecclesiæ episcopus consentiens subs. † In Christi nomine Chariochaudus *, ac si peccator, episcopus hoc privilegium consentiens subs. † In Christi nomine Ragnobertus, ac si indignus, Augustudunensis ecclesiæ episcopus consentiens subs. † Boso in Dei nomine obtulit & subscripsit. Datum sub die septimo kalendas Septembres, anno tertio regnante Domino Chlothario glorioso rege.

In præmissis litteris illud in primis observatione dignum, quod Emmo ait sui juris non esse sanctæ Columbæ monasterium; nec nisi cum regali consensu ordinari ab se posse. quod monasteriis in fisco regio, vel ab ipsis regibus exstructis pro more illorum temporum competeat, uti jam observavimus, patēbitque ex dicendis inferius. Subscriptiones, etsi multis in locis vitiosæ, non tamen omittendæ visæ sunt. Ex viginti-sex, qui subscribunt, episcopis Johannes est Arelatensis episcopus, Aunemundus Lugdunensis, qui proinde adhuc in vivis erat. Chaondius Viennensis, corruptum est nomen, ubi Eoladius legendum, ut in Emmonis privilegio pro monasterio sancti Petri; Wlfoleudus est Bituricensis; Chrodovertus, seu Chrodobertus Parisiensis; Carlefredus sedis incognitæ; Canderis mendose, forte Laudunensis, qui tum præcise Lugdunensis dicebatur. Berecharius Cenomannensis erat episcopus, Burgundofarus Meldensis; Eligius Noviomagensis, ut tum loquebantur, sive Noviomensis, qui adhuc in vivis supererat VII. kalendas Septembris hujus anni. Adebertus is est Adebertus, seu Aubertus Cameracensis; Leodebaudus Nebarvensium, corrupte, forte pro Nebernensium seu Nevernensium. Amlecharius est Sagiensis; Drucfredus, corruptum itidem videtur nomen, cujus sedes incerta. Hincho Lexoviensis, cujus nomen corrigendum ex hoc loco in edito privilegio Emmonis pro monasterio sancti Petri, ex quo vicissim emendanda hic subscriptio Con-

ANN. CHR.
658.

cessi episcopi Dorreti, qui rectius in illo privilegio dicitur *episcopus Ebrocini* seu Ebroicensis. De Chariochaudi corrupto nomine ac sede nihil succurrit. Porro hoc Emmonis privilegium pro cœnobio sanctæ Columbæ Ragnacharius abbas suo tempore ab episcopis confirmari & subscribi curavit anno primo Childeberti regis, ut suo loco videbimus.

LXIV.
Aliud ejusdē
pro monasterio
S. Petri.

Aliud paullo post privilegium idem Emmo Senonensis antistes largitus est suburbanano item monasterio S. Petri, inscriptum Chrodoberto, Faroni, Bertoaldo, Audoëno, Gauzberto, & Eligio. Chrodobertus episcopus erat Parisiensis, Faro Meldensis; pro Audoëno forte legendum Audoni, qui Audo tum episcopus erat Aurelianensis, Gauzbertus seu Gauziobertus Carnutensis. Si Eligius, qui recensetur quinto loco, episcopus est Noviomagiensis, hoc privilegium datum est paullo ante ejus obitum, qui kalendis Decembris accidit; ideoque subscriptum a Mummolino ejus successore.

a *Acta Sac.*
3. 20. 2. p.
613.

In hoc privilegio, alias a nobis a edito, Aghilenus abbas monasterii sancti Petri, quod domna Theodechildis regina construxisse dicitur, episcopis supplicat cum fratribus suis, ut sub regula sancti Benedicti & modo Luxoviensis monasterii consisteret sibi liceat; utpote cum id generis privilegium approbet synodus Carthaginensis, aliaque Galliarum monasteria eadem libertate gaudeant. Petitioni annuunt pontifices, ita ut quidquid eidem monasterio in agris, mancipiis, ministerio seu sacra supellectile, sacris voluminibus, vel quibuscumque speciebus collatum fuerit, nullus pontificum seu clericorum, immo nec regalis potestas usurpare, aut minuere præsumat. Altare vero & tabulæ altaris ab episcopo Senonensi benedicantur, & ab eodem sacrum chrisma quotannis accipiatur; atque abbate mortuo successor ejus, a fratribus canonicè electus, ab ipso episcopo ordinetur. Quod si monachi a religione seu disciplina regulari deflexerint, secundum regulam domni Benedicti & sancti Columbani ab ipsorum abbate; aut, si abbas ipse neglexerit, ab aliis abbatibus, qui regulariter vivant, corrigatur. Actum Mausolaco curte dominica, anno tertio regni domni Chlotharii regis. Subscribunt post Emmonem plerique haud designato sedis nomine, Johannes Arelatensis, Unemundus Lugdunensis, Eodaldus Viennensis, metropolitani; & post eos episcopi Bertaldus Trecentis, Leoboldus Lingonensis, Amicarius seu Amlecharius Sagiensis; Gauziobertus Carnutensis, Hughierius, forsitan Constantiensis, Chrodobertus Parisiensis, Burgundofarus Meldensis, Maurinus Bellovacensis, Bertefridus Ambianensis, Higgs Lexogius seu Lexoviensis, Bercarius Cenomannorum, Concessus Ebrocini seu Ebroicensis, Mummolenus Noviomagensis, Lupus Cabilonensis, Deocarus Antipolitanus, Gyroindus Arvernensis, Drausio Sueffionensis, Audebertus Cameracensis, Ragnobertus Bajocensis. Præter hos Hecherius, Rigwaldus, Gaudemundus, incertarum sedium episcopi. Omnes viginti-quinque. Hæ subscriptiones fiebant ab episcopis, vel in synodo congregatis, vel in sua ecclesia residentibus, cum eis privilegium subscribendum offerebatur. Hujus posterioris privilegii meminit Clarius b monachus in chronico monasterii sancti Petri, Vivi appellati: ubi ait, sanctum Emmonem Senonum archiepiscopum, una cum comprovincialibus episcopis, privilegium libertatis monachis sancti Petri synodaliter fecisse temporibus Chlotharii regis, & Baltechildis matris ejus: quo in conventu scribit interfuisse antistites gloriosos, sanctum Audoënum archiepiscopum Rotomagensem, S. Faronem episcopum Meldensem, S. Eligium Noviomensem, & S. Amandum Trajectensem, cum aliis triginta episcopis. Ex quo intelligitur, diminutum fuisse in recentioribus privilegii exemplaribus episcoporum numerum, cum in illis S. Amandus cum aliquot aliis, maxime comprovincialibus, inter subscribentes desideretur.

b *Spicil.* 20.
2. p. 706.

LXV.
Tuffiaci monasterii origo.
* *Tuffe.*
c *Annal. Fr.*
20. 3. p. 178.
d *ibid.* p.
198.
* *l' Huine.*

Utrique mox dicto privilegio subscripsit Berarius Cenomannorum episcopus cuius tempore Tuffiacense * monasterium in ejus parochia conditum est. Ejus monasterii auctor fuit pia c quædam matrona, Lopa seu Loppa nomine, relicta d *Egigni*, quæ in villa sua Tuffiaco, super fluvium Idonæ * sita, sacras virgines ad centum congregavit, eisque prædictam villam cum omnibus rebus ac possessionibus suis tradidit per instrumenta chartarum, quibus multi episcopi, abbates, comites, & nobiles viri coram Chlodoveo rege subscripsisse memorantur. Basilica monasterii a Berario sacrata est in honorem sanctæ Dei genitricis Mariæ, in qua multas subinde virtutes factas esse tradunt. Absoluta basilica, prædicta Lopa, opitulante Berario, reliqua cœnobii ædificia cum claustro ædificavit, eaque sub initia regni Chlotarii perfecit: ubi sanctimoniales *juxta regulam sancti Benedicti* instituerunt ad normam par-

thenonis sanctæ Mariæ, inter fluvium Sartam & muros Cenomannicæ urbis constructi, & sanctæ Scholasticæ reliquiis Casino nuper allatis nobilitati, ubi domna Ada, alio nomine Aldrechildis, ejusdem Berarii carne propinqua, numerofo agmini sacrarum virginum, sub regulâ sancti Benedicti viventium, abbatissa tunc præfuisse dicitur. quod in subsequētib; expendemus. Ex illo parthenone monachas bene moratas & institutas in novum Tuffiacense monasterium deduxit Berarius, qui quasdam villas & possessiones eidem loco largitus est, tum ad sanctimonialium victum & vestitum, tum ad ornatum ecclesiæ, & ad hospites ac peregrinos excipiendos. Præter centenarium numerum sanctimonialium, idem ad portam monasterii sacerdotes ac *servos Dei* cum eorum famulis instituit: ut eorum adminiculis ancillis Dei & agentibus necessaria suppeditarentur. Perstat etiam nunc hoc monasterium, quod jam dudum virorum est, modo prioratus conventualis abbatie sancti Vincentii sub congregatione sancti Mauri.

ANN. CHR.
658.

Postero anno, qui fuit ejus sæculi annus quinquagesimus-nonus, Jonas abbas Cabilonem jussu Chlotharii regis & matris ejus Balthildis proficiscens, in Reomaënsi monasterio hospitatus, rogatu Hunnæ abbatis & fratrum ejus loci aliquot ibidem diebus substitit, ac libellum de vita sancti Johannis Reomaënsis abbatis primi recognovit, adjecto brevi de ejus miraculis dialogo, interlocutore Læto diacono ac monacho, ad imitationem Severi Sulpicii, qui similem dialogum de sancti Martini virtutibus edidit. Quæ de Jona diximus, probat ejus præfatiuncula, vitæ S. Johannis præfixa in codice Fossatensi pervetusto, in hunc modum. *Anno centesimo post expletionem numeri sancti Victorii episcopi, cyclum recapitulantiem, anno tertio domni Chlotharii regis indolis, ex jussu ipsius principis, vel genitricis suæ domnæ Balthildæ reginæ; cum ad urbem Cabilonensem noni mensis secunda hebdomada Jonas abbas per monasterium sancti Johannis, quod vocatur Reomaus, præteriens, paucis diebus inibi pro labore itineris quievisset; victus precibus domni Hunnæ, fratrumque ipsius cœnubii, ut qua per discipulos memorati confessoris Christi vel posteros eorum veraciter comperta erant, de actuali vita ac spiritali conversatione conscriberet, articulum scribendi ita convertit.* Hactenus Jonæ præfatiuncula ex codice Fossatensi, a nobis alias^a relata cum suis nævis, quos ex aliis codicibus hic emendavimus. In aliis codicibus deest primus versus de cyclo Victorii, qui maximi momenti est ad definiendum annum obitus Chlodovei junioris ex anno regni Chlotharii ejus filii tertio, quem Jonas componit cum anno centesimo secundæ periodi cycli Victorii Aquitani. Constat hic cyclus annis quingentis triginta duobus, ab anno Christi domini vicesimo-octavo inchoatis, quem annum Victorius Christi passione & consulatu Geminorum præditum existimavit. Quare ut prima ejus cycli periodus ad vulgares Christi annos reducatur, prædictæ summæ annorum quingentorum triginta duorum addendi sunt anni viginti septem, qui cum illa summa annos quingentos undecim conficiunt, ex quibus constat prima periodus cycli Victoriani. Annus itaque centesimus *recapitulantis* seu secundæ periodi coincidit cum anno sexcentesimo quinquagesimo nono. Is annus tertius est Chlotharii regis, teste Jona: ex quo intelligitur, Chlodoveum, Chlotharii patrem ac decessorem, anno sexcentesimo quinquagesimo-sexto decessisse. Jonas abbas, superioris præfatiunculæ & libellorum subsequēntium scriptor; non alius videtur quam Jonas Bobiensis monachus; idque probant nonnulli alii, excepto Fossatensi, codices, in quibus *Jonas abbas disciplinis beati Columbani eruditus* legitur. Cujus rei causa Cabilonem a Chlothario & Balthilde missus sit, nobis incomperitum: forte ut de Aunemundi Lugdunensis episcopi cæde prope illam urbem recens patrata, inquireret, corpusque ejus cum debita pompa deferendum, & in puellari sancti Petri monasterio sepeliendum curaret. Hunnana seu Hunna Reomaënsis abbas, cujus rogatu Jonas librum de vita sancti Johannis auxit, septimus loci rector erat a sancto Johanne: cujus successores fuere sanctus Silvester, Mummolus, Leopardinus, Sicarius, Bobo, & post eos Hunna: cujus tempore Sigoaldus Lingonum episcopus Reomaënsibus privilegium de consecratione abbatis, de fraterna dilectione, de caritativa fratrum castigatione & emendatione, aliisque rebus concessit: quod Guillencus antistes sæculo duodecimo confirmavit. Hunnam ex cœnobio Luxovio eductum fuisse, ac Luxoviensem normam Reomaënsibus tradidisse Petrus Roverius scribit in historia Reomaënsi.

ANN. CHR.

659.
LXVI.

Jonas acta S.
Johannis Reomaënsis scribit.

a *Analecti*
to. 3. p. 514
655.

Reomaënses
abbates.

ANN. CHR.

659.

LXVII.

S. Eligii obitus
& sepultura.a *V. lib. 12.*

num. 25.

Interea temporis Eligius, sanctissimus Noviomagensis antistes, post redemptos captivos pane innumerabiles, post collectos monachorum, sacrarumque virginum multos greges, post incredibilem pecuniæ summam egenis distributam, annos natus amplius septuaginta, levissima febre correptus, vicinæ mortis præsciis, familiaribus ac ministris suis pacem & caritatem commendavit. tum Balderedum, Tornacensis monasterii^a sancti Martini abbatem, monuit, ut ne Tornacum amplius reverteretur, sed cum fratribus suis, cœnobii sancti Lupi monachis, Noviomagi in posterum degeret. Si secus faceret, sibi pro certò constare, eum non amplius vivum inde reversurum. quod ille post sancti viri obitum expertus est. nam viri Dei vaticinio insuper habito, reversus Tornacum, a turba irruente cæsus, confossusque est. Morbo perseverante & crescente, Eligius pridie kalendas Decembris suos denuò hortatur, Jesum ut semper ament ac suspirent, ejusque præcepta suis alte animis infigant; incertum mortalis vitæ ac conditionis statum jugiter ob oculos habeant; & Dei tremendum judicium formident. His dictis, *vernaculos* seu servos suos convocari jussit, eisque monasteria præcipua in reliquum vitæ ad manendum assignavit. Ad hæc omnes in lacrymas & gemitus effusos solatur; obtestaturque, ut *de monasteriis*, quæ Christo auspice edificaverat, magnam sollicitudinem gererent. Sub vesperam, in genua procubuit, ut oves sibi creditas summo Pastori commenderet, obnixè precatus, ut Deus dignum ecclesiæ suæ pastorem provideret. Denique hora prima noctis sancta illa anima, sarcina carnis abjecta, ad suum lata revolavit auctorem.

Hoc nuntio accepto, Balthildis regina cum multo comitatu propere adfuit, sacrumque corpus ad monasterium suum Calam deferri tentavit, ob idque triduanum jejunium indixit. Cum vero Noviomagenses contra magnopere reclamarent, nec feretrum regina, & qui ei favebant, movere valuissent; ipsa demum sinente, magna pompa corpus a Noviomagensibus effertur, regina cum universo comitatu pedibus prosequente, atque ab episcopis in suburbano sancti Lupi monasterio, ad latus altaris tumulo componitur. Illic *rachinam caprinam* feretro suppositam cum Uffo quidam diaconus, Suevus natione, subripuisset; Sparvus abbas sancti Lupi basilicæ, viso admonitus a viro sancto, recuperavit. Hunc puto Sparvum esse, qui sanctus appellatur in vetustis litanis, psalterio Germanensis nostræ bibliothecæ adjunctis. Idem Eligius tricesimo post obitum die, cuidam cellano seu incluso, homini Dei simplici & recto, Dulcioleno presbytero, non longe ab urbe Parisiaca, forsan in sancti Dionysii cœnobio manenti, quem Eligius vivens frequenter visitare consueverat, in specie apparuit, vasque vinarium sua benedictione replevit. Balthildi etiam reginæ conspectus est non semel, eique persuasit ut auri, gemmarumque ornamenta abjiceret. quæ omnia, præter brachilia aurea, deposuit piissima regina, & super ejus tumulum *repam* seu umbellam, (tumbam^b alibi appellat Audoënus) ex auro & argento fabricari curavit. Hanc diebus quadragesimæ^c propter fulgorem auri vel nitorem gemmarum velamine linteo vel holoserico operiri mos erat. Sindonem Audoënus paullo post vocat, non aliter forte interpretandus, ubi loquitur^d *de fimbriis chrisimalis*, quibus tegebantur reliquiæ.

b *Audoën.*

lib. 2. c. 6.

c *Ibid. c. 40.*d *ib. c. 71.*

LXVIII.

Mummolinus
ejus successor.

In Eligii locum successit in sede Noviomagensi Mummolinus abbas veteris monasterii Sithiensis, sancti Bertini socius & collega cum Ebertramno monacho, qui sancti Quintini basilicæ, tunc temporis monachorum, apud Augustam Viromanduorum abbas eodem fere tempore a Mummolino præfectus fuit. Mummolinus, in sanctum decessorem suum paullo iniquior, ex poenis sibi inflictis eum revereri didicit. Forte reus quidam catenis constrictus ad supplicium ducebatur. Is ex manibus se tenentium elapsus, ad tumulum sancti Eligii confugit, & disrupta semel & iterum divinitus catena, liber evasit. Sub hæc ad sancti Eligii basilicam accessit episcopus, & de narrato sibi miraculo visus est ad horam dubitasse. Tum basilica egressus, equum mansuetissimum, quo illuc advectus fuerat, conscendit; moxque equo excussus, adeoque gravissime vulneratus, culpam vel sero agnovit. Idem ejusdem basilicæ abbati equum, a sancto Eligio ei concessum, sibi vindicavit: sed eidem postea inutilem factum restituere coactus est.

Per hos dies furtum quoddam in agro Noviomagensi factum est. Auctor hujus sceleris insimulatur adolescens quidam, qui culpam in patrem suum sibi invisum rejecit. Ambo ad judicium sistuntur, qui mos illorum temporum erat, coram epif-

Jurandi mos
ad tumulum
S. Eligii.

copo & comite. Cum altercatio diu procederet, nec furti auctorem discernere iudices possent; sacramento ad S. Eligii tumulum rem finiri decernunt. Sacramento prolato, filius mox a demone arreptus, in terram dejectus, se seque discerpens volutabatur: sed postea, orante cum aliis patre, meritis sancti confessoris restitutus sanitati est. Gravius animadversum in hominem alium, qui agrum in Calvo-monte, ad basilicam sancti Eligii pertinentem, occupaverat, obsistente Sparvo abbate. Causa perlata ad palatium, a principe iudicium emanavit, ut res jurejurando *secundum Francorum legem*, diversis utrimque juratoribus adhibitis, finiretur. Abbas rogavit, ut ille *singularis* sacramentum diceret. Ita regis optimatibus placuit. Ventum est ad sancti Eligii basilicam, & ad locum sepulcri. Tunc homo scelestus leve reputans perjurium præ agri possessione, manum super sanctum loculum juraturus levat: at in medio fere sacramenti verbo contremiscens, resupinus in terram corruit; & mox divaricatis dentibus, oculisque reverberatis, dicto, ut Sparvus terram suam reciperet, divinitus percussus interiit.

Quo ritu fierent ejusmodi juramenta ad reliquias sanctorum, docent nos in primis veteres leges Francorum, Alemannorum, Bajoariorum, Saxonum, & aliorum. Primo jejuni esse debebant juratores seu conjuratores. Si plures erant *conjuratores* sive *electi* manus suas super capsam ponebant, ut lex Alemannica^a docet; at ille solus, cujus causa jurabatur, verba sacramenti proferebat, & manu sua aliorum manibus superposita, rem affirmabat vel negabat, ut *sic illum Deus adjuvet, vel illa reliquia*. Unus aliquando, plures passim pro causæ qualitate, quandoque ad trecentos, conjuratores sacramentum faciebant. Si unus, *sua*, vel *unica manu*, sacramentum facere dicebatur: alias *secunda, tertia, decima, quinquagesima, centesima, trecentesima manu* pro numero conjuratorum. Non raro conjuratores ad complures sanctorum reliquias, & quidem in diversis locis, vel in diversis altaribus juramenta præstabant. Sic Tassilo, teste Eginhardo, fidelitatem regi Pippino & filiis ejus promisit primo super corpus sancti Dionysii, tum super corpus sancti Martini, denique super corpus sancti Germani. Porro unusquisque *in manu* personarum sui sexus & ordinis jurabat: viri *in manu* virorum, mulieres *in manu* mulierum; sacerdotes & ministri sacri, *in manu* quorumdam sui ordinis. Perseverabat hic ritus adhuc sæculo quarto-decimo, ut discimus ex quadam charta Caroli ducis Normanniæ, data anno M CCC LVII. in qua reo presbytero probatio canonica indicta legitur *cum quinta manu presbyterorum sui ordinis*. Præclarus est hac de re locus apud Hildebertum^b archiepiscopum Turonensem, apud quem cum decanus illius ecclesiæ mutilationis Nicolai canonici fuisset accusatus, nullum vero testem Nicolaus potuisset proferre; judicatum est, decanum, si non pro Nicolao, pro ecclesia tamen, quæ eum habebat suspectum, debere purgari, atque *in septima manu ordinis sui* suam jurejurando declarare innocentiam. quod & factum est. Et quidem ipse decanus, *adjunctis*^c *sibi sex venerabilibus viris, jurejurando suam declaravit innocentiam, cum quibus ipse septimus juravit*, ut idem Hildebertus scribit. Sed de his satis superque pro loco. Plura qui volet, consulat Glossarium Cangianum.

L X I X .
Jurandi ritus
super reliquias
sanctorum.
^a Lex Ale-
mann. tit. 6.
§. 7.

^b Hildeb. ep.
67.
“
“
“
^c Id. ep. 68.

ANN. CHR.
660.

ANNALES ORDINIS S. BENEDICTI.

LIBER QUINTUS-DECIMUS.

Ab anno Christi 660. ad annum 669.

i.
Bertinus no-
vum Sithiense
monasterium
regit.

MUMMOLINO in sedem Noviomagensis evecto, Bertinus relicto veteri monasterio, novo exstruendo seu perficiendo, quod a Mummolino inceptum fuerat, Sithiensi monasterio cogitationes suas omnes, operamque impendit. Causam mutandi Veteris-monasterii hanc fuisse tradunt, quod locus angustior esset, quam ut capiendae numerosae monachorum congregationi sufficeret. Hinc amplio-rem ac commodiorem locum perquisituri Mummolinus & Bertinus, navicula absque remige conscensa, paludosa circumquaque loca perlustrasse, & in portu, ubi nunc sancti Bertini nobilissimum monasterium cernitur, ad Agnionem * fluvium substituisse dicuntur; tumque Bertinum hunc locum in sedem ac requiem sibi perpetuam elegisse. Inchoato novo monasterio, Mummolinus in sancti Eligii cathedram Noviomagensis promotus est, postquam annis quatuordecim Veteris-monasterium rexisset; novique monasterii Sithiensis fabrica & regimen Bertino cessit. Hunc eam ob causam nonnulli primum Sithiensis monasterii abbatem agnoscunt, expuncto Mummolino, qui non novi, sed Veteris-monasterii abbas fuit. Thomas Cantuariensis pontifex sanctissimus, cum patrium solum ob Henrici regis iras vertere coactus esset, transmissis oceanis appulit ad Veteris-monasterium, *eremitorium quondam gloriosi confessoris Bertini*, ibique per tres dies latuit; quarto die susceptus in monasterio Sithiensi, quod altero tantum milliari distat a Veteri-monasterio, jam pridem redacto in vicum, sancti Mummolini nomine insignem. Novi monasterii basilica in honorem sancti Petri consecrata, tantus brevi monachorum numerus ibidem accrevit, ut Bertino abbate centum quinquaginta illic coadunati referantur, quos sub districto sanctae regulae jugo vir sanctus moderabatur. Crescente monachorum numero & religione, crevit & possessionum copia. In primis vir quidam praedives ac pius proximum Worimholtum Sithiensibus concessit: quo in loco sancti Martini oratorium erectum est cum exiguo fratrum conventu, quem sanctus Winnocus principio illustravit. Nunc parochialis est sancti Martini ecclesia in insula. Inter duas illas sancti Petri & sancti Martini basilicas Johannes Iperius tradit intercessisse hospitale pauperum seu domum-eleemosynae, & viam utrimque ad commeandum ex uno loco in alium. Ad haec inter duas portas monasterii juxta ecclesiam S. Martini commanebant, ait idem auctor, moniales, quae dicebantur conversae, sub habitu

* Ab.

religionis, non tamen sub professione regulari, pauperibus in hospitali fervientes, vestes sacras & ornamenta ecclesiae reficientes, quae etiam monachorum matres, sorores & propinquas, quibus monasterium ingredi non licebat, excipiebant.

AN. CHR. 660.

Perfectis omnibus, quae ad fratrum habitationem necessaria videbantur, Audomarus episcopus in vicino colle basilicam exstrui curavit cum adjuncto coemeterio, in quo suum ipsius, fratrumque corpora sepeliri voluit, immunitate Sithiensibus monachis concessa. Exstant ejus argumenti litterae ipsius Audomari, datae anno sexto Chlotharii regis: in quibus ait, se communi cum ipsis monachis opere basilicam aedificasse in honorem sanctae Mariae genitricis domini nostri Jesu-Christi, ubi corpusculum suum post obitum condi deberet inter corpora monachorum, qui eo ex diversis locis & gentibus ad Deo servendum sub religioso habitu convenierant. Hanc vero basilicam se committere patrocinio Bertini abbatis cum ipso monasterio Sithiensi sub integra libertate & immunitate a potestate episcopali, quale privilegium antiquis & novis monasteriis concessum fuerat: ita ut quidquid praedictae basilicae monachi, sub libertate evangelica regulariter viventis, regio munere, seu a quibusvis christianis, in agris, mancipiis, auro argentove sacrisque voluminibus, vel quibuscumque speciebus, quae ad ornamentum divini cultus vel ad opus monachorum pertinent, quocumque tempore accepissent, vel quidquid ad altare fuisset oblatum; nullus pontifex aut clericus in posterum sibi vindicare ausit, aut ad civitatem Taruennam transferre; nec convivia in agris monachorum exigere, nisi a Sithiensi abbate fuerit invitatus; ut sic quieti sub regula sancta monachi ibidem vivere ac consistere possint, eosque pro statu ecclesiae & salute regis, regnique stabilitate Deum attentius precari delectet. Actum in ipsa basilica sanctae Mariae sub die decima-octava Maii, anno sexto regni domni Chlotharii regis. Haec dictavit Audomarus *abocellis* seu oculis orbatus, atque alio manum ipsius dirigente subscripsit; & post eum Mummolinus Noviomagensis, Audebertus Cameracensis, Drausio Sueffionensis, Berterfridus Ambianensis, & Amlacarius Sagiensis episcopi, cum Abele abbate incerti loci. His accesserunt processu temporis alii Taruennensis ecclesiae antistites, Gravangerus seu Ravangerus, & Baginus seu Bainus; qui pro more illorum temporum idem privilegium subscriptione sua postea confirmarunt. Sollemne quippe erat apud antiquos, ut privilegia ab episcopis concessa confirmarent eorum successores, aut novi privilegii seu diplomatis concessione, aut certe subscriptione primarii instrumenti. In illa vero sanctae Mariae basilica instituti sunt etiam monachi ad quadraginta, quos Fridogisus abbas saecularis in saeculares canonicos saeculo nono convertit: ac demum superiori patrum nostrorum saeculo, cum jam dudum incolarum frequentia in urbem, sancti Audomari nomine decoratam, accrevisset, episcopalis sedes in eadem ecclesia erecta est.

I I.
Audomarus
coemeterium
condit cum
privilegio.

Sub idem tempus Drausio seu Drausius Sueffionum antistes mox laudatus, Leutrudi conjugii Ebroini majoris domus auctor fuit, ut puellare beatae Mariae virginis coenobium apud Sueffionas exstrueret. Prima ejus sedes fuit inter muros urbis & Axonam fluvium, sed adeo angusta, ut puellas eo confluentes capere non posset. Huic incommodo aliud accedebat, quod vicinus Axona crebris exundationibus ruinam monasterii aedibus minitaretur. Hac de causa Leutrudi viro suo Ebroino facile persuasit, ut monasterium intra muros urbis transferretur, ubi sanctimonialibus ab aquis crescentibus tutae, & a bellorum cladibus immunes ac securae consisterent. Suas ipsius aedes Ebroinus huic operi accommodasse fertur. Monasterii fabrica regiae magnificentiae non impar. Tres ibidem basilicae erectae: prima sub titulo & veneratione sanctae Mariae virginis Deiparae, ceteris urbis ecclesiis supereminens: secunda sancti Petri pro monachis, qui sanctimonialibus sacra ministrabant: tertia sanctae Genovefae ad peregrinos & egentes excipiendos. Maxima illic virginum congregatio sub Aetheria prima loci abbatissa, quae ex monasterio Jotro adscita fuerat, ut ipsis, tamquam rudibus & immaturis, ait vitae sancti Drausionis scriptor, viam recte vivendi sub norma sanctae institutionis ostenderet. Porro grex sacrarum virginum numero meritoque fulgens in sacrae devotionis religione adeo pollere coepit, & multitudine puellarum excrecere, ut ipse locus, quantumvis alio capacior & spatiosior, omnes continere vix posset. Inter illustres nobilioresque virgines eminuere Odila, Reguli seu Reoli Remorum antistitis ante clericatum ex legitimo conjugio filia; & Ada seu Adrechildis, quae ex hoc beatae Mariae coeno-

I I I.
Sanctae Mariae
coenobium
apud Sueffio-
nas.

ANN. CHR.
660.

bio ad Cenomannos ab Agliberto propinquo suo evocata est. Sancti Benedicti regulam & cursum ad modum Luxoviensis monasterii primitus illic viginisse Draufionis episcopi privilegium nos docet, inferius commemorandum ex historia ejusdem parthenonis, quam amantissimus quondam sodalis & amicus meus domnus Michael Germanus, numquam mihi satis desideratus, gallice composuit.

IV.
Teudlechildis
abbatissæ Jotri
mors.
* S. Thelechildis.

Non diu post hunc annum supervixit Teudlechildis seu Theodlechildis * prima Jotri abbatissa, quæ vitæ integritate, aliisque virtutibus promeruit, ut ejus memoria Jotri annuo cultu recoleretur. Ejus monumentum, marmoreis subnixum columnis, cum aliis quinque prominentibus tumulis, cernitur in medio antiquissimæ cryptæ sancti Pauli primi eremitæ, apposita uncialibus litteris inscriptione veteri, quæ in antica parte sic habet.

HOC MEMBRA POST ULTIMA TEGUNTUR FATA SEPULCRO
BEATAE THEODLECHELDIS INTEMERATAE VIRGINIS,
GENERE NOBILIS. MERETIS FULGENS, STRENUA MORIBUS,
FLAGRAVIT IN DOGMATE ALMO.

& in postica partim semesis litteris:

CENUBII HUIUS MATER SACRATAS DEO VIRGINES,
SUMENTES OLEUM CUM LAMPADIBUS, PRUDENTES
... FILIAS OCCURRI REX. P. M. HAEC DEMUM EXUIT ATRA....

Alii quinque tumuli prominentes & expoliti, duoque humiliores nullam præferunt inscriptionem: sed eorum unus est sanctæ Aglibertæ, alius sanctæ Baldæ abbatissarum; tertius reginam exhibens coronatam cum habitu monastico, cujusdam Osannæ Scottorum reginæ tumulus creditur: proximus humilior sancti Adonis, ejusdem cœnobii conditoris & monachi: cui alter humilior itidem adhæret Agilberti seu Agliberti Parisiorum, ut putant, episcopi, quem sanctæ Teudechildis germanum esse tradunt. In adjuncta crypta jacuit sanctus Ebreghisus Meldensis antistes, sanctæ Aglibertæ abbatissæ, si qua traditioni fides, germanus frater: cujus anulus, in tumulo, dum reliquiæ efferrentur, repertus, lapillum exhibet cum cælata effigie sancti Pauli primi eremitæ, ante crucifixum genuflexi, corvo capiti superposito. Quantum religio in Jotro parthenone sub Teudechildis regimine floruerit, id argumento est, quod Ætheria ex eo assumpta sit ad informandum novum cœnobium beatae Mariæ apud Sueffionas; & quod indidem paullo ante Balthildis regina piissima sacras virgines cum Bertilana seu Bertila abbatissa accessit ad Calense monasterium in sanctiori disciplina instituendum. Colitur in Jotro sancta Teudlechildis die decima Octobris: & quæ ei successit, sancta Agliberta undecima Augusti. In veteri calendario, quod videtur fuisse parthenonis sanctæ Mariæ Sueffionensis, ante annos quingentos manu exarato, modo bibliothecæ Longipontis, notatur v. i. idus Octobris memoria *Thelechildis virginis*. Pro sancta etiam habetur Balda, tertia Jotri abbatissa, quam Molanus nona Decembris locat. Moda & Guibora seu Wibora quarta & quinta ejusdem loci abbatissæ censentur. Anno sæculi nostri vicesimo-septimo illustrissimus Philippus Cospeanus, tunc Namnetensis, postea Lexoviensis episcopus, sacras beatarum Teudechildis & Aglibertæ reliquias e tumulis sustulit, & argentea theca inclusit.

V.
S. Eligii
translatio.

Cum annus a sancti Eligii Noviomagensis antistitis obitu primus revolveretur, visum est Mummolino episcopo & Balthildi reginæ, ut corpus ejus sacrum in convenientiorem locum transferretur. Hujus rei causa ædicula camerata ultra altare, lucido arcu cælitus designata, perrupto absidis muro constructa est, ibique condignum tanto confessori mausoleum præparatum. Recurrente depositionis ejus die, festivam translationem parant opidani: regina vero nova eidem vestimenta holerica, quibus vir sanctus, exutis vetustis, indueretur. Amota sepulcri tumba, operculum concavo tumuli lapidi superpositum, effertur. Mox, ubi sanctum corpus revelatum est, gratissimus odor fragravit, corpusque ita integrum repertum, ut vivere adhuc in tumulo putaretur. quin etiam barba & capilli ejus, qui post obitum ei, *juxta morem* abradi fuerant, mirum in modum creverant, quod pro novo miraculo habitum

habitu est. Tum sacrum corpus ab episcopis e tumulo sublatum, induitur vestimentis pretiosissimis, quæ piissima regina attulerat, vetustis sub sigillo repositis; & psallentium choro interim hinc inde concinente, personantibus organis, a latere altaris, ubi hæctenus jacuerat, ad præparatum locum transfertur, ibique cum summo honore & sollemni pompa componitur, æternæ memoriæ servandum. Auxere festivam diei jubilationem consecuta miracula. Garifredo comiti Viromandensi, qui sancto antistiti, dum viveret, injuste litem intentaverat, basilicam ingressus, lampas sponte extincta non semel, eo recedente denuo sponte accensa, donec ille culpam agnovit, & facta basilicæ donatione expiavit. Eodem etiam adductus est Bobo seu Bovo, Ebroini majoris-domus filius, parentibus unice carus, quem gravissimus languor ad extrema redegerat. Hunc beato Eligio parentes devovent supplices, de miraculis confisi tanti antistitis, atque pro munere ornamenta conferunt, balteumque filii eximium ad mausoleum sacrum appendunt. Nec mora Bobo convaluit, ac deinceps integra sanitate gavissus est.

Hoc ipso anno, quem primum Childerici in Austria regnantis esse existimamus, condi ceptum sancti Gregorii * monasterium inter Alsatia montium juga, haud ita procul a Columbaria * opido: cujus monasterii originem Childerico regi vetera loci instrumenta tribuunt, idque factum tradunt sub Hilderico filio Chlodovei, nepote Dagoberti, fratre Chlotharii & Theoderici regum Francorum, Rotarioque Argentina civitatis episcopo, & duce Bonifacio, a transitu beati patris Gregorii papæ anno quinquagesimo-quinto: quo anno hic locus a monachis inhabitari ceptus, sicut ejusdem regis Hilderici scripta testantur, quæ apud nos, ait auctor, inviolata conservantur. Primarii diplomatis breve dumtaxat fragmentum restat in hæc verba. *Hildericus rex Francorum Bonifacio duci. Nos admoniti amore spirituali & divina virtute, & regni clementia, quod sine dubio per hoc augmentari confidimus; per consilium Embilda regina, seu apostolici viri Rotharii Stragburgensis episcopi, seu omnium Francorum prudentium palatium nostrum inhabitantium, & ut culmen regiminis nostri floreat, & in prosperis maneat, cognoscat magnitudo vestra, quia nos pro mercedis superna augmento aliquid de rebus fisci nostri sanctis (locis) condonare debemus...* cetera desunt in vetusto codice: sed ex alio, in quo breves monasterii annales ad paschales cyclos digesti sunt, ejus principia referuntur ad hunc annum, quo primus abbas Coldwinus ponitur. Idem Childericus in alio diplomate, quod intergrum suo loco afferemus, quædam alia tradit *Valedio abbati ad monasteriolo Confluentis*. quod primarium erat monasterii nomen, ob confluum duorum istuc rivulorum, quorum unus, vocabulo *Bertiembach*, in alium influit, qui *Fæchina* seu *Wachina* nuncupatur. Non raro duæ *Fæchina*, ambo amnes seu torrentes vocati. *Emhildis*, cujus consilio Childericus suas passim donationes facit, orba erat uxor *Sigiberti* regis, quæ, quod Childerici partibus faveret, in ejus palatio plurimum auctoritate pollebat. *Imnechildis* aliis appellatur, eademque cum *Bilichilde* regina, Childerici uxore, subscribit regio diplomati, quod Childericus ipse *Stabulensi* & *Malmundariensi* monasteriis rogatu *Remacli* episcopi concessit, apud *Bollandum* *. Eadem laudatur in actis sancti *Præjecti* episcopi & martyris, & in diplomate Childerici pro cella *Barisfacensi*. Non dubito quin eadem sit *Chimelchidis* regina, cujus rogatu *Dagobertus* rex, ejus filius, prædia quædam *Tullensi* ecclesiæ concessit, ut suo loco videbimus. In veteri codice *Gregorianum* illud cœnobium primitus excultum fuisse dicitur a monachis *Gregoriani* in urbe *Roma* monasterii, quod alias sancti *Andræ* vocabatur. Id facile suaderet illius dedicatio sub titulo sancti *Gregorii* papæ primi, si alia ejus rei idonea probatio nobis occurreret. certe sanctus antistes *Hildulfus* unum ex oratoriis *Mediani*-monasterii eidem sancto *Gregorio* itidem nuncupavit.

VI.
S. Gregorii
monasterium
in Alsatia con-
ditur.
* Gregorien-
sal.
* Colmar.

* Febr. 10. r.
p. 236.

Initio hujus anni vel insequentis *Clarus* abbas *Viennensis* in cælum abiit. Apetente mortis ejus tempore, cum in horto versaretur, correptus morbo est, fratribusque ad se convocatis, oraculum sibi divinitus factum aperuit. Sex abhinc episcopos, inquit, hæc civitas sub pace Christi ecclesiæ gubernantes habebit. Postquam illi in pace obdormierint, sub septimo episcopo gravissima paganorum persecutio erit, quibus hæc civitas justo Dei judicio disperdenda tradetur. Monachi & loci hujus incolæ partim occidentur, partim fugabuntur, incensis domibus sacris, vastis omnibus, & pæne in desolationem redactis. Nunc ergo, fratres, Dei judicium

VII.
S. Clari ab-
batis obitus.

AN. CHR. 660.

perpallentes, vestri curam sollicitè agite: ut, cum dies tribulationis evenerint, paratiores ad tolerandum, si qui ex vobis superstites fuerint, inveniamini. Quod superest, corpus meum in ecclesia beatissimæ martyris Blandinæ ejusque sociorum humate. Hujus vaticinii veritatem rei eventus demonstravit, quando a Wandalis & a Sarracenis, non tantum Viennensis, sed & aliæ longe lateque provinciæ vastatæ sunt, ait vitæ sancti Clari scriptor. quod sub Wilicario antistite accidisse Ado in chronico tradit. Cum jam ex morbo Clarus decumberet, triduo ante obitum, cum semper in Dei laudibus perseveraret, vidit sub crepusculum diei aperiri cælum; & immensam candidatorum turbam, duce mirabilis formæ juvene, super cellam suam descendentem irretortis oculis adspexit. Tum beatissima martyr Blandina eum blandis affari verbis cœpit, eumque hortari, ut eam turbam sequeretur, pollicita se ad tertium diem, hora quinta cum sancto Marcello adfuturam, ut eum ad cæleste regnum perducant, comitante illo cælestium spirituum exercitu adversus hostiles dæmonis incurfus. Ut se a viso illo collegit, a fratribus in ecclesiam delatus, cilicio impositus, quamdiu supervixit, a Dei laudibus non cessavit. Imminente hora exitus sui, psalterium decantare, id est recitare, cœpit cum fratribus. Cum ad finem pervenissent, dicto, *Omnis spiritus laudet Dominum*, cum superna luce odor ineffabilis totam cellam, ubi vir Dei jacebat, replevit: tumque beata illa anima carne soluta migravit ad Dominum kalendis Januarii. Funus profectus est idem odor, & ad feretri contactum paralyticus ilico sanatus. Sepultus est vir sanctus, uti mandaverat, in ecclesia beatæ martyris Blandinæ, sanctorumque martyrum quadraginta-octo, ubi miraculis clarus diu jacuit. In calendario monasterii sancti Eugendi memoratur: *kalendis Januarii in pago Viennensi, in loco, qui dicitur Augusta-Cancellaria, natalis beati Clari confessoris*.

VIII.

Hildefonsus B. Mariæ virginitatem tuetur.

In Hispania Hildefonsus abbas Agaliensis successus est in locum Eugénii junioris Toletani episcopi, qui annis duodecim eam ecclesiam magna cum dignitate rexit. Inito pontificatu perpetuam Deiparæ virginitatem edito libro asseruit adversus pestilentissimos homines, (Pelagium & Helladium Mariana vocat) qui veteres Helvidianæ insanæ scintillas in Hispania excitare cœperant. Mox erroris semina dissipata, compressique nefarii illorum impostorum conatus. Operæ ab Hildefonso navatæ merces casula fuit e cælo allata, quam ille a beatissima Virgine accepit mense Decembri, cum ad nocturnas preces Deo persolvendas sanctæ Leocadiæ basilicam adiisset, vigilias festi, nuper a Toletanis patribus in concepti Verbi memoriam instituti, celebraturus. Hic liber scriptus est contra tres infideles; hoc est, contra Jovinianum, Helvidium, & Judæos, ut patet ex epistola a Quirici Barcinonensis episcopi, Hildefonso ob concessum sibi librum gratias agentis: cui Hildefonsus cum summa animi demissione respondet. Idem Quiricus eundem hortatur ad disseminandum, cum stilo, tum voce, verbum Dei ad utilitatem ecclesiæ matris carissimæ, quæ & nunc nobiscum gemit in terra, & ad quam suspiramus in cælum. Ad hæc Hildefonsus, ait, se id quidem cupere ex pia devotione, ut in meditatione Dei lingua simul & vita non sileant: sed temporum necessitate sic atteri vires animorum, ut nec vita propter imminetia mala in tuto sit.

a Spicil. to. 1. p. 308. seqq.

IX.

Taionis epistola de calamitatibus Hispaniæ.

Has temporum calamitates deflet Taïus seu Taïo Cæsaraugustanus antistes in epistola ad eundem Quiricum Barcinonensem, cui libros quinque de rebus divinis, ex libris Gregorii Magni a se excerptos nuncupavit. Hæc epistola inscribitur in hunc modum, in codice Thuano-Colbertino: *Domno venerabili, sanctissimoque viro Quirico episcopo, Taïus, indignus Cæsaraugustanæ urbis episcopus, cognomento Samuhel.* Principio exponit, in quibus anxietatibus opus illud defloratum ac conscriptum fuerit, nempe inter illas civilium bellorum tempestates, quas Froia tyrannus adversus Reccesuinthum regem excitavit, de quo nullam mentionem invenio apud scriptores Hispanicos. *Optime, inquit, novit beatitudo vestra tempus illud, quo tortuosus anguis ore pestifero in quorundam mentibus virulenta seminum suorum sparserit zizania, fraudulentæque deceptione a tramite recti itineris gressum removerit mentium perditarum. In quo quidam homo pestifer atque insani capitis Froia tyrannidem sumens, adsumtis sceleris sui perversis fautoribus, adversus orthodoxum, magnumque Dei cultorem Reccesuinthum principem fraudulentæ pretendens molimina, superbo adnifu christianam debellaturus adgreditur patriam. Hujus itaque sceleris causa gens effera Vasconum, Pyrenæis montibus promotæ, diversis vastationibus Hiberiæ patriam populando*

crassatur. Hec, pro dolor, dicendi studium calamitatis intercipit magnitudo. Sed tandem veniendum est ad id, quod formidat oratio. Innoxius quippe multorum christianorum sanguis effunditur. Alii jugulis, nonnulli missilibus, plerique diversis jaculis sauciantur. Innumerabilis multitudo captivorum abducitur: immensa spolia subtrahuntur. Templis Dei infaustum bellum infertur: sacra altaria destruuntur: plerique ex clericatus officio ensibus obtruncantur, atque inhumata canibus, avibusque multorum exponuntur cadavera occisorum, ita ut septuagesimi-octavi psalmi non immerito illi calamitati congrua videatur inscriptio. Cumque nos hujuscemodi causa Cesaraugustæ urbis circumseptus murorum ambitus contineret, adventumque pretaxati principis prestularemur; omnipotentis Domini misericordiam promptissime exorantes efflagitabamus, ut tyrannice jugum dominationis nequaquam cervicibus nostris sineret imponi, auxiliiumque dextere suæ piissimo principi contra impiissimum hostem quantocius impertiret. Sed orationes pauperum & deprecationem misericordissimi principis protinus exaudivit Dominus. Misso igitur cælitus propugnatore fortissimo, hunc auxilio omnipotentia suæ sublevat, illum vero tyrannice superstitionis auctorem repentino casu condemnat: isti tribuens palmam victoriæ copiosam, illi vero inferens atrocissime mortis ignominiam... In hoc igitur supra taxata tempestatis turbine, licet diebus, continuis periculis circumquaque sævientibus, minime quippiam agere liceret, nec uspiam progrediendi aut alicujus ruris libera esset facultas excolendi; noctium tamen otia laborum spiritalium incrementis congeessimus, ac de sacris voluminibus, scilicet sancti papæ Gregorii Romensis, sententiarum capitula in quinque libellis discreta, uno codicis textu conclusa, auxiliante Domino, colligendo decerpimus, atque in amaris diebus dulcium ciborum lacrymando dapes colligimus. Reliquum hujus epistolæ cum responso Quirici habes in tomo secundo Analectorum nostrorum. Hic est Taïo Cesaraugustanus episcopus, qui jussu Chindasuinthi Vesigothorum regis Romam profectus est, ut Gregorii Magni partem Moralium, quæ in Hispania desiderabatur, aliosque sanctorum patrum libros, ex Romana pontificum bibliotheca referret. Martinus papa scrinii Romani schedas omnes & forulos excutere longum fore causatus, diem ex die ducebat, atque aliam ex alia causam necebat: cum Taïo, precibus fuis ad sepulcrum beati Petri, cælesti monitu, quo in loco residerent hi libri, edoctus est; tandem curis, votisque suis finem imposuit. Descriptis, quos optaverat, libris, pius ac doctus antistes in Hispaniam remeavit; tumque sententiarum libros quinque ex meris Gregorii centonibus conflavit, supplendo quosdam locos ex Augustini libris, ubi Gregorii scripta deficiebant. In his libris Taïo sæpissime profert testimonia ex Gregorianis libris dialogorum, non semel ex secundo, in quo sancti Benedicti facta referuntur.

Redeo ad Hildefonsum, cujus liber adversus impugnatores perpetuæ Deiparæ virginitatis exstant in Bibliotheca patrum, incipiens ab his verbis, *Deus lumen verum*, &c. sed qui eidem tribuitur liber sequens, *de perpetua virginitate sanctæ Mariæ, & de ejus parturitione*, non est Hildefonsi, sed Paschasi Ratberti abbatis Corbeiensis, ut in ipsius Hildefonsi actis & alibi demonstravimus. Priorem illum Hildefonsi librum descripsit, atque ex Hispania retulit Godescalcus Aniciensis episcopus sæculo decimo, cum in Galliciam voti causa ad sanctum Jacobum profectus esset, simulque librum de gestis Hildefonsi, quem librum esse Juliani Toletani antistitis existimavit. Eundem Hildefonsi librum perquiri fecit sæculo duodecimo Bartholomæus Laudunensis episcopus per Hermannum monachum, qui eos in urbe Catalauno reperit, repertosque descripsit, ut patet ex ejus præfatione ad duos libros de miraculis beatæ Mariæ Laudunensis, ubi non unum, sed tres libellos Hildefonsi de virginitate beatæ Mariæ commemorat, quod liber ille in tres veluti partes, contra totidem adversarios, Helvidium, Jovinianum, & Judæos, scriptus esset. Præmittit Hermannus, se ex mandato Bartholomæi episcopi sui profectum in Hispaniam ad videndum gloriosum regem Hildefonsum, materteræ ejus filium; ab eodem rege promissum accepisse, si Hermannus secundo ad ipsum reverteretur, se ei daturum *casulam preciosissimam, quam beata Dei genitrix sancto Hildefonso dederat, ob remunerationem trium libellorum, quos de virginitate sua composuerat*. Albam absolute quandoque vocabant casulam illam, quod ex panno albo confecta esset. Hanc cum Syagrius antistes aliquando temere & arroganter induisset, repente exspirasse dicitur.

X.
Hildefonsi liber
quæsitus.

ANN. CHR.
661.

X I.

Barisiaci mo-
nasterium fuit
S. Amandus.* Barisy.
* Coucy.

a supra n. 6.

b sac. 2. Be-
medii. p. 1094.c v. infra
n. 18.

* Nant.

X III.
Vaurense
S. Alanus.
* Lavaure.

IN Galliam nos revocat sanctus Amandus Trajectensis olim episcopus, cui Childericus rex Barisiacum * villam pagi Laudunensis, haud longe a Codiciaco * opido, ad extruendum ibidem monasterium concessit anno regni sui secundo. Exstat regium hac de re diploma in codice diplomatum apud Miræum, & apud alios, sub hac inscriptione: *Childericus rex Francorum, & Himnechildis regina, viro illustri Bertuino comiti, & Bertelando vicario.* ubi loco Himnechildis alii Balthildem Childerici genitricem, alii Bilechildem ejus uxorem perperam substituendam volunt, ut ex his, quæ superius ^a diximus, intelligitur. Pergit Childericus dicere, se propter amorem Dei & amorem cælestem apostolico patri suo Amando episcopo villam suam, nuncupatam Barisiacum, sitam in pago Laudunensi, quam eo usque fiscus tenuerat, promptissima devotione cum universis villulis ad eam pertinentibus concedere, & concessam esse velle: adeo ut ipse pontifex dominus Amandus ad opus monachorum suorum, absque ulla contradictione vel diminutione teneat ac possideat, sicut eam fiscus tenuit ac possedit. Subscribit Childericus, & post eum Himnechildis regina, quæ uxor fuerat Sigiberti olim Austrasiorum regis, alii Eimbildis appellata. Datum est diploma sub die kalendarum Augusti, anno secundo regnante domino nostro Childerico rege, dum is Lauduni moraretur, ut ex Philippo abbate Bonæ-spei discimus. Non multo post hanc donationem Amandus eo in loco monasterium inchoavit, eidemque præfecit Andream monachum, qui postmodum Elnonensis monasterii abbas factus est. Hæc patent ex ipsius Amandi litteris a nobis alias ^b editis, quibus is pro remedio animæ suæ vel retributione vitæ æternæ, ea quæ sibi ex munificentia domni Childerici regis, necnon & præcellæ domnæ Imnechildis reginæ collata fuerant, hoc est villam Barisiacum in pago Laudunensi sitam, ubi cœnobium in loco dicto Faverolas in honore sancti Petri & Pauli apostoli (ira loquebantur) vel reliquorum dominorum, sub regula domni Benedicti, seu domni Columbanii construere inchoaverat, venerabili viro Andream, quem ibidem abbatem præfecerat, tradit cum omnibus ad eam villam pertinentibus, aliasque possessiones & facultates, quas dux Fulcoaldus, Consinus archidiaconus, & vir illustris Chedenoaldus quondam ipsi dederant, necnon terram, quam idem Chedenoaldus & illustris vir Wismarus super fluvio Sesmerea ad monasterium ædificandum primitus concesserant. Actum Lauduno civitate octavo-decimo kalendas Septembris, anno quinto regni domini nostri Childerici regis. His litteris post Amandum subscribit Attola episcopus Laudunensis cum aliis presbyteris ac diaconis. Superiori donationi adstipulatur Baudemundus monachus in libro de vita sancti Amandi: ubi Childericus rex & Himnechildis regina viro sancto cellulam, quæ vocatur Barisiacus, cum adjacentibus appendicibus condonasse perhibentur. Hactenus subsistit cella Barisiacensis, Elnonensi S. Amandi monasterio subjecta.

Quanti hunc sanctum antistitem faceret Childericus, probant insuper aliæ ab eodem rege eidem factæ donationes. Sub hoc tempus, postquam Amandus per annos aliquot Elnone substitisset, in Vasconiam denuo accersitus est ab illius gentis populis, qui ejus olim adhortationibus & exemplis informati fuerant. Dum eo iter faceret per Aquitaniam, monasteria ibidem ædificare constituit. Eam ob rem Childericum regem adiit, teste Baudemundo, ab eoque quoddam municipium, non ambitionis aut cupiditatis causa, sed ob animarum salutem, ad extruendum monasterium humiliter postulavit. Postulationi facile annuit princeps, eique locum dedit, Nantum nomine, in quo vir Domini cœnobium erexit. Id gravate admodum tulit Mummulus antistes Ozidinsis ^c seu Ozindinsis, an Uzecensis, eumque loco expellere, aut e medio tollere decrevit. Missi ad hoc satellitès; cum virum Dei ad supercilium montis, quasi cujusdam monasterii locum designaturi, sed re vera ipsum interfecturi, adduxissent; orta subito pluvix, grandinisque tempestate, tanta caligine offusi sunt, nihil ut penitus viderent, & de salute sua jam pæne desperantes, vitam ab eo supplices peterent, cui eam eripere moliebantur. At, reddita ad viri Dei preces serenitate, funesti apparitores recepto lumine incolumes ad sua se se quantocius receperunt. Superest etiam nunc Nantense * monasterium sub ordine sancti Benedicti in pago Vabrensi, quatuor leucis distitum a Vabro urbe modo episcopali sub archiepiscopo nunc Albiensi: ubi olim monasterium itidem erat, sæculo nono constructum a Raimundo comite Tolosano.

Aliud insuper monasterium in Vauro * opido ad Agotum fluvium excitavit sanctus

Alanus, cujus acta cum actis sancti Amandi omnino confusa sunt. Legimus libellum de ejus vita nondum editum in lucem, in quo sanctus Alanus a Sigiberto rege Vaurum impetravisse dicitur, & ibi cœnobium ædificasse: sed episcopus proximæ civitatis hoc moleste tulisse, suisque jussisse famulis, ut inde eum ejicerent, aut certe occiderent. quæ Baudemundus occasione Nantensis monasterii Amando accidisse testatur, scriptor utriusque potioris auctoritatis. Ut ut est, certum est eo tempore in opido Vauro ædificatum fuisse monasterium, idque a Johanne vicesimo-secundo conversum fuisse in ecclesiam cathedralem sub metropolita Tolosano, quæ ecclesia sanctum Alanum patronum, atque haud dubie auctorem agnoscit, sive alius fuerit ab Amando, sive idem cum illo, uti acta sancti Alani indicare videntur, eadem prorsus cum actis sancti Amandi. Quamquam omnino diversos fuisse nullus dubito, ob diversitatem cum nominum, tum festorum: siquidem sancti Amandi festus dies incidit in sextum Februarii; sancti Alani * in vicesimum-quintum Novembris: tamen ambo eodem sæculo vixisse creduntur. Neque vero alia desunt exempla, in quibus diversis sanctis eadem acta tribuuntur. Sic Alberto abbati Gambronensi acta sancti Ebrulfi abbatis Uticensis supponuntur: sic Montanæ virgini Bituricensi acta sanctæ Gertrudis abbatissæ Nivialis: ut patet ex collatione a Carolo Cointio ^a accurate facta in annalium suorum tomo tertio.

Eadem confusio accidit, ut superius ^a jam diximus, hicque, ut in loco, repetere juvat, in narratione de origine monasterii Nantuacensis apud Sebusianos, quod cum Nantensi pagi Vabrensis confunditur in historia Sebusiana Samuelis Guichenonis, ubi refertur vita ^b sancti Amandi, cui Nantuacensis monasterii constructio itidem tribuitur. Eodem errore Elnonem Belgii confundit auctor ille, quisquis est, cum monte quodam Helnone Nantuadi proximo; & Elnonense Galliæ Belgicæ monasterium cum Nantuacensi, ubi sanctum Amandum sepultum fuisse, ejusque corpus asservari comminiscitur. Quin etiam civitatulam, ut ipse vocat, Orindinsem, sitam in finibus Lugdunensium, sed postmodum a Sarracenis, Vandalis, & Gotthis destructam, istuc trahit; adeoque Mummulum, ejusdem urbis (si superis placet) antistitem, qui virum Dei Amandum ob constructionem Nantuacensis monasterii perimere voluerit. Id unum certi ex commentitio illo auctore elicere possumus, quod Nantoacum, ut ipse vocat, situm sit in grata planitie, cui vocabulum Merulus, secunda pascuis, & aquis irrigua, in quam scilicet bifido cursu influunt duo alvei seu amnes, Onix & Lengis, delabentes in quoddam stagnum juxta positum, (lacum Nantuacum vocant) non modicum incolis quæstum & commodum afferens. Subdit idem auctor, eo in loco ecclesiam in honorem beati Andreæ apostoli ædificatam fuisse ante conditum monasterium, cujus basilica beato Petro primitus sacrata. Locus dictus est Nantoade a multitudine aquarum inibi confluentium, ut in chronico ^c Besuensi legitur. Ceterum an hujus cœnobii auctor dictus sit Amandus, aut quis demum fuerit Amandus ille, nobis incompertum esse confitemur. Quamquam ejus monasterii antiquitatem ad sæculum septimum referendam esse illud facile persuadet, quod Syagrius, ejusdem loci abbas, inunctioni Pippini regis, a Stephano papa secundo apud sanctum Dionysium factæ, interfuisse dicitur; & sæculo insequente *monasterium Nantuadis* recensetur inter illa monasteria, quæ tantum dona regi absque militia debebant. Falsa est apud Guichenonem Gregorii papæ epistola ad Childericum Francorum regem; falsum & diploma sub nomine ipsius Childerici de conditione monasterii Nantuacensis. Major est fides diplomatis Pippini regis, quo ejus monasterii villas & possessiones a potestate judicum publicorum eximit ad petitionem venerabilis viri Syagrii abbatis monasterii Nantoaci, quod est constructum *in honore beatæ Dei genitricis Mariæ & sancti Petri apostoli vel ceterorum sanctorum*. quod diploma datum est anno regni ejus sexto, in Attiniaco palatio. Litteræ precariæ Ansemundi & Cæciliæ ejus conjugis inscriptæ sunt *Domino & sacrosanctæ ecclesiæ in honore sancti Petri principis apostolorum & sanctæ Dei genitricis Mariæ & sancti Michaëlis archangeli*, cui vir venerabilis Godelsadus abbas & diaconus tum præerat, HLudowico imperante. Verum Lotharius rex Francorum monasterium sancti Amandi appellat sæculo insequente, nimirum in illo diplomate, quo, postulante Gerberga regina matre sua, monasterium *in honore sancti Amandi constructum* in comitatu Trahesino, quod absque rectoribus, veluti in locis inhabitabilibus situm erat, Cluniaco subicit eo pacto, ut illud construatur in

AN. CHR.
661.

* S. Elnon.

^a Coint. an.
659. n. 6.XIV.
Nantense confusum cum Nantuacensi.
^a *supr. lib. 12. n. 60.*
^b *Bresse & Bugey prob. p. 210. & seq.*^c *Spicil. 60. 13. p. 525.*

AN. CHR. 661.

habitabilibus locis. Datum in Divionensi palatio, anno regni ejus sexto. Deinceps tamen in antiquis ejusdem loci chartis monasterium S. Petri passim appellatur. In veteri calendario tum Nantuacensi, tum Condatecensi seu S. Augendi, legitur, v. kalendas Junii, in pago Lugdunensi, Helnone cœnobio, quod vulgo nuncupatur Nantoadis, translatio corporis sancti Amandi episcopi Trajectensis civitatis, edificatoris supra dicti cœnobii, ibidemque sepulti. quod non approbando relatum velim, sed historici munere fungendo, ne quid a me prætermisum hanc in rem videatur. Nusquam enim Helnonem cum Nantoade confusum reperio, nisi in vitiosis instrumentis; & siquidem Amandus Trajectensis episcopus Nantuacense monasterium condiderit; corpus tamen ejus nec ibi sepultum, nec translatum fuisse persuasum habeo: cum certo in Elnonensi ad Scarpum monasterio sepultum sit.

XV.
Senonense monasterium condidit Gundelbertus.
* Senone.

Regnante apud Austrasios Childerico, Gundelbertus, Senonum, ut perhibent, antistes, dimisso episcopatu in Vosagum secessit, ibique monasterium, Childerico rege fundum suppeditante, construxit, quod in relicta civitatis memoriam Senonense * seu Senonense placuit appellari. Childerici regis hac de re præceptum in Appendice referemus, nobis communicatum a reverendissimo patre Hyacinto Alliot, Mediani-monasterii abbate, cujus in nos benevolentiam, & in historiam nostram studium indefessum satis pro merito commendare non possumus. Fallitur Hugo monachus Autisiodorensis in chronologia sua, ubi Gundelbertum, quem Gumbertum vocat, in serie antistitum Senonensium postponit Godescalco, sexto ab Emmone successori: cum e contrario Gundelbertus, si vere Senonum episcopus, & non potius chorepiscopus fuit, Emmoni anteponeendus sit, ut constat tum ex diplomate Childerici regis, qui non alius est a filio Chlodovei junioris; tum ex ætate Deodati & Hildulfi episcoporum, quibus æqualis existit Gundelbertus; tum ex catalogo abbatum Senonensis monasterii, in quo Angelramnus, principatu Caroli Magni Mettensis antistes, ipse loci abbas a fundatore Gundelberto septimus, Norgandum octavum constituit abbatem, testante Richerio ^a Senonensi monacho, apud quem ejus loci abbates primi hoc ordine ^b recensentur: Gundelbertus, monasterii auctor & primus abbas; dein Magneramnus, Agericus, Magenramnus, qui forte non distinguendus a Magneramno, Bonciolus, Stephanus, Angilramnus Mettensis episcopus, qui sui loco virum religiosum Norgandum præfecit. Concessi fundi metas Childericus ita designasse perhibetur in chronico Senonensi: a rupe, quæ Alta-petra dicitur, per cacumen montis, usque ad villam, quæ Cella dicta est, per ripam fluvioli per eandem viam decurrentis, usque ad locum, qui Mare dicitur. Inde ad Grandem-fontanam, ac per rivulum, qui Waconos appellatur, usque ad fluvium Bruscam, & per ripam Brusca usque ad cacumen montis juxta sanctum Stephanum, & inde ad rivulum Petrosam, qui fluit per claustrum Mediani-monasterii, de quo inferius acturi sumus. Hos limites accuratius distinguit Childerici præceptum in appendice referendum. Eo in loco, pro situ & vicinia montium excelsorum satis amœno, Gundelbertus duplicem basilicam cum adjuncto monasterio extruxit: unam in honorem sanctæ & perpetuæ virginis Mariæ, ad quam monasterium cum suis officinis ædificasse dicitur: alteram beato Petro apostolorum principi consecravit. Superest basilica beatæ Mariæ rotundo opere, qualis ab ipso Gundelberto condita est: altera sancti Petri recentior inservit officiis monachorum Benedictinæ congregationis sancti Vitoni. Consimilis est omnino rotunda basilica apud Hugoniscuriam, qui locus, Senonæ vicinus, olim monasterio insignis erat. Incertus annus mortis Gundelberti; incertus quoque sepulturæ locus, quem nonnulli apud Medium-vicum * statuunt. Nec fere certior ejus cultus, quem non in fastis sacris, ne quidem domesticis, notatum invenimus. In necrologio tamen Senonensi legitur XVI. kalend. Novembris, commemoratio sancti Gundelberti presulis, hujus loci fundatoris; Megerranni, Teodradi, Perini, Motheri, Vuipodi, abbatum & sacerdotum Senonensis monasterii, haud dubie primorum. A Wipodo Wipodi-cella nominatur apud Richerium ^c in chronico, quod in tomo tertio Spicilegii Acheriani vulgatum est.

^a Spicil. to. 3. p. 303.
^b ibid. p. 299.

* Moyevie.

^c Richer. lib. 2. c. 5.

XVI.
Stivagium monasterium.
* Estival.
* la Meurte.

Exstabat jam eo tempore proximum aliud monasterium, vocabulo Stivagium*, ad occidentalem plagam super Mortam * fluvium, cujus auctorem & originem ignoravit Richerius monachus ante annos quadringentos. Bodo, Tulli-leucorum sæculo septimo episcopus, alio nomine Leuduinus, sancto Stephano, Tullensis ecclesiæ patrono, contulisse dicitur locum Stivagium, sibi a parentibus proveniente, ubi mo-

nafterium in honorem beati Petri apostoli construxit super fluvium *Murt*, & duodecim canonicos aggregavit, ut legitur in actis episcoporum Tullensium necdum editis. Ferunt tamen, inquit Richerius, eo in loco ordinis sancti Benedicti monachos primo exstitisse; deinde sanctimonialiales; quibus postea denuo monachi successerint: exinde canonicos seculares, ac demum ordinis Præmonstratensis canonicos regulares, qui hactenus ibidem perseverant. Ruyrius canonicos regulares sancti Augustini ait secularibus successisse, successoresque habuisse canonicos iterum seculares ante Præmonstratenses. Monasterium istud seculo nono Richardis imperatrix in propriam possessionem obtinuit, illudque Andelacensi parthenoni ab se condito in perpetuum subiecit. Dein Mathildis Andelacensis abbatissa, consilio & consensu totius capituli sanctimonialium & canonicorum suorum, necnon Hugonis comitis ejusdem loci advocati, Stivagium Præmonstratensibus concessit ad petitionem canonicorum seclularium, qui ejusdem loci diu habitatores fuerant, ut legitur in diplomate Eugenii tertii pro confirmatione bonorum ecclesie Stivagiensis.

Anno Chlotharii regis sexto, placuit Mummolino Noviomageni episcopo & Bertino abbati Sithiensi aliqua inter se se prædia commutare, eamque commutationem regio diplomate confirmari. Data ex parte Mummolini episcopi villa, nomine Vallis, cum quatuor aliis villis, quas a viro venerabili Ebertramno abbate basilicæ seu cœnobii sancti Quintini acceperat pro portione ejusdem Vallis. Bertinus vero Mummolino episcopo vicissim cessit portionem, quam habebat in villa Vaulune pagi Constantiensis, quam a viro illustri Agiulfo ex simili pactione acceperat. Hanc commutationem confirmavit Chlotharius, adstipulante præcella domna & genitrice sua Baltechilde, kalendis Februarii, anno sexto regni sui, in Crisciaco palatio. In hoc vero diplomate, quod integrum in libro sexto de re diplomatica^a retulimus, Mummolinus & Bertinus communi opere dicuntur edificasse monasterium *Sithiu* seu *Sitdiu*, quod constructum dicitur *in honore sanctæ Mariæ, necnon apostolorum Petri & Pauli*: nimirum quod princeps basilica sanctis Petro & Paulo; basilica vero cœmeterii beatæ Mariæ dicata esset.

Hoc eodem tempore cum disciplina regularis in monasterio Lirinensi multum laxata esset, & res ex discordia in deterius laberentur; postulatus est abbas a Lirinensibus Aigulfus Floriacensis monachus, is qui jussu Mummoli abbatis reliquias sancti Benedicti e monte Casino in Galliam transfulerat, vir notæ probitatis ac virtutis, ut pristinum religionis splendorem illustri asceterio restitueret. Jam dudum ordo ibidem intepuerat, ut ex litteris Gregorii Magni ad Stephanum & Cononem abbates intelligitur, quos sanctissimus pontifex ad emendandos ejus loci monachorum mores hortatus fuerat. Sed, ut prona est mortalium natura in malum; ubi semel a recto tramite deflexum est, non facile ad viam fit reditus. Lirinensibus adhuc forte præerat Cono abbas, cum Attala, idem qui postea Luxoviensis monachus, ac demum Bobiensis abbas factus est, Lirinum se recepit. At cum regularem disciplinam eo in loco parum accurate observari cerneret, Luxovium Lirino prætulit. Quinam abbates post Cononem Lirinense monasterium rexerint usque ad Aigulfum, non produnt veteres tabulæ: nam qui in editis indicibus ei præponitur Ricomirus, non alius est a Rigomiro, qui eidem successit. Accepto loci regimine, Aigulfus collapsam instaurare disciplinam in primis studuit, & prava ritus ac mores abolere. Tantam vero gratiam ejus monitis & exemplis tribuit Deus, ut non tantum his, qui reliqui in monasterio erant, sed & iis qui olim ab eo defecerant, ad officium reverti persuaderet. Duo tamen inventi sunt perversæ mentis monachi, Arcadius & Columbus, qui dæmonis instinctu alios ad defectionem sollicitabant; tantumque in eorum animis prævaluit cæcus furor, ut sanctum abbatem a monasterio & ovibus suis avellere molirentur, vixque a pastoris eique adhaerentium nec temperarent. Tanti periculi conscii Lirinenses, pars fuga salutis suæ consulere, & in proximam sancti Johannis ecclesiam confugere maluerunt: pars cum Aigulfo in monasterio manere perseverarunt. Et primo quidem efferatos amborum animos emollire sapius tentavit pius abbas: sed, ubi nihil molliora proficiunt remedia; Arcadium, factiosorum antesignanum, e monasterio expellere cogitur. Verum ille, factæ sibi, ut putabat, injuriæ impatiens, ad Mummolum Vicetiæ principem se contulit, eumque ad perdendum Aigulfum instigavit, proposita præda multarum pecuniarum, quas ex monasterio referre posset. Forte is est Mummolus Ozidinsis,

ANN. CHR.
661.XVII.
Commutatio
facta a Mummolino episcopo & Bertino abbate.^a *Dip'omas.*
p. 605.XVIII.
Aigulfus Lirinii abbas dira patitur.

ANN. CHR.

661.

a V. supra

n. 12.

an Uceriensis, antistes, qui necem sancto Amando ob similem^a causam intentavit. Venit ergo Lirinum Mummolus, Arcadio duce, qui instar Judæ turba maligna stipatus, Aigulfum comprehendi, vinciri, ac fustibus cædi jussit, eique adhærentes simul in custodiam retrudi. Postridie fœctis blandimentis inclusos delinire tentat; &, ne dolo id facere videretur, allatos eis cibos cum poculis ad horam tertiam offert. At illi, vel in ipso carceris horrore regularis ac monasticæ institutionis memores, quæ jejunium in horam nonam extendi jubet, refectioem ad id tempus distulerunt, nec ipsum, qui se tam crudeliter vexabat, Arcadium in precibus prætermittentes. Et unus quidem eorum Trucarius inhumanitatem ei ac fallaces dolos improperavit: ille vero nihilo minus in viros sanctos sævire institit. Postquam enim Mummolus præda onustus Lirino discessit, inclusos e custodia post dies decem educit Arcadius, navique impositos ad certam perniciem in ignotas regiones deportat, comitante non imparis sævitiæ ministro Columbo, qui Aigulfo, ejusque sociis linguam abscindi, atque oculos erui jubet, ne tyrannorum crudelitatem publicarent, eosdemque sordidis vestimentis indui, ne pro monachis agnoscerentur. Verum excisis linguis nihilo secius loquebantur viri Dei, qui vocis ministerio non tam ad prodendos vexatores suos, quam ad concinendas Deo laudes utebantur. Interim appellunt in Caprariam insulam, ubi maximum erat examen monachorum, apud quos cænam Domini, quæ feria quinta ante pascha celebratur, peregerunt. In ipso paschali die Columbus cum insulis diaconi officio aptis ad sacra ministrare non erubuit, & ante communionem sacram non columbina, sed corvina, immo canina fratribus oscula præbere. Expleta sollemnitate, Aigulfum, ejusque socios in monasterio dimittit, dum ille Ephesum sæcularium negotiorum causa contendit.

XIX.

Biscopius fit
Lirini monachus.

Paullo ante has turbas Lirinum accesserat Benedictus, cognomento Biscopus, cum ex altera Romana profectioe reverteretur, pontificatu Vitaliani papæ, postquam aliquot menses in urbe exegisset ad percipiendam notitiam scientiæ salutaris. Hac instructus, dum in patriam redire pergît, in insulam Lirinensem digreditur: ubi tanta humanitate a monachis acceptus est, ut eorum cœtui ac contubernio adscribi voluerit. Mox tonsus ac votis monasticis insignitus, disciplinam regularem sollicitè servare in primis studuit, ac post biennium, idonea monasticæ conversationis doctrina institutus ac probatus, rursus beati Petri limina revisere statuit. Nec mora, adveniente nave mercatoria, desiderio satisfecit.

XX.

Babolensium abbas
obitus.b Heriger. de
episc. Leod. c.

59.

Babolensium plu-
res.

Ad hoc fere tempus pervenit Babolenus abbas Fossatensis, idem plerisque creditus cum Baboleno Stabulensi, & cum Boboleno Bobiensi. quæ persuasio Fossatensium erat ante annos minimum sexcentos, probante monachi Fossatensis anonymi libello de vita sancti Babolensium abbatis monasterii sui. Notgerus tamen episcopus in libro de gestis beati Remacii, & Herigerus^b abbas Lobiensis, Papolenum Stabulensem satis distinguunt a Bobuleno Bobiensi, non modo quia Papolenum, non Babolenum aut Bobulenum, scribunt: sed quia Papolenum, relictis facultatibus suis Remaclo tradunt adhæsisse, atque ab eodem susceptum, dein Malmundariensi, ac demum Stabulensi monasterio præfectum fuisse: cum Bobolenus seu Bobulenus, Bobiensis post Attalam abbas, beati Columbani discipulus fuerit, & quidem Bobii sepultus, cujus elevatio apud Wionem facta dicitur pridie kalendas Septembris anno Domini supra millesimum quadringentesimo octogesimo-secundo. Hac ratione distinguas Babolenum Fossatensem a Papoleno Stabulensi: cum amborum corpora alterum in altero loco asserventur. In libro de gestis sancti Babolensium Fossatensis laudatur non modo privilegium ipsi a Chlodoveo & Baltechilde concessum, quod ad suum tempus illæsum fuisse tradit auctor; sed etiam epistola Chlotharii regis ipsius Chlodovei filii, quem precibus suæ matris Baldechildis *sancto patri Baboleno*, præfente Gaëriño comite, primo regni sui anno contulit, iterum confirmans omnia, quæ dicta vel scripta de ipso monasterio fuerant. quæ epistola facta dicitur Verno regali palatio sub quinto die kalendarum Maiarum. Ex quo intelligitur, Babolenum non ante Chlotharii principatum decessisse. Idem auctor laudans ejus scribendi peritiam, asserit penes se adhuc superesse plura volumina, quæ *ipsius manu descripta* fuisse dicuntur. Quis Baboleno Fossatensi abbati successerit, incertum. nam Erlafridus abbas, qui primus post eum in vulgatis indicibus habetur, medio sæculo octavo vivebat. Congellum Ughellus substituit Boboleno Bobiensi, sub quo centum quadraginta monachi Bobii militasse dicuntur. Papoleno seu Baboleno Stabulensi, sancti

sancti Remacli judicio suffectus est Sigolinus, & post eum Goduinus, qui corpus ejusdem beati Remacli transtulit in ecclesiam sancti Petri, lectulumque ejus auro, argentoque decoravit. De rebus gestis Baboleni abbatis Fossatenfis libellos duos medio saeculo undecimo scripsit monachus ejus loci anonymus, alterum de ejus vita parum accurate ex traditione majorum; alterum de miraculis, ut fere testis in plerisque oculatus: ex quibus potiora suis locis referemus. Boboleni seu Bobuleni abbatis Bobiensis quarti compendium vitae exstat^a apud Ughellum, sed nihil fere continens praeter communes locos. Falsus est auctor ille, cum Bobulenum genere Atticum vocat, quem in Burgundia ortum fuisse ex Jona ejus monacho discimus. De Baboleno abbate Stabulensi nihil fere praeter nomen novimus. nam quae in historiola sancti Symmetrii martyris de eo leguntur, nullam fidem merentur. Accepimus ex archivo Stabulensi diploma Vitaliani papae, inscriptum *Baboleno abbati monasteriorum in Stabulaus & Malmundario constructorum in honorem sanctorum Petri & Pauli*. quo diplomate pontifex omnia confirmat, quae Sigibertus rex contulit Stabulensi monasterio, ubi sanctus Remaclus Baboleni decessor quiescere dicitur; conceditque facultatem eligendi abbatis secundum regulam sancti Benedicti; insuper monasterium cum incolis rebusque suis omnino liberum esse jubet. *Scriptum in mense Decembri, indictione quarta*, quae huic anno respondet. Babolenus abbas Fossatenfis obiit v. i. kalendas Julii, ut in ejus epitaphio notatum, quod veteri lapidi litteris implexis & lectu difficillimis insculptum erat, adeoque aegre lectum saeculo nono, cum ejus corpus in novam sanctae Mariae basilicam illatum est. Eodem saeculo istuc translatum corpus beati Mauri abbatis Glannafoliensis, sancti Benedicti quondam discipuli, a quo nomen postea Fossatenfi monasterio inditum est, ac magna celebritas accessit. Hoc monasterium patrum nostrorum saeculo ad saeculares canonicos migravit, reditibus abbatis episcopo Parisiensi addictis. Hunc puto esse sanctum Babolenum, qui in litaniis Alcuini locum habet.

ANN. CHR.
661.a Ital. sac.
to. 4. col. 326.

ANno insequenti consignanda videtur origo coenobii Sarchiniensis, quod Trudo, nobilis Hasbanienfis, in dioecesi Tungrensi, ad Cifindriam fluvium aedificavit, & Mettensi sancti Stephani ecclesiae attribuit, consentiente Remaclo Tungrensi episcopo, ac Mettensium antistitem tutelae ac potestati commisit. Erant Trudonis parentes non minus nobiles quam locupletes, maxime in Hasbania*, qui pagus est inter Leodicum & Lovanium. Verum ille ab ineunte aetate generis splendorem atque opes pro Christo despiciens, sic inter saecularem pompam ac tumultum in sanctae religionis cultu se exercebat, ut exterius laicus, interius monachus appareret. Cum sacris litteris operam dare magnopere cuperet, angelico monitu convenit beatum Remaclum episcopum, apud villam Septimburias tum degentem. quo hortante, aut certe approbante, ad Chlodulfum Mettensem episcopum profectus est, eique se suaeque omnia, aut potius beato Stephano donavit, eo pacto, ut ea in urbe sacris litteris erudiretur. Cum hoc in studio non mediocriter profecisset, a Chlodulfo tonsus, & per singulos ecclesiasticos gradus ad sacerdotalem dignitatem promotus est, ac demum in Hasbaniam missus, ut res, jam non suas, sed beati Stephani, procuraret. Reversum cum magno gaudio complexus Remaclus, verbum Dei per totam parochiam suam praedicare, ac missas in quibuslibet ecclesiis celebrare ei concessit, simulque condere basilicam in fundo suo, uti in pueritia Deo voverat. Rem incunctanter exsecuturus vir sanctus, pergit ad domum & possessionem olim suam, quam sub chartarum fide Deo & sancto Stephano lege inviolabili tradiderat. Mox operi admota manus, & basilica in honorem beati Quintini martyris, & sancti Remigii episcopi ac confessoris extructa in villa Sarchinio seu Sarcingo super Cifindriam fluvium, qui postea in Getam decurrit. Tum ille verbis & exemplis plurimos ad contemptum saeculi animare, & ad se sequendum trahere: ex quibus multi nobilium filii, coma deposita, divino ibidem cultui se se manciparunt: sicque accidit, ut qui castitatis studio carnalem sobolem insuper habuerat, innumerabilem in Christo progeniem procrearet. Ea viro Dei consuetudo erat, ut singulis noctibus, dum discipuli sui somno rescicerentur, ad vicum Falmium, in quo sancti Martini ecclesia erat, tribus a Sarchinio passuum millibus distantem; aut vicissim ad villam paris intervalli Septimburias, in qua basilica in honorem sanctae Genovefae exstabat, solus iret, precesque Deo & psalmos persolveret. quibus exac-

ANN. CHR.
662.XXI.
Trudo monasterium Sarchiniense condidit.

* la Hasbaye.

ANN. CHR.
662.

tis, *ad propriam cellam* revertebatur. Alibi *monasterium* appellat Donatus diaconus, qui ejus gesta primus litteris mandavit, dicavitque Angelramno archiepiscopo, ut ipse vocat, Mettensi. Quia vero auctor ille nusquam monachos aut clericos diserte exprimit; hinc Rodulfus, ejus monasterii sæculo undecimo abbas, ingenue fateatur se dubitare, monachi an clerici principio eo in loco extiterint; aut, siquidem clerici primi illic instituti sint, quo tempore monachi ibidem esse cœperint. Mihi vero persuasum est, monachos a primordio locum illum incoluisse: tum quia cellam, monasterium, cœnobium vocat Donatus, tum quia Trudo ab eodem *sanctæ conversationis*, & alibi *sanctæ religionis habitum* gestasse dicitur. Ad hæc Grimo abbas ante medium sæculum octavum loco illi *regulariter* præfuisse memoratur in litteris Rotberti Hasbania comitis, quæ vox *regulariter* in actis & conciliis illorum temporum voci *canonice* opponitur, ut testimonia, opportunis locis a nobis referenda, manifeste probant. Denique nullum apparet vestigium factæ in illo cœnobio mutationis, quod ad nostrum tempus, sub sancti Trudonis appellatione, regulæ & ordini sancti Benedicti additum perseverat. Illud vero observatione dignum, quod Trudo monasterium illud, non Tungrensi seu Trajectensi episcopo, in cujus parochia situm erat, sed Mettensi ecclesiæ subiectum esse voluit, consentiente Remaclo loci episcopo. Idem observare licet in conditione monasterii Orbacensis, quod Regulus seu Reolus Remorum antistes in diocesi Suesionica paullo post extruxit, & tamen ecclesiæ Remensi subiecit. Id gravatè cum ferrent Leodicenses episcopi; Hugo de Petra-pontè hoc jus a Johanne Mettensi redemit anno supra millesimum ducentesimo vicesimo-septimo, ac monasterium municipiumque Trudonianum in patrocinium suum postliminio recepit.

XXII.
Remaclo succedit Theodardus præceptor Landeberti.

Non multo post Remaculus, sæcularium tumultuum & episcopalis oneris impatiens, ad optatam denuo solitudinem, annuente clero ac rege, abdicata dignitate, relictisque omnibus, secessit, nimirum in monasterium Stabulense, substituto Theodardo eximio viro, qui Stabulensi & Malmundariensi cœnobiis tum præerat. Hunc a Cuniberto Coloniensi pontifice consecratum fuisse episcopum auctor est Ægidius Aureæ-vallis monachus. Dum is Trajectensem ecclesiam regeret, Landebertum, futurum postea ejusdem sedis episcopum, patre ad se dirigente, divinis dogmatibus & monasticis disciplinis erudiendum suscepit, quo magistro pius adolescens adeo profecit, ut jam tum quasi futurus dignitatis heres ac successor ab ipso haberetur.

XXIII.
Nivardus Berchario parat monasterium Altivillarense.

Ab eodem institutus perhibetur Bercharius Aquitanus; quem parentes haud ignobiles Bererum in sacro fonte appellari voluerunt. Hic, cum ad Nivardum Remorum antistitem accessisset, ad Remaclum Tungrensem, qui tum in ecclesia & in aula lumine sanctitatis & doctrinæ fulgebatur, missus ab eo est, sacris institutionibus penitus informandus. Dein, delata ad Bercharium fama & opinione Luxoviensis monasterii, quod tunc maxime religione sub Waldeberto abbate florebat, tam sanctæ congregationi sociari ac nomen dare quantocius curavit. Post egregios in vita monastica progressus, Remos denuo redit ad veterem patronum Nivardum pontificem, qui tum de condendo in sua parochia monasterio cogitabat. Locus erat quatuor leucis ab urbe Remorum, in declivi montis latere positus, ad Matrônæ fluvii prospectum, haud procul a Sparnaco * opido, Altivillare * dictus, quæ visa est apta monasterii sedes. Pertinebat hic locus ad Bavonem & Theoderamnum Nivardi fratres, a quibus commutatione facta eum obtinuit, rogante Berchario abbate, qui a Nivardo, ait * Frodoardus, petierat locum sibi dari, ubi cum fratribus suis monachis vivere posset *sub regula patrum sancti Benedicti & sancti Columbani*. Commutatione facta, mox idem præsul succidi silvam jussit, ibique basilicam in honorem sancti Petri & omnium apostolorum dedicavit. Præter hanc principem ecclesiam, alia sub invocatione sanctissimæ Dei genitricis Mariæ in australi ejusdem montis latere exstructa est. Monasterii administratio Berchario commissa. Sub eo Theoderamnus, Nivardi frater, monachus efficitur. Sed & Regulus seu Reolus filium suum, nomine Gedeonem, ex nepte Nivardi susceptum, ibi monachum fieri petiit, & rerum suarum partem eidem monasterio largitus est. Porro Nivardus, perfectis monasterii ædificiis, quidquid possessionum ante episcopatum habebat, eidem loco tradidit, ac Reolo ipsi auctor fuit, ut ibidem *religionis habitum*, ut Frodoardus loquitur, assumeret. Privilegium quoque, rogatu Bercharii abbatis, eidem concessit monasterio, ab eodem auctore summatim relatam: ut scilicet ipse præsul idem mo-

* *Espernay.*
* *Hautvillier.*

a *Frodoard.* »
lib. 2. c. 7. »

naſterium in ſui juris dominatione, dum adviveret, conſervaret: & ut poſt ſuum deceſſum Remenſis epiſcopus ipſum cœnobium gubernet, & eoſdem monachos contra omnes adverſantes defendat: ipſi vero monachi poteſtatem habeant *prælatum*, hoc eſt abbatem, ſibi regulariter eligendi, prout in deſcriptione ipſius privilegii continetur. Ex his intelligimus, vulgatum Nivardi privilegium non eſſe integrum: quippe cum primam dumtaxat ſuperioris ſummæ partem continet in hæc verba. *Ego Nivo ſive Nivardus, etiamſi peccator, epiſcopus, dum omnes epiſcopi fratres mei, etiam & de viris chriſtianis & de bonis hominibus, monaſteria ſecundum regulam ſanctorum patrum edificare non ceſſarent; petiit nos Bercarius abbas cum fratribus ſuis, ut talem locellum perquirere eis deberemus in noſtra proprietate, ubi ipſi ſecundum regulam patrum ſancti Benedicti & ſancti Columbani vivere deberent, & pro nobis die, noctuque miſericordiam Domini debeant deprecari, ut in futurum veniam de peccatis merear obtinere. Sed cum minime hic talem locellum in noſtra proprietate inveniremus, qui ipſis monachis ad monaſterium faciendum placuiſſet; repertus eſt nobis una cum ipſis locellus, qui dicitur Altivillaris, in fine Remenſi ſuper fluxum Maternæ, prope villam Diſiacum, quem a Bavone & Theoderamno de villis eccleſiæ noſtræ concambiſſimus, unde & ipſa inſtrumenta in archivis eccleſiæ retinentur; villam quoque Diſiacum * cum eccleſiâ & altari beati Timothei martyris, in cujus parochia ſitus eſt Altivillaris locus, eidem monaſterio legaliter confirmaviſſimus. Sed ſic penſitavit ipſe Bercarius una cum fratribus ſuis pro noviffimis temporibus, ut, dum advivimus, ipſum monaſterium, quod dicitur Altivillare, quod ego pro æterna beatitudine, vel pro remedio animæ noſtræ, ad ſanctam regulam conſervandam edificavi in honore ſanctorum Petri & Pauli, ſeu etiam ſancti Johannis, & ceterorum martyrum & confefforum, quorum pignora ibidem venerari noſcuntur, in noſtra poteſtate debent eſſe: ut ipſos monachos melius delectet ſecundum diſciplinam ordinem, & regulam vivere, vel quiete reſidere: & taliter nobis conſenſerunt de fratribus meis coeſcopis, etiam & de comitibus noſtris, archidiaconis, ſeu & abbates, vel etiam clerus noſter Remenſis, etiam & de viris illuſtribus, quorum manibus ſubſcriptiones vel ſignacula ſubter tenentur inſerta. Hæc recitat Altmannus ejuſdem loci monachus in libro de vita ſancti Nivardi. Cetera deſunt in editis ſcriptiſque libris huius privilegii, quod ipſum ſine dubio præ oculis habuit Frodoardus, qui totidem verbis ejus locum refert, jam ſuperius relatam, ubi Bercharius dicitur a Nivardo petiſſe locum ſibi dari, ubi cum fratribus ſuis monachis vivere poſſet ſub regula patrum ſancti Benedicti, & ſancti Columbani. quæ omnino verba in ſuperiori privilegii fragmento leguntur.*

Idem Nivardus etiam munificus fuit in monaſterium ſancti Baſoli, cui tunc Perro abbas præerat. Ei quippe dedit * eccleſiam Viriziaci *, ubi primitus monaſterium ſitum erat, in honorem ſanctæ Mariæ conſtructam, cum omnibus ad illam pertinentibus; ſimulque locellum qui Vaſſiacus* dicitur. Immunitatem quoque ipſis monachis, ſub Perrone abbate ibidem Deo ſervientibus, idem præſul conceſſit, ut nullus eccleſiaſticorum judicium eos indebite in quoquam perturbare auderet, ſed eis liceret *quieto ordine ſub ſancta regula vivere, ac Deo ſervire.*

Erant Nivardo quatuor germani fratres, nempe Bavo, Theoderamnus, ſuperius laudati; Gundebertus & Childericus, cujus filiam in matrimonium duxerat Regulus ſeu Reolus comes, poſtmodum Remorum antiſtes. Gundebertus ſeu Guntbertus, optimas & vir illuſtris, qui-cum Reolus poſt Nivardi obitum de rebus eccleſiæ ſuæ monaſteriisſque Altivillarenſi & ſancti Baſoli datis contentionem habuit, cum Berta, æque nobili ac pia femina, conjugium inierat. Verum ex mutuo conſenſu cælibem vitam conjugio præferentes, monaſteriis erigendis ambo animum ac facultates ſuas adhibuerunt. Et Guntbertus quidem puellare ſancti Petri monaſterium Remis exſtruxit ad portam Collaticiam ſeu Baſilicarem, *regale vel ſiſcale* appellatum, propterea quod ſub regali poteſtate^b eſſet. Berta vero aliud puellare cœnobium apud Avennacum, Domino ſibi locum per angelum demonſtrante, itidem condidit, teſtante Frodoardo. Neque adverſatur Hincmari epiſtola ad Teutbergam Avennacenſem abbatiffam, ejus monaſterii conſtructionem Nivardi fratri, ſcilicet Guntberto, tribuentis: quippe qui communibus cum conjuge ſtudiis & impenſis id exſecutus eſt. Hincmari ſummam^c epiſtolæ, huic loco illuſtrando opportunam, Frodoardus refert, aiens, Hincmarum ſcripſiſſe Teutbergæ abbatiffæ pro ordinatione Avennaci monaſterii, quam ipſe quondam cum Irmintrude regina diſpoſuerat, de

* Diſy.

X X I V.
S. Baſoli mō-
naſterio quæ-
dam confer.
a Frodoard.
lib. 2. c. 7.
* Verzy.
* Vaſſy.

X X V.
Avennacenſe
monaſterium
conditur a
Guntberto &
Berta,

b Idem lib. 4.
c. 46.

c Idem lib. 3.
c. 27.

AN. CHR 662. numero clericorum & nonnarum, atque de rebus villarum ipsius monasterii, videntur licet mille centum quinquaginta manfos: significans se disposuisse, viginti clericos & quadraginta nonnas ibidem consistere posse, victumque eis providisse, & res necessarias, ac ministeriales instituisse, præter luminaria, & cetera monasterii necessaria: ostendens, quod Nivardus Remorum archiepiscopus de rebus Remensis ecclesiæ monasterium Altivillarense construxerit, & frater ejus de suis proprietatibus, & quæ alii boni homines ad eundem locum dederunt, Avennacum extruxerit monasterium, quodque ad ecclesiam Remensem tradiderit. Porro dominus Guntbertus, ut alibi^a habet Frodoardus, hujus instructor cœnobii, relicta conjugē, maritima petens loca, illic etiam monasterium quoddam condidisse fertur: ubi & a barbaris decollatus fuisse traditur: nimirum^b apud Frisios, quorum conversioni dabit operam. Albericus fabulas narrat, dum cum cruce-signatum trans mare abiisse dicit. At vero Berta, constructo cœnobia, cum inibi aquam non haberet, a proximæ silvæ possessoribus fontem, duobus a monasterio passuum millibus distantem, argenti libra data, impetravit, qui mox ad cœnobia derivatus est, Libra hæcenus appellatus. Verum ipse Bertæ privigni, cum forte opes ejus monasterio impensas ægre ferrent, ei necem intulerunt. qui statim traditi satanæ, in belluinam feritatem mutati decessisse memorantur. Attamen nepti Guntberti, Monnæ nomine, (forte hæc Reoli conjux) quæ hujus facinoris conscia fuerat, noctu vigilanti domina Berta fertur apparuisse, eique præcepisse, ut corpus domni Guntberti Avennacum referre satageret, ac juxta sepulcrum suum collocaret. hoc enim factum Deum ipsi tantam noxam condonaturum. cujus rei hoc indicium fore, quod, mox ut jussa complessit, ex ejus ore vel naribus sanguis erumperet. quod Frodoardus ait accidisse, dum corpus domni Guntberti juxta corpus beatæ Bertæ recondetur. Bertæ porro corpus post centum circiter annos inventum est integrum, & plagæ ejus tam recenti affluere sanguine, quasi eadem hora viventi inflictæ fuissent. Ambos conjuges, uti martyres, colunt Avennacenses nostri ordinis sanctimoniales, Guntbertum quidem III. kalendas Maii, Bertam vero ipsis ejusdem mensis kalendis. Rexit hoc cœnobia sæculo nono Berta, Ludovici Pii filia ex Irmingarde Augusta, cui Hinemarus^c se ipse purgavit, quod damna quædam rebus Avennaci monasterii Bertæ, ipsius imperatoris filia, sua jussione inferri quorundam malignorum relatu infamaretur. Idem Bertæ abbatissæ Avennaci monasterii scripsit pro incommodis, quæ fratres ac servi monasterii Altivillaris, aliarumque villarum Remensis ecclesiæ, ab hominibus ejus patiebantur ex eo tempore, quo illa in hoc regnum venerat. Bertæ in regimen Avennaci parthenonis successit Teutberga, cujus modo meminimus.

^c Frod. l. 3. c. 27.

XXVI.
S. Petri monasterium Remis;

^d lib. 6. n. 10. c. seq.

^e Frod. lib. 4. c. 46.

Quod attinet ad puellare sancti Petri cœnobia, quod Guntbertus Remis ad portam Basilicarem extruxerat, illud Inferius vocabatur, ad discrimen alterius omnino vicini sub titulo eidem sancti Petri, Superioris dicti, cujus auctorem Baldericum cum sorore sua Doda fuisse alias^d diximus. Portam Basilicarem, non a basilicis, ut vult Frodoardus, sed vel a Julio vel a Juliano Cæsare, ad cujus triumphalem in eam urbem ingressum erecta est, appellatam fuisse inde colligitur, quod via, ad quam porta illa ducit, Cæsareæ nuncupetur. Hoc monasterium Ludovicus^e imperator, cognomento Pius, Alpaidi filia suæ, Begonis Parisiorum comitis uxori, dono dedit, eidemque sacro loco immunitatem, quam pater ipsius Carolus Magnus concesserat, diplomate suo confirmavit. Dein idem cœnobia per precariam ejusdem Alpaidis, vel filiorum ejus Letardi & Ebrardi, in jus & potestatem Remensis ecclesiæ cessit. Frodoardus asserit, in ecclesia illa sancti Petri visum ab se cereum, igne cælesti ter accensum, quem cereum collata cera fecerant quidam cives Remenses, qui ad visitanda Apostolorum limina profecti fuerant. Eidem monasterio Gerberga regina quasdam reliquias sancti Gregorii, sancti Guntberti, & partem capitis beati Patricii concessisse memoratur, præter dentem sancti Andreæ ibidem asservatum, cujus meminit Frodoardus. Nullum modo Remis superest Inferioris illius sancti Petri monasterii vestigium præter sancti Patricii sacellum, in quo vetus epitaphium Hildegardis sanctimonialis, cum fratre Alfatio poëta ante annos octingentos ibidem sepultæ, hæcenus juxta altare lectuli ad fenestram legitur in hunc modum, sanctimonialibus hinc inde exsculptis.

*Hoc Alsatii teguntur membra vatis cespite,
Ejusque sororis, sacro quæ-compta velamine.
Hildegardis, est vocata, virgo manens corpore.
Pro quibus dic lector, queso, supplex flexo poplite:
Æternam, pie Redemptor, dona eis requiem.
Ille quarto kalendarum obiit Aprilium:
Illa quarto die mensis ante finem Julii.*

ANN. CHR.
662.

Hildegardis Deo sacrata in necrologio cathedralis ecclesiæ Remensis prædicto die memoratur.

Sub idem fere tempus Filibertus abbas Gemeticensis Pauliacense monasterium instituit in Caletis, decem millibus passuum a Gemetico, ac ferme totidem ab urbe Rotomago, eique Austrebertam virginem præfecit. Austreberta seu Austroberta orta est parentibus genere ac pietate inclytis in pago Teruanensi. Pater ejus, Baderfridus nomine, comes palatinus, regum profapia oriundus fuisse dicitur, & conjugem ex Alamannorum regia profapia accepisse, Framhildem * nuncupatam, quam Benedictinæ Monasterienses Austrebertinæ annuo cultu vi. kalendas Julii venerantur. Pie educata a religiosis parentibus filia, cum vix annos decem attigisset, nonnisi ecclesias aut monasteria anhelabat, in rudi ætate jam meditans, quod postmodum opere complevit. Forte faciem suam in aquis aliquando more infantium contemplata, caput suum velamine redimitum conspexit, quod signum deinceps ejus animo adeo infixum est, ut ex illo die hoc uno æstare desiderio videretur. Hujus rei gratia, cum ad magni tunc apud Deum meriti episcopum Teruanensem Audomarum proficisceretur, Quantinæ fluminis aquas super pontem exundantes sicco pede cum fociabus transiisse fertur. Mitigatis a sancto antistite parentibus, quibus inconsultis id fecerat; ab iisdem facultatem obtinuit secedendi in cœnobium, Portum vocabulo, super flumen Suminam * seu Somenam constructum, cui tunc præerat spiritualis mater, nomine Burgofledis. Austreberta ovibus sanctis adjuncta, sancta ovis & ipsa brevi facta est. Nulla illa humilior, nulla obedientior. Cum annos quatuordecim inter virgines Portenses exegisset, a Filiberto abbate accersita est ad regendum monasterium, quod Amalbertus, vir præpotens, in fundo suo Pauliaco extruxerat, & sancti viri providentiæ commendaverat cum cœtu sacrarum virginum, quas inter filiam suam parvulam, Auream nomine, Christo devoverat. Parvam initio congregationem pia mater Austreberta auxit ad viginti-quinque ancillas Dei: quæ ita ei amore adhæserunt, ut ne una quidem ex illis ab ea superari sustinuerit. Præcipua monasterii basilica sub patrocinio Dei genitricis Mariæ sacrata erat, adjunctis duabus aliis basilicis, sancti Petri, & sancti Martini, aliorumque sanctorum. Nihil religiosa abbatissa de privatis virtutibus, nihil de jejuniis, immo nihil de obedientia & humilitate detraxit. Cum aliquando noctu de more dormitorium finitis matutinis lustraret, ac singularum lectulos inspiceret; evigilans præposita, abbatissam esse nesciens, eam increpavit, quod sorores inquietaret, jussitque ire ad crucem, quæ poena erat in monasteriis contra eos, qui somnum dormientium interturbassent. Illa vero hac occasione gavisa, confestim ad crucem cucurrit, quæ in medio claustrum pratello collocari solebat; ibique psallens perstitit immobilis, donec hora competentis, signo tacto, omnes consurgerent. Agnito errore, præposita ad pedes abbatissæ provoluta, veniam facile obtinuit. In quadragesima; præter dies dominicos, nonnisi ter singulis hebdomadis Austreberta reficiebatur. Dormitorii ruinis divinitus semel subducta est cum suis, præter unam, quæ contra matris interdictum ecclesiam egressa, lapsu maceræ oppressa corruit: quam pia mater oleo benedicto perunctam pristina restituit sanitati.

XXVII.
Pauliacensi
monasterio
præficitur
Austreberta.

* S. Framense.

* la Somme.

ANno proximo Bertefridus Ambianorum antistes immunitatis privilegium Corbeienſi parochiæ suæ monasterio concessit, inscriptum *Dominis sanctis, & summi culminis apice, pontificalis cathedra specula presidentibus in Christo fratribus, Nivoni, Genesis, Ethoaldo, Emmoni, Audoni, Audomaro, Audoimo, Audeberto, Burgundofaroni, item Audeberto, & Drauscioni*, quorum omnium notæ sunt sedes. Remis præerat Nivo seu Nivardus, Lugduno Genesis, Viennæ Ethoaldus seu Edoaldus, Senonibus Emmo, Rotomago Audoenus seu Dado, metropolitani; Aurelianis Audo,

ANN. CHR.
663.
XXVIII.
Bertefredi
privilegium pro
monasterio
Corbeienſi.

ANN. CHR.
663.

Teruanæ Audomarus, Cameraco Audebertus seu Autbertus, Meldis Burgundofaro, Silvanectis Audebertus, Sueffionibus Drauscio. Hoc vero privilegium indul-
 „ fit Bertefridus ad petitionem domni Chlotharii regis, necnon & præcellæ domnæ
 „ Balthildis reginæ, ejus monasterii conditorum, & pro amore ac reverentia sancto-
 „ rum apostolorum Petri & Pauli, & sancti Stephani protomartyris, patronorum ejus-
 „ dem loci; ut monachi, ibidem degentes sub regula sanctorum patrum, quieti con-
 „ versari possint, quemadmodum Bonifacius episcopus in synodo Carthaginensi, &
 „ sanctus Augustinus præclarus doctor in libro de gradibus ecclesiasticis sanxerant:
 „ quale privilegium monasteriis Agaunensi, Lirineni, Luxoviensi, & basilicæ domni
 „ Marcelli concessum est. nempe ut quidquid regio munere, vel a quibuslibet chris-
 „ tianis in agris, mancipiis, in auro vel argento, aliisve speciebus, ibi oblatum, offe-
 „ rendumve esset in posterum, ipsi abbates vel monachi, ibidem Deo deservientes,
 „ absque ulla contrarietate vel repetitione episcopi Ambianensis, ejusve clericorum,
 „ libere possiderent. Altaria tamen & tabulas ad usum sacrificii, ubi defuerint in mo-
 „ nasterio; episcopus Ambianensis benedicat, & chrisma sanctum absque ullo pretio
 „ singulis annis concedat. Ad hæc, mortuo abbate, ejus successorem, a monachis
 „ unanimiter electum, accepto a principe mandato, ordinet, uti & reliquos gradus
 „ clericorum, minores ac majores, quos abbas dicti monasterii, sive intra, sive extra
 „ monasterium, elegerit: sic tamen ut nec episcopus, nec archidiaconus, ullave alia
 „ persona, quidquam auferat aut minuat, commutave ex eodem monasterio, ejusve
 „ parochiis: ut de perfecta quiete valeant ipsi monachi Domino propitio exultare, &
 „ pro statu ecclesiæ & salute regum, regnique stabilitate & tranquillitate patriæ
 „ Deum exorare. Porro si aliquis ex ipsis monachis contumax fuerit, a prædicti mo-
 „ nasterii abbate secundum canonicam institutionem emendetur. Denique ut ipsi mo-
 „ nachi sub regula sancti Benedicti vel sancti Columbani conversari ac vivere debeant.
 „ Datum hoc privilegium sub die octavo idus Septembris, anno septimo regnante
 „ Chlothario rege, Captunnaco in palatio publicè, quod privilegium Sigo diaconus
 „ scripsit, subscripsitque post episcopos initio præmissos, aliosque, nempe Gauciober-
 „ tum Carnutensem, Bosonem Gratianopolitanum, Ragnobertum Bajocensem, Mum-
 „ molenum Noviomenssem, Didonem Pictaviensem, Leodeboldum Lexoviensem,
 „ Chrodobertum Parisiensem, & Paternum Egloensem. Hujusce privilegii mentio-
 „ nem ^a facit Drogo Teruanensis episcopus sæculo undecimo in simili privilegio con-
 „ cesso ecclesiæ Messinensi.

^a Miraus cod.
donat. c. 56.XXIX.
Besuensi mo-
nasterio reginæ
litteræ conce-
sæ.^b Spicil. so. 1.
p. 497. & seqq.^c Marculf.
lib. 1. c. 33.
34.

Per id tempus, Francis inter se se dimicantibus, & agros Burgundiæ depopulan-
 „ tibus, Besuense monasterium, quod Amalgarius, vir illustris, olim condiderat, om-
 „ nino direptum, cunctisque rebus spoliatum fuisse scribit Johannes ejus loci mona-
 „ chus in chronico, insuper tabulas donationum sublatas ac deperditas. Quam ob
 „ rem Waldalenus, qui Besuensi monasterio tum præerat, a Sichelmo duce accepit
 „ epistolam ^b ad Rudebertum, Chrodebertum, & Emerulfum majores palatii, id est
 „ aulæ reginæ proceres, datam kalendis Septembris, anno septimo domni Chlotharii
 „ regis, multorum subscriptionibus confirmatam: qua orabat, ut regem calamita-
 „ tis, direptionisque Besuensium certiolem facerent, peterentque ab eo, ut omnia
 „ prædia, quæ boni homines eidem loco legaverant, nullus invadere, aut violare
 „ aufit, sed liceat ipsis monachis ea quiete ac sine ulla controversia possidere. Hanc
 „ suggestionem, cujusmodi alio nomine charta relationis & apennis apud Marcul-
 „ fum ^c vocatur, regi obtulerunt prædicti majores palatii, & cum eis Waldalenus
 „ abbas, qui præceptum a Chlothario impetravit, ut quidquid ab Amalgario duce,
 „ ejusque conjugè Aquilina, vel ab aliis Deum timentibus hominibus, monasterio col-
 „ latum fuisse constaret, id totum ad integrum Besuenses haberent, tenerent, ac pos-
 „ siderent. Datum mense Augusto, anno Chlotharii regis octavo, apud Nemausum,
 „ quo in diplomate enumeratio fit omnium prædiorum, quæ tunc possidebant Be-
 „ suenses. Ad hæc quinto-decimo kalendas Septembris, Chlotharius anno decimo
 „ regni sui, Gengulfum, virum illustrem, defensorem & advocatum monasterii,
 „ quamdiu abbas, monachique voluissent, constituit, ut res eorum ac causas omnes
 „ tueretur ac procuraret.

XXX.
Vvandregifilo
dona collata.

Eodem tempore, cum Fontanellensi monasterio necessaria deesse Baltfridus cel-
 „ lerarius causaretur, Wandregifilus spem omnem in Deum reponendam esse respon-
 „ dit. Nec vana fuit viri Dei fiducia. nam Balthildis, regina piissima, divinitus ad-

monita, ut Christi famulis, in vasta solitudine consistentibus, necessaria ministraret, onerata cibariis, aliisque rebus vehicula illuc direxit, quibus abunde monachorum inopia subventum est. Eadem fiducia Wandregisilus, non jam equo, sed curru ob ingravescentem ætatem vectus, Chlotharium regem, annum regni septimum agentem, adiisse perhibetur, rogaturus, ut locum, in quo monasterium condiderat, atque univèrsa eidem collata scripto confirmaret. Tunc in villa pagi Castrensis*, nomine Palatiolo*, haud procul ab agro Parisiensi, commorabatur princeps: qui non solum donationes monasterio factas confirmavit, sed etiam propriis donis amplificavit. Cum Wandregisilus in pago Castrensi veraretur, Hartbainus, viri illustris Eremberti filius, conversionis ac religiosi propositi gratia ad ipsum accessit, eique præter cetera quoddam prædium, nomine Bationem, donavit: ubi ædificata ecclesia, habitacula fervorum Dei constructa, & collocati monachi Deo famulaturi. Idem vero Hartbainus in magnæ religionis observantia vitam exegisse memoratur. Hartbaini parens Erembertus, dum gravissimâ febre vexaretur, ad preces Wandregisili pristinae redditus sospitati, prædium suum Virclaicum*, situm in pago *Tellau*, super amnem Euram seu Eoram, grati animi causa eidem largitus est. Talogiensis* pagum vocat inter alios Ordericus Vitalis, situm inter pagos Rotomagensis & Vinemacensis: amnem vero idem auctor Eoram* vocat, qui Fulcardimontem, ordinis Cisterciensis monasterium, aliaque loca alluit, ac demum apud Criolium* in oceanum devolvitur. Denique Wandregisilus locum quemdam super amnem Vintlanam ex dono illustris Warattonis accepit, ibique oratorium in honorem beati Petri apostolorum principis extruxit, Monasterioli indito nomine, ubi monachorum Deo militantium cœtum adunavit.

Sub finem hujus anni Chlotharius, cum in villa regia Masolaco, una cum episcopis, optimatibus, ceterisque palatinis ministris, ac Audobaldo palatii comite, ad universorum causas audiendas, justoque judicio dirimendas consideret; actores Divionensis basilicæ domni Benigni martyris, a Wlfechramno abbate suo missi, ad regem accedere, conquesti, quod vici Elariaci*, a domno Guntchramno rege ecclesiæ suæ quondam concessi, redditus magna ex parte a quibusdam loci habitatoribus occuparentur, vastarentur silvæ, arva & prata invaderentur. Elariacenses contra reponebant, post donationem Elariaci a Guntchramno factam basilicæ sancti Benigni, se ex munificentia ejusdem principis obtinuisse quidquid ex majorum suorum hereditate in illa villa sibi provenerat, regiasque hac de re litteras proferebant. Verum, litteris illis tamquam invalidis rejectis, rex cum suis proceribus, vel potius Audobaldus comes palatii, qui tum vice regis jus dicebat, decretum pronuntiavit, ut vicum & agrum Elariacensem, qualem quantumque Guntchramnus basilicæ sancti Benigni donaverat, cum omnibus ad eum locum pertinentibus perpetuo abbas & monachi securi tenerent ac possiderent: prout hæc controversia jam definita fuerat tempore Richimari quondam abbatis, & apostolici viri domni Berthoaldi episcopi, qui Elariacensibus favebat. Abellenus diploma recognovit, datum nono kalendas Novembris, anno octavo regnante domno Chlothario rege.

ANno insequenti venerabilis Beda refert Wilfridi conflictum cum Colmanno episcopo de ritibus Scottorum: qui ab eo victi, sed non convicti, Riponensi monasterio sibi concessio cedere maluerunt, quam patrios ritus deserere. quod æquum exponamus, res paullo altius, etsi id jam non semel observatum, repetenda est. Brittones & Scotti veteres ac primi Britannia insulæ ac Hibernia incolæ, in orbis angulo positi, peculiare ritus plerisque, non modo in civilibus, sed etiam in crisis rebus, maxime in celebratione paschæ, & in tonsura, diu retinere. Cum cum Latinæ ecclesiæ pleræque, vel omnes Romanum ritum in celebrando paschate observarent, ita ut diem dominicam, quæ a quinta-decima luna primi mensis ad vicesimam-primam incidebat, resurrectioni Domini consecrarent; Brittones & Scotti contra a luna quarta-decima ad vicesimam diem festum habebant, sic, aliquando cum Judæis hac in re consentiebant, quando scilicet quarta-decima na cum dominica die coincidebat. In tonsuræ etiam forma non levis dissimilitudine erat. Romani sacerdotes, detonso superius toto capite, inferius brevem tantum capillorum circulum in coronæ modum gestabant, & quidem exemplo, uti pabant, beati Petri: cum Græci nullo relicto circulo, penitus detonsi, rasiss-

ANN. CHR.
663.

* de Châtres.

* Palaiseau.

* Virlay.

* le Tallon.
* Iere.

* Criel.

XXXI.
Elariacus S.
Benigni cœno-
bio vindicatur.

* Larb.

ANN. CHR.
664.
XXXII.
Vilfridi con-
flictus cum
Colmanno.

ANN. CHR.
664.

que similes essent, ad imitationem quidem (ita erat eorum opinio) sancti Jacobi fratris Domini, & Pauli apostoli, ceterorumque apostolorum. at vero Brittones: & Scotti anteriorem capitis partem capillis omnino nudabant ab aure ad aurem, posteriori intonsa. quod exemplo beati Johannis apostoli se facere gloriabantur. Hujusmodi tonsuræ formam in libro xvi. ubi de sancto Amando, in sancti Mumolini episcopi effigie videre licet. Erant & alii Brittonum & Scottorum ritus peculiare, de quibus non tam gravis controversia erat. Ubi primum Augustinus Anglos, novos insulæ Britanniae incolas, ad fidem adduxit, viciniore etiam Brittones, jam quidem christianis imbutos mysteriis, sed a Romanis ritibus discrepantes, ad concordiam revocare tentavit. Habitus hac de re conventus, in quo partim Augustini studium profecit; immo eo usque Brittonum processit perverbia, ut, mortuo Augustino, cruentum in bellum, in quo mille ducentorum monachorum caede litatum est, Ethelfrido Anglorum rege ac belli duce, res devenerit. Augustini studium amulatus Laurentius ejus successor, una cum Mellito & Justo coepiscopis litteras ad utramque gentem, Brittones videlicet ac Scottos, scripsit: sed irritum etiam effectum. Similes etiam litteras Scottis direxit Honorius papa primus; idemque post ejus obitum praestitit clerus Romanus. Australes Hiberniae partes hortanti pontifici acquieverunt, non vero septentrionales, nec tota natio Pictorum recentiore Scotiam incolentium, qui eodem errore tenebantur. Ex his partibus, nempe ex Hliensi monasterio, Oswaldus rex Northumbrorum praecceptorem accivit Aidanum episcopum, qui multas ecclesias apud Anglos, monasteria non pauca construxit, ibique multos Anglorum pueros, majoresque Northumbrorum Scotiis imbuere disciplinis. Ex illis Aidani monasteriis unum fuit Lindisfarnense, in quo Wilfridus educatus fuit: qui tandem animadvertens minime perfectam esse Scottorum virtutis viam, Romam ire statuit, ut a sede apostolica ritus catholicos, tam ecclesiasticos, quam monasteriales, edisceret. Reversus in patriam, Riponensi monasterio ab Alchfrido rege, praeficitur, ubi Scotici instituti versabantur monachi, qui, data sibi optione, potius loco cedere, quam suam mutare consuetudinem elegerunt. quæ occasio fuit loco illi praeficiendi Wilfridum, qui catholicos ritus ibidem institueret. Id factum post celebrem concertationem, de qua in praesens agimus.

XXXIII.
a Beda lib.
3. c. 25 & seq.

Eam aperuit^a Ronanus quidam Scottus, qui in Gallia & Italia regulas ecclesiasticas edoctus, populares suos arguebat, quod sanctum pascha contra universae ecclesiae morem celebrarent. Is, disputatione habita cum Finano episcopo, Aidani successore, multos quidem ad amplectendam, aut certe inquirendam veritatem adduxit: nequaquam tamen Finanum ipsum, ferocioris animi hominem, emendare potuit. Defuncto Finano, recruduit controversia cum Colmanno ejus successore, pervenitque ad aures Oswii regis & Alchfridi ejus filii: ex quibus Oswius, a Scottis edoctus ac baptizatus, eorum ritus ac doctrinam probabat: Alchfridus contra, Romanos ritus praeferebat, utpote eruditus a Wilfrido, qui Romae ecclesiasticam didicerat doctrinam, & Lugduni ab Aunemundo episcopo Romana tonsura insignitus fuerat. Cum sic in diversa studia scinderentur Northumbrenses, synodus hoc anno indicta est in Streaneshalensi monasterio, cui praerat Hilda abbatissa, Scottorum addicta partibus. Huic synodo interfuerunt ambo reges, pater, filiusque. Aderat Colmannus episcopus cum suis clericis, & Hilda abbatissa cum suis sequacibus ex una parte: ex alia Wilfridus & cum eo Aegilbertus seu Agilbertus Gallus, occidentalium Saxonum episcopus, qui postea Parisiorum ecclesiam rexit, cum Agathone presbytero, Jacobo diacono Paulini quondam Eboracensis episcopi, & Ronano Scotti, cujus modo meminimus. Medius inter utraque partes erat Ceda venerabilis episcopus, jam dudum ordinatus a Scottis, qui interpretis officio ob diversae linguae homines, fungebatur. Initio praefatus est Oswius rex, oportere eos, qui uni Deo servirent, unam vivendi regulam tenere, nec a se se invicem crepare in celebratione sacrorum mysteriorum, qui unum caeleste regnum sperant omnes; adeoque inquirendum in primis esse, utra verior esset traditio; & hic ab universis tenendam. tum Colmannum episcopum primo loco dicere jussit ac gentis suae traditionem exponere. Mox Colmannus a majoribus suis ait appetum, patres retro suos omnes, viros utique Deo dilectos, eodem modo celebrasse, quo ipsi celebrarent; & ne cui hoc contemnendum videatur, ipsum esse, quem beatus Johannes Evangelista, discipulus tantopere Christo Dominum dilectus,

ris, observandum, cunctisque quibus præerat ecclesiis observandum proposuit

Tum jussus respondere Agilbertus, id muneris rejecit in Wilfridum ob linguæ Anglicanæ imperitiam, ne interprete adhibito causa langueret, vel tempus incassum tereretur. Hinc Wilfridus exorsus: Pascha, quale nos, inquit, celebramus, vidimus Romæ, ubi beati apostoli Petrus & Paulus vixere & docuere, ab omnibus observari. Hoc in Italia, hoc in Gallia, quas regiones discendi vel peregrinandi studio peragravimus, ab omnibus fieri spectavimus. Idem in Africa, Asia, Ægypto, Græcia & universo demum orbe, quacumque Christi ecclesia diffusa est, per diversas nationes ac linguas, non diverso, sed uno prorsus ritu ac ordine observari pro comperto habemus, præter hos tantum, eorumque contumaciæ sequaces ac conscios, Pictos inquam & Brittones, qui contra totum orbem, tametsi stulto ac inani labore, simul pugnant.

Hic vocem continere non valens Colmannus, sibi permirum videri dixit, stultum appellari laborem, in quo talis tantique apostoli, qui supra pectus Domini recumbere dignus fuit, exemplum præferretur. At Wilfridus: Absit, inquit, ut beatum Johannem stultitiæ incusemus, quod ex pia dispensatione scita Judaicæ legis ad tempus in celebrando paschate servaverit: at Petri exemplum præferimus, qui catholicum pascha Romæ prima sabbati, qua Christus Dominus resurrexit, instituit, exclusa quarta-decima luna, in qua Johannes illud, quacumque id accideret die, cum Judæis celebrabat. Qua in re ab ipso Johanne ipsi receditis, qui, si quando quarta-decima luna in dominicam non incidit, pascha differtis in dominicam sequentem. Porro ritum a Petro institutum beati Johannis successores in tota Asia post ejus obitum susceperunt, atque universa per orbem ecclesia; & hoc esse verum ac legitimum pascha, hoc solum fidelibus observandum, in Nicæno concilio, non primum statutum, sed confirmatum est.

His Colmannus objecit sententiam Anatoli, viri sanctissimi ac doctissimi, qui in paschatis celebratione quartam-decimam lunam computaverit; & reverendissimi patris Columbæ Hiiensis abbatis sanctissimi; & successorum ejus, virorum itidem sanctitate præstantium, qui eodem modo pascha celebrarunt. Ad hæc Wilfridus reposuit, Anatolium sic computasse quartam-decimam lunam in paschæ celebratione, ut eam non a præcedente vespera, sed a subsequente, quæ quintæ-decimæ lunæ, Ægyptiorum more, prima vespera erat, numerandam esse vellet. Porro Columbam, ejusque sequaces Deo quidem acceptos ac dilectos fuisse, utpote qui pia ac simplici intentione Deum coluerint; nec eis obfuisse talem paschæ observationem, dum nullus perfectioris instituti doctrinam proponeret. at vero inexcusabiles esse Colmannum, ejusque socios, qui decreta hac de re sedis apostolicæ, immo universæ ecclesiæ respuerent. Ceterum, quatumvis Columba ille sanctus censeatur, non ideo eum præferri posse beatissimo apostolorum principi, cui dictum sit a Domino, super hanc petram ædificatum iri ecclesiam, adversus quam portæ inferi prævalere non valeant, eique datas claves regni cælorum.

Hæc cum Wilfridus perorasset, ait rex: Verene, Colmanne, hæc Petro dicta sunt a Domino? cui re vera ita esse respondentem, nec quid simile Columbæ suo promissum; rex adjecit: Ego vero vobis assero, hunc esse ostiarium illum, cui contradicere nolim, sed potius in cunctis assentiri & obsequi: ne forte, cum ad januam regni cælorum adfitero, non sit qui eam, ipso adversante, mihi referet. His dictis applauserunt omnes, & abdicatis Scottorum institutis, ad ea, quæ meliora esse cognoverant, conversi sunt. Finita in hunc modum concertatione, ac concione soluta, Agilbertus domum, id est in Galliam, rediit. Colmannus autem videns spretam suam doctrinam atque sectam, cum his qui sibi adhærere perseverarunt, in Scotiam reversus est: Cedda vero, deposito errore ad suam sedem, id est ad ecclesiam Liccidfeldensem, rediit. Porro fratribus, qui in Lindisfarnensi ecclesia, Scottis abeuntibus, remanere maluerunt, præpositus est abbas jure reverendissimus ac mansuetissimus Eata, prout ab Oswio rege Colmannus discessurus petierat. Hic est Eata, qui monasterium Mailrosense antea regebat, unus ex duodecim illis Anglorum pueris, quos Aidanus primo episcopatus sui tempore Christi mysteriis informandos acceperat; idemque qui postmodum ecclesiæ Lindisfarnensis episcopus factus est.

Colmannus ad suos revertens eduxit secum omnes, quos in Lindisfarnensi insula

ANN. CHR.
664.Colmannus
al suos rever-
sus, duo mo-
nasteria struit.* Inisbofin-
de.

* Maio.

congregaverat Scottos, sed & de gente Anglorum viros circiter triginta, qui utri-
que monasticis institutis imbuti erant. Dein secessit in insulam Vitulæ-Albæ *, ubi,
condito cœnobio, monachos illos collocavit. Sed cum invicem concordēs esse non
possent; relictis inibi Scottis, aliud monasterium in insula Mageo * extruxit in
gratiam Anglorum, quos ibi constituit. Processu temporis magnopere crevit Ma-
genſe asceterium: &, conversis paullo post ad meliora instituta omnibus, egregium
examen continebat monachorum, qui ex provincia illa ibidem collecti, ad exem-
plum venerabilium patrum, *sub regula & abbate canonico*, in magna continentia &
sinceritate, proprio labore manuum vivebant. quibus verbis Beda innuit, Magenses
ad regulæ in Britannia tum receptæ, hoc est Benedictinæ, instituta accessisse:
quam regulam Wilfridus apud Northumbrenses in monasteriis admitti, atque obser-
vari curavit.

XXXV.
Hilda abba-
tissa.
a id. lib. 4.
r. 23.

Idem post Streaneshalensem conventum præstitit Hilda abbatissa, cujus jam non
semel meminimus, Hæc regio sanguine * orta, filia Heririci, Edwini regis nepo-
tis, ad prædicationem Paulini Eboracensis episcopi ad fidem conversa, postea relicto
habitu seculari, secesserat ad provinciam orientalium Anglorum, cum propinqua
regis illius provinciæ esset, summopere cupiens in Galliam trajicere, atque in
monasterio Calensi lociari Hereſvitæ, matri Aldulfi regis orientalium Anglorum,
quæ ibidem monasticis subdita institutis, coronam cælestem exspectabat, ut supe-
rius jam diximus. Verum Hilda ab Aidano episcopo in patriam revocata, primo
constitit in quodam loco ad Wirum fluvium, ubi monasticam uno anno vitam egit.
deinde facta est abbatissa in monasterio Heortensi, recens exstructo a quadam re-
ligiosa Christi famula, quæ prima feminarum in provincia Northumbrensi propo-
situm, vestemque sanctimonialis, consecrante Aidano episcopo, suscepisse perhibetur.
Sed, cum illa in urbem Calcariam se recepisset, ejus monasterio præfecta est Hilda,
quæ regularem ibi vitam, prout eam ab Aidano, aliisque ejusdem instituti doctis
viris addiscere potuerat, ordinavit. Post aliquot annos, monasterium apud Streaneshalam
exstruendum, ac regularibus rite disciplinis instituendum suscepit: ubi tantis
virtutibus, sed maxime caritate inclaruit, ut exemplo primitivæ ecclesiæ, nullus ibi
dives, nullus esset egens; omnibusque communia essent omnia, nihil proprium ac
peculiare. Ea vero in Hilda prudentia erat, ut non solum mediocres quique in re-
bus necessariis, sed etiam reges ipsi eam consulere: eâ doctrina & assiduitas legen-
di sacras scripturas, ut sibi subditos viros, nedum puellas, ipsa erudiret, dignosque
efficeret, qui ad ecclesiasticos gradus promoverentur. Ex his quinque factos episco-
pos viderat Beda venerabilis, nempe Bosam Eboracensem, Ætiam Dorcestrensem,
Ostforum Hagustaldensem, Johannem Wiccienſem, & Wilfridum Eboracensem, sci-
licet juniorem, præter Tatfridum, qui ante Boselum Johannis decessorem episcopus
designatus, sed morte præreptus fuerat. Ob egregias illas dotes Hilda, non modo a do-
mesticis, sed etiam ab aliis omnibus mater vocabatur, colebaturque, quibus occasio-
nem salutis & correctionis exemplo suo præbebat. Hæc est Hilda abbatissa, quæ mo-
nasterio Streaneshalensi præerat, cum celebris illa disputatio cum Scottis facta est.

XXXVI.
Ronans e-
piscopus Scot-
tus cultus apud
Pictones.

* Mazeroles

* Lussac.

* Noaillé.

* la Viemie.

Quod attinet ad Ronanum episcopum Scottum, qui regulas ecclesiasticas in Gal-
lia & Italia edoctus fuisse, primusque cum Colmanno certamen iniisse traditur; non
dubito quin idem sit, qui sub Romani nomine colitur apud Maceriolas * in pago
Pictavenſi. Positus est hic locus in confinio Pictonum & Turonum ad Vigennam
fluvium, solo fluvii alveo ab opido Luciago * disparatus. Exstat in tabulario Nobilia-
censis * prope Pictavos monasterii fragmentum cujusdam instrumenti, eo tempore
confecti a quodam loci ejus instauratore, testante, se Maceriolas cellulam super
annem Vigennam *, pæne desertam, restaurasse & redintegrasse, *in qua sanctum
Dei peregrinum ex genere Scottorum, nomine Ronanum (sic lego non Romanum) cum
suis peregrinis constituit rectorem, eo pacto, ut ipsi peregrini diu perseverarent. Sed
dum contigit mors, inquit ille, ipsius sancti Dei, & ex ipsis talis non fuerat rector
qui hoc gubernare deberet; ne ipsum opus factum periret, ipsam cellulam venerabili
Christi Chrocelmo abbati commendavi, suoque monasterio conjunxi: ut simul in unum
conglutinati, melius Domino servirent consolati. Tum subdit: Precor ut hæc instituto,
quam propter amorem Christi, vel compendium servorum Dei feci, firma & incon-
sulta permaneat. Hucusque fragmentum, sed absque nomine ejusdem cellæ instaura-
toris, qui forte non alius sit ab Ansoaldo, Pictavenſi tunc temporis episcopo, aut*

Chrocelmus
abbas Nobilia-
censis.

certe abbas sancti Hilarii basilicæ, quæ tunc apud Luciagum opidum multa possidebat, ut ex vetustis illius temporis instrumentis discimus. Eidem basilicæ subjectum erat monasterium Nobiliacense, cui unita fuit cella Maceriolensis, antequam illud ab Atone abbate instauraretur. Erat proinde ejus monasterii abbas Chrocelmus, cui hæc cella commissa fuit; atque adeo jam exstabat Nobiliacense monasterium, quinto milliari ab urbe Pictonum situm versus australem plagam, in amœna valle, quam Miltio * fluviolus irrigat. Inter primos ejus benefactores recensentur Pictavenses episcopi, Ansoaldus, Ebarcius, & Gauzbertus, laudati in diplomate Ludovici regis Aquitaniæ, de quo nos suo loco. Hujus monasterii antiquitas ex hoc loco certa, prima origo penitus incerta est. Tantum discimus ex quodam placito facto tempore Hermemberti ejus loci rectoris, Frotselmum quemdam hanc cellam sancto Hilario tradidisse ac subjecisse. Forfan is erat monasterii auctor, quod fere ad nihilum redactum erat sub finem sæculi sequentis, cum ab Atone abbate sancti Hilarii instauratum fuit. Quæ de Ronano ex præmissis fragmento discimus, longe certiora sunt iis, quæ de eo circumferuntur apud Corisopitenses in Armorica, quæ nullam fidem merentur. Certe Romanos ritus non didicisset Ronanus apud Armoricanos, qui Scottorum moribus omnino imbuti erant. Colitur apud Maceriolas sanctus Ronanus episcopus sub Romani nomine kalendis Junii: quo die itidem in Armorica honoratur.

Hoc ipso anno post solis ^a eclipsin, quæ die tertio Maii contigit, gravissima lues australes Britannicæ partes ac Northumbrorum provinciam depopulata est, eademque in Hiberniam quoque pervasit. In hac regione tunc temporis multi nobilium ac mediocrium Anglorum filii erant, qui sacræ eruditionis vel continentioris vitæ gratia, relicta patria, eo secesserant; & alii quidem monasticæ disciplinæ se se mancipaverant, alii magistrorum cellas lustrando lectioni operam dabant. Ex his duo erant præcipuæ indolis, Adelhunus & Egbertus: qui, cum in monasterio Rathmelfigensi tempore illius pestilentie versarentur, omnibus eorum sociis vel peste sublatis, vel dispersis, ambo itidem eadem lue affecti sunt. Egbertus, omni fere vitæ spe deplorata, anteactæ vitæ delicta lacrymis abluere cœpit, Deumque precari, sibi ut vitæ inducias ad castigandos mores concederet, facto voto, se, si forte convalesceret, numquam in patriam reversurum, & præter sollemnem divini officii psalmodiam, quotidie psalterium recitaturum, singulisque septimanis diem unum solidum cum nocte jejunum transacturum. Mortuo socio, ipse convalescit, multisque, cum popularibus suis, tum Scottis & Pictis, exemplo, doctrina, auctoritate, & caritate profuit. Addidit etiam votis a se ipso factis, ut in quadragesima non nisi semel unoquoque die reficeretur, nec aliud quidquam, nisi panem cum lacte deterso, & quidem parce, perciperet. quam vivendi legem quadraginta diebus ante natale Domini, & quinquaginta post pentecosten observabat. quæ tres quadragesimæ erant usitata apud veteres. Ex his intelligimus, lactis usum in quadragesima tunc universim prohibitum non fuisse; nec morem una die reficiendi, saltem in illis insulis, ab omnibus servatum: cum Egberto id laudis tribuat venerabilis Beda, quod illis diebus unica refectione contentus fuerit.

Eadem peste e medio sublatus est ^b Boisilus, miræ sanctitatis monachus ac præpositus Mailrosensis, ad cujus famam Cuthbertus in idem monasterium, cui tunc Eata præerat, se recepit, eodem etiam morbo tunc & ipse correptus, at sanatus. Mox eundem monuit Boisilus, sibi septem dumtaxat vitæ dies superesse. curaret proinde ea doceri abs se, quæ ipsi convenirent. Interroganti verò quid tam brevi septem dierum spatio posset discere: Johannem, inquit, Evangelistam. Et hunc quidem per illud tempus, Boisilo exponente, ambo simul perlegerunt, in ea lectione & collatione solum fidei, quæ per dilectionem operatur, simplicitatem attendentes, non autem quæstionum profunda exquirentes. Usus est autem Boisilus codice, qui septem quaternionibus constabat, singulis diebus singulos perlegens quaterniones. Inter hæc multa, tum Eatae abbati, tum Cuthberto prædixit Boisilus, qui triennio ante hanc pestilentiam vaticinatus fuerat, Cuthberto indicans, eum ad episcopalem dignitatem aliquando promovendum. Post obitum sancti illius sacerdotis, Cuthbertus præpositi officium gessit per aliquot annos: quo tempore non solum monasterio suo regularis vitæ specimen exhibebat, sed etiam circumpositos incolas ab inolita vitiorum consuetudine ad amorem cælestium rerum satagebat revocare. Multi quippe tunc illis in partibus erant, qui fidem suam profanis operibus contaminabant; immo

ANN. CHR.
664.

* *Miezob.*

XXXVII.
Egbertus peste liberatus.
a *ibid.* c. 27.

Quadragesimam ut observat.

XXXVIII.
Boisilus peste sublatus.
b *Beda in viit. s. Cuthberti* c. 8.

Cuthbertus post eum præpositus verbi præco.

ANN. CHR.
664.

nonnulli, insuper habito fidei sacramento, ad superstiosa idololatriæ medicamenta recurrebant, quasi immissam a Deo plagam incantationibus, alligaturis, ac dæmoniacæ artis arcanis medicaturi. Ad utrorumque corrigendum errorem crebro e monasterio egrediebatur Cuthbertus, aliquando equo insidens, nonnumquam pedes, vicinas circumiens villas, & viam veritatis errantibus pandens. quod ipsum etiam Boisilus suo tempore facere consueverat. Solebat vero ea maxime peragrarè loca, & illis in viculis prædicare, qui in arduis, asperisque montibus procul positi, & horrore loci, & inopia simulque rusticitate inhabitantium, doctores ac verbi præcones a suo aditu deterrebant. Nec contentus cursim rusticanas lustrare casas, hebdomada sæpe integra, aliquando duabus vel tribus, nonnumquam pleno etiam mense in montanis illis perseverabat, ut plebem rusticam verbo simul & exemplo ad cælestia commoveret. Erat vero tunc moris apud Anglorum populos, ut, accedente ad quamlibet villam clerico vel presbytero, cuncti mox ad ejus imperium verbum Dei audituri confluerent, & quæ dicerentur libenter audirent, libentiusque audita opere complerent. Tanta porro Cuthberto docendi peritiâ, tanta ad persuadendum gratia & facilitas erat, tale denique angelici vultus lumen, ut nullus auditorum intimos cordis sui recessus ei non aperiret, immo palam omnes quæcumque gesserant confiterentur, certi hæc nullo modo eum posse latere, & quæ confessi erant, condignis, uti ille præcipiebat, pænitentia fructibus abstergerent.

XXXIX.
Sanctimonialibus prædicat.

Erat in urbe Coludiensi seu Coldinghamensi monasterium quoddam, cui sanctimonialis femina & mater ancillarum Christi, nomine Ebba, præerat, religione ac nobilitate cunctis venerabilis, utpote Oswii regis uterina soror. Hæc misso ad virum Dei nuntio rogavit, ut se, suumque monasterium exhortationis gratia invisere dignaretur. Non potuit negare vir sanctus, quod caritas tantæ Dei ancillæ posebat. Venit ergo ad locum, diesque aliquot ibi permanens, omnibus optatam justitiæ viam actu simul & sermone referavit. Per id tempus pro more suo noctu, ceteris quiescentibus, ad orandum e monasterio egrediens, post longas intempestæ noctis vigiliis, tandem instante hora communis synaxeos domum redibat, nocturnum officium cum aliis fratribus (nam ibi duplex monasterium erat) persoliturus. Id unus e fratribus cum observasset, eum furtim sequi constituit, exploraturus quid ageret. Ille vero monasterio egressus, sequente exploratore, descendit ad mare, cujus litori idem monasterium incumbebat; & maris undis usque ad collum immersus, Dei laudes celebrabat. tum instante aurora in terram subiens, denuo in litore flexis genibus orabat: denique domum reversus, canonicos cum fratribus hymnos hora competente complebat. Deprehensus explorator veniam ab eo petiit supplex, nec aliter obtinuit, quam eo pacto, ut eo vivente factum reticeret. De hoc monasterio agens Turgottus monachus Dunelmensis ait, duas eo in loco, diversis tamen separatas habitaculis, fuisse monachorum, sanctimonialiumque congregationes, quæ paullatim a regulari statu defluentes, inhonesta invicem familiaritate decipiendi occasionem inimico præbuerunt. Cuthbertum vero, cum episcopali cathedra sublimatus esset, ne quid simile in posterum accideret, omne monachis feminarum consortium interdixisse, adeo ut in nullam pæne ecclesiarum, quas beatus confessor sua præsentia illustravit, ulla concessa sit feminis intrandi licentia. unde in insula Lindisfarnensi seorsim facta ab eo est ecclesia, jussitque ut illo mulieres missas & verbum Dei audituræ convenirent, ne propius ad ecclesiam, in qua ipse cum monachis conversabatur, accederent.

Feminarum
aditus in
vitorum
cec
nobis
veritus.XL.
Lindisfarnæ
instituit regu-
lam S. Benedi-
dicti.

Post annos ferme tredecim quam Cuthbertus in Mailrosensi monasterio religiosam vitam professus fuerat, a suo ipsius abbate Eata in monasterium Lindisfarnense, quod idem Eata etiam regebat, translatus est, ut ibidem quoque regulam monasticæ perfectionis, & præpositi auctoritate, & vitæ suæ exemplo doceret. Id autem accurate præstitit. nam actuosam illic vitam cum contemplativa conjungens, instituta monachica fratribus vivendo ac docendo tradidit, & morantem circumquaque vulgi multitudinem, tum adhortationibus, tum miraculis, tum precibus, ad cælestia quærenda & promerenda excitavit. Qualia fuerint monastica illa instituta, tradit monachus Lindisfarnensis anonymus ejus æqualis, cujus verba ipsa huc referre non pigebit. *Vivens quoque ibi secundum sanctam scripturam, contemplativam vitam actuali agens, & nobis regularem vitam componens constituit, quam usque hodie curi regula Benedicti observamus.* Erant in illo monasterio quidam fratres, qui prisca suæ

Scottorum consuetudini, quam regulari observationi obtemperare mallent. Hos ille non duris & asperis verbis, sed modestiæ suæ virtute pertentabat, & quotidiano exercitio ad melioris propositi statum inflectebat. Sæpius vero contingebat, ut in cœtu illo fratrum de regula disputans ac differens, contradicentium pulsaretur injuriis: verum ille placido vultu atque animo exurgens, dimittebat conventum; ac sequente nihilo minus die, quasi nihil contradictionis pridie sustinuisset, eadem monita isdem modestiæ ingerebat denuo; donec eos paulatim ad ea quæ velle con-vertisset. Hæc erat viri sanctissimi lenitas & patientia, quæ nullo rerum adversarum incommodo interpolari poterat. Qui durius agunt in ejusmodi occasionibus præfecti, non fructum, sed iras & rixas ex incondita & duriori objurgatione passim referunt. Denique Cuthbertus arguere solebat pusillanimitatem fratrum, qui nocturnæ vel meridiana quietis tempore, ubi necessitas postulabat, se e somno excitare non audebant. Nemo, inquit, mihi molestiam facit me excitando de somno; sed potius lætificat me qui excitat. Facit enim me, discusso torpore somni, utilitatis aliquid agere vel cogitare. Ita vero compunctioni deditus erat, ut missarum sollempnia numquam sine profusione lacrymarum expleret. Sed & vigiliarum orationisque ita studiosus erat, ut aliquoties tres vel quatuor noctes pervigil transgisse dicatur. Vestimentis utebatur communibus, sic ut neque munditiis, neque sordibus esset notabilis. Unde usque hodie, ait venerabilis Beda, exemplo ejus in eodem monasterio id observatur, ut ne quis varii aut pretiosi coloris habeat indumentum, sed ea maxime vestium specie omnes sint contenti, quam naturalis ovium lana ministrat. Exactis in Lindisfarnensi monasterio annis duodecim, in Farnem insulam secessit, solitariam vitam ducturus.

Anno ipso memoratæ eclipsis & pestilentia Deus-dedit, sextus Dorovernensis ecclesiæ episcopus, diem functus est pridie iduum Juliarum, eodemque mense ac die obiit Erconbertus rex Cantuariorum, Egberto filio regnum relinquens in novem annos. Is Wighardum presbyterum, virum in ecclesiasticis disciplinis doctissimum, Anglorum rogatu Romam misit, Oswio Northumbrorum rege etiam commendante, ad Vitalianum papam cum multis donariis, & aureis argenteisque vasis non paucis, ut suæ gentis & linguæ hominem pontifex in locum Deus-dedit episcopum ordinaret. Verum vix ille in urbem pervenerat, cum ipse, & qui cum ipso advennerant locii fere omnes, pestilentia extincti sunt. At Vitalianus, ne Wighardo mortuo Anglicana ecclesia pastore orbata damnum pateretur; inito consilio ex suis elegit quem ejus loco mitteret. Delectus est ad id officii Hadrianus abbas Niridani prope Neapolim monasterii, natione Afer, vir ecclesiasticis non minus, quam monasticis disciplinis instructus, Græcæ pariter & Latinæ linguæ peritissimus. Sed ille episcopatu indignum se reputans, alium e vicino virginum monasterio monachum obtulit, quem episcopatu dignum omnes judicabant. Verum, illo corporeæ infirmitatis causam prætendente, rursus Hadrianus compellitur ad suscipiendum episcopatum. Hic vero, petitis ad alium quærendum induciis, demum pontifici suggestit monachum quemdam Græcum, qui tum Romæ versabatur, nomine Theodorus, Tharso Ciliciæ ortum, virum & sæculari, & divina litteratura græcæ & latine apprime eruditum, moribus ac ætate venerabilem, utpote annos natum sexaginta sex. Is a pontifice approbatus est, iis tamen conditionibus, ut Hadrianus ipse eum in Britanniam perduceret, utpote itineris haud ignarus, quippe qui jam bis in partes Galliarum diversis ex causis profectus esset; & ut Theodori doctrinæ invigilaret, ne quid græcanici erroris in Anglicana ecclesia respergeret. Dum hæc Romano morè lentius tractantur, anni quatuor ante ordinationem Theodori elapsi sunt.

Inter ea Wilfridus, qui favorabilem de se opinionem ex superiori illa disputatione auxerat, ab Oswio & Alchfrido regibus dignus est judicatus, qui in Eboracensis ecclesiæ sedem vacantem sufficeretur. Hoc consilio in commune proposito, uno consensu responderunt omnes, nullum meliorem ac digniorem ad id muneris se habere, quam Wilfridum presbyterum & abbatem, cujus in omnibus rebus sapientiam ac prudentiam probaverant. Solus huic electioni repugnavit Wilfridus, insignitatem suam obtendens: sed tandem universorum votis obsequi coactus, non aliter tamen consensit, quam ut a catholicis episcopis consecraretur. Petiit proinde, ut Brittonibus & Scottis, quos apostolica sedes in communionem non admittebat, prætermisiss, mare trajicere sibi liceret, ut ab antistitibus Gallicanis ordinaretur.

ANN. CHR.
664.

XLI.
Deus-dedit
Cantuarie
episcopo sus-
fectus Vvig-
hardus.

Theodorus præ-
co electus.

XLII.
Vvilfridus or-
dinatur epis-
copus.

ANN. CHR.
664.

Missus itaque cum magno comitatu apparatuque in Galliam, in vico regio Compendio honorifice consecratur ab Agilberto, aliisque undecim episcopis, qui eum *in sella aurea* sedentem, more suo in ecclesiam cum hymnis & canticis intulerunt. In reditu a paganis in medio mari circumventus, cum eos ab sui infestatione nec precibus, nec pretio, potuisset avertere, commissio tandem proelio ipse cum clericis suis, manibus in cælum ad orationem extensis, victor evasit, pugnantibus viris paucis, qui secum erant, numero centum viginti: ex quibus quinque tantum desiderati, paganis aut fuis, aut undis absorptis. Dum reditum differt Wilfridus, Oswius rex moræ impatiens, qui a Scottis eruditus ac baptizatus, illorum maxime doctrinam probabat, servum Dei religiosissimum Ceaddam accersivit ex Hibernia, eumque Eboracæ civitatis episcopum ordinari curavit. Reversus Wilfridus factum indigne tulit; sed tamen regiæ potestati cedens, secessit in suum Ripense monasterium, ubi per annos tres resedit, idem tamen nihilo minus a Wlfario Merciorum rege invitatus, ut episcopalia munia in suo regno exerceret, ubi *monasteria servorum Dei*, rege fundum ac prædia liberaliter suppeditante, instituit. Accitus etiam in Cantiam ab rege Egberto, multos illic presbyteros, & non paucos diaconos, vacante sede Cantuariensi, ordinavit. Wilfridi ordinatio facta est desinente anno sexcentesimo sexagesimo-quarto, aut sequenti ineunte, cum annorum triginta esset: quo tempore Agilbertus forte necdum Parisiensis ecclesiæ regimen adeptus erat. Hoc quippe anno præerat Sigobrandus, cui post Importunum Agilbertus successus est.

XLIII.
Remaclus episcopus moritur.

Per id tempus Remaclus, qui, relicto Tungrensi seu Trajectensi episcopatu, privatus in monasterio Stabulensi degebat, ad optatum vitæ finem properans, mortis metam demum attingit, beatamque cælo animam reddidit. Ejus corpus eo quo par erat honore sepultum est in oratorio beati Martini; ejusque depositio III. nonas Septembris celebratur. Hunc annum tantum ex conjectura ejus morti assignamus. Libellum de gestis ejus primus composuit monachus Stabulensis anonymus, & post eum Notgerus sæculo decimo exeunte Leodicensis episcopus, rogatu Werinfredi abbatis Stabulensis; necnon Herigerus abbas Laubiensis, ejus æqualis & amicus. Idem anonymus librum adjecit de sancti Remacli miraculis: quo in libro ait, Ainricum abbatem Indæ monasterii, qui principatu Lotharii Augusti florebat, sibi auctorem fuisse, ut sancti Remacli facta, quæ eo usque latuerant, in publicum proferret.

Hadalinus ejus discipulus.

* *Lesch.*

Inter Remacli discipulos non inferior censendus est Hadalinus, nobilis Aquitanus, qui, cum ejus disciplinæ se tradidisset, ejusdem hortatu secessit in solitudinem ad Letiam * fluvium, haud procul a Dionanto opido ad Mosam, ubi apud Cellas monasterium ædificavit. Graviter allucinatur Philippus Ferrarius, qui has Cellas confundit cum Cella sancti Gislens, & cum Latiis seu Latiensi Hannoniæ monasterio, immo cum Lessinia opido ad Teneram amnem; quin etiam cum Lutosis Hannoniæ itidem opido prope Athum. Crevit Cellense Hadalini monasterium ex munificentiâ præcipue Pippini, non regis, ut fallit vitæ scriptor, sed principis, cognomento Heristallensis. Lapsu temporis monachi migrarunt in canonicos sæculares, qui Baronum Cellensium vexationibus fatigati, Cellis relictis, Visetum translati sunt.

ANN. CHR.
665.

XLIV.
Balthildis regina secedit in Calense monasterium.

Cum rex Chlotharius in virum adolesceret, in animo piissimæ ejus matris Balthildis reginæ crescebat devotio in dies, ut ad suum Calense monasterium se tandem reciperet. At repugnabant principes & optimates quique, ne id exsequeretur, quippe quæ a Francis omnibus ob bonitatem, pietatemque singularem valde amabatur. Hinc Francorum proceres votum ejus ex die in diem differebant, nec illud impleri facile permissuri fuissent, nisi fortuita se se obtulisset voti exsequendi occasio. Erat tum in palatio quidam episcopus magnæ auctoritatis, nomine Sigobrandus seu Sigobrandus, qui ob nimium fastum ac superbiam Francis, sed maxime principibus invisus & intolerabilis erat, unde accidit, ut, fervente in eum commotione, a proceribus interimeretur. Cujus loci episcopus fuerit Sigobrandus, non produnt Balthildis vitæ scriptores, ex quibus hoc factum accepimus: at Parisiorum antistitem fuisse probant veteres ejus ecclesiæ episcoporum indices, quorum unum antiquissimum in fine libri sexti de re diplomatica protulimus, ubi post sanctum Ladericum recensentur Rotbertus, aliis Chrodobertus, Sigobrandus, Importunus, Aglebertus, idem qui aliis Agilbertus seu Ægilbertus. Cæso Sigobrando, verti Francorum proceres cædis ejus auctores, ne Balthildis eam, pro eo ac justitiæ læs

poscebant, ulcisceretur; quod antea fieri non sinebant, jam metu justitiæ atque judiciorum, ultro ei suaserunt, ut quam primum facere maturaret. Hæc vero ea occasione libenter usa, votum suum implere non distulit. Deducta itaque a nonnullis principibus, monasterium suum Calam ingreditur, atque ab universis ejus loci sanctimonialibus, alumnis utique suis, condigno honore excipitur. Næc mora, piissima regina, regni administratione posita, condonatis iis, qui se ob Sigobrandum falso & inique suspectam habuerant, injuriis, vestem mutavit, & quæ cunctis ante imperare consueverat, Bertilæ abbatissæ, tamquam matri obedire, ac, dum viveret, Christo militare institit. Tunc vero, quod ante idemtidem illuc secedens facere consueverat, humilioribus quibusque officiis inservire, sororibus ad mensam & in coquina ministrare, munditias instar vilissimæ ancillulæ facere, quod totum gratanti ac lato animo pro Christi amore perficiebat. Ad hæc orationi assidue cum lacrymis, & sacre lectioni frequentius vacabat, consolationem mæstis & exhortationem, infirmis visitationem, omnibus denique se ipsam impendens; dolens cum dolentibus ex caritate, & cum gaudentibus gaudens. Id ipsum quoque domnæ abbatissæ humiliter suggerebat, eandemque hortabatur, ut egentium curam in primis gereret, & ut regi, reginæ, atque proceribus honoris causa eulogias & munuscula mitteret: qua maxime ratione eorum benevolentiam retineri solere, ipsa, dum regnaret, intellexerat. His monitis Bertila lubens acquiescebat, tantaque invicem dilectio ambabus erat, ut vere eis apostolico more cor unum, & anima una esse videretur.

Hoc anno, septimi sæculi sexagesimo-quinto, Waldebertus seu Walbertus abbas Luxoviensis tertius, ubi per annos quædraginta, testante Adfone, locum illum magna cum laude, nec impari monasticæ rei incremento & ornamento rexisset, migravit ad Dominum v. l. nonas Maias: quo die in veterrimo calendario nostro, uncialibus litteris ante annos nongentos scripto, notatur *depositio sancti Vvalberti abbatis*. In ejus obsequium funeris multæ undique fidelium turmæ confluisse dicuntur, ejusque corpus sepultum in ecclesia beati Martini, quæ in aquilonari parte monasterii constructa erat, nunc parœciali opidi Luxoviensis; atque compositum in crypta, quæ a sancto Nicetio pontifice post aram mirifico opere exstructa memoratur. Hunc pontificem magnarum virtutum virum appellat Adfo in libello de gestis Waldeberti abbatis, quem ait sancto Nicetio episcopo familiariter adhæsisse, interposita mutui pacti conditione, ut alterutri rebus humanis excedenti, alter superstes congruum sepulturæ locum disponderet. Non alium hunc esse puto Nicetium a Migetio, per id tempus episcopo ecclesiæ Vesontionensis, cui Luxovium subiectum est. Miracula ad sancti Waldeberti tumulum patrata, cæcis lumen, claudis gressum, ægrotantibus sanitatem restitutam fuisse idem auctor tradit. Graviter falluntur, qui eum vel sanctæ Faræ germanum fratrem, vel Meldensem episcopum fuisse ex Jona male intellecto commenti sunt. Hildegarius ejus sententiæ auctor, aut quisquis vitæ sancti Faronis scriptor est, ait, Faronem sedi Meldensi impositum fuisse *post dormitionem Vvalberti*, manifesto errore, cum Faro longe ante obitum Walberti Resbacensis ecclesiæ dedicationi interfuerit jam episcopus, initio scilicet regni Chlodovei junioris, & ipse diu Walberto superstes. Porro Hildegarius non aliud opinionis suæ fundamentum habuit, quam Jonæ locum male intellectum. Id constat ex ipsius verbis, qui Waldebertum beatæ Faræ germanum, & Gundoaldi Meldensis episcopi successorem fuisse dicit, *testante vita sancti Eustasii*, id est Jona monacho ejus vitæ scriptore, ex cujus verbis utrumque facile refutatur. Jonæ hæc verba sunt. *Næc mora beatus Eustasius remeat, puellam Burgundofaram a custodia liberat; patrem terribiliter increpat: religionis veste per pontificem urbis illius, Gundoaldum nomine, induit, sacravitque salutaribus sacramentis. Monasterium quoque virginum Christi supra paternum solum, inter fluvios Mugram & Albam, ædificat, idem scilicet Eustasius, fratresque, qui ædificandi curam habeant, deputat germanum puellæ Chagnoaldum, & Vvaldebertum, qui ei postea successit, ut regulam doceant, decernit. ubi fratrum nomine monachos intelligit Jonas; solumque Chagnoaldum puellæ germanum agnoscit, non Waldebertum, qui ei postea successit, id est Eustasio abbati Luxoviensi, non vero Gundoaldo, ut Hildegarius præperam interpretatur. Priori errori patrocinator est Surius, qui germanos puellæ habet, reclamantibus vetustis codicibus, in quibus germanum puellæ legimus, uti*

ANN. CHR.
665.

XLV.
Vvalberti ab-
batis Luxovi-
ensis.

Non fuit e-
piscopus Mel-
densis.

ANN. CHR.
665.

etiam legerunt ac restituerunt Johannis Bollandi eruditi continuatores, & Petrus-Franciscus Chiffletius in recensione vitæ sancti Eustasii. Posteriores satis arguit antiquissimum, præter alia recentiora, kalendarium nostrum jam laudatum, in quo notatur v. i. kalendas depositio sancti Vvalberti abbatis, non autem episcopi, ut in actis sanctæ Salabergæ & sanctæ Balthildis solum abbas appellatur. Haud levius erratum est eorum, qui Walbertum abbatem confundunt cum Walberto comite Arkenfi sancti Bertini discipulo, de quo mox agemus.

Ingofredus
ejus successor.

Necdum mortuus erat Waldebertus abbas Luxoviensis, cum Salabergæ abbatissæ Laudunensi in somnis angelus Domini *in specie venerabilis Vvalberti abbatis* apparuit. Eidem in regimine Luxoviensis monasterii sollempniter, inquit Adso, subrogatus est sanctus Ingofredus, omni virtutum genere conspicuus & perfectus. Is est sanctus abbas Ingofredus, qui Adelphium abbatem Habendensem pænitentia causa Luxovii excepit. Librum de gestis S. Walberti abbatis, a nobis editum, litteris mandavit Adso, qui & Hermiricus, & ipse Luxoviensis post medium sæculum decimum abbas post Aaloncum, quem abbatem & episcopum vocat. Hic præ oculis habuit *volumen de gestis sancti Vvalberti*, ab antiquiori auctore scriptum, eoque usus est ad scribendum libellum, quem *Luxoviensium cœnobarum sacre concioni* nuncupavit.

XLVI.
Vvalbertus
comes mona-
chus Luxovii.
* Arques.

Vix ante hunc annum, Walberti abbatis supremum, in cœnobium Luxoviense admissus est Walbertus comes, Arkenfis vulgo dictus, propterea quod ejus loci dominus erat. Est autem villa Arkæ * haud procul ab Audomaropoli, quam villam cum aliis prædiis Walbertus dedit Bertino abbati Sithiensi, qui ei *pater confessionum* erat, uti & Regentrudi ejus uxori. Is ad virum sanctum idemidem ventitare consueverat, tum ut ab eo salutaria verba audiret, tum ut corporis & sanguinis Christi communionem, ejusque deinde benedictionem perciperet. Forte aliquando ad basilicam sanctæ Dei genitricis Mariæ, quam in monte proximo ad cœmeterium fratrum a beato Audomaro exstructam diximus, ad orandum accesserat, & completa oratione, nescio qua ductus necessitate, in domum suam redierat, beati patris benedictione prætermissa: cum submonitus hac de re Bertinus a Dodone monacho, id non impune Walberto cessurum prophético spiritu prædixit. Nec inane vatis oraculum, nam ante solis occasum adfuit qui nuntiaret, Walbertum in reditu ex equo lapsum, membris collisis, jam prope animam agere, nisi vir sanctus suis precibus & solita benedictione occurreret. At ille confestim vinum ex cœnophoro, quod ad missæ sacrificium in sacrario positum erat, proferri jussit, atque ægrotanti celerrime deferri. Vas vino vacuum ad jussionem viri Dei impletum repertum, ex quo vinum prolatum Walberto salutem extemplo artulit. Hinc ille, accepti beneficii memor, magnam hereditatis suæ partem, nempe villam Arkas, aliaque prædia, beato Bertino tradidit in usum Sithiensium fratrum. Quin etiam paullatim a rebus sæcularibus mentem avocans, cælestibusque toto inhians animo, monasticam vitam appetiit, ac demum Bertini hortatu & consilio in Luxoviense monasterium se recepit, ubi cum insigni devotione monastica veste insignitus est. Id vix ante hunc annum contingere potuit, certe non ante annum illius sæculi sexagesimum, quo Bertinus Sithiensis monasterii abbas renuntiatus fuit. Ex quo intelligitur eos graviter, ut jam dixi, allucinari, qui Walbertum comitem confundunt cum Walberto Luxoviensi abbate, qui ante annos abhinc quadraginta Luxovio præesse cœperat.

XLVII.
Præjectus
episcopus cœ-
nobiæ Cam-
melariæ,
aliaque infi-
guit.
* d'Issive.

Regebat per id tempus Arvernensem ecclesiam eximie sanctitatis antistes Præjectus, quem veteres nonnulli Projectum vocant. Is in pago Arvernico claris natalibus, Gundoleno atque Helidia parentibus exortus, litteris imbuendus traditur scholæ Iciodorensi *, cujus loci ecclesiæ (diocesis vetus auctor appellat) jussu Genesis Arvernorum præfulis prælatus fuit, antequam diaconus ordinaretur. Die sancto paschæ de more ad matrem ecclesiam venit, quo die Genesis episcopus in solario, id est superiori cubiculo, multis, etiam sæcularibus ac nobilibus viris, convivium exhibuit. Hos inter aderant tres abstinentes, quibus carnes edere erat religio: quæ res temporis & loco parum conveniens plerisque visa, risum & cachinnos excitavit. Eorum partes tueri cœpit Præjectus; Deus vero subito solarii lapsu irri-fores ultus est. Candidinensi a virginum cœnobia a Felice Genesis successore præfectus, monasticam ibidem disciplinam cum ædificiis valde promovit. Felice mortuo, & post paucos dies Giroaldo ejus successore, electus Genesis, non minus pietate, quam Senatoria dignitate illustris, sacerdotio indignum se reputans, ce-
ri

a V. lib. 14.
n. 58.

ri ac populi suffragia in Præjectum rejecit. Adscitus in muneris consortium Evodius, vir religiosus, incertum an diversus ab Evodio, quem Felix episcopus Magnilocensi monasterio præfecerat, plurimos sanctis adhortationibus ad cælestia desideria incitavit. Cum rara tunc temporis cœnobia virginum essent apud Arvernos, Genesio viro illustri, cujus modo meminimus, auctor fuit Præjectus, ut, deficientē prole, ecclesiam Dei sibi pro liberis adoptaret. Assensit vir pius, & in loco Arvernorum suburbano, Camelaria nomine, monasterium puellarum condidit sub regula sanctorum Benedicti, Casarii, & Columbani, ea scilicet, quam Donatus Vefonionum pontifex ex tribus prædictorum patrum regulis concinnaverat; rebusque suis largissime dotavit: ubi Præjectus feminam illustrem, sibi dudum notam, Gundilanam nomine, abbatissam constituit; reliqua bona, quæ habebat amplissima, Genesius variis ecclesiis legavit. Erant in castro Camelaria ecclesiæ quinque ab eo exstructæ: una sub nomine Salvatoris, secunda sanctæ Mariæ, tertia beati Petri apostoli, quam virginibus sacris aptavit: quarta sanctæ Cæcilie, quæ monachos habuit: quinta in memoriam exaltationis sanctæ Crucis, quam clericis assignasse dicitur. Præjectus vero aliud monasterium puellarum in agello Casariæ, Arvernis itidem proximo, exstruxit, quod non aliud quam Cantoennense Savaroni videtur. Xenodochium quoque in loco, Columbario dicto, ædificavit, ubi semper viginti ægroti curarentur; rebusque illud omnibus ac medicis instruxit. In libro secundo de ecclesiis Claromontensibus S. Thecla requiescere dicitur in monasterio Camalariensi, quod Savaro perperam cum Teclatensi confundit, ut alias^a ostendimus. Certe in Camalariensi ecclesia, modo collegiata canonicorum secularium, habetur capsula, S. Theclæ continens reliquias: quæ capsula cum anno M DC XCIX. referata esset, ut ex illis reliquiis quædam particulæ illustrissimo Parisiensi archiepiscopo ad decorandum puellaris S. Theclæ sodalitiî oratorium concederentur; reperta est intra capsulam plumbea lamina, cui antiquissima inscriptio insculpta erat, de reliquiarum veritate faciens fidem in hæc verba, quæ totidem apicibus hic exhibere juvat.

ANN. CHR.
665.

a lib. 4 n.
40.

Doroangense
S. Amarini
monasterium.

HESVNT
 RELQVE
 BEATE
 TECLÆ:VR
 GINIS ET MAR
 TIRIS:QVEHIC
 NIEORIVNDA
 FVTDEHINCVE
 ROAPALO:APLO
 CONVERSA SE
 LYCIAMREQUI
 EVIT:

Forte aliquando Præjectus ad aulam Childerici Austrasiorum regis, cui Arverni parebant, proficiscens, Vosagi vasta solitudine, arduisque montium jugis superatis, pervenit tandem ad locum, quem Doroangum gentili lingua barbari tum vocitabant. Haud procul cellulam seu parvum monasterium venerabilis Amarinus Abbas, permissu ac favore Warnecharii optimatis, magno labore exstruxerat: ubi pauci monachi vivebant in tanta rerum egestate, vix ut singuli singula paximata cum aqua in singulos dies perciperent. Illic Amarinum febre fatiscentem cum offendisset Præjectus, signo crucis facto mox sanavit, eumque ad refecionem sibi assidere jussit. deinde iter profecutus ad Childericum principem, ecclesiæ suæ privilegium auctoritate principis roborari petiit. quod cum obtinisset, actis regi optimatibusque gratiis, ad ecclesiam suam reversus est. Locus, ubi Amarinus monasterium sub regimine suo habebat, in vetustis codicibus varie legitur, nonnullis *Claroangus*, aliis *Doroangus* appellatus. Nec etiam situs loci hactenus exploratus, quem alii ultra Vosagum, alii in Morago ponunt. Verum hæc situs diversitas pæne nulla est, cum unus idemque locus ultra Vosagum esse possit, tametsi positus in Morago, quam lectio-

ANN. CHR.
665.* *le Sun-*
*gau.** *S. Damarin-*
** Ranguen.** *la vieille-*
Thanne.

nem quidam codices præferunt. Mihi vero persuasum est, locum hunc haud alium esse ab opido sancti Amarini, intra Vosagi montes posito in pago Sugintensi *: ubi non multis ab opido passibus, in angusto vallis recessu, ceu quodam angiportu, existat vetus sancti Amarini ecclesia, peregrinorum cultu hætenus non incelebris, cum ruderibus everfi monasterii, ad exiguum rivulum, *Thur* vulgo dictum: qui Alsatiam a Sugintensi pago dirimit. Sancti Amarini * opido mons Rangus * proximus est, vico & castello cognomini celebratus: adeo ut ex rivuli ac montis nominibus conflatum videatur vocabulum *Thuroangus*, tum *Duroangus*, & *Doroangus*; tributumque opido, quod postmodum a S. Amarino appellationem accepit. Huic opido proxima erat monastica quondam, dein collegiata sancti Amarini ecclesia, ad duas inde leucas primum ad Thannas * veteres in ecclesia sancto Amarino sacra, modo a Dominicanis virginibus occupata; demum ad novas-Thannas ante annos ducentos translata est ad elegantissimam sancti Theobaldi ecclesiam, sanctorum Præjecti & Amarini reliquiis concessis monasterio Murbacensi, cum Thannenses canonici dominium opidi S. Amarini aliis possessionibus cum Murbacensibus nostris commutarunt. collegiata hujus ecclesie canonici successerant monachis in bona ejus monasterii, quod Amarinus prope Duroangum regebat. Hæc fere me monuit reverendissimus abbas Mediani-monasterii Hiacynthus Alliotus, jam superius laudatus, laudandusque in consequentibus.

ANN. CHR.
666.XLVIII.
S Mariæ
Suessionensis
privilegium.
a *Histoire N.*
D p. 421.

ANno insequenti, sæculi septimi sexagesimo-sexto, Drauscio seu Drausius, Sueffionum episcopus, beatæ Mariæ puellari monasterio, quod ea in urbe ipsius hortatu constructum diximus, privilegium concessit, a nostro Michaële Germano editum ^a, quod *Dominis sanctis & apostolicis fratribus*, comprovincialibus scilicet episcopis, Nivoni seu Nivardo Remensi, Landeberto Catalaunensi, Mumoleno Noviomagensi, Audeberto Cameracensi, item Audeberto Silvanectensi, Clementi Bellovacensi, Bertefrido Ambianensi, & Audomaro Teruanensi inscripsit.

» Privilegii summa est, se ab illustri viro Ebroino majore-domus, ejusque conjugē
 » Leutrude, ac Bovone unico eorum filio rogatum, ut privilegium largiretur basilicis sanctæ Mariæ, & sancti Petri, & sanctæ Genovefæ, ceterorumque sanctorum,
 » constructis intra muros urbis Sueffionicæ, ubi puellæ virgines ac Deo sacratæ sub
 » regimine Ætheriæ abbatissæ, relicta pompa sæculi, sub regula beatissimorum patrum,
 » ad laudes Christi die noctuque canendas sunt collocatæ. Proinde statuere,
 » ut prædictæ virgines, secundum sanctam institutionem sexui suo convenientem, intra
 » sæpta monasterii reclusæ esse debeant, detracta omni foras exeundi licentia;
 » ibidemque caste Domino militare secundum regulam & cursum sancti Benedicti,
 » & ad modum Luxoviensis monasterii, quem beatus Columbanus tenuit. Ad hæc,
 » ut quidquid prædicto monasterio, Deoque sacratis virginibus, sub evangelica religione
 » viventibus, a prædictis illustri viro Ebroino majore-domus, ejusque illustri
 » matrona, ac filio Bovone, vel regio munere, vel a quibuslibet christianis, in agris,
 » mancipiis, sacris voluminibus, aliisque speciebus & ornamentis ecclesiasticis collatum
 » fuerit, nullus pontificum, clericorum, aut regum inde auferre ausit. Præterea
 » ut mortua abbatissa, alia instituatur, quam tota illa congregatio ancillarum Dei ex
 » se ipsis elegerit; & quotiescumque altaria, vel tabulæ altaris, aut chrisma, aut vestes
 » sacre benedicendæ erunt, a quocumque pontifice id fieri possit. Nulli virorum liceat
 » quicquam cibi & potus, præter communionem sanctam, ibidem percipere, si
 » vero pontifex rogatus eo accesserit ad orationem, solus cum religiosis sacerdotibus
 » illuc ingrediatur, celebrato ac peracto divino mysterio egressurus. Actum Augustæ
 » Sueffionum v. i. kalendas Julii, anno decimo Chlotharii gloriosissimi regis. Subscribunt episcopi, præter comprovinciales supra memoratos, Genesius Lugdunensis, Audoënus Rotomagensis, Leutgarius Augustodunensis, Boso Gratianopolitanus, Gauciobertus Carnutensis, Desideratus Cabilonensis, Virgilius Autisiodorensis, Importunus Parisiorum, Burgundofaro Meldorum, Abbo Tricassium, Ragnobertus Bajocassium, Audo Aurelianorum, Concessus Ebroicarum, Leudeboldus Lingonum præter Emradium episcopum incerti loci. Princeps basilicæ beatæ Mariæ sacris virginibus assignata erat; altera S. Petri monachis, qui ipsis ad sacra ministranda interferviebant; tertia sanctæ Genovefæ, infirmorum & peregrinorum erat. Secunda basilica sancti Petri jam dudum clericis cessit, qui vicem suppleant monachorum. e-

rerum : ex quorum numero censendus est sanctus Vodoalus reclusus , cujus hodie quoque reclusionis turrim ostendunt. In litaniiis Carolinis ^a invocatur post sanctos Benedictum & Columbanum , sed ante sanctum Drausum , sanctus Vodoalus cum sancto Leudardo , quem ibidem itidem monachum existisse , ac pistoris officio functum esse tradunt.

Circiter hoc tempus contigit translatio corporis sancti Vedasti episcopi Atrebatensis ex majori ecclesia sanctæ Mariæ , ubi per annos ferme centum viginti & octo jacuerat , in eum locum , ubi nunc illustre ejus monasterium cernitur. Hæc translatio ab Alcuino refertur in hunc modum. Cum sanctus Autbertus , septimus a beato Vedasto episcopus , quadam die post hymnos matutinos in oratione peristeret ; vidit eminus , trans fluviolum Crientionem * , virum præfulgidum , basilicæ cujusdam formam virga metientem : quo indicio sancti Vedasti corpus eo transferendum esse intellexit. Invitatus ad hanc celebritatem adfuit Audomarus Teruanæ Morinorum episcopus , qui in ea translatione amissum jam dudum oculorum lumen recepisse perhibetur ; sed precibus a Deo petiisse & impetrasse , ut illud denuo amitteret , parvi pendens scilicet lumen carnalium oculorum præ lumine sanctorum. Eo in loco ubi sacrum corpus repositum est , oratorium sancti Petri rudi opere ab ipso beato Vedasto quondam exstructum fuerat : quod sanctus Autbertus in augustiorem formam restituit , eidemque monasterium adjunxit. Locus pro sui nobilitate , ait Alcuinus , Nobiliacus primo est appellatus , procedente tempore tam insignis effectus , ut urbis nomine comprehendatur ; adeoque largitionibus fidelium locupletatus , ut agmine monachorum & aliorum Deo devotorum grege refertus sit , idemque miraculorum signis illustratus. Monachos tamen primus istuc induxisse videtur sanctus Vindicianus , qui beato Autberto successit. Notanda sunt Alcuini verba de *aliorum Deo devotorum grege* præter monachos : quo nomine secundi ordinis religiosos viros intelligit , quales postea fuere fratres oblati seu donati , qui monachorum nomine nequaquam censebantur. In codice sacramentorum , scripto jussu Ratoldi abbatis Corbeiensis , notatur pridie nonas Junii *translatio sancti Vedasti in crypta* , & ix. kalendas Martii *dedicatio ecclesie sancti Vedasti* * , cujus nomine Nobiliacense monasterium paullo post insignitum est. De nova hujus monasterii basilica , a Theoderico rege exstructa , inferius agemus.

Mortuo Gundoino duce , qui Alamannorum genti præerat , successit in ejus locum dux Bonifacius , alio nomine Cathicus , qui Grandivallensibus monachis , quos dux Gundoinus magnis beneficiis affecerat , vicinisque incolis infestissimus fuit. Innocentes opprimendi causam commentus , eis objecit , quod decessori suo semper rebelles existissent ; atque hac specie alios exsilio multavit , alios bonis spoliavit ; ceteros , conducta Alamannorum phalange , omnino delere constituit. Armatis occurrit Germanus abbas Grandivallensis , comitante Randoaldo monasterii præposito , cum pignoribus sanctorum & libris sacris , & Bonifacium cum Erico comite in basilica sancti Mauricii colloquentem convenit , eum increpans , quod faveret in christianos infantes , suumque monasterium evertere animo destinaret. Ille primo humilitatem simulare , veniam petere de commisso facinore , polliceri se ad damna reparanda esse paratum. At nihilo minus basilica egressus , per totam convallem grassatus est cum furentium manu , qui luporum instar , in vicinos monasterii accolos irruerunt , eorumque domos igne concremarunt. Quin etiam quidam ex eis nefarii homines Germanum abbatem , cum Randoaldo in monasterium revertentem , aggressi , vestibus exspoliant , unusque ex eis , ceteris ferocior & immanior , ambos lancea confodit. Eorum corpora primo in basilicam sancti Ursicini a Germano exstructam ; deinde in basilicam sancti Petri delata sunt. Acta hæc in vigilia cathedræ sancti Petri , quæ viii. kalendas Martii olim apud plerosque sola celebris erat. Libellum de gestis & martyrio sancti Germani , & socii ejus Randoaldi in litteras primus retulit Bobolenus presbyter ac monachus , eorum fere æqualis , eumque viris religione ac sanctitate eximiis , Deicolo , Leudemundo , & Ingofrido patribus nuncupavit , præfatus ea se scribere , quæ tam per se ipse , quam per venerabiles viros , Chadoaldum & Aridium , etiam tum superstites , didicerat. Tres illi patres haud dubie abbates erant , ex quibus Deicolus forsitan Grandivallensi præerat , Leudemundus sancti Ursicini monasterio ; Ingofredus haud dubie Luxoviensi , jam superius laudatis. Ceterum Grandivallense monasterium ab annis quingentis transit ad

ANN CHR.

666

a *Analect.*
to. 2. p. 684.
et seq.

X L I X.

S Vedasti
translatio &
monasterium.* *le Criention** *S. p. 288.*

L.

S Germani
abbatis mar-
tyrium.

ANN. CHR.
666.

canonicos sæculares, qui superiori patrum nostrorum sæculo in vicinum opidum Telsbergam seu Delemontem, vitandæ hæreticorum violentiæ causa, commigrarunt.

L I.
Emeritensis
concilii de-
creta.

Ad res Hispanicas quod attinet, in concilio Emeritensi, quod hoc anno celebratum est, nihil definitum invenio, nisi quod canone undecimo præcipitur, ut tam presbyteri, quam abbates & diaconi, episcopo suo honorem debitum impendant; & quodcumque contigerit ab eo suam visitari parochiam, digne eum suscipiant. Ad res nostras quodam modo etiam pertinere videtur canon quintus, quo præscribitur, ut episcopus, qui concilio per se adesse non potuerit, non diaconum, sed aut archipresbyterum, aut presbyterum suo nomine dirigat, qui a tergo episcoporum inter presbyteros sedeat, & quæcumque in eo concilio acta fuerint, sciat, & scribat. quod observare visum est propter abbates & monachos, qui non raro vice episcopi sui ad concilia mittebantur. Observandus est obiter ejusdem concilii canon decimus-nonus, quo statutum est, ut presbyter, cui plures, ob redituum defectum, commissæ fuerint ecclesiæ, in singulis Deo sacrificium offerat singulis dominicis diebus: cujus rei haud scio an ullum antiquius vestigium invenias.

Missæ duæ ab
uno presbytero
in dominicis.ANN. CHR.
667.L II.
Hildefonsi
episcopi mors.

DUm in Hispania versamur, nobis commemorandus venit Hildefonsi Toletani episcopi obitus, qui anno sequenti videtur accidisse, & quidem x. kalendas Februarii, post novem episcopatus annos, binosque menses: quo die ejus memoria in ecclesiis Hispanicis celebris est. Conditus est in ecclesia sanctæ Leocadiæ ad pedes Eugenii junioris, decessoris sui, pari cum eo gloria donandus. Successorem habuit Quiricium, qui forsan haud alius fuerit a Quiriaco abbate, qui octavo concilio Toletano subscripsit. Hildefonsum in primis commendant cultus beatissimæ virginis Mariæ, & liber ab eo editus de perpetua ejus virginitate. Vita ejus a Juliano & Zixilane episcopis scripta.

L III.
Wandregisili
item abbatis.

Non longo post intervallo superstes fuit Wandregisilus, cognomento Wando, sanctissimus abbas monasterii Fontanellensis in agro Rotomagensi. Longa ætate defectus, cum Christum intueri summopere desideraret, levi ægritudine tentatus est, totusque in Deum aliquando raptus, tribus diebus ac totidem noctibus silentium tenuit. Mox ad se ipsum reversus, rogantibus discipulis suis, de ipsius instante obitu mæstissimis, ecquid post suum discessum facere deberent, paucis in hunc modum respondit: Pro certo scitote, si modo sermonibus ac monitis meis obtemperare pergatis, atque in caritate, unitate & humilitate fundati, nihil inter vos dissensionis habueritis, conditionem vestram stabilem ac perpetuam fore, Deumque vobis in cunctis necessitatibus consolatorem atque adiutorem adfuturum. Nec plura dicere extrema debilitas sivit. Haud defuit optimus ille in opportunitatibus auxiliator bonus Deus, qui diabolum viro sancto pavores ingerentem percussit, fugavitque. Nec defuit etiam morienti consolatio sanctorum, quos obviam Christus discessuro submitit. Eos ut vidit, unum ex his Agathonem, forte ex discipulis quondam suis, cujus vitam & mores noverat, iterata voce appellavit. Auditi etiam psallentium angelorum concentus, qui sanctam illam animam in cælum deduxere lætantes, cum tota congregatio monachorum, quæ præsens aderat, gemitibus cælum pulsaret. Ejus obitus contigit xi. kalendas sextiles. Hæc ex monacho anonymo Wandregisili æquali, qui facta ejus primus litteris mandavit, quorum multa ipse viderat, cetera ab oculatis testibus acceperat. Ejusdem vitam paullo post, id est tempore Lambertus abbatis, scripsit alter anonymus monachus Fontanellensis, cujus liber quædam a priori auctore prætermissa continet, at quibusdam in locis interpolatus. Hic auctor Wandregisilum ait nonagesimum-seximum ætatis egisse annum, regiminis decimum nonum, cum e mundo migravit; trecentosque sub eo monachos Fontanellæ vixisse: qui numerus ibidem perseveravit usque ad tempus Teutindi septimi abbatis, seu potius tyranni, cujus diebus nobilissimum hoc cœnobium ad extremam abjectionem redactum est. Addit posterior ille anonymus, inclytum Rotomagensis ecclesiæ pontificem Audoënum in beati viri transitu præsentem adfuisse; ac demum sacrum ejus corpus humatum fuisse in basilica sancti Pauli. Mirum est, virum a Deo celebrem ab Usuardo & Adone prætermisum, & Wandelberto notum fuisse.

a Chron. Fon-
tanell. to. 3.
Spicil. p. 210.L IV.
Lambertus ejus
successor.

In Wandregisili locum successit Lambertus ejus discipulus, qui postea Lugdunensis ecclesiæ regimen adeptus est. Hic nobilissima ortus prosapia in pago Teruanico

apud Morinos, patre Erleberto viro clarissimo, in aula juvenuli regis Chlotharii sub seculari primum habitu militavit: at ejusdem regis anno octavo, abjecta regis mortalis militia, ad Christi castra sub patre Wandregisilo convolavit, tonsuramque ab eodem accepit ante annum quartum, quam Wandregisilus ex hac vita discederet. Eum ob egregios mores & castam conversationem tanti faciebat beatus pater, ut morti proximus eundem sibi successorem designasse memoretur. Nec virum Dei fefellit vana spes. nam eo abbate Fontanellense monasterium adeo nullum passum est detrimentum, ut contra magnum incrementum, tam in numero piorum monachorum, quam in terreno censu fecerit. Acceptissimus fuit Chlothario, Childerico, & Theoderico regibus, qui in diplomatibus ipsi concessis, dominum & in Christo venerabilem patrem suum venerabilem Lambertum appellare consuevere. Avunculi ei fuerunt, an patruus, (nam aquivocum est passim avunculi nomen apud infimæ latinæ scriptores) Rotbertus, summus palatii tunc referendarius, & Albertus, clarissimi ac nobilissimi viri: quorum posterior Albertus ab ipso Lamberto abbate *clericatus habitum* suscepit, ut vetus auctor loquitur, id est monasticum: quod ex aliis ejusdem auctoris, aliorumque locis perspicuum est. sic apud Aigradum Ansbertus, a Wandregisilo ad conversionem admissus, *clericatus habitu* decoratus fuisse perhibetur. Huc revocanda sunt ea, quæ in superioribus diximus de clericorum vocabulo, monachis olim aptato. Lambertus ea die, qua præcisi sunt ipsi capilli, inter alia diversi generis donaria, auri solidos septuaginta prædicto patri contulit, in balteo videlicet, zonis, & armillis.

Ansbertus, Lambertus affinis, ejusdemque in Wandregisili schola collega, & in abbatiali dignitate successor, ac demum Rotomagensis antistes, æque illustri genere in Calcægio * vico pagi Vilcassini ad Ittam seu Eptam fluvium natus est. A patre Siwino seu Siguino, viro illustri ac prænobili, in aulam adductus, ut acuto erat ingenio, aulicus scriba & referendarius factus dicitur, cujus erat officium regias litteras ac diplomata scribere, anulumque principis gerere, quo ejusmodi diplomata obsignabantur. quod officium non nisi maturæ viro ætatis, expertæque virtutis ac prudentiæ tribui solet. Tunc id accidisse existimo, quod Aigradus præmittit, ut Siwinus, Ansberti parens, nobilem puellam, Angadrismam nomine, filiam Rotberti superius memorati, qui anuli regii gerulus sub Chlothario erat, Ansberto desponsaret. At illa, virginitatis propositum servare volens, precibus a Deo obtinuit, ut sua ipsius formositas in deformitatem verteretur. quæ res eam, communi parentum voluntate, qui divinis consiliis obsequentissimi erant, a conjugio Ansberti dissociavit. Hæc, velamine ab Audoëno Rotomagensi pontifice accepto, pristinam formam recepisse fertur; eademque processu temporis reatrix & abbatissa evasit cœnobii Oratorii, quod *prope muros* urbis Bellovacorum positum erat. Angadrismæ haud dubie exemplo Ansbertus sæculo nuntium remittere constituit, ac Lambertum, soceri sui ex fratre, an sorore filium, sequi in monasterium Fontanellense, ubi Wandregisilus cum magno monachorum agmine *sub sanctæ Regule jugo* eximiam vitam ducebat. Audita ejus postulatione pater sanctus, inducias ad id negotii petiit, ut, *sicut apostolica & monastica docet regula*, Ansberti vocatio probaretur. Consultis hanc in rem fratribus, ejus votis ab omnibus assensum est, & *clericatus habitus*, quo nomine monasticum Aigradus intelligit, ei concessus. Mox ille orationi & lectioni sanctarum scripturarum totum se dare; & secundum Hieronymi consilium, sic vivere in monasterio sub unitus patris disciplina, ut ab alio caritatem, ab alio humilitatem disceret, ceterasque virtutes in hunc modum. Tantus autem in eo devotionis fervor erat, ut proposito ejus exemplo Wandregisilus alios objurgaret, quod a juvene recens converso ipsi, jam dudum in religione assueti, superarentur. Hinc eum præ ceteris diligebat vir sanctus, *sicut monastica norma docet*, id est, Benedictina^a, quæ nullum præ aliis fratrem diligere sinit, nisi quem abbas in bonis actibus invenerit meliorem. Sacerdotio initiatus ab Audoëno, vineam, a cœnobio quingentis fere passibus distantem, plantavit. quam cum excoleret, Theoderico regio adolescenti, ad se inter venandum accedenti asseveranter prædixit, eum quandoque regnaturum. Ille vero, si id accideret, Ansbertum fore episcopum respondit. Interim Lambertus abbas, cui Ansberti comperta prudentia erat, nihil eo inconsulto in monasterii regimine gerebat.

His Wandregisili eximiis discipulis adjungendus est Godo, ejus fratris an sororis

ANN CHR.
667.

L V.

Ansbertus ejusdem affinis sic monachus.
* *Chausy.*

Angadrismæ velatui.

a S. Bened.
c. 2.

LVI.

ANN. CHR.
667.S. Godo Vvan-
dregi filii nepos
* d'Oye.
* S. Gen.

filus, cujus non semel jam superius meminimus. Is monasterium Augiense seu Oyense*, in confinio Campaniæ & Briegensis pagi ad Sezanam opidum, at in diceceli Trecensi, condidit, primusque loco abbas præfuit. Eversum a Nortmannis instaurasse dicitur Eva comitissa, ob receptam sancti Godonis* meritis sanitatem. Nunc cella est abbatiæ sancti Petri Cellensis, olim commendata Claudio Espencæo theologo Parisiensi, qui grati animi causa carmen edidit de sancto Godone, orsus a loci descriptione in hunc modum.

*Est locus, Herculeæ forsan cognominis Augæ,
Augia nomen habet: medius saltumque Brigensem
Campanumque solum limes partitur, eremus
Perpetuas inter monachis habitata paludes;
In pastoris agro & sacra ditione Trecani.
Ante quadringentos abbatia nobilis annos,
Mandraque prædives: post eversis Anglis,
Perpetuo Gallorum odio flagrantibus Anglis,
Subruta, primatus* nunc ære monasticus arto,
Relligione patrum lapsis celeberrimus annis.*

* i. prioratus.

Deinde convenarum in eum locum religionem describit, atque frequentes istuc convenire solitos cum cereis, donaria ex ære, cera, cannabe, aliisque id genus conferentes. Tum, relatis sancti Godonis actis, eversionem ab Hastingo Nortmannorum duce factam; ac consequenter loci restitutionem per piam illam comitissam commemorat; ac demum sancti Godonis reliquiarum delationem occasione petitis, quæ Briegense, Campanumque solum dire depopulata, sacri loculi gestatione penitus repressa est. In vetusto breviario Fontanellensi colitur sanctus Godo ix. kalendas Augusti.

LVII.
S. Audomari
episcopi mors.

Hoc etiam anno collocandus videtur obitus sancti Audomari episcopi Teruaniensis, postquam corpus Christi & sanguinem in ecclesia pronus ad altare percipisset. Corpus ejus, prout ipse testamento mandaverat, in Sithiensem beatæ Mariæ basilicam, ab ipso exstructam, sollemni pompa delatum a Bertino abbate ac Sithiensibus monachis, ibidem magna cum veneratione conditum est. Obiit v. idus Septembris, quo die in martyrologiis Ufuardi & Adonis ejus memoria consignatur, sub nomine sancti Autmari apud Adonem, qui Audomarus Ufuardo appellatur. Sacræ ipsius reliquiæ in Sithiensi sancti Bertini basilica asservantur, præter caput & ossa nonnulla, quæ in illa beatæ Mariæ-ecclesia, nunc episcopali, habentur. Vidimus pallium ejus pluviale in sacrario sancti Bertini cum capitis eidem assuto contra pluviam injurias, unde istiusmodi ornamentum nomen accepit.

LVIII.
S. Maximini
episcopi Tre-
virensis transla-
tio per S. Hil-
dulfum.

Eidem anno consignatur translatio corporis sancti Maximini episcopi Trevirensis ex crypta, ubi illud beatus Paulinus Trevirorum antistes ex Aquitania reductum collocaverat. Translationis occasio nata est ex aquarum illuvie, quæ usque ad cryptam illam defluens, atque in pavimento ad cubiti altitudinem restagnans, ita sepulcrum sancti confessoris ambitu suo cinxerat, ut tamen ab ejus crepidine absisteret, testante Servato Lupo, non sine miro intuentium stupore, qui ad sacrum loculum accedere non poterant. Id in causa fuit, ut sacrum corpus ex oratorio sancti Hilarii in proximam sancti Johannis Evangelistæ ædem, recens constructam, una cum sacris sanctorum martyrum Thebææ legionis, necnon Agræcii ac Nicetii pontificum reliquiis transponeretur iv. kalendas Junii. Sollemnis pompæ auctores fuere venerabiles episcopi, Hildulfus, Clemens atque Gosbertus. Hildulfus Trevirorum antistes fuisse traditur, idemque novæ basilicæ auctor, atque adjuncti monasterii instaurator, ubi revocata disciplina, ad centum cœnobitas ibidem instituisse ac dotasse perhibetur. Hinc tanta loco celebritas, ex sancti Maximini præsertim miraculis, accessit, ut unum ex illustrioribus ordinis nostri monasteriis evaserit sub titulo sancti Maximini. Cujus loci episcopi fuerint Clemens atque Gosbertus, incertum. Certe nulli his nominibus comprovinciales tunc regebant ecclesias; Mettensem, Viridunensem, aut Tullensem. Mettensi quippe præerat Chlodulfus, Viridunensi Gisloaldus, Tullensi Eborinus. Conjectaveram aliquando Clementem haud alium forte esse a Willibrordo Frisiorum apostolo, qui alio nomine Clemens voca-

batur. At longe post hunc annum Willibrordus in illas partes accessit. De Hildulfi etiam Trevirensi pontificatu non levis difficultas, nempe Trevirorum episcopus, an chorepiscopus fuerit; &, siquidem episcopus fuit, quo tempore sedem illam tenuerit. In veteri catalogo Trevirensium episcoporum, qui exstat in bibliotheca monasterii sancti Gislens in Hannonia, cujus prima manus desinit in Marino, Trevirenses illorum temporum pontifices nudis nominibus hoc ordine recensentur: MODUALDUS, NUMERIANUS, BASINUS, LIUTWINUS, MILO, WIOMADUS. Qui Hildulfum Trevirensibus episcopis accensent, omnes autem accensent, alii Modoaldo, alii Miloni substituunt. At certum est eum Modoaldi & Numeriani temporibus vixisse, quod vel ex Servati Lupi libello de vita beati Maximini satis intelligitur, ubi, relata ejus translatione per Hildulfum facta, subjicitur miraculum de restituta Carolo principi sanitate, qui in accepti beneficii memoriam, *cænobium sancti Maximini prædiis auxit, quorum unum Patriosola, aliud Vvitmaris ecclesia, tertium Comiciacus vocatur.* quod de Carolo Tudite seu Martello interpretandum esse rerum series & consequentia demonstrat, in primis miraculum patratum in Brunconem clericum palatinum, impuris obsessum spiritibus, quem rex Pippinus, Caroli Magni genitor, per Hellarium archidiaconum ad tumulum beati Maximini sanandum destinavit. Itaque ante Caroli Martelli principatum vixit Hildulfus, quem Trevirorum archiepiscopum fuisse probat non modo Trevirensium antistitem vetus historia, sed etiam privilegium^a Vallis-Galilææ monasterio ab ipso pontifice, aliisque episcopis indultum; ad hæc Petrus Damiani in opusculo decimo-nono, necnon anonymus monachus Vallis-Galilææ in libro de vita sancti Deodati, ante annos septingentos scripto, in quo hæc sancti Maximini translatio anno præsentis facta dicitur per sanctum Hildulfum, qui ejusdem sancti Maximini reliquias prædicto Deodato, Nivernensi quondam episcopo, concessisse memoratur. Numerianum ergo præcesserit Hildulfus, Modoaldi proinde successor, qui, forte quod Trevirensis ecclesiam brevissimo tempore administravit, in quibusdam ejus ecclesiæ pontificum indicibus omissus sit.

Non minus obscurus Deodati Nivernensis pontificatus, qui, abdicato episcopatu, in Alsatiam primo, deinde in Vosagum, cum tribus sociis, Wiligodo, Domnolo & altero Deodato, secessisse traditur: ubi monasteria quædam ædificavit. Profectus in Alsatiam, in Sancta-silva*, juxta opidum Hagenowiam, aliquamdiu consedit: sed inde pulsus invidorum injuriis, commigrasse ad Ebersheimense monasterium, eique non multo tempore præfuisse fertur, familiaritate usus Arbogasti episcopi Argentinensis, origine Scotti; ac deinde beati Florentii, ejusdem Arbogasti successoris & conterranei. Novi frequentantium tumultus Deodatum etiam ex illo monasterio abire coegerunt. Inde ventum in quamdam vallem juxta Amalrici-villare, ubi ad locum Willaram Alemannica lingua dictum, tantisper substitit, loco cedere iterum coactus incolarum improbitate, qui viro sancto quasdam a fidelibus possessiones conferri non sustinebant. Hinc proinde migrandum fuit ad Hunum seu Hunonem quemdam illustrem virum, qui in vicinia cum uxore sua Huna commanebat. Interim natus est eis filius, quem vir sanctus baptizavit, & ex sacro fonte suscepit. Sed non multo post novæ rursus eidem vexationes ex invidia vicinorum incolarum, quorum laceffitus jurgiis ac minis, illinc etiam migrare compulsus est, Hunone in primis gemente, idque gravate ferente, qui juris sui possessiones ad commanendum ei offerebat. Verum cum ille optatam requiem invenire illis in locis non posset, in vastam & ignotam solitudinem secedere constituit; & per abrupta montium juga, per concava squalidarum vallium, tandem pervenit in Vallem-Galilæam, quam Morta fluvius interluit; ibidemque in spelunca per aliquod tempus delituit, herbarum tantum agrestium & pomulorum esu vitam sustentans: donec Hunonis hospitis quondam sui, cui ejus inopia divinitus revelata fuerat, liberalitate recreatus est, sagmariis, id est equis oneriferis, per ignotam eremum ad ejus cellam nullo duce adductis.

Redeo ad Ebersheimense monasterium*, Novientum seu Novietum, ut quidam scribunt, olim appellatum: cujus primus auctor dux Atticus, beatæ Odiliæ virginis parens, fuisse traditur. Positum est in Alsatia ad Illam fluvium, haud procul a Selestadio. Sunt qui Eberhardi-monasterium dictum malunt ab Eberhardo seu Erhardo primo loci abbate, qui forte idem sit cum Erhardo, quem Ratisponensem

ANN. CHR.
667.^a infra n.

69.

L I X.
Deodatus episcopus monasteria condidit.
* Helige-vvorst.L X.
Ebersheimense seu Novientense monasterium a quo conditum.
* Eberhardi-minister.

ANN. CHR.

687.

a *Annales.*

no. 4. p. 644.

episcopum fuisse tradunt, & sanctæ Odiliæ lumen restituisse. Verum primitus *Ebursheimense* dictum fuisse veterrimum Augiæ * necrologium probat, ubi Theotbalus ejus loci abbas laudatur. Hujus monasterii basilicam Deodatus episcopus mox laudatus XIII. kalendas Julii dedicasse fertur: idemque eidem loco aliquantum temporis præfuisse. Lazius in libro octavo de Suevis refert diploma Theoderici regis, inscriptum Attico duci & Adelberto comiti, ceterisque fisci exactoribus, quibus significat, venerabilem virum patrem suum Erhardum abbatem, & missum ejus Rudbertum monachum, serenitati suæ suggessisse de hominibus ingenuis, qui erant in mundeburde monasterii Novientensis, constructi in honore sancti Mauricii, sociorumque ejus, ut eis tale beneficium concederet, hoc est de loco nuncupato *Hilteshaim*, quem ipse eidem monasterio tradiderat, ut a iudicibus suis nullam inquietudinem aut exactionem paterentur, nihilque cuiquam, præterquam supra dicti monasterii actoribus, penderent. Hoc diploma datum est die nona Februarii, anno decimo regni ipsius Theoderici: quas temporis notas, a Lazio prætermittas, ex veteri ejus loci chronico supplemus. In his vero regiis litteris non exprimitur tempus conditi monasterii, cujus originem ad Childerici principatum plerique referunt; confirmationem ad Theodericum ejus fratrem ac successorem, ut satis innuit præmissum ejus diploma: in quo mirum est, Atticum seu Athicum, cui ipsum diploma inscribitur, non dici ejus monasterii conditorem.

Legi vetus ejus loci chronicon, multis respersum fabulis: quibus excussis, huc referre visum est quod sequitur. Novientum, a primo possessore suo *Stannembruch* antiquitus appellatum, sanctus Maternus Trevirorum primus antistes, eversis idolorum simulacris, expurgasse, & ecclesia in honorem sancti Petri consecrata decorasse fertur. Postea Dagoberti principatu, fortasse illius Austrasiorum regis, quem ex Hibernia revocatum diximus, idem locus *Ebersheim* appellatus, id est mansio apri, quod eo in loco filius regis inter venandum ab apro cæsus credatur; postmodum a beato Arbogasto Argentoratensi episcopo e mortuis excitatus. Deinde istuc accessisse Deodatus episcopus Nivernensis, qui monasterium ibidem ac monachos instituerit, obtentis ab Ambrosio Agaunensi abbate sancti Mauricii, ejusque sociorum reliquiis, quas in nova basilica reposuerit, sanctis Petro atque Mauricio ab ipso dedicata XIII. kalendas Julii. Impensas novo exstruendo monasterio, non modo fundum, suppeditasse traditur dux Atticus, ac viginti curtes cum suis appendicibus eidem in dotem tradidisse. Falsum est id quod de sancti Deodati obitu in eodem chronico legitur, eum nempe *apud Novientum* XI I. kalendas Julii migrasse ad Dominum, quem in monasterio Vallis-Galilææ decessisse constat.

Quod attinet ad Atticum ducem, is filium suum, Adalbertum nomine, propria manu interemisse dicitur, atque heredibus destitutus patrimonium in quatuor partes divisisse; primam pro anima filii assignans partim Mediano-monasterio, partim cœnobio ancillarum Dei, in Argentinensi urbe in honorem sancti Stephani condito, ubi filium suum sepelierat: alteram sancto Mauricio monasterii Novientensis: tertiam monasterio Hohenburgensi, ubi dux ipse cum uxore sua Berswinda humatus sit: quartam cognatis ac propinquis suis: quæ portio postea devoluta est ad duos fratres, quorum unus nuncupatus Eberhardus, conditor monasterii Murbacensis; alter Maso, cognominis parthenonis auctor. Ceterum Odilia, ejusdem Athici filia, multa etiam prædia Noviento concessisse traditur.

Abbatibus ejus
loci.

Erhardo primo abbati Novientensi successit Columbus abbas, vixitque ad tempora Pippini regis: quo tempore venerabilis Iringus presbyter cellam sancti Petri exstruxit, a beato Pirminio dedicatam. Columbum excepit Benedictus, cui Pippinus rex litteras immunitatis concessit. Benedicto successit Isenhardus, tum Diebaldus, qui a Carolo Magno simile privilegium obtinuit, in quo vir illustre Adalricus seu Atticus dux, & conjux ejus Berswinda monasterium Novientum in pago Alfaciensi super fluvium Illam construxisse memorantur. Hic sine dubio est Theotbalus abbas, quem in Augiensi necrologio laudatum superius diximus, suo loco iterum commemorandus. Hæc satis ex rudi illo chronico Novientensi, quod præterire nobis non licuit.

L X I.
Athici genus
& posterii.

Longe aliter de Athici ducis posteris scribit Lazius, quod antequam exponam, de ipsius Athici progenitoribus quædam præmittenda sunt. Hunc ex nobilissimis parentibus, *Galliensium territorio* oriundum ait vitæ sanctæ Odiliæ scriptor anonymus,

anonymus, eique patrem tribuit Liuthericum, qui in palatio Childerici majoris-domus honore sublimatus fuisse dicitur. Id de Leudesio Erchinoaldi filio interpretatur auctor fragmenti historici, ab Urstisio præfixi chronico Alberti Argentinenſis, quod ab Andrea Chesnio poſtea recuſum eſt. Ait quippe auctor ille, Leudeſium Erchinoaldi filium, cum major-domus eſſet, uxorem duxiſſe ex profapia ſancti Sigifmundi Burgundiæ regis, ex qua Atticum ſeu Adalricum ſuſceperit: qui, patre adhuc ſuperſtite, & Childerico regnante, uxorem duxerit Berſwindam, filiam ſororis ſancti Leodegarii, ſororem videlicet reginæ, & ob hanc conſanguinitatis cauſam a prædicto rege ducatum Germaniæ adeptum eſſe; ac ſedem habuiſſe in villa regia Ehenheim, quæ modo Obernheim appellatur, & in caſtro Hoëmburgo; ac demum genuiſſe Odiliam, quæ a ſancto Erhardo Raiſponenſi epiſcopo & Hildolfo Trevirenſi baptizata, in ſacro fonte viſum recepit. Verum hæc nequaquam conſtare poſſunt. Primo enim Leudeſius, cum major-domus eſſet ſub Childerico, reginæ ſororem in matrimonium ducere non potuit: cum nonniſi poſt mortem Childerici hanc dignitatem obtinuerit. Deinde Athicus ex illo natus conjugio, ſuperſtite Childerico paucorum annorum rege, habilis gignendis liberis eſſe non potuiſſet, qui tamen Odiliam filiam Childerico regnante habuit. Immo Adalbertus, Athici filius, ſub eodem rege monaſterium ſancti Stephani intra muros veteris Argentorati exſtruxit, atque ab eodem Childerico pragmaticam in ejus rei confirmationem obtinuit. Mitto quod Attala, ejus loci prima abbatiffa, ejusdem Adalberti filia dicitur. Denique Berſwinda uxor Athici, ut fuerit reginæ ſoror, non filia ſororis ſancti Leodegarii, ſed ſoror matris ſancti Leodegarii, nempe Sigradæ, appellatur ab anonymo vitæ ſanctæ Odiliæ ſcriptore, cui potior fides, quam anonymo Urſiſiano. Itaque ſatius eſt dicere, Liuthericum Athici patrem haud alium eſſe ab Leuthario duce Alamannorum, qui in chronico Fredegariano^a laudatur: cujus in ducatum filius ejus Athicus ſucceſſerit: quo titulo in præmiſſo Theoderici regis diplomate inſignitur. Certe in monte ſanctæ Odiliæ exſtat inſculpta lapidi valde antiqua ſexcentorum circiter annorum effigies, in qua ETICHO DUX, ut ſubſcriptio præfert, coronam in capite reginæ ſimilem gerit, uno lilio ornatam ad frontem, cum capillorum cirris in humeros hinc inde fluitantibus, uti & ODILIA, quæ illi adhæret, velum habens in capite, pallium oblongum ad pectus fibula adſtrictum, revulſumque ſupra manum ſiniſtram, cum toga talari & calceis acuminatis: cui Eticho librum exhibet, donationis ipſi factæ indicium. Tertius adeſt SANCTUS LEUDEGAR, utpote ipſorum propinquus, cum pedo ceteriſque pontificalibus ornamentis.

Hic erat ſine dubio illius parthenonis virginum habitus eo tempore, quo ſanctæ Odiliæ effigies in prædicto lapide efficta eſt, id eſt ante annos circiter ſexcentos. Ubi mirari ſubit, quod hæc, ſanctimonialis cum eſſet, crines cirris implicatos gerat: cum ceteræ ſanctimoniales, etiam Nivialenſes, crines tonſos haberent. Exiſtima- veram hiſ cirris ſignificari, ut hodie quoque illis in partibus, virginitatem: at contrarium ſuadent conſimiles cirri Athici ejus patris. Proceſſu temporis multo longius & pretioſius fuit pallium ejusmodi ſanctimonialium, quæ ad canonicalem ſtatum declinarunt: ut patet ex icone ſanctæ Attalæ, Odiliæ neptis, quæ pallium muſtella alba intus aſſutum geſtans exhibetur, & quidem cum velo & vuimpla religioſis, ſed abſque crinium cirris. Prædictarum imaginum ſanctæ Odiliæ ejuſque parentis, necnon ſancti Leodegarii ectypum in ſequenti pagella exhibere viſum eſt.

^a Fredeg. 2.
32.

ANN^o CHR.
667.

ETICHO DVX. S. ODILIA.

S. LEVDEGAR.

Ad Athici liberos quod attinet, Lazius quatuor masculos ei tribuit, Adelbertum seu Adalbertum, qui comes in superiori Theoderici diplomate vocatur; Hattonem, Hugonem & Bataconem; duasque filias, Odiliam & Roswindam, quæ velo sacro suscepto monasticen professæ sunt. Adalbertus monasteria duo extruxisse dicitur: unum Benedictinorum monachorum in insula Honovio, paullo infra Argentoratum: alterum virginum intra mœnia ejusdem urbis sub patrocinio sancti Stephani, ubi ipsius Adalberti filia, Attala nomine, abbatissam primam egerit. Hatto, Adalberti germanus alter, Hattonis-monasterium*, ab auctore sic dictum, condidisse fertur. Hic duos filios reliquit, Hugonem secundum & Albericum: Hugo Ettonem, sancti Gregorii in valle abbatem, vocatum inde ad regimen Divitis-Augiæ, & postremo ad apicem sedis Argentoratensis: in qua constitutus, Hattonis-cellam, avi sui opus, ad abbatia dignitatem extulit, & nomine beati Lendelini consecravit. Quartus Athici filius Bataco Beronense monasterium extruxit in Limpurgensi comitatu. Ceterum Adalberti ducis filius Eberhardus nobili Murbacensi monasterio, de quo nos alias, originem dedit, illudque in honorem sancti Leodegarii consecrari curavit, propterea quod ex ejusdem sancti matertera Bereswinda, Sigradæ Leodegarii matris sorore, Athici ducis conjuge, prognatus esset.

Ad Athici filias quod attinet, illustrior est Odilia seu Othilia natu-major, quæ, cum cæca nata esset, ob idque a patre, si qua veteri scriptori fides, jussu necari; matre curante in quoddam monasterium, Palmam vocabulo, subducta fuit: ubi ab Erhardo episcopo, qui ex partibus Bajoariorum Dei monitu eo accessisse dicitur, lustralibus aquis expiata lumen recepit. Hildulfum episcopum, cujus supra meminimus, ejusdem Erhardi fratrem existisse ferunt, eidemque hoc in facto adstitisse. Verum apud Ratisponam serius instituta videtur episcopalis sedes, quæ Bonifacium Moguntinum antistitem fundatorem agnoscit. Reducta in paternam domum, repugnante patre, Odilia a fratre suo, qui ob id iram patris incurrisse, ac fuste ab eo percussus interiisse dicitur; demum patri reconciliata, Hoëmburgense parthenium condidit, eidemque tanta religione præfuit, ut inter sanctas virgines meruerit adscribi. unde prædicto monti sanctæ Odiliæ appellatio hæsit. Qui de sanctæ Odiliæ gestis scripsit vetus auctor anonymus, eidem Odiliæ fratrem fuisse ait, nomine Adalardum, cui tres filias tribuit, Eugeniam, Attaliam, & Gunlindem, quæ in Hoëmburgensi parthenone velum susceperint. Hunc Adalbertum vocat Lazius, ex quo ejus posteros superius deduximus. Quod superest, idem vitæ sanctæ Odiliæ scriptor tradit, Athicum, ad expiandam necem filii sui, quem ipse haud nominat, reliquum vitæ exegisse in monasterio, nempe Hoëmburgensi, ubi & sepultus fuit. Palma cœnobium virginum, in quo educata fuit Odilia, ipsum esse creditur, quod decimo a Vefontione milliario ex opposito Grandifontis positum est, cujus originem Johannes Jacobus Chiffletius^a refert ad Desiderati episcopi tempus, hoc est ad sæculum quartum; restitutionem vero tribuit Warnario comiti, qui in basilica Palmensi humatus est ineunte sæculo septimo.

Ad res ab Odilia gestas quod attinet, hæc reversa in domum patris, Britannicæ cuidam sanctimoniali instituenda committitur. Pater exinde factus placatior, monasterium in castello suo Hoëmburgensi ædificat, eique Odiliam filiam præficiendam curat, quæ *sub cura sui regiminis numerum monialium quasi centum triginta* habuisse traditur. Illic ad finem vitæ mortem filii ab se cæsi expiavit ipsius pater, cujus animam Odilia purgatoriis pœnis, suis precibus & lacrymis exemit. Visitur etiam nunc in illo monte oratorium, quod Lacrymarum vocatur, unum e septem ejus monasterii oratoriis, quorum sex adhuc supersunt, nempe ad portam monasterii unum rotundi operis, omnibus sanctis Alsaticis dedicatum: alterum princeps sanctæ Mariæ, recens a fundamentis instauratum: tertium huic adhærens sanctæ Crucis: quartum eidem contiguum sancti Johannis Baptistæ, ubi sepulta sancta Odilia; quintum sanctorum Angelorum, in quod Odilia secedere solebat; sextum, de quo mox diximus, Lacrymarum: septimum erat beatorum apostolorum Petri & Pauli, modo destructum. Ad portam exterioriorem monasterii habitaculum erat duodecim canonicorum, qui virginibus sacra ministrabant. His adjuncti sæculo duodecimo Præmonstratenses, qui modo soli sacrum montem occupant. Hæc omnia cingebat murorum ambitus porrectus ad tres leucas, quorum etiam nunc rudera insignia cernuntur. Sed quia in editissimum & abruptum illum montem, ex quo in totam fere Alsati-

ANN. CHR.
667.

Alsatiæ alia
monasteria.

* *Estenbeim-
u. insler.*

LXII.
Odiliæ virgini
vitæ compendium.

Palma monasterium virginum.

^a *Chifflet.
Vesont. parte
2. p. 63.*

ANN. CHR.
667.

prospectus est, non facilis accessus erat: aliud inferius monasterium Odilia in declivi montis spatio cum sororum suarum consilio & assensu extruxit, atque ecclesiam in honorem S. Martini, adjuncto xenodochio ad excipiendos peregrinos: quod Inferius monasterium, vulgo *Nidermunster* appellatum, nunc solo æquatum est, redactumque in villam coloni. Illuc Brittones & Scotti olim frequentes conveniebant. In superiori tamen monasterio virgo sancta versari solita erat, sæpius lustrans basilicam sancti Johannis Baptistæ, cui ob receptum in baptisate lumen oculorum impensus addicta erat. Illic regulari seu monasticæ vitæ canonicam prætulisse traditur ab auctore anonymo, qui id scripsisse videtur habita ratione sui temporis, quo sanctimoniales Hoëmburgenses ad institutum canonicarum defecerant. Sane hoc institutum ante principatum Caroli Magni necdum adinventum erat. Sed, etsi inventum fuisset, non aliam quam sancti Benedicti regulam illæ canonicæ sectatæ fuissent, ut modo canonicæ Andelacenses in Alsatia, Romarici-montenses, & Spinalienses in Vosago, quantumvis hæc sanctum Benedictum ejurare velint. Erat sane Odilia orationi & lectioni omnino addicta, tantæque abstinentiæ, ut, præter dies sollemnes, nihil cibi præter panem hordeaceum & legumina sumeret. In lecto ursinam pellem adhibere, & pro plumatio lapidem capiti suo supponere consueverat. Dum hæc monasterium regeret, ad eam accesserunt religionis causa tres ex fratre Adalardo neptes, Eugenia, Attalia, & Gunlindis, sic eas vocat anonymus: quæ ejus fama excitæ, sæculum relinquere, & amitæ suæ magisterio se se mancipare constituerunt.

Attala abbata
tissa S. Stephani.

Altera earum videtur esse Attala illa, quam Adalbertus Odiliæ frater Argentorati sancti Stephani parthenoni ab se constructo præficiendam curavit. quod si ita est, idem fuerit Adalbertus, qui anonymo Adalardus appellatur: quo nomine nullus inter Athici filios a Lazio, aliisve insignitus est. De origine sancti Stephani monasterii nullum luculentius invenimus testimonium, quam in diplomate Lotharii augusti, in quo Adalbertus hoc cœnobium condidisse perhibetur in parte suæ hereditatis, inter ruinas veteris Argentorati, pro opportunitate solitudinis, ad fluenta Brusci fluvii; illudque dotasse ex prædiis suis; ibidemque Atalam (sic enim in autographo) sanctissimam virginem abbatissam præsidere jussisse; & eundem locum per pragmaticam regis Childerici immunitatis libertate communiri impetrasse, eo pacto, ut, salva per omnia reverentia sacrosancti antistitis, nullus judex publicus in loca vel possessiones ejus monasterii quicquam tentaret. Hæc ex illo diplomate, in quo tamen Atala nequaquam Adalberti filia dicitur. Si qua fides illius monasterii vetustis peristromatis, dux Obrecht (sic forte Adalbertus apud vulgus) Atalæ pater fuit, Gerlindis mater, noverca Balthildis, quarum corpora cum duobus parvulis in uno tumulo inventa; denique Savina ejus soror erat, in alio tumulo itidem reperta.

^a Chron. Con-
sig. 10.1 p. 513.

In ejusdem Atalæ legenda, ut vocant, quam Schilterus^a edidit, ejus parentes, dux Adalbertus & Gerlindis, eam cum ipsius sororibus, Eugenia & Gundelinde, *sub disciplina Dei* erudisse dicuntur. Dein tres illæ sorores in conventu ancillarum Dei apud Hohemburgum ab amita sua Odilia educatæ: ex quibus Attala, cum præceteris pie viveret, præfecta fuit ad viginti annos cœnobio, quod pater ejus Adalbertus in urbe Argentina secus flumen Brusce in honorem Deiparæ condiderat *ad usum triginta canonicarum & quatuor canonicorum*, multisque prædiis in honorem sancti Stephani protomartyris copiose dotaverat. Hæc abbatissa sororibus suis *regulam canonicam, in femineo sexu facilius, quam sancti Benedicti observabilem*, proposuisse fertur: quod etiam sanctæ Odiliæ vitæ scriptor anonymus notare non omisit, ut sanctimoniales illæ primarium suum institutum dediscerent. Post Atalæ obitum, qui anno vitæ quinquagesimo-quarto accidit, per quinque hebdomadas corpus ejus, ob desiderium sororum, insepultum fuisse traditur. Audito ejus obitu, Werentrudis, Hohemburgensis post Odiliam abbatissa, quæ cum ea illic educata fuerat, ejus reliquias habere cupiens, nuntium ad sancti Stephani cœnobium misit. Ille Atalæ nondum sepultæ dexteram abscidit, indeque aufugiens, cum se Hohemburgum advenisse crederet, in S. Stephani ecclesia se deprehensum obstupuit. Virginis sanctæ corpus occultatum dicitur ob Wideroldum anno DCCCC LXX. Argentinæ episcopum, qui ejus honori & monasterii exaltationi invidisse fertur. Hæc summa illius legendæ, quæ res, tametsi non tantæ auctoritatis, haud prætermittendæ visæ sunt. Idem Schilterus in æs incidi curavit historiam sanctæ Atalæ, vetustis peristromatis impressam, in qua ejusdem Atalæ & sororum ejus habitus, qualis posterioribus

saeculis erat, exhibetur. Hac togam talarem subnigram, pallium oblongum, mus-
tella alba intus affutum; gestat cum velo & vuimpla, ut vocant, qui tunc illorum
sanctimonialium habitus erat, prout in subiecta pictura cernere licet.

ANN. CHR.
667.

S. Abbata Sepulta

S. Abbata manus restituta

Velum aliquando ex panno subatri coloris, aliquando ex panno lineo albo. Idem fere
habitus modo est, excepto velo, Romaricensium nobilium canonicarum, quas sancti
Benedicti regulæ perpetuo addictas fuisse superius^a ostendimus. Ceterum non ab
re fuerit hic observare, hoc cœnobium in veteri Argentorato conditum fuisse, &
quidem eo in loco, ubi olim steterat castellum Romanum. quod testatur vetus in-
scriptio lapidi decurtato, qui sacristiæ muro exterius appositus est, insculpta in me-
moriâ Juliani, qui provinciam a Barbaris liberaverat, Augustus dictus, ut relictî
sequentes characteres docent

a lib. 14.
n. 27.

JULIAN
AUG. PR
OVINC.

Hæc me monuit humanissimus Schimidius Argentoratensis. Sed de his fatis: ad res
Anglicanas redeo.

Approbato, uti superius diximus, in missionem Britannicam Theodoro, Vita-
lianus pontifex Romanus eum tandem episcopum ordinare constituit. Et ille
quidem primo subdiaconus ordinatus, quatuor exspectavit menses, donec, coma
succrescente, in coronæ modum Romanorum more attonderi posset, qui græcanicam
orientalium tonsuram gerebat. quippe monachi Græci tunc temporis penitus de-
tonsi erant, rasisque similes, ad imitationem, ut certe putabant, sancti Jacobi fratris
Domini & Pauli apostoli, testante Germano patriarcha Constantinopolitano in
theoria sua. quod etiam de clericis Græcis affirmat Rattramnus^b, quibus mos inest,
inquit, barbam quidem non tondere; caput vero crine totum nudare. Theodortis
dein episcopus ordinatus est ab ipso Vitaliano papa anno dominicæ^c incarnationis
sexcentesimo sexagesimo-octavo, sub die septimo kalendarum Aprilium, quæ dies
dominica erat; eique datus a pontifice collega & consiliarius Hadrianus abbas Ni-
ridani in Campania Neapolitana monasterii, vir strenuus ac prudens; adjunctusque
simul Benedictus, cognomento Biscopus, monachus ex Britannia religiosissimus, qui
tum forte Romæ voti causa versabatur. Huic Vitalianus ordinatum cum suis om-
nibus commendavit episcopum, præcepitque, ut, ommissa peregrinatione, quam

ANN. CHR.
668.
LXIII.
Theodorus in
Britanniam ac-
cedit cum Ha-
driano & Bis-
copo.
b Rattramn.
lib. 4. contra
Græc. c. 5.
c Bedæ lib. 4.
c. 1.

ANN. CHR.
668.

Christi amore susceperat, majoris utilitatis causa in patriam revertetur, eo doctorem veritatis tantopere expetitur adducturus: cui, sive illò proficiscenti, sive ibidem docenti, ducis pariter & interpretis officium exhiberet. Paruit Benedictus jubenti pontifici; iterque in Britanniam ab eis susceptum est VI. kalendas Julias, tametsi non ante annum subsequenter eo pervenire potuerunt. Illi igitur navi Massiliam appulsi, Theodorus scilicet & Hadrianus abbas cum Benedicto & sociis, dein pedibus Arelate accedunt, ac Johanni ejus civitatis episcopo commendatitias Vitaliani litteras tradunt, quibus ille prosequendi itineris potestatem facit. Theodorus ad Agilbertum Parisiorum episcopum, qui diu occidentalium Saxonum in Britannia antistes fuerat, se contulit, atque ab eo benigne exceptus, non modico tempore apud eum permansit, dum sibi in Britanniam trajiciendi facultas ac temporis oportunitas (nam hiems tum ingruerat) concederetur. Hadrianus vero, qui jam bis in Galliam ante accesserat, ad quosdam sibi in duabus peregrinationibus notos se recepit, & cum eo forte Benedictus; ac primum apud Emmonem Senonum pontificem hospitatus est, deinde apud Faronem Meldorum episcopum; nempe, ut veri simile est, in suburbano sanctæ Crucis monasterio, in quo peregrini monachi admitti solebant. Comperto Theodori in Galliam adventu, Egbertus rex Cantuariorum statim Redfridum præfectum suum ad eum adducendum direxit, qui, cum in Galliam venisset, permissu Ebroini Theodorum assumtum ac navi impositum perduxit ad regem, comitante Benedicto: Hadrianum vero Ebroinus, hominem Græcorum imperatori addictum, ob idque suspectum, aliquamdiu retinuit, quasi mandata imperatoris contra regnum Francorum ad reges Britannia perferret: sed postea purgatum & innocentem repertum abire, ac Theodorum subsequi permisit.

LXIV.
Wilfridus regulam S. Benedicti propagat.

Inter ea Wilfridus audiens Theodorum adventare, e Cantia discessit, in qua episcopalia munia per tres fere annos, dum Ceadda sedem ejus Eboracensem occuparet, omnibus carus & acceptus exercuerat; & cum cantoribus Æddio & Æona, cumque cæmentariis, variisque artificibus in patriam suam Northumbrensem revertens cum regula sancti Benedicti, quam ex Cantia monasteriis acceperat, instituta ecclesiarum ac monasteriorum in melius reformavit, ut ex eodem Æddio discimus.

» Hinc est quod Wilfridus ipse apud Willelmum Malmesburiensem monachum gloriatur, se primum fuisse, qui verum pascha in Northanimbria, Scottis ejectis, docuerit; qui cantus ecclesiasticos antiphonatim instituerit; qui sanctissimi Benedicti regulam in illa regione observari jussit, uti in Cantia monasteriis a tempore Augustini observabatur. Sed ipsum Æddium, a quo hæc Willelmus accepit, audire præstat, qui Wilfridum in concilio Estrefeldensi ita loquentem inducit. *Nonne & ego primus post obitum primorum procerum, a sancto Gregorio directorum, curavi, ut Scotica virulenta plantationis germina eradicarem; ad verumque pascha, & ad tonsuram in modum corona, que antea * posteriori capitis abrasa parte, secundum apostolica sedis rationem totam Ultra-Humbrensiem gentem permutando converterem: aut quomodo, juxta ritum primitiva ecclesie, consono vocis modulamine, binis adstantibus choris persultare, responsoriis, antiphonisque reciprocis instruerem: vel quomodo vitam monachorum SECUNDUM REGULAM SANCTI BENEDICTI PATRIS, quam nullus prior ibi invexit, constituerem?* His verbis tria Wilfridus sibi tribuit: unum, quod verum pascha, tonsuramque Romanam Transhumbranis persuaserit: deinde quod cantum etiam Romanum eo induxerit: ac demum quod vitam monachorum secundum Regulam sancti Benedicti patris illis in partibus instituerit; eaque omnia præstiterit post obitum primorum procerum a sancto Gregorio directorum, qui similia apud Anglos instituerant. Hanc autem sancti Benedicti regulam non aliunde acceperat, quam ex Cantuaria civitate, ubi scilicet eam Augustinus monachis imposuerat: qua ex urbe Wilfridus in patriam revertens, hanc regulam secum retulit, adductis etiam indidem cantoribus Æddio & Æona monachis Cantuariensibus, quorum ope Romanus cantandi ritus apud Northumbros receptus est. Hunc vero Æddium non alium esse ab Eddio cognomine Stephano, qui librum de Wilfridi gestis scripsit, manifestum est ex venerabili Beda^a, asserente, primum, post Jacobum quemdam, cantandi magistrum Northanimbriorum ecclesiis, Eddi, cognomento Stephanum, fuisse invitatum de Cantia a reverendissimo viro Wilfrido, qui primus inter episcopos, ex Anglorum gente ortos, catholicum vivendi morem, quem Anglicanis ecclesiis traderet, discere studuit.

* f. anteriori capitis.

^a Beda lib. 4.
c. 2.

Pervenit Theodorus Cantuariam anno a consecratione sua secundo, vi. kalendas Junias, die dominica; moxque insulam totam perlustrans, quaquaversum Anglorum gentes commorabantur, rectum vivendi ordinem, canonicum celebrandi paschatis ritum, comitante & cooperante in omnibus Hadriano abbate, instituit, universis Anglorum ecclesiis, quod nulli ante archiepiscopo tributum fuerat, ei consentientibus. Et quia litteris sacris ac profanis ambo affatim instructi erant, cum græcis, tum latinis; humaniores artes, metricam, astronomicam & computum ecclesiasticum, atque utriusque linguæ peritiam, cum studio sacrorum voluminum auditoribus suis tanta cum diligentia infuderunt, ut eorum discipuli latinam, græcamque linguam, non secus ac propriam, callerent, & quicumque sacrarum litterarum scientia erudiri cuperent, in promptu magistros ac doctores haberent. Neque umquam prorsus, ex quo Angli in Britanniam accesserunt, feliciora fuere tempora, dum & fortissimos christianosque haberent reges, qui cunctis barbaris nationibus essent terrori; & sapientes magistros, a quibus, quicumque libris sacris operam navare vellent, erudirentur. Cum Theodorus Anglicanas obiret ecclesias, locis opportunis ordinans episcopos, & ea quæ minus perfecta reperit, emendans; rem contra canones male gestam intellexit, nempe Ceaddam episcopum in ecclesiam Eboracensem, excluso Wilfrido, intrusum fuisse. quod perperam factum arguenti Theodoro, Ceadda, ut humillimo erat animo, modeste respondit: Si episcopatum, inquit, non rite a me susceptum fuisse putas, libenter ab officio discedo: quippè qui me prorsus eo indignum reputabam, nec nisi obedientiæ causa id subieram. qua responsione placatus Theodorus, episcopalem ei honorem non abrogavit, sed ordinationem ejus, a quarta-decimani factam, denuo catholico ritu reformavit, eumque in sedem Liccidfeldensem transtulit, agente apud Wlfarium Merciorum regem Wilfrido, qui hunc locum a principe sibi amicissimo ad defigendam sibi, aut cuicumque vellet, episcopalem sedem acceperat.

Sic tandem in possessionem Eboracensis ecclesiæ introductus Wilfridus, basilicam, quam S. Paulinus primus ejus episcopus erexerat; jam fatiscentem ac semirutam instaurare aggressus, culmina antiquata & perstillantia plumbeis tabulis texit; fenestras, avibus nidificantibus pervias, vitris obduxit; ac parietes incultos & imbrium lapsu muscidos reformavit, varia etiam suppellectile vasorum & ornamentorum ad cultum altaris, & terrenis opibus ad usum sacrorum ministrorum collatis. Quin etiam in Ripensi monasterio suo basilicam polito ex lapide a fundamentis extruxit in honorem sancti Petri, variisque columnis & porticibus suffultam erexit ac consummavit: ad cujus dedicationem christianissimos reges, Egfridum & Ælwinum fratres, cum abbatibus, præfectis & subregulis, variæque dignitatis personis, invitavit. Tunc, habito ad principes aliosque omnes sermone, donationes a prioribus regibus factas percensuit: ac demum, peracto dedicationis ritu, sollemne trium dierum epulum regibus atque universo populo exhibuit. Ad hæc, quatuor evangelia in membranis purpureis exarari litteris aureis, necnon sacros bibliorum codices auro purissimo, gemmisque pretiosissimis compaginari jussit, quæ omnia Eboracensi ecclesiæ pro animæ suæ remedio largitus est.

Cum aliquando parochiam suam ad episcopalia mînia obeunda, nempe ad baptizandum, consignandum, & erudiendum gregem sibi creditum, perlustraret; inter alios infans exanimis ei oblatu est a matre, quæ eum hoc pacto excitandum sperabat. Nec eam fefellit expectatio. nam infans vitam recepit ad preces sancti antistitis, qui eum mox sacro fonte abluit, ablutumque sanum & incolumem genitrici reddidit, ea conditione, ut sibi septimo ejus ætatis anno ad serviendum Deo præsentaretur. Verum cum mulier, suadente marito, puerum elegantem Wilfrido tradere refugeret, eundem præfectus episcopi domino suo vindicavit. Eodwaldo nomen erat, cognomen Filio-episcopi, qui postea in Ripensi monasterio in Dei servitio vixit, usque dum grassante peste extinctus est.

Ubi Theodorus sedem Cantuariensem iniit, Benedictus Biscopus suburbanum sancti Petri monasterium ipsius jussu regendum post Nathanaelem abbatem accepit, duobusque annis rexit; ejus administratione deinde relicta Hadriano abbati, ut postea videbimus. Utrumque discimus ex libro primo Bedæ venerabilis de origine monasterii sui, qui in historia gentis Anglorum, prætermisso Benedicto, monasterium sancti Petri, ubi Cantuarienses archiepiscopi sepeliri solent, Hadriano tradi-

ANN. CHR.
669.
LXV.
Theodori
gesta in Anglia.

LXVI.
Wilfridus sedem
Eboracensi im-
positus quid e-
gerit.

LXVII.
Benedictus
abbas Canua-
ria.

a Bedæ lib. 4.
c. 2.

AN. CHR. 669.

tum fuisse scribit, statim ut is Cantuariam pervenit: propterea quod Theodoro ex Urbe discessuro præceperat dominus apostolicus, ut Hadriano in sua diocesi locum provideret daretque, in quo cum suis apte posset degere. Verum hæc compendio dicta distinctius exposuit idem auctor in libro de gestis Benedicti, seu de historia monasterii Wiremuthensis, adeoque alterum ex altero supplendum est. Fallitur ergo Willelmus Thornus, qui, omisso Biscopo, Nathanaëli abbati, post duos vacationis annos, Hadrianum proxime subjungit. Eiusdem itaque instituti censebantur Benedictus & Hadrianus cum Cantuariensibus illis monachis, regulæ nostræ addictis. Hoc vero institutum Benedictus hauserat in Lirinensi monasterio sub Aigulfo abbate, qui sancti Benedicti corpus e monte Casino in Floriacense monasterium transtulerat.

LXVIII.
Agilbertus
Parisiorum an-
tistes Leuther-
ium in Angli-
am mittit.
a Bida lib.
3. c. 7.

Hoc ipso anno rex occidentalium Saxonum Cenwalchius, cum multa damna, gravissimasque clades pertulisset, idque vitio suo, propterea quod provincia episcopi destituta esset præsidio, imputaret; Agilbertum Gallum, quondam ejus gentis antistitem, sed in patriam ab se remissum, revocare constituit; misitque legatos, qui suo nomine deprecarentur injuriam, & eum ad sedem suam denuo recipiendam invitarent. Sed Agilbertus, qui jam Parisiorum ecclesiam regendam susceperat, regis precibus non acquievit, causatus, se propriæ civitatis ac parochiæ episcopatu adstrictum retineri. Ne tamen piis votis omnino deesse videretur, Leutherium nepotem, fratris an sororis filium, ad regem misit, ordinandum, si princeps vellet, episcopum, quo munere eum dignum judicabat. Acceptus honorifice a rege populoque Leutherius, paullo post a Theodoro Cantuariensi pontifice ordinatus est, multisque annis Gevissorum (sic populus ille vocabatur) episcopatum ex synodica sanctione solus diligenter ac sedulo administravit. Hic est Leutherius episcopus, qui Malmesburienis monasterii principiis favit, locumque extruendo cœnobio concessit Aldhelmo abbati, ut inferius dicemus.

LXIX.
Deodatus
monasterium
Vallis-Galilææ
extruit.

* Honviller.

Revertor ad Vallem-Galilææ, ubi Deodatus hoc anno confedit, extruxitque monasterium, erecta in honorem sancti Martini basilica, in qua sancti antistitis, aliorumque sanctorum reliquias collocavit. Cum multi prædia & possessiones novæ monachorum coloniæ suppeditabant, tum amicus ejus Huno seu Hunus in primis erga virum sanctum munificus fuit, qui inter alia prædium juris sui in superiori Alfatia, ex suo nomine Hunivillare * nuncupatum, ei concessit cum ecclesia ejusdem loci, in qua ipse cum conjugæ sancta sepultus, miraculis post mortem inclaruisset traditur. His accessit Childerici regis liberalis munificentia, qui ex fisco regio Vallem-Galilææ, ab exortu cunctorum rivulorum in eandem vallem influentium, usque ad eorum ab ea exitum, eidem loco assignavit. Præter sancti Martini basilicam, alia etiam sub titulo & invocatione sanctissimæ virginis Mariæ Dei genicis, omniumque apostolorum, necnon præcipuorum Trevericæ urbis pontificum, Eucharii, Valerii, Materni & Maximini, quorum reliquias ab Hildulfo episcopo acceperat, ædificata est ad collem, *Juncturas* ideo appellatum, quod Robachus & Morta fluvioli non longe ab ejus pede simul jungantur. Hinc *Junctura* dictum primitus, alias Vallis-Galilææ monasterium, quod postmodum ab auctore nomen accepit. Qui librum de gestis sancti Deodati scripsit anonymus ejus loci monachus, asserit se vidisse in quibusdam ejusdem cœnobii chirographis seu instrumentis, regali & pontificali auctoritate firmatis, unum beati patris Hildulfi archiepiscopi, concessum ad postulationem venerabilis viri Deodati episcopi, qui in Valle-Galilææ, quam ex regis fisco promeruerat, cœnobium apud *Juncturas* construxit primus, ubi monachos vel peregrinos, sub sanctissimorum patrum Benedicti & Columbani regula victuros, collocare deliberabat: cui communi decreto sanctorum antistitum, numero duodecim, conceditur, ut nulli regum, vel principum, aut episcoporum, seu quorumcumque clericorum, in suos usus usurpare liceat quidquam eorum, quæ ad Dei famulos, ibidem sub evangelica perfectione degentes, pertinere videntur, & quæ ab ipso patre Deodato episcopo acquisita fuerint, sive regio munere, seu reliquorum collatione fidelium, tam in sacris voluminibus, donariisque altaris, & ecclesiasticis ornamentis, quam in his, quæ deinceps ipsi servi Dei proprio labore adde- dere potuerint. Et quandocumque idem Deodatus, qui tum pater ipsius monasterii erat, a Deo vocatus fuisset, ille subrogetur abbas, quem illa congregatio ex sese unanimiter elegerit. Ad hæc, ut ad altaria benedicenda, vel sacros ordines percipiendos, ejusdem loci fratres quem voluerint episcopum advocent; nullique episcoporum

porum, nisi invitatione aut permisso totius congregationis, sæpta ipsius monasterii ingredi liceat: qui vero invitatus fuerit, inde expleto ministerio discedat absque ullius muneris requisitione. quod ideo fit, ut sub sancta regula viventes de perfecta quiete exsultent, & pro statu catholicæ ecclesiæ plenius Deum exorent. Quod si in aliquo regulæ suæ leges violaverint, & a proprio pastore corrigi non possint; tunc abbas alios abbates, eandem regulam professos, ad ipsum monasterium convocet, qui sententia regulari scandalum reprimant. Secus facientibus diræ intentatæ. Hoc privilegium, quod a duodecim episcopis subscriptum fuisse dicitur, *absentibus ad subscribendum* directum est per venerabiles viros, Bibliobaldum presbyterum & Labinum diaconum. quo exemplo confirmatur id, quod alibi diximus, privilegia non raro per absentes fuisse subscripta, immo & per subsequentes episcopos. Huic privilegio inter alios subscripsisse dicitur Bodo, alio nomine Leudinus, Tulli-Leucorum antistes, & quidem anno ab incarnatione Domini sexcentesimo septuagesimo, qui Hildulfi in Vosagum adventum præcessit. Ceterum ex hoc privilegio novum eruitur argumentum pro Hildulfi a pontificatu: qui, si Trevirensis vere episcopus non fuisset, ejusmodi privilegium tot episcoporum auctoritate roboratum concedere non potuisset.

AN. CHR. 669.

a r. supra n. 58.

Ad hæc tempora revocari possunt obitus sancti Judoci, ac sanctorum Serenici & Serenedi confessorum. Judocus obiit idibus Decembris, cujus in locum seu eremum successerunt duo ejus nepotes, Winnochus & Arnochus, qui corpus beati viri diu incorruptum frequenter lavare aqua, ac tondere consueverant. Deodrico duci, qui Haimoni in ducatu Pontiveni successerat, de illa incorruptione dubitanti, ob idque sacrum corpus revelare auso, loquela cum auditu sublata, ac totius corporis inflicta debilitas: cujus salutem uxor ut a sancto confessore impetraret, villam proprietatis suæ, nomine Crispisiacum, aliaque ad Quantiam fluvium prædia concessit. Sancti Judoci sacerdotis & eremitæ vitam primus scripsit anonymus sæculo, ut videtur, octavo, eamque nobilissimis ecclesiæ filiis, dulcissimisque in Christi caritate fratribus, egregii patris Judoci monasterio consistentibus, nuncupavit. Hunc libellum præ oculis habuit Florentius ejus loci abbas anno millesimo quinto, cum aliam de sancto Judoco lucubrationem edidit. quo etiam tempore tertius auctor de eodem scripsit. Apud Wandelbertum idibus Decembris sic de eo legitur:

L X X I. Judoci obiit.

— *Judoch pariter colersque sacerdos
Egregie, oceanis cedunt cui sæpe procellæ.*

Variis nominibus ejus monasterium, antequam in abbatiam erigeretur, appellatum invenitur, Cella sancti Judoci, Wicus, Crucis-monasterium, Cella-maritima, sed distinguenda ab ea, in qua Wilgisum, sancti Willibrordi patrem, sepultum fuisse Alcuinus tradit. Cellam sancti Judoci vocat Lupus abbas Ferrariensis, cui Ludovicus augustus hanc cellam tribuit. Ab annis amplius septingentis hæc cella in abbatia dignitatem erecta est; perseveratque hætenus in eo statu sub Benedictina congregatione sancti Mauri.

Serenicus & Serenedus germani fratres, claris parentibus in Italiae urbe Spoletina orti, post navatam studiis operam, Romam petunt, ubi ambo diaconi cardinales creati dicuntur. Fugiendi honoris causa in Galliam profecti, primum apud Cenomannos in vico Salvia * consistunt. tum Serenicus cum Flavardo ministro fecerit in proximum pagum Oximensem * principatu Chlodovei junioris, quem auctor anonymus Chlotharium vocat, ibique sedem fixit in scopuloso monte, quem anfractus Sartæ fluminis ex tribus partibus ambit. Cella exstructa cum oratorio beati Martini antistitis, quod Mileharius Sagiorum episcopus absolvisse fertur, istuc plurimi confluxere discipuli ad centum quadraginta, testante Orderico ^b Vitali, quorum lapidea, inquit, sepulcra palam adventantibus inter basilicam & in circuitu ejus testimonio sunt, cujus meriti & reverentiæ inibi homines requiescunt. Eo in loco superest municipium sancti Serenici * nomine, cui parœcialis ecclesia nuncupata est. Is, præter peculiare preces, quotidie Romanum seu Gallicanum, necnon & sanctorum Patrum Benedicti ac Columbani cursum ad horas singulas decantasse, id est recitasse, memoratur: ut Christo Domino eorum officia persolveret, quorum exempla sibi imitanda proposuerat. Serenedus in vico Salvia

L X X I. Serenicus & Serenedus fratres. * Sauge. * d'Hyefmes.

b Orderic. lib. 8.

* S. Celeris.

ANN. CHR.

669.

* S. Serenē.

a Orderic.
ibid.* Chateau-
Thierry.
LXXII.
S. Theodar-
do episcopo
succedit Lan-
debertus.

substitit, ibique vivendi finem fecit, postquam Cenomannos fame, peste, ac bello liberasset. Cum vicus ille in dominium venisset Andecavensis episcopi, qui Vicum-episcopi in commutationem dederat; is corpus sancti Serenedi * transtulit in episcopalem sancti Mauricii ecclesiam, ubi sollempne ejus festum quotannis recolitur xii. kalendas Augusti. Corpus vero sancti ^a Serenici, Carolo Simplicite regnante, cum Hastigus Danus Neustriam depopularetur, a fidelibus in Castrum-Theoderici * translatum est, ac dispersis monachis sancti Serenici monasterium destructum.

Non ultra hunc annum differri potest martyrium Theodardi episcopi ex abbate Stabulensi, qui in saltu Biwalto, prope Nemetum seu Spiram, cum istuc Childericum regem contra invalores ecclesie sue prædiorum conveniret, ab ipsis ecclesie prædonibus interfectus est. In ejus locum, favente rege, successit vir eximia probitatis Landebertus seu Lantbertus, opido Trajecto parentibus locupletibus, & inter loci præfides venerandis, oriundus. Herigerus abbas, & ex eo alii, patrem ipsius Aprum, virum illustrem & comitem; matrem Herisplendem, æque nobilitate claram, vocant. Landebertum adolescentem pater ejus Theodardo episcopo commendavit, divinis dogmatibus ac monasticis disciplinis *in aula regia* erudiendum. quod ita interpretor, ut aulae regiae obsequio destinatus sit a patre, ob idque Theodardi commissus disciplinae, ut eum ad aulam regiam, id est ad aulae regiae ministerium, erudiret. Neque enim veri simile est, Theodardum, virum sanctum, & solitariae vitae assuetum, assidue in aula regis versatum fuisse, ut Landebertus in aula regia institutus dicatur. Tantam vero gratiam apud eundem pontificem obtinuit, ut quasi filium & heredem eum haberet, eundemque successorem designaturus fuisset, si canones id permisissent. Theodardo mortuo, viri optimates & palatii rectores Landeberti meritum Childerico regi approbarunt, eum sacerdotio dignum, & pontificali parem esse contestati: adeo ut, accedente cleri & populi electione, rex non ægre assenserit, ut is in demortui locum subrogaretur, & quidem anno ætatis suae vicesimo-primo, si Ægidio Aureæ vallis monacho credimus. Hac in dignitate summum apud principem locum obtinuisse traditur. Initio pontificatus magistri ac decessoris sui corpus ex martyrii loco vix tandem impetravit, & in villa publica Legia seu Leodico sepelivit cum eo honore, qui martyrem decebat.

LXXIII.
S. Placidi
monasterium
Messanæ vastatum.

Sub hæc tempora, cum Sarraceni, Siciliam appulsi, Syracusas in primis devastarent, ex Anastasio, & cæsis aut spoliatis incolis, magnam inde prædam Alexandriam referrent, eandem etiam cladem Messanæ civitati intulisse dicuntur, ac suburbannum sancti Placidi monasterium cum prædiis ad ipsum pertinentibus penitus devastasse, monachis plerisque martyrio affectis. Exstant apud Baronium ad hunc annum

» reliquorum Messanensium monachorum litteræ, congregationi Casinensi Lateranis degenti inscriptæ, quibus ad ferendam miseris opem, & ad subsidium instaurando sancti Placidi monasterio conferendum Lateranenses monachos cohortantur. His

» litteris accedunt aliæ Vitaliani papæ, directæ dilectis in Christo filiis sub patris

» Benedicti & Placidi dominio in Sicilia constitutis: quos similiter hortatur pontifex ad ferendas pio operi suppetias, & ad cooperandum Lateranensibus monachis,

» quos de Casinensi congregatione ad monasteria restauranda, & ad civitates, castra,

» possessiones, & villas recuperandas in Siciliam direxerat. Has vero litteras Baronius consulto retulit ex appendice chronici Casinensis, ne eas *invidiose* prætermis-
sisse videretur: his verbis satis innuens, eas sibi non omnino probari: maxime quod Anastasius hanc Sarracenorum in Siciliam impressionem sub Adeodato Romano pontifice accidisse dicat, non sub Vitaliano, quem Baronius obiisse hoc anno perperam existimavit: cum superstes fuerit ad annum septingentesimum-tertium: qui calculus, ne quid dissimulem, prædictas litteras magis suspectas reddit,

ANN. CHR.
670.

ANNALIS ORDINIS S. BENEDICTI.

LIBER SEXTUS-DECIMUS.

Ab anno Christi 670. ad annum 679.

D annum Christi sexcentimum septuagesimum distulimus obitum Chlotharii regis eo nomine tertii, quem Francis seu Neustrasiis ac Burgundionibus ab anno ejusdem sæculi quinquagesimo-sexto, quem Chlodoveo patri successisse diximus, per annos quatuordecim imperasse constat. Sane Wandregisilus abbas Fontanellenſis Balthildi Chlotharii matri trium ejus filiorum successiones & obitus prædixisse memoratur: e quibus Hlotharius, qui natus major erat, quartum-decimum regni annum ejus agens, consortiis humanis subito caruerit. Ex quo patet large falli eos, qui eum annis dumtaxat quatuor regnavisse putant, quibus liber de gestis regum Francorum mendosissimus fucum fecit. Decessit Chlotharius, nullis liberis, qui sibi succederent, relictis; sepultusque est in basilica monasterii Calensis, quo Balthildis ejus parens se se incluserat. Regis tumulus hodie quoque visitur in majori sanctæ Mariæ basilica, tametsi hæc non ante sæculi noni initium extructa videtur a Gisela abbatissa, quæ sanctimoniales in eam basilicam transtulit ab ecclesia sanctæ Crucis, ubi etiam nunc sanctæ Balthildis lapis sepulchralis in subterranea crypta existat. Inter ea quæ Chlotharius locis sacris donavit, Caput-cervium * Floriacensi monasterio, prædium in finibus Biturigum Autharii vel Otherii inter Aquitaniam proceres nobilissimi, quem ob perfidiam occidi, ejusque bona publicari jusserat, contulisse perhibetur apud Adrevaldum; & vicum Exonam in pago Parisiaco beati Dionysii monasterio legavisse: ad hæc Godebertæ virgini suum Noviomense palatium cum suburbano oratorio sancti Georgii martyris, duasque villas fiscales ad cœnobium virginum instituendum.

I.
Chlotharii
regis mors.

* Sacerge.

Supererant Chlotharii fratres duo, Childericus ac Theodericus: ex quibus Childericus ab anno ejus sæculi sexagesimo rex Austrasiorum agnitus fuerat, & Mettis sedem regiam habebat. Theodericus apud Balthildem matrem, Chlothariumque fratrem hæctenus privatam vitam egerat. Hunc Ebroïnus præfectus palatii Neustrasiis ac Burgundionibus loco demortui fratris regem imponere constituit: ut ipse, sicut ante Chlotharii, sic adolescentis regnum procuraret. Verum Neustrasiis ac Burgundionibus optimatibus aliter visum est, qui Ebroïni jugum, tantopere sibi grave ac molestum, excutere cupientes, Childericum ex Austria evocarunt, ubi eum ad id tempus secunda fama regnasse compererant. Ejus consilii auctor in primis

Childericus
solus regnat.

ANN. CHR.
670.

existit Leodegarius, Ebroïno jam dudum suspectus, propterea quod nec minis suis eum terreri aut frangi posse, nec ipsi adulari velle intelligeret; ob idque edixerat, ne quis de Burgundia in Chlotharii palatium, nisi ab se vocatus, veniret. Legatis e Neustria missis, confestim advolat ex Austria Childericus cum Wlfoaldo palatii sui præfecto, multisque aliis proceribus, & ab omnibus Neustrasiis & Burgundionibus rex consalutatur. Ebroïnus vero jam se a suis desertum videns, in ecclesiam confugit, mortemque tandem evasit, Leodegario in primis deprecatore; & in monasterium Luxoviense est relegatus, ut admissa facinora inedia, vigiliis, & orationibus expiaret. Uxor ejus Leudetrudis in Sueffionense beatæ Mariæ cœnobium, quod ipsa viro favente construxerat, se recepit. Theodericus vero Childerici jussu tonsus, & in monasterium sancti Dionysii martyris secedere jussus est, postquam Dei iudicium appellasset; ibique servatus, donec ipsi coma recreferet.

Childericus hoc modo totius Franciæ rex constitutus, principio quidem prudenter se gessit, uniuscujusque provinciæ leges & consuetudines observari jussit, suoque singulis assignavit rectores, quos vetuit ex una provincia in aliam invadere. Ufus est tum consiliis Leodegarii episcopi Augustodunensis, quem secum in palatio jugiter retinuit, donec demum pravorum consiliis & invidia corruptus, de ejus pernicie cogitare cœpit. Illud maxime Childericum accendebat in pium sacerdotem, quod is regem arguebat ob leges ac consuetudines patrias contra proprium edictum immutatas, & propter incestum ejus conjugium, utpote qui conjugem haberet *filiam avunculi sui*, id est patruum, ut ego quidem interpretor, nempe Sigiberti, cujus proinde filia fuerit Bilichildis Childerici conjux. Hinc est quod Imnechildis, Sigiberti quondam uxor, plurimum auctoritate valuerit apud Childericum, dum in Austria regnaret: ut varia probant diplomata, quibus ipsa cum Childerico, aliquando etiam cum Bilichilde regina subscripsit. Itaque ejusmodi objurgationes, conspirantibus æmulis, Childericum in Leodegarium ita commoverunt, ut e palatio abscedere & in urbem suam se recipere elegerit, ubi ipsi ne quidem tuto esse licuit.

II.

Wandeberctus
abbas S. Dionysii.

Cum Theodericus in S. Dionysii monasterium reclusus est, ibidem abbatis officium gerebat Wandeberctus, Aigulsi an proximus successor, in vulgatis indicibus omissus, in quibus Leobefarius abbas Aigulfo substituitur. Verum instrumenta, in quibus Leobefarii nomen invenitur, subleste fidei sunt, nec ullam merentur auctoritatem. Wandebercti abbatis mentio est in quodam diplomate authentico, in papyro ægyptiaca scripto, sed mutilo, in quo regis nomen cum primis versibus avulsum est.

» Is Chlotharius videtur esse rex ille, qui, uti postulabat Wandeberctus abbas, de basilica peculiaris patroni sui domni Dionysii, quem Dioninsem vocat, ubi ipse in corpore requiescit, eidem basilicæ confirmat loca nuncupata Agriciacum, Cusdunum, Magninovillam, Medianovillare & Gellas, sitas in pago Belloacinsæ, ad tricolarios prædictæ basilicæ: quæ loca ante concesserat cum avia sua Nantechilde Chlodoveus ipsius pater, dum adolescens esset, nec posset adhuc subscribere, utpote manu ejus trepidante & calamo: sed postea idem Chlodoveus adultior factus subscripserat. Chrodinus obtulit, unus ex referendariis. Mutilus est ultimus etiam versus, in quo diplomatis chronicæ notæ adscriptæ erant. Hoc diploma nobis cum aliis nonnullis exciderat, revolventibus tabularium Dionysianum, cum opus de re diplomatica meditaremur. Eiusdem regis videntur esse alia duo placita, itidem in principio & in fine mutila: quorum unum est agentium basilicæ sancti Dionysii adversus Beracharium episcopum, de quibusdam possessionibus, quas episcopus ille sibi vindicare moliebat. Dum itaque rex una cum optimatibus palatii sui, quorum nomina exciderunt, ac senescalcis Widrachado & Ansberctho, necnon Chaldo comite palatii, ad universorum causas audiendas & terminandas resideret; venisse dicuntur agentes monasterii domni Dionysii, ubi ipse preciosus dominus in corpore requiescit, adferentes adversus virum apostolicum dominum Beracharium episcopum, quod Ermelenus quondam, & filius suus Godo quamdam donationem basilicæ sancti Dionysii fecissent. Contra vero Beracharius assererat, quod ab ipso Ermelino epistolæ donationis genitori suo conscriptas haberet, & in præsentia domni & genitoris sui *inclytæ recordationis* (ita rex loquebatur) Chlodovii relectas, ex quibus perspicuum erat, hæc loca hereditario jure ad ipsum Beracharium pervenisse. Sed reclamabant agentes sancti Dionysii, dicentes, ejusmodi donationes, quas Er-

menaldus Beroaldo, ejusque heredibus fecerat, declaratas fuisse vacuas & inanes; ipsisque Ermelino & Godoni relictam esse facultatem de eis rebus pro libito suo disponendi. Ex adverso intercessit quidam Madroaldus, contendens duas partes illarum rerum sibi deferri, quas a Berachario per venditionis titulum sibi comparaverat. Sed tandem, auditis partibus, inluster vir Chadoloaldus comes palatii, qui initio Chadoaldus dicitur, hæc loca sancti Dionysii basilicæ adjudicavit, quæ sunt Simpliciacus, Tauriacus, Stupellæ, Flaviniacus, Pociusciniacus, Burgonnus, Alintummæ, Sastivale, Cambariacus, Bursiacus, Coriacus, & Munciacus; placuitque Berachario episcopo duas illas partes basilicæ sancti Dionysii restituere, pollicitus, se has possessiones adversus Madroaldi intercessionem vindicaturum. Beracharius ille non alius videtur esse a Berario episcopo Cenomannensi, qui ortus ex nobilissimis parentibus, partim Francus^a seu Neustrasius, partim Aquitanicus, tempore Chlodovei junioris, ac filiorum ejus Chlotharii, Childerici ac Theoderici, ecclesiam illam rexit. In alio placito subsequenti Ingoberta jugalis seu uxor quondam prædicti Ermelini contendebat, Tauriacum^{*} villam ab eo sibi concessam fuisse. Contra monasterii sancti Dionysii actores id pernegabant. Sed quidam pontifex, cujus nomen ex autographo mutilo avulsum est, forte idem qui supra Beracharius, ostendit precariam ab ipsa femina de eadem villa factam, qua constare videbatur, Ermelenum ei hanc donationem fecisse. At contra S. Dionysii actores venditionem & precariam ab eodem Ermelino factam germano ipsius Chugliberto ostendebant, de omni corpore facultatis suæ in his villis conscriptas; & quod ipsas duas partes ab eodem Chugliberto accepissent. Demum inluster vir Chadoloaldus comes palatii sententiam tulit secundum monachos. Theobertus rogatus subscripsit in mense Novembri, anno tertio regni, incertum an ejusdem regis, tametsi in utroque placito idem est palatii comes Chadoloaldus seu Chadoaldus, sed qui sub sequente rege, forte Childerico, idem munus gerere potuit, jam mortuo Ermelino, qui in superiori placito superstes erat. Horum omnium fragmenta habentur in appendice ad hunc tomum.

Insignis est hoc anno conditio monasterii Brogariensis in pago Stampensi ad fluviolum Urbiam per illustrem feminam Deo devotam, nomine Chrothildem, quæ neptem suam Mummolam ibidem abbatissam instituit. Ejus hac de re litteræ a nobis vulgatæ sunt in libro sexto^b de re diplomatica, ubi Chrothildis, ad abstergenda facinora sua, simul ad æterna gaudia promerenda, monasterium ædificare statuit, in quo chorus sanctarum virginum divinas laudes jugiter devota mente canere possit. Et ideo in Dei nomine & in honore sanctæ Dei genitricis Mariæ, & aliorum sanctorum, quorum pignora in ipso loco jam habebantur, monasterium puellarum fundare decrevit in loco nuncupato Brogaria, in pago Stampensi, prope fluviolum Urbiam, ubi neptem suam Mummolam instituit abbatissam, ea ratione, ut sub evangelica & apostolica traditione & *regula sanctorum patrum*, perpetuis temporibus ibidem vivatur; & præcipue ut nulla monacha in eodem monasterio quippiam peculiare habere præsumat, sed sint illis omnia communia. Ad hæc ut, cum abbatissa ejusdem loci de hoc sæculo fuerit evocata, quam cuncta congregatio unanimiter regula bene instructam elegerit, in loco ipsius successor instituat. Pro dotatione vero monasterii assignantur duæ partes ex vico Luctuoso, medietas ex Pladano, medietas item ex Fontaneto, cujus alia medietas, quam dicta Chrothildis inlustri viro Charicaldo delegaverat, post ejus obitum ad ipsum monasterium revertere debeat. Huic chartæ subscribit inlustris Deo devota Chrothildis, & post eam Aggilbertus episcopus, haud dubie Parisiensis, in cujus diœcesi monasterium situm erat; tum Ermenrigus, Vaningus, Ghislèmarus, aliique optimates, aliunde noti; Chrodecarius abbas, aliique. Actum apud Morlacas vicum publice, quod fecit mensis Martius dies decem, anno sexto-decimo regni Chlotacharii regis. Rigobertus rogante & præsentè Chrothilde scripsit & subscripsit. Insignis est hæc chronologica nota Chlotharii regis, cui anni dumtaxat quatuordecim regni ab aliis ejus ævi scriptoribus accuratioribus tribui solent, præterquam in libello de vita sancti Vincentiani confessoris, cujus dedicatio ecclesiæ per Rusticum Arvernensem episcopum facta dicitur *post obitum viri Dei Vincentiani octo mensibus jam transactis, quinto-decimo scilicet kalendas Septembris, sub rege Chlothario quinto-decimo anno*. qui calculus ut cum alio componatur, dicendum est, Chlotharium forte vivente patre de-

AN. CHR.
670.^a *Analect. id.*
3. p. 167.^{*} *E. Toury.*III.
Brogariensis
parthenonis
fundatio.
^b *Diplomat.*
p. 468.

ANN. CHR.
670.

* Bruyere le
chateau.
* Châtres.
* l'Orbe.
* Remando.

signatum fuisse regem; aut ea diversitas rejicienda est in annos cavos. Ut ut est, insignis est hæc charta Chrothildis feminae illustris ac Deo devota, quam regii sanguinis fuisse veri simillimum est ex subscriptionibus virorum illustrium, qui ejus litteris nomen suum apposuerunt. Est autem Brogaria * vicus diocesis Parisiensis in pago Stampensi, haud procul a Castris * opido, inter duos amnes, Urbiam *, & Remandam*; Castellum vulgo dictus, ad discrimen Altæ-Brogariæ, ubi cœnobium est Fontis-Ebraldi, cum nullum modo superstit in Castello-Brogaria.

IV.
Chrodegarius
abbas Cor-
beiensis post
Theodesie-
dum.

Chrodegarius, in superiori laudatus instrumento, mihi non alius aliquando visus est a Chrotcario seu Rotgario abbate secundo Corbeiensis, successore Theodesfredi seu Teudofredi abbatis primi, cum is ad pontificalem apicem promotus est. Verum, post maturius examen, mihi videntur plane diversi, propterea quod nonnisi mortuo Chlothario, quo regnante Chrodegarius abbas prædictæ chartæ subscripsit, Theodofredus abbas regimen Corbeiensis monasterii Chrodegario resignavit. Id patet ex diplomate Theoderici regis, confirmantis electionem Eremberti ejusdem loci abbatis post mortem Chrodegarii, quem apostolicus vir dominus & pater noster, regis verba sunt, *Theodesfredus episcopus, dum & ille onus pontificale meruit accipere, per nostram voluntatem & præceptionem, ad regendum & dominandum monasterio supra scripto constituit.* Ex quibus verbis intelligitur, Chrodegarium, Theodesfredo facto episcopo, in regimine monasterii Corbeiensis non successisse ante ipsius Theoderici principatum, qui ejus substitutionem probavit, sive id contigerit statim a morte Chlotharii, cum Theodericus ad breve tempus Neustriæ & Burgundiæ regnum iniiit: seu post mortem Childerici exturbatoris sui, cum solus Francorum regno tandem potitus est. Eo certe regnante Theodesfredus ex abbate episcopus evasit, eamque dignitatem etiam retinebat eo tempore, quo scriptor ille anonymus libellum de vita sanctæ Balthildis scribebat, id est paullo post ipsius reginae obitum, quam auctor ille merito laudat a condito monasterio Corbeiensis, ubi, inquit, *venerabilis vir dominus Teudofredus, nunc jam episcopus, tunc vero abbas, magno gregi fratrum præfuit.* Episcopus ergo fuit Theodesfredus toto fere Theoderici principatu: at cujus loci, non convenit inter auctores, quorum alii eum Ambianensem, alii Cameracensem faciunt. Verum, ut Cameracensis fuerit, tamen huic opinioni favent quædam schedæ recentiorum temporum, non facile assenserim: tum quia Theodesfredi nomen deest apud Baldericum in chronico Cameracensi: tum quia toto fere Theoderici regis principatu hanc ecclesiam rexit Vindicianus, qui eam post sanctum Autbertum Chlothario superstitite obtinuit. An autem Ambianensis antistes fuerit Theodesfredus, affirmare nolim, etsi locum habet in vulgatis indicibus post sanctos Honoratum & Salvium, qui, si tempore Theoderici tertii eam sedem tenuerint, nullum Theodesfredo vacuum relinquunt locum sub hoc rege, quo tamen regnante eum episcopum factum esse constat ex diplomate ejusdem regis, confirmantis, ut jam diximus, electionem Eremberti abbatis post Theodesfredi promotionem episcopalem, qui eum sibi successorem suggererat. Ex quibus refelluntur quidam Corbeiensium abbatum indices, in quibus Theodesfredus Cameracensis episcopus dicitur, eidemque tres dumtaxat anni abbatialis regiminis tribuuntur. In veterissimo calendario sanctorum, qui libro pastorali beati Gregorii præmittitur in codice quodam Corbeiensis, notatur VII. idus Octobris Corbeia monasterio depositio Teodesfredi abbatis, nulla episcopalis ejus dignitatis, tamen aliunde exploratæ, mentione facta. Nullam ejus memoriam faciunt in divinis officiis nostri Corbeienses.

V.
Vigilius episcopus
Autisiodori monasterium
B. Mariæ condit.

Autisiodorensis ecclesiam per id tempus cum multa laude administrabat Vigilius episcopus, qui inter cetera virtutum suarum insignia, monasterium in suburbio civitatis Autisiodorensis exstruxit, plurimisque donis ac prædiis ditatum in honorem sanctæ Dei genitricis Mariæ dedicavit, quod muro circumcinctum monachis attribuit, instituto ibidem xenodochio in usus pauperum. Ita fere legitur in veteri historia episcoporum Autisiodorensium, ubi Vigilius hac de re testamentum seu instrumentum laudatur. Hujus testamenti exemplum habemus, prolixum a quidem, sed in fine mutilum, quod inscriptum est sanctæ ac venerabili basilicæ domnæ Mariæ, genitricis domini nostri Jesu-Christi, quam ipse Vigilius opere suo in suburbio civitatis Autisiodori ait se construxisse, & monachis ibidem deservientibus tradidisse. Tum subdit, se donare eidem basilicæ in alimoniam pauperum ibidem residentium, vineas illas, ubi ipsa basilica constructa est; aliasque ad stradam publicam, quæ a

* V. Append.

porta Parisiaca ad Senones ducit ; ad hæc areas *infra* , id est intra , muros ipsius civitatis , quas cum illustri viro Helchileno commutaverat , aliasque extra muros ejusdem civitatis , juxta portam superius dictam , quas a Lupono abbate dato pretio comparaverat . Præter ea prata super fluvio Belchæ * ex agro Bercuiacensi , quem genitores sui tenuerant ; & terram portionis suæ in villa Cauliaca * super fluvio Icauna , quantumcumque genitores sui ibidem tenuerant . Ex quibus intelligitur , Vigilium ex urbe Autisiodoro fuisse oriundum . Pari modo Pauliacum * villam pagi Autisiodorensis ad fluvium Ligeris , aliaque in aliis locis ; itidemque in pago Tornotrinsi * portiones suas de villa Flauniaco * , quas ab illustri viro Helchileno , & germana sua Frautilde receperat ; aliaque nonnulla . Similiter portiones suas in villis pagi Senonici & Tornotrinsis , Treviciaco , Melarione , Cadugio , & Imantia , quas Asper quondam tenuerat , & a germano ipsius quondam abbate Gregorio comparaverat ; insuper portiones suas in agro Matiriacensi , & Solemniacensi , sitas in pago Tornotrinsi , quas Diddo quondam episcopus , vel filii ipsius Claudius & Waiferius tenuerant . Denique , ut plurima alia omittam , villam Dulcium , quæ conjacet juxta fines Intramnines * , quam amita sua Flotildis testamento sibi dederat ; & portionem suam in colonica Quaciariæ , quam cum germana sua Avolana commutaverat ; necnon agellum suum , qui vocatur Lano-villa , quem de Ebroaldo abbate , vel heredibus suis receperat . Cujus loci episcopus fuerit Diddo , cujusve monasterii abbates Luponus , Gregorius & Ebroaldus , non liquet . Vigilium jussu Warattonis majoris-domus necatus memoratur , ac sepultus in monasterio sanctæ Mariæ ab se exstructo , quod processu temporis canonicis sæcularibus cessit , Præmonstratensibus demum concessum ab Hugone dicto Matisconensi , Autisiodorensi episcopo , optione sæcularibus canonicis data , ut aut inde recederent , aut supervenientium fratrum se se ordini conformarent . Ceterum monasterium olim extra , nunc intra muros urbis positum , priscum nihilo minus vocabulum Nostræ-dominæ-extra-muros hætenus retinet .

Ad hunc annum revocamus mortes illustrium virorum , Fructuosi Bracarensis episcopi , Adelphi abbatis Habendensis , & quorundam Desertinensium monachorum , necnon Wlfetrudis abbatissæ Nivalensis . Fructuosus febre correptus , prænuntiatum sibi olim obitum imminere sentiens , discipulis brevi se moriturum asseruit . Cunctis flentibus solus ille exsultabat . Rogatus num mortem timeret : Non timeo plane , inquit . Scio enim , quod , etsi peccator , ad præsentiam Domini mei proficiscor . Post hæc in ecclesiam se deportari jussit , domusque suæ rebus omnibus ordinatis , unum e ministris suis Decentium , qui sibi ab adolescentia servierat , imposta manu abbatem ordinavit Turonii monasterii , quod prope Bracaram situm erat . Tum ille *penitentiam legitime* accepit , nec amplius ab ecclesia recessit , sed reliquum diei & subsequens noctis spatium ante sanctum altare prostratus jacuit . Ad lucis crepusculum , expansis ad orandum manibus , sanctum & immaculatum Deo reddidit spiritum . Corpus ejus sepulturæ mandatam est in Montellensi monasterio , quod ipse inter Dumium & Bracaram extruxerat : postea a Gelmiride primo Compostellæ archiepiscopo Compostellam translatum , magna ibidem fidelium veneratione colitur . Ejus festus dies apud Bracarenses & Compostellanos celebris est x v i . kalendas Maii . Librum de ejus gestis composuit auctor ejus temporis , qui narrationis suæ testes adducit ejusdem Fructuosi discipulos , Benenatum , Julianum , & Cassianum . Hunc auctorem quidam recentiores existimant esse Valerium abbatem sanctum , qui Fructuoso in regimine monasterii sancti Petri de Montibus successit . tamen non levis apparet stili diversitas inter hanc vitam & fragmentum sermonis ipsius sancti Valerii , qui refertur in Concordia regularum .

Adelphus seu Adelphius abbas monasterii Habendensis seu sancti Romarici in Vosago , ubi duplex congregatio erat , virorum ac puellarum , sub idem tempus itidem supremum diem absolvit in Luxoviensi monasterio , quo penitentiae causa secesserat sub Ingofredo abbate . Aderat extrema dies , qua vir sanctus jam effectus e terreno corpore migraret . Cum hora surgendi ad orationem instaret , dixit sancto fratri Emmoni , cui cura hospitum , adeoque ipsius Adelphi incumberebat : Qua hora vis , domne Emmo , ut eamus ad orationem ? At ille tantisper expectandum dixit , dum signum pulsaretur ; moxque Emmone digresso foras , ejus *officialis* seu famulus remansit cum Adelpho : qui subito brachii dolore supra modum vexatus , famulum

AN. CHR.
670.

* la Belche.

* Coulange
sur Yonne.

* Pouilly.

* de Ton-

nerre.

* Flogny.

* d'Antrain.

VI.
S. Fructuosi
episcopi obi-
tus.VII.
Adelphii
item abbatis
Habendensis.

ANN. CHR.
670.

accerſit. Mox ſigno crucis ſuper frontem & corpus ſuum factò, dictò ſemel & iterum, *Chriſte adjuva*, animam exhalavit. Nuntio de ejus morte ad Habendenſes perlato, mox vir illuſtris domnus Garichramnus abbas, qui Adelpho ſuffectus fuerat, de nocte conſurgens, cum monachorum ſuorum turma, & promiſcua turba populi, Luxovium perrexit, acceptumque corpus ſancti viri cum ſanctorum reliquiis, cereis & crucibus, ſollemni pompa tranſtulit in caſtellum Habendenſe. Accedentibus obviam proceſſit ſancta Tetta abbatiffa, alio nomine dicta Cebetrudis ſeu Gebetrudis, una cum ſanctis ſororibus, quæ ſanctorum reliquias cum cereis & crucibus præferabant. Sic proceſſere omnes præcedentibus choris monachorum cum ſancti viri corpore, choro virginum cum Tetta abbatiffa eminens ſubſequentem: quos ſequebatur populus turmatim diviſus in tres cuneos. Utriſque choris in Dei laudes effuſis, vocibus pſallentium & canentium tota illa terra perſonabat. Tandem ventum eſt ad ſacrum montem, Deoque diſponente contigit, ut eò ipſo die, quo ſancti Amati feſtivitas agebatur, ejus filioli corpus in eadem baſilica ſepeliretur, id eſt in baſilica ſancti Petri, ubi in urnam paratam deſiſtum eſt. Eo humato, caeleſtes canentium voces in oratorio non ſemel audita, tum a quodam diacono procuratore monaſterii, tum a quibuſdam ſanctimonialibus, quæ in eadem baſilica voces tamquam miſſas celebrantium audierunt. Libellum de vita ſancti Adelphi, jubente Tetta abbatiffa, ſcripſit anonymus quidam monachus, qui etiam ſanctorum Amati & Romarici abbatum facta litteris mandavit.

VIII.
Monachorum
Deſertinenſiũ
caedes.

Sub idem tempus efferã gens Avarum ſeu Hunnorum, quos Grimoaldus rex Langobardorum adverſus Lupum ducem Foro-Julienſem auxilio evocaverat, Foro-Julio ab eodem pulſa, hinc inde errabunda, in Rætias invaſit, atque in totam circumquaque regionem, atque adeo in Deſertinenſe monaſterium ejuſque monachos, dire graſſata eſt. nam quotquot in monaſterio reliqui erant, gladio peremerunt, & ablatis rebus omnibus locum in deſertum redegerunt. Cum illos eò adventare comperiſſet Adalbero, qui poſt beatum Sigifbertum ejuſdem loci regimen tenebat, venerabiles ejus reliquias una cum oſſibus ſancti Placidimartyris e loculis extulit, & Turegum * mature aſportari curavit, ſimulque theſaurum eccleſiæ, cujus ſingulæ partes in veteri codice recenſentur in hunc modum. Sarcophagus paratus unus (quod de feretro ſacrarum reliquiarum interpretor;) tabulæ altaris quinque, capſæ tres, evangelia parata duo, codices novem, cruceſ tres majores, & tres minores, ſigillus unus, calices argentei quatuordecim, patenæ duodecim, calix aureus cum patenâ una, urceus unus argenteus, ampulla una argentea, cola una argentea, (colatorium erãt ad expurgandum vinum ſacrificii;) vas incenſi unum, turibula duo, coronæ tres argenteæ, circuli ſeptem, campana novem: baſes quatuor, palliola novem-decim, facieterculi viginti-quatuor, dalmaticæ duæ, cingula quatuor, ſtola una, caſula una, candelabra duo. Hæc omnia Turegum allata cum reliquiis ſanctorum. Hunni, occiſis monachis, qui apud Deſertinam reliqui erant, incenſoque monaſterio, & ipſi demum a Rætis circumventi, ad internecionem perierunt. Accidit autem hæc Deſertinæ clades hoc anno Chriſti ſexcenteſimo ſeptuageſimo, ut habet vetus codex, & quidem tertio nonas Auguſti. Reverſus Turego Adalbero abbas cum aliquot monachis, reliquias ſacras loco reſtituit, ac monaſterium reſarcire pro modulo curavit.

IX.
Sancta Vulfetrudis abbatiffa Nivialenſis obit.

In Belgio eodem anno contigit obitus Vulfetrudis abbatiffæ Nivialenſis, quam beata Gertrudis, ejus amita, in ſui locum ſubſtituerat. Hæc Gertrudis *neptis*, ab ipſis fere incunabulis monaſticæ diſciplinæ innutrita, in Gertrudis locum vicennis puella ſucceſſit, mitis in ſubditos, erga ſuperbos conſtans & quodam modo dura, caritate in Deum & proximum fervens, eximia caſtitate prædita. Contigit autem *ex odio paterno*, ait primus ejus vitæ ſcriptor, ut reges, reginæ, atque etiam ſacerdotes, id eſt epifcopi, ex invidia illam primum quidem ſuaſionibus, deinde per vim, ſuo eam loco abſtrahere conarentur; ut res monaſterii inique occuparent. Sed ipſa Dei & ſanctorum ope adverſariis inviſta reſtitit, tantamque ei Dominus gratiam contulit, ut qui antea per cupiditatem ejus accuſatores exſtiterant, poſtea largitate & beneficiis ejus ſe deſenſores exhibuerint. Hunc locum male reddidit Surius & quod in genuina primi auctoris ſcriptione *ex odio paterno* in Vulfetrudem factum dicitur, id ita reddidit Surius, quaſi *pater ejus id effeciſſet*, quippe qui doleret *eandem vitæ genus complexam*. omnino contra mentem auctoris. Rectius Bollandi continuatores

tinuatores id factum censent evenisse ob invidiam & odium Grimoaldi, quem Wlfetrudis patrem existimant: qui ob relegatum in Hiberniam Dagobertum, Sigiberti regis filium, intrusumque ejus loco filium suum Childebertum, offensam regum, reginarum ac sacerdotum incurrerit; adeoque non mirum, si eo mortuo iidem reges ac sacerdotes in Wlfetrudem patris injuriam ulcisci voluerint.

Anno post Gertrudis obitum decimo in Nivialensi monasterio exortum est tam vehemens incendium, *ut nullus monachorum vel virginum*, inquit illius temporis scriptor, seu hominum eo concurrentium, ullam spem servandi monasterii haberet. Egressis e monasterii septis ancillis Dei, visa est in fastigio refectorii beata Gertrudis in ipso habitu quo olim induta fuerat, velo suo flammam abigere; moxque incendium restinctum est. His aliisque signis inducta Wlfetrudis, lectum, ubi virgo sancta post vigiliarum, orationumque defatigationem tantisper quiescere solebat, in sancti Pauli basilicam honorifice deferendum curavit: ad quem puella quædam cæca amissum lumen recepit.

Tandem Wlfetrudis undecimo regiminis sui anno, omnibus recte dispositis, & Christi ecclesiis restauratis, in gravissimum languorem incidit; ex quo per dies amplius quinquaginta decumbens, solito more in pauperes & egenos largas elemosynas distribuit, omnibus secundum evangelium injurias remisit, ab omnibus pacem ac benedictionem accepit: ac demum tricesimo ætatis suæ anno inter spirituales Dei ancillas animam Deo reddidit 1 x. kalendas Decembris, & in basilica sancti Petri apostoli sub marmoreo tumulo condita est. In ejus locum *cuncta familia* unanimi consensu omnes Agnetem, nobili genere ortam, a sancta Gertrude itidem educatam, elegerunt abbatissam. Interpolator vitæ sanctæ Gertrudis Hagnem vocat, eamque ait successisse Dominicæ abbatissæ, quam & beatæ Gertrudis neptem dicit. Verum, si binominis Hagne non fuit, potius dicendum est Dominicam abbatissam Hagnæ successam fuisse: propterea quod primus vitæ sanctæ Gertrudis scriptor, qui in secundo libro Wlfetrudis obitum, atque Hagnæ electionem commemorat, ait se id operis scribere aggressum esse, *sacra puella Dominica abbatissa, ac sancta congregatione Nivialensis monasterii postulante*: quæ Dominica proinde alia erat ab ea, quæ Agnetem præcesserat; non alia sine dubio, quam Wlfetrudis. Interpolatorem in errorem induxit locus male intellectus ex libro secundo scriptoris primi, ubi *prædicta Dei famula domina abbatissa, neptis sanctæ Gertrudis, quæ secus pedes ejus fuerat nutrita*, lectulum ejus in basilicam sancti Pauli intulisse dicitur. quæ verba cum legisset interpolator, qui Dominicam olim Nivialæ abbatissam fuisse noverat, hunc locum, quem de Wlfetrude in libro primo iisdem verbis laudata primus scriptor intellexerat, de Dominica perperam interpretatus est. Itaque Agnetem excepit Dominica abbatissa, non præcessit, utpote cui primus vitæ sanctæ Gertrudis scriptor opus suum, Agnete mortua, nuncupavit. Porro Agnes suo tempore basilicam in honorem sanctæ Gertrudis amitæ suæ ædificavit, in qua septem lucernæ seu lampades, tempore saltem vigiliarum & matutinorum, ardere consueverant, atque in eam lectum beatæ illius virginis transtulit.

His omnibus adjungenda est mors Oswii^a regis Northanimbrorum, qui gravi vexatus infirmitate votum vovit, se, si ex ea convalesceret, Romam ad loca sancta cum Wilfrido episcopo profecturum, ibidemque reliquum vitæ exacturum. Verum res aliter habuit ac optaverat, tandemque hoc anno mortuus est x v. kalendas Martias, anno ætatis suæ quinquagesimo-octavo, atque Egfridum filium regni heredem reliquit. Egfrido regnante, pax & gaudium in populis, ait Eddius Stephanus, anni frugiferi, victoriæ in hostes subsequatæ, ejusdemque favore Wilfrido episcopo omnes obedientes facti sunt. Egfridus conjugem habuit Ethelredam seu Etheldritam reginam sanctissimam, filiam Annæ regis orientalium Anglorum, de qua inferius multa dicendi erit occasio.

Eidem reginæ maxime familiaris fuit sanctus Wilfridus episcopus, qui eam in episcopatu abstinentiam servabat, ut vix phialam parvissimam, quantivis caloris tempore, in potum infunderet; ea continentia, ut corpus impollutum & intaminatum ad finem usque custodierit. Ejus rei causa in aqua benedicta & sanctificata singulis per hiemem & æstatem noctibus lavare solitus erat, dum Johannes papa id ipsi interdixit. Huic abbates & abbatissæ cœnobiiorum pæne omnes sua monasteria cum rebus suis committebant; eidemque principes ac nobiles viri filios suos

ANN. CHR.
670.

erudiendos tradebant, ut aut divinis obsequiis se manciparent, si vellent; aut ad ultos regis militis, si mallerent, idoneos redderet. quæ omnia invidiae atque odii fomitem ipsi subministrarunt.

ANN. CHR.

671.

XII.

Biscopus iterum it Romam.

à Bedæ lib.

4. c. 1.

ANNO insequenti Benedictus Biscopus tertium e Britannia Romam iter, quod quartum in summa Romanum erat, aggressurus, suburbani sancti Petri apud Cantuariam monasterii regimen, quod duobus annis tenuerat, dimisit, illudque resignavit Hadriano abbati, quem Theodorus archiepiscopus missionis suæ socium a Vitaliano pontifice acceperat, cum eo, ut in diocesi sua locum ei provideret, in quo ^a cum suis, ait Beda, apte ac decenter posset degere. Ex quo intelligitur, Hadrianum cum aliquot monachis suis in Britanniam accessisse. Romam profectus Biscopus, libros omnigenæ eruditionis sacræ non paucos, cum pretio, tum amicorum dono comparatos secum inde retulit; aliosque quos Viennæ Allobrogum emittis reliquerat apud amicos, itidem in patriam asportavit. Mortuo quippe Coinwalchio occidentalium Saxonum rege, amico suo, quem convenire decreverat, in patriam nativumque solum reversus est, adiitque Egfridum Transhumbranæ provinciæ regem, cui omnium peregrinationum suarum rationem & successum, omniaque consilia ac studia sua, quo nempe religionis desiderio arderet; quid ecclesiasticæ seu monasticæ institutionis Romæ ac circumquaque didicisset, quot sacra volumina, quales sanctorum reliquias attulisset, singillatim exposuit; tantamque apud principem gratiam invenit, ut terram septuaginta familiarum condendo in honorem sancti Petri monasterio ab eodem acceperit.

XIII.

Lantberto Fontanellæ abbati Childericus munificus.

Interim cum summa prudentiæ laude Lantbertus abbas Fontanellense Galliæ monasterium administrabat. Hæc prudentia maxime enituit extincto Chlothario rege, cum, orta inter ejus fratres Childericum & Theodericum de regno Neustriæ simultate, quæ Francos in diversas partes distraxit, aliis Childerico, aliis Theoderico faventibus, ita se cautum vir prudentissimus exhibuit, ut in neutram partem declinaret: donec Childericus superior factus, Neustriæ principatum tandem adeptus est. Deinceps vero apud regem tanto in honore est habitus, ut quidquid ab eo petiisset, facile obtineret. Argumento sunt donationes quædam, eidem venerabili patri, ejusque monasterio ab rege factæ. Una est ad petitionem Bilhildæ reginæ, ipsius Childerici uxoris, & rogatu venerabilium episcoporum, Leodegarii Augustodunensis, postea martyrio affecti, Nivonis Remensis, & Emmonis Senonensis; atque illustrium virorum, Fulcoaldi, Amalrici, Wilfoaldi majoris domus regis, Bavonis, Waningi, Adalberti, & Gaërii fratris sancti Leodegarii: quorum interventu rex prædicto venerabili patri largitus est fiscos duos, Ulmum & Warinnam, sitos in pago Tellaveni * juxta fluvios Tellam & Warinnam, cum universis eorum appendicibus; simulque terram super litus maris, & areas salinarum piscationumque, quæ ibidem instructæ erant; ad hæc vineas in vico pagi Vilcassini, nomine Warnaco, ad fluvium Sequanam sitas. Edita est hæc regia largitio Arelauno jocundo palatio apud Caletos *, undecimo anno regni ejusdem principis in Austria, in Neustria primo. Insuper eidem abbati Childericis partem de saltu Gemeticensi, præter alias possessiones, concessit: cujus donationis occasione orta est lis non modica inter ipsum Lantbertum, & Filibertum abbatem Gemeticensis monasterii de sua utriusque in eodem saltu portione, ejusque terminis: quam litem magnus Rotomagensis ecclesiæ pontifex Audoenus, cum sua, tum Childerici regis, qui ad ipsum ea de re scripsit, auctoritate composuit, virosque sanctos ad concordiam revocavit; silva Gemeticensi inter utrumque æqua sorte divisa. Et quia Lantberti abbatis portio aliquanto major videbatur, idem pontifex cum ejus consensu proximæ sancti martyris Dyonisii basilicæ, apud Duroclarum * ad Sequanam sitæ, cui Lidoaldus præerat, abundantem portiunculam assignavit.

* le Tallors.

* le pays de Caux.

* Duclair.

XIV.

Hildulfus episcopus condidit Medianum monasterium.

Cum multa essent in Vosago monasteria, potiora quinque erant in modum crucis disposita. Bodonis monasterium virginum a Bodone Tullensi episcopo, sanctæ Salbergæ fratre, quasi in capite conditum ad septemtrionem, cui Thietbergam filiam præfecerat; Senoniense ad orientem a Gundelberto Senonensi præfule; Stivagium ad occidentem, incerto auctore; Juncturæ ad Meridiem, quasi in pede crucis, a Deodato Nivernensi episcopo; ac Medianum-monasterium in meditullio positum, quod Hildulfus Trevirensium antistes ædificavit. Hunc anno post sexcentimum

septuagesimo-primo, abdicata dignitate, in Vosagum secessisse tradit scriptor vita sancti Deodati, qui-cum magna semper ei necessitudo intercessit. Hildulfo locum secessui aptum designasse dicitur Jacob Tulli-Leucorum episcopus; idque Petrus Damiani^a in libro de gestis S. Hildulfi legit. Verum, si duo ejus nominis Tullenses episcopi per illa tempora non fuerunt, ut certe non videntur fuisse; haud dubie erratum est in nomine Tullensis episcopi: cum Jacob, qui unus in vulgatis indicibus & in actis mss. habetur, ad principatum Caroli Magni pertineat. Idem peccatum in Milone pseudopiscopo Trevirensi, cui Hildulfum substituunt. Locus ille Hildulfo designatus ab episcopo Tullensi, positus est ad fluviolum, qui ob rapidum cursum Rabado^{*} appellatur, a Senonia in Medianum-monasterium defluens. Hic duæ ab Hildulfo exstructæ basilicæ: prima sub beatissimæ Dei genitricis Mariæ patrocinio, VIII. kalendas Martii ab ipso dedicata: altera sub titulo sancti Petri, omniumque apostolorum XVII. kalendas Novembris. Ad hæc monachorum solitudini ac quieti præcavens vir Dei, oratorium sancti Johannis Baptistæ ad portam monasterii exstruendum curavit, ubi hospites ad divina audienda convenirent. Ibidem doliolum erat aqua exorcizata plenum ad energumenos curandos. Denique oratorium sancti Gregorii statuit in cœmeterio fratrum, quod etiam nunc ad australe latus principis basilicæ cernitur. Cum monachorum numerus ita excreveret, ut omnes in tam arto & angusto loco una consistere non possent; supplementi causa in circumjacentibus locis cellas Hildulfus exstruxit, nempe ad Septem-abietes, ad sanctum Johannem, apud Orbacum, apud sanctum-Præjectum, apud Vifi-vallem, ad Altampetram, quæ monasterio supereminet; ad Roberti fontem, & denique ad locum, qui olim a donatore Beggonis cella, nunc sancti Blasii vocatur. Hunc locum cum adjacentibus nemoribus & prædiis Beggo quidam, vir nobilis ac locuples, ad monasterium amplificandum contulerat sancto Hildulfo, qui beatum Spinulum monachum cum quibusdam fratribus ibidem constituit, eundemque non multo post mortuum in Mediano-monasterio sepelivit, & quidem in oratorio beati Gregorii, quod ipse cum adjuncto cœmeterio consecraverat. Edita a beato Spinulo miracula, simulque exorti ad hortum monasterii tres salinarii fontes, tantam populorum multitudinem eo conciverunt, ut Hildulfus monasterii sui solitudinem ac quietem hac confluentium turba interturbari, suosque a regulari proposito deflectere animadvertens, eundem sanctum a patrandis miraculis ex obedientia cessare præceperit. Videres mortuum, quasi viveret, magistro jubenti obedire, cessantibus deinceps signis miraculorum, & aquis salis in priorem dulcedinem denuo conversis. Ceterum omnes illi monachi, numero fere trecenti, vivebant sub regimine & disciplina beati Hildulfi episcopi & abbatis: qui demum contemplationi, altioribusque studiis animum occupare cupiens, totius congregationis regimen in Leutbaldum abbatem, virum sanctimonia & doctrina insignem, rejecit.

Cum in hac Vosagi solitudine Hildulfus commoraretur, ad eum accessit Erhardus, frater ejus, ut tradunt, & episcopus, cujus superius meminimus. Hunc baptizata Odilia, Athici ducis filia, cui lumen etiam oculorum a natura negatum contulisse dicitur, Ratisponam revertisse, & in ea urbe Inferius beatæ Mariæ cœnobium puellarum condidisse, ibidemque ad latus septemtrionale basilicæ humatum, miraculis etiam coruscasse perhibent. Quin etiam septem ab eo monasteria ædificata dicuntur. Quæ ut vera sint, haud veri simile est eum fuisse Ratisponensem episcopum: cum ejus urbis ecclesia non ante sæculum sequens in episcopalem sedem a Bonifacio episcopo & martyre erecta fuerit. In veteri theca sancti Hildulfi reliquias continente, quæ sæculo duodecimo facta creditur, Hildulfus & Erhardus archiepiscopali pallio insignes exhibentur. Mediano-monasterio nunc præest R. P. domnus Hyacinthus *Alliot*, qui multas in nostros Annales suppetias contulit.

Hildulfo in sedem Trevirensis successisse videtur Numerianus, a quo Deodatus episcopus & abbas Vallis-Galilææ privilegium immunitatis obtinuit, inscriptum *Dominiis sanctis, & summi culminis apice, pontificalisque cathedræ specula presidentibus in Christo patribus, Chlidulfo, Gisoaldo, & Eborino episcopis* comprovincialibus: quibus significat id a se postulasse Deodatum episcopum, qui basilicas intra eremi locum, Galilæam nomine, prius Juncturas vocatum, ac monasterium exstruxit: ubi monachos & peregrinos sub regula beati Benedicti & sancti Columbani abbatis collocaverat. quod privilegium ideo ab se indultum ait, ut monachi sub ipsa sancta regula

Annal. Bened. Tom. I.

Sff ij

ANN CHR.
671.

a Petr. Dam.
opusc. 19.

* Rabodeam.

XV.
Erhardus ejus
frater.

XVI.
S. Deodato
privilegium
a Numeriano
concessum.

ANN. CHR. 671.

viventes, beatorumque patrum vitam sectantes, pro statu ecclesiæ catholicæ, & pro salute Childerici gloriosissimi regis plenius Dominum valeant exorare. Privilegii hujus notæ chronologicæ defunt in fragmento, quod penes nos est. Chlidulfus seu Chlodulfus Mettensis erat episcopus, Gisloaldus Virdunensis, Eborinus Tullensis.

ANN. CHR.

672.

XVII.

Dervenſe monaſterium a Berchario exſtructum.

^a lib. 15. n. 23.

* la Voire.

* Puiſſe.

* Montieren-der.

DE Altiwillarenſis monaſterii primordiis ſuperius ^a egimus, deque Berchario primo ejus abbate: qui divinum cultum amplificare cupiens, alium locum exſtruendo novo cœnobio circumquaque perquiſivit, tandemque idoneum reperit in diœceſi Catalaunenſi ad fluvium Vigeram *, haud procul a Puteolo *, in ſilva Dervo appellata, unde Monaſterio-Dervenſi * nomen inditum eſt. Quia vero locus ad fiſcum pertinebat, ejus impetrandi cauſa Childericum regem adire vir ſanctus decrevit. Rex facile ejus petitioni annuit, adjecto Puteolo villa regia, in qua Bercharius baſilicam in honorem ſanctorum apoſtolorum Petri & Pauli erigendam & conſecrandam curavit. Aberat duobus paſſuum millibus ab eo vico prædictus Dervi locus, a Berchario impetratus ad novam monachorum coloniam inſtituendam. Exſtat hujusce donationis regium præceptum apud Camuzatum in Promtuarium Tricaſſinenſi, & ex eo apud Carolum Cointium. Præcepti hæc ſumma eſt. Adiit ſerenitatem regiam venerandus ac religioſus abbas Bercharius, ſupplicans, ut locum ſibi concederet in ſilva Dervo, & in finibus villæ regię fiſci Vaſciaci, in quo monaſterium & cellas monachorum congregationi aptas exſtruere ſibi liceret; ſimulque ſuntus ac prædia ad complendum opus ſuppeditare dignaretur, concederetque inſuper monaſterio regiam immunitatem. Rex conſenſu episcoporum & optimatum ſuorum, precibus tanti viri aurem accommodans, ratam habuit ejus ſupplicationem, approbavitque donationes eidem factas, vel in poſterum a chriſtianiſ faciendas, cum ea immunitate, ut nihil ex rebus monaſterii a viris fiſcalibus exigeretur. quæ immunitas ut firmior haberetur, eam princeps episcoporum & optimatum ſubſcriptionibus roborari juſſit. Subſcribunt poſt regem Nivardus episcopus Remenſis, Leodegarius Auguſtodunenſis, & Atelanus Laudunenſis. Deinde Wlfaudus major-domus, & Almaricus optimas. Datum iv. nonas Julii Compendio palatio, anno tertio Childerici regis. In editis apud Camuzatum legitur loco Nivardi ſignum Reoli episcopi ejus ſucceſſoris: ſed hoc mendum recte corrigit Cointius, ut in chartaceo codice, poſt Adſonem vitæ ſancti Bercharii ſcriptorem, qui regium diploma, faventibus Leodegario, Nivardo, & Atelano episcopis, a Berchario impetratum fuiſſe teſtatur. Hoc itaque modo conſtructum eſt monaſterium Dervenſe ſuper fluvium Vigeram in honorem apoſtolorum Petri & Pauli, aliorumque ſanctorum: ubi Bercharius homines captivos octo, quos cum totidem puellis itidem captivis pretio redemerat, primos inſtituit monachos, quibus plurimi alii ſubinde acceſſerunt. In veteri martyrologio Uſuardi bibliothecæ regię, olim ad uſum Dervenſis monaſterii, notatur xiv. kalendas Decembris, *Dervo monaſterio dedicatio prima baſilicæ in honorem beatorum apoſtolorum Petri & Pauli: ſecunda viii. kalendas Decembris.*

XVIII.

Item alia.

* Pellermon-tier.

* Luzes.

Præter hoc virorum monaſterium, aliud etiam puellare haud procul a Dervo, itidem ad Vigeram, erexit Bercharius ſub patrociniſ beatæ Mariæ, fundum ſuppeditante nobili ac locuplete matrona, Waltilde nomine, cujus neptem ibidem abbatiffam inſtituit, admiſſis ad profeſſionem monaſticam octo illis captivis puellis, quas pretio redemptas ab ipſo Berchario mox diximus. Excifum eſt ab annis fere ſeptingentis hoc monaſterium, etſi locus hodie quoque vulgare Puellaris-monaſterii* vocabulum retinet, una tantum leuca diſſitus a cœnobio Dervenſi, ſed diœceſis Tricaſſinæ. In ea quoque poſitus eſt locus, quem Lutoſas * vocant, pari a Dervo intervallo: ubi Bercharius pariter cellam ædificaturus, ad Childericum acceſſit, & ſuffragantibus ipſi atque faventibus piis viris, Leodegario & Mummoleno episcopis, altero Auguſtodunenſi, altero Noviomenſi; Amalrico quoque & Wlfaudo optimatibus, facultatem impetravit condendæ eo in loco baſilicæ, quam in honorem ſancti Martini dedicari curavit, ac circumſitæ ſilvæ quoquoſverſus leucam unam, hoc eſt paſſus mille & quingentos, accepit. Quin etiam cellulam juxta villam Puteolum ſupra memoratam, Monaſteriolum dictum, ſub titulo ſancti Mauricii condidit, atque inſuper ſancti Sulpicii eccleſiam ſuper fluvium Vigeræ. Hæc Adſo ait a Berchario exſtructa, antequam Dervenſem locum nobili monaſterio aptiorem inveniſſet, quæ omnia potius principi monaſterio poſtea acceſſiſſe exiſtimo. Hæc vero

monasteria , in primis Dervenſe , ſanctorum reliquiis illuſtraturus Bercharius , Jerofolymam ſemel , Romam ſæpius adiſſe dicitur , atque ex iis locis plurimas ſanctorum reliquias detuliſſe , eaſque in prædictis locis honorifice repoſuiſſe : ex quibus corpus ſanctæ Theodoſiæ virginis , quæ apud Caſaream-Palæſtinæ necem pro Chriſto paſſa eſt , in Dervenſi monaſterio etiam nunc aſſervatur. Exſtat apud Camuzatum inſtrumentum ipſius Bercharii abbatis , donantis monaſterio , cujus vocabulum eſt Puteolus , ſupra fluvium Vigeræ , quod proprio labore , ex conſeſſione regum ſe ædificaffe ait , hereditatem ſuam in villa Diſeio ultra Ligerim , ſupra fluvium Cretæ , cum appendicibus ſuis permultis : quæ omnia ex ſucceſſione paterna & materna ſibi legibus obvenerant. Hanc vero donationem ideo facit , ut monachi , qui ibidem deſerviunt , die noctuque pro peccatis ipſius , & regum , & totius populi deprecantur. Actum Remis civitate III. kalendas Septembris , præſente domino & glorioſo Childerico rege , anno quarto regni ejus. Subſcribunt poſt Nivardum Atelanus Laudunenſis , Leodegarius Auguſtodunenſis & Mummolenus Noviomienſis , epiſcopi ; & poſt eos Hermarus & Hilduinus abbates , ultimo loco Bercharius abbas , qui hanc chartam donationis fieri juſſit. Multa in hoc inſtrumento loca recensentur , quæ Bercharius ſibi ex paterna , maternave ſucceſſione obveniſſe aſſerit : ex quibus apparet , eum ex locupletiffimis Aquitanis parentibus ortum fuiſſe.

Sub idem tempus rebus humanis exceſſit beatus Faro Meldorum epiſcopus , qui a Chlotharii ſecundi principatu ad Childericum eam eccleſiam rexit , ſepultuſque eſt in ſuburbani monaſterii baſilica , quam in fundo proprietatis ſuæ ſub titulo ſalutiferæ Crucis , necnon beati Johannis Baptiſtæ , omniumque apoſtolorum condiderat. Viſitur etiam nunc ſub majori altari locus lapideus ; reliquiæ in theca ſummo altari impoſita. Monaſterio forte jam tunc præerat Maiolus abbas , de quo in conſequentibus agemus. Faroni in ſede Meldenſi ſucceſſit Hildevertus , Datlevertus dictus in libro de ejus vita , quem Hildegarius Meldenſis ſæculo nono antiſtes videtur ſcripſiſſe , multis admittis erratis , quorum pleraque Carolus Cointius animadvertit , excepto pontificatu Walberti abbatis Luxoviienſis , quem Meldenſem fuiſſe epiſcopum cum Hildegario perperam exiſtimavit. De Datlevertio memoriæ proditum eſt , eum tum ex imperitia divinatorum dogmatum , tum ex invidia , voluiſſe ædificare ingentis pompæ & magnitudinis baſilicam *in honore ſancti Chriſti* contra fidem ſanam , juxta baſilicam ſanctæ Crucis a ſancto Farone exſtructam. Verum illam baſilicam divino nutu ſponte corruiſſe , ejuſque auctorem in ſynodo ab epiſcopali officio ſuſpenſum fuiſſe , dum tandem reſipuiſſet. Et re quidem vera ita reſipuit , ut ſanctorum numero adſcribi meruerit.

Tunc etiam Hatta , Blandinienſis apud Gandavum monachus , a Vindiciano Atrebatenſi epiſcopo inſtitutus eſt abbas in monaſterio Nobiliacenſi ſeu ſancti Vedasti , quod ante annos circiter ſex condi cæptum fuerat , quo vix ullum in toto Belgio nobilius. Hattam abbatem inſtituit Vindiciano ordinationis ſuæ anno ſecundo , eidemque privilegium indulſit , quo *omnes inquietudines* a monaſterio S. Vedasti excluſit , ut quiete & ſecundum *Regulam ſancti Benedicti* monachi viventes Deo ſervirent. quæ verba gravis altercationis materiã inter Rothardum epiſcopum & Fulradum ejus loci abbatem ineunte ſæculo undecimo præbuerunt. Hattam excepit Hadulfus monachus , qui poſtea Vindiciano in ſedem Atrebatenſis eccleſiæ ſubrogatus eſt. Plura de percelebris monaſterii primordiis dicere cupientem deficiunt vetera inſtrumenta , quæ mihi inſpicere non licuit , tametiſi ejus rei cauſa iſtuc profecto.

Regebat per id tempus Hunegundis virgo puellarum monaſterium Humolarienſe* , quod prope Auguſtam-Viromandorum ſeu Quintinopolim etiam nunc poſitum eſt , ſed modo virorum ab annis amplius ſeptingentis. Nata erat Hunegundis nobili propria in villa pagi Viromandeniſis , quam Lembaïdem vocant. Hanc a ſancto Eligio , necdum epiſcopo , e ſacro fonte ſuſceptam fuiſſe tradunt. Deſponſata præter voluntatem Eudaldo paris nobilitatis viro , eundem ad pias peregrinationes ſervandæ continentiæ cauſa induxit. Romam cum eo profecta , velum a pontifice , nempe Martino ejus nominis primo , accepſiſſe dicitur. Reverſa in patriam , univerſa bona ſua Humolarienſi , quod jam tum incerto auctore exſtabat , monaſterio contulit , ſponſo id gravate admodum ferente , ſed tandem approbante , qui poſtmodum ſemetipſum

ANN. CHR.
672.XIX.
S. Faro epiſcopus ſepultus in monaſterio S. Crucis.XX.
Hatta abbas Nobiliacenſis.cc a Balderie:
lib. I. c. 106.cc
Hadulfus ejus ſucceſſor.XXI.
Hunegundis abbatiffa Humolarienſis.
* *Homblières*.

ANN. CHR.
672.

Deo servum perpetuum cum suis omnibus obtulit coram altari Dei genitricis Mariæ, in cujus honorem hic locus sacratum erat, voto facto, se, quamdiu viveret, monasterii in rebus exterioribus procuratorem futurum. Ibidem post mortem condignam habuit sepulturam, curante Hunegunde, quæ tum eo in loco abbatissæ officium gerebat.

XXII.
Ethildrita con-
dit monaste-
rium Eliense.

Aliud cælibis vitæ insignis exemplum nobis exhibet Ethildrita seu Edilreda, quam Adelredam alii appellant. Hæc Annæ regis orientalium Anglorum filia, primum quidem in matrimonium tradita est principi australium Girviorum, nomine Tondberto: sed, cum ille post modicum tempus obiisset, Egfrido Northanimbriorum regi nupsit: in cujus consortio per annos duodecim, ut cum priori sponso, integram virginitatem servavit, rege nequiquam interpellante, etiam interposita auctoritate Wilfridi episcopi, cui Egfridus prædia & pecunias multas obtulit, si reginæ, quam nullum virorum se amplius amare certo sciebat, ejus uti connubio persuadere posset. Verum id ab ea numquam obtineri potuit, immo hæc tandem apud regem evicit, ut sæculi curas ac pompam relinquere, atque in monasterio tantum vero regi Christo servire sibi liceret. Regis itaque permissu ægre demum impetrato, secessit in monasterium Ebbæ abbatissæ, Egfridi regis amitæ, positum in loco, quem Coludi urbem vocant; ibique *velamen sanctimonialis habitus*, ut Beda^a loquitur, a Wilfrido antistite hoc anno accepit. Forte jam ante id tempus de condendo alio monasterio cogitaverat: quippe quæ post annum a suscepto velo facta est abbatissa in monasterio Eligenfi seu Eliensi, cujus eam auctorem esse constat. Est autem Elige in provincia orientalium Anglorum, regio, inquit Beda, familiarum circiter sexcentarum, in similitudinem insulæ, vel paludibus circumdata, vel aquis: unde & a copia anguillarum, quæ in eisdem paludibus capiuntur, nomen accepit. In monastica vita ita se gessit regia virgo, ut numquam lineis, sed tantum laneis vestimentis uti voluerit, raroque in calidis balneis lavare, præterquam in majoribus sollempnitatibus, utputa paschæ, pentecostes, & epiphaniæ, & quidem postquam id officii omnibus monasterii sui virginibus exhibuisset. Raro etiam, extra illa festa vel urgentem infirmitatem, plusquam semel per diem corpus reficere solita erat; a tempore autem matutinæ synaxeos usque ad ortum lucis precibus insistebat. Erant Ethildritæ tres sorores germanæ, Sexburga, Ethelberga, atque Witburga: quæ omnes monasticum propositum amplexæ sunt, Sexburga quidem natu-maxima, postquam Ercomberto Cantuariorum regi nupta fuisset, & Witburga in Eliensi monasterio sub Ethildrita abbatissa sorore sua; Ethelberga vero in Brigenfi Galliæ parthenone, ut superius vidimus.

^a Beda lib. 4.
p. 19.

XXIII.
Monasterium
ibi duplex.
^b Acta sac.
2. p. 743.

Erat etiam in Elige insula monasterium duplex pro more illius ætatis, præter aliud virorum, quod Felix episcopus orientalium Anglorum ad introitum ejus insulæ apud Dummocum^b condidisse perhibetur, ubi non minima congregatio monachorum ordinem sanctæ regulæ sub Werfredo abbate observavit. Adjunctum quippe erat alterum ædibus virginum monasterium virorum: quos inter floruit sanctus Hunna^c presbyter, vir magnæ humilitatis & virtutis, antiquis monachis non impar, quem Ethildrita in primis colebat, hortantemque libenter auscultabat. Idem hujus sanctæ virginis funus curavit, ac demum in exiguam quamdam insulam, Eliensi proximam, quæ ab ejus nomine Huneia dicta est, secessit uni Deo vacaturus, ibidemque glorioso fine quievit. In utroque monasterio sancti Benedicti regulam, quam Wilfridus in Northumbrensi regione ubique suscipi curavit, primitus observatam fuisse nemo negaverit, qui Ethildritam ab ipso velatam & institutam abbatissam advertet.

^c Ibid. 759.
et seq.

XXIV.
Ebba abbatissa
Coludensis.

Ejusdem instituti erat Coludense monasterium itidem duplex, cui præerat Ebba abbatissa, cum istuc Ethildrita se recepit. Urbs hæc, Coldingham vulgo appellata, posita est in Mersia Scotiæ provincia, quæ olim Berniciorum censebatur. Monasterii Coludensis conditrix fuisse videtur Ebba, soror Oswini & Oswaldi regum ex patre Ethelfrido rege Northumbriorum, non minus religione, quam sanguinis nobilitate honorabilis, cujus invitatu aliquando sanctus Cuthbertus exhortationis gratia ad idem monasterium accessit, ibique dies aliquot permansit. In eodem loco, inquit Turgottus, diversis tamen separatæ mansionibus, erant monachorum, sanctimonialiumque congregationes, quæ paullatim a regularis disciplinæ statu defluentes, inhonesta invicem familiaritate decipiendi occasionem inimico præbuerunt. In-

cendum ob eam rem divino iudicio eventurum prænovit Adamnanus Scottus, monachus eiusdem monasterii, qui aliis somno oppressis solus ad orationem vigilans, futuri discriminis oraculum cælitus accepit, idque Ebbæ abbatissæ indicavit. Rem istam venerabilis Beda ^a sic commemorat. Erat in Coludensi monasterio vir de genere Scottorum, nomine Adamnanus, vitam in continentia & orationibus devotissimam sic gerens, ut nihil umquam cibi vel potus, excepta die dominica & quinta feria, perciperet, ad expiandum videlicet aliquid sceleris, quod in adolescentia commiserat. Id enim piaculi a sacerdote quodam, cui reatum suum confessus fuerat, sibi ad tempus impositum, primum ex necessitate, dein ex usu ipso consuetudinis, ad finem vitæ observavit. Is quondam noctem in psalmis & precibus pervigilem ducens, subito adstantem adspexit vultus incogniti virum, qui bono eum animo esse iussit, laudavitque, quod, ceteris somno oppressis, vigiliis & orationibus insisteret: se monasterii casus, angulosque omnes singillatim perlustrasse, sed ex monachis aut puellis neminem invenisse præter eum, qui non aut somno inertem torperet, aut ad peccata vigilaret, domunculis, quæ ad orandum vel legendum factæ erant, in commestationum, potationum, fabularumque diverticula conversis: dum ex alia parte virgines Deo dicatæ, sprete reverentia suæ professionis, ubi vacarent, texendis subtilioribus indumentis darent operam, quibus aut se ipsas, sponsarum instar, aut amicos ornarent. Ideo monasterium in favillas divino iudicio brevi redigendum. Visum Adamnanus ægre retulit Ebbæ abbatissæ, veritus ne molestiam ei facefferet: sed tamen hoc eidem solatii loco adjecit, talem plagam ea vivente non eventuram. Admoniti hac de re omnes, cœperunt corrigere mores suos: at mortua abbatissa nedum ad pristinas sordes relapsi, etiam pejora denuo commiserunt. Inter hæc, dum pacata & tranquilla crederent omnia, digna ultionis poena multati sunt. Hæc Beda venerabilis ait se accepisse ab Edgiso monacho, qui tunc in illo Coludensi monasterio degebat, & qui post illud incendium se receperat in Wiremuthense, ubi extremum diem obiit. Adamnanus iste distinguendus videtur ab alio cognomine, abbate Hiiensi, cujus opera plurimi Scottorum pascha & ritus Romanos accepisse memorantur apud eundem ^b Bedam. Distinguenda etiam Ebba hæc Coludensis ab alia Ebba eiusdem etiam loci abbatissa sæculi noni, quæ ad vitandam Danorum insaniam, virginibus secum degentibus auctor fuit, ut servandæ virginitatis causa nasum sibi præciderent.

Dum amicitia & favore principum res Wilfridi episcopi florent, contigit Dagobertum, Sigiberti Austriæ quondam regis filium, ab Austrasiis ex Hibernia, ubi Grimoaldi præfecti palatii factione ad id tempus exsulaverat, in regnum ex paterna successione sibi debitum revocari; & Wilfridi hospitio & subsidio in itinere usum, in Austriæ thronum jam tandem admoveri. Idem eodem fere tempore accidit Pertharito Langobardorum regi, quem Grimoaldus, ex duce Beneventano rex factus, solio deturbaverat. quod utrumque qua ratione, quove anno præcise contigerit, quoniam ad rerum nostrarum assequendam notitiam conducit, paullo accuratius investigandum est. Flavio Ariperto Langobardorum rege vita functo, Pertharitus & Gundebertus ejus filii paternum regnum inter se se partiti sunt anno supra sexcentessimum sexagesimo-primo, aut insequente, qui septimus erat a morte Sigiberti Austriæ regis, & a relegatione in Hiberniam filii ejus Dagoberti. Gundebertus, Perthariti frater, sua sorte haud contentus, eum de regno dejicere statuit, ob idque Garibaldum Taurinatium ducem ad Grimoaldum Beneventanum ducem petitum auxilium misit, sororemque se, si mature sibi adesset, nuptui daturum spondit. Garibaldus legati mentitus officium, Grimoaldum, non ad ferendum auxilium, sed ad regnum sibi ex opportuna fratrum discordia vindicandum invitavit. Grimoaldus in spem regni evehctus, mature contractis copiis, Papiam ocius advolat. Ubi Placentiam venit, Gundeberto præsentem suum adventum significat per Garibaldum, qui ei auctor fuit, ut Grimoaldo lorica sub veste indutus occurreret. Tum ad Grimoaldum reversus, perfide eum admonuit, sibi ut caveret a Gundeberto, quippe quem occidendi ipsius causa lorica indutum sibi obviam venturum probe sciret. Id facile credidit Grimoaldus, aut certe se credere simulavit. nam id ex composito inter ipsum & Garibaldum factum non dubito. Itaque cum in regiam advenienti Gundebertus loricator honoris causa occurrisset, vereque eum, ut Garibaldus monuerat, lorica munitum sensisset Grimoaldus, id ad cædem sui para-

ANN. CHR.

672.

Adamnanus monachus monasterii incendium prædicit.

^a Beda lib. 4. c. 25.^b id. lib. 5.

c. 17.

XXV.

Pertharitus in regnum restitutus.

ANN. CHR.
672.

tum criminatus, stricto gladio Gundebertum confodit, ejusque regnum invasit. Ea re accepta Pertharitus, qui Mediolani regnabat, in timorem sui adductus, quanta maxima celeritate potuit, ad Cacanum Hunnorum ducem sibi confugiendum existimavit. quo accepto Grimoaldus, qui Mediolanum occupaverat, per legatos Cacanum interpellavit, Pertharitum e regno suo dimitteret; ni faciat, bellum minatur. Pertharitus ad Grimoaldi clementiam confugit, & privata sorte contentus, Papiæ residere permissus est.

Verum non multo post suspectus Grimoaldo redditus, paratas sibi insidias evasit, & in Franciam se recepit. Ejus commiseratione rex Francorum, Chlotharius an Childericus, commotus, proximo anno bellum Grimoaldo infert, quod parum prospere cessit. Mortuo Grimoaldo, cum Pertharitus e Francia late patentem ejus potentiam fugiens in insulam Britanniam cogitaret; oceanum transmissurus repente vocem audivit, se in patriam revocantis, quod Grimoaldus die ante tertio obiisset. Bono nuntio credulus, magnis in Italiam itineribus redire maturavit, erectusque animo Papiam adiit, & Garibaldo Grimoaldi filio minorenni exturbato, regnum ipse tandem recepit. Postero anno, ut Deo, cujus beneficio vitam & regnum retinuerat, se gratum ostenderet; ab ea Ticini parte, qua olim evaserat, monasterium Novum sanctæ Agathæ virgini & martyri exstruxit, idque multis virginibus congregatis, & possessionibus attributis illustre effecit: cujus exemplum uxor Rodelinda secuta, ædem sanctæ Dei Genitrici regia magnificentia ædificavit, ad Perticas^a ideo dictam, quod perticæ ad tumulos singulorum defunctorum illic defixæ starent, cum columba in summo, quæ ad locum sepulturæ cujusque designandum conversa erat. Hic est Pertharitus seu Bertaridus, ab Eddio Stephano Berchterus Campaniæ rex appellatus, qui Wilfridum Romam adeuntem perhumaniter excepit, ut suo loco dicturi sumus.

^a S. Agathæ
cenobium ex-
struit.

^a Paulus
Wornefridus
lib. 5. c. 34.

XXVI.
Dagobertus
fridem restitu-
tus.
^b ibid. cap. 32.

Quæ causa Pertharito fuerit fugiendi e Francia in Britanniam, ex Paulo^b Wornefridi intelligimus. Is enim testatur, hac tempestate Grimoaldum Langobardorum regem pacis fœdus iniisse cum Dagoberto *apud Gallias*, id est in Austria, tum regnante: cujus Grimoaldi invidiam Bertaridus in Francorum regione constitutus metuens, e Gallia in Britanniam insulam ad Saxonum regem properare constituit: sed audita, ut diximus, Grimoaldi morte, in Italiam confestim remeavit. Grimoaldus anno hujus sæculi sexagesimo-tertio regnare occœpit, cum sexto regni sui anno, mense Julio, indiçione undecima, id est anno sexagesimo-octavo, edictum Rotharis se emendasse, & auxisse dicat. Idem novem annos, Paulo attestante, regnavit. Ejus proinde obitus anno septuagesimo-primo, aut insequenti, non septuagesimo-tertio, uti Baronio visum est, contigit. Jam ergo ante id tempus in Austriæ regnum admotus erat Dagobertus, quippe qui ante ejus mortem fœdus cum illo pepigerat; ob idque Bertaridus fugam in Britanniam cogitabat. Ex quo consequens est, Dagobertum mortuo Chlothario ex Hibernia in Galliam ab Austrasiis revocatum fuisse, cum Childericus ad capeffendum Neustriæ regnum advolasset; tumque fœdus iniisse cum Grimoaldo rege, ut ejus amicitia & ope adversus æmulos se tutum præstaret. Non tamen statim integro Austriæ regno potitus est: siquidem Childericus utrumque principatum sibi retinere pro virili institit, & post eum Theodericus ejus frater, quo regnante Ebroinus major-domus Trajectensem ad Mosam episcopatum, qui Austriæ regno continebatur, expulso Landeberto, commisit Faramundo, suarum partium asseclæ & fautori. Itaque veri simillimum est id, quod ait Henschenius, Dagoberto Alsatiam & provincias dumtaxat transrhenanas principio paruisse, eumque de cetero pacem tenuisse cum Childerico, non vero cum Theoderico ejus successore, cum quo de finibus regni conferto prælio post annos abhinc quinque dimicavit. Certe Childericus bene affectus fuit erga Imnechildem reginam, ipsius Dagoberti matrem, ut superius vidimus; nec forte ægre passus est, Dagobertum aliqua paterni regni portione potiri. Quid ad Dagoberti reditum contulerit Wilfridus Eboracensis episcopus, quive ejus reditus auctores fuerint, primus exposuit Eddius Stephanus, testis rerum oculatus, ubi ait, Dagobertum, quem Daëgberth vocat, in juventute seu pueritia sua ab inimicis regnantibus, Grimoaldo scilicet præfecto palatii, qui Childbertum filium suum in Austria regem constituere volebat, in exsilium pulsum in Hiberniam appulisse; & post aliquot annos amicos & propinquos ejus, cum eum viventem, & perfecta

atate

tate florentem esse a navigantibus comperissent, misisse nuntios ad beatum Wilfridum episcopum, petentes, ut eum de Scotia seu Hibernia ad se invitaret, & in Austriam ad ipsos cum remitteret, regio folio imponendum. Id vero perfecisse sanctum pontificem, qui eum ex Hibernia venientem susceperit, atque omnibus ad reditum necessariis instructum, cum idoneo comitatu & magnifico apparatu ad suam regionem remiserit.

Beneventanum ducatum post Grimoaldum administravit Romualdus ejus filius, cujus uxor Theoderada, femina piissima, basilicam in honorem ^a beati Petri apostoli extra muros Beneventanæ urbis condidit, ibique multarum Dei ancillarum cœnobium instituit. Hoc videtur esse monasterium beatæ Mariæ ^b & sancti Petri, fundatum in loco, qui dicebatur Massanum, cui Justinianus quidam civis Beneventanus, cum uxore sua Domila, res suas offert, approbante Romualdo duce, in dictione secunda, quæ anno hujus sæculi septuagesimo-quarto respondet, si de Romualdo Grimoaldi filio hic agitur. Exstabat tunc temporis intra muros Beneventi monasterium sancti Benedicti cum adjuncto xenodochio, sed incerti conditoris: cui monasterio bonæ recordationis ^c domina Theoderada, cum domino Gisolfo filio suo, quasdam possessiones cum colonis seu servis obtulisse memoratur. Hoc monasterium postea unitum fuit Beneventano sanctæ Sophiæ monasterio: cujus loci abbas Mauricius eosdem colonos, quos Zacharias abbas sancti Benedicti *contra canonicam regulam* libertate donaverat, monasterio suo denuo asseruit. Nec prætereundum hoc loco aliud eodem tempore constructum monasterium sancti Modesti levitæ & martyris, in cujus honorem Doda Parda ^d, nobilissima Beneventana mulier, ecclesiam condidit ad Olivolam, beatæ Mariæ ab se itidem amplificatæ contiguam, inque ea Hildebrandus Beneventanus antistes sacros martyres recondidit: quam ecclesiam dux Grimoaldus opibus & possessionibus locupletavit, instituto ejusdem monasterii & ecclesiæ abbate Bentegrando patruo suo, avunculo Rodoaldi ducis. Hanc Olivolæ abbatiam sub titulo sanctæ Mariæ ante Gregorii magni tempora sanctimonialis, postea monachi occuparunt.

ANN. CHR.
672.

XXVII.
Theoderada
Beneventi monasterium condidit.
^a *idem lib. 6. c. 1.*
^b *Ital. sac. to. 8. col. 617.*
S. Benedicti monasterium dicitur.
^c *ibid. col. 618.*

S. Marci
ibidem monasterii.
^d *ibid. col. 21.*

Postero anno incunte, v i. kalendas Februarii e vita migravit Vitalianus papa, quem Baronius ante quatuor annos mortuum perperam existimavit, decurtato, ut superius diximus, Martini & subsequenti pontificatu. Vitaliano successit Adeodatus, ortu Romanus, professione monachus, educatus in monasterio sancti Erasmi, quod est in Cælio monte: cujus monasterii fabricam novis ædificiis auxit, multisque eidem prædiis attributis, abbatem ibidem, & monachorum congregationem instituit.

Sub exitum anni superioris, ut videtur, Frodobertus Tricassinæ Cellæ abbas morbo extremo corripitur, & de instanti morte certus totum animum ad Deum convertit, de Dei misericordia securus, quippe qui non præfenti sæculo, sed Deo vixerat, & suæ voluntati divinam semper prætulera. Imminente festo Christi nativitatis, duos e suis discipulos, Leonem scilicet, virum sanctissimum, qui tum in eodem suburbio abbas erat; itemque Lupellum, qui breve de ejus gestis compendium scripsit, ad Abbonem ejus urbis episcopum misit, obnixè rogatuos, ut novum, quod ipse aucto monachorum numero condiderat, oratorium ipsa die nativitatis dominicæ consecrare dignaretur. At, pontifice sollempnitatis occupationes excusante, hæc celebritas dilata est in octavum diem, qui ejusdem viri sancti supremus fuit: ut una eademque die & basilica consecrationem, & abbas sanctus sepulturam acciperet. Itaque sub noctem, quæ kalendas Januarias præcedebat, cum ad exitum properaret, prædictum Lupellum acciri jussit, ut sanctum evangelium coram se legeret. Ille vero perlegendo dolorem capitis, quo in ipso lectionis exordio torquebatur, omnino levatum sensit. Expletis nocturnis vigiliis, vir sanctus universos denuo adesse jubet discipulos: dumque coram ipso textus dominicæ passionis legeretur, feliciter ad Deum migravit ipsis kalendis Januariis. Ejus obitum mox reverendissimus ejusdem nepos, & in regimine monasterii successor Waldinus, Gibitru di cœnobii sancti Quintini abbatissæ nuntiavit, quæ tanti viri obitum cum suis, tamquam salutis suæ partem ablatam lugens, ad sancti viri exsequias quam citissime properavit. Confestim etiam adfuit Abbo episcopus, abbatum suburbanorum, clericique ac populi comitatus agmine, qui, peracta novæ basilicæ dedicatione, corpus

ANN. CHR.
673.
XXVIII.
Vitaliano papa succedit Adeodatus ex monacho.

XXIX.
Frodobertus abbas Cellensis obit.

ANN. CHR.
673.

facrum in eam intulit, & in lapideo monumento, quod ab illustri viro Walberto emtum fuerat, reposuit. Crevit exinde loci celebritas, tum ex miraculorum frequentia, tum ex devotione fidelium, qui ejus tumulum frequentabant, &, collatis donis ac possessionibus multis, eo in loco se humari cupiebant. Hæc miracula cecinit illius temporis poëta minime malus, alius a Lupello monacho mox laudato, qui compendium sancti Frodoberti vitæ scripsisse memoratur. Ex ejusdem loci cœnobitis complures postmodum in Tricassina urbe exstiterunt antistites, in primis sæculo octavo Aldobertus, vir summi ingenii, & præcipuæ sanctitatis; atque Bobinus, patria Aquitanus: qui ambo magna eidem monasterio commoda, cum in ædificiis, tum in aliis rebus, contulere; & intra sæpta basilicæ sepulturam ibidem elegere. Hanc basilicam amplificavit Bobinus, ob cujus in eum locum merita Cella-Bobini appellata est. Hoc opus commendat anonymus poëta jam laudatus his versibus:

*Cujus opus, Bobine sacer, te præside crevit,
Antistes meritis magnificande tuis.*

Ex quo intelligitur, poëtam illum scripsisse post Lupellum monachum, Frodoberti discipulum, qui Bobino ætate superior fuit. Eamdem basilicam, præ vetustate jam collabentem, sæculo nono Cellenses instaurarunt, eamque per Prudentium episcopum consecrari curarunt. Vixit post id tempus auctor ille, qui gesta sancti Frodoberti fusius litteris mandavit, haud dubie Adso abbas Dervensis, qui Odonis abbatis Cellensis precibus sæculo decimo hanc vitam stilo simplici, sed veracissimo exarasse perhibetur. Magnum ejusdem monasterii decus in primis exstitit S. Robertus abbas, qui illustri Cisterciensi Ordini, cum per se, tum per suos, originem dedit. Nec prætereundus Petrus abbas, Cellensis cognominatus, postmodum episcopus Carnutensis. Sed hæc prolixius suis locis. De puellari monasterio sancti Quintini id tantum rescimus, quod Adso de Rocula & Gibitruide ejus loci abbatissis commemorat. Nunc cella est a Molismensi abbatiâ pendens.

XXX.
Leodegarius
Childerico in-
vifus, exagita-
tur.

Per hos tres annos Leodegarius Æduorum antistes plurimum auctoritate valuerat in palatio, ejusque consiliis Childericus rex multum tribuerat. unde multa piecum in Austria, tum in Neustria & Burgundiâ regno, a principe gesta hæcenus legimus. Verum, juvenili, ut fit, impellente ætate, male sanis quorundam aulicorum consiliis credulus, multa perperam agere cœpit, nec leges aut consuetudines cujusque gentis proprias, ut initio pollicitus fuerat, servavit, nec matrimonio contrahendo ullam affinitatis rationem habuit, contrahendis nuptiis, ut jam diximus, cum filia avunculi sui. Hinc arrepta occasione malevoli homines, Leodegario principis invidentes gratiam, quæcumque perperam in regno gerebantur, antistiti imputabant, qui ut invidiam a se amoliretur, regem de violatis patriis legibus, & de incestis nuptiis strenue arguere cœpit, Deum vindicem minitans, nisi prave gesta emendaret. Sacerdotis libertatem primo in bonam partem rex interpretari visus est: sed tandem invidorum assentationibus impulsus, amorem in odium convertit, atque eum a se ablegare, & palatio interdicerere constituit. Regis mutatum animum sensit Leodegarius, statimque relicta aula ad ecclesiam suam se recepit.

Dehinc, imminente paschali sollempnitate, cum forte Childericus haud longe ab Augustoduno-Æduorum versaretur, Leodegarius opportunam reconciliandi sibi principis occasionem oblatam ratus, eum rogavit, ut in urbem suam, sacratissimam diem resurrectionis Domini celebraturus, accederet. Assensit rex, sive sacerdoti nondum plane offensus, sive conceptum odium dissimulans: & ad festum diem Augustoduni adfuit. Eodem jam venerat Hector Massiliæ patricius, causam apud regem dicturus adversus Præjectum Arvernorum episcopum; a quo bona quædam Claudiæ focrûs suæ, injuste, uti asserebat, Arvernensi ecclesiæ attributa, repetebat. Hectori favebat Leodegarius, quæ res calumniæ ansam præbuit ejus æmulis, hac occasione usis, utrumque ut perderent, regi suadentes, ambos ideo una convenisse, ut scelesti in regem ac regnum consilia molirentur. Ex eorum numero erat Marcolmus quidam, in proximo sancti Symphoriani martyris monasterio corpore, non animo inclusus, a Childerico habitus pro Dei propheta, qui regis animo facès in Leodegarium accendebat. Ejus consilio Childericus in ecclesiam cum episcopo venire noluit, sed cum paucis adulatoribus in basilica sancti Symphoriani sacram communionem percipere non dubitavit. Deinde vino madens, ceteris jejunis sollempnia

spectantibus, ecclesiam ingreditur, Leodegarium vociferando appellans, ut cum inde fugere compellat, cui antea denunciari iusserat, futurum brevi, ut gladio confoderetur. Tum baptisterium intrat, ubi aderat episcopus: sed sacrorum mysteriorum pompa, cereorum fulgore, ac chrisimatis odore obstupefactus, præsentem agnoscere non potuit; moxque inde discedens ad domum episcopi, ubi convivium paratum erat, refedit. Ceteris episcopis in hospitia sua digressis, Leodegarius sacris peractis regem adit, ac lenibus verbis percontatur, cur in ecclesiam ad vigiliis non venisset, & cur tam sacra festaque nocte iram non deposuisset. Ad hæc rex suspectum sibi esse Leodegarium respondit.

Tum Leodegarius actum de se, ni discederet, intelligens, simul de intentata sibi morte a Berchario monacho submonitus, salutis suæ fuga consulendum existimavit, veritus maxime, ne sacri dies ipsius cæde violarentur; idemque Hæctori fugam iterum persuasit. Itaque Leodegarius & Hæctor diversi aufugiunt. Fugientes regii satellites persequuntur, amboque affecuti, Hæctorem quidem strenue se defendentem interficiunt: Leodegarium vero comprehensum regi denuntiant. Hunc rex, suadentibus optimatibus & episcopis, qui eum servare magnopere cupiebant, in monasterium Luxoviense abduci jubet, donec de eo statueretur. Habito hac de re consilio, una omnium procerum sententia fuit, ut, vita ei concessa, perpetuo exilio addictus, in Luxovio permaneret. Interim Ermenario, viro venerabili, abbati basilicæ S. Symphoriani, Childericus, petente populo, Augustodunensem ecclesiam commendavit. Leodegarius Luxovium profectus, Ebroinum ex præfecto palatii tonsus, ac monastica veste indutum, illic invenit, rogavitque, ut, data invicem venia, mutua inter se se concordia jungerentur. Assensisse visus est Ebroinus, vultu verbisque concordiam simulans. Ambo tamen Ingofredi abbatis jussu separati, inter monachos ita se gessere, ut in eorum contubernio semper mansuri viderentur. At Leodegarii amulis aliter visum, quorum consilio Childericus eum Luxovio abduci, & sacerdotio privari decreverat. Verum intercessit Ermenarius abbas, qui regis pedibus sæpius advolutus, tandem obtinuit, ut Leodegarius in Luxovio quietus ac securus remaneret. quod subdole ab Ermenario factum retinendi episcopatus causa nonnulli criminati sunt, sed falso: cum contra is Leodegario, quoad vixit, necessaria pro facultate sua subministrare non desierit.

Ad Præjectum quod attinet, ejus vexandi, ut jam dixi, hæc causa fuit, quod nobilis Arvernensis matrona, Claudia nomine, cujus filiam Hæctor conjugem duxerat, res suas omnes ac possessiones amplissimas Arvernensi ecclesiæ contulisset. Hæctor id gravate ferens, Præjectum apud Childericum accusavit, quasi prædia Claudiæ injuste sibi vindicaret. Is in vigilia paschæ jussus causam dicere, religione diei se impediri causatur, siquidem septenis ante & post pascha diebus canones ac lex Romana fora clausa esse, ac forenses strepitus cessare jubebant: additque se negotia ecclesiæ suæ Blithildi reginæ (sic in nonnullis codicibus legitur, aliis Imnichildi) commendasse. Cæso deinde Hæctore, Præjectus, favente Wlfoaldo præfecto palatii, causam facile obtinuit; sicque auctoritate principis prædia omnia, quæ Hæctor repoposcerat, ecclesiæ Arverniciæ adjudicata. Tum rege ac regina, optimatibusque regni salutatis, antistes Arvernos revertit.

Non diu post Leodegarii relegationem, eademque Hæctoris supervixit. Childericus, qui nova præteritis facinora in dies adjiciens, tandem ad unum devenit, quod excidium sibi, atque uxori proliques suæ accersivit. Erat inter nobiles Neustrasios Bodilo quidam, quem rex, incertum quam ob causam, humi ad stipitem alligatum ac extensum contra legem cædi iusserat. Neustrasii optimates idem sibi periculum ex tam immani furore imminere reputantes, Bodilonis injuriam, non secus atque suam, ulcisci constituunt. Adjuncti Bodiloni Amalbertus, Ingobertus, Lupus, aliique factionis præcipui auctores. Forte Childericus in Lauconiam silvam, Calæ monasterio, ut plerisque videtur, proximam, venandi causa, cum paucis secesserat. Hunc in aula secrete sedentem, nec-opinantem illi aggressi, ipsum, unaque reginam prægnantem, nomine Bilihildem, trucidant. Dagobertum filium minorem addit scriptor vitæ sancti Lantberti^a episcopi Lugdunensis, ex cujus fragmento Childerici funus ab Audoëno Rotomagensi episcopo curatum fuisse colligimus. Hunc regem una cum uxore & filio apud Parisios in suburbana basilica sanctæ Crucis & sancti Vincentii, quæ modo sancti Germani a Pratis dicitur, sepultum fuisse constat, non in basilica

XXXI.
Præjectus episcopus ab Hæctore vexatus.

XXXII.
Childerici regis cædes ac sepultura.

^a *Acta Ord. S. Bened. to. 4. p. 465.*

ANN. CHR.
673.

sancti Petri, nunc sancti Audoëni apud Rotomagum, ut Fridegodus in libro de vita sancti Audoëni scribit. Id nostra ætate compertum est ex detectis Childerici ejusque uxoris ac filii Dagoberti tumulis, qui anno septimi-decimi sæculi quadragésimo-sexto repertus fuit, cum basilica nostra repararetur. Factum referam ipsis Hadriani Valesii verbis, immo ex nostro Luca Acherio, qui præsens aderat. Jacebant in sepulcris corpora regis ac reginæ, vestibus etiam tum incorruptis tecta. Infantulus, scilicet prædictus Dagobertus, clausus erat arcula, reginæ matris suæ sepulcro imposita. Operæ noctu, monachis absentibus, occasione usæ, pretiosissima quæque ornamenta ex argento & auro furto subduxisse creduntur, uti anno millesimo sexcentésimo quinquagesimo-sexto certissimis indiciis cognitum est. Cum enim monachi loci hæc sepulcra iterum aperuissent, ac diligenter inspicerent; cuncta fusque deque eversa, vestimenta omni ex parte corrupta, nihil denique ibi præter ossa cadaverum invenerunt. Tantum in sepulcro regis ampulla vitrea supererat, siccum odorem, necdum vetustate plane hebetatum, continens: supererant & gladii ac pugionis rubigine consumptorum particula; necnon fibula aurea, pendens uncias circiter octo ac semiunciam; bullæ præterea ex argento quadratæ, quarum singulis lateribus clavi argentei infixi erant: in medio serpens biceps amphibæna cælata. Hæc fibula & hæc bullæ lamellæve baltei regis fuisse videbantur, (immo potius cinguli regalis, ut in Childerico I. Tandem post aliquot dies, cum utrumque sepulcrum in eum basilicæ locum, ubi nunc est, transferri oporteret; egesta inde humo, apparuit in ima interioris sarcophagi regis parte, super quam corpus jacuerat, inscriptio majoribus litteris Romanis, quales vulgo unciales vocant, totam tumuli latitudinem occupans, quæ talis est, CHILDR REX. Hæc verba præter ceteros monasterii prior, & bibliothecarius Lucas Acherius, vir doctus & candidus, legere. Sepulcro reginæ nihil inscriptum, nihil adnotatum est visum: quod juxta viri monumentum placuit collocari. Utraque arca est e lapide scabro ac male cavato: regis quidem alta admodum, & longa sex pedes ac dimidium, ex duobus lapidibus constat, quorum alter principis reliquias continet, alter pro opertorio est, ac in acumen desinit. Ceterum operæ ad rerum ablatarum restitutionem, ac ne ad confessionem quidem furti, nulla ratione compelli potuerunt. tantummodo regem diademate ex auro textili, cujus partem & monachis reddidere, caput cinctum habuisse confitebantur: cui fasciæ aureæ margaritas ex more insutas fuisse credibile est. Hoc autem sepulcrum cum nec Childerici Chlodovei Magni patris, qui idola coluit, & Tornaci sepultus fuisse dicitur; nec ultimi Merovingorum regum, qui cælebs fuit, & regno dejectus atque tonsus in monasterio Sithiu obiit, esse monumentum possit: dubitandum non est, quin Childerici nostri, Chlodovei junioris filii, tumulus sit, quandoquidem alii convenire non potest. Ceterum prædicta Childerici secundi fibula omnino similis est ejus, quæ in tumulo Childerici primi Tornaci reperta est, qualem Chiffletius in Anastasi ipsius Childerici primi ari incisam representari curavit. Amphibæna vero, in tumulo Childerici secundi apud nos repertæ, specimen hic exhibere visum est.

Ex hac Childerici cæde evasit unicus filius Chilpericus, successor Dagoberti junioris, Theoderici Calensis decessor, qui in diplomate Corbeiensibus concessio genitorem suum Childericum, avunculum seu patrum suum Chlodecharium, & avam Baldechildem vocat. Regnavit Childericus in Austria annos quatuordecim, in Neustria quatuor. Post ejus mortem principatus Theoderico fratri, qui in monasterio sancti Dionysii privatus Dei judicium expectabat, post varios optimatum motus, demum restitutus est; palatii præfectura delata Leudesio, Erchinoaldi quondam majoris-domus filio, quem Ebroinus brevi e medio sustulit, ut postea dicturi sumus.

XXXIII.
Heorutfordensis
synodi decreta.

Hoc ipso anno in insula Britannia synodus Heorutfordensis celebrata est, præsidente Theodoro Cantuariensi pontifice, cui Wilfridus Eboracensis antistes, Bisius orientalium Anglorum, Leutherius occidentalium Saxonum, Winfridus Merciorum, & Putta Roffensis episcopi præsentibus adfuerunt. In ea synodo conditi sunt canones decem, quorum tertio statutum est, ut quæque monasteria Deo consecrata nulli episcoporum liceat inquietare, nec quidquam de eorum rebus violenter abstrahere. Quarto, ut ipsi monachi non migrent de loco ad locum, hoc est de mo-

nasterio ad monasterium, nisi per dimissionem proprii abbatis; sed in ea permanent obedientia, quam tempore suae conversionis promiserunt. Non multo post synodum tempore offensus a Winfrido Merciorum episcopo ob quamdam inobedientiam Theodorus metropolitanus, eum de episcopatu deposuit post annos accepti episcopatus non multos; & in loco ejus Sexwlfum ordinavit episcopum, qui erat constructor & abbas monasterii Medeshamstedensis: depositus vero Winfridus rediit ad monasterium suum Adbearve, ibique laudabili & pia conversatione vitam finivit.

AN. CHR.
673.
Winfrido
episcopo
suffectus
Sexwlfus
abbas.

Proximo post Childerici necem anno ineunte cæsus est Præjectus Arvernorum antistes a Radberto quodam Saxone, quem forte primores pagi Arvernensis, in centore in primis Agricio, ad id facinoris conduxerant, ulturi scilicet mortem Hectoris patricii popularis sui, Præjecti causa, aut certe occasione interfecti. Cum Præjecto etiam interiit Amarinus abbas, quem ex Vosageni monasterio cum Præjecto ad Arvernos venisse superius^a vidimus. Hunc cum irruentes in Præjecti domum sicarii primum offendissent, pro Præjecto trucidarunt, frustra conantem eorum furorē verbis mitigare. Revertentibus sicariis, qui Præjectum interiisse credebant, sanctus antistes occurrisse traditur, dicens, se esse quem quærent. quo audito, Radbertus pugionem in ejus pectus immerisit, statimque gladio caput ejus percussit, ita ut cerebrum in terram sit respersum. Eorum corpora in eodem loco sepulta sunt, nempe apud Volvicum^{*}: ubi, cum ad eorum tumulos miracula fieri Avitus episcopus comperisset, basilicam ibidem extruxit cum monasterio, cui Godonem, Præjecti consanguineum, abbatem præfecit. Distat hic locus quinque passuum millibus ab urbe Arvernorum, totidemque a Mauzaco ordinis Cluniacensis abbatia, cui Volvicus, tenuis modo prioratus, subiectus est. Sancti Præjecti reliquiae pars in Flaviniacense monasterium, quod sæculo insequenti in ejus honorem conditum est; pars in sancti Quintini opidum translatae sunt, ubi hodie quoque ordinis nostri cœnobium est, sancti Præjecti nomine insignitum. Murbacenses etiam nostri, nec in Mauzacenses, reliquias sanctorum Præjecti & Amarini se habere gloriantur, eo translatae ex Thannensi^{*} ecclesia collegiata, olim vicina sancti Amarini^{*} opido in Vosagi faucibus posito, quod olim Daroangus vocabatur, ut superius diximus. Res a sancto Præjecto gestas scripsere anonymi duo ejus æquales, ex quibus etiam ea, quae ad sanctum Amarinum pertinent, accepimus.

ANN. CHR.
674.
XXXIV.
S. Præjecti &
S. Amarini
martyrium.
a lib. 15. n. 47.

Volvicense
monasterium.
^{*} Volvic.

^{*} de Thanne.
^{*} S. Damarini.

Audita Childerici morte Leodegarius Luxovio egreditur, simulque Ebroinus, re-tenta monastica veste, quam numquam depositurus videbatur; at stipatus agmine eorum, qui una cum eo Childerici jussu relegati fuerant. Ambo itaque simul profecti, Augustodunum versus tendunt. In itinere Ebroinus impulsus a suis, in Leodegarium, qui-cum in gratiam redire visus fuerat, manus injecisset, ni Genesis Lugdunensis pontifex prohibuisset. Leodegarius ab Aeduensibus suis exceptus est cum aliquo triumphii genere, qualis tantum antistitem decebat. Postridie ambo urbe pariter egrediuntur, ut ad Theodericum una pergant. at Ebroinus in medio itinere a Leodegarii comitatu recessit, domumque se contulit. Ibi, clericatu cum veste monastica deposito, uxori etiam, ut velamen sacrum abjiciat, persuadet, eamque e Sueffionensi beatæ Mariæ parthenone eductam in torum recipit. Tum regi Theoderico, cui se invisum esse sciebat, negotia facessere pergit, objecto ei pseudorege quodam Chlodoveo, quem Chlotharii filium esse jactitabat. Ejus commento in primis suffragabantur Desideratus, cognomento Diddo seu Dido, atque Bobo ejus collega, ejusdem farinae homines, quorum alter Cabilonensi, alter Valentinae ecclesiae incubabant. Acceptus a Theoderico rege Leodegarius, eidem auctor fuit, ut palatii præfectum instituat Leudesium, Erchinoaldi quondam majoris-domus sub Chlodoveo filium. Hac opportunitate usus pius antistes, synodum episcoporum habuit, in qua multa, præsertim ad monasticæ disciplinæ observationem, salubriter sancita; eodemque tempore testamentum condidit. Hæc pluribus postea exponemus.

XXXV.
Leodegarii ite-
rata vexatio per
Ebroinum.

Verum, Leudesio e medio sublato, Ebroinus per vim ejus locum occupat. Dein consilium capit perdendi Leodegarii, quem tyrannidis suae adversarium esse non dubitabat. Hunc ergo per dispositos voluntatis suae satellites, Didonem mox dictum, & Waimerem ducem Campaniæ, comprehendere molitur. Illi ocus Augustodunum advolant, urbem obsident, proxima quæque vastant. Leodegarius interim lances

ANN CHR.
674.

argenteas & alia vasa plurima minutatim frangi, & monasteriis utriusque sexus, tam in urbe quam in pago Augustodunensi positis, egentibusque distribui iussit. tum Meroaldum abbatem, forte suburbani sancti Martini cœnobii, ad Didonem misit, petiturum, ut accepta, quantumcumque vellent, pecunia discederet. Verum, eo recusante, Leodegarius opidanorum rebus consulens, sponte se dedit inimicis; & statim ad Waimerem, hominem nequissimum, adductus, crudeliter, uti Ebroinus iusserat, luminibus orbatus est. quod dum fieret, pius invictusque antistes manus suas vinciri noluit; nec modo non gemit, sed etiam Dei laudes psalmosque cecinit. Eadem Genesium Lugdunensem episcopum manebat fortuna, ni se intra suam urbem strenue defendisset adversus eosdem Ebroini satellites. Hi Bobonem, Valentina sede olim dejectum, Augustoduno episcopum imponunt, qui thesaurum ecclesiæ & sacram pecuniam, quæ quinque aureorum millibus æstimabatur, Didoni ac Waimeri distribuit. Leodegarium Waimeres in domum suam abducit, adeoque pii sacerdotis sermonibus mollitus est, ut argentum ecclesiæ, quod paullo ante pro redemptione Augustodunensium acceperat, ei restituerit. id antistes per Bettonem abbatem Augustodunum egenis distribuendum remisit. Waimeres nihilo minus, in perfidiæ suæ pretium, Tricassinæ ecclesiæ episcopus per fraudem & dolum constitutus est, iussusque interim Leodegarius custodiri in quodam monasterio, ubi fere biennio abditus lauit, & eximia exhibuit constantiæ ac demissionis exempla. Forte hoc Dervense monasterium erat, cujus loci abbas Bercharius Waimerum, tormentorum sancti Leodegarii reum, Jerosolymam secum duxisse fertur.

Confirmata tyrannide, Ebroinus pseudoregem suum Chlodoveum abjicit, & ad Theoderici partes, jam de sua potestate securus, accedit, non tam palatii, quam ipsius regis in posterum dominationem habiturus. Mox ille præteritarum injuriarum oblivionem regis nomine universis sanxit, sic tamen, ut sibi in omnium fortunas ac vitam favere liceret. Nemo qui ipsi adversatus fuisset, id tulit impune. Quin etiam nobilium virginum monasteria Ebroini iussu diruta; & primaria sanctimonialia, ætate ac pietate venerabiles, quibus vel barbari captis pepercissent, nullo respectu in exsilium actæ, direptis ecclesiarum ornamentis ac thesauris. Hæc uno tenore commemorare visum est, quod singula suis annis consignare vix liceat. In veteri martyrologio Gregoriano in Alsatia monasterii memoratur VIII. kalendas Septembris *ex-cacatio sancti Leodegarii*; atque ipso die *sanctus Garinus frater ejus, qui innumera multitudine telorum confessus, & intestinis stipiti circumrotatis, horrendo martyrio vitam finivit.* Eundem signat diem aliud martyrologium Mediani-monasterii, in quo præcise fit mentio Garini & Leodegarii.

XXXVI.
Leodegarii tes-
tamentum.

Si vulgato Leodegarii testamento integra staret fides, Leodesium majorem-domus ad Theoderici tertium annum pervenisse, nec Leodegarium ante id tempus ab Ebroino comprehensum fuisse extra controversiam esset. Verum in editis vitiosi sunt characteres chronologici, tametsi ipsa testamenti substantia legitima sit, constetque ex aliis indubitatis instrumentis. Leodegarius in illo testamento ait, se pro amore divinitatis, pro remissione peccatorum suorum, & pro pia recordatione domni Chlotharii & Baldechildis reginæ, necnon pro statu regis Theoderici & regni, ac cunctorum procerum ejus, de suis rebus heredem constituere beati Nazarii ecclesiam, sui præsulatus titularem. cujus rei meminit Jonas sæculo nono episcopus in litteris^a pro canonicis Aduensibus, quibus quoddam prædium legat ea conditione, ut non solum pro principibus, *ut sanctus instituit Leodegarius*, sed pro rectoribus totius ecclesiæ & universo grege jugiter divinam exorent misericordiam. Ad hæc Leodegarius in prælaudato testamento ecclesiæ sancti Nazarii donat partem suam de Mariniaco^{*} villa super Stantiam fluvium, quam a prædicta regina acceperat; & de Tiliniaco^{*} villa super fluvium Sagonam^{*}, quæ de jure materno ab avis & proavis sibi obvenerat; aliaque de Canavis^{*} villa, quam a Bodilone & Sigrada Deo devota circa Divionem acquisierat. Id ipsum confirmat Johannes octavus, asserens villam Tiliniacum proprietatis jure^b ad sanctum Leodegarium pertinuisse, & sancto Nazario ab eodem collatam. Itaque de validitate ejus testamenti nequaquam dubitandum est, tametsi vitiosi sint, ut jam dixi, characteres chronologici. nam, præter annum incarnationis imperite ei præfixum, & indictionem octavam, factum dicitur regnante Theodorico filio Chlotharii gloriosi regis, majore vero domus Leodegiso filio Herchinoaldi, septimo anno episcopatus sui. & in fine, *acta Christiaco publice*,

^a Perard.
pag. 147.^{*} Marigny.
^{*} Tillenay.
^{*} la Saone.
^{*} Chenuve.^b Ibid. p. 4.

tertio anno regni Theoderici regis. quæ sane simul coherere non possunt. siquidem Leodegarius Chlotharii regis anno quarto promotus ad episcopatum Augustodunensem, agebat annum præfulatus circiter decimum sextum aut decimum septimum, cum Theodericus annum tertium regni sui ageret. De Christiaco loco, ubi testamentum conditum est, præmittitur, quinquaginta-quatuor episcopos a principibus nostris, ait Leodegarius, Christiaco congregatos fuisse: quibus præsentibus & quorum consilio hanc donationem ecclesiæ Aduensis matriculæ fecerit. Principes illos interpretor Theodericum Neustrasiorum, & Dagobertum Austrasiorum reges, qui suæ quisque partis episcopos in unum coegerint ad res ecclesiasticas & civiles componendas. Quis locus sit Christiacus, non facile dixerim. nisi si legendum est Chrisciacus*, quæ villa regia erat in Pontivo, ubi Theodericus hoc tempore ab Ebroïno comprehensus, atque in potestatem ejus redactus erat.

Fortè eodem in loco, eodemque tempore habita est synodus, Augustodunensis dicta, & circa annum Theoderici regis quartum a Sirmundo collocata, in qua multi canones conditi sunt ad sancendam, sancendamque monasticam Benedictinæ regulæ disciplinam. quæ synodus forte non ob aliam causam Augustodunensis dicta est, quam quod agente in primis Leodegario Augustodunensi episcopo ejus canones conditi fuerint. Præcipui sunt, ut abbates vel monachi peculiare non habeant, & monachi ab abbate victum & vestitum consuetum accipiant. Ut in civitatibus errare non inveniatur. Ut mulieribus in monasterium monachorum nullatenus ingredi liceat. Ut sint monachi omnes omnino obedientes, frugalitatis decore polentes, in opere Dei ferventes, orationi instantes, in caritate perseverantes: ne propter negligentiam aut inobedientiam, hoste circumeunte ac rugiente, & quærente quem devoret, cibus efficiantur. Sit eis cor unum & anima una. Nemo suum aliquid esse dicat, sed sint eis omnia communia. In commune laborent: hospitalitatis omnino sint receptores. Observatione in primis dignus est canon quintus-decimus. De abbatibus vero vel monachis ita observare convenit, ut quidquid canonicus ordo vel regula sancti Benedicti edocet, & implere, & custodire in omnibus debeant. Si enim hæc omnia fuerint legitime apud abbates vel monasteria conservata, & numerus monachorum Deo propitio augebitur, & mundus omnis per eorum orationes assiduas malis carebit contagiis. quo illustrius nihil aut luculentius dici potest, ad commendandum tam in genere monasticum institutum, quam in specie regulam sancti Benedicti: quam in Gallicanis monasteriis non primum recipi, ut quidam contra canonis sententiam putant, sed jam receptam & admissam impleri & custodiri synodus præcipit.

Legimus hanc synodum in veteri codice Einsidlensi apud Helvetos cum totidem canonibus, quot existant apud Sirmundum, nulla fere contextus diversitate, nisi quod in canone quinto-decimo, ubi habetur in editis *canonicus ordo*, in illo codice legitur *canonum ordo*, quæ genuina est ejus loci interpretatio, ut ex consimili Gregorii Magni textu superius^a docuimus. Ad hæc in ultimo synodi articulo præfert codex, in confirmationem regularum monachorum, & suspensionem a communione & mensa, non missa, ut in editis legitur. Neque omittendum in veteri quodam indiculo^b novæ collectionis Baluzianæ post Marculfum, laudari canones Augustodunenses, ac proferri canonem decimum, ut nullus monachum alterius absque permissu abbatis sui præsumat retinere. quod regulæ nostræ capiti sexagesimo-primo consentaneum est. Ex dictis, hoc tempore ubique in Gallicanis tam Neustriæ & Burgundiæ, quam Austriæ monasteriis vigeat regula sancti Benedicti: siquidem non ad ejus receptionem, sed ad ejus observationem & conservationem Gallicanos abbates & monachos hortantur patres synodi Augustodunensis, quæ nationalis cense-ri potest, utpote constans quinquaginta-quatuor episcopis, Christiaci seu Chrisciaci a principibus Theoderico & Dagoberto, ut mihi quidem videtur, congregatis. Sed jam ad Ebroïnum ejusque facinora redeamus.

Inter eos qui Ebroïni crudelitatem ac sævitiam experti sunt, præter Leodegarium, quem unum præ omnibus aliis, cum fratre ejus Gaëriño inhumanius excruciauit, fuere in primis Lupus dux in exsilium missus, cujus nonnullæ possessiones monasterio Floriacensi a Theoderico rege donatæ; Ragnebertus martyrio affectus; Filibertus abbas in custodiam ejus causa vel occasione missus; Landebertus Tungrorum, & Amatus Senonum, an Sedunorum, episcopi in exsilium deportati. Ragnè-

ANN. CHR.
674.

* Creep.

XXXVII.
Augustodu-
nensis synodi
canones.a lib. 10. n.
28.b Capitul.
to. 2. col.
577.XXXVIII.
Ragneberti
martyrium &
monasterium.

ANN. CHR.
674.

berto, Radeberti populorum inter Sequanam & Ligerim incolentium quondam ducis filio, objecit Ebroinus initum cum Bodone, & Vimiscando palatii proceribus, regis occidendi consilium. Ragnebertus, ut erat non minus magnanimus quam pius, cum objectum crimen nec confiteri vellet, nec infitiri, deprecante Audoëno Rotomagensi antistite, Ebroini amico, non continuo interfectus est, sed Theudefredo, Burgundioni nobili ac potenti, in custodiam traditur. Dehinc ad eremum quamdam Ebroini mandato interimendus perducitur, atque in loco Bredone appellato, ubi Domitianus eremita exiguam Genesio martyri basilicam exstruxerat, Deum in ea basilica precandi facultate ei negata, noctu super lapidem sedens lancea confoditur idibus Julii, martyr pro more illorum temporum appellatus & habitus. Ejus corpus sepultum est in porticu basilicæ Bebronensis, sed ob mirabiles virtutes in ipsam basilicam postea translatum, juxta analogium conditum est. quo ex tempore Bebronense monasterium, in locis Jurensibus apud Sebusianos* situm, a sancto Ragneberto vulgo Ramberto, nomen deinceps accepit, non confundendum cum opido sancti Ragneberti, quod in pago Forensi superiore ad ripas Ligeris positum est, de quo nos alias.

* le Bugé.

XXXIX.
Filibertus
multa etiam
passus.

Eadem martyrii sortem pie ambiens Filibertus, Gemeticensis monasterii conditor atque abbas sanctitate eximius, pestiferum Ebroinum adiisse dicitur, hominemque apostatam appellavisse, ac prorsus indignum, qui-cum ullus christianus communicaret, quippe qui Luxovium, ubi coma detonsa clericum seu monachum egerat, per summum nefas egressus, in sacerdotes & nobiles Francos continue fureret. qua libertate vir sanctus Ebroinum in se concitatum iri, seque martyrii palmam consecuturum non dubitabat. Sed contra quam speraverat accidit, inviolatusque ab Ebroino dimissus est. Id forte ab eo concessum necessitudini amici sui Audoëni episcopi Rotomagensis, qui Filibertum magnopere diligebat. Ast Audoënus ipse paullo post a quibusdam ecclesiæ suæ clericis, ut fertur, impulsus, Filibertum in carcerem detruxit, quam vir Dei injuriam cum gaudio excepit, & obscurum foetidumque ergastulum splendore & odore sanctitatis suæ illustravit, expurgavitque.

Verum brevi agnita ejus innocentia dimissus, acceptis ab ipso Audoëno litteris commendatitiis, Ansoaldum Pictavorum in Aquitania episcopum, virum nobilem ac potentem, cœnobii exstruendi causa adiit, quod unum omnes ad se confluentes monasterium capere non posset. Perspecta Filiberti sanctitate Ansoaldus, qui ab eo secrete correptus, multa sibi eventura didicerat, ejus se consiliis totum permisit, & cum *sub religionis norma* episcopalem potentiam inclinasset, & Filibertum eremi vastitatem quarentem secum in urbe retinere non valeret; in insula maris Pictonici Herio seu Hero monasterium ejus causa exstruxit, magnisque opibus ac prædiis ditavit, illudque Filibertus evocatis e Gemetico monachis implevit, ac religione, doctrina, & opere illustravit, Heriense * seu Herense a posteris appellatum. Inter ea, cum in Neustriam reverti nollet, ne cum Ebroino communionem inire videretur; Audoënus episcopus Chrodoberto Gemeticensi monacho, cujus filium necdum conversi Filibertus e sacro fonte exceperat, ceteris frustra repugnantibus, & Filiberto quam promiserant obedientiam servare cupientibus, monasterium Gemeticense regendum commisit. Deinde ejus in locum, dira morte sublato, Ragertramnum archidiaconum substituit abbatem, qui postea Abrincatensis ecclesiæ episcopus factus est.

Heriense monasterium condit.
* Nermontier.

XL.
Landeberthus
episcopatu dejectus, Stabulaum secedit.

* Stavelo.

Eadem Ebroini tempestate involutus est Landebertus Tungrensis antistes, non minus sanctitate morum, quam dignitate excellens: qui Childerico quondam fidiſſimus, idemque amicissimus fuerat, ob id forte falsis criminibus insimulatus, & episcopatu dejectus, intruso in ejus locum Faramundo, quem Colonienſem fuisse clericum tradunt. In tanta rerum perturbatione Landebertus tempori cedendum ratus, in monasterium, quod Stabulaus * vocatur, non procul a flumine Amblava a Sigiberto rege in Arduenna silva exstructum, secessit, duobus tantum pueris comitatus: ex quorum uno, nomine Theodoëno, Godescalcus ipsius vitæ scriptor multa de ejus gestis se accepisse dicit. Antistitem sanctum ea qua par erat reverentia pater monasterii, totaque congregatio excepit, & coluit. Hujus mos erat, furtivis precibus nocturnas occupare vigilias, & ne fratrum somnum interturbaret, acceptis in manus sandaliis, nudis pedibus per dormitorium in ecclesiam progredi. quod dum aliquando exsequi vellet, contigit unum e sandaliis excidere manibus in pavimento,

mentum, ejusque casu & sonitu fratres excitari. Hoc audito, monasterii pater (Sigolinus is erat, Baboleni successor) ignorans quis hoc egisset, facti auctorem penitentiae causa jussit ire ad crucem, quae ad expiandas consimiles culpas in medio claustrum pratello posita erat, ut jam alias * observavimus. Ilico sanctus antistes obediens, ad crucem nudis, ut erat, pedibus, aspero tantum cilicio indutus perrexit, ibique nive defluente, nam hiems erat, permansit usque ad finem nocturnarum vigiliarum. quibus finitis, cum fratres ad ignem convenissent, quaesitus vir sanctus, ad crucem orans, totus nive conspersus, repertus est. Mox pater monasterii cum tota congregatione ad ejus pedes abjectus, errati veniam postulavit, fratresque parato balneo, calefactum vestimentis aliis induerunt.

Eodem tempore Amatus pontifex itidem falso accusatus, ac perperam damnatus, in castrum Veromanduorum, Theoderici, vel potius Ebroini jussu, perducitur, atque Ultano abbati in custodiam traditur. Ultano mortuo, mandatum Mauronto, Adalbaldi comitis & Rictrudis filio, ut episcopum secum abduceret, eum in sua custodia habiturus. Hunc itaque aliquamdiu in Hamatico virginum coenobio, a Gertrude proavia sua exstructo; deinde in monasterio Broilo, quod ipse haud procul a Latia in honorem sancti Petri condiderat, custodivit. Eo in loco pius antistes cellulam sibi juxta basilicam fabricari praecipit, in qua vigiliis, inedia & orationibus attritus exspiravit idibus Septembris. Hunc non Senonensium, sed Sedunensium episcopum fuisse ait Hucbaldus monachus in libro de vita sanctae Rictrudis. Sane tunc temporis Amatum ex abbate sancti Mauricii factum esse episcopum Sedunensem vulgati indices produnt. Hugo monachus sancti Mariani in chronico Autifiodorensi hunc sanctum Amatum fuisse quidem Senonensem episcopum dicit, sed proxime post Lupum, quod temporum rectae rationi repugnat. siquidem Amatus, si Senonensi ecclesiae praefuit, collocari non potest nisi post Emmonem, ut cum Theoderici principatu convenire possit. Sed haec alii viderint.

Ex his quae superius de Filiberti successoribus, in regimine Gemeticensis monasterii ab Audoeno institutis, Chrodoberto scilicet atque Ragertramno, diximus, dubia videri possunt, quae de Aicadro leguntur, eum nempe a Filiberto in sui locum substitutum fuisse, ubi primum Filibertus ad Ansoaldum episcopum se recepit, & Gemetici abbatem deinceps perseverasse: cum tamen Filibertum, extincto Ebroino, Gemeticum revertisse, nec nisi post suum inde in Herum insulam reditum, Aicadrum Gemeticensibus ab eo praefectum fuisse constet. De Aicadro ita commemorant. Aicadrus in Pictavensi ortus suburbio, nobiles parentibus, Anschario & Ermena, cuidam magistro tunc temporis nominatissimo, Ansfrido scilicet, monasterii sancti Hilarii in eadem urbe *caenobita*, instituendus traditur. Adolescens monachum induit in Ansonensi monasterio sancti Jovini. Dehinc eum incessit cogitatio exstruendi monasterii in quadam suorum parentum possessione, nomine Quinciaco, quem locum ejus parentes, non minus pii quam nobiles, monasterio Gemeticensi ac Filiberto abbati, cujus fama sanctitatis ad ipsos pervenerat, subjectum esse voluerunt. Situs est hic locus haud ita procul ab urbe Pictavorum versus orientem ad Miltionem * amnem; distinguendus ab alio Quinciaco super Auranciam posito. Pii eorum consiliis Ansoaldus Pictavorum antistes favisse dicitur, ejusque loci oratorium sub patrocinio sanctae Dei genitricis Mariae construxisse. Conditione accepta, Filibertus monachos e suis duos, Sidonium & Praedonem, Quinciacum direxit, quos *in domum auditorii* deductos Aicadrus, lotis, ut regula jubet, pedibus, perhumane excepit. Reversi nuntii Filiberto novi monasterii statum explicant. Ipse vero locum lustrare cupiens, eo pergit: Ansoaldo episcopo mentem suam de construendo coenobio Herensi aperit, simulque de substituendo in sui locum Aicadro in regimine Gemeticensis monasterii, quod propter Ebroini vexationes deferere coactus erat. Impositum sibi munus, probante Ansoaldo, Aicadrus subiisse fertur, & Probo Quinciaci abbate ordinato, Gemeticum adiisse, ubi tum nongenti monachi cum famulis mille quingentis existisse dicuntur, eumque locum pie ac prudenter administrasse. cujus tempore Astadius quidam, nobilis Pictavensis, villam Torroniacum Deo & sancto Petro in Gemetico donavisse traditur. Haec, aliaque minoris momenti, scribebat anonymus Gemeticensis monachus saeculo decimo, idemque post eum Fulbertus alter vitae sancti Aicadri scriptor: quibus praeposenda est sententia libri de vita sancti Filiberti, utpote supparis auctoris, monachi itidem

ANN. CHR.
674.a lib. 15. n.
27.XLI.
Amatus episcopus exsulat.XLII.
Aicadrus
Quinciaci monasterii auctor.

An S. Filiberti successor.

* Miozon.
* Aurance.

ANN. CHR.
674.
b V. lib. 17.
n. 28.

Gemeticensis, qui, nulla Aicadri mentione facta, Chrodobertum & Ragertramnum Filiberto viventi ab Audoëno suffectos fuisse scribit. Quamquam hæc forte ita conciliari^a possint, ut Aicadrus a Filiberto designatus, missusque sit ad regendum sui vice monasterium Gemeticense; sed prohibitum fuisse ab Audoëno, qui primo Chrodobertum monachum, tum eo mortuo Ragertramnum archidiaconum, reluctantibus licet monachis, Gemetico præfecerit. Quinciaco, antequam Filiberto committeretur, sub laxiori forsan Ansonensium instituto aliquamdiu existisse colligitur ex actis sancti Filiberti, in quibus vir sanctus, *veteribus deturbatis erroribus*, locum ipsum monachis implevisse traditur, ubi Christus jugiter per famulos collaudatur in sanctis. nisi si id explices de superstitiosis erroribus gentilium ibidem relictis, quos Filibertus, monachis eo in loco institutis, eliminaverit. Proximum erat jam tum Quinciaco monasterium Nobiliacense, de quo egimus in libro superiori. Quinciaci colitur sanctus Benedictus confessor, quem Samariæ episcopum fuisse, & ob persecutionem ad Pictones tempore sancti Hilarii venisse ferunt, ubi juxta Gravionem castellum eremiticam duxerit vitam, ibidemque decesserit. At certius est id quod in calendario Godelgaudi monachi Remigiani, anno xx xi. Caroli Magni scripto legitur: *x i. kal. Novembris, in pago Herbatilico * depositio sancti Benedicti presbyteri.* qui pagus in Brittonum & Pictonum confinio jacet. Abeodem sancto Benedicto monasterium sancti Benedicti de Quinciaco nomen accepit.

* d'Herbau-
2c.

XLIII.
Sidonius Fi-
liberti discipu-
lus, & abbas.

Unus e duobus monachis, quos Filibertus Quinciaco ad Aicadrum misit, vocatur Sidonius, natione Scottus seu Hibernus, qui a Filiberti discipulis, redimendorum captivorum gratia in Britanniam missis, Gemeticum adductus dicitur, & ab ipso Filiberto monachorum numero adscriptus. Certe in libello de vita sancti Filiberti cellerarius monasterii, Sidonius nomine, memoratur, qui penuriam olei viro sancto indicavit, responso accepto, brevi ejus copiam cælitus proventuram. cujus rei nuntius sub vesperam ejus diei advenit e portu maris, navim eo appulisse significans, ex urbe Burdegala ab amicis viri Dei submissam, quæ olei modios quadraginta ad usus monasterii deferret. Idem Sidonius locum exstruendo monasterio apud Caletos in agro Rotomagensi a Theoderico rege obtinuit, ejus nomine postea insignitum: ubi Leutfredus, futurus abbas Madriacensis, se recepit. Deinde vero Audoëno Romam proficiscenti adhæsisse fertur, mortuus demum xviii. kalendas Octobris, quæ dies in sacris fastis memoria sancti Sidonii insignis est. Ejus monasterium redactum est in cellam, Fontanellæ modo subjectam: vicus adjunctus Sancti Sidonii * nomen hætenus retinet.

* S. Saëns.
XLIV.
S. Disibodus,
ejusque mo-
nasterium.

Disibodum itidem Scottum hoc etiam anno ex Hibernia in Germaniam accessisse auctor est Marianus Scottus in chronico, aut forte Dodechinus monasterii sancti Disibodi abbas ejus continuator. Disibodi res restas locis fere communibus amplificavit sancta Hildegardis, librumque hac de re scripsit rogatu Helingeri abbatis ejusdem monasterii, anno dominicæ incarnationis supra millesimum centesimo septuagesimo; aitque se facta ejus ex divina revelatione accepisse, cum ipsa corpore & animo vigilaret. Libri ejus breviarium referre nobis sat erit. Disibodus in Hibernia natus, ibidem episcopus fuisse dicitur. Post decem peregrinationis suæ annos substitit in pago Moguntiacensi. Transmisso Glanno fluvio, cum tribus sociis Gifwaldo, Clemente & Salustio, in declivi montis excelsi ac silvigeri habitationem fixit, oratorio exiguo in montis descensu versus orientem ædificato, in quo divina officia cum suis celebraret. Horti cum tuguriis ad vitæ usus necessariis in planitie confiti ab ejus discipulis, qui frequentes ad eum confluebant. His regulam sancti Benedicti præscribere placuit, aliudque oratorium ad occidentem condere in supercilio montis, ne adventantis populi strepitu inturbarentur. Tandem post multos exantlato labores, post multas cruces & afflictiones toleratas, anno ætatis suæ octogesimo-primo in cælum migrasse dicitur viii. idus Julii. Rabanus tamen in martyrologio *natale sancti Disibothi confessoris celebrari* ait vi. idus Septembris in *suburbanis Magontiacensis ecclesie*, hoc est in tractu seu pago Moguntiacensi, ubi Rabanus confessorem dumtaxat Disibodum appellat, non episcopum; secus Mariani chronicon, in quo is, *episcopatu abdicato*, ex Hibernia egressus dicitur: qui titulus plerisque Scottorum in exteris gentes migrantium affingi solet. Sacrum ejus corpus sepultum est in exiguo oratorii, quod ipse sibi paraverat, umbraculo; inde postea, jubente ac præsentente sancto Bonifacio Moguntino pontifice, sublatum in

monasterium, quod ad occidentalem montis plagam exstructum erat. Locum postea sæculares homines occupavere; sed eum Willigisus Moguntinus antistes monachis restituit labente sæculo decimo. Monasterium incunte duodecimo denuo instauratum, demum ad sæculares canonicos processu temporis migravit. Situm erat in diocesi Moguntina, & quidem in comitatu Spanheimensi, duobus a Cruciniaco*, & uno a Spanheimio monasterio milliaribus, ubi Naha & Glanus confluunt, Naha fluvius augetur Glano a dextra, deinde influit in sinistram Rheni ripam apud Bingham, ubi Hildegardis abbatissa, quæ ejus vitam scripsit, cœnobio virginum a se condito præerat.

Insigne sancti Medardi monasterium apud Sueffionas regebat his temporibus Autbertus vir venerabilis: cui regia præceptione successit quidam^a Warinbertus, moribus longe dissimilis, homo aulicus, & inter regis domesticos multæ auctoritatis. Initio cœnobium haud ignobiliter regere visus est: sed postmodum Sueffionicam sedem adeptus, retenta etiam abbatiali dignitate, in monachos grassatur. Id contigit post mortem Draufii seu Drauscionis episcopi, qui in parthenone beatæ Mariæ, suis curis, sed Ebroini ejusque conjugis impensis exstructo, honorifice conditus, ibidem etiam miraculis claruit. Eo mortuo, Warinbertus episcopatus & abbatia rebus ne quidem contentus, ut erat supra modum opum appetens atque avarus, prædia & fiscalia monachis assignata devorare cœpit. Erat in pago Cenomannico nobilis villa, vocabulo Matvallis, quam Sigibertus rex quondam monasterio sancti Medardi contulerat. Eo ex loco plaustra quotannis, melle ac fale, aliisque speciebus onusta, in usus monachorum devehî solebant: quæ episcopus sibi usurpare, & in suum episcopium divertî curabat. Eo absente, forte contigit plaustra de more Sueffionas advenire, quæ monachi, ea occasione usi, in suum monasterium perducî curarunt. Hoc audito, episcopus furore accensus, minatur se quam primum adfuturum, & animadversurum in monachos. Inter ea illi iram episcopi & intentatum sibi exitium formidantes, concurrunt ad ecclesiam, ac per triduum precibus cælum fatigant, altaria discooperiunt, lampadas extinguunt, basilicæ portas obstruunt, & campanarum sonitum, cantumque divinatorum officiorum cessare jubent. Reversus in urbem episcopus, ilico in monasterium advolat, ostia clausa referari imperat: ubi non pareretur, ea concuti & quassari præcipit. Apertis tandem ostiis, idem in caput æditui, qui sibi ostia referaverat, baculum vibravit tam valide, ut is totus sanguine cruentaretur. Pergit intrare episcopus, ad sancti Medardi tumulum cruentis manibus oraturus. Verum, ubi ad sancti confessoris tumulum genua flexit, mox effusis visceribus animam exhalasse traditur. Ejus corpus in cœmeterio monasterii congruo nihilo minus honore sepultum est. De primis abbatibus monasterii sancti Medardi vix ulla certa notitia. Post Danielelem, qui primum locum tenet, recensentur Gairaldus, Audobertus, Santellius, Gairaldus secundus, Wlfadius & Autbertus Warinberti decessor, qui forte idem est cum Audoberto. Nomedius post Warinbertum abbas erat Childeberti tertii principatu, & post eum Hugobertus.

Circiter hunc annum Adeodatus papa, postulate Ægirico presbytero & abbate, confirmavit privilegium, quod Chrotpertus Turonensis antistes sancti Martini basilicæ ac monasterio cum Gallicanorum episcoporum concessu indulserat. Ejus rei gratia Romam ad apostolorum limina se contulerat Ægiricus, supplicaturus, ut prædictum privilegium obtineret. Hæsit tantisper pontifex, propterea quod mos Romanæ ecclesiæ tunc temporis vix amplius ferret, ut a regimine episcopali religiosa loca eximerentur. Verumtamen, inspecto privilegio Chrotperti Turonensis ecclesiæ præsulis, a Gallicanis episcopis subscripto, quo monachis Martinianis libertas concessa erat; nequaquam rationi & canonicæ regulæ contrariam existimavit consonam tantorum episcoporum sententiam; ob idque pro sua potestate idem privilegium hoc pacto confirmavit, ut abbas & monachi, ibidem degentes, apostolica auctoritate, nulla a quoquam episcoporum gravamina, nullasque vexationes aut injurias, per occasionem regularis disciplinæ rimandæ atque scrutandæ, nec prætextu hospitalis juris, sustinere cogantur: sed integra immunitate gaudeant, salva monachicarum regularum custodia; episcopo Turonensi reservata dumtaxat ordinatione sacerdotum atque levitarum, & conficiendi eo in loco chrismatis facultatē. Ubi, cum ordinationem tantum sacerdotum & levitarum excipit pontifex, inferiorum clericorum ordinationem in abbatis arbitrio vel potestate relinquere videtur. Idem

ANN. CHR.

674.

XLVII.
Biscopus con-
dit monaste-
rium Vvire-
muthense.

privilegium Ibbo episcopus postea novis litteris confirmavit, suo loco referendis.

Interim apud Northumbros Benedictus Biscopus, quem venerabilis Beda magno patri Benedicto comparat, accepta ab Egfrido rege septuaginta familiarum possessione, monasterium ad ostium fluminis Wiri, Wiremuthense idcirco appellatum, exstruere cœpit in honorem beati Petri apostolorum principis. Id factum anno ab incarnatione Domini sexcentesimo septuagesimo-quarto, indictione secunda, anno quarto imperii Egfridi regis. Hoc monasterium Benedictus annis sexdecim, inter varios itinerum, infirmitatumque labores, magna religione ac sedulitate rexit. Aliud deinde monasterium sub patrocinio sancti Pauli idem ædificavit in territorio Girwenfi, ut postea dicemus, atque ita alteri junctum esse voluit, ut ex duplici una veluti congregatio fieret, unique abbati subjecta. Superiori anno natus est venerabilis Beda, ejusdem congregationis decus & ornamentum. siquidem historiam suam absolvit anno Christi septingentesimo tricesimo-primo, annos natus sexaginta novem, ut ipse testatur in fine suæ epitomes, quæ in melioris notæ exemplaribus in prædicto anno desinit.

Beda natus.

ANN. CHR.

675.

XLVIII.
Benedictus Bif-
copus ex lapi-
de ecclesiam
struit.

Anno proximo ab inchoato Wiremuthensi monasterio Benedictus, oceano transmissus, Gallias petiit, cæmentarios, qui lapideam sibi ecclesiam juxta ritum Romanorum facerent, adducturus. Vitri etiam factores indidem accersiti sunt, Britannii ad id tempus incogniti opifices, ad cancellendas ecclesiæ, porticumque & cænaculorum ejus fenestras. Quin etiam artifices ad concinnanda claustra, & vasa, variaque ornamenta, quæ ad altaris ministerium necessaria erant, quia in illa regione deerant, ex transmarinis partibus advecti. Tanta vero celeritate universum opus confectum est, ut intra unius anni circulum, culminibus impositis, missarum inibi sollempnia celebrata sint. Verum, quia etiam in Gallia multa ad ecclesiæ & monasterii ornamenta & complementum deerant, quartum iter e Britannia Romam aggressus est Benedictus, ut earum rerum supplementum inde afferret, quemadmodum in consequentibus videbimus. Regulam sancti Benedicti principio ibidem viguisse, testis est ejus loci alumnus Beda venerabilis, immo Biscopus ipse in extremo sermone, quem morti proximus ad discipulos habuit, eos monens & exhortans, ut ne aliunde sibi patrem accerferent, sed *juxta quod regula magni quondam abbatis Benedicti*, ac privilegii sui decreta continebant, in suo ipsorum cœtu perquirerent, qui secundum vitæ meritum & sapientiæ doctrinam (quæ regulæ nostræ verba sunt) aptior ad tale ministerium perficiendum, digniorque haberetur. Idem etiam Ceolfridus abbas ejusque successor, mare transmissurus, inculcasse traditur, referente Beda in historia monasterii sui. Hinc est quod in Wiremuthensi monasterio *ecclesia beati patris Benedicti* ab initio erecta memoratur ab eodem auctore. Unde Albinus^a Flaccus, scribens ad Wirenses & Girwenses fratres, eos hortatur, ut regularis vitæ observationem, quam ipsis statuerant sanctissimi patres Benedictus & Ceolfridus, diligentissime custodirent, hoc est regulam sancti Benedicti, quam monet in conventu fratrum propria exponi lingua, ut intelligi possit ab omnibus.

^a Alcuin.
ep. 49.XLIX.
Aldhelmus fit
abbas Maildu-
nensis.

Eandem regulam eodem tempore Maildunensi seu Malmesburiensi apud occidentales Saxones monasterio impositam fuisse constat, agente in primis Aldhelmo, qui hoc anno ibidem abbas institutus est. Huic monasterio principium, uti & primum nomen, dedit Maildulfus quidam Scottus, qui in proximo castro Bladovenfi semiruto tugurium primo sibi constituit, scholaresque ibidem adunavit, ad vitæ necessaria sibi comparanda. Brevi tempore scholares in magnam turbam coaluere: quorum consortio adjunctus Aldhelmus, primis pietatis ac litterarum elementis ab eodem magistro informatus est. Hunc ex illustri Saxonum genere ortum tradunt, patre Kentenio, qui Inæ occidentalium Saxonum regi sanguine junctus fuisse perhibetur. Sane Aldhelmus ipse se Saxonica prosapia genitum, & sub arctoo axe a teneris infantia cunabulis enutritum dicit in epistola quadam ad Cellanum monachum Scottum, qui in Perronensi sancti Fursei monasterio degebat. Aldhelmus a Mailduno perrexit ad Hadrianum abbatem suburbani monasterii Cantuariensis sancti Petri seu sancti Augustini, in philosophia eruditum, ut ab eo artem dialecticam disceret, quod ipse attestatur in epistola, cujus hæc inscriptio est in proluxiori ejusdem vita: *Reverendissimo patri, meæque rudis infantia venerando præceptori Adriano, Aldhelmus vernaculus familia Christi, & vestra pietatis supplex alumnus, salutem.*

& in contextu : *Fateor, mi carissime, quem gratia pure dilectionis amplector, postquam a sociali contubernio vestro ante triennium circiter discedens, a Cantia sequestrabar, quod nostra parvitas hætenus ad consortium vestrum ardenti desiderio flagrabat; & quod jam dudum cogitarem, quemadmodum in votis est, adimplens perficere, si rerum ratio ac temporum vicissitudo pateretur, & nisi diversa impedimentorum obstacula retardarent, præsertimque corporea fragilitatis valetudine, medullitus tabentia membra coquente, non sinerer. qua quondam, dum post prima elementa iterum apud vos essem, domum redire coactus sum.* Dein ad Maildulfum reversus, in monachum attonsus est. Exinde pedem e monasterio, nisi necessitas exigeret, numquam extulit, legendo, orandoque omne tempus absumere solitus, ut, sicut ipse in quadam epistola scribit, legendo Dei loquentis vocem audiret, orando Deum ipsum alloqueretur. Victus ei tenuis & parcissimus, ut *ni carnem fervire cogeret.* Ejus rei causa vicino cuidam fonti, qui nomen ejus postea ferebat, se ad humeros noctu immergere solitus erat, dum totius psalterii, quasi pensum nocturnum, preces absolvisset. Id genus penitentiae alii etiam ejusdem gentis homines exercebant, in primis sanctus Cuthbertus, & Drithelmus monachus Mailrosensis.

His dotibus præditus cum esset Aldhelmus, non alius magis idoneus regendo novo monasterio visus est Leutherio Westfaxonum episcopo Gallo, qui a vicinis rogatus abbatibus, Aldhelmum ibidem abbatem primum instituit, datis hoc anno litteris VIII. kalendas Septembris. Cum igitur novi abbatis industria favori episcopi accessisset; tunc res monasterii in immensum ferri, tunc monachi undique aggregari cœperunt, testante Willelmo ejusdem loci cœnobita doctissimo. Currebatur ad Aldhelmum totis compitis, cum ob vitæ sanctimoniam, tum ob scientiam litterarum. Hunc non modo populares, sed etiam exteri litteris frequentabant, consulebantque, ad quos ille rescribebat. Harum epistolarum fragmenta quædam retulit Willelmus Malmesburiensis in prolixiori opusculo de ejus gestis. *Aldhelmo archimandrita Saxonum* epistolam inscribit *Cellanus* quidam, *in Hiberniensi insula natus, in extremo Francorum limitis latens angulo exsul, nimirum Perronæ, ad locum, ubi dominus Furseus in sancto & integro pausat corpore;* ab eoque quosdam ipsius sermones postulat. cui respondet vir sanctus mirari se, quod se tantillum homunculum de famoso & florifero Francorum rure interpellet. Hic vero non solum litteris, sed etiam ornando & amplificando monasterio suo egregiam navabat operam. In his erexit augustiorem basilicam in honorem Christi salvatoris, & primorum apostolorum Petri & Pauli: cui alia duo adjecisse dicitur, unum sanctæ Mariæ, alterum sancti Michaëlis. Quin etiam, juvantibus principibus, Formense seu Fromense & Bradefordense monasteria construxisse memoratur, idemque Romam profectus dicitur: ubi a Sergio papa, quem ab imputato crimine purgavit, privilegium pro libertate monasteriorum suorum impetravit, ab Ina rege postea confirmatum. Ejusdem consilio idem rex Glastonense monasterium, aliaque ædificavit. Sed hæc in consequentibus.

Per idem tempus Condedus ex Britannia insula in Galliam appulit: &, cum apud Fontanam-Walarici aliquamdiu constitisset, accessit ad Fontanellense monasterium, adductus fama Lantberti ejus loci abbatis. Suscepto ibidem monastico habitu, facultatem petiit secedendi in vicinam insulam Sequanæ; vocabulo Belcinnam, villæ regiæ Arelauno proximam, alio nomine Lutum olim appellatam, quod ex eluvionibus Sequanæ per hiemem cœnosa esset ac lutulenta. Habebat tum in longitudine tria millia passuum, in latitudine passus mille quingentos; sed processu temporis sepulta & obruta aquis Sequanæ, paucis abhinc annis ex illa undarum illuvie cœpit emergere. Cum in illa insula Condedus jucundos solitariæ vitæ fructus delibaret, contigit Theodericum regem in regia silva Arelaunensi, quam Brotonam posteri appellavere, venationi autumnali operam dantem, Condedi famam sanctitatis haurire, atque ad virum Dei accedere. cujus adspæctu ac virtute recreatus, hanc insulam cum agris & pratis eidem contiguas, atque saltum vicinum ei donavit, ut tam ipse, quam posteri ejus eo in loco monachi absque ullius infestatione hæc possiderent, ac pro se, totiusque regni tranquillitate libere Domini clementiam exorarent. His adjutus subsidiis vir sanctus, in illa insula ædificavit basilicam in honorem beatæ virginis Mariæ; alteram quoque sub nomine ac titulo beatorum apostolorum Petri & Pauli, cum sacello seu altari in memoriam sancti Walarici confessoris, cujus venerationem apud Fontanam-Walarici hauserat. Erant insuper in

L.
Condedus Fontanellæ monachus.

ANN. CHR.
675.

eadem insula particulæ quædam prædiorum, quas eidem Condedo vir quidam prædives ac nobilis Schiwardus contulit. Hæc omnia cum tota insula ac monasterio ab se condito Condedus cœnobio Fontanellæ subjecit anno tertio Theoderici regis. Eandem subjectionem itidem confirmavit tempore Ansberti abbatis, præsentem Warratone majore domus regiæ, ac subscribente apud Fontanellam, adstipulantibus quoque Cinomailo, Zacchæo, & Johanne, ipsius Condedi discipulis, qui cum eo ex transmarinis partibus advenerant. Brandulfus presbyter ejus rei instrumentum scripsisse dicitur.

L I.

Duferam monasterium.

* Donzere.

Tunc etiam Lantberto abbati Theodericus rex prædium quoddam, vocabulo Duferam*, ad Rhodanum in Provincia positum, largitus est, eo pacto, ut inde oleum ad luminaria ecclesiæ Fontanellenis suppeditaretur. Eo in loco Lantbertus egregium instituit cœnobium monachorum, quos e Fontanella illuc direxit. Hoc cœnobium Fontanellensi subiectum permansit usque ad tempus Agarenorum seu Sarracenorum, a quibus funditus cum aliis multis eversum dicitur. Et tamen recensetur inter ea monasteria sæculi noni, quæ tantum orationes regi debebant. Situm erat hoc monasterium, ut dixi, in Provincia ad Rhodanum, inter Monticulum-Ademari* & Tricastinum* urbem episcopalem, ad cujus diocesim pertinet, hactenus opidulum, quod priscum vocabulum servat.

* Mont-elimar.
* Trois-chateaux.

L II.

Hermenlandus Fontanellæ monachus.

* l'Oise.

Unus e præcipuis discipulis Lantberti Fontanellæ abbatis fuit Hermenlandus seu Ermelandus, nobilissimis parentibus Noviomagi ad Isaram* natus, qui in aula Chlotharii tertii pocillatorum præpositus, nuptiis cum sæculo insuper habitis, rege annuente, ad Fontanellam monasterium sub Lantberti disciplina se recepit. Expleta probatione, perfectionis votum sacra promissione firmavit, ac brevi post tempore dignus est habitus, qui ab Audoëno diocesano episcopo sacerdos ordinaretur. Hoc in munere ita se gessit, ut, cum sacram oblationem Deo quotidie devote offerret, maceratione corporis ipse vivens hostia fieret.

Namnetas missus.

Inter ea contigit, Fontanellam advenire nuntios a Paschario episcopo Namnetensi, qui monachorum coloniam in illas partes, ubi monasteria tunc rara erant, e Fontanella deduci expetebat. Admissi in præsentiam nuntii, sic legationis suæ causam Lantberto exponunt. Sanctitatis suæ amatorem Pascharium pontificem, cum propria devotione, tum populi sui precibus ac votis impulsus, magnopere optare, ut in ipsius parochia monastica religio & vita regularis institueretur ad profectum ecclesiæ, perpetuamque Dei laudem. Ex fama longe lateque vulgata ei compertum, Fontanellensium congregationem religionis decore ceteris præcellere. Rogare proinde, ut Lantbertus probatissimos e suis monachos mittat, qui hoc vitæ institutum optime tenere, aliisque tradere norint, quo sancti antistitis, piique populi vota implerentur. His auditis, Lantbertus, cum Hermenlandum ac socios aliquot ad id operis destinasset, legatis in hunc modum respondit. Etsi ægre filiorum meorum solatio & auxilio destituar, votis tamen sanctissimi episcopi, ejusque pii gregis faciam satis, si modo mihi constiterit, hos fratres (Hermenlandum ejusque socios digito monstrabat) ita in istis locis constituendos, ut, quoad fieri possit, nullius infestatione conturbentur. Vita siquidem nostri ordinis summam exigit quietem, utpote cælestibus contemplandis tota addicta: adeoque magnum dispendium patitur, si pravorum vexationibus a tam sancto officio avocetur. Et fortasse, dum vivet Pascharius, nemo eis molestiam facesset: at post obitum ejus, si futurum cœnobium sub dominio successoris sui reliquerit, pravorum cupiditate & instinctu (ut passim in aliis monasteriis accidisse comperimus) quibusvis injuriis expositi, inde tandem exire coacti erunt, & errabundi circumquaque vagari. quod sane & ipsum debita mercede frustrabit, & in meum ipsius caput recidet. Proinde, si perpetuæ mercedis intuitu sanctissimus antistes monasterium ædificare cupit, precor, ut regali illud potestati ac tutelæ committat, ut nemo loci incolis quidquam molestiæ ingerere ausit; & illi regali fulti præsidio, pro rege totiusque regni pace ac tranquillitate securi divinam clementiam interpellent. Tum vero legati ejusmodi suspiciones purgant, certioresque Lantbertum reddunt de prudentia & bonitate patris sui Pascharii, quem nullis rebus & opportunitatibus defuturum pollicentur.

L III.

Antrense monasterium condit.

His confirmatus promissis abbas sanctus, venerabilem Hermenlandum cum duodecim sociis istuc mittit ad destinatum opus perficiendum, eosque monet in primis, ut regulam sanctam pro virili observent. sicque benedictione munitos, post mutuos

complexus fletusque, cum legatis ad Pascharium bono animo ire jubet. Hi vero tandem Namnetas ingressi, primum in majorem beatorum apostolorum Petri & Pauli ecclesiam precaturi conveniunt: quibus obviam factus Pascharius, religiosos viros paterna caritate complexus est, ac perhumane excepit. Dein suum eis votum ac desiderium aperit condendi opportuno in loco monasterii; atque, ubi Hermenlandus patris sui Lantberti conditiones exposuit, securos facit, se ratas habere conditiones, daturumque operam, ut, obtento regali diplomate ac præcepto, novum monasterium secundum canonicam auctoritatem regie dominationi ac tutelæ committatur; atque in summa, quidquid commodum ac utile ad perpetuam loci quietem fuerit, procuraturum. Unum superesse, ut locum monasterio aptum in sua parochia perquirant. Ceterum quasdam ad Ligerim insulas huic instituto maxime idoneas sibi videri. Irent itaque, & loca lustrarent: cetera in se suscipere.

Postridie Hermenlandus navicula conscensa in unam e designatis insulis divertit, ceteris ut ampliorem, sic & commodiorem; quippe quæ ad viginti-quatuor stadia porrecta erat, & per mediam sui longitudinem in clivum assurgens, a fluvii eluvionibus & oceani fluxu ac refluxu tuta & expedita; ad hæc absque navali subvectione omnino impervia & inaccessa, tum opacitate arborum tecta, quam ideo Antrum * Hermenlandus appellavit. Exstat & alia insula huic vicina & meridiana, priori quidem spatio minor, sed non commoditate, diminutivo vocabulo Antricum * ab eodem nuncupata, in qua exiguum beati Martini oratorium repertum est. In his insulis nullæ aliæ nisi avium voces: summa quies a strepitu hominum; adeoque solitaria vitæ sedes maxime opportuna.

Cum itaque locus iste Hermenlando arrisisset, monasterii fabricam Pascharius quantocius accelerari præcepit. Nec mora, conducti in opus certatim incumbunt artifices, brevique constructa regularia fratrum ædificia cum duabus basilicis, quarum unam sancto Petro apostolorum principi, alteram sancto Paulo pontifex nuncupavit. Idem, omnibus absolutis, Hermenlando, ejusque sociis hujusmodi privilegium concessit, ut nullus successorum suorum quidquam ex rebus monasterio collatis umquam auferre tentaret, quod ut firmiter ac validius esset, regem cum Hermenlando convenit, atque ab eo præceptum obtinuit, ut nulla potestas monachis eo in loco constitutis aliquam molestiam, aut vexationem ingerere auderet, sed regali defensione freti, absque cujusvis impedimento libere pro eo, totiusque regni pace & stabilitate Christi deprecarentur clementiam. Childebertum ejus privilegii auctorem suggerit anonymus vitæ sancti Hermenlandi scriptor fere æqualis: confirmatorem potius crediderim. Neque enim veri simile est, tantum temporis insumentum fuisse ad perficiendum Antrense monasterium, tanta celeritate inchoatum, utpote quod primis Theoderici regis temporibus inceptum est, siquidem Lantbertus abbas Fontanellensis, qui Hermenlandum Paschario direxit, ad Lugdunensem episcopatum quarto, vel quinto admodum Theoderici anno evectus fuit. Brevi tempore magnus ibidem monachorum numerus coaluit, qui sub tanto patre tam perfecte conversabantur, ut fama sanctitatis eorum quaquaversus diffunderetur. Mos erat Hermenlando tempore quadragesimæ in Antricum insulam secedere, ubi sancti Aniani oratorium exstruxerat: quo in loco incedentis vestigia niveo candore impressa ad tempus anonymi superfuisse dicuntur, ad munditiam ejus orationis designandam. Idemdem vir sanctus lustrabat monasterii sui prædia & cellas, quarum duæ in Aquitaniæ partibus erant, *Creon* & *Colon* appellatæ. Utramque procurabat pius quidam monachus, cujus ille animam in cælum sublimem ferri suspexit.

Itidem, dum quadam nocte insomnis in basilica beati Petri orationis causa persisteret, vidit animam venerabilis Maurontii abbatis sancti Florentii monasterii, in monte Glonna positi ad Ligerim, quod a monasterio suo triginta passuum millibus distabat, vinculis corporis solutam ab angelis in cælum ferri. Mox signo pulsato, fratribus in unum collectis præcepit, ut ejus exitum Domino precibus commendarent. Mirantibus omnibus, quomodo hæc res in ejus notitiam venisset, sequenti die adfuit nuntius, qui Maurontii obitum nuntiaret. Deposito beati Maurontii abbatis & confessoris in monte Glonna signatur in tribus vetustis loci calendariis quinto idus Januarii, non sexto, ut in vulgatis martyrologiis. Sepultus est beatus Maurontius in basilica Salvatoris prope tumulum sancti Florentii: sed reliquæ ejus ex eo loco elatæ, summo altari impositæ modo cernuntur. Patronus est secundarius mo-

ANN CHR.
675.* *Aindre.** *Aindrete.*

LIV.

Maurontii ab-
batis anima ei
visa.

ANN. CHR.

675.

L V.

Vinum mi-
raculo auctum.

nafterii sancti Florentii, Veteris dicti ad discrimen novi, quod itidem ad Ligerim prope Salmurum opidum conditum est.

Alia erat cella Antrensis monasterii in villa Oglanda pagi Constantiensis in Neustria: quam cellam cum aliquando visitaret Hermenlandus, a quodam viro illius provinciae nobili, Launo nomine, ad prandium invitatus est cum multis ejus amicis. In loco vini minime ferace appositum est vasculum perexiguum, quaternas vini metretas vix capiens, quod omnibus non modo convivis, sed egenis & pauperibus erogatum, minime deminutum, sed plenum in fine superfuit. quod viri Dei sanctitati & benedictioni tributum est. Eodem in loco rusticus quidam labulum e sella viri Dei furatus, subitis ignibus incendi coepit. Mox latens furtum e sinu in medium projecit, quod tempore anonymi auctoris in testimonium pendebat in oratorio beati Petri apostoli apud Oglandam cellam, ubi hoc gestum est. Affine est superiori miraculo id, quod viro sancto contigit, cum vir inclytus Agatheus, Namnetarum & Redonum comes, locumque episcopatus in iisdem occupans urbibus, Antrensem insulam adiit orationis causa. Hunc pater sanctus humanissime excepit, & benigne de ejus male factis increpitum, post orationem in refectorium duxit, eique meri calicem praebere iussit. Media vini parte delibata, Agatheus calicem fratri ministranti reddidit. Eum signo crucis impresso vir Dei rursus eidem porrexit, quem subito virtute divina repletum ac supereffluentem cum accepisset Agatheus, ad pedes sancti sacerdotis venerabundus se abjecit, rogans, ut Deum pro suorum erratorum venia precaretur. Is est Agatheus, qui post Pascharium invenitur in episcoporum Namnetensium indice Thuaneo, ubi dicitur *vocatus, sed non episcopus*. quod convenit cum auctore nostro anonymo, apud quem is Namneticae & Redonicae urbium comes, earumdem episcopatus occupasse perhibetur.

L V I.

S. Amandi
testamentum.

Agebat apud Elnonem in Belgio seniles annos Amandus sanctissimus antistes, octogenario major, cum de condendo testamento cogitare coepit, & de corpore suo commendando carissimis Elnonensibus suis, quod unum testamento legandum habebat. Hoc testamentum laudat Milo monachus Elnonensis, relatum in codice Elnonensi post vitam sancti Amandi, illudque Philippus Bonae-spei abbas libro de sancti Amandi gestis a se scripto inseruit, cujus haec summa est. Praemittit vir sanctus, *miserrimus*, ut se ipse dicitur, & *peccator*, se multis defunctum periculis & laboribus, quos discurrendo per multas longe lateque provincias ac gentes ad verbum Dei annuntiandum, conferendumque baptismum sustinuerat, jam fessum & corpore paene praemortuo, summaque senectute confectum, de hoc mundo exitum praestolari in monasterio suo Elnonensi, quod ex regia largitate proprio labore construxerat. Si eo in loco moriatur, optare se, ut corpus suum ibidem sepeliatur: si vero in itinere, aut ubivis locorum; liceat abbati & fratribus ejusdem monasterii eodem hoc deportare. Tum obsecrat obtestaturque episcopos, abbates, & quaslibet potestates, ut ne extremae voluntati suae contrarii existant: secus facientibus infaustra omnia imprecatur. *Facta epistola in monasterio Helnone, anno secundo regni domini nostri Theoderici regis, sub die xv. kal. Maii.* Subscribunt post Amandum, suppressis sedium suarum nominibus, Reolus Remensis, Mummolenus Noviomensis, Vindicianus Cameracensis, episcopi; Bertinus abbas Sithiensis, item Aldebertus abbas, ac Johannes rogatus a domno Amando. Baudemundus presbyter & monachus Elnonensis ejusdem jussu hoc testamentum scripsit, & subscripsit.

Notanda in
picturis episco-
porum & ab-
batum.

Horum omnium imagines eleganter depictae habentur in minori codice Elnonensi post sancti Amandi testamentum, quo ex codice potiores exhibere visum est in folio hic inserto. Prima est sancti Amandi, & Baudemundi presbyteri & monachi ejus testamentum scribentis cum penna vulgari ex avibus. Consimilem etiam penam habet Amandus, episcopalibus vestibus indutus, cum pileo seu mitra humiliori, (uti & sanctus Vindicianus episcopus Cameracensis) non bifida, sed superne clausa, qualem ante annos sexcentos gestabant episcopi complures, ut patet ex tumulo Radulfi-Viridis archiepiscopi Remensis, humati in basilica sancti Remigii, quo in tumulo episcopi cum ejusmodi pileis repraesentantur. Amandus tabulam quadratam ad caput habet, quae sanctum adhuc viventem denotat: at mirum est, caput Baudemundi, qui sanctus etiam dicitur, esse radiatum. quod tantum sanctis mortuis convenit.

Secunda pictura est Reoli episcopi Remensis & Mummoleni Noviomensis, qui
mitris

TOURNAI

S. AMANDVS

S. BAVDEMOND?

IOHANNES

S. BERTINVS ABBAS

S. OVMOLEN?

S. REOLUS.

S. ALDEGVNDIS.

mitris carent, amboque sancti dicuntur. Reolus baculum sancti Remigii gestat cum ornamento pectorali, (*rationalis* vocant) quod Remenses archiepiscopi olim gestare consueverant. Hoc baculo in manus accepto, Gervasius Remorum archiepiscopus in Philippi primi Francorum regis inunctione palam professus est, ad se pertinere consecrationem regis; & per hunc baculum cum hac potestate totius Gallie primatum sancto Remigio, ejusque successoribus a Romano pontifice collatum fuisse. Hic baculus in Remigiana basilica cum sancti Remigii corpore hactenus asservatur. Illud in Mummolino singulare, quod coronam Scoticam^a habeat, qualem scilicet olim gerebant Luxovienses monachi, inter quos monachus fuerat: tamen si haud veri simile videtur, ejusmodi coronam a Mummolino episcopo servatam fuisse, quod non facile passuri fuissent episcopi Gallicani, qui eam improbabant, ut superius vidimus. Certe Bertinus abbas in tertia pictura, quamvis & ipse Luxovio educatus, Scoticam illam tonsuram non habet, sed Romanam seu Benedictinam.

a *v. lib. 15.*
n. 32.

Johannes cum Bertino depictus, uti & Aldebertus cum Vindiciano, cappis induti, abbates fuere: Johannes quidem monasterii Blandiniensis, Aldebertus vero Gandensis seu sancti Bavonis: tamen si neuter abbatem se dicit in subscriptione testamenti sancti Amandi: sic vero sanctus Bertinus, qui & pastoralem baculum recurvum habet, ut abbatem; Johannes autem & Aldebertus longe dissimiles. Quamquam Johannes in libello de vita ipsius relato a Sandero, abbas vocatur, successorque Florberti primi Blandiniensis abbatis; idemque *pedum pastorale incurvum* sancti Amandi ab eo accepisse dicitur, necnon *cucullam*, qua sanctus pontifex indui solitus erat.

Quarta denique pictura est sanctæ Aldegundis Melbodiensis abbatissæ, cui angelus sanctum Amandum ostendit in caelos abeuntem. Aldegundi amplissimum a capite velum dependet. vestis interior ad talos defluens, albi est coloris; tunica paullo brevior subrubei, pallium violacei, floribus respersum. Sed hæc forte ex ingenio pictoris, qui Aldegundis habitum, qualem nempe tunc gerebant Melbodienses abbatissæ, utcumque exprimere voluit. Certe in altero codice post annum M C VII. scripto, in quo similiter vita sancti Amandi habetur, multæ etiam picturæ existant, in quarum una quædam abbatissa eodem habitu induta cernitur: at sanctimonialis ei assistens, simplici velo & cuculla induta. In eodem codice episcoporum mitræ bifidæ sunt, secus quam in aliis picturis mox dictis. Initio præmittitur vita sancti Stephani protomartyris cum ejus effigie in habitu diaconi, in qua stola antè, ut in sacerdotibus, ex utraque parte penderet. In quibusdam, quas vidimus, picturis archidiaconi stolam gerunt in sinistro humero, antè & postè pendentem. Verum longius hæc me ferunt, ad propositum redeo.

Celebre erat tunc temporis in Nemetensi seu Spirensi episcopatu Weissenburgense monasterium, cui Ratfridus abbas tum præerat. Ejus rogatu thermas Badenses eidem cœnobio largitus est Dagobertus secundus Austriæ rex hoc anno, regni sui secundo, ut fidem faciunt tabulæ a Jodoco Coccio relatæ, viris illustribus, duobus videlicet, comitibus, domesticis, & omnibus agentibus inscriptæ. His significat princeps, se ad suggestionem viri venerabilis Ratfridi abbatis monasterii, quod dicitur Weissenburg, constructi in honorem sancti Petri in pago Spirensi, eidem monasterio concedere balneas illas trans Rhenum, in pago Auciacensi sitas, quas Antoninus & Hadrianus quondam imperatores suo opere ædificaverant. Datum sub die undecima Augusti, anno secundo regni sui.

LVII.
Dagobertus
munificus in
Weissenbur-
gensis.

Ipsò ejusdem regis anno contigit sancti Memmii^{*} miraculum in urbe Catalauno, quæ ad regnum Austriæ pertinebat. Hoc miraculum primus ex codice Montis-regalis retulit Hadrianus Valesius, & ex eo Dagoberti secundi restitutionem confirmavit, probavitque monachos tum existisse in Catalaunica sancti Memmii basilica, quam postea tenere canonici regulares Augustiniani. Visum est operæ pretium idem miraculum antiquissimi scriptoris totidem verbis huc referre. *Postquam tantis effulsit virtutibus & miraculis Deus per servos suos, Memmium, Donatianum, ac Domitianum, claruitque; novissimo tempore, in anno secundo sub imperio Dagoberti regis, (ipse est qui post longam pressuram reversus est ad propria regna) in mense quinto, in quinta die mensis, secunda vigilia noctis, cum ei nocturnos fratres celebrantes adstarent, sic res nova, nec antea umquam visa, ad caput sancti sepulcri, ut patrem se apostolicumque eo tempore declararet, apparuit; precibus calum aperiens, quod nec*

LVIII.
S. Memmii
miraculum &
monasterium
Catalauni.
^{*} S. Menge.

ANN. CHR.
675.

tribus mensibus pluerat super terram; dum & vehemens fremebat siccitas, ita ut omnes putei in pulverem redacti sint: sic Deus mox terram irrigavit & compluit, & aquam, qua descenderat ab imo per pedes quadraginta, ad sublimia conscendere fecit, & eam usque ad quartam vigiliam desuper fontem manare fecit, ut omnes vigilantes viderent, & tremere omnes fratres uno voto concinentes. Consummata est quidem ea nocte vigilia, & celebrata festivitas. Verum ab ipsa die usque ad diem octavam nullatenus cantus cessavit psalmorum, in una fide pulsantium in nomine Jesu-Christi domini nostri. Tum multa subiiciuntur de eo fonte, qui manavit ad sepulcrum beati Memmii, & de quibusdam virtutibus ad illum factis, quas enarrare visum non est & enumerare, longumque per ordinem texere. Verum ea quæ vidimus, inquit auctor ille anonymus, hæc scripsimus & narramus. Quibus ex verbis colligit Valesius, hunc scriptorem æqualem Dagoberti Austrasiorum regis secundi, & Catalaunici monasterii beati Memmii monachum fuisse; atque anno secundo Dagoberti, quo anno fons iste manare cœpit, eundem floruisse, & quinto die mensis sexti potius quam quinti, quo die natalis sancti Memmii celebratur, supra dictum miraculum accidisse. Præclarus sane hic locus ad comprobendam Dagoberti secundi restitutionem in patrum regnum, quem auctor apprime a Dagoberto seniori distinguit his verbis: *iste est qui post longam pressuram reversus est ad propria regna*. Idem locus valet ad probandum, quod Valesius ipse agnoscit, in Catalaunica basilica sancti Memmii tunc extitisse monachos, quos auctor ille anonymus *fratres* vocat. Eandem ipsiusmet Dagoberti in patrio regno sessionem præ omnibus luculenter probat Eddii-Stephani liber de vita sancti Wilfridi episcopi, a nobis vulgatus, jamque laudatus, iterumque laudandus inferius.

LIX.
S. Aigulfi
martyrium.

Postquam biennium in Caprariæ insulæ monasterio cum sociis suis degisset Aigulfus abbas Lirinensis; reversus Epheso sævus Columbus, sanctos a monasterio abstrahit, & navi rursus imponit. Perducti ad insulam Amatim, quæ inter Corsicam & Sardiniam posita est, ejusdem Columbi jussu interfecti sunt IIII. nonas Septembris. Quo mortis genere confecti sint, diserte non exprimit Adrevaldus Floriacensis, ejus vitæ scriptor. Eorum cædes Lirinum Ricoinus quidam nuntiavit Rigomiro abbati, qui Aigulfo in ejus loci regimine suffectus fuerat; ejusdemque nuntii particeps facta est Angarisma, quæ vicino Arlucensi virginum cœnobio præerat, a sancto viro quondam instituta. Interfectorum corpora Lirinum deferri curavit Rigomirus abbas, Aigulfi capite & uno brachio concessis Angarismæ abbatissæ Arlucensi, quam Adrevaldus cum Angadrismæ Bellovacensi Oratorii abbatissæ confundere videtur. Hunc emendavit Vincentius Baralis in libello de vita sancti Aigulfi, ubi vir sanctus virginum cœnobium in loco, qui Arlucus dicitur, reparasse melius, quam construxisse dicitur, utpote jam longe ante constructum; eisque præposuisse sanctimoniam virginem, nomine Angarismam, Blesensem, quam cum aliis virginibus eo accersierat. Ceterum Columbus, Aigulfi persecutor, a Theoderico rege publico Francorum judicio capitis damnatus dicitur. Sancti Aigulfi reliquias Lirinenfes hætenus se habere gloriantur, sed cum aliis triginta-trium ejus sociorum permistas: tamen Pruvinienses nostri easdem sibi vindicant, e Floriacensi monasterio allatas tempore Hastingi Nortmannorum ducis, quas Sewinus Senonum antistes sub finem decimi sæculi, præsentem Stephano comite & Adela comitissa cum aliis multis, argentea theca inclusit, easque reposuit in basilica Pruviniensis monasterii sancti Aigulfi, qui prioratus est abbatissæ Cellensis apud Treas. De sancti Aigulfi reliquiis ibidem asservatis agit non uno in loco Petrus Cellensis.

LX.
Toleranum
concilium undecimum.

Habitu est hoc anno undecimum Concilium Toletanum, in ecclesia scilicet beatæ virginis Mariæ, post annos octodecim, quam, intermissis ea in provincia conciliis, decimum celebratum fuerat. Unde patres in præfatione concilii, quo nullum in cunctis Toletanis elegantius, nullum purius, sibi gratulantur, quod beneficio Wambani principis simul convenire, se invicem conspicerent ac intueri datum sit, simulque de flere, quid lacrymarum de præteritis Domino deberent. *Erasmus enim*, inquit, *hucusque prolapsæ sæculi colluvione instabilis; quia annosa series temporum, subtrahita luce conciliorum, non tam vitia auxerant, quam matrem omnium errorum ignorantiæ otiosis mentibus ingerebat*. Quare in fine Wambæ regi gratias agunt, quod annua concilia restituerit. Præclara est in primis fidei confessio, præmissa canonibus numero undecim, quorum in tertio statuitur, ut in una provincia

nulla sit divinorum officiorum diversitas, sed uniuscujusque provinciae pontifices unum eundemque in psallendo teneant modum, quem in metropolitana sede cognoverint institutum: ut, juxta majorum decreta, sedes, quae unicuique sacerdotalis mater est dignitatis, sit & ecclesiasticae magistra rationis. De monasteriis vero id sancitum, ut abbatibus, praeter indulta officia, quae juxta voluntatem sui episcopi regulariter illis implenda sunt, cetera officia publica, id est vesperam, matutinum, sive missam, aliter quam in principali ecclesia, celebrare non liceat. Quia enim fideles his officiis, saltem festis ac dominicis diebus, interesse poterant, monachis injunctum erat, ut metropolitanae ecclesiae morem in his tribus sequerentur: permisso, ut in aliis officiis regulae suae ritum ab episcopo approbatum implerent. Quo ex loco intelligitur, publica officia in monasteriis Hispanicis celebrata fuisse, quibus fideles interesse potuerint. quod in Italia, saltem Gregorii Magni pontificatu, aliter usu venisse superius vidimus. Ex canone undecimo praedicti concilii intelligitur, infirmis sacrum viaticum sub utraque specie collatum fuisse, ubi agitur de quibusdam aegrotis, qui optatum sacrae communionis expetentes viaticum, collatam sibi a sacerdote eucharistiam rejiciebant; non quod infidelitate hoc agerent, sed quod, praeter dominici calicis haustum, traditam sibi non possent eucharistiam deglutire. Concilio post episcopos septemdecim, & vicarios episcoporum diaconos duos, subscribunt ante metropolitanam sedis archidiaconum sex abbates, Julianus ecclesiae monasterii sancti Michaelis abbas, Valderedus ecclesiae monasterii sanctae Leocadiae abbas, Gratindus ecclesiae monasterii sanctorum Cosmae & Damiani abbas, Absalio ecclesiae monasterii sanctae Crucis abbas, Florentinus ecclesiae monasterii sanctae Eulaliae abbas, Avila ecclesiae monasterii sancti Juliani Agaliensis abbas: qui omnes, Toletanae provinciae haud dubie abbates, haec gesta synodica a se edita consentientes subscribunt. Observandus est & ritus abbatum in illis subscriptionibus, ubi ecclesiae monasterii, non simpliciter monasterii, abbates se dicunt. Ex quo videas eos allucinari, qui monasteriorum oratoriis ecclesiae nomen antiquitus tributum negant, abutentes decretalium titulo, *de capellis monachorum*.

Eodem etiam anno convocatum est Bracara in Lusitania concilium tertium, in quo nihil in rem nostram definitum est, nisi quod canone septimo reprimatur licentia quorundam episcoporum, qui passim in honoratos subditos, id est presbyteros, abbates ac levitas, verberibus atrociter saeviebant. Quare praecipunt patres sub excommunicationis sententia, ut hi deinceps, praeterquam in gravioribus & mortalibus culpis, nullis verberibus subjacerent. Ejusmodi saevitiam reprimat etiam canone sexto superius concilium Toletanum undecimum, ubi sacerdotibus, id est episcopis, interdicitur, ne truncationes quaslibet membrorum quibuslibet personis aut per se inferant, aut inferendas praecipant. Idem etiam principatu Caroli Magni statutum contra abbates nonnullos, qui eandem in monachos suos saevitiam exercebant.

AN. CHR.
675.

Abbatum subscriptiones notanda.

L X I.
Bracarensis concilii canon contra episcopos saevientes.

Postquam in monasterio quodam Campaniae jussu Ebroïni per Waimerem custoditus fuisset Leodegarius, eodem Ebroïno curante coram Theoderico rege sistitur una cum Gaerino seu Gairino fratre, novis subjiciendus suppliciis. Cum in conspectum principis venissent, multis ab Ebroïno contumeliis & opprobriis affecti dixerunt, se quidem haec merito pati, qui in Deum saepius peccassent: ipsum vero miserum, qui totam Francorum gentem tyrannide sua conturbaret, alios fortunis spoliando, alios proscribendo & mittendo in exilium; aliis denique vitam eripere moliendo: quae omnia ipsi aliquando certi exitii causa futura essent. His auditis, ex-candescens Ebroïnus, alterum ab altero separari jussit: & Gairinum quidem abductum & ad palum alligatum saxi obrui; Leodegarium vero, ut lento supplicio ad desperationem impelleret, laceratis plantis, abscissa lingua, labiisque mutilatis, Wanningo tradi, veritus, ne, si eum, uti vir sanctus optabat, simul conficeret, omnes eum pro martyre haberent. Tanti antistitis poenas miseratus Winobertus abbas, aegre a Wanningo custodibusque impetravit, eum ut adire ac curare sineretur. Ingressus sanctum virum in stramine jacentem reperit, ac vetusto tentorii segmento opertum, vixque tenui spiritu palpitantem, ita ut brevi exspiraturus videretur. Sed, res mira! quem excisa lingua, labiisque excelsis, mutum credebat, inter sputamina sanguinum nihilo minus diserte loquentem offendit. Itaque qui Leodegarii funus curaturus venerat, de curandis ejus vulneribus cogitare coepit, remque Ermena-

ANN. CHR.
676.

L X I I.
Leodegarii rursus repetita persecutio.

ANN. CHR.
676.

rio, Æduensi post Leodegarium episcopo, confestim nuntiavit, quem Waningus ægre, ob tyranni metum, ad virum Dei admisit. Omnes enim, ait auctor æqualis, ut leonem iratum metuebant Ebmerdum, id est Ebroinum. Ambo itaque, Ermenarius scilicet ac Winobertus, omni metu postposito, mutilati vulnera pro virili curant, corpus cibo ac potu reficiunt, eumque meliori veste induunt. quod mirum est a Waningo, viro alioqui pio, tunc prætermisum fuisse. Sed nimirum ita crudelis tyranni edicta ferebant. quamquam cur talis furia se ministrum præstare? Interim, dum in Waningi domo retinetur sanctus antistes, ipsius labia & lingua recrescere cœperunt, ac solito more ex ejus ore verba profluere. quo miraculo flexus tandem Waningus, mitius cum eo agere non dubitavit, & martyrem Dei agnoscens, in monasterium Fiscamnum, quod ipse exstruxerat, & Childemarca abbatisse regendum commiserat, Leodegarium perduxit; ibique custodiri, sed tamen humanius tractari curavit. quo in loco dum habitavit, per annos autem fere duos habitavit, inimicos suos, crimine perduellionis damnatos, & partim in exterarum regiones profugere coactos, partim occisos esse cognovit, eosque luxit vir pius, maxime quod ante actam pœnitentiam periissent. In his præcipui erant duo, Waimeres & Dido, quibus ad capiendum excruciantumque Leodegarium ministris usus fuerat Ebroinus, quos postea sibi invisos interemit.

LXIII.
Epistola ejusdem
consolatoria ad matrem.

Post mortem Gairini fratris Leodegarius, postque amissos oculos & labia incisa, consolatoriam scripsit epistolam ad Sigradam matrem suam, quæ tum Sueffione vitam monasticam in puellari beatæ Mariæ cœnobio agebat sub disciplina Ætheriæ abbatisse. Epistola inscripta est *Dominæ & sanctissimæ genitrici Sigradæ, quæ antea per cognationem carnis, modo per conjunctionem spiritus facta est vera mater.* In ea epistola miræ caritatis elucet exemplum, quod ne verbum quidem habet vir sanctus de Ebroini sævitia, immo nec de suppliciis sibi ab eo inflictis; sed tantum genitricem hortatur ad ferendum patienter adversa, in primis Gairini mortem, ad amorem inimicorum, & ad religiosæ vitæ propositum fideliter exsequendum. Et primo quidem ei non modo patientiam, sed etiam gaudium persuadere conatur, quod soluta a vinculo familiarium, & libera ab omni compede mundi, vacet & vivat Domino, gustetque, quam suavis est Christus. Felicem esse mortem, quæ vitam tribuit; felicem amissionem rerum, quæ divitias restituet sempiternas; felicem denique tristitiam, quæ gaudium affert angelorum. In hoc probari Christi clementissimam erga eam benignitatem, qui, devotione spiritali & contemptu mundi ipsi inspirato, pignora uteri ejus de ærumna hujus sæculi & de errore præsentis vitæ eripuit, & dedit spem vitæ æternæ iis, quos hæc lugere poterat mortuos, si superstites reliquisset in mundo. Nunc ab omnibus sæculi & carnis vinculis expeditam, ex animo abjicere oportere, quidquid ex vetusta contagione & corruptela reliquum esse possit, maxime odium inimicorum, quo nihil magis contrarium Christi disciplinæ: & si qui sunt, quos perversitas vitæ a communione nostra separat, non tamen odio habendos, immo diligendos ex eo quod conditi sunt, & propter præcepta Dei. Denique genitrici gratulatur, quod, remotis omnibus impedimentis, divinæ contemplationi vacare possit, & die ac nocte vacare psalmis, hymnis & canticis spiritualibus, & obedientiam sanctæ regule custodiens, venturum Dominum præstolari. *O bona Domina, inquit, quod tibi pius Dominus preparatum habet, nec oculus vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis ascendere potest. Qualiter in præsentem vitam te Dominus remuneravit, audi & ausculta. Pro obsequio famularum, dedit tibi omnes fratres sanctos, nempe monachos, qui in beatæ Mariæ parthenone sanctimonialibus obsequiebantur; pro servitio ancillarum, dedit tibi sorores sanctas, quarum consortio frueris: pro labore præsentis vitæ, quietem in congregatione monasterii; pro amissione rerum, scripturam divinam, & meditationem sanctam, & orationem assiduam: pro amissione parentum, id est consanguineorum & cognatorum, habes venerabilem & sanctam dominam Itheriam abbatisam. Est tibi mater, est tibi soror, est tibi filia. Tu itaque ei vicissitudinem redde: quia, ut certus sum, in Christo Jesu est vobis cor unum & anima una. Ideo te confido ita omnia accepisse: quia non meis meritis, sed sola misericordia Christi, per tuam orationem & sanctitatem omnia mihi a Christo collata sunt. Sic sanctus martyr pro magno beneficio reputabat, quod tanta pro Christo pati divinitus sibi concessum fuisset. In veteri calendario quondam parthenonis beatæ Mariæ Sueffionensis, nunc Longi-pontis, ab annis quingentis scripto, nonis Augusti fit mentio Sigradæ cum officio duodecim lectionum; & sexto-decimo kalendas Aprilis, Sigradæ commemoratio.*

Ad hoc tempus revocari possunt primordia monasteriorum Suraburgensis, Haselacensis, sancti Sigismundi, & Regiopontani in diocesi Argentoratensi, quorum conditio Dagoberto seniori jam pridem tribuitur, ob ignorationem Dagoberti secundi Austrasiorum regis, cui potiori jure tribuenda est. Sunt qui Scutteranum etiam prædictis annumerant, præter Horreense virginum cœnobium beatæ Mariæ, quod Dagobertus in gratiam Irminæ filia exstruxisse memoratur. Suraburgense seu Surburgense, quod a proximo anne Sura nomen accepit, sub Deiparæ virginis & sancti Martini Turonensis episcopi patrocinio conditum est ob meritum sancti Arbogasti Argentoratensis episcopi, qui ante initam episcopalem dignitatem hunc locum suo secessu illustravit. In libello societatum Augiensium laudatur Hildimundus abbas ex monasterio *Saraburg*. Haselacense a S. Florentio Arbogasti successore originem accepit. Is cum in Hasela silva montis Vosagi ad Bruscam fluvium solitarius degeret, Dagoberto regi innotuisse dicitur, in Kirchimensi palatio tunc residenti, qui ipsius sanctitate & virtutibus tactus, amplissimum ei fundum in illa silva, ex qua Haselacensi monasterio vocabulum inditum est, concessit. Jodocus Coccius hujusce donationis litteras retulit, sed fidei prorsus & auctoritatis expertes. In prædicto necrologio Augiensi laudatur *ex monasterio Hasala Victor abbas*. Hæc duo monasteria, Suraburgense & Haselacense, jam dudum ad sæculares canonicos defecerunt; uti & monasterium sancti Thomæ, ab eodem Florentio, ut perhibent, Argentorati pro Scottis conditum, quod anno tricesimo supra octingentesimum sæculari toga donatum est. Cella sancti Sigismundi, (sic primitus nomen ferebat) proxime Rubeacum * itidem in Alsacia erectum est, eidemque primus abbas præfectus Immerius, vir doctrina non minus, quam virtutibus celebratus, quem sanctorum albo adscribunt. Monasterii rebus in deteriora collapsis, a Leone papa nono, dum illas partes lustraret, consecrata est nova basilica, addito titulo sancti Marci, & in præposituram locus degeneravit, quæ sancti Georgii monasterio, in Hercinia silva posito, hæctenus subjecta est. Regiopontanum * sanctæ Silvæ * adsitum, nunc Præmonstratensium virginum cœnobium, Dagoberto itidem auctori tribuunt, tamen nulla ejus rei monumenta proferuntur. Scutteranum * monasterium trans Rhenum positum est ad Scutteram fluvium in Mortinavia * ditione. Primam ejus originem tribuunt Offoni cuidam, Angliæ, ut ferunt, regi, a quo Offonis-cella primum, dein Scuttera a præterlabente fluvio dictum sit. Existisse olim in illis partibus Offonem principem, qui monasterium suo nomine erexit, perquam veri simile est. Hunc forte cum ignorant posterum, lecto Offæ Anglorum regis nomine, Offonem principem eundem esse putarunt cum Offa rege, qui Caroli Magni æqualis fuit. Sunt qui hujus monasterii conditionem referunt ad sæculum insequens, tribuuntque Pirminio abbati sanctissimo, quem alii dicere instauratorem malunt.

Alia est Offonis-villa, monasterio item insignis, quæ in divisione facta inter Carolum Calvum & Ludovicum ejus fratrem, Carolo obtigit. Sita erat in pago Portensi diocesis Vefontionensis; abbatia vero sancto Leodegario nuncupata. Bodo Tullensis antistes *monasterium Offonis-villæ in honore sancti Leodegarii, jure paterno sibi ad servitium Dei concessum*, ecclesiæ suæ tradidisse memoratur in actis nondum editis episcoporum Tullensium. Hic Bodo non alius est, ut jam dixi, quam Leudinus, Salabergæ germanus frater, alio nomine Bodo appellatus, etsi in prædictis actis a Leudino distinguatur. Verum illud ob stare videtur, quod monasterium Offonis-villæ tunc exstructum fuisse dicitur *in honore sancti Leodegarii*, qui Bodoni-Leudino superstes fuit. siquidem Deodatus, ejus in sede Tullensi successor, concilio Romano in causa Wilfridi episcopi subscripsit eo anno, quo Leodegarius martyrio affectus fuit. Verum forte anticipato dictum est monasterium sancti Leodegarii, qui Offoni-villæ postea patronus accesserit. Hanc abbatiam, simulque Faverniacensem, sitam in eodem pago Portensi, Ludovicus Transmarinus Francorum rex, rogatu Ugonis comitis, cuidam fidei suo, nomine Adalardo, ejusque conjugi Addilæ in beneficium concedit anno tertio regni sui, indictione tertia, seu anno supra nongentesimum quadragesimo. Post annos fere centum Burchardus comes ^b locum, Offonis-villam dictum, nobilem quondam abbatiam, in honorem sancti Leodegarii consecratam, Duvionensi sancti Benigni monasterio tribuit, eo pacto, ut monasticus ordo ibidem per Halinardum abbatem repararetur. Hæctenus prioratus est eidem sancti Benigni monasterio subjectus. Ad priorem Offonis-cellam an potius referendum id, quod le-

ANN. CHR.

676

L X I V .

Monasteria a
Dagoberto
fundata.

Suraburgense.

Haselacense.

S. Sigismundi.

* *Rufach*.

Regiopontanum.

* *Königsbruch*.* *Heilingsforst*.Scutteranum,
seu Offonis-
cella* *Skutern*.* *Mortnau*,

L X V .

Offonis-villa
diversa.a *Perard.*

p. 165.

b *Spicil. 10.*

1. p. 471.

ANN. CHR.

676.

2 *Analekt.*

80. 4. p. 643.

gitur in libello societatum Augiensium, ex monasterio *Offimvullare* dominus abbas *Beretrrix*, *Vvenibertus abba*, *Madalbertus abba*, *Petrus abba*, alii iudicent. Sane id mihi veri similis. nam *Offonis-villa* non ejus videtur fuisse dignitatis, ut proprios tot abbates habuerit, quæ potius cella & præpositura etiam olim erat, quam ex numero insigniorum monasteriorum, quæ proprios abbates habuerint. Quamquam in ejusmodi societatum libellis, ubi de cellis agitur, nonnumquam recententur abbates præcipuorum, a quibus illæ pendent, monasteriorum. sic in prædicto libello societatum Augiensium ad cellam sancti Hilari referuntur abbates quidam monasterii sancti Dionysii, cui hæc cella subjecta erat.

LXVI.
Horreense cœ-
nobium regit
Irmina.
* *Oëron.*

Dagoberto secundo Austrasiorum regi duæ tribuuntur a recentioribus filia, *Irmina* & *Adela* seu *Addula*, ambæ Deo consecratae: quarum altera *Horreum* * beatæ *Mariæ* monasterium, altera *Palatiolum* condidisse ac rexisse memorantur. *Adela* in subsequens sæculum remissa, de *Irmina* hoc loco, deque monasterio *Horreensi* agendum est. Ut *Irmina* *Dagoberti* secundi filia fuerit, *Horreum* beatæ *Mariæ* cœnobium non ab ea primum conditum, sed forte amplificatum ac dotatum fuisse colligitur ex libro de miraculis sanctæ *Gertrudis* abbatissæ *Nivialis*, ab auctore ejus temporis scripto, in quo *Modesta* *Trevirensi* monasterio beatæ *Mariæ* præfuisse eo tempore perhibetur, quo beata *Gertrudis* e corpore migravit. quod sub annum hujus sæculi duodesagesimum accidisse diximus. Non aliud per id tempus esse poterat *Trevirensis* beatæ *Mariæ* cœnobium virginum præter *Horreense*, quod prædictus auctor satis videtur indicare his verbis: *Erat quaedam abbatissa in monasterio Treverense, cui nomen erat Modesta; & hæc ipsa ab infantia sua Domino consecrata fuerat, & sanctæ Gertrudi in amicitia divina familiariter constricta videbatur.* Tum subditur, beatam *Gertrudem* ipsa hora sui obitus apparuisse *Modestæ*, ante altare beatæ *Mariæ* ad orationem prostratæ. Cum autem crastinus advenisset dies, civitatis episcopus, nomine *Chlodulfus*, venit ad monasterium prædictæ *Dei* famulæ *Modestæ*, quæ interrogavit episcopum de sanctæ *Gertrudis* habitu & specie; ex eoque ipsam esse intellexit, quæ sibi apparuerat. *Chlodulfus* episcopus erat urbis, non *Trevirensis*, sed *Mettenensis*: unde *Henschenius* in præmissis contextu legendum merito censet, *Mettenensis civitatis episcopus*, non *ejusdem*, ut de suo addiderat vitæ sanctæ *Gertrudis* vetus interpolator, qui priorem locum sic reddiderat: *Erat in civitate Treverensi sanctimonialis quædam, Modesta nomine, quæ præerat cœnobio sanctæ Dei genitricis Mariæ.* Non dubium itaque quin legerit apud anonymum *Gertrudis* æqualem: *Erat quaedam abbatissa in monasterio Treverense*, uti superius retulimus. *Henschenio* tamen visum est legendum, in monasterio *Avcndensi* seu *Habendensi*: quod tamen ad dioccesim *Tullensem* spectat, non ad *Mettenensem*. Retinenda proinde videtur lectio de monasterio *Trevirensi*, quod interpolator explicat de cœnobio sanctæ *Dei* genitricis *Mariæ*, cui *Horreum* monasterium dicatum erat. Jam ergo tum existisset *Horreense* monasterium; nec proinde conditricem habere potuit *Irminam* abbatissam, si hæc *Dagoberti* secundi filia fuit, sed potius instauratricem. Sane inter *Romaricenses* antistitas vix, ac ne vix quidem locum *Modestæ* per id tempus invenias. Prima siquidem abbatissa fuit *Maclæfledis*: secunda *Cæcilia*, alio nomine *Clara*, quæ in sæculo *Gegoberga* dicta fuerat: tertia *Tetta*, cognomento *Gebetrudis*, cui sancta *Perpetua* successisse dicitur. Hæc ex superioribus libris videntur explorata. Nihil moror vulgatos ejus loci abbatissarum indices, quos mendosissimos esse constat. *Irminæ* vitam litteris mandavit sæculo undecimo *Theofridus* abbas monasterii *Epternacensis*, cui loco pia virgo multa prædia donavit. Hæc nobili & egregiæ indolis *Hermann* comiti desponsa, in dotem multas possessiones in *Tirasio* * seu *Teoracia*, aliisque locis accepisse fertur: at, sponso ipsa die nuptiarum immatura morte prærepto, non alium a Christo sponsum deinceps voluisse; atque, annuente patre, quidquid ex hereditate paterna, maternave, aut ex dote sibi assignata contingere poterat, ædificandis sanctorum locis contulisse. In primis vero ejus munificentia effulsit in extruendo seu instaurando monasterio beatæ *Mariæ* apud *Treviros* in suburbano loco, qui *Horreum* dicitur: quem locum fundis, prædiis, & amplissimis redditibus ditavit, aggregato ibidem numeroso cœtu sanctimonialium, quarum abbatissa facta est. Existat apud *Henschenium* in libro secundo de tribus *Dagoberti* ejus argumenti diploma *Dagobertinum*, sed mendosum, quo rex conjugis suæ rogatu, monasterio in *Treverica* valle, in honore sanctæ *Dei* genitricis ab *Irmina* filia sua constructo, &

* *la Tierache.*

sanctimonialium congregatione decorato, plurimas villas, tum ex rebus proprietas suæ, tum ex allodio, quod Irmina ipsa in Laudunensi episcopatu ab Hermanno sponso in dotem acceperat, concessisse fertur anno quinto regni Dagoberti. quod diploma, qualecumque tandem sit, valet saltem ad designandas possessiones antiquas monasterii Horreenfis, quod a secularium canonicarum statu nuper ad monasticum denuo conversum est.

Sub idem tempus piissima virgo Bellendis in Morsellensi parthenone monasticum habitum suscepit. Pater ejus Odelardus comes apud Antuerpienses, genitrix Nonna seu Nonna, beati pontificis Amandi germana soror. Bellendem a patre exheredatam tradunt, quod patris lepra affecti scypho non prius post eum usa esset, quam scyphum aqua purgasset. quo facto iratus pater Niviallam petiisse, & ad sanctæ Gertrudis tumulum, quidquid prædiorum & servorum ancillarumque habebat, cum caspite & ramo, cultelloque manubrio albo instructo, (quod genus traditionis apud veteres sollemne erat) donavisse fertur. Sic Bellendis facta exheres, in cœnobio Dei genitricis Mariæ, quod in vico Morsella prope Teneramundam opidum situm erat, sacri velaminis habitum suscepit. Huic monasterio S. Gudila virgo principium dedit, quæ Wigeri ducis, sub quo vixit Odelardus Bellendis pater, & Amalbergæ filia erat. Accepta morte patris Bellendis, permittente monasterii matre, Merbecam perrexit, qui Brabantia vicus est in diœcesi Mechliniensi, haud procul a Ninovia Flandriae opido, patris funus curatura, cujus corpus in ecclesia beati Petri ab eo constructa sepeliendum curavit. Ibidem reliquum vitæ pia virgo exegit ob vastationem monasterii Morsellensis a barbaris factam, nihil eo in loco de pristino instituto remittens. Quippe in laudibus Dei assidua, cilicio continue usa dicitur; jejuniis sic dedita, ut bis tantum in hebdomada, præter dies dominicos & apostolorum sollemnitates, reficeretur; nec umquam carnes, rarissime pisces, ad cibum adhiberet.

Hoc ipso anno Heddius seu Hedda creatus est episcopus, ut in chronologia Saxonica Bedæ adjuncta legimus. Ante episcopatum *monachus fuerat & abbas*, testante Willelmo Malmesburiensi monacho; alius ab Ætla Streateshalensi monacho, qui Dorcicestræ in provincia Merciorum episcopus a Wilfrido post Theodori obitum ordinatus apud Bedam ^a memoratur. Alia fuit apud occidentales Saxones Dorcicestræ urbs episcopalis, cui post Leutherium Heddius a Theodoro præfectus est. Is est Hæddi abbas, qui Leutherii decessoris sui litteris pro Maildunensi seu Malmesburiensi monasterio subscripsisse reperitur: ex quo intelligitur, ejus monasterium apud occidentales Saxones existisse. Glastoniensibus Heddius accenset Willelmus, testatus, ipsius nomen inter aliorum præclarorum virorum & abbatum nomina olim ibidem in pyramide lectum fuisse. Theodoro Cantuariensi episcopo familiaris fuit Heddius, cui ille Pænitentiale nuncupavit, uti intelligitur ex subiecto rythmo, qui pænitentiali Theodori in membraneo codice collegii Corporis Christi Cantabrigiensis præmitur in hunc modum:

*Te nunc, sancte speculator,
Heddi, pie præsul precor,
Pontificum ditum decor,
Pro me tuo peregrino
Preces funde Theodoro.*

Obscura est origo monasterii Glastoniensis seu Glestoniensis percelebris, in regione occidentalium Saxonum positi, cujus loci viris illustribus Willelmus Heddius annumerat. Primus ex Anglis locum rexit Brithwaldus, cui quædam fecit ^b donationes rex Kinewalchus, quem Birinus, primus occidentalium Saxonum antistes, Christi mysteriis imbuit. Post Kinewalchi mortem, quæ anno hujus sæculi septuagesimo-secundo accidit, Sexburga ejus conjux anno uno regnum administravit; & post eum Escwinus, ex chronologia Saxonica, ubi hoc anno decessisse memoratur. Hunc excepit Kentwinus, qui, promotus in archiepiscopatum Britwaldo, ad petitionem Heddæ Westsaxonum episcopi & monachorum Glastoniensium, Hemgislum abbatem ibidem anno septuagesimo-octavo constituisse dicitur in Monastico Anglicano. Verum id stare non potest: tum quia Theodorus sedem Cantuariensem tenuit ad annum nonagesimum: tum quia Britwaldus ejus successor, non

AN. CHR.
676.

LXVII.
Bellendis
monacha.

LXVIII.
Hedda epif.
copus Dorci-
cestrensis.

a Bedæ lib. 4.
c. 23.

LXIX.
Glastoniense
monasterium.
b Monast.
Anglic. 10. 1.
p. 12.

ANN. CHR.
676.

Glastoniensis monasterii, sed Raculfensis abbas erat, ut suo loco videbimus. Bertwaldo Kentwinus Glastoniam ab omni servitio liberam præstitisse fertur, ejusdemque loci fratribus jus concessisse eligendi & constituendi sibi rectorem secundum regulam sancti Benedicti. Post annos regni novem in cœmeterio monachorum sepultus, pyramide ad ejus sepulcrum exculpta, Cedwallam habuit successorem: cui successus Ina, Glastoniense monasterium ex integro ædificavit, primus ejus auctor ob id a nonnullis creditus.

LXX.
Abendonien-
se.
a *ibid.* p. 97.
& seqq.

Kentwino item regnante, Abendonienſe beatæ Mariæ monasterium condi-
cœptum ab Heano^a viro sancto, qui fundum a Ciffa subregulo, patruo an avun-
culo suo, impetravit. Locum hunc ante incolere cœperat vir quidam pius, nomine
Aben, qui postea in Hiberniam secessit. Hinc Abendonix appellatio hæsit, cujus
situs ad Tamisium fluvium erat. Heani soror, nomine Cilla, fratris exemplo, cœ-
nobium virginum itidem juxta Tamisium in loco, *Helnestou* dicto, exstruxit in ho-
norem sanctæ Crucis & sanctæ Helenæ, multis sanctimonialibus ibidem aggrega-
tis, quarum ipsa mater & abbatissa exstitit. Post mortem ejus sanctimoniales Wit-
tehamum translata, demum bello inter Offam regem Merciorum & Kinewlfum re-
gem occidentalium Saxonum exardescente, hac illacque dissipata, cum locus ad
exstruendam arcem esset occupatus. Effosso Cillæ virginis loculo, crux ferrea super
ejus pectus reperta, quæ cum magna religione asservata fuit in ecclesia Abendonien-
si. Hoc monasterium in longum habebat centum ac viginti pedes, in orbem dispositum.
In circuitu cellulæ duodecim, cum totidem oratoriis, muro cinctæ erant, & in singulis
cellulis singuli monachi præter abbatem, seorsim manducantes & dormientes. Nulli
monasterii portam egredi licebat, nisi pro maxima necessitate aut utilitate, ex per-
missu abbatis. Feminis illuc aditus profus interdicitus. Monachis nigri panni pro
veste erant, sed absque stamineis. Pellicia in hieme concessa: in præcipuis festivi-
tatibus cucullæ sericæ. Jacebant monachi super cilicia, catinis coopertoriis utentes.
Nullus carniæ esus, præterquam in gravi infirmitate. Erat juxta monasterii por-
tam domus pro locutorio, ubi cum exteris, si quando advenissent, colloquerentur,
Diebus dominicis ac festis simul conveniebant in ecclesiam, missæ sollempnia cele-
braturi; postea simul refecturi. Hæc disciplina erat Abendonienſium monachorum
sub Heano abbate. Successores ejus Conanus, & longo post intervallo Rethunus
episcopus Merciorum. Ejus tempore Andreseiam insulam, quæ monasterii possessio
erat, viri quidam divites incolere cœperunt, monastico habitu suscepto, sed sibi re-
servata possessionum suarum administratione, quæ post eorum obitum Abendonienſi
monasterio proveniebant. Hujus insulæ amœnitate captus rex Offa, regias ædes ibi-
dem exstruxit, ac pro ea Rethuno abbati alium locum concessit. Hanc insulam
postea Rethunus redemit a Kenulfo rege, qui Abendonienſibus libertatis privile-
gium largitus est. Ethelwolfus, Wintonienſis sæculo decimo episcopus, monasterio
novum splendorem, novamque disciplinam attulit.

LXXI.
Cuthbertus
in Farne solita-
rius.

Postquam Cuthbertus in Lindisfarnensi monasterio per *multa annorum curricula*,
inquit Beda, id est duodecim annos, cum fratribus loci communem vitam duxisset,
subiit animum privatæ ac solitariæ vitæ amor, & cum abbatis fratrumque gratia,
primo quidem in secretiorem monasterii locum secessit, ubi cum invisibili hoste ora-
tione ac jejuniis singularis aliquamdiu decertavit: dein majora aggressus, remotio-
rem ab hominum confortio locum certaminis adiit. Farne dicitur insula, medio
posita in mari, aliquot passuum millibus a Lindisfarne seposita, ubi cellulam sibi
& oratorium exstruxit. Cellula præne rotundi operis, a muro ad murum quatuor vel
quinque perticarum longitudine distenta erat, ejusque murus exterius longitudine
stantis hominis altior; interius excisa rupe multo altior, ad cohibendam oculo-
rum lasciviam, ut pius incola nil præter cælum posset intueri. Murus ipse non ex
secto lapide vel latere aut ex cæmento constabat, sed ex impolitis lapidibus & ru-
di cæspite, quem e proximo loco fodiendo sustulerat. Cellulæ culmen lignis infor-
mibus & fœno tectum erat, uti & oratorii, rudi a cellula pariete separati. Ad
portum insulæ major domus erat, in qua visitantes eum fratres excipi possent ac
quiescere, nec longe ab ea fons eorum usibus accommodus, cujus similem in rupe
sua saxosa suis ac fratrum precibus a Deo impetravit. Hoc in loco vixit aliquot an-
nos Cuthbertus, ita solitarius, ut tamen adventantes fratres quandoque exciperet,
eorum pedes aqua calida lavare solitus, dum ille vix post unum mensem, aliquando
nonnisi

nonnisi post annum, redeunte paschali sollempnitate, propter lotionem pedum, quæ in cæna Domini fieri solet, tibialia pellicea deponeret. Deinde, fervente majoris perfectionis studio, in cellulam ita se recludit, ut raram cum adventantibus colloquium haberet, & quidem per fenestram, primum apertam, demum occlusam, quam nonnisi dandæ benedictionis, vel certæ cujusdam necessitatis gratia referabat. Illic principio permodicum ab adventantibus panem in victum suum accipiebat, postmodum proprio manuum labore sanctorum patrum exemplo vivere statuit, acceptis instrumentis ad excolendam terram, & tritico ad serendum. Verum seminata verno tempore terra, nullos usque ad medium æstatis fructus ferebat. Unde visitantibus se de more fratribus: Forsitan, inquit, aut telluris hujusce natura, aut Dei voluntas non est, ut hoc in loco mihi triticum nascatur. Afferte rogo hordeum, si forte vel illud fructum possit facere. sin alias, satius est mihi reverti ad cœtum fratrum, quam alieno hic labore sustentari. Allatum hordeum, intempestive licet seminatum, fructum copiosum dedit; sed maturefcentem segetem volucres depascebant. ad quas ille, ut jucundo suo more fratribus postea retulit: Quid tangitis, ait, sata, quæ non sevistis? an forte vos plus me opus habetis? si tamen a Deo licentiam accepistis, facite quod ipse permisit: sin autem, recedite, neque ulterius aliena lædatis. Dixerat, & ad primam jubentis vocem universa illa volucrum multitudo recessit, nec ulterius comparuit. Non solum autem aëris, ait Beda, sed & maris animalia, immo & ipsum mare, sicut & aër, & ignis, viro venerabili præbuere obsequium. quod ille exemplis probat. Nec mirum sane. Qui enim Auctori omnium creaturarum fideliter & integro corde famulatur, non est mirandum, si ejus imperiis ac votis omnis creatura deserviat. At nos plerumque idcirco subjectæ nobis creaturæ dominium perdidimus, quia Domino & Creatori omnium ipsi servire negligimus.

Confluebant ad virum Dei multi, non solum ex proximis Lindisfarnensium finibus, sed etiam ex remotioribus Britannia partibus, fama virtutum ejus excitati, qui vel sua, quæ commisissent, errata; vel dæmonum, quæ paterentur, tentamenta confitentis; vel certe communia mortalium, quibus affligerentur, incommoda & adversa exponentes, a tantæ sanctitatis viro se consolandos ac relevandos sperabant. Nec eos fallebat spes. Nullus enim ab eo absque consolationis gaudio recessit: nullum dolor animi, quem illo attulerat, redeuntem comitatus est. Ita vero se universorum necessitatibus accommodabat, ut mæstos pia exhortatione refoveret, afflictis gaudia vitæ cælestis ad memoriam revocaret; tentatis fidem pro remedio adhibendam doceret. Atque, ut ne privata & solitaria ejus vita imbelles fratres ad idem vitæ genus amplectendum induceret, hoc eis crebrius solebat intimare, ut ne ipsius institutum quasi quiddam sublime admirarentur; sed contra cœnobarum vitam potius suspicerent ac præferendam ducerent: quippe qui abbatis in omnibus subjiciantur imperio; cujus ad arbitrium cuncta vigilandi, orandi, jejunandi, atque operandi tempora moderentur: ex quibus plurimos sanctimonia & prophetiæ dono insignes, in his venerabilem Boisilum Mailrosensem monachum & præpositum, sibi notos fuisse testabatur.

ANno septimi sæculi septuagesimo-septimo Adeodatus papa e vivis excessit vi. kalendas Julias: in cujus locum post menses quatuor successus est Donus, domo Romanus. Is, cum in monasterio Romano, quod Boëtianum vocabatur, monachos Syros, Nestorii errore infectos, deprehendisset; hos in diversa monasteria distribuit, eorumque loco substituit monachos Romanos, id est Latinos, Romanis ritibus ac regulis addictos. Nec plura de hoc monasterio, quod Boëtianum haud dubie dictum erat a Boëtio auctore.

In Gallia interim Ebroinus furere pergebat, nec amicis parcens, nedum inimicis. Ad hos evertendos & vexandos usus est in primis Waimere Campaniæ duce, & Adalrico itidem duce. Et Waimerem quidem ob malefacta promovit ad episcopatum Trecentem, sed postea sibi suspectum & invisum e medio sustulit: Adalricum vero, Provinciæ patriciatum ambientem, in Austriam fugere coëgit. Tum ejus bona regio fisco adjudicata; quæ Theodericus rex Besuensi Burgundiæ monasterio attribuit, dato diplomate in gratiam Waldaleni abbatis mense Septembri, anno quarto regni sui. Confiscationis causa in diplomate hæc suggeritur, quod Adalri-

Annal. Bened. Tom. I.

Y y

ANN. CHR.
676.

LXXII.
Qualia ad se
venientibus dat
monita.

ANN. CHR.
677.
LXXIII.
Adeodato
papæ succedit
Donus.

LXXIV.
Adalrici bo-
na Besuæ tra-
dita.

b Spicil. 10.
c. 1. p. 501.

AN. CHR. 677. » cus dux, Deo sibi contrario, regi infidelis apparuisset, seque Austrasiis consociasset, » qui tum cum Neustrasiis bello decertabant. Tunc enim accidit id, quod in libello » de vita sanctæ Salabergæ abbatissæ legitur, ut civile bellum inter reges Francorum, » Theodericum & Dagobertum, de finibus regni moveretur; adeoque, vicinis qui- » busque locis vastatis & depopulatis, villæ, ædes etiam sacræ, immo ipsa, prò nefas! » sanctorum corpora igni cremarentur. cujus rei provida & prælagiens Salaberga, » monasterium virginum, in finibus Lingonum a se conditum, longe ante cum suis de- » seruerat, & in munitissimam urbem, Lugdunum-Clavatum, se receperat. Itaque » quod Adalricus Ebroini metu in Austriam refugisset, id in crimen rapuit Ebroinus, » ejusque bona publicari curavit. quæ omnia Theodericus rex liberaliter assignavit, » ut mox dicebam, Fontis-Besux monasterio, ubi tunc Waldalenus abbas adhuc præ- » erat. Ejus tempore, ait Johannes Besuensis ^a chronographus, monasticus ordo » maxime floruit, & sub ejus successoribus Bercando, Ferreolo & Syranno, qui pater- » nos ejus mores in regulari institutione imitati sunt. Verum, iis mortuis, ea rerum » conversio facta est, ut monasterium perditæ cuidam feminæ Anglæ, non custo- » diendum, sed diripiendum traderetur.

^a *ibid.* p. 502.

LXXV.
Dagoberti
regis munifi-
centia in Sta-
bulensibus.

Præerat hoc tempore monasteriis Stabulensi & Malmundariensi Goduinus ab-
bas, cujus rogatu Dagobertus Austrasiorum rex donationes quasdam prædictis mo-
nasteriis, a Sigiberto patre suo factas, confirmavit kalendis Augusti, anno regni sui
quarto. Regi quippe suggesserat vir venerabilis Goduinus, abbas de monasterio
» Stabulau & Malmundario, dominum & genitorem ejus Sigibertum regem sancto
» Rema clo ad usus eorum monasteriorum contulisse, quidquid sui juris esset in Ger-
miniaco* villa pagi Remensis, & in Cumaria super fluvio Suppia*; petebatque,
» ut Dagobertus easdem donationes ratas haberet. quod princeps facile annuit. Hæc
» cœnobia post sanctum Remaclum abbatem primum rexerant Theodardus ante
episcopatum, tum Papolenus seu Babolenus, & Sigolinus, is qui Landebertum epis-
copum in Stabulensi monasterio excepit, successorem sortitus Goduinum, qui
sancti Remacii corpus ex oratorio sancti Martini, quæ modo parœcialis ecclesia
est, in principem sancti Petri basilicam transtulit, lectumque seu tumulum ejus
auro & argento ornandum curavit.

* *Germigny.* »
* *la Suipe.* »

Stabulenses
abbates.

LXXVI.
Hamenfis
monasterii ori-
go.

Ad annum etiam quartum regis Theoderici referenda videtur origo monasterii
Hamenfis, diœcesis Constantiensis, haud procul ab oceano, modo cellæ seu priora-
tus sub titulo sancti Petri de Hamo. Fromundus episcopus Constantiensis in Neu-
stria, in vulgatis indicibus dictus Rotmundus, hujus monasterii primus conditor
fuit, uti diserte probat inscriptio triplex, ibidem sub altari matutinali reperta pau-
cos ante annos, id est, anno superioris sæculi nonagesimo-tertio, quadrato trium
pedum lapidi insculpta, cum crucis signo in medio & in quatuor angulis.

Prima inscriptio superficiem lapidis tribus versibus occupabat in hunc modum:

CONSTANTIANIENSIS URBIS RECTUR DOMNUS
FRODOMUNDUS PONTIFEX, IN HONORE ALMAE
MARIAE GENETRICIS DOMINI HOC TEMPLUM, HOCQUE
ALTARE CONSTRUXSIT FIDELITER, ATQUE DIGNE DEDICAVIT
MENSE AGUSTO MEDIO, & HIC FESTUS CELEBRATUS
DIES SIT PER ANNOS SINGOLOS.

Secunda inscriptio in exteriori margine superiori lapidis quatuor itidem versibus;
totidemque in inferiori tertia habebatur, ex quibus sequentia tantum exsculpere
licuit.

ANNO III.....

* *V. append.*

III. * AN. REGNANTE THEODORICO REGE
IN FRANCIA HOC CENUBIUM CINGXIT. PATRAVIT
CAUSAS QUAM PULCHERRIME, NËC AMOR SUBIT INVASI
VOLUIT ... & MARIAE ALMISSIMA CUM IPSA VIVANT
ET EXULTENT IN AETERNA SAECULA. PRIMUS
CEPIT STRUERE MONASTIRIUM DOMNUS PONTIFEX
ABENS CURAM PASTURALEM IN AMORE DOMINI SUARUM

OVIVM PASCUA PERPETUA CHORO NEXAS VIRGINALE
 SUMMA. ITIM LOCUM REX CONCESSIT AD ISTUM CENUBIUM.
 IPSE ETENIM DOM*. PLURIMAS ATQUE CETERAS
 PARN. EPTINARI* NOM. ERO.

ANN. CHR.

677.

* domnus.

* f. Septinari
numero.

Ex triplici hac inscriptione colligimus, Frodomundum seu Frotmundum, Constantiensis ecclesie presulem, hoc templum cum adjuncto cœnobio virginum in honorem sancte Dei genitricis Mariæ extruxisse anno tertio sui pontificatus, quarto anno Theoderici regis, qui locum concesserat; & templum quidem dedicasse medio mense Augusto, quo die Assumptio beate Mariæ recolitur: quem diem festum singulis annis recurrentibus celebrem esse voluit. Hamensis hic prioratus ab instauratione sua beatum Petrum apostolum patronum agnoscit, idemque ab annis septingentis subiectus est Carnutensi abbatiæ sancti Petri ex dono Arefasti fratris Gonoris, uxoris quondam Richardi primi Nortmannorum ducis. Colitur apud Neustrasios, qui olim apud Anglos maxime itidem colebatur, sanctus Frotmundus, vulgo Fremundus, sub cuius patrocinio exstat opidulum & prioratus in diœcesi Constantiensi, & in pago Caletensi ecclesie nonnullæ: sed quis sit Frotmundus ille, incompertum, quem Offa Anglorum regis filium fuisse recentiores quidam perperam dicunt. Facile crederem haud alium esse quam Frodomundum seu Frotmundum episcopum Constantiensem, si de ejus cultu constaret, aut veri simile esset, ejusdem cultum ad Anglos propagatum fuisse.

S. Frotmundus.

V Erum, his omissis, in insulam Britanniam nos vocat tempestas in Wilfridum Eboracensem episcopum postero anno excitata, cujus anni mense Augusto cometa cœpit apparere, & per tres continuos menses, teste^a Beda, conspicuus fuit, excelsam radiantis flammæ quasi columnam ab horis matutinis præferens. Florebat per id tempus Wilfridus, unus Northumbrorum antistes, non minus sæculari gloria & rerum opulentia, quam virtutibus & sanctitate insignis. Erant ei magnificæ ædes, multa clientium frequentia, qui regalibus vestimentis & armis induti eidem obsequebantur. Multa item cœnobîa ab eo vel condita, vel instituta, cum innumeris monachis parebant, adeo ut regiam pompam præ se ferre videretur. Ad hæc Ethildritæ, Egfridi regis quondam uxori, tunc piissimæ abbatissæ, valde familiaris erat, quæ omnem vitæ suæ rationem fingebat ad ipsius consilia. Hæc omnia graviter ferens Ermenburga, quam Egfridus post Ethildritæ secessum superduxerat, magnam antistiti fecit invidiam, viroque suo eum suspectum & invisum reddidit, quasi ei nihil præter regium nomen deesset. Optimum itaque consultu regi visum est ad minuendam ejus potestatem, si ejus parochia in tres episcopatus divideretur. In hujus consilii assensum rex & regina Theodorum Cantuariensem muneribus facile pertraxerunt. Duo in Wilfridi absentis & inconsulti locum ordinati ab eo episcopi ex monachis, Bosa, qui Deirorum seu Eboracensium; & Eata, qui Berniciorum septentrionalem provinciam gubernaret; prior Eboraci, posterior in Hagustaldensi seu Lindisfarnensi ecclesia cathedram habens episcopalem: quibus tertius adjunctus episcopus in provincia Lindisfarorum, quam Egfridus nuperrime, superato Wilfario Merciorum rege, obtinuerat. His commotus Wilfridus, regem & archiepiscopum adit, de injuria sibi facta expostulat, & se inauditum & innocentem non solum episcopatu, sed & rebus suis spoliatum graviter queritur. Illis ad hæc nullum ei crimen se obiicere, sed tamen quod factum esset revocare se nolle affirmantibus: ipse cum coepiscoporum suorum consilio, ad sedem apostolicam appellavit. tum conversus ad aulicos sibi illudentes: Hoc anniversario, inquit, die, qui nunc ridetis meam, quæ ex sola invidia facta est, condemnationem, tunc præ confusione & mærore amare flebitis. quod sancti antistitis vaticinium completum est, Elfwino Egfridi regis^b fratre, ipsa die recurrente, cum summo omnium dolore occiso in gravi prælio, quod cum Ethelredo Merciorum rege confertum fuerat. Discessurus e Britannia Romam Wilfridus, multa millia monachorum sub manu novorum episcoporum relinquebat, omnes mærentes ac lugentes, ejusque itineris prosperum Domino successum precibus obnixè commendantes. Contra ejus adversarii eum recta profecturum, & ad Quentavicum portum oceano transmissum appulsurum existimantes, nuntios ad Theodericum regem Francorum, & ad Ebroinum præfectum palatii, quem Eddius-Ste-

ANN. CHR.

678.

LXXVII.

Wilfridi episcopi expulsio.

^a Beda l. 4.

c. 5.

^b Id. ib. c. 21.

ANN. CHR.
678.

phanus *Efruinum impium ducem* vocat, cum muneribus præmittunt, ut eum vel in exilium longius ablegarent, aut cæsis ejus sociis, universa substantia spoliarent. Nec difficile fuit id eis persuadere: quippe cum Wilfridus Dagoberti ex Hibernia in Austriam reditum, ac in paternum solum restitutionem adjuvisset. Forte accidit, ut eodem tempore Winfridus episcopus Liccidfeldensis ab Ethelredo Merciorum rege, quod Egfridi partibus favisset, sede sua expelleretur. Ambo itaque episcopi, Wilfridus & Winfridus, parem fere injuriam passi, sede apostolica appellata, eodem tempore in Galliam transaturi erant. Prior Winfridus cum litus Gallicum attigisset, in manus incidit exploratorum, quos Theodericus & Ebroinus ad comprehendendum Wilfridum disposuerant. Illi similitudine nominis decepti, Winfridum pro Wilfrido comprehendunt, & comitibus ejus occisis, rebusque ablatis, nudum abire passi sunt. qui Eadbarnam se contulit, in cœnobium a Ceadda episcopo institutum, ibique sanctissime reliquum vitæ exegit. At Wilfridus, quem inimicorum suorum consilia & insidiæ non latebant, secundo vento provectus in altum, prorsus in eurum obversis, in Frisiam prospere cum suis omnibus appulit, exceptusque ab Adalgiso rege & populo; etsi paganus, perquam honorifice, ibi totam hiemem exegit. Nec vana & otiosa illic sancti antistitis mora. nam Christi evangelium, facultate a rege accepta, genti illi prædicavit, & multa Frisorum millia, cum omnibus eorum principibus, christianis mysteriis initiavit, primo fidei fundamento ibidem posito, super quod postea sanctus Willibrordus episcopus, in Ripensi monasterio sub ipsius disciplina educatus, Frisiacam ecclesiam ædificavit.

Inter ea Ebroinus comperto se delusum esse, & Wilfridum in Frisia morari; in Egfridi & Ermenburgæ gratiam Adalgiso scripsit, ut vel episcopum ad se vivum, aut cæsi caput mittendum curaret, pollicitus plurima aureorum millia, seu, ut Eddii verbis utar, *modium plenum solidorum aureorum, pretium utique scelestæ*, si alterutrum fecisset. At regulus epistolam, ipso Wilfrido audiente, cum perlegisset, in frustra conscidit, conscissamque in ignem projecit, nuntiis dicens: Sic rerum Conditor regnum ejus cum vita disperdat, quicumque fidem amico datam violaverit. Ita nuntii pudore suffusi, re infecta, ad Ebroinum reversi sunt.

Quam in Wilfridum exercere non valuit Ebroinus, hanc in sanctum martyrem Leodegarium sævitiam explevit. Ejus quædam veluti præludia fuere oculi sanctissimo antistiti evulsi, labra concisa, resecta lingua, cujus nihilo minus usus & officium divinitus ei restitutum est. Jam biennium in Fiscamnensi monasterio exegerat sub custodia Waningi viri illustris, cum in palatium sisti juberetur; & ne gratis puniri videretur, Theoderico regi tyrannus suadet, Leodegarium Childerici regis necis conscium fuisse; insistuntque ambo, rex & Ebroinus, ut hanc culpam ipse agnosceret. quibus constanter respondit, se quidem hominem esse, & humanorum delictorum nequaquam expertem: at tanti facinoris plane insontem esse, suamque innocentiam Deo magis, quam hominibus perspectam. Aderant in palatio plurimi de more episcopi, quibus in unum convenire, & de Leodegarii causa sententiam ferre mandatum est. Productus in medium vir sanctus, postquam seorsim regi multa futura prædixisset, tamquam reus in ordinem redactus est: ejus tunica sacerdotali a capite conscissa, qui ritus exauctorandorum episcoporum erat, ut in causa Prætextati Rotomagensis factum Gregorius^a Turonicus refert. Alio modo Dido pseudepiscopus paullo ante Leodegarium, itidem in alia synodo episcoporum, *e sancta congregatione* expulsus fuerat, capite penitus decalvato, ut in eo coronæ sacerdotalis insigne omnino abraderetur. qualem poenam monacho, infandi criminis reo, Fructuosus^b episcopus in regula prima decernit. Sic in ordinem laïcorum redactus Leodegarius, qui numquam episcopatu dignior fuerat, quibuslibet Ebroïni injuriis ac suppliciis opportunus & expositus, Chrodoberto comiti palatii custodiendus traditur, dato ex nomine regis mandato, ut quantocius hominem in vastæ silvæ secretiori loco interficeret, ac mortui corpus in puteum projiceret, obturato putei ore, ne quis mortuo honos haberetur. Mandato agre accepto, Chrodobertus probata viri Dei sanctimonia flexus, quatuor ministris ab Ebroïno submissis id exsequendum permittit, plorante ipsius uxore, quod tam atrox mandatum viro suo impositum fuisset. Hanc vero consolatus est Leodegarius, pollicitus, necem suam nequaquam ei in maledictionem, sed contra in benedictionem convertendam, dum ipsa corpori suo sepulturae honorem impendi curaret. Tum in designatam silvam abducitur a prædictis

LXXVIII.
S. Leodegarii
exauctoratio &
martyrium.

^a Greg. Tur.
lib. 5. c. 19.

^b Fructuos.
reg. c. 16.

quatuor satellitibus, ex quibus tres ad ejus pedes provoluti veniam & indulgentiam petunt. Is vero omnibus, qui se vexaverant, bene precatus, gratiis Deo actis, quod se hoc mortis genere dignaretur, cervicem barbaro carnifici, Wadhardo nomine, qui quartus e ministris erat, præcidendam obtulit, sicque martyrium consummavit VI. nonas Octobris. Silva, in qua interfectus est, hodie quoque sancti Leodegarii nomine insignis est in pago Atrebatensi. Chrodoberti uxor corpus sacrum in vicum ejusdem pagi Sarcinium*, quem Baldericus in confinio Cameracensis episcopii &

ANN. CHR.
678

* Sarcin.

Quo in loco habita sit superior synodus episcoporum, in qua Leodegario episcopalis dignitas abrogata est, conjicimus ex diplomate Theoderici regis, in quo mentio fit de conventu episcoporum Marlaci habito, ubi Chramlinus Ebredunensis^a antistes sede sua dejectus fuit. Vulgatum est a nobis hoc monumentum in libro sexto de re diplomatica, *Viris illustribus Audobertho & Rocco patriciis, omnibusque ducibus & comitibus vel auctoribus publicis* inscriptum. Cum itaque episcopi, tam ex Neustria, quam ex Burgundia, in palatio villæ regis Marlaci pro statu ecclesiæ ac confirmatione pacis una convenissent; quidam ex eorum numero, regi infideles inventi, & secundum canones judicati dicuntur: in his Chramlinus filius Miecii, qui episcopatum Ebredunensem sua præsumptione per falsas litteras, non regio permissu acceperat, nec sollempni ritu ab episcopis consecratus fuerat. Aderant in eo conventu metropolitani quinque, Genesis, Chadunus, Blidramnus, Landobercthus, & Terniscus, aliique episcopi quamplures: quorum ex sententia Chramlino vestis confissa, & episcopatus abrogatus est. Eidem tamen ex regis clementia, & procerum assensu, res suæ propriæ reservatæ sunt, permissumque, ut pro exilio perpetuo, quod ipsi decretum fuerat, in monasterium, sancti Dionysii corpore insigne, ei sedere liceret sub Charderici abbatis regimine, ibique sub obedientia & regulari ordine reliquum vitæ suæ perageret. Aghlibertus regium diploma recognovit, datum Marlaci* medio mense Septembri, anno quinto Theoderici regis. quod tempus recte convenit iis, quæ de sancti Leodegarii morte mox retulimus. Locus autem videtur esse Marlacus seu Morlacus in Campania ad Saltum amnem. Ceterum de hoc Chramlino episcopo interpretandum videtur testamentum Abbonis patricii pro monasterio Novaliciensi, itidem relatam in libro sexto de re diplomatica.

LXXIX.
Chramlini
item episcopi
destitutio.
a *Y. lib. 2 r.*
num. 50.

* Seccellus in
monasterium
S. Dionysii.

* Morlay.

Ex quatuor metropolitanis, qui prædictæ synodo interfuerunt, primus recensetur Genesis Lugdunensis, secundus Chadunus incertæ sedis, tertius Blidramnus Vionensis, quartus Landebercthus Senonensis, quintus Terniscus seu Ternisius Vesontionensis. Ex quo intelligitur, Genesium non ante hoc tempus e vivis excessisse, id est non ante subsequentes kalendas Novembres, quo die ejus obitus recolitur. Mirum est huic synodo non adfuisse Reolum Remensem, & Dadonem seu Audoënum Rotomagensem, qui Ebroïno amici & addicti erant.

LXXX.
Genesis Lug-
dunensi succe-
dit Lantbertus.

Genesis defuncto, Lugdunensis ecclesia præfulem sortita est Lantbertum Fontanellæ abbatem, quem ejus merita Theoderico regi plurimum commendaverant. Huic calculo consentit libellus de vita sancti Condedi monachi, ubi annus septimus regni Theoderici comparatur cum anno secundo regiminis Ansberti abbatis Fontanellensis, qui post Lantbertum abbas electus est unanimi fratrum consensu. Is sacerdotio præditus, confluentium ad se confessiones excipere solebat, & salutaria eisdem monita dare, quibus ad perfectam conversionem adducerentur. Hinc auctæ monasterii possessiones ex spontaneis fidelium oblationibus. Ille vero, monasterii rebus pie dispensandis, quam amplificandis longe attentior, xenodochium imbecillium ac decrepitorum pauperum duodenorum, instar collegii apostolici, instituit, certis rebus ei attributis, ex quibus sufficiens eis annona suppeditaretur. Alias quoque duas in eodem cœnobio constituit mansiones pauperum debilium, numero octoginta, quos octonos singillatim distribuit: quibus quotidianum victum perpetuo assignandum curavit. Horum munus id unum erat, ut divinis officiis ad horas diurnas, nocturnasve adessent, precibus ac rebus divinis vacaturi; maxime *tempore sancti sacrificii*, pro temporali ac æterna salute populi christiani, & pro ecclesia catholica ubique diffusa. Sanctus Audoënus Rotomagensis antistes Ansberto abbati auctor fuisse

Ansbertus abbas
Fontanellæ
post Lantbertum.

ANN. CHR.
678.

dicitur, ut basilicam sancti Stephani prope insulam Belcinnacam ad Sequanam exstrueret, cum xenodochio pauperum, cui quoddam prædium, vocabulo Childriacum, in pago Dunensi legavit. Hæc origo ejusmodi xenodochiorum in monasteriis nostris ex regulæ præscripto, quorum redditus in alienos usus contra regulæ mentem nunc a sæcularibus convertuntur.

LXXXI.
Chardericus
abbas S. Dionysii, dein
episcopus.

^a *Diplomat.*
lib. 6. n. 12.
Tunsonis-vallis
monasterii
auctor.

^b *Ibid. n. 22.*
¶ 24.

Ex superiori item diplomate intelligitur, Chardericum abbatem hoc anno præfuisse Dionysiano apud Parisios monasterio, nimirum post Wandeberdum, cujus superius meminimus. Idem Chardericus abbas memoratur in alio præcepto ejusdem Theoderici ^a pro immunitate omnimoda a teloneis, sancti Dionysii carris per Galliam concessa. Idem postea factus episcopus, forte Bellovacensis ante Constantinum, Tunsonis-vallis monasterium in pago Camliacensi apud Bellovacos condidisse perhibetur. Id patet ex duobus præceptis ^b Childeberti regis eo nomine tertii, in quorum priori *Chardericus quondam abba*, in altero idem *quondam episcopus* fuisse dicitur. Utrumque vero præceptum a rege obtinuit venerabilis vir Magnoaldus, abbas monasterii de Tunstone seu Tufone-valle, quod *in honore sancti Dionysii & sancti Marcelli* Chardericus, quondam abbas & episcopus, in proprio fundo ædificavit *sub sancta regula*, ibidemque venerabilem virum Magnoaldum abbatem constituit rectorem. Quid factum sit illo Tunsonis-vallis monasterio; an eo in loco positum fuerit, ubi modo abbatia Vallis-beatæ Mariæ ordinis Cisterciensis ad Isaram, sub diocesi Parisiensi, mihi fateor esse incompertum. Chardericus abbati in regimine monasterii Dionysiani successit Chaino, de quo inferius.

LXXXII.
Autharius abbas
S. Germani, alique post
eum.

Eodem tempore suburbanum apud Parisios sanctæ Crucis & sancti Vincentii monasterium regebat Autharius seu Autharius abbas, laudatus in litteris Theoderici regis, quibus confirmatur donatio ecclesiæ sanctæ Crucis & sancti Vincentii facta a Galterio quodam, ejusque conjuge Goda, de rebus suis in Bituricensi pago sitis, quarum hæc nomina: Fraxinum cum ecclesiis; Casdunum cum ecclesia domni Movialis confessoris super Chrosam fluvium; Graëgilidum, Dolum cum ecclesia domni Germani, Agentonem cum ecclesia, vel quidquid ultra Ligerim possidere videbantur: ita videlicet, ut post obitum Galterii, si Goda ejus conjux superstes esset in corpore, Deo sacrata foret, & in ecclesia domni Movialis cum puellis Deo sacratis quam pluribus sibi associatis Deo deserviret. Idem Autharius abbas perseveravit ad annum septimum-decimum Theoderici regis, quo anno Vandemiris vir illustis, ejusque conjux Ercamberta, villas Oxmam in pago Dorcassino, & Noviolium in Andegavino donaverunt basilicæ domni Vincentii vel domni Germani, ubi vir venerabilis domnus Autharius abbas præerat. Ei jam successerat Waldromerus abbas anno Childeberti regis tertio, id probantibus ejus litteris commutationis factæ cum quodam Adalrico de nonnullis rebus, in villa Mauriliaco sitis. In veterrimo necrologio sancti Germani notatur x. kalendas Maii *depositio Wandremari abbatis, qui dedit Cellam* ^{*} *super Sequanam sancto Germano*, a quo hætenus hic locus pendet, situs in pago Parisiensi. Hæreo an Wandremarus iste idem sit cum Waldromero, an diversus; is scilicet, de quo mentio fit in charta Vandemiris viri illustris, inferius memoranda. Waldromerum excepit Thedelmarus, memoratus in placito authentico Childeberti regis, quo cœnobium Lemaufum ^{*} pagi Stampensis, monasterio sancti Germani concessum a quodam Gamone & Adalgude ejus conjuge, vindicatur adversus Agatheum quemdam, qui mortuo Gamone locum illum repetebat nomine Adalgudis, tum Deo sacratæ in prædicto cœnobio Lemauso. Thedelmaro successit Babo abbas, cujus tempore Chulberta femina testatur, se per venditionis titulum monasterio sanctæ Crucis & domni Germani cessisse res suas in villis Bodasio & Mantla; easdemque tempore famis precario recepisse anno quinto Chilperici regis. Litteræ illæ inscriptæ sunt *Domno & in Christo venerabili patri Baboni abbati, vel omni congregationi monasterii vestri sancti Vincentii vel sanctæ Crucis & domni Germani, ubi ipse preciosus dominus in corpore requiescit*. Baboni successus videtur Sigofridus, qui monasterio Germanensi præerat anno decimo Theoderici regis, haud dubie Calensis; missusque forte a Carolo principe ad regem Hispaniæ, ubi a Sarracenis captus, & in carcerem conjectus sit. Hinc corrigendi veteres etiam indices abbatum hujus monasterii, in quibus abbates hoc ordine recensentur post Germanum: Sigo, Sigofridus, Babo, Childerannus, Hunfridus, Wandremarus, Thedelmarus, Lantfredus: qui sic ordinandus videtur post Sigonem: Childeramnus, Hunfridus, Au-

^{*} *in Cello.*

^{*} *Limours.*

tharius, (male primus abbatum locatus ante Droctoveum) Wandremarus, Chedelmarus seu Thedelmarus, Babo, Sigofridus, & Lantfredus, de quo nos plura suo loco.

ANN. CHR.
678.

Postero anno humanis exemptus est sanctus Amandus episcopus in Elnonensi ad Scarpum monasterio, quod postremis vitæ suæ annis ipse rexit. Per id tempus accidit, ut præposito monasterii Chrodobaldo, qui forte in quadam vicina cella residebat, vehicula ad vinum in usus fratrum devehendum transmitti juberet. Hic autem vehiculorum defectum mandato patris obtendens, cum factum excusaturus ad eum vellet pergere, subito in paralyfim incidit, ut nec manum, nec pedem movere valeret. Scaphæ itaque impositus, Elnonem venit, cum Amandus sumeret cibum. De ejus adventu & infirmitate admonitus vir sanctus, subridens dixisse fertur, majora ei reservari pericula, nimirum ob jactantiæ & inobedentiæ vitium, cui valde obnoxius erat. Missus tamen a sancto patre presbyter, calicem vini cum fragmento panis ægrotò attulit, mandatumque ei est, in crastinum ut Amando ad ipsum accedenti obviam occurreret. quod ille haud difficulter exsecutus est, membrorum integra sospitate post sumtas eulogias statim recepta. Hunc autem vir Dei, indulta venia, ut mores deinceps in melius componeret, admonuit, atque eum sanum ad monasterium redire præcepit. Morti proximus sanctus pater, venerabilem Andream abbatem, quem Barisiaco ante præfecerat, successorem suum in Elnone constituit: nec multo post in cælos migravit VIII. idus Februarii, die dominica, ut scribit Milo monachus in supplemento ad libellum Baudemundi: quæ notæ chronologicæ huic anno apprime conveniunt. Fallit Milonis calculus, quantumvis elaboratus ipsi visus, & vetustis libris lapidibusque insculptus, qui Amandi obitum anno ejus sæculi sexagesimo-primo locat. Erroris manifestum argumentum est, quod Amandus Childerico regi supervixit, atque anno Theoderici regis secundo testamentum condidit. Sepultus est condigno cum honore in suo, uti jusserrat, Elnonensi monasterio, & quidem in basilica sancti Petri, quæ quoniam tanti præfulis virtutibus angustior & minus congrua visa est, ac sequiori sexui propter monachorum habitationem inaccessa, paullo post locum fecit majori basilicæ, utrique sexui opportunæ & sufficienti, in qua sancti præfulis corpus anno ab ejus morte sexto-decimo collocatum est. Sancti Amandi animam in cælos subeuntem beata Aldegundis conspexisse traditur.

ANN. CHR.
679.
LXXVIII.
S. Amandi e-
piscopi obitus.

Primus ejus vitam scripsit Baudemundus monachus ipsius discipulus, idemque ejusdem testamenti scriptor. Baudemundo supplementum cum historia elevationis & translationis adjecit Milo Elnonensis itidem monachus medio sæculo nono, eademque vitam quatuor libris metricè edidit; atque Haimino abbati Vedastino nuncupavit. Tertio post eum sæculo Philippus Harvengius, cognominatus ab-Eleemosyna, abbas Bonæ-spei ordinis Præmonstratensis, idem argumentum retractavit. His adde anonymum quemdam Aquitanum, qui sancti Amandi gesta sub nomine sancti Alani in compendium redegit. In codice Elnonensi habetur prolixus de sancto Amando sermo, in quo vir Dei domos spatiosas & excelsas, atque laqueariorum cameras, colorum fucis linitas cum menianis suis, quasi phantasticas somniorum imagines, despexisse dicitur; aurum & argentum, quasi lutum, habuisse; vestes holosericas, gemmis ornatas, & obrizo in bratteas tenuato contextas, nec habuisse, nec habere voluisse; pane tantum hordeaceo, & quidem cinere misto; & aqua purâ usum fuisse, adeoque vasa pretiosa ad mensam respuisse.

Vitæ ejus
scriptores.

Vere appetentè Wilfridus, postquam in Frisia hiemaverat, cœptum iter ad apostolicam sedem persequi institit, & inter eundem Dagobertum Austriæ regem, quem ex Hibernia in regnum patrium redeuntem perquam honorifice tractaverat, adire ac salutare constituit. Rex, accepti beneficii non immemôr, hospitem suum benigne excepit, multisque precibus fatigavit, ut in suo regno remanere, & pro Eboracensi parochia sibi erepta, Argentoratensis ecclesiæ, quam vulgo Strateburgensem vocabant, *episcopatum maximum* accipere ne abnueret. Verum, cum Wilfridus civiliter repugnasset, a rege cum magnis donis ac muneribus dimissus est, adjuncto ipsi Deodato episcopo, haud dubie Tullensi, qui subsequenti Romanæ synodo cum Wilfrido interfuit. Ambo itaque pergentes, ad Pertaridum Langobardorum regem pervenerunt, quem *Berchterum regem Campania*, ob amœnissimos

LXXXIV.
S. Wilfridi iter
Romam.

LXXXV.
S. Wilfridi
obitus.

ANN CHR.
679.

& late patentes Liguria campos appellat Eddius-Stephanus, ejus itineris comes. Sanctos peregrinos humanissime excepit modestissimus princeps ac Dei timens, Wilfridumque monuit, ex Britannia nuntios ab ejus inimicis missos esse, dona ingentia sibi pollicitos, si episcopum, uti aiebant, fugitivum, ab aditu sedis apostolicæ prohiberet, & apud se remoraretur. Se vero rei tam nefariæ haudquaquam assentientem, nuntiis in hunc modum respondisse: exsulem se aliquando ab adolescentia pulsum ad regem Hunnorum idolis addictum confugisse, qui sibi per idolum deum suum promiserit, quod nulla umquam conditione prodendus esset inimicis. id quod postea declaravit eventus. nam missis qui *aureorum modium plenum* sibi promitterent, si se illis ad internecionem daret, nequaquam consentientem dixisse: Hanc mihi vitam dii succidant, si pactum in eorum nomine firmatum violavero. Si hæc paganus; quid sibi faciendum, qui verum coleret Deum? Itaque sanctum pontificem cum suis comitibus honorifice ab se emisit, ducibus ad apostolicam sedem ei datis.

Ejus in syno-
do Romana
restitutio.

Cum itaque Wilfridus Romam prospere pervenisset, adventus ejus causa toti jam civitati innotuerat per Coenwaldum religiosum monachum, qui a Theodoro Cantuariensi episcopo cum litteris eo missus fuerat, ut pontificis audientiam adversus Wilfridum præveniret. Præerat tunc apostolicæ sedi Agatho papa ex-monacho, Dono suffectus ab anno superiori. Indicta statim ab ipso synodus sanctissimorum episcoporum & presbyterorum amplius quinquaginta in basilicam Salvatoris, quæ Constantiniana dicitur; unaque omnium sententia fuit, Wilfridum nullius sceleris aut facinoris convictum, immo prorsus innocentem, non canonice, sed injuste gradu dejectum, ob modestiam merito laudandum esse: quippe qui, contentionibus prætermisissis, causæ suæ cognitionem ad apostolicam sedem retulisset. Admissus in secretarium Wilfridus, petitionem suam sacro cœtui relegendam obtulit, cujus hæc summa erat. Se humilem & indignum Saxonie episcopum ad hoc apostolicum fastigium, tamquam ad locum munitum, firmissimumque cujusvis præsidium, accessisse, ut causæ suæ justitiam ejus cognitioni subjiceret. Sibi, nulla culpa in se inventa, nedum probata, ereptum episcopatum, quem per annos amplius decem pro modulo rexerat; traditumque tribus in vasoribus, qui, contra canonicas regulas ac definitiones, in conventu Theodori sanctissimi archiepiscopi, & quorundam aliorum episcoporum ei adhærentium, se non acquiescente promoti sint. Ceterum quid causæ fuerit, ut Theodorus sanctissimus archiepiscopus eo devenerit, malle se dissimulare ob ejus reverentiam, & honorem sedis apostolicæ, quæ eum in Britanniam direxerat. Paratum se esse ad excipiendam ab apostolica sede sive destitutionis, sive restitutionis sententiam: at si in pristinum episcopatum restituendus sit, precari, ut episcopatus invasores ex occupatis parochiis synodali decreto pellantur; & si quidem in sua provincia præsules augere synodo visum fuerit, tales eligantur ex ipso ecclesiæ clero, quales congregatis episcopis eo honore digni visi fuerint, ut non ab extraneis & alienis novæ ecclesiæ regantur, sed a domesticis, cum quibus unanimi concordia Deo deservire possit. Placuit Agathoni papæ atque universæ synodo Wilfridi justa modestaque petitio, eaque communi omnium decreto admissa, sancitaque est. Habita fuit hæc sub Agathone synodus mense Octobri, indictione septima, anno vicesimo Constantini augusti, quæ notæ præsentis anno conveniunt. Ea peracta, non statim dimissus est in patriam Wilfridus, sed pontificis jussu per quatuor amplius menses Romæ permansit. Præter ea in exemplari hujus synodi apud Spelmannum, statutum legitur inter alia, ut in Britannia insula duodecim constituantur episcopi, computato archiepiscopo, qui eos canonice ordinet, ea conditione, ut nullus ex his in alterius jura quicquam aggrediatur. Deinde ut Theodorus archiepiscopus universalem illic synodum congreget, in qua de ecclesiasticis statutis, eorumque observatione diligens inquisitio fiat. Idcirco synodus virum prudentem & ecclesiastica doctrina recte imbutum illuc dirigendum censuit, qui Theodoro & consilio futurus sit, & adjumento rei bene gerendæ. Electus ad id officii venerabilis Johannes, archicantor ecclesiæ beati Petri apostoli & abbas monasterii beati Martini, qui synodi Romanæ sub Martino papa contra Monothelitas habitæ exemplum Theodoro deferret.

LXXXV.
Biscopus Ro-
mam rursus
petit.

Eodem tempore Benedictus, cognomento Biscopus, ex Britannia quartum iter Romam, cum Ceolfrido collega suo, aggressus (quæ quinta illuc ejus profectio erat, nam in secundo e Britannia discessu bis Romam petierat:) plurima ecclesiæ suæ ornamenta

ornamenta & munimenta ex urbe retulit, uberiori, quam ante, spiritalium bonorum fœnore cumulatus. Nam innumeram omnis librorum generis copiam, plurimasque sanctorum apostolorum ac martyrum reliquias, atque imagines beatæ Mariæ, duodecim apostolorum, evangelicæ historiæ & apocalypsis advexit. Deinde ab Agathone papa cum Egfridi regis consensu ac favore privilegium accepit in gratiam monasterii sui, quo ab omni prorsus extrinseca irruptione tutum perpetuo ac liberum præstaretur, & libera eligendi abbatis electio concederetur. Idem itineris in reditu socium habuit jam dictum archicantorem ecclesiæ beati Petri apostoli, Johannem videlicet Romani monasterii sancti Martini abbatem, qui & monachis suis, & Anglis omnibus cantum Romanum, immo res ecclesiasticas traderet. quod Johannes non solum in Wiremuthensi Biscopi monasterio, sed & in aliis pæne omnibus ejusdem provinciæ fecit. Sancti Martini monasterium, cujus abbas erat, proximum erat basilicæ sancti Petri.

Interim ad cæleste regnum migravit sanctissima virgo Ethildrita, sponsa quondam Egfridi regis, tunc vero abbatissa Eliensis monasterii, post annos septem, quam abbatissæ officium gesserat. Virginis corpus sacrum, prout ipsa jusserat, ligneo loculo compositum, & in communi cœmeterio sepultum est. Decessit vero ex pestilentia, sive ex tumore maxillæ, qua incisa, melius tantisper habuit, ita ut convalescendi aliqua spes videretur; sed post triduum ad locum perpetuæ salutis translata est *IX*. kalendas Julii. Hoc morbi genere plurimum lætabatur, solita dicere, se merito in collo pondus morbi ac doloris ferre, in quo adolescens supervacua monilium pondera gestaverat.

In abbatissæ officio successit soror ejus Sexburga, & ipsa sanctissima, olim conjux Erconberti Cantuariorum regis, quæ post annos ab illius obitu sexdecim, sororis corpus, prorsus incorruptum repertum, e cœmeterio in ecclesiam transferri curavit, & lotum, novisque vestibus indutum, in marmoreo loculo reponi curavit, dum *omnis congregatio, hinc fratrum, inde sororum*, ait ^a Beda, *psallens circumstaret*. Sexburgam excepit filia ejus Ermenilda, uxor quondam Wifarii Merciorum regis, quæ cum matre sua juxta materteram Ethildritam condita est, relicto monasterii regimine sorori suæ Werburgæ virgini, quæ in monasterio Heanburgensi sepulturam elegit. Ethildritæ vitam scripsit præter Bedam Thomas Eliensis monachus sæculo duodecimo; & forte etiam libellos de gestis sanctarum Ermenildæ & Werburgæ ab ipso laudatos, qui nondum in lucem prodierunt. In eodem Eliensi cœnobio monasticæ vitæ in multis professionem fecit sub Ethildrita Huna presbyter magnæ humilitatis & abstinentiæ, qui facile se antiquis monachis studio religionis æquaverat. Ethildrita mortua, cui præ ceteris familiaris erat & acceptus, ad quamdam exiguam insulam, Eliensi proximam, secessit, ex ejus nomine Huneiam dictam, ubi procul a turbis purissimam & tranquillam vitam exegit. Ejus corpus ibidem sepultum, postea Torneiam translatum fuisse memoratur.

Eodem anno consignatur mors sancti Deodati, episcopi quondam Nivernensis, monasterii Vallis-Galilææ auctoris, post annos decem a condito monasterio, anno vero septimo ab inita societate cum sancto Hildulfo episcopo, qui in suo Mediano-monasterio residebat. Ab eo tempore Deodatus haud procul a fratribus suis in oratorio sancti Martini seorsim degebat, soli Deo vacaturus, idem tamen ad fratres laborantes accedere solitus. Morte instante, Hildulfum ad se confestim venire rogavit, ut sibi viaticum præberet, & mortuo os & oculos, manus & pedes componeret; simulque ut ei commendaret fratres ac discipulos suos, quos ipsi tamquam patri in omnibus parere jussit. His expletis, inter ejus manus animam sanctam Deo reddidit *XIII*. kalendas Julii, dominica die anni præsentis, ab ingressu ipsius in Vallem-Galilæam *anno undecimo mediante*, ut scribit anonymus monachus Vallis-Galilææ, qui sæculo decimo vixit. Ejus funus ea qua par erat reverentia curatum est, corpusque sacrum in basilicam beatæ Dei genitricis Mariæ deportatum, ubi condigno cum honore terræ mandatam est. Per viginti-octo annos ac dimidium, quibus viro sancto superstes fuit Hildulfus, ejus gregi sibi commutato sedulo invigilavit, per præpositos locum illum administrans, abbatis sibi reservans officium, quamvis sui Mediani-monasterii congregationi vice sua proprium abbatem præfecisset. Et primo quidem ab ejus obitu anno locum sæpius adire solebat, ibique ad sanctum corpus missarum sollempnia celebrare; ut Deum ei propitium red-

ANN. CHR.
679.LXXXVII.
Ethildritæ
abbatissæ obi-
tus.“
“
”Sexburga ei
succedit, tum
aliæ.a Beda lib.
4. c. 19.Huna sacer-
dos & mona-
chus.LXXXVII.
S. Deodati
episcopi obitus.Hildulfus
ejus monaste-
rium regit.

ANN. CHR.
679.

deret, si quid veteris maculae expiandum superesset: postea vero nonnisi semel quotannis, ut vivente Deodato, illuc accedebat. Huic autem ad Vallem-Galilaeam accedenti occurrebant sancti Deodati discipuli, patris ac institutoris sui tunicam praeferentes, quam is reverenter exosculabatur; idemque ritus servabatur in ejus reditu ad Medianum-monasterium.

LXXXVIII.
Mummoli
abbatis mors.

Sub idem tempus obiit Mummolus secundus abbas Floriacensis, post annos triginta regiminis; sepultusque traditur Burdigalae in ecclesia monasterii sanctae Crucis, ut docet vetus epitaphium, ubi Mummolenus appellatur, in haec verba.

* recordatio-
nis.

* annos.

* sine.

* Augustus.

HIC REQUIESCET BONAE RECORDATIONES *
HUMILIS CHRISTI MUMMOLENUS,
QUI VIXIT ANNUS * CIRCITER SEPTUAGENTA.
APUD QUEM NULLUS FUIT DOLUS MALUS.
QUI FUIT SENE * IRA JOCONDUS.
HOC EST ACCEPIT TRANSITUM
SUB DIE VI. IDUS AGUSTAS.
UBI FECIT AUGUSTOS * DIES SEPTEM.
ANNO V. REGNUM DOMINI NOSTRI
CHLODOVEI REGIS.

Hunc, dum in Hispaniam voti causa tenderet, Burdigalae morte interceptum tradunt in monasterio sanctae Crucis, quod proinde jam tum exstitisset. Forte in illas partes profectus fuerat ad ordinandum proximum Regulae monasterium, quod ante Nortmannorum tempora Floriacensibus subjectum fuisse instrumentum ejus restitutionis docet. Certe parum differunt Mummolus & Mummolenus, eodemque die consignatus legitur obitus Mummoli abbatis in pervetusto martyrologio Floriacensi, ante annos sexcentos scripto, his verbis: VI. idus Augusti Burdegalis depositio S. Mummoli abbatis. quo die in illa urbe, uti & apud Floriacenses, ejus memoria festive celebratur. Ceterum monachos superiori, hoc est sexto, saeculo Burdigalae jam exstitisse intelligitur ex Gregorio Turonensi episcopo, cujus caput tricesimum-quartum libri quarti de Burdegalensi monacho inscriptum est. Incertum quis ille rex Chlodoveus, cujus anno quinto Mummolenus obiisse dicitur. an Chlodoveus rex ille fictitius, quem Ebroinus Chlotharii regis filium dicebat, & in locum Theoderici supponere volebat? Sane ultra Theoderici principatum differri non potest Mummoli obitus, quem Chlodoveo ejus patre regnante aliquamdiu abbatem exstitisse, nec nisi annos triginta Floriacensibus praefuisse constat ex antiquissimo indice abbatum Floriacensium, desinente in Theodulfo: in quo Mummoli successores hoc pacto recensentur. Tertius abbas Leodardus habuit annos decem. Quartus abbas Ido annum unum & dimidium. Quintus abbas Auderannus dimidium annum. Sextus Flatbertus annos tres. Septimus abbas Adalbertus annos viginti-novem. Octavus abbas Geilo annos novemdecim. Nonus abbas Medo annos viginti-unum. Hic est Medo abbas, cujus tempore tentata fuit relatio corporis sancti Benedicti in Casinense monasterium, & quidem pontificatu Zachariae papae, ut suo loco videbimus, hoc est, sub annum subsequens saeculi quinquagesimum: qua ex summa si annos sexaginta-tres, quibus Mummoli ad Medonem successores monasterii regimen tenuisse ex illo indice colligitur, cum primis Medonis abbatis annis subduxeris, Mummolum paullo ante hunc annum, id est, sexcentimum septuagesimum-nonum, decessisse facile admiseris.

LXXXIX.
Baronti visio.

Hoc fere anno, Theoderici regis sexto, contigit celebris visio Baronti monachi Longoretensis apud Bituricenses. Is nobili ortus progenie, post initum matrimonium, ad monasticum conversus, in coenobium Longoretense, quod a S. Sigiranno in pago Bituricensi exstructum diximus, una cum Aigloaldo filio se recepit, cum Francardus abbas locum administraret. Forte aliquando, finitis laudibus matutinis, cum ad lectulum rediisset, repente febre correptus, & ad extrema anhelans, Aigloaldum filium suum vocat, jubetque, ut ad se Eodonem diaconum accersat. Mox accurrit diaconus, sed Barontum jam fere exanimem & vocis expertem invenit. Tum pavore correptus, orare, aqua lustrali locum purgare: at Baronto extensis brachiis, clausisque oculis, nullus sensus. Hora tertia convocati fratres, preces fre-

quentant, & per totum diem psalmos ad Baronti lectum recitant. Tandem illis psallentibus Barontus, quasi e gravi somno excitatus, prima hæc verba tertium ingeminat: Gloria tibi Deus. Interrogatus quid eo per id tempus factum esset, respondit se, ubi post matutinas laudes in lecto se composuisset, subito sopore oppressum a duobus tetrīs dæmonibus correptum fuisse, sed a sancto Raphaële archangelo liberatum, deductumque ad Dei iudicium. Et primo quidem se pervenisse ad monasterium Millebeccum, Longoretensi vicinum, cuius loci tum Leodoaldus abbas, tempore vespertini officii Raphaëlem orantem, & monacho ibidem ægrotanti bene precantem suspexit. Adductum inde ad primam portam paradisi, complures e fratribus suis illic se vidisse diem iudicii præstolantes. Ibi Corboletus & Fraudolentus seu Fraudolus presbyteri; ibi Austrulfus diaconus; ibi denique Leodoaldus & Ibbō seu Ebbo lectores, omnes suo tempore monachi probatissimi. Prætergresso tertiam portam ibi occurrisse unum e fratribus, nomine Corboletum, jam dudum mortuum, qui mansionem abbati suo Francardo, suo ab infantia nutritori, præparatam ostendit. Erat quippe Francardus Dei timens, ac valde pius, sacris lectionibus instructus, nutritor & doctor filiorum nobilium, per cuius religionem multa monasterio possessiones accreverant; & tandem longa infirmitate ad æterna gaudia capessenda purgatus. Post quartam portam inventus Baudolentus seu Betolentus, unus itidem e fratribus, qui aliquando contractus ad fores monasterii jacuerat; cœpitque Barontum arguere, quod in Longoretensi sancti Petri ecclesia lumen noctu deficeret, & non per singulas horas arderet. Tum accitus a Raphaële sanctus Petrus apostolus, ut Barontum, sui utique cœnobii monachum, vindicaret contra dæmonem, qui eum ad se pertinere contendebat, tum quia tres uxores habuerat, tum quia multa alia crimina perpetraverat. At reposuit beatus Petrus, illum eiusmodi peccata *sacerdotibus confessum* fuisse, penitentiam & eleemosynas fecisse; denique, relictis omnibus, semetipsum Christo in suo monasterio consecrasset. At nihilo minus repugnantem ad hæc dæmonem beatus Petrus in eius caput vibrare voluit *tres claves*, quas in manu tenebat sub forma, quam inferius subjiciemus. Inde Ibbonis fratris rogatu deductum ad infernum, ibidem inter alios conspexisse Wifredum seu Wifoleodum, ac Didonem episcopos. Tandem duce Framnoaldo monacho, qui in puerili ætate Longoreti decesserat, ad suum monasterium reductum fuisse. Hanc visionem prolixius scripto mandavit monachus anonymus, qui Barontum hæc referentem audivit, contestatus omnia hæc acta fuisse VIII. kalendas Aprilis, sexto anno Theoderici regis Francorum. Legerat hanc visionem sæculo nono Ratpertus monachus sancti Galli, qui ejus meminit in libro de casibus monasterii sui. Exstat tota hæc narratio in codice Remigiano, ante annos octingentos elegantissime scripto, in quo exhibetur non semel pictus Barontus cum veste monastica, qualis eo tempore gestabatur a monachis nostris extra divina officia, hoc est cum talari toga candidi coloris, & scapulari subnigro ad genua tantum pertingente, cum fasciis seu ligaculis ad utrumque latus. Hanc Baronti effigiem hoc loco representare visum est, cum alia paullo diversa, in fornice basilicæ sancti Albini apud Andecavos depicta ante annos sexcentos: ex quarum comparatione patet, ejusdem propemodum formæ ad sæculum usque undecimum fuisse apud nostros scapularis monastici formam, qualis sæculo septimo in usu erat. In illa tamen sancti Albini pictura, secus quam in Baronti figura, nullæ apparent fasciæ ad utrumque latus; quas nihilo minus ad sæculum undecimum usitatas fuisse a nostris, præterquam forte apud Cluniacenses, ex eo intelligitur, quod Cartusienenses principio hunc morem a nostris accepisse videantur: unde eiusmodi fasciam *sancti Benedicti vittam* appellarunt. Baronti effigies est ea, quæ prima hic notatur, ad dexteram intuentium in æs incisa.

ANN. CHR.
677.

Visum ejus-
modi qualis
auctoritas.

Memoratur in superiori narratione Wlfredus, seu, ut Remigianus codex præfert, Wlfoleodus & Dido episcopi: ex quibus Dido forte est Cabilonensis ille episcopus, cognomento Desideratus, qui sanctum Leodegarium jussu Ebroini tantopere vexavit: an autem alter sit Wlfoleodus Bituricensis post Sulpicium Pium antistes, nec conjicere velim, propterea quod vitæ sanctitate præclarus in Patriarchio Bituricensi laudatur. Sed etsi fortasse de eo Baronti visio intelligatur, tanti habenda non sunt hujusmodi somnia, quasi ad asserendam cujusquam sive sanctitatem, sive damnationem valeant. Hæc enim plerumque accidere solent hominibus certis imaginationibus affectis, quæ postea ipsi, sui ipsorum compotes redditi, pro visis indubitatis habent. Non tamen penitus rejiciendæ sunt id genus visiones, quod plurima sæpius, tum ad mores, tum ad historiam pertinentia contineant. Et forte ejusmodi narrationibus usi sunt nonnulli, tamquam apologis consulto compositis ad sui temporis mores emendandos. Quamquam non adinventas, sed veras, aut certe vere creditas nonnullas fuisse infitari nolim: quales fuerint visiones sancti Fursei a venerabili Beda relatæ. qualis fuit & visio Wettini monachi Augiensis, ab Hettone prosa, & a Walafrido-Strabone stricta oratione descripta; qualis & forte hæc ipsa Baronti, quam breviter modo exhibuimus.

Baronti se-
cessus in Ita-
liam.

Post hæc Barontus abbatis sui permissu in Italiam profectus fuisse dicitur, & per-lustratis Romæ locis sacris, dum per Tusciam remearet, in locum territorii Pistorien-sis, solitariæ vitæ maxime congruum, ab orientali plaga montibus circum-sæptum, secessisse; ibique geminorum inter radices montium parvam extruxisse cellulam, ubi, perforata rupe, vivi fontis venam aperuerit. Ibi cum degeret, ad eum accessit vir quidam venerabilis, nomine Desiderius, ejus exemplo & doctrina erudiendus, cui alii quatuor adolescentes se adjunxerunt.

x c.
Desiderius ejus

Desiderius ille distinguendus est ab alio cognomine, qui in cænobio Longoretensi paullo ante id tempus sancti Sigiranni disciplinæ se commiserat. Desiderius hic senior

Blaviacensi prope Burdigalam territorio ex nobili stirpe oriundus erat. Is perfectionis vitæ desiderio ad Sigirannum accessit, & ad ejus pedes provolutus, in monachorum Longoretensium cœtum admitti postulavit. Voti compos factus, ita pie se gessit, ut Sigirannus eum sacerdotio dignum existimans, clericali tonsura insignierit, & per consuetos gradus ad ordinem sacrum promoveri curaverit. Inde in locum territorii Bituricensis, vocabulo Rurriacus, transmissus est a Sigiranno Desiderius, ut oratorium sanctæ Dei genitricis virginis Mariæ & beati Galli, ab eodem sancto patre conditum, incoleret. Multis ad ipsum undique confluentibus, cellulam cum oratorio sancti Martini extruxit, ubi in quoddam veluti ergastulum se reclusit, assidue precibus, vigiliis ac jejuniis vacans. Cum ea esset illius vitæ sanctimonia, fideles ei multa dona offerebant, ex quibus, quæ præter victum ipsi supererant, in egentes refundebat. Cæci duo ejus contactu & signo crucis ibidem lumen recepisse dicuntur. Denique multis defunctus inediis & laboribus, ex illa cellula ad cælum liber evolavit XIV. kalendas Novembris: ubi cum summo honore in oratorio beatæ Mariæ sepultus est. Ex quibus intelligitur, eum longe diversum esse a Desiderio Baronti discipulo, qui cum magistro suo in Pistoriensis territorii monasterio vixit, ibidemque sepultura donatus est cum quatuor condiscipulis superius memoratis. Porro Barontus longo fessus senio ad requiem sempiternam migravit VIII. kalendas Aprilis, & in basilica, quam ipse condiderat, honorifice depositus est. Longo post tempore, dum plurimis miraculis ejus tumulus coruscaret, a quibusdam ejus loci primoribus constructum est saculo undecimo in ejus honorem monasterium, in quod sacra ejus reliquiæ a Reitaldo Pistoriensi episcopo translatae sunt; nec multo post contubernalis ejus Desiderii corpus eodem allatum cum aliis aliorum quatuor ejusdem discipulorum corporibus, VI. kalendas Aprilis, anno Domini M. XVIII.

In præmissa Baronti visione sanctus Petrus *tres claves* habuisse dicitur, eique ostensæ referuntur sub quadam forma in codice Remigiano expressa, quam inferius subjiciemus. Hæc inter somnia retulisset, nisi hanc de tribus sancti Petri clavibus opinionem illis temporibus invaluisse alia quoque antiquitatis indubitata mihi argumenta persuaderent. Unum est *in triclinio*, ut Anastasius vocat, palatii Lateranensis, ubi Leo III. sui pontificatus initium aut restitutionem, simulque Carolo Magno traditæ potestatis memoriam aliqua insigni pictura exornare volens, medium inter utrumque musivo depingi curavit sanctum Petrum sedentem, Leoni pallium, Carolo lanceam supplicibus tradentem; & quod ad rem nunc facit, tres claves super genua habentem, ut patebit ex tabella, quam in sequenti volumine^a proferemus. Alia ejusdem generis imago sancti Petri tessellato itidem opere ad tumulum Ottonis Magni imperatoris hodie quoque depicta cernitur Romæ in crypta confessionis sancti Petri, ubi Christus Dominus inter beatos apostolos Petrum a sinistris, & Paulum a dextris exhibetur; & Petrus quidem crucem dextera, sinistra tres claves præferens, ut videre licet in eotypo, quod Nicolaus^b Alemannus in æs incidi curavit. Dicit forsan aliquis, utramque hanc figuram a Romanis, qui dignitatem suam amplificare student, excogitatum fuisse. Verum huic objectioni occurrit tertia pictura, quam idem Alemannus^c eruit ex veterrimo bibliothecæ Vaticanæ codice græco; cujus antiquitatem libri quadrata forma, quadratique apices testantur: quo in codice sanctus Petrus itidem cum tribus clavibus depingitur. Ex quo intelligas, hunc morem non modo apud Romanos, sed etiam apud Græcos receptum fuisse, non tamen universim. siquidem alias^d sancto Petro duæ claves in ipso Leonis III. triclinio tribuuntur, ubi Christus Dominus duodecim apostolos mittit ad prædicandum evangelium. immo aliquando unica clavis^e sancto Petro tribuitur, ut apud eundem Alemannum videre licet. Non ingratum fore puto lectori, si duas ex illis picturis, quæ sanctum Petrum cum tribus clavibus exhibent, hic protulero; primam quidem ex prædicto codice græco bibliothecæ Vaticanæ; secundam vero ex codice Remigiano pervetusto, in quo visio Baronti descripta est.

ANN. CHR.

679.

focius, alius
Desiderio monacho Longoretensi.Baronti obitus
& cultus.

XCI.

S. Petri tres
claves.^a lib. 26.
num. 87.^b Aleman.
Later. pariet.
p. 33.^c Ibid. p. 36.^d Ibid. p. 46.
p. 56.^e Ib. p. 62.

ANN. CHR.
679.

Cur vero tres illæ sancti Petri claves? Duabus prioribus potestatem ligandi atque solvendi significari nemo negaverit: tertiam vero Alemannus^a putat adhibitam fuisse ad denotandum munus illud, quod ex ligandi atque solvendi jure consequi ar, nempe sæcularia ad spiritualia dirigendi auctoritatem. Si conjecturas hic mea proponere licet, veri similis puto, idcirco sancto Petro, cui Christus claves regni cælorum dedisse memoratur, tres ejusmodi claves affectas fuisse, quod cælesti civitati Jerusalem, in quadro positæ, ex parte qualibet tres portæ apud Ezechielem^b, & in Apocalypsi^c beati Johannis assignentur: quibus aperiendis tres illæ claves beato Petro aptatæ sint. Nisi quis compendiosius dicat, tribus illis clavibus significari cælum, purgatorium, & ecclesiam militantem; aut certe tres orbis partes tunc notas (nam America tunc ignota erat) in quas S. Petri extendebatur auctoritas. Hæ conjecturæ meæ: alii forte melius divinabunt.

^a *Ibid.* p. 87.

^b *Ezech.* 48.

v. 31. & seq.

^c *Apocal.* 21.

v. 13.

A N N A L E S O R D I N I S S . B E N E D I C T I .

ANN CHR.
680.

LIBER DECIMUS-SEPTIMUS.

Ab anno Christi 680. ad annum 689.

INTERVALLO illo quatuor mensium, quo Wilfridus in urbe post synodum Romanam remoratus est, varii episcoporum conventus ibidem habiti sunt, in quibus ejus innocentia magis magisque purgata fuit. Antequam vero illinc discederet, jussu Agathonis pontificis, interfuit synodo centum viginti-quinque episcoporum, (Willelmus quinquaginta supra centum habet) adversus Monothelitas habitæ feria tertia paschæ, quod festum hoc anno, præsentis sæculi octogesimo, in Martii vicesimum-quintum incidebat. Hinc reditum in patriam aggressus cum reliquiis sanctorum, quas ex variis acceperat ecclesiis, per Campaniam Liguriæ & alpes instituit in regionem Francorum Austrasiorum, aditurus Dagobertum regem, a quo benignissime in suo versus Romam itinere exceptus fuerat. Verum optimum principem & amicum interiisse comperit, insidiis occisum, & factione ducum, ac consensu præ nefas! quorundam episcoporum, eorum haud dubie, qui Ebroini partibus favebant. Ex illorum numero forsitan erat Faramundus, ipsius Ebroini potestate intrusus in locum Landeberti episcopi Trajectensis. Is, seu quivis alius episcoporum ex illa conspiratione, redeunti occurrit Wilfrido cum armatorum manu, eum ad Ebroini judicium pertracturus. Ecqua, inquit ille, fiducia & temeritate per Francorum regiones iter habere audes, cum sis morte dignus: quippe qui ab exilio huc reduxeris, non regem, sed tyrannum, dissipatorem urbium, seniorum consilia despicientem, populos opprimentem tributis instar Roboami filii Salomonis, & ecclesias Dei cum suis præsulibus contemnentem? Et ecce modo facinorum suorum meritas poenas casus luit, ejusque corpus luce indignum sepulcri tenebris abditum est. Ad hæc Wilfridus: se quidem hunc virum ab exilio domum revertentem secundum leges a Deo præscriptas excepisse, ac subsidiis adjuvisse, non in damnum ac perniciem suorum, sed ut instaurator esset urbium afflictarum, consolator civium, consiliator senum, ac defensor ecclesiarum, uti ipse præ se ferebat. Quid faceret episcopus, si similis sibi occasio se offerret? His dictis placatior factus episcopus, Wilfridum valere jubet, eique fausta precatur. Ille vero, mari transmissio, in patriam cum ingenti suorum gaudio acceptus est.

Non leviter hoc loco prætereunda est Dagoberti regis cædes, cujus mortis genus, tempus & auctores, quamquam breviter, ex uno Eddio-Stephano discimus. Ejus proinde locus integer, utpote magni hanc in rem momenti, totidem verbis referendus videtur. *Pergente sancto præfule nostro ab apostolica sede cum triumphali ju-*

I.
Wilfridi reditus in Britanniam.

II.
Dagoberti regis cædes.

ANN. CHR.
680.

dicio per Campaniam, & montana transcendente, in regionem Francorum pervenit; ibique nuper amico suo fideli Daëgberhto rege per dolum ducum, & consensu episcoporum (quod absit) insidiosè occiso: ex quibus unus cum ingenti exercitu obviavit, cogitans impie in corde suo insidias, nisi Deus restitisset ei, sodales suos omnes spoliatos aut in servitutem redigere, aut vendere sub corona, seu rebellantes occidere, atque pastorem sanctum nostrum anxiatum in custodia ad Efruni ducis reservare judicium. Interrogavitque eum episcopus, dicens: Qua fiducia tam temerarie per Francorum regionem pergis, qui dignus es morte, quia nobis regem, subsidio tuo factum, exsilio emisisti? Dissipator erat urbium, consilia seniorum despiciens; populos, ut Roboam filius Salomonis, tributo humilians; ecclesias Dei cum presulibus contemnens: quorum malorum pœnas luens occisus, cadaver ejus humatum jacet. Sanctus vero pontifex noster humiliter respondit episcopo: Veritatem dico in Christo Jesu, & per sanctum Petrum apostolum non mentior, quia talem virum exsulantem, & in peregrinatione degentem, secundum Dei præceptum populo Israëlítico, qui accola fuit in terra aliena, auxiliatus enutrivit & exaltavi in bonum, & non in malum vestrum: ut adificator urbium, consolator civium, consiliator senum, defensor ecclesiarum Dei, in nomine Dei secundum promissum ejus esset. O rectissime episcope, quid aliud habuisti facere, si exsul de genere nostro & semine regio ad sanctitatem tuam perveniret, quam quod ego in Domino feci? Respondit episcopus: Dominus custodiat introitum tuum, &c. Va mihi peccatori, da intelligentiam, quia, secundum Judam patriarcham, video te multo justiore me esse. Sit Dominus vobiscum, & sanctus Petrus apostolus in auxilio vestro. Hactenus Eddius, ex quo intelligimus, Dagobertum interiisse in illo temporis spatio, quod inter Romanam Wilfridi profectionem, quæ anno superiori sub vernum tempus accidit, ejusque ex urbe reditum, quem hoc anno post pascha contigisse constat. Deinde Dagoberti mortem Wilfrido nondum compertam, antequam in Franciam perveniret, ac proinde recentem fuisse: ut sub finem anni superioris, vel subsequenti initium accidisse dicenda sit. Causa necis, sive vera, sive potius conficta, quod rex urbium dissipator, subditorum oppressor, spretor ecclesiarum & sacerdotum, & optimatum regni consiliorum contemtor diceretur, forte quod contra consilia episcoporum & procerum, qui Ebroini partibus favebant, bellum cum Theoderico rege iniisset, ex quo subsecuta essent urbium & ecclesiarum, ut sit, ac populorum gravamina. Auctores denique ejus cædis dicuntur duces cum consensu episcoporum, quod hoc pacto factum videtur. Mortuo Childerico rege, Ebroinus Luxovio egressus, ubi in monachum attonsus fuerat, majoris-domus officium apud Austrasios invadere conatus est, obfistente Wilfoaldo, cui Austrasiorum pars adhæsit, pars Ebroino. Wilfoaldus cum suis affeclis Dagobertum, opitulante Wilfrido, ex Hibernia reversum, & Austriæ transrhenanæ forte jam imperantem, toti Austriæ regno præficere moliebatur. Ex adverso Ebroinus personatum regem, Chlodoveum nomine, quem Chlotharii quondam regis filium fingebat, Francis omnibus imponere tentabat, ut sub fictitio illo rege ipse regnaret. Tum is, ut plures per fas nefasque sibi conciliaret, episcopatus perverfis hominibus tradidit, legitimis pastoribus ejectis. Sic Trajectensem Faramundo in locum Landeberti in exsiliu pulsi; Trecentem Waimeri Campaniæ duci, aliosque aliis dedit. Dein, cæso Leudesio præfecto palatii in Neustria, Ebroinus cum Theoderico rege in gratiam rediit, & in pristinam dignitatem restitutus est. Ex quo accidit, ut, Ebroino apud Neustrasios occupato, summam rerum apud Austrasios sibi paullatim vindicaverit Dagobertus, & de regni finibus, ut in libello de vita sanctæ Salabergæ legitur, collatis cum Theoderico rege signis dimicaverit. Sed cum forte pseudepiscopos illos, aliosque Ebroini fautores exagitaret; hi, conjuratione in ipsum facta, necem ipsi intulerunt.

Quantum pateret tunc Dagoberti principatus, ex eodem Eddio colligimus. Quippe non modo Strateburgensis episcopatus, quem Wilfrido idem obtulerat princeps, ejus imperio subiectus erat, sed etiam Tullensis, cujus loci Deodatus episcopus Wilfrido Romani itineris dux ac socius ab eodem rege datus est, Eidem etiam tum paruit Laudunensis^a episcopatus, forte etiam Remensis: quarum urbium episcopi, Regulus seu Reolus, & Attola, Ebroino addicti erant. Ceterum hunc Dagobertum regem Austrasiorum non dubitem ipsummet esse, qui Satanaci^{*} humatus, cultusque, ac pro martyre jam dudum habitus est de more illius ætatis, propterea quod innocens ab inimicis nefarie occisus sit. Et siquidem ejus martyrii diem x. kalendas Januarii

^a v. infra
num. 23.

^{*} Stenay.

uarii recte statuit anonymus auctor, qui de Dagoberto Satanacensi imperite scripsit, cum desinente anno ejus seculi septuagesimo-nono periisse dicendum est. Certe eundem quoque diem assignat vetus kalendarium, psalterio Emmae Francorum reginae, Lotharii regis uxoris, praefixum, in haec verba: x. kalendas Januarii sancti Dagoberti regis & martyris. Is apud Satanacenses colitur xv. nonas Septembris, qui translationis ejus est dies, quo ex proxima silva Waurenfi * seu Wabrenfi, in qua a Johanne filiolo suo necatus dicitur, translatus fuit in ecclesiam beati Remigii, quae olim a Gorziensi monasterio pendeat. Haec observare visum est ad illustrandam hujus Dagoberti memoriam, quem plerique veterum ac recentiorum cum Dagoberto seniore ejus avo confuderunt, nepotis donationes avo tribuentes. In multis aliis auctor anonymus, qui seriem episcoporum Tullensium digessit ante annos sexcentos, ubi de Teufrido episcopo agit, ipsum ait apud gloriosissimum regem Dagobertum, *interventu venerandae genitricis ipsius Chimechildis reginae*, acquisivisse villam *Blandenau*, cum suis adjacentibus villis; & ab eodem rege obtinuisse fiscum Noviante in pago Bedensi super fluviolum Vidum, cum palatio regio & ecclesiis ibidem constructis; fiscum quoque Viskerium, cum regio palatio. quod auctor ille de Sigiberti regis fratre, non patre, interpretari debuerat.

Post varia periculorum itinerumque discrimina Wilfridus in patriam reversus, Egfridum regem adit, eique apostolicae sedis scita, *bullis & sigillis* obsignata, praetendit, simulque episcopis ibi tunc congregatis pontificis decreta significat. His coram omnibus lectis, adeo debitam observantiam non detulerunt, ut contra, haec scripta *pretio redempta* esse dicerent; regique persuasum, ut sanctum antistitem in carcerem ad novem menses sub custodia Osfridi praefecti retruderet, ablato eidem *chrismario* seu theca reliquiarum, quam Ermenburga regina usurpavit. Dum in hac custodia versaretur vir sanctus, multis promissis pertentatus est, ut apostolicae pro se definitioni nuntium remitteret, aut certe eam extortam pretio, non legitimo impetratam iudicio fateretur. Ille vero constanter respondit, malle se capite truncari, quam id contra veritatem confiteri. Interim ejus innocentia & sanctitas variis miraculis in carcere probata: adeo ut Osfridus praefectus regi ejus custodiam resignaret, asserens se malle mori, quam vexare innocentem. Hinc rex iratus, eum alteri praefecto, nomine Tidlino, custodiendum, ferreisque vinculis mancipandum tradit. Sed, vinculis divinitus resolutis, regina ipsa a daemone abrepta est, quod sancto pontifici reliquias abstulisset. qua occasione usa Ebbe abbatissa Coludensis, Oswini regis soror, Egfrido regi, cujus amita erat, persuasit, Wilfridum ut vexare desineret, sineretque liberum abire. quo facto, regina penitus convaluit; eademque post mariti obitum, habitu mutato, religiose scelus expiavit.

Wilfridus itaque e carcere dimissus, sed natali solo pulsus, ad australes Saxones pergebat, cum Beorthwaldus praefectus, vir nobilis, filius quippe Ethelredi regis Merciorum, Wilfridi casum miseratus, eum, ut apud se hospitaretur, missis nuntiis invitavit, locumque construendo monasterio assignavit. Vix eo in loco cellam exstruxerat vir Dei, cum Ethelredus rex Beorthwaldo mandavit, ut quantocius Wilfridum inde expelleret. Id factum in assentationem Egfridi Northumbrorum regis, cujus sororem Ostridam Ethelredus uxorem duxerat. Pulsus denuo Wilfridus, relictis in ea cella monachis suis, regem occidentalium Saxonum Centwinum adit: sed odio reginae, quae Ermenburgae soror erat, rursus abscedere coactus, nec citra vel ultra mare, ubi Egfridi potestas praevalebat, tuto consistere valens, profugus ad australes Saxones, adhuc paganos, se contulit, cui apud christianos nullus ad latendum supererat locus. Auditus ejus peregrinationis causis, rex Ethelwachius hanc ei tutelam promittit, ut eum inimicis nec prece, nec pretio, nec etiam belli metu proderet. Nec tardus fuit in repensando beneficio sanctus antistes. nam primum regi ac reginae christianam fidem, mox provincialibus praedicavit, ac facile persuasit. Rex continuo baptizatus, ceteros exemplo suo ad idem faciendum animavit: tum villam regiam, quam familiariter incolebat, vocabulo Selasiam, Wilfrido tradidit, quam ipse in monasterium convertens, futuram episcopatus sedem initiavit. Erat tunc in illis locis Cedwala, factione principum Westsaxonum regno ejectus, quem frequenter ad se consilii causa venientem sanctus praeful humanissime reficiebat, & rebus necessariis instruebat. Is vero demum, caesis aemulis, in proprium regnum restitutus, Wilfridum ad se accersivit, amplissimis possessionibus

ANN. CHR.
680.

* de Voivre.

III:
Vvilfridus in
carcerem con-
jectus.Australes Sa-
xones conver-
tit.

ANN. CHR.
680.
a Beda lib. 4.
c. 16.

ditavit, cumque in omnibus regni negotiis consiliarium adhibuit, nihil in tota provincia sine illius assensu agere solitus, uti Eddius tradit. Addit venerabilis Beda, Vectam insulam tum Christi mysteriis imbutam fuisse per Wilfridum, cui Cedwala, *nondum regeneratus*, ejus insulæ quartam partem pollicitus fuerat. Cedwalæ in regnum restitutionem anno ejus sæculi octogesimo-secundo accidisse chronologia Saxonica docet.

I V.
Johannis ab-
batis Romani
obitus.

Habita est biennio ante synodus Hætfeldensis jussu Theodori archiepiscopi Cantuariensis, prout Agatho papa ei mandaverat, ut fides catholica contra grassantem in orientis partibus Monothelitarum hæresim assereretur. Interfuit huic synodo Johannes archicantor ecclesiæ sancti Petri & abbas Romani ad sanctum Martinum monasterii: qui expleto legationis suæ munere, Romam reversurus cum exemplo prædictæ synodi, quod pontifici offerendum a Theodoro acceperat, oceano transmissio, morbo in Gallia intetceptus, defunctusque est. Corpus ejus ab amicis propter amorem sancti Martini, cujus monasterio præfuerat, Turonos delatum, atque in basilica sancti Martini honorifice sepultum fuit, ubi in accessu in Britanniam cum Biscopo exceptus fuerat, *rogatusque* ^b *multum a fratribus*, ut Romam revertens, eodem diverteret. Ejus obitus contigit sub finem ejus anni, quem præ manibus habemus.

b id. ibid. c.
18.

V.
Balthildis
item reginæ
Francorum.

Sub idem tempus Balthildis, ex regina Francorum monacha cœnobii Calensis, quod ipsa condiderat, dira iliorum passione in mortem urgeri cœpit. In his doloribus magis in cælesti Medico, quam in terrenis medicis spem salutis reponens, Deo gratias agere pro sua castigatione, & sororibus formam pietatis ac patientiæ exhibere non cessabat. Idemtidem etiam cum Bertilana seu Bertila matre monasterii colloquebatur, monebatque, ut regem ac reginam, immo & proceres eulogiis seu munusculis pro more prosequeretur, ut eorum benevolentiam cum bona monasterii fama retineret. Ex quo intelligitur, jam tum in more fuisse, quod principatu Ludovici augusti statutum fuit, ut quædam monasteria regi annua dona persolverent. In primis vero piissima regina curam egenorum & hospitiū abbatissæ commendavit, quam *cum summo studio pro misericordia & dilectione* ipsis impendi præcepit. Sed & abbatissa ipsa vicissim morienti salutaria consilia dabat, quæ illa pie ac strenue exsequebatur. Imminentē hora mortis, scalam in cælos erectam ad altare beatæ Mariæ conspexit, simulque adstantes angelos, qui se ad conscendendam scalam invitabant. quod matri monasterii, ceterisque sororibus, quæ illic tunc præsentibus non erant, fileri jussit, ne sui discessu nimium contristarentur, eas interim consolans, quasi ab infirmitate sua tantisper convalesceret. Ubi exitum suum adesse sensit, præsentibus interdixit, ne id aliis sororibus significarent, aut domnæ abbatissæ, quæ & ipsa periclitabatur ex morbo præ tristitia contracto. Erat reginæ sanctæ infantula quædam septennis, Radegundis nomine, e sacro fonte ab ipsa suscepta, quam secum in cælum venire præcepit. Et hæc quidem repente e corpore excedens, Balthildem ad tumulum præcessit. Tunc regina sancta signo crucis se munivit, erectisque in cælum manibus, vinculis carnis soluta cælum subiit, obviam procedente cum angelis amico suo quondam fidelissimo Genesio Lugdunensi episcopo, qui paullo ante decesserat. Ipsa obitus hora divinus splendor in cubiculo morientis coruscasse traditur, præsentibus sacerdotibus solis, qui beatissimam ejus animam Domino commendaverant. Sepulta est cum summo honore & multa reverentia in basilica sanctæ Crucis, in cujus crypta subterranea hodie quoque lapideus ejus locus visitur. Bertilana ejus morte cum ceteris sororibus supra modum consternata, & pro studio pietatis de ipsius æterna salute sollicita, curavit, ut per complures ecclesias sancti sacerdotes ejus memoriam *in sacris oblationibus* facerent. quod multis in locis diu frequentatum est. Ad ejus tumulum multæ virtutes atque infirmorum sanationes patrata: in quibus Leudeganguis episcopus, amicus & familiaris ejus monasterii, ex partibus Provinciæ istuc accessit cum puero energumeno, qui ad sacri tumuli contactum repente sanatus est. Balthildis obitus contigit IIII. kalendas Februarii, male apud Adonem septimo, & apud Wandelbertum sexto eadem kalendas. Tertium enim signat non modo sincerus Ufuardus, sed etiam vitæ sanctæ Balthildis scriptor, non quidem prior, qui diem non expressit, sed posterior, apud quem Balthildis, *ut vera monacha, sub integra religione* beatam vitam feliciter consummasse, atque *tertio kalendas Februarias* terrena deseruisse perhibetur.

Ipſo die in Calenſi monaſterio haecenus ejus memoria ſollemniter recolitur, itidemque in Corbeienſi, quod eandem fundatricem agnoſcit, ac merito veneratur.

Ejus vitam ſcriptores duo antiquiſſimi litteris mandarunt: unus æqualis, Theoderico ejus filio, & Theodefredo abbate primo Corbeienſi, tunc epiſcopo, ſuperſtitibus: alter ſubæqualis, quippe qui ait, Balthildem ſuis temporibus effloruiſſe, & ſe quædam mirabilia ab ea geſta noviſſe ac vidiſſe. Poſterior iſte auctor id operis aggreſſus eſt *praſule Remigio*, idque ipſe atteſtatur in ſecundo prologo, qui in codice Corbeienſi legitur. quod vix de alio, quam de Remigio archipraſule Rotomagenſi, Pippini regis fratre, interpretari licet. In fine libelli Balthildem jure comparat cum pientiſſimis Francorum reginis Chrothilde, Ultrogotha & Radegunde, huic in primis conferendam, quod exemplo ejus ex captiva, immo ex ancilla regina, ex regina monacha facta ſit, & in monaſterio a ſe condito ſanctæ vitam exegerit, abbatiffæ, quam ipſa conſtituerat, obſequentiſſima. In veteri codice ſacramentorum Calæ aſſervato habetur miſſa non ſolum pro ſanctæ Balthilde, ſed etiam pro ſanctæ Radegunde ſeptenni illa puella, quæ Balthildem in cælos præceſſit, ut in appendice videre licet.

Ad hunc annum venerabilis Beda ^a revocat obitum ſanctæ Hildæ abbatiffæ in majori Britannia Streaneshalenſis, quæ olim in Calenſi monaſterio religioſam vitam ducere ſummopere optaverat. Cum multis annis monaſterio ſuo præſuiſſet, diuturno febrium languore per annos ſex continuos vexata, Deo inceſſanter gratias agebat, nec commiſſum ſibi gregem publice ac privatim erudire ceſſabat, omnes moriens, ut ſalutem corporis in Dei cultum impenderent, & in morbis rebusque adverſis Deo ſemper gratias referrent. Septimo infirmitatis ſuæ anno, converſo ad interiora dolore, ad extrema redacta eſt; & ſub galli-cantum, *percepto viatico ſacræ communionis*, cum ancillas Dei, quæ in eo monaſterio erant, ad ſervandam ſecum invicem, immo cum omnibus pacem adhortata eſſet, inter verba orationis animam exhalavit. Ejus obitum ſtatim cognovit piſſima quædam ſanctimonialis monaſterii longius poſiti, quod tredecim fere millibus paſſuum inde diſtabat, vocabulo Hæconos, eodem anno ab ipſa Hilda exſtructum. Hegu quippe (id ſanctimoniali nomen erat) cum in dormitorio ſororum ſomnum caperet, campanæ ſonitum ſubito audivit, qualem pulſare ſolebant, cum ad orationes excitarentur vel convocarentur, aut cum quis eorum e corpore migraret. Mox apertis oculis, ſuſa deſuper luce, vidit ſanctæ Hildæ animam in cælum ab angelis ferri. Tum e ſomno excita, currens ad virginem, quæ tunc abbatiffæ vice monaſterio præerat, nomine Frigitham, cum multis lacrymis communem omnium matrem a ſæculo migrariſſe nuntiavit. quod ſequenti die fratres, qui ex Streaneshalenſi monaſterio ad id ſignificandum advenere, verum eſſe confirmarunt. Idem etiam revelatum eſt cuidam ſorori Streaneshalenſi, quæ *in extremis monaſterii locis* ſeorſim poſita erat, ubi recens venientes ad conversionem feminæ ſolebant probari, donec regulariter inſtitutæ in ſocietatem congregationis admitterentur.

Erat in eo ^b monaſterio frater quidam, Cædmon nomine, peculiari gratia inſignis, qui, cum poëticen numquam didiciſſet, carmina religioni ac pietati apta ex tempore anglica lingua pangēbat, ac perite canebat, nihil umquam frivoli aut profani componere ſolitus, ſed ea tantum, quæ ad religionem pertinebant. Hanc gratiam cum in illo probaſſet Hilda abbatiffa, ex famulatio eductum in monaſterio fratrum numero conſociavit, eumque ſacræ hiftoriæ ſeriem edoceri juſſit. Is vero erat Cædmonis in regularibus diſciplinis fervor, ut adverſus negligentes maximo zelo inflammaretur. Idem morti proximus miniſtrum ſuum rogavit, ut ſibi locum quietiſſimi præpararet in proxima caſa, *in quam infirmiores, & qui prope moritu, i videbantur, induci ſolebant*. Eo inductus, adſtantes interrogavit, an *euchariftiam intus haberent*, eamque ſibi afferri petiit. *qua in manum accepta*, ab eis ruruſus quæſiit, an placidam erga ſe mentem haberent, nihilque rancoris aut rixæ ſecum haberent. Reſpondentibus cunctis, ſibi cum illo nihil omnino querelarum aut diſcordiæ intercedere; ſi viciffim pacatiſſimo cum illis animo ſe eſſe affirmavit; moxque cæleſti ſe viatico ad vitæ alterius ingreſſum munivit. Tum interrogavit, quam prope eſſet hora, qua fratres ad canendas Domino nocturnas laudes excitandi eſſent. Audito non longe abeſſe, jam enim *media noctis tempus tranſcuſſum erat*: Bene, inquit, ergo exſpectemus horam illam. Dein muniens ſe ſigno crucis, ſpiritu ſuo in manus Dei

ANN. CHR.
630.

commendato, caput in cervical reclinavit; ac tantisper obdormiscens, placidissima morte, ceu somno, vitam finivit. Ex hoc loco intelligimus, in domo infirmorum peculiarem casam seu cellulam fuisse, in quam moribundi inferrentur. an autem eo tempore Anglicani monachi in cinerem depositi vitam finirent, quod sæculis posterioribus usu venit, non prodit Beda: qui tamen ipse in oratorium delatus, substrato cilicio animam exhalavit. Idem in Gallia usu jam tum receptum fuisse exempla ^a docent.

^a V. infra n.

I.

VIII.
Beda in monasterium admissus.

^b Acta S. Benedicti to. 4. p. 562.

Hic idem annus Bedæ accessu in monasterium insignis est. Annorum quippe undeseaginta erat, cum historiam suam absolvit. Eam autem absolvit anno septingentesimo tricesimo-primo. Natus proinde anno sexcentesimo septuagesimo-tertio, uno anno ante jacta fundamenta monasterii Wiremuthensis, ubi a Benedicto abbate admissus est, priusquam Girwense ædificatum esset. Attamen poëta ^b illius temporis canit, eum septennem in Girwense monasterium subiisse, ibique totum libris ac sacris studiis adhæsisse.

*Qui mox a puero libris intentus adhesit,
Et toto studiis servivit pectore sacris:
Utpote septennem quem fecit cura parentum
Arta monasterii Girwensis claustra subire.*

Sed parum interest, Wiremuthæ, an Girwi primum acceptus fuerit: cum unâ utriusque loci congregatio esset, & de uno in alium locum facilis migratio propter viciniam. Audiendus Beda ipse de seipso. *Natus, ait c ille, in territorio monasterii beatorum apostolorum Petri & Pauli, quod est in Vvirimuda & in Girvum, cum essem annorum septem, cura propinquorum datus sum educandus reverendissimo abbati Benedicto, ac deinde Ceolfrido; cunctumque ex eo tempus vitæ in ejusdem monasterii habitatione peragens, omnem meditandis scripturis operam dedi, atque inter observantias disciplinæ regularis, & quotidianam cantandi in ecclesia curam, semper aut discere, aut docere, aut scribere dulce habui.* Summa ergo hæc vitæ ipsius fuit, meditatio ac studium scripturarum, observantiæ regulares, statæ divinorum officiorum horæ: ad hæc discere, docere, scribere. Idem ipse ^d testatur, Trumberhtum monachum, Ceaddæ Liccidfeldensis episcopi discipulum, unum fuisse ex his, qui se in scripturis erudierant. Hunc alium esse puto a Trumberhto, qui episcopus Hagustaldensis ^e a Theodoro archiepiscopo Cantuariensi ordinatus est post annos tres abscissionis Wilfridi, id est hoc anno, aut insequenti. quo tempore Beda septennis discendis scripturis necdum habilis & idoneus erat. Audiendus iterum prædictus poëta de eodem venerabili Beda.

^c Beda in epistome.

^d id. lib. 4. p. 3.

^e ibid. c. 12.

*Ergo monasterio Bedam nutritus in illo,
Ornavit teneros præclaris moribus annos.
Discere nempe sagax juvenis, seu scribere semper
Fervidus instabat, non segni mente laborans.
Et sic proficiens est factus rite magister.*

Beda alii duo.

Alter fuit Beda major seu senior, Lindisfarnensis monachus ac discipulus sancti Cuthberti, cui morienti adfuit, teste venerabili Beda, superstes proinde ad annum DC LXXXVII. qui Cuthberti supremus fuit. Alius proinde fuerit Beda ille *electus doctor, dignusque sacerdos*, cujus obitum anno DC LXXXI. consignat Lutinus ejus discipulus in rudi ejus epitaphio ^f his versibus.

^f Analect. to. 4. p. 521.

*Sexages-decimus jam tunc & novies nonus
Annus ab adventu Christi de Virgine nati
Fluxerat, & trina triplex indiçtio vivit,
Nonaque Febrarii ter triplicaverat horas,
Cum gaudens anima ad Christi perducitur aulam.*

qui omnes characteres prædicto anno DC LXXXI. manifeste conveniunt. Hujus epitaphii auctor nomen suum sic prodit in ultimo disticho.

*Discipulus cecinit cujus hos Lulinus amaris
Versus ; & miserum me sancte tuere magister.*

ANN. CHR.
680.

In codice ms. subjicitur eidem epitaphio hymnus de eodem Beda, & in fine hæc verba: VI. *idus Maii*, *natalis sancti Bedæ presbyteri*. an dies ejus nativitatis, an translationis? nam Beda ille nona Februarii obiisse dicitur in epitaphio.

Trumberhtus a Ceadda institutus fuerat in monasterio Lestingæu, quod Ceddu, Ceaddæ germanus frater, exstruxerat in ducatus Eboracensis parte boreali. Ceddu ex monasterii sui regimine eductus est ab Oswio Westsaxonum rege, missusque ad Sigebertum regem orientalium Saxonum, multos ex eis ad fidem Christi convertit, ob id factus eorum episcopus. Eo his officiis occupato, monasterium rexit Cymbil, ejus itidem frater; & post eum Ceadda Trumberhti institutor. Porro Ceadda discipulus erat Aidani episcopi ex-monacho Scotti, iisdemque actibus ac moribus suos instituit auditores. Consecratus jussu Oswii regis antistes ab episcopis Scottis anno ejus sæculi sexagesimo-quarto, ecclesiasticæ doctrinæ & pietatis studio, humilitati, continentia ac lectioni totum se dedit, necnon evangelicæ prædicationi per opida, rura, casus, vicos & castella, quæ non equitando, sed apostolorum more pedibus incedendo peragrabat. Ejus ordinatione catholico ritu consummata, Theodorus eum Merciorum ac Lindisfarorum populis episcopum præfecit, eidemque præcepit, ut deinceps, in longis maxime itineribus, equo veheretur. Sedem episcopalem habuit Liccidfeldæ, sed non procul ab ea ecclesia domunculam sibi fecit, in qua secretius cum septem vel octo fratribus, quoties a labore & ministerio verbi vacaret, orationi ac lectioni operam dare solebat. Ad hæc monasterium exstruxerat in loco, qui dicebatur Adbearve, id est ad-nemus, cui exstruendo rex Wlferius terram quinquaginta familiarum ei concesserat.

Forte aliquando in illo secessu degebat cum uno socio Owino, magni meriti monacho, qui quondam Ethildritæ reginæ primus ministrorum & princeps domus ejus fuerat. Is ad conversionem tanto animi fervore accessit, ut, relictis omnibus quæ habebat, simplici ac vulgari indutus habitu, securim & asciam in manu ferens, venerit ad monasterium Lestingæu, cui tum abbas Ceadda præerat, hoc habitu significans, se non ad otium, ut quidam, sed ad laborem in monasterium venire. Et ipse quidem quo minus meditationi scripturarum sufficiebat, eo amplius operi manuum studium impendebat. Ergo, ut dicere cœperam, cum ille solus cum episcopo in domuncula illa residens, foris laboraret; audivit repente suavissimam cantantium atque lætantium vocem cælitus in terras demissam versus oratorium, in quo Ceadda orationi vacabat. quo indicio hic obitum suum imminere intellexit, mandavitque fratribus, in ecclesiam cathedralem digressis, ut quantocius exitum suum Domino commendarent, interdicens Owino, ne se vivente audita vulgaret. Mox languore correptus, septimo, ut ei promissum fuerat, die, postquam obitum suum dominici corporis & sanguinis perceptione munivisset, ad cælestes sedes migravit VI. nonas Martii; vir divinorum judiciorum timore ita plenus, ut ad quamlibet ventorum tempestatem continuo Dei misericordiam pro genere humano imploraret, in faciem procidens, si violentior ingrueret, aut ad ecclesiam confugiens. Causam sciscitantibus respondebat, Dei nutu ideo hæc procurari, ut mortalium animi ad futuri judicii memoriam revocentur, superbia dissipetur, & audacia. Ejus animam in cælos subeuntem cuidam visam fuisse sanctus Egbertus retulit viro sanctissimo & continentissimo Higbaldo abbati in provincia Lindissi, qui ad se gratia visitationis e Britannia accesserat. In locum Ceaddæ Theodorus ordinavit Winfridum, virum bonum & modestum, qui de clero ejus erat, & diaconatus officio sub eo diu functus fuerat.

Antequam e Britannia discédamus, juvat agere de primordiis cœnobii Glocestrensis, quod in provincia Merciorum hoc anno in honorem sancti Petri condere cœpit Osfricus, tunc subregulus Wicciorum, & post Kenredum rex Northumbrorum, qui ibidem post mortem sepeliri voluit. Hoc monasterium, in urbe Glocestria situm, haud procul a Malinesburiensi, primitus virginum fuit, cui Osfricus sororem suam Kineburgam præfecit, a Bosello Wigornienfi primo episcopo consecratam, quæ monasterium illud annis ferme triginta rexisse traditur. Multa eidem cœnobio largitus est Ethelredus rex Merciorum, cujus anno quinto illud condi cœpit; multa item Adeldredus subregulus Wicciorum. Kineburgæ anno septingentesimo decimo suc-

I X.
Lestingæu
monasterium.

Ceadda ex ab-
bate episcopus.
a Beda lib. 3.
c. 28.

b Id lib. 4.
c. 1. & 2.

Ovvinus mo-
nachus.

X.
Glocestrensis
monasterii
origo.

ANN. CHR.
880.

cessit cognata ejus Edburga regina, uxor Wlferi regis Merciorum, quæ post mortem viri sui, relicto sæculo, in Glocestrense monasterium secesserat, cui præfuit annos viginti-quinque. Hanc excepit Eva, aliis Gaffe abbatissa, ex regina & uxore Wlferi filii Pendæ regis Merciorum, locumque pie ac sollicitè rexit per annos triginta-tres, multis bonis eidem cœnobio acquisitis, quæ in synodis confirmari curavit. Obiit anno septingentesimo sexagesimo-septimo: post cujus decessum cessarunt abbatissæ & regimen in ipso monasterio regulare, sanctimonialibus ob internecina bella hac illac dissipatis, usque ad tempus Wolstani episcopi Wigorniensis, qui monasterium illud pro monachis instauravit sæculo undecimo procedente. Hæc ex monasterii ejus monumentis in Monastico^a Anglicano vulgatis. Paulo aliter de illius origine scribit Willelmus monachus Malmesburiensis, nempe in urbe Glocestria, tempore Elfredi regis, filiam ejus Elstedam cum conjugè suo Ethelredo, tunc Merciorum comite, postea rege, monasterium ædificasse nulla parsimonia sum-tuum, nulla inopia victualium; illucque ex Bardeneio reliquias sancti Oswaldi regis transtulisse. Verum, monasterio Danorum tempore destructo, aliud eodem in loco instauratum fuisse ab Alredo archiepiscopo Eboracensi, a Serlone abbate post-modum valde auctum & amplificatum.

^a Monast.
Anglic. 10. 1.
p. 108. & seqq.

XI.
S. Rodingi ab-
batis obitus.

In Gallia sub idem tempus mortalem vitam immortalì commutavit sanctus Rodingus abbas Bellilocensis in pago Argoënnensi. Paulo ante obitum, extrema appetente senecta, cum sibi quiddam perfectionis ex regiminis sollicitudine & tractatione negotiorum temporalium subtrahi ac deesse animadverteret; compositis monasterii rebus, successorem cum fratrum consensu instituit Stephanum monachum ceteris religiosiorem, & cum unico socio secessit in secretiorem locum inter opaca silvarum, dimidio tantum milliario a monasterio distitum: ubi ab hominum remotus consortio, divinæ contemplationi sedulo vacabat, diebus dominicis ad monasterium redire solitus, missarum sollempnia celebraturus, & spiritalibus colloquiis refecturus fratres, quos idemidem ad nocturnas vigilias revisebat. Gravissima tandem febre vexatus, Stephanum abbatem monet, ut fratres exitum suum commendarent. Tum super humum, cilicio tantum substrato, jacens, lugentes fratres consolari cœpit, docens mortem istam non timendam, sed magis appetendam, per quam fit transitus de morte ad vitam. Rogantibus discipulis, ut se ad monasterium deferri sineret, non acquievit. Sub extrema, viaticum petiit: sicque dominici corporis & sanguinis communionem refectus, fixis in terram genibus, manibusque ad cælum extensis, cum ecclesiæ preces pro moribundis inchoasset, fratribus cum gemitu prosequentibus, corporis vinculis solutus est xv. kalendas Octobris. Corpus ad monasterium delatum, & ante aram sancti Johannis Evangelistæ, ut ipse vivens mandaverat, cum debita veneratione conditum est. Dado Viridunensis episcopus ineunte sæculo decimo^a constituit, ut singulis annis trium monasteriorum sacræ reliquiæ simul in quemdam medium deferrentur locum: nempe ex urbe Viriduno sanctus Vitonus & sanctus Agericus; sanctus vero Baldericus ex monasterio Montis-falconis, & sanctus Rodingus de Vaslovio seu Bello-loco. quod argumento est, sancti Rodingi cultum ante id tempus in ecclesia receptum fuisse. Richardus sancti Vitoni abbas undecimo sæculo scripsit libellum de illius vita, cujus inscriptio in Viridunensi codice is est, *Vita sanctissimi ac beatissimi Chraudingi episcopi & abbatis*, tametsi nulla in hoc libello mentio est de episcopali ejus dignitate.

^a Frodoard.
lib. 4. c. 41.

XII.
Wamba ex
rege mona-
chus.

Res memorabilis hoc anno accidit in Hispania, scilicet Wambæ regis exauctoratio ob susceptum in extremis pœnitentiæ habitum. Quo ritu id fieret, superius observavimus ex Toletanis conciliis tertio & quarto, ex quibus discimus, eos, qui peculiari pietatis instinctu pœnitentiam in morbis profitebantur, tonsura & veste in hanc rem insigni accepta, perpetuæ & irrevocabili pœnitentiæ addictos fuisse. Is habitus, si non ab ipsa ritus origine, saltem processu temporis, non alius fuit quam monasticus: quo semel suscepto, in sæculum reverti olim fas non erat. atque adeo pœnitentes illi in monasteria, siquidem convaluissent, se se recipiebant, reliquum vitæ ibidem exacturi. Id a Wamba rege factum memorant scriptores Hispanici, tametsi rem non uno modo explicant. Wambæ æmulus erat Ervigius, Reccesuinthi quondam regis propinquus, magna inter proceres auctoritate, sed majori præditus cupiditate regnandi: qui nullam sibi regni spem nisi in scelere ratus, primum Saracænorum classem in Hispaniam induxisse creditur: deinde, ubi fraus non processit,

Wamba potionem, toxico infectam, propinandam curavit. Ea venis concepta, cum Quiricus Toletanus episcopus & optimates regem *absque memoria jacentem*, seu vix mentis compotem, *vidissent, statim ei confessionis & penitentiae remedium contulerunt*, ut scribit Alfonso episcopus Salmanticensis, id est, cum ordini confessorum & penitentium adscriperunt. unde penitentes illi *confessores* appellabantur apud Hispanos. Male ergo Lucas Tudensis id explicat de unctioe sacri olei & communione Christi corporis; nec melius Rudericus Toletanus antistes, cum ait, Quiricum episcopum & optimates, cum viderent regem memoria destitutum, statim ei confessionis & penitentiae antidotum obtulisse; regem vero devote suscepisse, & religionis habitum postulasse, & ad monasterium convolasse in villa, quae Pannisplica dicebatur. Regi enim nescienti penitentiae ordinem impositum fuisse manifeste probant sequentia Alfonsi verba: *Cumque rex a potione convalesceret, intelligens ordinem sibi impositum, monasterium petiit, ibique, quam diu vixit, in religione permansit*. Monasterium sancti Vincentii de Pampliega vulgo appellatur, modo ignotum, quod nonnulli, teste Mariana, in Mognonii valle situm fuisse suspicantur. Ex eo monasterio Alfonsi regis jussu, cui cognomentum Sapienti fuit, defuncti regis corpus Toletum in sanctae Leocadiae basilicam delatum est. Sic Ervigius, amoto Wamba, Hispaniae thronum insedit, inauguratus a Juliano Quirici successore. Decessit Wamba ante Toletanum concilium tertium-decimum, tertio abhinc anno habitum, in cujus praefatione, quae Ervigii est, Wamba *divae memoriae* appellatur.

Affine est huic exemplum Claudii episcopi, qui, relicta dignitate sedis Vesontionensis, secessit in monasterium Condatense, ibique, depositis episcopalibus infulis, monachum induit sub Injurioso abbate. quod anno sequenti accidisse Coincius existimat, sed mera conjectura. Res ab eo gestas nullus veterum memoriae prodidit. nam quem habemus de ejus vita libellum, a Petro Equilino totidem verbis relatum, recentioris est auctoris, ex quo vix quidquam certi licet exprimere. Ex monacho abbas factus, videns ex imminutione rei familiaris priscum monachorum numerum valde imminutum, ad recuperandas amissas facultates animum adjecit, ejusque rei causa Chlodoveum regem, Theoderici filium, Parisios adiisse dicitur, recuperaturus possessiones, quas olim Burgundionum & Francorum reges* Condatensibus contulerant: & Chlodoveum quidem ejus petitioni benigne annuisse, ac monasterio restituisse summam quinquaginta modiorum tritici, totidemque hordei, cum summa quinquaginta librarum denariorum argenti: quae omnia praedicto monasterio a se deberi confessus sit. Hujus rei diploma Chlodovei propriis oculis in archivis dicti monasterii se vidisse auctor ille affirmat, additque Claudium pervenisse ad annum Childeberti regis quartum, quo tempore de ejus obitu agemus. In vulgato indice abbatum ejus monasterii Claudius bis monachum ibidem induisse dicitur, primo quidem ante, deinde post adeptam episcopalem dignitatem: sed nullo, ut mihi videtur, fundamento. Nihil quippe ejusmodi legitur sive in qualicumque illo libello de ejus vita, sive in rythmo veteri de abbatibus Condatensibus seu Jurensibus sancti Augendi, quem vulgo Eugendum vocant. Hanc tamen sententiam probat Petrus Franciscus Chiffletius in illustrationibus Claudianis, quas editas habes in Junio Bollandiano, ubi multa de sancto Claudio afferuntur, sed non admodum explorata.

Cenomannensem ecclesiam tunc temporis regēbat Aiglibertus episcopus, in ordinem sancti Benedicti non parum munificus, quem ab anno saltem Childerici regis undecimo successisse Berario constat ex regis litteris^a emunitatis de Arduno. Theoderici regis annum tertium^b assignat ejus diploma, Cenomannensi ecclesiae eo anno ad preces Aigliberti asserentis Tuffiacum monasterium, cui tunc Aidila abbatissa praerant, nimirum ante Adibelganem, ipsius Aigliberti^c sororem, quam ille ibidem abbatissam instituit. Idem praesul *archicapellanus*^d (quae dignitas nondum forte instituta erat, Caroli Magni principatu illustis) & *princeps episcoporum regni* fuisse dicitur, ob idque pallium a Romano pontifice impetrasse, & chorepiscopum habuisse, nomine Petrum, quo adjuvatore uteretur, *quando ipse praecipuus in regali servitio erat*. Quin etiam *archiepiscopus*^e appellatur, nempe ob acceptum pallium: quam ob causam quidam etiam Mettenses episcopi hoc titulo insigniti fuere. Idem monet^f cudendae facultatem ecclesiae suae a Theoderico rege obtinuisse fertur, primus certe, si id verum est, aut inter primos.

ANN. CHR.
680.ANN. CHR.
681.
X III.
Claudius ex-
episcopo mo-
nachus & ab-
bas Condatens-
ensis.* *p. lib. i. n.*
cc 57. *Greg.*
cc *Tur. de vitā*
cc *Pair. c. i.*
cc n. 5.X I V.
Aigliberti epif-
copi benefacta
in nostros.
a *Analect.*
to. 3. p. 210.
b *ib. p. 197.*
c *ib. p. 189.*
d *ib. p. 193.*e *ib. 194.*f *Ibid. p. 200.*

ANN. CHR.

681.

a *ibid.* p. 190.
& *seqq.*

Ad res nostras quod attinet, sancti Georgii monasterium, quod *in condita* seu territorio Labrincensi Ultrogotha^e quondam regina, favente Childeberto rege, extrui curaverat, sedi suæ vindicavit, illudque restruxit, ac mirifice decoravit, sexaginta monachis ibidem institutis sub regula S. Benedicti. Ad hæc in ipsa urbe Cenomannica aliud monasteriolum in honorem sancti Albini & sanctæ Mariæ a fundamentis ædificavit, ibique *sanctimoniales monachos* sub regula victuras collocavit, qua de re postea fusius agemus. Eodem etiam adjuvante Siviardus abbas Aninsulensis in monasterio sancti Carilefi exstruxit, ornavitque ecclesiam S. Petri, cui *villulas duas* Petrus chorepiscopus Aigliberti nomine tradidisse perhibetur. Exstat ^b ipsius Aigliberti privilegium, propinquæ suæ Adrehildæ seu Adrechildæ (sic enim pronuntiabant) concessum de monasteriolo sanctæ Mariæ, a parentibus sanctæ Teneſtinæ constructo inter fluvium Sartæ & muros civitatis: quo privilegio sanctimoniales illas, *si humiles ac devotæ ibi consistant*, a censibus onerosis eximit, quos decessores ipsius in signum subjectionis illi monasterio imposuerant; eisque facultatem tribuit eligendi ex seipsis abbatissam, quando monasterium redtrice orbatum fuerit. quæ quidem ea conditione indulget, ut ipsæ sanctimoniales sub potestate Cenomannensis episcopi persistant, vestimenta ecclesiastica faciant, reficiantque, & lintea sacra lavent. Subscribunt huic privilegio plurimi episcopi, plerique ignoti; omnes absque designatione sedis; in his Theodfredus, idem fortasse, qui primus abbas Corbeiensis fuerat. Datum est Cenomannis civitate, anno undecimo Theoderici regis. Eidem monasterio decimæ quarumdam ^c villarum ab eodem concessæ anno secundo Chlodovei regis.

b *ibid.* p.
201. & *seqq.*c *ibid.* p.
200.XV.
Adrechildis
abbatissa.

Inscriptum est, ut mox dicebam, hoc privilegium *Dilectissima propinque* suæ Adrehildæ, quam in illo monasterio abbatissam constituit. Dubitare licet, an eadem sit domna Ada seu Adrechildis, propinqua itidem Berarii, quam is primam ejusdem loci abbatissam instituit. Ego vero eandem esse puto, nec proinde primum ab Aigliberto institutam, sed tantum confirmatam abbatissam, quæ utriusque episcopi propinqua fuerit, Berarii scilicet, ejusque successoris Aigliberti. Sane ambo partim Aquitanici genere dicuntur, & nobilibus parentibus exorti. Ceterum Ada seu Adrechildis ex Sueſſionensi monasterio sanctæ Mariæ educta traditur ad regendum Cenomannense monasterium sanctæ Mariæ, quæ modo parœcialis ecclesia est; dein ad cœnobium sancti Juliani de Prato, quæ insignis est sanctimonialium Benedictinarum abbatia, ubi sancta Adrechildis, vulgo Adneta, colitur. Verum si hæc abbatia tum exstabat, potius virorum fuisse videtur, quam puellarum, ea scilicet sanctorum apostolorum ecclesia, in qua sanctus Innocens^d monachos instituit, ubi & sepulturam cum suis decessoribus, Victuro & Victurio, elegit. *Monasteriolum sancti Juliani* appellatur in quodam diplomate ^e Caroli Magni, ubi monasteria Cenomannicæ subjecta ecclesiæ recensentur. Ceterum prædicto monasterio beata Mariæ Arvina abbatissa præerat anno decimo Caroli Magni, quo anno Merolus Cenomannorum antistes, præcipiente Carolo rege, eidem Arvinæ de hoc monasterio precariam ^f fecit.

d *ibid.* p. 76.e *ibid.* p.
264.f *ibid.* p. 207.XVI.
Monasterium
S. Theotfredi.
* *Monestier-*
S.-Chafre.
* *le Puy.*
* *le Velay.*

Monasterium-sancti-Theotfredi^{*}, ita dictum a sancto Theotfredo secundo ejus abbate, primitus Calmeliense appellatum nonnullis creditur a Calmelio conditore, aliis a Calmilio vico ejus loci. Positum est in diœcesi Aniciensi^{*} apud Velaunos^{*} ad Ansam amnem, ad radices montis Mesentii, ex quo Ligeris fluvius oritur. Eo in loco dux Calmelius monasterium sub patrocinio sancti Petri exstruere statuit, Lirinumque profectus, monachorum coloniam inde deduxit, in his Eudonem moribus probatissimum, qui ceteris abbas præficeretur. Erat Eudo ex nobili Arausicæ civitatis genere procreatus, uterinus frater Leotfredi nobilissimi viri, qui ex Leutilda conjuge Theotfredum filium suscepit, Eudonis patris discipulum, ac successorem futurum in regimine cœnobi Calmeliensis. Hunc puerum secum adduxit Eudo in novum monasterium, eique regularibus disciplinis apprime instituto exteriorum monasterii curam commisit. Is dum aliquando Arvernium pagum pro suo munere peragraret, Meneleum quemdam Andecavensem cum duobus sodalibus, Saviniano & Constantio, offendit, eisque, ut se sequerentur, persuadet. qui postquam per septem annos ibidem instituti fuere, ad Arvernos reversi, Menatense monasterium condiderunt. Mortuo Eudoni abbati sufficitur Theotfredus, qui mulieres aditu basilicæ interdixit.

Rogatus

Rogatus a Meneleo ut ipsum inviseret, novi monasterii Menatensis dedicationi interfuit, factæ ab Eusebio seu Bonito (nam binominis erat) Arvernensi episcopo in honorem Salvatoris ac sanctæ Mariæ virginis. Menate seu Menatum in Valle-Vaveris ad Siolam * fluviolum jam tum exstabat sæculo sexto, cum Carilefus ex eo loco in Miciacense monasterium se recepit. Non ergo primus ejus monasterii auctor, sed instaurator Meneleus, qui *regio semine ortus* dicitur a Smaragdo in libro de vita Benedicti abbatis Anianensis, cui Ludovicus augustus hunc locum melioribus institutis informandum commisit. In libello de Menelei gestis multa fabulosa invenias, quæ a veris discernere vix licet. Ejus pater Amanulfus, nobilissimus Andecavensis, Meneleo filio præter ejus voluntatem Baronti ducis filiam copulare in animum induxit. Verum has ille nuptias declinaturus, quippe qui septennis perpetuæ continentia voto se obligasset, in pagum Arvernensem clam se contulit, ubi Eudonis consilio vitæ monasticæ nomen dedit cum duobus fociis, quorum supra meminimus. Dum Menate versaretur, audita ejus fama, Docula genitrix cum sorore Bocula, & sponsa, nomine Senfa, eum convenisse dicitur: in quarum gratiam cœnobium virginum a Meneleo haud procul a vico Menate constructum sit, beatæ virginis Mariæ sacrum. Barontus, abductæ filia impatiens, Meneleum adit, minas intentat, manus in eum injicit, sive secum eum abducturus, seu mortem, ut alii volunt, ei illaturus. Hoc facinus auso dextera dirigit, sed ad Menelei preces restituta est cum lumine oculorum, quo nonnulli eum orbatum tradunt. Tanto beneficio flexus Barontus, multis sospitatore suum donis afficit, Trisfagium ei monasterium tradit, consecratum in honorem sancti Saturnini episcopi Tolosani, sive ecclesiam a se ædificatam super ripam Viseræ in Avolca vico pagi Exandonensis. Cetera prætereo quæ dubiæ fidei videntur, ne dicam falsa, qualia sunt quæ de Brunehilde regina referuntur.

Non procul a Menate exstat itidem apud Arvernos Mauzacum monasterium, sic dictum ab ejus situ inter aquas prope Ricomagum opidum, cujus monasterii primordia etiam Calmilio seu Calmelio duci tribuuntur. Basilica loci consecrata est sub invocatione sancti Petri apostoli & sancti Caprasii martyris, forte Lirinensis, eorumque reliquiis honorata, aliisque sancti Stremonii eo postea translatis, ut suo loco dicemus. Primus ejus monasterii abbas Euterius memoratur in diplomate^a Pipini Aquitanorum regis ejus instauratoris, ubi Mauziacum a nobilissimo senatore Romanorum, nomine Calmilio, ejusque uxore Namadia constructum fuisse dicitur cum auctoritate Theoderici regis.

Ad hoc tempus pervenit sanctus Ghislenus seu Gislenu abbas Cellensis monasterii in Hannonia, sancto Amando episcopo & beatæ Aldegundi abbatissæ Melbodiensi superstes. Obiit VII. idus Octobris, sepultusque est in basilica sanctorum apostolorum Petri & Pauli, quam Elefans abbas augustius instauravit Caroli Magni principatu. Gislenu episcopum dicunt recentiores, sed nullo veterum fundamento, neque enim ullam episcopalis ejus dignitatis mentionem faciunt ipsius vitæ scriptores, sive anonymus, sive Rainerus monachus Cellensis, aut Philippus ab Eleemosyna; neque Hucbaldus in libello de vita sanctæ Aldegundis, nec denique Baldericus episcopus in chronico Cameracensi. Primus episcopi nomen ei adscripsisse videtur poëta anonymus in vita ejus metrica, sed recentior, nec tantæ auctoritatis, ut ei fides tuto adhiberi possit. Rainerus libellum suum nuncupavit Rathbodo abbati Cellensi, quem ante medium sæculum undecimum decessisse Vinchantius tradit.

Hoc etiam tempore instauratur a Thoma abbate Farfense monasterium in Sabiniis, in ducatu Spoletano, a monte dictum etiam Acutianum, quod a Langobardis eversum, ad id usque tempus ruinis conssepultum jacuerat. Thomas presbyter, Maurienna Gallia transalpinæ civitate oriundus, voti causa sepulcrum Christi Domini aditurus, Romam venit; adjunctisque sibi ex Italia fociis, Marciano videlicet, qui postea Firmanæ ecclesiæ episcopatum adeptus est, & Martyrio, qui apud beati Petri ecclesiam postmodum monasterio, forte sancti Martini, præfuit, loca sancta invisit. Marciano & Martyrio in Italiam reversis, ipse per tres annos perstitit ad sepulcrum Domini, ubi, accepto jugis compunctionis dono, a beatissima Virgine de repetenda Italia in somnis admonetur. In reditu nihilo minus Ephesi ad sepulcrum beati Johannis Evangelistæ moratus, iterum ad instaurandam beatæ Mariæ Farfentem basilicam cælitus animatur. Nec mora iter arripit cum fociis, locum ad Tres-

ANN. CHR.

681.

XVII.

Menatense
cœnobium.

* La Sioule.

XVIII.

Mauzacum.

a Gall chr?
10. 4. p. 630.

XIX.

S. Gislenu
obitus.

XX.

Farfense
monasterium
instauratur a
Thoma abbate.

ANN CHR.
681.

cypressos indicatum reperit, suisque ac sociorum precibus lustrat. Admonitus hæc de re dux Faroaldus, eo nomine secundus, novis colonis Deiparæ admonitu operi confert, expensas, multasque donationes surgenti monasterio suppeditat. Thomæ perlata circumquaque sanctitatis fama, plurimi ad eum, tam de remotis; quam de proximis regionibus certatim concurrere cœperunt.

X XI.
Ibi ab eo ex-
cepti Paldo.
Taso, & Ta-
to.

Hac iter fuit tribus nobilissimis Beneventanis, Paldoni, Tasoni, & Tatonis, qui divino succensi amore, relicta patria, in Galliarum partes contendebant, ut monasticum ibi institutum amplecterentur. Exceptos cum magna caritate, & comitate non impari Thomas Romam comitatur: ubi, hospita religiosa matrona consulente, repetendæ Farfæ consilium ineunt. A parentibus perquisiti, vix eis se se videndos exhibuere jussu Thomæ abbatis; nec tamen ad repetendam patriam adduci potuere. Eis demum auctor fuit Thomas, ut in Samnii provinciam redirent. Ibi se, dum ex orientis partibus reverteretur, locum invenisse maxime solitarium ad ripam Vulturini fluminis, haud procul ab ejus fonte; ibidemque exstare beati Vincentii martyris oratorium, densissima obsitum silva, ubi nulla, præterquam ferarum, & fortè latronum, habitatio. Irent securi, & confisi divinæ protectionis auxilio, quæ ipsos a cunctis adversis illæsos sine dubio præstaret; certi se a principe loci, duce videlicet Beneventano, quo inconsulto patriam deseruerant, præceptum seu litteras firmitatis obtenturum, atque in ejus gratiam eos revocaturum. Hæc fuse narrat monachus Farfensis anonymus in libello de vita Thomæ abbatis: sed fusius & distinctius Ambrosius Autpertus, abbas monasterii sancti Vincentii ad Vulturum, in elogio primorum suorum institutorum, Paldonis, Tasonis, & Tatonis. Hi ex nobili genere orti, & jure consanguinitatis propinqui erant, utpote ex duobus fratribus; Paldo quidem ex uno, Taso vero & Tato ex altero procreati. Illis ad evangelicam vocem divino amore inflammatis, una omnibus sententia, unum consilium votumque fuit, ut patrium solum, opes ac parentes relinquerent, Gallias adituri, ut, lustratis diversis ejus regni monasteriis, in uno eorum, quod religione præstantius esset, monasticam vitam profiterentur. Verum, ne carnalium parentum nexibus retinerentur, iter Romam ad beatorum apostolorum limina prætendunt. Mox præsto adsunt famuli, equi, & omnia ad iter, ut viris nobilibus, opportuna. Egressi e finibus Beneventanis, cum in Marforum seu Latii provinciam pervenissent; equis cum famulatio domum remissis, iter pedibus se conficere ex voto debere aiunt. Tum occurrentibus sibi pauperibus vestes suas largiuntur, ut eorum vili habitu se induant. Sic in Farfense monasterium gloriosæ Dei genitricis Mariæ accepti, a Thoma nihilo minus abbate, dum ipsorum pedes lavaret, ex oris ac membrorum compositione, quales essent, agnoscuntur; & quid consilii animo agitent, produnt. quo audito, Thomas nolle se eorum proposito adversari, immo cooperari velle testatur, eosque Romam usque ad Apostolorum limina comitari. Voto & oratione completis, eis suadet prudens pater, ut in monasterium suum revertantur, probaturi monasticæ institutionis propositum, quod arripere volebant; & tum demum, quo Dominus eos vocaret, pergerent. His dictis assensum præbent, & paucis temporibus totam vitæ religiosæ disciplinam perfecte discunt. Interim circumquaque perquiruntur a propinquis, qui Romam profecti, tandem eos in Sabinis verlari audiunt, in monasterio scilicet Dei genitricis Mariæ. Mox illi eo convolant, & ut suorum adspectu & colloquio fruerentur, a monasterii patre flagitant. Hi vero ægre obediunt imperanti. Tum Tasonis ac Tatonis pater, aliique propinqui non sine lacrymis conqueruntur, cur se desererent, ut quid suæ salutis curam abicerent? Nullumne eis inesse pietatis affectum, nullam consanguineorum commiserationem? Obtestari & obsecrare per Deum cæli & terræ conditorem, ne se relinquerent, quippe ad Christum converti, ac sæculum penitus relinquere paratos. sin autem, sanguinem suum de manu eorum a Deo reposcendum. Talibus dictis & lacrymis nequaquam commoti Christi commilitones, se, uti Deo promiserant, in Gallias proficisci velle reponunt. Verum medium se interponens pius abbas: Audite, inquit, filii, consilium meum, & horum preces ne abjicite. Ego locum vobis ostendam, qui utrorumque votis satisfaciatur.

X XII. » Est locus in Samnii partibus super ripam Vulturini fluminis, mille fere passibus
S. Vincen- » ab ejus fonte, ubi situm est oratorium, beati Vincentii martyris nomine dedicatum.
tii monaste- Ibi exstat ex utraque fluminis parte silva densissima; feris tantum, & fortè latroni-

bus, inhabitata. Si me auditis, illuc secedite. Omnipotens Deus, cujus servitio vos ipsos mancipare vultis, eo in loco illafos fervabit, nec rebus necessariis deficere finet. Emolliti his sermonibus tirones Christi, ab incepto revocant animos, & benedictione a sancto patre accepta, ad designatum locum properant, nihil secum in alimoniam, præter exiguum viaticum, in sportella ferentes. Cum ad locum accessissent, oratorium Dei laudibus frequentant, de nocte humo strati somnum capiunt. Interim fores oratorii pulsat homo ignotus, modium farinae, tantumdemque vini piis peregrinis afferens. In hac rerum penuria illic degentes, plurimos nihilo minus alliciunt. Primus sacro gregi præfuit Paldo, omnium mitissimus, amator Christi paupertatis, nec, sicuti carnales solent, æstuans rerum terrenarum cupiditate. quem affectum ut discipulis suis inspiraret, dixisse fertur: Mihi credite, fratres, quisquis in hoc monasterio usque ad finem perstiterit, æterna supplicia nequaquam sustinebit, sed ad vitam æternam pertinet; hocque monasterium usque ad finem sæculi ad salvandas animas perstabit. Quod quidam, ait Ambrosius Autpertus, male interpretantes, falsa seipfos securitate decipiunt, quasi male viventes, & *contra regulam patrum*, id est sancti Benedicti, facientes, salvi esse possint: cum omnibus constare debeat, neminem, qui in crimine perseveraverit, vitæ æternæ participem esse posse. Si quod igitur ejusmodi privilegium monachis quibuscumque asseritur, id iis tantum aptandum est, qui majorum suorum sobriam, castamque vitam, ac laudabilem paupertatem imitati fuerint.

Cum eo in loco degere cœperunt viri sancti, Thomas mox laudatus abbas, promissi memor, Beneventum pedester accessisse ad principem traditur, ab eoque locum prædictum in gratiam sanctorum fratrum obtinuisse; reversusque ad eos, salutaria eisdem dedisse monita, & quo loco refectorium, dormitorium, hospitum cella, aliaque necessaria habitacula construenda essent, docuisse. qua de re nulla mentio apud Autpertum, sed tantum apud anonymum Farfensem: qui addit, memoratos viros, eorumque successores per multos annos congruis temporibus ad monasterium sanctæ Dei genitricis Mariæ accedere solitos, ut coquinæ officium, sicut ceteri Farfenses fratres, ibidem per hebdomadas suas explerent; ac sancti Vincentii monasterium a domno Thoma, ejusque successoribus ordinatum fuisse. Hæc anticipato simul retulimus de monasterii Vincentiani origine, licet ejus fundamenta vix ante annum septingentesimum tertium jacta sint, perfectio vero collocanda non sit ante annum septingentesimum septimum. Ex his intelligimus, quanta in opinione tum apud externos fuerit Gallicanorum monasteriorum religio, qua ita permoti sint Beneventani illi proceres, ut Gallias ceteris Europæ regionibus, ubi de amplectenda monastica professione agebatur, prætulerint.

Dagoberto Austrasiorum regi non diu superstes fuit Wlfoaldus ejus palatii præfectus: quo mortuo, Pippinus, Ansigisili, ut diximus, filius, & Martinus frater ejus patruelis, utpote Chlodulfo Ansigisili fratre ante episcopatum Mettensem genitus, in Austrasia dominari cœpere, Austrasiis metu & odio Ebroïni faventibus; bellumque Theoderico regi ultro intulere. Ambo igitur, maximo Austrasiorum exercitu coacto, contra Neustrasios procedunt. Pugnatum est apud Lucofaum seu Locoficum, ubi magna utrimque facta cædes: sed victi demum Austrasii terga verterunt. Et Pippinus quidem fuga in Austriam elapsus est: Martinum vero, Ebroïno insequente, Lugdunum-clavatum seu Laudunum, quæ Austrasiorum urbs erat, fugientem excepit. Ebroïnus, post cædem fugientium depopulationemque regionis Austrasiorum, venit in villam Ercherecum seu Ercrecum, ubi Theodericus post pugnam substiterat; missisque ad Martinum Ægilberto, ac Regulo Remorum episcopo, qui ei fidem incolumitatis super vacuas sanctorum reliquiis captas pollicerentur, ut Ercherecum veniret, persuasit. Verum ubi eo advenit Martinus, nullo fidei datæ respectu, jussu Ebroïni cum omnibus suis oppressus est, superstitite Pippino, qui, accepta clade felicior, summam sibi deinceps in Austria potestatem vindicavit. Ercherecum seu Ercrecum * villam, ubi Martinus periit, vicum illum esse puto, qui in Campania Remensi ad Axonam fluvium positus est paullo infra Castrum-Porciani; at remotior videtur Lucofaus seu Lucoficus, in gestis Francorum Lufao dictus, si is ipse sit locus Lufaus pagi Tullensis, ab Herico monacho memoratus in libro de gestis ^a episcoporum Autisiodorensium: ubi Hainmarus episcopus ab insequentibus adversariis confossus occubuit. Carolus Cointius Regulum & Ægilbertum, non sine veri simili-

« AN. CHR.
« 681.
« rium ad Vul.
« turnum.

Paldo abbas
primus.

XXIII.
Austrasii a)
Neustrasii
victi.

* Ecry.

a Heric, 20. 72
bibl. Labbe
p. 430.
Reguli episcopi

ANN. CHR.
681.
innocentia pur-
gata.

^a Frodeard.
lib. 2. c. 10.

XXIV.
Anstrudis ab-
batissa cælitus
servata.

tudine, purgare conatur a fraude Martino imposta; & quod de vacuis capsis dicitur, fabulam redolere existimat. Regulum quippe non adeo stolidum fingi posse; ut putarit, jusjurandum vacua capsula inane irritumque fieri; jurantesque, & eos, quorum nomine jurabant, apud Deum minime obligari. Regulum itaque bona fide jurasse, Martinum inviolatum fore, si Ercherecum ad regem veniret: sed datam fidem ab Ebroïno violatam fuisse. quod sane de Reguli sanctitate (nam in Remensi ecclesia pro sancto habetur) opinari æquum videtur. Fuit quidem ille ob accepta beneficia obstrictus Ebroïno, quo suffragante^a Orbacum pro monasterii exstructione a Theoderico rege obtinuit: at virum sanctum perjurio gratiam Ebroïno rependisse non facile credi potest. Idem de Ægilberto dicendum, quem Hadrianus Valesius eundem esse putat cum Agilberto Parisiorum episcopo probatæ itidem virtutis. Quamquam an idem sit ille Ægilbertus, dubitari possit, quem nullo episcopi nomine indigitat Fredegarii continuator: tamen si Regulo eum præponit, ubi Ebroïnus Lugdunum-Clavatum nuntios direxisse dicitur *Ægilbertum, ac Regulum Remensis urbis episcopum: ut, fide promissa in incertum super vacuas capsas, sacramenta falsa darent.* Veri tamen similis est, utrumque fuisse episcopum, ad deferendas reliquiarum capsas, & sacramenta recipienda aptiores.

An forte is fuit Acglibertus, qui eodem tempore Anstrudem abbatissam Laudunensem sanctimonialium precibus muniri curavit contra inimicorum criminationes apud Ebroïnum? sic rem commemorat ejus vitæ scriptor anonymus. Fuerat Anstrudi inter alios germanus frater Balduinus, quem ob asserta monasterii bona e placito redeuntem adversarii necaverant. Hi, insectum semper animum adversus Anstrudem gerentes, injurias eidem inferre modis omnibus moliebantur. Adfuit opportuna eis occasio, cum Theodericus, interfecto Martino, Laudunum *hostiliter* ingressus est. Tunc enim Anstrudem, Ebroïno jam suspectam, forte quod Martino favisset, aut eum propinquitate attineret, apud regem accusant calumniatores, instantque, ut a monasterii regimine amoveretur. Mox Ebroïnus monasterium adit furibundus, & sanctam virginem sibi adductam durissimè objurgat. Dum is aspera loquitur, & pejus se facturum minatur; *quidam vir boni desiderii Acglibertus*, ait auctor, quasdam sorores perfectæ ætatis & vitæ monet, animo ne frangantur, sed Deo potius confidant, instantque orationi, ut ne a spiritali matre sua avellantur. Simul fusæ preces, simul exauditæ, factæ illæ quidem cum multo ejulatu & valido clamore: quo ita percussus est Ebroïnus cum suis, ut simul omnes exterriti ac consternati fuerint, viso insuper globo igneo, qui e cælo ad turrim ecclesiæ pertingebat. His signis emollitus Ebroïnus, ad pedes matris advolutus veniam petit, eique ac monasterio ejus benevolentiam suam pollicetur; sicque reversus est ad palatium *amicus religionis*, qui hostili & averso animo eo accesserat. Unus ex Anstrudis adversariis quidam Chariveus erat, qui, orta inter se se similtate, contra Dei famulam ita excanduit, ut eam gladio confodere tentaverit, eoque animo in ecclesiam beatæ virginis Mariæ ad altare orantem persecutus sit. Verum, ut eam minis suis interritam vidit, in se reversus, divini judicii metu in terram se abjecit, veniam ab ea imploraturus. At illa continuo facinus ei remisit, nec multo post mortui corpus eo in loco honorifice humari curavit. Idem officium exhibuit Ebrohardo, viro præpotenti, qui cum satellitibus suis Laudunum noctu ingressus, ut Gislehardum consanguineum suum, urbis forte comitem seu rectorem, occideret; igne in domos injecto, cum latitantem minime inveniret, furore percitus ad monasterium venit, Anstrudem asperioribus verbis laceffit, tamquam sibi contrariam, & dominationi, quam extinguendo Gislehardo quærebat, adversantem; jussitque ut quantocius sibi monasterii claves resignarentur, perquisituro, an Gislehardus inibi lateret. Verum, ubi claves accepit, ante ipsius monasterii fores divino percussus judicio interiit.

Non post multum tempus novam denuo vexationem a Madelgario episcopo beara virgo passa est, qui ejus monasterium dominio suo vindicare moliebatur. Causa ad Pippinum delata per Wlfoldum Anstrudis consanguineum, episcopi molitio repressa. Pippinus enim, propinquæ suæ legatione benigne accepta, statim Grimoaldum filium suum direxit Laudunum, graviter interminans, ne deinceps Madelgarius quidquam molestiæ aut vexationis abbatissæ, ejusve monasterio inferret. Addit vitæ interpolator, Laudunenses episcopos nullam posthac in eum locum potestatem habuisse, præterquam abbatissarum, dum ibi sanctimoniales persisterunt; illisque ejectis abbatum benedictionem.

Regulus pontifex Remorum, superius laudatus, quem Frodoardus a Reolum vocat, monasterium Orbacense extruxit in loco, quem dono regis Theoderici, suffragante Ebroino majore-domus, obtinuerat. Positus est hic locus in parochia seu diocesi Sueffionensi, quatuor a Sparnaco * leucis, ad rivulum exiguum, qui in Matronam fluvium paullo supra Caltrum-Theoderici devolvitur. Exstructis novi cœnobii aedificiis, Reolus a monasterio Resbaco sex monachos impetravit, qui *sancta regula* disciplinam Orbaci instituerent, Leudemaro abbate eis præposito, qui prædictum monasterium ad finem vitæ suæ rexit. nam licet ab Odone quodam fuerit expulsus, a Childeberto tamen rege postea restitutus est. Post ejus obitum Rigobertus archiepiscopus locum ipsum recepit, ac rexit, teste Frodoardo. Ex eo tempore Orbacense monasterium, ut scribit ^b Marlotus, mansit in providentia Remensis archiepiscopi. unde eo inconsulto abbatem eligere non licebat: electus vero statim fidem ecclesiæ Remensi præstare debebat, jusque erat ejus loci monachis mittendi unum e suis, qui electioni archiepiscopi Remensis interesset. Ibidem sepultus est sanctus Reolus, cujus tumulus hodie quoque in eadem ecclesia cernitur. Eiusdem festus dies quotannis in Orbacensi monasterio recolitur, non in Remensi ecclesia, quæ tamen eum sanctum in publicis litanis appellat. Sed is fere mos est in insigni illa ecclesia, ut eos tantummodo sanctos peculiaribus festis colat, quorum reliquias saltem in urbe, vel prope urbem possidet. In vita nondum edita sancti Reoli corpus ejus sepultum dicitur in basilica sancti Remigii pontificis, & quidem in crypta ad lævam partem altaris sancti Laurentii martyris. quod si ita est, non multo post translatum fuit in Orbacense monasterium, ubi hæcenus ejus reliquiæ asservantur; caput quidem in scrinio argenteo nuper a nostris affabre facto, ceteræ vero reliquiæ in loculo peculiari, qui summo altari impositus cernitur. De hoc monasterio dicendi recurret materia occasione Goteschalci ejus loci monachi. Frodoardus laudat hujus cœnobii monachum, nomine Hucboldum, quem Hungari suo tempore, id est ineunte sæculo decimo, trucidare conati sunt, sed nequaquam ferro aut sagittis configere potuerunt. Unde eum pro aliquo deo habentes, cum reverentia secum duxerunt, donec redemptus a quodam episcopo, atque dimissus, in proprium monasterium reversus est. Sæculo tertio-decimo, & quidem anno M CC XXXIX. orta est de subjectione Orbacensis monasterii controversia inter Henricum Remensem archiepiscopum & Jacobum episcopum Sueffionensem, quæ hoc pacto ^c composita est: ut Orbacenses, mortuo abbate, eligendi successoris facultatem peterent ab archiepiscopo, cui electus abbas præsentaretur confirmandus; inde remittendus ad episcopum Sueffionensem, ut ab eo benediceretur, eique professionem faceret: destitutio autem abbatis ad solum archiepiscopum pertineret. Præter Orbacense monasterium, Reolus Berchario Dervensi abbati fundum ad condendum cœnobium virginum suppeditavit, ut inferius videbimus.

Hoc fere tempore Chrodegarius seu Rodgarius secundus abbas Corbeiensis e vivis excessit, fecitque locum Eremberto tertio abbati, cujus electionem Theodericus rex dato diplomate confirmavit. Inscriptum est regium præceptum *Episcopis & viris illustribus*, quibus significat princeps, ad regalem suam præsentiam venisse monachos & viros Dei timentes ex sacrosancto monasterio, nuncupato Corbeia, constructo in pago Ambianensi, & clementiæ suæ auribus suggestisse, venerabilem virum Chrodegarium abbatem, quem apostolicus vir dominus & pater suus Theodefredis episcopus, cum ille onus episcopale suscepit, ex suo permisso ejus loci rectorem constituerat, de hac luce ad Dominum migrasse: quo mortuo, tota ejusdem monasterii congregatio petierit, ut secundum privilegium suum ex semetipsis rectorem eligere sibi liceret. Eos verò, accepta a rege facultate, cum voluntate supra dicti domni Theodefridi episcopi, elegisse venerabilem virum Erembertum, in ipso monasterio enutritum: cujus electionem princeps se ratam habere testatur, adeo ut ipse Erembertus deinceps omnium ejus loci rerum & possessionum providentiam habeat, sicut sancta regula docet, sancitque sacer ordo monachorum. Hoc diploma in chartaceis atque editis libris destitutum est chronologicis notis. Eremberto abbati tribuuntur antiquiora statuta, nondum vulgata, monasterii Corbeiensis, quæ posteriorum temporum esse constat. In eis agitur de electione abbatis, deque institutione omnium officialium, id est majoris-prioris, claustralis prioris, circuitorum, armarii, camerarii, cellerarii, granatarii, pincernæ, hospitalarii, hortulani, refectorarii, conestab-

ANN. CHR.
681.

X X V.

Orbacense monasterium a Reolo conditum.

^a Frodoard.
lib. 2. c. 10.

* Espèrnay.

^b Metrop.
Rem. lib. 3.

c. 43.

c *V. Append.*

X X V I.

Chrodegario abbati Corbeiensis succedit Erembertus.

ANN. CHR.
681.

X XVII.
Toletanum
concilium duo-
decimum.

buli, eleemosynarii, & infirmarii: quorum omnium officia & munia, recentiorum sane temporum, in illis statutis præscribuntur. Eremberto successit Sebastianus abbas quartus, cui rex Chilpericus diploma concessit, a nobis inferius memorandum.

In duodecimo Toletano concilio, quod hoc anno in regia urbe habitum est in basilica sanctorum apostolorum, confirmata fuit Flavii Ervigii substitutio in locum Wambæ regis, cujus eo in concilio scriptura lecta est, manibus seniorum palatii roborata, qua Wamba regno se abdicabat ob venerabilis tonsuræ signaculum a se acceptum; simulque inclytum dominum Ervigium post se regnaturum, & sacerdotali benedictione ungendum designabat. quibus lectis & approbatis, episcopi populum vinculo juramenti, quo Wambæ se obstrinxerat, solum declarant, atque Ervigium ejus loco pro rege agnoscendum. Et ne forte Wambæ repetendi principatus voluntas aliquando subreperet, canone secundo interdicit, ne iis, qui semel tonsuræ venerabile signum atque habitum religionis in extremis morbis, etiam non sentientes, acciperint, ea denuo abjicere liceat: sed, sicut baptisma, quod nescientibus parvulis in fide tantum proximorum accipitur: ita penitentiae donum, quod nescientibus confertur, inviolabiliter teneatur. Subscribunt huic concilio post episcopos abbates quatuor, Waldreudus, Florentius, Gratinus, & Faustinus, sed absque ulla mentione monasteriorum suorum. Horum postremus forte non alius sit quam Faustinus abbas Castrensis, eo nomine secundus: cujus successor Citruinus tertio-decimo concilio Toletano interfuit nomine Stephani episcopi Carcassensis. Invenitur in eodem concilio Gratinus presbyter, agens vicem Argebadoni episcopi Eliberitani, forte idem cum Gratio abbate.

ANN. CHR.
682.

XXVIII.
Ebroino inter-
fecto Filibertus
redit Gemeti-
cum.

Ebroinus, post suos prælio Austrasios longe impotentior ac ferocior, dum Francos insolenter ac crudeliter opprimit, ipse sibi exitum maturavit. Cum enim uni eorum, quem Ermenfridum vocant, multa minaretur, eumque bonis spoliare statuisset; ille, coacta suorum manu, dominica die ante lucem irruit in Ebroinum, qui tum pro more laicorum fidelium ad matutinam synaxim domo egrediebatur, eumque nec-opinantem obruncat. Hoc facto, Ermenfridus fuga in Austriam evasit incolumis, & ad Pippinum ducem cum opibus suis pervenit. Interfecto Ebroino, Audoenus mitigatus Filibertum abbatem missis nuntiis in cœnobium Gemeticum revocavit anno nono ineunte, quam illud reliquerat, & cum eo in concordiam rediit. Neustria tota de tanti viri reditu gratulatur, & monachorum turba cum canticis & sanctorum reliquiis obviam effusa, revertentem in monasterium cum triumpho recepit. Mox duo illi sacerdotes, veluti totidem patriæ, ne dicam mundi, luminaria, una conveniunt, & venia invicem postulata & accepta, post mutuos amplexus, ita vinculo caritatis connexi sunt, ut nulla deinceps cordium scissura in eis remanserit. Deinde inter se se convenit, ut, quia Filibertus duo simul monasteria, multis locorum spatiis disjuncta, Gemeticense videlicet ac Herense, regere non valebat; alterutrum sibi ad manendum eligeret, & alteri unum ex suis rectorem præficeret. Fluctuanti viro Dei intervenit Ansoaldus Pictavorum antistes, idque apud eum evicit, ut, præposito Gemeticensibus Aicadro, ipse in Herense monasterium reverteretur. Id gravate admodum tulerunt Gemeticenses, sed tandem obedientiam Aicadro promiserunt secundum decretum optimi patris, cujus abscissum inconsolabiliter luxere. Postquam itaque eos hortatus esset, ut semper in monasticæ disciplinæ accurata observatione perseverarent; Deo commendatos benedixit, atque in Herum insulam reversurus, primo quidem in Quinciacum monasterium venit, ubi cum ingenti omnium gaudio acceptus est: tum, Gemetici præfectura Aicadro commissa, ejus loco Probum Quinciacensis monasterii rectorem instituit. Ragertramnus archidiaconus, quem Audoenus absenti Filiberto post Chrodobertum^a subrogaverat, locum Aicadro haud ægre admodum cessit, utpote meliori sorte in sedem Abrincatensem tunc vacantem promotus. Reversus demum in Herensem insulam Filibertus, ibidem usque ad supremum exitum perseveravit.

^a V. supra
lib. 16. n. 42.

XXIX.
Monasterium-
Villare condi-
tur.

* Montier-
Villiers.

Post Ebroini mortem Franci, inito inter se se consilio, Warattonem majorem domus regiae constituunt, qui prædium in Caletis, nomine Villare, ad condendum virginum monasterium Filiberto dedit. Insignis est etiam nunc hæc abbatia virginum Benedictinarum, Monasterium-Villare^{*} dicta, sub patrocinio sanctissimæ virginis Mariæ, si non a principio, saltem ab instauratione, quæ a Richardo secundo

ANN. CHR.
682.

ut ceteros omittam, monachus natione Alamannus, opus suum dicavit abbati Murbacensis in Alsatia monasterii, ubi caput sancti Leodegarii jam inde a primordiis loci, id est a sæculo octavo, asservari creditur; tamen illud se possidere gloriantur nostri in Neustria Gemeticenses & Prætelenses. Translatione corporis facta, Ansoaldus episcopus Audulfo abbati auctor fuit, ut augustiorem in ejus honorem basilicam exstrueret: quod ille impigre executus est, erecta miræ magnitudinis ecclesia, cujus fabrica aliis multum dissimilis fuisse dicitur. Translatio hæc facta est medio mense Martio: dedicatio vero novæ basilicæ III. kalendas Novembris.

XXXI.
Aicadri re-
cte facta in
regimine Ge-
meticensium.

Aicadrus Gemeticum profectus, incredibile est quanta religione locum rexit, quantam sui non solum apud domesticos, sed etiam apud externos opinionem excitavit. In vigiliis pernox, in oratione assiduus, in jejuniis frequens. Hac virtutum fama excitus inter ceteros nobilis quidam Pictavensis, nomine Astasius, villam suam Tortoniacum Deo & sancto Petro in Gemetico donavit pro remedio animæ suæ: quin etiam se ipse in Dei cultum ibidem mancipavit; sicque regularibus se subdidit disciplinis, ut sancte inter sanctos vitam absolverit. Quanta Gemeticensium esset religio, vel uno hoc exemplo patet. Mos loci erat, ut monachi singulis sabbatis *novitia exercerent*, sic illi loquebantur, id est tonsuras renovarent, sed ante horam nonnam, quo ex tempore sequentis dominicæ observatio tunc incipiebat. Forte Aicadrus post illam horam imprudens cuidam monacho procuratori suo jussit, sibi ut capillos cum forcipe adæquaret. Mox illi hoc erratum dæmon insultando objecisse dicitur. Tum Aicadrus reatum suum agnoscens, tonsuram imperfectam in piaculum reliquit, & prostratus in ecclesia coram fratribus veniam petiit, & obtinuit. Cum vero familia illa ad nongentos monachos, præter famulos quingentos, excrevisset; angeli monitu Aicadrus didicit, mediam ejus familiæ partem intra triduum peste a dæmone infligenda absumtum iri. Ille autem mox fratres ad nocturnas vigilias excitavit, absolutoque nocturnali & matutinali officio, omnes de facta sibi revelatione & de instanti morte admonuit, eos exhortans, ut ad mortem prævia se confessione & communione præpararent. Res evenit, uti Aicadro prædicta fuerat, atque intra tres dies quadringenti quadraginta-duo monachi hac clade e medio sublati sunt. Horum omnium corpora in uno cœmeterio in lapideis tumulis honorifice, ut ecclesiæ mos est, Aicadrus sepeliri curavit, seque post suum ex hac vita egressum inter illos humari præcepit: quo in loco quidam viri sancti etiam sepulturam elegerunt. His annumerat auctor anonymus sanctos Hugonem episcopum Rotomagensem, Constantinum Belvacensem, Peregrinum Anglicanum cum sancto Flavio: quorum sancta ipsana, inquit, in Domino cum illis manent humata.

XXXII.
Lan debertus
ab exilio re-
vocatur.

Hoc eodem tempore, scilicet post necem Ebroïni, ab exilio revocatus est Lan debertus episcopus Trajectensis, atque in sedem suam, expulso Faramundo, post annos septem restitutus est, jubente Pippino principe, ægre avulsus e monasterio Stabulensi, ubi per id tempus monasticam vitam egerat. Præerat tum Stabulensibus Goduinus abbas, qui a Theoderico rege privilegium obtinuit, quo donationes omnes monasteriis Stabulau & Malmundario hæcenus factæ confirmantur. Editum est, sed sine chronicis notis, hoc diploma, quod Carolus Cointius recte tribuit Theoderico Chlodovei junioris filio, contra eorum sententiam, qui illud Theoderico, cognomento Calensi, tribuendum putant.

ANN. CHR.
683.

XXXIII.
S. Audoenus
moritur.
Glichy.

Audoenus pontifex, paullo post reconciliatum sibi Filibertum, supremum diem absolvit, cum ecclesiæ Rotomagensi annos quadraginta-tres cum tribus mensibus & diebus aliquot magna cum laude præfuisset. Obiit in villa regia Clipiaco*, Luteciæ Parisiorum proxima, pace composita inter Neustrasios & Austrasios, cujus rei causa, post Gislemari majoris-domus mortem, qui eam turbaverat, Coloniam Agrippinam ad Pippinum ducem a Theoderico rege missus fuerat. Warattonis præfecti palatii filius erat Gislemarus, homo fallax & ambitiosus. Hic, nequiquam deterrente Audoëno, ac brevi periturum dicitante, nisi a cœpto desisteret, patrem honore dejecerat, præfecturamque palatii occupaverat. Idem pacis violator cum Pippino a patre initæ, vix uno anno integro dignitatem retinuit, propter sua facinora immatura morte punitus. Eo mortuo, Waratto pristinum honorem recepit, & Audoëno in Austriam misso pacem cum Pippino reformavit. Hujus legationis rationem vir sanctus ubi Theoderico reddidisset, Clipiaci febre interceptus decessit

decessit IX. kalendas Septembris, uno fere anno ante Filibertum abbatem, delatusque Rotomagum, in basilica beati Petri apostoli extra muros cum multo honore sepultus est. Mortui corpus, cum Clipiaco efferretur, rex Theodericus & regina Chrothildis, necnon major-domus regiae Waratto cum cunctis proceribus usque ad Pontem-Isaræ * sunt profecuti: unde multi episcopi & abbates, quos inter Ansbertus abbas Fontanellensis cum aliquot monachis suis adfuisse traditur, cum hymnis & canticis Rotomagum detulerunt, & in basilica sancti Petri, quæ monachorum ante id tempus erat, deposuerunt. Sepulcrum beati præfulis ab Ansberto ejus successore auro gemmisque ornatum, collocato ibidem lecto, quem undique auro inclusum Audoënus ipse Jerosolymam mittere cupierat, ut in sancta Anastasi seu basilica dominicæ resurrectionis poneretur. Villa regia Clipiacus ejus nomine sancti Audoëni * postmodum insignita est, uti & basilica sancti Petri, ubi sepulturam accepit, nobile etiam nunc, si quod aliud, nostrorum in Neustria monasterium, jamdudum muris urbis inclusum: cujus basilica vix ulli ecclesiæ, non modo totius provinciæ, sed regni, elegancia & amplitudine cedit.

Mortuo Audoëno, Rotomagenses unanimi consensu Ansbertum, qui Lantberto Fontanellensi abbati ad Lugdunensem episcopatum promotus fuerat, episcopum elegere, atque a Theoderico rege petiere, eum ut sibi pastorem juberet consecrari. Rex, qui Ansberti sapientiam ac pietatem probe noverat, quippe qui sibi a confessionibus & consiliis erat, ilico electionem comprobavit, electumque Clipiacum accedere jussit, verbo, ut, sicuti consueverat, ejus consilio in publicis negotiis uteretur; re autem vera, ut ordinatio ejus in frequenti episcoporum ac procerum confesso fieret. Intellexit statim Ansbertus, regem electioni assensum præbuisse, nec ob aliam causam se in palatium evocari, quam ut episcopus ordinaretur. Ille itaque excusare, indignitatem suam causari, denique nuntiis remissis delatam sibi dignitatem omnino refutare. His effugiis non cessit Theodericus, sed, missis ad eum aliis nuntiis, id tantum significavit, se cum ipso colloqui velle, nec episcopale onus invito imponi passurum. Fidem nuntiis habuit Ansbertus, vir magnæ & christianæ simplicitatis, pio dolo deceptus; ac Clipiacum tandem venit: sed, contra quam speraverat, instantibus Rotomagensibus, qui præsentibus aderant, regis principumque summo applausu, a Lantberto Lugdunensi antistite, suo quondam in regimine Fontanellensis cœnobii antecessore, aliisque qui eo convenerant episcopis, Rotomagensis pontifex consecratur, successorem sortitus Hiltbertum in regimine monasterii Fontanellensis. Si Fridegodo credimus, Audoënus moriens regi successorem Ansbertum suggestit. Talem igitur habuit successorem, qualem optaverat, utique genere, seculari dignitate, sed maxime sanctitate sibi non dissimilem. Ansbertum ab eo sola distinguebat monastica professio, quam tamen Audoënus semper valde adamavit. nam ante clericatum, etsi in palatio militarem habitum ac cultum prætenderet, tamen fere a cunctis monachus potius, quam laicus habebatur, & sub pretiosis vestibus sæpe cilicium corpori applicitum gerebat. Idem in Briegio saltu monasterium exstruxerat, instruxeratque magnifice, quod ipse Jerusalem, ceteri a rivulo præterfluente Resbacense nuncuparunt.

Scriptit Audoënus de vita sanctissimi præfulis Eligii Noviomensis, amici quondam sui, libros duos, in quibus de monachis non raro sermonem facit, maxime de discipulis beati Columbani abbatis, erga quem impense affectus fuit. Duos hosce libros Rodoberto papæ seu episcopo legendos, emendandosque obtulit. Rodobertum hunc alii Chrodobertum Parisiensem, alii Chrotbertum Turonensem episcopum esse existimant. Mihi vero neuter videtur esse. Non Chrodobertus Parisiensis, qui jam obierat, antequam Audoënus hos libros absolvisset. Obiit quippe Chrodobertus ante Chlotharium regem, quo mortuo Audoënus ^a librum secundum scribebat, Childerico regnante. Non Chrotbertus Turonensis, nam Audoënus Rodobertum illum fratrem carissimum, aut præcise fratrem vocat, eique, quasi majoris auctoritatis, hanc vitam examinandam committit, usus civiliore elogio, si metropolitanus ille fuisset. Ad hæc Rodobertus ut majori respondet, venerabilem patrem Audoënum appellans, ejusque *jussioni* serius se obtemperasse excusat. quæ sane episcopum arguunt dignitate inferiorem, & forte Rotomagensis metropolis suffraganeum. Verum ita imperfecti & mutili sunt earum ecclesiarum indices episcoporum, ut hac de re sententiam suspendere satius sit, quam temere proferre.

ANN. CHR.
683.* *Pontoise.** *S. Ouen.*XXXIV.
Ansbertus
ei succedit.XXXV.
S. Eligii vi-
ta ab Audoëno
scripta.^a *Audoëno*
lib. 2 c. 30.

ANN. CHR.

683.

XXXVI.

Audoëni
tempus mor-
tis expendi-
tur.

De anno, quo Audoënus diem functus est, non levis etiam difficultas. Primus ejus vitæ scriptor anonymus tantum ait eum decessisse Waratone subregulo seu præfecto palatii, principatu Theoderici regis. Calculum obscuravit alter ejus vitæ scriptor Fridegodus, dum scrupulosius explicare voluit, ubi ait Audoënum rexisse Rotomagensem ecclesiam annos quadraginta-tres, menses tres, dies decem; nonagenarium vero migrasse ad Dominum ix. kalendas Septembris, die dominica, & quidem anno ab incarnatione Domini sexcentesimo septuagesimo-septimo, aliis octavo. Verum, ut cetera dissimulem, neutro anno dominica in nonum kalendas Septembris incidebat. Certior est epocha ab annis quadraginta-tribus regiminis cum tribus mensibus, quos Fridegodus ei assignat. Si enim Audoëni pontificatus initium a Maio mense anni sexcentesimi quadagesimi desumas, ejus obitum hoc anno octogesimo-tertio facile collocabis. Favet huic calculo Ansberti ejus successoris privilegium pro monasterio Fontanellensi, datum anno Theoderici regis sexto-decimo, aliis tertio-decimo, Ansberti pontificatus quinto: qui vix ante annum sequentem octogesimum-quartum consecrari potuit, si Audoënus hoc anno sub finem mensis Augusti mortuus est. Sed dimittamus has tricas, quas fusius explicatas vide sis apud Carolum Cointium ad hunc annum. Quam brevi post sancti Audoëni obitum ejus cultus etiam extra Rotomagensem provinciam receptus fuerit, infra docebit nos Herlemundus Cenomannorum episcopus, qui paucis post annis monasterium in ejus honorem ædificavit.

ANN. CHR.

684.

XXXVII.

S. Aldegundis
abbatissæ
obitus.

ANno sequenti beata Aldegundis virgo & abbatissa Melbodiensis ad immortalē Sponsam translata est, & quidem iii. kalendas Februarii, quo die ejus depositio apud Wandelbertum memoratur, recoliturque quotannis in ecclesia Melbodiensi: tametsi alii alios dies signant, ob varias ejus translationes. Mortis suæ ante aliquot annos divinitus præscia, eam prædixit sanctis Gisleno Cellensi & Humberto Maricolensi abbatibus, qui paullo ante ipsam e vivis migrarunt. Multas visiones & revelationes ante obitum sibi factas indicavit religioso viro *Subino abbati de Nivialensi monasterio*. Pauperum in primis & egenorum curam & sollicitudinem habuit, eisque vestimenta & alimenta per unum e ministris suis suppeditavit ex multis solidis, quos ipsius mater sibi reliquerat. Quin etiam universa, quæ a *proximis jure hereditario perceperat*, (tunc enim propinquorum hereditates inibant etiam monachi & sanctimoniales) in pauperes & ornatum ecclesiarum distribuit, aurum, argentum, gemmas & vestes pretiosas, præter vile, quod sibi reservavit, vestimentum cum victu quotidiano, solita dicere, *Melius esse unum solidum manu propria pauperibus dare, quam centum post mortem promittere*. Quinto ante obitum die germanæ suæ Waldetrudi abbatissæ Castrilocensi visa est ab angelis & sanctis apostolis deduci ad Niviallam monasterium, ubi soror utriusque sancta Gertrudis humata erat. Ibidem *die parasceves*, id est feria sexta, ante sabbatum, quo decessit famula Dei Aldegundis, puella quædam ejusdem cœnobii, *ante triennium velata*, quæ miræ simplicitatis & obedientiæ erat, circa noctis medium ingentem conspexit lucem, audivitque psallentium voces, resonantes ab ecclesia sancti Petri, in qua beatæ Gertrudis corpus quiescebat; eademque etiam aliæ sanctimoniales non sine stupore audierunt; eoque indicio sacratæ virginis Aldegundis obitum significari intellexerunt. Sepulta est primum in villa suæ quondam ditionis Curtifolra, ubi mortem obiit; indeque paullo post Melbodium translata est, curantibus principe, & nepote ejus Aldetrude, quæ ipsi in regimine monasterii Melbodiensis successit, & post eam Madelberta, ambæ sororis ejus Waldetrudis filiæ.

Primus sanctæ Aldegundis vitam in litteras retulit auctor anonymus ipsius æqualis, ceteris aliis præferendus, qui eam *matrem cœnobarum*, puellas ejus monasterii *sanctimoniales* ac *sorores* vocat, & *velatas* fuisse dicit. quæ certe nequaquam conveniunt recentiori statui Melbodiensium canonicarum, quas monachas fuisse non dubito, uti & Castrilocenses. quod de Nivialensibus, Romaricensibus, aliisque ejusdem instituti in superioribus ostensum est. Certe, ut jam dixi non semel, idque hoc loco repetere juvat, ejusmodi canonicarum in his partibus nomen & propositum inauditum fuit ante Ludovici Pii principatum, cujus anno tertio regula condita est in synodo Aquisgranensi pro canonicabus, cujus tamen institutum longe probabilius erat, quam hodiernarum canonicarum, quippe quod perpetuæ continentiæ

Canonicarum
quale institu-
tum.

voto puellas illas adstringebat. Neque tamen institutum illud a Romanis pontificibus probatum fuit, immo valde improbatum, ut patet ex concilio Romano sub Nicolao I. quod suo loco integrum referemus: in quo diserte legitur, ante prædictam Aquisgranensem synodum, nullam aliam, quam sancti Benedicti, universalem regulam apud Latinos receptam fuisse. Romani concilii hæc verba sunt. *Et certe hujusmodi sanctimonialium, scilicet canonicarum, institutionem usque nunc tota Asia, Africa simul & Europa, excepto uno minimo angulo Germania, nec scivit, nec recepit: quem quotquot receperunt, a tempore præfati Ludovici recepisse comprobantur. Unde constat, ante illum, sanctimoniales ubivis terrarum habuisse quam sequerentur regulam, a sanctis patribus sibi conscriptam: velut in Latina lingua a beato Benedicto, aliquibus dictionibus a virili sexu ad femineum translatis: quam utique in sui regni provinciis inventam, nec Ludovicus mutare qualibet ratione debuit, aut potuit sine auctoritate & consensu sanctæ Romanæ & apostolicæ sedis.* Hactenus verba concilii Romani, quibus nihil luculentius ad propositum afferri potest. Consule quæ de sanctæ Aldegundis, aliarumque id generis canonicarum habitu superius^a diximus. Annum sanctæ Aldegundis obitus colligimus ex die sabbati, quod hoc anno bissextili convenit tertio kalendas Februarii.

Ipsis Februarii kalendis hujus anni scriptum fuit primarium instrumentum de conditione monasterii de Grafello, quod Aredius, alio nomine Petruinus, episcopus Vasionensis, in suburbano civitatis suæ extruxit. quo suburbani nomine totum non modo urbis alicujus territorium, sed etiam pagum, immo aliquando diœcesim totam significari jam sæpius observavimus. Ejus rei litteræ, quas in appendice integras referemas, hoc modo inscriptæ sunt: *Domini venerabilibus atque dilectissimis & sanctis fratribus nostris comprovincialibus, sanctarum ecclesiarum Domino dispensante rectoribus, Aredius sive Petruinus sedis ecclesiæ Vasensis civitatis, ac si indignus, Domino dispensante pontifex. & infra: monasterium aliquod in suburbano civitatis, in loco, cujus vocabulum Grafello, quod nos in honore sancti Victorii & sancti Petri, vel reliquorum dominorum sanctorum ecclesiarum visi sumus construxisse, placuit nobis, ut sub instituta sanctorum patrum ipsum monasterium firmatum esse deberetur, ubi congregatio monachorum, auspice Domino, in supra scripto monasterio debeant deservire: ut secundum normam venerabilis viri sancti patris Benedicti abbatis, vel sancti Macarii, seu sancti Columbani degere vel habitare deberent.* En trium regularum insignis conjunctio, quales antehac plurimas jam observavimus. *Factum kalendis Februarii anno decimo domini nostri Theoderici regis.* Instrumento subscribunt Petruinus episcopus, & cum eo alii episcopi octo, Wolbertus, Agliacus, Ambrosius, Tredicus, Godebertus, Leodegarius, Pascasius, Rusticus. Deinde Ago abbas, Pascasius presbyter, Delfinus abbas, Maurontus archidiaconus, Genno diaconus. Ecclesia Vasensis seu Vasionensis, quæ modo Avenionensi subest, suffraganea tunc erat metropolis Arelatensis, sub qua octo erant episcopatus, scilicet Avenionensis, Massiliensis, Tricastinensis, Tolonensis, Arausicanus, Carpentoraënsis, Vasensis, & Cabellicensis: qui tres postremi modo subjacent archiepiscopo Avenionensi. Novem subscribunt prædictis litteris episcopi, id est metropolitanus Arelatensis cum octo suffraganeis suis; sed cujus sedis singuli fuerint, incertum, præter Aredium seu Petruinum Vasensem, qui primus subscribit, & Wolbertum ab eo proximum, qui tunc erat pontifex Arelatensis. Chlodoveus rex suo diplomate approbavit conditionem ejus monasterii, quod Petrus Vasensis antistes anno unde-sexagesimo supra millesimum Massiliensi sancti Victoris abbatæ subjecit, cujus nunc cella^b est sub titulo sanctæ Mariæ & sancti Petri ac S. Victoris de Grafello, vulgo Granfello.

Sub idem tempus sanctus Filibertus abbas in Herensi monasterio ad cælum migravit XIII. kalendas Septembris, quo die in vetustis martyrologiis laudatur. Quid in ejus morte acciderit, non prodit ejus vitæ scriptor monachus Gemeticensis anonymus subæqualis, qui libellum hac de re scripsit jussu Coschini abbatis post Aicardum Gemeticensis, atque etiam Centulensis post Ocioaldum sancti Richarii successorem. Ermentarius monachus Gemeticensis, dein vagæ Herensis congregationis sæculo anno abbas, hanc ipsam lucubrationem Hilduino abbati nuncupavit, cum duobus libris miraculorum ab se conditis: non quod ejus auctor haberi vellet, sed ut antiquioris illius vitæ, uti & miraculorum lectione Hilduinus moveretur ad impetrandum a Carolo Calvo refugii locum Herensibus monachis, qui tum palabundi

Annal. Bened. Tom. I.

Cccc ij

ANN. CHR.
684.

^a lib. 15. n.
61. & 62. &
lib. 16. n. 56.

XXXVIII.
Grafellenis
monasterii
origo.

^b F. Cassian.
illust. p. 447.

XXXIX.
S. Filiberti ab-
batis obitus.

Coschinus ab-
bas ejus disci-
pulus.

ANN. CHR.
684.

per Gallias cum sancti Filiberti corpore ob tempestatem Nortmannorum vagabantur. Non audiendus itaque sive Petrus Franciscus Chiffletius, qui Coschinum ad sæculum nonum remittit; sive Carolus Cointius, qui Clotinum Centulensem abbatem pro Coschino supponit, ut Coschinum ad idem tempus differat. Utrique præponderare debet Hariulfus chronographus Centulensis, qui Coschinum abbatem, non Clotinum, habet Ocioaldi successorem, eundemque sancti Filiberti discipulum fuisse ex majorum relatu tradit. Sancti Filiberti cultum sæculo octavo jam in Gallia viguisse docet Alcuini epigramma cxxxv. ubi aram ipsi erectam memorat hoc disticho:

*Hanc pater egregius aram Filibertus habebit,
Plurima construxit qui loca sancta Deo.*

Inter eximias ejus virtutes, mendacium, tamquam mortale venenum, fugisse traditur.

X L.
Mummolinus
episcopus No-
viomensis mo-
nitur.

Filiberto non diu superstes fuit Mummolinus episcopus Noviomensis, mortuus xvii. kalendas Novembris, postquam per viginti & sex annos ecclesias Noviomensem & Tornacensem rexisset. Corpus suum moriens in communi cœmeterio extra urbis mœnia sepeliri mandavit: sed tamen humatum fuit in æde sanctorum apostolorum, ubi sancta Godeberta virgo sepulta fuerat. Hæc est Godeberta, quam a multis procis in matrimonium expetitam sanctus Eligius, Mummolini decessor, aureo anulo suo virginem consecravit: cui Chlotharius rex, ut jam dixi, assentientibus principibus, suum Noviomense palatium cum suburbano oratorio beati Georgii martyris, duasque villas fiscales, & aliquot puellas regendas dedisse perhibetur: ex quo inditus Godebertæ abbatissæ titulus. Sancti Mummolini corpus in ecclesia Noviomensi asservatur, præter partem ejus capitis, quæ habetur in Sithiensi monasterio, ubi monachus & abbas ante adeptum episcopatum fuerat.

XLI.
Hunulfur-
tense monaste-
rium S Ber-
tino conce-
sum.
a *Diplomat.*
p. 607.

* *Vermans.*

b *Ibid.*

c *Balderic.*
lib. 2. c. 10.

* *Hunecourt.*

* *Vermans.*

Præerat tunc temporis huic monasterio Bertinus abbas, cui vir illuster Amalfridus tradidit puellare monasterium, quod ipse in prædio suo Hunulficurte, in pago Cameracensi ad Scaldim extruxerat, regendumque filix suæ Aurianæ tradiderat. Editæ sunt a nobis hujus donationis litteræ in libro sexto^a de re diplomatica, quibus Amalfridus testatur, se concessisse atque delegasse ad monasterium *Sirdiu*, ubi venerabilis vir Bertinus abbas præesse videtur, una cum voluntate vel convenientia filix suæ Aurianæ, quæ ibidem reatrix esse videtur, monasterium suum, cujus vocabulum est Hunulfocurtis, in pago Cambricense, super fluvio *Scald*, quod ipse in proprietate sua extruxerat in honore sanctæ Mariæ, vel sancti Petri, seu sancti Martini, seu sanctæ Pollinæ, ubi ipsa pretiosa gemma requiescit in corpore. Tum obtestatur Sithienses fratres, eorumque rectores, ut ipsi monasterio dimissa, de curso seu officio divino, & de luminaribus provideant, & de hospitibus ac peregrinis curam habeant, nomenque suum adscribant in libro vitæ, id est in diptychis seu necrologio monasterii Sithiensis. Actum Vermandis*, quod fecit mensis Februarius dies octo, in anno duodecimo regni domini nostri Teuderici gloriosissimi regis. Hanc donationem confirmavit^b idem princeps in Carisiaco palatio kalendis Aprilis, anno quarto-decimo regni sui; eique consensum Childebertanæ Amalfridi uxoris intervenisse ait. Addit Johannes Iperius, Amalfrido Aurianaque defunctis, a Bertini successoribus monachos in locum monialium suffectos fuisse; sed tandem, qua occasione incertum, monasterii Sithiensis potestate excidisse. Baldericus episcopus in chronico^c meminit monasterii sancti Petri in villa *Hunulcort*, quod illustris vir Amalfridus cum uxore Childebertana fundavit, deputatisque sanctimonialibus cum clericis, id est monachis, filiam suam Aurianam præfecit, postquam Vindicianus Cameracensis antistes, accersitis secum non paucis episcopis, unaque etiam beato Lantberto Leodicensi martyre, illud consecraverat. Balderici tempore, id est sæculo undecimo, hoc monasterium ad paucos canonicos redactum erat. nunc abbatia est ordinis sancti Benedicti, priscum retinens* nomen, septem passuum millibus ab urbe Cameraco, haud procul Vermandis*, ubi donationis Bertino factæ instrumentum confectum est. Distinguendus hic locus ab Augusta-Viromandorum seu Quintinopoli, episcopali sede, ut quibusdam videtur, insigni, antequam hæc in urbem Noviomagum seu Noviomum transferretur. quamquam nonnulli Vermandis opido, quod quinque circiter millibus ab Augusta distat, id tribuendum contendunt. In

duobus episcoporum Noviomensium antiquis indicibus, quorum prima manus, unius quidem medio sæculo decimo in Hadulfo, alterius in Lamberto sæculo sequenti desinit; in his, inquam, duobus indicibus post Alomerum ponitur sanctus Medardus, de quo hæc subduntur: *Hic propter Vermandi, in alio Viromandi, subversionem, Noviomum sedem constituit episcopalem: qui etiam post sancti Eleutherii episcopi Tornacensis obitum regendam suscepit ecclesiam Tornacensem.* Hæc obiter. Ante biennium Theodericus rex eidem Bertino præceptum seu diploma immunitatis^a dederat de his, quæ in fisco Attiniacensi comparaverat.

Hoc anno, Ervigii regis quinto, habitum est Toletanum concilium quartum-decimum, in quo sextum universale concilium adversus Monothelitas receptum fuit, nullis statutis in rem monasticam editis, uti neque in præcedenti Toletano concilio, anno superiori celebrato, cujus canone septimo cautum est, ut ne deinceps occasione jurgiorum aut gravaminum acceptorum, quod a viris etiam sanctis factum legimus, altaria ornamentis exuerentur, aut luminaria, vel divinorum sacrificiorum aut officiorum cultus subtraherentur. qui mos nihilo minus, saltem in Gallia, diu post illud tempus perseveravit, ut videbimus. Huic concilio tertio-decimo post episcopos subscribunt abbates quinque, Absalius*, Faustinus, Gerontius, Castorius, ac Sisebertus, & inter vicarios episcoporum Pacatus abbas agens vicem Sunifredi episcopi Narbonensis, Freidebadus abbas vice Valderodi episcopi Casaraugustani, Veremundus abbas vice Clari episcopi Elenensis, Citruvinus abbas vice Stephani episcopi Carcassensis, Audibertus abbas vice Gadiscaldi episcopi Oscensis, Leopardus abbas vice Potentini episcopi Uticensis, Vincentius abbas vice Gaudentii episcopi Valerientis, Segarius abbas vice Gundilani episcopi Impuritani, Stabilis abbas vice Austerii episcopi Tyrassonensis, Johannes abbas vice Reginci episcopi Aucensis, Leopardus abbas vice Aurelii episcopi Asturicensis, & fortasse alii nonnulli, qui sub titulo presbyteri vel diaconi subscribunt. quod etiam de aliis conciliis observandum. Ex his omnibus abbatibus unus nobis cognitus est Citruvinus abbas Castrensis, qui postea episcopus Albigenensis factus est, scilicet post Richardum, & quidem anno^b ejus sæculi nonagesimo-secundo. Is ritus antiquos restituisse fertur, rigidus utique censor, quo nomine afficitur in subjectis^c versibus.

*Hesperias rigidus censor pervenit ad oras,
Ritusque antiquos restituisse ferunt.
In Toletano cætu Citruvinus obivit
Carcassonensis munus episcopii.
Cumque cathedra suo Albige sessore careret,
Antistes factus judicio est populi.*

Cujus rei causa profectus sit ad Hesperias oras, quod vel de Hispania, vel de Italia interpretandum, optandum esset ut poeta ille nobis clarius exposuisset. Si de Hispania, ut concilio interesset; si de Italia, forte itineris causa fuit, ut monasticos ritus puriores addisceret, eosque induceret in suum Castrense sancti Benedicti monasterium, cujus tertius abbas erat, nempe post Robertum & Faustinum, qui duo primi abbates ejus loci memorantur. Plerique ex prædictis abbatibus subscribunt quarto-decimo concilio Toletano, sed alii etiam præter eos, cum proprio nomine, tum vice episcoporum suorum: quos abbates hic commemorare nihil juvat, cum monasteria eorum ignoremus. Ex his Maximus abbas, qui in hoc concilio vices egit Stephani metropolitani Emeritensis, idem esse videtur Maximus Emeritensis antistes, qui Toletano concilio quinto-decimo post annos quatuor subscripsit.

ANno sexcentesimo octogesimo-quinto consignanda videtur mors Bercharii abbatibus Dervensis, & Condedi monachi Fontanellensis. Bercharius præter Altivillarense monasterium, & Dervense, in quo decessit; unum etiam virginum, Puellare-monasterium vulgo dictum, non procul a Dervensi extruxerat, eique Waltildem præposuerat abbatissam. Cum mortem sibi imminere intelligeret, instante paschali sollempnitate, feria quinta, qua cæna Domini celebratur, virginum cœnobium adiit, eisque salutaria monita dedit; tum data illis benedictione & salutatione extrema, in suum Dervense monasterium reversus est. Erat eo in loco quidam mona-

ANN. CHR.
684.

^a *Diplomat.*
p. 606.

X L I I .
Toletana concilia x l i i . &
x i v .

* *al. Asfalius.*

Citruvinus abbas Castrensis.
^b *Spicil. to. 7.*
p. 336.
^c *Ibid. p. 339.*

ANN. CHR.
685.

X L I I I .
Bercharius abbas Dervensis cæditur.

ANN. CHR.
685.

chus nequam, Daguinus nomine, quem Bercharius ex sacro fonte susceperat, & monastica ibidem veste induerat. Hunc cum ob facinora acriter, ut par erat, idem-
 tidem objurgaret, tanto ille animi furore tandem correptus est, ut pium patrem in-
 terficere, pro nefas! monstrum illud sustinuerit. nam virum sanctum in lecto de-
 cumbentem noctu aggressus, arrepto cultello perfodit, & pii patris sanguine impius
 filius manus proprias maculavit. Mox, projecto in proximam piscinam cultello, qui
 aquis supernataste fertur, ecclesiam petiit, cruentis manibus signum pulsavit, de-
 mens, quasi monachos sceleris sui testes convocaturus. Hi vero concurrunt ad pa-
 trem, quem semianimem inveniunt. Mox cadis auctorem adducunt, scire cupientes,
 quid de admissio tanto scelere statueret. Hic vero, exempli Christi domini non imme-
 mor, facinus Daguiño condonavit, eum hortatus, ut condigna pœnitentia id expia-
 ret, ejusque rei causa Romam pergeret, indulgentiam a principe apostolorum implo-
 raturus. Profectus inde Daguinus, secundum præceptum viri Dei Romam petiit,
 unde postea non est reversus. Bercharius vero, letali vulnere in dies pejus habente,
 demum ad extrema venit, & ex hac mortali vita ad immortalem transivit vi. ka-
 lendas Aprilis. Sepultus est in quodam loco extra ecclesiam, haud dubie in com-
 muni fratrum cœmeterio, inde paullo post translatus in basilicam sanctorum Petri
 & Pauli apostolorum, quam ipse ædificaverat, & retro altare depositus xvi. kalen-
 das Martii: ex cujus sepulcro oleum in vas subjectum, infirmis valde salubre, per
 longum tempus defluxisse dicitur. Alia ejusdem translatio facta est xvii. kalendas
 Novembris: quo die in Ufuardi martyrologio secunda manu adscriptus legitur his
 verbis: *Dervo monasterio sancti Bercharii martyris atque abbatis*. Sic martyres appel-
 labant pios homines, qui injuste, seu nullam ob causam necati fuerant. Librum de
 vita sancti Bercharii scripsit sæculo decimo labente Adso ejus loci abbas, inchoavit-
 que librum alterum de ejusdem miraculis, quem anonymus quidam continuavit.
 Initio chartarii Dervensis præmittitur manu non admodum antiqua index abbatum
 Dervensium: in quo Bercharius hoc anno, id est Christi domini sexcentesimo octo-
 gesimo-quinto, post annos regiminis viginti & unum, de hoc sæculo migrasse, ei-
 demque Synaulius abbas successisse traditur. Synaulii successores ignoti usque ad
 Hautonem abbatem Stabulensem simul ac Dervensem, qui, favente Ludovico au-
 gusto, Dervenses ad prisca instituta revocavit.

Gaugiaci par-
 thenium an-
 condiderit. »
 a V. Append. »

Habetur in eodem chartario charta a Reoli episcopi Remensis, a quo Bercharius
 abbas obtinuisse dicitur, ad puellarum monasterium construendum, locum de rebus
 ecclesie Remensis, *infra urbem Cathalaunensem, in pago Pertensi supra fluvium Ma-*
tronam, id est villam, quæ dicitur Gaugiacus, sive alio vocabulo Episcopi-villa, quam
 sanctimonialis femina, nomine Ama, quæ sub titulo religionis vitam finivit, per
 suas chartas ecclesie Remensi donaverat. Hanc autem donationem Reolus se fecisse
 ait cum consensu fratrum suorum, vel concivium Remensium, *hoc est tam archidia-*
conibus, abbatibus, presbyteris quoque & diaconibus, vel omni clero ecclesiarum, seu &
inlustribus viris, qui infra urbem commanere videntur, consentientibus, quorum no-
 mina eidem chartæ subscripta sunt. Atque ut hæc donatio fieret citra Remensis ec-
 clesie detrimentum, eidem ecclesie in compensationem a Reolo datur in pago Le-
 movicino villa Tinnovero, quam de Verranione diacono dato pretio comparaverat,
 & casa in Novo-castro, *constructa in ipsa urbe Lemovicina*. Quod si forte sanctimonia-
 les illæ ex villa Gaugiaci in alium locum migrare vellent; ipsa villa revertatur ad
 monasterium Altiwillare, *quod antecessor noster, inquit, dominus & pater Nivardus*
quondam episcopus suo opere construxit. Actum in villa Compendio sub die kalendarum
Maii, anno tertio-decimo regni domni nostri Theoderici regis. Subscribunt post Reolum
 Ansooldus episcopus, forte Pictavensis, Petrus abbas, Harmarus abbas, Hilduinus
 abbas, & Leocadius abbas, præter alios, haud dubie clericos, quos in appendicè
 nostra hic habes, ubi integrum instrumentum referemus. Ex his vero chronologicis
 notis discimus, Bercharium non ante annum Theoderici regis tertium-decimum,
 qui hoc anno, vel certe insequentem incœpisse videtur, e vivis excessisse. Mirum est
 nullam hujusce parthenonis mentionem fieri ab Adso, aliisque, qui de sancto Ber-
 chario scripserunt. Veri simillimum est, Bercharium, paullo post mortuum, rem
 imperfectam reliquisse. Certe in chartaceo codice antiquiori Dervenses habere di-
 cuntur in Gogiaco mansum indominicatum unum cum terra arabili ad seminandum
 modios triginta, & cum vinea, ubi possunt colligi vini modii tres; nulla monasterii

mentionem facta. Ceterum quatuor illi abbates, qui litteris Reoli episcopi subscripserunt, videntur praefuisse quatuor, quae jam tunc prope Remos erant, monasteriis, nempe sancti Remigii, sancti Theoderici, sancti Basoli & Altvillarensi. Duo ex his subscripserunt ipsius Bercharii litteris de alodiis propriis, quae Dervensi monasterio contulit, nempe Harmarus & Hilduinus abbates. Leocadius cancellarius eas litteras scripsit, idem haud dubie, qui jam abbas superiori chartae subscripsit. Videntur in illis subscriptionibus multi deesse, quos Reolus eidem chartae subscripsisse in contextu testatur. Nunc Episcopi-villa * pertinet ad Altvillarense monasterium, prout Reolus statuerat, deficientibus nimirum eo loci sanctimonialibus.

Condedus monachus haud longe a Fontanellae monasterio in Belcinnaca Sequanae insula, cum per annos aliquot contemplativam vitam duxisset; ad claram Dei visionem raptus est XII. kalendas Novembris, sepultusque est in basilica beatorum apostolorum Petri & Pauli, ab se constructa, ubi multa se invocantibus beneficia contulisse dicitur. Post aliquot annos, cum insula illa fluvii eluvione absorberetur, sancti viri corpus inde Fontanellam translatum est, depositumque in basilica beati Petri apostoli juxta oratorium sancti Martini ad plagam meridianam, appposito ad ejus sepulcrum epitaphio, quod in ejus actis retulimus. Sancti Condedi depositio apud Fontanellenfes colitur ipso ejus obitus die, scilicet XII. kalendas Novembris; translatio vero VII. kalendas Junii, quando ipsius corpus a Rotberto pontifice Rotomagensi una cum corpore sancti Eremberti episcopi Tolosani uno in loculo repositum est anno Domini millesimo vicesimo-septimo. Is fuit exitus Condedi anachoretæ, qui ex Britannia insula in Galliam pro more gentis accesserat.

Interim Northumbrensium aquilonares partes sua, discipulorumque suorum sanctitate illustrabat Benedictus, cognomento Biscopus, qui praeter Wiremuthense beati Petri monasterium, aliud in proximo loco, cui Girvo * nomen erat, in honorem sancti Pauli molitus est. Huic pio consilio Egfridus rex, qui fundum ad primum illud extruendum concesserat, recte collocato delectatus beneficio, quadraginta familiarum possessionem posteriori construendo largitus est. quo familiae nomine portionem terræ, quanta unius aratri culturae sufficiens erat, veteres illi Brittones seu Anglo-Saxones intelligebant, *hidæ* alio vocabulo, seu *carrucatas* appellare soliti. Inchoata fuerat ante annos quatuor Girvensis monasterii fabrica, cui demum hoc anno suprema imposita est manus, probante antiqua ejus loci inscriptione, in qua dedicatio ecclesiae sancti Pauli VIII. kalendas Maii, anno quinto-decimo Ecfridi regis, facta dicitur, & quidem Ceolfridi ejusdem ecclesiae auctoris anno quarto, quem Ceolfridum Biscopus ibidem abbatem praefecerat septem-decim monachis, ex majori sancti Petri monasterio istuc adductis. Hoc vero monasterium consultu, immo etiam jussu regis ita ordinatum est, ut una & indivulsa utriusque loci pax & concordia esset, eademque utrobique necessitudo & familiaritas perpetuo conservaretur: ut, sicut corpus a capite, per quod spirat ac vivit, non potest avelli: ita unum ab altero monasterium, fraterna societate sic conjunctum, nullo pacto separari ac disturbari posset. Is est Ceolfridus monachus, quem a primordiis instituti prioris monasterii Biscopus non semel in Romano itinere socium & adiutorem habuerat.

Sed quia eidem Biscopo Romam denuo repetendi necessitas incumberebat, Easterwinum seu Esterwinum, sancti Petri monachum, eidem monasterio sui loco abbatem praefecit, ut, quem solus non poterat, socia dilectissimi commilitonis virtute laborem levius ferret. Nec ab re videatur, duos uni monasterio simul praefuisse abbates. nam praeterquam quod id antiquis exemplis non carebat, hoc sane exigebat frequens Biscopi in transmarinas partes profectio, incertusque reditus. Hanc praefecturam iniit Easterwinus nono anno a conditione monasterii Wiremuthensis, quod anno ejus saeculi septuagesimo-quarto extructum diximus, eamque ad obitum suum annis quatuor retinuit. Erat is patruelis abbatis sui Benedicti, sed nullo carnis respectu ab eo electus ob eximias dotes, quas in saeculari dignitate olim exseruerat, cum esset Egfridi regis minister. At, relictis semel negotiis saecularibus, abjectisque armis corporeis, in spiritali militia tam pie ac modeste se gessit, ut fratrum similimus aliorum, ventilare cum eis frumentum & triturare non erubesceret, immo nec oves vitulasque mulgere, atque in pistrino, in orto, in coquina, ceterisque monasterii humilioribus officiis exerceri gauderet. Saepè, cum ad procuranda monasterii negotia foras egressus, eodem reverteretur; si quando laborantes inve-

ANN. CHR.
685.* *Yequeville.*XLIV.
Condedus
moritur.XLV.
Girvensis
monasterium
conditur.
* *Jarrovv.*Ceolfridus
abbas.XLVI.
Esterwinus
Biscopi coad-
jutor vir exi-
mius.

ANN. CHR.
685.

niret fratres, statim cum eis in opus se adjugebat, sive aratri sive regenda, sive malleo domandum ferrum, seu ventilabrum manu excutiendum esset, aut quidvis aliud faciendum. Erat ille quidem mitis & benignus adversus omnes; sed, ubi res exigebat, fortis & infractus, adeoque peccantes regulari disciplina opportune coercens; magis tamen ex ingenita diligendi consuetudine sedulo admonens, ut ne quis peccare vellet, aut nativam vultus ipsius lucem nubilo cuiusvis asperitatis infuscare. Ceterum eodem quo ceteri fratres cibo, eodemque in refectorio vescebatur; ipsoque, quo, priusquam abbas esset, communi dormiebat in loco: adeo ut extremo etiam morbo correptus, duos adhuc dies in dormitorio fratrum quiesceret. quod quasi insolitum Beda consulto videtur observasse. Reliquos quinque vitæ suæ dies in secretiori cella exegit, ex qua die quodam egressus, & sub divo residens, accitis ad se cunctis fratribus, osculum pacis mærentibus, & tanti patris abscessum lugentibus dedit. Obiit pridie nonas Martias, dum fratres matutinis laudibus vacarent, annos natus dumtaxat triginta-sex: ex quibus viginti-quatuor in sæculo, duodecim in monasterio annos vixit, septem quidem in sacerdotio, quatuor in monasterii regimine. Florentius Wigorniensis auctor est, cum hoc anno octogesimo-quinto peste sublatus fuisse: quo mortis genere ipsum cum multis ejus fratribus decessisse Beda testatur. Forte Florentius annum hunc numeravit secundum veterem calculum, qui annus secundum novum esset octogesimus sextus. Cum enim annus nonus a condito Wiremuthensi monasterio coincidat in annum octogesium-secundum, quo Easterwinum Biscopus in coadjutorem seu coabbatem adoptavit; Easterwini regiminis annus, quo decessit, quartus facile in Martium mensem anni octogesi-simi-sexti extendi potest. Sed id levioris momenti.

XLVII.
Biscopi no-
vum iter Ro-
mam.

Sigfridus co-
abbas post Ef-
tervvinum.

Easterwino sancti Petri, & Ceolfredo sancti Pauli monasterio præpositis, Biscopus quarta vice ex Britannia solvit, Romam denuo petiturus; atque inde innumeris ecclesiasticæ suppellectilis donis locupletatus rediit, magna scilicet sacrorum voluminum copia, & sanctarum imaginum, quæ concordiam veteris ac novi testamenti concinno artificio exhibebant. Exempli causa, una Isaacum ligna, quibus immolaretur, portantem; & e regione altera Christum Dominum suam crucem gestantem representabat: aliæ duæ serpentem in eremo a Mose erectum, & Christum ipsum in crucem sublatus ostendebant. Attulit etiam inter alia, pallia duo holoserica incomparandi operis, quibus postea ab Aldfrido rege, qui Egfrido interfecto hoc anno successerat, terram trium familiarum ad ostium Wiri fluminis comparavit. Verum lætum ac felicem ejus reditum illud obscuravit, quod Easterwinum, quem discessurus sancti Petri abbatem instituerat, peste sublatus cum monachis ejusdem loci non paucis accepit. At dolorem hunc relevabat electio Sigfridi diaconi ex eodem monasterio, viri moribus probatissimi ac mitissimi, scientia scripturarum non mediocriter instructi, sed corporis infirmitate ex vitio pulmonum laborantis, quem fratres una cum Ceolfredo coabbate in locum Easterwini substituerant.

XLVIII.
Egfrido regi
succedit Ald-
fridus
2 Beda lib.
4. c. 26.

Reperit etiam in reditu mortuum Egfridum regem Northanimbrorum, qui in bello temere suscepto occubuerat. Is anno superiore in Hiberniam a Scottorum insulam misso exercitu duce Berhto, innoxiam gentem & Anglorum nationi amicissimam, misere vastavit; ita ut nec ecclesiis quidem aut monasteriis parceret hostilis manus. Tum hac victoria elatus, imprecantium Scottorum vim orationum expertus est, cum hoc anno eandem stragem in Pictorum provinciam, Britannia aquilonarem, inferre tentavit, multum renitentibus ejus familiaribus, maxime beato Cuthberto, qui recens ordinatus episcopus erat, nam ducto in Pictos exercitu, simulantibus fugam hostibus, inaccessorum montium illatus in angustias, periit cum maxima parte copiarum suarum, anno ætatis quadragesimo, regni quinto-decimo, die tertio-decimo kalendarum Juniarum. Hinc Picti effusi in terras Anglorum, alios gladio ceciderunt, alios in citeriores Britannia partes refugere compulerunt. Ex his Trumwinus episcopus Pictorum australium, qui genere Anglus erat, se recepit in Streneshalense monasterium, auxilio futurus reginae virginis Elfredæ, Egfridi germanæ sorori, quæ una cum Elfreda matre illi cœnobio præerat: ibique cum paucis suorum, quorum ceteros variis monasteriis commendaverat, in monastica districtione multo tempore vitam duxit, ac post mortem sepultus est. Egfrido in regnum successit Aldfridus, frater ejus creditus, & putatitius filius Oswii regis, distinguendus ab Alchfrido, Egfridi germano fratre, qui cum Oswio patre aliquam-
diu

diu regnaverat, eodemque superstite mortuus fuerat. Erat Aldfridus versatissimus in scientia sanctorum scripturarum, quarum studio se contulerat in Scottorum insulas, amore sapientiae spontaneum passus exilium, inde caeso Egfrido ad capeffendum regnum hoc anno in patriam revocatus.

Cuthbertus ab annis novem in Farne insula solitariam ducebat vitam, cum promotus est invitatus ad episcopatum, prout Boisilus praepositus Mailrosensis olim ipsi praedixerat. Id factum paullo ante Egfridi regis exitum, cujus vaticinium Elfredae Streaneshalensi abbatisse ejus sorori aliquando protulerat. Haec, sancti viri zonae contactu ex gravissimo languore penitus relevata, ejus conspectu & colloquio frui summopere cupiebat. Accessit ille, ipsa flagitante, ad insulam Coquedi, fluminis ostio praeracientem, quae ab eodem fluvio nomen accepit, & ipsa monachorum coetibus insignis. Inter colloquendum regia virgo, Cuthberti pedibus advoluta, eum adjuravit, ut sibi diceret, quam longo tempore victurus esset Egfridus frater ipsius, & quem successorem esset habiturus. At vir Dei vix tandem adduci potuit, ut unius tantum anni vitam regi superesse diceret, cui Aldfridum successurum non obscure significavit. Tum de futura sua dignitate sciscitanti respondit, se quidem, quamquam indignum, divino judicio ad episcopatum destinatum esse; sed post annos haud amplius duos pristinae solitudini restituendum. Postea reversus ad insulae suae secessum, non multo post congregata synodo episcoporum, cui Theodorus archiepiscopus praesidebat, in praesentia Egfridi regis unanimi omnium consensu electus est ad episcopatum. Missis ad eum hujus rei nuntiis, nequaquam loco moveri potuit, dum rex ipse, & cum eo sanctissimus episcopus Trumwinus, alique proceres, & religiosi viri quam plurimi, ad insulam Farnem profecti, genibus flexis cum lacrymis per Dominum obtestantur omnes, ut se vinci pateretur. Tum illum lacrymis quoque madidum extrahunt e latebris, & ad synodum pertrahunt, atque impositae dignitatis oneri collum submittere compellunt. Non tamen statim ordinatus est; sed tantum peracta hieme, & quidem in ipsa paschali sollemnitate, quae VII. kalendas Aprilis hoc anno celebrabatur, ejus consecratio facta est Eboraci coram Egfrido rege & septem episcopis, quorum princeps Theodorus erat. Electus est primo ad episcopatum Hagustaldensem pro Trumberhto exauctorato: sed quoniam Lindisfarnensi ecclesiae, in qua conversatus fuerat, praefici maluit; placuit, ut ejus regimen susciperet loco Eatae episcopi, abbatis quondam sui, qui ad sedem Hagustaldensem reversus est. In episcopatu commissam sibi plebem precibus fovebat assiduis, admonitionibus saluberrimis ad caelestia vocabat, non magis verbo informans quam exemplo. Mcestos ac pusillanimes recreare, male gaudentes ad salubrem revocare tristitiam; esurientibus alimenta, argentibus vestes praebere; in montanis & agrestibus locis, ubi ecclesiae ejus comitatum non capiebant, fixis tentoriis praedicare; super baptizatorum capita adhibita sacra unctione manus imponere; denique solitam in victu parsimoniam, & in ipsa turbarum frequentia monasticae vitae rigorem sollicitus observare.

Egfrido contra Pictos dimicante, versabatur in Luguralia civitate, Carleolo * alias dicta, cum Ermenburga regina, quae ibidem in suae sororis monasterio eventum belli exspectabat. Cuthbertus infaustum regis interitum caelitus agnovit. Mox reginam adiens, erat autem dies sabbati: Vide, inquit, ut illucescente secunda sabbati ascendere currum festines, (Anglis quippe die dominico curru vehi non licebat) & in regiam civitatem quantocius properes, ne forte rex occisus sit, quod re vera ita esse docuit eventus. Rege mortuo, Ermenburga seu Irminburga repente mores mutavit, invidiam, qua in Wilfridum flagrabat, deposuit; & ut Eddii verbis loquar, ex lupa agna Domini, id est sanctimonialis, & perfecta abbatisse ac materfamilias optima effecta est, nempe in cenobio Carleolensi superius memorato, cui tum ejus soror praerat. Istuc non multo post necem regis Cuthbertus episcopus rogatus advenit, ut ibidem sacerdotes consecraret, & reginam ipsam habitu sanctae conversationis indueret. Virum Dei ibidem convenit Herebertus venerabilis presbyter, jam dudum ei spiritalis amicitiae foedere copulatus, qui in insula Deorwentionis fluvii solitariam vitam agebat, & ad eum singulis annis venire consueverat. Is, intellecto sese amplius invicem non visuros, provolutus ejus genibus profusus lacrymis flagitavit, ne se in terra superstitem moriens relinqueret, quod Cuthbertus a Deo precibus obtinuit.

Annal. Bened. Tom. I.

D d d d

ANN. CHR.
685.

XLIX.
Cuthbertus
ordinatur episcopus.

* Carleolo

Ermenburga
regina fit monacha.

Herebertus
anachoreta.

ANN. CHR.

685.

L.

Theodorus
cum Wilfrido
pacem reformat.

Eadem Egfridi cædes Theodoro redintegrandæ cum Wilfrido pacis occasio fuit. Dolebat ille se regis ac reginæ consiliis nimisquam obsequentem, vexandi sancti antistitis conscium & ministrum fuisse. Accedebant frequentes in affecta ætate morbi, qui ipsum de proximo suo exitu admonebant. Itaque Wilfridum, unaque Erchenwoldum Londoniensem episcopum ad se ut veniant invitat. Illis præsentibus totius vitæ suæ cursum coram Domino sincere exposuit; & ad Wilfridum: „ Hic maxime, inquit, scrupulus me premit, quod in te, sanctissime antistes, innocentem erratum commiserim, regibus assentiendo, qui te & propriis spoliaverunt substantiis, & in longum exsilium ablegarunt. Hanc in primis culpam Deo confiteor, & sancto Petro. Vos autem, ô sancti episcopi, sponsonis meæ testes esto- te, me pro virili daturum operam, ut cunctos proceres & principes amicos meos huic sancto antistiti pro remissione peccati mei reconciliem, & quocumque modo volentes, nolentesve eidem adstringam. Te vero, pontifex sancte, per Deum & sanctum Petrum obsecro & contestor, ut te, quem totius vestræ gentis sapientissimum, & in rebus præsertim Romanis eruditissimum agnosco, in sede mea archiepiscopali a me ipso institui patiaris, ne hæc noxa mihi brevi ex hac vita discessuro imputetur. Ad hæc Wilfridus totius suæ controversiæ veniam Theodoro apprecari, amicum se fore perpetuum polliceri. Mitteret nuntios cum litteris ad quoscumque amicos suos, ut suam in Domino reconciliationem agnoscerent, & comperita ipsius innocentia, Theodoro obtestante, secundum præceptum apostolicæ sedis partem aliquam substantiæ ipsi restituerent. quod superest de futuro ejus successore, id cum ejus consensu in majori concilio finiendum. Concordia firmata, Theodorus Aldfridum regem Northanimbrorum litteris interpellavit, ut tam ob Dei timorem & apostolicæ sedis præceptum, quam pro redemptione animæ Egfridi regis concordiam cum Wilfrido iniret. Eiusdem argumenti epistolas scripsit ad quoscumque amicos suos, qui hujus facinoris societate constricti erant, præsertim ad sanctam virginem Elstedam abbatissam Streateshalensem, necnon ad Ethelredum regem Merciorum, qui sanctum pontificem libenter suscepit, eique monasteria ac prædia omnia, quæcumque juris ejus erant, restituit, & fidelis ejus amicus usque ad finem vitæ perseveravit. Quin etiam Aldfridus, anno regni sui secundo, sanctum præfulem ad se benigne revocavit, eidemque Hagustaldense primum cenobium cum adjunctis possessionibus; tum propriam sedem episcopalem in Eboraca civitate reddidit cum monasterio Ripensi & redditibus ejus, alienis episcopis inde expulsis. Verum hæc concordia non ultra quinque annos tenuit, nimirum post Theodori archiepiscopi obitum a rege violata.

L I.
Richimiri
abbatis Cenomannici gesta.

Interea florebat in Galliis apud Cenomannos Richimirus seu Richmirus abbas, ex Turonensi pago, qui istuc accesserat Gilberto seu Agliberto episcopo eam ecclesiam regente. Ejus favore vir sanctus cellulam, id est monasteriolum, ædificavit, in eoque fratres *sub sancta regula* viventes instituit. Ad perficiendum hoc opus pius antistes quemdam locum locupletem ei dare voluit. quod ille renuens: „ Non quæro, ait, locupletem, nec multis ædificiis insignem locum, sed pauperem, in quo ego pauper pauperem Christum sequi & imitari merear. At episcopus eum ordinavit sacerdotem, concessa facultate prædicandi in sua diœcesi ad lucrandas Christo animas, & monasterium construendi quovis in loco; deditque ei comites sacerdotes, qui eum, quocumque vellet, deducerent. Ubi pervenit ad fluvium Lidum * seu Ledum, locum illum, qui Turris-dominica dicebatur, expurgare cœpit ad exstruendam cellam: sed alium vicinum prætulit ad Gundridum fluviolum, ubi monasterium ædificavit cum ecclesia in honorem sancti Petri & aliorum apostolorum. Dum aliquando ea in ecclesia missam celebrare vellet, quidam cæcus ad eum accessit, enixe rogans, ut Deum sibi propitium redderet. Cui vir Dei dixit: „ Vade, & da prius uni sacerdoti pure confessionem tuam; eaque data, precibus & sanctæ meditationi animum applica inter hoc apostolorum altare & sanctorum reliquias. Fecit ille quod ipsi mandatum erat; & peracto missæ officio, ubi Richmirus super oculos ejus signum crucis impressit, mox cæcus lumen recepit. Non multo post, cum vir sanctus Cenomannorum urbem petiisset, Aglibertus episcopus ei curam injunxit puellaris monasterioli, quod ipse in honorem sancti Albini ad portam suæ civitatis condiderat, ubi sanctimoniales posuerat *sub regula pii patris Benedicti viventes*. Renuit ille primo hanc provinciam; sed tandem eam invitatus

* le Loir.

ex obedientia suscepit, cum nullum alium reperiret episcopus huic muneri magis idoneum. Prima ejus parthenonis abbatissa fuisse dicitur Abidelgama, ipsius Agliberti soror, quam ipse Tuffiaci abbatissam prius constituerat. Cella sancti Albini laudatur in diplomate Caroli Magni, qui eam Cenomannicæ ecclesiæ subjectam esse præcepit: sed jam dudum in ecclesiam parocchiam hæc cella conversa est. Quadragesimæ tempore sanctus ille Dei famulus non nisi arido cibo vescabatur, & pane tantum hordeaceo. Hordeum ipse manu propria molebat, labore manuum suarum vivere delectatus. Inter multa ipsius miracula, duos e monachis suis, unum Dodonem oculis orbatum; alterum, nomine Silvanum, febricitantem sanasse traditur.

Eodem fere tempore Wlframnus, qui postea Senonum antistes creatus est, possessionem suam, quæ dicitur Mauriliacus, sitam in territorio Wastinensi*, Fontanellæ monasterio contulit, nimirum anno duodecimo Theoderici regis: cujus donationis litteras Erembertus, ex monacho Tolosanus episcopus, sua subscriptione firmavit. Motgisus quoque, ipsius Wlframni dictus nepos, patrimonii sui prædium, Maniacum sive Villare appellatum, positum in pago Milidunensi*, eidem loco largitus est: qui factus ibidem monachus, regularibus disciplinis accurate parens, spreitis terrenis rebus, non nisi cælestia sapiebat. Wlframni donationem Jonas, sive ejus interpolator, factam esse tradit tempore Ansberti abbatis, antequam is pontificatus gradum conscendisset. Sed hic calculus non facile conciliari potest cum anno duodecimo regis Theoderici, multo minus cum quinto-decimo, quem annum codices nonnulli præferunt. Verum errat passim annorum & temporum in rebus Fontanelensibus calculus, quem ad rectam computandi rationem reducere vix quisquam possit. Certe hæc minutiora sunt, quam ut in his ambagibus extricandis tempus & operam perdamus.

Anno ipso Theoderici regis duodecimo Berta, nobilis femina, virginum cœnobium apud Morinos extruxit in vico pagi Teruanensis Blanziaci, a quo monasterio nomen inditum est. Hæc Rigoberti viri illustris ac comitis palatini & Ursanæ filia, Sigfrido nobilissimo ac locupletissimo primum nupta fuerat: ex quo filias quinque, Gertrudem, Deotilam, Emmam, Gesam & Gestam procreasse dicitur: ex quibus duæ postremæ in albis decessere. Viro orbata, totam se divino cultui mancipavit, & monasterium ac basilicam in modum crucis extruxit in loco amœnissimo Blanziaci opidi secus fluvium Toënam*. Ecclesia in honorem sanctæ Dei genitricis Mariæ dedicata v. idus Januarii, rogavit præsentem episcopos, ut sibi ac duabus filiabus suis, Gertrudi ac Deotilæ, sacrum velamen imponerent. Gertrudis nihilo minus in matrimonium petitur a Ruotgario, viro inter palatinos proceres illustri. Berta Gertrudis votum & consecrationem petenti opponit. Ille vero, hac repulsa excandescens, Bertam apud regem violatæ fidei accusat. Rex nimium credulus Bertam sibi sisti jubet: at, perspecta ejus innocentia, securam in monasterium redire præcepit. Reversa novas ædificavit ecclesias, unam ad portam monasterii sub titulo sancti Audomari episcopi & confessoris pro clericis seu sacerdotibus, qui monasterio servituri erant: duas alias in honorem sancti Martini, cui etiam alias septem in prædiis suis erigi & sacrari curavit. Deotila ipsius loco facta abbatissa, Berta cellulam sibi jussit præparari ad dexteram partem majoris basilicæ, ex qua fenestra patebat, altari sanctæ crucis contigua, per quam & sacra mysteria susciperet, & spiritalia monita sanctimonialibus suis daret. Illic ab episcopis sollempni ritu reclusa, usque ad finem vitæ perstitit.

Postero anno consignandus videtur obitus Landelini abbatis Crispiniensis, & Waldetrudis*Castrilocensis abbatissæ. Hæc prima e vivis excessit v. idus Aprilis, non multo post sororem suam Aldegundem, quæ morienti conspicuam se dedisse traditur. Virginem vocat Waldetrudem Baldericus^a in chronico, nimirum ob præstantiam monasticæ professionis: quo titulo etiam Rictrudis Marcianensis abbatissa quandoque affecta est. Waldetrudis corpus religiose asservatur in ecclesia Castrilocensi, nunc canonicarum sæcularium, apud Montès-Hannoniæ, quæ ecclesia a sancta Waldetrude appellationem deinceps accepit. Ejus vitam scripsit anonymus quidam, qui ad eam scribendam *religiosorum fratrum ac sororum*, haud dubie Castrilocensium, *caritate* se compulsus fuisse, & miracula ad ejus reliquias facta quotidie se videre testatur. Hanc scriptionem plerique Philippo abbati Bonæ-spei tribuunt.

Annal. Bened. Tom. I.

D d d d ij

ANN. CHR.
635.

LII.
Wlframni donatio facta Fontanellæ.
* *le Gastinis.*

* *de Meluz.*

LIII.
Berta Blanziacense monasterium condit.

* *le Terroin.*

ANN. CHR.
686.

LIV.
Waldetrudis abbatissæ obitus.
* *S. Vaudru.*
a Balderic.
lib. 3. c. 8.

ANN. CHR.
686.

L V.

Landelini item
abbatis.

* *Crespin.*

a *Id. lib. 2.*
c. 41.

b *Ibid. c. 33.*

L VI.

Egbertus Ger-
manorum con-
versionem me-
ditatur.

c *Beda lib. 5.*
c. 10.

Olbertus abbas Gemmelacensis antiphonas super matutinales laudes in transitu sanctæ Waldetrudis composuisse dicitur.

Postquam Adelenum Crispinio, & Domitianum Laubiis præfecisset Landelinus, ad Christum migravit xvii. kalendas Julii, & quidem in monasterio Crispiniensi, quod, uti & Laubiense, ipse condiderat. Librum de ejus gestis composuit anonymus ante Philippum Bonæ-spei abbatem. Nortmannorum tempestate eversum est Crispiniense * monasterium, ad canonicos sæculares redactum tempore Balderici episcopi Cameracensis, qui locum abbatiam^a vocat; postea restitutum monachis, qui illud hæcenus cum sancti Landelini reliquiis possident. De Laubiensi monasterio amplissima erit in consequentibus dicendi seges ac materia. Præter ea Landelinus duo alia ædificasse monasteria traditur, Alnense, & Waslerense, cui sanctum Dodonem abbatem præposuit, Balderico^b testante. Quamquam utrumque monasterium Fulcwinus abbas Laubiensis sancto Ursmaro tribuit. Ex his Waslerense modo eversum jacet, Alnense, nobile cœnobium est instituti Cisterciensis.

Eo tempore venerabilis Christi sacerdos ac monachus Egbertus^c Anglus verbum Dei Frisonibus, aliisque Germaniæ populis, qui nondum Christi fidem receperant, prædicare; aut certe, si id minus succederet, Romam adire, & sacra illius urbis loca venerari animo proposuit. Verum quo minus id perficeret, superna ei oracula simul & opera restiterunt, sancto Boisilo, præposito quondam Mailrosensi, cuidam ex ejus discipulis Dei voluntatem in somnis suggerente, nempe ut ad sancti Columbæ abbatis Hiiensis monasteria potius erudienda ipse pergeret. Iterato viso ac præcepto, idem nihilo minus in sententia persistit, & dispositum iter cum aliquot sociis tentavit. At, impositis in navem omnibus, quæ ad illud iter necessaria erant, insecta nocte tam sæva tempestas oborta est, ut, amissis fere omnibus rebus, præter ea, quæ Egberti erant, navis ipsa in latus jactata salo adhæreret. Tunc ille divinæ tandem cedens voluntati, in Britannia substitit, ad Hiienses monachos postea profecturus; & convertendorum Frisonum ac Germanorum provinciam Willibrordo, Suidberto, ac Bonifacio reliquit.

ANN. CHR.
687.

L VII.

Cuthbertus re-
lictæ episco-
patus ad mor-
tem se parat.

Vix annos ab electione sua duos in episcopatu exegerat Cuthbertus, cum præscius imminentis obitus sui, curam pastorem deponere, & ad optatam Farnæ insulæ solitudinem redire decrevit: ubi, omni externa sollicitudine excussa, inter libera orationum & psalmodiæ studia diem mortis, vel potius vitæ cælestis ingressum præstolaretur. Verum, ante quam id exsequeretur, totam circuire parochiam suam voluit, & subjectam sibi plebem exhortationibus confirmare. quod dum ageret, rogatus a nobilissima & sanctissima virgine Christi Elfræde abbatissa Streatneshalensi, venit ad possessionem quamdam monasterii ejus, Osingadam nomine, monachorum cœtu pollentem, novam ejus loci ecclesiam dedicaturus. Illic, dum hora refectiois ad mensam consedissent, subito Cuthberti animum a carnalibus epulis divina contemplatio abstraxit, & attonitis contra morem oculis, mutato vultus colore, sedenti cultellus, quem manu tenebat, decidit in mensam. Mox inclinatus ad abbatissam viri Dei presbyter, tacite dixit, interrogaret episcopum quid vidisset. Ille post multa diverticula, tandem ait, cujusdam sancti animam ex ejus monasterio ad gaudia regni cælestis evolasse, jussitque ejus sibi nomen die crastino missas celebranti indicari. Missus in illud *Majus-monasterium* nuntius retulit, ipsa hora unum e pastoribus, bonæ vitæ virum, ex arbore cecidisse, & contrito corpore interiisse. Inde vir sanctus venit ad monasterium tunc virginum, paullo post virorum, quod non longe ab ostio Tini fluminis positum erat, ob id Tinighamense appellatum: ubi a religiosa & nobilissima Christi famula Verca abbatissa honorifice susceptus, post meridianam quietem, aquam sibi dari ad bibendum rogavit, quæ, facta benedictione, in vinum conversa est. Ad eremum tandem suam reversus post sollempnitatem nativitatis Domini, cum ad eum audiendæ exhortationis gratia fratres Lindisfarnenses solito more aliquando accessissent, eos in domo ad hoc parata refici jussit, & aucam in cibum adhiberi. Tum, illo in cellulam suam recluso, fratres aliis cibis abunde suppeditatis, pia quadam religione aucam^d intactam reliquere. At, cum refecti naviculam conscendere vellent, exorta subito tempestas immanis omnem eis trajiciendi ad septem dies facultatem abstulit. Mox inobedienciæ admoniti, ubi avem, ut sibi mandatum fuerat, sumserunt, sedatis fluctibus facile ad propria trajecerunt. quod venerabilis

d *v. lib. 33.*
c. 2.

Beda non a quolibet auctore, sed a venerabili, qui præsens aderat, Cynimundo, ejusdem monasterii presbytero & monacho, se accepisse asserit. Ubi observare convenit illorum fratrum religionem, qui insolita esca vesci refugiebant, nec nisi quodam miraculi genere (quod hac in re adhibitum fuisse mirum est) ad eam fumentam adacti sunt.

Cum duos fere menses in cellula suæ gratissima quiete, sed cum magna corporis & animæ districtione vir Dei transegisset, subita correptus infirmitate, temporali dolore ad perpetua gaudia præparari cœpit. Tunc temporis Lindisfarnense monasterium sub Cuthberto episcopo regebat Herefridus presbyter & abbas pietatis eximie, cujus relatu venerabilis Beda ea, quæ in sancti antistitis obitu contingere, disertis verbis accepit. Accessit ille aliquando ad virum Dei, solitæ benedictionis & exhortationis ab eo solatia requisiturus. Salutanti ad fenestram cellulae suspirium pro responso Cuthbertus reddidit; seque gravi languore pulsari rogatus dixit. Abbas vero eum de veteri sua infirmitate locutum ratus, nec plura interrogans, benedictionem petiit, quia jam tempus renavigandi, ac domum remeandi aderat. At ille: Ite, inquit, & domum salvi redite. Tantum, cum Deus ex hoc sæculo animam meam susceperit, corpus meum in hac mansione sepelite juxta oratorium ad meridiem, contra orientalem plagam sanctæ Crucis, quam ibidem erexi. Est ad aquilonalem ejusdem oratorii partem sarcophagum terræ cæspite abditum, quod olim mihi Cudda venerabilis abbas donavit. In hoc corpus meum reponite, involventes sindone ibidem deposita, quam dilecta Deo femina, Verca videlicet abbatissa, mihi quondam dono misit. His auditis, Herefridus virum Dei brevi moriturum intelligens, aliquos e fratribus ad ipsi ministrandum ut ibi relinqueret, rogavit. Ille vero; Ite, ait, modo, tempore autem opportuno redite; nempe quando Deus siverit.

Abbate itaque ægre tandem recedente, quinque diebus obstetit tempestas, ne ququam redire posset. Reddita tranquillitate, inventus est vir Dei in hospitio, quod adventantibus ad se in ea insula parari olim curaverat. Herefridus ad eum regressus, confestim patri ministerium exhibere, calida ejus abluere pedem, cui ex diutino tumore jam tunc ulcus inerat; rogare, ut tantillum vini calefacti perciperet. Interrogatus, quid per illos quinque dies cibi accepisset; ille, relecto lectisternio, in quo sedebat, cepas quinque ibi reconditas ostendit; ex quibus una tantum vix dimidia parte corrola videbatur: & Hic mihi victus erat, inquit, quinque illis diebus; hoc refrigerio os meum, quotiescumque ariditate ac siti ardebat, tantisper recreare curavi. & addidit, se numquam graviores in hac insula persecutiones a dæmonibus, quam illis quinque diebus, pertulisse. Herefridus non ausus interrogare, quænam istæ essent tentationes, rogavit saltem ut ministrum penes se retineret. Annuvit ille, & Bedam majorem, (sic ad discrimen junioris Bedæ venerabilis dicebatur) & ipsum presbyterum, quo ministro uti consueverat, apud se remorari passus est, una cum alio fratre, Walchstod nomine, qui diutino ventris fluxu ægrotabat. Abbas denuo ad episcopum reversus, instinctu suorum rogavit, ut se in Lindisfarnensi monasterio sepeliri sineret. Vix tandem ille assensit, ut in interioribus basilicæ humaretur. Crescente languore, se in cellulam suam referri præcepit. Ubi ad portam ventum est, quia nullus præter ipsum ab annis plurimis eo intraverat, secum ut ministrum admittat rogatur. Walchstodum admisit, qui mox sanitatem recepit. Eodem nihilo minus admissus circa horam nonam Herefridus abbas, ab eo quæsit, ecquemnam demum hereditarium sermonem fratribus relinqueret. Tum ille differere pauca, sed fortia, maxime de pace, humilitate, & de hospitalitate, ac de cavendo consortio eorum, qui ab unitate catholicæ pacis, & a legitima paschæ celebratione recederent; satius sibi esse asserens, ut corpus suum inde in exterarum regionum auferretur, quam ut ipsi schismaticorum jugo colla subderent. Ad hæc catholica patrum statuta diligenter observari mandavit, atque instituta vitæ regularis, quæ per ipsum ibidem præscripta fuerant. Ubi consuetum nocturnæ orationis tempus adfuit, *salutaribus sacramentis*, videlicet *dominici corporis & sanguinis communionem*, Herefrido ministrante, exitum suum munivit, atque sublatis in cælum oculis, extensisque in altum manibus, animam Deo reddidit, feria quarta, & eo quidem tempore, quo fratres Lindisfarnenses *sub ordine nocturnæ laudis* dicebant psalmum quinquagesimum-nonum, cujus initium est, *Deus repulisti nos, & destruxisti nos.* quod idcirco signanter observo, ut vel hoc uno ex loco appareat, Lindisfarnenses observasse re-

ANN. CHR.
687.L V I I I .
Ejusdem obitu.a *v. supra*
n. 8.

ANN. CHR.
687.

gulam sancti Benedicti, qui ita vigiliarum seriem ordinat, ut in feriæ quartæ vigiliis hic psalmus incidat. Cuthberto mortuo, statim unus e fratribus qui prope ipsum relictus erat, acceptis in manus duabus candelis, eminentiorem insulæ locum ascendit, & Lindisfarnensibus (sic enim inter eos conditum erat) viri Dei mortem significavit. Ita mortuus est vir sanctissimus, trium hebdomadarum continuo languore expurgatus. si quidem quarta feria ægrotare cœpit, itidemque quarta feria migravit ad Dominum, & quidem XIII. kalendas Aprilis, qui dies hoc anno cum feria quarta coincidebat. Corpus Lindisfarnem navigio delatum, omnino lotum, sudario capiti imposito, oblati super sanctum ejus pectus positus, vestimenta sacerdotalia indutum, sindone cerata superjecta, in sepulcro lapideo in basilica sancti Petri, uti mandaverat, ad dexteram altaris humatum est.

Turba Lindisfarnenses.

Non multo post, tanta ecclesiam illam tentationis afflavit procella, ut plures e fratribus loco cedere, quam tanto interesse discrimini mallent. Episcopatum illum uno anno rexit venerabilis antistes Wilfridus, donec eligeretur qui pro Cuthberto episcopus ordinandus esset. Electus est ad id muneris vir magnarum virtutum Eadbertus, qui, fugatis perturbationum procellis, tranquillitatem Lindisfarnæ restituit, & dispersos istuc revocavit. Ex quo conjicere licet, has procellas Wilfridi occasione, certe ejus tempore, exortas fuisse. Bollandi continuatores id ab eo factum divinant, quod is antiqua statuta patrum a Cuthberto ibidem præscripta convellere & abrogare voluerit, sancti Benedicti regulam istuc introducendo, aut solam observari jubendo. quæ mera divinatio, ne dicam allucinatio est, cum hæc regula ante mortuum Cuthbertum Lindisfarnæ observata sit, ex mox dictis; & post ejus mortem, etiam serenatis rebus, ibidem custodita, testante anonymo, qui eo tempore vitam sancti Cuthberti quatuor libris exaravit; libro tertio asserens, regularem vitam quam Lindisfarnæ Cuthbertus instituerat, cum *regula Benedicti* ad suum tempus ibidem observatam fuisse. Post anonymum venerabilis Beda, præter ea quæ de sancto Cuthberto in historia sua scripsit, libros de ejus gestis duos, unum prosa, alterum metro composuit. Et primum quidem sancto ac beatissimo patri Eadfrido, qui Eadbertum Cuthberti successorem excepit, ac toti congregationi fratrum Lindisfarnensium; alterum Johanni presbytero nuncupavit. Ita se habuit obitus præstantissimi antistitis, qui sanctitatis suæ & ingentis penitentiae merito martyris titulum & honorem in nonnullis etiam Galliae ecclesiis obtinuit. Eidem in cella & reclusione Farnæ successere unus post alterum Edilwaldus & Felgildus, & ipsi post diurnam vitæ cœnobiticæ probationem anachoretæ religiosissimi. Edilwaldus monachus fuerat Ripensis, miraculis illustris, quæ occultare satagebat. Farnæ annos duodecim perstitit. Felgildus adhuc superstes erat, Beda hæc scribente, septuagenario major, cum magno vitæ futuræ desiderio terminum vitæ præsentis expectans.

LIX.
Rictrudis abbatissa moritur.

Eodem anno Rictrudis abbatissa Marcianensis in Gallia Belgica decessisse IV. idus Maii memoratur, ætatis suæ anno septuagesimo-quarto, regiminis quadragesimo; sepulta ante altare sanctorum Johannis Baptistæ & Andreæ apostoli ad dexteram partem altaris. Res ab ea gestas Huchaldus monachus vicini monasterii Elnonensis, petente Stephano Leodicensi episcopo, scripsit desinente sæculo nono; & insequenti Johannes, monachus itidem Elnonensis, rogatu Erluini episcopi Cameracensis. Rictrodi in regimine Marcianensi Clotsindis ejus filia successit. Andreas Silvius in chronico Marcianensi, nondum in lucem edito, laudat diploma Caroli imperatoris, præcipientis omnia, quæ juris erant Marcianensium, a fratribus & sororibus Deo ibidem servientibus absque omni sæculari exactione libera in perpetuum possideri; ita ut, si illi aliquo indigerent, de dominicatu regio suppleretur. quod diploma idem auctor in archivis ejusdem ecclesiæ ad suum tempus, id est ad finem sæculi duodecimi, asservatum fuisse asserit: tamen Marcianense monasterium cum aliis, quæ ad Scarpum fluvium posita erant, tempestate Nortmannica destructum dicat, atque in ea destructione periisse omnem ornatum ejus ecclesiæ, in chartis videlicet, privilegiis, libris & gestis sanctorum, ceterisque rebus ad decorem & usum loci pertinentibus. Idem auctor meminit Judith abbatissæ, quæ eidem loco præfuit tempore Lotharii imperatoris: quo tempore corpora beatæ Rictrudis abbatissæ, sanctorumque Mauronti ejus filii, & Jonati abbatis in tumulis lapideis, ad quos altaria posita erant, adhuc quiescebant. Ab instauratione sua Marcianense monasterium solorum virorum fuit, sanctimonialibus deinceps exclusis.

Filiberto abbati triennio tantum supervixisse dicitur sanctus Aicadrus abbas Gemeticensis, idemque sexagenarius ac sanctitate plenus, facta confessione & suscepto viatico, inter verba orationis exspirasse xvii. kalendas Octobris. Vitam ejus in litteras primus retulit auctor anonymus monachus Gemeticensis paullo post cladem Nortmannorum, ejusdemque monasterii instaurationem, quæ a Willelmo primo Nortmannorum duce facta est saculo decimo procedente. Eamdem vitam expolivit Fulbertus, monachus, ut quidem puto, cœnobii sancti Audoëni Rotomagensis, flagitantibus Gemeticensibus monachis, quibus libellum suum nuncupavit, idem qui librum de vita & miraculis sancti Audoëni episcopi scripsit, ac Nicolao abbati suo dicavit. Rollo dux Nortmannorum, baptismo accepto, prædium quoddam concessit *sancti Petri & sancti Aicadri Gemeticensi ecclesie*, teste Willelmo^a ejus loci monacho. Ex quo intelligitur, sancti Aicadri cultum ante id tempus ita sollemnem fuisse, ut inter patronos Gemeticensis ecclesie censeretur. Ejus reliquie cum corpore sancti Hugonis archiepiscopi Rotomagensis, ob Nortmannorum infestationes, in villam pagi Cameracensis, Hasprum vocabulo, delatae sunt, eo loci hætenus asservatae in monasterio ibidem postea exstructo, quod Gemeticensibus subjectum fuit usque ad tempus Gerardi episcopi Cameracensis & Atrebatensis, cujus jussu hæc cella, commutatione coram Rotberto Francorum rege facta, Leduino abbati sancti Vedasti tradita est, qui pro Haspro Gemeticensibus Anglicuriam, diocesis Bellovacensis villam, rependit. Jacobus Guisus auctor est, Pippinum majorem-domus Austrasiorum, victo Theoderico Gallie rege, fundasse Hasprensem cellam, cœnobitis Benedictinis Gemetico celebri diocesis Rotomagensis monasterio evocatis. quod Baldericus episcopus, Jacobo longe superior, ignoravit, scribens^b incertum esse, an hæc villa ante hanc translationem subjecta fuerit prædicto monasterio: an excipiendis horum sanctorum reliquiis ab aliquo rege aut principe tradita. Cella hæc seu præpositura Vedastina jacet Cameracum inter ac Valentianas. Aicadro abbati suffectus est Coschinus, cui librum de vita sancti Filiberti abbatis anonymus monachus Gemeticensis inscripsit. Coschinum excepit Druetegangus, de quo nos suo loco.

Ad hoc fere tempus referendum videtur, id, quod Walafridus Strabo de violato sancti Galli sepulcro commemorat, cum anni quadraginta post transitum ejus evoluti fuissent. quo tempore Otwinus quidam, illarum partium præfectus, conducto exercitu pagum Turgowiensium, in quo cella sancti Galli posita erat, cum Constantiensi territorio & maxima parte pagi Arbonensis devastasse, ac succendisse traditur, incolis, quotquot inveniri poterant, occisione occisis, mulieribus cum parvulis in captivitatem abductis. In tam funesto rerum discrimine Arbonenses ad cellam sancti Galli cum omnibus quæ habebant, refugerunt, resque suas humo inossas, lini femine super-insperfo, recondiderunt. Eo accedens Erchonaldus præfecti vicarius, locum, ubi omnia reposita erant, a quodam mendico rescivit, atque inde omnia sustulit, & his, qui secum erant, distribuit. quo facto, illi passim talia occultata putantes, hac illac discurrerunt, *loca singula signis quibusdam* (quod hodie quoque Germani actitant) *solicite explorantes*. Ingressus oratorium Erchonaldus pavimenti planitiem pulsat, & post altare, ubi sonitum a sancti Galli tumuli cavitate reddi sensit, locum effodi jubet. At ubi cœperunt fodere pollinctores infesti, mox tremore & horrore immani correpti, fugam arripuerunt, & se se mutuo gladiis conciderunt. Erchonaldus ipse capite ad ostii superliminare illiso corruit, & abalienata mente, vix ad propria remeavit cum perpetua infamis deformitatis nota. His auditis, Boso Constantiensis præsul eo accurrit cum clericis suis, cellulam desolatam invenit, sancti Galli corpus e sepulcro ejectum, altaria nudata, duosque fratres solos illic superstites, Magnoaldum & Theodorum. Tum loculum sacri corporis assumens, inter parietem orientalem & altare deposuit, arcam seu fornicem super illud exstruxit, fossam terra replevit. Ad hæc vestimenta fratribus largitus est, collatis subsidiis, unde alerentur.

Post multum temporis, cum Pippinus major-domus, (sic eum Walafridus vocat) adductis ad subigendam provinciam copiis, hostili incurfu omnia depopularetur; quinque ejus principis satellites idem oratorium ingressi, similes fere dedere poenas ob quasdam mulieres abductas, quæ illuc confugerant. De Pippino Heristallensi, an de ejus nepote Pippino principe, postmodum Francorum rege, id intelligendum sit,

ANN. CHR.
637.
L X.
Aicadrus
item abbas Ge-
meticensis.

a Willelmo
Gemetic. lib.
2. c. 18.

b Balderic.
lib. 2. c. 29.

LXI.
S. Galli cel-
la violata.

ANN. CHR.
687.

parum interest, tametsi id potius posteriori convenit, qui Alamanniam anno septingentesimo quadragesimo-quinto, adversus fratrem Carolomannum rebellem debellavit. Certe idem Walafrius Carolomannum in consequentibus majorem domus itidem appellat: & hæc Pippini expeditio *post multum temporis* ab impressione Otwinii facta est, cujus tempore Pippinus Heristallensis Galliarum principatum obtinebat. Ceterum hæc Walafrius retulit ex antiquiori scriptore, qui eadem facta impolito sermone exaraverat. Bosoni Constantiensi episcopo superius memorato successit Audoinus, qui anno septingentesimo tricesimo-sexto obiisse perhibetur in annalibus Petavianis.

ANN. CHR.
688.
LXII.
Wlmarus
auctor & abbas
monasterii Sil-
viacensis.

ANNO insequente octogesimo-octavo supra sexcentesimo, Ceadwala rex occidentalium Saxonum e majori Britannia Romam proficiscens, Wlmarum abbatem convenit, cum basilicam monasterii sui vir sanctus extruxisset. Is natus in pagi Bononiensis villa Silviaco, non longe ab oceani litore, Wlpertum & Dudam parentes haud ignobiles, fratrem Wamarum habuisse traditur. Ineunte ætate desponsatam sibi conjugem alteri proco cedere coactus, petiit Altimontense monasterium pagi Hainoënsis, ubi boum pascendorum ac ligni in usus fratrum ministrandi cura ipsi commissa. Cum eum abbas litteris addiscendis intentum animadvertisset, scholis ipsum tradidit; & jam eruditum fieri clericum, ac demum ob virtutes presbyterum ordinari curavit. Deinde in eremum secessit Wlmarus in pago Mempisco prope Montem-cattorum*, Ipram inter & Audomaropolim; postea in natale solum reversus, aliquamdiu in silva proxima delituit, annonam suppeditante Wamaro fratre, qui eum ad videndam matrem adducere non potuit. Hæc veteres locum illum appellabant, Silviaco adjacentem. Post aliquod tempus, eremus illa discipulorum cœtu frequentior facta est. Tum Wlmaro subiit cogitatio ædificandi basilicam sub patrocinio beatissimæ virginis Mariæ & sancti Petri principis apostolorum; eoque tempore evenit, ut Ceadwala rex catechumenus, baptismi causa Romam pergens, viri Dei fama sanctitatis permotus, eum inviseret, datisque ad ornandam ecclesiam triginta solidis, orationum suffragia ab eo postularet. Romanæ ecclesiæ tunc præerat Sergius pontifex, qui sub finem anni superioris Cononi successerat; ab eoque Ceadwala sacro fonte* perfusus die sancto paschæ, indito Petri nomine, non multo post in albis decessit.

* Montecassel.

a Bedæ lib.
3. 6. 7.

Exstructo virorum asceterio Wlmarus, de muliebris etiam sexus sollicitus salute, puellare monasterium condidit, haud longe ab alio, Vilerienſe appellatum, cui Bertanam, patris sui filiam, præfecit. Ex hoc parthenone nihil vestigii modo superest præter vulgare nomen Vilerie seu Vierie in-silva, qui locus uno lapide distat ab opido & monasterio sancti Wlmari, quod recentiores truncato, ut fit, vocabulo Samerium, id est Sanctum-Vulmarum, corrupte appellant.

LXIII.
Anstrudis ab-
batissa obit.

Vix hunc annum excessit Anstrudis abbatissa Laudunensis. Instante obitu, sorores omnes convocari jussit, cunctisque indulgentia data, sibi ut pariter indulgerent, obnixè petiit. Biduo antequam e vita migraret, immensa claritas ejus celam circumfulsit, & quasi stella radians in os ipsius subire visa est. Anima etiam ejusdem instar columbæ, quod de sancta Scholastica beati Patris Benedicti sorore legitur, ad superos evolavit. Corpus in basilica sanctæ Mariæ dictæ Profundæ sepultum, postea in basilicam sancti Johannis Baptistæ translatum, & una cum ossibus sanctæ Salabergæ matris suæ ibidem reconditum est. Multis adversis probata est viventis constantia, nec sibi ipsa parcebat. Exceptis diebus sollempnibus natalis Domini & sancti paschæ, atque Dominicis, nihil cibi potusve sumebat, nisi prius psalterium ex ordine cum hymnis & canticis recitasset. Refectio ejus hora nona, aut vespertina. Nocturnis horis fere tota erat in vigiliis & psalmodiis. Locum in ecclesia sibi ultimum ad ostium elegerat, ubi, parvula cathedra posita, expleto cursu singularum horarum, paullulum quiescebat, lectuli usum jam dudum sibi negans. Lucescente die, monasterii ecclesias, quæ septenæ erant, circuibat, sororum preces sibi deposcens: deinde infirmantium cellas visitabat, eisque cum magno pietatis affectu opitulabatur. In summa, ita se piis exercebat officiis, ut nulla hora, nullum temporis momentum pio opere vacuum esset. Non mirum proinde, si Deus viventem & mortuam supernis virtutibus illustraverit. E sanctimonialibus Chramnegundi, dextera super ejus oculos imposita, lumen amissum; alteri, nomine Scholasticæ

laſtica , exanimi vitam reſtituit. Dolore capitis liberavit Adalſindam, quæ in monaſterii regimine poſtea ipſi ſuffecta eſt ; eidemque *lectum*, ut vetus auctor loquitur, tumulum, an altare, ipſius Anſtrudis admonitu, erigendum curavit. Hæc ea vivente patrata. Non minora poſt ejus mortem miracula, quæ conſulto prætermittimus, præter unum de filia Gauſuini ducis, nomine Oda, quæ ab infantia graviter a demonio vexata, & ſanctimonialis nihilo minus effecta, poſt annos vexationis quindecim ad ſepulcrum beatæ Anſtrudis liberata eſt. Depositiſo ejus accidit xvi. kalendas Novembris, quodie in veteri martyrologio Artoſienſi * diœceſis Aquenſis celebratur his verbis: *Lauduno-clavato natale ſanctæ & illuſtriſſimæ Anſtrudis virginis & abbatiffæ, quæ ab ipſis infantia rudimentis mira Dei gratia prædita, & virtutibus ac miraculis glorioſa migravit ad Chriſtum.* Libellum de rebus ab Anſtrude geſtis ſcripſit auctor anonymus ejus fere æqualis, quem anonymus alter ſæculo duodecimo expolire conatus eſt.

Hoc eodem anno Ervigio, Veſigotthorum in Hiſpania regi, ſucceſſit Egica ſeu Egicanes ejus gener, qui ſtatim a regni ſui exordio Toleti concilium epiſcoporum, ordine quintum-decimum, celebrari curavit, in quo duorum ſacramentorum a ſe præſtitorum, quæ ſibi contraria videbantur, interpretationem & ſolutionem poſtulavit. Horum unum erat, ut Ervigii prolem regiam in omnibus defenderet; alterum, ut comiſſis ſibi populis juſtitiam non negaret, qui multa injuſte ab Ervigio pertulerant, ab ejus filiis emendanda. Non enim potero, aiebat Egica, perjurii effugere notam, ſi aut jam dicti principis contra juſtitiam defendendo prolem, non reddidero populis veritatem; aut propter veritatem populorum zelans negotia, erga filios ejus promiſſionis meæ non implevero vota. Poſterius ſacramentum priori præferendum eſſe patres cenſuerunt: quia in illa juratione acceptio privatarum cogitata eſt perſonarum: in hac autem generalis protectio plebium. Alterum caput in hac ſynodo agitatum fuit de ſenſu epiſtolæ, a Juliano Toletano ad Benedictum papam ſecundum, Leonis itidem ſecundi ſucceſſorem, miſſæ contra Monothelitas, quam epiſtolam pontifex reprehenderat ob quaſdam locutiones de divina eſſentia ſuſpectas & ambiguas, quas patres in hoc concilio explicarunt. Huic conſilio ſubſcripti reperiuntur abbates novem incertorum monaſteriorum, præter alios duos abbates vicarios epiſcoporum.

ANN. CHR.
688.

* Artoux.

L X I V :
Concilium
Toletanum xv.

Non ſic intentus erat procurandis parochiæ ſuæ rebus Anſbertus pontifex Rotomagenſis, quin Fontanellenſis monaſterii quondam ſui curam & ſollicitudinem non minimam gereret. Quapropter in frequenti epiſcoporum ſynodo Rotomagi celebrata Fontanellæ privilegium inſigne conceſſit, ut per ſuccedentia tempora ſecundum ſancti patris Benedicti regulam, & ut præcedentium regum, Chlodovei videlicet & Chlotharii, ſimulque Childerici, necnon & Theoderici, privilegiorum auctoritates docent, (quæ privilegia excidiſſe magnopere dolemus) ex ſemetiſſis ſibi perennibus temporibus abbatem eligerent: præſentes futurosque, qui ibidem Domino militaturi eſſent, conſtringens, ut, *ſicuti ſub ejus regimine*, ita & deinceps & ipſi, & poſteri eorum ſecundum regulam ſancti patris Benedicti fideliter Chriſto deſervirent. Quod ſi aliquando, peccatis exigentibus, aut negligentia paſtorali, a via rectitudinis & obſervatione regulæ ſancti Benedicti in futuro deviare conarentur, aut cogerentur; tunc convocatio ſanctorum ſacerdotum, reliquorumque militum Chriſti unanimiter fieret, eorumque per conſilium in priſtinum reducerentur ſtatum. Si vero, hac pontificali auctoritate poſtpoſita, qualibet cavillatione ſiniſtram electuri eſſent viam ac converſationem tenere; ſub vinculo anathematis æternaliter ſe damnandos ſcirent. Datum eſt hoc privilegium anno ſexto-decimo Theoderici regis in ſynodo generali Rotomagi habita, ubi multa alia decreta ſancita ſunt, quorum nulla nobis notitia ſuperreſt. Concilio ſubſcribunt epiſcopi ſexto-decim cum quatuor abbatibus. Inter epiſcopos occurrunt metropolitani duo præter Anſbertum, Radbertus Turonenſis, & Regulus Remenſis. Abbates quatuor ſubſcribunt, Celfus, Audomarus, Scladio, & Boſochindus: ſed quibus monaſteriis præſuerint, incertum. Cavillatur hoc loco Carolus Cointius, cum ex hoc privilegio colligit, regulam ſancti Benedicti Fontanellam introductam fuiſſe ab Anſberto abbate: cum antea ſub Wandregiſilo & Lantberto abbatibus *norma ſanctorum patrum*, id eſt regula ex ſcriptis variorum patrum collecta, (ſic ille interpretatur) inibi obſervata fuiſſet, quod ex Aigrado probare conatur. Verum ex Aigrado ipſo confutatur

ANN. CHR.
689.L X V.
Fontanellæ privilegium
concedit Anſbertus epiſcopus.

ANN. CHR.
689.

Cointiana opinatio. Is enim in libello de vita sancti Ansberti, describens modum, quo a beato Wandregisilo acceptus Fontanellæ est, ait virum sanctum audita Ansberti postulatione dixisse, inducias consulendi super hoc habere se velle, ut, *sicut apostolica & monastica docet regula, sciret ad quid venerat.* quæ sane verba spectant regulæ Benedictinæ caput sexagesimum, in quo sanctus pater sæculari sacerdoti in monasterium admitti cupienti nihil relaxari præcipit, *ut sit, sicut scriptum est, Amice, ad quid venisti?* Apostolica vero regula, quam Wandregisilus in admittendo Ansberto secutus est, ex prima Johannis epistola desumitur, capite quarto monentis, probari spiritus, an ex Deo sint: quem locum beatus Benedictus in capite duodesagesimo laudat, agens de suscipiendis novitiis. Neque vero insolens est, ut regula sancti Benedicti dicatur norma seu regula sanctorum patrum. Ita enim vocatur in Ordine Romano; ita in epitaphio sancti Wilfridi episcopi Eboracensis ejusdem regulæ propagatoris, apud Bedam; ita denique in libello Ambrosii Autperti de vita sancti Paldonis abbatis sancti Vincentii ad Vulturum. quæ fusius a nobis pertractata vide sis in præfatione secunda ad acta sanctorum sæculi tertii Benedictini.

LXVI.
Ebremondus
abbas Fontaneten-
sis.

Inter episcopos, qui synodo Rotomagensi subscripserunt, exstat Aunobertus episcopus Sagiensis, qui Ebremondum seu Evremundum abbatem monasterii Fontaneten-
sis instituit. Hic illustri apud Bajocassenses genere ortus, amplissimos in palatio honores gessisse dicitur. tum matrimonio alligatus, conjuge sponte velata, ipse bonis suis in egentes distributis, detonso capite, in quamdam eremum, quam alii Excunicas, alii Exivias vocant, secessisse, ubi cœnobita monachorum ac sanctimonialium exstruxerit. Dein Fontaneti in pago Sagiensi sex condidit ecclesias, ubi non minimam monachorum turbam congregavit. Hoc accepto, Aunobertus seu Anno-
bertus Sagiensis præsul Fortunatum archidiaconum eo direxit, exploraturus an vera essent, quæ de ejus sanctitate ad suas aures fama pertulerat. Probata veritate, Ebremondum adduxit ad cathedralem ecclesiam sanctorum Gervasii & Protasii, eumque abbatem consecravit in loco, qui vocatur Mons-majoris. Cetera Ebremundi facta desiderantur. Ejus corpus sepultum fuit in monasterio Fontaneten-
* Fontenay.
* Creil.
* Tertry.
* Fontaneten-
* Creil.
* Tertry.
* Fontaneten-
* Creil.
* Tertry.

LXVII.
Bonitus fit epif-
copus Arvernensis.

Cum Avitus episcopus post S. Præjectum annis fere quindecim Arvernicae ecclesiae præfuisset, ei subrogatus est Bonitus, ab Avito fratre moriente & clero ejus urbis electus, qui pincernæ primum & referendarii munus in palatio gessisse, tum Massiliae primæ provinciae præfectus fuisse memoratur. Relatio de ejus electione ad regem Theodericum de more missa, probataque ab eo est, assentiente in primis Pippino præfecto palatii, penes quem summa rerum, tum in Austria, tum in Neustria erat post pugnam Textriciacam *, ante duos annos contra Theodericum apud Viromanduos pugnatam, in qua Pippinus victor, fuis Theoderici copiis, eoque in potestatem redacto, cæso Berthario majore-domus Warattonis successore, regiam apud Francos auctoritatem obtinuerat, viamque ad regnum sibi, posterisque suis hoc modo aperuerat. Suscepto episcopatu Bonitus non se arbitratus est honorem accepisse; sed onus: nec occasione pontificalis curæ distractionem prioris vitæ remisit, immo potius auxit in jejuniis & vigiliis, secessum petere in quadragesima solitus ad vacandum lectioni, meditationi ac silentio, ad triduum, aliquando ad quatrimum jejunio protracto: ut non tam sacerdotem, quam monachum sanctissimum agere videretur. Forte imbrium penuria ingruente, supplicationem in sancti Laurentii basilicam cum triduo jejunio indixerat, ipse crucem præferre non dedignatus, tantam pluviae copiam cælitus impetravit, ut ad majorem ecclesiam, ne quidem altera die, cum populo reverti liceret. Interim in oratione & jejunio vir sanctus libens perstitit, votis ejus suffragante Bobone abbate Magnilocensi, qui supplicationi interfuerat. Sacrorum canonum studiosissimus fuisse prædicatur, & de illis sæpe cum presbyteris suis collationem habuisse. Etsi tam digne in episcopatu se gereret, religione tamen pulsatus est, quod a germano suo hunc honorem dono accepisse videretur; subiitque animum abdicandi honoris; ut postea videbimus.

LXVIII.
S. Chilianus
martyrium.

Theoderico item regnante Kilianus seu Chilianus Scottus ex Hibernia insula Ro-

mam migrasse, & a Conone pontifice ante annos tres nuda & sine sede episcopali dignitate donatus fuisse dicitur; tum in Franciam orientalem, quam recentiores Franconiam vocant, accessisse: ubi plurimos a Dianæ cultu ad christianam religionem adduxerit, eodemque sacro fonte lustraverit, in primis Gozbertum regionis ducem, Hetani senioris filium, Ruodis nepotem, quem Rabanus in martyrologio iudicem, Sigebertus principem Wirtzburgensium vocat. Erat Gozberto uxor, Geila nomine, ante ipsius fratri nupta: quam cum se dimissurum Chiliano esset pollicitus, femina furore accensa & libidine, sanctum virum, repudii auctorem, unaque ejus discipulos, VIII. idus Julii hoc anno clam interimendos, & cum sacris libris ac vestibus humandos curavit; nec multo post ipsa misere periit. Gozbertus a servis suis item occisus: Hetanus ejus filius principatu dejectus. Chilianum monachum & abbatem fuisse scribit vitæ ejus interpolator: Hiensem addit Trithemius: eundemque Ordericus Vitalis ac recentiores primum Wirtzburgensis ad Moenum civitatis episcopum dicunt, sed perperam: siquidem in ea urbe sedem episcopalem ante Bonifacii pontificis & martyris tempus haud stabilitam fuisse constat. Duos tantum Chilianii martyrii socios habet Rabantis, quos minime nominat. Quatuor ejus discipulos, Colomannum, Gallonem, & Arnwalem presbyteros, ac Donatum diaconum cum eo ex Hibernia discessisse tradit antiquior ejus vitæ scriptor, qui discipulos ejus omnes cum eo capite truncatos fuisse asserit. Ainardus, natione Teutonicus, monasterii sancti Petri ad Divam in Neustria primus abbas, nescio qua occasione, historiam Kiliani episcopi cantibus decoravit, teste Orderico Vitali: quam historiam Johannes Erfordiensis monachus ante annos quinquaginta supra ducentos versibus cecinit.

ANN. CHR.
689.

a Orderic.
lib. 4. p. 544.

Circiter hunc annum Eusebia abbatissa Hamaticensis in Belgio ad immortalē vitam migravit VII. kalendas Aprilis. Corpus ejus sepultum in ædícula basilicæ S. Petri ad australem plagam adhærente, atque ad ejus pedes ara erecta. Huic successit Gertrudis abbatissa, quæ ecclesiam beatæ Mariæ virginis non longe a prædicta basilica extruxit, eamque XIV. kalendas Decembris a Vindiciano episcopo Cameracensi dedicari curavit, præsentibus plurimis ecclesiasticis viris, quos inter aderat Harta Vedastini monasterii abbas, simulque Gandensis sancti Petri, quod in monte Blandinio situm est. In eadem ecclesiam ipsa dedicationis die translatum est sanctæ Eusebiæ corpus, quod V. kalendas Novembris e tumulo elatum fuerat; tempore subsequente in Marchianensem abbatiam deportatum, quod factum puto a tempore Nortmannorum, qui Hamaticense monasterium everterunt.

L X I X .
Eusebia abbatissa obit.

Per id tempus Pippinus præfecturam palatii in Neustria, ut prius in Austria, adeptus, inflatus rebus secundis, animum etiam libidine contaminavit, & Pletrude legitima conjuge neglecta, Alpaïdem superduxit. Pletrudis contra, adversa fortuna optime utens, Coloniam secessit, & in capitolio seu palatio ejus urbis insigne monasterium virginum in honorem sanctissimæ Dei Genitricis extruxit, ibique pie ac religiose vixit cum Noitburge nepte sua ex sorore, donec a Pippino melius consulto revocata est. Pippinus ex Pletrude Drogonem & Grimoaldum suscepit, ex Alpaïde Carolum principem, cognomento Tuditem seu Martellum, de quibus multa erit inferius scribendi materia.

L X X .
Pletrudis Colonia cœnobium condit.

Mortuo, ita ut diximus, Romæ Ceadwalla occidentalium Saxonum in Britannia rege, Ina regnum capessivit, tenuitque annos triginta-octo: quo tempore Glastonienſe monasterium tam magnifice extruxit, ut primus ejus habitus sit auctor. Locum hunc a primis illarum partium fidelibus excultum tradunt; ibidemque sanctum Patricium abbatem fuisse, cui Benignus abbas successerit, quo minus mirandum est, si Gildas Sapiens ibidem aliquamdiu habitaverit. Certius est id, quod de Bertwaldo, Theodori archiepiscopi successore, legitur, eum nempe Glastonienſis monasterii prælaturæ prætulisse Raculfensem, ex qua in sedem Cantuariensem assumptus sit. de eo in libro sequenti. Glastonia, nonnullis corrupte Glasconia, villa erat pagi Somersetensis in episcopatu Wellensi, in quodam palustri recessu posita, nec situ, nec ad spectu jucunda: ut scilicet eo tenacius monachi supernis inhiarent, quo castigatius terrena haurirent. Willelmus Malmesburiensis monachus, cujus verba modo retulimus, ait se elaborasse librum de ejusdem monasterii antiquitate, quem librum excidisse puto, alium proinde ab eo, qui editus est initio primi voluminis Monastici Anglicani. Hoc monasterium primo ædificasse ab eodem auctore dicitur rex Ina

L X X I .
Ina rex Glastonienſe.

ANN. CHR.
689.

consilio beatissimi Aldhelmi, cujus ille monita libenter auscultabat, nec minus hilariter exsequabatur. Glastoniensis historiae auctor anonymus in Monastico Angli-
cano tantum habet, Inam consilio sancti praefulis Aldhelmi in melius reformasse hoc
monasterium, quod rerum turbinibus fere possessionibus suis destitutum, ac privi-
legiis orbatum fuerat. Exstant ibidem Inae litterae de libertate monachis Glasto-
niensibus concessa, ut sine impedimento saecularium rerum, & absque tributo fis-
calium negotiorum, liberis mentibus soli Deo servire, & monasticam disciplinam re-
gulariter exercere valeant, pro statu & prosperitate regni regisque Dominum pre-
caturi: quibus ex litteris intelligimus, Glastoniensem ecclesiam beatæ Dei genitricis
Mariæ & sancti Patricii titulo insignitam fuisse. Verum præter hanc rex Ina eccle-
siam majorem in honorem Domini Salvatoris, & sanctorum apostolorum Petri &
Pauli in orientali parte vetustæ ecclesiæ condidisse dicitur pro anima cujusdam pro-
pinqui sui, nomine Mollonis, quem Cantuaritæ flammis tradiderant. Varia fuit in-
signissimi hujus monasterii fortuna usque ad Danorum sub Alfredo rege adventum.
quo tempore, ut cetera fere omnia, monachorum coetu omnino destitutum fuit.
Verum quidquid bellorum turbine dissipatum fuerat, egregie instauravit Dunstanus,
qui primum eo in loco solitariam vitam duxerat.

LXXII.
Bisopus &
Sigfridus in ex-
tremo morbo
ut se gerunt.

Non multo post suum ex urbe Roma regressum Benedictus Bisopus Wiremuthen-
sis abbas, paralyti in triennium tentari cœpit, dum Sigfridus ejus coadjutor longa
interiorum molestia torqueretur. Sic vero ille corporis languore affectus erat, ut in-
feriorum membrorum partes præmortuæ essent, superioribus tantum, sine quorum
vitali adminiculo vivi non potest, ad officium patientiæ, virtutemque reservatis.
Studebant ambo in doloribus suis Conditori semper gratias agere, semper Dei lau-
dibus, exhortandisque fratribus vacare. Hos sæpe admonebat Benedictus de servan-
da regula a se præscripta. Neque vero putaveritis, aiebat, me hæc vobis ex arbitrio
& ex propria minerva protulisse. Ex septemdecim quippe monasteriis, quæ inter
frequentes peregrinationum mearum discursus optima comperi, hæc universa didici,
& vobis salubriter observanda contradidi. Ad hæc bibliothecam, quam Roma co-
piosissimam & præclarissimam advexerat, sollicitè servari integram præcepit, ita ut
libri nec per incuriam fœdarentur, nec sparsim dissiparentur. In primis eisdem se-
dulo id inculcabat, ut ne in eligendo abbate generis proficiam, & non magis vitæ
ac doctrinæ sinceritatem spectarent, eis contestans, e duobus malis id multo sibi
tolerabilius esse, ut monasterium a se conditum in æternam solitudinem redigere-
tur, quam ut frater ipsius carnalis, quem a recto tramite aberrare noverat, in eo
regendo sibi succederet. Ideoque multum cavete, fratres, aiebat, ne secundum ge-
nus umquam, neu ab externis vobis patrem quærat: sed juxta id quod *regula ma-*
gni quondam abbatis Benedicti; & juxta id quod privilegii vestri decreta continent,
in conventu vestræ congregationis communi consilio eum perquiratis, qui secun-
dum vitæ meritum & sapientiæ doctrinam (magni Benedicti^a verba hæc sunt) ap-
tior ad tale ministerium perficiendum, digniorque probetur; & quem omnes una-
nimitate & consensu optimum cognoscentes elegerint, hunc vobis, accito epif-
copo, rogetis abbatem consueta benedictione firmari. Nam qui carnali modo car-
nales filios generant, carnales terrenæ suæ substantiæ heredes quærere solent: at
contra spirituales patres decet, ut spiritualia semper præ oculis habeant, & inter spiri-
tales filios suos eum, qui ampliori Spiritus-sancti gratia præditus sit, aliis præferant.
Jam vero ad temperandum longæ noctis tædium, quam præ infirmitatis doloribus
ducebat insomnem, accersito lectore, vel Jobi historiam in patientiæ exemplum,
vel alium librum scripturarum, quo relevaretur animus, & ad cælestia erigeretur,
coram se lectitari jubebat: & quia nequaquam surgere ad orandum, nec facile ad
explendum solitæ psalmodiæ cursum linguam, vocemve attollere valebat; per sin-
gulas diurnæ vel nocturnæ orationis horas quosdam e fratribus evocabat, ut illis,
psalmos consuetos duobus in choris concinentibus, quoad poterat, adjungeretur;
sicque quod per se solum non valebat, eorum consortio & adjutorio suppleret.

^a S. Bened.
c. 64.

Cum uterque ad extrema, Benedictus nempe & Sigfridus, devenissent, seque in-
vicem videre & alloqui ante suum exitum summopere cuperent; Sigfridus in sella
gestatoria delatus est in cubiculum, ubi Benedictus jacebat; atque ambo eodem in
lecto compositi, mutuam sibi osculum dederunt. Tum Benedictus communi Sigfridi,
cunctorumque fratrum consilio Ceolfridum abbatem Girwensis sancti Pauli mona-

sterii arcessit, virum sibi non tam carnis necessitudine, quam virtutum societate propinquum, & eum utrique monasterio, universis probantibus, præponit; saluberimum & utilissimum ratus ad conservandam pacem & unanimitatem utriusque loci, si unum perpetuo patrem rectoremque haberent. Post hæc, duobus revolutis mensibus, venerabilis Deoque dilectus abbas Sigfridus, pertransito igne & aqua tribulationum temporalium, inductus est in refrigerium aternæ quietis; eumque post menses quatuor Benedictus secutus est. Sigfridum venerabilis Beda, uti Benedictum, Easterwinum ac Ceolfridum, sanctum vocat, ejusque natalem seu depositionem collocat XI. kalendas Septembris, quo die in fastis Benedictinis colitur.

In sincero, ut creditur, Bedæ martyrologio, quod Bollandi continuatores tomo secundo Martii præmisere, nulla Sigfridi abbatis mentio fit, immo neque Benedicti Biscopi, cujus tamen depositionis diem sollempni ritu ipsius Bedæ tempore apud suos celebratum fuisse constat ex ejusdem ^a homilia de ipso Biscopo, quem Beda *beate memoria patrem suum vocat, cujus hodie, inquit, venerandam assumptionis diem debita sollempnitate recolimus.* Neque vero ejusdem Benedicti, nedum Sigfridi & sequentium abbatum, mentio fit in metrico ejusdem Bedæ martyrologio, quod in Spicilegii tomo decimo vulgatum est. Id vero ea de causa factum veri simile est, quod Beda suis fastis nominatissimos tantum sanctos adscripserit, & fere ubique receptos, non quosvis peculiare. Porro prædictam de beato Benedicto Biscopo homiliam Bedæ genuinum esse fetum docet nos Paulus Warnefridi, diaconus ac monachus Casinensis, qui loco illius homiliæ, quæ in lectionario Casinensi quinquagesima erat, aliam de sanctissimo patre nostro Benedicto substituit, quam initio secundæ Appendicis nostræ ad hunc tomum proferemus. Ceterum in illa Bedæ homilia de Biscopo, quoddam ejus vitæ insigne compendium legitur, in quo nonnulla paullo aliter explicat Beda, quam in ipsa ejusdem vita. Unum est, quod in hac vita Biscopus *possessionem terra suo gradu competentem ab Oswio rege accepisse dicitur, eaque relicta, Romam profectus fuisse: in homilia vero, relicta omnibus Christum secutus, quando spretis eis, quæ in ministerio regali acquisierat, ad beatorum Apostolorum limina peregrinaturus advolarit.* Sic locum hunc restituo, cum in editis legatur, *in monasterio.* qualis error in Fredegarii vulgatis libris ante novam nostri Ruinarti editionem commissus est, ubi Dagobertus Nantechildem, *unam ex puellis de ministerio* in matrimonium accepisse genuina lectio habet. Deinde in eadem homilia subditur, Biscopum *ibi*, id est Romæ, eruditum in Christo, *illis in partibus attonsum, ibidem monasterialibus imbutum fuisse institutis.* quod idem Beda in ejus vita factum dicit in Lirinensi monasterio, quod tunc temporis regebat Aigulfus abbas, postea martyr, assumtus ex sancti Benedicti monasterio Floriacensi. Denique in eadem homilia sub finem legitur, Biscopum, quoties corporis infirmitate premeretur acerbius, semper interim debitas gratiarum actiones Deo egisse; & de monasteriorum, quas didicerat, regulis servandis; semper de ecclesiasticis observationibus, quas per omnes civitates, & maxime Romæ viderat; semper de locis sanctis, quæ se lustrasse juvenem meminerat, frequenter loqui dulce habuisse. Hæc ex illa homilia, quam integram legere non pigebit, delibare visum est ad tanti viri memoriam commendandam.

ANN. CHR.
689.

^a Bedæ to. 7.
p. 333.

ANN. CHR.
690.

ANNALS ORDINIS S. BENEDICTI.

LIBER DECIMUS-OCTAVUS.

Ab anno Christi 690. ad annum 700.

I.
Benedictus Bis.
690. moritur.

OST menses quatuor, quam Sigfridus abbas e vivis excefferat, Benedictus vitiorum victor, virtutumque patrator egregius, ut Bedæ verbis utar, victus demum infirmitate corporis ad extrema pervenit. Hoc nuntio consternati fratres, convenerunt ad ecclesiam, ibidemque orationibus & psalmis noctem transigunt insomnes, & paternæ decessionis mærorem immensum continua divinæ laudis modulatione lenire conantur, dum alii moribundo assistunt. Evangelium tota nocte pro doloris levamine (quod & aliis noctibus fieri consueverat) a presbytero legitur: tum dominici corporis & sanguinis sacramentum, hora exitus instanti, in viaticum datur; ac demum felix illa anima, diuturno laborum ac dolorum igne expurgata, in cælum evolat, dum fratres, psalterium in choro recitantes, ad octogesimi-secundi psalmi versum pervenissent primum, *Deus quis similis erit tibi?* Obiit vir sanctus pridie idus Januarii, anno conditi monasterii Wiremuthensis sexto-decimo; sepultusque est in basilica sancti Petri apostoli, haud procul ab altari. Sexdecim annis monasterium suum rexit, solus quidem primis octo, reliquis totidem annis cum venerabilibus & sanctis viris Easterwino, Sigfrido, & Ceolfrido, quos pastoralis officii coadjutores sibi adsciverat. Et primus quidem, id est Easterwinus, quatuor annos regiminis cum eo exegit, Sigfridus tres, unum vero Ceolfridus, qui ei supervixit in annos viginti-septem. Is fuit Benedictus Biscepus, quem cum magno Benedicto venerabilis Beda merito comparavit. Quantum ejus studium in rem monasticam fuerit, testantur variæ ejus peregrinationes in Galliam & in Italiam, ubi, septemdecim monasteriis lustratis, disciplinæ regularis normam accurate exploravit. Non minor ejus cura & sollicitudo fuit tum de ornatu ecclesiæ suæ, tum de instruenda bibliotheca, cujus rei causa quinquies Romam profectus est. Res ab eo, tribusque ejus coabbatibus, & ab Huvetberto eorum successore gestas, duobus libellis Beda profectus est. Tantus vir cum esset Benedictus, nulla tamen ejus memoria in vulgato Bedæ apud Bollandianos martyrologio invenitur, tamen eum vivente Beda publico cultu honoratum fuisse dubitare non sinit homilia, quæ in ejus laudem ab ipso Beda edita est, quam Bedæ fetum esse ex Paulo Warnefridi constat, ut superius diximus.

Ceolfridus ex coadjutore factus in solidum abbas utriusque monasterii, Wiremuthensis & Girwensis, vir erat multa religione & industria præditus, qui cuncta opera a suo incepta decessore gnaviter perficere curavit. Oratoria quippe quædam extruxit, ecclesiæ & altaris ornamenta & supellectilem sacram auxit, ac bibliothecam utriusque monasterii, insuper terram octo familiarum ab Aldfrido rege dato pretio comparavit. Idem, missis Romam monachis, a Sergio papa privilegium monasterio suo impetravit instar illius, quod Benedictus ab Agathone acceperat, illudque in frequenti synodo, episcoporum, ipsiusque regis Aldfridi subscriptione confirmari fecit.

Exstat apud Willelmum Malmesburiensem monachum fragmentum epistolæ, a Sergio papa ad Ceolfridum scriptæ, qua pontifex petit, ut *religiosum Dei famulum Bedam presbyterum* Romam dirigat ad examinanda quædam causarum ecclesiasticarum capitula. Quamquam vix Sergio comperta esse potuit Bedæ presbyteri ordinatio, quippe ipso anno devixit, quo Beda presbyter ordinatus est: nec ante susceptum sacerdotium vacare cœpit scribendis libris, qui famam ejus Romam usque per tulerint. Verum hæc non sufficiunt elevandæ penitus epistolæ hujus auctoritati, in qua nihil aliud suspectum occurrit. Ut ut est, numquam patrium solum vertisse videtur Beda, quippe qui cunctum vitæ suæ tempus in sui monasterii habitatione, ut ipse de se testatur, peregit: sic tamen ut nonnumquam ad vicinas ecclesias docendi causa diverteret, ut de Eboracensi in tomo sequenti videbimus. Quid? quod Roma suppetias ad scribendam historiam suam, non per se ipse, sed per Nothelmum accepit. Neque porro unus fuit ex illis monachis, qui anno DCC I. a Ceolfrido abbate Romam missi sunt: cum dicat, se ab eis didicisse inscriptionem, cereis sanctæ Mariæ in natali Domini Romæ appositam, quibus annus a passionē Domini adscriptus erat. Ab illis tamen monachis Sergius rescire potuit hanc de Bedæ doctrina existimationem, quæ ipsis, utpote domesticis, ante scriptos ab eo libros satis superque comperta erat. Eiusdem Ceolfridi tempore veteranus ac religiosus Dei famulus Withmerus, in omni tam sæculari, quam sacra scripturarum eruditus scientia, monasterio beati Petri se mancipavit cum terra decem familiarum, quam ab Aldfrido rege in possessionem acceperat, ibidemque sanctissime vixit, dignus qui sanctis ejus loci abbatibus conspeliiretur.

Post octo circiter menses a morte Benedicti, extinctum est alterum Britannicæ lumen, Theodorus pontifex Cantuariensis, quem Vitalianus papa eo direxerat. Obiit vero XIII. kalendas Octobris ejus anni, senex & plenus dierum, id est annorum octoginta & octo, cum in episcopatu annos viginti-duos transegisset. Vir magnus, nisi quod humani quiddam in Wilfridum Eboracensem antistitem passus est: cujus rei ante mortem magnopere ipsum pœnituit. Sepultus est in suburbana sancti Petri basilica, ubi omnium Cantuariensium pontificum corpora condita erant. In ejus translatione, quæ sæculo undecimo facta est, inventum corpus ejus, uti a primordio compositum fuerat, *integra forma, metropolitani sacerdotii pallio*, ait Gotfelinus; *& monachali tantum obductum cuculla*. Eo mortuo, vacavit sedes per duos annos, tandemque in ejus locum successit Berchtwaldus abbas Raculfensis, vir & ipse scientia scripturarum imbutus, teste Beda, & ecclesiasticis, simulque monasticis disciplinis optimè instructus, tametsi decessori suo minime comparandus. Theodorus scripsit librum pœnitentialem, in quo laxata tantisper pœnitentiæ disciplina, concessa facultate communicandi post annum, immo aliquando post sex pœnitentiæ menses: cum veteres canones communionem non nisi peracta pœnitentiâ concederent. Illud in rem nostram facit, quod abbas^b in monachi ordinatione seu professione caput ejus in septem dies cuculla velabat, & septima velamen illud auferebat, ut recens baptizatis presbyter: quod professio monastica secundum baptismam iudicio patrum censeretur. Ritus ille ex Theodoro fluxit ad nostros Cluniacenses, & forte ab utrisque ad Romanæ ecclesiæ cardinales, recens institutos, quibus post octo dies os resolvi dicitur.

Eodem tempore Willibrordus cum sociis duodecim, in quibus Suidbertus unus e præcipuis erat, in Frisiam transmisit, ut gentem illam, paganicæ superstitioni etiam tum deditam, ad Christi fidem adduceret. Ejus conversionem jam tentaverat Egbertus, nobilis Anglus & monachus: at supernis deterritus monitis, atque exorta tempestate rejectus in patriam, huic profectio se subtraxerat, ad Hiensium mo-

ANN. CHR.
690.
I I.
Ceolfridus ejus
successor.

Beda an Romam vocatus
Sergio papa.

Withmer monachus piissimus.

III.
Theodori episcopi Cantuariensis obitus.

a Spicil. 20. 9.
p. 53.

b Ibid. p. 52.
& apud Petri-
rum. p. 3.

I V.
Willibrordi
& Suidberti
missio in Frisiam.

ANN. CHR.
690.

nachorum correctionem divinitus reservatus. Unus tamen ex ejus sociis, Wigbertus nomine, & ipse contemptu sæculi & doctrinæ scientia insignis, qui multos annos anachoreticam in Hibernia vitam sectatus fuerat, in Frisiam trajecit, ac duobus continuis annis genti illi, regique ejus Radbodo verbum salutis prædicavit. Sed cum nullum tanti laboris fructum ex barbaris illis retulisset, reversus ad dilectæ solitudinis locum, solito in silentio rebus divinis vacare institit; & qui externis prodesse ad fidem non potuerat, suarum virtutum exemplis prodesse suis studuit. Verum his difficultatibus nequaquam victus vir Domini Egbertus; quod nec per se, nec per Wigbertum perficere valuit, per alios sanctos & industrios ex Britannia viros id denuo aggressus est. Delecti ad id muneris viri duodecim ex monachis, in quibus Willibrordus & Suidbertus presbyterii gradu & virtutum merito præcellabant. Natus erat Willibrordus in provincia Northumbrana ex Wlgislo religioso admodum patre, genere Saxone, qui tandem, relicto habitu sæculari, monasticam vitam amplexus est, ac demum solitariae vitæ studio secessit in promontoria, quæ mari Oceano, & Humbri flumine cinguntur: ubi modicam Deo ferventium congregationem adunavit, & post multos sancti laboris agones mortuus, sepultusque est. Hanc cellam *maritimam* vocat Alcuinus, qui eam *per successiones legitimâs* gubernandam suscepit, uti & cellam itidem maritimam sancti Judoci non longe a freto Gallici Oceani. Statim ut ablactatus est Willibrordus, infantulum tradidit pater Ripensis ecclesiæ fratribus alendum, ac studiis sacrisque litteris erudiendum, ubi nihil videret nisi honesta, nihil nisi sancta audiret. Illic brevi adeo profecit, ut novus Samuel haberetur. Puer clericatus tonsuram ibidem accepit, & pia professione monachum se fieri institit, nulli humilitatis officio secundus, nulli lectionis studio inferior. Dein, audita sanctorum virorum in Hibernia tum eruditione, tum sanctimonia, eorum religione incitatus, præcipue Egberti mox laudati, quem sanctum vocabant, & Wigberti venerabilis sacerdotis, qui ambo ob cælestis patriæ amorem, domo, patria, cognatione relictis, in Hiberniam secesserant; cum permissu abbatis & fratrum suorum ad eos contendit, ut eorum contubernio & sancta conversatione frueretur; ibique duodecim annis, inter eximios piæ religionis simul & sacre lectionis magistros, futurus ipse multorum populorum prædicator, eruditus, informatusque est. Tricesimo-tertio ætatis suæ anno, cum jam aliis erudiendis maxime idoneus videretur, ab Egberto in Frisiam missus est cum sociis numero duodecim: in quorum numero, ut jam dixi, Suidbertus erat, abbas Dacorensis monasterii, quod juxta amnem Dacorum in Cumbria positum, ab illo amne nomen accepit. Omnes transmissio oceano, cum ad castellum Trajectum, ad Rheni fluminis ripam positum, ubi postea Willibrordus episcopatus sedem habuit, pervenissent; Pippinum Francorum ducem, qui paullo ante citeriorem Frisiam, expulso Radbodo, subegerat, conveniendum censuere, ut ab eo prædicandi verbi Dei facultatem obtinerent. Hos omnes Pippinus benigne audiit, excepitque, præfectisque regionis scripsit, darent operam, ne quis externis illis hominibus verbum Dei prædicantibus molestus esset, aut ullam inferret injuriam; pollicitus, se eos, qui Christi fidem recepissent, beneficiis aucturum. Unde factum est, opitulante gratia divina, ut multos brevi Willibrordus cum suis comitibus a dæmonum cultu ad christianam religionem converteret.

V.
Ewaldi duo
cæsi.
a Bedæ lib. 5.
c. 11.

Horum secuti exempla duo monachi^a ac presbyteri, natione Angli, qui in Hibernia diu commorati fuerant, in Saxoniam veterem, amplissimam, Germaniæ regionem, venire, tentaturi, an forte aliquos Christo paganos possent acquirere. Ambo autem Ewaldi vocabantur, sed a colore capillorum alter Niger, alter Albus cognominatus, ut eodem nomine, sic eadem uterque pietate, eodemque studio præditi, nisi quod Niger Ewaldus in sacris litteris peritior erat. Cum in eam provinciam venissent, in domum cujusdam villici diverterunt, petieruntque ab eo, ut ad illius pagi satrapam ducerentur: habere se mandata magni momenti, quæ ad eum deferrent. Veteres quippe Saxones regem non habebant, sed plurimos satrapas, singulos singulis pagis præpositos: ex quibus unum, ingruente bello, sortis beneficio eligebant ducem, cui omnes alii obtemperarent; confecto bello, æquali, sicut ante, potestate futuri. Ambos ergo Ewaldos villicus perhumaniter excepit, pollicitus, se id quod petebant facturum; eosque domi diebus aliquot retinuit. quos cum barbari ejus loci incolæ a suis moribus, religionibusque differre animadvertissent, (nam psalmis semper orationibusque vacabant, & quotidie sacrificium Deo victimæ salutaris

taris super tabulam sacratam offerebant) timere cœperunt, ne, si cum satrapa suo colloquerentur, eum a cultu deorum suorum averterent, & ad christianam fidem adducerent; sicque paullatim tota provincia patrios veteresque ritus novis mutare cogeretur. Itaque ambos subito corripunt, & Album quidem gladio confodiunt; Nigrum autem dire excruciatum membratim in frustra secant, atque utrumque in Rhenum projiciunt. quo accepto, satrapa factum graviter tulit, & immisis militibus, vicinorum omnium cœde sanctorum necem ultus est, vicumque ipsum incendio consumpsit. Martyrium passi sunt sancti illi duo monachi v. nonas Octobris: quo die in vetustis martyrologiis eorum memoria recolitur. Horum corpora adverso flumine per quadraginta fere millia passuum ad eum locum, ubi illorum focii erant, nullo remige perducta fuisse memorantur, & cœlestibus signis illustrata; & quo loco jacerent revelatum uni ex eorum focii, cui nomen erat Tilmon, viro illustri & in sæculo quondam nobili, qui ex milite monachus factus fuerat. His cognitis, gloriosissimus dux Francorum Pippinus corpora martyrum ad se deferri jussit, & in ecclesia Colonia-Agrippinæ, ubi habitare consueverat, honorifice reponi curavit.

Eandem ob causam, eodemque tempore Wlframnus Senonum antistes, dimisso episcopatu, non semel in Frisiam itidem profectus est, ut ejus incolas & ipse Christi mysteriis imbueret. Erat is Wlberti viri nobilis filius, in vico pagi Wastinensis * Mauriliaco, agro paterno natus: quem vicum Fontanellæ monasterio postea donavit. Hic primum clericus in aula Chlotharii ac Theoderici, curam ecclesiastici ordinis egisse traditur: tum ad episcopatum Senonensem promotus, subinde, petito a Theoderico rege comite, Fontanellam * accessit, ibidemque monasticas vestes suscepit, Goërico in locum suum successo. Dein, comitibus ab Hildeberto abbate acceptis, in Frisiam contendit, ubi multos tum liberos, tum etiam nobiles, a cultu simulacrorum ad christianam fidem adduxit ac baptizavit, in primis Radbodi Frisiorum ducis filium, qui in albis mortuus est; & alios quinque ex his, quos barbari illi pagani ritu patrio certis diebus dæmonibus pro victimis immolare consueverant. Ferunt & Radbodum ducem, cum catechumenus, & christianis sacris initiandus, jam alterum pedem demississet in fontem, petiisse a Wlframno, ubi major principum, nobiliumque Frisiorum multitudo esset, in cælo, quod sibi, si christianus esset, polliceretur; an apud inferos, quo cunctos christianæ fidei expertes detrudendos diceret. tum responso accepto, pedem e sacro fonte extulisse, professum, malle se vel apud inferos cum suæ gentis principibus viris æternum manere, quam eorum convictu carentem in cælo cum paucis & abjectis hominibus residere. Idem nihilo minus Radbodus Willibrordum per nuntios rogasse dicitur, ut ad se christianis mysteriis imbuendum veniret: at vir sanctus accedere noluisse, ne se, uti Wlframnum, Radbodus ludificaretur. Ex his, quos Wlframnus dæmonum immolationi subduxit, unus fuit Ovo, quem in patibulo mortuum excitavit, postea Fontanellensis monachus & egregius scriptor, qui plurimos codices & multas testamentorum litteras exarasse perhibetur. Alii duo fuere Evrinus & Ingomarus, quos, ne immolarentur, a principe impetravit, & ipsi postmodum monachi facti apud Fontanellam, ubi religiosissime multo tempore vixerunt. Ex Fontanellensibus monachis, qui Wlframnum in Frisiam comitati sunt, unus erat Wando, tunc diaconus, demum presbyter, ejusdemque monasterii abbas: quo referente traditum est, viro sancto sacrificium in navi, dum in Frisiam per mare Morinorum regioni adjacens trajiceret, celebrante, ministro tenenti patenam e manibus excidisse in mare, ac sancti sacerdotis precibus recuperatam fuisse: quam patenam vir Dei e Frisia reversus cum suo calice, aliisque sacris instrumentis Fontanellæ concessit.

Ad hunc etiam annum revocamus obitum sanctæ Hunegundis abbatissæ, quæ cum apud Humolarias* in pago Viromandensi ex morbo decumberet, conversa ad eos, qui sibi assistebant, presbyteros, unctionis oleum & communionem expetiisse dicitur, ac demum ad Dominum migrasse VIII. kalendas Septembris. Librum de ejus vita unum, alterum de ejusdem translatione scripsit Bernerus abbas Humolariensis, qui primus ejus loci rector fuit ab expulsionem sanctimonialium & substitutionem monachorum, medio sæculo decimo facta.

Theodericus rex Francorum anno regni sui sexto-decimo, cum consilio pontificum & optimatum suorum, Latiniacum prædium pagi Meldici, Siccum vulgo appellatum, tradit monasterio sancti Dionysii, ubi tunc venerabilis Chaino abbas præ-

ANN. CHR.
690.VI.
Wlframnus
itidem in Fri-
siam pergit.
* le Gastinier.2 Spicil. 10.
2. p. 706.VII.
Hunegundis
abbatissæ obi-
tus.
* Homblieres.VIII.
Theodericus
rex Latiniacæ
S. Dionysio
concedit.

ANN. CHR. 690.

erat plurimæ turmæ monachorum, quæ ad laudes Deo canendas ibidem adunata erat. Hoc prædium antea sibi usurpaverant, unus post alium, Ebroinus, Waratto, & Ghislemarus præfecti palatii: sed, cum iis mortuis ad fiscum revertisset, illud ad suggestionem præcellæ reginæ Chrodechildis, & illustris viri Bercharii majoris-domus, pro remedio animæ suæ Theodericus sancto Dionysio in usus luminarium concessit, præter quamdam ejus portionem in loco, quem Siliacos vocat, quæ quondam Arulfi cujusdam fuerat, sed tunc apostolico viro domno Godino episcopo, an Lugdunensi, aliis litteris ab eodem principe concessa. Hujus donationis præcepto, quod III. kalendas Novembris, anno regni Theoderici sexto-decimo, Compendii datum est, subscribit in Christi nomine Theudericus rex, quæ solita ejus formula erat; & post eum, *Vulfolaëcus jussus obtulit & subscripsit*. Editum est hoc diploma cum sequenti charta Vandemiris in libro sexto de re diplomatica: ex quo intelligimus Chainonem tum abbatem fuisse monasterii sancti Dionysii prope Parisios, eumque Charderico abbati successisse. Is est venerabilis vir Chaino diaconus, cui Theodericus rex villas Saucithum, Montecellas, & Abniti concessit anno quinto regni sui, Charderico abbate.

ANN. CHR.

691.
I X.

Vandemiris
donationes fa-
ctæ monaste-
riis.

* *Dreux.*

ANNO decimo-septimo ejusdem regis, Vandemiris, vir illustris, plurimas, easque locupletes donationes facit monasteriis, præsertim urbis & agri Parisiensis, assentiente Ercamberta ipsius uxore. Magnopere dolendum est, insigne hoc antiquitatis monumentum lacerum esse in authentico, scripto in charta Ægyptiaca, ex quo illud eruimus. In primis quædam concedit *basilicæ domni Stephani in Parisius*, ubi Sigofridus pontifex præerat. Erat unus ex præcipuis Parisiensis ecclesiæ patronis sanctus Stephanus, cujus basilica ecclesiæ matri adjuncta erat, estque etiam nunc. Deinde in superiori testamento laudatur venerabilis Landebertus abbas basilicæ domni Germani, cui villa Fraxinetus tribuitur; tum venerabilis Audcharius abbas basilicæ domni Vincentii vel domni Germani, cui villæ duæ, una in pago Dorcaffino *, vocabulo Oxma; altera, Noviolium dicta, in pago Andegavino, donantur. Is est Audcharius, vulgo Autharius dictus, jam superius laudatus, abbas monasterii sancti Germani, quod a Prato seu a Pratis postea cognomentum accepit. Prior illa basilica domni Germani ea est, quæ sancti Germani Teretis seu Autisiodorensis nuncupata, tunc forte monachorum erat, modo canonicorum sæcularium in ipsa urbe Parisiaca. Qui in consequentibus memoratur Vandremarus abbas, forsitan is est, qui Cellam super Sequanam sancto Germano dedisse perhibetur in veterimo necrologio prædicti monasterii sancti Germani Pratenfis. Dehinc Vandemiris donat domno Christivilo, monasterio scilicet puellarum *in Parisius*, ubi Landetrudis abbatissa præesse videbatur, Noviliacum in pago Camiliacensi. Sunt qui existimant, domnum Christivilum non alium esse a sancto Christophoro, qui patronus titularis est xenodochii ecclesiæ Parisiensis, cui tunc forte Landetrudis præfecta erat. Post hæc aliæ donationes fiunt basilicæ domni Dionysii martyris, ejus corpore insignitæ, cui venerabilis Chaëno seu Chaino abbas tum præerat. Incognita sunt subsequencia monasteria, tum illius, cujus Vigur seu Vigor abbas; tum Portmauri, cujus abbas Amalcarius. Notissimum est monasterium Fontanellæ sancti Petri: sed ubi in editis legitur, *Funtanelle ad domno Petro, ubi dominus Landoinus corpore requiescit*, postea consulto rursus exemplari sic locum hunc restitui, ubi dominus Vando in corpore requiescit, scilicet sanctus Wandregisilus, qui alio nomine Wando nuncupabatur. Ignotum est in eodem instrumento domni seu sancti Desiderii monasterium, cui Adroaldus abbas præerat; cujusve monasterii abbas Carone seu Caronus extiterit. Monasterium domni Martini (sic sanctos vulgo domnos appellabant) in vico Prisciaco * pagi Camiliacensis ad Iseram situm, cui Farulfus abbas tum præerat, forte eo in loco exstabat, ubi modo cernitur Benedictinarum virginum cœnobium prope ipsum Prisciacum, quod S. Martini de Borano appellatur, non abbatia, sed conventualis, ut vocant, prioratus Paraclitensis. Qui priori loco in prædicto Vandemiris testamento laudatus est Landebertus abbas basilicæ domni Germani, idem esse videtur Landebertus abbas, qui cum Magnoaldo abbate monasterii Tucionisvallis seu Tufonisvallis commutationem quamdam fecit villæ Franconcurtis in pago Pinciacensi pro Rocconcurte, quam a Magnoaldo abbate accepit. Ejus rei instrumentum authenticum, in papyro ægyptiaca exaratum, superest in archivo

* *Precy.*

Dionysiano, sed in principio, multisque locis mutilum, cui præter Landebertum & Magnoaldum abbates subscribere Madolandus abbas, Walgoaldus, Fladebertus, & Remedius presbyteri, Berthfredus diaconus, Ingobertus lector, Bertinus optimas, aliique testes. Hæc satis de testamento Vandemiris, qui etiam nonnulla Magnoaldo abbati videtur concessisse, quantum ex lacero instrumento intelligi potest.

Sub hunc annum Theodericus Francorum rex, regni sui anno septimo-decimo, morbo confectus decessit. Sepultus est in basilica monasterii sancti Vedasti apud Atrebatas, quam *is pro injusta interfectione sancti Leodegarii* Æduorum præsulis pœnitens fundaverat, testante Orderico Vitali, cui Andreas Marcianensis & Albericus subscribunt. nempe quod Ebroïno auctore sub suo ipsius principatu commissum fuit, hoc sibi religiosus princeps merito imputavit. Hanc autem sancti Vedasti basilicam non primus exstruxit, sed refecit, quippe quæ Childerico ejus fratre regnante jam condita erat. Idem monasterium sancti Johannis Baptistæ prope Teruanam, patrum nostrorum memoria Ipras translatum, exstruxisse perhibetur. Exstant ad ejus tumulum versus octo, sed recentiorum temporum, in quibus anno ejus sæculi nonagesimo-quarto falso obiisse dicitur. Successorem habuit filium Chlodoveum minorennem, ejus nominis tertium, quem ex Chrodechilde seu Chrothilde regina habuerat, una cum Childeberto itidem tertio, qui fratri post quadriennium successit.

In Britannia majori Northumbrorum rex Aldfridus, mortuo Theodoro Cantuariensi antistite, novas denuo procellas in Wilfridum Eboracensem episcopum excitavit, sopitæ ab annis quinque discordiæ turbinem iterum movente æmulum invidia, qui facem dissensionis rursus accenderunt. Rixæ causa & occasio nata est ex veteri discordiæ origine. Quippe Aldfridus Ripensis monasterii ecclesiam, sancto Petro nuncupatam, possessionibus propriis mutilare volens, episcopatum illic instituire moliebatur, asserens, decretis Theodori episcopi inhærendum, non primis & ultimis, quæ Wilfridi causæ favebant, sed illis, quæ medio tempore contra Wilfridum protulerat. Quo factò, ejus ecclesiæ perimebatur libertas, quam sanctus Agatho, ipsique reges ei asseruerant. Huic procellæ cedendum ratus sanctus antistes, ad Ethelredum regem Merciorum sibi amicissimum refugit, magnoque cum honore ab eo acceptus, eo volente Liccidfeldensem ecclesiam, Sexwlfis episcopi morte vacantem, regendam suscepit. Per id tempus Ætlam Wicciorum^a episcopum in locum Boseli, infirmitate præpediti, ordinavit, cum necdum alius pro Theodoro Cantuariæ pontifex ordinatus esset. Quin etiam Suidbertum itidem episcopum, nulli certæ ecclesiæ addictum, sed ad prædicationem & missionem evangelicam, consecravit, cum nondum Berthwaldus Theodori successor^b, qui trans mare ordinandus ierat, ad ecclesiam suam revertisset.

Falluntur qui Ætlam Wicciorum episcopum cum Heddio seu Hedda Dorcestrensi antistite confundunt. Errandi occasio orta est ex sede Dorcestrensi, quæ duplex fuit, una apud occidentales Saxones, cui Heddius a Theodoro pontifice impositus: altera Wicciorum apud Mercios, ad quam Ætla seu Acla episcopus post Theodori mortem ordinatus fuit a Wilfrido, cum hic apud mediterraneos Anglos exsularet. Is est Ætla monachus, qui cum in utroque^c Hildæ abbatissæ monasterio, Streaneshalensi nimirum & Heortensi, lectioni & meditationi scripturarum operam dedisset, dein ad perfectiora adspirans, Cantiam accessit ad Theodorum episcopum: ubi, postquam aliquamdiu sacris lectionibus vacasset, demum Romam, quod tum magnæ virtutis officium erat, profectus est. Inde reversus divertit ad provinciam Wicciorum, cui tunc rex Osricus præerat; ibique verbum Dei prædicando, & recte vivendi normam exemplo suo exhibendo promeruit, ut in locum Boseli languentis eligeretur, & jussu Ethelredi regis ordinaretur Dorcestre episcopus a Wilfrido, qui tunc temporis mediterraneorum Anglorum, ut diximus, episcopatum gerebat. Itaque Ætla successerat in Dorcestrensem apud Mercios episcopatum in locum Boseli, qui virum strenuissimum^d & doctissimum Tatfridum, de monasterio Streaneshalensi pariter electum, decessorem habuerat. Verum Heddius, a Theodoro consecratus, successerat Leutherio in sedem Dorcestrensem provinciæ occidentalium Saxonum: Leutherus vero Winam, Agilbertum, & Birinum decessores sortitus erat. Hæc necessario explicanda visa sunt, ne in posterum Hedda confundatur cum Ætla, quem nonnulli corrupte Ædam appellant.

Hasnoniense in Belgio monasterium principio duplex, virorum ac puellarum,

Annal. Bened. Tom. I.

Ffff ij

ANN. CHR.
691.

X.
Theodericus
rex sepultus in
S. Vedasti.

X I.
Vvilfridus
denuo exagita-
tus refugit ad
Mercios.

^a Beda lib.
4. c. 23.

^b idem lib. 5.
c. 12.

XII.
Ætla episco-
pus alius ab
Hedda.

^c id. lib. 4.
c. 23.

^d id. *ibid.*

XIII.
Hasnoniensis

ANN. CHR.
691.

monasterii con-
ditores, Johan-
nes & Eulalia.

conditores agnoscit Johannem & sororem ejus Eulalam, quorum ille viris, hæc feminis præfuit. Positum est hoc cœnobium ad dexteram Scarpi amnis ripam, Marcianas inter & Elnonem sancti Amandi, in diocesi Atrebatensi, sed in Ostrevandensi pago, cujus comes Johannes fuisse dicitur. Basilicæ ibidem primitus fuere duæ, una pro viris, altera pro virginibus, qui separatis ab invicem monasteriis inclusi erant. In vulgatis de ejus cœnobii origine versibus, non admodum antiquis, prima ejus fundamenta jacta dicuntur ejus sæculi anno septuagesimo: quo perfecto & absoluto, Vindicianus præful Cameracensis simul & Atrebatensis basilicam, aut potius basilicas duas, in honorem apostolorum Petri & Pauli consecrassè traditur. Annos unum & viginti effluxisse ferunt ab inchoato monasterio ad dedicationem, quæ pridie kalendas Maii facta dicitur. Et, siquidem die dominico facta est, ut ejusmodi ritus fieri canon primus Cæsaraugustani concilii tertii præcipit, non male a Cointio revocatur ad præsentem annum, quo pridie kalendas Maii dies dominica erat. Eodem die, sed post regiminis annos septemdecim, Johannem & Eulalam obiisse tradunt nostri Hasnonienses. Johanni successores assignantur Aldo, Savericus, Geroldus, Godefridus, Walterus, Amadeus, & Audulfus ante Nortmannorum tempestatem. Eulaliæ octo ad id tempus successisse abbatissas asserunt, ex quibus duarum dumtaxat nomina supersunt, Bertrudis & Ermentrudis. A Nortmannorum tempore simplex virorum monasterium fuit ad hoc usque tempus, quo etiam nunc viget sub instituto Benedictino.

XIV.

Landrada con-
ditrix monaste-
rii Belisensis.

Eulaliæ æqualis, ejusdemque propositi æmulatrix fuit Landrada, puella nobilis, quæ, ubi nobiles attigit annos, rejectis quæ sibi offerebantur splendidis nuptiis, uni se Christo despondit. Abhinc, spreto omnibus, unius cellulæ clausa angustiis, intra paternas ædes uni Deo vacabat, cibario pane & aqua contenta, balneas & mollia strata abhorrens. Tum, relicta patria domo, in vastam solitudinem, reclamantibus parentibus, secessit, quem locum a feritate inhabitantium belluarum Belluam vocabant: ubi, extructo sibi tugurio, dein monasterio, in honorem beatissimæ virginis Mariæ basilicam, quæ a sancto Landeberto Trajectensi episcopo consecrata est, erexit. Mirum est quam religiose vixerit in suo monasterio, quod humaniori vocabulo Belisia nuncupatum est, situm a sinistris viæ, qua Tungris Trajectum ad Mosam itur, hodie collegium nobilium canonicarum, ubi sancta Landrada VIII. idus Julii colitur. Res ab ea gestas scripsit sæculo undecimo Theodericus abbas Trudonianus.

XV.

Cæsaraugu-
stani concilii
tertii decreta.

Concilium Cæsaraugustanum tertium, mox laudatum, hoc anno, id est anno quarto Egicanis regis, kalendis Novembris habitum, statuit canone tertio, ut ne sæcularibus hospitandi & commorandi intra claustra monasterii facultas concedatur, sed tantum in separatis a monasterio ædibus, ubi eos suscipere abbati & monachis liceat: ut hoc pacto vita monachorum a consuetudine ac strepitu sæcularium remota sit, nec eorum dicitur exponatur; & ne monachi ex tali susceptione morum dissolutionem incurrant, & a bono proposito avocentur. Canone quinto cautum est, ut reginam viro orbatam nedum liceat cuiquam uxorem ducere, quod tertio-decimo concilio Toletano sancitum fuerat: sed ut regina ipsa statim vestem sæcularem deponat, & assumpto religionis habitu, cœnobio virginum mancipetur, sanctimoniam vitam deinceps peractura.

ANN. CHR.

692.

XVI.

Bertwaldus
Theodoro epif-
copo succedit.
a Beda lib. 5.
c. 9.

ANNO INSEQUENTE DC XCII. Theodoro in episcopatum Cantuariensem successit Bertwaldus, qui erat abbas monasterii^a Raculfensis, positi ad ostium fluminis Genlade; vir scientia scripturarum, & ecclesiasticis, monasticisque disciplinis apprime instructus, tametsi decessori suo minime comparandus. Electus vero est anno post sexcentimum nonagesimo-secundo, die primo Julii, sed nonnisi anno sequente, tertio die kalendarum Juliarum ordinatus a Godwino metropolitano episcopo Galliarum, id est Lugdunensi, atque sedem suam iniiit pridie kalendas Septembris, quæ dies dominica erat. Ex his, quæ ex Beda retulimus, emendandus est Willelmus Malmesburiensis, cum Britwaldum episcopum electum dicit ex abbate Glastoniensi, forte eum confundens cum Berwaldo, qui Hemgislo in regimine abbatix Glastoniensis successit. Hinc etiam corrigendum Monasticon^b Anglicanum, ubi legitur, Kentwinum regem anno ejus sæculi septuagesimo-octavo Glastoniæ abbatem constituisse Hemgislum post promotionem Britwaldi abbatis in sedem Cantua-

^b Monast.
Anglic. p. 13.
col. 1.

riensem : quam Bertwaldus non ante hunc annum nonagesimum-secundum adeptus est. Utrumque forte ita conciliari potest, si admittamus id quod legitur apud Spelmannum, nempe Bertwaldum, repugnante rege & dioecesano episcopo, Glastoniæ præfecturam abdicasse, eique regimen monasterii Raculfensis prætulisse. quo admisso, Hemgisilus prædicto anno septuagesimo-octavo in regimine Glastoniensi succedere potuit, Britwaldo seu Berthwaldo ad Raculfense translato, qui postmodum ex abbacia Raculfensi ad archiepiscopatum Cantuariensem promotus sit, & quidem primus ex Anglis, uti ex venerabili Beda discimus: qui Beda hoc anno vel præcedenti, cum annorum dumtaxat novemdecim esset, diaconatum a Johanne Hagustaldensi episcopo, jubente Ceolfrido abbate suo suscepit. Id concessum eximie ejus pietati ac doctrinæ: cum alias veteres ecclesiæ canones viginti-quinque annos ad hunc ordinem exigent.

Interim Willibrordus, ut primum * vidit factam sibi a Pippino duce prædicandi in Frisia evangelii potestatem, Romam quantocius ire maturavit ad Sergium tum Romanæ ecclesiæ pontificem, simul ut ejus permisso ac benedictione tantum opus aggregeretur, ac reliquias beatorum apostolorum & martyrum, in ecclesiis quas extructurus erat collocandas, ab eo impetraret. His peractis, voti sui compos factus, in Frisiam ad Dei verbum prædicandum rediit. Eodem tempore monachi, qui Frisiis Christi evangelio propagando vacabant, unum e suis elegere, nempe Suidbertum jam laudatum, modestum ac mansuetum virum, eumque in insulam Britanniam direxere, consecrandum a Wilfrido episcopo, qui tunc forte apud Mercios exsulabat, Bertwaldo Theodori successore, qui trans mare ordinandus accesserat, necdum ad sedem suam reverso. Suidbertus post ordinationem e Britannia regressus ad Bructeros seu Boructuarios Frisiæ populos, multos eorum ad Christi fidem, baptismumque perduxit. Verum, Bructeris non multo post a gente veterum Saxonum expugnatis, qui ex his christiani facti erant, domos suas reliquere, & profugi per varia loca, diversasque regiones dissipati sunt. Suidbertus ipse cum quibusdam adiit Pippinum Francorum ducem, qui interpellatus a conjugue sua Plectrude, quam Beda Blichthrytem vocat, locum habitandi in quadam insula Rheni, In-litore dicta, ei concessit: ubi vir sanctus extructo monasterio, quod heredes ejus diu possederunt, aliquamdiu continentissimam egit vitam, atque decessit.

Ex his intelligimus, eo tempore Pippinum reconciliatum fuisse Plectrudi uxori suæ, rejecta scilicet Alpaide, cui ante aliquot annos adhæserat. Exstat apud Madaurum donatio villæ Nogareti * in pago Wabrensi, a Pippino & Plectrude facta basilicæ seu monasterio sanctorum Apostolorum juxta urbem Mettas, ubi corpus sancti Arnulfi, ejusdem Pippini avi, quiescebat, cum eidem loco Romulfus abbas præesset. Hujus donationis instrumentum datum est x. kalendas Martii, anno duodecimo regni Theoderici regis. quod de regno ejus Austrasiano interpretatur Carolus Cointius, revocatque ad annum postremum Theoderici regis, quem hoc anno statuit, nos anno præcedente. Perierunt Abbatum nomina, qui prædicto monasterio ante Romulfum præfuerunt. Clericos eo loci tum existisse, non monachos, Cointius opinatur, adducto diplomate Chilperici tertii pro eadem basilica, ubi venerabilis vir Leutbertus abbas *cum norma*, id est turma, *plurima clericorum* deservisse dicitur. Verum probabilius est id de monachis intelligendum, quos clericorum nomine olim frequentissime designatos fuisse sexcentis exemplis constat.

Hoc circiter tempore Leutfredus sanctæ Crucis monasterium condere cœpit in pago Madriacensi ad Auturam * fluvium, in episcopatu Ebroicensi, ubi natus erat parentibus pietate ac genere conspicuis. Primas litteras didicit in suburbana basilica, sancti Taurini ejusdem urbis quondam episcopi corpore & monasterio illustri. Sane monasterium ibidem ante Nortmannorum tempora existisse testatur Willelmus^b monachus Gemeticensis, qui monasteria sancti Taurini & sancti Leutfredi inter antiquiora provinciæ recenset. Inde in urbem Carnutas Leutfredus accessit, ubi diversorum studiorum doctrinam abundare noverat. Hinc reversus in natale solum, litteras pueros docet: tum oratorium extruit, cujus aditum feminis denegabat. Verum majora moliens animo, primo Varennam monasteriolum adiit, at cito deserit, quod locus mulieribus pateret. tum ad Sidonium abbatem se conferens, haud procul ab urbe Rotomago degentem, qui ex Hibernia Britannicæ insula ortus, locum illum mirifice illustrabat, monasticas ab eo vestes ac tonsuram accepit. Cum in re-

ANN. CHR.
692.
a Spelman.
20. 1. conc. p. 20.

Beda fuit diaconus.

XVII
Vvillibrordi
primum iter
Romam.
a Beda lib. 5.
c. 22.

Suidberti episcopi
ordinatio.

XVIII.
Pippini donatio
facta S. Arnulfo.
* Nauray.

XIX.
Leutfredus
monasterium
condit.
* l'Eure.
b Willelm.
Gemet. lib. 7.
c. 22.

ANN. CHR.
692.

gulari disciplina sub eo magistro multum profecisset, consilio Ansberti Rotomagensis præfulis, qui ad illud monasterium de rebus divinis collocuturus idemtidem accedebat, in natale solum reversus est, eoque in loco, ubi sanctus Audoënus, Ansberti decessor, ob conspectum ibidem in cælo crucis signum, olim crucem defixerat; basilicam in honorem sanctæ Crucis ac sanctorum Apostolorum, necnon sancti Audoëni cum monasterio exædificavit, cui xenodochium ad excipiendos pauperes postmodum adjunxit, quod cum inconsulto episcopo fecisset; Desiderius Ebroïcensis antistes vehementer ea re commotus istuc accessit, & virum Dei graviter increpitum, sed gravius puniendum, secum in urbem adducere statuit. Verum in reditu ex equo in terram excussus ac sauciatus, idque sibi accidisse, quod virum Dei læsisset, existimans, eum ad monasterium redire jussit, ac deinceps colere impense cœpit. Exinde Leutfredi fama magnopere aucta est, cum ob præclaras ejus virtutes, tum ob miracula ab ipso patrata. In his Gisleardo monacho in extremis constituto sanitas restituta: incendium in monasterio restinctum: ager sterilis redditus, quod eum rusticus die dominico excoluisset: fons baculo in terram defixo elicitus in vico pagi Vindocinensis Sollemniaco, cum is ad sancti Martini limina proficisceretur. Quin etiam Griponi, Caroli Martelli ex Sonichilde filio, deploratam salutem restituisse traditur. Denique monachum quemdam e suis moribundum, peculii reum, ob tres nummos reservatos, communionem fratrum privavit, & profanæ sepulturæ addixit: dein absolutum in loco sacro cum ceteris fratribus sepeliri jussit.

X X.
Agricolus episcopus Avenionensis.

Amandus abbas Lirinensis.

X X I.
Citruinus episcopus Albigenensis.a lib. 17.
n. 42.

Per id tempus Agricolus Avenionensis antistes floruisse dicitur. Is ex monacho Lirinensi episcopus Avenionensem ecclesiam ab anno sexcentesimo quinquagesimo ad septingentesimum rexisse fertur in vulgatis ipsius actis, quæ sunt recentioris auctoris. Ante annos abhinc quatuor retulimus primas Grasellensis monasterii litteras, quibus subscribunt episcopi omnes metropolis Arelatensis, cui tunc Avenionensis ecclesia, nunc metropolitana, subjecta erat: sed nullus inter subscribentes Agricolus, ad cujus nominis similitudinem nullus ex his propius accedit quam Agliacus. De Agricolo id memoriæ proditum in prædictis actis legitur, eum aliam, præter cathedralem, quæ unica omnes opidanos capere non poterat, extruxisse intra muros urbis ecclesiam parœciale, ad quam egregios operarios monachos non paucos ex cœnobio Lirinensi, ubi prima suæ perfectionis fundamenta jecerat, acciri curaverit, quod ex regulari ordine suavissimum quemdam fructum voluptatis acciperet: quibus & abbatem præfecerit, & prædia liberaliter assignaverit, concessio insuper privilegio, ut nihil servis Dei necessarium deesset, quod factum sub hoc tempus existimant. Tunc Lirinensi monasterio præerat Amandus abbas, qui omnia occidentis monasteria exemplis & doctrina illustrasse dicitur: sub cujus regimine sic aucta fuit Lirinensium incolarum devotio, ut trium millium septingentorum monachorum (quod pæne supra fidem est) numerum vir sanctus habuisse memoretur. Ejus festum celebrant XIV. kalendas Decembris.

Hoc ipso anno Citruinus abbas monasterii Castrensis in Septimania ad sedem Albigensem promotus est, cui Bertrannus seu Bertrandus in regimine monasterii subrogatus. De Citruino quosdam versus superius * retulimus. Hugonem in illa sede successorem anno supra septingentesimum vicesimo-secundo habuisse dicitur; eodemque anno Bertrandus abbas Alfonsum abbatem, ordine quartum. Bertrandum ultra annos centum vitam produxisse docent sequentes versus.

*Dulce jugum Christi teneris portavit ab annis,
Evitans caute demonis insidias.*

Centum terque duos vitam produxit in annos

Bertrandus, summi plenus amore Dei.

Hanc tandem subita, at prævisa morte precando

Ejicit, aterna ut luce frui valeat.

ANN. CHR.
693.X X I I.
Chlodovei regis varia diplomata pro S. Dionysio.

Chlodovei regis anno secundo, qui partim anno ejus sæculi nonagesimo-secundo, partim insequenti convenire potest, complura diplomata variis monasteriis concessa leguntur. Ex his tria exstant in libro sexto de re diplomatica pro monasterio sancti Dionysii prope Parisios. Unum est placitum super lite Chainonis abbatis Dionysiani contra Ermenoaldum incerti loci abbatem. Lis vertebatur in eo, quod

ante aliquot annos Chaino abbas Ermenoaldo abbati vadimonium dedisset pro olei mille quingentis libris, & pro vini boni centum modis Ansebertho episcopo tradendis, quod minime adimpleisset Ermenoaldus. Hac de re provocatus in iudicium coram Sigofrido Parisiensi episcopo, sub pœna decem librarum promisit, se intra certum tempus rem exsecuturum: sin minus, pertrahendum ad placitum regis, & productis litteris pariculis coram Sigofrido episcopo confectis, ad persolvendum debitum coactum iri. Id quod factum sit, illustri viro Warnone comite palatii prædictas litteras referente. Agnilus referendarius placito subscribit, dato mense Madio, anno secundo Chlodovei regis eo nomine tertii, in villa Noviento super Sequanam, quæ posteris sancti Chlodoaldi nuncupata est. Altero diplomate idem rex ibidem confirmat immunitatem a teloneis, aliisque vectigalibus, eidem monasterio a præcedentibus regibus concessam. Tertium placitum est ejusdem regis, apostolicis viris in Christo patribus Sigofrido, Constano, Griboni, & Ursiniano episcopis, necnon illustribus optimatibus inscriptum, quo villam pagi Camiliacensis Nocitum Chainoni abbati adjudicat apud Lusarcam kalendis Novembris, referente Marsone comite palatii.

Idem princeps Aninsulensis monasterii immunitatem confirmat rogatu Ibboleni abbatis, relatis ea de re præceptis, quæ ipsius *consobrinus* Guntramnus quondam rex, atque ejus avi ac genitor eidem monasterio concesserant. Guntramnum itidem *consobrinum* vocat Childebertus, Chlodovei frater ac successor, immo etiam Dagobertus Childeberti filius in litteris eidem Ibboleno abbati concessis, ut in parvo chartario legimus. Tunc temporis Stabulensi & Malmundariensi in Arduenna monasteriis præerat Papolenus episcopus & abbas, qui a Chlodoveo rege præceptum obtinuit, Ætico duci & Charievio * comiti inscriptum, ad confirmandam quamdam commutationem inter patruum ejusdem principis Childericum, & Remaclum Tungrensem quondam episcopum factam. Datum die vicesimo-quinto Junii *Namuco*, quem locum recentiores Namurcum vocant. Papolenus, eo nomine secundus abbas Stabulensis, vir apostolicus & episcopus in illo præcepto appellatur, non quod certam ac definitam diocesim regeret, sed quod ea dignitas ipsi concessa fuisset ad prædicandum forte vicinis gentibus evangelium. Æticus dux in illis litteris laudatus, mendose Aëricus dictus apud Henschenium, videtur haud alius esse quam Athicus sanctæ Odiliæ pater, qui ut jam a vidimus, bona sua testamento in quatuor partes distribuisse dicitur: unam Mediano-monasterio & cœnobio virginum Argentinæ condito sub titulo sancti Stephani: alteram dotando monasterio Ebersheimensi juxta Scelestadium: tertiam cœnobio sanctæ Odiliæ filiæ suæ, Hoëmburgensi dicto, ubi mortuus sepultusque sit: quartam consanguineis suis Eberhardo & Masoni.

In primo illorum diplomatum agitur de Ansebertho episcopo, in cujus gratiam Chaino abbas Dionysianus ab Ermenoaldo abbate comparaverat olei libras mille quingentas, vini modios centum. Suspiciari licet hunc esse Ansbertum episcopum, si non Augustodunensem, certe Rotomagensem, qui tunc temporis in Altummontensi monasterio exsul degebat: cui hæc muneris loco Chaino abbas destinaverit. Hunc delatum initi adversus se consilii Pippinus princeps, penes quem tum rerum summa erat sub rege minorenni, in Altummontem monasterium pagi Hainoënsis ad ripas Sabis fluvii relegavit, quasi contra ipsius in Neustria præfecturam aliquid moliretur. Mirum est quantum spiritalis profectus attulerit ejus loci incolis tanti viri exemplum, præsertim monachis, quos quidem in sancta religione ferventes invenit, sed longe ferventiores exemplo & doctrina sua brevi reddidit. Erat enim totus addictus jejuniis, in vigiliis & orationibus assiduus, quas passim lacrymis rigabat. Ibidem etiam ab eodem sancto antistite quædam lucubrationes editæ sunt; in his quæstionum ad Siwinum reclusum, ut tum loquebantur, volumen unum, quod Harduinus monachus Fontanellensis exscripsisse perhibetur. Dum his rebus occuparetur vir sanctus, nihilo minus ejus æmuli Pippini animum adversus ipsum amplius accendebant, suadentes, ut in longius exsilium deportaretur. Altummontem tunc regebat Haldulfus abbas, vir prudens & industrius, totiusque Ansberti vitæ optime conscius. Hunc sanctus pontifex ad prædictum excellentissimum principem cum aliquot aliis venerabilibus viris direxit, ut eum, exposita rei veritate, placare conaretur; eique persuaderet, se nullo repetendi episcopatus desiderio re-

ANN. CHR.
693.XXIII.
Item pro An-
insulensi &
Stabulensi.* f. Chari-
veo.Ætici ducis
pietas.a lib. 15 n.
60.XXIV.
Ansbertus e-
piscopus Roto-
magensis exsul.

Ad res Hispanicas quod attinet, in Toletano concilio sexto-decimo, quod hoc anno, Egicanis regis sexto, habitum est, nullum de monachis decretum editum invenio. Inter subscribentes quinque recensentur abbates, Gabriel, Eulalius, Nervatius, Braulio, & Eugenius: sed eorum monasteria ignorantur.

ANN. CHR.
693.
XXVII.
Toletani concilii sexti decimi abbates.

ANno insequenti convocatum est aliud concilium in eadem urbe Toletano, ordine decimum-septimum, in quo coërentur sacerdotes, qui sacra ornamenta in usus promiscuos adhibebant, & qui missam, pro requie defunctorum institutam, *fallaci voto*, pro vivis aliquando celebrabant. Hæc canonibus quarto & quinto. In sequenti dies litaniarum per singulos menses præscribuntur, quæ in kalendis cujusque mensis indicendæ leguntur in vetustis martyrologiis, uti superius ^a observatum.

ANN. CHR.
694.
XXVIII.
Concilium
Toletanum decimum-septimum.
a lib. 6. n.

Celebre fuit eodem anno aliud concilium, Becanceldæ in Britannia majori habitum sub Withredo Cantii rege, præsidente Bertwaldo Cantuariæ archiepiscopo: quo in concilio Withredus rex sub gravi comminatione interdixit, ne laici in bona Deo semel concessa, & cruce Christi firmata atque dedicata, manus umquam injiciant. quippe horrendum esse hominibus exspoliare Deum vivum, ejus scindere tunicam & hereditatem. Tum cavetur, ut ne quibusvis regibus, principibus, aliisque laicis, cujusquam ecclesiæ vel monasterii dominium usurpare liceat: sed quandocumque abbas vel abbatissa e sæculo excesserit, invitetur propriæ parochiæ episcopus, & cum ejus consilio & consensu successor eligatur, atque ab ipso benedicatur. Octo recensentur Cantii monasteria, quibus hoc privilegium tribuitur: primum primi apostolorum principis Petri *Upminster*, quod de suburbano Cantuariæ monasterio interpretor; secundum *Raculf*, tertium, *Sudminster*, tum *Dofras*, *Foltanstan*, *Himming*, *Stepeis*, & *Hor*. Concilio subscribunt post regem & episcopos (quod apud Anglos singulare) abbatissæ quinque, Mildreda, Etheldrida, Æta, Wilnoda, & Herelwida seu Helwida. Prima ex his videtur esse Mildreda, virgo sancta, filia Merewaldi Merciorum regis & Ermenburgæ reginæ, contracto vocabulo Erburgæ, alio nomine Domnenæ dictæ: cui ob duos fratres ejus ab se cæsos Egbertus Cantuariorum rex locum in Taneto insula agri Cantiani concessit ad monasterium ædificandum pro ejus fratrum memoria, sui que facinoris piaculo: ubi Ermenburga filiam suam Mildredam, monasticis disciplinis Calæ in Gallia eruditam, septuaginta sanctimonialibus præfecisse dicitur. Ejus loci basilicam Theodorus archiepiscopus in honorem Deiparæ virginis consecravit. Ibidem sepulta est sancta Mildreda cum genitrice sua Ermenburga seu Domnena, cujus felicem exitum prædicat Simeon monachus Dunelmensis. Eadburga Tanetensis post Mildredam abbatissa, mille passuum spatio a monasterio ecclesiam sancti Petri condidit, in qua beatæ Mildredæ corpus, adhuc integrum & incorruptum, collocavit, postmodum translatum in suburbanam Cantuariæ ecclesiam sancti Augustini. Mildreda sorores habuit Milburgam & Milgridam, piissimas itidem virgines, de quibus occurret inferius dicendi occasio, uti & de Eadburga abbatissa. Eodem anno Withredus rex Eabbæ^b abbatissæ terram quatuor aratorum in insula Taneto donavit.

73.
XXIX.
Becanceldæ
concilio inter
fuerunt abbatissæ.

Mildreda abbatissa Tanetensis.

Redeo in Galliam, ubi Scopilioni episcopo Autisiodorensi mortuo subrogatus est, communi omnium suffragio, Tetricus seu Treticus abbas monasterii sancti Germani in eadem urbe, vir humanissimus & eximia pietate præditus. Is ab inito statim pontificatu prædicationi verbi Dei insistere, & ecclesiam sibi a Deo commissam piis adhortationibus informare cœpit. Idem primo suæ ordinationis anno habita synodo constituit, ut abbates & archipresbyteri, sua quique hebdomada, pariterque rurales ecclesiæ vicissim divinum officium in cathedrali sancti Stephani ecclesia perfolverent; & ob hanc causam ex dominico cellario, cum in ordine vicis suæ ad prædictum officium peragendum convenirent, ab œconomio ecclesiæ stipendium congruum acciperent: sed ita ut qui tardius accessissent, aut negligentius se habuissent, quadraginta dies a vino abstinerent. Vicedominus autem aut cellarius, si quid ex illo stipendio subtraxissent, retrusi in monasterium per annum dimidium pœnitentiam agerent, pane tantum & aqua contenti. In illa tamen ecclesiarum enumeratione non recensentur monasteria quædam ab Aunachario episcopo dudum designata ad faciendas unoquoque mense rogationes. Omittuntur enim a

b *Spelman. to. 1. conc. p. 192.*
X X X.
Tetricus episcopus Autisiodorensis.

c lib. 6. n.

73.

ANN. CHR.
694.

Aunacharius mentionem fecerat. Incertum est an Tetrico in regimine monasterii sancti Germani proxime successerit Quintilianus, qui ab eo quintus episcopatum Autisiodorensem postmodum adeptus est,

XXXI.
Leotheria
donatio facta
monasterio S.
Petri Vivi.
a Sac. 3.
Bened. 10. 2. p.
615.

Si mendæ expers est charta Leotheria, alio nomine Mummia, sororis sancti Ebonis, postea episcopi Senonensis, Chlodoveus rex attigisse dicendus est annum regni quintum; eodemque anno Viriboldus abbas monasterio S. Petri, vulgo Vivi dicti, præerat. Hæc charta ^a inscripta est *Domina semper ac venerabili basilice sancti Petri apostoli, quæ est constructa sub opidum Senonis civitate, ubi domina Theodechildis regina requiescit in corpore, & ubi venerabilis Viriboldus abba vel monachi sub sancta regula deservire videntur.* Ex quo intelligitur, Aighileno abbati successisse Viriboldum; Viriboldo, Ebbonem & Chrodolinum, non Chrodolinum Viriboldo, ut Clarius monachus existimavit. Hoc autem instrumento Leotheria monasterio sancti Petri donat mansum cum aliis rebus in villis pagi Latiscensis, Retiaco & Pauliaco, eo pacto, ut corpus suum in illo monasterio sepeliatur. Actum in basilica sancti Petri x v. kalendas Junii, anno quinto Chlodovei regis.

ANN. CHR.
695.

XXXII.
Ansberti epif-
copi Rotoma-
gensis obitus.

Anno subsequente Ansbertus Rotomagensis antistes, cum indulgentia Pippini ab exilio ad ecclesiam suam reverti vellet, morbo interceptus, in Altimontensi monasterio supremum diem absolvit, impetrata a Pippino principe facultate, ut corpus ipsius Fontanellam humandum deferretur. Imminente obitu, convocatis fratribus, sacra sibi missarum sollempnia celebrari curavit, & accepto corpore & sanguine Domini, feliciter ad Deum migravit v. idus Februarii. Hunc ejus obitus annum assignat Aigradus monachus ejus vitæ scriptor, aut certe ipsius Aigradi interpolator, & recte: quandoquidem hoc ipso anno Gripho jam Rotomagensem cathedram iniit, ut mox videbimus: sed cum idem auctor Childeberti regis annum quartum eidem anno illigat, longe a recto calculo aberrat. siquidem Childebertus nonnisi anno superiore Chlodoveo fratri successit. Rectius in chronico Fontanellensi annus a sancti Ansberti obitu nonus cum anno Christi septingentesimo-quarto, quo ejus translatio facta est, componitur. Ejus corpus sacris vestibus indutum, ac cæcatis obvolutum linteis, post septemdecim dies in lectica ex Altomonte extulerunt monachi Fontanellenses cum civibus Rotomagensibus, qui ejus rei causa illuc convenerant. Sacram pompam Halidulfus Altimontensis abbas cum monachis suis comitatus est usque ad Venittam*, villam regiam pagi Bellovacensis seu agri Compendiensis ad Isaram fluvium: quo in loco obviam sacro corpori progressi comprovinciales metropolis Rotomagensis episcopi & abbates cum suo clero, illud cum cantu psalmodum Fontanellam usque profecuti sunt, atque in basilica sancti Pauli juxta sancti Wandregisili sepulcrum postridie quam eo advenerant, deposuerunt, id est die quinto iduum Martiarum. Paulo post hæc basilica ob concursum populi amplificata est ab Hildeberto seu Hiltberto abbate, cui Aigradus libellum de sancti Ansberti rebus gestis nuncupavit, ab imperito postea interpolatum. In translatione corporis sacri ex Altomonte ad Fontanellam varia miracula patrata leguntur. In his mulier dæmonio liberata in villa pagi Bellovacensis Fraxinido*, ubi ecclesia in honorem sancti Ansberti a fidelibus constructa est. Alia itidem liberata Paldriaci in territorio Rotomagensi, quatuor passuum millibus a cœnobio Fontanella, quæ possessio erat illustrium virorum Bertholdi & Radamasti, qui se suaque omnia Fontanellæ paullo post tradiderunt.

* Venette.

* Fresnoy.

XXXIII.
Bertulfus
abbas Renti-
censis.

* Renty.

* l'Aa.

Florebat hoc tempore Bertulfus, genere Alamannus, abbas Renticensis, qui ex patrio solo ad Morinos profectus, in notitiam & gratiam venit Wamberti comitis & Homburgæ ejus uxoris. Hi non minus pietate quam sanguine illustres, in prædio suo Rentica* ad Agnionem* fluvium, insigne monasterium sancti Dionysii construxerant, cum quatuor basilicis, quarum una beato Petro apostolorum principi, altera sancto Martino, tertia sancto Vedasto, quarta sancto Dionysio sacra erat. Eorum consuetudine Bertulfus ad fidem christianam, quam nondum perfecte didicerat, conversus, post impensum eisdem aliquamdiu famulatum & procuratum magna cum sedulitate & caritate patrimonium, vitam tandem monasticam Renticæ amplexus est, ubi Wambertum ejusque conjugem honorifice sepelivit. Præfuit undecim religiosæ vitæ fociis, quos ibidem adunaverat in basilica sancti Dionysii, in qua & ipse post mortem, quæ nonis Februarii accidit, sepultura donatus est. Res

ab eo gestas litteris mandavit undecimo seculo anonymus monachus Blandiniensis jussu Folcardi abbatis sui, id est monasterii Blandiniensis, in quo sancti Bertulfi reliquiae a tempore Nortmannorum repositae erant, postquam aliquamdiu Bononiae & Harlebecae quievisserunt. Ab eo tempore penitus excisum est monasterium Renticense. Si conjecturis uti licet, existimem Bertulfum fama & opinione popularium suorum, Audomari episcopi & Bertini abbatis, ad Morinos accessisse, eorumque monitis & adhortationibus animatum fuisse ad vitae monasticae capeffendum institutum. Et fortasse Wambertus ille comes non alius sit, quam Walbertus comes Arkenfis, Bertino tantopere addictus, de quo superius differuimus.

Bertulfi aequalis fuit Winnocus, iisdemque in partibus inclaruit. In Armorica Britannia ortus dicitur ex regali prosapia, sanctorum Judicaelis ac Judoci consanguineus. Majoris perfectionis causa patriam ac parentes deseruit, & cum sociis Quadanoco, Ingenoco, & Madoco, qui genere itidem spectabiles erant, in Sithiense monasterium se contulit ad sanctum Bertinum abbatem, ut ab eo disciplinis regularibus erudirentur. Cum brevi tempore multos progressus fecissent, in locum ab aliis remotum, quo liberius divinis rebus vacarent, secedere jussi, cellam construunt, sacris occupationibus congruentem. Montem sancti Winnoci posteri appellarunt. Degebat illis in locis vir illustris ac praedives, Heremarus nomine, qui novorum incolarum religione captus, quoddam juris sui praedium, quod Woromholtum vocabant, Winnoco tradidit. Locus est in Morinorum & Flandriae confinio, ad fluviolum Penam*, pingue solum & frugibus abundans. Donationis instrumentum apud Iperium in *Sithiu* datum legitur anno primo Childeberti regis. Illic monasterium sub patrocinio sancti Martini summa diligentia construxit Winnocus cum sociis suis: quibus brevi mortuis, novae coloniae abbas instituitur. Eo in munere ita se gessit, ut quidquid alii, tamquam arduum ac grave, refugiebant, impigre ipse & incunctanter exsequeretur. Hospitalitatis ei magna cura, caritas non ficta, gratia denique eximia virtutum ac miraculorum. Sic labori addictus erat, ut etiam senio pane confectus, molae trusatilis operam in se susceperit; quo labore eum divinitus relevatum tradunt. Fratri cuidam, qui rem curiosius explorare voluit, caecitas subito inflata, sed precibus viri Dei lumen restitutum.

Post annos sexdecim a morte S. Amandi episcopi Trajectensis, cum basilica S. Petri, in qua sepultus fuerat, minor videretur, essetque secundo sexui ob claustra monachorum inaccessa; sacrum ejus corpus in novam & ampliorem sancti Stephani basilicam, quae utrique sexui sufficeret, transferre placuit. Corpus incorruptum reperiunt, altius humo, ut tunc moris erat, inossatum est, ut non facile a quaerentibus inveniretur. Id factum VII. kalendas Novembris, ipso die, quo novae basilicae dedicatio facta est. Errat Milo monachus, aliique cum eo, asserentes id a sancto Eligio factum, qui dudum e vivis tum abierat. Sacrae Andreae abbatis exuviae itidem ex eodem sancti Petri oratorio in novam basilicam simul translatae sunt paulo post ejus obitum, qui accidit VIII. idus Februarii. Andreae successisse dicitur Johannes abbas, sub quo haec translatio facta est.

Eodem fere tempore Maiolus abbas sanctae Crucis apud Meldos corpus sanctae Farae virginis & abbatissae Eboriacensis, annuente Meldensi episcopo, e tumulo extulisse perhibetur, & in capsula reposuisse. Quod dicitur de capsula reposito non facile crediderim. nam sanctorum tumulos & mausolea tunc temporis auro & argento gemmisque exornare mos erat, capsulis recondere rarum & insolitum. Idem Maiolus corpus sancti Hildeverti episcopi Meldensis, quem vetus scriptor vitae sancti Faronis Datlevertum vocat, transtulisse dicitur. In necrologio S. Galli, scripto ante annos octingentos, laudatur Wlframnus episcopus *ex monasterio, quod Crux-sancta nominatur*, nullis additis abbatibus aut monachis ejus loci. Is est Wlframnus episcopus civitatis Meldicae, qui concilio Attiniacensi subscripsit anno supra septingentesimum sexagesimo-quinto.

Anno Childeberti regis primo Ragnacharius, abbas monasterii sanctae Columbae & sancti Lupi in suburbio Senonensi, privilegium ab Emmone antistite concessum renovari ac confirmari curavit ab episcopis, quibus ipsum Emmonis exemplar subscribendum obtulit. Primus subscribit Godinus Lugdunensis metropolita, qui se authenticum exemplar vidisse, ac ratum habere testatur. Eadem formula subsequentes utuntur episcopi, Savaricus Aurelianensis, Ansebertus Augustodunensis, Tre-

ANN. CHR.
695.XXXIV.
Winnocus
condit mona-
sterium Vvo-
romholtense.* *le Penne.*XXXV.
S. Amandi
translatio.XXXVI.
Item S. Faræ
& S. Hilde-
verti.XXXVII.
S. Columbae
Senonensis pri-
vilegium.

ANN. CHR.
895.

ticus Autisiodorensis, Hectarius seu Hautcarius Noviomensis, alique incertarum sedium episcopi, Wandelmarus, Sigelmus, Chadoenus, Baldolenus & Ebbo: qui omnes, præter Godinum, sedis suæ titulum reticent. Forte Ebbo is sit Goërici successor in sede Senonensi, qui postea hoc privilegium sua subscriptione ratum habuerit, pro more illorum temporum, quibus decessorum suorum litteris & privilegiis subsequentes episcopi nomen suum apponebant. Eidem privilegio etiam Wilframus Senonicæ ecclesiæ episcopus subscripsisse invenitur: sed incertum quo tempore, ante an post Childeberti regis annum primum, quo anno Senonensem episcopatum, uti probabilis est, Goërico jam resignaverat.

XXXVIII.
Basino episcopo
Trevirensi
succedit Lutwinus auctor
monasterii Mediolacensis.

* Medeloc.

* la Sare.

Basinus Trevirensis antistes ex monasterio sancti Maximini assumtus post Numerianum, hoc anno locum fecit Lutwino sive Lodewino, non quidem morte sua, ut Browero visum est, sed iterato secessu in monasterium sancti Maximini, ex quo evectus fuerat ad sedem Trevirensis. Abbatis munus ibidem gessisse dicitur, aliis ante initum pontificatum, aliis post suam abdicationem. Qui ei successit Lutwinus, ejus ex sorore nepos, non modo cuncta illius urbis monasteria amplissimis muneribus decoravit, sed etiam Mediolacense* a fundamentis erexit, atque impense dotavit: ubi & ipse monasticæ vitæ habitum suscepit. Insigne hoc cœnobium, Trevirensium pontificum quoddam veluti seminarium, positum est ad Saroam* seu Saravum fluvium, sex passuum millibus supra Saraburgum, arcem munitissimam. Basinus eodem die recurrente, quo monastica insignia suscepit, ad Trevirensis ecclesiæ thronum communi omnium ordinum calculo provecus dicitur. quo in munere insigni pietate & morum innocentia refulsit.

XXXIX.
S. Valerii abbatis Hispani
gesta.

Jam diu de monasteriis Hispanicis silere nos cogit, non forte rerum ipsarum, sed veterum monumentorum penuria, paratos suam cuique regioni laudem tribuere, ubi scribendi materia occurrerit. Hanc nobis in præsens suppeditat Valerius abbas Hispanus, pietate & doctrina, ut in tanta rerum caligine, celebris, quem hoc anno in cælum migrasse tradunt. Is, ut ex Sandovallo discimus, ex Asturicensi oriundus territorio, Complutense monasterium vitæ religiosæ desiderio expetivit adolescens. Repulsam passus, in patriæ suæ solitarium locum secessit juxta castrum Petrense, ubi a montanis illis incolis magnopere honoratus est. At Florianus presbyter quidam, livore accensus, molestiam pio juveni faceffit, eumque coegit loco cedere, atque in remotiorem eremum profectum vexare non destitit. Dehinc a montanis Petrensis revocatus, in proximo loco exstruxit oratorium. Sed nec illic Valerius esse quieto licuit. quippe a Recimiro ejus prædii domino, qui oratorio in meliorem formam a se instaurato alium presbyterum, Justum nomine, præfecerat, expulsus, cum Justo nihilo minus paullo post in gratiam rediit opera Simplicii diaconi, qui eum præcipuo amore diligebat. Verum tamen post annos quatuor & viginti, Ebronantensem (sic vocabatur) solitudinem deserens, migravit in castrum Rupianum, in montibus positum Aquilanis; ibique in oratorio, quod Fructuosus Bracarensis episcopus olim sanctis Petro & Paulo erexerat, substitit, per circumpositas regiones multum celebratus, sed in primis acceptus Isidoro episcopo Asturicensi. Oratorium illud tandem accrevit in monasterium, quod ille rexit abbatis nomine & auctoritate. Hujus oratorii in suo testamento meminit sanctus Gennadius, Asturicensis sæculo decimo antistes, his verbis: *Insignis meritis beatus Fructuosus, postquam Complutense construxit cœnobium, sub nomine sancti Petri brevi opere in hoc loco fecit oratorium. Post quem non impar meritis Valerius sanctus opus ecclesiæ dilatavit.* Eundem sanctum vocat Benedictus Anianæ abbas in Concordia^a regularum, ubi refert *dicta sancti Valerii de genere monachorum.* Hoc fragmentum, quod unum ex illo nobis opere superest, dignum est quod hoc loco proferatur ad cognoscendos mores quorundam illius temporis monachorum. Conqueritur vir sanctus, quod in sacratissimis locis paucissimi reperiantur electi viri, qui toto corde convertantur ad Dominum. *Et ne ipsa, inquit, monasteria desolata, desertaque remaneant, tolluntur ex familiis sibi pertinentibus subulci, de diversis gregibus dorseni seu opiliones, atque de possessionibus parvuli, qui pro officio supplendo inviti tondentur, & per monasteria nutriuntur, falsoque nomine monachi nuncupantur. Qui, dum nec pridem foris in activa vita mundanis studiis sive servitiis, vel operibus excocti eruditique patefcunt; nec postea in monasteriis, citra electionem Domini, non ultroneè, sed inviti sanctæ religioni sociati, concipiunt in corde timoris Domini compunctionem, aut desideria regni caelestis; non obedientia humi-*

^a Concordia.
c. 3. §. 7.

litate, aut sincere caritatis dilectione fundantur, sed crescunt typho superbiae turgidi, fastu elationis inflati. Hæc aliaque vir sanctus de septimo genere monachorum, de quo sermonem longiorem instituit. Stili nonnihil dissimilis est liber de vita S. Fructuosi episcopi Bracarenfis, qui liber tamen eidem auctori tribuitur, uti & vita beatæ Eucherie sanctimonialis, Complutensibus monachis nuncupata, historia sancti Dondoni abbatis, ad hæc acta sanctorum Maximi & Honesti monachorum, & alia quædam, quæ in bibliothecis Hispanicis delitescere dicuntur. In vulgato rudi epitaphio sancti Valerii obitus hoc anno consignatur v. kalendas Martii. Ad res Gallicanas revertor.

ANN. CHR.
695.

Paullo ante hoc tempus ab Adrebertana matre Adeodati episcopi Carnutensis exstructum est beatæ Mariæ coenobium virorum, cui hoc anno Agirardus, Adeodati successor, amplissimum indulxit privilegium. Situm erat hoc monasterium super fluvium Ligerim in quodam opido, cujus nomen in lacero instrumento^a desideratur. Chrotcharius diaconus e Parisiensi monasterio sancti Dionysii monachorum coloniam eo deduxit, quibus abbas primus præfectus est. Privilegii summa eo spectat, ut liceat sanctæ congregationi servorum Dei in ipso monasterio quieto ordine vivere sine oppressione Carnotensis episcopi, aliorumve pontificum vel clericorum, & absque vexatione quorumlibet sæcularium: ut nullus convivium aut jus hospitandi, aut munera sive paratas ex eo loco exigat: & si ab ipso abbate Carnotensis pontifex invitatus fuerit ad ecclesias vel aras benedicendas, aut ad ordinandos presbyteros, vel diaconos, reliquosve gradus; sine ulla ambitione aut cupiditate illuc accedat. Ad hæc, ut, mortuo abbate, ipsa sancta congregatio unum e suis eligat aptum ad gubernationem monasterii & ad regendas animas, qui honestis moribus sit & in Dei amore ferventior, nulla habita ratione nobilitatis aut natalium, *sub sancta regula obedientia & subjectione* pater instituendus. Quod si forte quædam scandala, quod absit, in illo monasterio emerferint, & ipse abbas cum sua congregatione ea emendare non valuerit, convocentur *patres spirituales*, qui sub ordine in Carnotena parochia degunt, ad ea sananda. Si vero nec ipsi ea emendare potuerint; tunc ab ipso abbate, ejusque congregatione invitandus pontifex Carnotensis, qui sine ullo cupiditatis prætextu dissidentes paterno more, salvo eorum privilegio, ad pacem revocet. Actum die sexta Martii, anno secundo regni Childeberti gloriosissimi regis, Captonaco palatio. Privilegio post Agirardum subscribunt, prætermittis titulis suis, Goëricus metropolita Senonensis, Gripho Rotomagensis; Ansebercthus servus Jesu-Christi, haud dubie episcopus Augustodunensis; Ayglibercthus Cenomanensis, Beracharius & Ebarchis incertarum sedium, Tretacor seu Treticus Autisiodorensis, Ansoaldus Pictavenfis; Aectur seu Hector, & Ermeno pariter ignoti; Soabericus Aurelianensis, Turnochaldus Parisiensis, Constantinus Bellovacensis, & Chaino abbas Dionysianus. Ex quibus patet, Ansbertum Rotomagensem antistitem, cui Gripho successit, ante hunc annum e vivis excessisse; & Wlframnum Senonicæ ecclesiæ regimen Goërico jam tum reliquisse. Quodnam fuerit hoc monasterium, non facile est definire. Positum erat in quodam opido seu urbe, *infra muros super fluvium Ligeris*, id est intra muros illius opidi seu urbis, & quidem in diocesi Carnutensi. Tria sunt opida istius antehac diocesis, nunc Blesensis, cis Ligerim; nempe urbs Blesarum, opida Sodobria*, & Mer vulgo appellatum; trans Ligerim sancti Deodati opidulum. Apud Blesas exstat monasterium beatæ Mariæ de Burgo-medio*, canonicorum regularium Ordinis sancti Augustini, qui clericis sæcularibus pontificatu Calisti II. successerunt: sed extra muros Blesenses in burgo tunc positum erat. Sodobriæ præpositura est, basilicæ sancti Martini Tironensi subjecta; at sub titulo sancti Leobini, nec ante sæculum nonum erecta. De opido Mer nihil hanc in rem succurrit. In opidulo sancti Deodati antiquitus monasterium erat; sed non videtur fuisse ejus auctor sanctus ille Deodatus eremita, qui Chlodoveo regi, adversus Alaricum proficiscenti, victoriam prædixisse fertur. Exstat eo loci basilica cum prioratu, Pontileviensi abbatia subjecto; eratque olim haud ignobile monasterium, quod pæne ad nihilum redactum, in pristinum statum reduxit, regnante Carolo-Calvo, quidam sacerdos & abbas, nomine Aurelianus, qui *tum monachorum majori congregatione, tum basilica venustioris constructione*, locum illum decorare cœpit: quod ejus nepos æquivocus perfecit. Verum hoc sancti Deodati opidulum posteriori longè

ANN. CHR.
696.
X L.

S. Mariæ monasterii ad Ligerim privilegium.

a *Diplomæ.*
p. 478.

* *Suevæ.*

* *Bourg-moyen.*

S. Deodati monasterium.

ANN. CHR.
696.

tempore muris inclusum fuit ; nec scio an illius loci monasterium primitus sanctæ Mariæ nuncupatum fuerit. In veteri codice Beccensi , ubi recensentur monasteria *pro quorum monachis* tria fiunt officia , numeratur *sancta Maria cœnobium juxta Ligerim constitutum*. quod beatæ Mariæ de Burgo-medio convenire non potest ; si quidem eo tempore clericorum erat , ut patet ex diplomate Callisti II. qui illud canonicis regularibus concessit ; neque Balgentiacensi beatæ Mariæ monasterio , quod etiam tunc clericorum regularium erat. Ex his patet , quam incerta sit sedes illius beatæ Mariæ monasterii , cui Agirardus episcopus prædictum concessit privilegium.

X L I.

Anseberti episcopi
Eduensis
testamentum.

Hoc ipso anno idem qui supra Ansebertus episcopus Augustodunensis testamentum suum condidit , quo res suas omnes matri ecclesiæ sancti Nazarii martyris , & suburbanæ sancti Symphoriani basilicæ , atque oratorio sancti Leodegarii subtus eandem basilicam exstructo legavit. Idem antistes in suo testamento memorat germanum suum Autarium , cui portionem suam in villa Binago concedit ; laudatque germanam itidem suam Sigolinam , cujus obsequio & curæ matricularios oratorii sancti Leodegarii , simulque quosdam libertos delegat , immo etiam eas possessiones , quas prædictis ecclesiis sancti Nazarii & sancti Symphoriani tradiderat , in ejus usum ac beneficium , quoad viveret , cedendas , ita ut post ejus discessum ad easdem ecclesias integræ reverterentur. Et tamen ipsa ejus germana Sigolina , ut Ansebertus idem testatur , sæculo contempto , se Christo *in ancillam perpetuam* obtulerat in monasterio sanctæ Mariæ , quod modo sancti Johannis dicitur , in ipsa urbe Augustoduno. Eadem Sigolinæ legat , siquidem ipsi superstes fuisset , quidquid ex paterno vel materno alodo sibi provenire poterat , eo pacto , ut omnimodam haberet potestatem id omne quibusvis ecclesiis legandi. Ex quo intelligas , sanctimoniales eo tempore , quod etiam de monachis dicendum , adiiisse parentum & consanguineorum suorum hereditatem , eamque in pios saltem usus impendisse. Ansebertus in eodem testamento sancti Symphoriani basilicæ clericos vel fratres semper vocat , nusquam monachos , tametsi tunc monastici adhuc instituti erant , ut patet ex actis S. Leodegarii , in quibus non solum Hermenarius abbas sancti Symphoriani basilicæ memoratur , sed etiam Marcolmus reclusus , qui *sub religionis habitu* ad monasterium sancti Symphoriani martyris degebat.

Sigolina monacha.

X L I I.

Sigolena abbatissa
Albigensis.

Alia per idem tempus floruit Sigolena seu Segolena in pago Albigeni , natalibus nobilis , sed religione longe nobilior. Hæc Gisulfo , viro genere ac divitiis præstanti , sociata conjugio , ab eo vix obtinuit , ut continentia propositum servaret , elemosynis interim ac piis operibus , ornandisque ecclesiis addicta. Mortuo post decem annos conjugæ , nullam consolationem admittere voluit , nisi parentes ejus & affines sæculo nuntium remittendi facultatem ipsi dedissent , malens monasticam vitam ducere , quam in propria domo vivere cum periculo castitatis. Erat itaque hac de re conflictus inter sanctam Dei famulam ejusque propinquos , qui eam secundis nuptiis alligare volebant : sed hi tandem inflexæ ejus voluntati cedunt vel inviti. Tunc pater ejus Chramficus , admodum senex , ita divinitus sancto filia proposito commotus est , ut ejus gratia cœnobium in loco amœnissimo , qui Troclaris dicebatur , exstruere statuerit , nolens eam ex illa regione , ut ipsa optabat , ad exteras secedere. Perfecto cœnobio , hæc ibidem refedit , orationibus & inedia vacans ; & non multo post eo loci congregavit non paucas monachas , quibus-cum *secundum prisicorum patrum instituta* regulariter vixit. Qui res ab ea gestas scripsit auctor anonymus & æqualis , ei plerasque sanctæ Radegundis virtutes ipsis Fortunati verbis tribuit.

Evantius abbas.

Erat non procul ab eo loco monasterium virorum , quibus Evantius præerat. Ad eum accedens juvenis quidam , Dadulfus nomine , monachi omnem modestiam & innocentiam subdole professus est : & cum ibidem aliquamdiu habitasset , a dæmone corripitur : sed ad Troclaris monasterium perductus , sanctæ Sigolena precibus liberatur. Forfan is est Evantius abbas , cujus vulgata exstat epistola contra Hispanos nonnullos , in Cæsaraugustanæ urbis partibus degentes , qui sanguinem animalium immundum , sed carnem mundam asserebant. Eminentissimus tamen piæ memoriæ Cardinalis Aguirius noster in amplissima editione ^a conciliorum Hispanicorum hanc epistolam tribuit Evantio archidiacono Toletano , qui per id temporis , hoc est ineunte sæculo octavo , pietate & doctrina florebat. Dæmoniacus item alter , post multas preces die nocteque fusas , solutus est tempore litaniarum , cum Sigolena germanus , Babo nomine , dux Albigenis , in ejus monasterio versaretur.

^a Hispan.
conc. 30.3.
p. 86.

Forte ad eam exhortationis gratia accesserat alter ejus frater Sigibaldus episcopus, qui cum nocte illa remanere apud eam rogatus nollet, ingruente ad sororis orationem enormi pluvia retentus est. quod de sancto Benedicto itidem legimus. Cum ad Sigolenam monachus quidam visitationis causa venisset, hæc obnixè cum obsecrare cœpit, ut schedulam in qua peccata sua descripta, essent, sub anuli signaculo super altare poneret, & pro eorum abolitione salutarem hostiam (presbyter quippe erat) toto illo offerret anno, dum ipsa lacrymis, vigiliis & inedia hæc expiare conaretur. Fecit ille agre quod rogabatur. Tum spatio illo temporis revoluto, cum natalis Dominici dies instaret, presentibus venerabilibus viris, Sigibaldo episcopo germano piæ feminæ, & Gisloaldo abbate, referata schedula, nullum profus scripturæ vestigium repertum, manifesto indicio, universa ejus delicta omnino abolita & remissa fuisse. Haud absimile factum legitur in libro de vita S. Johannis patriarchæ Alexandrini, cognomento Eleemosynarii. Consimile etiam refert Ditmarus Merseburgensis antistes de Bernario episcopo, quod insolitum & antea inauditum ipsi visum est.

Hac spe recreata Sigolena, extremum vitæ suæ diem brevi adesse peroptabat. Ubi vero in morbum letalem incidit, omnium virginum collecto cœtu: Jam, inquit, cupio dissolvi, & esse in requie cum Christo. Vos autem, sorores sanctæ, viscera mea carissima, in Christo vivite, & cum timore Dei spiritalem regulam perficite. Contendite intrare per angustam portam. Quantumcumque facere vobis videamini, modicum est quod agitis, si expendatis qualem mercedem recepturæ estis. Contemnite terrestria, ut cælestia consequamini. Obedientiam in primis servate, quæ inter omnes virtutes principatum tenet. Caritatem inter vos mutuam habetote. Humilitatem sic amate, ut superbiæ vel minimam speciem abhorreatis, propter quam diabolus cælo dejectus est. Fidem tenete indemutabilem, utpote omnium virtutum fundamentum. Animæ pariter & corporis sanctimoniam servate, sine quâ nemo Deum visurus est. Studiose advertite, ut, sicut hætenus regularis ordo hic observatus est, sic deinceps usque ad finem teneatur. Jam valete in pace, & ne mihi obicem ponite precibus vestris, quo minus in cælestia regna quam primum recipiar. Ingravescente morbo, sexto die ad eam venit germanus ejus Sigivaldus episcopus, a quo jam extremum fere spiritum agens, dominici corporis & sanguinis viaticum accepit, inchoans psalmum quinquagesimum, quem virgines sacræ ejus jussu prosecutæ sunt. Mox erectis sursum oculis ait: Jesu-Christe, orbis unica spes, tu hunc gregem multiplica, & me ad regnum gloriæ tuæ perducere digneris. Dixit, extensusque in altum manibus atque oculis, viso, uti ipsa asserebat, Christo Domino, angelica facie animam exhalavit. Corpus ejus mira fragrantia perfusum, in proximo loco tutissimo, Insula dicto, ubi hospitium peregrinis cum ecclesia genitor ejus instituerat, in communi sanctarum Dei ancillarum conditorio sepultum est. Processu temporis sacræ ejus reliquiæ translatae sunt in majorem Albigæ urbis ecclesiam, quæ sanctam Sigolenam patronam agnoscit post sanctam Cæciliam.

Obscurum est tempus, obscurus & locus, in quo Sigolena vixit. Troclarense monasterium, quod jam pridem excisum est, haud longe aberat ab Insula, quod opidum est ad Ternum fluvium, octo fere leucis infra Albigam civitatem. In adversa fluminis ripa cernitur vicus sancti Martini: quo in loco forsân positum erat cœnobium Troclarense, cujus oratorium sancto Martino, ecclesia vero beatæ Mariæ sacrata erat. Paschalis papa secundus, in litteris Ottoni abbati monasterii sancti Victoris Massiliensis concessis, memorat cellam sanctæ Segolenæ in diœcesi Albigeni. Ejus cultus jam olim receptus erat non modo in hac diœcesi, sed etiam in Arvernensi, & in Lemovicensi. Exstat Divoduri-Mediomatricum elegantissima sub titulo sanctæ Segolenæ ecclesia parœcialis, qua ex re vehemens mihi suspicio injicitur, num Sigibaldus seu Sigivaldus episcopus, Segolenæ frater, idem sit cum Sigibaldo Mettensi episcopo, qui sæculo proximo ineunte floruit, idemque auctor, seu posteris occasio fuerit edificandæ in illa urbe ecclesiæ in honorem sanctæ Segolenæ. Sane hanc ecclesiam non alteri, quam Segolenæ Albigeni nuncupatam esse hinc patet, quod eodem die colitur jam dudum in Mettensi atque in Albigeni ecclesia, testante veteri martyrologio monasterii Senoniensis, ab annis quingentis scripto, in quo hæc ita laudatur: *ix. kalendas Augusti, in civitate Mettensi, sanctæ Segolenæ virginis.* Libellum de ejus vita scriptor anonymus, qui eam viderat, Aliphix

ANN. CHR.
696.

abbatissæ & choro sodalium monacharum ei commissio nuncupavit, præmissio prologo, in quo aliorum relatu sibi comperta, quædam a se ipso visa dicit. Obiit Sigolena IX. kalendas Augusti, ut præfert titulus ejus vitæ, tametsi in kalendario Carcassonensi manu exarato ejus memoria sequenti die consignatur. Fallitur Antonius Dominicius, cum ei patrem Godinum attribuit, quem Chramficum vocatum fuisse constat ex ejus vitæ scriptore subæquali.

XLIII.
Ephibii ab-
batis testa-
mentum.

Incertum cujus monasterii abbas fuerit Ephibius Viennensis abbas, cujus testamentum vulgatum est in tomo duodecimo Spicilegii. Is pro amore Dei ac beatorum apostolorum, ac martyris domni Desiderii episcopi, testamentum facit de rebus suis atque hereditate, quæ ex parentibus suis, Leobio & Theodigna, legitime ad se provenerant, & ex sorore sua Rufina, quæ sine liberis defuncta hereditatem suam ipsi *vivo ordine* legaverat. Hoc vero testamento quædam prædia donat Deo & sanctis ejus, in ecclesia Viennensi servitura; eaque per dominum Caëoldum episcopum tradit. Addit etiam in Engolismo villas tres, quas a domino suo glorioso rege Childeberto pro servitio suo acquisierat. Testamento suo idem inserit litteras donationis sibi factæ a Rufina sorore, quæ litteræ *domno & delizioso fratri Euphibio abbati* inscriptæ sunt. Multi senatores Viennenses subscribunt huic testamento, quod anno secundo gloriosi Childeberti regis conditum est, subjuncto diplomate ejusdem Childeberti in ejus confirmationem. Erant sæculo nono in quibusdam ecclesiis cathedralibus dignitates sub titulo abbatum, nimirum postquam collegiis canonicorum sæcularium præfecti sunt abbates. Et forte hi abbates in cathedralibus ecclesiis ita dicti sunt, quod abbatias quasdam eisdem ecclesiis subjectas in titulum habuerint. Verum id serius, quam ut Ephibio abbati convenire possit.

XLIV.
S. Claudius
abbas Conda-
tescensis obit.

Ad hunc annum revocatur mors sancti Claudii ex-episcopo abbatis Condatescensis, qui sacramentis ecclesiæ munitus, super scamnum, in quo legens & orans sedere consueverat, exspirasse dicitur. Corpus ejus hætenus incorruptum magna fidelium frequentia & religione colitur in monasterio Condatescensi, quod a posteris sancti Augendi sive Eugendi, ab aliquot sæculis sancti Claudii vocabulum accepit. Festum ejus VIII. idus Junii celebratur. Chiffletius in illustrationibus Claudianis ad Junium Bollandianum ejus obitum differt in annum septingentesimum-tertium. at de hoc sentiat quisque quod volet. Nobis videtur non minor habenda fides auctori ejus vitæ, quam recentiori leves conjecturas afferenti. Certe cum Claudius post abdicatum episcopatum abbas fuerit, jam provecæ tunc erat ætatis. Porro constat ex dictis^a superius, Claudium jam abbatem Parisios ad Theodericum regem profectum fuisse ad recuperandas possessiones, quas olim Burgundionum & Francorum reges monasterio contulerant. Quid Lupicino abbati Chilpericus rex Burgundionum, Arianus licet, contulerit, docet Gregorius Turonensis in capite I. de vitis Patrum, ubi viro Dei, agros & vineas recusanti, præceptionem dedisse dicitur, ut annis singulis trecentos modios tritici, totidemque vini cum centum aureis ad comparanda fratrum indumenta acciperent, *quod usque nunc*, ait Gregorius, *a fisci ditionibus capere restituuntur.* quam pensionem, forte perfolvi desitam, Claudius a Theoderico rege denuo obtinuerit, aliaque subinde adjecta. In libello de ejus vita non admodum antiquo patrator miraculorum appellatur, de quibus libri conscripti sint. Rhythmica ejus monasterii historia successores abbates hoc modo commemorat.

Successores e-
jus.

*Ac post beatum Claudium senior sanctus Rusticus
Dictum rexit cænobium: post quem sanctus Aufredus,
Post cujus sancti decessum sanctus venit Hippolytus,
Exercens episcopatum cum cænobio invitus.
Sub isto sancto abbate, Bellicensi episcopo,
Pippinus rex tunc devote isti dedit cænobio
Cassonam, cum facultate fabricandi perpetuo
Monetam, atque libere plura dedit ipse ultro.*

De hoc Hippolyto ejusque successoribus tempore Caroli Magni agemus. Si verum est quod de facultate cudendæ monetæ hic legitur, nullum forte monasterium habuit antiquius hujusce rei privilegium, quod multis aliis subinde commune fuit.

Anno tricesimo-tertio post obitum sanctæ Gertrudis abbatissæ , germanæ ejus Beggæ infedit consilium monasterii exstruendi ad normam cœnobii Nivialensis, quod soror ipsius instituerat. Erat hæc orbata viro Ansigisilo duce, sancti Arnulfi filio, ex quo Pippinum Heristallensem, Caroli Martelli parentem, genuit. Begga itaque, matrona pia, secundas castitatis palmas assequi cupiens, secundis nuptiis nuntium remisit, & se suaque omnia Deo vovit, exstructo insigni puellarum monasterio in vico Andana seu Andenna. Idcirco sacri instituti magistras e Nivialensi monasterio accersere constituit. Itaque illuc profecta est, opem ac supplementum ad exsequendum consilium petitura. Piis votis perlibenter assensit Agnes abbatissa cum tota congregatione. Data sunt ei *in sancto habitu seniores spirituales sorores*, quæ novum monasterium regularis vitæ disciplina & norma religionis informarent: concessæ etiam sacræ reliquiæ, cum libris sanctarum scripturarum. His acceptis, Begga lætanter ad suum monasterium reversa est. Erant illic septem ecclesiæ, in una altare sanctæ Genovefæ virginis, ad quod deposuit partem lecti sanctæ Gertrudis, quam a Nivialensibus acceperat. Positum est hoc monasterium, ut dixi, in loco Andana *, quod municipium est comitatus Namucensis, haud procul a ripa Mosæ fluvii: Namucum inter & Hoium opidum. Illic anno secundo post conditum cœnobium, rebus omnibus rite institutis, venerabilis illa matrona migravit ad Christum x v i . kalendas Januarii, quo die colitur in Andanensi ecclesia, ubi Ansigisilus ejus maritus itidem sepultus est. Qui vitam sanctæ Gertrudis scripsit secundus auctor, ait Beggam exstruxisse monasterium, *ubi religiosam vitam duceret, virginesque sacras in servitutem divinam perpetua stabilitate ordinaret.* quod longe diversum est ab instituto canonicarum sæcularium illic modo viventium.

Sub idem tempus contigit nobilem piamque feminam, Adulam seu Adulam nomine, venire in monasterium Nivialense, & liberalem cum una sanctimoniali disceptationem habere de miraculis, quæ illic a beata Gertrude facta vulgabantur. Adveniente vero ejus festivitate, quæ illo anno in sextam feriam quintæ hebdomadæ quadragesimalis incidebat, de solita jejunii severitate nihil remittere voluit: sed, ceteris, sive viris, sive feminis, cum monachis, tum virginibus Christi, post missarum sollempnia reficientibus, sola matrona ea die non comedit. Ipso vero die accidit, filium ejus parvulum in fontem lapsum aquis præfocari, quod matris incredulitati imputavit sanctimonialis illa, quæ de miraculis sanctæ Gertrudis cum ea disceptaverat. Mox puerum e fonte eductum eadem sanctimonialis super lectum beatæ Gertrudis detulit, statimque vivum genitrici restituit. Tunc mater manifesto credens, immo cedens miraculo, postridie *missam* seu festum in honorem beatæ Gertrudis virginis celebravit, & cum omnibus sororibus refectionem habuit, quod *facere caritatem* veteres illi dicebant, puero illo ad mensam potum præbente. Tanti beneficii memor Adela, sanctum illum lectum, id est tumulum, auro gemmisque pretiosis exornavit. Hoc factum se propriis vidisse oculis auctor anonymus, qui id refert, teste Deo affirmat. Ex quo intelligimus, nonnihil tum remissum fuisse de severitate jejunii quadragesimalis ob diem festum, anticipata scilicet refectionis hora, quæ aliis diebus ad vesperam differebatur. Hujus loci occasione haud ab re visum est in appendice referre morem celebrandorum jejuniarum, sæculo nono apud Casinates nostros receptum.

Aliud miraculum patratum legitur tempore Eggeburgis abbatissæ Nivialensis in quamdam puellam cæcam, Adelbergam nomine, ex pago Vinnocensi seu Vimnacensi ad oceanum, quæ ad sepulcrum beatæ Gertrudis profecta, precibus fuis, dum sanctimoniales nocturnas celebrarent vigilias, amissum lumen recepit. Actum est hoc kalendis Septembris, ut in veterrimo codice clarissimi Obrechtii Argentoratensis legimus, *octavo anno, postquam cum Dei providentia Erkiburga mater exstitit & gubernatrix spiritualis congregationis Nivialensis.*

Florebat eodem tempore, iisdemque atque Begga partibus, Hadalinus nobilis Aquitanus, qui popularis sui beati Remacli episcopi fama in Belgium adductus, eidem adhæsit, & cum eo, jam ad privatam vitam redacto, in solitudinem secessit. Cum discipuli virtus magistro probe comperta esset, eidem auctor fuit Remaclus, ut ad vallem quamdam se conferret, Inter-quatuor-montes dictam, haud procul a fluvio Latia *, qui in Arduenna e Bulionii castri partibus ortus, in Mosam devolvitur paullo supra Dionantum opidum; ibique oratorium ac cellam ædificaret. Nec

ANN. CHR.
696.
X L V.
Beggæ monasterium Andanense condit.

* Andanne.

XLVI.
S. Gertrudis miracula & cultus in quadragesima.

XLVII.
S. Hadalini gesta & monasterium Cellens. sc.

* Lesch.

ANN. CHR.
696.

mora, magistri præcepto paruit humilis discipulus, eoque in loco vitam cælestem duxit. Audita ejus sanctitatis fama, Pippinus palatii princeps eum invisit, eique quasdam villas largitus est. Hoc exemplo alii commoti, suas eidem facultates impertierunt, in primis tres germani, Beo, Tricinus, & Balduinus. Eidem etiam munificas se præbuere matronæ duæ, Aquila & Guiza. Obiit eodem in loco vir Dei, III. nonas Februarii, sepultusque est in eodem monasterio, quod Cellas posterius appellarunt. Processu temporis locus cessit sæcularibus canonicis, qui Cellensium baronum infestationibus sedem mutare coacti, Visetum in opidum Leodicensis diocesis, ad dextram Mosæ ripam positum, migrarunt, eoque sancti Hadalini corpus secum invexerunt. Fallitur Philippus Ferrarius, qui Lætiæ cœnobium, Lutofas, & Cellam sancti Gislæ in Hannonia, immo & Lessiniam Flandriæ opidum, cum Cellis sancti Hadalini & Lætia Arduennæ fluvio confundit. Notgerus episcopus Leodicensis labente sæculo decimo scripsit libellum de gestis sancti Hadalini confessoris & conditoris monasterii Cellarum prope Dionantum, quod ille *emporium* vocat ob ejus situm supra Mosam.

XLVIII.
Villibrordi
episcopi ordi-
natio.

Post annos aliquot, quam in Frisiam accesserat Willibrordus, gentemque christianis mysteriis initiare cœperat; Pippinus major-domus, faventibus universis, Romam eum ad Sergium papam direxit, postulans, ut Frisiorum genti præficiendus archiepiscopus ordinaretur. quod ita, ut petierat, factum est hoc anno in ecclesia sanctæ Cæcilie martyris, die ejus natali, hoc est x. kalendas Decembris, & Willibrordus mutato nomine Clemens appellatus; moxque dimissus ad suos post dies quatuordecim, quam in Urbem advenerat. Reverso Pippinus in castello illustri Wiltaburgo, seu Trajecto * ad Rhenum, episcopatus sedem constituit: quo in loco vir sanctus ecclesiam ædificavit, multisque ab idolorum cultu conversis, complures illis in locis basilicas & quædam etiam monasteria exstruxit, aliosque instituit antistites ex his, qui cum ipso, vel post ipsum, prædicandi evangelii causa eo venerant. Inter monasteria a Willibrordo exstructa præcipuum fuit Epternacense, de quo intra biennium acturi sumus.

* *Utrecht.*

XLIX.
Frisiorum
origo & sedes.
* *le Regge.*
* *l'Eem.*

Quoniam vero de Frisiis passim in his annalibus nobis scribendum erit, juvat eorum sedes pro tempore varias paucis exponere. Frisii seu Frisiones, Germaniæ inferioris antiquissima gens, primis æræ christianæ sæculis Vidro * & Amasio * fluminibus, oceanoque contenti, interjectos lacus incolebant supra Busactores seu Westfalos, uti ex Ptolemæo & Tacito discimus. Hi, sive a finitimis Saxonibus exagitati, sive dominandi libidine effusi in Bataviam, plurimi in Bataviæ parte confederunt, & Trajectum Batavorum, castrum Dorestate, aliaque ejusdem provinciæ loca occuparunt. quæ loca proinde citeriori Frisii a Beda, Alcuino, Willibaldo, aliisque ejusdem ævi scriptoribus attribuuntur. Frisios in majores & minores distinguit Tacitus: sequiores historici in Ostrifrisios & Westfrisios, seu Ostrachiam & Westrachiam, id est orientales & occidentales. Sed horum alii quondam, atque nunc, fines, aliaque sedes. nam Frisios orientales ab occidentalibus olim Burdo amnis, civitate Leowarda & Dockomo opido insignis; modo vero Amasius fluvius dirimit ac separat: ita tamen, ut Frisii nomen præcipue nunc maneat penes solos occidentales, qui inter Flevum lacum (quem accolæ mare australe vocant) & Amasium flumen incolunt. Frisiorum conversionem ad fidem christianam in primis tentavit sanctus Eligius episcopus Tornacensis & Noviomensis, & post eum sanctus Wilfridus Eboracensis; tum Wigbertus & Egbertus presbyteri Anglici. Verum tota hujusce facti gloria Willibrordum ac Bonifacium, eorumque socios manebat. Jam ad ordinem revertor.

L.
Rudberti e-
piscopi prædi-
catio in Bajoa-
ria.

Rudbertus, vulgo Rupertus, Bajoariorum dictus apostolus, in Bajoariam accersitus est a Theodone duce *anno secundo Childeberti regis*. Id plerique recentiores interpretantur de Childeberto secundo, qui ab anno quingentesimo septuagesimo-quinto ad nonagesimum-seximum, Francis Austrasiis imperavit. Verum toto hujus Childeberti principatu nullus Theodonis nomine dux Bajoariorum exstitit, sed Garibaldus & Tassilo primus, ut ex Paulo Warnefridi in actis sæculi tertii a me probatum est. Deinde Theodo dux, is qui sanctum Rudbertum invitavit, filios ac successores habuit duos, Diotpertum seu Theodbertum & Grimoaldum, & post eos Hucbertum, qui sanctum Bonifacium sequenti sæculo excepit, ut constat tum ex Arnone Saltzburgensi episcopo, tum ex Arnolfo monacho Ratisponensi, auctore gravi, etsi non

æquali. Ex quibus consequens est, sanctum Rudbertum non ante Childeberti tertii principatum in Bajoariam accessisse. Hæc fusius a me alibi tractata pluribus asserere superfluum fuerit. Huic sententiæ opponunt Saltzburghenses, amici quidem nostri atque ejusdem instituti sodales, constantem ecclesiæ suæ traditionem, quæ ad centum annos longius summovet Rudberti in Bajoaria prædicationem, id est ad annum secundum Childeberti secundi: cui traditioni faveant WORMATIENSES, quibus Rudbertus præfuit episcopus, priusquam in Bajoariam proficisceretur. Accedunt liber de vita sancti Rudberti ab aliquot sæculis scriptus, auctorum ab eo tempore consensus, ac demum antiquissimus Rudberti sepulchralis marmoreus lapis. An vero hæc præmissis rationibus præponderent, judicium esto penes æquos lectores. Certe posteriori huic sententiæ non favet Rudberti antiquior vita, multo minus catalogus primorum episcoporum Saltzburghensium, scriptus sæculo nono, ex codice Ratisponensi in consequentibus referendus, in quo episcopi dumtaxat quinque recensentur ante Arnorem, qui, procurante Carolo Magno, primus a Leone papa tertio auctus est archiepiscopali dignitate. Ceterum hic catalogus longe præferendus est indici ab Hundio relato, qui primarium hunc catalogum quatuor episcopis auxit, ut ad Childeberti secundi tempus extendi possit Saltzburghensium episcoporum series. Quo ex loco Rudbertus ortus sit, incertum. Facile unum e sancti Willibrordi sociis esse crederem, nisi Francus origine a primo ipsius vitæ scriptore diceretur. Fratrem (si quarto vitæ ejus scriptori Canisiano fides) Trudbertum habuit, sororem Erendrudem, de qua postea sermo recurret. WORMATIÆ episcopus fuisse traditur, priusquam in Bajoariam iret, proprius an auxiliaris. At si proprius, cur Bajoariam propriæ prætulisset ecclesiæ? quamquam non desunt similia exempla. Is in Bajoariam invitatus & exceptus a Theodone duce, ducem ipsum, & multos illius gentis, cum nobiles, tum ignobiles viros, ad veram Christi fidem convertit, & sacris aquis tinxit. Mirari subit, Theodonem ducem idolorum cultui etiam tunc addictum fuisse, nedum Bajoarios ipsos, quos ad christianæ religionis præscriptum vixisse jam a Theoderici senioris Austrasiorum regis principatu, ex legibus Bajuvariorum eo tempore editis intelligitur. Deinde cur Theodonem e paganorum classe ducem constituerant Francorum reges, penes quos instituendi ducis potestas erat? At facile potuit gens mobilis pars ad dæmonum cultum aut superstitiones relabi, deficientibus episcopis & ecclesiæ ministris, qui rem christianam in illis partibus procurarent. Certe Arnolfus * mox laudatus scribit, Noricis illius provinciæ incolis, *quia nuper christianitatem acceperant*, se se immiscuisse hæreticos, qui fas ibi nefasque confuderant, cum sanctus Emmerammus eo profectus est.

a Arnolf. de
mirac. S. Em-
mer. lib. 1. c. 1.

L I.
S. Petri mona-
sterium Saltz-
burgi.
* Lorch.

Perlustrato agro Laureacensis * civitatis, quæ olim metropolis Noricorum ad Amasum, Rudbertus venit ad locum Juvavum, situm ad fluvium cognominem, ubi ecclesiam in honorem sancti Petri ædificavit, & *claustra cum ceteris habitaculis clericorum*; ibidemque quotidie *cursum* seu officium divinum celebrari curavit. Hoc est insigne sancti Petri monasterium Benedictinorum in urbe Saltzburgo, olim Juvavo dicta, ad fluvium, qui modo Saltza nuncupatur. Clericorum nomine monachos, ut passim alias, in superiori contextu intelligi ex eo patet, quod a principio monachi perpetuo locum illum infederint, & monasterium ipsum diu nobilitatum fuerit sede primum episcopali, dein archiepiscopali, quæ ex urbe Laureaco tempore Caroli Magni istuc translata est, monachis cathedralem ecclesiam semper, abbatibus plurimum illam sedem occupantibus, ut patet ex actis sancti Thiemonis archiepiscopi Saltzburghensis: donec Conradus Abenspergius antistes sedem episcopalem ab ecclesia sancti Petri transtulit ad sancti Rudberti basilicam a beato Virgilio extructam, quod factum anno supra millesimum centesimo decimo, sancti Rudberti basilica canonicis sæcularibus attributa: qui tamen in hodiernum usque diem monachis sancti Petri, quibus ecclesiæ suæ originem referunt acceptam, digniorem locum cedunt. Exstat in eadem urbe etiam celebris Universitas, quam nostri hætenus regunt. De hac sancti Petri basilica interpretandum Alcuini quoddam ^b epigramma, in quo pater egregius Hrodbertus hanc sancti Petri aulam seu basilicam condidisse dicitur: ubi fratres devotis animis ad celebrandas Christi laudes septies unoquoque die convenirent. Idem auctor *sanctissimis fratribus Juvavensis ecclesia* inscribit epistolam septuagesimam-octavam, qua eos monet, ut ne *monachus suam ipsius faciat voluntatem, aut murmurationis malo insoleat*: & in fine iisdem fratribus beatitudinem

b Alcuin. epi-
gram. 224.

ANN. CHR.
696.

apprecatur, *intercedente beati Hrodberti, aliorumque patrum societate pro eis.* Itaque clericorum nomine superius non alii intelliguntur quam monachi, quos per sanctum Rudbertum illuc primitus introductos fuisse contestatur Eugenius tertius in litteris eidem monasterio concessis. Id distincte explicat tertius auctor a Canisio editus, ubi

„ claustra monasterii *cum ceteris habitaculis clericorum* Rudbertus construxisse dicitur

„ in eodem loco, ubi postea sacellum in honorem sanctæ Crucis exstructum est, &

„ usque hodie spelunca sancti Rudberti appellatur; inibique *non paucos dispositos monachos*, qui die ac nocte laudes Dei canerent, instituisse, *addita regula sancti Benedicti*,

„ qua monachi integre ac sancte viverent. Verum fueritne hic sanctus pater Rudbertus monachus, haud satis constare idem auctor fatetur.

LII.

Virginum item
cenobium sub
Erendrude.

S. Maximini
cella.

Vveltenbur-
genſe monaſte-
rium.

a Metrop. Sa-
lisb 10. 3.
p. 481.

His peractis, vir sanctus socios in laboris consortium habere cupiens, patrium solum repetiit, atque inde commilitones duodecim secum adduxit, ex quibus Chunnaldus & Gisilarius itidem pro sanctis habentur. Eundem etiam secuta est virgo Christi Erendrudis, ejus neptis, quam parthenoni beatæ Mariæ in superiori castro Juvavensium constructo præfecit. Nunbergam seu Nonnarum-montem modo appellant. Huic monasterio, testante Arnone, multas possessiones tribuit Theodebertus, Theodonis ducis filius ac successor, in gratiam ejus loci virginum atque ipsius Erendrudis, quam sancti Rudberdi *neptiam* vocat. Ad hæc Rudbertus cellam sancti Maximini, favente Theodone, instituit, eamque monasterio sancti Petri subjecit. Eandem Theodebertus dux prædiis locupletavit: at Sclavi necdum christiani, e Carinthia effusi, hanc cellam exspoliarunt, monachis inde ejectis & exturbatis: donec Virgilius episcopus eandem instauravit, eidemque pristinos incolas, id est monachos, restituit. Idem Rudbertus Weltenburgense sancti Georgii monasterium, adjutore item Theodone duce, alio nomine Valentiam dictum, extra muros Ratisponenses condidisse memoratur. Numerosum ejus loci abbatum catalogum refert Hundius^a ab anno quingentesimo octogesimo, ex quo Weltenburgensis monasterii primordia repetit, ex præconcepta scilicet opinione de præmaturo adventu sancti Rudberti in Bajoariam. Verum idem sine dubio acciderit abbatibus illis, quod episcopis Saltzburgensibus accidisse inferius videbimus, nempe ut auctor factus sit eorum numerus ad continuandam ab eo tempore successionem. Perstat etiam nunc post varios casus hoc monasterium sub ordine sancti Benedicti, teste Hundio.

ANN. CHR.
697.

LIII.

Laubiensis mo-
nasterii incre-
menta & dedi-
catio per Urf-
marum.

Laubiense seu Laubacense in Belgio monasterium, *insignissimum omnium monasteriorum Leodiensis & Cameracensis dioceseon*, si Johanni Iperio credimus, primordia sancto Landelino, incrementa vero sua sancto Ursmaro accepta refert, episcopo simul & abbati, qui anno insequenti ejus basilicam nondum consecratam dedicavit. Hunc in villa, pagis Hainoënsi & Teorascenti contermina, quam *Fleon* vocant, mater famis immanis tempore enixa est, cælesti oraculo sibi dato, sibi puero ve numquam panem defore. Editus in lucem puer, non tam sæculariter, quam monastice educatus est. Oratione & compunctione cordis tantam a Deo gratiam promeruit, ut pæne omnes anteiret mortales, & multi ad ejus exemplum se conformare optarent. Sic multorum in Christo pater effectus est, scripturarum doctor, conditor monasteriorum, pastor ecclesiarum, redemptor captivorum, quos redimendi potestatem a Pippino principe obtinuerat. Inchoato Laubiensi monasterio, sancto Landelino primo ejus conditori adhæsit. qui Landelinus alio secessurus, Laubiis Ursmarum præfecit, iis moribus ac dotibus præditum, ut ad prædicandum circumquaque verbum Dei episcopus fieri meruerit, sive id episcopi vicini, sive Pippinus princeps procuraverit. Mirum est quantum hic locus sub tanto magistro, & sub ejus successore Ermino floruerit. In primis Ursmarus ejus monasterii basilicam, quæ ad id temporis haud consecrata fuerat, in honorem beati Petri Apostolorum principis atque S. Pauli doctoris gentium, omniumque Apostolorum dedicavit xvii. kalendas Septembris, eamque multis donis & sanctorum reliquiis exornavit. Verum, ne hæc basilica cadaveribus mortuorum pollueretur, aliam in honorem sanctæ Mariæ, quemadmodum in Sithiensi monasterio factum erat, in proximi montis vertice ædificari curavit, ubi monachorum, aliorumque fidelium conditorium esset, & ad quam populus orationis causa conveniret, cum in aliam illicitus esset, id quod multo tempore obtinuit, præterquam certis, iisque paucis diebus, feminarum accessus. Hæc ex Fulcuino ejus loci abbate discimus, qui etiam eidem Ursmaro tribuit constructio-

nem, malim amplificationem, Alnensis & Waslerensis monasteriorum, quæ sancto Landelino auctori ejus vitæ scriptor tribuit. Addit quidam anonymus auctor, Ursmarum a Pippino principe in aulam regiam evocatum fuisse, eidemque commissum regimen Laubiensis monasterii, petente Hidulfo viro illustri, qui unus e principibus palatii erat; eum vero tanta prædicationis & miraculorum gratia præditum fuisse, ut qua verbo, qua factis plurimos, tum in partibus Galliarum, tum in Fania & Teorafcia, ad meliorem frugem converterit, multasque iis in locis ecclesias construxerit, in primis Aldeburgensem; cui adificandæ fundum & sumtus contulit Aldo quidam ejus loci dominus, quem Ursmarus ab idolorum cultu ad fidem adduxerat. denique Laubiense monasterium sub illo in tantam dignitatem provectum fuisse, ut nulli ejus regimen, nisi episcopus esset, committeretur. quæ dignitas ad multos ejus successores derivata est.

Idem Dodonem, suum in Laubiensi monasterio discipulum, Waslerensi Faniæ cœnobio abbatem præfecit. Hunc ab eo baptizatum, & a puero enutritum tradunt, ac deinde præfectum eidem Waslerensi monasterio, cui Dodo ipse omnem suæ possessionis hereditatem antea tradiderat. Ex quo intelligitur, Dodonem in Faniæ pago natum esse, & quidem in villa, quæ Vallis appellabatur. Post aliquantum regiminis tempus Dodo, frequentiam hominum ad se confluentium declinaturus, cellam sibi in loco remotiori exstruxit non longe a suo monasterio, in eaque jejuniis & orationibus pæne assiduis vacavit usque ad obitum, qui contigit kalendis Octobris: cujus corpus in eadem cella sepultum est.

Hoc anno, qui tertius regis Childeberti erat, in villa regia Compendio ad Iseram, placitum regium habitum est in frequenti episcoporum & optimatum consensu, cui apostolici patres Ansoaldus, Savaricus, Turnochaldus, Ebarcius, Grimo, Constantinus, & Ursinianus episcopi; Pippinus major-domus, aliique optimates, tum comites, domestici, & senescalci, postremo Hociobertus comes palatii cum ceteris fidelibus regi adfuerunt. In hoc placito Magnoaldus abbas monasterii Tunsonis-vallis conquestus est, quod actores illustres viri Drogonis, filii Pippini majoris-domus, villam quamdam pagi Camiliacensis apud Bellovacos, Nocitum vocabulo, quæ Guerini quondam fuerat, & ad fiscum redacta, a Theuderico rege ipsi monasterio concessa fuerat, *malo ordine* a potestate ipsius Magnoaldi sui que monasterii abstraxissent, cum mancipiis rebusque omnibus ad eam villam pertinentibus; petebatque illam in integrum sibi, suoque monasterio restitui. Contra Drogo ipse opposebat, focerum suum illustrem virum Bercharium cum eodem Magnoaldo hanc villam commutasse, eamque sibi competere ex parte conjugis suæ Adaltrutæ, cui hæc villa legitime ex paterna hereditate provenerat. Verum cum illius commutationis litteras Drogo nequaquam proferre potuisset; a supra scriptis viris domnis episcopis & optimatibus, referente Hocioberto comite palatii, judicatum est, hanc villam Magnoaldo, ejusque monasterio restitui debere. Hujusce placiti litteras Aigobertus ad vicem Chaldeberti summi referendarii recognovit, datas quarta-decima die mensis Martii, anno tertio Childeberti regis, Compendio. Hæc ex libro sexto de re diplomatica, ubi ejusdem Childeberti regis præceptum refertur ad confirmandas possessiones Tunsonis-vallis monasterio, tum ab ejus conditore, tum a ceteris fidelibus concessas, obtentum a Magnoaldo abbate, cujus avunculus Charde-ricus, quondam abbas monasterii S. Dionysii apud Parisios, illud in honorem sanctorum Dionysii & Marcelli exstruxerat, institueratque *sub sancta regula*, venerabili viro Magnoaldo ibidem rectore constituto. Datum Noviento, octavo die Aprilis, anno secundo Childeberti regis. Ignotum est modo, ut jam me dixisse memini, monasterium Tunsonis seu Tunsonis-vallis, olim sine dubio subjectum abbatia S. Dionysii: nisi si hoc sit Vallis monasterium congregationis Fulienfis ad Iseram, quod a nigris monachis ad albos Cistercienses transferit. In superiori illo placito observandum est, Drogonis focerum dici Bercharium, olim majorem-domus sub Theoderico rege, contra Chronographum Fontanellensem & annales Mettenses, in quibus Adaltrudis, Drogonis uxor, Warattonis & Ansledis filia dicitur, prius vero nupta Berchario, quem Bertharium vocant. Nota est jam ex dictis sedes plerorumque episcoporum, qui illi placito interfuerunt. Ansoaldus enim Pictavensem, Savaricus Aurelianensem, Turnochaldus Parisiensem, Constantinus Bellovacensem, Ursinianus Ambianensem regebat: Ebarcii & Grimonis incertæ sedes.

ANN. CHR.
697.

L I V .
Dodo abbas
Vvaslerensis.

L V .
Childeberti
placitum de
Nocito pro
Tunsonis-vallis
monasterio.

ANN. CHR.

697.

LVI.

Lemausi parthenon sancto Germano subiectus.

* *Limours.*

Eodem anno, Childeberti regis tertio, nobiles duo conjuges, Gammo & Adalgudis, Deum sibi propitium facere cupientes, *monasteriolum* virginum in alodio suo apud Lemaufum* in pago Stampensi sub titulo sancti Johannis & sanctæ Crucis construere cœperunt, ut ibidem puellæ in honore sanctæ Mariæ instituerentur *sub ordine monastico & regula sancti Benedicti* victuræ: quibus filiam suam Bertam abbatissam præposuerunt. Hoc autem monasterium, quod multis prædiis, tam citra, quam ultra Ligerim sitis, dotarunt, subjectum esse voluerunt monasterio sancti Vincentii & sanctæ Crucis *Parisiis civitate*, ubi *Autharius abbas cum norma plurima monachorum* tunc præerat: ita ut, mortua abbatissa, monachi Vincentiani aliam ibidem instituerent. *Et ut epistola hujus donationis firma permaneat, Bituricas in conventu nobilium, in presentia domni nostri Childeberti relecta est, & Parisiis civitate in monasterio sancti Vincentii die sexto mensis Aprilis super altare sanctæ Crucis posita, anno tertio domni nostri Childeberti regis.* Huic instrumento, quod ex veteri chartario in appendice referemus, subscripsere Turnoaldus episcopus, scilicet Parisiensis, Madolandus, Andeboldus, Durandomarus & Desiderandus abbates; & post eos Gammo & Adalgudis donatores. Post mortem Gammonis, Adalgudis ejus conjux Deo sacrata fuit, haud dubie in suo ipsius monasterio apud Lemaufum: cujus possessiones assertæ sunt anno Childeberti regis octavo in quodam placito, quod ex authentico alias* retulimus. Autharius seu Audcharius sancti Vincentii abbas, superius^b laudatus ex litteris Vandemiris, anno xvii. Theoderici regis datis, hoc anno decessit, fecitque locum Waldromero abbati, notato in authentico, quod penes nos est, instrumento commutationis ab eo factæ de quibusdam rebus in pago Mauriliaco sitis, anno tertio regni domni Childeberti regis. Ex his intelligitur, sancti Benedicti regulam Lemaufi monasterio ab origine impositam fuisse, haud dubie ex imitatione Vincentiani cœnobii, cui ab ipso principio illud subjectum fuit.

ANN. CHR.

698.

LVII.

Willibrordus Epternacense monasterium condit.

* *Soure.** *Epternac.*

Altero anno, quam Willibrordus Romæ a Sergio papa ordinatus fuerat, exemplo Suidberti ædificare cœpit insigne monasterium haud procul ab Augusta Trevirorum ad flumen Suram*, in villa quondam regia pagi Bedensis, quæ ad ducatum Luxemburgensem nunc pertinet, vocabulo Epternacum seu Afternacum, quem locum recentiores Epternacum* vocant. Hadrianus Valesius in Notitia Galliarum non dubitat hunc esse vicum Andethannam, a Sulpicio Severo memoratum in tertio dialogo de vita S. Martini, cui Treviris revertenti, & vastas vicinarum silvarum solitudines pertranseunti, angelus adstitit, eum consolaturus, mæstum ac dolentem, quod cum Ithacianis communicasset. Idem auctor putat non aliam esse Andaclanam villam, quam Lupus a Carolo principe, cognomine Martello, donatam ait basilicæ S. Maximini episcopi Trevirensis, cujus meritis sanitatem receperat. Verum id parum veri simile videtur. siquidem Epternacum totum condendo monasterio partim concessit Irmina, Dagoberti secundi, ut creditur, filia, quæ tunc Horreenfi ad muros Trevirenses cœnobio virginum præerat: partim Pippinus, ejusque conjux Plectrudis, qui medietatem fisci Epternacensis Willibrordo concessisse memorantur. Irminæ donationis litteræ a Mirro, aliisque vulgatæ sunt, inscriptæ *Domino sancto ac venerabili in Christo patri Willibrordo episcopo*. His in litteris ait Irmina, se inspirante misericordia Christi, consilio virorum apostolicorum domni Basini & Leotwini episcoporum Trevirensium, consensu etiam sororum suarum Christo servientium, divino respectu & pro remedio animæ suæ extruxisse basilicas in nomine S. Trinitatis, & in honore gloriosissimæ virginis Mariæ, seu & beatissimorum apostolorum Petri & Pauli, ceterorumve sanctorum, in villa sua propria, quæ vocatur Epternacus, sita super fluvio Sura, simulque monasteriolum ibidem ad excipiendos monachos peregrinos, & pauperes alendos: ad quod faciendum se inductam dicit ob ipsius Willibrordi sanctitatem, ac dilectionem in suum monasterium. Actum Treveris kalendis Novembris, anno quarto domini sui Childeberti regis. Subscribunt post Irminam Basinus & Leodowinus episcopi: quorum primus, abdicata dignitate, in monasterium sancti Maximini denuo secesserat; alter, ejus ex sorore nepos, Trevirensis episcopatum regebat. Huic monasterio primus præfuit Willibrordus, uti discimus ex ejusdem Irminæ testamento, quo quidquid habebat in Epternaco, asserit eidem monasterio, cui tunc dominus & pater suus in Christo Willibrordus episcopus rector & gubernator præerat.

Quid beneficii Willibrordus Horreenfi parthenoni contulerit, tradit Alcuinus in

libro de vita ejus, ubi scribit, fevissima peste in illo monasterio grassante, multas ex ancillis Dei extinctas, alias longo infirmitatis dolore correptas, ceteras nimio terrore turbatas fuisse: missam proinde ad Willibrordum legationem, ut ad se veniret. qui ubi eo accessit, missa pro infirmis celebrata, aqua benedicta locum resperfit, eamque agrotantibus potandam praeiuit. quo facto, ita convalere omnes, ut pestis in illo monasterio penitus restincta sit, nullaque deinceps illarum virginum ex ea perierit.

ANN. CHR.
693.

Consuluit etiam vir sanctus sequiori sexui, erigendo in puellarum gratiam monasterio. Ejus rei causa Pippinus princeps & Plestrudis Suestram villam, in pago Mosano positam, atque a praefluente rivo cognominatam, sua pecunia emisse, ac Willibrordo dedisse perhibentur: quo in loco vir sanctus virginum coenobium condidit, quod modo nobilium canonicarum collegium est.

Suestrense itidem coenobium puellarum.

Quamdiu post hoc tempus superstes fuerit Basinus episcopus, nobis incomperum. Sepultus est in monasterio sancti Maximini apud Treviros, ibidemque sanctus habetur. Ejus tumulus, teste Browero, etiam nunc occurrit ad dextram ingredientibus cryptam, quae sub principis arae vestibulo latet. De Lutwino ejus successore plura inferius. Ejus pontificatu, & forte favore ac patrocinio, surrexit in ea urbe celeberrimum monasterium sanctae Mariae ad-Martyres, eo in loco, ubi erectum olim capitulum seu palatium praefectorum palatio Galliarum, ipsorumque imperatorum, quando eos in Gallias venire contingebat: ubi etiam martyrium passi sunt plurimi martyres, a quibus locus appellationem accepit, dictus etiam beatae Mariae ad monachos. Hunc locum in monasticae congregationis domicilium, virtutisque ac litterarum scholam convertisse itidem dicitur Willibrordus auxilio Pippini principis. Vastatum a Nortmannis monasterium, sed denuo instauratum possident haecenus monachi Benedictini.

LVIII.
Basini episcopi sepultura ad S. Maximinũ.

Monasterium S. Mariae ad Martyres.

Interim Willibrordus praedicationis officium impigre nihilo minus exercebat, non modo in Frisia, quae suae missionis praecipua provincia erat, sed etiam in Dania, in qua ob Ungendi regis ferocitatem, nullum fere fructum tulit. Dum in Fositelandia versaretur, ubi Fosita idolum tanto honore ab incolis habebatur, ut animalium ibi pascentium carnibus, aliisque rebus ibi ortis vesci, & aquam ex fonte ejus, nisi tacendo, haurire esset religio; spreta incolarum superstitione simulque ferocissimi Radbodi ducis animo, qui nefandorum sacrorum violatores atrocissima morte punire solebat, tres homines in illo fonte baptizavit, ejusque terrae animalia in cibum macerari praecipit. quo accepto, Radbodus in sacerdotem Dei vivi suorum injurias deorum ulcisci statuit: sed missis, ut mos erat, fortibus, nullus ex his qui cum viro sancto erant, nedum Willibrordus ipse, in damnatorum sortem incidit, praeter unum e sociis, qui martyrio affectus est. Accitum nihilo minus dux ferocissimus dure increpuit, cur sacra sua violasset, deoque suo talem fecisset injuriam: at illius insaniam vir sanctus irrisit, eique veri Dei cultum persuadere tentavit. Verum Radbodus, quamquam veritati acquiescere noluit, eum ad Pippinum principem honorifice remisit. Pippinus ejus reditu laetatus, eum rogavit, ut praedicationi verbi Dei insistere pergeret, & idololatriae vitiorumque reliquias, e citeriori maxime Frisia, extirpare conaretur. quod pius praedicator implere curavit, circumiens omnes illius terrae regiones; multisque ad fidem adductis, ecclesias iis in locis erexit, presbyteros & verbi Dei ministros instituit, a quibus populus recens conversus diebus festivis verbum Dei, salutareque admonitiones acciperet, necnon christianae religionis regulas, & baptismi, ubi res exigeret, sacramentum. Nec defuere novo apostolo miracula, quae apud Alcuinum legere licet. In actis sancti Liudgeri, ab Altfrido scriptis, dicitur Ursingus Liudgeri parens, cum filiis ac propinquis suis, Willibrordo adjutor fuisse, in quibuscumque poterat. Eiusdem in hac missione Wlframnus cooperatores fuisse dicitur.

LIX.
Willibrordi studium in propagando evangelio.

Dum haec in Frisia ita se haberent, Trudo conditor monasterii Sarchiniensis in Hasbania, extremos agebat dies. Appropinquante resolutionis suae tempore, fratres de suo excessu mærentes consolari coepit, eosque paucis, sed efficacibus verbis adhortari, ut praceptorum divinorum memores, caduca & peritura praeter aeternis nihili ducerent, & ad amorem supernae patriae unice ac jugiter anhelarent. Instante obitu, fratres ut instantius cum ipso orarent postulavit. Tum, erectis sursum oculis, signo crucis se muniens, animam Deo reddidit ix. kalendas Decembris: quo

LX.
S. Trudo moritur.

ANN. CHR.
698.

die in antiquis martyrologiis fit memoria sancti Trudonis presbyteri & confessoris, Sacrum ejus corpus feretro impositum fratres cum sollempni pompa detulerunt in ecclesiam sancti Quintini martyris & sancti Remigii confessoris, quam ipse ædificaverat. Cum crebra ad ejus tumulum miracula fierent, eo accessit Pippinus inclytissimus major-domus cum conjugē Plectrude; &, comperta factorum veritate, eidem loco tradidit, quidquid in duabus villis, Ochiosala & Hamo, possidebat: Plectrudis vero ejus uxor altare sancti patris argento & auro fabricari præcepit. Librum de gestis sancti Trudonis primus scripsit Donatus diaconus, ut quidem videtur, Mettensis, eumque Angilramno archiepiscopo (sic tum vocabantur ob acceptum pallium nonnulli Mettenses episcopi) nuncupavit. Eandem vitam Guitkarius abbas & Theodericus monachus alio stilo ediderunt.

Abbatēs Sar-
chinienſes.

In capite quinto-decimo apud Donatum laudatur *religiosus vir Leotharius præpositus de cænobio sancti viri*, qui furtum in monasterio factum fratribus indicavit. Erant tamen primis illis temporibus abbates monasterii rectores. Priorum nuda tantum nomina refert Rodulfus abbas Trudonianus, qui sæculo duodecimo ineunte chronicon ejusdem monasterii scripsit. Hi sunt Grimo, Reiramnus, Hardebenus, Columbanus, Angelramnus, Ambrosius, Gisleburtus, Adelbodus, Hildradus, Sabbatinus, Ermenamnus, Radulfus, Ludovicus, Radbertus, & Rodeganguus, quorum postremi duo ad sæculum decimum pervenerunt. De aliis suo loco agemus. Grimo abbas prædicto monasterio *regulariter* præerat anno quinto post obitum Theoderici regis, cognomento Calensis, id est anno supra septingentesimum quadragesimo-seculo, ex litteris Rotberti^a Hasbanix comitis, quibus locum Dungo cum basilica inibi constructa tradit basilicæ sancti Trudonis, *cui venerabilis abba*, inquit, *Grimo nomine, regulariter*, id est monastice, (sic enim loquuntur illorum temporum concilia & auctores) *preesse videtur*. Itaque vel Grimo primus abbas ejus loci censendus non est; aut, si primus, ante eum locus ille regebatur per præpositos: qualis fuit Leotharius ille, cujus modo meminimus. Is est Rotbertus dux, cujus custodiæ in Hasbania commissus est a Carolo principe sanctus Eucherius episcopus Aurelianensis, de quo inferius nobis agendum erit.

^a Mirai notis.
p. 16.LXI.
Dux aut comes apud Cenomannos nullus, nisi per electionem.
^b *Analect.*
so. 3. p. 221.

Non omittendum hoc loco est Childeberti regis^b præceptum, anno regni ejus quarto concessum Herlemundo Cenomannorum episcopo, ut nullus dux, aut comes in illa provincia institueretur, nisi per electionem ejusdem parochiæ episcopi, aut pagensium illorum vel abbatum, prout jam antea idem privilegium concessum fuerat a Chlothario quondam rege Childeberti patruo, & ab ava ejus Baltechilde. Datum est hoc præceptum Valencianis die tertio mensis Martii, anno regni Childeberti quarto; idque Wlfoleicus scripsit & subscripsit.

LXII.
S. Cuthberti corpus incorruptum levatur.

Ad res Britannicas quod attinet, post undecim annos, quam sancti Cuthberti episcopi corpus in Lindisfarnensi ecclesia sepulturæ mandatum fuerat, ejus loci fratribus visum est, ut ossa ejus, sicut quidem putabant, arida & carne nudata, e tumulo efferrentur, & in novam arcam super humum, erecto tantisper monumento, deponerentur. Ejus rei consilium cum Eadberto antistite communicant, qui tum pro suo more quadragesimam ab omnium remotus consortio, in quodam maris recessu agebat, uti etiam quadraginta ante natale dominicum dies ibidem in magna tum abstinentiæ, tum orationis & lacrymarum devotione ducere consueverat. Ipso annuente, ac jubente, ut id ipsa die ejus depositionis, quæ est tertia-decima kalendarum Aprilium, fieret; sepulcro aperto, inventum est sacrum corpus totum, quasi adhuc viveret, integrum, & flexibilibus artuum compaginibus multo dormienti, quam mortuo similis, vestimentis etiam, quibus indutum erat, omnino illæsis. Re ad episcopum delata, is nova sacro corpori indumenta, veteribus reservatis, aptari jubet, illudque in thecam paratam reponi. Factum ut præceperat, & involutum novo amictu corpus, levique theca reconditum fratres supra pavementum sanctuarii composuerunt. In detectione ejus corporis, quæ anno supra millesimum centesimo-quarto facta est, præter pallium, dalmaticam ex purpura, & linteamina, quibus corpus involutum erat, præterque ficones seu calceamenta, invenerunt pectinem eburneum, forcipes, altare argenteum, corporalia cum patena, etiam calicem, parvum quidem, sed materia & opere pretiosum, cujus inferior pars, leonem ex auro purissimo habens, gestabat dorso lapidem onychinum, insigni arte cavatum.

LXIII.
Eadberti episcopi obitus.

Paullo post venerabilis antistes Eadbertus gravi morbo corripitur, eoque ingravescente

vescente nonis Maii ad Dominum migrat. Ejus corpus in sepulcro sancti Cuthberti positum, imposita superius arca, in qua incorrupta sancti patris membra locata fuerant. Successit in illam sedem Eadfridus, qui oratorium Farnensis insulæ, ubi sanctus Cuthbertus aliquamdiu anachoreticam duxerat vitam, instauravit, cum secessum illum incoheret Felgildus post venerabilem Edilwaldum, qui secundus a Cuthberto locum illum incoluerat. Is est Edilwaldus seu Æthelwaldus, qui postquam multis annis in monasterio Ripensi acceptum presbyteratus ordinem condignis factis consecraverat; postmodum in insula Farne post Cuthbertum duodecim annis in maxima vitæ puritate vixit, ibidemque defunctus est, sepultus in Lindisfarnensi basilica sancti Petri, juxta sepulcra sanctorum illius insulæ episcoporum. Æthilwaldus hic distinguendus est ab alio cognomine, qui sancti Cuthberti primum Lindisfarnæ minister, dein abbas Mailrosensis, demum ad episcopatum Lindisfarnensem promotus est, mortuus anno septingentesimo quadragesimo, ut in continuatione Bedæ epitomes legitur. Felgildus, Edilwaldi in Farnensi secessu successor, tertius ejusdem loci & militiæ spiritualis heres, major septuagenario, cum venerabilis Beda Cuthberti historiam scriberet, in magno futuræ vitæ desiderio præsentis finem tum expectabat. Is cum vultum rubore ac tumore deformem gereret, primo id quodcumque deformitatis erat contemnens, demum veritus, ne crescente infirmitate solitariam deserere vitam, & communem repetere cogeretur; aqua contactu pelliculæ, quæ decessori suo Edilwaldō usui fuerat, sacrata faciem lavit, ac totum illum tumorem hoc modo sanavit, magno indicio sanctitatis Edilwaldi, qui vivens tempestatem maris, teste Beda, oratione jam sedaverat.

Cum Æthilwaldus alter Mailrosensi monasterio præesset, res mira in provincia Northanibrorum contigisse^b traditur. Erat in ea regione quidam paterfamilias, religiosam cum domo sua vitam ducens. Is morbo gravissimo ad extrema perductus, demum sub noctis initium animam exhalasse creditus est: sed diluculo reviviscens, ac repente se erigens, adstantes immenso timore percussos in fugam convertit, una excepta uxore, quæ ejus amore persistere duravit. quam ille consolatus est his verbis: Ne paveas, inquit, quia jam vere e morte excitatus sum, & inter mortales denuo vivere permissus: sed longe alia quam prius, longeque dissimilis mihi vitæ ratio ineunda. Statimque surgens abiit ad illius villulæ oratorium, ibique usque ad multam lucem in oratione persistens, mox omnem, quam possidebat, substantiam in tres divisit portiones, unam conjugi, alteram liberis suis tradens, tertiam sibi retinens, quam statim egenis distribuit. Nec multo post, sæculi curis absolutus, Driethelmus, sic enim vocabatur, ad Mailrosense monasterium, quod Tuidi fluminis circumflexu maxima ex parte clausum erat, se recepit, acceptaque tonsura in secretum locum permissu abbatis secessit, ibique usque ad obitum in tanta mentis & corporis contritione perduravit, ut multa illum vel horrenda, vel desideranda vidisse, etiam si lingua fileret, vel ignorantibus vita loqueretur. Hoc autem modo visa narrabat, nempe se duce quodam lucidi & clari adspæctus, primo perductum fuisse contra ortum solis solstitialem, ad vallem multæ latitudinis ac profunditatis, infinitæ vero longitudinis, quæ ex una parte flammæ ferventes, ex altera omnia furenti grandine ac frigore perflata præferabat; utrimque vero infinitos homines, qui ex una in aliam partem vicissim raptabantur. Tum in locum horrendis circumfusum tenebris progresso subito apparuisse crebros tetrarum flammæ globos cum intolerabili fœtore e quadam abyssu ascendentes, eodemque rursus decedentes, eosque plenos animabus hominum, quæ instar favillarum fumo permistarum, nunc ad altiora projicerentur, nunc retractis ignium vaporibus relaberentur in abyssum. Cum vero is eo in loco a suo duce solus dimissus esset, subito sibi adstitisse demones, qui ipsum in hanc tartaream abyssum pertrahere conabantur. Verum sibi in his angustiis constituto opportune denuo adfuisse suum ducem, qui vultus splendore mox tetros illos spiritus fugaverit. Eum vero converso contra ortum solis brumalem itinere, se tenebris exemptum in auras serenæ lucis ducere cœpisse, qui locus muro permaximo & immenso, absque ulla porta vel fenestra, cinctus erat, multa florum fragrantia & luce perfusus, in quo innumera albatum hominum multitudo, agminumque lætantium sedes videbantur. Verum procedentibus longe majorem affulisse lucem cum majori etiam odoris fragrantia: ubi jubilantium voces audiebantur. Cum vero se in ejus loci amenitatem intraturos speraret, repente ducto-

ANN. CHR.
698.Edilwaldus
& Felgildus a-
nachoretæ.
a Bedæ lib.
5. c. 1.LXIV.
Driethelmi
raptus & visa.
b id. ibid. c.
13.

ANN. CHR.
698.

rem substitisse, & ipsa qua venerant via gressum reflexisse usque ad sedes illas spirituum candidatorum. Tum sibi dixisse: Vallem illam, quæ prima sibi conspecta fuerat, locum esse, in quo examinantur & castigantur illorum animæ, qui scelerum confessionem & emendationem ex alio in aliud tempus differentes, in ipso tandem mortis articulo ad pænitentiae remedium confugiunt, & sic de corpore exeunt, non ante diem iudicii ad regnum cælorum perducendi, nisi precibus viventium, elemosynis & jejuniis ante liberentur. Putem vero illum flammivomum ac putidum ipsum esse os gehennæ, ex quo nullus umquam evasurus sit. Locum autem illum floriferum esse eum, in quo recipiuntur animæ eorum, quæ in bonis quidem operibus e corpore egressæ, non tantæ sunt tamen perfectionis, ut in regnum cælorum statim introduci mereantur, sed tantum post iudicii diem. nam quicumque in omnibus perfecti sunt, mox de corpore egressos ad regnum cæleste pervenire, quod quarto illo continetur loco, ubi cantus dulcissimi auditi. Illuc demum ipsum perventurum, si ad mortalem vitam reversus rectius vitam suam institueret. Drithelmum hæc referentem sæpius audiverat Hemgillus presbyter ac monachus, ex cuius relatu Beda id accepit: qui Hemgillus, Beda hæc scribente, in Hibernia insula solitarius, extremam vitæ ætatem pane cibario & frigida aqua sustentabat. Eadem etiam Drithelmus narravit Aldfrido regi, cujus commendatione in Mailrosense monasterium admissus est. Erat vero cella, in qua seorsim degebat, posita secus flumen, in cuius aquas, etiam rigidissima hieme, aliquando ad lumbos, nonnumquam ad collum usque se immergebat, indeque rigentibus aliquando vestibibus procedebat; mirantibusque dicebat, se longe frigidiora & austeriora, quam quæ patiebatur, vidisse. Sic ad diem usque mortis suæ jugi cælestium bonorum desiderio corpus senile inter quotidiana jejunia domabat. quæ res multis ad salutem æternam profuit.

L X V.
Adamnanus
recipit & præ-
dicat ritus Ro-
manos.

Tunc temporis Adamnanus Scottus legatione functus est ad Aldfridum Northanimbriorum regem. Ignota legationis causa. Is est Adamnanus seu Adomnanus abbas monasterii Hiiensis seu sancti Columbæ in confinio Hiberniæ & provinciæ Pictorum, Albus cognominatus, qui libros tres de vita sancti Columbæ abbatis scripsit. Post Columbam locum rexere Baitheneus, Segeneus seu Segienus, & Failbeus, cui Adamnanus successit. De hoc Segeneo mentio est in epistola cleri Romani ad Hibernos, eidemque Ereneus seu Irenæus ille, *famosus per omnes Scotiæ ecclesias*, quædam a Columba de se ipso prædicta enarrasse perhibetur in libro primo de vita sancti Columbæ: ubi Adamnanus Failbeum decessorem suum laudat. Missus ad Aldfridum Adamnanus, *abbas & sacerdos Columbiensium egregius*, ad Wiremuthense monasterium divertit, cui tunc Ceolfridus abbas præerat: qui, perspecta Adamnani religione, humilitate, & prudentia, eum ad Scotticos ritus abjiciendos, recipiendosque Romanos, adduxit, uti Ceolfridus ipse in epistola ad Naitonum regem ^b testatur. Adamnanus itaque, mente mutata, reversus in patriam, primum Hiienses suos, eidemque monasterio subditos adhortatus est ad emendandas consuetudines suas: at, cum nihil proficeret, in Hiberniam trajecit, ibique pluri-
^b mos ^b, & pæne omnes, qui ab Hiiensium dominio liberi erant, cum Brittonibus etiam nonnullis ab avito & inolito errore correctos ad unitatem catholicam reduxit. Demum, celebrato in Hibernia canonico paschate, denuo ad suos reversus, cum eis iterum catholicam paschalis festi observationem nequiquam inculcasset; ante expletum anni circulum e sæculo migravit: sicque factum est, ut vir, unitatis & pacis studiosissimus, ante ad vitam æternam raperetur, quam, recurrente paschali sollempnitate, graviorem cum suis de ejus celebratione altercationem habere cogeretur. Idem libros tres de locis sanctis descripsit, dictante Arculfo episcopo Gallo, qui cum Petro eremita, e Gallia itidem orto, in illas partes profectus fuerat. Hi libri a Beda ^c laudati, & partim in ejus inserti historia, emendatiores a nobis ^d recusi sunt, cum itinerario Bernardi monachi Galli, in quibus multa scitu digna leguntur. Adamnanus pro sancto habetur ix. kalendas Octobris, eumque inter præclaros Scotticæ gentis patres, morumque magistros cum Patricio, Cherano, Columbano & Congallo Alcuinus in quodam epigrammate laudat. Colitur & alius Adamnanus, itidem Scottus, vi. kalendas Januarii, monachus cœnobii Coludiensis, cui sancta Ebba abbatissa præerat, amita Egfridi regis; quæ sanctimonialis habitum ab antistite Wilfrido acceperat. Ibidem Adamnanus iste degebat, devotissimam

^a Beda lib. 5.
c. 22.

^b *ibid.* c. 16.

^c *ibid.* &
seqq.
^d *Sec. 3. par-*
te 2. p. 502.

Alter Adam-
nanus.

in summa continentia & orationibus vitam ducens, nihil unquam a cibi vel potus, excepta die dominica & feria quinta, percipere solitus. Idem Ebbæ abbatissæ ejus monasterii prædixit incendium.

Eodem tempore Althelmus seu Aldhelmus abbas Maldunensis, vulgo Malmesburienfis, epistolam scripsit Gerontio regi, simulque cunctis Dei sacerdotibus per Dominioniam, occidentalis Britanniae regni provinciam, conversantibus, ut eos itidem ad catholicum pascha cum Romana tonsura suscipiendum adduceret. Hanc vero epistolam b scripsit jussu cujusdam concilii episcoporum, quod ex tota Britannia recens congregatum fuerat. Et primo quidem Brittones illos Aldhelmus hortatur ad ecclesiae catholicae unitatem, & christianae religionis concordiam, sine quibus fides otiosa torpescit, & merces futura fatiscit. Nihil quippe prodesse quævis bonorum operum emolumenta, si extra catholicam gerantur ecclesiam, etiamsi quis actuosam rigidæ conversationis regulam sub disciplina cœnobii strenue exercent, aut in squalida solitudine, remotus a ceterorum contubernio mortalium, contemplativam anachoreticos ducat vitam. Tum subdit sibi compertum esse, illius provinciae sacerdotes in ecclesia Christi grave & crudele scandalum fovere, cum tonsuram sancti Petri apostolorum principis rejiciunt, & in celebranda sacrosancta paschali sollemnitate Nicænorum patrum regulam minime sectantur. Illorum vero pertinaciam eo usque progredi, ut ultra Sabrinæ fluminis fretum Demetarum sacerdotes, de privata conversationis suæ gloriantes munditia, Romanorum communionem sic abominentur, ut nec in ecclesia cum eis orationum officia celebrare, nec ad mensam cibos simul percipere dignentur: quin immo epularum reliquias, a Romanis relictas, canibus & porcis devorandas projiciant, vascula quoque & phialas eorum aut arenis abscondant, aut flammis expianda purgandaque immittant. Denique non salutationem, non osculum eis præberi, nec manus aut pedes eis lavari: sed si quis ex eis ad ipsorum partes cohabitandi gratia profecti fuerint, non prius ad consortium sodalitatis suæ admitti, quam quadraginta dierum pœnitentiam peregerint. Eos vero frustra sibi de patrum & antecessorum exemplo & sanctitate, immo & de fide symboli blandiri: cum beati Petri apostolorum principis, Nicænorumque patrum auctoritas cunctis præferenda sit; & frustra & inaniter de catholica fide gloriatur, qui dogma & regulam sancti Petri non sectatur.

INsequens annus Boniti episcopi Arvernensis secessu insignis fuisse creditur. Abdicandi episcopatus causa, non quod traditionem ecclesiae de manu laica, id est regia, accepisset, ut Petro c Damiani visum est; sed erratum ejus duplex fuit, nempe & quod germanus germano, & quod vivus vivo suffectus fuisset. Antequam id exsequeretur, celebratissimum Dei famulum Tillonem, cognomento Paulum, consulere statuit, qui tum in Sollemniacensi prope Lemovicas *symnionem*, id est monasterio, versabatur. Falluntur qui vocabulum *symnionem* nomen proprium esse putant cujusdam monasterii, cui Tillo præfuerit, quem nusquam abbatem fuisse constat. Sollemniacum profectus sanctus antistes, a fratribus miro cum gaudio atque officiosissime susceptus est. Consultus ab eo Tillo respondit, nihil melius esse, quam, quod temere contra sancta canonum instituta usurpatum fuisset, declinando postponi ac dimitti. quod ille brevi post tempore executus est. Sollemniaci die dominica cum moraretur, eum rogaverunt fratres, ipsis ut missarum sollemnia celebraret. Assensit, ministrante sibi diacono venerabili patre Adelphio, tunc levita, postmodum Bobonis abbatis in Magnilocensis cœnobii regimine successore: a quo cum infirmus quidam Sollemniacensis frater aquam, ex qua sanctus pontifex manus abluerat, accepisset, ea hausta repente convaluit. Huic nomen erat Auferamnus: cujus exemplo alter, vocabulo Natolenus, febrium vexatione liberatus est. Eiusdem meriti opem sensit quædam insulæ Britanniae mulier, Blanda nomine, oculorum lumine orbata: quæ a quibusdam peregrinis admonita, ut Boniti episcopi precibus se commendaret, facta oratione, subito lumen recepit. Tum illa, relicto proprio solo, ad servatorem suum accedens, ab eodem commendata est abbatissæ suburbani Rubiacensis * monasterii, quæ ipsius fratris, an sororis filia erat: ubi, cum aliquamdiu degisset, ad patrium solum remeavit.

Reversus Arvernos Bonitus, virum industria ingenioque excellentem, ac nobili genere clarum, Nodobertum nomine, successorem sibi dari summopere optavit:

Annal. Bened. Tom. I.

liii ij

ANN. CHR.
698.

a *Beda lib. 4.*
c. 25.

LXVI.
Aldhelmi
abbatis epistola
de Paschæ celebratione.

b *Aldhelm.*
epist. 44. inter
Bonifacianas.

ANN. CHR.
699.

LXVII.
Bonitus abdicat episcopatum.

c *Petrus*
Dam. Op. 9. c.
10.

* *de Royac.*

Nodobertus
ejus successor.

ANN. CHR.
699.

Bonitus Ma-
gnilocum se-
cedit.

tum, accedente populi assensu, ad principem hac de re oratorem misit Cautinum archilevitam. Petitionem ratam habuit princeps, nuntioque regresso, Nodobertus summo univerforum plausu & favore in Arvernensis cathedræ solium sublimatur. His actis, vir Dei secessit in Magnilocense monasterium, ubi *sub sancto habitu atque cultu* aliquantum temporis versatus est. Postea, relictis omnibus, id est patria, parentibus ac sociis, rebusque omnibus in ecclesias & monasteria distributis, peregrinationem Romam ad sanctorum apostolorum limina aggressus. Cum Magniloci versaretur, epistolam scripsit contra renascentes apud Arvernos Arianismi & Jovianismi furculos, quæ epistola in illo monasterio tempore scriptoris ejus vitæ adhuc exstabat.

ANN. CHR.
700,
LXVIII.
Tillonis
monachi obi-
tus.

Tillo venerabilis monachus non diu post prædictum congressum superstes fuit. Hic ad senectutem vergens, beatum Gundebertum seu Godebertum abbatem rogavit, ut cellulam, prope monasterium, in honorem sancti Eligii sibi liceret fabricari, ubi sacris lectionibus, labore ac precibus ad mortem se disponderet. Annuente abbate, cellula ædificata est quinque stadiis a monasterio. Ibi tandem febre correptus, cum se ad extrema urgeri sentiret, nuntium ad Lemovicensem episcopum misit, rogatum, ut ad se sepeliendum quantocius venire dignaretur. Dein, *sacramentis corporis & sanguinis Domini susceptis*, signo sanctæ Crucis se se munivit; & sic inter verba orationis, lugentibus fratribus, animam exhalavit. Funus ejus Ermenus episcopus, qui corpore languens, nihilo minus pedibus eo accesserat, recuperata mox sanitate studiose curavit: & post modicum tempus cryptam ex auro & argento, lapidibusque pretiosis super ejus tumulum fieri præcepit. Ex his manifestum est, Tillonem, non in Brajectensi apud Arvernos eremo, ubi aliquamdiu deliquerat; sed in cella Sollemniaco proxima decessisse, tamen nulla hujus cellæ vestigia modo supersunt. Apud Bollandum legitur, eum ex prædicta eremo Sollemniacum revertisse, cum monasterio præesset venerabilis abbas Childomarus: cui forte successit Gundebertus, cujus permisso vir sanctus in proximam Sollemniaco cellam se reclusit. Colmania, uxor Lantarii comitis, Sollemniacensem ecclesiam rebus suis ditavit, propterea quod oleum ab eo benedictum, & miraculo auctum accepisset. In veteri martyrologio Sollemniacensi fit commemoratio VII. idus Januarii sancti Tillonis monachi, non abbatis, quem titulum recentiores quidam ei perperam affingunt, præfertim in Flandria, ubi prope Curtracum præcipue colitur, eam ob causam, quod populos illos in fide catholica, jubente sancto Eligio, erudiisse traditur.

LXIX.
Bertinus ab-
batiam cedit
Rigoberto.

Aliud abdicatæ dignitatis exemplum habemus in sancto Bertino abbate Sithiensi, qui seniles artus abbatiali oneri jam impares, utpote centenarius, sentiens, pastoralis curæ sarcinam deponere, & in alium rejicere constituit, ut soli Deo, rebusque divinis deinceps vacaret. Itaque virum venerabilem e suis, nomine Rigobertum, quem huic officio magis idoneum credidit, sibi successorem ordinari curavit: ipse vero secessit in oratorium beatæ Mariæ, quod ab orientali plaga basilicæ sancti Petri, adhuc vivente sancto Audomaro antistite, ædificaverat: ubi noctes in precibus, dies in jejuniis, aliisque piis operibus exigere non cessavit. Rigobertus vero beati patris insistentis vestigiis, ejus jussu basilicam exstruxit sub patrocinio sancti Martini, quem Bertinus præcipue colebat, ob id maxime, quod a dæmone sub specie puellæ reginæ, dum ad mandatum seu lotionem pedum sabbato de more iret, tantisper retentus ac delusus, ope sancti Martini technas subdoli hostis intellexerit. quæ causa fuit, ut feminas monasterii aditu sub anathemate penitus excluderet. cujus lex interdicti ad finem sæculi tertii-decimi in illo monasterio perseveravit. Id vero non tantum de monasterii adytis, sed etiam de principe sancti Petri basilica, quæ monachorum propria erat, intelligendum esse patet ex facto Adelæ nobilissimæ conjugis Arnulfi comitis, quæ magnis infirmitatibus prægravata, non sine tremore maximo, tamen concedentibus episcopis & monachis, ad altare sancti Bertini orationis causa progressa est, quoniam id nulli antea feminæ, ne quidem reginæ, concessum fuerat. Patris exemplum ad discipulum ac successorem manavit, & post paucorum annorum laborem Rigobertus, præceptoris indulgentia sui, & ipse ad spiritale otium se convertit, perfectumque tanti patris discipulum hac sui mutatione ostendit. Ordinatus in ejus locum Erlebertus, qui alteri non inferior, a paterna institutione haudquam degeneravit.

In monasterio Luxoviensi post Ingobertum Waldeberti successorem Cundonius, (corruptum nomen) Rusticus, Sayfarius & Adonus ejus loci abbates recensentur. Prioris seu præpositi officium gessit Adonus, priusquam ad abbatialem dignitatem promoveretur. Eo præposito res contigit memoria digna. Tanta Felicis episcopi vel incuria, vel pravo exemplo, in canonicos Vefontionenses irrepsit licentia, ut ex piis sacrilegi, & ex clericis demum milites evasissent. Nec rerum melior status sub Tetradio antistite. Sed tandem Deus illius cleri miseratus errores, juvenem quemdam clericum, Albonem nomine, qui aliorum flagitiis non se immiscuerat, excitavit, ut ad evitandum propudiosa ejusmodi vitæ naufragium in Luxoviense monasterium se reciperet. Acceptus perhumaniter a loci abbate ac fratribus, brevi totam sacre religionis institutionem hausit, facile in sacrum illum cœtum perpetuo adoptandus, nisi divina eum consilia ad propriam ecclesiam revocassent. Ægre igitur a Luxoviensibus missus, ubi ad suos rediit, Tetradius, tyranni potius, quam episcopi dignus nomine, inter venandum ab apro percussus moritur; eidemque Albo omnium suffragiis sufficitur. Is adeptus pontificatus officium, canonicos adhortatur, ut emendandis moribus, sanctioris vitæ institutum, quod apud Luxovienses didicerat, sectarentur. At surdis cantum. Tum videns Albo se nihil proficere, abbatem Luxoviensem, forte Sayfarium, consulendum censuit. Adjutor pii operis ei concessus Adonus præpositus. Ambo qua precibus ac blandimentis, qua minis ac terroribus, rebelles ad officium revocare conantur. Verum illi neutro modo emolliti, etiam ad convicia & contumelias prorumpunt. Demum alterutra proposita conditio est, ut aut regulæ institutis obsequentes regulariter viverent, aut loco tandem cederent. Quatuor tantum ex illis placuit prima conditio, aliis ad latas sæculi vias ire permissis. Sic restituta est in illo collegio ecclesiastica disciplina, agente in primis Adono, qui, consummato tam pio opere, ad propria reversus est, brevi abbas sui monasterii futurus: cujus successores enumerantur, sed nudis nominibus, Arulfus, Rendinus, Ragnebertus, Gerardus, Ratto, Willicrannus seu Wikeranus, & post eos Mellinus, qui a Sarracenis cæsus est.

Non longè ab eo tempore aberat haud satis exploratæ ætatis Medericus abbas, in urbe Ædua nobilibus parentibus procreatus. Admissus in ejusdem urbis monasterium, sancti Martini potius, quam Symphoriani, ubi quinquaginta-quatuor monachi degebant, tantæ fuit in primis abstinentiæ, ut singulis hebdomadis nonnisi bis, pane quidem hordeaceo & aqua reficeretur, sub vulgari fratrum habitu cilicium gerens. Abbas factus multos ad se trahebat. Monachus quidam tentatione pulsatus, induta ejus tunica, protinus liberatus est. Alter vagus, acceptis viri Dei eulogiis, id est pane ab eo benedictio, ad sanam mentem rediit. Post paullum Medericus solitudinis amans, desertum locum petiit, ibique in privatam cellulam se reclusit. Cella sancti Mederici modo appellatur locus ille, sex passuum millibus ab urbe distans. Verum desideratus a suis, episcopi jussu in proprium monasterium reverti cogitur. Ab eodem sacerdos ordinatus, hortante Fródulfo miræ sanctitatis viro, quem e sacro fonte a se susceptum ipse sanctis moribus instituerat, Luteciam Parisiorum orationis causa proficiscens, in cœnobia pagi Brigenis, vocabulo Campellis*, quod modo sæcularium canonicorum collegium, infirmitate detentus est. Morbo perseverante, susceptum iter nihilo minus persequitur, ac Miliduni ad Sequanam carceratos omnes precibus solvit. Alia miracula in itinere ab eo patrata. Parisios ubi venit, in suburbana sancti Petri cellula substitit, ibique post duos annos ac menses novem cum morbo, tum longæva ætate confectus, finem vitæ sortitus est 1 v. Kalendas Septembris, quo die ejus memoria in sincero Utiardi Martyrologio notatur; sepultus in eodem sancti Petri oratorio, quod postmodum in insignem ejus nomine canonicorum parocialem ecclesiam conversum est. Sacrum ejus corpus, agente Theodeberto loci sacerdote, jussu Gozlini episcopi Parisiensis, eodem die recurrente, e tumulo elatum est anno supra octingentesimum octogesimo-quarto, atque in decentiori loco compositum. Exstat in suburbio Campellensi parochialis ecclesia sub titulo sancti Mederici.

Suessonicum sanctæ Mariæ cœnobium, post Ætheriam primam loci abbatissam, rexit Hildegardis, quam alii Adalgardem vocant. Ejus tempore istuc se recepit Vodoalus Scottus, qui ex patrio solo in Galliam una cum Magneberto socio trajecit. Susceptus est cum omni caritatis officio a venerabili abbatissa, quæ illi ante

ANN. CHR.
700.
L X X.
Vefontionenses canonici reformantur per nostros Luxovienses.

L X X I.
Medericus abbas Æduensis.

* Champellis.

L X X I I.
Vodoalus reclusus Suessonicus.

ANN. CHR.

700.

a *Analeff.*

to. 2. p. 684.

portam monasterii juxta murum civitatis hospitium assignavit, quod etiam nunc Turris-Sancti-Benedicti (alio quippe nomine Benedictus dictus est) appellatur. Ob amissam lancem increpitus, peregre profectus, tentato frustra in patriam reditu, tandem Sueffionas reversus est. Incendium ab eo non semel restinctum. Mortuus humatur in basilica sanctæ Crucis. Ejus nomen in litaniis^a Carolinis invocatur cum sancto Leodardo, qui in eodem monasterio eodem fere vixit tempore, cujus vita ignoratur. Sancti Vodoali gesta litteris mandavit ineunte sæculo decimo scriptor anonymus post auctorem antiquiorem, cujus historiæ volumen, Lugduno-clavato depositum, cum aliis schedis periisse dicitur. Sancti Vodoali tumulus cum tumulo sancti Drausii seu Drauscionis episcopi hætenus visitur in basilica sanctæ Mariæ, qui tumuli videntur esse primorum illius urbis christianorum, quorum proinde figuram in æs incisam hoc loco exhibere visum est. Olim pugiles, duello dimicaturi, ad tumulum sancti Drausii, in precibus pernoctare solebant, ut duelli exitum Deo commendarent. Testis hac de re Johannes Sarisberiensis in epistola CLIX. alique, quos videtis in notis eruditissimi Cangii ad Alexiadem, & in historia^b beatæ Mariæ Sueffionensis per nostrum Michaëlem Germanum. Juxta hos duos tumulos cernitur tumulus sancti Leoardi seu Leudardi, qui in eodem monasterio vixisse traditur.

b *Hist. N.*

D. p. 84. &

seq.

LXXIII.

Sacerdos ex abbate Calobrensi Lemovicensis episcopus.

c *Abbe to 2. bibl. p. 663.*

Ex Lemovicensium episcoporum successione intelligimus, Sacerdotem hoc tempore Calobrensi monasterio abbatem præfuisse, non tempore Chlodovei senioris, ut ejus vitæ scriptor parum accuratus opinatus est. Superius actum de Ermeno episcopo, qui sanctum Tillonem Sollemniacensem monachum sepulturæ mandavit. Ejus successores memorantur Salutaris, Agericus, ac tertio loco Sacerdos, de quo nunc agimus. Erat is^c nobilis Aquitanus ex Calobro vico, a puero traditus Capuano episcopo Cadurcensi, ut ab eo in disciplina christiana & litteris institueretur. Ordinatus ab eo levita, in Calobrum cœnobium se recepit, ubi quadraginta monachi versabantur. Positum erat hoc monasterium inter fines Cadurcensium & Petrocoriorum, non longe a fluvio Dordonix. Post vitæ monasticæ annos circiter septem, ad presbyteratus ordinem promoveretur. Mortuo abbati suffectus, monasterii basilicam vetustate collabentem instauravit. Labano patri suo, absque viatici communionem defuncto, vitæ inducias ad communicandum impetrasse dicitur. Post mortem Agerici beatæ memoriæ Lemovicensis episcopi, vir Dei electione cleri & favore populi in sedem ejus ecclesiæ sublimatur, eandemque ecclesiam per aliquot annos sanctissime administravit. Morte imminente, ad natale solum vicum Calobrum regredi statuit, eo in loco cupiens sepeliri, ubi primum lucis usuram & religionis rudimenta acceperat. In itinere Argentaci febre interceptus, decessit III. nonas Maii, dato discipulis mandato, ut corpus suum in Calobrum monasterium sepeliendum deportarent. Naviculæ impositum super Dordonix alveum dum Calobrum effertur, ejus mater amissum lumen oculorum recepisse traditur. Mundanæ nomen erat, quæ postmodum ad filii sepulcrum martyr occubuisse dicitur. Quod intelligendum de Sarracenis, qui octavo sæculo procedente in illas partes debacchati sunt.

LXXIV.

Sarlatense monasterium.

S Savini monasterium Levitanum.

d *Ibid p. 666.*

^e *Tarbes.*

Caroli Magni principatu instauratum est monasterium sancti Salvatoris Sarlatense: cujus loci monachi, vicum Calobrum jam pæne in solitudinem redactum videntes, sancti Sacerdotis ac sanctæ Mundanæ ejus matris reliquias, noctu inde sublatas, in suum monasterium transtulerunt. Quo primum tempore conditum sit sancti Salvatoris monasterium Sarlatense, vetera monumenta minime nos docent.

Æque obscura est prima origo monasterii sancti Savini diocesis Tarbeiensis in Levitania seu Levitana valle, haud longe a Gavo fluvio, quod monasterium sancto Savino non modo appellationem debet, sed etiam originem, Erat is Barcinone^d oriundus, cujus propinquus fuisse dicitur Eutilius, comitivæ Pictavensis administratione clarus. Ad eum cum Savinus se contulisset, uni ex gemellis ejus filiis persuasit, ut monasticam vitam amplecteretur in monasterio quondam sancti Martini Locogiaco, ubi etiam ipse tribus fere annis conversatus est. Dein solitudinis amore cum uno socio versus Pyrenæos montes iter aggressus, Bigorritanam^e civitatem ingreditur: ubi Fronimium abbatem cum paucis reperit monachis, quicum ad montana simul profectus est. Invento loco arido atque prærupto, Fronimius abbas ad suos reversurus, Julianum & Silvanum diaconos Savino ministros & coadjutores adjunxit. Hospitio condito, Savinus in cellulam se recludit, quæ antri instar longa tantum septem pedes, quinque alta erat: ubi per annos circiter tredecim permanfit,

TUMULUS S. VODO

TUMULUS S. DRAI

TUMULUS S. VODOALI CONF.

To. 1. Annal. Bened. inter pag. 622
et 623. ad num. LXXII.

TUMULUS S. DRAUSCHII EPISC.

una contentus tunica, *vili gunella superjecta, sago pellium substrata*, cetera nudipes. Demum obiit v i i . idus Octobris incerto anno, sepultusque est in Levitania, in loco, qui alias Æmilianum-palatum vocabatur, ad montis radices positum. Ibi dem accrevit monasterium, ejus nomine ac reliquiis celebratum, quod a Sarracenis eversum postea Ludovicus augustus restituit: sed post à Nortmannis iterum destructum, Raimundus comes sæculo decimo instauravit.

In eadem diocesi exstat sancti Severi monasterium Russitanense, loco amœno, olim Albiciaco dicto, qui a Pyrenæis montibus quatuor tantum leucis abest. De auctore monasterii & origine, quæ sæculo septimo contigisse creditur, nulla nobis certa suppetit cognitio. Patronum agnoscit sanctum Severum confessorem: sed quis ille sit, non omnino exploratum. Forte is est Severus presbyter urbis Beorretanæ seu Bigorritanæ, Gregorio^a Turonensi episcopo laudatus, qui in prædio suo Sexciacensi duas ecclesias ædificasse, ac reliquiis communiisse traditur, in quarum una sepulturam ipse elegit: ubi annuo lilii efflorescentis miraculo sepulcrum ejus illustratum fuisse idem auctor^b tradit. Prostratum a Sarracenis, uti cetera Vasconia monasteria, sancti Severi monasterium tradunt, quod sæculo undecimo Centullius, Bigorriæ comes, Richardo Massiliensi sancti Victoris abbati in melius restituendum commisit, quod etiam nunc perstat sub Benedictina congregatione sancti Mauri.

Sub finem hujus sæculi conditum existimo testamentum cujusdam viri illustris ac præpotentis, cujus authenticum exemplar, in charta Ægyptiaca exaratum, hodie quoque asservatur in monasterio Dionysiano, sed initio mutilum, ubi nomen testatoris cum notis chronologicis adscriptum erat, atque nomen monasterii, in cujus gratiam hoc testamentum præcipue factum est. Testator genitricem habebat Iddanam seu Iddam, conjugem Chramnetrudem. Monasterium hoc solo internoscimus, quod situm esset in pago Vilcassino; essentque in eo plures basilicæ, quas *sanctas basilicas* testator passim vocat. Multas eidem monasterio possessiones legat, plerasque in pago Vilcassino; alias in pagis Ebrocino, & Stampensi. Ad hæc Turiliacum villam pagi Vilcassini, positam super fluvium *Intine*, donat *basilicæ sancti domni Dionysii Parisius, ubi ipse dominus requiescit*. Præter ea dat quoddam fervos basilicæ sancti Martini, quam monachi superioris illius monasterii Vilcassini construxerant in villa *Chrausobaco* seu *Calciaco*, ubi sepulturam suam testator elegerat propè germanos suos, qui jam illic conditi erant. Insuper dulcissimæ atque amantissimæ conjugi suæ Chramnetrudæ legat Artegiam villam pagi Vilcassini, ubi hoc testamentum conditum est, quæ villa proinde præcipua testatoris possessio erat. Denique *sacratissimo fisco* tradit ejusdem pagi villam, vocabulo *Wadrelorum*, cum omnibus ad eam pertinentibus, quæ omnia satis superque arguunt, testatorem virum illustrem ac præpotentem fuisse. Ex subscribentibus sola nomina restant integra Medualdi & Boboleni, qui se authenticum exemplar vidisse, ac subscripsisse testantur.

Incertum est quò in loco monasterium illud, de quo in hoc instrumento agitur, situm fuerit, an Artégiæ*, quæ villa tum insignis erat, plures habens appendices, an apud Calvi-montem*, ubi habetur nobilis cella, olim abbatia, sanctorum Petri & Pauli cum aliis ecclesiis, quas *sanctas basilicas* testator forte dixerit. Turiliacus* seu Turiliacum villa eidem Calvimonti proxima est super quemdam amnem & lacum, qui non alius est a fluvio *Intine* hic memorato. Villa *Chrausobacus* seu *Calciacus*, ubi cella sancti Martini constructa erat, videtur esse villa *Chausy*, ubi hætenus prioratus habetur, Fontanellæ monasterio subjectus, Calcegius dicta in vita sancti Ansberti ex abbate Fontanellensi archiepiscopi Rotomagensis, qui inde oriundus erat. Hæc omnia posita sunt in decanatu Calvimontensi Vilcassini pagi, quem Francicum vocant; præter Calciacum, quæ villa sita est in Vilcassino Nortmannico, & quidem in decanatu Magniacensi, uti & villa Artegia, ubi prædictum instrumentum conditum est.

Aliud præclarum ejusdem generis monumentum ex archivo item Dionysiano a nobis editum est ad calcem Liturgiæ Gallicanæ, nempe testamentum illustris matronæ Ermentrudis, sub idem tempus conditum, quo inter alia legat *basilicæ sanctæ Crucis vel domni Vincentii* apud Parisios cochlearia argentea decem; Dionysianis vero *fratribus ad mensam*, id est ad altare, *basilicæ sancti Dionysii lectaria par unum*, & *vestimenti sui paricium unum* dari præcipit. Similiter *basilicæ domni Georgii* apud Calam donat vineæ pedaturam unam in villa Tauriniaco*. Ad hæc multa concedit

ANN. CHR.
700.LXXV.
S. Severi monasterium Russitanense.^a Greg. Tur. de gl. conf. c. 50.^b ibid. c. 51.LXXVI.
Anonymi testamentum pro monasterio pagi Vilcassini.

* Artis.

* Chaumont.
* Tourly.LXXVII.
Ermentrudis matronæ testamentum.

* Torigny.

ANN. CHR.
700.a Greg. Tur.
lib. 3. c. 26.

* Bonzy.

basilica sancti Sinsuriani, an Symphoriani, in qua bonæ recordationis filius ipsius Deoroaldus requiescit. In primis huic basilicæ pro devotione sua, & requie Deoroaldi filii sui tradit frenum valentem solidos duodecim, & caballum stratum, & carrucam, id est currum, in qua sedere ipsa consueverat, cum bobus currum ipsum trahentibus; & lectaria cum omni stratura sua. Ex quo intelligitur, olim matronas etiam illustres curru bobus juncto vehi solitas. quod ex Gregorio * Turonensi episcopo confirmatur, testante, Deuteriam, Theodeberti primi Francorum regis uxorem, filiam suam, ne a rege concupisceretur, in basterna positam, indomitibus bobus junctis, de ponte Virdunensi præcipitasse. Huc etiam spectat canon quartus-decimus concilii Vernensis, Pippino regnante habiti. Ad hæc Ermentrudis eidem basilicæ S. Sinsuriani (sic enim constanter ubique habet) quædam largitur, unde *oblata* jugiter ad Sacrificium quotidianum ibidem ministrantur; ejusque rei gratia Walacharium quemdam ex servo ingenuum facit, ea conditione, *ut ligna tantum ad oblata faciendum ministrare procuret*. Huic basilicæ eadem matrona legat villam Latiniacum, sitam in territorio Meldensi. Latiniacum-Siccum vocant ad discrimen alterius Latiniaci, siti in pago Parisiensi. Exstat in eodem pago Bonifiacus* vicus, cujus ecclesiæ item quædam hæc matrona donat. in his pariculum vestimenti *fratribus* ejusdem loci. quod argumento est, monachos eo in loco tunc exstitisse, forte ubi modo canonici regulares degunt. Hoc testamentum conditum est *Parisus*, eique post Ermentrudem subscribit Mummolus comes, Scupilio spatarius, Munigifilus, & Baudacharius defensor. qui magnates erant, probantque Ermentrudem nobilissimæ stirpis fuisse. Nepotes habuit, forte fratris aut sororis filios, Bertegifilum & Bertericum, nulum Bertovaram, quam puto conjugem fuisse Deoroaldi filii sui, quem recens extinctum luget, cujusque gratia hoc testamentum illa videtur condidisse. Initio præmissæ erant notæ chronologicæ, quæ, ut in superiori testamento, mutilæ sunt in authentico, quod in papyro Ægyptiaca itidem scriptum est. Hæc sancti Sinsuriani basilica, quæ Parisus sita fuisse dicitur, nobis ignota est. Sunt qui conjiciant prædictam sancti Sinsuriani basilicam esse ædiculam sancti Symphoriani, quam beatus Germanus Parisiorum antistes basilicæ sanctæ Crucis & sancti Vincentii in urbis ipsius prospectu adjunxit. Et basilicam quidem illam sancti Sinsuriani Parisiacis matrona hæc adnumerat; verum basilicæ nomen tribui non solet ejusmodi oratoriis; nec tanta bona uni ædiculæ tribuisset pia illa matrona, præ ipsa sanctæ Crucis basilica, cui decem tantum cochlearia legat.

LXXVIII.
Dionysiani
archivi apolo-
gia.

Dolendum sane est, præclara id genus instrumenta mutilata esse, sive ex injuria temporis omnia exedentis, sive ex fragilitate materiæ, in qua scripta erant, sive ex incuria eorum, qui hæc asservanda & custodienda receperant. Sed tamen fatendum est multum deberi per celebri sancti Dionysii monasterio, ex quo plurima id genus monumenta, pleraque integra, quædam mutila, accepimus. Est etiam suus his reliquiis honor, sua fides & auctoritas. Ex unius aliquando nominis revelatione magna rei historicæ lux affulget. Fuere aliquando qui omnia id generis instrumenta nihili facerent: quos inter Daniel Papebrochius, Societatis Jesu eruditus presbyter, archivum Dionysianum in primis traduxerat. Ejus rei causa opus de re diplomatica scribere aggressus sum, in quo falsis regulis veras opposui, quibus vera ac sincera instrumenta secernerentur a falsis, sic genuinorum partes sustinens, ut adulterina rejicerem. Multi, veri ac sinceri amantes, manus dedere veritati, ex quibus Papebrochius scriptis ad melitteris ultro sententiam ipse suam, quæ optimi viri modestia est, emendare non erubuit. Hanc ejus epistolam non magis ad causam nostram, quam ad auctoris bonam fidem & modestiam commendandam, huc referre visum est, Antuerpiæ datam die vicesima Julii, paullo post editum opus de re diplomatica, id est anno sexcentesimo octogesimo-tertio supra millesimum, dum in Germaniam profectus eram. sic vero ille ad me.

Tandem Parisios pervenit sarcina, cui ante menses aliquot commiseram vitam sancti Gerardi Broniensis, petitam a reverentia vestra: quam licet audiam nunc peregrinari, postquam tamen utcumque evolvi opus vestrum de re diplomatica, non possum tamen celare fructum, quem inde retuli. Fructus autem hic est; quod mihi in mea de eodem argumento octo foliorum lucubratiuncula nihil jam amplius placeat, nisi hoc unum, quod tam præclaro operi, & omnibus numeris absoluto, occasionem dederit. Idque his ipsis fere verbis profitebor in præfatione ad conatum meum chronico-historicum de Romanis

manis

manis pontificibus, qui cras ad prælum dabitur. quod facere nolui, priusquam ex vestro libro notassem, quid corrigere circa ipsorum bullas deberem, ad restituendam sancti Dionysiano archivio estimationem suam, quam lasisse videor, secutus Launoii iudicium. Ceterum non possum satis mirari, quomodo res tanta a vobis potuerit tam brevi tempore confici, quantulum ab edito Aprili nostro ad annum millesimum sexcentessimum octogesimum-primum fluxit. In uno alterove puncto non videor satis fuisse intellectus, vel potius ipse locutus obscurius. nam neque absolute dicere volui, IN NOMINE PATRIS ET FILII inchoari omnia Caroli & decessorum regum diplomata; sed ea solum, quæ invocationem habent; aliud scilicet nihil tunc curans, quam ut ab antiquioribus, quale pretendebatur esse Horreense, amolirer invocationem SANCTÆ & INDIVIDUÆ TRINITATIS. Secundo nec per somnium quidem cogitavi negare usum diuturniorem Ægyptiæ papyri, jam pridem persuasus, chartam lineam a Gallis & Belgis, ipsisque Germanis, non alia ex causa vocari papier, quam quia Ægyptiæ papyro successerit. Lineam autem sciebam recentioris esse inventionis: sed illam posse vocari elcorce d'arbre, & a Doubleto sic vocari, peregrinum valde mihi accidit. Verum quid hac ad tam multa, in quibus me recte accusat, & corrigit reverentia vestra? cui hoc nomine, magis quam unquam antea, obligor, tantum abest ut quidquam agre feram. Initio quidem lectionis, fateor, patiebar humanum aliquid: sed mox ita me rapuit ex utilissimo, solidissimeque tractato argumento proveniens oblectatio, & gratus emicantis ubique veritatis fulgor, cum admiratione tot rerum hæctenus mihi ignotarum, ut continere me non potuerim, quin reperti boni participem statim facerem socium meum patrem Baertium. Tu porro, quoties res tulerit, audacter testare, quam totus in tuam sententiam iverim, meque, ut facis, perge diligere, qui quod doctus non sum, doceri saltem cupio.

Hæctenus viri eruditissimi ac modestissimi epistola, quam retulisse hoc loco visum est operæ pretium ad restituendam archivo Dionysiano, cujus instrumentis sæpe utimur, fidem & auctoritatem. Non uno in loco eundem animi sensum prodit vir doctus, in his, præter locum ab ipso assignatum, modestam laudat probatque circa vetera diplomata censuram Petri Francisci^a Chiffletii, qui, si qua occurrunt interpolata diplomata, (quod perraro sibi plurimarum ecclesiarum archiva revolventi deprehensum asserit) id priorum temporum simplicitati magis, quam nequitiae adscribendum censet: quibus temporibus jus verum & jam partum, cujus tabulæ vetustate, aliove casu periissent, hoc pacto tueri sibi licere persuasum erat.

Sub hunc annum in Italiæ civitate Lucca instauratum est sanctorum Vincentii & Fridiani monasterium a Paulo majore-domus Flavii Cuniperti Langobardorum regis, cujus hac de re diploma in hujusce voluminis appendice referemus. Conditum est hoc diploma ad suggestionem ipsius Fauli, qui res quasdam ac decimas eidem monasterio contulerat, confirmante Felice ejus civitatis episcopo, ea conditione, ut nec ipse Felix, nec ipsius sacerdotes quidquam ex illa donatione umquam subtraherent. Hanc donationem ratam habuit rex Cunipertus, cujus diploma inscriptum est, *Monasterio sancti Vincentii & sancti Fridiani, sito in civitate Lucensi, & venerabili viro Babino abbati vel monachis ejus. Datum Ticini in palatio, nona die mensis Novembris, anno felicissimi regni Cuniperti nono, per indictionem quintam-decimam.* forte tertiam-decimam, quæ melius anno regni ejus nono responderet. Meminit hujus monasterii suo in testamento Walprandus episcopus principatu Astulfi regis.

Antequam hunc librum claudamus, juvat agere de regula Magistri, quæ sæculo septimo haud dubie scripta est. Constat capitulis nonaginta-quinque, plurimum ex regula sancti Benedicti, sed haud nominato auctore, passim de verbo acceptis. Incertus auctor, quem non alio quam sub Magistri nomine laudare solent etiam veteres, Benedictus Anianæ abbas in Concordia regularum, & Smaragdus in commentario super regulam sancti Benedicti. Gallum fuisse probant *majoris-domus*, aliaque vocabula, Gallis tum familiaria. Argumento est id quod ait de vagis monachis, qui dicebant se *advenire ex partibus Italia*. Ceterum nulla ejus regulæ mentio apud exteros ante Trithemium, qui eam Vigilio diacono perperam tribuit. An hæc umquam in ullo Gallicano monasterio usui fuerit, incertum. Certe ejus exemplaria rara sunt, & forte nulla, præterquam in bibliothecis monasteriorum Corbeiensis & Floriacensis, ubi eam observatam non fuisse constat. Corbeiensis codex, quadratis exaratus litteris, Romanorum pontificum catalogum in fine habet, desinen-

ANN. CHR.
700.

tem in Johanne sexto, qui anno septingentesimo primo sedere cœpit, quem catalogum una cum alio antiquiori, qui in Vigilio desinit, in tomo tertio Analectorum jam a me editum, propter quædam typographica errata in Appendice hic recudere visum est. Nec plura scimus de hujus Regulæ auctore, qui quidem multa observatu digna habet; at quædam haud satis gravia subinde admiscet. quale est id, quod capite XXIII. præscribit, ut, omnibus ad suas mensas ante refectionem stantibus, *canister supra mensam abbatis pendens trochlea fune descendat, ut à calo videatur operariis Dei annonam descendere.* quale est item illud, quod de micis reservatis, & de patella ex eis coquenda eodem capite & XX. statuitur. Quæ tamen non impediunt, quo minus hæc Regula cum fructu legi possit.

a Cap. 13.

b Cap. 24.

c Cap. 26.

d Cap. 28.

e C. 28. & 45.

f Cap. 47.

g Cap. 49.

h Cap. 53.

i Cap. 78.

k Cap. 81.

l Cap. 83.

m Cap. 86.

n Cap. 93.

o Cap. 94.

Priora decem ejus regulæ capita de rebus moralibus agunt: reliqua de variis monachorum officiis ac ritibus. Durum est quod statuitur ^a in contumaces, ut *custoditi usque ad necem cadantur virgis*, aut de monasterio expellantur. Laicos sæculares in monasterium admittit hæc regula, sed regulam ipsam coram eis legi ^b prohibet: ut secretum monasterii, vel mensuræ vitæ sanctæ, constitutæ in disciplinam, ab irrisoribus non sciantur. Duo pulmentaria cocta ^c ad refectionem cum sancto Benedicto concedit *omnibus mensibus.* quæ lectio convenit cum vetustis plerisque regulæ nostræ exemplaribus, ubi alia præferunt, *omnibus mensis.* Lector dominica die ad mensam lecturus, sumebat *merum propter sputum sacramenti*, ad mentem sancti Benedicti, qui lectori *mixtum propter communionem sanctam* concedit: ne inter legendum aliquid exspueret de sacra communionem, quam eo die perceperat. Ad cænam non nisi poma cum libræ panis quarta parte reservantur. Pueri a Magistro admittuntur, quibus minor cibi ac potus mensura, quam aliis datur. Quod ex cibo & potu abstinentium reliquum erat, pauperibus erogari lex jubet. Monachi viatores ^d non jejunabant a pascha ad octavum diem ante kalendas Octobris: sed ab eo die ad pascha feria quarta, sexta, & sabbato ante vesperam eis reficere non licebat. Omni tempore, extra quadragesimam, a jejunio excipiebatur feria quinta ob memoriam ascensionis dominicæ. In ecclesiis sæcularibus vox *Alleluia* ^e tantum ad pentecosten, in monasteriis ad epiphaniam continuata dicitur. Eadem jejuniorum religio erat octo diebus ante natale ^f Domini, atque in quadragesima. Singulis sabbatis vigiliæ ^g a vespera ad secundum galli cantum protrahantur, concessio somno tantum post matutinos, quos Laudes modo appellamus. Diebus etiam dominicis in quadragesima ^h non cænebatur: sed tantum cæna in prandium mutata. Die sancto parasceves, qui vel semel reficere voluissent, non mittebantur ea die suscipere communionem sanctæ eucharistiæ, quæ in majore patena vitrea tum asservabatur. Quippe olim in triduo ante pascha omnes communionem sacra participabant. Non ultra biduum ⁱ hospes in monasterio otiosus manere poterat; post biduum cum aliis laborare debebat. Staminea ^k singulis monachis ad tunicam adjecta. Sacerdotes ^l in monasterio patres appellabantur ob sacerdotii honorem. Casas seu prædia monasterii ^m locari præceptum erat, ut omnem casæ sollicitudinem, ac vicinorum lites conductor sæcularis in se susciperet. Novitio laïco non mutabantur vestes, nec tonsura conferebatur ante annum probationem, ut in regula sancti Benedicti. Morti proximus ⁿ abbas successorem designabat: designatus pro electo habebatur, moxque ordinabatur. Si vero abbas subito mortuus ^o esset non designato successore, judicio pontificis diocesani & cleri accersendus erat ex alio monasterio abbas sanctissimus, qui, post triginta dierum moram in illo monasterio, ubi abbas instituendus erat, quem ceteris religione superiorem observasset, hunc abbatem designaret, præmisso per sacrosancta evangelia sacramento, se a nullo promissis vel adulationibus esse redemptum, sed una Dei causa adductum, ut eum ceteris præferret. Electo statim Regula tradebatur in manus, & pallium morituri vel mortui abbatis: tum ad oratorium deductus novus abbas, Regulam super altare ponebat, factaque oratione osculabatur genua sacerdotis, qui pro eo preces cum congregatione fecerat; erectusque dein ad pacem, officialibus monasterii pacem, & claves cellerario dabat. Postea in decessoris sui cathedra collocabatur: ubi omnes ejus genua osculabantur. Denique novus abbas osculabatur genua prioris. Quod si abbas, qui moriturus credebatur, supervixisset, honorem pristinum recipiebat: novus vero nihil sibi de concessio honore usurpabat: sed tamen in diptycho monasterii nomen ejus inscribatur, isque secundus post abbatem in congregatione censebatur. *Unde ex illa die,*

quasi jam spiritalis cesar designatus, secus abbatem sedebat, & in omnibus absentis agebat vices abbatis. Ultimum caput est de ostiariis monasterii, quos Magister duos senes esse præcipit ad mentem sancti Benedicti. Tempore lectionis & divinorum officiorum, seratis regiis seu portis, utrisque cum congregatione adesse debebant. Idem curam habebant animalium, quæ in monasterio alebantur. qui senes, pro honore ætatis, cum abbate reficiebant. Denique omnia necessaria intra monasterium habebantur: ne, si pro his fratres foras egredi cogentur, a sæcularibus pro angelis adorarentur, & benedictionem dare compellerentur, tamquam sancti, quales se non reputare deberent: aut per irrisionem infidelium in publico vilesceret sanctus habitus.

ANN. CHR.
700.

Antequam hanc Regulam dimittamus, juvat expendere, quid variis in locis Magister de sacra communionem præscribat. In primis capite xxi. agit de modo, quo hebdomadarii coquinæ communicare debeant. Pace accepta, cum abbas communionem accepisset, hebdomadarii illi e coquinæ ministerio evocabantur. Tum illi, lotis manibus, post brevem orationem, data soli abbati pace, *erecti communicent*, inquit Magister, & *confirment*; & *item orantes modicum, lente eis versu dicto, abbas compleat*. Dehinc ad suum ministerium revertebantur. Observandum primo est, quod missæ sacrificio integro non intererant. Nonnihil simile præscriptum videtur in Regula Pauli & Stephani abbatum, a Benedicto Anianensi & Smaragdo, necnon ab Agobardo laudata, in cujus articulo xlii. legitur: *In hora, qua sanctum Domini corpus & sanguinem Domini communicaturi sumus, presentes esse festinemus ad dicendum, Libera nos a malo*. Neque id ex defectu reverentiæ in sacram eucharistiam fiebat, ut ex verbis sequentibus intelligitur: *Omnino cavendum est, ne sanctum Domini corpus & sanguinem indigne ad iudicium sumamus*. Deinde Magister addit, ut hebdomadarii *erecti communicent*. quod perinde videtur esse ac *stantes*: quo ritu Græci etiam nunc communicant. At in Regula Donati episcopi Vesontionensis pro Jussanensibus sanctimonialibus statuitur, *ut quando ad communionem altaris accedunt, ter se humiliant*. Post hæc subditur a Magistro, ut communicati *confirment*, sive *confirmentur*; scilicet sanguinis Domini perceptione, ut intelligitur ex Ordine Romano, in quo hoc verbum eo sensu accipitur. Denique abbas, illis communicatis, *versu dicto complebat*, id est post antiphonam, quæ postcommunio dicitur, collectam ad complendum proferebat. Post hebdomadarios, communicabat præpositus, & post eum *singillatim decada sua*. dein alter præpositus itidem cum sua; & postmodum alii, si major fuisset congregatio. hæc ex capite xxii. Cetera quæ lectoris communionem, & quæ communionem in triduo ante pascha spectant, superius retulimus. Hæc de Regula Magistri, & de rebus sæculi septimi satis.

I N D E X

DUPLICIS APPENDICIS SEQUENTIS.

IN APPENDICE PRIMA.

- I. **A** P O L O G I A missionis sancti Mauri in Galliam.
 II. *Dissertatio de Gregorii Magni monastico instituto.*
 III. Lettre de M^r. de Barcos abbé de S. Cyran à M^r. de Goussainville, touchant le monachisme de saint Gregoire le Grand.

IN APPENDICE SECUNDA.

- I. *Pauli diaconi & monachi Casinensis homilia de sancto patre Benedicto.*
 II. *Libellus metricus de fundatione, & primis abbatibus sancti Eugendi.*
 III. *Observationes de genere sancti Benedicti.*
 IV. *Notitia de agris, qui sunt in pago Lugdunensi.*
 V. *Disquisitio de Regula & monasterio Tarnatensi.*
 VI. *Ex prefatione Liturgiæ Gallicanæ de miraculis beati Remigii.*
 VII. *Vita sancti Teuderici abbatis Remensis.*
 VIII. *Epistola Meftani de visione sanctorum Augustini & Ermetis.*
 IX. *Donationes sancti Germani, factæ monasterio sancti Vincentii Parisiensis.*
 X. *Concordia Bethæ cum monasterio sancti Vincentii Cenomamensis.*
 XI. *Versus Eugenii episcopi Toletani de basilica sancti Amiliani.*
 XII. *Præceptum Chlotharii II. pro monasterio sancti Dionysii.*
 XIII. *Diplomata duo Dagoberti pro sancto Dionysio.*
 XIV. *Præceptum Chlodovei regis.*
 XV. *Donatio facta monasterio Moisiacensi.*
 XVI. *Dagoberti diploma pro monasterio Reftacensi.*
 XVII. *Johannis Papa IV. privilegium pro sanctimonialibus sanctæ Mariæ in Gallia.*
 XVIII. *Ejusdem privilegium pro monasterio Luxoviensi.*
 XIX. *Privilegium Annemundi episcopi Lugdunensis pro monasterio sancti Petri.*
 XX. *Confessio cujusdam Genechiseli.*
 XXI. *Hymnus de sancta Adilberga abbatissa sanctæ Færæ.*
 XXII. *Præceptum Childerici regis pro monasterio Senoniensi.*
 XXIII. *Præcepta tria Chlotarii III. pro monasterio sancti Dionysii.*
 XXIV. *Vigilii episcopi fundatio sanctæ Mariæ Autisiodorensis.*
 XXV. *Privilegium Numeriani archiepiscopi Trevirensis pro sancto Deodato.*
 XXVI. *De monasterio Hamensi.*
 XXVII. *Missa de sancta Balthilde & de sancta Radegunde.*
 XXVIII. *Compositio inter archiepiscopum Remensem & episcopum Sueffionensem, de monasterio Orbacensi.*
 XXIX. *Privilegium monasterii Grafellensis.*
 XXX. *Præceptum Theoderici regis pro Tunfionis-valle.*
 XXXI. *Charta Reoli archiepiscopi Remensis pro parthenone Gangiaci.*
 XXXII. *Testamentum Anseberti episcopi Aduensis.*
 XXXIII. *Quomodo per annum jejunandum sit.*
 XXXIV. *Charta Gammonis de parthenone Lemausensi.*
 XXXV. *Testamentum cujusdam viri illustris.*
 XXXVI. *Diploma Cuniperti regis pro monasterio sancti Fridiani Luccensis.*
 XXXVII. *Tres indices antiquissimi Romanorum pontificum.*

APPENDIX PRIMA

TOMI PRIMI ANNALIUM BENEDICTINORUM,

In qua Apologia missionis sancti Mauri, & Dissertatio de Gregorii Magni monastico instituto continentur.

I.

APOLOGIA MISSIONIS SANCTI MAURI Ad lib. 7. num. 26.

Monachorum Benedictinorum in Galliis Apostoli.

Auctore domno THEODERICO RUINARTO.

ANTIQUA Traditio est ab ipsis Ordinis nostri incunabulis ad nos usque inviolate deducta, beatum Maurum ab ipso sancto patre Benedicto in Gallias missum fuisse. Hæc una erat omnium omnino sententia, tam veterum quam recentiorum, cujuslibet nationis aut ordinis auctorum unanimi consensu recepta, quam nemo unquam impugnare tentaverat ante annos ab hinc plus minus triginta, quo tempore nonnullis visum est eam in dubium revocare. Prima ejus rei occasio fuit Breviarii Parisiensis nova editio, quam cum accuratam omnino vellet illustrissimus Parisiorum archiepiscopus Franciscus Harlaeus, congregatis viris aliquot eruditione sacra & pietate illustribus, eis maxime injunxit, ut diligenter examinarent omnia, ac potissimum lectiones ex sanctorum actis excerptas, quæ in nocturnis officiis legi solent, ne res aliqua incerta aut dubia in hanc Breviarii editionem admitteretur; & si quid ejusmodi antea irrepisset, penitus expungeretur. Hoc examen subiere, & ex eo salvæ & incolumes evasere sancti Mauri abbatis lectiones, quæ ejus in Galliam missionem a sancto Benedicto factam exponebant. Etsi enim in ejus acta quidam intrusi sint navi, qui nonnullas viris doctis difficultates facessabant; non tamen tanti visi sunt, ut hujus Traditionis auctoritatem, tot sæculorum & illustrium scriptorum consensu roboratam, elevare deberent. Ita res tunc se habuit.

Verum cum paucis abhinc annis nova Breviarii Parisiensis facienda esset editio, denuo ad limam revocatæ sunt sanctorum lectiones, ut si quid forte non satis accuratam in priori editione subrepisset, in hac emendaretur. Hinc sancti Mauri missio trutinam iterum subiit; & si non validius, certæ acrius a nonnullis impugnata, qui magno argumentorum molimine

eam penitus evertere in animum induxerant. Hæc controversia illustrissimo archiepiscopi Ludovico-Antonio de Noaliis, qui paullo post ad sacrum purpuratorum Patrum ordinem summo omnium plausu evectus fuit, non levis momenti visa est; neque indigna, quæ in frequenti eruditorum virorum consensu coram se pertractaretur. Auditis utrimque rationibus, censuit prudentissimus Archiepiscopus nihil novandum esse, sed standum Traditioni receptæ ab eo tempore, quo sancti Mauri corpus in diocæsim Parisiensem allatum fuerat.

Finitas ea de re controversias hoc pacto extimabamus, nec nobis animus erat scripta hoc de argumento nostra in lucem edere, ne lites ferere videremur. At paullo post accepimus nonnullos, nihil nobis tale cogitantibus, adhuc contra hanc Traditionem mussitare, scripta clanculum distribuere, commentarios etiam in exteris regiones transmittere, modis denique omnibus conari viros doctos ad suas partes pertrahere. Quin & deprehendimus non defuisse aliquos, qui affirmarent, nos ipsos, qui palam & privatim hanc Traditionem propugnaveramus, mutasse sententiam. quod diserte asseruerunt Calviniani ministri in Bataviam profugi, quorum unus, inter alios celebris, scripsit in Historia ecclesiastica nuper edita, se id certo relatu rescivisse. unde occasionem arripuit Ecclesiæ catholicæ insultandi, quasi fidem suam novaret: quippe quæ sanctos aliquot, & quidem celeberrimos, quos diu coluerat, nunc demum personatos & fictitios esse agnovisset; atque ut dictis suis fidem faceret, in exemplum attulit sanctum Maurum, quem ab ecclesiâ Gallicana sollemni decreto e sanctorum albo expunctum fuisse affirmat; quin etiam ipsos assensisse Benedictinos, qui eum sui in Gallia instituti primum propagatorem hæcenus habuerant.

Verum quamquam haud credibile videbatur, ut viri eruditi his commentis fidem præ-

Kkkk iij

APOLOGIA
S. MAURI.

berent, nonnulli tamen, quibus aliò intentis ejusmodi controversias accurate examinare non licet, aut certe non libet, de sancti Mauri Missionem in Gallias dubitare cœperunt, satis ad id suspicandum esse rati, quod hæc historia a quibusdam impugnaretur. Ex his fuisse videtur eruditus vir, qui in Vitis Sanctorum a se nuper editis de beato Mauro agens, cum initio declarasset, se nolle in hanc controversiam descendere, quæ inter homines doctos circa sancti Mauri missionem ab annis paucis exorta est; in decursu tamen operis ita in partem negantem declinavit, ut de ea vix dubitare videatur. Cum itaque hanc opinionem latius serpere animadverteremus, ei occurrendum duximus, & receptam a tot sæculis Ordinis traditionem propugnandam, ne forte neglecta novatio pro concessa haberetur. Id vero præstitum a nobis dissertatione peculiari, anno proxime elapso ea de re Gallico idiomate edita sub titulo Apologiæ Missionis sancti Mauri, monachorum Benedictinorum in Francia apostoli, quam eminentissimo Cardinali Noallio Parisiensium archiepiscopi nuncupavimus.

Cum vero hanc controversiam in Annalibus Benedictinis fufius persequi non sineret instituti ratio, Apologiam ipsam latine redditam, huc in appendicem referri historiæ Benedictinæ studiosis haud ingratum fore putavimus: sic tamen, ut contractis, quandoque etiam resectis, quantum fas fuit, rebus minus necessariis, a nimia prolixitate abstinere. Hinc quæ in decem capitula, multasque sectiones, in Gallicana editione distincta erant, hic in duas solummodo partes dividere visum est, additis numeris ad evitandam confusionem. In priori parte argumenta referentur, quæ stabiliri potest atque confirmari antiqua Ordinis nostri circa Missionem sancti Mauri in Gallias traditio; in altera vero objecta diluentur, quæ a nostris adversariis in hanc Traditionem congesta sunt ab eo tempore, quo eam impugnare cœperunt.

PARS PRIMA.

Sancti Mauri in Gallias missio indubitatis argumentis assertitur.

S. Mauri celebritas.

I. S I quis in historia ecclesiastica ita hospes est, ut nesciat; aut adeo pervicax ut negare velit, Maurum aliquando extitisse, qui beati Benedicti discipulus fuerit; eum ad Gregorii Magni, cujus auctoritatem verbis extollere superfluum est, dialogos amandare satis sit. Ibi enim inveniet libro 2. capite 3. *Romana urbis nobiles ac religiosos* plerosque viros, audita beati Patris fama, ad solitudinem Sublacensem concurrisse, non modo ad visendum novum illum Eliseum, sed maxime ut ei *filios suos omnipotenti Deo nutriendos* commendarent. Ex illis duo fuere inter ceteros illustres, Eutychius scilicet, ac Tertullus patricius, quorum prior Maurum, alter Placidum *bona spei suas soboles* beato Patri

obtulerunt. At Maurus, ut profequitur sanctus Pontifex, etsi *junior, cum bonis polleret moribus*, non multo post *Magistri capiti adjutor existere*.

Vide quanta fuerit discipuli hujus virtus, ut adhuc *junior* tanti patris judicio dignus fuerit habitus, ut ceteris præponeretur, veluti tanti magistri adjutor. Et quidem paullo post, cum Gotthus quidam conversus, vir simplex, ferrum instrumenti, quo ad extirpandas vepres utebatur, in aquam labi incaute siviisset, ad Maurum accurrit, penitentiam pro illato damno accepturus. Aliud profert sanctus Doctor beati Mauri virtutis & meriti argumentum; quod scilicet ipse solus cum beatissimo patre suo demonem videre potuerit sub pueruli nigri specie, monachum quemdam ab oratione retrahentem.

At nihil adeo Mauri sanctitatem commendavit, quam celebre illud, & post Petrum inusitatum, ut Gregorii verbis utar, miraculum, quo ad patris sui vocem Placidum e periculo submersionis liberaturus, elatus obedientiæ pennis super aquas, quasi super solidum pavementum cucurrit. Piget referre, ne dicam refellere contortam viri docti interpretationem in hunc locum, quem ita reddit, ut miraculum, a sancto Doctore tantopere celebratum, omnino elever & enervet, sic exponendo, quasi Maurus patris imperio ad eripiendum ex aquis Placidum natando accesserit. Hæccine res mira illa est, quam Gregorius *post Petrum apostolum inusitatum* dicit, ut Maurus *super aquas*, quasi *super terram* nesciens cucurrerit? an vero perinde est natare, ac pedibus siccis aquas calcare? Sed vide acutam hujus interpretationis emendationem. Scilicet primo quidem Maurus natando ad Placidum accurrit, ne Deum tentare videretur: at Deus calcabiles sub ejus pedibus aquas postea fecit, quod miraculum est a Gregorio laudatum. Huc vel ipsum interpretem judicem appello, si modo ad Gregorii verba paullisper attendere velit. Tantum abest ut Maurus de natando cogitaverit, ut, teste Gregorio, ne quidem de aquis cogitaverit, nisi postquam in solidam terram reversus, retro respiciens, se super aquas cucurrisse obstupuit. Parcat vir doctus, si ab eo tam rigide tanti miraculi rationem exigo. Hæc sunt quæ de Mauro beati Benedicti discipulo narrat Gregorius. quæ sane eum in rerum natura extitisse ita probant, ut nemo sanæ mentis id infitari possit.

2. Haud minus certum est, Maurum unum, quisquis ille fuerit, Glannafolii in Andecavensi pago monasterii Abbatem aliquando fuisse, ejusque corpus sæculo nono in monasterium Fostatense, duabus circiter ab urbe Parisiorum distitum leucis, allatum fuisse, ob metum Nortmannorum, qui tum Gallias depopulabantur. Certe Florus, Usuardus, aliique veterum Martyrologiorum scriptores, sancti Mauri in pago Andecavensi abbatis memoriam celebrant die xv. Januarii; ejus vero translationis sæculo nono factæ historiam is ipse Odo abbas scripsit, qui ejus præcipue fuit auctor & minister. Unde cum nemo hactenus id in dubium revocasse visus sit, satis est ad asseren-

APOLOGIA
S. MAURI.

APOLOGIA
MAURI.

dam Mauri discipuli sancti Benedicti in Gallias missionem, ut evincamus, hunc ipsum alium non fuisse a Mauro abbate Glannafoliensi, cuius corpus sæculo nono e pago Andecavensi in monasterium Foslätense re ipsa translatum est. quod sane præstabitur, si traditionem ea de re hodie in nostro Ordine receptam, ad beati Mauri ætatem, singula intermedia tempora percurrendo, inviolate deducamus. quod ut sine aliqua confusione fiat, totum illud temporis intervallum duas in partes distinguere juvat: quarum prima tempus a nostra ætate usque ad sæculum nonum complectetur; altera vero totum illud temporis spatium, quod sæculum nonum præcessit, ad ipsum beati Mauri tempus comprehendet. Utrumque simul invicte probaret vita ejusdem sancti ab Odone abbate edita, si ejus admitteretur auctoritas; at cum illud sit inter nos & adversarios nostros præcipuum controversiæ caput, de quo inferius plura singillatim dicturi sumus, hoc argumentum fusius persequi in præsens nihil juvat.

I.

Sæculi 11.
Aores & qui
stmodum
revere missio-
m S. Mauri
poverunt.

1. Gallicanam sancti Mauri missionem sæculo nono cognitam & pro indubitata habitam fuisse testis est omni exceptione major Adrevaldus monachus Floriacensis, qui, ipsomet momento, vixit sub Ludovico Pio imperatore atque librum suum regnante Carolo Calvo conscripsit. Hic vero non ex occasione solummodo, aut aliud agendo, de Missione sancti Mauri in Galliam egit, sed eam data opera fusius exposuit, & omnes omnino ejus circumstantias quatuor continuis capitibus accurate descripsit, quas, uti testatur, ex ipsa ejusdem sancti vita a Fausto illius itineris socio scripta acceperat.

2. Alter ejusdem rei testis est non minoris auctoritatis Amalarius, paullum Adrevaldo antiquior. Is in supplemento ad libros de divinis officiis, quod tomo secundo veterum Analectorum Mabillonianorum editum est, laudat locum ex vita sancti Mauri per Faustum composita, in quo dicitur vir sanctus, in monasterio Fontis-rogi prope Autistodorum Galliarum urbem consistens, felicem beati patris sui Benedicti exitum cognovisse. Porro eo majoris esse debet ponderis Amalarii auctoritas, quo certum est monachum eum numquam fuisse. Scripsit autem ante productam ab Odone vitam sancti Mauri; & quidem cum, eo ipso teste, varias Italiæ plagas discendi causa peragraverit, hanc vitam ibi videre potuerat, priusquam in Gallias delata esset. Supplementum vero, quod hic laudamus, virorum doctorum judicio, Amalarii sincerus est fetus, utpote quod ipsius stylum & ingenium omnino sapit, & sub ejus nomine à vitis eruditus Thomasio, Lanceloto, aliisque, nemine reclamante, prolatum est. Immo si quis ob hoc solum illud Amalario abjudicare velit, quod in eo vita sancti Mauri laudetur; nihil, aut certe parum ejus antiquitati detrahet, cum Ademarum, notus auctor, qui sæculi undecimi initio vivebat, se illud descripsisse ex vetusto codice, proinde annorum supra centum, testatus sit.

3. His sæculi noni testibus jungi possent chartæ aliquot ejusdem ævi, nempe à Ludovico Pio, aut ejus filio Carolo-Calvo datæ, in quibus Maurus Glannafoliensis abbas sancti Benedicti discipulus appellatur, & ab eo in Gallias missus dicitur. Ex his celebre est Ludovici Pii præceptum, quod à Clarissimo viro Stephano Baluzio editum, Carolus Cointius Oratorii Gallicani presbyter in Annalibus Francicis, aliique viri eruditissimi in aliis operibus, laudarunt & illustrarunt. Verum cum ejusmodi instrumentorum primaria archetypa videre non licuerit, nec infitari debeamus aliquot menda in exempla quæ supersunt irrepsisse; visum est, cum multa alia habeamus idonea argumenta, ab illis proferendis abstinere; quamvis nec ea omnino rejicere animus sit, nec multo minus reprehendere viros doctos, qui hæc vetusta monumenta in illustrandis rebus Francicis adhibuerunt. Hæc de sæculi noni auctoribus dicta sint; qui vero sequentibus temporibus florere, haud minus clare & aperte de missione sancti Mauri locuti sunt.

4. Agmen ducet Odo sanctissimus Cluniacensium abbas, qui natus sæculo nono, & sequenti fato functus, in utroque studiosissimus fuit rerum monasticarum indagator. Hic postquam in sermone de sancto patre Benedicto gratulatus Galliarum fuisset ob tanti viri reliquias huc allatas, statim addit, hanc translationem procul dubio à sancto Patre fuisse prævisam, cum beatum Maurum in Gallias dirigeret, suum scilicet spiritum eo præmittere volens, quo suum ipsius corpus aliquando transferendum cælitus præscierat. *Non ab re, inquit sanctus abbas, credimus contigisse, quod clientem unice dilectum, beatum videlicet Maurum, has in partes adhuc vivens, pater Benedictus, direxerit, & demum se transferri voluerit. Forte enim cum sancta mens ejus dilatata esset, ut omnem mundum simul collectum conspiceret, &c.* Vides Odonem de hac beati Benedicti prævisione pio quodam motu conjiciendo locutum fuisse, forte enim, &c. at missionem sancti Mauri in Galliam proponit veluti rem certam & penitus exploratam: *Non ab re contigisse credimus, quod clientem, &c.*

5. Idem sentiebat Adalbertus Pragensium in Boëmia antistes & martyr, qui cum loca celebriora Galliarum causa devotionis inviseret, Floriaco, ubi sancti patris Benedicti reliquiae servantur, lustrato, Glannafolium adiit; beato etiam Mauro obsequia sua redditurus. *Ad Floriacum, inquit vitæ auctor Italus ejusdem ævi, monachorum ingens cœnobium avido cursu volat. Nec dimisit ubi corpus discipuli quievit, ubi & primus monachorum gregem rexit Maurus, signa sanctitatis & miraculorum dulcedine Magistro similimus.* Certe beatissimi illius Pontificis, qui non modo Romæ, sed & in ipso sacro monte Casino aliquot annis moratus fuerat, ac non semel Gallias, Germaniam, variasque alias provincias peragraverat, tanta animi attentio ad invisendum locum, quem olim Maurus vita & morte sua consecraverat, haud leviter est accipienda, cum sit validissimum omnium ferme totius or-

APOLOGIA
S. MAURI.

bis Christiani, quas lustraverat, provinciarum in credenda beati Mauri missione consensionis argumentum.

6. Liceat nobis etiam regum testimonium adhibere ad firmendam hujus Missionis traditionem. Certe Robertus Francorum rex Maurum nostrum *beati Benedicti discipulum* diserte appellat in diplomate, quod anno DCCCC XCVIII. in gratiam Fossatenfis Monasterii datum est, uti videre est in libro sexto de re Diplomatica. Alia ejusdem regis, ejusque successorum Regum bene multa idem omnino habent, sed quæ singillatim recensere nihil juvat; cum eorum pleraque passim edita sint.

7. Vivebat Roberti regis tempore Aimoinus Floriacensis monachus, qui in Historia Francorum & in aliis operibus suis eandem missionem fuse profequitur, ejusque circumstantias accurate describit. Eodem Aimoino testante, sanctus Abbo, qui tunc Floriacensi monasterio præerat, meminit in tractatu de Cyclo paschali mortis sancti Benedicti, quæ in pervigilio paschæ contigisse dicebatur, quod sane manifeste indicat, vitam fuisse ab illo viro erudito receptam sancti Mauri vitam, cum nusquam alias extremus sancti Benedicti dies indicatus habeatur quam in vita sancti Mauri a Fausto descripta.

8. Sæculum undecimum aperiet sanctus Odilo Cluniacensis abbas, qui Benedictinæ regulæ in hoc regno primam institutionem ad beatum Maurum revocat in vita sancti Maïoli sui decessoris, ubi sic loquitur: *Per beatum Maurum, ejus, sancti scilicet Benedicti, discipulum omnis pæne Gallia ejus institutionis & religionis suscepit exordium.* Idem vir sanctus monasterium Casinense invisens, a Theobaldo abbate totoque sacri Montis conventu perhonorifice, ut tanto viro fieri par erat, susceptus fuit. Cum vero inde discessurus esset, Casinenses monachi in mutua amicitia pignus ab eo efflagitarunt, ut sibi aliquid ex sancti Mauri, sui olim alumni, reliquiis procuraret. quod se præstiturum pollicitus est pius abbas, & postea in Galliam reversus implevit. Impetrato nempe sancti Confessoris brachio, illud a sex e suis monachis usque ad sacrum Montem deferri curavit, quod ut cæleste donum, non modo à Casinensibus monachis, verum etiam a tota vicina regione obviam effusa susceptum fuisse refert Leo Ostiensis chronici Casinensis libro 2. capite 55. Et quidem paullo post dæmoniachus quidam Casinum adductus, harum reliquiarum, quæ *cum magna spe ac devotione* à monachis super illius caput impositæ fuerant, contactu liberatus est, ut narrat libro 2. Dialogorum Victor III. papa, tunc Casinensis abbas.

9. Florebat tum in Galliis Glaber-Rodulfus nobilis historicus, qui libro tertio historię Francicæ de reparatione monastici ordinis agens, fusius tractat de sancto Mauro, ac de disciplina per eum in Galliæ monasteriis constituta. Ejus verba quibus hanc Traditionem ad ipsa sancti Mauri tempora deducit, inferius proferemus.

10. Itali hac in re, ut jam vidimus, Galli omnino consenserunt: cujus rei testes locuple-

tissimos habemus. Ex his Albanus Salernitanus Archiepiscopus describit in hymnis à se editis Arderadi legati Cenomannici a sancto Mauro curati miraculum. At Leo Ostiensis in chronico Casinensi totam missionis seriem fusius narrat. His adjungendus poëta ille antiquus, quem sub Pauli diaconi nomine Martinengius edidit. Petrus diaconus qui paullo post in sacro Monte floruit, quantumvis monasterii sui studiosus, fassus est tamen sanctum Maurum in Gallias missum fuisse, ibique mortuum ac sepultum, quod sane minime præstitisset, si vel levis suspicio fuisset, Maurum Casini, ubi adeo celebris erat ejus memoria, remansisse; ut ea quæ de sancti Benedicti reliquiis habet, invicte probant.

11. Quod illi in Italia, id Sigibertus in Belgio vicinisque provinciis abunde testatus est eodem undecimo sæculo desinente, ac initio sequentis. Hic quippe in Chronico variis annis varios Gallicanæ missionis sancti Mauri progressus consignavit; atque in catalogo inter alios scriptores ecclesiasticos Faustum eo solo nomine recenset, quod beati Mauri vitam conscripserit. Idem præstitere qui ejusmodi catalogos postmodum ediderunt.

12. Hanc ipsam Traditionem sæculi duodecimi initio Rupertus in Germania confirmavit, scilicet in commentario super Regulam sancti Benedicti. Idem præstitit Petrus diaconus, ut mox dicebamus, in Italia. Plura habet Ordericus Vitalis, ex Anglia in Galliam translatus, ubi in monasterio Uticensi historiam ecclesiasticam, rerum diversitate & delectu amplissimam & accuratissimam, edidit; in qua de sancti Mauri in Gallias missione, veluti de recerta & ab omnibus omnino recepta loquitur. Narrat quippe sanctum Robertum Molismensem abbatem suos alumnos adhortatum aliquando fuisse ad perfectionem vitæ modum amplectendum, cui illos sic respondisse postea subdit. *Beatus pater Benedictus, ut nobis omnibus evidenter patescit, beatum Maurum sui Monasterii priorem, quem a pueritia sua nutrierat, in Galliam misit, & librum Regula, quem ipse vir Dei manu propria scripserat, &c. cænobium construxit, in loco qui Glannifolium dicitur, regulariter instituit, &c.* Iisdem pæne verbis Petrus abbas Cluniacensis, cognomento Venerabilis, de sancti Mauri missione locutus est in litteris ad sanctum Bernardum datis. quod etiam repetit ad omnes Ordinis sui abbates & monachos scribens.

13. Albericum Trium-fontium in Campania monachum; Vincentium Bellovacensem, sanctum Antoninum Florentiæ archiepiscopum, Johannem Trithemium abbatem, aliosque prope modum infinitos subsequenti sæculorum hujusce Traditionis testes appellare supervacaneum esset, cum nemo nesciat illos auctores Maurum pro Benedicti discipulo semper habuisse. At visum est paullo accuratius recensere priorum sæculorum præcipuos saltem auctores, ut nemini, etiam his quibus ejusmodi quæstiones enucleare non vacat, non sit manifestum, Traditionem nostram non uno solum aut altero auctoris cujuscumque testimonio subnixam, sed unanimes

unanimi consensu omnium prorsus auctorum cujusvis nationis, ætatis, aut conditionis, qui de hac re hætenus aliquid scripserunt, auctoritate munitum esse, cum multi singulis sæculis etiam nobilissimi scriptores eam disertis verbis approbaverint; nullus autem umquam auctor, quantumvis obscurus, eam infutatus fuerit. quod sane validissimum est veritatis indubitata indicium, maxime cum multi in variis orbis Christiani partibus auctores historias gentium generales, aut peculiare nationum, congregationum, monasteriorum, aut viroborum sanctorum conscripserint. Sed modo agendum de eo temporis intervallo, quod inter obitum sancti Mauri & ejus vitæ publicationem intercessit.

II.

1. Priusquam ulla argumenta ex veteribus instrumentis eruta proferantur, duo hic in antecessum observanda velim, quæ maximopere nostræ causæ favent. Primum est, quod quantumlibet in exquirendis monumentis, libris evolvendis, & auctoribus scrutandis diligentiam adhibuerint adversarii nostri, ut quidpiam traditioni nostræ possint opponere, nihil tamen prorsus invenire potuerint, quod eorum conjecturis faveat, nihil ordinis nostri receptæ sententiæ contrarium; adeo ut ne unicus quidem auctor, nullum omnino monumentum cujusvis temporis, conditionis, aut regionis, eorum opinioni vel minimum suffragetur. quod certe apud æquos judices multum valere debet ad firmandam traditionem, quæ, ipsismet adversariis fatentibus, ab annis plusquam octingentis, nemine reclamante, ab omnibus omnino ubique terrarum recepta est. Alterum quod hanc Traditionem ab ævo sancti Mauri ad nos usque constanter eandem pervenisse invicte probat, illud est, quod nullum appareat mutationis factæ vestigium; nullus omnino auctor, aut ante, aut post publicatam ejus vitam, aliquid contrarium scripserit; nemo umquam dixerit, aut senserit, sanctum Maurum in Gallias non venisse; nostrosve accusaverit, quasi in asserenda hac missione a patrum vestigiis discederent aut rem novam narrarent.

2. Certe si aliquid hujus, quam inducere volunt adversarii nostri, mutationis tempus assignari posset; illud est, quo vita sancti Mauri primum opera Odonis abbatis in lucem edita fuit. at eo tempore, sive quo re ipsa eam publicatam fuisse censemus, sive quo adversarii nostri eam primum lucem aspexisse contendunt, omnes omnino auctores apertis & disertis verbis scripserunt, Maurum e Casinensi monte adventisse in Gallias, ut ex illorum testimoniis supra allatis demonstravimus; immo, ut inferius videbimus, eorum nonnulli hanc Missionem non solum ex vita ipsa, sed etiam ex aliena traditione, antiqua & constanti, se accepisse palam testati sunt. Unde concludendum est, hanc traditionem non sæculo nono, aut sequenti, incœpisse, ut ex vanis conjecturis suspicantur adversarii, sed eam ab ipsa sancti Mauri ætate ad no-

Annal. Bened. Tom. I.

strum usque tempus fuisse intemerate deductam. APOLOGIA S. MAURI, Etenim quis sibi in animum induxerit, ejusmodi mutationem, quam factam fuisse volunt adversarii nostri, absque aliqua contradictione contigisse? Sane si id monachi voluissent, refragati fuissent clerici, non permisissent episcopi; Itali reclamassent; immo ipsi etiam Andegavenses. Nemo quippe facile sibi persuadebit, episcopos, clericos, aliosque omnes omnis conditionis homines cum monachis, uno tempore, absque ullo contradicatore ad putidum adeo mendacium, suppressa veritate, inducendum convenisse. Immo etsi id fecissent Galli, quid de Italis dicendum? an etiam ipsi ultro suum Maurum beati Benedicti discipulum (nam, ut infra videbimus, jam eo tempore uti sanctum illum colebant) in Gallicanum transtulissent? adeo ut suppressis veri Mauri, sibi probe noti & sui alumni, cultu, reliquiis, ac ipsa ejus persona, ignotum ex aliena regione Maurum ipsi substituissent. Hæc ita absurda sunt, & ab omni prorsus veri similitudine abhorrentia, ut etiam si nullum aliud haberetur ad convellendas adversariorum nostrorum conjectationes argumentum, id unum sufficeret ad asserendam traditioni nostræ suam auctoritatem integram & illibatam. Quid enim ei opponunt adversarii? meras conjecturas, ne dicam cavillationes; quosdam scilicet nævos, qui in vitam editam irrepserunt. Et quænam veterum acta invenias, quæ ejusmodi nævis omnino careant? Certe si quis has conjecturas cum eis, quas modo exposuimus, citra præjudicium conferat, nemo non fatebitur eas sufficere ad refellendas adversariorum argutias.

3. Verum cum etiam post varias Casinensis & Glannafoliensis cœnobiorum clades nonnulla supersint antiqua monumenta, quæ hanc traditionem firma & inconcussa demonstrari potest; ea proponere visum est, ut magis ac magis apud omnes constet, Maurum Glannafoliensem, etiam ante vitæ suæ publicationem ab Odone factam, pro vero & sincero sancti Benedicti discipulo habitum fuisse.

III.

Primum argumentum deducimus ex antiquis monumentis, quorum alia probant Maurum sancti Benedicti discipulum pro sancto habitum fuisse ante vulgatam ab Odone ejus vitam; alia vero evincunt, eum ipsum in Italia non fuisse mortuum, immo illum in Gallias venisse, ubi extruxerit monasterium Glannafoliense in pago Andegavensi. Hæc singillatim expendenda.

1. Maurum beati Benedicti discipulum pro sancto habitum, priusquam vita ejus publicaretur, probant veteres Litanie ante illam publicationem editæ, in quibus hic immediate sancto Benedicto subjungitur, etiam ante alios monasticæ vitæ patres. Hunc sane locum habet in Litanis ab Alcuino editis, ubi ex tribus sanctis monachis qui recensentur, duo priores sanctus Benedictus & sanctus Maurus continenter habentur. In aliis, quas ex codice Nonantulensi laudat noster Mabillonius Itineris Ita-

Maurus sancti
Benedicti discipulus pro
sancto habitus
etiam in Italia,

APOLOGIA
S. MAURI.

lici pag. 125. ante sanctos Antonium, Ephremium, & alios præcipui nominis vitæ Monasticæ patres, occurrunt sanctus Benedictus & sanctus Maurus. Et hunc codicem *antiquiorem* monasterio suo contulit Leopardus Nonantulæ abbas, qui ad hoc munus nono sæculo exeunte electus fuerat. Vetusiores sunt aliæ Litanix, quas idem Mabillonius ex codice Vaticano descripsit, in quibus consequenter habentur Benedictus, Maurus & Placidus. Has vero Litanias ante sæculum nonum editas fuisse inde colligitur, quod quintus aliquot nominum casus in *ie* desinat, contra morem, qui adhibitus est sequentibus sæculis, quibus ille casus in *i* simpliciter desectitur. In illis quippe Litanis sic legimus sanctorum aliquot celebriorum nomina expressa, *sancte Gregorie, Ambrosie, Antonie, Basilie*. qui terminandi modus rarus est a tempore Caroli Magni. Et quidem in hujus principis Litanis, quæ secundo tomo veterum Analectorum editæ sunt, pauca omnino occurrunt ejusmodi nomina sanctorum sic expressa, nulla prorsus in Litanis Caroli Calvi, quæ in Bibliotheca Colbertina habentur. His addendæ aliæ item Litanix ex codice Vulturmensi, nunc bibliothecæ Chigianæ, quas piæ memoriæ Cardinalis Bona Missæ antiquæ, Illyricianæ simili, subjunctas invenit, easque edidit ad calcem libri de rebus Liturgicis. In his vero eundem habent locum sanctus Benedictus & sanctus Maurus, quem in supra laudatis eos habere observavimus.

Præterea in vetusto Martyrologio, Longobardicis litteris exarato, Monasterii Gualdensis in diocesi Beneventana legitur XVIII. kal. Februarii, natale sancti Mauri abbatis discipuli sancti Benedicti; unde patet festum sancti Mauri, quem Itali ante publicatam ejus vitam, ut ex Litanis laudatis evincitur, pro sancto & pro vero discipulo sancti Benedicti habebant, die xv. Januarii, uti in Gallia Mauri Glanholiensis, antiquitus celebratum fuisse. His denique omnibus conforme est kalendarium MS. Bibliothecæ Vaticanæ, a religiosissimo viro Josepho Thomasio Romæ editum. quod quidem kalendarium etiam sæculo duodecimo, ut ex scripturarum characteribus censuit vir eruditus, exaratum videatur, longe tamen antiquius censeretur debere discimus ex ejus ipsius titulo, in quo dicitur, *juxta veterem usum canonicorum basilicæ Vaticanæ sancti Petri* descriptum. In Litanis ejusdem ecclesiæ, quæ etiam ab eodem Thomasio editæ sunt, Maurus sanctum Benedictum proxime sequitur, etiam ante Æquitium, Sabam, Efremium, Macarium, aliosque celebriores vitæ monasticæ institutores & patres. Porro quod S. Maurus in tot diversorum locorum Litanis, etiam antiquioribus, proxime post S. Benedictum passim ponatur, non casu, sed dato consilio factum fuisse haud dubium esse potest, nempe ex eo præjudicio, quod sancti Benedicti primarius esset discipulus. Ex iis vero omnibus in unum collectis nemo non videt, Maurum Benedicti discipulum in Italia, sicut & in Gallia, etiam illis temporibus celeberrimum fuisse: cum pleræque Litanix, quas laudavimus, in Italia exarata fuerint; & hujus

sancti memoriam non solum in monasteriis, sed in ipsa quoque orbis Christiani principe ecclesia celebratam fuisse ex Vaticanis libris manifestum sit. Sed modo videndum est an hic Maurus in Italia excesserit.

2. Et quidem si vir adeo celebris (ut certe Maurum fuisse probavimus, & nemo infitiri potest) in Italia supremum obiisset diem, minime ignotus fuisset locus, qui tam claræ memoriæ viri morte consecratus, ac tumulo illustratus fuisset. quin &, cum ipso attestante Gregorio Magno, a sancto Patre adhuc *junior* fuerit electus, ut ei *adjutor* existeret, certe in Casinensis, aut saltem in Sublacensis monasterii regimine debuisset beato Patri succedere. at cum neutrius regimen habuisse certum est ex eorum monasteriorum abbatum catalogis. Quid igitur de illo Mauro, si in Gallias non advenerit, fuerit factum dicant adversarii nostri. Certe altum de ejus tumulo ubique in Italia silentium, ignotæ reliquiæ, ignotus locus quem inhabitavit, ignotæ omnino ejus actiones, & tamen celebris ubique ejus memoria.

Nec aliquis dicat hæc omnia olim Italix nota fuisse, sed eos ad Mauri Francisci famam, mutata sententia, ob vitæ publicationem in Galliarum errorem convenisse. Quis enim, amabo, sanæ mentis sibi persuadere possit, Italos, ac potissimum Casinates, eo dementia venisse, ut, abjecta veri ac miraculis & Gregorii Magni testimonio celeberrimi sancti memoria, suppressis ejus reliquiis, abrogata memoria, ejus cultum ad hominem exterum, sibi antea ignotum, & nullius fere nominis, si alius esset Maurus noster Gallus ab Italo, transfulissent. Fatendum itaque est nullam ejusmodi accidisse rerum mutationem; proindeque Francos simul & Italos in ea semper sententia fuisse, etiam ante publicatam beati Mauri vitam, hunc ipsum, qui in Galliis celebris erat, fuisse beati Benedicti discipulum, quem in Litanis utrique invocabant; ipsummet scilicet, qui a beato Patre in Gallias fuerat destinatus. Hinc cum primum publicata fuit ab Odone ejus vita, quæ missionis seriem fufus & explicatius exponebat, nemo refragatus est, nullus ea de re excitatus est nec apud Gallos, nec apud Italos motus: quod scilicet utrique hanc missionem suæ traditioni consentaneam omnino esse adverterent. quam quidem traditionem antiqua etiam monumenta probant, quæ hic producere juvat.

3. Primum eruitur ex veteri breviario Casinensi, quod sub abbate Oderisio primo exaratum est, in eo quippe hymnus antiquus de sancto Mauro habetur, in quo Missio ejus Galliana diferte exprimitur. En aliquot versus.

*Claudius te querula voce perurgens,
Exin nempe tua fert prece gressum:
Virtutum studiis tantus habetis,
Quod magnis patribus par videaris.
Te Dux eximius ac Pater almus
GALLIS ARCHIATRUM dat animarum:
Hinc jam collacrymant oscula fratrum,
Abscessumque tuum flendo susurrant.*

APOLOGIA
S. MAURI.Ubi tam
defunctus
est.Missus in Gal-
lias creditur ab
ipsis Casinen-
sibus,

APOLOGIA:
MAURI.

*Annos jam tibi dat aurea libra,
Ad lucis patriam lux tua spirat,
Qua Solis radiis cuncta videmis
Perfusus placidis late coruscas.*

Nemo non videt hos versus Oderisio antiquiores esse, quod stilus & scribendi ratio satis probant. Et quidem Oderisius, cujus gesta fusc in Chronico Casinensi exponuntur, nusquam aliquid novi de officio divino statuisse dicitur. Denique nulla his in versibus mentio occurrit tot tantorumque miraculorum, quæ in vita sancti Mauri habentur. quod sane manifeste indicat, illos ante vitæ publicationem editos fuisse. unde memorat illius hymni auctor ea solummodo quæ Casini contigerant, & quæ ibi erant cognita ex veteri traditione, discessum scilicet beati Mauri e sacro Monte, & claudi curationem ibi factam. Cetera vero, quæ in itinere aut in Galliis gesta fuerant siluit, quæ si ei ex vita innotuissent, certe non fuisset omisurus.

Porro celebre semper fuit in sacro Monte claudi sanati miraculum, quod in his versibus memoratur; adeo ut etiam locus, in quo contigerat, exinde semper in honore habitus fuerit apud hujus loci monachos. Id discimus ex veteri Casinensis monasterii descriptione, Petronacis temporibus, ut videtur, facta, in qua inter alia hæc leguntur. *In turro juxta sanctum, &c. ibi sanctus Maurus claudum extendit. In poio, qui est in dormitorio ante portam de turpe, sanctus Benedictus solsit rusticum, & ubi corruit Totila. In refectorio, qui est juxta, &c. In pede de rabe que vadit ad sanctum Johannem, &c.* Hanc descriptionem verustissimam esse præter codicis antiquitatem probant stili barbaries, verba exoleta, & ædificia quæ ibi memorantur. Conferantur, si vacat, hæc pauca quæ hic proferimus cum veteribus instrumentis, & facile quis deprehendere poterit, ea cum septimi aut octavi sæculi monumentis apprimè concordare; minime vero cum illis, quæ sæculo nono aut sequentibus exarata sunt. unde patet aliquas beati Mauri actiones in monte Casino ex veteri traditione notas fuisse ante Vitæ ejus publicationem. Et quidem cum claudi illius sanati miraculum in vita sancti Mauri cum suis circumstantiis referatur; inde colligimus vitam illam non fuisse sæculo nono, aut decimo, ut contendunt adversarii, ab aliquo personato auctore confictam. Unde enim hoc miraculum ille didicisset, quod neque apud Gregorium existat, nec in alio quovis auctore? & tamen miraculum certo patrum est, & quidem ab illo Mauro qui discipulus beati Benedicti fuerat; proindeque debuit illud Odo ex vita discere, longe ante edita, quam à se casu inventam, & postea, uti ipse existimabat, correctam publici juris fecit.

4. Verum nihil magis probat sancti Mauri missionem Italis sicut & Gallis non fuisse ignotam, quam continuata Glannafoliensis monasterii Casinensi, etiam longe ante publicatam vitam, subjectio. Si enim a primis temporibus Glannafolium Casino subjectum fuit, evidens indicium est ejus fuisse coloniam, cujus auctor

Annal. Bened. Tom. I.

fuerit Maurus ab ipso sancto Patre in Gallias missus. Nec enim alia excogitari potest filiationis, uti vocant, hujus ratio. Non enim Casinum simile quid in alia Galliarum, immo & totius Europæ monasteria habuisse legitur. Abbates quidem sacri Montis, ob sanctissimi patriarchæ reverentiam, primum semper & ubique locum obtinuerunt; at jurisdictionem in alios nec umquam, nec usquam eos habuisse legimus. Unde si probis argumentis hanc Glannafolii Casino subjectionem asserere potuerimus, manifestum profecto erit Missionis sancti Mauri, & coloniarum cum eo e sacro monte Glannafolium deductæ indicium. Id itaque probandum.

Nemo nescit Glannafolienses monasterio Fossatensi sæculo nono subjectos fuisse ad sæculi undecimi finem, quo tempore jugum illud auctoritate Urbani secundi excussere. Id referens Petrus diaconus in Chronico Casinensi, subjungit Glannafolium à Fossatensibus liberatum, *sub magisterio tantum & tutela Casinensis cœnobii perpetuo constitutum fuisse.* sed cum verba ista adeo perspicua non sint, ut specialem & antiquam Glannafolii Casino subjectionem diserte adstruant; nec tanta videatur esse Petri auctoritas, etiamsi illud aperte asseruisset, ut ei fidem omnem adhibere velint adversarii nostri; alium majoris auctoritatis testem proferre necesse est, cui refragari nemo possit. Is est Urbanus secundus papa, cum patribus quadraginta quatuor in Concilio Turonensi congregatis, qui examinatis accurate omnibus, ut ipsemet Pontifex attestatur, pronuntiarunt Glannafolium Casino restituendum esse, ob id, quod antequam Fossatensibus subiceretur, ad Casinenses certo & indubitate pertinuisset. Id discimus ex ipsius Urbani bulla ad Oderisium cardinalem & abbatem Casinensem, data Terracinae anno M X C V I I. in qua refert pontifex, se in Galliis agentem ad monasterium Glannafoliense divertisse, ubi cum a loci monachis, patriæ proceribus, ipsoque Andegavorum comite Fulcone, & Godefrido episcopo diocæsano conventus fuisset, ut monasterium à Fossatensium jugo solutum pristinae libertati sub Casinensi patrocinio restitueretur, noluisse quidquam ea de re inconsultis partibus pronuntiare; sed rem ad concilium Turonense, quod Quadragesima sequenti celebrandum erat, remisisse, indicta die Fossatensibus monachis, ut ibi cum suis instrumentis adessent, causam suam coram omni concilio propugnaturi.

Confidentibus itaque, ut prosequitur pontifex, cum eo ipso quadraginta quatuor patribus, causa hæc serio & mature examinata fuit; prolata sunt in medium vetera instrumenta, agitatae hinc & inde rationes; tandemque omnibus accurate discussis, causa cecidere Fossatenses; *placuitque cunctis in communi patribus, ut in loco illo venerabili cardinalis abbas perpetuo habeatur, salva per omnia reverentia & obedientia MATRIS SUE ECCLESIAE CASINENSIS.*

Nec reponere licet mirum non esse, si papa Urbanus, alique hujus synodi patres Glannafoliense monasterium existimaverint Casinensi olim fuisse

LIII ij

Glannafolium
Casinensium
colonia.

APOLOGIA
S. MAURI.

APOLOGIA
S. MAURI.

subjectum, cum vulgata jam dudum vita sancti Mauri, persuasum tunc temporis apud omnes esset, beatum hunc virum a sancto Benedicto in Gallias missum fuisse. Hæc, inquam, obtendere non licet, cum pontifex aut concilii patres se hanc subjectionem ex ipsa vita, aut ex vulgata tunc temporis traditione confirmasse non dicant, sed ex veteribus instrumentis, quibus constabat eam longe ante vitæ publicationem, nempe tempore Hadriani papæ, Caroli Magni, & Theodemari Casinensis abbatis, confirmatam jam fuisse cœnobio Casinensi: unde Urbanus Glannafolienses Casinensium jurisdictioni restituendo, ait se hac in re Hadriani & Nicolai pontificum Romanorum vestigia fuisse secutum. Chærtas vero antiquas mature in hac synodo examinatas fuisse patet ex ejusdem Urbani certo testimonio. Is enim commemorat Hadriani diploma, quod Fostatenses synodo exposuerant in communi audientia, certis indicibus falsum deprehensum fuisse. Et re vera hoc ipsum instrumentum, cujus copiam habuimus, viris eruditis, qui illud inspexere, haud dubie supposititium visum est. unde licet paullo post hanc synodum Ivo Carnotenus ad Paschalem scripserit in favorem Fostatensium, nihil tamen proficere potuit, quod hæc causa non favore, aut aliqua ratione humana, sed veritate ipsa & æquitate dictante definita fuisset; hoc vero iudicium in synodo prolatum subsequentes Pontifices variis temporibus, data occasione, confirmarunt.

I V.

Propagatio
Regulæ Bened.
in Gallia.

I. Aliud validissimum ad asserendam sancti Mauri in Gallias missionem argumentum est, propagatio Regulæ Benedictinæ in Galliis, quæ ab ipsa sancti Mauri ætate incœpit. At ne lites novas serere videamur, nihil hic adversus eos dicemus, qui Regulam Benedictinam solummodo sub Caroli Magni, & filii ejus Ludovici Pii principatu in Galliis communi usu, agente Benedicto Anianensi abbate, receptam fuisse putaverunt, hos enim disciplinæ Benedictinæ restitutionem cum prima ejus in Galliis receptione confundisse, unico Ardonis ipsius Benedicti discipuli & vitæ scriptoris testimonio certum est, ubi eum laudat ob restitutam in Gallicanis monasteriis disciplinam his verbis: *Hic est Benedictus, per quem Dominus Christus in omni regno Francorum regulam sancti Benedicti RESTAURAVIT.* Nec plura congerere vacat contra eos qui contendunt, sancti Columbani regulam Benedictinam tunc temporis multo fuisse celebriorem. Quid enim id ad rem nostram, nisi probent solam Columbani regulam tunc temporis in Gallia receptam fuisse; immo eam viguisse in Glannafoliensi monasterio, ubi Maurus degebat? At neutrum admitti potest. si enim sola tunc Columbani regula in Galliis invaluisset, ut quid ipsi & ejus discipulis tam frequenter, uti ipse Jonas Columbani discipulus testatur, a Rege, & ab ipsis episcopis exprobratum fuerit, quod inusitatum apud monachos Gallicanos vitæ genus sequerentur; multaque in eorum monasteriis

APOLOGIA
S. MAURI.

fierent, quæ in aliis passim Galliæ monasteriis non observabantur? Glannafolienses vero monachos Columbani regulam sectatos non fuisse, ex eodem Jona patet, qui monasteria instituti Columbani passim recensens, nunquam Glannafolii mentionem facit, immo nec ullius alterius in provincia Andecavorum monasterii: ex quo patet sancti Columbani regulam hac in provincia tunc ignotam fuisse; quamvis monasteria apud Andecavos tunc existisse certis monumentis constet. Denique nunquam nobis venit in mentem, ut asserere velimus, omnia, aut certe pleraque Galliarum monasteria, adveniente Mauro, Benedictinam Regulam statim admisisse. Hæc quippe ad Missionem ejus comprobendam minime sunt necessaria; satis est si probaverimus Maurum in suo monasterio sub sancti Benedicti Regula vixisse, ibique eam instituisse; adeo ut ejus tempore eadem Regula in Galliis nota esse cœperit, quæ postea sensim sine sensu ita per alia monasteria sequentibus annis propagata fuerit, donec tandem sola prævaluerit in toto Galliarum imperio. hæc probare operæ pretium est.

2. Certe Regulam Benedictinam observatam fuisse in Glannafoliensi monasterio, ante ejus vastationem sæculo octavo factam, testis est auctor, fatentibus adversariis, fide dignus Odo in Historia Translationis sancti Mauri. ibi enim legimus, Gaidulfum a Pippino huic cœnobio præfectum ita monachos odio habuisse, ut eos suis vexationibus coegerit dimissa *ardua institutionis sanctæ Regula vitæ*, ad canonicorum mores & habitum transire. *Sanctæ Regula* vocabulo Benedictinam intelligi nemo dubitat, potissimum in ore Benedictini hominis, quem fuisse Odonem certum est. Idem ipsum disertè habetur in diplomate Caroli-Calvi indubitato, cujus autographum ex archivis Fostatensibus habuimus. In eo quippe rex testatur, Ebroinum a Ludovico patre suo Glannafoliensi monasterio præfectum, locum hunc *in statum & religionem monastici ordinis funditus restructurasse, atque in habitum, quo olim fuerat excultus, omnimodis reparasse.* quæ quidem verba adeo clara & perspicua sunt, ut ea nemo in alium sensum detorquere possit. nam idem princeps paullo post disertis verbis exponit ea de Regula sancti Benedicti intelligenda esse, *juxta, inquit, patris Benedicti institutionem.* In altera charta nonnullas eidem monasterio donationes facit ad *monachorum sustentationem.*

3. Regulam autem Benedictinam sancti Mauri ætate jam in Galliis notam, immo celebrem fuisse probatur ex sancto Donato, qui sæculi septimi initio Vesontionum episcopus creatus, Regulam sanctimonialibus Jussanensibus scripsit, totam fere ex Benedictina excerptam. Ex illa nempe in suam capita quadraginta quatuor invexit.

Anno ejusdem sæculi sexagesimo-primo in concilio Augustodunensi sub sancto Leodegario, sancitum est, ut Regula Benedictina simul cum sacris canonibus in monasteriis custodiretur: *De abbatibus vero, vel monachis, sic canon habet, ita observare convenit, ut quidquid canon-*

cus ordo vel regula sancti Benedicti edocet implere & custodire debeant. Et quidem jam ita supra ceteras prævaluerat sancti Benedicti regula, ut quæ antea in plerisque monasteriorum functionibus ac aliis instrumentis, simul cum aliorum patrum, & præcipue sancti Columbani, regula conjuncta fuerat, deinceps sola fere audierit; itaut in concilio Liptinensi, præside sancto Bonifacio sedis apostolicæ legato, sancitum absolute fuerit sæculo octavo procedente, ut monachi & ancille Dei monasteriales juxta regulam sancti Benedicti cœnobia vel xenodochia sua ordinare, gubernare, ac vivere studeant.

Denique imperante in Galliis Carolo Magno, ita jam obsoleta erat in monasteriis aliarum regularum memoria, ut vix eorum nomina nota essent. quare idem Imperator in Capitularibus anni DCCCXI. inquirendum præcepit, si in Gallia monachi fuissent, priusquam traditio Regule sancti Benedicti has in partes pervenisset. cum vero sciret pius Princeps sanctum Martinum, qui beato Benedicto antiquior erat, monachum fuisse, & monachos sub sua cura habuisse, injunxit ut quaereretur, qua regula monachi illi vixissent, qui multo ante sanctum Benedictum in Galliis floruerant. Et quidem ita tunc persuasum erat apud omnes, sancti Benedicti regulam in Galliis a sancti Mauri ætate viguisse, ut Wlfinus Boëtius, qui vitam sancti Juniani Nobiliacensis abbatis regnante Ludovico pio conscripsit, hunc sanctum virum Chlotario primo ipsum de ejus vitæ instituto interroganti respondentem induxerit, se abbatem esse, & vitam agere juxta sancti patris Benedicti Regulam.

3. Idem apud Cluniacenses in ipso sui Ordinis exordio pro certo & indubitato habitum fuisse probant sanctorum abbatum Odilonis, & Petri Venerabilis testimonia, quæ supra protulimus, in quibus Maurum instituti Benedictini in Galliis primum parentem & propagatorem agnoscunt; a quo disciplinæ monasticæ præcipua instituta, quæ suis in cœnobiis instauraverant, se recepisse gloriabantur. Consentit Glaber-Rodulfus, Odiloni æqualis, cui suam historiam nuncupavit.

At iste auctor rem addit notatu dignissimam. quippe qui post narratam, ut ceteri auctores facere solent, ex Fausti libro sancti Mauri missionem, se præterea alia nonnulla de sancto Mauro didicisse ait ex *veridica relatione*, modum nempe, quo ipsa Mauri instituta ad Cluniacenses e Glannafolio de manu ad manum post varias vicissitudines pervenissent. Juvat proferre ejus verba, quæ narrationi ex vita desumptæ adjecit. *Exstat etiam, inquit, veridica relatio, quoniam post beati Mauri obitum succedenti tempore hostium infestationibus expulsi monachi a monasterio, cognomento Glannafolio, quod ipse construxerat, sicut in ejus gestis habetur, in Andegavensi territorio, venientesque ad monasterium sancti Savini confessoris Pistavensis, tulerunt secum totam quam valere suppellectilem, ibique per aliquod spatium temporis ea qua didicerant operam dedere. Rursusque illo frigescente districtione tenore, apud monasterium sancti Martini Augustodunensis suscepta dignoscitur ali-*

quotiens viguisse: deinde vero quasi tertia transmigratione in superiore Burgundia locatum Babnense occupavit monasterium; ad ultimum quoque prædicta videlicet institutio, jam pene defissa, auctore Deo, elegit sibi sapientia sedem, vires collectura ac fructificatione germine multiplici, in monasterio scilicet cognomento Cluniaco. Hæc verba nullo commentario egent; utpote quæ manifeste probant, Cluniacenses monachos ab ipso Ordinis sui exordio persuasum habuisse se beati Mauri missionem in Gallias, cui instituta sua accepta referrebant, non ex hujus sancti Vita, sed ex alia & quidem antiqua & veridica relatione rescivisse, quamvis ex vitæ publicatione plerasque missionis hujus circumstantias didicisse se fateantur, quas temporum diuturnitas ex hominum memoria obliteraverat.

Glabro hac in re consentit anonymus auctor sæculi undecimi in vita sancti Hugonis monachi Augustodunensis, ubi pariter exponit modum, quo Cluniacensium instituta a sancto Mauro ad eos usque traditione continuata derivassent; tum addit rem a se narratam constantissimam esse ex relatione *veridica & non mediocri auctoritate subnixæ.* & quidem Missionem sancti Mauri describit ille auctor, nulla vitæ ejus facta mentione; immo nonnulla habet, quæ in Vita non habentur, ut cum observat beatum hunc virum in Gallias accedentem a *Childeberto rege* benigne acceptum fuisse, quod certe non hauserat ex vita Fausti vulgata, in qua nulla usquam Childeberti mentio occurrit; & alii reges frequentius & accuratius designantur, ut quis suspicari posset hunc auctorem in codicem incidisse, in quo Childeberti nomen pro Theodeberto irrepsisset. Haud tamen spernenda est hujus anonymi de Childeberto rege observatio. Nam etiam Childebertus tunc temporis regnabat in Francia, cumque pium eum fuisse ac religiosum principem constet, illum beato Mauro favisse credere par est; sed inde falsi convincuntur ii, qui ejusdem sancti viri Missionem ad Theodeberti secundi tempora revocare, quod sane ab omni veri similitudine abhorret, conati fuerunt.

V.

I. Missionis Gallicanæ sancti Mauri veritas haud levi argumento asseritur ex antiquo codice Regule Benedictinæ, qui ab ipso sancto Patre Benedicto scriptus, & a sancto Mauro in Gallias allatus jam ante annos septingentos credebatur. Ad calcem quippe codicis legebatur hæc subscriptio ipsa manu beati Patris, ut quidem jam tunc censebatur, scripta: *Codex peccatoris Benedicti.* quam quidem *peccatoris* appellationem ævo beati Benedicti viris sanctis, etiam episcopis familiarem fuisse ex antiquis conciliorum subscriptionibus patet. Hoc Regule nostræ exemplar sæculo undecimo servabatur in Majori monasterio Turonensi inter sacra cimelia; ex quo hæc ipsa beati Patris verba in suum codicem Fuldenfis abbas tunc transcribi curavit, cum additamento, quod refert Brouverus in libro antiquitatum Fuldensium. *Hæc verba sancti*

Regule codex
à S. Mauro in
Gallias allatus.

APOLOGIA
S. MAURI.

Patris reperta sunt in fine Regula, quam ipse manibus suis propriis scripsit; & sancto Mauro, cum eum ad Gallias mitteret, tradidit: quæ dominus venerabilis abbas noster, cum apud Majus-monasterium Turonense in eadem Regula, quæ ibi pro reliquiis servatur, invenisset, rogavit sibi apud Cluniacum transmitti, & in hac Regula nostra pro amore ipsius sanctissimi Patris nostri jussit studiose transcribi. Similis inscriptio occurrit in uno codice Casinensi, ex quo Petrus Venerabilis libellum de ordine monasticæ conversationis olim exscribi curavit. At longe antequam Petrus Venerabilis Cluniacensibus præfesset, monachi Molifmensis sancto Roberto testati fuerant, ut supra ex Orderico Vitali retulimus, rem fuisse apud omnes notam, quod beatus Maurus in Gallias a sancto Benedicto missus secum Regulam, propriis beati Patris manibus conscriptam attulisset.

2. At, inquiet fortasse aliquis, quæ fieri potuit, ut pretiosum adeo munus in Majori-monasterio servaretur? quod certe numquam passi fuissent a suo monasterio auferri Glannafolienses, si eis de tanti thesauri veritate aliquid constitisset. Facilis responsio, si parumper ad Glannafoliensis monasterii fortunam attendatur, quippe cum, ut ex ipsius Odonis historia Translationis certum est, Glannafolium variis cladibus attritum Lamberto Majoris-monasterii monacho contraditum fuerit ad reparandum, resque omnes hujus loci in sua potestate diu habuerit; non ei difficile fuit, eo tempore, quo huic operi insistebat, aut certe cum post neglectam diutius hanc loci sacri restorationem, in suum monasterium re infecta reversus est, ea omnia secum auferre quæ voluerit, atque inter alia codicem illum, qui deinceps inter sacras reliquias, uti decebat, in Majoris-monasterii thesauro asservatus fuerit.

V I.

Inscriptio ecclesie Castrensis.

1. Eamdem Missionis S. Mauri traditionem ante publicatam ab Odone Vitam notam fuisse patet ex veteri inscriptione basilicæ monasterii Castrensis, quæ a Faustino ejusdem loci abbate nonaginta circiter annis post beati Mauri obitum posita est in hunc modum.

FAUSTINUS LAPSIS A MAURI MORTE DECEM OCTO LUSTRIS HAS SANCTO BENEDICTO DEDICAT ARAS.

Certe ab anni DLXXXIV. initio, quo sanctus Maurus obiisse creditur, ad constructionem ecclesiæ Castrensis, anno scilicet DCLXXXIII. per Faustinum abbatem factam, uti discimus ex veteri chronico Castrensi, totidem annorum lustra effluxere, quæ sane accurata computandi ratio manifestum est sinceritatis hujus monumenti indicium; cum certum sit sequioris ævi auctores de sanctorum illorum ætate non ita accurate scripserunt. Idem etiam evincunt ceteræ circumstantiæ, quæ ibi referuntur. Porro

etiam hæc inscriptio, ut scribit Borellus, e loco suo mota fuerit sub Johanne XXII. quando scilicet hæc basilica in cathedralem erecta novam formam accepit; superest tamen ejus exemplum, immo & integra refertur in veteri chronico Castrensi, quod modo laudabamus.

Nec opponere juvat Maurum in hac inscriptione sancti Benedicti discipulum non appellari, cum nemo non intelligat id, ejusque in Gallias missionem, necessario ibi subintelligi. Ad quid enim Mauri obitus in hac inscriptione referretur tamquam celebris epocha ejus ecclesiæ sancto Benedicto in Gallias sacræ, nisi Maurus ille ad sanctum Benedictum attinisset? qua vero ratione ad illum attinuerit, nisi re ipsa fuisset ejus discipulus, & in Gallias præcipuus ejus Regulæ institutor?

2. Eamdem Gallicanam missionem confirmat altera inscriptio, quæ scilicet, teste Odone ipso, in ejusdem sancti tumulo reperta est anno DCCCXLV. proindeque ante ejus vitæ publicationem, sic vero habebat: *Hic requiescit corpus Mauri monachi & Levitæ, qui tempore Theodeberti regis in Galliam venit, & XVIII. kalend. Februariarum migravit a sæculo.* Hæc Mauro sancti Benedicti discipulo, cujus habemus vitam, apprime conveniunt; alteri, qui ex Italia non advenisset, vix applicari possint. At, inquit, Maurus hic non dicitur S. Benedicti discipulus. Fateor, sed circumstantiæ, quæ in hoc brevi epitaphio habentur, cum sancti Mauri vita comparatæ, id ipsum omnino probant. Nec juverit dicere incertum omnino esse tempus, quo primum illud epitaphium tumulo sancti Mauri appositum fuerit. Non enim de hac re diutius inquirere operæ pretium est, cum nihil nostra intersit, modo fateantur adversarii nostri, illud in ipsa Translatione inventum esse, proindeque ante publicatam sancti Mauri vitam, quod sane nemo infitari potest. Et quidem, si a falsario quopiam post vitæ publicationem confictum fuisset ad firmandam Missionis sancti Mauri opinionem, certe apertius de ea Missionem, aut de sancto Benedicto ejus auctor aliquid facile intrusisset; cumque sancti Benedicti discipulum dixisset.

3. His denique omnibus adjungi potest Translatio sanctorum Antonij & Constantiniani, qui Mauri in Gallias a sancto patre Benedicto missi comites fuisse memorantur, quamvis enim duodecimo solum sæculo a Calixto II. pontifice hæc facta fuerit, haud tamen parum prodest ad confirmandam sancti Mauri missionem, cum certum sit, illos sanctos numquam sub alio nomine aut titulo cognitos & cultos fuisse. Nec dici potest, eos a Glannafoliensibus confictos fuisse, ut majorem traditioni suæ de missione sancti Mauri fidem conciliarent, nam præterquam quod tam atrocem accusationem nemini absque evidenti probatione infligere licet, id gratis omnino fuisset confictum, cum certum sit neminem eo tempore missionem sancti Mauri in dubium revocasse.

4. Ceterum etiam ultro fateamur hæc omnia argumenta, quæ proposuimus, non ejusdem

APOLOGIA
S. MAURI.

Alia ex tumulo S. Mauri.

Translatio sanctorum S. Mauri.

esse virtutis ad asserendam Missionis sancti Mauri traditionis veritatem, neminem tamen infitari posse credimus, quod, etsi ex illis nonnulla seorsim spectata non magni forte ponderis esse quibusdam videantur, omnia tamen simul in unum collecta demonstrationem quamdam historicam efficiant, qualis in factis ejusmodi peculiaribus haberi potest.

VII.

Unum adhuc superest maximi hac in controversia momenti examinandum; vita scilicet sancti Mauri, quæ ab Odone vulgata fuit, quam si sinceram esse probaverimus, frustra contra hanc missionem adversarii nostri argumenta congerent, ut eam evellant. Etenim tam aperte, tam perspicue in hac vita tota missionis series describitur, immo tota illa vita adeo est cum missione conjuncta, ut alteram ab altera separari impossibile sit. Missio quippe non est circumstantia aliqua, aut quid similitudinis, quod in vetus monumentum potuisset ab aliquo interpolatore invehiri; sed ipsum est totius vitæ beati Mauri fundamentum & scopus. In ea quippe repræsentatur Maurus a sancto patre Benedicto in monasterio Casinensi a teneris educatus, ad Francorum petitionem missus in Gallias, cujus itineris minutissimi quique eventus, novi monasterii constructionis, totius vitæ in Galliis actæ & mortis ejus circumstantiæ ita accurate & singillatim describuntur, ut si missio illa rejiciatur, necesse est etiam vitam ipsam omnino rejici. Si itaque vitæ aliqua concilietur auctoritas, ipsa in missionem omnino redundabit. Fidem vero illi vitæ deberi ex triplici capite propugnamus; primo ex seipsa, utpote quæ præ se fert sinceritatis notas, quæ in confectis monumentis occurrere non solent: secundo ex ejus, qui eam vulgavit, auctoritate, quem re ipsa fuisse Odonem Fossatensem abbatem, invictè probabimus: tertio ex Adrevaldi testimonio, qui ejus vitæ excerpta in suum librum adoptavit.

1. Vitam sancti Mauri sub Fausti nomine vulgatam sincerum auctoris, cujus nomen præfert, ferum esse probant, & res quæ in ipsa vita narrantur, & modus eas narrandi. Certe multa sunt in ea vita, quæ fictitius auctor sæculi noni, aut sequentis, qualem excogitare volunt adversarii nostri, non retulisset absque erroribus, qui in illorum sæculorum auctoribus occurrere solent, cum de rebus sæculi sexti aliquid scribunt. Ejusmodi sunt quæ Faustus habet de Theodeberto & Theodebaldo Francorum regibus, ac de monarchia post eorum aliorumque regum mortem in unum Chlotharium redacta. Idem dicendum de Eutropio Andecavorum episcopo vix noto; de antiqua consuetudine defendendæ per diaconos stolæ primo suæ ordinationis anno; quæ jam intrante sæculo nono ad solos presbyteros restricta erat, perseverabatque adhuc sæculo sequenti, uti ex Vita sancti Odonis colligi potest; sed quæ tandem penes solos Romanos pontifices hæcenus remansit. Obser-

vatione etiam singulari digna sunt, quæ idem auctor de Hilderico Wandalorum in Africa rege retulit, quod ex Romana matre princeps natus, affinis proculdubio fuerit sancto Mauro, qui ex nobilioribus Romæ familiis, teste Gregorio Magno, oriundus erat. Deinde hujus Hilderici regni annos apprime omnino cum Johannis pontificatu & Justini imperio conjunxit Faustus, quod a nullo sequioris ævi auctore factum fuisse invenias. His addenda lues ab eodem auctore memorata, quam sanctus Gregorius Turonensis antistes, & vitæ sancti Ebrulfi auctor, re ipsa contigisse, uti a Fausto refertur, fidem faciunt.

Jam vero si hujus vitæ stilum, ac scribendi rationem examinaverimus, scripta est stilo simplici; tota miraculis est contexta, ut ferebat ævi, quo Faustus vixisse creditur, consuetudo; omnia denique habet, quæ in aliis ejus temporis monumentis deprehendi solent. Unde cum primum sub ejusdem Fausti nomine ab Odone vulgata est sæculo nono exeunte, nemo refragatus est, nemo aliquid deprehendit, quod omnino non esset tempori, de quo agebatur, consentaneum. e contrario omnes una voce, unoque consensu eam recepere; Itali simul & Galli, sicut & ceteræ omnes orbis Christiani nationes. Et re ipsa nihil hodieque in hac vita, aut in ipsius Missionis traditione occurrit, quod veteribus monumentis, sæculo sexto aut septimo conscriptis, non conveniat. Et quidem sanctus Benedictus, qui in Sublacensi deserto adhuc positus, jam compluribus discipulis aggregatis, duodecim monasteria construxerat, ac nobiliores quosque Romanæ urbis suæ discipulorumque suorum sanctitatis fama ad eum invisendum, uti refert sanctus Gregorius, attraxerat; multo procul dubio, cum in Casinensem montem commigravit, celebrior evasit; ita ut mirum non sit, quod post annos viginti-duos, quos in illo sacro monte exegit, etiam Galli ad eum convenerint, ut aliquot ex ejus discipulis ab eo postularent. Certe vel ex ipsius ejus regulæ lectione patet, eam non pro Italis solum, sed etiam pro iis, qui in exteris & longinquis regionibus viverent, exaratam fuisse; quod manifeste indicant ea quæ de vini mensura, ac de indumentorum qualitate & quantitate præscribit. Adde ex ipsius Gregorii verbis certum videri, nonnullos ex beati Benedicti discipulis in longinquis regionibus versatos fuisse, cum ipse sanctus Pater ad superos abiit; siquidem quibusdam longe manentibus indicavit, quod vel quale signum viderent, cum anima ejus e corpore exiret. Et hæc iis optime conveniunt, quæ S. Mauro apud Fontem-rogi prope Autifodorum tunc hospitanti contigisse narrat Faustus.

2. Hanc quam præ se ipsa fert sinceritatem vita sancti Mauri egregie confirmabit ejus, qui illam publicavit, auctoritas, si constet eam re ipsa ab Odone abbate Fossatensi sæculo nono fuisse publicatam. Nemo enim hæcenus infitari ausus est, Odonem illum fuisse virum probum & sincerum auctorem, de cujus fide nihil sit dubitandum. At vitam ab Odone illo

Ex Odone
ejus editore;

APOLOGIA
S. MAURI.

vulgatam fuisse probat epistola sub ipsius nomine ad Adelmodum archidiaconum Cenomannensem scripta, in qua id ipsum discrete affirmatur. Hanc vero epistolam ipsius Odonis esse evincit ejus cum Historia Translationis, quam sincerum Odonis fetum esse omnes agnoscunt, stili & rerum narratarum omnimoda conformitas. In ea quippe Odo libros duos nuncupat Adelmodo, multum de gloria sancti Mauri sollicito; primum de vita ejusdem sancti viri a Fausto olim conscriptum, & a se nuper inventum & emendatum; alterum vero de historia Translationis ejus, quam ipse testis oculatus conscripserat.

Nec dici potest, Odonem Translationis quidem Historiam Adelmodo nuncupasse, non vero vitæ libellum, quem ipse non scripserat. Si enim Translationis historia a Vitæ libello separetur, nihil prorsus remanebit quod ad Adelmodum spectet; e contrario, si vitæ libellus jungatur cum Historia Translationis, jam nihil in utroque opusculo habebitur, quod Adelmodo optime non competat. Vita enim est & Translatio viri sancti, qui Cenomannensium antistitis & populi votis concessus fuerat, cujus rei fuerat mediator Frodegarius ipsius Adelmodi antecessor, ad hoc a suo episcopo in Italiam legatus, qui eum in Casino monte ab ipso sancto Patriarcha obtinuerat in Gallias adducendum; qui testis fuerat tot miraculorum, quæ in vita ipsa narrantur, & peculiaris ejus amicus. His adde singularem Cenomannensis cleri & populi in Benedictum & ejus discipulos affectum, ut qui postea iterum in Italiam miserint, ejusdem Patris reliquias apud se advehendi desiderio; qui sororis ejus Scholasticæ reliquias possidebant, constructo in ejus honorem insigni parthenone; qui denique ad triginta & sex monasteria ordinis Benedictini in sua diocesi habuerunt. Hæc omnia Adelmodum movere debebant, si Vita sancti Mauri simul cum historia Translationis ipsi nuncupata fuisset; nihil vero ad eum pertinent, si Vita ac Missio ab Historia Translationis sejungantur.

Jam vero si epistola ipsa cum historia Translationis comparetur, idem stilus occurret, ut infra demonstrabimus, eadem res memoratæ; quin & quæ de sancti Mauri gestis in historia Translationis habentur, eodem prorsus modo in vitæ libello narrata occurrunt. In utroque enim opusculo Maurus Levita dicitur, utrobique sub Theodeberto rege in Gallias dicitur advenisse: quod sane observatione dignum est de sancto, qui apud Andecavos moratus est. Reliquiæ sancti Stephani, in utroque libro ei conscriptæ, & quidem in ecclesia sancti Martini ab eo exstructa: Maurus in epitaphio abbas non dicitur; quod, ut ex vita discimus, biennio antequam e vivis excederet, abdicata præpositura, in cellam privatam se recepisset. alia denique ejusmodi bene multa legentibus occurrent, quæ congerere non vacat, cum ea quivis in legendis illis monumentis facile deprehendere possit.

At, inquiet aliquis, quid mirum, si persona-

tus ille Odo in Vita eâ descripserit, quæ a vero Odone in Historia Translationis narratur? cum hanc historiam, quæ jam tum vulgata erat, cum vitam effingeret, præ manibus habere potuerit. sed hæc dici non posse, vel ex eo patet, ut infra probabimus, quod is, qui vitam illam vulgavit, quisquis ille tandem fuerit, simul cum Odone Historiæ Translationis auctore vixerit.

Verum quo se vertent adversarii, si se Odonem vitæ publicatorem laudaverit ipse Odo historiæ Translationis auctor? Id certe ex duobus ejus historiæ locis luculenter probamus. Primus exstat numero 3. Historiæ Translationis, ubi Odo de Glannafoliensi monasterio sic loquitur. *Cum adhuc & monastica religionis observantia in eodem sancto cenobio optime custodiretur, numerositas quoque religiosorum monachorum, ut statutum a beato Mauro fuerat, ibi pl. niter haberetur.* Hic Odo statutum beati Mauri laudat, quo numerus monasterii sui monachorum definitus erat. statutum vero illud disertis verbis habetur in Vitæ libro numero 57. nec uspiam alibi reperiri potest. *Unde, inquit, factum est, ut vigesimo-sexto anno foundationis ipsius cenobii, congregatio centum quadraginta fratrum illic adunata esset. qui NUMERUS tunc a beato Mauro scriptus, & auctoritate tam ejus, quam totius congregationis PRÆFIXUS atque STATUTUS est.* Si quis vero dixerit, Odonem forte illud statutum ex alio quopiam auctore didicisse, assignetur quis fuerit ille auctor, & tunc demum ei fidem habebimus.

Locus alter rem multo clarius exprimit, & ita quidem, ut in alienum sensum detorqueri prorsus nequeat. Habetur numero 32. Historiæ Translationis, ubi Odo ejus auctor, Odonem vitæ publicatorem, & epistolam ei præfixam laudando, seipsum & suum ipsius opus citare manifeste indicat. En ejus verba: *Cum vero & illic creberrimis & improvisis paganorum deterreretur eruptionibus, secundum quod in EPISTOLA huic opusculo præposita continetur, hoc sancti viri corpus citra fluvium Ararim a nobis deportatum digno cum honore..... collocatum in fundo Audonis comitis est.* Hic laudat Odo Translationis historiæ scriptor epistolam a se suo ipsius operi præfixam, in qua de Nortmannorum irruptionibus, & de Translatione corporis sancti Mauri apud Audonem comitem scripserat. quæ omnia apprime congruunt Epistolæ, quæ sub nomine Odonis vitæ simul & historiæ Translationis præfixa est. Nam eam epistolam utriusque operi communem esse declarat ipse auctor numero 4. & in ea habentur omnia omnino, quæ Odo in epistola a se laudata contineri scribit, quæ alibi frustra quaeris.

Neque reponi potest hæc Odonis verba intelligenda esse de præfatione, quam ipse Historiæ Translationis præmiserat. Nihil enim in hac Historiæ præfatione occurrit de Nortmannorum irruptionibus, neque de aliis rebus, quas Odo disertis verbis affirmat memoratas fuisse in epistola a se laudata. Deinde idem ipse Odo *Præfationem* suam ab *Epistola* a se citata distinguit. cum

APOLOGIA
S. MAURI.

OGIA
AURI.

cum enim ea quæ modo retulimus ex *epistola* protulisset, numero sequenti *præfationem* suam laudat his verbis: *Exinde autem juxta præfationem hujus libelli, in monasterium Fossatense deportavimus, &c.* quæ re ipsa in *præfatione* historiarum Translationis habentur. Observari etiam potest *præfationem hujus libelli* hic appellari, quod ad solam historiam Translationis pertineat; supra vero *epistolam* dictam fuisse *opusculo* præfixam, quod utrique libello, Vitæ scilicet & Translationis, commune esset. Ex his itaque nemo non videt, Odonem qui vitam publicavit, ab Odone Historiarum Translationis auctore non esse distinguendum; proindeque, cum ille, consentientibus adversariis nostris, vir probus fuerit, sincerus, atque omni fide dignus; Vitam sancti Mauri antiquam sub Faustii nomine ab eo inventam fuisse fatendum est, in qua Missio sancti Mauri in Gallias fusa & accurate, uti eam modo habemus, descripta erat. Ipse enim Odo Deum veritatis testem appellat, se nihil in ea, quod ad historiarum veritatem spectet, immutasse.

te sincer-
ex testimo-
Adrevaldi
rta.

3. Tertium ad asserendam vitæ sancti Mauri suam sinceritatem integram & illibatam argumentum ex Adrevaldi testimonio eruitur; cujus auctoritas hæc in re tanti est ponderis, ut, etsi ex his quæ protulimus non omnino constaret Odonem abbatem Fossatensem fuisse hujus Vitæ editorem, diffiteri tamen non possent adversarii nostri, eam Odonis ætate notam fuisse, & pro antiquo monumento, cujus auctor Faustus sancti Mauri socius fuerat, jam tunc habitam, unde perinde est ad ejus antiquitatem comprobendam, an ab Odone, aut ab alio quopiam publicata fuisse dicatur. Duo itaque hic probanda habemus. primum vitam quæ Faustus adscripta est, ab Adrevaldo laudatam fuisse: secundum, hunc eundem Adrevaldum re ipsa sæculo nono, eo scilicet tempore, quo Odo abbas Fossatensis vivebat, librum suum edidisse.

Adrevaldum de Missione S. Mauri scripsisse, & nonnulla ex ejusdem sancti vita a Faustus conscripta excerptasse si quis in dubium revocet, aperiat librum ejus de miraculis sancti Benedicti, & capituli sexti argumentum, hoc compendio relatum deprehendet: *Sanctus Benedictus sanctum Maurum in Gallias mittit.* Totum illud caput ac tria subsequenta omnem ejusdem sancti Missionis seriem exponunt, quibus Adrevaldus hæc verba subjungit de ejusdem vitæ auctore. *qui Faustus post obitum beatissimi Mauri solum repetens paternum.... petentibus fratribus proprii monasterii, vitam beati Mauri composuit: ex quo opere nos quoque hæc quæ scripsimus mutuavimus.* En vita sancti Mauri a Faustus scripta, quam a se excerptam laudat Adrevaldus, an vero ab Odone aut ab alio quopiam publicata illa vita fuerit, nusquam exprimit. nec nostrum interest. Jam de ejus ætate inquirendum.

Suam ipsius ætatem prodit Adrevaldus, ubi scribit, se Ludovici Pii ætate vixisse, atque ea miracula descripsisse, quæ ad sancti Benedicti tumulum facta fuerant eodem imperatore, atque Carolo ejus filio rege, priusquam scilicet iste ad imperii fastigium fuisset proventus. Unde

Annal. Bened. Tom. I.

Carolus imperatorem nusquam, regem passim appellat. Et quidem Adelerius Adrevaldi continuator ab imperio Caroli Calvi narrationem suam exorditur. Cum itaque Carolus anno **DCCCXXV.** imperium inierit, nemo infirmari potest, Adrevaldi librum ante illum annum exaratum fuisse, proindeque eo ipso tempore, quo Odo Fossatensis Historiam suam scribebat, qui eam ad annum **DCCCLIX.** continuavit.

APOLOGIA
S. MAURI.

Idem manifestius indicat Adrevaldus alio in loco, nempe capite tricesimo-tertio, ubi de Nortmannorum incursionibus agens, sic habet: *His atque hujuscemodi malis per triginta ferme annorum spatium Gallis non absque piaculo quorumlibet detritis, &c.* quibus verbis idem auctor indicat, se ea scripsisse, cum anni ferme triginta a primis Nortmannorum irruptionibus elapsi fuissent. Jam vero si Nortmannicarum irruptionum initia ad Fontanctensis pugna tempus revocemus, (neque vero ultra id tempus differri possunt, cum jam antea Rotomagus, Gemeticum & alia loca barbari illi diriperint & incenderint) cum prælium istud anno **DCCCXLI.** commissum fuerit, Adrevaldus anno, aut certe paullo ante annum **DCCCXXI.** librum suum scripsisse dicendus est, eodem scilicet tempore, quo pariter Odo historiam suam Translationis publicavit. Unde cum Adrevaldus sancti Mauri Missionem ex ejusdem sancti Vita, quam Faustus scripserat, eo ipso attestante, enarraverit; fatendum est, jam eo tempore Vitam sancti Mauri auctore Faustus, pro certo & indubitato antiquitatis monumento habitam fuisse.

At, inquires, Vita quam laudavit Adrevaldus, ipsa forte non eadem est, ac ea quæ ab Odone vulgata dicitur. Sed facilis est ad hanc objectionem responsio, cum perinde sit ad Missionem sancti Mauri asserendam, sive eadem dicatur, sive diversæ illæ sancti Mauri vitæ fuerint. Si enim una & eadem est, constat Missionem sancti Mauri in ea contineri; si duæ admittantur, in utraque eadem Missio cum suis circumstantiis diserte & fusa exposita habetur. Unde quoquo se vertant adversarii, fatentur necesse est, hanc Missionem ab Odone, quicumque demum ille fuerit, sub sæculi noni finem, aut initio sequentis primum excogitatum non fuisse. Si enim ille Odo, quem adversarii supposititium auctorem fuisse suspicantur, vitam a se publicatam tunc fabricaverit, nihil inde contra Missionis veritatem deduci potest, cum jam ante illud tempus Missionem Adrevaldus ex antiquissima vita descripsisset, ut ex ejus verbis supra relatis constat. nec multum interest, an Adrevaldus, an vero Odo sincerus Missionem hanc primus ex antiqua vita descripserit, modo de ejus veritate constet.

Alii, ut has angustias effugiant, committuntur; Adrevaldum Odone multo juniorem fuisse, utpote qui ad annum **DCCCXCI.** pertigerit, id est ad annos viginti & ultra post publicatam ab Odone Historiam Translationis. Id vero triplici argumento probare conantur,

Ejus aucto-
ris ætas.

M m m m

APOLOGIA
S. MAURI.

primo auctoritate Sigeberti Gemblacensis, qui Adrevaldum anno ipso DCCCXCI. floruisse observat. Deinde ex eo quod Adrevaldus ipse librum suum ad Odonis regis tempora protraxerit, qui quidem Odo anno DCCCLXXXVIII. regnum cepessivit ad decennium. Denique quod idem auctor laudet Walterium episcopum Aurelianensem, qui anno DCCCXCI. concilio Magdunensi interfuisse memoratur.

Verum has objectiones nullius esse momenti fati superque probant ea, quæ superius ex ipso Adrevaldo de ejus ætate protulimus. Si enim is ipse disertis verbis asserit se sub Ludovico Pio, ejusque filio Carolo Calvo vixisse, atque librum suum ante annum tricesimum excursionum Nortmannicarum regnante Carolo Calvo exarasse, quæ alterius scriptoris auctoritas tam apertæ veritati opponi potest? Id vero diserte habet Adrevaldus, ut modo demonstratum. Deinde Sigibertus Gemblacensis, & quivis alii, qui Adrevaldum anno DCCCXCI. floruisse dixerunt, ob id in errorem circa ætatem Adrevaldi lapsi sunt, quod Adelerium ab eo non distinxerint, eidemque Adrevaldo extrema duo de sancti Benedicti miraculis capita, quæ Adelerii esse constat, tribuerint. quod si aliquem ejus rei testem volunt adversarii, præsto adest Aimoinus, loco & tempore illis scriptoribus proximus, quique utriusque librum in ipso Floriacensi monasterio, annis circiter centum antequam Sigebertus in Belgio floreret, continuavit. Is vero hac de re sic loquitur in præfatione. *Signa hic per Gallias ipsius sancti Benedicti meritis gesta vir disertissimus Adrevaldus istius monasterii monachus scriptis inseruit: cui operi Adelerius, hujus nihilo minus congregationis monachus, duo tantum capitula adjecit. Horum ergo vestigia, &c.* Ad Walterium Aurelianorum antistitem quod attinet, verum quidem est eum anno DCCCXCI. concilio Magdunensi interfuisse; at non minus constat eundem antistitem multo antea Aurelianensem thronum conscendisse; quippe qui jam anno DCCCLXXVI. Pontigonensi, immo anno DCCCLXXVII. aut certe DCCCLXIX. Vermeriacensi conciliis subscripserit.

Auctoritas.

4. Non majoris est momenti quod adversus Adrevaldi auctoritatem obtendunt Missionis sancti Mauri impugnatores, illum nempe auctorem virum simplicem fuisse, qui nenas in suum librum passim admiserit. Etsi enim daremus, quod tamen non damus, Adrevaldum hominem fuisse simplicem, certum est ejusmodi hominum testimonium non minus esse certum in enarrandis rebus a se visis, quam eruditorum quorumcumque. Agitur hic, utrum Vita sancti Mauri per Faustum conscripta, jam sæculo nono cognita fuerit, antequam scilicet Odo nescio quis, ut fingunt adversarii, eam desinente sæculo nono, aut sequentis initio vulgaverit. Adrevaldus eam se vidisse, & ex ea multa mutuatum fuisse asseverat; & re vera multa ex illa excerptit, & a se excerpta retulit. Certe sive simplex, sive argutissimus homo fuerit, perinde est: quantumlibet enim simplex fue-

rit, exstare debebat vita, quam se vidisse refert, & ex qua multa producit excerpta, quæ hodieque in ejus libro habentur. Itaque jam tum exstabat illa vita; idque unum nobis fati est, ad asserendam ejus contra falsi Odonis effectores veritatem.

Ceterum Adrevaldus non ut homo simplex, sed veluti auctor gravis & doctus laudatus passim occurrit. quem Aimoinus, ut modo referebamus, & alii *disertissimum* appellarunt. & quidem quod in simplicitatis ejus argumentum exempli gratia protulerunt nonnulli, quod scilicet scripserit primæ stirpis reges Francorum ad conventus publicos in curribus more rustico per boves tractis venire solitos fuisse, nullo negotio refelli potest: cum id ipsum referant nobiliores quique & antiquiores Francicæ historiæ scriptores; quin &, quod magis mirum est, quæ ea de re habet Adrevaldus, de verbo ad verbum ex Eginardo nominatissimo scriptore in vita Caroli Magni mutuatus est.

ALTERA PARS.

Objecta adversus sancti Mauri

Missionem Gallicanam solvuntur.

HUc usque ad stabiliendam beati Mauri in Gallias missionis traditionem monumenta simul & argumenta protulimus; quæ etsi singula non æqualis sint roboris, in unum saltem collecta rem adeo evincunt, ut pauca reperias antiquitatis facta peculiariter, quæ historicæ tam certo & evidenter demonstrata sint. Jam vero respondendum est adversariorum nostrorum objectionibus, qui paucis abhinc annis traditionem adeo constantem impugnare veriti non sunt, quæ per tot sæculorum curricula nemine unquam refragante, immo omnibus verbo & scripto ubique consentientibus, ex ipsorum adversariorum confessione, recepta fuerat. Porro etsi in hac Apologia gallice edita, singulis qui Missionem impugnarunt singillatim distinctis capitibus responderimus, quod eo pacto ipsa eorum verba referre facilius esset; eos tamen hic simul jungere visum est, ne semel dicta sæpius repetere necesse sit, cum eadem passim diversi objecerint, & nihil fere ab uno dictum sit, quod ab altero non fuerit prolatum. Et quidem in id unum incumbunt omnes, ut vitæ, quam ab Odone vulgatam fuisse contendimus, auctoritatem omnino elevent. qua in re non satis causæ suæ consulunt; quandoquidem Missionem sancti Mauri non ex solius vitæ auctoritate certam esse contendimus; quam nempe multis aliis, & quidem indubitatis monumentis asseruimus. Verum cum admitta semel vita admitti etiam missionis veritatem necesse sit; aliundeque de illius sinceritate omnino constare debeat, uti in altera hujus dissertationis parte probavimus; adversariorum difficultates, quibus eam impugnare conati fuerunt, solvere, omniaque eorum argumenta nullius esse roboris demonstrare pergemus.

1. Primo aiunt Vitam hanc, quæ sub Faustii nomine vulgo circumfertur, Odoni abbati falso fuisse suppositam, quam ab eo publicatam non fuisse probare conantur, ex comparatione ejus vitæ facta cum alio, & quidem certo & iudicato ejus abbatis libro, nempe Historia Translationis sancti Mauri: qua comparatione evidenter, uti aiunt, apparet, duo hæc opuscula ab uno & eodem auctore non produisse, cum illa neque in factorum relatione sibi invicem cohæreant, neque stilus utriusque idem sit, sed diversus; nec denique idem titulus Odoni in duobus istis opusculis tribuatur. quod certe ab Odone commissum non fuisset, si utriusque operis fuisset auctor.

Verum ita perspicue in superiori hujus opusculi parte demonstravimus, eum Odonem, qui historiam Translationis sancti Mauri scripsit, publicasse etiam vitam sancti Mauri, quæ sub Faustii nomine habetur, ut nullus subterfugendi locus superesse videatur. Verum ne quid restet hac in re difficultatis, etiam tres illas, quas in horum opusculorum comparatione adinvenerunt adversarii nostri, diversitates nullas omnino esse probare juvat. Et primo quidem quod rerum in iis contentarum diversitatem spectat, ex eo repetendam non esse certum est, quod alia in Historia Translationis, alia in vita sancti Mauri facta narrentur. Non enim eadem esse potest historia vitæ alicujus sancti, cum historia ejus translationis; quæ annis circiter trecentis post illius obitum facta est. Si itaque diversitas aliqua factorum objici possit, ea esset quod gesta sancti Mauri, quæ data occasione referuntur in historia translationis, nullo prorsus modo concordarent cum vitæ auctore. At si utrumque librum, de vita scilicet sancti Mauri & de ejus Translatione, ad invicem conferamus; nihil omnino in Historia Translationis occurrat de sancto Mauro, quod omnino non conveniat cum vitæ libello. Eadem personæ, eadem loca, eadem rerum circumstantiæ, iisdem præne verbis in utroque opere exhibentur. Sic in Historia Translationis numero 17. Maurus in oratorio sancti Martini sepultus memoratur; quod idem habet vitæ auctor num. 70. In Historia Translationis numero jam laudato referatur inscriptio, quæ in tumulo sancti Mauri inventa est; in qua *levita* nuncupatur, & hic positus dicitur tempore Bertulfi abbatis; additur Reliquias sancti Stephani aliorumque sanctorum juxta ipsius corpus positas fuisse, ejusque adventus tempore *Theodeberti regis* consignatur; quæ omnia disertis verbis fusc exponuntur in vitæ libello. Denique loca vitæ, quæ ab auctore Historiæ Translationis laudata fuisse diximus, rem ita evincunt, ut nullus super sit alicui scrupulo locus.

Jam vero si epistolam ab ipso Odone vitæ libello præfixam cum historia Translationis comparare placeat, ovum ovo non deprehendetur esse similis. In utroque enim opere *Adelmodus*

Annal. Bened. Tom. I.

exhibetur curiosus earum rerum, quæ ad sanctum Maurum pertinebant, indagator; Odo vero earundem prædicator studiosus; & hic quidem in utroque opere nihil omittit, ut tanti viri, quem iupense colebat, merita omnibus palam faceret. Utrobique videre est eandem cautionem adhibitam in rebus enarrandis, & in concilianda sibi lectorum fide. Hinc eorum nomina refert, a quibus ea acceperat, quæ volebat posteris esse transmittenda, circumstantias accurate describit; denique in utroque opusculo iisdem ferme verbis exponit, quæ sibi in itinere contigerant, cum apud Audonem comitem trans fluvium Ararim sese reciperet.

2. Ad stili diversitatem quod attinet; certe nemo exigere potest, ut vita sancti Mauri, & ejus Translationis Historia eodem prorsus stilo exarata sint. hanc quippe Odo abbas continenter descripsit, alteram vero a se interdum emendatam, ut ipse putabat, aut certe aliquot in locis stilo parumper limato publicavit. Si vero epistolam vitæ præfixam, quæ tota Odonis est, cum ejus historia Translationis comparemus, nemo utrumque opus unius & ejusdem auctoris fetum esse non deprehendet. Aliquot loca proferre lubet in exemplum ex utroque opere, quæ invicem comparata omnem dubitandi rationem adiment.

Aut stili.

- Ep. n. 1. *Glamafolium* Translat. *Ex antiquo*
ex antiquo vo- Hist. n. *Glamafolium*
catur. I. *nominatur.*
- Ep. n. 1. *Certam cupiens* Translat. *Sicut crebro*
reddere tuam n. 1. *tuam, veneran-*
fraternitatem, *de vir Adelmo-*
sicut te crebro *de, poposcisse*
poposcisse remi- *reminiscor fra-*
niscor. *ternitatem.*
- Ep. n. 3. *Sicut rei sup-* Translat. *Prout tempo-*
petebat oportu- n. 32. *ris & loci per-*
nitas. *misit oportuni-*
tas.
- Ep. n. 3. *Virorum non* Translat. *Non ignobili*
ignobilem. n. 12. *ortus familia.*
- Ep. n. 1. *Pontificem san-* Translat. *Archidiao-*
ctæ sedis cui. n. 30. *num sancta sua*
sedis.

Ad hæc, loquendi modi singulares, & exoleta verba passim occurrunt in utroque opere, eodem prorsus sensu adhibita. qualis est vox *circumcirca*, &c. utrumque opusculum libellus in uno & in altero nuncupatur: Adde his secessum Odonis trans Ararim in Comitibus Audonis possessionem iisdem ferme verbis in utroque opere, ut jam diximus, descriptum. quæ sane omnia satis superque sufficient ad convenientiam hanc asserendam, maxime cum epistola vix duas paginas complere possit.

3. Superest itaque ut de titularum diversitate agamus, qua contendunt adversarii detegere posse larvam falsi Odonis. Hæc diversitas in eo, ut aiunt, consistit, quod Odo re ipsa sincerus, in Historia Translationis *abbas sancti Mauri* dicitur; & larvatus Odo in epistola vitæ

Aut titulos
rum.

Mmm m ij

APOLOGIA
S. MAURI.

præfixa inscribitur *abbas Glannafoliensis*. quod, inquit, dici non potuit de Odone sincero: cum certum sit illum *sancti Mauri* cœnobii, id est Fossatensis, numquam *Glannafoliensem* abbatem existisse.

At falluntur adversarii, si perinde sit dici abbatem *sancti Mauri*, ac *abbatem Glannafoliensem*. Atqui idem esse constat ex ipso met sincero: uti appellant, Odone, qui in Historia Translationis Fossatense monasterium a monasterio sancti Mauri manifeste distinguit, ubi semper & ubique primum appellat *Fossatense*, seu *sancti Petri Fossatensis*; alterum vero, nempe Glannafoliense, sub *sancti Mauri monasterii* nomine ubique indigitat. Ita numero 1. *Godefredum abbatem Fossatensem* laudat; num. 2. *monasterium sancte Dei genitricis & sancti Petri, quod antiquitus Fossatense*, &c. nulla sancti Mauri facta mentione. Occurrit etiam num. 13. *Ingelbertus abbas Fossatensis*. & num. 14. *rectores Fossatensis monasterii* dicuntur, num. 16. *fratres Monasterii Fossatensis*. num. 33. *monasterium Fossatense*. ne semel quidem sancti Mauri nomen Fossatensi monasterio tribuitur. E contrario idem auctor Glannafoliense monasterium ubique sub *sancti Mauri* nomine, ut fecit in præfationis suæ titulo, designavit. ut num. 10. *Gauzlinus*, inquit, *ordinatus est*, post monasterii restaurationem, *primus abbas in cœnobio sancti Mauri*. Et Anovarethi num. 20. monitus est *ut monasterium sancti Mauri peteret*, id est Glannafoliense. qua in re adeo sibi constitit, ut ne una quidem vice aliter scripsisse inveniat. Idem etiam fecere ejusdem ævi & subsequenium temporum per aliquot sæcula alii auctores.

Nec juverit opponere, Odonem numquam Glannafolii seu sancti Mauri supra Ligerim abbatem fuisse. Cum enim ipse se ejus loci abbatem inscribat, quis refragari potest? & quidem Odo abbas erat Fossatensis, cui Glannafolienses monachi, ut nemo nescit, eo titulo subjecti erant; Glannafoliense vero monasterium, etsi alteri subjectum, abbatiæ titulo tunc non exciderat; & suos abbates proprios quandoque habuit, licet Fossatensi subjectos. sic in veteri instrumento Anovarethi, *Gauzbertus Glannafoliense monasterium rexisse* dicitur, *sub dominatione Ingelberti abbatis* scilicet Fossatensis. unde vir eruditus Gerardus a Bosco, Congregationis Oratorii presbyter, in historia Parisiensis ecclesiæ observavit, *Fossatenses Glannafoliensi monasterio abbates & prepositos tradidisse*. Plura ea de re habet Mabillonius sæculo IV. Benedictino, quæ hic repetere non vacat.

Dicet aliquis: Fuerint tunc temporis Glannafolii abbates, & quidem a Fossatensibus instituti; sed alii erant Fossatenses abbates, alii Glannafolienses: at Odo Fossatensis erat abbas, qui adeo abbatem Glannafoliensibus dare poterat, sed non ipse abbas dici Glannafoliensis.

Verum ex Anovarethi instrumento, quod modo laudavimus, patet, Ingelbertum etiam si Gauzbertum Glannafoliensibus præfecisset, nomen tamen abbatis retinuisse. Non vero insolens est, quod abbas superioris monasterii, etiam in-

ferioris abbas simpliciter nominetur, ut sexcentis exemplis demonstrari posset. Sufficiat hic unum domesticum proferre, videlicet sancti Maioli abbatis Cluniacensis, qui paullo post nostrum Odonem Fossatense quoque monasterium rexit; & tamen in plerisque ejusdem loci chartis, quæ passim editæ sunt, Fossatensis simpliciter abbas, nulla Cluniaci mentione facta, nuncupatur.

4. At Odo, inquit, Fossatensis abbas ne semel quidem in Historia Translationis a se exarata Maurum nuncupavit beati Benedicti discipulum. quod sane ab eo commissum non fuisset, si Maurum illum, cujus Translationem describebat, revera tanti viri discipulum fuisse pro comperto habuisset; habuisset autem, si ipse ejus vitam publici juris fecisset.

Verum ex hoc argumento id unum inferri potest, Mauri missionem debuisse Odoni, si quidem vitam ejus jam tunc publicasset, non ignotam fuisse. quod quidem ultro fatemur. At inde inferri non posse contendimus, debuisse illum in Historia Translationis mentionem hujus missionis facere; aut certe Maurum sub Benedicti discipuli titulo designare, cum nihil prorsus habeat in illo libro de sancti Mauri, quisquis ille fuerit, vita & gestis. Nec mirum est si Odo in Historia Translationis Maurum beati Benedicti discipulum non appellaverit, cum neque id præstiterit in epistola Vitæ simul & Historiæ Translationis præfixa: immo in ipsa vita, quam Faustus scripsit & ipse Odo emendavit, id factum numquam deprehenditur. Legant quantumlibet voluerint adversarii nostri, & relegant hæc Odonis opera: ne semel quidem Maurum Benedicti discipulum appellatum ibi inveniunt, nisi forte iis locis, in quibus de utroque sancto agitur, vel ubi res exigit, ut id diserte auctor exprimat. Neque id Odoni peculiare fuit. certum quippe est plerosque alios auctores, quos Mauri missionem ignorasse nemo dixerit, cum Maurum laudant, beati Benedicti discipulum passim non dixisse. Certe beati Mauri missio fuse exponitur libro 1. Chronici Casinensis; at libro quarto, ubi de eodem sancto viro, & de ejus ecclesiæ dedicatione plura referuntur, nusquam dicitur beati Benedicti discipulus. Ita Fossatensis anonymus in vita beati Burcardi sæculo undecimo scripta: ita Pontificum & Regum nostrorum aliquot diplomata, aliaque vetera instrumenta bene multa, etiam post vitæ publicationem edita. Ex his vero patet quam sincerus & ab omni affectatione alienus fuerit Odo in Vita sancti Mauri publicanda; qui numquam illum absque legitima occasione beati Benedicti discipulum appellavit. quod sane ab homine prætermisum non fuisset, si ille novam, ut fingunt adversarii, de Missionem sancti Mauri in Gallias opinionem intrudere sibi in animum induxisset.

5. Opponunt adversarii silentium eorum auctorum, qui Odonem præcesserunt, quorum ne unus quidem ante vitæ publicationem Maurum Glannafolii abbatem sancti Benedicti discipulum umquam nuncupavit. quod sane argu-

APOLOGIA
S. MAURI.

Silentium Gregorii ei non præjudicat.

mentum est, inquit, eam non fuisse illorum sententiam, præsertim cum non defuerint auctores illustres, qui tanti viri celebrandi occasionem habuerint, qualis verbi causa fuit Gregorius Turonum antistes, qui de sanctis viris suo tempore celebribus passim scripsit; aut Beda Venerabilis, qui nihil pariter de eo habet, nequidem in Martyrologio; Ufuardus vero Mauri quidem in pago Andegavensi abbatis mentionem facit; at eum beati Benedicti discipulum nequaquam appellat, cum tamen alias passim illustrium patrum discipulos cum hoc adjuncto commemorare consueverit.

Verum quid mirum est, si illi auctores, qui ante Odonem scripsere, Maurum Benedicti patris discipulum appellare non affectaverint, cum ne quidem post vulgatam vitam a celebrioribus auctoribus id præstitum fuisse ex supradictis certum sit? Illi tamen persuasum habebant Maurum nostrum a sancto Patre educatum & missum in Gallias fuisse. Unde si quid ex silentio laudatorum auctorum conficere possunt adversarii, illud certè non modo beati Mauri missionem, quæ solummodo ejus vitæ circumstantia est; sed ipsam ejus personam, quam tamen infitari non audent, attinget. At, ut dicamus quod res est, neutri præjudicat, aut præjudicare potest auctorum illorum silentium. Etenim sanctus Gregorius Turonensis de multis quidem sanctis viris passim egit; at plures omisit, etiam ex iis qui in sua provincia celeberrimi fuerunt; immo & nonnullos, qui in eam suo tempore ex aliis regionibus advenerant. Nihil enim exempli causa habet de sancto Carileso, qui tamen percelebre in Turonensi, id est Lugdunensi-tertia, provincia, cujus metropolitanus erat ipse Gregorius, monasterium construxerat. Illud tamen monasterium probe noverat Gregorius; quippe qui Meroveum Chilperici regis filium ad monasterium Cenomanicum, quod vocatur *Anisula*, (quod ipsum est sancti Carilesi monasterium) amandatum fuisse scribit, ut ibi sacerdotalibus regulis erudiretur. Nihil pariter de sancto Constantiano habet idem auctor nec de multis aliis; nihil de Gilda Sapiente, illustri certe viro; aut de sancto Samfone, qui Dolensis ecclesiæ fundator fuit; nihil tandem de ipso Mauro Glannafoliensi, qui apud Andecavos, quisquis demum ille fuerit, sub Gregorii pontificatu vixit.

Idem dicendum de Bedæ martyrologio, in quo cum vix decem aut duodecim sancti quolibet mense memorati occurrant, nihil mirum si Maurus cum aliis ejusdem celebritatis viris sanctis, sed qui ad Britannias non pertinebant, prætermisus fuerit. Certe idem Beda omisit Scholasticam virginem, beati Benedicti licet sororem; quam tamen certo existisse, & animam ejus ad cælos evolasse testis est ipse Gregorius Magnus; eam verò tunc in Anglia notam & celebrem fuisse evincunt versus Adhelemi Schireburnensis episcopi. Immo nec Beda meminit in suo Martyrologio beati patris sui Benedicti-Biscopi; etsi de eo homiliam scripserit, in qua illum *beata memoria patrem* suum vocat,

ejusque *venerandam assumptionis* seu depositionis *diem debita solemnitate* in suo monasterio tam celebratam fuisse testetur.

Ufuardus denique Maurum in martyrologio absque discipuli sancti Benedicti titulo ideo recensuit, quod, cum nullum alium ejusdem nominis sanctum abbatem aut monachum memorasset, periculum non fuerit, ne cum aliis ejusdem nominis Maurus ille confunderetur. Macarium autem discipulum sancti Antonii appellavit, quod alterum hujus nominis sanctum alitero die commemorare deberet. Ut ut sit de ejus consilio, certum est ea in re non sibi constitisse, quippe qui aliquot sanctos, quod revera fuerint aliorum discipuli, diserte expressit; quem titulum, licet non minus eis deberetur, in aliis recensendis omisit. sic Macarium, ut modo dicebamus, sancti Antonii discipulum nuncupavit, quod de sancto Hilarione non habet; quem tamen ejusdem Antonii discipulum fuisse ex Hieronymo & omnium consensu certum est. Ita Polycarpum Johannis discipulum, non vero Ignatium dixit: Leonardum beati Remigii discipulis accenset, quod neque de sancto Vedasto, neque etiam de beato Theoderico, qui inter ceteros familiariter beato Pontifici adhæsit, neque de aliis umquam commemoravit. Quis nesciat Briccium fuisse sancti Martini discipulum? & tamen Briccium Ufuardus laudavit, nulla Martini discipulatus facta mentione. Non itaque certa aliqua hujus rei regula dari potest, neque pro Ufuardo, neque pro aliis ejusmodi monumentis. Unde in vetustissimo Beneventano martyrologio, Maurus beati Benedicti discipulus appellatur; Scholastica vero ibidem absque ullo alio addito dicitur virgo; in aliis e contrario in quibus Scholastica nuncupatur, ut re vera fuit, sancti Benedicti soror, Mauri nomen absque ullo adjuncto occurrit.

Idem ferme dicendum de Concilio Turonensi secundo, cujus auctoritatem contra sancti Mauri missionem objiciunt adversarii, quod canone xvi. & sequenti Patres hujus concilii jejunia ac psalmorum distributionem aliter quam in Regula sancti Benedicti, monachis præscripserint. quod, inquit, non fuisset factum, si tunc temporis Maurus Benedictinam Regulam apud Glannafolium observasset.

At nihil hic contra Mauri missionem, cum id unum ex eo concilio colligi possit, anno scilicet d l x vii. quo celebratum fuit, Regulam sancti Benedicti nondum communi usu in Galliarum monasteriis receptam fuisse, quod ultro fatemur. Numquam enim nobis venit in mentem, ut contenderemus, ad Mauri adventum in Gallias, omnes omnino monachos, relictis prioribus suis institutis; Benedictinis mox accessisse. Certe neque id in Italia, præsertim ipso Benedicto factum fuit. Verum censemus Maurum Regulam Benedictinam in suo Glannafoliensi monasterio primum instituisse, & observasse; quæ postea sensim, & primum fortasse in viciniora, ac demum in cetera, data oportuna occasione, fuerit propagata. Cum enim monachi tunc temporis non ita fuerint uni regulæ adstricti;

APOLOGIA
S. MAURI.

ut nova instituta, si eis placerent, pro congregationis aut abbatis arbitrio, prioribus adungere non possent; factum est ut Regula sancti Benedicti, quæ, testante Gregorio Magno, est discretione præcipua, pro variis occasionibus variis in locis, aut simul cum prioribus reciperetur in antiquioribus monasteriis, aut sola, si forte nova exstruerentur monasteria, pro fundatorum, aut abbatum arbitrio. Hinc Donatus episcopus Vefontionum ejusdem Regulæ capita quadraginta-tria in suam invexit, quam dedit virginibus Jussanensis monasterii à se instituti: & in plerisque monasteriorum foundationibus ea ætate factis, Regula sancti Benedicti, simul cum sancti Columbani aut aliorum Patrum regulis præscripta occurrit. Quin & ipsi discipuli sancti Columbani, quorum ritus Scotici plerisque in his Galliarum partibus non arridebant, eam primum, non multo post ejus discessum simul cum suis institutis adoptarunt, quæ tandem sola aliquanto post tempore in omnibus ferme Galliarum monasteriis invaluit, ut ex certis & antiquis monumentis constat, quæ passim in Annalium Benedictinorum decursu laudantur & referuntur.

Vita casu licet
inventæ rejici
non debet.

6. Alio item vertunt suos conatus adversarii, ut vitam sancti Mauri a sincero Odone publicatam non fuisse probent; quod scilicet modus, quo ab eo auctore qui eam vulgavit, inventa dicitur, fabulam omnino redoleat; nec ejus narratio digna sit, quæ Odoni abbati Fossatensi, viro gravi & erudito, tribuatur. Verum quantumlibet simplex fuerit Odonis narratio, nihil tamen in ea occurrit quod omnino non conforme sit rerum gestarum veritati, quodque certis & indubitatis exemplis non possit confirmari. Refert Odo se, cum Ararim fluvium trajiceret, incidisse in virum quemdam, cujus nomen, patriam & conditionem exprimit, ex Italia redeuntem, a quo pretio dato sancti Mauri vitam redemerit; eamque per viginti dies prius a se emendatam, demum publici juris fecerit. Quid hac in re adeo dignum reprehensione occurrit, ut inde vita illa absque ullo alio examine, veluti spuria rejicienda sit? Certe eo tempore quo id contigisse dicitur, Odo, qui postea fuit Fossatensis abbas, Ararim trajecit, in comitis Audonis prædio refugium quaesiturus, ut is ipsemet attestatur. Clericus ille ex Italia rediens dicitur vitam sancti Mauri inde retulisse, & quidem in Italia sancti Mauri vita scripta fuerat: & multi alii alias sanctorum vitas ex Italia retulerunt in Franciam: qualis hic exempli gratia fuit, testante Gregorio Turo-nensi, qui sancti Benigni vitam beato Gregorio Lingonum episcopo porrexit, cum iste de pro-scribendo hujus Martyris, antea sibi ignoti, cultu cogitaret. Idem ferme contigit episcopo Tri-cassino, qui duplex sancti Patrocli vitæ exemplar, ex quibus unum ex Italia allatum fuerat, accepit. & quidem si vetera monumenta recensere aliquid juvaret, quæ antea ignota, postmodum fortuito casu reperta sunt, non admodum difficile foret innumera propemodum in memoriam revocare. Quid vero mirum est si

hanc vitam pretio dato Odo comparaverit? an ideo culpandus? immo culpandus multum foret, si patroni sui vitæ recuperandæ tam præclaram prætermisisset occasionem.

7. Eam denique emendavit Odo priusquam publici juris faceret. hic nempe mos erat ævi sui, ut probant illustriorum istius temporis scriptorum exempla. Id sane sæculo nono, quo Odo vivebat, fecerat Paschasius Radbertus, qui passionem sanctorum Rufini & Valerii, ut ipsemet monuit in præfatione, emendatis nonnullis, quæ certe emendanda non erant, publicavit. Idem de se ipsis fatentur Johannes diaconus in vita sancti Januarii, & Anastasius Bibliothecarius, auctores nominatissimi. cetera exempla mitto, cum hæc emendandorum ejusmodi scriptorum licentia ad nostram ferme ætatem pertigerit. Quis nescit Surium in vitis sanctorum publicandis id fecisse? & quod multo magis est, qui hujus auctoris opera iterum ediderunt post ejus mortem, chronologicas notas, quæ in veteribus actis habebantur, mutantur ex Baronii, ut ipsis videbatur, emendationibus, novis intrusis, quæ ut plurimum falsæ sunt. Nemo tamen aut Surium, aut ejus operum editores dixerit homines mendaces ac nullius fidei; nec umquam eo devenisse malitiæ culpantur, quasi falsas historias pro veris intrudere voluerint, quamvis nonnumquam in circumstantiis rerum, temporum, aut personarum commutandis incaute peccaverint. Et quidem Odo hac in re ceteris est fide & venia dignior, qui Deum veritatis testem appellare non dubitavit, quod in vita sancti Mauri historica facta, ut in veteri exemplari habebantur, bona fide ac sincero animo retulerit.

Neque ob correctiones.

II.

1. Huc usque argumentis aliunde repetitis vitam sancti Mauri impugnare conati sunt adversarii: modo vero eam ex proprio ipsius textu nullam mereri fidem se probare posse autumant; quod scilicet multa in ea habeantur, quæ a Fausto, si re ipsa sancti Mauri socius fuisset, dici non potuerint. Tale est quod de morte sancti Benedicti narrat personatus ille, uti aiunt, Faustus, qui sanctum Patrem in ipso Paschatis pervigilio obiisse commemorat, quod sane fieri non potuit, si, ut vulgo creditur, anno DCLIII. e vita excefferit die vicesima-prima Martii, cum ex Chronologicis computis constet, Paschatis festum die vicesima-secunda Martii eo anno non contigisse.

Expenduntur
nævi in vita oc-
currentes.

Hæc difficultas Lancelotum, virum eruditum, permovit ad differendam beati Benedicti mortem ad annum DCLVII. qua in re nihil contra vitæ ipsius auctoritatem a se factum contendit, quod, & quidem id verum est, nec annus, nec mensis extremus beati Benedicti in vita sancti Mauri expressi habeantur. Verum cum & hæc opinio suas etiam patiatur difficultates, vulgatam sententiam retinere nihil obstat, cum facile fuerit Odoni, qui vitam a Fausto conscriptam emendare se putabat, in hunc errorem absque

De morte S.
Benedicti.

ulla mala fide impingere. quod duobus modis illa vita textus auctoritate contingere potuit. Forte enim Faustus beati Benedicti mortem in vigilia paschatis accidisse scripserit, quam cum Odo die vicesima-prima Martii celebrari sciret, putaverit vigiliam paschae re ipsa anno beati Benedicti extremo in ipsam vicesimam-primam Martii diem incidisse; quamvis certum non sit cum obiisse mense Martio, cum plerorumque sanctorum festivitates ea die non celebrentur, qua re vera ipsi ad caelos evolarunt. idque de sancto Patre Benedicto veri similis est, quod nesciatur quo primum tempore, quave occasione instituta fuerit ejus festivitas. Et quidem Adrevaldus, qui excerpta refert ex sancti Mauri vita, quam Faustus conscripserat, beatum Patriarcham in pervigilio Paschae defunctum quidem memorat, sed nulla Martii, aut alterius mensis facta mentione.

Alius est item hujus difficultatis solvenda modus, quo scilicet Odo dicitur Fausti locum de beati Benedicti morte non satis intellexisse; quam quidem ille in *dominica resurrectionis* vigilia accidisse forte scripserat; quae verba Odo de ipsa Paschali resurrectionis dominica incaute interpretari potuit; tamen passim in mediis aevi auctoribus, ut innumeris exemplis constat, simplicem, ut ita loquamur, solummodo Dominicam designent; atque eo pacto sancti Benedicti obitus recte ad vicesimam-primam Martii diem anni *DXLIII.* poterit revocari: cum eo anno Pascha in diem quintam Aprilis, adeoque Dominica, ut vocamus Passionis, in diem vicesimam-secundam Martii incidit, in cuius pervigilio sanctus Benedictus obiisset.

An Maurus a
Bertramno e-
piscopo expe-
ctatus.

2. Gravior est altera difficultas, quae ex eo repetitur, quod Maurus in vita dicatur ad Bertichramni seu Bertranni Cenomannorum episcopi petitionem in Gallias a sancto Patre missus; cum tamen certum sit, hunc antistitem longe post annum *DXLII.* quo sanctus Benedictus obiisse creditur, in thronum Cenomannensem assumptum fuisse.

Cointius & alii viri eruditi, qui sancti Benedicti obitum longe post annum *DXLIII.* contigisse putant, nullam hac in re patiuntur difficultatem; sed tamen eo pacto vitam ab omni errore vindicare non possunt, cum Domnolus in ea Bertichramni, quo petente Maurus in Gallias dicitur missus, successor fuisse memoretur. Quare satius est bona fide fateri, errorem in hunc vitam textum irrepsisse, qui vel ab ipso Fausto incaute commissus fuerit, aut certe ab Odone ejus interpolatore. & quidem a quovis admissus fuerit, venia indignus non est. Si enim Fausto tribuatur, lapsus est ejus memoriae, quae ei Bertichramni nomen pro Innocentio suggererit: aequae enim Fausto notus erat Bertichramnus, utpote qui jam Cenomannensem ecclesiam regebat ante ejus in Italiam reditum, ac Innocentius, quo rogante missus fuerat in Gallias Maurus. Longe autem major esset difficultas, si ignoti alicujus hominis nomen in vitam textum irrepsisset: at quis nesciat ex duobus hominibus nobis probe notis, unum pro altero sapientius sub-

reperere, quod certe in certioribus monumentis nonnumquam contigisse sexcentis exemplis probari posset, nisi nos ipsos convinceret propria in quotidiano usu ejusmodi erratorum experientia.

Si tamen quis contenderit hunc errorem Fausto non debere attribui, facile est cum rejicere, ut mox dicebamus, in Odonem, qui Bertichramni nomen incaute in Fausti textum majoris explanationis, ut ei videbatur, gratia addiderit, cum Faustus discipulos sancti Benedicti ab episcopo quidem Cenomannensi, sed non expresso ejus nomine, expetitos fuisse commemorasset. Certe Aimoinus, qui hanc missionem libro 2. Historiae Francicae refert, nullo nominato episcopo scribit *legatos a Cenomannica urbe missos* Casinum ea de causa adiisse. Sed utrovis modo erratum illud irrepsit, certe non tantum est, ut vitam auctoritatem elevare queat, cum cetera optime sibi cohæreant. Et quidem iniquum videretur, ut ob ejusmodi errorem, qui illa historia fide facile irreperere potuit, nec difficilis sanatu est, vetus hoc monumentum omni sua auctoritate excidat.

3. Dicit aliquis, si talis admittatur errorum corrigendorum licentia, vix supererit aliquod falsum monumentum, quod ejusmodi indulgentia facile non possit pro vero intrudi, resectis nempe aut mutatis quae in eo occurrent falsi indicia, atque adeo ruet una ex praecipuis criticis regulis, qua supposititium esse deprehenditur aliquod opusculum, cum personae in eo, loca, aut chronologicae notae occurrunt, quae rebus narratis non possunt absolute adaptari.

At ultro fatemur nemini licere pro suo cujusque arbitrio, quae in veteribus monumentis non sibi satis cohærentia deprehenduntur, mutare, aut alias pro aliis personas, seu etiam chronologicae notas ingerere, ut eis fides aliqua concilietur: verum contendimus etiam in authenticis & certioribus monumentis quandoque errores irrepsisse, aut scriptorum incogitantia, aut interpolatorum, seu amanuensium vitio, aut certe alia quavis occasione intrusos, qui tamen errores omnem eorum non elevant auctoritatem. id certe in Athanasii operibus, ut omnes viri docti hodie consentiunt, non semel accidit, ubi Georgii aut Gregorii nomen loco Pisti legitur; similes errores in aliis aliorum Patrum, & scriptorum libris, nemine diffidente, passim occurrunt. Quare necesse est ut aliquot critices regulae habeantur, quibus certo deprehendi possit, quanam ex iis monumentis rejici, quanam vero admitti debeant. Nonnullas ejusmodi regulas hic proponere visum est, quas tamen lubenti animo virorum eruditorum judicio subjicimus.

Eae sunt omnino quinque. Prima ut monumentum illud, quod pro antiquo proponitur, eam aetatem sapiat, quae ei tribuitur, id est ut stilus sit ejus aevi, quo exaratum dicitur, loquendi modi peculiare his temporibus adhiberi soliti occurrant, sicut & vocabula quaedam, quae tunc in usu erant; aliaque similia, quae sibi ipsis optime cohæreant. quae quidem indicia etsi seorsim considerata, non magni videantur esse

Scriptorum
errata ut emen-
danda.

APOLOGIA
S. MAURI.

momenti, cum tamen simul in uno opusculo conveniunt, vix ac ne vix quidem inducunt in errorem. 2. ut legitima ac certa habeantur testimonia, ejusmodi opus fuisse ab aliquo posterioris ævi interpolatore aut auctore recognitum, qui nonnihil in eo mutaverit. 3. ut illæ vocum aut rerum mutationes, sive etiam additiones, quæ ab interpolatore factæ dicuntur, ei ætati convenient, qua interpolatorem vixisse constat. 4. ut eadem interpolationes aut commutationes tantæ non sint, aut non ita frequentes, ut discerni non possit, quid interpolatori, quidve primo auctori tribui possit. 5. denique ut ea loca, quæ in eo opere interpolatoris vitio depravata dicuntur, non emendentur pro cuiusvis arbitrio, sed eo pacto, ut sic emendata toti operis contextui apprime convenient, & cum veteribus aliis monumentis, quæ aliqua ratione ad illud revocari possunt, concordent. Ita nemo hæcenus plerasque vitas sanctorum a Surio editas, ob id spurias esse pronuntiavit, quod ille editor eas a primævo & genuino ad politioem stilum redigere conatus fuerit; nonnihilque interdum in iis mutaverit, quæ mutanda, in quo tamen sæpe falsus est, censebat.

Videndum itaque utrum hæc regulæ possint vitæ sancti Mauri, illæsa ejus auctoritate, coaptari. Hæc vita sub Faustii scriptoris sæculi septimi nomine dicitur inventa. Certe ejus ætatis characteres omnes in ea passim deprehenduntur, ut fuse superius demonstravimus. Publicata dicitur ab auctore sæculi noni, qui nonnihil in ea immutavit. Ipse se prodit, ac res quæ dicuntur ab eo mutata, aut de novo inventa, in nullo prorsus ejus ætati repugnant; nec ita contextum, aut res a Fausto primo auctore narratas obscurant, ut discerni facile non possit, quid Fausto tribuendum sit, quidve ab Odone mutatum aut additum esse potuerit. quod etsi de ceteris circumstantiis non adeo exploratum esset, de Missione tamen Gallicana certo certius est; cum tota vitæ series eam missionem supponat, atque is ipse qui eam publicavit, invocato Christi nomine fuerit professus, se nihil in hac vita de historica veritate immutasse. Denique omnia omnino vetera & nova, monumenta apprime eidem missioni convenient, ac totam ejus historiam egregie confirmant, quam re ipsa nemo umquam, ante nostram ætatem, impugnare aggressus est.

4. Contra hæc Basnagius, Calvinianæ sectæ vir eruditus, nescio quibus commentariis male instructus, negat ullum umquam in rerum natura existisse Maurum, quasi nesciret hunc sanctum a Gregorio Magno laudatum, immo & præclariora ejus nonnulla facta a tanto doctore descripta fuisse. Hic porro asserit nihil omnino nos proficere in præpugnanda sancti Mauri vita, etiam si loco Bertramni Cenomannensis episcopi substituatur Innocentii nomen. nam, inquit, in vulgata illa vita Maurus dicitur post Bertramni, immo post Innocentii, ut restitutum supponimus, mortem in Gallias advenisse, & quidem anno D X L I I I. ut vulgo creditur, cum jam Domnolus esset episcopus Cenomannensis;

& tamen Innocentius, inquit ille, ad annum usque D L X. pertigit, quo ei Domnolum successisse non modo ex Gregorio Turonensi, quem idem vir eruditus incaute cum Gregorio Magno confudit, probari potest; sed etiam ex ipso vitæ auctore, qui disertis verbis ait Domnolum Innocentio substitutum fuisse, antequam Maurus Aurelianos pervenisset.

Hæc ille, quæ sane negotium facefferent, si constaret Innocentium, ut ipse affirmat, ad annum D L X. pertigisse. at non modo id non constat; sed e contrario certum est ex ipsismet sancti Innocentii actis id verum non esse. licet enim multæ occurrant, & quidem graves difficultates in Cenomannensium episcoporum illius ævi Historia, ac varii auctores varia scripserint de Innocentii successore; quocumque tamen res trahatur, nihil etiam inter tot ambages deprehendi potest, quod sit vitæ sancti Mauri contrarium; immo ejus ope lucis multum afferri potest huic Historiæ, salva semper & incolumi ipsius vitæ auctoritate. Rem itaque propius attingamus; & Innocentii, sicut & Domnoli ejus successoris, ex illis antiquis monumentis ætatem paullo attentius expendamus.

Primo constat Innocentium anno D X L I. interfuisse concilio Aurelianensi, nec deinceps ullam prorsus ejus mentionem occurrere in ullo antiquo monumento; eum vero annum D L X. non attingisse ex ipsis ejus actis evincitur, quæ diserte habent hunc pontificem Chlodovei Magni & Childeberti ejus filii principatu Cenomannensem ecclesiam rexisse per annos quadraginta quinque, qui quidem calculus omnino nobis favet, adversariis vero nostris, quoquo se vertant, contrarius est. Nam etsi anni illi numerari solummodo inciperent ab ipso obitu Chlodovei, qui anno D X I. contigit, Innocentius annum D L V I. non excessisset. quod prorsus evertit Basnagii calculum. sed præterea diserte habent illa acta, Innocentium sicut sub Childeberti, ita & sub Chlodovei ejus patris principatu sedisse, quod proinde optime anno D X L I I I. aut certe præcedenti convenire posse nemo infitari potest.

5. Quod vero ad Domnolum attinet, qui proxime Innocentio successisse dicitur, certum est post Innocentii obitum ingentes turbas de successore deligendo in ecclesia Cenomannensi excitatas fuisse, id disertis verbis habet auctor vitæ sancti Domnoli, quem ideo nonnisi post aliquot annos sede sua potitum fuisse scribit. Et quidem ab Innocentii obitu, quem anno D X L I I I. contigisse censemus, ad annum usque D L X V I I. nullus inter ceteros episcopos, qui conciliis subscripserunt, Cenomannensis antistes memoratur, nullusve legatus, qui vice absentis interfuerit. Fuere tamen tunc temporis celebrata concilia in regno Childeberti, quibus ceteri ejus regni pontifices; aut certe eorum legati interfuerunt. Quin & turbarum istarum causæ haud ignotæ sunt, quas nempe excitatas volunt a Scienfrido, antea chorepiscopo, qui post Innocentii decessum, ecclesiam Cenomannensem invadere conatus fuerat. unde etsi Domnolus canonicè electus fuisset,

Basnagii ob-
jecta diluun-
tur.

APCLOGIA
S. MAURI.

fuiſſet, quod ſane veri ſimilius eſt; illius tamen ſedis poſſeſſionem adipiſci non valuit, donec tranquilliora aſſerent tempora; tandemque poſt varias peregrinationes redux, quiete eam eccleſiam multis annis adminiſtravit.

Aliam item proferunt tantæ dilationis rationem, quod nempe Domnolus a Cenomannenſibus electus, Chlotario regi nimisquam addi-ctus eſſet. quod æquo animo Childebertus, ad cujus dominium Cenomanni ſpectabant, vix ſerens, turbas a Scienfrido excitatas cohibere non multum curabat. unde mirum non eſt, ſi hujus eccleſiæ poſſeſſionem, ad quam Chlotario commendante aſſumptus fuerat Domnolus, ante Childeberti obitum inire non valuerit. Hæc omnia ſancti Gregorii Turonenſis teſtimonio approbantur. Is quippe in Hiſtoria Francorum ſcribit, Domnolum, cum adhuc abbas ſancti Laurentii Pariſiis eſſet, ſuſcipere ſolitum fuiſſe exploratores, a Chlotario frequenter eam in urbem immiſſos, quod ſane Childeberto placere non poterat. Addit idem auctor, Domnolum Avenionenſem epiſcopatum ſibi a rege Chlotario, cum apud Turonos verſaretur, oblatum noluiſſe recipere, cauſatum nimiam Avenionenſium ſuperbiam, qui ſuam ipſius ſimplicitatem procul dubio ludibrio habituri eſſent; præterquam quod illic ab eodem Chlotario remotior futurus eſſet. quare cum paullo poſt, ſubdit idem auctor, Cenomannorum eccleſia Innocentii obitu viduata fuiſſet; Domnolus ad eam ſedem, procurante eodem rege, electus fuit. quæ ſane omnia apprime ſibi cohærent, & antiquis ejus ævi monumentis; atque ope vitæ ſancti Mauri valde elucidantur. Etenim anno D XLII. Chlotarius ex Hiſpanica expeditione rediens inviſere potuit tumulum ſancti Martini, quem ſanctum toto vitæ ſuæ tempore magnopere coluit, ibique a Domnolo conveniri. Tunc etiam vacua potuit eſſe Avenionenſium eccleſia: ſiquidem ab anno D X V I I. quo Salutaris ejus ſedis epiſcopus concilio Epaonenſi interfuſſe memoratur, ad annum uſque D X L I X. quo Marinus præbyter loco Antonini Avenionenſis epiſcopi concilio quinto Aurelianenſi ſubſcripſit, nihil prorsus de ejus eccleſiæ antiſtitibus in monumentis eccleſiaſticis invenitur.

Denique quod Gregorius ſubjungit, Domnolum poſtea procurante Chlothario poſt Innocentii mortem Cenomannenſis eccleſiæ epiſcopum *deſtinatum* fuiſſe; & quod ex Domnoli actis diſcimus, eum ob Scienfridi turbas, hanc ſedem nonniſi poſt multas peregrinationes, licet jam dudum fuiſſet ad eam electus, immo & conſecratus, ut in actis ejus legitur, obtinere potuiſſe, hæc apprime concordant cum ipſa Vita ſancti Mauri. Cum enim hæc anno D X L I I. deſinente, vel proximo incunte contigerint, Maurus qui tunc temporis in Gallias primum advenerat, apud Aurelianos diſcere potuit, & Innocentii mortem, & Domnoli electionem, & turbas ea occaſione in eccleſia Cenomannenſi exortas; cumque nulla ſpes eſſet hos motus brevi eſſe finiendos, alio ſecedere coactus, apud Andecavos invitante Floro di-

Annal. Bened. Tom. I.

vertit, ibique Glannafolienſe conſtruxit monaſterium. Domnolus vero poſtmodum obeunte Childeberto, cum jam Chlotharius monarchiam obtinuiſſet, ſedem ſuam recepit anno D L I X. ut ex Gregorio probatur. Et hæc quidem prima Domnoli ad ſedem Cenomannorum electio, & ejuſdem eccleſiæ inita ab eo poſſeſſio pacifica poſt plurimos peregrinationis annos, cum *jam pridem*, ut loquitur Gregorius, *Innocens ad Deum migraviſſet*, omnino conciliant auctores, quorum alii pauciores, alii plures huic antiſtiti regiminis annos concedunt.

III.

1. Cum itaque ex his quæ protulimus, certum videatur, Innocentii mortem ac Mauri adventum in Gallias ad anni D X L I I I. initia revocari poſſe, facile ſolvuntur duæ aliæ difficultates a Baſnagio propoſitæ. una, quod legati Cenomannenſes anno D X L I. e Gallia profecti plures annos, quam par fuiſſet, in eo itinere conſumiſſent: altera, quod ſi Maurus poſt Innocentii obitum in Gallias adveniſſet, a Theodeberto rege non potuiſſet excipi, cum Theodebertus, ſi id de ſeniori intelligatur, jamdudum exceſſiſſet e vivis; junior vero nondum tunc temporis regnum fuiſſet adeptus. At prima difficultas nullius eſt momenti. nam legati ſub finem anni D X L I. profecti, redire initio anni D X L I I I. ac proinde vix decem & octo menſes expendunt. quod ſane mirum non eſt illis turbulentis temporibus, cum hodieque, majora licet habeantur commoda, plerique plus temporis in tam longinquo itinere conficiendo inſumere ſoleant. Non majoris eſt ponderis altera viri eruditi difficultas, cum certum ſit Theodebertum ſeniores anno D X L I I I. quo Mauri adventum conſignari poſſe probavimus, regnaſſe in Francia.

2. At inſolens nonnullis videtur, quod Theodebertus in vita ſancti Mauri dicatur *regnum Francorum* gubernaviſſe, immo & cum obtinuiſſe *regni Francorum apicem*. cum conſtet Theodebertum, nec monarcham fuiſſe, nec unquam regnaſſe Pariſiis.

Fatemur ultro Theodebertum numquam aut fuiſſe monarcham, aut regnaſſe Pariſiis: ſed contendimus non modo regnum integrum, ſed etiam ejus poſt monarchiæ diſiſiones tetrarchias regni Francorum nomine paſſim donatas fuiſſe. quod non ſolum ab exteris, ſed etiam a noſtræ gentis hiſtoricis, & quidem ævo ſancti Mauri, factum fuiſſe conſtat. Certe ipſemet Gregorius Turonenſis, inter Francicarum rerum ſcriptores facile princeps, Auſtraſiæ regnum, quod Theodebertus obtinuit, etiam comparate ad regnum Pariſienſe, *Francia regnum* abſolute appellat. *Apicem* vero *regni* unuſquiſque regum noſtrorum in ſua tetrarchia habuiſſe dici poteſt; cum a quocumque alio abſolutus, in ſua regni portione regnaret. At ſi quis hac voce potiorem regni partem designari debuiſſe contendit, non multum refragabimur, cum certum ſit portionem Theoderici, quam Theodebertus ejus

N n n n

Aliz difficultates ſolvuntur.

APOLOGIA
S. MAURI.

filius accepit, in prima monarchiæ divisione ceteris multo fuisse ampliore & præstantiorem. sed & apicem regni Francorum obtinuisse Theodebertus dici potuit, quod aliis Francorum regibus potestate, præclaris factis, animi magnitudine & famæ celebritate præcellerit, ita ut ei etiam viventi Magni nomen ad hæserit, quod scriptores domestici & exteri agnoscunt. Si vero auctores laudare necesse sit, qui eum & *Magnum & Francorum regem* appellaverint, id non admodum operosum fuerit. certe id non semel fecit auctor illorum temporum celebris, Marius Aventicensis episcopus in Chronico; ubi sic habet ad annum DXXXIX. *Theodebertus rex Francorum intrat in Italiam; & decennio postea, Theodebertus rex Magnus Francorum obiit.* De filio ejus Theodebaldo, qui etiam regnavit in sola Austrasia; *Theodebaldu rex Francorum obiit.* Et de Sigiberto, cui post Chlotharii mortem Austrasiæ regnum obtigit: *Sigibertus rex Francorum bellum contra fratrem suum suscepit.* Ita Marcellinus comes, Procopius, Agathias; & alii, quos singillatim recensere non vacat.

3. At, inquit vir eruditus, appellatus fuerit Theodebertus Francorum rex: certum est tamen eum nihil apud Andecavos possedisse, cum ille solummodo in Austrasia regnaverit, alias vero Franciæ partes patrum ejus tunc occuparent, cum Maurus advenit in Gallias: proindeque admitti non debet illius sancti vulgata Vita, quæ Theodebertum supponit Andecavis regnasse, ubi Glannafoliense monasterium exstabat.

Theodebertum non omni Francorum regno præfuisse certum est, quippe qui in Austrasiæ solummodo tetrarchia patri suo successit: fatemur etiam dici non posse, Andecavos umquam in ea Franciæ parte, quæ proprie Austrasia appellabatur, sitos fuisse. At contendimus Austrasiæ reges multas, & quidem præclaras Galliæ provincias possedisse, quæ ab illa Austrasia longe distitæ erant. Quis enim nescit, Albigenes, Lemovicenses, Arvernos, Rutenos, aliosque Aquitaniæ, Septimaniæ & Provinciæ celebres populos, ad Theodericum, cui in regno Theodebertus successerat, pertinuisse? ita & Sigibertus, qui in altera regni divisione Austrasiam obtinuit, regiamque, ut Theodericus, apud Remos habebat, sub sua ditione Pictavos, aliasque regiones & urbes ultra Ligerim sitas, immo & ipsam Turonorum urbem habuisse testis est omni exceptione major sanctus Gregorius Turonensis, unde fieri potuit, ut quamvis Andecavensium potior pars, quæ citra Ligerim sita est, ad Childeberti regnum attinuerit; altera tamen ejus provinciæ portio ultra-Ligeritana & Pictavis contigua, in qua situm est Glannafolium, Theodeberto Austrasiarum regi attributa fuerit. Nec insolens est unam inter duos reges provinciam divisam fuisse, cum ex certis & indubitatis passim monumentis constet, non modo regna aut provincias, sed quandoque etiam ipsos pagos, immo easdem urbes, eademque opida diversis regibus paruisse.

Instat vir eruditus & ait: Andecavi ad Chlo-

domiri regnum spectabant, quod quidem, teste Gregorio, post filiorum ejus necem æqua lance inter se se diviserunt Childebertus & Chlotarius, nulla Theodeberti (Theodericum dicere debuerat) Austrasiæ regis facta mentione; & quidem æquum non erat, uti ille ait, ut qui necis particeps non fuerat, in hereditatis consortium admitteretur.

Verum etsi daremus integram Andecavorum regionem Chlodomiro olim paruisse, quod sane maxime incertum est; non tamen inde legitime inferri potest, ad Theodeberti dominium eam postea numquam devenisse. nec enim putandum est Theodericum, qui præ fratribus suis, bellicis virtutibus præstabat, & illis multo audacior erat atque potentior, partem hereditatis sibi debitam post fratris sui, filiorumque necem insuper habuisse. Dicuntur equidem apud Gregorium Childebertus & Chlotarius Chlodomiri regnum inter se se æqua lance divisisse; sed his verbis nihil aliud intelligi potest, quam quod Chlotarius non majorem quam Childebertus regni partem obtinuerit. Ea autem Theoderici excludendi causa, quam adversarii proferunt, quod scilicet Theodericus, qui sceleris socius non fuerat, hereditatis quoque particeps esse non debuerit, omnino rejicienda videtur; cum e contrario Childebertus & Chlotarius, ob tantum facinus hereditate excidere debuissent, quæ proinde soli Theoderico legitime debita erat, utpote quæ ipsi innocuo, jure naturali & hereditario contigerat. Sed ut ut sit de illa divisione, constat magnam saltem Burgundiæ partem Austrasiarum regibus Theodeberto & filio ejus Theodebaldo paruisse, ut probant conciliorum eo tempore ex Austrasiæ regno congregatorum subscriptiones: ex quibus liquet, plerisque Burgundiæ episcopos iis regibus subjectos fuisse, quales fuere Gregorius Lingonensis, Hefichius Viennensis, Agricola Cabilonensis, Urbicus Vefontionensis, Rufus Octodurensis, &c. Immo Theodebertus ipse Cabilono Remos revertebatur, cum eo morbo correptus fuit, qui ei mortem intulit. Certe ipsemet Theodebertus simul cum suis patris Childeberto & Chlotario; teste Mario, auctore æquali, ad annum DXXXV. expeditionem in Godomarum Chlodomeris interfectorem suscepit, atque eo fugato, hi tres simul Burgundiam obtinuerunt, & inter se diviserunt. Denique, ut observat Valesius vir historiæ Francicæ, si quis umquam, peritissimus, cum nemo probe sciat, qui fuerint in illis regni Francorum divisionibus, cujusque portionis certi limites; vix absque temeritatis nota, quis affirmare potest, opidum aliquod aut regionem aliquam ad hanc vel illam portionem attinuisse, nisi id expresso veteris alicujus testimonio comprobetur.

IV.

i. Post graviores illas, quas expendimus e vita sancti Mauri repetitas difficultates, alias proponunt adversarii, quas etsi non tanti videantur esse ponderis, intactas tamen præter-

APOLOGIA
S. MAURI.

Varie alie
difficultates ex
penduntur,

APOLOGIA
S. MAURI.
Regulæ igno-
rancia.

mittere visum non est; cum eas sufficere posse censuerit vir eruditus ad elevandam omnem hujus vitæ auctoritatem. Una est, quod Faustus, quem sub socii sancti Mauri nomine larvatum putat, Regulæ sancti Benedicti adeo nescius fuerit, ut Florum adhuc novitium tonsuram tamen fuisse scripserit. quod sane, inquit ille, omnino Regulæ Benedictinæ contrarium est, in qua novitios tonderi diserte vetatur.

Verum indicare debuisset vir eruditus, quo regulæ capite id vetitum sit, cum nobis Regulam sanctam illam professis, eamque quotidie evolventibus locum hunc invenire nondum contigerit. Præscribit quidem pater sanctus, ut expleto probationis tempore novitius propriis vestibus exuatur, rebus monasterii induendus; at nihil prorsus de tonsura habet. quin e contrario multis exemplis comprobari posset homines ad conversionem accedentes deposita coma clericos statim, aut monachos factos fuisse; quamvis diffiteri nolim sollempniori forte ritu abscissos fuisse capillos eorum, qui peracta diurna probatione, insolubili voto congregationi adjungebantur, atque eo pacto Florus dici potest, longioribus crinium cincinnis, quos Francorum nobiliores viri deferre tum solebant, excidisse, ut ad modestiorem cæsariem, qualem habere novitium decebat, capilli ejus redigerentur.

Sed esto vetitum sit in Benedictina regula capillos novitiis in primo monasterii ingressu excindere; quis viro erudito persuasit, tunc Florum novitium solummodo fuisse, quando ei capilli abscissi sunt? id certe non habet Faustus, neque ullus alius auctor; immo si Fausti locus accurate perpendatur, jam probationis annum tunc compleverat Florus, quippe qui veste monastica donatus, omnia bona sua, facto publico testamento, tunc dimisisse dicitur, cum capilli ei abscissi sunt.

2. Non majoris est ponderis altera viri eruditi objectio, contententis Faustum, si vita ab eo re ipsa descripta fuerit, ad nestoreos annos pervenire debuisset; utpote qui a sancto Patre in Casino monte enutritus, post Gallicanum tot annorum iter, in Italiam reversus cum jam senex esset, Bonifacio papæ tertio, vel quarto, vitam a se exaratam obtulerit.

Res est Fausti calculo examinanda. Faustus ipse ait se annis septem natum sancto Patri in Casinensi monte oblatum fuisse. quod si id anno ipso, quo sanctus Benedictus, relicto Sublaco, ad sacrum montem accessit, id est anno circiter **D X V T I I I**. factum fuerit, quatuordecim aut certe quindecim annos sub beati Patris disciplina Faustus transgisse dicendus est. nam anno **D X L I I I**. exeunte, aut sequentis initio, datus est socius Mauro in Galliam properanti; atque juxta illum calculum, annos viginti & unum, aut viginti-duos natus erat Faustus, cum in Gallias profectus est. Id sane ipse videtur indicasse, cum in vita sancti Mauri scripsit; se transfactis infantia annis sub beati Benedicti disciplina eruditum profecisse, usque dum Mauro ab eodem patre in Gallias properanti comes datus fuisset. Cum vero sanctus Maurus anno

Annal. Bened. Tom. I.

D L X X X I V. obiisse dicatur, Faustus tunc temporis annum ætatis suæ sexagesimum-secundum attingisse debuit: quibus si duos alios annos, quos post sancti abbatis mortem in Gallia transgessit, addiderimus, dicendus est in Italiam rediisse annos circiter sexaginta-quatuor natus. qua sane ætate senex dici potuit homo, qui iter leucarum circiter trecentarum aggredi parabat; haud tamen adeo decrepitus, ut non facile annos adhuc viginti in patria ducere potuerit, atque eo temporis intervallo sancti Mauri vitam describere; eamque tandem octogesimo-quarto aut quinto suæ ætatis anno Bonifacio papæ offerre.

3. Non felicius fuit Basnagius in objiciendis contra vitam sancti Mauri miraculis, quæ in ea passim occurrunt: cum pleraque, immo & ferme omnia quæ ab eo objiciuntur, ex sancti Gregorii dialogis excerpta sint; immo nonnulla sancto Mauro tribuit contra Fausti mentem, quæque re ipsa non a beato Mauro, sed quæ, testante Gregorio Magno, a sancto Benedicto patrata fuerunt. Verum hoc ad rem nihil interest. nam & revera Maurus multa miracula edidisse dicitur a Fausto vulgato, sed hæc ne sunt supposititiæ vitæ indicia? immo vero merito veniret in falsi suspicionem hujus sancti vita, si ab auctore æquali descripta diceretur, & non esset tota referta miraculis. Non enim ejus ævi auctores sancti alicujus vitam describere sibi videbantur, nisi foret tota miraculis referta. Consulatur, si lubet, quæ supersunt ejusmodi monumenta: & illum fuisse sæculi sexti aut septimi morem quivis facile deprehendet. si rem exemplis approbare opus fuerit, profereamus testes majores omni exceptione Gregorium Magnum, alterum Gregorium, Turonum scilicet antistitem, Patricium Dynamium, Fortunatum, & alios, quotquot inventi poterunt, qui illo ævo vitas sanctorum edidere.

4. At, inquit vir eruditus, ridicula plane refert pseudo-Faustus, ut cum patrem Benedictum narrat Mauro aliquot sanctorum reliquias transmisisse, inter quas recenset *pallium rubeum sancti Michaëlis archangeli*.

Verum si quid ridiculi ea in reliquiarum recensione occurrat, non Fausto, qui rem prout erat simpliciter enarravit, imputandum est, sed iis ipsis, qui locum hunc aut non recte retulerunt; aut certe non satis, pace eorum dixerim, intellexerunt verborum Fausti germanum sensum. Age igitur, videamus quid Faustus ea occasione scripserit. Narrat sanctum Patrem Mauro transmisisse tres sanctæ Crucis particulas, cum aliis sanctorum reliquiis, atque inter eas exprimit *sancti Michaëlis archangeli*, hæc sunt ejus verba, *ex palliolo rubeo, sanctæ scilicet ejus memoria. quæ quidem ita interpretatur vir eruditus, quasi his verbis voluisset Faustus indicare sanctum Michaëlem pallio rubeo vestitum fuisse, cujus partem sanctus Pater discipulo suo pro reliquiis concesserit. At quantum id sit a Fausti sensu alienum, ex illorum verborum simplici expositione patebit. Nemo vel minimum in ecclesiasticis auctoribus versatus, nescit, m*

APOLOGIA
S. MAURI.

Miraculorum
multitudo.

Ridiculæ re-
liquiæ.

APOLOGIA
S. MAURI.

moria nomine apud ejus ætatis auctores, ecclesiam, aut capellam sive sacellum, vel saltem altare designari. Certe Faustus ipse hanc vocem eo sensu alias manifeste usurpavit. Haud minus certum est altaria & sanctorum sepulcra tapetibus aut pannis cooperiri solita tunc fuisse, quod non solum ad conservationem, sed etiam honoris & reverentiæ causa fieri consueverat; immo ejusmodi tapetia quandoque ad parietes suspendebantur, potissimum diebus festivis, aut certe in locis celebrioribus; & hæc tapetia sive panni *pallia*, *palla* seu *palliola* appellabantur. Porro fideles, qui devotionis causa ad ejusmodi sacella seu memorias sanctorum accedebant, tapetia illa osculabantur, sibi ipsis ea, si forte aliqua corporis sui parte laborarent, imponebant, & si quando eis liceret ex illis pannis fila nonnulla, aut quantumvis exiguum frustulum secum auferre, id pro maximo munere habebant, & veluti sacras reliquias venerabantur; quo re ipsa nomine passim donantur apud veteres auctores. Hæc omnia ex sancto Gregorio Turonensi, aliisque nonnullis ejus ætatis scriptoribus discimus; immo non solum illa fila, sed flores quoque, quibus ornata fuerant sanctorum altaria, herbulæ quæ devotionis causa a fidelibus injiciebantur, & ipse etiam pulvis e tumulis sanctorum collectus, sicut & aqua putei aut fontis vicini, ne quid dicam de cereis aut oleo lampadum, aliisque similibus rebus, pro reliquiis habebantur: quod non solum ex Gregorio Turonensi, sed etiam ex Hieronymi, Augustini, Gregorii Magni, aliorumque sanctorum patrum testimonio certum est. Quis nesciat quo in pretio olim fuerint panni illi, quos Apostolorum sepulcris aliquanto tempore impositos Pontifices Romani in varias orbis christiani plagas transmittent? Notum est quam mira de ejusmodi pannis Leo, Gregoriusque, uterque Magnus, & alii pontifices narraverint.

Particulæ igitur pallii, quas ex memoria seu altari sancti Michaëlis beatus Benedictus ad Maurum transmisisse memoravit Faustus, erant ex tapete seu pallio, quo hujus sancti Archangeli altare coopertum fuerat, excerptæ. Nihil hac in re ridiculum, nihil insolitum, nihil quod ætati Fausti non conveniat. Ridebunt forte nonnulli, maxime ex heterodoxis, patrum nostrorum simplicitatem; sed quamvis eorum apologiam facere non multum esset operosum, hic tamen sufficiat demonstrasse nullum inde apparere in hac narratione falsitatis indicium, quæ e contrario invictè ejus auctoris sinceritatem probat, cum posteriorum sæculorum auctor fallax hanc ejus ævi simplicitatem & ingenium imitari non valisset.

5. Discutit postea Basnagius omnes itineris sancti Mauri circumstantias, ut si quid errati in iis deprehendat, inde totam Missionis Gallicæ traditionem impugnare possit. Et quidem nihil circa viam, quam tenuisse dicitur vir sanctus, aut de locis quæ invisit transeundo, reprehensione dignum invenire potuit: at contendit non sibi constituisse Faustum in dierum quos eo in itinere insumisse dicitur Maurus, enumeratione. Maurus cum suis sociis, inquit, profectus est e

monte Casino die decima Januarii: post dies quinquaginta-quinque Vercellas appulsus, ibi quatuordecim dies egit, & tamen prope Autisiodorum die vicesima-prima Martii adfuit, quod fieri non potuit, nisi Autisiodorum pervenisset, priusquam Vercellis fuisset egressus.

At quis non videat amanuensis hic erratum esse, qui L V. pro XX V. incaute scripserit; neque enim sincerus auctor, neque mendax scripsisse censendus est, quod Maurus priusquam ex una urbe profectus fuisset, in alteram longe ab ea distitam pervenerit; & tamen observasse singillatim, ut sane accurate fecit, testante ipso adversario, Faustus, omnes itineris circumstantias, & omnia loca recensuisse, quæ a sancto Mauro perlustrata fuerunt. Condonandum itaque est erratum illud amanuensis vitæ sancti Mauri, ut condonari debet similis error viro erudito, hanc objectionem facienti. Amanuenses L V. pro XX V. uti diximus, scripsere, adversarius vero noster hoc ipso objectionis suæ loco XX V. pro L V. incaute retulit. Absit autem, ut cum malæ fidei reum aut dicamus, aut credamus; ita nec ipse ob tam levem errorem Faustum suspectum debet habere. Verum alio item, & quidem faciliiori modo, id erratum potuit irreperere in vitam sancti Mauri, unius scilicet literulæ mutatione. nam si pro *quinquagesimo-quinto die*, legamus *quinquagesima quinto die*, nulla supererit in hac computatione difficultas. veri similis autem nobis videtur, errorem eo modo contigisse, quod in variis eorum temporum monumentis, *quinquagesima* vox jam usurpata eo sensu occurrat, quo hodieque eam adhibere solemus.

6. Denique nonnulla alia congerit Basnagius adversus vitam sancti Mauri auctoritatem, ut eam nullam esse probet. Talia sunt quæ de morte sancti patris Benedicti affert, quæ in pervigilio resurrectionis Dominicæ contigisse dicitur anno D X L I I I. contra tabularum paschaliū fidem. Objicit etiam Gregorii Turonensis, Bedæ & aliorum auctorum silentium & alia similia: quæ cum jam a nobis superius recensita & refutata fuerint, hic fusius persequi non vacat; sed ex his quæ retulimus patet, quam immerito vir ille eruditus Mabillonium nostrum arguerit, ob locum huic vitæ datum inter acta sanctorum Ordinis Benedictini; cum certum sit ea quæ putaverat Basnagius errata, non esse errata, & quæ sibi contraria visa fuerant, nullo modo sibi contradicere; immo & ea, quæ pro certis & indubitatis suppositionis indiciis protulerat; certa e contrario & invicta esse ejus sinceritatis argumenta. unde fateatur necesse est vir eruditus, se hac in re faciliorem præbuisse adversariis nostris, qui ei commentarios contra sancti Mauri Missionem subministrarunt; proindeque suam vitam sancti Mauri auctoritatem manere debere integram & inviolatam, qualem certe meretur hoc monumentum, quod sæculi septimi initio exaratum, postmodum sæculo nono ab alio auctore retractatum, & aliquot locis interpolatum fuit. quod non modo Missionis sancti Mauri traditionem

Aliæ objectiones jam solutæ.

Itineris circumstantiæ.

POLOGIA non evertit; sed eam e contrario omnino, uti
MAURI. probavimus, confirmat & corroborat.

V.

Cl. viri Ant.
allieti senten-
a expenditur.

1. Multa etiam in dissertationis hujus Gallicana editione protulimus adversus novam Antonii Ballieti, viri eruditi, opinionem, qui licet se in controversiam de Missione sancti Mauri excitatum venire nolle professus fuisset, cum inter aliorum sanctorum vitas de sancto Mauro agere incepit; postea tamen in narrationis decursu ita semper se gessit, ac si nullo probabili fundamento niteretur Ordinis nostri, immo Ecclesie totius occidentalis, de ea Missione traditio. Duos quippe Mauros admittere non dubitavit; unum scilicet Italicum; a sancto Gregorio laudatum, & alterum abbatem Glannafoliensem, qui in Gallia floruerit. Verum cum in Additionibus a se nuper evulgatis, licet hanc suam opinionem non deposuerit, fateatur tamen Traditionem nostram oppositam, quam intrudere voluerat, nullo certo fundamento probari posse; innuatque vix posse negari, quin Odo Fossatensis abbas vitam sancti Mauri publicaverit; immo & admittere videatur Alcuini litanias, quas sibi favere existimaverat, jam in sui patrocinium flecti non posse: quæ omnia tamen erant suæ ipsius opinionis fundamenta, quæ protulerat, pauca omnino supersunt hic adversus eum dicenda; maxime cum nullum unquam momentum, nullumve auctoris testimonium, aut leve saltem aliquod antiquitatis vestigium in suæ opinionis patrocinium protulerit.

Nonnullas tamen rationes profert, quibus se impeditum dicit, quominus nostram, immo Romanæ ecclesie sententiam accedat. Ex sunt, primo, quod conjecturas quidem & præjudicia in nostra dissertatione Gallicana ad asserendam sancti Mauri Missionem protulerimus, sed probationes nullas. Secundo innuit malle se Odonem ipsum abbatem Fossatensem, a quo vitam sancti Mauri publici juris factam fuisse invictè probavimus, falsi ac perjurii reum accusare, quam vitæ hujus agnoscere auctoritatem. Tertio nos reprehendit, quod faciliores fuerimus in admittendis opinionibus sive traditionibus, quæ Caroli Calvi ætatem præcesserunt. Idem dicit de monumentis quæ protulimus, quibus fuerat, ut ait, multo magis, quam nobis visum est, diffidendum. Quarto Alcuini litanias, quas sibi favere, proindeque recipiendas existimaverat, jam nullius esse roboris dicit, quod ejusmodi monumenta interpolationibus soleant passim scætere. Quinto denique quod nihil prorsus ad Papebrochii rationes, quæ haud contentibiles sunt, responderimus.

& resolvitur.

2. At facilis est ad hæc omnia responsio. Et primum quidem Missionis sancti Mauri traditionem antiquissimam esse certis & indubitatis monumentis a nobis demonstratum esse nemo infitiatur; an vero inde argumenta legitima, aut solummodo meras conjecturas deduxerimus, judicabunt æqui verique amantes le-

stores, qui hanc dissertationem jam gallice, modo vero hic latine editam expendere voluerint. Et quidem mirum est id a viro docto dici potuisse, qui rationes nullas, monumentum nullum; conjecturas vero ita leves, pro sua opinione nova protulit, ut eas in emendationibus dimittere fuerit coactus.

3. Accusationem aut suspicionem gravem falsi & perjurii in Odonem intentatam, ne conjecturis quidem, aut levi quoquam momento probat aut confirmat vir eruditus. Sed itane licet hominis famam hæctenus integram tali probro absque ratione conspurcare? Fuit quippe Odo vivus & mortuus vir integræ famæ, in ecclesia probe notus; & mirum est quod hunc ipsum; cujus auctoritatem in Historia Translationis describenda, uti certam admittit, & quem etiam hominem probum & bonæ fidei fuisse paucis ante diebus agnoverat vir eruditus, perjurii & mendacii suspectum, si non convictum, se modo habere pronuntiet. Si aliquo legitimo testimonio, id quod sibi antea incompertum erat rescivit, debuisset sane illud proferre in publicum: donec id præstetur, accusationem hanc iniquam, jure divino & humano id nobis suadente, habebimus.

4. Hujus responsionis vim præsensit procul dubio vir eruditus, qui, si salvam velimus Odonis sinceritatem & fidem, non omnino refragaturum innuit, modo tamen fateamur eum a clerico Michaëliano fuisse deceptum, qui illi fabulas pro vita sancti Mauri vendiderit. At suo loco probavimus, vitam sancti Mauri, quamvis nævis aliquot non careat, qui ab interpolatore seu editore, vel etiam ab amanuensibus facile admitti potuerunt, sæculo nono confectam non fuisse, utpote quæ multa habeat, quæ a fallaci illius temporis auctore adinventi non potuerunt.

Sed nec eo quidem pacto salvari posse Odonis fidem certum est, nisi sancti Mauri missio, & præcipua saltem ejus facta, quæ in vita illa commemorantur, vera fuerint. Etenim Odo ante receptam ab illo clerico vitam, vel Maurum Glannafoliensem scivisset fuisse sancti Benedicti discipulum, aut certe id nescisset. Si illud sciverit, jam missionem sancti Mauri absque illa vita ratam habemus; proindeque clericus ille, aut quivis alius vitæ confector, eam primus non excogitavit. Si vero Odo dicatur Maurum Glannafoliensem sancti Benedicti discipulum antea non credidisse; cum sane Maurus Italicus, re vera sancti Benedicti discipulus, ignotus esse ei non potuerit, quem nempe sui cænobii fundatorem non fuisse probe scivisset, inferendum esset ipsum mala fide suum Maurum in Italicum transformasse. quod quidem etsi voluisset, fieri nemine reclamante non potuisse jam multis demonstratum est.

Cum ait vir doctus, facilius quam par fuisset, nos opinioni seculorum, quæ Caroli Calvi regnum præcesserunt, adhibuisse fidem; innuit aliquam de sancti Mauri missione traditionem ante hujus principis ætatem invaluisse; atque eo pacto tuerent omnia prorsus, quæ adversus nostram

APOLOGIA
S. MAURI.

Traditionem hæcenus excogitata sunt argumenta, quibus adversarii nostri ejus initia ad sæculi noni finem, aut ad sequentis principium revocari debere contendebant. Quin & cum *secula quæ Caroli Calvi regnum præcesserunt*, alia esse non possint ab octavo, aut septimo: *opinio* de Mauri Missionem paullo post ejus obitum, qui sub sexti sæculi finem contigit, recepta fuisse dicenda est; immo cum Maurus Glannafoliensis, si ab Italico distinguatur, multum eo junior fuisset, ut re ipsa contendunt adversarii, ille adhuc vivens, aut saltem vix mortuus in alterum Maurum transformari debuisset: quod quam sit absurdum nemo non videt.

Quod autem attinet ad monumenta vetera, quæ a nobis incaute admittæ conqueritur vir eruditus, ea debuisset indicare. In iis enim quæ citavimus proferendis aut laudandis, bona fide ac sincero animo egimus: eadem præterea veterum ac recentiorum auctoritate passim corroborare ac confirmare conati fuimus: si quod falsum ingessimus pro vero, aut dubium pro certo, emendare parati sumus, cum primum vir eruditus aut quisvis alius id probaverit.

5. Litanias vero Alcuini post ipsummet Bollandum, ut legitimas admittimus, quod re ipsa tales eas esse non dubitemus. Scimus quidem ejusmodi monumenta passim interpolata occurrere: sed eam esse interpolationum detegendarum regulam esse cum viris hæc in re eruditis & peritis putavimus, si illa scripta in vetustis codicibus aliter quam in recentioribus deprehendantur; aut certe si aliquot inveniuntur in iis nomina sanctorum, qui post auctoris ætatem vixerint. Ostendat vir doctus, si quid tale in his litiis deprehendit: proferat vel unum sanctum in illis contentum, qui Alcuino sit posterior. Siccine pro libito vetera monumenta, ubi suæ opinionationi non favent, falsa aut interpolata, nulla prolata ratione, dicere, sicque rejicere licet?

Instat tamen & ait: Babolenus post Maurum in his litiis habetur, nec tamen ob id a quoquam dicitur ille sanctus fuisse beati Mauri discipulus. Igitur nec Maurus sancti Benedicti discipulus censendus est, licet in Alcuini litiis proxime post illum positus inveniatur.

Verum Babolenus semel post Maurum occurrit in vetustis litiis, quem sancti Mauri discipulum fuisse nemo umquam suspicatus est: at certi sumus Maurum aliquem existisse discipulum sancti Benedicti, qui non in una solum litiis, (& quidem necesse est in litiis sanctos unum post alterum recensere, nec propterea alii aliorum discipuli dici possunt) sed in multis, antiquis & recentibus, ante & post publicatam ab Odone ejus vitam vulgatis, post sanctum Benedictum proxime locatus occurrit, & quidem inverso ætatis & celebritatis ordine. Ut enim Maurus sancto Benedicto prope jungeretur, eum necesse fuit præponere illustrioribus & antiquioribus vitæ monasticæ patribus, Antonio, Macario, Ephremio, & aliis, etiam ex Italia, ut suo loco vidimus, quæ sane omnia indicant id non fortuito, sed data opera ab

istarum litaniarum collectoribus factum fuisse: APOLOGIA
cujus rei alia ratio excogitari non potest, nisi S. MAURI.
quod re ipsa Maurus censeretur ab illis auctoribus fuisse præcipuus sancti Benedicti discipulus.

6. Ultimo denique objicit vir eruditus, nihil nos ad Papebrochii rationes respondisse. Sed quo id pacto fieri potuisset, cum neque Papebrochius ipse, neque eruditi ejus socii ulla hæcenus contra sancti Mauri missionem rationes protulerint? Absit ut tam doctos, & in vitis sanctorum illustrandis exercitatissimos viros insuper habuerimus, aut umquam contemserimus, ut nobis exprobrare videtur vir eruditus; sed absit etiam, ut eos inter adversarios nostros reputemus, qui sane nobis non adversantur. Vitam sancti Mauri Bollandus & Henschenius ediderunt suo loco die x v. Januarii, eam postmodo cum recurrit occasio laudaverunt; Papebrochius postea a nostro Luca Acherio monitus accepit nonnullos contra hanc vitam *missitare*, ut ea de re loquitur: demum vitam hanc ipse data occasione examinans, loca difficilia in ea deprehendit, & interpolatam, forte etiam supposititiam, suspicatus est. Quid præstitit vir eruditus? quod sane facere debent viri docti, & æqui verique amatores. Ea de re scilicet lectores admonuit, ne forte in errorem incaute incidere possent; pollicitus se, aut socios suos eam pro oportunitate accurate examinatos, cum parabitur nova Januarii Bollandiani editio. Interim innuit sancti Mauri vitam dubiæ auctoritatis sibi videri ob difficultates in ea occurrentes, missionemque forte ad Boniti abbatis aut subsequentiæ tempora melius revocari posse ad conciliandos auctores; at nusquam Missionem absolute rejiciendam esse pronuntiavit, vel ullum argumentum in alterutram partem protulit. Quid igitur opus fuisset in nostra dissertatione Gallicana in Papebrochium aut ejus socios invehere, qui re nondum penitus examinata nobis non adversantur; aut qua ratione eorum argumenta refellere potuissemus, si nulla ab eis proposita fuerunt?

Cum itaque Missionis Gallicanæ sancti Mauri traditio ab annis plusquam octingentis, ut fatentur adversarii, unanimes omnium consensu recepta sit, nullumque appareat mutationis in ea, etiam ante illud tempus, factæ vestigium; immo eam longe antiquiorem esse certa monumenta & multa argumenta probent; & e contrario opinio, quam recentiores aliquot critici ab annis paucis intrudere aggressi sunt, nullo penitus auctoris antiqui aut recentis testimonio, nullove antiquitatis monumento firmari possit; & insuper ea argumenta quæ adversus nos congerere nisi fuerunt, nullius plane sint roboris, nec tam certam & antiquam traditionem convellere potuerint: non mirum est, si eandem tueri & inconcussam conservare conati fuerimus, ut illam, quam a patribus nostris illibatam inviolatamque post tot sæculorum curricula Traditionem accepimus, posteris quoque qui nobis in ævum successuri sunt, integram, & invictam transmittere curemus.

Operis conclusio.

II.

DE GREGORII MAGNI MONASTICO INSTITUTO
DISSERTATIO.Ad lib. 6.
num. 59. &
seqq.DISSERT.
DE GREG.
MAG.

IL L U D in primis Ordini nostro honorificum est, quod sanctissimus ejus auctor & institutor BENEDICTUS vitæ ac Regulæ suæ præconem beatum GREGORIUM, re ac cognomine Magnum, habuerit; & quod Gregorius ipse ejus Regulam sit professus, ut constanti a majoribus nostris, immo etiam ab externis auctoribus traditione accepimus. Alterum nemo, qui Gregorii Operum censuram calleat, revocare in dubium potest; alterum necessaria quadam connexionione ex altero consequitur: ita ut, si alia hanc in rem argumenta nos deficerent, id unum cordatis & æquis rerum arbitris ad persuadendum sufficere videretur. Ita enim sancti Benedicti res gestas studiose persequitur Gregorius, ita ejus Regulam commendat, ut nullus, nisi ei addictissimus, tam honorifice & speciatim omnia ejus facta relaturus fuisset. Cum enim aliorum sanctorum actiones summatim tantum uno, aut altero articulo comprehendat; ita in sancti Benedicti singula gesta excurrit, ut totum librum secundum Dialogorum iis commemorandis infumat, & in aliis libris data occasione rursus de eo faciat mentionem. Hoc unum argumentum Hadriano Valesio, maturi judicii ac multæ eruditionis viro, adeo plausibile visum est, cum ea de re quondam sermonem haberemus, ut Gregorium Magnum nostris accensendum esse facile crederet, si modo de monastica ejus professione, quam alterius Gregorii, scilicet Turonensis episcopi, silentium suspectam ac dubiam ipsi reddebat, omnino constaret. quæ res effecit, ut singularem hoc de argumento dissertationem scribere olim aggressus sim, eidemque tum superstiti ac volenti inscripserim, quam novis hoc loco argumentis confirmare operæ pretium fuerit: ne tam præclarum & insigne Ordinis nostri ornamentum, quod nonnulli nobis, ex Baronii maxime præjudicio, auferre moliuntur, non satis reputasse videamur. Etsi enim in nostrorum decursu Annalium argumenta hac de re præcipua, pro nata occasione, protulerim; juvat nihilominus ea, quæ sparsim dicta sunt, simul conferre in hunc locum: ut uno contextu argumenta proposita majorem ad persuadendum vim habeant.

Cum verò hujus disquisitionis partes sint duæ, una, an Gregorius monachus fuerit; altera, an sancti Benedicti regulam professus sit: quæ prior est tam certis ac perspicuis constat argumentis, ut eam, pro concessa habitam, plerique e nostris, qui hac de re scripsere, prætermiserint: in alteram vero, quæ fere totius con-

troversia caput est, morosius & fortius incubuerint. Verum, ne dimidiatum opus fecisse videar, utrumque hic retractare est animus, primum quidem paucis expediturus, allatis posterioribus tantum argumentis, quæ tum monasticam Gregorii professionem, tum ejus in monasterio moram & abbatialem dignitatem spectant: alterum vero, sæpe jam discussum a nostris, ita expositurus, ut aliorum argumenta cum delectu adhibiturus sim, novis aliunde copiis advectis.

P A R S P R I M A.

I.

DE monastica Gregorii professione dubitare non sinit nos manifesta ipsius Gregorii auctoritas. Quantum enim difficultatis passus sit vir sanctus in eo proposito exsequendo, commemorat ipse in epistola ad Leandrum episcopum, initio Moralium præfixa, his verbis. *Du- dum te, frater beatissime, in Constantinopolitana urbe cognoscens, cum me illic Sedis apostolica responsa constringerent, & te illic injuncta pro causis Fidei Vesigothorum legatio perduxisset, omne in tuis auribus quod mihi de me displicebat exposui: quoniam diu longeque conversionis gratiam distuli; & postquam caelesti sum desiderio afflatus, seculari habitu contegi melius putavi. Aperiebatur enim mihi jam tunc de aternitatis amore quod quærerem: sed inolita me consuetudo devinxerat, ne exteriorem cultum mutarem. Cumque adhuc me cogerec animus presenti mundo quasi specie tenus deservire, cœperunt multa contra me ex ejusdem mundi cura succrescere, ut in eo jam non specie, sed (quod est gravius) mente retinerer. Quæ tandem cuncta sollicitè fugiens, portum monasterii petii; & relictis quæ mundi sunt, ut frustra tunc credidi, ex hujus mundi naufragio nudus evasi.* Hic manifeste significat Gregorius, se concepto melioris vitæ proposito non statim adduci potuisse, ut sæcularem habitum deponeret in monasterio: sed id demum præstitisse, ubi sub sæculari cultu mentem suam ab sæcularibus studiis revocari non posse intellexit. Tum *cuncta*, id est omnia retinacula, quibus ne exteriorem cultum seu sæcularem habitum mutaret, impediabatur, *sollicitè fugiens, portum monasterii petiit, quæ mundi sunt, reliquit*, ac demum *ex hujus mundi naufragio nudus evasit.* Quo in loco Gregorius unam eandemque rem tribus modis expressit in idem recidentibus. Quippe *portum monasterii petere*, Gregoriano stilo idem est, ac monachum fieri religiosa veste suscepta. Huic rei probandæ aptissima est libri x. episto-

DISSERT.
DE GREG.
MAG.

DISSERT.
DE GREG.
MAG.

la xxxix. qua Desiderium Gallia episcopum monet, ut ne Pancratium, ipsius quondam clericum, qui ad monasterium confugerat, denuo ad ecclesiae curam revocaret. Quam ob rem vero? *Ut qui quietis desiderio portum monasterii appetiit, rursus in ecclesiasticarum curarum perturbationibus non implicaretur.* Atqui superius praemiserat Gregorius, eundem Pancratium gratiam monasticae conversationis appetiisse, ejusque summississe habitum. Ex quibus manifestum est, Gregorio idem esse portum monasterii petere, ac religiosum habitum in monasterio suscipere. Et certe quicquid monasterii portum petit, prorsus abjicit animum saeculi reperendi. Quod propositum is praese non ferret, qui in monasterio saecularem habitum vellet retinere; eique accideret, quod sibi Gregorius accidisse dicit, ut jam non specie tantum, sed etiam mente saeculum respiceret.

Quod autem Gregorius religioso se voto in monasterio obstrinxisset, argumento est ejus epistola ad Theodistam imperatoris sororem, quae est libri i. epistola v. in qua conqueritur, quod sub colore episcopatus ad saeculum sit reductus, ubi saeculum opponit, non laica (ut liquet) vita, sed monastica ac regulari, cui addictum se fuisse satis superque probat, cum ait se se in monasterii portum recepisse. Rem amplius explicant sequentia Gregorii verba, quibus se ea quae mundi sunt, reliquisse, & ex hujus mundi naufragio nudum evasisse profiteretur. Neque enim quis nudus ex hujus mundi naufragio evasisse dici potest, qui mundi solitum cultum, id est saecularem vestem, non deponit: cujus vestis susceptione monastica tunc inducebatur professio. Sed quid multis moror? quando Gregorius ipse disertis verbis se monachum dicit, scilicet in libro iv. Dialogorum capite xxxviii. ubi agens de morte Crisorii, testimonium adducit Maximi ejus filii, quem ipse, inquit, jam monachus monachum vidi. Haec verba non minus dilucide reddit Zacharias in versione graeca. Quid apertius? En Gregorius ipse se monachum fuisse diserte ait, quod jam non obscure in locis mox allatis asseruerat. Nec ipsi satis fuit id semel dixisse: idem iisdem omnino verbis repetit in homilia xix. Haec tam clara & manifesta sunt, ut aliis argumentis referendis superfedeam, ne rem minime obscuram congestis aliunde non necessariis testimoniis obscurare videar.

Neque vero his obstat, quod olim vir doctus obtendebat, alterius Gregorii silentium quod genus argumenti nihil valet contra clara & indubitata testimonia. Quin etiam Gregorius ipse Turonensis episcopus adeo sententiae nostrae haud officit, ut etiam non obscure suffragetur. Is quippe initio libri x. Historiae suae testatur, Gregorium Romanum, ab adolescentia devotum Deo, ex rebus propriis sex in Sicilia aedificasse monasteria, ac septimum intra urbis Romae muros instituisse: quibus, inquit, tantam delegavit terrarum copiam, quanta ad victum quotidianum praebendum sufficeret; reliqua vendidit cum omni praesidio domus; ac pauperibus erogavit.

Quod quidem non nisi homini saeculo nuntium remittenti fere contingit. Et certe mox Gregorius Romanus monasterium ingressus est, ut ex suo ipsius testimonio liquet: & qui ante serico contextu ac gemmis micantibus, uti subdit Gregorius Turonensis, solitus erat per Urbem procedere trabeatus; nunc vili contextus vestitu ad altaris dominici ministerium consecratur, &c. Ubi auctor ipse serico ac gemmis micanti ornamento opponit religiosam vestem, quam vilis vestitus nomine intelligit, monachalem dicitur, nisi aliter exegisset oppositorum lex. Vilem porro dixit eo fere modo, quo sanctus Benedictus ad monachorum vestem designat id panni genus, quod vilius comparari potest. Atque ut amplius videas id Gregorium Romanum relicto saeculo praestitisse; addit Gregorius Historicus, eum electioni suae in Pontificem diu restitisse, ne, quod prius abjecerat, rursus ei in saeculo de adepto honore jaetantia quadam subreperet. Itaque ex mente Gregorii Turonensis, Gregorius Romanus, facultatibus in pauperes erogatis, saeculum & quae saeculi sunt, abjecit, sericas item ac gemmantes vestes deposuit, vilem vestitum praefereus, id est monasticum. Itaque Gregorius Gallus succinit Gregorio nostro, de se ipso testanti, quod jam monachus monachum viderit Maximum. Certum itaque & exploratum id manet, quod de ejus monachatu demonstrandum erat.

II.

Quo in monasterio vitae monasticae rudimenta didicerit Gregorius, signat ipse variis in locis, nimirum in monasterio, inquit, meo, id est sancti Andreae, quod Romae construxerat. sic enim scribit in libro iv. Dialogorum, capite xxi. Vita namque venerabilis Valentius, qui post in hac Romana urbe mihi, sicut nosti, meo quoque monasterio praesuit, &c. & in capite lv. Neque hoc silendum puro, quod actum in meo monasterio ante hoc triennium reminiscor. Quidam namque monachus, Justus nomine, medicinali arte fuerat imbutus, qui mihi in eodem monasterio constituto sedule obsequi, atque in assiduis agritudinibus meis excubare consueverat. Clarius Johannes Diaconus in ejus vitae libro i. capite vi. agens de monasteriis à Gregorio constructis: Septimum, inquit, intra Romanae urbis mœnia sub honore sancti Andreae apostoli, juxta basilicam sanctorum Johannis & Pauli, ad Clivum-Scauri, monasterium in proprio domate fabricavit: in quo, relicti sericis, auro gemmisque radiantibus togis, simulque suppellectilibus reliquis in usum pauperum erogatis, ex hujus mundi naufragio nudus evasit; diuque desideratum monachicum capiens indumentum, &c. quibus verbis Johannes Diaconus ad Gregorii Turonici episcopi contextum mox relatum alludere videtur. Jam quantum morae in monasterio fecerit Gregorius noster, expendendum est.

III.

Duplicem Gregorii commorationem in monasterio

DISSERT.
DE GREG.
MAG.

DISSERT.
DE GREG.
MAG.DISSERT.
DE GREG.
MAG.a Mus. Ital.
p. 108. & seqq.

nasterio distinguere juvat, unam ante, alteram post susceptum diaconatus gradum & legationis munus: quæ utraque est aliquot annorum.

Ut plures primæ commorationis annos Gregorio tribuamus, illud exigit, quòd in monasterio duobus minimum abbatibus paruit, Valentio scilicet, ex libri I V. Dialogorum capite x x I. & Maximiano, qui tum, cum Gregorius legatus factus est, Andreani monasterii Pater erat, ex libri I I I. capite x x x v I. Deinde Merulus monachus, quem Gregorii in cœnobio socium ac discipulum fuisse ait Johannes Diaconus in lib. I. de Gregorii vita capite x I x. ante annos quatuordecim quàm Gregorius Dialogos scriberet, id est ante annum D L x x x. c vivis abierat, auctore Gregorio in lib. I V. Dialogorum capite x L v I I. Ergo ante eum annum Gregorius ipse jam monachum induerat. Certe ibidem agit Gregorius de quodam fratre Antonio, quem secum *in monasterio* fuisse dicit: cuius obitum, tamquam senioris, ante Meruli obitum refert. Accedit quod jam tum adeo exquisitam hauserat rerum moralium intelligentiam, ut Constantinopoli rogatus à Leandro Hispanensi episcopo, inchoaverit libros Moralium, in quibus admirabilem rerum divinarum cognitionem suspiciunt omnes. An vero fieri potuit (quod quidem factum esse necesse est, si exiguo temporis intervallo monachus ante legationem fuit) ut Gregorius inter varias Romanæ præfecturæ sollicitudines, curasque tumultuantes, tam intime res morales calluerit, degustaveritque? Certe nemo rerum spiritualium peritus hoc sibi persuadere poterit, maxime si perpendat, quod Gregorius se *incolita consuetudine devinctum, ac mente in mundo retentum, diu conversionis gratiam, qua divinitus ad vitam monasticam invitabatur, distulisse* plangit in præfatione Moralium. Non ergo alibi quam in monasterio hunc sapientiæ apicem apprehenderat, ubi proinde ante plures annos, quam Diaconus crearetur, vixisse dicendus est.

Breviorem hanc fuisse moram, id est vix integri biennii, censet Baronius, hoc adductus argumento, quod urbanam Præfecturam adhuc gereret Gregorius anno octogesimo-primo supra quingentesimum; tum monachus factus, altero post anno accepta Diaconi cardinalis dignitate, Constantinopolim directus sit a Pelagio Romano pontifice. Ipsum enim anno supra dicto etiam tum Prætozem Urbis subscripsisse cautioni seu litteris professionis à Laurentio Mediolanensi pontifice initio sui episcopatus ad Papam pro more missis. Porro Laurentium sedisse annos duodecim, ex monumentis ecclesiæ Mediolanensis, eique successisse Constantium anno quingentesimo nonagesimo-tertio, testante Gregorio in epistolis ad Exarchum Italiæ, & ad Johannem subdiaconum, datis Indictione undecima.

Constantii pontificatus initium anno D x c I I I. cum Baronio admitto, sed nihil contra nos. Tota enim ejus illationis moles nititur recentioribus Mediolanensium Pontificum indicibus, quos mendosos esse constat ex catalogo a nobis

Annal. Bened. Tom. I.

descripto ex veterrimo codice bibliothecæ Ambrosianæ, & relato in tomo primo Musci a nostri Italici, in quo Laurentio episcopo non tantum anni duodecim, ut vulgatis in indicibus & apud Baronium, sed anni novemdecim cum mensibus septem tribuuntur, isque x I I. kal. Septembris obiisse dicitur. Itaque si ex anno ejus sæculi nonagesimo-tertio, quo Constantius post illum mensem Laurentio successit, annos novemdecim cum mensibus septem detraheris; anno septuagesimo-tertio aut insequente Laurentii episcopi electionem factam esse admittas necesse est; adeoque ejus cautionem ad Romanum pontificem eodem anno missam, cui Gregorius, tunc urbanus prætor, subscripsit. Potuit ergo Gregorius anno sequenti, id est septuagesimo-quarto aut quinto, ingredi monasterium, in quo usque ad id tempus, quo diaconus cardinalis ac legatus creatus est, privatam vitam duxit. Atqui Constantinopolim ad Tiberium missus est anno D L x x x I I. qui Tiberii augusti supremus fuit, penultimus Eutychii patriarchæ, quem Gregorius in illa urbe jam versatus, ab errore, qui resurrectionem spectabat, revocavit. Quamdiu vero illic perstiterit, colligitur ex Pelagii papæ epistola, ad ipsum scripta, mandantis, ut ab imperatore auxilium contra Langobardos ipsi impetret. quæ epistola *data est* I V. nonas Octobris, *indictione* I I I. quæ anno D L x x x I V. respondet, si indictio tertia more pontificum a Septembri computanda est. Ex his patet, Gregorium vix ante annum sequentem a sua legatione Romam reverti potuisse.

I V.

Reversus e legatione sua Gregorius, rursus in monasterii sui portum confugit, ubi etiam abbatis munus gessit, ut ipse declarat in Constituto pro monachis apud Baronium b & inter generalia Concilia edito, his verbis: *Gregorius episcopus omnibus episcopis. Quam sit necessarium monasteriorum quieti c conspicere, & de eorum perpetua securitate tractare; antea tum nos officium, quod in regimine cœnobii exhibuimus, informat.* Hinc est quod Pretioso præposito, quem Baronius abbatem perperam vocat, præcipit, quid in Justum monachum peculii reum agendum sit, ex libri I V. Dialogorum capite I V. usus hoc in facto jure & potestate abbatis.

Occurrit tamen hoc loco quidam scrupulus, nempe quod Maximianus abbatis munus tum gereret, ex lib. I I I. Dialogorum capite x x x v I. cum Gregorius in regiam urbem missus fuit; ipsumque officium retinuisse videatur ad id tempus, quo Syracusanum episcopatum adeptus est. quod Rocus Pirrus contigisse putat circiter annum D x c. quo anno Gregorius ipse pontifex renuntiatus est mense Septembri. At incertum quo præcise anno Maximianus Syracusanam iniit sedem; & si quidem sub annum D x c. monasterii regimen Gregorio, e sua legatione reverso, facile cedere potuit. cui rei id argumento est, quod Pretioso monasterii sui præ-

O o o o

b Baron. Ann.
601.

c f. prospicere.

Baron. Ann.
581. & 585.

posito injunxit, ut nullus e fratribus monasterii Justo, ut mox dicebam, peculii reo morienti adesset; id injuncturus abbati, si non ipse abbas exstitisset. Ex his intelligitur, Gregorium post suam legationem quinque circiter annos perstitisse in suo monasterio, ibique abbatis munere functum fuisse. De primo capite hæcenus.

P A R S S E C U N D A.

I.

QUÆ Regula, qualeve monachorum institutum in Andreano cœnobio viguerit, cum Gregorius istic religiosum suscepit habitum, jam secundo loco investigandum est. Benedictinam eo loci viguisse Regulam multa persuadent, nempe ipsius Regulæ observatio & auctoritas apud monachos Andreanos; Gregorii singulare studium in eandem Regulam, ejusque auctorem; ipsiusmet Regulæ propagatio per Gregorii discipulos facta in insulam Britanniam; testimonia veterum, qui ab annis fere nongentis Gregorium sodalibus Benedictinis, nullo secus ante Baronium sentiente, adnumerant. Hæc paucis explicanda, postquam de libris Dialogorum nonnulla præmisero.

Libros quatuor Dialogorum genuinum Gregorii fetum esse, certis ac necessariis demonstravi argumentis in Præfatione primi sæculi nostri, nimirum auctoritate ipsius Gregorii, Isidori, Hildefonsi, Aldhelmi episcoporum, Bedæ & Pauli Diaconi: quibus adnumerandi Paterius Gregorii discipulus, & Taio Cæsaraugustanus antistes sub medium sæculum septimum: qui in sua quisque collectione testimonia ex libris Dialogorum proferunt. adnumerandus etiam Paulus diaconus Emeritensis in præfatione ad Vitas Patrum Emeritensium, aliique posteriores auctores. Dialogorum liber secundus, qui totus est de sancti Benedicti gestis, Gregorio manifeste adseritur testimoniis Paterii, Aldhelmi episcopi Schireburnensis in Anglia, Bedæ & Pauli diaconi, monachi Casinensis, quæ hoc loco tetigisse necesse est, ut infitiatoribus omnis occasio præcludatur. Paterius in sua collectione, quam ex Gregorii operibus ipso vivente ac probante condidit, cum sexdecim in locis laudet libros Dialogorum, quinquies ex libro secundo sententias producit, nempe capite LXVII. in Matthæum ex libri secundi Dialogorum capite XXIII. Capite LV. in Lucam ex capite III. Capite XLIII. in Johannem ex capite XXVIII. Capite XXVII. in Acta ex capite XX. & capite XXVI. in epistolam ad Romanos ex capite XVI. Præterea Aldhelmus, anno DCCLX. mortuus, in libro metrico de virginitate Benedictum commendat his aliisque versibus.

*Cujus præclaram pandens ab origine vitam;
Gregorius Præsul chartis descripsit olim.*

Aldhelmo suffragatur Beda in libro de temporibus, sub Justino seniore, *Benedictus abbas,*

inquit, *virtutum gloria claruit, cujus vitam beatus Papa Gregorius in libro Dialogorum scripsit.* Denique, ut ceteros omittam, idem tradit Paulus Warnefridi in libro primo de gestis Langobardorum capite XXVI. agens de sancto Benedicto: *cujus vitam, ait, sicut notum est, beatus Papa Gregorius in suis Dialogis suavi sermone composuit.* His ita constitutis, ad id cujus probandi gratia hæc adduxi, tandem regredior.

II.

Lego duplicem in Gregorii scriptis locum, ubi mentionem facit Regulæ monasterii sui, nimirum in responsione ad Augustinum, quem monasterii utique sui *Regulis eruditum* dicit; & in libri quarti Dialogorum cap. LV. ubi agens de crimine peculii, quod Justus Andreani cœnobii monachus commiserat, hæc scribit: *Quod mox ut mihi nuntiatum est, tantum malum de fratre, qui nobiscum communiter vixerat, equanimiter ferre non valui. quippe quia ejusdem mei monasterii semper Regula fuerat, ut cuncti fratres ita communiter viverent, quatenus eis singulis nulla habere propria liceret.* Quæ fuerit hæc Regula, scripto, an usu tradita, non definit Gregorius: sed tamen ex verbis quibus utitur, colligere possumus, non aliam fuisse quam Regulam sancti Benedicti, cujus eadem fere verba sunt in capite XXXIII. in quo quærit, *Si quid debeant Monachi proprium habere?* Statuit vero, *ne quis præsumat aliquid habere proprium, nec quidquam liceat habere, quod abbas non dederit aut permiserit: omniaque omnibus sint communia.* Eadem fere utrobique verba, ita ut Gregorius Regulam monasterii sui designare volens, respexisse videatur ad Regulam sancti Benedicti, cujus fere verbis hic usus est.

Ad hæc in epistolis suis, aliisque scriptis Officium divinum passim *opus Dei*, ut sanctus Benedictus, vocat. Denique in Concilio Romano anni DCI. vetat missas publicas in monasteriis ab episcopo celebrari, ne populari frequentia & mulieribus pateat accessus ad servorum Dei recessus, *quod omnino*, inquit, *nec expedit animabus eorum.* quæ totidem verba sunt Regulæ sancti Benedicti capite LXVI. Mitto alia id genus permulta.

Deinde eadem Regula monachis Andreanis à Gregorio imposta videtur, quæ monachis Siciliae ab eo instituta. Atqui Gregorius Luciani in Sicilia monasterii, cujus ipse auctor fuit, monachum arguens, qui partem eulogiæ a Bono monacho contentiose postulaverat, ita scribit ad Urbicum cœnobii sancti Hermetis abbatem in libri IX. epistola XLII. *Quod quanta amaritudine cordis descenderit, poterat tua dilectio scire, si Regulam monachorum nosse, id est attendere, voluisset.* Quænam est illa, quæso, *Regula Monachorum*, nisi Regula sancti Benedicti? de quo ipse ita loquitur in libro secundo Dialogorum: *Scripsit Monachorum Regulam, &c. Benedicti*, inquam, qui a Bonifacio Papa quarto in Concilio Romano *regulæ dicitur Monachorum præceptor*, quem-

DISSERT. admodum Regula ejus a Gregorio appellatur
DE GREG. *Regula monachorum*, in cujus capite XLIV. eu-
M. G. logias citra nuntium Abbatis dare vel accipere
monachis prohibetur. Accedit quod in ea epi-
stola mentio fit de Præposito abbati subjecto,
ac de cellerario monasterii: quæ nomina & mu-
nia sunt sancti Benedicti, non sancti Basilii
Regula, de qua sola hæc controversia injici
potest.

Ad hæc eam sine dubio Regulam monachis
suis præscripsit Gregorius, quam prætulit ce-
teris, & cujus auctorem præ aliis, quos lauda-
vit, Patribus commendavit. Nullam vero aliam
quam Benedicti Regulam prædicat Doctor san-
ctus: qui cum in libris Dialogorum virtutes
seu miracula Sanctorum Italiae describenda sus-
ceperit, nullius tamen vitam integram accurate
& ex ordine refert, nisi solius Benedicti: &
qui in aliis laudandis unum aut alterum capitu-
lum infumere solet, Benedicti rebus comme-
morandis totius libri secundi capita octo & tri-
ginta impendit. Neque hac diligentia conten-
tus, eum iterum data occasione laudat in libri
quarti capitibus septimo & octavo. Ut autem
intelligent omnes, quo animo in Benedictum
affectus sit, vitam ejus a principio ad exitum
persequitur, ab ortu ad obitum: cujus singulas
circumstantias studiose exponit. Denique, ora-
torio more virum sanctum comparat cum ve-
teris Testamenti magnis viris: & qui in aliis
uno fere teste contentus est, in Benedicti factis
probandis testes adhibet quatuor ejus discipu-
los, & ex nomine designat. Non ita est affe-
ctus in quemvis alium Sanctum, ne quidem in
Æquitium, cujus elogium unico libri primi ca-
pitulo v. complectitur. Neque putes hic Gre-
gorio materiam, non diligentiam studiumve
defuisse. siquidem Petrum interlocutorem, plu-
ra de Æquitio scire cupientem, ad Albinum
episcopum remittit his verbis: *Ne tamen vita
ejus cognitione frauderis, bene hanc reverentissimus
vir Albinus Reatina Antistes ecclesie cognovit,
& adhuc supersunt multi, qui scire potuerunt.* Po-
teratne luculentius Pontifex summus suum ad-
versus Benedictum præ sancto Æquitio & aliis
declarare studium & amorem vere filialem?

Et attende quàm singulari elogio ejus Regu-
lam celebret in libri secundi Dialogorum capite
XXXVI. ubi eam vocat *Regulam monachorum,
discretionis præcipuam, sermone luculentam.* Quisquis
hæc citra præjudicium legerit, facile in animum
inducet, Gregorium, si amplectendæ aut eligen-
dæ Regulæ potestatem habuit, aliis prætulisse
Regulam istam, quam tanti faciebat. Atqui ipsi
integrum fuit, Romano sancti Andreae mona-
sterio, sexque aliis in Sicilia ab se ædificatis quam
vellet Regulam præscribere: nec aliam sine du-
bio voluit præter eam ipsam, quam unice com-
mendavit.

Dices forte id quidem ira videri, si constaret,
Gregorium ira de sancto Benedicto ejusque Re-
gula sensisse, priusquam monachus, aut certe
Pontifex factus esset: rem vero forsan aliter se
habuisse, si eo solum tempore, quo libros Dia-
logorum scripsit, (nam scripsisse anno tertio

Annal. Bened. Tom. I.

pontificatus sui) eam sancti Benedicti ejus-
que Regulæ notitiam acceperit.

DISSERT.
DE GREG.
MAG.

At certe eam accepit ante, quam monasteria
sua conderet. Quæ enim de sancto Benedicto
commemorat, *quatuor illius discipulis referentibus*
didicit, *CONSTANTINO scilicet, qui ei in mona-*
sterii Casinensis regimine successit; SIMPLICIO
quoque, qui congregationem illius post eum tertius
rexit, &c. Porro eorum primus ad annum DLX.
alter ad DLXX. vix pervenit: quandoquidem
clades Casinensis per Langobardos, quæ sub Bo-
nito Casinensi abbate quinto contigit, ante an-
num ejusdem sæculi octogesimum accidit, ut
alias demonstravi. Constantino proinde atque
Simplicio referentibus Gregorius Benedicti egre-
gia facta noverat ante aliquot annos, quàm sancti
Andreae monasterium ædificaret. nam istud
monasterium ante Langobardorum in Italiam
adventum conditum non fuisse, inferius osten-
dam.

Quid? quod Gregorius papa sancti Benedicti
Regulam in concilio Romano laudasse, atque
omnibus Latini orbis monachis approbasse, &
imposuisse memoratur? In cujus rei fidem affero
non tantum vulgatum ipsius privilegium pro Sub-
lacenfi monasterio, sed maxime auctoritatem Pa-
trum concilii Duziacensis secundi, quod anno
DCCC LXXIV. celebratum est, ex capite VII. in
hæc verba: *Eadem Regula, nempe sancti Bene-*
dicti, sancto Spiritu promulgata, & laudis auctori-
tate beati pape Gregorii inter canonicas scripturas &
catholicorum doctorum scripta teneri decreta est. Hic
locus, ne quid dissimulem, duplicem pati sen-
sum potest. Primus est, Gregorium sancti Bene-
dicti Regulam in frequenti Episcoporum cœtu
laudasse, & *inter canonicas scripturas & catholico-*
rum Doctorum scripta communi decreto retulisse.
Alter sensus esse potest, eam Regulam a Grego-
rio fuisse commendatam in libro II. Dialogo-
rum: qua ex commendatione inter canonica scrip-
ta referri meruerit. Utrolibet modo hunc locum
intelligas, æque facit pro causa nostra. Præferen-
da tamen videtur interpretatio prior. Cum enim
in synodo Romana anno DCX. hoc est a Gre-
gorii obitu anno sexto, inter clericos ac mona-
chos controversia de ecclesiasticis muniis mota
fuisse; litem diremit Bonifacius papa Regulæ
sancti Benedicti auctoritate, pronuntians ea mo-
nachis licere. *Neque enim, ait Pontifex, Benedi-*
ctus, monachorum præceptor, hujus rei aliquo modo
fuit interdictor. Ergo jam tum hæc Regula inter
canonica scripta Ecclesiæ statuto relata erat: cum
ex ejus præscripto Bonifacius & Patres synodi
Romanæ decretum suum condiderint. Non ergo
alius Pontifex, quam Gregorius, tantopere in
Benedictum ejusque Regulam affectus, eam au-
toritatem Regulæ nostræ conciliavit, ut inter
canonicas scripturas haberetur. Nam inter Gre-
gorium & Bonifacium duo tantum federunt pon-
tifices, Sabinianus & Bonifacius III. quorum
alter vix mensibus octo, alter vero sex, nulla re
memorabili gesta decesserunt. Verum hæc supe-
riorem Duziacensis concilii locum posteriori sen-
su intelligendum esse; non minus certe hoc modo
causæ nostræ favet. Si enim tantum apud alios

DISSERT.
DE GREG.
MAG.

omnes Gregorii Regulam nostram laudantis auctoritas valere potuit, ut ab omnibus Latini orbis monachis reciperetur: quanto magis ejus Regulæ opinio, quam Gregorius alte defixam animo gerebat, apud ipsum Gregorium obtinere debuit, ut eam Andreanis monachis imponeret, ac demum ipse eandem profiteretur? In summa, etiam si Duziacensis synodi posterior interpretatio absolute prævalere concedatur; nihilo minus firma & integra manet vis argumenti, quod ex Romani concilii decreto per Bonifacium deduxi ad probandum intentum, nimirum Regulæ nostræ approbationem & auctoritatem in ecclesia emanasse ex Gregorii sententia, qui eam proinde in suo monasterio fuerat amplexus.

Denique modo constet, Commentarios in librum primum Regum Gregorio Magno, aut certe Claudio abbati ejus discipulo tribuendos esse, ineluctabile habebimus causæ nostræ præsidium. Auctorem namque monachum fuisse patet ex libri I. capite I. his verbis: *Qui abrenuntiantes sæculo remotioris vitæ secretum pervimus, monachi vocamur.* Abbatem etiam fuisse constat, & quidem instituti Benedictini, ex libri IV. cap. IV. *Qui artissimam conversionis viam imperant, noviter accedentibus facile aditum non impendant. Quare & ejusdem artissima vitæ Magister optimus, summa Veritatis discipulus eruditus, præcepit dicens: Probare spiritus si ex Deo sunt. & item: Nuntientur ei dura & aspera, per quæ itur ad Deum, ut sciat ad quid intrat.* Quæ verba desumpta sunt ex Regulæ nostræ capite LVIII. Et infra idem Commentator: *Hoc namque Novitiorum nostrorum mentes audiant & expavescant, quia videlicet quod nobis dicunt, in auribus Domini loquimur. Nam quod coram Deo nobis promittunt, Deo offerimus, ut ipse jam de manibus nostris teneat quod exquirat, &c.* Abbatis porro est ex Regulæ nostræ præscripto, monachorum professionem excipere, Deoque offerre, quod totidem fere verbis præscribit sanctus Benedictus loco mox citato, ubi etiam *Novitii* nomine utitur.

I I.

Hæc, inquam, aliaque manifeste probant, Gregorium Regulæ Benedictinæ servantem fuisse, modo nobis constet, ipsum horum Commentariorum esse auctorem. Et certe multa huc faciunt, primo stilus & modus explicandi res plane Gregorianæ tum libri X. epist. XXII. a Gregorio scripta ad Johan. Ravennæ diaconum. *Præterea, inquit, quia idem carissimus quondam filius meus Claudius aliqua me loquente de Proverbiis, de Canticis canticorum, de Prophetis, & DE LIBRIS QUOQUE REGUM, & de Heptateucho audierat, quæ ego scripto tradere præ infirmitate non potui, ipse ea suo sensu & stilo dictavit, ne oblivione deperirent, ut apto tempore hæc eadem mihi inferret, & emendatius dictarentur. Quæ cum mihi legisset, inveni dictorum meorum sensum valde in multis inutilius fuisse permutatum. Unde necesse est, ut tua experientia, omni excusatione atque mora cessante, ad ejus monasterium accedat, convenire Fratres faciat, & sub omni veritate quantascumque de diversis scripturæ chartas detulit, ad medium de-*

ducant. quas tu suscipe, & mihi celerrime trans mitte.

DISSERT.
DE GREG.
MAG.

Ex his Gregorii verbis intelligimus, Gregorium aliqua dictasse in libros Regum, eaque a Claudio abbate non satis accurate descripta, postmodum a Gregorio emendata fuisse, cum Claudius ea ipsi relegit: sed tamen exemplaria quædam ad Gregorii sensum non fuisse correctæ, quæ ipse ad se transmitti præcepit *mensæ Februarii, indictione quinta*, id est anno Christi sexcentesimo, quo jam Claudius obierat. Ex quibus colligere licet, prædictos Commentarios, in superiori epistola commemoratos, in Andreano monasterio dictatos a Gregorio fuisse, & ex ore loquentis exceptos a Claudio, quem suum ipsius filium vocat, hoc est discipulum & ejusdem monasterii monachum: nec proinde mirum esse, quod Gregorius se abbatem in commentariis illis dicat: cum eos scripserit tum abbas (nam abbatem eum fuisse superius probatum est) ante susceptum pontificatum. Id quod satis suadet mors Claudii exscriptoris, quæ initio anni sexcentesimi contigit post administratam aliquamdiu Classitani monasterii abbatialem dignitatem: qua accepta, recesserat a Gregorio, ut in monasterio suo prope Ravennam consisteret.

Ceterum hoc loco dissimulare non possum, mihi subortam aliquando suspicionem, num iste Commentarius esset adscribendus sancto Odoni abbati Cluniacensi, qui, ut ipse præfatur in abbreviatione sua ad libros Moralium, *ante biennium*, quam eam scriberet, *in Regnorum libro, aggregatis omnibus Patrum sententiis, maxime autem sanctissimi patris Gregorii, unum* condiderat libellum, id est opusculum, sic enim veteres non raro loquuntur. Illud augebat suspicionem, quod eodem fere modo Commentator regum sacerdotes luxuriæ deditos, ac Odo in lib. II. Collationum, exagitat. Verum hanc mihi dubitationem sustulit primo stili dissimilitudo, quæ in isto Commentario & in Odonis Collationibus apparet. Deinde quod Commentator sacerdotes carnis vitio deditos depositioni, uti Gregorius; Odo vero tantum penitentia addicit.

Nuperus Gregorii operum editor Petrus Gufanvilleus decem assert rationes, quibus hos commentarios Gregorio abjudicandos esse contendit. Hæc rationes ad quatuor revocari possunt. Prima est, quod auctor primæ istorum commentariorum editionis, anno M D XXXVII. Venetiis factæ, non indicat locum, ex quo eos acceperit; & quod nullus eorum scriptus codex hæctenus reperiri potuerit. Hæc ratio probat rara esse eorum exemplaria, at saltem unum habuit quo usus est primus editor, quod sufficit.

Altera ratio est, quod nec Gregorius ipse, nec Paterius, nec ullus ab eo tempore auctor hos commentarios ante primam illam editionem laudaverit. Verum nobis satis est, quod in epistola ad Johannem Ravennatem, mox relata, Gregorius ipse dicat, se quædam *ex libris Regum* protulisse, quæ carissimus filius suus Claudius abbas ex ore loquentis exceperat, & *suo sensu & stilo dictaverat* seu scripserat, *ne perirent.* quæ quoniam nec omnino sensum, nec stilum Gregorii habebant, neque Gregorius ipse nec Paterius,

S E R T. ut genuinum ejusdem sancti Doctoris opus lauda-
RE G. vit. Idem dictum esto de illis auctoribus, qui
Gregorianorum operum catalogum contexue-
runt. At perinde nobis est ad demonstrandum
ex illis commentariis Gregorii monasticum in-
stitutum, ut eorum auctor censeatur, saltem
Claudius, qui eos ex ore loquentis suo sensu
& stilo reddiderit.

Tertia ratio est, quod stilus a Gregoriano di-
versus sit; quod scripturae sacrae sententiae aliter
citentur, & explicentur, quam in Gregorianis
genuinis scriptis. Verum haec tantum probarent,
si vera sint, Claudium non fuisse omnino asse-
cutum stilum Gregorianum, quod Gregorius ipse
testatur. Quamquam viri eruditi non pauci stilum
sancti Doctoris in illis commentariis agnoscunt,
nec eos illo indignos esse putant. Adde Grego-
rium in citanda scriptura sacra non semper ea-
dem versione usum fuisse, ut diserte asserit in
praefatione ad libros Moralium, ubi ait, *se nunc
novam, nunc veterem* adhibere versionem, quia
Sedes apostolica utraque utitur.

Quarta denique ratio est, hos commentarios,
si quidem Gregorii essent, scriptos fuisse ab eo
jam pontifice: qui proinde se non dicturus fuisset
monachum aut abbatem, qualem se esse horum
commentariorum auctor saepe dicit, aut innuit.
Neque haec ratio quidquam efficit. nam Grego-
rius ipse, cum homilias suas in Evangelia, & Dia-
logos scriberet, utique pontifex erat: & tamen
se in illis monachum fuisse dicit, agendo de Ma-
ximo Crisostomi fratre, *quem ipse*, inquit, *jam mo-
nachus monachum vidi*. At, inquis, hic de praeteri-
to tempore loquitur Gregorius: auctor vero ille
de praesenti, quod Gregorio convenire non potest,
qui paullo ante annum D.C. quo haec epistola scri-
pta est, praedictos de libris Regum sermones ha-
buit tum pontifex. Verum ex illa Gregorii ad Jo-
hannem epistola non liquet, quo tempore hos
sermones habuerit; immo eos longe ante scri-
ptam epistolam habitos fuisse ex eo non obscure
colligitur. Deinde quid si id de suo protulit
Claudius abbas, qui ex sermonibus Gregorii a
se auditis continuos fecit commentarios?

Atqui ad vim superioris objectionis elevan-
dam perinde est, uti mox dicebam, ut Claudius
illos commentarios ex Gregorii dictis contexuisse
censeatur. Auctor enim ille, quisquis est, se Re-
gulae sancti Benedicti addictum fuisse multis in
locis probat. Si ergo Claudius abbas, qui Gre-
gorii *carissimus filius* & discipulus fuit, hos com-
mentarios composuit, eandem sine dubio Regu-
lam laudavit, quam a Gregorio acceperat, id est
Benedictinam.

Porro praedictorum commentariorum anti-
quitatem illud in primis probat, quod eorum
auctor sacerdotes in carnale crimen lapsos depo-
sitioni, uti Gregorius aliique veteres, supponit.
quae doctrina jam saeculo nono in desuetudinem
abire coeperat, quo tempore spuriae illae pontifi-
cum epistolae, tum assumentum Gregorianae epi-
stolae ad Secundinum, tum Isidori supposititia
epistola ad Mafonem episcopum, in usu esse coe-
perunt. Verum de his commentariis satis super-
que satis, quorum accuratius examen a nostris,

qui Gregorianorum operum novam editionem
curant, exspectamus.

DISSERT.
DE GREG.
MAG.

III.

Post argumenta ex Gregorii scriptis petita,
quibus Ordini sancti Benedicti non obscure
vindictur; nunc aliud praevalidum atque ne-
cessarium proponendum est ex propagatione
Regulae nostrae apud Britannos facta per Gre-
gorii discipulos, Augustinum, aliosque ejus
sodales.

Augustinum in eodem quo Gregorius mona-
sterio vixisse monachum, ipsiusque Gregorii dis-
cipulum fuisse, constat tum ex libri VII. epistola
xxx. indict. I. ad Eulogium episcopum Alexan-
drinum, qua in epistola Augustinum *monasterii
mei monachum* dicit; tum ex ejusdem lib. ep. cxiv.
ad Syagrium Augustodunensem episcopum, ubi
Augustinum quondam monasterii mei Praepositum vo-
cat; tum ex epistola Bonifacii ad Ethelbertum
Cantuariorum regem, ex concilii Cloveshovien-
sis capite XVII. aliisque testimoniis, in quibus
Augustinus *Gregorii discipulus* nuncupatur. Au-
gustini sodales ejusdem instituti fuisse patet ex
eo, quod abbatem eis constituit Augustinum
Gregorius, ex epistola a Beda relata in historiae
lib. I. cap. xxiii. Augustinus in Britanniam mis-
sus indictione XIV. seu anno Christi D. xcvi. in-
staurata Cantuariae sancti Salvatoris ecclesia, *fe-
cit monasterium non longe ab ipsa civitate ad Orien-
tem*, ibique *ecclesiam construxit* in honorem apo-
stolorum Petri & Pauli, teste Beda in libri primi ca-
pite xxxiii. *Quam tamen ecclesiam non ipse Au-
gustinus, sed successor ejus Laurentius consecravit.*
*Primus autem ejusdem monasterii abbas Petrus pres-
byter fuit.* Mellitus Augustini successor, in mo-
nasterio Doroberneni, quod *Augustinus, beata
memoria Gregorii discipulus, sancti Salvatoris nomini
consecravit*, monachos constituit, concedente Bo-
nifacio papa IV. in epistola ad Ethelbertum, ubi
apostolica auctoritate decernit, *ut ipsi vestri pra-
dicatores monachi monachorum gregem sibi adfocient,
& eorum vitam sanctitatem moribus exornent*, id est
sanctis moribus & institutis, quae ipsi profiteban-
tur. secus attentare ausis Pontifex graves poenas
interminatur. Derivata est subinde religio ex Can-
tuaribus monasteriis in alia Britanniae mona-
steria saeculo septimo, aliisque sequentibus. Ut
enim in septimo consistamus, idem institutum
acceperit Glastoniense, Nutscellense, Maildu-
nense seu Malmesburiense, Lindisfarnense, Elien-
se, Wiremuthense & Girwense, aliaque non pau-
ca. Jam quanam in illis monasteriis vigerit Re-
gula, expendendum.

Benedictinam vixisse constat vel unico sancti
Aldelmi testimonio. Is ab Hadriano abbate mo-
nasterii sancti Petri apud Cantuariam primum
eruditus, dein monachus & abbas in caenobio
Maildunensi apud West-Saxones, ac demum Schi-
reburnensis episcopus, mortuus anno septingen-
tesimo nono, scripsit, teste Beda, librum metri-
cum de virginitate, quem in veterrimo codice
Saxonicis litteris exaratum in nostra bibliotheca
habemus. In hoc autem carmine sanctum Bene-
dictum laudans ita canit.

DISSERT.
DE GREG.
MAG.

* al. Primo.

*Primus * qui nostre statuit certamina vita,
Qualiter optatam teneant cœnobio normam:
Quoque modo properet directo tramite sanctus,
Ad superos scandens calorum culmina cultor.
Cujus præclaram pandens ab origine vitam,
Gregorius Prasul chartis descripserat olim,
Donec aethralem felix migraret in arcem.*

Hic Aldhelmus, monachus & abbas Anglicanus, manifeste docet, suæ, hoc est monasticæ vitæ, modum primitus a sancto Benedicto, cujus vitam scripserat Gregorius papa primus, institutum fuisse, & ab eodem traditam normam, qualem suo tempore, id est sub finem sæculi septimi & sub initium octavi, tenebant Anglicana cœnobio. Illud præter ea consideratione dignum, quod auctor iste in duobus libris, uno strictæ, altero solutæ orationis, quos de virginitate scripsit, sanctum Benedictum in utroque a virginitate commendat, prætermisso Æquitio, in quo tamen eam virtutem laudat Gregorius papa. An vero Æquitium omisissurus fuisset Aldhelmus, si Augustinus & Augustini focii fuissent Æquitiani instituti, aut Æquitii normam Anglicanis monachis tradidissent?

Sed ne consideratione generali fucum veritati facere videar, descendamus paullisper ad ea quæ superius commemoravi monasteria. In Glastoniensi, ubi primum cœnobiorum Ægypti institutum viguisse dicitur, Regula sancti Benedicti cepit exerceri, (Glastoniensis Chronici * verbis utor) ubi primum cathedralis ecclesia Cantuariensis, ac suburbanum sancti Petri cœnobium, aliæque sedes episcopales & monasteria, per Augustinum ejusque discipulos construi cœperunt, secundum beati Patris Benedicti Regulam Deo militaturo. Eamdem servabat Nutscellense, in quo Bonifacius adolescens, futurus postea Germanorum apostolus, labori manuum cotidiano & disciplinali officiorum administrationi incessanter secundum præfinitam beati Patris BENEDICTI rellæ constitutionis formam insistebat, testante Willibaldo ejus discipulo; idemque eam Fuldensi, aliisque Germaniæ monasteriis ab se conditis imposuit, & in conciliis Gallicanis & Germanicis hanc unam Regulam commendavit. De Maildunensi Angliæ cœnobio etiam explorata res est ex superiori Aldhelmi ejus loci monachi & abbatis testimonio. In Lindisfarnensi Wilfridus Eboracensis episcopus, ejectis Scottis, qui Romanos admittere volebant ritus, monachos substituit ad normam aliorum popularium viventes, qui Regulam S. Benedicti servabant, uti memoriæ prodidit anonymus loci monachus in libro tertio de vita sancti Cuthberti episcopi Lindisfarnensis, æqualis sui, scribentis, quod Cuthbertus illic nobis, inquit, regularem vitam componens constituit, quam usque hodie cum Regula Benedicti observamus.

Eamdem Regulam Northumbrensibus monasteriis constat impositam fuisse a Wilfrido Eboracensi episcopo, qui apud Willelmum Malmesburiensem gloriatur, quod verum pascha in Northanimbria, Scottis ejectis, docue-

rit, & cantus ecclesiasticos antiphonatum instituit, qui denique sanctissimi Benedicti Regulam a monachis observari jussit. Ex quo inferunt Bollandi continuatores in commentario ad vitam sancti Gregorii, Wilfridum quasi certum supponere, in aliis Angliæ regnis cum vero pascha & cantu ecclesiastico observatam fuisse sancti Benedicti Regulam, quam consecutionem, sane legitimam, longe efficacius intulissent viri eruditi, si librum legissent, a nobis postea editum, de vita sancti Wilfridi, auctore Eddio-Stephano ejus æquali ac discipulo, qui idem * omnino, iisdemque fere verbis, ac Willemus, commemorat, tum de paschæ celebratione, ac tonsura, tum de cantu ecclesiastico, vel quomodo vitam monachorum secundum Regulam sancti Benedicti patris, quam nullus ibi, id est in Northumbria prior invexit, constituerit Wilfridus. Unde vero hanc Regulam acceperit, idem Eddius in præcedentibus * explicat, nimirum ex urbe Cantuaria, quo ab Egberto rege ad ordinandos post mortem Deusdedit episcopi clericos accersitus fuerat. qua ex urbe cum cantatoribus Adde & Aona, & cementariis, omnisque pene artis ministerio, in regionem suam revertens cum REGULA SANCTI BENEDICTI, instituta ecclesiarum melioravit. Ex his manifeste conficitur, Wilfridum non aliunde accepisse sancti Benedicti Regulam, quam ex urbis Cantuariæ monasteriis: ubi proinde hæc Regula recepta erat tunc temporis, id est anno circiter quinquagesimo a morte sancti Augustini, quo ex tempore nulla facta monastici instituti novatio: tum quia id veruerat Bonifacius I V. in epistola ad Ethelbertum modo laudata; tum quia nulla ejusmodi mutationis causa vel occasio fingi potest; nulla denique occurrit ejus mentio in vetustis monumentis.

Venerabilis Beda eodem loquendi modo, atque Eddius, usus est in historiæ suæ libro I V. capite I V. agendo de Scottis, e Mageo monasterio tunc ejectis: qui locus, conversis jam dudum, inquit, ad meliora instituta omnibus, egregium examen continet monachorum, qui de provincia Anglorum ibidem collecti, ad exemplum venerabilium Patrum sub Regula & abbate canonico, in magna continentia & sinceritate, proprio labore manuum vivunt. Ubi, cum instituta meliora vocat, eadem utique designat, quæ superius Eddius, id est sancti Benedicti Regulam, cum qua Wilfridus ex urbe Cantuaria reversus, Northumbrensium ecclesiarum instituta melioravit, seu, ut ad Bedæ loquendi modum Eddii verba redigam, ad meliora instituta convertit. Id in consequentibus illustrat Beda, cum ait, Magenses illos monachos jam vivere ad exemplum venerabilium Patrum sub Regula & abbate canonico. ex quo intelligitur Bedæ idem esse, ad meliora instituta converti, atque vivere ad exemplum venerabilium Patrum sub Regula & abbate canonico, hoc est ad exemplum aliorum monachorum, qui ritus catholicos seu Romanos sectabantur sub Regula sancti Benedicti. Hanc enim Patrum Regulam vocat idem Beda in Wilfridi epitaphio, in quo inter cetera ita habet.

DISSERT.
DE GREG.
MAG.

cc

cc

cc

cc

* Eddius
cap. 44.

* id. c. 14.

* Monast.
Angl. 10. 1. p.
12.

*Paschalis qui etiam sollemnia tempora cursus
Catholici ad justum correxit dogma canonis,
Quem statuere patres; dubioque errore remoto,
Certa sua genti ostendit moderamina ritus:
Inque locis istis monachorum examina crebra
Colligit, ac monitis cavit, quæ REGULA
PATRUM
Sedulius instituit.*

Totidem res, quas a se præstitas Wilfridus apud Eddium & Willelmum commemorat, eidem etiam his versibus aptat Beda, qui *Regulam Patrum* ab ipso in monasteriis ei subjectis institutam fuisse dicit, id est *Regulam sancti Benedicti*, quam ex Cantia retulerat.

In Wiremuthensi denique & in Girwensi monasteriis Benedictus, cognomento Biscopus, qui prius suburbano sancti Petri apud Cantuariam cœnobio abbas præfuerat, Benedictinæ Regula normam instituit, testante Beda in libro primo historia monasterii utriusque, Biscopum abbatem morti proximum discipulis suis præcepisse, ut *juxta Regulam magni quondam abbatis BENEDICTI, & juxta privilegii sui decreta* probum successorem eligerent; idemque postea Ceolfridum monuisse. Unde Alcuinus in epistola XLIX. Wirenses & Girwenses monachos hortatur, ut *regularis vitæ observationem, a Benedicto & Ceolfrido statutam, diligentissime custodiant.* quam observationem? *Regula*, inquit, *sancti BENEDICTI in conventu Fratrum propria exponatur lingua, ut intelligi possit ab omnibus.* Hæc est ergo illa Regula, quam hauserat Biscopus in Cantuariensi sancti Petri monasterio, ubi prius abbas fuerat, nimirum ante annum DCLXXIV. quo Wiremuthense monasterium ædificare cœpit. Hæc, inquam, Regula, quæ in Anglicana cœnobio per Augustinum, ejusque socios ac discipulos inducta fuerat, non alia sane quam ea ipsa, cujus observationem Romæ in sancti Andreæ monasterio didicerant, Gregorio magistro & institutore. Jusserat quippe Bonifacius papa IV. sicuti superius vidimus, ut in Cantuariensi monasterio sancti Petri (quod etiam alibi observatum) prædicatores isti monachorum gregem sibi adsociarent, & eorum vitam *sanctitatum moribus*, hoc est sanctis moribus & institutis suis, non vero aliunde acceptis, exornarent. Tradidissent proinde, ut sit, Æquitii normam, non Benedicti, si ipsi Æquitiani fuissent. Atqui non Æquitii, sed Benedicti mores in monasteriis ab se institutis tradidisse, ex superioribus manifestum est: ac proinde constat, eos in Andream cœnobio sub Gregorio Benedictinos fuisse, utique & Gregorium; non Æquitianos.

Hinc est quod in Britannia insulæ monasteriis numquam sancti Æquitii nomen auditum, multo minus celebratum fuit: secus de sancto Benedicto, cujus nomen, utique illic celeberrimum, in omnibus illius insulæ monumentis totis fere paginis occurrit. Certe in veterrimis litaniis Anglicanis, ad usum monachorum antea nonnongentos annos conditis, (nam in istis nulli

Sancti octavi sæculi commemorantur) Remis in Remigiana bibliotheca asservatis, proxime post sanctos Gregorium, Augustinum & Hieronymum nominatur *SANCTUS BENEDICTUS*, cujus nomen bis repeti præcipitur; ac deinde complures sancti monachi; non vero Antonius, non Pachomius, non Basilus, non denique sanctus Æquitius, cujus memoriam, si Gregorius, Augustinus, ejusque sodales Æquitiani fuissent, aut prætermittam, aut jam neglectam fuisse, a veri similitudine abhorret. Has litanias Anglicanas habes ad calcem tomi secundi nostrorum Analectorum. Denique, ut de his finem dicendi faciam, cum concilii Cloveshoviensis Patres anno DCCXLVII. Anglicanos monachos aliquantum prolapsos ad primarium institutum revocare vellent, sancire inter alia capitulo XXIV. ut vitæ monasticæ candidati accurate probarentur (quod caput est reformandæ in melius reipublicæ regularis) *secundum monasticæ Regula definitionem*, præcipientis, *probari spiritus, an ex Deo sint.* quod de Benedictina Regula intelligendum esse inferius demonstrabo. Non ergo dubium esse potest, quin eadem Regula primitus ab Augustino, ejusque sociis præscripta fuerit Anglicanis monachis: cum eorum posteros ad ipsammet revocaverint Concilii Cloveshoviensis Patres.

Et quidem hanc Regulam Anglicanis cœnobiis ab Augustino traditam præceptamque fuisse, veterum fuit sententia. Aimoinus quippe Floriacensis monachus in libro de vita sancti Abbonis abbatis, rationes reddens, cur Angli monachos ex cœnobio Floriacensi petierint ad instaurandam in insula sua religiosæ vitæ disciplinam, primam hanc refert: *quia beatus Papa Gregorius, missis ad eam gentem convertendam fidei Christi prædicatoribus, ejusdem dilecti Benedicti Regulam observandam specialius inculcavit.* Eodem tempore, hoc est incunte sæculo undecimo, Ethelredus Anglorum rex in privilegio ecclesiæ Cantuariensi concessio Christi anno millesimo sexto, causam exponens, cur in eam ecclesiam Benedictinos sodales restituerit: *Hoc ideo, inquit, feci, ET MONACHOS EJUSDEM ORDINIS, QUEM HUC ATTULIT SANCTUS AUGUSTINUS, in ecclesia posui, Ordinis scilicet, quem ille ex præcepto sancti Gregorii, & ex magni Regis Ethelberti constitutione & auxilio in terram hanc intulit.* Ambobus prævit Johannes Diaconus, qui eandem sententiam diserte probat, ut postea videbimus.

IV.

His quæ de Regulæ nostræ in Anglia per Augustinum propagatione hæcenus dixi, adversatur Johannes Mareshamus in Propylæo ad Monasticum Anglicanum, ubi, etsi scribit sancti Benedicti Regulam, postea quam a Zacharia Papa non modo in Italia instaurata, sed etiam ultra Alpes propagata fuit, tantam demum obtinuisse perfectionis suæ existimationem, ut nullum fere non esset in Occidente cœnobium, ad

DISSERT.
DE GREG.
MAG.

normam Benedicti vel primitus institutum, vel denuo formatum : in hoc tamen a ceteris fere Anglicis scriptoribus dissentit, quod existimet, eandem Regulam in concilio Wintoniensi anno DCCCCLXV. sub Dunstano archiepiscopo Cantuariensi ab omnibus primum in Anglia receptam fuisse. Tunc primum, inquit ille, monachis præscripta fuit constitutio generalis, tam ex Benedicti Regula, quam ex veteribus consuetudinibus contexta, quæ dicta est Regularis Concordia Anglicæ nationis. Et infra : Bellenses monachi instituti sunt ad Benedicti Regulam, cujus maxima fuit apud nos ab Eadgari tempore reverentia. Verum cum omnino nulla sit in concilio Cloveshoviæ Benedictinæ Regulæ mentio, licet aptissima esset illius commemorandæ occasio, & altissimum sit ea de re apud Bedam silentium ; videamus quo modo, quove tempore Regula illa Ecclesiæ Occidentali increbuit.

Hæc tametsi ex superioribus, & ex Præfationibus nostris ad Acta sanctorum satis refutata maneant, quia tamen a nonnullis recentioribus denuo nobis objecta sunt, hoc loco iterum refellere necesse est. Tria ergo hoc in loco dispungenda sunt. 1. Num ante Eadgarum regem & Dunstanum episcopum sancti Benedicti Regula in Anglia non viguerit. 2. An nulla istius Regulæ in concilio Cloveshoviæ mentio. 3. An altissimum de ea apud Bedam silentium, quibus nonnulla pro causa nostra subjiciemus argumenta.

Johannes Diaconus in Vita sancti Gregorii a se scripta, præter alia quibus utitur ad Gregorium Ordini Benedictino asserendum, hoc momentum proponit. *Quod vero Monachi qui a Gregorio in Saxoniam, id est Transmarinam Saxoniam seu Angliam, missi sunt, SANCTI BENEDICTI REGULÆ fuerint mancipati, inter alia etiam illud ostendit, quod ex ipsius discipulis vix potest in illis partibus monachus aliquis inveniri, a quo non observetur tam in proposito, quam in habitu REGULÆ BENEDICTI.* Quid clarius aut validius adversus Mareshamum proferri potest ? Johannes Diaconus suam lucubrationem dedicavit Johanni VIII. qui ab anno DCCCCLXXII. ad decennium Romanæ sedis præfuit. Pressius, Johannes Diaconus Gregorii vitam scribebat tempore Johannis Papæ VIII. indictione VIII. (ut notat in lib. III. cap. LVIII. quæ indictio anno DCCCCLXXV. respondet. quo tempore regula Benedictina ita apud Anglos invaluerat, ut *vix posset in illis partibus monachus aliquis inveniri, a quo non observaretur tam in proposito, quam in habitu Regulæ Benedicti.* Longe ergo ante concilium Wintoniense anni DCCCCLXV. in Angliam inducta est hæc Regula, immo longe ante Johannis Diaconi ætatem : cum ab omni memoria post Augustini prædicationem illic eam viguisse, homines noni sæculi persuasum habuerint.

Neque proinde necesse fuit sancti Benedicti Regulam in concilio Cloveshoviæ anno DCCCXLVII. commemorari : sed satis fuit monachos ad communis ac receptæ Regulæ

normam revocare. At certe si Mareshamus concilium istud cum Benedictina Regula attente comparasset, hanc non obscure expressam advertisset cap. XXIV. in hæc verba : *Vicesimo-quarto sancitum est capitulo, ut, si quis secularium sanctæ professionis famulatum subire desiderat, non antea tonsuræ habitum suscipiat, quam illius conversatio ac morum qualitas SECUNDUM MONASTICÆ REGULÆ definitionem manifestius probetur juxta apostolicum præceptum : Probate spiritus si ex Deo sunt. nisi aliqua rationabilis causa, ut ante suscipiantur in congregationem, rite persuadeat.* Quænam est, rogo, illa MONASTICA REGULA, nisi Benedictina : cujus verba capite LVIII. concilii verbis omnino respondent : *Noviter veniens quis ad conversionem, non ei facilis tribuatur ingressus : sed, sicut ait Apostolus, Probate spiritus si ex Deo sunt.* Deinde membrum illud, *suscipiatur in congregationem*, ex eodem Regulæ nostræ capite desumptum est. Cum igitur concilium monasticam interponens Regulam, B. Benedicti locutione utatur ; nullus justæ dubitationi superest locus, Regulæ monasticæ nomine Benedictinam à concilio Patribus, uti sæpe alias, fuisse intellectam. Nec enim in aliis Regulis antiquioribus quidquam reperitur, quod prædicti concilii dictioni diserte conveniat, ut ex Codice Regularum & ex earundem Concordia capite LXV. evidenter colligitur. Hinc conficimus validissimum & gravissimum argumentum. Regula Benedictina Patribus concilii Cloveshoviensis, anno DCCCXLVII. celebrati, absolute REGULÆ MONASTICÆ appellatur. Non alia itaque Regula tum temporis apud Anglos vulgata erat. Sed parcendum Mareshamo, viro quidem docto, qui licet res monasticas non segniter verfaverit, monasticam tamen, hoc est Benedictinam, Regulam memoria tenere non debuit : nec indigne ferendum, quod nobis Venerabilis Bedæ silentium opponat, qui Bedæ aliquot opuscula recens edita non legerat.

Historiam abbatum monasterii sui duobus libris à se exaratam fuisse testatur Beda in fine Epitomes historiæ Anglorum, ubi operum suorum indicem texuit : eamque diu desideratam nuper tandem edidit Jacobus Waræus, cum duabus Bedæ epistolis atque Egberti Eboracensis episcopi Dialogo. In libro I. ipsius Historiæ, quæ *Historia abbatum Wviremutensium & Givvviensium* inscribitur, legimus Biscopum, cognomento Benedictum, Egfrido rege Transhumbranæ regionis prædia largiente, monasterium construxisse anno ab incarnatione Domini sexcentesimo septuagesimo-quarto, indictione II. anno autem quarto imperii Egfridi regis. Deinde, quibusdam interjectis, quartam professionem Romam aggressus dicitur Biscopus, *post compositum juxta Regulam monasterium.* Celebrem fatearis necesse est ac vulgatissimam Regulam illam, quæ nullo adjuncto discrimine REGULÆ vocatur. Sub eadem Regula Biscopus *post annum monasterium B. Pauli construxit, præposito abbate ac presbytero Ceolfrido.* Ne vero pro arbitrio quænam sit illa Regula interpreteris, tandem sub

finem

DISSERT.
DE GREG.
MAG.

DISSERT. finem libri I. proprio eam nomine designat
 DE GREG. Biscopus in oratione extrema ad discipulos ha-
 bita : *Multum cavetote, fratres, inquit, ne desoris
 aliunde vobis Patrem queratis : sed juxta quod*
 REGULA MAGNI QUONDAM ABBATIS
 BENEDICTI, *juxta quod privilegii vestri con-
 tinent decreta, in conventu vestre congregationis com-
 muni consilio perquiratis, qui secundum vitæ meri-
 tum & sapientiæ doctrinam aptior ad tale ministe-
 rium perficiendum digniorque probetur, &c.* Idip-
 sum Ceolfridus abbas, Biscopi successor, mare
 transmissurus in lib. II. inculcasse dicitur. *Utilius
 decrevit, inquit Beda, dato Fratribus præcepto, ut
 juxta sui statuta privilegii, JUXTAQUE REGU-
 LAM SANCTI ABBATIS BENEDICTI, de
 suis ipsi Patrem qui aptior esset, eligerent.* Nihil
 interprete opus est. Desinent nunc tandem ad-
 versarii, opinor, Bedæ nobis opponere silen-
 tium de Regula sancti Benedicti; agnoscent vo-
 cem hæcenus ignotam : nec nobis ultra Biscopum
 & Bedam, sed nec Augustinum, atque
 adeo Gregorium eorum ducem ac parentem
 denegabunt.

Neque vero dici potest, Biscopum auctorem
 fuisse, ut Regula Benedictina primum in An-
 gliam inveheretur. Eamdem quippe Regulam
 discipulis suis *contradidit*, quam in *decem &
 septem monasteriis* à se perlustratis invenerat, ut
 loquitur Beda in Historiæ Wiremuthensis lib.
 I. At ex illis septemdecim monasteriis unum
 fuit Cantuariense sancti Petri cœnobium, quod
duobus annis regendum suscepit, eodem auctore
 testante, antequam Wiremuthense monasterium
 conderet. In isto ergo sancti Petri cœnobio,
 quod Augustinus instituerat, sancti Benedicti
 Regula vigeat ante medium sæculum VII. ead-
 dem certe, quam monachis hujus loci Augusti-
 nus imposuerat. Hæc fere ex mea ad Sæculum
 primum Benedictinum præfatione retuli hoc
 loco, ne quis nobis ulterius Mareshami argu-
 menta, uti nuperi quidam Scriptores, quasi
 non jam refutata obrudat. Certe Bollandi eru-
 diti continuatores, viso Bedæ venerabilis du-
 plici libello de abbatibus monasterii sui superius
 laudato, longe aliter atque alias de antiquitate
 Regulæ Benedictinæ in Anglia sentire se pro-
 fitentur in commentario prævio ad vitam san-
 cti Elfegi episcopi, tomo I I. sui Aprilis. Idem
 in commentario ad vitam sancti Augustini An-
 glorum apostoli tomo sexto Maii, etsi non aper-
 te eum nostris adjudicent, addunt tamen se nol-
 le *præjudicatum Benedictinis*, MAXIMA CUM
 VERO SIMILITUDINE AC PROPE MODUM
 EVIDENTIA *Augustinum inter suos numerantibus.*
 cui sententiæ *novum admniculum* accedere cen-
 sent ex vetustissimis Litanis illis Anglicanis,
 quas ex codice Remigiano in lucem protuli, in
 quibus nullus ex omnibus vitæ monasticæ institu-
 toribus nominandus præscribitur præter sanctum
 Benedictum, & quidem bis; *evidenti pane*, in-
 quunt, *indicio*, quod vel sanctus Augustinus,
 vel instituti ab eo in Anglia monachi istarum
 Litaniarum auctores unicum illum agnove-
 rint sui monachatus auctorem. Hæcenus viri
 eruditissimi.

Annal. Bened. Tom. I.

Ex his infero cum Johanne Seldeno sub fi-
 nem adnotationum in Eadmeri historiam novo-
 rum, cœnobii sancti Salvatoris Cantuarie in-
 colas (ut de aliis interim sileam) Benedictinæ
 familiæ, etiam ab ipsis incunabulis, semper
 fuisse habitos : nihil contra occurrere in vetustis
 monumentis, in quibus nullum novationis vesti-
 gium apparet. (immo Bedam, Aldhelmum,
 aliosque subpares auctores huic sententiæ aperte
 suffragari.) At vero si primis initiis Benedicti-
 num esset cœnobium Cantuariense, eandem
 ipsam argumentationem, qua in conjecturis suis
 de Gregorio usus est Baronius, Augustinum, ac
 proinde Gregorium, Benedictinæ fuisse familiæ
 demonstrare; & quidem longe efficacius, cum
 Augustinum Gregorii in monasterio fuisse disci-
 pulum constet, & in ejusdem regulari instituto
 perseverasse : secus de Valentio, ut inferius
 ostendam. Jam tempus est, ut alia veterum
 Scriptorum momenta pro Gregorii Benedictina
 professione expendamus.

VI.

Bonifacius Papa IV. causæ nostræ non ob-
 scure suffragatur. Is anno Christi sexcentesimo
 decimo Romæ coegit Concilium Episcoporum;
de vita & quiete monachorum ordinaturus, inquit
 Beda in Historiæ libro II. capite IV. quo in
 concilio Pontifex nonnullos arguit obloquentes,
*Monachos, quia mundo mortui sunt, & Deo vi-
 vunt, sacerdotali officio indignos, neque christiani-
 tatem seu absolutionem largiri posse per sacerdotalis
 officii injunctam gratiam. Sed omnino falluntur,*
 inquit. *Nam si ex hac causa veteres amuli vera
 predicarent, apostolicæ Sedis compar beatus GRE-
 GORIUS, monachico habitu pollens, ad summum
 apicem nullatenus conscenderet, cui solvendi ligan-
 dique potestas concessa est. Augustinus quoque, ejus-
 dem sanctissimi Gregorii discipulus, Anglorum præ-
 dicator egregius, & Panmoniensis Martinus, (Du-
 miensis scilicet episcopus, qui paullo ante obie-
 rat) aliique plurimi viri sanctissimi, pretiosorum
 monachorum habitu fulgentes, nequaquam anula
 subarrarentur. Neque enim BENEDICTUS,
 monachorum præceptor, hujus rei aliquo modo fuit
 interdictor. Sane si licuit Gregorio & Augustino
 monachis ad pontificatus apicem conscendere,
 quia Benedictus monachorum præceptor id suis
 non interdixit; consequens videtur, utrumque
 ejus Regulæ paruisse, ex cujus præscripto quid
 ipsis licitum fuerit, expenditur.*

Bonifacio succedat Ambrosius Autpertus, na-
 tione Gallus, in Italia monachus & abbas mo-
 nasterii sancti Vincentii ad Vulturum, Ordini
 sancti Benedicti, qui absolute Gregorium
 nostrum, id est Benedictinæ familiæ sodalem,
 vocat in fine libri decimi super Apocalypsin, his
 verbis : *Quantum itaque ad Fidei attinet rectitudi-
 nem, ita in singulis sententiis cauta servatur expo-
 sitio, ut, si forte me voluerit in his reprehendere,
 reprehendat etiam (ut de multis paucos commemo-
 rem) Hieronymum, Augustinum, Ambrosium,
 atque nostrum GREGORIUM.* Sic legi-
 tur in libris cum editis, tum manu exaratis,

Pppp

DISSERT.
DE GREG.
MAG.

Quæ sane verba non usurpasset Autpertus, nisi majorum certa traditione rescisset, Gregorium sodalitiæ sui, id est Benedictini, participem fuisse. Autpertus enim, quem alii corrupte *Ausbertum* vocant, vir non minus sanctus quam doctus fuit, sinceri verique perquam amantissimus, uti ejus scripta testantur; nec tam remotus à Gregorii ævo, quin id certa majorum relatione discere potuerit. siquidem ad superos migravit anno Christi **DCCCLXXVIII.** ut in sæculo nostro tertio demonstratum est.

His testibus adjungo Amalarium, qui in fragmento à me edito, Gregorium Papam *excellentissimum sancti Benedicti regularem*, seu *Regula observatorem & imitorem*; & in consequentibus ejus *S. Ordinis scilicet* appellat. Quod quidem testimonium eo majoris auctoritatis censeretur debet, quod ab homine erudito, ne quidem tum monacho, sed clerico, profectum sit, ex communi (ut credere par est) doctorum illius temporis hominum persuasione, utpote ante scriptam Gregorii à Johanne Diacono Vitam, in qua luculentissimum hujus rei testimonium habetur.

Nemo quippe veterum eam quam propugno sententiam, aut expressius affirmavit, aut validius probavit, quam Johannes Diaconus. Is siquidem auctor in libro **IV.** de vita Gregorii Magni, quam hortante ac probante Johanne Papa octavo in usum Ecclesiæ Romanæ conscripsit anno **DCCCCLXXV.** Benedictinam Gregorii professionem duobus argumentis adstruit. Primum argumentum sumit à forma baltei, quod in detectione corporis sancti Gregorii, Gregorio **IV.** Pontifice facta, conspectum à Romanis est ante annos fere quadraginta, quam Johannes vitam Gregorii scriberet. Sic autem explicat istud argumentum in libri **IV.** capite **LXXX.** Porro in exilitate baltei, quæ unius pollicis mensuram numquam excedit, speciem propositi regularis, olim à sancto Benedicto statuti, cujus ipse vitam describens in Dialogo, Regulam quoque laudaverat, eum servasse luce clarius manifestat*. Non hærentis aut dubitantis, sed fidentis scientisque hæc verba sunt. ac proinde ea baltei seu cinguli forma tam certo Benedictinis competere per illa tempora censebatur, ut ex illa Benedictinum Gregorii institutum luce clarius deduci asserat Johannes testis rerum oculatus.

* f. manifesta-
tur.

Alterum Johannis validius argumentum procedit ex eo, quod Gregorius sui monasterii monachos, **BENEDICTI** utriusque Regulis mancipatos, in Saxoniam Britannicam destinavit. Id vero cap. **LXXXII.** itidem probat hoc argumento, quod ex ipsis Gregorii discipulis vix potest in illis partibus monachus aliquis inveniri, a quo non observetur tam in proposito, quam in habitu Regula **BENEDICTI.** Porro hoc utrumque argumentum optimum est ad internoscendam cujusque professionem religiosam: cum nemo melius, quam ex habitu suo & vitæ genere discipulorum ab aliis distinguatur.

Audio quosdam opponere, non esse tanti momenti Johannis auctoritatem, ut ipsi incunctanter fidem omnem habere debeamus. quandoquidem

lapsus est in multis, de quibus eum arguit Baronius. Verum, etsi in aliquibus minutis lapsus sit, non tamen continuo rejicienda in aliis est ejus auctoritas. Nam libri quatuor, quos de vita Gregorii composuit, & magno judicio scripti sunt, & cum optimo delectu ex ejus scriptis (quod antea fecerat nemo, & multi hodie viri eruditi imitantur) accurate confecti sunt, & magnam semper tum in Romana ecclesia, in qua publice in officiis divinis quotannis legebantur, tum in aliis ecclesiis auctoritatem obtinuerunt, teste Guitmundo Aversano episcopo in libro tertio de sacramento altaris. *Eam vitam*, inquit, *tot sanctissimi Romani que pontifices nullo dissonante hæctenus probaverunt: eorumque auctoritatem secuta tot ecclesia, cuncto populo Christiano consonante, nuncisque susceperunt.* Verum etsi in rebus ceteris nulla esset Johannis auctoritas, omnino tamen prævalere deberet in hac causa: modo constet, (ut certe constat) eum prave affectum non fuisse, sed sincerum & ab omni mentiendi, fallendive libidine immunem. Ejus enim argumenta duo ejusmodi sunt, ut non pendeant ex rerum veterum peritia, sed ex oculorum experientia: quibus constat de forma habitus, & vitæ genere cujusque, dum conspicitur. Prius enim argumentum ducitur à forma baltei Gregoriana, quod Johannis tempore conspectum est, immo ab ipso Johanne, ut ex ejus verbis colligitur; & à forma cinguli Benedictini, quam & peculiarem fuisse, & Gregorianæ similem ipse oculis probabat. Posterius petitur ex vitæ genere, quod Johannis tempore profitebantur monachi Anglicani. qua de re facile certior fieri Johannes potuit.

Opponit Baronius ad primum argumentum, non recte ex eo probari Gregorii institutum: cum occidentales omnes monachi ejusmodi cinguli genere uterentur. testari quippe sanctum Fulgentium episcopum Ruspensem, consuevisse monachos pelliceo uti cingulo, etiam in Africa. sed & Cassianum tradere, non monachorum tantum, sed apostolicorum quoque virorum fuisse consuetudinem ejusmodi uti cinguli genere. At hæc nequaquam officiant Johannis argumento, qui non à materia, sed ab exilitate & forma baltei probat, Gregorium sodalitiæ fuisse Benedictini, in quo cinguli materia cum aliis forsitan communis erat, sed forma diversa. Certe hæctenus & Benedictini sodales, & Augustiniani Eremitæ pelliceis utuntur cingulis: sed angustis illi, hi latioribus. adeo ut diligens quilibet inspector vel hoc solo alios ab aliis facile distinguere possit. De aliis Baronii objectis mox viderimus.

Johannem secuti sunt quotquot de Gregorii monastica distinctione scripserunt auctores recentiores. Aimoinus quippe Floriacensis monachus initio sæculi undecimi, Gregorium Benedictinæ Regula subditum disciplinis fuisse scribit in prologo de miraculis sancti Benedicti, iterumque probat in libro de vita sancti Abbonis Floriacensis abbatis. Idem asserit sanctus Thomas Aquinas in Opusculi **XVI.** capite **XVI.** Gregorium scilicet *monasteria construxisse secur-*

DISSERT.
DE GREG.
MAG.

Baron. ann.
327.

DISSERT. dum Regulam à beato Benedicto institutam. & apud sanctum Antonium Florentinum antistitem in partis 11. titulo xv. articulo ultimo, Gregorius sancti Benedicti vitam hausisse, ac monachus & abbas sub dicta Regula militasse perhibetur.

Et quidem ea videtur fuisse mens Patrum concilii Tridentini, qui sanctum Gregorium laudatoria oratione honoraturi, id munus detulerunt Augustino Loscosio abbati Ordinis, ut praeferretur, Casinensis: non aliam sane ob causam, quam ut Gregorius à monacho instituti sui laudaretur. Ipse vero abbas in contextu orationis suae coram Patribus Tridentinis asseruit, Gregorium divi Benedicti habitum induisse. Exstat hæc oratio cum aliis in Concilio Tridentino habitis in editione Lovanicensi anni MDLXVII.

Ejusdem fuere sententiæ Thomas Bozius Oratorii Romani presbyter, in libro nono de signis Ecclesiæ, capite quarto; & Anonymus ille, qui Alulfi Tornacensis monachi Gregorianas exceptiones typis mandari curavit initio sæculi XVI. Post Baronium, Franciscus Suarezius, Societatis JESU doctissimus Theologus, epistolam ad nostrum Antonium Ypesium; Gregorius Lopezius in libello de veritate Reliquiarum Granatensium insignem locum in Chronico Benedictino relatum; & Johannes Seldenus Anglus Apologiam scripsit contra Baronii opinionem. Rochus Pirrus etiam in Siciliae sacrae tomo IV. aliquot argumenta coniecit in eandem. Ut vero isti auctores Baronium impugnarent, non privata movit affectio, sed sola veritatis causa: nec dubito, quin eodem modo affecti futuri sint in posterum eruditi quique veritatis amantes, si paullulum expendant, sicut isti, quam levia sint in oppositum argumenta Baronii, quæ modo examinanda sunt.

VII.

Rationes, quibus commotus est illustrissimus Annalium conditor, ut contra receptissimam veterum sententiam Gregorium, non Benedictini, sed Æquitiani fuisse instituti contenderet, explicat ipse ad annum DLXXXI. num. IX. & in addendis post tomum nonum. Summa rationum ejus hæc est: nimirum quod Gregorius instituto à se in Urbe sancti Andreæ monasterio, non ex proxime positus Casinatibus monachis, quibus Longobardos fugientibus apud Lateranensem basilicam datum fuerat monasterium; sed ex provincia Valeria, monasterio sancti Æquitii, in quo vigeant monastica instituta, petitus sit abbas primus, nomine Valentinus. Quod vero ex ipso sancti Æquitii monasterio accersitus sit Andreani cœnobii abbas primus, exinde probat, quia nullum aliud celebre eo tempore in provincia Valeria monasterium fuisse reperitur, quam sancti Æquitii, ex quo primus petendus esset abbas monasterii ab ipso in Urbe erecti: à quo & habitum ipse Gregorius monasticæ conversationis accepit, & ab eo monachorum institutus est regulis. Denique beatum Æquitium ante sanctum Benedictum in dicta provincia monasterium erexisse,

Annal. Bened. Tom. I.

& monachis in eo positus præfuisse: immo non unius tantum monasterii, sed multorum abbatem fuisse. Ex quibus aliisque infert Baronius, monasterium sancti Æquitii non fuisse unum ex illis duodecim, quæ sanctus Benedictus in vicina provincia erexit.

Hæc est Baronianæ inductionis tota moles ac vis; hæc illius argumenta & conjecturæ, quæ an adeo certa atque explorata sint, ut negari aut refutari non possint; an vero ita necessaria, ut etiam si pleraque concedantur, id quod Baronius contendit, efficiant, dispiciendum est.

VIII.

Ut clarius procedat res, ab incertis & dubiis certa & probabilia scernere juvat. Incertum est primo, an eo tempore, quo Gregorius sancti Andreæ monasterium condebat, Casinates monachi jam Lateranensem basilicam infederint. immo certum videtur prius Andreanum cœnobium conditum fuisse, quam Casinates à Langobardis fugati in Urbem receperint sese. Valentius enim cujusdam in Valeria provincia monasterii abbas, à Langobardis vexatus confugit Romam, acceptusque à Gregorio est in Andreanum monasterium. Atqui prius Valeriæ Langobardis obvia fuit, quam ager Casinensis, ac proinde Valentius jam tum in sancti Andreæ monasterio hospitabatur, cum Casinatibus à Pontifice concessa est sedes basilicæ Lateranensis. Sane si clades Casinensis, ut mihi constat, non accidit ante annum DLXXX. longe ante conditum fuerat sancti Andreæ monasterium, immo ante id tempus Gregorius eo se receperat ex dictis. Secundo incertum est, an Gregoriani monasterii primus abbas fuerit Valentius seu Valentio. (nam utroque modo in veteribus membranis pingitur, non Valentinus, Zachariæ Βαλέντιος.) Et si enim Gregorius ipsum sibi ac monasterio suo præfuisse dicat in libro IV. Dialogorum, capite XXI. nusquam tamen eum abbatem primum fuisse affirmat. Tertio incertum, immo (quod pace illustrissimi viri dixerim) falsum est, Valentium ex primario sancti Æquitii monasterio accersitum à Gregorio fuisse. Nam Gregorius in lib. I. Dialogorum cap. IV. scribit, cœnobii Æquitiani monachos omnes ad ipsius Æquitii tumulum ereptos fuisse de manibus Langobardorum. contra vero in Valentii monasterio duos monachos a Langobardis necatos tradit in lib. IV. cap. XXI. Gregorii verba expendenda sunt. *Vita namque venerabilis, inquit, Valentius, qui post in hac Romana urbe mihi, sicut nosti, meo quoque monasterio præfuit, prius in Valeria provincia monasterium suum rexerat. Monasterium suum, inquit, hoc est a Valentio ædificatum, secundum phrasim Gregorii, qui monasterium meum vocat passim, quod ab ipso conditum est. Quarto proinde loco dicendum est, Valentium non solum non ex primario sancti Æquitii monasterio, sed ne quidem ex aliquo alio Æquitii monasterio educatum fuisse, sed ex suo, quod in Valeria Valentius ipse construxerat. Quinto denique incertum est, an Vale-*

Pppp ij

DISSERT.
DE GREG.
MAG.

DISSERT.
DE GREG.
MAG.

ria provincia Gregorio diversa fuerit ab Æquiculis, in quibus Sublacus & duodecim sita erant monasteria, quæ sanctus Benedictus instituit. Etenim Paulus Diaconus in libro secundo de gestis Langobardorum, ubi provincias Italiæ pro sui temporis usu describit, nullam rationem habuit Æquicolorum, quos Valeriæ attribuisse videtur. siquidem Carseolos seu Carsilim, opidum Æquicolorum ex Ptolemæo, Valeriæ adscribit in capite XXI. Et certe Æquicolorum tractus Valeriam contingit, ut facile cum ea confundi possit.

His præmissis ac constitutis, tota Baronii machina eo spectat, ut probet Valentium, non ex Lateranensi Casinatium monasterio proximo, (quod nondum erat, ex dictis) sed ex ipso Æquitii monasterio evocatum fuisse ad regendum sancti Andreæ monasterium. Quod postremum si negem, ut certe constanter nego, nescio quorsum evasurus sit totus ille argumentorum apparatus. Nam si Valentius ex ipso sancti Æquitii monasterio eductus non est, ut constat ex dictis, jam corrumpit tota Baronii machina. In id enim incumbit Baronius, ut probet, Valentium ideo ex Æquitii primario monasterio assumptum fuisse, quia, inquit, nullum aliud celebre eo tempore in provincia Valeria monasterium fuisse reperitur, nisi sancti Æquitii, ex quo petendus esset abbas monasterii Andreani. Cum ergo constet, Valentium ex alio quam ex primario Æquitii monasterio petatum fuisse; non est quod ultra curemus de Baronii argumentis.

At demus aliquid Baronio, fac eum voluisse, Valentium aut ex primario, aut ex aliquo alio sancti Æquitii monasterio Valeriæ accitum fuisse. Nec sic tamen quidquam obtinebit adversum nos illustrissimus Annalista. Non enim ex aliquo Æquitiano, sed ex suo ipsius monasterio, id est ab se, non ab Æquitio, condito, eductus est Valentius, ut superius probatum est.

Atqui, inquis, omnia Valeriæ monasteria, etiam ipsum quod condidit Valentius, Æquitiani erant instituti. At unde hoc habes, ô bone? Æquitius quidem in illa provincia *multorum monasteriorum Pater* existit, teste Gregorio: sed non omnium, maxime ejus, quod ipso mortuo condidit Valentius. Certe contra Gregorii sensum esse videtur, quod Æquitius dicatur omnium in Valeria monasteriorum Pater: nec officit ejus sententiæ, si quædam alia Benedictini etiam instituti ea in provincia fuisse dicantur: maxime si Æquicoli, apud quos Benedictus duodecim erexerat in Sublaco monasteria, Valeriæ attribuantur, ut certe eos attribuisse videtur Paulus Diaconus. Deinde etsi ab Æquiculis Valeria distinguatur; quo argumento constat duodecim illa sancti Benedicti cœnobia intra eremi Sublacensis angustos sinus ita contenta fuisse, ut ne unum quidem in Valeria, quæ provincia Sublaco finitima est ac contigua, situm fuerit? An vel Benedicti discipuli post discessum pii Patris uni aut alteri cœnobia in Valeria condendo impares fuere?

Verum age, nullum Benedictus, nullum ip-

fius discipuli monasterium in Valeria condiderint: fuerint à prima conditione instituti Æquitiani omnia: fuerit etiam hoc ipsum, quod in ea provincia regebat Valentius ab Æquitio constructum, quid dicere verat, aut ea omnia, aut saltem aliqua, Æquitio mortuo in sancti Benedicti leges concessisse? Æquitius enim, Benedicto (ut contendit Baronius) ætate superior, ante annum quingentesimum quadragesimum excefferat e vivis. Ab eo tempore, usquedum Gregorius condendo sancti Andreæ monasterio admoveret manum, anni amplius triginta elapsi erant. Denique nullam Æquitius Regulam scriptam reliquerat, viventis vox pro lege erat, eo mortuo defecit lex, non monasteria, quæ pro nutu abbatis successoris facile Regulam sancti Benedicti amplecti potuerunt. Et re quidem ipsa id factum esse intelligitur ex quadam Fundani abbatis epistola ad Simplicium Casini tertium abbatem, in qua B. abbas Fundanus scribit, jam tum apud omnes statutum esse, *ut omnia monasteria Campania, Samnia, Valeriæ, Tuscia, Liguria, & aliarum provinciarum Italiae, certam & rectam Regulam vivendi, quam sanctissimus & Deo acceptus BENELECTUS instituit, servarent.* seque ejus rei gratiâ Hugonem & Paulum fratres suos juxta prædictam sanctam Regulam in Casinensi congregatione instruendos ad Simplicium mittere, ut fusius legitur in epistolæ contextu apud Angelum de Nuce in Notis ad Chronicon Casinense, & in Præfatione primi sæculi nostri. Ergo Simplicio Casini abbate, circiter annum quingentesimum sexagesimum, ante adventum Langobardorum, ac proinde ante cladem Casinensem & accessum Valentii abbatis in Andream monasterium; ante illud, inquam, tempus, Valeriæ & aliarum provinciarum Italiæ monasteria Ordini sancti Benedicti accesserant: ac proinde aut omnia, aut aliqua saltem ex iis, quæ sanctus Æquitius in Valeria construxerat.

Et ne quis cum Gallonio Baronii propugnatore opponat, suspectam videri epistolam prædictam ob Bernardi & Hugonis nomina eo tempore apud Italos inusitata: repono incertum esse, an abbas Fundanus vocatus sit Bernardus, an Bartholomæus, aut alio nomine ab eadem littera B incipiente, cum decurtatum dumtaxat ejus nomen in ea epistola reperiatur. Et occurrit sæculo septimo Bernardus inter episcopos Cremonenses apud Ughellum in Italiæ tomo IV. Porro Hugonis nomen, tametsi ævo illo nondum ita frequens, haud sufficit elevandæ epistolæ auctoritati. Non enim facile est adeo præcise definire propriorum nominum origines ac natales. Ceterum vidimus ante aliquot annos hujus epistolæ exemplar in codice Casinensi, varias pontificum epistolas continente: quibus hæc epistola inserta fuit ante annos circiter trecentos. Viderat & hanc Lucas Holstenius, qui nomen suum eidem in illo codice subscripsit, ut in superioribus a observavi.

Hanc epistolam confirmant versus quidam, qui in veterrimis Regulæ nostræ codicibus præmittuntur, quibus Simplicius abbas Magistri

DISSERT.
DE GREG.
MAG.

DISSERT. sui Regulam in omnia Italiae monasteria propagasse memoratur. Horum versuum editionem primam debemus minime suspecto auctori, scilicet Antonio Gallonio Baronianae sententiae defensori, qui eos e Vaticano codice mss. produxit in lucem. Versus duos huc referre iufficiat: *Hoc BENEDICTUS Pater constituit sacrum volumen, suisque mandavit haec servanda alumnis.* SIMPLICIUS Christi minister Magistri latens opus propagavit in omnes. Tria hic investiganda, nempe quanta hujus inscriptionis antiquitas: quis Simplificius in ea memoratus: quisve horum versuum legitimus sensus.

Inscriptionis antiquitatem probant in primis veteres codices mss. in quibus ea reperitur: tum prisca auctores qui eam legerunt, nempe Sigebertus Gemblacensis monachus, ut patet ex lib. 1. de Scriptoribus ecclesiasticis capite xxxi. & Petrus Casinensis Diaconus inferius referendus, uterque ante annos quingentos. Eandem quoque ante octingentos legisse videtur Candidus monachus, qui de sancti Benedicti Regula agens in libello de vita sancti Eigilis Fuldensis abbatis, *Regulam monachorum*, inquit, *Spiritus sancto plenus magna discretionem conscripsit, suisque secum OBSERVANDAM MANDAVIT ALUMNIS.* quae postrema verba praemissae inscriptioni respondent. Haec itaque tunc temporis, id est principatu Caroli Magni, legebatur in scriptis Regulae nostrae exemplaribus apud Fuldenses monachos, qui tituli hujus copiam e Casinensi monasterio per Sturmium abbatem istuc a sancto Bonifacio missum forsan acceperant.

Jam quis fuerit Simplificius in eodem titulo memoratus, expendendum est. Duo fuere ejus nominis sancti Benedicti discipuli: unus abbas, a Gregorio initio libri 1. Dialogorum laudatus: alter sancti Mauri in Gallicana peregrinatione, ac demum Fausti in reditu Romam socius. De Simplificio abbate sic loquitur Gregorius, testes producens quatuor, quorum relatu sancti Benedicti gesta rescierat. *Hujus*, inquit, *ego omnia gesta non didici, sed pauca quae narro, quatuor discipulis illius reverentibus agnovi, CONSTANTINO scilicet reverentissimo valde viro, qui ei in monasterii regimine successit: VALENTINIANO quoque, qui annis multis Lateranensi monasterio praefuit: SIMPLICIO, qui congregationem illius post eum tertius rexerit: HONORATO etiam, qui nunc adhuc cella ejus, in qua prius conversatus fuerat, praest.* Simplificium, qui tertio loco nominatur, non sancti Benedicti in Casinensi regimine, sed Valentini in Lateranensi successorem tertium statuit Baronius, ratus pronomina relativa, *illius & eum*, ad Valentianum referri. sed (pace illustrissimi viri) manifesto errore. Primo, quod eodem modo intelligendus sit Gregorii locus de Simplificio, ac de Honorato, *qui nunc adhuc cella ejus*, inquit Gregorius, *in qua prius conversatus fuerat, praest.* Atqui per cellam ejus, sine dubio Gregorius intelligit cellam sancti Benedicti, nempe Sublacensem, in qua vir sanctus primum conversatus fuerat. Deinde quod Zacharias Pontifex in ver-

DISSERT. DE GREG. MAG. sione Graeca, Gregorii loca tam de Constantino & Honorato, quam de Simplificio reddens, haec pronomina, *illius, ejus, & ei*, utrobique vertit *autem*. quo sanctum Benedictum indicat aequae in Simplificio, ac in Constantino & Honorato. Praeter ea, quod post Valentinianum in Lateranensi monasterio abbas tertius fuerit, non Simplificius, sed Theodorus: ut patet ex prologo Fausti monachi in vitam sancti Mauri, quam scribere aggressus est compellente religiosissimo ac cum honore nominando THEODORO, qui TERTIUS post sanctae memoriae Valentinianum, prolixiore tempore Lateranensis monasterii congregationem rexerit. Ad haec, quod Paulus Warnefridi, Diaconus ac monachus Casinensis, sancti Benedicti in Casinensi regimine successores enumerans, Simplificium hunc, de quo agit Gregorius, tertio loco statuit in lib. de gestis Lango bardorum capite xviii. his verbis: *Ceterum post beatum Benedictum Constantinus, post hunc SIMPLICIUS, post quem Vitalis, ad extremum Bonitus congregationem istam rexerit, sub quo haec destructio facta est.* Paulo suffragantur non solum veteres indices Casinensium abbatum, sed etiam Leo Mariscanus cardinalis Ostiensis in Chronici Casinensis lib. 1. cap. 11. & Aimoinus Floriacensis monachus in Historiae lib. 111. cap. lxxx. Ex quibus perspicuum est, Simplificium a Gregorio laudatum, non Lateranensis, sed Casinensis monasterii tertium post sanctum Benedictum abbatem fuisse. Cum ergo Simplificius iste sub annum d l x. Casinensi monasterio praefuerit; si praedictos versus huic Simplificio tribuas, uti tribuendos esse postea demonstrabo, Regulae sancti Benedicti propagatio in omnia Italiae monasteria circiter annum d l x. facta necessaria consecutione dicenda est.

Iisdem argumentis evertitur Gallonii sententia, qui superiores versus, Regulae sancti Benedicti praefixos, Simplificio beati Mauri in Gallicano itinere socio, ac post ipsius in Italiam reditum abbati (ut putat) Lateranensi, accomodare nititur, sed irrito profusus conatu. quippe cum nullus eo nomine abbas Lateranensi congregationi praefuerit, ut patet ex catalogo, quem Antonius Yepesius in Chronico Benedictino refert ad annum d xxxix. capite 1 v. Et vero Gallonius hunc suum ipsius errorem facile emendasset, si attente legisset praemissum Gregorii locum ex initio libri 1. Dialogorum. Ibi enim de Simplificio agit Gregorius, ut de homine pridem e vivis sublato, *qui congregationem illius*, inquit, *post eum tertius rexerit.* Ex quibus verbis intelligimus, Simplificium hunc anno d xc i i. quo libros Dialogorum scribebat Gregorius, jam olim vivere desuisse. Erat ergo alius a Simplificio beati Mauri socio, quem eo anno superstitem, immo usque ad Bonifacii Papae I V. pontificatum, fuisse patet ex Vita sancti Mauri ab eodem pontifice approbata. Id porro evincit Petrus Diaconus ante annos quingentos monachus Casinensis, qui in libro de viris illustribus Casinensibus duos distinguit Simplificios; unum abbatem Casinensem tertium, de quo ita scribit in cap. v. SIMPLICIUS, sanctissimi

DYSSERT.
DE GREG.
MAG.

Benedicti discipulus, ac post eum in Casino abbas effectus, Regulam, quam suus Magister ediderat, publice legendam omnibus monachis tradidit. Hic nullus tergiversationi locus. en Simplicius abbas, non Lateranensis, sed Casinensis, sancti Benedicti Regulam omnibus monachis tradidisse memoratur. Ergo id factum circiter annum D L X. quo fere anno Simplicius abbas Casinensi præfesse cœpit, annis minimum viginti sex prius, quam Simplicius beati Mauri socius in Italiam repedaret.

Supereff ut exponamus prædictæ inscriptionis hæc verba, quibus *Simplicius Magistri latens opus propagasse in omnes* perhibetur. Duplex in his sensus excogitari potest. Primus est, Regulam sancti Benedicti, quæ ad id tempus in Casinensi monasterio latuerat, à Simplicio etiam aliis monachis propositam fuisse. Alter sensus est, eandem Regulam, quæ monasteriis non ita multis usque ad id tempus nota & publicata fuerat, per Simplicium in omnia Italiæ monasteria fuisse transfusam. Priorem sensum repudiare necesse est, tum quia hæc sancta Regula per beatum Maurum in Galliam, & per sanctum Placidum in Siciliam antea penetraverat: tum quia in duodecim Sublacensis eremi cœnobiis à sancto Patre constructis, & in Terracinensi observabatur. De posteriori explorata res est ex Gregorii testimonio in Dialogorum lib. IV. cap. VII. ubi Terracinensis cœnobia monachi duo, Speciosus & Gregorius, laudantur, qui *sancti Benedicti se Regulam in sancta conversatione tradiderant.* Itaque præferendus est posterior sensus, eoque modo superior inscriptio interpretanda, ut Simplicius Casinensis abbas tertius Regulam, quam sanctus Benedictus *suus alumnis*, hoc est monachis ac monasteriis ab se erectis, *servandam mandaverat*; in Benedictinis cœnobiis *latentem, propagaverit in omnes*, id est in omnia saltem Italiæ monasteria. ac proinde consequens est, etiam in Æquitianis cœnobiis, longe ante Gregorii monasticam professionem, eandem Regulam fuisse receptam. Hinc est quod eam Gregorius absolute vocat *Regulam monachorum* in libro secundo Dialogorum, & sanctus Benedictus Bonifacio quarto in Romano concilio dicitur *monachorum præceptor*: quod utrumque argumento est, istam Regulam, ejusque auctorem eo tempore apud omnes, aut certe apud plerosque multum auctoritatis obtinuisse. Posteriori interpretationi favet vetus annorum septingentorum codex, a nobis ante viginti annos lectus in bibliotheca consultissimi viri Filiberti *de la Marre* consiliarii Divionensis, quo in codice præfixa est superior inscriptio sancti Benedicti Regulæ, in qua *Magistri late opus propagasse in omnes* Simplicius dicitur.

IX.

Cur ergo tandem, inquis, Gregorius e Casinensi monasterio abbatem sibi non accersivit? Nempe forsan quod Gregorio notior ac probatior fuit Valentius abbas, quam quivis alius. Deinde quod is a Langobardis fugatus Romam, Gregorii caritatem sollicitaret. Valentius quip-

pe præfidebat illi Valeriæ monasterio, in quo monachos duos à Langobardis captos jam dixi. quapropter necessitate compulsus fugit Romam, a Gregorio acceptus cum suis in monasterium, quod forsan eorum & aliorum ejusmodi miserorum causâ Gregorius in ædibus suis construxit. Uno verbo, Gregorius ideo Valentium abbatem ceteris prætulit, quod eum regendo monasterio judicavit aptiorem. Sic enim ob eandem causam Probum ex laico repente monachum, simulque abbatem ordinari jussit, ut patet ex libri IX. epistola XXI. indictionis quartæ: non quod monachos cœnobia sui aspernaretur, sed quod Probum ob egregias dotes digniorem existimaret. Ceterum si quid valerent ejusmodi ratiunculæ, peterem ego, cur Gregorius, si Æquitianum institutum monasterio suo præscribere volebat, non ex primario Æquitii cœnobia, sed ex alio minus celebri Valentium adsciverit? Sed relinquamus has tricas.

X.

At enim Gregorius ipse in libri VII. epistola XXI. indictionis tertie, scripta Fortunato Neapolitano episcopo, biennium exigit ad Novitiorum probationem his verbis: *Monasteriis omnibus fraternitas vestra districtius interdicit, ut eos quos ad convertendum susceperint, priusquam biennium in conversatione compleant, nullo modo audeant tonsurare: sed hoc spatium vita, moresque eorum sollicitè comprobentur, ne quis eorum aut non sit contentus quod voluit, aut ratum non habeat quod elegit.* Atqui sanctus Benedictus non biennium, sed unum dumtaxat annum præscribit ad probandos Novitios.

Hæc objectio nullius profus videbitur momenti, si ejus temporis disciplina attente expendatur. Varius fuit in Oriente & Occidente probandorum Novitiorum ritus. Pachomius Novitios non nisi post triennii probationem admittebat. Occidentales autem Regulæ omnes unum dumtaxat annum requirunt ad tirocinium, ut patet ex Cassiano, Cæsario, Ferreolo, Regula Ternatensi, & aliis, quæ ævo sancti Benedicti conditæ sunt. Eandem normam præscripsit sanctus Benedictus: quo vivente Justinianus Augustus Novellam quintam edidit, quæ Novitium *per triennium totum, sive liber, sive servus* sit; probari decernit capite secundo. Hoc sancitum Imperatoris *Normam regularem* vocat Gregorius in lib. VII. epistola I. indict. I. ubi Mauricio ægre ferenti, quod contra ipsius interdictum milites in monasteria exciperentur, Gregorius hoc pacto condescendit, ut non nisi *post triennium* admitterentur. Prædictæ Novellæ tantisper derogavit Justinianus Novellæ CXXIII. capite xxxv. notante Contio, cum homines ignotos non nisi post triennium admitti vetat; notos vero *incontinenti*, (ut notat glossa) & schemate monastico indui, & ad professionem admitti finit. In Occidente licebat abbatibus ob fervorem candidatorum professionis tempus, quod uno anno definitum erat, pro judicio ac prudentia sua contrahere, ut patet ex Regulis

DYSSERT.
DE GREG.
MAG.

DISSERT. CASARI AC FERREOLI. Hinc factum est, ut quidam abbates occidentales, qui tum ex Regula propria, tum ex posteriori Justiniani Novella, contrahendi probationis spatii potestatem habebant, homines ex vita seculari ad monasterium accedentes absque legitima probatione admitterent. Cui malo ut aliquod remedium adhiberetur, Gregorius temperando normam orientalem seu Justinianeam, & occidentalem, prudentissime statuit, ut non nisi post biennium Novitii ad susceptionem habitus seu professionem admitterentur. Quod biennii tempus nullius occidentalis Regulae constitutione præceptum est, sed solum Gregorii decreto inductum. Hujus rei argumento est, quod nullius Regulae auctoritatem in epistola sua Gregorius interponit.

Præter ea non constat, an decretum illud universale fuerit pro toto Occidente, an particulare pro sola provincia Neapolitana. Immo capite 17. quæstione 2. c. *Gonsaldus*, liquet, Gregorium probationem Novitiorum unius anni spatium definiisse. Id, inquam, liquet ex his Alexandri secundi verbis eo capite relatis: *Quapropter quia & beati Benedicti Regula, & præcipue Patris & prædecessoris nostri sancti Gregorii papæ canonica institutio interdicit, monachum ante unius anni probationem effici; judicamus & auctoritate apostolica præcipimus*, &c. Ita Pontifex, qui sine dubio sancti Gregorii hac de re decretum legerat, tamen in Registro desideretur. Et quidem in sancti Andreae monasterio, ubi Gregorius monachum induerat, hoc biennalis probationis spatium non servabatur, aut certe non semper, ut constat exemplo Probi, qui ex seculari repente monachus atque abbas factus est, ut modo vidimus.

Denique unius anni probatio non ita est propria Regulae sancti Benedicti, ut eo spatium vel contracto, vel ampliato judicari possit, an ea in aliquo monasterio servata sit. Nam si hæc ratiocinandi forma probaretur, concludendum esset, Regulam sancti Benedicti non viguisse apud Cluniacenses tempore Petri Venerabilis: quo tempore ante solidi anni probationem Novitii passim recipiebantur. quam consuetudinem adversus Cisterciensium querelas propugnat idem Petrus Venerabilis libri primi epistola xxviii. Ad hæc, Grimlaicus in Regula Solitariorum seu Reclusorum, cujus tota fere disciplina ex Regula sancti Benedicti constans, non nisi pro monachis ejusdem Regulae servantibus & ad reclusionem contendentibus edita est, biennium exigitur ad probationem Reclusorum. Et porro hoc ipso tempore Fratres laici, quos Conversos appellamus, biennio probantur apud nos ante professionem. Ex quibus intelligas, biennalem probationem nequaquam Benedictinæ Regulae observationi præjudicare.

Hæc quidem, ni fallor, sufficiunt confutandis Baronii, aliorumque objectis: aut saltem id obtinere debent apud omnes æqui amantes, ejus conjecturas non tanti esse ponderis, ut prævalere debeant contra receptissimam vetusta-

tis sententiam, ut loquitur Seldenus. Quam ob rem integræ & intactæ remanebunt superiorum hominum auctoritates: quæ cum Benedictinam Gregorii professionem aperte definiant, nemo rerum æquus æstimator in posterum (ut spero) volet refragari.

Omitto prudens minutias quasdam, quæ nonnumquam objiciuntur a nonnullis, quod Gregorius neque Benedictum suum ipsius Patrem, neque ejus regulam diserte suam dicat usquam. Si enim ejusmodi argutiis staretur, Gregorius nullam Regulam, nullum monachorum institutum professus censendus esset: siquidem nullam Regulam, nullumve aut Æquitii, aut cujusvis aliûs institutum suum vocat. nimirum quod ea partium studia procul aberant a moribus illius ætatis: & quod Gregorius jam Pontifex summus & Patrum Pater erat, cum Regula nostræ, ejusque auctoris in Dialogis suis meminit. Quamquam satis superque studium affectumque suum in sanctum Benedictum, veluti in Patrem, testatum reliquit, dum ipsum ipsiusque Regulam tam singulari elogio laudat & approbat. Immo etiam *beatissimum Patrem BENEDICTUM* vocat in libro II. Dialogorum capite xxxiii. quo nihil signantius proferunt recentiores Benedictini ad exprimendam suam in sanctum Benedictum caritatem.

Ut totam hanc Dissertationem in pauca contraham, ex dictis perspicuum est, Gregorium Magnum monasticæ professioni vere addictum fuisse, quæ prima hujus Dissertationis pars erat; quandoquidem se ipse diserte monachum dicit: nec minus exploratum, ejus in monasterio commorationem longiorem fuisse, quam Baronius existimavit. Secunda vero Dissertationis pars, qua sanctum Doctorem Regulae sancti Benedicti adstrictum fuisse contendimus, etsi non ita necessariis fulciatur argumentis, tot nihilo minus rationibus asseritur, ut nemo, qui æquo animo & citra præjudicium rationes illas expenderit, dissentire, & in contrariam abire sententiam possit. Quamvis enim rationes illæ non omnes æqualis sint roboris, nec seorsim spectatæ rem conficiant; tamen simul conjunctæ & connexæ vim demonstrationis saltem morales habent. Nam si Gregorium ipsum consulas, sanctum Benedictum præ omnibus sanctis laudat in Dialogis; unam ejus Regulam celebrat, ejusque verbis subinde in suis scriptis utitur. Si ejus discipulos spectes, hi sancti Benedicti Regulam in Anglia propagarunt, ut constans illius regni traditio asserit, in finibus consignata monumentis: in quibus Eddius Stephanus ante annos mille scripsit, Wilfridum episcopum ex urbe Cantuaria retulisse sancti Benedicti Regulam, quam septemtrionalibus illius insulæ monasteriis imposuit, & quidem anno post Augustini obitum circiter quinquagesimo: cum nulla novationis ante id tempus factæ vestigia appareant, nullus ex aliis monasticæ vitæ legislatoribus in Litanis illorum temporum præter sanctum Benedictum legatur; omnia denique Angliæ monasteria ex illo tempore eandem Regulam tenuerint. Quæ quidem

DISSERT.
DE GREG.
MAG.

adeo permoverunt eruditos Bollandi continuatores, ut quadam propemodum evidentia, & evidenti pane indicio, etiam antequam Eddii librum vidissent, sanctum Augustinum, ejusque socios, Gregorii, utique in suo monasterio discipulos, & monasterii sui Regulis imbutos, nostris accenseri posse existiment. In fine non ab re erit referre epistolam viri nomine & doctrina nostro tempore celebris, qui a Guffanvillæo, dum hic novam sancti Gregorii operum editionem curaret, consultus quid de hac controversia sentiret, in hunc modum respondit.

III.

LETTRE DE MONSIEUR de Barcos Abbé de saint Cyran, à Monsieur de Gouffainville, touchant le monachisme de saint Gregoire le Grand.

JE pense, Monsieur, que vous ne vous étonnerez point, si je vous dis, que vostre Lettre m'a surpris, non seulement parce que je ne croiois pas estre connu de vous, ny que vous pensassiez à moy: mais aussi parce qu'il semble que vous voulez me rendre juge d'un différent que vous avez avec les Peres de la Congregation de saint Maur. Si je n'ay pas assez d'intelligence pour cela, vous pouvez vous assurer pour le moins, que vous ne devez pas craindre que je les favorise injustement contre vous, n'ayant aucun sujet de le faire, puisque vous pouvez sçavoir, que la conduite qu'ils ont tenuë les années passées ne m'y oblige pas. Je crois donc vous pouvoir dire de la seule veüe de la verité, qu'il ne me paroist aucune raison de nier, que saint Gregoire Pape ait esté Religieux de saint Benoist. 1°. parce que tout le monde l'a tenu tel d'un commun consentement jusques au Cardinal Baronius, qui est le premier qui l'a osé contester depuis le temps de saint Gregoire; car il ne s'est trouvé personne qui ait esté de son opinion, non seulement dans l'Ordre de saint Benoist, mais dans les autres, & parmy tous les Auteurs catholiques. C'est donc une tradition ancienne & universelle, qui doit estre de grand poids dans les questions de fait; & il est fort dangereux & d'une consequence pernicieuse, de se donner la liberté de s'inscrire en faux contre les traditions anciennes & perpetuelles, qui ne dependent que des témoignages des hommes, sur de simples conjectures & des raisons qui ne sont pas convaincantes, sur tout quand on n'a aucun Auteur, qui le confirme clairement par son suffrage. Il n'y en a point qui ait dit devant Baronius, que saint Gregoire n'a pas esté religieux de saint Benoist, & tous ceux qui en ont parlé, ont écrit le contraire. S'il est permis de renverser ainsi les choses de faits rapportez par les anciens Ecrivains, & recens de tout le monde sans contredit, à cause des difficultez qu'on y rencontre, il n'y aura presque point d'histoire ny dans les meilleurs livres, ny dans l'Ecriture mesme, qu'on ne puisse decrier, y en ayant beaucoup, & des plus certaines, qui peuvent estre combatuës par des conje-

Etures & des objections plus fortes & plus apparentes, que celles qu'on allegue contre la profession Monastique de saint Gregoire dans l'Ordre de saint Benoist.

DISSERT.
DE GREG.
MAG.

Mais cette verité est attestée & rendüe indubitable par saint Gregoire mesme dans son quatrième livre sur le premier des Rois, où il témoigne clairement, qu'il a esté non seulement Religieux, mais Abbé dans l'Ordre de saint Benoist, & qu'il a conduit les Novices selon la Regle de ce Saint. Car de pretendre que cet ouvrage n'est pas de saint Gregoire, comme vous faites, c'est s'éloigner du sentiment de tous les Auteurs, je ne dis pas Catholiques, mais aussi Protestans, & introduire une opinion entierement nouvelle & singuliere. Il ne s'est trouvé encore qu'un seul Ministre Anglois, qui ait douté que ces Livres sur le premier des Rois soient de saint Gregoire: mais il n'a pas osé le nier absolument, & néanmoins il a esté abandonné de tous les Auteurs protestans, aussi bien que de tous les orthodoxes. Il n'y a point d'ouvrage plus digne de saint Gregoire que celui-là parmy toutes ses œuvres. Ce n'est pas seulement son style, mais son esprit; & il contient des veritez importantes, qu'il n'a pas si bien exprimées ailleurs, & qu'on affoiblirait beaucoup, si on leur ostoit son autorité. Il n'y a rien qui découvre mieux les Ecrits qui sont faussement attribués aux saints Peres, que la difference du style, des pensées, & de la maniere de les représenter: & toutes ces marques se rencontrent pour asseurer cet ouvrage à saint Gregoire. Vous dites qu'il n'en parle pas ailleurs, mais outre que cela n'est pas clair, & qu'il y a des preuves du contraire, si cette raison estoit solide, on pourroit oster plusieurs écrits indubitables aux saints Peres, parce qu'ils n'en font mention nulle part, & il y en a peu qui se citent eux-mesmes. Saint Paternus dans les Extraits qu'il a fait de saint Gregoire, n'a pas seulement omis les Livres sur les Rois, mais aussi des autres pieces de ce Saint; & il n'y a point d'Auteur ancien qui parlant des ouvrages de ce Pere, les ait rapporté tous. Que si vous pensez que pour ne croire pas que cet ouvrage soit de saint Gregoire il suffit de dire qu'il n'a paru que dans l'édition de 1537. & qu'il ne s'en trouve aucun manuscrit, il faudra conclure que quantité de Livres des saints Peres ne sont pas à eux, parce qu'ils n'ont paru que depuis peu, & qu'on n'en a pu trouver aucun manuscrit que celui sur lequel on les a imprimés, comme le livre de saint Augustin de gestis Pelagii, & autres. Vous dites qu'il paroist que l'Auteur de ces Livres sur les Rois estoit un moine, & non pas un Pape. Ce qui ne prouve autre chose, sinon qu'il n'estoit pas encore Pape, mais seulement Religieux. Vous ne pourrez pas aussi persuader qu'il ne parle de la Regle de saint Benoist que dans ce Livre, estant si clair qu'il en parle dans ses Dialogues & ailleurs d'une maniere encore plus avantageuse. N'y ayant donc pas moyen de nier que les Livres sur les Rois ne soient de saint Gregoire; il n'y a pas aussi moyen de nier qu'il ait esté Religieux de saint Benoist, puisqu'il l'assure evidemment dans le quatrième Livre. Cette raison est encore plus forte contre l'opinion de Baronius. car il demeure d'accord que les Livres sur les Rois sont de saint

saint Gregoire, comme ils luy sont attribuez dans les editions de Rome, & dans toutes les autres. Ny luy, ny aucun de ceux qui suivent son opinion ne les a pas encore contestez. Il y a de la contradiction dans leur sentiment, en ce qu'ils nient que saint Gregoire ait esté Religieux Benedictin, & en ce qu'ils reconnoissent un Livre, où il avoit luy-mesme qu'il l'a esté.

Enfin pour retrancher plusieurs raisons qui rendroient cette Lettre trop longue, il suffira d'en alleguer encore une, qui est que les Religieux que saint Gregoire envoya en Angleterre, estoient assésurement Benedictins, & porterent dans cette Isle la Regle, & l'établirent dans tous les monasteres d'Angleterre. Ils estoient aussi Religieux des monasteres de saint Gregoire, comme il le dit luy-mesme, & du monastere de saint André qu'il avoit établi dans Rome, & où il avoit pris l'habit Religieux. Or il n'y a nulle apparence de pretendre qu'ils vescuient autrement dans les monasteres d'Angleterre, qu'ils n'avoient vescu à Rome; & qu'ils quitterent la Regle dont ils avoient fait profession pour en prendre une autre, & la porter dans la nouvelle Eglise qu'ils fonderent; puisqu'ils ne l'eussent pu faire qu'en violant leurs vœux sans raison. Et on sçait que les Religieux sont ordinairement jaloux de la Regle de leur Ordre, & que ceux de saint François ne laisserent jamais celle de saint François pour établir des monasteres selon celle de saint Dominique, ny ceux de saint Dominique la leur pour luy preferer celle de saint François. Il est donc indubitable, que ces missionnaires de saint Gregoire ayant fait des monasteres de la Regle de saint Benoist en Angleterre, & ayant vescu selon cette Regle, ils l'avoient aussi gardée à Rome, & que c'estoit la Regle du monastere de saint André, dans laquelle saint Gregoire avoit esté élevé comme eux. Il est certain qu'il donna cette Regle aux autres monasteres qu'il fonda en divers lieux: car il la jugea la meilleure de toutes, en disant qu'elle les surpassé toutes en discretion, discretion præcipua; & la discretion selon les Peres est la premiere des vertus, & l'ame de toutes les autres, qui sans elle sont mortes & de veritables vices. Il est donc asseuré qu'il la choisit pour ses monasteres, & ne luy en a point preferé une autre, pour laquelle il n'avoit point tant d'estime.

Or dire qu'il ne reconnoissoit point la Regle de saint Benoist, & qu'elle ne fut venue dans Rome que lorsque les Religieux du Mont-Cassin l'y apporterent après que leur monastere fut pillé par les Lombards; c'est une chose hors de toute apparence, puisque sa reputation s'estoit repandue jusques en France dès le temps de saint Benoist, où elle fut publiée par saint Maur, & honorée par les Rois avec tant de gloire; & dans la Sicile par saint Placide, qui y édifia un grand monastere. Et ceux de Sublaco & du Mont-Cassin étant si près de Rome, il est incroyable que saint Gregoire ait esté si long-temps sans en avoir ouy parler, quoy que la renommée de saint Benoist & de la vie monastique y fut si grande, que les principaux Senateurs luy donnerent leurs enfans pour en faire des fondateurs de la Religion, comme saint Maur & saint Placide. Aussi Leon d'Osie & les autres que vous citez, ne disent pas

Annal. Bened. Tom. I.

que les Religieux du Mont-Cassin firent connoistre à saint Gregoire la Regle de saint Benoist après le pillage du Mont Cassin; mais il dit qu'entre les choses qu'ils sauverent & apporterent à Rome, furent la Regle écrite de la propre main de saint Benoist, & les mesures du pain & du vin dont il se servoit pour les Religieux, qui estoient comme des Reliques de ce Saint.

Il paroist aussi par la Lettre de Bernard Abbé de Fonde à Simplicius troisieme successeur de saint Benoist, qui a esté trouvée dans la Bibliotheque du Mont-Cassin, que la Regle de saint Benoist fut reçue de tous les monasteres d'Italie aussi tost qu'elle parut; & qu'ainsi avant que saint Gregoire fut Religieux, tous les monasteres d'Italie estant Benedictins, il faut qu'il ait pris l'habit & vescu sous la Regle de saint Benoist, puisque tous les Religieux & Abbez d'Italie estoient disciples de ce Saint, & gardoient la Regle. La mesme chose arriva en France, où aussi-tost que saint Maur eût porté cette Regle, elle se répandit dans presque tous les monasteres, comme les Auteurs anciens le témoignent. Car l'excellence & la perfection de cette Regle, a esté cause que tous les Religieux qui craignoient Dieu l'ont reçue avec joye; & ont fait gloire de s'y soumettre: comme aussi Dieu l'a comblée de benedictions en luy donnant la vertu de produire une infinité de disciples.

Je ne pense pas, Monsieur, qu'il soit besoin de vous en dire davantage sur ce sujet, pour vous expliquer mon sentiment. Je m'assure que vous le recevrez en bonne part, & que si vous ne pouvez pas vous y rendre, vous reconnoistrez pour le moins que je vous le propose sans passion & sans interest, n'en ayant point d'autre que celui de la verité. Je la cherche uniquement en toutes choses, non seulement dans les dogmes, mais dans les moindres matieres, & dans toutes les rencontres de la vie, ne croyant pas qu'à moins de cela, on la puisse aimer comme il faut, ny meriter de la trouver jamais: & comme j'ayme de tout mon cœur la verité, je fuis tant que je peux la nouveauté, qui me semble aussi peu digne d'un homme de bien, que d'un homme Docte, & aussi contraire à la pieté qu'à la science. Ce qui fait que je suis toujours pour l'antiquité, ne m'en separant jamais, si je ne vois les opinions anciennes convaincues par des autoritez ou des raisons evidentes. Je n'ay apperceu rien de tel dans ce que Baronius a avancé le premier contre la tradition ancienne & continuelle, qui fait saint Gregoire Religieux de saint Benoist: c'est pourquoy je n'ay pas cru devoir m'arrester à son temoignage, sçachant qu'il est sujet à de semblables mecontes, & voyant que la verité combat aussi evidemment sa pensée, qu'elle la devoit établir pour la rendre recevable contre toute l'antiquité. Vous voyez, Monsieur, la maniere dont je vous parle, sans avoir le bien de vous connoistre, croyant que vous aimez la sincerité & la franchise, qui est inseparable de ceux qui aiment la verité; & qu'ainsi vous la favoriserez, & n'en ferez aucun usage qui la puisse rendre odieuse à ceux qui ne l'aiment pas. Cela m'obligera de me louer de vous, & de me tenir prest à vous servir dans toutes les rencontres où je seray capable de le faire.

APPENDIX ALTERA

TOMI PRIMI ANNALIUM BENEDICTINORUM,

Varia monumenta & diplomata complectens.

I.

PAULI DIACONI ET MONACHI CASINENSIS Homilia de sancto Patre Benedicto.

Ad Præfat.
num. 26.

QUIA Venerabilis Beda presbyter ultimam homiliarum suarum, hoc est quinquagesimam, de vita & actibus cujusdam Benedicti in clausi sui monasterii pene totam contexit, quæ utique minime ad legendum nostris congruere videbatur officiis: ego Paulus diaconus, extremus beati Benedicti servulus, ne numerus ipse quinquagenarius harum homiliarum esset diminutus, hanc quinquagesimam homiliam ad Dei gloriam & sanctissimi nostri Patris Benedicti laudem, gratia superna suffragante, composui.

Lectio sancti Evangelii secundum Lucam. In illo tempore; dixit Jesus discipulis suis: Nemo accendit lucernam & in abscondito ponit, neque sub modio, sed supra candelabrum, ut qui ingrediuntur lumen videant. Et reliqua. Homilia Pauli diaconi & philosophi de eadem lectione.

HIS S. Evangelii verbis, quemadmodum audistis, fratres carissimi, paulo superius de Judæis non credentibus Dominus præmisit dicens: *Generatio hac, generatio nequam est, signum querit, & signum non dabitur ei, &c. Et post multa.*

Quis potius, fratres carissimi, post sanctos Apostolos, quam hic beatissimus Pater noster Salis valet nomine appellari? qui ab urbe segregatus Romulea, tamquam ab instabilibus amarisque pelagi fluctibus, dum intra specus sui se ambitum tenuit, quidquid vel modicum ex mundana mobilitatis liquore habere poterat, in salis soliditatem rationemque mutavit, verique Solis radiis per caritatem fervoris torrefactus ad justitiæ candorem pervenit. Qui non solum tunc corporali præsentia multorum piis verbis vel actibus vitam dividit, sed usque ad præsentem diem præsens spiritu, non tantum nostrum collegium, sed **PER TOTUM MA-**

XIME OCCIDENTEM suos sequaces erudit. Qui per salubrem, rationisque plenam sanctæ institutionis suæ regulam, vitam carnalium, dissolutionis labe tabidam, restringendo revocat ad salutem: cujus restrictionis censura, etsi ut salis species, plagis videatur crudescens austeram, certum tamen est quod tolerata patientius cælestem conferat medicinam. Unde, fratres carissimi, si quando forte acrius a prælato nobis patre, seu ab his, qui ab eo nobis præponuntur, regulariter castigamur; tanto hanc humiliter illatam perpetuæ salutis medelam nos suscipere convenit, quanto sine dubio nobis credenda est gehennæ supplicia mitigare. Quis magis, ut dicere cœperamus, quam hic index artioris viæ; ut lucis jubar mundo resplenduit; qui vitæ meritis & miraculorum multiplicitate non solum tunc emicuit, sed & hæcenu circumquaque excrecendo clarescit. Testatur hoc quod loquitur recens illud miraculum, quod ante hoc fere decennium gestum, multique vestrum est cognitum, mutum scilicet ante ejus hoc corpus sacratissimum fuisse * locutum; mox ut Benedicti opem totis votis expectavit, linguæ consecutus est officium; & qui nullum ex die ortus sui verbum edere poterat, quod est admirandum vehementius, non solum loquelam propriam, hoc est barbaram, cœpit effari, sed simul etiam & latinam. Plura sunt & relatu digna, quæ per eum quotidie Christus efficit, quæ propria, Deo præfule, serie vestræ pandenda sunt caritati. Quis igitur, ut cœpta prosequar, simpliciore quam isto oculo, id est puriore cordis intentione, vitam transegit? qui cuncta semper peritura despiciens, mentem in cælestibus solidavit; quique ideo ad id quod voluit mox exauditus est, quia simplicitate mentis Deo complacens, duplicitatis a sua intentione rugam exclusit. *Et post nonnulla.* Cujus, inquam, corpus, quod opera significare diximus, magis quam istius, lucidum existere potuit, qui tam multis per vitæ excellentiam lumen exhibuit: aut quem potius quam hunc

* id est, cines. lib. 14. n. 29.

splendor propriæ actionis ut lucerna fulgoris illuminavit, qui innumeris exterius ad cælum scriptus lampadibus, potiora utique de Creatoris visione interius percepturus ascendit? Quæ lucerna clarior hoc præceptore surrexit, quæ super candelabrum altioris vitæ posita, **TOTAS OCCIDUI PROVINCIAS** radiavit? quæ forsasse si intra speluncæ suæ sese, ut cæperat, angustias occulisset, videretur utique quasi sub modio, hoc est censuræ propriæ mensura, re-
 tenta, aut paucis, aut nullis fulgoris rutili crines adspargeret. Sed, adspirante Deo, supra candelabrum regiminis posita, cunctis lustrari volentibus præclarum lumen exhibuit, ut hodieque per omnes pæne Christianis cultibus deditas regiones, auditis tantorum miraculorum prodigiis, cognito tantæ lumine sanctitatis, universorum ad quos hæc pervenire valent, fidelium in divinis laudibus ora resurgent. Ut enim pauca de multis loquar, quis non miretur audiens pendentem in propatulo abdita, prædicentem futura; parere jussibus latites, prodire de rupibus fontes, perdere toties elementa naturam, præbere volucres obsequelam, terram susceptum cadaver evomere, ... cunctis terribile est, pavidare; morbos imperiis cedere, mortem jus domini perdere, secretum cordis patefieri, claustris retentis corporeis quo velit spiritu properare? Postremo quis non stupeat totum ab uno homine mundum conspici, in terris positum cæli cives adspicere, carne adhuc revinctum animarum merita contemplari? Hæc & his multa similia quis aure percipiens non in Dei Patris continuo laudes erumpat, qui talia suis servis confert, & super hæc omnia regnum sine termino largitur in cælis? Sed unde Pater hic eximius patrare ista promeruit, ut ad instar sanctorum apostolorum tot admirante mundo miraculis coruscaret, nisi quia eorundem apostolorum vitam tenuit, & cælestis instituta Præceptoris aure pectoris servaturus accepit? Non illum carnis illecebra, non mundi gaudia male suadentia, non hostis astuta consilia valuerunt in aliquo flectere anhelantem ad præmia sempiterna. Proinde, fratres carissimi, nos qui e diversis mundi partibus ad ejus properavimus magisterium, discamus spernere quod spremit, discamus diligere quod dilexit: & si sequi eum post ad gloriam cupimus, modo ipsius vestigia imitando sequamur: ne, si nunc ab ejus rectitudinis forma deflectimus, ab illius postmodum coacti consortio dirimamur. Certe si quem nostrum de hoc etiam conventu aliquis violentus ad carcerem traheret, magna re vera illum qui hoc pateretur confusio, ingens simul mæstitia coartaret. Quid putamus, carissimi, ibi tunc esse confusionis; quid terroris & angustiarum, si contingat (quod Deus avertat) aliquem nostrum ab illo splendidissimo sancti hujus Patris nostri & præcedentium fratrum choro in perpetuum separari, & infinitis insuper tormentis immergi? Circumspiciamus quapropter, dilectissimi, undique vitam nostram; excludamus a nobis cunctas sordes omnemque malitiam; simus mites, continentés & humiles; sectemur ea quæ pacis

Annal. Bened. Tom. I.

sunt & caritatis; teneamus hujus Patris nostri præcepta; sequamur vestigia, ut cum eo pariter gaudia consequamur æterna, præstante Domino nostro Jesu-Christo, qui cum Deo Patre vivit & regnat Deus per omnia sæcula sæculorum. Amen.

ADNOTATIO.

Hanc homiliam, vel potius homilia fragmentum eruiimus e veteri codice Casinensi, eamque hoc loco proferre visum est, ad probandum id, quod in Præfatione ad hunc tomum diximus de propagatione Regule Benedictinæ ante sæculum octavum per totum maxime Occidentem, quod jam suo tempore factum in hac homilia testatur Paulus Vvarnefridi, diaconus ac monachus Casinensis, qui sub finem illius sæculi scribebat. Observatu dignum est miraculum in hac homilia relatum de loquendi facultate cuidam muto concessa, quod per sanctum Benedictum ante decennium Casini patratum fuisse dicit. Alia suo tempore, id est sæculo insequenti, ibidem facta versibus suis celebravit sanctus Bertharius Casinensis abbas & martyr. Ex hac porro homilia discimus, Venerabilem Bedam quinquaginta homilias in festa & dominicis per annum composuisse, easque in ecclesiasticis officiis Casini jam tunc lectas fuisse, quarum quinquagesima erat ea, quam de gestis beati Benedicti, cognomento Biscopi, monasterii sui conditoris & abbatis scripserat: quæ quia Casinensibus officiis minime congruebat, aliam ejus loco de sancto patre nostro Benedicto Paulus diaconus composuit, in ejus festo recitandam. Ex his intelligimus, prædictas Bedæ homilias aliter apud Casinates tum dispositas fuisse, quam in duobus veterimis codicibus, bibliotheca olim Thuaneæ, nunc Colbertinæ, in quibus quadraginta-novem tantum homiliae habentur, nec ea, quæ de Benedicto Biscopo est, ultimum occupat locum, sed intermedium, ut in Bedæ elogio, a nobis in Actis sanctorum nostrorum edito, videre licet.

II.

Observationes de genere S. Benedicti.

Ad lib. 1. n. 45

i. **M**irum est quam parum solliciti fuerint majores quondam nostri, sive de transmittendo ad posteros, sive de inquirendo, nedum de jactando genere beatissimi patris nostri Benedicti. immo non mirum, quippe qui ejus virtutem ac sanctitatem quibusvis honorum secularium titulis præstantiorem esse, & merito quidem, existimabant. Qui primus de sancto Patre scripsit Marcus poeta ejus discipulus, neque stirpem ejus, aut parentum nomina expræssit. Gregorius Magnus sat habuit dicere, eum liberiori genere in provincia Nursiæ ortum fuisse. Idem silentium tenuit Paulus Vvarnefridi, diaconus ac monachus Casinensis sæculo octavo, in historia Langobardorum, ubi laudes sanctissimi Patris nostri versibus celebravit. Sæculo nono Bertharius Casinensis abbas & martyr in carmine de eodem, id tantum prædicat, quod Nursiæ claros habuit pa-

Q999 ij

rentes. Ceteris fere omnibus parcius fuit in Chronico Casinensi Leo Marsicanus, ad quem maxime pertinebat sancti Benedicti prosapiam posteris commendare: qui tamen ne verbum quidem de ea habet. Et hac quidem Casinatium nostrorum religiosa haec tenus modestia fuit.

2. Inter exteros Florus diaconus Lugdunensis, qui principatu Ludovici Pii floruit, ab Angelo de Nuce laudatus, commemorans depositionem sancti Benedicti, quem Gregorius Magnus liberiori genere ortum dixerat, id de nobiliori genere interpretatur ad XII. kal. Aprilis in hac verba: Transitus sancti Benedicti abbatis, qui, sicut Gregorius papa dicit, nobiliori genere ex provincia Nursia ortus, &c. Primus e nostratibus Gallis superiorum auctorum modum supergressus est Adrevaldus, Floriacensis saeculo nono monachus, in libro de miraculis ipsius sancti Benedicti, qui quantae, inquit, dignitatis parentibus progenitus fuerit, testantur ruinae palatii eorum, cum aedifica prope moenia Nursiae urbis sita. Tanta quippe magnitudinis perplexi operis ex fundamentis conjicitur, ut quaelibet palatia potentissimorum superaverit regum, nec modicis queat reparari impensis. Haec Adrevaldus.

3. Ad sancti Benedicti parentes quod attinet, nullus eorum nomina indicasse invenitur ante Petrum diaconum ac monachum Casinensem, qui procedente saeculo duodecimo scribebat. Is in libro de viris illustribus monasterii sui, capite I. Benedictum provinciae Nursiae oriundum dicit ex parte Eupropio nomine, matre Abundantia, avo Justiniano, nutrice Cyrilla. Haec forte ex monasterii sui monumentis ac traditione acceptum rescierat. Post eum neminem invenio, qui hac de re egerit ante Trithemium, apud quem sancti Benedicti pater Probus (in quibusdam editis Providus) Justiniani imperatoris nepos, comes Nursensis; mater vero Abundantia dicta, marchionissa Monteferratensis fuisse dicitur. Id ex quadam Ordinis nostri traditione tunc vulgata haud dubie acceperat Trithemius, non ex Petri diaconi libello, quem minime viderat, ut intelligitur ex ejus praefatione ad librum de viris illustribus nostri Ordinis, in qua dicit se nihil hoc de argumento reperire potuisse, quamvis non mediocriter huc diligentiam attulisset. Non immeror expendendis praedictis Comitibus & Marchionissis titulis, quorum alter avo sancti Benedicti titulus officii seu honoris erat, non hereditarii domini seu beneficii feudalis: alter tunc prorsus inauditus erat, nec nisi post longa tempora inductus.

4. Post Trithemium, quidam auctores e nostris sanctum patrem Benedictum ex Anicia gente perillustri prognatum dixere: sed quis primus id scripserit, non ita exploratum. Angelus a Nuce ejus opinionis originem & progressum tribuit Vvioni, Yepesio, Bubeo, aliisque, quibus eam asserendam relinquit. His accensendi sunt Simon Miletus e nostris, e Germanis Johannes Seifridus Vvratislaviensis, Zvveethalensis olim in Austria abbas, cujus eruditissimum de genealogia Habsburgo-Austriaca opus, quod ARBOR ANICIANA inscribitur, laudat Lambecius in tomo secundo ^a Bibliotheca Vindobonensis: ubi auctor ille multos ex hac familia Aniciana martyrii laurea & confessionis gloria

illustres produisse dicit: Inter quos, inquit, veluti quoddam majus sidus, eminet divus pater noster Benedictus, qui spectatissimo vitae suae exemplo, temperatissimaque morum disciplina innumerabiles hominum mentes, a curis rerum habentium evocatas, ad caelestes & numquam interituras divitias, & delicias contemplandas & consecandas, convertit. Hanc genealogiam Benedictus b Haestenus, vir religione & eruditione insignis, ex Vvione commemorare mavult, quam adstruere, ratus id non ita in promptu esse: cum non adsint veterum idonea testimonia, quibus genealogia haec adstruatur.

5. Ejus fundamentum praecipue mihi videtur auctoritate Petri diaconi, monachi sacri caenobii Casinensis, ubi versabatur Arnoldus Vvion Belga, cum Martyrologium suum conderet. Hic lecto forte Petri diaconi libro, in quo Petrus sancti Benedicti patrem Eupropium, avum Justinianum notaverat, inde sancti Patris genealogia contexenda materiam sumisse videtur. Hinc Proba Falconia ex Sexto Anicio Petronio Probo Probum filium tribuit, patremque dicit Justiniani, quem Petrus diaconus sancti Benedicti avum vocat, Eupropii ejusdem parentis genitorem. Idem Vvion Trithemium, qui Abundantiam sancti Benedicti genitricem Montisferrati marchionissam vocat, merito refellit, putatque eam fuisse Nursiae dominam ex Reguardatorum familia, quae hodie quoque in illa urbe e sancti Benedicti familia esse censetur. Tota itaque haec sancti patris genealogia duobus istis fundamentis nititur, scilicet quod ejus avus dictus sit Justinianus Eupropii parens, ut Petrus diaconus tradit: & quod Justinianus iste Patrem habuerit Probum, Proba Falconia filium, quod Vvion de suo videtur addidisse. Primum illud, scilicet quod Justinianus sancti Benedicti avus fuerit, Eupropii vero parens; Petrus ex domestica, ut veri simile est, traditione accepit: at secundum, nempe Justiniani illius patrem fuisse Probum, Proba Falconia filium, idoneis probari posse argumentis optaremus. Sane Proba filium fuisse Anicium Probum, constat ex vetustis monumentis & inscriptionibus a Baronio ^c relatis: an vero Probus iste Justinianum filium habuerit, qui cardo rei nostrae est, necdum mihi plane compertum.

6. Interim, dum his major affulgeat lux, saltem ex ipsis Gregorii Magni verbis conficitur, sanctum Benedictum liberiori genere ortum esse, id est nobiliori, uti Florus recte interpretatus est. Quocirca observandum, apud priscos illos Romanos duplicis tantum fuisse ordinis homines, scilicet liberos, atque servos. Ex illis vero alii erant origine liberi, alii nati ex libertis jam dudum in libertatem assertis. Prioris generis liberi nobiles erant, in varios distincti gradus, Equites videlicet, Senatores & Patricios, qui nobiliores censebantur. Certe apud Germanos hodie quoque nobiliores homines liberi dicuntur. Porro nobilis titulus olim ita illustris censebatur, ut non alio titulo etiam reges insignirentur, ipsique Caesares & imperatores, eorumque liberi maximo honori ducerent, si nobilissimi appellarentur. Unde in Litanis ^d nostris Carolinis: Pippino & Carolo nobilissimis filiis ejus vita. Ejus rei exempla passim occurrunt apud veteres Romanos. Si ergo apud illos perinde esset dici liberos ac nobiles: cum sanctus

b Haestenus
proleg. 14. in
vitam S. Ben.

c Baron. an.
395.

d Analect. 10.
2. p. 627.

^a Lambec. tom.
2. p. 478. &
seqq.

Benedictus liberiori genere ortus dicitur, tantumdem est ac si dicatur, nobiliori. quo titulo Gregorius ipse afficit duas illas sanctimoniales, quas sanctus Benedictus omnimiam lingua licentiam excommunicavit. Certe si quid ambigui esset in titulo liberi, nulla restat equivocatio in voce liberiori: ubi comparativum pro superlativo, ut non raro fit, sumi potest. Maneat itaque & pro certo habeatur, sanctum Benedictum Nursia ortum fuisse liberiori genere, id est nobiliori, ut Florus pro more veterum Romanorum recte interpretatus est, sive hic comparativum absolute, sive superlativo sumatur; sive id de Anicio, sive de quovis alio genere intelligatur. Certe Adrevaldi monachi tempore, id est seculo nono, paternarum ejus adium vestigia superesse dicebantur, quæ quorumvis palatiorum magnificentiam superabant. Hæc dixerim, tum ut quorundam commentis occurrerem, qui S. Benedicti genus deprimere conantur: tum ut ne officio defuisse videar: cum alias certus sum, fastigium a esse nobilitatis inter filios Dei computari, nec addere nobis quidquam ad dignitatem terrenæ originis decus, nisi contemptu suo posse: denique sanctum Benedictum plus honoris generi suo attulisse, quam ipse ab illo acceperit.

Sunt in fine Tabenarum duo lapides erecti, quibus dicti principatus olim fuerunt divisi. Hanc ab imperatore silvam petiere, Princeps vero hoc audito prædictam silvam obtulit, Primus hic Altissimo atque ipsam terminavit: Ab Orientali termino Scronam huic annotavit, Ac terminos pro termino ab Occidente subjunxit. Aquam pro primo termino Bracioli nominavit, Lacu de Orbe pro secundo cum egressu nuncupavit.

De fundatione S. Romani de Rupe.

Devotione florente puellæ motæ fuerunt, Ad monasticum fervide se admitti petierunt: Quas pater sanctus benigne, postquam instructæ fuerunt, Dignatus est recipere, sicuti requisierunt. Est infra patrimonium prælibati cœnobii Rupis desuper fluvium sita silva naturali. Ibi fecit cœnobium decentissime construi, In quo virginum conventum debite fecit includi, Virginum conversatio beatum traxit Romanum, Ut sine cursu peracto, ordinaret corpus suum Deponi in cœnobio sæpe dictarum virginum, Quod a beato Romano dicitur sanctum Romanum.

S. Lupicinus Laucomi fundat cœnobium.

Est locus. &c. duabus leucis distans a cœnobio Jurenfi. Hic sanctus cellam construxit, fundavit oratorium; Fratres ibidem habuit, numero viginti centum, Quos docuit & instruxit plene ritum monasticum, Rexit atque enutrivit bonus pastor ovium. Quartum quoque cœnobium sancti leguntur fundasse Romanum monasterium infra pagum Laufanense, Et monachos in numero magno ibi ordinasse, Magnumque patrimonium illis ibi adquisisse. Principali cœnobio fundator abbas Romanus, Quo quidem sancto defuncto successit tum Lupicinus. Deinde isto defuncto tertius fuit Minausius, Quo sancto quidem sublato, quartus fuit Eugendus.

Iste fuit gloriosus signorum patratorum, Fuitque valde famosus pollens utroque sermone; Fuit & propheta verus, ab ipsiusque nomine Locus est denominatus, ut videmus notorie. Sub istis quatuor sanctis dicti loci abbatibus Floruerunt miraculis, scientia, virtutibus Palladius tunc juvenis, ac sanctus Sabinianus, Valentinus in levitis, & sanctus Anthidiolus. Post beatum Eugendum beatus Anthidiolus dictum rexit cœnobium, qui ecclesiam patribus Super sanctum Eugendum fecit construi devotus, Et divinum officium in ipsa deprompsit primus, Sanctus Olympius successit beato Anthidiolo, Hic admisit sæculares in Condatisensi loco, Ipsisque loca concessit sub annuali tributo, Ut construerent hic domos reservato dominio.

III.

LIBELLUS METRICUS

Ad lib. I. num. 66. &c. De fundatione & primis abbatibus monasterii Condatisensis seu S. Eugendi.

GAUDE silva montuosa, ab antiquis Jura dicta,
Abietibus stipata, accessibus pæne invia,
Fluminibus irrigata, atque fontibus ditata,
Satis pluribus referta, satis longa atque lata, &c.
Itaque sanctus Romanus, vir ubique venerandus,

Cum volveret ter-centenus * annus atque octogenuus,

Te intravit, præmunitus sanctis libris &
Leguminum seminibus, rurisque utensilibus.
Primæ pro tunc juventutis sanctus ætate vigeat,
Monasticis institutis & virtutibus florebat
Juræ cœpit exercere actus vitæ monasticæ,
Lectio operam dare, contemplari assidue, &c.

Cum sanctus ita floreret, sicut supra tetigimus,
Et a cunctis liber esset hujus mundi tumultibus,
Factum est ut adventaret suus carne germanus
Lupicinus, ut peteret recipi magnis precibus.
Pro tunc erat in Gebenis imperator Gratianus,
Ætate quidem juvenis, voto tamen Christianus,
Ecclesiis liberalis & erga ipsas devotus,
Prælati favorabilis, & cunctis pæne benignus.
Proceres tunc attendentes dictam silvam sitam fore

In monte videlicet communiter dicto Juræ,
Inter fluvios fluentes Rhodanum & Ennam bene,
Ipsam instructi scientes imperio subjacere,
Et extra cunctos limites cujuscumque regni esse.
Nam aqua Ennæ terminat a parte Orientali
Regnum quoque Burgundiæ a regno Arelatensi.

Sapientius beatus in regimine successit :
 Protomartyri devotus oratorium construxit,
 In quo vir devotissimus sacramenta ordinavit
 Ministrari hominibus, quos dictus sanctus admisit.
 Post sanctum Sapientium beatus vir Thalafius
 Dictum rexit cœnobium; inde sanctus Dagamun-

Post cujus sancti transitum sanctus rexit Ande-

ricus,
 Qui humilis supra modum fertur fuisse & san-

ctus.
 Beatus Injuriosus undecimus abbas fuit.

Hic corpora viri consultus sanctorum patrum ex-

traxit
 De suis prioratibus, atque ea deposuit

In cœnobio devotus juxta aram, quam erexit.

Sub illo sancto abbate beatissimus Claudius

Relicta penitus urbe, velut alter Abaredus,

Cupiens mundum fugere & delicias funditus,

Convolavit celerrime ad cœnobium fervidus.

Beatissimus Claudius post sanctum Injuriosum

Suscepit quidem invitatus sæpe dictum cœnobium:

Sed gubernavit vir sanctus juxta suæ fastigium

Sanctitatis, & potius* locum decoravit totum.

Ac post beatum Claudium senior sanctus Rusticus

Dictum rexit cœnobium; post quem sanctus An-

fredus.

Post cujus sancti decessum sanctus rexit Hippo-

lytus,

Exercens episcopatum cum cœnobio invitatus.

Sub isto sancto abbate Bellicensi episcopo,

Pipinus rex devote isti dedit cœnobio

Cassonam cum facultate fabricandi perpetuo

Monetam, atque libere plura dedit ipse ultro.

Post hunc regem rex Carolus sub isto sancto præ-

sule

Quintiniacum devotus cœnobio dedit pure;

Privilegia penitus huic renovavit libere

Cudendi monetam prius concessit cum pleno jure.

Post beatum Hippolytum fuit beatus Wlferdus;

Post quem beatum Wlferdum venerabilis Ber-

trandus.

Sub istis floruit multum sanctus comes & mona-

chus

Campaniæ, sanctus Simon mundum contemnens

penitus.

Iste fugiens honores, de Bertrandi licentia,

Pertransiit loci montes in hac ipsa Juræ silva,

Fundare per artifices atque construi mœnia

Fecit, atque poni fratres, simul hic fuit cœnobita.

Post hæc a Papa vocatus Romam devotus abiit,

Pacem in reges devotus tractavit atque firmavit.

Post hanc rediit infirmus, & dies suos finivit,

Atque in Urbe sepultus ante sacram Petri fuit.

3. Ager Forensis, in quo sunt plures villæ, & mansi.

4. Ager Neriensis, in quo est villa Excoliacus, & aliæ multæ, & mansi.

5. Ager Broliacensis, in quo sunt villæ de Bisboch, de Castanias, & aliæ multæ, & mansi.

6. Ager Montis Aureacensis, in quo sunt villæ Lescherias, & villa sancti Baudelii, &c.

7. Ager Vesiensis, in quo est villa sancti Baudelii, &c.

8. Ager Tarnatensis, in quo sunt villæ Cassiacus, Mons Esclareias, Cliviacus, Castellæ, Magniacum, Sarzaium, &c.

9. Ager Rodonensis, in quo sunt villæ Novianus, Nuliacus, &c.

10. Ager Bessivacensis, in quo sunt villæ Cliniacus, Crisciliacus, Alta-villa, &c.

11. Ager Gosiensis, est in eo villa Mornantus, villa Lodiscus, & aliæ multæ.

12. Ager Solobrensis, est in eo villa Prati-longi, villa de Lanvech, & aliæ multæ.

13. Ager Valansensis, in quo sunt villæ de Limans*, de Arnaco, & aliæ, ac mansi.

14. Ager Nirniacensis, in quo sunt villæ Nirniaci, Pontis-villæ, & aliæ, ac mansi.

15. Ager Saviniacensis, in quo est Saviniacus, Sanebellus, & aliæ multæ, ac mansi.

16. Ager Jarensis, in quo sunt villæ Escalati, Celliniaci, ac aliæ, & mansi.

17. Ager Juriacensis, in quo est Savoniaci-villa, & aliæ, ac mansi.

18. Ager Marciniacensis, in quo sunt villæ Villarum, & aliæ.

19. Ager Busciensis, in quo sunt villæ Draciaci, & aliæ.

20. Ager Mornatensis, in quo sunt villæ Colou-raci, Jussiaci, & aliæ multæ, ac mansi.

21. Ager Bebronnensis, in quo sunt villæ de Luanis, de Avelga, de Toriniaco, cum multis mansi.

22. Ager Adulmacensis, in quo sunt Villanova, & aliæ, & mansi.

23. Ager Exartipetriacensis, in quo sunt villæ de Chambose, & aliæ, cum mansi.

24. Ager Vendonensis, in quo sunt villæ Jujunellis cum aliis, & mansi.

25. Ager Vallis Colnensis, in quo sunt villæ de Theria, & aliæ, cum mansi.

26. Ager Warenensis, in quo sunt villæ de Monrelg, & aliæ, cum mansi.

27. Ager Argenterius, in quo sunt villæ Trunci, Montis-Aculsi, & aliæ, cum mansi.

28. Ager Ansenis, in quo sunt villæ de Marciaco, & aliæ, cum mansi.

29. Ager Diniacensis, in quo sunt villæ Montis-Melardi, & aliæ, cum mansi.

I V.

Notitia de agris, qui sunt in pago
 Lugdunensi.

Ad lib. 1. num.
 73.

1. **A**ger Cogniacensis, in quo sunt plures mansi.
2. Ager Floriacensis, in quo est Madis-villa & plures mansi.

V.

DISQUISITIO

De Regula & monasterio Tarnatensi.

Ad lib. 1. num.
 73.

1. **E**xstat in Codice Regularum inter alias Regula Tarnatensis, cujus pars posterior fere ex Regula sancti Augustini, id est ex epistola olim centesima

nona, conflata est. Ex hac regula celebre fuisse Tarnatense monasterium intelligimus: sed quo in loco positum fuerit, quoddam opera pretium fuerit investigare.

2. Omnes cum Agauno idem esse opinantur, quos inter Josephus Simlerus in libro 1. de Vallesia descriptione sub Oetoduro ad sinistram Rhodani Tarnadas opidum locat. Tarnadae, inquit, Antoninum secuti, opidum hoc nominamus: veterum plerique Agaunum nominant. Exstant hoc loco vetustissimae inscriptiones, quae antiquitati testimonium perhibent. Hoc loco a Maximiano Imperatore legio Thebæa, cujus dux erat Mauricius, propter confessionem nominis Christi caesa est. Ab eorum martyrio annis circiter c c x x. cum locus hic apud Burgundos, qui in his regionibus dominabantur, magnae venerationi esset, Sigismundus rex Burgundiorum, Maximi Genevensis, Theodori Sedunensis, & aliorum episcoporum oratione impulsus, eodem loco in honorem Martyrum monasterium celebre construxit; opidulum Tarnadae juxta positum, mœnibus ampliatis cœnobio conjunxit. Ab eo tempore Tarnadae nomen obsolevit, & nunc vulgo ad sanctum Mauricium nuncupatur. Simlerum secuti sunt, quotquot de Tarnadis post eum scripserunt.

3. Ego vero facile concesserim, Tarnadas apud Antoninum, Agauno vicinum fuisse. nam sicut ex Antonini itinerario Oetodurum a Tarnadis passuum millibus duodecim, ita Agaunum ab Oetoduro totidem distabat, ex actis Martyrum Thebeorum. Verum an Agaunense monasterium illud ipsum sit, cui Regula Tarnatensis imposta est, non immerito dubitari potest. Primum, ab eo tempore, quo Agaunense monasterium eo in loco stetit, nusquam & numquam Tarnatense appellatum est. Nulla ejus nominis mentio, neque in actis sancti Mauricii ejusque sociorum, aut Sigismundi regis, neque in Chronico Marii Aventicensis, ubi de monasterii istius conditione agitur; neque apud Gregorium Turonensem, aliosve ejus temporis scriptores, neque in libris de Vita sancti Eugendi Jurcensis, aut Severini Agaunensis, seu Amati Habendensis abbatis, aliisve: sed ubique monasterium Agaunense, aut sancti Mauricii appellatur. Quod si Regula Tarnatensis in gratiam Agaunensium monachorum condita fuisset; indubie non Tarnatensis, sed a vulgato monasterii nomine Agaunensis fuisset nuncupata. Verum e contrario Regula Tarnatensis perpetuo vocatur, etiam longe post tempora Sigismundi regis, nempe a Benedicto Anianensi abbate in Concordia Regularum, a Smaragdo, Trithemio, aliisque.

4. Deinde si qua peculiaris Regula monasterio Agaunensi praescripta est, ea fuit sine dubio, quam monachus Condatensis anonymus ab se scriptam dicit sub finem libelli de vita sancti Augendi seu Eugendi abbatis, cum ad Johannem & Armentarium Agaunenses monachos haec verba facit. At si animos vestros, sprete dudum philosophia, rusticana quoque garrulitas exfatiare nequiverit; instituta, quae de informatione monasterii vestri, id est Agaunensis cœnobii, sancto Marino presbytero insulae Lirinensis abbate compellen-

te, digessimus; desideria vestra tam pro institutionis insignibus, quam pro jubentis auctoritate, Christo opitulante, luculenter explebunt. Atqui haec instituta diversa fuisse debent a Regula Tarnatensi: tum quia Regula haec liberiori & planiori stilo scripta est, quam ut profecta dici possit ab illo anonymo, cujus oratio saluosa & salubrosa est: tum quia in Regula Tarnatensi occurrunt nonnulla, quae anonymus ille improbare videtur; nempe usus cellularum privatarum, de quibus ita habet in Vita sancti Augendi. Iste etiam, refutato Archimandritarum orientalium (sic in codice Fossatensi) instari, aliis more, utilius omnes univit in medium. Destructis namque mansionum ædiculis, uno cunctos secum xenodochio quiescere fecit: ut, quos causâ unitæ refectiois una clauderent ædicula, discretisque lectulis una ambiret & mansio. Contra in Regula Tarnatensi conceduntur cellulae singulares. unde legitur in cap. 7. Cellulam alterius, præter abbatem & præpositum, nisi dato signo est illicitum introire: quia ipsis tantum conceditur Fratrum secreta cognoscere, &c. An vero id probaturus, nedum praescripturus fuisset anonymus ille monachus, qui hunc cellularum morem improbat?

Opponet forsan, aliquis, in Regula Tarnatensi capite 2. itidem eas prohiberi his verbis: Nulli liceat sequestratam eligere mansionem. Sed haec interpretanda sunt de mansione separata a communi conclavi, non de peculiaribus sub eodem tecto cellulis, quae diserte in superiori Tarnatensis Regula loco adstruuntur, rejiciuntur ab anonymo, qui ait Augendum & discretas mansionum ædiculas destruxisse, discretisque tantum lectulis, non cellulis, Fratres omnes continuisse. Ea tantum indulgentia in agrotos usus est Augendus, quibus sequestratim reficere vel manere concedebat.

5. His addi potest, laudem perennem, id est jugè psallendi officium, in cœnobio Agaunensi jam inde a Sigismundi regis tempore viguisse: contra in Regula Tarnatensi institui psalmodiam discretam & interpolatam. Si enim Regula Tarnatensis Agaunensi monasterio signanter attributa fuisset, & quidem ab anonymo scripta post monasterii institutionem; mirum esset nullam in ea de peculiari hac observantia fieri mentionem. Uno verbo, Regula monasterii Agaunensis non alia mihi videtur, quam quae a triginta episcopis, curante Sigismundo rege, praescripta est, edita in tomo IV. Gallia Christiana, in qua laus perennis, obedientia, culparum poenae, vestium & jejuniorum qualitas breviter explicantur. Hanc, inquam, ejus loci Regulam primigeniam esse non dubito, & fortasse id ipsum, quod Condatensis monachus anonymus in Vita sancti Augendi vocat instituta monasterii Agaunensis, atque a se ipso scripta dicit. At si haec, quae in Gallia Christiana de origine cœnobii exstant, ab hoc auctore, sive ab alio sequiori scripta sint; omnino auctor in ea fuit sententia, eam ipsam fuisse primariam Regulam cœnobii Agaunensis, non Tarnatensem, quod sane posteri haud ignorassent.

Haec sunt quae mihi dubitandi rationem praebent, an Agaunense monasterium sit idem cum Tarnatense. Si ergo alius uspiam locus est dictus Tarnatensis; si in eo conditum ejus nominis monasterium;

si omnes Regula Tarnatensis circumstantia eidem loco & monasterio conveniunt; nemini (ut puto) ambiguum esse debet, illud ipsum esse monasterium Tarnatense, cui Regula, Tarnatensis dicta, præscripta est. Jam vero in pago Lugdunensi occurrit ager Tarnatensis, cujus mentio est in quodam instrumento Saviniacensi hic edito, & in Notitia mox relata de agris pagi Lugdunensis. Præter ea ager iste sic dictus est a Tarnato seu Ternato, qui locus est in conterminio pagi Lugdunensis & Viennensis, Tarnay seu Ternay hætenus appellatus. Ad hæc, ibi fuit quondam monasterium, & hodie quoque superest cella seu Prioratus, Saviniacensi abbatiæ subjectus. Denique locus situs est ad Rhodanum, interpositum inter Tarnatum & Grimniacum pagi Viennensis, Grimniacensi monasterio, in Vita S. Clari abbatis laudato, quondam illustre. Hæc loci positio ad Rhodanum recte convenit iis, quæ in Regula Tarnatensis cap. xv. leguntur: Navigium etiam ad ulteriorem ripam sine imperio Senioris transvehere non præsumat, quod argumento est, monasterium istud, cui hæc Regula convenit, ad ripam cujusdam fluvii fuisse collocatum.

7. Non solum autem in chartario Saviniacensi, sed etiam in Cluniacensi memoratur ager Tarnatensis. nam anno tertio Ludovici Regis, cognomine Transmarini, Odoni abbati datur mansus in villa Madaliaco, in pago Lugdunensi, in agro Tarnatensi; & anno decimo ejusdem Regis, eidem Odoni conceditur campus cum silva in pago Lugdunensi, in agro Tarnatensi. Tadernacum appellatur locus iste in diplomate Ludovici Imperatoris, filii Bosonis, quo in diplomate ejus loci fines apprimè describuntur. Exstat diploma istud in chartario Cluniacensi-Colbertino, ex quo hæc referre juvat.

In unitate venerandæ Trinitatis Ludovicus gratia Dei Imperator augustus. Imperii majestatis propinquorum ac fidelium suorum petitionibus oportuna præbeat beneficia, eorumque, utilitatibus provideat, &c. Proinde omnium fidelium sanctæ Dei ecclesiæ nostrorumque, præsentium scilicet ac futurorum, noverit industria, quoniam Ingelbertus fidelis noster nostram suppliciter expetiit excellentiam, ut aliquibus nostris ei & uxori ejus Noma per præceptum eis concederemus. Sunt vero ipsæ res in comitatu Viennense seu Lugdunense, in villa, quæ nuncupatur Tadernaco. Ab hac vero fines in uno latere fines de Mandradis: in alio latere fines de Perras: tertio latere fines de Morgi: in quarto vero latere Rhodano involvente: in alio vero latere fines de Croptis: in sexto autem latere fines de Crapon. Cujus postulationi libentissime annuentes, &c. Signum Ludovici piissimi Imperatoris Augusti. HELIAS gratia Dei humilis diaconus ad vicem Altaudi archicancellarii recognovit. Actum Viennæ publice v III. id. (kal.) Januarii anno xxiii. imperante Ludovico Imperatore Augusto.

Hæc sunt quæ de monasterio Tarnatensi studiosis proponere visum fuit; quæ si rem intentam non penitus evincant, aliis saltem indaganda veritatis occasione aperient.

VI.

Ex Prefatione *, quæ ad Missam antiquitus dicebatur de miraculis ejusdem beati Remigii.

Hic est ille Remigius, qui prius fuit consecratus, quam genitus; qui ab ipsis cunabulis normam justitiæ tenens, in tuæ majestatis tirocinio semper exstitit, & e cælo sibi infusionem chrisimatis super se venientem adolescens aspexit. Iste est, Domine, cujus lingua pro tui causa tacere nescivit justitiam, cum in tua prædicatione nec regum purpuras metuït, nec cunctarum rerum egestatem tua verba seminando exhorruit. Probat hoc ille ferocissimus princeps, ab gentilitatis errore detentus, cum ex ejus prædicatione ad divinum cultum conversus, relinquens idola fit christianus perfectus. Passerum quoque millia, quotiens voluit, totiens in manu recepit; eisque vicissim de mensa reliquias ministravit: dum alii discedebant saturati, alii ad eum venientes, feritate deposita, super mensam reliquias colligebant. Cæcum quoque dæmoniacum, duplici ærumna constrictum, uno ictu eripiens, cum lumen restituit oculorum, mox & hominem curavit dæmoniosum. Urbem autem Remicam, pæne ab igne consumptam, beato in signo crucis cum velocitate veniens, per unam expulit portam totum flammarum globum cum igne fugientem. Puellam vero ex Tolofanis a dæmonico spiritu purificavit, ipsamque postmodum mortuam suscitavit. Dum autem cuidam ægroto baptizando chrisina quæreretur, & nihil inveniretur; sic ampullas vacuas super altare jussit mitti, ut ipse se interim in oratione prosterneret. Tunc cælesti rore chrisimatis benedictione perfunditur. Datur vero ejus oratione poculum cum largitate hauriendum; & regalis familia, & innumera turba populi uberrime satiatur; & vas detrimentum non patitur, sed ejus benedictione more fontis inundatione repletur. Bis ostensum est hoc miraculum. Qui principem, in longinquo defunctum itinere, angelo sibi nuntio, ex revelatione eadem hora defunctum fuisse cognovit. Deinde idem vir sanctus dum ingrederetur concilium, episcopus a multitudine fratrum expectantium suscipitur sicut angelus Dei: sed superbum hæreticum nolentem de sede surgere, & male de Trinitate sentientem ommutuit beatissimi adventus: & cujus asperitatem prius per vanitatem exhorruit, ante ejus vestigia veniam petiit pronus, & cervicem inflexit. Quem beatissimus pænitentem aspiciens, vel postmodum Trinitatem defendentem, ejus corpori simul & animæ largitus est sanitatem. Lingua solvitur ad suum officium, anima liberatur ab inferni perpetuo cruciatu.

Ad lib. 3. n. 18.

* Ita vetustissimus codex ecclesiæ Remensis.

VII.

3 num. *INCIPIT VITA SANCTI AC
beatissimi Teuderici abbatis & confes-
soris discipuli almi Remigii, qui requies-
cit in monte Or, monasterio, quod
ipse angelo ostendente construxit.*

1. **Q**uid dulcius, fratres carissimi, poterit a christianis audiri, quam quando per suorum laudem sanctorum laus & gloria redditur Creatori? Excitatur enim ad promittentis amorem mens audientium, cum presentialiter cernitur completio promissorum. Veracissimus namque est qui per psalmigraphum promiserat Spiritus: *In memoria aeterna erit justus.* Cujus etenim unquam mundi ab exordio memoriam justus delevit oblivio? immo cujus justus nomen cum laudibus non vivit in saeculo, quod in divinae memoriae scriptum est indelebili libro? Cujus rei praesens instat indicium, beatissimi Teuderici memorabile meritum; qui, quantum in ipso fuit, laudem ab hominibus non quaesivit, mortalis gloriae tumorem calcavit. Plus suae conscientiae quam vulgi opinionibus, & plus Deo quam sibi de se credidit. Sed humilium exaltator, atque se deprimentium erector Deus, ejus laudabilem famam, famosissimam laudem, longe lateque defudit. Ille igitur, qui fortia quaeque confundens, infirma mundi voluit, qui eum in generatione justorum sublimiter nobilitavit. Quibusdam quippe nobilitas generis saepe gignit ignobilitatem mentis. A parentibus tamen christianis fuit ortus, & cum ingenti studio legitimae conversationis usque ad annos pubertatis laudabiliter est enutritus.

2. Interea bonae indolis adolescens juveniles annos ingressus, juxta amorem humanae propagationis consulto parentum persuasus, nomine tenus, quasi non habiturus, sponsam habere coepit. Sed sponsi, sponsaeque caelestis esse malens amicus, amore invisibilium latenter inflammatus, moxque de mundo, mundique principe palam triumphaturus, adhuc studebat fieri Dei cultor occultus. Habuit quippe in proximo quo sanaretur medicum, quo juvaretur patronum, quo doceretur magistrum, beatissimum Remigium: cujus tunc temporis candidissima fama, famosissima claritudo, clarissima miraculorum coruscatio, non solum vicina quaeque loca, verum etiam totius Europae terminos ad usque oceani limbos illustrabat. Hujus igitur gloriosissimi patris exemplis sanctus Teudericus jugiter irradiatus, ardens desiderio virtutum, crescebat in vitam perfectum. Omnia quae videntur vilescunt, quae non videntur in desiderio sunt. Copulae nuptialis amor amarescit, indulcescit amor castitatis. Otia solitariae vitae placent; carnis negotia displicent. Amor amore extinguitur; nihil amori Christi praefertur. Renuntiatur mundo, saeculus inicitur cum Deo;

Annal. Bened. Tom. I.

bellum indicitur hosti singulari, locus quaeritur certamini. Sponsus alloquitur sponsam; Sponsi caelestis hortatur amorem; perpetuam pro virginitate pollicetur coronam. In caelestis vitae praemium sequi promittitur Agnum. Sed sponsa adhuc tabescens amore carnali, deridens spernit sui salutaria monita sponsi. Mirabatur enim se subito repudiari, cum debuit conjunx fieri. Aegre ferens fastidia pati, antequam posset uxor vocari, amaro animo respondet cum se dispectam vider. Cum igitur sanctus Teudericus cerneret, quod sua persuasio in animo sponsae locum non haberet, non consentientem sibi deserit, atque pacificis ei verbis vale dicit.

3. Tunc erat urbe Remense quaedam celebris abbatissa, sacratissima virgo, nomine Susanna, quae sub providentia summi pontificis beati Remigii puellari praefuit congregationi; femina virilis animi, virago profundi consilii, consiliatrix altioris ingenii. Ad cujus, quasi ad piissimae matris mitissimos sinus, contulit se sanctus Teudericus. Dehinc virgo virgini Deo soli cognita pandit sui cordis arcana: erumpentibus lacrymis gemitu conturbatur, singultu concutitur, ante pedes spiritalis matris solo sternitur; salubre consilium cum subsidio precum subnixae precatur. Ad hunc compunctionis maerorem devotissimi juvenis commota sunt viscera piissimae matris: flenti compatitur, lugentem solatur, maerentem laetificat; & ut eum voti compotem faciat, Dominum pietatis exorat. Communis igitur utriusque pater pius ab utrisque consultitur sanctus Remigius. Cujus per sapientissimum consilium, ad providendum futuri monasterii locum, mittitur cum virgine virgo, sancta cum sancto, Susanna cum Teuderico. Conscendunt silvosi montis verticem, in quo postea constructum, & modo manet monasterium. Illis autem dubitantibus ubi construeretur orationis domus, ubi deinde saepa claustrum, ubi porta monasterii; mittitur de sublimibus aliger missus, a quo Teuderico caelum scansuro consignaretur in terris locus. Jam tunc laetum primitus omen apparuit, cum mysticus ales aquila spatiando gyrans, & gyrando volans, quantum in ipso fuit, locum monasterii capacem, secans aera, designavit. Et ut specialius ostenderet quid Dominus vellet, fere unius horae spatio, supra ubi ecclesia construi debuit, lentis volatibus stetit.

4. Libet considerare, carissimi, quanta sit dignitas istius loci. Mons *Or* nominatur; ab utriusque sexus duobus virginibus invenitur. Per aquilam ostenditur; a Domino de caelis consecratur. In monte *Or* per aquilam ad servandum Deo describitur locus, in quo renovanda erat veteris hominis, sicut aquilae, juvenus. Sed ne aliquo casu contigisse ab incredulis crederetur, die natalis Domini, cum nox detrimentum patitur, & lux augetur; quadrennio continuo supervolando monasterium circumire eadem aquila, mirantibus plurimis, cernebatur. Quae vero virtutum opera, quanta miraculorum insignia peregit inibi miles Christi

R r r r

Teudericus noster, non sufficit per singula quæquæ sermunculus.

5. Post autem non multi successum temporis, cum Teudericus presbyteralis subiret onus honoris, implere volens officium sacerdotis, cœpit omnibus prædicare præcepta salutis. Dehinc specialiter tangit animum piissimæ prolis Marcardi cura carissimi genitoris. Filius sapiens lætificat patrem, & cælo regenerat se regenerantem: de laïco monachum, de latrone datorem largissimum, de seruo diaboli Christi fecit libertum.

6. In illis igitur diebus de sancto Teudericoco sancta per populos divulgabatur opinio. Et ne veluti lucerna contexta sub modio, sed hominibus luceret in mundo; quantum fuerat sublimis meritis, tantum clarere cœpit insignis miraculis. Ejus namque beatissima fama pervenerat usque ad Francorum regis palatia, quorum tunc erat rex valde timendus Teudericus, Flodovei filius, cujus oculus subiti doloris nimis cruciatibus ita est correptus, ut nullis diversi generis medicamentis ad sanitatem pristinam ullus eum posset perducere medicus. Unius oculi lacrymabilis ægritudo oculorum multorum lacrymas excitavit in populo; Regis animum exitus incerti conturbant: hinc tangit formido mortis, illinc magnitudo doloris; hinc metus amittendi luminis, illinc imminenti timor deformitatis. Nam si rex adforet luscus, maximum in populis fuisset dedecus: aut enim turpiter regnando deformitatis portaret opprobrium, aut perditione oculi forte perdidisset & regnum. Unum ergo restabat regi consilium, ut, ubi cessasset humanum remedium, hic adesse necesse erat divinum adiutorium. Audiens igitur rex famam venerabilis abbatis Teudericici, iussit eum ad se vocari: & cum venisset, ostendit ei morbum miserabilis oculi. Monstrat pœnam quam patitur, prævenit pericula quæ veretur. Supplex deposcit, subnixus rogat: firmiter sperat sanitatem, quam a Domino per suum servum deprecatur. Tunc vir Dei sciens virtutem non esse humanæ fragilitatis, sed divinæ operationis; corpus solo sternit, animum super sidera erigit; rotum se orationi committit. Deinde peracto ferme unius horæ spatio, certus quod oculo regis lumen impetrare meruit, orationem finivit: tandemque surgens, erecto ad sidera vultu, sanctæ Trinitatis nomen invocat, olei sancti paululum summitati pollicis infundit; oculo male habenti signum salutiferæ crucis imprimit, simulque cum sanitate pristina confestim lumen reddit. Regem regum magnificat rex lætus: læticia repletur populus, ingenti exultat gaudio universus senatus. Laudatur Teudericus Dei servus: glorificatur ab omnibus mirabilis in sanctis suis Deus. Convocat princeps primates populi: seque ipsum accusat, quod tam tarde inquireret atque cognovisset virum Dei. Congratulatur quoque de magnitudine miraculi, quod tam citius sensit virtutem spiritalis medicamenti, ita ut nullius cicatricis vestigia, nullius caliginis reliquæ remanerent, sed clariore lumine &

perspicacioris visu de sanato jam oculo luminoso radii refulgerent. Exultat omnis ætas per totum palatium; una vox exultationis & confessionis sonat per universum regnum, cum Teudericus servus Christi Teudericum regem reddidit sanitati. Per multum tempus laboravit in vanum invalida manus medicorum: iste pauper clamavit pro divite, & Domini exaudivit eum. Quod potentia non valuit divitis excelsi, hoc apud Deum valuit oratio humilis iusti.

7. O quantis honoribus rex sublimaret Dei servum, si vellet! Quantis muneribus repleret, si cuperet! quantis dignitatibus remuneraret, si fineret! Quid enim oculo carius? quid salute utilius? quid vita comparari potest pretiosius! vel quid haberi pulcritudine desideratur avidius? Numquid enim non dedisset pro vita sui regni dimidium, qui si moreretur, perdidisset totum? Sed humanæ laudis, & mundanæ retributionis contemptor, gratis dare maluit quod gratis accepit. Atque vir magnæ humilitatis studiosus, cum plus curabat ne regis esset univocus, ait ad eum, dicens: Domine rex, quia Teudericus nomen tuum veneranter vocitatur a populo, ego servus tuus, ne feram nomen simile de cetero, non Teudericus, sed vocabor Teoderio. Tunc rex gratulanter admirans, & admiranter congratulans purissimæ simplicitatis humilitatem, atque simplicissimæ humilitatis puritatem humillimam, venerabiles manus deosculans sacerdotis, postulat benedictionem, atque honorifice iussit eum ad suum deduci monasterium. Ex hoc igitur uno demonstratur, quanta curationum gratia fulsit in sancto Teudericoco. Quantas namque tum cerneret ad eum confluere debilium multitudines, quæ sine mora temporis continuas reciperet sanitates! Cæcis quoque visum, surdis auditum, claudis gressum restaurans, aridas, contractasque manus relaxans, a dæmonibus obsessos liberans, mille nocendi diabolicas fraudes per divinæ medicinæ destruxerat artes.

8. O multum felicem gregis Domini pastorem, cui datum est corporibus, simul & animabus conferre salutem! O triumphalem spiritalis belli ductorem, mundum cum suo principe superantem! O Patrem piissimum multorum monachorum! O fidelissimum in domo Patrisfamilias proferentem nova & vetera dispensatorem! O perseverantissimum in Dei famularu usque in finem, suæ suorumque salutis cupidissimum comparatorem sanctum Teudericum! Qui vitam angelicam in terris agens, & mentis intentionem in cælestibus figens, in diebus suis per justitiæ meritum placuit Deo. Tunc plures instruxit discipulos, & nunc innumerabiles imitatores suo saluberrimo informat exemplo; qui post multarum virtutum opera, post mira oculorum insignia, bono certamine ad victoriam perducto, felici cursu consummato, suis plangentibus monachis, obviantibus ei sanctis, gaudentibus & perducentibus eum angelis, die kalendarum Juliarum cum gloria migravit ad Christum. Cujus audita pretiosissima morte, præfatus rex Teudericus ad monasterium præ-

peranter venit cum magna multitudine; & prædicti beneficii memor, & suæ salutis non immemor, ad tumulum corpus beatissimi abbatis rex propriis evexit humeris. Nec mirum, si rex hominum illius membra commendet tumulo, cujus anima cum gaudio Rex regum suscepit in cælo. Ad cujus etiam venerabile sepulcrum divina virtus usque in hodiernum diem multimodam operatur salutem: per cujus nos omnes depreciamur patrocinium, ut misericordiam habeamus ad Dominum, qui vivit & regnat per omnia sæcula sæculorum.

VIII.

EPISTOLA MESIANI

Discipuli sancti Casarii, ad Viventium episcopum, in qua narrat apparitionem sanctorum Augustini & Hermetis sibi factam; & quomodo ecclesia sancti Hermetis constructa fuerit.

Ex ms. cod. Relatensi.

Domino meo Viventio episcopo Mesianus omnium humillimus, solo nomine, non officio presbyter, in commissis proficere. Lectis, carissime, dilectionis tuæ litteris, quam dulce, quamque suave in eremo sapuerit, rescribendo tibi explicare non valeo. Quomodo vel quemadmodum, quam vel felix iter nostrum Deo ordinante & prosperum fuit, ipse me melius nosti. Sed quid postquam a nobis secessisti parens dictis magistri nostri, immo etiam præceptis apostolicis, contigit, nolumus te latere, quam honorificum est laudare magnalia Dei. Nam cum die septimo, postquam a te decessimus, in locum quemdam venissemus, ubi erant prata satis amœna & delectabilia, necnon fontis rivus subterfluens; ibi missarum sollempnia sollempniter celebravimus, eo scilicet die, quo agebatur festum doctoris egregii beatissimi Augustini, cujus monitis & exemplis salubriter nos pius magister in scholis rectitudinis instruere solet. Cumque in ibi pernoctarem, circa noctis horam mediæ adest Dominus ducens secum Petrum piscatorem piæ, Paulumque doctorem egregium, Hermen vero martyrem gloriosissimum, & Augustinum prædicatorem eximium: in quorum adventu ego miser & infelix peccator præ odore mirifico & luce incomparabili expergefactus sum, non meis meritis exigentibus, sed ut testis existerem veritatis. Tunc Dominus vocat magistrum nostrum ex nomine, ita dicens: Casari, excole vineam tibi commissam, & amputanda, & enutri enutrienda, quia nummus remunerationis tibi debitus non tardat; & age pœnitentiam, quia memoriam martyris Hermetis, quem in præsentem habes, inter sacra missarum mysteria, cujus festum a fidelibus hodie veneratur & colitur, negligenter oblivioni tradidisti. Et iis dictis, a nobis abscessit, benedictus per omnia. Mane autem facto surreximus, divino insistentes labori. Cumque nondum expleto divino officio, plura & plurius solito nobis infi-

Annal. Bened. Tom. I.

nuasset; tandem post evangelicam admonitionem, trahens longa suspiria ab alto pectore, sic exorsus est: Væ mihi misero, quia ex triennio infeliciter oblivioni tradidi memoriam martyris Hermetis, variis & inanibus fabulis occupatus! cujus memoria non derelinquatur in æternum. sicque verbis finem imponens, conversus ad altare studet cœpta perficere. quod ego ferre non valens, libera voce prosecutus omnia per ordinem, sicut videram & audieram, coram cunctis edixi. Expleto divino officio, crexit nobiscum lapidem in loco illo, ubi Dominus ei apparuerat, & super eum crucis dominicæ infixit vexillum. Inde ordinatis omnibus & præpositis, nobis abeuntibus, obvius occurrit presbyter Catorrosensis ecclesiæ, Ursus nomine, a quo die illo & nocte benigne recepti sumus: cujus puerum te præsentem, per ecclesiæ cancellos elapsam, subitoque a dæmonio arreptum, dominus noster magister piæ eruditionis liberavit, qui etiam adhuc superstes vobis famulatur. In crastinum Arelato pervenimus, ubi cum magna gloria ab omnibus, tam clero quam a populo, honorifice suscepti sumus, quibus & benedictionem & pacis osculum dedit, & salutationis litteras a sede apostolica formatas recitavit. Post hæc cum apparatu necessario ad locum supra scriptum rediit, ubi ecclesiam construxit in honore beati Hermetis martyris, quam jure perpetuo Arelatensi sedi deputavit: in cujus consecratione Octavis paschæ te adesse volumus & oramus; & tunc de his atque aliis plenius conloquemur. Ora pro me, pater carissime, ad Dominum.

IX.

Prædia quæ sanctus Germanus Paris. episcopus monasterio nostro largitus est.

Ad lib. 5. n. 43. & lib. 6. n. 67.

Habet in valle Vitriaco mansum dominicum cum casa & aliis casticiis sufficienter. Habet ibi ecclesiam majorem, & unam capellam cum omni apparatu diligenter constructas. Habet ibi de terra arabili culturas x. ubi possunt seminari mod. dc. De vinea veteri, quam sanctus Germanus plantavit aripenn. lxxx. Habet ibi de prato arip. lxx. Est ibi silva, quæ vocatur Puciolus, quæ pertinet ad ipsam villam; quæ videlicet silva cum ipsa villa fuit alodium S. Germani. Coloni vero, qui ipsam inhabitant villam, ita adhuc sunt ingenui, sicuti fuerunt temporibus sancti Germani: quatinus nulli hominum, aut vi, aut voluntarie, sine præcepto abbas aut arcisterii, aliquid exhibeant servitium. Nam ipsum alodium sanctus contulit Germanus ad luminaria ecclesiæ sanctæ crucis, sanctique Stephani protomartyris, seu sancti Vincentii levitæ & martyris, quatinus omnibus annis persolvant ad ipsam ecclesiam viii. sext. olei, aut xxxii. ceræ lib.

Est ibi in confinio quædam alia possessio, quæ dicitur Walliacus, aliaque procul, quæ vocatur Galliacus, quas pater sancti Germani ab Ermenfrido comite emit, quasque prædictus san-

Ex chartario S. Germani à Pratis.

R r r r ij

ctus præful contulit prædictæ ecclesiæ sanctæ Crucis, sanctique protomartyris Stephani, seu sancti Vincentii levitæ & martyris, cum omnibus appenditiis suis; quatinus annis singulis in commemoratione natalitii patris, seu genitricis suæ solvant ad sepulchra eorum cereos duos, librarum videlicet octo unumquodque, & refectionem fratrum xx. sol. Addidit etiam prædictus sanctus præful excommunicationem coram xviii. episcopis; ut quisquis temeraria præsumptione hoc donum, quod suæ contulit ecclesiæ, ex propria videlicet possessione, audeat auferre, seu episcopus urbis Autissioderensis, in cuius constanti diocesi; seu princeps Nivernensis, sub cuius constanti ditione; cum Juda traditore damnationem percipiant hic & in ævum.

Dies depositionis patris ejus, nomine Eleutherii, kal. Novemb. matris vero, nomine Eusebiæ, v. kal. Jan.

X.

Ad lib. 6. n. 45. Concordia Bethæ cum monasterio sancti Vincentii.

Ex tom. 3.
Miscell. Baluz.

DUm cognitum est, quod Betha Deo sacra portione aliqua in locella nuncupantia Soliaco, Mansionone, villam Bariaco, seu & Briscono, quam filius suus Ermenfredo quondam moriens dereliquit, & ad ipsam legibus obvenit, per vinditionis titulum ad basilicam sancti Vincentii Cenomanis civitate vindicat, & accipit exinde in pretium, quod & bene complacuit atque convenit, hoc est, auri solidos probos, optimos atque pensantes, numero ducentos. Quo veniens venerabilis frater Patuinus præpositus de ipso monasterio una cum vinditione ipsa, in privata conlatione ipsa protulit ad relegendum, dum inter se intenderent, (hi sunt, Berthofridus, Dodo una cum conjugæ sua Eudilane, vel Bertholanda cum infantibus suis, his nominibus, Ademaro & Johanne) chartam ambagibilem ibidem præsentabant, quam Betha ad ipsos infantes suos fecerat, ubi habebat insertum, dum advivebat, & in partes duas Leogisilo quondam conjugæ suo, quam & suam tertiam ad usum tenuerit, & post suum discessum ad jam dictos infantes suos, tam illas duas partes, quam & suam tertiam, in eorum reciperent dominatione; dum inter se intenderent, mediantibus bonis hominibus ad pacis concordiam visi sunt eos revocasse. Convenit inter ipsos, quod illa quarta parte, quam Ermenfredo quondam in Mansionone debitum erat, memorati infantes, Berthofredo, Dodo una cum conjugæ sua Eodilane, vel Bertholanda, contra venerabile fratre Patuino præposito vel ipso monasterio, quantumcunque ibidem habere videntur, omni tempore habeant evindicatum; & reliquo vero, tam in Soliaco, quam in Bariaco seu & in Briscono, quicquid Ermenfredo quondam obvenire debuit, vel quantum per vinditionis titulum memorata Betha sive jam Noberta ad

memorata basilica delegata contra ipso Berthofredo & Dodone una cum conjugæ sua Eodilane, necnon & Bertolandane, tam terris, casis, mancipiis, domibus, ædificiis, accolabus, pratis, pascuis, vineis, silvis, aquis, aquarumque decursibus, mobile & immobile, junctis & subjunctis, vel omni supraposito, quantumcunque in jam dicta locella Ermenfredo quondam habere debuerat, pars monasterii sancti Vincentii, vel ejus rectores contra ipsos homines superius commemoratos æquali lance dividere debent. Unde convenit, ut tres epistolas, uno tenore conscriptas, inter se fieri & accipere deberent. quod & ita fecerunt, ut nullus contra partem suam de istis convenientiis se remutare non posset. quod qui hoc facere præsumperit, partem suam à parte suo amittat, & insuper fisco sociante auri libras argenti pondo viginti coactus exsolvat, & nec sic quod repetit vindicare non valeat; & has epistolas, quas in invicem bona voluntate fecerunt, cum stipulatione intraposita firmas & inviolabiles omni tempore valeant perdurare. Actum Soliaco in rem ipsam in anno xi. regni domini Theodorici gloriosi regis, quod fecit præsens mensis Octobris dies xii. Dodo subscripsit. S. Eodilane conjugæ sua. Berthofredus subscripsit. S. Bertolandane germana eorum, qui hanc epistolam fieri rogaverunt. Derriceus abbas subscripsit. Beoraldus in Dei nomine abbas subscripsit. Aglimannus subscripsit. Johannes subscripsit. Salico subscripsit. Bertholaudus subscripsit. S. Witdoni. S. Turpald. Bavo subscripsit. Landulfus subscripsit. Odricus subscripsit. Caldobertus recognovi & subscripsi.

XI.

*Versus Eugenii episcopi Toletani secundi * Ad lib. 6. n. 57. de basilica sancti Emiliani monachi.*

Quem mæror, quem culpa premit, quem denique vita
Morbida convexans, aut valetudo quatit:
Huc festinus agat festino pectore cursum:
Anxia deponens, prospera cuncta geret.
Certa salus ægris, spes & tutela misellis,
Et pater, & genitrix Emilianus adest.
Cujus ad imperium depulsus pectore dæmon
Tenta diu linquit, cum retinere nequit.
Hic claudis gressus, & cæcis lumina dantur:
Reddit & incolumem lepra repulsa cutem.
Vita redit functis, & languor pellitur omnis:
Servit ad obsequium mox reparata salus.
Hic sua signa Deus respectans crescere gaudet:
Et dæmon cernens hic sua damna gemit.
Quisque precator ades, fidenter poscere noris.
Impos namque redit qui dubitanter adit.
Cumque precum murmur ad propria fuderis
intus,
Et gemitus toto prompseris ex animo;
Eugenium quæso propriis adjunge querelis,
Sic culpis veniam possit habere suis.

* Ita codex Casin.

XII.

Præceptum Chlotharii II. regis pro monasterio S. Dionysii.

..... viris inlustribus Chrodegario.....
 ... per basilicabus de suis propriis facultatibus per testamenti pagenam voluerit legaliter delegari per nostris authoretatibus testamentum..... nosster Dodo abba de basilica sancti domni Dionisio martheris peculiare patroni nostri testamenti pagenam a Johanne quondam negotiante... aliquid de suis facultatibus ad basilica ipsius sancti Dionisio, vel relequa loca sancta infra oppidum Parisiorum civetatis, etiam & ad alecus de suis propinquis, per ipso generaliter confirmari deberimus. quod nos magnetudo vestra, sicut unicuique iusta petentes, vel per nostræ mercedes compendium hunc beneficium non negasse..... sape dictus Johannis ad ante dicta basilica sancti domni Dionisio, vel reliquas sancta loca, aut suis propinquis iuste nuscetur delegasse, hoc est in terris, domebus, mancipiis... vel reliquo beneficio hujus authoretate nostræ..... generale beneficium confirmatum ad ipsas basilicas, vel suis propinquis proficiat in perpetuum..... similiter per hanc praeceptione firmati valeant permanere securi. Et ut hæc autoritas ampliatitis titolis, nostris & futuris temporibus inconcusso jure.....

CHLOTHACHARIUS in Christi nomine rex hanc praeceptione subf.

URSINUS obtulit.

..... nostri Stirpiniaco feliciter in Domino.

XIII.

Diploma Dagoberti pro S. Dionysio.

Dagobertus rex Francorum vir inluster. Quotienscumque petitionibus fedilium personarum, in quo nostris fuerint patefacti, eas per singula libenter volumus obaudire, & effectui in Dei nomine mancipari. Adque ideo vir inluster & fedelis Deo propicio noster Ursinus climenciæ regni nostri petiit, ut de id quod una cum germano suo Beppoleno in divisionis paginam, tam ex successione geneturi suo Chrodoleno, quam germano suo Chaimesdes, quondam loca, quorum vocabola sunt Ferrarias, Leubaredovillare & Eudoncovilla, seu reliqua facultatem, vel villas illas, quod in Roteneco de alode materna per pactionis tetulum ad eodem nuscuntur pervenisse, hoc est cum terris, ædificiis, mancipiis, viniis, silvis, pratis, pascuis, aquis aquarumve decursibus, movilibus & immovilibus, vel reliquis rebus seu adjacenciis ad..... pertinentibus, ut dictum est, ad parte sua pervenisset, & hoc ad presens ricto

ordineassent domenari. Unde & pactione pleniore loca, vel de reliquas res mano præfato germano suo. Beppoleno suscripta, vel bonorum roboracione... cta se præ manibus habere adfirmat, idemque & vindicionis quod ab aliquibus homenebus in supra scripta loca porciones alequas visus est comparasse, præ manibus habere adfirmat: petiit antedictus vir, ut nostram ex hoc circa ipsum plinius deberit confirmari præceptio. Cujus postolacione pro rei tucius firmitatem nolucemus denegari, præceptientis enim, ut quicquid ei constat æquo ordin..... dicta loca vel reliquas res ad parte sua per inspecta pactione e contra supradicto germano suo iusti in divisione percipisse, & quod per ipsas vendicionis in præfata loca possidere dinuscetur, ut ad presens ricto tramete possidere videtur, nostram in Dei nomen generaliter auctoretatem firmatur, & ipsi hoc teneat..... ndat & suisque posteris perpetualiter ad possedendum relinquat. Et ut hæc auctoretas perpetuis temporibus firma stabelitate debeat perdurare, manus nostræ suscriptionibus subter eam decrevimus roborari.

† DAGOBERCTHUS BURGUNDOFARUS
 rex subf. optol.

Ejusdem regis præceptum pro eodem monasterio.

Dagobertus rex Francorum, vir inlustribus, Wandelbertho duci, Raganrico domestico, & omnibus agentibus, præsentibus & futuris..... promerere æterna, vel de caduca substantia erogandum locrari gaudia sempiterna. Igitur nos re ipsa considerantes, prout in æternum, vel aliquantolum mereamur justorum esse consortes, villa cognomenante Iticinoscoam*, in pago Parisiaco, qui fuit Landerico & Ga. gnerico germanis, & addicionebus... vel meritum, ad basilica domni Diunensi martheris, pecoliaris patroni nostri, ubi ipse præciosus dominus in corpore requiescere vedetur, dem devoti sumus per tempora bona, propiciante Domino, impartire præfencialiter plena devotione visi fuimus concessisse. Jubentes etenim, vol... reis silvis, pratis, pascuis, aquis, aquarumve decursibus a die præfenti, qualiter ab ipsis... dominetur, vel ad fisco nostro præfente nunc tempore in Dei nomine possedetur, ex indulgentia nostra ad ipsa sancta basilica concessa, qua..... dicione percipiant specialius..... pauperis inibi consistentibus, pro regni stabelitate, vel remedium animæ nostræ, absque ullius in postmodum refragatione, temporibus debeat proficere, & ut fiat, ut dum nos ad clero vel pauperes, ac ipso sancto loco consistente..... vel in aliquantolum... omne... incommoda generetur. Et ut... tam au... tempora inviolabilem capiat firmetatem, manus nostræ sub-

Ex lib. 6. de re diplom.

* Исконам.

Rrrr ij

Authentico
 in charta Æ-
 giaca.

Ad lib. 12. n. 2.

Ad an. 628.
 lib. 12. n. 5.

scriptionibus infra [eam decrevimus robore]

D A G O B E R T H U S rex subf. D A D O optolit.

Datum dies quindecim, anno decimo regni nostri in Dei [nomine feliciter] Clipiaco.

XIV.

Chlodovei II. regis praeceptum pro eodem.

Ex authentico. . . viro inlustri. . . are idemque inlustri matrona Amathildes clemenciæ regni nostri credidit suggerendum . . . lis chramlos subteriore satelliaco vel locello, qui dicitur Curtilis sibi berimariacas. . . . co & terra ad ipso maro aspiciente Bunoariaxu nna cum adjectentias earum promeruisse. . . . cessissit, vel confirmassit, quem viro epistolas præ manibus habere adfirmat, & ipsas villas cum plinius confirmare deberemus, cui nos hunc beneficium sicut unicuique iusta petentibus. . . . vel adjectentias earum, cum terris domibus ædificiis, mancipiis, silvis, pratis, pascuis, peculiis. . . . inspecta ipsa epistola in superscripta loca visa fuit promeruisse, & hoc ad præsens quieto ordine poss. . . . voluerit liberum in omnibus puciatur arbitrium & hæc auctoretas tam a nostris quam.

. o regni-domno Clodoveo.

XV.

Donatio facta monasterio Moisiacensi.

Ad lib. 12.
n. 33.

Ex archivo
Moisiacensi.

Venerabili in Christo patri & domino apostolico Leotadio abbati vel omni congregationi monasterii Moisiacensis, quod infra pago Caturcino, in honore sancti Petri constructum esse videtur. Ego enim Nizezius & uxor mea Ermintrudis dum reatum conscientie nostrae agnovimus, oportet nobis ut dum Deus in nostra voluntate posuit secundum evangelicam lectionem rerum dispensationem, exinde per Dei introitum faceremus, & ut ad nos fiat Dominus sicut in suo dignatus est Evangelio dicere: *Vade vende omnia qua habes, & da pauperibus, & habebis thesaurum in celo, & veni, & sequere me.* Et ideo nos hanc ad veram vocem vobis supradictis servis Dei, vel ad omnem congregationem, quæ in ipso monasterio superius nominato constructum esse videtur, dono ego in pago Tolosano villas nuncupatas Calmeabilidem, Barolinguus, Vivaderemus, Sambiliano, cum omni integritate per terminos ac loca a nobis designata; & in alio loco infra ipso pago alias villas nostras Ausiniano, curtes nostras indomincatas cum ecclesiis aut solariis, & viveriis, & fructuario,

piscatoriis, molendinis simul cum appendiciis suis, Bcsingus, Scoternam villam & Orfollingus. Villa seu Gannicolas villare, cum ecclesia sancti Medardi, quæ est infra ipso termino cum omni integritate & soliditate, cum servis & colonis & mente libertorum una per terminos & loca a nobis designata: id est de fluvio Garumnæ per Mamare gurgite; inde per modia villa salis cum ecclesia sancti Saturnini, quam dato pretio nostro de Guirardo quondam visi sumus comparasse; inde per favum quondam Perucia per fontem in conasticis, quæ est in media agra; atque inde pervenit usque Navalienſe, seu in montem Beretoni quondam usque in Stirpinia-go, & Vallum Envaldi usque in media Saldimia; inde per Livigone usque in supra dicto fluvio Garumnæ. Et in alio loco infra ipso pago Tolosano alias villas nostras his nominibus nuncupatas, Lampidiago cum ecclesia sancti Martini, Vulpiliaco, Speutingus, Prareti, mutationes ecclesie cum villare sancta Gemma, villa Sarpanas cum ecclesia sancti Germani, villa Gainago, villa Novolio cum ecclesia sancti Medardi, has villas superius nominatas cum ecclesiis & omnibus villaribus & adjacentiis earum per terminos a nobis designatos, qui sunt per medium Garona, deinde in media agra, deinde usque in Larona, inde per paludem Novoliensem usque in superscripta Garona. Et in alio loco, in pago Aginnesi, villa nostra Vitiacarias, cum omni integritate, una per terminos subter per illo porto & termino Vafalonis; de alio vero latere termino Bordouse villa; deinde per rivum Oppinione usque in media Garona. Et in pago Elisano, alias villas nostras, Giuvigus, Sauviago cum omni integritate, sicut a nobis per terminos antiquos possidere videtur. Relinquimus quoque propriis heredibus nostris in Faldidio villas nostras, in pago Tolosano, Modorciago, Altomonte, Basille; & in pago Aginnesi Pompeiagio; & in pago Elisano Malarouta. has quoque villas superius nominatas, excepto illas, quas in Faldidio dimittimus. Alias vero omnes, quas hic, inseruimus cum omni integritate & soliditate curtis, ecclesiis, ædificiis, domibus, mancipiis, colonis ibidem commorantibus, & merita libertorum & colonorum utriusque sexus, cum terris, cultis & incultis, vineis, pratis, silvis, pascuis, aquis, aquarumque decursibus, cum omni jure & adjacentiis earum, quæ situm & inquirendum, per hanc epistolam venditionis hæc vobis trado, transfero, atque transfundo ad possidendum. Et accepimus a vobis pretium & nobis bene complacuit, hoc est solidos auri purissimi septingentos, & pallios xv. valentes solidos ducentos. Hæc vero pretia a nobis suscepta animæ nostræ remedio in alimonia pauperum ibidem Deo servientium expensamus. Omnia vero hæc superius nominata in manus vestras tradimus & successorum vestrorum, ut possideatis, & quidquid exinde facere volueritis, libero omnibus perfruat arbitrio stipulatione subnixa. Facta carta venditionis ista mense Maio, anno v i i. regni domini nostri Theo-

dorici regis. N I Z E Z I U S peccator & Ermintrudis hanc epistolam venditionis recognovimus, & subsignavimus. Signum Gundoberto, S. Sticando, S. Almare, S. Sicarubis, S. Autrico, S. Dacoleno, S. Bertinaro, S. Protico, S. Guntario, S. Bertallo, S. Belboni. Actum Moyssiaco monasterio publice.

XVI.

Dagoberti I. diploma pro monasterio Resbacensi.

DAgobertus rex Francorum, vir inluster, apostolicis patribus nostris domnis episcopis & illustribus viris, ducibus, itemque magnifico Chanulfo comiti, vel omnibus agentibus, tam presentibus, quam & futuris temporibus ubique in Dei nomine in regno nostro constitutis. Oportet clementia principali inter ceteras petitiones illud quod pro salute adscribitur, vel pro timore divini nominis postulatur, placabili auditu suscipere, & procul dubio ad effectum perducere, ut fiat in mercede commutatio, cum pro quiete servorum Dei congrua impertitur petitio. quia fides perfecta non dubitat ad Altissimi gratiam pertinere, si aliquid secundum suum eloquium precipue domesticis fidei mente devota impenditur, quia scriptum est, *Beati pauperes spiritu, quoniam ipsorum est regnum calorum.* Ergo dum illustris vir Dado referendarius noster, ejusque germani, Ado & Rado, monasterium Jerusalem in honore sancti Petri & Pauli & sancti Antonii, quod vulgo appellatur Resbacis, in Meldensi territorio situm, ad monachos vel peregrinos inhabitandum, ac in Dei nomine solitaria vita fruendum, quod ex nostra etiam largitate meruerunt, devoti Deo juvante construxerunt. Ideo nos juxta eorum petitionem, pro quiete servorum Dei, preceptionem vigoris nostri placuit propalare, per quam dum super fiscum nostrum, quod pro remedio animæ nostræ indulsumus, videtur esse constructum, atque ex parte ditatum, sub quiete tranquillitatis Domino protegente ipsi monachi juxta religionis normam perpetim valeant residere, eligimus ut hæc series debeat plenius declarare: quia nihil de canonica auctoritate convellitur, si aliquid, ut diximus, domesticis fidei pro tranquillitate pacis conceditur. Nec nobis aliquid detrahendo æstimet in id nova decernere; dum ab antiquis juxta constitutiones pontificum per regalem sanctionem monasteria sanctorum Agaunensium, Lirinensium, Luxoviensium, immoque & monachi domni Marcelli, sub libertatis privilegio videntur consistere. Ergo si qua inibi in villis, mancipiis vel reliquis quibuscumque rebus atque pecoribus, aut regio munere, aut supra scriptorum virorum vel cujuslibet est delegatum, aut deinceps fuerit additum, dum super nostra est, ut diximus, largitate constructum, nullus episcoporum, nec presentes, nec qui fuerint successores aut eorum ordinatores, vel quælibet persona

possit quoquo ordine de loco ipso auferre, aut aliquam potestatem sibi in ipso monasterio adoptare, vel aliquid quasi per commutationis titulum minuere, aut de mysterii ornamentis, vel de oblatione in altario illata abstollere; nec ad ipsum monasterium vel cellulas ejus, nisi pro lucranda oratione, & episcopus, nisi fuerit cum voluntate ipsius abbatis, vel suæ congregationis, absque gravi dispendio eorum accedere præsumat. quo facilius liceat monachis ipsius in Dei nomine regulariter consistentibus rectam delegationem sub quiete per tempora possidere. Et cum abbas ille fuerit de sæculo evocatus, quem ex semetipsis ipsa congregatio elegerit sibi, secundum sanctam Regulam seniore instituat per omnia, & ex omnibus secundum delegationis votum vel hujus seriem auctoritatis suffultum, cui absque ulla inquietudine ibidem cuncta proficiant in augmentum. Adjicientes, ut nulli penitus judicum, vel cuilibet hominum licentia sit de rebus præfati monasterii absque servorum Dei voluntate aliquid defraudare, aut temerario spiritu quidquam exinde suis usibus [deputare,] ne, quod primitus, est divinam incurrat & nostram offensam a fisco grave damnum sustineat. . . . & etiam nobis pro integra mercede nostra vel supra scriptorum virorum pensantes merita placuit addendum, ut tam quæ ex nostra largitate, quam quæ ex delegatione ipsorum Dadonis vel germanorum suorum seu genitorum eorum, vel quorumlibet, ibidem est aut fuerit devoluta possessio quoquo tempore, nulla publica judiciaria potestas, nec præsens, nec succidua ad causas audiendum, aut aliquid exactandum ibidem non præsumat ingredi: sed sub omni emunitate hoc ipsum monasterium vel congregatio sua sibi met omnes fregos concessos debeat possidere vel quidquid exinde fiscus forsitan de eorum hominibus aut de ingenuis aut de servientibus aut in eorum agris commanentibus vel undecumque poterat sperare, ex indulgentia nostra in luminaribus ipsius sancti loci vel stipendia servorum Dei, tam nobis in Dei nomine viventibus, quam per tempora succedentibus, pro mercedis compendio debeant cuncta proficere, ut pro æterna salute vel felicitate pertinet, seu regni constantia delectet ipsis monachis immentam Dei pietatem jugiter implorare. Quod præceptum decreti nostri Christo in omnibus suffragante ut firmius habeatur, subscriptionem manus nostræ infra studuimus perarrari. Dagobertus rex subscripsit. Dado obtulit. Datum sub die kalendarum Octobris X I I I I. regni ejus.

XVII.

Johannis papæ IV. privilegium pro sanctimonialibus cujusdam cænobii beate Marie in Gallia.

Ad lib. 13. sum. 11.

Dilectissimis fratribus coepiscopis per Galliarum provincias constitutis, Johannes servus servorum Dei. Quamquam præfata sacratis

Ex tom. 1. Sæc. 4. Bene

simæ regulæ decreta nos doceant, quæ oportet perenniter custodire, & Patrum sanctorum consuetudine indimute servare: attamen & nos quoque super hæc regulariter vota supplicum christianorum, & maxime orthodoxa fide fulgentium, in omnibus debemus effectui mancipare: quatenus eorum pia devotio apostolicis inviolata permaneat institutis. Quoniam igitur Chlodoveus rex excellentissimus, filius noster, princeps Francorum, pia & religiosa devotione perspicuus, suis nos scriptis postulasse dinoscitur, & apostolicæ sedis caput omnium ecclesiarum, privilegium monasterio beatæ genitricis & semper virginis Mariæ, vel sanctæ Columbæ, atque S. Agathæ, seu aliorum sanctorum martyrum, in loco qui nuncupatur il. super pago ill. quod viri magnifici ill. pia devotione dediti, nutu & aspiratione divina construxisse noscuntur, in quo decreverunt, ut puellæ Dei sacræ virgines in sanctis studiis & venerabilibus, diuturnis meditationibus & assiduis vitam piam atque contemplativam sub retrusione exercere videantur: pro qua re supplici expetierunt deprecatur, ut privilegium apostolicæ sedis nostræ in eodem monasterio concedere deberemus. Quod salubriter annuentes, maxime domesticis fidei, & spe certa salubre futurorum bonorum fulgentibus hoc privilegium perenni auctoritate servandum libenter indulgimus pro divino intuitu. Nec enim nova postulantium vel indulgentium est auctoritas privilegii largiendi, dum profectu * cuncti & plerique præcessores nostri per præterita tempora apostolicæ sedis præfules, non solum sub ditione nostra constitutis, sed etiam in ceteris regionibus positis postulata semper indulgenda sanxerunt, præsertim in regione Francorum, dum profectu * cuncta usque ad fines terræ & oceani maris terminum sub beati Petri principis apostolorum ditione consistant. Unde oportet omnes omnino medullitus ac totis viribus modis omnibus obedire, quæ per beati Petri auctoritatem apostolica sedes postulata dignoscitur indulgere. Ergo antedictorum virorum, & præsertim interventu excellentissimi filii nostri prædicti regis, super hoc privilegium suis scriptis enixius expetiti postulata concessimus, intercedentibus omnibus episcopis, & contestatione evidentissima decernimus, tam vicinis, quam procul a prædicto monasterio constitutis, ut nihil audeant usurpare, nihil auferre, nihil contingere, cogente præva ambitionis ardore, quæ sub tenore hujus privilegii & norma decernit *, ut videlicet episcopus, quem mater spiritalis, paterque monasterii vel cuncta congregatio voluerit ad celebranda missarum sollempnia in consecratione abbatissæ, vel etiam reliquarum juniorum, sacratæ * Deo etiam tabularum altaribus, in quibus missæ debeant celebrari, habeat facultatem * in eodem monasterio ingrediendi, ad officium scilicet sacerdotalis ministerii; & tales secum ipse pontifex introducat, quales vita & religio sancta commendat: quo peracto officio, nihil contingens, nihilque ambiens per concupiscentiæ stimulum, vel rapinæ pravitatis ingenia; sed

gratis per omnia agens, ad propria mox regredi non moretur; nec convivium intra claustra monasterii eidem nullatenus præparetur, nihil sic dictus usurpans de rebus monasterii, non de sacris altaribus indumentis, non de ornamentis, neque sacris voluminibus, nec quicquam majus vel exiguum, sed nec concupiscere adtemptet: quia si privata concupiscere satis est noxium; quanto magis sacra auferre, aut desideret juri suo mancipare, Deo est inimicum? Unde bene cum justum virum describeret Propheta, ait: *Qui excutit manus suas ab omni munere.* Neque enim dicit, *Qui excutit manus ab munere,* sed adjunxit, *ab omni.* Tunc ab omni munere manus excutit, quando in divinis rebus, non solum nullam pecuniam, sed etiam humanam gratiam non requirit. Interdicentes etiam episcopo, in cujus parochia est prædictum monasterium constitutum, ut nihil contra tenorem præsentis decreti pia postulatione indulti quicquam attemptet, vel ejus successores præsumant prohibita contingere, nec in minimo hanc normam violare: sed plenius & in omnibus per singula conservare. Chrisma igitur vel quidquid ad sacra ministeria pertinet, si a matre & patre monasterii fuerit postulatum, aut benedictiones tradere Dei famularum, a quo præviderit, vel elegerit spiritali sanctoque Dei sacerdote, modis omnibus annuendum: & (ut superius dictum est & sæpe dicendum) nullam potestatem habere convenit episcopo in eodem monasterio sub retrusione sancte viventibus, & theoreticam vitam cœnobialis regulæ militantibus, a * beatissimis patribus nostris, quibus non fuit dignus mundus, edicta continent, id est Antonii, Pachomii, & haut procul a nostris temporibus BENEDECTI abbatis istius Romæ hujus urbis. Illud præcipue statuendum decrevimus conservandum, ut neque in rebus ipsius monasterii, tam in villis, quam in locis ubique, vel in ordinandis personis, ad regimen Dei famularum admittendis, non de alio monasterio, nec de secularibus feminis inibi introducendis, excepto quam cuncta congregatio elegerit post mortem matris monasterii, ut deberet institui & ordinari. Super hæc scilicet, neque vicedominus, neque archidiaconus, nec qualibet persona in eodem monasterio habere se potestatem, aut extendere ditionem, vel quicquam immutare vel agere ullatenus præsumat: cognoscentes, quia sub apostolica sede, id est beati Petri apostoli, ex prædicti regis consensu & præfatorum virorum postulatione dinoscimur præsentis privilegii indulta concedere. Rogitus vero episcopus ipsius civitatis a matre, a patre monasterii vel cuncta congregatione, suam exhibeat præsentiam *. Non autem petitus nec conductus ad secreta monasterii accedere non præsumat, nec ibidem contra regulæ institutionem intra claustra eidem pontifici convivium præparetur, nec quietem monachorum vitam quæ solitariam propter Deum peragere decreverunt, frequens sacerdotum insolentia atque ingressu puerilium * casu introëuntium perturbare videatur, qualiter pie & sancte viventes,

* f. profecto.

* f. profecto.

* l. decernuntur.

* l. sacrandi etiam tabulas altaris.
* f. facultatem.

* l. sicut beatissimorum patrum nostrorum.

* huc usque libri editi.

* f. populorum.

&

& diurnas meditationibus in Dei laudibus conversantes pro excellentissimi Regis Francorum stabilitate & fundatorum pia devotione assidue Dominum deprecare non cessent. Si autem, quod non optamus, monachæ in eodem monasterio constitutæ tepidæ in Dei amore, aut institutis patrum, ab abbatisa, ut est, mater monasterii, corrigantur. Et si in grave facinore inventæ fuerint, in secretiore cellula retrudantur, quoadusque culpas suas Deo satisfaciant in genitu & luctu ac lamentatione. Si autem & ipsi abbatisa in torpore negligentia [contra] instituta patrum fuerit, quod absit, reprehensa *, & in aliquam vel sinistram partem inclinata, a sede apostolica, sub cujus ditione consistit, statuimus corrigenda. Nec enim cuidam episcopo damus licentiam sub obtentu reprehensionis aliqua in monasterio prædicto suam extendere ditionem aut potestatem, sed ejus capite, id est apostolicæ sedis, esse præcipimus. Si certe zelo Dei instinctu pietatis inniteretur, suis epistolis debeat suggerere, ut quid Pontifici Romanæ ecclesiæ apostolicæ sedis placuerit, juxta suam prudentiam ac discretionem provideat disponendum. Quo facto, tunc inreprehensibiles videantur existere, cum ad caput eorum, id est apostolicam sedem, videntur, quæ vera conspexerint nuntiare, & non semetipsos in eorum læsionem vel machinationem quicquam immergere, nec insidiosè callideque in aliquo calumniam inrogare. Quod si quidam episcopus, tam de præsentibus quam futuris, per ingenii articulum aut avaritiæ præ cupiditatis instigatione quicquam de prohibitis præsumpserit attemptandum, vel contra superius decreta quoquo modo obviandum, aut quacumque persona, sive strinna *, sive exigua, decreverit resultandum, primum quidem sui ordinis gradu & dignitate privabitur, & a beati Petri apostoli auctoritate, qui ligandi solvendique in cælo & in terra meruit habere potestatem, sit a participatione corporis & sanguinis Domini nostri Jesu-Christi defraudandus & alienus, atque anathematis vinculum fortiatu, vindictæ Dei iræ, & temeratoris præsentis decreti, si quis violare præsumpserit aut infringere, in districto examine cum diabolo & angelis ejus pœnis multiplicibus debeat subiacere in æterna damnatione. Superna gratia vos sospites custodiat in sua pace.

OBSERVATIO.

Premissum privilegium ex veterrimo codice Thuanæo olim a me erutum est, typisque vulgatum in Appendice ad partem I. Sæculi IV. Benedictini. In illo codice, qui octingentos annos videtur superare, male compacta erant folia, adeoque illius privilegii postrema parti post illa verba, suam exhibeat præsentiam, adjunctum erat folium, quod finem alterius privilegii continebat. Quam ob rem cum vir clarus Stephanus Baluzius genuinam superioris privilegii postremam partem in codice Colbertina bibliotheca invenisset; illam mihi pro sua humanitate communicavit. Ne autem hoc fragmen-

Annal. Bened. Tom. I.

tum a suo corpore avulsim esset, integrum diploma hic exhibere visum est operæ pretium. Idem Johannes IV. Luxoviensi monasterio consimile omnino indulgit privilegium, quod etiam hoc loco subicere juvat.

XVIII.

Ejusdem Johannis IV. privilegium pro monasterio Luxoviensi. Ad lib. 13. n. II.

Dilectissimis fratribus universis episcopis per Galliam constitutis, Johannes episcopus servus servorum Dei. Quamquam præcæ regulæ decreta nos doceant, quæ oportet preterniter custodiri, constituta & patrum indimunita servari: attamen nos super hoc regulariter decernentes, vota supplicantium, & maxime catholica fide fulgentium, in omnibus debent effectui mancipari: quatinus eorum pia devotio apostolicis inviolata permaneat institutis. Cum igitur Chlodoveus, excellentissimus filius noster rex Francorum, pia & religiosa devotione perspicuus, suis nos scriptis postulasse dinoscitur, ut apostolicæ sedis privilegium impartiremur monasterio beati Petri apostolorum principis, in loco qui dicitur Luxovium, quod vir venerabilis Columbanus Scottus, sanctis studiis fervens, etiam cum largitate regia susceptus, & peregrinus in regnum Francorum adveniens, monasterium construxisse comperitur, in quo non parvam congregationem monachorum instituens, etiam se cum eis paribus piæ devotionis studiis sociavit, in quo nunc venerabilis Waldebertus abbas, etiam cum multis monachis conversari videtur, in Dei laudibus uno regulæ spiritu superna inspiratione commotus, ad laudem omnipotentis Dei pium exhibet famulatum. Pro qua re suppliciter expetierunt deprecatu, ut privilegium apostolicæ sedis nostræ in eodem monasterio concedere deberemus. quod salubriter annuentes, maxime domesticis fidei, & spe certa futurorum honorum fulgentibus, hoc privilegium perenni auctoritate servandum libenter indulgimus. Nec enim nova postulantium vel indulgentium est auctoritas privilegii largiendi, dum profecto cuncti retro apostolicæ sedis præfules, non solum sub ditione nostra constitutis, sed etiam in ceteris longe regionibus postulata semper indulgenda sanxerunt, præsertim in regno Francorum: dum profecto cuncti usque ad fines terræ & oceani terminum, sub beati Petri apostolorum principis ditione consistunt: & oportet omnes omnino medullitus obedire, quæ per beati Petri auctoritatem apostolica sedes postulata dinoscitur indulgere. Ergo ante dictorum virorum, & præsertim interventu excellentissimi filii nostri prædicti regis, super hoc litteris expetiti, postulata concessimus, interdicentes omnibus episcopis vicinis, vel procul a dicto monasterio constitutis, nihil usurpare, nihil contingere, quod subtenor hujus privilegii & norma decernit: ut episcopus, quem pater monasterii vel cuncta

Ex chartario Dervenfi.

SSSS

* Hucusque
codex Dervan-
sis.

congregatio voluerit ad celebranda missarum sollempnia, aut consecrationem abbatis, vel etiam tabularum, in quibus missæ debeant celebrari, habeat facultatem in ipsum monasterium ingredi tantum * ad pii opus mysterii, quo peracto, nihil contingens, sed omnia gratis peragens, ad propria mox regredi non moretur; nihil, sicut diximus, usurpans de rebus monasterii, non de sacris altaribus, non de ornamentis, neque de vasis, neque de factis voluminibus, neque quicquam majus vel exiguum, sed nec concupiscere attemtet; quia, si privata concupiscere satis est noxium, quanto magis sacra auferre aut desiderare, & juri suo mancipare, Deo est inimicum? interdicens etiam episcopo, in cujus parochia est prædictum monasterium constitutum, ut nihil contra tenorem præsentis decreti pia postulatione indulti quicquam attemtet, vel ejus successores præsumant prohibita contingere. Chrisma igitur, vel quicquid ad sacra mysteria pertinet, si a patre monasterii fuerit postulatum, a quo præviderit spiritale patre censemus modis omnibus annuendum. Et, ut superius dictum est & sæpe dicendum est, nullam potestatem convenit habere episcopos in eodem monasterio, neque in rebus, vel in ordinandis personis, excepto quem tota congregatio elegerit post mortem patris monasterii, ut debeat ordinari. Super hæc neque presbyteros, neque diaconos, nec aliquam quamlibet personam in eodem monasterio habere ullo modo potestatem, vel quicquam immutare vel agere: cognoscentes quia sub apostolica sede, id est beati Petri apostoli, est constitutum. Rogatus vero episcopus a patre monasterii & a cuncta congregatione, suam exhibeat præsentiam, non tamen petitus ad secreta monasterii accedere præsumat, ne quietam monachorum vitam, qui solitaria propter Deum studia peragere decreverunt, frequens sacerdotum insolentia perturbare videatur. Si autem, quod non optamus, monachi in eodem monasterio constituti, tepidi in Dei amore aut institutis patrum torpentes quandoque conspiciantur existere; secundum regulas patrum ab abbate, id est a patre monasterii, corrigantur. Si autem & ipse in torpore INSTITUTÆ PATRUM REGULÆ fuerit reprehensus, in aliquam vel sinistram partem inclinatus, a sede apostolica, sub cujus ditione consistit, constituimus corrigendum. nec enim cuiquam episcopo damus licentiam sub obtentu reprehensionis aliquam in monasterio suam extendere ditionem; sed ejus Capiti, id est apostolicæ sedi, pertinere cognoscas; statuentes apostolica censura, ne ulla hominum persona, magna vel parva, contra hoc nostrum privilegium venire pertemtet, &c.

OBSERVATIO.

Vulgatissimum est in antiquis instrumentis privilegium Luxoviensis monasterii, etiam apud Marculfum, sed a nemine hæcenus publicatum. Ejus fragmentum invenimus in chartaceo codice Dervensis cænobii: cetera supplevimus ex pontificiis

diplomatibus subsequentiū pontificum, Benedicti VIII. & Leonis IX. qui iisdem pene verbis superiorum pontificum, adeoque Johannis IV. privilegia confirmarunt. An præmissum Johannis IV. privilegium sit primum Luxoviensis monasterii, quod veri similis existimo; an tantum confirmatio præcedentis, non omnino exploratum. Concessum est ad preces Chlodovei Francorum regis, qui proinde ante annum DCXL. quo Johannes post annos non integros duos decessit, Dagoberto patri successerat, quod & ex superiori quoque privilegio probatur. Jam eo tempore conjuncta erat sancti Columbani regula cum Benedictina, ut ex his litteris patet.

Consimile omnino privilegium Habendensi seu Romaricensi monasterio, in quo tunc Maestledis abbatissa sanctimonialibus præfuisse dicitur, ab eodem pontifice concessum habetur in chartaceo codice, sed interpolatum in eo, quod legitur, excellentissimos reges Francorum postulasse, ut apostolica sedis privilegium monasterio beati Petri apostolorum principis, in loco, qui antiquitus vocatur Habendicastrum, nunc vero a modernis Mons-sancti-Romarici vocitatur, in quo vir venerabilis Romaricus . . . & sanctus magister ejus Amatus . . . monasterium construxisse comperiuntur. Probabilius est aliud ejusdem privilegii exemplum, in quo omittitur sancti elogium, ubi agitur de sancto Romarico, qui illic non parvam congregationem tum monachorum, tum sanctimonialium, instituisse dicitur: statuiturque, ut si sorores ejusdem monasterii tepida in Dei amore aut institutis patrum extiterint, secundum regulas patrum, scilicet sanctorum Benedicti & Columbani, a matre monasterii corrigantur. At in eo mendum esse videtur, quod hoc privilegium concessum dicitur rogatu Chlotharii regis, loco Chlodovei, qui tamen aliquando Chlotharius dictus est ab auctoribus posterioribus, sed haud scio an ipso tempore, quo Chlodoveus vixit.

In eodem chartario habetur diploma Heinrici IV. imperatoris datum anno MLXX. in quo Romaricus Habendense monasterium multum ditasse perhibetur, illudque Romanæ libertati & regali defensionis subjecisse, eo pacto, ut præsuli sanctæ Romanæ sedis in quarto anno auscolinum cum albo equo repræsentaretur: regis vero potestati dedisse medietatem allodiorum suorum, scilicet DCC. mansos, hac conditione, ut aliam medietatem, id est totidem DCC. mansos integre & libere custodiret & defensaret ad præbendam fratrum & sororum, & ad luminaria sanctorum, atque restitutionem monasterii Romaricensis.

In eodem diplomate recensentur ea, quæ abbatissa imperatori pro justitia sibi facta persolvere deberet. Verum illud mihi valde suspectum est.

XIX.

Preceptum quod fecit S. Annemundus pro monasterio S. Petri Puellis Lugduno civitate.

Ego Annemundus sancti Stephani protomartyris Lugdunensis ecclesiæ, primæ sedis Galliarum archiepiscopus, omnibus fidelibus,

Ad lib. 14.
n. 25.
Ex archivo S.
Petri Lugd.

tam presentibus, quam futuris, notum facio, quod rogatu mei prædecessoris beatæ memoriæ VIVENTIOLI, ejusque ecclesiæ archiepiscopi, qui me præfata ecclesiæ se vivente archiepiscopum ordinavit, & in monasterio sancti Petri Puellis monialibus permanentibus plura beneficia ministravit; super hæc omnia consideravi optimum fore eidem monasterio operam meam dare, propter meas duas sorores, quæ illic assiduis precibus parentum meorum, videlicet Sigoni & Petroniæ, sacrum velamen consecutæ sunt: una quarum PETRONILLA, & alia LUCIA vocabatur. Parentes vero mei, cum ad finem sui examinis pervenire se cernerent; tam me, quam fratrem meum, nomine Dalsinum, oculos nostros ipsi monasterio apertos tenere monuerunt; ut Deus tam sibi, quam suis parentibus, videlicet vivis & defunctis, misereri dignaretur, rogavere. Hujus rei non immemor, dum incolumis permaneo, petitionem patris ac matris implere desiderans, eidem monasterio de meis facultatibus, quæ ad me pertinent, in perpetuum dono. Do autem in episcopatu Genevensis ecclesiæ ecclesiam mei juris, in honore sancti Petri dedicatam, cum omni ejusdem honore ad me in eadem regione pertinente, cum beneficiis, & decimis, & sepulturis, quæ omnia ad ipsam ecclesiam pertinent. In pago vero Viennenfi, in loco qui vocatur Turris-de-Pino, circumquaque do omnes honores meos illac ad me pertinentes. In omnibus supradictis honoribus villicos rogatu abbatissæ ejusdem monasterii, nomine RADAGUNDIS, atque congregationis ejusdem loci disposuimus, qui fideliter census & tributa quærent, ac fideliter prædictæ abbatissæ, tam sibi, quam subsequenter redderent. Simili modo Animonix abbatissæ supradictæ nominatæ congregationis ejusdem loci constituimus villicos in parochia, quæ dicitur *Marines*, necnon in vico, qui vocatur de Loimipagus, atque in villa de Brego villicum, ut qui introductus fuerit, centum solidos abbatissæ daret; subvillicus sexaginta. Similiter & in mutatione abbatissæ. In perceptione autem bonorum, ut abbatissæ atque congregationi monasterii super altaria juramenta fidelitatis facerent, fideliterque tenerent. Institutio autem hæc facta est, ut villicus, quocumque loco abbatissa juberet, pergeret: subvillicus ipso absente præcepto abbatissæ atque villici utilitates terrarum fideliter procuraret ac dispensaret. De terris quoque arandis, quas ad arandum utiliores cernerent, exceptis his quæ abbatissa ad utilitatem monasterii procurare fecerit, tali pacto ad villico & ad subvillico tali modo pertineant. Quod si illi qui acceperint, ædificationem aliquam fecerint; ædificatio ipsi monasterio revertatur: si vero vendere voluerint, prius abbatissam quam alium submoneant, easque * levius vendant. Villicus autem aut subvillicus super extollentiam oculorum contra abbatissam si subire cœperunt, aut aliquid indecens violenter egerunt; prius trina peracta invocatione capituli ipsius monasterii, abbatissæ rectum facere si re-

Annal. Bened. Tom. I.

cusaverint, ab omni munere * amicis tradito * f. ammi- expellantur; abbatissa autem utiliores sibi perquirat. Parochiam de *Marines* cum ecclesia beati Johannis Evangelistæ, & Dolomicurati- * Dolomicu. cum * vicum cum ecclesia beati Petri, & terris, & mansis, & nemoribus, atque silva Bregonensis * Bregon: cum concursibus aquarum, terrasque Trequafenses atque terras Bregonenses dedit Albertus nobilissimus vir monasterio beati Petri puellarum, qui unus ex primis conversus existit non post multum tempus passionis sancti Irenæi fociorumque ejus, propter duas filias, quas ibi sacrare fecit, una vocabatur RADAGUNDIS, atque altera Aldagondis, atque Pernetam filiam fratris sui, nomine Silvini, quam pater moriens in tutelam ejus dereliquit, & aliam, nomine Sibyllam, similiter consecrare fecit. Villam de Carpezato dedit beato Petro apostolo similiter Stephanus vir illustrissimus, propter filiam suam, nomine Armingardis, quam consecrare fecit. Villam autem Inceratam cum ecclesia duo nobiles beato Petro dederunt, quorum unus vocabatur RADULFUS, & alter CONSTANTINUS. Hoc donum factum est propter duas suas filias, quarum una vocabatur Raimundia, & altera Vandamodia. Hæc Deo disponente ejusdem monasterii una post aliam abbatissæ factæ sunt. Hi supra dicti dona dederunt præfata, quod nos confirmamus. Insuper & de bonis nostris augmentamus, scilicet paratas supradictarum ecclesiarum, & decimationes omnium vinearum illarum, & oblationes vivorum, & tumulationes defunctorum ad illas pertinentium eis donamus. Hæc autem Deo annuente & disponente a me ordinata sunt in præsentia capituli ejusdem monasterii. Si quis autem hæc decreta a me constituta aliqua præsumptione violaverit, ex parte Dei omnipotentis Patris & Filii & Spiritus-sancti, & beatæ Mariæ matris Domini nostri Jesu-Christi, & sancti Petri apostolorum principis, & omnium sanctorum Dei excommunicamus illum, atque anathematizamus illum, donec ad emendationem tam abbatissæ, quam congregationis in capitulo ejusdem monasterii venerint.

XX.

Confessio cujusdam Genechiselo.

Confessio Genechiselo. Ipse dixit, involavit una cum Theodobaudo & Juniuberto Bauciaco, & Sindefusco, & occiderunt ipso in casa ipsius Genechiselo, unde se conscius esse culpabiles se cunnuscit. signum Genechisela confessus, presentis testis. Signum Abodio. Signum P. Patrecio. Signum Audemundo. Signum Doco... Signum Dumnechiselo. Signum Aluni. Signum Audefando. Godechisilus subf. anno xv. regis domni nostri Sigiberti, Etherico. Bobolenus scripsit & subscripsit.

Ad lib. 14. n. 34. Ex Authentico sancti Dionysii in Charta Ægyptiaca.

In dorso.

Hic est confessio Genechiselo.

S f f f ij

XXI.

Hymnus de S. Adalberga virgine.

Ad lib. 14.
n. 37.
Ex cod. sancti
Amandi ann.
600.

LAudes canamus Domino
In sanctæ virginis festo
Adalbergæ, recolendo
Sancta gesta corde pio.
Hæc fuit celsa semine,
Celsior sed actione;
Virgo manens cum decore,
Carne simul atque mente.
Regia de stirpe orta,
Cæli civis est effecta;
Angelorum forte digna,
Castitate laureata.
Nam terrenum sponsum temptit,
Et cælestem concupivit;
Huic loco membra dedit,
Spiritus æthra locavit.
Cujus auctor nos benigne
Exempla sequi concede,
Ut cum ipsa sine fine
Tecum fas sit conregnare. Amen.

In fine adduntur hi versus de eadem, ut videtur, Adalberga.

Sanctæ matris Faræ haultum
Doctrinæ ebibens sanctum,
Probum vitæ habens actum,
Hunc benigne rexit locum.

XXII.

Præceptum Childerici regis pro monasterio Senoniensi.

Ann. 661.
lib. 15. n. 15.
Ex archivo
Senoniensi.

CHILDERICUS REX FRANCORUM,
Omnibus viris apostolicis patribus nostris,
necnon inlustribus viris comitibus, vel omni-
bus audientibus & futuris. Oportet Clemen-
tiam regalem inter petitiones ceterorum præci-
pue Sacerdotibus Dei benigne auditum accom-
modare, quodque pro timore divini nominis
postulatur, ponatur ad effectum, ut eo fiat ad
mercedem, quo servis Dei congruit ad quietem.
quod enim talibus devota mente impenditur,
major exinde procul dubio merces acquiritur,
sicut scriptum est: *Dispersit dedit pauperibus,
justitia ejus manet in saculum saculi.* Gundel-
bertus igitur episcopus sive abba, monasterium
in honore sanctæ Mariæ, & sancti Petri, so-
ciorumque ejus, in pago Calvomontisi in Vosago,
super fluviolum Rabadonem visus est ædificasse,
ubi plurimam ad præsens monachorum
turbam noscitur adunasse. Hujus itaque viri
sancti petitione suscepta, ut scilicet clementia
nostra quietem ipsorum servorum Dei perceptione
vigoris nostri debeat roborare; placuit huic
nostræ auctoritatis decreto plenius inserere, sub
quo tranquillitatis ordine juxta religionis nor-
mam Domino protegente securi valeant in per-

petuum residere. Non autem super hoc nobis
aliquid detrahendum æstimet, quia non de ca-
nonica institutione convellitur, quidquid do-
mesticis fidei pro tranquillitatis beneficio con-
ceditur. Nec causetur quisquam quasi novum
nos aliquid vel inusitatum stabilisse; cum anti-
quitas juxta constitutionem pontificum per re-
galem sanctionem multorum sanctorum monas-
teria sub eodem libertatis videantur privilegio,
quo & præsens volumus cum Dei adjutorio
præmunitum consistere. Ideoque propter no-
men Domini & Salvatoris nostri Jesu-Christi
quicquid ipse dominus Gundelbertus ex permis-
su nostro in Vosago laboravit super fluviolum
Rabadonem * & Grandem-rivum, & Dolono-
sum, concedimus ad ipsum monasterium, Seno-
nicum dictum, quod a novo ædificavit per fi-
nes & marchias, terminos, vel confinia, id est
Pertulum-villare, Almarega, usque in summas
Campanias, & Medium-montem & Petri-a-fon-
tanam inter duas stratas usque in Bruscam *,
Marcofeldis cum Rotundo-monte; deinde in
strata-Sarmatorum * usque in Marisanga, cum
Dolosana, fontana, cum Hurino monte * &
cum ipsa fontana Hurinega, & Foreste * abita-
tione usque in Rabadonem cum Pigerio rivulo.

Hæc omnia denominata cum terminis rerum,
vel quidquid in Calvomontisi * Suetinsi *,
Salinisi * seu cum omnibus locis videtur
idem monasterium in præsentem possidere, vel po-
terit acquirere, secundum hanc nostræ delega-
tionis paginam liberrima sibi illibataque per-
maneat. Hoc in augmentum adhibito, ut nul-
lus penitus judicum præsumptione sua, vel cu-
juslibet hominis licentia præfatum monasterium
absque voluntate ipsorum servorum Dei in al-
terius hominis jus, vel dominium audeat verte-
re, vel sibimet usurpare: & si hoc fecerit, quod
primum est, iram Dei incurrat, & regalis of-
fensam gratiæ sustineat. Illud etiam nobis pro
integra visum est mercede addendum, ut tam
illas quæ ex nostra largitione, quam eas quæ ex
acquisitione seu delegatione posterorum ad sæ-
pe dictum monasterium devolutæ fuerint posses-
siones, nulla unquam judiciaria potestas, nec
præsens, nec succidua, ad causas audiendum,
aut aliquid exigendum præsumat ingredi, sed
sub immunitatis privilegio hoc ipsum monaste-
rium, vel congregatio sua sibimet extra omnes
fiscos debeant possidere: & quidquid inde fis-
cus noster forsitan, aut ex eorum hominibus, aut
ex illorum servitoribus, vel in eorum agris
manentibus, vel undecumque poterat sperare,
aut solebat suscipere, ex indulgentia nostra pe-
nitentibus remittimus, & in Dei nomi-
ne concedimus: ut tam nobis præsentibus,
quam per tempora succedentibus regibus & prin-
cipibus, ad compendium debeant cuncta profi-
cere, & pro æterna salute & felicitate patriæ
seu regis constantia delectet ipsos monachos im-
mensam Domini pietatem interpellare. Quod
præceptum decreti nostri, Christo in omnibus
suffragante, ut firmiter nunc, & perenniter con-
servetur, conscriptione manus nostræ infra stu-

* Raboda.

* La Brusche.

* Chemin de
Sauniers.* Montagne-
Dormont.

* Fretu.

* Le Chau-
montois.

* Le Saintois.

* Le Saunois.

duimus roborare, & de anulo nostro iussimus sigillari.

ADNOTATIO.

Hoc privilegium renovavit Otto III. rogatu Adalberonis episcopi Mettensis, inseruitque præcepto suo, dato anno DCCCC XLIX. regni sui XIII. in quo Adalbero petiisse dicitur, ut quoddam privilegium jam ab antiquo Hilderico rege cuidam Gundelberto episcopo concessum super monasterium, quod a novo in honore beata Mariæ virginis, in silva Vosago vocata, in loco Senonico, prope fluvio Rabadoni construxit, denuo hoc idem renovaret, &c. Illud ipsum Henricus etiam tertius renovavit. Quod vero privilegium illud ab antiquo Hilderico rege concessum dicitur, id intelligendum de Childerico Chlodovi junioris filio, qui antiquus dictus sit ad discrimen Childerici Merovingica stirpis ultimi regis.

Grandis-rivus & Dolonofus duo sunt rivuli, qui in Rabadonem influunt, unus supra, alter infra Senoniense monasterium. Perrulum-villare locus est, ubi situm monasterium. Almarega rivulus est, qui in Rabadonem devolvitur infra Medianum-monasterium. Medius-mons, vulgo Doumont, mons est præcelsus, in quo plurima statua, præcipua Mercurii, pleraque mutila, hæctenus visuntur.

X XIII.

Chlotharii III. præceptum pro monasterio S. Dionysii adversus Beracharium episcopum.

[Chlotharius] rex Francorum, vir inluster. finiscalcis Widrachado & Ansebercto, referendariis, & Chadoloaldo comiti palatii nostro ad universorum causas audiendum vel recto iudicio termenando refederemus, ibique venientes agentis monasthrii domni Dioninse, ubi ipse preciosus domnus in corpore requiescit, adversus apostolico viro domno Berachario episcopo adscerebant, eo quod Ermelenus quondam, vel filius suos Goddo in ger erachario contradicere debet, qui Beracharius dicebat eo quod ab ipso Ermeleneo in geniture suo exinde epistola donationis fuisse conscripta, & ob hoc ipsa hereditas ad eodem pervenisset, sed in præfati antefati agentis domni Dioninse preceptione incliti recordationis domni & genituris nostri Chlodovici quondam regis protulerunt reconfenda, ubi Ermeleneo eceptio contenibat, ut ubi & ubi ille Ermelenus in Beroaldo heredeusque suis ficerat, invenibantur, vacuas & inanis permanerent, & nullum sortirentur effectum; sed ubicumque antedictus Ermelenus vel filius suos Goddo eorum facultatem dare aut derelinquere vellibant, liberum ex permisso prædicto Principe haberent arbitrium. sed dum modo inter se foret revocare dominium parti Beracharius episcopus ex ipsa facultate absque repetitionem agentum prædicti monasthrii ad

suum jure revocare deberit. quod & in presenti iudicia nostra utrasque partis pro calcanda lite vise fuerunt accepisse. sed dum in ipsa causatione intenderent, veniens ex pro homo, nomine Madroaldus, presentibus supra scriptis viris quod de prædictis fecere suprasc loca Madroaldo viro dedisset sed in presenti professus est, quod ipsas villas per vindicionis titulum accepta sua pecunia distraxerat. supra scrip. agentis sancti domni Dioninse in presenti assererent, quod illas duas partes de prædictis villabus, quod Beracharius vendiderat, recepisse vellibat. sed in quantum inluster vir Chadoloaldo comis palatii noster nobis absque repp que heredeus vel ceo agentis domni Dioninse habeat, evindecaret in villas, id sunt Simplicciaco, Tauriaco, Stupellas, Flaviniaco, Pociusciniaco, Vassurecurti, Burgonno, Alintummas, Sastivale, Cambariaco, Burfiaco, Coriaco & Munciaco sitas pagus Cinnomannico, Andicavo, Rodonico, & Musfa, unde in causacionem pro Chagilbertho quondam & Ermeleneo ad f præscrip. villas Simplicciaco, Tauriaco, Stupellas, Flaviniaco, Pociusciniaco, Vassurecurti, Burgonno, Alintummas, Sastivale, Cambariaco, Burfiaco, Coriaco, & Munciaco, quem per nostro quod in ipsas villas Beracharius habere poterat, inspecta sua epistola hujus mereti partibus. sancti domni Dioninse vel facire & dictum & domnus Beracharius illas duas partis partibus monasthrii placuit restaurare. Semileter antefa & expopondedit ut omni tempore se aliqua calumnia aut repeticionem quilibet,

Aliud ejusdem regis præceptum pro eodem monasterio.

. vir inluster An. 670.
 & sua fiant instabilis confirmare. Idioque venerabilis vir Wandberctus abba de basilica peculiaris patroni nostri domni Dioninse, ubi ipsi preciosus in corpore requiescit
 noncupantis Aguciaco, Cusduno, Magninovilla & Medianovillare, feo & Gellis, sitas in pago Belloacense, pro sue anime remedium ad matrigolarium præfati sancti basilici domni Dioninse, unde sustancia
 & ejus manus dicuntur tripedare illi calamus; idio ipse autoretate mano propria non podibat subscribere, nisi domno & geniture nostro Chlodovio quondam rege, dum adoliscens erat, vel avi nostri Nantechil are vel subscribere debirint, quod & tunc manifestum fuisse vel ficisse denuncitur: & postia suprascript. domnus & genitor noster per suam autoretate sua mano subscr enoius ad ipse abire adfirmat & villas ipsas ipsi matrigolarie, unde sustancia videtur habere, tempore presente asserint possidere vel dominare: sed pro integra firmitatem p memor.
 Sfff iij

An. 670.
 Ad lib. 16.
 num. 2.
 Ex authentico.

..... abba..... deberimus cuius p.
 cione pro referencia sancti loci gradanti
 animo pristerisse vel confirmasse cognoscitur.
 Precipientis enim, ut quicquid in memorata loca
 ab ipso avo nostro ad ipsa sancta basilica....
 firmatum hoc est..... is, domebus,
 mancipiis, aquolabus, viniis, silvis, pratis, pas-
 cuis, aquis, aquarumve decursibus, peculiis, pre-
 fidiis movile & immovile... qualibet.....
 vel quidquid..... autoretatis predictis prin-
 cibus per nostro precepto generale confirmati,
 habendi, tenendi, possedendi ad ipsa sancta ba-
 sileca..... eam sub-
 ter decrivemus adfirmare.

CHRODINUS optulit.

Aliud ejus diploma pro eodem.

Ibid.

* actores

[Chlotharius] rex Francorum, vir iustus...
 deremendum vel iusto iudicio termenanda
 resederemus, ibique venientis acturis * monas-
 thirii peculiaris patroni nostri domni Dioninse,
 ubi ipse preciosus in corpore requisset, Ingo-
 ber..... sup..... finena dedit in res-
 ponsis, quod acta consocio talem habibat, qua-
 liter ipsas villas ipse Ermelenus jocalis suos ei
 contulerat: sed ipse agentis e contra.....
 & predictus pontefex in presenti adstabat, &
 precaria ostendebat ab ipsa finena facta; quo
 relicta *, inventum est, quod ipsa finena de
 omni corpore..... corpore facultatis
 ipsius Ermeleno fecisse: sed agentis predicti ba-
 silece vendicione vel precaria ab ipso Ermeleno
 in germano suo Chuglibertus... conscripta
 ostend..... de omni corpore facultati
 sui conscripserat, & ipsas in presenti ostendedi-
 runt recensendas, & intendibant, quod ipsas duas
 partis de predictas villas Tauricciaco &.....
 dictas villas adgenciasque earum in
 integrum suo dominio valeret vendicare. pro-
 pretea nus * una cum nostris proceribus constet
 decrevisse, ut ipsas duas partis de pref.....
 dum & iustus vir Chadoloaldus comis palatii
 nostri..... quod taliter hac causa acta vel
 per ordeni inquisita, seo * defenita fuisse de-
 nuscetur, jubemus ut ipsas..... domni
 Dioninse haetu... que..... omni tempo-
 re habiant evendecatas; & sit inter ipsis de hac
 re in postmodum subita * causacio

* relicta

* nos

* seu

* sopita

Teoberctus rog.....

..... Novembr.... an. rigni nostri tercio
 in nomine [Domini feliciter.]

XXIV.

*Testamentum Vigilii episcopi, seu Charta
 foundationis beatae Mariae Parthenonis
 extra portam urbis Autisiodorensis.*

Ad lib. 16. n. 5.

SANCTA ac venerabilis basilica domnae
 Mariae genitricis Domini..... quam
 opere meo in suburbio murus civitatis de Al-
 thisiodero visi fuimus construxisse.....
 vel monachis ibidem deservientibus, ego Vi-
 gilius peccator inspiratione divina.....

hoc oportuit & congruit pontificale ordine
 praevidere ad sensum, unde religionis nomen
 ad crescat in melius, & sanctorum loca vene-
 rationem condigna Christo Domino inspirante.
 Ideoque dono ipsius basilicae sanctae Mariae, in
 alimonia pauperum ibidem residentium, dona-
 tumve post diem obitus mei in perpetuum esse
 volo, hoc est vineas illas, ubi ipsa basilica est
 constructa: cui subjungunt ab uno lato strada
 publica, qui de ipsa porta Parisiaca ad Seno-
 nes pergit; & ab alio lato strada publica, qui
 de ipsa porta Parisiaca ad Broile vadit; & de
 superiori fronte subjungunt vineas Midranicas.
 Inde juxta vineas ad heredes Attone condam
 usque ad vineas domni Germani; & inde ad
 strata superius nominata, qui ad sanctum Si-
 meonem vadit, quicquid ibidem undique ad
 me pervenit, vel praesentialiter teneri videtur
 cum mancipiis, quos ibidem stabilivi, omnia
 ex omnibus ad integrum. Ideoque dono ipsius
 basilicae areas infra murus ipsius civitatis, quas
 cum illustri viro Helchileno commutavi; ideo-
 que & alias areas foras murus civitatis ipsius,
 juxta portam superius dictam ipso muro adhe-
 rente, quas de Lupo abbate dato precio com-
 paravi. Simile modo portionem meam.....
 Bercuiaco, qua de alode vel undecumque ibi-
 dem ad me noscitur pervenisse, aut praesenta-
 liter tenere videor, una cum prata super flu-
 vio Belcha * ex ipso agro Bercuiacense, quem * *In Belche.*
 genitores mei tenuerunt, qui adheret de uno
 lato & ambos frontes ad fines Patriniacense
 per fontanam, qua vocatur Dianna, qualiter
 ab ipsa basilica praesentialiter tenere videor, una
 cum colonica, quam Quentilla condam super
 fluviolo Belcha tenuit; omnia & ex omnibus ad
 integrum. Idemque dono ipsius basilicae terram
 portionis meae in villa Cauliaca * super fluvio * *Coulange sur*
 Igauna, quantumcumque genitores mei ibi te-
 nuerunt, vel insuper ad me noscitur perve-
 nisse, cum mansis, hediiciis, acolabus, vi-
 neis, silvis, campis, pratis, pascuis, cultis &
 incultis, aquis aquarumve discursibus, pecu-
 lium vero utriusque sexus. Pari modo Paulia- * *Pouilly.*
 co * villa, sita in pago Autisiodorensis pro-
 prietatis meae super fluvio Ligeris, cum hedi-
 ficiis, vineis, silvis, pratis, campis, cultis &
 incultis, aquis aquarumve discursibus, peculium
 utriusque sexus. Simili modo ipsius basilicae
 terram, qua conjacet in villa, qua vocatur
 Flivenasam, cingas IIII. Pari modo relinquo
 ipsius basilicae terrolam portionis meae, qua
 conjacet ad Jarricas super fluvio Belcha, man-
 sum unum. Et rursus do ipsius basilicae vil-
 lam proprietatis meae, qua nuncupatur Bus-
 ciaco, super fluvio Belcha, mansis, silvis,
 pratis, acolabus, cultis & incultis, peculium
 utriusque sexus. Itemque in pago Senonico, in
 villa Bonorto *, qua est sita super fluvio Icau- * *Bonart.*
 na, quam per multam pecuniam dando in
 proprietate recepi, mansos VII. cum adjunctis,
 appendiciis, beneficiis, vineis, pascuis, silvis,
 pratis, cultis & incultis, servos & ancillas,
 omnia & ex omnibus ad integrum dono in
 elemosyna pauperum ibidem deservientium,

Simili modo in pago Tornotrinsē * portiones meas in villa Flammico *, quam de inlustro viro Helchileno & germanam meam Frautilde visus sum recepisse, cum servos & ancillas, & hedificiis, acolabus, vineis, mancipiis, silvis, pratis, campis, pascuis, cultis & incultis, aquis aquarumve discursibus, peculium utriusque sexus, cum adjunctis, appendiciis, beneficiis, vel opportunitatibus earum, omnia & ex omnibus ad integrum. Similiter portionem meam in ipso pago, in villa Cassiaco *, quam Doleña femina & filius suus Ado mihi venderunt, cum mansis, servos & ancillas, mancipiis, silvis, campis, pratis, pascuis, cultis & incultis, aquis aquarumve discursibus, omnia & ex omnibus ad integrum.

Item do ipsius basilicæ domnæ Mariæ in pago Senonico & Tornotrinsē, in villas cognominatis Treviciaco, Melarione, Cadugio, Imanitia, integra medietate, de quibus Asper quondam ibidem tenuit, quod germano suo condam abbate GREGORIO pacto ivi, quantum de ipso pacto de ipsa facultate in quibuslibet rebus atque corporibus superscripta loca ad me pervenit, servos quoque & ancillas, cum mansis, hedificiis, acolabus, vineis, mancipiis, qui a me libertinitatis non promeruerunt, silvis, campis, pratis, pascuis, cultis & incultis, aquis aquarumve discursibus, peculium utriusque sexus, cum adjunctis, appendiciis, beneficiis, vel opportunitatibus earum, omnia & ex omnibus ad integrum. Pari modo libenter præfata basilicæ sanctæ Mariæ terrolam portionis meæ in agro Trefoginsē & ante Maiacense sitos, in pago Autissioderinsē, simulque portiones meas in agros Matiriacensē & Solemniacensē, sitos in pago Tornoterinsē, quod infra loca Diddo quondam episcopus vel filii sui Claudius & germanus suus Warnferius, visi fuerunt tenuisse, cum servis, manentibus, & ancillas, mancipiis, hedificiis, acolabus, vineis, silvis, campis, pratis, pascuis, cultis & incultis, aquis aquarumve discursibus, peculium utriusque sexus, cum adjunctis, appendiciis, beneficiis, vel opportunitatibus, munere donorum fuit concessa, quantumcumque mihi superscripta loca tenere videor, omnia & ex omnibus in quibuslibet rebus ad integrum. Idemque colonia Potiolus, quem de heredibus Helegio quondam visus sum recepisse, unā cum colonica Ferrarias, cum mansis, hedificiis, acolabus, servis & ancillas, vineis, silvis, campis, pratis, pascuis, cultis & incultis, aquis aquarumve discursibus, quantumque præsentī tempore possidetur, omnia & ex omnibus ad integrum. Similiter agello proprietatis meæ, villa Donato, unā cum portionis in villa Trefovio, quod ibidem habere videor. Pari modo villa Dulcio, quæ conjacet juxta fines Intranimsē *, & permanet inter has præfatas villas, hoc est inter Intranimsē, & villa Dulcia, & villa Donata & Trefovio VIIII. & dimidius, quos amita mea Flotildis mihi post suo discessu visa est dedisse, cum servis & ancillis, acolabus, vineis, silvis, campis, pratis, pascuis, cultis

& incultis, aquis aquarumve discursibus, accessisque omnibus, cum pecudibus utriusque sexus, qualiter amita mea hoc usufructo ordine possidere videtur, vel dies transitus sui derelinquerit post discessum ipsius, ad ipsam basilicam in integritate debeat pervenire. Idemque portiones meas in villas Patriciniaco *

Hispatio, Britaniola *, unā cum portionis in agro Domitiacinsē *, in villa Mirisela *, & mansionis Arigifillo, quantumcumque mihi ibidem iustissime vel presentaliter teneri videor, mea voluntate prædictæ basilicæ relinquo, omnia & ex omnibus ad integrum. Similiter portionem meam in villa Scubiliaco, quam Rancindus & uxor sua Arthemina possidere videntur, & mihi dederunt, & hoc usuri ordine possidere videntur, omnia & ex omnibus, qualiter transitus eorum in quibuslibet rebus atque corporibus dereliquerunt ad integrum. Simulque portiones meas in villas Saciago & Casido, quantumcumque genitores mihi visi fuerunt tenuisse, unā cum portione in colonica Quaciarra, quem cum germana mea Avolana commutavi, quod per testamentum genitricis meæ ad ipsam pervenit, cum mansis, hedificiis, servos & ancillas, acolabus, vineis, silvis, campis, pratis, pascuis, cultis & incultis, aquis aquarumve discursibus, pecora utriusque sexus, omnia & ex omnibus in quibuslibet rebus, atque corporibus, consentiente ipsa, hoc ipsa basilica ad integrum recipere debeat. Et insuper do quemdam rusticum, Wulbertanum nomine, & infantes suos Wascono & Magne-trude, cum ingenti multitudine parentum. Pari modo portione mea in villa Compesciago, quem de Hebercapto ibidem habere videor, cum omnibus appendiciis, cum pecudibus utriusque sexus, omnia & ex omnibus in quibuslibet rebus atque corporibus, ad integrum. Præterea meum agellum, qui vocatur Lanovilla *, quem de Ebroaldo abbate vel heredibus suis, & Longocampo, quem de Leotberto vel heredibus suis quondam recepi. Itemque in Lanoficco * meam

* Perrigny la Roze.
* La Bretonniere.
* Donzy.
* Merilles.

* Lini.

* Linsco.

* Eschallis.

* S. Fargeam.

* Leugny.

* Lais.

* d. Tornotrinsē.
* igny.

* d. theffy près d. Teruy.

* d. Antrains.

* Odan.

modo in Odonam * villam mansos, quos præfentialiter habere videor, & in Catellis unum mansum, & Ofello villam totam cum mansis, hedificiis, servos & ancillas, vineis, campis, pratis, pascuis, cultis & incultis, silvis, aquis, omnia & ex omnibus ad integrum.

X X V.

*Privilegium Numeriani archiepiscopi Trevirensis pro S. Deodato.*Ad lib. 16.
n. 16.

Dominis sanctis & summi culminis apicis, pontificalisque cathedræ speculæ præfidentibus in Christo fratribus, Childulfo, Gisloaldo, Eborino episcopis comprovincialibus, Numerianus archiepiscopus supplex & fidelis vester præsumit mittere salutem. Licet & nos antiquitus regulam constitutam salubri observatione custodire conveniat; tamen ut vestra provisione fiat constituimus, ut quod sacris deliberationibus non derogat, intrepida observatione observetur. Et quia venerabilis vir Deodatus episcopus religiosa postulatione aurium nostrarum intima penetravit viscerale pietatis affectu, ita cor nostrum intrinsecus molliovit, ut petita dumtaxat non cedere, sed libentissime non implese nostris animis irreligiosum fore putare. Sancti igitur desiderii ardore succensus supra dictus Deodatus episcopus cœnobii septa in honore sanctæ Dei genericis Mariæ, vel sanctorum apostolorum Petri & Pauli & sociorum eorum, & sancti Mauricii, Exsuperii & Candidi, vel sociorum eorum basilicas intra eremi secretum locum, nuncupante Galilæa, quod prius Juncturas vocabatur, supra fluvios Murthæ & Raurobaccio, in proprietate autem sua, quam ex fisci largitate promeruit, monasterium construxit, ubi monachos & peregrinos sub regula beati Benedicti & sancti Columbani abbatis collocavit, & nostræ vilitatis extremitatem supplicii deprecatione poposcit, ut nos fratresque nostri illi ecclesiæ ibidem deberemus privilegium impertire. Et ne hoc nos improbæ deliberationis instinctu sacerdotalis posteritas æstimet decrevisse, cum etiam sub hujusmodi norma tam de inhabitationibus, quam a quibuscumque ibidem aliquid delegatum est, eatenus fuerit factum. Inde ergo nos & fratres nostri, abbates & presbyteri & clerici, conspiratione una & consensu jam dicti viri postulationi anuentes, hoc ab omnibus nobis decretum est, ut quidquid prædictis monasteriis & monachis, sub evangelica religione viventibus, ab ipso venerabili patre Deodato episcopo & a reliquis Christianis viris & feminis, aut regio munere, seu a quibuslibet hominibus ibidem collatum fuerit ministerii, & de sacris voluminibus, & quod propriis laboribus poterint addere, & multiplicare, aut quæcunque ad ornatum noscuntur ibidem pertinere, præsentibus vitæ nostræ temporibus, successorumque nostrorum nullus exinde aliquid pontificum, abbatum, presbyterorum & clericorum, seu & archidiacono-

rum, aut regalis sublimitas suis usibus audeat usurpare, aut minuere. Et cum sæpe dictus Deodatus episcopus, qui est Pater ipsius monasterii, de hoc sæculo evocatus, illum quem unanimiter omnis congregatio illa ex semetipsis optime regula compertum elegerit, seniore & abbatem sibi instituat; & si eis opportunum fuerit, ecclesiam benedicendam, & sacros Ordines percipiendos a quocumque pontifice decreverint, licentiam habeat experendi: nullusque de eodem monasterio, seu de parochiis aut ceteris monasteriis, absque ulla regula & privilegiis viventibus, muneris causa audeat sperare & auferre; & nisi invitatus ab abbate & totius unanimiter congregatione, liceat ei monasterii ipsius atterere septa. Si ergo ab eis pontifex communiter postulatus pro ipsorum utilitate accesserit, quod ipse abbas aut congregatio sua sancta elegerit, ita fiat; & celebratis ac peractis divinis mysteriis, mox absque ullo requisito dono studeat abire: quatenus monachi, qui solitarii nuncupantur, de percepta quiete valeant juvante Domino per tempora exultare, & sub ipsa sancta regula viventes, beatorumque vitam patrum sectantes, pro statu ecclesiæ catholicæ, & pro desiderabili salute Childerici gloriosi principis plenius Dominum valeant exorare. Et si aliquid ipsi monachi quantulumcumque de religione indebite egerint, secundum supradictam regulam domni Benedicti & sancti Columbani abbatis, & a proprio objurgantur abbate. Et si, quod absit, talis inter abbatem & monachos dissensio aliqua & murmur confurgere videatur, qualis minime ab eodem abbate ibidem sedari possit; tunc missus episcopus eorum ad alios abbates, qui hujusmodi regulam teneant, conveniant in ipso monasterio, scandalumque deprimant sententia regulari: quia nihil de canonica auctoritate convellitur, quidquid domesticis fidei pro quietate tranquillitatis tribuitur. Quod si quis inveniatur ausus, quæ superius sunt comprehensa temerario spiritu violare, a divina ultione prostratus reatu anathematis subjiciatur, & insuper iram omnipotentis Dei incurrat, omniumque sanctorum. Ut ergo privilegium hoc in nullo possit convelli, sed præsentis tempore futuroque, Christo Domino protegente, incorruptum valeat perdurare, ac firmissimis subsistat vigoribus, manu nostra & fratrum nostrorum episcoporum & abbatum, vel presbyterorum aut archidiaconorum subscriptionibus roboratur, & insuper fratribus nostris venerabilibus viris, Blidoaldo presbytero, Achivo diacono, quo perpetuo maneat inviolatum, destinavimus ad confirmandum.

† Signum Numeriani archiepiscopi, qui hoc fieri præceptum... S. Dragobodi episcopi, S. Grotcharii, S. Baldoni episcopi, S. Dodoni episcopi, S. Chroabaldi episcopi, S. Gariberti archidiaconi, S. Prodagii episcopi. Ego Filbertus rogatus scripsi.

XXVI.

De monasterio Hamensi.

Ad lib. 16. n. 76.
A Cum est superius de origine Hamensis monasterii, siti in pago Constantiensi in Neustria; relataque est inscriptio tabulae altaris nuper illic reperta, quae Frodomundum seu Fromundum episcopum illius canobii auctorem designat. Duo e nostris viri docti exemplum istius inscriptionis ad me miserunt, omnino ejusdem, prout a me superius edita est: at D. Raguët eruditus presbyter, qui tabulam, ejusque inscriptionem propius inspexit, hanc aliquanto dissimilem mihi communicavit, eamque sic legendam censuit. En prima pars inscriptionis, quae arcam tabula occupat.

CONSTANTIENSIS URBIS RECTUR DOMNUS FRODOMUNDUS PONTIFEX IN HONORE ALME MARIA GENETRICIS DOMINI HOC TEMPLUM HOCQUAE ALTARE CONSTRUXIT FIDELITER ATQUAE DIGNE DEDICAVIT MENSE AGUSTO MEDIO. ET HIC FESTUS CELEBRATUS DIES SIT PER ANNUS SINGOLUS.

Sequentes dua inscriptionis partes lateribus adscripta sunt.

ANNO... AM REGNANTE THEODORICO REGE IN FRANCIA, HOC CINUBIUM CHINGXIT, ABENS CURAM PASTURALEM IN AMORE DEI SUARUM OVIVM. PATRAVIT CAUSAS QUAM PULCHERRIME. NEC AMOR SE BU...RUM...PASCUA PERPETUA CHORO NEXAS VIRGINALE CUM MARIA ALMISSEMA CUM IPS. VIVANT ET EXULTENT IN AETERNA SECOLA. LOCUM REX CONCESSIT AD ISTUM CENUBIUM. IPSI ETENIM PRIMUS CIPIT STRUERE HIC MONASTIRIUM, DEMUM PONTIFEX UREMUS ATQUE CETERA SPARN. OPTINARI NUMERO....

In secunda inscriptionis parte difficultas est in designando anno Theodorici regis, qui annus conditi monasterii est. Sic fere picti sunt characteres media parte mutili, praemisso ANN.

IIIIAM

Si quid in his video, legendum puto, Anno IIII. jam Theodorico regnante in Francia. Hic adscribendum videtur alphabetum litterarum, quales in illa inscriptione efformatae sunt, prout eas modo laudatus Raguëtus pinxit.

ABCDEFGHIJKLMNO
 PQRSTVX

Annal. Bened. Tom. I.

XXVII.

*Missae de S. Balthilde.**III. Kal. Febr. natale S. Balthildis reginae.*

Omnipotens sempiternae Deus, da nobis in festivitate beatae Balthildis congrua devotione gaudere, ut potentiam tuam in ejus transitu laudemus, & provisum nobis percipiamus auxilium. Per.

Ad lib. 17. n. 5.

Super oblata.

Offetimus, Domine, preces & munera in honore sanctae Balthildis gaudentes; praesta quaesumus, ut convenienter haec agere, & remedium sempiternum valeamus acquirere. Per.

Prefatio.

(*) Aeternae Deus, beatae Balthildis transitum recolentes: vere enim hujus honorandus est dies, quae sic terrena generatione processit, ut ad divinitatis consortium perveniret. Per. Christum.

Super populum.

Adjuvent nos, quaesumus Domine, & haec mysteria sancta quae sumpsimus, & beatae Balthildis intercessio veneranda. Per.

*De S. Radegunde virgine.**Non. Aug. Natale sanctae Radegundis.*

Omnipotens Deus, qui regalis sobolis dignitatem virginitatis decore in sancta Radegunde consecrasti, concede propitius, ut cujus festivitatem recolimus, ejus intervenientibus meritis castimoniae vigorem obtinere mereamur. Per.

Ibid.

Super oblata.

Pro unico dilectionis tuae sacramento suscipe sancte Pater oblationem, quam tibi per manus nostras sancta offerre disponit congregatio in sanctae Radegundis virginis sanctimonio, per quam valeamus expiati ab omni iniquitatis contagio. Per.

Prefatio.

(*) Aeternae Deus, qui hodierna die puerilis castimoniae virginitate nos laetificare tribuis in beatae Radegundis venerationem: concedi nobis petimus ejus digne nobis interesse sollempniis, & per ejus sacrae virginis commercia, nostra delere infirmitatis noxia, & futura gaudia promereri; & qui ejus sacratum recolimus festum, secum aeternitatis mereamur obtinere consortium. Et ideo...

Postcommunio.

Interveniente beatae virginis Radegundis praconio, hujus sacrae oblationis reparatio sit nobis omnium peccaminum remissio, & adstantium pia omnium protectio. Per.

T t t t

Super populum.

GAudeat plebs tua, quæsumus Domine, sanctæ Radegundis absoluta precibus, ut & præsentis vitæ ærumpnas evadere, & ad futuram gloriam felici cursu valeat sine macula pervenire. Per.

XXVIII.

Compositio inter archiepiscopum Remensem & Sueffionensem episcopum de monasterio Orbacensi.

Ad lib. 17.
n. 25.
Ex chartario
Remensi.

HENRICUS Dei gratia Remensis archiepiscopus, & Jacobus eadem gratia Sueffionensis episcopus, omnibus præsentibus litteris inspecturis in Domino salutem. Noverint universi, quod cum discordia mota fuisset inter nos super resignatione abbatis Orbacensis, confirmatione, institutione, visitatione, & correctione ipsius; tandem nos hujusmodi discordias sopivimus in hunc modum: quod monachi Orbacenses, cum monasterium suum vacare contigerit, licentiam eligendi ab archiepiscopo Remensi, qui pro tempore fuerit, petere tenebuntur: electione autem celebrata, electum præsentabunt eidem archiepiscopo, cujus electionis examinatio & confirmatio pertinebit in posterum ad archiepiscopum memoratum. Confirmatum tamen ab eo tenebitur archiepiscopus remittere ad episcopum Sueffionensem, qui pro tempore fuerit, ad benedicendum & faciendum professionem, sicut facere consuevit. Ceterum licebit eidem archiepiscopo ad dictum monasterium, cum voluerit, accedere, & ad inquisitionem procedere contra abbatem, & eum, si sibi justum visum fuerit, amovere, negligentia Sueffionensis episcopi non probata. Si autem episcopum Sueffionensem primo ad monasterium prædictum accedere contigerit ad inquisitionem faciendam, contra abbatem procedere poterit; sed ipsam inquisitionem tenebitur remittere ad archiepiscopum Remensem, qui secundum inquisitionem factam tenebitur procedere & judicare, nisi ab abbate ad dictum archiepiscopum legitime & ex causa rationabili & evidenti fuerit appellatum. Abbatem autem non poterit amovere dictus episcopus, nec etiam excommunicare, vel temporalia eidem subtrahere, sed alias eum punire poterit pro qualitate delicti. In monachos autem Orbacenses & alios ordinaria jurisdictio penes Sueffionensem episcopum libera in omnibus remanebit, salvo tamen metropolitico jure archiepiscopo Remensi super prædictis. Resignatio etiam abbatis Orbacensis, qui pro tempore fuerit, ad dictum archiepiscopum pertinebit, & in manu ejus fiet, cum fuerit facienda. Hanc autem compositionem volumus in perpetuum observari. Actum anno Domini millesimo c. c. tricesimo-nono, sabbato post resurrectionem Domini.

XXIX.

Privilegium monasterii Grafellenfis.

IN nomine Domini Jesu-Christi, Domnis venerabilibus atque dilectissimis, & sanctis fratribus nostris comprovincialibus, sanctarum ecclesiarum Domino dispensante rectoribus, Arcadius sive Petruinus, sedis ecclesiæ Vasensis civitatis, ac si indignus, Domino dispensante, pontifex. Tunc nos boni aliquid spiritualis fabricæ inchoari confidimus, cum pro fervorum Dei necessitatibus una cum nostrorum consilio spiritualia adhibemus, pertractantes, quorum oportunitatibus, qualiter communi voluntate, utroqueque merces accrescat, ut & illis a nobis auxilium, & nos per eorum interventum Domini mereamur suffragium: quia eo modo fervorum Dei monachorum culminis fastigia alta proceritate atolluntur, cum supra solidam petram fundamenta a fidelibus jaciuntur. Ideoque monasterium aliquod in suburbano civitatis, in loco, cujus vocabulum Grafello, quod nos in honore S. Victoris, & sancti Petri vel reliquorum domnorum sanctorum ecclesiarum visi sumus construxisse, placuit nobis ut sub instituta sanctorum Patrum ipsum monasterium firmatum esse deberetur, ubi venerabilis vir Fredeghifolus abbas, & congregatio monachorum auspice Domino in supra scripto monasterio debeant deservire: ut secundum normam venerabilis viri sancti Patris Benedicti abbatis, vel sancti Macarii, seu sancti Columbani degere, vel habitare deberent: quatenus & ipsi tramitem sanctorum patrum tenentes, vel instituta primitivæ ecclesiæ, sicut tamen apostolorum Acta testantur, quorum erat cor & anima una in Domino; nec aliquid se proprium habere dicebant; sed erant illis omnia communia, & quidquid habere poterant, venditis omnibus & distractis, ponentes precia eorum ante pedes Apostolorum; erantque eis, sicut jam diximus, omnia communia. & alibi Dominus regnum cælorum vitamque promisit æternam, quos in Evangelio beatos pauperes appellat: quibus & convenienter cantetur, *Gloria in excelsis Deo, & in terra pax hominibus bonæ voluntatis.* Et quia parva, ut diximus, in suburbano civitatis monasterii domni Victoris & domni Petri, quæ sub ipsa urbe esse dignoscitur, ideoque ad ipsius adjutorium annecti nobis placuit, ut quidquid per epistolas, tam per cessiones quam per qualicumque instrumenta cartarum domnus Arcadius sive Petruinus pontifex urbis Vasensium, vel avia sua domna Gregoria episcopia, ad ipsum locum vel supra scriptos monachos, quos ibidem Deus evocari jusserit, secundum ejus voluntatem proficiat in augmentum; ut & ipsi de conservatione regulæ seu traditione orthodoxorum Patrum plenius apud Deum valeant veniam adipisci; & nos, ut diximus, per eorum intercessionem mereamur absolvi a nostrorum vinculis peccatorum. Nec tali illis beneficio a

Ad lib. 17.
n. 38.
A. D. Lud. Antonio de Ruffi
communicatum.

nobis præstito credimus quorundam fratrum Galliarum coepiscoporum in hac parte voluntatibus contraire, quorum jam maxima ex parte auctoritate fulcitur: dum similia sunt monasteriorum plurimorum præstita beneficia, & innumerabilia privilegiorum, quod longum est recensere per ordinem. Tamen olim anteriores nostri a Lerinensi monasterio, vel Aganensium, & sancti Marcelli martyris ecclesie Cabilonensium: necnon & Lugdunensium & Viennensium, seu & omnium Galliarum, quæ monasterio privilegiorum constructi sumpserunt principium, & plurimi ab ipsa sede apostolorum, quod devotionis obtentum adepti noscuntur. Ideoque nec nos contraria duximus, ut in urbe nostra, concedimus Domino gubernante omnium similia aprasse: quatenus juxta Apostoli vocem, Dei simus adiutores, probabiliter agricultores, vel adiutores efficiamur, si cum Petro apostolo sanctis ovibus pasua præparamus, unde ipsi servi Dei delectentur tam pro nostris facinoribus, quam pro totius urbis hujus, vel pro regni Francorum stabilitatem attentius Domini misericordiam deprecari. Igitur ego Arcadius seu Petruinus Vasensis urbis ecclesie cathedræ pontifex, prorogatus cum vestra, ut decet, conibentia, vel sancta fraternitate devotus, ex nostra indulgentia tale eis ad præsens credimus libertatis privilegium, ut Domino adjuvante ipsa congregatio, vel eorum posteritas in hac sancta congregatione perdurantes, vel ad cælestem patriam contempandum festinantes, quod a nobis præsentem tempore cum vestra consentiente fraternitate conceditur, vel vestris sanctis manibus roboratur, successoribus nostris inviolabiliter quod sanximus perpetuis temporibus debeat observari, ut cetera monasteria, ut superius præfati sumus, hoc beneficium privilegii accipientia possint sub omni quiete absque perturbatione, vel infestatione pontificum, vel ecclesie actorum, seu ab inpetu sæcularium remota sancta congregatione perfrui sub quiete; sic tamen & præsens, nam indulgentia nos & ipsos noscitur inchoatur, ita devorione, vel congregatione causa humiliter nostra posteritate mandamus, ut si episcopus, cujus curam pastorem competit ovium habendarum suscipere, ad ipsum monasterium, ut pastorem decet, visitandi vel consolandi gratia advenerit, ita ut inspecto ovium pio congregationis affectu, vel ædificationis studio, ut decet, recta monasteria adeat, & cum sancta mysteria celebraverit, benedictione tradita cum alacritate recedat; nullam ex debito munere quæsitam ibi faciat, neque aliquas redibitiones pristinas, quas consuetudo vetusta offerendo injunxerat: nisi quod voluntarie pro Dei timore offerre decreverint, non ex debito pastos, neque ab episcopis, neque archidiaconis, neque a quibuslibet exactoribus, hujus ecclesie ab ipsis requiratur, nullave redibitio quæquæ antiqua consuetudinis causa fuisset judicata. Et pro mercede augmentove in totum devenire expecto, sicut a nobis cum omni pietate relaxari dinoscitur: ita & successores nostri pro eorum mercedis augmento gratuito

Annal. Bened. Tom. I.

animo pro æterna retributione concedatur. Et cum necessitas poposcerit, si abbas de hoc sæculo commigraverit, non aliunde, sed, sicut decet, & dignitas vel ordo eis poposcerit, ut ibidem in ipso consortio intra monasterium habuerint, de ipsa congregatione, ut optime ac perfecte regula instructa, & Dei timore fundata teneatur, absque ullo præmio abbas in ipso monasterio eligatur. ita tamen electio ab omni congregatione agatur, ut ne quæcumque pars inferior, sed quem ordo perfectorum elegerint, ille Domino dispensante sine rixa a pontifice civitatis hujus instituatur. Nam absit, ut percurrente præmio, aut congregatione insidiante, vel aliorum qualibet contrarietate oppugnante, alius desuper veniens inordinate instituatur, nisi, sicut diximus, per electionem de ipsa congregatione, quem perfecta in studio divino tota congregatio sibi providerit seniore. sic tamen cum consilio & voluntate ipsius urbis pontificis, non per timorem, sed cum omni humilitate petita, & cum ipsius benedictione quemcumque elegerint, arripiant dignitatem. Itemque, sic enim assolet, per tempora succedentia si monachi qui subesse debent, habendæ sacro congregationis ordine negligentes steterint in sua gloriantes libertate, tunc pontifex istius civitatis conjungens sibi sacerdotes vel abbates, qui ejusdem regulæ tramitem tenere videntur, eos paterno affectu cum spiritualibus sibi adhibitis juxta Evangelium duobus, aut tribus, aut, si necesse est, amplius, in ipso monasterio ad conciliabulum debeat advocare, & juxta eorum regulam vel consuetudinem ad eorum ordinem corrigere, vel reducere dignetur, ut non liceat, quod absit, per timorem vel desidiâ quod sancti Patres instituerunt per longitudinem temporum immutare. Cum ecclesiarum tabulas necessarium fuerit benedicere, aut fortasse chrisma, aut sacro baptismate expectere; sine præmio a pontifice hujus ecclesie sibi debeant accipere; nihilque ipse pontifex neque ullius prærogativæ potestatis usurpans de rebus monasterii; nec de sanctis altaribus, non de ornamentis ecclesie, neque de vasis, nec de sacris voluminibus, nec quidquam majus vel exiguum temerarius præfato monasterio audeat auferre. Et cum aliquem ad gradum ecclesiasticum ipse abbas voluerit permittere, cum omni humilitate pontifici hujus urbis suggerat: & ipse, sicut decet pastorem, gratis & absque munere tribuat. Et ante tribunal Christi ipsum pontificem conjuramus atque precamur coram Deo & angelis ejus, ubi dignitatis ordo præstat, & eorum petitio juxta vitæ meritum esse videtur, contrarius ipsis esse non dignetur. Unde quæsumus & contestamur, atque per caritatis indulgentiam interdiciamus omnino episcopis, tam successoribus nostris, quam & vicinis, vel procul prædicto monasterio constitutis, nihil contra tenorem præsentis decreti cujusque congregationis aliqua postulatione inducti, quicquam attemptare, vel prohibita contingere; non in his rebus, quas superius nominavimus, vel in ordinandis personis, vel possessionibus ipsius monasterii, vel quæque sub

T t t t ij

ejus jure esse noscuntur, vel quidquid per epistolâ nostras, sicut superius diximus, ei monasterio concessimus, non episcopus, non archidiaconus, non vicedominus, non quicumque de actoribus hujus ecclesiæ nullas paratas, neque mansiones, neque aliquas redibitiones, neque possessiones, quæ, sicut jam diximus, huic monasterio fuerint tam a nobis hujus ecclesiæ rebus indultæ, quam quæ a bonis religiosis hominibus fuerint inantea Deo adjuvante collatæ, nullus requirere aut exigere, vel aliquid instigante episcopo maligno per fortiam ac præsumptionem auferre, vel audeat abstrahere; sed sub omni quiete ipsis servis Dei liceat sub eorum regulâ auctoritate degere, & habitare. Hoc igitur eis indultum privilegium, quod jam a multorum monasterio Galliarum diximus exemplum, mandamus, atque hoc testamentum posteritati nostræ per omnipotentem Deum conjurare præsumimus per omnia manere inconvulsa, cum omni connibentia fratrum nostrorum indultum esse prospexerint, quorum connibenti consilio ad præsens cernitur institutum, roboratum manibus & consensionibus, quod nos plenissima voluntate edidimus & conscripsimus, subtus per ordinem valeat esse confirmatum. Et tamen neminem vestrum credimus adesse per tempora successorem, qui hanc præsentem institutionem debeat convellere. Quod si quis calliditate aliqua vel cupiditate injuncta quicumque de prohibitis præsumpserit attemptare, vel contra superiora decreta per tempora succedentia quoquo modo venire; primo quidem a communione sanctæ Ecclesiæ in hac parte, & portione omnium christianorum divisus, ultione Dei omnipotentis feriat, & hic, & in futuro excommunicatus appareat, & illius adjutorio, qui ligandi, solvendique potestatem in cælo & in terra accepit à Domino, dejectus sit, & alienatus: portio etiam illi proditoris Judæ Scariothis, qui Dominum tradidit, ultionis vindicta adhibeatur, & cum Dathan & Abiron vivus in infernum descendat, atque omnium sanctorum consortio separatus, numquam de suis facultatibus sive proprietatibus pro animæ suæ remedio intelligat aliquid facere, qui a nobis indultum beneficium servis Dei voluit convellere, vel irrumpere: sed in omnibus Deo auxiliante quæque a nobis pro ipsorum servorum Dei compendio digesta vel collata sunt, per præsentem, deterritis adversariis, paginula firma & in omnibus connexa atque inviolata in perpetuo Deo auxiliante permaneant: quo potius hoc privilegium possit convalere, nec instigante malorum hominum facto in alium posse irrumpere, manus nostræ subscriptionibus decrevimus affirmare, & omnium fratrum provincialiumque nostrorum, quod plenissima voluntate valeat obtinere, eorum manibus petimus roborandum, stipulatione pro omni firmitate subnixa. Factum privilegium kal. Februaris, anno decimo regni domini nostri Theoderici regis.

In Christi nomine Petruinus sive Aredius, acsi peccator, episcopus hoc privilegium a me factum

& reformatum relegi, & promptissima voluntate subscripsi.

In Christi nomine Wolbertus, acsi peccator, qui rogatus a domno Aredio episcopo hoc privilegium salva canonica institutione subscripsi.

In Christi nomine Aghiacus episcopus rogatus a domno Aredio episcopo hoc privilegium institutionis subscripsi.

In Dei nomine Ambrosius episcopus rogatus a domno Aredio episcopo hoc privilegium salva canonica institutione scripsi.

Gratia Dei Tredicus, acsi peccator, episcopus hoc privilegium institutionis scripsi.

In Christi nomine Godebertus, acsi peccator, episcopus, rogatus a domno Aredio episcopo, juxta quod dominis episcopis placuit rectius scripsi.

In Christi nomine Leodegarius, acsi peccator, episcopus, rogatus a domno Aredio episcopo hoc privilegium institutionum scripsi.

In Dei nomine Pascasius episcopus, rogatus à domno Aredio episcopo hoc privilegium salva canonica institutione scripsi.

Rusticus gratia Dei, acsi indignus peccator, episcopus, rogatus a domno Aredio episcopo hoc privilegium salva canonica institutione scripsi.

In Christi nomine Ago abbas rogatus a domno meo Aredio episcopo hoc privilegium scripsi.

In Dei nomine Pascasius presbyter rogatus a domno meo Aredio episcopo hoc privilegium scripsi.

In Christi nomine Delfinus abbas jubente domno Aredio episcopo hoc privilegium scripsi.

In Dei nomine Maurontus archidiaconus jubente domno Aredio episcopo hoc privilegium scripsi.

In Dei nomine Genno diaconus rogatus a domno Aredio episcopo hoc privilegium scripsi.

Chlodovei Regis confirmatio.

CHLODOVICUS rex Francorum, si facta sacerdotum, quæ pro quiete servorum Dei ad loca sanctorum præstiterunt, per nostris oraculis confirmamus, nostra perenni stabilitate esse confidimus. Ideoque apostolicus vir domnus Aredius Vasensis urbis episcopus, missa petitione clementiæ regiæ nostræ innotuit, eo quod monasterium in loco, nuncupato Grafello, in honore sancti Victoris martyris & sancti Petri, in sua proprietate pro amore Christi ædificasset; & partem maximam de facultatibus suis ipsi loco per sua instrumenta delegasset; etiam & privilegium, cum pluribus pontificum inibi firmasset, vel concessisset, ut quidquid ibi ab ipso domno Aredio, vel pro Deo a quocumque homine, seu de collecta populi, vel de quolibet recto attractu erit collectum, absque ullo impedimento pontificum, vel archidiaconorum aut clericorum Vasensis, vel cujuslibet alius ecclesiæ, perenniter congregatio ibi consistentium quiete deberet possidere, & sub regula sancta per instituta Patrum ibidem deberet regi vel conversari; & si abbas de ipso sancto loco migraverit ab hoc sæculo, non aliunde, sed, sicut decet, & dignitas & ordo possit, de ipsa congregatione, quæ in eo habe-

tur monasterio, eligeretur alius abbas absque ullo premio, absque rixa, a tota eadem congregatione vel a meliori & sanctiori parte ejus; & cum consilio Vasensis urbis episcopi & voluntate & benedictione suscipere deberet dignitatem; & quod ejusdem civitatis episcopus, si aliquando opus esset propter desidiam negligentiamque ab eadem congregatione propellendam, adjunctis sibi sacerdotibus abbatibusque spiritualibus, ipsum monasterium deberet adire, & paterno affectu fratres, qui ibi essent, ad consuetum regulæ tramitem admonendo revocare, & quod idem episcopus sine premio nihilque ipse pontifex, neque majoris potestatis aliquis ipsius civitatis, vel alius loci cujuscumque ordinis persona, contra tenorem decreti ipsius deberet venire, aut quicquam attemptare vel contingere. Audita itaque ejus petitione preceque suscepta

X X X.

Charta Reoli archiepiscopi Remensis pro conditu parthenonis Gaugiaci.

IN Christi nomine Reolus, ac si indignus & peccator, episcopus. Dum omnes oportet pro salute animæ cogitare, vel parva pro magnis, caduca pro cælestibus in ara offerre summi Dei omnipotentis, ut ab ipsis sublevari merear, sicut Veritas dixit: *Facite vobis amicos de mammona iniquitatis, qui vos recipiant in æterna tabernacula*; juxta quod ordo edocet pastoralem culmen, ut ubi poterunt caulorum ovilia juxta cœnobarum ordinem ædificare debeant, sive virorum, sive puellarum. Ideoque petiit nobis Beracharius abbas, ut ei locum compendiosum donare deberemus ad monasterium puellarum construendum, ex nostra proprietate, sive de alodo parentorum, vel de aliquo adtracto: sed ejus petitionem pro animæ nostræ remedio opportunitatem minime denegavimus faciendi, una pariter cum ipso pensantes, minime invenimus in nostra potestate locum in propinquo, quod omnem opportunitatem ad monasterium construendum habere deberet. Sed dum talis erat nobis voluntas, invenimus locum de rebus ecclesiæ nostræ Remensis infra urbem Kathalaunensium in pago Pertenli supra fluvium Matriona, in villa quæ dicitur Gaugiacus, sive & alio vocabulo, quæ dicitur Episcopi-villa, quam sanctimonialis femina, nomine Ama, quæ sub titulo religionis vitam finivit, per suas cartas ad ecclesiam Remensem condonavit. Sed dum ipse locus ipsi abbati complacuit ad monasterium construendum; nos vero una cum consensu fratrum meorum, vel concivium Remensium, hoc est tam archidiaconibus, abbatibus, presbyteris quoque & diaconibus, vel omnem clerum ecclesiarum, seu & inlustribus viris, qui infra urbem commanere videntur, quorum nomina vel signa subter tenentur inserta, ut per nostram epistolam a die præsentis, absque ullius contra-

rietate pro animæ nostræ salute, vel pro æterna retributione, ipsam villam Gaugiacum, seu & quæ dicitur Episcopi-villa, ad monasterium puellarum construendum, ipsi supra scripto abbati Berachario tradere deberemus: in ea tamen ratione cum consilio vel consensu, seu & convenientia fratrum Remensium, ut villa nostra Tinnovero, quam de Vetracione diacono, dato pretio comparavimus, in pago Lemovicino, & casa in Novo-castro constructa, pro ipsa villa Gaugiaco in commutationem ad partem ecclesiæ nostræ Remensæ tradidimus ad possidendum, tam terris, domibus, ædificiis, mancipiis ibidem commanentibus, colonibus ibidem adspicientibus, campis, pratis, silvis, pascuis, aquis, aquarumve decursibus, totum & ad integrum, quantumcumque ad ipsam villam Tinnovero aspiciere videntur, cum omni integritate ad se pertinente, una cum ipsa casa in Novo-castro constructa in ipsa urbe Lemovicino, pro ipsa villa Gaugiaco ad ecclesiam nostram Remensæ in vicem recompensationis tradidimus ad possidendum; ut & nostræ vitæ tempore, & post de hac luce discessum firmiorem stabilitatem ipsum monasterium puellarum habere debeat, & nullam infestationem de successoribus nostris episcopis habeat, vel de quolibet oppositas personas, nisi semper perpetualiter ipse abbas vel ipsa ancillæ Dei, quæ in ipso nuncupato loco habitare noscuntur, vel posteris ipsarum per præsentem epistolam nostram omni tempore valeant possidere vel dominari: ut melius eas delectet pro nobis Domini misericordiam deprecari, ut ab inferorum nexibus liberi esse mereamur, & post nostrum quoque de hac luce discessum ibidem nomen nostrum in libro vitæ ponatur vel recensatur, & eorum sacerdotes hostias pro nobis omni tempore valeant offerre. Et si forsitan, quod adsolet, de ipso loco in alio loco ipsa familia Dei migrare voluerint ad monasterium ædificandum, aut pro compendio, aut pro meliorando pro causa stabilitatis, teneant ipsam villam Gaugiacum, quæ dicitur Episcopi-villa, ad monasterium Altumvillare, quod antecessor noster dominus & pater noster Nivardus, quondam episcopus, suo opere construxit, debeat revertere, cum ipsa epistola, quam spontanea voluntate fieri rogavimus, ut per ipsa strumenta ipsi monachi, qui ibidem sub sancto ordine vivere noscuntur, absque repetitione ipsas monachas, vel earum abbate omni tempore vitæ ipsorum debeant possidere vel dominari, & pro animæ nostræ salute Domini misericordiam deprecari, ut melius eos delectet, vel eorum sacerdotes post nostrum de hac luce discessum hostias offerre: in ea tamen ratione, si ipsas monachas de ipso loco promoveri voluerint. Nam dum illas ibidem sub sancto ordine regulariter vivere vel habitare videntur, & nos a die præsentis per hanc epistolam nostram testamenti, integro quoque & deliberato consilio ac prompta voluntate ipsum locum eis tradidimus ad possidendum; ita ut illi hoc habeant, teneant atque possideant. Et si quis, quod absit, vel post nos successores episcopi, vel qualibet opposita persona, vel de

heredum meorum, ipsas de ipso loco aut promovere, aut inquietare voluerit, aut ipsam epistolam nostram infringere conaverit; in primis propria vita careat, atque cum stirpe sua captivus deserviat, & divinitatis furorem incurrat, vel dominatio ejus dispergatur, sicut dispersa est Holoferni potestas, & sicut divisa est magni Alexandri formidabilis dominatio, ita & amodo dispergatur potestas; & sicut Sodoma & Gomorra in presenti saeculo percussa est, similiter percutiatur potestas vel habitatio ipsius, & in anathema maranatha, quod est perditio, usque in adventum Domini nostri Jesu-Christi feriat. & a liminibus ecclesiae, vel a communione participationis corporis & sanguinis Domini nostri Jesu-Christi excommunicatus appareat; & cum Juda traditore, qui per falsum osculum tradidit Dominum, participes efficiatur: & veniat super eum lepra Naaman, quam puer Elizei Giezi per cupiditatem adeptus fuit; & omne genus & germen eorum sic marcescat in flore, ut numquam fructificet, nec perficiat in grano, & veniam apud Dominum non mereatur. Et ut praesens epistola nostra omni tempore firma permaneat, & pro rei totius firmitate hanc epistolam manu propria subter eam subscripsimus, & qui inferius subscripserunt vel signaverunt, nos in presenti eos proprio ore rogavimus, & insuper una cum socio fisco addat ad partem ipsius monasterii, hoc est auri libras xx. argenti libras lx. coactus exsolvat, & hoc quod repetit evindicare non valeat, & nihilo minus praesens epistola omni tempore firma & inviolata permaneat. Actum in villa Compendio, sub die Kal. Maii, anno XIII. regni domni nostri Teoderici regis. In Christi nomine Reolus, acsi peccator, episcopus hanc epistolam a me factam relegi & subscripsi. Ego Ansoeldus episcopus, jubente domno Reolo episcopo, hanc deliberationem subscripsi. Ego Petrus abba subscripsi. Ego Harmarus abba subscripsi. Ego Hilduinus abba subscripsi. Ego Leocadius abba, jubente domno Reolo episcopo, hanc epistolam relegi & subscripsi. Ego Amalgisilus subscripsi. Ego Bertohindus subscripsi. Ego Gando presbyter subscripsi. Ego Caldemarus notarius scripsi & subscripsi hanc epistolam donationis ex jussu domni Reoli episcopi.

XXXI.

Theoderici, ut videtur, regis praeceptum pro Tunfionis-valle.

Ad lib. 13. n. 9. Ex authentico. . . . **Q**uociens de commutandis rebus fuerit orta contencio, necesse est perenne stabilitatem scripturarum caretatem, stante fide placuit, adque convenit inter venerabilibus viris, Landebertho. nec non & Magnoaldo abbate de monasterio Tunfione-valle, ab invicem inter se terrolas arabellis ent. quod & ficerunt. Dedit igitur Landebertho abba propria in pago Pinfiacense, de parte sua parte

Magnoaldo abbat. bunoaria in loco noncopante Francocurte, inter adfinis de uno latere antedictus Magnoaldus abba de hramminus in loco noncopante Rocconcurte appellatur cam ad parte terra arabeli bunoaria novem inter adfinis de uno latere Chrodomarus & heridis sui, de alio latere Magnoaldus, Chrodomarus & heridis sui, de uno fronte Godinus & heridis sui; & de alio vero fronte Magnoaldus abba. Propterea utrasque partis eis fieri placuit, ut unusquis quod accipit in ante dicta loca rem denomenata al facere voluerit, liberam & firmissimam in omnibus habiat potestatem faciendi, & illud inter ipsis pro rei intemare. Si quis nos & ipsi aut aliquis de heredibus vel successoribus nostris aut quislibet praesentis epistolas commutationis venire, aut eas quacumque modo refragare presumpserit valiat vindi ferat parte ista tota servante quod accipit pares. amittat, & insuper una cum socio fisco auri oncias quoaetus desolvat; & quod repetit vindicare non valiat, & praesens epistolas commutationis uno tenore unusquis suam habiat eis fieri placu. omni tempore firm. & inviolatas permaniant stipol. subnexsa. Actum Clamar.

In Christi nom. Landebertus abba commutationem a me facta sub. † Walgoaldus presb. sub. scripsi. Bertinus rogitus sub. † Fladebertus presbeter sub. In Christi nom. Remedius presb. sub. Berthefredus in Christi nom. diaconus sub. nagho rog. subsc. Madolandus in Christi nom. abba sub. in Christi nom. Andolno rog. subsc. berthus in Christi nom. diacon. subsc. Ingobertus licetur * subsc. † Childela * Lector. test. sign. † Unneleobo test. sign. † Saulfo test. Leudebertho hanc commutationem jubente domno meo Landebertho abbate, scripsi & subsc.

XXXII.

Anseberti episcopi Aduensis testamentum.

Actoribus ecclesiae sancti Nazarii martyris Augustidunensis, & sancti Symphoriani martyris, ubi ipse pretiosus in corpore requiescit, Ansebertus peccator episcopus. Divina nos ammonet lectio, ut quod Christi misericordia in rebus terrenis confert abundantia de sua largitate, unde in hoc saeculo utimur, de ejus pietate in suis pauperibus pro abluenda mole peccaminum offeramus. Ergo dono ad superscriptam ecclesiam sancti Nazarii martyris, ubi ego, acsi indignus, cura pastoralis deservio, de alodo parentum meorum villam, cui vocabulum est Hauxiaco, in pago Belnense, cum soliditate & appenditiis, domibus, villarebus, campis, pratis, silvis, vineis, pascuis, aquis, servis, libertis, ac colonis, accensisque omnibus, &

Ad lib. 13. n. 41. Ex chartario. Illustrif. DD. Boherii Praesidis in senatu Divion.

quidquid in ipso pago præfenti tempore possidere valemus, aut quod inante ibidem in Dei nomine acquirere, vel quidquid dici aut nominari potest, cum integra soliditate suprascripta ecclesia sancti Nazarii ut habeat volo. Et pro portione illa, quam germanus meus Autarius apud nos ibidem habet, portionem nostram in villa Binago ut habeat volo. Et fortasse (quod non credimus) si ei fuerit contrarietas in suprascripta villa in Hauxiaco & Binago, quicquid pro portione mea nobis de alodo parentum meorum, tam de paterno, quam de materno, quod debitum est, ecclesia sancti Nazarii ut habeat volo atque decerno. Villa vero Pagetis, quam ex parte acquisivimus, ecclesia sancti Nazarii ut habeat volo. Villa vero Solempriaco, quam Wlbertus per suum instrumentum nobis dedit, & Leodebertus in usuario tenet; ecclesia sancti Nazarii ut habeat volo atque decerno. Basilica sancti Symphoriani martyris, quæ mihi ab adolescentia mea in omnibus, unde substantia mea protexit, unde credimus ut & futura ejus intercessio apud æternam pietatem pro remissione peccatorum meorum intercessor assistat; villa vero Tres-valles in pago Maginontense unà cum appendiciis suis, domibus, villaribus, campis, pratis, vineis, silvis, accensisque omnibus, quod Wlbertus per sua instrumenta in nostro nomine delegavit, ecclesia sancti Symphoriani ad suos clericos pascendos in elemosyna nostra ut habeat volo. Similiter ad oratorium sancti Leodegarii, qui subtus sanctum Symphorianum constructus esse videtur, ubi (si Deo placuerit) corpusculus insuper requiesciturus erit, colonicas in pago Maginontense in Taviniaco, quas Wlbertus per suum instrumentum nobis dedit, & colonias illas, quas Bertoaldus in Fulnicio per suum instrumentum dedit, ad oratorium sancti Leodegarii ut habeat volo. Villa vero Corvillo, in pago Autissiodorense, quam nos cumque suis acquisivimus, ipsum oratorium domni Leodegarii ut habeat volo atque decerno. Similiter in pago Augustidanense, colonicas, quas Beroaldus per venditionem nobis dedit, ipsum oratorium domni Leodegarii ut habeat volo. Villa vero Buxido, quidquid ibidem germanus meus in usuario tenet, ipsum oratorium domni Leodegarii ut habeat volo. Villa vero Muïdo, quæ est prope montem Wavinarum in pago Vertundenfi, cum omnibus, quidquid ibi adspiciunt, oratorium domni Leodegarii ut habeat volo; sic tamen ut inde lumen & sacrificium ipso oratorio stabiliat, & omnia sub potestate fratrum ipsius ecclesiæ sancti Symphoriani in omnibus esse debeant. Et quatuor matricularios, qui ad ipsum oratorium domni Leodegarii deserviunt, ibidem instituimus, ut totum victum atque vestitum de suprascriptis rebus habeant habere, qualiter & illi alii matricularii, qui ad basilicam sancti Symphoriani deservire videntur, portionem victus & vestitum accipiant. Et pro eo quidquid in ista epistola delegavimus, in usuario germanæ nostræ Sicolinæ concessimus, illos matricularios, & illud lumen ad oratorium domni Leodegarii, & in hoc usu teneat, & de-

beat procurare: & post ejus discessum, tam pontifex supradictus, & ecclesia sancti Nazarii, quam clerici dictæ ecclesiæ sancti Symphoriani, quantum in ipso strumento instituimus, in Dei nomine debeant procurare. Reliqua vero facultate, quicquid nos tempore nostro acquisivimus, quod in ista epistola incommemoratum nobis remansit, in quibuscumque locis ad crescere cupimus, ecclesia sancti Symphoriani ut habeat volo. De alodo parentum meorum, quicquid portio nostra in quibuscumque locis vel territoriis, quod portio nostra, tam de paterno, quam de materno nobis debitum est, sub omne supellectile, quicquid dici aut nominari potest, dulcissima germana mea Sigolina, si nobis superstes fuerit, in omnibus recipiat; & ubicumque pro fidelibus Christi, atque ad ecclesiam Dei delegare voluerit, in omnibus habeat potestatem. De mancipiis vero, quæ dato pretio comparavimus aut acquisivimus, in omnibus volo ut ingenui esse debeant, & ut pro ingenuis suprascripta germana mea, dum modo advivit, in suum debeant adesse obsequium. Post ejus discessum Christianorum defensorem seu regem, si eligere voluerint, ut habeant in eorum sit potestate. De supra scripta facultate, quam ad supradictas ecclesias sancti Nazarii vel sancti Symphoriani delegavimus, dum ipsa germana mea Sigolina sæculum contempsit, & dum cognovimus jugiter se Christo obtulit, & sanctæ Mariæ in ancillam se tradidit; sub usu & beneficio hoc debeat tenere: & post ejus discessum ad suprascriptas ecclesias per istam epistolam integra soliditate delegavimus, cum re meliorata ad ipsas ecclesias debeat pervenire. Si quis (quod non futurum esse credimus) si ea quæ superius sunt conscripta, quod nos plenissima voluntate decrevimus, de heredibus nostris, aut quislibet opposita persona refragare voluerit, non hoc valeat vindicare quod repetit, & Judæ traditoris similis efficiatur, & insuper inferat actoribus ecclesiæ, aut cui hoc per istam epistolam delegavimus, unà cum fisco auri lib. VI. & in argento pondus LX. & hæc epistola, quam nostra simplicitas plenissima voluntate decrevit, perpetuam obtineat firmitatem. In Christi nomine Ansebertus peccator episcopus hanc epistolam a me factam relegi & subsc. ADONEUS episcopus rogatus subsc. AGNERICUS episcopus rogatus subsc. AGLIUS episcopus rogatus subsc. Winebertus, jubente domno Anseberto episcopo, hanc epistolam scripsi & subscripsi. Notavi quod fecit mensis Augusti die V. anno II. regnante domino Childeberto rege.

OBSERVATIO.

Sigolena, Anseberti episcopi germana soror, sanctimonialis erat in parthenone sanctæ Mariæ Augustodunensi, qui modo sancti Johannis dicitur. Hoc enim cœnobium primitus etiam sanctæ Mariæ dictum fuisse intelligimus, tum ex vetustis ipsius loci kalendariis, tum ex manuscr. codice cathedralis ecclesiæ Augustodunensis, ad cujus calcem hæc leguntur: In nomine sanctæ Trinitatis, almæ

matrisfamiliae Fausta, superno amore accinsa, hoc opus optimum in honore sancti Johannis & sanctae Mariae matris Domini nostri Jesu-Christi patrare rogavit devota. Ego hacse* imperitus Gundohinus, poscente Fulculfo monacho, etsi non ut dibui, psaltim ut valui, a capite usque ad sui consummationis finem perficere cum summo curavi amore in mense Julio, anno III. regnante gloriosissimo domno nostro Pippino rege, qui regnet in aëvis, & hic, & in æternum. Amen. *Fausta hac materfamilias erat abbatissa illius loci. De abbacia sancti Symphoriani id solum interim observo, quod legere memini in animadversis Holstenii ad martyrologium Romanum ex manuscr. codice reginae Sueciae: Pridie nonas Maii, Augustiduno depositio beati Placidi presbyteri & abbatis basilicæ sancti Symphoriani martyris.*

XXXIII.

Quomodo per annum jejunandum sit.

Ad lib. 18.
num. 46.
Ex manuscrip.
cod. Casinensi.

Quatuor tempora, quatuor sunt legitima jejunia in anno, scilicet mensis primi hebdomada prima, feria quarta & sexta & sabbato in duodecim lectiones jejunandum usque ad vesperum. Mensis quarti, id est Junii, hebdomada secunda, feria quarta & sexta & sabbato in duodecim lectiones jejunandum usque ad nonam. Mense Septembris, id est mensis septimi hebdomada tertia, feria quarta & sexta & sabbato in duodecim lectiones jejunandum usque ad nonam. Mense decimo hebdomada quarta, feria quarta & sexta & sabbato in duodecim lectiones jejunandum est usque ad vesperum. Ista duodecim legitima jejunia per annum excusant pro peccatis centum solidos in auro cocto. Cumque studiose hæc duo no pellet . . . liberabit . . . animam. Extra ea jejunia, quæ Prior indixerit pro quacumque tribulatione.

De reliquis jejniis.

In vigilia sancti Matthæi & Natalis Domini & Epiphania jejunandum usque ad vesperum. In vigilia Ascensionis Domini, Pentecostes, & sancti Johannis Baptistæ, & sancti Petri, & sancti Laurentii, & sanctae Mariae; in vigiliis harum festivitatum semper jejunandum est usque ad nonam, & expleta Missa reficiant. Si nominatae vigiliarum reliquæ die Dominico occurrerint, non licet jejunare. Octava Natalis Domini, octava Epiphaniæ, Purificationis sanctae Mariae, sed & sanctae Scholasticæ, sanctorum Faustini & Jovitæ, sancti Germani, dedicatio sancti Benedicti sursum, & dedicatio Domini Salvatoris & sanctae Mariae deorsum. In istis omnibus festivitibus non jejunatur usque ad vesperum, nisi si evenerit sanctae Scholasticæ, aut sanctorum Faustini & Jovitæ, vel sancti Matthæi apostoli in quinquagesima, aut in quadragesima. Quod si evenerit, sic agatur sicut in aliis sacris jejunii diebus. Nam officia ut reliqua omnia de supra scriptis festivitibus ita

agantur, quomodo diximus, sicut & in dominico die. In sancti vero Gregorii & sancti Benedicti, & Annuntiatione sanctae Mariae duodecim lectiones fiunt, & genua in oratione fratres non flectunt, sed jejunium usque ad vesperum observant; tamen post vesperas refectio-nem faciunt de cotto & vino. In sancti Stephani & sancti Johannis Evangelistæ, & in feria secunda, & in feria tertia post Pascha, novem quidem lectiones faciunt; nam missa ita agitur, sicut in die dominico. In istis omnibus supra scriptis festivitibus semper ad matutinum *Dominus regnavit* canitur, & genua non flectuntur, & capitulum & lectio ad seram non leguntur. Nam in aliis omnibus sanctorum novem quidem lectiones faciunt, matutinum & missa ita agitur, sicut in quotidianis diebus, genua flectent, jejunium observent usque ad horam statutam; *Miserere mei Deus*, ad vesperas & matutinum & ad primam non cantent: nam ceteris horis cantatur, præter si in dominico die venerit, si contigerit, celebratur sicut dominica. De divisione matutini & nocturni ita agitur. A kalendis novembris usque in vigiliam Cænæ Domini, sicut sanctus Benedictus prædestinavit. Præterea in vigilia Natalis Domini, & in omnibus sanctorum & dominicis diebus, quod minime licet dividere. A Natali Domini usque Epiphaniam genua non flectuntur: *Miserere mei Deus* in oratione publica ad nullum officium cantant usque in octavam Natalis Domini. Similiter a Pascha usque octavam Pentecosten; postea vero cantent. De refectorio autem omnia adimpleri debent, sicut sanctus Benedictus dicit, sive æstatis, sive hiemis, sive quadragesimæ, omnia secundum tempus suum. Præter quod consuetudo est, sive sursum, sive deorsum, ut non reficiant ad nonam, usque dum vindemiaverint. Cum autem liberi a vindemia fuerint, statim ad nonam horam reficiunt, & post vesperas gustum manducant, & bibunt iterum, quod in Regula non est scriptum. Similiter & quinquagesima post refectio-nem secundum consuetudinem, antequam lectio legatur, tota hebdomada bibunt, quod nec istud in Regula dicitur. Quando autem mandatum faciunt, si Dominus abundantiam vini dederit, semper bibunt; si autem exiguum fuerit, abstinebunt.

XXXIV.

Charta Gammonis de puellari monasterio apud Lemausum.

IN nomine sanctae Trinitatis. Prosperum quidem & salubre consilium, immoque satis jucundum esse dinoscitur, ut de caduca quispiam sæculi facultate Deo conferat, quo peccata redimere sua valeat & abluere. Et quod prudentius consilium, quam ut homo de mundanis rebus comparet paradysum, & de terrena substantia transferat aliquid in caelestia? Igitur ego Gammo & conjux mea Adalgudis, cogitantes qualiter sarcinulam peccatorum nostrorum possimus

Ad lib. 18.
num. 56.
Ex chartario
S. Germani a
Pratis.

possimus abstergere, & ad æterna gaudia pervenire; monasteriolum in loco proprietatis nostræ, nuncupante Lemauso, in honore sancti Johannis & sanctæ Crucis, vel ceterorum dominorum cepimus construere, ut ibidem puellas in honore sanctæ Mariæ institueremus, ut sub sancta norma regulæ ibidem conversare deberent. Quod ita & fecimus, & filiam nostram Bertam in ipso loco instituimus, ut diebus vitæ suæ, tam ipsa, quam & quæ cum ipsa in ipso monasterio conversare videntur, sub ordine monastico, vel regula sancti Benedicti vivere & conversari debeant; & ipsam filiam nostram Bertam ibidem instituimus esse abbatissam, & ipsum locum Lemausum sibi delegavimus, una cum omnibus, quæ ibidem aspicere videntur, cum omni integritate vel adjacentiis suis, in quibuscumque pagis vel territoriis, tam ultra Ligerim sitis, vel citra Ligerim. Loca vero nuncupantur ita: id est, Nova-villa, Vintoris, Britinniacus, Quintiacus, Bragogilo, Grimoaldo-villare, Prulliacus, Rovere, Maurovillare, Barbarione-villa, villa Milies, Galdonomaso, Ferrarias, item alias Ferrarias, Culmellamontis, Alnao, Tricassinis, Felcariolas, Noiolio, Mundone-villa, Childeno-villa, Potiosus, Hadone-villa, Flaviago, Alvernis, Posthimiago, Cacerias, Busferias. Similiter ultra Ligerim, Balbiago, Cervatiaco & Valle, ut diximus, tam ultra Ligerim, quam & citra, quicquid nostra possessio præsentis tempore esse videtur, vel inantea Deo auxiliante fuerit. Hæc loca superius comprehensa ad ipsum monasteriolum nuncupatum Lemausum, ibidem delegavimus atque firmavimus: ea vero ratione, ut dum nos pariter advixerimus, tam ego Gammo, quam & conjunx mea Adalgudis; sed & filia nostra, Berta & Maria, hoc possidere vel dominare faciamus, tam ipsum monasteriolum Lemausum, quam etiam dictas villas, una cum terris, domibus, ædificiis, accolis, mancipiis, libertis, campis, vineis, silvis, pratis, piscuis, aquis, aquarumque decursibus, farinariis, peculiis, prædiis, mobilibus & immobilibus, cultis & incultis, omnia & ex omnibus ad omnia stipendia sanctimonialium, vel ad ipsum monasteriolum, quod nos pro amore Domini nostri Jesu Christi in honore sancti Johannis & sanctæ Crucis & ceterorum sanctorum construximus, proficiat in augmentum. Sed & omnia, quæ de præsidio meo in die depositionis meæ inventum penes me aut repertum fuerit, hoc est, aurum, argentum, vestimenta, vel prædia, illa abbatissa, quæ tunc temporis in ipso monasteriolo Lemauso præesse videbitur, contra heredes meos ex omnibus tertiam partem recipere debeat: ea tamen ratione, ut perpetualiter in pauperibus & peregrinis & Deum timentibus in elemosyna pro animæ nostræ remedio dare debeant. Et dum ipse sexus femineus per se minime aliquid valeat exercere, vel pro mercede nostra augenda, vel pro earum necessitatibus gubernandis, eis nullatenus est licitum foris egredi: propterea omnia jam dicta, ipsumque monasterium jam dictum Lemausum, una cum

Annal. Bened. Tom. I.

villis, vel omnibus adjacentiis suis, ut diximus, in quibuscumque pagis vel territoriis, tam ultra Ligerim, quam citra, ad monasterium sancti Vincentii & sanctæ Crucis Parisius civitate, ubi sanctus Germanus in corpore quiescit, ubi Autharius abbas in Dei nomine una cum norma plurima monachorum præesse videtur, donatum in perpetuo esse volumus, ut ibidem, sicut diximus, deinceps omni tempore permanent, & per hanc epistolam contradimus: & ut nullus contradicere audeat, nec temerare ipsas res, quæ hic sunt insertæ; aut nos, vel heredes nostri, nec ullus quislibet alicui nec vendere, vel donare, neque alienare, nec per ullum instrumentum cartarum minuere licentiam non habeat faciendi. Et si contigerit juxta divinam dispensationem, ut ipsa Berta de hac luce discesserit, cui ipsas monachas vel ipsum monasterium Lemausum delegavimus, vel ipsius rectores sancti Vincentii vel sancti Germani decreverint, in ipso loco abbatissam debeant instituere, & ipsa abbatissa alias monachas in jam dicto loco non audeat mittere, vel intus alium pastorem admittere non audeat, nisi ex monasterio sancti Vincentii sanctique Germani, aut ipsos, qui ibidem rectores esse videntur. Quod nos in hac donationis epistola præscribere rogavimus ego Gammo & conjunx mea Adalgudis, vel jam dictæ filia mea Berta & Maria, quamdiu vixerint, ipsum monasterium Lemausum vel memoratas res tenere vel dominare debeamus. Et post nostrum quoque discessum, juxta quod superius diximus, tam ipsum monasterium & jam dictas villas cum adjacentiis, ipse Autharius abbas aut successores sui, qui eo tempore in ipso monasterio sancti Vincentii & sanctæ Crucis sanctique Germani fuerint, possideant perpetualiter, ut habeant in dominationem. Si quis vero, ut assolet, & ut habet humana fragilitas, si nosmetipsi, aut aliquis de heredibus vel proheredibus nostris, vel quælibet opposita persona contra præsentem epistolam donationis istius, quam nos pro animæ nostræ salute fieri jussimus, venire, aut aliqua calumpnia per quascumque personas infringere præsumpserit, in primis iram Dei incurrat, & cum Juda traditore igni perpetuo dampnetur, & ab omnibus ecclesiis, & ab omnibus pontificibus vel sacerdotibus excommunicetur, & ante conspectum sancti Vincentii & sancti Germani, quibus res istas delegavimus, in parte reproborum esse valeat, qui de rebus ad ecclesias vel pauperibus delegatas proferre voluerit; & nullatenus merces sua convaleat, nec vitam mereatur habere æternam, qui nostram voluerit convellere elemosinam. Insuper cogatur solvere fisco regis auri libras xxx. argenti pondo lx. & nec sic quod repetit valeat assequi. Et ut epistola hujus donationis firma permaneat, Bituricas in conventu nobilium in præsentia regis domini nostri Childeberti relecta, & Parisius civitate in monasterio sancti Vincentii die sexto mensis Aprilis super altare sanctæ Crucis posita anno tertio ejusdem domini nostri Childeberti regis. Turnoaldus, acsi peccator, episcopus subscripsi. Guntharius, & ipse

Vuuu

indignus diaconus subscripsi. Madolandus indignus abbas subscripsi. In Christi nomine Andeboldus abbas subscripsi. Durandomarus gratia Dei abbas subscripsi. Desiderandus in Christi nomine abbas subscripsi. Ego Gammo hanc donationis meae cartam relegendo subscripsi. Adalgudis subscripsi. Bertinus miles * subscripsi. Berdandus miles subscripsi.

* Forte non bene legit in authentico chartacei codicis scriptor *Miliis* nomen, quod an jam tum in usu fuerit, non liquet.

XXXV.

Testamentum cujusdam viri illustris, qui habebat matrem Iddanam & conjugem Chramnethrudem.

Ad lib. 13. n.

74.

Ex authentico Dionysiano.

..... que decerno, ut juxta dispensationem meam, si quid dederò, legavero, darive jussero, id ut detur fiat, pristetur, fidei tuae devocioneque committetur; quasque liberos, liberisque esse precipero, liberi liberisque permanent vo..... que sanctas basilicas villa Sociaco & villa Porcariorum, quae sunt in pago Vilcassino. Similiter & villare Binando in pago Pinciainse, & villa Ghinnachario, quod jam vobis per aepistolam donationis dedi, ipsa villa Ghinnachario dulcissime genericae nostrae Iddanae husu-fructuario, dum advixerit, tantum superscribta villa Ghinnachario possideat. post obetum vero suum ad..... gre revertatur. simile modo villare Warnaco, quae est in pago Vilcassino, porcionem meam ad jam dictas basilicas cum omni soliditate habendum & possedendum relinco. Villa Favariolas, que est in pago Ebrocino, super fluvium Siega, cum omni jure & termino suo, sicut a me praesenti tempore posseditur, ad ipsas basilicas post obetum meum habendum & possedendum praecipio. Villa Castanito in pago Stampinse, simile modo & villa Lecterico in pago jam dicto Stampensi, quam una cum Herone & matrona sua commutavi, cum omni jure eorum, cum mancipiis, pecuniis, agris cultis & incultis, vel adjacentias eorum habendum & possedendum instituo..... villas ipsas cum domebus, mancipiis, vineis, silvis, pratis, pecuniis omnibus, pascuis, aquis aquarumve decursebus, cum omni jure & terminis eorum, sicut hec a me praesenti tempore possidere & domenare videtur, & quantumcumque in supra nomenata loca moriens dereliquero, post meum discessum absque ullius contrarietate vel tradizione a diae praesenti ipsas sanctas basilicas heredes meas habendum & possedendum relinco, & hoc dum advixero, husu-fructuaria condicione, & absque praesudicio sanctarum basilicarum, tenere & domenare debeant: post meum discessum, ut saepe dixi, cum omnibus rebus, in se habentes absque ullius spectata tradizione ipsas sanctas basilicas, & heredis meas ad se recipiant, & quidquid exinde ipse abbas, qui tunc

temporis ibidem fuerit, pro hutilitatebus memoratarum basilicarum decriverit, faciendi liberam & firmissemam Christo praesole habeatis in omnibus potestatem. Basileca sancti domini Dionisi Parisius, ubi ipse domnus requiescit, villare cognomenante Turiliaco * in pago Vilcassino super fluvium Intine, cum domebus, mancipiis, agris, pratis, pascuis, silvis, aquis aquarumve decursebus, cum omni jure & termino suo habendum & possedendum relinquo. Villa cognomenante Artega *, que est in supra scribto pago Vilcassino, cum domebus, mancipiis, agris, pratis, pascuis, aquis, aquarumve decursebus, cum omni jure & termino suo, sicut a me praesenti tempore possidere & domenare videtur, & moriens dereliquero, cum pecuniis omnibus, dulcissimae atque amantissimae conjugae meae Chramnethrude habere decerno ac delibero. Sacratissimo fisco villa, cognomenante Wadreloci, sitam in pago Vilcassino, cum domebus, mancipiis, silvis, agris, pratis, pascuis, aquis, aquarumve decursebus, cum omni jure & termino suo, sicut a me est possessum & moriens dereliquero, cum pecuniis omnibus habere decerno. Illud huic testamenti mihi inferendi complacuit, ut quos de servientibus meis per aepistolam ingenuetatis laxavi, in integra ingenuetate resedeant; tamen secundum quod eorum aepistolas loquetur, & pro animae meae remedium, & lumen praeserendum ad basilicae vestrae sancti Martini, quae vestro opere & labore in villa Chrausobaco, qui nuncopatur Calciacus *, construxistis, vel locum sepulturoli meae, si fuerit, an non fuerit, in qua germani meae requiescunt, hoc quod a saepedictas basilicas delegavi, per hunc testamentum meum, & ubi ubi perpetuiter possedendum in Dei nomine prumpta & integra voluntate precipio, & habendum possedendumque relinquo. Ita do, ita lego, ita testor..... munium tanti ceteri ceteraque proximi proximaeque..... habetote. Si quae literae * vel caraxaturae in hunc testamentum meum inventi fuerint, ego feci fierique praecipio, dum mihi saepius testamentum meum volui recensere, & crepius emendare. Et si quis contra hanc deleberacionem, ut sanctis basilicis delegavi, infringere, tollere, minuere, aut..... praesumpserit, inferri..... ecclesiarum..... perpetuo anathema percuciat, & maledictus cum Juda Scarioth in infernus..... usque ad diem adventus Domini nostri Jesu-Christi ignem cruciandus:..... & judicium, & insuper, ut lex terrena aedocet, duplum tantum fisco cogente sanctis basilicis dissolvat; sicut propheta decantat: *Fiat habitacio eorum deserta, & in tabernaculis ipsorum non sit qui inhabitet; sicut filii ejus orphani*, & a Deo libra * percussus, fiat uxor ejus vidua, ut cognoscatur potencia Dei, qui talem tribuit vindicta, ut pro panem lapides manducet; & haec devocione nostra absque consorcio pontifices in ipsa loca sanctorum firma perduret. Et sicut de presentis temporebus istis videmus multis inrun..... facta priorum, ut melius devocione nostra co...

* Tourly.

* Arta.

* Chausy.

* litura.

* lepra.

...itur, adjuro omnibus dominis episcopis & glorioso principe & cunctis sacerdotibus Deum viro, qui in Trinitate inseparabilem permanet, ut nullus cum illa persona, quæ voluntatem nostram aut deliberationem efrangere voluerit, communicare non præsumat . . . in detioris suas communicare & ipse incurrat iram indignationis Dei, & apud ipsa loca se esse cognoscat loca sanctorum firma perduret, tamquam an non fuerit cum omni stabilitate omni tempore firma permaneat, stipulatione interposita. Actum Artegia villa pago Velcastino, sub die & anno quo supra autentico vidi exempla subf. † Thorrias autentico vidi exemplar & subscripsi. † Medualdus Bodolenus autentico vidi exemplar & subscripsi.

XXXVI.

Diploma Cuniperti regis pro instauratione monasterii S. Fridiani Luccensis.

IN Christi nomine exemplar. Flavius Cunipertus vir excellentissimus rex monasterium S. Vincentii & Fridiani sito in civitate nostra Lucense, & VV. Babino abbati vel monachis ejus. Et quia suggestisti nobis eo quod ipso monasterio Faulus ille maid noster restauravit, & ibidem aliquas res cessisset, & decimas suas ibidem det, & chartule s firmitatis ab episcopo Lucense, nomine Filice, nostre civitatis fir-

mato facta fuisse, ut nullo in tempore ipse Filix episcopus vel sacerdotes ejusdem ipso monasterio de pecunia illa subtrahere debeant, neque superposita de ordinatione monasterii ipsius facere: sed qui ad grado honoris venerit, de ipso monasterio ad professionem veniret, & ipsa chartolæ in nostro detulisti præsentia, nos interrogantes suprascripto Paulo si ita esset, qui nobis dixit, quod verum esset; & sperastis a clementia regni nostri, ut per nostrum præceptum ipsas res, quas ibidem datas sunt, ut quod Domino propitio adhuc acquiri potueritis, firmare deberemus. Unde nos moti pietate, per hoc nostræ auctoritatis prætextum omnia, & in omnibus, quidquid ad ipso monasterio datus est, aut qualiter jam dicto Filice episcopo Lucense civitatis firmatum est per cartolæ, per nostræ serenitatis præceptum firmamus, quatenus abhinc inde nullum inquietantem ipse monasterius quietus, & sine aliqua concussione esse debeant, & nulla nova imponatur ad ipsos monachos nisi secundum qualiter per cartolæ canonice firmatum est ab episcopo, inconcussæ permaneant, & nullus de ducebus, comitibus, gastaldis seu actionariis nostris de ea quæ superius leguntur, in aliquo audeant molestare, ad nostris felicissimis & futuris temporibus securiter debent possidere, & pro vita regni nostri gentisque Domino exorare non desinant. Ex dictis domini regis, & ex dictato Zauronii notarii. Dat. Ticinii est in pal. nona die mensis Novembris, anno felicissimi regni nostri nono per indictione quintadecima feliciter. Ego Jo presbyter ex authentico per demandatione Allovisini ducis fideliter exemplavi.

XXXVII.

*TRES INDICES ANTIQUISSIMI SUMMORUM PONTIFICUM
ex tribus vetustissimis codicibus,*

S. GERMANI.

† *Incipiunt nomina Apostolicorum.*

SPETRUS sedit ann. xx. mens. ij. dies iij.
Linus sed. an. xj. mens. iij. dies xij.
Clytus sed. an. xij. mens. j. d. ij.
Climens sed. an. ix. mens. x. d. j.
Evaristus sed. an. viij. mens. x. d. ij.
Alexander sed. an. xj. mens. vij. d. ij.
Xistus sed. an. x. mens. ij. d. j.
Thelisphe sed. an. xj. mens. j. d. xxj.
Egenus sed. an. iij. mens. iij. d. j.
Ofus sed. an. xvij. mens. d. j.
Anicitus sed. an. xj. mens. iij. d. ij.
Socher sed. an. viij. mens. ij. d. xxj.
Eleutherius sed. an. xv. mens. iij. d. ij.
Victor sed. an. xv. mens. iij. d. x.
Vepherinus sed. an. xvij. mens. vij. d. x.
Calisthus sed. an. v. mens. x. d. x.
Urbanus sed. an. viij. mens. j. d. ij.
Pontianus sed. an. vij. mens. x. d. xxij.
Anthyrus sed. an. mens. j. d. xj.
Annal. Bened. Tom. I.

LAUDUNENSI.

PETRUS apostolus an. xxv. mens. ij.
Julius an. xij. mens. vj.
Cletus an. xij. mens. j.
Clemens an. ix. mens. j.
Evarestus an. ix. mens. x.
Alexander an. xij. mens. vij.
Xistus an. x. mens. iij.
Thlesphorus an. xj. mens. j.
Iginus an. iv. mens. iij.
Pius an. xvij. mens. . . .
Niceta an. xj. (vij.) mens. iv.
Soter an. viij. mens. ij.
Eleuterius an. xv. mens. iij.
Victor an. xv. mens. iv.
Zephirinus an. xvij. mens. vj.
Callixtus an. v. mens. x.
Urbanus an. ix. mens. j.
Poatianus an. vij. mens. x.
Anterus mens. ij.

CORBEIENSI.

Incipit de episcopis Romana ecclesia.

Linus sedit an. xj. mens. v. dies xij.
Cletus sed. an. viij. mens. ij. d. v.
Clemens sed. an. vj. mens. j. d. xiv.
Evaristus sed. an. xiv. m. iij. d. xij.
Alexander sed. an. vij. mens. vj. d. vj.
Xystus sed. an. xxv. mens. ij. d. j.
Thelisorus sed. an. xj. m. iij. d. xxvj.
Yginus sed. an. vj. m. iij. d. iv.
Pius sed. an. xvij. mens. iv. d. iij.
Anicitus sed. an. xj. mens. iv. d. iij.
Soter sed. an. xiv. mens. v. d. ij.
Filetus sed. an. v. mens. x. d. xxij.
Victor sed. an. xv. mens. iij. d. x.
Severinus sed. an. xvij. mens. vj. d. vj.
Calistus sed. an. v. mens. ij. d. x.
Urbanus sed. an. ix. mens. j. d. ij.
Pontianus sed. an. ix. mens. v. d. ij.
Antherus sed. an. xj. mens. j. d. x.

V u u u j

- Favianus sed. an. xiiij. mens. ij. d. x.
 Cornilius sed. an. ij. mens. iij. d. . . .
 Lucius sed. an. iij. mens. viij. d. . . .
 Stefanus sed. an. vj. mens. j.
 Sistus sed. an. j. mens. j. d. . . .
 Dionethius sed. an. viij. mens. v. d. . . .
 Felix sed. an. iij. mens. j. d. x.
 Euthitianus sed. an. j. mens. j. d. . . .
- Gajus sed. an. xj. mens. iij. d. . . .
 Marcellus sed. an. j. mens. iij. d. . . .
 Eusebius sed. . . . mens.
 Melfiadis sed. an. iij. mens.
 Silvester sed. an. xxij. mens. x. d. . . .
 Positio ejus kalend. Januariar.
 Marcus sed. an. ij. mens. j. d. xx.
 Julius sed. an. xv. mens. ij. d. viij.
 Liberius sed. an. vj. mens. iij. d. viij.
 Felix sed. . . . d. x.
 Damafus sed. an. xvij. mens. iij. d. xj.
- Siricius sed. an. xv.
 Anastasius sed. an. iij. d. xxj.
 Innocentius sed. an. xv. mens. ij. d. xxj.
 Jofemus sed. an. vij. mens. viij. d. viij.
 Bonifatius sed. an. iij. mens. viij. d. vj.
 Celestinus sed. an. viij. mens. x. d. xvij.
 Sistus sed. an. viij. mens. . . . d. xix.
 Leo sed. an. xxi. mens. j. d. xij.
 Helarus sed. an. vj. mens. iij. d. x.
 Simplicius sed. an. xv. mens. d. viij.
 Item Felix. sed. an. viij. me. v. d. xvij.
 Athelacius sed. an. iv. me. viij. d. xvij.
 Anastasius sed. an. j. mens. xi. d. xxiv.
 Symmacus sed. an. xv. me. vij. d. xvij.
 Hormilda sed. an. viij. mens. . . . d. xvij.
 Johannes sed. an. ij.
 Felix sed. an. iij.
 Bonifacius sed. an. ij.
 Item Johannes sed. an. ij.
 Agapitus sed. an. j.
- Silverius sed. an. j.
 Vigilus sed. an. xiiij.
- Ab apostolica sede Petri apostoli usque
 ordenatione sancti Silvestri, anni
 C C L V I I.
- Fabianus an. xiv. mens. iv.
 Victor an. xv. mens. iij.
 Cornelius an. ij. mens. iij.
 Lucius an. iij. mens. vij.
 Stephanus an. xj. mens. v.
 Xistus an. vij.
 Maximus an. viij. mens. v.
 Felix an. iv. mens. ij.
 Eutichianus.
 Dionysius an. ix. mens. vij.
 Cajus an. xj. mens. iv.
 Marcellinus an. viij.
 Eusebius.
 Miliciades an. iv. mens. vij.
 Silvester an. xxiiij.
- Marcus mens. viij.
 Julius an. xvij. mens. iv.
 Liberius an. vj. mens. iv.
- Damafus an. xvij.
 Musonius an.
- Ciricius an. xv.
 Anastasius an. iij. mens. j.
 Innocentius an. xv. mens. iij.
 Zozimus an. vij. mens. ix.
 Bonifacius an. iij. mens. viij.
 Cælestinus an. ix. mens. x.
 Xistus an. iij.
 Leo an. xxj. mens. j.
 Hilarus an. vj. mens. ij.
 Simplicius an. xv.
 Felix an. ix.
 Gelasius an. iv. mens. viij.
 Anastasius an. j. mens. xj.
 Symmacus an. xv. mens. vj.
 Hormildas an. ix.
 Johannes an. ij. mens. ix.
 Felix an. ij. mens. ij.
 Bonifacius an. ij.
 Johannes an. ij. mens. iv.
 Agapitus an. j.
 Vigilus mens. x.
 Silverius mens. x.
 Vigilus an. xix. mens. iij.
 Gelasius an. iv.
 Catellus qui & Johannes.
 Benedictus.
 Pelagius usque præfens tempore
 Mauricii imperatoris Augusti.
 Gregorius.
- Garitanus sed. an. xiv. mens. j. d. x.
 Cornelius sed. an. ij. mens. ij. d. iij.
 Lucius sed. an. iij. mens. iij. d. iij.
 Stephanus sed. an.
 Xistus sed. an. j. mens. x. d. xxvj.
 Dionysius sed. an. vj. mens. v. d. j.
 Felix sed. an. iij. mens. j. d. xxv.
 Eutichianus sed. an. j. mens. j.
- Gajus sed. an. xj. mens. iv. d. xij.
 Marcellus sed. an. ix. mens. iv. d. xvij.
 Eusebius sed. an. vj. mens. j. d. iij.
 Miliciades sed. an. iv. mens.
 Silvester sed. an. xxij. mens. x. d. xj.
- Marcus sed. an. ij. mens. . . . d. x.
 Julius an. xv. mens. ij. d. x.
 Liberius an. vj. mens. vj. d. iv.
 Felix sed.
 Damafus sed. an. xvij. mens. iij. d. xij.
- Syricius an. xv.
 Anastasius an. iij. d. x.
 Innocentius an. xv. mens. j. d. xxj.
 Zozimus an. j. mens. iij. d. xj.
 Bonifatius an. iij. mens. viij. d. vj.
 Cælestinus an. viij. mens. x. d. xvij.
 Xistus an. viij. mens. . . . d. xvij.
 Leo an. xxj. mens. j. d. xij.
 Hilarus an. vj. mens. ij. d. xij.
 Simplicius an. xv. mens. j. d. vj.
 Felix an. viij. mens. x. d. xvij.
 Gelasius an. iv. mens. viij. d. xvij.
 Anastasius an. j. mens. xj. d. xxiiij.
 Symmachus an. xv. mens. vij. d. xvij.
 Hormilda an. ix. mens. . . . d. xvj.
 Johannes an. ij. mens. viij. d. xvj.
 Felix an. iv. mens. ij. d. xij.
 Bonifacius an. ij. d. xxvj.
 Johannes an. ij. mens. iv. d. vj.
 Agapitus an. iv. mens. xj. d. xvij.
- Silverius an. ij. mens. v. d. xxvj.
 Vigilus an. xvij. mens. vij.
 Pelagius an. . . . mens. x. d. xix.
 Johannes an. xij. mens. xj. d. xxvj.
 Benedictus an. iv. mens. j. d. xxvij.
 Pelagius an. x. mens. ij. d. x.
- Gregorius an. xij. mens. ij. d. x.
 Fiunt usque hic L X I I I.

Qui sequuntur, in solo Corbeiensi habentur.

- Savinianus sed. an. j. mens. v. d. ix.
 Bonifatius sed. an. mens. viij. d. xxij.
 Item Bonifatius an. . . mens. viij. d. . . .
 Deus-dedit an. iij. d. xx.
 Bonifatius an. v. mens. x.
 Honorius an. xij. mens. xj. d. xvij.
 Severinus an. . . mens. ij. d. iv.
- Johannes an. j. mens. viij. d. vj.
 Theodorus an. vj. mens. v. d. xvij.
 Martinus an. iij. mens. j. d. xxvj.
 Eugenius an. ij. mens. ix. d. xix.
 Vitalianus an. xiv. mens. vj.
 Adeodatus an. iv. mens. ij. d. v.
 Donus an. j. mens. v. d. x.
- Agatho an. ij. mens. vj. d. xiv.
 Leo sed. an. . . mens. x. d. xvij.
 Benedictus sed. mens. x. d. xij.
 Johannes sed. an. . . . d. x.
 Conon sed. mens. xj.
 Sergius sed. an.
 Johannes sed.

FINIS.

INDEX GENERALIS

EORUM, QUÆ CONTINENTUR

IN TOMO PRIMO

ANNALIUM BENEDICTINORUM.

Littera a initium paginae, b medium, c finem designat.

A

- A** LONCUS abbas Luxovii, 480. a. Aaron abbas in Britannia, 152. a. Abaredus, 678. c. i. Abbas qualis debeat eligi, 588. b. Abbatum electio, libera fuit a monachorum exordio, 19. a. Eligendi sunt ex proprio monasterio, 250. c. Electio irrita quod electus absque socio iter fecisset, 268. b. Ut facienda ex regula Magistri, 626. c. Abbates non possunt esse clerici aut presbyteri extranei, 232. c. 233. a. Abbates laici rescinduntur, 436. c. Abbates duo in uno monasterio, 40. c. 41. a. 125. b. Id veratur, 390. a. Unus duobus praest monasteriis, 139. a. 589. a. Id prohibetur, 35. c. 36. a. Abbates qui esse debeant, 126. b. ex S. Gregorio, 254. c. Exempla virtutis dent, 402. b. Eorum potestas in Regula S. P. Benedicti, 56. c. Dispensationem non dominium bonorum, 268. a. Frequentius e monasterio non exeant, 226. b. c. Labori manuum insunt. 603. b. viliora exercent officia, 575. c. An mensam debeant ex regula habere a communi refectorio separatam, 118. b. Id in concilio Aquigran. mutatum, 118. b. cum ceteris manducant, 362. c. Diebus festis coquina ministrabant, 140. a. Ministrum e monachis habebant; 274. c. Peculiarem habent cellam, 89. c. monachos excommunicare possunt, 255. b. Saevitia in monachos eis interdicta, 531. b. Unius severi, & alterius lenis sanctitas, 25. a. Qui mulieres in monasteria introduxerint, puniendi, 173. a. c. Simul conveniunt consulti disciplinae monasticae, 397. b. Abbatum & abbatissarum testamenta, 381. b. c. an testamentum facere possint, 267. b. c. Abbates presbyteri, 233. a. Iis solus presbyteri titulus datus, 179. c. Sacerdotii expertes, 25. c. sic expediebat, 26. a. Iis presbyter monachus praepositur, 264. b. Eorum potestas in clericos monachos, 19. a. eorum est monachos ad ordines destinare, 254. b. Conventus suffragia requirebantur, 254. b. Ab episcopo non sunt deponendi sine aliorum abbatum consilio, 154. c. Episcopos honorent; 484. a. Abbas praesul dictus, 306. c. 363. c. Et praelatus, 467. a. sacras reliquias transfert, 603. c. sollempni more benedicti tempore S. Gregorii, 254. c. pedules ac baculum ab Episcopo recipiunt, *ibid.* Eorum baculus recurvus, 528. c. 529. a. Conciliis interfunt, 171. c. 484. a. Et subscribunt, 390. c. 531. a. 585. b. 601. a. & c. Vicarii episcoporum in conciliis, 437. a. Eo nomine subscribunt vice episcoporum, 573. b. Quando primum in Hispania conciliis subscribere, 202. a. Quis ex iis primus, 393. c. Subscribunt ante Episcoporum vicarios & c. 430. b. 436. c. Synodis interesse debent, 35. c. Iis minores Ordines relicti, 523. c. quos conferunt, 277. c. Et tonsuram clericalem, 549. a. Abbates in varias regiones a Gregorio Magno ad praedicandum missi, 232. a. ad gerenda negotia, *ibid.* b. Abbas Hiiensis episcoporum primas, 210. c. Abbas Laubii episcopus erat, 613. a. Abbas canonicus in Anglia, id est Benedictinus, 662. c. 2. Abbas generalis in Sicilia, 233. 237. b. 268. c. Abbates Palatini, Castrenses, 323. c. Abbatia, 580. a. Abbatissa non eligantur juvenulae, 232. c. Earum obligatio, 21. c. Solempni ritu ab episcopis sacrae tempore S. Gregorii, 254. c. 255. a. Earum testamenta, 381. b. c. Abbatissa facta confessio, 357. a. b. c. Excommunicat monialem, 356. c. Concilio subscribunt, 601. b. Ad Litanias procedunt, 217. a. Abbatissa absque vestibus monasticis, 255. a. Abbo episcopus incertae sedis, 600. a. Abbo episcopus an Mettensis? 331. b. Abbo episc. Mettensis, 338. c. 359. a. c. Abbo episcopus Trecentis, 513. c. seu Tricassensis, 482. c. Abbo abbas Augustodunensis, 200. c. 279. b. Abbonis Floriacensis sententia de mortis anno S. Benedicti rejecta, 115. b. Vitam S. Mauri agnovit, 632. a. Abbo abbas Lirini, 15. a. 195. a. Abbonis monachi S. Germani homiliae, 83. b. Abel abbas, 455. b. Abellenus episcopus Genevae, 317. c. 321. c. Aben a quo Abendonae nomen, 536. a. Abidelgama Tuffiaci, tum sancti Albini abbatissa, 579. a. Abocellis, id est caecus, 455. b. Abraham abbas Arvernensis, 104. a. 105. c. Abrincenses episc. Chrodobertus, 566. c. Paternus, 81. c. Ragertramnus, 520. c. Absalio S. Crucis in Hispania abbas, 531. b. Toleti, 72. b. Absalio abbas Hispanus, 573. b. Abstinentia perpetua a monachis Benedictinis servanda, 57. Abundantia S. Benedicti mater, 3. a. 59. c. 676. b. Abundius ecclesiae S. Petri mansionarius, 61. c. Acglibertus episcopus, 564. b. Acharius episc. Noviomi, 411. c. Acharius episc. Noviomi, 235. b. 306. b. 339. c. 369. c. 377. a. Achivus abbas Agauni, 30. c. 31. a. Acla episc. Doricestrensis, 595. c. *vide Acla.* Ada abbatissa Cenomannensis, 451. a. 560. b. Ada monialis, 455. c. 456. a. Adalaisa abbatissa Lugduni, 223. b.

- Adalardus an S. Odiliae frater, 491. b. 492. b.
 Adalbaldu nobilis Francus, 384. b. c.
 Adalberga abbatissa Eboriaci, 434. c. de ea hymnus, 692. c. 1
 Adalberga, 306. a. *vide* Salaberga.
 Adalbero Mettensis episcopus, 342. c. 693. c. 1.
 Adalbero abbas Desertinensis, 504. b. c.
 Adalbertus episc. Pragæ & martyr, missionem S. Mauri agnovit, 631. c.
 Adalbertus abbas Floriaci, 546. c.
 Adalbertus comes, S. Fursei cultor, 411.
 Adalgisus abbas Theologii, 322. c.
 Adalgisi regis Fuisorum pagani egregium factum & dictum ad servandam fidem hospiti datam, 540. b.
 Adalgudis fundat monasterium Lemausi, 614. a. 704. c. 2. monialis, *ibid.* 542. c.
 Adalhardus abbas Corbeizæ, 235. a. Corbeiam Saxonizæ fundat, 381. c.
 Adalricus dux, 537. c. 538. a. Burgundizæ, 348. b.
 Adalsinda abbatissa Lauduni, 585. a.
 Adalsinda abbatissa Vefontione, 348. b. c.
 Adalsinda pia virgo, 384. c.
 Adaltruda sponsa Christi, 122. c.
 Adaltruda Drogonis uxor, cujus filia fuerit, 613. c.
 Adam abbas Meldensis, 344. a.
 Adamnanus abbas Hiiensis, 210. b. Ejus scripta, & c. 618. b. c.
 Adamnanus alter abbas Hiiensis, 511. b.
 Adamnanus alter, item sanctus, 618. c. 619. a. 2.
 Adamnanus monachus Coludensis, 511. a.
 Adamus episcopus Tripolitanus, 426. c.
 Adana monialis Farenfis, 305. b.
 Addula, seu Adela abbatissa Palatioli, 534. a.
 Adebertus episcopus Cameraci, 449. b. c.
 Adela abbatissa Palatioli, 534. a.
 Adelbertus comes, Athici filius, 488. a. c. 489. b. 491. 492.
 Adelbodus abbas S. Trudonis, 616. b.
 Adelenus abbas Crispinii, 580. a.
 Adelerius, Adrevaldi continuator, ab eo distinguendus, 642. c. 1.
 Adelgauidus abbas Floriaci, 381. a.
 Adelmodo archidiacono Cenomannensi dicata vita sancti Mauri, 639. *cf. seqq.*
 Adelmundus, an rex Anglizæ? 430. c.
 Adolphus, seu Adelphus abbas Habendentis, seu Romarici montis, 316. a. 338. c. 426. b. 480. a. 503. b. Obiit, 504. a. Ejus exsequia, *ibid.*
 Adolphus abbas Magniloci, 619. c.
 Adelfreda regina, *vide* Thildrita.
 Adeltrudis abbatissa Malbodii, 441. c.
 Adeodata abbatissa, 260. b.
 Adeodatus ex monacho papa, 513. b. Privilegium conce- dit basilicæ S. Martini, 523. c. Ejus obitus, 537. c.
 Adeodatus episc. Carnutum, 605. a.
 Adeodatus episc. Matisconis, 352. c.
 Adeodatus abbas Neapolit. 7. b. 260. a.
 Adeodato monacho scribit S. Gregorius, 267. b.
 Adhelmus abbas Leuconai, 318. b.
 Adibelganis abbatissa Tuffiaci, 159. c.
 Adilaza abbatissa Romæ, 244. c.
 Adilberga regina Anglorum, 265. *vide* Berta.
 Adilbertus rex, *vide* Ethelbertus.
 Adilio comes, 398. b.
 Adneta abbatissa Cenomannensis, 560. b.
 Ado episc. Viennæ scripsit vitam S. Theuderii, 106. b. c. Ejus Martyrologii locus emendatus, 410. c.
 Ado frater S. Audoeni, 352. a. 364. a. c. 365. a. 412. b. 687. c. 1. Jorum fundat, 293. c. 364. b. c. Ejus sepulcrum, 456. b.
 Adomnanus, *vide* Adamnanus.
 Adoneus episcopus, 703. c. 2.
 Adonus Luxovii abbas, 621. a. Vefontionenfes canonicos reformat, 621. b.
 Adrebertana condit monast. S. Mariæ supra Ligerim, 605. a. b. quodnam sit, 605. c. 606.
 Adrechilda seu Adrechildis, abbatissa Cenomannensis, 160. a. b. 451. a.
 Adrechildis monialis, 455. c. 456. a.
 Adrevaldus missionem S. Mauri describit, ejus ætas & au-
 thoritas, 641. 642. ejus erratum emendatur, 530. b.
 Adrianus *vide* Hadrianus.
 Adroaldus abbas S. Desiderii, 594. c.
 Adroaldus seu Adrowaldus Sithiu donator, 400. c. ejus charta, 401. a.
 Adso abbas S. Basoli, 317. a.
 Adso abbas Dervenfis, 317. a. 327. 328. 574. b. Ejus scripta, 514. Vita S. Walberti, 479. b.
 Adso Hermiricus abbas Luxovii, 480. a.
 Adversa pro Deo patienter ferenda, 555. b.
 Adulfus episc. incertæ sedis, 430. c. 431. a.
 Adulmacensis ager pagi Lugdunensis, 678. c. 2.
 Advocati monasteriorum, eorum origo, progressus, sup- pressio, 390.
 Ætius episc. ignotæ sedis, 605. c.
 Æda episc. Dorcicestræ, 595. *vide* Ætla.
 Æduæ episc. Agrippini, 32. b. Anseberchtus, 599. & c. Ermenarius, seu Hermenarus 531. & c. Eufromius, 32. b. Ferreolus, 342. & c. Jonas, 204. & c. Leifastus 200. & c. S. Leodegarius, 33. & c. Modoinus seu Modinus, 141. & c. Nectarius, 133. c. Kagnobertus, 449. b.
 Æluensis sedis invasor Bobo, 518. a.
 Æluens. episcopatus commissus Ermenario abbati, 515. b.
 Ælza Dagoberti consiliarius, 356. c. major-domus, 370. c.
 Ægidius Remorum archiepiscopus, 162. b.
 Ægidius abbas, S. Cæsarii discipulus, an Ægidius græcus & c. 99. c. 100. a. Et Ægidius abbas Vallis-Stavianæ, 99. c. 100. a.
 Ægibertus, an episc. Parisiensis, 563. c. 564. a. *vide* Agibertus.
 Æginicus abbas S. Martini Turonensis, 523. c.
 Ægrotis recitarum officium divinum, 588. c.
 Ægyptiæ herbæ, Eremicarum cibus, 162. c.
 Æmilianum palatium, 623. a.
 Æmilianus primus in Hispania Benedictinus, 69. c. ejus gesta, 70. an abbas fuit, 69. c. 70. b. Miracula. 684. c. 2. abbas Vergegiensis obiit, 163. b.
 Æmilianus eremita, 102. c. 103. c.
 Æmiliani monachi mira penitentia, 133. b.
 Æmilianus notarius S. Gregorii, 218. c.
 Æoladius episc. Niverni, 28. b.
 Æquicoli Valerizæ attributi, 668. c. 1.
 Æquitius, *vide* Equitius.
 Æta abbatissa in Anglia, 601. b.
 Æthelwaldus anachoreta Farnensis, 617. a.
 Æthelia abbatissa Sueffionensis, 455. c. 456. b. 482. b. 532. b. 621. c.
 Ætherius episc. Lugduni, 196. c. 223. b. 241. b. 264. c.
 Ætherius episc. Ebreduni, 422. c. 423. c.
 Ætherius Carnuti episcopus, 79. c. 80. a.
 Ætherius episc. incerti loci, forte Antipolis, 132. a.
 Ætherius abbas Divionensis, 289. b.
 Æthilberga seu Æthilburga abbatissa S. Faræ, 305. a. 434. c.
 Æthilwaldus abbas Mailrosæ, tum episc. Lindisfarne, 617. a. b.
 Ætius dux sub Chlodoveo III. 599. b. *vide* Athicus.
 Ætla Streaneshalæ monachus, tum episc. Dorcicestræ, 474. b. 535. b. seu Wicciorum, 595. b. c. seu Acla episc. Dorcicestræ, 595. c. gesta ejus, *ibid.*
 Afflicti à Deo, etiam errantes, ab hominibus insuper non affligendi, 224. c.
 Afflictionis tempore humilitas comprobatur, 224. c.
 Afarana virgo, seu Fara, 305. b.
 Africa a barbaris occupata, 157. a. b.
 Agano episcopus Carnutum, 147. c.
 Agapitus abbas Surrentinus, 260. a.
 Agapitus abbas Urbis-veteris, 219. a. [528. a.
 Agateus comes & episcopus Rhedonum & Namnetarum, Agatha abbatissa Romæ, 244. c.
 Agathensis episcopus Beticus, 33. a.
 Agatho papa S. Wilfridi innocentiam tuetur, 544. Conci- lium Romæ sub eo contra Monothelitas, 551. b.
 Agatho Wandregisilum morientem invitat, 484. c.
 Agatho a S. Gregorio commendatus, 237. b.
 Agaunensium martyrum festum, 439. c.
 Agaunensium instituta, 174. a. *vide* Privilegium, & Mo- nasteria.

- Agaunum an idem ac Tarnatum, 679. a.
 Agericus episc. Lemovicum, 622. b.
 Agerici episc. Verdunensis reliquiae, 558. c.
 Agericus abbas Senonensis, 462. b.
 Aghilenus abbas S. Petri Vivi, 450. a.
 Agibodus monachus Bobiensis, pie obit, 334. c.
 Agilberta *vide* Agilberta.
 Agilbertus in Anglia episcopus, tunc Parisiensis, 496. a.
 478. a. c. episc. Dorcinæ, 366. b. c. seu Dorcicestriae,
 595. c. seu Gevillorum, 444. a. Parisiensis, 472. c.
 473. a. c. 364. c. 501. c. 564. a. *vide* Agilbertus.
 Agilbertus abbas ignotus, 175. a.
 Agilulfus seu Agilulfus episc. Mettensis, 264. b.
 Agilulfus rex Longobardiae S. Columbano favet, 296. c. Romam frustra obsidet, 252. pacem init cum Romanis,
ibid. b. c. tria capitula tuetur, 299. c. 300. a.
 Agilus Resbacensis abbas, 213. c. 363. b. 432. b. 365. b.
 Ejus parentes & gesta quaedam, 306. b. c. Obit, 412. b. c.
 Agirardus episc. Carnutum, 605. a. b. 606. a.
 Agletrudis S. Bavonis filia, 398. b.
 Agliacus episc. provinc. Arelatensis, 571. c. 700. c. 2. an
 Avenionensis, 558. b.
 Agliberta abbatissa Jotri, 364. c. 456. b. c.
 Aglibertus, 478. c.
 Aglibertus episc. Andegavensis, 389. b.
 Aglibertus episc. Cenomannensis, 159. 160. 456. a. 578. c.
 Agliberti episc. Paris. sepulcrum, 456. b. *vide* Agilbertus.
 Aglius episcopus, 703. c. 2.
 Agnellus abbas Arimionensis, 237. a.
 Agnellus abbas Neapolitanus, 244. c. Ejus corpus, *ibid.*
 Agnericus episcopus, 703. c. 2.
 Agnericus *vide* Cagnericus.
 Agnes abbatissa Niviallæ, 505. b. 609. a.
 Agnes abbatissa S. Crucis Pictav. 125. a. 155. 156. c. 193.
 a. c. 196. a. 199. a.
 Agneti imp. concessum, ut Casinensem basilicam, &c. in-
 grederecur, 113. b.
 Agnetrudis soror S. Faræ, 355. c. 356. a.
 Agnio fluvius Flandriae, 454. b.
 Ago abbas S. Columbae Senonensis, 448. b. c. 449. a.
 Ago abbas provinciae Arelatensis, 571. c. 700. c. 2.
 Agobertus abbas Ebronii, 331. c. 383. b.
 Agrestius monachus schismaticus 316. b. 326. c. tria Ca-
 pitula defendit, 317. b. c. Romaricenses pervertit, 321.
 b. c. Ejus causa agitur in concilio Matisconensi, 320.
 c. 321. Mors ejus infelix, 321. c.
 Agricola episc. Cabilonensis, 133. c. 228. b.
 Agricola episc. Niverni, 196. c.
 Agricolus episc. Avenionensis e monacho Lirinensi,
 598. b.
 Agrippinus episc. Eduæ, 32. b.
 Agroecii episc. Trevir. reliquiae, 486. c.
 Aicadrus abbas Gemericensis, 200. b. 432. c. Antea ab-
 bas Quinciacensis, 566. c. Ejus pia gesta, 568. 521. b.
 c. 521. a. b. obit, 583. a. Ejus cultus, &c. *ibid.*
 Aidanus episc. Scoctus, 249. c. 435. 444. b. 472. 473. c.
 474. 557. a.
 Aidanus episc. Lindisfarnæ, 271. a. Northumbros conver-
 tit, 365. 366. c. Ejus pia gesta, 366. obit. 415. c. 416.
 monasterium condit, 416. a.
 Aidanus rex Scoctorum a S. Columba abbate benedictus,
 210. c.
 Aidila abbatissa Tuffiaci, 159. c.
 Aidus episcopus, 294. b.
 Aiga S. Audoeni mater, 365. a.
 Aighilenus abbas S. Petri Vivi, 602. a.
 Aiglibertus episc. Cenomannensis, 159. c. 456. a. 578. c.
 605. b. Archicapellanus, *ibid.* monasteria fundat, 160.
 Aigradus abbas Fontanellæ, 585. c.
 Aigradus abbas Gemerici, 571. c.
 Aigulfus episc. Meriensis, 190. b.
 Aigulfus abbas S. Dionysii, 341. b. 342. a. 418. b. c. 500.
 b. Facilior tuit, 29. b.
 Aigulfo cura translationis S. Benedicti, 428. c. Fuit
 poëta abbas Lirini, 15. a. 270. b. 463. b. 496. a. 589.
 c. diva a suis patitur, 464. a. Ejus martyrium, 530. b.
 Reliquiae, *ibid.* c.
- Aigulfus comes palatii Chlodovei II. 423. a.
 Ailbeus sanctus monachus Arelati, 20. b.
 Aimo abbas Cabilonensis, 228. c.
 Almoinus missionem S. Mauri describit, 632. a. 647. r. 2.
 Ainardus abbas S. Petri ad Divam, 587. a.
 Ainricus abbas Indæ, 478. b.
 Alamannorum duces, Gundoinus, Bonifacius seu Cathi-
 cus, 483. b. c. Leutharius, Æthicus, 489. &c.
 Alanus dicitur sanctus Amandus, 543. c.
 Alanus sanctus Vaurensis, 460. c. Ejus acta confusa, 461. a.
 Alaricus solitarius Turonensis, 161. a.
 Alaricus rex Gothorum, 61. b. c.
 Albaudus Tulli episcopus, 175. c.
 Albericus missionem S. Mauri agnovit, 632. c.
 Albertus episcopus Bremenensis, 390. b.
 Albertus abbas Gambrensis, 245. b. c. seu Gambrenensis,
 461. a.
 Albertus, an fundator S. Petri Lugduni, 222. c. Conver-
 sus paulo post passionem S. Irenæi, 691. c. 2.
 Albienfes episcopi, Amarandus, 358. c. Citruinus, 573.
 &c. Constantius, 400. b. Hugo, 598. c. Richardus
 400. &c.
 Albina construit monasterium primum Corsicæ, 219. c.
 Albinus episcopus Andegavensis, 79. a. c. 391. a. Ejus vitæ
 compendium, 80. 81. Obit, 130. a. Reliquiae, 239. a.
 Albinus episcopus in Italia, 66. c.
 Albo episcopus Vefontionis, 621. a.
 Alboinus rex Longobard. arianus, 146. c. 147. a. 153. b.
 Italiae rex acclamatur, 157. c. Infaustus ejus exitus,
 158. a.
 Alcuinus, 417. b. Scripsit vitam S. Richarii, 391. c. 392. a.
 & alia, 336. c. 337. Ejus epistola ad monachos cathed-
 ralis Salisburgensis, 611. c. Litaniæ, 653. c. 654. c. 1.
 Alcuinus abbas Ferrariensis, 49. b.
 Aleysonus Coreyæ episcopus, 260. a.
 Aldagardis abbatissa Sueffionensis, 621. c.
 Aldasinda abbatissa Vefontione, 442. a.
 Aldebertus abbas Gandensis, 443. a. 529. a.
 Aldegundis abbatissa Melbodii, 399. b. 440. 441. 519. b.
 543. b. 561. c. Obit, 570. b. Pia ejus gesta, &c. 570.
 571. Vitæ scriptor, *ibid.* Ejus figura æri incisa, ad 528.
 Aldetrudis abbatissa Melbodii, 405. c. 570. c.
 Aldfridus rex Anglorum in sacris scripturis instructus, 577. a.
 sanctum Wilfridum vexat, 595. b.
 Aldhelmus abbas Malmesburiae, seu Maildunensis, 619. a.
 Ejus gesta, 524. c. 525. a. b. Monasteria condit, *ibid.*
 Fuerat monachus Cantuariae, 661. c. 2. Factus episcopus
 Schireburnensis, commendat S. Benedictum, 275. c. Ei
 Ina rex auscultat, 588. a.
 Aldhelmus abbas Anglus, 496. b.
 Aldo abbas Hafnoniensis, 596. a.
 Aldobertus episc. Trecentis, 415. b. 514. a.
 Aldricus episc. Senonum, 49. b. 307. b.
 Alentum villa regalis, 307. b.
 Alephia abbatissa Troclarensis. 607. c.
 Aletensis urbs diruta, 152. b.
 Aletheus patricius, 306. c. 307. a.
 Alethius S. Eligii frater, 351. c.
 Alexander II. Papa monachos in ecclesia Cantuariae fir-
 mavit, 271. c. 272. c.
 Alexandra monasterium fundat Neapoli, 259. c.
 Alexandriae episc. Athanasius, Petrus, 5. b. Eulogius,
 217. c. 245. a. S. Johannes Eleemosynarius, 607. a.
 Alfanus episcopus Salerni S. Mauri missionem agnovit,
 632. a.
 Alfonsus abbas Castrensis, 598. c.
 Alfwicus abbas S. Mildritæ, 274. b.
Allenia variis temporibus a monachis & a sæcularibus
 cantatum, 626. b.
 Allowinus, *vide* Bavo.
 Almirus monachus sanctus, 79. a.
 Alnei abbatis vita, 79. a.
 Alpais filia Ludovici Pii monast. S. Petri Remis præfecta;
 468. c.
 Alphabetum ligno incisum scripturæ veteris ex altari
 monast. Hamensis, 697.
 Alredus episc. Eboracæ, 558. a.
 Alfarius poëta Remis, 468. c. 469. a.

- Alaria plura in una ecclesia, 163. a. nudata ob injurias ecclesie illatas, 573. b.
- Althelmus, 619. a. *vide* Aldhelmus.
- Alveus S. monachus Arelatensis, 20. b.
- Ama sanctimonialis, 574. c. 701. c. 1.
- Amabilis magister militie in Africa, 157. b.
- Amadeus abbas Hasnoniensis, 596. a.
- Amalarius S. Mauri missionem & vitam laudavit, 631. c. censet S. Gregorium M. fuisse Benedictinum, 666. c. 1.
- Amalbertus episcopus, 422. c.
- Amalberta abbatisa Melbodii, 405. c.
- Amalbertus abbas S. Petri Vivi, 48. c. 49. a.
- Amalbertus S. Geremari filius, 433. b. c.
- Amalbertus fundator Pauliaci, 469. b.
- Amalbertus comes Noviomensis, 354. b.
- Amalcharius abbas Portmauri, 594. c.
- Amalfidus fundator Hunulficurtis, 572. b. c.
- Amalgarius dux Burgundie, 348. b. c. 349. a. fundator monasterii Vesontionensis, 442. & Beluae, 470. c.
- Amandius abbas, 237. c.
- Amandus episcopus, 32. c. 363. c. 378. b. c. 385. a. 412. c. 441. c. 461. b. c. 464. a. 529. b. 561. c. Ejus soror, Nona, 535. a. prima facta, 297. c. Peregrinationes Romanae, 420. c. 421. construit monasteria, 350. c. 351. 384. b. c. Comodoliacense, 102. a. Elnonense, 372. c. 373. non Nantuacense, 373. b. c. sed Nantense, *ibid.* 460. b. c. Batifacum, 460. a. b. Litteras a Martino Papa recipit, 417. c. Secedit in Wasconiam, 418. a. Ejus labores, 398. b. c. Fit episc. Trajectensis, 335. 404. c. 405. 406. a. 450. c. In exilium pulsus a Dagoberto, 345. a. Revocatus baptizat Sigibertum, &c. 349. Facultatem dimittendi episcopatus obtinet, 421. a. Obiit, sepelitur, vite ejus scriptores, 543. vite scriptores tres, 420. 421. c. Vita a Baudemundo scripta, &c. 339. Ejus acta confusa cum actis S. Alani, 46. a. Testamentum, 528. b. c. Translatio, &c. 462. a. 603. b. Figura æri incisa, 528.
- Amandus abbas Auxiodorensis, 171. c. 172. c.
- Amandus abbas Liinensis, 598. b.
- S. Amanii reliquie & ecclesia in Caletis, 402. a.
- Amarandus abbas Moissiaci, episc. Albienis, 358. c.
- Amarinus abbas in Vosago, 481. c. Ejus interitus, 517. a. b. eju monasterium, opidum, reliquie, &c. 482. a.
- Amavis insula, 530. b.
- Amatus episc. Senonensis, 385. a. b. 411. a.
- Amatus episc. an-Senonum 521. a. b. Senonum seu Seduni, 529. c.
- Amatus ep. Sedunensis 521. a. ex abbate S. Mauricii, *ib.* b.
- Amatus abbas Habendensis, seu Romarici-montis, 29. b. 30. c. 270. b. 426. a. Antea monachus Agauni, 215. b. 303. c. Luxovium venit, 304. a. 305. a. 312. c. S. Romanicum convertit, 313. b. Romanicense monast. instituit, 315. c. 316. a. b. 690. c. 2. Ab Agrestio decipitur, 321. b. c. Ejus penitentia & mors, 337. c. S. Leonis epistolam sibi legi facit, epitaphium, &c. 338. a. Festum, 504. a.
- Ambiani episc. Berchundus, 295. &c. Bertefridus, 445. &c. S. Firmianus, 370. c. Honoratus, 138. &c. Salvius, 502. c. Ursinianus, 613. &c. An Theodestus, 502. b. c.
- Ambrosius episc. Mediol. sub eo monasterium, 5. b.
- Ambrosius episc. provincie Arelatensis, 571. c. 700. c. 2.
- Ambrosius abbas Agauni, 488. b. Abbas Insule Barbaræ 11. c. 12. a. Tum Agauni, 30. c. 31. a.
- Ambrosius abbas S. Trudonis, 616. b.
- Ambrosius-Aurpertus abbas Wlturni, 562. b. S. Gregorium Benedictino Ordini adnumerat, 665. c. 2. Ejus locus de falsa securitate in rebus-salutis, 563. a.
- Amelius episc. Parisiensis, 341. b.
- Amleat, seu Ambletula, 291. b.
- Amicarius episc. Sagienis, 450. b.
- Amicos bonos homo relinquens, felix est, 191.
- Amico fidem datam non servare, pessimum. Egregium ea de re pagani regis facinus & dictum, 540. b. 544. a.
- Amici falsi sunt, qui amicos fallunt, ut eis placeant, 266. c.
- Amlacarius episcop. Sagienis, 455. b. seu Amlecharius, 449. b. c.
- Ammonii monachi virtus, 8. a.
- Amphilochius abbas Parisiensis, 111. b. an S. Dionysii, 341. a.
- Amphisbæna in tumulo Childerici inventa, 516. c.
- Ampulla Remensis e celo allata, 62.
- Anastasius, id est basilica Resurrectionis dominicæ Jerosolymitana, 569. a.
- Anastasius episc. Antiochiæ, 282. a.
- Anastasius abbas Cellæ-Leopardi, 310. a.
- Anastasius abbas Massiliæ, 23. a. 246. c.
- Anastasius abbas Suppentoniensis, 170. b. c. an de Pentemis, 170. b. 171. a.
- Anastasius S. Maximi martyr discipulus, 407. b.
- Anatolius abbas Hispanus, 394. c. 430. c.
- Anatolii nomine se tuentur Scoti, 473. b.
- Anatolii computum paschale, 256. c. 257. a.
- Anatolius diaconus S. Gregorii, 277. a.
- Anconæ episcopus Severus, 227. a.
- Andaclana villa, an Epternacum, 614. b.
- Andeboldus abbas, 614. a.
- Andegavi, an ad Theodebertum pertinebant, 116. c. 650.
- Andegavenses episcopi, Agilbertus, 389. b. Albinus, 79. &c. Chindulfus, 389. b. Domitianus 80. &c. Eutropius, 130. &c. Godobertus, 389. b. Guillelmus-Major, 389. b. Licinius, 264. &c. Lupus, 389. b. Magnobodus, 259. &c. Ma bodus, 250. &c. Niulfus, 389. b.
- Andericus abbas Condat-scensis, 27. a. 678. c. 1.
- Anderihanna vicus, an Epternacum, 614. b.
- Andrea abbatisa Romæ, 244. c.
- Andræ apostol. ecclesia Casui, 65. b. c. Plures Romæ, 184. a. Is curam habet sui monasterii Romæ, 268. f. ejus reliquias unde habuit S. Gregorius, 183. c. ubi depositæ, 184.
- Andreas abbas Barisiaci, tum Elnonensis, 460. b. Abbas Elnonensis, 543. b. Ejus translatio, 603. b.
- Andreas abbas S. Martini in pago Neapolitano, 254. a.
- Andreas abbas Tabracenus, 40. b.
- Andræ presbytero scribit S. Gregorius, 267. c.
- Andreas scholasticus Ravennensis, 225. c. 247. a. Ei scribit S. Gregorius, 235. c.
- Andreas institutor regiorum liberorum, 247. c.
- Andreas græcus inclusus Romæ, impostor, 281. b.
- Andreseia insula, ibi monasterium, tum villa regia, 536. b.
- Anfiedus abbas Jurenis, 678. c. 1.
- Angadrisma abbatisa Arlucensis S. Stephani, 15. a. 530. b.
- Angadrisma virgo Bellovacensis, 189. c. 485. b. c. abbatisa Orato:ii, 530. b.
- Angelica abbatisa Romæ, 244. c.
- Angelramnus episcopus Mettensis, 462. b. 466. a. 616. b.
- Angelramnus abbas Centulæ, 392. a.
- Angelramnus abbas S. Trudonis, 616. b.
- Agilbertus episc. *vide* Agilbertus.
- Agilbertus abbas Centulæ, 29. b. 391. c. 392. a.
- Angelus de Nuce abbas Casini emendatur, 65. b. Quid falsus est de translatione S. Benedicti, 429. c.
- Anglæ femiæ Bessua traditur, 538. a.
- Anglebertus episcopus Remensis, 385. c.
- Anglicana ecclesia ut gubernanda, & quid in ea instituentum S. Gregorius præscribit, 265. c. 266. Per monachos regitur ad formam nascentis ecclesie, 270. c. Turbatur, 301. c. 302. a. Pax reddita, 301. b.
- Anglicanas cathedrales Benedictini possident, 336. b. Eas administrant, 271. 273. c. 662. c. 1. Semper Angli Benedictinos amaverunt, 272. apud eos episcopatus sex habuerunt, 366. b.
- Angliæ regnotum motus 360. c. 361. a. Status hodiernus deploratur, 261. c.
- Anglia, primum ibi unanimo consensu pascha rite celebratur, 495. a.
- Angli in Gallie monasteriis educati, & eorum puellæ, 113. b. quæ ibi fiebant moniales, 378. a.
- Angliæ regum sepultura, 274. a.
- Angli per Augustinum, &c. ad fidem conversi, 240. 241. 242. 243. Monachi illuc a S. Gregorio missi Benedictini erant, 673. c. 1. Inde evincitur Gregorium Benedictinum fuisse, 661. c. 2.
- Anglorum conversio, 264. c. Totam ecclesiam usque Constantinop. lætificat, 265. b.

- Angli orientales conversi, 336. a. Eorum episcopi, Bifius, 516. c. Felix, 510. c.
- Anianus episcopus Aurelianensis, 31. c. 194. c.
- Anianus dictus S. Amatus, 538. b.
- Anianus S. Mauri discipulus, 181. c.
- Anicetus, seu Niceta, Papa, 707.
- Anicii episcop. Godefridus, 459. c.
- Aniciorum familia, an inde S. Benedictus, 676.
- Animalium immundorum an etiam nunc carnis usus vetitus, 606. c.
- Animonia abbatissa Lugduni, 223. b. 425. b. 691. c. 1.
- Annales Mettenses emendantur, 613. c.
- Annemundus episcopus. *Vide* Auncmundus.
- Annobertus episc. Senonum, 372. a.
- Annobertus episc. Sagii, 586. b.
- Ansbertus abba Fontanellæ, 526. a. 569. a. 579. a. Pia ejus gesta, 541. c. Fit episc. Rotomagi, 485. 569. b. 570. a. Episcopus Rotomagi, 358. c. 598. a. 605. c. 623. c. Privilegium Fontanellæ concedit, 585. c. Ejus alia gesta, 586. a. 587. Exsulat, 599. c. Ejus ibi scripta & opera pia, *ibid.* Obitus in exilio. Relatio Fontanellam, 602. a. b.
- Ansbertus abbas Moisiaci, 358. c.
- Anscherus abbas Centulæ, 412. a.
- Ansebertus episcopus Æduensis, 600. a. 603. c. 605. b. Ejus testamentum, 606. b. Profertur, 702.
- Ansebertus episcopus, 599. a. 600. a. An Æduensis, aut S. Ansbertus Rotomagensis, 599. c. 600. a.
- Ansegisus abbas Fontanellæ, 49. c. 149. c. 179. a. 255. b. 347. c. 434. a.
- Anselinus Castrensis fundator, 400. b.
- Anselmus ex abbate Becci archiepisc. Cantuariæ, 272. b.
- Anselmi Halverbergensis elogium Regulæ S. Benedicti, 2. b.
- Ansemundus nobilis Viennensis, 106. b.
- Ansenus ager pagi Lugdunensis, 678. c. 2.
- Ansericus episcopus Sueffionensis, 179. c. dein monachus, 439. c.
- Anserini pedis regina, 50.
- Ansfridus monachus, S. Hilarii scholæ magister, 200. b. 521. b.
- Ansigisus filius S. Arnulfi, 322. 347. c. Ejus sepultura, 609. a.
- Ansilidis monialis inter cælestes visa, 357. a.
- Ansilio prior Latiniaci, 411. c.
- Anseubana nobilis Viennensis, 106. b.
- Ansoaldus episc. an Pictavensis, 600. a.
- Ansoaldus episc. Pictavensis, 370. b. 474. c. 475. a. 520. b. 521. b. c. 566. c. 567. a. 605. c. 613. b. c. Conditor monasterii Lucionensis, 567. a. S. Leodegarii corpus ad S. Maxentium transferri obtinet, 567. 568. a.
- Ansooldus episc. forte Pictav. 600. a. 702. c. 1.
- Anstrudis filia S. Salabergæ, abbatissa, 350. a. Laudunensis, 440. c. A multis vexatur, 564. b. c. Obit. 584. c. Ejus gesta, *ibid.* Cultus & vitæ scriptores, 585. a.
- Anthemius subdiaconus, 219. b.
- Antidiolus presbyter sanctissimus, 26. c. abbas Condatifensis, 26. c. 17. 677. c. 2.
- Antiochiæ episc. Gregorius, 217. *Œc.* Anastasius, 282. *Œc.*
- Antipolis episc. Deocartus, 449. *Œc.* Eutherius seu Ætherius, 132. a. Eusebius, *ibid.*
- Antiquæ traditiones haud facile rejiciendæ, 673. c. 2.
- Antiquarii, qui in monasteriis libros scribebant, 39. b. *Œc. passim.*
- Antistes ordine in secundo, 31. a.
- Antonina Venantii Cancellarii filia, 267. a.
- Antoninus episc. Florentiæ S. Mauri missionem laudat, 632. c.
- Antoninus imp. Thermas Badenses exstruxit, 529. c.
- Antonius monachorum institutor, 275. c. Eremitarum pater, 5. b. Ejus vita unde nota Romæ, *ibid.* cujus lectione milites conversi, 153. c. Veteres sanctos ac recentes imitabatur, 117. b. Ejus instituta, 382. a. Regula, 688. c. 2. Alter Resbaci patronus, 364. a. c. 687. c. 1.
- Antonius S. Mauri socius, 108. a. 186. b. 286. c.
- Antonii monachi reliquiæ, 239. a. an socii S. Mauri, *Œc.* 239. c.
- Antonius monachus insignis Lirini, 35. a.
- Antonius S. Gregorii discipulus, 201. c.
- Anulus episcopalis antiquus, 456. b.
- Aotharius a S. Benedicto sanatus, 430. a.
- Apennis, chartæ species, 470. c.
- Aper episc. Tullensis, ejus ecclesia, reliquiæ, *Œc.* 175.
- Aper abbas Carnotensis, 147. c.
- Aper abbas S. Hilarii, 200. b. 257. c.
- Apollinaris episc. Bituricensis, 223. b. 297. a.
- Apollinaris - Sidonius monachum vocat dominum, *Œc.* 104. a.
- Apollinaris abbas S. Benigni Divion. 46. c. & S. Aprili Tullensis, & Agauni, *ibid.* 174. c. 175.
- Apologia missionis Gallicanæ S. Mauri, 629.
- Aposphragismus, *id est* sigillum, 201. a.
- Apostolia, quid? 83. c.
- Aptensis episc. Asclepius, 18. a. Castor. 22. c.
- Aptonius episc. Ecolismæ, 180. a. b.
- Aptonius vir illustris, 96. a.
- Aquâ benedictâ lues extincta, 615. a.
- Aquileenses schismatici, 317. b.
- Aquini episc. Constantius, 60. c.
- Aquilinus episc. Petrocoriensis, 180. a.
- Arbogastus episc. Argentorati, 487. b. 488. b.
- Arbona castrum, 295. a.
- Arbonensis pagus, 583. b.
- Arcadius monachus Lirini pessimus, 463. b. c. 464. a.
- Archarius abbas Insulensis, 433. b.
- Archembaldus episc. Senonum, 48. c.
- Archenaldus dux, 372. a.
- Archicapellanus Aiglibertus episc. Cenomannensis, 159. c. Quando cœpit hæc dignitas, *ibid.*
- Archidiaconi plures in ecclesia Remensi sub S. Reolo, 574. c. 701. c. 1.
- Archiepiscopi nomen episcopo datum, 159. c.
- Archipresbyter Caralitanus, 255. a.
- Archivi Dionysiani apologia, 624. c. 625.
- Ardonis locus de S. Benedicto Anianæ. 636. c. 1.
- Arculfus episcopus Gallus, 618. c.
- Aredius seu Petruinus episcopus Vafionensis, 571. a. c. Ejus privilegium pro monasterio Grafellenfi, 998.
- Aredius abbas Lemovicensis, 101. a. seu Atanensis, 101. c. 154. b. Obit, 223. c. 224. Ejus parentes & testamentum, 160. a. Illi monasteria condunt, 102. a.
- Arelatensis episcopi in Gallia auctoritas, 266. a.
- Arelatenses episcopi, Aurelianus, 127. *Œc.* Casarius, 19. *Œc.* Cyprianus, 303. a. Eonius, 20. a. Hilarius, 15. *Œc.* Honoratus, 14. c. *Œc.* Johannes, 449. *Œc.* Licerius, 195. *Œc.* Ravennius, 17. c. Rostagnus, 99. b. Theodosius, 355. b. Virgilius, 241. b. *Œc.* Wolbertus, 571.
- Arelatensis Provinciæ episcopi, sed sedium incertarum, 571. c.
- Arelaunum jucundum palatium, 506. c. Villa regia, 525. c.
- Aretarius episcopus Trajecti, 87. c.
- Argebadonus episcopus Eliberis, 566. b.
- Argefredus abbas Hispanus, 437. a.
- Argenterius ager pagi Lugdunensis, 678. c. 2.
- Argentorati episcopatus maximus, 543. c.
- Argentorati episc. Arbogastus, Etto, 491. a. Florentius, 487. *Œc.* Rotarius, 457. b. Wideroldus, 492. c.
- Argoennensis pagus, 558. b.
- Ariani miracula non faciunt, 72. c. Discipulos S. Columbani insequuntur, 333. c. 334. a. Monachos Bobienses impugnant, 344. c. Eorum in Hispania persecutio, 187. b. *vide* Leovigildus. Renascuntur in Gallia, 620. a.
- Aridius episcopus Lugduni, 313. a.
- Arigius episcopus Lugduni, 425. b.
- Arigius episcopus Vapinci, 264. c. 311. b.
- Arigius episcopus, an Vapinci, 256. b. 257. a.
- Arigius patricius Galliarum, 241. b.
- Arimini episcopus Castorius, 236. c.
- Ariovaldus rex Longobardorum monachis infestus, 333. c. 334. a. Ejus licet Ariani egregia dicta, 344. c.
- Ariulfus dux Spoleti Romam obsidet, 252. a.
- Arkæ opidum Belgii, 480. b.
- Armentarius episcopus Senonensis, 422. c.
- Armoricani erant Scoticis ritibus addicti, 475.
- Arnaldus episcopus Claromontanus, 102. c.
- Arnegisus abbas Mettensis, 375. c.
- Arnegisus abbas Pictavensis, 125. a.

- Arnegisilus abbas beatæ Radegundis, 200. b.
 Arno episcopus Salisburgensis, 610. b. 611.
 Arnoaldus Ansberti ducis filius, 221. a.
 Arnochus S. Judoci nepos, 497. b.
 Arnoldus Wion emendatur, 355. a. *vide* Wion.
 Arnulfus episcopus Mettensis, 190. c. 322. a. 332. a. 344. b.
 369. a. 609. a. Secedit in eremum, 338. c. 339. a. Ejus
 felix obitus, 375. Reliquiæ, & monasterium, 597. c. Ge-
 nealogia, Translatio, &c. 375. Filii, 347. b. c.
 Arnulfus episcopus Sistaricensis, 131. c.
 Arnulfus abbas Latiniaci, 410. b.
 Arnwalis socius S. Kiliani martyr. 587. a.
 Artegia villa insignis Vilcassini, 623. b. c.
 Arvanus Scottus, sancti Desiderii amicus, 431. b.
 Arvernenses episc. 102. c. Avitus, 103. &c. Augustinus,
 386. c. Arnaldus, *ibid.* Austremonius, 102. b. S. Boni-
 tus, 619. &c. Bonitus, seu Eusebius, 561. a. Felix,
 446. &c. Gallus, 105. &c. Genesius, 480. &c. Giroar-
 dus, 480. b. Gyroindus, 450. b. Illidius, 102. c. No-
 dobertus, 619. &c. Præjectus, 480. &c. Quintianus,
 105. a. Raimundus, 102. c. Rusticus, 501. c. Stremo-
 nius, 102. b. An. Cæsarius, 386. c.
 Arvina abbatissa Cenomannensis, 560. b.
 Arulfus abbas Luxovii, 621. b.
 Arvus frater S. Theuderii, 106. c.
 Ascensio Domini, ob eam feriis quintis jejunium solutum,
 626. b.
 Ascium villa dominica, 401. b.
 Asclepius episcopus Aptensis, 18. a.
 Asellus presbyter S. Emiliani socius, 163. b.
 Asfalius abbas Hispanus, 573. b.
 Aspasia abbatissa Cadurcensis, 358. b.
 Astasius pius monachus Gemetici, &c. 568. a.
 Astedius abbas, nepos S. Aredii, 223. c.
 Asterius abbas Insulæ Barbaræ, 13. a.
 Astidius abbas Vosiensis, 102. a.
 Astigitanus episcopus Fulgentius, 166. &c.
 Astoricus episc. Lingonum, 360. b.
 Asturicensis episc. Aurelius, 573. b. Candidatus, 394. c.
 S. Gennadius, 437. &c. Isidorus, 604. &c.
 Atelanus episc. Lauduni, 508. b. 509. a.
 Athanasius M. episc. Alexandria, primus Romam mona-
 chos adduxit, 5. b. An secessit in Hispaniam, 70. c.
 Athelacius seu Gelasius Papa, 708.
 Athanasius episc. Spiræ, 384. a.
 Athicus dux, S. Odiliæ pater, 487. c. monasteria condit,
 ejus genus & posterii, 488. 489. Liberi, 491. pœni-
 tentia, &c. 491. c. S. Odiliæ pater, bona in quatuor
 partes distribuit, 599. b.
 Athildus episcopus, 422. c.
 Ato abbas S. Hilarii, 475. a.
 Atrebatum episc. Aubertus, 483. a. b. Hadulfus, 509.
 c. Rotardus, 509. c. S. Vedastus, 483. a. Vindicia-
 nus, 509. &c. *Vide* Cameracenses.
 Attala S. Columbanum Vicarius Luxovii, 294. a. eum se-
 quitur, abbas demum Bobii, *ibid.* c. 214. a. 317. b.
 318. b. 333. c. 334. 344. b. 464. c. Ejus gesta, 311. b. c.
 Pie obit, 334. c. 335. Reliquiæ, 308. c. 309. a. Ejus
 vita, 309. a.
 Attala seu Attalia, S. Odiliæ neptis, 491. b. 492. b. c. ab-
 batissa Argentorati, 489. b.
 Attelanus episc. Lauduni, 403. b. *vide* Attilo & Attola.
 Atteia regia villa, 123. c.
 Atticus dux. *Vide* Arhicus.
 Attila vir potens, 316. c.
 Attilo episc. Lauduni, 379. b.
 Attiniacum palatium, 461. c. Regi acquisitum, 380. a.
 Attola episc. Lauduni, 355. c. 379. b. 403. b. 460. b.
 552. c.
 Avallone transit S. Columbanus, 292. c.
 Avars Rætiæ vastant. 504. b.
 Aubertus episcopus, 423. c.
 Aubertus episc. Cameraci, 427. c. 428. a.
 Aucensis episc. Regincus, 573. b.
 Auciensis pagus prope Rhenum, 529. c.
 Auctores sæculi noni sub nominibus fictis tecti, 141. b.
 Audcharius abbas S. Germani Paris. 136. c. 594. b. 614. a.
 Audebertus episcopus Cameraci, 449. c. 450. b. 455. b.
 469. c. 470. a. 482. b.
 Audebertus episc. Silvanecti, 469. c. 470. a. 482. b.
 Audebertus abbas Oscensis, 573. b.
 Audeliana Deo sacrata, 422. a.
 Audemundus episc. Lugduni, 422. c.
 Auderannus abbas Floriaci, 546. c.
 Audericus abbas Trecentis, 307. b.
 Audo episc. Aurelianensis, 450. a. 469. c. 482. c.
 Audobaldus comes Palatii, 471. b.
 Audobertus episc. Parisiensis, 371. c. 372. a. 383. a. 390.
 c. 418. b. c. *Vide* Aubertus.
 Audobertus abbas S. Medardi, 523. b.
 Audobertus seu Aubertus, 418. & Robertus seu Chrodo-
 bertus, 418. c.
 Audocharius abbas Campidonæ, 393. a.
 Audoenus episc. Rotomagi, 138. c. 349. b. 352. a. b.
 348. b. 359. b. 364. c. 365. a. b. 368. b. 377. b. 380. b.
 401. c. 412. b. 433. b. c. 439. a. 447. c. 449. b. 450.
 a. 469. c. 482. c. 484. c. 485. b. 506. c. 516. c. 520. a.
 c. 521. b. 522. a. 541. c. 569. b. Referendarius Dago-
 berti, 343. b. 364. 371. An subscripsit privilegio Dio-
 nysiano, 423. c. Resbacum fundat, 49. a. 293. 363. b.
 569. b. 687. Monasticæ vitæ amator, 569. b. Ejus scri-
 pta, *ibid.* b. c. Ejus Ordinatio, 377. b. destinatus ad
 Conc. Romæ contra Monothelitas, 418. a. S. Wandre-
 gesilli amicus, 401. c. 402. a. b. S. Filibertum incarcer-
 rat, 520. b. Ei reconciliatur, 566. b. c. Ejus Visio crucis,
 598. a. Obit, 568. c. sepelitur Rotomagi, &c. 569. a.
 Ejus obitus dies & annus, 570. a. Cultus, *ibid.* *Vide*
 Dado.
 S. Audoeni villa regia, 569. a.
 Audoenus episc. Constantiæ Germanicæ, 584. a.
 Audomaropolis initia, &c. 455. b. Ejus ecclesia cathedra-
 lis, 486. b. Ex monasterio, 401. b.
 Audomarus episc. 348. b. 603. a. 620. c. Morinorum, 369.
 c. Et Bononiæ episc. 235. b. Teruannæ, 400. c. 306. b.
 469. b. c. 470. a. 482. b. 483. a. Monasteria ædificat,
 401. a. b. Sithiensibus privilegium concedit, &c. 455. a.
 b. S. Wandregesillum ordinat, 401. c. Obit, &c. 486. b.
 Audomarus abbas in Francia, 585. c.
 Audoveus episc. Andegavensis, 159. b.
 Audramnus comes Palatii sub Chlodoveo III. 600. a.
 Audulfus abbas Hasnoniensis, 596. a.
 Audulfus abbas S. Maxentii, 567. b. 568. a.
 Avenionis episc. Agricola, 598. b. au Agliacus, *ibid.*
 Domnulus, 299. a. Maximus, 298. c.
 Aventinus abbas Trecentis, 50. a.
 Aufredus abbas Condatisensis, 608. c.
 Augendus abbas Jurensis, 14. a. 23. b. seu Condatisensis;
 25. c. 26. 27. b. 31. b. Monasterio nomen dat, 677. c. 2.
 Augusta-Cancellaria pagus Viennensium, 458. a.
 Augustæ-Rauracorum, seu Basileæ episc. Ragnacharius,
 235. &c.
 Augustiniani eremita S. Columbanum frustra sibi sociant,
 329. b.
 AUGUSTINUS monastici instituti auctor in Africa, Mo-
 nachos tuetur, &c. 5. c. 40. a. Monasteriorum privi-
 legia fovet, 43. a. Locus pro monasteriorum privile-
 giis, 470. a. & libertate, 448. c. De bonis tempora-
 libus contemnendis pro aliorum utilitate, 261. c. De
 studiis profanorum, 265. a. Ejus sententia de Lapsis
 clericis non restituendis, aut si non sint clerici, de non
 assumendis ad Ordines, 237. c. de servis ad monasti-
 cam vitam admittendis, 56. c. Ejus doctrinæ & ipsi
 addictus S. Cæsarius, qui eum laudat, &c. 98. b. 99.
 a. 683. c. i. sic & Ruricius Lemovicensis, 101. c. Ejus
 apparitio, 683.
 AUGUSTINUS præpositus S. Andree Romæ, 218. c. Anglo-
 rum apostolus, 146. a. b. 166. c. 195. c. 206. a. 207.
 a. 209. a. 263. c. 264. c. 265. b. c. 272. a. c. 291. a. 301.
 b. 332. a. 413. c. 414. b. 472. a. Episcopus Cantuariæ,
 321. c. Anglorum episcopus, & monachus, 74. c. 289.
 c. 290. a. discipulus S. Benedicti, 65. b. Ipse & ejus socii
 Anglorum Apostoli fuere Benedictini, 661. ad 665. Ejus
 in Angliam missio, 240. Titubans a S. Gregorio firma-
 tur, & Episcopis Galliæ commendatur, 228. b. 241. &
 Regibus Francorum, 241. Iter in Angliam per Gallias des-
 cribitur, 241. c. 242. a. 243. b. In Angliam advenit, 242.

- Regem, &c. convertit, 245. episcopus ordinatur, 246. Romani legatos mittit, 251. c. Ejus labores pro Anglorum conversione, 261. c. Benedictinam regulam in Anglia instituit, 274. c. 275. 494. b. c. 673. Monachos in ecclesia Cantuariensi instituit, 270. b. c. 271. 285. c. 416 a. quod duravit usque ad schisma, 271. 272. Monasterium instituit, ut seminarium, 270. b. Fundat monasterium Cantuarie, 273. a. 274. Benedictinorum, 276. Primas in Anglia institutus, 280. c. Pallium recipit, 264. a. Omnes episcopi Britanniarum ei subiecti, 266. a. Brittones miraculo confundit, 279. c. non convertit, 280. Ejus prelagium de Brittonibus, 288. a. Expurgatur ab eorum caede, 288. b. Episcopus ordinat, 280. b. Ad ejus consulta respondet S. Gregorius, 265. c. 266. Obiit, sepelitur, &c. 286. c. 287. Epitaphium, successores, *ibid.* Corporis inventio, 65. c.
- Augustinus episc. Arvernensis, 386. c.
- Augustus abbas S. Symphoriani, & Brivensis. 139. a.
- Avila abbas S. Juliani Agaliensis, 72. b. 531. b.
- Augustodunum, *vide* Adua.
- Avitus episc. Viennæ, 28. c. 174. a. Ejus locus de Juvenibus. 27. a. b. de S. Ampulla Remensi silentium, 62. b. Opeum codex vetustissimus, 28. a.
- Avitus episc. Arvernensis, 103. a. 517. b. 586. c.
- Avitus abbas Perticensis, 79. b. c. Alius a Miciacensi, 77.
- Avitus abbas Miciacensis alius a Perticensi, 77. a. b. Chlodomiro interitum prædicit, 33. c.
- Avitus eremita, 181. b.
- Aunarius, seu Aunacharius abbas Autisiodori, tum episcopus, 47. c. 171. c. 172. a. 173. c. 196. c. 223. b. 318. c. 319. c. 601. c. Multa confert monast. S. Germani, 173. a. Ejus institutum de basilicis Autisiodorensibus, 172. b. c.
- Aunemundus episc. Lugduni, 223. 424. b. c. 425. 449. b. c. 450. b. 451. c. 472. c. Ejus parentes, 691. c. r. Idem est ac Dalsinus, 425. a. b. Instaurat monast. S. Petri, 445. 690. 691. Ejus mors, 443. 444. a. Testamentum, 222. c. 223. b. Refertur, 691. *Vide* Dalsinus.
- Aunobertus episc. Sagii, 586. b.
- Aurasius episc. Toleti, 157. c. 354. c.
- Aurea abbatissa, 311. c. Parisiis, 353. b.
- Aurelianensis episc. S. Anianus, 31. &c. Audo, 450. Eusebius, Jonas, 33. &c. Leodegarius, 380. b. Namatius, 194. c. Savaricus; 600. &c. Soabericus, 605. c. Theodulfus, 34. a.
- Aurelianus versatur S. Maurus, 116. b.
- Aurelianus Arelatensis episc. 127. c. 128. a. 129. Ejus regula, 128. b. 129. a. b.
- Aurelianus episc. Lugd. Athanaci instaurator, 13. b.
- Aureliani abbates duo S. Deodati supra Ligerim, 605. c.
- Aurelianus frater Patricii Dynamii, 246. b. c.
- Aurelius episc. Asturicensis, 573. b.
- Auremundus abbas Mariacensis, 194. b.
- Auriana abbatissa Hunulficurtis, 572. b. c.
- Auscolinum quid? 690. c. 2.
- Austadius episc. Niciensis, 163. a.
- Austasius abbas. *vide* Eustasius,
- Austerius episc. Tyrassonenis, 573. b.
- Austrapius dux, 125. a.
- Austrasii a Neustrasii victi, 563. c.
- Austreberta abbatissa Pauliaci, 469. 567. a.
- Austregisilus ex abbate episc. Bituricensis, 223. b. 228. b. 297. a. Obiit, &c. 323. b. c.
- Austremonius Arvernorum Apostolus, 102. b. 561. b.
- Austresius Argonenis, 383. c.
- Autbertus episc. Atrebatensis, 483. a. Cameraci, 405. b. 406. a. 410. a. 421. c. 441. 449. c. 470. a. 502. b.
- Autbertus episc. Parisiensis, 372. a. 418. c. *Vide* Audobertus.
- Autbertus abbas S. Medardi, 523. a. b.
- Autharius seu Autharius abbas S. Germani Pratenis; 542. b. 543. a. 594. b. 614. a. b. 705. An primus abbas S. Germani, 136. c. 137. b. c. 138. a.
- Autharius S. Audoeni pater, 365. a. sanctus, *ibid.* b.
- Autisiodori divinum officium institutum, 349. c. Omnes ecclesie ad cathedralem accedebant statis diebus, 172. b. In ejus cathedrali monasteria per vices officium celebrant, 601. c.
- Autisiodorensium episc. sepultura, 320. a.
- Autisiodorenses episc. Aunarius seu Aunacharius, 171. &c. Desiderius, 172. &c. S. Germanus, 146. &c. Gualdricus, 320. a. Heribaldus, 172. a. Hugo Marifconis, 503. b. Palladius, 171. &c. Quintilianus, 602. a. Scopilio, 601. &c. Tetricus seu Treticus, 601. &c. seu Tretacor, 605. c. Vigilius, 482. &c.
- Autmarus, *vide* Audomarus.
- Autmundus episc. Tulli, an vitam S. Apri scripsit, 175. c.
- Auxiensis episc. Paternus, 358. c.
- Auxanius abbas S. Cyrici Claromontani, 104. b.
- Aygliberchtus episc. Cenomannensis, 605. b.
- Aygloldaldu abbas, 412. c.

B

- Abbas Fundanus, 144. a. Ejus epistola de propagatione regulæ S. Benedicti, 668. c. 2. 673. c. 2.
- Babinus abbas Luccensis, 621. c. 707. c. 1.
- Babo abbas S. Germani Pratenis Parisiis, 138. a. 371. c. 372. b. 542. c.
- Babo dux Albigenisium, frater S. Segolenæ, 606. c.
- Babolenus abbas Bobii, 371. c. *vide* Bobolenus.
- Babolenus abbas Fossatensis, 371. c. 372. a. 383. a. 464. c. 465. a. b. An etiam S. Germani, 372. b.
- Babolenus abbas Stabulensis, 464. c. 465. a. 538. b.
- Babolenus-Theodulfus monasteria fundat, 371. c.
- Bacchiarii monachi opuscula, 207. c. 208. a. 300. c. Fuit abbas, 208. a.
- Baculus pastoralis abbatum, 254. c.
- Badefridus comes Palatinus, 469. a.
- Badegisilus episc. Cenomannensis, 221. a. 191. 192.
- Badenfes theimæ a Romanis imp. extructæ, 529. c.
- Badilo comes restaurator S. Martini Adua, 203.
- Badonica obsidio celebris, 150. c. 151. a.
- Baducingus, 424. c. *vide* Benedictus-Biscopos.
- Bagaudarum castrum, 372. a.
- Baginus episcopus Taruennæ, 455. b. seu Bainus abbas, tum episcopus Teruannæ, 448. a. 455. b.
- Bajoariis quis primus fidem nunciavit? 610. c. 611. Eorum duces, *ibid.* Alii sunt à Boiis, 305. c.
- Bajocentes episc. S. Vigor. 139. a. Ragnobertus, 450. &c. Forte Lascivus, 82. c.
- Bairheneus abbas Hiensis, 618. b.
- Balda abbatissa Jotrensis, 364. c. 456. b. c.
- Baldegisilus episc. Cenomannensis, 191. 192. b. 221. a.
- Balderedus abbas Tornacensis, 354. a. 377. c. 452. a.
- Baldericus episc. Cameracensis, 580. a.
- Baldericus abbas Montisfalconis, 345. c. 346. 347. 558. c. Fundat monasterium Remis, 468. c.
- Baldewinus episcopus Cantuarie, 273. a.
- Baldolenus episc. ignotæ sedis, 604. a.
- Baldomeris monachus Lugduni, 383. a.
- Baldonus episc. 696. c. 2.
- Balduinus S. Salabergæ filius, 350. a. seu Baldoinus mar-tyr, 440. b. c. Idem sanctæ Anstrudis frater, cæsus, 564. b.
- Ballici de miraculo S. Mauri opinio expenditur, 630. Es de ejus missione Gallicana, 653.
- Balma veteri lingua Gallica, id est rupes, 24. a.
- Balnei usus in vigiliis festorum, 510. b.
- Balnea ex aqua benedicta vetat Johannes papa, 505. c.
- Balfemius eremita Remensis, 316. c.
- Balterus Sekingenensis scripsit acta S. Fridolini, 221. b. emendatur, *ibid.* c. 222. a.
- Baltfridus abbas Mantisfalconis, 345. c. 346. 347. b. c.
- Balthildis pia regina, 442. c. 456. b. Pia ejus gesta, 438. b. c. 439. a. Regnorum Franciæ tutrix, 439. a. S. Petri Carnonenis benefactrix, 147. c. Fundat monasterium Calense, 111. c. 444. b. c. Et Corbeiam, 470. a. 445. Gemetico extruendo cooperatur, 432. b. Curat transferri corpus S. Eligii, 456. c. A necesse S. Audemundi excusata, 443. c. Calam secedit, 478. c. 479. a. 499. a. Ibi ejus sepulchrum, *ibid.* Obiit, &c. 554. b. c. Missa de ea, 697.

- Baluzius formulas Marculfi puras edidit, 419. c.
 Bandaridus Sueffioneusis episc. 179. a.
 Baptismus inuitis impositus, 339. c. In monasteriis conferri solitus, 139. c. Id vetatur, 308. a.
 Baptristeria, nemo ibi sepeliatur, 320. a.
 Baptristerium e monasterio cur amovendum, 226. b. Unum in monasterio Autissiodorensi, 320. a.
 Barba, qualis olim Benedictinis, 122. b.
 Barbara Venantii Cancellarii filia, 267. a.
 Barbaricorum conversionem curat S. Gregorius, 232. a.
 Qui erant, *ibid.*
 Barbarianus abbas Neapoli, 258. c. 259. a.
 Barbatoria, quid? 199. a.
 Barcinonis episc. Quiricus, 230. &c.
 Barcosii abbatis S. Sigiranni epistola de monachatu S. Gregorii M. 672. & seqq. sententia de missione S. Mauri, 673. c. 1. Novitates rejicit, *ibid.* c. 2.
 Barnabas conditor monasterii in Africa, 43. 2.
 Baronii sententia de secessu S. Gregorii examinatur, 164. c. Et de Regula S. Equitii in eius monasterio recepta, 165. c. 166. Eius opinio de monachatu S. Gregorii refellitur, 655. & seqq. 673. c. 2. Objectiones contra Benedictinos de S. Gregorii monachatu solvantur, 666. c. 2. 667. loca emendantur, 406. c. 512. c. 513. b. 657. c. 2.
 Barontus dux Andegavorum, 561. a.
 Baronti monachi visio, 546. c. 547. 548. secessus in Italiam, 548. c. obitus & cultus, 549. b.
 Barthaneus abbas Hliensis, 249. b.
 Bartholomæus episc. Lauduni, 459. c.
 Basileæ episc. Ragnacharius, 235. &c.
 Basilicæ nomen monasteriorum ecclesiis datum, 192. c. Inque potissimum, 127. b. Non vero cathedralibus dari solet, 178. c.
 Basilissa abbatissa Treviris, 368. c.
 BASILI M. elogium, 117. b. Regula, 7. a. c. 105. c. 160. a. Ea regula utitur S. Benedictus, 37. c. Quid sentiat de oblatione puerorum, 361. b. Eius dictum adversus delicatos, 119. a. Sententia de confessione abbatissis facienda, 357. c.
 Basilii pseudomonachus, 39. a.
 Basina regia puella monialis Pictavenfis seditiosa, 194. b. ruitas excitat, 195. c. 196. 197. 198. c. Eius in Leuboveram abbatissam calumniæ, 199. a. excommunicata, 199. b. Absolvitur, 199. c.
 Basinus episc. Trevirensis, 487. a. 614. c. Ante & post monachus, 604. a. b. Eius obitus, & sepultura, 615. a.
 Basinus archidiaconus Lauduni, 440. a.
 Basnagii objectiones in S. Maurum solvuntur, 648. & seqq.
 Baso S. Salabergæ affinis, 440. c.
 Basolus eremita prope Remos, 316. c. 317. a. abbas Viri-siacensis, 162. b.
 Basolus Arvernorum comes, 48. a. c.
 Bataco fundator monast. Beronensis, 491. a.
 Baudacharius pius monachus Bobii, 376. a.
 Baudacharius defensor testamento subscribit, 624. b.
 Baudemundus monachus Elnonensis, 528. c. scriptor vitæ S. Amandi, 420. c. an recte scripserit, 339. a. Eius figura æri incisa, *ad* 528.
 Baudenus monachus Atanensis, 223. c.
 Baudomalla virgo sacrata monast. Cenomannis fundat, 159. c.
 Baudonivia sanctimonialis Pictavenfis scribit vitam S. Radegundis, 140. &c. 194. b. 199. c. Fortunatum laudat, 258. a.
 Baudovius abbas Autissiodorensis, 171. c. 172. c.
 Bavo, 350. c. 351. Eius gesta, 398. b. c. 399. a. Obitus, 412. c. 413. a. Epitaphium eius, &c. 413. b. c.
 Bavo S. Nivardi frater, 466. c. 467. c.
 Beatus prope Lugdunum solitarius, 132. b.
 Bebronensis ager pagi Lugdunensis, 678. c. 2.
 Beda nascitur, 524. a. Eius ætas, in monasterium accessus, 556. a. monachus Girvensis, 417. a. Benedicti discipulus, 275. a. Regulam S. Benedicti commendat, 275. 276. a. 662. c. 2. 663. c. 2. 664. 665. In studiis proficit, 556. b. c. Fit diaconus annos natus novemdecim, 597. a. A Sergio papa expetitus an Romanam iverit, ejus celebritas, 591. a. b. Liber ejus quinquaginta homiliarum in divino officio, Casini lectus, 674. c. 1. 675. c. 2. De gestis S. Gregorii scribit, 284. Vitam S. Cuthberti, &c. 582. b. Et vitas abbatum sui monasterii, 590. c. In martyrologiis sanctos etiam domesticos omisit, 589. b. Eius homiliæ, *ibid.* Silentium ejus S. Mauri missioni non præjudicat, 545. c. 1. In homilia error librarii emendatus, 589. c. Eius textus defenditur, 288. b. In cilicio obit, 556. a.
 Beda major, alius a venerabili, 581. c. seu senior, monachus Lindisfarne, 550. c.
 Beda item alius doctor, ejus epitaphium, 556. 557. a.
 Bedensis pagus, 553. a. 614. b.
 Bega prima Northumbriæ monialis, 435. c. 436. a.
 Begga Pippini uxor, 322. a.
 Begga S. Gertrudis soror, 399. c. vidua ex Ansigifilo, condit monast. Andennæ, 609. a. c.
 Beggo Parisiensis comes, 468. c.
 Beggo S. Hildulfo aliqua donat, 507. b.
 Belcinnaca insula Sequanæ, 525. c. 542. a. 575. a.
 Belisarii in Silverium Papam facinus, 76. c.
 Bellendis abbatissa Morfellenfis, 535. a.
 Bellicenses episc. Felix, 196. c. Hippolytus, 608. &c.
 Bellovacæ episc. Clemens, 482. b. Constantinus, 600. a. &c. Dodo, 189. b. &c. Drogo, 434. a. &c. Maurinus, 352. &c. An Chardericus, 542. a.
 Belnensis pagus, 702. c. 2.
 Beloneus abbas Divionensis, 174. c.
 Belfonancum villa regia, 190. b.
 Benedicta virgo S. Fructuosi discipula, 396. b. c.
 Benedictio signo crucis facta, 81. b. Ab abbate recipienda ante exitum e monasterio, 89. c. Monachi ab abbate eam recipiunt, 53. c.
 Benedicti Papæ privilegium pro Luxovio, 382. c.
 Benedicti episcopi Barcinonensis epistola de monasterio Biclarenfi, 73. c.
 Benedictus episc. Samariæ, 522. a.
 Benedictus Terracinæ episcopus, 65. b.
 BENEDECTUS monachorum patriarcha Eius patria, 2. 3. a. Parentes, 3. a. Ætas, 3. b. Secessus, 3. c. Disquisitio de ejus genere, 675. c. 2. 676. Nativitas, 1. 2. Eius Regulæ prerogativa, 2. b. Quantum a sæculo alienus, tentationem superat, 8. Eligitur abbas, abdicat, 9. Romani proceres ei filios suos educandos committunt, 630. Monasteria duodecim condit, 37. Regulam scribit, 37. c. Discipuli præcipui S. S. Maurus, Placidus, &c. 117. &c. Beati Martini instituta imitatur, &c. 11. 12. Eius miracula apud Sublacum, 53. 54. Casinum migrat, &c. 53. Gentes convertit, oratoria condit, &c. 55. Monasterium ædificat Casini, *ibid.* An scripserit S. Remigio, 61. Monasterium Terracinæ ædificat, 64. c. Curam habet de monialibus, 315. a. Eius tempore famis in Deum fiducia, 85. Rusticum solvit, 88. c. Mortuum suscitatur, 89. b. Dæmonem alapa fugat, 89. c. Alia miracula, 90. Superbum emendat, 90. c. Videt animam sancti Germani, 94. 95. An etiam essentiam divinam 95. b. Prænoscit Casini everfionem, 96. b. & Ordinis in Gallias propagationem, 96. c. Detegit Totilæ fraudem, 96. c. Multa ei prædicat, 97. a. & alia de Roma, 97. b. Ei cognita futura Casini everfio, 107. Clades Romæ ab eo prædicta impletur, 141. c. 142. a. Falsum est eum Græcos carnibus refecisse, 119. a. Eius miracula apud Casinum, 56. a. 58. 59. 60. c. 64. c. 65. Locus ibi ubi pleraque miracula edidit, 96. a. Eius statutum de puerorum oblatione, 361. b. Primus suos voto uni regulæ addixit, 73. b. Legationem e Gallia suscipit, 107. Maurum in Gallias mittit, 108. Suos in Mauri profectioe hortatur & solatur, 112. S. Mauro transmittit reliquias & scribit, 113. a. Eius cum S. Scholastica colloquium, 113. b. Videt ipsius animam cælos penetrantem: ejus corpus Casini sepeliri curat, 114. a. Ipse sumpta Eucharistia stans in oratorio obit, 114. b. Cernitur cælum penetrare, 115. a. Quo anno, 115. b. c. Eius mortis annus, 97. c. 98. a. 646. 647.
 Benedicti virtutes, &c. iustorum omnium spiritu plenus, &c. 117. 54. c. An solum fuerit diaconus, 119. c. 120. a. 122. a. Eius effigies æri incisa, 120. 121. 122. b. Eius elogium, 524. b. Vita, 107. b. Eam S. Gregorius scribit

- scribit, 122. b. Scilicet in Dialogis, 230. b. 659. c. 1. Gesta ejus descripta a Marco poeta, 122. b. *Magnus abbas* dictus a S. Bischope, 588. b. Ejus regula ab illo servata, *ibid.* Pauli Warnefridi de eo homilia, 589. b. Profertur, 674. Ejus miracula refert, 674. c. 2. 675.
- Benedicti corpus in Gallias translatum, 381. 428. c. 429. 430. a. 463. b. 496. a. Frustra Itali tentant, ut Casinum referatur, 546. c. Ejus miracula apud Floriacum, 430. a.
- Benedicti ecclesia Romæ in piscinula, 3. c. Prope Sublacum, 4. c. Eidem sacra est ecclesia primaria Nursiæ, 3. b. Nomen ejus celebre in Anglia, 663. In Litanis Anglicanis, &c. 257. In Carolinis, 483. a. S. Columbano etiam ab ejus discipulis prælatum, 325. b. Ejus adificationis festum, 244. b.
- Benedictus Regulam scribit, 56. b. Ejus œconomia, 56. b. c. 57. 58. Monasticas vestes non concedit ante professionem, 417. a. Extraneos monachos admittit, 215. c. Ceteras perficit, 328. b. Absolute Regula monachorum dicta a S. Gregorio, 269. a. Qui eam & S. Benedictum laudat, 655. In conciliis commendata, 636. 637. Et in Regum Capitalibus, 637. A quo propagata, 143. c. 144. Prima ejus in Gallis institutio a S. Mauro, 632. c. 636. 688. Ut id contigit, 646. c. 1. A S. Gregorio suis monasteris data, 165. 166. Et ab eo multum commendata, 166. b. Quando in plerasque Italæ provincias propagata, 668. c. 2. Sola apud Latinos, 571. a. In toto Occidente sæculo VIII. recepta, 674. 675. Eam Luxovienses servant, 325. c. 372. a. 690. Et Romaricenses, 427. 690. c. 2. In monasterio Gaadensi servatur, 398. c. An aliam habuit S. Columbanus, 214. c. Ejus cum Regula S. Columbani unio, &c. 328. 329. 330. 690. *vide* Regula. Fuit a S. Donato excerpta, 325. b. c. Et a S. Fructuoso, 397. b. Ejus in Angliam propagatio, 661. *ad* 665. Ubi servatur, 430. c. 494. c. 496. a. 524. b. c. Ibi ab initio instituta, 274. c. 275. b. Prima & præcipua, 275. c. Lindisfarne instituta, 476. c. & servata, 581. c. 582. a. b. Ejus exemplar manu S. Patris scriptum, 119. b. 632. c.
- Benedictinorum vita quæ debet esse, virtutes, exercitia, &c. 57. Eorum habitus quis primitus fuerit, 121. a. b. Color, 122. b.
- Benedictini cathedrales Angliæ possident, 336. b. *Vide* Anglia.
- Benedictini Angli cedunt bona temporalia pro reparatione fidei, 262.
- Benedictus Anianæ abbas, 46. c. 561. a. Primum Segestrensis fuit monachus, 179. c. 331. b. Fuit & abbas Insulæ Barbaræ, 12. c. 13. a. Regulæ Benedictinæ restaurator non institutor in Galliis fuit, 636. c. 1. Ei ignota Regula Johannis Biclarensis, 203. a. An ejus erratum, 213. a.
- Benedictus-Bischofus, 424. c. 493. c. 494. 591. a. Fit monachus Lirini, 464. b. Abbas in Anglia, 275. a. 276. a. Fit abbas Cantuariæ, 495. c. 496. a. Cedit abbatia Cantuariensi, 506. a. Ejus elogium, monasteria condit, 524. Fundat monasterium Giwense, 575. b. c. Admittit in monasterio Bedam, 556. a. Commendat regulam S. Benedicti, 663. 664. 665. Ejus quantum iter Romanum, 544. c. Multa inde refert, 545. a. In extremo morbo exercitia, Regula ab eo servata, 588. b. c. Obitus, cultus, &c. 589. a. b. 590. Bedæ homilia de eo, 589. b. c. 590. 674. 675. Ubi monachus factus, 589. c. Elogia ex Beda, &c. 590. c.
- Benedictus abbas Cenomannensis, 331. b. 1
- Benedictus abbas Novientis, 488. c.
- Benedictus seu Vodoalus, 622. a. *vide* Vodoalus.
- Benedicti vox, pro beati, 61. b. c.
- Benenatus episcopus Misenas, 238. b.
- Benenatus notarius S. Gregorii, 225. c.
- Beneventi episc. Hildebrandus, 513. b. Martinus, 66. b.
- Benignus martyr Divione, 360. a. Ejus acta inventa, 107. b.
- Benignus abbas Glastoniensis, 587. c.
- Beniegrandus abbas Beneventi, 513. b.
- Beracharius episc. ignotæ sedis, 605. c. 694.
- Beracharius episcopus, 500. c. Cenomannensis, 501. a. seu Berarius episc. Cenomanensis, 159. c. 160. b. 383. b. 428. c. 429. a. 450. c. 451. a. 501. a.
- Beracharius abbas Dervenensis, 701. *vide* Bercharius,
- Bercandus abbas Beluæ, 538. a.
- Bercarius episc. Cenomannensis, 450. b.
- Bercharius abbas Altvillaris, 466. 467. 508. Monast. Dervense, &c. condit, *ibid.* b. c. 509. a. Ejus gesta, 466. Abbas Dervenensis, 518. a. 565. b. 701. Ejus obitus, 573. c. 574. a. sepultura, 574. b. cultus, 174. b. Ejus vitæ locus explicatus, 75. c.
- Bercharius monachus, 515. a.
- Bercharius dux Laudunensis, 409. c.
- Bercharius focer Drogonis, 613. b. c.
- Berchtwaldus episc. Cantuariæ, 591. c.
- Berchundus episc. Ambiani, 295. c. 318. a.
- Bercorialis abbas Bituricensis, 323. b.
- Bercuiacensis ager, 503. a. pagus, 694. c. 2.
- Berecharius episc. Cenomannensis, 449. b. c.
- Berecynthiæ sanum Aduæ, 204. a.
- Bererus, *vide* Bercharius, 466. c.
- Beretrice abbas Offimwillaris, 534. a.
- Berna pia mulier, 414. b.
- Bernardus abbas Claravallis, 381. c. Ejus locus exponitur, 213. c. 214. a. Sententiam S. Augustini, & S. Gregorii quam non sequitur, non vult condemnare, 266. c.
- Bernardus abbas Fundanus, 144. a.
- Bernardus abbas Melundensis, 49. c.
- Bernardi monachi Galli iter ad loca sacra, 618. c.
- Bernarii episcopi peccata miraculo delera, 607. a.
- Bernerus abbas Humolariensis, 593. c.
- Berniciorum seu Lindisfarnensium, seu Hagustaldi episc. Eata, 539. c.
- Beroaldus abbas Cenomannensis, 159. b.
- Beroaldus abbas Ebreduni, 132. a.
- Berfwinda Attici ducis uxor, 488. c. filia sororis S. Leodegarii, 489. a. b. 491. a.
- Berta Avennaci fundatrix, 467. c. 468. a. occiditur, &c. 468. b.
- Berta Imp. filia, Avennaci abbatissa, 468. b.
- Berta conditrix & abbatissa Blanziaci, 579. b.
- Berta abbatissa Lemaufensis, 705.
- Berta Angliæ regina, 242. a. 286. a. Ei scribit S. Gregorius, quam S. Helenæ comparat, 265. a. Ejus sepultura, 301. b.
- Bertaldus episc. Trecentis, 450. b.
- Bertana abbatissa Vileriensis, 584. b.
- Bertarius episc. Santonensis, 449. b.
- Bertarius comes, 292. b.
- Bertichramnus episc. Burdigalæ, 197. b. c. 198. a.
- Bertefledis filia regis Chariberti, monialis, 197. b.
- Bertefridus episc. Ambiani, 445. b. 449. b. 450. 455. b. 482. b. Privilegium dat Corbeix, 469. c. 470.
- Bertegisilus invalor Cenomannicæ sedis, 192. b.
- Bertegisilus abbas forte Cadurcensis, 358. a.
- Bertegundis nupta frustra nititur in monasterium se recipere, 197. c.
- Bertetrudis regina, 306. c. 307. a.
- Bertharii abbatis Casin. sermo de S. Scholastica, 60. a.
- Bertholdus episcopus, 471. b.
- Bertholdus episc. Lauduni, 440. a.
- Bertichramnus episc. Cenomannensis, 104. 159. b. 196. c. 250. b. 383. b. An sub eo S. Mauri missio, 107. 647. 648. &c. Ejus in S. Germanum devotio, 169. b. Quatuor monasteria condit, 191. a. archidiaconus fuerat Paisiensis, &c. 192. a. b. Ejus testamentum, 312. a. b.
- Bertila abbatissa Calæ, 444. b. 456. b. 479. a. seu Bertilana, 554. b. c.
- Bertila mulier devota, 328. a.
- Bertinus abbas Sithiensis, 400. c. 401. a. 369. c. 411. a. 455. a. b. 463. a. 480. 486. b. 528. b. 529. a. 572. b. 603. a. 452. Fit abbas, 401. b. 452. c. monast. condit, 454. Ei datum monast. Hunulcurtis, 572. Abbatiam dimittit, 620. c. Ejus figura æri incisa, *ad* 528.
- Bertoaldus episc. Lingonum, 360. a. 414. c.
- Bertoaldus episc. Tricassinus, 449. b.
- Bertoara monasterium Bituric. fundat, 297. a.
- Bertradana abbatissa, 305. b.
- Bertradus abbas Bituricensis, 323. b.
- Bertrandus abbas Castrensis, 598. c.
- Bertrandus abbas Jurenensis, 678.
- Bertrannus, *vide* Bertichramnus.

- Bertrudis abbatissa Hafnoniensis, 596. a.
 Bertrudis reginæ obitus & sepulturæ locus, 317. a.
 Bertuinus discipulus S. Fursei, 411. c.
 Bertulfus abbas Bobii, 214. a. 372. c. 335. a. Privilegium obtinet, 344. b. c. 345. a. Obitus, 375. a. c. Gesta. &c. 376. Reliquiæ, 308. c. vita, 309. a.
 Bertulfus abbas Glannafoliensis, 181. c. 186. b. 286. c. Erat Flori filius, S. Mauro oblatus, 116. c.
 Bertulfus abbas S. Melanii, 390. c. 391. a.
 Bertulfus abbas Renticensis, 602. c. Ejus gesta, Translatio, vita, &c. *ibid.* 603. a.
 Bertus episc. Turonensis, 567. c.
 Bertwaldus episc. Cantuariæ, 597. b. 601. a. Ex abbate, 274. b. Raculfensi, 587. c. 596. c. An fuerit abbas Glastonæ, 597. a. Primus fuit ex Anglis factus episc. Canuariæ, 597. a.
 Bertwaldus abbas Glastoniensis, 536. a. 596. c.
 Berwinus abbas Nantensis, 138. c.
 Biffvacensis ager pagi Lugdunensis, 678. c. 2.
 Bitharius episc. Carnotensis, 220. a.
 Bertha Deo sacrata Cenomannis. 159. b.
 Beticus episc. Agathensis, 33. a.
 Betto Lingonum episcopus, 86. a.
 Betto abbas, 431. a.
 Betto abbas Æduensis, 518. a.
 Betto abbas Turonensis, 390. c.
 Betto custos silvarum Caletensium, 420. c.
 Bertolenus abbas, tum episc. Sueffionensis, 179. c. dimittit sedem quam male occuparat, 445. c.
 Bibliotheca divinæ legis, id est libri sacri, 420. a.
 Bibliotheca Romana 418. a.
 Bibliotheca in monasteriis studiose servanda, 588. b.
 Bignonius Marculfi formulas edidit, 419. c.
 Bilhilda regina uxor Childerici, 506. b. seu Bilichildis uxor Childerici II 457. c.
 Birgitta sancta Scotta, 207.
 Birinus episc. Dorcincæ, 366. b. seu Dorcicestræ, 595. c. seu Saxonum-occidentalium, 535. c.
 Biscopus, 554. a. *vide* Benedictus-Biscopus.
 Bisius episc. Orientalium Anglorum, 516. c.
 Bituricenses episc. Apollinaris, 223. &c. Aufregisilus, 297. &c. Probianus, 139. a. Sulpicius-Pius, 323. &c. Sulpicius-Severus, 323. &c. Sanctus Ursinus, 139. a. Wisolenus, 422. &c.
 Blæsilla S. Eugenii Tolet. mater, 395. a.
 Blandinæ martyris ecclesia Viennæ, &c., 458. a.
 Blandinus vir S. Salabergæ, 350. a.
 Blavia, an ibi sepultus Charibertus rex, 156. a.
 Bledegisilus archidiaconus Paris. Fossatensis fundator, 371. c. 372.
 Blevileguti episc. Venetensis reliquiæ, *etc.* 239. a.
 Blidmundus S. Attalæ socius, 335. a. b.
 Blidramnus episc. Viennæ, 541. b. c.
 Blidulfus monachus Bobiensis, 333. c. 334. a.
 Blithildis monialis pia mors, 357. a.
 Blitmundus, 318. a. Abbas Leuconænsis, 318. b. seu S. Walarici, 335. b. Cujus fuit successor, 295. c.
 Boba abbatissa Remis, 346. c.
 Bobbo regis thesaurarius, 351. c.
 Bobilana tenatrix Romana, seu Gallicana, 359. a.
 Bobinus episc. Trecentis, 414. c. 415. b. 514. a.
 Bobinus abbas Andegavensis, 130. c.
 Bobo episcopus, 422. c.
 Bobo episc. Valentis, 517. c. Æduensis intrusus, 518. a.
 Bobo abbas Magniloci, 586. c. 619. c.
 Bobo abbas Reomaensis, 451. c.
 Bobo vir illustis fit monachus, 173. b.
 Bobo Ebroini filius, 457. a.
 Bobolenus abbas Bobiensis, 329. b. 371. c. seu Bobulenus, 376. 377. a. 464. c. 465. a.
 Bobolenus abbas Divionensis, 289. a. 360. a. b. An alter ejusdem nominis, *ibid.*
 Bodilo Childericum, &c. interimit, 515. c.
 Bodo episc. Tulli, 462. c. 533. c. Monasterium condit, 506. c. Fuit S. Salabergæ frater, 439. c. 440. c. seu Leuduinus, 440. a. c. Alias dictus Leudinus seu Leuduinus, 440. a. 497. a.
 Boetius an Casinum invisit, 59. a.
 Boëtius nomen dat monasterio Romæ, 537. c.
 Boii a S. Eustasio conversi, 305. c. alii a Bajoariis, *ibid.*
 Boifilus propositus Mailrosensis, 416. c. 417. a. 475. c. 476. a. 577. a. 580. b. Prophetiæ donum habet, 537. b.
 Bollandiani emendantur, 221. c. 582. b. Eorum sententia de missione S. Mauri, 654. c. 2. De Benedictinis in Anglia institutis, 665.
 Bononiæ episc. Andomarus, 235. *vide* Teruanna.
 Bonumirus monachus sanctus, 79. a.
 Bona abbatissa Romæ, 244. a.
 Bona temporalia, ut curanda, 86. a. Cedenda ad procuranda aliis æterna, 261. c.
 Bonis terrenis præstat regularis disciplinæ observatio, 77. c.
 Bona Deo sacra rapere horrendum, 601. a.
 Bona opera nihil profunt extra ecclesiam, 619. a. b.
 Bonciolus abbas Senoniensis, 462. a.
 Bonifacius III. aut IV. Papa approbat S. Mauri vitam, 186. b. 280. c.
 Bonifacius IV. monachos tuetur, 289. b. c. Eis benefacit, 186. b. 290. a. Ejus decretum pro monachis, 74. c. 146. a. Illud favet monachatu Benedictione S. Gregorii, 665. c. 2. Ei scripsit S. Columbanus, 300. Ejus epistola pro Angliæ ecclesia, 290. c. Pantheon consecrat, 291. a. Monachos in ecclesia Cantuariensi confirmat, 270. c. 271. c. 275. a.
 Bonifacius V. ad episc. Anglos scribit, 314. a. & ad regem Edwinum, 333. a. Vices suas in Anglia Justo concedit, 326. a.
 Bonifacius episc. primas Carthaginensis, 39. c. 41. c. 42. 43. 383. a. 448. c. 470. a.
 Bonifacius episc. Gratianensis, 42. b. Byzacenæ primas, 43. a.
 Bonifacius episc. Moguntis, 522. c. & martyr, 276. a. Infidelium conversioni destinatus, 580. b. Frisis & Bajoariis convertendis insudat, 610. c. Permittit Liobæ abbatissæ ingressum basilicæ Fuldenis, 87. b.
 Bonifacius auctor vitæ S. Livini emendatus, 414. b.
 Bonifacius archidiaconus Romæ, 424. c.
 Bonifacius Alamannorum dux, 483. b. c. In Alsatia, 457. b.
 Bonitus episc. Arvernorum, 104. c. 105. b. Pia ejus gesta, 586. c. Dicitur Bonitus-Eusebius, 561. a. Arvernensem episcopatum dimittit, &c. 619. b. c. 620. a. Scripsit contra Arianos, &c. *ibid.*
 Bonitus abbas Casini, 115. c. 144. b. 158. b. Quod sub eo destruitur, 176.
 Boniza abbatissa Romæ, 244. c.
 Bononia altera sedes episc. Morinorum, 369. c. Ejus episc. *vide* Teruanna.
 Bonosiaca hæresis, 317. b.
 Bonosiaci heretici, 305. c.
 Bonus electus abbas, rejiciitur, 268. c. 269. a.
 Bosa episc. Eboraci, 474. b.
 Bosellus primus Wigornis episcopus, 557. c.
 Boselus episcopus Wiccienis, 474. b. 595. b. seu Dorcicestræ, 595. c.
 Boso episc. Constantiæ Germanicæ, 583. c. 584. a.
 Boso episc. Gratianopolis, 470. b. 482. c.
 Boso Landegisilus dux paganus, 307. a.
 Bosochindus abbas in Francia, 585. c.
 Botulfus monast. Ikenho conditor, 430. c. Ejus reliquiæ, 431. a.
 Bova abbatissa Remis, 345. c. 346. 347. a. Soror sancti Balderici, 468. c.
 Bovo Ebroini filius, 482. b. c.
 Brabantii ad fidem conversi, 413. c. 414.
 Bracaræ episc. Fructuosus, 503. b. &c. Lucretius, Martinus, 145. &c. Poramius, 437. b. Ricimirus, *ibid.*
 Brachio eremita, 102. c. Abbas Menatensis, 77. a. 103. a.
 Brandea, seu reliquiæ, 93. c. SS. Apostolorum, 145. c. Ex corpore S. Petri, 173. c.
 Braulio episc. Cæsaraugustæ, scribit vitam S. Æmiliani, 69. c. 70. a. 163. c.
 Braulio abbas Hispanus, 601. a.
 Bremæ episc. Albertus, 390. b.
 Brendanus abbas in Britannia, 152. a. Ejus obitus, 210. c.
 Brigantium opidum, 294. a. 295. a.
 Briocus episcopus, 389. a. Ejus monasterium, 152. c.

Britannia-major, quis ibi monastici ordinis fuerit status, 106. b. Ejus episcopatus quinque e monasteriis, 152. c. *Vide* Anglia.

Brittones in quo a ceteris dissidebant, 471. c. Quæ eorum tonsura, 472. a. Conventus ea de re, 472. 473. Miraculo confusi, 279. c. Non convertuntur, 280. Ecclesie rebelles caduntur, 287. c. Convertuntur a S. Wilfrido, 287. c.

Brittones monachi in Armorica, 294. c.

Britwaldus an abbas Glastonicensis, 535. c. seu Raculfensis, 536. a. tum archiepiscopus Cantuariæ, *ibid* 596. c. *vide* Berwaldus.

Brocaria villa publica, 288. c. Palatium, 306. b.

Brogaria vicus, duplex, 502. a.

Broliacensis ager pagi Lugdunensis, 678. c. 2.

Brona silva Caletum, 525. c.

Broweri locus emendatur, 604. a.

Bructeri seu Boructuarii Frisæ populi, 597. b. Deleti, *ibid*.

Brunichildis regina, 256. a. 263. c. 264. a. S. Columbanum exagitat, 288. c. 291. b. c. 292. Ei commendatur Augustinus, &c. 241. c. 251. c. Bellum inter nepotes excitat, 296. b. S. Lupentium occidi jubet, 188. a. Fundat monasterium S. Martini Aedæ, 195. a. Athanaci item fundatrix, 13. a. Monasteria ab ea condita, 203. 204. Ejus misera mors, sepultura, 298. Augustoduni, 283. c.

Buccelinus comes, missus Chlotharii, 330. c.

Buchinus abbas Ferrariensis, 49. b. 353. a.

Budocus abbas Dolensis, 151. c.

Bullis sigillata pontificia diplomata, 553. b.

Bunoria terra, 702. c. 2.

Burdigale episc. Berichramnus, 197. &c. Gundegisilus, 181. b. &c. An Nicasius, *ibid*.

Burgofedis abbatissa Portensis, 469. b.

Burgundionum regnum a Francis deletum, 77. b. Eorum reges Ariani, 223. a.

Burgundo-fara. *vide* Fara.

Burgundofaro, 343. Chartam obtulit, 685. *vide* Faro.

Bulciacensis ager pagi Lugdunensis, 678. c. 2.

Byzacenz primates Liberatus, 42. a. Bonifacius, 42. &c.

C

ABELLICENSIS episc. Prætextatus, 142. c. Veranus, 190. &c.

Cabilonenses episc. reum liberabant, 229. b. Eorum altera sedes Latona, 229. c.

Cabilonenses episc. Agricola, 133. c. Desideratus, seu Dido, aut Dido, 482. &c. Flavius, Galterus, Gildericus, Girbaldus, S. Gratus, 228. &c. Johannes-Robertus, 227. c. Lupus, 264. &c.

Cadoldus episc. Viennæ, 386. a.

Cadurci episc. Capuanus, 622. b. S. Desiderius, 345. &c. Rusticus, *ibid*.

Cadurcenses primi monachi, 358. a.

Cæcilia abbatissa Romaricensis, 316. a. 426. a. b. 534. c. Alias Clara, aut Gegoberga, 426.

Cædmonis poetæ monachi pius obitus, 555. c. 556. a.

Cælestinus papa prædicatores in Hiberniam mittit, 206. b. 207. a.

Cælestini incolunt Nursiæ locum natalem S. Benedicti, 3. b.

Cæna Domini, hac die lotio pedum, 537. a.

Cæsaris triumphales arcus Remis, 468. c.

Cæsaraugusta a Childeberto obfessa, &c. 134. b.

Cæsaraugustæ episc. S. Braulio, 69. &c. Johannes, 163. c. Taio, 230. &c. Valderodus, 573. b.

Cæsaria abbatissa S. Cæsarii foror, 22. a. Senior abbatissa Arelatensis, 98. c.

Cæsaria junior abbatissa item Arelat. 22. a. 98. c.

Cæsarius archiepisc. Arelat. 22. &c. 79. 80. a. 81. b. 83. a. Ex monacho Litinensi, 19. c. Ejus vitæ epitome, &c. 20. 22. Privilegium dat monasterio à se fundato, &c. 45. a. Ejus homilia ab aliis recitata, 83. b. Eiusdem doctrina a Pontificibus Romanis probata, 99. a. Quæ de Officio divino instituit, *ibid*. Ejus visio, 683. Sepulcrum & epitaphium, 99. b. Augustino addictus, & ejus doc-

trina, 98. b. 583. c. 1. Obiit proxime ad ejus festum, 98. b. Virtutes &c. 98. c. Ejus vitæ scriptores, *ib*. Discipuli 99. c. 100. Melianus, 685. S. Theodericus, 106. b. Ejus constituta monastica, 155. a. 156. c. Præclara ejus monia, 21. c. Regula, 21. 129. a. 193. a. c. 325. a. 442. a.

Cæsarius, an episc. Arverneris, 386. c.

Cæsarius abbas Autisiodorensis, 171. c. 172. c.

Cæsarius abbas S. Lucie Syracusis, 225. a.

Cæsenates episc. Concordius, 281. b. c. Johannes, *ibid*. c. Natalis, *ibid*.

Cassarellus abbas Casini, 158. b.

Cagnericus regis conviva & consiliarius, 293. c.

Cagnericus SS. Faronis & Faræ pater, 304. 305. b. 343. b. c. 355. c. 356. a. 365. a.

Cagnoaldus S. Faræ frater, 479. c. S. Columbanus discipulus, 296. b. 297. a. Ex Monacho episc. Lauduni, 235. b. 293. c. 304. a. c. 305. a. 306. b. 327. b. 332. a. 343. c. 352. c. 379. b. Obiit, ejus acta cum Magnoaldi gestis confusa, 355. c. *vide* Chagnoaldus.

Cagnulfus S. Faræ frater, 355. c. 356. a.

Caedocus S. Richarii institutor, 308. c. 336. c.

Cala villa regia, 188. c. 444. b.

Calcaria urbs Angliæ, 435. c. 436. a. 474. b.

Calcedonius abbas Vivariensis, 125. b. 126. b.

Caldeoldus episc. Viennæ, 386. a. 387. b.

Calericus Carnutum episc. 194. a.

Callinicus exarchus, 252. b.

Calmelius dux monasterium Calmelienfe condit, 560. c. & Mauzacense, 561. b.

Caltio fluvius, 346. a.

Calvomontisi pagus, 692.

Camaldulenses arcant a suis basilicis sæculares, 87. a.

Cambricensis pagus, *id est* Cameracensis, 572. b.

Camelianus episc. Trecensis, 50. a.

Cameraci episc. Adebertus, 449. b. seu Aubertus, Audebertus, aut Aubertus, *ibid* &c. Erluinus, 582. c. Giraldus, 583. a. Halitgarius, 411. c. Liebertus, 406. a. Theodorus, 443. a. Vindicianus, 502. &c. an Theodofredus, *ibid*. b.

Camiliacensis pagus, 594. b. c. 599. a. Belloyacorum, 542. a. 613. b.

Campaniæ dux Waimaris, 517. c. 552. c.

Campania Liguriæ, 551. b. 552. a.

Campaniæ regnum, *id est* Langobardia, 543. c.

Campi Elysi Arelatenses, 312. c. commune cœmeterium Arelatense, 195. b.

Camufati locus emendatur, 508. b.

Candericus episc. Lugduni, 383. a. 425. a.

Canderis episc. Lugduni, seu Lauduni, 449. b.

Candidæ-casæ episc. Ninia, seu Ninianus, 210. &c.

Candidatus episc. Asturicensis, 394. c.

Candidus episc. Urbis-veteris, 243. c.

Candidus proabbas S. Andrea, 251. a. Abbas S. Andrea Romæ, 257. a. Missus S. Gregorii in Gallia, 257. b. Nuntius S. Gregorii in Anglia, 242. c. 243. a.

Canonicæ-sanctimoniales quando cœperint, 222. a.

Canonicæ sæculares nullæ olim, 399. c. quæ Regulares, 400. a.

Canonicarum institutum quale, 570. c. improbatum, 571. 2.

Canonicæ, an olim exstabant in Lotharingia, Alfaria, &c. 492.

Canonicæ Romaricenses recentes, 315. c. 316. b. Quando cœperint, 427. a.

Canonicis scripturis annumerata Regula sancti Benedicti, 659. c. 2.

Canonicus abbas in Anglia, *id est* Benedictinus, 662.

Canonicus ordo, *id est* Canonum ordo, 519. c. seu statuta Canonum, 281. c.

Cantuariensis ecclesie constructio, monachi ibi instituti, &c. 270. b. c. Ejus disciplina, 270. c. 271. 273. Monachi in ea perseverarunt usque ad schisma, 271. 272. 273. Eorum &c. in Anglia professio, 275. c. Ea ecclesia Archiepiscopum & abbatem habuit, 271. c. Postea idem fuit archiepiscopus & abbas, 272. a. Archiepiscoporum sepulcræ locus, 273. 274. Ii semper a monachis & e monachis electi, 272. a. b. Qui alii fuerint, 272. c. 273. a.

Cantuariæ episcopi, S. Anselmus, 272. &c. S. Augustinus, 325. &c. Baldewinus, 273. a. Berthwaldus, 591. seu

- Bertwaldus, 596. seu Britwaldus, 535. *Æt.* Cuthbertus, 274. *Æt.* Deus-dedit, *ibid.* *Æt.* S. Lunstanus, 275. *Æt.* Frigeardus, 272. *Æt.* Guillelmus, *ibid.* *Æt.* Guillelmus-Cubulicensis, *ibid.* *Æt.* Honorius, 336. *Æt.* Justus, *ibid.* *Æt.* Lanfrancus, 27. c. Laurentius, 287. *Æt.* Mellitus, 291. *Æt.* Oda seu Odo, 272. *Æt.* Plégmundus, 271. b. Radulfus, 272. *Æt.* Richardus, 273. a. Strigandus, 272. *Æt.* Theobaldus, *ibid.* *Æt.* Theodorus, 477. *Æt.* S. Thomas, 272. *Æt.* Wighardus, 477. *Æt.* Wlganuis, 412. a.
- Cantuarie chorepiscopus, 274. b.
Cantum Romanum discunt monachi Angli, 545. a.
Canusii episc. Sabinus, 97. b. 142. a.
Capeerensis regio Biturigum, 430. a.
Capillos moniales servabant, 489. c.
Capillorum varie tonsuræ, 180. c. *vide* Tonsura.
Capisterium ad purgandum triticum, 4. a.
Capitulorum trium schisma, 299. c. 317. b.
Caprasius abbas, 6. b. 13. c. S. Honorati institutor, *Æt.* 15. c. Martyr Lirinensis, 561. b.
Captionacum palatium, 605. b. seu Captunnacum, 470. b.
Capuz episc. S. Germanus, 66. *Æt.*
Capuanus episc. Cadurci, 622. b.
Caputia acuminata Benedictinis, 122. b.
Caralitani episc. Januarius, 254. c. Julianus, 232. *Æt.*
Caramtocus abbas Salicis, 211. a. 419. b.
Carcassonæ episc. Stephanus, 566. *Æt.*
Cardinalium recentium ora resolventi ritus unde? 591. c.
Carilefus Menatensis monachus, 561. a. abbas, 33. c. Abbas & fundator Anisulæ, 76. c. 77. a. c. 186. c. 311. c. Etiam reginæ monasterii ingressum negat, 77. c. Obit, 78. a.
Carissimum palatium, 572. c.
Carissima Odonis Biturigum principis filia, 102. a.
Caritas, quos unit spatia terrarum non separant, 112. c. Regnet in monasteriis, 402. b. Aliena commoda suis præferre jubet, 112. a.
Caritas erga panperes laudatur, 126. a.
Caritatem facere, id est, refectioem fumere simul, 609. b.
Cariulfus monachus Nantensis, 138. c.
Carlesfredus episcopus, 449. b. c.
Carleolensis episc. Dubricius, 208. c.
Carlomanus princeps & monachus, 171. a. Ejus corpus inventum, 158. b.
Carnotena urbs desolata, 220. a.
Carnotenses episc. Adeodatus, 605. *Æt.* Etherius, 79. c. Aganotus, 147. c. Agirardus, 605. *Æt.* Betharius, 220. a. Caleticus, 194. a. Gauciobertus seu Gauzbertus, 419. *Æt.* S. L. Robinus, 11. *Æt.* Malehardus, 220. a. Pappolus, 147. *Æt.* Petrus-Cellenis, 415. *Æt.*
Carnis abstinentia a monachis servata, 580. c. 581. a. Et a monialibus, 347. a.
Carnes prorsus interdicit Regula S. Benedicti, 57. a. A virginibus, nisi agris non edendæ, 167. b. Earum in monasteriis esus quibuslibet, etiam externis, interdicendus, 118. c. 119. a.
Carnis tentatio oratione vincenda, 39. a.
Carolus Martellus a S. Maximino sanatus, 487. a.
Carolus M. ad sepulcrum S. Maximini sanatus, 154. a. Re-liquias in expeditiones deferri curabat, 323. c. Vetat pœnitentium ferrea vincula, 88. a.
Carone seu Caronus abbas ignoti loci, 594. c.
Carothus servus Dei in Armorica, 368. b.
Carrucata terræ, 575. b.
Carthaginis episcopi Bonifacius, 39. c. *Æt.* Reparatus, 42. *Æt.*
Carthaginis-Spartariæ episc. Licinarius, 186. a. [87. b.
Carthusiani feminis interdicit ecclesiæ suæ ingressum, Casa-Gaiani locus apud Cenomannos, 77. c.
Casinensis episc. Severus, 55. c.
Casinensis urbis & monasterii situs, *Æt.* 55. b. vetus monasterii descriptio, 635. c. 1.
Casinenses Romam transferuntur in Lateranum, 176. 177. Agnoscunt Gallicanam S. Mauri missionem, 632. Eorum jejunia, 704.
Casinus fluvius, 55. b.
Cassianus abbas, 6. b. 22. *Æt.* Massiliæ monasteria fundat,
246. Ejus instituta, 125. c. 186. a. in monasteriis Gallicæ, Hispaniæ & Africa servata, 73. c. A quibus emendata, 125. c. Eiusdem scripta a Victore episc. Martyriano emendata, 73. c. Ejus regula, 105. c. 160. a. Editur S. Benedictus, 37. c.
Cassianus abbas discipulus S. Fructuosi, 437.
Cassiodorus, 7. b. c. senator, 125. 126. Ex senatore monachus, 85. Ejus secessus, 85. c. secessus & monasteria, 125. b. Ejus ibi instituta, 125. c. Bibliotheca, *Æt.* *ibid.* præclara ejus monita, 126. b. c. Eiusdem de Dionysio Exiguo laudes, 51. c.
Castadius episcopus, 423. c.
Castitas humilitate fovetur, 21. c. Ejus votum, 441. b.
Castor Aptensis episcopus, 22. c.
Castorius episc. Ariminensis, 236. c.
Castorius abbas Hispanus, 573. b.
Castorius monachus Luxoviensis, 337. c.
Castorius magister militum Romam tuctur, 252. a.
Castrensis ecclesiæ inscriptio probat S. Mauri missionem Gallicanam, 638.
Castrensis pagus, 471. a.
Castrum Theoderici, 498. a.
Catalauni episc. Domitianus, Donatarius, 519. c. Felix, 196. c. Landebertus, 482. b. S. Memmius, 529. c.
Carapulus Massiliensis, 342. a.
Caractæ ad sanctorum tumulos, 93. c. ad sanctorum reliquias, 145. c. 146. a.
Catechumeni in monasteriis eruditi, 10. c. 19.
Catellus Papa, id est Johannes, 708.
Cathedræ S. Petri festum, 163. c.
Cathedra episc. in monasteriis non locanda, 244. 2. 246. b.
Cathedralis ecclesia, ecclesia solet dici non basilica, 192. c.
Cathedrales a monachis possessæ, 416. *Æt.* *vide* Anglia.
Catholica fides miraculis asserta contra Arianos, 72. c. 73. a.
Carolacensis matrona, 342. b.
Carolacus vicus S. Dionysii, 340. b.
Carurcinus pagus, 686. c. 1. *vide* Cadurcum.
Cauciacum monasterium & villa regia, 179. b. c. 445. c.
Ceadda episc. Eboraci, 478. a. 540. a. S. Wilfridi successor, 274. c. 494. b. Ejus humilitas, Liccieldam transfertur, 473. c. 495. a. b. 556. 557.
Ceadvalla rex Angliæ Romæ baptizatus cbit in albis, 584. a. b.
Ceberudis abbatissa Habendenis, 504. a.
Cedda episc. Scottus, 472. c. Liccieldensis, 473. c.
Ceddus ex abbate episc. Orientalium-Saxonum, 557. a.
Cedwalla abbas Glastoniensis, 536. a.
Cella, id est monasterium, 60. a. 71. a. 114. c. 219. c. 259. c.
Cellæ nomen monasterio etiam grandi datum, 125. a.
Cella obscura pro pœnitentibus, 397. b.
Cellanus monachus Perronenis, 524. c. 525. b.
Cellula, monasterium, 180. b. 181. a. 223. c.
Cellulas peculiare non habebant Agaunenses monachi, 679. c. 2.
Cella abbatissa Arelatensis, 355. b.
Celsitudinis titulus monacho datus, 69. a.
Celsus abbas in Neustria, 585. c.
Cenomannenses episc. Aglibertus, 159. *Æt.* seu Ayglibertus, 605. *Æt.* Badegisilus, 107. *Æt.* Beracarius, seu Berarius, seu Bercarius, seu Berecharius, 450. *Æt.* Bertichramnus, seu Bertrannus, 107. *Æt.* Domnolus, 107. *Æt.* Gilbertus, 578. c. Hadoinus, 330. *Æt.* Herlemundus, 570. *Æt.* Innocentius, 77. *Æt.* Merolus, 550. *Æt.* Turibius, 77. *Æt.* Victor, 391. a.
Cenomannensis chorepiscopus Petrus, 159. c.
Cenomannensium episc. gestorum liber emendatus, 191. c.
Cenomanni obtinent corpus S. Scholasticæ, 428. c. 429. Apud eos viri sancti & monasteria, 79. a.
Cenomannorum dux ab episcopo, abbatibus, &c. pagensibus eligi debebat, 616. b.
Ceolfridus abbas, 544. c. 597. a. In Anglia, 275. a. 276. a. Abbas Girwenis, 556. b. 575. b. c. 576. b. c. Et Wiremutensis, 524. b. 590. c. 618. b. Wiremutho & Gwino simul præficiuntur, 580. c. 589. Bonificia in utrumque, 591. a. Ejus gesta, sub eo Beda celebris, *Æt.* 591. Ut sanctus colitur, 589. a.

- Cereis in Natali Domini inscriptiones chronologicae Romae appositae, 591. b.
- Ch. æquivaler H. 421. b.
- Chadbedo episcopus, 422. c.
- Chadoaldus comes palatii sub Chlotario III. 500. c. 501. a.
- Chadoenus episcopus ignota sedis, 604. a.
- Chadoindus episc. *vide* Hadoinus.
- Chadolaldus comes palatii, 693. 694.
- Chadunus episc. incertae sedis, 600. a.
- Chadunus metropolitani, 541. b. c.
- Chagnoaldus episc. Lauduni, 332. a. *vide* Cagnoaldus.
- Chagnoaldus abbas Cenomannensis, 390. c.
- Chagnoaldus S. Columbani discipulus, 393. a. Minister S. Columbani, 294. c. *vide* Cagnoaldus.
- Chagnoaldus Childeberti conviva, 306. b.
- Chaidulfus episc. A. degavensis, 389. b.
- Chaimoaldus episc. Pictavorum, 191. 312. a.
- Chaino abbas S. Dionysii, 542. a. 593. c. 594. a. 598. c. 599. a. 607. c. seu Chaeno, 594. c.
- Chalonæ præfectura, 389. c.
- Chanulfus comes, 364. a. 687. c. 1.
- Chaoaldus episc. Viennæ, 422. c.
- Chaondius episc. Viennæ, 449. b. c.
- Charidericus abbas S. Dionysii, 541. b. 594. a. 613. c. Fit episc. forte B. llovaci, 542. a.
- Chariberti regis excommunicatio, obitus & sepultura, 156. a.
- Charibertus II. a regno exclusus, 340. a.
- Chariochaudus episcopus, 449. b. 450. a.
- Chartæ linæ, 625. a.
- Chartarum veterum apologia, 625. a.
- Charta Childeberti regis pro monasterio Dervensi, 503. a. b. Eiusdem pro monast. Senoniensi, 692. Pro S. Gregorio in Alatia, 457. b. Chlodovei II. 686. c. 1. Tres Chlotarii III. pro S. Dionysio, 693. Theodenci regis pro Tunfionis valle, 702. S. Reoli episc. Remensis Berchario data, pro condendo parthenone, 574. c. Refertur, 701. Compositionis inter archiep. Remensem, & episc. Suffionensem de monast. Orbacensi, 698. Aredii, seu Petruini episc. pro monast. Graffellensi, 571. b. Refertur, 698. Confirmatio Chlodovei Regis, 700. Vigili episc. Amisiodorensis de fundatione monast. 502. c. 694. Numeriani episc. Trevirensis pro S. Deodato, 696. Donatonis monast. Moisiacensi, 686. Adoaldi donantis Sithiu, 401. a. Anemundi episc. Lugdun. pro parthenone S. Petri, 690. Aldasindæ subjicientis Dornatiacum Besuæ, 442. Berthæ pro monast. S. Vincentii Cenomannensis, 684. Cuniperti regis, 707. Fundationis Brogariæ, 501. b. c. Gammonis de Parthenone Lemausensi, 704. Pro Marcariolis Pætonum, 474. *Vide* Diploma, Privilegium.
- Chartis subscribunt infantes regii, 371.
- Chavelaus insula Scaldis, 404. c.
- Chedelmarus abbas S. Germani Prædensis, 543. a.
- Cheranus Scotiae patronus, 618. c.
- Cherdonus abbas Wissemburgi, 384.
- Chiffletii prudentia circa veteres chartas, 625. b.
- Childbertana fundatrix Hunulscunis, 572. b. c.
- Childebertus I. rex Francorum, an Andegavi ad eum pertinuerint, 117. a. Eius erga monachos affectus & beneficentia, 127. c. 128. 130. c. In S. Germanum affectus, monast. S. Vincentii condit, 134. 136. Ibi sepelitur, *etc.* 135. An aliud Parisiis fundarit, 136. c. Eius pragmatikum in gratiam monast. Prædensis, 136. c. 137. a. Sancti Fusciani ecclesiam fruit, 138. b. Favit S. Mauro, 637. c. 2. Locum dat pro monasterio Nantensi, 138. a.
- Childebertus II. rex obtinet privilegium pro monast. Arelatensi, 253. c. Laborat ad sedandas monialium Pictav. turbas, 196. 197. 198. c.
- Childebertus III. Cauciaci sepultus, 179. c. 445. c.
- Childemarcha abbatissa Fiscamni, 447. c. 532. a.
- Childeannus abbas S. Germani Parisi. 138. a. 542. c.
- Childericus II. monarcha 442. c. 499. c. 500. a. Eius regnum *etc.* 457. b. Beneficus in monasteria, 457. Donatio Fontanellæ facta, 506. b. c. Diploma pro Barisaco, 460. a. pro monast. Senoniensi, 692. S. Leodegarius persequitur, 514. b. c. Eius cædes, 515. c. Sepultura apud S. Germanum Parisiis, *ibid.* 516. c. Amphibæne in ejus tumulo inventæ figura, *ibid.* Eius necis conscius fuisse falso accusatur S. Leodegarius, 540. c.
- Childericus S. Nivardi frater, 467. c.
- Childomarus abbas Sollemniaci, 620. b.
- Childulfus episc. Mettensis, 696. c. 1.
- Chilianus martyr, 585. c. *vide* Kilianus.
- Chillenus monachus Scotus, 344. a.
- Chilpericus rex Burgundionum, 23. c. Arianus 223. Erga S. Lupicinum beneficus, 608. c.
- Chilpericus rex Franc. epitaphium S. Germani scribit, 169. a. & ejus ecclesiam restaurat, *ibid.* b. S. Medardo bona Godini attribuit, 127. b. Eius pia opera, 189. Eius filia, Riguntis, Chrodielidis, 196. b. Interitus & sepultura in monast. S. Germani, 188. c. 189. Eius tumulus & effigies, 169. c.
- Chilperici II. regis genealogia, 516. c.
- Chilpericus alter, seu Hilpericus apud S. Germanum sepultus, *etc.* 188. c. 189. a.
- Chindafundus rex monasterii favet, 393. c. 394. b. Eius sollicitudo de libris S. Gregorii, 459. b.
- Chivotecis utuntur Luxovienses, 212. c.
- Chlodulfus episc. 507. c. seu Clodulphus Mettensis, 508. a.
- Chlodechildis Guntramni regis filia Deo sacrata, 189. c. 190. a.
- Chlodoaldus necem evadit, 75. c. Fit monachus, 76. a. Rex & confessor, 343. a.
- S. Clodoaldi vicus, 343. a.
- Chlodobergis filia Guntramni regis Deo sacrata, 189. c. 190. a.
- Chlodebertus princeps sepultus apud S. Crispinum, 178. c.
- Chlodomirus rex spreto S. Aviti consilio, necatur, 77. b.
- Chlodolinda Alboini regis Longobard. uxor, 146. c. 153. b. 158. a.
- Chlodovei Magni regis Francor. baptisma, unctio ex sacra ampulla, *etc.* 62. b. Eius devotio erga S. Hilarium, 200. a. An precibus S. Severini sanatus, 28. Eius diploma pro Miciaço, 34. a. Eiusdem & aliorum regum, &c. effigies, 169. c.
- Chlodoveus I. absidem S. Dionysii comminui & dari pauperibus jubet, 418. b. c. An amens fuit ob raptas sancti Dionysii reliquias, 423. c. 424. Impetrat privilegium pro S. Dionysio, 422. Alia impetrat a Papa, 382. Pro Luxovio, 689. Pro parthenone, 688. Privilegium Dionysianum, 422. 423. Alia ejus charta, 686. c. 1. Privilegio longe ante dato subscripsit grandior factus, 500. c. 695. c. 2. Eius regni proceres, 423. a. Junior dictus & Chlotarius, 497. c. 690. c. 2. S. Furco favet, 388. c. Eius obitus & liberi expenduntur, 437. c. 438. a.
- Chlodovei III. regis ætas, 602. a. Diplomata pro S. Dionysio, 598. c. 599. a. c. Alia, *ibid.* b. Confobrius ejus Guntramnus rex, 599. b. Confirmat privilegium Graffellense, 700. c. 2.
- Chlodoveus pseudorex ab Ebroino factus, 517. b. 518. b.
- Chlodoveus princeps in monast. S. Germani Parisi. sepultus, 178. c.
- Chlodulfus filius S. Arnulfi, 347. c. Episc. Mettensis, 322. a. 375. c. 447. a. 465. b. 486. c. 507. 508. a. 534. b. 563. c. 696. c. 1.
- Chlotarius I. rex Francorum a S. Nicetio excommunicatus, 155. a. Eius erga S. Medardum veneratio, 127. a. Transfert corpus ejusdem S. Medardi, 179. a. Fit monarcha, a Radegunde repetenda avertitur, 140. a. Glannasolio confert prædia, 131. b. Obiit, sepelitur apud S. Medardum, 127. b. 146. c.
- Chlotarius II. rex Francorum optimus princeps. Edicto concilii Parisi. decreta explicat, 307. c. 308. a. Fit monarcha, 298. c. Invitat Columbanum apud se, 299. b. Eius reverentia erga SS. Columbanum & Eustasium, 317. c. Novionni palatium mutat in monasterium, 572. b. Diploma pro S. Dionysio, 685. c. 1.
- Clotharius III. Fundator Corbeia, 445. 470. a. Fiscamno beneficus, 447. c. Eius regni anni, 501. c. 502. a. Obiit, sepulcrum, beneficia in monasteria, 499. Eius chartæ pro sancto Dionysio. 693. 694.
- Chlothildis regina fundat monasterium S. Petri Parisiis, 111. c. & S. Germani Amisiodori, 47. a. Cujus ecclesiam construxit, 229. b. Obiit Turonis, ubi pie vixerat, 122. c. Monasteria fundavit, 122. c. 123. *Vide* Chrotildis.

- Chonebertus abbas Maricolenfis, 421. c. 422. a.
 Choræ, *id est* antiphonæ, 213. a. 214. b.
 Chorepiscopi nomen cum coepiscopi confusum, 69. b.
 Chorepiscopi Cantuariæ, 274. b.
 Chorepiscopus Petrus Cenomann. 159. *ſc.*
 Chramlinus episc. Ebreduni depositus, 541. a. b.
 Chramnetrudis mulier nobilis, 623. b. c. 706.
 Chramnulfus comes Ecolismæ, 180. c.
 Chraphaildis pia mulier, 414. b.
 Chraudingus abbas Belliloci, 558. c.
 Chrisma temere a presbyteris in Hispania confectum, 69. a.
 Chrismale, Chrismarium, 209. b. c. A monachis peregrinis delatum, *ibid.*
 Chrismarium ad S. reliquias deferendum, 224. a.
 Chrismarium episcopi, seu theca reliquiarum, 553. b.
 Christiacus, 518. c. An Christiacus villa regia, 519. a.
 Christianitas, *id est* baptismus, 289. c.
 Christianos male viventes temnit Penda rex gentilis, 436. a.
 Christivilus, an S. Christophorus, 594. b.
 Christophori cultus & ecclesiæ, 203. b. Oratorium, 61. c. 61. c. Ecclesia, 222. a. An dictus est Christivilus, 594. b.
 Christus, beatus qui pro eo patitur, 294. c.
 Christi servi qua catena stringendi, 56. b.
 Chroabaldus episcopus, 696. c. 2.
 Chrocelmus abbas Nobiliaci, 474. c. 475. a.
 Chrodecarius abbas, 501. c. quis fuit? 502. a.
 Chrodechildis uxor Theoderici III. 594. a.
 Chrodegarius abbas Corbeix, 502. a. 565. c.
 Chrodegandus episc. Mettensis, 221. b.
 Chrodieldis monialis Pictavi, 204. a. seditiosa, 194. b. Regia puella quæ in monasterio turbas excitat, 195. c. 196. 197. 198. Ejus in Leuboveram abbatissam calumniæ, 199. a. Excommunicata, 199. b. Absolvitur, privata vivit, 199. c.
 Chrodingus abbas Belliloci, 383. b. c. 558. c.
 Chrodinus referendarius Chlodovei, 500. c.
 Chrodobaldus S. Amando inobediens punitur, 543. a.
 Chrodobertus episc. Abrincensis, 566. c.
 Chrodobertus episc. Parisiensis, 189. c. 250. a. 418. c. 439. a. 470. b. 449. b. c. 450. a. b. 478. c. 569. c.
 Chrodobertus abbas Gemetici, 520. c. 521. b. 522. a.
 Chrodoberto palatii comiti S. Leodegarius necandus datur, 540. c.
 Chrodolius abbas S. Petri Vivi, 602. a.
 Chrodrinus abbas Theolegiensis, 383. c.
 Chronographus Benignianus emendatur, 174. c. 175. b.
 Chrotbertus episc. Turonensis, 523. 569. c.
 Chrotharius abbas S. Mariæ supra Ligerim, 605. a. b.
 Chrotildis regina piissima, 555. a. cum pede Anserino, 50. c. *vide* Chlouldis.
 Chrotildis pia femina Brogariense monast. condit, 501. b. c. 502. a.
 Chrotpertus episc. Turonensis dat privilegium S. Martino, 523. c. 569.
 Chryfantus episc. Gallus, 18. a.
 Chryfantus episc. Spoleti, 255. b.
 Chuanes pius monachus, 369. a.
 Chunalduus socius S. Rudberti, 612. a.
 Chundo Guntramni cubicularius, 228. a.
 Chunibertus episc. Coloniensis 403. a. b. c.
 Cicero Mifenas monachus, 238. b.
 Cilicio impositi moribundi, 556. a.
 Cilla abbatissa *Helmeson* in Anglia, 536. a.
 Cimelenensis episc. Valerianus, 16. b.
 Cineres, quando iis imponi cæperint moribundi, 556. a.
 Cirulæ episcopi Ariani fraus detecta, 72. c. 73. b.
 Cifindria fluvius, 465. *ſc.*
 Ciffa subregulus fundator Abendoniensis, 536. a.
 Cisterciensium coloniarum monachorum duodecim, 38. a. Interdicunt feminis ecclesiæ suæ ingressum, 87. b. Quid de Regula mutarunt, 118. b.
 Citonatus abbas S. Æmiliani, 69. c. 70. b.
 Citruinus abbas Castrensis, 566. a. 573. b. episc. Albigenfis, *ibid.* c. 598. c.
 Clades terribiles in Italia an. D L I X. 97. b.
 Clara abbatissa Romaricensis, 534. c. 426. b. *vide* Cecilia & Gegoberga.
 Clarii error emendatus, 602. a.
 Claromontani episc. *vide* Arvernenses.
 Clarus episc. Gratianopolis, 422. c. 423. c.
 Clarus episc. Helenensis, 573. b.
 Clarus abbas Viennensis, 106. a. 387. a. Ejus mors, 457. c. 458.
 Clarus discipulus S. Martini, 12. b.
 Claudianus Viennensis, 32. a.
 Claudius episc. Vefontionum fit monachus Condatiscensis, 159. b. tum abbas, *ibid.* 678. c. 1. Obiit. ejus corpus incorruptum, 81. 608. b. c.
 S. Claudii opidi initia, 677. c. 2.
 Claudius abbas Caturcensis, 359. c. 360. a.
 Claudius Classensis abbas, 7. c. 218. c. 226. c. 227. a. 236. a. 250. c. Obiit, 276. c. 277. Ejus opuscula, 278. c. Commentarios S. Gregorii in Regum collegit, 660. 661.
 Claves tres S. Petri quid designent, 550. c.
 Clementis Papæ brachium, 102. c.
 Clemens episcopus, 486. c.
 Clemens episc. 610. *vide* Willibrordus.
 Clemens episc. Bellovaci, 482. b.
 Clericali melior est monastica vita, 361. c.
 Clericalia munia, ad ea adhibendi monachi, 190. a.
 Clericatus habitus, id est monasticus, 485. a.
 Clerici quantum a laicis honorandi, 402. c.
 Clerici extranei abbates esse non possunt, 231. c. 233. a.
 Clerici in monasteriis eruditi, 171. a.
 Clerici penitentes non restituendi, nec admittendi ad ordines, 237. c. 238. a.
 Clericorum societates raræ in Gallia ante V I I I. sæculum, 101. b.
 Clerici pulsantes in monasteriis, 231. c. Ad monasticam professionem admittendi, 278. a. b. Ad eam ut pote meliorem vitam transire possunt, 361. c. Monachi facti non resiliant, 219. b. Hi ad ecclesiæ curam non revocandi, 656. c. 1.
 Clerici nomen monachis datum, 171. a. 351. b. c. 354. b. 606. b. 611. c. 612. Clericus id est monachus, a. 103. b. 105. a. 123. a. 180. a.
 Clipacum villa regia, 349. b. 422. a. 568. c. 569. a. 686. c. 1.
 Clotinus abbas Centulæ, 572. a.
 Clotwendis abbatissa Marcianensis, 384. b. 582. c.
 Cluniacenses in professione capite velantur in septem dies, 591. c. sua instituta ad S. Maurum referebant, 637. Eorum mos in deferenda stola, 108. b.
 Cluniacenses abbates, coadjutores adhibebant, 350. a.
 Clydo an abbas Habendensis, 338. c.
 Codices Evangeliorum aureis litteris scripti in membranis purpureis, 495. b.
 Cæmeteria urbium communia in monasteriis, 102. b. In monasterio Cabilonenfi, 228. c. In monasterio S. Vincentii Lauduni, 203. b.
 Cæmeteria monasteriorum extra sæpta, 182. a. etiam monialium extra monasterium, 193. a.
 Cænobitarum vita eremiticæ præferenda, 537. b.
 Cænobium, id est basilica monasterii, 86. a.
 Cogniacensis ager pagi Lugdunensis, 678. c. 1.
 Coitius emendatur, 129. c. 139. c. 189. c. 377. a. 380. c. 389. b. 509. b. 585. c. de morte S. Desiderii, 431. a. de Gregorii textu error emendatur 109. Ejus opinio de Gregorii Turon. interpolatione rejicitur, 158. c. 159. a.
 Coldwinus abbas S. Gregorii in Allatia, 457. b.
 Collatio, id est congregatio, 397. a.
 Colloquia virorum piorum de rebus sacris sunt, 359. c.
 Colmannus episcopus Scottorum, 471. c. 472. c. 473. 474.
 Colomagnus Scottorum rex, 413. c.
 Colomannus socius S. Kiliani martyr, 587.
 Colonia episc. Cunibertus, 370. c. 403. *ſc.* Ebregeffus, 199. b. Herlemundus, 149. c.
 Colores vestium monasticarum, 57. a. Coloris albi cucullæ Hibernorum monachorum, & forte Luxoviensium, 207. b.
 Columba seu Columbanus, abbas Hiiensis, 206. a. c. 207. c. 208. c. 209. c. 210. a. b. c. 473. b. abbas Hiiensium monachorum, 580. a. Obiit, 249. a. Ejus vita scripta, 618. b.

Columba item abbas in Hibernia, 208. c. 210. a.
 Columba, *vide* Columbanus.
 Columbae martyris, Senonensis ecclesia, &c. 323. a. Reliquiae, &c. 448. b.
 Columbae ad sepulturas, 512. b.
 Columbanus episcopus Lageniae, 210. c.
 COLUMBANUS dictus Columba, 206. a. 208. c. 209. b. c. 256. b. c. 294. Is est S. Columbanus abbas Luxovii, 233. c. 235. a. 245. b. 305. c. 310. a. 313. a. 326. 327. 348. a. b. c. 357. c. 358. a. 363. b. 365. a. 382. c. 383. c. 412. b. 419. b. 482. b. 483. a. Scotiae patronus, 618. c. Ejus gesta, 210. c. 211. 212. 213. 214. 215. 216. S. Agilum benedicit, 306. b. S. Faram consecravit, 304. a. Cuculla alba utebatur, 207. c. Quando in Vosagum venit, 256. a. c. Luxovii conditor, 689. c. 2. Brigantii, &c. moratur, 294. a. b. A Theoderico rege exagitur, 288. c. 291. b. c. Luxovium redit, 289. seculares in monasterium introducere renuit, etiam iubente rege, 291. c. Exulare cogitur. Ejus iter, 292. 293. Regis interitum praedicit, 293. ad Chlotarium, rum ad Theodebertum accedit, 293. A Theodeberto excipitur, 294. a. Ad Luxovienses scribit, 294. Luxovio pulsum sequuntur omnes monachi Scotti, 294. c. 297. a. Ejus focii, 336. c. de Theoderico propheta impletur, 298. In Italiam se recipit, 296. Bobiense monast. fundat, 296. c. A Chlotario invitatus in Gallias redire non vult, 299. b. Interdicit S. Galum, 302. b. S. Gallo reconciliatur, 309. b. Ejus epistola ad Papam de Paschate, 286. a. Sententia de tribus Capitulis, 317. b. Epistola ad Bonifacium IV. de tribus Capitulis, 300. Alia item de Paschate, 256. Alia scripta, 257. a. Obitus, 308. a. 311. b. Versus, tumulus, reliquiae, monasteria, & discipuli, 308. c. 309. Ejus memoriam reveretur rex Chlotharius, 317. c. Ejus miracula, 234. Ejusdem vitam Jonas scripsit, 308. 309. Quam regulam sit secutus, 329. Ejus regula, 212. 213. 316. 328. 329. 330. a. An diversa a Benedictina, 214. c. 215. a. An in Galliis Benedictinae praelata, 636. Contra Agrestium defenditur, 320. c. 321.
 Columbani & S. Benedicti regulae junctae, *vide* Regula. Ejus poenitentiale, 213. b.
 Columbani discipuli, 393. a. 400. b. Ariani infesti, 333. c. 334. A S. Audoeno laudati, 569. c. Aves edebant, 376. a. Regulam S. Benedicti susceperunt, 328. Monasteria sub S. Columbani regula, 321. c. 325. a.
 Columbanus abbas S. Trudonis, 616. b.
 Columbani junioris pia mors, 234. b.
 Columbinus abbas Lutrensis, 326. b.
 Columbus abbas Novienti, 488. c.
 Columbus presbyter, a sancto Gregorio commendatus, 270. b.
 Columbus malus monachus Lirini, 463. c. 464. a. S. Augustini persecutor, 530. b.
 Columcellus, 210. b. *vide* Columba.
 Columkil insula Scotiae, 210. b.
 Comarcus S. Basili institutor, 162. b.
 Cometes apparitio, 539. b.
 Comigellus abbas Bancorensis, 208. c. 209. b. c. 210. a. c. 344. b.
 Comininus S. Columbani discipulus, 234. b. Ejus focius, 294. c.
 Comites variorum officiorum in Hispania, 394. c.
 Comitissa abbatissa Romae, 244. c.
 Communio stando recepta, 627. b.
 Communio in triduo ante pascha, 626. b.
 Communio sub unica specie, 213. b.
 Communio sacra sub utraque specie, 356. c. Corporis & sanguinis Domini, 480. b.
 Communio ex particula panis data, 261. a. sanguinem hauriebat S. Gregorius per virgulam auream, 261. b.
 Communio Dominica moribundo data, 209. &c. *vide* Viaticum.
 Communio sancta in Regula S. Benedicti, 57. c. In Regula S. Benedicti & Magistri, 626. b. 627.
 Communionis ordo in Magistri regula, 627.
 Communionis gratia citius data quam antea, in Theodori poenitentiali, 591. c.
 Compendium palatum, 401. c. 508. b. vicus regius, 478.

a. regia villa, 363. c. 445. c. 613. b. villa 702. c. 1.
 Completorium, a S. P. Benedicto primitus institutum, 29. c.
 Compstellae episcopus Gelmiris, 503. c.
 Compunctionem prava colloquia extinguunt, 251. a.
 Computum paschae canonicum, 424. c.
 Conanus abbas Abendonensis, 536. b.
 Concessus episcopus Doreti, 449. b. seu Ebroicensis, 450. a. b.
 Concessus episcopus Ebroicensis, 482. c.
 Concilium Agathense, 35. b. Andegavense, 31. b. Anglicanum contra Brittones, 279. c. 280. a. Aquisgranense sub Ludovico pio, quid de puerorum oblatione statuerit, 361. b. Monachis volatilia indulget, 376. a. decretum pro canonicabus, 570. c. Arelatense sub Ravennio, 17. c. 18. a. Augustodunense, sub Guntramno, 196. c. Augustoduni sub Leodegario, 519. b. c. 636. c. 2. Explicatur, 281. c. Aurelianense I. 35. c. Aurelianense II. 83. c. Aurelianense III. 110. b. Aurelianense IV. 110. b. Aurelianense V. 130. a. 132. b. 142. b. Autisiodorense sub Aunachario, 171. c. 172. c. 173. a. b. 233. b. Barcinonense, 110. b. 251. c. 256. a. Becanceldae in Anglia, 601. a. b. Bracarense, 531. b. Bracarense III. 162. a. Britannicum in causa paschatis & ionisurae, 619. a. Cabilonense, 173. c. 389. c. Caesaraugustae III. 596. a. c. Calchedonense, 278. b. quod favet Episcopis, 17. b. c. Carpentoracense, 52. Carthaginense, 39. c. 470. a. Pro monachis, 448. c. 450. a. Sub Bonifacio ubi de privilegiis monasteriorum, 42. 43. Aliud sub Reparato de eadem re, 43. 44. Ejus sub Bonifacio canon emendatur ex veteri codice, 44. b. Christiaci, 519. a. c. Clipiaci, 422. Cloveshoviense, 276. a. 286. c. Ubi regula S. Benedicti commendatur, 663. Duziacense I. 659. c. 2. Emeitenense, 484. a. Epaonense, 36. Forojulienense, 43. a. Gerundenense, 110. b. Hærfeldense, 554. a. Heorutfordense, 516. c. Hispalense II. 314. b. c. Ilerdense, 52. 67. c. Juncense, 43. b. Landavense III. 151. c. Lateranense contra Monothelitas, 407. Latopolitanum, 320. b. Liprinense commendat Regulam S. Benedicti, 637. c. I. Concilium Lucense, 145. b. Alterum, *ibid.* c. Lucense II. 162. Concilium in quo depositus S. Leodegarius, 540. b. c. Mariaci habitum est, 541. a. b. Marifconense, 402. c. Marifconense in causa Agrestii, 320. Marifconense II. 174. a. Mettense, 199. b. Nemaufense, 289. b. Parisiense in causa Praetextati, 171. b. Parisiense IV. 111. b. Parisiense V. I. 307. c. Remense sub Sonnatio, 331. c. 349. c. Romanum sub S. Gregorio, 238. a. Romae sub Bonifacio IV. in gratiam monachorum, 289. b. Romanum in causa S. Wilfridi, 544. Romanum sub S. Martino contra Monothelitas, 417. c. 418. a. Romanum contra Monothelitas sub Agathone, 551. b. Romanum sub Nicolao Papa, 571. a. Rotomagi sub S. Ansberto, 585. 586. a. Tarraconense, 36. 52. 67. c. Toletanum II. 83. c. Toletan. III. 184. b. 202. a. Toletanum IV. 74. a. 278. b. 361. 111. a. b. Toletanum V. I. 393. b. Toletanum VII. I. 430. b. Toletanum IX. 436. b. Toletanum X. 436. c. Toleti XI. 530. c. 531. a. b. Toleti XII. 111. b. 566. a. Toleti XIII. & XIV. 573. Toleti XV. 585. b. Toleti XVI. 601. a. Toleti XVII. 601. a. Tullense, 81. b. Turonense, 194. a. Turon. II. 154. c. Non praedicit missioni S. Mauri, 645. c. 2. Turonense sub Urbano II. 635. 636. Valentinum, 189. c. 190. a. Valense II. 83. a. Concilium occasione S. Columbani, 256. a. Concilium in causa turbarum Pictaviensium monialium, 199.
 Concilia in Galliis congregari satagit sanctus Gregorius, 256. a.
 Conciliis abbates interfunt, 171. c. & subscribunt, 350. c. 393. c. 394. c. 601. a. 531. a. Et abbatissa subscribunt, 601. b.
 Concordius episcopus Caenae, 281. c.
 Condati veteri lingua Gallica, *id est* confluentes, 23. b.
 Condedi monachi Fontanellae gesta, 525. c. Obitus, 573. c. 575. a. Cultus, translatio, 575. b.
 Conditia, *id est*, territorium, 160. a.
 Confessarius, 480. b.
 Confessio peccatorum, 160. a. 352. a. 476. a. 511. a. Saax-

- doti facta, 213. c. 578. c. Ejus virtus, 547. b. Abbatissæ facta, 357. a. b. c.
- Confessio moribundi, 433. a. 559. a. In extremis, 357. b.
- Confessionis homicidii formula, 431. c. 691.
- Confessoris nomen pœnitentibus datum, 559. a. Sic dicti nonnulli pœnitentes, 110. c.
- Confirmari, *id est* sanguine Domini potari, 617. b.
- Congallus ab Alcuino laudatus, 618. c.
- Congellus abbas Bobii, 464. c.
- Cono abbas Lirinensis, 243. c. 270. a. 311. b. 463. b.
- Conradus Abenspergius episc. Saltzburgi, 611. c.
- Consanguinitatis gradus in Anglia pro matrimonio statuti, 266. a.
- Consortia nobilis matrona, 388. b.
- Constantis imper. typus damnatus, 407. a. b.
- Constantinus Constantini imperator. filius, monachus, 207. a. 374. c.
- Constantiæ Gallicæ episcopi, Frotmundus, 538. *Æt.* An Hughierus, 450. b. Launus, 351. a. Lauto, 82. c. Leontianus, *ibid.* Possessor, 138. c. Rotmundus, seu Frotmundus, 538.
- Constantiæ Germanicæ episc. Audoinus, 584. a. Boso, 583. &c. Gaudenius, 302. c. Johannes, 303. *Æt.*
- Constantianus monachus sanctus, 79. a.
- Constantinæ imper. S. Gregorius renuit dare reliquias sancti Pauli, 424. a.
- Constantina abbatissa, 238. b. 247. a.
- Constantina monialis, 196. b. 204. a.
- Constantinianus S. Mauri socius, 108. a. 186. a. 286. c.
- Constantinopolitani episc. Cyriacus, 217. *Æt.* Euty chius, 183. a. Johannes, 217. *Æt.* Paulus, 407. b.
- Constantinus episc. Bellovacii, 542. a. 600. a. 605. c. 613. b. c. Sepultus Gemetici, 568. b.
- Constantinus S. Benedicti discipulus, 165. b. Abbas Casini, 115. b. 133. a. 143. a. 144. b. 230. a. Ejus tumulus, 158. a.
- Constantinus abbas Arelatenus, 128. c.
- Constantinus presbyter monaster. Neapolitani, 259. c.
- Constantinus Magnus, S. Helenæ curis conversus, 265. b. Sacerdotes in casiris adeste curabat, 323. c. Veronenses captivati, 88. a. An monasterium Treviris excitari, 157. c.
- Constantinus junior excommunicatur, 291. c.
- Constantinus tyrannus sic presbyter, 76. b.
- Constantinus episcop. Mediolani, 164. c. 165. a. 237. c. 299. c.
- Constantius episc. Albiensis, 400. b.
- Constantius episc. Aquini, 60. c.
- Constantius episc. an Ucetiensis, 18. a.
- Constantius abbas Classensis electus, rejicitur, 277. a.
- Constantius S. Menelei socius, 560. c.
- Constans episcopus, 599. a.
- Contentiones vitandæ, 477. a.
- Conventriensis ecclesia a monachis possessa, 273. c.
- Conventus Streaneshalensis, 472. 473.
- Conversio ad fidem non facienda invitis, 246.
- Conversi an tempore S. Benedicti extiterint, 56. b. Quales tunc erant, *ibid.*
- Conviva regis, 306. b.
- Conviva & Consiliarius regis Agnoaldus, 235. a.
- Coquinæ officium omnes monachi Farfæ exercebant, 563. b. Abbates coquinæ serviebant diebus festis, 140. a.
- Corbeiz situs, nomen, *Æt.* 444. c. 445.
- Corcyra episc. Alcyonius, 260. a.
- Corduba Lusitanæ mons, & Corduba urbs Andalusæ, 394. a.
- Cordubæ episcopus lapsus, 355. b.
- Corinthi archiepisc. Guillelmus 426. c.
- Corona Græcorum, 493. c.
- Coronæ Scotticæ forma, 529. a.
- Corona exauctorato episcopo erasa, 540. c.
- Coroticus in Hibernia persecutor, 207. b.
- Correptiones ut faciendæ in monasteriis, 184. c.
- Corturiacenses adhuc infideles, 339. c.
- Coschinus abbas Gemeticensis, 583. b. & Centulæ, 571. c. 572. a.
- Creatura angusta est Creatorem videnti, 95. b.
- Crescens electus Panormi episc. 279. a. b.
- Crisciacum palarium, 463. b.
- Crispinus & Crispinianus Martyres Sueffionenses, 178. c. 179. a. b.
- Crispinus abbas Hispanus, 202. a.
- Crispinus abbas Ulissiponæ, 393. c.
- Crista, *id est* umbella, 341. c.
- Crotarius abbas Corbeiz, 502. a.
- Crucis lignum obtinet S. Radegundis, 156. b. Fortunati hac occasione hymnus, 156. c.
- Crucis signi virtus, 162. c. Eo mala cogitatio avertenda, 90. c. Hoc Luxovienses frequenter faciunt, 320. c. Eo se muniens obit S. Trudo, 615. c. Et S. Barildis moribunda, 554. c. Item moribundus, 555. c. 620. b.
- Crucis signum præferunt missi a S. Gregorio ad Angliæ conversionem, 242. b.
- Crucis signum appositum subscriptionibus, 423. a.
- Crucis pœna quæ in monasteriis, 469. c.
- Crux ad quam silentii violatores in monasteriis pœnitebant, 521. a.
- Cubicularius Guntramni regis Chundo, 228. a.
- Cuculla monastica, 57. a. Monachorum insignæ, 112. b.
- Cudda abbas 581. b.
- Cummeneus-Albus S. Columbæ discipulus, 249. c.
- Cummianus episc. Scottus, 308. b. Ejus epitaphium & reliquias, 308. c.
- Cunctonus Luxovii abbas, 621. a.
- Cunibertus episc. Coloniz, 370. c. 403. 466. b.
- Cunipertus rex Longobardiæ condidit monasterium S. Georgii Ferrariæ, 600. *Æt.* Confirmat monast. Luccense, 625. c. Ejus charta ea de re, 707.
- Cupa, vas ingens, 295. a.
- Cupiditas lepra monachorum, 212. c.
- Curia episc. Victor, Tello, 311. a.
- Curus nobilium matronarum a bobus tracti, 624. a.
- Cursus, officium divinum, 200. b.
- Cursus Romanus seu Gallicanus, 497. c. SS. Benedicti & Columbani, 497. c. SS. Benedicti, Columbani & Romanus, 245. c. Quis apud Luxovium, 212. c.
- Cuthbertus episc. Cantuariz, 274. a.
- S. Cuthbertus, 510. c. 525. a. 556. c. Fit monachus, 416. b. Gesta, *ibid.* c. 417. a. Pia gesta Mailroiz, 475. c. 476. *Æt.* Lindisfarne, 476. 477. 576. c. Ordinatur episcopus, 271. a. Ejus vaticinium, *Æt.* 577. Ad episcopatum Hagustaldensem electus, sacratum Lindisfarne, 577. b. Avem manducare monachis jubet, 580. b. In solitudinem secedit, 536. c. Ejus ibi gesta, *ibid.* 537. Ad mortem se disponit, 580. b. 581. Sepelitur sacerdotalibus vestibus indutus, 582. a. Ejus tumulus, 617. a. Elevatio, *Æt.* 616. c.
- Cycli paschales, 256. c. 257. a.
- Cymbil abbas Lestingæu, 557. a.
- Cypriani martyris sepulcrum celebre, *Æt.* 387. c. Reliquias, 88. c.
- Cyprianus episcopus Arelatenus, 303. a.
- Cyprianus episcopus Tolonenus, 98. c.
- Cypriano diacono scribit S. Gregorius, 235. b.
- Cyriacus episc. Constantinop. 217. c. 424. b.
- Cyriacus abbas S. Andreæ Romæ, 232. a. b. 252. c. 256. a. A sancto Gregorio in Gallias missus, 253. b. 256. a. c. In Sardiniam & Hispaniam, 256. c. Ejus obitus, 257. a.
- Cyrilla nutrix S. Benedicti, 3. c.
- Cyrillus episcopus Trevirensis, 154. a.
- Cytonatus abbas in Hispania, 163. c.

D

- D A D A L E N U S abbas S. Amantii, 359. a.
- Dado episcopus Virduni, 558. b.
- Dado referendarius, 364. 371. a. Resbacum fundat, 293. c. 687. *vide* Audoenus.
- Dæmon alapa fugatus, 89. b.
- Dagamundus abbas Condatescensis, 27. a. 678. c. 1.
- Daganus episc. Scottorum, 287. b.
- Dagobertus optimus rex in Austria, 338. c. Fit monarcha, S. Dionysium fundat, 340. 341. Ejus magnificentia erga S. Dionysium, 341. 342. SS. Martyres transferri curat, 342. b. Beneficia in S. Dionysium, 370. 371. Diploma, 685. Aliud pro Resbaco, 687. S. Amandum in ex filium

- filium pellit, 345. a. Revocat, *Eccl.* 349. Ejus mors & sepulcrum, 370. a. Fabula de ejus animæ liberatione, *ibid.* b. Regnavit annis sexdecim, 370. a. Benefacta in S. Dionysium, 370-371. Regni ejus anni, 377. b.
- Dagobertus II. muniticus in Stabulensis, *Eccl.* 538. b. Monasteria condit, 533. Cum Dagoberto I. confunditur, *ibid.* a. Ejus filia, 534. a. b. Ejus cædes, 551. 552. Ejus regni amplitudo, 552. c. Ut martyr colitur, *ibid.* 553. a.
- Dagobertus III. Sigiberti III. filius, 431. c. Rex Austriae, 432. a. Qui exsul fuerat, 529. c. 530. a. A suis revocatus & in paterno regno restitutus, 511. c. 512. b. c. 513. a. Austriae rex instituitur, 322. E jus restitutio, unde nota, 440. b.
- Dagobertus rex, quinam sanctus, 370. c.
- Dagoberti filii Chilperici sepultura, 341. a. Apud sanctum Dionysium, 178. c. 341. a.
- Dagobertus infans, Childerici filius, 515. c. 516.
- Dalsinus episc. Lugduni, 424. 425. a. 443. 444. a. Idem ac Aunemundus, 425. *vide* Aunemundus.
- Dalsinus Aunemundi Lugdun. episcop. frater, 425. b. 443. 691. c. 1.
- Dania, ibi S. Willibrordus prædicat, 615. b.
- Daniel abbas S. Medardi, 127. b. 523. b. An S. Mauti discipulus, 127. b.
- Daniel Castrensis fundator, 400. b.
- Danmerus sancti Carilefi socius, 77. c. Abbas Aninfulæ, 78. c.
- Dardo abbas, 124. a.
- Datus episc. Mediolani, antea abbas, 100. c.
- Darlevertus episc. Meldensis, 509. b. 603. c. *vide* Hildevertus.
- Decantare, *id est* recitare, 458. a.
- Decentius abbas Tutonii, 437. c. 503. b.
- Deda abbas Peartanensis, 388. c.
- Dedicaciones ecclesiarum dominico die faciendæ, 596. a. Cum venia Papæ factæ, 254. a.
- Dedicaciones oratoriorum cum Papæ permisso faciendæ, 226. b.
- Dedicacionis ecclesiæ festum indictum, 538. c.
- Dedicacionis die feminæ in basilicas monachorum admittæ, 87. b.
- Dedicatio monasterii Belisensis, 596. b. Monasterii Hamaticensis, 587. b. Monasterii Halnoniensis, 596. a. Monasterii Hunulficurtis, 572. c. Ecclesiæ Laubicensis, 612. c. S. Maxentii, 568. a. Monast. Menatenis, 561. a. Monasterii Ripensis, 495. b.
- Defensor monachus Locociagi, 10. c.
- Defunctorum memoria in sacris oblationibus, 554. c. Pro illis solutæ preces, 201. b. Pro iis missæ triginia, 356. b. Quæ illis profunt, 201. b. Eorum officia & sepulturæ in monasteriis vetantur, 308. a.
- Defunctorum corpora abluta, 200. c. & induta, 161. b. Tonderi solbantur, 456. c.
- Defunctus episcopus sepelitur cum veste sacerdotali, 582. a.
- Deicolus abbas discipulus S. Columbani, 308. c. Lutram condit, ejus gesta, 309. c. Obit, 326. b.
- Deicolus abbas, an Grandis-vallis, 483. c.
- Deirorum seu Eboracensium episc. Bosa, 539. c.
- Desinus abbas provincie Arclatenis, 571. c. 700. c. 2.
- Deocarus episc. Antipolis, 449. b. 450. b.
- Deoftricus dux Pontivi, 497. b.
- Deodatus episc. Niverni, 506. c. 487. 488. Degit in Vologo, 462. b. Monasteria constituit, *ibid.* 488. b. Condit monasterium Vallis-Galilææ, 496. b. c. Episcopus & abbas Vallis-Galilææ, 507. c. Pro eo loco privilegium obtinet, quod refertur, 696. Obit, 545. c. 546. a.
- Deodatus episc. Tullenis, 533. c. 543. c. 552. c.
- Deodatus abbas Aduensis, 342. c.
- Deodatus eremita, 605. c. Dat nomen opido, *ibid.*
- Deolinus monachus Thurholtenis, 412. c.
- Deoremus suscepit epistolæ S. Eligii, 352.
- Deotila abbatissa Blanziaci, 579. b.
- Derriceus abbas Cenomanensis, 159. b.
- Dertonæ episc. Provus, seu Procus & Proculus, 344. b. c.
- Desertinenses monachi martyres, 503. b. 504. b.
- Desiderandus abbas, 614. a. 706. c. 1.
- Desideratus episcopus, 423. a.
- Desideratus episc. Vefontionensis, 491. b.
- Desideratus episc. Cabiloni, 482. c. 517. c.
- Desideratus abbas Auvisiodotensis, 171. c. 172. c.
- Desideratus Waningi filius, monachus, 402. a.
- Desiderius episc. Viennæ, 241. b. 278. a. 608. a. 264. c. Arguitur a S. Gregorio, *ibid.* Confusus cum Auvisiodotensi, 319. b.
- Desiderius episc. Auvisiodori, 47. b. 172. a. 318. 319. b. 323. a. 358. a. Sanctus, ejus sepultura, *Eccl.* 319. c. Ejus atas examinatur, 319. b.
- Desiderius episc. Caturci, 323. c. 324. c. 386. b. c. Fit episc. 345. b. Monasteriorum conditor, 357. c. 358. 359. Ejus epistola ad Paulum episcopum refertur, 359. b. Obit, 431. a.
- Desiderius episc. Ebroicensis, 598. a.
- Desiderius abbas Casini, 120. a. Aliquot SS. abbatum, *Eccl.* corpora invenit, 158. b.
- Desiderius abbas S. Germani Patif. 138. a.
- Desiderius eremita in Italia, 548. c. Cultus, *Eccl.* 549. b.
- Desiderius discipulus S. Sigiranni, 548. c. 549.
- Deusdedit episc. Cantuarie, 274. c. 477. b.
- Dia episcopus, Lucretius, 131. *Eccl.*
- Diaconorum ordinatio, 123. c.
- Diaconi qua ætate ordinati, 32. b. Primo ordinationis anno solam deferebant jugiter, 108. b. Ut ferebant stolam, 529. b. Barbam præcidant, 223. b.
- Dictare, *id est* scribere, 660. c. 1. & 2.
- Diddo episcopus, 503. a. 695. c. 1.
- Dido, seu Diddo episc. Cabilonensis, 517. c. 518. a.
- Dido episcopus, 547. c. An Cabilonensis, 548. b.
- Dido episc. Pictavenis, 431. c. 439. b. 470. b. 567. a.
- Dido episc. Virdunensis, 347. b.
- Dido pseudepiscopus, 540. c.
- Dido Ebroini amicus, 532. a.
- Didymia abbatissa Pictavenis, 194. b. 199. b. c. & 257. c.
- Dissidentia cellerarii punita, 85. a.
- Dinæ episcopus Nectarius, 18. a.
- Diniacensis ager pagi Lugdunensis, 678. c. 2.
- Dinootus abbas Bancorensis, 209. a. 280. a.
- Dicecesis, *id est* ecclesia, 480. c.
- Diceceses, *id est* parociales Ecclesiæ, 223. c.
- Dicecesana lex, quid sit, 52.
- Diomerus abbas Virisiaci, 162. b.
- Dionysius Papa dicitur Dionethus & Maximus, 708. a.
- Dionysius episcopus Parisiensis, 123. a. Peculiaris pattonus regum, 500. b. 685. c. 2. Dionysii corpus, 623. b. 693. 694. 706. c. 2. Ejus reliquæ, 594. c. Quas temere rapit Chlodoveus, 423. 424. Ejus abis comminuta & pauperibus data, 418. b. Ejus focii, 422. Eorum reliquæ, 340. c. Basilica, *Eccl. ibid.* 341. Translatio, 342. b. Basilicæ situs, 342. c. 343. Prærogativæ, & c. *ibid.* Privilegium, 422. Ejus monasterii archivi apologia, 624. c.
- Dionysius Exiguus, 51. 126. c. An monachus fuerit Vivariensis, 126. c. Ejus cyclus, elogium, *Eccl.* 51. An abbas, *ibid.* c.
- Diploma Chlodovei I. pro Miciaco, 34. a. Chlodovei I I. privilegium Dionysianum 422. 686. Chlotarii I I. 685. Dagoberti, 685. Pro Resbaco, 687. Theoderici I I I. pro Corbeia, 565. c. *Vide* Charta.
- Diplomata regum, in iis imprecationes & interdictum ne regia potestas ea convellat, 190. *vide* Imprecatio.
- Diptychum monasterii, 626. c.
- Disciola monialis sancta, 200. c.
- Disciplina paulum laxata in Theodori penitentiali, 591. c.
- Disciplina regularis propter obtrectatores, aut tepidos non relaxanda, 185. b. c. Ejus zelus in Carilefo, 77. c.
- Disiacum villa Remorum, 467. a.
- Disibodi gesta, 522. c. An episcopus, *ibid.*
- Dispensationes regularum, quæ bonæ, 118. b.
- Disputationes ut habendæ, 477. a.
- Ditmari locus emendatus, 607. a.
- Divionense palatium, 462. a.
- Divisiones, monasteriorum pernicies, 484. b.
- Divitiarum felix privatio quæ æternas procurat, 532. b.
- Doda abbatissa Remis, 345. c. 346. 347. a.
- Doda S. Arnulfi uxor, 322. a.
- Dodechinus abbas S. Disibodi, 522. c.

- Dodo episcopus, 696. c. 2.
Dodo episc. Belvacensis, 189. b. c.
Dodo abbas S. Dionysii Paris. 111. c. 340. c. 341. b. 342. a. 685. c. 1.
Dodo abbas Tornodorensis, 50. a.
Dodo abbas Waslerensis, 580. a. 613. a.
Dodoaldus episc. Lingonensis, 360. a.
Dodonei abbatis vita, 605. a.
Dolenfis episc. Samson. 150. c.
Domardus monachus Nantensis, 138. c.
Domialis minister S. Columbani, 294. c.
Domicius Martini Dumiensis discipulus, 145. a.
Dominicale ad recipiendam Eucharistiam, 173. a. *id est* linteamen, *ibid.*
Dominica abbatissa Niviallae, 505. b.
Dominicis faciendae dedicationes ecclesiarum, 596. c.
Dominicis non jejunandum, 704. c. 1. Dominica Quadragesimae sine coena, 626. b.
Dominicus presbyter Valvenerensis, 70. c.
Domini & coepiscopi dicuntur presbyteri ab episcopo, 69. b.
Dominus-rerum, *id est* rex, 20. b.
Domio abbas Navenfis, 388. a. b.
Domitiacensis ager pagi Lugdunensis, 695. c. 2.
Domitialis e fociis S. Columbani, 295. a.
Domitianus episc. Andegavensis, 80. c. 130. b. c. 131. a. 155. a. 194. a.
Domitianus episc. Catalauni, 529. c.
Domitianus abbas Bebronnensis, 26. a. 222. a. b. 1
Domitianus abbas Laubiensis, 580. a.
Domitianus abbas Lucufianus, 268. c. 269. a. b.
Domitianus abbas Mettenfis, 221. a. 222. An Bebronnensis, 222. a.
Domitianus eremita, 520. a.
Domitius seu Domitianus abbas Lucufianus, 268. 269.
Domna monialis elatione miraculum offuscatur, 356. c.
Domna seu Ermemburga regina, 601. b. Ejus pius obitus, *ibid.* c.
Domnio abbas Navenfis, 377. c.
Domnolus an episc. Viennae, 386. c.
Domnolus episc. Cenomannensis, 78. b. 107. 108. 110. 155. a. 191. a. 192. b. 194. a. 221. a. 312. b. 383. b.
Ejus acta & acta discussa, 109. 648. 649. Abbas fuit Parisiis, 109. 111. c. Ex abbate S. Laurentii episc. Cenomannensis fundator S. Vincentii, 158. b. 159. Fundat monast. S. Mariae, 159. c. & alia auget, *ibid.* Gregorii Turonensis de eo locus vindicatur, 109. c. 110. a. 158. b. 159. a. Nequit suscipere S. Maurum, 116. b. 648. 649.
Domnolus abbas, 377. c.
Domoullus episc. Avenionensis, 299. a.
Domni nomen sanctis datum, 594. *et passim.*
Domus auditorii ubi hospites recipiebantur, 521. c.
Domus-major, ecclesia cathedralis, 387. b.
Donatiarius episc. Catalauni, 529. c.
Donati episc. Aretini miraculum, 170. c.
Donatus episc. Vesonion. 213. c. 306. b. 328. b. 332. a. 442. a. b. 481. a. Ejus mira nativitas, 234. c. Deo oblatas, *ibid.* 235. a. Ejus gesta, 324. c. 325. Regula, *et c.* 213. a. 214. b. 325. 481. a. 627. b. Ex Benedictina tota fere excerpta, 636. c. 2.
Donatus abbas Sirbitanus 6. c. 68. seu Servitanus, 184. b. 157. b. Alius a Regulae scriptore, 157. b. Monachorum pater in Hispania, 67. a. 68. a. c. 73. c.
Donatus diaconus socius S. Kiliani martyr, 587. a.
Donatus servus Dei anachoreta, 131. c.
Donatus auctor vitae S. Trudonis, 466. a.
Donati corpus in Isautia ecclesia, 260. a.
Donati in monasteriis, 483. b.
Donus Papa monachos latinos in monast. Boëtiano locat, 537. c.
Dorcassinus pagus, 542. b. 594. b.
Dorcicestræ Merciorum episc. Aetla, 535. b. *et c.* seu Saxorum occidentalium. Hedda seu Heddius, Leutherius, 535. *et c.* seu Wicciorum. Aethla, seu Acla, seu Aeda, 595. Agilbertus Birinus, Boselus, 595. *et c.* Leutherius, Tatfridus, Wina, 595. *et c.* seu Hedda, 366. *et c.* seu Dorcinæ, Angilbertus, Birinus, Leutherius, 366.
- Doreti episc. Concessus, 449. b. *id est* Ebriocensis, 450. a.
Dorobernia, *vide* Cantuaria.
Dracontii opera a S. Eugenio emendata, 395. a.
Dragobodus episcopus, 696. c. 2.
Draufius, seu Draufcio episc. Sueffionensis, 450. b. 455. b. c. 469. a. 470. a. 482. b. c. 483. a. Fundat monasteria, 445. c. Ejus tumulus, figura æri incisa, 622. a.
Drepanius poeta, alius non est a Floro Lugdunensi, 141. b.
Drithelmus monachus pius Mailrosæ, 525. a. Ejus visio, *et c.* 617. b. c. 618.
Drogo episc. Bellovacii, 434. a. 447. b.
Drogo episc. Teruannæ, 470. b.
Drogo abbas Glannafolii, 119. c.
Drogo filius Pippini Heristallii, 613. b. c. quæ fuerit ejus uxor, *ibid.*
Droctoveus primus abbas S. Germani Paris. 134. c. 136. 137. b. 138. a. 543. a.
Dructfredus episcopus, 449. b. c.
Dructegangus abbas Gemetici, 583. b.
Dubricius episc. Carleolensis, 208. c.
Dubricius episc. Legionensis, 151. b.
Dudoaldus episc. Lingonum, 289. a.
Duellum, id aggressuri pernoctabant ad tumulum S. Draufii, 622.
Dulciolenus cellanus prope Parisios, 354. c. *id est* reclusus, 452. b.
Dultiza abbatissa Romæ, 244. c.
Dumienfes episcopi, Fructuosus, 437. *et c.* S. Martinus, 177. *et c.* Recimirus, 178. a.
Dunelmensis ecclesia a monachis possessa, 273. c.
Dunstanus episc. Cantuariæ, 275. c. 276. b. 588. a.
Durandomarus abbas, 614. a. 706. c. 1.
Durioterus episc. Redonensis, 390. c.
Dusera opidum Provinciae, 526. a.
Dynamius patricius Galliarum, 246. b. c. Vitæ S. Mariae scriptor, 131. b.
Dynamius curator patrimonii Romani in Gallia, 257. b.

E

- E A B B A abbatissa, 601. c.
Eadbaldus rex Cantiae, Anglicanam ecclesiam turbat, 301. c. Convertitur, 302. b. Obit, 375. a. 378. a.
Eadbertus episc. Lindisfarnæ, 582. b. Ægrotat, 616. c. Obit, *et c.* 617. a.
Eadburga abbatissa Taneti, 601. c.
Eadfridus episc. Lindisfarnæ, 582. b. 617. a.
Earconbertus Angliæ rex idola destruit, 378. a.
Earcongorha monialis S. Faxæ, 305. a. Sancta virgo, 378. a. 435. a.
Easterwinus abbas Wiremuthi, 575. c. 590. c. Ejus humilitas, 575. c. Pia opera, obitus, 576. a. b. Cultus, 589. a.
Eata episc. Berniciorum, 539. c.
Eata abbas Lindisfarnensis, 275. b. Antea Mailrosensis, 416. c. 417. a. 473. c. 475. c. Episc. Lindisfarnæ, 473. c. 476. c. Episc. Hagustaldensis, 577. b.
Eato abbas Ripensis, 443. c.
Ebarchis episc. ignotæ sedis, 605. c.
Ebarcius episc. Pictavenfis, 475. a.
Ebarcius episc. ignotæ sedis, 613. b. c.
Ebba abbatissa Coludiensis, 476. b. 510. b. c. 511. 553. b. 618. c. 619. a.
Ebba altera, abbatissa item Coludensis, 511. b.
Ebbo abbas, tum episc. Senonum, 50. a. 602. a.
Ebbo episc. an Senonensis, 604. a.
Eberhardus abbas Ebersheimensis, 487. c.
Eberhardus comes fundator Murbaci, 488. c. 491. a.
Ebertramnus abbas S. Quintini, 411. a. 452. c. 463. a.
Ebertramnus monachus, 669. c. 400. c. 401. a.
Ebo episc. Senonum, 50. a. 602. a.
Eboracensis ecclesia a monachis possessa, 273. c. Ejus constructio, 335. c. In metropolim erecta, 280. c. Ejus afflictio, 360. c. & diæcesis in tres divisa, 539. b.
Eboracenses seu Deiri, eorum episcopi Bofa, 539. *et c.* Alredus, 558. a. Ceadda, 478. *et c.* primus Paulinus,

280. *ſc.* S. Wilfridus, 274. *ſc.* Wilfridus junior, 474. b.
 Eboricus rex Hispaniæ, cogitur eſſe monachus, 76. c.
 Eborinus epiſc. 507. c. 696. c. 1. Tullenſis, 486. c. 508. a.
 Ebrardus abbas Navænſis, 388. b.
 Ebreduni epiſc. Chranlinus, 541. Ingenius, 18. a. Marcellinus, 132. a. Salonius, 173. c.
 Ebregeſilus epiſc. Coloniae, 199. b.
 Ebregeſilus epiſc. Meldenſis, 456. b.
 Ebregeſilus infulus Bituricenſis, 324. c. 387. c. 388. a.
 Ebremerdus, 632. a. *Vide* Ebroinus.
 Ebremondus abbas Fontanetenſis, ejus reliquiæ, *ſc.* 586. b.
 Ebroſi monachi mira converſio, 71. b. c.
 Ebroaldus abbas, 503. a. 695. c. 2.
 Ebrocinus pagus, 623. b. 706.
 Ebroicenſes epiſc. Conceſſus, 450. *ſc.* Deſiderius, 598. a. Gaudus, 83. a.
 Ebroini ſavitia, 551. c. 552. Scelera, 518. Crudelia facta, 519. c. 520. Factiones, 499. c. Luxovium relegatur, 500. a. Luxovio egreſſus S. Leodegarium vexat, 517. b. c. Sævit in amicos, 537. c. 538. a. In Leodegarium, 439. 531. c. 532. 540. b. c. 541. a. Furor in S. Anſtrum, 564. b. Martinum dolo cædit, 563. c. 564. a. Ejus inſidias Wilfridus vitat, 539. c. 540. a. Fuit fundator monaſterii S. Mariæ Sueſſionenſis, 482. b. c. Quod dotat, 523. Domum ſuam dat pro illo condendo, 455. c. Ejus mors, 566. b.
 Ebrulfus abbas S. Fuciani, 138. b. Tum Bellovacenſis, 189. b. 249. a. Obiit, 250. a.
 Ebrulfus abbas Uticenſis, 148. c. 149. b. c. 244. a. 461. a. Monaſteria quindecim regit, 149. a. Ejus mors, *ſc.* 245. a. Ejus acta cum aliis confuſa, 245. b. Ejuſdem caritas in ſuos, 182. a.
 Eccardi teſtamentum, 305. b.
 Eccleſiæ unitas quanti faciendæ, 202. b. Extra eam nihil prodeſt, 619. a. b.
 Eccleſiæ bona rapere ſacrilegum, 601. a. Eccleſiis data retinentes ut necatores habendi, 332. a.
 Eccleſiæ monachorum mulieribus & ſæcularibus, ut fieri poteſt, interdiciendæ, 87. b. *vide* Monaſteria.
 Eccleſiæ plures in uno monaſterio, 163. a.
 Eccleſiæ nudatæ, &c. tempore calamitatis, 523. b.
 Eccleſia, vox cathedralem designans, 192. c. Quæ & ſenior ſolet dici, non *baſilica*, 178. c.
 Eclipſis ſolis, 475. b.
 Ecolifmæ epiſcopi, Aptonius, 180. *ſc.* An Sabaudis, *ib.* b. Nicaſius, 181. *ſc.*
 Edburga regina, abbatiffa Gloceſtriæ, 558. a.
 Eddius-Stephanus emendatur, 425. b.
 Edilburgis abbatiffa Eboriaci, 434. c.
 Edilreda regina, *vide* Ethildrita.
 Edilwaldus eremita Farnenſis ſanctus, 582. b. 617. a. b.
 Edoaldus epiſc. Viennæ, 469. c.
 Edwini regis Northumbriæ converſio, 332. 333. 335. c. Interitus, *ſc.* 335. c. 360. b.
 Effide caſtrum, ubi primum mirac. S. Benedicti, 4. a.
 Efruinus, 540. a. *vide* Ebroinus.
 Egbertus epiſc. Trevirenſis, 154. a.
 Egbertus, 475. a. b. 557. c. Fruſtra Friſonum converſionem tentat, 591. c. Alios ad id excitat, 592. Vir ſanctus dictus, 592. b. In Friſiis convertendis laborat, 610. c. Friſionibus prædicare impeditur, 580. a. b.
 Egbertus Cantuariæ rex, 274. c.
 Egfridus rex Angliæ monaſteria fundat, 575. b. Miſere perit, 576. c. 577.
 Eggeburgis abbatiffa Niviallæ, 609. c.
 Egilanus epiſcopus Oxoniænſis, 437. a.
 Egloenſis epiſc. Paternus, 470. b.
 Ehenheim villa regia, 489. a.
 Eilbertus comes fundator Walciodori, 412. a.
 Eleemoſyna ante mortem multo melior, quam poſt mortem reliqua, 570. c. Fidelibus prius quam aliis faciendæ, 226. c.
 Eleemoſynas erogent epiſcopi libenter, 236. b. 253. a. Sine ea vacuum eſt epiſcopi nomen, *ibid.*
 Elefans abbas S. Giſlehi, 561. c.
 Eleuſinius dat locum condendo monaſterio in Africa, 43. a.
 Eleutherius Papa dicitur Filetus, 707. c.
 Eleutherius epiſc. Tornaci, 573. a.
 Eleutherius abbas S. Andreae Romæ, 170. a. b. S. Gregorio jejunandi vim obtinet, 184. a.
 Eleutherius abbas Spoletanus, 255. c.
 Eleutherius S. Germani Pariſ. epiſc. pater, 136. b. Ejus anniverſarium, 169. a. 684. c. 1.
 Elſeda mater, Streaneſhalæ abbatiffa, 576. c. Sepultura, 435. b.
 Elſeda filia Deo ſacratur, 435. b. abbatiffa Streaneſhalæ, 435. c. 576. c. 577. a. 578. b. 580. b.
 Elias epiſc. Syracuſæ, 235. c.
 Elias abbas Sublacenſis, 231. a.
 Elias Scottus, 413. c.
 Eliberis epiſc. Argebadonus, 566. b.
 Elienſis eccleſia a monachis poſſeſſa, 273. c.
 ELIGIUS epiſc. Novionenſis, 324. c. 328. c. 339. c. 349. b. 359. b. 363. c. 365. a. 387. c. 388. a. 401. b. 411. c. 418. b. 422. c. 423. c. 449. b. c. 450. a. 454. b. 509. c. 620. b. Ejus geſta, 351. c. 352. a. 377. 379. c. Adhuc laicus jejunus monaſteria invifebat, 58. b. Monaſteria condit, 321. c. 351. c. 352. a. 353. 354. Unum Pariſis, 401. a. Sanctorum tumulos ornat, 323. a. Laborat pro tumulo S. Dionyſii, 341. c. S. Furſei ſepulcrum exornat, 410. a. Ordinatur, 377. Feſtum ejus ordinationis, *ibid.* b. Godobertam virginem conſecrat, 572. b. In Friſonum converſione laboravit, 610. c. Deſtinatur Romam ad concilium contra Monotheliſtas, 418. a. Ejus obitus, 452. a. Tumulus, *ſc. ibid.* 453. Translatio, 456. c. Miracula, 363. c. 364. a. 457. a. Miraculum ad tumulum ſancti Germani, 135. c. Ejus vita a S. Audoeno ſcripta, 569. c. Cui dicata? *ibid.*
 Eliſanus pagus, 686.
 Eliſangium territorium, 348. a.
 Eloquius abbas Latiniaci, 411. c. Ejus reliquiæ, 412. a.
 Elpra fluvius, 421. b. c.
 Eltutus abbas in Wallia, 151. b. 152. Brittonum monachorum pater, 207. a. 208. c.
 Emerita olim Luſitaniæ metropolis, 70. c. Ejus altera ſedes monaſterium S. Eulaliæ, 71. a.
 Emerita epiſcopi, Paulus, Fidelis, Maſſona, Innocentius, Renovatus, Stephanus, 72. *ſc.* Maximus, 573. c.
 Emilianus abbas Latiniaci, 411. c.
 Emma Comitiffa S. Godonem reparat, 486. a.
 Emmeramus Noricis prædicat, 611. b.
 Emmia an Clodovei junioris filia, 438. b.
 Emmianus abbas Latiniaci, 389. a. 409. b. 411. c.
 Emmo epiſc. Senonum, 448. 449. 450. 462. b. 469. c. 494. a. 506. b. 521. b. 603. a.
 Emmo monachus Luxovii, 503. c.
 Emradius epiſcopus incerti loci, 482. c.
 Energumeni in monaſteriis curati, 507. a.
 Enimia an filia Clodovei junioris, 438. b.
 Ennodius epiſc. Ticini, 100. a. b. c. laudat S. Cæſarium, 22. c. Scripſit vitam S. Antonii Lirini, 35. Ejus epiſtola S. Porciano, 103. c.
 Eobanus epiſc. an. diſcipulus S. Furſei, 412. b.
 Eodaldus epiſc. Viennæ, 450. b.
 Eoladius epiſc. Viennæ, 449. c.
 Eonius epiſc. Arlatenſis, 20. a.
 Epaonis ſitus, 36. b.
 Eparchii abbas Ecolifmenſis geſta, 180. 181. a.
 Epelinus abbas Melundenſis, 49. c.
 Epheſi S. Johannis Evang. ſepulcrum, 561. c.
 Ephibius abbas Viennenſis, 608. a.
 Epiphanius monachos ordinat in aliena diœceſi, 277. c.
 Epiphanius abbas S. Remigii Remenſis, 62. a.
 Epiphanius archipreſbyter Calaritanus, 255. a.
 Episcopium palatium apoſtolicum Romæ, 269. b.
 Episcopii in ordinatione ſellæ aureæ impoſiti, 478. a. Eorum ordinationo a quot epiſcops fieri debeat, 226. a.
 Eorum chriſmarius ſeu theca reliquiarum, 553. b. Anulus antiquus, 456. b. Munia quatuor potiſſima, 269. c. Eorumdem equitatura qualis fuerit, 393. b. ſint eleemoſynarii, 236. b. 253. a. Quadrageſimam in ſeſſu tranſigunt, 616. c. Excommunicationes leviter, aut pro privatis injuriis, aut alias jam afflictiſ ne ferant, 224. c. Unum arguit S. Gregorius quod grammaticam doceat, 264. c. ſunt in regno primates, 439. b. Abſen-

- tes privilegiis postea subscribunt, 497. a. Episcopi dicec-
cesani jus in sepultura servatum, 193. a. Episcopis mor-
tuis Eucharistia consecrata, 90. a.
- Episcoporum jura in monasteriis, 18. 19. Quid in illis pos-
sint, 44. 52. 236. b. c. 237. a. 244. a. 245. b. 254. a. 361.
c. 382. a. 382. a. b. Eis non licet in monasteriis cathedram
statuere, 173. c. Episcopalia munia in monasteriis
illis relicta, 523. 690. 699. &c. Episcopi nomen in
monasteriis ad altare recitandum, 44. b. Qui possint ab-
solvere monachos excommunicatos ab abbatibus, 255. b.
Iisdem interdicitur laicos abbates constituere, 436. c.
Monachos non gravent, 361. c. quos tueri decet, 236. a.
Monachos absque abbatis consensu non ordinent, 204. c.
Episcopi reclusionibus præerant, 201. a. *vide* Exemptio,
Monasteria, Privilegium.
- Episcopi ob ciimina in monasterium retrusi, 173. c. Episcopus
pœnitentiæ perpetuæ addictus, 437. b. Eorum de-
ponendorum ritus, 540. c.
- Episcopi Scotiæ abbatibus Hiensibus subjecti, 210. c. 249. c.
- Episcopus & abbas simul Laubiensis monasterii, 613. a.
- Papolenus abbas Stabulensis, episcopus sine sede, 599. b.
- Episcopi titulus datur presbyteris & abbatibus missionariis,
392. a.
- Epistola apologetica S. Eutropii abbatis, 184. c. S. Benedic-
ti ad S. Maurum, 113. a. Messiani de visione S. Augustini,
&c. 683. Bonifacii IV. pro ecclesia Anglicana, 290. c. S. Colum-
bani ad Luxovienses, 294. Tatonis de calamitatibus Hispaniæ,
458. c. Desiderii Caturcensis pro dedicatione ecclesiæ S. Amantii,
359. b. S. Eligii de Solemniaco, 352. c. S. Leodegarii ad suam matrem,
532. b. Martini Papæ ad S. Amandum, 417. c. P. Papebrochii
in favorem archivi Dionysiani, &c. 624. c. 625. Barcosii
abbatis S. Sigiranni de monachatu S. Gregorii, 672. & *seqq.*
- Epistolia, quid? 33. c.
- Epitaphium S. Amati, 338. a. S. Bavonis, 413. b. Bedæ alterius
a Venerabili, 556. c. Fortunati, 257. c. Hildegardis monialis
Remensis, 468. c. Martini Dumienensis, 178. a. Mummoli,
seu Mummoleni abbatis Floriacensis, 546. a. Theudchildis abbatissæ Jorri,
456. a. Victoris comitis Curienensis, 311. a.
- Equanatus e sociis S. Columbani, 292. c.
- Equanus S. Columbani discipulus, 234. b.
- Equitius abbas 7. b. Eum S. Gregorius laudat, 166. c. Ejus
gesta, 38. c. 39. a. Illius regulam non secutus est Gregorius
M. 165. c. Ejus monasteria devastant Longobardi, 166. a.
Nomen ejus in Anglia ignotum, 663.
- Equitius S. Mauri pater, 59. a. *vide* Eutychius.
- Erasmi locus de Cantuariæ ecclesia, 272. a.
- Ercambertæ testamentum, 594. a.
- Erchenwoldus episcopus Londonii, 578. a.
- Ercherecus, seu Ererecus villa, quæ? 563. c.
- Erchinoaldus S. Fursem fovet, 388. c. 389. a. Ejus corpus
obtinet, 409. c. sepelitur Perronæ, 410.
- Ercogotha virgo, 435. a.
- Erembertus e monacho episcopus Tolosæ. 447. c. 579. c.
sedem dimittit, 448. a. Ejus translatio, 575. b.
- Erembertus abbas Corbeix, 502. a. c. 565. c. Ejus non
sunt statuta Corbeix, *ibid.*
- Eremitæ primum in monasteriis exercendi, 393. c.
- Eremiticæ cœnobotica vita præferenda, 537. b.
- Erendrudis soror S. Rudberti, 611. b. seu ejus neptis,
abbatissa Salisburgi, 612. a.
- Erhardus episcopus Bajuvariorum, 491. b. an Ratisponæ, 487.
c. 489. a. multa monast. condit, 507. c.
- Erhardus abbas Ebersheimensis, 487. c. 488. a.
- Ericus comes, 483. c.
- Erlafridus abbas Fossatensis, 464. c.
- Erlebertus abbas Sithiensis, 620. c.
- Erluinus episcopus Cameraci, 582. c.
- Ermelandus abbas *vide* Hermentlandus.
- Ermembertus abbas Corbeix, 502. c.
- Ermemburga regina sit monialis, 553. b. abbatissa Car-
lolenensis, 577. c.
- Ermemburga regina monast. fundat, 601. b. pius obitus,
ibid. c.
- Ermenamnus abbas S. Trudonis, 616. b.
- Ermenara abbatissa Cadurcensis, 567. c.
- Ermenarius Æduæ episcopus, 531. c. 532. a. antea abbas,
515. b.
- Ermenfredus abbas Cusantix, 369. b.
- Ermengarda abbatissa Ticini, 600. c.
- Ermenilda e regina abbatissa, 545. b.
- Ermeno episcopus. ignota sedis, 605. c.
- Ermenoaldus abbas incerti loci, 598. c. 599. a. c.
- Ermentarius episcopus. Viriduni, 349. c.
- Ermentarius abbas Herensis, 571. c.
- Ermentrudis abbatissa Hasnoniensis, 596. a.
- Ermentrudis testamentum, 623. c. 624. a.
- Ermenus episcopus. Lemovicum, 620. a. b. 622. b.
- Ermino abbas Laubiensis, 612. c.
- Ervigius rex, Wambæ subplantator, 558. c. 559. a.
- Eso Provincia Massiliensis rector, 388. b.
- Espencæi versus de S. Godone, 486. a.
- Esterwinus abbas Wiremuthi, 575. c. *vide* Easterwinus.
- Ethelbertus Angliæ rex, 242. 251. c. 270. c. 279. c. 287. a.
Convertitur cum aliis, 245. c. baptizatur, 246. a.
Fundat monasterium Cantuariæ, 273. c. Et alia, 274. b.
ædificat ecclesias, 280. c. 285. b. Ei scribit S. Gregorius,
265 & Bonifacius Papa, 290. a. Ejus obitus & sepultura,
301. b.
- Ethelburga regina Northumbriæ, 332. 333. b.
- Etheldrida abbatissa in Anglia, 601. b.
- Ethelfridus rex Brittones cum monachis cædit, 287. a.
288. a.
- Ethelreda regina Angliæ, 505. c.
- Ethelredus rex Anglorum, 276. b. ex rege abbas Bardneix,
436. b.
- Ethelwaldus rex Angliæ, 326. a.
- Ethelwolfus episcopus Wintoniensis, 536. b.
- Ethericus, vicus Remorum, 431. c.
- Ethico dux, 489. c. *vide* Athicus.
- Ethilberga, abbatissa S. Faræ, 378. b.
- Ethilberga regina, *vide* Berta.
- Ethilburga regina sit monialis, 361. a.
- Ethildrita regina monast. Elienæ fundat, sit monialis, &c.
tum abbatissa, 510. Obit, 545. a.
- Ethoaldus episcopus. Viennæ, 469. c.
- Etto discipulus S. Fursei, 411. c. 412. a.
- Etto abbas Vallis S. Gregorii, tum Augiæ, & episcopus Ar-
gentoraii, 491. a.
- Eva ex regina abbatissa Glocestriæ, 558. a.
- Evangelium moribundo lectum, 375. c. 513. c. A presbytero,
590. a.
- Evantius abbas Albigenensis, 606. c.
- Evantius S. Eugenii Tolet, pater, 395. a.
- Eubonia abbatissa Viennæ, 32. a.
- Euchælia prædium Casinense, 113. a.
- Eucharistia, &c. 210. c. 213. b. c. 245. a. Panis nitidus, 301. c.
Ejus fides, 170. a. Veritas, 446. c. Miraculo fumatur,
260. c. 261. a. Testimonio auctorum, *ibid.* Asserta a
S. Remigio, 63. c. ab Hincmaro, *ibid.* a Fortunato,
64. a. Dicitur *Sacrificium*, 182. a.
- Eucharistia nomine unica, aliquando species ambæ designatæ,
114. b. c. Virgula aurea qua sanctus Gregorius Christi sanguinem hauriebat,
261. b. Conjuraciones & juramenta per corpus & sanguinem Domini, 166. b. c.
- Eucharistiam mulieres super dominicale recipiant, 173. a.
seu super linteamina, *ibid.* In vitrea patenâ servatur,
626. b. Servata pro infirmis, 555. c. A peregrinis secum delata,
183. a.
- Eucharistia communio moribundo, 581. c. Ea in manu accepta moribundus post datam pacem se communicat,
555. c. A moribundo recepta, 334. c. A S. Benedicto morti proximo sumta,
114. b. *Vide* Communio, Moribundus, Viaticum.
- Eucharistia mortuis consecrata, 90. a.
- Eucharistus episcopus Trevirensis, 154. a. Ejus reliquiæ,
496. c.
- Eucheria sanctimonialis vita, 605. a.
- Eucherius episcopus. Lugduni, 14. a. 23. a. 222. a. b. Ejus cura erga
Insulam-Barbaram, 11. c. Plura scribit de Lirinensibus, 14. 15. 16. Ei
incriptæ Collationes 23. a. Eudila dux Transjuren-
sis, 306. c.

Eudo abbas Calmetiensis, 560. c.
 Eudocia Augusta Arcadii mater, 371. b.
 Eudoxius abbas Capranæ Insule, 5 c.
 Euectio, *id est* equitatus, 393. b.
 Eufionius episcopus Æluensis, 32. b.
 Eugendus abbas, *Vide* Augendus.
 Eugenia abbatissa Romæ, 244. c.
 Eugenius episcopus Carthaginensis, 33. a. 42. b.
 Eugenius episc. Toleti, 367. c. 368. c. 394.
 Eugeni duo episcopi Toleti, 354. c. 394. b. c. 395. a. b.
 Eugenius junior episc. Toleti, 453. b. 484. b. Ejus gesta, 394. c. Scripta, 395. a. Versus, 163. c. De S. Æmiliāno, 484. c. 2.
 Eugenius abbas Hispanus, 601. a.
 Eugipius abbas, 7. a. b.
 Eugipius abbas Lucullanus, 35. a. 51. b.
 Eulaha patrona Emeritæ, 368. a.
 Eulalia fundatrix monasterii Hasnoniensis, & abbatissa, 596. a.
 Eulalius, seu Euladius, an Niverni episcopus, 28. b.
 Eulalius episcopus Syracusanus, 40. c.
 Eulalius abbas Hispanus, 601. a.
 Eulalius presbyter Cenomannensis, 159. c.
 Eulalius comes Arvernorum, 222. c.
 Eulogia, 352. b. In signum communionis, 81. a. b. Ab abbatissa transmissa, 199. a.
 Eulogius episcopus Alexandriæ, 217. c. 246. 251. c.
 Eulogius martyr Cordubæ, 394. a.
 Furnerius abbas Hispanus, 430. c.
 Eunocus S. Columbanii discipulus, 234. b. Ex ejus sociis, 294. c.
 Eunucus confessor, 354. a.
 Evodius abbas Magniloci, 446. a. 481. a.
 Euphronius episc. Turonensis, 155. a. 156. c. Ejus & c. epistola, 194. a.
 Eupropius S. Benedicti pater, 3. a.
 Eutimus Fritius, monachus Fontanellæ, 593. c.
 Eusebia abbatissa Hamatici, 384. b. 385. b. Obiit, 587. b. Translatio, & c. *ibid.*
 Eusebia S. Germani mater, 136. b. Ejus anniversarium, 169. a. 684. c. 1.
 Eusebia pia mulier Lusitana, 157. a.
 Eusebius Vercellensis episc. monast. vitæ institutor, 5. b. Ipsi Viennæ ecclesiæ dicata, 106. c.
 Eusebius episcopus Antipolitanus, 132. b.
 Eusebius Bonitus, episc. Arvernensis, 561. a. *vide* Bonitus.
 Eusebius episc. Aurelianensis, 33. c. 34. a.
 Eusebius abbas Syracusanus, 224. b. c. 225. a.
 Eusebius abbas Hispanus, 394. c. 430. c.
 Eusebius abbas, Cellæ conditor, 161. c. Pecuniam a Rege sibi oblatam respuit, 161. c.
 Euspicius fundator Miciaci, 33. c. 34. a.
 Eustadiola monasterii Bituricensis conditrix, 324. a.
 Eustadius abbas S. Benigni Divisione, 45. b. c. 46. c.
 Eustadius Magnimontis presbyter, 46. b.
 Eustasius abb. Luxovii, 214. a. 215. b. 233. c. 235. a. 289. a. 292. c. 293. c. 294. c. 299. b. 303. c. 304. 305. 306. 307. a. 308. c. 309. a. 312. c. 313. a. b. 317. b. c. 321. 326. c. 328. a. 329. a. 331. c. 344. c. 350. a. 363. b. 369. c. 392. b. 445. a. 479. c. 480. a. In conc. Matifconensi contra Agrestium agit. 320. c. 321. Obiit, 326. a. 327.
 Eustasius abbas Majoris-monasterii, 161. b.
 Eustochius abbas Majoris-monasterii, 12. a.
 Euterius episc. Antipolitanus, 132. a.
 Eutitius comes Pictavenfis, 622. c.
 Eutropius episcopus Santonum & martyr, 205. b.
 Eutropius episc. Andegavensis, 130. b. 131. a.
 Eutropius abbas Sibiritanus in Hispania, 67. c. 73. c. seu Sevitanus, 157. c. 184. b. c. 185. Ejus auctoritas in concilio Toletano III. 184. a. 202. a. Eiusdem epistola apologetica, 184. c. Alia scripta, 185. c. Fit episcopus Valentianæ, 185. c. 186. a.
 Eutychnus martyr cum sancto Placido, 66. a. Ejus frater, 91. a.
 Eutychnus patriarcha Constantinop. a S. Gregorio erroris confictus, ejus poenitentia, 183. a. b.
 Eutychnus abbas, 7. b.
 Eutychnus S. Mauri pater, 38. a. Seu Equitius, 59. a.

Annal. Bened. Tom. I.

Ewaldi, Albus & Niger, fratres in Saxonia prædicant, 592. c. martyrizantur, eorum reliquiæ & cultus, 593. a.
 Exactura, officium in palatio, 347. c.
 Exandonensis pagus, 561. b.
 Exartipetriacensis ager pagi Lugdunensis, 678. c. 2.
 Exauctoratio episcoporum quo ritu fiebat, 540. c.
 Excommunicationes leviter, aut pro privati injuriis, & c. episcopi ne ferant, 224. c.
 Excommunicatio in sanctimoniales a S. Benedicto lata, 59. b.
 Excommunicatio a monachis & presbyteris lata, 291. c. Ab abbatissa, 356. c.
 Exempla Sanctorum imitanda, 185. a.
 Exempla malorum etiam utilia, 90. b.
 Exemtionis monasteriorum, 424. A jure episcopi, 193. b. 688. 689. 690. *Vide* Privilegium.

F

F Littera adhibetur pro ch, 359. c.
 Fabianus Papa dicitur Gaitanus, 708. a.
 Facundus præsul & monachus in Africa, 68. a.
 Failbeus abbas Hiiensis, 618. b.
 Falvius episcopus Hiberniensis, 367. b.
 Famem fides non timet, 180. c.
 Fames valida in Galliis, 418. b. In Italia, 85. a.
 Fania regio, 613. a.
 Fanomartensis pagus, 421. b. c.
 Fantinus defensor Neapolitanus, 259. c.
 Fara, seu Burgundofara abbatissa, 255. b. 343. b. c. 365. a. 479. c. 692. c. 1. Ejus parentes, 304. a. 305. a. Deo sacratur, 204. a. Monasterium ædificat, 304. c. 305. A S. Columbano sacratur, 293. c. Ejus gesta, 356. 357. Agrestium rejicit, 321. b. Ejus testamentum, 355. c. 356. a. 381. c. Obiit & memoria, 434. Translatio, 603. c.
 Faramundus episc. Trajecti, 512. c. 551. b. 552. Intrusus, 520. c. & invalor, 568. c.
 Fardulfus abbas S. Dionysii, 323. c.
 Farsensium monachorum privilegium, 563. a.
 Faricius Abendonæ abbas, 272. b.
 Farnis Insula, 477. a. 536. c. 580. b. *vide* Lindisfarna.
 Faro seu Burgundofarus, S. Faræ frater, 355. c. 356. a. episc. Meldensis, 305. a. 357. a. 363. c. 364. 449. b. c. 450. a. b. 469. c. 470. a. 479. c. 482. c. 494. a. Referendarius Dagoberti regis, 343. b. 685. c. 2. Monasterium condit, *etc.* 343. b. S. Fiacrium, *etc.* excipit, 344. a. Ejus obitus & sepultura, 509. b.
 Faroaldus dux Farsæ beneficus, 562. a.
 Farulfus abbas S. Martini Prisciensis, 594. c.
 Farulfus dux Senonensis, 307. a.
 Faulus instaurat monast. Luccense, 625. c. 707.
 Fausta abbatissa Æduensis, 204. a. 704. c. 1.
 Faustinus abbas Castrensis, 400. b. 566. a. 573. c. Noverat S. Mauri missionem Gallicanam, 638.
 Faustinus abbas Hispanus, 573. b.
 Faustus episc. Afer confessor, 49. c. 41. a.
 Faustus ex abbate Lirini episc. Reicensis, 14. b. 15. c. 16. a. c. 18. a. Ejus sanctitas, scripta, 17. a. 19. b.
 Faustus abbas Syracusanus, 235. c.
 Faustus, seu Comgellus abbas, 209. c.
 Faustus S. Mauri vitæ scriptor, 107. 286. b. Ejus socius, 107. 108. 286. b. 631. 632. b. An sincerus auctor, 639. *et seqq.* Ejus ætas, *etc.* discutitur, 651. Vita S. Mauri ab eo scripta, ab Odone abbate publicata, 643. *et seqq.* Ab Adrevaldo & aliis passim auctoribus agnita & laudata, 641. *et seqq.* Quæ habet de obitu S. Benedicti sunt innicæ, 115. c. & aliæ difficultates examinantur, 646. *et seqq.* Redit in Italiam, 186. b. 651.
 Februndus abbas & vicedominus, 431. b.
 Fefrus, 344. *vide* Fiacrius.
 Felgildus eremita Farnensis pius, 582. b. 617. a. b.
 Felicianus episc. Ruspæ, 43. c.
 Felicissimus S. Mauri consobrinus, 113. a.
 Felicitatis altare & corpus, 104. c.
 Felicius episc. Trevirensis, 407. c.
 Felix III. Papa, S. Gregorii atavus, 163. c.
 Felix martyr Gerundæ, 203. a.

BBbbb

- Felix episc. Vefontionis, 621. a.
 Felix episc. Anglorum orientalium, 510. c.
 Felix episc. Arvernenſis, 446. b. 480. c. 487. a.
 Felix episcopus Gallus in Anglia, 336. a.
 Felix episc. Burgundio in Anglia, 374. a.
 Felix episc. Belicenfis, 196. c.
 Felix episc. Catalauni, *ibid.*
 Felix episc. Lemovicenfis, 390. c.
 Felix episc. Luacenſis, 625. c. 707.
 Felix episc. Meſſanæ, 218. a. 219. a.
 Felix episc. Namnetenſis, 149. b. c. 155. a. 194. a.
 Felix episc. Piſaurenſis, 243. c.
 Felix episc. forte Portuenſis, 232. a.
 Felix episc. Zaſtata, 43. c.
 Felix abbas Gillianus in Africa, 40. a.
 Felix abbas in Africa, 40. c. 42. a.
 Felix abbas Brivarenſis, 105. b.
 Felix abbas S. Juliani, an Brivarenſis, 385. c.
 Felix eremita Bilbienſis, 69. c.
 Femina, *vide* Mulieres.
 Ferrarii erratum emendatur, 610. a.
 Ferris vinculus conſtricti poenitentes, 86. c. 87. c. 88.
 Ferreolus martyr Viennæ, 386. a. Ejus reliquiæ, 106. a.
 Ferreolus episc. Auguſtoduni, 342. b.
 Ferreolus episc. Lemovicenſis, 102. a. 223. c.
 Ferreolus episc. Pictavenſis, 439. b.
 Ferreolus episc. Uctienſis regulam ſcribit, & monaſterium fundat, 139. b.
 Ferreolus abbas Beſuæ, 538. a.
 Feſta quibus jejunium ſolvi debet, & quorumnam vigilia jejunantur, 704.
 Fiacra abbas Hibernus, 209. c.
 Fiacra monachus ſanctus, 344. b.
 Fiacri geſta, 343. c. 344. a.
 Fibicius abbas Trevirenſis, 153. c.
 Fidelis episc. Emerita, 72. a. 368. a.
 Fides virtutum fundamentum, 607. b. Famem non timet, 180. c. Nihil eſt ſi unitati eccleſiæ non cohæreat, 619. a.
 Fidei ſuæ profeſſionem Papa aliis mittit episcopis, 217. c.
 Fides hoſpitibus ſervanda, 540. b. 544. a.
 Fidolus abbas Trecentenſis, 550. a.
 Figura æri incilæ: Vicovarenſis monaſterii, 10 Nigellenſis eccleſiæ frontipiſcii, 51. Inventionis S. Placidi & ſociorum, 94. S. Patris Benediſti in habitu diaconali, 120. Item S. Benediſti in habitu diaconali & Johannis abbatis Caſinienſis, 121. Regnum ad majorem partem S. Germani à Pratiſ ſculptorum, 169. Tumuli Fredegundis reginæ, 248. S. Gregorii & ejus parentum, 283. Athici ducis, S. Odilæ & S. Leodegarii, 489. c. 490. S. Attalæ & monialium Argentoratienſium, 493. a. SS. Reoli, Armandi, Allegendis, Mommoleni, Bertini, *etc.* ad 528. Baronti monachi, & alterius cum ſcapulari, *etc.* 548. S. Petri cum tribus clavibus, 550. Tumulorum S. Drauſii, & S. Vodoani, 622.
 Figura ligno incilæ: Inſcriptionis de reliquiis S. Teclæ, 481. Epitaphii Hilperici apud S. Germanum Pariſis, 188. Amphitheatræ in iumulo Childerici regis ibidem inventæ, 516. Alphabeti & inſcript. aliaris Hamenſis, 697.
 Filicus Papa, *id eſt* Eleutherius, 707. c.
 Filibertus abbas Gemetici, 402. c. 412. b. 439. a. 506. 519. c. 568. c. 569. a. 583. a. Antea Reſbaci monachus, 363. c. & abbas, 412. c. Gemeticum inſtituit, *etc.* 432. b. c. Ejus geſta, 433. a. Pauliacum fundat, 469. a. b. Ebroinum oburgat, 520. b. Monaſterium Herienſe condit, 520. b. Ejus diſcipuli, 521. b. c. 522. S. Audoëno reconciliatur, 566. b. In monaſterium Herenſe ſecedit, 566. c. Parthenones condit, *ibid.* 567. a. Obiit, 571. c. Ejus reliquiæ, cultus, 572. a.
 Finanus episc. Scottus, 472. c.
 Finanus episc. Lindiſarnæ, 415. c.
 Finnianus abbas in Hibernia, 208. c. 210. a.
 Fintanus abbas in Hibernia, 208. c. 209. b. 210. a.
 Firmani episc. Marcianus, 561. c. Paſſivus, 277. c.
 Firmini episc. martyris Ambiani reliquiæ, 370. c.
 Firminus episcopus, 98. c.
 Firminus vir illuſtris monachos fovet, 19. c.
 Flamensis abbas Cainenſis, 12. b. 169. a.
 Flamineum Labarum Francicum, 343. a.
 Flandrenſes ad fidem converſi, 339. c.
 Flaocatus major-domus Burgundiæ, 367.
 Flarbertus abbas Floriaci, 546. c.
 Flavia S. Placidi ſoror, 91. a.
 Flavia S. Donati mater, 234. c. 325. a. c. monaſterium fundat, 235. a.
 Flavianus regius domeſticus, 198. c.
 Flavius ſanctus Gemetici ſepultus, 568. b.
 Flavius archiepisc. Remenſis, 64. a.
 Flavius episc. Cabilonenſis, 228. b. c. 229. a.
 Flavius, nomen commune Gothiæ regibus, 99. c.
 Flemingi locus egregius de unione regularum SS. Benediſti & Columbani, 329.
 Florbertus abbas Blandinii, 529. a. Gandenſis, 350. c. 351. 398. c. 412. c. 413. a. b. 442. c. 443. a.
 Florentia episc. S. Antoninus, 632. c.
 Florentina ſoror S. Leandri, 166. c. 167. a. 278. c. Virginitibus aliis præeſt, 279. a.
 Florentinus S. Eulaliæ abbas, 531. b. an Toleti, aut Emerita, 71. a.
 Florentinus abbas S. Eulaliæ Tolleti, 72. b.
 Florentinus abbas S. Petri Arrelat. 128. b. 129. a.
 Florentii reliquiæ, 527. c.
 Florentius episc. Argentorati, 487. b. 533. a. b.
 Florentius abbas Hiſpanus, 566. a.
 Florentius abbas S. Judoci, 497. b.
 Florentius preſbyter Tricaſtinus, 355. b.
 Florentius S. Gregorii Turon. pater, 104. c.
 Florentius preſbyter S. Benediſtum vexat, 53. b. 54.
 Floriacenſes eccleſiæ ſuæ ingreſſum mulieribus negabant, 87. a.
 Floriacenſis ager pagi Lugdunenſis, 678. c. 1.
 Flouiani & Florentii miracula inedita, 87. c.
 Flouianus abbas Glannafoli, 186. b. 286. c.
 Florianus abbas Lirini, 195. a.
 Florianus abbas, 99. Romani monaſterii, 24. b. 100. b. c.
 Florus episc. Tricaſtinus, 18. a.
 Florus Lugdunenſis ſub Drepanii nomine latet, 141. b. Ejus aliquot opuſcula, 141. b.
 Florus Maurum in Gallia excipit, 110. a. 116. b. c. Fit monachus Glannafolienſis, 127. b. obit, *ibid.* c.
 Flotharius pro Chlotarius, 386. b.
 Foillanus Scottus, 399. b. S. Furſei frater, 374. b. 409. abbas Foſſuſenſis, 411. b. a latronibus occiſus, martyr, 420. b.
 Foillanus alius a fratre S. Furſei, 413. c.
 Folcardus abbas Blandinienſis, 603. a.
 Fontana Walarici, 525. c.
 Fontanellæ ſitus, *etc.* 401. c. Ejus Chthonicon emendatum, 613. c.
 Forcalarii eccleſia concathedralis Siſtarici, 131. c.
 Forenſis ager pagi Lugdunenſis, 678. c. 2.
 Formulæ Marculſi, 418. c. 419. Andegavenſes, 419. c.
 Forjulienſes episc. Leontius, 13. *etc.* Theodorus, 16. *etc.*
 Fortunatæ Virg. corpus & eccleſia, 244. c.
 Fortunatus episc. Neapolis, 226. b. 244. c. 254. a. b. c. 257. b. 258. c. 259. a.
 Fortunatus a S. Martino ſanatur, 155. b. in Gallias venit, *etc.* 155. b. c. Ejus hymnus de S. Cruce, 156. c. Epithalamium Sigiberti regis & Brunichildis canit, 155. b. Ejus de S. Ampullæ ſilentium, 62. b. 63. b. Locus egregius de Euchariſtia, 63. a. Scripſit vitam S. Germani episc. Pariſ. 169. a. S. Albini, 80. b. S. Paterni episcopi Abrincenſis, 81. c. S. Radegundis, 194. a. Et ejus laudes, 140. c. Epiaphium S. Nicetii, tum. S. Victoriani, 154. b. elogium Martini Dumienſis, 145. carmen de S. Droctoveo, 137. c. Ejus loca de baſilica S. Germani Pariſ. 135. c. Ejusdem locus emendatus, 68. b. Alter locus reſtitutus, 80. c. Episcopi mors, ſepultura, epitaphium, 257. c. ejus ſcripta, 258. a. Fuit ſepultus apud S. Hilarium, 200. b.
 Fortunatus abbas, Afer, 43. c.
 Fortunatus abbas Balnei-Ciceronis, 39. b.
 Fortunatus abbas Cæſenas, 281. b.
 Foſiteſlandia, ibi prædicat S. Willibrordus, 615. b.
 Framehildis, ſancta, 469. a.

Francardus abbas Longoreti, 546. c. 547. a.
 Francia floret sub Chlotario II 340. a. *vide* Gallia.
 Franciæ, seu Francorum terra florigera & famosa, 515. b.
 Eorum regnum, quantum ceteris ex S. Gregorio præcellat, 241. c. Italiani occupant, 132. c. Ibi victi, 133. a.
 Eorum tumuli interius ornati, 190. b.
 Francorum regum inunctio pertinet ad archiepisc. Remensem, 529. a. Eorum reges qui monachi fuerint, 227. b. c. Reges etiam in expeditionibus officia divina in castris peragi curabant, 323. c. monasteria in eorum palatiis, 323. c.
 Francolus abbas Autisiodorensis, 171. c. 172. c.
 Franconia a quo conversa, 587. a.
 Frannulfus abbas Autisiodorensis, 171. c. 172. c.
 Fredegundis reginæ obitus, 247. c. Tumulus & effigies, 169. c. apud S. Germanum, 188. c. 189. a. Ejus tumulus æri incisus, 248. in monast. S. Germani a Pratis 249. a. Nata fuerat Bellovaci, 189. c.
 Fredegisilus abbas Meldensis, 343. c.
 Fredegarianæ editionis error emendatus, 589. c. Ejus silentium de S. Ampulla, 63. b.
 Freidebadus abbas Cæsaraugustanus, 573. b.
 Fremundus, sanctus, 599. a.
 Friardus eremita, 130. a.
 Frichorius S. Richarii institutor, 308. c. 336. c.
 Frideburga a S. Gallo liberatur, 302. c. postea abbatissa, 303.
 Fredeghisilus abbas Grafellensis, 698. c. 2.
 Fredegodus monachus scriptor, 123. a.
 Fridoardus discipulus S. Columbani, 400. b.
 Fridogisilus abbas secularizat S. Audomari monasterium, 455. b.
 Fridoldus, seu Fridolinus abbas Helceræ, 221. a. 222. a. S. Hilarii Pictaviensis, 221. b. Multa condit monasteria in honorem S. Hilarii, 221. c.
 Fridorigia nonna, 124. b.
 Frigeardus episc. Cantuariæ, 272. c.
 Frigitha abbatissa Haconos, 555. b.
 Friovala reclusa Bituricensis, 297. b.
 Frisfa, ibi S. Willibrordus prædicat, 615. c.
 Frisorum origo & sedes, 610. b. c. homines immolabant, 593. b. A monachis conversi ad fidem, 580. a. b. 591. 592. Qui illis convertendis infudaverint, 610. c. Iis prædicat S. Wilframus, 593. b. A S. Wilfrido conversi, 540. a. Eorum apostolus Willibrordus, *ibid.* qui illis prædicat, &c. 597.
 Frodoardus emendatur, 468. c. Ejus insignis locus de Eucharistia, 261. a.
 Frodoberti abbatis Trecentis gesta, 414. c. 415. Obit, 513. c. Ejus vita, *ibid.* 514.
 Frodomundus episc. 538. c. *vide* Frotmundus.
 Frodulfus vir sanctus Edux, 621. b.
 Froia tyrannus in Hispania, 458. c. 459. a.
 Fromundus, *vide* Frotmundus.
 Fromista abbas Ovetensis, 75. a.
 Fronimianus presbyter, 69. c. Vergegenensis, 163. c.
 Fronimius abbas Bigorritanus, 622. c.
 Frotrarius episc. Tullensis, 175. b. c.
 Froterius episc. Pictaviensis, 83. b.
 Frothelmus Nobiliaci fundator, 475. a.
 Frotmundus episc. Constantiæ Gallicæ, 538. c. De eo inscriptiones, *ibid.* 539. a. 697. Fundator monast. Hamensis, 697.
 Fructuosi abbatis Complutenensis gesta, 393. c. 394. 395. c. 396. Monasteria ab eo condita, 395. c. 396. a. ex abbate episcopus Dumiensis tum Bracarensis, 437. b. 604. c. Ejus vita, 605. a. Obit, 503. Ejus Regula, 363. a. b. Regula dux, 396. c. 397. Multa ex Regula Benedictina habet, 74. b. Interdicit volatilia, 362. c.
 Frugalitas monachis necessaria, 185. a.
 Fugitivus abbas Hispanus, 430. c. 394. c. an postea episcopus Hispalensis, *ibid.*
 Fulbertus Carnotenus scripsit vitam S. Egidii, 100. a. Monasticam vitam laudat, 40. a.
 Fulcaldus abbas S. Mariæ, 380. c.
 Fulcoalduus dux 460. b.
 Fulcoius Meldensis poeta, 364. b.
 Fulcradus abbas Leuconai, 318. b.

Fulcivius abbas Laubiensis, 580. a. 612. c.
 Fulgentius episc. Astigitanus, 166. c. 167. c. 315. b. Libri ei falso attributi, 279. a.
 Fulgentius episc. Ruspæ, 43. b. Vita monastica ornamentum, 40. b. Ejus vita compendium, 40. *Et seqq.* monachi & episcopi vitam jungit, 41. obit, 42. Cassiani scripta legit, 73. c. Ejus conversionis occasio 6. a. Humilitas, 36. a.
 Fulradus episc. Parisiensis, 83. b.
 Fulradus abbas S. Dionysii, 342. c.
 Fulradus abbas S. Vedasti, 509. c.
 Fundani abbatis epistola, 143. c.
 Fundatorum auctoritas in monasteria, 44. c.
 Fuscus abbas Latiniaci, 372. b. 379. c. 392. a. 413. c. 417. b. Ejus fratres, 420. b. In Anglia degit, *etc.* 374. Latiniacum condit, 388. c. 389. a. Ejus monasteria, 409. 410. Visiones, 548. c. Obitus & sepultura, 409. 410. Ejus basilica Perronæ, *ibid.* An fuit episcopus, 410. Reliquiæ, 424. a. Tumulus, 525. b. discipuli, 411. c. 412. a.
 Fusciani & soc. martyrum inventio, *etc.* 138. b.
 Fuscus abbas Neapolitanus, 259. c.

G

GABALITANUS episcopus Hilarus, 79. *etc.*
 Gabriel abbas Hispanus, 601. a.
 Gadiscaldus episc. Oscensis, 573. b.
 Gaërinus frater S. Leodegarii, 506. c. Ejus martyrium, 508. b. 519. c. 531. c. 532. b.
 Gaërinus comes, 464. c.
 Gaffe ex regina abbatissa Glocestriæ, 558. a.
 Gairaldus abbas S. Medardi Sueffionensis, 127. b. 523. b.
 Gairaldus alter abbas item S. Medardi, 523. b.
 Gaius, seu Caius Papa, 708. a.
 Gallia simonia laborat, 264. c. Ea scedatur & ordinationibus neophytorum, 256. a. Monasticus ordo ibi celebris, 563. b. Ejus monasteria antiqua, 6. a. b. 10. Plurima in ea conduntur, 328. a. 699. 700. & privilegia passim iis ab episcopis indulta, *ibid.*
 Gallicæ-Christianæ auctores emendati, 401. b.
 Gallicæ Suevi sunt catholici, 144. 145.
 Galliensium territorium, 488. c.
 Gallo. *Vide* Gallus.
 Gallo socius S. Kiliani, martyr. 587. a.
 Gallonii error de propagatione Regulæ Benedictinæ emendatur, 143. 144. Alius error item emendatur, 144. a. Item tertius error emendatur, 146. b. Impugnatur ejus opinio de monachatu S. Gregorii, 668. 669.
 Gallus monachus, tum episc. Arvernensis, 105. a. 385. c.
 Gallus seu Gallo, 392. c. S. Columbani discipulus, 233. c. 294. c. 295. a. 296. b. 297. a. 308. b. c. 313. a. 326. b. 327. b. Fridiburgam sanat, *etc.* 302. b. c. 303. Absens S. Columbani obitum discit, 309. b. Obit, 392. b. Ejus monasterium, discipuli, *etc.* 392. c. Sepulcrum ejus violatum, 583. b. c.
 Gallus S. Carilefi socius, 77. c. Abbas S. Carilefi, 78. c. seu Aninsulensis, 171. a.
 Galterus episc. Cabilonensis, 228. c. 229. c.
 Gammo fundat monasterium Lemaufense, 614. a. Charta foundationis refertur, 704. 705.
 Gandulfus episcopus, 422. c.
 Gandaveses ad fidem conversi, 339.
 Gandericus episc. Lugduni, 383. a. 425. a.
 Gardingus, officii palatini nomen, 396. b.
 Garichramnus abbas Habendensis, 504. a.
 Garistredus comes Veromandensis, 457. a.
 Gatitanus Papa, *id est* Fabianus, 708. a.
 Gaucobertus episcopus Carnuti, 449. b. 450. a. 470. b. 482. c. seu Gauzbertus, 450. a.
 Gaudemundus episc. 450. b.
 Gaudentius episc. Constantiæ, 302. c.
 Gaudentius episcopus Valeriensis, 573. b.
 Gaudericus episc. Lugduni, 383. a. 425. a.
 Gaudikelrus rex, quis? 223. a. An Gundicarius, *ibid.*
 Gaudiola abbatissa Neapoli, 226. b.
 Gaudus episcopus Ebroicensis, 83. a.
 Gaufridus abbas Meldensis, 364. b.

- Gauscio abbas S. Germani Parisi 138. a.
 Gauthruda abatissa Vesontione, 325. a.
 Gauzbertus episc. Carnut. *Vide* Gaudiobertus.
 Gauzbertus episc. Pictavenfis, 475. a.
 Gazz episc. S. Porphyrus, 371. a.
 Gebetrudis abatissa Habendenfis, 316. a. 504. a. seu Romaricenfis, 426. b. 504. a. 534. c. Dicitur Tetta, 426. b. &c. *Vide* Tetta.
 Gedeon S. Reguli filius, 466. c.
 Gegoberga abatissa Romaricenfis, 426. a. b. 534. c. *Vide* Cæcilia.
 Geilo abbas Floriaci, 546. c.
 Gelasius Papa, interstitia ordinum monachis relaxat, 278. a. Ejus sepultura, 282. b. Dicitur Athelacius, 708. b.
 Gelonius episc. Cabilonenfis, 229. a.
 Gelmutidis primus archiepiscopus Compofstellæ, 503. c.
 Gemeticenfis eremus, 348. b.
 Genchiseli confessio, 691. c. 2.
 Generalis monachorum Sicienfium, 225. c.
 Generalis abbas Siciliæ, 258. c.
 Generosus abbas Emfionenfis, 81. c. 82. b. 83. a.
 Genesis episc. Lugduni, 425. a. 444. b. 469. c. 422. c. 517. c. 518. a. 541. b. 554. c. Ex abbate episcopus factus, 438. c.
 Genesis episc. Arvernensis, 446. a. 480. c.
 Genesis vir illustris monasteria condit apud Arvernos, 481. Duo monasteria condit, 328. c.
 Geneva urbs regia, 223. a.
 Genevæ episc. Abellenus, 517. *Et* Maximus, 28. c. Salonius, 18. a.
 Gengulfus Befuæ advocatus, 390. a. 420. c.
 Genadius episc. Asturicenfis, 437. c.
 Genovefa restaurat ecclesiam S. Dionysii, 341. a. 342. b. Ipsi apud Arvernos ara dicata, 104. c. Ecclesia in Belgio, 465. c. Vetus oratorium Remis, 62. a.
 Gentiles in Italia & Romæ, sæculo vi. 55. c.
 Genilium libros aut hæreticorum monachi non legant, 362. c.
 S. Georgii reliquiæ Parisiis, 156. c.
 Gorgius abbas Græcus Romæ ad Aquas-Salvias, 407. b.
 Gerardus episc. Cameraci & Atrebatum, 583. a.
 Gerardus episc. Sistaricenfis, 131. c.
 Gerardus abbas Luxovii, 621. b.
 Geraus abbas de Nivella, 51. a.
 Gerbertus abbas Bobii, tum Papa, 376. b. c.
 Geremarus condit monasterium Flaviacense, *Et* 433. b. c. 434. a. Fit abbas Pentallenfis, 433. c. Ejus reliquiæ, 434. a. Obiit, 447. b.
 Germanus episc. Autifiodori 46. c. 207. b. 208. c. 347. a. b. Condit monast. S. Mariani, 171. c. 172. c. 319. c. Ei S. Remigius oratorium dicat, 61. c. Ejus sudarium, tumulus, &c. 47. Ecclesia, tumuli magnificentia, &c. 318. c. 319. 320. Miracula, 146. c. 147. a.
 Germanus episc. Capuæ, 66. b. 376. b. Ejus obitus, 93. c. 94. c. 95.
 Germanus episc. Parisiensis, antea abbas Aduenfis, 32. b. 195. a. 233. b. Miracula, 86. b. 133. c. Fit episcopus Parisiensis, 138. a. 155. a. 194. a. 352. c. An S. Paulus ejus frater, 322. c. Ejus in episcopo virtutes, 134. a. Eundem S. Radegundis reveretur, 124. a. Chlotharium a repetenda Radegunde impedit, 110. a. Agnetem abatissam benedicit, &c. 115. a. 140. b. 193. c. Interest translationi S. Ursini, 139. b. & S. Albini, 130. b. Dedicat S. Vincenti Cenomannenfis, 159. a. Chaulbertum regem excommunicat, 156. a. Orientem non adiit, 156. c. Prædicit mortem regis Sigiberti, 168. a. Obiit, ejus sepultura, tumulus, basilica, *Et* 135. a. 168. b. c. Ejus in suum monasterium beneficia, *ibid.* Anniversaria suorum parentum fundat, 169. a. 684. c. 1. Multa confert monasterio suo Pratenfi, 136. 168. 683. & privilegium, 137. Miracula ejus post mortem, 135. Per ejus epistolam, 169. a. Illius vitam scripsit Fortunatus, epitaphium Chilperici rex, 169. a. Beatissimus dictus vix mortuus, 194. a. Ipsi vix mortuo ecclesia dicata, 169. b. Ejus sacrum corpus, 705. c. 2. Ejus discipulus sanctus Domnolus, 109. c. Fuit S. Bertichanni nutritor, &c. 192. a. qui ei ecclesiam dicat, *ibid.*
- Germanus episc. Syracusæ, 215. c.
 Germanus abbas Grandivallei fis. 322. c. 400. b. Gesta, 368. c. 369. Martyrium, 483. c.
 Germanus abbas S. Germani Parisi. 138. a. 322. c. 543. a.
 Germanus Romæ præfectus S. Gregorio pontificatum procurat, 216. c.
 Gerموaldus abbas Parisiensis, 390. c.
 Gerochus abbas Eboriacenfis, 434. b.
 Geroldus abbas Hafnonicenfis, 596. a.
 Gerontius abbas Castellienfis, 125. b. 126. b.
 Gerontius abbas Hispanus, 573. b.
 Gerontius presbyter Hispanus, 163. c.
 Gertrudis S. Pippini filia, 312. a. Abatissa Nivallæ, 411. 413. a. 461. a. 504. c. 505. 521. a. 534. a. b. 535. a. 570. c. 609. a. Ejus gesta, 378. 379. 399. 420. Obiit, 446. b. c. 447. a. Ejus miracula asserta, festum, *Et* 609. b. c.
 Gertrudis fundat Hamaticum, 384. b. prima ibi abatissa, 385. b. 587. b.
 Gertrudis virgo sancta, 389. a.
 Gertrudis altera, 378. c.
 Gervasius martyr prope Cabilonum, 228. c.
 Gervasius episc. Remorum, 529. a.
 Gervinus II abbas Centuæ, 412. a.
 Gerunda episc. Johannes, 203. a. Nonnitus, 361. *Et*
 Gelasius rex Gothorum an fundarit monast. Afanense, 68. a.
 Geta fluvius, 465. c.
 Gevifforum episcopus Agilbertus, 444. a. Leutherius, 46. b.
 Gibtrudis, seu Tetta abatissa Romaricenfis, 316. a. *vide* Gebetrudis.
 Gibtrudis abatissa Trecentis, 513. c. 514. b.
 Gibtrudis monialis filix exiuit, 356. b.
 Gilbertus episc. Cenomannenfis, 578. c.
 Gildas Sapiens, 587. c. monast. condit, 150. a. c. 151. a. scribit de excidio Britannia, 151. a. abbas, 186.
 Gildertus episc. Cabilonenfis, 228. c. 229. a.
 Gilianus, seu Gallus, 392.
 Giralduus episc. Cabilonenfis, 228. c. 229. b.
 Girumacum, locus in diœcesi Lauduni, 411. c.
 Giroaldus episc. Arvernensis, 480. c.
 Gisela abatissa Calensis, 499. b.
 Gisilarius socius S. Rudberti, 612. a.
 Gislebertus abbas S. Tuduonis, 616. b.
 Gisilhardus an comes Lauduni, 564. c.
 Gissemarus vitæ S. Droctovei scriptor, 134. c. 137. b. c. Basilicam Germanensem describit, *Et* 135.
 Gissemarus alter scriptor item monachus S. Germani Pratenfis, 137. c.
 Gissemarus vir illustris, 337. a.
 Gissemarus major domus, pessimus, 568. c.
 Gisleus abbas Cellenfis, 561. c. 570. b. An episcopus, 561. c. Ejus gesta, 405. b.
 Gisoaldus Virduni episcopus, 400. c. 403. b. 486. c. 507. c. 508. a. 696. c.
 Gisoaldus abbas, 607. a.
 Glabri-Rodulfi locus egregius de propagatione Regulæ per S. Maurum, 637.
 Glannafolienses an Andegavis monasterium instituere, 130. c.
 Glannafolium Castni colonia, 635. 636.
 Glasuensis episc. Kentigernus, 207. a.
 Goaris Trevirensis obitus, 407. c. Acta, cultus, 407. 408.
 Godeberta abatissa Noviomi, 353. c.
 Godebertus episc. provinciae Arelatenfis, 571. 700. c. 2.
 Godebertus abbas Sollemniaci, 620. a.
 Godebertus confessor, 389. a.
 Godefridus abbas Cellæ-Leobardi, 310. a.
 Godefridus abbas Hafnonicenfis, 596. a.
 Godelfalus abbas Nantuacenfis, 373. c. 461. c.
 Godescalcus episc. Senonum, 462. b.
 Godescalcus episc. Ancienfis, 459. c.
 Godescalcus dux Campaniæ Italicæ, 259. c.
 Godinus episc. forte Lugduni, 425. a. 594. a. Lugduni an Suelfionum, 600. a. 603. c.
 Godinus abbas Divionenfis, 174. c. 175. a. seu Gudinus, 289. a.

- Godini bona S. Medardo attributa, 127. b.
 Godo episc. Mettensis, 403. a.
 Godo episc. Virduni, 349. c.
 Godo S. Wandregisili nepos, 348. a. 401. c. 402. a. & discipulus, 485. c. Abbas Ogiensis, 486. a. b.
 Godo abbas Volvici, 517. b.
 Godoberta virgo, 499. b. abbatissa Noviomi, 572. b.
 Godobertus episc. Andegavenis, 389. b.
 Godolenus abbas Nobiliaci apud Pictones, 141. b.
 Goduinus abbas Stabulensis, 465. a. 538. b.
 Godwinus episc. metropolitanus Galliarum, *id est* Lugduni, 596. a.
 Goëricus episc. Senonensis, 593. b. 604. a. 605.
 Goëricus episc. Mettensis, 190. c. 375. c.
 Goëricus-Abbo episc. Mettensis, 338. c.
 Gosiacensis ager pagi Lugdunensis, 678. c. 2.
 Gogi optimatis epistola, 221. a. 222. a.
 Gogus, *vide* Blitmundus,
 Gordianus monachus, S. Placidi vitæ scriptor, 91. a. auctor personatus, 66. a.
 Gosbertus episcopus, 154. a. 486. c.
 Gosbertus custos ecclesiæ monasterii Treviris, 153. c.
 Gorcelini monachi Cantuarie opera, 313. c. 314. a.
 Gotthici belli origo & progressus, 84.
 Gotthorum in Italia finis, 133. a. Eorum reges dicti Flavii, 99. c.
 Gozlinus episc. Parisiensis, 621. c.
 Græcæ abbatissæ monialium confessiones excipere volebant, 357. c.
 Græcorum monachorum vestes nigre, 407. b. Eorum monasteria Romæ, *ibid.* Tonsura qualis? 471. 472. a. 493. c.
 Grallonus rex Armoricæ, 150. b. c.
 Grandis-lacus in Britannia, 149. c.
 Grandimontenses interdient suas ecclesiâs mulieribus, 87. b.
 Gratianenses episc. Bonifacius, 42. b. Reparatus, 42. b.
 Gratianopolis episc. Boso, 470. *etc.* Clarus, 422. c.
 Hefychius, 196. c. Patroclus, 370. c. Victor, 28. c.
 Gratindus SS. Cosmæ & Damiani in Hispania abbas, 531. b. Toleri, 72. a.
 Gratinus abbas Hispanus, 566. a.
 Gratus episc. Cabilonensis, 228. c. 229. a.
 Gravangerus episc. Taruennæ, 455. b.
 Gravinia abbatissa Caralitana, 254. c. 255. a. 381. c.
 Gravio castellum Pictonum, 522. a.
 Gregoria Episcopia avia Aredii episc. Vasensis, 698. c. 2.
 GREGORIUS MAGNUS, 122. b. *et passim.* Abdicata præfectura fit monachus 163. c. Monasteria septem fundat, *etc.* 164. monast. Prætorianum in Sicilia fundat, 225. b. Aliud S. Johannis Bapt. 225. c. Diaconus Cardinalis Constantinopolim a Pelagio Papa mittitur, 164. c. 182. b. Monachos secum ducit, 182. c. Ibi S. Leandro amicus, 178. b. Eutyrium patriarcham Constantinop. erroris convincit, 183. a. Scribit libros Moralium in Job, 183. b. Romam redit, *ibid.* c. Reliquias S. Andreæ secum defert, *ibid.* & S. Lucæ, quæ illæ fuerint, 184. a. Ubi depositæ, *ibid.* Reversus fit abbas sui monasterii, 165. b. 184. a. Eligitur pontifex, 216. c. Litanias indicit, *ibid.* Ordinatur, suam sortem deplorat, 217. b. c. Fidei suæ professionem aliis patriarchis mittit, 217. a. Fuit doctor humilitatis, 218. a. Decernit ut Papæ cubicularii monachi sint & clerici, 238. a. Ejus cura, *etc.* 244. Sollicitudo ad omnia, 281. b. c. 282. a. Liberalitas in loca sacra, *etc.* 284. Caritas, & aliæ virtutes, mira in pauperes sollicitudo, 218. 283. Eiusdem etsi infirmi labores, 280. c. 281. podagra laborat, 281. a. A Deo jejunandi gratiam obtinet, 170. a. b. Humilitas, 218.
 Gregorius M. Eucharistiæ veritatem miraculo firmat, 260. c. 261. a. Virgula ejus aurea ad hauriendum sanguinem Christi, 261. b. Quæ ejus doctrina de cultu imaginum, 253. Religio erga SS. reliquias, 424. a. Narrat miracula in monast. S. Andreæ facta, 268. Ejus erga basilicam S. Pauli affectus, 281. a. Sententia de restitutione Lapforum ad Ordines, 237. c. Curat ut concilia in Gallia congregentur, 256. a. Episcopum arguit quod grammaticam doceat, 264. c. laudat Francorum regnum supra cetera, 241. c. Pacem inter Romanos & Langobardos procurat, 252. Theodelindam a trium Capitolorum schismate non revocavit, 300. Ei olea transmittit, 300. c. 301. a. An Phocæ tyranno, ac Brunehildi adulatore scripserit, 284. c.
 Gregorii M. caritas erga Anglos, 195. b. 242. c. Angliæ apostolus, 494. c. & Anglorum patronus, 290. c. Ejus sollicitudo pro Anglorum conversione, 261. c. Monachos ad Anglorum conversionem adhibet 263. c. 264. b. S. Augustinum & alios in Angliam mittit, 240. titubantes confirmat, 241. Epistolis eos commendat, *ibid.* Commendat Augustinum episcopis Galliarum, 228. b. Mandat institui in Angliâ episcopatus, 280. b. c. Vult ut Anglicanus clerus ad formam nascentis ecclesiæ per monachos administraretur, 270. c. 271. a. Monachos in ecclesiâ Cantuarie institui præcipit, 270. 271. Probat monachos in cathedralibus, 416. a. *etc.* Ejus latititia de Anglorum conversione, 246. a. 251. c. Vasa, reliquias, *etc.* in Angliam transmittit, 263. a. Convivia & alios veteres mores servari vult ad Anglos lucrandos, 264. a. Augustino scribit, ut ob miracula non efferatur, 265. b. ad ejus consulta respondet, *ibid.* c. 266. Epistolæ ejus de hac missione, 263. c. 264. b. 265.
 Gregorius M. fuit monachus, 289. c. 655. 656. Ea de re dissertatio singularis, 655. ad 671. Fuit Benedictinus, 146. a. b. 165. c. 166. 276. c. 282. 658. *et seqq.* Veteres id auctores agnoscunt, 665 & recentiores, 667. Epistola Barcosii abbatis S. Sigiranni ea de re, 672. Monachus fuit in monasterio a se Romæ condito, 656. c. 2. 657. sub quibus abbatibus, 657. c. 1. Non est professus regulam S. Equitii, 667. Benedictinam regulam valde commendat, 329. c. Ejus est Encomiafles, 166. b. 655. Et sancti Benedicti plusquam ceterorum sanctorum, 166. c. 655. a. Ejus vitam scribit, 659. Regulæ verba sæpius adoptat, 166. c. Ejus Regulæ Benedictinæ elogium, 2. b. Hanc absolute regulam monachorum appellat, 269. a. Regulæ Benedictinæ propagator, 74. c. Eam commendat in Angliâ, 275. c. Ibi ab eo instituta, 276. b. 282. b. 661. *et seqq.* 673. Quanti professionem monasticam faciebat, 164. b. c. 167. a. Ejus cura pro monasteriis, 251. 268. 269. 270. 282. a. Sollicitudo pro monachis & monasteriis, 219. 236. 237. 260. Quantus erat ejus in monachos & vitam monasticam affectus, 182. c. Monachos apud S. Pancratium ponit, 231. b. Ejus sollicitudo pro monialibus, 232. b. c. Quanti fecerit monialium preces, 247. c. 252. a. Generalem abbatem in Sicilia instituit, 268. c. *vide* Generalis. Lirinenses ad meliorem frugem hortatur, 463. b. Vetat ne clerici extranei monasteriis præponantur, 232. c. 233. a. Probum fieri monachum vult, ut monasterio præficiatur, 233. c. Ejus sententia de clericis ad monasticam vitam transeuntibus, 361. c. Decreta de desponsatis aut maritatis, qui monachi fiunt, 246. c. Eos ad terrena contemnenda adhortatur, 247. An distulerit professionem monasticam ad xviii. annum, 219. b. Vult ut monachi biennio probentur ante tonsuram, 259. a. Vetat milites admitti nisi cum suo speciali permisso, *ibid.* Mauricii legem de militibus exclusis a monasteriis improbat, 226. c. Vetat ne monachi feminas in monasteria inducant, aut habeant commatres, 233. b. Proprietarium monachum severe punit, 201. a. Triginta missas pro eo celebrare facit, 201. b. Ejus sententia de validitate testamentorum monachorum, 255. a. Quid statuit de testamento abbatum, 267. b. c. Testamenta abbatum & abbatissarum irritat, 381. b. Rescedit testamentum ab abbate factum, 268. a. Hortatur Venantium Italiæ Cancellarium apostatam, ut ad monasterium redeat, 266. b. Præscriptionis annos pro monasteriis auget, 219. a. Castrum Apollonium dat Sublaco, 231. a. Privilegium dat monasterio Classensi, 250. c. privilegia concedit monasteriis Eduensibus, 204. Privilegia monasterii Arelatenfis confirmat, 137. b. 253. c. Ejus epistolæ de rebus monasticis, 276. c. 277. 278. 279. Expenduntur, 217. *et seqq.*
 Gregorii M. Obitus, sepultura, epitaphium, Benedictinæ regulæ professio, corporis forma, animi dotes, *etc.* 282. 283. 284. Ipsi & ejus parentum forma ævi incisa, 283. Ejus familiares, 218. c. Pii discipuli, 201. b. c. A Sabiniano suo successore male habitus, 284. a.

285. Qui ejus vitæ scriptores, 284. c.
 Gregorii M. libri, 402. a. 459. quædam scripta, 257.
 b Non vult opera sua publice legi, 277. a. Ejus opera in græcum translata, 277. a. Ezechielis expositionem Roma obfessa interruptit, addit in canone *diesque nostros in pace*, &c. 252. a. Ejus sunt Commentarii in libros Regum, 660. 672. 673. Ejus libri Moralium, 183. 393. c. Ejus dialogi, 394. b. 459. b. Eos scribere aggreditur, 229. c. Quis in iis Libris scribendis scopus, 230. a. b. 231. c. Laudantur ab eo ipso, 74. Ei asseruntur, 230. 231. 658. c. 1. Ejus fides in miraculis enarrandis, 97. b. Quædam omittit de sancto Benedicto a Marco porta, & a Paulo diacono relata, 55. a. S. Mauri miracula narrat, 630. Ejus silentium de S. Mauri missione nihil obest, 187. a. S. Benedicti de Roma vaticinium comprobatur, 97. b. Ejus epistolæ quantum utiles, in libros decretalium redactæ, alia opuscula. 284. b. Epistola Desiderio episcopo Viennæ, an Autifiodori, 319. b. Epistolarum duo libri duas habent indictiones, &c. 224. b. Unius epistolæ titulus emendatus, 243. c. Et alterius, 299. c. Epistola ad Secundinum an interpolata, 253. a. Epistolarum datæ conciliantur, 264. b. Earumdem vetus codex, 253. a. Ejus excerpta a Taïone, 458. c. 459. a. b. Ejus epistola ad S. Columbanum excidit, 257. b. qui Columbanus ei scripserat de Paschate, &c. 257. a. & aliam, 286. a.
 Gregorius I I. Papa, sub eo Casinum reparatum, 177. c. Non ille sed Gregorius I I I. monast. Lateranense reparavit, *ibid.*
 Gregorius episc. Antiochiæ, 217. c.
 Gregorius Nazianzenus mulierum viciniam fugit, 54. c. Ejus locus de studiis profanis, 264. c.
 Gregorius Nyssenus arguitur ob studia profanorum, 264. c.
 Gregorius Lingonum episc. 45. b. 107. b.
 Gregorius episc. Terracinæ, an Suessæ, 66. a.
 Gregorius episc. Turonensis 160. a. 199. b. Ad sepeliendam S. Radegundem advocatur, 192. c. S. Crucis monasterium lustrat, &c. 193. a. transit Epofio, 160. c. Monachum a mutando loco dehortatur, 161. a. Frustra conatur moniales Pictavenfes ad officium revocare, 196. a. Et sedare turbas monialium Tuonenfium, 197. c. Renuit Pictavos adire ad tu bas monialium sopiendas, 198. c. Ejus obitus, 238. c. De Miraculis scribit, 224. a. Et vitas patrûm, 161. b. &c. Ejus historiæ integritas asseritur adversus Cointium, 109. 110. 158. 159. Ejus locus de unione regularum, 328. &c. Silentium de S. Carilefo & aliis, 78. c. De S. Ampulla, 62. b. de S. Mauro nihil obest, 186. c. 644. c. 2. 645. nec professioni monasticæ Gregorii M. 656. c. 1. Ejus locus restitutus, 153. a.
 Gregorius abbas, 503. a.
 Gregorius abbas Autifiodorensis, 171. c. 172. c. 695. c. 1.
 Gregorius abbas Lateranensis, 232. a. 286. c.
 Gregorius abbas Messanensis, 219. a. b.
 Gregorius abbas Panormitanus, 237. a.
 Gregorius abbas Trajecti, 392. a.
 Gregorius monachus Terracinæ S. Benedicti discipulus, 65. a.
 Gregorius conditor parthenonis Papiæ, 600. b.
 Gribo episcopus, 599. a. 600. a.
 Grimlaici solitarii regula, 201. a.
 Grimo episc. ignotæ sedis, 613. b. c.
 Grimo abbas Corbeix, 252. c.
 Grimo abbas Theolegiensis, 322. c. 349. c. 350. a.
 Grimo abbas S. Trudonis, 466. a. 616. b.
 Grimoaldus S. Wlfrudis pater, 505. a.
 Grimoaldus præfectus palatii, seu Major-domus, 403. b. 404. a. Ejus perfidia, 425. c. 431.
 Grimoaldus dux Beneventi, 513. a. b. Langobardiæ regnum invadit, 511. c. 512.
 Griniacensium instituta, 104. b. 105. b. c. 106.
 Gripho episc. Roïomagi, 602. b. 605. b. c.
 Grippo Caroli Martelli filius, a S. Leutfredo sanatus, 598. a.
 Gualericus, *vide* Walaricus.
 Gualdricus episc. Autifiodori, 310. a.
 Guarekus comes, fundator Kemperlegii, 152. c.
 Gudila virgo condit. monast. Morfellenfe, 535. b.
 Gudinus episc. Lugduni, 425. a. *Vide* Godinus.
 Gudinus abbas Divionensis, 174. c. 175. a. 289.
 Guibora abbatissa Jotri, 456. c.
 Guichenonis error emendatur, 461. b.
 Guillelmus Curbulienfis episc. Cantuariæ, 272. c.
 Guillelmus archiepisc. Corinthi, legatus Papæ, 426.
 Guillelmus Major episc. Andegavenfis, 389. b.
 Guillelmi Conquæstoris devotio erga S. Walaricum, 335. c.
 Guillencus episc. Lingonenfis, 451. c.
 Guitkartus abbas, 616. a.
 Gumbertus episc. Senonum, 462. b. 463. 506. 692. Obit, 462. c.
 Gundarinus locus supra Isaram, 411. c.
 Gundebertus abbas Sollemniaci, 620. a. b.
 Gundebertus rex Langobardiæ, 511. c. suæ proditiõis pœnas dat, 512. a.
 Gundegifilus episc. Burdigalæ, 196. c. 197. 199. b. 200. a.
 Gundelbertus episc. Senonum, 506. c. 692. monast. Senoniense condit, 462. a. 463. b. Obit, *ibid.*
 Gundilana abbatissa Camclariæ, 481. a.
 Gundilanus episc. Impunitanus, 573. b.
 Gundaldus episc. Meldensis, 304. c. 305. a. 479.
 Gundohinus monachus antiquarius, 204. a.
 Gundoinus illustris Francus, 305. c. 306. a.
 Gundoinus dux Alamannorum, 483. b. c. Grandis-Vallis fundator, 400. b.
 Gundoinus pater S. Salabergæ, 350. a. seu Gunduinus, 440. c.
 Gundulfus Metterfis episcopus, 124. a.
 Guncila, quid, 623. a.
 Gunta. us abbas S. Albini, 130. c.
 Gumbertus S. Nivardi frater, 467. c. Monasteria fundat, *ibid.* 468. a. c. unum Remis ædificat, 345. c. Ejus corpus Avennacum refertur, 468. b.
 Gunthlandus vir illustris, 445. a.
 Guntramni regis pia opera, 189. c. 190. a. S. Benigno benefacit, 289. b. Eique dedit Elariacum, 471. b. Condit monast. S. Marcelli Cabilon. 173. c. Ciborium aureum, &c. fieri curat, 174. a. Monasteriis beneficus, 174. b. c. Indicit preces publicas tempore luis, 195. a. Chundonem præcipitanter punit, 228. a. Ejus obitus, sepultura, &c. 227. a. b. An fuerit monachus, 227. c.
 Guntramnus Boso dux, 190. b.
 Gunzo dux, 302. c. 303.
 Gurchiernus abbas Kemperlegii, 152. c.
 Gurganus e focus S. Columbani, 294. c.
 Gurganus S. Columbani discipulus, 234. b.
 Guffanvillæi opinio de Gregorii M. Commentariis in libros Regum discutitur, 660. c. 2. 661.
 Gyroindus episc. Aivernorum, 450. b.

H

H Æquivalet ch. 411. b.

- Habitus religionis in extremis datus, 566. a.
 Habitus monialium Argentoratensium, 493. a.
 Hadalinus monachus Cellas condit, 478. b. *id est* monast. Cellense, 609. c. Alia gesta, mors, reliquiæ, &c. 610. a.
 Hadoinus episc. Cenomannensis, 330. 331. 332. a. 383. b. 390. c.
 Hadulfus ex abbate episc. Atrebatensis, 509. c. & Noviomii, 573. a.
 Hadrianus I. Papa, epistolas S. Gregorii in decretales redigit, 284. b.
 Hadrianus abbas Niridanus, Româ in Angliam missus, 343. c. 477. b. c. 493. a. 494. 495. a. Fit abbas Cantuariæ, *ibid.* c. 496. a. 506. a. 524. c.
 Hadrianus S. Richarii institutor, 336. c.
 Hadrianus imper. thermas Badenfes exstruxit, 529. c.
 Hæddi ex abbate episcopus, 535. b. *Vide* Hedda.
 Hæreticorum libros non legant monachi, 362. c.
 Hagne abbatissa Nivallæ, 505. b. *vide* Agnes.
 Hagustaldi episc. S. Cuthbertus, 577. b. Eata, 539. &c. Johannes, 597. a. Oisforus, 474. b. Trumberu, 556. &c.
 Haidulfus abbas Altimontis, 599. c.

- Haiminus abbas S. Vedasti, 543. b.
 Haimo dux Pontivi, 388. *vide* Haymo.
 Hainmarus episc. Autifiodori, 563. c.
 Hainoensis pagus, 584. b. 599. c. 612. c.
 Halidulfus abbas Altimonis, 602. b.
 Halinardus abbas Divionensis, 533. c.
 Halitgarius episcopus Cameraci, 411. c.
 Hainoensis pagus. *Vide* Hainoensis.
 Hardebemus abbas S. Trudonis, 616. b.
 Harderadus vicedominus Cenomani. pro missione S. Mauri legatus, 116. a. Ejus in Galliam ductor, 186. b. Ab eodem sanatus, 113. a. Ei locum apud Andegavos procurat, 116. b. c.
 Harulfus abbas Aldemborgi, 412. a.
 Harmarus abbas Remensis, 574. c. 575. a. 702. c. i.
 Harbainus S. Wandregisili discipulus, 471. a.
 Hasbanix pagus, 465. b. *&c.* Comes Rotbertus, 466. a.
 Hasta regis insigne, 157. c.
 Hatta abbas S. Vedasti, 509. c. & Blandiniensis, 587. b.
 Hatto fundator Hartonis-monasterii, 491. a.
 Hautarius episc. Noviomii, 604. a.
 Hauto abbas Dervenensis & Stabulensis, 574. b.
 Haymo Pontivi dux, 368. c. 388. c. 417. b. 409.
 Heanus condit monast. Abendonense, 536. a.
 Hecherius episc. 450. b.
 Hectarius episc. *vide* Hautarius.
 Hector episc. ignota sedis, 605. c.
 Hector Massilia Patricius. 514. c. 515. a. b. c. 517. a.
 Hedda abbas, tum episc. Dorcinæ, 366. c. seu Heddius episc. Dorcestriæ ex abbate, 535. b. c. 595. c.
 Heldicus abbas Autifiodori, 319. c.
 Helena Constantini magni conversionem procuravit, 265. b. Ejus palatium Trevis, 220. c. Eadem agente monasterium conditur Trevis, 153. c.
 Helenensis episc. Clarus, 573. b.
 Helgaldi erratum, 380. b.
 Helias abbas Meldensis, 343. c.
 Helingerus abbas S. Disibodi, 522. c.
 Helladius episc. Toletanus, 354. c. 355. a. Ex abbate, 367. c. 368. a.
 Helladius abbas, 22. c.
 Helladii error repressus, 458. b.
 Helvidii hæresis compressa, 458. b.
 Helwida abbatissa in Anglia, 601. b.
 Hemgilsus pius monachus, 618. a.
 Hemgilsus abbas Glastoniensis, 535. c. 596. c. 597. a.
 Henricus episc. Remensis, 565. b. 698.
 Henschenius emendatur, 599. b.
 Herbadilla urbs perit, 149. c.
 Herbatilicus pagus, 522. a.
 Hercantrudis monialis pja mors, 356. c.
 Herebertus pius eremita, 577. c.
 Herefridus abbas Lindisfarnensis, 581.
 Herensles monachi vagi ob metum Nortmannorum, 571. c. 572. a.
 Herelwida abbatissa in Anglia, 601. b.
 Herelwita monialis Calæ, 444. b. c. Ex regina, 474. a.
 Heribaldus episc. Autifiodori, 172. a.
 Herici Autifiodorensis locus emendatur, 319. b. c.
 Herigerus abbas Laubi, 478. b.
 Herlemundus episc. Coloniae fit monachus, 149. c.
 Herlemundus episc. Cenomannorum, 570. a. 616. b.
 Hermannus comes S. Irminæ desponsatus, 534. c. 535. a.
 Hermarus abbas, 509. a.
 Hermembertus abbas Nobiliaci, 475. a.
 Hermenarius episc. Aeduensis, 567. a. Antea abbas sancti Symphoriani, 606. b.
 Hermenegildi regis conversio, 178. a. Martyrium, *ibid.* b. 188. a.
 Hermenlandi abbatissæ Antrensis gesta, 526. b. c. 527. 528. a.
 Hermetis martyris ecclesia & memoria instituta, 99. a. occasione visionis, 683.
 Hermiucus abbas Luxovii, 489. a.
 Herpo dux Transjurenensis, 306. c.
 Hera prima Northumbriæ monialis, 435. c.
 Hefychius episc. Gratianopolis, 196. c.
 Hiberniæ monasteriorum status, &c. 206. b. 207.
 Hiberni ad Romanos ritus accedunt, 472. a. Eorum ton-
- suræ, 207. b. Errorem dimittunt, 618. b. c.
 Hicamis, seu Johannes abbas Reomai, 86. a.
 Hicca abbas Lutrensis, 326. b.
 Hida terræ, seu cartucata, 575. b.
 Hieronymus a S. Columbano laudatus, 257. a. Ejus dictum de virtutibus acquirendis, 485. c. Locus adversus lautiores cibos in monasteriis, 119. a. Ejus regula, 7. a. An recepta initio in Hispania, 75. a.
 Higbaldus abbas Lindissi, 557. c.
 Hienses monachi schismatici, 580. a. b.
 Hilario abbas S. Andreæ Romæ, 165. b. 166. a.
 HILARIUS episcopus Pictavenensis, 522. a. Ejus miracula; 146. 147. a. Basilica & miraculum ibi factum pro Clodoveo, 200. a. Reliquiæ, 370. c. Ecclesia Pictavenensis, 341. c. A monialibus violata, 196. c. 198. In eam vicinorum cœnobiorum monachi conveniebant die festo, ad vigiliis, 200. b. Fridolini abbatis in Hilarium affectus, 221. c.
 Hilarius e monacho Lirinenfis episc. Arelatenfis, 15. b. c. Vefontionensem ecclesiam curat, 23. c.
 Hilarius notarius S. Gregorii, 260. b.
 Hilarij, postea Papæ, hortatu Victorius cyclum edidit, 256. c.
 Hilarus episc. Gabalitanus, 79. c. 370. c. seu Mimatenfis, 438. b.
 Hilda abbatissa Heortensis, tum Streaneshalæ, 435. c. 472. c. 555. c. 595. Ejus gesta, 474. Quinque ejus discipuli episcopi, *ibid.* b. Pie obit, 555. b.
 Hilda monialis, 445.
 Hildeberti episcopi Turonensis præclarus locus de juramentis, 453. c.
 Hildebertus abbas Fontanellæ, 593. b. 602. c.
 Hildebrandus episc. Beneventi, 513. b.
 Hildefontus abbas Agaliensis, 430. c. 394. c. Postea episc. Toleti, 354. c. 394. c. 458. b. Ejus gesta, 395. Casulam e cælo recipit, 458. 459. Ejus opera, 459. c. Liber de virginitate S. Mariæ falso ei attributus, *ibid.* Quosnam laudat in libro de scriptoribus, &c. 157. Obit, 484. b.
 Hildegardis scribit gesta S. Disibodi, 522. c. Abbatissa Binguji, 523. a.
 Hildegardis abbatissa Sueffionensis, 621. c.
 Hildegardis monialis Remensis, 468. c. Ejus epitaphium, 469. a.
 Hildegarius episcopus Senonensis, 352. c.
 Hildegarius episc. Meldensis, 509. b. Ejus locus emendatur, 479. c.
 Hildemari observatio de ordinandis monachis, 225. b.
 Hildevertus episc. Meldensis, 509. b. Ejus translatio, 603. c.
 Hildimundus abbas Saraburc. 533. a.
 Hildradus abbas S. Trudonis, 616. b.
 Hilduinus abbas S. Dionysii, 423. b.
 Hilduinus abbas Remensis, 574. c. 575. a. 702. c. i.
 Hilduinus abbas, 509. a. 571. c.
 Hildulfus episcopus, 154. a. 457. c. 462. b. Trevirensis; 489. a. 491. b. 496. c. 486. c. 507. c. An fuerit episcop. Trevirensis, 487. a. b. Episcopus fuit Trevirensis, 497. a. Monasteria condit, 506. c. 507. a. b. Medianum regit, 507. b. & S. Deodati, 545. c. 546. a.
 Hildulfus vir illustris, 441. a. b.
 Hilpericus apud S. Germanum sepultus, 188. c. 189. a.
 Hilibertus abbas Fontanellæ, 569. b. 602. b.
 Himnechildis, seu Eimchildis Childerici uxor, 460.
 Hincmari archiepiscopi epistola de Avennaco, 467. c. 468. a. Altera, 468. b. Locus de ampulla Remensi, 62. b. De S. Eucharistia, 63. c. De S. Benedicto locus emendatur, 61. b.
 Hinch episc. Lexovii, 449. b. c.
 Hippolytus abbas Condarensis & episcop. Bellicensis, 608. c. 678. c. i.
 Hippolytus notarius S. Gregorii, 300. a. c.
 Hispali episcop. David, seu Stephanus, 167. &c. Fugitivus, 394. c. S. Isidorus, 166. &c. S. Leander, 74. c.
 Hispania, quando ibi primum monachi, 6. b. c. Et quæ ibi prima monasteria, &c. 66. c. 67. 68. Quando Regulam Benedictinam susceperit, 74. a. c.
 Hispaniæ reginæ viduæ in monasteriis retrudebantur, 596. c.
 Hispaniæ calamitates a Froia tyranno, 458. c. 459. c. A Barbaris subiecta, 66. c.

- Holiemium villa pagi Alostenfis, 413. b.
 Homburga conditrix monast. Renticensis, 602. c.
 Homilia aliorum recitata a quibusdam episcopis, &c. 83. b.
 Homines a Frifis paganis immolati, 593. b.
 Honoratus abbas Lirini, 6. b. 45. c. Et ejus loci fundator, 13. c. 16. 22. c. Fjus cum Leonio pactum pro Lirino, 17. b. Episc. Arelatis, 14. c. 15. 17. b. Nimietates fugiebat & vanam gloriam, ejus moderatio, 117. b. Ejus ecclesia Arelati, 195. b.
 Honoratus episc. Ambiani, 138. b. 502. c.
 Honoratus abbas Fundis, 7. b. 39. b.
 Honoratus abbas Sublacensis, 230. a. 231. a. 669. c. 1.
 Honoratus beatæ memoriæ discip. S. Benedicti, 113. a.
 Honorati discip. S. Benedicti vita, 107. b.
 Honorius Papa præcones in Angliam mittit, 366. b. Edwino regi scribit, 336. b. Eius epistolæ ad Brittones, 472. a. Privilegium dat Bobiensibus, 344. b. c. 345. a.
 Honorius episc. Cantuaræ, 336. b. 360. c. 366. c. 388. c. 424. c.
 Horembergum eremitorium S. Arnulfi, 333. c.
 Hormisdæ privilegium pro monast. Arelatensi, 45. a.
 Horosius abbas Corsicæ, 219. c.
 Hospitalitas a SS. patribus laudata, 118. b.
 Hospitibus servanda fides, 540. b. 544. a. An expediat eos ad communem mensam admittere, 118. c. Hospites sæculares non in monasterio, sed in ædibus separatis accipiantur, 596. c.
 Hospicius reclusus Niciæ, 162. c. 201. a.
 Hospito dux Barbaricorum, 232. a.
 Hrodbertus, 611. c. 612. a. *vide* Rüdbertus.
 Hucbaldus monachus Oibaci pius, 565. b.
 Hughetiæ episc. Constantiæ Gallicæ, 458. b.
 Hugo episc. Lugduni, 228. c.
 Hugo episc. Rotomagi, 583. a. Gemetici sepultus, 568. b.
 Hugo episc. Vefontionensi, 305. c. 318. b.
 Hugo episc. Albigenfis, 598. c.
 Hugo Marisconis episc. Aurifiodorensis, 503. b.
 Hugo de Petraponte episc. Leodii, 466. a.
 Hugo abbas Cluniaci, 227. b.
 Hugo abbas Divionensis, 289. b.
 Hugonis Aurifiodor. chronicum emendatur, 462. b.
 Hugobertus abbas S. Medardi, 523. b.
 Humbertus an fundator monast. Maricolenfis, 421. b. Ejus loci abbas, 576. b.
 Humilitas indicium est Spiritus divini, 39. c. & signum remissionis peccatorum, 265. b. Castitati tuendæ est necessaria, 21. c. Eâ sancti operantur ut justî, ut peccatores loquantur, 89. b.
 Humilis esse cum quis honoratur grande non est, sed cum paritur, 225. a. Humilitatis doctor S. Gregorius, 218.
 Huna monachus Eliensis sanctus, 545. b.
 Hunegundis abbatissa Humolariensis, 509. c. 593. c.
 Huncia insula in Anglia, 510. c. 545. b.
 Hunfridus episc. 285. c.
 Hunfridus abbas S. Germani Paris. 138. a. 542. c.
 Hunna seu Hunnanus abbas Reomaensis, 451. b. c.
 Hunna sanctus presbyter, 510. c.
 Hunnorum regis pagani egregium facinus ob fidem hospiti servandam, 544. a.
 Huno seu Hunus nobilis Alsaticus, sanctus, 487. c. 496. b.
 Huvetbertus abbas Wiremuthi, 590. c.
 Hyacinthus Alliot abbas Mediani monasterii, 462. a. 482. a. 507. c.
 Hymnemundus abbas Agaunensis, 27. c. 30. c. 31. a.
- I**
- J** A C O B episc. Tullensis, 507. a.
 Jacoba abbatissa Romæ, 244. c.
 Jacobi fratris Domini qualis tonsura, 472. a.
 Jacobus administrator ecclesiæ Rossensis, 260. c.
 Jacobus episc. Steffionensis, transigit de Orbaco, 698.
 Jacobi a Viiriaco locus contra canonicas sæculares, 400. a.
 Jacobi Guisii erratum, 583. b.
 Jacuius, 150. a. Ejus monasterium, 150. c.
 Januarius episc. Caralitanus, 254. c. 255. a.
 Januario abbati scribit Bacchiaris, 207. c. 208.
- Januarii Kalendæ in eas insectatur S. Samson, 151. c.
 Jarenfis ager pagi Lugdunensis, 678. c. 2.
 Ibbō episc. Turonensis, 524. a.
 Ibbolenus abbas Aninsulensis, 599. b.
 Icho abbas Luirensis, 326. b.
 Iconica, *id est* imago, 103. a.
 Ictuarus, *id est* apoplexia correptus, 355. c.
 Idda seu Iddana, mulier nobilis, 623. b. 706.
 Ido abbas Floriacensis, 546. c.
 Idubergera relicta Pippini obit, 420. a.
 Jejunium ante Missam servatum, 295. c. Servatur in visitando monasterio, 58. b. Præcipuum in quinque festivitatum pervigilio, 269. c. Jejunium feriat sextæ, 416. c. Feria v. solum ob Domini ascensionem, 626. b. Dominicis solvendum, 704. c. 1.
 Jejunia monachorum in concilio Turonensi, 154. c. A monachis viatoribus quando solum, 626. b. Quale fuerit in Quadragesima, 626. b. Paulo remissum ob festum, 609. b. c. Jejunia apud Casinenses servata, 704. Eorum differentia æstatis & hyeme, *ibid.*
 Jejunii dies refectionis voce expressa, 129. b.
 Jeremias episc. Senonensis, 48. c.
 Jerochius abbas Ebotiacensis, 434. b.
 Jerusalem episc. Johannes, 277. *etc.*
 Ildesonus, *vide* Hildesonus.
 Illidius episc. Arvernenfis, 102. c.
 Ilpericus apud S. Germanum sepultus, 188. a. 189. a.
 Imagines sacræ, 545. a. Veteris & novi Testamenti, 576. b. Qualem imaginum cultum admittit S. Gregorius, 253.
 Imago beatæ Mariæ celebris in monasterio Valvenerensi, 70. c. In Cauliniano, 72. a.
 Imitatores magis placent sanctis, quam laudatores otiosi, 392. a.
 Immerius abbas Cellæ S. Sigismundi, 533. b.
 Immersio poenitentia genus apud Anglos, 525. a.
 Imnechildis regina, 457. c. Sigberti III. uxor, prudentissima, 432. a.
 Impiorum munera Deus averfatur, 289. a.
 Importunus episc. Parisiensis, 478. 482. c.
 Imprecationes in vetustis instrumentis, 314. b. 449. In privilegiis vetustis, 205. *etc.* In diplomatis primæ Regum Franciæ stirpis, 190. a. 692. In bullis Pontificum, 639. c. 1.
 Impuritanus episc. Gundilanus, 573. b.
 Ina abbas Glastoniensis, 536. a.
 Ina rex condit monast. Glastoniense, 587. c. S. Aldhelmi consiliis uritur, 588. a.
 Inantea, *id est* postmodum, 700. 705. c. 1.
 Inantius episc. 18. a.
 Indigitatio, seu ratio numerandi per digitos, 16. c.
 Infantes in monasteriis admitti, 213. c. *et passim.*
 Infantes expositi ad ecclesiæ januam, 407. c.
 Infantes regii subscribunt chartis, 371.
 Infirmittates patienter ferendæ, 555. b.
 Infirmorum cura in Regula Benedictina, 57. a. Inapti non sunt ad regimen, 104. b. Monasticum habitum sumunt, 110. c.
 Ingelardus abbas Centulæ, 412. a.
 Ingelramnus abbas Centulæ, 392. a.
 Ingelrannus comes, S. Fusciani restaurator, 138. b.
 Ingeltrudis cœnobium prope S. Martiaum Turon. condit, eique præest, 197. 198. a.
 Ingenuus episc. Ebreduni, 18. a.
 Ingobertus Luxovii abbas, 621. a.
 Ingofredus abbas Luxovii, 480. a. 483. c. 503. c.
 Ingomarus Friso, monachus Fontanellæ, 593. c.
 Ingundis reginæ munificentia, 318. c. 319. a.
 Ingundis, an duæ duorum Chlotariorum uxores, 319.
 Ingwaldus pius monachus Wirensis, 416. c.
 Injuriosus episc. Turonensis, 122. c.
 Injuriosus abbas Condatecensis, 27. a. 404. c. 405. a. 159. b. 678. c. 1.
 Innocentii III. locus pro monachis, 406. c.
 Innocentius episcopus Cenomannensis, 77. a. 158. b. 331. c. Monachis favet, 79. a. An sub eo missio S. Mauri, 107. 108. 109. 110. b. 116. a. b. 647. 648.
 Innocentius episcopus Emeritæ, 72. a. 203. a. 363. a.
 Innocentius ex comite episc. Rutunensis, 188. a. b.

- Inscriptio dedicationis ecclesie S. Petri Cantuarie, 301. b.
 Veteris codicis Luxoviensis, 327. a. Alia in codice Aeduensi, 703. 704. Vetus pro obitu Chlodovei regis Junioris, 451. b. De S. Thecla reliquiis, 481. b. Argentoratensis de Juliano Augusti, 493. b. c. Apud S. Germanum Paris. Ilperici tumulo, 188. Ibidem tumulo Childerici regis, 516. b. Sepulcro S. Mauri, 638. c. 2. Tres de Frotniundo episc. Constantie fundator Hamensi, 538. c. 539. 697. Una de propagatione Regule Benedictine per Simplicium abbatem, 669. Altera ecclesie Castrensis, que probat missionem S. Mauri, 638.
 Instabilitas in monachis damnata, 516. c.
 Intendere, *id est*, contendere, 684.
 Intine fluvius Vilcassini, 623. b. c. 706. c. 2.
 Ioba, seu Jova, insula Scottie, 210. b.
 Jobinus abbas de Portu-Veneris, 237. c.
 Johanni Bap. oratorium dicat S. P. Benedictus, 55. b. c.
 Johannis Apostoli qualis fuit tonsura, 472. a. Ejus nomine se tuentur Scotti, 472. c. Falso, 473. Eiusdem Sancti sepulcrum Iphesi, 561. c. Reliquie Mettis, 190. c.
 Johannes Chryostom. monachos tuetur, 5. c.
 Johannes IV. Papae privilegium, 382. a. Pro Luxovio, 382. c. Profertur, 689. c. 2. Eius epistola in favorem monachorum, 406. Privilegium parthenoni in Gallia,
 Johannes Papa dictus Catellus, 708. c. [688.
 Johannes episc. Constantinopolis, 217. c.
 Johannis Elemosynarii episc. Alexandrini peccata mire delata, 607. a.
 Johannes episc. Jerosolymae, 217. c. 277. c.
 Johannes episc. Arelatensis, 449. a. c. 450. b. 494. a.
 Johannes episc. Casarugustae frater S. Braulionis, 163. c.
 Johannes ab episcopatu Neapolit. exclusus, quod filiolam haberet, 257. b.
 Johannes episcopus Panormi, 279. b.
 Johannes episc. Ravennae, 233. a. 235. c. 250. c. Classensis monast. fundator, 7. c.
 Johannes Robertus episc. Cabilonensis, 227. c.
 Johannes episc. Casenas, 281. c.
 Johannes diaconus, 302. c. episcopus Constantie, 303. b.
 Johannes Biclarensis abbas, 73. 184. a. Eius tum episcopi Gerundae elogium & scripta, 203. a.
 Johannes episcopus Hagustaldensis, 597. a.
 Johannes episcopus Malalitanus, 218. c.
 Johannes episcopus Mettensis, 466. a.
 Johannes de Mellento episcopus Parisiensis, 218. a.
 Johannes episc. Philadelphie, 407. b.
 Johannis Sarisberie opinio de carniuum esu in monasteriis notatur, 119. a. Locus de duellis, 512.
 Johannes episc. Schillitanus, 268. a.
 Johannes episc. Sistaricensis, 131. c.
 Johannes episc. Sueffionensis, 565. b.
 Johannes episc. Syracusanus, 225. a. 235. c. 266. c.
 Johannes episc. Traiecti, 404. c.
 Johannes episc. Tulli, 426. c.
 Johannes episc. Ubis-veteris, 219. a.
 Johannes episc. Wiccienensis, 474. b.
 Johannes archicantor S. Petri Romae & abbas S. Martini, 544. c. 545. a. Obiit, 554. a.
 Johannes abbas missus S. Gregorii, 299. c. 300. c.
 Johannes abbas S. Petri ad Baiaz, 225. a.
 Johannes abbas Bebonnensis, 222. b.
 Johannes abbas B'andiniensis, 443. a. 529. a.
 Johannes abbas Cantuarie, 290. c. 291. a.
 Johannes abbas Casinensis, 122. a. b. Eius imago xpi incisa, 121.
 Johannes Cardinalis de Aragonia Commendatarius Casini, 158. b.
 Johannes abbas S. Chlodoaldi, 76. b.
 Johannes abbas Elnonensis, 603. b.
 Johannes abbas Hispanus, 430. c. 436. c. 573. b.
 Johannes abbas Laurae S. Sabae, 407. b.
 Johannes abbas Persa, 218. b.
 Johannes abbas Pifaurensis, 244. a.
 Johannes abbas de Regio, 226. b. c.
 Johannes abbas Reomaensis, 45. b. c. 46. 451. c. Et ejus loci conditor, 86. Eius gesta, 86. 87. c. Vita a Jona scripta, 451. c.
 Johannes abbas in Sicilia, 219. c.
 Johannes abbas Trevireris, 153. c.
 Johannes abbas Vallis-umbrosae, 381. c.
 Johannes Romae presbyter, 244. a.
 Johannes diaconus scripsit vitam S. Gregorii, 284. c. 285. a. Probat eum fuisse Benedictinum, 666. Et Benedictinos ab eo in Angliam missos fuisse, 276. b. 282. b.
 Johannes Ravennensis subdiaconus, 276. c.
 Johannes defensor, 281. c.
 Johannis Moschi exemplum e Prato spirituali, 139. c.
 Johannes-Cassianus, *Vide* Cassianus
 Johannes monachus sanctus, 170. a.
 Johannes reclusus Cainone, 124. b.
 Johannes, pius S. Gregorii discipulus, 201. c.
 Johannes Remensis scholasticus, monachus Uticensis, 245. a.
 Johannes eremita Siculus celebris, 370. b.
 Johannes Erfordii monachus scripsit martyrium, S. Kiliani, 587. a.
 Johannes comes Ostrevandensis, fundator monast. Hasnoniensis & abbas, 596. a.
 Johannes-Floriacus monast. S. Mariae conditor, 380. c. 381. a.
 Jonas episc. Aeduensis, 204. b. 518. c.
 Jonas episc. Aurelianensis, 33. c. 34. a.
 Jonas, seu Jonatus abbas Elnonensis, 373. a.
 Jonae discipuli S. Columbani patria & scripta, 308. c. 309. a. Monachus Bobienis, 344. c. an fuerit abbas, 309. a. 451. b. c. Scripsit vitam S. Johannis Reomaensis, 86. b. c. Eius locus de S. Walberto explicatur, 479. c. Erratum emendatur, 211. c. aliud, 579. a. Item emendatur, 352. b.
 Jonatus abbas Marcianensis, 384. b. 385. a. Marcianis quiescit, 582. c.
 Josefus Papa, *is est* Zozimus, 708. b.
 Jovinianus abbas Stechadum, 6. b. 23. a.
 Joviniani errores in Hispania, 458.
 Jovinianismus in Galia renascens, 620. a.
 Jovinus patronus Marnensis abbatiae, 81. c.
 Irenaei Lugdunensis episc. passio, 222. c. 691.
 Iringus conditor cellae S. Petri, 488. c.
 Irmina abbatissa Horicensis, 534. 535. a. 614. an Dagoberti I. filia, 535. a.
 Irmina Dagoberti I. filia, 53. a.
 Irminburga e regina abbatissa Carleoleris, 577. c.
 Irmino abbas S. Germani Pratenis, 136. a. Eius liber cenualis, 168. c.
 Irmintrudis regina Avennaco praest, 467. c.
 Irrabicensis episc. Petrus, 73. c.
 Isaac abbas Cellarum, 46. a.
 Isidorus episc. Asturicensis, 604. c.
 Isidorus episc. Hispalensis, frater S. Leandri, 166. c. 278. c. 315. b. 355. a. 361. a. 395. b. Quid statuat de puero-rum oblatione, 361. a. Eius sententia de lapsis sacerdotibus, & ficticia ejus epistola, 355. b. Quosnam laudet in libro de viris illustribus, 157. c. Eius regula, 362. 363. a. 397. c. Benedictinae concordat, 363. a. & multa ex ea habet, 74. b.
 Italia varie afflicta, 216. b. c. Eius clades sub Gorthis, c. 84. A Langobardis occupata, 157. c.
 Italica patricia, 266. b.
 Ialus praepositus monast. Sueffionensis, 439. c.
 Ithamarus episc. Roffensis, 388. c.
 Itheria abbatissa Sueffionensis, 522. c. *Vide* Aetheria.
 Iticinofcoa villa pagi Parisiensis, 685. c. 2.
 Itta abbatissa S. Hillari, 381. c.
 Itta Pippini Landinensis uxor, 385. a. 399. a. Fit monialis, 378. b. 379. a. Obiit, 420. a.
 Judaei ad fidem catholicam & baptismum adacti, 323. c. 324. a. 339. c.
 Judicael dux Brittonum, 239. b.
 Judicael rex Britanniae, 603. Fit monachus, 368. b.
 Judicium Dei, 500. a. Eustasius ad illud appellat, 321. a. c.
 Judicii futuri memoria utilis, 557. c.
 Judith abbatissa Marcianensis, 582. c.
 Judocus rex Britanniae, 603. a. Fit monachus, 368. Judoci gesta, 417. b. Obiit, 497. b.
 Julianus Bivaensis martyr ecclesie & reliquiae, c. 238. c. 385. c. 386. a.

Julianus episc. Caralis, 232. a. b. c.
 Julianus episcopus Toletanus, 395. b. 559. a. Ejus epistola suspecta, 535. b.
 Juliani episc. Cenomannensis corpus & ecclesia, 159. c.
 Julianus defensor, tum episc. Sabinenfis, 39. b.
 Julianus episcopus Hispanus, 484. b.
 Julianus abbas S. Michaëlis Toleti, 72. a.
 Julianus S. Michaëlis in Hispania abbas, 531. b.
 Julianus Augustus, inscriptio de eo, 493. b.
 Julius papa dicitur Osus, 707. c.
 Julii Cæsaris sepultura, 184. a.
 S. Jumeris-cella, 124. a.
 Juniani Comodoliacensis tumulus, 102. a.
 Junianus abbas apud Pictones, 141. c. Abbas Mariacensis, 194. b. Nobiliacum transfertur, *ibid.*
 Ivo Carnotenus decretum pro monachis refert, 289. c.
 Juramenta ad sanctorum tumulos, 453. Quomodo præstantur, *ibid.* Quid una, secunda, tertia, &c. manu juramenta, *ibid.*
 Juramenta monachis & eorum procuratoribus laicis prohibita, 397. b.
 Jurare renuit S. Eligius, 352. a. c.
 Jurenfis montis situs, *Érc.* 677.
 Juriacensis ager pagi Lugdunensis, 678. c. 2.
 Justina præposita S. Crucis Pictavenfis, 198. b. abbatissa, 199. c.
 Justiniani imperat. devotio ad habendas reliquias, 93. c. Eum in heresim lapsum arguit S. Nicetius episc. Trevir. 153. b.
 Justus episc. Toleti, 354. c. 355. a. 361. a. 394. c. Obit, 367. c.
 Justus monachus, 263. c. Fit episc. Roffensis, 280. b. 287. b. 301. c. 302. a. b. 472. a. Postea Cantuariæ, 314. a. 326. 332. b. 336. b.
 Justus episc. an Valentia, 18. a.
 Justi episcop. Urgell. locus præclarus de monachis, 67. b.
 Justi episc. Hispani mors infelix, 355. a.
 Justus sanctus Arvernus, 104. b.
 Justus confessor Jurenfis, 26. c.
 Justi monachi proprietarii punitio, 201. 657. 658.

K

KARADOCUS comes, fundator Kemperlegii, 152. c.
 Karilefus, 77. a. *Vide* Carilefus.
 Kentigernus episc. Glascuensis, 207. a.
 Kilianus monachus Scottus, 413. c. Episcopus sine titulo, 586. c. An Wirtzburgensis, an abbas, *Érc.* Ejus martyrium, vitæ scriptores, 587. a.
 Kineburga abbatissa Glocestria, 557. c.
 Kineburga abbatissa Kineburgi, 436. a.
 Kirchimense palatium, 533. a.

L

LABINIA abbatissa Romæ, 244. c.
 Labor manuum, 45. c. 126. a. 209. 212. c. 213. a. 402. b. 603. b. Apud Benedictinos, 57. a. Ejus commendatio, 537. a. Monachis commendatur, 398. a. A monachis adhibendus, 557. b. c. Illum concilia Gallicana præscribere, & usus, 118. a. Eo durante fit lectio in vigiliis, 129. b. An studius a monacho præferendus, 41. c. Ob monasterii divitias dimittendus non est, 118. a. Eum non dimisit S. Maurus, 118. a. Agauni non exercetur, 28. c. 30. c. nec in Majori monasterio, 11. a.
 Labrincense territorium, 160. a.
 Lactis usus in quadragesima, 475. b.
 Lætienses interdicunt sæcularibus claustris & chori aditum, 87. c.
 Lagenensis episcop. Columbanus, 210. c.
 Laici à monachis distincti, 362. c. 363. a. Quantum honorare debeant clericos, 402. c. Matutinis intererant, 566. b.
 Laigobertus abbas Curbionensis, 439. a.
 Lambertus episc. Noviomi, 573. a. *vide* Landebertus.
 Lancelori sententia de obitu S. Benedicti expensa, 115. c.
 Landeberchtus episc. Senonensis, 541. c.
 Landeberchtus abbas, 702.

Landebertus episcop. Lugduni, 425. a. *Vide* Lambertus.
 Landebertus episc. Catalauni, 482. b.
 Landebertus episc. Trajecti, 466. b. 498. a. b. 551. b. 552. 512. c. 596. b. 572. c. Exsulat, 519. c. 520. c. 521. Apud Stabulacum, 520. 521. a. Ab exilio revocatur, 568. c.
 Landebertus abbas S. Germani Autifiodor. Parisiis, 594. 595. a.
 Landebertus abbas S. Germani Paris. 136. c.
 Landefridus monachus Lauduni, 440.
 Landegifilus reginae Nanthildis frater, 343. a.
 Landelinus abbas Crispiniensis obit, 579. c. Monasteria condit, 580. a.
 Landelinus abbas, 427. c. Laubiensis, 428. & fundator, 612. c. Alia etiam monasteria exstruit, 428. a. b. 613. a.
 Landericus episc. Parisiensis, 343. a. 372. a. 478. c. 418. b. Ei nuncupatae formulæ Marculfi, 422. 478. c. 418. c. 419. An privilegium Dionysiano monast. dederit, 423. b.
 Landetrudis abbatissa domni Christivili Parisiis, 594. b.
 Lando Remorum episcop. 220. b. 346. b.
 Landoberchtus episc. Senonum, 541. b.
 Landoinus nomen errore effectum, 594. c.
 Landrada conditrix & abbatissa Belluæ, seu Belisiensis, 596. b.
 Landricus, an episcopus Meldensis, 406. a.
 Lanfrancus episc. Cantuariæ, 271. c.
 Lambertus abbas Fontanellæ, 438. a. 448. a. 506. b. 585. c. Ex abbate episc. Lugduni, 484. c. 541. c. 569. b. Ejus gesta, 485. a. b. c. 525. c. 526. 527.
 Lambertus episc. Traject. 572. c. *Vide* Landebertus.
 Lambertus comes Lovanii, 390. c.
 Lantfredus abbas S. Germani Pratenfis, 542. c.
 Lariensis insula Christopholis dicta, 100. b.
 Lascivus episc. forte Bajocensis, 82. c.
 Latiniacum opidum, 389. a. Ejus nominis vicus duplex, 379. c.
 Latinus episc. Turonensis, 390. c.
 Latinus fundator Bebronnenfis, 26. a. Arianus convertitur, &c. 222. a.
 Laticensis pagus, 360. a. 602. a.
 Latona altera sedes episc. Cabilonensium, 129. c.
 Laudomerus episc. 422. c.
 Laudosa fluvius, nunc Separis, 258. b.
 Laudunum urbs munita, 379. b.
 Lauduni episc. Artola, 355. *Érc.* seu Atelanus, 508. *Érc.* aut Attilo, 379. b. Bartholomæus, 459. c. Bertoldus, 440. a. Cagnoaldus, 235. An Canderis, 449. b. Madelgarius, 564. c. An Omotarius, 440. a. Pardulus, 205. a. Rodoardus, 412. a. Rorico, 203. b.
 Laudunensis dux Bercharius, 409. c.
 Lavinia abbatissa Romæ, 244. c.
 Launoii error emendatur, 135. b. Item de veteribus chartis, 628. a.
 Launomarus abbas Curbionensis, 147. b. c. 148. Curbionis fundator, 439. a. Obit, 219. 220. a. Ejus acta emendata, 220. a. Corpus furto sublatum, 220. b.
 Launus episc. Constantiæ, 391. a.
 Laureaci sedes Juvavum translata, 611. c.
 Laurentii mart. craticula Cenomannis, 159. a.
 Laurentius episc. Mediolani, 164. a. c. 165. a. 657.
 Laurentius presbyter, 263. c. 264. b. c. S. Augustini Cantuariæ socius, 274. a. 29r. In Angliam missus, 240. c. Romam legatus, 251. c. Postea episc. Cantuariæ, 270. c. 273. c. 287. 290. b. 301. b. c. 302. a. b. 325. c. 472. a. Obit, 313. c. 314. a.
 Laurentius abbas Aduensis, 32. c.
 Laurentius Farfa conditor, 7. b.
 Lauri abbatis reliquiæ, 239. a. Gesta, *ibid.* b.
 Laus perennis in monasterio, 123. b. 214. a. Agauni instituta, & alibi, 29. Apud S. Dionysium, 342. a. 422. c. Ibi intermissa, 418. c. Agauni & Divione apud sanctum Benignum, 174. b. c. Apud S. Benignum, 46. c. Lauduni, 379. c. An initio fuerit apud Luxovium? 212. a. 213. c. 214. a. Ibi instituta, 214. b. In Majori monasterio, 422. c. Apud Romaricenses, 315. c.
 Lautenus monasteria condit, 32. c.
 Lauto episc. Constantiensis, 82. c.
 Leander e monacho episc. Hispalensis, 166. c. 167. 201. c.

315. b. 393. c. Constantinopolim missus, 178. b. S. Gregorii amicus, 182. b. c. 183. b. Benedictinam regulam propagat, 74. c. Penes eum summa concilii Toletani, 102. Eius auctoritas in illo concilio Toletano, 184. a. In eodem concilio gratulatur regi Reccaredo ob eius conversionem, 202. b. Eius Regula pro fore, 167. b. c. Eorum maris pia mors, 167. a. Ipse obit, 278. c.
- Lectio nis necessitas, 21. c. Eius assiduitas commendata, 26. b. Monachis commendata, 398. a. Potissimum Benedicti nis, 57. a. b. Monialibus etiam inter operandum & edendum non desit, 167. b. Eius assiduitas in S. Radegunde, 141. a. Legendo Deus auditur, 525. a. Lectio sacra in conviviis adhibenda, 202. b.
- Lectum, *id est* tumulus, 585. Lectus sancti, *id est*, ejus tumulus, 609. b. *Et passim.*
- Leduinus abbas S. Vedasti, 583. a.
- Legia villa publica, 498. b.
- Legionensis in Britannia episc. Dubricius, 151. b.
- Legionenses in Hispania monachi martyres, 187. b. c.
- Leisaltus episc. Aeduensis, 200. c. 279. b.
- Lembais villa Viromandunorum, 509. c.
- Lemovices erant sub Austrasia regibus, 101. a.
- Lemovicum episc. Agericus, 622. b. Eimenes, 620. *Et c.* Felix, 390. c. Ferreolus, 223. &c. Lupus, 352. c. Ruricii duo, 101. a. S. Sacerdos, 181. b. *Et c.* Salutaris, 622. b. Turpio, 10. b.
- Leo M. Papa, ipsi ante pontificatum inscripta Cassiani scripta, 23. c. Eius locus de penitentibus, 111. a. Epistola ad Flavianum lecta S. Amato morienti, 338. a. Eius sepultura, 282. b.
- Leoni basilica prope Senonas, 319. c. 323. a.
- Leo IX. consecrat ecclesiam S. Sigismundi in Alsatia, 533. b. Eius miraculum simile S. Benedicto, 4. b.
- Leo Mariscanus Ostiensis missionem S. Mauri descripsit, 632. a. Eius sententia de obitu sancti Benedicti, 116. a. Eius chionicum Casinense emendatur, 177. c.
- Leo abbas S. Martini Turon. postea episcopus, 12. a.
- Leo abbas Sublacensis, 4. b.
- Leo abbas Mentuniaci, 64. a.
- Leo abbas Trecentis, 513. c.
- Leo exconsul, 301. a.
- Leobardus abbas discipulus S. Columbani, 308. c. Cellam condit, 309. c. 310. a.
- Leobardus II. abbas Cellensis, 310. a.
- Leobefarius sanctus abbas S. Dionysii, 500. b.
- Leobinus episc. Carnutenis ex monacho Insulae Barbarae, 11. c. Abbas Brajacensis, tum episc. Carnuti, 79. 80. 81. 147. c. 148. 220. a. Eius vitæ compendium, 79. 80. 81.
- Leobinus e monacho Miciacensi, 33. c.
- Leoboldus episc. Lingonensis, 450. b.
- Leocadius abbas Remensis, 574. c. Cancellarius, 575. a.
- Leocadius abbas, 702. c. 1.
- Leodardus abbas Floriaci, 546. c.
- Leodardus vir sanctus Succione, 622. a.
- Leodebaudus episc. Nebatnensium, seu Niverni, 449. b. c.
- Leoboldus episc. Lexoviensis, 470. b.
- Leobodus abbas S. Aniani Floriacum fundat, 380. a. b. 381. b. c.
- Leodegarius abbas S. Maxentii, 233. b. tum episcopus Aeduensis, 33. b. 439. b. 447. c. 482. c. 489. a. b. c. 500. a. b. 506. b. 508. b. c. 509. 519. c. 548. b. Childerici gratia excidit, 514. b. c. Luxovium relegatur, 515. Luxovio egressus ab Ebroino vexatur, 517. b. c. Inimicis suis traditur, 518. Quantum passus sit, 518. Dira passus supplicia, 531. c. 532. 533. Manti suæ scribit, 532. b. c. Exauctoratur in concilio, 540. b. c. Occiditur, &c. 541. Quo in concilio depositus, 541. a. b. Eius testamentum, 518. c. 519. Eius excæcationis festum, 518. b. Miraculis coruscet, ejus translatio, 567. Murbaci patronus, 491. a. Eidem sacra Offonis-cella, 533. c. Eius oratorium Augustoduni, 703. c. 1.
- Leodegarius episc. Aurelianensis, 380. b.
- Leodegarius episc. provinciae Arelatenfis, 571. c. 700. c. 2.
- Leodicum villa publica, 498. b.
- Leodii episcop. Hugo de Petra-ponte, 466. a. Notgerus, 478. *Et c.* Stephanus, 582. c. *vide* Trajectum.
- Leodoaldus abbas Mille-becci, 547. a.
- Leonardus abbas Cellensis, 79. a.
- Leonardus Lemovix abbas Nobiliaci, 79. a. Eiusdem loci patronus, 102. a.
- Leonardus abbas Vendoperensis, 79. a.
- Leonegillus abbas Enstionensis, 81. c.
- Leonenfes episcopi, Paulus, 150. *Et c.* Tiernomailus, 151. c.
- Leonianus abbas Viennensis, 25. c. 31. b. c. 32. 106. a. 107. a.
- Leonisus episc. Moguntia, 295. a.
- Leontianus episc. Constantiensis, 82. b.
- Leontinus episc. Lucidus, 254. b.
- Leontius episc. Forojulienfis, 13. c. 17. b. 18. a. 22. c.
- Leontius abbas Stæchadum, 6. b. 23. a.
- Leontius abbas an Lirinensis, 35. b.
- Leopardinus abbas Reomaensis, 86. a. 451. c.
- Leopardus abbas Asturicensis, 573. b.
- Leopardus abbas Uzeticensis, 573. b.
- Leopardus reclusus Turonensis, 161. b.
- Leoparius episcop. Turonum, 293. a.
- Leotaridus abbas Moisiaci, 358. c. 686.
- Leotharius præpositus S. Trudonis, 616. a.
- Leotheria soror S. Ebbonis, 602. a.
- Leotwinus episcopus. *Vide* Lutwinus.
- Leovigildus rex Arianus S. Nuncto benefacit, 157. a. b. *Vide* Leuvigildus.
- Leporius monasterii Africani conditor, 43. a.
- Letaudus abbas Mettensis S. Martini, 432. a.
- Letavia urbs Britannia, 150. c.
- Leubarus abbas Senapariæ, 161. b. c.
- Leubovera abbatissa S. Crucis Pictavis, 193. a. 194. b. 195. c. 199. c. Eius tempore turbæ in monasterio, 196. 197. A monialibus rebellibus capitur, 198. b. Evadit, *ibid.* c. In Synodo rationem reddit, 199. a. Absolvitur, *ibid.* b.
- Leudardus S. monachus Sueffionensis, 483. a.
- Leudebaudis episc. Sagii, 194. a.
- Leudeboldus episc. Lingonum, 482. c.
- Leudegangus episc. in Provincia, 554. c.
- Leudegundis mater S. Faræ, 304. a.
- Leudelinus patronus Hartonis-cellæ, 491. a.
- Leudemarus Orbaci abbas, 565. a.
- Leudemundus episc. Seduni, 306. c.
- Leudemundus abbas S. Ursicini, 483. c.
- Leudesius major-domus, 517. c. Quo tempore, 518. c. An Athici ducis pater? 489. a. b.
- Leudetrudis Ebroini uxor, 500. a.
- Leudinus episc. Tulli, 497. a. 533. c.
- Leudobadus abbas, fundator sancti Aniani Aurelianensis, 194. c.
- Leudriannus, seu Leudocramnus abbas Carbonaria, 148. a.
- Leuduinus episc. Tullensis, 306. a. 462. c. Seu Bodo frater S. Salabergæ, fit episc. Tullensis, 479. a.
- Leusus, seu Leusius abbas S. Vincentii Cenomann. 159. b.
- Leubaldus abbas Mediani monasterii, 507. c.
- Leutbertus abbas S. Arnulfi Mettensis, 597. c.
- Leutfredus abbas Madriaci, 522. b. Eius gesta, 597. c. 598. a.
- Leutfredus abbas, 331. b.
- Leutharius dux Alamannorum, Athici pater, 489.
- Leutherius episc. in Anglia, 496. b.
- Leuterius episc. Doricincæ, 366. seu Dorcicestria, 535. b. 595. c. West-Saxonum, 525. Occidentalium Saxonum, 516. c.
- Leutherius, seu Eleutherius, S. Dionysii socius, 422. b.
- Leutrudis Ebroini uxor, fundatrix S. Mariæ Sueffionensis, 445. c. 455. c. 482. b.
- Leufinda Erchinoaldi uxor, 409. c. 410. a. b.
- Leuvigildus rex, catholicos in Hispania persequitur, 178. a. b. 187. c. 188. a. 203. a. Catholicorum miraculis movetur, 72. c. S. Nuncto benefacit, 157. a. b.
- Lexoviensis episcopus Hincho, 449. b. seu Higgo, 450. b. Leudoboldus, 470. b. Philippus-Cospeanus, 456. c.
- Leydradus episc. Lugduni, 225. a. 425. b.
- Liber vitæ, *id est*, Necrologium, 169. b. 341. b. 572. b. 701. c. 2.
- Librorum scriptio in parthenone Arelatenfi, 21. b. *Et c.* II. a.
- Liberatus episc. Carthaginis, 383. a.
- Liberatus Byzacencæ primas monasteria vexat, 42. 43.

- Liberatus episc. Afer, 448. c.
 Liberius Patricius monasterium condit, 94. c. 95. a. 254. a.
 Libertinus Fundensis monast. prapofitus, 39. c.
 Libranus e focis S. Columbani, 294. a. 295. b.
 Liccifeldæ episcop. Ceadda, 495. *Æt.* seu Cedda, 473. c.
 Sexvulfus, S. Wilfridus, 595. b. Winfridus, 435.
 Licerius episc. Arelatenfis, 195. a.
 Licinianus episc. Cartaginis-Spartariæ, 186. a.
 Licinius episc. Andegavensis, 250. b. 264. b. 389. b. c.
 Licinius abbas Bonalensis, 181. b.
 Licinius abbas Insulæ Barbaræ, 12. c.
 Lietbertus episc. Cameraci, 406. a.
 Liliola abbatissa Arelatenfis, 22. a. 147. a. 156. a. Obit, 163. a.
 Lilia in tumulo Fredegundis, 249. a.
 Lindisfarnæ situs, 416. Ejus ecclesia a monachis possessa, 271. 273. c. Qui erant Regulæ S. Benedicti addicti, 581. c. 582. a. b.
 Lindisfarnæ episcopi, Æthilwaldus, 617. a. S. Aidanus, 365. *Æt.* S. Cuthbertus, 577. *Æt.* Eadbertus, 616. *Æt.* Eadfridus, 582. *Æt.* Eata, 473. *Æt.* Finanus, 415. c. S. Wilfridus, 582. *Æt.*
 Lindisfaorum episcopatus, 539. c.
 Lingoneses episc. Astoricus, 360. b. Bertoaldus, 414. *Æt.* Berto, 86. a. Dodoaldus, 360. a. seu Dudoaldus, 289. seu Modoaldus, 360. a. Sanctus Gregorius, 45. b. Guillencus, 451. c. Leudeboldus, 482. *Æt.* seu Leoboldus, 450. b. Mietius, 289. *Æt.* Sigoaldus, 451. c. Teutboldus, Widricus, 50. a.
 Liohæ permiffus ingressus in basilicam Fuldæ, 87. b.
 Lirinensium instituta, 104. b. 105. b. *Æt.* Eorum disciplina relaxata, 270. a.
 Litaniz a S. Gregorio indictæ, 216. c. 217. a.
 Litaniz mensuales, 397. b. c. Singulis mensibus indicendæ, 172. 601. a.
 Litaniz veteres Anglicanæ, 276. b. 663. Alcuini & aliz variz laudantur, 633. c. 2. 634. c. a. 654.
 Litaniarum majorum origo, 217. a.
 Liudgeri parentes, 615. c.
 Liudhardus episc. Gallus in Anglia, 242. a. 286. a.
 Livinus episc. & martyr scribit epitaphium S. Bavonis, 413. Ejus gesta, 413. c. 414. Ejus martyrium, 442. c. Ab ipso prædictum, 443. a.
 Liuthericus Athici ducis pater, 489. a. b.
 Liutwinus episc. *Vide* Lutwinus.
 Lobia, *id est* porticus, 174. a.
 Locofici pugna & situs, 563. c.
 Locorum sanctorum descriptio, 618. c.
 Lodewinus episc. *vide* Lutwinus.
 Londonium primo in metropolim designatum, 280. b. Ejus cathedralis an a monachis possessa, 285. c.
 Londonii episc. Erchenwoldus, 578. a. Mellitus, 280. *Æt.*
 Longifilus monasterium condit, ejus testamentum, 330. 331.
 Longobardi Italiam invadunt, 157. *Æt.* Eorum ibi regni initium, *ibid.* Eorum habitus qualis, 158. In Gallias irrumpunt, 162. c. In Italiam interiorem penetrant, 166. a. Casinum destruunt, 176. S. Gregorium calumniantur, 218. a. Eos inter & Romanos pax, 252. a.
 Lopa fundatrix Tuffiaci, 450. c.
 Lotharii imper. effigies in cod. manuscr. 404. b.
 Lotherius episcopus, 285. c.
 Lotio pedum in cœna Domini, 537. a.
 Lua monachus S. Columbani, 293. a.
 Luanus abbas, 293. a. 294. c. Fundator centum monasteriorum, 209. b.
 Lubovera abbatissa S. Crucis Pictav. 193. a. 194. b. *vide* Leubovera.
 S. Lucæ reliquias obtinet S. Gregorius, 184. a. Ubi depositæ, *ibid.*
 Lucæ Tudenfis locus emendatur, 559. a.
 Lucæ episc. Felix, 707. *Æt.* Walprandus, 625. c.
 Lucensis in Hispania episc. Vasconius, 394. c.
 Luciz martyrii locus, 225. a.
 Lucia abbatissa Lugduni, 223. b.
 Luciani martyris Bellovacensis visio, 189. b.
 Lucidus episc. Leoninus, 254. b.
 Lucillus S. Severini discipulus, 5. c.
- Lucius imperialis condit monasterium Lucionense, 567. a.
 Lucii Albinii pagani erga sacra religio, 402. c.
 Lucosai pugna, & situs, 563. c.
 Lucretius episc. Bracarenfis, 145. c.
 Lucretius episc. Diensis, 139. b. Monachus, 131. c.
 Ludovicus abbas S. Trudonis, 616. b.
 Ludos tabulæ an monialibus vetent canones, 199. a.
 Lues gravissima in Britannia, *Æt.* 475. b. Galliam devastat, 149. a. In Gallia ingens, 182. a. In Gallia, *Æt.* 195. a.
 Lufai vici situs, 563. c.
 Lugdunenses episcopi: Ætherius, 196. *Æt.* Aridius, 313. a. Arigijs, 425. b. Anemundus, 424. *Æt.* seu Dalfinus, 425. *Æt.* Aurelianus, 13. b. An Canderis, 449. b. c. Eucherius, 222. *Æt.* Candericus, 383. a. seu Gandericus, 425. a. seu Gaudericus, 383. a. S. Genesius, 469. *Æt.* Godinus, 600. *Æt.* seu Gudinus, 425. *Æt.* Hugo, 228. c. S. Irenæus, 691. *Æt.* Lambertus, 541. *Æt.* Leydradus, 224. &c. Lupus, 12. *Æt.* Sacerdos, 127. *Æt.* Viventius, 27. Viventius, 449. b. c.
 Lugduni episc. Godwinus, dictus Metropolitanus Galliarum, 596. c.
 Lugdunense Xenodochium, 205. b.
 Lugdunensis pagi agri viginti-novem, 30. a. Eorum nomina, 678.
 Lugdunum-Clavatum. *Vide* Laudunum.
 Lullus exactor misere perit, 324. c.
 Lumen continuo ardet in ecclesia monasterii, 547. b.
 Luminosus abbas Ariminensis, 236. c.
 Lundonium, *vide* Londonium.
 Lupellus monachus Trecentis, 513. c. 514. a.
 Lupentius abbas Gabalitanus martyr, 188. a.
 Lupicinus abbas Condatescensis, seu Jurensis, 6. 23. b. c. 608. c. 223. a. Fundat monasterium Lauconense, 22. 677. c. Ejus gesta, 25. 26. c. Translatio, 404. c. 405. a.
 Lupo abbas Æduensis, 203. c. seu Lupus, 205. a. b.
 Luponus abbas, 503. a. 694. c. 2.
 Lupus episc. Lugduni ex monacho Insulæ-Barbaræ, 12. c.
 Lupus episc. Senonensis, 448. b. 521. b. Exsulat, 307. a. Revocatur, *ibid.* b. Obit, *Æt.* 323. a.
 Lupus episc. Andegavensis, 389. b.
 Lupus episc. Cabilonensis, 228. b. c. 229. Antea abbas, *ibid.* c. 264. b. 450. b.
 Lupus episc. Lemovicum, 352. c.
 Lupus ex monacho Lirinensi episc. Trecentis, 15. c. 16. Ejus miracula, 146. c. 147. a.
 Lupus episc. ex Burgundia, 47. a. 229. b.
 Lupus abbas, 431. a.
 Lupus abbas Augustodunensis, 279. b.
 Lupus abbas Ferrariensis, 49. a. b. 278. b. 417. b. 497. b. Scripsit vitam S. Maximini Trevitensis, 81. c. 153. c. 154. a.
 Lupus abbas Insulæ-Barbaræ, 79. c.
 Lupus palatii diaconus, 137. c.
 Lupus dux ab Ebroino vexatus, 519. c.
 Lutinus auctor epitaphii Bedæ, 556. c. 557. a.
 Lutum insula Sequanæ, 525. c.
 Lutwinus episc. Trevirensis, 487. a. 614. c. 615. a. Mediolacense monasterium condit, 604. a.
 Luxoviensium monachorum fama, 234. Ritus peculiare; 286. a. b. 320. c. Corona, 321. a.

M

- MACARIUS monachorum pater, 275. c. Dæmonem alapâ fugat, 89. c. Ejus miraculum, 89. c. Regula, 7. a. 14. c. Juncta cum Benedictina, *Æt.* 571. b. 698. c. 2. *vide* Regula.
 Macarius presbyter, 291. c.
 Macco comes Pictavis, 196. c. 198. c. 199.
 Maceriz vicus Pontivi, 409. b. 410. c.
 Maceriz villa Laudunensis, 421. c.
 Maceriolæ apud Pictones, 474. c.
 Machutes, sive Maclovius, 150. a. 152. Episcopus, 186. c.
 Macloviopolis initia, 152. b.
 Macstedis abbatissa Romaricensis, 315. c. 426. c. 534. c. 690. c. 2.

Madal-

- Madalbertus abbas Offinwillaris, 534. a.
 Madalulfus episc. Silvanecti, 188. c.
 Madegisilus episcopus Turonensis, 352. c.
 Madegisilus abbas Senonensis, 307. a.
 Madelberta abbatissa Malbodii, 441. c. 570. c.
 Madelgarius episc. Lauvini, 564. c.
 Madelgarius comes, Altimontis fundator, 405. c. 406. a.
 Fit monachus, 441. a.
 Madolandus abbas loci ignoti, 595. a. 614. a. 706. c. 1.
 Madwallis, seu Bonavallis, 77. c.
 Magentianus abbas Senonensis, 462. b.
 Maginensis pagus, 408. b.
 Maginontensis pagus, 703.
 Magistri regula. & quis fuerit examinatur, 625. c. 626.
 Maglorius, 150. a. 152. a. Abbas Dolensis, 151. c. tum
 Sargiensis conditor, 151. c. Episcopus, 186. c. 208. c.
 Magnebertus socius S. Vodoali, 621. c.
 Magnentius, 386. c. Abbas Limonicus, 387. a.
 Magnerannus abbas, 471.
 Magnericus episc. Trevirensis, 154. b.
 Magnitudinis titulum sanctus Bernardus dat Petro abbati,
 69 b.
 Magnoldus abbas Tunsonis, seu Tucionis-Vallis, 542. a.
 594. c. 595. a. 613. b. c. 702.
 Magnoldus diaconus S. Galli, 309 b. *Vide* Magnus. Ejus
 acta confusa cum actis Cagnoaldi, 355. c. Sancti Galli
 discipulus fictitius, 393. a.
 Magnobodus episc. Andegavi, 250. b. 331. b. 389. b. An-
 tea abbas, 250. b. Ejus ecclesia, 389. c.
 Magnus abbas Carucensis, 358. a.
 Magnus, seu Magnoldus abbas Fuffensis, 308. c.
 Magnus S. Galli discipulus, 392. c. Ejus acta spuria, *etc.*
ibid. 393. *Vide* Magnoldus.
 Magnus-annus quid, 51. b.
 Magobertus puerulus pius, 439. c.
 Magulfus pastor S. Gallani, 392. c.
 Mildulfus monasterio dat nomen & initium, 524. c. 525. a.
 Maiolus abbas Meldensis, 343. c. 509. b. S. Faronis,
 603. c.
 Majores-domus quibus titulus donati, 431. a.
 Malachias a S. Bernardo laudatus, 209. b.
 Malaitanus episc. Johannes, 218. c.
 Maldegisilus S. Fursei discipulus, 411. c. 412. a.
 Malehardus seu Malardus episc. Carnutenensis, 220.
 Malulfus episc. Silvanecti, 188. c.
 Mamerti Claudiani elogium, 32. a.
 Mammetis reliquiae, 156. c.
 Mamuca sub quo passus Placidus, 91. a.
 Manumissionis ritus. iactis denarius, 353. a.
 Mapinii archiepisc. Remensis epistola, 81. b.
 Mapparius, officialis regius, 223. b.
 Maibodus episc. Andegavensis, 250. b. 389. c.
 Marcella prima Romae sequitur vitam monasticam, 5. b.
 Marcellinus Papa, 708. a. Ejus corpus Rotoni, 88. b. c.
 Marcellianus episc. Ebreduni, 132. a.
 Marcellus papa, 708. a. Ejus reliquiae, 406. a.
 Marcelli mart. reliquiae & ecclesia Cabilone, 173. c.
 Maricianus e monacho episcop. Firmanus, 561. c.
 Marianus abbas Enfontensis, 81. c.
 Marcianus S. Severini discipulus, 5. c.
 Marciniacensis ager pagi Lugdunensis, 678. c. 2.
 Marcolmus inclusus S. Symphoriani Aeducensis, 514. c. 606. b.
 Marculfus abbas Bituricensis, 419. b.
 Marculfus abbas S. Nicetii Lugduni, 223. b.
 Marculfus abbas Nantensis, 138. c.
 Marculfi monachi formulæ, 418. c. 419. a. Formulam ex
 privilegio Luxoviensi accepit, 216. a.
 Marculfus cellerarius Salicensis, 419. b.
 Marcus Poeta S. Benedicti discipulus, 122. b. 230. b.
 Marci referendarii moribundi poenitentia, 110. c.
 Marwardus abbas Prumiensis, 408. a.
 Mareshami erratum refellitur, 276. a. 596. c. 663. c. 2.
 664. 665.
 Margarita regina Scotiae, 314. a. Monasterium Hiienfe
 reparat, 249. c.
 MARIÆ virginitatem tueri Hildefonfus, 458. b. Ejus
 depositio mense Januario, 244. c. Eiusdem imago cele-
 bris, 70. c.

- Matricula, id est, xenodochium, 192. a.
 Matricularii, qui? 342. b. 320. b. In oratorio instituti,
 703
 Matthæi apostoli caput ex Ægypto in Gallias allatum,
 152. c.
 Maurentius militiæ magister, 251. a. 252. c. 257. a.
 Mauricius patronus ecclesiæ Viennensis, 387. b.
 Mauricius abbas Beneventi, 513. b.
 Mauricius imper. sub eo imperii status, 284. c. Ejus assen-
 sus pro electione S. Gregorii, 216. c. 217. b. Lex de
 militibus non recipiendis in monasteriis, 226. c.
 Mauricius facilius admissus in monasterium fit apostata,
 258. c.
 Mauriliacus pagus, 614. b.
 Maurinus episc. Bellovaci, 352. c. 450. b.
 Maurinus abbas Divionensis, 289. b.
 Maurontius abbas S. Florentii Glonnensis pie obit, 527. c.
 Maurontus abbas Broïensis, 337. c. 384. b. 385. a. 391. c.
 Maurontus abbas Massiliæ, 23. a.
 Maurontus filius S. Ricardi, 521. a. 582. c.
 Maurontus alter, discipulus S. Ricardi, 391. c.
 MAURUS præcipuus S. Benedicti discipulus, 117. c.
 207. c. B. Benedicto oblat, 38. a. Cum eo dæmonem
 detegit, 38. b. Ejus miracula a Gregorio Magno narrata,
 630. Super aquas currit, 53. c. 54. a. Quod miraculum
 propugnatur, 53. 54. 630. c. 2. Casinum migrat, 55. a.
 Miracula ibi ab eo patrata, & vitæ sanctitas, 108. Clau-
 dum sanat, 96. a. Ejus in Gallias missio, 96. b. 107.
 108. 109. 110. 111. A Barcofio abbate sancti Sigitanni
 agnita, 673. c. 1. Ab auctoribus omnium temporum
 laudata, 673. c. 1. Ejus apologia, 629. & seqq. Objectiones
 adversus eam solutæ, 642. & seqq. Gallicani itineris
 descriptio & miracula in eo patrata, 113. Miraculum in
 monast. Jurensi, 27. a. Transit Agauno, 30. c. S. Ro-
 manum invisit, & videt S. Benedictum cælos aduentem,
 115. a. Locus ei apud Cenomannos destinatus, 331. c.
 Aurelianus subsistit, nequit recipi Cenomannis, in pagum
 Andegavensem fecedit, 116. A sancto Albino susceptus,
 81. b. Monasterium Glannafoliense construit, 116. 122. c.
 Miraculis claret, 116. b. c. Gallias illustrat, 329. c. Pri-
 mus in Gallia Regulam S. Benedicti instituit, 632. b. c.
 636. Regulam in Gallia pure docuit & implevit, 118. a.
 b. An Regulam autographum attulerit, 119. b. 637. 638.
 An conditor monast. Albaterriæ, 181. b. Fuit solum dia-
 conus, 119. c. Abdicata præfectura fecedit, 181. c. Ejus
 obitus & sepultura, 186. a. Epitaphium, 638. c. 2. Ejus
 Vita a Fausto scripta, 286. b. Invenitur, 107. b. Ab
 Odone abbate publicatur, 639. & seqq. Ejus sinceritas
 vindicatur, *ibid.* 186. 187. 646. & seqq. Eiusdem sancti
 translatio, 107. b. In monasterium Fossatense, 465. b.
 Memoria & cultus antiquus, 633. c. 2. 634. In veteribus
 Litanis, & *ibid.* Celebritas, 631. c. Ejus reliquiæ Ca-
 sinum relata, 632. c.
 Mausus alter, gaudet de Florentii interitu, 54. c. 55. a.
 Mausus abbas Cellæ-Leobardi, 310. a.
 Maurus abbas Classensis eligitur, 277. b.
 Maurus abbas S. Pancratii, 131. c. 232. a.
 Mausolacum curtis dominica, 450. b.
 Maxentius abbas Pictavenfis, & c. 33. a. Frater S. Maximi-
 ni Trevirensis, 81. c.
 Maxima martyr sub Vandalis, celebris, 40. b.
 Maximiani martyr. Bellovac. translatio, 189. b.
 Maximianus abbas S. Andreæ Romæ, 165. b. 657. c. 1.
 tum episc. Syracusanus, 218. c. 224. b. c. 225. a. 230. b.
 Fuerat S. Gregorii socius, 182. c. Abbas ejus in vita
 monastica institutor, 235. b. Et in episcopatu ejus in Si-
 cilia vicarius, 235. Obiit, *ibid.*
 Maximianus abbas Trevirensis, 153. c.
 Maximinus episc. Trevirensis, 81. c. 153. c. Ejus translatio,
 154. a. 486. c. 487. Miracula, 487. Reliquiæ, 496. c.
 Maximinus abbas Insulæ-Barbaræ, 11. c.
 Maximinus abbas Miciacensis, 33. b. 34. a. 77. a. b.
 Maximus Papa, *is est* Dionysius, 708. a.
 Maximus martyr, Monothelitarum infecutor, 407. b. c.
 Maximus episc. Avinionensis, 298. c.
 Maximus episc. Genevæ, 28. c.
 Maximus abbas Lirini, 14. c. episc. Reiensis, 15. a. c.
 26. c. 27. c. 18. a.

- Maximus abbas Hispanus, 573. c. An. episcop. Emeritæ,
ibid.
 Maximi & Honesti vita, 605. a.
 Maximus abbas Caintonenfis, 169. a.
 Maximus abbas Insulæ-Barbaræ, 12. a.
 Maximus monachus, discipulus S. Martini, 6. a. 11. b.
 An abbas Insulæ-Barbaræ, 11. c. 12. a.
 Maximus abbas Limonicus, 386. b. c.
 Maximus-Dexter falsus auctor, 66. c. 68. c. 70. c.
 Medardus episc. Noviomensis, 352. c. 389. a. Viromando-
 rum sedem transfert Noviomum, 573. a. S. Radegundem
 Deo consecrat, et si nuptam, 123. c. An cum mariti ac-
 sensu, 124. b. c. Obiit, 126. c. Ejus corpus Suessionas
 transfertur, 179. a. Eiusdem tumulus, 523. b. Tumulus
 & Monasterium, 127. a. Ecclesia a Sigiberto perfecta,
 168. b. Miracula, 146. c. 147. a.
 Medericus abbas Æduensis, 621. b. Parisiis moritur, ejus
 cultus, *ibid.* c.
 Mediolanense castrum in Campania, 188. b.
 Mediolani episcopi S. Ambrosius, 5. b. Constantius, 299.
 & c. Datus, 100. a. c. Laurentius, 164. & c. Mirocles,
 5. b.
 Mediolanensium episcoporum catalogus e vetustiori emen-
 datus, 657.
 Medius vicus, 462. c.
 Medo abbas Floriaci, 546. c.
 Megerrannus abbas Senoniensis, 462. c.
 Melanius episc. Redonensis, 81. b. Ejus reliquiæ, ecclesia,
 & c. 391. a.
 Melantius episc. Rotomagi, 171. b. 264. b.
 Meldenses episcopi, Burgundofarus, 305. & c. Darlevertus,
 509. & c. Ebregefilus, 456. b. Faro. 343. & c. Gun-
 doaldus, 304. & c. Hildegarius, 509. Hudevertus, 603.
 & c. An Landicus, 406. a. An Walbertus, 479. 509. b.
 seu Waldebertus, 304. & c. Wulfrannus, 603. c.
 Meldicus pagus, 593. c.
 Mellinus abbas Luxovii, 214. a. 621. b.
 Mellius monachus S. Andreæ, 218. c. 253. c. 264. a. b. c.
 S. Augustini socius, 274. a. Abbas, 263. c. 264. Fit
 episc. Londoniensis, 270. c. 280. b. c. 285. b. c. 287. b.
 289. b. c. 290. 301. c. 302. a. b. 472. a. Postea episc.
 Cantuaræ, 291. a. 314. a. Obiit, 325. c. 326. a.
 Melotem S. Benedictus habebat, 54. a.
 Memilianus abbas Trevirensis, 369. a.
 Memmius episc. Catalauni miracula, & c. 529. c. 530. a.
 Mempiscus pagus, 584. b.
 Menachius archiepiscopus Scottus, 413. c.
 Menardus emendatur, 397. a.
 Menas solitarius prope Casinum, 177. a.
 Mendacium, mortale venenum, 572. a.
 Meneleus Menatenfis monast. conditor, 560. c. seu instau-
 rator, 561. a. & abbas, 77. a. 103. a.
 Mennas episc. Tolonenfis, 270. a. non Tolosæ, 264. b.
 Mensa, *id est* altare, 623. c.
 Mentefanus episc. Waldetredus, 437. a.
 Merbecca vicus, 535. b.
 Merciorum episcop. Rethunus, 536. b. Sexwulfus, 517. a.
 Winfridus, 516. c.
 Mercurii idolum, 295. a.
 Meridiana quies monachorum, 268. b.
 Meroaldus abbas Æduensis, 518. a.
 Merolus episc. Cenomannensis, 560. c.
 Meroveus monachus Bobiensis, 334. b.
 Meroveus Chilperici regis filius in monasterium detrusus,
 76. c. 83. b. Fit presbyter, 171. a. Occiditur, *ibid.*
 Merulus monachus, S. Gregorii socius, 165. b. Pius sancti
 Gregorii discipulus, 201. c.
 Messanæ episcopus Felix, 218. & c.
 Messianus, seu Mesianus presbyter scripsit vitam S. Cæsa-
 rii, 98. c. Ejus homilia, 99. a. & epitola, 683. Milius
 ad Symmachum Papam, 99. c. 100. a.
 Metropolis officium divinum in subjectis episcopatibus ob-
 servetur, 531. a.
 Mettenses episcopi, Abbo, 338. & c. Ada bero, 342.
 Agilfus seu Agilulfus, 264. b. Agilulfus, 190. b. Angul-
 ramnus, 466. & c. S. Arnulfus, 322. & c. Chludanus,
 696. seu Chlidulfus, 508. & c. seu Chlodulfus, 322.
 & c. Chrodegandus, 221. b. Godo, 403. a. Goicus,

190. *Ec.* Gundulfus, 124. a. Johannes, 466. a. Pappolus, 190. c. S. Patiens, *ibid.* Petrus, 221. a. Sigivaldus, *ibid.* b. Theodericus, 191. a.
 Mertenses episcopi, dicti archiepiscopi, 616. a. Angilramnus, 616. a. Pallio donati, 159. c.
 Meyennius abbas Gaënsis, 239. b.
 Michaëlis archangeli reliquiæ, quæ? 651. c. 2.
 Michomeres S. Germani Autisiod. discipulus, 49. c.
 Mierius Lingonum episc. 289. a. 292. b. 294. c.
 Migetius Vefonionum episcopus, 479. b.
 Milburga S. Mildredæ soror, 601. c.
 Mildreda abbatissa in Anglia, 601. b. regis filia, abbatissa Taneti, *ibid.*, sepultura & translatio, 601. c.
 Mileharius episc. Sagienfis, 497. c.
 Milgrida, S. Mildredæ soror, 601. c.
 Milidunensis pagus, 579. a.
 Miles, pro titulo usurpatus, 706. c. 1.
 Milites an recipiendi in monasteriis, 226. c. ut recipiendi, 259. a.
 Milo episc. Trevirensis, 487. a. 507. a.
 Milo monachus Elnonenfis, scriptor vitæ S. Amandi, 421. a. Emendatur, 543. b. 603. b.
 Milo comes Tornodori, tum monachus, 50. a.
 Mimatenfis episc. Hilarius, 438. b.
 Minaufius abbas Condatifcensis, 25. c. 677. c. 2.
 Minchæa monasterii Sirbitani fundatrix, 67. a.
 Ministeria ecclesiæ, *id est*, sacra supellex, 134. b.
 Miracula SS. Pontificum Galliarum, 146. c. Apud S. Andræam Romæ, 201. c. 268. c. S. Mauri examinata, 651. c. 2. 268.
 Miracula ad aliorum utilitatem data, ex eis non præsumendum, 265. b.
 Miraculis catholici ab Arianis discreti, 72. c.
 Miræus emendatur duos Donatos confundens, 157. c.
 Miracles episc. Mediolani, monasterii institutor, 5. b.
 Misenas episc. Benenatus, 238. b.
 Misericordia indignus, qui non se miserum coram Deo agnoscit, 294. c.
 Missa audienda cum jejunio, 295. c. Dicitur sacrificium sanctum, 541. b. Plures ab uno Sacerdote una die, 484. a. Defunctorum pro vivis non dicendæ, 601. a. Triginta pro defunctis, 356. b. Quotidiana in monasteriis, 367. a. In monasteriis Scotiæ in solis festis, 210. c.
 Missa de S. Baltide, 697. c. 2. De Radegunde Calensi, *ibid.*
 Missæ, *id est*, festa sanctorum, 154. c. 609. b.
 Missa, *id est* officium divinum, 704. c. 2.
 Missionis S. Mauri in Gallias apologia, 629. *Ec.* seqq. Ab Italis, *Ec.* agnita, 634. c. 2. Vide Maurus.
 Missorii ingens pretium, 342. a.
 Missus Chlotarii regis, 330. c.
 Mitrarum veterum formæ, 528. c.
 Moda abbatissa Jotri, 456. c.
 Modegifelus episc. Turonensis, 331. a.
 Moderatus abbas Tecladensis, 105. b.
 Modesta abbatissa, 447. a. Trevirensis, 534. a. b. non Habendensis, *ibid.* c.
 Modoaldus, seu Modualdus episc. Trevirensis, 322. c. 359. c. 369. a. 487. a. b. Condit monasteria, 368. c.
 Modoaldus episc. Lingonum, 360. a.
 Modoinus, seu Moduinus episc. Aduensis, 141. b. 204. b.
 Moguntia episc. S. Bonifacius, 522. c. Leonisius, 295. a. Willigifus, 523. a.
MONACHI, illustri portio Christi, 361. c. Dicuntur servi Dei, 180. *Ec.* *passim.* vide Servus Dei. Dicti religiosi, 139. b. ut Angeli reputati, 627. a. Primitivæ ecclesiæ instituta sectantur, 698. c. 2. Eorum vita *venerabilis* absolute dicta, 353. a. Eorum utilitas, 519. b. Per vineas florentes & odoriferas in Cantico Canticorum designati, 67. b. Quæ illorum virtutes præcipuæ? potissimum sæculi fuga, silentium, *Ec.* 117. c. Quam perfecti esse conentur, 402. b. superbiam quomodo vincant, *ibid.* Imperfecti inter perfectiores, etiam sub S. Benedicto. 90. b. Monachus non est qui non servat regulam, 269. a. Ut securi de salute esse possunt, 563. a. Quo plus indigent, eo sint humiliores, 41. c. Eorum subjectio abbati, *ibid.*
 Monachos seniores præstat aliis præficere quam juniores, 269. b. Omnes monachi unum ordinem faciebant, 215.

Monachi professionem quid faciat 361. b. Eorum cum abbate pactum, 363. a. Quanto tempore probandi ante receptionem, 259. a. b. Biennio ante professionem probandi, 259. a. An desponsati aut maritati monachi fieri possent invitis sponsis, 246. c. Ex nobilibus & ignobilibus a S. Benedicto indiscriminatim admitti, 56. b. Ex humili loco promiscue recepti monasticæ vitæ vigorem destrunt, 604. c. Apud Græcos in tres ordines distincti 82. a. Eorum vestes, *ibid.* Monachi secundi ordinis, 483. b.
 Monachi a laicis distincti, 362. c. 363. a. Iis datum clerici nomen, 171. a. 180. a. 606. b. 611. c. 612. a. dicti simpliciter clerici, 103. b. 105. a. 123. a. 351. b. c. 354. b. Ad sacros ordines assumendi, 233. a. 237. b. Abque abbatibus venia non ordinandi 35. c. 130. a. 204. c. 243. c. 251. a. 254. b. Et ex conventus suffragiis, 225. b. 254. b. Ordinati, an Episcopis subjecti, 19. a. Excommunicati ab abbatibus quomodo ab episcopis solvendi, 255. b. Eos non vexent episcopi, 361. c. Quos ipsi tueri debent, 236. a. Ab episcopis, reverentiæ titulo donati, 103. c. & Domini, 104. a. Iis episcopi se obedire aiunt, 103. c. 104. a.
 Monachus episcopus regulæ jejunia servat, 269. c.
 Monachi titulus non datur sanctis episcopis & presbyteris, licet monachis, 392. a. Monachis presbyteris solus presbyteri titulus dari solitus, 179. c. solo ordinis titulo designati, 69. c. & solum presbyteri titulum retinent, 407. b. Monachi presbyteri aut diaconi subscribentes, monachi titulum omittunt, 43. a. Monachi sacerdotes, dicti patres, 626. b. c.
 Monachorum privilegia, 448. 449. 450. In monasteriis, non in ecclesiis parochialibus sacris intererant, 254. b. sunt ad clericalia munia assumendi, 190. a. clericalia obeunt munia, 171. a. Monachis, non minus quam sæcularibus clericis competit administratio sacrorum, 289. c. 290. Monachi cubicularii Papæ, 238. a. Monachos adhibet secum Gregorius familiares, 218. c. Monachi ad prædicationem missi, 263. c. 264. b. Monachis prædicandi cura imposita, 313. a. Cui insistant 369. c. Populis prædicant, *Ec.* 476. Ad missiones deputati, 240. *Ec.* Vide Augustinus, Martinus Dumienfis, &c. *passim.*
 Monachi in cathedralibus, 416. a. In cathedrali Salisburgensi ecclesia, 611. c. Cathedrales Angliæ ecclesias possident, 271. 272. 273. 336. b. metropolitanam ecclesiam Cantuariens. 270. b. c. Ad formam nascentis ecclesiæ, 270. c. ecclesiam Lindisfarnæ, 271. a. an Londoniensem, 285. c. Ponuntur in locis a populo frequentatis, 231. c. Ad celebranda divina officia a S. Gregorio apud S. Pancratium deputantur, 231. b. Iisdem parochia commissa, 598. b. Parochiales ecclesias regere possunt juxta veteres canones, 406. c. Sacerdotes in ecclesiis sibi subjectis instituebant, 406. b. quod ipsis non Abbati datur, *ibid.*
 Monachi exterioribus addicti ut se gerant, 65. b. labori manuum insistant, 126. a. 557. b. c. Coquinæ officium exercebant, 563. b.
 Monachorum pretiosissimus habitus, 290. a. Eorum habitus est despectus mundi, 277. b. Illorum tonsura qualis ævo S. Benedicti, 53. c. Eorum insignia, coma relecta, & vestes sacræ, 398. c. Qui ex iis pallium ferre possent, 82. a. Illorum vestes quæ, & quales, 57. a. Quæ sæculo 1x. 547. c. 548. Quid designent, 407. b. Earum Color, lanæ natus, 477. a. Cinguli pellicei, 47. b.
 Monachi paudent in dormitorio communi, 154. c. Aliter ac sæculares vivere debent, frugalitatem, etsi monasteria divitiis affluant, servare tenentur, 185. Qui eis cibi concessi, 57. a. c.
 Monachorum lepra, cupiditas, 212. c. parva initia in perniciem trahunt, 321. c. peculiaritatem fugiant, 277. a. seu proprietatem, 277. b. Proprium habere non debent, 208. a. Quod acquirunt, monasterio acquirunt, 362. b. Illorum res ad monasteria pertinent, 255. a. Ipsi & moniales testamenta facere non possunt, 255. a. Monachi hereditatem ad eunt parentum, 570. Testamentum facere non possunt, 267. c. Ex legibus mundanis & sacris, 268. a. Monachus proprietarius divinitus punitur, 268.

- b. Unius punitio per S. Gregorium, 201. a.
- Monachi sacrae scripturae studeant, an etiam litteris saecularibus, 126. a. Alio transmissi ad scientias comparandas, 395. b. Non legant libros gentilium aut haereticorum, 362. c. Liberi sint a negotiorum strepitu, 219. c. A saecularibus omnino separandi, 596. c. Illis apud laicos manducate semper fuit interdictum, 58. a. Non compellantur ad tribunalia saecularia, 390. a. Eorum instabilitas culpata, 161. a. & damnata, 516. c. Ex alio monasterio absque permisso abbatis non suscipiendi, 35. c. Instabiles sub pietatis specie an suscipiendi, 257. b. Qui deserta appetere possunt, 35. c. Extranei, ut recepti in monasteriis, eorum professio, 215. c. Peregrini ut se gerant, 363. a. Quantum iis expediat ut foras non prodeant, 39. c. Viatores quando ieiunium solvebant, 626. b. Eorum coloniarum duodecim constabant, 37. c. 38. a. Monachus sine benedictione exiens punitur, 89. c. Item alius vagus, 90. b. sine socio non procedat, 277. a. Vagi ad monasteria revocandi, 362. a. 393. c.
- Monachi virginibus etiam sacris familiares non sint, 314. c. Eas dirigant, *ibid.* 315. Moniales moribundas iuvabant, 357. c. Rara habeant cum feminis colloquia, etiam pia, 113. c. Ne commatres habeant, 233. b. Eorum ecclesiae feminis interdictae, 86. c. 87. *Vide* Monasterium, Mulier.
- Monachi contumaces caesi, 626. a. Monachus inobediens a S. Pacomio punitus, 201. b. Monachus quo ritu punitus infandi criminis, 540. c.
- MONASTERIUM dicitur ecclesia sacri ordinis, 181. b. Ibi caritas & concordia regnent, 402. b. Non extruantur magifica, 441. a. Qualia a S. P. Benedicto structa, 56. a. Exigua ad secessum non eligenda, 79. b. Quae olim in iis essent officinae, 174. a. plures in iis passim erant ecclesiae, 163. a. Cur ibi plura sint oratoria, 89. c. Missa quotidie in monasteriis celebrata, 367. a. Monasteriorum oratoria ecclesiae in conciliis dicta, 531. b. Eorum coemeteria extra facta, 182. a.
- Monasteria sint gymnasia pietatis, 117. c. Ad scientias edificandas non sunt instituta, 38. a. Ibi admissi infantes, 213. c. *Vide* Oblatio. Notantur quae solos nobiles admittunt, 55. c. In iis cuilibet, etiam externis, carnis usus interdicendus, 119. a. Etiam pisces magni pretii & similia, *ibid.* Eorum leges propter delicatas non mutantur, 119. a. Ibi saeculares non pernoscuntur, 596. c. Ea ieiuniis visitantur, 58. b. In iis milites recipiendi, non vero qui ab administrationibus publicis non sunt absoluti, 226. c. Portae erant obseratae tempore officii divini, 627. a. Eorum aditus saecularibus negatus, 213. c. & ecclesiae saecularibus interdictae, 45. c. 46. a. 139. c.
- Monasteriorum ingressus feminis interdictus, 139. c. 154. c. 173. a. 233. b. 396. b. 455. a. 476. c. 519. b. 620. c. Etiam Reginis, 77. 78. Etiam ecclesiae iis interdictae, 30. c. 86. c. 87. 233. b. Etiam Reginae, 87. Utrumque vetat S. Gregorius, 233. b. Raro id fiat, 237. a. *Vide* Mulier.
- Monasterium aedificare melius est quam xenodochium, 401. a. Monasteria ad saeculares non transferenda, 314. b. Iis extranei clerici non debent praeponi, 232. c. 233. a. Clerici & presbyteri in illis ad iuvandos monachos, 231. c.
- Monasterio semper praefectus episcopus, 63. a.
- Monasteria uniendi ritus, 260. a. Duo sub unico abbate, 524. a. 575. c. 589. a. Alia aliis monasteriis subiecta, 260. a. b.
- Monasteria absque episcopi permisso non construenda, 35. c. Ibi officium publicum, sed ritum dioecesis, 531. In illis cathedras non statuunt episcopi, 173. c. Parochis non erant subiecta, 282. a.
- Monasteria alienae dioecesis episcopo subiecta, 466. a. Exemta a iure episcopi, 191. b. Quaedam secunda sedes episcoporum, 203. b. Erant pro cathedralibus in Hibernia, 207. a. Et in Anglia. *Vide* Anglia.
- Monasteria, quam in illa habeant episcopi potestatem, 236. b. c. 244. a. 246. b. 254. a. Quid in ea iuris habeant, 382. a. b. *Vide* Exemptio Privilegium.
- Monasteria, quibus subijci debent, 44. b. c. Funditorum ea in re auctoritas, *ibid.* Conveniens est ut privilegiis muniantur, 383. a. Ea convenit privilegiis fulciri, & esse sub tutela regum, 526. c. 527. a.
- Monasteria sub tuitione regum, 156. c. 424. 526. 527. Eorum regalium libertates, 448. c. 449. a. c. Munera regi solvebant, 554. b.
- Monasteriorum privilegia apud Graecos, 424. b. Immediate subiecta ecclesiae Constantinopolis, *ibid.* Imperialia apud Graecos exempta ab episcopis, 424. & regia apud Gallos, *ibid.*
- Monasteria in palatiis regum Francorum, 323. c.
- Monasteriorum privilegia, quae? 235. c. 237. a. 250. 344. b. c. 470. a. Privilegium Lunense, &c. 17. 18. *Vide* Privilegia. Exemptio. Episcopus.
- Monasteria, in iis baptismus & sepultura vetantur, 308. a. Ibi Neophyti & catechumeni eruditi, 19. b. *ibid.* Baptisterium, 320. a. Xenodochia, *ibid.* Baptismus ibi colatus, 139. c. In iis urbium communia coemeteria, 102. b. 203. b. 228. Vicini eorum incolae instruendi ab abbate, &c. 402. c. Ibi pueri educati, & catechumeni eruditi & baptizati, 242. c. Clerici eruditi, 171. a. Erant semina-ria Anglicanarum ecclesiarum, 289. c. In ea episcopi ob crimina retrusi, 173. c. Quando primum in illa clerici facinorosi coeperunt retrudi, 36. b.
- Monasteriorum xenodochia, 342. a. In illis xenodochia instituta, 542. a.
- Monasterium simul & xenodochium, 204. b.
- Monasteria, ad ea pertinebat hereditas monachorum, qui adulti se converterant, 251. a. Illis immunitates portorii S. Gregorius dat, 260. b. c. Iisdem donationes factae, non abbatibus, sed toti conventui, 273. b. Abbate aut abbatissa defunctis, nemo laicus dominium monasterii usurperet, 601. b.
- Monasteriorum advocati quando inceperint, 390. b. Subadvocati, *ibid.* c.
- Monasteria puellarum longe a monasteriis hominum constituenda, 35. c. Ea curent monachi, 314. c. 315. a.
- Monasteria duplicia, coenobitarum scilicet & anachoretarum, 125. b.
- Monasteria duplicia, virginum scilicet & monachorum, *ibid.* a. 204. a. 305. b. 315. 382. a. 395. 397. 435. c. 476. b. 503. c. 595. c. & passim. Diversas habebant ecclesias, 397. b. Eliense, 510. c. 545. b. Coludense, 510. c. Streaneshalense, 555. Laudunense, 379. c. & alia multa passim.
- Monasteria mixta, seu communia viris & mulieribus in Hispania & Anglia, 396. b. c. 397. a.
- Monasterii nomen clericorum coetui quando tribui coepit, 410. c.
- Monasterium cella dicitur. *Vide* Cella.
- Monasteriorum index seorsim infra habetur.
- Monasteria, id est, moniales, 247. c.
- MONASTICA VITA, tutissimum adversus humanas miseras refugium, 207. a. Dicitur Religio, 142. b. 194. b. Eius initia & propagatio, 5. b. c. Quietem poscit, contemplationi addicta, &c. 526. c.
- Monastica professio locum tenet subdiaconatus, 277. & minorum ordinum, *ibid.* Supplet pro interstitiis, 278. a. Alterum est baptismus, in ea caput professi in dies septem velabatur, 591. c.
- Monastica vita clericali melior, 361. c.
- Monastica disciplina in conciliis constituta, 35. 36. Quibus virtutibus fulciatur, 57. a.
- Monasticae vestes poenitentibus datae, 111. b. Nigrae erant, *ibid.* Dantur in poenitentiam, 558. c. In extremis assumuntur, 202. c. Iis donati in extremis, etiam neficientes, obligati, 563. a.
- Monasticae vestes ante professionem non datae, sed tonsura, 417. a.
- Monasticus habitus sanctus, 627. a. Dicitur sanctae conversationis, 4. b. 577. c.
- Monasticus habitus dicitur clericatus, 485. a. c.
- Monasticus ordo in Gallis celebris, 563. b.
- Monastici ordinis status cum natus est sanctus Benedictus, 1. 2. a.
- Monastica professio, an eam ad annum xviii. distulerit S. Gregorius, 210. b.
- Monasterium Anglicanum emendatum, 276. a. b. 596. c. 663. 664. 665.
- Monasterii condendae jus monasterio Condatiscensi datum, 608. c. 678. An datum episc. Cenomannensi, 159. c.
- Moniales

- Moniales. *Vide* Sanctimoniales.
 Monna, an S. Reoli conjux? 468.
 Monomachix usus apud Francos, *Ec.* 227. c. Ejus ritus, 228. a.
 Monothelitarum errores, 585. b. Contra eos Romæ concilium sub Agathone, 551. b. In Anglia damnati, 554. a. In concilio damnati, 573. a. A Martino Papa exagitati, 417. c. & damnati, 407. Intincta penna in sanguine Christi, *ibid.*
 Mons-Cartorum, vulgo *Montcassel*, 584. b.
 Monstroledum locus in Pontivo, 412. a.
 Montrana virgo Biruricensis, 461. a.
 Montani episc. Toletani epistola, 68. c. 69. a.
 Montis-Aureacensis ager pagi Lugdunensis, 678. c. 2.
 Montium urbis Hannonix initia, *Ec.* 441. b.
 Morarius abbas Hispanus, 430. c.
 Moribundi etiam nescientes monastica veste donati obligantur, 566.
 Moribundi confessio, 433. a. *Vide* Confessio.
 Moribundi cilicio aut cineribus impositi, 556. a. Coram illis psalmi canebantur, 355. b. 357. c. Juxta lectum psalmi continuo recitati, 547. a. Iis lectum evangelium, 375. c. 590. a.
 Moribundus corpore & sanguine Domini munitur, 557. c. *Vide* Eucharistia, Viaticum.
 Morinorum episc. *Vide* Taruenna.
 Morlacus villa regia, 541.
 Morlacæ vicus, 501. c.
 Mornatensis ager pagi Lugdunensis, 678. c. 2.
 Mors felix quæ vitam tribuit, 532. b.
 Mortis memoria quam utilis! 402. b.
 Mortificatio, maxima regulæ pars, 212. c.
 Mortinaria regio, 533. b.
 Mortuorum officia & sepulturæ in monasteriis vetantur, 308. a. *Vide* Defuncti.
 Morvannus episc. Venetensis, 239. a.
 Mosa vicus, 350. b. Ejus situs, 305. c.
 Morgisus monachus, S. Wlframni nepos, 579. a.
 Motherus abbas Senonensis, 462. c.
 Movialis confessor, 542. b.
 Mulieres Eucharistiam super dominicalem recipiant, 173. a. Earum contubernia viranda, 70. b. Illarum contubernium abhorret Gregorius Nazianzenus, 54. c. Earumdem aspectum quantum fugeret S. Nunctus, 157. a. Illarum frequentia vitetur in monasteriis, 237. a. Ipsi monasterii Calmelienfis ingressus interdictus, 560. c. & Sithienfis, 620. c. Casinensium fines iis interdictæ, 113. b. Ingressus ecclesiæ Laubienfis iis interdictus, 612. c. Ecclesiæ S. Laurentii episc. 314. a. Ecclesiæ S. Fiacrii, 344. a. *Vide* Monasteria.
 Mumbolus abbas Lariniaci, 411. c.
 Mummia foror S. Ebonis, 602. a.
 Mummola abbatisa Biogariensis, 501. b.
 Mummolenus, seu Mummolinus episc. Noviomi, 369. c. 450. a. 463. a. 470. b. 482. b. 508. c. 509. a. 528. c. 529. a. Fuiat monachus, 400. c. 401. a. Tum abbas veteris-Sirhu, 401. b. Ex abbate episcopus, *ibid.* 451. c. 454. 455. b. Transfert corpus S. Eligii, 456. c. Ejus sepultura & reliquiæ, 572. b. Figura æri incisa, 528.
 Mummoleni, seu Mummoli abbatis Floriaci epitaphium, 546. a. b. *Vide* Mummolus.
 Mummolus Ozindensis episc. an Uctiensis, 460. 461. b. 464. a.
 Mummolus abbas Floriacensis, 381. a. 428. c. 429. a. 463. b. Obiit, ejus epitaphium, 546. a. b.
 Mummolus-Bonus abbas Reomaensis, 86. a. 451. c.
 Mummolus Vietiæ princeps, 463. c. An idem qui episcopus Ozindensis, 463. c. 464. a.
 Mummulus episc. Ofindensis, 460. c. 461. b. 464. a.
 Mundana S. Sacerdotis mater, martyr, 622. b. c.
 Musicus abbas Agiliranus, 232. a.
 Musonius papa, 708. b.
 Marfus, 391. a. Pascharius, 526. *Ec.* Philippus-Cofpeanus, 456. c. Salapius, 352. c. Suffionius, seu Sophronius, 293. a.
 Nanceiana ecclesia primatialis, 404. b. 432. a.
 Nanthildis regina, 343. a. 370. 371. 693. c. 2. De ministerio non de monasterio in reginam assumta, 589. c. f. Ejus obitus & sepultura, 379. c. Non fuerat monialis, 380. a.
 Nantogilum, Meldensis vicus, 327. b.
 Narbonenses episc. Rusticus, 17. *Ec.* Sunifredus, 573. b.
 Narses Italiam a Gothis & Francis liberat, 133. a.
 Natalis Domini vigiliæ celebres, 458. b.
 Natalium splendore virtus præstat, 90. c.
 Natalis episc. Cæsenas, 281. b.
 Natalis episc. Salonæ, 217. c.
 Natalis monachus Uricensis scriptor, 245. a.
 Nathanaël abbas Cantuarix, 495. c. 496. a.
 Nazarius patronus ecclesiæ Æduensis; 701. c. 703.
 Nazarius abbas Litini, 15. a. 19. c.
 Neapolitani episc. Fortunatus, 226. *Ec.* Paschasius, 267. a. Stephanus, 244. c. Victor, 34. c.
 Nebarnensium episc. Leodebaudus, 449. b.
 Necrologium monasterii dicitur liber vitæ, 572. b. 169. b. 341. b. 701. c. 2.
 Nectaria S. Desiderii episc. mater, 319. c. 358. a.
 Nectarius episc. Æduensis, 133. c.
 Nectarius episc. Dinienfis, 18. a.
 Negligentia in servitio Dei facit ut aliæ creaturæ nos despiciant, 537. a.
 Neriacensis ager pagi Lugdunensis, 678. c. 2.
 Nervatius abbas Hispanus, 601. a.
 Neufidus episc. Olissiponæ, 393. c.
 Neustrasii Austrasios vincunt, 563. c.
 Neophyti in monasteriis, 19. b. Eorum ordinationes, 256. a.
 Nicæni concilii canon ignotus, 197. b.
 Nicasius episc. Ecolismæ, 196. c. An postea Burdigalæ, 181. b.
 Niceta, *is est* Anicetus Papa, 707. c.
 Nictius episc. Trevirensis, 81. b. 100. b. 146. c. 147. a. 158. a. 160. a. Antea abbas, 100. c. 101. a. Ejus gesta, obitus, *Ec.* 153. a. b. sepultura, *ibid.* c. Epitaphium, 154. b. Reliquiæ, 486. c.
 Nicerius, seu Nigetius episc. Vefontionensis, 479. b.
 Nicerius episc. Viennæ, 386. a.
 Niciæ episc. Austadius, 163. a.
 Nicolai II. Papæ decretum contra Canonicas, 571. a.
 Nicolaus abbas S. Audoeni, 583. a.
 Nicolaus S. Eugenii avus, 395. a.
 Niginaldus abbas S. Juliani Aurisiodor. 172. a.
 Nihulfus abbas S. Albinus, 130. c.
 Ninianus episc. Pictos convertit, 207. a. Alias Ninia episc. Candidæ-casæ, 210. a.
 Ninianus abbas Scottorum, *Ec.* 207. a.
 Niriacensis ager pagi Lugdunensis, 678. c. 2.
 Nitigefius episc. Lusitanus, 162. a.
 Nivardus, seu Nivo episc. Remensis, 316. c. 317. a. 346. b. c. 466. c. 467. 468. a. 469. c. 482. b. 506. b. 508. b. 509. a. Fundator Altivillaris, 574. c. 701. c. 2.
 Niverni episc. Eoladius, 28. b. Agricola, 196. c. Deodatus, 487. *Ec.* An Eulalius, 28. b. An Leodebaudus, 449. b. c. Rauracus, 422. c. Raurecus, 323. b.
 Nivialla, duplex, 378. c.
 Nivialenses moniales Benedictinæ, 447. a.
 Niulfus abbas Andegavensis, an alius ab episcopo, 389. b.
 Nivo, *vide* Nivardus.
 Nobiles an ab aliis distinxit S. P. Benedictus, 56. b. Soli in quibusdam monasteriis admissi, 55. c.
 Nobilitas vera, est inter Dei filios computari, 677. c. 1.
 Nodolenus episc. Arvernensis, 619. c. 620. a.
 Nolæ episc. S. Paulinus, 5. b.
 Nomedius abbas S. Medardi, 523. b.
 Nonna S. Amandi foror, 535. a.
 Nonna Fridovigia S. Radegundis socia, 124. b.
 Nonnitius episc. Gerundæ, 203. a. 361. a.
 Nonnones, qui? 320. b.
 Nonnosus Soractensis monast. præpositus, 39. c. 170. c. An abbas, *ibid.* 171. a.

N

NABORIS mart. corpus & monasterium, 221. b.
 Namatus episc. Aurelianensis, 194. c.
 Namnetenses episc. Agatheus, 528. a. Felix, 149. *Ec.*
Annal. Bened. Tom. I.

Norgandus abbas Senoniensis, 462. b.
 Normanni monasteria evertunt, 567. a.
 Northumbrenses ad fidem conversi, 332. 333. 335. 336. 365. c. Regulam S. Benedicti & cantum Romanum recipiunt, 494. b. c.
 Northumbrensis ecclesia afflictâ, 380. b.
 Norwicensis ecclesia a monachis possessa, 273. c.
 Notgerus episc. Leodii scripsit vitam S. Remacli, 478. b. & vitam S. Hadalini, 610. a.
 Notkeri sex, monachi sancti Galli, 221. c.
 Novæ opiniones rejiciendæ, 673. c. 2.
 Noviantæ palarium regium, 553. a.
 Noviomense palatium, 449. b. In monasterium conversum, 572. b.
 Noviomenfis episcopatus antea Viromandis, 572. c.
 Noviomenfes episc. Acharius, 235. *Æt.* S. Eligius, 377. *Æt.* Hadulfus, 573. a. Hectarius, seu Hauttarius, 604. a. Lambertus, 573. a. S. Medardus, 146. *Æt.* S. Mummolenus, 452. *Æt.*
 Novitas, cujuslibet officii onera, 236. a.
 Novitia, *id est* tonsuræ, 568. a.
 Novitiæ in sæculari habitu probatæ, 142. b. probatæ in loco peculiari, 555. b.
 Novitii quantum ante receptionem probandi, 259. b. 670. c. 2. 671. Ut probandi, & qui sint admittendi, 185. b.
 Novitii vocabulum a S. Benedicto & S. Gregorio usurpatum, 660. c. 1.
 Numerianus episc. Trevirensis, 487. a. b. 507. c. 604. a. Ejus privilegium pro S. Deodato profertur, 696.
 Nunctus abbas Africanus, in Lusitania clarus, 157. a. interficitur, 157. b.
 Nuper, etiam multos annos designat, 176. c. 177. a.
 Nuptias adie abbatibus & monachis interdictum, 173. b.
 Nuptiarum incestarum damnatio, 81. a. b.
 Nursiæ provincia, 2. c. Patria S. Benedicti, 3.
 Nymphidius princeps Avenionensis, 299. a.

O

OBEDIENTIÆ virtus, 85. Inter virtutes prima, 607. b. Ejus meritum, 234. a. Tutior est via ad cælos, 54. a. Ejus infractorem monachum punit S. Pachomius, 201. b. Quanta esse debet in Benedictino, 57. a. Humili obedientia fundatus est Ordo S. Benedicti, 54. a. Ejus virtus in Mauro, 53. c. 630. c. 2.
 Obedientiæ titulo utitur episcopus scribens abbati, 103. c. & monacho, 104. a.
 Obernheim olim villa regia, 489. a.
 Oblata ad sacrificium quotidianum, 624. a.
 Oblatio puerorum in monasteriis, 74. a. An eos obliget, 361. Qua ætate valida, 437. a. Puellarum in monasteriis, 142. b.
 Oblati in monasteriis, 483. b.
 Ocioaldus abbas Centulæ, 337. a. b. 391. b. c. 571. c. 572. a.
 Oda episc. Cantuariæ, 272. c.
 Oda, etsi a dæmone vexata, fit sanctimonialis, 585. a.
 Odeldardus Comes Antuerpiæ, 535. a.
 Odeleus abbas Divionensis, 289. b.
 Oderisus abbas Casini, 65. b.
 Odila monialis Lauduni, 440. a.
 Odila monialis Sueffionensis, 455. c.
 Odilia virgo, 487. c. 488. c. ejus parentes, *Æt.* 489. 491. 507. c. 599. Vitæ illius compendium, 491. 492.
 Odilo abbas Cluniaci missionem Gallicanam S. Mauri agnoscit, 632. b.
 Odo, seu Oda episc. Cantuariæ, 272. c.
 Odo abbas Cellensis, 514. b.
 Odo abbas Cluniaci, 30. a. 102. c. 108. b. 281. b. Ei tribuendi non sunt Commentarii in libros Regum, 660. c. 2. Missionem S. Mauri propugnat, *Æt.* 631. b.
 Odo abbas Fossatenfis & S. Mauri, ejusdem sancti Vitæ publicator, 186. c. 643. Id probatur, 638. *Æt.* seqq. Eam interpolavit, 107. 115. c. 116. a. 639. *Æt.*
 Odo Biturigum princeps, 102. a.
 Odoacer regnar in Italia, 84. b.
 Odobertus abbas Maduinenfis, 83. a.
 Officii divini sollempnis psalmodia, 475. b. sollicitudo in eo recitando stato tempore, 103. b.
 Officium divinum in cathedrali monasteria per vices celebrant, 172. 601. c.
 Officium divinum in aliis diocæsesibus ut in metropoli agatur, 531. a.
 Officium publicum in monasteriis ut episcopi statuerint fiat, 531. a.
 Officium divinum coram ægris recitatum, 588. c.
 Officium divinum præcipue Benedictinis commendatum, 57. a. b. Dicitur opus Dei, 260. Eius tempore monasterii fores obseratæ, 627. a.
 Officii divini cessatio ob injurias ecclesiis factas, 573. b.
 Offo monast. Offonis condit, 533. b.
 Olbertus abbas Gemelacensis, 580. a.
 Olda fluvius, 245. b.
 Olympius abbas Condatescensis, 27. a. 677. c. 2.
 Omotarius episc. an Lugduni, 440.
 Opportuno scribit S. Gregorius, 277. c. 278. a.
 Optardus Trevirensis e genere senatorio, 368. c.
 Optatus abbas subscribit concilio Aurelianensi V. 142. c.
 Opus Dei, *id est* officium divinum, 260. *Æt.*
 Oratia monachis interdicta, 36. a.
 Orario non utitur S. Fulgentius, 41. b.
 Orationis necessitas, 21. c. Ea superat carnis tentatio, 38. c. 39. a. Orando Deum alloquimur, legendo docentem audimus, 525. a.
 Oratio expleta psalmodia, 38. b.
 Oratoria abbatissa, 21. c. Arluci, 22. a.
 Oratorii nomen minoribus ecclesiis datum, 192. c. plura cur in monasteriis, 89. c. Ea consecrare absque Papæ permisso non licebat, 226. b. c.
 Ordericus Vitalis agnoscit missionem Gallicanam S. Mauri, 632. b. Regularum unionem SS. Benedicti & Colubani agnoscit, 329. a. Plura habet de Anglicana & Cantuariensi ecclesia, 271. 272.
 Ordinandis episcopis quot adesse debeant episcopi, 166. a.
 Ordinari sine regis permisso non poterant regii ministri, quilibet ingenui, 347. c. 348. a.
 Ordines monachi sine abbatis consensu non debent suscipere, 130. a. Ordinandi in monasteriis totus conventus suffragio eligebantur, 225. b.
 Ordines lapsis in gravia crimina non conferendi, & ordinatis interdicens, 417. c.
 Ordines minores ab abbatibus collati, 277. c. suppleuntur per monachatum, *ibid.* sicut & Ordinum interstitia, 278. a.
 Ordo unus monachorum omnium, 215.
 Ordo monasticus unus, 277. b.
 Orientalium computum paschale, 256. c.
 Orindinis urbs, 461. b. ejus episc. Mummulus, *ibid.*
 Ornamenta sacra usibus promiscuis non adhibenda, 601. a.
 Osanna regina Scotiæ Jotri, 456. b.
 Osensis episc. Gadiscaldus, 573. b.
 Ostforus episc. Hagustaldensis, 474. b.
 Ostrevandensis pagus, 596. a.
 Osus, seu Julius Papa, 707. c.
 Oswaldus rex sanctus Anglorum, 361. a. Fidem in Northumbria prædicari curat, ipsemet interpret factus, 365. c. fit monarcha, 366. a. Ejus reliquiæ, 558. a.
 Oswinus rex Northumbriæ obit, 415. c.
 Oswinus monachus pius, 557. b.
 Oswius rex victoriam miraculo obtinet, 435. b. Ejus in conventu Streaneshalæ oratio, 472. c. 473. In favorem Latinorum concludit, *ibid.* c. Ejus mors, 505. c.
 Otherius a S. Benedicto sanatus, 430. a.
 Othilia, *vide* Odilia.
 Othmarus abbas S. Galli, 392. c. 393. a.
 Otricus subregulus Wiciorum Glocestriæ fundator, 557. c.
 Otto abbas S. Victoris Massiliæ, 607. c.
 Otwinus præfectus sepulcrum S. Galli violat, 583. b. c.
 Ovo resuscitatus, postea monachus & scriptor, 593. c.
 Oxomensis episc. Egilanus, 437. a.
 Ozindinis episc. Mummulus, 460. c.

P

- P**ACATUS abbas Narbonensis, 573. b.
PACHOMIUS cœnobarum pater, 5. b. Ejus vita, unde nota Romæ, *ibid.* Triennio novitios probabat, 259. b. Hospites ad mensam communem non admittebat, 118. c. Monachum inobedientem privat suffragiis post mortem, 201. b. Ejus causa in concilio Latopolitano, 320. b. Ejus cura de virginibus, *Æc.* 315. a. Regula, 382. a. 688. c. 2.
 Pactum inter abbatem & monachos, 363. a.
 Paduinus abbas Cenomannensis, sub eo viginti quatuor monasteria, 159. c.
 Pœnitentiæ remedium nemini negandum, 208. a. Ejus necessitas ex hac vita exituris, 99. a.
 Pœnitentiæ legitime recepta mortuus, 503. c.
 Pœnitentiæ vestis reditum ad sæculum intercludit, 197. c.
 Pœnitentiæ sollempnis inhables ad militiam & sæcularem habitum reddebat, 110. b. c. Quinam exempti, 111. a.
 Pœnitentiæ etiam non sentientibus moribundis imposita ligabat, 111.
 Pœnitentiæ perpetua episcopo imposita, 437. b.
 Pœnitentiæ plenaria, quid, 71. c.
 Pœnitentiæ disciplina paulum laxata in Theodori Pœnitentiæ, 591. c.
 Pœnitentium quis habitus, & quæ vita? 110. b. Habitus niger, *ibid.* c. Eorum habitus a monastico non diversus, 558. c.
 Pœnitentes tonderi debent, 202. c. Vinculis ferreis constrikti, 86. c. 87. c. 88. An ad clericatum admittendi, 237. 238. a. Quinam ad Ordines poterant promoveri; 111. a.
 Pœnitentes dicti confessores, 110. c. 559. a.
 Pagani a S. Benedicto ad fidem conversi, 59. a.
 Palatinus comes, 469. a.
 Palatini oratorii abbas, 323. c.
 Palatiolum in pago Castrensi, 471. a.
 Palatii majores, *id est* optimates, 470. c.
 Palatium Æmilianum, 623. a.
 Paldo abbas primus S. Vincenrii ad Wulturnum, 562. 563.
 Palentiæ episc. an Tonantius, 393. c.
 Palladius episc. Hiberniæ apostolus, 206. c. 207. a.
 Palladius episc. Autifodori 171. c. 332. a. 422. c. 423. c. antea abbas, 319. c. 320. a. 366. c. 367. a.
 Palladius episc. Santonum, 205. b. 241. a.
 Palladius monachus sanctissimus Jurensis, 26. c. 677. c. 2.
 Pallium episcopo concessum, 159. c.
 Pallium monasticum, 82. a. Illud non omnes monachi deferrebant, 82. a.
 Palumbus, seu S. Columbanus, 300. a.
 Pammachius senator, primus Romæ monachus, 5. b.
 Pancratii mart. ecclesia & reliquiæ Romæ, 231. b. c. Ei prima ecclesia a S. Augustino dedicata in Anglia, 273. a. Quæ postea fit monasterium S. Petri, tum S. Augustini, 274. a.
 Pancratius e clerico monachus, 656. c. 1.
 Panni tactu rumuli SS. sunt reliquiæ, 93. c.
 Panormi episc. Johannes, 279. b. Victor, 225. *Æc.* Urbicus, 226. *Æc.*
 Pantheon a Bonifacio IV. consecratur, 291. a.
 Papæ privilegia monasteriis concedunt, 382. a. c. *Vide* Privilegia.
 Papæ cubicularii clerici & monachi, 238. a. *Vide* Romanus Pontifex.
 Papebrochii retractatio pro veteribus chartis & archivo Dionysiano, 624. c. 625. An rejecit S. Mauri missionem, 654. c. 2.
 Papolenus abbas Stabulensis, 464. 538. b. *Vide* Babolenus.
 Papolenus II. episc. & abbas Stabulensis, 599. b.
 Pappolus episcopus Carnotensis, 220. a.
 Pappolus episc. Mettensis, 190. c.
 Papyrus vulgaris, & Ægyptiaca, 625.
 Parasceve, qui ea die edebant non poterant communicare, 626. b.
 Parasceves dies, qualibet feria sexta, 570. c.
 Pardulus episc. Lauduni, 205. a.
 Paricium vestimenti, 623. c. 624. a.
 Parisiense nosocomium extruitur, 418. b.
 Parisiensis ecclesiæ unus e patronis S. Stephanus, 594. b.
 Parisiensis episcopi, Agilbertus, 364. *Æc.* seu Ægilbertus, 663. *Æc.* seu Angilbertus, 366. b. Amelius, 141. b. Audobertus, 371. c. seu Autbertus, 372. *Æc.* Chrodobertus, 56. *Æc.* Fulradus, 83. b. S. Germanus, 155. *Æc.* Goslinus, 621. c. Importunus, 482. c. Johannes de Melleno, 228. a. S. Landericus, 343. *Æc.* Robertus, 478. *Æc.* Saffaracus, 134. Sigobrandus, 478. *Æc.* Sigofridus, 594. *Æc.* Simplicius, 264. b. Turnoaldus, 600. *Æc.* 605. c.
 Parisius, pio locis ab urbe distans, 76. a.
 Parochia monachis commissa, 598. b.
 Paschasius, *Vide* Paschasius.
 Pascentius ex abbate S. Hilarii episc. Pictavensis, 200. a.
 Pascha, Brittonum schisma ea de re, 619. Illud celebrant Scotti aliter ac ceteri, 471. c. 472. 473. Ipsum more Scottorum celebrat S. Columbanus, *Æc.* 256. b. 257. a. An postea sententiam mutavit, 286. a. b. Rite primo celebratur unanimi consensu in Anglia, 495. a.
 Paschalis cereus, 269. b.
 Paschalis solemnitas, *id est* totum tempus paschale, 345. c.
 Paschalibus diebus forensia negotia cessabant, 615. b.
 Pascharius episc. Namnetensis, 526. b. Monachos in sua diocesi instituit, 526. c. 527. 528. a.
 Paschasius episc. Neapolis, 267. a.
 Paschasius episc. Viennæ, 386. c.
 Paschasius episc. provinciæ Arelatenfis, 571. c. 700. c. 2.
 Paschasius Radbertus non scripsit vitam S. Richarii, 392. a. Ejus liber de virginitate S. Mariæ falso attributus Ildefonso, 459. c.
 Paschasius diaconus sententias patrum e Græco in Latinum transfert, 145. b.
 Passivus episc. Firmanus, 227. c.
 Pastorale munus ob labores, & contradictiones non abdicandum, 417. c.
 Pater, *Vide* Patres.
 Paterius S. Gregorii discipulus, 230. c. Notarius, 267. b. & Secundicerius, 218. c. 267. b.
 Paterni episc. Abriacensis gesta, 81. c. 82. 83. a. Multorum monasteriorum pater, 82. b.
 Paternus episc. Egloensis, 470. b.
 Paternus abbas in Hispania, 75. a.
 Paternus abbas Moisiaci, episc. Auxiensis, 358. c.
 Paternus abbas Lemovicensis, 390. c.
 Pati pro Christo necessarium est Christiano, 294. c.
 Patiens episc. Mettensis, 190. c.
 Patientiæ virtus in disputationibus, 477. a.
 Patres appellati monachi sacerdotes, 626. b.
 Patrum Opera dicuntur Scripturæ canonicæ, 659. c. 2.
 Patrum vitæ & institutiones, 161. a.
 Patrum exemplis & institutis firmiter est in monasteriis adherendum, 184. c.
 Patriarcharum auctoritas in monasteria exempta, 44. c.
 Patricius Provincie, 538. c.
 Patricius Hiberniæ Apostolus, 6. b. 150. a. 206. c. 446. c. Scotiæ patronus, 618. c. Monasteria condit, *Æc.* 207. 208. c. Ejus reliquiæ Remis, 468. c. An fuit abbas Glastoniensis, 587. c.
 Patricius Massiliæ Hector, 514. *Æc.*
 Patrini esse verantur abbates & monachi, 173. b.
 Patrini a susceptoribus in baptismo distincti, 253. c.
 Patroclus episc. Gratianopolis, 370. c.
 Patuinus præpositus S. Vincentii Cenomannensis, 684. c. 1.
 Paulinus episc. Trevirensis, 153. c. 486. c.
 Paulinus primus episc. Eboraci, 280. c. 472. c. 474. a. 495. b. Northumbros convertit, 332. 333. 335. c. 336. Eboraco transit Roffam, 360. c. Roffæ episcopus, 366. c. Obiit, 387. 388. b.
 Paulinus episc. Nolæ monachus, 5. b.
 Paulinus episc. Taurianus, 219. a.
 Paulinus discipulus S. Benedicti, 65. b. Ejus corporis inventio, 65. c.
 Pauli apostoli qualis tonsura, 472. a. Ejus Parisiensis basilica, 353. b.
 Paulus episc. Constantinop. Monothelita, 407. b.
 Paulus Britto episc. 208. c.
 Paulus episc. Emeritæ, 72. a. 368. a.
 Paulus Leonensis episc. 150. c. 152. b. Monasteria condit,

- Ejus reliquæ, *ſc.* 152. b. c.
 Paulus ex anachoreta Viriduni episcopus, 322. c. 359. 375. c. 383. c. Ejus gesta, 349. c. 350. a. Obitus, *ſc.* 400. c.
 Paulus monachorum pater, 275. c. Primus eremita, alter Jotri patronus, 364. c.
 Paulus, seu Tillo eremita, 353. b. 619. c. *Vide* Tillo.
 Paulus diaconus Emeritæ, 368. a. Monachus S. Eulaliæ, 71. a. 72. a.
 Paulus diaconus monachus Casini, 253. a. seu Paulus Warnefridi, vitæ S. Gregorii scriptor, 284. c. Ejus homilia de S. Benedicto, 589. b. 674. Ejus locus de Eucharistia, 261. a. Translationem sancti Benedicti agnoscit, 429. c. Visitat ecclesiam S. Hilarii, Fortunati epitaphium componit, *ſc.* 257. c. Ei poemata tributum, in quo describitur missio S. Mauri, 632. a.
 Paulus Illustris scripsit epitaphium S. Cæsarii, 99. b.
 Pauli & Stephani Regula, 627. b.
 Pavo, *id est* feretrum, 412. c.
 Pauperum cura habenda in monasteriis, 554. b. Illis est dandum quod ex abstinentia reservatur, 626. b. Eorum sunt necatores, qui ecclesiis data retinent, 332. a.
 Paupertatem monachus violans, a S. Gregorio severe punitus, 201. a. *Vide* Proprietarii. Bonorum contemptus primus perfectionis gradus, 212. c.
 Pax & unio necessaria in monasteriis, 294. a.
 Peculiaritas in monachis detestanda, 277. a. *Vide* Proprietas.
 Pedatura vineæ, 623. c.
 Pedules abbatum, 254. c.
 Pelagius Papa II. 183. 184. a. Lateranum Casinenfibus tradit, 176. 177. b. Ejus obitus, 216. c.
 Pelagius Turonum episcopus, 241. a.
 Pelagius hæreticus monachus, 207. a. Ejus error proscriptus, 458. c.
 Pendæ regis pagani præclare dictum, 436. a.
 Pennæ vulgares ad scribendum etiam olim adhibitæ, 528. c.
 Pensiones e Sicilia Romanæ Sedi debitæ, 224. b.
 Peregrinus sanctus Gemetici sepultus, 568. b.
 Peregrini Benedictini Hispani dissertationes, 75. a.
 Perfectionis primus gradus, contemptus facultatum, 212. c.
 Perinus abbas Senoniensis, 462. c.
 Perro abbas S. Basoli, 317. a. 467. b.
 Perronensis basilica, 409. *ſc.* 199.
 Perpetua abbatissa Romaricensis, 426. b. 534. c.
 Pertaridus rex Langobardorum, 543. c. 544. a. Regnum Langobardiæ recuperat, 511. c. 512. a. Monasterium condit, *ibid.* b. 600. c.
 Pertensis pagus, 574. c. 701. c. 1.
 Petrocorientes episcopi, Aquilinus, 180. a. An Sabaudis, 180. b. Saffarius, 196. c.
 Petronax abbas Casinenfis, 96. a. 177. c.
 Petronilla abbatissa Lugduni, 223. b.
 Petruinus episcopus Vafionensis, 571. *Vide* Aredius.
 ПЕТРУС Apostolus, qualis fuit ejus tonsura, 471. c. Ejus exemplo Latini pascha celebrant, 473. a. Tres habet claves, 547. b. c. 549. b. 550. Figuræ æri incisæ, 550.
 Petrus episc. Alexandriæ, 5 b.
 Petrus episc. Ravennæ, 47. a. S. Severi fundator, 7. c.
 Petrus Damiani decretum refert pro monachis, 289. c. Ejus erratum emendatur, 619. c.
 Petrus episc. Irtabicensis, 73. c. 184. b. 185. c. 186. a.
 Petrus episc. Mettensis, 221. a. 222. a.
 Petrus episc. Vafensis, 571. c.
 Petrus chorepiscopus Cenomannensis, 159. c. 160. a.
 Petrus abbas Afer, 40. a. In Byzacena, 19. c. Privilegium monasterii sui tuetur, 42. 43. 44. b.
 Petrus abbas S. Andreæ Romæ, 165. b. 201. c. 218. a. 256. c.
 Petrus e S. Augustini focis, 240. c. 263. 264. Romam mittitur, 251. c. Abbas S. Petri Cantuariæ, 274. a. 291. a. Mergitur, 274. a. 291. b.
 Petrus abbas Cellensis, tum S. Remigii, 415. b. Episcopus Carnutum, 514. b.
 Petrus Venerabilis abbas Cluniaci, 119. b. Emendatur, 118. a. Agnoscit missionem Gallicanam sancti Mauri, 632. b.
 Petrus abbas Offimwillaris, 534. a.
 Petrus abbas Remensis, 574. c. 575. a. 702. c. 1.
 Petrus abbas Tripolitanus, 40. b.
 Petrus diaconus S. Gregorii familiaris, 218. c. Illius famam tuetur, 285. a.
 Petrus diaconus Casini agnovit missionem Gallicanam sancti Mauri, 632. a. b. Primus scripsit de parentibus sancti Benedicti, 676.
 Petrus subdiaconus Campaniæ, 226. b.
 Petrus subdiaconus curator Misenatum, *ſc.* 238. b.
 Petrus subdiaconus curator Siciliæ, 218. c. 219. Procurator Siciliæ, 224. b. 225. b.
 Petrus S. Pachomii discipulus, 315. a.
 Petrus eremita Gallus, 618. c.
 Petrus Aragoniæ rex, precibus S. Victoriani Mauros profigat, 154. b.
 Petrus abbatissa Romæ, 244. b.
 Philadelphiæ episc. Johannes, 407. b.
 Philibertus. *Vide* Philibertus.
 Philippus episc. Viennæ, 106. c. 107. a.
 Philippus ab Eleemosyna abbas Bonæ-Spei, 528. b. 579. c. Scriptor vitæ S. Amandi, 421. *ſc.* 543. b. Ejus locus emendatur, 351. b.
 Philippus Cospeanus episc. Namnetensis, postea Lexoviensis, 456. c.
 Philippi Gothi liber de inventione S. Placidi, 92. 93.
 Phocæ imperium adepto scribit S. Gregorius, 284. c.
 Phoriniani hæretici, 305. c.
 Phorii testimonium de Dialogis S. Gregorii, 230. c.
 Pictavenfes episcopi, Anfoaldus, 370. *ſc.* Chaimoaldus, 191. *ſc.* Dido, 431. *ſc.* Ebarcius, 475. a. Froterius, 83. b. Gauzbertus, 475. a. S. Hilarius, 146. *ſc.* Maroveus, 156. *ſc.* Pascentius, 200. a. Pientius, 125. a. Plato, an Placidus, 257. c.
 Pictavenfes turbæ occasione monialium, 195. c. 196. 197. Sedantur, 198. c. Synodus ea de re, 199.
 Picturæ, in iis tabula quadrata ad caput, viventem signat; corona sanctum defunctum, 122. b.
 Pictæ ad fidem conversi, 206. c. 207. a. A Romanis discidebant, 472. a.
 Pictorum episc. Trumwinus, 576. *ſc.*
 Pientius episc. Pictavenfis, 125. a.
 Pinciacensis pagus, 448. a. 594. c. 702. 706. c. 1.
 Pipimium vicus Meldorum, 304. a. Ubi, *ibid.* c.
 Pippini tres, 322. a.
 Pippinus senior, 563. c. dux & Dagoberti consiliarius, sanctus, 321. a.
 Pippinus Haristallensis vexat S. Ansbertum, 599. c. Ei reconciliatur, 602. b. & Pletrudi uxori suæ, 597. b. S. Willibrordum hortatur ad Frisiorum conversionem, 615. c. Ei favet, 610. Et missioni in Frisiam, 592. c. 610.
 Pippini postea regis expeditio in Allemanniam, 583. c. 584. a. Monetæ eundem jus concedit monast. Jurenfis, 678. c. 1. Leonem occidit apud Ferrarias, 49. b.
 Pirminius abbas, 488. c. 533. c.
 Pifaurensis episc. Felix, 243. c.
 Pisces rarius monachis dati, 398. a.
 Placentiæ episcopus, 376. c.
 Placidia Augusta sepelit S. Germanum, 47. a.
 Placidus an episc. Pictavenfis, 257. c.
 ПЛАЦИДУС martyr S. Benedicti discipulus, 187. a. S. Patri oblatas, 38. a. eundem comitatur, 38. c. A S. Mauro e lacu extrahitur, 53. c. 54. a. 630. b. In Siciliam mittitur, 65. c. S. Germanum Capuæ invisit, 93. c. monasterium Messanæ condit 66. b. Martyrium in Sicilia, 66. a. 90. c. Ejus acta examinantur, 91. An passus sub Totila, 91. b. Cultus, *ſc.* 66. a. 91. c. 92. a. 93. b. Ejus acta spuria, 66. a. Elogium scribit Petrus diaconus, Ejus vitam transfert & expolit Stephanus Aniciensis, 66. a. Illius monasterium devastatur, & monachi occisi, 498. c. Eiusdem & sociorum ejus reliquiarum inventio, 92. 93. æri incisæ, 94. Ejus Missio a Barcosio abbate admiffa, 673. c. 1.
 Placidus Desertinæ martyr, 310. b. c. 504. b.
 Placidus abbas S. Symphoriani Æduæ, 704. c. 1.
 Placitum Compendii habitum, 613. b. Duo Novienti, 599. a. Unum Lusaræ, *ibid.* Valentianis, 600. a. Alia pro S. Dionysio, 500. b. c. 501. a.

- Plato episc. Pictavenfis, 257. c.
 Plegmundus episc. Cantuarix, 271. b.
 Pluviale S. Audomari, 486. b.
 Poius, *id est* Porticus, 96. a.
 Pollinæ reliquiæ, *etc.* 572. b.
 Pomerius Afer rethor Arelate versatur, 20. a. Alius a Pomerio episcopo, abbas fuit, 20. b.
 Pompeianus abbas, 38. b.
 Pontianus episc. Afer, 43. b.
 Pontitianus apud Augustin. memoratus, 153. c.
 Pontivi duces, Haimo, Deoctricus, 497. *etc.*
 Pontius episc. Vefontionensis, 369. b.
 Porcarius abbas S. Hilarii Pictav. 197. a. Monasterium condit, quod postea ei dicitur, 200. a.
 Porcarius abbas Lirini, 15. a. 19. c. 20. a. 195. a.
 Porcianus abbas Arvernensis, 103. b.
 Porcianus alter, abbas, 103. c.
 Porphyrii episc. Gazæ præclarum factum, 371. a.
 Portense territorium ad Ararim, 235. a. 306. b. seu Portensis pagus apud Sequanos, 533. c.
 Portuensis episc. an Felix, 232. a.
 Possessio cuius est, ejus est & institutio, 406. b.
 Possessor episc. Constantiæ Francicæ, 138. c.
 Potamia religiosa Hispana, 69. c. 70. b. 163. c.
 Potamii Bracaræ episc. penitentia, 437. b.
 Potentinus episc. Uticæ, *id est* Uzeticensis, 573. b.
 Potentinus focus S. Columbani, 294. c. Abbas in Neustria, 295. a.
 Præceptum, *Vide* Charta, Diploma.
 Prædicatio verbi divini a monachis, 39. a.
 Præjectus Arvernorum episcopus, 104. c. 480. c. 481. a. 586. c. 514. c. 515. b. c. occiditur, 517. a. Ejus reliquiæ, *etc. ibid.* b.
 Præjectus abbas Candidinensis, 446. b.
 Prælati dicitur abbas, 467. a.
 Præscriptio annorum quadraginta pro monasteriis, 219. a.
 Præsidia, *id est* bona, 705. c. 1.
 Præsulis nomen abbati datum, 306. c. 363. c.
 Prætextatus episc. Rotomagi, 155. a. 194. a. 540. c. se reum mentitus, exulare cogitur, 171. b.
 Prætextatus episc. Cabellicensis, 142. c.
 Pragæ episc. S. Adalbertus, 631. c.
 Prandiū dies, *id est* non jejunii, 154. c. Hæc vox designat cœnam subsequendam, 129. b.
 Presbyteræ quæ? 255. a.
 Presbyteri in conciliis sedent, 484. a. Licentiam habent ubique prædicandi in concilio Vaserfi, 83. b. Dicuntur *honorati subditi*, 531. b. In Hispania chrisma conficere præsumebant, 69. a. Illis honos apud Anglos delatus, 476. a. dicti domini & coepiscopi ab Episcopo, 69. b.
 Pretia abbatissa Romæ, 244. c.
 Pretiosus monast. S. Andreae Romæ præpositus, non abbas, 657. c. 2.
 Primates eorum auctoritas in monasteria exenta, 44. c.
 Primatus Remensium archiepiscoporum in tota Gallia, 529. a.
 Primus S. Mauri discipulus, 181. c.
 Principius episc. Spiræ, 384. a.
 Prioratum origo. 212. a. & disciplina, *ibid.* b.
 Privilegia monasteriorum, 39. c. 687. Quæ sint, 236. b. c. 237. a. Unde habent originem, *etc.* 44. Privilegiis monasteria firmari & sub tutela regia esse convenit, 526. c. 527. a. In iis concedendis Romanorum Pont. auctoritas, 688. 689. subscripta longe post datam, 500. c. Ab episcopis concessa a successoribus ad confirmationem subsegnata, 455. b. *Vide* Episcopi, Exemptio, Monasteria.
 Privilegia monasteriorum Africæ, 383. a. In concilio Carthaginensi asserta, 42. b. 43. b. c. A S. Augustino, 43. Plurimis Gallicæ monasteriis concessa, 699. 700. *etc.* Monasteriorum Græciæ, 424. b. Eduensium, 279. b. A S. Gregorio data, 204. c. 205. a. Agauensium, *etc.* Laudatur, 699. *etc. passim.* Altvillarix, 466. c. exhibetur, 467. monast. Antrensis, 527. b. monasterii Arelatensis, 45. a. 253. c. 254. a. S. Stephani Argentorati, 492. b. S. Basoli, 467. b. Bellilocense, 383. c. monasterii Bobiensis, 344. b. S. Mariæ
- Cenomannensis, 560. a. b. monasterii Classensis, 250. c. Corbeienfe, 445. b. 469. c. 565. c. 566. a. Refertur, 470. Monast. S. Deodati refertur, 696. Monasterii Dionysiani, 343. a. 418. b. 419. 422. 423. S. Benigni Divionensis, 45. b. Fontanellenfe, 585. c. Foffatense, 383. a. 464. c. Grafellenfe refertur, 698. c. 2. Habendenfe, 690. c. 2. Jotrenfe, 364. c. S. Johannis Laudunenfe, 564. c. Lirinenfe, de eo lis, 17. b. 18. a. Lugdunenfe S. Petri refertur, 690. Lutrenfe, 309. c. Luxovienfe, 382. b. c. Expenditur, 216. a. In formulam redactum, *ibid.* profertur, 689. alia, *ibid.* S. Marcelli Cabilone, 687. c. 1. monast. Malmesbur. 525. b. S. S. Mariæ, Columbæ & Agathæ, 382. a. profertur, 687. 688. S. Mariæ supra Ligerim, 605. a. b. Monasterii Massiliensis, 246. b. monasterii Oriniacensis, 205. a. In eo imprecationes, *ibid.* b. Reomaense, 451. c. Rebacense, 364. a. 448. c. Profertur, 687. Ruspensis monasterii agente S. Fulgentio, 42. a. 43. a. S. Columbæ Senonenfe, 603. c. 604. a. Integrum refertur, 448. 449. 450. a. S. Petri Vivi Senonenfe, 450. Sithienfe, 455. a. b. Stabulenfe, 465. a. S. Mariæ Sueffionensis, 482. b. S. Martini Turonenfe, 523. c. Vallis-Gallixæ, seu S. Deodati, 496. c. 507. c. 508. Profertur, 696. S. Vedasti, 509. c. Wiremuthense, 545. a. Sergii Papæ pro monasteriis Wiremutho & Girwo, a rege & concilio confirmatum, 591. a.
 Probianus episc. Bituricensis, 139. a.
 Probus fit monachus ut monasterio præponeretur, 133. c. abbas S. Andreae Romæ, 228. c. 381. b. Ejus testamentum, 267. b. an Jerosolymam ierit, 267. c.
 Probus abbas Romæ, plures hujus nominis, 252.
 Probus abbas Quinciaci, 521. c. 566. c.
 Processiones monialium, 504. a. ad Cathedralam, 367. a.
 Processii ope illustrata S. Placidi acta, 91. b.
 Procuratores monasteriorum ab externis assumti, 182. a.
 Procus, seu Proculus, aut Provus, episc. Dertonæ, 344. c.
 Prodagius episc. 696. c. 2.
 Profanorum studia episcopis, *etc.* non conveniunt, 264. c. 265. a.
 Professio Cantuarix monachorum, 275. c.
 Professio extraneorum monachorum formula, 215. c.
 Proprietarii monachi severa puniio per S. Gregorium, 201. a. Alia divinitus inflicta, 268. b.
 Proprietas monachis interdicta, 362. b. detestanda, 277. a. b.
 Proprium monachi non debent habere, 268. a.
 Prosper arguit Cassiani errores, 125. c.
 Protadius Vefontionum episc. 324. c.
 Protadius episc. incertæ Sedis, 600. a.
 Protadius reclusus Canbidobri, 103. b.
 Providus an S. Benedicti pater, 3. b.
 Provinciæ patriciatus, 538. c.
 Provinciæ nomen datum pagis, 2. c.
 Provus episc. Dertonæ, 344. b. c.
 Prudentius episc. Trecentis, 514. b.
 Pſyathium super quod procumbit S. P. Benedictus ad orationem, 89. c.
 Publianus archipresbyter Brivatensis, 385. c.
 Puer annorum viginti, *etc.* 54. a.
 Pulmentum quid sit, 57. c.
 Pueri in monasteriis oblati, an ligentur, 361. b. c. Eorum professio, 56. b.
 Pulsantes clerici, 320. b. in monasteriis, 231. c.
 Puppianæ episc. Reparatus, 42. b.
 Puteolus villa regia, 508. a.
 Pyrrus episc. C P. monothelita damnatus, 407. a. b.
- Q
- QUADRAGESIMÆ jejunia, an in iis lactis usus, & unica refectio, 475. b. In ea festum S. Gertrudis celebratum, & jejunium ob id paullo remissum, 609. b. c. In Quadragesimæ sabbatis multi, etiam in Occidente, jejunium solvebant, 129. c. Ejus tempore sancti Eligii tumultus tegebatur, quod auro *etc.* fulgeret, 452. b.
 Quadragesimam episcopi quidam transigere solebant in

eremo, *ſic.* 616. c. Ejus tempore abbates pii ſecedeabant, 527. c. Ut illam tranſigit S. Samſon, 151. c. B. Rade-
gundis, 140. c. 141. a.
Quadrageſimæ plures, & quæ fuerint jejunia, 626. b.
Quinquageſimæ jejunia Caſini, 704. c. 1.
Quintavicus portus Galliarum, 539. c.
Quintilianus ex abbate epifcopus Autifiodori, 602. a.
Quintini mart. reliquiæ & baſilica, 411. a.
Quiriacus abbas Hiſpanus, 430. c. 484. b.
Quiricus epifc. Toletanus, 395. b. 484. b. 559. a.
Quiricus epifc. Barcinonenſis, 230. c. 458.

R

RABADO fluviolus Voſagi, 692. 693. c. 1.
Rabani-Mauri liber de oblatione puerorum, 361. c.
Rabutvali monaſterium, 152. c.
Rachina caprina, 452. b.
Radbertus epifc. Turonenſis, 585. c.
Radbertus abbas S. Trudonis, 616. b.
Radbodi ducis ſævitia, *ſic.* 615. b. c.
Radebertus dux S. Ragneberti pater, 520. a.
Radeſfridus abbas Wiſſemburgi, 384. a.
Radagundis abbatiffa Lugduni, 223. b. 425. b. 691. c. 1.
R A D E G U N D I S regina ſancta, 199. a. 200. b. 438. c.
555. a. Ejus in loca ſacra liberalitas, 124. a. Monaſteria
condit, 124. c. 125. a. Piſtavos ſecedit, 122. c. 124. a.
Etiſi nupta fit monacha, 123. c. Condit monaſt. ſanctæ
Crucis, 21. b. A rege Clothario omnino dimiſſa, 140.
An cum ejus aſſenſu velata, 124. b. c. Ejus virtutes
& vitæ austeritas, 140. b. c. 141. a. Lectionis aſſi-
duitas, *ibid.* Humilitas, 196. a. Miraculum, 279. b.
Pia monita, 155. b. Crucem & alias reliquias ex Oriente
obtinere, 156. b. Ad patres conc. Turon. ſcribit, 154. c.
Cui reſpondet, 155. Fortunati cum eâ amicitia, 155.
b. c. Cum S. Juniano neceſſitudo, 141. c. Renuit puel-
lam Deo oblatam ſæculo reddere, 196. b. Ejus obitus,
192. c. 194. b. Sepultura, 193. a. Teſtamentum, 193. c.
ſeu epifſola, an Patribus Turonicis directa, 194. a. Ejus
vita a quibus ſcripta, 194. b. Sepulcrum cædibus viola-
tum, 198. c. Ejus virtutes Segolenæ tributæ ipſis Fortu-
nati verbis ab auctore æquali, 606. c.
Radegundis infantula Calæ obit, 554. c. Colitur, 555. a.
Miſſa de ea, 697. c. 2. 698. c. 1.
Radiata corona ad caput ſancti, indicium eſt picturæ poſt
mortem ejus factæ, 528. c.
Rado epifcopus, 423. e.
Rado S. Audœni frater, 364. a. c. 423. c. 687. c. 1. Ra-
doli fundator. 293. c. An id verum, 364. 365.
Radobertus major-domus Chlodovei II. 423. a.
Radulfus epifc. Remenſis, 245. a. Diſtus Radulfus-Viri-
dis, 528. c.
Radulfus ex abbate Sagiſi epifcop. Roſſenſis, tum Can-
tuaræ, 272. c.
Radulfus abbas S. Trudonis, 616. b.
Radulfus-Taxo reſtaurat monaſterium Fontanetenſe, 586. b.
Ragamundus ducit in exilium S. Columbanum, 292. c.
Ragertramnus abbas Gemerici, tum epifc. Abrincenſis,
520. c. 521. b. 522. a.
Ragingarius abbas Unicenſis, 245. a.
Ragnacharius Auguſtæ - Rauracorum epifc. 235. b. ſeu
Auguſtanus, 306. b.
Ragnacharius abbas S. Columbæ, 603. c.
Ragneberti martyrium, 519. c. 520. a.
Ragnebertus abbas Luxovii, 621. b.
Ragneſiſtus epifc. Trecenſis, 414. c. 415.
Ragnemundus epifc. 412. c.
Ragneſilus archidiaconus Senonenſis, 307. b.
Ragnobertus epifc. Auguſtoduni, 449. b.
Ragnobertus epifc. Bajocenſis, 450. b. 470. b. 482. c.
Ragnobertus abbas Curbionenſis, 220. a.
Ragnobertus abbas Senonenſis, 450. a.
Ragnofinthus fundum dat pro condendo monaſterio Cur-
bionenſi, 148. a
Raimbertus abbas, 318. b.
Raimundus. *Vide* Raymundus.
Rainaldus abbas Cabilonenſis, 228. c.
Rainardus epifc. Tulli, 427. c.

Rambertus martyr, 520. a.
Ramelenus dux Transjuranus, 234. c. 235. a.
Ramirus & alii martyres Legionenſes, 187. c.
Ranchare, ſeu cantare, 239. a.
Randoaldi præpoſiti Grandivallis martyrium, 483. c.
Rangarius domeſticus Dagoberti, 685. c. 2.
Ratſfridus abbas Weiſſemburgi, 529. c.
Rathbodus abbas S. Giſſeni, 561. c.
Rationale a Remorum archiepifcopis olim deferri ſolitur,
529. a.
Ratiſponæ epifc. an Erhardus, 487. *ſic.*
Ratoldus abbas Corbeiarum, 483. b.
Ratramni locus de tonſura Græcorum, 493. c.
Ratto abbas Luxovii, 621. b.
Ravengerus epifc. Taruennæ, 455. b.
Ravennæ epifc. Johannes, 226. *ſic.* Marinianus, 218. *ſic.*
S. Petrus-Chryſologus, 47. a.
Ravennius epifc. Arelatenſis, 17. c. 18. a.
Rauracus, ſeu Raurecus epifc. Niverni, 323. b. 422. c.
Raurobaccius fluviolus Voſagi, 696. c. 1.
Raymundia abbatiffa Lugduni, 223. b. 691. c. 2.
Raymundus epifc. Claromontanus, 102. c.
Raymundus comes Toſolæ, 460. c.
Raymundus comes S. Savinum reſtaurat, 623. a.
Readwaldus rex Anglorum, 333. b. c.
Reccaredi regis converſio, 201. c. 202. a. Primus inſtituit
ut ſymbolum in Miſſa caneretur, 202. a. Monaſteriorum
conditor, &c. 72. b. Suevos convertit ad fidem, 145. b.
Receſſwinthus rex Hiſpaniarum, 458. c. 459. a. Ejus pictas,
430. b.
Recentes, *id eſt* dulciamina, 129. c.
Recimirus epifc. Bracarenſis, 437. b. & Dumienſis, 178. a.
Recluſus in monaſt. S. Crucis Piſtavenſis, 200. c. Ritus
eas includendi, 201. a.
Recluſi in monaſteriis, 393. b. Eos vetat Iſidorus ob vanam
gloriam, 362. b. Iis faciendis præerant epifcopi, 201. a.
Erat ſemper unus apud Viennam, 107. a.
Redemptus abbas Arelatenſis, 128. c.
Redonum epifcopi, Agatheus, 528. a. Durioterus, 390. c.
S. Melanius, 81. *ſic.* Stephanus, 391. a. Victorious, 155. *ſic.*
Referendarii officium quale fuerit, 485. b.
Reſcipientibus domini miniſter candelam tenere ſolebat, 90. c.
Regalium monaſteriorum libertates, 448. c. 449. a. c.
Regiæ, *id eſt* portæ, 627. a.
Regiæ ab ingreſſu eccleſiæ monachorum interdictæ, 87. b.
Regiæ dicuntur ſiliæ regum, 196. c.
Regiæ ex captivis ductæ, 438. c.
Regiæ Hiſpaniarum viduæ in monaſteriis retrudebantur,
596. c.
Regincus epifc. Aucenſis, 573. b.
Regii epifc. Siſinnius, 66. b.
Regulæ vox varie ſumta, 105. b. c.
Regula, quid de ea poſſit mutari, 118. b.
Regulæ antiquæ monachorum, 6. c. Quæ in Hiſpaniis &
Galliis ſervatæ, 73. b.
Regulæ Agaunenſium, 30. b. 678. 679.
Regula S. Aureliani, quæ? 129.
Regula Benedictina, 37. c. 56. b. Vitæ S. B. exemplar, &
via cæli, 115. a. Ejus encomia, 658. 659. Prærogativa,
73. c. 329. c. Aliæ prærogativæ, Sancta dicitur, eodem
ſpiritu quo canones condita, 2. Inter canonicas ſcripturas
numerata, 659. c. 2. Dicitur ſancta - Regula, 73. c. A
ſanctis patribus & conciliis, 56. b. Norma ſeu Regula
SS. Patrum, 586. a. In conciliis commendatur, &c. 519.
636. 637. A S. Gregorio poſſimum laudata, 658. 659.
Ejus propagatio in Galliis, 636. Longe ante concilium
Auguſtodun. in Galliis recepta, 519. b. c. Ab initio Fon-
tanellæ recepta, 585. 586. In Anglia inſtituta. *Vide*
Anglia. A S. Wilfrido propagatur, 494. b. Ejus epitome,
56. 57. 58. Locus de pulmentariis ſingulorum men-
ſum firmatus, 626. b. Autographum, 119. b. c. Sancti
Benedicti manu ſcriptum, 632. c. 637. c. 2. 638. c. 1.
vide S. Benedictus.
Regula S. Cæſarii, 21. Specialis virginibus, 325. *ſic.*
Regula S. Columbani, 212. *ſic.* An alia a Benedictina,
214. c. Quid? 329.
Regula S. Donati, 325. 627. b.
Regula Ferreoli epifc. Uctiæ, 139. b. 140. a.

- Regula S. Fructuosi, 397.
 Regula Johannis Biclarenfis, 203. a.
 Regula S. Isidori quid contineat, 362. 363. a.
 Regula S. Leandri, 166. c.
 Regula S. Macarii apud Reomaum, 45. c. Juncta Regulae S. Benedicti & S. Columbani, 698. c. 2.
 Regula Magistri examinatur, 625. c. 626.
 Regula Pauli & Stephani, 627. b.
 Regula Tarnatensis, 30. b. Disquisitio de ea, 678. 679. An Agaunensis, 30. b.
 Regularum conjunctio, 412. c. Multarum unio in monasteriis, 73. c. 105. c. 328. a. c.
 Regulae SS. Benedicti & Columbani junctae, 317. a. 325. a. 328. 329. 352. c. 376. 377. a. 450. b. 466. c. 467. a. b. 470. b. 496. c. 507. c. 690. 696. Item & S. Caesarii, 481. a. & S. Macarii, 571. b. 698. c. 2. Haec unio quomodo facta? 329. c. 330. a.
 Regularis disciplina, ut est in monast. conservanda, 184. c.
 Regulus episc. Remensis. *Vide* Reolus.
 Reienfes episc. Faustus, Maximus, 15. *Chr.* Urbicus, 196. c.
 Reiramnus abbas S. Trudonis, 616. b.
 Religio, id est monastica vita, 142. b. 355. b. seu institutum monasticum, 194. b.
 Religionis habitus, 348. a. 566. a. seu conversationis sanctae habitus, 466. a. c.
 Religionis titulus, 574. c.
 Religiosorum colloquia & exempla, quam utilia, 163. c.
 Religiosi nomen monachus datum, 139. b. 236. a.
 Reliquiae Sanctorum non temere tangendae aut detegendae, 424. a. An in capsis olim repositae, 603. c. Extra monasterium mulierum venerationi exhibitae, 87. a.
 Reliquiae SS. panni, *Chr.* 93. c. Tumulo S. Martini impositi, 144. c. S. Petri in Vaticano, 145. c. Olea. *Chr.* 300. c. 301. a. S. Michaelis, quae? 651. c. 2.
 Reliquiarum theca, chrismarium, 553. b.
 Remaclus episc. Tungrensis, 404. a. 457. c. 464. c. 465. 466. a. 596. b. 609. c. Antea abbas, 352. a. 353. Sollemnici, tum Casae-Congiduni, 403. a. Stabulensis, *Chr.* 403. b. c. Dicitur episcopus-abbas, 403. c. 404. b. Ordinatus quo titulo? 404. b. Fir episcopus Tungrorum, 421. a. Episcopatum dimittit, 466. b. Moritur, 478. b. Vitae ejus scriptores, *ibid.* Translatio, 538. b.
 Remi, ubi arcus triumphales Caesaris, 468. c.
 Remensis ecclesia, plures ibi archidiaconi sub S. Reolo, 574. c. 701. c. 1. Cancellarius, 575. a. Ejus consuetudo in celebrandis sanctorum festis, 565. a. Ejus bona in Aquitania, 385. c.
 Remensium archiepiscoporum primatus in totam Galliam, 529. a. Iis monast. Orbacum in aliena licet dioecesi subiectum, 565. 698.
 Remenses archiepisc. Aegidius, 162. b. Anglebertus, 385. c. Flavius, 64. a. Gervasius, 529. a. Henricus, 565. *Chr.* Hincmarus, 61. *Chr.* Lando, 346. *Chr.* Mapi-nius, 81. b. S. Nivardus seu Nivo, 482. *Chr.* Radulfus-Viridis, 528. S. Remigius, 60. *Chr.* S. Reolus, seu Regulus, 455. *Chr.* S. Rigobertus, 565. a. Romanus, 64. Romulus Sonnarius, 346. a. *Chr.*
 REMIGIUS episc. Remensis, Francorum apost. 342. c. 346. b. 681. An ei scripserit S. P. Benedictus, 61. Ejus obitus, *ibid.* c. Ubi sepultus, 203. Sepulcrum, Sancta Ampulla, *Chr.* 62. 63. Calix, 63. b. Ejus baculus, primatus indicium, *Chr.* 529. a. Ejus miracula, 62. 63. 146. c. 147. a. 350. a. Eum toto orbe celebrem reddunt, 681. Insigne ejus miraculum, 60. c. 61. a. Festum, 190. b. Praefatio antiqua de ejus miraculis, 680. S. Basili erga eum devotio, 162. b.
 Remigius episc. an Rotomagi, 555. a.
 Remila fundatrix monasterii Viennae, 32. a.
 Rendinus abbas Luxovii, 621. b.
 Renovatus abbas Caulinianensis, 71. b. c. tum episcopus Emeritenfis, 72. 203. a. 368. a.
 Reolus, seu Regulus, episcop. Remensis, 455. c. 466. a. c. 467. c. 468. a. 508. b. 528. c. 529. a. 541. c. 552. 563. 585. Excusatur a perjurio, 564. a. Condit monasterium Orbacense, ubi sepultus est, 565. Fundum dat pro condendo parthenone, 565. b. Ejus ea de re charta, 574. c. 575. a. Profertur, 701. Ejusdem figura aeri incisa, ad 528.
 Reovalis a S. Radegunde in Orientem missus, 156. c.
 Repa, umbella, 452. b.
 Reparatus episc. Carthaginis, 42. a.
 Reparatus episcopus Puppianensis, *ibid.* b.
 Respecta abbatissa Massiliae, 246. b.
 Restitutus episc. Afer, 43. b.
 Restoldus abbas Leuconai, 318. b.
 Resurrectionis veritatem asserit S. Gregorius, 183. a. b.
 Rethunus ex abbate episc. Merciorum, 536. b.
 Reverendissimi titulus sanctis datus, 376. b.
 Reverentiae titulus monachis olim datus, 103. c.
 Rex dicitur Regis filius, 76. a.
 Regum sub tutela monasteria esse convenit, 526. c. 527. a.
 Regum potestas, ne diplomata convellat interdictum, 190. a.
 Richardus episc. Cantuariae, 273. a.
 Richardus episc. Albiensis, 400. b. 573. b.
 Richardus abbas S. Vitoni, 558. c.
 Richardus abbas S. Victoris, 623. a.
 Richarius abbas Centulensis, 308. c. 384. b. 385. a. 571. c. Fundat Centulam, 336. c. Abbas & monachus, 337. a. b. Obit, 391. b. c. Ejus vita, *ibid.* 391. a.
 Richilanes abbas Agalienfis, 355. a.
 Richimarus abbas S. Benigni, 174. c. Divionensis, 289. a. 360. b. 471. b.
 Richmiri abbatis Cenomannensis gesta, 578. c.
 Richinda abbatissa Theodora Ticini, 600. b.
 Ricilianus rex Suevorum in Hispania, 187. b. 188. a.
 Ricoaldus episc. 422. c.
 Ricomirus abbas Lirini, 463. c.
 Rictrudis fundat Marcianas, 384. b. c. 385. a. *ibidem* abbatissa, 579. c. Obit, ejus vita a quo scripta. 582. c. Tumulus, 582. c.
 Rictrudis pia matrona, 337. a.
 Ricuidis monialis Remensis, 347. a.
 Riggo Totila regis ensifer, 96. c.
 Rigobertus episcopus Remensis, Orbaco monast. praest. 565. a.
 Rigobertus episc. Turonensis, 422. c. 423. c.
 Rigobertus abbas Sithiensis, 620. c.
 Rigomarus abbas Floriaci, 380. a. 381. b.
 Rigomirus abbas Litini, 463. c. 530. b.
 Rigwaldus episc. 450. b.
 Riochatus episc. & monachus, Brito, 17. a.
 Riochus S. Wingaloëi discipulus, 17. a. 150. b.
 Rizinienfis episc. Sebastianus, 252. b.
 Robachus fluvius, 496. c.
 Robertus episc. Rotomagi, 575. b.
 Robertus episc. Parisiensis, 418. c. 478.
 Robertus abbas primus & fundator monasterii Castrensis; 400. b. 573. c.
 Robertus abbas Molismi, 415. b. fundator Cistercii, 514. b.
 Robertus rex Francorum S. Mauri missionem agnovit; 632. a. Monasterium Aurelianis restaurat, 380. c.
 Robertus scriptor Chronologiae S. Mariani, 172. a.
 Robertus Hasbaniae comes, 466. a.
 Robertus summus palatii referendarius, 485. a.
 Rocula abbatissa Trecentis, 415. b. 514. b.
 Rodegangu abbas S. Trudonis, 616. b.
 Rodegarius Corbeiae abbas, 565. c.
 Rodelinda regina Langobard. condit monasterium Ticini; 512. b.
 Roderici Toletani locus emendatur, 559. a.
 Rodingus abbas Belliloci, 383. b. c. Ejus pius obitus; 558. b. cultus, *ibid.* c. an episcopus, *ibid.*
 Rodoardus episc. Lauduni, 412. a.
 Rodobertus episcopus, cui Audoenus vitam S. Eligii dicavit, quis? 569. c.
 Rodobertus episc. *vide* Chrodobertus.
 Rodobertus fundator monast. Maricolenfis, 421. b.
 Rodoinus scriptor, monachus S. Medaidi, 179. a.
 Rodonensis ager pagi Lugdunensis, 678. c. 2.
 Rodulfus abbas S. Trudonis, 466. a. 616. a.
 Rogationes indictae a rege tempore luis, 195. a.
 Roffensis ecclesia a monachis possessa, 273. c.
 Roffenses episc. Ithamarus, 388. c. Justus, 280. *Chr.* S. Paulinus, 360. c. Romanus, 326. *Chr.*
 Rollo dux Normannorum Gemetico beneficus, 583. a.

INDEX GENERALIS

- Roma, quis illuc primus monachos adduxit, 5. b. Ibi celebratur fama S. Benedicti, 38. a. Ejus urbis proceres filios suos S. Benedicto educandos offerunt, 630. Quantum eadem urbs monialium precibus debeat, 284. A quibus est liberata, 247. c. 252. A Totila capta, 97. a. S. Benedicti de ejus everfione vaticinium, 97. b. Ejus clades ab eodem prædicta, 141. c. 142. a. Quomodo subvertenda, 230. b. Obfessa a Langobardis, 252. a. Ibi lues ingens Litanía sedatur, 216. c. 217. a. Studia quæ Romæ interdicta, 4. a.
- Romana sedes firmissimum est cuius præsidium, 544. b. Ad eam ex Anglia appellatio, 540. a.
- Romanæ Ecclesiæ patrimonium in Gallia, 243. a.
- Romanum cantum discunt Angli monachi 545. a. qui in Anglia recipitur, 494. c.
- Romanus pontifex privilegia concedit monasteriis, 45. Ejus auctoritas in illis concedendis, 688. 689. &c.
- Romani pontifices vetuerunt esum carni in monasteriis, 119. a.
- Romanorum pontif. chronologia stabilitur, 406. b. c.
- Romanorum pontificum Catalogi, 626. a. Tres vetustissimi proferuntur, 707.
- Romani Pont. Adeodatus, 513. &c. Agatho, 484. &c. Alexander II. Anicetus seu Niceia, 707. Athelacius seu Gelasius, 708. Benedictus, 382. Bonifacius III. 186. Bonifacius IV. 186. &c. Bonifacius V. 314. &c. Cælestinus, 206. 207. Catellus seu Johannes, 708. S. Clemens, 102. c. Dionysius, seu Maximus, 708. a. Donus, 537. Eleutherius, seu Filetus, 707. c. Fabianus, seu Gatitanus, 708. a. Felix III. 163. c. Filetus, seu Eleutherius, 707. c. Gaius, seu Caius, 708. a. Gatitanus, is est Fabianus, 708. Gelasius, 282. &c. dicitur Athelacius, 708. Gregorius Magnus, 422. &c. *passim*. Gregorius I. 177. c. Gregorius II. *ibid.* Hadrianus I. 284. Hilarus, 256. c. Honorius, 336. &c. Hormisdas, 45. a. Innocentius III. 406. c. Johannes IV. 406. &c. Johannes, Catellus, 708. c. Joſemus, is est Zozimus, 708. b. Julius, seu Ofus, 707. c. Leo M. III. &c. Leo IX. 533. &c. Marcellinus, 88. &c. Marcellus, 406. &c. Martinus, 417. Maximus, is est Dionysius, 708. a. Mufonius, 708. b. Nicetas, seu Anicetus, 707. c. Nicolaus II. 571. Ofus, seu Julius, 707. a. Pelagius II. 216. &c. Sergius, 525. &c. Severinus, 708. c. Silverius, 76. b. Silvester, 708. a. Simplicius, 282. Siricius, 277. &c. Sixtus V. 92. Symmachus, 282. b. Theodorus, 407. &c. Vepherinus, 707. c. Vitalianus, 516. &c. Urbanus II. 635. &c. Zacharias, 230. Zephirinus, 707. c. Zofimus, 708. b.
- Roma, sic dicta Valentia Hispaniæ, 185. c.
- Romanus archiepiscopus Remensis, 64. a.
- Romanus episc. Rotomagi, 377. a.
- Romanus episc. Roffensis, 336. b. 360. c. Perit, 326. a.
- Romanus episc. Scottus, 475. a. *Vide* Ronanus.
- Romanus abbas Jurensis, 6. b. 23. b. c. 348. a. 677. Fundat parthenonem S. Romani, 677. c. 2. Ejus gesta, 24. &c. *seqq.* Translatio, 404. c.
- Romanus S. Benedicti nutritor, 4. b. 5. a. 7. b. In Gallias transit, 85. c. Monasterium Fontis-Rogi in Gallia condit, ubi a S. Mauro invisitur, 115. a. 116. a. Ejus monasterium Reliquiæ, 172. a.
- Romani monachi reliquiæ, 370. c.
- Romanus exarchus, 252. a. b.
- Romarius abbas Habendensis, 338. 350. a. 426. c. Ejus gesta, 313. 315. b. Monasterium condit, 690. c. 2. Ab Agrestio decipitur, 321. b. c. Curat funus S. Arnulfi, 375. Extrema facta, 425. c. Obit, 426.
- Romulus episc. Remensis, 346. a.
- Romulus abbas S. Arnulfi Mettensis, 597. b.
- Romulus pater S. Romarici, 313. a.
- Ronanus Scottus ritus Latinos tuetur, 472. b. c. Episcopus apud Pictavos cultus, 474. c. 475. a.
- Rorico episc. Lauduni, 303. b.
- Rossanæ episc. Angelus de Nuce, 429. c.
- Rostagnus episc. Arelat. 99. b.
- Roswinda S. Odiliæ soror, 491. a.
- Rotarius episc. Straßburgensis, 457. b.
- Rotbertus. *Vide* Robertus.
- Rotenecus pagus, 685. c. 1.
- Roigarius abbas Corbeiz, 502. a.
- Rothardus episc. Atrebatum, 509. c.
- Rotmundus episc. Constantiæ, 538. *Vide* Frotmundus.
- Rotomagi episcopi, S. Ansbertus, 569. &c. S. Audoenus, 138. &c. Gripho, 602. b. &c. S. Hugo, 568. b. Melantius, 264. &c. S. Prætextarius, 155. a. &c. Remigius, *ibid.* Romanus, 377. a. Rotbertus, 575. b. Victricius, 123. a.
- Rudbertus, quando primum Bajoariis prædicavit, 610. c. An Wormaciæ episcopus, 611. a. Ejus gesta, 610. 611. 612. a. Ejus loci & monast. ab eo constructa, 612. a. b.
- Rufinianus episc. Afer exul, 40. c.
- Rufinianus monachus S. Augustini in Anglia socius, 263. c.
- Rufinus latine vertit regulam S. Basilii, 7. a. c.
- Rupiacus locus S. Mauro destinatus, 116. b.
- Rupertus Bajoariorum apostolus, 610. *Vide* Rudbertus.
- Rupertus abbas agnoscit missionem S. Mauri, 632. b. Emendatur, 118. a.
- Ruticii duo episc. Lemovicum, 101. Basilicæ ab iis constructæ, &c. *ibid.* 102. a.
- Ruricius junior episc. Lemovicensis monasteria fundat, &c. 101. 102. Ejus sepulcrum, 102. a.
- Ruspæ episc. S. Fulgentius, 40. &c. Felicianus, 43. c.
- Rusticana patricia, 268. a. c. 269. c. 281. a.
- Rusticula fit abbatissa Arelatensis, 163. a. Gesta, 22. b. 147. a. Falſo accusata, 298. c. Purgatur, 299. a. Obit, 355. b. 357. c.
- Rusticus martyr, socius S. Dionysii, 422. b.
- Rusticus ex monacho episc. Narbonensis, 17. c. 18. a.
- Rusticus episc. Trevirensis, 407. c.
- Rusticus episc. provinciæ Arelatensis, 571. c. 700. c. 2.
- Rusticus Arvernorum episc. 501. c.
- Rusticus episc. Caduici, 345. b.
- Rusticus abbas Condatiscensis, 608. c. 678. c. 1.
- Rusticus Luxovii abbas, 621. a.
- Rusticus abbas Palatinus, 323. c.
- Rusticus abbas Santonenſis, 181. a.
- Rutenenses episc. Innocentius, Theodosius, 182. b.
- Ruthardus abbas Fuldenſis, 119. b.

S

- SABAUDIS episc. Ecolismæ, vel Santonum, 180. b.
- Sabbatinus abbas S. Trudonis, 616. b.
- Sabbatis, etiam in Occidente multi non jejunabant, 129. c.
- Sabinianus Papa in S. Gregorium sævit, 285. a. Obit, 285. b.
- Sabinianus monachus Jurensis, diaconus castissimus, 26. c. 677. c. 2.
- Sabinorum episc. Julianus, 39. b.
- Sabinus episc. Canusii, 66. b. c. 97. b. 142. a.
- Sabinus abbas Lugdunensis, 6. b. seu Athanaci, 13. a. 23. b.
- Sabinus abbas Nivalensis, 399. b. 570. a.
- Sacerdos episc. Lugduni, 127. c. 128. a.
- Sacerdos abbas Calabrenſis, tum episc. Lemovicum; ejus corpus, &c. 181. b. Ejus gesta, 622. b. c.
- Sacerdotum castitas, 190. a. Iis in conviviis Lectio sacra non desit, 202. b.
- Sacerdotes lapsi deponendi, 355. a.
- Sacerdotalis supellex, quid? 12. b.
- Sacra virgo Arverna, 104. c.
- Sacra-Insula Lindisfarna, 416. a.
- Sacrificium, seu Eucharistia, 213. b. 388. b.
- Sacrificium in oratorio S. Leodegarii, 707. c. 1.
- Sacrificium sanctum, missa, 541. c.
- Sacrificii ad usum panis confectus, 124. a.
- Sacrificium quotidianum, pro eo oblata, 624. a.
- Sacrificium rarius, in aliis locis quotidie celebratum, 254. c.
- Sacrificium pro defunctis oblatum, jubente S. Gregorio, 201. b.
- Sæculares in monasterio non pernoctent, sed in ædibus separatis, 596. c.
- Sæculares quinquilix monialibus noxiæ, 357. a.
- Sæculi fuga monachis necessaria, 117. c.
- Sæculi septimi ecclesiæ cum secundo Benedictino concursus, 263. Ejus felicitas pro ordine monastico, *ibid.*
- Sætrudis abbatissa S. Faræ, 305. a. Seu Eboriacensis, 434. c. Saffaracus

- Saffaracus episc. Parisiensis deponitur, 134. a.
 Saffarius episc. Petrocorensis, 196. c.
 Sagii episcop. Amlacarius, 455. b. seu Amlecharius, 449. b. c. seu Amicharius, 450. b. Aunobertus, 586. b. Leudebaudis, 194. a. Milcharius, 497. c.
 Sagittarius episc. Vapincensis, 173. c.
 Salabergæ parentes, 305. c. 441. A. S. Eustasio illuminatur, nubit, condit monasterium apud Lingones, 306. a. Ejus alia gesta, 350. a. Ejus frater, Bodo episcop. Tulli, 506. c. 533. c. Cum centum monialibus Laudunum transmigrat, 379. 538. a. Ubi recepta, 355. c. Fit ibi abbatissa, 29. a. 214. a. 480. a. Obiit, 439. c. Ejus sepulcrum, 584. c.
 Salapius episc. Namneticus, 352. c.
 Salerni episc. Alfanus, 632. a.
 Salinis pagus, 692. c. 2.
 Salisburgensis ecclesia cathedralis a monachis habitata, 611. c. Universitas ab iisdem recta, *ibid.*
 Salisburgi episc. Arno, 610. *Æt.* Conradus-Abenspergius, Rudbertus, Thimo, Virgilius, 611. &c.
 Salonæ episc. Natalis, 217. c. Stephanus, 51. b.
 Salonius episc. Ebredunensis, 173. c.
 Salonius e monacho Lirinensi episc. 16. b. An Genevæ, 18. a.
 Salonius episc. auctor monasterii Athanaci, 13. b.
 Salvianus Lirinenses instruit, 16. b.
 Salvius episc. Ambiani, 502. c.
 Salutaris episc. Lemovicum, 622. b.
 Samariæ episc. Benedictus, 522. a.
 Samo Francus fit rex Sclavinorum, 339. b.
 Samson episc. 208. c. Britto, 239. b. Condit monasterium Pentallense, 433. b. Episc. Dolensis, 150. a. c. 151. b. c. 152. a. 186. c.
 Samson abbas Limonicus, 386. b.
 Sanciaci natus S. Audoenus, 365. b.
 Sancius rex Hispaniæ, Benedictinos in Hispaniam inducit, 75. a. b.
 Sanctimonialia corporis & animæ, sine qua Deus non videtur, 607. b.
 Sanctimonialia tonsuræ, 399. a. In corona modum, 570. b. Qua ætate velentur, 232. c. Capillos habent, 198. b. Quantum valuerint earum preces, 247. c. 252. a. Suis precibus Romam a Langobardis liberant, 252. a. 284. a. Vitent laicas mulieres uti organa sartanæ, 167. b. Et viros etiam sanctos, *ibid.* Earum pia exercitia, 167. b. c. Abbatissæ confitebantur, 357. Operibus manuum vanis non vacent, 511. a.
 Sanctimonialia sub canonico habitu, 204. b.
 Sanctimonialium curam habet S. Benedictus, 59. a. b. Quædam ex iis reclusæ, aliæ non, 60. a. Earum curam habeant monachi, non tamen eis familiares sint, 314. c. 315. a. Sanctimonialium monasteriis adjuncti monachi ad sacra iis ministranda, 125. *Æt.*
 Sanctimonialia e monasteriis non exeant, 232. c. Egredi vetantur, 155. b. 193. a. c. 196. a. 299. a. 482. c. 705. c. 1.
 Sanctimonialia e monasterio exeuntes, 441. c. Earum processiones extra monasterium, 367. a. 504. a. Ad Cathedralium procedunt pro divino officio, 349. c. Cum abbatissis ad Litanias procedunt, 217. a. Earum cœmeteria extra monasterium, 193. a. Sepulturæ ritus, 200. c.
 Sanctimonialium variaz species, 142. b.
 Sanctimonialia hereditatem adeunt parentum, 570. c.
 Sanctuaria, seu reliquiæ, 93. c. 173. c.
 Santelli abbas S. Medardi, 523. b.
 Santonenfes episcopi. Bertarius, 449. b. Eutropius, 205. b. Palladius, 241. *Æt.*
 Sapaudus abbas, S. Albini loco subscribit, 130. a. 142. c.
 Sapienius abbas Condatensis, 27. a. 678. c. 1.
 Sarbertus Ethelberti regis nepos, 272. c.
 Sarcinium vicus ubi occisus S. Leodegarius, 541. a.
 Sardinia a Barbaricinis habitata, 232. a.
 Saretrudis S. Salabergæ mater, 305. c.
 Saretrudis filia S. Salabergæ, 350. a.
 Sarraceni Gallias vastant, 458. a. & Siciliam, 498. c. An sub iis Placidus martyr, 91. a.
 Satanaci colitur ut sanctus Dagobertus rex, 552. c. 553. a.
 Saturninus rector S. Germani Autisiodor. 47. a.
 Savaricus episcopus Aurelianensis, 600. a. 603. c. 605. c. 613. b. c.
 Savaronis locus emendatus, 105. b.
 Savericus abbas Hasnoniensis, 596. a.
 Saviniacensis ager pagi Lugdunensis, 678. c. 2.
 Savinianus socius S. Menelei, 560. c.
 Savinius monast. cognominis fundator, *Æt.* 622. c. 623. a.
 Sauffaius emendatur, 347. b.
 Saxones non regem sed satrapas habebant, 592. c. Iis Ewaldi duo Christum annunciant, 592. c.
 Saxones-Austriales in Anglia a S. Wilfrido conversi, 553. c.
 Saxones occidentales convertuntur, 366. b. Eorum in Anglia episc. Birinus, 535. c. Leutherius, 516. c.
 Saxones orientales ad fidem conversi, 280. b. c. Eorum episc. Ceddus, 557. a.
 Sayfarius Luxovii abbas, 621. a. b.
 Scapulare, 57. a. ad laborem, 122. b. Parva dicitur cuculla, *ibid.* Ejus forma, 547. c. 548. Benedictini quæ primitus forma, 122. a.
 Schillitanus episc. Johannes, 268. a.
 Schireburnensis ecclesia a monachis possessa, 273. c.
 Schireburnensis episc. S. Aldhelmus, 275. c.
 Schisma quam perniciosum, 619. a.
 Schismatici quam vitandi, 581. c.
 Scholæ raræ in ecclesiis sæcularibus, 83. b.
 Schola monasterii Iciodorensis, 480. c. Jurenensis, 27. b.
 S C H O L A S T I C A S. Benedicti soror, 59. c. 315. a. 584. c. Monacharum magistra, ejus laudes, 60. Extremum cum S. Benedicto colloquium, 113. b. c. Obitus & sepultura, 114. a. Corpus in Gallias translatum, 428. c. 429. 451. a. Cenomannos, 383. b.
 Sciensfridus chorepiscopus Cenomannensis, 108. c. Intrusus, 126. b. Turbas excitat, antea fuerat chorepisc. 649. c. 1.
 Scladio abbas in Francia, 585. c.
 Sclavi, an sub iis passus Placidus, 91. c.
 Scopilio episc. Autisiodori, 601. c.
 Scotia, ejus status, *Æt.* 206. c.
 Scotiæ episcopi abbat. Hii nisi subiecti, 210. c.
 Scotti episcopi, Aidanus, Finanus, Colmannus, Cedda, 472. *Æt.* 473. *Æt.* Romanus, 474. *Æt.*
 Scottorum cum Wilfrido publica concertatio, 472. b. c. Ab eo convertuntur, 287. c. Pascha non celebrabant ut S. Iohannes, 473. a. Frequenter hætebant genua, 297. a. Eorum pervicacia in schismate, *Æt.* 619. b. Quo ab aliis discidebant, 471. c. Conventus ea de re, 472. 475. Ad unitatem conatur revocare S. Laurentius, 287. b.
 Scottorum tonsura, 207. b. 321. a. 472. a. Eorum coronæ forma, 529. a.
 Scotti diutius vivunt, 308. b.
 Scotti Austriales errores suos deponunt, 365. c.
 Scotti Hiberni, *Æt.* 206. c.
 Scotti monachi in Gallias, 384. *Æt.* 389. a. 411. a.
 Scottici mores a Bobiensibus dimissi, 345. a.
 Scribendis libris monachi occupati, 39. b. 41. a.
 Scripta vetera, ut examinanda eorum sinceritas, 647. c. 2. 648.
 Scripturæ scientia in Sacerdotibus necessaria, 279. a.
 Scripturæ sacræ studium monachis inculcat Cassiodorus, 126. c.
 Scripturæ sacræ lectionem etiam puellæ ament, 267. a.
 Scripturæ sacræ moniali morituræ lectæ, 357. a.
 Scripturæ canonicæ attributa regula S. Benedicti, & Patrum opera, 659. c. 2.
 Scubilio abbas S. Germani Pratenfis, 138. a.
 Scubilio monachus, 82. a. b. c. 83. a.
 Scupilio Sparharius, 624. b.
 Sebastiani martyris miracula, *Æt.* in Arvernia, 446. a.
 Sebastianus episc. Rizinienfis, 252. b.
 Sebastianus Coibeæ abbas, 566. a.
 Sebastianus abbas Vosiensis, 101. c. 160. a.
 Seberthus rex Saxonum Orientalium, 280. c. 286. b. Ejus mors, 301. c.
 Secania insula devastatur, 221. c.
 Secundinus abbas Hispanus, 430. c.
 Secundinus abbas Neapolitanus, 226. b.
 Secundinus servus Dei, 236. b. 252. c. 253. a. c.
 Secundinus Patricius ob spretam S. Joannis epistolam punitus, 86. b.

- Secundus servus-Dei abbas, 253. c.
 Securitas nimia in rebus salutis vitanda, 563. a.
 Seduni episc. Amatus, 519. *ſc.* Leudemundus, 306. *ſc.*
 Segarius abbas Hispanus, 573. b.
 Segeneus ſeu Segienus abbas Hienſis, 249. c. 618. b. ſeu Segenius, 365. c.
 Segolena abbatiffa Albigenſis, 606. b. Miracula, *ſc.* 607. a. Sua peccata eſſe deleta miraculo agnoſcit, 607. a. Geſta, pia mors, tranſlatio, cultus, *ſc.* 607. Eccleſia & cultus Mettis, 607. c. Ei dicatum altare, 104. c.
 Seldenus agnoſcit Benedictinos ab initio in Anglia inſtitutos, 276. c.
 Senator abbas Æluenſis, 204. b.
 Senefcalci ſub Chlotario III, 500. c.
 Senior eccleſia, *id eſt* cathedralis, 178. c.
 Senonenſium episcoporum catalogus emendatur, 462. b.
 Senonenſes episc. Aldricus, 307. *ſc.* S. Amatus, 385. *ſc.* Annobertus, 372. a. Archembaldus, 48. c. Jeremias, *ibid.* Ebo, 50. a. Armentarius, 422. c. S. Ebbo, 602. *ſc.* Emmo, 448. *ſc.* Godeſcalcus, 462. b. Goericus, 604. *ſc.* Guenilo, 278. b. Gumbertus ſeu Gundelbertus, 462. *ſc.* Hillegarius, 352. c. Land bertus, 541. S. Lupus 307. *ſc.* Sewinus, 530. c. S. Wlframnus, 593. *ſc.*
 Senonenſis pagi limites, 462. c.
 Separis fluvius, unde ſic dictus, 258. b.
 Septem Dormientes Turonenſes, 12. b.
 Septimburiæ villa, 464. 465.
 Sepulcrum Domini Jeruſolymis exornari ſatagit rex Guntramnus, 174. a.
 Sepulcrum S. Batildis, 499. b. Clotharii III Calæ, 499. a.
 Sepulcræ defunctorum in monaſteriis, 219. a. Non ſiant in baptiſteriis, 320. a.
 Sepulcræ monialium ritus, 200. c.
 Sequanus abbas, 46. a. b. Ejus obitus, 179. c. Miraculum, *ibid.*
 Serenedi geſta, 497. b. c. Reliquiæ, 498. a.
 Serenicus, 245. c. Fjus geſta, 497. b. c. Reliquiæ, 498. a.
 Serenus episc. Maſſiliæ, 241. a. 257. a. 264. b. In Imagines ſævit, 253. b. A S. Gregorio arguitur, *ibid.* c.
 Sergia abbatiffa Romæ, 244. c.
 Sergius Papa privilegium dat monaſterio Malmesburiiæ, 525. b. Bedam ſibi tranſmitti petit, 591. a. An ierit, *ibid.* b. c. *ſc.* defenſor, 251. b.
 Serlo abbas, 558. a.
 Servandus diaconus abbas S. Benedicti diſcipulus, 94. 95.
 Servi manu miſſi ut ſiant monachi, an poſſint ad clericatum aſpirare, 255. c.
 Servilis conditionis homines, an a monaſteriis excludendi, 56. c. Ut admittendi, 238. a.
 Servi-Dei, *id eſt* monachi, 180. c. 241. c. 267. b. 268. c.
 Severa abbatiffa Trevirenſis, 368. c.
 Severinus Papa, 708. c.
 Severinus abbas, Noricorum apoſtolus, 5. c. 31. c. 34. b. c. 35. a. Ejus reliquiæ, *ſc.* Neapoli, 267. a.
 Severinus abbas Agauni, 28. a. Ejus ætas, b.
 Severinus monachus S. Chlodoaldi inſtitutor, 76. a.
 Severus episc. Anconæ, 227. a.
 Severus episc. Caſinenſis, 55. c.
 Severus abbas Agathenſis, 33. a.
 Severus Ruſſitani monaſt. auctor, quis? 623. a.
 Severus vir illuſtris, 359. a.
 Sewinus episc. Senonenſis, 530. c.
 Sexburga regina ſit monialis, 510. b. Abbatiffa Elienſis, 545. a. b.
 Sexwulfus abbas Medeshamſtedenſis, 436. b. Tum episc. Licideldenſis, *ibid.* 595. b. ſeu Merciorum, 517. a.
 Siagrius, *Vide* Syagrius.
 Sicarius abbas Reomaenſis, 451. c.
 Sichelmuſ dux, 470. c.
 Sicilia, penſionis inde habebat Romana eccleſia, 224. b.
 Sidonius abbas prope Rotomagum, 597. c.
 Sidonius monachus monaſt. condit, 522. b. An diſcipulus S. Fuſei, *ſc.* 412. b.
 Siega fluvius pagi Ebroicenſis, 706. c. 1.
 Sigberchtus ſeu Sigberchtus rex Angliæ pius, 336. a. 374. a. ſeu Sigibertus, exulat, 303. b. Monachus in bello cæſus, *ibid.* c.
 Sigberchtus, *Vide* Sigibertus.
 Siglaicus ſancti Sigiranni pater, episcopus Turonenſis, 367. a.
 Sigelaus abbas S. Martini Mettenſis, 404. b.
 Sigelmus episc. ignotæ ſedis, 604. a.
 Sigfridus abbas Wiremuthi, 576. Ejus extremus morbus, 588. b. c. Obit, ejus cultus, 589. a. b. 590.
 Sighichelmus episcopus, 422. c.
 Sigibaldus frater S. Segolenæ episc. 607. a. Mettenſis, *ib.* c. 221. b.
 Sigibaldus abbas Nigellenſis, 51. a.
 Sigibertus rex Francoium, erga S. Medardum munificus, 523. b. Tuitionem habet monaſterii Pictavenſis, 156. c. Ejus mors luſtuofa, ſepelitur apud S. Medardum, 127. b. 168. a. Ejus laudes ex Fortunato, *ibid.* b.
 Sigibertus I. Theoderici filius occiditur, 298.
 Sigibertus III. rex Auſtraſiæ, Dagoberti filius a S. Amando baptizatur, & miraculum, *ſc.* 349. Monasteria ædificat, 403. 404. 465. b. Fundat monaſter. Stabulente, 465. a. Erga hunc locum munificus, 538. b. Obit, 431. c. Fjus miracula, *ſc.* 432. Sanctus, 313. c. 370. c. ejus eccleſia & reliquiæ, 404. b.
 Sigibertus rex Fridaburgæ ſponſus, quis? 302. c. 303. a.
 Sigibertus rex S. Bovæ, *ſc.* pater, quis, 345. c. 346. a.
 Sigiberus rex Angliæ. *Vide* Sigberchtus.
 Sigibertus Gemblacenſis emendatur, 404. a. 642. Miſſionis Gallicanæ S. Mauri progreſſus deſcribit, 632. a.
 Sigitridus pius monachus Anglus, 417. a.
 Sigitramnus abbas. *Vide* Sigrannus.
 Sigitramnus fundator & abbas Longoreti, 546. c. 548. c. 549. Ejus geſta, 367.
 Sigitbertus abbas diſcipulus S. Columbani, 308. c. Deſertinæ fundator, *ſc.* 310. Et abbas, 504. b.
 Sigismundus rex Burgundiorum fundat Agaunum, 27. c. 28. a. c. S. u. pontis reſtaurat, 31. a. Fit monachus, 31. a. 76. b. Curat Agaunæ ſuum inſtituta confirmari, 174. a. A Chlodomiro occiſus, 77. b.
 Sigivaldus episc. Mettenſis, 221. b. 607.
 Sigivaldus dux Arvernoium, 102. 102. b. *ſc.* abbas S. Germani Paris. 138. a. 542. c.
 Sigouldus episc. Lingonenſis, 451. c.
 Sigobardus ſocius S. Richardi, 391. b. c.
 Sigobardus comes Ambiani, 295. b.
 Sigobertus reclusus S. Dionyſii, 252. c.
 Sigobrandus episc. Parisienſis, 478. a. c.
 Sigofriedus abbas S. Germani Paris. 138. a. 372. b. 542. c.
 Sigofridus episc. Pariſienſis, 594. b. 599. a.
 Sigolena abbatiffa, 606. *Vide* Segolena.
 Sigolina neptis Anſberchti episc. Æduenſis, 606. a. b. 702. 703.
 Sigolinus abbas Stabulentiſis, 465. a. 521. a. 538. b.
 Sigrada S. Leodegarii mater, 439. b. 489. b. 491. a. Ei ſcribit epiſtolam S. Leodegarius, 532. b. c. Colitur ut ſancta, *ibid.*
 Sigrannus abbas S. Carileſi, 78. c. ſeu Aninſulæ, 171. a. 331. c.
 Silenus S. Columbani inſtitutor, 210. c.
 Silentium quantum eſſe debet apud Benedictinos, 57. a.
 Silvanecti episc. Audebertus, 470. *ſc.* Malulfus ſeu Madulfus, 188. c.
 Silvanus ſanctus Arvernus, 104. b.
 Silvanus archidiaconus Scottus, 413. c.
 Silverius Papa, monaſtica veſte donatus, 76. b.
 Silveſter Papa ejus poſitionis dies, 708. a.
 Silveſter abbas Reomaenſis, 86. a. b. 451. c.
 Silvia S. Gregorii matris pietas, 164. b. Fuit benefica in Sublacum, 231. a.
 Similiter ſententia de Tamato rejicitur, 679. c. 1.
 Simon comes monachus Jurenſis, 678. c. 2.
 Simonia regnat in Gallia, 256. a. 264. c. A S. Bathilde repreſſa, 438. c. Ob eam dimittendus eſt epiſcopatus, 619. c.
 Simplicitas in monacho laudata, 334. c.
 Simplicii Papæ ſepultura, 282. b.
 Simplicius episc. Pariſienſis, 264. b.
 Simplicius abbas Caſinenſium, 230. a. 286. c. Tertius abbas Caſini, 143. 144. a. Regulæ Benedictinæ propa- gator, 143. 144. 166. a. Caſini non Laterani abbas,

668. c. 2. 669. 670. Ejus vita, 144. b. Obiit, 158. a.
 Aliquot versus edidit, 143. c.
 Simplicius Caffarellus abbas Casini, 158. b.
 Simplicii discipuli S. Benedicti vita, 107. b.
 Simplicius S. Mauri socius, 103. a. 144. a. 286. b. Redit
 in Italiam, 186. b. Au fuit abbas Lateranensis, 669.
 670.
 Simpronius episc. Hispanus, 394. c.
 Simpronius abbas Hispanus, 430. c.
 Sindardus monachus, 402. a.
 Sindulfus eremita Remensis, 162. b.
 Sinfuriani basilica, 624. b.
 Siphontinus episc. Vitalianus, 251. b.
 Sirica abbatissa Caralitana, 255. a.
 Siricii Papæ statutum pro monachis, 277. c. 278. a.
 Sirudis abbatissa Jullanensis, 325. c.
 Sisebertus abbas Hispanus, 573. b.
 Sifetrudis celleraria Eboriaci, 434. c.
 Sifetrudis monialis pia mors, 356. a. b.
 Sifinnius episc. Regii, 66. b.
 Sistanienses episc. Johannes, Arnulfus, Gerardus, 131. c.
 Siviardus abbas S. Carilefi, 78. a. 160. a. seu Aninsulæ
 abbas, 171. a. 331. c.
 Siwino recluso scribit S. Ansbertus, 599. c.
 Sixtus V. S. Placidi festum instituit, 92. c.
 Smaragdi erratum, 213. a.
 Soabericus episc. Aurelianensis, 605. c.
 Solemniacensis ager pagi Tornodorensis, 503. a. 695. c. 1.
 Solitudo quam necessaria Benedictinis, 57. a.
 Solobrensis ager pagi Lugdunenensis, 678. c. 2.
 Somerferensis pagus in Anglia, 587. c.
 Sonesta silva in Brabantia, 420. b.
 Sonnarius episc. Remensis, 220. b. 331. c. 346. b. 349. c.
 S. Sophiæ ecclesia Suesione, 127. a.
 Sophronius episc. Namnetensis, 293. a.
 Sophronius presbyter Hispanus, 163. c.
 Sparnacum opidum, 466. c.
 Sparvus abbas Noviomensis, 354. a. 452. b. 453. a.
 Speciosus monachus Terracinæ, S. Benedicti discipulus,
 65. a.
 Spes abbas Nursinus, 7. b.
 Spinogilum villa regia, 370. a.
 Spinulus sanctus monachus, 507. b.
 Spira episc. Athanasius, Principius, 384. a.
 Spoleri episc. Chrysantus, 255. b.
 Sponsalium ritus vetustus, 161. a.
 Stabilitas monachis necessaria, 117. c. Benedictinæ Regulæ
 votum, 132. a.
 Stabilius abbas Hispanus, 573. b.
 Stampensis pagus, 623. b. 706. c. 1.
 Stephanus protomartyr patronus monast. S. Germani a
 Paris, 168. c. Ejus reliquiæ in Africa, 146. a.
 Stephanus episc. Carcaffonæ, 566. a. 573. b.
 Stephanus episc. Emeritæ, 72. a. 368. a. 573. c.
 Stephanus episc. Leodicensis, 582. c.
 Stephanus episc. Neapolis, 244. c.
 Stephanus abbas tum episc. Redonensis, 391. a.
 Stephanus episc. Salonæ, 51. b.
 Stephanus abbas Belliloci, 558. b.
 Stephanus Grandimontensis mulieribus interdicit ingressum
 basilicæ monasterii, 87. b.
 Stephanus abbas Lirini, 195. b. 241. c. 243. a. b. 270. a.
 463. b.
 Stephanus abbas Senoniensis, 462. b.
 Stephanus abbas Spoletanus, 255. c.
 Stephani & Pauli Regula, 627. b.
 Stephanus Cartularius, 281. c.
 Steranus episc. incertæ sedis, 600. a.
 Strigandus episc. Cantuariæ, 272. c.
 Stirpinia cum villa, 445. a.
 Stolam ut ferebant diaconi, 529. b. Deferebatur toto primo
 ordinationis anno, 108. b.
 Strateburgum. Vide Argentoratum.
 Stremonii reliquiæ Mauzaci, 561. b.
 Studia an labori manuum præferenda, 41. c. Quæ mona-
 chis convenient, 126. a. Quæ episcopos deceant, 264. c.
 265. a. Quibus fuerint Romæ interdicta, 4. a.
 Suavegotta regina Viriziaci fundatrix, 162. b.
 Subadvocati monasteriorum, 390. c.
 Subdiaconatum supplet monastica professio, 277. & miuo-
 res ordines, *ibid.*
 Sublaci descriptio, 4. c.
 Subscriptiones procerum, &c. diplomatibus regis, 423. b.
 Suburbanum, *id est*, tota diocesis, seu territorium, 571. b.
 vel pagus, 297. b.
 Sudarium S. Germani Antifiodor. quale, 47. a.
 Sueslionensis ecclesia cathedralis, an olim S. Crispini,
 178. c.
 Sueslionum episc. Ansericus, 439. c. Bandaridus, 179. a.
 Bettolenus, 179. Draufius, seu Draufcio, 445. &c.
 Godinus, 600. a. Jacobus, 698. c. 1. Joannes, 565. b.
 Warinbertus; 523. &c.
 Suetinifis pagus, 692. c. 2.
 Suevi in Hispania a Leuvigildo subacti, 188. a. Ad fidem
 conversi, 144. b. c.
 Suffronius episc. Namnetensis, 293. a.
 Sugintensis pagus, 482. a.
 Suidbertus, 614. b. Infidelium conversioni destinatus,
 580. b. In Frisia prædicat, 591. c. 592. Abbas fuerat Da-
 corensis, *ibid.* b. Episcopus sine sede, 595. b. Consecra-
 tus a S. Wilfrido, 597. b. Monasterium condit, *ibid.*
 Sulpicius Pius episc. Bituricensis, 297. a. c. 332. a. 345. b.
 352. c. 359. c. 377. c. 423. c. 548. b. 323. c. Ejus gesta,
 324. Obiit, 387. b. Ejus sepulcrum, &c. *ibid.* c. 388.
 Sulpicius-Severus episc. Biturigum, alius a scriptore vitæ
 S. Martini, 323. c.
 Sulpicius Severus Carthaginem inuisit, 387. c.
 Sunifredus episc. Narbonensis, 573. b.
 Superbiæ vel minima species horrenda, 607. b. Quomodo
 fit vincenda, 402. b. Judicii futuri memoria frangenda,
 557. c. Superbiæ motu miraculum impeditur, 356. c.
 Superioris boni idæa, 117. b. Optimi munia ex S. Colum-
 bano, 294. b. Ut se agat circa delinquentes, 184. c.
 Quæ debeat ejus esse prudentia erga delinquentes, 58. b.
 Superioribus contradicentes, servi Dei esse contemnunt,
 224. c.
 Superiores ante obitum regimen abdicabant plerique veter-
 teres, 181. c. In recentibus aliquot congregacionibus diu-
 turnæ non debent esse præfecturæ, *ibid.*
 Suranus abbas, 7. b.
 Susanna abbatissa Remensis, 64. b. 346. a. 681. c. 2.
 Susceptus e fonte, *id est* baptizatus, 385. a.
 Suscipere in baptismo non idem semper est ac patrinus esse,
 253. c.
 Syagria pia mulier, &c. 222. Monasteriorum & ecclesiarum
 mater, 26. a.
 Syagrius episc. Toleti, 459. c.
 Syagrius episc. Augustoduni, 195. a. 196. c. 203. c. 204. b.
 224. a. 241. b. 251. c. 264. b. 279. b. Ut sanctus col-
 litur, 205. b. An Brunichildis reginæ frater, 203. c.
 Syagrius abbas discipulus S. Columbani, 235. a.
 Syagrius abbas Nantuacensis, 373. c. 461. b.
 Syagrius abbas, 331. b.
 Symbolum Nicænum, quando primum in Missa cantatum
 est, 202. a.
 Symmachi Papæ sepultura, 282. b.
 Symmachus defensor in Corsica, 219. c.
 Symmachus an Casinum inuisit, 59. a.
 Symnio, *id est* monasterium, 619. c.
 S. Symphoriani oratorium Parisiis, 135. 136. Eiusdem
 sancti corpus, 701. c. 1.
 Synaulius abbas Dervenensis, 574. b.
 Syndulfus an episc. Viennæ, 386. c.
 Synergium, *id est* monasterium, 124. c.
 Syracusæ episc. Elias, 235. Eulalius, 40. c. Germanus,
 235. Johannes, 225. &c. Maximianus, 182. &c. Zozi-
 mus, 235.
 Syranus abbas Besuæ, 538. a.

T

TABULA quadrata ad caput in picturis, signum est
 pii viventis, 122. b. 528. c.
 Tabulæ ludi an monialibus veriti, 199. a.
 Taio, seu Taius episc. Cæsaraugustæ, 393. c. Scribit de

- Hispaniæ calamitatibus, 458. 459. Romam mittitur, 459. b. Citat S. Gregorii dialogos, 230. c.
- Talogiensis pagus, 471. a.
- Talto Dagoberti camerarius, 392. b.
- Tanguidus abbas Gerberensis, *Æc.* 152. b. fundat monast. S. Mathæi, 152. c.
- Tarasconæ episc. Austerius, 573. b.
- Tarasia S. Paulini uxor, 5. b.
- Tarnatensis ager pagi Lugdunensis, 678. c. 2.
- Tarnati monast. Disquisitio de ejus situ, 678.
- Tarræ monachi epistola apologetica, 202. c.
- Taruennæ episc. *Vide* Teruanna.
- Taso monachus Wlturni, 562. 563.
- Tassilo fidem iuramento præstitit, 453. c.
- Tatfridus episc. Dorcicestræ, 595. c. designatur Wicciensis, 474. b.
- Tato monachus Wlturni, 562. 563.
- Tauriani episc. Paulinus, 219. a.
- Tecla virg. & M. reliquiæ, 105. b. 481. b. e.
- Tegridus abbas Autifiodorensis, 171. c. 172. c.
- Teliavus episc. Brittonum, 151. c.
- Tellavenfis pagus, 506. c.
- Tello episc. Curiensis, 311. a.
- Telonensis episc. *vide* Tolonenfis.
- Templutensis Belgii pagus, 428. b.
- Temporalia ut curanda, 21. c. Uti administranda, 65. b.
- Teneramunda opidum, 535. a.
- Tenestina, sancta, 560. c.
- Teodradus abbas Senoniensis, 462. c.
- Teolana matrona Bellovacensis, 189. c.
- Teorascensis pagus, 612. c. 613. a.
- Terenanus archipontifex Hiberniæ, 287.
- Terniscus episc. Vefontionum, 541. b. c.
- Terracinæ episc. Benedictus, 65. b.
- Terrena despicit qui Deo adhæret, 95. b.
- Tertullus Patricius S. Placidi pater, 38 a. Casinum invist, 58. c. donationes ab eo factæ, 59 a. 66. a.
- Teruannæ episc. Audomarus, 235. b. 300. b. Bagnus seu Bainus, 455. *Æc.* Drogo, 470. b. Ravengerus, seu Gravangerus, 455. b.
- Testamenta monachorum illicita, 267. c. ex legibus sacris & mundanis, 268. a. Non sunt valida, 255. a.
- Testamentum abbatis rescidit S. Gregorius, 268. a.
- Testamentum abbatis qua ratione sit bonum, 267. b.
- Testamentum Anseberti episc. Æduæ, 702. c. 2. Ermen-trudis, 623. c. 624. S. Faræ 355. c. 356. a. S. Leodegarii, 518. c. 519. S. Lonegilli, 330. 331. Vandemius, & Ercambertæ, 594. Vigili episc. Auifiodori, 694. Vetus ex archivo Dionysiano, 623. b. Profertur, 706.
- Testamentum quandoque donationem inter vivos designat, 381. b.
- Tetradius episc. Vefontionis, 621. a.
- Tetradius abbas, S. Cæsarii nepos, 21. c.
- Tetricus episc. Autifiodori, 604. a. 605. c. seu Treticus, ex abbate S. Germani, ejus gesta, *Æc.* 601. c. 602. a.
- Tetta abbatissa Romarici-montis, seu Habendensis, 316. a. 426. b. 504. a. 534. c. Dicitur Testa alias Gebetrudis seu Gebetrudis, 426. b. *Vide* Gebetrudis.
- Teudechildis. *Vide* Theodechildis.
- Teudolenus abbas S. Sequani, 414. c.
- Teufridu. episc. Tullensis, 553. a.
- Teutberga abbatissa Avennaci, 467. c. 468. b.
- Teurboldus episc. Lingonum, 50. a.
- Teutharius Childberti regis missus ad moniales Pictavenfes, 197. a.
- Thalassius abbas Condatescensis 27. a. 678. c. 1.
- Thalassia abbatissa Æduensis, 204. a. 205. a.
- Thalassius abbas Armenissarum Romæ, 407. b.
- Thalassius abbas sanctæ Mariæ & sancti Andrea Romæ, 407. b.
- Thannæ, opidum in Vosago, 482. a. 517. b.
- Theodermarus abbas S. Germani Pratenfis, 542. c.
- Theobaldus episc. Cantuariæ, 272. c. 273. a. b.
- Theobaldus abbas Casini, 63. 2. b.
- Theoctista patricia, 247. c.
- Theoctistus magister militiæ in Africa, 157. b.
- Theodardus abbas Stabulensis, 421. a. 538. b. tum episc.
- Trajectensis, seu Tungrensis, 404. a. 466. b. Interit 498. a.
- Theodatus abbas, 7. b.
- Theodatus abbas Romani monasterii, 24. b. 100. b.
- Theodebaldus rex Glannasolium fovet, 131. a.
- Theodebertus episc. Turonensis, 567. c.
- Theodebertus sacerdos Parisiensis, 621. c.
- Theodebertus I. rex Francorum, sub eo sancti Mauri apud Andegavos adventus, 116. c. 649. c. 2. Magnus dictus, 650. c. 1. Regni apicem rexit, 649. An habuit aliquid in Burgundia, & apud Andegavos, 650. Glannasolium venit, 127. b. c. Ejus obitus, 133. c.
- Theodeberti II. diploma pro Domnolo Cenomannensi, 108. b. Ei scribit S. Gregorius, 264. b. Et ei S. Augustinus *Æc.* commendat, 241. c. Idem rex S. Columbanum fovet, 294. a. A fratre vincitur & perimitur, 296. b.
- Theodechildis abbatissa Jotrensis, 364. c. 444. b. Ejus obitus, epitaphium, *Æc.* 456.
- Theodechildis regina in monast. retrusa, 156. a.
- Theodechildis fundatrix Virifici, 162. b.
- Theodechildis regina fundatrix S. Petri Vivi, 48. 49. a. 450. a. 602. a.
- Theodefridus abbas Corbeizæ, 445. Tum episcopus, 502. a. 555. a. 560. a. 565. c. Cujus loci? 502. b. c.
- Theodefridus episc. Tullensis, 375. c. 403. b. 553. a.
- Theodelinda regina Langobardorum, 230. c. 281. a. Tria Capitula defendit, 299. c. 300. a. c. Ei S. Gregorius olea transmittit, 300. c. 301. a.
- Theodemarus abbas Casini, 119. c.
- Theodemirus Suevorum rex sit catholicus, 144. b. c.
- Theoderada monast. Beneventi condit, 513. a. 606. e.
- Theoderamnus S. Nivardi fratet, 466. c. 467. a. c.
- Theodericus episc. Trevirensis, 154. b.
- Theodericus episc. Mettensis, 191. a.
- Theodericus abbas Remensis, 220. b. Ejus vitæ epitome, 64. a. Vita ejus antiqua profertur, 681. Monasterium condit, *ibid.* c. 2. Ejus miracula, 682. Obitus, 683. An alter ab eo Theodericus Trevirensis, 220. c.
- Theodericus abbas scriptor vitæ S. Bavonis, 399. a.
- Theodericus abbas S. Trudonis, 413. a. 596. b. Ejus locus emendatur, 251. b.
- Theodericus Magnus rex Gotthorum in Italia, 84.
- Theodericus I. Austrasiæ rex a sancto Theoderico sanatus, 64. c. 682. Quem propriis humeris ad sepulturam defert, 683. c. 1. S. Porcianum reveretur, 103. b.
- Theodericus II. rex S. Columbanum exagitat, 288. c. 289. 291. b. c. In exilium pellit, 292. Ei scribit sanctus Gregorius, 264. b. Et Missionarios Angliæ comendat, 241. Ejus interitum prædicit S. Columbanus, 293. a. Victo fratre Burgundiam occupat, 296. b. Obiit, perit ejus progenies, 298.
- Theodericus III. filius S. Balthildis rex tonsus, 500. a. b. Erga Fontanellam munificus, 526. a. Ejus diploma pro Corbeia, 565. c. Aliud pro Besua, 537. c. 538. a. Aliud pro Noviento, 488. a. Ejus est privilegium Stabulensium, 568. c. Obiit, damna ab Ebroino illata refarcit, sepultus apud S. Vedastum, *Æc.* 595. a. Monasteria condit, Epitaphium, ejus uxor, *Æc.* 595. a.
- Theodericus IV. Calensis laudem perennem restituit apud S. Dionysium, 342. a. Latiniacum dat S. Dionysio, 593. & alia, 594. Præceptum pro Tuncionis-Valle, 702.
- Theodila nobilis matrona, 341. b.
- Theodinus abbas Leuconai, 318. b.
- Theodoaldus comes Namnetensis, 293. a.
- Theodoræ plures abbatissæ Romæ, 244. c.
- Theodorus Papa Monothelitas damnat, 407. a. Diploma ejus pro Bobio, 376. b. c. 377. a.
- Theodorus episc. Cantuariæ, 274. b. 436. b. 493. c. 494. 506. a. 516. c. 517. a. 535. b. c. 539. c. 554. a. 556. b. 557. 577. b. 595. b. c. 596. c. 597. 601. b. Ejus gesta in Anglia, 495. a. c. 496. a. b. Episcopus mittit Romam contra S. Wilfridum, 544. a. Causa cadit, *ibid.* c. Reconciliatur S. Wilfrido, 578. Ejus obitus, translatio, *Æc.* 591. b. c. Ejus Pænitentiale, 535. 591. In eo abbatibus pedules & baculum dat, 254. c.
- Theodorus episc. Cameraci, 443. a.

- Theodorus Forojulii episc. 16. c. Ex abbate Stœchadum , 17. b. 23. a. Lirinenses vexat , 18. a. 19. b.
- Theodorus episc. Massilia , 246. c.
- Theodorus Siccota , 424. b. Ejus præclarum exemplum ad carniem esum interdendum in monasteriis , 119. a.
- Theodorus abbas Casini , 669. c. 2. seu Lateranensis , 186. b. 232. a. 286. c.
- Theodorus abbas Lauræ in Africa , 407. b.
- Theodorus abbas in Stœchad. insul. 6. b.
- Theodorus Studita imperatorem excommunicat , 291. c.
- Theodorus abbas Martini Papæ missus , 407. b. In Angliam , 343. c.
- Theodori discipuli S. Benedicti vita , 107. b.
- Theodarus S. Galli discipulus , 392. a. 393. a.
- Theodorus præfectus Africa , 157. b.
- Theodorus curator Ravennæ , 252. b.
- Theodorus personatus auctor , 308. c. 393. c. Scriptor vitæ S. Magnoaldi , 355. c.
- Theodosia virg. & mart. reliquæ , 509. a.
- Theodosia monasteria duo Carali fundat , 232. b.
- Theodosius episc. Arelatensis , 355. b. 389. c.
- Theodosius episc. Rutenensis , 188. b.
- Theodosius abbas Neapolitanus , 226. b. 259. c. Abbas S. Martini in pago Neapolitano , 254. a.
- Theofridus abbas Epternaci , 534. c.
- Theodora , cur ejus nomen datum monasterio Ticinensi , 600. b.
- Theodulfus episc. Autelianensis , 34. a. & Floriaci abbas , 381. a. 546. c.
- Theodulfus abbas Remensis , 64. c. seu sancti Theoderici , 220. a. b.
- Theodulfus alter , abbas Trevirensis , 220. c. 222. a. An alter Mettensis , 221. a. An alter a Gregorio Turonensi memoratus , 221. a.
- Theodulfus-Bobolenus monasteria fundat , 297. b. 371. c.
- Theolana matrona nobilis , 250. a.
- Theoprobus S. Benedicti amicus , 95. 96. b.
- Theorbaldus abbas Eberheimensis , 488. a. c.
- Theotfordensis ecclesia a monachis possessa , 273. c.
- Theotfredus abbas Calmelienfis , 560. c. 561. a.
- Theotolo episc. Turonensis , 238. c.
- Theudecarus abbas Trecentis , 415. b.
- Theudelinda fundatrix S. Petri Lugdunenfis , 223. a.
- Theuderada , vide Theoderada , 600. c.
- Theuderius abbas Viennenfis , 106. b. c. 107. a. 386. b.
- Theudisilus S. Fructuosi discipulus , 396. a.
- Theudlechildis vide Theodechildis.
- Thiemo episc. Salisburgi , 611. c.
- Thierberga abbatissa Bolemis-monasterii , 430. a. 506. c.
- Thomas episc. Cantuariæ , 272. 273. a.
- Thomas abbas Fairæ , 561. c. 562. 563. b.
- Thomas Cantiprati emendatus , 220. c.
- Thomassini sententia de monasteriorum exemptionibus , 44. c. Ejus locus de utilitate monachorum & monialium in Republica , 247. c.
- Threatensis pagus , 408. b.
- Thuroangus vicus &c. in Vosago , 482. a.
- Tiberii imperat. mortis tempus , 183. b. c.
- Ticini episc. Ennodius , 100. a.
- Tiernomailus episc. Leonensis , 151. c.
- Tillo monachus Sollemaniaci , 328. c. Discipulus S. Eligii , 353. a. Paulus dicitur , *ibid.* b. & Tillo-Paulus , 619. c. 622. b. Ejus pia mors , 620. a. b. Non fuit abbas , ejus cultus , 620. b.
- Tilmon SS. Euvaldorum socius , 593. a.
- Tirafius pagus Teoraciæ , 534. c.
- Toletani episcopi , Aurasius , 157. *Æc.* Erembertus , 447. *Æc.* Eugenii duo , 394. *Æc.* Helladius , 367. *Æc.* S. Hildefontus , 395. *Æc.* Julianus , 395. b. Justus , 361. *Æc.* Montanus , 68. *Æc.* Quiricus , 559. *Æc.* Syagrius , 459. c. An Tonantius , 393. c.
- Tolonenfis episc. Cyprianus , 98. c. Mennas , 270.
- Toloxæ episc. an Mennas ? 264. b.
- Tolofani monachi , 6. b.
- Tonantius episc. Toleti , seu Palemiæ , 393. c.
- Tonsura clericalis , 566. a. Ab abbate data , 549. a. A Presbytero , 46. b.
- Tonsuræ monachorum , 57. a. 417. Tempora iis faciendis assignata , 568. a. Insigne est monasticæ professionis , 259. a. Ante professionem non fiebat , *ibid.* In ipsa conversatione , 417. a. Qualis fuit ævo S. Patris Benedicti , 53. c.
- Tonsura monachorum clericorum alia erat ab ea quam ceteri deferebant , 57. a.
- Tonsuræ variæ capillorum , 180. c. Græco more , 493. Alia S. Petri , alia Scottorum , *ibid.* Tonsuram S. Petri Brittones rejiciebant , 619. b. Ea in re diversitas Scottorum a Romanis , *Æc.* 471. c. 472. a. Quæ Scottorum & Hibernorum , *Æc.* 207. b. Scottorum in figura ætimita , 528.
- Tornacenses ad fidem conversi , 339.
- Tornaci episcopi , Acharius , 235. b. S. Eleutherius , 573. a. S. Eligius , 610. *Æc.* Mummolinus , 572. *Æc.*
- Tornacenses episc. iidem qui Noviomenfes , 573. a. Vide Noviomenfes.
- Tornodorensis pagus , 503. c. seu Tornotrinsis , 695. c. 1.
- Touila rex frustra S. Benedictum decipere tentat , 96. c. A S. Benedicto arguitur , & futura discit , minus agit erga Romanos , 97. a. Quo anno Casinum adiit , 97. c. Alia gesta , 98. a. An sub illo passus Placidus , 91. b. Ejus mors , 97. a. 132. c.
- Traditiones veteres novis opinionibus præferendæ , 673. c. 2.
- Traditionis per cultellum &c. forma , 535. a.
- Trahesinus comitatus , 461. c.
- Trajecti ad Mosam seu Tungrorum episc. S. Amandus , 404. *Æc.* Aretarius , 87. c. Faramundus , 512. *Æc.* Johannes , 404. c. S. Landebertus , 512. *Æc.* S. Remacius , Theodardus , 352. *Æc.*
- Trajectensis ad Rhenum episc. S. Willibrordus , 610. b.
- Tranquillus abbas S. Benigni Divion. 46. c. & Agauni , *ibid.*
- Translatio SS. Amandi & Andreæ abbatis , 603. b. Sancti Ansberti Fontanellam , 602. b. S. Bernisi abbatis , 603. 2.
- SS. Condedi & Eremberti episc. Tolofani , 575. b. Sanctæ Eusebiæ abbatissæ , 587. b. S. Hildeverti episc. Meldensis , 603. c. S. Leodegarii , 567. 568. a. Sociorum S. Mauri , 638. c. 2. S. Maximini episc. Trevirensis , 486. c. S. Mildredæ abbatissæ , 601. c. S. Vedasti describitur , 483. a.
- Trecensis episc. Abbo , 482. *Æc.* Aldobertus , 514. *Æc.* Bertoldus , 449. b. seu Bertaldus , 450. b. Bobinus , 414. *Æc.* Sanctus Lupus , 146. *Æc.* Prudentius , 514. b. Ragnegisilus , 414. *Æc.* Waimeris , intrusus e duce Campaniæ , 537. *Æc.*
- Trechmorus S. Gildæ discipulus , 151. a.
- Trecorensis episcopatus origo , 152. c.
- Tredicus episc. provinciæ Arelatensis , 571. c. 700. c. 2.
- Tretacor episc. Autifodori , 605. c. seu Treticus. Vide Tetricus.
- Trefonginis ager pagi Autifodorensis , 695. c. 1.
- Trevirensis S. Helenæ palatium , 220. c.
- Trevirensis episc. Agræcius , 486. c. Bafinus , 487. *Æc.* Cyrillus , Egbertus . Eucharius , 154. *Æc.* Felicius , 407. c. Hildulfus , 486. *Æc.* Leotwinus , ten Liutwinus , seu Lodewinus , seu Lutwinus , 604. *Æc.* Magnericus , 154. b. Marinus , 487. Mateinus , 488. Maximinus , 153. *Æc.* Milo , 507. *Æc.* Modoaldus , 322. Nicetius , 146. *Æc.* Numerianus , 487. Paulinus , 153. *Æc.* Rusticus , 407. c. Theodericus , 154. b. Valerius , 496. Wiomadus , 487.
- Tricastrinus episc. Florus , 18. a.
- Trigoriensis pagus , 408. b.
- Trinitatis consubstantialitas asserta , 34. a.
- Trithemius S. Mauri missionem agnosci , 632. c. Scribit de genere S. Benedicti , 676. Ei nota sui Regula Johannis Biclarenfis , 203. a. Ejus error emendatus , 625. c.
- Trucarius monachus Lirini , 464. a.
- Trudo monast. Sarchinii fundator , 465. b. Ejus pia mors , 615. c. Cultus , sepulcrum , vita , *Æc.* 616. a.
- Trumberhtus episc. Hagustaldensis , 556. b. 577. b.
- Trumberhtus alius magister Bedæ , 556. b. 557.
- Trumwinus episc. Pictorum , 576. c. 577. b.
- Tullianus magister militiæ , 251. b.
- Tulli episcopi , Frotharius , Albodus , S. Aper , Autmundus , 175. *Æc.* Bodo seu Leudinus , 497. *Æc.* Deodarus , 533. *Æc.* Eborinus , 507. *Æc.* Jacob , 507. a. Johannes , 426. c. Leudinus seu Bodo , 306. *Æc.* Rainardus , 427. c.

- Theodefridus, seu Teufridus, 553. *ſc.*
 Tullenſium epiſcoporum hiftoriæ locus emendatur, 553. a.
 Tumuli Sanctorum ut olim compoſiti, 603. c. Ad illos ju-
 ramenta præſtita, 453.
 Tumuli Francorum intrinſecus ornati, 190. b.
 Tungrenſes epiſcopi. *Vide* Trajectenſes.
 Tunica monaſtica, alba erat, 57. a.
 Turgowienſis pagus, 583. b.
 Turibius epiſc. Cenomannenſis, 77. c. 331. b.
 Turibius monachus alius ab epiſcopo Palentino, 68. c. Et a
 Turibio S. Leonis nuntio, 69. a. Ejus præclara geſta, *ibid.*
 Turnoaldus epiſc. 705. c. 2. Pariſienſis, 600. a. 614. a. ſeu
 Turnochaldus, 605. c. 613. b. c.
 Turonum epiſc. Bertus, ſeu Theodebertus, 567. c. Chrot-
 bertus, 569. *ſc.* Euphronius, 155. *ſc.* S. Gregorius,
 192. *ſc.* Ibbo, 524. a. Injuſioſus, 122. c. Latinus,
 390. c. Leoparius, 293. a. Madegiſſus, 352. c. S. Mar-
 tinus, 5. *ſc.* Modegiſſus, 331. a. Pelagiſus, 241. a.
 Radbertus, 585. c. Rigobertus, 422. c. Sigelaicus, 367.
 a. Theotolo, 238.
 Turpio epiſc. Lemovicenſis, 101. b.
 Turris de Pino in pago Viennenſi, 691. c. 2.
 Tybrum, vaſis genus, 214. a.
 Tzangæ monachus interdixit, 36. a.
- V
- V A B R I fedes epiſcopalis erecta, 460. c.
 Valanſengis ager pagi Lugdunenſis, 678. c. 2.
 Valderedus epiſc. Cæſarauguſtæ, 573. b.
 Valderedus abbas S. Leocadiæ Toleti, 72. a. 531. b.
 Valedius abbas S. Gregorii in Alſatia, 457. b.
 Valentia Gallia epiſc. Bobo, 517. c. Eutropius, 185. *ſc.*
 Juſtus, 18. a.
 Valentia Hiſpaniæ, dicta Roma, 185. c.
 Valentiniani diſcip. S. Benediſti vita, 107. b.
 Valentinianus abbas Caſinenſis, ſeu Laterani, 58. b. 144. b.
 176. b. 177. b. 186. b. 230. a. 286. c.
 Valentinus abbas, 233. b.
 Valentinus abbas Spoletanus, 255. b. c.
 Valentinus diaconus Jurenſis, 26. c. 677. c. 2.
 Valentinus abbas S. Andrea Romæ, 657. c. 1. An primus?
 165. b. c. 166. a. Ex abbate Valeriænſi, an ſectatus eſt
 S. Equitii inſtitutum, 667. *ſc. ſeqq.*
 Valentionium S. Germano datum, 372. b.
 Valeriænſis epiſc. Gaudentius, 573. b.
 Valeria monaſteria a Langobardis vaſtata, 166. a. Quando
 Regulæ S. Benediſti ſubjecta? 668. c. 2.
 Valeria ei Equicoli attributi, 668. c. 1.
 Valerianus e monacho Lirinienſi epiſcopus Cimelenenſis,
 16. b. 17. c. 18. a.
 Valericus patronus monaſt. Lemovicenſis, 102. a. Eremita
 Lemovix, 318. b.
 Valerii epiſc. Trevir. reliquiæ, 496. c.
 Valerius abbas Rupianenſis, ejus geſta, ſcripta, *ſc.* 604.
 b. c. 605.
 Valerius abbas S. Petri de Montibus, 503. c.
 Valeſii erratum emendatur, 189. a.
 Vallis Colnenſis ager pagi Lugdunenſis, 678. c. 2.
 Vana gloria elato Eleutherio, dæmon quem expulerat re-
 diit, 170. b.
 Vanæ gloriæ terribilis effectus, 356. c.
 Vandamodia abbatiffa Lugdunenſis, 233. b. 691. c. 2.
 Vandemiris donationes eccleſiis Pariſienſibus, 594. b. c.
 Vandremarus abbas Pariſiſis, 594. b.
 Vapinci epiſc. Arigiſus, 256. *ſc.* Sagittarius, 173. c.
 Vaſis ſacris quando non parcendum, 63. c.
 Vaſciacus villa regia, 508. a.
 Vaſconia, ibi S. Amandus prædicat, 345. a.
 Vaſconius epiſc. Lucenſis, 394. c.
 Vaſionenſis ſeu Vaſenſis epiſcop. Aredius ſeu Petruinus,
 571. *ſc.*
 Vaticana baſilica Romæ, ibi S. Lucæ caput, 184. a.
 Uerienſes epiſc. an Conſtantius, 18. a. Ferræolus, 139. b.
 Vecta inſula fidem ſuſcipit, 554. a.
 Vedafſi tranſlatio, 483. a.
 Vela virginum flammea, viduarum converſarum purpurea
 aut nigra, 437. a.
- Velatio virginum, qua ætate, 232. c.
 Venantius Paricius, 237. c. 279. a. Panormitanus, 226. a.
 Italix cancellarius, antea monachus, 266. b. 267. a.
 Vendonenſis ager pagi Lugdunenſis, 678. c. 2.
 Venerandus abbas Agauni, 31. a.
 Venetenſes epiſc. Blevileguctus, Morvannus, 239. a.
 Venitta villa regia, 602. b.
 Ventani epiſc. *Vide* Wintonienſes.
 Vepherinus Papa, 707. c.
 Veranus epiſc. e monacho Lirinienſi, 16. b. Cabellicenſis,
 196. c. Ejus epiſtola, 190. a.
 Verca abbatiffa Tinbigamenſis, 580. c. 581. b.
 Vercellenſis epiſc. S. Euſebius, 5. b.
 Veremundus abbas Helenenſis, 573. b.
 Vergendenſis pagus in Hiſpania, 395. c.
 Vergidenſis pagus in Hiſpania, 437. c.
 Veritas, omnia pro ea ſuſtinenda, 294. c.
 Vermandis opidum, 572. c.
 Vernum palatium regale, 464. c.
 Vertudenſis pagus, 703. c. 1.
 Veſtiacenſis ager pagi Lugdunenſis, 678. c. 2.
 Veſontionis epiſc. Deſideratus, 491. b. Donatus, 306.
ſc. Hugo, 305. *ſc.* Nicetius, ſeu Migetius, 479. b.
 Pontius, 369. b. Proadius, 324. *ſc.* Terniſcus, ſeu
 Terniſus, 541.
 Veſontionenſes canonici a Luxoviænſibus reformati, 611.
 a. b.
 Veſtales quantum ab Albinio honoratæ, 402. c.
 Veſtes in ſacrificando non murabat S. Fulgentius, 41. b.
 Veſtes monaſtica, quæ & quales, 57. a. Monachorum
 Lindiſarnæ, quales, 477. a.
 Ughellus emendatur, 376. b.
 Via ad Deum compendioſior, terrenorum contemptus,
 96. b.
 Viaticum moribundæ datum, 607. b. 446. c. 486. b. Mo-
 ribundis, 90. a. 182. a. 209. 222. b. 234. 245. b. 391. c.
 426. a. 545. c. 558. 581. c. 590. b. 620. b. 622. b. In
 extremis, 357. b. 555. b. c. Sub utraque ſpecie, 114. b. c.
 531. a. & ſub unica, 114. b. c. Corporis & Sanguinis
 Chriſti, 170. a. *Vide* Euchariftia, Moribundus.
 Viaticum poenitentia, moribundo ebriſo conſeſſum, 71. c.
 Vibicius abbas Trevirenſis, 153. c.
 Vicedomini eccleſiarum, nonnulli uxorati, 216. b.
 Viſtor epiſc. Neapolis, 34. c.
 Viſtor epiſc. Panormi, 225. b. c. 226. 233. a. 237. a.
 254. b. 269. a. Obiit, 279. a.
 Viſtor epiſcopus Cenomann. 159. b. 391. a.
 Viſtor epiſc. Curienſis, 311. a.
 Viſtor epiſc. Gratianopolis, 28. c.
 Viſtor epiſc. Martyritanus Caſſiani ſcripta emendat, 73. c.
 125. c.
 Viſtor abbas Haſelacenſis, 533. a.
 Viſtor Curienſis comes, 392. c. ſeu judex Curienſis, 310.
 b. c. Ejus epitaphium, 311. a.
 Viſtoria inhoneſta fratrem vincere, 168. a.
 Viſtorianus abbas Aſanenſis, 6. c. 153. a. 154. b. Non
 Agauni, monachorum pater in Hiſpania, 68.
 Viſtorinus S. Placidi frater, 91. a. Martyr, 66. a.
 Viſtorinus martyr e cœmeteriis nuperis Romæ, 54. a.
 Viſtorinus monachus à S. Gregorio laudatus, 68. c.
 Viſtorini monachi mira poenitentia, 133. b.
 Viſtorius epiſcopus Redonenſis, 155. a. 194. a.
 Viſtorii cyclus paſchalis, 256. c. 257. a. 451. b.
 Viſtorius dux, ſeu comes Arvernorum, 104. a. b.
 Viſtricius epiſc. Rotomagi, 123. a.
 Viſturii epiſc. Cenomann. eccleſia, 159. c.
 Viduarum monaſterium Viennæ, 387. b.
 Viduarum converſarum vela purpurea, vel nigra, 437. a.
 Viduæ ob monaſticam poſſionem virgines dictæ, 579. c.
 Vienna Allobrogum ſancta cognominatur, 387. b. Unus
 ibi ſemper erat reclusus, 107. a.
 Viennæ epiſcopi, Avitus, 28. *ſc.* Blidramnus, 541. Ca-
 doldus, ſeu Caldeolus, 386. a. Chaoaldus, 422. c.
 Chaondius, 449. b. ſeu Eoladius, *ibid.* c. ſeu Eodaldus,
 450. b. ſeu Ethoaldus, 489. c. Deſiderius, 278. *ſc.*
 S. Nicetius, 386. a. Paſchalius, *ibid.* c. Philippus, 107. a.
 Wilicarius, 458. a. An Domnolus & Syndulfus, 386. c.
 Vigilia ſectorum, quibus & quomodo jejunandum, 704.

- Vigilius Papa concedit privilegium monaster. Arelatenſi, 253. c. 254. a.
- Vigilius epiſc. Autifiodori monaſter. condit, 502. c. 503. Cartha, 501. c. Refertur, 694.
- Vigilio diacono male tributa regula Magiſtri, 625. c.
- Vigor epiſc. Bajocaſſenſis, 139. a.
- Vigor ſeu Vigur abbas, 594. c.
- Vilcaſſinus pagus, 506. c. 623. b. c. 706.
- Villinga apud Rhetos, 310. b.
- Vimnaceniſis pagus, 609. c.
- Vincentiani confeſſ. vita, 501. c.
- Vincenſium mart. caput Cenomanniſ, 159. a. Tunica, &c. 134. b. c. Monasteria duo Pariſiis, 138. c.
- Vincenſium & ſoc. mart. Gerundeniſium reliquiæ, 132. a. b.
- Vincentius abbas & martyr Legionenſis, 187. b. c.
- Vincenſium abbas Valreienſis, 573.
- Vincentius abbas Vergidenſis, 437. c.
- Vincentius fundator Altimontiſ, 405. b. c. 406. a.
- Vincentius Lirineniſis, 15. c. 16.
- Vindicianus epiſc. Cameracenſis & Atrebateniſis, 422. a. 483. c. 502. b. 509. c. 528. c. 529. b. 567. b. 572. c. 587. b. 596. a.
- Vindocinenſis pagus, 598. a.
- Vinnoceniſis pagus, 609. c.
- Vinum recentatum, quid? 129. c.
- Viraiboldus abbas S. Petri Vivi, 602. a.
- Virduni epiſcopi, Agericus, Dado, 558. b. Dido, 347. b. Ermentarius, 349. &c. Giſſoaldus, 508. &c. Godo, 349. &c. S. Paulus, 322. &c. S. Vitonus, 558. b. Wilgefridus, 400. c.
- Virduni divinum officium inſtitutum, 349. c.
- Virgilius epiſcopus Arelatenſis, 137. b. 195. a. b. 241. b. 254. a. 250. 264. c. 266. a. Ordinat S. Auguſtinum Angliæ, 246. a. An abbas fuit Auguſtoduni, an Lirini, 195. a. b. Ejus obitus & reliquiæ, 312. c.
- Virgilius epiſc. Salisburgi, 611. c. 612. b.
- Virgilius epiſc. Autifiodori, 482. c.
- Virgili ditioni Regula, 7. a.
- Virgines facræ fugiant colloquia, &c. 388. a.
- Virginum vela flammei coloris, 437. a.
- Virgines dictæ viduæ ſanctimoniales, 579. c.
- Viromandenſis epiſcopi ſedes Noviomum translata, 572. c. 573. a.
- Viromandenſes epiſc. *Vide* Noviomenſes.
- Viromandenſis pagus, 593. c.
- Virtutes aliæ ab aliis diſcendæ, 485. c.
- Viſio Dei a terrenis abſtrahit, 95. b.
- Viſiones a SS. Patribus ſcriptæ, 231. a.
- Viſio Drithelmi, 617. b. c. 618. Baronti, 546. & ſeqq.
- S. Furſei, Wetthini, 548. c. Quæ ejuſmodi viſionum auctoritas aut utilitas, 548. c.
- Viskerium palatum regium, 553. a.
- Vitæ ſanctorum in Miſſa lectæ, 69. c. Eas fruſtra legimus, ſi eos non imitamur, 185. a.
- Vitalianus Papa Theodorum &c. in Angliam mittit, 477. b. c. 493. c. 494. a. Privilegium dat Stabuleniſibus, 465. a. Ejus obitus, 513. b.
- Vitalianus epiſc. Sipontinus, 251. b.
- Vitalis quartus abbas Caſini, 144. b. 158. b.
- Vitoni epiſc. reliquiæ, 558. b.
- Vitta S. Benedicti, quid, 547. c. 548.
- Viventes male nullam ſalutis ſecuritatem habere poſſunt, 563. a.
- Viventiolus ſeu Viventius epiſc. Lugduni, 425. Ex Jurenſi Monacho, 27. a. 28. c. In monaſt. S. Petri munificus, 691. c. 1.
- Viventius epiſcopus, 98. c. 683. c. 1.
- Viventius abbas S. Juſti Lugdun. 13. b. 383. a.
- Ulfacius ſanctus monachus, 79. a.
- Ultanus abbas, 521. a. b. Frater S. Furſei, 374. b. 399. b. 409. abbas Perronæ, 385. a. 411. a. b. Item & S. Quintini & monaſt. Foſſenſis, 420. b.
- Ultrogotta regina, 128. a. c. Piſſima, 155. a. Ejus pietas, 77. c. Monasterium S. Georgii Cenomanniſ condit, 160. a. Ejus elogium, 135. b.
- Ulyſſiponæ epiſc. Neufriſus, 393. c.
- Umno genealogiam vulgat S. Arnulfi, 375. c.
- Unemundus epiſc. Lugduni, 450. b.
- Unctio inſirmorum, 26. b.
- Ungues ſeſcent ſacrificaturi, 213. c.
- Vodanus, idolum, 295. a.
- Vodoalus reclusus Suclionenſis, 483. a. 621. c. Geſta, tumulus, &c. 622. a.
- Volatilia an monachis permiſſa, 57. c. 58. a. Infirmis & itinerantibus conceſſa, 397. c. Fructuoſi Regula interdic- cit, 362. c. An Benedictinis permiſſa, 376. a.
- Voluſtannus monachus, 104. a. b. 105. b.
- Volagi monasteria, &c. 506. c.
- Urbanus II. Glannaſolium Caſino reſtituit, &c. 635. 636. Ejus Decretum pro monachis confirmat, 289. c.
- Urbicus epiſc. Reienſis, 196. c.
- Urbicus abbas, 267. a. Panormitanus, 268. c. S. Hermæ Panormi, 233. a. Generalis in Sicilia, 225. c. 237. b. c. 268. c. 269. a. Fit epiſcopus Panormi, 226. a. Fruſtia electus epiſc. Panormi, 279. a.
- Urbis-veteris epiſcopi, Candidus, 243. c. Johannes, 219. a.
- Urſeus abbas Pineti, 7. a.
- Urſicinus abbas S. Amantii, 359. a.
- Urſicini baſilica, 483. c.
- Urſicinus S. Columbani diſcipulus, 400. b.
- Urſicinus ſcriptor vitæ S. Leodegarii, 10. c.
- Urſinianus epiſcopus, 599. a.
- Urſinianus epiſc. Ambiani, 613. b. c.
- Urſini epiſc. Bituric. inventio, 139. a.
- Urſinus præpoſitus ſeu abbas Locociagenſis, 10. c. 567. c.
- Urſinus Referendarius Clotharii II. 341. b. 343. b.
- Urſio abbas in Flandria, 406. a.
- Urſmarus monasteria condit, 580. a. Epiſcopus-abbas Lau- bienſis, ejus geſta, 612. c. 613. a.
- Urſus abbas plura monasteria conſtruit, 161. b. c.
- Urſus abbas Elnonenſis, 373. a. 404. c.
- Uſecenſis epiſc. an Mummolus, 460. a.
- Uſericenſis epiſc. Potentinus, 573. b.
- Uſſerius unionem regularum SS. Benedictini & Columbani agnoſcit, 329. a.
- Uſuardi locus de S. Germani dedicatione, &c. 135. a. c.
- Erratum emendatur, 335. a. Ejus ſilentium non præjudi- cat miſſioni S. Mauri, 645. c. 2.
- Wabrenſis pagus, 597. b. ſeu Wavrenſis ſilva, 553. a.
- Wadelinus epiſc. Cabilonenſis, 228. b. c. 229. a.
- Waimericus dux Campaniæ, 517. c. 518. a. Ei S. Leodega- rius traditus in cuſtodiam, 531. c. 532. a. Epiſc. Tre- cenſis intruſus, 518. a. 537. c. 552. c.
- Walaricus abbas Leuconenſis, 47. c. 102. a. 105. a. 294. c. 308. c. 313. a. 348. c. Monachus in Arvernia, &c. 173. Luxovium adit, 233. c. Ejus geſta, 295. b. c. 296. a. 318. Leuconai moritur, 317. a. Ejus reliquiæ, &c. 335. b. c.
- Walbertus Comes Arkenſis, 603. a. tum monachus, 327. c. 480. a.
- Walbertus ſeu Wadalbertus. *Vide* Waldebertus.
- Waldalenus abbas Beſuæ, 348. b. 349. a. 442. 470. c. 537. c. 538. a.
- WALDEBERTUS abbas Luxovii, 214. a. 216. 235. b. 304. c. 306. a. 309. a. 326. c. 327. 328. 350. b. 357. a. 369. 377. a. 379. 382. c. 400. b. 414. c. 445. a. 466. c. 621. a. 689. c. 2. Sub eo apud Luxovienſes & alia ſancti Columbani monasteria Regula S. Benedicti ſuſcepta, 328. 329. An fuit epiſc. Meldeſis, 304. 305. a. Non fuit, 479. c. 509. b. Obit, 479. b. 480.
- Waldebertus dux, 49. a.
- Waldebertus pater S. Waldetrudis, 440. c. 441. a.
- Waldelenus pater S. Donati, 325. c. Dux Transjuranus, 234. c. 306. b.
- Walderamnus unus e quatuor referendariis Chlodovei III. 600. a.
- Waldericus fundator monasterii Santonenſis, 181. a.
- Waldetredus epiſc. Mentefanus, 437. a.
- Waldetrudis Caſtriloci fundatrix, 405. c. Et abbatiffa, 570. c. Ejus geſta, 440. 441. Obit, 579. c. 580. a.
- Waldinus abbas Cellenſis, 513. c.
- Waldo abbas S. Maximini, 154. a.
- Waldo palatii diaconus, 137. c.
- Waldolenus e ſociis S. Columbani, 295. b. 296. a. 313. a. Luxovio præpoſitus, 294. a. S. Walarico ſe adjungit, 294.

- Waldolenus alter monachus Luxovii, 348. c.
Waldomeris, *Vide* Baldomeris, 383. a.
Waldrada abbatissa Mettensis, 303. b.
Waldreudus abbas Hispanus, 566. a.
Waldromerus abbas S. Germani Pratenfis, 542. b. 614. b.
Walo abbas Leuconai, 318. b.
Walprandus episc. Luccensis, 625. c.
Waltchifus S. Wandregifili pater, 347. c.
Walterii episc. Aurelianensis ætas, 642. c. 1.
Walterus abbas Hasnoniensis, 596. a.
Waltfridus abbas Montisfalconis, 345. c. 346.
Waltildis fundatrix Puellaris monasterii, 508. c. Et abbatissa, 577. c.
Wamba Hispaniæ regno cedit, 566. a. Ejus morbus, pœnitentia & exauctoratio, 558. c. 559. Pœnitentia & monachatus, 111. b. Dicitur divæ memoriæ, 559. a.
Wambertus comes fundator monasterii Renticensis, 602. c. An idem cum Vvalberto Arkenfi, 603. a.
Wandalbertus dux, 683. c. 2. An fundator Ferrariensis, 49. a.
Wandalenus dux. *Vide* Waldalenus.
Wandalenus frater Erimenfiedi, 369. b.
Wandalmarus episcopus, 422. c.
Wandali Galliam vastant, 458. a.
Wandamodia, *Vide* Vandamodia.
Wandberctus abbas S. Dionysii, 500. b. 542. a. 693. c. 2.
Wandelinus abbas Theolegiensis, 322. b.
Wandelmarus episc. ignotæ sedis, 604. a.
Wando abbas Fontanellæ, 593. c.
Wando, seu Wandregifilus, 400. b. 447. b. c. 448. a. 484. b. Abbas Fontanellæ, 345. c. 346. a. 585. c. 586. a. Monast. Fontanellæ condit, 401. c. Ejus gesta, 347. 348. 402. 420. c. Dona, 470. c. Miracula, *Æc.* 471. a. Obit, 484. b. Ejus sepulcrum, 602. b. Reliquiæ, 594. c. Discipuli, 485. a. b.
Wandremarus abbas S. Germani Pratenfis, 542. b. c.
Waningus vir illustris, 402. a. Fiscamni fundator, 447. b. c. 540. c. Ei traditur S. Leodegarius in custodiam, 531. c. 532. a.
Wantis uruntur monachi, 212. c.
Warascia S. Eustasio conversi, 305. c.
Waratto major-domus monasterium Villare condit, 566. c.
Warennensis ager pagi Lugdunensis, 678. c. 2.
Warinbertus abbas S. Medardi & episcopus Sueffionensis, 523. a. b.
Warnacharius episcopus, 422. c.
Warnacharius Agrestii defensor alius a Majore-domus, 320.
Warnarius comes Palmæ restitutor, 491. b.
Warno comes palatii sub Chlodoveo III. 599. a.
Wastinensis pagus, 593. b. seu territorium, 579. a.
Wenibertus abbas Offimvillaris, 534. a. j.
Wenilo episc. Senonensis, 278. b.
Wenredus abbas Raculfensis, 274. b.
Werbungia abbatissa Eliensis, 545. b.
Werentrudis abbatissa Hoemburgi, 492. c.
Wesfredus abbas Dumoci, 510. c.
Werinfredus abbas Stabulensis, 478. b.
Westfaxonum episc. Leutherius, 525. b.
Wettini monachi visiones, 548. c.
Wibora abbatissa Jorri, 456. c.
Wiccorum episcopi Æthla, Agilbertus, Birinus, Boselus, 595. Johannes, 474. Leutherius, Tatfridus, Vvena, 595. *Æc.*
Wideroldus episc. Argentorati, 492. c.
Widiadus abbas Divionensis, 289. b.
Widricus episc. Lingonum, 50. a.
Wigbertus eremita Frisii prædicat, 592. a. 610. c. Secedit in Hiberniam, 592. b.
Wigerus dux, 535. b.
Wighardus designatus episc. Cantuariæ, 477. b.
Wigornia episc. Bosellus, 557. c. S. Wolstanus, 558.
Wigorniensis ecclesia a monachis possessa, 273. c.
Wikerannus abbas Luxovii, 621. b.
Wilderadus episcopus, 422. c.
WILFRIDUS, 510. a. c. 511. b. c. 512. b. c. 513. a. 533. c. 556. b. 577. c. 618. c. Lugduni necem evadit, 443. Fit abbas Ripensis, *ibid.* c. 444. a. seu Riponensis, 472. b. Ordinatur episc. 477. c. Mercii ministrat sacra, 478. a. Eboracensis sedis possessionem init, 495. b. c. 516. c. Pia ejus gesta, *Æc.* 505. c. 506. a. Cum Scottis disputat, 471. c. 472. b. c. 473. Brittones & Scottos revocat ad ecclesiæ unitatem, 287. c. Scottos ad Romanum ritum revocat, 416. a. Regulam S. Benedicti propagat, 474. a. 494. b. c. 586. 662. Eam in Anglia Transhumbrana instituit, 274. c. 275. In conversione Frisiorum laborat, 610. c. Eos convertit, 540. a. b. Vexatur a rege Egfrido, 539. b. c. Romam appellat, *Æc.* 539. c. A Theodoro vexatur, 591. b. Ebroini insidias vitat, 540. a. Lugduno transit, 424. b. Romam cundo, *ibid.* c. 425. a. b. Romam adiens Dagobertum II. Francorum regem invisit, 543. c. *Æc.* Pentaridum regem Langobardiæ, 544. a. Roma per Franciam redit in Angliam, 551. 552. Reverfus vexatur, 553. b. Pellitur, monasteria construit, *ibid.* c. Theodoro Cantuariæ reconciliatus, 578. Ab Aldfrido rege vexatus, 595. b. Licciffeldæ ecclesiam regit, 595. b. c. Lindisfarnensem episcopatum regit, 582. a. Non huc primus Regulam S. Benedicti invexit, 582. b. Exfulat apud Mercios, 597. b.
Wilfridus junior episc. Eboraci, 474. b.
Wilgefridus episc. Virduni, 400. c.
Wilgifus S. Vvillibrordi pater, 497. b.
Wilicarius episc. Viennæ, 458. a.
Willelmus abbas Romæ, 245. b.
Willelmi Malmesburiensis liber de monasterio Glastoniensi, 587. c. Emendatur, 596. c.
Willelmi Thorni error emendatus, 496. a.
Willbordus, 593. 611. b. Ejus pater Vilgifus, 497. b. Educatio, gesta pia, *Æc.* 592. Romam adit, 597. Ordinatur episcopus, 154. 610. b. Sedem figit Trajecti, *ibid.* Frisii convertendis incumbit, 610. c. Missio ejus in Frisiam, 591. c. 592. Apostolus Frisiorum. 486. 487. a. 540. a. 580. b. Condit monasterium Epternacum, 614. b. c. Quod regit, *ibid.* Erga Horreenses beneficus, 614. c. 615. a. Condit monasterium Suefrense, 615. a. S. Mariæ Treviris, *ibid.* b. Prædicat in Dania, 615. b. Ejus socius martyr, 615. b.
Willicrannus abbas Luxovii, 621. b.
Willigifus episc. Moguntia, 523. a.
Willmarus presbyter, 295. a. 302. c. 393. a. *Æc.*
Wilmota abbatissa in Anglia, 601. b.
Wilsinda pia monialis, 356. c.
Wilraburgus castum, seu Trajectum ad Rhenum, 610. b.
Wina episc. Dorcicestræ, 595. c.
Winebaudus abbas Autisiodorensis, 47. c. 171. c. 172. c. S. Germani, 172. a. 173. b.
Winebaudus abbas Trecentis, 307.
Winemacus pagus, ibi Gentiles, *Æc.* 307. a.
Winfridus episc. Licciffeldensis, 436. b. 540. a. 557. c. seu Merciorum, 516. c. 517. a.
Wingaloeus abbas fundat monasterium, 150. a. b.
Winius episc. Ventanus, 366. b. c.
Winnoci abbatis pia gesta, monasterium, *Æc.* 603.
Winnocus S. Judoci nepos, 497. b.
Winnocus monachus Sithienfis, 454. c.
Winobertus abbas, 531. c. 532. a.
Wintoniensis ecclesia a monachis possessa, 273. c.
Wintoniensis episc. Ethelwulfus, 536. b. Winius, 366. b.
Wiomadus episc. Trevirensis, 487. a.
Wion emendatur, 410. c. An primus S. P. Benedictum Aniciæ familiæ tribuerit, 676.
Wipodus abbas Senonensis, 462.
Witherius monachus discipulus S. Paterni, 82. b.
Withmerus monachus pius & doctus Wiremuthi, 591. b.
Wlfadius abbas S. Medardi, 523. b.
Wlfadus major-domus, 508. b. c.
Wulfchramnus episc. incertæ sedis, 600. a.
Wlfchramnus abbas Divionensis, 174. 471.
Wlferedus abbas Jurenfis, 678. c. 1.
Wlfetrudis abbatissa Niviallæ, 446. c. 503. b. Obit, 504. c. 505. a. b. Ejus vitæ locus emendatus, 505.
Wlflaicus Stylites, 154. b. 160. c.
Wlfini monasterium, 171. c.
Wlfini-Boëtii ætas, *Æc.* 141. b.
Wlfoaldus major-domus regis Childerici, 506. c.
Wlfoleodus episc. 547. c. An Bituricensis, 548. b.
Wlfoleodus episc. Bituricensis, 422. c. 449. b. c.

Wlfrannus episc. Senonum, 593. 604. a. 605. c. S. Willibrordum in missione iuvat, 615. c. Ejus parentes, sede dimissa fecerunt Fontanellam, & prædicatio apud Frisios, 593. b. c. Donationes facit monast. Fontanellæ, 579. a.
 Wlfrannus episc. Meldensis, 603. c.
 Wlfridus episc. 547. c. An Bituicensis, 548. b.
 Wlfgangus, an episc. Cantuariæ, 412. a.
 Wlfgangus S. Willibrordi pater, fit eremita, pie obit, 592. a.
 Wlmarus monast. Silviaci construit, 584. a. & Vilerienfe, *ibid.* b.
 Wltiacum villa, 293. c.
 Wolbertus episc. Arrelatensis, 571. b. c. 706. c. 2.
 Wolstanus episc. Wigornia, 558. a.
 Wormaciæ episc. Rupertus, seu Rudbertus, 611. a.
 Wrmarius S. Judoci socius, 368. c.

X

XENODOCHIA, monasteria erant, 204. a. b.
 Xenodochia monasteriorum, 542. a.

Y

YEPPEZIUS a falsis auctoribus deceptus, 66. c.
 Ymitherius monachus Jurenfis, 26. c.

Z

ZABARDA dux in Sardinia, 232. a.
 Zacharias papa S. Gregorii dialogos vertit in Græcum, 230. c.
 Zacharias abbas Beneventi, 513. b.
 Zactaræ episc. Felix, 43. c.
 Zalla Gothus catholicos persequens, a S. Benedicto arguitur, 88. c. 89. a.
 Zenonis basilica Veronæ miraculo illustrata. 216. c.
 Zephrinus Papa dicitur Vephrinus, 707. c.
 Zixilanus episc. Hispanus, 484. b.
 Zoticus episc. Gallus, 18. a.
 Zozimus Papa dicitur Josefus, 708. b.
 Zozimus episc. Siracusæ, 235. c.

INDEX PECULIARIS MONASTERIORUM ET ABBATUM.

A

ARONIS abbatis in Insula Armorica, 152. a. nunc S. Maclovii, 152. b. S. Vincentio factum, *ibid.*
 Abendonense, 536. a. b. abbates; Faricius, 272. b. Conanus, Heanus, Rethunus, 536.
 Acutianum. *Vide* Faifense.
 Adbearve in Anglia, 517. a. seu Ad-nemus, 557. b.
 Ad-sanctos. *Vide* Cotiacense.
 Ad-sedem S. Georgii in Sicilia, 225. c.
 Adrumetinum, 40. a. 42. c.
 Aduensia, *Aubun*, 203. 204. 205.
 Aduense, S. Andochii, 204. a. b. 205. a. b. abbas Senator, 204. b. Nunc virginum S. Mariæ, aut S. Andochii, 196. b. 204. b.
 Aduense S. Johannis, seu S. Mariæ, 203. c. 204. 205. 279. b. 606. b. 703. c. 2. 704. c. 1. Abbatissæ, Fautta, 704. *Ecce* Thalassia, 204. a. Ibi & viri erant, 204. a.
 Aduense S. Marini, 195. a. 203. c. 205. 279. b. 637.
 c. 1. abbates, Abbo, 200. *Ecce* Lupo, seu Lupus, 203. *Ecce* Medericus, 621. An Meroaldus, 518. b.
 Aduense S. Symphoriani, 32. b. 133. c. 134. a. 136. a. 138. a. 195. a. 203. 227. b. 514. c. 606. a. b. 621. 702. c. 2. 703. 704. c. 1. Abbates, an Abbo, 200. c. Deodatus, 342. b. S. Germanus, 32. *Ecce* Ermenarius, 515. c. seu Hermenarius, 606. B. Placidus, 704. c. 1.
 Aduense aliud, abbas Laurentius, 32. c.
 Aduensis abbas Virgilius, 195. a.
 Aduense virginum, 196. b.
 S. Aegidii in Valle-Flaviana, S. Gilles, 99. c. 100. a. Abbas, idem S. Aegidius, *ibid.*
 S. Emiliani in Hispania S. Milan. 69. c. 70. b. Abbas Citonatus, 69. c.
 Aëntinse, *Emonnières*, 102. b.
 S. Aethiburgæ prior. virg. *Sainte Aubierge*, 434. c.
 Afranum, *vide* Eboriacum.
 Afrocana, 5. c. *Vide* Byzacena.
 Agaliense SS. Cosmæ & Damiani, seu S. Juliani, 72. 354. 367. c. 395. 430. 558. b. Abbates, Avila, 531. *Ecce* Helladius, 354. *Ecce* S. Hildefonfus, 394. *Ecce* Jultus, 355. *Ecce* Richibanes, 355. a.
 S. Agapiti Pictavenfe, V. S. Maxentii.
 Agath-n'c, *Agde*, 33. a. Abbas S. Severus, 33. a.
 S. Agathæ. *Vide* Ticinense.
 SS. Agathæ, Columbæ, & Mariæ, 382. 668. c. 1.

Annal. Bened. Tom. I.

SS. Agathæ & Maximi, *vide* Luctifianum.

S. Aigulsi, *vide* Pruvinense.

Agaunum S. Mauricii, S. Maurice en Wallais, 27. c. 28. 29. a. 30. a. b. 31. 45. b. 113. a. 162. c. 174. 214. a. 215. b. 216. a. 227. b. 303. c. 304. a. 312. c. 342. a. 379. c. 383. c. 418. c. 422. c. 470. a. 521. 687. c. 1. 699. c. 1. An idem ac Tarnatense, 679. Ejus fundator Sigismundus rex, 27. c. Abbates, Achivus, 30. c. Amatus, 521. b. Ambrosius, 488. *Ecce* Apollinaris, 46. c. 174. 175. Hymnemundus 27. *Ecce* Severinus, 28. a. Tranquillus, 46. *Ecce* Venerandus, 31. a. An Victorianus, 68. a.

Agilitanum in Sardinia, abbas Musicus, 232. a.

S. Alani. *Vide* Vaurense.

Alaronense, 386. b.

Alatriense in Campania, 94. c.

Alba-terra, *Au eterre*, 181. b.

Albiciacum, *vide* Ruffitanense.

Albigenfe. *Vide* Troclarenfe.

S. Albini, *vide* Andegavense, Cenomannense.

Aldemborgi abbas Hariulfus, 412. a.

Aletense, 152.

Alnense in Belgio, *Alne*, 428. b. 580. a. 613. a.

Alta-Brogaria, *Hautes-Bruyeres*, 502. a.

Alta-petra prior. in Vosago, *Haute-pierre*, 507. b.

Altimontense, *Aumont*, 405. b. c. 406. a. 441. 584. a. 599. c. 600. a. 602. b. c. abbas Haidulfus, 599. seu Halidulfus, 602. b.

Altivillarenfe SS. Petri & Pauli & Johannis, *Ecce Hautvilliers*, 317. a. 328. c. 466. c. 467. 468. a. b. 508. 573. c. 574. c. 575. a. 701. c. 2. abbas Bercharius, 466. *Ecce*.

S. Amandi, *vide* Elnonense, Nantuacense.

S. Amantii, *vide* Cadurcense.

S. Amarini in Vosago, S. *Damarin*, seu Daroangus, 481.

482. a. 517. a. Abbas Amarinus, 517. a.

S. Amatoris, *vide* Autifiodorenfe.

Ambaciacense, *Ambezac*, 224. a.

Anagratense, *Anegrav*, 211. a. 212. a. 233. c. 308. c.

abbas S. Columbanus, 211. *Ecce* Nunc prioratus, 212.

S. Anattasii ad Aquas-salvias, *vide* Romanum.

Andanense, seu Andennense, *Andenne*, 399. c. 609. a. fundatrix Begga, 609. a. b.

Andegavensia, 420. a.

Andegavense S. Albini, S. *Aubin d'Angers*, 81. b. 130. 389. b. 547. c. Abbates, Bobinus, Guntanus, Nihulfus, 130. *Ecce*.

KKKKK

- Andegavense S. Johannis, 250. b.
 Andegavense S. Magnobodi, S. Maimbeuf, seu S. Saturnini, 389. c.
 Andegavense Omnium sanctorum, *Toussaint*, 242. a.
 Andegavense S. Sergii, 389. a. b.
 Andelacense virg. in Alsaria, *Andelau*, 463. a. 492. abbatissa Marhildis, 463. a.
 Andelagenense S. Mariæ, *Andeley*, 123. b. seu Andilegium, 305. a. 378. a. 430. c.
 S. Andochii, *vide* *Æduense*.
 S. Andree a S. P. Benedicto conditum, 37. c.
 S. Andree, *vide* Ariminense, Elnonense, Romanum, Viennenfe.
 Andrefeicense in Anglia, 536. b.
 S. Angeli post lacum, 37. c.
 Anglicanum apud Mercios a S. Wilfrido exstructum, 533. c.
 Anianæ abbas S. Benedictus, 561. a.
 S. Aniani, *vide* Aurelianense.
 Aninsula S. Carilefi, S. *Calez*, 76. c. 77. a. c. 78. 83. b. 171. 331. 560. 592. 645. c. 1. Abbas & fundator Carilefus, 76. *etc.* 186. c. Alii abbates, Daumerus, Gallus, 78. *etc.* Ibbolentus, 599. b. Sigrannus, Siviardus, 78. c.
 Anfonense, *vide* Enfonense.
 S. Antonii prioratus apud Turones, 239. c.
 S. Antonii, *etc.* *vide* Resbacense.
 Antrense, *Andre*, 526. b. c. 527. 528. a. abbas Hermenlandus, *ibid.*
 S. Apollinaris, *vide* Claffenfe.
 S. Apri, *vide* Tullenfe.
 S. Aredii, *vide* Atanense.
 Arelatense Virginum, S. Johannis, a S. Cæsario constructum, 10. b. 20. c. 22. 98. 147. 156. a. c. 157. a. 163. a. Ejus privilegium, *etc.* 44. 45. a. abbatissæ Cæsaria, 21. *etc.* Altera Cæsaria, 22. *etc.* Celsa, 355. b. Liliola, 147. *etc.* Respecta, 298. c. 299. Rusticula 163. *etc.*
 Arelatense Virg. S. Mariæ, 127. c. 128. 129. a.
 Arelatense virorum S. Petri, 127. c. 128. a. b. 129. a. 137. a. 253. c. 254. Dicitur S. Crucis, 128. c. Abbatres Florentinus, Redematus, Constantinus, 128. c.
 Arelatense S. Salvatoris, 312. c. & S. Honorati, 195. b.
 Arelatense monast. insulæ suburbanæ, excisum, 20. b.
 Argentoratensia, *Strasbourg*, 533.
 Argentoratense S. Stephani, 488. c. 489. b. 491. 492. 599. b. Abbatissa, Artala, 489. *etc.*
 Argentoratense S. Thomæ, 533. b.
 Argubium, *vide* Foresteuse-monasterium.
 Ariminenfe, *Rimini*, S. Gaudentii, 237. a.
 Ariminenfe S. Gregorii, 237. a.
 Ariminenfe S. Thomæ, 233. b. & S. Andree, 236. c. 237. a. Abbas Luminosus, 236. c.
 Arlancense S. Petri in Hispania, 70. c.
 Arlucense S. Stephani, *Arluè*, 15. a. 19. c. 530. Abbatissæ, Angadrisima, *ibid.* Oratoriâ, 21. c. 22. a.
 Arlucense in Hispania, 73. c.
 S. Arnulfi, *vide* Mettense.
 Artegia, an ibi monasterium? 623. b. c.
 Arvernensia, 102. 103. 481. V. S. Cyrici.
 Arvernense virginum, 328. c.
 Arvernense S. Illidii, S. *Allire de Clermont*, 102. b. c. 104. c.
 Arvernense S. Martii, 104. c.
 Arulense in diœcesi Helenensi, 75. b.
 Asanense in Hispania prope Huescam, 6. c. 68. 70. c. Abbas Victorianus, 154. b.
 Asiaticum prior Andegav. 81. a.
 Asiaticum *Asé*, prior. Turon. 81. a.
 Assiense, 386. b.
 Astigitanum S. Hieronymi, 279. a. Abbatissa Florentina, 279. a.
 Atanense S. Aridii, S. *Yrier la Perche*, 73. b. 102. a. 105. c. 154. b. 160. a. b. 215. b. 223. 224. a. 328. a. Abbatres, S. Aredius, Astudius, 223. *etc.*
 Athanacense, *Aisnay près de Lion*, 10. a. 13. a. Ejus fundatores, 13. b.
 Atrebatense S. Vedasti, S. *Vaast d'Arras*, 483. a. 509. c. 583. b. 595. a. Abbates, Fulradus, Hadulfus, 509. Haiminus, 543. c. Hatta, 587. *etc.* Leduinus, 583. b. S. Audoeni. *vide* Rotomagense.
 Audomaropolitanum S. Mariæ, S. Omer, 401. b. 455. b. Abbas Fridogifus, *ibid.*
 Avenionense in parochiali ecclesia, 598. b.
 Avennacum, *Avenay*, 467. c. 468. a. b. Abbatissæ, Berta, 468. b. Teutberga, 467. *etc.*
 S. Aventini Trecentense, 415. c.
 S. Augendi, *vide* Condatefense.
 Augia-dives, *Richenovv*, 533. a. 534. a. Abbas Etto, 491. a. Augiense in Campania. *vide* Oyenfe.
 S. Augustini, *vide* Lemovicense.
 S. Augustini apud Andegavos, S. *Outin*. priorat. 242. a.
 S. Augustini Angli, *vide* Cantuariense.
 Augustodunense, *vide* *Æduense*.
 S. Aviti in Pertico, 77. b.
 Aurelianense S. Aniani, S. *Aignan d'Orleans*, 381. b. 439. Abbas Leodebodus, 380. Dicitur S. Petri ad Boves, 194. c.
 Aurelianense S. Mariæ de Bono-nuntio, *Bonne-nouvelle*, 380. c. 381. a. An abbas Fulcaldus, *ibid.*
 S. Austrebertæ, *vide* Pauliacense.
 S. Austregisili, *vide* Bituricense.
 Autisiodorensia, *Auxerre*, 171. c. 172. a. 601. c.
 Autisiodorensis S. Amatoris, 171. c. 172. a. b. c.
 Autisiodorensis, S. Germani, 10. b. 34. b. 46. c. 171. c. 172. 229. b. 233. c. 318. *etc.* *seqq.* dictum Unacharii, 173. a. Abbates, Aunarius, seu Aunacharius, 47. *etc.* Heldricus, 319. c. Palladius, 366. *etc.* Quintilianus, 602. a. Tetricus, 501. *etc.* Winebaudus, 47. *etc.*
 Autisiodorensis S. Juliani, 172. a. b. 319. c. Abbas Nigivaldus, *ibid.* Ad virgines transit, 366. c. 367. a.
 Autisiodorensis S. Mariæ extra muros, *Notre-Dame Ladehors*, 502. 503. 694.
 Autisiodorensis S. Mariani, 171. c. 172. a. b. c. 319. c.
 Autisiodorensis S. Martini, virg. 172. a. b. c. 319. c.
 Autisiodorensis S. Petri, 172. a. b. c.
 Autisiodorensis, an S. Valeriani, 172. b. c.
 Autumense, *Autoin*, 102. b. 173. a. b. Alterum ejusdem nominis, 104. c. Utrumque hodie prioratus, 105. a.

B

- B A C C E N S E in Africa, 40. a. 42. c.
 Baiense S. Petri, *vide* Syracusanum.
 Bajocense, *Bayeux*, Duorum. Gemellorum, 148. c. 149. b. c.
 Bajocense S. Vigoris, 139. a.
 Balgentiacense S. Mariæ, *Baugency*, 606. a.
 Balmenfe Puellarum, 10. a. 23. b. 26. c. Seu S. Romani de Rupe, 24. a.
 Balmenfe viroium, 24. 637. c. 2.
 Balmenfe seu Palmenfe, *Baume-les-Normains*, 24. b. 491. b.
 Balneolense, 75. b.
 Balnei-Ciceronis abbas Fortunatus, 39. b.
 Bancorense in Hibernia, 208. c. 214. c. 295. a. In plura monasteria divisum, 209. b. 210. c. Abbas S. Comgelus, 344. *etc.*
 Bancorense in Wallia, 280. a. 288. An ejus institutor fuerit Eltutus, 208. c. Ejus celebritas, 209. a. Abbas Dinootus, 209. *etc.*
 Baniacus-pons S. Johannis, 433. c.
 Bardeneium, 558. a. Abbas Ethelredus antea rex, 436. b.
 Barisiacum seu Faverolas SS. Petri & Pauli, *Barisy*, 457. 460. a. Abbas Andreas, 460. Modo prioratus, 421. a. 543. b.
 S. Baronti in Italia, 548. 549.
 S. Bafoli, S. *Baste près de Reims*, 316. c. 317. 328. c. 467. 575. a. Abbates, Adso, 317. *etc.* Perro, 467. *etc.* *vide* Virisiacense.
 S. Bavonis, *vide* Gandense.
 Bebronnenfe S. Ragneberti, seu Ramberti, S. *Rambert*, 26. 520. a. Fundator Larinus, 26. a. Abbates, Domitianus, 26. a. 222. Johannes, 222.
 Beccense, *le Bec*, Abbates, S. Anselmus, 272. b. Theobaldus, 272. *etc.*
 Beggonis-Cella prior. in Vosago, 507. b.

Beleinnaca insula Sequanæ, *Belfignac*, 525. c. 526. a. 575. a.
 Belisense virginum, *Belise*, 596. b. Abbatissa & fundatrix S. Landrada, 596. b.
 Bellenfe, 664. c. 1.
 Belli Launoniati, *Bellomer*, 148. a.
 Bellilocense S. Salvatoris, & S. Mauricii, *Beaulieu en Ar-gonne*, 383. b. c. 558. Abbates Rodingus, seu Chro-dingus, 383. *Éc.* Stephanus, 558. *Éc.*
 B-lillocense prope Loccas, *Beaulieu près Loches*, 161. c.
 Bellovacense S. Luciani, *S. Lucien de Beauvais*, 189. b. 250. a. abbas S. Ebrulfus, 189. *Éc.*
 Bellua, *Vide* Belisense.
 S. Benedi, *vide* Beneventanum, Castrense, Floriacense.
 S. Benigni, *vide* Divionense.
 Beneventanum S. Benedicti, 513. a. b. Abbas Zacharias, 513. b.
 Beneventanum B. Mariæ & S. Petri, 513. a.
 Beneventanum S. Mariæ Olivolæ, 513. b.
 Beneventanum S. Modesti, 513. b. Abbas Bentegrandus, 513. b.
 Beneventanum S. Petri, virg. 600. c.
 Beneventanum S. Sophiæ, 513. b. Abbas Mauricius, *ibid.*
 Beronense, 491. a.
 SS Bertharii & Athaleni, *vide* Bliderici-villa.
 S. Bertini, *vide* Sithiense.
 Befuense SS Petri & Pauli, *Beze*, 328. c. 348. 349. 390. a. 442. 470. 537. c. 538. a. Abbates, Bercandus, Fer-reolus, Syranus, 538. *Éc.* Waldalenus, 470. *Éc.* Fe-mina quædam Anglæ ei præponitur, 538. a.
 Bethleem *Vide* Ferrariense.
 Biclarense, *Biclaro*, 72. c. 73. Abbas Johannes, 203. a.
 Bigorritanum, abbas Fronimius, 622. c.
 Bingiense in Germania *Binche*, 523. a. Abbatissa S. Hilde-gardis, 523. a.
 Bisuldunense, 75. b.
 Bituricensis, 371. c. Alia tria, 297. b.
 Bituricense S. Gildasii, 151. b.
 Bituricense S. Austregisili, S. *Outrille de Bourges*, 323. b. Abbates, Bercorialis, Bertradus, *ibid.*
 Bituricense virg. S. Laurentii, 324. a.
 Bituricense B. Mariæ de Salis, 297. b.
 Bituricense virginum, an Medianum-monasterium, 324. a.
 Bituricense Navense S. Sulpicii, 324. b. 377. c. 388. Abba-tes, Domnio, 377. *Éc.* An Domnolus, 377. c. Ebrar-dus, 388. b.
 Bituricense, Sorbarius dictum, 388. a.
 Bituricense S. Symphoriani, 139. a. seu S. Urfini, 139. b. Abbas Augustus, 139. a.
 Bituricense in insula super Milmandram, 297. b.
 S. Blandinæ, *vide* Vinnenfe.
 Blandiniense S. Petri, S. *Pierre de Gand*, 350. c. 351. 443. 509. c. Abbates, Florbertus, 350. *Éc.* Folcardus, 603. a. Johannes, 529. *Éc.*
 Blanziacense S. Mariæ, *Blangy*, 579. b. Abbatissæ, S. Ber-ta, Deotila, 579. b.
 S. Blasii à S. P. Benedicto conditum, 37. c.
 S. Blasii prior. in Vosago, 507. b.
 Blesense, Burgus-medijs, *Bourg-moyend e Blois*, 605. 606.
 Bliderici-villa, S. S. Bertharii & Athaleni, *Bleurville*, 427. c.
 Bobacense, 131. b. c.
 Bobiense, *Bobio*, 286. 294. *Éc. seqq.* 303. 308. 309. 311. 317. b. 318. a. 328. b. 329. b. 333. c. *Éc. seqq.* 344. b. c. 345. a. 348. a. 376. 412. c. Abbates, Attalus, 317. 318. *Éc.* seu Attala, 463. *Éc.* Babolenus, 371. *Éc.* seu Bo-bolenus, 465. a. seu Bobulenus, 376. b. Bertulfus, 214. 375. *Éc.* Columbanus, 203. *Éc.* Congellus, 464. Gerbertus, 376. c.
 Bodanense *Bevon*, 131. b. c. In prioratum lapsum, 132. a. Abbas S. Marius, *ibid.*
 Bodonis-monasterium, *Bommoutier*, 440. b. 506. c. Thiet-berga abbatissa, 440. *Éc.*
 Boetianum Romæ, 537. c.
 Bonalense, 181. b. Abbas Licinius, *ibid.*
 Bonæ-Spei Præmonstr. abbas Philippus, 528. b.
 Bonifiacense in pago Parisiensi, *Bonzi*, 624. a.
 Boranum S. Martini, *Boran*, 594. c. *Vide* Prisciense.

S. Botulfi in Anglia, *vide* Ikanhoense.
 Bradfordiense in Anglia, 525. b.
 Brajacense S. Romani, *Brou*, 79. 80. a. 148. a. Abbas S. Leobinus, 79. *Éc.*
 Brajacum seu Brajacte, 353. b.
 Bregy, Priorat. 304. c.
 S. Brendani de Carvanna, 152. a.
 Brigense, *vide* Iboriacense.
 Briocense, S. *Brieu*, in episcopatum mutatur, 152. c.
 Britonogilum, 148. b.
 Brivatenfe S. Juliani, *Brioude*, 385. c. Abbas Felix, 105. *Éc.*
 Brivense, *Brive*, 139. a.
 Brogariense, S. Mariæ, *Bruyere-le-Chateau*, 501. b. c. 502. a. Mummola abbatissa, 501. b.
 Broilense S. Fiacii, S. *Fiacre*, prioratus, 344. a.
 Broilum in Belgio, seu Mauront-villa aut Merinvilla, *Merghem*, 385. a. 391. 521. a. Abbas S. Maurontus, 384. *Éc.*
 Burdigalense S. Crucis, *Sainte Croix de Bourdeaux*, 546. a.
 Burdigalense virg. Abbatissa Childemarcha, 447. c.
 Burgense in Anglia, 436. b.
 Burgulense S. Petri, 200. a.
 Burgus-medijs apud Blesas, 605. c. 606.
 Butio, sub Fontanella, 471. a.
 Buxiacum seu Buxidus, 330. prioratus, 331.
 Byzacenum sub Faustio episcopo, 40. c. 41. a.
 Byzacenum sub S. Fulgentio & Felice abbatibus, 40. c. 41. *vide* Ruspense.
 Byzacenum aliud, 42. 43. Abbas Petrus, 42. *Éc.* Fortu-natus, 43. c.
 Byzacenum mulierum, 43. a. 44. b.

C

CABILONENSE, *Chalons sur Saône*, S. Marcelli, 173. c. 174. a. b. c. 227. b. c. 228. a. b. 448. c. 470. a. 687. c. 1. 699. c.
 Cabilonense S. Petri, 228. b. c. 229. a. b. Abbates, S. Lu-pus, Aimo, 228. c.
 Cadurcensis, *Cahors en Quercy*, 357. a. 358. Abbates, Bertegisilus, Magnus, 358. c.
 Cadurcense S. Amantii, 319. c. 358. a. c. 359. 431. a. b. Alias S. Desiderii, S. *Gery*, 319. c. Abbates, Dadale-nus, Ursicinus, 359. a.
 Cadurcense S. Mariæ, 359. c. Abbas Claudius, *ibid.* &c.
 Cadurcense virg. abbatissa Ermenaria, 567. c.
 Cadurcense, *vide* Marciliacum.
 S. Cæcilie Camelariense, 481. a.
 S. Cæcilie. *Vide* Urgellense.
 Cæsar-Augustanum, *Sarragoce*, S. Encratidis, seu Massa Candidæ, 394. c.
 Cæsaræ-agelli apud Arvernos, 481. a.
 S. Cæsarii, *vide* Arelatense.
 Cæsenæ SS. Laurentii & Zenonis, 281. b. c. Abbas Fortu-natus, 281. c.
 Cainonense Turonum, *Chinon*, 10. a. 11. b. 124. 169. a. Abbates, Flameris, 11. *Éc.* S. Maximus, 169. a.
 Cala seu Calense, S. Georgii virginum, *Chelle*, 111. c. 122. c. 123. b. 125. a. 305. a. 378. a. 435. a. 444. 452. b. 474. a. 478. c. 479. a. 499. 515. c. 554. b. c. 555. a. b. 601. b. 623. c. Abbatissæ, S. Bertila, 456. *Éc.* Gisela, 499. b.
 Calabrense, 181. b. 622. b. c. Abbas S. Sacerdos, 622. *Éc.*
 Calciacense, *Chausy*, 623. c.
 Calmelienfe, 560. *vide* Monasterium S. Theotfredi.
 Calvimontense SS. Petri & Pauli, olim abbatia, *Chammons en Vexin*, 623. b. c.
 Camalariense, *Chamalieres*, 105. b. Duplex fuit, 481.
 Camalariense virginum, 328. c. Abbatissa Gundilana, 481. a.
 Cambidobrense, *Combronde*, 103. b. 105. b.
 In Campania tempore S. Benedicti, 94. 95. Abbas Servan-dus, 94. 95.
 Campellense in Bria, *Champeaux*, 621. c.
 Campidonense, *Kempten*, 392. b. 393. a. Abbas Audo-charius, 393. a.
 Candidianense, 446. b. Ei præfectus sanctus Præjectus, 480. c.

- Cantoënnense S. Petri, *Chantoin*, 105. a. 481. a. 446. a. b. Abbas Præjectus, 446. b.
- Cantiî monasteria octo, 601. b.
- Cantuariense metropolitanum, 270. *Et seqq.* S. Salvatoris, 273. 274. 276. c. 661. c. 2. 662. c. 1. 665. c. 2. Postea S. Thomæ dictum, 272. a.
- Cantuariense S. Augustini, 601. c. Antea S. Pancratii, postea SS. Petri & Pauli, 272. 289. c. 291. 302. 313. c. 325. c. 495. 496. a. 595. b. 661. *ad* 665. Suburbanum sancti Petri, 601. b. Primum Angliæ, 290. Ejus fundatio, 273. c. 274. Ibi sepultus S. Augustinus, 286. c. 301. b. Abbates Benedictus - Biscopus, 275. *Et c.* Hadrianus, 506. 524. c. Johannes, 290. *Et c.* Nathanael, 495. *Et c.* Petrus, 274. *Et c.*
- Cantuariense S. Mildrithæ, 274. b. Abbas Alfwicus, 274. b.
- Capitolium S. Mariæ. *Vide* Colonienſe.
- Caprariæ insulæ, 5. c. 464. a. 530. b. Abbas Eudoxius, 5. c. S. Caprasii, *vide* Mauzacum.
- Capricanæ insulæ, 281. c.
- Capſenſe in Africa, 40. b.
- Caput-Cervium prioratus, *Sacerge*, 430. b. 499. c.
- Capuanum, 7. b.
- Caradigenſe S. Petri in diœceſi Burgenſi, 70. c. 73. c.
- Caralitanum, *Cagliari*, 132. SS. Gravina & Luxorii, 254. c. Abbatissæ Gravina, 254. *Et c.* Sirica, 255. *Et c.*
- Caramtomenſe apud Bituriges, *Charenton en Berry*, 297. b. S. Carauni. *Vide* Carnutenſe.
- Carbonaria, *Charboniere*, 148. a. Abbas Leudrannus, 148. a.
- Carbonaria, eremitorium, 79. c.
- Cardennense S. Petri, 66. c.
- S. Carileſi. *vide* Aninsulenſe.
- Carleolenſe, *Carlile*, Abbatissa Ermenburga seu Irmimburga, 577. c.
- Carnutenſe S. Carauni, *S. Cheron de Chartres*, 147. c. Abbas Aper, *ibid.*
- Carnutenſe S. Martini in Valle, *S. Martin en Vallée*, 80. a. 147. c. 148. 220. a. b.
- Carnutenſe S. Petri in Valle, *S. Fere en Vallée*, 80. a. 147. c. 539. a.
- Carthaginensis, 5. c. 6. a. 40.
- Carvanna, S. Brendani, 152. a.
- Caſa Dei, 105. b.
- Caſæ-Congidunenſe, *Congnon*, 403. a. Prioratus, *ibid.* b. Abbas S. Remaclus, 403. a.
- CASINENSE, seu Mons-Casinus, caput Ordinis, *Mont-Cassin*, 87. b. 89. 92. a. 94. 95. 98. a. 107. 110. b. 112. *Et seqq.* 119. b. 133. a. b. 143. 166. a. 186. c. 187. a. 239. c. 244. c. 315. b. 428. c. 429. 451. a. 463. b. 496. a. 498. c. 632. *Et seqq.* 659. c. 2. 667. *Et seqq.* 704. Ejus initia, 53. 55. 56. 58. Situs, laudes, nomina, *Et c.* 55. 64. Ejus everſio per Langobardos, 115. c. 176. 177. Præviſa, 96. b. Ibi ſupereſt vetus turris, 95. b. Ejus descriptio, *ibid.* Casinenſis veteris descriptio, 96. a. Abbas ſecundus Constantinus, 143. *Et c.* tertius Simplicius, 143. 230. b. 286. *Et c.* quartus Vitalis, 144. b. quintus, Bonitus, 144. b. sextus, Valentinianus, 144. b. Alii, Angelus de Nuce, 429. c. Desiderius, 120. *Et c.* Johannes, 121. Johannes Cardin. de Aragonia, 158. b. Oderisius, 65. b. 634. Petronax, 96. a. 177. c. Simplicius-Caffarellus, 158. b. Theobaldus, 632. Theodemarus, 119. c.
- S. Caſſiani, *vide* Maſſilienſe.
- Caſtellenſe anachoretarum a Caſſiodoro inſtitutum, 125. b. 126. 268. a. Abbas Gerontius, 125. *Et c.*
- Caſtellum prope Montem-Romarici, *Chatelet*, 369. a.
- Caſtilocenſe in Hannonia, S. Waldetrudis, *S. Vaudru de Mons*, 399. c. 405. c. 440. c. 441. a. b. 579. c. Abbatissa Waldetrudis, 570. c.
- Caſtrenſe S. Benedicti, nunc episcopalis ſedes, *S. Benoist de Caſtres*, 87. a. 400. 573. c. 598. c. 638. Abbates, Alfonsus, Bertrandus, Citruinus, 598. *Et c.* Faustinus, 638. *Et c.* Faustinus ſecundus, 566. *Et c.* Robertus, 573. *Et c.* Plures alii recensentur, 323. c.
- Caſtrum-Leonis in Hispania, 396. a.
- Caſtus-Locus apud Piſtones, *Chaſteau-Lacher*, Abbas S. Junianus, 141. c.
- Catalacense, *Charelat*, 351. c.
- Catalaunenſe S. Memmii, *S. Menge de Chalons sur Marne*, 529. 530.
- Cauciacense S. Stephani prope Compendium, *Choisy*, 179. b. Abbas Bettoleus, 179. c. 445. c. Nunc est prioratus, 445. c.
- Caulinianum in Lusitania, 70. c. 71. b. 72. a. 202. c. 203. 368. a. abbas, Renovatus, 71. *Et c.*
- Cellæ in Ægypto, 46. a.
- Cella, *vide* Cellenſe.
- Cella-Bobini, *Vide* Trecenſe, 514.
- Cella Datdonis, 124. a.
- Cellæ prope Dionantum, 609. 610. a. Fundator S. Hadalinus, *ibid.*
- Cella S. Eustitii, seu Cellenſe, *Selles ou Celle en Berry*. 161. c. Nunc Fulenſium, 162. a. Abbas Leonardus, 79. a.
- Cella S. Jumeris, 124. a.
- Cella S. Lauteni, *S. Lautein*, 32. c. 33. a.
- Cella-Leobardi, seu Mauri-monasterium, *Maurmunster*, alias *Marmoutier* in Alſatia, 309. c. abbates Leobardi duo, Anaſtaſius, Godefridus-Mauus, 310. *Et c.*
- Cella-Lupicini, 23. c. 24. a. *Vide* Lauconnenſe.
- Cella-maritima in Anglia, 592. a. Alcuinus ibi præfectus; *ibid.*
- Cella-maritima, *vide* S. Judoci.
- Cella-sancti-Mederici, 621. b. c.
- Cella priorat. S. Germani, *la Celle*. 542. c. 594. b.
- Cella S. Sigismundi, 533. a. b. prior. *ibid.* b. Abbas Immerius, 533. b.
- Cellenſe, seu Cella S. Gislani, *S. Guillain*, 405. b. c. 406. a. 478. b. 561. c. 610. a. Abbates, S. Gislenus, 578. b. Elefans, Rathbodus, 561.
- Cellenſe-Hadalini, 478. b.
- Cellenſe S. Petri. *Vide* Trecenſe.
- Celsiniacense, 105. a.
- Cenomannensis, 79. a. 191. 192. b. Viginti-quatuor; 159. c.
- Cenomannense virg. 456. a.
- Cenomannense S. Albinii virginum, 130. c. 578. & sanctæ Mariæ, 560. seu S. Scolasticæ, 451. Abbatissæ, Abideligama, 579. a. Adrechildis, Ada, Arvina, 160. *Et c.*
- Cenomannense S. Crucis, 191. b.
- Cenomannense S. Georgii, 560. a.
- Cenomannense S. Germani, 191. a. 192. a. b. Modo paræcia, 169. b.
- Cenomannense virg. S. Juliani de Prato, *S. Julien du Pré au Mans*, 192. b. 560. b.
- Cenomannense S. Longisilli prioratus, *S. Longis*, 331. b.
- Cenomannense S. Mariæ, 159. c. Abbas Paduinus, *ibid.*
- Cenomannense S. Petri de Cultura-Dei, *La Couture*, 191. 192. b. 250. b. 312. a. b. 383. b.
- Cenomannense S. Petri ad Gundridum fluviolum a sancto Richmiro conditum, 578. c.
- Cenomannense S. Scholasticæ, 429. *Vide* S. Mariæ.
- Cenomannense S. Victurii, 159. c.
- Cenomannense S. Vincentii, 158. 159. 160. a. 192. b. c. 312. b. 331. b. 383. b. 451. a. 684. Dedicatur, 159. a. b. Abbas Leufus, 159. b. Præpositus Patuinus, 684. c.
- Cenomannense monasterium S. Mariæ, 159. c.
- Centulenſe S. Richarii, *S. Riquier*, 29. b. 336. c. 337. 391. b. c. 392. a. 412. Abbates, Angelramnus, 392. a. Angilbertus, 29. *Et c.* Anſcherus, 412. a. Coſchinus, 571. *Et c.* Clotinus, 572. a. Gervinus II, 412. a. Ingelardus, 412. a. Ingelramnus, 392. a. Ocioaldus, 391. *Et c.* S. Richarius, 571. *Et c.*
- Ceraſienſe in Normannia, *Cerisy*, 139. a.
- Chalonna, 250. b.
- S. Chlodoaldi, seu Novigentum, *S. Cloud près Paris*, 76. a.
- S. Chlodulſi, 359. c.
- Chraufobacus, ignotum, 623. b. c.
- Chriſmatum in Normannia, 139. a.
- S. Chriſtivilian Christophori. *Vide* Pariſienſe.
- S. Christophori. *Vide* Laudunenſe. Remenſe S. Remigii.
- S. Christophori in Sicilia, 203. b.
- Cincillacense. *Vide* Tincillacense.
- Claravallis, abbas S. Bernardus, 381. c.
- Claroangense 481. c. *Vide* S. Amarini.
- Claromontana, *vide* Arvernensis.

Classense S. Apollinaris, 7. c. 235. c. 236. a.
 Classense, 7. c. SS. Johannis & Stephani prope Ravennam,
 226. seu SS. Johannis & Pauli, 236. a. 250. c. Abbates,
 Claudius, 218. c. 276. 660. c. 1. 661. Maurus, 277. b.
 S. Claudii in Gallicia, 187. c.
 SS. Claudii, *Æc. Vide Legionense.*
 S. Claudii. *Vide Condatescense.*
 S. Clementis. *Vide Helenense, Mettense.*
 S. Clementis citra lacum, 37. c.
 Clingenſe, 384. b.

Cluniacense, 75. a. b. 229. c. 243. a. 461. c. 637. Abba-
 tes, S. Hugo, 227. b. S. Odilo, 632. b. S. Odo, 281. b.
 631. b. Petrus-Venerabilis, 632. b.

Coacense. *Vide Cotiacense.*

Coldinghamense, 476. *vide Coludienſe.*

Colonia prior. in Aquitania, 527. c.

Colonetense Andegavorum, 389. c. Abbas Magnobodus,
 250. b.

Coloniæ S. Mariæ in Capitolio, 587. b.

Coludienſe in Anglia virg. *Coldingham*, 476. 510. b. c.
 511. 518. 619. a. Abbatissæ Ebba, 510. 553. b. *Æc. Al-*
tera Ebba, 511. b.

S. Columbæ, *vide Hienſe.*

SS. Columbæ, Agathæ & Mariæ, 382. 688. c. 1.

S. Columbæ. *Vide Senonense. Viennense.*

Columbariense, *Colombiers*, 481. a.

S. Comgelli in Hibernia, 209. c.

Comodoliacense, *S. Fumien*, 102. a.

Complutenſe in Asturiis, 604. b. c. SS. Justi & Pastoris,
 393. c. 394. 395. c. abbas Fructuosus, 393. *Æc.*

Conchense Ruthenorum, *Conques*, 358. b.

Condatescense, seu Jurenſe, *Mont-Fura*, seu S. Augendi,
 seu Eugendi, *S. Oyan*, seu S. Claudii, *S. Claude*, 10.
 a. 14. 23. 24. 25. 26. 223. a. 369. b. 559. b. 608. b.

677. Abbates Andericus, 27. *Æc. Antredus*, 678.

Antidiolus, 26. *Æc. S. Augendus*, 25. *Æc. Bertran-*
andus, 678. c. 1. S. Claudius, 559. *Æc. Dagamundus*,

27. *Æc. S. Eugendus*, 677. *Æc. Hipolitus*, 608. *Æc.*

Injuriolus, 404. 405. *Æc. Lupicinus*, 23. *Æc. Mi-*
naufius, 25. *Æc. Olympius*. 27. *Æc. Romanus*. 348.

Æc. Rusticus, 608. *Æc. Sapienius*, Thalatus, Wlter-

andus, 678. *Æc.*

Condatescensium monachorum austeritas, 25. b. c.

Confluentis, 457. c. *vide S. Gregor. in Alfaria.*

Constantiense in Neustria, *Contance*, 295. a. abbas Poten-

tinus, 295. a.

Coquedenſe, 577. a.

Corbeiense S. Petri, *Corbie*, 138. b. 328. b. 439. a. 444.

c. 445. 469. c. 470. 516. c. 555. a. 665. c. Abbates S.

Adalhardus, 381. c. Chrodegarius seu Crotcarius,

seu Rodegarius seu Rotgarius, Erémbertus, 502. *Æc.*

Grimo, 252. c. Sebastianus, 566. a. Theodefredis,

565. *Æc.*

Corbeia Saxonica, *Corvei*, 381. c.

Corbiniacum, seu S. Marculfi, *S. Marcol de Corbeny*,

138. c. 139. a.

Corisopitense, *Quimper*, per annos decem, 150. a.

Cormaricense, S. Pauli, *Cormery*, 81. a.

Corficæ insulæ, 219. c. abbas Horofius, 219. c.

SS. Cosmæ & Damiani, 37. c. *Vide Toletanum.*

SS. Cosmæ & Damiani Mauriaci, 353. b.

Cotiacense Ad-sanctos, 171. c. 172. b. 601. c.

Craterense, 7. b. S. Marcellini, 260. c.

Creon, pr. in Aquitania, 527. c.

S. Crispini, *Vide Sueffionense.*

Crispiniense S. Landelini, *Cressin*, 428. b. 580. a. Ab-

bates, Adelenus, 580. a. Landelinus, 579. *Æc.*

Cromonenſe apud Arvernos, *Cournom*, 102. b. 105. a. b.

S. Crucis, *Vide Arelatense, Burdigalense, Cenomannen-*
ſe, 191. b. *Helneſton*, Kemperlegienſe, Lemaufenſe,

Meldense, Parisiense, Piſtavenſe, Toletanum.

Ciux S. Leufredi, *Vide Madriacense.*

Crucis-monasterium, 497. *Vide S. Judoci.*

Cultura-Dei, *vide Cenomannenſe.*

Curbionense, *S. Lomer le-moûtier*, 147. b. 148. a. 220.

439. a. Abbates, Laigobertus, 439. a. S. Lauonma-

rus, 147. 219. *Æc.*

Curienſe, *Coire*, S. Lucii, 311. a.

Annal. Bened. Tom. I.

Curtisfolra in Belgio, 441. c.

Cusantienſe S. Johannis-Bapt. *Cusance*, 369. b. Abbas Er-

menfredus, 369. b.

S. Cyriaci ad Thermas, *vide Romanum.*

S. Cyrici Claromontanum, 102. b. 104. a. 105. b. c. Ab-

bates, Abraham, 104. *Æc. Auxanius*, 104. b.

S. Cyrici, *vide Decimiacense.*

D

DACORENSE, 592. b. Abbas S. Suidbertus, 592.

Æc.

Dalmatiæ insularum, 5. c.

Daroangus, *vide S. Amarini.*

Dearmacanum seu Dearmachense in Hibernia, 210. 2.

249. c. Abbas Finnianus, 210. *Æc.*

Decimiacense ad S. Cyricum, 171. c. 172. b. c. 601. c.

Deibienſe virginum, 395. b.

S. Deodati supra Ligerim, *S. Dié*, 605. c. Abbates Aute-

liani duo, *ibid.*

S. Deodati Vallis-Galilææ, Juncturæ, *S. Dié en Vosge*,

487. 488. b. 496. 506. 507. c. 545. c. 546. a. 696.

Fundator & abbas S. Deodatus, 496. *Æc.*

Dervenſe SS. Petri & Pauli, *Montierender*, 188. b. 508.

509. a. 573. c. 574. Abbates, Adſo, 574. *Æc. S. Ber-*
charius, 565. *Æc. Hauto*, Synaulius, 574. *Æc.*

Desertinenſe, *Difentis*, 310 503. b. 504. b. Abbates S. Si-

gisbertus, Adalbero, 504. *Æc.*

S. Desiderii, ignorum, 594. c. Abbas Adroaldus, *ibid.*

S. Desiderii. *Vide Cadurcense.*

S. Dionysii in Francia, 111. c. 252. c. 400. a. 340. *ad* 343-

354. c. 361. a. 379. c. 380. a. 418. b. c. 419. 422. 423.

424. 438. b. 439. a. 452. b. 499. b. 500. 501. 516. c.

534. a. 541. 593. c. 594. 598. c. 600. a. 605. a. b. 613. c.

623. b. c. 685. 693. 694. 706. c. 2. Ibi Dagobertus prin-

ceps sepultus, 178. c. Abbates, Aigulfus, 29. *Æc. An*

Amphilechus, 111. *Æc. Chaino*, 142. 593. *Æc. Seu*

Chaeno, 594. c. Chardeicus, 594. *Æc. Dodo*, 340. *Æc.*

Fardulfus, 323. c. Hilduinus, 423. b. Leobefarius,

500. b. Wandebrechtus, 542. 602. *Æc.*

S. Dionysii de Rullyaco, *Rully*, 371. b.

S. Dionysii de Strata, priorat. *Lestree*, 342. b.

S. Dionysii, *vide Rentiacense. Tunsonis-Vallis.*

S. Disibodi, 522. c. 523. a. Abbates, S. Disibodus, Dode-

chinus, Helingetus, 522. c.

Divionenſe S. Benigni, *S. Benigne de Dijon*, 10. b. 34. b.

174. b. c. 227. b. 360. a. 367. c. Privilegia, *Æc.* 45. b.

46. c. Ibi Sanctimonialia, 45. *ibid.* An Agaunenſi con-

junctum, 174. c. Abbates, Ætherius, 289. b. Apolli-

naris, 46. *Æc. Beloneus*, 174. *Æc. Bobolenus & alter*

Bobolenus, 360. *Æc. Eustadius*, 45. *Æc. Godinus*, 289.

seu Gudinus, 174. *Æc. Halinardus*, 533. c. Hugo, Mau-

rinus, Odeleus, Richimarus, 289. *Æc. Richinus*, 174.

Æc. Tranquillus, 46. c. Widradus, 289. b. Wlfchram-

nus, 174. *Æc.*

Divionenſe, *vide Elariacum.*

Dofras in Cantia, 601. b.

Doleienſe, *vide Theolegienſe.*

Dolense, *Dol*, 150. a. 151. b. Fit episcopatus, 151. c. Ab-

bates, Budocus, Maglorius, S. Samson, 151. c.

Doratenſe S. Petri, *Dorat*, 102. b.

Dormecastrenſe, 436. a. b.

Dornariacum, *vide Vefontionenſe.*

Doroangense, *Vide S. Amarini.*

Dumienſe in Gallicia, 74. c. 177. c. 178. a. 437. Episco-

pum habet, 145. 146. Abbates-episcopi, S. Martinus,

S. Fructuosus, 437. *Æc.*

Dummocense, 510. c. Abbas Werfredus, *ibid.*

Duorum-Gemellorum. *Vide Bajocense.*

Durivum duplex, *Durin*, viroium & mulierum, 150. a.

nunc priorat. 258. b.

Dufenſe, *Demere*, 526. a.

E

EADBARNENSIS in Anglia, 540. a.

Ebersheimense prope Scelestadium. *Ebersminster*. 487.

599. b. S. Petri, seu S. Mauricii, 488. alias Eberhardis

L L III

- monasterium, 487. c. seu Novientum, 487. c. 488.
 Abbates, Benedictus, Columbus, 488. *Æc.* Eberhardus, seu Erhardus, 487. *Æc.* Theorbaldus, 488.
 Eboriacense S. Mariæ & S. Petri, & S. Stephani, seu Brigense, seu Faræ-monasterium, *Faremoutier*, 123. 304. c. 305. 309. a. 321. 327. b. 355. c. 356. 357. 364. c. 378. 430. c. 434. 435. a. 439. a. 479. c. 510. b. Abbatissæ, Æthilburga, seu Edilburgis, 434. *Æc.* Bertradana, 305. *Æc.* S. Fara, 603. *Æc.* Saëtrudis, 305. *Æc.*
 Eboriacense, ibi & monachi, 305. b. Abbas Gerochus, 434. b.
 Ebredunense, *Embrun*, 132. a. Abbas Beroaldus, *ibid.*
 Ebroicense S. Taurini, S. *Taurin d'Evreux*, 597. a.
 Ebrolium, *Ebreuil*, 103. b.
 Ebronium S. Mariæ, *Avrion*, modo, *Evron*, 116. b. 331. b. 383. b. abbas Agobertus, *ibid.*
 S. Ebrulfi prioratus, 148. c. *vide* Uticense.
 Ebursheimense, *vide* Ebersheimense.
 Ecolismense S. Eparchii, S. *Cybar d'Angoulesme*, 180. a. b. 181. a. b.
 S. Edilburgæ prior. virg. *Sainte Aubierge*, 434. c.
 Elariacum, *Laré*, 174. 471. b. Virginum, 175. a. fit prioratus, *ibid.*
 Eliense, seu Eligenfe, 510. 431. a. 545 duplex, *ibid.*
 Eliense virorum, 545. b.
 Eliense virginum: abbatissæ Ermenilda, 545. b. Ethildrita, 510 *Æc.* Sexburga, *Weirurga*, 545. b.
 S. Eligii fons, 412. a.
 Elizangium, *vide* S. Ursicini,
 Elnonense S. S. Petri, Andrea & Amandi, S. *Amand*. 87. b. 309. a. 372. c. 373. 384. b. 421. a. c. 460. 461. b. c. 462. a. 528. b. 543. 582. c. 596. a. 603. b. Abbates, S. Amandus, 373. *Æc.* Andreas, 543. *Æc.* Johannes, 603. *Æc.* Jonas, 373. Ursus, 404. *Æc.*
 S. Eltuti, in Wallia, 150. c. 151. b.
 Emeritense, *Merida*. S. Eulaliæ, 70. c. 71. a. 368. a.
 S. Encratidis Cæsaraugustanum, 394. c.
 Enfionense S. Jovini, seu Marnense, S. *Fouin de Marnes*, 10. a. 34. b. 81. c. 83. a. 258. c. 521. c. 522. a. Patronus S. Jovinus. 81. c. abbates, Marcianus, Leonegiffilus, Generosus, 81. *Æc.*
 S. Eparchii, *vide* Ecolismense, Santonense.
 Episcopi-villa, seu Gaugiacum, *Vequeville*. 574. c. 575. a. 701.
 Eposense, *Fvois*, S. Martini, 160. c.
 Epternacense, seu Esternacense, *Epternac*, 610. b. 614. b. c. Abbates, S. Willibrordus, 614. c. Theofridus, 534. c.
 S. Equitii in Valeria, 165. c. 166. a. 667. 668.
 S. S. Erasmi *Æc.* *Vide* Neopolitanum.
 S. Erasmi in Cælio monte, *vide* Romanum.
 S. Eucharitii, *vide* Trevirensis.
 S. Eugendi, *vide* Condatescense.
 S. Eulaliæ, *vide* Emeritense, Lugdunense, Toletanum.
 Evronium, *vide* Ebronium.
 S. Eusebii Viennense, 386. b.
 S. Eustitii-cella, *vide* Cella.
 S. Euthymii monasteria, 254. b.
 S. Euthymii laura, 367. a.
 S. Eutropii, *vide* Santonense.
 Exaladense in diocesi. Urgellensi, 75. b.
 Exidoliensis cella, 160. b.

F

- F**ALCIDIS Puteolense, 260. a.
 Faræ-monasterium, *vide* Eboriacense.
 Farfense B. Mariæ, *Farfe*, seu Acurianum, 7. 381. c. 561. 562. c. 563. Abbas Thomas, 561. *Æc.*
 Farne insula, *vide* Lindisfarnense.
 Farnense eremitorium, 617.
 S. Faronis, *vide* Meldense.
 Faucense, 392. c. 393. a.
 Faverniacum, *Favernay*, 533. c.
 Faverolas, *vide* Barificum.
 Favianense in Austria, 34. c.
 S. Felicis, *vide* Nolense.
 S. Festi Neopolitanum, 244. c.
 Ferrariense S. Petri, S. *Pierre de Ferriere*, 34. b. 46. c. 49.

- Abbates, Alcuinus, Buchinus, 49. b. Lupus, 278. b. 497. b. Ferreolacense, 139. b.
 S. Ferreoli, *vide* Viennense.
 S. Fiacrii priorat. 344. a.
 Figiacense, *Figeac*, 358. b.
 Ficamnenfe, *Fefcan*, 447. b. c. 532. a. 540. c. Abbatissa Childemarcha, 532. *Æc.*
 Flaviacense SS. Trinitatis, SS. Mariæ, Petri, *Æc.* nunc sancti Geremari, S. *Germer de Flay*. 433. b. c. 434. a. 447. b. Abbas S. Geremarus, *ibid.*
 Flaviana-Vallis, *vide* S. Ægidii.
 Florentinæ sororis S. Leandri ignotum, 167. a. c.
 Florentinum S. Hillari, abbatissa Itta, 381. c.
 S. Florentii, *vide* Glonnenfe.
 S. Florentii-Novi, S. *Fleurent le Femme*, 528. a.
 Floriacense S. Benedicti, *Fleury*, vel S. *Benoist sur Loire*, 86. c. 152. c. 194. c. 272. c. 328. b. c. 380. 381. 428. c. 429. 430. a. 463. b. 496. a. 499. b. 519. c. 530. c. 546. 589. c. 631. c. 642. c. 1. 663. c. 2. Abbates, Abbo, 632. a. Adalbertus, 546. c. Adelgaudus, 381. *Æc.* Auderannus, Flatbertus, Geilo, Ido, Leodardus, Medo, S. Mummolus, 546. *Æc.* Rigomarus, 380. *Æc.* Theodulfus, 381. *Æc.*
Folcanstan in Cantia, 601. b.
 Fons-Barlæ virg. apud Gabalos, 438. b.
 Fons-Besux, *vide* Besuense.
 Fons S. Eligii, 412. a.
 Fons-rogii in Gallia, *Font-rouge*, 85. c. A S. Romano conditum, 172. a. 631. b.
 Fontanellense S. Petri, seu S. Wandregifili, S. *Vvandrille*, 348. b. 401. c. 402. 420. c. 439. a. 447. b. c. 470. c. 484. b. c. 485. 486. a. 506. b. 522. b. 525. c. 526. 569. 570. a. 573. c. 575. a. b. 579. a. 585. c. 593. 594. c. 602. b. c. 623. c. Abbates, Anfegilus, 149. c. 179. a. 255. b. 347. *Æc.* Ansbertus, 541. *Æc.* Bainus, 448. a. Hildebertus seu Hiltbertus, 602. *Æc.* Lambertus, 438. a. 527. *Æc.* S. Wandregifilus seu Wando, 345. 471. a. 484. *Æc.* Wando alter, 593. c.
 Fontanense, priorat. Luvovii, *Fontaine*, 212. a. 214. a. 232. c. 224. 308.
 Fontanetense, *Fontenay*, 171. c. 172. b. c. 601. c.
 Fontanetense in Nortmannia, S. Stephani, *Fontenay*, 586. abbas S. Ebremondus, *ibid.*
 Forcalcariese, *Forcalquier*, 131. c.
 Foresti-Cella, seu Forestense-monasterium, seu Argubium, *Forest-moustier*, 337. b. 391. c. 392. a. b.
 Formense in Anglia, 525. b.
 Fossatense S. Petri, tum S. Mauri, S. *Maur des Fossees près Paris*, 371. c. 372. a. b. 383. a. 419. b. 464. c. 465. b. a. 629. ad 654. Abbates, Babolenus, 371. *Æc.* Erlafridus, 464. *Æc.* Odo, 629. *Æc.*
 Fossense seu Fossuense. *Fosse*, 399. 420. Abbates, Foillanus, 411. *Æc.* Ultanus, 446. *Æc.*
 S. Fremundus prior. in diocesi Constantiæ, 539. a.
 S. Fridiani, *vide* Luccense.
 In Frisia a S. Gumberto fundatum, 468. a.
 Fromense in Anglia, 525. b.
 Fulcardi-mons, *Foucardmont*, 471. a.
 Fuldense, *Fulde*, 87. 119. b. 276. Abbas Ruthardus, 119. b.
 Fundanum, *Fondi*, 143. Abbates B. 668. c. 2. an Bernardus, 144. Honoratus, 7. b. 39. b.
 S. Fursei, *vide* Perronense.
 S. Fulciani in Nemore, S. *Fuscien aux Bois*, 138. b. Abbas Ebrulfus, *ibid.*
 Fussenfe, abbas Magnus, seu Magnoaldus, 308. c.

G

- G**ABALITANUM S. Privati, S. *Privas de Favaux en Gervaudan*, 188. abbas S. Lupentius martyr, 188. *Æc.*
 Gaditanum, 396. a.
 Gaëlum S. Johannis, *vide* S. Mevennii.
 Galilæa, *vide* S. Deodati.
 Galliciensia in Hispania, 395. c. 396.
 In Gallicia insula a S. Fruc uolo, 395. c.
 S. Galli, S. *Gal*, 221. c. 350. b. 392. 583. b. c. 584. a. Ejus primordia, 302. b. c. abbates, Magulfus, Othmarus, 392. *Æc.*

Gallinaria insula, 5. c.
 Gambrense, 245. b. c. an Gambronense, 245. c. Abbas Albertus, 245. b. 461. a.
 Gandavenfia seu Gandensia duo, 350. c. 351.
 Gandense S. Bavonis, *S. Bavon de Gand*, 350. c. 398. c. 412. *Et seqq.* 443. Fit ecclesia cathedralis, 413. a. Abbates, Aldebertus, 529. *Et c.* Florbertus, 442. *Et c.*
 Gandavenfe, seu Blandinivilla, 509. c. seu S. Petri in monte Blandinio, *S. Pierre de Gand*, abbas Hatto, 587. b.
 S. Gaudentii Ariminense, 237. a.
 Gaudiacum apud Bituriges, 297. b.
 S. Gaudiosi, vide Neapolitanum.
 Gaziacum, seu Episcopi-villa, virg. 574. c. 701.
 Gazarense in Plagia, 260. a.
 Gemeticense S. Mariæ, seu S. Petri, *Fumieges*, 328. b. 412. b. 439. a. 520. b. c. 521. b. c. 522. 566. b. c. 567. a. 568. 571. c. 583. Conditur, *Et c.* 432. b. Ejus descriptio, 432. c. 433. a. Abbates, S. Aicadrus, 200. *Et c.* Chrodobertus, 566. *Et c.* Coschinus, 583. Druetgangus, 583. a. b. S. Filibertus, 402. a. 469. a. 506. c. Ragertramus, 520. *Et c.*
 Gemmelacense, *Gemblours*, 390. c. Abbas Olbertus, 580. a.
 Genoliacense, 181. b.
 S. Genovefæ, vide Parisiense.
 S. Georgii in Hercinia silva, *S. George dans la Forest Noire*, 533. b.
 S. Georgii de Monte-acuto, 258. c.
 S. Georgii Moratense, 281. c.
 S. Georgii ad sedem in Sicilia, 225. c.
 S. Georgii Weltemburgenfe, 612. b.
 S. Georgii, vide Calense, Cenomannense, Lugdunense, Noviomagenfe, Urbs-vetus.
 Gerberense in Britannia, 152. b. Abbas Tanguidus, 152. b.
 S. Geremari, vide Flaviacense.
 S. Germani Cenomannense, 169. b.
 S. Germani Spirense, 384. b.
 S. Germani Autifiodori, vide Autifiodorenfe, Mons-Falconis, Parisiense.
 S. Germani Pratenfis, vide Parisiense.
 SS. Gervafii & Protalii, vide Mentuniacum, Viennense.
 Gerundenfe, vide Biclarenfe.
 Giacense prior. virg. *Gy*, 434. c.
 S. Gildasii apud Bituriges, 151. b.
 S. Gildasii de Nemore, *S. Gildas des Bois*, 151. b.
 S. Gildasii Ruyense, vide Ruyense.
 Gillitanum in Africa, abbas Felix, 40. a.
 Girwenfe S. Pauli, *Farrowv*, 125. b. 275. a. 276. a. 417. a. 524. 556. 575. b. c. 576. b. 661. c. 2. 663. c. 1. 664. c. 2. Abbas Ceolfriidus, 588. c. 589. a. 590. Abbates iidem ac Wiremuthenses, vide Wiremuthense.
 S. Gifleni, vide Cellense.
 Glanderienfe, seu Longæ-villæ, S. Martini, *Longeville*, 221. a.
 Glannafolienfe S. Salvatoris, seu S. Mauri, *S. Maur sur Loire*, 107. 110. b. 118. a. 119. b. 122. c. 127. b. c. 131. a. b. 181. c. 186. 187. 239. c. 465. b. a. 629. ad 654. Constituitur, 116. c. Fuit Casini colonia, 117. a. 130. c. 635. 636. Ejus dedicatio, 131. a. Abbates, S. Maurus, Bertulfus, Florianus, 286. *Et c.* Drogo, 119. c. Odo, 107. *Et c.*
 Glastonienfe S. Mariæ & S. Patricii, 525. b. 535. 536. a. 587. 588. 597. 661. c. 2. 662. c. 1. Abbates, Benignus, 587. *Et c.* Berwaldus, 596. *Et c.* Britwaldus, 535. *Et c.* An Bertwaldus seu Britwaldus, postea episcopus Cantuariæ, 596. c. 597. Cedwalla, 536. a. Heddius, Hemgilius, 535. *Et c.* Ina, 536. a. S. Patricius, 587. *Et c.*
 S. Glodofendis, vide Mertenfe.
 Glocestrienfe virginum, 557. c. 558. tum virorum, *ibid.* a. Abbatiffæ, Kineburga, 557. c. Edburga, Eva, seu Gaffe, 558. a.
 Glonnenfe, seu S. Florentii in monte Glonna Veteris dicti, *S. Fleurent le Viel*. 527. 528. a. Abbas S. Maurontius. *ibid.*
 S. Goaris, 407. 408.
 S. Godonis, *S. Gon*, vide Oyense.
 Gorgoniæ insulæ, 5. c. 219. b. c.
 Gorzienfe, *Gorze*, 553. a.

Gozeccense, 390. b.
 Grandivallense, *Gransel*, seu *Munsterthal*, 400. b. 483. b. c. 484. a. Abbates, Deicolus, 483. c. s. Germanus 322. *Et c.*
 Granense, 27. c. 28. c. 29. b. c.
 Graselense, 598. b. seu S. Mariæ de Gransello, 571. c. seu S. S. Victoris, Petri, *Et c.* prope Viennam, 571. b. 698. ad 701. Abbas Fredeghifolus, 698. c. 2.
 S. Grata in Dioecesi Urgellenfi, 75. b.
 Gravenfe, 30. c.
 S. S. Gravini & Luxorii, vide Caralitanum.
 S. Gregorii, seu monasterium in Valle-Gregoriana in Alsatia, *Munster en Gregoriental*, 457. b. 491. a. 518. b. Abbates, Coldwinus, 454. b. Valedius, *ibid.*, c.
 S. Gregorii Ariminense, 237. a.
 Grevencense, 30. c.
 Grinniacense, *Grigni*, 10. a. 30. a. 106. a. b. 386. a.
 Guastarenfe, vide Waslarenfe,
 Gundulfi-monasterium, 124. a.

H

HABENDENSE, seu Mons-Romarici, *Remiremont*, 28. 29. a. 214. a. 315. 321. 338. c. 369. a. 425. c. 438. c. 492. a. 493. b. 504. a. 690. c. 2. Fuit duplex, 315. b. c. 316. 321. c. 338. 503. c. Quæ ibi regula, *Et c.* 426. 427.
 Habendense virorum, 375. c. Abbates, S. Adelphius, 480. *Et c.* S. Amarus, 270. 337. *Et c.* Clydo, 338. *Et c.* Garichramnus, 504. a. S. Romaricus, 425. *Et c.*
 Habendense virg. 350. a. Abbatiffæ, Cæcilia, seu Clara, seu Gegoberga, 315. 316. *Et c.* Mactefledis, 690. *Et c.* Perpetua, 426. *Et c.* Tetta, seu Cibetrudis, seu Gebetrudis, 504. 534. *Et c.*
 Hacanon virg. in Anglia, 436. a.
 Haconos virg. in Anglia, 555. b. Abbatiffa Frigitha, 555. b.
 S. Hadriani, in Italia, 267. b.
 S. Hadriani Panormitanum, 164. a.
 Hagustaldense, 578. b.
 Hamaticense, *Hamay*, virg. S. Petri. 384. b. c. 385. b. 521. a. 587. b. Abbatiffæ, Eufebia, 384. *Et c.* Gertrudis, 385. *Et c.*
 Hainense in Neustria, prior. 538. 539. a. 697. c. 1. S. Maria, tum S. Petri, 539. a.
 Harea, 584. vide S. Wlmari.
 Hafelacense, *Hafelac*, abbas Victor, 533. a.
 Hafnonienfe duplex, virorum, & mulierum, *Hafnon*, 555. c.
 Hafnonienfe virorum. Abbates Johannes, Aldo, Savericus, Geroldus, Godefridus, Walterus, Amadeus, Andulfus, 596. a.
 Hafnonienfe virginum. Abbatiffæ, Eulalia fundatrix, Bertrudis, Ermentrudis, & sex aliæ ignotæ, 596. a.
 Hasprenfe prior. *Haspres*, 583. b.
 Hattonis-monasterium S. Leudelini, seu Cella, *Ettenheimminster*, 491. a.
 Heanburgense in Anglia, 545. b.
 Helenense S. Clementis, *Elne*, 75. b.
 S. Helenæ, seu *Helneftow*, in Anglia S. Crucis & S. Helenæ, 536. a. Abbatiffa Cilla, 536. *Et c.*
 Helerense, S. Hilarii, 221. Abbas Fridolinus, *ibid.*
 Hensionense, vide Enfionense.
 Heortense, 435. Abbatiffæ Bega seu Heru, 435. c. Herefvitta, 444. b. Hilda, 474. *Et c.* 595. c.
 Herense, seu Herienfe, *Nermoutier*, 520. b. c. 521. c. 566. c. 567. a. 571. c. Abbates, S. Filibertus, 566. *Et c.* Ermentarius, 571. c.
 S. Hermæ seu Hermetis, vide Panormitanum.
 Hiberniæ, 207. 208. 209. 210.
 S. Hieronymi, vide Astigitanum.
 Hiense, 210. 249. 250. a. 365. c. 472. b. 587. a. 618. Scottorum, 415. c. Ejus privilegium in Episcopus, 210. Abbates, Adamnanus seu Adomnanus, 511. *Et c.* Bartaneus seu Baitheneus, 249. *Et c.* S. Columba, 206. ad 210. 473. *Et c.* Segenius seu Segienus, 356. *Et c.*
 Hiensia a S. Columba instituta, 580. a. b.

Hilariacense, S. Pauli, tum S. Naboris, *S. Avot.* 221. a. b.
 S. Hilarii, *vide* Helerense, Pictavense, Trevirense.
 S. Hilari prior. 534. a.
 S. Hillari, *vide* Florentinum,
 Himming in Cantia, 601. b.
 Hipponense, sub S. Augustino, 40. a. 43. a.
 Hispalense, *Seville*, 167. a.
 Hispanica, 66. c. 70. c. 74. 531. b. 604. b. c.
 Hoemburgense S. Odiliae, *S. Odile*, 599. b. 488. ad 492. 599. b. Abbatissae, S. Odilia, Werentrudis, *ibid.*
 S. Honorati Arclatense, 195. b.
 S. Honorati, *vide* Lirinentense.
 Honoriacense, 362. a. 363. a.
 Honovienense, 491. a.
Hor in Cantia, 601. b.
 Horemburgum eremitorium S. Arnulfi, 338. c.
 Horensense, *vide* S. Theoderici.
 Horrense prope Treviros S. Mariae, *Oeren*, 220. c. 368. c. 369. a. 533. 534. 535. a. 614. 615. a. 625. a. Abbatissae, Irmina, Modesta, 534. *etc.*
 Hripense, *vide* Ripense.
 Hugonis-Curia in Vosago, *Honcour*, 462. c.
 Humolariense, *Homblières*, 509. c. 510. 593. c. Abbatissa S. Hunegundis, *ibid.* Virorum abbas Bernerus, 593. c.
 Hunulficurtis S. Petri, *Hunecourt*, variae fortunae, 572. b. c. Abbatissa Auriana, 572. *etc.*

I

S. JACUTI, S. *Jacut*, 34. b. 150. a. c.
 Iciodorense, *Issore*, 480. c.
 Jerusalem. *Vide* Resbacum.
 Ikanhoense in Anglia, 430. c.
 S. Illidii, *vide* Arvernense.
 Indæ, *Inde*, abbas Ainricus, 478. b.
 Inferius-monasterium S. Martini & S. Odiliae in Alsacia, *Nidermunster*, 492. a.
 Ingetlingum in Anglia, 415. c.
 In-litore, à S. Suidberto constructum, 597. b.
 Insulense apud Bellovacos, 433. c. 434. a. 447. b. abbas Archarius, 433. b.
 Insula prope Treacas, 50. a. abbates, Aventinus, Fidorus, 50. a.
 Insula-Germanica, *vide* Trecentense S. Petri.
 Insula-Barbara, *l'Isle-Barbe*, 6. a. 10. a. 11. b. 13. a. 79. c. 132. a. Ejus abbatibus privilegium. Erat Vicarius episcopi Lugdunensis, 12. c. abbates, Ambrosius, Asterius, Benedicti duo, Licinius, 12. 13. Lupus, 79. c. Maximinus, Maximus, 13. Sabinus, 23.
 Insula seu Werdunense, 400. b.
 Interamne. *Vide* Athanacum.
 Ioba, 210. *Vide* Hiense.
 S. Johannis prior. in Vosago, 507. b.
 S. Johannis de Eremitis, *vide* Panormitanum.
 S. Johannis de Gaelo, *vide* S. Mevenii.
 S. Johannis, *vide* Eduense, Altvillarense, Andegavense, Baniacus-pons, Classense, Iprensense, Laudunense, Lemausense, Limonicum, Reomaense, Tarvennense.
 S. Johannis Bapt. seu S. Johannis ab Aquis, 37. c.
 S. Johannis Baptistae. *Vide* Cusantienense, Modoetia, Panormitanum, Romanum, Viennense.
 Joranum, *vide* Jotrense.
 Jotrense SS. Mariae, Petri & Pauli eremita, *Jouarre*, 293. c. 364. 365. a. 412. b. 430. c. 439. a. 444. 455. c. abbatissae, Agilberta seu Agliberta, Balda, S. Theodchildis, 456. *etc.*
 Jova, 210. *Vide* Hiense.
 S. Jovini de Marnis, *vide* Enfionense.
 Iprensense S. Johannis, *S. Jean d'Ipres*, 595. a.
 Isianum, an monasterium, 28. c. 29. c.
 S. Judoci-Cella, seu Cella-Maritima, seu monasterium-Crucis, seu Wicus, *S. Fosse*, 368. c. 417. 497. b. abbates, Alcuinus, 592. a. Florentius, 497. b.
 SS. Julianae, *etc. vide* Neapolitanum.
 S. Juliani, *vide* Aurifiodorense, Brivatense, Cenomannense, Toleranum, Turonense.
 Juncense in Byzacena, 41. a.

Juncturae, *vide* S. Deodati.
 S. Juniani ad Vignennam, 102. a.
 S. Juniani, *vide* Nobiliacense.
 Jurense. *Vide* Balmenense, Condatense, Lauconense; Romanum.
 Jurense super fluvium Novisanam, abbas Syagrius, 235. a.
 Juslanense, *vide* Vefontionense.
 S. Justi, *vide* Lugdunense.
 SS. Justi & Pastoris, *vide* Complutense.

K

KEMPEREKIENSE, *Kimperlé*, abbas Gurtiernus, 152. c.
 Kineburgense, abbatissa Kineburga, 436. a.

L

LÆTIENSE *Liesies*, 87. c. 478. b. 521. a. 610. a. c. 667. c. 2. 668. Casinenfibus datur, 176. 177. 186. Abbates, Bonitus, 176. *etc.* Eustasius, 289. a. Gregorius, 232. *etc.* Theodorus, 286. *etc.* Valentinianus, 58. b. 230. *etc.*
 Landvenecense S. Wingaloei, S. *Guinolé de Landevenec*, 34. b. A S. Wingaloeo fundatur, 150. a. b.
 Latiniacense S. Petri, S. *Pierre de Lagny*, 379. c. 388. c. 409. b. 410. c. Abbates, Arnulfus, *ibid.* b. Eloquius, 411. c. Emilianus, *ibid.* *etc.* Emmianus, 389. *etc.* S. Furfeus, 389. 392. 409. *etc.* Mumbolus, 411. *etc.*
 Latona S. Mariae, nunc prioratus, *Laône*, 229. c.
 Laubienense, seu Laubacense, *Laubes*. 182. a. 428. b. 612. c. Abbates, Domitianus, 580. a. Ermino, Fulcuinus, 612. c. Herigerus, 478. b. Landelinus, 427. *etc.* S. Ursmarus, 612. c.
 Lauconense, 10. a. 23. 25. 26. 404. c. 405. a. 677. c. 2. Abbates, Anonymus, 25. c. S. Lupicinus, 677. *etc.* Romanus, 23. *etc.* In prioratum redigitur, 24. a.
 Laudovardense, *vide* S. Jacuti. 150. c.
 Laudunense S. Johannis, S. *Jean de Laon*, 379. b. c. seu S. Salabergae, 29. a. 214. a. 439. 440. 480. a. 538. a. 564. Abbatissae, Adalsinda, 585. a. Anstuidis, Salaberga, 584. *etc.*
 Laudunense S. Vincentii, 421. c. Alias S. Christophori, 203. b.
 Laura Africana, abbas Theodorus, 407. b.
 Laura S. Euthimii, 367. a.
 Lauræ S. Sabæ abbas Johannes, 407. b.
 S. Laurentii a S. P. Benedicto structum, 37. c.
 S. Laurentii de Orgeriis, abbas S. Anianus, nunc prioratus, 194. c.
 S. Laurentii virginum, 247. a. Constantina abbatissa, 238. b.
 S. Laurentii, *vide* Bituricense, Cæsenas, Mons-Falconis, Parisiense.
 S. Lauteni-cella, S. *Lautein*, 32. c. 33. a.
 Legerense seu Leirensense, 75. a.
 Legionense S. Claudii, *Leon*, 70. c. 167. a.
 Legionense SS. Claudii, Luperci & Victorici, 187. b. Abbas Vincentius martyr, 187. *etc.*
 Lehonense, *Lehon*, 152. a.
 Lemausense S. Johannis, S. Crucis & S. Mariae, *Limours*, 614. 704. 705. abbatissa Berta, 705.
 Lemovicensia, 101. 102. 105. c.
 Lemovicense, *Limoges*, S. Augustini, 101. a. b. 102. b. 224. a.
 Lemovicense S. Martialis, 101. c. 318. b.
 Lemovicense S. Martini, 351. c.
 Lemovicense S. Michaëlis, 101. c. 102. a.
 Lemovicense S. Pauli, 102. a.
 Lemovicense S. Petri, 101. b. 102. a.
 S. Leocadiae, *vide* Toleranum.
 S. Leodegarii, *vide* Offonis-villa.
 S. Leonardi, *vide* Nobiliacense, Vendoperense.
 Leopardi-cella, *vide* Cella-Leopardi.
Leslingaën in Anglia, abbates, Ceadda, Ceddu, Cymbil, 557. *etc.*

Leuconaeense

- Leuconacense S. Walarici, *S. Valery sur Somme*, 102. a. 105. a. 295. 296. a. 317. c. 335. 348. c. Abbates, Aldhelmus, 318. *Æt.* Blitmundus, 295. *Æt.* Fulcramus, Restoldus, Theodinus, Walo, 318. *Æt.* S. Walaricus, 317. *Æt.*
 S. Leudelini, *vide* Hattonis-monasterium.
 S. Leufredi, *vide* Madriacense.
 Libanense S. Turibii in Lusitania, 70. c.
 Limonicum S. Johannis, 386. b. Abbates, SS. Maximus & Maguentius, 387. *Æt.* Samson, 386.
 Lindisfarnense, 87. b. 275. b. 415. c. 416. a. c. 424. b. 472. ad 477. 536. c. 537. 556. c. 580. c. 581. 582. 616. c. 617. 661. c. 2. 662. c. 1. Abbates, Eata, 275. *Æt.* Herefridus 581.
 Lindisfarnense alterum, 416. b. 424. b.
 Lindisfi abbas Higbaldus, 557. c.
 Lingonense, *Langres*. S. Petri, 350. c.
 Lingonense S. Salabergæ, 350. a. b. 379. 538. a.
 Lirinense, *S. Honorat de Lerins*. 10. a. 13. c. 15. 43. a. 45. c. 46. a. 79. c. 80. a. 106. c. 113. a. 195. a. 207. a. 216. a. 222. a. 243. 269. c. 311. 362. a. 448. c. 470. a. 463. b. c. 464. a. b. 496. a. 526. 530. b. c. 560. c. 589. c. 598. b. c. 687. c. 1. 699. c. 1. Lis de ejus privilegio 17. b. Abbates, Abbo, Aigulfus, 15. *Æt.* Amandus, 598. b. Caprafius, 561. b. Cono, 243. *Æt.* Faustus, 14. *Æt.* Florianus, 195. a. S. Honoratus, 13. *Æt.* Marinus, 195. a. Maximus, 13. *Æt.* Nazarius, Porcarius, 15. *Æt.* Ricomirus, seu Rigomirus, 530. *Æt.* Stephanus, 241. 270. *Æt.* Virgilius, 195. a.
 Lobienense, *vide* Laubienense.
 Loccense, *Loches*, 10. a. fit prioratus, 161. c.
 Locociagense, *Ligugé en Poitou*, 6. a. 10. a. b. c. 567. c. 622. c. Abbas Ursinus, 10. c.
 Logienense, 439. a.
 Londoniense S. Pauli, 285. c.
 Londoniense S. Petri, 289. b. *vide* West-monasterium.
 S. Longisfilii Cenomannense. S. Longis, 331.
 Longæ-villæ, *vide* Glanderienense.
 Longoretense, *S. Cyran*, 367. 546. ad 549. Abbates, Francardus, S. Sigirannus, 546. *Æt.*
 Lontveivilla, 548. b.
 Lorbanense in Lusitania, 70. c.
 Luccense S. S. Fridiani & Vincentii, *S. Fridien de Luques*, 615. c. 707. c. 1. abbas Babinus, *ibid.*
 S. Luciz, *vide* Syracufanum.
 S. S. Luciz & Andrea, *vide* Romanum.
 S. Luciani, *vide* Bellovacense.
 Lucionense S. Mariæ apud Pictones, *Luçon*, 567. a.
 S. Lucii Curienfe, 311. a.
 Lucullanum, 5. c. 7. b. 34. b. Abbas Eugipius, 35. a. 51. b.
 Lucufianum S. S. Maximi & Agathæ, 164. a. 268. c. 269. 658. c. 2. Abbas Domitius, seu Domitianus, 269.
 Lugdunensia, 699. c. 1.
 Lugdunense S. Eulaliz, seu S. Georgii, virginum, 128. a.
 Lugdunense S. Justii, 10. a. 13. b. 383. a. Abbas Viventius, *ibid.*
 Lugdunense S. Nicerii, abbates, Austregisilus, 297. *Æt.* Marculfus, 223. b.
 Lugdunense S. Pauli, 128. a.
 Lugdunense S. Petri, virg. 222. c. 223. 425. b. 443. c. 690. c. 2. 691. Ejus vetustas, 691. c. 2. Abbatissæ, Raymundia, Vandamondia, Radagundis, Animonia, Lucia, Petronilla, Adalaisa, 223. *Æt.*
 Lugdunense, *vide* Athanacum, Laudunense.
 S. S. Luperci, *Æt.* *vide* Legionense.
 S. Lupicini, *vide* Lauconnense.
 S. Lupi, *vide* Noviomenfe, Senonense, Trecense.
 Lurense, 131. c.
 Lusitanum sub Nuncto abbate, 157. a.
 Lutofæ S. Martini, *Luzes*, 508. c. 610. a.
 Lutrense, *Lure*, 211. a. 309. c. 326. b. Abbates, S. Columbinus, Hicca, seu Icco, 326. b. Deicolus, 309. *Æt.*
 S. S. Luxorii & Gravini, *vide* Caraliranum.
 Luxovium, *Luxeu*, 46. a. 48. c. 173. b. 206. ad 217. 233. c. 234. 235. 288. c. 291. ad 294. 299. b. 303. ad 313. c. 317. b. c. 318. b. 320. c. 325. ad 329. 339. c. 343. c. 344. c. 348. b. c. 350. b. 352. b. c. 363. b. c. 369. 372.

Annal. Bened. Tom. I.

M

- MACARIS. S. Michaëlis, abbates Fuscus, 259. c. Theodosius, 259. *Æt.*
 Maceriolæ prior. apud Pictones, *Mazeroles*, 474. c. 475. a. b.
 S. Maclovii, *S. Malo*, 152. a. b.
 Madriacense, seu de Cruce S. Leufredi, *la Croix S. Leufroy*, 597. 598. a. Abbas sanctus Leufredus fundator, 522. *Æt.*
 Maduinense, abbas Odobertus, 83. 2.
 Magenfe, *Maio*, 474. a. 662. c. 2.
 S. Maglorii, *vide* Lehonense, Parifienfe. Sargienfe.
 Magnilocus S. Sebastiani in vico Tudurnensi, *Manlieu*, 446. a. 619. c. 620. a. Abbates, Adelphius, 619. c. Bobo, 586. *Æt.* Evodius, 481. *Æt.*
 S. Magnobodi, *vide* Andegavenfe.
 Maildunenfe, *vide* Malmesburienfe.
 Mailrosense, 416. 417. a. 475. c. 476. a. c. 537. b. 577. a. 617. b. 618. b. Abbates, Eata, 473. *Æt.* Æthilwaldus 617.
 Majus-monasterium, *vide* Streaneshalense, Turonense.
 Malbodium, *vide* Melbodium.
 Malmesburienfe, 496. b. 524. c. 525. 535. b. 557. c. 619. a. 661. c. 2. 662. c. 1. Abbas S. Aldhelmus, 524. *Æt.*
 Malmundariense S. S. Petri & Pauli, *Malmedy*, 403. 404. c. 421. a. 457. c. 464. c. 465. a. 466. a. 568. c. Abbas Papolenus 11. 599. b. Abbates iidem ac Stabulenses. *Vide* Stabulense.
 Manuacense, 171. c. 172. b. c.
 Maratense S. Georgii, 281. c.
 S. Marcellini Craterense, 260. a.
 S. Marcelli, *vide* Cabilonense, Tunfonis-vallis, Vienense.
 Marcianense, *Marchiennes*, 582. c. 596. a. Duplex, 384. c. 385. a. b.
 Marcianense virorum, abbas Jonatus, 384. *Æt.*
 Marcianense puellarum, abbatissæ, Chlotindis, Judith, 582. *Æt.* Rictrudis, 384. 579. *Æt.*
 Marcianum in Campania Italica, 260. b.
 Marciliacense Cadurcorum, 358. b. 359. a.
 S. Marculfi, *vide* Corbiniacum.
 S. Marci, 533. *vide* Rubeacum, Spoletanum.
 S. Mariæ a S. P. B. institutum, 37.
 S. Mariæ supra Ligerim, 605. 606. a. Abbas Chrotcharius, *ibid.*
 S. Mariæ, seu S. Columbæ, seu S. Agathæ, *Æt.* parthenon in Gallia, 688. Duplex, 382. a.
 S. Mariæ, *vide* Abendonienfe, Æduense, Arelatense, Audomaropolitanum, Aurelianense, Autifiodorenfe, Balgentiacense, Beneventanum, Bituricense, Brogariense, Cadurenfe, Cenomannense, Coloniense, Eboriacense, Ebronium, Farfense, Gemeticense, Glastonienfe, Grassellenfe, Hamense, Hoëmburgense, Horrenfe, Jortrenfe, Latona, Lemaufense, Lucionense, Maricolense, Melbodium, Menatense, Monasterium-villare, Mossellenfe, Neapolitanum, Nigellenfe, Nivernenfe, Nivialense, Pictavenfe, Populetum, Postterula, Puellare-monasterium, Ratisponense, Sagiense, Senonienfe, Suraburgense, Suffionense, Ticinense, Troclarenfe, Trevirenfe, Tuffiacum, Turonense, Vesontionense, Viriziacum.
 Mariacum, apud Pictones, 141. c. 193. Abbates S. Julianus & Auremundus, *ibid.*
 S. Mariani, *vide* Autifiodorenfe.

M M m m m

- Maricolense, seu Mareclense, SS. Mariæ, Petri & Pauli, *Mayoilles*, 421. b. 422. a. Abbates, Chonebertus, *ibid.* Humbertus, 570. b.
 Maricolense aliud, 421. c.
 Marnense, *vide* Enfontense.
 S. Martialis, *vide* Lemovicense, Parisiense.
 S. Martini in Campania, abbates Theodosius, Andreas, 254. a.
 S. Martini a Campis, 404. *vide* Metense.
 S. Martini inferius-monasterium, 492. a.
 S. Martini, *vide* Eduense, Aranense, Autisiodorensis, Boranum, Calciacense, Carnorense, S. Deodari - Vallis-Galileæ, Epofense, Glanderense, Lemovicense, Lutolæ, Menatense, Mettense, Neapolitanum, Panormitanum, Prisciacense, Pontileuva, Romanum, Sanguinense, Santonense, Suraburgense, Tornacense, Troclarense, Turonense, Vertavense, Vefontionense, Viennense, Worimholtense.
 S. Martii Arvernense, 104. c.
 Mafonis-monasterium virg. *Mafmunster*, 488. c.
 Massæ-Candidæ Cæsaraugustæ, 394. c.
 Massanum, 513. a. *vide* Beneventanum.
 Massiliense S. Victoris, S. *Victor de Marseille*, 10 a. 22. c. 23. a. 195. b. 246. c. 312. c. 571. c. 623. a. Abbates, Anastasius, Mautontus, 23. *Éc.* Otto, 607. c. Richardus, 623. a.
 Massiliense virginum, 21. a. 23. a. S. Cassiani, seu S. Salvatoris, 246. Abbatissa Respecta, 246. b.
 S. Mathæi in finibus terræ, a Tanguido abbate conditum, S. *Mahé*, 152. b. c.
 S. Mathæi, *vide* Trevirense.
 Maudanense, 82. c. 83. a.
 Mauriacus, *Mauriac*, 48. c.
 Mauriacum virg. S. S. Cosmæ & Damiani, 353. b.
 S. Mauricii Monasteriolum, 598. c.
 S. Mauricii, *vide* Agaunenfe, Bellicolense, Ebersheimense, Turonense.
 Maurontivilla, *vide* Broilense.
 S. Mauri, *vide* Foffatense, Glannafoliense.
 Mauri-monasterium, *vide* Cella-Leopardi.
 Mauzacum S. S. Petri & Caprasii, *Mauzac*, 104. c. 517. b. 561. b. Abbas Euterius, 561. b.
 S. Maxentii, S. *Maxent*, 33. a. b. 541. a. 567. 568. a. Abbates, Audulfus, 167. *Éc.* S. Leodegarius, 233. 439. *Éc.*
 Maximiacus, prior. *Moisnay*, 32. c. 33. a.
 S. Maximini, *vide* Miciacense, Trevirense.
 S. Maximini-cella prior. in Bajoaria, 612. b.
 S. S. Maximi, *Éc.* *Vide* Lucufianum, Neapolitanum.
 S. Medardi, *vide* Suesfionense.
 S. Mederici-cella, *vide* Parisiense.
 Medeshamstedenfe, 436. b. 517. a. Abbas Sexwulfus, *ibid.*
 Medianum-monasterium, *Moyen-moutiers*, 457. c. 462. a. 488. c. 506. 507. a. b. 518. b. 545. c. 546. a. 599. b. Abbates, Hyacinthus Alliot, 462. *Éc.* S. Hildulfus, Leutbaldus, 507. *Éc.*
 Medianum-monasterium Biturigum, 324. a.
 Mediolacense, *Medeloc*, 604. a.
 Mediolanense sub S. Ambrosio, 5. b.
 Mediolanense, abbas Amandinus, 237. c.
 S. Melanii, *vide* Redonense.
 Melbodium, *Maubeuge*, S. Mariæ, 399. c. 440. c. 441. b. Abbatissæ, S. Aldegundis, 529. b. 561. *Éc.* Aldetrudis, Amalberta, 405. *Éc.* Madelberta, 570.
 Meldenfe S. Crucis, seu S. Faronis, S. *Faren de Meaux*, 343. b. c. 344. a. 494. a. 509. b. 603. c. Abbates, Adam, 344. a. Fredegifilus, Helias, 343. c. Gaufridus, 364. b. c. Maiolus, 509. *Éc.*
 Meldunense in Anglia, abbas S. Aldhelmus, 275. c.
 Melerense prioratus, 319. c.
 Meluense, an monasterium, 28. c. 29. c.
 Melundenfe S. Petri, S. *Pierre de Molôme*, 10. b. 34. b. 46. c. 49. Abbates, Epelinus, Bernardus, 49. c.
 Menatense S. Salvatoris, S. Mariæ, S. Martini, *Menat*, 33. c. 77. a. 102. b. c. 103. a. 560. c. 561. a. Abbates, Brachio, Meneleus, 77. *Éc.*
 Menatum, virginum, 561. a.
 Mentuniacum prope Treca, *Mantenay*, 64. a. 415. Abba-

- tes, S. Romanus tum archiep. Remensis, Leo, 64. a.
 Merinvilla, *vide* Maurontivilla.
 Messanenfe in Sicilia, S. Johannis, 66. b. 90. c. 91. 92. S. Placidi, 498. c.
 Messanenfe S. Theodori, 219. a. b. Abbas Gregorius, 219. *Éc.*
 Messinenfe in Morinis, 470. b.
 Mettenfia, *Mets*, 190. b. c. 221. 359. c.
 Mettense, S. Arnulfi seu S. Petri, *Éc.* S. *Arnoul*, 190. b. c. 375. c. 597. b. c. Abbates, Arnegifius, 375. c. Leutbertus, Romulfus, 597.
 Mettense S. Clementis, 190. c.
 Mettense S. Glodesindis virg. S. *Glofinde*, 190. c.
 Mettense S. Martini, 191. a. 313. a. c. 403. a. 431. c. 432. a. Dicitur a Campis, 404. Abbates, Letaudus, 432. a. Sigelaus, 404. a.
 Mettense S. Petri, abbatissæ, Waldrada, an Frideburga? 303. b.
 Mettense S. Symphoriani, 190. c.
 S. Mevennii, seu S. Johannis de Gaëlo, S. *Meen de Gaël*, 239. b. c. 368. b. Abbates, S. Mevennius, an S. Laurus, 239. a. b.
 S. Michaelis in Campania, 254.
 S. Michaelis ad Eremum, S. *Michel en l'Erm.* 567. a.
 S. Michaelis in Periculo maris, seu in monte Tumba, *Mont-saint Michel*, 83. a.
 S. Michaelis sub Sacra-Specu, 37. c.
 S. Michaelis, *vide* Macaris, Toletanum, Tornodorenfe.
 Miciacense S. Maximini S. *Mesmin de Mici près d'Orleans*, 10. b. 31. a. 33. b. 561. a. Abbates, Avitus, 77. *Éc.* Maximinus, alter Maximinus, Theodorus, 33. *Éc.*
 Millebeccum, *Meanebec*, 367. a. b. 547. a. Abbates, Leodaldus, 547. a. S. Sigirannus, 367.
 S. Mildrithæ, *vide* Cantuariense.
 Mirandense, *vide* S. Porciani.
 Mifenas, 238. b.
 S. Modesti, *vide* Beneventanum.
 Modociæ S. Johannis Baptistæ, 301. a.
 Moifacense S. Petri, *Moifac*, 352. 686. 687. c. 1. Abbates, Amarandus, Ansbertus, Leoradius, Paternus, 358. *Éc.*
 Molismense, 514. b. 632. c. 2. Abbas S. Robertus, *ibid.*
 Molosmenfe, *vide* Melundenfe.
 Monasteriolum sub Fontanella, 471. a.
 Monasteriolum S. Mauricii, 508. c.
 Monasterium, *Moutiers*, prioratus, 319. c.
 Monasterienfe in pago Namurcensi, 399. c.
 Monasterium-Crucis, *vide* S. Judoci.
 Monast. S. Johannis, *vide* Reomaense.
 Monasterium in valle Gregoriana, *vide* S. Gregorii in Valle.
 Monasterium-sancti-Theotfredi, Vellavenfe, *Monestier S. Chafre*, 438. b. Abbates, Eudo, S. Theotfredus, 560. *Éc.*
 Monasterium-Villare S. Mariæ, *Monti-Villiers*, 566. c. 567. a.
 Mons-acutus s. Georgii, priorat. 258. c.
 Mons-cygnorum, *vide* Perronenfe.
 Mons-Falconis, *Mont-Faucon*, 345. c. 346. a. c. 347. 558. c. abbates, S. Baldericus, Baltfridus, seu Waltfridus, 345. c. *Éc.*
 Mons-Hor, seu Or, *vide* S. Theoderici.
 Mons-major prope Arelate, 128. b. c.
 Mons-Romatici, *vide* Habendenfe, Castellum.
 Mont S. Winnoci, *Berg S. Vinock*, 454. 603. a. b. abbas S. Winnocus, *ibid.*
 Montellenfe in Lusitania, 437. c. 503. c. abbas Cassianus, 437. c.
 Montense in Hannonia, *vide* Castrilocense.
 Montes S. Petri, abbates, s. Fructuosus, s. Valerius, 503. c. *vide* Vergidenfe.
 Morfellenfe virg. S. Mariæ, 535. a. b.
 S. Movialis apud Bituriges, 542. b.
 S. Mummolini, *vide* Sithiu-vetus.
 Murbacum, *Murbac*, 326. 482. a. 488. c. 491. a. 517. b.
 Musciacense, *vide* Moifacense.

N

- S. **N**ABORIS, *vide* Hilariacense, 221. b.
 Nantense, *Nant*, 373. c. 460. 461. a. b.
 Nanteuil, *Nanteuil*, abbates, S. Marculus, Berwinus, 138. c.
 Nantuacense, seu Nantuas, *Nantua*, S. Petri, 373. b. 374. a. *Éc.* 461. b. c. 462. a. Dicitur S. Amandi, 461. abbates, Godelfadus, Syagrius, 373. 461.
 Navense, *vide* Bituricense.
 Neapolitanum, 246. c. 259. c.
 Neapolitanum SS. Erasmi, Maximi, ac Julianæ, abbas Fuscus, 259. c. Presbyter, Constantinus, *ibid.*
 Neapolitanum S. Festi, 244. c.
 Neapolitanum S. Gaudiosi, abbas S. Agnellus, 244. c.
 Neapolitanum aliud item S. Gaudiosi, virg. 244. c.
 Neapolitanum, *vide* Lucullanum.
 Neapolitanum, *vide* Macatis.
 Neapolitanum S. Mariæ virginum, abbatissa Gaudiosa, 226. b.
 Neapolitanum S. Martini, abbates, Secundinus, Theodorus, 226. b.
 Neapolitanum S. Pantaleonis, 244. c.
 Neapolitanum S. Sebastiani in domo Romani exstructum, abbas Adeodatus, 260. a.
 Nicense S. Hospicii, 162. c.
 S. Nicetii, *vide* Lugdunense, Viennense.
 Nidermunster, 492. a.
 Nigellense S. Mariæ, *Nesse la Reposte*, 10. b. 50. b. c. 415. c. abbates, Geraus, Sigibaldus, 51. a.
 Nigellensis alia ejusdem nominis, 51. a.
 Niridanum prope Neapolim, abbas Hadrianus, 477. 493. c.
 Nivernensis, *Nevers*, 371. c.
 Nivernense virg. S. Mariæ, 297. b.
 Nivalense seu Nivigella, S. Mariæ, S. Petri & S. Pauli, *Nivelle*, 378. c. 399. 420. 489. 535. 609. Duplex, 399. b. *Éc.*
 Nivalense virorum, abbas Subinus, 399. b. 570. b.
 Nivalense virg. abbatissa, Agnes seu Hagne, Dominica, 505. *Éc.* Eggebertus seu Etkiburga, 609. S. Gertrudis, 379. 399. 411. 413. 420. 461. 534. 570. Wlferudis, 446. b. 503.
 Nobiliacense apud Pictones, *Noaille*, S. Juniani, 141. 193. *Éc.* 474. c. 475. a. 522. a. abbates, Chrocelmus. 474. *Éc.* Hermenbertus, 475. a. Godolenus, 141. b.
 Nobiliacum apud Lemovices S. Leonardi, 102. a. Abbas Leonardus, 79. a.
 Nobiliacense S. Vedasti, *vide* Atrebatense.
 Noidgelense, 79. b.
 Nolense S. Felicis, 5. b. 7. b.
 Nonnarum-mons, *vide* Salisburgense.
 Nonum in Hispania, 396. a.
 Noricorum abbas S. Sevotinus, 5. c.
 Nova cella, *vide* Hilariacum.
 Novalicense, *Novalesse* 541. b.
 Noviacus, 132.
 Novientum seu Novictum, *vide* Ebersheimense.
 Novigentum, *vide* S. Chloaldi.
 Noviomense virg. S. Georgii, 353. c. 572. b. seu S. Godobertæ, 499. b. abbatissa S. Godeberta, 353. *Éc.*
 Noviomense S. Lupi, seu S. Eligii, *Saint Eloy de Noyon*, 354. a. 377. c. 452. abbas Sparvus, *ibid.*
 Nucariense, *Noyers*, 81. a.
 Nunberga, *vide* Salisburgense,
 Nutscellense, 276. a. 661. c. 2. 662. c. 1:

O

- O**BONA in Hispania, 76. b.
 S. Odilia, *vide* Hohemburgense, Inferius-monasterium.
 Offwillare, 533. b. c. abbates, Beretrix, Wenibertus, Madalbertus, Petrus, 534. a.
 Offonis-cella, seu Scutteranum, *Skutern*, 533. b. c. nunc prioratus, 533. An abbates Beretrix, Wenibertus, Madalbertus, Petrus, 534. a.
 Ogia, seu Oia, 297. c.
 Oglanda priorat. 528. a.

- Oia, seu Ogia, 297. c.
 Olivola, *vide* Beneventanum.
 Omnium-sanctorum Andegavense, 242. a.
 Onia apud Bituriges, 161. b.
 Oratorium prope Bellocacum, *Oroer*, 138. b. 189. c. 250. a. 485. c. 530. b. abbatissa Angadrifina, 485. *Éc.*
 Orbacense S. Petri, *Orbay*, 466. a. 565. 698. c. 1. abbatissæ, Leodemarus, S. Rigobertus, 565. a.
 Orbacum, prior, in Vosago, 507. b.
 Oretense S. Vincentii, abbas Fromista, 75. a.
 Orgeriense S. Laurentii, 194. c.
 Orniacum, virg. *Origny*, 205. a.
 Orphiatæ insulæ S. Petri, 219. b.
 Olingadense, 580. b.
 Oximense, *vide* Uticense.
 Oyenise in Campania, *Oye*, seu S. Gon, 486. a. Abbas S. Godo, *ibid.*

P

- S. **P**ACHOMII, virginum, 315. a.
 Palatiolum, *vide* Trevirensis.
 Palatium Vefontionense, 325. a.
 Palma, *vide* Balmense.
 Palmaria insulæ, 219. b.
 Palnatense *Paumat*. 181. b.
 Pampliega S. Vincentii in Hispania, 559. a.
 SS. Pancratii, *Éc.* in Janiculo, *vide* Romanum.
 Pannisplica in Hispania, 559. a.
 Panormitanum S. Hadriani, 164. a.
 Panormitanum S. Johannis Baptistæ seu S. Hermetis, seu S. Johannis de Eremitis, 164. a. 225. 233. a. 268. c. A S. Gregorio fundatum, 237. b. abbates, Marinius, 235. *Éc.* Urbicus, 279. *Éc.*
 Panormitanum virg. S. Martini, 164. a.
 Panormitanum S. Theodori, *ibid.* 237. a. abbas Gregorius, 237.
 S. Pantaleonis Neapolitanum, 244. c.
 Paraclitense, virg. *Paraclit*, 594. c.
 Parisiense domni Christivili, an s. Christophori, virginum, 594. b. abbatissa Landetrudis, *ibid.*
 Parisiense S. Dionysii, *vide* S. Dionysii in Francia.
 Parisiense S. Crucis seu S. Vincentii, seu S. Germani a Pratis, *S. Germain des Prez*, 111. b. c. 129. c. 156. a. c. 168. b. c. 169. b. 189. b. 228. a. 249. a. 317. a. 371. b. 372. b. 419. b. 439. a. 515. c. 516. 542. b. 594. b. 705. Sanctæ Crucis etiam sacrum, 135. 136. 705. S. Crucis vel domni Vincentii, 614. 623. c. 624. b. 683. c. 2. 684. Patroni, s. Crux, s. Vincentius, s. Stephanus, 168. c. Ejus majoris portæ figura æri incisa, 168. c. 169. A Childeberto fundatum, *Éc.* 134. 135. a. Reliquiæ ibi conditæ, Basilicæ descriptio, *Éc.* 134. 135. Dedicatio, *Éc.* 135. 136. S. Germani in ejus gratiam pragmaticum, 136. c. Childeberti in ipsum beneficia, privilegia, prædica, *Éc.* 135. *Éc.* seqq. a. b. Quæ ibi Regula, 138. a. Ibi sepultus Chilpericus rex, *Éc.* 188. c. 189. a. & alter Hilpericus, *ibid.* & regina Fredegundis, 188. c. 189. a. Clodoveus princeps, 178. c. Abbates, Audcarius, seu Autharius, 136. *Éc.* Babo, 138. *Éc.* An Babolenus, 372. b. Chedelmarus, 543. a. Childerannus, Desiderius, 138. *Éc.* S. Droctoveus, 134. *Éc.* Gauscio, 138. a. Germanus, 322. *Éc.* Hunfridus, Landfredus, 542. *Éc.* Scubilio, Sigo, Sigofredus, 138. *Éc.* Thedelmarus, Waldromerus, Wandremarus, 542. *Éc.*
 Parisiense s. Germani Teretis, seu Autisiodorensis, *S. Germain l' Auxerrois*, 136. c. 419. b. 594. *Éc.* abbas Landebertus, 595. *Éc.*
 Parisiense S. Laurentii, 109. c. 111. b. 158. c. 159. a. 649. c. 1. abbas s. Domnolus, *ibid.*
 Parisiense s. Maglorii, 152. a.
 Parisiense virginum, 321. c. s. Martialis, 353. b. A sancto Eligio constructum, 401. a. abbatissa S. Aurea, 321. *Éc.*
 Parisiense S. Pauli, 353. b.
 Parisiense, S. Petri, seu S. Genovefæ, *S. Geneviève*, 111. c. 122. c. 419. b.
 Parisiense S. Petri, seu s. Mederici, *S. Merry*, 521. c.
 Parisienses abbates, Adroaldus, Amalcarius, Caronus, Fa-

- rulfus, Vandremarus, Vigur seu Vigor, locorum igno-
torum, 594.
- Patriciacus, 161. c.
- S. Patricii, *Vide* Glastonienfe.
- Pauliacenfe, *Pavilly*, 469. 567. a. abbatiffa S. Aufte-
berta, *ibid.*
- S. Paulini, *Vide* Trevirenfe.
- S. Pauli ad Infulam Werdunenfe, 400. b.
- Ss. Pauli & Joannis, *vide* Claffenfe.
- S. Pauli, *vide* Cormaricenfē, Hilariacenfē, Girwenfe,
Lemovicenfē, Londonienfe, Lugdunenfe, Nivialenfē,
Parifenfe, Romanum, Streaneshalenfe, Vefontionenfe,
Viridunenfe.
- Pcartanenfe, abbas Dedda, 388. c.
- Pentallenfe, feu Pentalienfe S. Samfonis, S. *Samfon*, 151.
b. c. 433. c. abbas S. Geremarus, *ibid.*
- Penthucula in Oriente, 139. c.
- Pentumis, falſum monaſterii nomen, 170. c. 171. a.
- Perronenfe S. Furſei, S. *Furſy de Peronne*, 409. c. & ſeqq.
420. c. 524. c. 525. b. abbas S. Ultanus, 385. a. 521. *Éc.*
- Perronenfe S. Quintini de Monte, feu Montis-Cygnorum,
Mont S. Quentin, 389. 409. & ſeqq. 420. c. abbas
S. Ultanus, 420. *Éc.*
- Perticenfe, 77. b. 78. abbas Avitus, *ibid.*
- Petroburgenfe in Anglia, 436. b.
- Petrocorenſia, *Perigneux*, 181. b.
- S. Petronillæ, *vide* Plumbariola.
- S. Petri in Aſturiis. *Vide* Rupianenfe.
- S. Petri & S. Michaëlis in Campania, 254. a.
- S. Petri ad Divam, abbas Ainarus, 587. a.
- S. Petri de Montibus in Aſturia, 437. c.
- S. Petri, *vide* Alnenfe, Aluvillarenfe, Arelatenfe, Arlancen-
fe, Aurelianenfe, Autifiodorenfe, Bariſiacum, Beneven-
tanum, Befueneſe, Bobienfe, Burgulienfe, Cabilonenfe,
Calvimontenfe, Cantoënnenfe, Cantuarienfe, Caradi-
gnenfe, Carnutenfe, Cella S. Giſleni, Cenomannenfe,
Corbeienfe, Criſpinium, Dervenfe, Doratenfe, Eber-
heimenfe, Eboriacenfe, Elnonenfe, Ferrarienfe, Floria-
cenfe, Fontanellenfe, Foſſatenfe, Gandenfe, Gemeti-
cenfe, Graſellenfe, Guafarenfe, Hamaticenfe, Ha-
menfe, Hunulſicurtis, Jotrenfe, Latiniacenfe, Lau-
bienenfe, Liagonenfe, Londonienfe, Luxovienfe, Mal-
mundarium, Maricolenfe, Mauzacum, Melundenfe,
Mettenfe, Moifacenfe, Monafterium ſancti Theotfredi,
Montes, Nantuacenfe, Nivialenfe, Orpharia, Pariſien-
fe, Remenfe, Reſbacenfe, Rotomagenfe, Rupianenfe,
Salifburgenfe, Senonenfe, Senonienfe, Sithienfe, Sol-
lemniacum, Stabulenfe, Stivagium, Syracuſanum, Tre-
ceenfe, Turonenfe, Viennenfe, Voſienfe, Veſtmonaſte-
rium, Wiremuthenfe, S. Wlmari.
- Pheonenfe in Hiſpania, 395. c.
- Picenum, 277. a.
- Pictavenfe S. Crucis, *Sainte Croix de Poitiers*, 21. b.
140. a. b. 155. a. 156. a. 189. ad 200. A S. Radegunde
conditum, 124. c. ſub regis tuitione ponitur, 156. c.
Abbatiffæ, Agnes, 125. *Éc.* Dydimia, 194. *Éc.* Juſti-
na, 199. *Éc.* Lubovera, 193. *Éc.*
- Pictavenfe S. Hilarii, 10. a. 196. ad 200. 221. b. 223. c.
257. c. 341. c. 370. c. 475. a. 521. b. 567. c. Abbates,
Aper, 257. *Éc.* Ato, 475. a. Fridolinus, 221. Paſcen-
tius, 200. a. Porcarius, 197. *Éc.*
- Pictavenfe S. Mariæ feu s. Radegundis, 125. 199. c. 200.
Diſtum S. Reginæ, *ibid.* b. abbas Arnegiſilus, 125. a.
Éc.
- Pictavenfe S. Savini, 637. c. 1.
- Pineti ſitus, 7. c. abbas Urſeiſus, 7. a.
- Pifaurenfe, 244. a. abbas Johannes, *ibid.*
- Piſtorienfe S. Baronti in Italia, *Piſtoye*, 548. c. 549. b.
- S. Placidi, *vide* Meſſanenfe.
- Placium in Britannia, ubi ſitum? 391. a. b.
- Plagia feu Gazarenfe, 260. a.
- Plumbariola s. Scholaſticæ monaſterium, 113. b. S. Petro-
nillæ, 60. b.
- Plumbariola virorum, 60. b.
- Polengiacenfe, virg. 350. c.
- Pontæ Inſulæ, 219. b.
- Ponticiacenfe, 103. a.
- Pontilevienfe, *Pontleuoy*, 192. a. 605. c.
- Pontileuva S. Martini, *Pont-lienë*, priorat. 191. b. c.
192. a.
- Pontiviacum apud Bituriges, 161. b.
- Populeum S. Mariæ, 73. a.
- S. Porcarii, prioratus, 200. a.
- S. Porciani Mirandenfe, S. *Pourçain*, 102. b. 103. b.
- Portenfe, virg. abbatiffa Burgoſcedis, 469. b.
- Portmaurus, incognitum, abbas Amalcarius, 594.
- Portus-Veneris, abbas Jobinus, 237. c.
- Poſterula S. Mariæ, *Puſterla*, 600. b.
- S. Præſecti Quintinopolitanum, S. *Prix de S. Quentin*,
517. b.
- S. Præſecti prior. in Voſago, 507. b.
- Prætorianum in Sicilia, 164. a. 225. b.
- Pratellenfe, *Preaux*, 568. a.
- Pratenfe, *vide* Cenomannenfe, Pariſienfe.
- Preciſu in Africa, 40. a. In diœceſi Leptiminenſi, 42. c. |
Precognitanum, 254. b.
- Prifciacenfe S. Martini, *Precy*, 594. c. An nunc de Bora-
no, *Boran*, abbas Farulfus, 594. c.
- S. Prifci Cotiacenfe, 171. c.
- S. Privati, *vide* Gabalitanum.
- Prumienfe, *Pruim*, 227. b. 408. a.
- Pruvinenfe, s. Aigulſi, S. *Ayoul de Provins*, 530. c.
- Puellare-monaſterium S. Mariæ, *Pellermontier*, 508. c.
abbatiffa Wältidis, 573. c.
- Puteolenfe Falcidis, 260. a.
- Puteolus, *Puiſſe*, 509. a. *vide* Dervenfe.

Q

- QUINCIA CUM Pictonum, *Quinſy*, 521. c. 522.
a. b. 566. c. 567. a. abbates, Aicadus, Probus,
566. *Éc.*
- S. Quintini, *vide* Cellenfe, Perronenfe, Treceenfe, Vi-
romandenfe.
- Quirilinum in Gallia, mendose diſtum, 243. c.

R

- S. RABUTVALI, in epiſc. Trecorenſem mutatum;
152. c.
- Raculſenfe, 274. b. 536. a. 587. c. Abbates, Berchtwal-
dus, 591. c. ſeu Bertwaldus, 596. c. 597. a. Britwal-
dus, 535. *Éc.* Wenredus, 274. b.
- S. Radegundis, *vide* Pictavenfe.
- Radolium, *Reuil*, 293. c. 364. c. 365. a. b.
- S. Ragneberti, ſeu Ramberti, *vide* Bebronnenfe.
- Rathmelfigenfe, 471. b.
- Ratiſponenfe Inferius s. Mariæ, Virg. 507. c.
- Ratiſponenfe ſeu Weltenburgenfe, 612. b.
- Ravennenfe, *vide* Claffenfe.
- Rauzoliſenfe, 102. a.
- Redeveriacum in Normannia, 139. a.
- Redonenfe s. Melanii, S. *Melaine de Rennes*, 390. c. 391.
a. b. Abbates Bertulfus, 390. *Éc.* Stephanus, 391. a.
- Regienfe, abbas Johannes, 226. b. c.
- S. Reginæ, *vide* Pictavenfe.
- Regiopontanum, *Konigsbruch*, 583.
- Regula, prior. *La Reole*, 546. b.
- Releceenfe in Britannia, 152. c.
- Remenſia & eorum abbates, Leocadius, Hilduinus, Petrus,
Harmarus, 574. c. 575. a.
- Remenfe puellarum, 64. b. 346. b. 681. c. 2. Abbatiffa
Suſanna, *ibid.*
- Remenfe Virg. s. Petri duplex, Superius & Inferius,
468. c.
- Remenfe s. Petri Superius a s. Balderico exſtructum,
345. c. 346. 347. a. 468. c. Abbatiffæ, ſs. Bova & Do-
da, 345. c. *Éc.*
- Remenfe s. Petri Inferius a s. Guntberto ædificatum,
345. c. 467. c. 468. Ei præſecta Alpais Ludovici Pii fi-
lia, 468. c.
- Remenfe archimonaſterium S. Remigii, S. *Remy de Reims*,
61. c. 62. 528. c. 529. a. 565. a. 575. S. Chriſtophori,
203. b. Abbates, Epiphanius, 62. a. Petrus-Cellenſis,
415. b.
- Remenfe, *vide* S. Baſoli, S. Theoderici.

S. Remigii

S. Remigii. *Vide* Remense, Sarchiniense, Senonense.
 Renati Armenissarum. *Vide* Romanum.
 Renticense S. Dionysii, *Renty*, 602. c. abbas Bertulfus, *ibid.*
 Reomaense S. Johannis, *Moutier-Saint-Jean*, 10 b. 14. c. 34. b. 45. c. 46. b. 78. a. 86. a. 451 Abbates, Bobo, Hunna, S. Johannes, Leopardinus, Mummolus, Siciarius, Silvester, 451. *Enc.*
 Reiondense prior. *Retondes*, 445. c.
 Resbacense S. Petri, *Rebez*, 293. c. 304. c. 328. b. 343. c. 363. *Enc. seqq.* 412. b. c. 448. c. 479. c. 565. a. 569. b. 687 Dicitur Jerusalem, in Briegio, 49. 569. b. 687. c. 1. Abbates, S. Agilus, 213. c. 235. 306. *Enc.* Filibertus, 432. *Enc.*
 S. Richarii, *Vide* Centulense.
 Ripense, 443. c. 444. a. 495. b. c. 540. a. 578. b. 592. b. 595. b. 617. a. Abbates, Ceadda, 274. c. S. Wilfridus, 478. a.
 Riponense, 471. c. Abbas S. Wilfridus, 472. b. *Vide* Ripense.
 Roberti-fons prior. in Vosago, 507. b.
 Romæ, 5. b.
 Romanum virginum, 284. a.
 Romanum S. Andreae ad Clivum-Scauri, a 163. ad 166. 170. a. 184. a. 201. 216. c. 224. b. 225. a. 229. c. 230. b. 235. c. 240. c. 252. c. 255. c. 267. 269. 276. 282. c. 407. b. 457. c. 656. c. 2. *Enc. seqq.* 667. 668 Quæ Regula ibi a S. Gregorio instituta, 166. Miracula ibidem patrata, 268. Abbates, Cyriacus, 232. *Enc.* Eleutherius, 170. a. S. Gregorius, Hilario, Maximianus, Petrus, 165. *Enc.* Probus, 133. 218. 252. *Enc.* Valentius, 667. *Enc.* Candidus proabbas, 250. 251. a. Pretiosus præpositus non abbas fuit, 657. c. 2.
 Romanum SS. Andreae & Luciae, 252. b. c. 267. b. Abbas an Probus, *ibid.*
 Romanum S. Genitricis-Dei & S. Andreae Græcorum, Abbas Thalassius, 407. b.
 Romanum S. Anastasii ad Aquas-Salvias, 407. b.
 Romanum, Ciliciæ ad Aquas-Salvias, abbas Georgius, *ibid.*
 Romanum Armenissarum Renati, 252. c. Abbas Thalassius, 407. b.
 Romanum-Boëtianum, 537. c.
 Romanum S. Cyriaci ad Thermas, Virg. 244. Abbatissæ, Bona, 244. a. Peurissa, *ibid.* b. Maria, Pretia, & aliae plures recententur, *ibid.* c.
 Romanum S. Erasmi in Cælio monte, 513. b.
 Romanum Ss. Johannis Bapt. Evangelistæ & S. Pancratii, 177. c. 231. c. 232. a.
 Romanum S. Martini prope ecclesiam sancti Petri, 544. c. 545. a. 561 Abbas Johannes archicantor sancti Petri, 544. *Enc.* 554 a. Martyrius, 561. c.
 Romanum S. Pancratii, 231. b. 233. b. in Janiculo, 232. a. Abbas Maurus, 231. *Enc.*
 Romanum S. Pauli, 87. b. 281. a. b. 407. b.
 Romanum S. Petri, 7. b.
 Romanum Renati: abbas, an Probus, 252. c.
 Romanum S. Sabæ, 184. a.
 Romanum virg. s. Stephani, 281. b.
 Romanum a Bonifacio IV. fundatum, 291. a.
 Romanum, *vide* Lateanense.
 Romanum - monasterium, *Roman-Moutier*, 24. 25. 26. 100. 677. c. 2. Abbates, Theodorus & Florianus, 24. 99. 100. 404. c.
 S. Romani virginum in Monte Jurenfi, seu S. Romani de Rupe, 24. a. 348. a. 404. c. 677. c. 2.
 S. Romani, 37. c.
 S. Romani prior. 80. a. *Vide* Brajacense.
 Romarici-mons, *Vide* Habendense.
 Rotomagense S. Petri, seu s. Audoëni, *S. Oüen de Rouen*, 122. c. 123. a. 317. a. 516. a. 569. a. 583. a.
 Rotomagense S. Sidonii, 522. 597. c.
 Rotonense, *Redon*, 88. b.
 Rubeacum in Alfatia, *Rufach*. 533. b.
 Rubiacense apud Arvernos, *Royac*, 102. b. 619. Prioratus nunc Maufaci, 104. c.
 Rufinianense in Hispania, 395. c.
 Rulliacum S. Dionysii, *Ruilly*, 371. b.

Rupiacus, 116. b. 331. c.
 Rupianense S. Petri in Asturiis, 604. b. c.
 Rupianum s. Theuderti, *S. Chef*, 106. b. 107. Abbates, S. Theudertus, 386. b. Valerius, 604. *Enc.*
 Rurriacus prior. Biturigum, 549. a.
 Russitanense s. Severi, *Rosbagne*, 623. a.
 Ruspensia in Africa, 40. b. 41. b. 42. a. 43. c.
 Ruyense, *S. Gildas de Ruitz*, a S. Gilda fundatur, 150.

S

S. S. A B Æ Laura, *vide* Laura.
 S. Sabæ Romæ, 184. a.
 S. Sacerdotis Sarlatense, 622.
 Sacra-Insula, *Holy-Island*, *Vide* Lindisfarnense.
 Sagiense s. Martini, *Seez*, abbas Radulfus, 272. b.
 Sagunthense S. Martini, 72. c. 73. a.
 S. Salabergæ Lingonense, 350. c.
 Salicense apud Sequanos, 419. b.
 Salicis in Vosago, abbas Caramiocus, 211. a.
 De-Salis, B. Mariæ, *vide* Bituricense.
 Salisburgense, Numberga seu Nonnarum-mons, 612. a. abbatissa Erendrudis, 612. *Enc.*
 Salisburgense S. Petri, olim cathedralis ecclesia, *S. Pierre de Saltzbourg*, 611. c. 612. b.
 Salmurienense S. Florentii Novi, 628. a.
 S. Salvatoris, *Vide* Arelatense, Bellilocense, Cantuariense, Glannafolium, Glonnense, Menatense, Rotonense, Ticiense.
 Salvia apud Cenomannos, *Sauve*, 497. c.
 Samerium, *Vide* S. Wlmari.
 S. Samsonis, *Vide* Pentaliense.
 Sancta-Silva in Alfatia, 487. b.
 Sanctus-mons Romaricensis, *le Saint-Mont*, 315. c. 339. a. *Vide* Habendense.
 Santonsia, 205. b.
 Santonenf S. Eparchii, *S. Cybar de Saintes*, abbas Rusticus, 181. a.
 Santonenf Ss. Eutropii, & Stephani, 205. b.
 Santonenf s. Martini abbas, 205. b. abbas Martinus, 180. a.
 Saraburense, *Vide* Suraburgenf.
 Sarchiniense *Vide* S. Trudonis.
 Sardinensia duo a s. Fulgentio condita, 41. c.
 Sargienf, *Fersay*, a s. Maglorio conditum, 151. c. 152. a.
 Sarlatense, *Sarlat*, 181. b. 622. c.
 S. Saturnini Andegavenf, 389. c.
 S. Saturnini Trisfagium, 561. b.
 S. Saturnini, *vide* Viridunenf s. Pauli.
 Saviniacense, *Savigny*, 30. a.
 S. Savini Tarbenf, *S. Savin de Tarbes*, 622. c. 623. a.
 Scaliense, seu B. Mariæ de Scaliis, *vide* Turonenf.
 S. Scholasticæ, 37. c.
 S. Scholasticæ, *vide* Cenomannenf, Sublacense.
 Scotorienf, 102. b.
 Scottica, 209. 210.
 Scutteranum, seu Offonis-cella, *Schutern*, 513. b. An ibi abbas, Beretriz, Madalbertus, Petrus, Wenibertus, 534. a.
 S. Sebastiani in Campania, 95. a. *Vide* Neapolitanum.
 S. Sebastiani. *vide* Magnilocus.
 Secania, seu Seckingenf virg. 221. c. 222. a.
 Sedacianum, 180. a. b. Abbas Martinus, *ibid.* a.
 Segestrenf, *vide* S. Sequani.
 S. Segolenæ cella, prior. 607. c. *vide* Troclarenf.
 Selæfia apud Australes-Saxones, 553. c.
 Senapatiæ, abbas Leubatus, 161. c.
 Senonense S. Lupi, five S. Columbæ, *Sainte Colombe de Sens*, 319. c. 323. a. 448. *Enc. seqq.* 603. c. abbas, Ago, 448. *Enc.* Ragnacharius, 603. c. Ragnobertus, 450. a.
 Senonense s. Petri-Vivi, *S. Pierre le Vif de Sens*, 10. b. 46. c. 47. c. 48. 50. a. 307. b. 450. 602. a. Abbates, Aghilenus, 450. Aighilenus, 602. Amalbertus, 48. *Enc.* Chrodobertus, Ebbo, Viriboldus, 602. a.
 Senonense S. Remigii, abbas Madegifilus, 307. a. *Enc.*
 Senonienf S. Mariæ, seu S. Petri, *Senone en Vosge*, 462.

506. c. 507. a. abba-Episcopus Gundelbertus, 692. Alii abbates, Agericus, Angilramnus episc. Mett. Bonciolus, Magenramnus, Magnerannus, Moterus, Norgandus, Perinus, Stephanus, Teodradus, Wipodus, 462. c.
- Septem-abietes prior, in Volago, 507. b.
- S. Sequani Segeftrense, *S. Seine*, 46. b. c. 179. c. Abbas Teudolenus, 414. c.
- S. Serenici, *S. Celerin*, 497. c. 498. a.
- S. Sergii, *vide* Andegavense.
- Servitanum. *Vide* Sirbitanum.
- Sesciacum, 82. a. c.
- Sessiacense, *Saissy-les-Bois*, prior. 171. c. 172. b. c. 319. a. S. Severi, 7. c.
- S. Severi Ruffitanense, *S. Sever de Rostagne*, 623. a.
- Siccoatarum apud Græcos, 424. b.
- Siciliæ sex monasteria a S. Gregorio fundata, 164. a.
- S. Sidonii apud Caletes, *S. Saëns*, 522. b. 597. c.
- Siestense, 32. c.
- Sigefstense, *vide* S. Sequani.
- S. Sigranni, *vide* Longoretense.
- S. Sigismundi in Alfatia, *vide* Cella s. Sigismundi.
- S. Sigismundi prioratus, 31. a.
- Silviacense. *Vide* S. Wlmari.
- Sipontinum virg. 251. b.
- Sirbitanum in Hispania, 6. c. 67. 70. c. 157. b. 184. 185. 186. a. abbates, Donatus, Eutropius, *ibid.*
- Sithiense s. Petri, s. Mariæ, *Sithiu*, nunc *S. Bertin*, 87. b. 182. a. 400. c. 401. a. 463. b. 480. b. 486. b. 516. b. 572. b. c. 603. a. b. 620. Abbates, s. Bertinus, 480. b. 528. *Éc.* Erlebertus, 620. c. Mummolinus, 452. c. Rigobertus, 620. c.
- Sithiense duplex, vetus & novum monasterium, 400. 454. 455.
- Sithiensis veteris abbas Mummolinus, 401. 454. *Éc.*
- Sithiensis novi abbas s. Bertinus, 454. &c. *ut supra.*
- Sithiense conversarum monialium, 454. c. 455.
- Sodobria, *Suevre*, præpositura s. Martini, 605. c.
- Solemniacense, *Solignac*, SS. Petri & Pauli, *Éc.* 321. c. 328. b. c. 352. 353. 387. b. 619. b. c. 620. abbates, Childomarus, 620. Godobertus seu Gundebertus, 619. S. Remaclus, 403. *Éc.*
- Sonegienne, 406. a.
- S. Sophiae, *vide* Beneventanum.
- Soraftense, 39. c. 170. c. 171. a.
- Sorbatus, monasteriolum Bituricense, 388. a.
- Spanheimium, 523. a.
- Specuense, seu Specus-Sacra, seu Specus Sublacensis, 37. c. 53. c. *vide* Sublacus.
- Spinalium, *Epinal*, 492. a.
- Spirense s. Germani, 384. b.
- Spoletanum s. Marci, 170. a. 255. c. abbates, Eleutherius, s. Maiolus, Stephanus, 170. *Éc.* Valentinus, 255.
- Stabulense, *Stavelot*, SS. Petri & Pauli, 87. b. 403. 404. c. 457. c. 464. c. 466. a. 478. b. 520. c. 538. b. 568. c. Abbates, Babolenus, Goduinus, 538. *Éc.* Hauto, 574.
- Papolenus, s. Remaclus, 538. *Éc.* Sigolenus, 465. 521. *Éc.* Theodardus, 421. 498. *Éc.* Werinfredus, 478. b. Episcopus & abbas Papolenus II. 599. b.
- Stepis in Cantia, 601. b.
- S. Stephani, *vide* Argentoratense, Arlucense, Cauciacum, Classense, Eboriacense, Fontanetenense, Romanum, Santonenense, Sarchiniense.
- Strivagium s. Petri, *Estival en Vosge*, 462. c. 463. a. 506. c.
- Strivale apud Cenomannos virgini. *Estival*, 191. b. 192. b. c.
- Stoichadam-Insularum abbates; Jovinianus, Leontianus, & Theodorus, 6. b. *Éc.*
- Streaneshalense, 435. b. 444. 472. *Éc. seqq.* 535. b. 555. b. 576. Duplex fuit, 435. c. 555. c. Dicitur Majus-Monasterium, 580. c. abbatissæ, Elstedæ duæ, mater & filia, 576. c. 577. a. 578. b. *Éc.* Herefwita, 444. c. Hilda, 595. *Éc.*
- Sublacense, *Subiaco* 4. 38. 53. 54. 230. 634. c. 2. 668. c. 1. 669. Destruitur; 231. a. abbates, Elias, 231. a. Honoratus, 130. *Éc.* Léo, 4. b.
- Sublacense s. Scholasticæ, 5. a. 53. c.
- Sublacense & vicina duodecim monasteria, 166. a.
- Sudminster* in Cantia, 601. b.
- Sueffionense s. Crispini in Cavca, *S. Crepin en Chaie*, 179. b.
- Sueffionense s. Crispini-Majoris, *S. Crepin le Grand de Soissons*, 178. c. 179.
- Sueffionense s. Mariæ, *Nostre-Dame*, 179. b. 439. b. 445. c. 455. c. 456. b. 482. b. c. 483. a. 500. a. 517. c. 523. b. 532. b. c. 560. b. 621. c. 622. a. Vitorum, 482. c. Abbatissæ, Ætheria, Hildegardis seu Adalgardis, 621. *Éc.*
- Sueffionense s. Medardi, 127. a. 146. c. 168. a. b. 179. a. b. 439. a. 445. 446. 523. a. b. abbates, Audobertus, Aubertus, Daniel, Gairaldus, alter Gairaldus, Hugobertus, Nomedius, Santellius, Warinbertus, Wlfadius, 523. *Éc.*
- Sueffrense, 615. a.
- S. Sulpicii, *vide* Bituricense.
- Suppentonienense, 170. b. 171. a. abbas Anastasius, 170. b.
- Suraburgense s. Mariæ & s. Mauricii, abbas Hildimundus, 533. a.
- Suredense in diocæsi Helenensi, 75. b.
- Surrentinum, 219. b. abbas Agapitus, 260. b.
- S. Symphoriani, *vide* Æduense, Bituricense, Mettense, Trevirense.
- Syracusanum, s. Luciae, 225. a. abbates, Johannes, 225. a. An Eusebius, aut S. Petri, 224. 225. *Éc.* Faustus, 235. c.
- Syracusanum s. Petri ad Baïas, 225. a. abbas Cælarus, 225. a. an Eusebius, *ibid.*
- Syracusanum sub Eulalio Episcopo, 40. c.

T

- TABRACENUM in Africa, abbas Andreas, 40. b.
- Tabracenum priori vicinum, virginum, *ibid.*
- Tabulienense, *vide* Thelegienense.
- Tanetenense, abbatissæ, Eadburga, 601. c. Mildrada, *ibid.* b.
- Tarasconense virginum, 195. b. 312. c.
- Tarbeiense s. Savini, *S. Savin de Tarbes*, 622. c. 623. a.
- Tarnatenense, 14. a. 29. a. An idem cum Agaunensi, 29. c. 30. a. Ejus situs, *ibid.* Disquisitione de ejus situ, *Éc.* 678. 679.
- Taruennense s. Johannis, Ipras translatum, 595. a.
- Tauri, seu Taurianæ urbis apud Brutios, 219. a.
- S. Taurini, *vide* Ebroicenses.
- Taurinacum apud Bituriges, 161.
- Tecladenense apud Arvernos, *Teilleda*, 102. b. 105. b. 481. a. Hodie prioratus, 105. b. abbas, Moderatus, 105. b.
- Temolacense, nunc priotatus, 181. b.
- Ternancus prioratus, 30. a.
- Terracinenense, 56. a. 64. c. 65. A S. Benedicto exstructum, 670. c. 1.
- Thannæ-veteres S. Amarini, *la vieille Thanne*, 482. a.
- S. Theoderici in monte Hor, *S. Thierry du mont d'or près de Reims*, 34. b. 64. b. 220. b. c. 575. a. 681. 682. abbates, S. Theodericus & S. Theodulfus, 64. *Éc.*
- S. Theodori, *vide* Messanense, Panormitanum.
- Theodotæ, *vide* Ticinense.
- Thelegienense, *Tholey*, 322. c. 349. c. 383. c. 400. c. Abbates, Chroduinus, Grimo seu Adalgifus, Rodingus, Wandelinus, 322. c. *Éc.*
- Theotfredi, *vide* Monasterium-S. Theotfredi.
- S. Theuderii, *vide* Rupianum.
- S. Thomæ, *vide* Argentoratense. Ariminense, Cantuariense.
- Thornense, 431. a.
- Ticinense, *Pavie*, virg. S. Mariæ ad Perticas, 512. b.
- Ticinense virg. Novum s. Agathæ, 512. a. 600. c.
- Ticinense Salvatoris, virorum, 600. c.
- Ticinense Salvatoris, S. Mariæ, abbatissa Ermengarda, 600. c.
- Ticinense Theodotæ S. Mariæ de Posterula, *Pusterla*, 600. b. c. Abbatissa, Richinda, *ibid.*
- Tincillacense, 80. 81. a. 131. c. abbas S. Albinus, 80. b. An Sapaudus, 130. a.
- Tinenense in Landonia Scotiæ, 416. b.
- Timighamense, abbatissa Verca, 580. *Éc.*
- Toleranum Ss. Cosmæ & Damiani, abbas Gratindus, 72. b. 531. b.
- Toletanum S. Crucis, abbas Absalio, 72. b. 531. b.

Toletanum S. Eulaliae, 71. a. Abbas Florentinus, 72. b. 531. b.
 Toletanum S. Juliani, abbas Avila, 72. b.
 Toletanum S. Leocadiae, abbas Valderedus, 72. a. 531. b.
 Toletanum S. Michaelis, 72. a. abbas Julianus, *ibid.* 531. b.
 Toletanae provinciae monasteria, 72. a. b.
 Toletanum, *vide* Agaliense.
 Tornacense S. Marini, *Tournay*, 353. c. 354. a. Abbates, Balderedus, 452. *etc.* an Domnolus, 377. c.
 Tornodorense S. Michaelis, *Tonnerre*, 34. b. 46. c. 49. c. 50. a. Abbas Dodo, 50. a.
 Trecentia, *Troyes*, 415. c.
 Trecentense S. Aventini, 415. c.
 Trecentense S. Lupi, 415. c. abbates, Audericus, Winebaudus, 307. a. b.
 Trecentense S. Petri de cella, seu Cellense prope Treca, *Mou-tier-la-Celle près de Troyes*, 50. b. 414. c. 415. a. 486. a. 513. c. 514. a. b. 530. c. Dicitur Insula Germanica, 414. c. 415. Cella-Bobini, 414. c. Abbates, Frodober-tus, 513. *etc.* Odo, Petrus, 514. *etc.* Waldinus, 513. *etc.*
 Trecentense virg. S. Quintini, 415. b. c. 514. b. Abbatissae, Gibitridis, 513. *etc.* Rocula, 514. *etc.*
 Trecentense in suburbio, abbas Leo, 513. c.
 Trecorense, *Triguier*, S. Rabutvali, 152. c.
 Trevirense S. Paulini, seu S. Eucharri, 369. a. nunc sancti Mathiae, 6. b. 10. a. 154. a.
 Trevirense S. Mariae ad Monachos, seu ad Martyres in Capitolio, 615. a. b.
 Trevirense S. Mariae, *vide* Horrense.
 Trevirense S. Martini, 154. b.
 Trevirense S. Hilarii, seu S. Maximini, S. *Maximin de Treves*, 6. b. 10. a. 153. c. 154. a. 369. a. 487. a. b. 614. c. 615. a. Abbates, Bafinus, 604. a. Johannes, Ma-ximianus, 153. Memilianus, 369. a. Waldo, 154. a. Vi-bicicus, 153. c.
 Trevirense virg. Palatium, 368. c. 534. a. abbatissa, Adela seu Addula, *ibid.*
 Trevirense virg. S. Symphoriani, abbatissa Severa, 368. c.
 Trevirensis abbatissa, an Modesta, 447. a.
 SS. Trinitatis, &c. *vide* Flaviacense.
 Tripolitanum, abbas Petrus, 40. b.
 Trisfagium, S. Saturnini, 561. b.
 Troclarense seu Albigense prope Troclarim, 606. b. c. abbas Evantius, *ibid.*
 Troclarense virg. *ibidem*, 606. c. 607. a. c. abbatissa Ale-phia, S. Segolena, *ibid.*
 S. Trudonis seu S. Remigii Sarchinienae, S. *Tron*, 615. c. Fundatur, 465. b. 466. a. abbates, Grimo, Rodulfus, 466. a. Theodericus, 413. a. Alii abbates, Adelbodus, Ambrosius, Angelramnus, Columbanus, Ermenamnus, Gislebertus, Grimo, Hardslenus, Hildradus, Ludo-vicus, Radbertus, Radulfus, Reiramnus, Rodegangus, Rodulfus, Sabbatinus, 616. b. Lotharius Praepositus, *ibid.* a. b.
 Tucionis-vallis, *vide* Tunfonis.
 Tudurnense, *vide* Magnilocus.
 Tuffiacum S. Mariae, *Tuffe*, 559. c. virg. tum virorum, 450. c. 451. a. abbatissa, Abidelgama, 579. a. Adibel-ganis, Aidila, 559. c.
 Tullense S. Apri, S. *Evre de Toul*, 174. c. 175. abbas Apollinaris, 46. *etc.*
 Tunfonis, seu Tufonis-vallis Ss. Dionysii & Marcelli, 542. a. 594. c. 613. b. c. 702. abbas Magnoaldus, 613.
 Turholtense in Flandria, 412. c.
 S. Tutibii, *vide* Libanense.
 Turonense S. Juliani, antea B. Mariae de Scalariis, tum S. Mauricii, S. *Julien de Tours*, 34. b. 238. c. 239. a. c.
 Turonense Majus-Monasterium, *Marmoutier*, 6. a. 10. a. c. 11. 13. a. 80. a. 119. b. 161. a. 207. a. 208. c. 380. c. 638. c. 1. abbas Eustathius, *ibid.* Eustochius, 12. a.
 Turonense S. Martini, 10. a. 87. b. 154. c. 160. a. b. 223. c. 224. c. 297. c. 400. a. 439. a. 523. c. 553. c. abbas Leo 11. a.
 Turonense S. Petri-Puellaris, S. *Pierre le Puellier*, 122. c.
 Turonense a S. Radegunde conditum, 125. a. 156. e.
 Turonense virginum prope S. Marinum. 197. c. Ingeltru-tudis ei praest, 198. a.

Turonium in Lusitania, 437. c. 503. g. Abbas Decentius, *ibid.*
 Tufonis-Vallis, *vide* Tunfonis.

V

VABRENSIS, *Vabres*, 460. c.
 Valentia prope Ratisponam, 612. b.
 Valentii abbatis in Valeria, aliud ab Equitiano, 165. c. 166. a. 667. c. 668. 677. a.
 Valeriae monasteria, 165. 166. a. Sub S. Equitio, 38. c. 39. 667. 668. c.
 Valerienne, *vide* Valentii.
 S. Valeriani, an Autifiodorense, 172.
 S. Valerici prioratus apud Lemovices, S. *Vauri*, 102. a. 318. b.
 Vallclara, 73. a. *vide* Biclarense.
 Valliliense, *Vareilles*, 307. b.
 Vallis beatæ Mariae, *le Val*, 542. a. 613. c.
 Vallis-Flaviana, *vide* S. Aegidii.
 Vallis-Gatilaee, *vide* S. Deodati.
 Vallis Gregorianae, *vide* S. Gregorii in Alfaria.
 Vallis-Sancta, 37. c.
 Vallumbrosanum, abbas S. Johannes, 381. c.
 Valvenerense in Hispania, 70. c.
 Varena, monasterium, 597. c.
 Varenae, 171. c. 172. c. 601. c.
 Varziacense, *Varzy*, 319. a.
 Valsense, *Vaison*, *vide* Graellense.
 Vaurense, *Lavaur*, 460. c. S. Alani, S. *Elan*, 461. a.
 S. Vedasti, *vide* Atrebatense.
 Vendoperense, *Vendeure*, abbas S. Leonardus, 79. a.
 Vercellense, 5. b.
 Vergegienae in Hispania, 163. b. c.
 Vergiacense, S. *Vivent*, 229. c.
 Vergidense S. Petri de Montibus, abbas Vincentius, 437. c. *vide* Montes.
 Vertavense, 149. c. *Vertou*, abbas S. Martinus, 148. 258. *etc.* nunc prioratus, 258. b. c.
 Vefonionense, *Befançon*, Dornatiacum S. Martini, 348. b. c. 442. a. abbatissa Adalsinda, *ibid.*
 Vefonionense puellarum, 235. a. S. Mariae seu Juffanen-se, 21. c. 325. 328. b. 329. a. 646. c. 1. Abbatissa, Gautfruda, 325. a. Sirudis, *ibid.* c.
 Vefonionense, Palatium, S. Pauli, 325. a. c.
 Viancium, 33. a.
 Vicovarense in Italia, *Vicovaro*, 9. c. 37. b.
 S. Victoris, *etc.* *vide* Graellense.
 SS. Victorici, *etc.* *vide* Legionense.
 S. Victorini ad montem Porcarium, 37. c.
 S. Victorii Cenomannense, 159. c.
 Viennensis, 106. a. 386. 699. c. 1. Sexaginta erant, 106. b. Quatuor a S. Theuderio constructa, 106. c.
 Viennense, 457. c. 608. a. Abbas Ephibius, *ibid.*
 Viennense virg. S. Andreae, duplex, 31. 32. 106. b. 386. a. 321. a. abbatissa, Eubona, 32. a. Fundatrix Remila, 32. a.
 Viennense viduarum, S. Blandinae, 106. b. 386. a. 387. a. b.
 Viennense S. Columbae, virgin. 106. b. 382. a. 386. a. 387. a.
 Viennense S. Eusebii, 386. b.
 Viennense S. Ferreoli, 106. a. 386. a. 387. a.
 Viennense Ss. Gervasii & Protasii, 106. a. 386. a.
 Viennense S. Johannis Baptistae, 106. a. 386. a.
 Viennense S. Marcelli, 106. a. b. 387. a. abbas S. Clarus; 106. a.
 Viennense S. Martini, 106. b. 386. a.
 Viennense virg. S. Nicetii, *ibid.*
 Viennense S. Petri, 31. c. 106. a. b. 386. a. Abbas Leonia-nus, 25. *etc.*
 Viennense S. Vincentii, 106. b. 386. a.
 Viennense in Austria, 34. c.
 S. Vigoris Bajocense, prioratus, 139. a.
 Vilcastinum, *en Vexin*, ignotum, 623. b. c.
 Vilerienne seu Vierienne, abbatissa Bertana, 584. b.
 S. Vincentii de Pampliega in Hispania, 559. a.

- S. Vincentii ad Wulturnum, 562. 563. Abbates, Ambrosius, Aurbertus, Paldo, *ibid.*
 S. Vincentii, *vide* Cenomannense, Laudunense, Luccense, Overense, Parisiense, Viennense.
 Virdunense S. Pauli, 400. b.
 Virdunense S. Vitoni, *S. Vannes de Verdun*, abbas Richardus, 558. c.
 Viriziacum S. Marix, *Verzy*, 162. b. 316. c. 467. abbas Diomerus, 162. b. *vide* S. Baloli.
 Viromandense S. Præjecti, *S. Prix à S. Quentin*, 517. b.
 Viromandense S. Quintini, 410. a. 411. a. abbas Ebertramus, 452. c. 463. b. *etc.*
 Vist-vallis prior. in Volago, 507. b.
 Visumense in Hispania, 395. c.
 Vita æterna, 37. c.
 Vitebiense, 435. c. *vide* Streaneshalense.
 S. Vitoni, *vide* Virdunense.
 Vitulæ albæ insulæ *Inisbofinde*, 474. a.
 Vivariense in Calabria, 7. b. 85. c. A Cassiodoro conditum, 125. b. 126. abbas Calcedonius, *ibid.*
 S. Viventii, *vide* Vergiacense.
 Ulyssiponenſe, abbas Cispinus, 393. c.
 Volvicense, *Volvic*, 517. b. abbas Godo, *ibid.*
 Vofagensia, *en Vosge*, 506. 507.
 Vofense S. Petri, *S. Pierre de Vigeois*, 101. c. 102. a. 223. c. abbates, Astidius, 102. a. Sebastianus, 160. a. *etc.*
Uppinſter S. Petri in Cantia, 601. b.
 Urbis-veteris, S. Georgii, 219. a. 243. c. abbas Agapirus, 219. a.
 Urgellenſe S. Cæcilix, 75. b.
 S. Urſicini Elizangienſis, *S. Urſitz*, 348. a. 400. b. abbas Leudemundus, 483. c.
 S. Urſini, *vide* Biuricense.
 Uticense, *S. Evroul*, 148. c. 149. a. b. 182. a. 586. b. abbas S. Ebrulfus, 244. c. 245. a. 461. a.
 S. Walarici, *vide* Leuconense.
 Walciodorenſe, 412. a.
 S. Wandregisili, *vide* Fontanella.
 Vaſſarenſe, 418. b. feu Waſſerenſe, 580. a. 613. Abbas Dodo, *ibid.*
 Waſlogienſe, *vide* Bellilocenſe.
 Weiſſemburgenſe, *vide* Wiſſemburgenſe.
 Weltemburgenſe S. Georgii, feu Valentia, 612. b.
 Werdunenſe, feu S. Pauli ad Inſulam, 400. b.
 Weſtmonaſterium, 285. b. c. 289. b. c.
 Wicus, *vide* S. Judoci.
 S. Winalocci, *vide* Landvenecenſe.
 S. Winnoci, *vide* Mons S. Winnoci.
 W podi-cella in Voſago, 462. c.
 Wir-muthenſe S. Petri, 125. b. 275. a. 496. a. 511. b. 524. 545. a. 556. 575. b. 576. 588. *ad* 591. 618. b. 661. c. 2. 663. c. 1. 664. c. 2. 665. feu Wirenſe, 416. c. Abbates, Benedictus - Biſcopus, 524. *etc.* C-olfridus, 597. a. Eaſte winus feu Eſterwiius, 575. *etc.* Huvertus, 590. *etc.* Sigfridus, 576. b.
 Wrenſe, abbatiffa Hilda, 474. *etc.*
 Wiſſemburgenſe S. Petri, *Weiſſembourg*, 384. a. Abbates, Cherdonius, Princiſius, Kadefridus, 384. a. Ratfridus, 529. c.
 Witrehamenſe in Anglia, 536. a.
 Wlſini-monasterium, 171. c. 172. b. c. 601. c.
 S. Wlmari, *Samer*, abbas S. Wlmarus, 584. *etc.*
 Wlurnenſe, *vide* S. Vincentii, 562.
 Worimholtenſe, *vide* Mons S. Winnoci.

Z

SS. ZENONIS & Laurentii, *vide* Cæſenas.

INDEX SCRIPTORUM PRÆCIPUORUM

Qui in hoc primo Tomo laudantur.

- A**BBONIS monachi S. Germani a Pratis homiliz, 83. b.
 Adamnani abbas Hiiensis scripta, 618. Scriptit vitam S. Columbæ, iter, *etc.* 618. b. c.
 Adelerius monachus Floriaci, 642.
 Ado Viennæ episc. scriptit vitam S. Theuderii, 106. b. c.
 Adrevaldus monachus Floriaci, 642.
 Adso abbas Dervenſis scriptit vitam S. Walberti, *etc.* 479. 514. Vitam S. Bercharii, 574.
 Emilianus S. Gregorii Noratus, 218. c.
 Aigradus monachus scriptor vitæ S. Anſberti episcopi, 602. b. c.
 Ainardus abbas Diyenſis scriptit vitam S. Kiliani, 587. a.
 Alcuinus scriptit vitam S. Richarii, *etc.* 336. *etc.*
 Aldhelmus episc. Schireburniæ, 275. *etc.*
 Aldhelmus feu Althelmus, scriptit epistolam de Romana tonsura, *etc.* 619. a.
 Alfatus poëta Remis, 468. c. 469. a.
 Ambrosius-Aupertus abbas Wlturni, 563. *etc.*
 Anonymus Aquitanus scriptit de S. Alano, 543. c.
 Anonymus Augustodunenſis de miraculis S. Leodegarii, 567. c.
 Anonymus Blandiniensis scriptit vitam S. Bertulſi, 603. a.
 Anonymus scriptor Condatiſcensis, 23. b.
 Anonymus Gemereensis, scriptor vitæ S. Filiberti, 521. c. 522. 571. c. 583. b.
 Anonymus H. bendensis scriptor vitarum Ss. Romarici, Amari & Adelphi, 426. a. 504. a.
 Anonymus Sabulenſis, scriptor vitæ S. Remacii, 478. b.
 Anonymus poeta Trecentis, 514. a.
 Anonymus Turonenſis de rebus monast. S. Juliani, 238. c. 239. c.
 Anonymus Uticensis de S. Ebrulfo, *etc.* 245. a.
 Anonymus scriptor vitæ S. Agili, 412. c.
 Anonymus scriptor vitæ S. Aicadii, 583. a.
 Anonymus scriptor vitæ S. Aldegundis, 570. c.
 Anonymus scriptor vitæ S. Amari, 338. c.
 Anonymus scriptor vitæ S. Anſtrudis abbatiffæ Lauduni, 585. a.
 Anonymus monachus auctor vitæ S. Augendi, *etc.* 195. a. 2.
 Anonymus scriptor vitæ S. Austregisili, 323. c.
 Anonymus auctor vitæ S. Balhildis, 432. b. 502. b.
 Anonymi duo scriptores vitæ S. Balhildis, 555. a.
 Anonymus scriptor vitæ S. Bavonis, 413. a.
 Anonymus vitæ S. Cuthberti auctor, 275. b. 582. b.
 Anonymus auctor vitæ S. Filiberti, 432. b.
 Anonymus scriptor miraculorum S. Gertrudis Nivalensis, 609. c.
 Anonymus auctor vitæ S. Gertrudis Niviallæ, 446. c. 447. a.
 Anonymus scriptor vitæ S. Hermenlandi, 527. b.
 Anonymus scriptor vitæ S. Johannis Reomaensis, 86. b.
 Anonymus scriptor vitæ S. Judoci, 497. b.
 Anonymus scriptit vitam S. Kiliani, 587. a.
 Anonymus scriptor vitæ S. Pauli Leonensis, 151. c.
 Anonymi duo scriptores vitæ S. Præjecti, 517. b.
 Anonymus scriptor vitæ S. Salabergæ, 327. 440. c.
 Anonymus scriptor vitæ S. Segolenæ, 606. c. 607. c.
 Anonymus scriptor vitæ S. Sulpicii, 388. a.
 Anonymi vita S. Theodorici abbatissæ, 681.
 Anonymus scriptor vitæ S. Walberti, 480.
 Anonymi duo scriptores vitæ S. Wandregisili, 484. c.
 Anſbertus episcopus Rotomagi, 599.
 Arculfus episcopus Gallus, 618. c.
 Audoënus episcopus Rotomagi, scriptit vitam S. Eligii, 569. c.
 Audulfus abbas S. Maxentii de miraculis S. Leodegarii, 567. c.
 Avitus episcopus Viennæ, 27. *etc.*
 Autmundus episcopus Tullenſis, 175. c.

B

- B** Abbatis Fundani epistola de propagatione Regulæ Benedictinæ in Italia, 668. *Æc.*
 Babolenus abbas Fossatenfis, plures codices scripsit, 464. c.
 Bacchiarus monachus Britannus, 207. a. 300. c.
 Balterus Sekingensis scripsit acta S. Fridolini, 221. b. c.
 Baronti visio, 546. *Æc.*
 Basilius Magnus, 7. *Æc.*
 Baudemundus scriptor vitæ S. Amandi, 420. *Æc.*
 Baudonivia monialis scripsit vitam S. Radegundis, *Æc.*
 140. *Æc.*
 Beda Venerabilis, 589. *Æc.* Ejus Martyrologia & homiliæ,
 589. Vitæ abbatum Wiremuthi & Giiwi, 590. c. Vita
 sancti Cuthberti, 582. b.
 S. Pater Benedictus, 56. *Æc.*
 Benedictus Anianæ abbas, 203. *Æc.*
 Bernardi iter ad loca sacra, 618. c.
 Bernerus abbas Humolariensis scripsit vitam S. Hunegun-
 dis, 593. c.
 Bertarius abbas Casinensis, 60. a.
 Bobolus scriptor vitæ S. Germani Grandivallensis, *Æc.*
 483. c.
 Bonifacius scriptor vitæ S. Livini, 414.
 Bonitus episc. Arvernenfis scripsit contra Arianos, *Æc.*
 620. a.
 Braulio episc. CæsarAugustæ scripsit vitam S. Æmiliani,
 69. *Æc.*

C

- C**ÆDMON poeta monachus, 555. 556.
 Cæsarius episc. Arelatenfis, 21. *Æc.*
 Cassianus, ejus opera, *Æc.* 22. c.
 Cassiodorus, 125. *Æc.*
 Claudiani elogium, 32. a.
 Claudius abbas Clastitanus, 218. c. 276. c.
 S. Columbanus, 212. *Æc.*
 Comgellus seu Faustus abbas Banchorensis, 109. c.
 Cummeneus Albus, 249. c.
 Cyprianus episcopus Tolonenfis, scriptor vitæ S. Cæsarii,
 98. c.

D

- D**E FENSOR monachus Locogiaci sententias Patrum
 excerptis, 10. c.
 Desiderius episc. Carurcensis, 359.
 Dionysius Exiguus, 51. *Æc.*
 Donatus episc. Vefontionensis, 325. *Æc.*
 Donatus auctor vitæ S. Trudonis, 466. a.
 Dracontii opera a S. Eugenio emendata, 395. a.
 Drepanius poeta, is est Florus Lugdunensis, 141. b.
 Dynamius Patricius, scriptor vitæ S. Marii, 131. b.

E

- E**DDIUS-STEPHANUS auctor vitæ S. Wilfridi,
 425. 494. c.
 Eligius episc. Noviomii, 351. *Æc.*
 Ennodius episc. Ticini, 35. *Æc.*
 Ermentarius abbas Herensis scripsit de miraculis S. Filiberti,
 571. c.
 Evantius abbas Albigenfis, seu alter archidiaconus Toleta-
 nus, scripsit epistolam de immundorum animalium esu,
 606. c.
 Eucherius episc. Lugduni, 14. *Æc.*
 Eugenius junior episc. Toletanus, 395. *Æc.* Versus de S.
 Æmiliano, 684.
 Eugipius abbas Lucullanus, 35. a.
 Eutropius abbas Servitanus, 184. 185.

F

- F**AUSTUS ex abbate Lirinensi episcopus Reienfis,
 15. 17. *Æc.*
 Faustus seu Comgellus abbas Banchorensis, 209. c.
Annal. Bened. Tom. I.

- Faustus focus S. Mauri, 107. *Æc.*
 Felgildus anachoreta Farnensis, 617. a.
 Ferreolus episc. Ugenensis, 139. b.
 Florentius abbas S. Judoci, de eo scripsit sæc. xi. 497. b.
 Florianus abbas Romani-monasterii, 100. b. c.
 Florus diaconus Lugdunensis, 141. b.
 Fortunatus poeta episc. Pictavenfis, 258. *Æc.*
 Fructuosus episc. Bracarenfis, 396. *Æc.*
 Fulbertus monachus Rotomag. scripsit vitam S. Audoeni,
 & de S. Aicardo, *Æc.* 583. a.
 Fulgentius episcopus Astigianus, 166. *Æc.*
 Fulgentius episcopus Ruspensis, 43. *Æc.*

G

- G**ILDA Sapiens scripsit de excidio Britannia, 151. a.
 Gislemarus vitæ S. Droctovei auctor, 134. *Æc.*
 Gislemarus alter monachus item S. Germani Pratenfis,
 137. c.
 Godescalcus scriptor vitæ S. Landeberti, 520. c.
 Gogi optimaris epistola, 221. 222.
 Gordianus auctor personarum vitæ S. Placidi, 91. *Æc.*
 Gotselini monachi Cantuariensis scripta, 313. c. 314. a.
 Gregorius Magnus, 402. *Æc. passim.*
 Gregorius episc. Turonenfis, 161. *Æc. passim.*
 Grimlaicus scribit Regulam Solitariorum, 201. a.
 Gundoinus monachus antiquarius, 204. a.

H

- H**IERONYMUS, 7. *Æc.*
 Hilarius episcopus Arelatenfis, 15. *Æc.*
 Hildefonfus episc. Toleranus, 459. *Æc.*
 Hildegardis abbatissa scribit gesta S. Disibodi, 522.
 Hildegarius episc. Meldensis, 479. Scriptor vitæ S. Faro-
 nis, 509. b.
 Hincmarus archiepisc. Remensis, 467. *Æc.*
 Honorii Papæ epistolæ, 336. *Æc.*
 Hucbaldus monachus Elnonenfis sæc. ix. 582. c.

I

- J**OHANNES Abbas Biclarenfis, tum episcopus Gerun-
 densis, 203. a.
 Johannes Diaconus auctor vitæ S. Gregorii Magni, 284.
Æc.
 Johannes Moschus, 139.
 Johannes Cassianus, 22. *Æc.*
 Johannes e Remensi scholastico monachus Uticensis,
 245. a.
 Johannes Erfordi scriptor vitæ S. Kiliani, 587. a.
 Johannes monachus Elnonenfis, sæc. x. 582. c.
 Jonas discipulus S. Columbani, 308. *Æc. passim.* Scripsit
 dialogos de vita S. Johannis Reomaensis, 451. b.
 Jovinianus abbas Stæcad. insul. 6. b.
 Isidorus Hispalensis episc. Regulam scripsit, 362. *Æc.*
 Julianus episc. scriptor vitæ S. Ildefonsi, 484. b.
 Julianus episc. Toleranus, 395. b. Ejus epistola contra Mo-
 nothelitas, 585. b.
 Justus episcopus Urgellensis, 67. b.

L

- L**EANDER episcopus Hispalensis, 167. *Æc.*
 Leo Magnus Papa, 338. *Æc.*
 Leo Mariscanus episc. Ostiæ, 177. *Æc.*
 Leodegarius episc. Æduæ & martyr, 532. *Æc.*
 Leontius abbas in Stæcad. insul. 6. b.
 Livini episc. & martyris carmina, 413. 414.
 Lupellus scriptor vitæ S. Frodoberti, 513. c.
 Lupus abbas Ferrariæ scripsit vitam S. Maximini, 81. *Æc.*
 Lutinus scripsit epitaphium Bedæ, 556. 557.

M

- M**ACARIUS Regulam scripsit, 7. *Æc.*
 Magister Regulam scripsit, 625.
 Mamertus-Claudianus, 32.

O O O O O

Marculli monachi formula, 419.
 Marcus poeta discipulus S. Benedicti, 122. *etc.*
 Martinus Dumienfis tum Bracaræ episcopus, 162. *etc.*
 Maximus episcopus Regiensis, 15. *etc.*
 Mefianus seu Mefianus S. Cæsarii discipulus, 98. *etc.* 685.
 Milo monachus scripsit vitam S. Amandi, *etc.* 421. *etc.*
 Montani episc. Toletani epistola, 68. 69.

N

NATALIS monachus Uicenfis, 245. a.
 Nicetius episc. Trevirenfis, 81. *etc.*
 Notgerus episcopus Leodii scripsit vitam S. Remacii, 478.
 & vitam S. Hadalini, 610. a.

O

ODO vitæ S. Mauri interpolator, 107. *etc.*
 Oudericus Vitalis, 271. *etc.*
 Ovo Monachus, 593. c.

P

PACHOMII Regula, 382. *etc.*
 Paschasius-Radbertus, 392. *etc.*
 Paschasius diaconus sententias Patrum e Græco transfert,
 145. b.
 Paterius notarius S. Gregorii, 218. *etc.*
 Paulus diaconus Emeritæ & monachus, 71. *etc.*
 Paulus Wanefridi diaconus, *etc.* 284. *etc.*
 Paulus Illustris scriptor epitaphii S. Cæsarii, 99. b.
 Paulus scriptor Regulæ, 627. b.
 Petrus abbas Tripolitanus, 40. b.
 Petrus diaconus S. Gregorii, 218.
 Petrus diaconus Casinensis, 676.
 Philippus ab Eleemosyna abbas Bonæ-Spei, scripsit vitam
 S. Amandi, *etc.* 421.

R

RAIMBERTUS abbas scripsit vitam S. Walarici,
 318. b.

Robertus abbas Castrensis, 400. b.
 Robertus chronologus S. Mariani, 172. a.

S

SALVIANUS, 16. b.
 Secundus servus-Dei, & abbas Tridenti, 253. c.
 Simplicius abbas tertius Casini, aliquot verius edidit,
 143. c.
 Stephani Regula, 627. b.

T

TAIO episcopus Cæsaraugustæ, 230. *etc.*
 Tarra monachus, 202. c.
 Theodericus abbas S. Trudonis, scripsit vitam S. Landradæ
 abbatissæ, 596. b.
 Theodorus episc. Cantuaræ, scripsit Pœnitentiale, 592. c.
 Theodorus auctor personatus, 308. *etc.*

V

VALERIANUS e Lirinensi monacho episc. Cimele-
 nensis, 16. b.
 Valerius abbas in Asturiis edidit dicta, *etc.* 604. c. 605.
 Venantius Fortunatus, 194. b.
 Veranus episc. Cabellicensis, 190. a.
 Victor episc. Martyritanus, 125. a.
 Victorii cyclus, 256. *etc.*
 Vigilius diaconus, an auctor Regulæ Magistri, 625.
 Vincentius Lirinensis, 15. 16.
 Virgilio diaconi regula, 7. a.
 Ursinus scriptor vitæ S. Leodegarii, 10. c.
 Ursinus, forte præpositus Locociagensis, de miraculis S.
 Leodegarii, 567. c.
 Usuardus, 135. *etc.*
 Wlfius-Boëtius, 141. b.

Z

ZACHARIAS Papa, 230.
 Zixilanes episc. scriptor vitæ S. Hildefonti, 484. b.

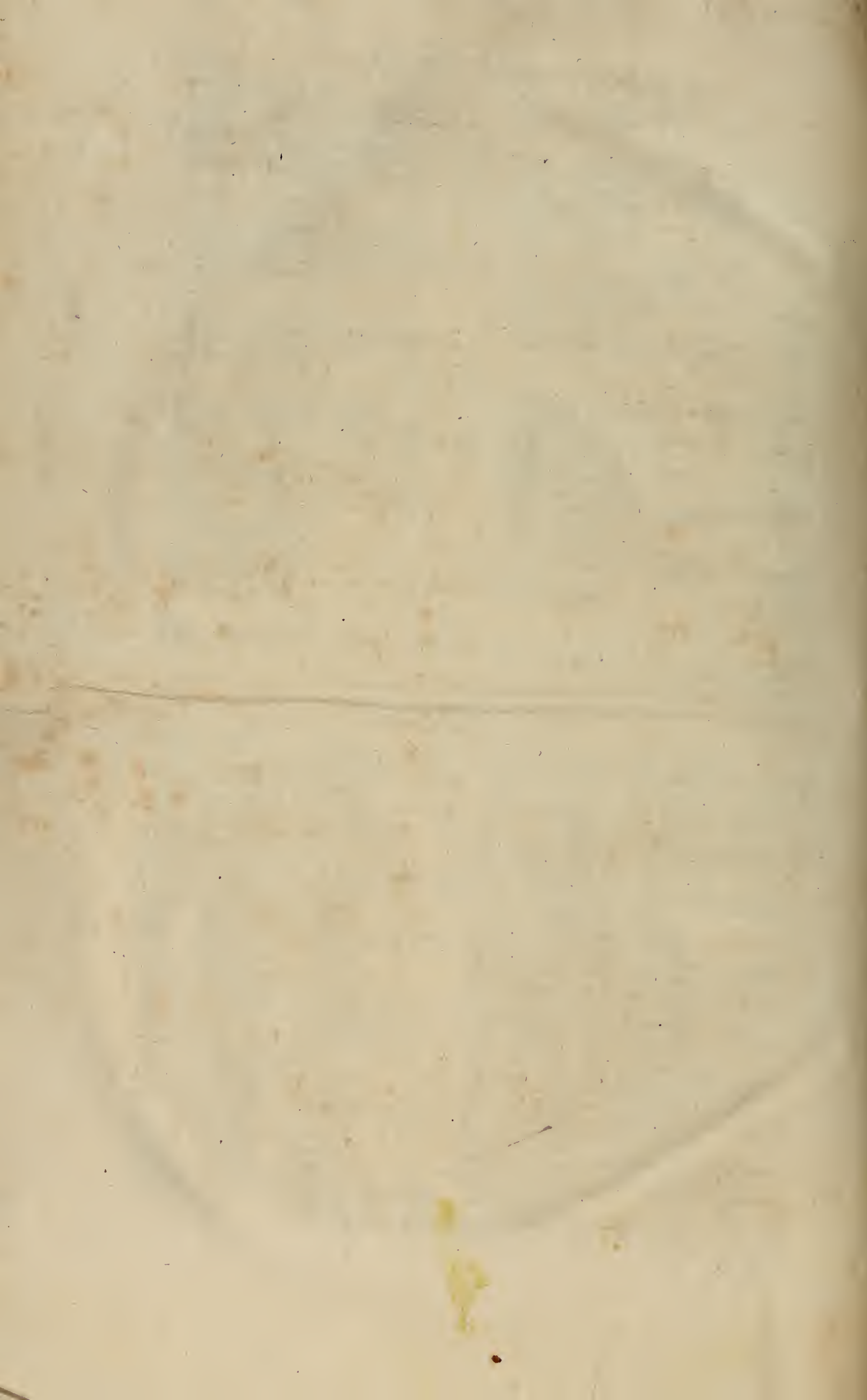
FINIS INDICIS.

Corrigenda in hoc Tomo.

Pag. 15. ad marg. nota c lege Hilar.
 Pag. 26 num. 64 lin 6 lege presbyteros.
 Pag. 31. lin 18. post, unicus, pone solam virgulam, &
 eadem lin. post quintus, dele virgulam
 Eadem pag num 76. lin. 1. lege familiaris.
 Pag. 33 n. 81. l. 2 Maxentius lege Severus.
 Pag. 148. ad marg Charente, lege Charentone.
 Pag. 171. linea 34. lege Melantio.
 Pag. 180. in marg. not. b lege de Glor. Conf. c. 57.
 Pag. 210. n. 8 lin. 15 dele Jovam seu, & lege Jonam in-
 sulam (sic legendum recte monet Usserius, quæ vox he-
 braice Columbam significat) alii.
 Pag. 213. num. 14 lin. 9. lege nostrorum.
 Pag. 235. n. 54. lin. 4. ejusdem regis, lege Childeberti II.
 Pag. 237. num. 58. lin. 12. longe, lege longa.
 Pag. 242. lin. 11. subjectus, lege subjecti.
 Pag. 253. lin. 40. picturam, lege scripturam.
 Pag. 297. num. 57. lin. 5. prope. lege prope.
 Pag. 299. lin. 13. ejusdem, lege Viennensis.
 Pag. 341. num. 3. lin. 1. Francorum, lege Gallorum.
 Pag. 342. lin. 37. sanctum, lege in sanctum.
 Pag. 358. lin. 25. ejusdem diœcesis, lege Rutenenfis.
 Pag. 372. lin. 29. quem, lege eum.
 Pag. 390. lin. 44. percipit, lege percipiendi.
 Pag. 46. lin. 2. in qua, lege in quo.
 Pag. 420. num. 16. lin. 9. & 10. condicito, lege condito.
 Pag. 421. lin. 14. radi u lege reditu.
 Pag. 441. lin. 3. lege majoris-domus.
 Pag. 449. lin. 6. quamvis, lege quatenus.
 Ibid. lin. 24. peccacor, lege peccator.
 Ibid. lin. 48. Eoladius, lege Eodaldus.
 Pag. 450. n. 64. l. 6. Noviomagenfis, lege Noviomagenfis.

Pag. 459. num. 10. lin. 2. exstant, lege exstat.
 Ibid. lin. 10. & 11. lege eum. repeniumque.
 Pag. 468. num. 26. lin. 4. Doda, lege Bova.
 Ibid. in marg. lib. 6. lege lib. 12.
 Pag. 469. num. 27. lin. 25. Superari, lege separari.
 Pag. 480. lin. 6. comie, lege comite.
 Pag. 497. num. 70. lin. 15. colerisque, lege colerisque.
 Pag. 501. lin. 1. Ermenaldus, lege Ermelenus.
 Ibid. ad marg. dele, f. Toury.
 Pag. 502. num. 4. lin. 32. Ermemberti, lege Eremberti.
 Pag. 513. ad margin. S. Marci ibidem monasterii, lege
 S. Modesti ibidem monasterium.
 Pag. 520. lin. 7. Bredone, lege Bebrone.
 Pag. 521. num. 44. lin. 3. lege res gestas.
 Pag. 524. num. 48. lin. 4. cancellendus, lege cancellandas.
 Pag. 533. lin. 22. erectum est, lege erecta est.
 Pag. 535. num. 68. lin. 14. præmitur, lege præmittitur.
 Pag. 551. num. 1. lin. 9. instituit, lege iter instituit.
 Pag. 554. lin. 1. cumque, lege eumque.
 Pag. 564. num. 24. lin. 37. propinquæ suæ, lege sacratissi-
 mæ virginis.
 Page 572. num. 41. lin. 11. dimissa, lege de missa.
 Pag. 582. lin. 2. post, incidat, adde, quamquam in hodie-
 no breviario Romano idem psalmus huic diei assignatur.
 Pag. 587. num. 69. lin. 2. vii. Kal. lege xvii. Kal.
 Pag. 608. num. 44. lin. 18. restituntur, lege referuntur.
 Pag. 614. lin. 1. Childeberti, lege Childeberti.
 Pag. 613. col. 2. num. 1. lin. 6. habet, lege habes.
 Pag. 614. col. 2. num. 2. lin. 27. memoria, lege veneratione.
 Pag. 639. col. 1. §. 7. lin. 6. evellant, lege convellant.
 Pag. 660. col. 1. §. 2. lin. 6. post, Gregorianus, pone in-
 terpunctionem.

3 0112 098538744